

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTCOMUNISTĂ

XXV
2012

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Cronologia vieții literare românești : perioada post-
comunistă / coord.: Eugen Simion. - București :

Editura Muzeul Literaturii Române, 2014- vol.

Vol. 25 : 2012 / Maria Oancea ; coord. red.: Lucian
Chișu. - 2023. - ISBN 978-973-167-676-0

I. Simion, Eugen (coord.)

II. Chișu, Lucian (coord.)

III. Oancea, Maria

821.135.1.09

Tehnoredactor: Mihăiță Stroe

Coperta: Mircia Dumitrescu

Eugen SIMION (coordonator general)

Lucian CHIȘU (coordonator redacțional)

Maria OANCEA

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTCOMUNISTĂ

XXV

2012

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

București, 2023

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Dintre publicațiile culturale ale anului 2012, accesibile cercetătorului, am considerat relevantă următoarea selecție: săptămânalele „Cultura”, „Dilema Veche”, „Observator cultural”, „Revista 22”, „România Literară”, suplimentul „Weekend Adevărul”, și publicațiile lunare „Caiete critice”, „Luceafărul de dimineață”, „Convorbiri literare”, „Contrafort”, „Dilemateca”, „Apostrof”, „Contemporanul - Ideea europeană”, „Steaua”, „Viața Românească”, Suplimentul „Bucureștiul cultural”. S-a aflat în vederile noastre și revista „Astra”, cu apariție trimestrială, care în 2012 a editat două numere duble. În plus, au fost menționate articolele din alte publicații - cum ar fi cotidianul „Adevărul” - , în măsura în care au avut legătură - direct sau indirect - cu viața literară. Obiectivul de a consemna/procesa informațiile din minimum 16 publicații, obligatorii fiind cele ce se regăsesc pe întreg parcursul CVLR 2001 - 2012, a fost îndeplinit.

Pentru coerența cercetării, am găsit necesar să avem acces la colecția completă pentru anul în cauză și titlurile selectate. Am fost așadar nevoiți să renunțăm la cercetarea publicațiilor care sunt prezente doar sporadic în marile biblioteci (Biblioteca Academiei, Biblioteca Centrală Universitară, Biblioteca Națională a României, Biblioteca /metropolitană/ „Mihail Sadoveanu”). Alte publicații, apărute în mediul online, redau parțial - unele dintre ele - articole din cuprinsul numerelor, făcând imperios necesară consultarea formatului fizic, din păcate inexistent în formatul de colecție pentru un an calendaristic.

O privire retrospectivă asupra vieții literare din anul 2012 evidențiază următoarele aspecte, demne de reținut, pe care le „marcăm” după principiile utilizate în acest volum: ■ Apare recurent o preocupare pentru analizarea modificărilor survenite, după 1989, la nivelul valorilor estetice. A fost de altfel tema anului la Colocviul Secției de Critică a Asociației Scriitorilor din București: «1989-2011 - *Mutații ale valorilor estetice*». Ea se regăsește printre subiectele în dezbatere la cea de-a șasea ediție a *Colocviului tinerilor critici*, care abordează de asemenea legătura dintre biografia autorului și operă, în contextul dezvăluirii recente a mai multor dosare de securitate. În centrul mai multor dezbateri, atât din presă cât și în cadrul unor colocvii, este statutul criticului, poziționarea sa în raport cu opera, cu autorul, dar și cu cititorul. □ Un eveniment al lumii literare a fost *Colocviul de proză al Uniunii Scriitorilor* care a lansat întrebarea „Cum se scrie un roman”. ■ Un spațiu amplu a fost acordat, firește, premiilor literare anuale. Este vorba de Premiile Uniunii Scriitorilor,

Premiile Eminescu la Botoșani, Premiile revistei „Observator cultural”, Premiile Asociației Scriitorilor București, Premiile revistei „România Literară”, Premiile Gaudeamus (care onorează excelența în domeniul editurilor, dar și altor actori ai vieții culturale) ș.a. □ În 2012 sunt onorate de presa culturală debuturile autorilor Bianca Burța-Cernat, Alex Goldiș, Claudiu Turcuș, Marius Chivu, un cristian, Crista Bilciu, Gabriela Gheorghisor, Mihai Iovănel. □ Fără pretenția de a oferi o listă exhaustivă, volumele cele mai comentate în presa literară din anul 2012 au fost: Alexandru Vlad, *Ploile amare*; Marta Petreu, *Acasă, pe Câmpia Armaghedonului*; Lucian Dan Teodorovici, *Matei Brunul*; Dan Coman, *Parohia*, Marius Chivu, *Vântureasa de plastic*; Daniel Cristea-Enache, *Cinematograful gol*; Octavian Soviany, *Viața Lui Kostas Venetis*; Mircea Cărtărescu, *Zen. Jurnal 2004-2010*, Eugen Suciu, *Motanul*; un cristian, *Morții Mă-tii*; Nicolae Prelipceanu, *La pierderea speranței*; Aurel Pantea, *Nimicitorul*; Radu Vancu, *Frângeria înflorită*; Nicolae Breban, *Singura cale*; Livius Ciocârlie, *La foc mărunt*; Lucian Boia, *Capcanele istoriei. Elita românească între 1930 și 1950*. ■ Nu au lipsit din dezbateri nici volumele de critică și istorie literară, dintre care menționabile sunt volumele de debut: Bianca Burța-Cernat, *Fotografie de grup cu scriitoare uitate*, și Alex Goldiș, *Critica în tranșee. De la realismul socialist la autonomia esteticului*. □ Se alătură acestora Radu Paraschivescu, *Toamna decanei. Convorbiri cu Antoaneta Ralian*; Doris Mironescu *Viața lui M. Blecher. împotriva biografiei*; Ioana Diaconescu, *Scriitori în arhiva C.N.S.A.S.: intelectuali urmăriți informativ, arestați, condamnați, uciși în detenție (1946-1989)*; Măștile lui M.I. Gabriel Liiceanu în dialog cu Mircea Ivănescu; Angelo Mitchievici, *Decadență și decadentism în contextul modernității românești și europene*; Eugen Simion, *Mircea Eliade. Nodurile și semnele prozei*; Mihaela Ursa, *Eroticon, Tratat despre ficțiunea amoroasă*; Mircea Cărtărescu, *Eminescu. Visul chimeric*; Eugen Negrici, *Simulacrele normalității*; Constantina Raveca Buleu, *Paradigma puterii în secolul al XIX-lea*; Clara Mareș, *Zidul de sticlă. Ion D. Sârbu în arhivele Securității*; Claudiu Turcuș, *Estetica lui Norman Manea*.

■ Printre evenimentele marcante ale anului se numără și vizita la București a lui Amos Oz. Dialogul dintre Amos Oz și Gabriel Liiceanu este comentat amplu în presa culturală. ■ De asemenea se cuvine menționată „Revenirea membrilor Grupului de Acțiune Banat la Timișoara”. Conferința desfășurată cu acest prilej, *40 Jahre Aktionsgruppe Banat Akteure und Texte – Mitstreiter und Begleiter (40 de ani. Grupul de Acțiune Banat; actori și texte – combatanți și însoțitori)*, ca și rolul acestui grup de scriitori în anii 70, au constituit un subiect important. □ Uniunea Scriitorilor din România a lansat în 2012 programele literare „Scriitorii la ei acasă / Scriitori pe Calea Victoriei” și „Serile literaturii străine pe Calea Victoriei”, moderatorul evenimentelor fiind scriitorul și jurnalistul Dan Mircea Cipariu. ■ În 2012 s-au stins două mari doamne ale literelor românești, iar personalitatea și opera lor au fost pe larg evocate în cadrul rubricilor *In memoriam*: Irina Mavrodin și Constanța Buzea. □ Norman Manea a devenit

Doctor Honoris Causa al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. ■ La *BOOKFEST 2012*, Franța a fost invitată de onoare. La *Salonul Internațional de Carte de la Torino* (10 - 14 mai), țară invitată a fost România. ■ Centenarul morții lui I.L. Caragiale și al nașterii lui Nicolae Steinhardt au prilejuit profunde analize istorice și critice.

Perioada studiată se distinge și prin creșterea în popularitate, răspândire și ecou a publicațiilor digitale, tot mai multe din marile reviste își lansează și versiunea online. Este însă încă o perioadă în care persistă în mediul virtual scrierea fără diacritice, pe care o adoptă uneori chiar reviste de literatură. Este de asemenea, din punct de vedere al arhivelor, o perioadă suficient de îndepărtată pentru ca unele arhive de revistă sau site-uri să fie abandonate, sau să rămână într-un format care să nu mai poată fi consultat în momentul de față. Multe reviste își actualizează site-urile și consideră relevant să pună la dispoziția publicului și arhivele mai vechi, în vreme ce altele aleg să abandoneze arhiva unor ani atât de îndepărtați ca 2012, oferind cititorilor doar o arhivă a ultimilor ani. În cercetarea pe care am realizat-o pentru alcătuirea acestui volum am observat, privind în paralel arhivele fizice și cele virtuale ale revistelor, nu atât discrepanțe de conținut ci o lipsă de meticulozitate în datarea numerelor.

La elaborarea acestei lucrări au participat, în cadrul practicii, un grup de studenți ai facultății de Litere, Universitatea București, Masterat Studii Literare, promoția 2022-2024, format din: Cristina-Alexandra Stoica, Andreea-Rodica Ungureanu (Culcea), Andreea Roxana Ghiță, Martina-Maria Popescu, Ada Bărbulescu, Mara Pleșea și Diana Teodora Ochia. Pentru activitatea depusă le aducem prin aceasta mulțumiri.

Din anumite puncte de vedere, anul 2012 poate fi considerat în viața culturală românească un moment de cotitură: se profilează o schimbare de atitudine subtilă, dar deloc de neglijat în raporturile dintre lumea politică și cultură, cu repercusiuni în relația dintre cultură și public. Este anul în care încetează activitatea TVR Cultural, și anul în care are loc o schimbare majoră în cadrul ICR, nu doar de echipă ci și o modificare în statutul și afilierea Institutului Cultural Român, care a atras după sine schimbări în direcțiile de promovare ale culturii române în străinătate. Aceste două evenimente au suscitât, la vremea respectivă, ample și animate dezbateri în presa culturală – și nu numai. E de remarcat că, în majoritatea lor, oamenii de cultură au considerat inoportune aceste schimbări.

Maria Ioana Oancea

IANUARIE

4 ianuarie

• [„Revista 22”, Anul XXII, nr. 1 (1138), publicație săptămânală editată de Grupul pentru Dialog Social, București, format: A4, pp. 16, redactor-șef: Rodica Palade, Redactor-șef adjunct: Andreea Pora, șef secție cultură: Magda Cârneci; secretar general de redacție: Răzvan Brăileanu, redactor: Octavian Manea] Magda Cârneci publică articolul *Basarab Nicolescu sau transdisciplinaritatea*: „Este transdisciplinaritatea o nouă atitudine intelectuală în fața complexității lumii de azi sau este ea o nouă utopie științifică ce încearcă să propună o știință a științelor, o metaștiință? Propune ea o metodologie unificatoare, aplicabilă nenumăratelor sfere dispersate și contradictorii ale cunoașterii contemporane sau avansează doar un nou «esperanto științific» [...] Promotor internațional al transdisciplinarității în ultimii 30 de ani, Basarab Nicolescu se identifică aproape cu aceasta și cu istoria propagării ei mondiale. [...] Ceea ce știe mai puțin publicul larg este că transdisciplinaritatea este acceptată și practică acum în diverse colțuri ale lumii, că există catedre universitare, masterate, doctorate și reviste științifice puse sub flamura ei”. În opinia autoarei „Cele două volume recent publicate sub titlul comun *De la Isarlâk la Valea Uimirii* dau seama despre istoria constituirii metodologiei transdisciplinare, dar și despre parcursul personal al autorului. [...] E poate cartea cea mai personală și mai mărturisitoare de până acum a autorului. Traversând textele ei eteroclite, dar captivante, regăsești tezele principale ale transdisciplinarității – existența nivelurilor diferite de realitate și de percepție, acțiunea terțului logic inclus și complexitatea – în analizele unor opere științifice și culturale dintre cele mai diverse, de la Heisenberg, Jung și Pauli la Stéphane Lupasco și Eugen Ionescu, de la Geoffrey Chew, Gurdjieff și René Daumal la Brâncuși, Ion Barbu sau Eliade.” Magda Cârneci afirmă: „Nu mai puțin provocator pentru conformismul științific și cultural de azi mi se pare afirmarea sacrului. Violent contestată în cercurile academice, noțiunea de sacru înseamnă la Basarab Nicolescu, pe urmele lui Mircea Eliade, o experiență, cea a «prezenței în lume a ceva în mod ireductibil real», pe care niciun demers rațional al unei cunoașteri integrale nu-l poate ignora”. □ Brândușa Armanca face o trecere în revistă sub titlul: *Presa românească în 2011. Ce-a avut și ce-a pierdut*. ■ Aurelian Crăiuțu publică *La despărțirea de Mariana Șora*.

5 ianuarie

• [„Dilema veche”, săptămânal de tranziție, director fondator Andrei Pleșu, An IX (412), nr. 1, format A3, 24+8 pp., Redacția: Mircea Vasilescu (redactor-șef), Dana Călinescu (secretar general de redacție), Marius Chivu, Radu Cosașu, Cristian Ghinea, Stela Giurgeanu, Andrei Manolescu (redactor-șef adjunct), Matei Martin, Adina Popescu, Iaromira Popovici, Ana Maria Sandu, Simona Sora, Dan Stanciu, Ruxandra Tudor (secretar general

de redacție), Luiza Vasiliu] Vintilă Mihăilescu comentează studiul lui Dorin Bodea *Românii, un viitor previzibil?* (Editura Result, 2011): „Cu toate reținerile mele metodologice de principiu, studiul ne rezervă câteva surprize de proporții și are merite semnificative”. ■ În cadrul rubricii *Atitudini mic burgheze* Cristian Ghinea recenzează *Câteva cărți de vacanță: Neagu Djuvara, Răspuns criticilor mei și neprietenilor lui Negru Vodă* (Editura Humanitas, 2011), Vlad Mixich, *Fanaticii. Portretele a zece oameni cu vocație* (Editura Humanitas, 2011), George Orwell, *Cărți sau țigări?* (Editura Polirom, trad. Ciprian Șulca, 2011), Tony Judt, *Cabana memoriei* (Editura Polirom, trad. Cristina Chevereșan, 2011). □ Dosar „Dilema” coordonat de Adina Popescu: *Anul Vechi (acest produs poate conține urme de 2011)*. □ La secțiunea *Regimul artelor și munițiilor*, rubrica *Feedbook*, Marius Chivu scrie *Toți oamenii jurnalistului*, în care abordează volumul lui Vlad Mixich, *Fanaticii. Portretele a zece oameni cu vocație* (Editura Humanitas, 2011). Marius Chivu afirmă: „*Fanaticii* lui Vlad Mixich sunt personalități diferite, și modul în care jurnalistul le conturează portretele variază de la un caz la altul, salvând, astfel, volumul de la monotonia aceluiași tip de abordare. Ce rămâne constant este modul flexibil cu care Vlad Mixich se apropie, se adaptează și își urmărește personajul, felul discret în care folosește și strecoară informația în text, dinamica relatării, atenția acordată detaliilor, dar, mai ales disciplina cu care rămâne obiectiv.” Autorul articolului semnalează lipsa genului non-fiction de pe piața de carte românească, considerând că una din cauze este absența unor publicații „unde genurile, toate genurile jurnalismului să poată fi practicate în mod regulat și profesionist”. În opinia lui Marius Chivu „Cel mai problematic portret este cel al lui Dan Puric, singurul text, de altfel, în care jurnalistul nu consonează cu subiectul”. Concluzia criticului: „Vlad Mixich este al 11-lea om cu vocație din carte și eu cred că înseamnă ceva pentru jurnalismul românesc. Urmăriți-l!” □ La rubrica *Pe de altă carte* Claudiu Constantinescu comentează volumul lui Radu Paraschivescu, *Toamna Decanei. Convorbiri cu Antoaneta Ralian*, Editura Humanitas, 2011, considerând că autorul este „desăvârșit în manierele iscodirii călduroase”. ■ La rubrica intitulată *Ce mi se-ntâmplă* Dan C. Mihăilescu publică articolul *Rătăcind printre titluri* în care pune problema topurilor literare și a modificărilor care apar în preferințele aceluiași critic de-a lungul timpului: „Pur și simplu, perspectiva se modifică, mai mult sau mai puțin, cu timpul. Cărțile își petrec altfel lumina și umbra, trec, apoi, dintr-un raft în altul, din față în spate forța inițială de impact slăbește, ori, dimpotrivă, capătă fatalmente alte proporții, grație noilor contexte. Iar anvergura autorilor, locul fiecăruia în ierarhie se schimbă la rândul-i.” Dintre evenimentele editoriale din anul 2011, Dan C. Mihăilescu amintește reeditarea antologiei lirice *Aer cu diamante*, a albumului *Lemn* și apariția volumelor: Costin Feneșan, *Sub steag străin*, Dan Teodorovici, *Matei Brunul*, Mircea Cărtărescu, *Zen*, Ioana Pârvulescu, *Lumea ca ziar*, Emil Cioran, *Despre Franța*, „albumul dedicat de Nicolae Noica arhitectului Liviu Ciulley, vol. II din *Familiile boierești din Moldova și Țara Românească* coordonat de Mihai

Dim. Sturdza, Dora Mezdrea cu vol. II din *C. Noica în arhivele Securității*, plus sinteza documentară *Acțiunea „Recuperarea”* realizată la CNSAS. ■ Sub titlul *Oameni pierduți și nebuloase agresive*, Simona Sora scrie la rubrica *blogograffiti*: „[...] mi se pare paradoxal faptul că exact în timpurile noastre relativiste, soft, ale «democratizării talentului», atât de puțini critici se mai hazardează în bazarul nuanțat, diversificat, structuralizat și postmodernizat al psihocriticii. [...] Iar asta e destul de bizar pentru o critică ce a prizat cu fervori mistice structuralismul, semiotica, textualismul și jură și acum pe receptare și istorie factuală. Poate se întâmplă și pentru că spiritul de finețe și precauția ofensivă, care ar trebui să însoțească o atare întreprindere, sunt din ce în ce mai rare [...]». În fond, psihocritica profesată inteligent nu e decât o critică a conștiinței de care n-ar trebui să se teamă nimeni. Scurta notă empatică a Verei Șandor la *Omul pierdut* de Ramon Gomez de Serna e un asemenea document, în genul analizelor lui Didier Anzieu la povestirile lui Borges sau la romanele lui Henry James, al studiilor lui Bataille despre Kafka și Proust, ori ale lui Corin Braga despre Dimov, Blaga sau Nichita Stănescu.”

6 ianuarie

• **[„Weekend Adevărul”, nr. 26, suplimentul „Adevărul”, apariție săptămânală, format: A3, 96 pp., redactor șef: Grigore Cartianu, redactor șef Adevărul weekend: Horia Ghibuțiu, redactori șefi adjuncți: Liviu Avram, Alin Paicu, Lucian Pop, Andrei Velea, secretar general de redacție: Dan Popescu, editor coordonator „Adevărul Weekend”: Laurențiu Manolache, șef secție culturală: Cezar Paul Bădescu]** *Literar și artistic:* ■ *Colecțiile adevărul:* „«Weekend Adevărul» continuă seria articolelor care prezintă fragmente din cărțile Editurii Adevărul lansate la Târgul Gaudeamus din toamna anului trecut.” În acest număr este abordat volumul *Cum se distrau românii odinioară* de Adrian Majuru. ■ Nicolae Manolescu publică articolul intitulat *Pensia lui Eminescu* în care povestește: „În 1988, când uzurpatorul împlinea o vârstă rotundă”, au fost solicitate trei numere dedicate exclusiv lui Nicolae Ceaușescu și care urmau să aibă pe prima pagină portretul său, inclusiv cel din 15 ianuarie. „Mă tenta însă ideea de a strecura în numărul din 15 ceva despre Eminescu, un articol banal, care să nu strice pompa spectacolului ceaușist, dar care să atragă atenția. Nu era lucru simplu ce voiam eu. Ivașcu m-a deconsiliat: dacă nu eram în stare, din cauza bolii, să scriu despre Ceaușescu, era imprudent să scriu despre Eminescu. Articolul, pe care totuși l-am scris, n-a apărut decât 18 ani mai târziu, în 2006, fără legătură cu vreo aniversare. Era inspirat de o tabletă a lui Felix Aderca”. Nicolae Manolescu reproduce un fragment: „În 1931 Felix Aderca publica în ziarul «Adevărul» un articol prilejuit de un studiu care încerca să răspundă la întrebarea dacă Eminescu a fost ori nu pensionar al statului”. ■ La categoria *Literatură universală* apare topul celor mai bune povestiri din 2011 întocmit de Criticul Chris Power pentru „The Guardian”, anul fiind, în opinia acestuia, unul deosebit de bun pentru proza scurtă: 1. Judith Hermann, *Alice*; 2. Clemens Meyer, *All the Lights (And Other*

Stories/ Luminile (Și alte povestiri); 3. Don DeLillo, *The Angel Esmeralda: Nine Stories/ Îngerul Esmeralda: Nouă povestiri*; 4. Sarah Hall, *The Beautiful Indifference/ Indiferența e frumoasă*; 5. *The Granta Book of the African Short Story/ Antologia Granta de proză scurtă africană* editată de Helon Habila; 6. Mirja Unge, *It Was Just, Yesterday/ Am fost doar noi, ieri*; 7. Edna O'Brien, *Saints and Sinners/ Sfinți și păcătoși*; 8. Ammos Oz, *Scenes from Village/ Scene de viață campestră* (carte apărută în românește la Editura Humanitas Fiction); 9. Serghei Dovlatov, *The Suitcase/ Geamantanul* (carte apărută în românește la Editura Humanitas); 10. Steven Millhauser, *We Others: New and Selected Stories/ Noi ceilalți: O selecție de povestiri vechi și noi*. □ **Titluri comerciale:** Este redată selecția celor mai bune zece cărți comerciale de ficțiune și nonficțiune publicată de cotidianul „The New York Times”: La categoria ficțiune: 1. Chad Harbach, *The Art of Fielding/ Arta succesului*; 2. Stephen King, *11/22/63*; 3. Karen Russell, *Swamplandia!*; 4. Eleanor Henderson, *Ten Thousand Saints/ Zece mii de sfinți*; 5. Téa Obreht, *The Tiger's Wife/ Nevasta tigrlui*. Nonfiction: 1. Christopher Hitchens, *Arguably/ Îndoielnic. Eseuri*; 2. Ian Brown, *The Boy in the Moon/ Băiatul din Lună*; 3. Manning Marable, *Malcom X. A Life of Reinvention/ Malcom X. O viață reinventată*; 4. Daniel Kahneman, *Thinking, Fast and Slow/ Să gândești repede și încet*; 5. Amanda Foreman, *A World on Fire/ O lume în flăcări*.

● **[„România literară”, an XLIV (2012), nr. 1; săptămânal de literatură și artă, revistă a Uniunii Scriitorilor din România/ revistă editată de Uniunea Scriitorilor din România și Fundația România literară; format A3; 24 pagini; săptămânal, zi de apariție: joi, director: Nicolae Manolescu, director executiv: Gabriel Chifu, ; colectivul redacțional: Ionela Stanciu - secretar general de redacție, redactor: Marina Constantinescu, Luminița Corneanu, Ana Chiritoiu, redactor asociat: Cosmin Ciotloș, Sorin Lavric, Angelo Mitchievici]** La rubrica *Puzzle* Gabriel Chifu își exprimă dorința ca anul 2012 să fie *Un an al criticii literare* revendicând autonomia criticului în raport cu persoana autorului. ■ La *Tema lunii: ce așteptări aveți de la noul an?* Adrian Popescu sugerează *O întoarcere la canonul frumosului*: „Propunând lectorului valori literare certe în peisajul destul de lunecos, deteriorat axiologic, al postmodernității noastre, vrem să desfășurăm un program coerent de redefinire a literaturii ca tensiune estetică. Ca joc între efemerul cotidian și perenitatea idealurilor.” El argumentează rolul revelator al publicațiilor pentru epoca din care provin: „Publicațiile sunt, se știe, oglinda socială a unei epoci, ele conțin în rândurile lor tipărite, dar și printre rânduri, preferințele, gustul, idiosincraziile unor decenii. Vor veni alte generații care, dacă vor citi presa vremii noastre, ne vor judeca mai exact, cu toate înălțările (la mit, simbol, paradigmă) și căderile, decăderile noastre culturale (pierderea sensului, disprețul formei).” ■ În Editorial (*Despre poezie*) Nicolae Manolescu susține ideea lui Eugen Coșeriu: „Limbajul poetic, în care se actualizează tot ceea ce ține de semn, este limbajul cu toate funcțiunile lui, este, adică, plenitudinea funcțională a limbajului”, considerând ca aceasta nu se află în opoziție cu propria

afirmație din *Despre poezie*: „dacă nu există nimic în poezie care să nu fi existat înainte în limbă, nu există nimic în limbă care să dea naștere de la sine poeziei.” Poezia ar fi prin urmare, explică N.M., „acea formă de vorbire în care aceste relații (dintre cuvinte, conotații) se actualizează în permanență.” ■ Sub titlul *Însemnări*, Livius Ciocârlie istorisește frânturi din viața sa cotidiană alături de soția sa, anecdote din care aceasta iese însă foarte bine. E menționată dilema (doamnei) T. „Citește o carte de memorialistică în care nevasta autorului e «zugrăvită» în culori trandafirii. «Mi-ar plăcea și mie, zice. Da’, ce plicticos!»” Portretul pe care i-l face autorul nu este nicidecum plicticos, reușește să fie însă în mod voalat surprinzător de laudativ. ■ La rubrica sa *Cronica Ideilor*, în articolul *Pe drumuri de schit* Sorin Lavric abordează volumul lui Dan C. Mihăilescu *Oare chiar m-am întors de la Athos?* subliniind dificultatea de a scrie despre o experiență mistică, corelată cu așteptările inevitabile ale publicului. S.L. observă situația atipică a textului lui Dan C. Mihăilescu și afirmă pe de o parte reușita sa de a evita stereotipul (atât pe cel a revelației cât pe cel al ironiei), îi consenmează însă și limitele: „Neavând organ pentru dimensiunea sacră, Dan C. Mihăilescu descrie lucrurile în coaja lor fenomenală, lipsindu-i acea ochire care să-l aducă în condiția de degustător discret al tentelor nevăzute. Până la urmă e o dramă la mijloc, aceea a unui scriitor având convingerea că e un intrus estetizant, fără predilecție pentru trăiri ominoase. Fără această dramă subiacentă, cartea ar fi rămas în ton minor, de peripeție bufă.” Concluzionează Lavric: „Cartea e sprintară, dar nu e înaripată”. ■ Pornind de la volumul lui Eugen Negrici *Simulacrele normalității*, care reunește articole din anii ’90 publicate în cadrul rubricii cu același nume, Cosmin Ciotloș se întreabă la *Cronica literară*: „E Negrici, cel din *Simulacrele normalității*, publicist? Mă cam îndoiesc. Publiciștii autentici scot, dintr-o jumătate de idee, trei articole. Eugen Negrici, din trei idei strălucite, abia umple o pagină de revistă. Dar ce pagină!” ■ În cadrul rubricii sale *Scripta manent*: sub titlul *Cu gândul la Eminescu* Alex. Ștefănescu pune problema raportului dintre imaginea lui Eminescu devenită mit și contactul cu elemente care îi conturează un portret realist, care-l arată într-o ipostază prozaică: în primul rând volumul de corespondență al lui Eminescu în care acesta încearcă să se disculpe în fața insistențelor Veronicăi Micle de a se vedea, invocând „sărăcia, boala (o infecție cronică la picioare), munca sisifică de la ziar” Alex. Ștefănescu menționează și amenințările și încercările de șantaj ale muzei eminesciene: „că va da publicității tot ce știe de la el despre furtunoasa viață amoroasă a lui Titu Maiorescu”. ■ Irina Petraș recenzează volumul lui Octavian Hoandă, *Jurnal la Klausenburg*: „Klausenburg e numele german al Clujului, dar și al unei noi cafenele [...]. Jurnalul e transcrierea melancolică, nostalgică, în tonuri de miere neagră și ritmuri de muzici vechi, a unor locuri eșuate: «așa a intrat roger / waters / în klausenburg cafe / scoțând din buzunarul de la piept / în dulcea lumină a dimineții / sufletele unei întregi generații / de ratați / fumători / și bețivani / ce nu-și găsesc locul nicăieri / era prima cafea a zilei...» ”. I.P. numeste acest fel

aparte în care se înnoadă timpuri diferite „«un livresc de lumi apuse» (o cafenea) cu atmosferă de *zwischeneuropă* updatată, la doi pași de colțul unde se întâlneau, în interbelic, «filosofii ageri ai răspântiilor»”. ■ Ion Manolescu recenzează albumul de bandă desenată *Elabuga* (Alex Tamba și George Drăgan) apărut în 2011 la Editura Mandragora și remarcă în primul rând dubla deschidere, atât din punct de vedere narativ cât și grafic, deopotrivă către cultura BD de masă dar și către un nivel mai profund de lectură, pentru că modalitatea sa de exprimare „depășește limitele *populare* ale benzii desenate și, printr-o prelucrare erudită, acoperă zonele *culte* ale literaturii (*Arhipelagul Gulag*, al lui Soljenișin), istoriei (*Stalingrad*-ul lui Anthony Beevor) și cinematografeii (peliculele de front din al Doilea Război Mondial). [...] *Elabuga* lui Tamba și Drăgan permite, pe de o parte, o dublă lectură estetică (*poetică* și *metafizică*, dar și *narativă*, *de acțiune*); iar pe de alta, o dublă interpretare stilistică (expresionismul decorului și al fizionomiilor, dar și realismul instrumentarului de război și detenție) ■ *Cartea de proză*: Raluca Dună își intitulează cronica la volumul *Voia* de Cosmin Cărciova *Neo-Avangarda se apropie*. ■ Florin Irimia prezintă romanul *Intriga matrimonială* de Jeffrey Eugenides. ■ Apare o selecție de scrisori ale lui Ioan Alexandru către Ion Cocora din 1967 care conturează prin acumularea de elemente de viață cotidiană și preocupări majore, o prietenie între intelectuali: „Am încercat zilele trecute (vineri seară) o reînviere a beznei noastre – dar nu am reușit să mă ridic la delir, deși absintul era superior (gin) etc. Așa că numai în doi ne putem face de cap în nobilul înțeles.” Temele care se întrevăd sunt cea a sensului: „Unamuno în *Del sentimento tragico della vita*: «Lucrează în așa fel încât să meriți după judecata ta și a celor mai mulți eternitatea». Și mai departe: «Și dacă ne este rezervat neantul să facem astfel ca acesta să fie o nedreptate»”; cea a atitudinii în artă și în viață și nevoia regăsirii unor predecesori chiar în această atitudine: „Citesc o carte despre Baudelaire. Parcă am scris-o noi despre noi înșine. Aseară am terminat o nouă carte despre Verlaine excepțională – lucruri care mă iluminează. Cunoscut destinul a trei poeți francezi – Rimbaud, Verlaine, Baudelaire – și al lui Rilke și Trakl. Îți jur, Ioane scump, că suntem pe un drum de aur care ne duce inevitabil spre o moarte pre-atimpurie.” Apare și preocuparea pentru dimensiunea sacră corelată cu disponibilitatea de a o trăi cu entuziasm. ■ Cu titlul *Inedit*, Ilie Rad prezintă o selecție din *Însemnările unui om de rând* de Mihai Beniuc (fragmente din jurnale și memorii). ■ La rubrica *Prin anticariate: Momentul și schițele* Simona Vasilache amintește de volumul lui Lucian Boz *Cartea cu poeți* apărut în 1935. ■ Pornind de la studiul lui Nicolae Berindeiu, *Radu Petrescu – Corpul și textul*, Gheorghe Grigurcu dedică un articol autorului *Oceanului întors* (*Semn De Carte*: Marele Radu Petrescu) abordând dificultatea scriitorului constrâns să-și practice profesia în paralel cu o altă meserie ilustrată prin opoziția între destinul său și cel al lui Mihail Sadoveanu. ■ La *Restituiri: Întregiri la biografia lui I.D. Ștefănescu*, Nicolae Scurtu face o scurtă prezentare a profesorului, cercetătorului și istoricului de artă I. D. Ștefănescu însoțită o selecție de scrisori ale acestuia către părintele

Constantin Bobulescu. ■ Pornind de la teza sa de doctorat (*Literatură și ideologie. „Gazeta literară”, 1954-1968*) Luminița Marcu scrie *Să ne cunoaștem trecutul*: „„Gazeta literară” începe anul 1964 sub semnul bilanțului. Primul îl face Mihai Beniuc [...] nu include nici un nume de tânăr poet, iar ca trăsătură definitorie a literaturii rămâne aceea legată de «condițiile de viață ale maselor populare». Un bilanț mai cuprinzător se face însă în interiorul revistei [...]. Este vorba nu doar despre cronicarii «Gazetei literare», ci despre noii cronicari afirmați în ultimul timp în diverse publicații, invitați acum de «Gazetă» și omologați astfel ca fiind cei mai îndreptățiți în a selecta campionii: Virgil Ardeleanu, I.D. Bălan, Ion Lungu, Nicolae Manolescu, Eugen Simion, Ov.S. Crohmălniceanu. [...] Exemplele tinerilor cronicari diferă de cele ale lui Mihai Beniuc, chiar dacă Nicolae Manolescu are prevederea să-l numească și pe acesta din urmă.” ■ La rubrica *Păcatele Limbii*, Rodica Zafiu sesizează proliferarea sintagmei „spiritul Crăciunului”. ■ La secțiunea *Meridiane* e consemnat: □ Un *Eșec pe scena de la Balșoi Teatr*: „Dmitri Cerniakov a pus de curând în scenă la faimosul teatru de operă Balșoi din Moscova un spectacol cu *Ruslan și Ludmila* de Glinka pe versurile poemului lui Pușkin cu același titlu. Montarea i-a șocat pe spectatori...” □ *Pușkin*: „Cu ocazia apariției unei culegeri de texte traduse din Pușkin, unele inedite, sub titlul *Le Soleil d’Alexandre*, autorul traducerii, André Markowicz, a acordat un interviu revistei «Le Nouvel Observateur» de la sfârșitul lui noiembrie, în care explică locul excepțional ocupat de poetul rus (1799-1837) în literatura și în conștiința țării sale. [...] Pușkin e prezent în cotidianul rusesc ca nici un alt poet din lume.” □ *Ultimele fotografii ale lui Marilyn Monroe*: „Celebrul fotograf american Bert Stern a fotografiat-o pentru revista «Vogue» pe Marilyn Monroe cu numai o săptămână înainte de moartea actriței. O parte din cele peste 2500 de fotografii au fost publicate de «Vogue» chiar în ziua în care actrița s-a stins din viață. Altele au rămas necunoscute. Bert Stern le publică azi la Taschen, însoțindu-le de texte ale lui Norman Mailer.” □ *Misteriosul Kim Philb*: „Robert Littell, tatăl mai cunoscutului Jonathan Littell, a publicat recent în Anglia un roman consacrat unuia dintre cei mai celebri spioni din secolul XX, Kim Philby.” □ *Premiile careucid*: „Scriitorul și editorul francez Luis de Miranda scrie în «Le Monde» din 23 noiembrie: «Premiile literare ucid. Ele sunt rezultatul unor tranzacții economice oculte»”. □ *William Styron și oamenii politici*: „Au fost strânse într-un volum, nu demult, câteva articole de publicistică scrise și publicate de autorul *Alegerii Sofiei* în anii 90. Scenele și portretele sunt deopotrivă remarcabile”. ■ Versuri de Ioana Diaconescu, Ana Pușcașu, Cristian Liviu Burada și Thomas Tranströmer (în traducerea lui Dan Shafran). ■ *Ochiul magic* începe cu articolul *Ghidușii ideologice*, semnat N.M. Criticul polemizează cu Dan C. Mihăilescu reproșându-i că îi atribuie în mod eronat o luare de poziție în privința inactualității scrierilor lui Cioran și respinge radical ipoteza influenței gheriste de care acesta îl suspectează: „Ca și cum Cioran n-ar putea fi judecat și dintr-o perspectivă liberală”. □ Este semnalat articolul din „Dilema veche” în care Radu

Cosașu își exprima îngrijorarea în legătură cu accentuarea lipsei de cultură și afirmă necesitatea și noul înțeles pe care-l dobândește în acest context rezistența prin cultură: „Rezistența prin cultură a devenit o vorbă de ocară sau, și mai simplu: o vorbă de nimic.» Așa e. Și atunci de ce ține Radu Cosașu să reabiliteze astăzi această idee a rezistenței prin cultură? Ne răspunde chiar el, inteligent și convingător – ca să combată rezistența inculturii, atât de aprigă în acest moment. [...] Îi înțelegem scriitorului exasperarea. Să mai observăm că articolul în care îi dă expresie este atât de bine scris încât devine un exemplu de rezistență prin cultură, serie nouă”. □ „Ultimul număr din 2011 al revistei «Vatra» îi dedică un consistent dosar lui Matei Vișniec.” Cronicarul apreciază îndeosebi paginile de proză redactate în acest grupaj.

9 ianuarie

• [„Adevărul”, cotidian politic și social, nr. 6646, format: A3, 48 pp., redactor șef: Grigore Cartianu, redactor șef Adevărul weekend: Horia Ghibuțiu, redactori șefi adjuncți: Liviu Avram, Alin Paicu, Lucian Pop, Andrei Velea, secretar general de redacție: Dan Popescu, editor coordonator Adevărul Weekend: Laurențiu Manolache, șef secție cultură: Cezar Paul Bădescu] Ion Cristoiu scrie *Manuscrisele nu ard, dispar pur și simplu*. Reținem: „Puțini autori mai scriu azi de mână [...] Dat fiind că procesorul de texte dă scriitorului posibilitatea de a corecta fără ca asta să se vadă, istoricii literari din viitor nu vor ști niciodată de câte ori a scris un text un mare scriitor. Vor suferi și bibliotecile, muzeele literaturii și casele memoriale, văduvite de manuscrisele așezate sub sticlă”. ■ *Agenda culturală*: Duminică 15 ianuarie este anunțată conferința *Eminescu printre noi* susținută de acad. Dimitrie Vatamaniuc.

10 ianuarie

• [„Revista 22”, nr. 2] Paul Cernat scrie despre Virgil Duda în *Legături fără frontiere*: „Recuperarea de la distanță și de pe coordonate posttotalitare a temelor identității de român-evreu din provincie, devenit israelian și cetățean al lumii, se împletesc la el cu o cazuistică specială a experimentului erotic; jocurile amorului evoluează, dezinvolt și ironic, pe canavaua istoriei recente, iar volumele publicate după 2000 - *Șase femei* (2002), *Despărțirea de Ierusalim* (2006), *Ultimele iubiri* (2008) – indică, *mutatis mutandis*, o variantă orientală a americanului Philip Roth.” Despre volumul *Un cetățean al lumii*, Editura Polirom, Colecția „Fiction Ltd.”, Iași, 2011, Paul Cernat scrie: „Romancierul septuagenar se prezintă într-o formă narativă de invidiat în recent apărutul *Un cetățean al lumii* - perfect conectat, inclusiv stilistic, la pulsul actualității. Remarcabilă e, înainte de toate, naturalețea cu care orchestrează regizoral o intrigă multidimensională, [...] Foarte expresive sunt și scenele *mondene*, de high life (bucureștean, israelian, american sau *turistic*), scrise cu jovialitate frivolă și un talent caracterologic amintind de Radu Cosașu (sporadic și de Nicolae Breban). [...] Nu dimensiunea (geo)

politică, nu considerațiile despre evrei și palestinieni, despre filo- și antisemitism captează prioritar atenția, ci mixtura de reflexivitate spumoasă în aparență, gravă în fond și de roman libertin [...] Intelectualitatea discretă, dar subtilă, în aliaj cu dezinvoltura epică tonifiantă și profesionalismul impecabil, recomandă acest aparent lejer roman hedonist și *glocal* ca pe o apariție de pondere a unui scriitor de reconsiderat.” ■ Peter Manu publică articolul intitulat *O ascensiune nemeritată în Academia Română*, în care afirmă: „Academia Română ar trebui să repare nedreptatea făcută prin alegerea lui Ioanel Sinescu și, în același timp, să-și reafirme integritatea și prestigiul.”

12 ianuarie

● [„Cultura”, săptămânal editat de Fundația Culturală Română, nr. 1/2012 (nr. 356), format: A 3, 32 pp., redactor-șef: Augustin Buzura, redactor-șef adjunct: Angela Martin, secretar general de redacție: Cristina Rusiecki, redactori: Cătălin D. Constantin, Teodora Dumitru, Alex Goldiș, Mihai Iovănel, Cornelia Maria Savu, Cătălin Sturza, Andrei Terian] La *Revista revistelor*, sub titlul *Insula pinguinilor* C. Stănescu răspunde afirmației făcute de Magda Ursache într-un interviu acordat lui Mircea Dinutz în care critica nostalgia după trecutul comunist. C. Stănescu scrie: „Singurul loc în care nu este decât *trecutul negru* cu care trebuie s-o «sfârșim» e în... Internaționala! Acest soi de maniheism nu-l împărtășesc: el îmi interzice să fiu nostalgic. Dna Ursache are ce are cu *nostalgicii*, îi consideră un fel de *stafii* (o *stafie* bântuie mereu prin Europa!) și le recomandă să se mute în... Coreea de Nord. N-ar fi mai bine pentru acești nostalgici în *Insula pinguinilor*? În realitate, mai crede domnia sa, odioșii *nostalgici* sunt niște *dinozauri* detestabili «care s-au lăsat prostiți de Putere și au tras foloase de pe urma ei.» O fi, nu zic nu, dar ce-are asta cu nostalgia, cu *nostalgicii* și cu amintirea luminii din întuneric, invers decât la Kōstler, care văzuse, el, întunericul în plină amiază? [...] Trecutul [...] nu poate fi *condamnat*, doar sub cuvânt că a fost și s-a numit *comunist*. Această viziune bogomilică asupra trecutului ca despre un mare mormânt pentru toți nu-mi place”. C. Stănescu argumentează amintind evenimentele culturale remarcabile care au avut loc în anii comunismului: „Resimt intens nostalgia cozilor de pe Sărindar care se întindeau până la Capșa pentru un bilet la spectacolul lui Silviu Purcărete cu *Scrisoarea pierdută* de la Teatrul Mic condus de Dinu Săraru. Și mai resimt intens nostalgia cozilor (*îngheșuielii*) de la Cartea Românească, întinse până spre secția de miliție din apropiere, pentru a pune mâna pe ultimul roman al lui Marin Preda, *Cel mai iubit dintre pământeni*... Și mai țineți minte cozile de la Cinematecă? De ce ne îngheșuiam pe vremuri la Patria după un bilet la *Zboară cocorii*?! Și de ce făceam coadă la concertele lui George Georgescu de la Ateneu?” ■ La secțiunea intitulată *Cultură politică*, George Apostoiu scrie *Cu ochii scriitorilor...*: „Cum văd scriitorii lumea? Sunt convins că ei o privesc mai atent și, în consecință, văd mai clar și mai departe decât noi. Să facem o incursiune literară pentru a vedea lumea

cu ochii lor și vom vedea că istoria însăși poate fi înțeleasă altfel. De fapt, mai bine. Recurg la texte din lecturile mele care-mi stăruie mereu și puternic în minte [...] M-am oprit la francezii Voltaire, Michelet și Hugo, la rușii Tolstoi și Dostoievski, la britanicul Churchill, aici în calitatea lui de scriitor recompensat cu Premiul Nobel pentru literatură, la americanul Truman Capote. În sfârșit, în rândul acestor uriași străini așez câțiva români de dimensiuni europene, scriitorii Marin Preda, C. Virgil Gheorghiu și Augustin Buzura și filozoful Mircea Vulcănescu.” ■ La secțiunea *Literatură*: □ *Topuri „Cultura” 2011*: ■ Șerban Axinte: „(i) Fiction: 1. Lucian Dan Teodorovici, *Matei Brunul*, Polirom 2. Caius Dobrescu, *Minoic*, Polirom 3. Marta Petreu, *Acasă, pe câmpia Armagedonului*, Polirom; Dumitru Crudu, *Oameni din Chișinău*, Tracus Arte (ii) Nonfiction (memorii, jurnale, biografii, interviuri & co): 1. Mircea Cărtărescu, *Zen*, Humanitas 2. Ion Cucu, *Fotografla zece președinți*, Casa de pariuri literare 3. Daniel Cristea-Enache, *Cinematograful gol*, Polirom (iii) Poezie: 1. Ștefan Manasia, *Motocicleta de lemn*, Charmides; Cosmin Perța, *Fără titlu*, Paralela 45; 2. Nichita Danilov, *Imagini de pe strada Kanta*, Tracus Arte 3. Andrei Doboș, *Inevitabil*, Casa de pariuri literare; Cristina Ispas, *Rezervația*, Casa de pariuri literare. (iv) Critică și istorie literară 1. Alex Goldiș, *Critica în tranșee, de la realismul socialist la autonomia esteticului*, Cartea Românească; Doris Mironescu, *Viața lui M. Blecher: împotriva biografiei*, Timpul 2. Bianca Burța-Cernat, *Fotografii de grup cu scriitoare uitate*, Cartea Românească 3. Rodica Ilie, *Fernando Pessoa – poetică și autenticitate*, Tracus Arte (vi) Ediții critice, antologii (inclusiv necritice – de autor etc.): 1. Gellu Naum, *Opere I. Poezii* 2. Mariana Codruț, *Areal*, Paralela 45; 3. Constantin-Virgil Bănescu, *Zidul de mătase*, Casa de editură M. Blecher. (viii) Debut: 1. Aleksandar Stoicovici, *Vineri*, Herg Benet; 2. Adina Dinitoiu, *Proza lui Mircea Nedelciu. Puterile literaturii în fața politicului și a morții*, Tracus Arte; 3. Ioana Revnic, *Dresura de lei*, Curtea Veche. (xi) Cartea anului: Lucian Dan Teodorovici, *Matei Brunul*.” ■ Bianca Burța-Cernat: „(i) Fiction: 1. Lucian Dan Teodorovici, *Matei Brunul*, Polirom 2. Octavian Soviany, *Viața lui Kostas Venetis*, Cartea Românească 3. Diana Adamek, *Dulcea poveste a tristului elefant*, Cartea Românească (ii) Nonfiction (memorii, jurnale, biografii, interviuri & co): 1. Doina Uricariu, *Maxilarul inferior*, Polirom 2. Radu Paraschivescu, *Toamna decanei. Convorbiri cu Antoaneta Ralian*, Humanitas 3. Mircea Cărtărescu, *Zen. Jurnal 2004-2011*, Humanitas (iii) Poezie: 1. Nichita Danilov, *Imagini de pe strada Kanta*, Tracus Arte. 2. Dan Mircea Cipariu, Florin Dumitrescu, Sorin Gherguț, Dan Pleșa, Bogdan O. Popescu, *MARFA reîncărcată*, Brumar. 3. Dan Sociu, *Pavor nocturn*, Cartea Românească. (iv) Critică și istorie literară: 1. Eugen Simion, *Ion Creangă. Cruzimile unui moralist jovial*, Princeps Edit. 2. Nicolae Mecu, *G. Călinescu față cu totalitarismul*, Dacia XXI 3. Cătălin Ghiță, *Deimografia. Scenarii ale terorii în proza românească*, Institutul European (v) Eseu: 1. Marta Petreu, *De la Junimea la Noica. Studii de cultură românească*, Polirom. 2. Mihai Zamfir, *Scurtă istorie. Panorama alternativă a literaturii*

române, Cartea Românească. 3. Ioana Pârvulescu, *Lumea ca ziar. A patra putere*: Caragiale, Humanitas. (vi) Ediții critice, antologii (inclusiv necritice – de autor etc.): 1. Ion Budai Deleanu, *Opere*, ediție îngrijită, cronologie, note și comentarii, glosar și repere critice de Gheorghe Chivu și Eugen Pavel, Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă. 2. George Bacovia, *Opere. Poezie și proză. Alte scrieri*, text îngrijit, argument, cronologie și postfață de Constantin Călin, Babel, Bacău. 3. G. Ibrăileanu, *Scrieri alese*, Volum îngrijit de Roxana Pătraș și Antonio Pătraș, Editura Universității «Al. I. Cuza» din Iași. (vii) Traduceri: 1. Alonso Fernández de Avellaneda, *Falsul Don Quijote de la Mancha. Continuare apocrifă a lui Don Quijote de la Mancha I de Miguel de Cervantes*, traducere din limba spaniolă, studiu introductiv, note și comentarii de Sorin Mărculescu, Paralela 45. 2. Fernando Pessoa, *Opera poetică*, Traducere din portugheză de Dinu Flamând, Humanitas. 3. Ilf și Petrov, 1001 de zile sau Noua Șeherezadă, traducere din limba rusă și note de Adriana Liciu, Polirom (viii) Debut: 1. Alex Goldiș, *Critica în tranșee. De la realismul socialist la autonomia esteticului*, Cartea Românească 2. Paul Mihalache, *Târg de arlechini*, Tracus Arte 3. Andrei Dósa, *Când va veni ceea ce este desăvârșit*, Tracus Arte. (x) Evenimentul cultural al anului: Achiziționarea manuscriselor lui Cioran.” ■ Paul Cernat: „(i) Fiction: 1. Lucian Dan Teodorovici, *Matei Brunul*, Polirom; Octavian Soviany, *Viața lui Kostas Venetis*, Cartea Românească; 2. Diana Adamek, *Dulcea poveste a tristului elefant*, Cartea Românească; Marta Petreu, *Acasă, pe câmpia Armaghedonului*, Polirom; 3. Caius Dobrescu, *Minoic*, Polirom; Cu rezerva că următoarele „restanțe“ de lectură: Nicolae Breban, *Singura cale*, Ideea Europeană, Virgil Duda, *Un cetățean al lumii*, Polirom, Alexandru Vlad, *Ploile amare*, Charmides și Stelian Tănase, *Moartea unui dansator de tango*, Adevărul, unele – apărute pe ultima sută de metri a anului 2011, ar putea schimba (sau nu) ceva din prezenta ierarhie, după ce le voi fi citit. (ii) Nonfiction (memorii, jurnale, biografii, interviuri & co): 1. Doina Uricariu, *Scara leilor*, Polirom; 2. Mircea Cărtărescu, *Zen*, Humanitas; 3. Antoaneta Ralian în dialog cu Radu Paraschivescu, *Toamna decanei*, Humanitas; (iii) Poezie: 1. Sorin Gherguț, *Orice. Uverturi & reziduuri*, Pandora M.; 2. Ruxandra Cesereanu & Marius Conkan, *Ținutul Celălalt*, Cartea Românească; 3. Marius Ianuș, *Refuz fularul alb!*, Tracus Arte; Dan Mircea Cipariu, Florin Dumitrescu, Sorin Gherguț, Dan Pleșa, Bogdan O. Popescu, *Marfă reîncărcată*, Brumar; (iv) Critică și istorie literară: 1. Eugen Simion (coord.): *Cronologia vieții literare românești*, Editura Muzeului Literaturii Române; 2. Nicolae Mecu, *G. Călinescu față cu totalitarismul*, Dacia XXI; Eugen Simion, *Cruzimile unui moralist jovial*, Princeps Edit; 3. Mihai Zamfir, *Scurtă istorie. Panorama alternativă a literaturii române*, Cartea Românească. (v) Eseu, publicistică: 1. Marta Petreu, *De la Junimea la Noica*, Polirom; 2. Solomon Marcus, *Râni deschise*, Spandugino; 3. Bogdan Ghiu, *Contracriza*, Cartea Românească; Ioana Pârvulescu, *Caragiale. A patra putere*, Humanitas. (vi) Ediții critice, antologii (inclusiv necritice – de autor etc.): 1. Ion Budai Deleanu, *Opere*, ediție

îngrijită, cronologie, note și comentarii, glosar și repere critice de Gheorghe Chivu și Eugen Pavel, București, Academia Română & Fundația Națională pentru Știință și Artă; 2. G. Ibrăileanu, *Scriseri alese*, ediție îngrijită și cronologie de Antonio Patraș și Roxana Patraș, Editura Universității din Iași; 3. G. Bacovia, *Opere. Poezie și proză. Alte scrieri*, text îngrijit, argument, cronologie și postfață de Constantin Călin, Babel, Bacău. (vii) Traduceri: 1. Ilf și Petrov, *1001 de zile sau Noua Șeherezadă. Povestiri, vodeviluri, scenarii, foiletoane, alcătuire de A. I. Ilf*, traducere din limba rusă și note de Adriana Liciu, Polirom; 2. *Jurnalul Annei Frank*, traducere din neerlandeză de Gheorghe Nicolaescu, Humanitas; 3. John Cheever, *Povestiri. Integrala prozei scurte*, traducere din engleză și note de Ciprian Șiulea, Polirom. (viii) Debut: 1. Alex. Goldis, *Critica în tranșee. De la realismul socialist la autonomia esteticului*, Cartea Românească; 2. Paul Mihalache, *Târg de arlechini*, Tracus Arte; 3. Andrei Dosa, *Când va veni ceea ce este desavârșit*, Tracus Arte. (ix) Cele mai proaste cărți ale anului. Ar fi multe, dar, întrucât aparțin unor veleitari, nu le voi menționa, din rațiuni de securitate personală... Cu atât mai mult cu cât membrii lor lasă impresia că aparțin lumii interlope a literaturii. (x) Evenimentul cultural al anului: Anul Cioran (inclusiv aici – lăsând la o parte chestiunile litigioase, de discutat în alt context – atât cumpărarea manuscriselor lui Cioran și donarea lor către Academia Română, cât și publicarea la Humanitas a volumelor *Despre Franța și îndreptar pătimăș II*). (xi) Cartea anului: Lucian Boia, *Capcanele istoriei. Elita intelectuală românească în perioada 1930-1950*, Humanitas; *Antologia Critic Atac (2010-2011)*, Cartier (precizări suplimentare într-o cronică de carte care nu va întârzia prea mult). PS: nu am plasat în clasamente cărțile unor autori care nu mai sunt în viață. Trebuie totuși să le menționez măcar în acest postscriptum: Radu Petrescu, *Jurnal 1977-1982*, Paralela 45 și Marin Mincu, *Polemos*, Compania.” ■ Marius Chivu: „(i) Fiction: 1. Octavian Soviany, *Viața lui Kostas Venetis*, Cartea Românească; 2. Lucian Dan Teodorovici, *Matei Brunul*, Polirom; 3. Iulian Tănase, *Oase migratoare*, Nemira. (ii) Nonfiction (memorii, jurnale, biografii, interviuri & co): 1. Mircea Cărtărescu, *Zen. Jurnal 2004-2010*, Humanitas; 2. Zoe Cămărășescu, *Amintiri*, Ponte. 3. *Tânăr student caut revoluționar*, coord. Zoltán Rostás și Florentina Tone, Curtea Veche. (iii) Poezie: 1. Ionuț Chiva, *Instituția moartă a poștei*, Casa de pariuri literare; 2. Sorin Gherguț, *Orice (uverturi & reziduuri)*, Pandora M.; 3. T.S. Khasis, *Pe datorie*, Casa de pariuri literare. (iv) Critică și istorie literară: 1. Ioana Pârvulescu, *Lumea ca ziar. A patra putere: Caragiale*, Humanitas; 2. Bianca Burța-Cernat, *Fotografie de grup cu scriitoare uitate. Proza feminina interbelică*, Cartea Românească; 3. Mihai Zamfir, *Scurta istorie. Panorama alternativă a literaturii române*, vol. I, Cartea Românească. (v) Eseu, publicistică: 1. Lucian Boia, *Capcanele istoriei. Elita românească între 1930 și 1950*, Humanitas; 2. Cristian Vasile, *Politicile culturale comuniste în timpul regimului Gheorghiu Dej*, Humanitas; 3. Adrian Cioroianu, *Epoca de aur a incertitudinii*, Curtea Veche. (vi) Ediții critice, antologii (inclusiv necritice – de

autor etc.): 1. Alex. Leo Șerban, *Alte camere, alte glasuri de ieri*, Pandora M.; 2. Răzvan Petrescu, *Rubato*, Curtea Veche; 3. Ioana Em. Petrescu, *Studii despre Ion Budai-Deleanu*, Casa Cărții de Știință. (vii) Traduceri: 1. Dan Munteanu Colân: José Donoso, *Obscena pasăre a nopții, Leda*; 2. Dinu Flamând: Fernando Pessoa, *Opera Poetică*, Humanitas; 3. Antoaneta Ralian: Alex. Leo Șerban, *Litera din scrisoarea misterioasă*, Polirom. (viii) Debut: 1. Bianca Burța-Cernat, *Fotografie de grup cu scriitoare uitate. Proza feminină interbelică*, Cartea Românească; 2. Gabriela Gheorghisor, *Mircea Horia Simionescu. Dezvrăjirea și fetișizarea literaturii*, Muzeul Literaturii Române; 3. George Nechita, *Părți juvenile, întinse*, Pandora M.; (x) Evenimentul cultural al anului: Concertul Pat Metheny de la Sala Palatului, 25 octombrie. (xi) Cartea anului: Lucian Boia, *Capcanele istoriei. Elita românească între 1930 și 1950*, Humanitas.” ■ Bogdan Crețu - Notă: „Ordinea cărților nu este neapărat una strict valorică, nu cred în ideea de competiție între opere de formule diferite.” „(i) Fiction: 1. Nicolae Breban, *Singura cale*, Contemporanul; 2. Lucian Dan Teodorovici, *Matei Brunul*, Polirom; 3. Octavian Soviany, *Viața lui Kostas Venetis*, Cartea Românească; (ii) Nonfiction (memorii, jurnale, biografii, interviuri & co): 1. Mircea Cărtărescu, *Zen. Jurnal 2004-2008*, Humanitas; 2. Cornelia Pillat, *Ofrande. Memorii*, Humanitas; 3. Antoaneta Ralian, Radu Paraschivescu, *Toamna decanei. Convorbiri cu Antoaneta Ralian*, Humanitas. (iii) Poezie: 1. Ștefan Manasia, *Motocicleta de lemn*, Charmides; 2. Ștefania Mincu, *Dincolo dincoace de poezie*, Vinea; 3. Marius Ianuș, *Refuz fularul alb*, Tracus Arte. (iv) Critică și istorie literară: 1. Angelo Mitchievici, *Decadență și decadentism în contextul modernității românești și europene*, Curtea Veche; Doris Mironescu, *Viața lui M. Blecher. Împotriva biografiei*, Timpul; 2. Mihai Zamfir, *Scurtă istorie. Panoramă alternativă a literaturii române*, Cartea Românească; Octavian Soviany, *Cinci decenii de experimentalism. Compendiu de poezie românească actuală*, Casa de pariuri literare; 3. Eugen Simion, *Ion Creangă. Cruzimile unui moralist jovial*, Princeps Edit. (v) Eseu, publicistică: 1. Andrei Pleșu, *Despre frumusețea uitată a vieții*, Humanitas; 2. Mariana Codruț, *Românul imparțial*, Dacia XXI; 3. Daniel Cristea-Enache, *Cinematograful gol*, Polirom; (vi) Ediții critice, antologii (inclusiv necritice – de autor etc.): 1. *Monumenta Linguae Dacoromanorum*, Biblia de la 1688. Pars IX: *Paralipomenon I, Paralipomenon II*“, coordonator: Eugen Munteanu, autori: Dr. Ștefan Colceriu, Dr. Elena Dănilă, Dr. Mioara Dragomir, Dr. Ioan-Florin Florescu, Dr. Ana-Maria Gânsac, Dr. Gabriela Haja, Prof. Dr. Elsa Lüder, Dr. Maria Moruz, Prof. Dr. Eugen Munteanu, Dr. Sabina Rotenstein, Dr. Mădălina Ungureanu. Prelucrarea informatizată a ediției electronice de pe DVD a fost făcută de Vlad Sebastian Patraș, Editura Universității «Al. I. Cuza» din Iași; 2. Mariana Codruț, *Areal*, Paralela 45; 3. *Compania poezilor tineri în 100 de titluri*, antologie de Dan Coman și Petru Romoșan, Compania. (vii) Traduceri: 1. Livia Cotorcea: F.M. Dostoievski, *Adolescentul*, Polirom; 2. Mihaela Merlan: Yukio Mishima, *Templul zorilor*, Humanitas; 3. Adriana Liciu: Ilf Ilia, Evgheni Petrov, *1001 de zile sau*

Noua Șeherezadă, Polirom. (viii) Debut: 1. Alex Goldiș, *Critica în tranșee. De la realismul socialist la autonomia esteticului*, Cartea Românească; 2. Bianca Burța-Cernat, *Fotografie de grup cu scriitoare uitate: proza feminină interbelică*, Cartea Românească; 3. Florin Irimia, *Defekt*, Brumar. (ix) Cele mai proaste cărți ale anului: prea multe, nu cred ca merită efortul de a selecta doar 3. Le-am nedreptăți pe celelalte și le-am face reclamă nemeritată... în plus, sincer, nu mai am nici timp, nici răbdare să citesc (și cu atât mai puțin să scriu despre) cărți proaste. (x) Evenimentul cultural al anului: Programul editorial al editurii Casa de Pariuri Literare. în rău, ca anti-eveniment: modalitatea de premiere cu două jurii, a USR. (xi) Cartea anului: Nicolae Breban, *Singura cale*, editura Contemporanul, la paritate cu Angelo Mitchievici, *Decadență și decadentism în contextul modernității românești și europene*, Curtea Veche.” ■ Gabriela Gheorghisor: „(i) Fiction: 1. Marta Petreu, *Acasă, pe Câmpia Armaghedonului*, Polirom; 2. Lucian Dan Teodorovici, *Matei Brunul*, Polirom; 3. Octavian Soviany, *Viața lui Kostas Venetis*, Cartea Românească; Diana Adamek, *Dulcea poveste a tristului elefant*, Cartea Românească. (ii) Nonfiction (memorii, jurnale, biografii, interviuri & co): 1. Carl Gustav Jung, *Cartea Roșie*, Trei (știu că n-are ce căuta aici, dar tot o trec pe primul loc!) 2. Mircea Cărtărescu, *Zen. Jurnal 2004-2010*, Humanitas; 3. Radu Paraschivescu, *Toamna decanei. Convorbiri cu Antoaneta Ralian*, Humanitas. (iii) Poezie: 1. Ioan Es. Pop, *Unelte de dormit*, Cartea Românească; Gabriel Chifu, *Însemnări din ținutul misterios*, Cartea Românească; 2. Nichita Danilov, *Imagini de pe strada Kanta*, Tracus Arte; 3. Aleksandar Stoicovici, *Vineri*, Herg Benet Publishers. (iv) Critică și istorie literară: 1. Mihai Zamfir, *Scurtă istorie. Panorama alternativă a literaturii române*, Cartea Românească; 2. Eugen Simion, *Ion Creangă. Cruzimile unui moralist jovial*, Princeps Edit; 3. Bianca Burța-Cernat, *Fotografie de grup cu prozatoare uitate. Proză feminină interbelică*, Cartea Românească; Cătălin Ghiță, *Deimografia. Scenarii ale terorii în proza românească*, Institutul European. (v) Eseu, publicistică: 1. Lucian Boia, *Capcanele istoriei. Elita românească între 1930 și 1950*, Humanitas; Eugen Negrici, *Simulacrele normalității*. Paralela 45; 2. Marta Petreu, *De la Junimea la Noica. Studii de cultură românească*, Polirom; 3. Ioana Pârvolescu, *Lumea ca ziar. A patra putere: Caragiale*, Humanitas. (vi) Ediții critice, antologii (inclusiv necritice – de autor etc.): 1. Ion Budai-Deleanu, *Opere*, ediție îngrijită, cronologie, note și comentarii, glosar și repere critice de Gheorghe Chivu și Eugen Pavel, studiu introductiv de Eugen Simion, București, Fundația Națională pentru Știință și Artă; 2. Arghezi, *Opere, Volumul X – Publicistica (1951-1967)*, ediție îngrijită și note bibliografice de Mitzura Arghezi și Traian Radu, Prefață de Eugen Simion, Fundația Națională pentru Știință și Artă; 3. C. Stere, *Publicistica*, volumul I (1893-1905), text ales și stabilit, tabel cronologic, note și comentarii de Victor Durnea, Editura Universității Al. I. Cuza din Iași. (vii) Traduceri: 1. Fernando Pessoa, *Opera poetică*, Antologie, traducere din portugheză, prefață, tabel cronologic și note de Dinu Flamând, Humanitas; 2.

T.S. Eliot, *Opere poetice*, Traduceri de Șerban Foarță, Mircea Ivănescu, Humanitas;

3. Samuel Beckett, *Opere III. Molloy. Malone murind, Nenumitul*, traducere din limba franceză de Gabriela și Constantin Abăluță, Ileana Cantuniari, Polirom.

(viii) Debut: 1. Medeea Iancu, *Divina tragedie*, Brumar; 2. Andrei Dósa, *Când va veni ceea ce este desăvârșit*, Tracus Arte; 3. Bogdan Cosa, *Poker*, Cartea Românească;

(ix) Cele mai proaste cărți ale anului. Nu-mi amintesc. Poate, deschizând vreuna, am abandonat-o repede.

(x) Evenimentul cultural al anului: Gala Poeziei Române Contemporane, organizată de U.S.R.

(xi) Cartea anului: *Acasă, pe Câmpia Armaghedonului* de Marta Petreu; Cartea anului 2011 pentru anii următori: *Scurtă istorie. Panorama alternativă a literaturii române* de Mihai Zamfir. Încă n-am apucat să citesc unele cărți, probabil importante, apărute spre sfârșitul anului (de exemplu: *Critica în tranșee* de Alex Goldiș, *Decadență și decadentism* de Angelo Mitchievici, *Proza lui Mircea Nedelciu* de Adina Dinițoiu, *Filmul surd în România mută* de Cristian Tudor Popescu ș.a.). Prin urmare, to-purile sunt, într-o oarecare măsură, provizorii.” ■ Alex Goldiș: „(i) Fiction: 1. Alexandru Vlad, *Ploile amare*, Charmides; 2. Marta Petreu, *Acasă, pe câmpia Armaghedonului*, Polirom; 3. Octavian Soviany, *Viața lui Kostas Venetis*, Cartea Românească. (ii) Nonfiction (memorii, jurnale, biografii, interviuri & co): 1. Mircea Cărtărescu, *Zen. Jurnal 2004-2010*, Humanitas; 2. Radu Petrescu, *Prezent și în același timp străin. Jurnal 1977-1982*, Paralela 45; 3. Ion Pop, *Interviuri. între biografie și bibliografie*, Limes. (iii) Poezie: 1. Ștefan Manasia, *Motocicleta de lemn*, Charmides, Bistrița; 2. Andrei Doboș, *Inevitabil*, Casa de Pariuri Literare; 3. Răzvan Țupa, *Poetic. Cerul din Delft și alte corpuri românești*, Casa de Editură Max Blecher. (iv) Critică și istorie literară: 1. Mihai Zamfir, *Scurtă istorie. Panorama alternativă a literaturii române*, Cartea Românească; 2. Angelo Mitchievici, *Decadență și decadentism în contextul modernității românești și europene*, Curtea Veche; 3. Eugen Simion, *Ion Creangă. Cruzimile unui moralist jovial*, Princeps Edit. (v) Eseu, publicistică: 1. Lucian Boia, *Capcanele istoriei. Elita intelectuală românească în perioada 1930-1950*, Humanitas; 2. Marta Petreu, *De la Junimea la Noica. Studii de cultură românească*, Polirom; 3. Alexandru Matei, *Mormântul comunismului românesc*, IBU Publishing. (vi) Ediții critice, antologii (inclusiv necritice – de autor etc.): 1. CriticAtac (2010 – 2011), Cartier; 2. Mihaela Podocea (ed.), Mihail Sebastian, *Opere*, vol. I-II, Academia Română – Fundația Națională pentru Știință și Artă; 3. Victor Durnea (ed.), C. Stere, *Publicistică*, vol. I, Editura Universității «Al. I. Cuza» din Iași; (viii) Debut: 1. Andrei Dósa, *Când va veni ceea ce va fi desăvârșit*, Tracus Arte; 2. Bianca Burța-Cernat, *Fotografie de grup cu scriitoare uitate. Proză feminină interbelică*, Cartea Românească; 3. Stelian Müller, *Aerostat*, Galaxia Gutenberg. (xi) Cartea anului: Alexandru Vlad, *Ploile amare*, Charmides.” ■ Marius Miheț: „(i) Fiction: 1. Octavian Soviany, *Viața lui Kostas Venetis*, Cartea Românească; 2. Marta Petreu, *Acasă, pe Câmpia Armaghedonului*, Polirom; 3. Matei Vișniec, *Dezordinea preventivă*, Cartea Românească; (ii) Nonfiction (memorii, jurnale, biografii,

interviuri & co): 1. Mircea Cărtărescu, *Zen. Jurnal 2004-2010*, Humanitas; 2. Radu Paraschivescu, *Toamna decanei: convorbiri cu Antoaneta Ralian*, Humanitas; 3. Mihail Vakulovski, *Portret de grup cu generația optzeci*, Tracus Arte. (iii) Poezie: 1. Ștefan Manasia, *Motocicleta de lemn*, Charmides; 2. Ioan Es. Pop, *Unelte de dormit*, Cartea Românească; 3. Gabriel Chifu, *Însemnări din ținutul misterios*, Cartea Românească; (iv) Critică și istorie literară: 1. Mihai Zamfir, *Scurtă istorie. Panorama alternativă a literaturii române*, Cartea Românească; 2. Corin Braga, *Psihobiografii*, Polirom; 3. Nicolae Mecu, *G. Călinescu față cu totalitarismul*, Dacia XXI. (v) Eseu, publicistică: 1. Alexandru Matei, *Mormântul comunismului românesc. Romanticismul revoluționar înainte și după 1989*, IBU Publishing; 2. Daniel Cristea-Enache, *Cinematograful gol*, Polirom; 3. Nicoleta Sălcudeanu, *Asupra criticei de astăzi*, Limes. (vi) Ediții critice, antologii (inclusiv necritice – de autor etc.): 1. C. Stere, *Publicistică*, Vol. I (1893-1905), note, comentarii, tabel cronologic, text ales și stabilit de Victor Durnea, Editura Universității «Al. I. Cuza» din Iași; 2. Claudiu Komartin & Radu Vancu, *Cele mai frumoase poeme din 2010*, Tracus Arte; 3. Tudor Arghezi, *Opere*, vol. X. *Publicistică (1951-1967)*, prefață de Eugen Simion, ediție îngrijită și note biobibliografice de Mitzura Arghezi și Traian Radu, Academia Română & Fundația Națională pentru Știință și Artă. (vii) Traduceri: 1. Dinu Flămând – Fernando Pessoa, *Opera poetică*, Humanitas; 2. Ana-Stanca Tăbărași – S. Kierkegaard, *Opere*, vol. III, Humanitas; 3. Livia Cotorcea – F.M. Dostoievski, *Adolescentul*, Polirom. (viii) Debut: 1. Bianca Burța-Cernat, *Fotografii de grup cu scriitoare uitate: proză feminină interbelică*, Cartea Românească; 2. Alex Goldiș, *Critica în tranșee. De la realismul socialist la autonomia esteticului*, Cartea Românească; 3. Gabriela Gheorghișor, *Mircea Horia Simionescu. Dezvrăjirea și fetișizarea literaturii*, prefață de Eugen Negrici, Editura Muzeului Literaturii Române. (ix) Evenimentul cultural al anului: TIFF 2011. (x) Cartea anului: Dinu Flămând – Fernando Pessoa, *Opera poetică*, Humanitas. ■ George Neagoe: „În orice țară, un an editorial nu aduce 50 de apariții literare (inclusiv traducerile), demne să fie recenzate. Cronicarul «inventează» subiecte pentru a-și justifica menirea, contrazicând astfel butada referitoare la interdicția de a comenta cărți proaste. Totodată, e imposibil ca o persoană să pretindă că a citit temeinic măcar șapte titluri aferente fiecărei secțiuni de mai jos, așa încât să aleagă 25 de volume evidențiate. Filologul în sens larg nu se ocupă numai de actualitate. Are de pregătit seminare, cursuri, teze (post)doctorale, antologii și ediții de opere. Face muncă de cercetare în biblioteci și arhive. Lucrează la monografiile ori sinteze care vizează momente premergătoare anului 1989. Numai dacă stăpânește sistemul unei limbi străine și cunoaște versiunea originală a diferitelor texte, are abilitatea de a face observații pertinente asupra calității transpunerilor. (i) Fiction: Romane nu am prea citit în 2011. Situația se va repeta în 2012. Opțiunile mele se îndreaptă către alte genuri. În plus, denumirea de *an al romanului*, acordată nemeritat lui 2010, când au ieșit de sub tipar *Federeii* de Nicolae Avram, *Nimic: poeme noi*

(1988-1992) de Mircea Cărtărescu, *Mișcări de insectă* de Ionel Ciupureanu, *Pe prag (Vale-Deal)* de Liviu Ioan Stoiciu, *Sebastian în vis* și *Amintiri pentru tatăl meu* de Radu Vancu și *Moarte de om: o poveste de viață* de Ion Zubașcu, m-a determinat să mă situez în răspăr. Totuși, nu mă feresc să realizez un clasament, având certitudinea că ocupantul locului întâi se încadrează în seria celor mai bune cinci romane apărute după Revoluție, datorită invenției epice, a stilului de extracție mateină, a combinării principalelor strategii care dau specificul literaturii (convenția povestirii adevărate, narațiunea ca amânare a morții, narațiunea ca palimpsest, manuscrisul găsit, scriitorul-măsluitor), a reactualizării modelului biografic din secolului al XIX-lea și a înțelepciunii de natură ezoterică. 1. Octavian Soviany, *Viața lui Kostas Venetis*, Cartea Românească; 2. Marta Petreu, *Acasă, pe Câmpia Armaghedonului*, Polirom; 3. Nicolae Breban, *Singura cale*, Ideea Europeană

(ii) Nonfiction (memorii, jurnale, biografii, interviuri & co) 1. Hanna Bota, *Ultimul canibal. Jurnal de antropolog*, Cartea Românească; 2. Ilie Constantin, *Din câte adevăruri?*, Paralela 45; 3. Mircea Cărtărescu, *Zen. Jurnal (2004-2010)*, Humanitas.

(iii) Poezie: Cărțile de poezie m-au interesat cel mai mult. Îmi este greu să aleg doar trei laureate. În primul rând, fiindcă m-am confruntat cu moduri distincte de abordare. În al doilea rând, pentru că, în afară de frunțile *ex aequo*, celelalte au și scăderi. În al treilea rând, regret că Ștefan Manasia a inclus în *Motocicleta de lemn* secțiunea *Ostroveni. Viața și contactele*, publicată deja în *Amazon și alte poeme* (2003). Regulamentul topului mă împiedică să iau în calcul respectiva apariție. 1. Elena Ștefoi, *Raport de etapă*, Cartea Românească; Gabriel Chifu, *Însemnări din ținutul misterios*, Cartea Românească; 2. Nichita Danilov, *Imagini de pe strada Kanta*, Tracus Arte; 3. Ioan Es. Pop, *Unelte de dormit*, Cartea Românească.

(iv) Critică și istorie literară 1. Mihai Zamfir, *Scurtă istorie. Panorama alternativă a literaturii române*, vol. I, Cartea Românească (se cuvine să menționez că singura mea obiecție cu privire la această scriere ține de întrebuințarea incorectă a adjectivului *alternativ*, cu sensul de *opțional, paralel, neconvențional*, iar nu ca fenomen care se succede la intervale egale, așa cum ar fi trebuit); 2. Nicolae Mecu, *G. Călinescu față cu totalitarismul*, Dacia XXI (autorul a dovedit că îngrijitorii de text au misiunea de a se ridica deasupra evenimentelor, că munca lor nu se limitează la efectuarea unor lecțiuni corecte sau la scoaterea virgulelor dintre subiect și predicat); 3. Marta Petreu, *De la Junimea la Noica*, Polirom.

(v) Eseu, publicistică: 1. Florin Iaru, *Fraier de București*, Polirom; 2. Radu Vancu, *Eminescu. Trei eseuri*, InfoArt Media și Argonaut; 3. Ion Vianu, *Apropieri*, Polirom.

(vi) Ediții critice, antologii (inclusiv necritice – de autor etc.) La acest capitol, e necesar să facem următoarea distincție. Pe de o parte se află edițiile realizate sub egida Fundației Naționale pentru Știință și Artă care, și atunci când suferă obiecții, se ridică la un nivel aproape exemplar. Parcurgându-le, înțelegem ce înseamnă rigoarea principiilor filologice. În ceea ce mă privește, edițiile care se disting sunt Ion Budai-Deleanu, *Opere*, îngrijită de Gh. Chivu și Eugen Pavel; Mihail Sebastian, *Opere, I-II*, îngrijită de Mihaela

Constantinescu-Podocea. Pe de altă parte se situează celelalte ediții, pe care oricine are dreptul să le ierarhizeze în funcție de preferințe. Enumăr doar câteva dintre ele: Nicolae Manolescu, *Teme*, Cartea Românească; Marta Petreu, *Apocalipsa după Marta*, Polirom; Marin Mincu, *Polemos*, ediție de Bogdan Crețu, Compania; *Compania poezilor tineri în 100 de titluri* alese de Dan Coman și Petru Romoșan, Compania; *Noua poezie nouă*, coordonator Dumitru Chioaru, Limes; Matei Vișniec, *Omul din cerc. Antologie de teatru scurt (1977-2010)*, Paralela 45; N. Steinhardt (serie de autor), Polirom; Constantin Virgil Bănescu, *Zidul de mătase*, Casa de Editura Max Blecher. (vii) Traduceri. Din păcate nu am urmărit fenomenul. Orice opinie a mea s-ar dovedi neavenită. (viii) Debut. Competiția e destul de strânsă. Eu aleg poezia în detrimentul criticii, numai pentru simplul fapt că poezii, de multe ori, după debuturi excelente, nu reușesc să atingă un nivel mediu. Critica e domeniul constanței, nu al genialității. 1. Andrei Dósa, *Când va veni ce este desavârșit*, Tracus Arte; Matei Hutopilă, *Copci*, Casa de Editura Max Blecher; 2. Bianca Burța-Cernat, *Fotografie de grup cu scriitoare uitate*, Cartea Românească; 3. Gabriela Gheorghiușor, *Mircea Horia Simionescu. Dezvrăjirea și fetișizarea literaturii*, Editura Muzeului Literaturii Române. (ix) Cele mai proaste cărți ale anului. E bine să intrăm în noul an cu sentimente condescendente față de greșiiții noștri. Prin urmare, nu fac nominalizări. (x) Evenimentul cultural al anului. Aici putem judeca lucrurile din dublă perspectivă. Din punctul de vedere al cercetătorilor, Conferința Asociației de Literatură Generală și Comparată din România (Brașov, 15-16 iulie 2011) reprezintă o reușită, de vreme ce acolo s-au reunit principalele nume din publicistică și din mediul universitar. Din punctul de vedere al publicului, avem de ales între Gala Poeziei Românești, ediția I (Ateneul Român, 19 noiembrie 2011) și Târgul Gaudeamus (Romexpo, 23-27 noiembrie 2011). (xi) Cartea anului. Să mi se permită să aleg un triumvirat, alcătuit din volume cu tematica înrudită. Toate pornesc de la documente. Abordările diferă. Dar împreună oferă o panoramă credibilă. Fiecare lucrare poate fi socotită *prima inter pares*. Doina Uricariu, *Scara leilor*, Polirom; Cristian Vasile, *Politicile culturale comuniste în timpul regimului Gheorghiu-Dej*, Humanitas; *Cronologia vieții literare românești*, vol. IV-VII (1949-1957), Editura Muzeului Literaturii Române.” ■ Simona Sora: „(i) Fiction: 1. Lucian Dan Teodorovici, *Matei Brunul*, Polirom. 2. Marta Petreu, *Acasă, pe Câmpia Armaghedonului*, Polirom. 3. Magda Cârneci, *FEM*, Cartea Românească. □ Constantin Coroiu scrie *Labiș, poetul pururi tânăr*. Despre volumul *Ei, care au scris...* al lui Lucian Dumbravă criticul afirmă „Cine ridiculizează astăzi, fie din prostie, fie din obediență față de noii ideologi, de fapt față de noii stăpâni, ceea ce s-a numit rezistența prin cultură în *obsedantul deceniu* (1949-1959) nu are decât să citească acest volum, care reconstituie, pe bază de documente, aspecte și fapte definitorii ale vieții literare de atunci. [...] Două sunt figurile cele mai proeminente ale acestei cărți – proeminente din motive cu totul diferite. Mai întâi, sinistrul Mihai Novicov [...]. Celălalt personaj al acestei cărți,

esențialmente tragic și, repet, total opus primului este Nicolae Labiș, geniu incomod pentru despoții ideologici ai vremii, răstignit astăzi a doua oară de intelighenția civică, de autorii de manuale alternative, de critici-procurori care, în timp ce poetul *Primelor iubiri* era acuzat de *idealism și nepăsare*, ei scriau ode etilice închinatane tancurilor *eliberatoare*.” Tot Constantin Coroiu citează afirmația lui Lucian Raicu despre Labiș („dintr-un interviu pe care i-l luam în toamna anului 1975, pentru revista «Convorbiri literare», interviu publicat apoi într-un volum, dar reprodus și de Lucian Raicu însuși în *Practica scrisului și experiența lecturii* (Cartea Românească, 1978)”) din care reproducem finalul: „Poate că și moartea sa are o explicație în acest exces de viață din el...”. Coroiu scrie „Lucian Raicu a fost coleg cu Nicolae Labiș la faimoasa Școală de Literatură. A scris texte de referință și cea mai bună carte (publicată în 1977) despre poetul *Primelor iubiri* și al *Luptei cu inerția*. Cei doi – Labiș și Raicu – au avut șansa de a-l cunoaște, la Iași, pe G. Mărgărit. Puțini își mai aduc astăzi aminte de cel mai strălucit discipol al lui Călinescu, figura cu totul insolită a Iașiului anilor '50, un adevărat mentor pentru cei din generația lui Labiș.” Criticul menționează un „schimb de replici tăioase pe o temă estetică între foarte tânărul Mărgărit și G. Călinescu. Magistrul a încheiat discuția cu această remarcă: «Domnule Mărgărit, dumneata ești de o inteligență periculoasă chiar și pentru mine!»”. Coroiu îl citează pe Lucian Raicu: „Violența de înaltă factură spirituală a lui G. Mărgărit, sarcasmele sale necruțătoare, au fost un mediu de *purificare* pentru noi. [...] În procesul de substanțială modernizare a liricii lui Labiș, petrecut cu viteza unui miracol în ultimii doi ani de viață ai poetului, G. Mărgărit a jucat un rol comparabil cu al marilor critici în evoluția atâtor mari scriitori. Cuvântul pe care-l rostea cu dispreț suveran era: pășunism. El făcea cu strălucire distincția între Moldova superficială și cea esențială, care a dat pe Eminescu, pe Ibrăileanu, pe Sadoveanu, pe Lovinescu.” Constantin Coroiu concluzionează: „Norocoasă, aș spune providențială, întâlnirea dintre Poetul având *vocație de inaugurator*, cu *ceva înalt și voviodal* în tot ce făcea, cu o existență meteorică în care nu au existat *momente nule*, și intelectualul de rasă rară, G. Mărgărit, al cărui destin avea să se frângă, și el, prematur și nu mai puțin tragic. I-a rămas Criticului, autorului de memorabile narațiuni de idei, Lucian Raicu, datoria – pe care și-a onorat-o – de a-i evoca pe amândoi cu aceeași pană cu care i-a portretizat pe Eminescu, Rebreanu sau Gogol.” ■ Marian Victor Buciu scrie despre romanul lui Nicolae Breban sub titlul *Departate de realitate, aproape în realitate*: „În *Singura cale* (Editura Contemporanul, 2011), roman exemplar simili-istoric sau roman istoric în spirit și nu în act, localizat în epoca stalinismului autohton, transgresând și totodată înglobând realismul, scrierea, *decolarea* poetologică, încep, firește, de la cuvânt. Mai precis de la unele, anumite cuvinte. Aici sunt numite într-un paragraf două: legendă și mit. Invenția epică e inițiată ca de la sine, devine un fel de turbion, atrăgându-l și pe locutorul textual.” Criticul semnalează „scriitura ca vis, de care vorbea G. Genette; visul prin (și de) cuvinte, punct comun, totuși, cu onirismul estetic

structural(ist), dar și textualist (noi nu visăm, noi facem vise prin cuvinte – nota L. Dimov, în acord deplin cu D. Țepeneag). Un detaliu: cuvintele care declanșează epicul inventiv provin din lectură, din lectura unui volum științific (manual, tratat), nu ficțional. Textul citit e cauza, textul scris e finalitatea.” Criticul consideră că „în felul său, diferit de cel al oniricului Țepeneag, Breban uzează și el de textualism. E vorba de intra-textualism. Un procedeu, să recunoaștem, mai frecvent decât e așteptat, chiar de autorii înșiși. În acest fel, intra-textualism, numesc repetițiile, parafrazele, pastișele, parodiile, ironia, critica prin referire la propriul corpus textual ficțional. Sunt numeroase retrimiteri implicite la propriile romane anterioare. Dar sunt și unele explicite. [...] Altundeva spune (scrie!) că «nu poți poseda cu adevărat, afund, decât ceea ce ai creat tu însuși». Creația ca apropiere dar și ca apropiere, desigur.” ■ *Literatură universală*: sub titlul *Amurgul lumii Principelui* Rodica Grigore abordează volumul Giuseppe Tomasi di Lampedusa, *Ghepardul*, traducere de Gabriela Lungu, cuvânt înainte de Gioacchino Lanza Tomasi, București, Editura Humanitas Fiction, 2011: „Lampedusa știe perfect cum să exprime pe de o parte realitatea unui moment istoric bine determinat, iar pe de alta încercările permanente, chiar dacă nereușite ale protagonistului de a eluda tocmai devenirea căreia intuiește că nu i se poate opune.” ■ La categoria *Cultură Antropologică*: □ Monica-Alexandra Stoica publică *Oglinda și paravanul. Reflectare și izolare în secolul al XVII-lea*: „Paravanul vine să contureze o cultură și o practică socială a camuflajului, a proiectării în sine a tuturor dispunerilor exterioare. [...] Oglinda arată realitatea așa cum este, nelăsând nimic în umbră, căci galeriile îmbrăcate în oglinzi ale palatelor europene conturează o vizibilitate de temut.” □ Virgil Ștefan Nițulescu scrie *Muzeul Israel (IV)*. ■ *Cultura ideilor*: □ David Ilină semnează *Filosofi și antifilosofi*: „Influențat de Descartes, Voltaire a prețuit (chiar a privilegiat) simplitatea, claritatea, concizia. Chiar dacă vizau lumea eterată a ideilor, acestea erau valori compatibile cu spiritul pragmatic burghez, în plină afirmare în epocă, dar și cu felul de a fi al lui Voltaire, ca om”. Autorul amintește și de existența unor „antifilosofi” în secolul supranumit „al filosofilor”: „Antifilosofii se temeau cel mai mult (aveau și motive serioase!) de pana lui Voltaire. [...] Și totuși, ar mai fi de lămurit un lucru, nu lipsit de importanță: Voltaire credea în Dumnezeu; împărtășea convingerea că religia e numai bună pentru a ține poporul (*gloata*) în ascultare; în ce privește libera cugetare, ea trebuia să rămână privilegiul elitei intelectuale ce frecventa saloanele doamnelor din înalta societate, deci nu un drept universal. Acestea erau principalele elemente împărtășite în comun cu adversarii săi. Și încă ceva: îi unea disprețul, chiar ura față de atei, convingerea că ateismul interzice orice moralitate. *Păcatul* de care se făcea totuși vinovat Voltaire în ochii antifilosofilor radicali era deismul, doctrina incompatibilă cu fondul dogmaticii teiste. Ca și Montaigne, predecesor pe care l-a admirat, dar mai ales asemenea multora dintre contemporanii lui *luminați*, Voltaire credea într-un Dumnezeu oarecum atenuat, care nu controlează lumea în toate amănuntele ei, până la cele mai triviale detalii; un Dumnezeu care «a pus

în mișcare orologiul lumii», dar nu întreține o relație de cauzalitate directă și scrupuloasă cu cotidianul.” ■ Mihai Iovănel publică articolul intitulat *Critica de elită pe Facebook*. În urma lecturii articolului semnat de Daniel Cristea Enache *De ce Facebook*, publicat pe site-ul „Dilema veche“, Iovănel citează o discuție de pe pagina de Facebook a lui Daniel Cristea Enache, în care e comentată poezia *Sici, bei* (din volumul *Flori de mucigai*). Interlocutorii caută o interpretare prezenței crucilor în poezie în strofa: „Sfârr! Francul azvârlit de bobârnac în sus,/ Lucind, pana la cruci s-a dus –/ Și îl asteaptă hoții, roată,/ Sa cadă-ntors pe partea lui jucată”. Dilema nu se soluționează, interlocutorii oscilează între o interpretare concretă și una de simbol. Daniel Cristea Enache scrie inițial: „Arghezi lucrează aici într-un regim concret, violent de concret. [...] Trebuie sa fie deci ceva tot concret.”, dar mai târziu afirmă „Versurile doi, trei, patru nu mai sunt câtuși de puțin *umoristice* și stenice. M-am răzgândit, Liviu. «pană la cruci s-a dus» nu e ceva concret. [...] e un simbol acolo. Dar unul al naibii de bine ascuns. Unul care cuplează cu ordinarul scenei, fără să-l transfigureze, cum eram noi obișnuși.” Iovănel răspunde: „Vai! explicația «crucilor» nu este într-atât de dificilă pe cât sugerează *elitismul* comentariilor de mai sus. [...] Chiar dacă nu s-ar cunoaște autorul textului, ci doar, aproximativ, perioada scrierii poeziei, misterul poate fi desfecat în baza a două-trei cunoștințe elementare. Pușcăriile interbelice erau pline de simboluri religioase, adică – fiind noi o țară eminentamente ortodoxă – de cruci (nu tombale). În fiecare pușcărie exista o capelă care nu ducea lipsă de cruci arborate sau pictate la o anumită înălțime. Printr-o inferență simplă rezultă că scena s-ar putea *derula*, cum ar zice Daniel Cristea-Enache, chiar într-o astfel de capelă. [...] Se mai poate infera de asemenea ca pușcăria este adăpostită într-o fostă mănăstire așa-zicând recondiționată (de-a lungul timpului nu puține mănăstiri au jucat, în travesti, și rolul de închisori). [...] În fine, dat fiind că se cunoaște identitatea autorului, cam oricine știe că Arghezi a trecut printr-o experiență nu chiar lipsită de consecințe pentru literatura lui: a fost închis la Văcărești – o fostă mănăstire.” ■ Cătălin Sturza semnează *Lupta cu Demonul acediei. Pe Twitter*.

● [„Dilema veche”, nr. 2] La rubrica sa săptămânală, sub titlul *Seniorii speranței*, Vintilă Mihăilescu scrie despre volumul semnat de Stéphane Hessel (autorul *Indignez-vous!*) și Edgar Morin intitulat *Le chemin de l’espérance*, Fayard, 2011 (*Calea speranței*). În opina antropologului acesta „oferă mai mult decât o listă de motive de *indignare*: propune o *viziune*.” ■ *La ceaslov-story* Constanța Vintilă-Ghițulescu publică articolul *Cum se înjură la români*. ■ În cadrul secțiunii intitulate *Regimul artelor și munițiilor*: la rubrica sa *feedbook*, sub titlul *În căutarea sufletelor potențiale* Marius Chivu analizează volumul lui Iulian Tănase *Oase migratoare*, Editura Nemira, 2011. Criticul afirmă: „O carte de așa o frumusețe stranie n-am mai citit de la *Și Hams și Regretel* (2009) al lui Matei Florian”, argumentând această paralelă. Marius Chivu scrie: „Romanul lui Iulian Tănase se conturează ca un poem secvențial supraréalist alternând metafizicul și senzualitatea de sorginte onirică.” Criticul consideră că volumul este „scris

elegant, sofisticat, cu ingeniozitate și umor (multe imagini sunt memorabile), preocupat de limbaj”. □ La rubrica sa *Ce mi se întâmplă* Dan C. Mihăilescu publică articolul intitulat *Meșterind ucenicește* „...în urma plăcerii cu care am citit bucuria nedisimulată și neprecupețită a lui Gabriel Liiceanu din corespondența sa (Profesorul) cu (doctorandul) Gabriel Cercel, cuprinsă în volumul *Întâlnire în jurul unei palme Zen*” (Editura Humanitas, 2011)”. Este, în opinia criticului un echivalent (încă departe de finalizare) al anilor 2000 pentru *istoricul* diptic *Jurnalul de la Păltiniș - Epistolar*. Dan C. Mihăilescu scrie despre relația meșter - ucenic: „...noblețea autorității și firescul ascultării, farmecul împărtășirii, tăria ierarhiilor și sublimul supunerii. Bunicii mi-au povestit îndelung [...] ce avere uriașă a fost pentru ucenicia fiecăruia dintre ei făptura Meșterului. Fierar, potcovar, pantofar sau guvernantă, alternând sudalma cu vorba dulce, porunca și amenințarea cu mângâierea [...]. Meșterul îi conținea cât se poate de natural pe Dumnezeu și pe dracul. Era, după context, deopotrivă zeul adorat și diavolul împielit. De la egipteni, orfico-pitagoreici, Socrate, Michelangelo și Rodin, până la bunică-mea și unguroaica de la care a învățat să facă prăjituri, totul este inițiativă transmitere de *know how*, într-o fascinantă sarabandă de taine ale științei, seducției, diversunii și deliciului, cele care dau aroma puterii și măsura de a fi.” Dan C. Mihăilescu îndeamnă: „Hai să ne gândim cu ce sentiment rosteau junimiștii, apoi interbelicii mirifica vocabulă «Profesorul» când venea vorba de Maiorescu, Iorga, Pârvan, Mehedinți, Hațieganu, Gheorghe Marinescu, Antipa, Racoviță, Motru, Gusti, sau, mai apoi, la filologi, G. Călinescu și Tudor Vianu, până la înfloratul apelativ «Doamna»: Alice Voinescu, Lucia Sturdza Bulandra, Zoe D. Bușulenga [...]. Cu câtă venerație (plus inevitabilă, atașantă ironie, de șarja juvenilă, a insurgenței adolescente) șopteau Eliade, Sebastian, Cioran, Noica, Amzăr, Băncilă, Țuțea, Acterieni, Polihroniade, Floru, chiar și Pandrea sacra formulă «a zis Nae» (Ionescu).” Criticul conchide „Indiferent de domeniu, în absența unei trainice, determinante, definitorii, și definitive (uneori, aproape mistice) relații meșter-ucenic nu există vocație adevărată, energie iradiantă, voință profundă și reușită deplină.” Dan C. Mihăilescu remarcă, în acest context, „falia care-l desparte pe [Gabriel Liiceanu] [...] de blestemul dezbinării și eternei bombăneli românești. [...] Într-o Românie a dușmăniei furibunde dintre profesori și elevi [...] a disprețului (sau invidiei) reciproc(e) dintre meșter și ucenic”. ■ *Literatură universală*: □ La rubrica *Pe de altă carte* Claudiu Constantinescu comentează volumul lui Boris Vian, *Scrieri pornografice*. Criticul consideră reușită traducerea Luizei Vasiliu și afirmă: „Vorbește undeva Vian despre «Cuvinte alese cu șiretlic și ștrengărie» - cu șiretlic și ștrengărie lucrează și traducătoarea”. □ La *biograffiti*, Simona Sora, abordează romanul lui Pierre Assouline *Le portrait* în *Invizibila omniprezentă*. ■ Marius Chivu publică *Trei întrebări pentru Dana Moroiu*, directorul editorial al Casei Editoriale Ponte. ■ La rubrica *SOS București* Andrei Pippidi abordează *Un muzeu necunoscut*: Colecția de artă Ligia și Pompiliu Macovei. ■ La *SOS Provincia* Sorin Cristian Semeniuc scrie despre *Palatul Ghica din Iași*.

• [„Observator cultural”, nr. 1, anul XII, serie nouă nr. 349 (607), săptămânal de informație și analiză culturală; redactor-șef: Carmen Mușat, redactor-șef adjunct: Ovidiu Șimonca, 24/ 32 pp., format A3] La categoria *Retrospective*: □ În rubrica sa *Bifurcații* Liviu Ornea publică *Universitatea – o viziune reformist-conservatoare* afirmând „Mă sperie vizionarii. Credința mea e că lucrurile bine făcute se adună treptat”. □ Andrei Muraru scrie *Anul Regelui*: „Regele s-a întors în Parlamentul României după 64 de ani [...] Un sondaj IMAS realizat recent l-a plasat pe Regele Mihai printre figurile politice în care românii au cea mai mare încredere. Surprinde mai ales categoria cea mai consistentă a celor care văd în Rege un model: tinerii între 18 și 29 de ani, locuitorii orașelor mijlocii și, ca grup regional, transilvănenii.” ■ *Retrospective: Literatură*: □ Daniel Cristea-Enache (*Despre frumusețea uitată a cărților*) enumeră opt titluri pe care le consideră semnificative pentru aparițiile de proză de valoare din anul 2011: Marta Petreu, *Acasă, pe Câmpia Armagedonului* (editura Polirom), Alexandru Vlad, *Ploile amare, (Charmides)* Lucian Dan Teodorovici, *Matei Brunul* (Editura Polirom), *Magda Cârneci, FEM, I* (Editura Cartea Românească), Matei Vișniec, *Dezordinea preventivă* (Editura Cartea Românească), Octavian Soviany, *Viața lui Kostas Venetis* (Editura Cartea Românească), Dan Lungu, *În iad toate becurile sunt arse* (Editura Polirom), Radu Aldulescu, *Îngerul încălecat* (Editura Cartea Românească), Răzvan Petrescu, *Rubato* (Editura Curtea veche). Poezie: Ioan Es. Pop, *unelte de dormit* (Editura Cartea Românească), Ștefan Manasia, *Motocicleta de lemn* (Editura Charmides), Marius Ianuș, *Refuz fularul alb*, Matei Vișniec, *La masă cu Marx*, Nichita Danilov, *Imagini de pe strada Kanta*, T.S. Khasis, *pe datorie*, Marin Malaicu-Hondrari, *La două zile distanță*, Sorin Gherguț, *Orice. Uverturi & reziduuri*. □ În ceea ce privește viața editorială, Daniel Cristea-Enache observă prezența a „patru jucători buni pe piață”: Editura Cartea Românească, Editura Charmides, Editura Tracus Arte și Editura Casa de Pariuri Literare. „Mai săracuț este anul 2011 la critică și istorie literară [...] avem totuși câteva cărți care n-ar trebui ratate de nimeni”: Mihai Zamfir, *Scurtă istorie. Panorama alternativă a literaturii române*, Eugen Simion „cu a doua ediție consistent adăugită de *Mircea Eliade. Nodurile și semnele prozei*”, Octavian Soviany, vol. I din *Cinci decenii de experimentalism. Compendiu de poezie românească actuală*. „Două cărți remarcabile” de istoria ideilor: Marta Petreu, *De la Junimea la Noica: Studii de cultură românească* și Cristian Tudor Popescu, *Filmul surd în România mută. Politica și propaganda în filmul românesc de ficțiune (1912-1989)*. „Precum polivalentul Matei Vișniec (care a scos în 2011 cinci - zic gurile rele - cărți la cinci edituri diferite), Marta Petreu evoluează pe mai multe culoare de gen (meta) literar.” La categoria jurnal, eseu, scriitură confesivă „Humanitas își ia revanșa pentru dominația Polirom/ Cartea Românească la proză: Andrei Pleșu, *Despre frumusețea uitată a vieții*, Gabriel Liiceanu și Gabriel Cercel *În jurul unei palme Zen*; Cărtărescu, *Zen. Jurnal 2004-2010*; Dan C. Mihăilescu, *Oare chiar m-am întors de la Athos?*, „iar Sorin Lavric, într-o cronică din «România literară» se

întreabă dacă Dan C. Mihăilescu este chiar credincios. Cine mai zice că viața noastră literară nu este delicioasă...” □ În opinia lui Paul Cernat anul 2011 stă *Sub semnul istoriei*: „A ignora referințele social-istorice, politico-ideologice, epistemologice și a afirma, printr-un autonomism naiv înțeles, că ar trebui să ne ocupăm doar de literatură ține de supraviețuirea comodă a unei atitudini induse înainte de 1989. [...] Editorial vorbind, 2011 nu mi s-a părut a fi din unghiul umanioarelor, evident, un an al literaturii ci unul al «întoarcerii istoriei»”. Paul Cernat consideră cartea anului volumul lui Lucian Boia, *Capcanele istoriei: elita intelectuală românească între 1930 și 1950*. □ Adina Dinițoiu observă în *Din teancul de cărți*: „Editurile mari (Polirom, Humanitas) au început să fie concurate de edituri mai mici [...]. În ce privește titlurile publicate: Editura Tracus Arte, Editura Casa de Pariuri Literare, Editura Charmides, Casa de Editură Max Blecher, Editura Herg Benet”. □ Andreea Răsuceanu consideră anul 2011 *Anul traducerilor* și observă că se reîntoarce în atenția editurilor proza scurtă. Autoarea prezintă un „Top (personal) al traducerilor” 2011: integrala John Cheever la Editură Polirom în traducerea lui Ciprian Șiulea, retraducerea romanului lui Lampedusa *Ghepardul*, Humanitas Fiction, trad. Gabriela Lungu, urmate de Jose Donoso, *Obscena parăre a nopții*, (Editura Leda, traducere de Dan Munteanu Colan). Proza scurtă: Saul Bellow, *Filiera Bellarosa și alte povestiri* (Editura Polirom, traducere de Ioana Zirra); Julian Barnes, *Puls* (Editura Nemira, trad. Radu Paraschivescu); Amos Oz, *Scene de viața campestră* (Humanitas Fiction, trad. Ioana Petridean). Poezie: la Editura Humanitas Fernando Pessoa în traducerea lui Dinu Flămând și T.S. Eliot, *Opere poetice 1909-1962*, Traducere: Șerban Foarță; Mircea Ivănescu; Sorin Mărculescu; Adriana-Carmen Racoviță. ■ *Aniversare*: □ Un cristian dedică un articol aniversar Norei Iuga, intitulat *Spectacolul continuă*. □ În *Vedere de pe raftul de sus*, Florin Hălălău comentează volumul Norei Iuga *Blogstory* apărut la CDPL. ■ La secțiunea *Literatură*: □ Paul Mihalache analizează *Acasă, pe Câmpia Armagedonului* al Martei Petreu, considerându-l *Un roman de mare forță*. Reținem: „Odată conturat puzzle-ul din *Câmpia Armagedonului* amintește de tabloul lui Bruegel *Proverbe flamande* cu țăranul în diverse ipostaze, verosimil și ireal totodată [...] Din punct de vedere a cronologiei, Marta Petreu optează pentru o tehnică de tip vortex – a spiralelor translate în planuri succesive [...] Foarte puține ar fi de reproșat romanului Martei Petreu [...]. Totuși poate că mai ales în capitolele IV și V [...] această discontinuitate specifică amintirii, alternanța permanentă dintre prezentul povestirii și prezentul întâmplărilor povestite [...] împiedică cititorul să rămână aproape, să împingă receptarea până la identificarea ficțiunii cu planul unei realități interioare, indisociabile”. □ Carmen Mușat scrie despre *Lumile lui Alexandru Vlad*: „*Ploile amare* infirmă în bună măsură concluzia formulată în anul 1993 de Radu G. Țeposu, dezvăluind un romancier viguros, atent în egală măsură la «situațiile existențiale fundamentale», și la articulațiile epice ale universului ficțional, temeinic proiectat și îndelung cizelat. Clasicizarea narațiunii, începută cu *Frigul*

verii (1985) și continuată, secvențial, în *Curcubeul dublu* (2008) – culminează în romanul de față într-o construcție narativă de mare complexitate, ce mizează pe tensiune epică, pe multiplicarea perspectivelor și alternarea vocilor [...]. Roman polifonic, cu o structură epică arborescentă, *Ploile amare* conține mai multe romane într-unul singur [...] Densă și de mare rafinament stilistic, scriitura lui Alexandru Vlad iradiază poeticitate”. Concluzia: „Cred că, alături de *Acasă, pe Câmpia Armagedonului*, romanul Martei Petreu, cu care are multe afinități, și de *Matei Brunul*, romanul lui Lucian Dan Teodorovici, *Ploile amare* este unul dintre cele mai bune volume apărute anul trecut, și, cu siguranță, cartea cea mai puternică de până acum scrisă de Alexandru Vlad”. □ Rodica Grigore semnează *T.S. Eliot. Tărâmul poeziei*, cu ocazia apariției noii traduceri T.S. Eliot, *Opere poetice 1909-1962*, ediție bilingvă, traducere de Șerban Foarță; Mircea Ivănescu; Sorin Mărculescu; Adriana-Carmen Racoviță, Prefață de Ștefan Stoenescu, cronologie de Ioana Zirra, Humanitas Fiction. Rodica Grigore atrage atenția asupra faptului că volumul „include și două versiuni pentru același mare poem *The Hollow Men*, fiind transpus în românește atât de Mircea Ivănescu, drept *Oameni găunoși*, cât și de Șerban Foarță, drept *Cei goi pe dinăuntru*, ambele fiind foarte expresive și reprezentând și un excelent exercițiu nu de teorie, ci de veritabilă practică a traducerii.” ■ În cadrul rubricii sale *Lecturi în vremuri de austeritate*, Cristina Manole scrie despre *Cioran* comentând volumele apărute în anul memorial: *Despre Franța*, volum inedit (stabilirea textului, prefață și note de Constantin Zaharia, „O glosă cu accente istorice despre decăderea imperiilor și oboseala civilizațiilor. [...] Găsim aici – în limba română - tot ansamblul de suspine pesimiste ale viitorului eseist de limbă franceză.”). Cristina Manole menționează de asemenea *Îndreptar pătimăș. II. 70 de fragmente inedite*. Autoarea consideră modeste manifestările care au marcat centenarul lui Cioran, dar semnalează „câteva cărți despre Cioran au completat peisajul, altfel sărac, aș zice, al centenarului Cioran.”: ediția a III-a a studiului lui Ion Vartic *Cioran naiv și sentimental* (Editura Polirom): „Eseist de cea mai bună speță, Ion Vartic apucă de un colț o idee năstrușnică, un detaliu biografic, o afirmație contondentă și o întoarce pe toate fețele. Cu neașteptate salturi și treceri de la literatură la filosofia culturii [...] avem un Cioran sclipitor la senectute și un fermecător companion pentru toate anotimpurile. De neocolit acest periplu scris cu multă căldură și afecțiune de profesorul Ion Vartic.” Volumul lui Stéphane Barsacq *Ejaculations mystiques* apare și în traducere românească (Editura Philobia, trad. Rodica Mone), „cu același titlu”, în opinia Cristinei Manole „cam zăpăcitor, inutil, șocant și inadecvat mai ales pentru substanța reală a cărții”. „Să fi fost nihilist Cioran precum Celine, se întreabă Barsacq? Găsim câteva strălucite observații despre doi oameni care l-au pierdut pe Dumnezeu fără să pună ceva în loc.” Mai reținem: „O plăcută surpriză acest *Cioran și utopia tinerei generații*” (Mara Magda Maftai, Editura Contemporanul-Ideea Europeană). ■ La secțiunea interviu apare un dialog cu Samy Kinge „*Brauner a fost omul vieții mele*”. ■ La rubrica *Focus* Mădălina

Diaconu scrie despre *Memoria locurilor și primatul autenticității: Palatul Lacrimilor*.

● **[„România literară”, nr. 2]** *De la cenzură ca formă de libertate la libertatea ca formă de cenzură*, articolul Anei Blandiana care urmează unei conferințe cu aceeași temă, pune problema libertății scriitorului în raport nu numai cu cenzura din perioada comunistă dar și cu cenzura economică, inherentă de fapt oricărei societăți. Imaginea relației scriitorului român cu cenzura este aceea de trântă: o luptă și totodată o îmbrățișare din care combatantul chiar dacă învinge nu poate ieși nemurdărit. Poeta își încheie articolul extinzând problema libertății scriitorului și după revoluție: „Am vrut să fie un semnal de alarmă, care să ne împiedice să uităm că trebuie să ne apărăm în continuare independența și libertatea, amenințate azi altfel decât erau amenințate ieri, dar aflate mereu în pericol. Să nu uităm că, apărându-ne pe noi, îi apărăm și pe cititorii noștri, supuși unei operații de spălare a creierului de cu totul altă natură decât în comunism, dar care poate avea mai mare succes decât în comunism, pentru că atunci victimele i se opuneau, în timp ce acum sunt fericite să vadă spectacole de divertisment.” ■ *Contrafort*: Mircea Mihăieș lansează un *Apel pentru fuzionarea universităților*: „Comparând numărul absolvenților dintr-un an cu puterea de absorbție a pieței de muncă, ajungem la concluzia că, în mod deliberat, în România se produc zeci de mii de șomeri cu diplome superioare. Cum e posibil acest lucru? În primul rând, deoarece cifrele de școlarizare sunt aprobate în așa fel încât să acopere normele didactice ale facultăților care, după 1990, au proliferat în mod iresponsabil. În al doilea rând, pentru a satisface clientela universităților create peste noapte în tot felul de târgușoare și orașele unde nu exista nici măcar un liceu de Doamne-ajută. [...] În aceste condiții, trebuie luate măsuri drastice. [...] Metoda e simplă, sugerată limpede de recenta clasificare a instituțiilor de învățământ superior din România: fuzionarea universităților. Dacă acest lucru nu se produce, se va ajunge la desființarea multora din ele.” ■ În articolul *Noi, cei învinși* din cadrul rubricii sale *Cronica Ideilor*, Sorin Lavric pornește de la nou apărutul volum al lui Ion Papuc despre Carl Schmitt pentru a vorbi despre condiția scriitorului german simpatizant nazist sau asociat de opinia publică mișcării în perioada de după cel de-al II-lea Război Mondial, după ce Germania pierde războiul - subliniază Lavric. „La drept vorbind, ce s-a întâmplat cu nemții după 1945 e o mostră de incriminare dusă la extrem: siliți a capitula fără condiții, germanii au fost martorii rescrierii unei istorii pe care nu o trăiseră. Învinuiți până la diabolizare și preschimbați în întru-chiparea răului absolut, nemților li s-a luat dreptul de a-și asuma cu onoare înfrângerea, desființarea morală la care au fost siliți însemnând coborârea lor în cripta umilinței.” Concluzia lui S.L. este că „Sunt cazuri când forța unui autor se măsoară după zădărnicia tentativei de a-l compromite”. ■ N.M. vede în Maigret al lui Georges Simenon un alt tip de tradiție a romanului polițist diferită de cea de filieră Poe din care se trag Holmes și Poirot dar și de modelul Marlowe pe care îl continuă/ perpetuează majoritatea literaturii polițiste contemporane. ■ La

rubrica sa *Cronică Literară*, în *Pornind de la niște versuri* Cosmin Ciotloș abordează volumul de poezie *1, 2, 3 sau...* al lui Traian T. Coșovei apărut în 2011. ■ Gabriel Coșoveanu recenzează volumul Norei Iuga *Blogstory*: „Vorbim aici despre un globe trotter, unul autentic, capabil să ne facă, prin fraze învăluitoare, neafectate câtuși de puțin, co-participanți pe trasee literare, și, inevitabil, de autocunoaștere, de la Buenos Aires la Stockholm sau de la Frankfurt la Sighișoara”. Și citează „E mai degrabă «în loc de» – mărturisește autoarea – se vrea jurnal de călătorie și nu e, se vrea confesiune și nu e, se vrea memorial, se vrea epistolar și nu e, se vrea provocare și nu e. Cartea asta «ghici ciupercă ce-i»”. ■ În *Cronica edițiilor: Invitație la relectură*, Răzvan Voncu prezintă volumul nou apărut Gellu Naum – *Opere I. Poezii*, ediție îngrijită și prefată de Simona Popescu, Editura Polirom, raportându-se la relația sa cu postmodernismul și trăsăturile care i-au fost asociate : autoreferențialitatea, citatul cultural, „și mai ales ideea de operă ca structură deschisă”. ■ În *Lecturi libere: Amintire* Gabriel Dimisianu analizează parcursul lui Gabriel Chifu și vede în dublul său statut de poet și de romancier „o sete de amplitudine și o tensiune caracteristică spre totalitate”. ■ *Perspective istorice*: Vladimir Tismăneanu îl consideră pe *C. I. Gulian exterminatorul filosofiei românești*. ■ La rubrica *Păcatele Limbii*, Rodica Zafiu consemnează răspândirea unei expresii greșite și lipsite de logică „Părul de găină” formată prin condensarea și confuzia a două expresii sinonime „pielea de găină” și „părul măciucă”. ■ La rubrica *Meridiane*, Dan Cristea glosează despre *Grecia lui Henry Miller* și felul în care se reveleză ea în *Colosul din Maroussi* citând: „A fost una dintre puținele ocazii în viața mea când m-am simțit pe deplin conștient că mă aflui în pragul unei mari experiențe. Și nu numai conștient, ci și recunoscător, recunoscător că sunt viu, recunoscător că am ochi, că sunt teafăr, că mă tăvălisem în noroi, că fusesem flămând, că fusesem umilit, că făcusem tot ceea ce făcusem pentru ca totul să culmineze în acest moment de extaz”. Dan Cristea menționează motivul călătoriei ca revelație a sinelui, influența mărturisită a filosofiei lui Swedenborg, întâlnirea cu personalități artistice deopotrivă remarcabile și pitorești, dar și conotațiile filosofice pe care le dă Miller modului de viață și atitudinii care îl marchează mult mai mult în călătoria sa decât locurile pe care le vede: „tot ceea ce are de-a face cu forfota vieții, de tot ceea ce denotă confuzie, haos, dezordine, agitație.” „Autorul Tropicelor apreciază felul de-a umbla al grecilor, pentru că e «unul fără ținută, anarhic, desăvârșit și discordant omenesc» (p. 37) [...] Cuvintele anarhic/ anarhie, deopotrivă semnificat și semnificant, se pare că dețin o atracție specială pentru scriitor, de vreme ce le întâlnim destul de frecvent în limbajul cărții. [...] *anarhie feroce (fiery anarchy)* ar caracteriza, după Miller, spiritul «chinuit» al grecului antic, aflat «în război cu toată lumea, inclusiv cu sine însuși». Din acest conflict al minții grecești ar proveni însă «lucidele, tămăduitoare speculații metafizice care, până în ziua de azi, fascinează o lume întreagă» (p. 21)”. □ În articolul *Cuvintele dictează ce trebuie să se întâmple* Grete Tartler subliniază rolul deosebit al limbajului în nou apărutul volum al Hertei

Müller *Mereu aceeași nea și mereu același neică. Eseuri* (traducere din germană și note de Alexandru Al. Șahighian) argumentând că acesta provine însă numai în parte din formația sa bilingvă, observând ineditul și neașteptatul asocierilor de cuvinte care amestecă formă și conținut: „prin legăturile misterioase între cuvinte, între idei, cele pe care nu le poate crea decât talentul.” Cuvântul *lalele* (preluat din mult prea cântatul șlagăr optimist „Lalele, lalele... frumoasele mele lalele”), sugerează deopotrivă lălăitul, cât și bâlbâiala, lenea minții: „Fiindcă un asemenea cuvânt, *Lalele*, când ai nevoie de el, descrie exact contrariul său. Spus de trei ori la rând, sună deja ca un bocet”. ■ Apar poezii de Constantin Abăluță și Liviu Georgescu. ■ Horia Gârbea răspunde la *Poșta redacției*, comentând acid poezia trimisă de un elev din Tiraspol „Scrie, tinere, în rusește sau rupe-te de teritoriul natal și învață românește.” Poemul trimis de Yotam Reuveny primește un răspuns zeflemitor care prilejuiește și titlul ediției *Trece Brabantul poliției*. E publicat anunțul greșit trimis și defectuos formulat al Micro Finance alături de replica respondentului „Nu vă preocupați de costurile aflate în îngrijirea mea, ci de propria dvs. exprimare. Nu vreau să mai aud de (la) tine!”. ■ *Ochiul magic: Cum mai sunt românii*: în „Dilema veche”, nr. 412 din 5-11 ianuarie a.c., Vintilă Mihăilescu invită la câteva reflecții pornind de la volumul recent apărut *Românii, un viitor previzibil?*, semnat de Dorin Boldea. E semnalat contrastul dintre felul în care se definește pe sine fiecare român în parte și felul în care-i vede pe români în general, ambele raportate la „civilizație” însă în mod opus. Dacă Vintilă Mihăilescu își exprimă îngrijorarea față de această „disonanță cognitivă” și față de posibilele sale efecte pe termen lung, Cronicarul concluzionează „Nici noi nu știm și parcă nici nu prea ne-ar plăcea să aflăm.” □ Cronicarul consideră de interes *Persistența „calapodului sovietic”* Comisia Dunării, subiect dezvoltat în articolul semnat de Alexandru Ghișa, în numărul 27 al revistei *Istorie și civilizație* din decembrie 2011. □ Din revista *Antiteze* nr. 4 pe 2011 este menționat reportajul Ralucăi Naclad despre Colocviul „Geniu și Memorie colectivă. Creangă + Creangă”. Reportajul e însoțit de texte semnate de Eugen Simion, Cornel Ungureanu, Constantin Tomșa, Alina Costea, Dan Iacob și Cristian Livescu. Atrage atenția interpretarea pe care Vasile Lovinescu a dat-o operei lui Creangă, așa cum reiese din articolul *Opera lui Ion Creangă privită din așezarea gândirii tradiționale*, semnat de Dan Iacob. „Pare să fi existat încă în secolul al XIX-lea, ne atrage atenția Vasile Lovinescu, o organizație spirituală a lui Ram” (e citat în acest context și pseudonimul *Creangă*). ■ Angelo Mitchievici consemnează la *Cronica Filmului*: „«Filmul de Piatră» este un festival al tinerilor regizori români la care se adaugă din acest an și cei din Republica Moldova, adică tot români.” Millo Simulov obține premiul pentru ficțiune cu *Hello Kitty*: „Nu există un comentariu, nu există o morală explicită, moartea este acolo, în miezul incandescent al tinereții, este o chemare care șoptește din când în când numele unuia dintre noi, fără ca nimeni altcineva să-i audă șoapta”.

13 ianuarie

● **[„Weekend Adevărul”, *Literar și artistic*, nr. 27]** *Ai carte, ai parte: cum se fac bani din bibliotecă* (Andrei Crăciun și Mihai Mincan): „Românii practică o soluție discutabilă în fața crizei economice: vânzarea volumelor din bibliotecile personale”. □ *Scurtă istorie a buchiniștilor: de la Paris la București*. □ *Top 5 cărți pe care nu le-am vinde niciodată*: J.D. Salinger, *Franny și Zooey*; Lev Tolstoi, *Moartea lui Ivan Illici*; Ernest Hemingway, *Zăpezile de pe Kilimanjaro și alte povestiri*, Gustave Flaubert, *Madame Bovary*; Nikolai Vasilievici Gogol, *Mantaua*. □ *De la bibliotecă la o afacere de succes*: „«Antic Exlibris» este cel mai mare grup de anticariate din București.” □ *Cărțaș la Budapeste. După douăzeci de ani*: „Robert Miklos, fost mare ziarist, cititor de curte veche, boem totuși curabil al Bucureștilor, astăzi copy-writer la agenția de publicitate Grey, a vândut cărți în stradă la Budapesta. [...] Nu s-a făcut încă o analiză serioasă a acestui fenomen: apetitul pentru lectură în Europa Centrală și de Est, după căderea comunismului. Amintirile lui Robert sunt, poate, un început”. □ Horia Ghibuțiu semnează articolul *Cum trăiesc din ce-am citit* în care descrie procesul vinderii cărților la anticariate. ■ *Interviu cu Ion Caramitru: Securitatea a anchetat felul cum recitam „Glossa”*. ■ *Colecțiile Adevărul: Securitatea și scriitorii români*: Virgil Tănase, *Leapșa pe murite*. ■ *Cărțile de căpătâi ale personalităților*: în acest număr răspunde T.O. Bobe: □ *Top 10 cărți care m-au marcat*: *Don Quijote* (Miguel de Cervantes), *În căutarea timpului pierdut* (Marcel Proust), *Divina Comedie* (Dante Alighieri), *Ada sau ardoarea* (Vladimir Nabokov), *Jurnal* (Franz Kafka), *Ulise* (James Joyce), *Cartea neliniștirii* (Fernando Pessoa), *Orașele invizibile* (Italo Calvino), *Ingeniosul bine temperat* (Mircea Horia Simionescu), *Oblomov* (I.A. Goncearov). □ *Top 5 autori preferați*: Jorge Luis Borges, Lewis Carroll, Mircea Ivănescu, Julio Cortázar, Bohumil Hrabal. ■ Nicolae Manolescu semnează *Profesorii mei: Ov.S. Crohmălniceanu*: „Colegul meu de catedră din anii 60-80 nu-i mai semăna deloc profesorului de odinioară. Nu i-am mai audiat, firește cursurile, dar versiunea lor tipărită este remarcabilă. Despre Ion Barbu și Mateiu Caragiale a scris mai bine decât oricine. [...] Generația 80 n-a avut în Croh doar un susținător literar, ci și un profesor original care a analizat la un moment dat cinci romane din cinci perspective critice. Stăpân pe sine, necontestat politic, Croh din Epoca de Aur nu scăpase totuși, ca mulți din generația lui, de schelele ideologiei oficiale, sau, mai bine spus, de obligațiile pe care acestea le impuneau. [...] Vechile frici se redeșteptau în el din când în când. S-a alăturat la comandă detractorilor romanului lui Nicolae Breban în toamna lui 1977 sau, și tot la comandă, în 1980, protestului contra criticii din revista sovietică «Innostrannaia literatura» la adresa romanului *Delirul* al lui Marin Preda pe tema preinsei reabilitări a lui Antonescu. [...] E unul din motivele pentru care Gheorghe Grigurcu nu-l iartă nici azi, numindu-l politruc literar.” Nicolae Manolescu încheie: „Nu m-am numărat printre apropiații lui, dar i-am respectat întotdeauna inteligența critică și am fost mult mai dispus decât Grigurcu ori alții din criticii generației mele, nu să-i acord circumstanțe

atenuante, dar să-i interpretez gesturile în contextul istoric și politic în care s-au produs.” ■ Dan Boicea scrie *Asimov, autorul a 477 de cărți*.

17 ianuarie

● **[„Revista 22”, nr. 3]** Codruț Constantinescu analizează studiul lui Lucian Boia *Capcanele istoriei. Elita intelectuală românească între 1930 și 1950*, Editura Humanitas, București, 2011: „Dintr-o altă perspectivă, una critică, Lucian Boia nu aduce foarte multe elemente de noutate acestei tematici, căci despre parcursul sinuos al mării majorități a intelectualilor aduși în discuție (atât cei care s-au implicat în extrema dreaptă, cât și cei de stânga, chiar dacă parcă mult mai mult s-a scris despre simpatiile de extremă dreapta, de vină fiind, evident, și atracția mult mai mare pentru aceasta în rândurile elitei intelectuale interbelice) s-a tot scris din 1990 încoace. Meritul lui Lucian Boia constă în cimentarea pietricelelor într-un mozaic tulburător, plin de savoare și de reflexii, într-un stil atrăgător, fără a fi un moralist de serviciu, încercând să înțeleagă pentru a explica. Fără a arunca neapărat primul piatra. Mutând cadrul, aducându-l în prezent, ne-am întrebat cum ar arăta traseul lui Mircea Dinescu [...] Adrian Păunescu? Ne-am amuzat gândindu-ne la cum ar arăta un astfel de studiu aplicat elitei intelectuale românești din perioada 1990-2010 scris așa, cam prin anii 2050, când totul se va fi bine decantat. Sau nu.” ■ Vlad Solomon publică *Marcel Iancu - mărturie inedită despre Pogromul din București*. ■ Vlad Alexandrescu scrie *Un atentat la inteligență: Editura Universității din București*: „Lăsând la o parte un management neperformant, vizibilitatea Editurii Universității din București este inexistentă. [...] Editura Universității din București, clasată în grupa C, așadar dezacreditată de singura instituție abilitată să ierarhizeze editurile și periodicele științifice românești. Ordinul Ministrului Educației care definește «standardele minimale necesare și obligatorii pentru conferirea titlurilor didactice din învățământul superior, a gradelor profesionale de cercetare-dezvoltare și a atestatului de abilitare» specifică limpede: «cărțile, edițiile, corpusurile, lucrările, volumele colective, volumele conferințelor luate în considerare sunt exclusiv cele publicate la edituri cu prestigiu internațional sau la edituri clasificate de Consiliul Național al Cercetării Științifice în categoriile A sau B». [...] Editura Universității din București funcționează administrativ ca un departament al Universității din București”. Vlad Alexandrescu afirmă: „Este limpede, dacă o comparăm cu alte edituri universitare din țară, mult mai dinamice și mai prezente pe piața cărților, că depunctarea ei în exercițiul de evaluare are cauze obiective. Singurul loc în care se pot găsi titlurile apărute la EUB este punctul de difuzare din holul Facultății de Istorie, pe Bd. Mihail Kogălniceanu din București. [...] Lăsând la o parte un management neperformant, vizibilitatea acestei instituții este inexistentă. La capătul acestei analize, ne putem întreba cu toată seriozitatea: «o spălăm sau facem alta?».” ■ *In Memoriam Leon Volovici*: „Joi, 19 ianuarie, ora 11, va avea loc un colocviu de evocare a vieții, operei și personalității intelectualului Leon

Volovici (Iași, 1938 – Ierusalim, 2011). Participă profesori și cercetători care au fost prieteni și au colaborat cu scriitorul româno-israelian: Liviu Rotman (moderator), Paul Cornea, Andrei Oișteanu, Mircea Anghelescu, Măriuca Stanciu, Camelia Crăciun, Liviu Beris, Mihail Ionescu, Alexandru Florian, George Voicu și Lya Benjamin”. ■ Prezentare a volumului Doinei Uricariu *Scara leilor*, 2 vol. Editura Polirom, 2011.

19 ianuarie

● [„Cultura”, nr. 2] George Apostoiu semnează *România europeană și nevoia unei noi generații de sinteză*. Reținem: „Atâta timp cât «proiectul european» rezistă sub o formă sau alta – un an, un deceniu, un secol –, România trebuie să-l considere alternativa la evoluțiile tulburi și necontrolate de pe continent și să nu-l abandoneze. Suntem europeni prin istorie, cultură și aspirații de civilizație. Suntem latini prin limbă, temperament și filozofie de viață. De câte ori am ieșit din acest cadru nu a fost bine. Abaterile impuse de evenimente exterioare tendinței noastre naturale de existență au avut consecințe peste care românii au trecut cu dificultate și întotdeauna cu prețul stagnării sau al regresiei.” Autorul afirmă însă: „Resemnarea nu exclude, totuși, posibilitatea reluării unui nou tip de ideal. Unul modern, aidoma celor ale altor popoare europene, care să prezerve identitatea în condițiile integrării. Datoare pentru un astfel de ideal este generația nouă, singura capabilă și îndreptățită să valorifice câștigurile dobândite deja. Situația de azi seamănă oarecum cu cea din România Mare de după Unirea din 1918. Atunci, împlinirea idealului unionist a pus în fața generației ieșite din război o misiune nouă denumită de Mircea Eliade ca fiind una a sintezei. Conceptul s-a născut din participarea elitei intelectuale la o dezbatere articulată, pasionantă și pasională uneori, motivată și argumentată în felurite chipuri, în jurul chestiunii «noi spiritualități». S-a declanșat o dezbatere pe tema tradiției și modernității [...] O astfel de generație, crede Eliade, se naște după o mare catastrofă.” Autorul concluzionează: „O nouă generație de sinteză este imperativul istoric al momentului. Altfel ne pierdem rostul și perspectiva istorică.” ■ Augustin Buzura scrie „Te înțeleg, Ovide, și eu am făcut armata la Constanța!” ■ La *Cultura Ideilor*, Gelu Sabău comentează volumul lui Lucian Boia *Capcanele istoriei. Elita intelectuală românească între 1930 și 1950*, Editura Humanitas, București, 2011 în *Istoria, intelectualii și puterea*. În opinia sa „Meritul celei mai recente cărți a lui Lucian Boia constă în primul rând în faptul că istoricul alege să vorbească despre evoluția intelectualilor români dintr-o perioadă reprezentativă pentru evoluția la scară mare a istoriei românilor. [...] Lucrarea, extrem de bine documentată, păstrează un stil echidistant care încearcă parcă să lase faptele să vorbească. Meritul este cu atât mai mare, cu cât referirile la perioada respectivă sunt în general însoțite de parti-pris-uri ideologice și de pasiuni ce riscă să deformeze obiectul discursului. Fără îndoială că noua carte a lui Lucian Boia reprezintă o încercare importantă pentru elucidarea unei perioade a istoriei secolului XX care

este încă departe de a fi lămurită pentru noi.” ■ La secțiunea *Literatură*: □ Sub titlul *Mircea Nedelciu și „transmisiunile” critice*, Cosmin Borza analizează studiul Adinei Dinițoiu, *Proza lui Mircea Nedelciu. Puterile literaturii în fața politicului și a morții*, prefată de Paul Cornea, Editura Tracus Arte, București, 2011: „Completându-se constant cu nume reprezentative (debuturile editoriale din 2011 vor deține, cu siguranță, un rol hotărâtor pentru configurația ei), noua generație de critici literari nu reușește deocamdată să-și impună direcții exegetice și metodologice unitare. Dincolo de polemicile ori animozitățile dintre membrii săi marcanți, dincolo de cele câteva abandonuri mai mult sau mai puțin inopinate, dispersarea așteptatei identități de grup este cauzată, cred, de diversificarea salutară, dar și oarecum dezechilibrantă, a grilelor interpretative din ultimii ani. Criticii tineri dovedesc un apetit teoretic accentuat – beneficiind mai mult ca oricând de accesul la bibliografiile occidentale –, așa încât cărțile lor absorb (uneori cu accente de festin pantagruelic) strategii și formule analitice specifice studiilor culturale, sociologice, ideologice, deconstructivismului, noului istorism, esteticii receptării, naratologiei, psihanalizei, pe care le îmbină cu abordări tematice, impresioniste, stilistice. Cei care evită hibridizările excesive, identificând și coordonând aplicat metodele adecvate subiectului abordat, dau cele mai valoroase studii (mai ales Paul Cernat, Andrei Terian și Alex Goldiș) în timp ce destui alți congeneri își periclitează – metodic – demersurile critice, indiferent de minuțiozitatea și de anvergura documentării. [...] În a doua categorie se înscrie, din păcate, volumul de debut al Adinei Dinițoiu, *Proza lui Mircea Nedelciu*.” Criticul scrie: „*Puterile literaturii în fața politicului și a morții*. [...] Pentru Nedelciu, textualismul și experimentele epice *postmoderniste* (narațiunea la persoana a II-a, schimbarea repetată a perspectivei narative ori a registrelor discursive, inserția autorului în propriul text, ambiguizarea identității personajelor și a reperelor spațio-temporale, jocurile para-/inter-/meta-textuale, denunțarea convențiilor ficționalității) se distanțează programatic de modelele occidentale (anume telquelismul și Noul Roman francez), limitându-și sau, dimpotrivă, diversificându-și impactul literar-existențial în funcție de contextul românesc. Luarea în stăpânire a lumii de către limbaj este «trăită dureros, dramatic», pentru că nu «literatura literală» ori «subversivitatea intrinsecă a limbajului» îl atrag pe prozatorul obligat să se confrunte în imediat cu manipulările propagandistice, cu *limba de lemn* ori cu cenzura regimului totalitar, ci capacitatea respectivelor mecanisme literare de a impune jocul dublu al sensului, «strategiile subversiunii», dar și de a da seama despre noul statut ontologic al umanității ori despre noile coduri ce fac posibilă comunicarea într-un stat dictatorial. De aici, cele două deziderate ale textelor teoretice și epice nedelciene: mai întâi, identificarea și promovarea formulelor care fac posibilă împărtășirea unei «limbi comune» (deși repetitivă și disipată în toată cartea, analiza procesului complex al instituirii «pactului cu cititorul» rămâne una dintre reușitele studiului Adinei Dinițoiu); mai apoi, configurarea unei autenticități caracteristice ultimilor ani ai secolului trecut, ipostaziată adeseori în

răspăr cu abordarea camilpetresciană («E o altă vârstă a autenticității, una incipient postmodernă, care deconspiră, denunță, expune, etalează tot ceea ce înseamnă convenție literară sau lingvistică»)." Criticul argumentează că „Relectura Adinei Dinițoiu susține canonizarea epicii nedelciene, iar nu revizuirea ei critică.” sugerând că o problemă demnă de cercetat ar fi fost „proclamarea deschiderii spre real, cotidian și cititor vs. caracterul marcat elitist al textelor.” □ Alex Goldiș abordează volumul lui Alexandru Vlad, *Ploile amare*, Editura Charmides, Bistrița, 2011 sub titlul *Prin proza scurtă, spre roman (I)*: „Revenirile stilistice obsedante, focalizările imprevizibile, modificările bruște de perspectivă trădau un prozator (departe de textualismul pur și dur al altor colegi de generație, desigur) foarte atent la intrigile compoziției. În schimb, scrierile de după ‘90 reflectă toate, prin apropierea de reportajul în proză, o intenție vădită de renunțare la tehnică în favoarea clasicului – dar mult mai rafinatului – autenticism. [...] Titlul, cam evanescent-liric, fără forță de expresie, nu reflectă decât la modul superficial imaginarul lui Alexandru Vlad. Dacă există totuși, lirismul țâșnește neprevăzut din materia unei proze realiste excelent conduse de la primul până la ultimul pasaj. [...] Nu se poate elogia îndeajuns talentul lui Alexandru Vlad de a surprinde interiorități pitorești.” □ Ion Bogdan Lefter scrie *Ce nu vor spune bilanțurile literare/editoriale ale anului 2011*, datat București, 2-7 ianuarie 2012. Criticul consideră drept evenimentul anului lansarea „sub titlul *Prezent și în același timp străin*, a volumului final al jurnalului lui Radu Petrescu (Paralela 45), cel mai important al literaturii române.” Ion Bogdan Lefter enumeră volume demne de a fi în top dar despre care crede că vor fi ignorate: la categoria proză *FEM* al Magdei Cârneci și *Dezordinea preventivă* al lui Matei Vișniec, împreună cu alte volume scoase de Vișniec în același an dar lansate prea recent pentru a fi recenzate; *Ploile amare* al lui Alexandru Vlad, „unul dintre puținele romane de clasă ale perioadei (Charmides), complicatul *Țesut viu. 10 x 10* al lui Emilian Galaicu-Păun (Cartier), virulent-satiricul și ultra-parodicul *Bokia* al lui Ovidiu Pecican (Tracus Arte), primul experiment de gen dezvoltat la noi în serial pe un blog (al revistei clujene «Tribuna»)", precum și *Cărțile lui Alfonz*, romanul modular al lui Virgil Rațiu (Paralela 45). Criticul continuă: „După cum sunt absolut sigur că, printre debutanții mai răsați sau mai plâpânzi din bilanțurile anului editorial, nimeni nu-l va trece pe răboj pe Andrei Trocea, autorul percutantului roman post-urmu-zian *Zvrâncul Pyt sau Jocul de-a morțița* (Tracus Arte)". În opinia criticului „cronicarii de proză se ocupă doar de romane” în așa fel încât probabil vor lipsi din liste și „splendidele culegeri de proze scurte publicate de Mihai Dragolea și Florin Iaru, *Epiderma de bazalt (Colecția de mirări 2)* (Limes), respectiv *Fraier de București* (Polirom)". Ion Bogdan Lefter mai numește și volumele *Opiniile unui călător nedemn de încredere* ale lui Mihai Măniuțiu (Editura bybliotek), *Bungee Jumping* al Mirunei Runcan (Editura Limes) și *Viață de aruncat* de Bogdan O. Popescu, Editura Polirom. Ion Bogdan Lefter consideră că prejudecata criticii privind formația multiplă a celor doi autori va face ca volumele lor să

lipsească din topuri: „Dar poate fi uitat *defectul* autoarei, și anume acela că e și o reputată teoreticiană și analistă a teatrului?! [...] Dar cine să accepte în bilanțul anului o carte a unui medic de succes?!”. La categoria critică autorul numește *Benzile desenate și canonul postmodern*, culegerea de avangardă critico-teoretică a lui Ion Manolescu (Editura Cartea Românească) și culegerea de *Psihobiografii* a lui Corin Braga (Editura Polirom) - „cam prea savantă – parcă – pentru topurile actualității noastre scriitoricești?!” și cele trei volume ale lui Bogdan Ghiu, *Contracriza* (Editura Cartea Românească), *Dadasein* (Editura Tracus Arte) și *Inconstrucția. Pentru o arhitectură etică/ The Inconstruction. For an Ethical Architecture* (Editura Fundației Arhitect Design). Criticul adaugă: „Nu sunt deloc optimist nici gândindu-mă la nu puținele studii foarte serioase, de fapt teze de doctorat, scoase – acum ca și-n anii de dinainte – în centre universitare mari și mici, de multe ori de către edituri cu vizibilitate redusă sau de tot obscure. Or, e important ca spațiul cultural românesc să ia act de existența unor asemenea cercetări, vitale pentru înțelegerea literaturii de azi ca și a celei de ieri, dintotdeauna. Un exemplu recentissim: *Critica în tranșee. De la realismul socialist la autonomia esteticului* a lui Alex Goldiș, apărută la loc vizibil (Cartea Românească), dar chiar la finele anului, nerecenzată încă, drept care s-ar putea ca bilanțurile s-o ignore.” Un alt volum la care autorul se oprește este Ion Pop, *Interviuri. Între biografie și bibliografie* (Editura Limes). Criticul delimitează o categorie distinctă de volume care riscă să lipsească pe nedrept din bilanțuri: volumele atipice, neîncadrabile într-o categorie precisă și enumeră: *Noua poezie nouă. O antologie de poezie română postmodernă*, semnată de Dumitru Chioaru (Limes): „...nu doar o antologie, ci un complement al proiectului pe care autorul îl dezvoltă de ani de zile, explorând producția ultimelor *valuri* de autori de gen – vezi ale sale *Developări în perspectivă* (2004) și *Noi developări în perspectivă* (2010). Sau *O istorie a prozei și dramaturgiei românești. Perspectiva personajului literar* (coord. Florin Șindrilăru, 2 vol., Casa Cărții de Știință/Paralela 45), de fapt un dicționar de figuri memorabile din genurile narative. Sau impunătorul *Dicționar de rime și asonanțe* semnat de Mihail Nemeș (la aceeași Paralela 45): instrument de lucru gândit de unul dintre marii traducători români de poezie universală, dispărut în urmă cu șapte ani, din a cărui arhivă ies în continuare la iveală importante contribuții.” La categoria non-fiction criticul numește *Cea mai bună dintre lumi (Jurnal și contrajurnal parizian)* al lui Gheorghe Mocuța (Editura Tracus Arte), *Ultimul canibal. Jurnal de antropolog* publicat de Hanna Bota (Editura Cartea Românească). „Alături de categoriile de cărți *premiabile* cad și volumele de interviuri. E cazul – de pildă – al *Cuvintelor din exil*, dialogul cu Norman Manea realizat de Hannes Stein, jurnalist german stabilit, asemeni compatriotului nostru, la New York (Polirom). *Interviurile* lui Ion Pop le-am pomenit deja. Firește, nimeni nu se va opri asupra publicisticii politice și de reflecție morală a unor scriitori precum Gheorghe Grigurcu, Nicolae Prelipceanu, Radu Ulmeanu sau Nicolae Coande, semnatari ai culegerilor *Politicale* (Brumar),

Odioseea (Institutul European), *Politica, o comedie cu final cunoscut* (Dacia XXI), respectiv *Intellectualii români și Curtea Regelui* (Tracus Arte). [...] În sfârșit, va fi observat cineva că la finele toamnei (tot la «Gaudeamus») a debutat în volum, cu *Supraviețuirea prin reportaj*, extraordinara Liliana Petruș (Editura Flacăra)?” □ Aura Christi publică *Dostoievski – Nietzsche. Elogiul suferinței* (Fragment din volumul *Dostoievski – Nietzsche. Elogiul suferinței*, în lucru). Reținem: „În lupta pentru supremație, rațiunea riscă să te înstrăineze de ceea ce Dostoievski numea «adevărata pulsare a vieții». Din ecuațiile sale aritmetice, din complicatele sale calcule, în care, în cele din urmă, se împotmolește, Rodion exclude și, culmea, refuză viața, viața vie, care figurează, da, printre ceea ce numește Nietzsche vechii ghizi, alături de viul implacabil, alături de suferință, moarte, dorul de destin, alături de omul definit ca punte inevitabilă spre altceva. Asta dacă nu cumva viața vie, activă, este chiar ghidul însuși. Excluzând «adevărata pulsare a vieții», Rodion extermină omul din omul care este el însuși. [...] Junele nostru îmbibat de lecturi, de vise, identifică modelul său absolut cu un criminal – Nietzsche afirmă, susținem, că pulsiunile unui om de geniu se înrudesesc, se aseamănă cu pulsiunile de sorginte distructivă ale omului natural – și incită, astfel, o seamă de mecanisme ale instinctului, legi funcționând pe terenul iraționalului, puteri obscure, care îi provoacă, probabil, tiparele ancestrale ale omului arhiprimitiv, incitând conștiința rea.” Aura Christi scrie „Norocul lui Raskolnikov este, spuneam, că i-a dat viață Dostoievski, care l-a urmărit, clipă de clipă, prin bolgiile infernului, încercând să-l descrie prin oceanul iubirii. Și văzând că progenitura lui de litere, tratată ca un egal, a stat, de câteva ori, ochi în ochi, cu zeii, văzând că privirile lor nu l-au ars, Autorul-Dumnezeu a iertat, dându-i o șansă. O șansă unică. Oare se mai poate iubi ca în Dostoievski? [...] Pe Rodion l-a readus «la viață dragostea». Dar și nevoia de destin. Nevoia de maestru. Iubirea îi va da, probabil, puterea de a trece prin cei șapte ani de ocnă [...] Ființa renăscută din realitatea-i abisală îl va ghida prin viață, dezvelindu-i treptat «adevărata pulsare a vieții enorme». Viața enormă, familiară falsului idiot – Lev Nikolaievici Mâșkin.” □ Constantin Coroiu semnează *Rememorări în Anul Caragiale*, abordând relația lui Caragiale cu „Jașii, cu faimoasa Junime, cu Teatrul Național, cu marile reviste «Convorbiri literare» și «Viața Românească»”. ■ *Literatură universală*: □ Rodica Grigore analizează volumul lui José Donoso *Obscena pasăre a nopții*, traducere și note de Dan Munteanu Colán, București, Editura Leda, 2011 în *Lumea pe dos*. Reținem: „Opera lui Donoso este, de la începuturile sale reprezentate de romanele *Coronación* (1960) sau *Un lugar sin límites* (1965) și până la extraordinara și luxurianta construcție narativă din *El obsceno pájaro de la noche* (1970), plasată pe de o parte sub semnul influenței excelent asimilate a lui Henry James, pe care scriitorul chilian l-a privit mereu drept marele său maestru și, pe de alta, a importanței pe care autorul o dădea tradițiilor folclorice și mitologiei țării sale, de care a fost întotdeauna profund legat, în maniera realismului magic, pe care, însă, l-a practicat cu o originalitate

a formulei narative și a expresiei”. □ Sub titlul *Povești din Egiptul antic*, Dana Pârvan-Jenaru comentează volumul lui Naghib Mahfuz, *Teba în război*, apărut în traducerea lui Nicolae Dobrișan la Editura Polirom în 2011. ■ Nicu Ilie semnează *O problemă cu sfinții*

● **[„Dilema veche”. nr. 3]** Marius Chivu discută volumul *Oameni* (Casa de Pariuri literare, 2011), considerând că Mihai Mateiu posedă (întrucâtva) subtilitatea și simplitatea observațiilor comportamentiste, la fel ca Wells Tower. Totuși, M. Mateiu realizează mai degrabă „o chestiune de încredere și ambiție”. Mai mult decât atât, psihologia personajelor este slabă, conflictul cărții fiind și el lipsit de tensiune. În concluzie, Marius Chivu consideră că Mihai Mateiu trece repede peste subiecte importante, talentul său literar fiind mediocru. ■ Interviu cu Edmond Baudoin, care traduce romanul *Travesti* de Mircea Cărtărescu în bandă desenată: romanul lui M. Cărtărescu apare în Franța în versiune românească datorită parteneriatului dintre editurile *Humanitas* și *Jumătatea Plină*. Primul contact a lui E. Baudoin cu romanul lui M. Cărtărescu a avut loc în 2005, pe când Cărtărescu încă lucra la *Orbitor*. Cărțile sale „nu sunt neapărat dramatice, în sensul că nu au un crescendo și o narațiune liniară. Pe de altă parte, în carte apar numeroase descrieri”, astfel încât linia grafică a solicitat o rupere de ritm. Totuși, în ciuda eforturilor, se pare că banda desenată *Travesti* nu a avut ecou în Franța. În România, romanul grafic este ceva nou, iar E. Baudoin vrea să îi încurajeze pe tinerii artiști.

● **[„Observator cultural”, nr. 350]** *La zi: A fost:* □ Lansare *Vorba vine* pe 14 ianuarie în club A. □ *Premiile Eminescu* la Botoșani: Premiul Național de Poezie „Mihai Eminescu” – Opera Omnia ediția a XXI-a. Juriu: Nicolae Manolescu, Mircea Martin, Ion Pop, Cornel Ungureanu, Mircea A. Diaconu. Nominalizări: Nicolae Prelipceanu, Vasile Vlad, Ovidiu Genaru, Ion Mircea, Doina Uricariu. Laureat: Ion Mircea. □ Premiul Național de Poezie „Mihai Eminescu” – Opera prima, ediția a XIV-a. Juriul: Al. Cistelean, Mircea A. Diaconu, Daniel Cristea-Enache, Andrei Terian și Vasile Spiridon. Nominalizări: Andrei Dósa, Crista Bilciu, Matei Hutopila, Vlad Teușance, George Nichita. Laureați: Andrei Dósa pentru volumul *Când va veni ceea ce este desăvârșit* și Crista Bilciu pentru *Poema desnuda*. □ *Gala Tinerilor Scriitori*, ediția a doua/ *Cartea de poezie a anului 2011*. Juriu: acad. Eugen Simion, Bogdan Crețu și Daniel Cristea-Enache. Premii: Cartea de poezie a anului: Ioan Es. Pop pentru volumul *Unelte de dormit. Cu zece desene de Dumitru Gorzo*. Premiul Tânăruț Poet al anului 2011: Medeea Iancu pentru *Divina tragedie*. Premiul Tânăruț Prozator al anului 2011: Paul Mihalache pentru volumul *Târg de arlechini*. Premiul Tânăruț Critic literar oferit *ex aequo*: Bianca Burța-Cernat pentru *Fotografii de grup cu scriitoare uitate* și Doris Mironescu pentru *Viața lui M. Blecher. Împotriva biografiei*. Premiul Tânăruț Scriitor al anului 2011: Ștefan Manasia pentru *Motocicleta de lemn*. □ *Va fi:* □ Lansare *Fraier de București* (Editura Polirom) de Florin Iaru la Brașov (la librăria „Șt.O. Iosif”). Vor vorbi

alături de autor Alexandru Mușina și Romulus Bucur, moderator: Andrei Bodiu.

□ Evenimentul 2012, *Mizele Poeziei*, „o prezentare a lucrurilor pe care le mai caută poezia în 2012” cu Răzvan Țupa și Bandesnaci la cafeneaua Librăriei Bastilia.

□ „*Holocaustul în literatura contemporană*” la ICR Stockholm.

■ La categoria *Eseistică*, Antonio Patraș comentează în *Condiția criticului. Un (auto) portret „en miettes”* volumul *Cinematograful gol* (Editura Polirom) al lui Daniel Cristea-Enache: „Observ că, de la o vreme încoace, mulți dintre cronicarii zilelor noastre țin morțiș să se raporteze la literatură rațional, fără sentimente, numai prin intermediul conceptelor, într-o manieră pragmatic-utilitaristă, sancționând alternativa estetizantă, subiectiv-emoțională, «impresionistă». De partea autorilor educați la școala esteticului înclină însă balanța, ca de obicei, Daniel Cristea-Enache, criticul care a reușit performanța de a scrie comprehensiv, cu gust sigur și cu bun-simț, despre cei mai importanți scriitori români din toate generațiile.” Antonio Patraș își afirmă admirația pentru sinceritatea lui Daniel Cristea-Enache și consideră volumul *Cinematograful gol* „Un manual de etică aplicată, ca să nu zic un *testament*.”

■ La secțiunea *Literatură*: □ Dana Pârvan-Jenaru analizează *Contorsionista* lui T.O. Bobe în *Lumi răscute în ele* de Dana Pârvan-Jenaru, afirmând că „În spatele învelișului plăcut de imagini senzitive, elegant-muzicale, imaginarul ficțiunii scrise de T.O. Bobe este unul solicitant, căci se ridică pe o neconținută structură simbolică, detaliile sau, cel mai adesea, jocurile de cuvinte mutând la un alt nivel semnificația faptelor. Complexitatea raportului dintre ființare, creație și (auto)interpretare mizează frecvent pe procedeul repetiției și al succesiunii, pe farmecul poveștilor născute din altele, pe jocul dintre anterior și ulterior, dintre față și revers, dintre real și fals, dintre văzut și nevăzut.”

Concluzia: „unul dintre cele mai bune volume de proza scurtă din literatura română a ultimilor ani.” □ În *Luxul melancoliei* Paul Cernat comentează noul volum al lui Stelian Tănase, *Moartea unui dansator de tango* (Editura Trei). Cernat remarcă în proza lui Stelian Tănase anterioară acestui volum un „defect de reglaj, care explică multe: optzecistul Stelian Tănase nu are, de fapt, datele unui prozator comercial, de succes, ci ale unui experimental, sofisticat (de aici o anume schizoidie, imediat reperabilă, între popularitatea comentatorului TV și impopularitatea romancierului).” În opinia lui Cernat *Moartea unui dansator de tango* „pare să fi tras cartea câștigătoare”, volumul reușind „reglajul optim între identitățile multiple – centrale sau periferice – ale versatilului său autor”. Criticul consideră *Moartea unui dansator de tango* „un roman de atmosferă nu un roman istoric, parabolic sau eseistic”. Volumul ar fi astfel, în opinia lui Cernat „aproape un mare poem în proză, de citit și savurat ca atare.” Succesiunea întâmplărilor ia ritmul unui „carusel caleidoscopic infernal”, „Din fericire, sufocarea epicului prin hiper-abundența anecdotică nu constituie un impediment, subsumată fiind farmecului reconstituitiv.” Paul Cernat conchide „Elogiu al capitalei interbelice la crepuscul, romanul se constituie, în cele din urmă, drept un imn epicureic al bucuriei de a trăi viața cu frenezie până la capăt [...] Deși trepidant narată, *Moartea*

unui dansator de tango e o carte care se savurează lent, care se degustă.” ■ La categoria *Istorie Literară*: □ Claudiu Turcuș scrie despre *Fotografie de grup cu scriitoare uitate. Proza feminină interbelică* (Editura Cartea Românească) de Bianca Burța-Cernat în *Valoare și prejudecată*: „Semnificativ rămâne capitolul concluziv al cărții, intitulat *Ieșirea din ghetou*. Denunțând dihotomia de gen aplicată literaturii [...], autoarea observă că mărcile femininului ori masculinului „determină, în doze diferite, *Ce-ul* pe care pe care îl conține opera, mai puțin sau chiar deloc *Cum-ul*”. Turcuș semnaleză relația dintre istoria literară și istoria culturală în studiul Biancăi Burța-Cernat: „complementaritatea celor două istorii îi pare mai importantă cercetătoarei bucureștene decât disocierea lor netă”. □ *Literatura feminină din interbelic – o reconsiderare* de Iulia Dondorici: „În anii ‘30, ani care marchează maturizarea scrisului feminin“, Bianca Burța-Cernat identifică două direcții importante ale acestuia: „o proză (vag) estetizantă de nuanță decadentă” și „o proză *minimalistă* a cotidianului, cu inserturi autoficționale (tendințe mixate uneori în cuprinsul aceleiași cărți).” Iulia Dondorici consideră că „Dintr-o dată cronică a suportului teoretic – feminismul «diferenței» în accepția mult prea îngustă pe care i-o dă autoarea, este depășit de câteva decenii bune în curentele teoretice feministe sau nu din Vest – rezultă nu numai un demers critic (asumat) «desuet», dar și ceea ce mi se pare mai grav un demers care riscă să se autoexcludă din discursul teoretico-critic internațional.” Iulia Dondorici concluzionează: „Volumul de față se înscrie – involuntar, desigur, dar cu atât mai trist – în tendința deja înrădăcinată în cultura și societatea românească de ignorare a feminismului, opțiune auctorială explicabilă, poate, doar ca încercare de a impune literatura feminină în discursul critic actual «pe ușa din dos», printr-o strategie subversivă «slabă», din interior, cu prețul că, atingându-și o miză asumat minoră, el își ratează obiectul.” ■ La rubrica sa *Lecturi în vremuri de austeritate*, în articolul intitulat *Patru generații. A citi, a medita, a scrie, a trăi*, Cristina Manole abordează „câteva cărți cu iz autoreferențial (în general) și intens (pe alocuri)parfum autobiografic”: *Memoriile mandarinului valah. Jurnal 1954-1956* (Editura Vremea) a lui Petre Pandrea, Gheorghe Crăciun, *Viciile lumii postmoderne* (ed), Adrian Cioroianu, *Epoca de aur a incertitudinii. America și China, Ideile și Primăvara Arabă, Clio, Clausewitz și Lady Gaga și Jurnalul unui cititor* (ed) de Gabriel Brebenar. Despre volumul postum al lui Gheorghe Crăciun Cristina Manole scrie: „Dacă destui intelectuali români cu o temeinică pregătire filozofică și un uriaș potențial hermeneutic s-au cantonat, până la urmă, într-o publicistică sprintară sau într-o literatură memorialistică simpatcă -dar nu mai mult -,Crăciun a mers pe drumul invers. De la a povesti lumea, ca prozator, la a o înțelege, explica și analiza ca hermeneut.” ■ Festivaluri: □ *Festivalul Internațional de Literatură de la București/filb.ro*: un cristian publică un interviu cu cei trei organizatori ai festivalului: Bogdan-Alexandru Stănescu - președinte FILB, Oana Boca vicepreședinte FILB, Vasile Ernu – director executiv FILB. Reținem: Oana Boca: „Festivalul ar fi fost foarte greu de realizat, dacă nu chiar

imposibil, dacă nu am fi lucrat la o editură competitivă de talia Polirom. Bineînțeles, asta a fost, într-un fel, o sabie cu două tăișuri: o vreme a trebuit să corectăm ideea de «festivalul Polirom».” Vasile Ernu: „Când am pornit am știut că nu vrem să-l facem în spații suprasaturate și supra-încărcate de «semnificație literară» Voiam să scoatem literatura din aceste spații, să o punem într-un context, într-un spațiu «eliberat» de literatură. [...] Acest gest este foarte important pentru că redă viața unor fenomene pe care le considerăm uneori aproape moarte”, BAS (despre centrarea festivalului pe proză): „Vrem ca Festivalul să fie accesibil iubitorului de literatură mediu... În clipa de față, poezia are aspectul produsului de sectă, e specializarea specializării. De unde vin și confuziile valorice”. □ Adina Dinițoiu publică un *Interviu cu scriitorul și editorul francez Jean Mattern: „Istoriile părinților și bunicilor noștri ne traversează”*. Jean Mattern a fost prezent la FLIB, „în calitatea sa de romancier, proaspăt tradus în română cu al doilea său roman, *De lait et de miel* (2010)/ *Lapte și miere* (traducere de Anca Băicoianu, Polirom, 2011).” Reținem: „Raportul față de limbă e un lucru care mă fascinează. Putem vorbi o limbă în moduri foarte diferite. O putem încarna, interioriza, dar în egală măsură o putem stăpâni perfect fără să o interiorizăm. [...] Poți foarte bine să te afli între mai multe limbi, să fii influențat de mai multe limbi”.

20 ianuarie

● **[„Weekend Adevărul”, nr. 28]** *Școala mea*: Carmen Constantin publică un interviu cu Nicolae Manolescu. Despre perioada de la „Contemporanul” (anii ,62 - ,72) reținem: „Blandianei i-am și prefăcut volumul de debut și i-am făcut referat la editură - eram o forță, nu? - la 25 de ani (zâmbește). Mi se cerea părerea dacă se poate publica volumul unei tinere poete al cărei tată făcuse pușcărie. Eu le-am spus că dacă cer părerea unui critic al cărui tată a făcut pușcărie, se poate. Și se putea, era o perioadă bună. [...] Norocul meu a fost că am început să fac cronica aceasta într-un moment în care apăreau unul după altul poeziei, romancierii și criticii generației ,60, generația mea [...]. Faptul că eu nu am fost obligat să scriu despre toate ciurucurile literare de dinainte de ,60, că erau foarte multe, toate romanele acelea nenorocite realist-socialiste, a fost un mare avantaj, am putut să scriu aproape de la început despre cărți bune. [...] Și psihologic a fost o șansă, pentru că generația mea a intrat în literatură pe ușa din față [...]. Și acum cred că generația mea e mai senină decât generația '80, iar aceasta se datorează intrării în literatură pe ușa din față.” Despre industria cărții și raportul dintre suportul fizic sau electronic și experiența de lectură Nicolae Manolescu remarcă: „Odată cu dezvoltarea suportului electronic, am văzut în Franța că au reapărut cărți la Gallimard, așa cum erau odată, cu coala aceea de 20 de pagini, netăiată, pe care trebuie să o tai chiar tu, cu un *coupe-papier* [...]. Acestea nu sunt numai pentru bibliofili, sunt ediții curente, dar care... de ce au apărut acum? S-a făcut o compensație și ele satisfac o nevoie pe care cartea electronică nu ți-o dă.” ■ *Anchetă: Ce să citim în 2012*: □ Mircea Cărtărescu recomandă volumul lui T.O.

Bobe *Contorsionista* (Editura Humanitas, 2011); *Vântureasa de plastic* (Editura Brumar, 2012) de Marius Chivu, pe care o consideră „cea mai adevărată și mai umană carte din poezia tânără de azi”; „foarte seriosul și documentatul studiu” al lui Angelo Mitchievici *Decadență și decadentism* (Editura Curtea Veche). □ Radu Paraschivescu: *Sentimentul unui sfârșit* de Julien Barnes - „un diamant șlefuit până la ultima silabă” - este precizat că volumul va apărea la finalul lunii februarie la Editura Nemira, în traducerea lui Radu Paraschivescu; *Portret al artistului la tinerețe* de James Joyce - „O versiune nouă, semnată de Antoaneta Ralian, ca parte a seriei de autor James Joyce pe care Humanitas Fiction o pregătește pentru începutul lui 2012”; *Sărmane creaturi* de Alasdair Gray (este anunțat că volumul „va apărea în curând la Editura Polirom”, în readucerea Magdei Teodorescu) □ Simona Popescu: Gheorghe Gospodinov, *Un roman natural* (Editura Cartier); trei audiobook-uri „emoționante” Leonid Dimov *7 poeme rostite la Radio*, Mircea Horia Simionescu, fragmente din *Ingeniosul bine temperat* și Mircea Nedelciu, *Ora spre zero și alte proze*. Simona Popescu semnalează și seria Roberto Bolano de la Editura Leda (*Detectivii sălbatici*) afirmând: „abia aștept să ajungă și la straniul lui roman 2666.” Autoarea afirmă de asemenea: „Mai știu că va apărea, la Corint, o carte pe care o aștept demult: *Neguțătorul de tutun*, scris de unul din cei mai mari scriitori postmoderni”, John Barth. Printre recomandările Simonei Popescu se numără și *Literatura în pericol* de Tzvetan Todorov (Editura Art) și *Capcanele istoriei. Elita intelectuală românească între 1930 și 1950* de Lucian Boia (Editura Humanitas). □ Dan Lungu: Andrea Bajani, *De vei lua aminte la greșeli* (Editura Humanitas, 2011); Norbert Elias, *Societatea de curte* (Editura Universității „Al.I. Cuza”, 2012); Lucian Dan Teodorovici, *Matei Brunul* (Editura Polirom, 2011) despre care afirmă: „Îl recomand nu doar fiindcă este un roman foarte bine scris, ci și pentru că veți descoperi un Teodorovici foarte diferit față de cel din cărțile lui anterioare, dar la fel de bun.” □ *Alegerile lui Lev Grossman de la revista „Time”*: John Greene, *The Fault in Our Stars*; Josh Bazell, *Wild Thing*, Charlotte Rogan, *The Lifeboat*. (Grupaj realizat de Ana-Maria Onisei). ■ Nicolae Manolescu abordează volumul Stelei Covaci *Noaptea de coșmar ale poetului Nicolae Labiș* (Editura Tracus Arte, 2011) în articolul intitulat *Cum a murit Nicolae Labiș?* ■ Marius Chivu scrie *Totul a pornit de la o carte*: „A existat un roman căruia îi datorez drumul pe care mă aflu în clipa de față” (*Romanul adolescentului miop* de Mircea Eliade).

● **[„România literară”, nr. 3]** Cu titlul *Anonimul [bine informat]* apare un Fragment din *Ultimul deceniu comunist. Scrisori către Europa Liberă*, volumul II, 1986-1989, editat de Gabriel Andreescu și Mihnea Berindei, în curs de apariție la Editura Polirom. E prezentat mecanismul cenzurii în anii 1985-86: „Cenzurarea de mai multe ori și de către cât mai multe persoane a aceleiași cărți pare să fie una dintre noile reguli ordonate de partid. Traseul unei cărți de la predare și până la apariție a devenit enorm de lung și de imprevizibil. O altă inovație a ultimelor luni este «interesul» cu totul special pe care autoritățile îl arată persoanei

autorului.” Se pune și problema unei preocupări pentru imaginea cenzurii în ochii publicului larg: „Interzicerea cărților unor scriitori care nu au ajuns încă la o anumită notorietate dă oficialităților prilejul să reafirme că «numai cărțile proaste au probleme». Amânarea apariției unui număr mare de cărți și presiunile autorilor spre a le debloca fac ca această stare de lucruri, în genere ținută secretă, să fie mai publică decât oricând”. ■ Apare eseu Corinei Ciocârlie *Ora dezertorilor*. ■ Proză de Gabriela Adameșteanu: *Cutremurul* (Fragment din romanul *Gustul ascuțit al libertății*, aflat în lucru). ■ La rubrica sa săptămânală *Cronica Ideilor*: cu titlul *În așteptarea pragului* de Sorin Lavric abordează volumul lui Igor Isac *Cartea așteptării*: „E o lume contorsionată și disperată, care își caută scăparea într-un amestec de elevație intelectuală și zbatere morbidă, cu biografii sacrificate sub teascu opresiunii politice, o colcăială de genii închipuie și de artiști ratați, care își trăiesc disperarea sub forma suferinței a viciilor. Paradoxul acestei boame e că, deși meschină prin orizontul limitat, e suficient de rafinată ca să nu fie vulgară. Nici o clipă nu ai senzația că asști la un spectacol al degradării, și asta fiindcă abrutizarea merge mână în mână cu cizelarea spiritului. Pictori, muzicieni, poeți și profesori respiră iluziile unei lumi închipuie, în care se ascund din repulsie de realitate. [...] Singura lacună a cărții stă în lipsa de severitate cu care autorul și-a selectat textele. Cu 50 de pagini mai puțin volumul ar fi fost mai rotund, prin înlăturarea acelor așchii epice care nu au legătură cu trunchiul temei [...]. O carte profundă care te absoarbe cu voluptate în atmosfera ei.” ■ La *Cronică Literară*: Cosmin Ciotloș începe o amplă analiză a studiului lui Lucian Boia, *Capcanele istoriei* (care continua în numerele următoare) „...între cele trei sute de pagini de investigație subtilă și cele trei, explicate, ale încheierii, eu unul observ o cezură logică. Metafora din titlu se justifică până aproape de final. Unde, din nefericire, devine o banală catacreză. De fapt, *Capcanele istoriei* e o carte mult mai interesantă decât poate lăsa să se înțeleagă tonul pesimist al acestor concluzii. La începutul ei, Boia plasează un index, o listă de o sută douăzeci de personaje (sunt chiar cuvintele istoricului). De la Haig Acterian, Felix Aderca și Dumitru Amzăr la Alice Voinescu, Mircea Vulcănescu și Gheorghe Zane. O sută douăzeci de intelectuali care au traversat agitat, convulsiv, cu mai multă sau mai puțină demnitate, cele două decenii.” ■ *Scripta manent*: Cu ocazia apariției volumului Cornel Regman, *Reflexii și reflexe, aforisme vesele și triste*, Alex. Ștefănescu vorbește despre ascuțimea condeiului criticului: „Cornel Regman (1919–1999) a avut faimă de critic rău. Faimă justificată. Pe ușa poetului Aurel Rău, pe vremea când era redactor-șef la «Steaua», s-a scris la un moment dat «Nu intrați, Aurel Rău!» Era doar un joc de cuvinte. Pe ușa lui Cornel Regman s-ar fi putut scrie cu îndreptățire «Nu intrați, critic rău!». Comentariile sale se citeau, tocmai de aceea, cu plăcere. Nu era vorba, în scrisul său, de o răutate reală, ci de una jucată, folosită ca instrument critic.” A.S. reflectează asupra ideii de a nota și publica vorbele de spirit: „Dacă avea succes cu un joc de cuvinte, și-l nota conștiincios într-un carnet, scos din servieta lui de piele. Pe atunci, tânăr fiind, mi se părea

meschină această grijă de a păstra ceea ce fusese creat pentru o clipă [...]. Astăzi, însă, gândesc altfel [...] cred că ar fi bine să notăm replicile inspirate care se spun cu prilejul întâlnirii unor scriitori [...] ceea ce mă privește, nu mi-am notat nici odată propriile-mi spuse din... îngâmfare. Mi s-a părut întotdeauna că pot inventa oricând altceva, că am resurse de umor inepuizabile, astfel încât nu trebuie să pun la păstrare glume create pentru un moment de jubilație.” Cu ocazia apariției volumului *Însemnări din ținutul misterios* al lui Gabriel Chifu, Gheorghe Grigurcu îi dedică la *Semn de carte* articolul *Aventura inadaptării*: „Gabriel Chifu face parte din respectabila stirpe a creatorilor inadaptabili. Nu se simte bine în lumea largă sau în cea proximă, nici în corpul său, despre care declară că l-ar face uitat undeva, «așa cum uiți pe o bancă un ziar citit» (*La sfârșitul zilei*)”. ■ La rubrica *Prin anticariate*: Simona Vasilache atrage atenția asupra studiului lui Titu Maiorescu *O cercetare critică asupra poeziei românești de la 1867* (Iassi, Edițiunea și imprimaria Societății „Junimea”): „...se vede privind à l'envers opera de vizionar a lui Maiorescu. E un angajament critic care face loc, care întreține o așteptare. «Să prepare junei generațiuni un câmp liber pentru îndreptare» sunt cuvintele cu care se încheie *Cercetarea critică*. O misiune pe care Maiorescu și-o asumă înaintea tuturor și pe care și-o va vedea împlinită prin direcția nouă și prin Eminescu, mai ales. [...] Ceea ce se poate conchide, cu tristețe, comparând problemele unei epoci cu problemele altora, într-un sistem din care literatura rareori poate ieși, este acel *chassez le naturel, il revient au galop*, al lui Destouches (după Horațiu). Cu toate astea, lupta lui Maiorescu, nu nouă, însă dreaptă, vorba, altundeva, poetului-vârf la Junimii, cu un naturel care nu-i convine a făcut cu puțință poate cea mai strălucitoare viziune a literaturii române, care s-a autoîntreținut, mult după mentorul ei, prin jocul imprevizibil al influențelor.” ■ *Cartea de proză* pe care o prezintă Gabriela Gheorghisor în cronica *Dragoste în vremea holerei roșii* este *Plan de rezervă* de Eugen Uricaru: „Și în *Plan de rezervă*, cel de-al treilea roman din seria epică dedicată excavarilor în istoria comunismului românesc (după *Supunerea* și *Cât ar cântări un înger*), Eugen Uricaru păstrează cam aceeași formulă hibridă: realism cu deschideri de frescă, grefat pe structuri de adâncime simbolic arhetipale, condimentat cu elemente de senzațional și de miraculos.” ■ Iulia Iarca recenzează volumul I din Octavian Soviany, *Cinci decenii de experimentalism. Compendiu de poezie românească actuală. Lirica ultimelor decenii de comunism*: „Iată, foarte pe scurt, postulatul enunțat de către autor: «[...] marea mutație care a survenit în evoluția fenomenului poetic românesc nu s-a produs nicidecum la începutul anilor '80, ci odată cu neoavangarda de la sfârșitul anilor '60, care a dat tonul unei mișcări literare experimentaliste, plasate sub semnul acelei „estetici a tranzitoriului” despre care vorbea Matei Călinescu și care se continuă – sub o formă sau alta – până în stricta noastră contemporaneitate, confirmând ceea ce afirma cândva, pe urmele neoavangardiștilor italieni, Marin Mincu: faptul că experimentalismul este „stilul culturii actuale”. Iar singurii teoreticieni ai acestei literaturi experimentaliste au fost, până în anii '80, scriitorii

din grupul oniric.» Mai apăsător sau nu, volumul intenționează dinamitarea întregului sistem al noutății revendicate de postmodernism, așa cum a fost înțeles, îmbrățișat și teoretizat de mișcarea optzecistă.” ■ La *Restituiri*: Nicolae Scurtu redă *O epistolă necunoscută a lui Nicolae Crevedia* către G. Călinescu în care acesta îi destăinuie amănunte autobiografice puțin cunoscute publicului. ■ În rubrica *Să ne cunoaștem trecutul*, Luminița Marcu evocă omagiul adus lui Eminescu în numărul 24, din 11 iunie 1964: „Omagiul adus lui Eminescu în paginile «Gazetei literare» întrece cu mult ca fast și întindere orice omagii politice aduse în revistă în anii anteriori. Totuși, sistemul de omagiere, stilul pompos, participarea masivă a colaboratorilor, fac ca publicistic fenomenele să fie foarte asemănătoare. La fel există idei fixe, de data aceasta patriotismul. Se caută [...] fragmente eminesciene care să bifeze tema zilei impusă politic, patria, neamul etc. [...] Zelul, exagerarea (toate paginile sunt acaparate de un singur subiect), grotescul dimensiunilor sunt însă lucruri care vin din tradiția recentă, postbelică, a presei contaminate politic.” ■ La secțiunea *Meridiane*: □ Sub titlul *Un clasic (și un romantic) al secolului XX*, Luminița Marcu prezintă și traduce un fragment din *Curriculum, într-un fel* al lui Gonzalo Torrente Ballester din care reținem: „Nu am fost dintre acei artiști care găsesc o formulă și se agață de ea și mor în ea, ci am căutat, de fiecare dată, forma adecvată a ceea ce voiam să povestesc.” □ Grete Tartler vorbește despre poezia și traduceriile lui Constantin Abăluță „*Om cu braște țestoase*”. ■ Poezie de Vasile Baghiu. ■ *Ochiul Magic*: □ Decernarea Premiului național de poezie „Mihai Eminescu”, Opera Omnia, poetului Ion Mircea. Din interviul acordat de Matei Vișniec lui Adrian Alui Gheorghe: întrebând dacă în devenirea unui artist perseverența e mai importantă decât talentul, Vișniec dă un răspuns frumos, chiar dacă, hélas, nu atinge chestiunea: „Eu cred în muncă și în umilința scrisului. Rămân umil în fața cuvintelor pentru că știu un lucru: ele mă scriu de fapt pe mine, nu eu pe ele. [...] Scrisul este cutremurare, iar actul scrisului, cel puțin pentru mine, este impregnat de frisonul riscului, al necunoscutului.” Cronicarul notează: „Ce bine ar fi dacă pentru toți autorii scrisul ar fi cutremurare și frison. Atunci s-ar scrie mai puțin și deopotrivă mai bine.” □ „Întrebat de un reporter pentru cine manifestează, un cetățean năuc, care, sâmbătă seara, își exprima spiritul civic în Piața Universității, a răspuns fără să clipească: pentru Calafat! Reporterul a repetat întrebarea și el, cu maximă seninătate și convingere, a repetat răspunsul: pentru Calafat! De ce menționăm acest episod politic într-o pagină literară? Am trădat cumva profilul revistei? Nicidecum. O facem tot din rațiuni literare. [...] «Eu cu cine votez?!», «Amice, ești... idiot!». Cu sânguință, zi de zi, îl rescriem pe maestrul.” ■ *Ce caută lumea în stradă?*: „Un ziar britanic nota «deconectarea politicianilor români de la realitate». Cronicarul critică tendința presei românești de a simplifica și reduce problema protestelor de strada la statutul de manifestări de vandalism.

23 ianuarie

• [„Adevărul”, nr. 6654] *Media*: Simona David consemnează *Eveniment*: *Cum arată viitorul presei*: „Prima ediție a clubului «Dilema veche» de anul acesta [18 ianuarie] a pus în discuție tema *Viitorul presei*. Nici așa nici altminteri, dezbătută de profesioniștii din media. Mircea Vasilescu, redactor-șef la «Dilema veche», a lansat câteva întrebări provocatoare: «Cum arată piața presei scrise de azi? Ce vom găsi în ziarul de mâine? Și, mai ales, cine îl va citi?» Răspund Iulian Comănescu și Cătălin Tolontan. Ambii semnalează dificultățile presei scrise, aceasta nebeneficiind de resursele necesare pentru a păstra «oameni valoroși», precum și concurența ziarelor online. Mircea Vasilescu semnalează însă și beneficiile dezvoltării tehnologiei argumentând că de la apariția site-ului «Dilema Veche» numărul de cititori a crescut”.

24 ianuarie

• [„Revista 22”, nr. 4] În *Deceniul gri* Paul Cernat abordează volumul semnat de Mircea Malița și Dinu C. Giurescu *Zid de pace, turnuri de frăție. Deceniul deschiderii: 1962-1972*, Prefață de Adina Kenereș, Editura Compania, București, 2011: „Dincolo de unele contribuții documentare recente, perioada «deschiderii» poststaliniste a rămas prea puțin investigată în profunzime ca proiect de către istoricii comunismului autohton, mult mai preocupați de extremele regimului decât de zonele sale intermediare: anume, de stalinismul integral sau de ceașismul târziu. Există însă și excepții ce confirmă regula și pot da un impuls pentru viitoare cercetări de ansamblu. Anul trecut, doi insideri și supraviețuitori au ridicat într-un volum excepțional câteva văluri ale politicii externe românești din anii '60-'70, oferind o perspectivă insolită asupra aceluia deceniu de *respiro*. Traseele lor biografice diferă semnificativ: Mircea Malița a fost, alături de Corneliu Mănescu, una dintre figurile cele mai luminoase ale elitei conducătoare, viitorolog reductibil, personalitate-cheie a diplomației autohtone și, cu siguranță, cel mai performant ministru al învățământului după 1944, creator de instituții-laborator pentru perfecționarea cadrelor, dintre care unele rezistă și azi. Reușita sa e cu atât mai notabilă, cu cât s-a produs într-un sistem totalitar, fie el și (pseudo)-liberalizat... În schimb, istoricul Dinu C. Giurescu – prieten, coleg de generație și, după 1990, de Academie cu Malița – provine din elita umanistă interbelică, reprimată după 1945, dar beneficiară a destinderii hrușcioviste.” Paul Cernat concluzionează: „Colaborarea celor doi octogenari – ambii, perfect conectați la prezent, îmbinând sagacitatea cu o înțelepciune pragmatică - are tâlcurile ei, iar perspectivele asupra «deceniului gri» sunt convergente: reconstituire memorialistică omogenă, cu insight-uri portretistice, dar cu solid eșafodaj istoric la Malița, investigații istoriografice meticuloase, uneori arid-documentare, dar înviorate autobiografic la Giurescu. Nici expresivitatea «literară» nu lipsește în acest volum cu titlu din Dosoftei – v. analogiile dintre călinescianul *Șun* și *Zhou Enlai*, ipostaza degradată a lui Ceaușescu vorbind cu labradorul său despre «imperialiști», sau a

vulgar-ambitioasei Elena Ceaușescu contemplându-se în imaginea împărătesei bizantine Teodora...” ■ *Literatură universală*: Octavian Manea publică *Anatomia totalitarismului: top 10 autori*: „Revista «The Newyorker» a publicat la sfârșitul anului trecut un top 10 al celor mai îndrăgiți scriitori de către Václav Havel și care ar putea trece cu ușurință drept bibliografia obligatorie pentru înțelegerea totalitarismului comunist. Toate sunt semnate de oameni care au cunoscut «viața în adevăr» trăind în plin totalitarism. [...] Unde-am fi fost dacă sistemul ar fi urmat moderația ecumenică a intelectualului Maurer, nu voluntarismul maladiv al mutantului său ucenic (Ceaușescu) halucinat de exemplele lui Mao și Kim Il Sun? Putem recupera lecții «constructive» din istoria unui regim pe care-l condamnăm fără a discerne, adesea, între matrita totalitară și proiectele strategice autohtone prin care s-a putut respira și crea valabil? Acest pasionant volum-duplex ne arată că putem.” Topul: „1. Václav Havel, Scrisori către Olga, dar și eseurile *Anatomia unei reticențe* sau *Puterea celor fără de putere*. 2. Volumele semnate de Joseph Brodsky, precum și stenograma procesului său din 1964. 3. Memoriile semnate de Nadejda Mandelștam, văduva marelui poet Osip Mandelștam. Volumele sale descriu existența cotidiană a minții și a trupului în dictatură mai bine decât orice altă proză imaginabilă. 4. În *Gândirea captivă*, Czesław Miłosz descrie procesul intern al capitulării societății în fața statului totalitar. 5. Prin Arhipelagul Gulag, Alexander Soljenițin a fost primul rus care a relatat din interior, dând universului concentraționar sovietic o dimensiune epică. E ca și cum ai parcurge, prin lectură, un tur dantesc al iadului. 6. În *Memorii*, Andrei Saharov își povește viața de fizician, de disident și de prizonier politic. 7. Elena Bonner nu a fost numai soția lui Saharov, dar prin amintirile sale, *Singuri împreună* și *Mame și fice*, reflectă experiența sovietică la fel de profund ca Nadejda Mandelștam. 8. Norman Manea, deportat de mic copil în lagărul de concentrare din Transnistria de către autoritățile pronaziste, este un mare romancier român. A fost forțat să plece în exil în 1986. Astăzi, locuiește în New York și predă la prestigiosul Colegiu Bard. Volumele sale, *Despre clovni: Dicatorul și Artistul*, precum și autobiografia sa *Întoarcerea huliganului* descriu regimul totalitar românesc și lupta scriitorului împotriva acestuia. 9. Cele mai importante documente în proză sunt semnate de un fost oficial comunist reconvertit disident, Milovan Djilas. *Noua clasă* și *Conversații cu Stalin* oferă rară perspectivă din interior a unei voci eliberate. 10. Timothy Garton Ash rămâne cel mai important cronicar occidental al mișcărilor de eliberare din Est. Vorbitor de poloneză, istoricul de la Oxford scria despre mișcările tectonice din Europa Centrală și de Est, când toți în Vest vedeau regiunea ca fiind statică și neinteresantă.”

26 ianuarie

• [„Cultura”, nr. 3] La *Revista revistelor*, C. Stănescu publică *Bolnavul familiei*: „Cel mai nimerit omagiu adus unui autor este comprehensiunea. În absența ei, laudele cele mai mari devin suspecte și sfârșesc în ridicol ori parodie.

Un omagiu frumos și pertinent aduce Radu Suceveanu celui mai avizat cititor contemporan al lui Bacovia, dl Constantin Călin. Cu un titlu inspirat, *Șerbie literară* («Cronica veche», nr. 10/ 2011), acest omagiu e provocat de o carte recent apărută, *În jurul lui Bacovia – glose și jurnal* (Ed. Babel, 2011)”. C. Stănescu îl consideră pe Constantin Călin „unul dintre cei mai avizați, mai serioși și mai inspirați comentatori ai operei lui George Andone Vasiliu, zis Bacovia (pseudonimul vine mai degrabă și mai motivat de la «Bacovia – calea lui Bachu» decât de la numele urbei).” ■ La secțiunea *Literatură*: □ Laurențiu Malomfălean comentează volumul lui Andrei Doboș *Inevitabil*, Editura Casa de pariuri literare, București, 2011 sub titlul *Un revoltat obosit*. Criticul observă „juxtapuneri încântătoare de arbitrar, debusolante și [...] cauzatoare de lector perplex”. În opinia lui Laurențiu Malomfălean „cel puțin la început, poemele par simple traduceri dintr-o limbă germanică – datorită (e)lipsei verbelor și topicii forțate – reușind uneori sonorități ca-n Trakl, însă numai pentru ca în alte pasaje să forțeze nota reversul, [...] aglomerațiile verbale, nominale, cu cât mai puține adjective posibil, trasând aiuritor notații și personaje fugare”. Criticul afirmă: „De fapt, întreg volumul emană – dacă nu chiar induce – lehamite cronică. [...] Însă firava carte nu e doar atât. Frica de oameni se traduce prin spaima depersonalizării [...]. Din această perspectivă, dacă *Mănăstur story* se termină cu presimțirea morții, volumul de față propune la sfârșit o supraviețuire solitară. Doar ultimul poem al cărții poate fi considerat electrocutant, viu – adăugați orice alt adjectiv.” Laurențiu Malomfălean concluzionează: „Dacă n-ar fi fost un atare poem de final, ar fi trebuit să mă rezum la judecata seacă și tristă cum că poetul de față cam scrie de parcă n-ar scrie, de fapt ca și cum ar sta pe loc, obosit și blazat, eclectic și dezabuza(n)t. *Inevitabil* ar fi fost un rezultat modest. *Inevitabil*, un volum evitabil. Așa cum e, și, mai ales, cum se termină, volumul îi permite lui Andrei Doboș un viitor aprig, în care mizantropia se cascadează subit la vedere, ca bunul cel mai de preț. Iar ceea ce este recunoscut de către critic nu poate fi subiectul auctorial, care prin sine însuși este inert, ci poetul însuși în tot ce are mai intim și mai adevărat.” ■ Mircea Martin publică *Pledoarie pentru Fundoianu*, Fragment din „Prefața” volumului I – *Poezia antumă* – din seria de *Opere Fundoianu - Fondane*, în curs de apariție la Editura ART. Reținem: „Carențele intelectuale – oricât de grave – nu impietează asupra viului [...]. Mediocritatea, așa cum o înțelege Fundoianu poetul, nu are aproape nimic din aurea mediocritas a clasicului latin [...]. Această resemnare nu e a unui învins, ci a unui lucid care a ajuns să recunoască limitele intelectuale ale existenței și, înainte de toate, limitele propriei gândiri în fața pulsației elementare, a vieții inconștiente și [...] numai printr-o autoironie vehementă și provocatoare – printr-un patetic al autoironiei –, un poet și un intelectual de talia lui putea să accepte și chiar să aprecieze o viață fără conștiință de sine.” Criticul se întreabă „Viața – «tare mediocră și tare bună»: [...] viața aceasta e bună pentru că e mediocră sau este bună cu toate că e mediocră? Răspunsul – așa cum cred că rezulta din lectura lui Fundoianu – nu poate fi unul exclusiv. Nu întâmplător,

autorul leagă cei doi termeni ai aserțiunii sale prin *și*, nu prin *dar*. Așa cum pare că o concepe el, viața e *bună* în însăși mediocritatea ei și, totodată, în ciuda acestei mediocrități. [...] Această tensiune interioară intensifică trăirea, crește prețul vieții, nu îl scade, cum s-ar părea – și nu îl scade mai ales în cazul lui Fundoianu”. În opinia lui Mircea Martin „Mediocritatea servește aici drept piatră de încercare. Înțelegem sau doar intuim câtă dragoste de viață și bucurie de a trăi cuprind – fără să le exprime direct și plenar – vorbele citate mai sus: «tare mediocră și tare bună».” Criticul consideră că Fundoianu „rămâne, în poezia sa – ca și în publicistică dincolo de voința diferențiată, poetul intelectual sau intelectualul poet mai urmărește ceva prin această scufundare în concret, ca și prin singularea atenție acordată mediocrității, produsă concomitent – un demoralizator. Nu moralist, nici imoralist (de inspirație gidiană), ci demoralizator. Dar demoralizarea nu e decât modul pe care Fundoianu îl consideră potrivit – potrivit lui însuși, mai întâi – și eficient – mai eficient decât exaltarea, de pildă, de a-și impune și apăra – prin antifrază – propriile valori”. Mircea Martin scrie „Dezbărându-se pe cât îi stă în putință de problematica intelectuală și morală, în poezia sa, poetul ține să probeze faptul că e poet, nu gânditor abstract, că nu vrea (doar) să gândească în poezie, ci să fie. Iar poemele pe care le alege, în care se alege, sunt cu adevărat, nu doar semnifică. De aici, printre altele, densitatea lor, polivalența lor și dificultatea oricărei exegeze de a da seama de fiecare în parte și, mai ales, de toate împreună.” Criticul menționează: „În finalul cărții pe care i-am dedicat-o în 1984, am încercat să fixez locul lui Fundoianu în poezia românească din perspectivă istorică și valorică. îl consideram un poet modernist, nu tradiționalist și nu avangardist: opera lui mi se părea că servește foarte bine la ilustrarea și precizarea raporturilor complexe de dependență și excludere dintre modernism și avangardă. îl situam, tot atunci și tot acolo – în ciuda puținătății publicațiilor sale și a prezenței reduse în timp (1916-1923) pe scena culturală autohtonă –, printre cei mai importanți poeți români moderni, după Arghezi, Bacovia, Blaga și Barbu, dar înaintea lui Vinea, Voiculescu, Pillat și Maniu.” Autorul consideră că „Fundoianu este în mod sigur un poet care câștigă prin relectură. Forța și originalitatea lui nu ni se dezvăluie de la început și dintr-o dată, regularitatea de metronom a versurilor riscă să ni-l facă desuet, iar naturismul și descriptivismul (deși doar aparente) să le claseze mai rapid decât trebuie și mai facil decât merită. [...] Poemele lui Fundoianu contrazic prin mai multe aspecte: prin disparitatea imaginilor, prin multiplicarea planurilor, printr-o intricație specifică, derutantă până și pentru minți imaginative. [...] Poezia fundoiană nu doar își menține puterea de atracție, dar cred că potențialul ei este în creștere – de parcă timpul ar acționa în favoarea ei. Cu condiția, desigur, de a o citi și reciti fără prejudecăți, de a încerca să ni-l apropiem pe cel care parcă fuge de noi, de a ne familiariza cu cel care a practicat – nu numai în poezie – defamiliarizarea, inadvertența, ruptura [...] modernismul în tiparele lui cele mai înalte și mai selective, dar pot fi citite – cu intermitențe, desigur – și în cheie postmodernistă, nu numai prin dialogul implicit și explicit

purtat cu predecesorii, dar și prin ironia subterană și refuzul nimbului poetizant sau al lirismului oracular.” Criticul remarcă faptul că „Fundoianu e printre puținii poeți români de atunci, din deceniul al doilea al secolului XX, care au atacat această temă a *dezvrăjirii lumii*” și concluzionează: „B. Fundoianu este unul dintre poeții noștri de primă linie”. □ George Neagoe comentează volumul lui Florin Iaru, *Fraier de București*, Iași, Editura Polirom, 2011: „Adunate în volum, foiletoanele semnate de Florin Iaru în magazinul «(B) 24 FUN» sub genericul *Povestirile din București* și-au modificat funcțiile. Inițial, prozele (amestec de fiziologie și tabletă) erau niște articole. Îi delectau pe cititori, în marea lor parte studenți «capitaliști» care frunzăreau revista în căutarea câtorva recomandări de petrecere agreabilă a timpului liber.” Criticul afirmă: „Cineva care ar fi urmărit (aproape) săptămânal respectivele intervenții ar fi identificat prototipul șmecherului de București. Or, prima surpriză făcută de autor în carte constă în alegerea unui titlu opus orizontului de așteptare menționat anterior. Există suficiente explicații. Se pot invoca argumente de natură personală, anume că paginile alcătuiesc spovedania unui învins și că, la fel ca în poezie, spiritul mucalit camuflează groaza. În ceea ce mă privește, motivele sunt strict literare. Așezate în serial, textele din *Fraier de București* se înrudesesc cu *Arta de a fi păgubaș* de Niculae Gheran (aspect sesizat de Cristian Teodorescu într-o recenzie). Povestașul își adoră urbea, întrucât ea îi acordă identitatea”. □ Ion Cristofor comentează volumul lui Flaviu George Predescu *Sisifica resemnare*, Editura Dacia XXI în *Jurnalul unui reflexiv* considerând că poemele pe care le reunește „par desprinse din jurnalul unui personaj camilpetrescian, al unui posedat al lucidității”. Criticul afirmă: „Poetul e, indiscutabil, un adept al supremei delicateți, al unei sincerități mereu supravegheate. [...] Structurând discrete elegii sau nostalgice întoarceri spre locuri ale memoriei noastre culturale, aceste mici scenete lirice sunt produse ale unei nervoase creionări impresioniste, ce dovedesc totuși o bogăție a existenței intelectuale a poetului”. Ion Cristofor remarcă: „Adrian Păunescu pare să fie unul din modelele sale, junele poet evocându-l cu o pietate atât de rară în cazul acestei tinere generații, ce arborează în general o poziție contestatară, de vehementă negație a precursorilor. Totuși, Flaviu George Predescu nu adoptă o poziție mimetică, poemele sale civice evitând să preia retorica torențială a marelui poet dispărut. El preferă mai degrabă o poezie civică discretă și directă [...] Grila ordonatoare a acestor compoziții poetice pare să fie luciditatea, reflecția metodic supravegheată.” ■ Laura-Ioana Dumitrescu semnează *Microistorie locvace a clanței*: „Urmând o linie a logicii, pragmatica visului copilei se exercită după o teorie elementară: suntem doar suma dorințelor noastre și rezultatul împlinirii lor. Lewis Carroll a neglijat poate tocmai importanța acestei psihologii proiectate asupra detaliilor, însă acolo unde el a lăsat fisuri, Walt Disney le-a obturat și le-a omogenizat, pentru că a intuit tocmai caracterul plenar-minuțios al dorințelor copiilor.” ■ *Literatură universală*: □ Sub titlul *Realitatea ficțiunii*, Rodica Grigore analizează romanul lui Mario Vargas Llosa: „În romanul *Casa Verde* (1965),

termenii esențiali pe care discursul său narativ îi are în vedere fiind aceiași: utopie, epopee și mit – chiar dacă, e adevărat, în unele secvențe ale cărții, raporturile care se stabilesc între ei funcționează diferit față de modelul impus de Carpentier sau García Márquez.” Criticul observă: „Veritabila tehnică asemănătoare cu principiul vaselor comunicante de care se folosește Vargas Llosa pentru a configura nivelul și formele temporalității din acest roman, precum și sensul final de imposibilitate a eludării condiționărilor istorice sau sociale fac din *Casa Verde* unul dintre romanele fără de care literatura latino-americană a ultimei jumătăți de veac nu ar mai putea fi concepută. Dovadă că, după cum spunea scriitorul însuși, «realitatea ficțiunii e compusă, acum, nu doar din acțiunile întreprinse de oameni și din sentimentele acestora, ci și dintr-un nivel ce scapă trecerii implacabile a timpului, care ține de domeniul simbolic și mitic și care se dovedește în stare să exprime toate acele realități ale existenței noastre și acele credințe umane care nu vor pieri niciodată».” □ Nicu Ilie publică eseu *Robert Combas sau „À la recherche de l’art perdue”*. Reținem: „Franța este, pe piața de artă, o bătrânică cu dantele puțin mâncate de molii și pătate de absint și arsenic care a închiriat câteva camere de la mansardă unor tineri boemi și gay. Când vrea și ea să facă o mică impresie în societate, mai vinde un impresionist din debara sau un Brâncuși din bucătărie. Nu deschide nimănui camerele de sus, ca lumea să nu știe că nu mai are niciun Courbet sau Bougereau pe pereții din dormitoare [...] Chiar și pe Germania, de la care s-ar aștepta la prea puține reproșuri, Madam Franța o ține la cafea pe bancheta Louis Treize din casa scărilor, și nu în salonul mare și prăfuit, din care a plecat până și ultimul Picasso. *Un comisar priseur*, la fel de bătrân ca ea, o mai vizitează din când în când și stau și râd ore în șir și își aduc aminte vremurile când erau ei în floarea vârstei, prin anii ’30 (Franța era puțin cam trecută, dar își ascundea bine etatea) și o luaseră pe ea niște nebuni dintr-o gașcă de nihilisti, pictori și poeți, «avangarda distracției», cum le zicea ea, și petreceau împreună până în zori, câteodată o răpeau și o duceau la Marseille o vară întreagă, uneori se trezea sechestrată chiar și pe coasta spaniolă, era o «irealitate», râde ea, o «surréalité», spune, pedant, le commissaire priseur.”

● **[Dilema veche. nr. 4]** Marius Chivu comentează volumul *Copci* de Matei Hutopila (Casa de Editura Max Blecher, 2011) și volumul *Legende urbane* de Vlad Ioan Tăușance (Editura Herg Benet, 2011), realizând la început un inventar al activității editoriale românești pentru anul 2011. Matei Hutopila și Vlad Ioan Tăușance sunt discutați în paralel, remarcându-se prin talentul poetic. Pe de o parte, Matei Hutopila „oferă un mix inedit, aparent oximoronic, între rural și tehnologic, între arhaic și livresc, referințele pop, de pildă, fiind folosite în versuri aproape sămănătoriste, însă fără intenții ironice”. Se remarcă un „spleen rural”, predominând influența literaturii ruse. Pe de altă parte, Vlad Ioan Tăușance se situează la extrema cealaltă, deși temele predilecte în poezia sa sunt tot alienarea și însingurarea, însă plasate în mediul citadin. Totul este tehnologizat, dus la extrem și tocmai asta provoacă senzația de răceală. Concluzia la care ajunge

Marius Chivu este că Matei Hutoș și Vlad Ioan Tăușance sunt „doi poeți noi, care-și delimitează clar spațiile poetice și care merită (și pot fi) citați oricum: și separat, și împreună”. ■ Claudiu Constantinescu vorbește despre *Cabana memoriei* de Tony Judt, în traducerea din limba engleză a Cristinei Chevereșan (Editura Polirom, 2011), spunând că volumul reprezintă o colecție de confesiuni finale ale unui intelectual îndrăzneț, iubitor al istoriei europene și liber în gândirea politică, pasionat de Beatles. Astfel, „inteligența, erudiția și experiențele nemijlocite l-au împins o viață întreagă înspre un nonconformism provocator, dar solid argumentat”. Cartea poate părea cu atât mai grea pentru est-europeni din cauza politicii de stânga specifică mentalității acestora, însă experiența istoriei trăite personal convinge, împreună cu savuroasele nostalgii erudite ale autorului. ■ Dan C. Mihăilescu discută pe marginea *Centenarului Caragiale*, eveniment cu profunde ecouri culturale și artistice. Imperialismul americano-englez de astăzi pregătește terenul unui alt război mondial, fapt care ar provoca un rânjet caustic la Caragiale, societatea de astăzi fiind ca desprinsă din comediile acestuia. Dan C. Mihăilescu se oprește însă asupra volumului *Studii și conferințe cu prilejul centenarului I.L. Caragiale*, o contribuție specială având-o Maria Banuș. Volumul cuprinde peste douăzeci de semnături ale celor mai cunoscuți scriitori români, iar Paul Cornea lucrează la un volum memorialistic al politicii și atmosferei de la 1925. Caragiale a excelat în „puterea de demascare”, fapt reliefat cu atât mai mult în cadrul centenarului morții sale, organizat în 2012. ■ Simona Sora realizează biografia regretatei Irina Nicolau. Sunt aduse în discuție două cărți cu rezonanță, anume *Haide, bre! Incursiune subiectivă în lumea aromânilor* și *Talmeș balmeș de etnologie și multe altele*. Al doilea titlu reprezintă o confesiune și este alcătuită după principii cinematografice, urmând metodele lui Tarkovski. Volumul este legat de *Haide, bre!* prin atmosferă, întrucât poveștile trăite de personaje în *Talmeș balmeș...* sunt dureroase și pline de patos, ultima dintre ele fiind pretextul pentru începutul celeilalte cărți. „Rar veți întâlni în cărțile Irinei Nicolau tipologii, taxinomii, clasificări sau conceptualizări, tuturor acestora fiindu-le preferată povestea”, scrie Simona Sora. Irina Nicolau descrie astfel diverse categorii sociale, dar mai ales pe cea a funcționarului, care devine un clișeu. Ceea ce știa autoarea să facă foarte bine era să asculte de „glasul lui Dumnezeu”, după cum conchide S. Sora. Astfel, Irina Nicolau a fost capabilă să asculte și glasul oamenilor. ■ Interviu cu Roland Jaccard despre Emil Cioran: L-a cunoscut pe Cioran în anii '60, la Lausanne. Era convins că îi va plăcea stilul acestuia, însă nu se gândea la o prietenie. Îl va numi pe filosoful de origine română „vandalul din Carpați”, ferindu-se însă a-i interpreta opera. „Conștiința ca blestem” este una dintre temele recurente la Cioran care îi vor atrage atenția lui R. Jaccard. Cioran este, în concluzie, un „clasic al disperării”, continuator al lui Nietzsche care preia în mod paradoxal din stilul lui Sigmund Freud și un susținător al celor nefericiți.

● **[„Observator cultural”, nr. 351]** O nouă semnătură: Cristian Pârvulescu.

□ Despre proteste, articole de: Cristian Cercel, Daniel Cristea-Enache, Bedros

Horasangian, Doina Ioanid, Carmen Mușat, Marius Oprea, Iulia Popovici, Geo Șerban, Ovidiu Șimonca. ■ Dialog: Dana Pârvan-Jenaru abordează în *Fețele captivității* volumul dialog între Norman Manea și Hannes Stein *Cuvinte din exil*, apărut în 2011 la Editura Polirom în traducerea lui Orlando Balaș: „Norman Manea a fost captivul unei vieți în care situațiile ambigue și paradoxurile s-au ținut lanț. Pe de o parte, paradoxul condiției de minoritar – evreitatea ca handicap mobilizator, ca afront sau ca omagiu. Pe de altă parte, paradoxul exilului – traumă a dislocării și privilegiu al cunoașterii, al unei continue inițieri, o formă de libertate, inutilă însă deseori. Nu mai puțin traumatizant a fost și paradoxul identității ca speranță a statorniciei sau a căutării. Indiferent ce fețe ar avea aceste forme de captivitate, ele sunt semnele unei împovărătoare depozedări de normalitate.” Criticul menționează afirmația lui Norman Manea despre prima carte citită, basmele lui Creangă, „carte îndrăgită Norman Manea pentru că «era scris într-o limbă ciudată și fascinantă – nu în argoul de stradă. Arhaică, populară, originală, minunată. Eram captivat de aceasta lume diferită, de această limbă diferită. Asta a fost intrarea mea în lumea literaturii: în lumea ireală a realului»”. Analizând relația lui Norman Manea cu România, criticul citează: „Vorbim aici despre România, un loc foarte interesant! Desigur, nu ca să trăiești în el. Când am părăsit țara mi-am zis: într-un loc atât de interesant nu mai pot trăi [...] totul era complicat și prea interesant”. Dana Pârvan-Jenaru concluzionează: „Ceea ce străbate însă, fie implicit, fie explicit, întreaga viață și întreaga literatură a lui Norman Manea este credința că sensul unei vieți se poate decanta mult mai bine prin literatură: «[...] Căutarea timpului pierdut este căutarea unui sens.»” ■ Norman Manea figurează în „lista lui Havel” publicată de revista „The New Yorker” (nr. din 18 decembrie 2011). ■ La secțiunea *Literatură*: □ Cu titlul *Break on thought to the other side* Paul Cernat analizează volumul lui Andrei Dosa, *Când va veni ceea ce este desăvârșit* (Editura Tracus Arte, București, 2010). În opinia lui Cernat „fostul membru al clubului de scriere creatoare «Lumina de avarie» face, într-adevăr, diferență printr-o sinteză foarte personală – a sensibilității (post?) douămiiste și printr-o intensitate interioară neobișnuită, de voltaj psihic deopotrivă comprimat și exploziv. [...] Ceea ce atrage imediat atenția e precizia reținută și tensionată: a orcheștrăției de ansamblu, a tăieturii versurilor, a reglajului ritmic, a acordului dintre banalul cotidian și un imaginar sălbatic, ținut sub presiune și eliberat în doze controlate [...] tânărul poet practică o poezie de sinteză.” Cernat observă că „În aproape fiecare poem intervine, într-un fel sau altul, un impuls *transgresiv* ce trădează nevoia – mistică – de transcendent, de *dincolo*.” Criticul conchide: „Andrei Dosa are toate datele unui poet de vârf, apt să ridice miza la cote greu accesibile majorității congenerilor.” ■ La categoria *Istorie*: □ În *România și „rețeta” Holocaustului* Andrei Muraru prezintă studiul lui Armin Heinen *România, Holocaustul și logica violenței* (Traducere de Ioana Rostoș, prefată de Alexandru Florin Platon, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași 2011): „Preponderent, studiul lui Heinen este unul politologic. Așa cum

explică însuși autorul, volumul este în definitiv o primă încercare de a construi o «istorie culturală» comparativă a Holocaustului.” Concluzia: „Din momentul publicării acestei cărți, contribuția lui Armin Heinen la descifrarea Holocaustului nu poate fi ocolită.” □ Ovidiu Șimonca scrie despre *România 1945 – 1989 – Enciclopedia regimului comunist. Represiunea. A-E*, Institutul Național pentru Studiul totalitarismului, București, 2011: „Este o lucrare necesară înțelegerii acelei perioade, reușind să sintetizeze, în articole judicios argumentate, modul în care au funcționat represiunea și controlul în comunismul românesc.” ■ Liana Saxone-Horodî recenzează volumul lui Geo Șerban *Întâlniri cu Marcel Iancu*, Editura Hasefer, București, 2011. ■ La categoria *Sociologie*: □ *Sociologul ca om al cetății*: interviu cu Zoltan Rostaș realizat de Doina Jela, coordonatorul mai multor lucrări de cercetare despre sociologia interbelică și Dimitrie Gusti. Zoltan Rostaș afirmă că „în general, doctoranzii se ocupă dimensiuni neglijate de vechea istorie a sociologiei, domenii foarte legate de contextul social-politic al interbelicului”. Rostaș consideră studiul recent apărut al lui Antonio Momoc *Capcanele politice ale sociologiei interbelice. Școala gustiană între carlism și legionarism* „o premieră prin faptul că abordează în totalitate dimensiunea politică a școlii gustiene, ceea ce nu s-a mai făcut nici înainte nici după Revoluție.” Sociologul atrage atenția asupra necesității unui astfel de studiu, evidențiind importanța influenței politicului în cazul unui școli est-europene. Rostaș enumeră meritele studiului lui Momoc: „E foarte important faptul că a arătat că rădăcinile sistemului gustian se găsesc în opera lui Saint Simon [...] După părerea mea, și analiza ideii unei apropieri a școlii de carlism în privința modernizării satului e un lucru foarte important, mai ales fiindcă niciodată n-a mai fost scoasă la suprafață. În general, în această carte se poate observa că viața intelectuală interbelică a fost mult mai nuanțată decât s-a arătat.” Despre raportarea sociologului la politică în prezent, Rostaș afirmă: „De la Stahl, dar și de la Mihai Pop, am învățat că dacă un om se ocupă de cercetare, evident că este și un om al cetății. Dar și în cercetare, și în viața publică trebuie să fii în primul rând cercetător. Adică să analizezi situațiile și nu să te ambaiezi în anumite chestiuni necunoscute îndeajuns de bine.” □ Antonio Momoc publică un fragment din *Capcanele politice ale sociologiei interbelice. Școala gustiană între carlism și legionarism*, despre relațiile dintre Dimitrie Gusti și Carol al II-lea. □ *În TVR55. Lumini și umbre (I)* Alexandru Matei scrie „În 2011 TVR nu mai reprezintă ceea ce a însemnat înaintea apariției posturilor private (1995) și a internetului (treptat, după 2000). În două episoade voi încerca să schițez o scurtă istorie a Televiziunii Române urmărind mai ales două dintre perioadele esențiale ale existenței ei: anii 1968-1972 și 1990-1995. [...] Cred că problema deontologică referitoare la televiziune ar trebui să pornească de la specificul ei tehnic și, cum spuneam, poetic.” ■ La rubrica sa *Lecturi în vremuri de austeritate*, Cristina Manole publică *70 de ani de la adoptarea Soluției Finale*: „Profităm de acest prilej pentru a atrage atenția asupra câtorva cărți recent apărute în România care ating acest subiect dramatic”: □ Antoine Vitkine, *Mein*

Kampf. Istoria unei cărți (Editura Vremea, 2011, traducere de Silvia Colfescu): „Nu se pun în discuție ideile lui Hitler ci destinul unei cărți care a produs enorm de multe victime [...]. Un ultim capitol al acestei bine documentate lucrări este dedicat aventurii Mein Kampf în Turcia [...] povestea postbelică a cărții lui Hitler în Turcia, chiar în ultimele decenii, se dovedește plină de detalii semnificative [...] există un interes notabil pentru acest tip de discurs aparent patriotic, dar violent rasist și șovin, care poate prinde mai ales la cei needucați [...]. Dosarul crimelor din secolul trecut rămâne în continuare deschis. Din nefericire.” □ Guido Knopp, *Războinicii lui Hitler* (Editura Litera, 2011, traducere de Roland Schenn) care abordează șase figuri notabile din elita militară nazistă. Cristina Manole scrie: „Responsabilitatea într-un regim politic autoritar nu este doar a dictatorului, ci se răsfrânge, deopotrivă, și asupra celor care-l slujesc cu devoțiune. Și fără spirit critic.” □ Roger Manvell și Heinrich Fraenkel, Heinrich Himmler. Viața sinistră a șefului SS-ului și al Gestapoului, Editura Meditații, 2011, traducere de Ioana Bărzanu. □ Teșu Solomovici, *Mareșalul Ion Antonescu. O biografie* (Editura Teșu, 2011, prefață „echilibrată și fără opinteli” de Răzvan Theodorescu): „Se vrea, în intenție, o percepție cât mai nepartizană, care, până la urmă, poate să irite toate părțile. [...] Autorul – tot încercând să împace și capra și varza – cade undeva la mijloc.” ■ *Actualitatea internațională*: Dan Burcea scrie *Dineul literar al Corinei Ciocârlie* comentând volumul *Il n'y a pas de dîner* gratuit Petit abecedaire de la rencontre en littérature, Illustrations de Dan Perjovschi, Editions Ultimo mondo, Luxemburg 2011. Criticul începe prin a remarca importanța pe care o are călătoria în conștiința umanității invocând bogăția vocabularului care îi e dedicat: „De la excursie la expediție, incursiune, itinerariu, viligiatură, aventură, odisee, pelerinaj, traversare, periplu, peregrinare etc., lista sinonimelor este impresionantă contribuind la construirea unei perspective antropologice ce folosește temele esențiale ale dezrădăcinării, ale transmutării, ale cunoașterii de sine și a celuilalt – paradigme bazate pe coordonatele unor dihotomii antinomice între ipseitate și alteritate, între aici și acolo, între noi și ceilalți.” Dan Burcea afirmă: „Cartea scriitoarei româno-luxemburgheze are precizia bisturiului capabil să amputeze sintagmele repede descalificate și să denunțe eșecul schimbului de idei și entuziasmul credul al unei comunicări ostentativ incantatorii. Mai mult, dintr-o prudență născută din luciditatea măsurii, autoarea coboară în mod voit pe scara tonală a nuanțelor semantice, întocmai ca într-o partitură în bemol, alegând dintre [sic!] această zonă însuși titlul cărții și al multora dintre capitolele acesteia. Căci ce poate fi mai sugestiv pentru a ilustra gloria vană a paradelor mediatice decât proverbul american – There ain't no such thing as a free lunch, devenit slogan emblematic al unei false ospitalități, ce ascunde în realitate contractul unui donnant-donnant în care gloria se plătește...”. În opinia criticului cartea trimite implicit și la „o întrebare suplimentară legată, de data aceasta, de condițiile producției literare în situația itineranței, a dezrădăcinării, fie ea și provizorie, a conferințelor, a întâlnirilor mondene și a ieșirii din starea de grație propice actului

creator.” Dan Burcea precizează că volumul urmează să fie rescris de autoare în limba română.

27 ianuarie

• [„Weekend Adevărul”, nr. 29] Nicolae Manolescu publică articolul intitulat *Ultimele poezii ale lui Labiş*.

• [„România literară”, nr. 4] *Editorialul* de Nicolae Manolescu Filologicele deplânge lipsa analizei de text în învățământul românesc dar și în critică. ■ *Contrafort: Eminescu la Buzău!* de Mircea Mihăieș prezintă evenimentul „Eminescu, între poetul național și «scheletul de care trebuie să ne descotorosim»”: „Întrupați în persoana colectivă a scriitorului Marin Ifrim, «scriitorii buzoieni» își declară, ușor agramat, («să aducem în discuții») intențiile: să pună la punct «comentariile malițioase despre marele poet».” ■ *La Tema lunii: ce așteptări aveți de la noul an?*: Radu Aldulescu semnează în așteptarea creativității și a spiritului critic: „Aștept de la mine însumi și de la colegii de breaslă în primul rând creativitate și spirit critic, două calități indispensabile scrierii literaturii bune. Până la un punct, până acolo unde scriitorii se împart în autori de literatură propriu-zisă și critici, cele două calități par să se excludă reciproc. Dincolo însă de punctul respectiv, ele se potențează reciproc și nu pot acționa independent una de alta. De oricât avânt creator ar dispune un prozator sau un poet, el n-are cum să producă ceva viabil în absența spiritului critic. Tot așa și specialistul în critică, care nu-și poate valorifica spiritul critic fără o capacitate creativă aptă să-l exprime și să-l nuanțeze.” Menționează Adevăr și mistificare în jurnale și memorii apărute după 1989, Ana Selejan: „Autoarea decriptează felul cum se făcea literatură în România în cea mai neagră epocă a realismului socialist, în primii zece ani de comunism, din două perspective: cea a vieții literare reale din epocă, bazată pe documente din publicațiile vremii și cea a jurnalelor și memoriilor unor scriitori extrem de activi în epocă” - în care vede un exemplu de anulare atât a spiritului critic cât și a creativității și o lipsă de caracter, pe care îl consideră esențial pentru o producție de valoare: „Oricâte contraexemple de lichele talentate mi s-ar da, cred că doar un om de mare caracter poate produce mari opere literare sau critice.” ■ *La Cronica Ideilor*, în *Schițe de portret*, Sorin Lavric abordează volumul lui Andrei Pleșu, *Față către față. Întâlniri și portrete* (Humanitas, 2011) concludizând că: „Savoarea lui Pleșu nu vine atât din suculența unor vorbe cu miez, cât din anticiparea unor distincții cu sens, intuirea schemelor având înțâietate față de expresia menită a le surprinde. La Andrei Pleșu mreața estetică stă pe o proptea logică, ceea ce confirmă indirect regula că, fără o gimnastică a minții de ordin filosofic, literații sunt condamnați la acadele semantice pe bază de metafore facile. [...] Pe Pleșu îl citești ca să-ți verifici spiritul, punându-l în fața unor formule la care deseori ai certitudinea că singur nu poți ajunge. Iar formulele în cauză nu vin dintr-o fericită nimereală verbală, ci dintr-un efort draconic de a face cuvintele să-i asculte gândul, [...] o serie de profiluri abstracte care sunt golite de mirosul

individual al personajelor încondeiate. Cu alte cuvinte, Pleșu nu le face portretul, ci le obține conceptul. Nu le zugrăvește, ci le definește.” ■ În *Cronică Literară: Istoria ieroglifică (II)* Cosmin Ciotloș își continuă analiza studiului lui Lucian Boia, Capcanele istoriei începută în numărul anterior și apreciază echilibrul și ironia reținută a lui Lucian Boia în tratarea avatarurilor scriitorilor români în anii 40 și 50, atunci când consemnează documente și informații surprinzătoare și puțin favorabile din punct de vedere moral și ideologic. Ciotloș remarcă „ușoara dezamăgire pe care pare să o trăiască Boia” pe care o explică prin nivelul minor atât al compromisului cât și al câștigului intelectualilor oportuniști: „Compromisurile pe care le-au făcut nu i-au adus în prima linie. Gloria de care s-au bucurat a fost o glorie subalternă”. ■ Proza de Petru Cimpoeșu (*În vizită la Bazil* - fragment din romanul în lucru *O zi fără xanax*). ■ La *Evocări*, Dan Hăulică vorbește despre *Exuberantă, neconvențională, IOANA*: „Iluzia exotică, iscată uneori în arta pictoriței, nu ține de îndărătnicii descriptive, îi ajunge, pentru a se constitui, o ușoară atingere cu enigma.” Pictoriță și soție a lui Sergiu Celibidache, aflăm că aceasta semna doar cu prenumele. ■ *Cronica edițiilor*: ■ Cu titlul *Către o integrală Steinhart* Răzvan Voncu prezintă noile reeditări: volumul Geo Bogza – un poet al Efectelor, Exaltării, Grandiosului, Solemnității, Exuberanței și Patetismului (îngrijirea ediției, studiul introductiv, notele, referințele critice și indicii George Ardeleanu, repere bibliografice Virgil Bulat): „E de apreciat și munca migăloasă depusă de editor pentru a indica sursele din care citează Steinhart, oculate în ediția din 1982, din cauza interdicției care viza poezia interbelică a lui Bogza.” Și Critica la persoana întâi cu primă ediție în 1983, (îngrijirea, studiul introductiv, notele, referințele și indicii Florian Roatiș, repere biobibliografice Virgil Bulat): „Monahismul ortodox de la sfârșitul secolului trecut s-a dovedit, paradoxal, mai ales în condițiile regimului comunist, suficient de liberal cât să îi permită lui N. Steinhart să scrie și să publice cărți fără legătură cu preocupările firești ale vieții monahale. [...] Cele două volume apărute în 2011, pe care le voi comenta aici, dovedesc că Steinhart, monah exemplar în duh, s-a manifestat public ca un intelectual laic, în deplină libertate de cuget. Amplitudinea spiritului său i-a permis să găsească o cale personală de trăire a ortodoxiei, în care literatura laică și problemele culturii române din deceniile al șaptelea și al optulea au jucat un rol esențial.” ■ *Cartea de poezie* este abordată de Luminița Corneanu, în articolul *Dimov citește* care consemnează apariția Leonid Dimov, 7 poeme rostite la radio, ilustrate de Constantin Popovici, cuvânt înainte de Ion Bogdan Lefter, seria „Colecționarul de voci”, la Editura „Casa Radio” și pune problema impactului pe care îl au poemele în lectura autorului, ca practică generală și în cazul lui Dimov: „Dimov își recită poemele pe un ton incantatoriu, care adaugă valoare muzicalității oricum deosebite a poeziei sale. [...] Lectura de autor, pe de altă parte, nu totdeauna este o idee fericită.” ■ Raluca Dună recenzează volumul *Compania poezilor tineri în 100 de titluri*, alese de Dan Coman și Petru Romoșan (București, Editura Compania, 2011). ■ La rubrica sa, *Cronica Filmului*: Angelo

Mitchievici scrie *Cu Orient Expressul prin Balcania*: „Balcanism, orientalism – termenii au fost puși în discuție nu o dată, iar cărțile lui Edward Said, Maria Todorova, Mircea Muthu, Neagu Djuvara printre atâția alții au configurat în mod esențial dincolo de vocația polemică și de ideologia proprie fiecărui autor și un spațiu de joc intelectual și politic care relevă polisemia adesea derutantă a termenului de «balcanism». [...] Marian Țuțui nu elimină din context referințele la literatură astfel încât impresia de demers comparatist rezidă și din intersectarea programată a filmului cu literatura, rezultanta fiind o cultură și civilizație balcanice, dacă nu chiar o forma mentis. [...] Ia ființă astfel un spațiu infinit de adânc, în care civilizația occidentală își proiectează dorințe inavuabile sau gustul pentru aventură. Balcanii devin un Orient mai apropiat, sau mai îndepărtat, după oceanelul cu care-l privești, butoi cu pulbere și borcan cu miere levantină.” ■ *Meridiane*: Marina Vazaca prezintă *Platforma Europeană pentru TRAducerea literară PETRA la Bruxelles*. Autoarea citează maxima lui Umberto Eco: „Limba Europei este traducerea” și enunță temele de dezbatere ale recentului congres de la Bruxelles, prima etapă a proiectului Petra, printre care un loc însemnat îl are statutul traducătorului de texte literare și riscul prezentat de lipsa de recunoaștere a importanței sale de către critica literară – „statutul său economic și social precar”. ■ În *Expiere și renaștere* Geo Vasile abordează romanul Misiunea directorului de resurse umane de A.B. Yehoshua (traducere din ebraică de Any Shilon, Iași, Polirom, 2011). ■ Cu titlul *Jurnal de Armenia* Leo Butnaru publică un fragment din însemnările sale din vizita la Erevan din octombrie 2011, consemnând drept „interogație permanentă, la care se tot revine: Armenia cărei părți a lumii aparține, Orientului sau Europei?”. ■ *Inventivul Ev mediu*: recenzia cărții *Evul mediu pe vârful nasului* de Chiara Frugoni. ■ Panegiric George Whitman, patronul librăriei Shakespeare and company de la Paris. ■ *Godard, Mauriac și eu* – „Sub acest titlu «Le Nouvel Observateur» publică în ultimul său număr din 2011 o recenzie la romanul transparent autobiografic al Annei Wiazemsky, soția lui Jean-Luc Godard [...] și nepoata lui François Mauriac.” ■ E semnalată reeditarea operei lui Barthes și apariția mai multor studii printre care *Prostia lui Barthes* de Claude Coste. ■ Articolul *Robbe-Grillet și Soljenișin* propune o explicație a succesului pe care l-a avut Noul roman în rândul scriitorilor din țările din blocul comunist. „«Metoda» de creație bizară rezultată din această concepție și care făcea noul roman aproape ilizibil era plăcută scriitorilor români tocmai pentru că le permitea să elimine din ficțiune semnificațiile ideologice. Oameni de stânga, unii apropiați de comunism, noii romancieri francezi n-aveau idee de forța conservatoare pe care o reprezenta ideologia marxistă în literatura din fostele țări comuniste și nici de întrebuintarea dată în acestea revoluționării lor metode de creație. La începutul acelorași ani va veni și replica neașteptată a romancierilor sovietici. Drumul drept îl arăta, cine altul decât Alexandr Soljenișin cu *O zi din viața lui Ivan Denisovici*, romanul care a deschis ochii întregii lumi asupra gulagului și care va fi urmat de celelalte romane balzaciene ale fostului zek. Omul își păstra dreptul de cetate în roman, de unde

Robbe-Grillet et comp. îl alungau.” ■ Sunt prezenți cu versuri Gellu Dorian și Ion Maria și Sabina Comșa. ■ Ochiul magic: ■ Este anunțată apariția „Vorba vine”, revista studenților de la Facultatea de Litere din București sub coordonarea lui Cosmin Ciotloș. ■ „Luceafărul de dimineață” e O revista în creștere. ■ Centenar Ciorănescu - medalion în revista „Acolada”. ■ *Există nuanțe*: Cronicarul propune compararea numărului de protestatari cu cel al turiștilor de pe pârtii pentru a relativiza dimensiunea nemulțumirii publice.

31 ianuarie

● [„Revista 22”, nr. 5] Ioan Stanomir analizează volumul lui Cezar Petrescu, *Întunecare* (Editura Litera, București, 2010) sub titlul *Ochii strigoiului*: „Asemenea lui Ionel Teodoreanu, Cezar Petrescu este marcat de stigmatul pe care i l-a aplicat critica interbelică: imaginea «scriitorului de succes» [...] responsabilă și pentru incapacitatea de a recunoaște în Cezar Petrescu pe unul dintre cei mai abili mitografi pe care i-a oferit câmpul intelectual autohton. Există, în vasta sa operă, o pulsione ideologică ce rămâne a fi explorată. Propria sa versatilitate (trecerea de la «reacționarismul» de extracție maurassiană la entuziasmul realist-socialist) este relevantă pentru biografia unei epoci. [...] Cezar Petrescu este obsedat nu de mecanica reconstituire a unui decor social, ci intenționează să acceseze acel nivel de profunzime al obsesiilor și viselor colective. *Realismul* său este unul vizionar și pasional-ideologic. Proliferarea dialogurilor în romanul de debut este parte din strategia de depășire a granițelor pe care o imaginează Cezar Petrescu [...]. Ca și în *La Medeleni*, timpul este unul dintre reperele în jurul căruia se cristalizează discursul ficțional. Fiecare dintre epoci își are sunetul ei distinct, iar jazz band-ul este citit de ambii romancieri ca o marcă a unei vârste de fier, definite de progresul ce macină vechile solidarități organice și evacuează, definitiv, o anume dulceată a vieții.” ■ Octavian Manea abordează volumul lui Mirela Bănică *Religia în fapt. Studii, schițe și momente*, Editura EIKON, Cluj-Napoca, 2011 în *Faptul religios astăzi*. ■ *Eveniment*: □ Eva Galambos este prezentă cu *Leon Volovici, un intelectual român și israelian*: „Joi, 19 ianuarie, la Centrul Comunitar Evreiesc din București a avut loc un colocviu de evocare a vieții, operei și personalității intelectualului Leon Volovici.” ■ *Opinii*: Ionuț Sterpan scrie *Ce regim de proprietate este potrivit producțiilor intelectuale?*: „În lumea academică, balanța pare să încline din ce în ce mai mult în favoarea unui regim al accesului deschis pentru producțiile intelectuale.”

[IANUARIE]

● [„Apostrof”, Anul XXIII, Nr. 1 (260)/ 2012, periodicitate: lunară, format: A4, aprox. 30-40 pp., revistă a Uniunii Scriitorilor, Redacția: Marta Petreu (Redactor-Șef) Lukács József Virgil Leon Ana Salomia Cornea Irina

Petraș Tehnoredactare: Fogarasi Edith, vignetele revistei reprezintă variațiuni grafice de Mihai Barbu după desene de Franz Kafka, editori: Uniunea Scriitorilor din România Fundația Culturală Apostrof, revista apare cu sprijinul: Fondului Cultural Național Consiliului Local și al Primăriei Cluj-Napoca] Sub titlul *Un roman al Câmpiei Transilvaniei* Andrei Marga abordează *Acasă, pe Câmpia Armaghedonului* (Editura Polirom, 2011) al Martei Petreu. Reținem: „Așa cum, studentă la Filosofie fiind, Marta Petreu a surprins prin poezia ei, iar apoi, ca poetă recunoscută, a surprins din nou prin studiile de istoria filosofiei și logică aplicată, astăzi profesoara de istoria filosofiei românești ne surprinde prin proza ei [...]. Turnura autobiografică pe care romanul o ia în mod frecvent nu îi reduce niciun moment tensiunea narațiunii, cum se petrec lucrurile la alți autori.” ■ La secțiunea aniversară *CARAGIALE – 160 de ani de la naștere, 100 de ani de la moarte*: □ Gelu Ionescu scrie *I.L. Caragiale 2012: o sută de ani pace, ca 'vas' zică...* □ Mircea Moș semnează *Catifeaua și porțelanul*. Autorul argumentează că „La nivelul unor posibile semnificații simbolice ale textului caragialian (*Două loturi*), gestul consoartei lui Lefter nu este deloc lipsit de ecouri: prea puțin conștientă de consecințe, femeia face un schimb nepermis, câtă vreme ea stabilește, prin acest schimb, semnul egalității între catifeaua din care este confecționată jacheta și porțelanul rece, indiferent, nelipsit, în ultimă instanță, de reflexe tanatice.” ■ *Cronica literară*: Irina Petraș abordează antologia lui Horia Bădescu *E toamnă nebun de frumoasă la Cluj* (Editura Eikon, ilustrată de Călin Stegorean) intitulându-și articolul *Într-o noapte de iarnă, un călător*. Autoarea remarcă în cazul volumelor precedente ale lui Horia Bădescu: în romanul *Zborul găștei sălbatice* (1989) „stranietatea, doza de fantastic a prozei lui Horia Bădescu. Călătorind, personajul său iese în calea insolitului, poate anula succesiunea *normală* a faptelor în favoarea uneia adânci, *a-normale*. El se va putea întâlni cu sine însuși, va putea fi depășit de o ipostază proprie, mai perfecționată. Descrierile și portretele sunt de fiecare dată vizualizări ale unui dincolo încărcat de taină, [...] Toate acestea sunt parțial regăsibile în microromanul *O noapte cât o mie de nopți* (Cluj-Napoca: Editura Limes, 2011)”. În opinia Irinei Petraș noul volum „se leagă de scrisul lui Horia Bădescu în totalitatea sa, dar se situează și într-o largă vecinătate de atitudine și perspectivă, aducând soluții personalizate la bune lecturi din Sadoveanu, Voiculescu, Eliade, dar și Bănulescu ori Tudor Dumitru Savu.” ■ Ștefan Borbély scrie despre volumul recent apărut al lui Markó Béla în *Fără politică!*: „Degeaba va căuta cititorul român în *Erotica grădinii/ A kert erotikája* (București: Ed. Curtea Veche, 2010; traduceri de Paul Drumaru) teme sociale sau politice și interferențe cu personalitatea publică a autorului: planurile sunt net separate, volumul aparține integral unei identități private, aflate într-un moment de efervescență erotică, extrapolată imagistic prin racordarea la simbolistica unei grădini aflate în proces de extincție”. Despre traducere criticul afirmă „e extraordinar de greu să traduci din maghiară în română, și aproape sisific când e vorba de forme fixe, cum e sonetul. Mulți nici nu se-ncumetă, din

cauza sistemului lexical și gramatical diferit al celor două limbi, motiv pentru care Paul Drumaru e de prețuit, pentru excelența și dificultatea multor opțiuni pe care le-a avut în deceniile din urmă, inclusiv a celei de față. Strict tehnic, performanța lui e puțin peste medie în *Erotica grădinii*, ceea ce înseamnă că nu distorsionează, dar nici nu atinge punctul sensibil al multor metafore intenționate de către Markó”. ■ Interviu cu Ileana Mălăncioiu realizat de Eugen Dedov, reluat din revista „Clipa” (Chișinău), nr. 5, 2011. Reținem: „Tinerii de acum pot să fie geniali, ori trimbolini, cum ar fi zis Nichita, dar cred că ar trebui să aibă mai multe vieți ca să ajungă să fie la fel de cunoscuți ca șaizeciștii lansați după Congresul IX al PCR, care au fost incluși în manualele școlare de la debut și au apărut an de an în sute de mii de exemplare [...] E.D.: În ce măsură critica literară v-a favorizat «cariera»? I.M.: În măsura în care a luat act de existența mea, dar nu m-a luat în brațe de la început și nu m-a sufocat astfel, ci m-a lăsat să-mi fac drumul meu, care nu a fost ușor de parcurs. Ceea ce nu înseamnă că nu datorez foarte mult criticii, în general (pentru contribuția sa la depășirea «realismului socialist»), și în special lui Lucian Raicu, în jurul căruia s-a format generația mea. Apropierea de el s-a produs de la sine. Întâi pentru că nu avea liste gata făcute pentru comentarii, ca alți critici ai vremii, ci era atent și la ultimul debutant, dacă îi spunea lui ceva. Apoi pentru că nu simțea poezia doar cu creierul și cu inima, ci prin toți porii.” Autoarea afirmă „Norocul a făcut să-l cunosc de la debut pe Emil Botta, care, prin *Întunecatul April*, lăsase o dâră adâncă în poezia românească, dar după câteva decenii de tăcere ajunsese să nu se mai îndoiască doar de tot și de toate, ci și de sine. De la el am învățat să nu mă mai tem de îndoiala mea, ci să mi-o asum în ceea ce scriu.” ■ Anca Sântimbrian scrie în *Carnavalul demascării*: „Putem discuta în cadrul liricii Ilenei Mălăncioiu de un anume «bestiar al Complotului», în care se adună tot ceea ce se târăște, tot ceea ce se infiltrează, tot ceea ce se pitește alunecos și vâscos; tot ceea ce este văzut murdar și nesănătos, ca șarpele, șobolanul, melcul, peștii, găsește confortul într-un trup ce fibrilează cronic [...] Păianjenul pare a fi imaginea simbolică cea mai elocventă pentru a reprezenta *captivitatea* edificată progresiv de dictatură [...]. Carnavalul este total, fiecare ipostază se clatină în identitatea sa, trecând aproape simultan în opusul ei. În asemenea poezii *carnavalul* coincide cu visul, cu sferile sale concentrice și multiple. La exterior plutește lumea de fanteze a unei realități care nu durează mai mult decât un gest, mai mult decât o intenție, lumea de abur a unei realități care pivotează în jurul *spectacolului*. E singura modalitate prin care incomunicabilul poate pătrunde în această lume și o poate transforma. Eul liric nu mai există pentru sine, ci numai pentru ceilalți. El este vârtejul de moment al nebuniei colective, vârtej care se încheagă ici și colo, după capriciile semenilor într-ale carnavalului, după cuvintele rostite aici și acolo, după evenimentele care irup aici sau acolo”. □ În *Bizantinism (neo)minoic* Constantina Raveca Buleu numește noul roman al lui Caius Dobrescu, *Minoic*, apărut în colecția Fiction Ltd. a Editurii Polirom în 2011 un „thriller à la carte, deconstruit într-un subtil

joc intertextual, cu miză literară cât se poate de serioasă. Transparentul exercițiu de ficționalizare a istoriei Eliade-Culianu plasează acțiunea centrală într-un imaginar oraș american, Shebango, unde ajunge Nicu Stoica, poet mai degrabă ignorat și redactor la revista *Lumea minunată a animalelor*, grație unei burse intermediare de Dinu Dima, prietenul său din facultate, devenit între timp legatarul memoriei lui Tidid Diomed Caraiani, guru universitar de origine română, recunoscut pe plan internațional, dar și personalitate cu un trecut legionar controversat.” Criticul afirmă: „Difuză, ambiguitatea ține de regimul subiectului, însă, în *Minoic*, ea impregnează explicit și palierul mentalităților, multe dintre personajele romanului etalând o desăvârșită artă a ambiguității, un bizantinism organic și contagios, ce alimentează complicațiile scenariului detectivistic în aceeași măsură ca și livrescul accentuat din roman. Dincolo de marginile scenariului polițist, ambiguitatea relativizează literar coordonatele istoriei și culturii românești canonice, oferind o perspectivă multiplă și fragmentată asupra lor.” □ Sub titlul *Restitutio in integrum* Al. Săndulescu abordează volumul lui Nicolae Mecu *G. Călinescu față cu totalitarismul*, (Cluj-Napoca: Editura Dacia XXI, 2011). □ Iulian Boldea comentează *La masă cu Marx* (Editura Cartea Românească, 2011) de Matei Vișniec în *Comunismul, MARX și alte fantasmе*: „Melancolia, predispoziția gravă, bufoneria trucată ce indică fără niciun echivoc dramatismul istoriei, toate aceste calități ale textului se regăsesc în multe poeme ale acestui volum de certă valoare și prestanță expresivă, ce marchează o întoarcere triumfală a poetului la uneltele lui”. ■ În *Elogiul moderației și critica procustianismului totalitar* Cristian Vasile abordează *Umbre pe pânza vremii: Secvențe de istorie intelectuală* de Ioan Stanomir (București, Editura Humanitas, 2011) afirmând că volumul „poate fi privit și ca o carte de istorie culturală scrisă de un intelectual umanist aflat în căutarea sintezei între creștin-democrație și conservatorism [...]. Este remarcabil cum autorul salvează memoria și istoria anticomunismului de nuanță liberală... [...] A rezultat o carte plină de reușite portrete intelectuale, dar și o încercare de autoportret (prin selectarea valorilor pe care le plasează în propriul canon ideologic și cultural)”. ■ La *Dosar Mircea Eliade* Mircea Handoca publică *Ecouri livești în corespondența lui Eliade*. ■ *In memoriam*: Mariana Șora, Mihnea Gheorghiu, Radu Lupan, Victoria Ana Tăușan, Leonida Lari. *In memoriam Liviu Ciulei* semnat de Andrei Șerban: *Nu cred în statui, dar lui CIULEI i-aș ridica una*. ■ Poeme de Ștefan Bolea și Adrian Popescu.

● **[„Caiete critice”, nr. 1/2012, revistă editată de Fundația națională pentru Știință și Artă, Grupul interdisciplinar de reflecție și Editura Expert, sub egida Academiei Române, periodicitate lunară, format A4, 82 pp.; director: Eugen Simion, redactor-șef: Valeriu Ioan-Frânc, coordonare editorială: Lucian Chișu]** *Fragmente critice*: Eugen Simion publică *Un model cioranian: apologia negativă din „Rugăciunea unui dac”*. *Cazul Eminescu (I)*: „Este limpede că moralistul postmodernist se regăsește în el. Îi confirmă, întâi, convingerea că negația este superioară «oricărei forme de credință» și îi întărește, în prealabil,

ideea, mai generală, că disperarea (sentiment fundamental în filosofia moralistului) se salvează printr-o disperare și mai mare, terapeutică pe care o recomandă, se știe, și zicala populară: «cui pe cui scoate». Cu ce efect, nu discutăm încă. Mai importantă mi se pare precizarea că, încă din tinerețe, Cioran a luat ca model spiritual și etic discursul din *Rugăciunea unui dac*, salvându-se astfel de ispita «de a renunța la tot». Nu lămurește însă despre ce ispită este vorba. Ispita de a renunța să trăiască sau a renunța să scrie? Cert este că «totul se termină rău, totul avortează» în retorica dacului și, putem completa, aceeași retorică și aceleași efecte găsim și în *blestemul cioranian*. Interpretând poemul eminescian, Cioran se justifică, în fond, pe sine, căci și discursul său este dominat de aceeași «extraordinară și înflăcărată problematizare a vieții» și, ca și dacul din *Rugăciune*, el întoarce – de e să-l credem – iubirea adâncă pentru poporul său spre o ură abisală, cu scopul nu de a se răzbuna, ci pentru a-l trezi și a-l întări.” ■ La categoria *Cronici literare*: □ Paul Cernat semnează *Delicatese bacoviene*, comentând volumul lui Constantin Călin, *În jurul lui Bacovia. Glose și jurnal*, Editura Babel, Bacău, 2011: „Constantin Călin, neobositul exeget al lui G. Bacovia, a publicat anul trecut două volume rămase, până azi, puțin comentate: o nouă ediție completă de *Opere*, fidelă originalului *moldovenesc* al textelor bacoviene (*bucureștenizate* abuziv – potrivit lui C.C. – de către editorii lor precedenți, de la M. Petroveanu & Cornelia Botez la Mircea Coloșenco), și o carte compozită de *glose* interpretative, având drept bonus un jurnal atipic. Structura e deliberat aleatorie, caleidoscopică, iar *intrările* – câteva zeci – vădesc libertate asociativă și o inventivitate hedonistă. Secvențele componente pornesc de la câte un cuvânt, un vers, o temă, un motiv, o formulă, un detaliu biografic oarecare sau de la un element topografic familiar, ca pentru un dicționar neconvențional de bacovianisme”. Paul Cernat scrie „Mixând subiectivitatea lejeră cu erudiția cea mai strictă, istoricul literar cedează plăcerii jocului, transformându-se pe nesimțite în scriitor.” Criticul remarcă „o umanizare a bacovianismului și cu o cotidianizare a lui, după ce vreme de câteva decenii critica s-a străduit – și a reușit – să-l *abisalizeze* la maximum”. □ Irina Georgescu abordează studiul lui Stan V. Cristea, *Constantin Noica. Repere bibliografice*, ediția a doua revăzută și adăugită, București, RCR Editorial, 2011: „Volumul lui Stan V. Cristea despre Constantin Noica semnalează două carențe fundamentale susceptibile de a fi întâlnite, de altfel, la orice scriitor: pe de o parte, dificultatea de a lămuri aspecte din biografia autorului și, pe de alta, greutatea de a completa toate nivelurile de receptare, de la biobibliografii în volume individuale și colective, până la includerea autorului în dicționare, lexicoane, enciclopedii, istorii literare și filosofice, dar și studii, eseuri, articole, cronici dedicate acestuia, alături de corespondență, interviuri și convorbiri. Numai că volumul în cauză reușește în bună măsură să actualizeze o operă destul de laborioasă, căreia i-au fost dedicate mii de studii din 1988 până în 2011, ceea ce dovedește că studiile filosofului rămân în continuare sub lupa cercetătorilor și a recenzenților.” ■ La secțiunea *Document*, Valentin Coșoreanu prezintă *Jurnalul Junimii*. Autorul

începe cu o „descriere *tehnică*” a volumului, care iese „în întregime la lumină după aproape optzeci de ani. De format 25×35 cm., totalul paginilor acestuia este de 164; file îngălbenite, dar păstrate în cele mai bune condițiuni, dintre care șaiszeci și patru sunt scrise.” Valentin Coșereanu afirmă: „Unicatul ipoteștean oferă nebănuite trepte de cunoaștere; fără el, am fi fost astăzi infinit mai săraci în cunoașterea multiplelor aspecte care se desprind din lectura acestor procese verbale - veritabile documente de epocă - și revelate în toată plenitudinea realismului lor: fără mistificări și fără literaturizări, așadar, perfect credibile. Astăzi, când masoneria a devenit, dintr-o societate secretă, într-una discretă se știe că *Junimea* era masonică prin excelență, că avea aceleași structuri ale masoneriei universale și că se conducea după aceleași reguli.” ■ La secțiunea *Comentarii*, Tudor Nedelcea scrie *Shakespeare în viziunea lui Eminescu*: „Cercetarea care urmează ne demonstrează pas cu pas influența creatoare a *divinului brit*, Shakespeare, asupra spiritului lui Mihai Eminescu. Este o prezență spirituală tutelară ce se poate descoperi în poezia sa, în articolele politice și sociale, în fragmentele de piese teatrale și dovezile acestui lucru ne sunt furnizate în număr mare. Puțină lume știe că poetul nostru național a citit opera lui Shakespeare în engleză, ceea ce este demonstrat din plin de afirmațiile celor mai mari angliciști și critici ai noștri, cu dovezile pe masă. [...] Un exeget și editor al poeziilor eminesciene, Perpessicius, a sesizat, cu argumente, aprecierile elogioase, dar meritate la adresa lui Shakespeare, așezându-l pe poetul nostru, mai ales prin *Scrisori* și *Luceafărul*, cu drept cuvânt, între Shakespeare și Fr. Villon. [...] Cercetând mai atent creația eminesciană (poezie, proză, teatru, publicistică), cum ne îndeamnă exegetul editor al lui Eminescu, care «scrisa pagini de adâncă înțelegere pentru Shakespeare», putem afirma, din capul locului, că influența lui Shakespeare nu a fost decisivă în creația și gândirea eminesciană – eminescologii descoperind influențe străine mai puternice -, ci mai ales prezența unui cult pentru scriitorul britanic.” Tudor Nedelcea conchide „O întrebare se impune de la sine: Eminescu a citit în original opera shakespeareană sau prin ediții intermediare germane și franceze? Cu alte cuvinte, Poetul nostru știa limba engleză? Opiniile sunt împărțite: George Călinescu crede că «Eminescu n-avea cum ști limba engleză», Al. Duțu că «Eminescu nu știa sau știa prea puțin englezește». La celălalt pol, Vladimir Streinu scria că Eminescu «era cititor insistent de limba engleză», Marcu Beza consideră că Eminescu era cititor în original al lui Shakespeare și cu influență în *Împărat și proletar* (din *Regele Lear*), *Mortua est* și *Se bate miezul nopții* (din *Macbeth*, *Furtuna*, *Hamlet*), iar Leon D. Levițchi aprecia că «Eminescu a cunoscut limba engleză [...] la un anumit nivel și într-un anume sens», că «s-a călăuzit în primul rând după textul shakespearean original, și nu după traduceri germane și franceze», opinie pe care o considerăm plauzibilă”. □ Xavier North scrie *En quelle(s) langue(s) transmettre le savoir? Les termes du débat en France*: „În presă, în învățământul universitar și în diferitele întâlniri televizate cu personalități de marcă, se discută într-un mod îngrijorător în Franța de azi ce destin

va avea franceza, dacă ea este înlocuită de engleză, cum se întâmplă deja în majoritatea cercetărilor de doctorat în cotelă. Engleza câștigă teren în patria hexagonului atât în mediile de afaceri, în comerț, în universități, în educație, în general. Autorul articolului își exprimă îngrijorarea și face, în apărarea limbii franceze, o demonstrație emoționantă în care folosește chiar numele a mari lingviști precum Saussure, Benveniste și Jakobson. Oricare limbă este nu numai un instrument de comunicare, ci un marcator al identității culturale a unei națiuni, dar și al modului de a gândi al unui om, deoarece, se știe, limba structurează gândirea individului. În ciuda globalizării englezei, trebui păstrată cu orice preț diversitatea culturală pe care o reprezintă oricare din limbile vorbite pe glob, inclusiv franceza”. □ Caius Traian Dragomir publică *Prolegomena la principiile unei lumi care va fi (Despre universalitatea umană, globalizare, ideea națională și altele)*: „Eseul începe cu observația că prima datorie a umanității prezentului este deconstruirea sistemului capitalist actual. Pentru adoptarea unei astfel de atitudini este obligatorie punerea la punct și clarificarea unei întregi serii de concepte. Astfel, capitalism înseamnă absolutizarea dreptului de proprietate în detrimentul altor drepturi; ideea națională este un principiu aristocratic adoptat secundar de forțele populare. Ea este incompatibilă cu sistemul capitalist, în structura căruia orice existență este redusă la condiție de marfă. Capitalismul conceptual derivă din colonialism, întocmai ca și globalizarea. Ceea ce i se opune este, pe de o parte, ideea națională și, pe de altă parte, principiul filozofic, dar mai ales teologic al universalității umane. Niciun progres în organizarea istorico-socială a umanității nu este posibil fără o reformă semantică. O asemenea idee apare încă din confucianismul original. [...] Dacă ar urma aici un manifest referitor la problemele principale în actualitatea umanității, acesta ar trebui să afirme, în rândul întâi, necesitatea distrugerii sistemului capitalist - evident, la scară planetară - fără instituirea însă a unui regim comunist de tip leninist-stalinist sau fie și numai a etatismului autoritar, ca substitut al actualului autoritarism corporatist supranațional. Este, cu siguranță, preferabil să notez conceptul substanțial, afirmat aici, în forma obligației vitale a omului societății prezentului de a depăși etapa acestui capitalism desuet, în maniera de final de secol XIX și început de secol XX sau, personificând etapa istorică, tip Benjamin Disraeli, aflat la începutul ei și, spre culminația acesteia, marcată de cei doi John Pierpont Morgan (tatăl și fiul), printr-o dezvoltare umană liberă, democratică, progresivă, în care dreptul la proprietate să nu reprezinte un mecanism de control, restrângere și, la limită, de suprimare a altor drepturi inalienabile umane.” □ Alunița Cofan scrie *Critica literară între negația de sine și silogismele angoasei*: „Facem o analiză aprofundată a volumului *Nu*, scris de tânărul Eugen Ionescu împotriva criticii și literaturii române, împotriva valorilor imuabile ale culturii și ale rațiunii care se sprijină pe certitudinile silogismului. Ținând cont de structura sa paradoxală, demersul nostru hermeneutic dezvăluie că stratul textual de suprafață a acestei lucrări ascunde, în *pivnița textului*, contradicții ireconciliabile. Legătura grotescului cu

această operă se bazează pe această coexistență antagonică a contrariilor și pe critica valorilor (literare și culturale) imuabile. Este o lecție de relativitate și, în același timp, este prima dată că o definiție a grotescului apare ca atare, cuprinzând chiar ideea unei contradicții în conflict.” □ Mircea Platon publică *În linie dreaptă: Conservatorul Petru Th. Missir și statul reprezentativ (V)*: „Junimistul Petru Th. Missir (1856-1929) e sortit să devină unul dintre cele mai importante repere ale oricărei mișcări de renaștere națională românească. Cunoscut până acum doar unui mănunchi firav de specialiști, Missir e un gânditor conservator a cărui recuperare nu are nimic de a face cu sentimentalismul de arhivă. Missir nu e un autor care trebuie scos din uitare, ci un gânditor care ne poate smulge din amnezie. Asemenea oricărui conservator autentic, Missir e interesat de realitate și de lupta împotriva falsificării ideologice și, de fapt, a realității, realitatea având de a face și cu trecutul, prezentul și potențialul unei națiuni, așadar, cu semnificația ei.” ■ În *Carnet Parisian* Virgil Tănase scrie *Despre piesa Fiarele*: „Atunci când cultura, prin care ne-am smuls din materia moartă, devine marfă și are nevoie de marketing (*cultural*), când opera e gândită ca bun de consum, omul redevine fiară – viermii fiind doar forma de detaliu a acestui dezastru. Comedia *Fiarele*, scrisă nu demult și la punerea în scenă a căreia lucrez, ar vrea să fie imaginea acestei Români unde descompunerea, mai puțin pudrată decât în Occident – încă –, se dezvăluie în toată strălucirea ei apocaliptică.” ■ La *Cultură și economie* Maria Moldoveanu semnează *Evaluarea politicilor culturale Efecte sociale (III)*: „Autoarea a cercetat efectele sociale ale activității culturale, a definit mai întâi conceptele-cheie utilizate în acest demers: cultură și participare, prin consemnarea componentelor lor: cultura cuprinde artele (muzică, literatură, pictură ș.a.), industriile culturale, tradițiile (i.e. patrimoniul), precum și «organizațiile necesare existenței lor», iar participarea îi include pe consumatorii de bunuri culturale, pe artiști și producători (e.g., de carte, CD-uri, filme, spectacole etc.), ca și pe cei care *susțin* activitatea culturală, care administrează structurile și faptele de cultură.”

• [„**Contemporanul: ideea europeană**”: revistă națională de cultură, politică și știință, Anul XXIII, nr. 1/2012 (718), apare sub egida Uniunii Scriitorilor, periodicitate lunară, Format A3, 40 pp; director: Nicolae Breban, redacția: Aura Christi (redactor-șef), Andrei Potlog, Carmen Dumitrescu, Mihaela David, Marius Tudose, Violeta Nemțeanu, corespondenți din străinătate: Monica Săvulescu-Voudouri (Grecia), Emil Rațiu (Italia), Eugenia Dumitriu (Spania), Philippe Palini (Franța), Mircea Gheorghe (Canada), rubrici: Ștefan Borbely, Irina Petraș, Nicolae Balotă, Florin Oprescu, Iulian Boldea, Răzvan Voncu, Marian Victor Buciu, Călin Căliman, Dana Duma, Ionel Necula, vignetele rubricilor: Laura Poantă, viziune grafică: Mircia Dumitrescu.] Trei vârfuri ale romanului românesc – Nicolae Breban, Augustin Buzura, D.R. Popescu – propun scriitori pentru Academia Română. Lista lui Nicolae Breban: 1. Ileana Mălăncioiu, 2. Eugen Negrici, 3. Ion Mureșan, 4. Ion Pop, 5. Mircea Cărtărescu. Lista propusă de Augustin Buzura: 1. Herta Muller,

2. George Banu, 3. Mircea Martin, 4. Ion Simuț, 5. Ana Blandiana. Lista lui D.R. Popescu: 1. George Bălăiță, 2. Radu Cosașu, 3. Constantin Țoiu, 4. Ion Vlad, 5. Mircea Tomuș. ■ La categoria *Lecturi*: □ Bogdan Crețu comentează volumul lui Daniel Cristea-Enache *Cinematograful gol* în articolul *Omul din spatele criticului, criticul din spatele omului*: „*Cinematograful gol* demonstrează un lucru de care am reușit să-i conving pe puțini: și criticul literar este un om. În primul rând un om ca toți ceilalți oameni. Și dacă, în exercițiul critic umanitatea este esențială, și latura sa de *persoană fizică* este influențată de meseria de critic literar. Adică de profesionist al lecturii, de specialist al literaturii. Cititul formează; un om cu adevărat cult nu are cum fi nici grobian, nici nepoliticos, nici ticălos, nici meschin ș.a.m.d. Un om cu adevărat cult nu poate fi decât bun și cu încredere în desuetul bun-simț. Eu unul prefer să-mi conserv această naivitate. Una pe care recenta carte a lui Daniel Cristea-Enache mi-a confirmat-o.” □ Constantina Raveca Buleu scrie despre *Dulcea poveste a tristului elefant*, apărut în 2011 la Editura Cartea românească sub titlul *Fantasme baroce într-un roman exemplar*: „Echilibrul oximoronic din titlu se propagă în unde subtile în toată curgerea istorisirii, posibilele angoase ce țin de natura umană și certitudinea morții fiind constant amortizate de ironia caldă a perspectivei naratoriale și de jocul grațios cu elementele istoriei, ale câmpului simbolic și ale artei narrative. Dintre straturile culturale și de sensibilitate aglutinate implicit în roman se impune fascinația barocului, intrinsecă personalității Diane Adamek, armonizată aici cu rezonarea livrescă nuanțată la opera lui Jose Saramago. În cuceritoarea sa replică în oglindă la *Călătoria elefantului*, autoarea se joacă cu mici izbucniri intertextuale, pentru ca în final să cedeze plenar și transparent impulsului său ludic, transportându-se narativ în spațiul propriului său imaginar, unde partener ficționalizat de dialog îi este nimeni altul decât José Saramago, povestitorul călătoriei spre Viena a elefantului Solomon, trimis de regele João al III-lea vărului său Maximilian, arhiduce al Austriei”. Criticul afirmă: „Sub pana Diane Adamek, memoria este senzorială, iar senzorialul se încarcă senzual și generează o senzație de palpabil dens, de contaminare și de trăire pe viu, evidentă în descrierile bunătaților create de unchiul Féliz și mai ales de Roro, mare maestru patiser.” □ Marian Victor Buciuc scrie *Livius Ciocârlie și tentația cărții*: „*Ante scriptum*. Comentariul acesta, uitat, deci, niciodată utilizat, a fost transcris de pe o bandă de magnetofon, înregistrată la apariția cărții lui Livius Ciocârlie, *Clopotul scufundat* (ed. Cartea românească, 1988). „[...] *Clopotul scufundat* este o carte scrisă în totală libertate de obiectul ei. Temele se ivesc și sfârșesc oricând, temporar ori într-un început perpetuu. Iată un fel de scriitură germinativă. [...] Ratarea devine axiomă estetică. Înfrângerea este frumusețea însăși. Și în literatură a intrat ușor personajul acesta nemulțumit de succes. Undeva, el amintește de amestecul de vină și nepăsare, care-i constituie trăirea morală.” □ În *Neliniște, angoasă, împăcare* Irina Ciobotaru recenzează volumul Medeei Iancu, *Divina tragedie* (Editura Brumar, 2011): „Volumul de debut al Medeei Iancu, *Divina tragedie* [...], se remarcă printr-o matură și îndelung

cugetată dozare a tensiunii lirice. Se întrevide, prin densitatea și unitatea de mesaj a cărții, o admirabilă negrabă, o concentrare autentică și de durată a spiritului creator asupra adâncimilor greu sondabile, alunecoase, ale conștiinței. Cercetarea, recunoașterea și dez-văluirea [sic!] fațetelor conștiinței se produce lent, metodic, într-o spirală cu accente biografic-dramatice din care este exclus balastul faptului mărunț. Operațiunea eliminării surplusului evenimentțial, a excesului de elemente fals-importante, care distrag ființa spirituală profundă și o angrenează în risipa unei mișcări centrifuge, se face printr-o constantă obsesie a adevărului.” Criticul concluzionează: „Volumul de poezii al Medeei Iancu este o concentrată, încordată scormonire în sine în căutarea nu a unui sens existențial, ci a împăcării. Agonizarea, trăirea profundă și delicată a durerii este *temperată* de actul poetic însuși.” □ La *Vizor* Ștefania Mincu scrie *În compania poezilor tineri*: „Avem de consemnat aici un consistent volumaș selecție apărut la Editura Compania, în 2011 (intitulat prudent *Compania poezilor tineri în 100 de titluri*, sub îngrijirea lui Dan Coman și Petru Romoșan). Culegerea se dorește a fi una de gust și totodată o repropunerea douămiismului (despre care am discutat îndelung cu cei doi editori prieteni, domnul Petru Romoșan și d-na Adina Kenereș în anul 2010) și un cadou făcut cititorilor de poezie. [...] Faptul că nu sunt selectați în volum decât 15 poeți nu ne deranjează: a predominat, se vede, selecția de ordin valoric, și nu cea «de reprezentare»; atâta doar că, în viziunea noastră, ar fi putut intra, din lista celor omiși, dată de Dan Coman, cel puțin Oana Cătălina Ninu și T.S. Khasis – și ar fi putut lipsi alți doi dintre cei prezenți în carte (nu-i menționăm, totuși). Ceea ce ne-a izbit cu adevărat, de la prima lectură a celor 100 de texte a fost imaginea unei lumi în care predomină *prezența morții*, ca niciodată în poezia noastră, trebuie s-o spunem. Douămiiștii, însă, majoritatea dacă nu toți, sunt *apocaliptici*, se pare, *în sens forte*, ce presupune, e drept, întâi de toate o apocalipsă interioară, cu stări greu de întâlnit în poezia de până acum: o stare existențială-limită, alcătuită din depresie totală și din nerecunoașterea de sine a omului sau chiar o despărțire totală de sine, o percepție fără precedent a stării de vid, o totală lipsă de elan și de proiect; o apocalipsă socială, în același timp, prin devalorizarea totală a insului datorită unei inflații sinistre de umanitate nerelevantă”. Despre poezii din antologie criticul scrie: „neașteptat de bună mi se pare acum poeta Gabi Eftimie [...]. [Teodor Dună] un postapocaliptic afirmat avant-la-lettre [...]. Ruxandra Novac este mai dură și mai elocventă [...]. Și la Ștefan Manasia se aud ecouri sumbre, însă de multe ori confuze, iar pentru Marin Mălaicu-Hondrari viața se concentrează în imaginea *imigrantului*, obișnuit cu condiția ubicuității: un muribund”. □ Nicoleta Dabija scrie *Jurnalul unui cititor... și cam atât*: „Am încheiat zilele acestea lectura cărții lui Gabriel Brebenar, *Jurnalul unui cititor*, volum apărut de curând la editura Humanitas, prin câștigarea Premiului *Milan Kundera*. Tânărul autor este prezentat *promițător* în prefața scrisă de Liiceanu și pe coperta patru a cărții: «Un proaspăt absolvent de filosofie care, după un an de învățământ, renunță la tot și se retrage în satul natal, unde își asumă ca mod de

viață lectură». Da, avem de-a face cu un cititor de profesie, și de plăcere deopotrivă, *borgesian* poate, cum se autonumește, care își umple jurnalul cu citate din cărți, care exersează un exercițiu de admirație față de cultura mare, cultura marilor clasici ai filosofiei, ai literaturii. E meritul lui, dar cam acesta este! Ce vreau să spun? Că ni se vinde un produs *contrafăcut*, marca Liiceanu, și îmi explic cum de a fost acceptat acest jurnal spre publicare la Humanitas, editură destul de reticentă, după cum se știe, față de autorii tineri și necunoscuți. Jurnalul e înțesat de numele editorului, păcat că nu există un index!” ■ La rubrica sa *Cărți, cărți, cărți* Alex Ștefănescu scrie despre Mihail Gălățanu și volumul său *Poeme amniotice* sub titlul *Poetul îndrăgostit de poezie*: „Aceste diatribe vehemente îndreptate împotriva lui Mihail Gălățanu au în vedere o singură etapă din evoluția lui, și anume aceea în care el (exasperat de dezinteresul contemporanilor față de poezie) a publicat mai multe poeme licențioase despre patrie, poeme sfidătoare și, din nefericire, și lipsite de valoare literară. Diferiți autori mediocri care îl invidiau de multă vreme pentru talentul lui remarcabil au găsit atunci un bun prilej pentru a-l denigra violent. În plus, ei au reprodus citate din criticii care s-au arătat cândva entuziasmați de poezia lui și le-au pus în mod tendențios în legătură cu versurile insolente și neinspirate de mai târziu. În felul acesta au creat impresia falsă că exegeții susțin un act de impietate, că există o conspirație mondială îndreptată împotriva prestigiului României [...]. Anii au trecut și Mihail Gălățanu, depășind nefericita experiență a diatribelor licențioase îndreptate împotriva patriei sale, și-a regăsit identitatea literară. A redevenit poetul care face din dicționarul limbii române o vioară Stradivarius. Astăzi el este unul dintre cei mai importanți și nedreptățiți poeți români.” Criticul consideră că „După 1989, situația sa nu s-a schimbat. În realitate, departe de a fi susținut de un complot internațional, Mihail Gălățanu este persecutat, ca orice om de valoare, de o coaliție spontană a mediocrilor” dar observă: „nimic nu l-a descurajat. Din strădania lui au rezultat câteva mii de poeme, imposibil de inventariat. Dintre ele, câteva sute sunt extraordinare, prin forța lor vizionară și prin utilizarea limbii române cu mare artă.” Alex Ștefănescu numește poemul *Prolog* din volumul *Poeme amniotice* „o capodoperă”. În opinia sa poemele lui Gălățanu „au o fervoare care nu este o simplă turbulență lingvistică, sunt străbătute de un vânt de nebunie. Totodată, ilustrează o voluptate a scăldării în *dulcele stil clasic*, fără acea notă de efeminare (de altfel, plină de farmec) care era proprie scrisului lui Nichita Stănescu. Poemele lui Mihail Gălățanu se remarcă prin forță, prin suflu vizionar, printr-o desfășurare a imaginației în spații largi, printr-o capacitate de sinteză rar întâlnită.” ■ La (*Con*) *texte* Ana-Maria Tupan publică articolul *Kjell Espmark. Valori și evaluatori*. Reținem: „Cu *Nobel contra Nobel* (Cartea românească, 1988), Laurențiu Ulici nu și-a dorit să conteste valoarea beneficiarilor celui mai prestigios premiu internațional, ci să ilustreze faptul, recunoscut de Kjell Espmark, președinte al comitetului Nobel pentru literatură între 1998 și 2005, că selecția a ignorat, în mod fatal, talente la fel de viguroase.” Autoarea afirmă: „Kjell Espmark se

dezvăluie publicului român grație convorbirilor pe teme dintre cele mai diverse, publicate, de curând, de Angela Martin la editura Curtea veche. Portretul se alcătuiește treptat, pe parcursul a trei ani, din trăsături care indică o disciplinare intelectuală a sensibilității omului și o umanizare a prototipului unei instituții – Academia – asociată în general cu rigiditatea canoanelor și impersonalitatea culturii oficiale. fire imaginativă și deopotrivă teoretică, poet, prozator și dramaturg dar și profesor de teoria literaturii la Universitatea din Stockholm, Kjell Espmark este, se pare, un spirit capabil de acel *criticism* care îngăduie spiritului să se purifice de zgura înclinațiilor partinice, în măsura în care acest lucru este posibil sau recomandabil. Modelul său este Voltaire, care a ridiculizat *quietismul* împins până la acceptare necondiționată a status quo-ului de Leibniz, dar el însuși s-a făcut vinovat de evaluarea *metrică* a lui Shakespeare căruia i-a reproșat nerespectarea canoanelor aristotelice... Poate că tot Swift s-a dovedit mai profund arătând că absolutizarea raționalității conduce omul la... animalitate.” Criticul precizează: „Cartea este structurată ca o suită mascată de eseuri ale scriitorului și cărturarului suedez pe teme lansate de Angela Martin, traducătoarea sa în românește. intervenind uneori cu scurte comentarii, aceasta rămâne o prezență de o discretă eleganță intelectuală, interpretând convingător un rol pe care, în mare parte, l-a creat: acela al mediatorului, diplomat și literat, care se dorește în plan secund, impunând atenției publice ceea ce consideră a fi un model cultural, dar în a cărui efigie este el însuși incorporat.” ■ La categoria *Eseu*: □ Ionel Necula semnează *Firea românească de la Mircea Vulcănescu la Cioran*: „Subliniind faptul că zbaterea lui Mircea Vulcănescu se decupează, ca și la Cioran, din specificul național și viza nevoia unei *schimbări la față a României*, trebuie să menționăm că premisele cu care operează Vulcănescu sunt total diferite, contrapunctice chiar cu demersul cioranian. De unde scepticul de la Rășinari pleca de la inventarierea oțărâtă a trăsăturilor negative ale etniei valahe, Mircea Vulcănescu pornea de la sublinierea calităților pozitive ale firii românești. Acolo unde Cioran fetișiza decalogul caracteristicilor negative – instructurate, până la urmă în paradigma *neantului valah* – resemnarea și pasivitatea, scepticismul apatic, superficialitatea, mediocritatea, defetismul, anistorismul, religiozitatea formală, contemplația domoală, autodisprețul, îndărătnicia improductivă – Mircea Vulcănescu se entuziasma de mulțimea calităților ce configura firea românească.” Criticul scrie despre Mircea Vulcănescu: „Filosofia sa pendulează între Blaga și Cioran, dar, firește, gânditorul operează cu alte temeuri și întemeieri. Ideea blagiană a *spațiului mioritic* este epurată de implicatul psihanalitic, de epistemologia misterului și de nevralgiile *boicotului istoric* și convertită în postulatul *ispitei dacice*, iar defectele inventariate cu atâta acribie de Cioran sunt transgresate în planul istoriei, în subtilitățile limbajului și ale modului românesc de rostire. Lucrarea sa *Dimensiunea românească a existenței* chiar a fost dedicată lui Cioran și concepută ca o replică la *Schimbarea la față a României*.” ■ *Cronică literară*: în *Baladele Chujului goliardic* Razvan Voncu comentează volumul de poezie *E*

toamnă nebun de frumoasă la Cluj al lui Horia Bădescu: „În acest volum, multe s-au schimbat în poetica lui Horia Bădescu, așa cum o știam noi, din volume programatice ca *Marile eleusii* (1971). *E toamnă nebun de frumoasă la Cluj* are note comune cu ciclurile de balade din volumele *Cântece de viscol* (1976), *Ascunsa trudă* (1979) și *Starea bizantină* (1983), cu deosebirea că acum *spleen*-ul rememorării este spulberat de vigoarea cântecului goliardic al tinereții.” Criticul consideră că este: „Un ciclu al lui, amintind de [...] Nichita Stănescu din *Cântece la drumul mare*, este cel dedicat unui mitic Mongolu’ și crâșmei acestuia: *Balada crâșmei lui Mongolu’*, *Balada gureșei coquette*, *Balada galeșelor boloboace*, *Balada preafrumoaselor roșcate*, *Balada vechilor scripturi*, ciclu încheiat contrapunctic cu o *Elegie pentru Mongolu’*. *La Mongolu*, evident, este nu cârciuma – prozaică și tristă, bănuiesc, ca orice cârciumă –, ci *vârsta* la care poetul o frecventa. O vârstă în care romantismul studențesc, de factură septentrională (vezi *Baladă gotică*), merge mană în mână cu frenezia mediteraneeană a cartierului latin (din *Balada galeșelor boloboace*) și cu *haiducia* moldo-valahă (de regăsit în *Elegie pentru Mongolu’*). Toate, retrăite liric împreună cu formulele lor poetice specifice. E splendidă și erotica lui Horia Bădescu din acest volum.” ■ La rubrica sa *Coasta lui Apollo* Aura Christi publică *Dostoievski – Nietzsche. Elogiul suferinței*. „*Jocul din Dincolo de bine și de rău*”. În opinia sa „autorul volumului *Dincolo de bine și de rău* se află foarte departe de ceea ce se numește *ateism*, adică de ceea ce dicționarele atestă ca fiind absoluta «negare a existenței lui Dumnezeu și a oricărei divinități; concepție care se bazează pe această negare», «concepție materialistă care respinge religia, credința în supranatural și existența oricărei divinități, a miracolelor și a vieții de apoi». Atât Nietzsche, cât și Dostoievski, neîndoielnic, critică, înainte de toate, creștinismul instituționalizat, creștinismul înghețat în dogma mortifiantă, castratoare.” ■ *Profil*: Adrian Dinu Rachieru semnează textul *Ion Gheorghe sau căderea în timp*: „Este corect să recunoaștem că interesul acestei poezii nu stă în primul rând în lirism. Preeminența construcției ideatice asupra lirismului este vizibilă în concepție, irigând rețeaua conceptuală a materiei poetice; cu insașietate analogică, Ion Gheorghe creează – reconstituind – o limbă și o mitologie.” ■ La *Pagina 12*: Bedros Horasangian publică *Un premiu Nobel pentru România (II)* însoțit de un PS din care cităm: „La rugămintea Domnului acad. Nicolae Breban, aducem cuvenitele precizări legate de vizita unei delegații franceze conduse de acad. Eugen Simion la Cotroceni. Din formularea noastră într-o limbă română încâlcită – bunicul ovanez vorbea cam așa, noi naut cumparam, cafe vindem, negustor cistit estem – ar fi reieșit că dl acad. Simion ar fi fost decorat de Președintele României cu acel prilej. Eroare. Pentru care ne cerem scuze. Și precizăm că oaspeților francezi li s-au dat decorații românești, dl acad. Eugen Simion a dăruit un set din *În căutarea timpului pierdut*, opera capitală a lui Marcel Proust, onor Președintelui României. Asta a fost tot, dincolo de salamalecurile și bezelele schimbate de ambele părți. Ne-a atras atenția doar inadecvarea cadoului și atât.” ■ *Pe cont propriu*: Liviu Ioan

Stoiciu abordează volumul *Imagini de pe strada Kanta* (Editura Tracus arte) sub titlul *Danilov, pe creastă*: „Danilov n-are precursori, el crește la bursa valorilor, pariază pe o dimensiune de permanențe, e un spirit meditativ, e cel mai important poet în mistică, el vestește poezia nouă, care recuperează lirismul, enigmaticul, e un poet la care țin... Vorbe mari, care l-au încărcat la maximum pe Nichita – a doua zi având să plece de la Iași la Chișinău, să primească și acolo onoruri. Danilov e urcat pe cea mai de sus creastă, să aibă mare grijă la coborâre.” ■ La *Polemice*: Magda Ursache prezintă două categorii de autori, *Virtuozi și amatori*. Autoarea remarcă tendința spre „minimalizarea literaturii române”. Reținem: „N-aș accepta să nu mi se publice textul așa cum l-am scris: *ostalgie*, nu *nostalgie*, *s-ăți* (era vorba de rubrica lui George Pruteanu) nu *să-ți*. Unor redactori li se pare că au obligația să corijeze pe înțelesul lor. Scriu «un Ștrumf înalt cât trei mere», cu trimitere la un stalinist al urbei, și-mi apare «cât trei mese»! Scriu *antume* și-mi apare *anume*, scriu *vocea patriotului național* și-mi apare *vocea patrimoniului*. Cum tot pățitu-i priceput, mă mai gândesc dacă să trimit vreun articol unei reviste unde Boileau e scris Boileanu, Althusser cu-n *s* în minus ori Cezanne cu-n *n* în minus, Țuțea fără diacritice ori cu un *y* amestecat în Heiddeger. Oricum, însă, e de preferat corectura din ignoranță decât din crasă neglijență redacțională. Am făcut imprudența să public într-o revistă de la Dunăre, «Porto-fraco» (o pocesc intenționat, cum a făcut și «P-f» cu o cronică de-a mea la *Cărțile care ne-au făcut oameni*, Humanitas, 2010). Șoc: numele autorului, om cu carte și parte de intens capital mediatic (aparitia sa – păr buclat, ochelari, guler *rabattu* și incitantă bâlbâială – sparge sticla) era schimbat în... Mihăescu. Dan C-ul, care aduce cartea la Tv, nu-i Bebe Mihăescu, sexologul. Presupunând că aș fi greșit la culegere (dar n-a fost cazul, smintelile au apărut la trecerea de pe un computer pe altul), redactorul șef Sterian Vicol trebuia să facă necesara corecție. Altfel pot crede că nu-și citește propria revistă.” ■ *Să ne cunoaștem scriitorii*: sub titlul *Eveniment editorial major!* Stefan Borbely prezintă studiul Constantinei Raveca Buleu *Paradigma puterii în secolul al XIX-lea* (Editura Ideea europeană, București, 2011): „De la teza de doctorat despre absurd, susținută de către Nicolae Balotă sub conducerea profesorului Liviu Rusu, Facultatea de Litere din Cluj n-a mai cunoscut o lucrare de doctorat care să depășească 750 de pagini, cu mai mult de 1000 de titluri bibliografice de exigentă selecție critică, citite în România, Italia sau de pe Internet, ceea ce înseamnă, înainte de a glosa pe marginea vocației intelectuale deosebite de care dă dovadă Constantina Raveca Buleu în *Paradigma puterii în secolul al XIX-lea* (Editura Ideea Europeană, București, 2011), respect pentru temă și pentru exegeza – parcursă exhaustiv, lucid și scrupulos – care o susține. Autoarea a ales un domeniu interdisciplinar extrem de dificil de adus sub același acoperiș – reprezentările sociale, politice și cultural-literare ale Puterii în secolul al XIX-lea – și a optat pentru o metodologie pluriperspectivică, foarte suplă și adaptată rigorilor temei”. Criticul consideră că „Dincolo de faptul de a fi foarte bine scrisă, detășat, obiectiv, cu o impersonalitate științifică elegantă,

pornită din proprietatea fermă a termenilor critici, dar și cu o ironie abia mascată pe alocuri, specifică textului care-și savurează subiectul, cartea Constantinei Raveca Buleu are darul de a contraria stereotipiile uzuale asociate de perioadă”.

■ *Vizor*: Iulian Boldea scrie *Nichita Stănescu – jocul și măștile poeziei*: „Logica paradoxală a poeziei, pentru care pledează autorul, este de ordin inefabil, ea nu ascultă de nici o lege, de nici un tipar, nu se supune nici unui canon, își este suficientă sieși, din dorința de a transcrie cu cât mai multă autenticitate dinamismul viului, savoarea concretului, fiorul trăirii liminare.” Iulian Boldea citează afirmația lui Eugen Simion: „Nichita Stănescu nu-i totuși un spirit cabalistic, lirismul lui inițiativ trage spre spectacol, învârtirea pe degete a silabelor este o gimnastică frumoasă în sine”. ■ *Literatură universală*: □ La *Metamorfoze* Cătălin Ghiță comentează *Poetica figurilor orientale în poezia romantică engleză. Reprezentări ale figurilor umane (I)*: „Asia nu implică doar un teritoriu: în absența locuitorilor, spațiul nu ar suscita nici un interes. Modul în care poeții romantici își construiesc personajele exotice plasate în cadrele descrise anterior diferă de la un eu creator la altul, în funcție de instrucția culturală, de extracția socială sau de experiența practică. De pildă, cum corect observă Nigel Leask, «[l]a Shelley, ca și la Byron, celălalt este adesea figurat ca femeie (adesea orientală), care se dovedește a fi *epipsychidion* sau proiecția ideală a eului protagonistului masculin» [...] ceea ce au, până la urmă, în comun aceste variate proiecții lirice este alteritatea (uneori radicală) în raport cu tezaurul european de iconografie literară.” Articolul precizează: „Această lucrare a fost finanțată din contractul PosDru/89/1.5/s/61968, proiect strategic iD 61968 (2009), cofinanțat din fondul social european, prin Programul operațional sectorial Dezvoltarea resurselor umane 2007 – 2013.” □ Simona Drăgan comentează volumul lui Marcel Mathiot, *Jurnalul unui bătrân amant*, apărut în traducerea lui Emanoil Marcu la Editura Humanitas în 2009, intitulându-și articolul *Impresii din viața unui „bătrân amant”*. □ Rodica Grigore semnează articolul *Fernando Pessoa. Eul plural și descoperirea de sine*: „Pessoa întruchipează pentru totdeauna imaginea scriitorului retras de bună voie din lume, căutându-se pe sine în fiecare clipă a existenței și prin intermediul fiecărei pagini pe care a scris-o – chiar și fără a o fi văzut publicată în timpul vieții – dorindu-și a se impune ca o *figură inexistentă*, aflată mereu în spatele (și la adăpostul) măștilor heteronimilor săi, și, desigur, în spatele operei sale, dovadă supremă a convingerii că «literatura e mărturisirea că viața nu-i suficientă»”. ■ *Eveniment*: □ *Premiile Apler*: „În zilele de 8-10 decembrie 2011 a avut loc, la Câmpina, ediția a XIII-a a galelor APLER. Tema dezbaterii din prima zi fost *Criza mondială și industria editorială din România. soluții, deziderate*. Dezbateri. moderator: prof. univ. dr. Cristian Niculescu. vineri, 9 decembrie 2011, [...] s-a discutat despre *Decult* – proiect realizat de «FEDCR Muntenia Sud» din Fonduri europene, obiective generale și specifice în domeniul editorial din România. Dezbateri condusă de Lucia Oveză și Dan Mircea Cipariu. S-au acordat Premiile Apler pentru 2010. Juriul a fost format din prof. univ. Mircea Martin (președinte), prof.

univ. dr. Vasile Spiridon (critic literar), dr. Radu Voinescu (critic literar), dr. Dorana Coșoveanu (critic de artă). Moderatorul și prezentatorul galelor Apler: scriitorul Dan Mircea Cipariu. Câștigătorii acestei ediții sunt editura MNLR, revista «Cultura», Mircea Dumitrescu, Liviu Franga, Mihaela Albu, Gabriel Rusu. Premiul «Romul Munteanu» pentru editura anului: Editura Muzeului literaturii romane, București, director Lucian Chișu. Premiul «Revista anului»: revista «Cultura», București, director Augustin Buzura. Premiul «Graficianul anului»: Mircea Dumitrescu, pentru ilustrația volumelor editate de editura MNLR: *În curtea cu pavajul gri* de Augustin Frățilă și *Orașul cu un singur locuitor/ La ville d'un seul habitant* de Matei Vișniec, editura MNLR.” □ *Premiile Contemporanul* ■ 2011 (I) toamna 130: în acest număr nu sunt prezentate premiile, e anunțată continuarea în numărul următor. Este redată discuția din cadrul evenimentului, din care cităm o afirmație aparținând Aurei Christi: „Nu aveți, câteodată, senzația că amalgamul luxuriant al culorilor este o dovadă a existenței raiului? Ca și muzica, da, ca și mirosurile. O să revin la marele sculptor Gorduz. Opinia mea este că, în Pangratti, mai exact, în strada Pangratti, unde a fost și se mai află atelierul gorduzian – o să ne spună mai multe Silvia – a trăit și a creat un mare grec, un mare nietzschean, cu care noi toți am fost contemporani. Am scris despre el, fascinată de modul în care a lunecat spre matca originară a tiparului acela arhaic de la poalele Atenei păgâne, întoarse spre mit, spre bucuria febrilă a darului de a fi viu, de a-ți trăi plenar, clipă de clipă, existența. Acolo, în Grecia antică, înainte de Socrate și Platon, au existat câțiva mari bărbați, sculptați din tăriile granitice ale universului: Thales, Anaximandru, Heraclit, Parmenide ș.a., din care vine Nietzsche.” ■ *In memoriam Leon Volovici: Leon Volovici și planeta Israel (Planeta Israel, septembrie 2007, Editura EuroPress group)*. □ Aura Christi publică evocarea *Leon*.

• [„Convorbiri literare”, revistă fondată de „Societatea Junimea” din Iași la 1 martie 1867, nr. 1, format: A4, 200 pp., Redacția: redactor șef: Cassian Maria Spiridon, redactor șef adjunct: Dan Mănucă, secretar general de redacție: Dragoș Cojocaru, redactori: Constantin Dram, Liviu Papuc, Antonio Patraș] *Cvadratura cercului*: Irina Mavrodin publică articolul *Cioran în „Pleiades”*: „Entuziasmul meu față de reușita lui [a volumului *Cioran, Oeuvres, éditions établies, présentées et annotées* par Nicolas Cavaillès, avec la collaboration d’Aurelien Demars] este total, deși trebuie să recunosc că este însoțit totuși și de o mică/mare dezamăgire: volumul nu cuprinde cărțile scrise de Cioran în limba română. Tehnic se putea proceda în mai multe feluri, dar cel mai simplu ar fi fost să se dea textul în română și, în note, traducerea lui în franceză (în ediția *In Quarto*, apărută tot la Gallimard, textele românești au fost date în traducere franceză, fără originalul românesc). Această dezamăgire se explică prin mult mai mult decât prin simplul fapt că ediția *Pleiades* ignoră sau mai bine zis exclude o bună parte din opera lui Cioran. Nepublicându-se nimic din opera scrisă în românește de Cioran, se atestă încă o dată apartenența integrală a lui Cioran la

literatura franceză, uitându-se încă o dată parcă originile românești ale lui Cioran și faptul că el este crescut și s-a format în România și este și scriitor român. Din fericire, în prefața lui, Nicolas Cavaillès se referă cu multă precizie, în modul cel mai explicit, la faptul că omul/scriitorul Cioran sunt pe cât de francez tot pe atât de român”. ■ George Popa scrie *Luceafărul - opera non finita*: „În mod obișnuit, *Luceafărul* este considerat și comentat ca un poem definitiv încheiat [...]. Iată însă că, într-o notă de manuscris, apare intenția poetului de a modifica *Luceafărul*, mai ales «sfârșitul - cu mult înălțat à la Giordano Bruno» (ms 2257, f. 4291).” George Popa argumentează că Eminescu, pe urmele lui Giordano Bruno, aspira la „eliberarea nelimitată”: „sinele eminescian urma să părăsească ipostazele ontice experimentate în lumea polarității pământ-cer”. Autorul articolului concluzionează: „*Luceafărul* este prin excelență nu numai *opera aperta*, dar și *opera non finita*. O apropiere a *Luceafărului* se poate face de *Simfonia neterminată* a lui Franz Schubert. Această sublimă partitură dezvoltă o melodie fără sfârșit, străbătută de întrebări mereu și mereu reluate - metaforă muzicală a neliniștii metafizice de întotdeauna a spiritului omenesc. Astfel, *Luceafărul* ne poate oferi două modalități de lectură: a ignora intenția poetului de modificare a textului apărut, sau de a medita asupra enigmaticei viziuni a poemului, ascultând *Die Unvollendete Symphony*.” □ În articolul intitulat *Fiul cuvântului* Ioan Holban analizează parcursul poeziei lui Daniel Turcea: „Destinul singular al poetului curge între critica literară și teologie, între onirism și lirica sentimentului religios [...] schimbarea e radicală, oniricul, zeii păgâni sau figurile Vechiului Testament au rămas în lumea entropiei, înainte de epifanie; chiar dacă Dumitru Stăniloae aprecia, în poemele din *Epifania*, fidelitatea conținutului lor teologic ortodox și în pofida *chemării* repetate a aproapelui de a-i fi alături în credință, poezia lui Daniel Turcea nu e, totuși, una de amvon, nu e un catehism: el ajunge la Dumnezeu prin combustia launtrică a sentimentului religios care, în *Epifania*, e o *Încercare a labirintului*, o neobosită căutare a drumului, a «treptelor» cum zice poetul însuși, spre o altă Golgota unde se unesc *poezia și sacralul*. [...] Daniel Turcea se întoarce de la Ion Barbu al *Entropiei* la Eminescu al *Epifaniei*.” ■ La secțiunea *Cronică literară*: □ Cristian Livescu scrie *Lucian Strochi sau poezia din zațul bibliotecii*. Criticul găsește motivația carierei sale literare „discrete, marginale” în formatele neconvenționale în care acesta a ales să-și publice opera: „Autorul și-a selectat astfel un segment confidențial de cititori - colecționarii de curiozități bibliofile, cei care se dau în vânt după idei trăznite, ceea ce explică ecoul anemic și circulația modestă a *cărților* de acest fel [...] înclinația spre artizanal apare și în volumul dedicat *Sonetelor* (format în 4, înalt), împărțit în două secțiuni: în prima sunt orânduite cuminte cele 26 de sonete *italiene*, conduse cu rigoare și agrementul de a face cuvântul să strălucească în potrivirea cu altele, iar în partea a doua, fiecare sonet este supus unei migăloase disecții, cu note și comentarii explicative, în maniera *cărților* lui Romulus Vulpescu, dar plictisitoare, în tentă de prețiozitate narcisistă, pentru că vor neapărat să vadăască savanteria în a șlefui hieroglife de

atelier a autorului, neîncrezător în puțința cititorului de a-i pătrunde subtilitățile. Trivialul capătă pe alocuri unde ridicole”. Cristian Livescu conchide: „Dincolo de aceste efecte sau *fițe* de uimit pe cei mai slabi de înger, poezia lui Lucian Strochi oscilează între explorarea materiei lingvistice [...] și felul în care poetul se lasă vorbit, cuvântat, *de sinele lăuntric*. Din acest punct de vedere, ea descinde din poetica lui Nichita Stănescu: același mod de a teatraliza actul rostirii [...] aceeași înnoptare a cuvintelor în textualitate. Cu elemente simple, de sorginte manierista (între care nu putea lipsi oglinda), poemele se configurează ca într-un dialog monoton, incantatoriu cu spiritul infinit, fără mult imagism, dar cu obsesia cuceririi semantice a lumii”. □ Sub titlul *Demonii personajului narator* Constantin Dram analizează volumul lui Sandu Romeo Narcis *Mama nu are dreptate* și afirmă că „problema principală în aceste texte e chiar personajul-narator [...] făcându-l să dezvolte trăsături atipice exacerbate, prin modalitatea de a simți, recepta, decanta, re-investi semnele lumii curente. Pornind de aici, se poate afirma că nici nu se petrece mare lucru în prozele din acest volum, aspect speculat cu maximă inteligență, deoarece toată atenția se focalizează astfel pe personajul-narator. E un procedeu ce reprezintă un punct de forță al scriiturii lui Sandu Romeo Narcis, nuanțat cu pricepere evidentă de la un text la altul.” Constantin Dram conchide: „Credem în viitoarele cărți ale acestui autor băcăuan și în șansele sale de a se impune pe o piață tot mai greu de înțeles, de altfel”. □ Dan Mănuță abordează studiul lui Cristian Livescu *Eminescu și enigmele Caietului vienez* (Piatra Neamț, Editura Crigarux, 2011) în *Eminescu și „Caietul vienez”*: „...«conștiința ogîndirii imaginii în limbaj, după ce limbajul a făcut să fie inventată imaginea însăși». Pornind de aici, Cristian Livescu este convins că a aflat două din căile eminesciene de atac la adresa discursului poetic: una a discursului poetic public (prin versurile încredințate tiparului) și a doua, a discursului subteran (din manuscrise). El se deosebește astfel de cei mai mulți dintre exegeți, care consideră că între antume și postume există o antinomie radicală [...] și propune o interpretare mult mai nuanțată și mai verosimilă”. Dan Mănuță apreciază la Cristian Livescu „o prudență a generalizărilor care lipsește multora dintre cei care se ocupă de viața și opera lui Eminescu”. ■ *Comentarii*: □ Adrian Dinu Rachieru scrie *Marin Sorescu sau spiritul parodic*: „Parodia, negreșit, rămâne un exercițiu de critică literară (surzătoare), vestejind stiluri, ticuri și convenții. Interesat de răspunsul publicului (*feed-back*), obsesiv preocupat de a (se) comunica, poetul se va adapta din mers, propunând ingenios volume în *schimbare*. De unde și mulțimea etichetelor aplicate: neomodernist, antitraditionalist, postmodernist, experimentalist, deconstructivist etc. Oricum, distanțându-se de jocul demiurgic al congenerilor, el folosește texte anterioare (*hipo-texte*) pentru a savura, în ipostază deconstructivistă (cf. Maria-Ana Tupan, M. Ene), *mimo-texte* pe suport parodic. [...] taciturnul și timidul Sorescu brusca, trecând granița antipoeziei, tabieturile de percepție. Curios, întrebător (neavând timp de răspunsuri), inventiv și derutant, spiritul sorescian nu iubea fixismul/ fixarea, iubea comunicarea,

cultiva dialogul complice, prezidat tiranic de *voința efectului* (poanta) [...]. Insolit, paradoxal, inventiv și aluziv, Marin Sorescu n-a agreat *stilul înalt*. Dar sub coaja ludică, în pofida oboselii și repetiției, el se auto-parodiază, descoperindu-ne mereu, sub alte fețe, *fondul grav*.” □ Sub titlul *Caietele de la Putna. Fertilitatea mitului* Daniela Petroșel consemnează subiectele abordate în cadrul colocviului în memoria acad. Zoe Dumitrescu-Bușulenga, care a avut loc în perioada 25-28 august 2010, precizând că „parte din comunicările de la acest colocviu, dar și discuțiile pe marginea lucrărilor au fost publicate în numărul 4/ 2011 al *Caietelor de la Putna. Fertilitatea mitului* (Editura Nicodim Caligraful, Mănăstirea Putna).” □ Emanuela Ilie publică articolul intitulat *Vestitorii lui Dinu Pillat. Psihologii și „dileme de orientare”*. Reținem: „Departate de a intenționa să transfigureze apologetic ideologia legionară, *Așteptând ceasul de apoi* are o cu totul altă miză narativă. Scriitorul reliefează nu istoria efectivă, calitățile și avantajele adeziunii la mișcarea legionară [...], ci psihologia primilor și a celor mai fanatici dintre reprezentanții ei. [...] Mare amator al prozei dostoevskiene - studiul său despre implicațiile acesteia asupra literaturii noastre (*Dostoevski în conștiința literară românească*, Editura Cartea românească, 1976) a rămas, până astăzi, unul de referință - Dinu Pillat a intenționat de bună seamă să realizeze un roman psihologic după model rusesc. Doar în aparență, prin urmare, trama este tributară unui alt model epic, pe care autorul îl cunoștea, la data scrierii romanului, prea bine: în 1947, așadar cu numai un an înainte, el își susținuse studiile doctorale cu teza *Romanul de senzație în literatura română din a doua jumătate a secolului al XIX-lea*”. Emanuela Ilie invocă drept argument „insistența cu care naratorul revine și reinterpretează faptele, atât pe cele din ordinea banalului, cât și pe cele din registrul senzaționalului, racordându-le la matca psihologicului.” □ Șerban Axinte analizează *Ambiguitatea soluției epice* în romanul *Vizuina* al lui Norman Manea, argumentând că „Romanul *Vizuina* este o sinteză a celor mai importante particularități ale scrisului autorului [...]. Sunt menținute intacte calitățile și defectele întregii opere. [...] Marile reușite rămân cele de ordin stilistic. Fraza e aproape poetică, în sensul expresivității, clară și percutantă. Formulările par inedite, fără a fi însă artificiale, forțate.” În opinia lui Șerban Axinte „Personajul lui Norman Manea este o convenție. Nu e un individ viu, ci o gândire [...] Eroii *Vizuinei* pot fi confundați ușor, Nu sunt suficient individualizați, tot așa cum apare uneori ambiguă și fragilă soluția epică. [...] Există o indisponibilitate vizibilă pentru construcția amplă. [...] prin ficțiune se poate ajunge la biografie. La o biografie mai adevărată decât cea explicit afirmată.” Criticul consideră că în *Vizuina* „nu există suportul narativ care să pună mai bine în valoare Ideea” și concluzionează că „romanul *Vizuina* al lui Norman Manea este mai mult un eseu [...] și, privit la microscop, un poem tulburător. Dar minusurile destul de vizibile din zona artei narrative sabotează scrierea, o fac mai puțin atractivă, mai puțin digerabilă.” □ În *Idei și umbre* Adrian G. Romila afirmă: „*Umbre pe pânza vremii* ([Ioan Stanomir, Editura] Humanitas, 2011) adună scurte eseuri, interdisciplinare ca metodă și

compozite ca tematică [...] dar cu remarcabil impact receptiv [...] îmi pare că în *Patriotism și solitudine*, în *Conservatorismul românesc – câteva notații fugare* și în *Gradualism și prudență*: un argument junimist pentru viitor rezidă armătura ideologică cea mai importantă a cărții lui Stanomir. [...] Mozaicată în aspectele și discursurile sale dar programatică în fond, eseistica acestui volum se constituie într-un adaos valoros, încă unul, așa zice, în scrisul și atitudinea publică a autorului.” □ Antonio Patraș scrie *Prin labirintul dosarelor, pe urmele lui Ion D. Sârbu*: „Dacă jurnalul și corespondența sunt astăzi considerate unanim drept cele mai izbutite opere ale lui Ion D. Sârbu, oare constatarea aceasta nu pune la îndoială, indirect, valoarea propriu-zis estetică a literaturii lui? Într-un fel, da. Numai că asemenea grilă de lectură, îngust estetizantă, se vedește total inadecvată în cazul de față. [...] Admirabil rămâne totuși faptul că această sinceritate nu o împiedică să fie și de o expresivitate stilistică uimitoare și de o complexă substanță intelectuală, autorul îmbinând într-o formulă unică proza de idei cu confesiunea, notația de jurnal cu ficțiunea autobiografică, aforismul cu speculația estetică.” Antonio Patraș consideră că „Nu-i de mirare că tocmai un cercetător pasionat și competent precum Clara Mareș, care s-a ocupat anterior și de dosarul lui Steinhardt, și-a asumat dificila sarcină de a pune lucrurile la punct și în cazul lui Sârbu (un spirit afin), restituind până în cele mai mici detalii, în volumul apărut recent la Editura Curtea Veche (Clara Mareș, *Zidul de sticlă. Ion D. Sârbu în arhivele Securității*, 2011), dramaticul itinerariu biografic. Autoarea nu se mulțumește doar să descrie, neutru, voluminosul dosar de la CNSAS [...] ci sintetizează informația, adesea prolixă și insignifiantă, interpretând-o inteligent, cu intenția mărturisită de a-i pătrunde sensul ascuns și de a traduce cât mai exact enigmaticul mesaj vehiculat de limba de lemn a rapoartelor. [...] Cercetătoarea dovedește, pe lângă competențele specifice propriei profesii, și o bună pregătire de critic și istoric literar [...] ceea ce-i permite să facă numeroase conexiuni și să integreze rezultatele investigației istoriografice într-un context mai larg [...] mai presus de orice, trebuie apreciat că autoarea a realizat cea mai bine documentată biografie dintre cele consacrate, până acum, lui Ion D. Sârbu, suplinind verigile lipsă cu ajutorul intuiției și a unei logici deductive fără cusur.” □ În *Reevaluarea lui Eminescu* Radu Voinescu analizează *Codul lui Eminescu* de Felix Nicolau (Editura Victor, București, 2010): „Stilul lui, de un dinamism foarte proaspăt, se vedește și aici, în acest studiu, care e departe de orice crispă didacticistă. De altfel [...] titulatura de curs e adoptată și pentru a-l dispensa pe autor de sicitatea academistă a unor astfel de întreprinderi, permițându-i o libertate mai mare a ideaticii, volute care țin și de sprinteneala ideilor, dar și de o scriitură bine temperată, în ciuda ritmului și a asociațiilor de tot felul [...] care furnizează cititorului cascade de idei, pe cele mai diverse tonalități și din cele mai variate arii ale hermeneuticii [...] foarte provocatoare prin tot ceea ce aduce în discuție, de altfel, dincolo de o anumită cuminenție, care o caracterizează de la început până la sfârșit. [...] Descumpănește foarte mult însă faptul că un critic atât de citit, un erudit precoce [...] nu stăpânește

defel tehnice redactării unui discurs științific. [...] Rescrisă pe alocuri, acolo unde face exces de retorică, pieptănată un pic, remaniată din temelii la capitolul note și mențiuni bibliografice, și neapărat publicată la o editură cu mai multă vizibilitate, eventual și cu un titlu potrivit, cartea aceasta va deveni un reper al noii școli în interpretarea operei lui Eminescu.” □ Gellu Dorian scrie *Răzvan Buzilă – „Respirații din reclame”*: „Pe Răzvan Buzilă îl recunoști imediat, timbrul poeziei lui vine din el, nu din afară. Un debut mai mult decât remarcabil, deosebit, de primă linie.” ■ *Interviu*: □ „Profesorul Nae Ionescu o descoperise pe Alice Botez” - Elvira Sorohan în dialog cu Gena Geamănu. Reținem: „Ea știa, și sărbătorea astfel, uluitoarea posibilitate de a ajunge la un *tu* fără riscul de a fi confundat cu *povestea* ta. [...] Ne întâlneam în intensitatea trăirii care depășea luxul metafizic ridicând banalul până la tragic. Ne uea imposibilitatea odihnirii în precar. [...] Alice era prezentă în orice întâlnire și te făcea capabil de prezență și receptiv la dorul tău de O prezență mai mare pe care acum o pot numi... Când rămâneam singure îmi spunea că «oamenii sunt atât de singuri» încât merită să le dai atenția de care au nevoie ca să ajungă la conștiința lui «sunt». [...] Uneori susținea cu argumente și dovezi culturale erudite, puncte de vedere care nu-i aparțineau. Când o întrebam de ce face asta îmi spunea «pentru că avem nevoie să nu uităm că lucrurile stau cu totul și cu totul altfel, indiferent de ce am crede sau am spune noi la un moment dat». Și se bucura că mie poate să-mi spună asta fără să «mă sperie» pentru că «încă nu mă înțepenisem în repere substanțiale».” Despre felul în care se raporta Alice Botez la Nae Ionescu Gena Geamănu afirmă: „Profesorul Nae era prezent și când nu era evocat ca unul ce făcea parte din «neamul» ei plecat Dincolo. El o trezise, sau mai bine zis o încurajase să rămână și să crească în dimensiunea spirituală a ființei sale. Îi trăia și mărturisea prezența ca pe o moștenire topită în propria-i dimensiune metafizică. Nu făcea din el, ca din nimeni dintre ai săi, un personaj, dar îl puteai recunoaște oricând așa cum recunoști în trăsăturile fizionomiei cuiva asemănarea cu părinții. [...] Eu cred că Alice l-a onorat pe Profesor într-o dimensiune pe care acesta o stimula în discipolii săi dar pe care, personal, n-a avut timp s-o dezvăluie. E vorba de dimensiunea personală a unei Spiritualități care se cere mereu și mereu întrupată în cotidian, oricare ar fi urgiile istoriei.” Gena Geamănu istorisește: „În ultimele zile petrecute în casa din Uranus, Alice a fost vizitată și păzită de buldozerul aflat lângă treptele casei, singura rămasă în picioare, de mulți prieteni, sau nou sosiți acolo din lumea literară. Așa mi-i amintesc pe Mircea Cărtărescu și Florin Iaru, care au ajutat la împachetat și se luptau efectiv cu buldozerul. Pe Florin Iaru îl rețin cu recunoștință mai ales pentru fotografiile pe care i le-a făcut Alicei în zilele acelea. [...] Nu cred că Alice *se refugia* în creație. Cred că *se arăta* pe sine. Și dacă n-ar fi venit comunismul Alice ar fi folosit o modalitate de exprimare de sine care putea să pară tot ascundere. Alice era o forță amețitoare în cel mai fragil și delicat vas existențial. De aici un mare respect pentru fragilitatea interlocutorului. De aici refuzul unui discurs filozofic capabil să te oprească din drumul tău. Ea a crezut că romanul

era ultima formă de discurs metafizic, edificator, posibil în vremea aceea.” □ „*Noi am stat sub semnul livrescului, al lecturii, al recuperării formidabile în plan cultural*”: dialog cu poetul Nicolae Turtureanu realizat de Grigore Ilisei. Autorul consideră mai puțin reprezentativă generația biologică, important fiind „momentul intrării în literatură”: „Din acest punct de vedere, când am debutat noi și am beneficiat de acea relativă deschidere, această generație a noastră, promoție, probabil nu întâmplător, a fost numită, calificată, drept o generație livrescă. Noi am stat sub semnul livrescului, al lecturii, al recuperării formidabile în plan cultural. Mă refer atât la lecturile din literatura română, care ne lipsiseră până atunci, cât mai ales la cele din literatura universală, inaccesibile mult timp pentru noi. Sigur că ni se îngăduise citirea literaturii clasice, mari, dar anumite școli de poezie, de proză, de critică, au pătruns exact atunci, prin anii '66-'70. Acestea i-au influențat decisiv, zic eu, pe tinerii scriitor ai momentului, care au venit cu un alt discurs literar decât cel precedent.” ■ La secțiunea *Istorie literară*: □ Petru Zugun publică *M. Eminescu – „poetul național”, nu scriitor xenofob, antisemit și rasist. Argumentare lingvistică și stilistică*. Reținem din argumentele invocate: „1. Poziționarea toponimelor (reale) din Doină [...] Eminescu se referă la zone limitate și limitrofe, nu la întreg teritoriul României, și la o parțială, artificială, pripită și impusă sporire demografică alogenă.” „3. Forma nearticulată («bulgăroi» și «grecotei»)”. □ În *Cartea unei vieți (II)* Adrian Voica analizează *Personalitatea Literaturii Române* de Const. Ciopraga: „Partea a doua a cărții, intitulată *Câteva rezonanțe*, este și cea mai importantă [...] menționăm capacitatea selectivă a criticului, sobrietatea arhitectonică a studiului, precum și severa selectare a materialului.” □ Constantin Parascan este prezent cu textul *Istoria Muzeului Literaturii Române Iași sau o viață de muzeografașă cum a fost (XX)*. ■ *Istorie*: □ Liviu Papuc semnează articolul *State Dragomir și Eminescu*. □ Gheorghe I. Florescu publică *Botoșanii și N. Iorga. N. Iorga și Botoșanii*. ■ La categoria *Literatură universală*: □ Versuri de Carolyn Mary Kleefeld în traducerea Olimpiei Iacob. □ *Itinerarii tigulieni (I)* de Massimo Bacigalupo, traducere de Roxana Bârsanu. □ Marius Chelaru publică eseu *Poezia, „această melancolie atât de personală”*. □ În *Biografia unui scriitor global (III)* Constantin Coroiu comentează volumul *Gabriel Garcia Marquez. O viață* al lui Gerald Martin. □ Sub titlul *Un capital de simpatie (II)* Maria Carpov abordează volumul semnat de Mirel Bran și Frank Hamel, *Bucarest. Le dégel*, Paris, Éditions Autrement, coll. „Villes en mouvement”, 2006. □ În *Moda romanului cu simbol sub pecetea tainei* Elvira Sorohan afirmă despre romanul *Sanctus* de Simon Toyne: „Este atât de bine construit încât oricât de inițiat ai fi în schemele romanelor polițiste, nu poți prevedea nimic din ceea ce urmează.” ■ *Eseu*: □ Mircea Platon semnează *Putzi*. □ Anton Adămuț publică „*E și greu râului să învețe arta pietrei*”. □ Marius Ghica scrie *Despre iubire (XVIII)*. □ Carmelia Leonte publică *Golem e vinovat*. ■ *Cartea de etnologie*: Petru Ursache publică articolul *Drumul crucii - drumul pâinii*. ■ *Cartea de filosofie*: Florin Crășmăreanu scrie *Francisco Suarez și metamorfoza*

metafizicii (I). ■ La *Consemnări* Radu Cange publică articolul *Gândind la Eminescu*. ■ În *oglinda destinului*: Basarab Nicolescu semnează textul *Strania dimensiune a patra* (traducere din limba franceză de Simona Modreanu). ■ *Pagini de jurnal* de Nicolae Stroescu Stănișoară. ■ Alexandru Zub publică articolul *Dan Puric: elogiul demnității colective* în care analizează volumul *Fii demn!* (2011): „Formulări memorabile, de tip aforistic, atestă din nou calități scriitoricești, prezente mai peste tot în volum.” ■ La *Atitudini* Cassian Maria Spiridon publică articolul *Eminescu și monarhia constituțională*. ■ *Consemnări junimiste*: Virgil Nemoianu scrie *Cum am devenit republican*. ■ *Premiul național de poezie „Mihai Eminescu” pe anul 2011: Opera Omnia (ediția a XXI-a)*: Ion Mircea; *Opera Prima* (ediția a XIV-a): ex-aequo Andrei Dosa pentru *Când va veni ceea ce este desăvârșit* și Crista Bilciu pentru *Poema desnuda*. ■ *In memoriam Eugen B. Marian*. ■ Valentin Talpalaru scrie *Presa Revistelor*. ■ Nicolae Sava răspunde corespondenților în *Curier de ambele sexe*.

● [„Dilemateca”, nr. 1 (68), revistă de cultură specializată în analiza aparițiilor de carte și a lecturii, cu aceeași echipă redacțională a săptămânalului „Dilema veche”, apare lunar, în ultima vineri a lunii, anul VII, format: A 4, 78 pp; redacția: Mircea Vasilescu (senior editor), Simona Sora (editor coordonator), Marius Chivu (editor coordonator), Claudiu Contantinescu (editor coordonator), Matei Martin (editor coordonator), Matei Pleșu (secretar general de redacție), Radu Cosașu, Cristian Ghinea, Stela Giurgeanu, Andrei Manolescu, Ruxandra Tudor, Adina Popescu, Iaromira Popovici, Ana Maria Sandu, Luiza Vasiliu] În *Editorialul* intitulat *Ce se pierde* Mircea Vasilescu pune problema viitorului volumelor de corespondență a scriitorilor contemporani, în epoca în care comunicarea are loc digital. Dacă email-urile pot într-adevăr fi adunate asemeni scrisorilor, Mircea Vasilescu semnalează însă situația altor manifestări, a comentariilor pe facebook, a SMS-urilor etc., dat fiind că acestea pot să se piardă sau chiar să fie șterse de autor. ■ *Info: O țară inventată: 4 întrebări pentru Oana Ursache, lector la Universitatea din Granada*. ■ *Dosar Literatură pentru copii între aventură și rezistență*: □ Adela Rogojanu scrie *O literatură a „rezistenței”*? □ Adina Popescu semnează *O aventură pe cont propriu*. ■ La secțiunea *Literatură*: □ Gabriela Gheorghioșor recenzează volumul *Divina tragedie* (Editura Brumar, 2011) al Medeei Iancu sub titlul *Păpușa cu cheiță*. □ În *Poeme de firmă* Paul Cernat abordează volumul *Marfă reîncărcată* (Editura Brumar, 2011) semnat de Dan Mircea Cipariu, Florin Dumitrescu, Sorin Gherguț, Dan Pleșa și Bogdan O. Popescu. □ Alexander Baumgarten analizează *Imperiul comunicării: corp, imagine și relaționare* (Editura Idea Print, 2011) sub titlul *Frații mai vechi*. □ Bogdan Murgescu abordează studiul lui Lucian Boia *Capcanele istoriei. Elita intelectuală românească între 1930 și 1950* (Editura Humanitas, 2011) în *Elita intelectuală sub vremi*. □ Sub titlul *Plăcere* Luiza Vasiliu scrie despre *Litera din scrisoarea misterioasă* al lui Alex Leo Șerban, traducere de Antoaneta Ralian, Editura Polirom, 2011. ■ La *Literatură universală*:

□ *Splendori ecvestre*: Alexandru Budac recenzează volumul lui Cormac McCarthy *Căluții mei, căluți frumoși*, apărut la Editura Polirom în 2011 în traducerea Iuliei Gorzo. □ Elena Crașovan comentează romanul *Până la căderea nopții* de Michael Cunningham (traducere de Rareș Moldova, Editura Polirom, 2011) sub titlul *Crize de conștiință în gamă minoră*. □ În articolul *Zeita din Manhattan* Codrin Liviu Cuțitaru abordează *Mic dejun la Tiffany* de Truman Capote (traducere de Constantin Popescu, Editura Polirom, 2011). □ În *Cartea neagră a copilăriei* Gabriela Glăvan scrie despre volumul lui J.M. Coetzee *Copilărie Scene de viață provincială*, apărut în traducerea Irinei Horea, în Colecția „Raftul Denisei”, Editura Humanitas Fiction, 2011. □ Dragoș Zetu abordează *Adevărata viață a lui Sebastian Knight* de Vladimir Nabokov (traducere de Anca Băicoianu, Colecția „Biblioteca Polirom, Editura Polirom, 2011) sub titlul *O (auto)biografie ficțională*. □ *SF: Gardul și leopardul, varianta turcească*: Michael Haulică analizează volumul *Destina* al lui Mine G. Kirikkanat, apărut în traducerea Dianei Crupenschi, în Colecția „Globus”, Editura Univers, 2011. ■ Interviu cu Pierre Assouline realizat de Matei Martin. □ *Guillermo Cabrera Infante - O poveste fără sfârșit: Interviu cu Miriam Gomez de Cabrera Infante* realizat de Liliana Pleșa Iacob. ■ La rubrica sa *Cărți de plastic* Ioana Bot comentează volumul semnat de Ignatie Monahul *Buna cuviință în educația creștină a copiilor* (Editura Andreas Print) considerându-l un *Manual creștin ortodox de bătut copii*. ■ *Poem de César Vallejo* (din volumul *Poeme umane. Poeme în proză*, traducere din limba spaniolă de Constantin Abăluță, Editura Paralela 45, 2011). ■ *Anchetă: Vă tentează să (mai) scrieți cărți pentru copii?* Răspund Radu Pavel Gheo, Călin-Andrei Mihăilescu, Ioana Nicolaie, Veronica D. Niculescu, Cosmin Perța, Adina Rosetti, Robert Șerban, Radu Vancu, Daniel Vighi. ■ La rubrica sa *Portrete interioare* Ion Vianu scrie *La ce servește cultura?*: „«Cultura îmblânzește moravurile», am afirmat acum câțva timp. Este adevărat?” Citind cele două cărți ale istoricului britanic Simon Sebag Montefiore *Tineretea lui Stalin* și *Țarul Roșu* Ion Vianu conchide: „Nu, cultura nu îmblânzește moravurile. [...] Îndrăznesc să formulez o ipoteză: inteligența extrage din cultură ceea ce îi convine.” ■ *Avanpremieră: Detectivii sălbatici* de Roberto Bulano, traducere de Dan Munteanu Colán.

● **[„Lucefărul de dimineață”, nr. 1 (1019), format A3, 24 pp., lunar de cultură al Uniunii Scriitorilor din România, redactor-șef: Dan Cristea, redacția: Horia Gârbea (secretar general de redacție), Bogdan Ghiu, Sorin Lavric, Iolanda Malamen, colegiu editorial: Radu F. Alexandru, Gabriel Chifu, Livius Ciocârlie, Traian T. Coșovei, D. R. Popescu, Mihai Șora, Cornel Ungureanu]** *Cronica literară*: □ Dan Cristea comentează volumul lui Gabriel Chifu *Însemnări din ținutul misterios* (Editura Cartea Românească, 2011) sub titlul *Fragmentarea ființei și nostalgia întregului*, în opinia sa poemul *Mă-îmbăt de această viziune* „merită a fi citat în întregime pentru toate lămuririle pe care le poate aduce în ce privește intențiile și angajările existențiale ale poetului [...] marea temă a versurilor lui Chifu este relația cu sine însuși. Poetul încearcă [...]

să se gândească deopotrivă ca subiect și ca obiect”. Dan Cristea definește stilul versurilor din acest volum drept „repetitiv, revenind și înaintând aproape imperceptibil, făcând apel la rafinament și subtilitate, schimbând ușor perspectivele”.

■ La secțiunea *Caiet critic*: □ Sub titlul *Autenticitate veche și nouă* Felix Nicolau analizează *Tovarăși de cameră. Student la Chișinău. Rockman* (Editura Cartea Românească, 2011) al lui Mihail Vakulovski: „Autorul vrea să redea la modul autentic viața de căminiști, plecând de aici, să facă portretul unei mini-epoci istorice. Ceea ce reușește foarte bine, deși narațiunea se împleticește adesea în divagații hăis-cea care anulează suspansul. [...] Narând nespectaculos multe fapte spectaculoase, Mihai [sic!] Vakulovski întrebuițează, pe alocuri, strategia de teoretizare a suspansului, așa cum era ea pusă la treabă de optzeciști Adriana Babeți, Mircea Nedelciu și Mircea Mihăieș în *Femeia în roșu*.” Felix Nicolau conchide: „*Tovarăși de cameră. Student la Chișinău. Rockman* va persista ca un interesant și autentic document de epocă și de locație. Sau nu, cum ar încheia Bogdan Crețu...” □ În articolul intitulat *Intellectualii români în capcanele a douăzeci de ani* Adrian G. Romila abordează volumul lui Lucian Boia *Capcanele istoriei. Elita intelectuală românească între 1930 și 1950* (Editura Humanitas, 2011). Reținem: „autorul concluzionează că intelectualul nu gândește mai corect decât ceilalți muritori și nu se orientează mai bine în mersul evenimentelor. Dimpotrivă, e în dezacord cu evoluțiile firești, reale, și cu bunul-simț pentru că e mai înclinat spre judecăți abstracte, spre atitudini excesive și spre utopii. Intelectualul nu e un om liber, ci, adesea, dependent profesional de Putere, fascinat sau protejat de ea.” □ Radu Voinescu analizează *Insula Pescărușilor* (Eagle Publishing House, colecția „Eagle MassMasters - Science Fiction”, București, 2011) de Mircea Liviu Goga sub titlul *Insula fiecăruia*. Dincolo de interesul pe care romanul are potențialul să-l stârnească în rândul cititorilor de SF, criticul remarcă: „Dacă e să ne mai referim, măcar fugitiv, la cititorul de literatură mare, unul dintre pretextele culturale ale cărții - extrem de ambițioase, de altfel - îl constituie personajele Pașadia, Pantazi și Pirgu din *Craii de Curtea Veche*”. Radu Voinescu afirmă în încheiere: „Un critic psihanalist ar exploata copios elementul refugiului și configurația lui, atât din punctul de vedere al personajului, cât și al autorului, dar mai ales al receptorului. Nu este, însă, o mare parte din literatura de anticipație o expresie a unor fantasme ale regăsirii de sine?” □ În articolul *Veghe în lanul literaturii* Daniela Firescu abordează studiul Gabrielei Gheorghisor *Mircea Horia Simionescu - Dezvrăjirea și fetișizarea literaturii* (Colecția Aula Magna, prefată de Eugen Negrici, Editura Muzeul Literaturii Române, București, 2011): „Intenția monografiei nu este [...] de clasificare sterilă, de disciplinare a dezordinii, așa că într-o mobilizare creativă și dezvoltând intuiția subtilă a relației dintre «semnul onomastic prin extindere și semnul lingvistic, în genere și în referentul său» se precizează o temă distinctă a variațiilor asimilabilă prin evoluția ei capricioasă, neregulată, unui pattern muzical tipic barocului - arta muzicală prin excelență - și stabilind ca iradiere esențială creația lui Johann Sebastian Bach,

Concertele Brandenburgice - întrupare auditivă a inefabilului - sunt transportate literar într-o ilustrare a strategiilor de «proliferare textuală sau o demonstrație a modului în care este posibil să dezvălui din finit - tema germene, cu forță activă - infinitul - creșterea continuă, prin multiplicarea ocurențelor». Barochismul lui Mircea Horia Simionescu este identificat și în «trespassing-ul» în teritoriul picturii împrumutând manierismul, bogăția, colorismul rafinat și ambiguu». În opinia Danielei Firescu „Eficacitatea demersului critic este măsurabilă în bogăția de semnificații, asociații, revelații provocate de întromisiunea în atelierul de creație, în labirintul metatextual în care autorul se complăce întru «revizuirea/regândirea modului de a concepe literatura»”. □ Horia Gârbea comentează *Însemnări din ținutul misterios* (Editura Cartea Românească, 2011) de Gabriel Chifu sub titlul *Înșirarea din trup*, remarcând „bogăția de sensuri și varietatea poemelor cuvântul care apare cel mai des în acest volum [...] este *trup*” și atrage atenția asupra asocierii strânse dintre eros și thanatos. Concluzia sa: „O construcție profundă și originală, creatoare de catharsis”. □ În *Fructe uscate și de mare* Vasile Spiridon abordează volumul lui Corneliu Antoniu *Strada Portului* (Iași, Editura Tipo Moldova, 2011): „Pe poet nu-l tentează meditațiile abisale și nici exhibările retorice, ci o hotărâtă reducere la simplitatea exprimării sufletului vechi al ființelor și lucrurilor [...]. Simbolismul epidermic al apelor fluviale/ pluviale evoluează către unul mai adânc, senzorial-vizionar, în care se instaurează somnul, iar visul acvatic devine receptacol al viului”. □ Ana Dobre scrie *Ștefan Mitroi și ficțiunea unei lumi desacralizate* abordând volumul *Dacă Dumnezeu ar muri* (Editura Detectiv Literar, 2011). În opinia sa, autorul ilustrează excepția și excepționalismul, sub toate formele: „Noul roman este o sinteză a gândirii epico-filozofice a scriitorului [...] caracterul ezoteric al romanului îl distanțează de Umberto Eco [...] propensiunea spre metafizica vieții, spre spiritualitatea ei profundă [...] senzaționalul este bine dozat pentru a întreține tensiunea narativă și suspansul, pentru a facilita receptarea mesajului. [...] Ștefan Mitroi știe să pună proza la temperatura marilor idei care îl țin în compania marilor scriitori Dostoievski, José Saramago, Umberto Eco, Albert Camus”. Ana Dobre afirmă: „Există prejudecata că un scriitor este autorul unei singure cărți și că în toate celelalte pe care le scrie nu face decât să se repete. Schimbându-și instrumentele și tehnica epicii, Ștefan Mitroi dezmente această prejudecată. Cu fiecare carte pe care o scrie, el sondează și descoperă părți, locuri necunoscute ale personalității sale creatoare”. □ În *Discuții interminabile despre iubire* Adela Vlad comentează romanul lui Daniel Dincă *Septembrie, uneori...*: „Autorul creează un caz care să-i permită nesfârșite perorații despre iubire, demonetizează exact sentimentul căruia se străduise să îi dedice un imn. [...] Eroii sunt prea preocupați să-și teoretizeze sentimentele, aproape că nu mai au timp să le și trăiască. [...] Daniel Dincă are în mod evident, o predilecție condamnată pentru exprimările prețioase [...] personajele sale au o sintaxa nefirească. [...] Probabil că lipsa de consistență a personajelor vine din faptul că autorul nu le poate imprima trăsături distinctive,

amănuntul care să le individualizeze lipsește.” □ Sub titlul *Cuvintele și exilul* Nicolae Coande analizează *Cuvinte din exil* de Norman Manea și Hannes Stein. □ În articolul *Toamnă tonică* Gabriela Gheorghisior abordează volumul lui Radu Paraschivescu *Toamna decanei. Convorbiri cu Antoaneta Ralian*. În opinia sa acesta „intră în categoria gesturilor *reparatorii*. Pe de o parte, Radu Paraschivescu mărturisește că vrea să completeze un *laudatio* de acum câțiva ani (din revista «România literară») în care omisese să vorbească despre omul Antoaneta Ralian. Pe de altă parte, cartea aduce maestrul din umbră al ceremoniei recreative a literaturii, traducătorul (unul extraordinar în acest caz), în ipostaza de *personaj* principal. [...] Istorisirea memorialistică este însă una de roman (post)modern, în puzzle, fiindcă întrebările intervievatorului navetează permanent între trecut și prezent [...]. Tehnica spargerii cronologiei ține de o strategie mai complexă a provocatorului la mărturisire, din care nu lipsesc învăluirea, distragerea atenției, insistența politicoasă, fandarea de la subiectele convenționale la cele delicate, galanteria neunsuroasă.” Nicolae Coande conchide că volumul constituie „un fermecător *îndreptar* pentru *le bel usage de l’existence*.” □ Ioan Groșan scrie despre *Confesiuni fără glorie* (Editura Tracus Arte, 2011) de Constantin Stan considerând că este *O carte-document*. ■ Mihai Gălățanu publică *eseul* intitulat *Maeștrii spirituali contemporani - „din cartea cu același nume în pregătire (titlul este provizoriu)”*, „replica, peste timp, a două cărți”: Edouard Schure, *Marii inițiați. Schiță pentru o istorie secretă a religiilor* (1899) și Paola Giovetti, *Marii inițiați ai timpului nostru. Maeștrii căii spirituale*. ■ *Invitata lunii*: Gabriela Adameșteanu publică *Accidental*. ■ *Dintre sute de catarge*: sub titlul *Un poem rătăcit în poezia celor mici: „După melci” de Ion Barbu* Roxana Din Jeler scrie „Rătăcirea poemului după melci în poezia pentru copii a început în 1921, atunci când, după o primă publicare, în luna mai, în revista *Viața Românească*, acesta a făcut obiectul unei ediții ilustrate.” Ilustrațiile aparțin lui M. Teișanu, editorul Ventura. Criticul relatează: „Ca unul care cunoștea poema dinainte, Vianu fusese nu surprins, ci de-a dreptul îngrozit de o asemenea interpretare figurativă care viza «suprafața» textului [...]. Nu era vorba deci de o simplă chestiune de gust cu privire la stilul pictorului, ci de faptul că Teișanu înțelesese poemul ca fiind pentru copii. La o lectură atentă, aflăm însă că intenția de a scoate o carte pentru copii îi aparținuse, de fapt, editorului; el stabilise destinația pe piață a plachetei”. Autoarea articolului citează însă opinia exprimată de B. Fundoianu în „Sburătorul literar” din 11 martie 1922, în articolul *Cartea de artă*, subintitulat *note pe placheta După melci de Ion Barbu, ilustrată de pictorul Teișanu*: „Fundoianu discută aici condițiile în care i se părea oportună realizarea unei ediții de lux, a unei cărți de artă [...] care să îmbine deci literatura cu artele plastice, concluzionând că ea nu este recomandată pentru prima ediție a unei cărți”. Roxana Din Jeler observă de asemenea: „Din perspectiva realizării artistice, placheta este considerată astăzi de specialiștii artelor plastice drept o «reușită excepțională în grafica de reper cultural» [...] întâlnirea cu poemul ilustrat a produs o frumoasă surpriză și pentru

comentatori ca Ioana Pârvulescu, care nu înțelegea de ce s-a supărat Ion Barbu” considerând că ilustrațiile „reflectă spiritul poemului [...] și, prin urmare, nu sunt pentru copii”. Concluzia Roxanei Din Jeler este că „amândoi comentatorii au într-o oarecare măsură dreptate: avem de-a face într-adevăr cu un volum pentru copii și acest volum este de o înaltă ținută artistică [...]. Așa se explică, probabil, de ce poetul o respingea și în același timp se mândrea cu ea”. ■ La categoria *Opinii*: Radu Aldulescu scrie *Scriitorii Purgatoriului (I)* despre concursul Nemira pentru colecția de proză *Purgatoriu* din anii ‘90. ■ Nicolae Stan publică *Malformarea sferei publice românești în comunism (II)* - Fragment din lucrarea *Incursiune în sfera publică românească. Modele europene* (Editura Eikon). Nicolae Stan consideră exagerată afirmația lui Sorin Adam Matei care „avansează ideea-scenariu a existenței unui *machiavelism* asumat ca pragmatic de către generație: prin discursul *postmodernist* european, optzeciștii ar fi adoptat o procedură sofist-victorioasă, ar fi vrut, de fapt, să-și construiască o «*identitate prooccidentală*».” ■ Proză de Emil Mladin și Alexandru Păduraru. ■ Versuri de Lucian Vasilescu, Petre Nicolae Vrâncianu, Flavia Teoc, Petruț Pârvescu, Daniela Giurculescu. ■ *In memoriam*: Mihnea Gheorghiu, Leonida Lari.

● **[„Steaua”, anul LXIII, nr. 1/2012 (759), revistă lunară editată de Uniunea Scriitorilor din România cu sprijinul Ministerului Culturii și Patrimoniului Național, format A4, Redactor-șef: Adrian Popescu, Redactor-șef adjunct: Ruxandra Cesereanu, secretar general de redacție: Octavian Bour, redactori: Victor Cubleşan, Alex Goldiș, Ioan Pop-Curșeu, Vlad-Moldovan, redactor asociat: Virgil Mihaiu, Consiliu consultativ: Aurel Rău, Ion Pop, Petru Poantă, Titu Popescu, Nicolae Prelipceanu, Camil Mureșanu, Ion Vlad, Comitetul științific: Corin Braga, Miruna Runcan, Călin Andrei Mihăilescu, Giovanni Magliocco, Basarab Nicolescu, Ovidiu Pecican]** În prezentul număr al revistei exista un dosar dedicat lui Lewis Carroll, intitulat *Identitate abisală și realitate onirică în călătoriile lui Alice*, unde sunt incluși mai mulți autori, precum: Simina Rațiu, Raul Popescu, Florin Balotescu, Ruxandra Vișan, Mihaela Doagă, Adriana Teodorescu, Elena Butoescu, Anamaria Lupan, Andrei Cucu, Adrian Gabor, Irina Kappelhof-Costea, Florina Codreanu, Elena Butușină. □ *In memoriam* Ion Șeuleanu, redactat de reprezentanții Facultății de Litere: „A continuat să fie, și după pensionare, atât de prezent în viața Facultății de Litere, încât moartea sa are, pentru noi, o aură de irealitate. Pentru echilibrarea căreia, ne îngăduim să rostim frazele ritualice pe care profesorul de folclor le-ar fi așteptat: Să îi fie țărâna ușoară, drumul luminat și îngerii aproape! Dumnezeu să îl odihnească la dreapta sa!” ■ În articolul *O noapte a «povestirilor» triste*, Mircea Popa abordează romanul *O noapte cât o mie de nopți* aparținând lui Horia Bădescu (Ed. Limes, 2011.0 După Mircea Popa, „Romanul e un fel de *Hanul Ancuței*, la altă scară și în alt timp istoric, când o serie de oameni în vârstă se întâlnesc absolut întâmplător și țin să-și destăinuiească fiecare câte o întâmplare-cheie din viața lor care le-a marcat destinul. [...] Ceea ce te izbește de la început

la acest nou roman e abila lui construcție romanescă, apelând la o întreagă suită de procedee clasice, care de care mai subtile. Avem de-a face cu un anumit cod al relatării, susținut cu ingeniozitate de plasarea lui într-un anumit timp și spațiu al povestirii, cu evidente accente stranii, dar și cu trimiteri directe la un manuscris al cunoscutei *O mie și una de nopți* [...]” □ Este publicat poemul *Vis cu sănii* de Aurel Rău. □ Irina Petraș scrie un articol intitulat *Jaf de extaze*, în care menționează cartea lui Petre Tănăsoaica, *Femeia lui Yerutonga*: „Cartea lui Petre Tănăsoaica se situează la intersecția unor (sub)genuri, încercând să stoarcă din fiecare maximum de frumusețe și de sens. O putem citi în fel și chip: captivați de peripețiile imaginare ale unor personaje doar aparent exotice; înțrugați de o simbolică discretă, deopotrivă veche și nouă; fermecați de o limbă perfectă în care boarea arhaică adie peste o acută modernitate. Indiferent de felul în care o citim, nu se poate să nu remarcăm că e scrisă cu o măiestrie care nu se mai poartă și cu o acurateță pe care literatura deceniilor din urmă pare s-o fi uitat cu totul.” □ Sunt publicate traduceri ale poeziilor lui Sandro Penna și Franco Fresi. □ Florin Mihăilescu oferă o analiză a celei mai recente lucrări de la data respectivă a lui Umberto Eco, *Confesiunile unui tânăr romancier*: „De fapt, întreaga nouă carte rezumă ori nuanțează temele bine cunoscute din aria de preocupări ale autorului și le ilustrează prin cele câteva romane ale sale, completându-și astfel creațiile prin explicațiile corespunzătoare, care vor stârni cu siguranță interesul oricărui cititor și admirator al lui Umberto Eco, chiar dacă ele nu împrăștie toate secretele de fabricație și nu elucidează nici «desenul din covor».” □ Andrei Simuț, în „*Eșecul t(s)exualismului*”, analizează romanul lui Emilian Galaicu-Păun, *Țesut viu 10 x 10* (Editura Cartier, 2011, Chișinău). Andrei Simuț notează: „Ajuns la final, nu pot decât să regret timpul (meu) pierdut cu această carte, dar și energiile creatoare pe care autorul le-a risipit într-un roman care nu face altceva decât să-și demonstreze mereu lipsa de sens și de miză, care nu oferă nicio surpriză, care reia niște formule de mult uzate fără a le resemantiza în vreun fel, într-o aproape deprimantă forțare a stilului de a șoca, ratând pe rând toate punctele de unde se putea fructifica spectaculos o narațiune impresionantă și valențele experimentale inerente proiectului.” □ În *Anotimpul ploilor*, Victor Cubleșan comentează romanul lui Alexandru Vlad, *Ploile amare*. Concluzia critică este aceea că „*Ploile amare* (Editura Charmides, 2011) este un roman care reușește să sintetizeze calitățile de prozator ale lui Alexandru Vlad și să demonstreze că întoarcerea în trecut, recâștigarea acestuia e posibilă atunci când talentul nu se lasă copleșit de demonstrație sau de dorința unei poze. Această întoarcere profundă și delicată e una care lasă cititorul în fața unor întrebări la care va fi nevoit să răspundă.” □ În *Cultură și societate de consum*, Alex Goldiș abordează lucrarea *Viciile lumii postmoderne* a lui Gheorghe Crăciun, făcând o comparație între punctul de vedere cu privire la paradigma postmodernă al autorilor Mircea Cărtărescu, Alexandru Mușina și Gheorghe Crăciun: „Dacă Alexandru Mușina și-a manifestat de la început îndoiala cu privire la aplicarea paradigmei postmoderne literaturii române

[...], Mircea Cărtărescu sau Gheorghe Crăciun au pus, fiecare în manieră proprie, umărul la construirea noii paradigme. Primul milita direct (puțin imprudent) pentru impunerea ei drept vârstă creatoare inedită, în absolută ruptură față de cultura șaizecistă. [...] Cu Gheorghe Crăciun lucrurile se petrec puțin diferit. El încearcă să acrediteze o nouă paradigmă culturală ocolind atât termenul-valiză de postmodernism, cât și disocierile sau excluderile generaționiste.” □ Sub titlul *Cum poți fi persan*, Ovidiu Pecican analizează lucrarea *Călătorie în Capricia* de Mircea Opriță (Editura Eagle Publishing, 2011). Concluzia sa este că „însuși modul în care modernitatea literară britanică și universală adoptată ca și cadru convențional al excursiei sale în prezentul românesc, prin exploatarea cheii de lectură SF, recomandă un scriitor de viziune, în plină expansiune a talentului său creator, ajunsă la maturitatea creației, propunând într-o manieră proprie depășirea fiecărui tronson literar în care s-a ilustrat prin formule noi de sinteză în care raportul specific național – universalitate se recompune în chip surprinzător.” □ În *Cronica unei evadări*, Oana Presecan comentează volumul lui Gheorghe Săsărman, *Nemaipomenitele aventuri ale lui Anton Retegan și ale dosarului său*. Opinia criticului este că „...pentru valoarea lui documentară, dar și pentru scriitura șlefuită, acest roman merită un loc pe raftul întâi și o atenție pe măsură.” □ În articolul *Niște aripi solzoase fâlfâie printre pagini*, Constantin Cubleşan abordează romanul lui Mircea Tomuș, *Aripile Demonului* (Editura Limes, Cluj-Napoca, 2011) afirmând: „Cititorii generațiilor de azi pot privi această carte ca pe un documentar, interesați mai mult de anecdotica lui fabuloasă, străini însă cu totul de vremurile acelea revoluate, fremătătoare încă în memoria paginilor romanului, pentru a dobândi imboldul de a consemna ființa orașului de azi, cu istoria lui pe care, poate, o vor scrie la rândul-le, totuși, într-un alt orizont (viitor) desigur, cu aceeași dragoste de viață cu care Mircea Tomuș își întoarce acum ochii amintirii spre propriul trecut, colorând cu delicatețe istoria epocii cu intimitatea unei (unor) existențe particulare, ce altfel s-ar pierde în zbuciumul istoriei mari a țării, în care firul atâtor biografii, mai mult sau mai puțin anonime, se leagă, de altfel, cu trăinicie.” □ Răzvan Câmpean scrie despre romanul *Student la Chișinău* (Editura Cartea Românească, București, 2011) al lui Mihail Vakulovski: „*Student la Chișinău* e genul de roman ce depășește așteptarea pe care o creează inițial, despre care se poate spune cu ușurință că tinde să transforme aproape orice subiect într-un pretext pentru ironia protagonistului, că se păstrează într-o zonă a exagerării – tocmai pentru că oferă o contrabalansare acestei exagerări, dar despre care, sub nicio formă, nu se poate spune că nu prezintă autentic relațiile ce se formează și viața din jurul anilor de facultate. Un roman inteligent, în ciuda aparențelor, jucăuș (prea jucăuș uneori) ce se citește perfect în vremea sau cu nostalgia studenției.” □ În *Oameni și cărți*, Răzvan Câmpean are în vedere lucrarea lui Mircea Popa, *Prezențe literare – Oameni și cărți* (Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2011) care reunește mai multe cronici literare publicate în reviste precum „Steaua”, „Tribuna” sau „Caligraf”. □ Alex Cormoș comentează volumul lui Mihai Măniuțiu,

Opiniile unui călător nedemn de încredere (Editura Bybliotek, Cluj, 2011): „Romanul lui Măniușiu trebuie citit dintr-o bucată, doar așa va avea coerență și consistență și doar așa lectura lui va putea fi, implicit, considerată la rândul ei o călătorie, pe parcursul căreia opiniile cititorului pot fi demne de încredere sau nu.” □ În *Traseul Dublin-Chișinău*, Olivia Putyer abordează cartea lui Dumitru Crudu, *Oameni din Chișinău* (Editura Tracus Arte, 2011), în comparație cu *Oameni din Dublin* de James Joyce: „În cazul cunoscătorilor volumului *Dubliners* de James Joyce, similaritățile sunt ușor de observat, dar o sugerează subtil și Crudu, pomenind titlul de câteva ori. [...] Similitudinile dintre *Oameni din Chișinău* și *Oameni din Dublin* se extind și la nivel structural, dar superficial.” □ În *Extinderea granițelor de cunoaștere*, Anamaria Ciobotariu are în vedere lucrarea *Clubul nemuritorilor, Știință și violoncel* (Editura Limes, Cluj-Napoca, 2011) de Mircea Opriță: „Mircea Opriță se vrea a fi dovada vie că nu e imperios necesar ca știința și literatura să se ciondănească, întrucât spiritul uman este deschis spre ambele sfere de cunoaștere.” □ Adrian Țion analizează poezia Rodicăi Marian sub titlul *Între Morfeu și Mnemosina*: „Întemeiată pe discursivitatea unor interogații metafizice de o evidentă suplețe interpretative, poezia Rodicăi Marian are deopotrivă suavitatea factorului afectiv incipient, cât și încărcătura ideatică aferentă unui discurs poetic echilibrat.” □ În articolul „*Mătușa Iulia și condeierul*”, Călina Bora trece în revistă aparițiile recente menționând *Nimeni, altul, tu* de Minerva Chira, *Inechinoxidabile* de Gavril Moldovan, *Așadar* de Iulia Pârvu, *Atlantida există* de Dan Dănilă.

FEBRUARIE

2 februarie

• [„Cultura”, nr. 4] *Comentarii*: Cosmin Borza comentează *Cinematograful gol* al lui Daniel Cristea-Enache, prefață de Radu Cosașu, colecția „Egografii”, Editura Polirom, Iași, 2011 în *Cariera și opiniunile lui Daniel Cristea-Enache, critic*: „*Cinematograful gol* implică un alt Daniel Cristea-Enache: nu criticul literar, nu conferențiarul universitar, nici măcar intelectualul public. Autorul acestei cărți «face reportaj intim» (afirmă Radu Cosașu în prefață), se «izbește de viața reală», o «înfulcă» și-i «place» (în termenii lui Ovidiu Șimonca de pe coperta a IV-a...) [...] Cristea-Enache nu își poate refula în toate textele din *Cinematograful gol* identitatea de critic literar. Ba chiar un capitol întreg (*Scriitoricești*), plus câteva articole din celelalte secțiuni, o exprimă deplin. Constantă rămâne, în schimb, abordarea dihotomică. [...] Doldora de antieroi, de antagoniști, de oameni fără însușiri, cartea lui Cristea-Enache din 2011 seamănă cu o distopie

imposibil de mascat prin desele travestiuri ludic-umoristice”. □ Alex Goldiș își continuă articolul din numărul precedent *Prin proza scurtă, spre roman (II)* în care abordează romanul lui Alexandru Vlad *Ploile amare*, Editura Charmides, Bistrița, 2011: „Ciudat e că în *Ploile amare* aceste episoade de sine stătătoare asupra cărora am insistat în prima parte a cronicii încep să comunice subteran și să închege o supranarațiune convingătoare. Ceea ce părea la început un roman de caractere, construit printr-o rafinată tehnică a monologului interior, devine o poveste stratificată, în care misterul sau neprevăzutul joacă roluri centrale.” Alex Goldiș afirmă: „Bucățile puse cap la cap prin mărturisirile lui Toma Buric sau Brodea, dar și prin descoperirile finale, fac din *Ploile amare* unul dintre cele mai frumoase romane despre anii '50 scrise vreodată la noi, fără a fi totuși un roman propriu-zis al «obsedantului deceniu». Proza lui Alexandru Vlad n-are nimic din încrâncenarea morală a ficțiunilor specifice dezghețului politic. Dimpotrivă. De remarcat peste tot că trama ideologică, fără a fi vreo clipă minimalizată, e înghițită de adevărurile așa-zis general-valabile ale vieții”. □ Al. Cistelean scrie *Mica epopee critică*: „Măcar că «Echinox»-ul a scos o bună (în ambele sensuri, și cantitativ și calitativ) producție de critici, mai toți exersați (unii pasager, alții mai tenace) în cronica literară (bașca poeziei care mai traduc poezia cu comentariul), s-ar prea putea ca adevăratul cronicar literar al întregii școli să fie Alex Goldiș. [...] Deschis spre toate genurile – și încă cu egală justificare – el are în aceeași măsură verva preciziei și disciplina adecvării, dar nu mai puțin tranșanța conceptuală și atitudinală și, nu în ultimul rând, o rigoare analitică flexibilă, profesată deopotrivă cu scrupulozitate aplicativă și ironie scurtă. [...] Discurs sobru, cu idei și observații accentuate, critica lui ține de stilul ideii și al argumentului, cu bun fuleu teoretic și cu un simț acut al concretului literar și al individualităților de formulă și valoare. Calitățile jucate eficient în cronica literară se regăsesc reunite, într-un echilibru esențial, și în *Critica în tranșee. De la realismul socialist la autonomia esteticului* (Editura Cartea Românească, București, 2011), debutul care valorifică o excelentă teză de doctorat.” În opinia lui Cistelean „Sacrificarea intenției inițiale (stabilirea «principalelor modele teoretice ale criticii românești postbelice», p. 7) în favoarea unei «istorii a formelor criticii românești postbelice» e o primă – și esențială – probă de adecvare la materie și la un «specific al reflectării/refracției pe românește a eventualelor paradigme critice.” Al. Cistelean concluzionează: „Avem aici, cu siguranță, debutul unui mare critic.” ■ Nicoleta Sălcudeanu scrie în *Morala de catastrofă*: „Impenitent incorigibil, Virgil Tănase, curând după plecarea sa în exil, va fi împins, sau mai degrabă se va lăsa împins «la o margine de drum» de către nucleul dur al emigrației românești, respingând cu aceeași exigență dictatul și comandamentul est-etic, așa cum în țară îl refuzase pe cel ideologic, socotindu-le pe ambele echivalente extraliterare, alegând să se reprezinte doar pe sine și arta sa. E poate cauza pentru care a fost și este programatic marginalizat, iar succesele sale oculte. S-a făcut și se face în continuare tapaj de nevoia de revizuire în literatura română [...]. Fără să fie moralist, Virgil Tănase

reactivează oportun «morală de catastrofă», la fel de necesară atunci, ca și acum. O carte despre normalitate ca antidot al imposturii.” (lucrare realizată în cadrul proiectului „Valorificarea identităților culturale în procesele globale”, cofinanțat de Uniunea Europeană și Guvernul României din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, contractul de finanțare nr. POSDRU/89/1.5/S/59758.) ■ I. Opreșan publică *Un critic de referință: Ovidiu Papadima*: „Ovidiu Papadima a fost unul dintre cei mai importanți și mai exigenți critici, nu al unui număr restrâns de scriitori, ci al întregului câmp literar; judecățile sale fiind la fel de oneste și de obiective, chiar și față de autorii din cercul «Gândirii», deși la vremea respectivă s-a insinuat că ar fi fost părtinitor cu ei.” ■ *Revista revistelor*: C. Stănescu scrie *Anul 1840*: „Când «mesianicul utopic» Grigore Alexandrescu dedica noului an 1840 cunoscuta lui poezie elegiacă, sceptică și dezabuzată de care, după socoteala lui Nicolae Manolescu, ne despart treizeci și patru de lustri, «mesianicul pozitiv» și cel mai constructiv pașoptist, Mihail Kogălniceanu, încrezător în anul ce vine și în cei următori, pune la cale programul și izbutește să scoată de sub tipar primul număr din «Dacia literară». În numărul său jubiliar (100-101, respectiv 1-2/2012), «Dacia literară» (re)publica celebra *Introducere la «Dacia literară»* a lui Mihail Kogălniceanu precum și documentele oficiale ce consfințesc nașterea și rapidul deces al revistei suprimate abuziv de cenzura anului 1840 [...]. În mesajele primite și publicate de «Dacia literară» în numărul de față revin adesea meritele revistei de a păzi legatul rămas de la Kogălniceanu, nepărtinirea, obiectivitatea, echilibrul, judecata cărții. Dar concordia, conlucrarea, respectul reciproc și acel vis al cititorului de la 1840 conform căruia revista va fi «un repertoriu general al literaturii românești» în care se vor vedea toți, ca într-o oglindă, «fieștecăre cu ideile sale, cu limba sa, cu tipul său»? Revistă prestigioasă prin echilibru și stăpânire de sine, «Dacia literară» de azi poate fi un model și în această privință. P.S. Cu excepția «Convorbirilor literare», care transmite un mesaj cald sub semnătura lui Cassian Maria Spiridon, mesagerii revistelor ieșene absentează din acest număr aniversar al «Daciei literare». Deocamdată.”

● [**„Dilema veche”, nr. 4**] Marius Chivu analizează volumul *Dito și Idem. Astra*, un roman epistolar de Carmen Sylva și Mite Kremnitz (traducere din germană, prefață și note de Grete Tartler, Editura Humanitas, 2011). Cartea este produsul corespondenței dintre regina Elisabeta a României (soția lui Carol I) și Mite Kremnitz sub influența cenaclului literar *Junimea*, condus de Titu Maiorescu. Se pare că regina Elisabeta scria poezie de la șaisprezece ani, fiind pasionată de spiritism și budism, dar cultivând și o preferință literară pentru parnasianismul francez. Mite Kremnitz, pe de altă parte, îi prefera pe Kant și Nietzsche. Marius Chivu face un scurt rezumat al volumului după ce ne oferă aceste detalii biografice ale autoarelor, dezvăluind faptul că vocea lui Dito îi aparține lui Carmen Sylva, iar cea a lui Idem lui Mite. În esență, romanul este unul de dragoste și gelozie, asemănător operelor lui Laclos, însă care diferă prin distanța mereu menținută

dintre personajele naive, nicidecum periculoase, machiavelice. Este vorba despre un fond de puritate, psihologia romanului bazându-se pe provocarea în lanț a suferinței, născută din pasiune erotică. Așadar, „romanul tributar imaginarii romantice” înfățișează o dramă colectivă, care se fondează pe fatalitatea destinului și care „merită scos din cușorul literaturii romantice împreună cu interesanta poveste a celor două scriitoare care l-au conceput”. Opinia critică a lui Marius Chivu este, prin urmare, favorabilă. ■ Dan C. Mihăilescu aduce în discuție istoria receptării critice a lui Caragiale. „Practic, într-un veac de posteritate, Caragiale a fost trecut prin toate grilele criticii și istoriei literare, sucit și răsucit printre cele mai surprinzătoare antinomii”. Comediile, tragediile, farsele sale, dar și nuvelistica, au inspirat și scriitorii afiliați curentelor mai noi, cum ar fi Eugène Ionesco sau Adamov. Biografia, dar și „demonismul” scrierilor lui Caragiale duc la o receptare ambiguă, chiar psihanalitică prin „visceralitatea patologică” cuprinsă în ele, prilej al transpușerilor teatrale și cinematografice. Lumile lui Caragiale sunt ele însele sfâșiate între mai multe instincte și orientări, singura caracteristică generală fiind, se pare, extremismul viziunii artistice. Posteritatea îl receptează ca pe o mare provocare, schimbările de paradigmă fiind determinate, după Dan C. Mihăilescu, de spiritul polemic. Totuși, concluzia la care se ajunge este că Shakespeare îi este net superior lui Caragiale, oricât de talentat ar fi artistul nostru român. Ecranizările pieselor caragialești rămân însă fundamentul culturii moderne. ■ Simona Sora scrie despre poezia Angelei Marinescu, care este, în opinia sa, „străbătută de suflul viu al vieții – și literaturii – adevărate”. Portretele din poeziile Angelei Marinescu reprezintă confesiuni ale vieții zbuciumate ale acesteia, folosindu-se aici un limbaj personalizat. Volumul dedicat poetei este la fel ca ea: o confesiune „liminală, necompletă, violentă (cu sine și aproape cu tot ce mișcă în lumea literară) și iar autodistructivă”. Poeta folosește o „logică a autenticității sinucigașe, a sincerității catastrofale”, cultivând o etică a virilității la care nu mulți aderă. Comunistă ca orientare politică recunoscută public, Angela Marinescu ar face orice în numele vitalității ca principiu estetic, chiar religios, dar nu numai.

● [„Observator cultural”, nr. 352] *De Recitit: Intelectualii* de I.L. Caragiale (publicat în Universul, 8 octombrie, 1899): „Omul care disprețuiește orice ocupație de imediată utilitate și pentru el și pentru lume și se dedă la nobila profesiune de gânditor se numește un *intelectual*. Sunt mii și mii de unelte-n lume [...]. Mâna lui, care n-are altă menire decât să treacă ușor pe frunte-i, s-ar murdări la atingerea vreuniei [...]. Acu... deștept ori ba, spiritual ori nerod, cu scaun la minte ori lovit cu leuca – astea sunt întrebări absolut indiferente.” ■ La secțiunea *Literatură*: □ Claudiu Turcuș scrie despre *Subminarea minimalismului* în poezia a doi debutanți. Despre „pitorescul Matei Hutopila” și volumul său *Copci* (Casa de Editură „Max Blecher”, 2011) Turcuș afirmă: „Disipate ideatic, oarecum neunitare, suferind de un acut fragmentarism maniacal, care nu afectează în schimb fermele contururi ale imaginarii inconfundabil, versurile lui Hutopila deapănă firul bucolic al

memoriei, apoi străbat, în *slow motion*, realitatea anostă, sfârșind într-o depresie uneori histrionică. Lecuit de *obiectivitatea gratuită*, discursul dislocă reprezentarea și conduce la transcrierea în registru minimalist a unor *revelații* aproape existențialiste.” La „minimalistul cu infrastructură de vizionar”, Andrei Dósa, în volumul său *Când va veni ceea ce este desăvârșit* (Editura Tracus Arte, 2010), criticul observă: „Complementară stării de încordare, candoarea atent dozată modulează inflexiunile subiectivității poetice.” □ Rodica Grigore comentează în *Duble standarde, convenții sociale și dincolo de ele* romanul lui Rafael Chirbes *Împușcăturile vânătorului*, apărut în traducerea Mariei Gabriela Necheș la editura RAO Publishing Company în 2010: „Rafael Chirbes face parte din grupul scriitorilor spanioli contemporani care, fără să fi renunțat cu desăvârșire la inovațiile formale sau la experimentele stilistice care au caracterizat proza anilor ‘60–‘70, manifestă tendința [...] de a utiliza o serie de procedee și strategii narative mai degrabă tradiționale.” În opinia Rodicăi Grigore, romanele lui Chirbes prezintă o „societate care a fost silită să adopte strategia dedublării și a disimulării în fața pericolului reprezentat de aparatul de represiune și de propagandă al regimului lui Franco, [...] un întreg univers uman dominat de oportunism și ipocrizie, cu o serie de false valori ridicate la rangul de etalon pentru o întreagă epocă.” ■ La categoria *Istorie literară*, în *Dimineața tinerilor critici* (I), Bianca Burța-Cernat analizează studiul lui Alex Goldiș *Critica în tranșee. De la realismul socialist la autonomia esteticului* (Editura Cartea Românească, Colecția „Critică & Istorie literară”, 2011), observând că „Puține debuturi în critică au, precum cartea lui Alex Goldiș, capacitatea de a articula întrebări care să nască dezbateri”. În opinia sa „cartea este excepțională, oricare ar fi unghiul ori opțiunea critică din care ai examina-o [...]. La baza *Criticii în tranșee* stă o cercetare care s-a adaptat din mers la obiectul ei, pornind de la concretul viu al istoriei literare și strângând treptat firele într-o *teorie*”. ■ *Critică literară*: □ Adina Dinițoiu scrie *Despre teorie, critică, metode și alți demoni*: „Nostalgia judecăților unice, definitive, a ierarhiilor clare de scriitori și opere literare – pe care numai autosuficiența criteriului estetic le putea genera în liniștea conștiinței – îi face chiar și pe criticii din generațiile tinere să nu acorde credit relativismului pluriperspectivist și dialogic și să se simtă brusc inconfortabil în prezența unui demers care problematizează, uzează de mai multe metode de interpretare, face loc accentelor dubitative și oferă răspunsuri fără pretenții de adevăr absolut. [...] Asta nu înseamnă izgonirea criteriului estetic din istoria literară, evident, ci doar integrarea lui firească acolo unde-i este locul, printre coordonatele sociale, politice, ideologice și biografice care circumscriu, fără doar și poate, un text literar.” □ *Antologia unei reflecții critice* (I.P.): *CriticAtac. Antologie I* (2010-2011), Editura Cartier, 2011: „Nu e ușor de citit, dar merită tot efortul.” ■ *Confesiuni*: în articolul *După 15 ani* Daniel Cristea-Enache povestește despre debutul său la „Adevărul literar și artistic” și despre rolul important pe care l-a jucat C. Stănescu „descoperitorul, susținătorul, criticul, gazetarul; solidarul”. ■ *Inedit*: Gheorghe Crăciun, *Femei*

albastre. Femei din gama sensibilu. Femei albastre, dinți tociți. ■ La categoria *Portret Geo Șerban* semnează articolul aniversar intitulat „*Secolul*” lui Hăulică.

■ *Eseu:* □ Mihaela Ursa publică *Introducere în erotologie*. Autoarea se întreabă „Ce anume declanșează trăirea lecturii ca experiență de captivitate într-o altă lume sau de călătorie într-o realitate alternativă? Răspunsurile vin din multiple direcții: din psihologia cognitivă (metaforele cititorului *transportat* sau *prins* de o carte, simularea mentală prin «ce-ar fi dacă?»), din filosofia analitică (mai ales teoriile lumilor posibile), din fenomenologie (asumarea iluziei ca sumă de percepții).” Despre căutarea tonului potrivit pentru această expunere, autoarea scrie „căutarea armoniilor lichide, a culorilor extravagante și a vocii curtezanelor a devenit scopul meu auxiliar. Seducția în locul inducției și asocierile libere din psihologia lecturii s-au alăturat – fără să înlocuiască și fără să excludă nimic din arsenalul metodei raționaliste – *uneltelor* din atelierul meu de lucru. Raționalist, această opțiune s-ar traduce prin evitarea iluziei teoretice după care, într-o cercetare comparativă, poți urmări un filon oarecare (tematologic, istoric, metodologic, aplicativ sau teoretic). Un anumit *principiu de iraționalitate* se dovedește obligatoriu aici, iar regăsirea lui la nivelul selecției de ficțiuni este cât se poate de firească. Prima parte a acestui volum se va lăsa condusă de acest principiu de iraționalitate, descoperindu-l relevant pentru modul de organizare a bibliotecii interioare, adică pentru dansul și ritmurile muzicale ale lecturii.” Mihaela Ursa argumentează faptul că în cazul ficțiunii amoroase „imersiunea cititorului se produce mai ușor și adesea instantaneu” invocând și „una dintre imaginile iconice ale Cititorului”: cea a „domniței căzute în transa lecturii sentimentale, lungită senzual pe canapea”. În opinia Mihaelei Ursa, cel mai adesea eroticonul „își presupune deja observatorul, semnalându-l adesea prin prezența unei rame”. □ Dumitrița Stoica scrie despre *Dascălii lui Caragiale*. Autoarea citează o afirmație a lui Caragiale despre ce „pretindem” din partea unui dascăl și observă că „În schimb, în schițele despre școală cititorul ia contact cu altă voce și cu altă privire asupra lucrurilor, ale unui alter ego pe care mai potrivit ar fi să-l numim Nenea Iancu decât Caragiale. Acesta nu mai este spectator detașat ci actor în propria lume, complice cu ea, îi adoptă limbajul, comportamentul, duplicitățile. Nenea Iancu este de partea elevilor de familie bună pentru care trebuie să intervină [...] când întâmpină o oarecare rezistență, discursul lui ia o turnură gongorică, așa se întâmplă, spre exemplu, în *Bacalaureat*, unde argumentația în favoarea protejatului se-ncheie cu o concluzie atât de transparent în neregulă, încât cititorul are tot dreptul să se întrebe dacă personajul este un comediant lucid sau doar un actor luat de val...” □ Florentina Vișan prezintă *Anul Dragonului – Anul Chinei confucianiste*. ■ În cadrul rubricii sale *Avalon* Ovidiu Pecican abordează studiul lui Ion Taloș *Cununia fraților și nunta soarelui – Incestul zădărnicit în folclorul românesc și universal* (Editura Univers Enciclopedic, 2004) în articolul intitulat *Istoria vechii culturi, un teren plin de surprize*.

3 februarie

● [„Weekend Adevărul”, nr. 30] *Carte: Cărțile de căpătâi ale personalităților: Alice Barb* □ *Top 10 cărți care m-au marcat: Teatru de William Shakespeare, Poezii de Tudor Arghezi, Război și Pace de Lev Tolstoi, Întâmplări din irealitatea imediată de Max Bleher, Un veac de singurătate de Gabriel Garcia Marquez, Jurnalul fericirii de Nicolae Steinhardt, Nuvele de Anton Pavlovici Cehov, Ipocrizia disperării de Teodor Mazilu, Orbitor de Mircea Cărtărescu, Scrisori de Wolfgang Amadeus Mozart.* □ *Top 5 autori preferați: 1. William Shakespeare, 2. Lev Tolstoi, 3. Gabriel Garcia Marquez, 4. Tudor Arghezi, 5. Mircea Cărtărescu.* ■ *Literar: □ Nicolae Manolescu scrie Profesori și pedagogi.*

● [„România literară”, nr. 5] În *Marele exod virtual* Gabriel Chifu scrie despre dificultatea publicațiilor de valoare de a-și menține varianta tipărită și semnalează riscurile mutării lor în mediul virtual: „Granițele dintre diversele praguri de competență sunt desființate, amatorii devin *egali* cu profesioniștii”, ceea ce duce la „...un egalitarism ce nu mai distinge între punctele de vedere îndreptățite, logice, în cunoștință de cauză și cele extreme, aberante/ iraționale/ ignorante/ agresive.” ■ În *Editorial*, Nicolae Manolescu se întreabă dacă *Avea Caragiale conștiință artistică?* Și argumentează pe baza discrepanțelor majore de stil și valoare ale pieselor lui Caragiale, nejustificate de plasarea lor în timp (ipoteza lui Alexandru George) „precaritatea conștiinței artistice” a marelui dramaturg. NM susține acest punct de vedere și prin raportarea la selecția de texte de proză publicate în timpul vieții autorului care nu par să respecte nici un criteriu de gen sau de valoare. NM subliniază că a interpreta aceasta ca pe un semn de modernitate este „o eroare a vârstei moderne a criticii literare”. Apare un fragment de proză de Gheorghe Schwartz (*Povestea gemenilor*) din care redăm următoarele: „Dorința – ba chiar nerăbdarea – de a afla cu o clipă mai devreme ceea ce are să se întâmple n-ai cum s-o oprești! [...] După ce s-a vindecat de terorizantele-i interogații în legătură cu «sorocul diferit oferit pe această lume muritorilor de către Dumnezeu», Al Optzeci și optulea a început să se comporte ca un înțelept: constata, fără a-și mai pune întrebări – întrebările nasc dileme, iar dilemele nasc suferință. Și viață! Dar la această ultimă concluzie n-a ajuns încă Al Optzeci și optulea, devenit atât de senin.” ■ *Invitata săptămânii*, Nora Iuga scrie despre Florin Hălălău (*Perla din scoică*): „Cartea de poezie a lui Florin Hălălău, apărută recent la editura Brumar, derutează de cum dai cu ochii de ea și asta e bine. [...] Ne aflăm între două metafore contrastante; un titlu lapidar, aproape birocratic, deasupra unui desen metafizic, cum e toată poezia lui Florin Hălălău.” ■ În *Logaritmii umaniștilor* de la Cronica Ideilor, Sorin Lavric abordează volumul nou apărut al lui Solomon Marcus, *Răni deschise*: „Există o frumusețe a matematicii pe care simțul estetic al umaniștilor n-o poate gusta tocmai din cauza inculturii lor – aceasta e tenta cu care rămâi urmărind nuanțele autorului.” ■ La *Cronica Literară în Tradiții și talent personal*, Cosmin Ciotloș afirmă: „*Ploile amare* e, de departe, cel mai bun roman al lui Alexandru Vlad.

Și, totodată, unul din cele mai bune romane apărute anul trecut. Despre el s-au pronunțat deja admirativ și Carmen Mușat, în «Observator cultural», și Alex Goldiș, în «Cultura» (până acum, un prim episod). Ambii comentatori sugerează, în legătură cu *Ploile amare*, o curioasă întrepătrundere a două tradiții. Prima este aceea a prozei ardelenesti de largă respirație. [...] Cea de-a doua este aceea a prozei scurte optzeciste. [...] Compozițional, cele două tradiții sunt greu de conciliat. [...] Ceea ce face acest Robert Buchet pe spații mici face și autorul *Ploilor amare* pe parcursul celor aproape 500 de pagini.” ■ *Scripta manent: Trei versuri de Eminescu* de Alex. Ștefănescu analizează trei repere ale creației eminesciene: „Afară-i toamnă, frunză-mprăștiată” unde remarcă efectul folosirii singularului, doar aparent pleonasticul „Cobori în jos, luceafăr blând” pe care îl interpretează ca schimbare de statut și de plan înlocuind „din cer” dintr-o variantă precedentă și „Alunecând pe-o rază”. „Această reprezentare a coborârii luceafărului, «alunecând pe-o rază» este, cum ar spune Emil Brumaru, de o infinită delicatețe. [...] În iatacul unei fete de azi bărbatul din visurile ei erotice vine probabil nu ca un luceafăr care alunecă pe-o rază, ci ca un luptător cu vestă antiglonț adus din cer de un helicopter. Vremea când își scria Eminescu *Luceafărul* era vremea fetelor de pension [...] Eminescu, care este specialist nu numai în măreție, ci și în delicatețe, își imaginează foarte bine ce este în mintea unei asemenea fete. Intră cu artă în rolul ei. Însă modelul de fată de la care pleca era cel din epocă. Fata de împărat din poemul lui nu era cu totul și cu totul imaginară.” ■ Iulia Iarca recenzează volumul al doilea al lui Octavian Soviany, *Cinci decenii de experimentalism. Compendiu de poezie românească actuală. Lirica epocii postcomuniste*: „Cel de-al doilea volum al *Compendiului de poezie românească actuală*, publicat deodată cu primul volum, slăbește încrâncenarea teoretică inițială, iar rezultatul este o carte plăcută la lectură și foarte utilă pentru inventarierea fenomenului poetic după 1989. De asemenea, schimbările de paradigmă, fie ele foarte fine, sunt identificate cu precizia celui care cunoaște evenimentele, într-o oarecare măsură, din interior. Trecerea de la optzeciști la nouăzeciști care schimbă atmosfera poetică în direcția metafizică, până atunci parodiată, apoi vehementa grupare a fracturiștilor care nu modifică fundamental tematica, ci mai degrabă poartă războaie manifeste și, în sfârșit, cea mai tânără grupare poetică, de astăzi, care duce sensibilitatea înspre introvertire și cruzimea conflictelor psihice interne, toate acestea sunt identificate ca falii distincte ale aceleiași perioade postdecembriste.” ■ Gabriela Gheorghisor consemnează apariția volumului de poezie *Fereastra spartă* de Ioana Dinulescu. ■ *Cartea de proză: (Auto)portret cu himere* de Irina Petraș: „Editura clujeană Bybliotheek a lansat o «serie de autor» Mihai Măniuțiu: *În Balkanya, Eu și ceilalți demoni, Poeme și prozopoeme, Opiniile unui călător nedemn de încredere, Povestiri, Exorcisme*, ediția a doua, și o nouă ediție a romanului *Memoriile hingherului*. Indiferent de specia frecventată, fragmentul e instrument predilect al receptării caleidoscopice și teatrale pe care Mihai Măniuțiu o aplică lumii [...]. Nu unicalea e itinerarul călătorilor

și fugarilor săi, ci labirintul, spirala, vârtejul, ramificația barocă, în stare de neașteptate zboruri și forări.” ■ *La Păcatele Limbii* Rodica Zafiu semnalează *Contraste stilistice*: comentariile elogioase la un fragment dintr-un reportaj de televiziune românesc din 1969 citat în mod ironic pe site-ul unui ziar. Comentatorii preferă tonul optimist propagandist celui excesiv de dramatic folosit de jurnaliștii actuali. Rodica Zafiu identifică originea acestei discrepanțe surprinzătoare chiar în unanimitatea tonului în ambele situații: „Nu floricelele stilistice sunt supărătoare, ci amintirea caracterului lor obligatoriu, absența oricărei voci contrare. [...] Dacă ne raportăm însă la contextul actual, supărarea comentatorilor e de înțeles: ei folosesc textul ca un exemplu de voce diferită, într-un spațiu public în care jurnalismul a ajuns – dintr-un conformism liber asumat – la monotonie, (aproape) unanimitate [...] în spațiul dominat de «iadul alb» și «teroarea zăpezii», clișeul «mirifice podoabe» devine de-a dreptul subversiv.” ■ În *Document: Daniel Turcea în arhiva C.N.S.A.S.*, Ecaterina Pavel consemnează câteva dintre notele „surselor” care se ocupau cu supravegherea poetului și observă că informația este surprinzător de sumară și incompletă. ■ *La Restituiri*, Nicolae Scurtu aduce *Noi contribuții la biobibliografia lui Ion Caraion* și redă fragmente din corespondența poetului. *Avanpremieră editorială: Feerie pentru altă dată I* de Louis-Ferdinand Céline în traducerea Irinei Negrea (roman în curs de apariție la Editura Paralela 45). ■ *Meridiane*: □ Răzvan Mihai Năstase recenzează microromanul *Ceaunul* de Kiyoko Murata - apărut la Editura Humanitas în colecția „Cartea de pe noptieră” (tradus de Ruxandra Mărginean Kohn), distins cu premiul Akutagawa, ecranizat de Akira Kurosawa, sub titlul *Rapsodie în august* (2011): „Narațiunea se țese greu, din elemente disparate, uneori dificil de pus cap la cap [...] avansând ipoteza naratorului necreditabil. Copiii, mirați sau înspăimântați de poveștile pe care bunica lor le istorisește, preferă să creadă că memoria îi joacă feste.” □ Grete Tartler analizează în *Două chipuri ale Egiptului* îmbinarea dintre mit, culoare locală și teme contemporane în proza laureatului Nobel Naghib Mahfuz. □ „Cunoscutul romancier englez, tradus masiv și la noi, David Lodge, a publicat recent o biografie romanțată a lui H.G.Wells, cel mai citit scriitor din Anglia primei jumătăți a secolului XX. [...] Lodge își exprimă stupefacția cu privire la capacitatea enormă de a face sex și deopotrivă de a scrie cărți a lui Wells: [...] Lodge pare să găsească răspunsul în *Memoriile* lui Simenon: «relatându-și conștiincios performanțele în materie de sex și de scris, Simenon nu pomeneste, în mia de pagini a memoriilor sale, nici o singură lectură.»” ■ *Poezie de Gellu Dorian și Flaviu Predescu*. ■ *La Ochiul magic*: □ *Frica de succes* „În revista «Cronica» din Iași (numărul din decembrie 2011), Cătălin Turliuc, scriind despre stereotipurile sociale care ne ghidează conduita, atinge o temă care i-a atras atenția Cronicarului: «Tragi-comedia potențialului uman rămas neîmplinit»”. □ „Revista 22”(numărul 3, din 17-23 ianuarie) anunță „un eveniment singular”: montarea de către Andrei Șerban a spectacolului *Hedda Gabler* de Ibsen, pe scena Teatrului Maghiar de Stat din Cluj. Cu acest prilej, celebrul regizor publică „o scrisoare

imaginară adresată domnului Ibsen”. □ „Dintre media românești, doar RFI a consemnat ceva mai pe larg festivitatea solemnă de vinerea trecută, 27 ianuarie, din cadrul Bundestag, Parlamentul Federal German. 27 ianuarie, Ziua Internațională a Holocaustului, este ziua în care a fost eliberat lagărul de exterminare de la Auschwitz, în 1945. La eveniment au participat președintele Parlamentului, Norbert Lammert, care a amintit de Conferința de la Wannsee (unde, în ianuarie 1942, s-a luat decizia *soluției finale*) și criticul literar și istoricul Marcel Reich-Ranicki, în vârstă de 91 de ani, supraviețuitor al Holocaustului”.

9 februarie

● **[„Adevărul”, nr. 6665]** Sub titlul *Amos Oz a ales Bucureștiul în locul Londrei* Ana-Maria Onisei consemnează: „Oz a refuzat o invitație din partea editorului său britanic, pentru a veni în România”. Este anunțat dialogul său cu Gabriel Liiceanu la Ateneu pe 27 februarie și pe 28 lansarea în prezența autorului a seriei „Amos Oz” la Librăria Humanitas Kretzulescu. Ana-Maria Onisei citează afirmația Denisei Comănescu despre romanul *Poveste despre dragoste și întuneric*: „Rar am citit o pledoarie pentru cărți atât de percutantă. În carte Amos Oz spune: «[...] când eram, mic dorința mea era să mă fac carte, nu scriitor»”.

● **[„Cultura”, nr. 5]** *Actualitate*: sub titlul *Generația pierdută, generația regăsită?* Angela Martin scrie „Mă întrebam adesea – provocată de o situație sau alta – ce legătură empatică mai poate avea cu mine, astăzi, civic vorbind, și cultural, tânărul sau tânăra cu care se întâmplă să stau față în față? [...] Mă văd, măcar? Exist pentru ei? Le sunt indiferentă? Sau poate că prezența mea îi deranjează? Căci de prea multe ori am auzit spunându-se, la noi, despre oameni încă în putere, că sunt depășiți, că sunt expirați, că statul nu-i mai poate întreține, fiind dator vândut din cauza pensiilor și salariilor lor, cu alte cuvinte, că sunt o povară pentru societate, așa cum sunt și cei din cultură, așa cum sunt artiștii - alți paraziți, cum s-ar spune –, așa cum sunt bolnavii ori persoanele cu dizabilități [...] Pe de altă parte, vârstnicii nu-i iartă nici ei pe tineri: le reproșează că sunt imaturi, necivilizați și inculți, că sunt agresivi, că nu mai au nici un Dumnezeu și nici un ideal [...]. Iată, însă, că în timpul protestelor care au avut loc în ianuarie, în Capitală și în zeci de orașe din provincie, toate aceste acuze au amuțit, asemenea unor săbii vârâte cu tot cu zăngănit în teacă la semnalul unui armistițiu. Tineri și bătrâni – două categorii, sociale, nu doar biologice, sortite parcă să se irite una pe alta, două categorii deopotrivă nedreptățite și umilite de Putere – si-au dat mâna descoperind că au un țel comun: să-și redobândească demnitatea de cetățeni.” ■ Mihnea Rudoiu publică articolul intitulat *Dragă cititorule*: „Ce mai faci? Cum o mai duci? La fel de prost și la fel de bine, bănuiesc. Și eu la fel. Ca de obicei. Suntem consecvenți, înseamnă. Avem ceva în comun. Poate mai avem și altele. Ia să vedem! Eu sunt un cititor avid de presa mondenă. «Cancan». Ediția electronică. Tu, nu? Probabil că nu. Probabil ești un cititor serios care apreciază îndeosebi «Cultura» și «Dilema veche». Foarte frumos. Oricum, eu nu sunt astfel.

Revista «Cultura», spre exemplu, o citesc doar când public ceva. Adică destul de rar. Tot atunci, o și cumpăr. S-ar putea ca, publicând articolul acesta, să o cumpăr din nou. De obicei, după fiecare articol, mai cumpăr și următoarele numere. Două-trei. Dar edițiile celelalte mai degrabă le răsfoiesc decât le citesc cap-coadă. Revista e interesantă, dar mă pierde”. ■ *Comentarii:* □ Ștefan Baghiu abordează volumul lui Matei Hutopila *Copci*, Casa de Editură Max Blecher, București, 2011 sub titlul *Matei Hutopila – radiografia unui debut*: „De la tanatic la hilar, poemele lui Hutopila creează un univers autentic, în care micile amănunte ale vieții de zi cu zi capătă importanță și se impun în fața oricărui erotism melodramatic, oricărui ridicol metafizic. Maturitatea lui Hutopila nu are nevoie decât de autenticul pe care i-l dau locurile pe care le numește, imaginile bune pe care le impune; Ioan Es Pop (care și scrie o prezentare pe coperta a patra a volumului *Copci*) ar zice că în «Buhăieștiul lui Hutopila nu se poate ajunge recurgând la hărți turistice». Un volum bun, care spune o poveste credibil fără să se târguiască prea mult în decizia de a fi tranșant și cinstit în discurs”. Criticul observă: „Fantezia singurătății îl transformă pe Hutopila într-o bestie nihilistă urbană, dar nu în marele oraș ci, poate mai rău, într-un sat în plină falsă urbanizare, cu discoteci improvizate, amestecuri bizare de rustic și tehnologic”. □ Sub titlul *Un nod în gât* C. Stănescu scrie despre *Cinematograful gol* al lui Daniel Cristea-Enache: „Certificatul de cetățenie umană, pur și simplu, pe care glosatorul i-l acordă criticului care se «dezgolește» pe ecranul *Cinematografului* are o poveste mai lungă, o poveste care se întinde peste toată istoria tinerei literaturi române de la origini și până în prezent. O literatură în care funcțiunea criticii judecătorești a format și impus de la Maiorescu încoace imaginea canonică a legislatorului și judecătorului senin și rece, impersonal și imperturbabil. [...] În literatura română s-a strecurat și tipul de critic și cronicar care, cu ochii în cărți, ridică privirea spre via realitate din jur spre a descoperi acolo, până la urmă, tot cărți.” □ În *Eseurile unui lector îndrăgostit Sânziana-Maria Stoe* comentează volumul lui Dragoș Varga *În căutarea naratorului perfect*: „Publicat la scurt timp de la reeditarea monografiei dedicate personalității cerchistului sibian, *În căutarea naratorului perfect* (Institutul European, Iași, 2011, cu o prefață de Bogdan Crețu), cuprinde o selecție de eseuri și articole în care autorul cartografiază un orizont cultural deosebit de vast. De altfel, spectaculoasă nu este forma organizării volumului per se – imprimarea unității discursive și de viziune unor studii care abordează subiecte dintre cele mai diverse, prin circumscrierea lor celor două părți denumite, simetric, «Perspective narrative» și «Perspective critice și estetice». Originalitatea constă tocmai în deschiderea culturală pe care structura o permite.” Criticul scrie: „Un fel de Jack-of-all-trades al interpretării, în sens renescentist [...]. Exegetul este realmente îndrăgostit de autorii despre care scrie.” În opinia sa în cazul lui Dragoș Varga „Lectura investigativă nu o distilează pe cea de tip loisir. Cele două se împletesc, se irizează reciproc.” Criticul concluzionează: „Arta de a întinde curse, pe care o presupune, în viziunea criticului sibian, scrierea de romane – de-a

dreptul fermecătoare este metafora apropierei artei romancierului de priceperea vânătorului, din deschiderea eseului «Mario Vargas Llosa, Gustave Flaubert și romanul ca orgie perpetuă» – pare să nu-i fie nici lui străină. Chiar titlul cărții este mai degrabă o nadă aruncată cititorului. Deși acesta ar veni mânășă unui studiu de teorie literară consacrat, în spiritul lui Umberto Eco, plasării diferitelor instanțe narative în labirintul textual, *În căutarea naratorului perfect* ar putea fi considerat un «manual» de naratologie cel mult în măsura în care abilitatea exegetului de a țese incitante analize pe marginea tehnicii românești a scriitorilor invocați constituie unul dintre punctele tari ale cărții.” □ Sub titlul *Scalpare pe datorie* Laurențiu Molomfălean abordează volumul lui T. S. Khasis *Pe datorie, poezii*, prefată de Oana Cătălina Ninu, Editura Casa de pariuri literare, seria Poezie, colecția Present, București, 2011: „Pe datoria și dincoace de hipermetropia lui Nicolae Tzone, cu a lui falimentară editură Vinea, dar mai ales, tocmai din această cauză, dincolo de miopia cronicarilor, în 2005 îi apărea și dispărea lui T. S. Khasis *Arta scalpării*, debutul adevărat al unui poet – și promit să mă repet – neverosimil de bun. Atât de bun, încât iată că tot mai promițătoarea Casă de pariuri literare s-a hotărât să-l republice, împreună cu niște foarte puține – și ceva mai modeste, ce-i drept – recidive”. ■ George Neagoe scrie *Un proces literar: Ștefan Augustin Ocuș*: „Studierea documentelor din depozitele C.N.S.A.S. reprezintă o necesitate pentru istoriografia literară. Pe de o parte, dosarele de Securitate devin instrumente auxiliare, indispensabile contextualizărilor și descoperirii verigilor lipsă pentru înțelegerea adecvată a dependenței literaturii de politică. Pe de altă parte, aceste izvoare ascund scrieri confesive (scrisori interceptate, care n-au ajuns niciodată la destinatar, sau numai fotografiate și dezvoltate; memorii; jurnale; autobiografii) și texte destinate publicării (beletristică, articole de presă, discursuri), confiscate prin diverse mijloace. Suspiciunile privind atât mistificările Securității, cât și compilările săvârșite după 1989 nu ne împiedică să căutăm frânturile indispensabile, reale. De trunchieri și de rearanjări nu au fost scutite nici filele referitoare la Ștefan Aug. Doinaș. De pildă, în dosarul de rețea (cota R 874, 2 volume) nu întâlnim nicio notă informativă. În schimb, în dosarul de urmărire informativă a lui I. Negoțescu (I 120450, vol. 1) există note informative, oferite de sursa „Andrei Golfin» (numele conspirativ al autorului *Mistrețului cu colți de argint*).” □ Sub titlul *Poeme cu acoperire în eros de 18 carate*, Toma Grigorie scrie: „O carte surpriză sau chiar eveniment publică Nicolae Coande la Editura Măiastra din Târgu-Jiu. Este *Femeia despre care scriu*, cu subtitlul confesiv «versuri de bărbat», carte căreia nu-i declară anul de apariție, 2010. Mișcarea inteligentă spre poezia de dragoste a poetului, aflat la granița jumătății de veac a existenței, exhibând o altă paradigmă a creației sale și reducând oarecum motoarele pamfletelor iconoclaste din volumele anterioare, incită consemnarea entuziastă și promptă a principalelor reviste literare («România literară», «Luceafărul de dimineață», «Ramuri», «Arca» ș.a.), dar și a unor bloguri. Perplexitatea pare să fie unanimă: cum s-a metamorfozat deodată poetul «din

stirpea damnaților» (Gheorghe Grigurcu), creatorul de versuri cu «stridențe pamfletare» (Dan Cristea), «incisivul, sarcasticul, sulfurosul» (Gabriela Gheorghiușor), «ironistul și biografistul postmodernist» (Bucur Demetrian), «viforosul, cu verb ascuțit, tăios, degrabă vărsătoriu de stihuri satirice» (Dumitru Augustin Doman)? S-a întâmplat într-adevăr o reală schimbare la față a poetului, dar să nu ne facem iluzii, pentru ca uneltele poetice atitudinale și polemice, exersate atâta vreme, nu dispar cu desavârșire nici în această carte de dragoste.”

■ La categoria *Istorie literară*: □ Constantin Coroiu publică *Rememorări în Anul Caragiale (IV)*. □ I. Opreșan scrie *O revistă înconjurată de mister: „Satyrul” (1866)*: „Deși s-au scurs 145 de ani de la publicarea revistei «Satyrul», apariția, existența și mai ales brusca ei încetare sunt încă învăluite în taină. Descoperirea procesului-verbal de constituire a «Societății Chineze», sub auspiciile căreia revista a prins viață, ne-au permis să lămurim, în monografia *B. P. Hasdeu sau Seta de absolut. Tumultul și misterul vieții*, împrejurările în care ea a apărut și să descifrăm numele reale ale mai tuturor colaboratorilor. Dar întrebările privitoare la existența ei nu au căpătat în totalitate răspuns”. ■ Iuliana Crânguș semnează articolul *Fata e făcută pentru fus și băiatul pentru pușcă: Masculin și feminin în cultura română tradițională*.

● [„Dilema veche”, nr. 5] Marius Chivu comentează volumul *Viața lui Kostas Venetis* de Octavian Soviany (Editura Cartea Românească, 2011). Romanul lui O. Soviany este rodul unei munci de șapte ani, cartea însumând peste patru sute de pagini, scrise în stilul picaresc de secol XIX. Descriș drept „o cronică a Răului și a decadenței umane”, romanul „este istoria plină de orori, perversiuni și coșmaruri a unei îndelungi posedări”. Kostas Venetis reprezintă experimentul de „exorcism literar” (în termenii lui Marius Chivu) al lui O. Soviany, în care funcționează cruzimea și renunțarea la speranțele de orice fel. În copilăria personajului există elemente oedipiene și religioase, jocuri sexuale, Kostas însuși având un comportament deviant. În esență totuși, romanul este unul religios, care prin desfrâu, hulă și cădere scoate în evidență chiar drumul spre credința adevărată. Vârsta tânără a personajului principal îi justifică întrucâtva acțiunile, însă există și un important filon politic la mijloc. Istoria francmasoneriei de la sfârșitul secolului al XIX-lea, dar și revoluțiile din Imperiul Austro-Ungar dau naștere unor conspirații de proporții în care Kostas este prins ca spion. Ura și violența balansează cu umilința, astfel încât romanul conferă „sacralitate Răului”, personajul traversând „drumul Sodomei” în evoluția sa. Concluzia la care ajunge Marius Chivu în urma lecturii este că O. Soviany devine plictisitor aici prin unele patetisme și întâmplări repetate; totuși, climaxul evident al narațiunii plasează *Viața lui Kostas Venetis* în categoria de vârf, fiind „cel mai surprinzător și spectaculos roman din 2011”.

● [„Observator cultural”, nr. 353] La categoria *Document* Sanda Cordoș publică *La telefon, Ion Vineu*, precizând „La CNSAS, în dosarul I. 5907, volumul 13, filele 55-59 se păstrează transcrierea unei convorbiri purtate de Ion Vineu cu Henriette Yvonne Stahl în după-amiaza zilei de 11 aprilie 1960. [...] Fără să

producă ceea ce s-ar putea numi o dezvăluire, convorbirea este, cred, demnă de interes atât pentru biografia celor doi interlocutori, cât și pentru atmosfera din lumea culturală a epocii. [...] Mulțumesc dlui Gabriel Dimisianu, care a avut amabilitatea de a-mi desluși identitatea unor persoane la care se referă cei doi interlocutori.” ■ La secțiunea *Literatură*: □ În *Despre viață, cu dragoste și abjecție*, Doina Ioanid comentează romanul lui Răzvan Petrescu *Rubato*, Editura Curtea Veche Publishing, 2011. Autoarea vede o apropiere de filmul lui Bunuel *Le Fantôme de la liberté*, argumentând: „Diferitele schimbări la față ale naratorilor, ale vocilor și situațiilor narrative care nu stau locului o clipă, ci se transformă cu repeziciune în altceva și iar altceva te duc cu gândul la o perpetuă anamorfoză sau la cabinetele baroce, pline de lucruri insolite, menite să stârnească *meraviglia* [...]. E destul de greu să surprinzi ceea ce dă nota aparte a scriiturii lui Răzvan Petrescu. Extrem de lunecoase, cu ritmuri schimbătoare, prozele lui Răzvan Petrescu te duc cu gândul la o partitură proprie. Feliile de existență decupate sunt privite când rece, aproape crud, când tandru-amar, întotdeauna cu un dram de nebunie, care-l face pe narator să deraieze, să sară de pe o linie pe alta.” □ Sub titlul *Guard* Daniel Cristea-Enache analizează *Îngerul încălecat* al lui Radu Aldulescu, ediția a doua revăzută și adăugită, Editura Cartea Românească, 2011. În opinia sa, autorul „revine la nucleul dur al prozei sale printr-o reluare a unui titlu, *Îngerul încălecat*, apărut în 1997, într-o perioadă neprielnică receptării operelor ficționale. Ediția a doua, revăzută și adăugită, apare într-un cu totul alt moment literar; și, dacă pot ghici intenția de profunzime a scriitorului, ea este menită să reconfigureze cercul marilor romane ale lui Aldulescu (*Amantul colivăresei*, *Proorocii Ierusalimului*, *Sonata pentru acordeon*), oferind cititorului de azi o anumită suprafață socială, mai puțin sau deloc explorată în celelalte cărți. E vorba aici nu numai de lumea orașului industrial românesc, scanată prin experiențele personajelor centrale; ci și de modul în care dejismul și ceașismul au amestecat ruralul cu urbanul, pe umerii unei muncitorimi de extracție țărănească, prinsă într-o capcană între vechea și noua condiție de clasă. Profilurile tipologice atât de variate ale romanului se înscriu (în pofida diferențelor vizibile) într-o aceeași categorie: a *navetiștilor*. [...] Aldulescu se dovedește în *Îngerul încălecat*, un excepțional portretist.” □ Elisabeta Lasconi scrie despre *Reinventarea romanului documentar* în *Daniel Stein, traducător*, al Ludmilei Ulițkaia, traducere de Gabriela Russo, Editura Humanitas Fiction, Colecția „Raftul Denisei”, 2011: „Ludmila Ulițkaia are deja publicul ei, cucerit prin cărțile publicate la Editura Humanitas: micro-romane și volume de proză scurtă [...] Caz interesant și destul de rar, Ludmila Ulițkaia își are în limba română o traducătoare fidelă, Gabriela Russo.” În opinia Elisabetei Lasconi „[*Daniel Stein, traducător*] în evoluția scriitoarei poate să joace rolul cărții de cotitură, dacă nu chiar de ruptură. [...] *Daniel Stein, traducător* este, din multe puncte de vedere, cartea-reper pentru literatura primului deceniu al noului mileniu.” Criticul afirmă: „Ludmila Ulițkaia reinventează romanul documentar, căci are ca punct de plecare o personalitate

neobișnuită, cu o biografie ieșită din comun: Oswald Rufeisen [...] care a salvat sute de evrei în timpul războiului, lucrând ca translator în cadrul poliției militare germane din Bielorusia. A reușit să scape de moarte refugiindu-se într-o mănăstire catolică de călugărițe, de unde iese convertit la catolicism, iar după război revine în Polonia. Intrat în Ordinul Carmeliților Desculți, «fratele Daniel» se stabilește la Haifa și duce o viață dedicată apropierei celor trei religii ale Cărții”. Criticul consideră semnificativ faptul, mărturisit de autoare într-un interviu, că „numai când a renunțat la genul documentar și a schimbat numele personajului a putut să lucreze.” ■ La rubrica sa *Lecturi în vremuri de austeritate* Cristina Manole scrie despre Proust, F. Scott Fitzgerald, Spark, Donoso: □ Reeditarea romanului *În căutarea timpului pierdut* într-o nouă serie din care apare primul volum Swann (Editura ART, 2011, traducere, prefață, note, comentarii și tabel cronologic de Irina Mavrodin): „...poate că e bine ca Proust să fie citit cu țărâita și cu încetisorul, pe felii, pe îndelete și cu un alt tip de respirație a percepției epice. Sunt într-un tototot de acord cu uimirea provocată de Proust Irinei Mavrodin la fiecare lectură, care bine a făcut că a păstrat fluența frazei originale și nu a spart textul pentru a-l face mai lesne curgător. E bine așa, pentru a degusta toate întorsăturile de frază și frumusețile unui stil contorsionat care este textura alambicată a prozei/ vieții ce palpită în fiecare secvență...”. În opinia criticului, „Fiecare generație are dreptul, poate chiar nevoia, la un alt tip de lectură. Fiecare dintre noi, la o altă vârstă, percepe astfel de romane perene într-un alt mod.” □ F. Scott Fitzgerald, *Povestirile lui Pat Habby* (Editura Polirom, 2011, traducere și note de Alexandra Coliban). □ Muriel Spark - un volum de proză scurtă *Serafimul și Zambezi* (Editura Vellant, 2011, traducere de Dana Crăciun) și romanul *Departee de Kensington* (Editura Alfa, 2011, traducere de Lavinia Vasile, postfață de Crenguța Năpristoc). Criticul scrie: „câteva povestiri sunt absolut remarcabile (*Pasărea Du-te Du-te, Măturătorul de frunze* sau *O sută unsprezece ani fără șofer*)”. Cristina Manole afirmă „O comparație cu proza Gabrielei Adameșteanu din *Dăruiește-ți o zi de vacanță* nu cred că ar fi deplasată”. □ José Donoso, *Obscena pasăre a nopții* (Editura Leda, 2011, traducere și note de Dan Munteanu Colan): „Acest roman - complicat construit, arborescent, vag misterios, vag tenebros, dominat de mistere străvechi - merită atenția noastră. O masă epică vastă cu o scriitură simplă și directă.” ■ În *Semn editorial: Memoria culturală a Bucureștiului*, Monica Pillat prezintă volumul lui Corneliu Lupeș, *Șapte zile. București în 7 zile*, Editura Oscar Print, 2011: „Ca și în precedentele sale publicații, dedicate unei lumi de altă dată, ale cărei elite scriitoricești au dat strălucirea locurilor prin care trecem și noi astăzi, autorul ne conduce prin cartierele bucureștene, pe străzi, ne arată case uitate, ne poartă pe aleile Cimitirului Bellu, trasând liniile unei hărți ce cuprinde treptat tot orașul, învăluindu-l în venerația iubirii de valori.” ■ La *Memorialistică*, în *Dialectica în suspensie*, Andrei Corbea analizează *Copilărie berlineză la 1900* de Walter Benjamin, traducere de Andrei Anastasescu, Editura Humanitas, Colecția „Memorii/ Jurnale” București, 2010: „Edițiile sale din 1950

și 1955, ca și varianta preluată de seria de *Opere complete* din 1972, au fost alcătuite pornind de la copii fragmentare și capitole apărute în timpul vieții lui Benjamin. Acea ultimă versiune a cărții, restructurată și prelucrată de autor, inclusiv din punct de vedere stilistic, cu puțin înaintea războiului, a fost descoperită abia în 1981 printre manuscrisele lui Bataille adăpostite la Biblioteca Națională a Franței – o *altă carte* în comparație cu cele aflate până atunci în circulație, după opinia lui Rolf Tiedemann, îngrijitorul acestei ediții considerate ca definitivă”. Criticul observă: „ambianța la limita oniricului pe care o inspiră textele *Copilăriei berlineze*, cu înlănțuirea lor copleșitoare de metafore, cu tensiunea lor latentă, născută din efortul de a îmbrăca în cuvinte plămuiți informe ale unei imaginații ce pretinde a da contur amintirii, cât și fracturarea convențiilor temporalității, unde succesiunea lui înainte și după se comprimă până la confuzie, pentru a se dilua într-o amenințătoare și neîncetată recompoziție a echilibrelor și sensurilor de deplasare.” Criticul concluzionează: „Proza lui Benjamin este, în opulența ei sinuoasă, dificilă pentru cititorul obișnuit, îndeobște reticent la texte cu o încărcătură poetică ce-i angajează receptivitatea la limita accesibilității. În oglindă, traducătorul are a încerca să găsească acea cale (oricum riscantă) prin care în limba străină se reproduc raporturile, oricât de complicate, dintre original și lectorii săi. [...] Andrei Anastasescu, ce-și asociază talentului și un scrupul filologic-traductologic exemplar, știe bine acest lucru și se ferește de simplificări și clarificări ce ar contrazice cadența specifică discursului lui Benjamin. Soluția stilistică la care recurge traducătorul pentru a conserva în românește distanța dintre textul *Copilăriei berlineze* și cititorul german constă, pe de o parte, în stăruința de a reproduce arborescența sintactică ce respinge în cazul originalului comprehensiunea automatizată, dar și, pe de altă parte, de a imprima prin inserții lexicale (cuvinte rare, arhaisme, regionalisme etc.) o anume prețiozitate (rareori supărătoare), deosebit de eficace în acțiunea de insolitare.” ■ La *Opinii*, în *O alternativă la fuga de interioritate* Cezar Gheorghe comentează decizia lui Mircea Cărtărescu de a renunța la a scrie articole „despre viața politică din România”. Criticul afirmă „judecata care se face adesea este că un autor se compromite dacă eu, cititorul, nu sunt de acord cu opiniile sale politice [...]. O asemenea judecată nu mai este posibilă în nici un spațiu cultural ajuns la un grad de maturitate [...] fac parte dintre cei care nu cred că salvarea României va veni dinspre clasa politică, ci din efortul celor care, prin proiectele lor (fie că acestea sunt institute de cercetare, cărți de literatură, arte vizuale, teatru, film) creează o alternativă la realitatea tabloidizată, la fuga de interioritate.” ■ La categoria *Eseu*: □ Bogdan-Alexandru Stănescu scrie *Caucazul literaturii revoluționare. Scrisori către Osip Mandelștam*. □ Peter Dan publică *Exponatul*. Autorul propune: „Pentru moment, să uităm de cazurile dificile (de exemplu, Marino sau Breban) și să ne concentrăm asupra celor care au fost, fără îndoială, agenți ai răului. Am început prin a spune că pe exponatul mașinării totalitare se depune praful într-o sală de muzeu. O privire mai atentă în străfundurile ei arată că unele luminițe mai pâlpâie. Deși

mult slăbită, e activă încă și va continua să-și exercite influența malignă câtă vreme mai amânăm exorcismul necesar.” ■ *In memoriam*: poezii de Wisława Szymborska. ■ *La zi*: □ *Amos Oz la București*: „La invitația Editurii Humanitas și a Ambasadei Israelului [...] 27 februarie conferința *Amos Oz în dialog cu Gabriel Liiceanu* [...]. Amos Oz va primi titlul de Doctor Honoris Causa al Universității din București. La librăria Humanitas Kretzulescu se va lansa seria de autor, la eveniment vor participa: Amos Oz, Marlena Braester, Ioana Pârvulescu și Denisa Comănescu.” □ Noi traduceri din Norman Manea. Apar: *Întoarcerea huliganului* în Brazilia, Bulgaria și Suedia; *Vizuina* în Spania, Argentina, Cehia, Polonia. „Același volum apare și în USA și Anglia, concomitent cu un masiv volum de eseuri intitulat *A cincea imposibilitate*. În Italia apar simultan două volume, *Dincolo de munți* și *Dialog în exil* (convorbire cu Hanes Stein), iar în Estonia – *Despre clovni*.” □ *A fost*: □ Concursul anual *Juvenes translatore*s organizat de comisia Europeană, a fost desemnat câte un câștigător pentru fiecare țară. Câștigătoarea din România: Anna Kiss, elevă a liceului teoretic „Bolyai Farkas” din Târgu-Mureș. □ *Istории și imagini din Bucureștiul evreiesc*. „S-a lansat volumul *Istории și imagini din Bucureștiul evreiesc, publicat la Editura Noi Media Print* de lector dr. Felicia Waldman și lector asociat dr. Anca Ciuci, de la Centrul de studii ebraice «Goldstein Goren», Facultatea de litere a Universității din București.” □ *Lansare Cenzura în România*. „Revista «Tribuna», în colaborare cu Departamentul de Jurnalism al UBB și Uniunea Scriitorilor din România, filiala Cluj, au organizat miercuri, 8 februarie, dezbaterea *Cenzură și autocenzură* prilejuită de lansarea volumului colectiv *Cenzura în România*, coordonat de Ilie Rad și publicat la Editura Tribuna.” □ *Adevăr și mistificare în jurnale și memorii apărute după 1989* de Ana Selejan a fost lansat la Librăria „Mihail Sadoveanu” din București. □ *Va fi*: □ *Marjane Satrapi la Bastilia*. Întâlnire cu publicul și sesiune de autografe cu ocazia lansării romanelor grafice *Persepolis* și *Broderii* (la Editura Art).

10 februarie

● [**„România literară”, nr. 6**] La rubrica sa *Tropice Surâzătoare* în *Lumini și umbre (I)* Mihai Zamfir consemnează: „După ultimul război mondial, când devenise limpede că în România se va instaura un regim comunist, psihoza lui *sauve qui peut* a cuprins multă lume; toți cei care au avut destul curaj și mijloace să o facă au fugit spre Apus [...] unii oameni au fugit cât mai departe cu putință, ajungând astfel până și în Brazilia [...]. «Cetatea Luminii» – așa s-a chemat revista apărută în Brazilia anului 1954, când în România noaptea se făcuse adâncă și fără speranță.” ■ Mircea Mihăieș îi dedică la *Contrafort* un articol lui Leonard Cohen cu ocazia apariției noului său album *Old Ideas*. Mihăieș e impresionat de faptul că vocea lui a rămas aceeași în ciuda trecerii timpului. ■ În eseu *Personanță și/sau funcție transcendentă* Aurel Pantea scrie: „Fenomenul prin care înconștientul penetrează lumea conștiinței e numit de Blaga, printr-un concept insolit,

«personanță», derivat din etimonul latinesc «personare» (a răsună din toate părțile).» ■ La *Cronica Ideilor*: în *Transa fizicianului* Sorin Lavric reflectează asupra volumului cu caracter autobiografic dar și transdisciplinar al fizicianului Basarab Nicolescu, *De la Isarlâk la Valea Uimirii* (2 vol.) apărut în colecția de „Știință, Spiritualitate și Societate” pe care o coordonează la Editura Curtea Veche. Fizicianul se distanțează de „logica aristotelică (marcată prin identitate, noncontradicție și terț exclus) pentru a vorbi despre «terțul inclus», care este veriga ce mijlocește legătura subiectului cu obiectul. Două capete sunt legate printr-un mijloc, dar sub mijloc apare cea de-a patra entitate, care este «terțul ascuns», acesta nefiind altceva decât puterea dumnezeiască care dă naștere primelor trei entități. Dar, spre deosebire de cele trei (subiect, obiect și terț inclus), care sunt realități propriu-zise (potrivit autorului, avem realitate acolo unde ceva opune rezistență simțurilor sau gândirii noastre), cea de-a patra instanță e dincolo de realitate, adică transcendentă.” ■ La rubrica sa, Cosmin Ciotloș face o analiză la *Cinci decenii de experimentalism* (compendiu de poezie românească actuală), Casa de pariuri literare, alcătuit de Octavian Soviany: „Experimentalismul, așa cum îl gândește aici Octavian Soviany, este un concept care-i aparține aproape integral. Făcând abstracție de cele câteva gesturi de strictă curtenie filologică (de pildă acela de a dedica volumele memoriei lui Marin Mincu sau acela de a indica, poate mai frecvent decât ar fi fost necesar, intuițiile acestuia), nici măcar nu se poate vorbi despre o afinitate metodologică reală. Postulat: experimentalismul e «stilul culturii actuale» (p. 11). Formularea îi aparține lui Marin Mincu. Și e, s-o recunoaștem, mai degrabă imprecisă. Cu instinct de poet, Soviany îi simte, însă, valența expresivă, și construiește, spre a defini acest «stil», un întreg model teoretic, bazat pe patru categorii ideologice (nihilocentrismul; gândirea slabă, ontologia mortalității; teroarea somaticului; omul amputat, starea de cvasi) și pe patru estetice (extazul schimbării, hipermodernitatea; poetica jocului; de la simbol la semn, textul; literatura cu riscuri, cvasiliteratura). [...] Dacă primele patru, cele ideologice, se înscriu, într-un fel sau altul, într-o paradigmă comună (fiind, deci, necesare, chiar dacă nu și suficiente), cu celelalte patru situația e ceva mai complicată. Cât de relevante sunt ele pentru definirea unei direcții culturale, experimentale sau nu? Ce grad de autonomie au unul față de celălalt, în așa fel încât prezența lor separată să se susțină? Nu cumva, pe porțiuni măcar, interferează? În sfârșit, care e gradul de coerență al unui sistem alcătuit din acești termeni? [...] Nu e un secret pentru nimeni că, definind așa experimentalismul, Octavian Soviany încearcă să atace pe flancuri postmodernismul. (Care, astăzi, și-a pierdut, în presa culturală de la noi, strălucirea de acum un deceniu.) Numai că, reproșându-i corect acestuia din urmă multitudinea de fațete, Soviany forjează, la rândul lui, un colaj conceptual la fel de mobil. Ce le deosebește structural? Dacă, desigur, le deosebește ceva. Răspunsul ar putea veni pe loc. Angajarea existențială în scris. Este ceea ce, în ceva mai multe cuvinte explica Marin Mincu: «experimentalismul aprofundează experiența artistică în sine ca act de investigare angajată

și dramatică a resorturilor intime ale procesului de creație, văzut ca un dat esențial și nu ca ceva exterior» (p. 11). [...] Descrierea de mai sus pune apăsător accentul pe factorul individual. Intim chiar. Inefabil. Soft. Or, experimentalismul se vrea a fi un concept acoperitor. Mai larg, cum arătam, decât postmodernismul. Hard. Incompatibilitatea e clară [...] se vede cel mai limpede în partea de analiză a cărții. Atunci când discută, poet cu poet, literatura ultimelor cinci decenii, ajunge, vrând, nevrând, la un tip de discurs, într-adevăr nuanțat, într-adevăr inteligent, dar perfect recognoscibil, adică prin nimic nou. Este discursul criticii de poezie care se practică, amabil, în multe din revistele literare de la noi. Empatic, prea empatic.”

■ La categoria *Document* Ilie Rad oferă în volumul coronat el, *Cenzura în România* un studiu de caz pe un text inedit: manuscrisul articolului lui Petru Dumitriu la moartea lui Stalin, intitulat *Meditații asupra vieții* este alăturat articolului publicat în numărul din 8 martie 1953 al „Scânteii”, cu titlul *Viu între vii*. „Merită să comparăm cele două texte, pentru a vedea ce anume a păstrat cenzura, ce a eliminat și ce a introdus în articolul publicat în «Scânteia».” Dincolo de excluderea sau adăugarea unor referințe punctuale (e scoasă referirea la China - se prefigura conflictul sovieto-chinez - și sunt introduse fraze despre colectivizare și agricultură) diferența principală care rezultă între manuscris și textul publicat este chiar cea de ton: „Au fost înlăturate notele personale, uneori chiar metaforice, ale prozatorului, și înlocuite cu stilul «colectivist». Astfel dispar pasaje precum: «Din clipa când i s-a trezit conștiința, din îndepărtata adolescență în îndepărtatul Gori, cel ce avea să ia numele de Stalin s-a uitat împrejur, căutând o cauză pe care s-o slujească. Toate credințele, toate ideile, toate țelurile erau, în vremea aceea, sau mărunte, sau învechite, sau respingătoare, afară de una: revoluția, socialismul. În lumea în care s-a născut Stalin, cea mai nobilă cauză era aceea a eliberării popoarelor de sub exploatare.» În schimb, sunt introduse altele: «Pentru flăcăii de la noi, „stalinețul” e tovarășul de muncă de fiecare zi. Inginerii, care sapă Canalul Dunăre-Marea Neagră, îți vorbesc cu entuziasm de modelele lor: marile construcții staliniste din Uniunea Sovietică.»” ■ *Invitatul săptămânii* Cornel Ungureanu abordează în *Despre vremurile „în schimbare”* volumul nou apărut *Despre purpură* al lui Eugen Uricaru observând: „Există în toate cărțile lui Eugen Uricaru «cealaltă istorie»: lângă evenimentul vizibil, cel comentat în presa de lângă noi se desfășoară o altă istorie, secretă: o istorie pe care, iată, doar el o știe. Doar el, ficționarul.” ■ Gabriel Coșoveanu abordează la *Cartea de critică* volumul Martei Petreu *De la Junimea la Noica. Studii de cultură românească*, „o carte despre varii forme ale discursului identitar, de la exaltare autohtonistă până la extrema cealaltă, care va gravita mereu în jurul interogației cioraniene cum poate fi cineva român?”. □ La *Cronica edițiilor* Răzvan Voncu vede în apariția la Humanitas a două volume inedite ale lui Cioran cu ocazia centenarului (eseul *Despre Franța și culegerea de reflecții, Îndreptar pătimăș II*) cel mai de seamă eveniment cultural românesc al anului 2011. □ La rubrica sa *Să ne cunoaștem trecutul* Luminița Marcu consemnează: „Ultima pagină a acestui prim număr din

1965 («Gazeta literară») are un titlu deosebit de interesant, *Vrăjitorul din Montparnasse*. Nu doar că este vorba despre Brâncuși, dar se vorbește astfel despre cartierul parizian în care a locuit. Articolul, semnat de Victor Tornyopol [...]. Deschiderea spre artiștii români din diaspora este evidentă și pare să fie parte a unui program susținut de relaxare a vigilenței anilor trecuți față de «trădătorii de neam»". ■ *Avanpremieră editorială*: Wendy Guerra de Luminița Voina-Răuț. ■ *Cinema și literatură*: *Bonsai*, de Christian Jimenez Festivalul de la Cannes 2011 de Marc Chambost: „film cilian, adaptat după romanul eponim al lui Alexandro Zambra și prezentat în secțiunea oficială «Un certain regard». «Ani de-a rândul m-am culcat devreme». Această frază proustiană celebră cu care se deschide *În căutarea timpului pierdut*, este una din cheile filmului lui Christian Jimenez". ■ La secțiunea *Meridiane*: □ Florin Irimia vorbește despre *Libertate à la Franzen* cu ocazia apariției romanului lui Jonathan Franzen, *Libertate* (Traducere și note de Daniela Rogobete) și istorisește ascensiunea bruscă în popularitate a autorului ignorat de marele public până când „În septembrie 2001, celebra Oprah Winfrey alege romanul *Corecții* (proaspăt apărut la acea dată) pentru clubul ei de lectură. Franzen este la început încântat, acordând-i vedetei un lung interviu, după care se răzgândește și își exprimă îngrijorarea că din cauza publicității făcute de o emisiune și o personalitate media care se adresează aproape în exclusivitate femeilor, romanul ar putea fi desconsiderat de publicul masculin. [...] Înșiși criticii par să-i dea dreptate doamnei Winfrey, temerile îi sunt spulberate. Romanul câștigă două premii literare prestigioase, The National Book Award for Fiction și James Black Tait Memorial, ajungând finalist în cursa pentru Pulitzer-ul din acel an". □ *Intelectualii de stânga și khmerii roșii*: „După filmul și cartea lui Panth despre călăul cambodgian Duch, iată, Pierre Emmanuel Dauzat publică la Bayard *Holocaustul obișnuit*, o extraordinară analiză a atitudinii stângii franceze față de ororile regimului khmerilor roșii din a doua jumătate a anilor 1970." □ Cinci biografii au apărut în același timp în Franța: cea a lui Philippe Mesnard despre Carlo Levi intitulată *A trecut un martor* (laureată cu premiul acordat de revista „Le Point” la Festivalul de la Nîmes), Stéphane Guégan despre Théophile Gautier, Geneviève Haroche-Bouzinac despre pictorița Louise Elisabeth Vigée Le Brun, Henri Godard despre Céline și Pierre Maraval despre Constantin cel Mare. □ *Wikipedia: pro și contra*: „«Le Monde» din 14 ianuarie consacră două pagini ale suplimentului său săptămânal de cultură site-ului Wikipedia. [...] Wikipedia se ghidează după principiul copyleft, care autorizează, spre deosebire de copyright, atât libertatea de difuzare, cât și aceea de modificare a textelor. «Logica bazarului», cum a numit-o Eric Raymond în 1999 în cartea sa *Catedrala și bazarul*: operă în permanentă mișcare, ca un bazar, nu una structurată, ca o catedrală.” Principala problemă pusă în discuție e însă faptul că informațiile nu sunt verificate. Rămâne deschisă întrebarea dacă „dat fiind felul de funcționare al siteului, Wikipedia poate fi adusă la standarde științifice.” □ E consemnată disputa dintre Ministerul Educației și Academia franceză în privința simplificării

ortografiei. □ „În Algeria a apărut recent o carte despre Camus: *Ultimele zile de viață ale lui Albert Camus*. Autor este José Lenzini. Cele mai interesante pagini evocă adversitățile, nu o dată prostești, de care scriitorul a avut parte. Se poate spune că s-a bucurat de antipatia multor contemporani ai săi, destule, din cauza invidiei stârnite de Nobelul din 1957, fie de natură ideologică, Sartre și Francis Jeanson, care îl acuzau de moliciune în ideile lui de stânga, fie de natură general intelectuală, Pascal Pia, care îi considera umanismul «demodat»”. ■ *Surâsul călăului*: „Rithy Panh este un supraviețuitor al regimului lui Pol Pot (1975- 1979). [...] A făcut un film pe tema atrocităților khmerilor roșii și, împreună cu roman-cierul francez Cristophe Bataille, a scris o carte. Între altele, a avut o discuție cu unul dintre cei mai teribili tortionari ai vremii, comandantul centrului de deținere S-21, unde au fost torturați și uciși zeci de mii de cambodgieni, Duch, pe numele lui de călău, un fost învățător de matematică, iubitor al literaturii franceze, și care, înainte de a-și lua în serios meseria de călău, le recita elevilor săi din Alfred de Vigny sau le vorbea entuziasmat despre Leonardo da Vinci. [...] Și-a păstrat surâsul sinistru de călău, nu numai în boxa tribunalului, dar și în interviul pe care i l-a luat Rithy Panh. I-a spus lui Panh un lucru îngrozitor: «Sub regimul lui Pol Pot, domnule Panh, ați fi putut să fiți în locul meu, ca un bun director al centrului S-21!»”.

14 februarie

• [**„Revista 22”, nr. 7**] Paul Cernat comentează studiul lui Doris Mironescu *Viața lui M. Blecher. Împotriva biografiei*, Editura Timpul, Iași, 2011 sub titlul *M. Blecher și reinventarea biografiei*: „Nu e doar un studiu în linia noului biografism și a noului istorism, ci o densă, complexă reexaminare critică, pornind de la reinterpretarea contextelor existențiale înspre analiza operei și viceversa. [...] Atât autobiograficul din prozele propriu-zise, cât și cel din mărturiile nonficti-onale sunt puternic deformate subiectiv, iar «irealitatea» experienței interioare primează asupra «realului», solicitând din plin discernământul interpretului. [...] Insolite sunt paralelele dintre literatura lui Blecher și «pictura naivă» a Luciei Demetriade-Bălăcescu sau conexiunile cu relativismul perceptiv din Sărmanul Dionis, iar analizele aplicate publicisticii/eseisticii blecheriene și înrudirilor cu existențialismul «tinerei generații» interbelice aduc elemente în plus față de cele deja cunoscute. Monograful practică dezinvolt o «critică totală» în care analiza existenței și a scrisului se împletesc intim.” Paul Cernat conchide: „Cartea de față, oportun rescrisă și adusă bibliografic la zi, arată un critic rafinat și sagace, stăpân pe instrumentele sale. Stilul e limpede, precis și nuanțat, fără digresiuni inutile, vădind maturitate și finețe a disocierilor. Achizițiile teoretice sunt asimilate cu naturalețe, fără balast terminologic, iar dicțiunea ideilor - pusă în valoare de o hermeneutică detectivistică pe măsură [...] Reinventare a speciei monografice, împotriva biografiei este cea mai bună carte despre autorul *Întâmplărilor în irealitatea imediată* [...]. Doris Mironescu intră, inclusiv editorial, în deja bine

reprezentata elită a tinerei noastre critici și istorii literare.”

16 februarie

● [Cultura, nr. 6] În *Caragiale față cu reacțiunea*, C. Stănescu contrazice răspunsul negativ pe care-l dă Nicolae Manolescu la întrebarea *Avea Caragiale conștiință artistică?* în articolul său din „România Literară”: „Acest gen de divertisment utilizat de critic spre a dovedi precaritatea «conștiinței artistice» nu e chiar marea pasiune a vieții și operei lui Caragiale, dar nici nu e, cu siguranță, deloc «străin» de mentalitatea epocii și opinia generală a societății românești despre teatru și «misiunea» lui. Prin piesele-probe la dosarul «precarității», Caragiale, «într-un joc cu mai multe strategii», n-a făcut altceva decât să întâmpine și să servească așteptările publicului teatral al unei epoci tinerești dornic de «spectacol» și divertisment. A răspuns, cu alte cuvinte, «comenzii sociale» ilustrate copios chiar de repertoriul teatral din acel timp: a dat Cezarului ce e al Cezarului, îndopând gura nesățiosului «gust popular» cu ceea ce acesta abia aștepta să înghită. În același timp (an!), «înghite» și el, la rândul-i, «fluierăturile» și suportă scoaterea rapidă de pe afiș a «Noptii furtunoase». Se poate spune, în fine, că «fluierătura» din sala Naționalului de acum mai bine de o sută de ani este supremul omagiu pe care publicul epocii i-l putea aduce conștiinței lui artistice: omagiul respingerii unui autor, al unui stil și al izgonirii de pe scenă a unei capodopere pentru care spiritul public nu era încă pregătit. Asta nu-i, nicidecum, o probă (dovada!) a precarității conștiinței artistice a scriitorului. Dimpotrivă. E presiunea uriașă a mediului care până la urmă l-a și convins (împins) să se «exileze» puțin... Că își «trăda» și printr-o «Roma învinsă» ori «O soacră» inteligența și conștiința de sine (artistică) împins de lipsa de bani – se poate discuta, însă în alt registru ori regim decât al precarității.” Concluzia sa este că „Avea Caragiale conștiință artistică?» este o întrebare fertilă ce rămâne să plutească estetic și critic stimulator în umbra tot mai întinsă, atotcuprinzătoare, și din ce în ce mai misterioasă a operei lui Caragiale”. ■ Literatură: □ Marian Victor Buciu sub titlul *Posibila carte a vieții* afirmă: „Legarea de fragmente (meta)literare, amalgamarea, implicit o programatică neglijare a disociativității propun în cartea Aurei Christi, *Nietzsche și Marea Amiază*, cuvânt înainte de Nicolae Breban, postfață de Ștefan Borbély, Ed. Contemporanul, București, 2011, oarecum «metodic», o practică personală a «comparatismului». Disociat, iată, de formele sale istorice, mai mult sau mai puțin academizate, refuzate fâțiș și acestea. Autoarea este, ca tipologie estetică, o neoromantică sau o romantică (post)modernă, iubitoare de apropieri și legături excesive, voit prea mari ori prea largi, făcute parcă pentru ca să încapă totul din ceea ce o preocupă ardent, pe multiple dimensiuni.” Marian Victor Buciu consideră că autoarea „integrează *frivol* religia și mitul”. Criticul scrie: „Aura Christi cochetează și cu interdisciplinaritatea, dar tot în răspăr, într-un fel deturnat, avertizând că deține doar «instinctul interdisciplinarității. Abordarea sa este mai curând inter-artistică sau inter-estetică, incluzând aici recursul la arta plastică și

la filosofie.” Și trage concluzia că „Nu spiritul critic este cel care primează în carte.” Reținem: „Statutul revendicat de A. Christî rămâne doar acela de poet. Dar de poet în tot ce scrie, pe alinamente diverse și cu (ne)limitări de tipologie retorică. Limbajul, asumarea stilistică prioritară, se afirmă în «înaintarea găfăindă» a discursului. Sintagma pusă între ghilimele e preluată, în spirit și în literă, de la N. Breban, romancierul care identifică stilul, scriitura, fraza cu respirația auctorială. Declarat și evident, Aura Christî este ca scriitoare – în acord cu ființa umană care o susține – pasională. Nu doar din instinct, dar și deliberat. Cartea aceasta este, notează ea, «rodul pasional al unei iubiri construite» timp de 20 de ani”. ■ Literatură universală: Rodica Grigore analizează volumul al lui Josep Pla, *Strada îngustă*, traducere de Christina Anghelina, București, RAO Publishing Company, 2011 în *Catalonia și viața la țară*. ■ Teodora Maria Vacariu publică eseu *Sunăm a gol. Interioritatea construită din obiecte*. ■ Rememorări în *Anul Caragiale (V)* de Constantin Coroiu. ■ Virgil Ștefan Nițulescu scrie *Despre premii (I)*.

● **[„Dilema veche”, nr. 6]** Marius Chivu discută volumul *Cine a câștigat Războiul Mondial al Religiiilor?* de Daniel Bănuțescu (piesă de teatru în trei acte, ediția a doua, Editura Cartea Românească, 2011). Marius Chivu remarcă dimensiunea dogmatică destul de slabă a confruntării religioase, partea eseistă dominând-o pe cea ideatică, care ar trebui să prevaleze în proză. Nivelul maieutic la care se poartă discuțiile este primar, iar psihiatria este ilustrată ca o metodă bazată pe violență și pe primatul puterii. M. Chivu apreciază că D. Bănuțescu are mai degrabă apetențe poetice prin descrierile naturaliste, uneori *horror* întâlnite în piesă. Personajele se individualizează bine, dar dezbaterile sunt sărace în idei și produc un dezechilibru structural: unii actanți lipsesc mult din cadru și nu își mai recuperează locul. În plus, Marius Chivu este contrariat de calitatea proastă a cărților legate la Editura Cartea Românească. ■ Claudiu Constantinescu scrie despre traducerea din limba engleză a Laviniei Vasile a cărții *Departee de Kensington* de Muriel Spark (Colecția „Strada Ficțiunii”, Editura Allfa, 2011). Scriitura este „[...] surprinzătoare! Chibzuită și cumsecade în ton, dar cu un simț uriaș al umorului, bizarului și absurdului”. Muriel Spark creează „o proză cuminte, în a cărei meticulozitate mocnesc thriller-ul, policier-ul și satira amplă”. Nu lipsit de umor, romanul merită, în opinia lui C. Constantinescu „o lectură cel puțin bucuroasă, dacă nu una de-a dreptul încântată”. ■ Simona Sora aduce în atenția cititorilor cazul lui Eugen Negrici. Volumul *Eugen Negrici 70...* se deschide cu trei povestiri vânătoarești care îi aduc aminte Simonei Sora de călătoria întreprinsă cu E. Negrici la Craiova acum câțiva ani. Toate trei dovedesc talentul memorialist al lui Negrici, dar și pe cel de prozator. „«Totul e clar» pare a fi refrenul acestui volum subtil surprinzător [...]”, spune Simona Sora. Volumul este compus din interviuri vechi, studii și portrete făcute de cunoscuți critici literari precum Paul Cornea sau Livius Ciocârlie. Aici, portretul lui E. Negrici este desprins din dialoguri și reprezintă o frântură din însăși istoria literaturii. ■ Interviu cu Nora Luga despre poeta Aglaja Veteranyi, moartă prin sinucidere pe 3 februarie 2002:

Nora Iuga a deschis pentru prima dată scrierile poetei Aglaja Veteranyi la un congres ținut în Carinthia, la Fresach, în 1994. Ceea ce a atras-o pe Nora Iuga a fost „numele exotic, apoi textele în care auzeam o voce de copil legând lucrurile într-o joacă ciudată între ele și arătându-mi astfel o altă lume, al cărei tâlc pare neverosimil și de-aceea mai adânc”. Astfel, a tradus-o pe Aglaja Veteranyi din germană prima dată în „România literară”, piesele de teatru semnate de tânăra scriitoare jucându-se aproximativ doi ani cu casa închisă. Traducerile au apărut ulterior la *Editura Polirom*. Deși genială, Aglaja a avut o dezvoltare intelectuală lentă, fiind analfabetă până la adolescență și internată într-un institut pedagogic din Elveția. A debutat ca actriță în 1993 în trupa experimentală *Die Wortpumpe (Pompa cuvintelor)*. „Textele îi aparțineau. De la început, aceste fragmente vorbite au șocat; ele nu pot fi luate nici drept replici dramatice, nici drept poezii, nici drept anecdote... aici nu există nimic prestabilit, nimic planificat, organizat, proiectat, totul e spirit pur [...]”. Modelul literar era Herta Müller, pe care a și cunoscut-o, provocându-i, din nefericire, o impresie defavorabilă. Esența scrierilor Aglajei este autobiografismul. Cu Nora Iuga corespundea în românește, dar manifesta un puternic complex cultural. Niciodată nu vorbea despre moarte, fapt pentru care sinuciderea sa în urma unei depresii a fost o surpriză pentru cunoscuți. Totuși, Aglaja nu suporta ideea degradării fizice și purta în inimă o frică bine ascunsă (nu se știe dacă pentru viață sau pentru moarte), aspect manifestat mai ales la cimitirul Săpânța, în Maramureș – unde a petrecut un timp cu Nora Iuga. La patruzeci de ani, în urma unor internări succesive în clinicile din Zurich, Aglaja se sinucide cu somnifere, aruncându-se apoi într-un lac. Receptarea Aglajei Veteranyi în România contemporană la zece ani de la moartea ei ține mai ales de gustul publicului, însă Nora Iuga crede că Aglaja se va bucura de o longevitate literară ieșită din comun.

● [„**Observator cultural**”, nr. 354] Adrian Niță publică o *Scrisoare deschisă* adresată Societății Române de Fenomenologie (administrator al Newsletterului de filozofie românească) și Societății Române de Filozofie, semnalând absența unor titluri pe care le consideră semnificative din lista de studii apărute în 2011 pe care o prezintă Newsletterul. ■ La secțiunea *Literatură*: □ În *Prea târziu pentru Ashbery*, Bogdan-Alexandru Stănescu analizează volumul lui Ștefan Manasia *Motocicleta de lemn*, Editura Charmides, Bistrița, 2011: „I se potrivesc acestei poezii ca o mânășă cuvintele lui Freud despre straniețate: straniețatea este acel lucru ascuns, care ar fi trebuit să rămână ascuns, ea este cu atât mai izbitoare, se transformă în neliniștitor, în înspăimântător, atunci când se naște din chiar materia *familiarului*. Pentru că peisajele poemelor lui Ștefan Manasia sunt familiare. El, însă, îți dăruiește cu grație și violență lentilele de acces către o viziune a prezentului din care ia ființă chiar pelicula unui viitor în construcție. Acea «White Goddess at the Graves», matricea limbajului sacru al poeziei, e o gorgonă postmodernă, postindustrială, postcyber-punk, post-post-post...” □ Silvia Dumitrache prezintă romanul *Lapte și miere* al lui Jean Mattern, traducere din

limba franceză de Anca Băicoianu, Editura Polirom, 2011, sub titlul *Exilul, o experiență veche cât lumea*: „Ce are special povestea de dragoste construită de Jean Mattern este motivul ce îi face pe doi oameni care, în condiții normale, poate nici nu și-ar fi vorbit să se simtă atrași unul de celălalt: nevoia de a uita ceva ce le este comun amândurora [...]. Cartea lui Jean Mattern, deși se înscrie în seria numeroasă a cărților despre exil, se deosebește prin accentul pus nu atât pe căutarea rădăcinilor cât pe nevoia disperată de a lăsa în urmă fantomele trecutului.”

■ La *Publicistică*, sub titlul *Tinerețe*, Daniel Cristea-Enache analizează volumul lui Florin Iaru *Fraier de București* (Editura Polirom, colecția „Ego. Publicistică”, 2011) afirmând că „Revuistice sunt tăietura sigură a frazei, dozajul remarcabil pentru a înscrie subiectul într-un număr fix de semne, escaladarea rapidă spre o poantă, finalul astfel făcut încât să fie ținut minte și să reverbereze. Foiletonistic este însuși stilul, alert și deștept, al unui scriitor-gazetar ce încearcă fuziunea celor două identități. Structura de adâncime, însă, e scriitoricească. Florin Iaru construiește, din situații și fărâme de existență, un personaj tipic mișcându-se într-un mediu specific și într-o lume văzută printr-o filozofie de viață: a bucureșteanului. [...] Iaru face, în fond, o schiță utopică, o cetățeană tinerețe fără bătrânețe și fără finalul consacrat, o Vârstă de Aur în care Eul și Orașul sunt prieteni și complici.” ■ La *Eseistică* sub titlul *Ion Vianu, de aproape*, Claudiu Turcuș abordează volumul *Apropieri* apărut la Editura Polirom, în Colecția „Ego-grafii” în 2011: „Denunțând perspectiva ipocrită a evitării durerii (cu excepția suferinței fizice), dar și ineficiența principiului freudian al plăcerii, Ion Vianu găsește mai justă psihoterapia care urmează «tendința omenească de sporire a puterii». Prin urmare, ecuația politică a vindecării se închide circular. Exercitarea neinvazivă a puterii medicale are scopul de a restitui pacientului puterea psihologică [...]. Din păcate, ultima secțiune, intitulată *Portrete interioare*, evidențiază neajunsul *Apropierilor* [...]. Citite într-o revistă culturală, articolele cu pricina dezvăluie abilitățile veritabilului portretist Ion Vianu, însă aglutinarea lor într-un volum (alături de eseurile elaborate) creează un efect deranjant de bruioane destinate, încă, sertarului.” ■ La *Istorie literară* în *Dimineața tinerilor critici (II)* Bianca Burța-Cernat continuă analiza studiului *Critica în tranșee* al lui Alex Goldiș începută în numărul precedent. În opinia sa, volumul constituie un „Spectacol de excepție al unui intelect viu, mobil, aliind subtilitatea speculativă cu rigoarea argumentativă și talentul critic cu metoda, *Critica în tranșee* impune un critic literar care nu mai are nevoie de nici un fel de *confirmare* suplimentară.” ■ În *Eseul* intitulat *O zi teribilă*, Corina Ciocârlie scrie despre alteritate și „capacitatea seducției de a instaura o lume a aparențelor” pe care se bazează, în opinia sa, nuvela fantastică a lui Eliade *La țigănci*: „Alteritatea n-ar fi, așadar, sinonimă cu distanța, ci cu trecerea unei frontiere iar «frontiera poate fi cu totul imaginară și invizibilă» [...]. De bună voie și nesilit de nimeni musafirul pătrunde, croindu-și drum printre bălării și tufe de măceș, în jungla seducției – sinonimă, ca și fantasticul, cu moartea rituală și renașterea virtuală. A seduce, din perspectiva lui

Jean Baudrillard, înseamnă «a muri ca realitate și a se produce ca amăgire», «a se lăsa prins în plasa propriilor iluzii și a se mișca într-o lume fermecată». Nemulțumindu-se cu adevărul semnelor, ci reclamând mereu iluzia și secretul, seducția inaugurează un mod de circulație el însuși secret și ritual, un fel de inițiere imediată care nu ascultă decât de propria-i regulă a jocului. A fi sedus e a fi deturnat de la propriul adevăr” (*De la seduction*). ■ Geo Șerban semnează *Eseul în marginea unor confidențe ale lui Jan Kott*: „Absolut seducătoare amintirile polonezului Jan Kott din cartea sa tradusă în franceză sub titlul *La vie en sursis* (éditions Solin, 1991), pe internet menționat într-o variantă românească posibilă: *Încă în viață*. O fi fost, n-o fi fost volumul pe tapet la vreo editură de la noi?”. ■ Doina Ioanid publică un *Interviu cu Radu Aldulescu* „*Romanul e o piesă de compoziție*”. Reținem: „Tânjirea există în om de când lumea. Tot ce-i omenesc trebuie să vină în literatură, într-o literatură adevărată. O regăsești în literatura unor Philip Roth, Vargas Llosa, Marquez, de care scriitorului român îi e teamă să se apropie.” Autorul reproșează textualismului faptul că „nu se apropie de personaje cu dragoste, pentru că e prea apropiat de el însuși”. ■ La *Focus* Bogdan Suceavă semnalează *O importantă apariție editorială: International Poetry Review. Special Issue: Contemporary Voices From Romania*, 2011, Guest Editor, Victor Pambuccian, Department of Languages, University of North Carolina, Greensboro. Criticul apreciază includerea în volum a poeziilor unor autori din România care scriu în maghiară sau germană considerând că oferă „o viziune exactă asupra spațiului românesc [...] și nu e vorba aici doar despre spațiul geografic, ci de ceva mult mai profund, despre o legătură subtilă între texte. Trebuie să urmărești secretele conexiuni ale referințelor intertextuale dintre poemele selectate pentru a avea imaginea inspiratei construcții pe care Victor Pambuccian a realizat-o.” ■ La *Lecturi în vremuri de austeritate*, sub titlul *Englezii*, Cristina Manole scrie: □ despre seria de *Opere* Samuel Beckett la Polirom: „Nu știm cum va arăta seria de opere la final, dar o notă asupra ediției ar fi fost absolut trebuincioasă. Ca și un studiu introductiv, ca și o cronologie biobibliografică”. □ T.S. Eliot, *Opere poetice 1909-1962*. Ediție bilingvă (Editura Humanitas, 2011): „Un bun exemplu despre cum ar trebui să arate o ediție bine alcătuită [...] aş propune acest volum pentru unul dintre premiile date de Uniunea Scriitorilor, Academia Română, «România literară» sau «Observator cultural».” □ *100 de lucruri inedite despre Shakespeare* de Janet Ware și Al Davis (Editura Meteor Press, 2011, traducerea de Ioana Bârzanu). □ Gordon Ramsey, *Meniul perfect* (Editura Litera, 2011, traducere de Aurelia Ulici). ■ *La zi*: □ *The Vanishing Point that Whistles*: „Seria de evenimente de promovare a literaturii române în Statele Unite de către ICRNY a început, în 2012, cu lansarea antologiei de poezie românească contemporană *The Vanishing Point that Whistles* [...] eveniment prezentat în cadrul *Zilelor Culturii Române*. Volumul, editat de Doru Paul Mugur împreună cu Adam J. Sorkin și Claudia Serea (care au coordonat traducerile în limba engleză), a fost publicat la sfârșitul anului 2011 la Editura Talisman House din New York cu

sprijinul programului Centrului Național al Cărții «Translation and Publication Support», editura americană continuând astfel seria dedicată literaturii românești. [...] Antologia cuprinde 40 de poeții români consacrați după 1989, printre care Cristian Popescu, Ioan S. Pop, Mihai Gălățanu, Floarea Țuțuianu, Simona Popescu, Ruxandra Cesereanu, Ștefan Bălan, Mihai Ignat, Marius Ianuș, Dumitru Crudu, Adina Dabija, Mugur Grosu, George Vasilevici, Ioana Nicolaie, Dan Sociu, Adrian Urmanov, Răzvan Țupa, Claudiu Komartin, Elena Vlădăreanu și alții. [...] Între 13 și 19 februarie, programul academic «Literary Imaginary and Poetics of Truth» («Imaginarul literar și poeticile adevărului») aduce la Arizona State University șase reputați profesori de la Universitatea Babeș-Bolyai: Corin Braga, Ruxandra Cesereanu, Ștefan Borbely, Doru Pop, Cornel Vilcu și Horea Poenar se vor alătura profesorului universitar Ileana Orlich (șefa Programului de studii românești de la universitatea americană) pentru a susține o serie de conferințe dedicate diverselor abordării ale literaturii comparate în lumea contemporană.» □ „Câștigătorii programului de rezidență «Attic Arts» 2012 al ICR Londra: Bogdan Georgescu, regizor; Arcadie Rusu, coregraf, regizor, dansator; Ștefan Rusu, curator și artist; Raluca Dună, critic literar și istoric de artă, autoarea volumului *Eu, Autorul: reprezentări auctoriale în literatură și pictură. Din Antichitate până în Renaștere*, publicat de Editura Tracus Arte, București, în 2010, va lucra la un proiect despre reprezentările auctoriale în pictura britanică și rolul lor în modelarea identității culturale specifice.” □ *A fost*: □ *Prima sesiune de finanțare AFCN* pentru proiecte editoriale. □ *Lectură T.O. Bobe la Bastilia*: pe 13 februarie a avut loc o lectură din volumul *Contorsionista*, Editura Humanitas, 2011, în cadrul evenimentului *Porc cu piper*, moderat de Matei Martin. □ *Pesimismul necesar*. Pe 14 februarie, ICR Stockholm a organizat „o discuție despre pesimism în viziunea lui Emil Cioran și a lui Thomas Bernhard” pornind de la volumul lui Johannes Ekman *Pesimismul necesar. Viziuni sumbre în cuvinte și gânduri*.

17 februarie

- [„Weekend Adevărul”, nr. 32] Nicolae Manolescu publică articolul intitulat *Cum a scris Hugo „Mizerabilii”*: „La primăvară uniunea Scriitorilor va organiza un simpozion cu tema «Cum se scrie un roman?»”. Criticul istorisește cum a început Hugo să scrie *Mizerabilii*, „Autorul n-are deocamdată niciun plan, nicio cronologie clară a evenimentelor, întinse totuși pe patru decenii, niciun subiect bine definit. Doar un titlu care arată că nici numele personajelor nu sunt definitive: «Jean Tréjean» [...] Nu încapе vorbă că felul de a scrie al lui Hugo nu constituie o rețetă pentru alți romancieri. N-am de gând să-l recomand participanților la simpozion. [...] Romancierii înșiși pot fi mari constructori, precum Thomas Mann, Proust sau Joyce sau improvizzatori extraordinari, precum, iată, Hugo. [...] Sadoveanu își scria romanele «în cap» [...] și le trecea apoi pe hârtie fără nicio corectură, ceea ce face din el mai degrabă un improvizzator decât

un constructor, la antipodul lui Rebreanu, care le rescria de câteva ori, până când reușea să asambleze părțile și să găsească ritmul potrivit. Marin Preda construia meticulos și oarecum nesigur”.

● **[„România literară”, nr. 7]** *Invitatul săptămânii* Radu Aldulescu propune *Contraexpertiză la un verdict de crimă împotriva literaturii*: „Bineînțeles că ce trăiești pe propria piele tinde spre un grad mai înalt de atrocitate decât ce afli din ce povestesc alții despre un trecut părănd chiar mai îndepărtat decât ar arăta-o cei 60-70 de ani scurși de-atunci, și totuși lumea aceea, aflată ca și pe altă planetă față de cea actuală, a existat și continuă să existe prin cărți precum *Adevăr și mistificare în jurnale și memorii apărute după 1989*, a Anei Selejan (Ed. Cartea Românească, 2011), depunând eventual mărturie că întotdeauna a fost și, implicit, este loc pentru mai rău.” Aldulescu își exprimă surprinderea că dintre primii zece scriitori promovați de regimul comunist Petru Dumitriu e singurul „care-și recunoaște integral vina”. ■ Horia Gârbea publică eseu *Personajele. Porecle și diminutive* în care analizează folosirea poreclelor la Creangă, Caragiale, Ionel Teodoreanu, Eugen Barbu, Marin Preda, Camil Petrescu, Hortensia Papadat Bengescu, Rebreanu, Călinescu, Mircea Cărtărescu, Adrian Lustig și Daniel Bănuțescu. ■ Proză de Doina Ruști: *Cinematograful din mall* – nuvelă. ■ La *Cronica Ideilor: (Între herburile și zapise)* Sorin Lavric scrie despre volumul lui Mihai Sorin Rădulescu, *În căutarea unor istorii uitate. Familii românești și peripluri apusene*: „Paradoxul cărții e că sensul ei te absoarbe în lipsa unui elementar fir de narațiune istorică. Volumul nu are epică, nu are o poveste coerentă în cadrul epocii date, ramurile și spițele boierești fiind descrise lapidar în numele unei rigori de exactitate a informației, dar evenimentele propriu-zise sunt rare și cel mai adesea anodine. Numai că ce atrage la volum e comentariul însoțitor al autorului, alături de grija de a reda pitorești tente ale lexicului de atunci. Parcă te scalzi într-o matcă de cuvinte care, deși par iremediabil ieșite din uz, îți trezesc o familiaritate latentă, de sunete demult știute.” ■ *Cronică Literară*: Cosmin Ciotloș vede în studiul Martei Petreu *De la Junimea la Noica. Studii de cultură românească o Demonstrație de forță*. Ciotloș explică aparenta lipsă de ecou a volumului în comparație cu precedentele tocmai prin poziția sa mai echilibrată: „Era, pentru asta, nevoie de câteva lucruri. În primul rând, de o anume bosă ideologică. Marta Petreu o posedă. Indiscutabil. Subiectele acestea o atrag și, într-un fel, și ea le atrage. Pe de altă parte, de mult tact. Sunt chestiuni fragile. (S-a văzut în cazul Mihail Sebastian cât de fragile).” Despre controversatul volum *Diavolul și ucenicul său*, Ciotloș afirmă: „Sebastian în varianta Martei Petreu e, la urma urmelor, mai fascinant decât Sebastian în variantă proprie.” ■ La *Comentarii* cu titlul *Critica de hărțuire*, Alex Goldiș vorbește despre Nicoleta Sălcudeanu cu ocazia apariției noului său volum *Asupra criticii de azi*: „Faptul că nu s-a înghesuit să facă parte din vreo gașcă literară, nici din comitete și comiții, o recomandă drept persoana în măsură să întocmească un raport *Asupra criticii de azi*, dacă e să luăm în serios titlul de pe coperta celui mai recent volum. Vorba vine raport, căci autoarea n-a putut fi

niciodată bănuită de plăcerea studiului sistematic. Singura ei carte de construcție, *Patria de hârtie* (2003), reflectă un aliaj straniu, semănând mai degrabă a conflict, între o pășărească teoretică și un limbaj publicistic suprasaturat de plasticitate. Astfel încât darea de seamă asupra criticii de azi tot din fragmente publicistice se încheagă.” ■ La rubrica *Scripta manent*: în *Alte definiții critice*, Alex. Ștefănescu immortalizează succint scriitorii: Barbu Cioculescu, Traian T. Coșovei, Gheorghe Crăciun, Ioana Crăciunescu, Dan Cristea, Nichita Danilov, Andreea Deciu, Paul Everac, Mihail Gălățanu, Alexandru George, Ion Gheorghe, Ioan Groșan, Mircea Handoca, Ion Ianoși, Marius Ianus, Dumitru Micu și Fănuș Neagu. ■ La *Cartea de eseistică*, în articolul *Lumea de azi: scepticism și proiecții*, Gabriel Coșoveanu prezintă *Ultimul Judt*, volumul lui Mircea Mihăieș despre istoricul Tony Judt care semnalează pericolul reprezentat de tendința de a uita și neglija trecutul, repetându-i greșelile. ■ În *Lecturi: Best of 80's, remasterizat*, Alexandru Matei prezintă studiul Adinei Dinițoiu, *Proza lui Mircea Nedelciu. Puterile literaturii în fața politicului și a morții*. ■ La *Cartea de publicistică*: cu titlul *Dictatura perspectivei unice* Irina Petraș recenzează volumul *Cenzura în România* coordonat de Ilie Rad. ■ La rubrica *Să ne cunoaștem trecutul*, Luminița Marcu semnalează din numărul 9 al „Gazetei literare”, de joi 25 februarie 1964 „căderea celui mai influent personaj din sistemul literar al ultimilor ani, Mihai Beniuc. Spectacolul degradării sale este uluitor, pentru că nu se face cu discreție [...] Darea de seamă asupra activității comitetului de conducere a URSS este citită de Mihai Beniuc însuși [...] «Președintele Uniunii nu a știut să coordoneze activitatea acestor organisme de conducere...»”. ■ La *Restituiri*: Nicolae Scurtu aduce *Noi contribuții la bibliografia lui Const. Ciopraga* și redă fragmente din corespondența acestuia. ■ La rubrica *Prin anticariate* Simona Vasilache se oprește la *Amintiri din Junimea* de Iacob Negruzzi (*Câțiva prieteni*): „Nu știu cât realiza Negruzzi, făcându-i Junimii portretul belle-époque, ce a nășit. Amintirile lui, de lumina mierii, aleg, dintr-o poveste scrisă și rescrisă și de prieteni, și de dușmani, ceea ce n-aveam cum să știm. Amănuntele de casă, petrecerile, anecdotele, portretele succinte de amici și rău-voitori învie cu încetinitorul o mișcare care a schimbat, în abia câțiva lustri, fața culturii române.” ■ *Meridiane* prezintă: □ Carlos Drummond de Andrade - *Mari poeme* în traducerea lui Dinu Flamând. □ Muguraș Constantinescu consemnează apariția la editura Sorbonne Nouvelle a volumelor „*Pascal Quignard - ou la littérature démembrée par les muses* (*Pascal Quignard – sau literatura dezmembrată de muze*) însoțit de un DVD, editat de Mireille Calle-Gruber, Gilles Declercq și Stella Spriet, și *Sur le désir de se jeter à l'eau* (*Despre dorința de a te arunca în apă*), scris de Pascal Quignard la invitația Irènei Fenoglio și în colaborare cu aceasta.” ■ *Ne-a părăsit Wisława Szymborska*: Nicolae Mareș publică o evocare însoțită de o traducere de poezie. ■ Poezie de Marius Ianuș și Stoian G. Bogdan. ■ *Ochiul magic*: □ *Viețile noastre în bibliorafturile lor*: „În «Observator Cultural» (din 9-15 februarie) citim o pagină foarte interesantă sub titlul *La telefon, Ion Vineanu*, unde este reproducă o discuție telefonică purtată de

Ion Vinea cu Henriette Yvonne Stahl, în după-amiaza zilei de 11 aprilie 1960. Autoarea cercetării, care ne aduce în atenție acest document, este Sanda Cordoș. Iar locul unde se păstrează transcrisă convorbirea, desigur fără încuviințarea și știrea scriitorilor în cauză, este, cum altfel, Arhiva Securității, dosarul I. 5907, volumul 13, filele 55-59.” □ „Revista «Orizont» în primul său număr din acest an își pune în pagină, cu limpezime, formula câștigătoare: o revistă din provincie care-și susține valorile locale fără a fi deloc provincială.”

21 februarie

● [„Revista 22, nr. 8] În articolul *O arheologie a decadenței*, Ioan Stanomir comentează studiul lui Angelo Mitchievici, *Decadență și decadentism în contextul modernității românești și europene. Sfârșitul secolului al XIX-lea, prima jumătate a secolului XX*, Editura Curtea Veche, București, 2011: „Nimic prăfuit, nimic pedant în curajul cu care Angelo Mitchievici interoghează un interval ce rămâne central în ecuația nașterii modernității autohtone. Situată în prelungirea unei tradiții ce urcă până la Adrian Marino, Paul Cornea, Sorin Alexandrescu și Adriana Babeți [...]. *Decadența și decadentismul* sunt reperele în funcție de care autorul reformulează, temerar, istoria critică și intelectuală a intervalului simbolist. [...] Există, în capitolul de final al volumului, o succesiune de lecturi ce reconstituie prelungirea ficțională a acestui timp. Panorama lui Angelo Mitchievici se deschide, simbolic, către o suită de texte ce au în comun obsesia trecerii și a schimbării. Atât de diferite în aparență, *Locul unde nu s-a întâmplat nimic*, *La Medeleni*, *Lunatecii* și *Craii de Curtea Veche* sunt ecouri ale spiritului crepuscular ce trăiește sub semnul decadentismului românesc. Privirea scriitorilor se întoarce către un atunci care încarcă, mitic.” ■ *Fundația Academia Civică. Recuperarea istoriei recente*: „Miercuri, 22 februarie, ora 17, la sediul Grupului pentru Dialog Social (Calea Victoriei 120), în prezența Anei Blandiana și a lui Romulus Rusan, are loc dezbateră cu tema *Fundația Academia Civică. Recuperarea istoriei recente*.”

23 februarie

● [„Cultura”, nr. 7] *Literatură*: □ Sub titlul *În intimitatea realismului socialist*, Alex Goldiș comentează volumul Anei Selejan *Adevăr și mistificare în jurnale și memorii*: „Nu calmul analitic, ci răbufnirile inchiizitoriale sau ironia cenușie și aspră, cu valențe compensative, sunt dominante în cărțile Anei Selejan. [...] Mai grav e însă că logica afectivă poate fi suspectată că și-a pus amprenta asupra concepției antologiei și că autoarea n-a ales întotdeauna exemplele cele mai relevante, ci pe cele mai «vocale» și mai scandaloase. «Senzationalismul» realismului socialist, dacă există unul, trece înaintea explicațiilor propriu-zise. Astfel încât însăși credibilitatea documentară a cărții Anei Selejan s-ar putea să dateze în raport cu proiecte de anvergură mai recente. *Cronologia vieții literare românești*, derulată de cercetători ai Institutului «G. Călinescu» sub coordonarea lui Eugen Simion, oferă – prin forța lucrurilor (a echipei) – o imagine mai nuanțată

și mai obiectivă asupra fenomenului. Ultima carte a Anei Selejan, *Adevăr și mistificare în jurnale și memorii apărute după 1989*, nu părăsește sfera de interes a autoarei, însă schimbă vizibil regulile jocului. Autoarea își propune să redescopere realitatea vieții literare sub stalinism nu prin documentele publicate ale vremii, așa cum a făcut-o în cele nouă volume, ci din mărturiile memorialistice ale câtorva dintre protagoniștii săi, de la Miron Radu Paraschivescu, Ov. S. Crohmalniceanu, Dumitru Micu sau Sorin Toma, până la Nina Cassian și Lucia Demetrius. [...] Tot un demers moral și nu unul analitic stă la baza cercetării, însă permanenta confruntare dintre fața vizibilă a realismului socialist și cea rămasă în umbră presupune o mobilitate a privirii de care Ana Selejan se achită onorabil. [...] *Adevăr și mistificare în jurnale și memorii* e cea mai interesantă și originală carte a autoarei.” □ Cosmin Borza abordează volumul *Contorsionista* al lui T. O. Bobe, Editura Humanitas, București, 2011 numindu-l *Ultimul „optzecist”*: „Pentru a-i găsi un corespondent lui Bobe în proza românească, e necesar apelul la vârfurile *optzecismului*. Doar acolo poate fi întâlnit un apetit similar pentru registre și stiluri narrative atât de arborescente și de rafinat-manieriste, pentru înscenări ludice intertextuale, pentru deconspirări ale convențiilor ficționalității, pentru pastişe și parodii cât o proză scurtă, pentru «însemnări la firul ierbii» pe care se încastrează reflecții livrești ori inflexiuni poetice, pentru meta-narațiuni istoriografice burlești, de nu chiar bufe, pentru «epicul ipotetic» și «fantezismul alegoric», pentru dislocări halucinante ale temporalității, spațialității și perspectivelor sau instanțelor narrative, pentru «tratamente fabulatorii» ale psihologiilor și trăirilor cotidiene. □ Ștefan Baghiu comentează volumul lui Răzvan Țupa *poetic. cerul din delft și alte corpuri românești*, Casa de Editura Max Blecher, București, 2011 în *Poetic mix*: „Volumul *poetic. cerul din delft și alte corpuri românești* poate fi privit ca o apariție interesantă atât pentru aerul experimental în care se aventurează tematica și structura poemelor, cât și pentru formele bizare de raportare la realitate. Răzvan Țupa scrie atent, uneori tranșant, alteori cu fantezie nesfârșită și își impune să fie mereu un poet al înțelepciunilor ascunse. Lipsa de omogenitate în stil nu-i neapărat o problemă în poezia contemporană, însă în cazul volumului menționat discrepanța dintre stiluri (abordate haotic uneori chiar în interiorul unui singur poem) este atât de mare, încât nu poate decât să producă o stare de confuzie.” Despre Ciclul „Prاف de stele” criticul scrie „Mesajul filosofic șchiopătează și nu face decât să ofere poeziei lui Răzvan Țupa un aer de imaturitate și fantezie goală. Poate că logica urmată de poeme e foarte bine calculată și atent codificată de autor, însă în momentul lecturii mecanismul devine aproape indescifrabil. La fel, nuanțele comice sau situațiile unde poemele capătă direcțiile parodiei postmoderniste sunt blocate de permanenta căutare de adâncime, profunzime, dar care nu se alege decât cu inflexiuni filosofice patetice și aluzie socială banală. [...] N-aș zice că poemele n-au o tonalitate proprie, niște structuri ce determină starea de conflict autentic, însă totul se pierde pe măsură ce temele evoluează. Răzvan Țupa reușește să sterilizeze orice avânt

poetic prin permanenta căutare a înțelepciunii în deznodământul ideatic și prin forțarea notelor dramatice până la ridiculizare.” □ George Neagoe analizează volumul lui Eugen Negrici, *Simulacrele normalității*, Pitești, Editura Paralela 45, 2011 intitulându-și articolul *Un critic altruist*: „Deși nu alcătuiesc o carte (termen care, la Eugen Negrici, presupune polemizarea cu opinii statornicite și din pricina comodității criticilor, teoretizarea unor noțiuni, close reading și perspective pentru extinderea cercetării), ci doar o culegere de articole, *Simulacrele normalității* nu se abat de la standardele pe care și le-a impus autorul. Este el însuși: impetuos în alegerea mizelor, drastic și nu mai puțin ironic în anunțarea verdictelor («Căci Delavrancea scrie cum vorbește, adică pentru aplauze prelungite și ovații delirante», p. 153), dezamăgit în remarcarea clișeele, săritor în asumarea unor misiuni pe care le-ar putea lăsa în seama altora și altruist. Oricât de fataliste ar părea unele observații, în spatele lor se întrezăresc soluțiile. De aceea, nici nu surprinde că destule tablete au fost asimilate în *Iluziile literaturii române* («Nota», p. 7). Cei interesați vor descoperi o sumedenie de culoare neexplorate (suficient) și de sugestii metodologice. Din *Simulacrele normalității* se pot desprinde studii stilistice, mentalitare și culturale.” □ Constantin Coriu scrie: „Volumul *G. Călinescu față cu totalitarismul* al lui Nicolae Mecu, publicat la Dacia XXI, s-a înscris ca una dintre cele mai importante apariții editoriale ale anului 2011. Nu a fost (și nu este) o surpriză, din cel puțin două motive. Unul ar fi acela că e o carte despre Călinescu. Celălalt ține de faptul că poartă semnătura unui istoric literar, «critic de atelier» și editor al cărui nume este o marcă garantată. Dar mai e ceva. Istoria literară poate fi pasionantă, mai pasionantă chiar decât critica, dacă cei ce o fac o și scriu cu talent. Or, studiile și eseurile lui Nicolae Mecu din acest volum sunt și niște captivante narațiuni. Autorul s-a contaminat norocos de spiritul călinescian și, totodată, de concepția genialului critic privind istoria literară.” E anunțată continuarea în numărul următor. ■ Nicoleta Neagoe semnează *Manuela și jurnalele de modă*: „În cele ce urmează, voi compara un text literar canonic – Hortensia Papadat-Bengescu, *Femeia în fața oglinzii* (1921) – cu jurnale de modă din epocă pentru a identifica numitorul comun. Diferențele (unele minore, altele radicale) între atitudinile/ reprezentările de acum un secol și cele ale epocii prezente se impun de la sine.” ■ *Literatură universală*: □ Toma Grigorie scrie *Poeta poloneză de Nobel: Wislawa Szymborska*. □ Rodica Grigore comentează volumul lui Amos Oz, *Deodată în adâncul pădurii*, traducere de Dana-Ligia Ilin, București, Editura Humanitas, 2011 în *Dincolo de poveste*: „Poveste pentru copii, fabulă postmodernă, alegorie extrem de bine pusă la punct? Câte ceva (ori doar parțial ceva) din toate acestea și încă ceva pe deasupra, cartea lui Amos Oz, *Deodată în adâncul pădurii*, dedicată de autor nepoților săi, cucerește încă din primele pagini și, așa cum era de așteptat, se dovedește a depăși cu mult cadrul unei istorisiri pentru cei mici. [...] Comparat, de unii critici, cu textele medievale ale căror semnificații trebuiau descifrate cu grijă de către inițiații într-ale alegoriei, iar de alții cu situația din *În fața legii*, de Kafka, unde, se știe, un om așteaptă

toată viața în fața unei uși, dincolo de care nu îndrăznește niciodată să pășească, chiar dacă era convins ca acolo își va descoperi, în sfârșit, sensul existenței, *Deodată în adâncul pădurii* este o scriere mult mai complexă decât o primă lectură ne-ar lăsa să bănuim. În primul rând, pentru că autorul construiește câteva personaje care se individualizează profund pe fondul unui univers uman aparent uniform. Astfel, chiar dacă toți ceilalți pretind că au uitat cum era înainte și nici măcar nu mai vor să vorbească despre trecut, bătrânul pescar Almon încă mai cioplește în lemn figurine care reprezintă animale în miniatură și tânjește după câinele său, Zito, care plecase și el odată cu celelalte necuvântătoare ale satului, dar care (e convins Almon!) nu se poate să-și fi uitat fostul stăpân al cărui singur tovarăș era.” ■ Nicolae Constantinescu semnează *Caragiale și folclorul urban al vremii sale*: „Predominantă rămâne părerea că «sursa» inspirației sale folclorice au fost scrierile lui Anton Pann, un orășean și un «balcanic» el însuși, cu care scriitorul născut la Haimanale, lângă Ploiești, va fi avut, de bună seamă, o serie de afinități. Nu poate fi, astfel, tăgăduit faptul că motivul din *Mama* se găsește în *Povestea vorbii*, că *Poveste* își poate avea originea într-o narațiune din *O șezătoare la țară* (cf. și Paul Zarifopol), sau că declarația de dragoste adresată de Rică Venturiano Zîței seamănă cu o serie de *Cântece de lume*, culese de același Anton Pann. La fel, o mărturie epistolară reține intenția lui Caragiale de a pune lăutari să cânte în scena zaiafetului din *Kir Ianulea*, «cântece de lume» «pe versuri de Conachi: Zori de ziuă se revarsă/ Și eu ochii n-am închis» (cf. Silviu Iosifescu, I. L. Caragiale, în *Istoria literaturii române* III. *Epoca marilor clasici*, E. A., 1973, p. 352), intenție nepusă însă în aplicare. Dar la fel de plauzibil pare și faptul că toate acestea puteau să-i fie cunoscute dramaturgului și prozatorului și pe cale orală, făcând parte din folclorul *la zi* al acelei vremi. Documentarii docte, după care *Pastramă trufanda* și *Pradă de război*, ambele apărute în «Universul», 1909, «sunt împrumutate de Caragiale dintr-o colecție franceză [...] i se contrapune, cel puțin pentru prima dintre ele, mărturia lui Caragiale însuși care afirma undeva că a reproduș-o din memorie, așa cum o auzise în copilărie, de la un staroste de bărbieri»”. Nicolae Constantinescu scrie: „Deși, după cum s-a văzut, privindu-l din punct de vedere estetic, Caragiale pare a fi respins folclorul orășenesc la modă în vremea respectivă, în proza sa se pot identifica o serie de modele specifice categoriilor narrative populare cu largă circulație atât în mediul rural cât și în cel urban.”

● **[„Dilema veche”, nr. 7]** Marius Chivu discută proiectul revistei *Corpul T* (revistă de literatură, nr. 4/2011, www.corpulT.ro) de a realiza o anchetă a romanelor de top din 1990 și până astăzi. Revista este condusă de Alexandru Mușina și Andrei Bodiș, fiind editată de Facultatea de Litere a Universității „Transilvania” din Brașov în colaborare cu editura TracusArte. Un total de 59 de recenzenti, cronicari, critici literari, universitari și redactori de reviste (inclusiv Marius Chivu) au trimis câte un top de cinci romane preferate. Lista finală cuprinde 75 de titluri, ceea ce, așa cum remarcă Alexandru Mușina, arată că de la Revoluție

încoace s-au scris o sumă considerabilă de romane importante, valoroase. Totuși, există și aspecte negative sugerate de listă, cum ar fi lipsa cunoașterii detaliate de către criticii invitați la proiect a literaturii scrise în ultimele două decenii și lipsa unor criterii pentru judecățile de valoare. Lucrul cel mai nefast ar putea fi existența unor afinități literare personale, fapt care denotă lipsa capacității de obiectivare – esențială pentru orice critic. În opinia lui Marius Chivu, Mușina are dreptate, perioada de după 1989 fiind foarte bogată cultural și artistic și punând tocmai de aceea unele probleme. Se aduce în discuție o altă anchetă asemănătoare cu cea din acest număr al „Dilemei vechi”, realizată în 2001 de către revista „Observatorul cultural”, la care au participat 102 critici și istorici literari și care s-a numit „Romanul românesc al secolului XX”. Atunci a câștigat romanul *Craii de Curtea-Veche* de Mateiu I. Caragiale, romanul *Orbitor* al lui Mircea Cărtărescu clasându-se pe locul 11 în lista celor 150 de titluri. Apoi, revista „Adevărul literar” a făcut o anchetă în 2010 despre cele mai bune romane ale deceniului 2000 – 2010, Marius Chivu redând lista completă în prezentul număr al „Dilemei...”. În opinia criticului, romane precum *Travesti* al lui Mircea Cărtărescu sau *Ultimii eretici ai Imperiului* de Vasile Ernu sunt romane subevaluate din actuala listă de 75 de titluri. Un statut incert a avut-o trilogia *Orbitor* a aceluiași M. Cărtărescu, corpul de critici ajungând la concluzia că doar primul volum din cele trei ar merita să fie cu adevărat citit, decizie pe care M. Chivu o dezaprobă. ■ Claudiu Constantinescu realizează recenzia cărții *Sentimentul unui sfârșit* de Julian Barnes (traducere din limba engleză de Radu Paraschivescu, Colecția „Babel”, Editura Nemira, 2012), oprindu-se și la scrieri mai vechi de-ale autorului. C. Constantinescu este de părere că J. Barnes este un autentic postmodern, chiar dacă melancolic, tristețea sa putând fi „acidă” sau „bazică” în funcție de povestire. În romanul *Sentimentul unui sfârșit*, protagonistul este un domn în vârstă de șaizeci de ani care parcurge radical etapele unei evoluții narative surprinzătoare, cartea fiind împărțită în două jumătăți care nu prezintă similarități. În timp ce prima jumătate este mai degrabă biografică, cealaltă este presărată cu vinovății care nasc aventuri ale conștiinței. Povestea, totuși, nu aduce literatura aproape de viață până la confundarea cu aceasta datorită talentului ieșit din comun al lui J. Barnes. ■ Simona Sora abordează povestirile lui Bashevis Singer, considerate drept „minuni” ale literaturii. Introducerea face referire la contextul apariției minunilor ca termen general în viața omului. Este invocată autoritatea lui C.S. Lewis ale cărui povestiri cu premisă creștină și care emanau mister au fost produsul necesar al istoriei și se merge până la perioada comunistă, când minunile erau încă o dată chemate să răspundă rugăciunii spiritului colectiv. Cum minunea are un sens poetic, mediul său predilect este poezia, dar și în proză s-au înregistrat anumite tendințe liricizante și Simona Sora îl oferă ca exemplu pe Carlos Fuentes cu narațiunile sale sud-americane, care era influențat de mari scriitori precum Faulkner, Malcolm Lowry, Hermann Broch sau William Golding. S. Sora trece apoi în registrul familiar și vorbește despre schimbările „miraculoase” ale oamenilor simpli din viața cotidiană și la

cum ne afectează ele pentru a face subtil tranziția la rolul lecturii și povestirea *Sfatul* din volumul *Cabalistul de pe East Broadway*, semnat de Bashevis Singer. Singurul miracol, de natură practică de altfel, ar fi transformarea suferită de un furios clinic, dar nici măcar aceasta nu se mai poate întâlni astăzi în societatea contemporană – este concluzia Simonei Sora.

24 februarie

● **[„România literară”, nr. 8]** Este publicată o *Scrisoare deschisă către lumea întreagă* adresată de scriitorul Khaled Khalifa despre genocidul din Siria prin care apelează la sprijinul scriitorilor. ■ La rubrica *Lecturi libere*: continuă *O retraversare a infernului (II)* de Gabriel Dimisianu: „Ridicând capul din hârtii o întrebă dacă ea este, într-adevăr, cum scrie acolo, nora lui Aurelian Bentoiu, fostul ministru din timpul burgheziei. Și dacă este cum de crede că ar putea fi angajată la «România liberă», al doilea ziar al partidului comunist. Și de ce vrea, la urma urmei, să se angajeze la ziar, de ce a venit la concurs? Contrariată și iritată Annie Bentoiu îi spuse cumva patetic: - Pentru că mor de foame! Răspunsul șefului de cadre veni prompt, însoțit de «un zâmbet ușor», «despicând fiecare silabă»: - Asta și vrem!”. ■ În *Editorial*: Nicolae Manolescu tratează *Problema istoriei literare*. ■ La rubrica *Să ne cunoaștem trecutul*, Luminița Marcu comentează un text omagial nesemnat adresat de scriitori partidului în „Gazeta literară” numărul 10 de joi 4 martie 1964: „Temenelele pe care scriitorii le fac politicului sunt aproape neverosimile și asta într-o perioadă mult mai relaxată dogmatic. Diferența majoră, față de anii '50, diferență ce se vede și stilistic, este că acum există un grad mai mare de voluntariat, temeneaua este mult mai autentică, aproape familiară [...]. Textul în sine, în afara acestor nuanțe, reia aproape cuvânt cu cuvânt textul de partid în deschiderea conferinței. Ambele texte sunt colective, nesemnate, unul vine în deschiderea conferinței dinspre partidul muncitoresc, al doilea vine la închiderea conferinței, dinspre scriitori, iar între cele două texte asemănările sunt până la confuzie, diferă doar persoana, de la a doua, la prima.” ■ La *Evocări*: Alexandru Niculescu semnează *În Craiova de altădată – 1944-1947*. ■ La rubrica sa *Cronica ideilor*, cu titlul *Cunabula verborum*, Sorin Lavric abordează volumul lui Eugeniu Coșeriu *Istoria filozofiei limbajului. De la începuturi până la Rousseau*, trad. și indice de Eugen Munteanu și Mădălina Ungureanu apărut la Editura Humanitas și conchide: „Logosul nu provine din creier, ci creierul s-a format sub influența logosului. Iată, într-o singură nuanță, esența gândirii lui Coșeriu în marginea limbilor omenеști.” ■ În cadrul rubricii sale săptămânale *Critică literară*, în articolul *Analiză spectrală* Cosmin Ciotloș comentează volumul lui Ioan Stanomir *Umbre pe pânza vremii. Secvențe de istorie intelectuală* apărut recent la Editura Humanitas și se întreabă: „Dar de ce și aici, în *Umbre pe pânza vremii*, Ioan Stanomir recurge la același efect de internalizare? După părerea mea, tocmai pentru că el însuși nu-l percepe ca efect. Dacă ar fi făcut-o dintr-un calcul (oricât de sumar), și-ar fi dat imediat seama

că, tactic, o asemenea deschidere îl expune. Eficace în context literar, recursul la biografia afectivă devine, în mediu ideologic, o slăbiciune.” ■ În *Comentarii Critice: Sociologia lui Dimitrie Gusti*, Paul Cernat analizează studiul lui Antonio Momoc, *Capcanele politice ale sociologiei interbelice. Școala gustiană între carlism și legionarism*, prefață de Zoltán Rostás apărut la Editura Curtea Veche: „Sociologul Antonio Momoc (n. 1978) e un tânăr universitar cu formație multiplă. Discipol de elită al lui Zoltán Rostás, a publicat de curând un studiu excepțional, aflat în siajul vechilor și susținutelor preocupări ale celui din urmă pentru istoria școlii Gusti, iar backgroundul multidisciplinar a prins bine cercetării sale.” ■ La *Cronica edițiilor*: Răzvan Voncu publică articolul *Iorga, feminist* în care abordează volumul *Scrisori de femei* al lui Nicolae Iorga, cu o prefață de Silvia Colfescu, apărut în 2011 la Editura Vremea concluzionând: „Nu este cu puțință să-ți alegi un domeniu oricât de îngust și de umbrat din istoria română fără să constăți că N. Iorga a trecut pe acolo și a tratat tema în fundamentul ei. [...] Antologia lui Nicolae Iorga nu impresionează prin cantitate, căci savantul a operat pe baza decupajului, ci prin perfecta articulare istorică a textelor, ce ilustrează convingător etapele devenirii conștiinței de gen la români. Atât de clar a văzut istoricul operațiunea de «defrișare» a domeniului studiilor de gen, încât antologia sa conține și un rafinament la care cercetătorii în materie nu vor ajunge decât mult mai târziu. Savantul a adăugat celor 29 de epistole scrise de personaje feminine și 5 scrisori trimise de bărbați unor femei. Contrastul, de prisos să precizez, nu face decât să ilumineze și mai bine obiectul cercetat, care este mentalul feminin.” ■ În *Cartea de critică: O analiză obiectivă și profesionistă*, Iulia Iarca recenzează studiul lui Alex Goldiș *Critica în tranșee. De la realismul socialist la autonomia esteticului* apărut la Editura Cartea Românească: „Tendința de renunțare la discursul pătimaș, care ocupă paginile volumelor de istorie literară din 1990 până astăzi, cu o critică de tip moralizator, resentimentar față de faptele comunismului. Și avantajarea unei analize obiective și profesioniste. Însă nu în întregime. Goldiș încă mai alunecă uneori în brațele tentației considerațiilor morale îndârjite. Dar în linii mari, tonul pe care îl adoptă nu mai are aerul ofensat și angajat subiectiv, ci doar dezaprobator. Personajele principale ale acestei cărți sunt criticii anilor '60.” ■ Dan Hăulică semnează panegiricul lui Constatin Blendea intitulându-l *Dor de înalt și zbatere spre eter*. ■ La rubrica sa *Tropice Surâzătoare*, Mihai Zamfir încheie ciclul *Lumini și umbre* din numerele precedente: „«Cetatea Luminii», revista culturală scoasă cu greu de profesorul român D. Paulescu, stabilit în Brazilia după război, apărea atunci când orizontul politic se închisese complet, iar speranța dispăruse: era în 1954.” ■ În cadrul secțiunii *Meridiane*: □ Grete Tartler analizează *Despre lumea aceasta și despre alte lumi* de C.S. Lewis, traducere din engleză și note de Bianca Rizzoli, prefață de Walter Hooper, Editura Humanitas: „Romantismul lăsase o coadă de cometă, producând abordarea degajată a filologiei, filozofiei, mitologiei, istoriei ideilor, schemelor evoluționiste, o abordare pe care aș numi-o, în linia lui Claude-Lévy Strauss, «sălbatică» (fiindcă expune mereu la aventuri

și chinuri), iar Lewis îmi pare un exponent întârziat al acestui mod de a înțelege lucrurile”. □ Gérard Delaloye în traducerea Marietei Ionescu: „Pe blogul său, *République des livres*, Pierre Assouline a consacrat de curând o cronică volumului de corespondență Paul Celan–Ingeborg Bachmann, recent publicat de Editura Seuil.” □ Interviu cu Michel Sardou: *În Franța, muzica se aude, dar nu se ascultă*: „Sardou și-a amintit de reacțiile de tot felul pe care cântecele lui le-au stârnit și le stârnesc: ieri, *J'ai envie de violer des femmes*, astăzi, *Temps des colonies*.” □ *O carte despre extremism*: „Ziarist și actor, francezul Christophe Bourseiller a publicat recent o carte consacrată extremismelor de tot soiul, plină de interesante observații. Opinia autorului este că extremismul e suma socială a unor nemulțumiri individuale proprii unor personalități maniheiste. [...] El trăiește sub imperiul unor imperative categorice, refuzând nuanța, ambiguitatea, ambivalența. [...] Un medium ideal pentru certitudinea altora, care îl inspiră și îl manipulează.” □ Patru cărți consacrate lui Sherlock Holmes apărute în Franța la începutul lui 2012. ■ Versuri de Anton Jurebie și Ioan Pinte. ■ La rubrica *Ochiul magic*: □ În revista sătmăreană „Poesis Internațional”, numărul 7 din decembrie 2011, un interviu cu Solomon Marcus. □ În „Viața Românească” nr. 1-2, 2012, Marian Drăghici: *Zăpada și corupția*: „Aspect dezolant – Bucureștiul ne duce cu gândul nu la o metropolă civilizată, ci la o așezare dintr-o sublume, respingătoare prin murdărie, delăsare, slughenie. Și care e cauza principală a acestei stări de lucruri, neputința/ neștiința sau corupția? Probabil, corupția.”

● **[„Observator cultural”, nr. 355]** La *Editorial* apare *De recitit. Cabinetul Hagi-Tănase* de I.L. Caragiale. ■ La secțiunea *Actualitate*: □ *Amos Oz la București*: „La invitația Editurii Humanitas Fiction și a Ambasadei Israelului la București, Amos Oz, unul dintre cei mai importanți scriitori israelieni, va fi prezent la București, în perioada 27-28 februarie 2012. Luni, 27 februarie [...] la Ateneul Român, va avea loc conferința Amos Oz în dialog cu Gabriel Liiceanu. Marți, 28 februarie, la ora 11.00, Amos Oz va primi titlul de Doctor Honoris Causa al Universității din București. Tot marți, de la ora 17.00, la Librăria Humanitas Kretzulescu (Calea Victoriei nr. 45) va fi lansată seria de autor «Amos Oz» a Editurii Humanitas Fiction, cu volumele *Odihnă desăvârșită*, *Cutia neagră*, *Cum să lecuiești un fanatic*, *Rime despre viață și moarte*, *Poveste despre dragoste și întuneric* și *Scene de viață campestră*. Vor vorbi: Amos Oz, Marlena Braester, Ioana Pârvulescu și Denisa Comănescu.” □ Riri Sylvia Manor publică *Amos Oz: poveste de dragoste cu România*: „Personalități de importanța lui Amos Oz vin la festivaluri ale scriitorilor numai când sunt anunțați că vor fi ei laureații acelei ediții. Amos Oz a acceptat să vină doar pentru întâlnirea cu scriitorii români. Un gest în favoarea României sau un gest în favoarea Europei răsăritene din care părinții săi pleaseră odată ca exilați? Cred că răspunsul este afirmativ, la ambele întrebări.” Și relatează „În «Dilemateca», a apărut cândva un articol, cu răspunsurile unor personalități marcante la întrebarea: «Dacă ar fi posibil, pe cine ați vrea să invitați la cină, la dumneavoastră acasă, dintre toate personalitățile lumii

actuale?». Mulți au răspuns: «Pe Amos Oz»". □ Dana Pârvan-Jenaru scrie *Amos Oz – un „fanatic” al toleranței*, în care abordează volumele Amos Oz, *Odihnă desăvârșită*, traducere din ebraică și note de Marlena Braester, Editura Humanitas Fiction, Seria de autor „Amos Oz”, București, 2011 și Amos Oz, *Cum să lecuiești un fanatic*, traducere din engleză de Dana-Ligia Ilin, Editura Humanitas Fiction, Seria de autor „Amos Oz”, București, 2011. Reținem: „La 14 ani, răzvrătit, pleacă din lumea tatălui său și se alătură kibbutzului Hulda, unde își schimbă numele (din Klausner, devine Oz – «putere»), încercând să devină tot ce nu era tatăl său (inclusiv socialist de stânga), [...] Aici va înțelege că lumea nu este împărțită în alb și negru, așa cum credea în copilărie, va înțelege că și evreii, și palestinienii sunt niște victime, că războiul lor este o confruntare între «dreptate și dreptate». În 1967, s-a aflat ca ofițer în rezervă pe frontul egiptean, în deșertul Sinai. Când a văzut pentru prima dată oameni trăgând în oameni, primul său instinct a fost să sune la poliție... A fost primul dintre soldații israelieni care a spus că ținuturile cucerite în Fâșia Gaza și Cisiordania trebuie date palestinienilor. A fost numit trădător.” □ Rodica Grigore comentează în *Pacea, odihna și căutarea de sine* volumul Amos Oz, *Odihnă desăvârșită* (traducere din ebraică și note de Marlena Braester Editura Humanitas Fiction, Seria de autor „Amos Oz”, București, 2011), vorbind despre anularea clișeele de gândire, dialogul între oameni aflați pe poziții diferite și „efectele polifoniei controlate”. Reținem: „Tot lupta dintre dreptate și dreptate, sau dintre greșeală și greșeală, dintre dorința de a controla și capacitatea de a accepta senin alteritatea constituie și firul central al celui mai recent roman tradus din ebraică la Humanitas – *Odihnă desăvârșită* (Menunha Nehona, 1982). Printr-o scriitură realist-introspectivă cu puternice atingeri lirice și cu personaje complexe, cititorul este prins într-o intrigă ce scoate la iveală legile nescrise ale vieții în kibbutz și relațiile sinuoase din cadrul unei familii [...]. Deși nicăieri în roman nu apare cuvântul «fanatism», principala confruntare din romanul *Odihnă desăvârșită* este, de fapt, cea dintre fanatism și toleranță. [...] După diagnosticul crud, Oz propune și leacuri, imaginația și literatura fiind, surprinzător, două dintre cele mai importante. Parțiale și limitate, dar posibile. Shakespeare, Gogol, Kafka, Faulkner sunt numele prin care s-ar putea înlocui umorile cu luciditatea. Aceasta pentru că la Shakespeare orice cruciadă orbească sfârșește fie în tragedie, fie în comedie, fanaticul ori moare, ori ajunge de râsul lumii. Gogol ne învață că știm atât de puține lucruri, încât ne putem trezi că «hăituim cu fanatism propriul nas»”.

■ La categoria *Literatură*: □ În *Cuvinte* Daniel Cristea-Enache comentează volumul Medeei Iancu *Divina tragedie*, Editura Brumar, Timișoara, 2011: „Discursul poetic va fi unul la antipodul celui minimalist. Medeea Iancu organizează și controlează un plin al paginii, cu o proliferare imaginativă și o abundență asociativă pe trama traumei. [...] De la Cristian Popescu, Medeea Iancu ia amestecul de registre și voita lor *confuzie*, într-o zonă de graniță în care pateticul, excelent controlat, este dus în burlesc. [...] În mod logic, așa spune, Medeea Iancu pendulează între experiența de configurare a unei situații-limită și cea de aproximare a

limbajului care o poate – sau nu – integra. În *Divina tragedie* nu există un plan metafizic (cum crede același Alex. Goldiș), care să absoarbă drama, să o reprojecteze într-un scenariu superior și să-i confere un sens. Finalul, departe de a fi mântuitor, este de o tristețe opacă, fără orizont.” □ Paul Cernat abordează *Ținutul Celălalt* (Editura Cartea Românească București, 2011) de Ruxandra Cesereanu și Marius Conkan în *Spuki și Lolo în Otherland*, afirmând „Cesereanu–Conkan practică un discurs postsuprarealist seducător și uneori strălucitor pe mici porțiuni, greu de urmărit pe ansamblu. [...] După lungi orbecăieli *evazioniste*, cam de pe la jumătatea «celui de-al doilea papyrus» (v. poemul manuscrisul și următoarele), intrăm, oricum, în plină convenție *meta*: micuții eroi «schizo», unificați – în linia cuvintelor-valiză brevetate de Lewis Carroll – printr-o «divinitate» tutelară: «spukilo» sau, în variantă răsturnată, «olikups», își vizitează «genitorii» de pe copertă (numiți «magissa» și «ucenicul simntik»), dedublându-se suplimentar.” În opinia lui Cernat: „Autenticitatea se naște aici din *înalta fidelitate* a transcrierii codurilor inocenței, ca și din punerile în scenă ale fantasmelor copilărești, cu imagini suprarealiste ce se metamorfozează amețitor, într-un caleidoscop oniric al tuturor posibilităților [...]. Cele mai reușite, în acea selva obscură din prima parte a volumului, sunt secvențele inocent-morbide, precum o călătorie dus-întors prin frigider, arzi orfelinatule arzi, doamne-doamne schizo-schizo sau mai ales devastatoarea voodoo story [...]. Nu mai puțin, suavele și la fel de morbidele experimente de limbaj copilăresc, transcris fonetic cu virtuozitate, ce-l au ca autor – după toate probabilitățile – pe Conkan.” Paul Cernat afirmă: „Dacă în prima parte a cărții, neajunsul era dat de relativa obscuritate a unui discurs sufocat de balast experimentalist, cu deconstrucții semantice și lexicale fastidioase [...] în ultimele trei «papyrusuri», discursul se limpezește, însă, odată cu clarificarea construcției hipersofisticată, ies la iveală alte neajunsuri provenite din excesul de calitate: excesul de explicitare livrescă și o anume *ușurătate* a tonului ce contrastează cu dramatismul tensionat din primele capitole.” Cernat concluzionează însă: „Nivelul rămâne însă mereu ridicat, cu un finish imaginativ superb în mai multe registre: rue bombon din oreoland (eclesiastul olikups scufundă lumea în nebunie), trei sfârșituri. E greu de *ghicit* până unde merg contribuțiile fiecărui coautor. Ruxandra Cesereanu excelează cu deosebire în paginile feerice, *dimoviene*, și în partea *conceptuală* (*Ținutul Celălalt* este una dintre cele mai spectaculoase *jucărele* poetice postdecembriste, de la Levantul încoace!), în vreme ce Marius Conkan aduce necesara latură de autenticitate horror în interiorul unui limbaj copilăresc remarcabil orchestrat. [...] Putem vorbi deja despre cel mai ambițios demers ludic din poezia românească a ultimelor două decenii.” □ Adina Dinițoiu analizează volumul Cristinei Ispas *rezervația* considerând că este *O poezie de finețe*: „Privită în ansamblu – cu precădere secțiunea inițială, *oameni de weekend*, cea mai amplă a volumului și care dă cumva tonul cărții –, poezia Cristinei Ispas este una a cotidianului, a notației nude, marcate de frazarea lungă, voit banală à la Mircea Ivănescu, în care narativul și descriptivul sunt dominante,

substituie vocea confesivă a eului poetic. Cu toate acestea, trebuie aduse câteva *amendamente* la cele de mai sus. Întâi de toate, că e vorba de o poezie de mare rafinament, atât al detaliului cuprins într-un vers sau altul, cât și al arhitecturii poemului în ansamblu, și că narativ-descriptivul în relief contrastează puternic cu ceea ce nu e spus”. Adina Dinițoiu argumentează: „Iată cum biografismul cotidianist douămiist – axat pe poezia la persoana I – se sparge aici, grupul de personaje se adună, dar se și fărâmițează, narativizarea și descripția urmează linii de fugă. În prefață (*Viitorul luminos*), Bogdan-Alexandru Stănescu remarcă cu justete această depășire a douămiismului prin mutarea accentului de pe *evenimentul existențial* sau *trăire* pe text. Construcția, frazarea, perspectiva devin mai importante decât biografismul, tocmai pentru că eul poetic care se exprimă în aceste texte – depresiv în surdina – tinde să se dezintegreze, să fugă de el însuși, să se asocieze celui «grup» de prieteni, dar mai ales – cu discreție – să se sprijine pe prezența celui «tu», evocat deseori în final de poem, numit alteori «Dani» sau, altfel spus, autoironic, «relația de lungă durată» [...]. Poate că *rezervația* la care face trimitere titlul cărții este chiar acest refugiu mental și textual în grupul de prieteni și alături de «dani», ca și această restrângere a existenței la gesturile cotidiene, repetitive, dedramatizate”. ■ La rubrica sa *Bifurcații* Liviu Ornea vorbește despre *Matematica în școală*: „Cred că, oricât de revoltați ar fi Mircea Cărtărescu și mulți alții, e bine să-i învățăm pe copii gramatică, matematică – în general, științe care utilizează din plin raționamentul, nu simpla descriere.” ■ La *Avalon*, în *Spectator și participant* Ovidiu Pecican scrie: „Cele patru cărți de analiză a situației din România postcomunistă pe care Vladimir Tismăneanu și Mircea Mihăieș le *topesc* în volumul recapitulativ *O tranziție mai lungă decât veacul. România după Ceaușescu* (București, Editura Curtea Veche, 2011, 766 p.) sunt, din multe puncte de vedere, nu numai analizele unor autori avizați, cu o excelentă cultură generală și specializată, ci și prețioase mărturii *la cald* ale unor contemporani avizați. Dincolo de diagnosticele adeoseori precise, imaginative, plastice pe care autorii le pun, se ghicesc și portretele celor care vorbesc”. Pecican afirmă „O altă participare, relativ nouă, la evoluțiile instituționale și politice din România prezentului care l-a implicat a fost comasarea a două institute de cercetare într-unul singur, din ordinul (scris) al premierului Boc, care a schimbat și conducerea IICCR, Marius Oprea pierzându-și funcția. Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România (IICCR) a fost comasat cu Institutul Național pentru Memoria Exilului Românesc (INMER). Urmarea a fost obținerea Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc (IICMER), unde Vladimir Tismăneanu ocupă un loc de președinte al consiliului științific. Situația, în crearea căreia a jucat un rol și Tismăneanu, reproduce o realitate pe care, alături de Gáspár Miklós Tamás, Tismăneanu o critica în urmă cu mai mulți ani (2000), atunci când ceva similar s-a întâmplat în Ungaria.” Concluzia lui Ovidiu Pecican: „Cu Vladimir Tismăneanu într-o comisie prezidențială și într-un institut comasat, la vârf, și cu Mircea

Mihăieș în conducerea Institutului Cultural Român, subordonat direct președintelui, calitatea reprezentării publice a autorilor a crescut. Scade doar siguranța poziționării lor ca spectatori angajați, afectând, pentru unii, marja de credibilitate a analizelor pe care le semnează.” ■ *Centenar*: George Ardelean publică *Incertitudine și libertate* (fragment din studiul introductiv la volumul *Incertitudini literare*, în curs de apariție la Editura Polirom, în cadrul „Integralei N. Steinhardt”) Reținem: „La N. Steinhardt, relația dintre credință și incertitudine se joacă în altă parte, așa zice chiar în partea opusă celei în care se joacă în cazul lui T. Arghezi. La N. Steinhardt, credința autentică nu se bazează pe dovezi certe, pe evidențe, pe *cele văzute*, ci, dimpotrivă, ca în textele pauline, înseamnă *încredințarea în cele nevăzute*, este un act acauzal. Texte emblematice, în acest sens, sunt mai ales «Verbul *a crede*», din volumul *Dăruind vei dobândi*, ori paginile 134-135, din *Jurnalul fericirii* (ed. cit.), ambele comentând o secvență din scena Răstignirii, înfățișată în Evanghelia de la Luca și în cele ale lui Matei și Marcu, cea în care arhieriei și cărturarii, pășind prin fața lui Iisus Hristos, își clătinau capetele și spuneau: «Pe alții a mântuit, dar pe Sine nu poate să se mântuiască; Hristos, împăratul lui Israel, să se coboare acum de pe cruce ca să vedem și să credem în El». Secvența, după cum se știe, este comentată în capitolul *Marele Inchizitor* din *Frații Karamazov* al lui F. M. Dostoievski, din perspectiva relației dintre credință și libertate: «Tu nu te-ai învrednicit să cobori de pe cruce când cei din jur își băteau joc de tine și te ațâțau strigându-ți: *Pogoară-te acum de pe cruce, vom vedea și vom crede!* Tu nu te-ai învrednicit să cobori, fiindcă nu voiai să-l câștigi pe om printr-o minune, așteptând o credință liber consimțită din partea lui, nicidecum prilejuită de un miracol. Ceea ce doreai tu cu ardoare era o dragoste liberă, iar nu extazul unui rob fascinat de puterea ce i-a vârât pe veci frica în oase»“. George Ardeleanu concluzionează că „Pentru Steinhardt *a crede* nu trebuie pus într-o relație de cauzalitate, ci într-o relație de *adversitate* (*a crede cu toate că, deși, în ciuda, în pofida...*), pentru că el asimilează credința cu ideea de risc, de aventură, de pariu existențial, de *act gratuit*.” ■ La rubrica sa *Lecturi în vremuri de austeritate* Cristina Manole scrie despre *Vocile exilului*. ■ La rubrica sa *Fantasy & Science Fiction* Michael Haulică notează în *Iarnamprimăvară*: „Cluburile de SF din Timișoara (Helion), Iași (Quasar) și Craiova (Victor Anestin) organizează Convenția Națională a Cluburilor și Autorilor de Science Fiction din România (că așa se chema pe vremuri, numai că pe vremurile acelea cluburile erau vreo 50 după numărătoarea lui Dan Merișca...) și asta se va întâmpla la Timișoara în week-endul 24 – 25 martie. [...] Dacă într-o vreme era suficient să fii publicat ca să exiști, acum nu mai este, dacă scrisul tău nu ajunge la cititori e degeaba tot efortul, e degeaba și talentul și harul (câte e, unde e). Concluzia acestei secțiuni: o convenție fără fani-cititori e ca un cenacul mai mare (dacă e într-adevăr mai mare). Așa că rămâne de văzut cine va participa la RomCon”. ■ Carmen Mușat scrie *Revista Observator cultural – 12 ani de la apariție* (primul număr a fost pe 29 februarie 2000): „O revistă culturală trebuie să pună întrebări,

să provoace răspunsuri și să determine, pe termen lung, o schimbare de mentalitate în societatea în care apare. O revistă culturală trebuie să promoveze valori, să cultive spiritul critic și să nu rămână indiferentă la dinamica socială, culturală și politică a timpului său, fără să-și sacrifice, însă, independența, luciditatea și echilibrul. După 12 ani de apariție neîntreruptă, mă gândesc la «Observator cultural» ca la o oglindă purtată de-a lungul unui drum – cel al timpului nostru, cu toate pliurile sale, cu toate luminile și umbrele sale. Pentru cei care vor dori, în viitor, să înțeleagă ceva din efervescența acestor ani, o incursiune în arhiva revistei va fi, cred, o aventură fascinantă.” ■ În cadrul sețiunii *In memoriam* dedicată lui Cornel Mihai Ionescu: □ Apare un fragment din volumul său *Palimpseste* (Editura Cartea Românească, București, 2006) cu titlul *Despre frumusețea apofatică*. Reținem: „frumusețea ființei supreme constituie un aspect esențial al sensibilității baroce, pe care Torquato Acceto l-a formulat limpede în tratatul *Della dissimulazione* (Bari, Laterza, 1928, p.37). [...] Studiul detaliat al gradelor și speciilor indeterminării în *Remember* poate pune în evidență principiile poeziei *apofatice* a lui Mateiu Caragiale. Dezastrul somptuos al *Cărții* lui Mallarmé este proba cea mai celebră a acestei dificultăți de plăsmuire a poeziei apofatice.” □ Bogdan-Alexandru Stănescu scrie „*Moarte, așadar tensiune închisă*”: „Așa vreau să mi-l amintesc: purtând un sacou negru, din velur, o cămașă albă, impecabilă și o eșarfă neagră cu buline albe. Vreau să mi-l amintesc așa pentru că mi s-a părut frumos, pentru că acel velur negru contrasta izbitor cu paloarea chipului, pentru că a fost un curs senzațional. Venise pregătit cu o lupă mare, fără mâner, rotundă și ferecată într-o armură metalică, pe care o numea Ochiul de Ciclop. A vrut să vorbească despre istoria interpretării Meninelor, dar a ajuns la Pascal și la vânătoarea autotelică, de unde a sărit la Van Dyck și al său *Portrait du roi à la chasse*, apoi la..., când a trebuit să se oprească, ochiul de ciclop odihnea pe numărul din *Mari pictori* dedicat lui Velázquez, plin de țigări. Fumase aproape două pachete, privind pe geamul amfiteatrului...” Despre scrierile lui C.M.I. Bogdan-Alexandru Stănescu afirmă: „Scria puțin, greu, prefera sculptura în fum celei în piatră, însă orice eseu scris de C.M.I. conține pliuri în care se ascund mii de pagini. Poate cea mai cuminte carte a sa, *Generația lui Neptun* (1967), așază sub lupă așa-zisa Generație 63 italiană, în contrast cu cea «a lui Vulcan», sterila avangardă italiană istorică. Volumul *Palimpseste* pune în practică deja matura metodă hermeneutică a autorului, izvorâtă din estetica barocă, metodă pe care o aplică asupra unor autori români emblematici, cum ar fi Dimitrie Cantemir și Emil Botta. *Cercul lui Hermes* (1998) vine să adâncească metoda și să transforme discursul hermeneutic al autorului într-un adevărat vârtej/vertij din care, odată intrat, nu mai ieși.” □ Facultatea de Litere despre profesorul Cornel Mihai Ionescu. ■ *Informații: La zi: A Fost: □ Concursul de debut al Editurii Cartea Românească, 2011. □ 101 lucruri inedite despre Shakespeare*. Miercuri, 22 februarie, la Clubul Țăranului, a avut loc o nouă seară de lectură 121.ro. Au participat: Carmen Mușat și Bedros Horasangian. Moderator: Daniela

Fugaru Kammrath. □ *Cercul Poeților Apăruți*. Ambasada Franței în România și Institutul Francez din București au organizat miercuri, 22 februarie, la Bibliotecă-café Cărturești din cadrul Institutului Francez, o nouă ediție a proiectului *Cercul Poeților Apăruți* (moderator și producător: Svetlana Cârstea). Invitatul ediției: Ionel Ciupureanu. A participat, ca invitat special, Claudiu Komartin. Traducerea a fost asigurată de Faustine Vega, iar lectura poemelor în limba franceză i-a aparținut Mihaelei Dedeoglu. □ *Țările Române între Imperiul Otoman și Europa creștină*. „Miercuri, 22 februarie, s-a lansat la Cărturești Verona cel mai recent volum apărut în colecția «Historia» a Editurii Polirom, *Țările Române între Imperiul Otoman și Europa creștină*, semnat de Bogdan Murgescu, [...] Alături de autor, au luat cuvântul prof. dr. Ioan Pânzaru și dr. Ernest Oberländer-Târnoveanu”. □ *Va Fi*: □ *Cenaclul Clubliterar*. Joi, 23 februarie, de la ora 18.30, la Bibliotecă Bastilia va avea loc prima ediție a *Cenaclului Clubliterar*. Invitat: poetul Mihai Dușescu. Moderator: Dan Sociu. □ *Poveste în povești*. Biblioteca Publică Antonio Mingote din Madrid găzduiește, în perioada 23-29 februarie, expoziția de ilustrație „Historia en historias” („Poveste în povești”), expoziție organizată în cadrul programului „Biblioteca Abierta al Comunidad de Madrid”, în colaborare cu Institutul Cultural Român de la Madrid și Clubul Ilustratorilor din București. Expun: Irina Dobrescu, Amalia Dulhan, Cristiana Radu, Oana Ispir, Mihaela Paraschiv, Sebastian Oprița și Stela Lie. □ *Voyage, Voyage*: „Bibliotecă Bastilia lansează serile *Voyage, Voyage*, cu Nadine Vlădescu. Sâmbătă, 25 februarie [...]. Proiectul pornește la drum prin Parisul lui Boris Vian din *Spuma zilelor*, împreună cu Oana Pellea și Tudor Octavian. Călătoria va fi întregită de proiecția filmului *Paris, je t'aime*.” □ *Conferințele TNB*. Duminică, 26 februarie, de la ora 11.00, la Sala Atelier, în cadrul programului „Conferințele Teatrului Național”, istoricul și profesorul Lucian Boia prezintă conferința cu tema *Elita intelectuală a anilor '30. O nouă perspectivă*. □ *Victoria Camps în dialog cu Vasile Morar*. „Luni, 27 februarie, de la ora 18.30, la Institutul Cultural Român, reputata eseistă și specialistă în bioetică Victoria Camps, profesoară de filozofie la Universidad Autónoma de Barcelona, va purta un dialog cu filozoful și profesorul Vasile Morar, în cadrul unui eveniment organizat de Instituto Cervantes București și ICR. Vor fi dezbătute teme precum trecutul și prezentul valorilor morale ale democrației, corupția politică, educația civică, partidismul și interesul comun.” □ „Editura Art anunță apariția primului volum al seriei *Fundoianu-Fondane*, ediție critică de Paul Daniel, George Zarafu și Mircea Martin, cuvânt înainte și prefață de Mircea Martin, postfață de Ion Pop, cronologia vieții și a operei și sinopsis al receptării de Roxana Sorescu.” □ „Editura franceză Le corridor bleu a publicat volumul de poeme *Blues pentru cai verzi* de Letiția Ilea” (Editura Cartea Românească, 2010), traducere de Fanny Chartres. ■ La secțiunea *Internațional*, Ioana Orleanu comentează în *Lecția modestiei* volumul Danei Ranga *Wasserbuch* Editura Suhrkamp/Insel, Berlin, 2011 (traducere de Ioana Orleanu). ■ La *Focus* Andrei Muraru scrie *Uz și abuz de istorie. Cazul Lambrino*.

■ În cadrul *Bibliotecii Observator cultural* Alexandru Mușina publică *Nepotul lui Dracula (VIII)*, fragment din romanul cu același titlu, în curs de apariție la Editura Aula. ■ Suplimentul *Canava* al Teatrului Odeon, inclus în revista „Observator cultural”.

27 februarie

● [„Adevărul”, nr. 6674] *Amos Oz în dialog cu Liiceanu la București* (articol semnat de Ana-Maria Onisei).

28 februarie

● [„Adevărul”, nr. 6675] *Amos Oz: „Recomand tuturor o doză mică de schizofrenie”*. Ana-Maria Onisei consemnează: „Cunoscutul scriitor israelian a vorbit ieri la București despre importanța de a privi viața dintr-o dublă perspectivă [...] a povestit publicului bucureștean despre familie, dar și despre conflict - cele două puncte de sprijin ale operei sale.” Ana-Maria Onisei citează afirmația lui Amos Oz: „Sunt foarte curios, și această curiozitate mă face să mă imaginez în pielea altor oameni. Cred cu tărie că și curiozitatea este o virtute morală”.

● [„Revista 22”, nr. 9] În *Amorul artei* Paul Cernat comentează volumul lui T. O. Bobe *Contorsionista*, Editura Humanitas, 2011: „Intrigile acestor povestiri scrise cu virtuozitate în game și registre diverse au un caracter marcat poetic; story-ul realist e redus la minimum, iar epicul - deviat în fantasmă virtuale cu tentă parodică, așa încât dinamica narațiunilor e asigurată prin deplasările în spațiu sau timp ale personajelor. [...] Sensibilitatea sa e marcat esteticizantă, captând nostalgic atmosfera intimă și *inefabilul* tandreții refuzate, totul - bemolat ironic într-un stil pisicos, care se alintă în timp ce-și scoate ghearele. [...] Cei care cred că autorul e prea dependent de marotele unui experimentalism optzecist desuet au numai parțial dreptate. Bobe e de fapt un estetic capabil să țeasă din ițele kitsch-ului ambiental contemporan nu numai lumi cvadridimensionale de mare acuitate și prospețime, ci și o proză artistică de lux”. ■ *Literatură universală*: □ În *Gândirea politică a lui Aleksandr Soljenițin*, Ștefan Vianu abordează volumul lui Daniel J. Mahoney, *Aleksandr Soljenițin. Dincolo de ideologie*, Editura Polirom, 2011. ■ În *ANII 30: Generația huliganilor* Octavian Manea scrie: „Găzduită la sfârșitul săptămânii trecute, pe scena Teatrului Național București, conferința profesorului Lucian Boia (*Elita intelectuală a anilor '30. O nouă perspectivă*) a permis publicului spectator un pas în istorie, în plină atmosferă a începutului anilor '30, când asistăm la emergența în agora românească a unei generații tumultuoase. M-a marcat profilul comun zugrăvit în tușe extrem de puternice al acestor intelectuali care aveau cu puțin peste 20 de ani. [...] Nu era nevoie de prudență, de moderație, ci în primul rând de îndrăzneală, de forțarea limitelor. O stare de spirit pe care Eliade avea s-o denumească drept *huliganism*”. □ Andrei Oișteanu publică *Despre triumful sexual la Caragiale și Slavici* (fragment din cartea *Sexualitate și societate. Religie, istorie și literatură*, în curs de apariție la

Editura Polirom): „Ceva din structura de «ménage à trois» concepută de Caragiale (*O noapte furtunoasă*) în mahalaua bucureșteană Dealu' Spirii se regăsește în «triumghiul sexual» din romanul *Mara* al lui Slavici, în târgul Lipova din vestul Transilvaniei”. ■ Ionel Necula publică un *Interviu* cu Amos Oz realizat de Angelo Mitchievici: „*Sunt un evoluționist, nu un revoluționar*”. Reținem: „Literatura înseamnă să ți-l imaginezi pe *celălalt*. Atunci când citești un roman, ca cititor te pui în pielea unei alte persoane. A ți-l imagina pe *celălalt* este o virtute morală și, făcând asta, noi înșine devenim mai toleranți și mai răbdători față de alte culturi, alte civilizații, alte religii.”

29 februarie

● [„Adevărul”, nr. 6676] Amos Oz: „*Scrie despre satul tău. Cui îi pasă de omenire?*”: Ana-Maria Onisei prezintă dialogul purtat de Amos Oz și Gabriel Liiceanu la Ateneu, citând: „Darul pe care ni-l face literatura e că ne lasă să vedem secretele altora. Și asta ne face cu un milimetru mai buni.”

[FEBRUARIE]

● [„Apostrof”, nr. 2] *Cronică literară*: □ În *Chipuri de adâncime* Ștefan Borbély comentează volumul Simonei-Grazia Dima (*Blândețea scorpionului: Cronici literare*, București: Ed. Ideea Europeană, 2011), remarcând „două dimensiuni spirituale complementare în *Blândețea scorpionului*: aceea a cărții care «se trezește» prin alteritatea pe care i-o propune criticul și aceea a criticului care intră în efervescență sub influența textului «străin» care îl provoacă.” Ștefan Borbély afirmă: „Asistăm în acest fel, atât în poezia, cât și în critica Simonei Grazia Dima, la o «îmblânzire» tandă a temelor mari și a spaimelor acute, ceea ce explică, în ultimă instanță, și paradoxul «scorpionilor blânzi» din titlu, ca un reflex al convingerii – expuse tot în *Argument* – potrivit căreia transcendentul poate fi abordat cel mai bine prin ludic, nu prin crispă abisală sau seriozitate. Triada enunțată acolo este «scriptic – estetic – ludic», cu esteticul funcționând pe post de filtru ludic al «sensurilor». Cu alte cuvinte: scriitorii cu adevărat «liberi» (termen-obsesie, derivat din convingerea că menirea principală a literaturii este aceea de a te «elibera») sunt nu cei blocați în propria lor seriozitate, ci aceia care se pot juca cu ei înșiși, concepându-și chiar și textele ca «joc metafizic».” □ Gelu Ionescu recenzază *Când ne vom întoarce* al lui Radu Mareș sub titlul *Dulce Bucovina...*: „Un roman puternic, ținând de realism – în sensul cel mai tradițional –, o «istorie» dezvoltată fără grabă, dar și fără pripeli, cu mână sigură și mijloace verificate pentru eficacitatea lor.” Gelu Ionescu remarcă: „Aflăm abia la pagina 417 că șeful de gară Octavian Vorobchievici este acest personaj narator – e o surpriză, dar și o stângăcie a autorului această prea târzie investiție. De altfel, cel mai mare reproș ce se poate face acestui roman care se citește cu interesul

cert pe care îl trezește consumatorilor de epică dezvoltată (mă număr printre ei) și cu multe momente de virtuoșitate – acțiune și stil – este haosul lui narativ. Prezentarea tardivă a acestui narator-personaj e contrazisă de întreg, unde hiper-tradiționalul narator omniscient, care domină autoritar, își schimbă rolul cu cel al câte unui personaj, pe rând – multe *voci* care se pierd, apar și dispar chiar în cursul unui punctual discurs. Și aceste *voci* nu se prea deosebesc, atribuirea e artificială, de cele mai multe ori.” În opinia criticului „Ultima sută de pagini – în care tronează descrierea vieții de familie a fetei, plus scena *peștitului* – e scrisă cu o dinamică a inspirației de cea mai bună calitate. Apropierea tinerilor se face prin confesivitate reciprocă, fiecare – pe drumul de țară ce se pierde prin câmpii – își povestește viața, și-o justifică, oarecum: nicio sărutare măcar, un erotism consumat prin discurs. (Ce istorie plină de cea mai bună literatură are această temă, *cucerirea* vorbită, ca să zic așa!) Dar calitatea cea mai importantă a acestui roman constă în arta de a construi relații interesante, puternice, *naturale* între personajele lui.” □ Constantina Raveca Buleu scrie „Călător frustrat uneori de lumea trăită, dar întotdeauna fascinat de ea, refugiat mereu în voiajele speculațiilor culturale infinite și obsedat de cuvintele care îi surprind ambele ipostaze, Constantin M. Popa dezvoltă în *Sextant: Jurnal de călătorie*, apărut în 2011 la Editura Aius din Craiova, un discurs polimorf, în care jurnalul propriu-zis se prelungește în fragmente beletristice, lirice și teoretice, perfect coerente în efortul hermeneutic de ansamblu al unui volum construit sub semnul sextantului ca «metaforă epistemologică»“. Criticul concluzionează: „Ivite în interstițiile trăirii și culturii, versurile rafinate care scurtcircuitează din loc în loc jurnalul scot la iveală o nouă treaptă de sensibilitate a personalității lui Constantin M. Popa. Erotismul subtil al unor poezii sau calitatea de dublet liric al jurnalului propriu-zis al altora se armonizează cu atmosfera globală a *Sextantului*, scris în spiritul aventurii, percepute de către un «Captiv în labirintul supraviețuirii,/ atras de nebănuite himere» – așa cum se caracterizează pe sine Constantin M. Popa în *Statu quo*: descindere în lumi culturale, cărți și personaje obsedante, reverie lucidă și bucurie.” □ În *Discernământ și rigoare critică* Iulian Boldea abordează volumul lui Ștefan Borbély *Existența diafană*: „Ștefan Borbély refuză orice idee primită de-a gata, orice poncif al receptării, nuanțându-și mereu poziția critică și recurgând cu măsură la cel mai adecvat instrumentar metodologic, prin care îmbină «fervoarea unui stil critic inspirat» (Gheorghe Perian) cu beneficiile rigorii analitice. Subtile și nuanțate în formă, substanțiale și dense în conținut, incursiunile în operele unor scriitori străini (Kafka, Thomas Mann, Hermann Hesse ș.a.) din eseurile lui Ștefan Borbély surprind prin precizie și fascinație afectivă, într-un demers interpretativ de acut suflu ideatic.” În opinia criticului „există, în ciuda diversității tematice a excursurilor comparatiste, un set de afinități, de relații și de analogii care au darul de a exprima individualitatea comparatistului”. Iulian Boldea concluzionează: „Caracterizat printr-o «libertate critică dezinvoltă, competență și substanțială», și printr-un «stil energetic, limpede și cursiv, de o eleganță de spadassin

experimentat» (Adrian Marino), Ștefan Borbély este, cum constata același hermeneut al ideilor literare, un adept al criticii de idei, modalitate care se regăsește nu doar în studiile sale comparatiste sau în studiile culturale, ci și în cronicile literare, de o distinsă ținută conceptuală, în care, pornind de la anumite cazuri sau forme literare concrete, autorul accede la substratul ideatic al cărții ca întreg, dovedind extremă atenție la nuanțele textului și realizând, totodată, racorduri necesare, între opere, epoci literare sau stiluri de creație, într-o manieră ce refuză orice constrângere, orice abuz interpretativ, orice relaxare axiologică, fără a evita însă un vag aer ludic, o anumită postură premeditat histrionică, un anume simț, neostentativ, al paradoxului.” □ Mihaela Ursa scrie în *Critica literară față cu nimicul* „De ani buni, Alex Goldiș se află printre cei mai prezenți și mai bine creditați critici de întâmpinare ai generației tinere. Mai mult decât atât, cronicile sale au construit deja un brand critic sinonim cu profesionalismul lecturii extrem de aplicate pe text, cu argumentul detaliat și stratificat pe niveluri de interpretare, întotdeauna însoțit de judecata de valoare precisă [...]. Totuși, am mai văzut exemple de critici «de brand» din generațiile cele mai recente, care nu au reușit să treacă onorabil testul volumului de istorie sau teorie literară, dovedind că o bună practică a cronicii nu reprezintă neapărat o garanție a criticului total (prin care înțeleg dublarea fericită a criticului de întâmpinare cu istoricul și teoreticianul literar). Or, cartea de debut a lui Alex Goldiș, *Critica în tranșee: De la realismul socialist la autonomia esteticului* (Cartea Românească, 2011) reușește să fie cel mai bun volum de critică al anului trecut”. Mihaela Ursa consideră că „Realizată maximal pe toate dimensiunile, cartea de debut a lui Alex Goldiș are o crucială valoare documentaristică. În plus, ea reprezintă o interpretare cu totul excepțională a unei perioade «pierdute» din istoria noastră și constituie cu siguranță – dincolo de relevanța ei generaționistă – un moment-reper al istoriei noastre critice din toate timpurile.” □ Sub titlul *Ce este și cât a durat realismul socialist?* Cristian Vasile prezintă studiul semnat de Alice Popescu *O socio-psihanaliză a realismului socialist* (București: Editura Trei, 2009): „Alice Popescu încearcă să înțeleagă societățile de tip sovietic și mai ales funcționarea realismului socialist pornind de la Herbert Marcuse, Erich Fromm și chiar de la Freud.” □ Mirel Anghel scrie *O întâlnire amânată*: „Gabriel Liiceanu scrie un jurnal (*Întâlnire cu un necunoscut*, Humanitas, 2010) în care încearcă să afle calea spre cel ascuns în propria persoană. Găsim în paginile sale o scriere viscerală, după cum el însuși recunoaște, un autor care-și contemplă fiecare ungher al sufletului, într-un lung excurs prin sertarele memoriei, vrând parcă să se regăsească în faptele trecutul [...]. Jurnalul însumează un întreg arsenal de gesturi parcă ritualice ale omului care îl deconstruiește voit pe filozof. Ecoul cărților sale este simțit continuu, la fel și receptarea acestora”. Mirel Anghel observă: „Inevitabil, majoritatea considerațiilor făcute se raportează la Noica, transformat în «părintele» (și nu tatăl, foarte interesantă fiind o eventuală psihanaliză a acestui jurnal) la care tânărul a aspirat întotdeauna.” Concluzia sa: „Aș spune că întâlnirea cu un necunoscut este una ratată. Încercând

să-l dezvăluie pe necunoscutul din el, autorul se adâncește și mai mult în căutarea lui. Înfrigorat de așteptarea celui alt, cel cunoscut pleacă grăbit, mistuit de gândul posibilei întâlniri.” □ Sub titlul *Jurnalism și cultură* Mircea Popa comentează „Recenta carte a lui Ilie Rad, intitulată *Un ardelean la București* (Cluj-Napoca: Editura Tribuna, 2011)” observând că aceasta se deosebește de volumele precedente ale autorului „acum sensul general al însemnărilor se retrage spre interior, lăsând loc meditației și observației psihologice, portretului și relaționărilor omul”.

■ *Trauma ca formă de inițiere* Sonia Elvireanu: „Figura centrală a unor romane despre exil este copilul, martorul autentic al unor traume individuale și colective generate de ideologii nefaste, fascismul, comunismul, care au denaturat cursul istoric al Europei în timpul războiului și în epoca postbelică. Istoria pătrunde în ficțiune, după cum autorul însuși se constituie în personaj central al narațiunii, reconstruindu-și ficțional propriul destin. Copilul reprezintă unitatea identitară nedislocată de experiența exilului, la care adultul se întoarce refăcând în sens invers drumul spre origini. Copilul aparține trecutului spre care se întoarce adultul, dintr-o nevoie de regăsire a rădăcinilor, a eului primar nealterat de rațiune sau conștiință, a unității sale identitare dinainte de exil”. Autoarea abordează figura copilului „în romanul lui Gabriel Pleșea *Dosarul cu bârfe* și la Norman Manea în *Întoarcerea huliganului*.” ■ *Eseu: Cezar Boghici publică *Imaginarul gotic din poezia lui Nichita Danilov*. Consideră că există „un gotic travestit chiar în curente mai noi. Îl simțim atât în gustul pentru exotic și fabulos al romantismului ori în predilecția acestuia de a crea «peisaje» arhitecturale, cât și în transcendența sentimentală sau în isteria sacră a expresionismului”. Cezar Boghici argumentează: „Sensul repetabilului și al infinitului, redat în arhitectura gotică prin accentuarea ascensională, e produs în ornamentica acestui stil prin dominanta sinusoidală și prin rătăcirea liniei în sine însăși. Fantezia lui Nichita Danilov peregrinează și ea de-a lungul unui traseu sinuos”. Despre poezia lui Danilov din volumul *Imagini de pe strada Kanta* (București: Tracus Arte, 2011, 112 p.). Criticul afirmă: „Întocmai ornamentației cu chenare împletite a goticului, acest spațiu poetic este mai mult decât enigmatic, este labirintic. Parcurgerea lui provoacă o stare de delir extatic, derivând din acea „căutare pătimașă de ameteire”, tipică omului gotic, din acea „râvnă spasmodică de a se topi într-un extaz suprasensibil, într-un patetic a cărui esență propriu-zisă este lipsa de măsură”. Cezar Boghici remarcă în volumul lui Danilov „o realitate fantasmatică, creată parcă după modelul imagisticii gotice medievale, unde, spune Jurgis Baltrušaitis, «toate domeniile naturii se supun artificiilor», unde «toate artificiile sunt integrate în natură» și unde se resimte influența vechiului Ev Mediu teratomorf, «cu abstracțiile și conformitățile sale deformatoare, cu arta metamorfozei și a amestecurilor de ființe și de forme, cu poetica ficțiunii»”. ■ Ovidiu Pecican abordează volumul lui Mihai Zamfir *Scurtă istorie: Panorama alternativă a literaturii române*, intitulându-și articolul *Gust, stil, capriciu*. În opinia sa, „*Scurtă istorie: Panorama alternativă a literaturii române* (vol. I, Iași: Ed. Polirom, 2011, 444 p.) trebuie*

socotită ca rezultat al unei meditații legate de misiunea dascălului în universitate, prilej de reluare a reflecției la temă, an după an; ca rezultat al unei pasiuni consumate hedonic în interiorul literaturii, în tripla ipostază de cititor, scriitor de beletristică și critic; ca urmare a unei specializări în domeniul stilisticii literare. Cu toate acestea, decizia autorului de a scrie o istorie stilistic decupată a literaturii române îmi apare ca surprinzătoare. Întâi de toate pentru că stilul este prezent aici într-o accepție reducționistă [...] și rămâne definit destul de vag, în raport cu romantismul (prima expresie a celui dintâi secol de dezvoltare literară organică românească, după M. Zamfir!).” Ovidiu Pecican consideră că „Mihai Zamfir absolutizează unul dintre înțelesurile particulare ale cuvântului stil, îl echivalează cu noțiunea de estetică validă și, procedând reducționist, preia din sec. al XIX-lea doar ceea ce propriul gust (dar și canonul deja stabilit, în majoritatea cazurilor) îi impune.” Ovidiu Pecican contestă rigoarea împărțirii volumului, considerând că partea a doua a cărții e „intitulată, mult mai evaziv, fără referire la vreo dominantă stilistică sau la un curent literar, *Sfârșitul secolului*, ignorând conotațiile estetice nu doar temporale pe care termenul le are în spațiul de influență franceză”. Criticul reproșează istoriei pe care o propune Zamfir faptul că, asemeni celorlalte istorii deja apărute, nu abordează și literatura veche. Pecican concluzionează: „Altminteri, volumul lui Mihai Zamfir este fermecător, ba chiar șarmant sub raport stilistic, pe alocuri. Problema este dacă asta îl face important, indispensabil sau bun; probabil că în scara de valori a autorului său, da.” ■ *Dosar Nicolae Balotă: Nufărul din mocirlă* (fragment din *Abisul luminat – Cartea a doua*). ■ La rubrica *Sub lupa memoriei* Vladimir Tismăneanu publică *Virtuți și vicii: Stalin, Machiavelli și relativismul moral*. ■ La categoria *Proză* Daniel Vighi prezintă *Scene din lumea contesei Erdodyoloruse*. ■ Poeme de Minerva Chira și Ioan Barb. ■ *In memoriam*: Eugen B. Marian, Simion Dima. ■ *Eveniment*: □ *Premiul național de poezie „Mihai Eminescu” pe anul 2011*. „Pe 15 ianuarie 2012 a avut loc la Botoșani, pe scena Teatrului «Mihai Eminescu», gala de decernare a Premiului național de poezie «Mihai Eminescu» – Opera Omnia, ediția a XXI-a. Juriul de acordare a premiului, format din Nicolae Manolescu, Mircea Martin, Ion Pop, Cornel Ungureanu și Mircea A. Diaconu, având în vedere următoarele nominalizări: Nicolae Prelipceanu, Vasile Vlad, Ovidiu Genaru, Ion Mircea și Doina Uricariu, a decis ca pentru anul 2011 laureatul să fie poetul Ion Mircea. Premiul național de poezie «Mihai Eminescu» – Opera Prima, ajuns la ediția a XIV-a. Juriul, format din Al. Cistelean, Mircea A. Diaconu, Daniel Cristea Enache, Andrei Terian și Vasile Spiridon, nominalizând pe Andrei Dosa, Crista Bilciu, Matei Hutopila, Vlad Tăușance și Georghe Nechita, a decis acordarea premiului *ex aequo* poeților Andrei Dósa, pentru cartea *Când va veni ceea ce este desăvârșit* (Ed. Tracus Arte), și Cristei Bilciu, pentru cartea *Poema desnuda* (Ed. Cartea Românească)”. □ *Evenimente în pregătire la Filiala Cluj a USR*: „Joi, 23 februarie, ora 12, la sediul Filialei Cluj a USR – masă rotundă *Sextil Pușcariu și miracolul interbelic clujean*. La evenimentul organizat în colaborare cu Institutul

de Istorie Literară și Lingvistică «Sextil Pușcariu» participă: Eugen Beltechî, Mircea Borcîlă, Elena Comșulea, Nicolae Mocanu, Petru Poantă, Mircea Popa. Joi, 1 martie, ora 13, la sediul Filialei – *Reuniunea de primăvară a doamnelor: Impresii de călătoreală cu Hanna Bota, Doina Cetea, Mariana Gorczyca, Gabriela Lungu și Rodica Marian.* ■ *Comunicat:* „Uniunea Scriitorilor din România și Editura Cartea Românească lansează o nouă ediție a concursului de volume în manuscris (proză, poezie, teatru, critică literară și eseu) pentru tineri scriitori sub 35 de ani”. Manuscrisele vor purta în loc de semnătură un motto.

● **[„Bucureștiul Cultural”, nr. 111]** Bogdan Stănescu analizează romanul Martei Petreu *Acasă, pe Câmpia Armaghedonului*, Ed. Polirom, 2011 în *Evangelhia după Fiică:* „*Acasă, pe Câmpia Armaghedonului*, ezită. E o ezitare modernă, care nu-și găsește rezolvarea în aplicarea tehnicilor narrative, nici în chiar substanța cărții. Unicul deznodământ posibil al acestei dileme, tăierea nodului gordian, are loc doar în terenul cititorului. [...] Lipsa unei explozii este resimțită cu atât mai acut și datorită acumulării liniare din final, când pare că această tensiune, deși deja în exces, nu-i ajunge autoarei. Poate o dozare mai atentă ar fi fost binevenită. Ar mai fi multe de spus despre carte: limbajul bogat, regionalismele punctate de intelectualismele naratoarei sau ale autoarei, apoi abundența evenimentelor încărcate cu energie magică sau simbolică. Toate acestea fac din *Acasă, pe Câmpia Armaghedonului* una dintre primele trei cărți de proză ale anului trecut.” □ În articolul *Periferia* Daniel Cristea Enache analizează volumul lui Ștefan Manasia *Motocicleta de lemn*, cu ilustrații de Ovidiu Petca, Editura Charmides, Bistrița, 2011: „Un text-fluviu a cărui forță vine nu doar din expresie, ci și din însuși modul complex de a asocia și a aglutina (poetic), a evoca și a invoca (liric). [...] Piesa de vârf a secțiunii e [...] *Periferia*, care este totodată un manifest și-o artă poetică. [...] Cu *Motocicleta de lemn*, unul dintre cele mai bune volume de poezie ale anului trecut, Ștefan Manasia a făcut ultimul pas spre consacrare. Alături de Constantin Acosmei, Marius Ianuș și Ruxandra Novac, el era numele care-mi lipsea pentru a face un «milenarist» carré de ași.” □ Bianca Burța Cernat comentează romanul *Ploile amare* (Editura Charmides, Bistrița, 2011) al lui Alexandru Vlad în *Morții poruncesc celor vii:* „Nu doar că antinomiei (tematice) rural-urban îi este suprapusă abuziv opoziția dintre o formulă prozastică tradiționalistă și una modernă, dar noțiunile cu pricina ajung să fie uneori, printr-un abuz și mai flagrant, conotate valoric.” În opinia Biancăi Burța Cernat, „Ca tehnică narativă, *Ploile amare* poate părea un roman fără vârstă. Romanul unui autor care, după ce a experimentat fragmentarismul, narațiunea de tip puzzle ori ostentația ludică a autoreferențialității – dar, subliniez, numai după ce a experimentat toate aceste lucruri (și trăgând maximum de profit de pe urma lor) – dorește să trăiască, în fine, și experiența constructorului de ficțiuni realiste «clasice». [...] Literatura experimentului a intrat în impas, dă semne de oboseală; se va reabilita, la un moment dat, pe o altă spirală a istoriei. Deocamdată ne aflăm, cred, într-o etapă de postalexandrinism în care proza se zbate (se va vedea

mai târziu cu ce rezultate) să recupereze Povestea, personajul tridimensional, istoria, socialul, decorul amănunțit desenat, să le recupereze, deci, de sub ruinele antieroticului, parodicului, butaforicului [...]. Într-adevăr, Alexandru Vlad este prin excelență un vizual – trăsătură din care derivă și marile calități ale scrisului său, dar și micile deficiențe de stil (prozatorul nu-și «aude» întotdeauna cu suficientă claritate frazele [...]). Romanul lui Alexandru Vlad nu e totuși câtuși de puțin tezist. Reflecția, speculația, extragerea unor eventuale concluzii sunt lăsate pe seama cititorului”. □ În articolul *Cezar Petrescu și (meta)ficțiunea teoretică* Paul Cernat abordează studiul lui Ștefan Dărăbuș *Cezar Petrescu - fascinația romanului*, prefată de Ioana Bot, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2011, inițial teză de doctorat susținută în 2009: „Posteritatea critică a lui Cezar Petrescu a fost invers proporțională cu succesul de public din timpul vieții. Puținele volume dedicate prolificului prozator (aparținând lui Mihai Gafița, Ion Bălu sau Horia Stancu și apărute înainte de 1990) sunt minore, parțial datate, iar studiile unor Mircea Popa sau Ion Vlad n-aveau cum compensa execuțiile estetice post-călinesciene ale criticii de verdict. La fel ca și în ce-l privește pe romancierul *Medelenilor*, opera interbelică a lui Cezar Petrescu vădește însă – recită fără prejudecăți – o modernitate surprinzătoare, dincolo de inegalitățile valorice. Pe lângă coerența și complexitatea proiectului narativ al Cronicii românești a veacului XX, epicul aferent nu e inferior celui al americanului Theodore Dreiser, romancierul român fiind – în plus – un premegător ignorat al metaficțiunii postmoderne. Este ceea ce încă tânărul clujean Ștefan Dărăbuș (n. 1975) demonstrează laborios și afirmă apăsător [...] scriitorul n-a fost citit până acum în cheia potrivită, iar meritul major al lui Ștefan Dărăbuș stă în brevetarea acestei «chei» de lectură.” Paul Cernat afirmă însă: „Din nefericire, în ciuda acestei propuneri de revizitare curajoase, inovative și valide, cartea decepționează. Pentru a-i testa armătura ideatică trebuie să stai cu picioarele în apă rece și să treci cu vederea prea multe deficiențe inacceptabile. Lăsând la o parte titlul complet irelevant și prăfuit («fascinația romanului»), ceea ce irită cu asupra de măsură este amestecul de opacitate pseudo-tehnicistă, confuzie terminologică și stângăcie a redactării.” ■ Norman Manea scrie *Cu și despre Leon* (in memoriam Leon Volovici). ■ Versuri de Dan Mircea Cipariu (*Singurătatea vine pe facebook*). ■ Proză de Călin Zarojanu.

● [„*Caiete critice*”, nr. 2] *Fragmente critice*: Eugen Simion publică *Un model cioranian: apologia negativă din „Rugăciunea unui dac”. Cazul Eminescu (II)*: „Studiul [...] se ocupă de preferințele spirituale ale lui Emil Cioran, filosof, se știe deja, al neantului, al disperării și al negației aproape în bloc a culturii și valorilor culturale românești. Ceea ce rămâne din ruinele unui popor fără destin și fără valori, este prezența tutelară a poetului național Mihai Eminescu, singurul pe care Cioran nu-l neagă și nu-l include în ceea ce numește *neantul valah* și *cultura de cârpeală*. Cercetătorul sistemului ideologic al lui Cioran pune în scenă un spectacol în care el arată că ideile lui Cioran tânăr se contrazic și se neagă, de-a lungul timpului, căci afirmațiile cinice ale unei scrieri de tinerețe precum

Schimbarea la față îi stârnesc, patruzeci de ani mai târziu, o puternică dezmințire.” Atunci când refuză republicarea *Schimbarii la față* în 1988, Cioran se dezice de o parte din afirmațiile sale și afirmă că „Un popor singuratic din Ispita de a exista ca o replică la paginile «cu afirmații inutile cinice» din *Schimbarea la față*”. Eugen Simion îl citează pe Cioran și remarcă: „*Fanatici ai prăbușirii, poeți ai dezastrului, prezicători de catastrofe?* Sună cunoscut. Despre cine-i vorba în aceste sintagme? Impresia, când le citești, este că Cioran definește spiritul creației sale, stabilind, astfel, o filiație neașteptată. O filiație posibilă, altminteri, în ordine retorică. Și, ca să provoace de tot spiritele, vorbește și de atracția secretă dintre evrei și nemți. O atracție în manieră cioraniană: atracție prin respingere.” Cioran nu se dezice însă de afirmațiile legate de poporul român. E.S. afirmă: „Este de semnalat în această dialectică demonică justificarea pe care autorul o dă atitudinii sale față de colțul din Europa (neantul valah, spațiul balcanic, în genere) pe care îl detestă cu o apăsătoare sinceritate. Ura lui nu reprezintă, mai mărturisește o dată, decât o formă de pasionată iubire contrariată. Un raționament ce se sprijină pe o logică sucită, menită să încurce toate socotelile rațiunii și ale bunului simț. Ea poate fi rezumată în acest mod: detest ceva pentru că admirația și iubirea pentru acest ceva (persoană sau națiune, sentiment etc.) au devenit insuportabile pentru spiritul meu; pentru a scăpa de povara acestui sentiment nu există altă soluție decât a înlocui iubirea și admirația printr-o ură elocventă. Scopul este dublu: să salveze luciditatea locutorului (în cazul de față, locutorul este moralistul strivit de povara recunoștinței), purificându-i simțul critic și, în același timp, ura, prin cruzimea judecății, silește pe cel căruia i se adresează să iasă din inerția lui și să reacționeze. «Ai scris lucruri cumplite [...] scriai că e rușinos să te prezinți român și că suntem *un peuple de vague latinité*», îi reproșează Petru Comarnescu când, după multe decenii, îl reîntâlnește la Paris. Cioran răspunde: «erați slabi și trebuiați loviți».” E.S. citează dintr-o scrisoare din 1957, rămasă în manuscris și publicată recent în ediția „Pléiade”: „[...] De ce nu încercați să vedeți în ceea ce scriu contra țării mele «o iubire care nu îndrăznește să se mărturisească?; agresivitatea n-a fost niciodată un semn de indiferență și nici de ură». Și mai departe: «de ce ignorați faptul că România m-a obsedat totdeauna, chiar dacă, uneori, am contestat-o cu în crâncenare și tristețe?» [...] «multiple sunt căile iubirii; mai ales aceea care pedepsește; dar, pedepsind originile mele și pe ai mei, n-am făcut decât să mă pedepsesc pe mine însumi»”. În opinia lui Eugen Simion „Textul de mai sus sugerează, poate mai mult și mai bine decât altele, strategia lui Cioran, pusă de mulți comentatori în tradiția lui Nietzsche. Acesta scrie într-un rând că «o carte frumoasă împotriva vieții vorbește, în fapt, în sprijinul vieții»”. Criticul citează dintr-o prefață datată iunie 1965, la o ediție nouă din *Précis de décomposition*. (Care dintr-un motivă necunoscut nu a fost publicată împreună cu volumul): „În ea, Cioran justifică din nou virtutea recuperatoare și stimulantă a negației: «negația, dacă este pasionată, nu îndeamnă la pasivitate, nici la abdicare; dimpotrivă, stimulează, provoacă o reacție sănătoasă, silind un abulic și chiar un agonizant

să se regăsească; o carte atât de dezlănțuită ca aceasta nu poate să fie deprimantă: ea este, prin chiar excesele ei, fortifiantă, pozitivă»... Iată, dar, cum Manualul de descurajare se transformă, prin chiar excesele lui negaționiste într-un manual de stimulare a spiritului.” ■ La categoria *Cronici literare*: □ Cristina Necula scrie *Romanul „genezei”*. *Adevărului despre moartea Celui care adoarme ultimul*. Pornind de la *Literatură și senzație*, studiul lui Jean-Pierre Richard, Cristina Necula scrie despre romanul *Cine adoarme ultimul*, al prozatorului și criticului literar Bogdan Popescu: „*Cântarea Cântărilor*, prin taina iubirii, devine calea de trecere dintre viață și moarte, devine o împăcare cu moartea sau, mai exact, o lecție despre moarte chiar în sensul pe care-l dădea Eminescu: «Nu credeam să-nvăț a muri vreodată...». Marginea mării din lirica eminesciană devine, la Bogdan Popescu, *Codrul de la Miazănoapte*. Moartea e un joc de-a va-ți ascunde-selea, e ascunderea sub urzici: «Se știe din bătrâni ori nu prea se știe că acela care s-a tupilat sub urzici și nu se mai trezește niciodată moare în cele din urmă sau poate fi omorât sau înlocuit de către un altul care se pricepe să-l găsească și care se arată gata să-i ia locul.» Revelând originalitatea viziunii artistice, cartea rămâne o capcană a somnului în «clipa neștiută» a reveriei pe marginea textelor, după cum definește Bachelard critica literară, rămâne o orchestrare a învățării morții născute în vraja iubirii din *Cântarea Cântărilor*.” □ Sub titlul *Un poet transmodern* poetul Vasile Bardan comentează volumul de poezie al unui confrate mai tânăr, Teodor Dună, *De-a viul* (Editura Cartea românească, București, 2010), pe care-l încadrează în conceptul de transmodernitate, „ceea ce înseamnă o conectare a sensibilității poetice la toate nivelurile realității ființei și ființării în lume. Teodor Dună este un poet autentic și original, care abordează tematic un fel de *ars moriendi* într-un univers cuantic, lăsând poate pentru mai târziu pe *ars vivendi* și trăgându-și unele dintre sevele sale poetice din lecțiile lirice ale lui Nichita și Ioan Es. Pop, poeți vizionari și predecesori.” Reținem: „Există în toată poezia lui Teodor Dună o febră recurentă a nevrozei stării de viu, provocată de «biologia conștiinței» celui respins în capcana durerosului joc «de-a viul».” Vasile Bardan observă: „Se pare că iubirea nu intră în ecuația acestei poezii predominant funebre. Este curios că la un poet tânăr de nici 30 de ani, asta fiind vârsta lui Teodor Dună acum, poezia iubirii e aproape absentă. *Ars morienti* este preponderentă față de *ars vivendi*. [...] Poezia – deschiderea limbajului către Marele joc. Marele joc – jocul cu zaruri al Marelui indeterminant. [...] Tocmai această deschidere a limbajului către marele joc «de-a viul» e miza majoră a poeziei lui Teodor Dună și în asta constă trans-modernitatea ei. Există la Teodor Dună un synergism al poemelor care curg din unul în altul, ca și al unei sintaxe sinuoase, care prin acumulare oferă maximă flexibilitate a poemelor, în calitatea lor de organisme estetice.” ■ Revista redă *Discours de Monsieur Henri Paul à l'Académie Roumaine*: „Discursul Excelenței Sale d-l Henri Paul, Ambasador al Franței în România adresat Academiei Române cuprinde un amplu și vivace tablou actual al relațiilor și rolului Franței în lumea globalizării. Excelența Sa pledează în favoarea

globalizării, arătând ce înseamnă acest lucru într-o etapă următoare, în ciuda eșecurilor și ratărilor de până acum și ale sentimentelor antiglobalizare, general împărtășite atât de către vechii, cât și de noii membri ai Uniunii Europene”. ■ La categoria *Document*: □ *Topârceanu, un „Heine român”* de Konstantin Paustovski, datat Ialta, 1960, în românește de Mihai Cimpoi: „K. Paustovski face o prezentare rapidă, sentimentală și, deci, mai puțin critică, a întregii opere a lui G. Topârceanu, poet român de tentă parodistă și umoristă, pe care-l compară cu poetul romantic Heinrich Heine și cu poetul englez R. Burns. Paustovski ne arată versurile sale preferate, observând mai ales diferitele teme poetice abordate de G. Topârceanu. Analiza lui atinge ușor suprafața textului poetic și critica sa se oprește obosită la porțile explicației.” Konstantin Paustovski scrie „Când am auzit de Topârceanu, m-am gândit fără să vreau că este un *Heine român*. Or, cine dintre scriitori și poeți n-a visat să obțină o proză și o poezie intempestivă și dumnezeiește de liberă a acestei sarcastice și gingașe ființe. Paustovski încheie „Nu cunosc limba română, dar, ca și mulți alții, o simt – îi simt ritmul deosebit, universul deosebit al imaginilor sale, sonoritatea sa, nota neobișnuită pe care o are în contextul limbilor popoarelor ce înconjoară România. Toate aceste calități le găsim și în traducerile rusești ale versurilor remarcabilului maestru George Topârceanu.” ■ *Atitudini*: Tudor Nedelcea semnează articolul *În Serbia s-a inventat o nouă limbă: vlaha*: Există o limbă vlahă? Pentru a răspunde la această întrebare T. Nedelcea ne îndreaptă atenția spre problemele etnice ale minorității românești din valea Timocului sârbesc care luptă pentru dreptul de a utiliza limba română (deoarece această minoritate vorbește un grai de limba română străveche, atât de asemănătoare din punct de vedere fonetic, lexical și sintactic unei sinteze de graiuri actuale vorbite în Oltenia și Banat, regiuni din România de sud și sud-est, cum o dovedește munca de cercetare din *Atlasul lingvistic al Regiunii Văii Timocului*, apărut în 2006) în școli, în biserică și prin mijloacele [sic!] media (presă radio) [...] Se pare că politicienii sârbi au izbutit să încurce lucrurile și au provocat confuzii între termenii *român* și *vlah*, susținând în mod fals în documentele oficiale că cei doi termeni sunt diferiți, deși, dimpotrivă, ei sunt în relație de sinonimie”. ■ La secțiunea *Comentarii*: □ Caius Traian Dragomir semnează *Noua decadență austro-ungară*: „Ce trebuie să existe pentru a apărea decadența, care este condiția preliminară unei epoci a decadenței? Evident, este necesar să fi fost constituită o mare putere sau, mai exact, autoritate, structură, forță [...] decadența, adevărata decadență este o formă de control introjectată celui pe care autoritățile societății umane doresc să îl controleze, să îl domine, să îl facă inapt de a rezista în fața actelor sale de forță. [...] Momentele evolutive cele mai importante ale antidecadentismului, dacă se poate folosi un asemenea termen, sunt Iluminismul în secolul XVIII și revirimentul religios al sfârșitului secolului XX și începutul actual de secol [...]. Am afirmat insistent că epoca noastră trebuie să vadă apărând un nou Iluminism. Acest nou Iluminism ar putea foarte bine să fie sinteza, doar aparent dificilă, a celor două momente de opoziție în fața decadenței

aici menționate și, în plus, o dezvoltare nouă, actuală a multor concepte clasice ale Iluminismului, raționalismului, credinței și justiției, astfel precum drepturile fundamentale ale omului, laicitatea societății și statului, principiile inalienabile ale dreptului și, implicit, ale oricărui sistem judiciar.” □ Alunița Cofan publică *Estetica grotescului între infernul penitenciar și utopia neagră din prozele lui Arghezi - Tablete din Țara de Kutu*. Autoarea analizează *Tablete din Țara de Kutu* ale lui Tudor Arghezi, insistând asupra structurii lor de utopie neagră. Reținem: „Dedicându-și paginile lui François Rabelais, mod de a-și recunoaște afinități estetice cu autorul lui Gargantua, Arghezi construiește un univers absurd, *de-a-n-doaselea*, guvernat până în cele mai mărunte articulații ale funcționării sale sociale cu ajutorul minciunii, necinstei, violenței, in justiției, incompetenței, hoției, toate ridicate la rang de lege. Există, implicit, o pedagogie a absurdului, căci scriitorul cultivă programatic dezgustul și oroarea față de lucrurile înfățișate, care indică sensul căutării unui etos pozitiv, unica ieșire posibilă dintr-o lume răsturnată cu susu-n jos.” □ Mircea Dinutz publică *Iordan Datcu și dubla atracție*: „Autorul ne introduce în universul cercetării științifice literare, punctând contribuțiile istoricului literar și folcloristului român, cercetătorul Iordan Datcu, a cărui activitate asiduă a fost recent recompensată cu premiul *Perpessicius* de la Muzeul Literaturii Române în 2009. Munca de istoric literar a lui Iordan Datcu este strânsă în două volume *Pagini de istorie literară* (2011) și *Miscellanea ethologică* (2010), în care el clarifică uneori erori de judecată precum, d. ex., afirmația criticului N. Manolescu că originea scenei în care eroul Toma Alimoș este îngropat de calul lui în balada omonimă, este cultă, nu folclorică. Ceea ce este total fals, deoarece scena descrisă există într-o variantă folclorică anterioară a celei publicată de Alecsandri în culegerea sa.” Reținem: „Dacă în volumul *Pagini de istorie literară*, cu prea puține excepții, apar texte în care autorul explorează argumentat, nuanțat activitatea unor personalități de primplan ce și-au încheiat opera ori se află în etapa de finalizare, în *Pagini de istorie literară și etnologie*, mută centrul de interes pe acele personalități aflate într-o susținută Iordan Datcu și dubla atracție și eficientă activitate, la care se adaugă: G.T. Kirileanu, L. Șăineanu, Mozes Gaster, Mihai Pop, Isidor Chicet, G. Bogdan-Duică, Perpessicius, Petru Comarnescu, Radu Petrescu și G. Gană. Mult mai aproape de noi se află N. Constantinescu, Viorel Cosma, Ion Cherciu, Emilia Pavel, Eugen Simion, N. Manolescu, I. Oprișan ș.a.m.d.”. Mircea Dinutz consideră că „Un spațiu important în economia lucrării îl reprezintă cele trei capitole dedicate lucrărilor și proiectelor ce poartă semnătura inconfundabilă a criticului și istoricului literar Eugen Simion. Prima cronică are ca obiect studiul monografic *Tânărul Eugen Ionescu* (2006), aflat în prelungirea firească a preocupărilor sale încă din anii când s-a aflat lector la Sorbona (1970-1973). Iordan Datcu admiră finețea și justețea opiniilor critice, fie că e vorba despre meritele incontestabile ale eseistului, comentatorului ce a desolemnizat discursul critic, ale dramaturgului inovator, chiar pe tărâm autohton, cu singura piesă scrisă în limba română, *Englezește fără profesor*, anticipând

teatrul absurdului al cărui pionier va fi peste puțini ani, la Paris, fie că e vorba despre unele păreri exagerate ale lui Eugen Ionescu, care vorbea despre lipsa de spirit critic a românilor, absența unei tradiții românești, penuria de valori naționale ș.a.m.d. Rezervele criticului român sunt întotdeauna argumentate și echilibrate, observând, de exemplu, că tocmai gustul negației vine pe o tradiție românească. La rândul-i, cronicarul Iordan Datcu ia distanță și amendează exagerările lui E. Simion, limitând rolul viitorului dramaturg, în cultura română a anilor '30, la acela de detonator.” Este menționat printre proiectele inițiate de Eugen Simion *Cronologia vieții românești*. □ Margareta Dumitrescu scrie despre *Debutul Anei Blandiana*. Autoarea articolului își propune să precizeze și chiar să amendeze unele date relative la debutul și *redebutul* Anei Blandiana, precum și la prima sa interdicție de publicare. „În realitate, poezia – intitulată *Dragostea de țară* și semnată Doina P. (sic) Coman, cl. VIII C, Șc. medie de fete nr. 2 Oradea – a apărut doi ani mai târziu, în 1956 (în «Cravata roșie», nr. 2, p. 24). Această compoziție școlărească este amintită mai mult din rațiuni afective, întrucât poeta – pe bună dreptate – a indicat întotdeauna ca an al debutului anul 1959, când i se publică în «Tribuna» (nr. 10, p. 5) poezia *Originalitate*. Anul 1959 este și anul debutului editorial colectiv, neconsemnat în notele bio-bibliografice nici înainte, nici după 1989. Volumul, intitulat după poezia de deschidere a Florenței Albu, *Sub semnul revoluției. 30 de tineri poeți* era conceput ca un omagiu adus aniversării a cincisprezece ani de la eliberare, cu un conținut congruent cu acel eveniment. În afară de Ana Blandiana și de mai sus menționata Florența Albu, printre cei 30 de tineri poeți se mai aflau Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Constanța Buzea, Ilie Constantin, alături de alte nume care au rămas obscure pentru istoria literară.” Reținem: „Publicarea în acel an, 1963, a două poezii în «Contemporanul» echivalează pentru poetă cu un *redebüt*. Termenul este, desigur, o forțare semantică. Folosit de poetă și înainte de '89, termenul *redebüt* (sau *re-debüt*) s-a impus după această dată, prin repetare, fiind actualmente de uz curent în notele bio-bibliografice ale Anei Blandiana (și sub forma verbală *redebütează* sau *re-debütează*). Margareta Dumitrescu restituie *Circulara culturnicilor orădeni*, citată de poetă, a fost reprodusă într-un volum de documente literare, recent apărut. Documentul este adresat Uniunii Scriitorilor din București, poartă data de 9 noiembrie 1959 și are următorul conținut: «Obiect: Probleme de redactare. Având în vedere că în recenta antologie a tinerilor poeți *Sub semnul revoluției* se cuprind și versuri semnate de Ana Blandiana, Secțiunea de învățământ și cultură a Comitetului Executiv al Sfatului Popular al Regiunii Oradea consideră că este necesar să vă aducă la cunoștință că sub acest pseudonim se ascunde Doina Coman, fiica preotului Coman Gheorghe, care în prezent este reținut de organele în drept pentru activitate subversivă îndreptată împotriva statului. Menționăm că în nr. 43 al revistei „Gazeta literară” tov. Savin Bratu în articolul *Virtuțile poeziei* o socotește printre „firele de aur ale viitorului” în funcție de cele mai sus arătate, vă rugăm să luați măsurile pe care le veți socoti necesare»”. Autorul comentează:

„După cum rezultă din textul circularei, nu era vorba de o dispoziție strictă «să nu mai fiu publicată», admițând că aceasta este singura adresă, transmisă în copie celorlalte instituții culturale. De aceea, revista «Tribuna», urmată mai apoi de alte câteva reviste («Luceafărul», «Gazeta literară», «Scrișul bănățean»), a continuat să-i publice versurile, dar aproape exclusiv versuri angajate ideologic. Ana Blandiana însă, după ce până în '89 afirmase că debutul său a fost urmat de «o pauză de câțiva ani», începând cu ianuarie 1990 vorbește de interdicție de publicare. Cu începere din acel moment, în toate dicționarele, tabelele, cronologice, notele bio-bibliografice etc., intervalul dintre debut (1959) și ceea ce poeta numește *redebüt* (1963) va figura, în mod eronat, ca perioadă de interdicție de publicare. Mai plauzibilă pare a fi posibilitatea exercitării unei presiuni prin interdicție de publicare înainte de debutul din 1959, debut condiționat de consimțământul tinerei poete de a scrie în ton cu ideologia epocii. Ca dovadă, faptul că, după debutul cu *Originalitate*, poezia publicată imediat după aceea este deja o poezie clar aliniată ideologic, *Colectivizare*, cum vor fi, de altfel, toate din acel an, 1959, și majoritatea din anii următori până în 1964 (anul apariției primului ei volum), când acest tip de poezie va înceta brusc și definitiv.” Criticul încheie: „*Lipsa de apărare a umbrelor* este titlul sugestiv al unei tablete, în care poeta se arată a fi timorată de perspectiva posterității sale critice, de faptul că cercetătorii de mâine ai operei sale («armatele de cercetători») nu vor proceda cu discernământ și nu vor ști să circumscrie obiectul cercetării lor exclusiv la operă, la eul poetic, fără să alunece spre zona derizorie a eului biografic. Orice fel de studiu se va întreprinde în viitor, va fi cercetat în mod inevitabil și momentul debutului. Și ca să fie cât mai bineînțeles, poate că n-ar trebui așteptat timpul umbrelor. Nici lăsat pe mâna detractorilor.” □ Mircea Platon semnează *În linie dreaptă: Conservatorul Petru Th. Missir și statul reprezentativ (VI)*: „Junimistul Petru Th. Missir (1856-1929) e sortit să devină unul dintre cele mai importante repere ale oricărei mișcări de renaștere națională românească. Cunoscut până acum doar unui mănunchi firav de specialiști, Missir e un gânditor conservator a cărui recuperare nu are nimic de a face cu sentimentalismul de arhivă. Missir nu e un autor care trebuie scos din uitare, ci un gânditor care ne poate smulge din amnezie. Asemenea oricărui conservator autentic, Missir e interesat de realitate și de lupta împotriva falsificării ideologice și, de fapt, a realității, realitatea având de a face și cu trecutul, prezentul și potențialul unei națiuni, așadar, cu semnificația ei.” ■ *Carnet parizian*: Virgil Tănase publică *Jurnal parizian*: „Cer numai un dram de coerență: marii noștri conducători de azi de dimensiunea dunelor de la Vama Veche, marii noștri intelectuali de azi de dimensiunea bubelor de pe falca lui Eugen Barbu, marii noștri jurnaliști liberali care croiesc zilnic o «Scânteie» deprivată pusă invers, cu haznaua deasupra utilizatorului curent, ar trebui să-și ducă gândul până la capăt și fie să admită înțelepciunea celui pe care atâta îl hulesc, fie să recunoască în conducătorii Europei (și ai marilor instituții internaționale) cărora le lustruiesc galoșii niște ticăloși de-o aceeași teapă cu cel pe care l-am împușcat cu toții – iar

eu, mai mult decât alții, recunosc și nu mă căiesc. [...] Unde sunt cei care-și riscă astăzi viața și libertatea? [...] Da, și-n privința asta, România s-a europocomunitarizat. Ne lipsesc revoluționarii.” ■ La categoria *Cultură și economie*: Renaud Faroux scrie *L'apprenti Sorcier* (despre colocviul Mircea Eliade): „Este un periplu al unui fin cunoscător la miturilor, culturilor și simbolurilor lumii printr-o expoziție ce pare să fie un fel labirint al cunoașterii și al gnozelor lumii. Fiecare simbol sau mit întâlnit (precum îngerii, hidrele, himerele, serafimii, lupta lui Apollo cu Șarpele, Orfeu, Madona, Crist, orbul, vizionarul etc.) îi prilejuiește autorului multiple reflecții pe marginea artelor vizuale (pictura, sculptura, filmul), auditive (muzica) și scripturale (literatura), totul sub patronajul gândirii mitice și a arhetipurilor lui Mircea Eliade. Sunt citați și artiști români, vizionari, precum Brâncuși (care descoperă târziu gândirea orientală, mai precis cea tibetană, prin preotul tibetan Milarepa), Victor Brauner, Dimitrie Paciurea, Țuculescu, alături de marile spirite al culturilor universale”. □ Napoleon Pop publică *Investițiile în artă, iubire platonice sau business profitabil de criză??*: „Textul de față este răspunsul la provocarea adresată autorului de Forbes Club România economistului și cercetătorului Napoleon Pop, de a formula un punct de vedere asupra pieței obiectelor de artă. Este vorba de alăturarea unui economist de un demers al iubitorilor de artă în sens larg, răspunsul celui dintâi contribuind la conceptualizarea unui mecanism de atractivitate investițională având ca obiect arta.” □ Dan Păcurariu semnează *Relații de determinare reciprocă între arhitectura și design-ul auto de la mijlocul secolului al XX-lea*.

● **[„Contemporanul. Ideea europeană” nr. 2]** Bogdan Crețu semnează articolul elogiativ *Inteligența critică* în care discută activitatea intensă a criticului Al. Cistelean, subliniind faptul că „critica lui este una mereu stimulativă; eu unul nu am nici o îndoială. Al. Cistelean este unul dintre cei mai inteligenți critici ai literaturii române. Și, de aceea, pe bună dreptate una dintre cele mai autoritare voci critice.” ■ În articolul *Pseudoliteratură*, Alex. Ștefănescu discută despre noua apariție a lui Vasile Ghica, considerând că „foarte rare sunt în acest volum aforismele care meritau aduse la cunoștința publicului. Ele atrag prin umorul de idei, prin câte un paradox sau printr-o irizație de poezie.” Discutând despre romanul *Împreună* de Diana-Luiza Codreanu, criticul nu este impresionat de limbajul prin care universul ficțional este construit: „totul ar fi bine dacă Diana-Luiza Codreanu ar folosi un stil adecvat, dacă nu ar recurge, de mult prea multe ori, la un stil oficial acolo unde ar fi potrivit un stil familiar. Îți vine să crezi că ea nici nu face distincția între stiluri, întrucât le amestecă nonșalant.” Nici volumul *De la gradul zero al scriiturii la polisemie* de Ion Zaharia–Dobroviceni nu impresionează, Alex. Ștefănescu remarcând apelul la o retorică grandilocventă în construirea discursului: „[eseistul] folosește cuvinte mari, fără acoperire, ca un Cațavencu al criticii literare, simulează într-un mod pompos competența.” Discutând despre cartea lui Ion Marian Costiniu, *Creația literară, perspective gnoseologice*, exigența criticului devine evidentă: „există fraze solemne și sentențioase, în număr

de câteva mii, dar toate sunt lipsite de sens.” ■ Maria-Ana Tupan analizează, în articolul *Moarte și transfigurare*, două noi volume de poezie, al lui Horia Bădescu (*Vei trăi cât cuvintele tale*) și al Aura Christi (*Sfera frigului*, Editura Contemporanul, 2011), volume care „reînvie cultul familiei și al copilăriei” și care, în nuce, devin două discursuri împotriva morții. ■ Discutând despre volumul lui Radu Jørgensen, *Se respinge*, Ștefan Borbély remarcă suprastructura autobiografică a volumului. Această radiografiere personală a lumii este realizată printr-un mecanism prin care „se aduce în roman și frânturi de memorie legate de țara pe care a părăsit-o. Revoluția, primele luni de libertate, speranțele ruinate de venirea minerilor, ipocrizia liberalismului coruptocratic, mai ingenuu, totuși, atunci, decât este cel ticăloșit și generalizat de acum.” ■ Răzvan Voncu semnează articolul *Un debut remarcabil* în care aduce în prim-plan volumul Laviniei Bârlogeanu, *Nodurile lunii*, „un roman complex, polifonic, și cu un text cu ofertă multiplă, destinat simultan mai multor categorii socioculturale de cititori” care, totodată, „se transformă, deci, pe măsură ce narațiunea avansează și se amplifică polifonic, într-o (cum spune aceeași Raluca Dună) meditație intelectuală complexă despre funcția Răului în lume. Importante nu sunt măștile, sub care putem distinge, fără echivoc, personaje contemporane.” ■ Adrian Dinu Rachieru construiește în articolul *Ion Gheorghe sau căderea în timp* (II) o amplă panoramă a activității și a sensibilității scriitorului „liric aspru [...], Ion Gheorghe merge în adânc, aflând rădăcinile rurale ancestrale, cărând nămoluri prozastice”, marcând și receptarea defectuoasă a acestuia în contemporaneitate: „Poet solemn și singular.” ■ În *Pelegrin incongruent la Muntele Athos*, Constantina Raveca Buleu semnalează noua apariție a cărții lui Dan C. Mihăilescu, *Oare chiar m-am întors de la Athos?* Aceasta consideră că volumul surprinde în integritatea sa „frumusețea amețitoare a muntelui în mare de la Prodromu și amețitoarea secvență a coborârii la peștera Sfântului Athanasie, întemeietorul Athosului”, dar care devine „repede umbrită de confruntarea cu inflexibilitatea submisivă a ritualului, aici impunându-se încă îngenuncherea.” Așadar, este surprinsă sistematic o anume dualitate ritualică, dublată de o „coregrafie introspectivă” în acest jurnal de călătorie incitant. ■ Liviu Ioan Stoiciu aduce în articolul *Știați că... Elvira Iliescu a ajuns la 75 de ani?* un elogiu acestei personalități literare, remarcând prolifică sa activitate și integritatea virtuozității acesteia: „Elvira Iliescu și-a păstrat un reper moral strict de anvergură internațională și după Revoluție: Paul Goma. Nici un alt idol postcomunist nereușind să o captiveze.” ■ Ștefania Mincu semnează articolul *Medeea Iancu și „Divina tragedie”* în care discută despre proaspăta câștigătoare a premiului de poezie „Marin Mincu” pe 2011, acordat de Fundația Culturală Paradigma. Amplul poem proaspăt publicat amintește nu numai din punct de vedere structural de opera dantescă, ci, bineînțeles, tematic. Astfel, poemul Medeei Iancu, consideră Ștefania Mincu, ajunge să coplesască prin „coborârea discursului în straturile cele mai familiare ale limbajului, pline de detalii tașante, care sunt poetice nu prin normă, ci prin relieful lor viu, spontan inscriptibil într-un text obținut prin decupaje și

colaje absolut aleatorii, dar inscriptibile în ordine existențială.” ■ În articolul *10 scriitori pentru Academia Română* sunt expuse propunerile pentru „vârfurilor” scriiturii române contemporane, top 10-ul global fiind Mircea Cărtărescu - 27, Ana Blandiana - 25, Eugen Negrici - 25, Mircea Martin - 20, Ion Pop - 20, Ileana Mălăncioiu - 18, Nicolae Balotă - 16, Livius Ciocârlie - 15, Gh. Grigurcu - 14, Paul Goma - 13. ■ Nicoleta Dabija semnează *In memoriam Leon Volovici* în care discută despre biografia și ampla activitate pe care regretatul scriitor Leon Volovici a avut-o de-a lungul vieții sale. ■ Simona Drăgan semnalează în articolul *Franța lui Cioran* recenta apariție a unui text inedit al lui Emil Cioran despre Franța. ■ În rubrica *Scrisori din Balcani* e publicat textul *Lumea de pe Amiradaki* semnat de Monica Săvulescu Voudouri.

● [„Contrafort”, revistă de literatură și dialog intelectual, redacția: director: Vasile Gârneț, redactor șef: Vitalie Ciobanu, redactori asociați: Grigore Chipier, Nicolae Spătaru, Eugenia Bojoga, Vladimir Bulat, Lucreția Bârlădeanu, Iulian Ciocan, Constantin Cheianu, Alex Cosmescu, editori: Institutul Cultural Român, Revista Contrafort, Chișinău, periodicitate lunară, 24 pp., anul XVIII, nr. 1-2 (207-208), ianuarie - februarie 2012] *Actualitatea*: □ *Premii și conferințe*: Ion Mircea – Premiul Național de Poezie „Mihai Eminescu”, 2011; Premiul „Petre Stoica” pentru poetul Dorin Tudoran. □ „*Eminescu și viziunea paradiziacă*”: „Este titlul unei prelegeri susținută la Chișinău, pe 16 ianuarie 2012 – Ziua Culturii Naționale –, de Horia-Roman Patapievici, președintele Institutului Cultural Român, [...] catalogat – eronat și cu multă rea-voință! – de unii patrioți exaltați de la Chișinău și din România drept un detractor al lui Eminescu. [...] Probabil că exegeza lui Patapievici despre Eminescu [...] va apărea într-un volum. Se va vedea atunci că *detractorul* lui Eminescu era de fapt unul dintre marii lui exegeți, unul profund și original. Până la lectura cărții, publicul de la Chișinău rămâne cu amintirea unei prelegeri cuceritoare, cum n-a mai auzit de mult, de la sosirea în Basarabia, în ultimul deceniu al secolului trecut, a lui Eugeniu Coșeriu.” ■ *Editorial*: Vasile Gârneț *Despre sincronizarea culturală România - Republica Moldova*. Este precizat faptul că „o variantă prescurtată a acestui interviu, acordat criticului literar Marius Chivu, a apărut în revista «Dilema veche» nr. 421 (7-14 martie 2012), București”. ■ *Literatură*: □ La rubrica intitulată *Etica memoriei* Tamara Căraș abordează volumul Martei Petreu *Acasă, pe Câmpia Armaghedonului* (Editura Polirom, 2011) în *Romanul ca o recompensă sau Mântuirea de alternativă*. □ La categoria *Cronica literară*: □ Grigore Chipier comentează volumul de versuri al lui Arcadie Suceveanu *Ființe, umbre, epifanii* (Chișinău, Editura Arc, 2011) sub titlul *Mâna și marginea*: „Ținând seama de tonul polemic al unor texte, volumul s-ar dori, conștient sau inconștient, și o replică la o carte constând, la fel, dintr-o triadă nominală, *Faruri, vitrine, fotografii* (1980), debutul editorial al lui Mircea Cărtărescu”. Criticul scrie: „Poemele sunt repartizate în cicluri în mod atent, urmărindu-se îndeosebi distribuția egală a atmosferei poetice și a temelor

abordate, astfel încât lectorul să se simtă ca în paginile unui album, să treacă lent și totodată clar de la un grupaj tematic la altul, de la un grad de intensitate la altul, fără a fi tulburat câtuși de puțin de amestecul de registre. Există o dominantă apolinică a versurilor lui Suceveanu, cum crede M. V. C. în prefața-i, mai degrabă o încercare manieristă de a ține sub control energiile clocotitoare, lăsate să se declanșeze cu încetinitorul, sub forma sugestiei”. Grigore Chiper concluzionează că „Poezia lui Arcadie Suceveanu se axează, *hic et hunc*, pe două coordonate fundamentale: - de a se implica în existențialul posedând deseori o față implacabilă, fără ca poetul să adere la sordidul expresiei și fără să se expună prin detaliul biografic derizoriu; - de a se angaja în dezbateră literară și totodată de a ignora trendurile, optând pentru un soi de poezie considerată imuabilă, situată într-o construcție mentală superioară.” □ Vitalie Ciobanu consideră *Cartea viselor* (Editura ARC, 2011) a lui Marcel Gherman *Debutul unui scriitor talentat*. □ *Jurnalul unei Țestoase*: Mariana Codruț publică *Un pumn dat morții, în plină fi gură - note despre literatură (un manifest pentru autenticitatea literaturii)*. Reținem: „În ce mă privește, consider literatură naturală, adică adevărată și vie, literatura născută dintr-un om viu. Bucuria, suferința, teama, angoasa, iubi rea, ura, sentimentul singurătății etc. îmi par a fi *personajele* poeziei și motoarele personajelor prozei. Pagina în care văd, convingător, din ce și cum se nasc bucuria, suferința, teama, angoasa, ura, iubirea etc. respiră, pentru mine, autenticitate. [...] Autorul ei îmi stimulează solidaritatea, fi îndcă abia lui pot să-i spun fără concesiile «mon semblable, mon frère». Omenescul din el mă ajută să suport sau să înțeleg mai bine omenescul din mine. Teama mea nu mă mai cotopește așa de tare, fiindcă o împart cu altcineva [...]. Asta e literatura la a cărei lectură particip de-adevăratelea, chiar dacă tehnica nu e... la înălțime. Tehnica? Dar ce o fi tehnica? În nici un caz jongleriile și acrobațiile făcute de unii cu spațiul, timpul, (inter)textualitățile etc., etc. Mă respinge tehnica devenită scop în sine. O literatură cu tehnica la vedere e ca un om cu sistemul nervos sau, și mai bine, cu mâțele la vedere. Așa cum o înțeleg eu, tehnica e acea stăpânire a textului până la a-l face pe cititor să te urmeze.” ■ La rubrica *O carte în dezbateră: Scrisori din Paris* de Lucreția Bârlădeanu: □ Mircea V. Ciobanu publică articolul intitulat „*Scrisorile persane*” ale Lucreției Bârlădeanu. Reținem: „Mi-a plăcut întotdeauna scriitura cursivă, iar cartea despre care vreau să vorbesc e chiar pe potrivă ritmului meu lectural. Încă un compliment: chiar dacă nu toate narațiunile au reușit să-mi țină urechile ciulite, ele au știut însă să se oprească la timp. Lucreția Bârlădeanu (căci despre ea vorbesc) și-a ales un Narator atent și cu simțul măsurii.” Criticul afirmă: „Mie, unuia, mi-ar fi plăcut mai mult ca volumul (Lucreția Bârlădeanu, *Scrisori din Paris*, ARC, 2011, 96 p.) să se fi intitulat *Scrisori pariziene* (așa se numea și rubrica de la «Contrafort» a autoarei). S-ar fi pus astfel accentul pe genul scriiturii, nu pe locul redactării textelor și s-ar fi făcut joncțiunea cu celebrul titlu al lui Montesquieu”. Criticul observă pe de altă parte „Treptat, se conturează însă o filieră dramatică. Tema: Basarabia nu e o prioritate pentru multe instanțe politice

și culturale românești”. □ Ion Ciocanu consideră că volumul propune un *Dialog plăcut și incitant*: „Dialogul cu cititorul este ceea ce unește secvențele *Scrisorilor din Paris*, reflectând gusturi, interese și așteptări comune tuturor oamenilor. [...] Marcel Gherman a depus acum doi ani la Editura Cartier un consistent manuscris de eseuri reflectându-i bogatul spectru de interese și aventuri cognitive. Lucrarea însă așteaptă, fără succes, o conjunctură fericită, o decizie de fi nanțare. În aceste condiții, Marcel Gherman a scos anul trecut la Editura ARC un volum de proză scurtă, intitulat *Cartea viselor* – o apariție cu care această editură reia, inspirat, colecția «Prima verba», consacrată debutanților. [...] Aștept din partea lui Marcel Gherman să-și valorifice talentul și erudiția într-o proză de mare anvergură, și sper să nu întârzie prea mult nici apariția volumelor sale de eseuri.” ■ Versuri de Ghenadie Nicu. ■ Proză de Ion Buzu. ■ Aurelia Felea: *Viața studenților din Chișinău în anii 1944-1956* (studiu). ■ *Chestionar „Contrafort”: De ce își pune omul întrebări?* Răspunde Teo Chiriac. ■ *Anchetă „Contrafort”: Cartea anului 2011*. Sunt invitați să alcătuiască un top de cinci titluri din literatura română contemporană, inclusiv volume semnate de autori din Basarabia, apărute în 2011: □ Marius Chivu: 1. Lucian Boia, *Capcanele istoriei. Elita românească între 1930 și 1950*, eseu, Humanitas 2. Mircea Cărtărescu, *Zen. Jurnal 2004-2010*, jurnal, Humanitas 3. Octavian Soviany, *Viața lui Kostas Venetis*, roman, Cartea Românească 4. Lucian Dan Teodorovici, *Matei Brunul*, roman, Polirom 5. Ionuț Chiva, *Instituția moartă a poștei*, poezie, Casa de pariuri literare. Marius Chivu își argumentează alegerea: „*Capcanele istoriei. Elita românească între 1930 și 1950* – Un eseu curajos, onest și necesar, de la unul dintre cei mai harnici, profesioniști și credibili istorici români, despre cea mai controversată perioadă culturală din istoria României.” □ Alexandru Tabac 1. Marta Petreu, *Acasă, pe Câmpia Armaghedonului*, Editura Polirom 2. Lucian Dan Teodorovici, *Matei Brunul*, Editura Polirom 3. Mircea Cărtărescu, *Zen*, Editura Humanitas 4. Dan Lungu, *În iad toate becurile sunt arse*, Editura Polirom 5. T.O. Bobe, *Contorsionista*, Editura Humanitas. Criticul argumentează: „*Acasă, pe Câmpia Armaghedonului* – pentru că Măria va rămâne un personaj memorabil al literaturii române și pentru că lumea pare că și-a scris istoria citind mai întâi romanul Martei Petreu.” □ Iulian Ciocan: 1. Lucreția Bârlădeanu, *Scrisori din Paris*, Editura ARC 2. Leo Butnaru, *Îngerii și râsu-plânsu*, Editura Ideea Europeană 3. Marcel Gherman, *Cartea Viselor*, Editura ARC 4. Arcadie Suceveanu, *Ființe, umbre, epifanii*, Editura ARC 5. Dan Lungu, *În iad toate becurile sunt arse*, Editura Polirom. Iulian Ciocan își motivează alegerea: „*Scrisori din Paris* – O carte tulburătoare despre singurătate, despre angoasele omului hiperlucid.” □ Vasile Gârneț: 1. Lucian Dan Teodorovici, *Matei Brunul*, Editura Polirom 2. Mariana Codruț, *Areal*, Editura Paralela 45; 3. T.O. Bobe, *Contorsionista*, Editura Humanitas 4. Marta Petreu, *Acasă, pe Câmpia Armaghedonului*, Editura Polirom 5. Ioan Es. Pop, *Unelte de dormit*, Editura Cartea Românească. Vasile Gârneț afirmă: „*Matei Brunul* – Un roman excelent elaborat și scris, o operă care are

toate șansele să devină canonică pentru cei ce vor dori să înțeleagă mecanismul de anihilare a umanului în anii feroce ai stalinismului și comunismului timpuriu din România. Cu *Matei Brunul*, Lucian Dan Teodorovici oferă cea mai bună carte a generației sale, un roman profund și complex, care ridică ștacheta valorică pentru proza română contemporană.” □ Mircea V. Ciobanu: „Avertisment: nu e un top, ci niște sugestii de lectură pentru prieteni, la compartimentul Autori basarabeni.” 1. Emilian Galaicu-Păun, *Țesut viu. 10x10*, roman, Editura Cartier 2. Marcel Gherman, *Cartea viselor*, Editura ARC 3. Doina Postolachi, *601 sau Valiza cu busole*, Editura ARC. Despre *Țesut viu. 10x10* criticul afirmă: „În Basarabia, cartea este de departe evenimentul literar al anului și îl reprezintă pe autor cum niciuna dintre cărțile sale. Pe palierul (ușor coșcovit) al romanului-palimpsest, scriitura se întâlnește cu romanul-hypertext (cu linkuri și conexiuni reciproce), o tehnologie care schimbă modul de comunicare literară. P.S. În ceea ce privește cărțile proaspete ale autorilor din România, deocamdată chiar eu sunt beneficiarul unor sugestii ale unor scriitori credibili pentru mine (mi le-am și bifat). Așa că mai durează până le recomand și eu cuiva. Încă nu știu care sunt cele mai bune cărți ale anului (ABIA S-A ÎNCHEIAT!), de aceea recomand prietenilor (ca sugestii de lectură, nicidecum ca top) câteva dintre cărțile scriitorilor români din Basarabia. P.P.S. Am trecut peste cărțile (care-s mai multe de cinci) ale senioarelor și seniorilor (A. Busuioc, A. Suceveanu, V. Romanciuc, N. Leahu, D. Crudu, Leo Butnaru, Tamara Căraș, Valentina Tăzlăuanu, Călina Trifan, Lucreția Bârlădeanu) și m-am oprit la două cărți distincte, ale doi scriitori tineri.” □ Răzvan Mihai Năstase: 1. Octavian Soviany, *Viața lui Kostas Venetis*, Cartea Românească 2. Lucian Dan Teodorovici, *Matei Brunul*, Polirom 3. Diana Adamek, *Dulcea poveste a tristului elefant*, Cartea Românească 4. Marta Petreu, *Acasă, pe câmpia Armaghedonului*, Polirom 5. Ioan Es. Pop, *Unelte de dormit*, Cartea Românească. Criticul afirmă: „În *Viața lui Kostas Venetis*, jocul permanent al strategiilor povestirii (amânare, dozare perfectă a tensiunii, poveste în ramă) este dublat fericit de un stil căutat, pe cât de atent șlefuit, pe atât de fi resc. Am ales romanul lui Octavian Soviany deoarece, dincolo de experimente literare postmoderne sau de introspecții adânci, apreciez mereu o poveste spusă ca la carte.” □ Vitalie Ciobanu: 1. Lucian Dan Teodorovici, *Matei Brunul*, Editura Polirom 2. Alex. Leo Șerban, *Litera din scrisoarea misterioasă (o novella)*, Editura Polirom 3. Mircea Cărtărescu, *Zen. Jurnal 2004-2010*, Editura Humanitas 4. Arcadie Suceveanu, *Ființe, umbre, epifanii*, Editura ARC 5. Marcel Gherman, *Cartea viselor*, Editura ARC. Criticul argumentează: „*Matei Brunul* - Lucian Dan Teodorovici a creat un personaj memorabil: meseria de păpușar a lui Matei Brunul devine o ilustrație a felului în care o istorie nedreaptă strivește destine, vise, speranțe, transformându-i pe oameni în marionete. M-a impresionat în chip deosebit maniera discretă și eficientă a autorului de a lucra cu materiale de arhivă și informații de specialitate, pe care le topește artistic într-o pânză epică tulburătoare.” □ Pe baza răspunsurilor primite la această invitație revista publică

următoarea concluzie: „În temeiul răspunsurilor primite la redacție (mulțumim colegilor care au acceptat invitația noastră și au avut curajul unui top personal) am alcătuit un clasament al revistei «Contrafort» – Top Carte 2011. N-a fost greu: titlurile de pe poziția 1 au primit câte 5 puncte. Restul, în descreștere, au fost notate cu câte un punct mai puțin. Locul 5 = 1 punct. Conform punctajului acumulat, Cartea Anului 2011 în topul revistei «Contrafort» este declarat romanul *Matei Brunul* de Lucian Dan Teodorovici. Clasamentul primelor 5 titluri arată astfel: 1. Lucian Dan Teodorovici, *Matei Brunul* – 20 de puncte 2. Mircea Cărtărescu, *Zen. Jurnal 2004- 2010* – 10 puncte 3. Marta Petreu, *Acasă, pe Câmpia Armaghedonului* – 9 puncte 4. (două titluri) Octavian Soviany, *Viața lui Kostas Venetis* și Marcel Gherman, *Cartea viselor* – 8 puncte 5. (trei titluri) Emilian Galaicu-Păun, *Țesut viu. 10 x 10*; Lucreția Bărlădeanu, *Scrisori din Paris*; Lucian Boia, *Capcanele istoriei. Elita românească între 1930 și 1950* – 5 puncte”. ■ *Anchetă „Contrafort”/ Lecturi:* □ Alexandru Tabac scrie despre *Matei Brunul* al lui Lucian Dan Teodorovici (Editura Polirom, 2011) sub titlul *Orice marionetă are suflet*. Reținem: „*Matei Brunul* e un roman complex, un loc în care se ciocnesc istoria mică și istoria mare, e o reconstituire ficțională a unor destine umane, o pagină de literatură scrisă împotriva amneziei colective. [...] Construcția romanului e inteligentă, de multe ori trimite în ambiguitate, frazele, deloc simple, încărcate chiar, alungă somnolența gândurilor. Modul în care sunt introduse în scenă personajele, felul în care își comunică ideile, simțămintele, amânarea unui deznodământ, acumularea de tensiuni, evocarea ulterioară a unui eveniment istoric fac din *Matei Brunul* o revelație literară.” □ Alexandru Tabac analizează volumul lui Dan Lungu *În iad toate becurile sunt arse*, Editura Polirom, 2011 în articolul intitulat *În iad... pe întuneric*: „Titlurile cărților lui Dan Lungu conțin un substrat ironic, de ușoară bășcălie, par cumva eteroclite [...]. Titlurile reprezintă elemente paratextuale menite să atragă cititorul, să-l momească, să-i lipească privirea de coperta cărții. [...] Cartea e scrisă pe două paliere, avem de-a face cu două tipuri de reprezentări/ perspective care se succed consecutiv, un text scris la persoana întâi, în care protagonistul ne/ își povestește viața de liceu, experiențele adolescentine, istoria găștii, într-un limbaj viu, colorat, cu «intarsii baroce» specifice vârstei, și un alt tip de text, în care autorul apelează la tehnica camerei de filmat, având însă acces și la conștiința și sentimentele personajului.” Criticul conchide: „Tind să cred că Dan Lungu încă nu și-a scris cea mai bună carte, cărțile de până acum anunță însă un prozator de viitor, un condeier de primă mână.” ■ *Literatură universală: Praga literară. Dramaturgul Havel*.

● **[„Convorbiri literare”, nr. 2]** Mircea Martin publică *Lautatio pentru Ion Mircea* (cu ocazia decernării premiului „Mihai Eminescu”). Reținem: „Poetul pune o surdină sentimentelor în loc să se lase în voia lor, își călăuzește simțurile în loc să le deregleze; în schimb dă frâu liber unei gândiri extrem de imaginative. Insolitul asociațiilor sale e atât de mare, încât se apropie de *cuvintele în libertate* ale avangardelor. [...] Un poet pe care Ion Mircea îl citează - și sunt sigur că-l

apreciază - René Char - definea în acest fel poemul: «Poemul e dragostea realizată a dorinței rămase dorință».” ■ *Literatură universală*: □ Virgil Nemoianu istorisește *Cum m-am „împrietenit” cu Evelyn Waugh*. Reținem: „A fost socotit snob, veșnic în căutarea companiei aristocratice. Tot ce se poate. Numai că îndată ce această lume aristocratică pătrunde pe ușile romanului se trezește tratată cu brutalitate, cu dispreț comic caricaturizată și *demascată* fără îndurare. Deci eventualul snobism biografic se topește ca zăpada la soare în interiorul literaturii.” □ Maria Carpov analizează *Confesiunile unui tânăr romancier* (traducere de Ioana Gagea, Editura Polirom, 2011) de Umberto Eco sub titlul *Din laboratorul unui tânăr romancier (I)*: „Adesea s-a întrebat de ce scrierile de ficțiune sunt creative, pe când eseurile, scrierile teoretice, esențiale în propria sa producție, [...] n-ar fi creative. [...] Se întreabă, de pildă, în ce categorie poate fi pus filosoful? Sugerează un eventual acceptabil criteriu de *diferențiere*: traductibilitatea, posibilă pentru scrieri cum sunt cele filosofice, care pot fi și parafrazate sau chiar și rezumate, dacă este respectată condiția de a transmite «fără pierderi» semnificația textului original. Nu la fel se petrec lucrurile cu scrierile creative [...]. Scriitorii care pretind că nu scriu decât pentru ei înșiși sunt ipocriți și ridicoli, deoarece *orice scriere este dialog*. [...] ni se amintește că interpretarea a fost/ este o preocupare permanentă în opera teoretică a lui Umberto Eco”. □ Sub titlul *Vintilă Horia într-o nouă interpretare* Elvira Sorohan abordează studiul lui Pompiliu Crăciunescu *Vintilă Horia: transliteratură și realitate*, apărut în românește la Editura Curtea Veche, în 2011, cu o prefață de Basarab Nicolescu, „din a cărui școală și limbaj hermeneutic descinde tânărul autor.” Criticul consideră importantă alegerea lui Pompiliu Crăciunescu de a se referi în permanență la *Journal d'un paysan du Danube* în analiza trilogiei românești: „Meritul de durată al cărții lui Pompiliu Crăciunescu, văzută în comparație cu tot ce s-a scris la noi pe subiect, stă în perspectiva originală din care întreprinde hermeneutica *trilogiei exilului* [...]. Dialogând între ele, cărțile se completează reciproc prin variații pe aceeași temă [...]. În seria încă insuficientă a studiilor românești axate pe opera lui Vintilă Horia, cartea lui Pompiliu Crăciunescu le depășește valoric prin ideea”. ■ În *Convorbire cu Alexandru Vona* Irina Mavrodin semnalează apariția volumului *7 zile cu Alexandru Vona. Convorbire cu Irina Izverna-Tarabac și Irina Mavrodin* la Editura Timpul. Autoarea scrie despre publicarea romanului *Ferestrele zidite*: „publicat, în sfârșit, de Liviu Călin, la Cartea Românească, puțin după 1989, este o capodoperă a literaturii române.” Irina Mavrodin istorisește cum Alexandru Vona „l-a abandonat, în fapt, timp de o jumătate de secol, după ce încercase să-l publice în Franța, susținut de câțiva reprezentanți de seamă ai literaturii franceze - Alain Robbe-Grillet, Gabriel Marcel -, precum și de Eliade. Dar traducerea fiind proastă (iată un caz exemplar în care putem vedea ce rol joacă traducerea!) romanul a fost respins. [...] Soarta a vrut ca eu să joc un rol important în viața acestei cărți, căci eu am ales-o pentru publicare în colecția *Lettres roumaines*, de la Actes Sud, colecție a cărei directoare eram. Succesul romanului s-a datorat și foarte

bunei traduceri făcute de Alain Paruit.” Autoarea consideră *7 zile cu Alexandru Vona* „o carte de care nu se vor putea lipsi cei care vor vrea să-i studieze viața și opera. și asta pentru că Alexandru Vona face parte dintre acei scriitori a căror persoană ajunge să se confunde cu opera.” □ *I.L. Caragiale. Lumea ca tehnică și abisalitate* de Mircea A. Diaconu: „Pe măsură ce se construiește, lumea aceasta își tot arată legăturile, intențiile, mecanismele de organizare, Caragiale își tot denunță prezența, lăsând să se vadă – într-un fel sau altul – că pictorul respiră în tablou, fie și numai prin faptul că reduce lumea la o structură [...], la ceea ce este esențial din perspectiva creerii unui anume efect. [...] Însălmântat că ar putea deveni prizonierul retoricii, al clișeelelor, Caragiale nu numai că le denunță, dar se lasă fascinat de regulile enunțării în așa fel încât aproape că pulverizează lumea. Adevărata lume a lui Caragiale pare să fie aceea a enunțării. De aici, complicitatea cu un cititor, provocat în permanență, obligat să scrie el povestea primă, pe care Caragiale n-o mai spune, sau pe care o spune fragmentar. [...] E aici un joc al semnificării care trece dincolo de simpla detectivistică impusă cititorului. Dar ai senzația că lumea lui Caragiale nu e o lume pentru sine, ci una pentru receptare. În locul convențiilor, persiflate sau ignorate, artificul e stăpân. [...] O lume pentru celălalt [...]. Cu cât mai dematerializată, adică mai proiectată ca artă, cu atât mai grea de materie și de sens lumea lui Caragiale [...]. În fine, care va fi fiind cauza acestui imperativ al stilului?! Dacă la Mateiu poate că e vorba despre vreun complex de inferioritate, de vocația răsturnată a izolării, de neputința orgolioasă a angajării, în cazul tatălui e mai degrabă vorba despre fascinația neantului. [...] limbajul se oglindește pe sine, narcisist. Situațiile de limbaj, care creează lume, sunt prioritare lumii”. „Notația minuțioasă are darul de a provoca un salt din real, fie în dezaxare, fie în absurd, în illogic ori în straniu. [...] Există o voluptate a spunerii, ca și cum cuvintele ar trebui să țină locul realului, așa încât excesul de materie provoacă stări onirice. [...] Cum lumea este numai formă – propria-i lume e, înainte de toate, cum am văzut, tehnică. [...] Conștiința jocului oferă un puternic sentiment de încredere.” □ Ioan Holban scrie în articolul *Cu profesorul de limba franceză A.M. în Trogloditenland*: „Budila-bexpress [sic!] din volumul *Cinci* (1982) și *Strada Castelului 104* (1984) sunt reperele poeziei lui Alexandru Mușina, volumele ulterioare corectând și completând ceea ce n-a lăsat cenzura acolo”. Ioan Holban semnalează rolul timpului verbal: „Totul e în logica internă a textului; *Strada Castelului 104* era o carte a prezentului, *Aleea MIMOZEI numărul 3* e o carte a imperfectului”. ■ *Cronica literară*: □ Cristian Livescu publică *Marta Petreu sau poetica „seamănelui” din adâncuri (I)*: „Anul 2011 a fost, neîndoielnic, anul Martei Petreu [...]. Dintre optzeciști, Marta Petreu (nu singură; a mai făcut-o și Ion Bogdan Lefter) se încumetă să execute o critică severă a actului cerebral, a originilor gândirii, care manipulează prin text actul poetic, preparându-l pentru difuzare, diminuându-i astfel din autenticitate, din tumult. Place această expresivitate eliptică, cu spații goale între cuvinte, cu *rupturi* aruncând redundanțele peste bord. Intrat în transa unei frigidități retorice, eul textual, înfășurat

în *placenta de verbe*, domină asemenea confecții uneori plate, fără culoare, fără tragism. [...] Pradă unei poezii de tip *intellectualist*, Marta Petreu își apleacă nesațul nu asupra poemului, asupra *facerii* sale, cum au procedat mulți dintre colegii de generație, ci asupra poetului, a dramei emițătorului [...]. Cota ideatică reprezintă miza reală a acestei poezii.” □ Constantin Dram abordează volumul lui Pavel Pereș *Mântuiți inimile noastre* în articolul *O moarte care fixează și interpretează o viață*: „E o construcție care [...] poate deveni foarte rapid plictisitoare și torturantă prin insistență, dacă autorul nu s-ar dovedi un ingenios și rafinat mânuitor al narațiunii și, în multe ocazii, vizibil estetic iubitor al imaginii cuprinzătoare. [...] Un roman scris cu grija veche pentru frumos”. □ Dan Mănuță analizează studiul lui Petru Caraman *Conceptul frumuseții umane reflectat în antroponime la români și în sud-estul Europei* (Iași, Editura Universității „Al.I.Cuza”, 2011). □ Adrian Dinu Rachieru afirmă în *Cezar Baltag sau lirismul criptografic*: „Cezar Baltag va cultiva o poezie conceptuală, sedusă de cerebralitate și vizionarism, despărțindu-se de confesivitatea eruptivă a congenerilor, atrași irezistibil de acea *dimineață a simțurilor* și sărbătoarea rostirii, cheltuită jubilativ [...]. Poezia lui Cezar Baltag se vedește a fi, în mare, o emisie impersonală (exceptând accidentele biografice [...]), abstractizând suferința, cercetând lumea la scara cosmicității pentru a-i deconspira sacralitatea.” □ Vasile Spiridon comentează culegerea lui Corneliu Staicu *Pariu cu Ceacănica* (Iași, Editura Samia, 2011) în *Heptalogul bunului criminalist*. □ În *Neantul ca spectacol*, Adrian Voica analizează volumul lui Calistrat Costin *La un pahar de neant...* apărut la editura Tipo Moldova în colecția *Opera Omnia*. „Ceea ce impresionează în acest tip de abordare a cuvântului se referă la numeroasele digresiuni pe care acesta le facilitează, plecând de la unele expresii de sorginte populară [...]. Absența unor constrângeri conceptuale și incursiunile neîngrădite în grădina lingvistică se soldează cu persiflarea prozodiei în expresia ei clasică [...]. Dacă ar trebui să căutăm hipotexte în această poezie, ar trebui să menționăm numele lui Coșbuc, Arghezi și Nichita Stănescu, pentru că unele versuri spre aceștia ne duc.” □ Sub titlul *G. Călinescu. Palimpsestele (auto)cenzurate* Daniela Petroșel analizează studiul lui Nicolae Mecu *G. Călinescu față cu totalitarismul* (Editura Dacia XXI, 2011): „Operele postbelice ale lui Călinescu sunt descrise pentru a se vedea în realitatea vie a textului cum și cine le cenzura, ce tip de schimbări sunt propuse și în ce manieră afectează ele valoarea textului. Dar și modul în care autocenzura este purtătoare de intenții subversive. [...] Nicolae Mecu nu excelează prin verb critic, nu prinde cititorul în volutele unei demonstrații care ar putea risca să-și uite obiectul; nu pune în scenă fantezii lingvistice, nu frapează prin asocierile livrești sau prin tăietura verdictelor [...], deci s-ar putea afirma că *critica creatoare* nu e la ea acasă aici. Dar primează și contează onestitatea raportării la text”. □ Emanuela Ilie comentează *Liniștea dinaintea liniștei* (Editura Tracus Arte, București, 2011) în *Cioburi din „țara lui Vinicius”*. □ Șerban Axinte analizează romanul *Matei Brunul* al lui Lucian Dan Teodorovici sub titlul *Un roman politic?*: „Cred că o dată cu apariția lui *Matei*

Brunul, realitatea românească a anilor 50 revine în literatură la un nivel mult mai înalt. [...] Originalitatea abordării sale rezidă dintr-o calibrare atipică a vocii narative care exclude orice încrâncenare expozitivă. [...] Nu am nicio îndoială, *Matei Brunul* este cea mai bună carte a lui Lucian Dan Teodorovici. Tematica ei extrem de dificilă și de pretențioasă l-a obligat pe scriitor să se reinventeze, să evolueze, să se ridice la complexitatea și temperatura lumii pe care a încercat cu succes să o restituie.” □ În *Ofrandele memoriei* Adrian G. Romila abordează volumul Cornелиei Pillat *Ofrande*, apărut în 2011 la Editura Humanitas. □ Adrian Jicu analizează volumul de poezie *Din depărtare el mă vedea frumoașă* (București, Editura Tracus Arte, 2011) sub titlul *Violeta Savu și redescoperirea poeziei de dragoste*: „Întreaga carte este construită în subteranele ei pe această pendulare între deschidere și închidere, între a spune și a tăcea. [...] *Din depărtare el mă vedea frumoașă* este unul dintre cele mai bune volume de poezie de dragoste scrise la noi în ultimii ani.” ■ *Istorie literară*: □ În *Revenirea ca Destin (I)*, Liviu Grăsoiu scrie despre volumul *Destin* al lui Vasile Voiculescu: „Prin *Destin*, Voiculescu depășește valoric tot ce tipărise anterior. Începând cu 1933, el nu mai poate fi, și nu mai trebuie numit, autorul *Poemelor cu îngeri* [...]. Voiculescu este pentru întâia oară predispus acum la spovedanii tulburătoare, nuanța de eleganță distantă pare a fi abandonată tot mai frecvent; poetul caută spre sine, spre zone socotite altă dată prea intime. [...] În special în poeziile despre natură, unde dominant fusese picturalul, Voiculescu procedează la o contrapondere a acestuia prin muzical.” □ Doris Mironescu scrie *Împotriva biografiei*: „[...] pentru Blecher chestiunea (auto)reprezentării pune o problemă majoră, de natură etică și firește gnoseologică [...]. *Vizuiua luminată* nu-și propune să fie o recapitulare a vieții autorului ei, divagând amplu, inserând întregi poeme în proză, apologuri parabolice și narațiuni suprarealiste, deturnând povestea în repetate rânduri pentru a-i submina astfel autoritatea creatoare de semnificații totalizante ilicite. În cartea de față autorul încearcă să facă act de prezență în modul cel mai direct, exclamându-și la un moment dat mirarea pentru faptul că scrisul atestă prezența sa, la un capăt al actului de comunicare literară, și prezența cititorilor săi la celălalt capăt. [...] Poate cel mai puternic indiciu că Blecher a renunțat, în ultima sa carte, la proiectul memorialistic utopic este faptul că, deși concepută ca o scriere memorialistică [...] se încheie ca un roman, mizând puternic pe forța creatoare de imagini a ficțiunii. [...] Finalul *Vizuiinii luminate* este în mai mare măsură literatură decât memorialistică, și astfel se transmite mai puternic cititorilor.” □ Constanța Nițu publică *Resurecția mitului în dramaturgia lui Radu Stanca. Mitul orfic inversat: Hora domnițelor*, analizând acel „gen literar care proclamă supremația poeticului în teatru [...]. Motivul horei, al dansului în *cerc magic*, este un astfel de simbol productiv [...] prinderea în hora magică se face la chemarea iubirii sub imperiul vrajei.” □ Ligia Tudorachi scrie *Scenografii de cenaclu literar: Sburătorul*. Autoarea investighează „rolul pe care îl joacă rostirea în funcționarea unui cenaclu” și „posibilitatea de a defini modele diferite ale lecturii și de a

caracteriza pe baza unui asemenea criteriu o grupare literară”, argumentând că „se poate stabili o relație între modalitatea rostirii și tipul de comunitate literară care se constituie. [...] Cum se citește la Sburătorul?” Ligia Tudorachi semnalează o spațializare și o dramatizare a lecturii în cadrul Sburătorului, fiecare participant are un loc al său și cel care citește fiind așezat în mijloc; „Lovinescu îi introduce pe scriitorii de la cerc prin detaliul *voicii* cu care citesc și a efectelor pe care ea le produce”. □ În *Tragedia lui Eminescu văzută de Theodor Codreanu* Ion Beldeanu abordează studiul *Eminescu în captivitatea nebuniei*. □ Gellu Dorian comentează volumul lui Andrei Dósa *Când va veni ceea ce este desăvârșit* (Editura Tracus Arte, 2011): „Când se scrie la persoana a doua, apare mama, un personaj foarte bine conturat, ținut într-un soi de corzi stilistice, căreia, pe lângă un fel de iubire declarată, filială, i se reproșează o serie de lucruri, care fac, de cele mai multe ori, carnea poemelor. [...] Toată cartea putea fi un poem în proză, compus din fragmente sudate între ele de firul narativ al poetului”. □ Antonio Patraș scrie *Prin labirintul dosarelor, pe urmele lui Ion D. Sârbu (II)*. □ Constantin Coroiu publică *Biografia unui scriitor global (III)*. □ Lucian-Vasile Szabo semnează articolul „*Deoarece nu eram în stare să scriu corect*”. *Cum a influențat Mihai Eminescu literatura și studiile lui Ioan Slavici*: „Neîndoios, poetul a avut un rol stimulat. [...] s-a tras concluzia, cam abruptă, privind influența covârșitoare a poetului asupra sa. Relațiile sunt mult mai complexe, iar uneori au loc răsturnări de situație.” ■ În cadrul rubricii *Cronica sofistului* Anton Adămuț scrie „*E și greu râului să învețe arta pietrei*”(II). ■ Eseu: □ Carmelia Leonte semnează *Fiul risipitor. O lecție de nostalgie*. □ Caius Traian Dragomir scrie *Două ore de libertate*. ■ *Istorie/retrospective*: Constantin Parascan publică *Istoria Muzeului Literaturii Iași sau o viață de muzeografaș cum a fost (XXI)*. □ Liviu Papuc scrie *Caragiale al lui Oscar Neuschotz*. ■ *Literatură universală*: verusi de Helen Bar-Lev și Johnmichael Simon (în traducerea Olimpiei Iacob) și Wisława Szymborska (traducere de Alexandru G. Șerban). □ Massimo Bacigalupo semnează *Itinerarii tiguliene (II)*, traducere de Roxana Bârsanu. ■ La categoria *Interviu*: □ *Adrian Alui Gheorghe în dialog cu Angela Baci*. ■ *Cartea de filosofie*: Florin Crășmăreanu scrie *Francisco Suarez și metamorfoza metafizicii (II)*. ■ *Consemnări*: Vasile Iancu semnează *Divanul din Valea doamnei*.

● [**„Dilemateca”, nr. 2**] Sub titlul *Genuri mici* Mircea Vasilescu se întreabă de ce nu există o producție autohtonă de romane comerciale „De ce n-avem și noi o literatură populară - polițiste, noir, romane sentimentale”. Concluzia sa este că „nu e doar o problemă a industriei editoriale, dar și a percepției noastre asupra ideii de scriitor.” ■ *Info*: „*Publishing Romania*”: „Centrul Național al Cărții (CENNAC) face, pe site-ul Institutului Cultural Român, un bilanț al programelor derulate în 2011 [...] Bilanțul este impresionant și neașteptat nu doar pentru un an de criză.” ■ *Bazar*: □ *Amos Oz la București*. □ *Salman Rushdie n-a mai ajuns la Festivalul literar de la Jaipur*. □ *Poetul scoțian John Burnside a câștigat premiul T.S.Eliot*. □ *Expoziția Ivo Andric deschisă la Muzeul Național al Literaturii Române*. □

Herta Müller cere retragerea unei medalii acordate lui Ceaușescu. □ *Evocare Leon Volovici la București și Ierusalim.* □ *Ileana Mălăncioiu în Irlanda:* este anunțată „o nouă antologie din poemele Ileanei Mălăncioiu, intitulată *Legend of the Walled-up Wife*” (traducere de Eiléan Ni Chuilleanain). □ La universitatea Alicante a apărut, sub coordonarea Cătălinei Iliescu, un volum esențial despre traducerea textului dramatic din română în catalană. ■ În cadrul rubricii sale *Portrete Interioare*, Ion Vianu scrie *Asupra unui aforism al lui Cioran*. ■ *Profil:* Matei Martin publică *Entuziasmul începuturilor - Bogdan Alexandru Stănescu (coordonatorul colecției Biblioteca Polirom)*. ■ *Literatură:* sub titlul *A patra secretară* Michael Haulică abordează volumul lui Liviu Radu *Chestionar pentru doamne care au fost secretarele unor bărbați foarte cumsecade* (Eagle Publishing House, 2011). □ În *Poetizarea inimii și reanimarea cuvintelor* Elena Crașovan comentează volumul lui Matei Vișniec *Scrisori de dragoste către o prințesă chineză*, Seria „Premiul Milan Kundera”, Editura Humanitas, 2011: „Aparent, textul tatonează limitele limbajului și posibilitatea literaturii de a sugera ceea ce nu are substanță semantică. Însă, într-un ingenios joc în oglindă, autorul procedează *pe dos*: nu caută cuvintele potrivite unei stări ci, pornind de la o expresie uzată din repertoriul prăfuit al emoțiilor, inventează povești care să insoliteze clișeul. [...] Ambiguitatea și indeterminarea generează poeticitatea textului.” ■ La *Meridiane* Petre Răileanu scrie despre integrala Tristan Tzara publicată de Editura Flammarion. ■ Simona Sora și Claudiu Constantinescu publică un *Interviu* cu Dan Stanciu: „*Mi se pare mai scandalos acum (și mai eficient) să fii discret*”. Reținem: „Chestia aia că aș fi un discipol al lui Gellu Naum e groasă rău. Poeții n-au discipoli pentru că sunt - prin definiție și definitiv - certați cu disciplina. Unul care-i poet nu vine din neamul bovinelor, să-l poți așeza într-un staul (ca vaca) și să-i extragi din uger o găleată de urmași [...] fiind o mișcare, și nu un curent [...]. Nu pot fi, în suprealism, continuatori: nu poți continua decât ceva care s-a oprit la un moment dat.” ■ *Anchetă: Dacă sfârșitul acestui an aduce și sfârșitul lumii, cum v-ar plăcea să-l petreceți:* răspund Lavinia Braniște, Marius Chivu, Livius Ciocârlie, Andrei Codrescu, Marin Mălaicu-Hondrari, Mihai Mateiu, Ioana Morpurgo, Antoaneta Ralian, Iulian Tănase, Alexandru Vlad. ■ *Avanpremieră:* fragment din *Nepotul lui Dracula* de Alexandru Mușina.

● **[„Luceafărul de dimineață”, nr. 2] Actualitate/ Viața culturală:** □ „La 2 februarie 2012 a avut loc ședința Comitetului Director al Uniunii Scriitorilor”. □ *I L. Caragiale aniversat la teatrul „Toma Caragiu” din Ploiești.* ■ *Cronică literară:* □ În articolul intitulat *Sensul recuperator al demersului critic* Ioan Holban comentează *Studii bacoviene* de Mircea A. Diaconu (Editura TipoMoldova, 2011), „Un critic și istoric literar serios, bine documentat, inventiv, cu știința alegerii subiectelor și a consolidării unei ierarhii de valori, analizele sale adresându-se, deopotrivă, specialiștilor și celor care se găsesc acum pe băncile școlilor”. Ioan Holban afirmă: „Studiul lui Mircea A. Diaconu e *prima cercetare compactă, monografică* a subiectului [...]. Mircea A. Diaconu pune în relație opera scriitorilor

de la Iconar cu contextul politic și cultural al deceniului patru al secolului trecut, dar realizează și conexiunile necesare cu posteritatea lor literară.” Concluzia sa: „O carte surprinzătoare care reușește să restituie contemporaneității dimensiunile reale ale unui fenomen”. ■ *Caiet critic*: □ Felix Nicolau analizează volumul lui Ciprian Măceșaru, *Străzi interioare*, Editura Brumar sub titlul *Cod roșu în poezie*, remarcând o apropiere de „*ultimul Bacovia*”. În opinia sa „volumul e un crescendo de la delicatețe la izbucniri contra golemului consumist”. Concluzia: „Ciprian Măceșaru a crescut enorm de la un volum la altul. Dacă o ține tot așa vremurile vor deveni grele pentru confrăți”. □ În *Cultura română și spiritul secolului* Gabriela Gheorghîșor abordează studiul Martei Petreu *De la junimea la Noica. Studii de cultură românească*, Editura Polirom, 2011: „Marta Petreu discută aici, în termenii lui Jaspers, problema vinovăției morale, a «culpei metafizice». Se observă însă, pe tot parcursul studiilor nu intenția deschiderii unui proces acelora care au susținut ideile legionare sau comuniste, ci, mai ales, un efort de înțelegere a mecanismelor intelectual-psihologice și a complexității vremurilor. Chiar dacă acceptă dreptul la apărare al inteligenței amăgite de totalitarisme, cercetătoarea rămâne fermă în ideea de dreptate a victimelor”. Gabriela Gheorghîșor formulează o singură obiecție: „Într-un singur loc mă despart de Marta Petreu, și anume, unde vorbește despre «idealul nobil» și «umanist» al comunismului, care nu poate fi contestat [...]. «Idealul» acesta poate fi contestat tocmai prin faptul că reprezintă o utopie. Raiul nu poate exista pe pământ, și, chiar și în Cer, fiecare va fi răsplătit/pedepsit după faptele sale. Nici măcar acolo nu devenim egali, deși toți avem, *ab initio*, egalitate de șanse.” Gabriela Gheorghîșor concluzionează: „*De la junimea la Noica* are și un fir roșu, o explicație a derapajelor și, deopotrivă, a pozițiilor echilibrate ale culturii românești, de un radicalism concordant cu acela al unor exponenți de seamă ai generației ‘27’”. □ În *Istorie ficționalizată* Radu Voinescu analizează *Chestionar pentru doamne care au fost secretarele unor bărbați foarte cumsecade* de Liviu Radu (Eagle Publishing House, 2011): „Scrisă cu ingeniozitate, depășind cu mult anvergura limitată a romanului de senzație, iar dezbaterea etică implicată în țesătură este cât se poate de acută [...]. Numeroase pagini sunt de un intens dramatism, stilul este neîncărcat, bine șlefuit și periculos de convingător prin știința verosimilității de care Liviu Radu dă dovadă aproape permanent.” □ Sub titlul *Le secret d'un poète* Daniela Firescu scrie despre studiul lui Mircea Cărtărescu, *Eminescu. Visul chimeric* (ediția a II-a, Editura Humanitas, București, 2011): „Metoda [...] se subsumează criticii arhetipale - modelul lui Gilbert Durand, criticii tematice - Gaston Bachelard, psihanalizei - Jung, mixajului lor și, simultan, adoptării și adevărării «blocului hermeneutic» la materialul textual. [...] recuperarea psihismului, a sursei de germinație a imaginilor este prima finalitate a schemei de lucru proiectată în straturi de semnificație etajate și concentrice [...] autorul vizează comunicarea, dialogul cu conștiința creatoare a poetului prin plonjarea la nivelul inconștient, unde imaginile poetice, complexe arhetipale acționează întru revelarea miezului ascuns. [...] Sistemul de lectură dependent

de modele nu afectează re-citirea corpusului poetic într-un sens integrator și afirmă polemic coerența lumii eminesciene la nivelul structurilor de profunzime (lipsa deosebirilor între proză și poezie, antume și postume textele de tinerețe și cele de maturitate).” Concluzia Danielei Firescu: „Finalul demersului critic, deși fascinant desfășurat [...] e oarecum ambiguu din cauza (im)preciziei momentului decisiv al scindării eului”. □ În „*Alertă de grad zero*” Monica Grosu comentează antologia *Alertă de grad zero în proza românească actuală* (Editura Herg Benet, București, 2011) alcătuită de Igor Ursenco. În opinia sa „prozele scurte cuprinse în antologie alunecă pe valuri și niveluri textuale cu inflexiuni diverse [...]. Se propune, așadar, un dialog al cititorului cu [...] un context literar mai extins [...]. Volumul desprinde cu subtilitate chiar problema creației, în speță a literaturii și a creatorilor ei, între care se doresc punți mai plauzibile de legătură, întâlniri efective în (con)textul contemporan. De aceea, arhitectura cărții nu e minată de diversitate”. Concluzia Monicăi Grosu: „un proiect lăudabil”. □ În *Miză pe 13* Emil Mladin abordează volumul lui Mircea M. Ionescu, *Nu mor pescărușii când vor porcii mistreți* (Editura Play, 2011). Emil Mladin consideră piesa care dă titlul volumului „o piesă de forță” însă afirmă: „Trecerea de la un text interesant la o adevărată piesă de teatru se poate face de autor cu răbdare și câteva ore de muncă pe text.” Mladin consideră disonantă în raport cu restul volumului includerea textului *Cănuț la bacaluaureat* însă afirmă „*Pușlamaia de la etajul 13* este cu adevărat un text excelent. Are ritm, întindere, relație cu cititorul, și, nu în ultimul rând, miză.” □ *Semn de carte. Trei „suluri de linoleum”* semnat H.G.: Criticul semnalează la poezii Eliza Macadan, Radu Ianovi și Andrei Dósa „o uimitoare unitate de vederi dar și de acțiune poetică. E interesant, dacă nu cumva simptomatic, și faptul că volumele au apărut la Tracus Arte (două), iar a treia autoare a publicat și ea un volum anterior, *La nord de cuvânt*, la aceeași editură”. □ Ana Dobre scrie *Florea Miu în templul secunde* abordând volumul *Secunda și templul*, Editura Autograf MJM, Craiova, 2011. Reținem: „Simbolismul templului sacralizează, pune lirismul în cadrul de lumină al metafizicii ființei, încorsetările limitei resimțite dureros de trecerea ireversibilă a timpului sunt depășite de acest sentiment eminescian al dezamăgirii. Ființa se abstrage timpului pentru a se înscrie în durată. Paralelismul uman - vegetal clarifică lamentația, având un izvor în folclor. Poetul stilizează până la filigran motivul popular. [...] Metaforele care conțin întreaga metafizică, inexprimabilul și inefabilul modului de a percepe revelația se regăsesc în titlul *Secunda și templul*.” □ Sub titlul *Reinventând Paradisul* Andrea Hedeș comentează volumul *Atlantida Există* al lui Dan Dănilă, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2011: „Lirica lui Dan Dănilă preferă cuminența formei, fără a vorbi însă despre tufe de roze. Titlurile poemelor sau ale tablourilor, străzilor sunt fiecare în parte întrebări existențiale, neperisabile deci, cărora neliniștea căutărilor le-a dat o patină delicată. Uneori, o mai bină filtrare a accentelor livești ori a nuanțelor ușor emfactice ar nuanța linia melodică a unora din poeme, autorul lor neputând fi însă bănuț de poză sau de prețiozitate.” □ În *Nostalgia*

identității Ioan Groșan abordează *Jurnalul interior* al lui George Vrana, Editura Oscar Print, 2011 considerând-ul „o carte absolut surprinzătoare”. În opinia lui Ioan Groșan volumul este „scris într-o splendidă limbă română” și „fără inhibiții [...]”. Concluziv: o carte de primul raft pentru orice bibliotecă.” □ Sub titlul *Ochiul din cub* Andrea Hedeș analizează volumul lui Leo Butnaru *Jefuindu-l pe Picasso* (Editura Vinea, 2011), „o gimnastică spectaculoasă și provocatoare”. Andrea Hedeș argumentează însă că „Leo Butnaru nu își propune să rămână doar la măiestria și luciditatea unui joc intelectual cu materia primă a poeziei, cuvintele. O glisare spre infinitul ei spațiu intim este facilitată de ciclul *Păuni* la distanță de 33 de ani, care, precum o picătură de *concentré*, poate fi cheia potrivită acestui univers, și cheia de boltă a poemului pretext al acestui volum, *Un jaf*. [...] Deoarece aici, în ciclul *Păuni*, găsim privirea înspre dincolo, înspre altceva.” Andrea Hedeș conchide: „*Jefuindu-l pe Picasso* este volumul unei duble spirale: jocul abil cu ceea ce este complicatul mecanism al limbii și luminile acute, atent polizate, ale unor lumi aflate, după o expresie a lui Mircea Oliv, «în punctul sofianic al înnoirii»”. ■ *Invitatul lunii*: Livius Ciocârlie publică *Miniglose la Pascal*. ■ La categoria *Eseu*: □ Adrian Mihalache semnează *Căsătoria imaginii cu textul: divorț și reconciliere*. Autorul abordează următoarele teme: trecerea de la manuscrisele miniate la tiparul înalt - ruptura pe care apariția tiparului o aduce în unitatea dintre text și ilustrație, metoda prin care William Blake încearcă să restituie această unitate atât tehnic cât și compozițional, raportul text-imagie în cazul cărții de artă, raportul text-imagie în cazul multimedia. □ Ioan Buduca publică *Inchiziția consensului*. ■ *Cărțile lunii*: Horia Gârbea prezintă: Ioan Cristescu, *Dramaturgia lui Radu Stanca*, Editura Muzeul Literaturii Române; *Prima mea carte*, Editura Art, *Marfă reîncărcată*, Editura Brumar, Marius Ianuș, *O noapte și o dimineață*, Editura Garafina; Domnița Ștefănescu, *11 ani din istoria României, decembrie 1989 - decembrie 200 - o cronologie a evenimentelor*, Editura Mașina de scris; Ștefan Dorgoșan, *Profesoara de maniere*, Editura Bren; Domnica Pop, *Albastru*, Editura Mirador; Mihai Prepeliță, *Dosarul Nobel*, Editura Pintech. ■ *Literatură universală*: □ Sub titlul *Patriotism în cheie postmodernă* Simona-Garzia Dima comentează volumul al lui Milovan Vitezović, *Ciorapii regelui Petar*, apărut în traducerea lui Ivo Muncian la Editura Hestia din Timișoara. □ Fragmente de Daniel Fano, traducere și prezentare de Constantin Abăluță. ■ La secțiunea *Educație* Adrian Costache scrie *Cultură și literatură*. ■ *La Opinii*: □ Radu Aldulescu publică *Scritorii Purgatoriului (II)*. □ Adrian G. Romila scrie *Credință, filosofie și alte marginalii*. ■ Versuri de Traian T. Coșovei, Ioana Diaconescu, Eduard Dorneanu, Gabriel Mager. ■ *Avanpremiere editoriale*: versuri de Viorel Lică și Diana Manole. ■ Proză de Florin Toma. ■ Adrian Pârvu semnează *Nu mai sunt tânăr*, *Doamnă*, parodie la poemul lui Mircea Dinescu. ■ *In memoriam* Tudor Mărăscu și Simion Dima.

● [„Viața Românească”, anul CVII (107), nr. 1-2, revistă întemeiată la Iași în martie 196 de un grup, de intelectuali în frunte cu Constantin Stere

și G. Ibrăileanu, editată de Uniunea Scriitorilor din România, Apare cu sprijinul Ministerului Culturii și Patrimoniului Național, lunar, format: aprox. A5, 256. pp, redactor-șef: Nicolae Prelipceanu, redactor-șef adjunct: Marian Drăghici, redactori: Liviu Ioan Stoiciu, Florin Toma] *Editorial: Nicolae Prelipceanu, Poetul și înotătorul.* ■ La categoria *Eveniment editorial* Marian Drăghici publică un *Interviu cu acad. Solomon Marcus* - „*Actuala reglementare a moștenirii culturale este cu totul nedreaptă*”. Reținem: „- *Ce critică/ce critici vă conving/ v-au convins, dintre cei ce s-au exprimat despre cărțile dumneavoastră?* - [...] Voi menționa, dintre comentariile superlative, pe acelea ale lui Jean-Marie Klinkenberg, din Grupul de Retorică Generală de la Liège iar, dintre acelea care au negat-o, pe acelea ale retoricianului Vasile Florescu (articolul său a fost publicat, dacă memoria nu mă înșală, chiar în «Viața Românească», în urmă cu vreo 40 de ani). Contestațiile acestuia din urmă erau formulate cu atâta claritate (mă onorau, plasându-mă, ca personaj negativ, în compania lui Gr. C. Moisil), încât îmi indicau cu precizie unde anume trebuie să-mi întăresc argumentele. La fel de utile mi-au fost rezervele critice formulate de Nicolae Manolescu, remarcabil, ca și Florescu, prin claritatea ideilor. Pe baza unor critici de acest fel, mi-am putut îmbunătăți argumentele în favoarea poeziei matematice. Voi menționa și o recenzie laudativă, dar în care laudele sunt argumentate, din partea lui Virgil Nemoianu, la Paradigme universale, vol. II. Despre raportul dintre limbajul matematic și limbajul natural: „Simbolismul matematic permite să se realizeze o densitate semantică maximă, în expresii minime ca întindere. Subliniind necesitatea și virtutea acestui simbolism, nu ne contrazicem dacă vom sublinia și faptul că el nu este suficient, că este absolută nevoie de colaborarea sa cu limbajul natural. Numai din echilibrul lor rezultă măreția limbajului matematic, universalitatea impactului său, deoarece raționamentele au nevoie și de cuvinte, nu numai de formule.” Solomon Marcus abordează problema subiectelor despre care nu se poate vorbi în opinia Wittgenstein: „Ne permitem să vorbim despre multe lucruri aflate dincolo de puterile limbajului uman. Arta e unul dintre ele. Braque observa că ceea ce este cu adevărat artistic într-o operă de artă nu poate fi spus în cuvinte. Dar nu numai arta se află în această situație. Limbajul uman, întregul nostru sistem senzorial și intuitiv își încetează competența de îndată ce vrem să depășim universul macroscopic. Aproape întreaga noastră istorie s-a desfășurat în context macroscopic și de aceea apare o criză a limbajului în acele domenii care au ca obiect teritorii aflate dincolo de universul macroscopic, cum ar fi mecanica cuantică, biologia moleculară și fizica relativistă. Poezia, prin excelență, este din capul locului o întreprindere «imposibilă», deoarece ea se face, cum bine a observat cineva, nu cu idei, ci cu cuvinte, iar cuvintele fac parte din limbaj; aceasta, la rândul său, este o activitate secvențială, aflată sub monitorizarea emisferei cerebrale stângi, în contrast cu intuițiile, afectivitatea și emoțiile, care se află sub controlul emisferei cerebrale drepte și care sunt sursa de bază a poeziei. Tot așa, fizica cuantică, genetica moleculară și fizica relativistă sunt

întreprinderi *imposibile*, în măsura în care studiul lor se face folosind cuvinte, deci limbaj. Nici fața umană nu poate fi individualizată printr-o descriere cu ajutorul cuvintelor. Înțelegem mai mult decât putem spune și de multe ori spunem lucruri pe care de fapt nu le înțelegem. Le facem pe toate, folosind tot felul de compromisuri (metafora este unul dintre ele). Modificând puțin o observație a lui Roland Barthes, am scris undeva că există două strategii, a piersicii cu un sâmbure impenetrabil și a cepei cu o infinitate de foi. Prima strategie vede arta ca o piersică; ajuns la sâmburele ei (inefabilul), trebuie să te oprești. Strategia cepei mi se pare mai atrăgătoare, cu condiția specificată: numărul de foi ale cepei să fie infinit”. Solomon Marcus afirmă: „Trebuie să fim realiști și să nu credem că, dacă cineva excelează într-o anumită direcție, atunci excelează automat în toate privințele. Se întâmplă ca un poet autentic să fie uneori într-o relație proastă cu morala. L-am putut ierta pe Ion Barbu și, mai mult, am ajuns să-l iubesc, după ce l-am cunoscut mai bine, deși îi cunoșteam păcatele. Mi-am dat seama că ră-tăcirile lui politice și morale s-au produs pe fondul unui temperament coleric și al unor nemulțumiri determinate de anumite nedreptăți cărora le-a căzut victimă. [...] Dar aceasta nu înseamnă să subestimăm gravitatea socială a ră-tăcirilor sale, modul penibil în care a trecut de la Hitler la Stalin (pe care-l lăuda pentru felul în care, sub conducerea sa, a înflorit algebra în Uniunea Sovietică), chiar dacă știu bine că nu era sincer în niciuna dintre aceste atitudini. Am văzut că și azi există tineri care se întreabă: Mișcarea legionară a fost ea chiar un lucru negativ, din moment ce a fost lăudată de mari spirite ca Ion Barbu și Mircea Eliade?”

Întrebat despre relația matematicii cu iubirea Solomon Marcus menționează volumul *Strange Attractors. Poems of Love and Mathematics*, apărut în 2008 Editura A.K. Peters Ltd. (Wellesley, Massachusetts), „o antologie (coordonată de Sarah Glaz și Joanne Growney) de poezie dedicată iubirii, văzută cu ochelarii matematicii. Poate că vi se pare straniu acest lucru, dar iată că se întâlnesc pe această idee Lucian Blaga, J.V. Cunningham, Emily Dickinson, Stanislaw Lem, Marjorie Maddox, Regele Solomon, Andrei Voznesensky, Rafael Alberti, Dante Alighieri, Robert Frost, Carl Sandburg, John Updike, Lewis Carroll, Hanns Cibulka, Marion Deutsche Cohen, Howard Nemerow, Pablo Neruda, Raymond Queneau, pentru a nu numi decât o parte a celor prezenți în această antologie.”

Matematicianul consideră că un numitor comun al artei și matematicii sunt „infinitul și plasarea într-un univers de ficțiune, în care intuițiile noastre curente nu mai sunt valabile. De aici, până la mister și feminitate, nu-i decât un pas. [...] Citiți-l pe Novalis, [...] Ca o ilustrare a acestui fenomen, voi evoca, pe lângă cartea deja menționată, o alta, antologia editată în anul 2010 de Alfred Schreiber *Die Leier des Pythagoras. Gedichte aus mathematischen Gründen*) Wiesbaden, Vieweg Teubner”. Reținem de asemenea: „Participarea la întâlniri internaționale tot mai frecvente, pe teme care aduc în aceeași albie știința și umanistica, matematica și arta, mi-a permis să înțeleg noile orizonturi ale culturii, care nu mai suportă compartimentări rigide, consacrate de o lungă tradiție, de care ar trebui

să încercăm acum să ne despărțim. Din păcate, în ciuda existenței unor valori incontestabile în rândul tinerei generații de poeți, în cele mai multe cazuri orizontul cultural prea limitat împiedică valorificarea satisfăcătoare a unor talente incontestabile. Se pot menționa și unele excepții, cum ar fi, de exemplu, Mircea Cărtărescu. Azi, nu cred că mai e posibilă o mare poezie, în absența unui orizont cultural corespunzător. [...] Ce înseamnă, azi, a stabili o relație corectă între tradiție și înnoire, între local și universal? Înseamnă, de exemplu, să înțelegem că o expresie ca România europeană nu este nici pleonastică, nici oximoronică; să înțelegem că nu e nicio contradicție între a folosi limba română în România, a-i studia și respecta istoria, pe de o parte, și a scrie în limba engleză, atunci când comunicăm cu lumea și vrem să ne afirmăm la scară planetară, pe de altă parte.” Marian Drăghicia afirmă în încheierea interviului: „În urmă cu aproximativ doi ani, un elev de liceu de clasa a XII-a, ne-a trimis versuri. Evident talentat, cu lecturi diversificate și imaginație debordantă, trase într-un discurs teribilist-amețitor. Am amânat să-l debutăm, ca să se așeze mai întâi în *apele lui*, să se limpezească poetic. Recent, după o pauză de un an și ceva, l-am căutat prin email pe Radu Alexandru, așa îl cheamă, să-mi trimită, dacă a mai scris, versuri pentru debut. Student la Matematică și Filozofie, spune că s-a dedicat cercetării matematice cu profesorul său. Nu l-am întrebat cine este profesorul. Nici nu l-am pus la curent cu interviul, va fi surprins să se descopere aici, citit și eventual comentat de academicianul Solomon Marcus.” □ Marian Drăghici scrie *Lui Solomon Marcus cu admirație și iubire*. Reținem: „Cum a ajuns un elev care nu iubea matematica în liceu, ci cocheta ardent-provincial cu poezia *decadenților* Bacovia și Baudelaire, la renumele căpătat în matematică și în afara ei, savant și adevărat filozof al cunoașterii, animat de o atitudine epistemic integratoare, centrată pe «metabolismul tuturor disciplinelor», umaniste și/ sau științifice? Două cărtoae imense răspund, în bună măsură, la întrebarea asta.” Despre capitolul *Biography, activity, impact and publications/ Biografie, activitate, impact și publicații* din volumul *Întâlniri cu/ Meetings with...* criticul afirmă: „Am să spun doar ce «ascunde» acest inventar fabulos, vag futurist, straniu-răsunător: 59 de titluri de carte (autor sau coautor), alte 26 de titluri de carte (coordonate, editate, prefăcute sau postfațate), 428 de articole în română, engleză, franceză, în reviste de specialitate plus alte, nenumărate, articole de atitudine, pe varii teme culturale apărute în periodice românești, ș.a.” Despre capitolul intitulat *Idei călăuzitoare* Drăghici afirmă „Un capitol cu acest titlu ne introduce în universul marcusian. Din nou, talentul literar al autorului impresionează prin aceeași concizie barbiană, cu maximum de expresivitate pe suprafața de text, turnat în pastile *sapientiale*, simple glose despre *Temporalitate, Comunicare*, sau privind *Informația, Paradoxul, Jocul, Metafora, Perechile conjugate, Principiul holografic, Bilanțul structuralismului, Strategia personajelor dramatice, Traducerea poeziei, Abordarea generativă a narativității folclorice, Perspectiva semiotică în studiul indicatorilor sociali, Reprezentarea, Vizualul, Culoarea, Spațiul,*

Euclidian-non-Euclidian, înțelegerea miturilor, Identitatea, Inducția, deducția și abducția, Divinitatea, Spectacolul. Obsesii, nuclee pulsatile ale celor 59 de cărți, 428 de articole... ■ *Eseuri*: □ Nicolae Oprea semnează *Utopii și distopii literare (schiță comparativă)*. □ Maria-Gabriela Constantin scrie *Note fragmentare pe marginea firescului*. □ Ioan Buduca publică *Tragedia unei intuiții*: „Când Nietzsche îl alege pe înțeleptul Zarathustra (Zoroastru, într-o altă transcriere) spre a fi vestitorul supraomului avem de a face cu tragedia unei mari intuiții.” □ Cosmin Ciotloș publică *Legături avantajoase. O elucidare mateină*: „În cazul romanului *Sub pecetea tainei*, posteritatea creatoare e net superioară celeia interpretative. Neterminată, scrierea pare să-i fi tentat mai degrabă pe prozatori decât pe critici. S-au conceput, pentru ea, nu mai puțin de trei posibile continuări, dar abia o investigație analitică plauzibilă. 2. Radu Albala e cel dintâi care duce mai departe povestea din punctul în care o abandonase Mateiu Caragiale. Tot de acolo își începe și Alexandru George reconstituirea. (Unul explicitând într-o oarecare măsură, celălalt conservând programatic taina.) Mai interesantă decât toate rămâne încercarea lui Eugen Bălan de a imagina o urmare a unui episod care părea, narativ, definitiv încheiat. [...] Spre deosebire de lecturile cuminiți ale celorlalți doi amatori de apocrife, demersul lui Eugen Bălan e cu precădere interpretativ. Exploatează ce e de exploatat și inventează în limitele permise de documentul inițial 4. Ceva totuși îi scapă și lui. Ce anume, se va vedea mai jos.” Criticul observă: „Față de prietenul său, Alois Hartmann, se recunoaște a fi polițist creat, iar nu născut. Carența îi vine însă dintr-un surplus. Ce-i prisosește, în descendența bovarismului pe care tocmai l-am invocat, e înzestrarea pentru combinatorica limbajului. Nu e deloc exclus ca, citindu-și propriile povești, Rache să înțeleagă mai mult decât înțelege trăindu-le. În adâncime, el e un nominalist. La suprafață, e un pragmatic. Știe ca nimeni altul să facă lucruri cu vorbe, cum sună titlul unei cărți de referință. [...] Am citat deja două dintre rafinatele sale jocuri verbale (cel cu sămburele de cireășă și cel cu biserica de mușama). Un al treilea, de fapt un întreg set de jocuri succesive, se degajă dintr-o discuție amical profesională cu același Alois Hartmann. Argourile, suprapunerile de sens, dislexiile abundă. Nici o stratagemă nu-l emoționează pe Rache atât cât poate s-o facă o vorbă”. Ciotloș se întreabă în acest context: „Și dacă, în vorbirea atât de aluzivă a lui Rache, «legatul» ar însemna și altceva decât o simplă operațiune bibliofilă? Iar «a nu le lega» s-ar traduce prin incapacitatea de a stabili conexiuni între scenariile de tip *policier*, conexiuni altminteri dragi lui, în ale cărui povești se ȋțesc la răstimpuri «ogindiri de citiri alese»? E o ipoteză destul de îndrăzneată. O ipoteză, însă, operațională. Merită folosită întâi până la ultimele consecințe și abia apoi respinsă. Fiindcă, la o analiză strânsă a discursului lui Rache (care acaparează de la un capăt la altul întregul roman), se constată, cum-necum, tocmai o anume dezarticulare paradoxală.” Cosmin Ciotloș vede cheia de interpretare a misterului din prima povestire a conului Rache chiar în cea de a treia povestire: „Episodul acesta autonom, situat la ceva distanță de prima povestire, joacă, față

de aceasta, rolul de revelator. Sugerează, cu alte cuvinte, o cheie de lectură deopotrivă literară și detectivistică.” În opinia sa derularea evenimentelor urmând anunțării morții ministrului la Paris concordă cu cele ale morții lui I.L. Caragiale.

■ *Cărți paralele*: □ Elisabeta Lăsconi abordează volumul Hertei Müller *Leagănul respirației* sub titlul *Despre leagăn ca respirație și cântec*: „Dacă biografismul dă substanță și autenticitate romanului, iar asocierea lui Leo Auberg cu Oskar Pastior îl va însoți definitiv pe cititor și după ce închide cartea, romanul însuși reclamă o biografie care să restituie viața lui Oskar Pastior, semnificativă pentru condiția omului și a poetului în secolul XX. Pentru că de la un punct încolo, realitatea și ficțiunea se amestecă primejdios, necunoscutele istoriei încă produc surprize devastatoare și lovesc deopotrivă pe vii și pe morți.” □ Versuri de Marian Drăghici, Sebastian Reichmann, Liviu Georgescu, Călin-Andrei Mihăilescu. □ Proză de Radu Aldulescu, Ioana Diaconescu. □ *Retraduceri*: Horia Gârbea - William Shakespeare, *Hazlia poveste a Negustorului din Veneția*.

■ La categoria *Comentarii critice*: □ Victor Ivanovici abordează volumul lui Ion Vianu *Amor intellectualis. Romanul unei educații* sub titlul *O elită în vremea „surpării cetăților”*, întrebându-se ce impact va avea acesta în occident (fiind el însuși autorul traducerii în limba spaniolă) „Temeri privind, mai întâi, orizontul cultural de așteptare pe care poate conta o asemenea carte în Occident. În paginile ei, scriitorul și psihanalistul Ion Vianu depune mărturie despre soarta elitelor românești în vremuri amintind de biblica «surpare a cetăților». O mărturie care, prin forța lucrurilor, nu poate fi decât tot «elitară». Pe de altă parte însă, din rațiuni ce nu pot fi analizate aici și acum, climatul cultural occidental e la ora actuală radical anti-elitist. Nici n-ar putea fi altfel, dacă stăm să ne gândim la adicțiunea publicului mediu la lecturile soft and light ale Postmodernismului. [...] Mesajul operei este unul clar anticomunist, cu atât mai clar cu cât necontaminat de patimă și resentiment. La un atare mesaj, bună parte dintre cititorii «postmoderni» vor reacționa în cel mai bun caz cu indiferență; în cel mai rău – care e și cel mai probabil –, cu ostilitate.” Despre conceptul de *Amor intellectualis* Victor Ivanovici scrie: „Expresia îi aparține lui Spinoza, care însă o formulase ca *Amor intellectualis Dei*: iubirea lui Dumnezeu pentru creatura Sa, și iubirea pe care omul e dator să I-o întoarcă. În paginile cărții, sentința apare în varianta *Amor intellectualis magistri*, ceea ce înseamnă că interacțiunea amoroasă purcede de la un dascăl și revine la el. [...] Noua formulă se vrea o definiție a raporturilor dintre Tudor Vianu (1898 – 1964) și discipolii săi, iar cine cunoaște cât de cât personalitatea profesorului nu o va socoti exagerată. Figură emblematică a vieții academice românești și factor activ al întregii mișcări intelectuale din Interbelic, T. (cum cel mai adesea apare numele acestuia în *Amor intellectualis*) a fost unul dintre acei întemeietori grație cărora cultura românească reușise în perioada respectivă să se sincronizeze pe deplin cu standardele, tendințele și țelurile culturii europene. Pentru cel puțin două generații de intelectuali români, magistrul a fost un inspirator, un «antrenor» și un idol. Chiar și, ori cu atât mai mult, când discipolii au trebuit să înfrunte

cumplita prigoană a elitei în cumplitele vremi ale «surpării cetăților».” În opinia lui Victor Ivanovici „Între romanul de formație și «amorul intelectual» se simte existența unui contrapunct, dacă nu chiar a unei contrapunerii, ce decurge din faptul că maturizarea cere (cel puțin) transcenderea Tatălui. [...] Din «fabula» pe care o istorisește Ion Vianu în Bildungsroman-ul său rezultă așadar neputința «amorului intelectual» de a sta la temelia unei educații întru rezistență și revoltă.” Criticul remarcă de asemenea: „Marxismul poate fi un partener valabil de dialog pentru umanismul burghez, nu din rațiunile frivole cu care se auto-înșela vechea elită, ci în virtutea potențialului critic real al gândirii de stânga, posibil de activat și într-un sens autocritic. Dar pentru a-ți pierde credința revoluționară, trebuie mai întâi să o fi avut, iar traducerea ei în faptă să ți-o pulverizeze. Primii disidenți din țările Europei răsăritene tocmai din rândurile lor s-au recrutat: dintre foștii credincioși «pradă celei mai cumplite decepții» (pag. 269). Din contră, în România, absența quasi totală a acestei categorii – ceea ce înseamnă absența unei culturi de stânga – explică între altele slaba prestație a disidenței românești.” □ Ali Shehzad Zaidi, *Dezvăluirea sacrului în „Oameni și pietre” de Mircea Eliade*, în românește de Rodica Grigore. Reținem: „Eliade afirma în *Jurnal* că sacrul e mereu ascuns în spatele măștii realităților și acțiunilor profane și că experiența religioasă constă în sfășierea vălului și smulgerea măștii. Oameni și pietre sfășie orice văl, pentru a ne elibera de amenințarea acelui «foc nutrit din oameni și pietre»”. □ Liliana Bălan scrie *Norman Manea și dialectica exilului*: „Moment de cotitură, exilul este, indiferent de cauzele ce l-au generat, resortul ce determină re poziționarea raportului din relația eu – lume. [...] Situată față de ceea ce a rămas în urmă se face întotdeauna de pe o poziție ce nu permite recuperarea integrală, chiar dacă porțile cetății se redeschid și te poți întoarce acasă. Pentru cel care ia calea exilului, indiferent pentru câtă vreme, timpul real, cronologic și devorator nu se desface în două, acasă rămânând înghețat, în timp ce în noua lume curge firesc, dinspre un trecut, printr-un prezent, spre un viitor.” Liliana Bălan consideră că „s-a accentuat prea mult latura biografică a scrierilor lui Norman Manea, pierzându-se din vedere tocmai forța de sugestie și caracterul problematizant pe care literatura sa le posedă. Tema exilului interesează în măsura în care aceasta iradiază spre zona experiențelor umane fundamentale.” Despre romanul *Vizuina* criticul afirmă: „O mare parte a cronicilor dedicate romanului *Vizuina* îi reproșează autorului stilul greoi, trama epică insuficient conturată, trimiterile evidente la cazul Eliade-Culianu. Se merge până la a eticheta romanul drept ratat. Încă o dată, Norman Manea împarte cititorii și lumea literară în admiratori și contestatari. [...] Tema centrală a romanului este într-adevăr exilul, însă iubirea, creația, relația magistru-discipol, alienarea sunt tot atâtea teme de primă importanță, a căror congruență trimite la filosofia lui Heidegger. Dincolo de stratul narativ care nu întâmplător pare că nu este suficient de legat, după ce toate poveștile s-au spus, rămâne întrebarea: și ființa? [...] Impresia de text frânt, de incoerență, este o dovadă în plus că romanul dezvăluie o lume care se reasează

după alte criterii, ale unui sine discontinuu, ale unui exilat ce pendulează între lumi.” Criticul remarcă: „Ne este permis însă, în spiritul dialectic pe care îl generează problematica exilului, pornind de la aceste întrebări fără răspuns, să medităm pe marginea unor subiecte ca moralitate și artă, venerație și dezamăgire în relația discipol-maestru, istorie și responsabilitate, vină personală, vină colectivă. [...] Deși universul romanelor lui Norman Manea pare aproape de Kafka, scriitura ni-l evocă mai degrabă pe James Joyce. Autorul însuși se declară aproape de formula literară a acestuia”. □ Florin Caragiu scrie *Paul Aretzu, un plăsmuitor de stil*: „*Cartea cu anluminură* (Editura Pământul, 2010) reprezintă o reușită unică în actualitatea literaturii, fiind una din acele alcătuiți omogene și riguroase ieșite de sub pana unui plăsmuitor de stil. [...] Motivul cel mai circulat în țesătura de mici poeme este cartea. [...] Din filele cărții se deschide miraculos realitatea însăși în mărima ei naturală, fără a fi o iluzie, un simulacru. Anluminura însăși vorbește despre o carte a vieții, deschisă tuturor simțurilor. [...] Autorul Paul Aretzu întreprinde pe tărâm stilistic o sinteză între tradiție și modernitate, descoperind acele valențe de tip modern, formal-sofisticate, ale percepției tradiționale care corespund cu intuițiile formale, ajunse la culmea rafinamentului de acest tip, ce saturează conștiința accentuat estetică a modernității. Aceasta este pasionată să cunoască și să pună la lucru fința paradoxală a limbajului.” Florin Caragiu concluzionează: „*Cartea cu anluminură* reprezintă un document memorabil, descriind evenimentul întâlnirii – foarte rar, dar posibil – a Cuvântului cu cuvântul, a credinciosului cu poetul. [...] Cuvântul este esența viului, în el ne desfătăm, în el iubim, cu el se ară și se seamănă pământul vieții, cuvântul ne e podoaba și frumusețea, și ochi și încolțire a privirii.” □ Vlad Zbârciog analizează *antologia* lui Cassian Maria Spiridon, *Cumpăna*. Colecția Opera Omnia – Poezie contemporană, apărută la Editura Tipo Moldova din Iași (2011): „Cassian Maria Spiridon face o selecție riguroasă dar care permite, totuși, cititorului să-și creeze o impresie corectă despre talentul, experiența poetică și principalele repere tematice ale autorului. Este o sinteză a ceea ce a scris poetul până la acest prag al vârstei. Constatăm o evoluție lirică diversificată, distinctă, chiar dacă pe alocuri tonul liric pare repetitiv. [...] Poetul este inimitabil, are o *deschidere* aparte pentru partea ironică, dar și filosofică a existenței, aceste două aspecte evoluând cu variațiuni nelimitate pe tot parcursul creației sale.” În opinia criticului „o trăsătură dominantă în scriitura lui Cassian Maria Spiridon este conceptul de umanism, care vine dintr-o sursă majoră a suferinței, dar și dintr-o experiență a vieții personale, din certitudinea *morții imanente*. [...] O altă trăsătură de esență a demersului poetic spiridonian este sentimentul religios, evidențiat aproape în toate volumele din care autorul și-a selectat poemele pentru actuala antologie.” ■ *Note dinlăuntru*: G. Pienescu scrie *Corvoada gingașă (III)*. ■ *Exerciții de luciditate* - Ovidiu Iancu semnează articolul *Cărți bune și cărți proaste*: „Presat oarecum de frecvența cu care mi se adresează întrebarea, am încercat să mă lămuresc pe mine însumi: ce înseamnă, carevasăzică, o carte bună și cum ar trebui să fie o carte pentru a se

bucura de atributul proastă?!” Criticul scrie: „Bunăoară, sunt cărți care în epocă nu ar fi fost recomandate frecvent, dar care, mai apoi, au ajuns să graviteze în jurul canonului sau chiar să se instaleze confortabil în interiorul lui. Mă gândesc acum – exemplele sunt aleatorii – la Dumas, considerat superficial și ușor, sau la Henry Miller, interzis până nu demult în patria democrației absolute, Statele Unite ale Americii. Există apoi cărți de neocolit pentru literați, dar nu foarte populare pentru cititorul ocazional, precum *În căutarea timpului pierdut* (Marcel Proust), *Ulysses* (Joyce) sau *Versetele satanice* (Rushdie). [...] Mai există și texte ce reclamă de la cititorii lor o anume specializare, un anume gust, o anume apetență subiectivă pentru un gen (unii spun subgen) de literatură precum SF-ul, de exemplu: ciclul *Fundațiilor* (Asimov), *Fahrenheit* (Ray Bradbury), *Dune* (Frank Herbert), *Odiseea spațială 2001* (Arthur C. Clarke) etc. Și, ca și cum lucrurile nu ar fi fost și așa destul de complicate, există cărți pe care, îndeobște, le considerăm în mod eronat a fi potrivite copilăriei sau adolescenței: *Alice în Țara Minunilor* (Lewis Carroll), *Minunatele aventuri ale lui Nils Holgerson în Suedia* (Selma Lagerlöf), *Stăpânul inelelor* (J.R.R. Tolkien), *Micul prinț* (Antoine de Saint-Exupéry)... Sunt, în fine, cărți ce nu pot fi înțelese în absența unui minimal background cultural, și mă gândesc acum la două titluri din lista mea recentă de lecturi: *Amor intellectualis* (Ion Vianu) și *Așteptând ceasul de apoi* (Dinu Pillat).” Autorul remarcă totodată un alt impediment în a evalua just valoarea unei cărți: „Incapacitatea noastră obiectivă de a citi textele în original. Cine a făcut exercițiul de a lectura aceeași carte în original și tradusă în limba română, știe despre ce vorbesc.” Criticul scrie: „Iată de ce, atunci când se aduc în discuție elemente ce confirmă valoarea certă a unui text literar în proză, mă văd nevoit să îmi ilustrez ideile cu exemple exclusiv din zona literaturii române. Căci, în mod evident, nu e suficient să citești o carte în limba în care a fost scrisă, mai ai nevoie și de un înalt grad de intimitate cu procesele subtile ale limbii respective. Altfel, cum ai putea aduce în discuție, spre exemplu, stilul?” Criticul menționează în acest context câteva titluri: „Cât privește stilul, mi se pare relevant a aduce în discuție un titlu: *Tache de catifea* (Ștefan Agopian). Autoritară aici nu e povestea în sine, ci actul povestitului. Atât de mare e obsesia discursului încât povestea sau personajele rămân, de multe ori, în plan secund. Plăcerea lecturii se exercită eminamente pe tărâm lingvistic și mai puțin (spre deloc!) pe tărâm ficțional. Pentru a ilustra și mai bine ideea, tot ce avem de făcut este să recitim, în această cheie, un text precum *Negustor lipscan* (Mihail Sadoveanu). Deși titlurile invocate suportă cu greu o paralelă extinsă, în ambele asistăm la derularea, la o scară diferită, a aceluiași proces sau procedeu: plăcerea de a comunica e mai mare decât plăcerea de a imagina lumi ficționale.” Exemplu de astfel de reușită este, în opinia criticului, romanul Martei Petreu, *Acasă, pe Câmpia Armaghedonului*. ■ La *Marginalii de lectură*: □ Dumitru Radu Popa scrie *Când dragoste e, totul e*: „Cu puțină vreme în urmă, nu știam nimic despre Claudia Moscovici, scriitoare americană de origine română, afirmată, mai întâi, în Statele Unite datorită poeziei

și lucrărilor ei de specialitate în domeniul literaturii universale, filosofiei culturii și teoriei literare. Iată că în 2009 ea a publicat la University Press of America romanul intitulat *Velvet Totalitarianism: Post-Stalinist Romania (Totalitarism de catifea: România post-stalinistă)* devenit, în scurtă vreme, un best-seller și una dintre cele mai comentate cărți în domeniu (România și Estul Europei). Motivele succesului stau oarecum și în structura cărții. Este vorba, de fapt, despre un original și foarte interesant mod de a prefăa un roman cu toată introducerea istorică și social-politică necesară în înțelegerea unei acțiuni care se petrece, preponderent, în România din timpul lui Ceaușescu. O carte care îmbină, așadar, în mod sincretic, documentarea atentă cu trama bine controlată, cu abile analize psihologice și de limpede acuratețe stilistică.” Criticul continuă: „De curând, romanul Cludiei Moscovici a apărut și în România, la Editura Curtea Veche, în excelenta traducere a lui Mihnea Gafița, sub titlul *Între două lumi*. Bineînțeles că s-a renunțat la partea introductivă, extrem de utilă pentru publicul american sau de aiurea, dar care ar fi fost nejustificată pentru cititorul român. A rămas, așadar, numai romanul. Iar romanul e captivant, scris cu nerv și remarcabilă capacitate de evocare a contextului și de construcție a personajelor.” Concluzia: „Ceea ce a rezultat e o ficțiune istorică inteligent construită, o captivantă carte de spionaj și un romantic, plin de peripeții nebănuite, love-story. Cartea e perfect și echidistant deschisă publicului străin ca și celui românesc.” ■ *Note clasice*: Liviu Franga publică articolul intitulat *Citind poezia la microscop* în care abordează volumul semnat de Diamantoula Korda-Savva („lector de limba și literatura neogreacă al Universității din București, desemnat în acest scop de Guvernul Republicii Elene prin intermediul Ambasadei acesteia”), *Kavafis la microscopul lingvistic. Limbă – Stil – Traducere*. Cuvânt înainte: David Connoly. Ediție îngrijită și traducere în română: Tudor Dinu. Criticul afirmă: „Restrângerea pentru care optează autoarea volumului de față (având drept consecință indirectă și reducerea la minimum a dimensiunilor acestuia: sub 90 de pagini) este motivată de însăși concepția care stă la baza lucrării. Într-adevăr, analiza asumată nu este nicidecum una de ordin general literar sau comparativ-tipologic ori pur și simplu teoretic, ci, în mod deliberat și declarat (a se vedea, în acest sens, Capitolul 1. Considerații introductive și, mai ales, cel imediat următor, intitulat Analiza stilistică și utilitatea ei în predarea limbii), se circumscrie investigației de ordin lingvistic, dedicându-se, mai exact și mai precis, analizei stilistice.” Liviu Franga consideră că „demonstrația întreprinsă dezvăluie multă rigoare și acribie” și conchide: „Un instrument de lucru deosebit de folositor celor interesați, dar și pentru marele public sau pentru specialiștii în hermeneutica textului (literar).” ■ *Cronică literară*: Sub titlul *Confruntarea unor amintiri* Gheorghe Grigurcu comentează volumul lui Lucian Valea *Alți oameni pe care i-am iubit*, Editura Pergamon. □ Al. Cistelean scrie *Asceza de nevoie*: „Deși stă cu fața la trecut, critica nutrește, de fapt, ambiții de clarvăzătoare și-i place nu doar să vadă, dar și să intervină în viitor. [...] Mai sunt și unele profeții – să le zic așa – analitice,

care devin din puterea de a discerne evoluția ulterioară a unui poet pe baza a ceea ce omul a scris, transformând astfel analiza în divinație. Asemenea profeții (intuiții le zic unii) fac gloria celor care le proclamă, arătând finețe de pătrundere și ascuțiș eminent de spirit. Dar ele nu dau bine pentru poeții în cauză; pe cât de favorabile la impresie sunt pentru critic, dovedindu-i antene invizibile și abilități prezicătoare, pe atât de stricătoare sunt pentru poeți. Iar asta pentru că poeții respectivi dau impresia că-s prea predictibili și că nu mai pot comite neprevăzute. Oricât de organică ar fi evoluția unui poet, ea trebuie, totuși, să lase spațiu impredictibilității, căci altminteri evoluția nu e decât o mecanică. Un poet *ghicit* de critică e un poet în situație delicată, de nu la început de plafonare. Așteptările criticului trebuie, cât de cât (ori măcar din când în când), înșelate, chiar dacă nu de tot trădate. Ca și femeile, poeții nu trebuie să fie predictibili decât vag și nesigur.” Criticul afirmă: „Floarea Țuțuianu a fost și ea victima unei astfel de prorociri «analitice», devenită, firește, dintr-o lectură excesiv comprehensivă. Iar profet i-a fost chiar Eugen Negrici, în prefața la *Leul Marcu* din 2000, unde concluzia sună așa: «Pe viitor, poeziei semnate de Floarea Țuțuianu i se poate prevedea o adâncire în tragic iar autoarei – o alunecare în misticism». Lucrurile acestea se puteau, într-adevăr, prevedea și ele mai că s-au întâmplat. În orice caz, poezia nu mai stă, cum zice Gabriela Gheorghisor (în «România literară», nr. 28/2010), «la mijloc de serios și sprintar», ci a trecut, odată cu *Mărinimia ta* (Editura Brumar, Timișoara, 2010), cu totul pe malul seriosului.” Al. Cistelean adaugă: „Cât despre misticismul poeziei (pe al autoarei, prevestit de Negrici, îl lăsăm afară), nu cred că Floarea Țuțuianu îl va atinge vreodată. Cel puțin nu atâta vreme cât inteligența sa constructivă și asociativă va fi atât de ofensivă și va para orice tentativă de pathos. Căci inteligența – cu atât mai mult cea poetică – e cenzorul oricărui patetism și ea vine mereu însoțită de un scepticism al implicării și contopirii. [...] *Mărinimia Ta* e suita invocațiilor lansate din punctul în care angoasa de detracare se întâlnește cu cea de spiritualizare. Echilibrul celor două spaime face concretul dramatic al volumului. E poate momentul ca Floarea Țuțuianu să nu mai țină atât de mult să fie o poetă cu inteligență (care se joacă de-a efectele; se vede îndeosebi în abrevierile de enunț, devenite o tehnică în sine), căci de-aici încolo inteligența ar trebui să fie doar o prezență diafană.” □ Sub titlul *Viața cotidiană a „omului nou”* Bogdan Crețu scrie: „*Matei Brunul* (Editura Polirom, 2011) reprezintă, cu siguranță, un moment-cheie în cariera lui Teodorovici; dacă până acum el tatona literatura de calibru, acum își dă examenul cel mai important: promovarea în prima ligă a prozei românești contemporane. În afara unei teme care străbate mare parte din proza autorului (cea a lumii-circ, a omului-marionetă și a existenței-spectacol), Lucian Dan Teodorovici a făcut, de această dată, efortul (vizibil) de a se reinventa. Formula este cu totul alta, personajele nu mai sunt fanteze debusolate, lipsite de repere, ratați care își savurează ratarea, atitudinea narativă nu mai este nici ea marcată de satiră, ironie, parodie; autorul se reîntoarce la romanul clasic, al unui destin, capabil, dacă este plasat credibil în contextul mai

amplu al Istoriei mari (și este), să capete valoare de exemplaritate.” Bogdan Crețu afirmă: „Fără trucuri narative, fără strategii postmoderniste, fără o preocupare stridentă de a deconspira permanent convențiile, aceasta este una dintre cele mai «clasice» cărți ale prozei ultimilor ani. [...] Matei Brunul este un păpușar, dar totodată și o păpușă, la fel cum un sistem închis, cum era cel comunist al «obsedantului deceniu», reduce întregul joc social la cel dintre păpușar și marionetă.” În opinia criticului „A ficționaliza o realitate cruntă, cum este cea a «reeducării» de la Pitești și cea a închisorilor comuniste în general, după ce ea a fost detaliată de victimele acestei orori reprezintă un risc greu de depășit. Teodorovici se documentează însă serios și construiește scene pline de miez, crunte, deși nu reușește să creeze apăsarea și tensiunea pe care ți-o aduc cărțile unora care au traversat acel iad și au reușit să își păstreze, plătind un preț teribil, umanitatea. Nu este un reproș, e doar o remarcă: în asemenea cazuri-limită, resursele estetice pur și simplu nu sunt suficiente. Unele lucruri se lasă doar mărturisite, reconstituite, nu ficționalizate. Cu toate aceste rezerve, paginile din romanul lui Teodorovici reprezintă, din câte știu eu, cam singurele care îndrăznesc să coboare ficțiunea în istorie”. Concluzia sa: „Dacă nu sunt dispus să împărtășesc același entuziasm pe care l-au mărturisit majoritatea comentatorilor (Paul Cernat, Antonio Patraș, Șerban Axinte, Adina Dinițoiu, Florin Irimia ș.a.m.d.), nu sunt nici sceptic în privința romanului lui Lucian Dan Teodorovici: *Matei Brunul* este, clar, cea mai bună carte a sa; o reușită, fără doar și poate. Una care marchează o maturizare deplină a acestui prozator extrem de talentat. Doar că, dacă în cărțile anterioare autorul părea a-și propune mize prea mici pentru posibilitățile sale, de această dată impresia mea este că și-a dorit prea mult”. □ Ion Bogdan Lefter abordează studiul Martei Petreu *Diavolul și ucenicul său: Nae Ionescu-Mihail Sebastian* sub titlul *Uimitoarea dezvoltare a unui Sebastian extremist de dreapta*: „Istoria culturală – și istoria în genere – oferă rareori surprize de proporții”. În opinia sa însă studiul Martei Petreu constituie o astfel de surpriză: „Cercetări de bibliotecă în urma căreia iese la iveală un lucru practic neștiut, ignorat de toată lumea, deși privește o figură culturală îndeajuns de proeminentă, intens discutată după 1990 în legătură cu două repere importante ale operei sale: «cazul» *De două mii de ani*, asupra căruia nu s-a putut vorbi în perioada comunistă fiindcă punea problema antisemitismului românesc; și *Jurnalul inedit*, din care, din pricina aceleiași teme dominante, nu s-au publicat decât două extrase în anii 1970-1980 (în «Manuscriptum» și în «Caiete critice»), deși devenise legendar în anumite cercuri ale lumii literare de atunci.” Ion Bogdan Lefter concluzionează: „Asemenea dezvoltări de istorie culturală sunt rare. Cu atât mai prețioasă contribuția Martei Petreu. Prin documentarea impecabilă și prin calitatea argumentației, cartea e un model de cercetare; prin spectaculozitatea demonstrației – e entuziasmantă; prin problematică – impresionantă și neliniștitoare, obligând la reflecție asupra complicatei teme ale poveștii din carte și ale istoriei înseși, trecute ori actuale. Cum spune în repetate rânduri, opera lui Sebastian, profilul său și al contorsionatei

sale generații se cuvin supuse relecturii și reinterpretării. În plus, Marta Petreu scrie atrăgător și convingător, cu nerv și cu acel tip de talent narativ care poate face dintr-un studiu doct o lectură captivantă. Drept care apariția Diavolului și a ucenicului său va rămâne – cum se spune – o *dată* în istoria culturală de la noi.”

□ Marcel Lucaciu scrie *Când poezia coboară în stradă...*: „Guvername fie de patosul vitalist al tinereții vulcanice, fie de luciditatea virulentă a maturității sceptice, poemele lui Mircea Dinescu sunt o radiografie atentă a veacului politizat, dar mai ales a vitregiilor vieții. Rebelul trubadur al României de ieri și de azi va rămâne, fără îndoială, în istoria literaturii drept poetul Revoluției de la 1989 sau – de ce nu? – poetul libertății noastre.”

□ Viorica Răduță scrie *Un manifest-alter, Bogdan Ghiu în abisul „crizei”*: „Compunerea arcimboldiană a prezentului volum, cu multe capete, dar din același material stilistic și ideatic, aș spune cu iz Derrida, Deleuze, Baudrillard etc., se supune, totuși, unei trăiri abrupte, stihiale, tipice poetului dinăuntru oricărui demers B. G., vertij controlat cu luciditate, salvat tocmai de formula vizionară a unui autor care se instalează într-un unghi mereu incomod, curajos, documentat și predictiv la «momentele» falsului actual, de data aceasta criza, preumblată nu în substanța ei pozitivă, de reglaj, ci în mecanica distructivă, kafkiană. [...] B. G. demontează falsuri, gestică și efectele negre ale crizei de făcătură, cu simulacrul ei anticriza, un spirit lucid și acid dezvăluie capcanele actualității”. Criticul conchide: „E limpede că densitatea ideilor invită nu atât la un comentariu al cărții, ci la o lectură activă de către împričinați. Speculația și antifraza, paradoxul și argumentația sunt țesute într-un text dificil, căutat. Alteori, părerile autorului, ca cele de geografie cu politica împreună, Nord versus Sud, sunt mai greu empatiza(n)te, dar, în adâncime, condamnarea fetișului, a formalismului actual, ține de arta reflexiei puternice, severe. Volumul implicat, vizionar, centrat (provocator) pe/ la o temă fierbinte, cu multe bucăți de reflecție curajoasă, demitizantă, cu pagini antologice, are forța de a te trimite la momente autobiografice sau la propriile lecturi. Astfel, în ce mă privește, am *recitit* la fragmentele aderente Svevo, cu *Orașele tubulare*, Saramago, cel cu *Peștera*, Coetzee cu *Barbarii* lui, Kafka, prins în câteva tușe critice, subtile, de însuși B. G., Kadare din *Palatul viselor*, dadaismul, dar cu umor, atât cât propunerea de vot prin tragere la sorți poate fi veselă (și tristă figură) etc. Cartea lui Bogdan Ghiu, necesară, aproape revoluționară la noi, impune un gânditor de marcă, un vizionar.”

□ Simona Vasilache abordează volumul lui Radu Rosetti *Amintiri. Ce am auzit de la alții în Lumi moștenite*: „Au fost timpuri când fascinația viitorului era egală cu fascinația trecutului. Așa se întâmpla la întâlnirea secolelor XIX cu XX, când toate erau de făcut și toate de regăsit. Atunci își trăiește maturitatea, cu amintiri care merg hăt înapoi, Radu Rosetti. [...] Elegantă, cu o copertă de acuarelă dată peste sepie, cartea se deschide cu prefața lui Neagu Djuvara, ea însăși o poveste, ici romanțioasă, colo fără menajamente. [...] Radu Rosetti, chiar dacă amendează, uneori, interesele cronicarilor, care nu erau, nici ei, niște istorici fără simbricie (cazul lui Miron Costin, care «tăcea mulcom și

cumpără sate peste sate» e grăitor), nu crește meritele strămoșilor și nu le face uitate păcatele. De unde-i vine credibilitatea, și scripirea de roman pitoresc [...]. Să refaci un fir, din amestecul, ca al romanelor rusești din epocă, de nume și întâmplări, e greu și neprofitabil. Cel mai bine e să o citești ca pe o fermecătoare legendă cu mici episoade lumești, cu intrigi, cu vanități mărunte, cu mize mari și izbânzi moderate. Facerea lumii, pe care Radu Rosetti o istorisește, ca dezlegător al limbilor acestui Babel moldovenesc, aproape fără să pară parte din ea.” ■ La *Cronica traducerilor*: sub titlul *Umbra rodiului și umbrele istoriei* Rodica Grigore abordează *La umbra rodiului* de Tariq Ali, traducere de Ligia Caranfil, București, Editura Humanitas Fiction, 2010. ■ La *Cronica ideilor* Nicoleta Dabija publică *Secretele lui Miguel de Unamuno*. Reținem: „E un autor-ferment, asemenea lui Nietzsche sau Cioran, menit să suscite mințile cititorilor săi cu fiecare idee pusă în joc, e un vulcan veșnic în fierbere de care, cu cât te apropii mai mult, cu atât ești mai fascinat și, deopotrivă, mai lesne de *ars*, de respins ori de pus pe drumul propriu. Dar cât valorează oare o gândire fără întrebări, ce înseamnă gândirea autentică fără îndrăzneala spiritului? Mare parte din ideile volumului *Secretul vieții și alte eseuri* sunt veritabile provocări la reflecție pentru cititorul el însuși vizitat de probleme esențiale. Fie că discută despre secretul vieții, fie că vorbește de singurătate, de credință, de adevăr sau de Don Quijote, Unamuno cucerește”. ■ La categoria *Miscellanea*: □ Florin Toma scrie *Anul Caragiale*. □ Redacția VR publică *Lista lui Manolescu*: „Sub acest titlu provocator s-a desfășurat la Ateneul Român, în ziua de sâmbătă, 19 noiembrie 2011, un spectacol de poezie cu autori în viață, între copertile a doi mari dispăruți, Marin Sorescu și Nichita Stănescu. De ce lista lui Manolescu? Pentru că Nicolae Manolescu a fost acela care a ales din puzderia, totuși, de poeți români de astăzi cele 25 de nume, care au devenit 26 pe scena Ateneului. Și tot Nicolae Manolescu a fost și acela care, pe acea scenă faimoasă, i-a strigat pe nume pe fiecare, la lectura de maximum 4 minute de cap de poet, după cum urmează: Ana Blandiana, Mihail Gălățanu, Teodor Dună, Ion Mureșan, Horia Gârbea, Liviu Ioan Stoiciu, Ioana Nicolaie, Dinu Flămând, Nora Iuga, Leo Butnaru, Daniel Bănuțescu, Emil Brumaru, Mircea Dinescu, Adrian Popescu, Traian T. Coșovei, Nichita Danilov, Robert Șerban, Vasile Dan, Varujan Vosganian, Florin Iaru, Ioan Es. Pop, Aurel Pantea, Nicolae Prelipceanu, Adrian Alui Gheorghe, Marta Petreu, Gabriel Chifu.” □ Marian Drăghici scrie *Cistelecan - 60*: „Sub acest generic, sec-reflectorizant, ca un indicator de trafic rutier descoperit, nesperat, la ceas de noapte, pe un drum fără repere stabile și orizont de rulare cât de cât cert – la orizontul liricii mă refer –, revista «Discobolul», nr. 10-11-12-2011, invită câțiva dintre redactori și colaboratori să-și exprime gândurile despre «echinoxistul dintotdeauna sceptic-zâmbitor» aflat, în noiembrie trecut, în situația de lepădare ne/silită a prefixului cinquagenar. Rezultă, cum s-ar spune, un portret alcisian de etapă, din unghiuri și lumini diferite, complex, sofisticat, cât se poate de viu, de valabil. Ideea ce străbate întreg dosarul discobolic e că ne aflăm în fața unui autor dedicat și temeinic, cu operă

critică nu atât întinsă, cât stilată, marcată, și, ca profesor universitar și amic literar, cu o carismă inconfundabilă, trasă dintr-o inteligență scăpărătoare, cu *zâmbet postmodern*.” □ Nicolae Prelipceanu publică *Un scriitor român în exil: Pavel Chihaia*: „După o serie de colaborări importante, mai ales la Jurnalul literar, o revistă care se apleacă asupra exilului cultural românesc, Pavel Chihaia a fost re-adoptat de orașul său, unde a crescut, Constanța. Acolo i-au apărut, recent, în preajma celei de-a 90-a aniversări a sa, toate cărțile, într-o ediție de zece volume: I. – *Blocada*; II. – *Înfăptuiri pontice*; III. – *Hotarul de nisip*; IV. – *Trecut și prezent*; V. – *Cultura română și cultura europeană*; VI. – *Monumente din cetățile de scaun ale Țării Românești*; VII. – *Învățăături și mituri în Țara Românească*; VIII. – *Țara Românească între Bizanț și Occident*; IX. – *Căutări în orizontul timpului*; X. – *Immortalité et décomposition dans l'art du Moyen Age*. Primele patru volume reunesc scrierile literare ale lui Pavel Chihaia, inclusiv poemele și articolele sale publicate prin reviste sau culegeri dispartate anterioare, iar șase dintre volumule seriei sunt dedicate studiilor de istoria artei românești medievale, așa cum semnalizează și titlurile. Observam la început că prima ediție de după 1989 a *Blocadei* era ciuruită de greșeli tipografice, la editura Dacia din Cluj, dar se pare că blestemul greșelilor de tipar îl urmărește pe Pavel Chihaia, pentru că și această ediție, de *opera omnia*, cuprinde, alături de opera scriitorului, și o serie de greșeli enervante de tipar, contribuția, desigur, a editurii care le-a scos, Ex Ponto. Și care face un lucru bun cu această ediție, prezentând un scriitor ce trebuie recuperat și ca istoric al artei românești vechi. Cum Pavel Chihaia va împlini în aprilie 90 de ani, îi urez de pe acum La Mulți Ani și putere de muncă în continuare!” □ Sub titlul *Un mare traducător* Nicolae Prelipceanu scrie: „Nicolae Iliescu este un nume cunoscut printre amatorii de literatură rusă. (A nu se confunda cu prozatorul cu același nume!) A tradus mult și bine, printre altele două volume din *Arhipelagul Gulag* al lui Soljenițin, câteva romane de Cinghiz Aitmatov, teatru de Gogol, romanul *Călătoria diletanților* de Bulat Okudjava, volume de: Nadejda Mandelștam, Dostoievski, Arkadi Avercenko, Mihail Bahtin, formalistiții ruși, o întreagă literatură. Traducătorii au o soartă ingrătă, pentru că majoritatea cititorilor, câți au mai rămas după recente epurări, citesc volumele traduse cu senzația că au fost scrise în limba română, uitându-i pe aceia care le-au transpus. Nicolae Iliescu este unul dintre profesioniștii acestui domeniu, azi când aici s-au strecurat tot felul de impostori care, închipuindu-și că dacă știu limba străină respectivă pot traduce și o fac fără complexe, dar mai ales fără talent. Cărțile traduse de Nicolae Iliescu se citesc într-adevăr ca și cum ar fi fost scrise în limba română [...]. Ultima ispravă a acestui traducător virtuos este versiunea românească a capodoperei literaturii ruse și universale, care e *Război și pace* de Lev Tolstoi. (la Editura Leda Clasic) [...] într-o limbă română curată, clară, lipsită de poticnelile ignobile din vorbirea de azi.” ■ Horia Gârbea publică *Poeți cu și fără îngeri*. Reținem: □ „Mircea Florin Șandru scrie mult și unele repetiții și scăderi sunt inerente cantității. Dar este indiscutabil un poet care își cunoaște meseria.” □

„Din Nordul suedez, o poetă mi-a trimis cartea ei în limba română: Dorina Brândușa Landén *La nord de sufletele voastre*, Editura Călăuza v. b. Volumul s-a tipărit la Deva, va fi ajuns la autoare ca să pornească iar spre București. Poezia Dorinei Landén e într-adevăr transfrontalieră, nelocalizată, vorbind despre lucruri eterne cu discreție și gravitate. [...] Interesante și chiar impresionante aceste poeme care au fost create într-un spațiu extraneu lingvistic și în mod cert fără influența mediului literar românesc, dar în limba română” □ „Vasile Mic își izolează aproape fiecare cuvânt într-un vers, când nu chiar într-o strofă din volumul *Copacul de argint*, Editura Sedan. Ceea ce nu schimbă natura cuvântului, cum pare a crede el, și nu-l transformă automat în poezie. Ba nici măcar nu-l apără pe autor de ridicol, dacă uită să țină caii”. ■ ConsiliulUSR publică *In memoriam Mariana Șora*. □ Nicolae Stoie scrie *Adaosuri la un „portet comercial” semnat de Vakulovski*: „Dintre încercările portretistice [...] câte i-au fost schițate până acum lui Daniel Pișcu, cuvintele puse cap la cap [...] de Alexandru Vakulovski mi se par a reprezenta CUI-ul (Codul Unic de înregistrare Fiscală) perfect... Daniel Pișcu, însă, ca profesionist al driblării tiparelor, imprevizibil prin chiar titlurile cărților publicate [...] se numără printre fericiții autori înzestrați cu harul de a-și ține cititorii în permanentă stare de perplexitate”. Criticul afirmă despre volumul *Piața Sfatului* (București, Editura Ideea Europeană, 2011): „Consultarea etimologiei originare a cuvintelor ce-i alcătuiesc sintagma devine unica alternativă, capabilă să releve semnificația titlului, dar și noutatea noii cărții a lui Daniel Pișcu”. □ În *Breviar editorial* Eugenia Țarălungă prezintă volumele: *Blogstory*, de Nora Iuga, colecția Jurnal, seria Memorialistică, Casa de pariuri literare, 2011; *Sau dincoace de Stix*, de Liviu Georgescu, colecția Biblioteca Românească, Editura Paralela 45, 2011; *Persona non grata (scriptorium index)*, de Valentin Predescu, colecția Poeți români contemporani, Editura Brumar, 2011; *Interiorul lucrurilor*, de Simona Grazia Dima, Editura Vinea, 2011; *Dicționarul critic al poeziei ieșene contemporane. Autori. Cărți. Teme*, de Emanuela Ilie, Editura Fundației Culturale Poezia, 2011; *Elegii de pe strada mea*, de Florin Dochia, Editura Premier, Ploiești, 2011; *Octoih*, de Ieromonah Macarie, ediție jubiliară la 500 de ani, colectiv, Arhiepiscopia Târgoviștei, Academia Română, Biblioteca Academiei Române – filiala Cluj-Napoca, 2009, 2 vol.; *Anotimpul din Patmos*, de Ioan Mărginean, colecția Poeți români contemporani, Editura Brumar, 2010; *Jurnal din anii '70*, de Liviu Franga, Editura Tiparg, Pitești, 2011; *Manual de scriere creativă. Scriitorul de ficțiune. Fă-te publicat! Apucă-te de scris!*, de Nina Munteanu, colecția Compact, Editura Paralela 45, 2011. □ Liviu Ioan Stoiciu scrie *Revista revistelor*.

MARTIE

1 martie

● [„Cultura”, nr. 8] La secțiunea *Literatură*: □ În *Narcisism în poza de strada* Laurențiu Malomfălean abordează volumul lui Gabriel Andronache, *Ich bin ein Berliner*, Herg Benet Publishers, București, 2011: „Câștigător al concursului Herg Benet/ Max Blecher, ediția 2011, romanul *Ich bin ein Berliner* vine să confirme printr-un debut în proza talentul unui foarte bun scenarist. Conceput și dus până la capăt ca un interminabil monolog auctorial, într-o indirectețe liberă de orice compromis, volumul e redactat într-un registru kafkian”. □ Constantin Coroiu publică *G. Călinescu față cu totalitarismele (II)*: „Furtunoasă, spectaculoasă, în mai multe sensuri și sub mai multe aspecte, a fost ceea ce Nicolae Mecu numește «odiseea receptării» *Istoriei literaturii române de la origini până în prezent* a lui Călinescu, în perioada dintre 1941, când a apărut, și 1947 [...]. Cu totul neobișnuit, ținând seama și de factura monumentalei lucrări, receptarea – remarca autorul volumului *G. Călinescu față cu totalitarismul* – a depășit cu mult granițele literaturii, transformându-se într-un scandal public de nivel național și convocând în perimetrul dezbaterilor, pe lângă profesioniștii disciplinei, o legiune de neaveniți.” □ Sub titlul *O alta „sistematică” a poeziei* Marian Victor Buciu comentează *O panoramă critică a poeziei românești din secolul al XX-lea (de la Alexandru Macedonski la Cristian Popescu)*, Editura Pontica, 2007, de Marin Mincu. În opinia sa Marin Mincu „arată o exaltată înțelegere a sincronismului. [...] Complexul de inferioritate ar fi indus de critici ca Maiorescu, Ibrăileanu, Lovinescu. Criticul Mincu se descalifică prin această considerație care îi ține totodată loc de credo. M. Mincu devine opusul lui E. Negrici, care acuză critica de protecționism uneori în forme patologice”. Constantin Coroiu consideră că „Excesivitatea lecturii lui Mincu sare-n ochi la Emil Botta, executat fără clipire, ca și la Radu Gyr, actualizat ca «un *experimentalist* baroc» (322), elogiut pentru ceea ce antologatorul numește o «extindere a poeticității noastre» (325). Apare evidentă slăbiciunea critică pentru doi poeți ortodoksiști, Crainic și Gyr.” Constantin Coroiu notează în cazul mai multor autori analizați de Marin Mincu lipsa unei „baze teoretice de evaluare”. ■ Nicolae Constantinescu scrie „*Drăcovenii*” și *alte alea în proza lui I. L. Caragiale (I)*. ■ *Literatură universală*: în *Partituri fără frontiere* Rodica Grigore comentează romanul lui Kjell Espmark, *Béla Bartók contra celui de-al Treilea Reich*, traducere de Angela Martin, Iași, Editura Polirom, 2012: „Se spune că, atunci când vorbesc armele, muzele tac. Fără să-și propună să susțină contrariul, scriitorul suedez Kjell Espmark demonstrează, în romanul său, *Béla Bartók contra celui de-al Treilea Reich*, că, cel puțin uneori, forței armelor și amenințărilor de orice fel li se poate răspunde prin puterea artei. [...] Kjell Espmark nu scrie doar un roman despre climatul politic și/ sau social al Europei de la începutul războiului mondial, ci, procedează, până la un punct, urmând strălucitul model impus de Thomas Mann în *Doctor Faustus* și pe care [...] José

Saramago demonstrase, la rândul lui, că și l-a însușit perfect, în *Memorialul mănăstirii*. Mai exact, *Béla Bartók contra celui de-al Treilea Reich* devine și un foarte reușit exemplu de poetică muzicală. Fără să fie obositor sau exagerat de doct – efortul de documentare al autorului, întotdeauna evident, este cumva ascuns în spatele naturaleții și ritmului alert al acțiunii din anumite fragmente – textul de față urmează, în punctele esențiale, modelul unei narațiuni muzicale, în linia deschisă de Igor Stravinski”.

● **[„Dilema veche”, nr. 8]** Marius Chivu discută volumul Hertei Müller, *Mereu aceeași nea și mereu același neică* (traducere de Alexandru Al. Șahighian, Editura Humanitas Fiction, 2011), afirmând că la această scriitoare întâlnim „o literatură unde granițele de gen, dar și cele între formele de expresie contează prea puțin, poezia, romanele, povestirile sau eseistica scriitoarei inspirându-se reciproc și completându-se într-o operă-puzzle extrem, dar extrem de omogenă atât stilistic, cât și ideatic”. Deși un cititor obișnuit ar avea tendința să împartă discursurile Hertei Müller în două categorii: politice și poetice, ambele cu substrat biografic, scriitoarea îmbină genurile în mod suprarrealist, creând confuzia categorizării. Marius Chivu enumeră temele predilecte ale literaturii Hertei Müller („singurătatea, frica, umilirea, traumele individului într-un stat polițienesc, abuzurile, ipocrizia și violența sistemului totalitar, conștiința și memoria, păstrarea umanității etc.”), precizând că lirismul, biograficul și ficțiunea sunt modalități literare care funcționează împreună în proza sa. Unul dintre cele mai importante subiecte abordate în prelegerile scriitoarei este natura literaturii, bifurcată în două abordări complementare: natura limbajului și natura relației dintre viață și text. Trei eseuri se remarcă din rândul numeroaselor scrieri interesante din volum: „Cristina și fantoșa ei sau Ceea ce (nu) scrie în dosarele Securității” – un text manifest al personalității sale – „Ce mare-i corpul și ce mic motorul” – o confesiune centrată pe figura paternă toxică – și cel de al treilea eseu, care se concentrează pe figura maternă și pe problema limbajului ca trădare. Meditațiile asupra limbajului revin aici ca peste tot în opera autoarei, cu aplomb. Greșită este însă perspectiva sa politizată asupra romanului lui Max Blecher, *Întâmplări din irealitatea imediată* (1936), care trebuie înțeles în cheie postmodernă. Concluzia la care ajunge Marius Chivu este că noul volum al Hertei Müller reprezintă „un posibil model pentru scriitorii români complet absenți pe piața genului non-fiction”. ■ Claudiu Constantinescu prezintă cartea *Purificare* de Sofi Oksanen (traducere din limba finlandeză de Adela Victoria Korshin, Colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 2012), spunând că „e o carte crudă, perversă, inteligentă și stranie, cu o scriitură care te încremenește și te zguduie [...]”. Ceea ce se remarcă din prima în roman este caracterul tipic al speciei, cu joc de perspective narative și de timpuri verbale, dialog redus, introspecție la fel de succintă, cititorul pierzându-se în detalii. Claudiu Constantinescu afirmă: „Sofia Oksanen e o scriitoare puternică și bizară, care știe să vadă enorm atunci când personajele sale simt monstruos”. Părerea sa finală este că romanul ar

merita ecranizat, povestea despre vinovății și răscumpărări reclamând un loc în Marea istorie.

2 martie

● [„Weekend Adevărul“, nr. 34] Nicolae Manolescu scrie De la parada de sinceritate la minciuna sfruntată: în volumele de memorialistică și jurnalele publicate după 1989 de scriitorii care au făcut pactul cu realismul-socialist, sinceritatea iese din discuție. ■ Ana Maria Onisei publică un Interviu cu Amos Oz.

● [„**Observator cultural**“, nr. 356] *La Editorial: De recitit. Cum să lecuiești un fanatic* de Amos Oz. ■ *La categoria Eveniment:* □ Silvia Dumitrache publică un interviu cu Amos Oz „*Am moștenit de la părinții mei ambivalența raportării la Europa*“. Reținem: „Acum știu că toate actele de rebeliune ajung să se întoarcă dacă nu în cerc, atunci cel puțin în semicerc. Am ajuns să stau într-o casă plină de cărți și să scriu tot cărți, exact ceea ce sperase tatăl meu să fac. [...] Singurii europeni erau evreii, așa cum a fost și familia mea. Ei nu s-au perceput niciodată ca ruși, ucraineni, polonezi, ci ca europeni. Și tocmai din acest motiv li s-a pus eticheta de cosmopoliți, de intelectuali fără rădăcini, de paraziți. Aceste trei apelative peiorative făceau parte atât din vocabularul comuniștilor, cât și din cel al naziștilor. Părinții mei au iubit Europa, dar ea nu le-a arătat aceeași dragoste. Au venit în Israel și au încercat să creeze o replică în miniatură a Europei, în mijlocul Ierusalimului. Ceea ce a fost tragic, patetic, dureros. Dar au încercat din răspuț: bune maniere, păstrarea liniștii între două și patru după-amiaza, multe cărți, concerte, operă – au încercat cu disperare să creeze o mică Europă în inima Orientului Mijlociu. Am moștenit de la părinții mei ambivalența raportării la Europa – sentimentele lor amestecate față de Europa, relația de iubire-ură.” Despre separarea dintre politică și literatură Oz afirmă: „Romanele mele sunt metapolitice, nu politice. Romanele mele nu țin partea nimănui. Îmi separ foarte clar scrisul între cel politic și a spune povești. Am două pixuri pe birou (scriu pe hârtie, nu pe calculator): unul negru, unul albastru. Pe unul îl folosesc atunci când îi scriu guvernului să se ducă la naiba. Atunci scriu un articol «Dragă guvernule, te rog să te duci la naiba». Ei îmi citesc articolul, dar tot nu se duc la naiba, deși am scris sute de astfel de articole. Când vreau să spun o poveste, nu mai este vorba despre nevoia de a transmite un mesaj politic. A spune povești este elementar pentru fiecare ființă umană. Încă de când suntem mici, simțim nevoia să ascultăm și să spunem povești. E o nevoie pe care o pun în imediata apropiere a nevoii de a visa. Dacă e să vorbim despre un mesaj al cărților mele, acesta ar fi: privește-i pe ceilalți, și te vei privi pe tine. Dar acesta este mesajul universal al întregii literaturi”. □ *Amos Oz la Ateneul Român*. Reținem: „Compromisul echivalează cu viața, iar antonimele sale nu sunt idealismul, integritatea, ci fanatismul, moartea.” □ Sunt publicate și *Fragmente din conferința de presă*. ■ *La secțiunea Literatură:* □ Cristina Ispas comentează în *Exilul, între biografie și destin* volumul redeitat al lui Radu Jørgensen *Se respinge* (Editura Cartea Românească, București,

2011): „Ca profil, tânărul scriitor seamănă destul de mult cu prototipul intelectualului care lua calea exilului înainte de 1989, fiind format în același mediu scriitoricesc semiautist, axat pe o cultură aproape religioasă a cărții, trădând ceva de orgoliu rănit, dar și o ușoară infatuare în veșnica recurgere la cărți ca la un altar salvator (de altfel naratorul-scriitor își recunoaște fetișismul), un anume narcisism auctorial, prețuirea cu obstinație a actului scrierii, predispoziția spre autocontemplare etc. Dacă ar fi să ne ghidăm și după teza lui Nico Israel, care nuanțează în *Outlandish: writing between exile and diaspora* o diferență între exil și diaspora, primul termen fiind asociat mai mult cu modernitatea, iar cel de-al doilea cu postmodernitatea, Jørgensen ar da portretul aproape exemplar al autorului modernist, pentru care exilul tinde să devină un destin, în loc să fie tratat ca un simplu fapt de biografie.” □ Daniel Cristea-Enache analizează *Poema desnuda* (Editura Cartea Românească, București, 2011) de Crista Bilciu în *Prospectări*: „Câștigătoare a concursului de manuscrise organizat de Uniunea Scriitorilor (ediția 2011) și laureată la secțiunea Opera Prima a Premiului *Mihai Eminescu* (ex aequo cu Andrei Dósa), Crista Bilciu a oferit cititorilor mai sofisticate care sunt criticii o epoeie postmodernă, pe cât de proaspătă la prima lectură, pe atât de rutinată la modul textualist. [...] Pentru un creator care a citit și a consumat experiențele artistice anterioare, secvențe și tonalități ale acestora vor apărea din însăși inițierea propriului discurs. Acesta poate fi unul ironic, parodic sau chiar fantezist, ca în *Poema desnuda*; în toate cazurile, el e unul metaliterar, într-o epocă a ingenuității artistice pierdute. Naivitate a personajului central, într-un montaj ingenios făcut de un autor destul de experimentat, fără tatonările și ezităările debutului: iată elementul de surpriză și formula câștigătoare a Cristei Bilciu. Versurile sale, cu câteva excepții, nu sunt nemaipomenite, nemaîntâlnite și nemaivăzute; însă toate trimit, expert, către un deja-văzut și un deja-întâlnit semnalate ca atare cititorului avizat.” ■ La categoria *Eseistică* Bianca Burța-Cernat comentează volumul lui Dan C. Mihăilescu *Oare chiar m-am întors de la Athos?* (Editura Humanitas, București, 2011) cu titlul *Turist la Athos*: „Hazul e aici al narațiunii cvasipicarești și al *personajului* pe care Dan C. Mihăilescu (și)-l construiește. Pentru că, în fond, act impur de narcisism, *Oare chiar m-am întors de la Athos?* nu este altceva decât o oglindă purtată de autor prin hârtoapele propriei personalități egocentrate – ceea ce cu blândețe remarcă pe coperta a patra a volumului chiar teologul Costion Nicolescu, bun prieten al falsului pelerin. [...] Contrar a ceea ce pretinde, nu are simțul naturii; descripțiile sale au ceva convențional: poate *corectitudinea* colajelor de clișee din compozițiile improvizate pe vremuri, în albumele lor, de simțitoare domnișoare de pension (minus sugestiile sexuale). În virtutea acestei stilistici, creștele montane văzute în depărtare plutesc «într-o ceață diafană, ca faldurile unei rochii de zână», marea este o «maică iubitoare și amenințătoare», albastrul ei este «incredibil, ucigător și vital», munții sunt «împăduriți cavaleri înzăuați în stânci musculoase» și... se prăvălesc «năprasnic» în «brațele mării»; pescărușii emit «țipete nervoase», iar chiparoșii

«țâșnesc mândru către cer, odată cu foșnetul apelor mării».” În schimb, afirmă Bianca Burța-Cernat: „Dan C. Mihăilescu ar putea fi un bun observator al naturii umane. Renunțarea la stereotipurile de orice fel ar fi însă o condiție absolut necesară. Bunăoară, renunțarea la stereotipurile etnice – iată-i pe greci: «localnicii, laicii, fie în port sau în biserică, fie la trapeză ori pe aleile mănăstirilor și schiturilor, sunt cât se poate de ațoși, suspicioși, alterofobi, pungăși, înfipti și vanitoși, oricând gata să te ciupească la portofel și să te excludă de peste tot». Sau la stereotipurile de gen (în etalarea cărora DCM aproape că e greu de egalat în spațiul public românesc, în anul de grație 2012): în timp ce-i observă pe călugării de la Athos, autorul nu-și poate învinge uimirea de a vedea «bărbați făcând exact ceea ce fac, de obicei, femeile: de la rugăciune la îngenunchere și toate corvezile domestice: aprind și sting lumânările, curăță, strâng, înalță, coboară, deretică, totul fără vreo conștiință a umilirii». «De gândit!» – adaugă *pelerinul*. [...] *Eroul* acestei narațiuni fals inițiatice este un bonom manipulator de contradicții – nici odată cu adevărat dramatice –, de sofisme, de paradoxur *spectaculoase* ca focurile de artificii.” ■ În cadrul rubricii *Fântâna Barthesiană* Alexandru Matei publică *Roland Barthes inedit: O scrisoare din Bucureștiul comunist* („Inedit atât în limba română, cât și în limba franceză. Altfel spus, el apare acum pentru prima oară”). ■ La rubrica sa săptămânală *Lecturi în vremuri de austeritate*, în articolul intitulat *Rușii*, Cristina Manole prezintă câteva romane din literatura rusă puțin cunoscute publicului român: Vladimir Nabokov, *Blazon de bastard* (Editura Polirom, 2011, traducere din engleză de Anca Gabriela Sârbu): „Nabokov face parte din categoria scriitorilor-artiști, precum Flaubert, Proust sau Radu Petrescu; aceștia au ridicat ștacheta aventurii cuvintelor și a povestirii la rang de mare artă.”; *Școală pentru proști* (Editura Alfa, 2011, traducerea și note Antoaneta Olteanu) a lui Sașa Sokolov; Iosif Brodski, *Mai mult decât unu* (Editura Ideea Europeană, 2011, traducere, note și „o extrem de bine articulată prefață, plină de detalii analitice și de informații utile despre opera poetului” de Marina Vraciu); Frații Arkadi și Boris Strugațki, *Melcul pe povârniș* (Editura Paralela 45, 2011, traducere de Valerian Stoicescu, postfață „utilă și bine documentată” de Liviu Radu). ■ La rubrica *Scrisori către Osip Mandelștam*, Bogdan-Alexandru Stănescu scrie *Caucazul literaturii revoluționare (II)*. ■ La *Focus*: Carmen Mușat concluzionează în *Peisaj în mișcare*: „2011 a fost un an editorial plin, cu multe titluri de referință pentru istoria literaturii române contemporane, cu o efervescentă editorială evidentă, în pofida crizei economice și a drasticei reduceri a numărului de librării în întreaga țară. Deși tonul continuă să-l dea marile edituri – Polirom, Cartea Românească, Humanitas sau Curtea Veche –, câteva edituri mici reușesc să publice literatură românească de calitate, chiar dacă nu mizează și pe numărul de titluri. Charmides, Tracus Arte, Casa de pariuri literare, au devenit în ultimii doi-trei ani, competitori serioși pentru edituri cu o existență mai îndelungată, precum Paralela 45 sau Brumar, mulți dintre autorii care au debutat, în anii din urmă, la aceste edituri, *migrând* spre nou-venitele case editoriale menționate deja. Este

evident că peisajul cultural autohton este unul foarte dinamic, în care coexistă, în mod vizibil, mai multe generații, mai multe formule și poetici. Ceea ce încercăm să facem, și prin premiile pe care revista noastră le acordă, este să *fotografiem* o secvență – cât mai reprezentativă, sper – a acestei continue mișcări.” ■ *Publicistică*: Claudiu Turcuș analizează volumul lui Ion Pop *Interviuri – între biografie și bibliografie* (Editura Limes, Cluj-Napoca, 2011) intitulându-și articolul *Ion Pop par lui-même*. În opinia sa „Sub auspiciile unei seriozități confesive de nespulberat, fără digresiuni anecdotice ori puseuri resentimentare, biografia lui Ion Pop devine, cu fiecare pagină, o stratificată bibliografie.” ■ La categoria *Document* apare *Actualitatea unei dezbatere: Ana Blandiana și Joachim Gauck – Frankfurt, 1999* (din Arhiva Centrului Internațional de Studii asupra Comunismului – Memorialul Sighet, traducere de Katharina Kilzer). Reținem: Joachim Gauck: „Dacă aș fi român, aș suferi mai mult; acolo problemele sunt mari și complicate”. Ana Blandiana: „Democrația a fost inventată de grecii antici, dar ceea ce au adăugat secolele de după și mai ales secolul nostru a fost controlul societății civile asupra clasei politice.” ■ În cadrul secțiunii *Opinii* Horia Pătrașcu publică *O generație de solitari*: „Absența tinerilor de la manifestațiile recente din Piața Universității, ca și absența lor din viața socială și politică a țării constituie obiectul unor analize extrem de interesante, cum este, de exemplu, cea semnată de Victoria Stoiciu sub titlul *Cine protestează în România de azi* («CriticAtac», 22 februarie 2012).” ■ La categoria *Polemici* apare schimbul de replici dintre Adrian Niță și Comitetului director al Societății Române de Fenomenologie *Despre „Newsletterul de filozofie românească”*, ca urmare a scrisorii deschise publicate de Adrian Niță în numărul din 17 februarie 2012, al revistei „Observator cultural”. Comitetului director al Societății Române de Fenomenologie răspunde scrisorii deschise în *Drept la replică*. Din partea Comitetului director al Societății Române de Fenomenologie și Adrian Niță scrie *Cine prejudiciază imaginea Societății Române de Fenomenologie?* ■ *Informații*: La zi: *A fost*: □ *Insulele fericirilor*. Institutul Blecher a organizat miercuri, 29 februarie, în Club Control (str. Academiei, nr. 19), spectacolul *Insulele fericirilor*. Muzică și poezie cu Ada Milea, Bobo Burlăcianu și Dan Coman. Moderatori: Claudiu Komartin și Corina Bernic. □ „*Lectură Andrei Dósa la Cluj*. Miercuri, 29 februarie, la *Insomnia Cafe* din Cluj (str. Universității, nr. 2), a avut loc o lectură susținută de poetul Andrei Dósa. Moderator: Valentin Derevlean. Gazde: François Breda, Ștefan Manasia și Szantal Janos.” *Va fi*: □ „*O pasăre pe sârmă în Serbia și Italia*. Romanul *O pasăre pe sârmă* de Ioana Nicolaie va fi publicat de Editura Plato Books din Serbia, în traducerea Danijelei Popov Jovanovic. Romanul, apărut în 2008 la Editura Polirom, este în curs de apariție și la Alberto Castelveccchi, una dintre cele mai cunoscute edituri italiene.” □ „*Dan Lungu și Nicoleta Esinencu la Bruxelles*. Invitați de ICR Bruxelles la Târgul de Carte francofonă de la Bruxelles (1-5 martie), scriitorii Dan Lungu și Nicoleta Esinencu vor participa, pe data de 3 martie, la un atelier de lucru cu traducători de literatură română în patru limbi.

Cei doi se vor întâlni și vor lucra cu patru traducători pasionați de literatura română: Marina Gessner (Croatia), Anita Bernacchia (Italia), Mariano Martin Rodriguez (Spania) și Jan Willem Bos (Olanda), un foarte vechi prieten al României și al culturii române, traducător și lexicograf, el însuși scriitor.” □ „*Bursă de creație la Graz*. Primăria orașului Graz, Austria, oferă unui scriitor străin o bursă de creație pentru o perioadă de un an. Bursa oferită acoperă costurile de cazare în Schloßberg Cerrini-Schlössel și o retribuție lunară fixă.”

● **[„România literară”, nr. 9]** La *Cronica ideilor* în articolul intitulat *Condotierul* Sorin Lavric comentează volumul lui Vasile Băncilă *Nae Ionescu. Un cavalier prestant al spiritului* raportându-l la trei calități pe care le consideră necesare celui care comentează un filozof: „1) fler discreționar în alegerea temelor, asta însemnând că nu te împiedici în scrupule de politețe când trebuie să separi insignifiantul de esențial; 2) intuiție crasă, adică miros în adulmecarea formulei lui de spirit; și 3) privire de învăluire, adică voința de a nu abdica în fața problemelor punctuale pentru a neglija întregul.” Și afirma că Vasile Băncilă se bucură numai de doua dintre acestea: „Vasile Băncilă are fler discriminator și are intuiție, dar nu are largime a vederii speculative, părând atins de clasicul prezbitism de care suferă cei care au stat prea aproape de Nae Ionescu: nu-i văd gândirea din prea multă intimitate cu el. [...] În el găsim două din cele trei condiții ale înțelegerii: analiza și intuiția, dar nu viziunea.” S.L vede însă o calitate în caracterul fragmentar al însemnărilor: „Bizareria e că dezordinea aceasta de fișe și fragmente, cu anecdote și replici avându-l ca protagonist pe Nae, reușește să-ți sugereze mai bine latura vie a personajului decât ar fi făcut-o un studiu legat, cu pretenții docte.”

■ La rubrica sa *Cronică literară*: cu titlul *Corelativul obiectiv* Cosmin Ciotloș abordează volumul lui Gabriel Chifu *Însemnări din ținutul misterios* (Editura Cartea Românească): „Care este ținutul misterios pe care-l postulează aici Gabriel Chifu? [...] După lectură, urmărind cu atenție toate liniile de forță și dând la o parte pusele false, echivalența devine simplă. Ținutul misterios e trupul uman. (Care, ca în cunoscutul jurnal al lui Gheorghe Crăciun, știe întotdeauna mai mult). Aproape că nu e pagină din carte care să nu vorbească despre acesta [...]. În poezia lui Gabriel Chifu (la cea de acum mă refer, n-am verificat dacă ea se susține și în volumele precedente), corelativul obiectiv, sau, mai pe românește, corespondentul concret, are un rol crucial. Destul de ușor de determinat de la caz la caz, acesta nu trebuie, însă, ignorat niciodată de la început. [...] Să fie limpede, *Însemnările din ținutul misterios* nu conțin, de la un capăt la altul asemenea mostre de tranzitivitate.” ■ *Cartea de proză* prezentată în acest număr de Luminița Corneanu este *Contorsionista* de T. O. Bobe (Editura Humanitas): „E un cunosător desăvârșit al «tehnicii» literare și totuși, încheind de citit cartea, nu mi-am putut reprimă senzația că scriitorul face prea puțin cu talentul lui. Prozele sale, precum protagonista povestirii care dă titlul volumului, se contorsionează asupră-și, închizându-se în cerc, cititorul asistând la demonstrația de măiestrie a unui scriitor pentru care actul artistic este suficient sieși”. ■ La rubrica *Lecturi*: sub

titlul *Scriitorul care își confunda cititorii cu o pălărie*, Paul-Gabriel Sandu abordează volumul lui Pompiliu Crăciunescu *Vintilă Horia: Transliteratură și realitate* apărut la Editura Curtea Veche: „Autorul perseverează în a face tot felul de apropieri și de paralele dintre cele mai insolite, repetând aproape obsedant câteva idei, precum cea a cunoașterii indivize și a omului întreg, făcând grave erori și confuzii terminologice ori enunțând platitudini pe un ton grav”. Concluzia sa: „Există, în ansamblu, două moduri de a scrie o lucrare de critică literară: primul este acela în care criticul se retrage din fața textului care face obiectul discuției, lăsându-l să vorbească pe aceasta pentru sine, *moșindu-l*, micșorând distanțele de orice fel între el și cititor, punându-l într-o lumină cât mai clară; cel de-al doilea mod este acela în care textul discutat devine pretextul construirii unui discurs cât mai epatant și mai scânteietor, prin care criticul se «pune pe sine în scenă», sufocând textul pentru care ar trebui să fie mijlocitor. Iar despre studiul lui P. Crăciunescu se poate spune, probabil, orice; mai puțin faptul că ar face parte din prima categorie.” ■ Alex. Ștefănescu își intitulează articolul de la rubrica sa *Scripta manent: Marian Munteanu și comerțul cu arme*, afirmând că „Marian Munteanu face comerț cu idei, nu cu arme. Numai dacă ne gândim că ideile sunt și ele, într-un fel, arme, putem spune că zvonurile despre el se confirmă. [...] Folclorul detenției: Marian Munteanu se referă la surghiunire atunci când enumeră și definește formele de privare de libertate (al căror ecou îl urmărește apoi în creația folclorică). Clasificarea este ingenioasă, având drept criteriu de ordonare *instanțele* care impun pedeapsa. O reproduc, întrucât este prima de acest fel de care am cunoștință: Organizația statală – detenția penitenciară; sclavia (fie în folosul direct al administrației locale, fie ca mijloc pentru achitarea unor obligații față de entități superioare, de pildă, imperiul); prizonieratul; cătănia, pedepsele infamante (inclusiv bătaia, tortura și mutilarea); servitutea opresivă (iobăgia, slugăria); surghiunul; captivitatea profilactică. Familia – unele forme de detenție casnică (de tip penitenciar sau infamant): opreala părintească (aplicată copiilor, în special fetelor) și detenția efectivă, aplicată femeilor (nevasta pusă în fiare, nora închisă în pivniță); sclavia (prin vânzarea unor membri ai familiei); izgonirea, căsătoria silită (caz în care instituția familiei devine ea însăși o formă de captivitate). Instituții magice și religioase (în primul rând mănăstirea, dar și vechi instituții pre-creștine ca solomonarii, confreria călușarilor etc.) – captivitatea rituală; detenția de tip penitenciar. Confrerii profesionale (ciobanii, cărăvănarii, militarii profesioniști, zidarii etc.) – captivitate profesională (constând în principal în restrângeri ale dreptului de circulație); captivitate rituală (imolarea etc.); detenție penitenciară (arestul, în cazul milităriei). Comunitatea locală (satul, târgul) – surghiunul (izgonirea); pedepse infamante (purtarea prin sat, imobilizarea temporară și expunerea publică, mutilarea); captivitatea profilactică (imobilizarea nebunilor sau îndrăciților, izolarea bolnavilor purtători de boli infecțioase).” ■ *Invitatul săptămânii* Ioan Holban vorbește despre Constantin Novac și *Harul de a spune și asculta povești*: „Văduva neagră, «bagă vorbe ca într-o magazie», unul

în celălalt, se extrag din viața povestitorului oriental care găsește în narațiune, de la Șeherezada încoace, un mod de supraviețuire; Vasile P. zis Ciontu și Solange zisă Meri spun unul altuia, într-o barcă amărâtă, istorii care chiar dacă «nu sunt reale de tot», ating realitatea și o recompun pe un ton colocvial, cu «participarea afectivă» a interlocutorului, într-un registru al (auto)ironiei și umorului de limbaj, de situație și comportament.” ■ La *Cartea de poezie*: în *Curajul de a spune*, Raluca Dună prezintă *Omul, pomul și fântâna. O tragedie românească* de Ion Zubașcu, apărută la Editura Limes: „Efortul său este de a-și exprima propria viață și substanță sufletească printr-un limbaj cât mai tranzitiv, cât mai ne-retoric, cât mai autentic. Este un limbaj poetic care provine din *poezia cotidianului* optzecist, dar care aspiră la mai mult, nu la statutul unei poeticități, ci al unei ontologii. Este poate inspirat și de mizerabilismul tinerelor generații, douămiiste/ post-douămiiste, dar mizerabilismul lui Zubașcu este unul existențial și istoric, neostentativ, tragic. [...] *Omul, pomul și fântâna. O tragedie românească* pleacă de la o revoluție interioară, o revoluție a sincerității; adevărată, pentru că pleacă de la o istorie reală, încă sprijinită pe documente – o istorie mare, națională, dublată de istorii mici, particulare, care alcătuiesc împreună (cu aceea a autorului) *tragedia românească*.” ■ În cadrul secțiunii *Meridiane*: □ Ana Chirițoiu prezintă un interviu luat lui Amos Oz: „*Scrisul meu nu reprezintă un activism politic, ci unul umanist*”. Reținem: „Nu cred că romanele mele conțin un mesaj politic. Nu cred că am scris vreodată un roman sau o povestire ca să le spun celor din jur ce să facă. Scriu povestiri sau romane pentru că-mi place să spun și să inventez povești. Și să ascult povești. Activitatea mea politică e de găsit în eseurile mele, în cărțile mele non-ficționale. [...] Metapoliticul îți dă posibilitatea de-a privi politicul de la distanță, cu o anumită perspectivă. În politică nu e loc de umor, de pildă. Pe când, în metapolitic, este posibil relativismul și, deci, umorul.” □ *Amos Oz și Gabriel Liiceanu la Ateneu* de Ana Chirițoiu: „Oz i-a lipsit fie provocarea care să-l scoată din vechile reflexe și replici, fie cheful de-a produce unele noi; lui Liiceanu, pe de altă parte, i-a lipsit tocmai curiozitatea de care tot vorbea Oz (și pe care Liiceanu a asociat-o inexplicabil, spre finalul discuției, cu curiozitatea informatorilor Securității)”. A.C. citează următoarea remarcă făcută de Gabriel Liiceanu drept unul dintre punctele cele mai de interes ale discuției: „Această teorie pe care ați făcut-o – arabii, palestinienii și israelienii, victimă a unui singur tiran, Europa – m-a rănit de două ori. M-a rănit în primul rând pentru că dv. aveți rana dv., eu am rana mea, și amândoi trebuie să ne respectăm rănilile. Făcând această teorie, dumneavoastră nu respectați rana mea. Europa este aceeași care mi-a făcut rana mie. Comunismul nu s-a născut nicăieri pe glob, ci în Europa. Jumătate din continentul european i-a căzut victimă comunismului. A privi Europa ca tiranul absolut, polul răului, este un mod de a-mi refuza statutul de victimă a Europei – mie, nouă, acestor popoare care au trăit una dintre cele mai cumplite experiențe ale omenirii, alături de Holocaustul [trăit de] dumneavoastră. Dar m-ați rănit a doua oară, pentru că înăuntrul acestui cuvânt care înglobează, Europa, unitară,

un bloc, ați trecut cu vederea oamenii extraordinari care în viața lor au fost orice, dar nu agenți ai tiraniei”. □ Aflăm că scriitorul Uwe Tellkamp, născut în Germania de Est nu a scris nimic până la Reunificare. „*Turnul* e un Bildungsroman, ca majoritatea romanelor germane de după ale lui Goethe, înrudit însă și cu *Muntele vrăjit* al lui Thomas Mann și cu *În căutarea timpului pierdut* al lui Marcel Proust, după cum se afirmă în «Le Nouvel Observateur» din 8 februarie”. ■ Poezie de Ljubica Raichici și Vasile Dan. ■ Proză de Varujan Vosganian. ■ La rubrica *Ochiul magic*: □ În numărul 354 (din 16-22 februarie) al „Observatorului Cultural” este publicat un eseu ce nu trebuie ratat: *Tragedie ungară, farsă europeană*, de G. M. Tamás. Cronicarul salută aniversarea de 12 ani a „Observatorului Cultural” din 29 februarie. □ *Rumäniendeutsche Literatur*: „Numărul din ianuarie 2012 al revistei «Vatra» (Târgu Mureș) dedică un consistent medalion critic scriitorilor de limbă germană din România. Deși accentul cade pe membrii Grupului de Acțiune Banat și pe influența pe care au exercitat-o asupra generației optzeciste (grupul a fost format în 1972 de studenții timișoreni de la Filologie: Richard Wagner, William Totok, Gerhard Ortinau, Johann Lippert, Ernest Wichner și Werner Krimm), grupajul nu se mărginește la ei, ci trece la Franz Hodjak sau Bernd Kolf, apoi la Eginald Schlattner și Herta Müller, pentru a sfârși cu scriitorii români care, din motive de statut cultural, au ales astăzi să scrie în limba lui Schiller: Cătălin Dorian Florescu, Aglaia Veteranyi sau Carmen-Francesca Banciu. [...] Chiar dacă Wagner, Müller sau Schlattner sunt talente a căror notorietate a împlinit în afara României, ceva din ei rămâne rumäniendeutsch”. □ Din revista „Steaua” sunt reținute „Dosarul Lewis Carroll realizat de tineri universitari din țară: este un exercițiu de re-lectură binevenit într-o literatură ca a noastră preocupată excesiv de ea însăși și de aceea predispusă la marginalitate. Am reținut editorialul intitulat *Autismul literar* sub semnătura lui Adrian Popescu – un articol de atitudine în care redactorul-șef al «Stelei» pledează cu echilibru pentru Uniunea Scriitorilor.” □ E semnalată ancheta din revista „Contemporanul” care propune o listă de scriitori demni de a fi admiși la Secția de Literatură și Filologie a Academiei Române. Cronicarul redă primele 10 locuri din cele 134 câte rezultă din însumarea rezultatelor: Mircea Cărtărescu, Ana Blandiana, Eugen Negrici, Mircea Martin, Ion Pop, Ileana Mălăncioiu, Nicolae Balotă, Livius Ciocârlie, Gheorghe Grigurcu și Paul Goma; și critică numărul prea mare de nume, neseriozitatea selecției care include nume necunoscute dar și scriitori deja membri ai Academiei. În final Cronicarul își exprimă neîncrederea că lista va fi luată în considerare.

6 martie

• [„**Revista 22, nr. 10**] În *Străinul și fanaticul Vlad Mixich scrie despre Rodica Palade volumul Fanaticii*, („răsplătit de Humanitas cu Premiul Kundera”): „Tehnica lui Mixich este cea a jurnalismului narativ [...]. Vlad Mixich ne dovedește însă că sensibilitatea, inteligența și *fanatismul* pentru lucrul bine făcut,

talentul în cele din urmă și, să nu uităm niciodată, caracterul se încăpățânează să se ivească în orice generație.” ■ În articolul intitulat *Un caz, o temă, o carte: mentalitatea anticapitalistă* Dragoș Paul Aligica se întreabă: „Care este motivul pentru care mediul academic, mass-media, birocrății, poezii, literații, creativi, jurnaliștii și mulți profesori universitari și neuniversitari au înclinații atât de pronunțat anticapitaliste?”.

8 martie

● [„Cultura”, nr. 9] Cătălin Sturza publică articolul intitulat *Fabulosul monolog al domnului Liiceanu, în compania unui whisky și a lui Amos Oz*: „Dintr-o ora și jumătate de dialog cu Gabriel Liiceanu, publicul plătitor de bilet a avut parte de 15 minute întregi de Amos Oz. [...]. Gurile rele ar putea spune că snobii din sală ar fi citit, mai bine, un interviu cu Amos Oz făcut de un ziarist oarecare, unde scriitorul ar fi răspuns la mai mult de trei întrebări, într-o conversație care chiar s-ar fi referit la ceva. Dar aceste guri n-ar pricepe ca șmenarii aceia de la intrare știau, de fapt, foarte bine cum merge afacerea cu biletele la suprapreț, și că bucureștenii vor fi, oricând, dispuși să plătească orice preț pentru o conferința a domnului Liiceanu.” ■ La secțiunea *Literatură*: □ Sub titlul *Poezia hi-fi* Alex Goldiș comentează volumul lui Razvan Țupa *poetic. cerul din delft și alte corpuri românești*, Casa de Editura Max Blecher, București, 2011: „Există destule semnale că douamismul ar putea fi într-adevăr ultima generație literară de la noi. Sau, mai exact spus, ultima care se mai servește de modalitățile de legitimare generaționistă. Într-o panoramă aproape exhaustivă a volumelor apărute în 2011 (*Poezie 2011. Ordinea poetica si dezordinea poeziei*, www.poetic.ro), Razvan Țupa enumera câteva dintre argumentele unui mic *dezgheț* de doctrină în poezia românească. Au dispărut în sfârșit, observa el puțin profetic, dar corect, înfruntările dintre grupuri, încrâncenările canonice, sacrificarea sângeroasă a precursorilor. Majoritatea douamiiștilor, aflați la a doua sau la a treia carte, au luat-o într-adevăr pe cont propriu. Unii dintre ei chiar fac eforturi sistematice de a se reinventa, astfel încât orizontul startului comun tinde să dispară în întregime.” În opinia lui Goldiș „Partizan al *Poeticilor cotidianului*, un cadru extrem de modern de dezbateră a poeziei, Țupa e totodată unul dintre cei mai constiințioși arhivari ai fenomenului. Nu o dată, el iese cu plăcere din pielea de poet (cum prea puțini scriitori de la noi o fac, din păcate) pentru a comenta, cu instrumente de critic literar, cele mai importante apariții în domeniu. Blogul lui e deja o platformă credibilă în măsurarea temperaturii lirice de azi întrucât îmbină atenția analitică cu seriozitatea și buna-credință colegială. Ceea ce impresionează la Răzvan Țupa e urbanitatea absolută a tonului și reticenta față de orice tip de emfază.” Criticul remarcă de asemenea faptul că „Încă de la început, de altfel, Razvan Țupa era interesat să tematizeze și să testeze, prin cărțile sale, capacitățile comunicative ale poeziei într-o perioadă când literatura și-a cam pierdut și la noi rolul în societate.” Despre volumul de față Goldiș scrie „Mirajul suprem al

lui Răzvan Țupa, testat ca atare în câteva happening-uri, e poezia-video, capabilă să capteze întregul flux al realității și să-l comunice eficient. *poetic. cerul din delft și alte corpuri românești*, recentul volum al poetului, vine din multe puncte de vedere în prelungirea cărților anterioare. Noutatea de formulă din *corpurile românești* a rămas, în mai bine de cinci ani de la apariție, fără imitatori. Astfel încât, reluată de însuși autorul ei azi, ea pare la fel de experimentală. Personalitatea poeziei lui Răzvan Țupa provine din încercarea de asimilare a tehnicilor video în discursul literar. Definitorii pentru *poetic. cerul din delft* sunt decupajele fine de real, montajele inteligente, suprapunerile neașteptate de clișee. [...] Dacă la alți poeți ai cotidianului și ai *banalului* impresionează culoarea detaliului, la Răzvan Țupa importantă e mobilitatea și extensiunea privirii.” Alex Goldiș afirmă: „N-aș zice însă ca *cerul din delft* se suprapune viziunii din *corpuri românești*. Dacă volumul din 2005 făcea proba unui poet care are senzații de la obiecte – și mai puțin de la oameni –, cartea recentă dobândește o viteză în plus de sensibilitate și de umanitate.” Criticul semnalează „Pericolul care încă mai planează asupra acestei poezii provine din faptul că descompunerea sentimentelor până la ultimul pixel riscă, așa cum se întâmplă întotdeauna cu lucrurile privite prea de aproape, să piardă din acuratețe. Abia odată cu eliminarea urmelor de ermetism și intelectualism, în direcția căreia a făcut deja salturi serioase, poezia lui Răzvan Țupa va deveni cu adevărat relațională și comunicabilă.” □ În *Realitatea ca subiect ratat* Ștefan Baghiu analizează volumul lui Paul Mihalache, *Targ de arlechini*, Editura Tracus Arte, București, 2011: „Întrebarea care ramâne în legatura cu romanul *Targ de arlechini* este dacă nu cumva granița dintre interesant și arogant-epatant este atât de fragila, încât riscul de a crea antipatii cititorilor se transformă într-un pericol iminent, nu prin iritare, ci prin construcție defectuoasă. [...] Stilistic, *Targ de arlechini* poate fi o reușită a realismului necruțător. Modul direct de raportare la realitățile închipuite, scenele vulgare bine echilibrate și renunțarea la fantezia inutilă sunt punctele forte ale discursului lui Paul Mihalache. Prozatorul reușește să inducă bine atmosfera locurilor fără prea mult efort, deși se plimbă într-un registru imagistic limitat și redundant. Tonusul romanului este dat tocmai de stilul preluat cel mai probabil din proza lui Ovidiu Nimigean.” Criticul afirmă: „Atmosfera preluată din romanele lui Henry Miller cu personaje care trăiesc de pe o zi pe alta și nu se gândesc decât la catharsis-ul tentant al cunoașterii poate fi cheia unei proze de succes atâta timp cât tehnica literară reușește să tempereze natural toate stridentele discursive ale acestora. În cazul lui Paul Mihalache însă, deși am putea fi provocați să privim din avion ca la un roman bine încheiat și scris cu o lejeritate uluitoare, permanentele note reflexive dau uneori aerul unei literaturi amatoriste.” □ Cosmin Borza abordează volumul lui Ciprian Măceșaru *Superhero*, Colecția „Proză”, Editura Cartea Românească, București, 2012 în *Gaguri scriitoricești*: „O serie de alte defecte ale cărții lui Ciprian Măceșaru nu mai au cum să fie considerate învăluiri parodice sau convenții ale autentificării anti-eroului ce se visează *superhero*. Ele dau seama doar

de posibilitățile tehnice, stilistice și imaginative încă limitate ale unui prozator debutant. Pe tot parcursul romanului, este ușor sesizabil demersul acestuia de a conferi complexitate și adâncime personajelor ori situațiilor existențiale, însă respectivele strategii narrative sunt atât de forțate, încât par a se integra într-o comedie umană bufă.” Criticul conchide „Întru totul, *Superhero* rămâne unul dintre cele mai perdante pariuri din ultima vreme ale Cărții *Românești*.” □

Constantin Coroiu publică *G. Calinescu fata cu totalitarismele (III)*: „Încheiam comentariul de săptămâna trecută cu o fugara referire la unul dintre discipolii lui Călinescu. Cei pe care istoria literară i-a reținut în mod deosebit ca atare sunt din perioada ieșeană a marelui critic, de altfel pentru el și implicit pentru cultura românească cea mai fecundă sub toate aspectele, deși relativ scurtă – 8 ani (1936-1944). Este vorba, se știe, de Al. Piru, Adrian Marino, G. Ivașcu și G. Mărgărit, acesta din urmă se pare cel mai strălucit, dar, din păcate, dispărut prematur. Nicolae Mecu consacră un capitol distinct în volumul *G. Călinescu față cu totalitarismul* lui Al. Piru și Adrian Marino”. Constantin Coroiu scrie „«Este tânărul Marino un *călinescian*?» e întrebarea pe care o pune Nicolae Mecu la finalul eseului său. Deși, după publicarea monografiei *Viața lui Alexandru Macedonski*, el a respins «din ce în ce mai radical și iritat eticheta aceasta» [...]. Studiul întreprins îl conduce la concluzia că «tânărul Marino rămâne și un *călinescian*. De la magistrul său (dar, evident, pe o structură genuină prielnică influenței) a deprins imperativul creației majore, al construcției solide, monumentale. Ca și maestrul său, a cerut acest lucru scriitorilor din vremea sa și a creat el însuși o opera care impune și prin masivitate. Tânărul Marino este, asemenea dascălului său, un critic de gust clasic – tocmai în sensul preferinței pentru ceea ce Croce, citat de el, numea «perfetta poesia» –, gust al creației solide, perene și situate dincolo de curente, metode, formule și mode. Conceptul de critică, și în mod special cel de biografie literară, reprezintă o continuare originală a celui *călinescian*, dar numai ca nuanță, nu și în esența lui. În fine, stilul însuși al eseurilor lui din tinerețe amintește, uneori izbitor, de acela al lui Călinescu. Dar oricâte note de *călinescianism* am regăsi în scrisul tânărului Marino, acesta nu face figura unui epigon, ci a unui discipol creator. Care, ca orice discipol, dotat cu personalitate, își părăsește la un moment dat modelul. De obicei printr-un paricid simbolic. [...] O concluzie ce îmi întărește impresia că textul despre Marino din volumul *G. Calinescu fata cu totalitarismul* – datând din 1993 – a fost scris nu numai pe baza unei riguroase documentări, nu numai cu un remarcabil spirit analitic, ci și cu o anumită simpatie intelectuală, poate chiar admirație, pentru savantul, dar și pentru omul Marino. Numai că după lectura memoriilor acestuia apărute între timp, sintagma *paricid simbolic* mi se pare – cum sa zic?! – prea... tandră.” □ Sub titlul *Cartea „spiriștilor”* Monica Săvulescu Voudouri afirmă: „O formă de respect pentru omul cu știință de carte – asta este, în esență, volumul *Amintiri din școală*, publicat de curând de Editura Național, un produs colectiv al promoției 1966 a liceului Spiru Haret din București.” ■ În *Vitoria și un roman ca o partidă de șah*

Ion Crețu propune o asociere între romanul *Baltagul* și jocul de șah. Reținem: „Mai există, în fine, un element, esențial, cel puțin unul, deloc de ignorat, care apropie *Baltagul* de o partidă de sah, și anume premeditarea.” Ion Crețu menționează în acest context și faptul că în *Baltagul* rolul principal revine personajului feminin. ■ Nicolae Constantinescu scrie „*Drăcovenii*” și *alte alea în proza lui I. L. Caragiale (II)* afirmând: „Dacă finalitatea narațiunilor *satanice* (cu draci) ale scriitorului de literatură artistică I. L. Caragiale ar putea fi *ambiguizarea*, amestecul inextricabil de planuri (real/ fantastic, să zicem, în lipsa altei perechi mai potrivite), în povestirea personală populară, intenția este cert de dezambiguizare, de validare a experienței, de susținere a existenței supranaturalului, în concretețea, în materialitatea lui de necontestat.” ■ *Literatură universală*: sub titlul *Camilo José Cela. Tehnică, structură, interpretare* Rodica Grigore analizează romanul *Familia lui Pascual Duarte*, traducere de Mona Țepeneag, Iași, Editura Polirom, 2011.

● [„**Dilema veche**”, nr. 9] Paul Cernat vorbește despre „relieful și fizionomia” literaturii basarabene, cât și despre integrarea acesteia în literatura română. Deși criticul nu se declară a fi „un admirator al filonului literar tradiționalist și patriotic, încă dominant – statistic și instituțional – în Republica Moldova”, este totuși la curent cu noutățile culturale de peste Prut. În 1942, scrie P. Cernat, apărea la Editura Casa Școalelor o antologie a scriitorilor basarabeni din cultura română alcătuită de un critic el însuși basarabean – Petru V. Haneș. Numele erau numeroase, însă dacă se restrâng criteriile, rămân doar Alecu Russo, Bogdan Petriceicu Hasdeu și Constantin Stere. În contemporaneitate, se cere adăugat pe listă Paul Goma. Alte exemple necanonice de scriitori basarabeni (după stil sau locul nașterii) ar fi Leonid Dimov, Emil Brumaru sau Negruzzi. Se crede că putem vorbi despre literatura basarabească ca despre o „literatură de interferență între cultura română și cea rusă”, deci am fi puși în fața unui gen hibrid. În ultimele decenii însă, literatura basarabească a început să fie asimilată celei române, identitatea basarabească fiind recuperată în ciuda decalejelor de mentalitate. Totuși, Paul Cernat crede că există o „diferență specifică” și aceasta constă în experiența presiunii sovietice care îi marchează pe scriitorii basarabeni. Noua lor literatură este realistă, dură și gravă: „Bref, la postmodernii de peste Prut, modelele literare ruse și americane și-au dat mâna, prin medierea literaturii române, într-o sinteză paradoxală”. Deși Paul Cernat are rezerve în a se pronunța în ceea ce privește o listă de autori canonici basarabeni, îl consideră pe Vasile Ernu un intelectual excepțional, cu spirit critic. ■ Marius Chivu aduce în discuție statutul literaturii basarabenilor, care a început să fie prolifică mai ales după 1989, prezentând două cărți în paralel: *Interviu la „Contrafort”* de Vasile Gârneț (Editura Cartier, 2011) și *Zece basarabeni pentru cultura română* de Mihail Vakulovski (cu ilustrații de Dan Perjovschi, Editura Casa de pariuri literare, 2011). Marius Chivu semnalează că acceptăm doar basarabenii care s-au integrat culturii române prin obținerea cetățeniei, ignorând aportul important pe care restul l-ar putea aduce literaturii noastre. În

Republica Moldova s-a pus accentul pe această discrepanță, agravată de căderea regimului comunist și de conflictul dintre generații care a urmat. Astfel, volumul lui Vasile Gârneț se află într-o discrepanță vizibilă cu cel al lui Mihail Vakulovski, diferențele de vârstă accentuând faptul că mizele sunt și ele diferite. În primul caz este vorba despre dezbaterile culturale basarabeane din postcomunism și despre avansarea unor repere culturale comune, pe când în al doilea se face un act de lansare propriu-zisă a artiștilor tineri basarabeni din zona românească. Interviuurile lui Vasile Gârneț din revista „Contrafort” din perioada 1994 – 2010 dovedesc împletirea armonioasă dintre temele dialogurilor și cele ale dezbaterilor din presa culturală postdecembristă, realizându-se, ne spune Marius Chivu, „reformarea și revitalizarea spiritului critic (re)evaluarea literaturii scrise în comunism, precum și statutul Uniunii Scriitorilor, recuperarea memoriei și sincronizarea culturală, etic vs. estetic, tradiționalism vs. postmodernism, [se discută despre] autohtoniști vs. europeniști, colaboraționismul scriitorilor, intelectualii și politicul, complexe de inferioritate ale culturii mici, stabilirea unor repere etc.”. Criticul trece în revistă abordări ale acestui fenomen: Mihai Cimpoi este primul și deocamdată singurul istoric literar care vorbește despre fenomenul culturii basarabene în cartea *Istoria deschisă a literaturii române din Basarabia*, oprindu-se în special asupra scriitorului Ion Druță. Lingvistul Eugen Coșeriu afirmă cu rușine că problema „«limbii moldovenești»” rămâne un fapt străin de interesul național. Vasile Romanciuc aduce vorba despre „patriotismul de comandă”, iar Eugen Lungu atrage atenția asupra absenței unei consistente literaturi române de sertar, trecând în revistă succint ce s-a publicat în comunism. Alți critici, precum Constantin Cheianu sau Aurel Busuioc, fac apel la presă și la politică, deplângând mediocritatea literaturii basarabene. Însă se remarcă o schimbare după anii 2000, când tinerii basarabeni nu mai încearcă să absoarbă cultura majoră (cultura română) și nici să abordeze frontal din punct de vedere politic marile teme. Mihail Vakulovski face odată cu această schimbare de paradigmă o primă propunere de canon basarabeian, prin interviuri. Cele două cărți prezintă analogic vechiul și noul stil basarabeian, respectiv scriitorii mai bătrâni din Republica Moldova și tinerii basarabeni din România care își neagă statutul. ■ Claudiu Constantinescu realizează recenzie la cărții *Dragoste virtuală* de Daniel Glauert (traducere din limba germană de Gabriela Eftimie, Colecția „Fiction Connection”, Editura Pandora M, 2012): „În fond, e un roman e-epistolar, conținând istoria capricioasă a unui e-flirt început în joacă și devenit, cu timpul, curat pasional [...]. Personajele sunt, deci, «rafinat, dezinvolt și ingenioase»”.

9 martie

● [„**Observator cultural**”, nr. 357] La *Editorial: De recitit. Puterea politică absolută* de Ion D. Sârbu. ■ La *Actualitate: Nominalizări la Premiile „Observator cultural” 2012*: Debut: Corina Bernic, *Casa scârilor* (poezie), Editura Casa de pariuri literare; Bogdan Coșa, *Poker* (roman), Editura Cartea Românească; Andrei

Doșa, *Când va veni ceea ce este desăvârșit* (poezie), Editura Tracus Arte; Alex Goldiș, *Critica în tranșee. De la realismul socialist la instaurarea autonomiei esteticului (1948-1971)* (istorie literară), Editura Cartea Românească; Doris Mironescu, *Viața lui M. Blecher. Împotriva biografiei* (critică literară), Editura Timpul; Dora Deniforescu, *Cercuri de frig* (roman), Editura Tracus Arte. Poezie: Nichita Danilov, *întâmplări de pe strada Kanta*, Editura Tracus Arte; Sorin Gherguț, *Orice (Uverturi & reziduuri)*, Editura Trei; Cristina Ispas, *Rezervația*, Editura Casa de pariuri literare; Ștefan Manasia, *Motocicleta de lemn*, Editura Charmides; Cosmin Perța, *Fără titlu*, Editura Paralela 45; Ioan Es. Pop, *Unelte de dormit*. Cu 11 desene de Dumitru Gorzo, Editura Cartea Românească. Critică. Istorie și Teorie Literară: Nicolae Mecu, *G. Călinescu față cu totalitarismul*, Editura Dacia XXI; Angelo Mitchievici, *Decadență și decadentism în contextul modernității românești și europene*, Editura Curtea Veche; Eugen Negrici, *Simulacrele normalității*, Editura Paralela 45; Octavian Soviany, *Cinci decenii de experimentalism* (vol. I-II), Editura Casa de pariuri literare; Mihai Zamfir, *Scurtă istorie. Panorama alternativă a literaturii române*, Editura Cartea Românească. Eseu. Memorialistică. Publicistică: Lucian Boia, *Capcanele istoriei. Elita intelectuală românească între 1930 și 1950*, Editura Humanitas; Clara Mareș, *Zidul de sticlă. Ion D. Sârbu în arhivele Securității*, Editura Curtea Veche; Ioana Pârvulescu, *Lumea ca ziar. A patra putere: Caragiale*, Editura Humanitas; Marta Petreu, *De la Junimea la Noica: Studii de cultură românească*, Editura Polirom; Antoaneta Ralian, Radu Paraschivescu, *Toamna decanei. Convorbiri cu Antoaneta Ralian*, Editura Humanitas. Proză: Magda Cârneci, *FEM*, Editura Cartea Românească; Marta Petreu, *Acasă, pe Câmpia Armaghedonului*, Editura Polirom; Octavian Soviany, *Viața lui Kostas Venetis*, Editura Cartea Românească; Stelian Tănase, *Moartea unui dansator de tango*, Editura Trei; Lucian Dan Teodorovici, *Matei Brunul*, Editura Polirom; Alexandru Vlad, *Ploile amare*, Editura Charmides. ■ La secțiunea *Literatură*: □ Adina Dinițoiu comentează *Poker* (Editura Cartea Românească, Colecția „Proză“ 2011) al lui Bogdan Coșa, intitulându-și articolul *Un roman scris la masa de poker*. În opinia sa „*Poker* nu este un roman zgomotos, ci mai degrabă muzical, melodios, cursiv – pare scris nu la masa de poker și în fumul gros de țigară, cum zice autorul, pe coperta a doua, ci mai degrabă pe ritmul pieselor muzicale (cu predilecție psihedelice) din câști, mai vechi sau mai noi, dintre care unele dau și câteva titluri de capitole: *Riders on the storm*, *When the smoke is going down*, *The House of The Rising Sun*. Un roman de genul *Muzici și faze* de Ovidiu Verdeș – pentru a cita doar un titlu, și românesc, din seria romanelor cu personaje care-și consumă revolta tinerească, underground, antisistem (aici, în speță, anticorporație).” □ Paul Cernat analizează *Ploile amare* (Editura Charmides, Bistrița, 2011) de Alexandru Vlad văzându-l drept *Un epos transilvan al Potopului*. Cernat vorbește despre „linia de continuitate subterană care merge de la povestiri precum *Vară transilvană*, trece prin conflictul etic din romanul «de război» *Frigul verii*, pentru a izbucni,

spectaculos, în *Ploile amare*. Ea trimite, pe lângă tentația refugierii într-un spațiu rural și *primitiv*, la obsesii de adâncime precum fantasma orfică a iubirii inaccesibile sau cea a frigului care-i întoarce pe oameni spre ei înșiși.” Criticul afirmă: „*Ploile amare* se întoarce în perioada inundațiilor din primăvara lui 1970, sondând, prin ele, memoria traumatică, *noroioasă*, a anilor ’50. S-au făcut deja apropieri inevitabile cu Macondoul marquezian și cu Yoknapatawpha faulkneriană în legătură cu acest roman al Potopului (căci totul e tras către parabolă) grefat pe un nou roman al «obsedantului deceniu». Un roman al inundațiilor, nu al *dezghețului*! Ambiguitatea de fond este prezentă inclusiv în titlul ce trimite, deopotrivă, la un poem publicat la gazeta de perete a școlii de tânărul profesor suplinitor Pompiliu și la un verset din *Apocalipsă* citat, într-o predică, de Ilie [...]. Puține romane apărute la noi după 1990 lasă o asemenea senzație de forță și densitate epică. [...] Alexandru Vlad deține – cum s-a remarcat deja – știința de a-și pune cititorii pe piste false până la sfârșit, când, date în vileag de stihiiile inundațiilor, firele încep să se dezlege la lumina soarelui de vară. [...] La rândul ei, narațiunea *tradițională* camuflează, deloc artificios, trucuri compoziționale regizate din off de un artist trecut prin școala prozei americane moderne și prin experiența optzecistă. Scenele se agregă tacticos – efect de acumulare – într-o monografie fabuloasă [...]. Cu toate sugestiile realist-magice și elementele senzaționale, textul rămâne mereu în marginile verosimilului, iar punerile în abis nu-l fac, în ciuda aparențelor, să alunece spre *textualism*.” Cernat încheie „«Roman total», cum s-a observat în cronicile de până acum, de la Carmen Mușat la Alex. Goldiș și Bogdan-Alexandru Stănescu, *Ploile amare* poate fi citit ca roman realist-social, istorico-politic, parabolic, de dragoste ș.a.m.d. Autorul reușește să orchestreze simfonic registrele și să le capteze într-un epos care se ține. Nu e o carte *perfectă*, ci una vie, complexă, puternică. Unele cusături sunt prea vizibile.” □ Daniel Cristea-Enache scrie despre volumul lui Mihail Gălățanu *România aproximativă* (Editura Vinea, București, 2011) în *Involuție*: „Există câteva mărci ale discursului poetic *nouăzecist* și ele pot fi observate în toată lirica lui Mihail Gălățanu, inclusiv în recentul volum *România aproximativă*. În primul rând, carnalitatea textului, asociată, la Gălățanu, cu un demaraj ofensiv. Primul vers este mai mereu percutant («Patria mea e cadavrele care putrezesc», «totul putrezește, iubito. chiar și părul, iubito», «sunt viu, mult mai viu decât voi»...), chiar dacă el se plasează într-un registru voit morbid ori într-unul pseudorealist. Și într-un caz, și în celălalt, și pe scala dintre ele, poate fi ușor recunoscut un *ritm* al poetului, unul aproape trepidant, publicistic-reportericesc. Prin aceasta, Mihail Gălățanu este mai apropiat de Daniel Bănulescu (cu care împarte, de altfel, un culoar al erotomaniei descusute) decât de Ioan Es. Pop ori de alți poeți ai dezangajării, deprimării, copleșitoarei inerții.” Însă, în opinia lui Daniel Cristea-Enache „În pofida unor versuri mai reușite, amintind de remarcabila înzestrare *genuină* a lui Mihail Gălățanu, volumul de față este, cu toată psihologia devoalată și scenarizată, unul foarte slab. Involuția poetului a fost accelerată de presiunea, tot mai vizibilă, a unui facil publicistic.

Foarte multe dintre imaginile, asocierile și comparațiile utilizate sunt paginate în grabă, într-o siderantă neglijență.” □ Bogdan-Alexandru Stănescu vede în *Oamenii* (Editura Casa de Pariuri Literare, Seria „Proză“, Colecția „Minutar“, 2011, București) al lui Mihai Mateiu *Un debut aparte*: „Un debut care a ales calea cea grea: evitând cu obstinație spectaculosul, fără incursiuni în senzațional, fără a scoate în evidență sondări măiestre ale psihicului personajelor – textul e menținut (de fapt autorul se ține cu dinții de el) în imediat, în factual. Nu se afirmă deloc (sau foarte rar), textul e presărat cu spații albe care trebuie completate de cititor. Am simțit reminiscențe atât din Carver, cât și din Cheever, pe alocuri însă maestrul incontestabil, în cele mai bune dintre proze, mi se pare Hemingway. [...] Nu e puțin lucru să tai în propriul trup: orice autor de proză scurtă e un mutilat, proza scurtă presupune o artă a autoscalpării...” □ Alina Purcaru comentează romanul Katharinei Hagen *Gustul sâmburilor de măr* (Editura Trei, Colecția „Fiction Connection“, București) cu titlul *Casa cu mătuși*: „Între cele mai rafinate și mai relevante pasaje din romanul Katharinei Hagen, sunt cele care se referă la percepția propriului corp, la nefericirea care vine din negarea acestuia și la metamorfozele lui, dureroase de multe ori. Iată prin ce contraste Iris, odată o maniacă a cititului evazionist, își (re)găsește corpul, și cum, odată cu acest nou sentiment, al unei corporalități adăpostitoare, ajunge la un sens mai plin al propriei existențe.” Alina Purcaru semnalează modificarea de ritm care survine către finalul romanului, considerând-o un defect: „Către finalul cărții, ritmul în care se descoperă fiecare crâmpă ce modifică imaginea de ansamblu e schimbat. Senzația e că magma alene acumulată, prin imagini și lentori ce amintesc vag de fluxul conștiinței din prozele moderniștilor, se precipită brusc, semn că autoarea a luat, către linia de sosire, decizia să curme brusc procesul devoalărilor pe care îl gradase până atunci milimetric. [...] Această ultimă porțiune, în care rotunjirile se fac într-un ritm mai alert decât cel cu care fuseserăm obișnuți, aduce un «ce» forțat, vag grăbit înspre final, cu oareșce simetrii destul de transparente, dar nu într-atât de stridente încât să sfâșie ceea ce prozatoarea a construit atent până atunci. Frumusețea acestei cărți, în ciuda micilor imperfecțiuni de la final, e una vie, o frumusețe care include fisura, ambiguitatea și incongruențele și care vorbește despre forța lor ascunsă, despre precizia cu care tocmai ele pot descoperi adevărul. E și asta una din revelațiile camuflate între rândurile cărții, una în care story-ul e în permanență însoțit de o analiză în surdină, de o filtrare analitică a afectelor și de o senzorialitate plină de tensiune.” ■ La categoria *Eseistică*, în *Aveți o batistă?* Dana Pârvan-Jenaru abordează volumul Hertei Müller – *Mereu aceeași nea și mereu același neică* (traducere din germană și note de Alexandru Al. Șahighian, Editura Humanitas, 2011), văzând „două fire ce se întretaie neconținut, susținându-se reciproc: răsfângerea pragurilor (auto)biografice și chipul prin care inefabilul scriiturii ajunge să cuprindă cât mai expresiv contururile nestatornice ale vieții fruste ori intensitatea surdă a interiorității.” Criticul citează: „Oare putem spune că cele mai mărunte obiecte, fie ele și goarna, acordeonul sau

batista, înnoadă cele mai desprecheate lucruri în viață? Și că obiectele se mișcă-n cerc, iar în devierile lor există ceva supus repetiției – supus unui cerc drăcesc? Poți s-o crezi, dar nu s-o spui. Dar ceea ce nu poți spune, poți scrie. Fiindcă scrisul e un act mut, o muncă de la creier la mână. Care omite gura”. Mai reținem: „Eseul *Când propriul trup mă lasă baltă* este dedicat ascuțișului precis al cuvintelor lui Cioran, puse față în față cu umilitoarele «greutăți ale îmbătrânirii». Cuvintele acestuia din momentul întâlnirii cu Herta Müller la Paris sunt memorabile: «înainte să ne întâlnim, Cioran traversase un parc și căzuse pe alea înghețată. Genunchiul îi era julit și sângera. Dar, pentru el, nu poleiul fusese cauza căderii. După ce batista mea, pe care nici n-o vrusese, îi fusese în sfârșit legată în jurul genunchiului, mi-a spus: *Vin la dumneavoastră, și pe dată cad, pe dată sunt român*»... Teribilă metaforă a României crescută între Cioran și Herta Müller!”

■ La *Memorialistică*, în *Podul de vânt*, Gelu Ionescu analizează *Zen. Jurnal 2004-2010* al lui Mircea Cărtărescu. Reținem: „În ceea ce mă privește, cred că această des invocată contradicție între *autenticitate* și literatură e o falsă problemă. Căci autenticitatea are bunul – sau prostul – obicei de a se transforma mereu în... ficțiune, în literatură. [...] El, Mircea, este chiar *eroul* literaturii sale – cel din jurnal, geamăn cu cel din nuvele și roman; tema geamănului (pierdut!) e una din cele mai adânci-generatoare din *Orbitor*, am putea spune că e chiar încercarea, dinlăuntrul cel mai tainic al literaturii sale, de a-l *recupera* pe cel pierdut, de a-l face să existe ca un dublu al celui ce scrie, cel ce *scris* fiind se reîntoarce în existența primordială a celui ce-l face să existe. Eruptia subconștientului luxuriant, dureros sau extatic, mai rar și exultant, este acțiunea care generează *cartea* lui Mircea Cărtărescu.” Concluzia sa: „Îmi și permit să scriu că Mircea Cărtărescu este cel mai interesant și mai realizat scriitor din literatura română (care a dat lumii câțiva mari poeți), că peste opera lui bate aripa acelei păsări pe care o numesc (șchiop) universalitate. Și că nu pot greși decât dacă viitoarele lui cărți mă vor contrazice. E problema lui, nu a mea. Zâmbesc, cu toată liniștea...”

■ La categoria *Eseu* Corina Ciocarlie publică *Nimeni nu te invită la masă pe degeaba* (fragmente dintr-un volum în pregătire la Editura Art): „*Il n'y a pas de dîner gratuit. Petit abécédaire de la rencontre en littérature* a apărut în 2011, la editura luxemburgheză Ultimomondo (cu desene de Dan Perjovschi). O versiune românească a cărții – revăzută, adăugită și ilustrată cu peripeții din spațiul carpato-danubiano-pontic – urmează să apară în toamnă, la Editura Art.”

■ Un cristian publică *Un interviu cu vorbavine.ro „Facultatea de Litere e singurul loc în care se formează, an de an, cititori profesioniști”*. Despre numele revistei Alexandru Dumitriu afirmă: „Inițial, nu prea mi-a convenit acest titlu, pe care îl găseam prea *ușurel* pentru o revistă a studenților de la Litere. Însă, încet-încet, m-am atașat de el, iar astăzi mi se pare chiar o alegere inspirată. Până la urmă, conținutul oferă dovada seriozității noastre. Și titulatura probează că această seriozitate e dublată și de ironie, și de umor.” La întrebarea „*Cine vă sprijină în demersul vostru? Care este aportul facultății...*” Cosmin Ciotloș răspunde: „Cel mai important mi

se pare că avem parte de încrederea profesorilor din conducerea facultății. Că domnului decan Liviu Papadima i-au plăcut primele două numere (și am motive să cred că nici cel de-al treilea nu-i va dispăcea), că doamna profesoară Antoaneta Tănăsescu ne onorează la fiecare număr rubrica «Verso», că am primit din foarte multe părți ecouri care ne-au făcut să mergem mai departe. Nu vreau să bagatelizez chestiunile de detaliu. Sigur că fără topurile de hârtie și fără imprimantele din secretariat revista n-ar fi putut apărea. Dar nu-ți închipui cât contează, pentru niște copii de douăzeci de ani, să fie felicitați de un profesor la un curs opțional.”

Alexandra Cozmolici: „În anul I, la cursul de deschidere, am fost întâmpinați ca viitori profesori, nicidecum ca viitori scriitori sau, mai ales, critici. Cineva chiar a subliniat, la un moment dat, că aici nu e loc pentru veleități scriitoricești. Doar că mă așteptam să fie un mesaj de întâmpinare, care să descurajeze pretențiile nefondate ale unora, și nu o realitate pentru generația noastră. Și o perioadă chiar am trăit cu impresia că undeva în obscuritatea facultății există un cenaclu și o revistă, pe care nu o descoperisem încă...” C.C.: „Există, din ce mi-am dat seama, o rutină a publicului de eveniment literar care-l face să meargă mai degrabă într-un spațiu neconvențional decât într-o facultate. Dar e foarte probabil ca, după ce vor deveni un reflex pentru publicul lor, să le mutăm în facultate.” ■ La rubrica sa *Lecturi în vremuri de austeritate*, Cristina Manole își intitulează articolul 3 F, prezentând volumele: □ *Scrisori de femei* (Nicolae Iorga, Editura Vremea, 2011, ediția princeps Editura Datina, Vălenii de Munte, 1932): „avem la îndemână o frumoasă limbă românească la care face apel Iorga când e să o compare cu cea stricăță deja la vremea lui. [...] Actualul volumaș, alcătuit pentru uzul școlilor de fete, devine o bijuterie autentică de limbă românească.” □ *Purificare* (Sofi Oksanen, Editura Polirom, 2011, traducere din limba finlandeză de Adela Victoria Korshin): „Un roman dur, scris cu nerv și fără prea multe sclifoseli stilistice, cu o temă dramatică.” □ Lisa See, *Fetele din Shanghai* (Editura Allfa, 2011, Colecția „Strada Ficțiunii”, traducere din limba engleză și note de Valentina Tache): „Roman excelent și dintr-un alt punct de vedere: el declșeizează tot ce știm – mai bine spus, ce nu știm – despre China și cultura ei, despre o altă civilizație decât a noastră și despre prejudecățile și șocurile comune cu care operăm [...]. Lisa See a scris un roman remarcabil.” □ *Vieți secrete* (Editura Litera, 2011, traducere din engleză de Monica Dinu): „Tatiana de Rosnay este o prozatoare franceză care, mai nou, scrie și în engleză. Schimbarea limbii i-a adus succes.” ■ La rubrica *Fantasy & Science Fiction. Next Generation*, Michael Haulică scrie „Pe 24 februarie s-au decernat premiile Vladimir Colin, ediția 2011. Premiile: □ Roman: Sebastian A. Corn – *Vindecătorul* (Cartea Românească, 2008); Proză Scurtă Sf: Silviu Genescu – *Rock me Adolf, Adolf, Adolf* (Bastion, 2008); Proză Scurtă Fantastică: Doru Stoica – *între bariere* (Millennium Press, 2010); Non-Fiction: Dodo Niță & Alexandru Ciubotariu – *Istoria benzii desenate românești 1891 – 2010* (Vellant, 2010). □ *In memoriam* Șerban Rădulescu-Zoner. Sunt reluate două articole publicate de istoricul român în „Observator cultural”, în anul 2011:

Bolșevizare, cedare și rezistență („Observator cultural”, nr. 581, 1 iulie 2011). ■ La Biblioteca Observator cultural apare un fragment din *Contra progresului* de Esteve Soler, traducere și prezentare de Luminița Voina-Răuț. ■ *Informații: La zi: A fost:* □ *Adrian Papahagi la Chișinău*. Institutul Cultural Român „Mihai Eminescu” la Chișinău a organizat, în cadrul Programului de Studii Avansate „Alexandru S. Sturdza”, două conferințe susținute de eseistul și filologul român Adrian Papahagi: *Les arts libéraux à l'époque de la libéralisation des études* (Studiile liberale în epoca liberalizării studiilor), luni, 5 martie, la Universitatea de Stat din Moldova, și Creștinism și Europa, marți, 6 martie, la Facultatea de Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative. □ *Fundoianu-Fondane: Opere I*. Editura ART și Librăria Bastilia au organizat marți, 6 martie, lansarea primului volum din seria Fundoianu-Fondane: *Opere I. Poezia antumă* (Ediție critică de Paul Daniel, George Zaru și Mircea Martin, Cuvânt-înainte și prefață de Mircea Martin, Postfață de Ion Pop, Cronologia vieții și a operei și sinopsis al receptării de Roxana Sorescu). Au vorbit: Nora Iuga, Geo Șerban, Paul Cernat și Mircea Martin. □ *Carnete maro I de Aurel Dumitrașcu*. Marți, 6 martie, în Rotonda Muzeului Național al Literaturii Române, a avut loc lansarea volumului *Carnete maro I – Jurnal 1982-1990* de Aurel Dumitrașcu, Editura Conta. Au prezentat: Mircea Martin, Dinu Flămând, Liviu Ioan Stoiciu, Ion Mircea și Adrian Alui Gheorghe (editor și îngrijitor al ediției). □ *Lansare Superhero*. Miercuri, 7 martie, la Librăria Bastilia din București a avut loc lansarea romanului *Superhero*, ce reprezintă debutul în proză al lui Ciprian Măceșaru, roman apărut în colecția „Proză” a Editurii Cartea Românească. Au prezentat Alex Ștefănescu și Dan C. Mihăilescu. □ *Camera 1306 la Cafeneaua critică: „Coregraful și dansatorul Cosmin Manolescu, împreună cu echipa spectacolului Camera 1306: dansatoarea Catrinel Catană și Ștefania Ferchedău, coordonatoare de proiect, a participat miercuri, 7 martie, la Cafeneaua critică (amfitrion Ion Bogdan Lefter) din Club A, la o întâlnire despre Camera 1306 și despre dansul contemporan din România.”* *Va fi:* □ *Salonul de Carte Bookfest Timișoara*.

● **[„România literară”, nr. 10]** În *Editorial* Nicolae Manolescu adresează *O întrebare pentru Umberto Eco* și își exprimă surpriza și rezerva față de definiția pe care Eco o dă cititorului model – „tocmai acela care confunda ficțiunea cu realitatea și empatizează, suferă din plin alături de personaje”. Întrebarea lui N.M. este: „De ce romancierul se străduiește atâta, după cum recunoaște singur, să creeze impresia de realitate exactă în romanele sale, majoritatea istorice, cum se știe, fiind perfect edificat în privința faptului că și cei mai avizați dintre cititori au tendința și chiar plăcerea de a confunda, la lectură, ficțiunea și realitatea?” Raportându-se la romanele epocilor precedente, N.M. concluzionează: „Realismul lor nu mergea atât de departe, încât să-i determine pe cititori să confunde realitatea și ficțiunea și îi scutea de *efectul Werther*, după numele pe care i l-au dat unii, sau, cum prefer eu să-i zic, de *efectul Don Quijote*. Se pare că romancierul modern e mai cinic și mai amoral decât cel de odinioară.” ■ La rubrica *Puzzle* Gabriel

Chifu vorbește despre *Limbaajul trivial și un alt om nou*: „Într-o scriere literară, ar trebui poate să înțelegem agresivitatea verbală în exces ca fiind imaginea în oglindă a excesului de limbaj prea cuminte, *siropos*, tern. Într-o scriere literară, și excesul de agresivitate, și excesul de cumințenie pot constitui un defect la fel de mare, capabil să omoare acea literatură. [...] Se naște cumva sub ochii noștri un alt om nou?” Autorul semnalează însă într-un PS *Morții mă-tii* de un cristian drept un contra exemplu, unde violența limbajului reușește să fie expresivă. ■

Invitatul săptămânii Barbu Cioculescu prezintă în *Gheorghe Grigurcu: Summa lirică* noua ediție care reunește opera lui Grigurcu intitulată *Nimic n-ar trebui să cadă* (Editura Limes, Cluj Napoca, 2011, cu o prefață de Ion Pop). Concluzia lui Barbu Cioculescu este că „începându-și mandatul de critic literar într-o epocă dificilă onorării actului estetic, Gheorghe Grigurcu a simțit nevoia imperioasă a purificării, iar aceasta a luat la el, în mod firesc, calea muncii poetice.” ■ În cadrul rubricii *Contrafort*: Mircea Mihăieș își continuă articolul apărut în numerele precedente *Vechimea, adâncul* (3) analizând cântecele *Amen* și *Show Me the Place* ale lui Leonard Cohen. ■ *La Cronica ideilor*, în *Critica în foileton* Sorin Lavric comentează volumul lui Ovidiu Papadima *Opera critică. Creatorii și lumea lor* (vol. 1), ediție critică de I. Opreșan, București, Editura „Saeculum. I. O.”: „Îngrijitorul ediției critice, I. Opreșan, fidel principiului că un text, odată publicat, nu poate fi reeditat decât ne varietur, indiferent de intervențiile ad hoc ale autorului, s-a întors la varianta princeps și i-a indicat în secțiuni speciale textele inserate în 1971. În felul acesta, cititorul are sub ochi atât textele incluse în ediția I, cât și textele adăugate în ediția a II-a, putând contempla acea deșertăciune literară de care are parte un text atunci când e supus autocenzurii.”

Verdictul lui S.L.: „Papadima nu are concizie în expresie și nici concentrare în gând [...]. Ce i-a lipsit lui Ovidiu Papadima ca să atingă rangul de cronicar literar? Două însușiri: talentul și viziunea, tânărul foiletonist având în schimb erudiție și fler.”

Reflectând în acest context la însăși filosofia actului critic, S.L. citează opinia exprimată de G. Călinescu „În articolul *Simțul critic* din «Viața literară» a anului 1927, Călinescu atribuie criticului literar privilegiul unei facultăți de tip *Einfühlung*: o intuiție care îi dă puțința ca, citind o operă, să o poată percepe ca pe o expresie posibilă a eului său, și tocmai această percepție stă la originea sentimentului de valoare. Numai că la mijloc nu e plăcerea unei lecturi în care mă identific cu personajele episodului, ci presimțirea că, pus să descriu același episod, aș face-o în aceeași formă. [...] Talentul face ca un critic să poată transmite cititorului emoția pe care autorul a pus-o în text. Flerul e mirosul, talentul e îndemânarea, iar trăsătura definitorie a criticului e flerul, nu talentul.”

Concluzia lui S.L.: „O carte pe care o citești ca lecție retrospectivă despre cum nu trebuie să arate critica literară: doar cu fler și erudiție nu poți emite pretenții de judecător estetic.” ■ La rubrica sa săptămânală *Cronică Literară*, în *Spirite. Critice* Cosmin Ciotloș abordează volumul *Reflexii și reflexe* de Cornel Regman (prefață de Alexandru Paleologu, îngrijirea textelor și notă asupra ediției de Ștefăniță Regman,

postfață de Emil Hurezeanu, București, Editura Curtea Veche): „Om de spirit și, totodată, om duhliu, Regman este, așadar, în primul rând din pricini, cum am spus, de stil. Puțini sunt criticii literari de la noi care să fi acordat atâta atenție formulărilor memorabile. (Care, până la urmă, fac jumătate din eficiența unui articol.). Regman e, din acest punct de vedere, un campion. Ar mai trebui notat, poate, că exercițiul său e cu atât mai dificil cu cât nu e pus în practică pe spații mari. [...] Regman scrie lung pentru că găsește impropriu faptul de a scrie scurt.” C.C. se întreaba prin urmare: „Ce e atunci cu aceste *Reflexii și reflexe* ajunse la ediția a doua? [...] N-ar trebui, mă gândesc, să le supralicitim încărcătura morală. Mai ales în dauna celei expresive. Practic, critica lui Cornel Regman și aceste însemnări fugitive (multe emise spontan și transcrise ulterior) sunt consubstanțiale. Multe dintre încheierile frapante ale cronicilor sale vor fi fost inițial astfel de spirite colocviale. N-avem de unde ști. Dar un examen stilistic rapid ne poate edifica. Un întreg capitol din carte (pp. 59-79) e dedicat scriitorilor (și artiștilor, în genere). Mi-e greu să nu văd în textura lor niște cronici în nuce.” ■ *La Cronica edițiilor*: Răzvan Voncu abordează în *Jurnalul risipitorului de iubire Carnetele maro. Jurnal 1982-1990* ale lui Aurel Dumitrașcu (apărute în două volume la Editura Conta, îngrijirea ediției, prefață și note de Adrian Alui Gheorghe): „Jurnalul său este, după știința mea, singurul din literatura română scris la persoana a II-a, în maniera romanescă a lui Michel Butor din *La modification*. [...] Aurel Dumitrașcu, cel din 1987-1989, deși nu abandonează esteticul (depun mărturie ineditele acelei perioade, publicate tot de Adrian Alui Gheorghe după 1990), judecă literatura tot mai mult sub unghiul implicației ei morale.” ■ *La rubrica Lecturi libere* Gabriel Dimisianu vorbește despre *Literatura scriitoarelor* pornind de la nou apărutul studiu al Biancăi Burța-Cernat *Fotografie de grup cu scriitoare uitate* (Ed. Cartea Românească, 2011): „La origine teză de doctorat, cartea Biancăi Burța-Cernat despre *proza feminină interbelică* [...] are însușirile proprii unei astfel de lucrări (este doctă, riguroasă, amplă) și încă una care nu le este totdeauna proprie: atrage literar, este expresivă, o citim cu neslăbită plăcere de la titlu până la sfârșit. [...] Separat de Hortensia Papadat-Bengescu, opt prozatoare interbelice (Ticu Archip, Sanda Movilă, Henriette Yvonne Stahl, Lucia Demetrius, Anișoara Odeanu, Cella Serghi, Ioana Postelnicu, Sorana Gurian) constituie în cartea Biancăi Burța-Cernat obiectul unor «studii de caz». Absentează de aici nemotivat, ca să vorbim astfel, Georgeta Mircea Cancicov, prozatoarea prețuită de G. Călinescu, în *Istorie*, pentru «realismul fantastic, demonic, de un sălbatic humor». ■ *Cartea de eseistică* pe care o prezintă Gabriel Coșoveanu în *Gândirea imprevizibilă* este *Cioran naiv și sentimental* de Ion Vartic, ediția a III-a revăzută și adăugită apărută la Editura Polirom: „Debordând de informații și conjecturi fastuoase, contrafortate în note de subsol instructive și retenibile ele însele, volumul propune subtitluri apte de reverii, cum ar fi *Cenaculum și subterraneum*, în care este vorba despre «adăposturile canonice unde încolțeste creativitatea». Se găsesc lesne modele – unul ar fi Stendhal, pentru scriitorul

cenacular, adică locatar al etajului mansardei, altul Isaak Babel, de asemenea creator *parizian*, o vreme, adict la subsoluri. Cioran naiv și sentimental, descriind (citat din Baudelaire), un paresseux nerveux, un iubitor neantizator al țării sale pline de *virtuți dormitive* și un insomniac visător, subjugat fiziologiei, este o carte demnă de spiritul din *La Ciorangerie* (concept al lui François George, referitor la celebra mansardă a unui *à-quoi-boniste*)”. ■ *La Cartea de poezie*: în *Reuniune de singurătăți* Irina Petraș recenzează volumul *Noua poezie nouă. Antologie de poezie română postmodernă* apărut sub coordonarea lui Dumitru Chioaru la Editura Limes: „Titlul trimite la sintagma din 1979 a lui Ion Pop, menită să «tempezeze ironic, prin redundanță, entuziasmul general» al înnoirii. Cei 80 de poeți (născuți între 1935 și 1984!) sunt reuniți în ordine alfabetică, de dicționar ilustrat cu utilitate didactică, pentru o repede ochire asupra a trei decenii de poezie postmodernă. Firește, în aceeași perioadă, sunt active și generațiile 60 și 70. [...] Trăsăturile comune enumerate de Dumitru Chioaru – biografismul, obsesia autenticității, banalul cotidian, stilul prozaic sau colocvial, ludicul și ironia, minimalismul estetic și radicalismul etic – au definiții diferite ca intensitate, situație, program la generațiile succesive, marcând chiar distanța de la deliricizare la reliricizare despre care vorbește antologatorul”. ■ La secțiunea intitulată *interviurile României literare* Gelu Dorian publică un interviu luat lui Ion Mircea „*Acesta este ritmul meu, tempoul respirației mele ca ființă grafologică*”. La întrebarea asupra intervalelor ample de timp dintre volume poetu invocă „în primul rând, respectul față de cititori.” Reținem de asemenea: „Credința mea este că, pentru orice vorbitor de limbă română, aidoma sferei pascalienne cu centrul pretutindeni și circumferința nicăieri, Eminescu pare a se fi născut peste tot pe întinderea spațiului românesc, deci să vieze peste tot, pentru a nu muri nicăieri”. ■ În cadrul rubricii *Scriitori în arhiva CNSAS* apare *Bartolomeu Anania - dosare de urmărire informativă* de Ioana Diaconescu: „Puține personalități, atât de controversate, ca cea a părintelui Bartolomeu Anania. A fost singurul deținut politic din Sfântul Sinod, este unul dintre puținele înalte fețe bisericești care au ținut să se explice, să-și afirme greșelile, să se căiască. [...] Din cercetarea arhivelor, nu reiese că ar exista vreun dosar de rețea (R), adică de informator al Securității, deschis vreodată părintelui Bartolomeu Anania. Sper ca, odată incursiunea mea încheiată, să se poată înțelege limpede că, în baza documentelor, așa-zisa colaborare a părintelui Anania cu Securitatea nu există.” ■ La rubrica *Luminiței Marcu* *Să ne cunoaștem trecutul* este comparat necrologul lui G. Calinescu cu cel al lui Gheorghe Gheorghiu-Dej. ■ La secțiunea *Meridiane*: □ Rodica Binder publică o recenzie la romanul *Ultimul grec* de Aris Fioretos. □ Apare în continuare un interviu luat de Rodica Binder lui Aris Fioretos în care scriitorul (de limbă suedeză și origine greacă și austriacă) afirmă că „Migrația este experiența majoră a secolului XX”. □ *Din nou despre poeții greci* de Ion Brad: „Vă fur câte-un vers, fili-mu, prietenii mei,/ să leg din nou inima mea de inima voastră,/ Ardealul bătrân de înălțimile Pindului,/ cununa Carpaților de

zăpezile Olimpului”. □ *Cine cumpără editura franceză Flammarion?*: „Nu e prima oară în ultimul deceniu când se zvonește că Editura Flammarion e de vânzare.” □ *Bătrânețea nu e o bagatelă*: „La Ullstein Verlag din Berlin a apărut de curând varianta germană a cărții *Blue nights* a scriitoarei americane Joan Didion”. ■ Numărul conține versuri de Liviu Dascălu cu o prezentare de Paul Vinicius. ■ La rubrica *Ochiul magic*: □ *O lansare neobișnuită*: „Recent, în Sala Oglinzilor de la Uniunea Scriitorilor, a avut loc o neobișnuită lansare de carte: în centrul atenției s-a aflat volumul cu un titlu care șochează, *Morții mă-tii*, romanul de debut semnat de un cristian. Moderatorul acestei reuniuni a fost criticul literar Cosmin Ciotloș. Despre calitățile de prozator ale celui care și-a luat pseudonimul un cristian, dar și despre însușirile sale umane au ținut să vorbească Nora Iuga, Angela Marinescu, Radu Aldulescu, Daniel Bănulescu, Gabriel Chifu și Ioan Es. Pop.” Cronicarul semnalează cu surprindere însă absența colegilor de generație ai autorului. □ *Revista Memoria*: „Din numărul 2-3 pe 2011 articolele care au atras atenția Cronicarului sunt cele ale lui Cicerone Ionițoiu, *Repere de demnitate sub regimul comunist*, Ion Pangrate, *Cum am scăpat din iad*, Corneliu Zeană, *Exmatricularea*, Traian Popescu, *Generația 1948*. Numărul este ilustrat cu desene ale pictorului Radu Bercea, născut la Cuciurul Mare, Cernăuți, Bucovina (azi în Ucraina), care a fost condamnat politic între 1959-1964 pentru convingerile sale pro-occidentale. Impresionant este textul lui Radu Petrescu, *Preoții colone-lului Arsenescu*, unde aflăm de destinul a trei din cele aproape o sută de persoane care au făcut parte din grupul de rezistență din zona Rucăr-Bran-Dragoslavele-Stoenești-Cetățeni-Câmpulung.” □ *Un text aniversar de o tristă actualitate*: „siteul Critic Atac, care a deschis un dosar pe tema 1907, la 105 ani după revoltele țărănești care au zguduit în anul respectiv Regatul Român. Dosarul mai anunță, alături de cunoscutul text al dramaturgului, reluarea unui text al lui Radu Rosetti, o analiză a evenimentelor din acel an, semnată de istoricul Alexandru Mamina, și o recitare, semnată de Costi Rogozanu, a trilogiei românești a lui Cezar Petrescu privind anul 1907.”

13 martie

● [**„Revista 22”, nr. 1148**] În *Drumul spre Centru* Paul Cernat comentează *Motocicleta de lemn* (Editura Charmides) de Ștefan Manasia: „*Motocicleta de lemn*, al treilea volum de poeme al lui Ștefan Manasia (dacă excludem «samizdat»-ul când TU vii din 2007) e o sinteză între mitologia urbană din definitoriul *Amazon și alte poeme* (2003) și minimalismul exotic din tatonantul *Cartea micilor invazii* (2008). El indică, totodată, intrarea într-o vârstă post-douămiiistă a poeziei [...] un estet melancolic al subversiunii cu nostalgia marilor experiențe revelatoare [...]. Poemul emblematic al întregului ciclu este - cum a observat deja Daniel Cristea-Enache - *Periferia* [...]. *Periferia* se întoarce, așadar, la *Centru*, într-un text inegal, dar puternic. [...] Un volum decisiv pentru un autor care nu mai e, de-acum, o promisiune generaționistă, ci o voce de prim-plan a poeziei noastre

de azi.” ■ *Lucian Boia: Intelectualitatea interbelică în fața capcanelor istoriei*, interviu realizat de Octavian Manea.

15 martie

● [„Cultura”, nr. 10] La secțiunea *Literatură*: □ Sub titlul *Mircea Petean – Calea, Darul și poemele Anei Andrei Zanca* abordează volumul *Catedrala din auz. Poeme ligure*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2012: „«La ce bun scrierea dacă nu are ceva din fiorul rostirii dintâi» – iată o splendidă afirmație care înscrie prin crez o Cale. [...] Această oralitate, care avea avantajul formidabil de-a se adresa nu ochiului (tipic omului modern, omului imaginii), ci Auzului, unificator, și care nu preia partea, ci Întregul, contopind totul într-o sinteză [...] Auzul devine o catedrală, într-adevăr: Hipertrofia contemporană a ochiului este catastrofală! Atenuând dezastruos celelalte simțuri. Așadar, atenuând intensitatea trăirii în fond. Știința înscrie precumpănirea vizibilului, a ochiului: precumpănirea programării ochiului: sporirea agresivității: nutrind larmă/ fertilizând astfel agresivitatea. Dominarea văzului a dus la disocierea subiect-obiect. Disociere pe care Einstein o numea: un soi de închisoare. [...] Ochiul este expansiv, agresiv, dur, tăios, masculin, ego-centrat, ahtiat de putere. Ochiul compară. Urechea cuantifică. [...] Vraja, care este apanajul rostirii în concepția poetului, prelungește pe undeva și o posibilă definiție a poeziei: cel care o receptează nu mai este niciodată același. Poetul trezește lectorul. Trezirea lui îi deschide noi perspective de întâmpinare a propriei vieți și a *realității* din jur, într-o lume în care nimeni nu mai pare să asculte la ce zice celălalt”. □ În *Experimentalism fără ieșire* Ștefan Baghiu comentează studiul lui Octavian Soviany, *Cinci decenii de experimentalism* vol. I-II, Editura Casa de Pariuri Literare, București, 2011: „În introducerea antologiei *Cinci decenii de experimentalism. Compendiu de poezie românească actuală*, scuzele modeste ale lui Octavian Soviany în legătură cu legitimitatea teoretică a criticii practicate contrastează în mod bizar cu discursul critic erudit. După ce acuză prudent propria lipsa de *profesionalism* și se recomandă drept un «simplu autor și consumator de literatură, conștient de faptul că, uneori, încercând să facă, mai mult sau mai puțin inspirat critică, face de fapt *poezie* și că, vorbind despre cărțile altora, vorbește de fapt despre propriile sale obsesii», Octavian Soviany concepe o analiză teoretică bine pusă la punct asupra resurselor experimentalismului. Când vine însă vorba de critica aplicată câmpului literar românesc pe o axă cronologică de cincizeci de ani, Soviany devine, mai mult decât un purtător de pronosticuri și sentințe, un teoretician empatic, adică exact opusul a ceea ce își impusese să fie.” Ștefan Baghiu semnalează: „Stilul intelectual este, cu adevărat, una din trasăturile fundamentale ale criticii lui Soviany, fapt demonstrat nu numai de impresionantul exercițiu de idei care inaugurează studiul recent, ci și de aerul închis al discursului critic. Octavian Soviany refuza limbajul degajat sau fluiditatea discursului în favoarea unei sterilități tehnice. Deși ar putea suna destul de îngrijorător, tocmai acest aspect îi conferă criticului specificitatea.

Asemănarea în stil cu Marin Mincu este mai mult decât evidentă, iar uneori până și judecățile de valoare (bine mascate de demersul teoretic) seamănă până la confuzie, lăsând impresia de imparțialitate și obiectivitate prin limbajul intelectualizat incurabil și tendința de a oferi interpretări categorice în dualitatea unei sentințe estetice [...]. E adevărat că toate aceste modalități retorice cântăresc la un moment dat în defavoarea cursivității și a ușurinței în receptare, însă sunt o soluție practică pentru a lăsa impresia unui studiu lucrat în registre academice incontestabile. Intențiile sunt uneori aproape de neghicit în demersul critic tocmai datorita tensiunii dintre interpretare secvențială, teorie literară și limbaj grandilocvent”. Ștefan Baghiu conchide: „Atât în plan teoretic, cât și aplicat, studiul reușește să își atingă mizele de a nu judeca prematur un fenomen literar încă greu de definit, categorisit și îndosariat – și care se pare că e departe de a-și fi consumat toate resursele. Salutăm și noi, pe urmele lui Marin Mincu, *prezența benefică* a lui Octavian Soviany în «atât de ciudata stirpe a literaților actuali!».” □ George Neagoe publică „*Europa Liberă*” și Ștefan Aug. Doinaș: „Este aproape de neînchipuit cum o persoană s-a camuflat până la punctul în care să devină indispensabil atât pentru regim, cât și pentru potrivnicii acestuia. Verticalitatea sa din arenă a fost răsplătită prin creșterea capitalului de simpatie și taxată prin cronici negative și atacuri la persoană. Însă nici serviciile aduse în calitate de *sursă* nu au trecut neobservate, datorita lor fiindu-i tolerate bravadele. Se profilează ca atare ipoteza că Doinaș a colaborat la fel de lejer cu ambele tabere. Prin operă, s-a numărat printre centrii de susținere a est-eticii. Prin misiunile primite de la Securitate, a pus la dispoziție date despre literații *Europei Libere* [...]. Printre cele mai importante capitole ale efortului conjugat el est-eticii și al esteticii contra totalitarismului din România s-a derulat în jurul volumului *Vânatoare cu șoim*.” □. Constantin Coroiu publică *G. Călinescu față cu totalitarismele (IV)*: „Cercetatorul constată că G. Călinescu nu a scris despre nici un alt critic sau ideolog literar atât de mult, atât de contradictoriu și de deconcertant [cum scrie despre Eugen Lovinescu] – «cu treceri aiuritoare de la o judecată la alta, adesea total opusă precedentei» și observă că nu avem de-a face cu «trecătoare polemici», de felul celor susținute de Călinescu cu mulți alți literatori și gânditori interbelici, ci de reacții și comentarii de o anvergură incomparabilă cu acelea. Deci nu e vorba numai de cantitate. Nicolae Mecu urmărește *la pas* meandrele atitudinii lui Călinescu, repetatele *revizuri* privindu-l pe *batrânul critic* și afirmă că *în întregul lor raporturile* Lovinescu – Călinescu «sunt guvernate, în ce-l privește pe Călinescu, de încercarea, ratată, de a-și găsi un părinte spiritual» (subl. N.M.). [...] Nicolae Mecu vede în portretul pe care Călinescu i-l face marelui critic în *Masca apoloniană*: «un Lovinescu-statuie, o făptură fabuloasă, aproape o imagine arhetipală a tatălui-șef de clan, patriarh biblic, întemeietor de stirpe, un tata mitic, care însă și-a dezmoștenit fiul». E foarte frumos, dar e și discutabil. În paranteză fie zis, portretul lui Ibrăileanu schițat de același tânăr Călinescu este, dacă mi se permite expresia, mult mai mitic”. Constantin Coroiu scrie „În planul strict al *domeniului de*

cercetare, ca sa-l urmez pe Nicolae Mecu, o observație a sa este profundă și definitorie: «Atitudinea lui Călinescu față de Lovinescu stă pe o *contradictio oppositorum*, nu pe complementaritate sau pe coincidență», (înclin să cred că, cel puțin într-o anumită etapa a vieții sale, cea a primei tinereți, o *image arhetipală*, un *patriarh biblic* a fost Vasile Pârvan, atitudinea lui Călinescu față de acesta, aparent paradoxal, fiind *una de complementaritate* [...]) Cu aceasta carte a lui Andrei Terian posteritatea marelui critic în secolul XXI se afla sub bune auspicii. Iar monografia *G. Călinescu. A cincea esență* – conchide reputatul istoric literar și editor Nicolae Mecu – «anunță un destin critic de mare anvergură». Subscriu fără ezitare!” ■ *Literatură universală*: Rodica Grigore analizează romanul lui Carlos Fuentes *Voința și norocul*, apărut în traducerea lui Horia Barna la Editura Curtea Veche Publishing în 2011, în *Voința, norocul și (mai ales) puterea*: „Deși structurată aparent pe o opoziție binară, voința și noroc, încredere naivă în progresul lumii și dorința de a inversa ierarhiile prin orice mijloace, cartea lui Fuentes exclude generalizările simpliste și tonurile de alb și negru, căci universul citadin pe care îl creează cu o artă remarcabilă e dominat de tentația puterii și demonstrează influența textului lui John Dos Passos, *Manhattan Transfer*. Cu precizarea că Fuentes se dovedește a fi superior în viziune și mult mai subtil în realizarea acesteia, câtă vreme capitala mexicană tinde să egaleze în semnificații danteștile cercuri ale Infernului, dar și să se prezinte cititorului ca veritabil experiment de limbaj, autorul fiind, în această privință, un demn continuator al formulei de expresie a lui James Joyce”. În opinia Rodicăi Grigore „Dualitatea structurală care se întrevedea la început (din titlu) se transformă, astfel, treptat, în cu totul altceva, Carlos Fuentes știind cum să substituie sau să explice cei mai diferiți termeni exact unul prin intermediul celuilalt.” ■ Nicoleta Neagoe semnează articolul *Corsetul, medicul și talia de viespe*. Autoarea citează din discursul doctorului Dimitrie Gerota și precizează „Jurnalele din primăvara anului 1899 acordau spații ample unui subiect cel puțin insolit: conferința doctorului Dimitrie Gerota, ținută la Craiova și București, cu scopul proclamat de a le determina pe femei să renunțe la corset.”

● [„**Dilema veche, nr. 10**] Marius Chivu discută volumul *Femeile insomniacului* de Radu Țuculescu (Editura Cartea Românească, 2012). Criticul începe recenzia cu o părere asupra romanului anterior al autorului, *Stalin, cu sapa-nainte* (2009), unde acțiunea era mai simplă, desfășurată pe un singur plan narativ. Romanul analizat acum are tot un singur protagonist, tot de gen masculin, însă este mult mai bine dramatizat: „Timi este varianta domestică a străinului din fanteziile femeilor”, singura notă tragică fiind reala și paradoxala singurătate a lui Septimus, care nu iubise cu adevărat niciodată. Localul numit *Acvariu* reprezintă locul în care se derulează a doua jumătate a acțiunii cărții. Aici, Timi și prietenii săi se întâlnesc ca să bea și să își povestească viețile. Marius Chivu se oprește în acest punct asupra unor episoade pline de umor. Încheie prin a spune că Radu Țuculescu introduce o nouă figură în tipologia clasică a bărbatului cuceritor, romanul *Femeile*

insomniacului fiind cel mai bun de până acum. ■ Claudiu Constantinescu face recenzia cărții *Romancierul naiv și sentimental* de Orhan Pamuk (traducere din limba engleză de Rebeca Turcuș, Editura Polirom, 2012). Este vorba despre o colecție de eseuri teoretice și analitice, culese din conferințele ținute de Pamuk la Harvard. Eseurile sunt oarecum confesive, urmărind „efectele pe care le au romanele asupra cititorilor, modul în care creează romancierii și felul în care se scriu romanele”, după cum scrie Pamuk însuși. În esență, C. Constantinescu ne lămurește că este vorba despre arta romanului și despre romancierul Orhan Pamuk. În ceea ce privește prima problemă, totul se concentrează în jurul spontaneității, a reflexivității și a elementului de mister propriu inspirației. Cât despre al doilea aspect, Pamuk este convins că romanul este o ficțiune vizuală, iar nu verbală și că într-un roman trebuie să se vorbească „despre lucrurile importante ca și cum ar fi irelevante și despre lucrurile neimportante ca și cum ar fi relevante». C. Constantinescu identifică plusuri și minusuri la Pamuk, însă încheie spunând că „scriitorul acesta magic, labirintic și excesiv are, ca analist, o limepime nu mai puțin magică”.

16 martie

- [„Weekend Adevărul“, nr. 36] Nicolae Manolescu scrie despre internet și paternitate intelectuală în Anonimatul triumfător.

- [„Observator cultural“, nr. 358] La Editorial: De Recitit. Metru vechi de B. Fundoianu. ■ La Restituiri Paul Cernat publică Pentru o lectură pluralistă a lui I. Budai-Deleanu abordând volumul Ion Budai-Deleanu, Opere. Țiganiada. Trei viteji. Scrieri lingvistice. Scrieri istorice. Traduceri, Ediție îngrijită, cronologie, note și comentarii, glosar și repere critice de Gheorghe Chivu și Eugen Pavel, Studiu introductiv de Eugen Simion, Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, Colecția „Opere fundamentale“, București, 2011. Reținem: „Ce personaj fascinant acest fiu de preot unit hunedorean, strămutat ca secretar imperial în Galiția, la Lemberg, și înnobilit la sfârșitul vieții ca supus austriac! Istoric, filozof în spe, doctor în științe juridice și teologie, membru al unei loji masonice vieneze de rit egiptean și orientare rozicruciană (în *Țiganiada* «Eghipetul» e, nu întâmplător, în prim-plan...), a fost, deopotrivă, un cărturar iluminist și un premergător al istoriografiei romantice privind unitatea poporului român, membru al *pedantei* Școli Ardelene, dar promotor eretic al *literelor frumoase* menite să *desfete*; nu în ultimul rând, un precursor ignorat al reformei lingvistice inițiate de junimiști pornind de la valorificarea limbii poporului (respingerea cuvintelor slave pe care o avea în vedere se referea doar la cele introduse *de sus*, prin instituția bisericească, nu la cele intrate pe alte căi în limba vorbită...).” Cernat semnalează „Ceea ce frapează când parcurgi referințele critice din final este marcatul lor literaturocentrism.” În opinia lui Paul Cernat „Ludicul livresc nu e unul *gratuit* (cum consideră destui comentatori), ci are, pe lângă latura de «farsă delectabilă», o funcție critică, subversivă, esențialmente politică.

[...] A discuta epopeea eroi-comică a lui Budai și din această perspectivă nu înseamnă a credita interpretările sociologice din anii '50-'60, cum lasă a se înțelege N. Manolescu în *Istoria critică a literaturii române*. Purismul estetic practicat din rațiuni defensive binecunoscute de către criticii liberalizanți din anii '70-'80 trădează în egală măsură mizele scrierii, printr-o lectură decontextualizată și reduționistă. *Țiganiada* e, ca orice epopee, un discurs de legitimare identitară. Însă *adevărul* ei – opus absolutismului și *nobleței* eroice – înclină în favoarea emancipării, fie și ironice, a valorilor slabe, disprețuite, ținute în minorat”. Cernat concluzionează: „Budai-Deleanu nu e doar primul nostru mare scriitor *beletrist*, apărut în cvasiabsența unei tradiții culte locale, ci și un gânditor critic ce-și așteaptă o mai atentă reconsiderare. Excelenta ediție îngrijită de Gheorghe Chivu și Eugen Pavel are meritul de a ni-l restitui pe autorul *Țiganiadei* în toată complexitatea demersului său reformator și transliterar.” ■ La secțiunea *Literatură*: Claudiu Turcuș comentează *Contorsionista* (Editura Humanitas, București, 2011) lui T.O. Bobe în *Tardopostmodernism*. Claudiu Turcuș citează dintr-o „cronică rezumativ-entuziastă, publicată recent în «Orizont», despre *Contorsionista* lui T.O. Bobe” aparținând lui Alexandru Budac și afirmă „O asemenea mărturie empatică, livrată drept revelație axiologică, constituie mai puțin amprenta stilistică a recenzentului timișorean, altfel neexaltat, cât efectul pasional de lectură scontat de scrisul lui T.O. Bobe. Căci numai receptat în registru sublim, sub auspiciile unui discernământ anistoric, acest tip de literatură sofisticată, baroc-manieristă, ilustrând clasicul estetism postmodern, poate dobândi și aura originalității.” În opinia lui Turcuș „Prin *Contorsionista*, bănuiesc că T.O. Bobe intenționase să treacă la nivelul superior, să lase în urmă experimentul ludic pentru a plăsmui literatură adevărată. Numai că jocul acesta al maturizării artistice este înșelător, deoarece prețul anvergurii literare implică, iată, atenuarea timbrului personal. Totul este pretext literar în *Contorsionista*.” Astfel, argumentează Turcuș „Toate aceste fragmente de odisee cotidian-livrescă se estompează neputincioase, lăsând locul doar aventurii formelor literare. Mai degrabă decât de transa poetică (abisalitățile *romantice* ale prozatorului au fost deja consemnate de cronicari), T.O. Bobe se lasă ispitit de luciditatea ironică a regiei postmoderne. [...] De fapt, din gestionarea rafinată a variatelor registre stilistice derivă indirect și carența de fond a prozei lui T.O. Bobe”. Criticul menționează: „În literatura română post-decembristă, narațiunea la persoana a II-a nu-i mănuită mai rafinat decât, eventual, de Radu Aldulescu în *Mirii nemuririi*.” Turcuș observă de asemenea: „Abilitățile sale remarcabile de a scrie în maniera unor scriitori consacrați. În ciuda eforturilor de updatate tematică, un epigonism first class invadează multe pagini din *Contorsionista*, iar senzația de déjà lu chiar nu poate fi reprimată.” □ Luminița Voinea-Răuț semnează *Grecia – iubită de Henry Miller* cu ocazia apariției traducerii Henry Miller, *Colosul din Maroussi*: „Stilul poetic, ușor înflorat, însă bine pliat pe stările sufletești ale scriitorului – îmbătat de frumusețea locurilor și a locuitorilor Eladei – recomandă din plin această carte, tradusă impecabil de

doamna Cristina Felea. Spun unii că e cea mai bună carte a lui Henry Miller, alții că e cea mai frumoasă declarație de dragoste adresată Greciei...” □ Doina Ioanid comentează romanul *Purificare* (traducere de Adela Victoria Korshin, Editura Polirom, Colecția „Biblioteca Polirom“, Iași, 2012) de Sofi Oksanen în *Istorie&Istoria*: „*Purificare* nu este doar reluarea poveștii biblice a lui Cain și Abel, iar ispășirea depășește sfera religiosului. Istoria atroce a unor sisteme coercitive nu este văzută doar ca un mecanism exterior, ci ca unul interior, de care oamenii se folosesc în scopuri personale, devenind călăii, apoi, la rândul lor, victimele. Sofi Oksanen ne coboară într-o lume profund umană, străbătută de patimii, vini și suferințe, în care pulsează vieți distruse atât de obsesii personale, cât și de ideologii nocive. Autoarea reușește să construiască o lume ficțională viabilă, în care neverosimilul tragediilor personale devine verosimil. O lume văzută în toate culorile posibile, în amestecul ei indestructibil.” □ Alina Purcaru abordează același volum în *Despre tabuuri și familii nefericite*: „Romanul lui Sofi Oksanen sfidează linearitatea interpretărilor pentru că operează cu substanțe instabile: psihologii încurcate, dileme adânci și un peisaj politic și sufletesc mutilat de prezența torționarului [...] Cu atât mai mult cu cât are experiența unui regim totalitar similar (dar nu numai), cititorul din România își poate confrunta aici teribil de multe tabuuri, crescute într-o societate în care vorbitul în șoaptă și tăcerea nu marchează discreția, ci, de cele mai multe ori, o veche vină”. ■ La categoria *Studii culturale* Alexandru Matei analizează volumul *Symptomatologies* (Editura Limes, Cluj-Napoca, 2011) al lui Rareș Moldovan, intitulându-și articolul *Hardcore theory (I)*: „Autorul nu distinge – și n-ar fi fost rău – între teorie și filozofie. Pentru că doar ultima încearcă să ia cu asalt și să instituie raportul real-limbaj. Teoria doar o enervează și o zădărnicește. [...] *Symptomatologies* e un eseu teoretic și, totodată, un eseu filozofic. De la bun început trebuie spus că esul lui Moldovan, fără să impresioneze prin cantitate (ceva mai puțin de 300 de pagini, format între in-16 și in octavo), este extrem de dens. Și când spun asta, înțeleg nu doar că este extrem de dens pentru un eseu teoretic scris de un teoretician român care găsește în librării doar ficțiune și care trebuie să-și comande cărțile pe Amazon, ci că avem de-a face cu un studiu care ține mai degrabă de o anumită cercetare fundamentală și mai puțin – dar mult mai puțin – de ceea ce ar putea astăzi fi comunicat ca «teorie literară», în raport cu un anume corpus de texte literare. Este vorba mai degrabă despre un eseu care înnoadă filozofia și literatura, de tipul celor despre care vorbește Philippe Sabot în *Philosophie et littérature* (PUF, 2002).” ■ La *Eseistică*: □ Daniel Cristea-Enache comentează *La foc mărunț* (Editura Cartea Românească, București, 2012) de Livius Ciocârlie în articolul *Sistema profesorului Ciocârlie*: „O regie există și la Livius Ciocârlie (ca la orice scriitor), dar ea este una a descentrării și a fărâmițării. Personalitatea se desface, eul se multiplică, într-un fel de veselie a dezagregării ce se comunică, pe fiecare rând, de la autor la personajul pe care-l joacă; și de la acesta, la alineatul în care apare [...] Fragmentarismul, discontinuitatea, fărâmițarea și tot restul

solicită o adâncime de reflecție și o expresie aproape clasice. *Destructuratul* și *dezarticulatul* autor are, de fapt, o structură de expresie – și aceasta este cioraniană, cum el nu ne spune în clar, dar noi vom deduce: Fraza încheiată cu punct, spune Musil, împiedică pătrunderea în text a potențialității inepuizabile, nedeterminate, a realului. Ale mele, fragmentele cel puțin, se mai și termină pe accent. Mă tem că la potențialitatea inepuizabilă a realului trebuie să renunț”. Daniel Cristea-Enache consideră că „Dispersia acestui jurnal de lecturi e una foarte bine controlată, iar din *fărămițarea* reflecțiilor și a fragmentelor ce le suscită se încheagă un profil interior extrem de coerent.” În opinia sa „Ciocârlie e un cititor sofisticat care, în momentele de grație (cum sunt mai multe în această carte), reușește să sară peste umbra propriei erudiții, redescoperind bucuria întâlnirii cu o temă.” □ Horia Pătrașcu scrie *Despre ipohondriile și ipocriziile spiritului*, analizând voluul lui Gabriel Brebenar *Jurnalul unui cititor* (Editura Humanitas, Seria „Premiul Milan Kundera“, București, 2011): „Cititul pare să fie pentru Brebenar [...] o tehnică spirituală de *cunoaștere* a Absolutului... [...] Absolutul acesta nenumit, indeterminat, transcendent este vizibil indirect, în *ghicitură*, în lumea creată, sub forma *scrierilor frumoase* ale unor autori precum Gabriel Liiceanu, Andrei Pleșu și Horia-Roman Patapievic. Din această perspectivă, absolutul este secundar și *relativ* la scrierile frumoase. Fără această epifanie a sa, cititorul nu și-ar pune niciodată problema absolutului. El nu merită să fie căutat decât ca stimulent al creativității umane, ca *generator* de scrieri frumoase. Absolutul este calofil. [...] Gabriel Brebenar pornește în căutarea acestui absolut *citind*. Prin lectură, el vrea să afle cum de pot acești oameni să scrie atât de frumos, ce anume îi face să scoată atât de mult din cuvinte.” În opinia lui Horia Pătrașcu „*Jurnalul de cititor* lasă impresia unei lumi complet artificiale, livrești, lipsite de substanță. În căutarea absolutului generator de scrieri frumoase, autorul descrie lapidar, sec, fără stil. Este ceea ce constată el singur în mai multe rânduri, fără a da impresia că îl deranjează prea mult absența *stilului*, sterilitatea sa scriitoricească. Cu toate acestea, nu lipsesc paginile reușite.” ■ La rubrica *Lecturi în vremuri de austeritate* Cristina Manole scrie *Balcanii în Europa de astăzi*, prezentând „patru noi apariții editoriale”: Orhan Pamuk, *Romancierul naiv și sentimental* (Editura Polirom, 2011, traducerea din engleză și note Rebeca Turcuș); Fahri Balliu, *Berisha și Albania democratică* (Editura Leda, 2011, traducere din albaneză și prefață – „bine articulată și la obiect cu realitățile de azi ale Albaniei” – de Tiberiu Puiu); Dimitris Rizoulis, *Comoara de cuvântări ale arhiepiscopului Hristodoulos. De la cuvântarea de întronizare până la ultimele sale cuvinte* (Editura Omonia, 2011, traducere din limba greacă și note de Ion Diaconescu; un cuvânt de întâmpinare aparținând Prea Fericitului Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române); Tzvetan Todorov, *Literatura în pericol* (Editura Art, 2011, traducerea și postfața de Luigi Bambulea „– nume parcă scos din dicționarul onomastic al lui Mircea Horia Simionescu; Bambulea, deci, nu scrie rău deloc – de reținut!”). ■ Ovidiu Pecican scrie, la rubrica sa *Avalon*, despre *Campania*

PR a lui Petru Rareș, comentând studiul Teodorei Artimon, *Petru Rareș și conceptul său vizual. O campanie PR ambițioasă din secolul al XVI-lea?* (titlul original: *Peter Rareș and his Visual Concept. An Ambitious Sixteenth-Century PR Campaign?*), LAP Lambert Academic Publishing, Saarbrücken, 2010: „Deși rudimentare în raport cu ceea ce se petrece astăzi prin intermediul mijloacelor de comunicare în masă înalt tehnologizate, ceea ce făcea Rareș se încadrează, spune specialistă, în definiția actuală a *relațiilor publice* (PR). Se caută simpatie, se apără legitimitatea emițătorului controlându-se ceea ce o contrazice și o sfidează, atrăgând de parte a lui opinia publică. [...] Teodora Artimon observă că relevantă în cel mai înalt grad pentru campania lui Petru Rareș în domeniul propagandei ar fi pictura exterioară a mănăstirilor din nordul Moldovei.” Concluzia: „Succintă și alertă, cartea tinerei studioase promite viitoare abordări inventive, cu clarificări ce depășesc simpla nuanțare și cu rezultate utile pentru o rescriere a trecutului în funcție de noi conceptualizări și puneri în ecuație.” ■

La rubrica *Scrisori către Osip Mandelștam*. Bogdan-Alexandru Stănescu publică *Frica (I)*. Reținem: „Eternul joc de șah al Omului împotriva Terorii... Pentru că, nu-i așa?, e un joc pe care-l începi undeva, pe la 27-28 de ani. E vârsta la care eu am avut revelația subită și atotcovârșitoare a faptului că am să mor. S-a întâmplat undeva, într-un bar (bineînțeles!), în acea solitudine unică pe care ți-o oferă mulțimea: e locul în care poetul modern joacă rolul unui Ovidius pe care împărăția networking-ului i-l oferă drept exil preferențial. E uimitor cum această nație de masochiști inventează noi și noi metode de suicid... Trăiesc într-o țară unde, teoretic, orice pod al palmei are dreptul de a se reflecta în oglinda apei, unde viața îmi aparține, iar rădăcinile mele sunt bine astupate de pământul care-mi încălzește strămoșii și care, probabil, îmi va acoperi copiii. Și, totuși, trăiesc, zilnic, experiența terorii... Citesc și recitesc *Tristia* ta... la fel fac cu cea a înaintașului tău... sunt cele două manuale personale despre cum ar trebui să supraviețuiești terorii. Dar, te întreb acum, eu, cel Protejat, cum poți lupta împotriva Fricii?” ■

La *Literatură*: □ *Semnal editorial. O nouă colecție la Editura Cartier*: „Editura Cartier a inițiat în 2011 o nouă colecție, «Biblioteca deschisă», coordonată de scriitorul Vasile Ernu. Ea vine să umple un gol în spațiul editorial românesc – și anume promovarea sistematică a autorilor contemporani din spațiul est-european. Colecția a debutat cu trei titluri foarte bune, Zahar Prilepin, *Sankea* (roman, traducere de Vladimir Bulat), Gheorghe Gospodinov, *Un roman natural* (roman, traducere de Cătălina Puiu) și Zaza Burciuladze, *Kafka instant* (povestiri, traducere de Dorin Onofrei)” ■ În *La călimară!* Michael Haulică consemnează că rubrica *Fantasy & Science Fiction* a împlinit la 10 martie 7 ani, prezentând modificările pieței românești de SF din această perioadă și oferă, de asemenea calendarul evenimentelor următoare. □ Lansare *Insula de sub mare*. Editura Humanitas Fiction a organizat, miercuri 14 martie, la Librăria Cărturești, lansarea romanului *Insula de sub mare* de Isabel Allende (traducere: Cornelia Rădulescu). Au participat: Marina Constantinescu, Elisabeta Lasconi, Cornelia Rădulescu și

Denisa Comănescu. □ Lansare *Femeile insomniacului*. Miercuri, 14 martie, la Universitatea din Oradea a avut loc lansarea romanului *Femeile insomniacului* de Radu Țuculescu, Editura Cartea Românească. Alături de autor, au luat cuvântul: Marius Miheț și Ion Simuț. Evenimentul a fost organizat de Editura Cartea Românească, Facultatea de Litere din cadrul Universității din Oradea și revista Familia. □ *Va fi: □ Doina Ioanid în turneu*. Poeta Doina Ioanid face un turneu în Belgia și Olanda, în cadrul căruia își va prezenta traducerea în neerlandeză a volumului *Duduca de marțipan*, apărută în 2011, și va fi invitata unei dezbateri înregistrate de un post de radio din Rotterdam. Doina Ioanid și traducătorul Jan Mysjkin, poet la rândul său și alcătuitor al unei antologii de poezie românească, vor participa la dezbateri cu publicul la Maison de la poésie din Anvers (joi, 15 martie) și la cafeneaua literară Cehov & co din Rotterdam (vineri, 16 martie). Sâmbătă, 17 martie, poeta va susține o lectură la Institutul Cultural Român din Bruxelles. □ „*Cafeneaua critică*”: „Joi, 15 martie, în Club A, va avea loc o nouă ediție a proiectului de dezbateri culturale «Cafeneaua critică». Amfitrion: Ion Bogdan Lefter. La eveniment vor participa echipa care a realizat spectacolul *Îngeri în America*, precum și alți oameni de teatru și critici de specialitate. [...] Traducerea textului îi aparține Ioanei Ieronim.” □ *Sortiți unii altora. Martie cernit la Târgu Mureș*. „ICR Budapesta, în colaborare cu Muzeul Terorii din Budapesta, organizează marți, 20 martie, de la ora 17.00, la sediul Muzeului, simpozionul Sortiți unii altora. Martie cernit la Târgu Mureș. Moderați de jurnalistul János Bethlen din Ungaria, au fost invitați să dialogheze, pe tema evenimentelor din martie 1990 de la Târgu Mureș, importanți politologi și activiști români pentru drepturile omului – recunoscuți și prețuiți deopotrivă în Ungaria – precum Smaranda Enache, Radu Carp și Gabriel Andreescu.” □ *Ana Blandiana la Stockholm*: „La invitația ICR Stockholm, Ana Blandiana se va afla în Suedia cu ocazia Zilei Internaționale a Poeziei, sărbătorite pe data de 21 martie.” □ *Presa suedeză îl declară pe scriitorul Norman Manea demn de Premiul Nobel*: „Romanul *Întoarcerea huliganului*, primul titlu de Norman Manea tradus în limba suedeză, a fost întâmpinat încă din primele zile de la apariție cu recenzii entuziaste în principalele cotidiane naționale și locale din Suedia. Criticii suedezi au punctat «virtuozitatea» (Svenska Dagbladet), «măiestria» (Göteborgs-Posten) și «complexitatea» (Aftonbladet) romanului, «o capodoperă» (Nerikes Allehanda) care îi dă scriitorului român șanse să acceadă la Premiul Nobel pentru Literatură (Tidningen Kulturen, Dagens Nyheter, Borås Tidning).” □ *România la Salonul Internațional de Carte de la Paris*: „În perioada 16-19 martie 2012, se desfășoară la Paris cea de a XXXII-a ediție a Salonului Internațional de Carte – Salon du Livre, cel mai amplu eveniment al pieței editoriale din Franța, care reunește anual peste o mie de expozanți. La standul României, organizat de Centrul Național al Cărții și ICR Paris, în colaborare cu Librăriile Humanitas, vor avea loc lansări de carte, vor fi prezentate programele de traduceri derulate de ICR și va fi organizată o librărie de carte românească. Tot în cadrul Salonului sunt programate o

masă rotundă, un concert și o expoziție, având ca temă «vagabondajul literar» și figura scriitorului Panait Istrati. Gabriela Adameșteanu, Ioana Bot, Letiția Ilea, Ion Manolescu și Răzvan Rădulescu se vor întâlni cu Maylis de Kerangal, Bertrand Badiou, Michel Le Bris și Matei Vișniec, în cadrul mesei rotunde «Vagabondajul literar»". □ *Lansarea în Polonia a romanului Dimineață pierdută*: „Institutul Cultural Român de la Varșovia organizează, în perioada 14-16 martie, două evenimente de promovare a romanului *Dimineață pierdută* de Gabriela Adameșteanu, recent publicat în Polonia: [...] la cafeneaua-club Cafe Szafe din Cracovia, un spațiu dedicat cărților, manageriat și animat de cuplul de scriitori Łukasz Dębski și Anna Kaszuba-Dębska. Moderatorul întâlnirii va fi doamna Małgorzata I. Niemczyńska, jurnalistă la Departamentul Cultură al prestigiosului cotidian Gazeta Wyborcza, autoarea unor studii literare foarte apreciate; [...] la librăria Bookarest din Poznań, un important spațiu de lansări și dezbateri pe tema literaturii. Moderator va fi Kinga Junkiert.” □ *Talking About Borders 2011*: „Câștigătorii celui de al 6-lea concurs organizat de Ministerul de Externe austriac au fost anunțați în urma unui eveniment organizat de Ambasada Austriei la București. [...] Piesa câștigătoare *Nu ne-am născut în locul potrivit*, autori David Schwartz și Alice Monica Marinescu abordează într-o manieră complexă și inovativă tematica concursului «Vorbind despre granițe: Experiințe de viață în vremuri în schimbare».”

● **[„România literară”, nr. 11] *La Editorial: Din nou despre Caragiale*** de Nicolae Manolescu: „Expresivitatea replicilor din comediiile lui Caragiale le asurzește mesajul, scriam în *Istoria critică*: le știm pe dinafară, le repetăm aproape mecanic, fără să ne mai gândim la ceea ce spun cu adevărat personajele. E de vină și faptul că aparțin de registrul comic. [...] lectură rea a replicilor din comediiile lui Caragiale. Lectură care i-a determinat pe mari actori să le accentueze caracterul comic până la a le face să pară imbecile.” ■ La rubrica sa *Cronica ideilor* cu titlul *In articulo mortis* Sorin Lavric abordează volumul recent publicat de Dora Petrilă, *Orașul bufniței* (Editura Viața Medicală Românească): „O carte dură, de firidă întunecoasă, punând tristețe în sufletul cititorului, din lipsa unui reper consolator de care să se agațe. Prin cruzimea cu care descrie absurditatea suferinței, Dora Petrilă nu îți dă soluții și nu îți oferă mângâieri”. ■ În cadrul rubricii sale săptămânale *Cronică literară* în articolul *Explicații* Cosmin Ciotloș comentează *Singura cale* de Nicolae Breban (Editura Contemporanul) și atrage atenția asupra tendinței criticilor de a se lăsa prea mult influențați de teoreticianul Breban în interpretarea romanelor lui: „Pe una din clapetele *Singurei căi*, Eugen Negrici, altminteri un spirit de o enormă suplețe, dovedește cu vârf și îndesat că am dreptate. Fiindcă tot ce scrie el acolo decurge, într-o formă sau alta, direct din considerațiile lui Breban”. Singura excepție, afirmă Ciotloș, o reprezintă Nicolae Manolescu. Concluzia lui Cosmin Ciotloș privind romanul *Singura cale*: „[Breban] Nu mai are datoria de a o lua, cu fiecare carte, de la capăt, de a se, cum se spune, reinventa. Are o formulă a lui. Când nu e memorabil de-a dreptul, e,

cel puțin, recognoscibil. În schimb, faptul că a dublat cantitatea de pagini necesare unui bun roman de analiză, da, e un defect. Iar faptul că în loc să încerce să înțeleagă istoria (așa cum sugerează pe ultima copertă), el o explică, da, e un defect și mai mare.” ■ La secțiunea *Invitatul săptămânii* Iulian Boldea se întreabă în *Exigență și devoțiune* „Ce este și cum este critica, în viziunea lui Al. Cistelean? Înainte de toate, ea este «a-sentimentală», «treabă de concept», rod și joc al inteligenței, instrument al intelectului cu rol de a examina opera, păzindu-se, oricum, de riscul de a cădea în fascinație sau în exces de putere.” Criticul face însă o precizare: „Dar e de discutat dacă înțelegerea ei nu trece în devoțiune, nu e și o formă de devoțiune, ceea ce ar aduce înapoi pe fereastră unele lucruri date afară pe ușă”. ■ La rubrica *Scripta manent* Alex. Ștefănescu vorbește despre *Andrei Pleșu și detractorii săi*: „La toate manifestările publice, inclusiv la cele din străinătate, Andrei Pleșu cucerește asistența cu erudiția sa de care nu face paradă, cu jocul imprevizibil și sclipitor al ideilor, cu umorul său irezistibil. Prietenul lui, Gabriel Liiceanu (împreună cu care formează un tandem intrat în mitologia culturală a epocii), îl numește «un seducător internațional». [...] Personalitatea sa trebuie privită însă ca o prefigurare a ceea ce va fi intelectualul cândva, într-o ipotetică Românie relaxată și prosperă. Existența lui Andrei Pleșu este de bun augur pentru societatea românească.” Alex. Ștefănescu citează o serie de comentarii ale „detractorilor” filosofului și răspunsul plin de umor al acestuia și menționează drept un volum reprezentativ *Despre frumusețea uitată a vieții*. ■ În *Actualitatea: Caragiale între Thalia și Euterpe* Vasile Lungu abordează pasiunea lui Caragiale pentru muzică, pe care o vede drept o zonă unde se retrage viața afectivă și subiectivitatea marelui dramaturg, rațional în propria operă, retragere pe care o corelează și cu plecarea sa din țară: „Retragerea din aspra și obositoare viață a cetății, introvertirea prin regăsirea reculegerii în singurătate, regenerarea sufletească își aveau în muzică un generos acompaniament și un stimulent moral. Creator în literatură, Caragiale era un consumator în muzică, pe care o considera superioară artei cuvântului. Efortul de obiectivare prin scrierea comediilor și schițelor își afla în scufundarea în armoniile muzicale reversul subiectivității, intimitatea deconectantă, fortificarea morală. Structura spiritului său, aflat sub autoritatea inteligenței, a raționalului, îi orientează preferințele muzicale spre ordinea, claritatea și simetria din compozițiile barocului și clasicismului, purtând semnătura unor genii ca Johann Sebastian Bach, Wolfgang Amadeus Mozart și Ludwig van Beethoven”. Articolul menționează și faptul că fiica bunului său prieten „Cella Delavrancea a fost în preajma lui Caragiale în ultimele două luni de viață ale acestuia. Copleșit de emoții, săvârșea un gest de recunoștință față de pianistă când îi spunea «Aghiuță»: «Aghiuță, adu mâna să ți-o sărut... și p-a stângă. Aia e cea deșteaptă»”. ■ În *Cartea de istorie* Iulia Iarca recenzează volumul lui Neagu Djuvara *Răspuns criticilor mei și neprietenilor lui Negru Vodă* apărut la Editura Humanitas concluzionând că „Meritul lui Neagu Djuvara este acela de a consacra în spațiul cercetării istorice perspective sprijinite pe argumente

logice care, de multe ori, probează mai mult decât un document material evident, dar care își poate pierde, în orice moment, urmele.” ■ *Cartea de poezie: la pierderea speranței* de Nicolae Prelipceanu (Editura Casa de pariuri literare) este recenzată de Gabriela Gheorghisor: „Nicolae Prelipceanu scrie o poezie colțuroasă și aspră. Dacă vrei să-ți așezi pe ea, ca pe-o pernă, capul plin de visuri, ți-l zdrențuiește cu visuri cu tot [...] poate fi considerat un spirit sceptic postmodern, crescut la «școala» poezilor americani ai anilor '60, a beatnicilor (pe care-i și amintește într-un poem), a diferenței derrida-ene (v. exercițiu de disperanță). Scrisul său rejectează majusculele, morga solemnă, corsetele formale, asumându-și, aproape cinic, *minimalismul* viziunii și al stilului, șarja (auto)ironică și cruzimea denunțării «minciunilor» romantice. Poetul narativizează, uneori pe spații relativ largi (v. *Titanic vals*), se adresează direct cititorului, sperând, poate, cu toată lipsa de iluzii, că mesajul din sticlă, aruncat pe mare, va ajunge totuși la cineva.” ■ La categoria *Cartea de proză*: Toma Grigorie consideră volumul *Viața ca o... paradă* al lui Jean Băileșteanu *Un fel de jurnal* și se oprește asupra semnificației titlului: „Titlul său pornește de la opinia cvasi generală că noi românii facem treburile în mod festiv, să salvăm aparențele, heirupist, adică de... paradă”. ■ În *Comentarii*: „*Obsedantul deceniu*” re-branduit Alex Goldiș comentează volumul *Matei Brunul* de Lucian Dan Teodorovici publicat de Editura Polirom: „Există tot mai multe semnale că scriitorul român începe să depășească, încet-încet, complexul memorialisticii legate de evenimentele istorice traumatizante din ultimele decenii, devenind tot mai dispus – și mai capabil – să le transpună în ficțiune. Nicolae Manolescu atrăgea atenția, acum câțiva ani, că n-avem încă un roman al Revoluției din 1989. [...] Pe lângă că ia în piept epoca stalinistă, *Matei Brunul* țintește însăși problematica ei majoră: reeducarea ideologică și crearea omului nou. [...] Realismul de la suprafața narațiunii scârțâie discret la încheieturi prin impresia de farsă și de absurd, căci, privite prin ochii lui Matei Brunul, abuzurile regimului sunt înțelese pe dos: noile instituții comuniste, clădirile aberante, munca de jos în slujba *poporului*, articolele sau filmele de propagandă alcătuiesc, toate, universul familiar (și ideal!) al nou-născutului socialist.” Alex Goldiș îl consideră pe autor „în măsură să spulbere, prin tematică și prin realizare, acuzele de frivolitate adresate întregii generații. Există, iată, în interiorul ei proiecte de anvergură; de aici înainte, calea de depășire a minimalismului tematic sau stilistic e deschisă.” ■ La rubrica *Semn de carte*, în articolul intitulat *Un polemist* Gheorghe Grigurcu afirmă că: „Dumitru Ungureanu are aerul unui om *dintr-o bucată*. Postura de *marginal* pe care și-o arogă, publicând cu predilecție în câteva reviste de provincie cu profil distinct («Argeș», «Litere», «Vatra»), îi acordă o libertate de mișcare pe care felurile aranjamente și servituți (fie și de *politefe*) ale *Centrului* ar putea-o împieta cu ușurință. [...] «Din afară se vede mai bine și mai departe», spunea un cunoscut scriitor al nostru din penultimul veac, când i-a fost refuzată primirea în Academie.” ■ La categoria *Restituiri* Nicolae Scurtu publică *Întregiri la biografia poetei Ana Blandiana* redând câteva

scrisori ale acesteia din anii '60 către prietena sa poeta Victoria Ana-Tăușan din care reținem următoarele teme majore: „Mă uimesc corespondențele celebre. Cum reușeau să umple zeci de pagini de mare sinceritate adresate strict cuiva? Eu la fiecare cuvânt am complexul că ar putea suna fals, că n-am găsit tonul potrivit. E motivul pentru care deși de atâtea ori aș fi avut multe să-ți spun, nu ți-am scris. [...] Alternativei de a face mereu parte dintr-un grup sau altul, prefer fără ezitări izolarea. În felul acesta rămâne intactă o demnitate și ideea, sprijin întotdeauna în clipe de amărăciune, că numai pagina scrisă decide.[...] Poate că mulți ne întindem mâinile unii altora, dar nu simțim fiecare decât propriile noastre mâini așteptând. Și poate că multe palme care ne lovesc sunt numai mâini întinse pe lângă care am trecut prea repede. Aș vrea să se întâmple între noi acea rară coincidență de gesturi și mișcări sufletești și să ne întâlnim peste veșnicul blestem pe care tu l-ai intuit atât de limpede, blestemul ca «nimeni cu nimeni să nu se asemene»». ■ În cadrul rubricii *Scriitori în arhiva CNSAS*: continuă *Bartolomeu Anania - dosare de urmărire informativă (II)* de Ioana Diaconescu. ■ Din *Însemnări* de Livius Ciocarlie reținem: „Cu gândul la prostia care l-a făcut celebru pe La Bruyère, cum că bunul-simț ar fi cel mai răspândit, enunț: buna-credință este cea mai rară la om. Cauza, simplă: ar fi în detrimentul lui. [...] Un ideal uman: cloșardul Stanoje Cebić care a murit la Belgrad în vârstă de 80 de ani. Se declarase bou, însă făcuse cerere pentru o cușcă la grădina zoologică în calitatea lui de om, adăugând presupunerea de bun-simț că prezența lui acolo ar fi crescut, cum se spune astăzi, numărul de vizitatori. N-a primit răspuns.” ■ La secțiunea *Meridiane*: □ *Literatura după era Gutenberg* de Dana Diaconu: „Romanul *Dublinesca* al scriitorului spaniol Enrique Vila-Matas [...] construit pe diverse niveluri de ficționalizare a datelor realității. La unul dintre acestea, preponderent realist, protagonistul este văzut în ipostaza sa cotidiană (ambianța barceloneză, casa, familia – soția, părinții, conversațiile de rutină, problemele personale, vârsta, alcoolul etc.), cu date reale, unele chiar din autobiografia autorului. La un alt nivel prevalează conținutul de factură metaliterară și intertextuală: *saltul irlandez* al protagonistului în geografia imaginară a unui Dublin joycean deschide un spațiu al intertextualității. În ciuda menținerii unor detalii reale, întreg contextul este vădit ficțional, contururile se pierd, figurile se încetșează și se multiplică, percepția sa este nesigură și schimbătoare, concretul se topește în abstract, materialitatea devine imaterială.” □ În articolul *Un râu la sud de Dunăre* Răzvan Mihai Năstase comentează romanul scriitorului bulgar Emil Andreev *Râul de sticlă* (traducere din bulgară de Mariana Mangiulea, București, Editura Humanitas): „Emil Andreev își propune să scrie *Codul lui Da Vinci* în stilul și cu mijloacele lui Eliade din *Domnișoara Christina*. Rezultatul este dezamăgitor pentru că ratează ambele obiective.” □ *Japonia renaște (și) literar*: „La un an de la dezastrul nuclear din Japonia, site-ul Words Without Borders publică două poeme aparținând unor poete japoneze contemporane care s-au încumetat să scrie despre cele întâmplate: prozatoarea și poeta Hirata Toshiko, cu poemul *Nu tremura*, și Ohsaki

Sayaka, o debutantă în vârstă de 30 de ani, cu *Animal zgomotos*. Poemele sunt disponibile pe site, în traducerea profesorului Jeffrey Angles”. E menționat un demers similar și din partea Revistei literare „Bungaku”, editată de Universitatea Waseda și volumul recent apărut *March Was Made of Yarn: Reflections on the Japanese Earthquake, Tsunami, and Nuclear Meltdown*. □ „Același site, Words Without Borders, dedică luna martie celor între 50.000 și 60.000 de victime ale războiului drogurilor din Mexic. Grupajul e coordonat de prozatoarea Carmen Boullosa și găzduiește texte foarte diverse, de la interviuri la proză, semnate de Luis Felipe Fabre, Rafael Perez Gay, Yuri Herrera, Rafael Lemus, Fabrizio Mejia Madrid, Hector de Mauleon, Magali Tercero, Jorge Volpi și Juan Villorob”. □ *Cartograful eretic*: „Pe 5 martie 2012, germanii au sărbătorit 500 de ani de la nașterea cartografului și matematicianului Gerhard Mercator”. □ Este citat un studiu al Fundației Bertelsmann care arată limitele sistemului de învățământ din Germania. □ *O scriitoare americană despre Holocaustul românesc*: Ramona Ausubel, *No One Is Here Except All Of Us (Nu e nimeni aici decât noi toți)*. ■ Poezie de Miruna Vlada și Ljubica Raichici. ■ *Ochiul magic*: □ Cronicarul numește revista „Flacăra” „un fel de «Paris Match» românesc” și afirmă că este „o lectură agreabilă” citând formula „România a pierdut o Lituania” cu privire la scăderea populației. □ E menționat un articol *Istorie și civilizație* (nr. 29, februarie 2012), sub semnătura lui Ioan Scurtu în care se face o comparație între criza din 1929 și criza din momentul scrierii. □ „Diatriba împotriva liberalismului pe care Ilie Catrinoiu o desfășoară în paginile «Convorbirilor literare» care îl citează pe Tocqueville «democrația liberală sfârșește în socialism»”. Cronicarul susține că articolul merită citit „Indiferent dacă autorul are sau nu dreptate”. □ „A cincea ediție a festivalului de film documentar dedicat drepturilor omului *One World Romania*, organizat de Asociația *One World Romania* și Centrul Ceh București [...] este dedicată memoriei lui Vaclav Havel”.

22 martie

• [„Cultura”, nr. 11] Larisa Schippel în dialog cu Angela Martin: „*Nu înveți să traduci uitându-te peste umărul unui traducător avizat*”. Reținem: „Calitatea este un construct social. Într-o anumită fază socială, în cutare și cutare condiții, traducerea este socotită bună fiindcă îndeplinește anumite criterii. Dar criteriile se schimbă împreună cu societatea pentru care erau valabile. Ce poate face traductologia – și asta este una dintre sarcinile ei principale – este să descrie pentru trecut și pentru prezent normele și convențiile procesului traducerii, așa-numita cultură translatologică.” Larisa Schippel consideră că „Ideea lui Walter Benjamin – că toată bogația este extrasă dintr-un text abia prin traducerea lui în diferite limbi, adică prin interpretările diferite pe care i le dau traducătorii înainte de a-l traduce, este o idee arhimodernă și chiar necesară în timpurile noastre, când putem afla orice din oricare colț al lumii. [...] Câte neînțelegeri produce acest mod de comunicare în baza așa-numitului Globish (Global english)! Când lumea crede

că se înțelege și în realitate se produce un balamuc... Rămâne traducerea – ca singură soluție fără restricții principiale. În principiu, poți traduce orice text în orice limba – cu toate finețurile, cu toate nuanțele pentru orice public, adaptând traducerea la cerințele publicului țintă. [...] Cred ca traducătorii trebuie să aibă un cuvânt decisiv în alegerea cărților care urmează să fie traduse. Ei sunt cu adevărat cunoscători ai ambelor culturi și intuiesc cel mai bine, dacă sunt buni profesioniști, ce ar putea fi de interes pentru publicul țintă.” ■ *Comentarii:* □ În *Eliade și „crestinismul cosmic”* Constantin Coroiu abordează volumul lui Mircea Handoca *Fost-a Eliade necredincios?* apărut la Editura Tipo Moldova din Iași: „Mircea Handoca, precum confrați ai săi ca Nicolae Gheran, autorul monumentalei ediții critice Rebreanu, sau Nicolae Mecu, a parcurs și reparcus cu pasiune traiectoria unui destin singular, al omului și al operei, re trăindu-l cu înfrigurare și cu un sentiment aproape mistic, dar și documentându-l cu acribia și curiozitatea cercetătorului împătimit.” Este anunțată continuarea în numărul următor. □ Sub titlul *Ion Creangă în lectura lui Eugen Simion*, Iordan Datcu analizează volumul *Ion Creangă. Cruzimile unui moralist jovial* (Princeps Edit, Iași, 2011) al lui Eugen Simion considerând-ul „Un demers în întregime critic, ca atunci când vede în *Amintiri din copilărie* nu o autobiografie, ci o autoficțiune, când apreciază că țărâna lui este «jumătate ușor teatrală, jumătate autentică», sau ca atunci când nu se raliază opiniei lui G. Ibrăileanu, potrivit căruia târgovețul Creangă «nu a lăsat urme serioase în opera literară», că «tot ce e orășenesc în Creangă e inferior». Eugen Simion vine cu o nuanță: «tot în afară, poate, de faptul ca el își scrie operă literară într-o prăpădită mahala din Iași în compania și, negreșit, sub impulsul unor spirite culturale, cum sunt acelea de la societatea „Junimea”. Orașul a dat, totuși, ceva lui Creangă, și anume dorința de a fi scriitor și în cele din urma conștiința de a fi scriitor.» Iordan Datcu scrie „Abordarea critica a operei lui Creangă este făcută, în cartea lui Eugen Simion în linia G. Călinescu (cel mai citat), Tudor Vianu, Vladimir Streinu și Pompiliu Constantinescu, care au propus o «justificare estetică superioară» a operei humuleșteanului. Ralierea la opiniile celui dintâi nu este întotdeauna necondiționată. Cu finețea care-i caracterizează discursul critic, Eugen Simion nu este de acord cu G. Călinescu când acesta n-a stăruit asupra «sensurilor licențioase», asupra laturii *nerușinate* din spectacolul verbal al lui *Mos Nichifor Coțcariul*: «frazele – scrie Eugen Simion – sunt departe de a fi așa de inocente cum le considera marele critic»”. În opinia lui Iordan Datcu „Meritul cărții lui Eugen Simion este acela de a aborda estetic opera lui Creangă, de a o scoate, împreună cu cei citați mai sus, dar și cu alți câțiva, din zona criticii apologetice, a stereotipurilor, a șabloanelor, de a-l prezenta pe Creangă ca un creator complex, ca «estet al filologiei» (formula îi aparține lui Călinescu).” Iordan Datcu afirmă: „Prin finețea demersului critic, prin examinarea operei humuleșteanului din punct de vedere estetic, prin noile abordări ale întregii sale opere, esul lui Eugen Simion este ceea ce a apărut mai interesant de la G. Călinescu încoace.” □ Cosmin Borza comentează *Portret de grup cu „generatia*

optzeci“ (interviuri), Editura Tracus Arte, București, 2011 al lui Mihail Vakulovski sub titlul *Imblanzirea optzecismului*: „Două greșeli – sa le spunem *tactice* – punctează oportunul proiect critic-editorial inițiat de Mihail Vakulovski: trilogia dedicată poeziei *optzeciste*, compusă dintr-un volum analitic (2010), un altul de interviuri (2011) și o antologie (ce va apărea, probabil, în 2012). Mai întâi, deși revizitează literatura *optzecistă* în a doua jumătate a deceniului zece, criticul basarabean amână excesiv publicarea cercetării sale doctorale și ratează astfel un bun prilej de a contribui mai intens la dezbaterile critice prilejuite de apariția volumelor lui Alexandru Mușina, Gheorghe Craciun ori Ion Bogdan Lefter în preajma anului 2000. Dacă acest decalaj nu i se poate imputa pe deplin autorului, decizia de a edita interviurile după cartea de critica îmi pare neinspirată.” Cosmin Borza menționează observația lui Mircea Cărtărescu dintr-un dialog din 30 iunie 1999 că „tendința cea mai vizibilă a optzeciștilor este astăzi cea de antologare” și afirmă: „Semnele (auto)canonizării se vădesc. [...] Și totuși, această conștiință a definitivării unei etape creatoare generează priviri retrospective sinonime – în câteva cazuri – cu revizuri critico-teoretice substanțiale. Cei care odinioară proclamau rupturi tranșante în raport cu tradiția poetică autohtonă ori considerau că instaurează chiar o nouă paradigmă literară ajung – după 20 de ani – să își atenueze și retorica, și concepțiile artistice. [...] Inclusiv Cărtărescu susține o abordare similară, contestând *puritatea* postmodernă a poeziei proprii generației, pe care o apropie de «poetica modernista, eliotiană».” Criticul concluzionează: „Totmai de aceea, volumul atât de ofertant al lui Mihai Vakulovski din 2011 constituie o invitație serioasă la lectura monografiei sale din urmă cu un an.” □

George Neagoe abordează studiul Ioanei Diaconescu *Scriitori în arhiva C.N.S.A.S.: intelectuali urmăriți informativ, arestați, condamnați, uciși în detenție (1946-1989)*, București, Fundația Academia Civică, 2012 în *Anatomia demistificării*: „Cercetările Ioanei Diaconescu abordează cu maxima eficiență materialele păstrate de C.N.S.A.S. Nuanțările, distanțările, circumspecția și aproximările, combinate cu râvna căutării, absența resentimentelor, devotamentul față de temele alese și chiar prejudecățile afective transformă serialul într-un reper al istoriografiei bazate pe relației scriitorilor cu Puterea comunistă. Premisa studiilor, [...] constă în relevarea faptului că, acolo unde cantitatea permite, dosarele de Securitate sunt indispensabile pentru bibliografia intelectualilor. Această dimensiune nu trebuie ocultată, indiferent dacă ne raportăm la victime, călăi sau la ipostaze bivalente. Articolele despre Lucian Blaga, Constant Tonegaru, Vladimir Streinu, V. Voiculescu, Dinu Pillat, N. Steinhardt, Sandu Tudor, Alexandru Marcu, Mircea Vulcănescu, Ion Petrovici, Petre Pandrea, Ernest Bernea, Nicolae Carandino, Ștefan Baci, Mircea Eliade, E. Cioran, A. E. Baconsky, Marin Preda, Alexandru Ivăsiuc și Dan Deșliu devin exemplare pentru viitoarele monografii exhaustive. [...] Ioana Diaconescu arată cea mai potrivită cale de acces.” Criticul conchide: „Impresionantă prin documentare, valoroasă prin calitatea interpretărilor (deși uneori se instalează senzația ca Ioana Diaconescu nu a vrut să sondeze

evenimentele până la capăt), lucrarea se impune ca o cercetare excepțională. Acuratețea și răbdarea expunerilor fac din *Scritori în arhiva C.N.S.A.S.* un îndrumar de neocolit în decodarea adecvată a limbii de lemn întrebuințate de Securitate și a dezumanizării provocate de totalitarism. Micile scăpări (ediția Constant Tonegaru, *Steaua Venerii*, nu *Venerii*, îngrijită de Barbu Cioculescu, a apărut în 1969, nu în 1968) reies abia după citirea microscopică. Fără îndoială, începem să avem o școală de istoriografie literară care să atace altfel decât senzaționalist și tabloid tematica dosarelor de Securitate.” ■ I. Opreșan publică *Lumea modelelor Iuliei Hasdeu*: „B. P. Hasdeu a fost primul care s-a referit la presărarea cu desene a textelor poetice ale Iuliei aflate în curs de elaborare – ca la o trasatură psihologică «în parte inconstientă», observabilă și la alți scriitori, în speță poeți: «De la prima aruncare a jetului de cerneală și până la forma care rămâne definitivă, se poate surprinde, pe anumite ciorne, toată urmarea peripețiilor care marchează munca intelectuală a poetului, prima sa inspirație, tensiunea sa, nerăbdarea sa, incertitudinile sale, momentele sale de odihnă sau de distracție, vânătoreea frumosului, a perfecțiunii». Ca probă, savantul reproducea, în facsimil, manuscrisul poemei *Sous les arceaux (Pe sub arcade)* afirmând că desenele *obiectivează* ideea mai largă din care au răsărit atât versurile respective, cât și altele din poemele *medievale*. Învățățul releva, cu justete, interdependența artelor conjugate, dar punea fără să vrea plastica în dependență de poezie, ca un adjuvant. Faptele sunt însă mai complicate.” ■ Cătălin Sturza scrie în *Viitorul ebook-urilor și soarta cărții. De ce nu poate supraviețui cartea ca hypertext*: „Dacă un ebook se îndepartează prea mult de *părintele* său fizic, cartea tipărită, acesta devine altceva: literatură electronică. Câmpul literaturii electronice, scrie Moor, a pornit de la o sută de fire diferite, care s-au țesut, la un moment dat, într-o nouă formă de artă, numită *ficțiune hypertext*. La mijlocul anilor '80, experimentele disparate, precum romanele lui Milorad Pavic și ale lui Thomas Pynchon și eseul Dinei Haraway, *A Cyborg Manifesto*, s-au întâlnit în programul *StorySpace*, al romancierului Michael Joyce și al programatorului Jay David Bolter. Testându-și noul software, Joyce a scris *afternoon, a story* (1987), cunoscut drept primul roman hypertext. StorySpace le permitea cititorilor să navigheze printr-un text într-un mod spațial, și nu secvențial, urmând legăturile hypertextului ca și cum ar fi urmat coridoarele unui labirint. Problema cu noile aplicații hypertext, precum cartea multimedia a lui Al Gore, intitulată *Our Choice*, e aceea că, printre tonele de imagini hi-definiție și de infografice, textul se pierde.” Catalin Struza îl citează pe Robert Moor: „Scrișul e, în sine, o tehnologie miraculoasă – un cod care [...] induce halucinații ordonate, coerente. O altă experiență echivalentă nu există. Cuvintele au formă și muzicalitate. Aproape că au și gust. Însă pot fi, mult prea ușor, înecate de niște stimuli mai puternici”.

● **[„Dilema veche”, nr. 11]** Marius Chivu scrie despre cartea lui Lucian Boia, *Capcanele istoriei. Elita intelectuală românească între 1930 și 1950* (Editura Humanitas, 2011), spunând că este „remarcabilă [și] scrisă cu detașare”. Cartea

are și meritul de a fi fost foarte așteptată de public, fiind documentată din arhive nepublicate. Se abordează retrospectiv problema intelectualilor din interbelic dintr-un unghi echilibrat și detaliat. Unul dintre meritele cele mai mari ale lui Lucian Boia, după Marius Chivu, este refacerea contextului socio-cultural, care îl acompaniază pe cel politic. Democrația și naționalismul erau înțelese altfel pe atunci, iar L. Boia ne oferă șansa să comparăm viziunile, iar concluzia care se desprinde este că „«rezistența prin cultură [a fost] o evadare prin cultură»” a tuturor intelectualilor români interbelici. Scopul a fost însă nu supraviețuirea, ci obținerea Puterii. ■ Claudiu Constantinescu recenzează cartea *Ziua în care mi-am ucis tatăl* de Mario Sabino (traducere de Amalia Săucan, Colecția „Cartea de pe noptieră”, Editura Humanitas, 2012). Romanul este debutul unui publicist brazilian de top, așa cum afirmă C. Constantinescu. Nu este un roman polițist, însă mobilul crimei rămâne în suspans, fiind descoperit treptat odată început monologul personajului principal – al ucigașului, adică. Fiind un intelectual care se joacă cu literatura, psihologia și filosofia, protagonistul spune adevărul pe jumătate, abstractizând totul.

23 martie

● [„**Observator cultural**”, nr. 359] La *Actualitate: Gala Premiilor revistei „Observator cultural” 2012*: Luni, 26 martie – Teatrul Odeon. *Juriu*: Paul Cernat, Caius Dobrescu, Antonio Patraș, Iulia Popovici și Carmen Mușat (președintele juriului). Nominalizări: □ *Debut*: Corina Bernic, *Casa scărilor* (poezie), Editura Casa de pariuri literare; Bogdan Coșa, *Poker* (roman), Editura Cartea Românească; Andrei Dósa, *Când va veni ceea ce este desăvârșit* (poezie), Editura Tracus Arte; Alex Goldiș, *Critica în tranșee. De la realismul socialist la instaurarea autonomiei esteticului (1948-1971)* (istorie literară), Editura Cartea Românească; Doris Mironescu, *Viața lui M. Blecher. Împotriva biografiei* (critică literară), Editura Timpul; Dora Deniforescu, *Cercuri de frig* (roman), Editura Tracus Arte. ■ *Poezie*: Nichita Danilov, *Întâmplări de pe strada Kanta*, Editura Tracus Arte; Sorin Gherguț, *Orice (Uverturi & reziduuri)*, Editura Trei; Cristina Ispas, *Rezervația*, Editura Casa de pariuri literare; Ștefan Manasia, *Motocicleta de lemn*, Editura Charmides; Cosmin Perța, *Fără titlu*, Editura Paralela 45; Ioan Es. Pop, *Unelte de dormit*. Cu 11 desene de Dumitru Gorzo, Editura Cartea Românească. ■ *Critică*. *Istorie și Teorie Literară*: Nicolae Mecu, *G. Călinescu față cu totalitarismul*, Editura Dacia XXI; Angelo Mitchievici, *Decadență și decadentism în contextul modernității românești și europene*, Editura Curtea Veche; Eugen Negrici, *Simulacrele normalității*, Editura Paralela 45; Octavian Soviany, *Cinci decenii de experimentalism* (vol. I-II), Editura Casa de pariuri literare; Mihai Zamfir, *Scurtă istorie. Panorama alternativă a literaturii române*, Editura Cartea Românească. ■ *Eseu*. *Memorialistică*. *Publicistică*: Lucian Boia, *Capcanele istoriei. Elita intelectuală românească între 1930 și 1950*, Editura Humanitas; Clara Mareș, *Zidul de sticlă. Ion D. Sârbu în arhivele Securității*, Editura Curtea

Veche; Ioana Pârvulescu, *Lumea ca ziar. A patra putere: Caragiale*, Editura Humanitas; Marta Petreu, *De la Junimea la Noica: Studii de cultură românească*, Editura Polirom; Antoaneta Ralian, Radu Paraschivescu, *Toamna decanei. Convorbiri cu Antoaneta Ralian*, Editura Humanitas. ■ Proză: Magda Cârneci, *FEM*, Editura Cartea Românească; Marta Petreu, *Acasă, pe Câmpia Armaghedonului*, Editura Polirom; Octavian Soviany, *Viața lui Kostas Venetis*, Editura Cartea Românească; Stelian Tănase, *Moartea unui dansator de tango*, Editura Trei; Lucian Dan Teodorovici, *Matei Brunul*, Editura Polirom; Alexandru Vlad, *Ploile amare*, Editura Charmides. □ *Laureații Premiilor „Observator cultural” 2012*: Debut: Alex Goldiș, *Critica în tranșee. De la realismul socialist la instaurarea autonomiei esteticului (1948-1971)*, Editura Cartea Românească. Poezie: Nichita Danilov, *Imagini de pe strada Kanta*, Editura Tracus Arte; Sorin Gherguț, *Orice (Uverturi & reziduuri)*, Editura Trei. Critică/ Istorie/ Teorie literară: Nicolae Mecu, *G. Călinescu față cu totalitarismul*, Editura Dacia XXI. Eseu/ Memorialistică/ Publicistică: Clara Mareș, *Zidul de sticlă. Ion D. Sârbu în arhivele Securității*, Editura Curtea Veche; Marta Petreu, *De la Junimea la Noica: Studii de cultură românească*, Editura Polirom. Proză: Lucian Dan Teodorovici, *Matei Brunul*, Editura Polirom; Alexandru Vlad, *Ploile amare*, Editura Charmides. Premiul „Gheorghe Crăciun” pentru Opera Omnia s-a acordat în acest an scriitorului Șerban Foartă. ■ La secțiunea *Literatură*: □ Paul Cernat comentează volumul lui Matei Vișniec *La masă cu Marx* (Editura Cartea Românească, București, 2011) în *Firimituri de la masa lui Marx*: „S-ar zice că stafia lui Marx bântuie încă prin poezia românească. Am avut parte, acum 15 ani, de *O beție cu Marx made in Mircea Dinescu*, avem acum *La masă cu Marx* de Matei Vișniec. În mod simptomatic, ambele volume amintite indică mahmureala postdecembristă a unor poeți buni pe care muza-i vizitează tot mai rar. Și care – dacă e să fim răutăcioși până la capăt... – au dat tot ce aveau mai bun în ei pe vremea comunismului. În mod normal, un come back poetic Vișniec după 11 ani de la ultima sa recidivă (*Poeme ulterioare*, 2000) și la două decenii și jumătate după ce straniul optzecist s-a metamorfozat în dramaturg parizian de calibru, secondat sporadic de un prozator onorabil, ar fi trebuit să atragă atenția. Nu s-a întâmplat așa.” Cernat considera discursul din *La masă cu Marx* „insipid și demonstrativ”. Paul Cernat afirmă: „Principalele *personaje* din acest volum nu sunt nici Marx, nici Lenin, nici Stalin, nici măștile eului poetic sau vreo fantasmă feminină, ci cuvintele care și-au pierdut puterea (Puterea?).” În opinia lui Cernat volumul reunește „Carcase de poeme fără mister”. Criticul scrie „Aproape toate au un aer deja lu, poetica lui Vișniec rămânând, în mod evident, fidelă «existențialismului abstract și absurd» al anilor ’70 și modei aferente a poemelor *despre cuvinte*. În sine, asta n-ar fi un motiv de reproș; există poeți valoroși care evoluează toată viața în interiorul unei formule asumate de la bun început, infuzându-i autenticitate personală. Problema e că poezia lui Vișniec a involuat vizibil față de cea din *La noapte va ninge, Orașul cu un singur locuitor* sau *Înțeleptul la ora de ceai*.”

Cernat concluzionează: „Cu energiile absorbite de teatru și proză, poetul s-a întors la poezie, dar poezia nu mai era de mult acolo...” □ Adina Dinițoiu analizează volumul lui Răzvan Țupa – *poetic. cerul din delft și alte corpuri românești* Casa de Editură „Max Blecher”, 2011, Colecția „Plantații”, sub titlul *Poezia în spațiul public*: „E vorba de cea de-a treia carte a poetului, după volumul de debut *Fetiș* (2001) și *Corpuri românești* (2005). E de spus și că volumul de debut a apărut într-o ediție revăzută în 2003, sub titlul, simptomatic, de *Fetiș* – o carte românească a plăcerii. Înainte de a vorbi despre cel de-al treilea volum de poeme, trebuie spus că Răzvan Țupa (n. 1975) ocupă o postură și o poziție interesante în actualul nostru peisaj poetic. Deja din titlul ediției revăzute a cărții de debut, e vizibilă încercarea de a trece de la domeniul privat, intim al poeziei la spațiul public, social și chiar național (*românesc*) – [...]. Tensiunea poemelor lui Răzvan Țupa se joacă chiar pe această linie între notația interioară, volatilă, în siajul unui idealism romantic prelucrat postmodern – ale cărei cuvinte de ordine sau leitmotive sunt: *vis, gând, prezent, aer, senzație, liniște, respirație*– și poezia performată, experimentală (adesea cu rime interioare, ironice), uneori ludică, poezia orală, citită cu voce tare. La care se adaugă și intenția – cu orice preț – a poetului de a face poeme (și volume) conceptuale, tehnice, intelectualiste.” În opinia Adinei Dinițoiu „mai puțină conceptualizare în poeme e de dorit – nu și în evaluările teoretice și critice pe care le realizează cu acuratețe Răzvan Țupa pe site-ul său poetic –, în fond, e contra naturii, a ființei de aer, așa-zicând, a poetului.” Criticul conchide însă: „Și totuși, acest volum marchează o *evoluție*, cu o vorbă a poetului, față de *Corpurile românești*, echilibrând mult mai bine poezia de finețe, poezia interioară cu deschiderea socială, performance-ul și videopoemul pe care Răzvan Țupa le practică cu talent, ocupând o nișă destul de puțin frecventată, încă, la noi.” □ Sub titlul *Pe Uranus...* Daniel Cristea-Enache scrie despre *Blogstory* al Norei Iuga (Editura Casa de pariuri literare, București, 2011): „Spre deosebire de jurnalele de creație, *Blogstory* insistă asupra produsului finit, urmărindu-l în dubla receptare, critică și publică, de care are parte.” Despre epistolele de pe blog criticul afirmă: „Figura celui spre care pleacă scrisoarea este mai întâi văzută cu nimbul unei strălucitoare afirmări, al unei prezențe de mare intensitate; iar apoi, umbrită încet-încet, ca și cum blogul ar urma cursul implacabil al timpului ce trece.” Concluzia lui Daniel Cristea-Enache: „A nu face compromisuri nici cu spiritul burghez, nici cu cel proletar; nici cu prezentul ce se impune prin radieră, nici cu memoria care, în genere, selectează ceea ce te favorizează: iată linia pe care merge, cu o nobilă încăpățănare, Nora Iuga în această carte. Una pe cât de relaxată în paginație, pe atât de serioasă și de angajată, în fond.[...] Întrucât m-am regăsit ca personaj secundar și fiindcă îmi place să cred că am, pe lângă spiritul competiției, și simțul justiției literare, să mai spun – doar – că Nora Iuga a câștigat, prin *Blogstory*, partida cu mine...” □ Miruna Bulumete abordează *Canționierul* lui Francesco Petrarca și ediția sa nou apărută în colecția bilingvă „Biblioteca italiană” a Editurii Humanitas, „colecție premiată de Ministerul Culturii din Italia,

ai cărei coordonatori sunt doi prestigioși italieniști și profesori, Smaranda Bratu Elian și Nuccio Ordine”: „Terenul pe care a izbândit Petrarca este cel al interiorității. Într-o epocă în care modul predominant de a scrie despre cel mai profund și neliniștitor dintre sentimente, iubirea, era acela de a cânta o femeie-înger, încarnare alegorică a Virtuții, ce îl purta pe îndrăgostit spre mântuirea sufletului, Petrarca, dând glas cu sinceritate dragostei lui în care puritatea și eroticul coexistă, realizează o adevărată revoluție în exprimarea sentimentului de iubire, iar din perspectiva dubiilor care îl năpădesc pe autorul însuși, o adevărată erezie. Sub înrâurirea concepțiilor teologale medievale și, în special, a filozofiei morale a Sfântului Augustin, Petrarca a considerat deseori iubirea pentru Laura prin prisma pasiunii carnale pe care o presupunea, dar, pentru că o simțea ca depășindu-i iubirea de Dumnezeu, și ca o rătăcire.” □ Sub titlul *A rămâne viu în comunism (I)* Bogdan Crețu analizează romanul *Singura cale* al lui Nicolae Breban (Editura Contemporanul, București, 2011). În opinia sa „Breban reprezintă cazul, atipic în literatura română, al scriitorului obsedat de propria operă, al celui care are ambiția de a-și construi opera ca un tot unitar, ca un templu. De aceea, cărțile sale comunică între ele, reiau aceleași mari teme: relația dintre ucenic și maestru, dintre călău și victimă, voința de putere, amoralitatea, pe filieră dostoevskiană.” Criticul semnalează „la nivel de zvon, teoria unei drastice scăderi a valorii scrișului lui Nicolae Breban” afirmând însă „Adevărul este că romanele lui Breban se articulează diferit față de cele din anii '70-'80, că epicul suferă de o anumită inconsistență, că divagațiile ocupă un spațiu amplu, că există o anumită incontinență digresivă, dar toate acestea nu trebuie etichetate drept neajunsuri, căci ele țin de o poetică explicită, de o opțiune estetică întru totul justificată de cazurile atipice, de conflictele de idei pe care romanele le pun în pagină; pur și simplu acestea nu permit, cel mai adesea, o rezolvare preponderent epică.” Despre romanul *Singura cale* (2011, Editura Contemporanul) Bogdan Crețu scrie „Puține dintre romanele apărute înainte de 1989 au putut privi obiectiv către această perioadă de teroare [...]. De regulă, perspectiva, chiar și cea narativă, este una acuzatoare, care înfățișează lucrurile în alb și negru. Atitudinea narativă este mai mereu justițiară, iar acest lucru periclitează reușita estetică. Comunismul transpus literar iese astfel schematizat, lipsit de nuanțe, cu toate că și răul sau mai ales răul este plin de nuanțe. Or, una dintre mărcile scrisului lui Nicolae Breban este tocmai plasarea problemei într-o zonă neutră ideologic și moral; altfel spus, romancierul nu mai ține cont de valorile tradiționale, de prejudecățile obișnuite și regândește lucrurile pe cont propriu. Totul se înscrie într-o dinamică a jocurilor de putere, de influențe; în plus, discursul brebanian profită de o perspectivă dialectică (în sensul original, de cercetare a contradicțiilor, în căutarea adevărului) care face ca realitatea să nu aibă doar o față. Nu există doar bine și rău, moral și imoral, adevărat sau fals. Categoriile se amestecă fără a stârni confuzie, dând naștere unei imagini de o complexitate și o diversitate fidele vieții, istoriei, cu toate nișele lor altfel invizibile. Există în romanele lui Breban o gândire mereu

vie, care se manifestă acut și sucește lucrurile pe toate fețele, până stoarce tot mustul din ele.” Criticul remarcă faptul că „*Singura cale* ste primul roman brebanian scris la persoana I. Aspect important, întrucât romane precum *Bunavestire* sau *Don Juan* mizau pe efectele unui permanent joc ironic, intertextual, întreținut de vocea naratorului, ba uneori chiar a autorului, care se raporta oricum – doar neutru nu – la personaje.” ■ În cadrul rubricii sale *Avalon*, Ovidiu Pecican publică *Freud contestat* comentând *Freud. Amurgul unui idol* (București, Editura Humanitas, 2011) de Michel Onfray. Pecican scrie despre stilul argumentației lui Onfray: „El practică o scriitură alertă, colcăind de idei, aplicată cu stăruință unei concepții hedonice, potrivnică grilelor academice care asociază acestei atitudini vinovății imagine – deh, omul nu a fost făcut ca să petreacă! –, fiind, cu toate acestea, sensibil la glasul filozofiei cinice și având opinii atee și anarhiste. [...] Conform operațiunii analitice acute la care este supusă silueta părintelui psihaanalizei, caracteristica esențială a freudismului ar fi afabulația. După Onfray, prin Freud, gândirea filozofică ar fi fost respinsă doar pentru a se asigura un cadru filozofic propriei gândiri.” Pecican prezintă și multele critici la adresa controversatului volum al lui Onfray. Concluzia sa: „Ceea ce este cu adevărat major și exemplar, cred, în demersul îndrăzneț și riscant al lui Onfray este explorarea exigentă a uneia dintre marile direcții inovative ale cunoașterii umane din secolul trecut, evidențierea ticurilor, exceselor, salturilor în gol și a șubrezeniei fundamentelor sale.” ■ La secțiunea *Teorie Literară* Andreea Răsuceanu publică *De la marșienii fraților Strugațki la păianjenul fabulos al lui Cărtărescu* în care abordează studiul lui Cosmin Perța *Introducere în fantasticul de interpretare (volumul I)*, Editura Tracus Arte, 2011: „Volumul propune dezvoltarea unui concept al lui Matei Călinescu (din *Despre Ioan P. Culianu și Mircea Eliade. Amintiri, lecturi, reflecții*, Editura Polirom, 2001), fantasticul de interpretare, în funcție de care autorul operează clasificări, aplecându-se asupra unui corpus de opere literare a căror situate geografică vizează centrul și estul Europei (teritoriu, spune Cosmin Perța, de manifestare al fantasticului de interpretare, diferit de cel modernist, specific literaturii din nordul și vestul Europei, America de Nord, Orientul îndepărtat). Probabil și atuul principal al cărții, întrucât incursiunea în literatura fantastică est- și central-europeană propune un teritoriu fertil de analiză, până acum parțial ignorat de teoreticienii și criticii literari, care dezvăluie nume precum Ismail Kadare, Boris și Arkadi Strugațki, Milorad Pavic, Daniil Harms, Mihail Bulgakov, Jaroslav Hasek, Dusan Mitana, Karel Capek, Venedikt Erofeev, Danilo Kis, dar și Ioan Groșan, Gherasim Luca, Mircea Nedelciu, Ștefan Agopian sau Mircea Cărtărescu.” În opinia Andreei Răsuceanu „Micile analize pe care Cosmin Perța le oferă textelor sunt scrise cu nerv, pline de observații pertinente și argumentate teoretic. [...] În ciuda unor stângăcii stilistice care ar fi putut fi îndreptate la o recitare atentă a cărții și a unei modalități de structurare (pe capitole scurte, fără o diferențiere între cele ce tratează strict noțiuni teoretice și studiile de caz propriu-zise) asupra căreia s-ar mai fi putut interveni, cartea lui Cosmin

Peța (volumul I dintr-o lucrare mai amplă, cum se anunță pe pagina de gardă) are un dublu merit: de a readuce în atenție problematica fantasticului, punând-o în discuție cu pertinentță și lansând ipoteze curajoase, dar și de a propune spre analiză un corpus reprezentativ de texte ale unor autori de proză fantastică est- și central-europeni, neanalizați până acum în contextul unui fenomen comun.” ■ La categoria *Studii culturale* Alexandru Matei continuă articolul *Hardcore theory (II)* despre *Symptomatologies* de Rareș Moldovan (Editura Limes, Cluj-Napoca, 2011): „Inconsistența departajării modernității de postmodernitate poate porni și de la teoriile sistemice ale reprezentării și comunicării, ocazie de a-l aduce în prim-plan pe autorul fetiș al lui Rareș Moldovan, sociologul german Niklas Luhmann, cu conceptele sale metateoretice de «sistem autopoietic» și de «re-intrare». [...] Cu ajutorul lui Luhmann, Rareș Moldovan contracarează un anume curent *postmodernist* care încearcă să se delimiteze de o modernitate a valorilor și a gândirii *tari*. *Reflexivitatea*, de pildă, nu poate fi cu nici un chip scoasă din ecuația postmodernității, așa cum vor postmoderniștii, pentru că «reintră» în discursul postmodern tocmai când acesta se rupe de cel al modernității, ca suspensie în marșul continuu al raționalității spre Absolut. *Reflexivitatea* este o etichetă pentru filozofia speculativă a *fenomenologiei spiritului*, dar și pentru un moment de îndoială.” Despre receptarea studiului lui Rareș Moldovan Alexandru Matei scrie: „Să spunem mai întâi că, deși cultura română a reușit să intuiască deja din anii '80 importanța temei *postmoderne*, ea n-a avut spațiu și nici timp, în ultimii ani Ceașescu, să înțeleagă ceea ce însemna, în America, *theory*. Iar acel moment nu se va mai întoarce niciodată. Ca urmare, scepticismul teoretic al lui Rareș Moldovan nu doar că sosește târziu în România. El apare, în articolul său despre postmodernism publicat în românește în 2003, *inactual*, pentru că nici unul dintre corifeii postmodernismului românesc nu mai avea atunci dispoziția să primească provocarea.” Alexandru Matei observă „Locul acestei cărți publicate în engleză, la Cluj, este practic *nicăieri*. Cea mai densă carte de teorie, publicată în România de un autor român în 2011 (dar e greu de presupus că a apărut un text mai consistent de atât în ultimul deceniu, revendicat de la *theory*), nu are parte de nici o citare în vreun top-bilanț al anului trecut (bine, dar ce e *topul*?) și are acum parte de o cronică ea însăși hibridă, ceva între jurnalism cultural și text științific, pentru un public incert (nici neapărat generalist, nici numai academic). E treaba criticii de întâmpinare? E treaba criticii academice românești sau internaționale?” Criticul încheie: „Ne plângem că pe vremea lui Ceașescu nu se putea scrie despre *teorie* și nici nu se putea publica, dar trăim înconjurați de aceleași proiecții narcisice, fie ele întinse pe paginile celor mai bune reviste culturale românești.” ■ La *Ediții* Bogdan-Alexandru Stănescu prezintă B. Fundoianu, *Opere I. Poezia antumă* cu titlul *Eleganță și demență, domnilor! (I)*: „Fundoianu-deja-Fondane simțea nevoia de a arunca aceste poeme scrise de un tânăr care nu mai exista, de a le *oferi* unei țări de care se despărțise, în căutarea unui drum eliberat de tradiția literară a acesteia. [...] Prefața lui Fondane ține și locul unei

chei de lectură, un îndreptar nepătimaș dedicat celui ce ar fi putut cădea în capcana facilă a descriptivismului acestor poeme. [...] În cea mai pură descendență manieristă, Fundoianu își așază poezia în teritoriul mimesisului de ordin terț (vezi *Ideea* lui Panofsky): natura este proiecția formei divine, reprezentarea ei în poem ar fi reclădirea acesteia în teritoriu lingvistic, însă aici mai intervine un proces, acela al interpretării care se interpune între model și limbaj. Este, de fapt, pasul major făcut de artă înspre modernism. Fundoianu stă cu un picior în avangardă și cu unul în modernismul umanist. Apartenența sa la avangarda care arde formele și reprezentarea este tocmai refuzul mimesisului, dar și al categoriilor estetice. Ce-l desparte însă de avangardă este credința profundă că poezia e una cosa mentale. [...] Târgul de provincie devine, la Fundoianu, o fortăreață amenințată de invazia vidului, care-și strecoară armatele în liniștea aparentă a lenei unei după-amiezi de vară.” ■ *Dialog: în Poezie și adevăr* Cezar Gheorghe comentează *Măștile lui M.I. Gabriel Liiceanu în dialog cu Mircea Ivănescu* (Editura Humanitas, București, 2012, seria „Portrete în dialog“): „*Măștile lui M.I.* este o carte despre omul Mircea Ivănescu și nu despre poetul Mircea Ivănescu, poate una dintre cele mai bune între cărțile care poartă pe coperta sa numele lui Gabriel Liiceanu fiindcă, asemenea *Jurnalului de la Păltiniș*, este o carte în care acesta are intuiția de «a se pune pe sine între paranteze» (expresia îi aparține) pentru a lăsa prim-planul unui interlocutor de excepție. Există însă o mare diferență între aceste două cărți și între protagoniștii lor. Noica credea într-o cultură aurorală și în caracterul excepțional al destinului său, credințe pe care i le-a transmis lui Gabriel Liiceanu. [...] El nu scrie o poezie care se apără de realitate, ci o poezie prin care poate să pătrundă viața. Așa se face că multe dintre poemele sale îți dau senzația că tocmai ai întrerupt o scenă de viață. Mai ales atunci când folosește trimiteri livrești! [...] Poezia lui Mircea Ivănescu este un pact cu realitatea. Deschiderea sa către existență este totală. Explorarea lumii, explorarea interiorității și a vieții obișnuite sunt mai importante decât orice metafizică.” În încheiere Cezar Gheorghe afirmă că „*Măștile lui M.I.* este o carte mult mai importantă decât *Jurnalul de la Păltiniș*”. ■ În cadrul *Bibliotecii Observator cultural* Alexandru Mușina publică *Nepotul lui Dracula (X)*, fragment din romanul cu același titlu, în curs de apariție la Editura Aula. ■ La *Actualitate* Doru Pop scrie *România necivilizată*: „În cel mai nou studiu al său despre schimbările care se produc în natura umanității (*The Better Angels of Our Nature. Why Violence Has Declined*, Penguin, 2011), Steven Pinker susține ideea că omenirea a intrat într-o epocă a păcii durabile, opusă epocilor de violență, teroare și militarism. [...] Pacea prelungită a condus la modificarea normelor sociale, la acceptarea unor standarde de viață și la un comportament care refuză violența ca mijloc de interacțiune. [...] După Pinker, societățile occidentale au trecut de la coșmarul modernității, îmbibate de atrocitate și egoism, înspre o epocă pașnică, în care oamenii sunt predispuși să colaboreze. Psihologul, care a susținut în *Blank Slate* ideea revoluționară conform căreia psihicul lui homo sapiens continuă să evolueze, revine acum cu

un studiu despre schimbările cerebrale aduse de schimbările societale. [...] E regretabil că, în România, găsim mai degrabă indiciile prezenței celor cinci demoni interiori ai omenirii. Pretutindeni vedem semnele unei violențe determinate social.”

● **[„România literară”, nr. 12]** *Editorial* de Nicolae Manolescu: „«Arta a murit de mult timp, cum o dovedește dispariția termenului „beaux-arts”», scrie Jean Clair în cartea lui de la Gallimard intitulată *Hubris. La fabrique du monstre dans l'art moderne*. În realitate, nu arta a murit, ci artele frumoase. [...] Les Beaux-Arts aparțin clasicismului ca manieră specific europeană de a concepe arta. [...] G. Călinescu observa într-un eseu publicat doi ani după conferința lui Eliot că arta asiatică este barocă, privilegiind diformul, excesivul și grotescul. Descoperirea Orientului e anticipată cu puțin de estetica urâtului, teoretizată de Baudelaire și practică de Daumier. Clasicismul mai fusese «atacat» și înainte, dar rezistase. A existat, se știe, și un baroc european, ca urmare a Contra Reformei. David și Goya sunt contemporani. Renascentismul italian avea deja puseuri baroce [...]. S-a remarcat demult că arta modernă e mișcată de dorință (sexuală), spre deosebire de arta clasică dăruită, ea, plăcerii (spirituale).” ■ *La Cronica ideilor* în *Algor senectae*, Sorin Lavric analizează volumul lui Livius Ciocârlie, *La foc mărunt* (Editura Cartea Românească): „Nu orice intimitate are rang literar, ci numai cea care poate culmina într-o expresie cu efect asupra cititorului. Și chiar acesta e Livius Ciocârlie: un literat rafinat privind bătrânețea cu ochi estetic, tot alaiul de cruzimi descriptive la care se dedă nefiind decât tachineări autoreferențiale, în care autorul se răsfăță râzând-și singur de inevitabilele surprize pe care i le iese vârsta. Tachineările acestea sunt pași intermediari într-un protocol de punere în scenă grație căruia autorul iese în față sub pretext că redă, nudă și nedeformată, trauma îmbătrânirii, când de fapt cochetăria cu care scriitorul își privește defectele trădează halena unui pronunțat amor propriu.” S.L. notează că „majoritatea reflecțiilor îi sunt iscate de citate pe care scriitorul le comentează în cheie personală, atâta doar că citatele nu sunt note de lectură făcute din înclinație minuțioasă, ci sunt gânduri de aiurea pe care Livius Ciocârlie le alege după unicul criteriu al autoreferențialității: dacă se potrivesc sau nu se potrivesc naturii sale intime. Eseiul își verifică trăirile comparând-le cu ale altora.” Concluzia lui S.L.: „Când își descrie viața, Ciocârlie e surprinzător, dar când comentează nuanțele altora e previzibil. [...] e suveran și atrăgător, plăcând tocmai prin maniera proprie cu care știe să se înalțe umilindu-se. E o tehnică retorică aici, aceea care ne insuflă simpatia spontană față de orice om silit a trece prin împrejurări delicate.” ■ *La rubrica săptămânală Cronica literară*, în *Despre micile animale*, Cosmin Ciotloș reflectează asupra volumului *Măștile lui M.I., Gabriel Liiceanu în dialog cu Mircea Ivănescu* apărut la Editura Humanitas, întrebându-se „Cât de în serios trebuie să-l luăm pe Mircea Ivănescu, cel de aici? Câte măști avem de înlăturat până să ajungem la aceea care chiar îi reconstituie chipul? Răspunsul, mai mult ca sigur, se află undeva la mijloc. Din fericire, avem, pentru această procedură,

un model de excelență. Gabriel Liiceanu. Paradoxal, s-ar spune, de vreme ce el însuși se arată destul de rezervat în privința eventualelor afinități între cei doi parteneri de dialog: «În biografia mea spirituală nu fuseseră prevăzute niciodată cele zece ore petrecute cu Mircea Ivănescu.» E, practic, prima frază a cărții. Cea care deschide cuvântul înainte. Pe de altă parte, evidentele diferențe de orizonturi dintre interlocutori i se mai adaugă una, ce ține de discurs. Liiceanu are tendința de a evita frivolitatea. O cunoaște, fără îndoială, dar nu-i acordă nici un credit atunci când în discuție sunt lucruri, nu-i așa, grave. Pentru Mircea Ivănescu, în schimb, nu există, pur și simplu, lucruri grave. Orice subiect poate fi, la o adică, supus unei blânde deriziuni.” ■ La *Actualitatea* Alexandru Niculescu semnează un *Omagiu Anei Blandiana*. ■ *Invitatul săptămânii* Ioan Buduca publică articolul *Piatra de poticnire a destinului*, despre volumul *Singura cale*, de Nicolae Breban. Reținem: „Cel mai viu personaj născut în ficțiunea românească despre comunism și cel mai complex roman despre teroarea stalinistă care a fost scris la noi. [...] Nicolae Breban se lasă condus, aici, de un instinct total a-teoretic, aproape organic, neacaparată încă de aluviunile culturale care s-au depus în bazinul memoriei noastre despre comunism. Un instinct care știe cumva, prin sine însuși, că puterea analitică specială a «arheologului» s-a format chiar acolo unde își ridică acum șantierul, și anume în vremea când ruinele actuale nu erau ruine, ci imperiu al vieții înseși [...]. Autorul încearcă acum, pentru întâia oară, mai mult decât o teorie a destinului său de scriitor: o hermeneutică fenomenologică a acestui destin.” Ioan Buduca observă importanța pe care o are în acest parcurs ideea de putere: „Intuiția îl conduce pe autor spre identificarea obstacolului fără de care destinul său ar fi fost altul, piatra de poticnire care l-a făcut să devină el însuși. Nu comunismul însuși a fost piatra, ci altceva. Dar ce? Voința de a înțelege misterul puterii. Puterea care se desfășoară în relația erotică. Puterea care se înfășoară în relația stăpân-sclav, în genere. De pildă, în cuplul ucenic-maestru.” ■ Irina Petraș publică eseu *Despre teme și modele*: „Universul este într-un anume fel, pe care îl aproximăm prin modele simultane sau succesive. [...] Am suficiente date pentru a transforma M-teoria în metaforă critică. Nu e prima dată când recurg la asemenea procedee. Acordul fin, privirea laterală, ochiul leneș, universul elegant, ochiul haptic, multiversul, materia neagră sunt concepte ale științelor care pot fi transferate în teritoriul literaturii cu beneficii indiscutabile pentru înțelegere. [...] Cititorii neavizați, cum ne-am obișnuit, cam grăbit, să-i numim, creează zumzetul de fundal al nevoii de literatură. [...] Cărțile lui 2011 enumerate mai sus au în comun *indiferența la eveniment* (înțeles, acesta, ca non-eveniment, ca simplu accident istoric), pentru a accede la esență”. Autoarea îl citează pe Lucian Boia: „Intellectualul are o abilitate: aceea de a găsi de fiecare dată argumente potrivite pentru a justifica și a se justifica. Mai ales atunci când i se pare că istoria și-a dat verdictul. Pentru intelectual, glasul istoriei este irezistibil.” ■ La rubrica *Lecturi libere* Gabriel Dimisianu discută *Cazul Petru Dumitriu* cu ocazia apariției ediției definitive a *Convorbirilor lui Eugen Simion cu Petru Dumitriu* la sfârșitul lui

2011, la Editura Curtea Veche. ■ La *Cronica edițiilor* apare continuarea articolului *Jurnalul risipitorului de iubire* (II) în care Răzvan Voncu abordează *Carnetele maro. Jurnal 1982-1990* de Aurel Dumitrașcu subliniind rolul epistolelor incluse în volum care „ne lasă să întrevădem posibilitatea ca Aurel Dumitrașcu să fi fost unul dintre cei mai mari epistolieri din literatura noastră”: „Epistolele lui Aurel Dumitrașcu nu au numai o funcție compensatorie, ci și una soteriologic-educativă. Ultragiât în demnitatea sa de scriitor de paginile imunde din «Săptămâna» și de campania de cumpărare a conștiințelor pe care o practica grupul protocronist, poetul îi va scrie o serie de epistole chiar lui... Eugen Barbu. Epistole «încheiate la toți nasturii», care sună înalt și sobru ca o provocare la duel... și în care se poate citi, totuși, regretul lui Aurel Dumitrașcu că preopinientul său își rata, de fapt, prin implicarea în politica literară a regimului, talentul. Poetul parcă îl ispitește – în zadar, desigur – pe Eugen Barbu să își regăsească vocația inițială și să se întoarcă la literatură.” R.V. mai remarcă pe baza jurnalului „triada zeităților tutelare ale singurătății poetului: Biblioteca, Femeia și Muzica. Aceasta din urmă este rareori consumată în public, în concerte simfonice la Piatra Neamț, la spectacolele unor formații rock sau la Cenaclul Flacăra. Cel mai adesea, însă, poetul ascultă discuri la el acasă, singur sau în compania unei muze feminine, cărei îi face, pe lângă daruri și instrucție literară, și educație muzicală...” ■ La *Comentarii Critice* Paul Cernat semnează articolul *Pro-Fundoianu* cu ocazia apariției ediției critice B. Fundoianu, *Opere I, Poezia antumă* de Paul Daniel, George Zaru și Mircea Martin, *Cuvânt înainte și prefață* de Mircea Martin, *Postfață* de Ion Pop, *Cronologia vieții și a operei și sinopsis al receptării* de Roxana Sorescu, Editura Art. Paul Cernat remarcă: „Dificultatea de situare a heterodoxului, paradoxalului poet a constituit, cred, un impediment al recuperării după 1990. Scos, pe drept, de sub semnul *tradiționalismului*, el n-a fost perceput drept *exponențial* nici ca avangardist (fiind doar un tovarăș de drum al avangardelor), nici ca modernist *impur* (eclipsat de Arghezi) sau *purist* (eclipsat de Barbu), nici ca expresionist (pus în umbră de Blaga) sau post-simbolist precursor de noi orientări (eclipsat de Bacovia). Nu cred, de aceea, că recuperarea sub semnul postmodernismului (cum încearcă, timid, Mircea Cărtărescu în *Postmodernismul românesc* – N.B., printre puținele referințe bibliografice importante omise de Roxana Sorescu!) sau sub cel al *minimalismului* (cum sugerează Mircea Martin, după ce l-a situat cu succes, cândva, în parametrii *modernismului moderat*) ar fi fezabilă. Poate că situarea sub semnul *modernismului antimodern* teoretizat, între alții, de A. Compagnon, ar fi mai productivă și mai adecvată pentru întreaga atitudine a scriitorului Fundoianu/ Fondane.” ■ La categoria *Cartea de proză* Gabriela Gheorghisor își intitulează recenzia la volumul *Femeile insomniacului* (Editura Cartea Românească, 2012) de Radu Țuculescu *Rafinament fără explozie*: „Nicio complicație sufletească nu vine să-i tulbure existența, după cum nici ființele feminine care-i trec pragul nu au alte gânduri în afară de trăirea clipei. Să furi de la viață o scurtă dezmierdare și atât. Din acest punct de vedere, romanul devine

un soi de *basso continuo*, în sensul că nu există niciun crescendo, nicio mișcare tensionată spre un punct culminant sau un deznodământ surprinzător. [...] Probabil Radu Țuculescu a dorit să creeze o structură literară muzicală de tip jazz și blues.”

■ La *Cartea de poezie* Raluca Dună recenzează volumul lui Paul Vinicius *Liniștea de dinaintea liniștei* (Tracus Arte): „Această carte are o problemă majoră: coperta. Coperta induce în eroare. Poate, pe unii, și în oroare. Este *porno*! Deși desenul lui Tudor Jebeleanu este unul cât se poate de reușit. Iar, dacă privești mai bine, lângă perechea înlănțuită (*în act*) sesizezi o masă de linii negre care formează un nu prea sexy personaj – Moartea. *Porno* este oricum un termen impropriu, desenul de pe copertă nu frizează vulgaritatea, după cum vulgaritatea sau erotismul nu sunt absolut deloc miza acestui volum.” Verdictul Ralucai Dună: „*Liniștea de dinaintea liniștii* nu este o carte foarte bună, nu este o carte foarte proastă, nu este nici mediocră, este un jurnal poetic marca Paul Vinicius. Unui jurnal îi apreciezi în primul rând autenticitatea, apoi *stilul*, apoi originalitatea.” ■ La rubrica sa *Tropice surâzătoare* Mihai Zamfir oferă finalul articolului *Limba braziliană*: „Cultura braziliană a pierdut și ea foarte mult prin deznaționalizarea totală a europenilor sosiți aici – germani, italieni ori polonezi. [...] ∴ Probabil că pe teritoriul Braziliei nu ar fi putut apărea un poet de factura, să zicem, a lui Paul Celan. [...] Dacă n-ar fi scris în română, franceză și engleză, dacă n-ar fi adunat astfel în limba sa maternă, germana, toate aluviunile culese prin parcurgerea românei, francezei și englezei, ar fi devenit Paul Celan marele poet german de mai târziu? Mă îndoiesc. Iată un fenomen politico-lingvistic ce nu s-a putut produce decât în Europa.” ■ *Eseu: Mișcarea literară – 10 ani de apariție*: „Revista «Mișcarea literară», care apare trimestrial la Bistrița sub egida Uniunii Scriitorilor din România, având ca editor Consiliul Județean Bistrița-Năsăud, a marcat recent, printr-un colocviu, 10 ani de la prima apariție.” ■ Cu titlul *Memorii* apare un grupaj de *Pagini de jurnal, versuri, corespondență* de Constanța Buzea. ■ La secțiunea *Meridiane*: □ *ICR Lisabona - Ceremonia Amicus Romaniae* de Simion-Doru Cristea: „Odată cu aniversarea – în martie 2012 – a cinci ani de la înființarea Institutului Cultural Român din Lisabona, la sediul instituției a avut loc Ceremonia de decernare a Titlului Onorific Amicus Romaniae.” □ În *Sex și moarte la groapa de gunoi a Havanei* Geo Vasile prezintă romanul lui Pedro Juan Gutiérrez *Regele Havanei* (trad. de Ana Maria Tamaș, București: Editura Trei, 2009). Romanul este, în opinia lui Geo Vasile, remarcabil prin folosirea ritmului și a limbajului: „În *Regele Havanei* frapează încă de la primele pagini ritmul vertiginos și realismul exasperant (care când și când, în chip paradoxal, capătă conotații metafizice). [...] Al doilea lucru ieșit din comun în cartea lui Gutierréz este limbajul: licențios, mizerabilist, dar plastic în autenticismul său, inspirat de jargonul și moravurile fără perdea ale pegrei afro-cubaneze ce populează periferia Havanei. Din acest punct de vedere, traducătoarea a realizat adevărate performanțe de limbă română, așa cum realizase Antoaneta Ralian traducându-l pe Henry Miller.” □ „Hamza Kashgari este (sau mai bine zis era, căci nu se mai știe nici măcar dacă

mai este!) editorialist la marele cotidian «Al Bilal» din Arabia Saudită. Cu o lună și jumătate în urmă, a avut proasta idee de a pune pe Twitter un dialog rațional cu Mahomet [...]. Avocatul unui post românesc de televiziune la care un moderator l-a făcut *dobitoc* și *nesimțit* pe un demnitar a venit în fața CNA cu o apărare halucinantă: massmedia are dreptul (de ce nu obligația?) la un limbaj injurios când la mijloc este interesul național! Vă dați seama că în Arabia Saudită moderatorul cu pricina, schimbând ce e de schimbat, ar fi fost dat pe mâna gădelui?”

□ Sunt publicate fragmente din *Descrierea minciunii* a lui Antonio Gamoneda în traducerea lui Dinu Flămând din volumul în curs de apariție la Editura Eikon. □ Simona-Grazia Dima despre jurnalul lui Eugène Delacroix. ■ Poezii de Gheorghe Grigurcu.

27 martie

● [„Revista 22, nr. 13] Sub titlul *Mărturii despre Steinhardt* Paul Cernat abordează volumul *N. Steinhardt în evocări*, ediție îngrijită de Florian Roatiș, Editura Polirom, 2012: „Există o redundanță semnificativă a rememorărilor, unele episoade fiind evocate de mai mulți martori”. ■ Apare o prezentare (semnată O.M.) a volumului Martei Petreu, *Filosofia lui Caragiale*, Editura Polirom, 2012. ■ Fragment din „jurnalul de călătorie al lui Marius Chivu, intitulat *Trei săptămâni în Himalaya*, aflat în curs de apariție la Editura Humanitas.” ■ Sub titlul *Unii vorbesc continuu, alții trebuie să tacă* Dan Perjovschi scrie: „De facto, Patapievici este un intelectual cenzurat. Atâta l-au atacat unii online și atâta l-au scuipat unii pe stradă, că a renunțat să-și publice opiniile.”

29 martie

● [„Cultura”, nr. 12] *Comentarii*: □ Alex Goldiș publică articolul intitulat *Eugen Simion, între scepticism și post-teorie*: „O observație mai veche în acest sens făcea, de altfel, Eugen Simion la începutul anilor ‘80: «Am regretat totdeauna că dezbaterile despre critica literară n-au depășit aspectul moral al lucrurilor, rareori au fost analizate principiile și tot atât de rar metodele. N-a existat la noi o veritabilă confruntare între noua și vechea critica, neexistând, în primul rând, un Raymond Picard care să-și apere cu demnitate și curaj convingerile». De adăugat însă imediat că, înainte de a constata absența unui Picard, lipsește critica românești postbelice mai ales un Roland Barthes, spirit frondeur și avangardist prin excelență, pus pe răsturnarea sistematică a tuturor prejudecăților legate de instituția literarului. Cenzura, autocenzura, puținul interes (moștenit de la postbelici) pentru probleme teoretice au lăsat în umbra dezbaterile cu privire la opțiunea pentru o metoda sau alta.” Alex Goldiș observă însă: „Dacă n-am avut un Roland Barthes, exista, în schimb, câteva excepții de la regula *tăcerii* cu privire la instrumentele criticii. O înfruntare directă, rămasa și ea din păcate fără ecouri mai largi (ar fi fost extrem de interesant ca și alte voci să se înscrie într-o astfel de dezbateri), are loc la inițiativa lui Eugen Simion însuși.” Alex Goldiș consideră

Dimineata poezilor „pretextul ieșirii la rampă a lui Șerban Cioculescu împotriva tendințelor noi în critică. Cronicarul interbelic mai lansase, ce-i drept, alături de Al. Piru, câteva replici condescendente la adresa tinerilor, în care condamna renunțarea la principiul obiectivității, scăderea *autorității* criticului sau încreșterea judecății de valoare prin analize sofisticate. Niciodată, însă, nu și-a exprimat criticul lui Caragiale atât de răspicat (și cu adresă directă!) nemulțumirea ca în cronica din revista «Flacara» la cartea lui Eugen Simion. [...] Cioculescu susținea că «Progresul criticii nu constă în metoda generală, ci în *l'esprit de finesse* al fiecărui critic, în puterea lui de pătrundere personală și de expresie cuceritoare»”. În opina lui Goldiș „Răspunsul lui Eugen Simion e demn de reținut nu doar pentru că poate fi considerat printre singurele încrucișări de spadă dintre cele două generații, ci pentru că e simptomatic pentru o viziune mai amplă asupra mutațiilor criticii postbelice. Simptomatic, spun, mai ales pentru că el vine de la o personalitate deloc asimilabilă «terorismului metodologic» acuzat de Șerban Cioculescu. De fapt, polemica e cu atât mai interesantă cu cât se consumă nu între un tradiționalist și un avangardist, așa cum se întâmpla în cultura franceză, ci între un tradiționalist și un modern moderat. Deși i-a citit pe toți, Eugen Simion n-a fost niciodată un militant al structuralismului, un susținător al Tel Quel-ism-ului sau un adept al stiințificizării discursului critic. Astfel încât într-un anumit sens polemica pleacă de la câteva premise comune. În fond, tânărul critic nu și-a ascuns niciodată încrederea în *l'esprit de finesse* a interpretului sau adeviziunea față de o lectură suplă, aplicată la obiectul literar, fără exagerări teoretice. Progresul criticii depinde, o spune Eugen Simion împreună cu Șerban Cioculescu, de «gustul și talentul criticului». Ceea ce nu înlătură, în viziunea primului, nevoia permanentă de înnoire a perspectivelor și a metodelor.” În opinia lui Alex Goldiș „*Critică și profunzime* a lui Mircea Martin, *Orele franceze* ale lui Ion Pop, *Întoarcerea autorului* a lui Eugen Simion au în comun sentimentul instalării detașate, dar ireversibile, în contemporaneitatea discursului critic. Fiecare dintre criticii menționați mai sus se îndoieste de un aspect sau altul al *Noii Critici* aducând obiecțiile de rigoare, însă niciunul nu s-ar mai gândi să conteste aportul ei la modificarea limbajului critic.” Alex Goldiș scrie: „Întregul paradox al acestei asimilări detașate e dat de volumul lui Eugen Simion, *Întoarcerea autorului*, cea mai profundă – în dublu sens: subtilă și cu valoare exemplară – reflecție de la noi asupra criticii occidentale din a doua jumătate a secolului. Cartea e importantă nu doar pentru că anticipă discursul post-teoretic al Antoine Compagnon (v. postfața lui Andrei Terian la *Întoarcerea autorului*, ed. cit.), ci mai ales pentru că e un model de deconstrucție din interior a paradigmei Noii Critici. Deși nu coboară aproape niciodată la detaliu, păstrându-și mereu o privire panoramică, menită să pună întrebări esențiale, Eugen Simion e unul dintre cei mai fini cunoscători ai mutațiilor de perspectivă din *Noua Critică* franceză. Construcția volumului e cel puțin la fel de interesantă precum ideile vehiculate în el. Căci Eugen Simion scrie o carte de teorie cu pasiunea și cu degajarea – ba chiar cu buna dispoziție – a

eseistului: fragmentele din *Întoarcerea autorului* sunt mai degrabă reflecții în marginea fenomenului decât studii sistematice, cu tot aerul de gratuitate pe care-l implică acest lucru – și, aș spune – cu toată libertatea de a pune întrebări naive, imposibil de formulat în cadre teoretice bine delimitate [...]. Nu e vorba de a interpreta opera prin intermediul vieții autorului, insistă Eugen Simion, ci mai degrabă de a privi autorul ca mit creat de opera, printr-o *a doua naștere*.” □ Marian Victor Buciu publică *Poetica limbajului la Dimov* (fragment dintr-un studiu). Reținem: „Evident, prin Dimov s-a impus în poezie un stil auctorial și autoritar [...] Stilistic, la Dimov, se produce o asianizare a aticismului, dar și invers, o comuniune între scrisul extensiv și cel intensiv, artificial și natural, ambiguu și precis, abisal și ocazional. Reducem poezia la limbaj? Dar poezia lui Leonid Dimov?” □ Constantin Coroiu scrie *Eliade, un alt „mare eșec” al lui Adrian Marino?* cu ocazia apariției volumului lui Mircea Handoca *Fost-a Eliade necredincios?*: „A trecut o vreme și la șirul suferințelor lui Marino produse de Călinescu se adaugă cele pricinuite de «deloc exorbitantul» Mircea Eliade. În *Viața unui om singur* un capitol se intitulează *Marele eșec: G. Călinescu*. Dar, se pare, și Eliade a constituit în cele din urmă pentru Marino tot un eșec. Deși a scris o carte fundamentală despre opera acestuia, Adrian Marino pretinde că îi erau total necunoscute articolele lui prolegionare! Asta, până la începutul anilor '80, când *subprodusul*, cum îl califică el, Ioan Petru Culianu l-a rugat să consulte colecția «Bunei Vestiri» și să-l informeze despre textele în cauză. Șocul lecturii lor, dezamăgirea trăită l-au determinat să regrete până și faptul că a scris *Hermeneutica lui Mircea Eliade*! Mai ales că, fatală coincidență, chiar la data când lucrarea intra în atenția unei edituri pariziene, a avut un alt moment de iluminare; și-a dat seama că marele cărturar era «curtat, menajat, tolerat» și folosit de autoritățile românești ca agent de influență privind acordarea Premiului Nobel pentru Pace lui Nicolae Ceaușescu.” Constantin Coroiu conchide: „În *Istoria critică a literaturii române*, Nicolae Manolescu observă cu acuitate: «Memoriile reprezintă cea din urmă șansă a lui Eliade de a se împăca cu istoria (și literară)». Șansa pe care – crede criticul – Eliade a ratat-o. Schimbând ceea ce e de schimbat, am putea spune că și Adrian Marino, memorialistul din *Viața unui om singur*, a ratat șansa de a se împăca nu cu marea istorie, dar măcar cu istoria literară. Cât și cum se va resimți în continuare posteritatea celor doi cărturari iluștri de ceea ce-au ratat în ipostaza lor de memorialiști?!” □ În *Errata: biografia lui Gary* George Neagoe comentează studiul Clarei Mareș, *Zidul de sticlă: Ion D. Sârbu în arhivele Securității*, Prefață de Antonio Patraș, București, Curtea Veche Publishing, 2011: „Cartea Clarei Mareș inhibă. Recuperarea biografiei din dosarele Securității întreține toate exegezele consacrate lui Ion D. Sârbu. Importanța scriitorului a crescut grație acestui efort documentaristic și interpretativ, depus cu tenacitate și pasiune, din care se desprinde o concluzie severă. Nimeni nu va mai aduce inovații semnificative despre cazul lui Gary. Lucrarea abundă în referințe, în trimiteri la cazuri conexe, în documente de primă mână (reproduse fără trunchieri), în analize

detaliat. Totdeauna, atenția se îndreaptă către profunzimea evenimentelor. Dezambiguizările contextuale nu se bazează pe supoziții, ci pe cunoașterea minuțioasă a bazelor legislative din țară și a acordurilor internaționale între blocul sovietic și celelalte state europene. Pare că nimic nu-i scapă autoarei.” Criticul observă: „Secvențele sunt coerente și atent distribuite în scenariu. Încadrările istorice ireproșabile reprezintă însușirea evidentă a studiului. Cealaltă calitate fundamentală, rămasă totuși în plan secund din pricina modestiei cercetătoarei, constă în impunerea unui model de reconfigurare biografică specifică scriitorilor care au activat în comunism.” □ Rodica Grigore comentează volumul Hertei Müller, *Mereu aceeași nea și mereu același neică*, traducere de Alexandru Al. Sahighian, București, Editura Humanitas Fiction, 2011 în *Adevărul literaturii*. Criticul semnalează „dificultatea evaluării discursului literar al Hertei Müller, câtă vreme textele sale nu reprezintă simple încercări de a-și realiza o autobiografie frumoasă ori cosmetizată, care să placă publicului, ci subliniază, implicit, dorința autoarei de a trece în revistă adevăratele implicații ale așa-numitului «discurs literar al grupurilor minoritare», dar și de a depăși domeniul strict documentar, despre care o parte a criticii a vorbit în cazul său. [...] Realitatea faptelor petrecute este transpusă, de scriitoare, prin intermediul limbajului, pe tărâmul ficțiunii. Și, nu o dată, al unui lirism de substanță. De aici acea *privire straină* și, deopotrivă, acea perspectivă profund personală pe care Herta Müller o are asupra propriilor amintiri, dar și asupra discursului ficțional pe care îl construiește cu o tehnică adesea ignorată de o parte însemnată a criticii. Toate acestea provin, însă – fapt de asemenea remarcat mai rar – din conștiința apartenenței la un grup minoritar și din aceea a asumării existenței sub rigorile unui regim totalitar, iar nu din simplul impuls estetic de a adopta o perspectivă exterioară asupra faptelor relatate.” În opinia Rodicăi Grigore, „Ceea ce caracterizează, însă, scrisul Hertei Müller este și permanentul efort al scriitoarei de a exprima inexprimabilul unor întâmplări grave sau dureroase prin intermediul unui limbaj doar aparent simplu, dar care se transformă, pe parcurs, în cel mai adecvat – și mai puternic – instrument poetic cu putință. Faptul este evident încă din titlurile cărților sale, de la *Atemschaudel (Leagănul respirației)*, ori chiar deja citatul *Niederungen (Ținuturile de Jos)* și până la prezenta colecție de eseuri. Căci „*Mereu aceeași nea și mereu același neică (Immer der selbe Schnee und immer der selbe Onkel)* mizează mult pe jocurile de cuvinte (niciodată gratuite), pe combinațiile lexicale nu o dată rare, pe o creativitate uluitoare a autoarei, mereu gata să combine valențele expresive ale românei și ale germanei într-un mod care a deconcertat adesea exegeza”. □ În *Anti(hiper)modernul* Laurentiu Malomfălean analizează volumul lui Gheorghe Crăciun, *Viciile lumii postmoderne*, Tracus Arte, București, 2011: „Nu trebuie să ne mire sau chiar scandalizeze refuzul autorului de-a-i pomeni pe papii hiper-sau-post-modernității. Din start, acesta își propune «o carte vie, fără repere bibliografice, ieșită din propriul meu schizoidism cultural», fără să conteze prea mult că rezultatul mai mult va relua ce s-a tot scris încă din anii '80 încoace. Doi

sunt autorii totuși citați: etologul Konrad Lorenz, cu a lui înstrăinare tehnologică de natura vie, respectiv Jean-François Mattéi, filosof contemporan autor al eseului *Barbaria interioară*. Nicio parolă despre societatea-spectacol a unui Guy Debord sau, în prima instanță, despre Jean Baudrillard, un alt promotor al *hiperității*, de mi se permite cumva barbaria exterioară, cu ale cărei opuscul volumul de față poate fi ușor comparat. În jurnalul anexat, Gheorghe Crăciun recunoaște că și-a dorit un stil inspirat mai ales din *strategiile fatale* puse la cale de paradoxalul filosof. Oricum, deși diferiți în acest punct, cei doi articulează în limbi diferite aceeași (hiper)realitate. Crăciun scrie singur: «Baudrillard are dreptate.» Singura diferență dintre cei doi ar fi că teoreticianul își concepe din start eseurile de pe niște o-poziții justițiare, în timp ce filosoful doar constată. Le fel cu acesta, însă, Gheorghe Crăciun exagerează, luând prea literal anumite mai degrabă capricii postmoderne, care, deși pot fi considerate beneficii programate sau gratuite, nu fac decât să ne faciliteze viața pe planeta noastră postapocaliptică.” În opinia criticului „La nivel stilistico-discursiv, lui Gheorghe Crăciun îi reușește uneori un adevărat patos pleonastic: «Există nu doar artă de a produce artefacte, ci și arta de a le trăi pe acelea care există deja». Nu mai credem absolut nimic despre Dumnezeu care «n-a murit, cum credea Nietzsche». Mai mult, aflăm cu stupeoare că «omul lui Kant nu este și omul lui Nietzsche». În paranteză fie spus, oare nu vorbim mai degrabă de omul Kant și de omul Nietzsche decât de oamenii fiecăruia? Cu adevărat, «ce sa mai spunem atunci despre omul lui Foucault, Sloterdijk, Baudrillard?» Tot aici, ar mai fi de menționat anumite aserțiuni brute și suficiente construcții șubrede, prolixе ori absconse, pe care lectorul interesat le va spicui singur. Până și neterminatul eseu final *Singurătatea utilizatorului de telefon mobil*, așezat în pagină din patul de spital, face din *Viciile lumii postmoderne* un text relevant mai ales în funcția lui de volum testamentar al unuia dintre cei mai aprigi apărători ai postmodernismului – cel puțin la iuventute.” ■ *Revista revistelor*: C. Stănescu scrie *Actualitatea și „actualizarea” lui Caragiale* □ „În sfârșit, *Anul Caragiale* debutează și în «România literară»! Căci firavă și neinspirată încercare a lui Nicolae Manolescu de acum câteva numere de a-l demite pe genialul comedigraf din înalta facultate a propriei conștiințe artistice, pretinzând că autodidactul încurcă romantismul flamboiant cu clasicismul nu deschidea nici *Anul Caragiale* și nicio discuție profitabilă despre opera lui. Însă plasarea într-o postură de *detractor* al lui Caragiale este un simpatic joc critic pe care autorul recentei *Istории...* l-a mai practicat în lunga lui carieră literară plină de *contradicții* și polemici cu sine însuși. Acum, sub un titlu comun (*Din nou despre Caragiale*), același critic îi dă, generos, cu o mână largă lui Caragiale ceea ce îi luase cu stânga și cu stângăcie într-o interogație retorică menită să-i irite pe *iubitorii* dramaturgului: «Avea Caragiale conștiința artistică?» [...] Pe urmele lui Alexandru Dragomir, criticul vine cu argumente irefutabile privind seriozitatea, bunul-simț, *rezonul* eroilor, «noblețea sufletească a lui Trahanache, *drama autentică* a Zoei, corectitudinea ideologică a discursului *demagogic* al lui Cațavencu și altele

asemenea deformată printr-o lectură rea și care le-a făcut să pară *imbecile*. [...] în bună măsură, *imbecilizarea* personajelor din comedii e datorată și contribuției unor mari actori, precum și viziunii regizorale excesive, în serviciul *actualizării* forțate a pieselor marelui dramaturg”. □ „Un eseu minunat semnează la rubrica *Actualitatea* a «României literare», Vasile Lungu: *Caragiale între Thalia și Euterpe*. Un eseu *tezist*, dar ce teză! În centrul discuției se află motivele exilului berlinez al marelui dramaturg”.

● **[„Dilema veche”, nr. 12]** Ioan Es. Pop scrie despre poezia românească de astăzi. După acesta, „nu poezia este problema, ci autorul. Atunci când există, poezia își creează autorul chiar mai mult decât acesta o creează pe ea”. Pentru a convinge, Ioan Es. Pop reproduce fragmente din poeziile poezilor tineri cum ar fi Teodor Dună, Ruxandra Novac, Claudiu Komartin, Linda Baros, Răzvan Țupa, Dan Sociu și Ștefan Manasia. ■ Radu Vancu prezintă volumul *Cele mai frumoase poeme din 2010* din perspectiva criteriilor practice de selecție a celor mai bune poeme. Vancu spune că poemele bune vorbesc de la sine, imaginile artistice produc senzații în plan fizic. Criteriile teoretice sunt abolite, deci, de evidențele empirice ale (re)lecturii. „Antologia e [...] o panoramă într-o coajă de nucă”, afirmă R. Vancu despre cartea sa realizată împreună cu Claudiu Komartin. Câteva edituri importante (Charmides, Tracus Arte, Casa de Pariuri literare, Casa de Editură Max Blacher) au început deja să se modernizeze, organizând lansări naționale și în mediul online. Criticul își propune să răspândească plăcerea poeziei prin adunarea operelor diversilor poeți în antologii cât mai complete, după model britanic și american. ■ Marius Chivu abordează *Măștile lui M.I.* de Gabriel Liiceanu în dialog cu Mircea Ivănescu (Editura Humanitas, 2012). Poetul simțea că trăiește pe reziduuri ale existenței, fapt pentru care Liiceanu vorbește despre un „«existențialism exacerbat»” în introducerea volumului. Indiferent față de Istorie și față de propria operă din cauza acestor drame familiale, Ivănescu trăiește cu o perpetuă anxietate socială, fără vreun simț politic sau moral – toate spre stupoarea lui G. Liiceanu. „M. Ivănescu face figura unui personaj portretizat în negativul lui Gabriel Liiceanu [...] unul propunând rezistența în Istorie prin morală și cultură, celălalt răspunzându-i cu evaziunea prin alcool și literatură în mijlocul pisicilor”, observă Marius Chivu. Această problemă a raportării radical diferite la Istorie face dialogurile interesante. În ansamblu, cartea are subtilități care fac pe oricine să regrete încetarea din viață a lui M. Ivănescu. ■ Claudiu Constantinescu recenzează cartea *Iubitul nefericit* de Alberto Moravia (traducere din limba italiană de Liviu Ornea, Colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 2011). Deși prozele din volum au apărut în 1943, războiul nu se numără printre subiecte. „Aproape toate textele povestesc amoruri strâmbe, șchioape, conflictuale, viclene”, spune C. Constantinescu. Singura proză care face excepție de la repertoriul tematic este *Căzătura* iar surpriza este plăcută. O caracteristică comună a stilul tuturor compozițiilor este sufocarea sub toate formele ei, după cum remarcă C. Constantinescu, fie că este vorba de capricii sau

de jocuri mincinoase. „Șarmul acestui scriitor stă în arta lui de portretist retro, cu discrete reflexe de ficionomist, și în iuțea înțelegătoare a prozei sale, atentă la detaliul cu schepsis, la cambrările tensiunilor surde”. Ceea ce se urmărește este secretul vieții. Povestirea preferată a lui C. Constantinescu este *Întoarcerea din vilegiatură*, care prin comportamentul personajului principal poartă indiscutabil marca lui Alberto Moravia.

30 martie

● [„Weekend Adevărul“, nr. 38] Sub titlul *Istorie și mit* Nicolae Manolescu scrie, pornind de la cartea lui Neagu Djuvara *Răspuns criticilor mei și neprietenilor lui Negru Vodă* (Editura Humanitas, 2011): „Principala ideologie născătoare de mituri este aceea naționalistă. Ea constă într-o interpretare *avantajoasă* a realității istorice”. Considerând originea românească a lui Negru Vodă un astfel de mit, Nicolae Manolescu afirmă: „Mie, argumentele lui Neagu Djuvara mi s-au părut greu de combătut, deși nu sunt specialist [...] dar tocmai vehemența patriotică a contestatarilor m-a făcut să-i citesc cu atenție pledoaria”.

● [„Observator cultural“, nr. 360] *Eveniment: Premiile „Observator cultural” 2012* Un cristian publică *Fragmente din discursurile laureaților*. ■ La Editorial: *No comment* de Șerban Foarță. ■ La secțiunea *Literatură*: □ Bogdan Crețu publică partea a doua a articolului său despre *Singura cale* de Nicolae Breban intitulat *A rămâne viu în comunism (II)*. În opinia sa: „Romanul se așază pe linia consacrată a întregii opere a lui Nicolae Breban: relația dintre maestru și ucenic.” Concluzia lui Bugdan Crețu: „O carte dificilă: *Singura cale* nu este un roman care să obțină un succes de public și nici măcar unul de critică. Nu e o carte care să se citească lejer, «cu plăcere», ci cu încordarea la care te obligă puțini scriitori.” □ În *Lascivități inocente* Claudiu Turcuș comentează *Femeile insomniacului* de Radu Țuculescu, Editura Cartea Românească, București, 2012: „Modul cum aceste fapte sunt turnate epic ridică probleme majore de construcție narativă. O treime din carte, naratorul galopează livrând cronologic biografia lui Timi, iar odată ajuns în Acvariu, se odihnește cam 120 de pagini alături de congenerii protagonistului, observând uneori ironic, alteori impersonal gesturi în slow-motion și dezbateri anodine. Connaissance al jazz-ului, prozatorul ar putea invoca tehnica contraritmului, numai că arta tolerează asimetria doar în măsura obținerii unui echilibru imprevizibil/ spontan.” Turcuș remarcă: „O altă carență deranjantă survine la nivelul perspectivei. Dacă în cazul celorlalte personaje faptul că sunt private de psihologie poate fi trecut cu vederea, personajul principal nu rezistă fără ea. Când îl descrie ca insomniac, naratorul uită să presare vreo urmă de tensiune în mintea tânărului actant [...]. Oricât m-am frământat să înțeleg subtilitatea relației dintre protagonist și cadănele sale, damful sublimului de cabaret m-a izbit de fiecare dată. Fără a descoperi pe propria piele dragostea, Septimiu nu pregetă să se întrebe, totuși, dacă amantele lui au iubit vreodată.” □ Bogdan-Alexandru Stănescu publică partea a doua a articolului sau despre B.

Fundoianu, *Opere I. Poezia antumă* intitulat *Eleganță și demență, domnilor! (II)*.

■ La categoria *Dialog* Andrei Corbea analizează volumul Norman Manea/ Hannes Stein – *Gespräche im Exil* (Matthes & Seitz, Berlin, 2011) cu titlul „*Scrisoare spre necunoscut*”: „Norman Manea a fost și este unul dintre autorii români care au înțeles devreme că [...] dialogul mediatic cu prezumtivii cititori nu constituie atât un simplu exercițiu de PR, cât un prilej de a le transmite *în clar* indicii esențiale de lectură, prin care scriitorul se poziționează în raport cu textele și con-textele lor.” Andrei Corbea consideră că „multiplele conversații pe care le-a purtat în anii de după 1990 cu, între alții, Claudio Magris, Edward Kanterian, Leon Volovici (în continuarea unui epistolar din anii '80) sau Saul Bellow, *paradis* al delimitărilor și nuanțelor, menite nu doar a înarma publicul cu ceea ce hermeneutica numește *subtilitas intelligendi*, ci și de a da expresie unei meta-auctorialități asumate ca atare, sunt socotite de către Norman Manea drept componente legitime ale *operei* și, precum (și pe lângă) aceasta, «scrisoare spre necunoscut». Paul Celan a numit-o *Flaschenpost* – mesaj într-o sticlă aruncată în mare.” Despre volumul dialog Norman Manea/ Hannes Stein, *Gespräche im Exil*, Editura Matthes & Seitz, Berlin, 2011 Corbea scrie „Chiar și *punerea în scenă* a dialogului mizează pe abilități ce-l proiectează pe interlocutorul lui Norman Manea, el însuși un eseist cunoscut și respectat, în ipostaza, simpatică de altfel, a lui Alcibiade. Dacă această repartiție a rolurilor a fost spontană sau regizată nu are, în ultimă instanță, importanță pentru efectul empatic al dramaturgiei, ce se prefiră firesc, într-o succesiune de replici în care timbrul grav se conjugă cu agerimea de spirit, iar franchețea transpare deopotrivă din intervențiile ambilor parteneri de discuție. [...] O *provocare* pentru amicul german pare să fie idiosincrazia (dilematică, dialectică?) a lui Norman Manea pentru univocitate, de unde și deschiderea sa către *alteritate* – către opinia și viziunea contrară –, pe care n-o respinge ab initio, ci o examinează cu dispoziția de a se și lăsa convins de dreptatea ei.” Corbea concluzionează: „Și pe această cale, Norman Manea se alătură *seriei* nu foarte numeroase a scriitorilor Europei care, contrazicându-l pe Adorno, au aflat cuvintele pentru a putea scrie după și despre *Auschwitz*.”

■ La rubrica sa *Lecturi în vremuri de austeritate*, cu titlul *Lungul drum al prozei scurte*, Cristina Manole trece în revistă aparițiile recente de proza scurtă pe care le consideră marcante: antologia *Puncte de reper* „apărută la finele anului trecut sub egida revistei «Vatra», în coordonarea lui Kovacs Francisko”; Igor Ursenko, *Alertă de grad zero* (Editura Hero Print, 2011), Dan Stanciu, *Acte calde într-un decor negru pe scene separate printr-o linie grea* – „Poeme în proză de cea mai bună sorginte onirico-absurd-surrealistă”; *Oameni* al lui Mihai Mateiu - „proze extrem de incitante în întregul lor narativ”; Cehov, *O mică glumă* (Editura Allfa, 2011, traducere de Antoaneta Olteanu); *Povestiri. Integrala prozei scurte* (Editura Polirom, 2011, traducere și note de Ciprian Șulea) a lui John Cheever – „Toate povestirile merită să fie citite. Dacă la Cehov găsim texte inegale, la Cheever este exclus”; Eugenio Montale, *Fluture de Dinard* (Editura Pavesiana, 2011, traducere

de Florin și Mara Chirițescu, „prefață, simandicoasă, de Giancarlo Repetto, cuvânt înainte – pompos – al ambasadorului Italiei, Mario Cospito”); Lavinia Braniște, *Cinci minute pe zi* (Editura Casa de pariuri literare, 2011) – „literatură de mare finețe analitică”. Cristina Manole concluzionează: „Nu este obligatorie proba romanului, de care se tot face caz. După mine, *Moarte la Veneția* a lui Mann, *Oaspetele* lui Camus sau *Proștii* lui Rebreanu fac cât multe romane puse laolaltă. De aceea cred că proza scurtă are un drum lung de parcurs.” ■ La categoria *Eseu*:

□ Cezar Gheorghe scrie *Gesturi ferdydurkiene* pornind de la *Jurnalul* lui Gombrowicz, vol. I, 1953-1956 (Editura Rao, 2010). În opinia sa „Literatura autentică este singura capabilă de a *transfera* interioritatea. [...] Așadar, Gombrowicz nu scrie despre distrugerea subiectivității, nu pledează pentru fuga de interioritate, devenită carne de tun pentru atât de mulți gânditori ai vieții fără viață [...] Gombrowicz transferă orice experiență de viață pe terenul trupului.” În încheiere Cezar Gheorghe scrie: „Literatura despre crimele comunismului, chiar cea scrisă de autori tineri care nu le-au cunoscut pe propria piele, pare să aducă mai mult respect, cel puțin din partea criticilor, decât literatura care se revendică de la prezent. Nu înțeleg de ce scriitorii vor să fie paznici ai moralei, deși nu și-au dovedit prin nimic dreptul la acest rol. Nu înțeleg de ce vor să fie educatori, mentori spirituali, profesori Pimko. Trecutul nu trebuie uitat, însă nu înțeleg de ce, pentru asta, trebuie disprețuit prezentul. De ce nu au curajul să scrie *astăzi*, de ce nu au curajul de a spune *acum*. Poate pentru că nu și-au trăit viața. Nu sunt în stare de gesturi ferdydurkiene.” Concluzia sa: „Între atâtea nesiguranțe, un lucru e sigur. Gombrowicz e incomod. Cu el nu te poți juca de-a autenticitatea”.

□ Florin Colonaș scrie despre *Autori și reviste românești în constelația mondială a avangardei* cu ocazia apariției volumului *Le Fonds Paul F. Destribats*: „În contextul mondial al acestui tip de tipărituri, România ocupă un rol important, prin cele zece titluri pe care le cuprinde Fondul Paul F. Destribats. Revistele românești citate sunt de acum clasicele «Contimporanul» (102 numere), «Punct» (16 numere), «Integral» (15 numere), «Urmuz» (5 numere), «Unu» (51 numere), «Alge» (7+3 numere), în cele două serii. La loc de cinste este nava amiral a publicațiilor de acest gen de la noi, celebra «75 HP», scoasă de Brauner și Voronca, în 1924, într-un singur număr, pe cât de interesant, pe atât de scump și de greu de obținut astăzi. Să nu trecem cu vederea revista «Periszkop», tipărită la Arad, de către Szántó György, cele cinci numere apărând între martie 1925 și ianuarie 1926. Apoi, să nu uităm de «Discontinuité», ai cărei conducători au fost Arthur Adamov, unul dintre corifeii teatrului absurdului, și Claude Sernet, adică românul Mihail Cosma. Ca multe reviste de avangardă, și aceasta a avut o viață scurtă, doar un număr, editat la Editura Kra, în 1928, adică la editura în care Breton și-a publicat manifestele suprarealismului. Printre ilustratorii revistei, îi descoperim pe Victor Brauner, George Malkine, Man Ray, Claude Sernet și un alt compatriot, din Basarabia, de la Chișinău, Michonze, prezent și în *Sadismul Adevărului* a lui Sașa Pană, tipărită la UNU.” Cu titlul de *Publicații care scandalizau* Florin

Colonaș consemnează și „O altă revistă foarte puțin cunoscută și întâlnită, reprodusă în volum, este «Muci», care a provocat la debut un mare scandal. Tirajul a fost chiar retras de pe piață, de către cenzură. Editată în 1932, într-un singur număr, de Aurel Baranga, S. Perahim, Gherasim Luca și Paul Păun, revista face parte din acea categorie a publicațiilor de avangardă de care s-a vorbit și se vorbește foarte mult. Există, în momentul de față, foarte puține exemplare și reprezintă o achiziție de prestigiu pentru orice bibliotecă.” Autorul menționează citarea revisitelor avangardei românești în publicațiile internaționale și concluzionează: „Cercetarea avangardei românești este încă un teren fertil, de multe ori virgin, care trebuie studiat amănunțit și exploatat la maximum, multe aspecte nebănuite putând apărea și oferi mari surprize. Avangarda românească ar putea avea o influență magnetică asupra unor tineri dornici de performanță intelectuală. Se pot desprinde din trunchiul ei numeroase și generoase teme de masterat și doctorat. Totul este să existe entuziasm. Acel entuziasm care, cândva, a făcut să se nască mișcarea avangardistă.” ■ *La Avalon* Ovidiu Pecican abordează studiul lui Ioan J. Popescu *O istorie a evreilor din Sighet* (Editura Echim, 2009, Sighet) în *Istории scufundate: evreii sigheteni*. ■ *La Focus*: □ La categoria *Anul Caragiale* Roxana Sorescu atrage atenția în *O mică eroare?* asupra unei inadvertanțe în ce privește geografia Sinaiei la Caragiale altminteri atât de precis în detalii: „Urlătoarea, pe vremea când își merita numele, era o cascadă micuță, accesibilă fie din Bușteni (traseu scurt, dar puțin mai accidentat), fie din Poiana Țapului (traseu mai lin). Din Sinaia, la o adică, se poate ajunge, dar durează, dus și întors, mai mult de vreo patru-cinci ore. Din orice parte însă, cu trăsura până la Urlătoare e imposibil de ajuns. Așa cum e imposibil de ajuns cu trăsura la Sfânta Ana. [...] Să fi sacrificat dumnealui, cu bună-știință, geografia de dragul sugestiei? De unde poate veni lumea urlând, «cu zgomot strașnic, clopoței de trăsură, lăutari și chiot», la cinci și jumătate dimineața, dacă nu de la Urlătoare? Să lase autorul, cu voia lui, cititorul în neagră incertitudine, precum îi place dumnealui în momentele esențiale?” □ *Cenacul Universitas redivivus*: „Miercuri, 21 martie 2012, în Sala de Consiliu a Facultății de Litere, a avut loc prima *ședință de lucru* a Cenacului Universitas, condus de criticul și profesorul Mircea Martin. După mai bine de douăzeci de ani, inițiativa reluării ședințelor Universitasului a aparținut unora dintre foștii cenacliști, care au reușit să-l convingă pe mentorul lor de necesitatea reînființării cenaclului, ca un spațiu de dialog între generații. [...] Au citit poeme Radu Sergiu Ruba și Bogdan Coșa. [...] Revista «Observator cultural» va publica, în fiecare lună, sub titulatura *Biblioteca Universitas*, un supliment ce va conține textele citite în cadrul cenaclului.” (C.M.) ■ *La zi: Va fi*: □ *Lansare Mărturii pentru Judecata de Apoi*. „Editura Humanitas organizează joi, 29 martie, la ora 18.00, la Librăria Humanitas Kretzulescu, lansarea volumului *Mărturii pentru Judecata de Apoi* adunate din gulagul :romănesc de Radu Mărculescu. Vor vorbi: Neagu Djuvara, Alex Ștefănescu, C.D. Zeletin și Lidia Bodea.” □ *Întâlnire cu Nora Iuga*. „Marți, 3 aprilie, la ora 18.30, la Librăria Bastilia, va

avea loc o întâlnire cu Nora Iuga. Autoarea va citi fragmente din cele mai noi volume apărute la Polirom și Cartea Românească: *Sexagenara și tânărul* (ediție revăzută și adăugită, Polirom, 2012) și *Petrecere la Montrouge* (Cartea Românească, 2012). Lectura va fi urmată de o discuție la care vor participa Simona Popescu și Bogdan-Alexandru Stănescu.” □ „*Cinematograful gol*” în turneu: „Miercuri, 4 aprilie, la Colegiul Național *Mircea Eliade* din Sighișoara se desfășoară Simpozionul Internațional *Mircea Eliade și călătoriile sale*. Invitați de onoare: Henry Pernet, doctor în Istoria Religiilor, discipol al lui Mircea Eliade, și conf. univ. dr. Daniel Cristea-Enache. Volumul *Cinematograful gol* va fi prezentat de către Mariana Gorczyca și Miruna Moldovan. Joi, 5 aprilie, la ora 18.00, la Librăria Book Corner din Cluj, volumul va fi prezentat de Michael Shafir, Alexandru Vlad și Ovidiu Pecican, iar vineri, 6 aprilie, la ora 17.00, va fi lansat la Librăria Humanitas *Constantin Noica* din Sibiu. Prezintă: Radu Vancu și Dragoș Varga.” □ *Conferință Lucian Boia*. „Miercuri, 4 aprilie, la ora 14.00, Lucian Boia va susține, în Aula Magna *Mihai Eminescu* a Universității *Alexandru Ioan Cuza* din Iași, o conferință cu tema «Elita intelectuală românească între anii 1930 și 1950».” □ *Mircea Cărtărescu: 60 de traduceri în 18 limbi străine*. „În curând, *De ce iubim femeile* de Mircea Cărtărescu va apărea, în traducere, în limbile engleză și greacă, la editurile University of Plymouth și Allotropo, iar nuvela *Ruletistul* va apărea în limba bască, la Editura Denonartean.” □ *Premiul UNESCO Germania pentru Cea mai frumoasă carte: „Aceasta e prima mea revoluție. Furați-mi-o*, de Maria-Paula Erizanu, a câștigat Premiul UNESCO Germania pentru Cea mai frumoasă producție de carte a anului 2011. Premiul a fost acordat în cadrul competiției Cele mai frumoase cărți din lume, la Târgul de Carte de la Leipzig, în data de 16 martie, pentru condiție tipografică deosebită, design și coerență dintre text și ilustrație, dar și pentru actualitate, în contextul revoluțiilor Twitter din țările arabe. Cartea a apărut la Editura Cartier, în mai 2010, în colecția «C(art)ier», coordonată de Igor Mocan, și a fost nominalizată în 2011 la Premiile «Observator cultural», la secțiunea «Debut». Designul cărții îi aparține lui Vitalie Coroban.” □ *Târgul de poezie*: „Ambasada Franței în România și Institutul Francez din București organizează, pe 29 martie, de la ora 18.00 la ora 00.00, Târgul de poezie, la Librăria-cafenea Cărturești – Institutul Francez București. În program: 18.00: Decernarea premiilor concursului de poezie organizat de lectoratul francez din cadrul Facultății de Litere, Universitatea București; 19.00: Cercul Poeților Apăruți. Invitat: Angela Marinescu. Cu participarea criticului literar Marius Chivu; 21.00: Maraton de poezie cu poeții: Letiția Ilea, Dan Sociu, Ofelia Prodan, Alice Popescu, Bogdan Coșa. Lectură în limba franceză: Fanny Chartres, Mihaela Dedeoglu, Bertille Détrie. Lectura în limba română a poemelor Letiției Ilea: Mihaela Dedeoglu. Moderator: Svetlana Cârstea. Traducere în limba franceză: Fanny Chartres, Faustine Vega, Linda Maria Baros și Jan H. Mysjkin”.

• [„România literară”, nr. 13] În *Editorialul Miturile istoriei literare*,

Nicolae Manolescu identifică, pe lângă miturile fondatoare pe care le enumeră G. Călinescu și un alt tip de mituri în literatură: cele „menite să întrețină moralul național, chiar dacă nu sunt corecte din punct de vedere istoric.”, de tipul celor pe care le denunță Lucian Boia și Neagu Djuvara în istorie: protocronismul, dar și „mitul lui Eminescu, deținut politic” întreținut inclusiv de G. Călinescu. ■ La *Aniversări literare*: apare articolul *Un cărturar ardelean: Gavril Munteanu - 200 de ani de la naștere* de Ion Buzași. ■ *Avanpremieră editorială: Ismail Kadare - Cronică în piatră, Vremea nebuniei*. Marius Dobrescu prezintă: „33 de ani după succesul romanului *Cronică în piatră*, Kadare imaginează continuarea acestuia în microromanul *Vremea nebuniei*, prin vocea inconfundabilă a adolescentului din primul, care înregistrează răul adus de comunism. Singurul lui refugiu rămân istorisirile bătrânilor, ce par să conțină rețeta supraviețuirii oamenilor atunci când lumea și-a ieșit din țâțâni. [...] Romanele *Cronică în piatră* și *Vremea nebuniei* vor apărea în volum la Editura Humanitas Fiction, în traducerea lui Marius Dobrescu, în colecția *Raftul Denisei*, coordonată de Denisa Comănescu.” ■ În cadrul rubricii sale săptămânale *Cronica ideilor*: Sorin Lavric publică articolul *Plectrul fatalității* în care analizează legăturile dintre viața și filozofia lui Vasile Conta cu ocazia apariției volumului lui Mihai David-Ghindăoani *Viața filosofului Vasile Conta*, ediție critică, tabel cronologic și bibliografie de Virgil Savin, Piatra-Neamț, Editura Crigarux: „formula interioară a filosofului Vasile Conta putând fi redusă la trei termeni: ateism + materialism + socialism. [...] O soartă interimară, trăită sub provizorat și fără orizont de spirit, aidoma filosofiei în care a crezut.” ■ La *Cronică literară* cu titlul *Ceva despre speranță* Cosmin Ciotloș comentează volumul de poezie *La pierderea speranței* al lui Nicolae Prelipceanu apărut la Editura Casa de Pariuri Literare și afirmă că „Nu de ironism era vorba (decât, poate, într-un sens foarte larg), ci de cinism. Cât privește filiația soresciană, aș pune-o ca simplă notă de subsol a unei fraternități ceva mai plauzibile. Aceea cu Dorin Tudoran. Vor fi fiind destule care să-i despartă pe cei doi, dar îi unește franchețea. De altminteri, ar fi destul de greu să vorbim, la oricare dintre ei, despre alte mărci distinctive, eventual stilistice, atâta vreme cât ambii și-au modificat de la un volum la altul, cu vădită intenție, timbrul. Singura constantă validă rămâne, prin urmare, una de atitudine. [...] În *La pierderea speranței*, presentimentul morții nu se referă niciodată la moartea cu majusculă, ultimă și definitivă. E mai degrabă o formă de afazie parțială. Jucată, desigur, fiindcă ascunde, totdeauna, o dedublare. Prelipceanu își uită vârstele până într-acolo încât ajunge să le considere alterități.” ■ La rubrica sa *Scripta manent*: cu titlul *Un drac de fată... et comp.* Alex. Ștefănescu publică un fragment din volumul *Definiții critice*, aflat în pregătire unde condensează în câte un paragraf specificul următorilor autori: Gabriela Melinescu, Cornel Nistorescu, Tudor Octavian, G. Mihăilă, Alexandru Paleologu, Octavian Paler, Petre Pandrea, Marian Papahagi, Al. Philippide., Ioan Es. Pop., Cristian Tudor Popescu. ■ La rubrica *Semn de carte* Gheorghe Grigurcu îl numește pe Ion Mărgineanu (*Moartea se bucură de imunitate*, Editura „Unirea”)

Un poet naivist argumentând: „Dacă în arta plastică vorbim despre pictori naivi și pictori naiviști, ultimii descinzând în meșteșugul celor dintâi cu meșteșugul lor școlit, de ce nu l-am putea considera pe Ion Mărgineanu și un poet... naivist?”

■ La categoria *Cartea de poezie*: în *Poeta și somnia* Gabriel Coșoveanu afirmă despre volumul Norei Iuga *Petrecere la Montrouge* (Editura Cartea Românească): „Oricum ar fi, dacă discutăm despre atât de iritanta, pentru ficționari, stabilitate axiologică, mult mai consistente cărți, nefisurate imagistic, a dat, până acum, Nora Iuga.” ■ La *Cartea de proză*: Irina Petraș abordează volumul 3 din seria *Aripile demonului* a lui Mircea Tomuș considerând demersul *O amplă frescă transilvană*: „Ambițioasa serie romanească *Aripile demonului* a ajuns la al treilea volum. Primul (2007) reconstituie momentul, cu urmări tragice și răni greu de vindecat, al Dictatului de la Viena. Al doilea focalizează asupra celor «două Transilvanii», cea de Nord, cedată temporar și abuziv Ungariei, și cea de Sud, loc de refugiu și de continuare a existenței în oglindă întoarsă, repliată, în așteptarea/pregătirea revenirii la Țară. Al treilea ajunge în Clujul de după al Doilea Război Mondial. [...] Filele se parcurg cu alertețe frisonantă, sub teroare. În contrapunct, traversează spațiul-timpul trilogiei cei doi bătrâni în alb, concentrând în rezezi tușe mitice povestea apartenenței și adevărul celor amenințați de demon. Roman istoric și politic, etnografic și autobiografic, de dragoste și de atmosferă, *Aripile demonului* stăpânește știința de a suspenda oarecum decizia Istoriei, căci tăietura netă și oarbă a evenimentului istoric este umanizată într-o proză de extraordinară știință a reconstituirii. Povestirea lucrează, declarat și îndrăzneț, în descendența prozei ardeline gen Slavici, Agârbiceanu, Pavel Dan, Rebreanu, chiar Blaga, dar și cu o vagă ritmare sadoveniană, poetică a detaliului.” ■ La categoria *Document*: Ilie Rad publică *O declarație inedită a lui Lucian Blaga*. Textul redat constituie o „informare” pe care Alexandru Mureșan, corespondentul „Scânteii” pentru Regiunea Cluj, o trimite, la începutul lunii septembrie 1956, superiorilor săi de la București, în legătură cu atitudinea lui Lucian Blaga față de noul regim. Organul central al partidului i-a cerut corespondentului său din teritoriu să îi solicite poetului Lucian Blaga „o notă de protest în legătură cu interzicerea Partidului Comunist German”. Răspunsul lui Blaga: „Dacă sunt o personalitate, atunci să fiu considerat ca atare și tratat așa cum se cuvine unei personalități. Eu nu înțeleg să fiu personalitate numai atunci când e nevoie să fac declarații politice”. ■ Luminița Marcu scrie la rubrica sa *Să ne cunoaștem trecutul*: „În 1968, dominația literaturii și a subiectelor de specialitate se simte asupra evenimentului istorico-politic. În numărul 3 din 18 ianuarie 1968 al «Gazetei literare», [...] accentul paginii, și din punctul de vedere al paginării, și datorită subiectului incitant pentru publicul cititor de literatură al revistei, cade pe *Dialog: Marin Preda – Eugen Simion, Autorul Moromeților despre posibilitățile romanului*”. ■ La secțiunea *Meridiane*: □ În *Luceafărul uitat* Răzvan Mihai Năstase prezintă romanul epistolar *Astra* semnat Dito și Idem (Carmen Sylva și Mite Kremnitz) apărut la Editura Humanitas, remarcând în primul rând valoarea

traducerii făcute de Grete Tartler: „Textul în sine nu ascunde decât puține delicii de stil, mai cu seamă săgeți sarcastice care joacă rolul unui fericit contrapunct, menit să mai tempereze tonul general al cărții care aduce mai degrabă a lamentație prelungită. Nici dialogurile nu strălucesc, fiind complet artificiale. Captivantă este însă descoperirea amănuntelor biografice care se ascund în spatele personajelor și faptelor descrise (de pildă, îndărățul rafinatului Sander, foarte probabil se află Titu Maiorescu – cumnat cu Mite Kremnitz), [...]. Alături însă de cele două autoare, care pun pe tavă dinaintea cititorului bucăți din intimitatea lor și recompun imaginea unei lumi de altădată, se află traducătoarea volumului, Grete Tartler, care a reușit să redea perfect atât stilul fiecăreia în parte, cât și subtilitățile frazelor, [...]. Se vede că Grete Tartler nu doar le-a tradus pe Dito și Idem, ci le-a înțeles într-un mod intim. Dovadă stă și excelentul studiu introductiv, intitulat *Carmen Sylva și Mite Kremnitz între Orient și Occident*”. □ *Norman Manea mai aproape de Premiul Nobel*: „Romanul *Întoarcerea huliganului*, primul titlu de Norman Manea tradus în limba suedeză, a fost întâmpinat încă din primele zile de la apariție cu recenzii entuziaste în principalele cotidiene naționale și locale din Suedia. Criticii suedezi au punctat *virtuozitatea* («Svenska Dagbladet»), *măiestria* («Göteborgs-Posten») și *complexitatea* («Aftonbladet») romanului, *o capodoperă* («Nerikes Allehanda») care îi dă scriitorului român șanse să acceadă la Premiul Nobel pentru Literatură («Tidningen Kulturen», «Dagens Nyheter», «Borås Tidning»)." □ Elaine Sciolino - *Seduția*: „Seduția este un veritabil stâlp al vieții politice din Franța, unde sfera publică și cea privată sunt separate prin lege, deși arta franceză în politică este aceea de a te face iubit.” □ „Le Nouvel Observateur” publica un interviu cu Umberto Eco: „Diferența dintre universitatea făcută de mine și aceea de azi este enormă... E totodată adevărat că pe vremea mea trăiau în lume 2 miliarde de oameni iar la philo învățau 20. Astăzi lumea numără 7 miliarde și în aceeași universitate sunt probabil 2000 de studenți. Cei 20 de colegi ai mei au devenit toți profesori sau intelectuali. Cu siguranță și astăzi tot vreo 20 de studenți devin profesori sau intelectuali dintre cei 2000. [...] Problemă de proporție. Se spune că nimeni nu mai citește, dar, dacă intrați într-un Fnac (lanț de librării din Franța), remarcați 400 de tineri care citesc. În tinerețea mea, erau 4.” □ *Doi romancieri uitați*: „Presa culturală din Franța semnalează centenarul nașterii lui Lawrence Durrell (1912- 1990) [...] și semicentenarul morții lui Pierre Benoit (1886-1962)” și reeditarea omagială a operelor celor doi. □ Este consemnată inițiativa politicianilor socialiști francezi de a elimina cuvântul „rasă” din textul Constituției. Reținem finalul articolului: „Cuvintele sunt puterea celor fără putere, cum spunea Havel, dar nu schimbarea vocabularului reprezintă modalitatea cea mai potrivită de a ajunge la putere.” □ „Film documentar (difuzat pe France 3, miercuri 14 martie) intitulat *A denunța în timpul Ocupației*, care a avut un uriaș ecou. Au fost despuiate arhivele – declarații, fotografii, liste de nume, arestări, deportări, internări în lagăre între 1940 și 1944 – toate, ca urmare a unor denunțuri rămase, în cea mai mare parte, anonime de peste 70 de ani.

Intervievați de autorii documentarului, unii dintre denunțatori și-au mărturisit păcatele, unii dintre denunțați au spus că i-au iertat pe denunțatorii lor.” □ *Expoziție Matisse la Centre Pompidou* unde „pot fi văzute fotografii care înfățișează procesul de creare al celor două capodopere” („le Rêve” și „la Blouse roumaine”). ■ Versuri de Horia Gârbea, Ofelia Prodan și Doina Pologea. ■ La rubrica *Ochiul magic*: □ Pornind de la Dosarul „Dilemei Vechi” din 22-28 martie *Intellectualii și politica*, reunind o dezbatere pe tema cărți a lui Lucian Boia, *Capcanele puterii. Elita intelectuală românească între 1930 și 1950* (Editura Humanitas, 2011), și patru portrete de oameni politici de după 1989, datorate lui Cristian Ghinea, Cronicarul se întreabă „De ce i s-a părut mai important lui Lucian Boia să examineze relația intelectualilor cu puterea decât relația, mai cuprinzătoare și mai generală, cu politica? [...] A gândi prost nu e totuna cu a face o politică proastă și, cu atât mai puțin, a se cere la putere. De aceea am fi preferat tema relației intelectualului cu politica, dar, și mai bine, cu politicul: autorul ar fi fost obligat să se ocupe de ideile politice ale elitei intelectuale românești, destule originale și valoroase, și nu de caracterul oamenilor”. □ „Steaua” în numărul dublu 2-3, propune o antologie a poeziei tinere „Sunt selectate 22 de nume noi, *under 25*: Andrei Dósa, Arina M., Ștefan Baghiu, Andreea Bogdanovici, Irina Bruma, Bogdan Coșa, Adrian Diniș, Vlad Drăgoi, Anatol Grosu, Matei Hutopila, Andrei Luca, Ana-Maria Lupașcu, Cosmina Moroșan, Radu Nițescu, Marcel Olar, Mihai-Ionuț Ologu, Deniz Otay, Vlad Pojoga, Olga Ștefan, Krista Szöcs, Andreea Teliban, Alexandru Văsieș.”

[MARTIE]

● **[„Apostrof”, Nr. 3]** Ladislau Gyémánt analizează volumul lui Andrei Marga *The Destiny of Europe în Meditație asupra Europei*: „Andrei Marga se întemeiază pe o impresionantă bogăție a unor lecturi în care este greu să descoperi vreo fisură a informației privind punctele de vedere formulate de gânditori de cele mai diverse formații și orientări, în diferite vremuri, de la autoritățile clasice ale secolului al XIX-lea până la cea mai apropiată contemporaneitate, în toate limbile de cultură europene. Informația acumulată este stăpânită cu autoritatea și experiența unui profesionist al gândirii și comunicării deopotrivă, dar și cu implicarea și inspirația unui intelectual dornic și capabil a căuta și oferi soluții posibile pentru complexele și vitalele probleme ale societății europene de azi și de mâine.” Ladislau Gyémánt concluzionează: „O carte de anvergură spirituală rar întâlnită, singulară în peisajul nostru cultural, care, prin profunzimea și extensiunea analizei, prin criteriile critice pe care le asumă și profesează cu o consecvență fără cezuri, prin opțiunile argumentate și căutărilor implicate ale unor posibile soluții ale viitorului european comun, se dovedește o realizare culturală de excepție.” ■ Irina Petraș scrie *Rodica Marian sau chipul și asemănările*: „Sub amenințarea depersonalizării, a depresiei,

a distorsiunilor sociale, a morții, povestea mea spusă de o străină gură – cum se întâmplă în toate operele de artă autentice – devine suportabilă, capătă sens, iar alienarea își pierde, temporar, semnul minus. [...] O cercetare [...] întreprinde Rodica Marian în *Identitate și alteritate: Eminescu și Blaga*. Revenind la poezie, în primul ei volum de versuri, *Subterane și clopote* (2001), numărăm două maniere de facere a poemului: una a descrierilor ample, uimite de mulțimea detaliilor ce însoțesc/ bruiază căutarea cuvântului potrivit, alta a auto-incantației, ființa dându-și târcoale și citind semne de viață și de moarte.” ■ La rubrica sa *Sub lupa memoriei* Vladimir Tismăneanu publică *Adevărul ca destin. Raymond Aron și victoria lucidității*. În opinia sa „Puține lecturi pot fi considerate mai relevante pentru un gânditor est-european decât *Opiul intelectualilor*, acea radiografie a iluziilor marxiste și marxizante din lumea culturală occidentală (volumul a apărut la Editura Curtea Veche, tradus de Adina Dinițoiu, în colecția *Constelații*, pe care o coordonez începând din 2005). Peste ani de zile, François Furet avea să întreprindă o arheologie comprehensivă a seducției comuniste. Iar Marc Lazar avea să publice revelatoarea sa carte *Le communisme: Une passion française*.” Vladimir Tismăneanu scrie: „Gândirea lui Aron a fost una dintre sursele eticii neuitării, susținută de Monica Lovinescu și Virgil Ierunca. Ideile sale au influențat abordarea libertății, a totalitarismului și a radicalismului în gândirea unor intelectuali români precum Mihai Șora, Virgil Nemoianu, Matei Călinescu, Toma Pavel, Al. George, Aurelian Crăiuțu, Valeriu Stoica, Cristian Preda, H.-R. Patapievici, Gabriel Liiceanu, Andrei Pleșu, N. Manolescu, Petru Creția, Ioan Stanomir, Andrei Cornea, Toader Paleologu, Sever Voinescu, Teodor Baconschi, Cătălin Avramescu, Adrian Marino, Dragoș Paul Aligică, Traian Ungureanu, Mircea Mihăieș, Vasile Popovici, Livius Ciocârlie, Angelo Mitchievici, Dan Petrescu, Mihaela Miroiu, Adrian Miroiu, Mihail-Radu Solcan, Radu Preda, Alexandru Gussi, Mihail Neamțu, Radu Carp, Sorin Antohi, Caius Dobrescu, Călin Anastasiu, Dan Pavel, Vlad Mureșan și mulți alții. În final, chiar Jean-Paul Sartre, despre ale cărui năluciri dialectice Aron a scris pagini devastatoare, avea să recunoască faptul imposibil de negat că, în anii '50, dreptatea fusese de partea fostului său coleg de la École Normale Supérieure. Așa s-a ajuns la celebra strângere de mână din anii '70, când Sartre și Aron au luptat împreună în favoarea refugiaților vietnamezi.” ■ La rubrica *Să ne cunoaștem scriitorii*: Cezar Boghici scrie în „*Cuvântul trup s-a făcut*”: „O veche retorică a trupului în dialectică față de suflet, folosită și de Dimitrie Cantemir, își face simțită prezența în versurile recentului volum al lui Gabriel Chifu, *Însemnări din ținutul misterios* (București: Cartea Românească, 2011, 120 p.)”. Cezar Boghici afirmă: „Asemenea lui Nichita Stănescu în *II elegii*, Gabriel Chifu înțelege aici poeticul ca asumare a materialității și imanenței cuvântului. În locul unde ar trebui să se afle Logosul-Dumnezeu, se situează acum omul, deopotrivă subiect și obiect al discursului, care sălășluiește în corpul vocabulei, aceasta fiind unica modalitate de a evita entropizarea ființei.” ■ *Dosar: I. D. Sârbu: Scrisori (strict secrete) către sora sa, Irina.* ■ Gelu Ionescu

publică eseul intitulat *Caragiale*. Reținem: „Grila judecăților naționaliste sau moral-politice pusă în prim-plan, înaintea celei estetice, poate duce la repudieri – vezi și pe C. Noica. Eu aș fi tentat să *repudiez* mai degrabă publicistica lui Eminescu sau faimoasa *Doină* – dacă e vorba de repudieri –, pentru că și aceste scrieri contrazic preeminența criteriului estetic. Însă fiind un om de litere și încercând de peste 50 de ani să mă apropii cum trebuie de literatură, am învățat că nu prea am dreptul de a repudia și că nici nu trebuie să-mi treacă prin cap ideea de repudiere, adică de alungare din literatură a unui text care are și o valoare estetică, chiar dacă nu e cea esențială. Însă societatea își poate lua acest drept, pentru că în ea nu primează criteriul estetic.” Criticul semnalează o particularitate la *Caragiale*: „nimeni nu e pedepsit” și afirmă: „Dar această latură odioasă e cea care, la toți marii comedioграфи, de la Molière la Gogol, e pedepsită. Pedepsa din *Tartuffe* sau din *Revizorul* nu intră în morala *Scrisorii...furtunoase... în satiră pedepsa e... satira însăși* – a se vedea și în proza sa scurtă. În caricatură, la fel.” Gelu Ionescu remarcă simpatia publicului pentru personajele lui *Caragiale*, care în opinia sa a contribuit și la toleranța pe care o arată societatea față de tarele de comportament concluzionând „Așadar, autorul poate fi repudiat, dar personajele sale sunt mai mult decât acceptate – chiar iubite: prostia monumentală, de pildă, poate trezi o veselă admirație stupefiată... E simptomatic faptul că a mângâia personajele sale calificându-i ca fiind «drăguții de ei!» Drept este că a exclamat o dată și: «îi urăsc, mă!»” ■ Ion Bogdan Lefter publică *Mici „texte de escortă”* (I): „Așa-numitele *texte de escortă* asta fac: însoțesc textele așa zicând principale, cărțile. Cineva, un teoretician literar, le-a numit cândva *praguri* ale lecturii: prefețe, postfețe, note editoriale, prezentări de coperta a IV-a ș.a.m.d. Criticii ar trebui să fie mai atenți la respectarea standardelor de dignitate a meseriei lor, altfel se pot trezi că se metamorfozează în agenți de *promovare*”. În opinia autorului „Dintre toate speciile de *escortă*, cea mai riscantă e recomandarea de copertă. Cititorul o parcurge rapid, în librărie, examinând sumar cartea. Așa stând lucrurile, ea contribuie mai degrabă la *promovarea* comercială decât la interpretarea critică a textului. Totuși, depinde de cum e făcută!” I.B. Lefter alătură articolului câteva astfel de prezentări pe care le-a făcut unor volume semnalând și dificultatea de a spune ceva relevant despre un autor într-o formă atât de concisă: Mihaela Miroiu și Mircea Miclea, *R’Estul și Vestul*, Iași: Editura Polirom, Colecția „Ego-grafii”, 2005; Marius Jucan, *Măștile libertății: America în scrisorile lui Thomas Jefferson*, ediția a doua; Cluj-Napoca: Editura Casa Cărții de Știință, 2008 (prima ediție, 2007, la aceeași editură); Costin Bratu, *Vrăjitoarea din vis*, ediția a doua, București: Editura Didactică și Pedagogică, 2008 (prima ediție, cu titlul *Vrăjitoarea din Vis: Cetatea vrăjitoarelor*, București: Editura DominoR, 2007). □ Sub titlul *O apropiere* Ovidiu Pecican scrie despre volumul lui Ion Vianu *Apropiere* (Iași: Ed. Polirom, 2011, 316 p.), concentrându-se asupra eseului *Priveghiul Nastasiei Filipovna*. □ În *Terapia unei amnezii literare* Mihaela Urșa scrie: „Afirmată de câțiva ani drept cronicar literar cu autoritate, Bianca Burța-Cernat trece strălucit

proba primului volum de istorie literară în 2011, când publică, la Cartea Românească, *Fotografie de grup cu scriitoare uitate: Proza feminină interbelică* [...]. autoarea anunță două direcții ale prozei feminine din România anilor '30: una estetizantă, de coloratură decadentă, a maladivului, refulatului și marginalului, iar a doua minimalistă, de notație seacă a cotidianului". În opinia Mihaelei Ursa „Chestiunea cea mai problematică a volumului este aceea a asumării perspectivei. Într-un discurs foarte precis și lipsit de orice ezitări conceptuale, Bianca Burța-Cernat întreține totuși o intenție contradictorie: ea anunță de la bun început că nu are în proiect o reconfigurare canonică. [...] Atunci, de ce se ferește autoarea cu atâta obstinație să asume marea miză, implicită, a cărții sale? Întrebarea este retorică, motivațiile reticentei sale sunt ultra-cunoscute: în afară de *păcatul* de a reconfigura canonul, nu există altul mai reprobabil în lumea noastră literară decât adeviziunea la feminism, fie el și benign. Or, ar fi fost cazul ca autoarea să admită cu mai mult curaj că o recuperare care să nu implice reasezări (nu neapărat răsturnări spectaculoase!) canonice este imposibilă.” Mihaela Ursa scrie „Am un singur regret: cum ar fi fost dacă Bianca Burța-Cernat ar fi comparat romanele lui Ibrăileanu și ale lui Lovinescu cu romanele scriitoarelor analizate? Un atare exercițiu ar fi putut deschide, chiar păstrând-o la un nivel implicit, discuția poziționării canonice, punând la lucru tocmai criteriul estetic și amuțind criteriul de gen”. Mihaela Ursa concluzionează: „Cartea de debut a Biancăi Burța-Cernat este admirabilă, dezvăluind un istoric literar de vocație, care «se exprimă pe sine scriind despre alții» (cu o expresie a autoarei despre Hortensia Papadat-Bengescu), într-un discurs critic dintre cele mai particulare: fără să generalizez comparația, aș spune că numai la Ioana Em. Petrescu am mai întâlnit un atare amestec de luciditate argumentativă, aplicare documentaristică și aparentă austeritate a comentariului nutrit, la o privire mai adâncă, de ironie, tandrețe și de o mare doză de înțelegere umană a motivațiilor creației și ratării.” □ În *Exilul ca identitate* Constantina Raveca Buleu abordează *Cuvinte din exil*, volumul dialog între Norman Manea și Hannes Stein, „apărut în 2011 la editura Polirom, în traducerea lui Orlando Balaș, volumul suportă câteva modificări față de ediția germană, Norman Manea intervenind perfecționist la nivel de detaliu stilistic și de nuanță ideatică, fără a altera însă substanța argumentativă și autobiografică a confesiunilor. [...] Ecou rațional al sfatului dat de Leon Volovici («Dacă vrei să fii evreu, du-te în Israel. Dacă vrei să rămâi scriitor, nu te duce în Israel»), conservarea identității creatoare stă la baza optării pentru Bard College, dar nu anulează preocuparea pentru destinul Statului Israel, după cum stabilirea în Statele Unite nu înseamnă nicio clipă încetarea interesului pentru România”. □ Iulian Boldea comentează volumul *O silabisire a lumii* (Ed. Humanitas, 2006) sub titlul *Ana Blandiana – mirajul călătoriei*: „Privitul devine un mod de viață, un răspuns la întrebările și încercările universului, un fir al Ariadnei în labirintul existenței, ca și o emblemă a propriului destin. De altfel, tema timpului este omniprezentă în însemnările de călătorie ale Anei Blandiana; [...]. Memorialistica de călătorie a

Anei Blandiana se situează [...] la confluența dintre lirismul învăluitor și observația riguroasă, acută, articulându-se deopotrivă ca meditație asupra timpului și ca implicare a componentei etice a ființei, ca extaz al privirii și ca reflex al lucidității.”

■ Poeme de Sonia Elvireanu, Ioan Moldovan, Gellu Dorian, Irina Lucia Mihalca și Victoria Ana Tăușan. ■ *Comunicat*: „În zilele de 6 și 7 martie 2012, au avut loc ședințele Comitetului Director al Uniunii Scriitorilor și, respectiv, ConsiliuluiUSR, conduse de președintele Uniunii. A fost avizată execuția bugetară pe anul 2011. A fost prezentată de către președinții de filiale situația încasării cotizației pe anii 2010 și 2011. S-a luat în discuție stabilirea unor reguli pentru cheltuirea fondurilor din cotizații. Au mai fost analizate relația la zi cu partenerii USR, procesele pe rol și cazurile editorilor, membri ai USR, care nu achită taxa de timbru literar. A fost modificat regulamentul Turnirului Poetic, la care vor participa în 2012 trei filiale ale USR, și s-au stabilit laureații Festivalului «Tudor Arghezi» de la Târgu-Jiu, la care premiile sunt finanțate de USR.” ■ *In memoriam* Cornel Mihai Ionescu și Ion Nicolescu. ■ *Concursul Național „Porni Luceafărul...”*: „Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani, cu sprijinul Consiliului Județean Botoșani, în colaborare cu editurile Junimea și Convorbiri Literare din Iași, Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii Mihai Eminescu, precum și cu revistele de cultură «Convorbiri literare», «Poezia», «Dacia literară», «Feed back», «Viața românească», «Familia», «Vatra», «Euphorion», «Steaua», «Hyperion», «Conta», «Semne», «Poesis», «Luceafărul de dimineată», «Porto-franco», «Ateneu», «Cafeneaua literară», «Argeș», «Bucovina literară», «Antares», «Dunărea de Jos», «Semne», Filiala Iași a Uniunii Scriitorilor din România, Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova și APLER, organizează, în perioada 15-17 iunie 2012, Concursul Național de Poezie și Interpretare Critică a Operei Eminesciene *Porni Luceafărul...*, ediția a XXIX-a.”

● **[„Bucureștiul Cultural”, nr. 112]** Carmen Mușat scrie *Ficțiune și autoficțiune în proza românească*: „Spre deosebire de alte țări est-europene, în care opoziția față de regimurile comuniste s-a manifestat și în plan politic, în România anilor '60-'89, în plină dictatură național-comunistă, literatura a constituit o formă de rezistență în fața agresiunii tot mai violente a totalitarismului. Într-un atare context, postmodernismul românesc (teoretizat și practicat de reprezentanții generației afirmate la începutul anilor '80) a fost, în descendența mișcării onirice (promovate de Dumitru Țepeneag, Leonid Dimov, Sorin Titel, Virgil Mazilescu, Daniel Turcea și Vintilă Ivănceanu), un fenomen eminamente literar, cu consecințe majore în planul atitudinii față de politică și de raporturile ei cu literatura, dar cu desăvârșire lipsit de dimensiunea marxistă ce caracterizează ideologia postmodernismului occidental și, în special, a celui american.” În opinia autoarei „Ceea ce impresionează este efortul scriitorilor de a propune un nou limbaj, mai viu și «mai străin de un discurs al Puterii, al Autorității», precum și formule și structuri literare de o mare diversitate. Onirismul (Țepeneag), realismul magic (Bănulescu), neorealismul (Adameșteanu, Manea, Cosașu, Țoiu, Bălăiță, Breban), proza

fantezistă și ironică (Mircea Horia Simionescu), metaficțiunea (Costache Olăreanu, Radu Petrescu și, din nou, Mircea Horia Simionescu) sunt tot atâtea tentative de subminare a vechilor tehnici ale reprezentării și de impunere a unor limbaje narative noi.” Carmen Mușat consideră că „Apariția, în 2004, a romanului *Pupa russa* de Gheorghe Crăciun are, din acest punct de vedere, o dublă semnificație: încheie proiectul postmodernismului românesc și deschide o nouă epocă, dominată de reinventarea subiectivității auctoriale și a individualității, de renunțarea la dimensiunea experimentală și metadiscursivă omniprezentă în literatura postmodernistă, de redescoperirea istoriei recente și a memoriei ca personaje centrale ale ficțiunii. [...] Pe drumul deschis de acest roman se înscriu și mai nou apărutele *Cartea șoaptelor* de Varujan Vosganian, [...], *Medgidia. Orașul de apoi*, romanul lui Cristian Teodorescu, [...] *Provizorat*, romanul Gabrielei Adameșteanu, [...], *Când ne vom întoarce*, de Radu Mareș, [...] *Acasă, pe Câmpia Armaghedonului*, de Marta Petreu [...] dar și *Matei Brunul*, de Lucian Dan Teodorovici, și *Ploile amare*, de Alexandru Vlad, [...] *Orbitor* de Mircea Cărtărescu și *Întoarcerea huliganului* de Norman Manea [...]. Trebuie spus că distincțiile generaționiste nu sunt, neapărat, și tipologice. De cele mai multe ori, tipologiile literare transcend limitele generaționiste și mi se pare că autori precum Gabriela Adameșteanu sau Radu Cosașu au mult mai multe în comun cu Petru Cimpoeșu, Cristian Teodorescu, Răzvan Petrescu și Radu Aldulescu decât cu congenerii lor. [...] Aș fi tentată să utilizez sintagma «noua obiectivitate» sau termenul de neonaturalism pentru a desemna principala tendință a prozei românești contemporane”. Carmean Mușat împarte producția literară în mai multe categorii: a) Neorealismul ironic și fantezist b) Parabola neorealistică c) Proza cotidianului grotesc d) Istории ficționale - Filip Florian (*Degete mici, Zilele regelui*). „Există în literatura română o serie de romane – nu multe, dar foarte puternice – despre care se poate spune că ilustrează o categorie aparte a istoriei literaturii autohtone, pe care aș denumi-o filiera artiștilor. Trecând dincolo de mode și timp, dincolo, adică, de epoci culturale și de curente literare, filiera artiștilor are ca punct de plecare opera lui Mateiu Caragiale, cu fantastica sa alcătuire poematică, în care structurile prozei se declină în ritmuri poetice, dând astfel naștere unei scriituri în care povestea și atmosfera, epicul și liricul sunt la fel de importante. *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter*, strania și insuficient comentată carte a lui Matei Călinescu, *Calpuzanii* lui Silviu Angelescu (un roman pe cât de insolit, pe atât de expresiv) sau delicat-filigranatul *Teodosie cel Mic* al lui Răzvan Rădulescu, ca să nu mai vorbim de cărțile lui Ștefan Agopian [...] Filip Florian, *Zilele regelui*.” e) Realismul subiectiv și autoficțional. f) Romanul hipertextual. g) Fantezia magic-realistă h) Romanul metadiscursiv, fantast și livresc.” ■ Gabriela Adameșteanu scrie despre două romane ale lui Jean Mattern în *Refuzul amintirii ca soluție de viață: Băile Király*, Polirom, 2009 și *Lapte și miere*, Polirom, 2011: „*Băile Király* reprezintă romanul fiului. Iar *Lapte și miere*, publicat, după doi ani, în Franța, tot la Sabine Wespisser editeur, pe cel al tatălui.” ■ Sub titlul *Pentru un nou biografism* Bianca Burța-Cernat comentează

studiul lui Doris Mironescu *Viața lui M. Blecher. Împotriva biografiei*, Editura Timpul, Iași, 2011: „Remarcabile în scrisul lui Doris Mironescu sunt acuitatea analitică, atenția acordată celor mai fine nuanțe ale textului, subtilitatea speculativă – în spatele căreia se poate ușor bănui existența unor întinse și variate lecturi, nu doar literare și critice, dar și filosofice –, rigoarea discursului, echilibrul și sobrietatea delimitărilor (uneori deghizat-polemice) și a judecăților valorizante care, fără a fi pronunțate apăsător, se insinuează printre rânduri într-un registru al *non-spusului* sugestiv. Și, ca o încununare a tuturor acestor atribute, eleganța unui stil perpessician. În cazul lui Doris Mironescu, hermeneutul are prioritate în fața criticului de verdict, ceea ce nu este neapărat un neajuns. Poate dimpotrivă. E vorba, pur și simplu, de o structură de personalitate (în vecinătatea unor Lucian Raicu și Valeriu Cristea) și, de ce nu?, de o alternativă – trebuie subliniat: foarte necesară! – la discursul criticii *de autoritate*.” ■ Sub titlul *Altfel și altceva* Daniel Cristea-Enache analizează volumul lui Gheorghe Crăciun *Viciile lumii postmoderne*, prefață de Carmen Mușat, Editura Tracus Arte, București, 2011: „Dacă realitatea ideologului se rigidizează și îngheață odată cu gândirea lui, reflecția intelectualului (auto)critic va fi mereu vie, complexă și puțin contradictorie, pentru a se putea plia pe o realitate care este așa. [...] Alex. Leo Șerban evoluase de la un modernism hard la un postmodernism relaxat și relaxant, cu păstrarea, totuși, a unui profil dandy. Evoluția lui Gheorghe Crăciun este inversă. El parcurge drumul de la un postmodernism în atac și sans rivages la unul dezabuzat și sceptic, cu infiltrații nostalgice de totalitate și transcendență”. ■ În *Literatura unui „spirit al amplitudinii”* Paul Cernat analizează volumul lui Eugen Simion *Mircea Eliade. Nodurile și semnele prozei*, ediție nouă, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2011: „singura evaluare critică detaliată a ansamblului acestei opere inegale, dar spectaculoase, reformatoare și provocatoare, al cărei statut valoric nu este încă pe deplin fixat. *Nota Bene*, din paginile acestui studiu vedem că, între interbelici, nu criticii literari l-au citit cel mai atent și l-au înțeles cel mai adânc pe scriitorul Eliade, ci prietenul Constantin Noica, pretinsul adversar al literaturii... [...] Eugen Simion, care, în ultimele decenii, l-a *corectat* oportun pe maestrul său E. Lovinescu printr-o revalorizare a *tradiționalismului spiritual* – privit ca formă întoarsă de modernitate sau ca un necesar complement al ei. *Occidentalismul* lovinescian e ajustat, de fapt, prin *orientalismul* și ecumenismul global propuse de Mircea Eliade, cu tot ce implică acestea: re-mitizarea lumii, trăirea cunoașterii, viziunea totalizantă ș.c.l.” Paul Cernat consideră „Analizele din volumul de față – remarcabile prin adecvare, echilibru clasic, perspicacitate și frumusețe” și scrie „într-o proză critică limpede, de tip galic, ce cucerește prin calmul destins, tacticos, prin jocul de nuanțe al interpretărilor și evaluărilor, prin eleganța *eseistică* a moralismului estetic, dar mai ales prin spectacolul punerii în scenă a unei personalități pline de lumini, umbre, ambiții și secrete, Eugen Simion testează critic – pe firul cronologiei biografice – *reziliența* literară a fiecărei scrieri în parte. Toate judecățile sunt exacte și vădesc simț al proporțiilor. [...] În cadrul

unei abordări hermeneutice infuzate de sugestiile mitocriticii și ale tematismului (pe alocuri și de cele structuraliste), Eugen Simion observă venit nu doar circulația temelor, ci și pe aceea a personajelor într-o bună parte a prozelor mitico-fantastice. Textele comunică, într-adevăr, într-un scenariu tip rețea”. ■ Poeme de Alan Brownjohn. ■ *Femei albastre. Femei din gama Sensiblu. Femei albastre, dinți tociți* de Gheorghe Crăciun (proza). ■ Proză de Alexandru Ecovoiu (*După Sodoma*).

● [„**Caiete critice**”, nr. 3] *Fragmente critice*: Eugen Simion scrie *Tranziția spre altă limbă. Îndreptar pătimăș (II)*: „A doua parte dintr-un studiu mai amplu legat de scrierile românești ale lui Cioran și de obsesiile sale tematice, se ocupă de analiza *Îndreptarului pătimăș (II)* și a altor scrieri românești. Nenorocul este un concept în jurul căruia se construiește discursul negativ al filosofului Cioran. Sunt reflecții care revin constant sub pana dezamăgitului Cioran atât în scrierile românești, cât și în cele franțuzești, deoarece tânărul metec consideră că negația este otrava care purifică universul și calea de acces spre metafizică. Embleme sau simboluri adânci ale culturii române, dorul și doina exprimă în viziunea moralistului teama de rău.” În opinia lui Eugen Simion „În *Îndreptar pătimăș (II)* regăsim un Cioran mai dezamăgit decât oriunde, reclamând un eșec metafizic total. Nu sunt teme noi în aceste fragmente mai puțin inspirate, parcă, decât altele. [...] Reușite sunt reflecțiile despre nenoroc, un concept care revine în toate scrierile românești și franțuzești ale lui Cioran. [...] Pentru Cioran, nenorocul intră în alcătuirea spiritului valah... «O țară în care nenorocul, din concept, a ajuns o idee concretă». Iar dorul este expresia lui. Dorul și doina – emblemele, simbolurile noastre – exprimă *spaima de act*, «teamă că s-ar putea întâmpla ceva și că am fi prezenți»...” ■ *La Cronici literare*: □ Paul Cernat semnează *Emil Cioran, E.M. Cioran, Cioran: reconstrucția unei identități*: „Absolvent al universităților din Lyon și București, Nicolas Cavailles este un prieten al culturii române, traducând din literatura română și devenind un expert în opera lui Cioran. A publicat la Editura CNRS una dintre cele mai substanțiale cărți despre Cioran, *Cioran malgré lui. Écrire à l'encontre de soi*. Aceasta este o monografie completă a operei sale, care se concentrează pe câteva puncte semnificative, precum *Tratatul de descompunere* sau *Lacrimi și sfînși*. Faptul că, în cele din urmă, Cavailles recunoaște că Cioran îi scapă printre degete este o dovadă de inteligență critică.” Reținem: „Elaborat între 2004-2007, dar adus oportun la zi prin includerea unor inedite apărute în ultimii ani, precum *Exercices négatifs. En marge du Précis de Décomposition* (Doucet, 2005) sau *De la France* (L’Herne, 2009), fără a mai vorbi despre restituirile episodare apărute între timp, volumul continuă liniile deschise la debutul editorial din 2005 (cu *Le Corrupteur Corrompu. Barbarie et Méthode dans L’Écriture de Cioran*), el însuși crescut dintr-o teză de doctorat (*Suicide, Décomposition, Corruption. Genèse et dialogisme du Précis de Décomposition de Cioran*) susținută sub coordonarea lui Jean Pierre Longre la Universitatea Jean Moulin, Lyon III. [...] Dincolo de eleganța cuceritoare a

scriiturii și de strălucirea hermeneutic-speculativă analizelor, *Cioran malgré lui...* impresionează însă prin modul în care izbutește să facă din traviul filologic pe manuscrise un spectacol detectivistic în căutarea intimității gândirii moralistului franco-român și a metamorfozelor identității sale scripturale, lingvistice și stilistice. Mulți consideră la noi că textologia și critica genetică ar fi o îndeletnicire aridă și plicticoasă, *de uzură*. Nimic mai fals. Cartea de față arată (pentru a câta oară?) că omul sfințește metoda și că instrumentul *științific* poate deveni, folosit cu inteligență și talent, un soi de baghetă magică a interpretării într-un demers ce convoacă, pe cât de dezinvolt, pe atât de riguros, poetica, istoria și teoria literară, filozofia și psihologia.” Cernat afirmă: „Ideea-pilot a volumului este dată de existența a trei *voci* ale textelor lui Cioran, corespunzând unor identități auctoriale succesive, inclusiv onomastice (Emil Cioran-E.M. Cioran-Cioran): o primă voce, suicidară (corespunzând *barbariei* și *lirismul eroic* al tinereții românești), o voce descompusă (inaugurată prin *renașterea* din propria cenușă ca scriitor francez în *Tratat de descompunere*, și îmblânzită prin «scepticism, finețe și erudiție») și, în sfârșit, o voce coruptă (*corrompue*), ce deturneză *naivitatea* inițială într-un discurs infuzat de ironie, satiră, la limită cinism și grotesc. Aceste *voci*, corespunzătoare tot atâtor vârste, intră, treptat, într-un *dialog* ce trimite la ideea revelatoare a dialogismului operei. Un *dialogism* al identităților, analog celui practicat, cu instrumentele romancierului, de autorul *Demonilor* și analizat exemplar de către Mihail Bahtin în a sa *Poetica lui Dostoievski*. Totul în cadrul unei progresive deplasări a lui Cioran dinspre lirismul flamboyant al tinereții răzvrătite și nietzscheene către *scriitura melancolică*, fragmentaristă și aforistică, în linia moralistilor clasici, dar trecută prin postromantism și decadentism. Prilej pentru scripitoare analize de poetică structurală debitoare, în primul rând, lui Barthes, Derrida sau Genette, *mitopoeticii genurilor* abordate de P. Brunel, dar mai ales *criticii genetice*, unde Cavaillès se află pe terenul cel mai ferm.” În opinia criticului „La fel de pătrunzătoare sunt și considerațiile colaterale, cum ar fi cele privitoare la influențarea exegeților de către considerațiile lui Cioran însuși, lectura în palimpsest a lui Cioran via Derrida cu Paul Valéry, sau echivalarea cioraniană a muzicii cu experiența mistică a divinității [...] în asemenea momente, stilul lui Cavaillès se contaminează, stereofonic, de cel al *obiectului* său”. □

Alunița Cofan publică *Istoria literară ca arheologie a memoriei și psihanaliză documentară*. Cităm din sumar: „Articolul care urmează este un comentariu despre modalitățile de lucru ale istoricului literar din anii 90, într-una dintre cele mai bogate cărți de interviuri privitoare la destinul Omului și Creatorului român, Lucian Blaga. Personalitate contestată (cum șade bine oricărei personalități adevărate) a culturii române, Lucian Blaga este examinat sub aspectul creării unui sistem filosofic și al nebuloaselor din viața sa. El a traversat mai multe regimuri politice: monarhia, dictatura militară și dictatura comunistă, a fost ministru plenipotențiar la Lisabona și academician la vârsta de 43 de ani. Lucrarea d-lui Ion Oprișan folosește metode de istorie literară de anchetă și documentare: o

arheologie a memoriei celor intervievați și o psihanaliză a documentelor de arhivă.” ■ La categorie *Interviu: Otilia Sârbu în dialog cu Ion Simuț: Literatura, pentru a ne convinge, trebuie să ne spună un secret, un adevăr, să ne transmită o emoție inedită...* Reținem: „- *Cât contează pentru un critic literar coordonata universitară a carierei sale? Cât de apropiați vă sunt studenții?* - Nu mai există critică literară, în sensul bun, tradițional (iarăși!) al termenului decât în accepția de critică universitară. Cealaltă variantă e critica publicistică, firavă, aproape lipsită de public, în orice caz, fără nicio influență. Unde e influența de altădată? Universitatea e singura formă de subzistență a criticii și istoriei literare, unde ai un public, ai un loc de exprimare și o audiență de specialitate, din ce în ce mai blazată, dar totuși la datorie, din obligație, dacă nu din pasiune. Tot mai mulți studenți vin la Litere fără convingerea și fără argumentele necesare că își urmează o vocație. Eu le-aș fi apropiat studenților, dacă ei ar dori acest lucru, ca pe o formă de solidaritate intelectuală și morală în procesul cunoașterii literaturii române și universale. Nu sunt sau nu mă simt niciodată departe de ei, nici atunci când nu-i simt aproape, când îi văd reticenți, ezitanți. [...] -*În ce măsură literatura de azi s-a reîntors la coordonata ficțiunii? În măsura în care literatura mai contează, ea contează ca ficțiune?*- Jurnalele și memoriile sunt cele mai credibile forme de ficțiune. O ficțiune care nu e crezută pentru adevărul ei existențial, moral etc. nu există, nu-și realizează misiunea. Literatura, pentru a ne convinge, trebuie să ne spună un secret, un adevăr, să ne transmită o emoție inedită, insolită, să apeleze la resursele umanității din noi, să rafineze comunicarea și să o completeze cu ceva nou. Trebuie să-l facă pe cititor să se cunoască mai bine ca om și să-și înțeleagă semenii mai bine. Performanța a expresivității, marea literatură înseamnă și performanță în cunoașterea de sine. Cu un limbaj specific, literatura concurează psihologia, filosofia, religia, sociologia, soteriologia, mitologia.” Ion Simuț consideră că „Locul revistelor literare e unul din ce în ce mai puțin semnificativ. Nu știu ce să cred despre viitorul cultural al revistelor în format electronic, despre bloguri, despre facebook. Internetul este, nu am nicio îndoială, cel mai important vehicul de cultură. Deci o bună revistă va trebui să-și câștige prestigiul pe Internet, nu pe hârtie. Probabil...” Întrebat „În ce măsură *Cronica de familie* îl salvează pe renumitul Petru Dumitriu de multele acuze aduse?”, Simuț răspunde „Eu nu prea cred în valoarea de mare scriitor a lui Petru Dumitriu. *Cronica de familie* nu îl salvează, ci îl acuză și mai mult. Finalitatea ideologică a romanului e clară: toată istoria României, povestită frumos în roman, încorporată în personaje și medii memorabile, curge spre un destin inexorabil, acela de a deveni comunistă. Petru Dumitriu e cel mai mare scriitor oportunist din literatura română – e singurul lui titlu de glorie, din punctul meu de vedere. Un profitor viclean, de mare talent.” Întrebat despre *Literatura din Basarabia în secolul XX. Romanul*, volum pe care l-a îngrijit, autorul afirmă: „Aș fi vrut să figureze în antologie și *Din calidor*, romanul copilăriei basarabene a lui Paul Goma. După părerea mea, ar merita să intre în dialogul româno-român al celor două literaturi mai multe valori ale

literaturii de dincolo de Prut. Unii poeți sunt mai bine cunoscuți, nu numai Grigore Vieru, dar și alți câțiva, chiar din generația mai tânără. Mai puțin cunoscuți sunt prozatorii. Eu îi apreciez foarte mult pe Vladimir Beșleagă, situat în zona romanului psihologic al lui Augustin Buzura, și pe Aureliu Busuioc, un ironic și un satiric apropiat într-o anumită măsură de ironicii noștri. Despre Ion Druță cred ceea ce am spus și despre Petru Dumitriu: este cel mai experimentat, cel mai prestigios scriitor oportunista al literaturii basarabene.” ■ La categoria *Document*: Ion Andreiță scrie *Două milenii de la exilarea poetului Ovidiu, Cântărețul iubirilor gingașe*: „Articolul reprezintă o călătorie spirituală, în Italia, pe urmele marelui poet latin Publius Ovidius Naso și a operei pe care a scris-o când locuia la Roma și, apoi, în exilul de la Tomis, pe coasta Mării Negre. *Iubiri (Amores)*, *Arta iubirii (Ars amandi)*, *Metamorfozele (Metamorphoses)*, *Tristele (Tristia)* și *Ponticele (Epistulae ex Ponto sau Pontica)* sunt [sic!] marchează, printr-o hermeneutică punctuală, etapele biografiei spirituale a poetului ce a trăit nouă ani alături de sciți și geți, strămoșii românilor de azi. La Constanța și Sulmona (orașul de baștină a lui Ovidiu Publius Naso) există două statui identice, reprezentându-l pe poet într-o postură meditativă și melancolică. Acolo s-a născut poetul Publius Ovidius Naso, în ziua de 20 martie, anul 43 înainte de Christos, în perioada serbărilor închinat zeitei Minerva, a artelor [sic!], căreia îi va aduce recunoștința sa poetică.” ■ *Comentarii*: Oana Safta semnează *Între autovictimizare și statutul de victimă*: C. Noica: „Carte cu titlu postum controversat, *Rugați-vă pentru fratele Alexandru* a dat naștere unor opinii contradictorii în legătură cu subiectul și atitudinea autorului vizavi de un sistem politic care i-a provocat multiple privațiuni, al căror punct culminant a fost încarcerarea însoțită de tortură. Constantin Noica, figură impozantă a spațiului cultural în calitate de sfătuitor spiritual, este un filosof și eseist român a cărui erudiție acoperă un larg registru de la eseu până la ample studii de gnozeologie, filozofie, antropologie, ontologie și logică.” □ Tudor Nedelcea scrie *Constantin Virgil Gheorghiu sau orele culturii române*: „E vremea să se realizeze o muncă de restituire pentru cultura română, ceea ce acest studiu se străduiește să facă cu privire la un alt autor contestat, Virgil Gheorghiu. Autor a mai mult de 40 de opere, a căror primă parte (până după cel de-al doilea război mondial) a fost scrisă în română și apoi direct în franceză, Virgil Gheorghiu a suferit o dură viață de exil până să se stabilească într-o țară liberă precum Franța. Puțin cunoscut în România, deoarece timp de 50 de ani ai regimului comunist, opera lui a fost interzisă, și persecutat din pricina mariajului său cu o evreică, Virgil Gheorghiu este romancierul unui celebru și plin de succes roman internațional, tradus în franceză de Monica Lovinescu, *Ora 25*, ora apocalipsului în care nimeni, nici măcar Dumnezeu, nu poate salva omul.” □ Caius Traian Dragomir semnează *Autoritate și liberalism în istorie*: „Istoria depinde mai mult de o dinamică a tehnologiei, educației, cunoașterii, decât de structura statală a societății. Nu este vorba despre liberalism ca doctrină politică. Autoritatea și istoria sunt realități ce se află dincolo de rațiunea politică. A continua un traseu istoric este

mult mai simplu decât a rescrie întregul program al organizării statale. Europa a înțeles aproape continuu că obiectivul existenței ei este unitatea, o idee pe care o datora, neîndoielnic, trecutului său roman.” □ Virgil Tănase publică un articol despre *Dimitrie Cantemir*: „Avem în fața ochilor un demers original care-și propune să răspundă la întrebarea de ce Dimitrie Cantemir a ales să scrie în limba română romanul *Istoria hieroglifică*. Este un demers justificat și legitim în cazul lui Dimitrie Cantemir, personalitate marcantă și premergătoare secolului Luminilor: om politic, voievod al uni țări care reprezintă un punct de fricțiune între două, aproape trei mari puteri statale, situată pe falia care separă Orientul de Occident. Dimitrie Cantemir a fost istoric în lucrarea *Incrementa atque decrementa aulae othomanicae* și geograf în *Descriptio Moldaviae*, a fost logician în *Compendiolum universae logices institutiones*, lucrări redactate toate în latină, limba savanților europeni cu care corespundea și printre care unii l-au avut în mare stimă. Dimitrie Cantemir e moralist: redactează în limba greacă pentru a o publica la Iași, în Moldova, într-o ediție bilingvă, Disputa înțeleptului cu lumea; este de asemenea și muzician și redactează în limba turcă tratatul său *Kitab-i ilm-i musiki*. De ce alege, deci, să scrie în română când cunoștea și putea să scrie excelent în atâtea limbi internaționale ale vremii? Am vrut să-l invoc pe Dimitrie Cantemir pentru a-i aduce un omagiu celui care a fost primul ce a semnalat excelența românească a Românei.” ■ *Literatură universală*: □ Mihaela Comșa publică *Una geografía del deseo: Mi país inventado - de Isabel Allende*. □ Marian Barbu abordează *O capodoperă a literaturii chineze contemporane*: „Se știe puțin despre literatura modernă din China în România, dar în schimb se știe mult despre filmul de acolo. Politica este stăpână peste peste toate verigile umanului. Pe aceasta se bazează și substanța narativă a romanului *Balzac și Micuța croitoreasă chineză*, apărut la editura Gallimard și semnat de Dai Sijie. A fost tradus în 20 de limbi, iar în română a apărut la Polirom, în traducerea Danielei Boriceanu. Tema romanului este reeducarea intelectualilor și a familiilor lor prin muncă brută, iar venirea eroilor în satul de penitență cu o vioară a fost interpretat ca o uneltire. Autorul este și un regizor de film important, cunoscut în toată lumea.” ■ Renaud Faroux scrie *L'internationale des esprits et les chimères de l'Europe*: „Expoziția Muzeului Strasbourg *Europa spiritelor sau fascinația oculte 1750-1950* este pur și simplu miraculoasă, chiar *monstruoasă* prin bogăția sa enciclopedică: 160 de artiști, 30 de țări europene reprezentate, mai mult de 800 de documente literare, 500 de picturi, gravuri, desene, sculpturi, fotografii, 150 de obiecte științifice și un catalog remarcabil pe măsura acestei lipse de măsură! Este oare o meta-expoziție pentru țacăniți? O primă secțiune a expoziției este dedicată artei și literaturii și trece în revistă diferitele mișcări: romantismul, simbolismul, avangarda, suprarealismul. O a doua parte, realizată cu Biblioteca orașului, este consacrată istoriei și iconografiei oculte. A treia secțiune este mai științifică și pune în scenă faimoasa cadă a lui Mesmer, apărătorul magnetismului animal.” □ Mircea Coloșenco publică *Ion Barbu - clasic al spiritualității române*: „Acest studiu îi este dedicat operei

și vieții lui Ion Barbu de către un mai vechi cercetător și editor al operei barbiene. El urmărește să ne demonstreze că în literatura, filosofia și știința națională, Ion Barbu este un inovator. Gânditor auster și savant matematician, Ion Barbu ne-a lăsat și mari deschideri (de școală, de emulație, de curent literar) prin opera sa. Bogăția și profunzimea conținutului, diversitatea și monumentalitatea construcției poetice au ridicat, în jurul creației sale, mitul ermetismului. Dan Barbilian (numele civil al lui Ion Barbu cu care și-a semnat lucrările științifice) scrie, în ultima parte a vieții, patru lucrări de geometrie pentru a completa o teorie, lansată în 1934 la o Conferință de la Praga, și care suscitase mult interes unor matematicieni americani, prin anii 50.”

● **[„Contemporanul - Ideea europeană”, nr. 3]** E publicat un fragment din textul *Mareșalul*, semnat de Nicolae Breban. ■ Maria-Ana Tupan semnează articolul *Masca morții roșii* în care abordează noul roman al Victoriei Comnea, *Marea mascara*, cartea prezentând „o succesiune de tablouri din domnia unui vodă de carnaval, în egală măsură mășcarici și călăi, contrastând cu idealizarea epocii Ghica de către Dana Dumitriu”. ■ „*Eternitate prin cenușă*”, a lui Marius Rotar, e lucrarea exemplară a unui om exemplar, dotat cu un har constructiv pe care puțini universitari români de azi îl au. E o carte demnă de un Premiu al Academiei...” este concluzia pe care o formulează Ștefan Borbély în articolul *Un tratat științific despre „cenușari”* în care discută despre această nouă apariție. ■ Răzvan Voncu semnează *Un recurs la memorie*, articol în care analizează romanul lui Alexandru Vlad, *Ploile amare*, carte în care se simt reminiscențele marilor teme ale generației șaizeciste, fiind însă exploatate într-o modalitate inedită. După cum menționează criticul, „avem de-a face, așadar, cu o parabolă a comunismului - pe un palier de lectură - și cu o cronică a distrugerii lumii rurale românești - pe un altul. Parabola este clar marcată, încă din prima pagină a romanului, narațiunea deschizându-se sub semnul unui diluviu care va continua pe tot parcursul textului.” ■ Constantina Raveca Buleu scrie despre apariția antologiei *Cenzura în România*, volum care reunește 24 de studii și eseuri, „fiecare contribuind la construcția dinamică a acelei istorii a cenzurii care, potrivit predicției din 1995 a lui Mircea Zăciu, preluată ca motto în *Prefața* semnată de coordonatorul volumului.” ■ Marian Victor Buciu abordează romanul lui Nicolae Breban *Singura cale* în articolul *Ficțiunea memoriei, memoria ficțiunii*: „Calitatea sau calitățile scrierii, de vârf, în acest nou roman, nou ca perspectivă narativă, unele forme ale narațiunii, atitudine față de realitate și istorie, vechi prin recurența, sinteza și chiar replica literară, inter- dar și intra-textuală, adică față de scrisul altora ca și față de acela propriu” – acestea sunt principalele linii forte ale volumului lui Breban. ■ În *O poezie tulburătoare prin violență*, Ștefania Mincu discută despre noua apariție al lui Andrei Dósa, *Când va veni ceea ce este desăvârșit*, volum în care poetul „taxează nemilos rigiditatea și rezoanele depășite ale părinților, obiectele lor de sertar ridicole, impudoarea pudorilor lor calculate, tatăl înjură, se complăce în tensiuni nervoase, declară că stă cu mama deși n-o iubește, pentru că... nu e chiar

atât de simplu... să se despartă. Adolescentul refuză să înțeleagă (rezoane precum caritatea, răbdarea îi sunt perfect odioase), senescența umanului, robotizarea, retragerea bătrânilor în ficțiuni și participarea empatică la ele, ticurile, calculele lor scrupuloase și meschine, amorul programat după «calendar», lipsa lor de vocație pentru adevărata fericire, blocajele lor fără noimă, imposibilitatea de a ceda sau de a se relaxa îl fac să dorească până la muchia gingașă a extremismului.” Mai mult, „cielul ce concentrează miza volumului ar fi ultimul (ceea ce este în parte va dispărea), unde tânărul se decide brusc să pună capăt printr-o gestică de alt gen lumii trecutului.” ■ Cu subtitlul *Cartea anului 2011* este publicat *Top „Contemporanul”* ■ Aura Christi publică un fragment intitulat *Ce le datorăm evreilor* din volumul în lucru *Dostoievski - Nietzsche. Elogiul suferinței*. ■ Ion Cocora publică fragmente din *Viața ca o roată*. ■ Monica Săvulescu Voudouri publică în rubrica *Scrisori din Balcani* textul narativ *La picioarele ei era toată Atena*. ■ În rubrica *Eveniment editorial*, Domnița Ștefănescu semnează articolul *11 ani din istoria României* în care discută despre volumul omonim recent publicat și în care reproduce câteva fragmente din acesta.

● **[„Convorbiri literare”, nr. 3]** Irina Mavrodin scrie *Despre eseul critic*: „Acum câteva decenii metaliteratura - altfel spus: critica - încerca să-și definească un statut *științific* [...] Una din funcțiile ei importante era funcția autoreflexivă. Existând de când critica există, dar cu funcție accesorie, secundară, autoreflexivitatea tindea să ocupe o poziție autoritară. [...] Această modificare, dimpreună cu alte câteva, institua noi forme de discurs critic [...] Dar, odată cu proliferarea unei critici a criticii, apăsarea și riscul ca demersul critic, date fiind mediatizările teoretic nelimitate pe care funcția autoreflexivă le poate genera [...] să se dezvolte monstruos și steril, autonomizându-se excesiv. [...] Risc ce trebuia asumat, căci exista în exercitarea funcției autoreflexive și o mare promisiune: cea a perfecționării instrumentului critic, a transformării criticii într-o *știință*. [...] Statutul de știință la care ea aspiră se afirmă astfel ca fiind consubstanțial cu cel de invenție, de creație [...] instaurată prin validitatea și relevanța unei scriituri (identificabilă cu *metoda critică*), în care orice schimbare, ca și în opera literară, ar duce la perturbări ce modifică nu numai eficiența, ci și modul însuși de a fi al textului critic.” □ Elvira Sorohan publică *Vintilă Horia - jurnal de exil*: „Psihologia exilului, ca «rană mereu deschisă», e cea care construiește discursul confesiunii cu un lirism de cea mai bună calitate poetică. *Jurnalul* schițează profilul unei personalități cu o bogată și foarte specială viață interioară. Este un text meditativ plin de înțelepciune, îmbibat de cultură literară și filosofică de întoarceri ale lui Vintilă Horia asupra propriei opere literare”. Elvira Sorohan afirmă nevoia „punerii lui în circulație și în limba maternă a scriitorului”. □ Ioan Holban scrie despre Lucian Alecsa în *Lumea muiată în suc gastric și tinctură onirică*. ■ *Cronica literară*: □ Cristian Livescu scrie *Marta Petreu sau poetica „seamănelui” din adâncuri (II)*: „Comentat deloc intens la apariție, *Loc psihic* este apogeul creației poetice al Martei Petreu și totodată una dintre cele mai bune, mai complicate, dar

și mai construite cărți de poezie ale anilor 90. De aici încolo, creația sa lirică se va rarefia [...]. Volumul *Scara lui Iacob* (2006) nu mai aduce nici o noutate. Poezia Martei Petreu și-a serbat de mult culmea de îndrăzneală expresivă. Iar ediția de la Polirom cred că va rămâne una definitivă.” □ Constantin Dram comentează *Casa Gorgias* (Editura Niculescu, 2011), considerând că volumul vădește „un Gellu Dorian tot mai mult romancier de forță”. Criticul semnalează în volum atribute ale postmodernismului dar și libertatea - „construcție departe de un canon”. □ Dan Mănuca abordează volumul Catincăi Agache *Ion Miloș. Viața și opera* (Editura Academiei române, 2011) sub titlul *Diaspora literară și „oamenii nimănui”*. Dan Mănuca aprobă abordarea biografiei și a operei în paralel, considerându-le indisociabile în cazul lui Ion Miloș dar și al „celor mai mulți dintre membrii exilului ori ai diasporei românești”. În opinia sa „Catinca Agache a realizat o monografie exemplară din multe puncte de vedere.” ■ *Comentarii critice*: □ Adrian Dinu Rachieru scrie *Ilie Constantin, un „poeta artifex*: „... formula sa lirică ar propune de pe o parte [sic!], erupții de nesiguranță, incertitudine, [...] haosul interior [...] și, pe de altă parte, cuminența clasică, cenzurativă, lăsând impresia unui lirism stagnant și strecurând, poate, chiar ideea abandonului. Gheorghe Grigurcu a definit exact tensiunile acestui *poeta artifex*: Ilie Constantin este un «fervent al formei», denunțând tocmai *criza formei*.” Adrian Dinu Rachieru menționează și teza de doctorat a lui Ilie Constantin, *La complicité fertile*, abordând relația public/ creatori. □ Sub titlul *De ochii lumii* Vasile Spiridon comentează romanul *Dezordinea preventivă* (Editura Cartea Românească, 2011) al lui Matei Vișniec: „Scrierea are umor, ironie, sarcasm, inteligență, și joc al imaginației - calități cu care ne-a obișnuit deja marele dramaturg Matei Vișniec.” □ În articolul intitulat *Jurnalul lui Aurel Dumitrașcu - între eu, tu și ea* Daniela Petroșel analizează *Carnetele maro* (Editura Conta, Piatra Neamț, 2011): „Poetul nemțean a intrat în legendă prin forța verbului și neliniștea spiritului, prin vehemența idiosincraziilor și delicatețea trăirilor, prin consecvența și dăruirea din epistole [...] Într-un fel, jurnalul comunică intim cu un poem publicat în volumul din 1986, poem intitulat *Cititorul trebuie să știe* [...] eul actant se contemplă în forma unui *tu* textual, iar rostirea alterității dă identitate subiectivității. Persoana a doua obligă la identificare, pune presiune pe cititor [...]. Jurnalul nu conține meditații în marginea *poemului* [...] ci secvențe care dovedesc omniprezența *poemului* ca mod de a fi al biograficului.” □ Emanuela Ilie publică articolul *Basarab Nicolescu. De la Isarlâk la Valea Uimirii*: „înseși evenimentele biografice prezentate în acest op sunt amintite doar din perspectiva susținerii punctelor de vedere ale savantului și filozofului Basarab Nicolescu” □ Sub titlul *Iluzia libertății* Șerban Axinte comentează *Domnul K. eliberat* (Editura Cartea Românească, 2010) al lui Matei Vișniec: „Previzibilul diminuează tensiunile și risipește unele controverse. Această previzibilitate nu e cauzată doar de acel preambul de extracție biografică prin care autorul justifică alegerea temei. Decurge din modalitatea de construcție a romanului, din anticipările poate prea subliniate cărora le

corespund alte secvențe ce se doresc revelatorii.” □ Adrian G. Romila scrie despre *Amintirile din Junimea* de Iacob Negruzzi, volum reeditat la Editura Humanitas în 2011, considerând că este *Cea mai bună biografie a Junimii*. □ În *Bătălia pentru roman. Un dosar deschis (I)* Antonio Patraș comentează studiul lui Șerban Axinte *Definițiile romanului. De la Dimitrie Cantemir la G. Călinescu* (Editura Timpul, 2011), inițial teză de doctorat: „Atuurile doctorandului au fost seriozitatea, spiritul analitic, și capacitatea de sinteză, argumentația convingătoare și stilul fluent, exersat anterior în cronica literară. [...] o lucrare ambițioasă și foarte utilă”. □ Sub titlul *Un Stonehenge poetic* Radu Voinescu analizează *Orașul de sub varul pereților* al lui George Vulturescu „material didactic pentru a înțelege poetica postmodernistă, ideea că autoreferențialitatea nu este doar un joc formal, ci o rostire ce poate fi încărcată de vibrație și de sentiment”. □ Gellu Dorian comentează volumul Cristei Bilciu *Poema desnuda*. În opinia sa noutatea sa o dă „transformarea unui posibil scenariu (fie de film, fie de teatru) în poem. Dar nu în orice fel de poem, ci într-unul de o densitate și tensiune remarcabile. [...] o poetă de o forță expresivă uluitoare”. □ Doris Mironescu publică *Cinematograf și panopticum: două incendii în Irealitatea imediată* semnalând paralelismul dintre cele două cadre și rolul artificiei în volumul lui Blecher. □ Margareta Dumitrescu scrie despre *Debutul Anei Blandiana*. ■ În articolul *G. Călinescu și Vasile Pârvan* Constantin Coroiu argumentează rolul de model/ magistru pe care l-a avut Pârvan pentru G. Călinescu. ■ În cadrul secțiunii aniversare *Basarab Nicolescu - 70*: □ Ana Maria Botnaru publică articolul *Basarab Nicolescu și visul transdisciplinarității sau despre omul universal în secolul XXI*. □ Irina Dincă scrie *Basarab Nicolescu pe drumul fără sfârșit în căutarea sensului*. ■ Sub titlul *Stéphane Lupasco și francmasoneria română* Basarab Nicolescu semnalează confuzia de nume între Stéphane Lupasco și Ștefan Lupașcu în *Ilustrii francmasoni români* de Emilian M. Dobrescu, Supliment al revistei „Echerul și compasul”. ■ *Literatură universală*: □ Maria Carpov își continuă articolul despre Umberto Eco sub titlul *Din laboratorul unui tânăr romancier (II)*. ■ Virgil Nemoianu publică articolul intitulat *Andrei Marga*. ■ La categoria *Interviu*: Ludmila Gârjău publică „*Fericirea este genetică, m-am născut cu gena fericirii*” - dialog cu scriitorul Vasile Andru. □ Apare o erată corectând inversarea rolurilor în interviul din numărul precedent: „doamna Angela Baciuc a adresat întrebările iar răspunsurile spumoase aparțin scriitorului Adrian Alui Gheorghe”. ■ Ion Mitican publică *Ziua „Convorbirilor”*. ■ Versuri de Gheorghe Grigurcu, Georgeta Muscă-Oana și Lucreția Andronic. ■ Proză de Anatol Moraru, Maria Sorina Popa și Octavian Zaharie Oprean.

● **[„Luceafărul de dimineață”, nr. 3] Viața culturală:** □ *Asociația Scriitorilor București a împlinit 40 de ani!* □ *Concurs de volume în manuscris pentru tineri autori* (organizat de Uniunea Scriitorilor din România și Editura Cartea Românească). □ Ședințele Comitetului Director și Consiliului USR (6-7 martie): „A fost modificat regulamentul Turnirului Poetic [...] și a stabilit Laureatii

Festivalului «Tudor Arghezi» de la Târgu Jiu». □ *Concurs de dramaturgie al Teatrului Ion Creangă în colaborare cu ASB.* ■ *Cronică literară:* Dan Cristea comentează volumul lui Ion Vartic *Cioran naiv și sentimental* sub titlul *Un eseism de tip „marginalia”*. Criticul citează: „«toată opera cioraniană e străbătută de un *lamento* regresiv». Mai mult, toate aceste impulsuri regresive fac din Cioran un mare și ultim romantic, tulburat de nostalgii.” Dan Cristea scrie: „Este de ajuns [...] un singur bulgăre de zăpadă ca să se declanșeze o adevărată avalanșă de comparații, de analogii, de corespondențe, de afinități, de disocieri. Eseistul pare mânat de la spate de un demon comparatist.” Dan Cristea citează descrierea autorului drept „campionul criticii detectivistice românești” din prezentarea de pe coperta a patra a volumului și afirmă: „nu sună foarte exact. Mai corect ar fi însă să vorbim aici, ca și în cazuri asemănătoare, de o tehnică a croșetatului, adecvată adăugirilor, de o critică de adnotări, de note compuse în marginea și pe marginea textelor - într-un cuvânt, de *marginalia* [...]”. Detectivistică, într-o oarecare măsură, se arată eseistica autorului, în varianta ei majoră, de viziune, în sensul în care aceasta își propune să descifreze paradoxurile omului contradictoriu care e Cioran [...]. Pentru a-l descifra pe Cioran, în *secretul* contradicțiilor sale, Vartic apelează, așadar, la schema opozițională formulată de Schiller, în celebra și influenta lui lucrare din 1795, care distinge între poezia naivă, ce presupune o preocupare cu natura așa cum este, și cea sentimentală, care încearcă să conceapă un ideal al naturii, pentru că ea a pierdut contactul direct cu aceasta. Poeții *naivi* trăiesc în armonie cu natura și cu realitatea, în timp ce poeții *sentimentali*, prin care se înțelege autorii moderni, trebuie să-și asume unul dintre cele trei posibile genuri, satiric, elegiac sau idilic.” Concluzia lui Dan Cristea: „Este o lectură posibilă [...]. În genere însă, lectura lui Vartic ne oferă un Cioran *fantasmatic*, în sensul pe care îl întrebuințează Freud în legătură cu această activitate creatoare [...]. Printre fantasmale cioraniene pe care le identifică eseistul, o atenție specială ne poate atrage aceea a eredității inventate. [...] Din complex de inferioritate, din dorința de a-și schimba viața? Eseul lui Ion Vartic ar fi putut răspunde la această singură întrebare.” ■ *Caiet critic:* □ În *Generația fetelor și dilemele lui Ibrăileanu* Felix Nicolau analizează studiul Biancăi Burța-Cernat *Fotografie de grup cu scriitoare uitate*: „În judecarea misoginismelor de tot felul Bianca Burța-Cernat manifestă o gândire post-feministă echilibrată [...]. Toate aceste detalii și concluzii de finețe fac ca cercetarea migăloasă și întrucâtva laterală să fie delectabilă, precum și utilă altor cercetători. Câștigul nostru ca literatură este substanțial: nu se mai poate spune că marii scriitori ai epocii au fost sau apariții meteorice, sau emuli ai celor din Occident. Originalitatea și densitatea autorilor din rafturile doi și trei legitimează procedurile de selecție în vederea stabilirii canonului.” □ Ioan Buduca scrie *Lumea lui Răzvan Gheorghe* în care abordează volumul *Metastazele luminii* (Editura Charmides, 2011). Răzvan Gheorghe este, în opinia sa, „un debutant care-și scoate lumea lui dintr-o piatră seacă [...]”. Nu din prozaism țâșnește, aici, poezia. Ci chiar din proză [...]. Ni se pare că textele acestea sunt totuși

prea familiare. [...] În clipa în care norii lui Răzvan Gheorghe vor prinde strălucirea unor semnificații puternic încărcate cu electricitate spirituală, s-ar putea să avem surpriza cea mare a marelui poet.” □ Sub titlul *L’air du temps* Andra Hedeș comentează volumul *E toamnă nebun de frumoasă la Cluj* (Editura Eikon, 2011) al lui Horia Bădescu considerându-l „un întreg volum cu poeme de dragoste unul și unul, volum în care, stăpânind cu măiestrie tehnici, registre, nu lasă să se întrevadă nici cel mai mic efort, poemele curg ca unul singur, fără cusur, cu o suplețe și o eleganță rare, poetul pare să valseze cu fastuoasele versuri [...] niciun fragment de schelă nu se bănuie măcar pe întreg itinerariul exuberant al volumului.” □ Emil Mladin abordează volumul Gabrielei Mihalache *Clinica sinucigașilor. Captivii* intitulându-și articolul *Haide că se poate!* În opinia sa „dorința autoarei de a credibiliza dramele personajelor se transformă în momente de plictis. Într-o sală de teatru, primul care simte falsul și lungimile este spectatorul.” Emil Mladin concluzionează însă: „Scriitura Gabrielei Mihalache are forță, viziune, denotă o cunoaștere a personajelor de zi cu zi culese din viața reală din care își va putea modela eroii viitoarelor piese. Renunțarea la unele lungimi și replici neortodoxe se va face în timp [...]. Așadar, se poate...” □ Ioan Groșan consideră *Casa Gorgias* de Gellu Dorian *O reconstituire epică exemplară* care dă dovadă de „o documentare riguroasă [...] o viziune de ansamblu [...] talent descriptiv și portretistic, știința dialogului firesc, simț al construcției narative”. □ Sub titlul *Ludic și estetic în viața argoticelor* Ana Dobre analizează studiul Rodicăi Zafiu *101 cuvinte argotice*, apărut la Editura Humanitas, în colecția „Viața cuvintelor”. Volumul Rodicăi Zafiu este, în opinia sa, „un text incitant, fără ariditatea specifică lucrărilor din domeniu”. Ana Dobre scrie: „Rodica Zafiu actualizează metoda lui B.P. Hasdeu din *Etymologicum Magnum Romaniae*, integrând cuvântul în contextul istoric care l-a atestat, urmărindu-i apoi, evoluția, prinzându-l în sintagme cu caracter de locuțiune sau de expresie, cu un grad mai mic sau mai mare de stabilitate”. □ Sub titlul *Sfera Publică în România. Între filosofia politică și practica socială* Radu Voinescu abordează volumul lui Nicolae Stan *Incursiune în sfera publică românească. Modele europene*. □ Ștefan Vlăduțescu scrie sub titlul *Dan Ionescu: Romanul de dragoste azi*: „Dan Ionescu se impune ca un romancier de luat în seamă [...]. *Imposibilul extaz* (Timișoara, Editura David Press Print, 2011) se arată o construcție epică funcțională. Imaginarul edificat prin cuvânt este coerent și convingător [...]. Un roman elevat și cultivat al unei iubiri intelectualizate.” ■ *Invitatul lunii*: Varujan Vosganian publică *La Judecata de Apoi a statuilor* (fragment). ■ Versuri de Stoian G. Bogdan și Alexandru Sfârlea. ■ *Avanpremiere editoriale*: Ruxandra Anton, Pașcu Balaci, Ioana Greceanu ■ Proză de Șerban Tomșa. ■ Adrian Pârvu publică o parodie la *Poemul abstenențelor* de Ion Mureșan. ■ *Anchetă: Marea dictatură și micile tiranii*: „1. Suntem cu adevărat liberi sau ne sunt impuse, tiranic, anumite lucruri? 2. Ce forme de dictatură simțiți că se exercită cel mai puternic și mai neplăcut asupra dvs. ca persoană și ca artist? 3. Cum putem lupta cu micile/ marile autocrații?” Răspund Olga Delia Mateescu,

Dan Stanca, Dumitru Ungureanu, Gellu Dorian, Adrian G. Romila, Florica Bud, Felix Nicolau, Mihail Gălățanu, Irina Petraș, Ioana Diaconescu, Ioana Drăgan. Reținem: □ Olga Delia Mateescu: 2. „Dictatura clișeeilor preluate din manuale și din media. Astfel: nu avem dramaturgie pentru că niciun dramaturg de azi nu e Caragiale! Ne curbăm realitatea după doi- trei dramaturgi. Nu cred că lumea lui Caragiale ne caracterizează, de o sută de ani ne căznim să semănăm noi cu ea!”

□ Dan Stanca își intitulează răspunsul *Nu ne-am simți bine fără puțină constrângere* și afirmă: „Nu fac parte dintre cei care adoră libertatea cu orice chip. [...] Am scris întotdeauna mai bine când am furat zilei un mic răgaz decât în situațiile când nu mă stingherea nimic. La nivel macro, societățile oprite sunt mai profunde în plan creativ decât cele laxe.” □ Adrian G. Romila: „ca artist [...] simt, totuși, presiunea imposibilității de a trăi din scris, practicat ca vocație, ca meserie. [...] Faptul că nu-ți poți materializa proiectele, că nu-ți poți scoate cărțile pe spezele financiare ale unor edituri puternice, care să valorizeze și să selecteze ce e de publicat în afara criteriilor exclusive ale vandabilității sau ale anvergurii auctoriale”. □ Felix Nicolau: 2. „dictatura birocratică, cea care îmi dictează la ce reviste trebuie să scriu, câte puncte trebuie să adun pentru a-mi justifica salariul, ce proiecte europene pe teme stupide trebuie să întocmesc [...]. Nu văd unde este locul culturii și al unui stil de viață cultural în societatea capitalistă actuală”. □ Horia Gârbea abordează la rubrica sa *Cărțile lunii*: Nicolae Prelipeanu, *La pierderea speranței*; Paul Vinicius, *Liniștea de dinaintea liniștii*; Ion C. Ștefan, *În căutarea iluziilor pierdute*; Matei Hutopila, *Copci*. ■ *Evocare*: Geo Vasile scrie *Cornel Mihai Ionescu: Criticul erudit, italianistul, omul*. Reținem: „*Palimpsestele* lui CMI nu sunt altceva decât o secretă căutare a identității, o suprasaturare a înțelesurilor menite să genereze prin implozie *soarele negru, nigredo* din alchimie, sensul ascuns, un autoportret cifrat, bănuț sub textura ocultă. Analiza cărții lui Mateiu Caragiale este pilduitoare pentru tipul de abordare CMI: estetica lui Mateiu este una apofatică (clădită de categorii negative). CMI a avut nostalgia vieții ca operă de artă (vezi Oscar Wilde), cu o noimă imposibil de descifrat, deși totul se petrece la vedere într-un exces de transparență. Simplitatea și limpezimea naturală a trăirii, în chip paradoxal, se află sub perpetua excomunicare a *artificiului*, atât de frecvent în poetica polimorfă a barocului.” ■ La categoria *Istorie literară* Florin Constantinescu publică *Ion Agârbiceanu, în documente de arhivă: Scriitor și inspector cultural*. ■ La *Opinii* Radu Aldulescu scrie *Povestea unei povești - „îngerul încălecat”*. ■ *In memoriam Ion Nicolescu*.

● [„*Steaua*”, nr. 2-3] În *Terapia de șocuri a lui Cornel Regman*, Titu Popescu scrie despre tematica aforismelor din Cornel Regman, *Reflexii și reflexe* (Editura Curtea Veche, 2011), concluzionând: „Cornel Regman rămâne important ca factor de regenerare și echilibrare în lumea criticii, atât prin opiniile avansate asupra scriitorilor, dar și prin – adăugăm noi – dezamorsarea poncifelor scrise sub presiunea totalitarismului epocii în care a trăit.” ■ În *Declinarea poeziei în «ținutul misterios»*, Irina Petraș analizează elemente formale ale poeziei lui Gabriel Chifu,

având în vedere poemele apărute în lucrarea *întâmplări din ținutul misterios* (Editura Cartea Românească, 2011). După Irina Petraș, „relația cu propriul poem e vie, fremătândă, de o foarte bogată nesiguranță, înaintarea în timpul existențial și în spațiul scriptural se petrece umăr la umăr, cu o permanentă contaminare prin atingere.” □ Sub titlul *Elegia unei generații*, Călina Bora analizează volumul de poeme *Într-o elegie cu obloanele trase* al lui Ion Cocora. Concluzia este următoarea: „Conștientizând criza interioară a propriei poezii, dar și trauma cu care se hrănește lirica tânără, Ion Cocora construiește prin versurile sale nu numai măștile tragice prin care-și lansează protestul, ci face o rugăciune în care «singur își inventează blasfemiile».” □ Ovidiu Pecican (*Fantastic și interpretare*), apreciază demersul de a interpreta fantasticul de către Cosmin Perța în *Introducerea în fantasticul de interpretare* (vol. I, București, Editura Tracus Arte, 2011): „Așteptând cu interes urmarea, cred că în teoreticianul fantasticului care se recomandă a fi Cosmin Perța se dezvăluie un talentat teoretician literar și cultural, apt de anvergură și seducător prin eleganța și fluența discursivă; un continuator de linie în teoria românească a fantasticului.” ■ În *Fragmente de policier textualist*, Alex Goldiș se referă la influența postmodernă a scrierii lui T. O. Bobe, *Contorsionista*, precum și la apropierea de ficțiunea lui Mircea Cărtărescu: „Pentru a deveni și altceva decât un prozator ingenios și iscusit, mă tem că T. O. Bobe va trebui să se lepede cât de curând de masca magistrului.” ■ În *Povestea unui insomniac*, Victor Cubleşan menționează romanul *Femeile insomniacului* (Editura Cartea Românească, 2012) de Radu Țuculescu: „*Femeile insomniacului* este departe de fabuloasa lume ficțională din *Povestirile mamei bătrâne*, departe de romanul care rămâne, în continuare, capodopera lui Radu Țuculescu, dar e o propunere simpatcă și plăcută de intrare în universul unui scriitor care, fără îndoială, nu știe încă să își dezamăgească cititorii.” ■ Olga Ștefan (*Despărțirea de Ianuș*) analizează cea mai recentă apariție a lui Marius Ianuș, *Refuz fularul alb* (Editura Tracus Arte, 2011): „*Refuz fularul alb* este, fără îndoială, o colecție de poeme și pseudo-poeme al căror principal motor de funcționare este forța lor declamativă: prelucrând teme psaltice, reinventând rugăciunea în termeni mundani, personali, sunt mereu orientate spre un șir de interlocutori aleatorii, personajele «dramei existențiale» care constituie, de altfel, pretextul și rama paratextuală a volumului, nerefuzându-și defel caracterul terapeutic.” □ Sub titlul *Doi esești sibieni*, Elena Butușină are în vedere volumul *Eminescu. Trei eseuri* al lui Radu Vancu apărut la Editura InfoArt Media/ Argonaut (Sibiu/ Cluj-Napoca, 2011): „Lectura arhetipală, utilizată preponderent, este supusă și examenului critic, Radu Vancu urmărind, atunci când discursul său nu se lasă purtat de admirația nelimitată pentru subiectul tratat, să analizeze aplicat texte eminesciene consacrate, să dezvăluie izomorfisme structurale și constelații simbolice, integrându-le uneori imaginarului romantic european, alteori insistând asupra particularităților inovatoare.” ■ Andreea Cerbu menționează volumul de teorie literară al lui Rareș Moldovan, *Symptomatologies* (Editura Limes, 2011). După Andreea Cerbu, „Densă și foarte actuală, abstractă

și concretă, argumentativă și interpretativă, metodologică și teoretică, abordarea propusă de Rareș Moldovan deschide în sfera cercetării noi dimensiuni ale teoriei valorii.” □ *Un umorist al realului și al virtualității* se intitulează textul Rodicăi Marian, care analizează volumul de proză scurtă al lui Adrian Țion, intitulat *Vânătorii de imagini* (Editura Tribuna, Cluj-Napoca, 2011): „*Vânătorii de imagini* este un text exemplar pentru complexitatea prozei lui Adrian Țion, totodată un bun exemplu pentru însăși natura prozei scurte, în care destinul personajului este comprimat în liniile sale definitorii, iar tehnica punerii în valoare a amănuntului descoperă zonele profunde ori cele ascunse ale existenței și ființei umane.” ■ Constantin Cubleşan prezintă volumul de poezii *Migrații. Despre cuvânt* (Editura Vasiliana 98, Iași, 2011) al lui Adrian Voica: „Volumul pare o frumoasă revărsare de meditații succinte, într-o curgere de râu liniștit și adânc. E înșelător însă acest curs, plin de adâncimi asupra cărora merită să zăbovești.” □ Publică versuri Marcel Mureșeanu. □ Ileana Suciuc recenzază lucrarea lui Ionuț Chiva, *Instituția moartă a poștei* (Editura Casa de Pariuri Literare, 2011): „Farseur asumat, Ionuț Chiva nu se ia mai mult în serios ca autor decât ca ființă, ceea ce-l face cel puțin autentic. În cartea aceasta brutală ca un stop-cadru în vis mărturisește în auxiliar că scrie numai pentru sine: rămâne de crezut.” □ În *Lectură și relectură*, Anamaria Lupan analizează lucrarea lui Aurel Codoban, *Exerciții de interpretare* (Editura Dacia XXI, Cluj Napoca, 2011): „Lucrarea poate fi citită ca o încercare de decodare și de prezentare a tehnicilor de învăluire, de distorsionare și de «subiectivizare» a ceea ce este, în general, numit «planul realului».” □ Despre *Caleidoscop liric à la Alex. Leo Șerban* scrie Ana Ionesei analizând cartea lui Alex. Leo Șerban, *Alte camere, alte glasuri de ieri* (Editura Pandora, 2011). După Ana Ionesei, „Alex. Leo Șerban izbutește, prin *Alte camere, alte glasuri de ieri*, să ne livreze postum surpriza practicii sale lirice relativ necunoscute, ceea ce limitează tentativa unui monoton elogiul lacrimogen, tributar clișeului operei ce-și reclamă perioada nedeterminată de germinație (mereu nesincronă cu intențiile și durata de viață propriu-zisă a autorului).” ■ Sub titlul *Plimbare cu decapotabila*, Florin Hălălău îl prezintă pe Felix Nicolau, *Pe mâna femeilor* (Editura Cartea Românească, 2011): „Cartea lui Felix Nicolau se citește ușor. Și dacă după ce ai citit-o, revii asupra ei, aceasta nu se întâmplă pentru că lucrurile nu ar fi clare, ci doar pentru faptul că pur și simplu nu-ți poți refuza o plăcere.” □ *Discreția jocului șoptit* se intitulează cronica lui Adrian Țion la Alice Valeria Micu, *Mecanica sufletelor* (Editura Brumar, Timișoara, 2011): „Vizionar și metafizic, poeta are pretenția că surprinde «umbrele șoaptelor», schimbând cu nonșalanță registrul auditive al tropilor cu echivalentul lor vizual pentru a da pregnanță ochilor ațintiți în amintiri, invocați fără determinare retorică.” □ *Despre depresie*, scrie Alex Cormoș referitor la volumul de poeme al lui Vasile Baghiu, intitulat *Depresie* (Editura Limes, Cluj-Napoca, 2012). După Alex Cormoș, „Vasile Baghiu este una dintre figurile importante din peisajul literar românesc (și) din cauza himerismului, curent și concept propriu care constă în patru elemente aduse împreună, îmbinate:

transfigurarea, maladivul, călătoria și știința.” □ Publică poezii Arina M., Ștefan Baghiu, Andreea Bogdanovici, Irina Bruma, Adrian Diniș, Andrei Dósa, Anatol Grosu, Matei Hutopila, Andrei Luca, Ana-Maria Lupașcu, Radu Nițescu, Marcel Olar, Mihai-Ionuț Ologu, Deniz Otay, Vlad Pojoga, Olga Ștefan, Krista Szöcs, Andreea Teliban.

APRILIE

3 aprilie

• [„Revista 22”, nr. 14] În *Destrămarea unor mituri istorice* Codruț Constantinescu afirmă despre *Țările Române, între Imperiul Otoman și Europa creștină*: „Volumul lui Bogdan Murgescu reprezintă o contribuție importantă la destrămarea multor locuri comune dubioase din concepția noastră asupra propriei istorii.”

5 aprilie

• [„Cultura”, nr. 13] Sub titlul *Summa Theologica, lectură relaxantă*, Dan Ungureanu comentează acordarea titlului de doctor honoris causa lui Horia-Roman Patapievici: „Dionis Potapovici a practicat disimularea din nevoie, Horia-Roman Patapievici a făcut-o ca să parvină. Într-un moment în care publicul citea *Apel către lichele*, Horia Roman Patapievici își face uitat tatăl rus comunist și începe să scrie foarte vandabile și vehemente eseuri libertariene anti-stânga. Fiul de nomenclurist devine membru al CNSAS. În 19.10.2010 deplânge (<http://www.revista22.ro/22-plus-nr-306-romnia-a-ratat-complet-ideea-statului-minimal-9184.html>) încă odată că Romania a ratat complet ideea statului minimal; e ideea că statul ar trebui să plătească doar poliția, armata și tribunalele, iar sănătatea, învățământul s.cl. ar trebui să fie asigurate prin mecanisme ale pieței. O face cu toata seninătatea, ca președinte al Institutului Cultural Român, instituție care asigură propagarea culturii românești în străinătate, prima instituție care ar trebui suprimată într-un stat minimal! [...] HRP primește burse post doctorat înainte de doctorat (ca să și-l pregătească) și doctorate honoris causa înainte de doctoratul serios (ca încurajare). [...] Opera sa scrisă e alcătuită din eseuri politice; ele pot fi sincere, pot fi inteligente, pot fi cultivate, dar nu sunt cercetare.” Articolul este însoțit de mențiunea: „Redacția își asumă imperfecțiunile grafierii unor nume proprii.”■ *Comentarii*: □ Sub titlul *Asta-i tot?* Ștefan Baghiu analizează volumul de proză scurtă al lui Mihai Mateiu, *Oameni*, Editura Casa de Pariuri Literare, București, 2011: „E destul de greu de spus, totuși, dacă acest amalgam de trăiri reușește să producă efect de literatură. Ar putea foarte ușor deveni un

handicap inconsecvența tematică, dacă nu prin ea însăși, atunci prin neexploatarea resurselor povestirilor până la capăt.” În opinia criticului, „*Infrângerea* este unul din exemplele cele mai bune pentru momentele de slăbiciune ale prozei lui Mihai Mateiu.” □ *Pro și contra Eliade*: împrumutând titlul celui mai întins capitol al volumului lui Mircea Handoca, *Fost-a Eliade necredincios?* Constantin Coroiu scrie: „El e de un deosebit interes pentru cine vrea să cunoască mai bine traiectoria unui mare destin într-un secol nebun, dar și dincoace de el, într-o postumitate nelipsită de glorie, dar și „bătută“ de vânturi potrivnice, cea a lui Mircea Eliade. Parcurgându-l, cititorul are o imagine sintetică a modului cum a fost și este reflectată figura acestei mari personalități în publicistica românească și străină. Retrospectiva întreprinsă de biobibliograful lui Eliade constituie răspunsul la solicitarea unor «tineri eliadești» care l-au rugat pe Mircea Handoca «să prezinte în rezumat – cu extrase – cele mai importante articole pro și contra» lui Eliade. Temele privesc deopotrivă opera și biografia acestuia. Eminamente polemic, explicit și implicit, «rezumatul» este edificator, atât cât poate fi un rezumat, în ceea ce privește receptarea operei științifice și literare a lui Mircea Eliade. Un subiect obsedant rămâne, însă, trecutul celui care a fost considerat liderul unei generații de străluciți intelectuali și a rămas ca atare în istoria culturii noastre”. Coroiu amintește: „În 2002, la apariția ediției în limba engleză a „Jurnalului” lui Mihail Sebastian, Andrei Codrescu, se... despărțea mai mult sau mai puțin cordial de Mircea Eliade. [...] Înainte de toate, pentru a te despărți de un mare spirit, precum, de pildă, Constantin Noica de Goethe, presupune să te fi aflat «împreună» cu el, vreau să zic într-o profundă comunicare și chiar comuniune cu el. Altfel, riști să fii întrebat, tot în maniera lui Noica: dar cine te crezi dumneata, domnule ?! De ce o evoc totuși tocmai pe cea a lui Andrei Codrescu de celebrul savant român? Nu atât fiindcă i-aș conferi, repet, o semnificație aparte față de alte «despărțiri» de același tip, declarate cu emfază. Ci mai mult pentru că la momentul dezvăluirii ei într-un articol din «Dilema» a fost întâmpinată de o exemplară, în mai multe sensuri, punere la punct din partea lui C. Stănescu în «Adevărul literar și artistic». [...] A.C. face și o scurtă caracterizare a filozofiei lui Eliade care ar fi «cu lustrul său *științific*, o evidentă recuperare nietzscheană a religiilor păgâne și a culturilor extatice. Într-o formă nerafinată, astfel de idei mistico-mitice păgâne erau parte integrantă a ideologiei național-socialiste oficiale”. În fine, autorul articolului din «Dilema» atrăgea atenția asupra consecințelor nefaste ce pot decurge din «idolatrizarea necritică a intelectualilor interbelici» [...] Într-un stil de o remarcabilă stringență, criticul și eseistul C. Stănescu semnală în textul lui Andrei Codrescu grave lacune de informație, afirmații cel puțin hazardate, dar de fapt mincinoase, intolerabile improprietăți de limbaj și, inclusiv, de logică. [...] C. Stănescu îi reamintește că sunt numeroase studiile și luările de poziție – precum cele aparținând lui Z. Ornea, Martei Petreu sau lui Adrian Marino – privind extrema dreaptă din România și trecutul unor intelectuali de frunte care au simpatizat cu ea. Criticul conchidea tot cu o avertizare, ca și

preopinentul său, dar nu insolentă ca aceea, ci doar nelipsită de o fină ironie: «Legitimă și necesară din unghi personal, «despărțirea» de Mircea Eliade nu trebuie să împovăreze moștenirea acestuia cu îngrijorări excesive.» Criticul conchide „Inspirată ideea «tinerilor eliadești» de a-i sugera lui Mircea Handoca sa introducă în carte substanțialul capitol care cuprinde și această polemică, cu atât mai mult cu cât ea aparține unor tineri care, presupun, vor să cunoască adevărul și numai adevărul privind istoria și cultura românească”. ■ *Literatură universală*: în *Memorii, amintiri, (auto)biografie* Rodica Grigore comentează volumul lui J. M. Coetzee, *Copilărie. Scene de viață provincială*, traducere și note de Irina Horea, București, Editura Humanitas Fiction, 2011. Reținem: „Diferitele voci alături de nenumăratele lor tonalități sau intensități devin, treptat, veritabile expresii ale caracterului personajelor, iar forma însăși pe care opera sa o adoptă demonstrează, de asemenea, intuirea implicațiilor pe care acest adevărat principiu dialogic le are în proza contemporană. De aici și extraordinarul efect pe care romanele sale îl au la lectură, precum și numeroasele interpretări pe care acestea le suscită, cititorul fiind silit să devină activ, să se implice în decodificarea sensurilor textului. Dar tot de aici și ambiguitatea structurală pe care autorul știe cum să o mențină, iar uneori să o transforme în principiu ordonator al scrierilor sale, mai cu seamă a celor recente.”

● **[„Dilema veche”. nr. 13]** Marius Chivu vorbește despre ultimele înregistrări ale lui Mircea Horia Simionescu, care citește din *Ingeniosul bine temperat* (prezentare de Mircea Cărtărescu, Editura Casa Radio, 2011) și Mircea Nedelciu, care citește din *Ora spre zero și alte proze* (prezentare de Ion Bogdan Lefter, Editura Casa Radio, 2011). Piața audiobook-urilor a început să crească în ultimii ani. Editura Cartea Românească obișnuia să scoată volume de poezie acompaniate de CD-uri în care poeții își recitau poemele, iar aspectul se întâmpla nu doar cu cei tineri și necunoscuți. Humanitas Multimedia este cea mai cunoscută la noi pentru lansarea de audiobook-uri cu cel mai variat specific: de la clasici români sau străini citați de actori din mai multe generații la scriitorii contemporani citind din propria operă. Totuși, poezia este mai slab reprezentată, Editura Casa Radio stând mult mai bine pe acest palier cu colecția „fonoteca de aur” a SRR, unde sunt înregistrați clasici moderni cu lectura din opera proprie. Debutul audiobook a Editurii Casa Radio a fost în 2008 cu Tudor Arghezi – *Cuvinte potrivite*, Lucian Blaga – *Poezii* și G. Bacovia – *Rar*. Tudor Arghezi însuși a fost invitat la Radio între anii 1956 – 1967, când a citit 36 de poeme, ultimul fiind un *Psalm* apropiat de data morții poetului la 87 de ani. Blaga a fost și el chemat la Radio, în 1954 și în 1960, citind 49 de poeme personale. Bacovia abia dacă a citit 28 de poeme în 1947, de acasă. Poetul s-a stins din viață la trei ani după, caz similar cu poeții Radu Paraschivescu, Emil Botta și Gellu Naum. Cele mai noi audiobook-uri aduc pe în prim-plan vocile lui Mircea Nedelciu și Mircea Horia Simionescu. În 1998, M. Nedelciu a citit la Radio patru povestiri surprinzătoare, citind relaxat și alert selecția de natură mai degrabă experimentală decât realistă, serioasă. Mort

în anul următor, lui M. Nedelciu i s-au dedicat și numeroase eseuri critice, unele cu tentă politică. Înregistrările lui Mircea Horia Simionescu datează din 1999 și 2000, iar printre ele se numără și un ultim interviu acordat Ancăi Mateescu. Aceste înregistrări sunt considerate drept cele mai consistente și cele mai bine citite, M.H. Simionescu având, asemenea lui M. Nedelciu, o voce foarte vie. „De neprețuit aceste înregistrări și felul în care Casa Radio ni le pune, de ani de zile, la dispoziție!”, remarcă Marius Chivu. În încheiere, criticul trece în revistă numele celor din echipa Editurii Casa Radio, care depun mereu tot efortul posibil. ■ Claudiu Constantinescu recenzează cartea *Gustul sâmburilor de măr* de Katharina Hagen (traducere din limba germană de Laura Karsch, Colecția „Fiction Connection”, Editura Trei, 2012). Autoarea a fost profesoară universitară de literatură engleză și germană, a scris câteva studii despre James Joyce și o serie de cărți pentru copii, debutând cu actualul roman în 2008, în Germania. Volumul spune o poveste de doliu cu o supratemă a uitării cu un succes extraordinar la publicul german. O întreagă istorie de familie, transgenerațională e cuprinsă în paginile cărții cu personaje pitorești. Uneori, după cum descrie C. Constantinescu, acest pitoresc înclină spre comic la nivelul acțiunii. „Romanul acesta nu vrea să fie însă o carte a răsului și a uitării, ci una a rememorărilor melancolice”, ne atrage atenția C. Constantinescu. Concluzia la care ajunge este că *Gustul sâmburilor de măr* de K. Hagen este „un text inteligent, cu dulci amărăciuni”, traducerea în română fiind foarte reușită și ea.

6 aprilie

● [„**Adevărul weekend**”, nr. 39] Nicolae Manolescu scrie La moartea unui om (Ștefan Radoff).

● [„**Observator cultural**”, nr. 361] O nouă rubrică: Softul român de Șerban Foartă ■ Dezbateri: *Independență, spirit critic și conflict de interese în critica literară (I)*. Numărul prezintă trei puncte de vedere, ale criticilor Paul Cernat, Antonio Patraș și Claudiu Turcuș. Dezbateri va continua în numerele următoare ale revistei. □ Paul Cernat scrie *Cronicarul literar față de deontologia*: „Cele mai prudente publicații în acest sens mi se par a fi «Observator cultural» sau «Cultura». La «România literară» se consideră (se mai consideră?) că ar fi aberant să nu scrii despre cărțile redactorilor sau să nu le premiezi, pentru că ar însemna să ratezi astfel un număr semnificativ al aparițiilor importante... Dar, până la urmă, omul sfințește locul. Nu întâmplător, în ultimii ani, unii cronicari mai pățiți au încetat să mai fie legați de glia unei reviste sau a alteia și au început să țină cronică – săptămânală, bilunară sau lunară – în mai multe periodice, adeseori concurente. În felul acesta, ideea de direcție se estompează, dar apar o serie de câștiguri importante: pe de o parte, cronică literară tinde să devină un «spațiu de întâlnire» sau de compatibilitate între publicații cu agende ideologice diferite sau chiar opuse; pe de altă parte, cronicarul literar poate scrie în revista Y ceea ce nu cadrează cu profilul, direcția sau setul de autori agreeți de revista Z, la care de

asemenea colaborează.” □ Antonio Patraș se întreabă în *Profesiunea: critic literar*: „Oare nu cumva râvnim cu toții putere atunci când ne așezăm la masa de lucru? Altminteri, de ce-am mai scrie? Din dragoste pentru literatură și pentru umanitate? Se poate și asta. Au mai fost cazuri. [...] Nu demult, la un colocviu pe teme de istorie literară, vorbind eu nițel cam exaltat despre necesitatea prieteniei dintre critic și scriitor (ilustrată, ca să dau numai un exemplu, printre altele, de pasionantul epistolar Lucian Raicu-Emil Brumaru), m-am trezit apostrofat de un confrate mai june ce părea convins, sărăcuțul, că amicitia e un factor nociv, menit a tulbura dreapta judecată. Criticul trebuie să fie «obiectiv», mi s-a spus cu reproș, iar pentru asta e obligatoriu să se țină departe de oameni, într-o salubă indiferență. Bine, bine, aș fi ripostat de nu mi-ar fi fost lehamite, dar prietenia, care nu-i nici pe departe o formă de căldășie, nu se bazează oare, în afară de sentiment (întotdeauna «subiectiv»), și pe o reciprocă apreciere intelectuală, pe afinități multiple? Și, dacă așa stau lucrurile, atunci nu e normal să scrii, în primul rând, despre cărțile oamenilor la care ții, pe care-i admiri? Și nu se întâmplă adesea să ne împrietenim cu scriitorii înainte de a-i cunoaște efectiv, în caz că se ivește prilejul, ca oameni în carne și oase? □ Claudiu Turcuș semnează *Când devine criticul lipsit de etică?* ■ La secțiunea Literatură: □ Caius Dobrescu analizează volumul lui Gheorghe Schwartz *Cei O Sută. Diavolul argintiu* (Editura Curtea Veche, București, 2011) în *Despre a îndrăzni să îndrăznești*: „Trebuie remarcat că linearitatea biologică a progresiei multimilenare a generațiilor este compensată prin coagulări tematice menite să dea senzația unei evoluții în spirală. Fiecare volum al ciclului se dorește cu totul altceva decât o aditie de destine/portrete. Fiecare volum aduce o atență articulare simbolică, un ciclu mic înăuntrul ciclului celui mare. Erudiția și inventivitatea pe care scriitorul a trebuit să le cheltuiască pentru a oferi coerența internă, dar și diferențierea continuă și istoricește plauzibilă a acestor configurări succesive sunt de un asemenea grad, încât se cuvin lăudate în sine.” Caius Dobrescu remarcă: „Scribul care pretinde că reface segmente din puzzle-ul trecutului combină, în fapt, permanent și la toate nivelurile, erudiția minuțioasă cu fabulația pură. Spectacolul este împins înainte de plăcerea interpretărilor, de jocul ipotezelor, bazat pe o prudență barocă, cu multe fețe, jucată, care încetinește (ori chiar dizolvă) povestea, tachinându-l pe cititor.” în opinia sa „Motorul narativ al Diavolului argintiu este divinația, sub multiple forme. Este efortul pasionat de-a *ghici* un sens dincolo de dispersia haotică, de proliferarea detaliilor. [...] Uneori, acest caleidoscop de formule derutează lectura, cititorul nemaînțelegând după ce tipar i se cere să-și modeleze experiența, care sunt centrul simbolic sau tema filozofică, unde cade miza psihologică. Dar, atunci când izbândește, când atinge maximumul de eficiență, această jonglerie cu formulele literare culte și populare face dovada unei certe originalități, care reunește fericit ingeniozitatea cu siguranța execuției”. □ Elisabeta Lăsconi comentează trilogia lui Haruki Murakami *IQ84* (traducere din limba japoneză de Iuliana Oprina și Florin Oprina, Editura Polirom, Seria de autor „Haruki Murakami“,

2011-2012) cu titlul *Fenomenul Haruki Murakami*: „Haruki Murakami acaparează, din 2009, atenția presei literare cu *IQ84*, trilogie inițiativă uluitoare, interpretată din multiple perspective: replică la romanul lui George Orwell sau la o operă chineză de referință – Adevărata poveste a lui AQ de Lu Xun, rețea fabuloasă intertextuală captând și captivând un întreg mapamond.” Elisabeta Lăsconi consemnează: „Haruki Murakami are la noi o serie de autor. Pe site-ul Editurii Polirom apar 15 titluri traduse, reeditate constant, culminând cu *IQ84*: al treilea volum a apărut în ianuarie, după ce primele două volume apăruseră anul trecut, înainte de Bookfest, și au rămas prezente constant în topul vânzărilor. Haruki Murakami este unul dintre beneficiarii globalizării, ca scriitor format între cultura proprie și cultura occidentală. În Japonia, critici serioși îl definesc ironic fie ca autor japonez care scrie romane americane, fie ca scriitor american care scrie în limba japoneză. [...] Cred că traduceri au jucat un rol decisiv în formarea lui Haruki Murakami, ajutându-l să vadă o carte din interior, s-o demonteze și s-o rescrie în limba japoneză. [...] La autorii japonezi moderni, inclusiv la nobelița Yasunari Kawabata și Kenzaburô Ôe, se vede influența culturilor europene, în schimb, Murakami poartă amprenta culturii americane.” În opinia Elisabeta Lăsconi, „Coduri multiple îi asigură dubla lectură: pe japonezi îi fascinează semnele altor culturi (să nu uităm apetitul turiștilor japonezi pentru orașele europene, pentru muzee...), cititorii din toată lumea regăsesc indicii familiare străbătând universul insolit, așa că straniețea se atenuează”. Despre romanul *IQ84* autoarea scrie: „Din multe puncte de vedere, *IQ84* este cel mai ambițios roman al lui Haruki Murakami [...] prin piste deschise imaginației de sfârșitul volumului al III-lea. [...] Trilogia inițiativă *IQ84* foșnește de ecouri intertextuale postmoderne [...] Romanul din roman are funcție precisă, *Crisalida de aer* luminează o parte din mister. Haruki Murakami recurge abil la unul dintre subiectele frecvente în postmodernism: scrierea romanului. Și, din nou, se vede principiul duplicării: *Crisalida*... are doi autori, Fukaeri și Tengo, cel ce scrie și cel ce rescrie – mod de a arunca și o săgeată spre industria editorială, spre concursuri literare și culisele unde se fabrică un bestseller într-o manieră dubioasă.” Elisabeta Lăsconi încheie afirmând „*IQ84* naște o legendă și prin traducerea în cuplu de tineri traducători pasionați!” ■ Tereza-Brândușa Palade publică eseu *Pe Cruce, Dumnezeu a ales tragicul*. Reținem: „Dumnezeul creștin iese din paradigma stoică, pentru că a ales suferința și tragicul – înțelepciunea Crucii – și nu indiferența senină și apatică. [...] Dumnezeu vulnerabil de pe Cruce nu are, așadar, nimic în comun cu idealurile stoice și platonice. Unica filozofie morală care pare să întrevadă, chiar în limitele unei gândiri naturale, ceva din profunzimea Crucii este o filozofie care acceptă lecția tragicului și care nu respinge pasiunile și emoțiile omenești – și o asemenea filozofie morală este cea aristotelică.” ■ Cătălin Badea-Gheracostea scrie *Sfada cu literatura. Un moralist și un povestitor* – Liviu Radu: „«Adolf Hitler a fost un om deosebit de manierat și de amabil.» Și era comunist. Iată două premise pentru romanul lui Liviu Radu, *Chestionar pentru*

doamne care au fost secretarele unor bărbați foarte cumsecade, câștigătorul premiului concursului *Seniorii Imaginației*, organizat de editura Eagle Publishing House la sfârșitul anului 2011. Liviu Radu a încasat un avans de 1.000 de dolari, bani reprezentând începutul procesului de publicare și de promovare gândit de Mugur Cornilă, directorul Editurii Eagle și inițiatorul concursului. Jurizarea a aparținut domnilor Horia Gârbea, George Anania, Michael Haulică, Dănuț Ungureanu și Marian Truță. [...] Deși competiția a fost acerbă, romanele semnate de Mircea Opriță, Voicu Bugariu și Mircea Liviu Goga fiind oponente care au ridicat mult ștacheta – drept pentru care le voi prezenta în săptămânile următoare –, *Chestionarul...* lui Liviu Radu merită să deschidă seria *Seniorii Imaginației* din mai multe considerente.” Cătălin Badea-Gheracostea menționează „literaritatea” și „frusta valoare a conținutului” și încheie: „în fine, meritul final al *Chestionarului...* derivă din echilibrul tuturor factorilor de mai sus: respectă convențiile de gen, fără să facă rabat la calitatea literară, aduce niște oameni obișnuși sub tăvălugul (altei) istorii și le dă voie să vorbească, fără a moraliza, despre ce au înțeles din ce li s-a întâmplat. Ultimele patru rânduri din ultimul răspuns al secretarei Lena sunt mai firești decât ultimele șase rânduri ale cărții, care îi aparțin vocii din off a autorului”. ■ *Anul Caragiale*: Roxana Sorescu abordează *Poezia lui I.L. Caragiale*: „Două sânt, de fapt, direcțiile în care se îndreaptă atenția poetului I.L. Caragiale: parodia literară și satira politică (*Șarla și ciobanii*, *Jalba hoșilor din închisori*, *Suveran și curtezan*. *Satiră democratică*, *Petiție către guvern*, *Mare farsor*, *mari gogomani*, *Temelia*. *Fabulă*, *Mângâiere*. *Fabulă*, *Boul și vițelul*, *Semnul* ș.a.). Satira politică nu este deloc de ignorat, chiar dacă obiectul ei predilect a fost obiectul cultului istoric de astăzi: Carol I. [...] Anticarlismul lui Caragiale este remarcabil, și pentru că e singura lui atitudine politică rămasă constantă. [...] Dacă satira politică se înscrie într-o tradiție a vremii, singularizându-se mai ales prin tematică și mai puțin prin procedee, parodiile în versuri sunt cu totul remarcabile, atât prin ținta sarcasmului, cât și prin procedeele de alcătuire a textului.” În opinia Roxanei Sorescu „Principala particularitate a ironiei lui Caragiale, indiferent de tipul de text în care e folosită, constă în faptul că nu se îndreaptă niciodată spre o singură țintă. În cele mai simple cazuri, referitul e dublu: o lume cu oamenii ei și această lume reflectată în scris, în gazete și în literatura despre ea. În cele mai rafinate cazuri, referitul e triplu sau cvadruplu: lumea, scrierea despre lume, cititorul/martorul/ comentatorul concomitent participant și observator; uneori, autorul în raporturile lui cu lumea reală, cu lumea reflectată, cu receptorii lumii reflectate și cu receptorii propriei literaturi despre lumea reflectată. [...] Nu un poet este de obicei anihilat de Caragiale, ci doi, ba chiar trei poeți, reuniți. Reuniți pentru că unul este continuatorul celuilalt, pentru că procedeele unuia nu diferă de ale celuilalt. Doi sau trei dintr-o lovitură n-a mai nimerit nici unul dintre parodiștii noștri. În aceasta, Caragiale e unic.” Autoarea remarcă în schimb: „Caragiale, care i-a parodiat pe toți, este singurul scriitor român care nu poate fi parodiat.” ■ În cadrul rubricii

sale *Lecturi în vremuri de austeritate* Cristina Manole publică articolul intitulat *Joyce. James Joyce*. Criticul îl consideră pe marele autor „Un om care a trăit mereu în afara sa, epuizând tot ce era înlăuntrul său. [...] Scriitor definitiv pentru aventura literaturii moderne, predispus mereu să caute noi forme de expresie artistică și mereu alte valențe ale limbajului, Joyce acoperă o plajă largă de forme narative.” Cristina Manole observă că „S-a scris enorm despre Joyce, exegeza operei sale cuprinzând rafturi întregi de bibliotecă. Păcat că nici una dintre marile lucrări dedicate lui Joyce – să zicem cea a lui Richard Ellman, deja clasică, [...] nu s-a tradus la noi. Dar timpul nu ar fi pierdut. [...] trăim un moment fast pentru Joyce, în România. Să mai amintim și de o carte care încă se mai găsește în librării, care se ocupă de Joyce la modul cel mai rafinat cu putință: este vorba de volumul lui Umberto Eco, *Poeticile lui Joyce* (Editura Paralela 45, 2007, colecția «Studii literare» coordonată de Mircea Martin, traducere din limba italiană și o prefață – excepțională radiografie – semnate de distinsul profesor și eseist, regretatul Cornel Mihai Ionescu)”. Autoarea remarcă faptul că „*Ulisele* lui Mircea Ivănescu rămâne deja o mare aventură deopotrivă a limbii române.” ■ La *Focus* Alexandru Al. Șahighian scrie despre *Cărți și oameni la Leipzig*: „Târgul de Carte de la Leipzig (director Oliver Zille) este gândit mai puțin pentru specialiști – deși contracte importante se încheie și aici – și mai mult pentru cititori/vizitatori: nu este de proporțiile celui de la Frankfurt (cel mai mare din lume), dar își are importanța lui, permițând totodată mai lesne o privire de ansamblu și dând o bună vizibilitate și expozanților mai mici – în plus, cu o deschidere specială față de literaturile din Estul Europei. Centrul de greutate al actualei ediții l-a constituit programul „Tranzyt. Literatură din Polonia, Ucraina și Belarus” (program sprijinit de Fundația Bosch și conceput pe trei ediții ale Târgului).” Șahighian menționează întâlnirile publicului cu scriitorii Filip Florian, Ovidiu Nimigean, Ana Maria Sandu, Marin Mălaicu-Hondrari. „Am citit, ulterior, interviul acordat de Filip Florian jurnalistului și scriitorului Bernhard Spring. La întrebarea acestuia, dacă Târgul de Carte de la Leipzig ar putea contribui la o mai bună cunoaștere a literaturii române, Florian a răspuns că aici «se pot stabili bune contacte cu editori și traducători» și că, din acest punct de vedere, Leipzig i se pare «chiar mult mai important decât Târgul de Carte de la Frankfurt». Este impresia pe care mi-am format-o și eu la acest târg.” ■ Un cristian publică un *Interviu cu bookaholic.ro*: „Nu privim cărțile nici școlărește, nici cu mâna la tâmplă”. Reținem: Cristina Foarfă (coordonatorul proiectului): „Cel puțin în cazul meu, Rubik-ul a contat foarte mult, mi-a format un fel de a gândi literatura, o anumită intransigență, dar și o anume relaxare, care se vede. Practic, a fost școala noastră mai mult decât Facultatea de Litere. Cenaclul Simonei Popescu a însemnat enorm, o școală pe bune. Cât despre experiența în on-line, e și ea foarte importantă, altfel se editează textele, altfel se construiesc și, mai ales, altfel se consumă. Cumva, știm să scriem și relaxat, dinamic, ca «pentru on-line», dar avem și privirea serioasă și lipsa de superficialitate din (teoretic) print. [...] Banii profesionalizează și

responsabilizează. Nu sunt pe principiul gratuității. Munca se plătește întotdeauna. Din câte știu eu, Bookaholic este printre puținele site-uri pe zona de cultură în care se plătește.” Întrebat la rândul său de interlocutoare ce nu îi place la *Bookaholic*, un cristian afirmă: „Să zicem că sunt puțin fixist. Cred în instituțiile clasice: Facultatea de Litere, revistele literare, uniunea de creație, editurile reale. Aș vrea să văd un interes mai mare arătat acestor structuri aparent rigide, dar fără de care nu există grila valorică. Să ne gândim că acestea au impus cenaclurile, fixează canonul, structurează piața și încearcă să impună o industrie literară. Chiar și mai relaxat privind lucrurile, nu pot fi omise. În rest, nici o obiecție, dependența de cărți e bine-venită și o salut!” ■ La rubrica sa *Avalon*, cu titlul *Tinerețea studioasă a folcloristului*, Ovidiu Pecican scrie despre Atanasie Marian Marienescu: „S-ar putea spune că ramificarea intereselor lui culturale, ca și apartenența la aceeași epocă îl apropie nu numai de Slavici, ci și de Vasile Conta, de pildă. Ca și aceștia, Marienescu ajunge să reprezinte un anume enciclopedism ilustrat spectaculos de pașoptiști [...] Ceea ce nu se cunoștea din acest autor atât de prestigios odinioară, dar căruia cultura noastră nu i-a prilejuit încă o restituire critică de opere, este activitatea – privată și discretă – de memorialist. *Diariu* cuprinde notele zilnice ale studentului, inițiate la Pesta, luni 21/ 9 martie 1853, în chiar „... ziua nașterii mele, și [în] anul vieții mele, al 23-lea...” (p. 17), și încheiate, într-o formă mai degrabă lapidară și cu însemnări disparate, în august 1858.” ■ La *Actualitate*, Alina Purcaru publică un *Interviu cu Sofi Oksanen*: „Când mi-a apărut primul roman, temele politice nu erau considerate potrivite pentru o scriitoare”. Autoarea finlandeză afirmă: „Nu pornești de la zero atunci când cititorii, jurnaliștii și interlocutorii cunosc deja un anumit context. E foarte diferită comunicarea cu acest tip de cititori față de cea cu cititorii care cred despre comunism că a însemnat doar egalitate pentru toți.” ■ La secțiunea *Internațional*, Andrei Muraru prezintă cu titlul *Harta brun-roșcată a Europei* studiul lui Timothy Snyder *Bloodlands: Europe Between Hitler and Stalin* (Vintage Books, London) apărut în 2011. ■ Alexandru Mușina publică la *Biblioteca Observator cultural*, *Nepotul lui Dracula (XI)*, Fragment din romanul cu același titlu, în curs de apariție la Editura Aula ■ *La zi: A fost* □ *Albumul Jubileul Regelui*. „Vineri, 30 martie, Librăria Bastilia a găzduit lansarea albumului Jubileul Regelui de Ioan-Luca Vlad și Daniel Angelescu. La eveniment au luat cuvântul ASR Principele Radu, autorii, Ioan-Luca Vlad și Daniel Angelescu, Iren Arsene, managing partner Curtea Veche Publishing, și Laura Albulescu, director de imagine Bastilia Librarium.” □ *Andrei Doboș la Chișinău*. „Institutul Cultural Român «Mihai Eminescu» din Chișinău a organizat două întâlniri cu poetul Andrei Doboș. Pe data de 30 martie, aceasta a susținut o lectură în cadrul cenaclului «Republica» găzduit de Biblioteca Națională a Republicii Moldova și moderat de Moni Stănilă, iar pe data de 31 martie, a fost prezent la Biblioteca Municipală «B.P. Hasdeu», unde a condus, alături de tineri poeți basarabeni, un atelier de scriere creativă în cadrul Atelierului «Vlad Ioviță».” □ *Ionuț Chiva la Bastilia*. „Miercuri, 4 aprilie, la Librăria Bastilia,

Ionuț Chiva, autorul romanului 69 și al volumul de versuri *Instituția moartă a poștei*, a fost invitatul lui Mihai Duțescu la o nouă ediție a proiectului Club literar offline.” □ *Zilele Rromilor la Institutul Francez. Va fi:* □ *Jorge Edwards la București.* „Instituto Cervantes din București și Editura Art, cu sprijinul Ambasadei Republicii Chile în România, organizează joi, 5 aprilie, ora 19.00, la Librăria Bastilia, în prezența lui Jorge Edwards, lansarea volumului *Originea lumii*, cu participarea extraordinară a Excelenței Sale, Doamnei María Eliana Cuevas, ambasadoarea Republicii Chile în România. Participă: Laura Albulescu, Iulia Popovici, Ema Stere, Juan Carlos Vidal.” □ „*Despre frumusețea timpului care trece*.” „Joi, 5 aprilie [...] Institutul Cultural Român găzduiește evenimentul *Despre frumusețea timpului care trece*, invitatul special fiind academicianul Solomon Marcus, eveniment organizat de Asociația Română pentru Cultură, Educație și Normalitate – ARCEN, în parteneriat cu ICR. Proiectul face parte din programul de serate culturale și conferințe «Ceai, biscuiți, cultură și normalitate», derulat de ARCEN.” □ *Cafeneaua critică.* „Numărul 4-5 din noua serie a revistei Arta, proaspăt ieșit de sub tipar, se ocupă, în 222 de pagini, de Optzecismul vizual după 20 de ani. Despre mutațiile din arta românească a ultimelor decenii, despre postmodernismul autohton, despre fenomenul căruia i se spune *optzecism vizual* [...] Invitați: pictorul Petru Lucaci, președinte al Uniunii Artiștilor Plastici și director al revistei Arta, Magda Cârneci, poetă și critic de artă, redactor-șef al revistei, Adrian Guță, critic de artă, coordonator, alături de Magda Cârneci, al numărului, alți artiști și critici de artă. Amfitrion: Ion Bogdan Lefter.” □ Se lansează *Pasărea Măiastră* : „Vineri, 6 aprilie, ora 18.30, în mansarda Cărturești Verona, Editura Vellant va lansa colecția «Pasărea Măiastră», un proiect care își propune să readucă poveștile românești în atenția cititorilor prin ilustrarea și reinterpretarea lor vizuală de către artiști români contemporani. [...] Cele trei titluri care deschid colecția sunt: *Povestea lui Harap-Alb* de Ion Creangă, ilustrată de Cristiana Radu, *Făt-Frumos din lacrimă* de Mihai Eminescu, cu ilustrații de Nura El-Sayed, și *Zâna Zorilor* de Ioan Slavici, în ilustrațiile Mădălinei Andronic.” □ *Măștile lui M.I.*: „Miercuri, 11 aprilie, de la ora 18.00, la Institutul Cultural Român va avea loc lansarea cărții *Măștile lui M.I.* Gabriel Liiceanu în dialog cu Mircea Ivănescu (Editura Humanitas, 2012). Participă: Denisa Comănescu, Ioana Pârvulescu, Mircea Cărtărescu, Radu Paraschivescu, Gabriel Liiceanu și Horia-Roman Patapievici.” □ Prestigioasa Editură Yale University Press publică două volume semnate Norman Manea: *Vizuina (The Lair)* și *A cincea imposibilitate (The Fifth Impossibility)* „Aceste apariții vin după lansarea de succes la ICR New York a antologiei *Romanian Writers on Writing*, editată de Norman Manea împreună cu Sanda Cordoș, care, la finalul săptămânii trecute, a prilejuit iubitorilor de literatură din New York și studenților din campusul Universității Bard întâlnirea cu câțiva dintre scriitorii reprezentativi ai literaturii române de azi, prezenți în antologie: Nina Cassian, Carmen Firan, Dan Lungu, Simona Popescu, Bogdan Suceavă și Lucian Dan Teodorovici.” □ „Romanul

Matei Brunul a obținut Premiul Național de Proză al Ziarului de Iași, ediția 2012. Juriul a fost format din Alexandru Călinescu (președinte), Emil Brumaru, Valeriu Gherghel, Codrin Liviu Cuțitaru, Bogdan Crețu, Antonio Patraș și Doris Mironescu. Celelalte volume nominalizate în etapa finală au fost: *Acasă, pe câmpia Armaghedonului* (Editura Polirom) de Marta Petreu, *Ploile amare* de Alexandru Vlad (Editura Charmides), *Singura cale* de Nicolae Breban (Ideea europeană), *Viața lui Kostas Venetis* de Octavian Soviany (Editura Cartea Românească). *Matei Brunul* a obținut și Premiul pentru Proză al revistei «Observator cultural» și a fost desemnat «Cartea anului 2011» de către revista «Contrafort». Romanul va fi tradus în Ungaria și Bulgaria. Versiunea maghiară va fi publicată la Editura Libri, în anul 2013, iar cea bulgară la Editura Paradox, în același an.” □ „Editura franceză Syrtis a achiziționat drepturile de traducere a romanului *Cartea șoptelor* de Varujan Vosganian. Romanul va fi tradus de Marily le Nir și Laure Hinckel, urmând să fie prezentat la Salonul de Carte de la Paris, ediția 2013.”

● **[„România literară”, nr. 14]** Nicolae Manolescu își intitulează editorialul *Povestirea și romanul* și discerne între cele două: „Povestirea e autoritară, în măsura în care adevărul faptelor e garantat de autoritatea povestitorului, și chiar totalitară, dacă ne gândim că nu-i permite să se exprime decât unei unice voci. Romanul este, el, democratic. Apariția lui în istoria literaturii e legată de democrația politică. Povestirea fiind monologică, romanul este dialogic. [...] Cel care ne convinge o dată în plus, și paradoxal, că polifonia face romanul este Proust în uriașul lui monolog în care reconstituie timpul pierdut: deși momentele polifonice par rare (capitolul despre *Swann*, acela despre moartea lui Bergotte), întreg romanul nu e altceva decât exprimarea unui cor imens prin intermediul unei singure voci. Are dreptate Pamuk: „Arta romanului reprezintă îndemânarea de a vorbi despre tine însuși ca și cum ai fi altul și despre altul ca și cum ai fi în pielea lui”. ■ Articolul *Din nou despre estetică și est-etică - Colocviul Secției de Critică a Asociației Scriitorilor din București*, semnat Redacția prezintă: „Vineri, 30 martie a.c., a avut loc, la Centrul pentru Activități Recreative și Inovare Ocupațională al Primăriei Sectorului 2, Colocviul Secției de Critică a Asociației Scriitorilor din București, cu tema: «1989-2011 – *Mutații ale valorilor estetice*», Ediție coordonată de Horia Gârbea, președintele ASB, și de Radu Voinescu, membru al Secției de Critică a ASB și director al revistei „Diagonale”, moderator Gabriel Dimisianu, președintele Secției de Critică, cuvântul de deschidere i-a aparținut lui Nicolae Manolescu, președintele USR. □ Sesiunea de comunicări a fost inaugurată de Răzvan Voncu, „care a elaborat pe marginea ideii conform căreia «a dispărut mistica literaturii ca axis mundi»: «operele» au fost înlocuite de «texte», livrescul e, pentru cei mai mulți scriitori români de azi, un balast, scrisul nu mai e o ucenicie, a scăzut lectura de plăcere, media concurează (și ocazional substituie) literatura, trei sferturi dintre lucrările de doctorat nu se mai ocupă de lectura estetică, ci abordează diferite grile extra-literare.” Concluzia sa:

„fără autonomia esteticului, literatura nu există”. □ „Într-o direcție similară au mers și concluziile intervenției Irinei Petraș, al cărei text a fost rezumat de Horia Gârbea: «trebuie să găsim o cale de recuperare a esteticului înalt.» ” □ „Eugen Simion [...] a ținut să nuanțeze «nihilismul» lui Răzvan Voncu, subliniind că fenomenul cel mai interesant al perioadei postdecembriste îl reprezintă, în opinia sa, literatura-document, care a reușit să-și facă loc în literatură, mai ales în condițiile în care «romanul esențial întârzie să apară».” □ Ana Dobre a vorbit despre „disidența lui Mircea Dinescu și virtuțile de auto-analiză ale lui Ilie Constantin.” □ „Paul Aretzu, a consemnat nevoia de mentori în literatură și consecințele dispariției acestora din interbelic până astăzi.” □ „Florin Mihăilescu a operat câteva clarificări necesare, semnalând trei corelări posibile ale obiectului artistic – cu realitatea obiectuală, cu imaginația creatoare și cu procesualitatea care-l constituie, reclamând totodată mai multă claritate din partea criticilor privind metoda exegetică pentru care optează.” □ Dan Cristea a afirmat că „ar prefera ca discuțiile din cadrul colocviului să se ocupe mai degrabă de valoarea literară, care a trecut printr-un proces de deriziune, decât de cea estetică în sine.” □ Vasile Spiridon a vorbit despre lipsa de claritate asupra mutațiilor de după 1990 [...] □ Lucian Chișu a subliniat rolul criticii literare în reabilitarea unei situații despre care se vorbește – inadecvat, conform d-sale – în termeni de piață. Care mai sunt reperele criticii azi, când exercițiul critic este evaluat ca pe piața producției materiale? □ „Pe aceeași temă a intervenit și Alex Goldiș, arătând că nu avem un discurs sintetic despre ce s-a întâmplat în critica literară de după 1990 și cum se plasează aceasta în relație cu valorile precedente, [...] mai ales în contextul în care acestea au probat un acord între discursul literar și cel metaliterar – acord care astăzi lipsește [...] Alex Goldiș a apreciat că seria de articole pe tema *Iluziilor revizionismului est-etic*, semnate de Paul Cernat cu mai bine de un an în urmă, în revista «Observator cultural», ar putea fi un manifest al tinerei generații ” □ „Radu Voinescu [...] a mutat discuția către editori și public susținând că «editorii au fost avangarda trecerii către capitalism», [...] În ce privește critica literară, pentru Voinescu e limpede că aceasta se arată, azi, mai inteligentă decât literatura, «care încă n-a dat marele roman al acestei perioade». □ În intervenția care a urmat Paul Cernat „a subliniat că apărarea autonomiei esteticului este, în esență, politică, de la Maiorescu încoace, trecând prin Lovinescu, șaizeciști și optzeciști. Abia după 2005 consideră Paul Cernat că a reușit literatura să se scuture de politicizare”. □ Ultima intervenție a fost cea a lui Daniel Cristea-Enache, „care și-a afirmat convingerea că literatura epocii comuniste trebuie citită prin grilă estetică, iar comportamentul scriitorilor sub comunism trebuie judecat prin grila etică, combinarea celor două nereușind, după părerea sa, să producă o grilă de interpretare”. □ La rubrica sa *Puzzle*: Gabriel Chifu propune un *Bilanț de etapă*, observând că „În comparație cu anii trecuți, revista «România literară» a ajuns la o anumită stabilitate financiară de neimaginat altădată”. Gabriel Chifu continuă prin a evalua „ceea ce înseamnă astăzi pentru literatura noastră Uniunea Scriitorilor” trecând

în revistă publicațiile: „Luceafărul de dimineață” și „Viața Românească” (București), „Steaua”, „Apostrof” și „Helikon” (Cluj), „Orizont” (Timișoara), „Ramuri” (Craiova), „Convorbiri Literare” (Iași). „De asemenea, există încă o categorie de reviste ce beneficiază de sprijin parțial din partea UR: «Memoria» și «Secolul 21», «Euphorion» și «Vatra».”; proiectele permanente ale UR: „se cuvine să numim Premiile anuale ale UR (care sunt cele mai importante distincții literare românești), Festivalul internațional „Zile și Nopti de Literatură” de la Neptun (unde se acordă, între altele, Premiul Ovidius unor scriitori prestigioși, atâția dintre laureați fiind și deținători ai Premiului Nobel), Gala Poeziei române contemporane de la Ateneul Român și Turnirul de poezie (o întrecere între poeți desfășurată la fiecare ediție într-un alt spațiu de recunoscută tradiție culturală), *Colocviul romanului românesc contemporan* (ce va avea loc anul acesta la Călimănești și Alba Iulia, cu o participare impresionantă), programul de lecturi publice care-i cuprinde pe membri ai Uniunii Scriitorilor din întreaga țară, ca și programele destinate tinerilor autori, Concursul de volume în manuscris (în colaborare cu Editura Cartea Românească), Colocviul tinerilor scriitori, ce îi va reuni pe unii dintre cei mai promițători autori tineri tot la Alba Iulia. Uniunea Scriitorilor susține financiar și organizatoric activitatea curentă și inițiativele literare ale celor 15 filiale ale sale din țară și de la Chișinău.” ■ În cadrul rubricii sale *Contrafort* Mircea Mihăieș publică articolul *Contra cronicii literare*: „Trebuie să ai ceva din Savonarola să continui să faci critică literară după ce ai depășit vârsta când cauți confirmarea propriilor poziții și gusturi. În plus, există o latură abuzivă în pretenția de a stabili ierarhii. De ce gustul tău e preferabil gustului altora? Doar pentru că ești mai vehement, mai versat sau chiar mai talentat decât alți cronicari literari în «a-ți vinde marfa»? Literatura e domeniul inefabilului. [...] De prin 1995, am luat decizia de a scrie doar despre cărți și subiecte care-mi plac. [...] Nu e mare brânză să dai de toți pereții cu un debutant. Ori să-ți arăți mușchii în fața cutărui „clasic în viață” complet ieșit din formă, pe care abia mai atârnă nădragii. Am încercat de suficiente ori astfel de plăceri vinovate, încât să nu le găsesc meschine. În schimb, «mare brânză» e să intri în dialog cu un autor bun și să reușești să nu fii tu însuși un scriitor prost.” ■ Sorin Lavric abordează la *Cronica Ideilor în A la française* studiul lui Bogdan Mihai Mandache *Filosofia, aventura unui discurs* (vol. IV) apărut la Editura Cronica: „volumul de față fiind al patrulea într-o serie de dialoguri avînd același scop: descrierea gîndirii galice prin glasul celor care o reprezintă azi. Precedentele au apărut în 1995, 2000 și 2003, iar efortul lui Bogdan Mandache, a cărui intenție a fost neîndoielnic augustă, s-a văzut cu timpul atinsă de clișeu conformist. Atîta doar că vina nu e a lui, ci a interlocutorilor care nu pot ieși din obișnuința siderată a unor poncife pe care le repetă disciplinați, cu un aer cel puțin bizar.” Lavric consideră „o dramă să vezi cum, din 21 de intelectuali răspunzând aceluiași chestionar (de la locul pe care îl ocupă filosofia în cultura modernă și până la amănunte legate de specialitatea fiecăruia), doar trei reușesc să intre în condiție personală, făcând afirmații

care rețin atenția cititorului” (Jean-François Mattéi (Universitatea din Nisa), Bertrand Vergely (Institutul de Teologie Ortodoxă din Saint Serge) și Emmanuel Housset (Universitatea din Caen Basse-Normandie)). Concluzia lui S.L.: „despre gândirea galică poți spune orice, dar nu că e vie. [...] două secțiuni: cea metafizică, a cărei trăsătură principală e mimetismul feroce în care francezii se complac în trena lui Nietzsche și Heidegger, și secțiunea de filosofie politică, în care puseurile de socialism iresponsabil au preschimbat spiritul galic într-o colecție defunctă de principii egalitariste. Acest egalitarism sinucigaș nu numai că a distrus cultura Franței, dar etuva presiunilor ideologice e atât de apăsătoare, încât îți trebuie o naivitate de basm ca să crezi că în universitățile din Paris se gândește liber.” ■ La rubrica sa săptămânală *Cronică Literară*, în *Scrisori în aparté*, Cosmin Ciotloș scrie despre volumul III din *Arta de a fi păgubaș. Îndărătul cortinei* de Niculae Gheran. (Editura Biblioteca Bucureștilor): „Mai mult decât transferul simbolic de care pomeneam e vorba, în toate acestea, de un soi de import de influență. Pe câtă vreme Piru reprezintă o cale de acces către efigia lui Călinescu, portretul lui devine, în realitate, un crochiu pentru un autoportret”. ■ *Invitatul săptămânii* Aurel Pantea vorbește despre *Sufletul manierist al lui Nichita Danilov*: „Dacă străzile lui Giorgio de Chirico sunt invadate de solitudini stranii, coborâte pe pământ din înalte enigme metafizice, străzile lui Nichita Danilov au vitalitatea aglomerațiilor bruegeliene, ba chiar dau, pe alocuri, în hibridele metamorfoze, produse ale coșmarurilor lui Hieronymus Bosch. [...] fantasma foarte active la granița normalului cu abstrusul. Pentru creatorul cu suflet manierist există două modalități de a stupefia, generarea stupefacției fiind scopul principal al său. El poate produce spectacole lingvistice unice, mizând pe expresivitate abstrusă sau poate înfățișa populații de viețuitoare țâșnite din înconștient direct pe pagină. Nichita Danilov apelează la a doua soluție. În poemele sale, normalitatea cotidianităților se dovedește extrem de fragilă. Orice detaliu al ei poate camufla un miracol atroce. Ținta poemelor lui Nichita Danilov e meraviglia.” ■ La *Lecturi libere*: în *Drama clasei mijlocii* Gabriel Dimisianu afirmă: „în *Spre seară* (Editura Vremea, 2010). Giugariu adoptă, mai mult decât în celelalte romane, o linie clasică de construcție, astfel cum îndeobște se întâmplă în romanele în care totul se rotește în jurul câte unui personaj-simbol [...] A evita, a ocoli, a nu lua în seamă ceva ce perturbă cursul normal al vieții. O psihologie și un mod de a proceda care nu erau doar ale bunicului ci ale întregii sale lumi.” ■ La categoria *istorie recentă*: Vlad-Ion Pappu publică articolul *Edgar Papu – La ceasul dreptății. Documentar privitor la proces și condamnare*. ■ La *Comentarii Critice*: Paul Cernat semnează *Măștile adevărului poetic* în care abordează volumul *Gabriel Liiceanu în dialog cu Mircea Ivănescu, Măștile lui M.I.*, apărut la Editura Humanitas în cadrul Seriei „Portrete în dialog”: „S-ar zice că acest moralist specializat în «exerciții de admirație» e atras de relația dialogală cu un alter aflat în proximitatea sa afectivă, fie că e vorba de personalități-reper (*Declarație de iubire*), de fantasma fiului «de departe» (*Scrisori către fiul meu*) sau de un

soi-même comme un autre (*Întâlnire cu un necunoscut*). Cea mai prețioasă «pradă» a găsit-o însă în persoana unui mare poet și un traducător eminent cu care nu părea să aibă nimic comun: Mircea Ivănescu.” Paul Cernat se întreabă privind cei doi interlocutori: „Ce ar avea de discutat, m-a întrebat un prieten, traducătorul lui Joyce cu cel al lui Heidegger?” și observă: „Gabriel Liiceanu întâmpină dificultăți în plasarea pe aceeași lungime de undă cu interlocutorul ce-i «alunecă» printre degete. «Simțul comic și umorul rafinat» asupra cărora atrage atenția fac parte dintr-o strategie a camuflajului printr-o autoderiziune împinsă până la umilință, exasperantă adesea, dar trădând o ironie «socratică». Inclusiv intrarea în PCR e motivată de primirea unei locuințe în Sibiu, pentru ca delicatele animale totemice să aibă un adăpost stabil...” ■ *La Cronica edițiilor*, Răzvan Voncu numește *Leonid Dimov – 7 poeme rostite la Radio* (ilustrate de Constantin Popovici, cuvânt înainte de Ion Bogdan Lefter, Editura „Casa Radio”) *O ediție model* și observă: „Singura mică bizareerie (care, însă, poate fi și un semn de modestie) constă în absența numelui celui care a îngrijit ediția. După cum se prezintă volumul, acesta pare a fi, totuși, Ion Bogdan Lefter, eminentul specialist în Leonid Dimov, deși criticul semnează numai prefața. Care nu-i nici ea doar o prefață, ci un mic studiu introductiv în onirism, în poezia lui Dimov și, în ultima ei parte, și o binevenită notă asupra ediției.” ■ *La Cartea de poezie*, Irina Petraș își intitulează recenzia la volumul 3, *poeme* (Editura Biblioteca Apostrof) de Virgil Leon *Poemul, o „formă minimă de prezență”*. Reținem : „Virgil Leon cultivă atât de obstinat discreția („aș vrea să mă sustrag, păstrând / o formă minimă de prezență”), încât aceasta devine aproape stridentă. [...] Poemele crepusculare, în scapăt, ale șaizeciștilor, cele de răscruce, deschise senin-crizic spre nimicul pestrîț al vieții, ale optzeciștilor, dar și poemele douămiștilor, cu situarea lor piezișă și suspendată într-un prezent al așteptărilor înșelate pot accepta vecinătatea acestui poet puternic și atipic.” ■ *La Cartea de istorie literară: în I. D. Sîrbu sub ochii Securității*, Luminița Corneanu comentează studiul Clarei Mareș *Zidul de sticlă. Ion D. Sîrbu în arhivele Securității*, apărut la Editura Curtea Veche: „Foarte bine documentată, Clara Mareș deapănă povestea tragică a lui Ion D. Sîrbu pornind de la Arhivele CNSAS, dar completând tabloul cu cărțile lui Sîrbu, cu scrisorile trimise prietenilor, astfel că avem tot timpul în fața ochilor pe de o parte, securistul din spatele cortinei, care lucrează febril la compromiterea sau la influențarea scriitorului, pe de alta, opera și viața cotidiană a scriitorului. [...] *Zidul de sticlă* vorbește nu numai despre un destin individual, ci și despre unul colectiv, la fel de tragic, al literaturii române ca instrument în mâna Securității.” ■ *Avanpremieră editorială: Esteve Soler - Contra democrației* de Luminița Voina-Răuț „În perioada 18-21 aprilie, Esteve Soler va fi prezent la București, fiind invitat de UNATC. Vor avea loc trei spectacole-lectură cu cele trei piese din trilogia dramaturgului, precum și o dezbatere despre teatrul spaniol contemporan, autorul vorbind despre teatrul său și despre impactul pieselor sale pe scenele europene. Vor participa dramaturgi, regizori, critici de teatru, traducători, hispaniști și studenți la UNATC.”

■ Mihaela Odobescu restituie un text inedit de George Topîrceanu: *Musca cea înțeleaptă (Pentru Mimi)*. ■ La rubrica sa *Tropice Surâzătoare*, Mihai Zamfir publică articolul *Citiți, băieți!*... în care reflectează asupra preferințelor cititorilor brazilieni: „nici cei mai fanteziști sau paradoxali analiști străini nu și-ar închipui spre care gen de carte se îndreaptă preferințele marii mase de cititori. Ea nutrește adevărată pasiune doar pentru un singur gen de carte, pentru cartea de conținut, inspirație și vocație spiritistă. Da, spiritistă! Spiritismul se află în Brazilia la el acasă. În orbita lui gravitează sumedenie de alte produse, intitulate scrieri de „auto-cunoaștere”, de „auto-ajutorare”, de „contact cu lumea de dincolo” etc. Biografiile, romanele, istoriile, dacă vor să aibă succes, trebuie să atingă măcar în treacăt inevitabila problemă a spiritismului. Și care sunt autorii unui asemenea gen de producții? Autorii brazilieni, firește! Și iată cum performanța națională a lecturii extinse se combină, în conjuncție glorioasă, cu altă performanță: în Brazilia, cei mai citiți scriitori sunt brazilieni. [...] Dacă dintre opt milioane de cititori obișnuiți se vor alege măcar o sută de mii de cititori calificați, atunci pariul e câștigat, iar literatura braziliană propriu-zisă se va putea baza pe un public receptiv.” ■ *In memoriam* Fodor Sándor ■ La secțiunea Meridiane: □ apare articolul lui Ognean Stamboliev, *Ce înseamnă să traduci poezie*: „Cred însă că lauda cea mai mare, la care ar putea visa un traducător este negarea totală a celor realizate de el: nu ar fi trebuit, nici măcar să se observe că s-a făcut o traducere... Este adevărat că, atunci când citești un autor într-o limbă străină și îți place, resimți dorința aproape irezistibilă să-l traduci. [...] Cunosco unii oameni care au învățat o limbă străină și au intrat în mod serios în unele culturi străine, numai pentru a comunica în limba lor cu autorii preferați. [...] Traducerea are menirea de a reda muzica originalului sau, mai exact, acea muzică a originalului, pentru care limba noastră dispune de atâtea posibilități. Însă nici traducerea prozei nu este un lucru ușor. Ivan Bunin spunea: „Să descoperi sunetul”. Ceea ce înseamnă să descoperi ritmul prozei și sunetul ei de bază. Proza de asemenea are aceeași melodie internă, ca și poezia și muzica. Simțul pentru ritmul prozei este un simț organic și poate fi atins numai atunci când ai un simț fin pentru limba ta natală. [...] Într-un vers frumos, dacă e într-adevăr frumos, gândul rămâne întotdeauna nedespărțit de melodie.” Ognean Stamboliev remarcă totodată importanța raportului în care se plasează traducătorul și autorul pentru actul traducerii „Traduc, cu predilecție, versuri care sunt în armonie cu firea mea. Nu pot întinde mâna către un autor care îmi este pe deplin străin. [...] să nu uităm aspectul principal: lectura unor versuri traduse reprezintă un act poetic, care se bazează pe încredere...”. □ Nora Iuga consemnează în articolul *Coletul din Arizona. Contemporary Voices from Romania* apariția *International Poetry Review. Special Issue: Contemporary Voices from Romania* coordonat de Victor Pambuccian, profesor de matematică la Arizona State University. Autoarea își arată aprecierea pentru criteriul de selecție: „Cititorul român poate fi surprins de numele care-și dau mâna în acest grupaj; asta demonstrează că ele nu i-au fost propuse antologatorului de nicio instituție din România,

care are de obicei, evident, parti-pris -urile sale. E o selecție onestă și nu se supune decât preferințelor estetice ale celui care iubește România și câțiva poeți pe care-i prețuiește în mod special.” Autorii prezenți în antologie sunt: Gellu Naum, Geo Dumitrescu, Ion Caraion, Nora Iuga, Nichita Stănescu, George Almosnino, Cezar Ivănescu, Mariana Marin, Mircea Cărtărescu, Sándor Kányádi, András Ferenc Kovács, Elisabeth Axmann, Anemone Latzina, Richard Wagner, Rolf Bossert, Victor Pambuccian. Concluzia Norei Iuga este că „O anumită afinitate de sensibilitate și viziune estetică este lesne de stabilit între scriitorii selectați care confirmă, cum spuneam, și preferințele antologatorului. Revelator mi se pare faptul că toți cei prezenți în acest grupaj, care au trăit și au publicat, majoritatea, aproape exclusiv în perioada de dinainte de 1989, deci sub cenzură, atestă existența rezistenței prin cultură, total desconsiderată de unii.” □ E semnalată apariția volumului *Drumul hârtiei* de Erik Orsenna (laureat al Premiul Goncourt în 1988 pentru evocarea romanescă a cauciucului, autor și al două eseuri despre bumbac și apă). □ *Cartea metaforelor* de Marc Fumaroli: „Ideea este că limba franceză (și, desigur, și altele) a pierdut în anii din urmă o bună parte din concret, pe măsură ce vorbitorul n-a mai recunoscut originea cuvintelor. Limba veche era, nu doar mai înțeleaptă, dar și mai senzuală decât cea de astăzi.” □ *Schopenhauer, erou de roman*: „Christoph Poschenrieder îl face eroul unui roman, intitulat *Lumea din cap*. Schopenhauer se va răsuci în mormânt, el, care considera că romanul e opera frivolă a unor nevrozați. Ideea cu nevroza și cu frivolitatea nu-i venea din pesimismul lui filosofic, ci din experiență: în tinerețe, când încerca să-și publice primele texte, avea un rival norocos în propria mamă, foarte modestă social și intelectual, dar care se bucura de un mare succes cu romanele ei populare.” □ „21, rue La Boétie. Paul Rosenberg. Titlul reprezintă adresa galeriei pariziene a lui Paul Rosenberg înființată în 1905 și care adăpostea în anii 1930 sute de tablouri datorate lui Géricault, Ingres, Delacroix, Courbet, Cézanne, Manet, Degas, Monet, Renoir, Gauguin, Lautrec, Modigliani și alții.” □ „S-au împlinit 30 de ani de la moartea timpurie a lui Georges Perec (1936-1982), romancier din grupul Oulipo, care milita în anii 1950-1960 pentru le Nouveau Roman francez. Cu această ocazie a fost tipărit prima dată romanul *Condotierul*, cu care Perec ar fi trebuit să debuteze în 1960, dacă nu i-ar fi fost respins, atât la Seuil, cât și la Gallimard.” □ La 25 martie a murit la Lisabona scriitorul italian Antonio Tabucchi. ■ Poezii de Anton Jurebie. ■ La rubrica *Ochiul magic*: □ *O școală de lectură critică*: „Luni seara, 26 martie, într-un cadru neconvențional, la Club A, s-a desfășurat o reușită ediție a Atelierelor Vorba Vine inițiate de Cosmin Ciotloș cu studenții Facultății de Litere din București. Este un cerc de lectură care-i reunește pe unii dintre cei mai promițători tineri autori și care amintește de legendarul Cenaclu de Luni. Invitatul ediției a fost Gabriel Chifu. Au citit versuri Ana- Maria Lupașcu și Alexandru Cotiac. [...] Felicitări” □ „Uniunea Scriitorilor și Ministerul Culturii au avut o confruntare în instanță cu Gigi Becali, care dorește să obțină Casa Vernescu. De unde și până unde tocmai pitorescul miliardar din Pipera să

ajungă să revendice acest imobil?! Domnul Becali a cumpărat (ceea ce a ajuns o practică la noi!) drepturile succesoriale de la o pretinsă moștenitoare. [...] casa Vernescu se află, încă din anul 1908, în proprietatea statului român, fiind cumpărată de la deținătorul ei de atunci! Televiziunea ProTv a ținut să facă o știre din acest proces. La reproșul îndreptățit al prim-vicepreședintelui USR, Varujan Vosganian, că în cazul unor proiecte culturale importante, cum a fost recitalul poeților contemporani pe scena Ateneului Român, televiziunea cu pricina a tăcut total dezinteresată, iar acum face atâta tam-tam cu un mic scandal inventat, reporterul tv a explicat că numai știrile negative, mizeria, scandalul se vând, cu știrile pozitive rating-ul se prăbușește.” □ „Cronicarul s-a amuzat de răbufnirea amară pe care Alexandru Seres o pune în rândurile editorialului din revista orădeană «Familia» (nr. 2 din februarie 2012).” Seres deplânge că se scrie prea mult, încheind prin a deplânge că la rândul său prin textul respectiv adaugă la această supraabundență. □ *Regizor român despre Maroc*: „În «Adevărul literar și artistic» din 23 martie, Ana-Maria Onisei semnează un excelent interviu cu regizorul francez de origine română Radu Mihăileanu. Cel mai recent film al acestuia, *La source des femmes/ Izvorul femeilor*, a avut recent premiera în România, în cadrul Festivalului Internațional de Film București, iar în străinătate a avut premiera la Cannes, a fost declarat un succes în Maroc și a fost deja nominalizat la Premiile César.”

10 aprilie

● **[„Revista 22”, nr. 15]** Sub titlul *Pentru minți deschise*, Paul Cernat analizează volumul lui Solomon Marcus, *Răni deschise*, Editura Spandugino, Colecția „Distinguo”, București, 2011: „Reperle sale formative sunt, de altfel, personalități ce au stabilit punți autentice între artă, gândirea speculativă și matematicile superioare: Dan Barbilian, Stéphane Lupasco, Pius Servien sau Matyla Ghika. Locul geometric al identității lui Solomon Marcus are însă în vedere o întreagă tradiție autohtonă a relației dintre umanioare și matematici, în care intră spătarul Nicolae Mălulescu („primul român care a scris o carte de matematică”), Dimitrie Cantemir, Gh. Lazăr, Gh. Asachi, I. Ghica, Spiru Haret, David Emmanuel sau pe nedrept uitatul Alexandru Myller. Referințe importante sunt, de asemenea, programul junimist, proiectele reformiste interbelice ale lui Traian Lăscu și deschiderile către umanioare ale unor matematicieni postbelici pentru care matematica reprezintă „un mod de înțelegere a lumii” (de la Gheorghe Vrâncău și Grigore Moisil la Basarab Nicolescu și Gheorghe Păun). Bref, un întreg segment de istorie intelectuală printre rânduri...” Paul Cernat scrie: „Autorul subliniază mereu, la modul programatic, dimensiunea culturală a matematicii, relațiile dintre matematică și artă, dintre matematică și literatură, dintre matematică și muzică. Volumul de față are însă nu numai un caracter marcat „pedagogic”, interactiv, ci și unul profund confesiv. [...] Nu pot insista îndeajuns asupra bogăției acestei culegeri”. ■ Nicoleta M. Dumitrașcu recenzează volumul *Intelectuali la cratiță*.

Amintiri culinare și 50 de rețete, Prefață, schițe de portret, concepție și coordonare editorială de Ioana Pârvulescu. Ilustrații de Mihail Coșulețu, Editura Humanitas, 2012.

12 aprilie

● [Cultura, nr. 14] *Comentarii*: □ Sub titlul *Pactul identităților* Gianina Druță analizează volumul lui Ion Pop *Interviuri – între biografie și bibliografie*, Editura Limes, 2011, Cluj-Napoca. În opinia sa „departe de a fi o simplă rememorare prozaică a unui parcurs existențial marcat de coexistența a două avataruri, «poezia» și «critica», cartea jonglează subtil, ironic, echilibrat, cu pattern-uri de natură polemică. Prin sugestia răsfoirii unor lucrări precum *Jocul poeziei*, *Avangardismul poetic românesc*, *Avangarda în literatura română*, trecând prin *Iluziile literaturii române* (E. Negrici), prin perspectiva asupra *Istoriei și mitului în conștiința românească* (L. Boia), asupra *Sentimentului românesc al ființei* (C. Noica) ori a *Schimbării la față* (E. Cioran); marcând ca stații obligatorii poezia avangardistă, neomodernistă, optzecistă, și chiar douămiiistă, după cum și (meta) critica aferentă acestor perioade; interogând conștiința noastră critică, artistică, istorică, ba chiar și cea socială, Ion Pop testează constant rezistența unui cititor (care ar trebui să fie) specialist, a cărui cultură să depășească frontierele și complexele unei singure metode, într-un itinerariu din care se cade să deducem argumentele unei „teme cu variațiuni“ (à la Bach sau Mozart, cum spune autorul) – literatura.” Gianina Druță afirmă: „Palimpsestul critic propus de Ion Pop susține interdisciplinar mai multe paliere, incursiunile în „zone de frontieră“ (fie ale biografiei, fie ale „bibliografiei“) valorificând un anumit spectru ideatic. Astfel, ideea de „actualitate“ (o adevărată ispită relativizantă) cere pe tot parcursul lecturii o adecvare la context [...] În accepția lui Ion Pop, criticul foiletonist postmodernist pare a susține un one-man-show cu materiale străine și incursiuni ludice (jocul) într-un scenariu care nu-i aparține (critifiction vs. docufiction), de unde și o oarecare tendință a inadecvării”. ■ În *Arta de a supraviețui (I)* Constantin Coroiu scrie: „Ce păcat că *Arta de a fi păgubaș* – o adevărată frescă și o inestimabilă mărturie pentru cei ce vor scrie istoria așa cum a fost și nu cum continuă să o falsifice cu grosolănie kominterniștii mutanți de azi, inclusiv cei dintr-o așa numită comisie prezidențială – nu se difuzează și în librării”. ■ Literatură universală: □ în articolul intitulat *Voci din Dublin* Rodica Grigore abordează volumul James Joyce, *Oameni din Dublin*, apărut în traducerea lui Radu Paraschivescu, cu o prefață de Dana Crăciun, la Editura Humanitas Fiction în 2012. Autoarea consideră că este vorba de „realism simbolic” și argumentează faptul că Joyce „a încercat, prin toate cărțile sale, să recreeze, la nivelul limbajului, însăși esența și realitatea acelui Dublin de care decisese să se desprindă încă de pe când era foarte tânăr [...] Este cunoscută scrisoarea în care Joyce își detalia intențiile și stilul din *Oameni din Dublin*, dovadă în plus, dacă mai era nevoie, a planului riguros pe care autorul l-a avut în minte atât în ceea ce privește organizarea volumului (o

veritabilă „istorie morală a țării mele“), cât și gruparea textelor în funcție de temele abordate, dar și ținând seama de evoluția vârstei protagoniștilor – adesea desemnați și ca naratori ai istoriilor relatate.” Criticul remarcă „trecerea, treptată, de la relatarea la persoana întâi, la cea la persoana a treia, dar și la impunerea unei variante tot mai rafinate de stil indirect liber. Desigur, Joyce beneficiază de modelul unor precursori importanți, a căror operă reprezintă, într-o oarecare măsură, un punct de plecare pentru construcția din *Oameni din Dublin* (și mai cu seama pentru extraordinara realizare artistică din *Cei morți*). Dar, dacă Melville, în *Benito Cereno*, de pildă, sau Jane Austen, în *Emma*, rămâneau la un nivel oarecum exterior și, nu o dată, artificial, James Joyce știe cum să utilizeze și gradația treptată, și nuanțările de esență, dar și un adevărat principiu al „contagiunilor stilistice“ (ca să repetăm sintagma lui Leo Spitzer) [...] Iar ceea ce aduce cu totul nou Joyce este preferința sa marcată pentru un tip de narațiune care, deoarece exclude orice comentariu auctorial sau explicație definitivă, determină, ca principal efect de lectură, o incertitudine constantă referitoare la distanța existentă între vocea narativă și personaj. În acest context, ar fi riscant să se aducă în discuție termeni precum „autor absent“ (ori invizibil), câtă vreme extrem de elaborata manieră stilistică din *Oameni din Dublin* (excelent redată în limba română de recenta traducere a lui Radu Paraschivescu) este un adevărat proiect artistic în sine, organizându-și mai cu seamă la nivelul limbajului sistemul de semnificații și pregătindu-și atent, dar parcă pe nesimțite, cititorul (ideal) pentru a fi martorul privilegiat al epifaniilor joyceene.” Rodica Grigore analizează fluctuațiile vocii naratorului de-a lungul nuvelor din volum: „Primele trei povestiri (Surorile, O întâlnire, Arabia) abordează tema copilăriei și sunt, în linii mari, relatări ale unui traseu inițiativ, fiind scrise la persoana întâi. Protagonistul pare a se afla, în fiecare nou text, la o altă vârstă și dă senzația că ar dobândi, treptat, o înțelegere superioară asupra lumii din jur, fapt sugerat de cuvintele din ce în ce mai prețioase pe care vocea narativă le utilizează. Cu toate acestea, critica literară a evidențiat faptul că, în fond, nu există niciun indiciu foarte clar care să demonstreze fără urmă de îndoială că ar fi vorba, în toate aceste texte, despre unul și același băiat... Ambiguitatea perfect orchestrată de Joyce funcționează, deci, excelent încă din primele pagini ale *Oamenilor din Dublin*. În acest fel, narațiunea va trece, treptat, la persona a treia, utilizată în povestirile centrate pe etapa următoare, cea a adolescenței, înțeleasă drept perioadă a imaturității ori a unei dezvoltări spirituale incomplete, pentru a fi urmată, apoi, de oglindirea câtorva aspecte caracteristice ale existenței mature – punctul în care devine evidentă staza spirituală și permanenta retragere în carapacea reprezentată de rutina zilnică și de lipsa de implicare ori de incapacitatea înțelegerii față de semenii.” Criticul afirmă: „Textul *Oamenilor din Dublin* devine, astfel, privit global, un adevărat roman fragmentar, a cărui esență și al cărui sens trebuie puse în legătură cu marele poem al lui T. S. Eliot, „The Waste Land“, ambele realizări artistice fiind expresii ale unei sensibilități înrudite.” În opinia Rodicăi Grigore „Joyce, însă, nu e

preocupat, în volumul acesta de povestiri, să ofere răspunsuri, ci să-și provoace cititorul să-și pună cât mai multe întrebări. Dovadă și decizia sa de a include *Cei morți* în textul final al *Oamenilor din Dublin*, alături de alte două texte care nu fuseseră scrise inițial cu acest scop, *Doi tineri galantoni* și *Un norișor*. *Cei morți* devine, ca ultimă secvență a acestui extraordinar volum de proză scurtă, un remarcabil corolar al stilului și tematicii lui Joyce. Căci textul acesta duce la desăvârșire narațiunea la persoana a treia, precum și stilul indirect liber, deschizând drumul către *Portret al artistului în tinerețe* și, apoi, către *Ulise*. [...] Realismul lui Joyce încetează, abia acum în totalitate, de a mai fi înrudit cu acela cehovian, dovedindu-se simbolic în adevăratul sens al cuvântului”. Autoarea consideră că „*Cei morți* reprezintă dovada supremă că maniera de a scrie a lui Joyce evoluează hotărât de la individualismul subiectiv la impersonalitatea superioară, caracteristică dobândirii accesului la marea artă, așa cum se va întâmpla în *Portret al artistului în tinerețe*.” ■ Eseu: Andrei Ionescu semnează *Cum înviază morții? Și cu ce trup au să vină?* □ Cătălin Sturza publică *De ce e totuși important cine ajunge primul*: „Într-o dimineață a lunii iunie 1858, Charles Darwin a primit, prin poștă, la locuința lui din Kent, în Marea Britanie, un pachet care conținea un eseu de 20 de pagini al exploratorului englez Alfred Wallace. «Eseul sintetiza toate ideile fundamentale ale lui Darwin, pe care acesta încerca să le pună cap la cap și să le publice de 20 de ani: selecția naturală, competiția dintre indivizi, evoluția și dispariția speciilor», scrie romancierul Ian McEwan în «The Guardian». [...] A îți asocia, pe vecie, numele cu o anumită idee e o formă a nemuririi. Tânjind după ea, oamenii de știință demonstrează că se percep, pe ei înșiși, ca pe niște creatori, niște făurari irepetabili. E un punct în care lumea științei seamănă foarte bine cu cea a romancierilor, poezilor, pictorilor și compozitorilor care știu, în adâncul inimii, că tot ceea ce fac ei se bazează, în totalitate, pe ceea ce au făcut predecesorii lor. Întrezărim, în ambele aspecte, o dimensiune profund umană. Când Einstein a aflat că teoria generalizată a relativității a anticipat, în mod corect, schimbarea orbitei planetei Mercur, s-a simțit atât de emoționat, încât a avut palpații, «ca și cum ceva s-ar fi întâmplat în interiorul meu. Îmi ieșisem din mine însumi, cuprins de o bucurie tulburătoare». Această fericire, scrie Ian McEwan, e una pe care orice artist o recunoaște. Nu e bucuria de a fi descris corect un fenomen, ci este bucuria creației. Este expresia, comună atât artelor, cât și științelor, a goanei în parte măreață, în parte josnică după originalitate, în fața dependenței noastre totale de operele și cuceririle celorlalți.”

● **[„Dilema veche”. nr. 14]** Marius Chivu scrie despre cărțile publicate de Șerban Foarță: *Hexachordos (Psalmii, Ecclesiastul, Cântarea cântărilor, Iov, Psalmii lui Solomon, Odele)*; *Test pentru domnișoarele prințese*; *Amadeus*; *Încă un câpcăun*; *O întrebare două întrebări*, Editura Brumar, 2011, considerându-le opere de referință: „Prin extraordinara frumusețe și dexteritate a limbii române în expresivitatea ei veterotestamentară, apo-stihurile lui Șerban Foarță alcătuiesc o adevărată capodoperă pe care eu am pus-o deja alături de alte poeme

monumentale”. □ Antoaneta Ralian traduce cartea *Garden party* de Katherine Mansfield, din limba engleză, Colecția „Cartea de pe noptieră”, Editura Humanitas, 2012. □ Simona Sora analizează cartea lui Dan C. Mihăilescu, *Oare chiar m-am întors de la Athos?*. Spune că este o carte care, mai degrabă, trebuie citită, decât comentată; o carte care operează cu tăceri: „este una dintre acele cărți care [...] nu au nevoie de exegeză, încadrări [...] Mai mult care oricare din cărțile sale de până acum, aceasta e cartea unei tăceri asumate. Căci, ce să spui [...] din ce ți s-a întâmplat pe «cale»?”

● **[„Observator cultural”, nr. 362] În dezbateri: Independență, spirit critic și conflict de interese în critica literară (II).** Răspund la întrebările „Cât de puternice pot fi presiunile asupra unui critic literar, încât să-l oblige să-și pună între paranteze obiectivitatea? Are criticul literar, indiferent de nume, puterea să judece doar cartea recenzată, dincolo de ierarhii instituționale? Este critica literară parazitată de conflicte de interese?” criticii Daniel Cristea-Enache, Bogdan Crețu și Alex Goldiș: □ Alex Goldiș semnează *Teama de cititor*: „Humanitasul și Poliromul, ca să ne referim doar la două dintre cele mai influente edituri de azi, au avut nu de puține ori intervenții decisive în impunerea unor trenduri culturale. În paralel cu ele, critica literară a rămas încă – măcar în raport cu Occidentul – o forță demnă de luat în seamă, nu de puține ori în opoziție cu „gustul” acreditat de o editură sau alta. Și n-aș fi sigur că acest „retard” se cere degrabă demascată și corectată. Rezistența criticii la imperativele pieței, departe de a fi un lucru nociv, mi se pare un fenomen cât se poate de laudabil și mă surprinde că un eseist familiarizat cu o bună tradiție intelectuală de stânga precum Alexandru Matei îl poate trece cu vederea. Așadar, dacă cronică literară preocupată încă de valoare mai poate să ofere o cât de firavă alternativă la mecanismul implacabil al pieței, «retardul» nostru față de alte societăți mi se pare unul fericit – și merită cultivat în continuare.” Despre problema conflictului de interese, Goldiș scrie: „Ca orice pact în literatură, și pactul dintre cititor și critic presupune, sartrian, un soi de libertate amestecată cu responsabilitate. Criticului nu i se poate imputa conflictul de interese pentru că există întotdeauna posibilitatea cititorului de a-i retrage încrederea și, cum se spune în limbajul televiziunii, de a comuta canalul. Cine mă obligă, de pildă, să-l citesc și să-l creditez pe Daniel Cristea-Enache, dacă consider că angajarea în cadrul unei edituri îi minează credibilitatea critică? Invers: de ce i-aș reproșa cealaltă ocupație, dacă mi se pare că ea nu impietează asupra judecăților de critic?” Criticul conchide: „singura normă morală de bun-simț a cronicarului [...] mi se pare teama de cititor.” □ Daniel Cristea-Enache își reia Decalogul din *Cinematograful gol*, „care vorbește, în pofida tuturor dificultăților (sau, poate, tocmai datorită lor), despre frumusețea meseriei de critic literar. Unu, să citești o carte înainte de a scrie o cronică despre ea. Doi, să nu minți cititorul laudând o manufactură lamentabilă și demolând o operă importantă. Trei, să nu faci servicii de presă, de promo, de reciprocitate avantajoasă pecuniar. Patru, să nu furi din munca altuia, arătându-te original acolo unde nu e cazul.

Cinci, să nu calomniezi, să nu denigrezi, să nu lansezi atacuri la persoană, să nu-ți ridici, „polemic“, poalele-n cap. Șase, să fii curios, neblazat, atent la cei ce vin în spațiul literar. Șapte, să nu crezi că literatura începe și se termină cu aceștia, dimpreună cu tine. Opt, să admiți că poți greși, recunoscând, onest, când ai făcut-o. Nouă, să te bucuri când citești o carte bună a unui adversar de idei. Zece, să iubești literatura.” □ Bogdan Crețu scrie *Criticul între presiuni și tentații*: „Critica adevărată se scrie cu seninătate, chiar când este negativă. Nu, nu este vorba de „impostură“ într-o astfel de atitudine, cum socotea, în numărul trecut al «Observatorului cultural», un confrate la care țin (ceea ce nu mă împiedică, iată, să nu fiu de acord cu el), ci de un resort obligatoriu al actului critic: *efortul de obiectivare*. În lipsa acestuia, critica își pierde esența și devine discurs plezivist, eseu empiric sau orice altceva. [...] A mai repeta, după Călinescu, faptul că obiectivitatea este imposibilă în critica literară poate suna redundant. Cu toate acestea, a tinde către obiectivitate este obligatoriu. Ce înseamnă „obiectivitatea“ altceva decât subiectivitate asumată, onestă?” ■ Literatură: Adina Dinițoiu comentează volumul lui Nicolae Prelipceanu *La pierderea speranței* (Editura Casa de pariuri literare București, 2012) în *A scrie despre „partea neagră“ a existenței*. ■ La *Fântâna Barthesiană*, Alexandru Matei scrie *Barthes și noua teorie*: „Barthes este unul dintre ultimii teoreticieni pentru care limbajul teoretic trebuie să se raporteze la literatură, dar nu pentru a o îngloba, ci pentru a se lăsa contaminat de ea. Și unul dintre primii intelectuali pentru care întreprinderea teoretică trebuie pusă în relația cu dorința, cu afectul și, deci, cu etica («etica scriiturii»)." ■ La rubrica *Sfada cu literatura*, Cătălin Badea-Gheracostea scrie *Mircea Opriță îl aduce pe Gulliver „La Bloc“*. *Cărțile Vulturului (II)* și prezintă *Călătorie în Capricia*. Cu adevărat ultima aventură a lui Gulliver (premiul pentru roman la RomCon 2012): „*Călătorie în Capricia* este, în primul rând, cu un termen la modă, un act de *fan-fiction*, adică preluarea, de către un admirator fervent al unei scrieri, a lumii, personajelor, tramei și/sau limbajului în construcția unei ficțiuni noi, în nici un caz parodiind originalul, ci continuându-l sau precedându-l sau ridicându-i arborescent alte variante narrative. Îl avem în cartea lui Mircea Opriță pe același Gulliver din original care ajunge în țara numită *Capricia* printr-un naufragiu relativ asemănător celui care l-a dus în Lilliput, dar cuvântul cheie, aici, după cum se va vedea, este *relativ*. De asemenea, discursul lui Mircea Opriță îl urmează pe cel al lui Jonathan Swift, scris din unghiul de vedere al naufragiatului-explorator-judecător al noii lumi. Limba română scrisă de Mircea Opriță în *Călătorie în Capricia* este asemănătoare până la identificare cu cea din traducerile lui Swift. Însă punctele tari ale cărții nu se află în capacitatea mimetică și măiestria stilistică ale „cu adevărat ultimei călătorii a lui Gulliver“, ci în ceea ce face, pentru mine, definiția genului ficțiunii speculative: *construcția unei lumi*.” ■ La categoria *Filozofie*, Horia Pătrașcu analizează cu titlul *Excluderea lui Sigmund Freud din Partidul Comunist Francez* studiul lui Michel Onfray *Freud. Amurgul unui idol*: „Onfray propune o listă de «contra-cărți poștale»: Freud nu

e om de știință, iar teoria psihanalitică derivă din filozofie, nu din știință, psiha-
naliza nu vindecă pe nimeni (cazurile raportate ca reușite sunt simple mistificări),
complexul lui Oedip există... numai în mintea lui Freud, singurul om atins
vreodată de complexul lui Oedip, psihaanaliza este ceea ce se numea în Epoca
Luminilor antifilozofie...” Horia Pătrașcu scrie: „Adversar al suspansului, Onfray
începe direct cu concluziile, iar cele 463 de pagini ale cărții se străduiesc să îl
facă pe Sigmund Freud să nu le dezmință. [...] Tomul lui Onfray, o adevărată
antimonografie Freud, își propune, cum însuși titlul cărții anunță, să demitizeze
un idol al culturii europene moderne – psihaanaliza. Tirul demitologizant este
îndreptat însă exclusiv spre fondatorul psihaanalizei dintr-un motiv foarte simplu:
psihaanaliza este o teorie care i se potrivește lui Freud și numai lui Freud. Teoria
lui Onfray potrivit căreia o teorie (în cazul de față teoria psihaanalitică) se aplică
numai în cazul celui care o propune (aici Sigmund Freud) este un paradox jucăuș
din specia „cretanului mincinos”. Căci dacă „teoria” lui Onfray ar fi adevărată,
ar însemna că Onfray nu ne spune nimic adevărat despre Freud, ci doar despre
el însuși.” în finalul articolului, Horia Pătrașcu abordează și o altă problemă: „în
sfârșit, putem să ne întrebăm acum și de ce Editura Humanitas publică traducerea
acestei cărți a lui Onfray? Este implauzibil ca linia politică de dreapta a Editurii
Humanitas să se fi schimbat între timp sau ca rechizitoriul tipic pentru excluderile
din partidul comunist să-i fi convins pe editori. Mult mai probabil este că aceștia
au contat pe faptul că substratul politic al cărții nu este străveziu și că cititorul o
poate lua drept o monografie autentică. În acest caz, imaginea „demitizată” a lui
Freud (adică a unui Freud din care nu a mai rămas nimic) cade perfect peste o
îndelungată tradiție nicasian-păltinișeană a respingerii psihologiei și în special a
psihaanalizei, a „sufletului” în favoarea „spiritului”. Tradiție care, alături de sistarea
oricărui dialog între filozofie și psihologie, constituie o practică perdantă și ge-
neratoare de tot felul de obscurantisme.” ■ *Eseu: Mexic 2012: pe urmele lui
Artaud și Eisenstein*. Eseu de călătorie de Georges Banu, traducere de Doina
Ioanid □ Alexandra Ciocârlie semnează *Metamorfozele exilului*: „în roma-
nul *Dumnezeu s-a născut în exil* (1960), Vintilă Horia imaginează modificarea
percepției lui Ovidiu asupra Tomisului, văzut inițial ca loc al pedepsei, ulterior
– ca spațiu al cunoașterii de sine și al revelației.” Alexandra Ciocârlie citează:
„nu mă va iubi niciodată, căci inima ei e dată altuia, iar trupul unei femei dace
nu trădează niciodată inima”. Autoarea scrie „în interpretarea lui Vintilă Horia,
Mântuitorul nu s-a născut pe teritoriul Daciei – așa cum ar fi fost de așteptat – doar
„pentru ca destinul său să se împlinească” prin „suferința” și „umilirea” anunțate
de profeți: de vreme ce „aici nimeni nu l-ar fi făcut să sufere”, dat fiind că „întreg
poporul, de la rege la păstori, l-ar fi urmat îndată”, era nevoie ca el să se ivească
pe lume pe alte meleaguri, „acolo unde va fi respins”, pentru ca să „poată suferi
și rămâne fidel istoriei lui viitoare”. Din perspectiva descoperirii creștinismului,
relegarea lui Ovidiu la Tomis capătă un sens neașteptat, poetul fiind surghiunit
în locul ideal al revelației.” Alexandra Ciocârlie conchide: „Ideea fundamentală

din romanul lui Vintilă Horia – a surghiunului ca experiență inițiatcă – nu se regăsește nicăieri în poemele ovidiene. Tot astfel, nici idealizarea spațiului dacic, nici revelația creștinismului nu sunt prezente la autorul antic. Cu toate acestea, romanul se raportează în permanență la versurile poetului latin în trimiteri precis indicate sau în reverberații de adâncime. [...] Oricare ar fi dezvoltările sale creatoare, această versiune literară are la bază o bună cunoaștere a operei poetului latin transformat în personaj.” □ În cadrul rubricii sale *Avalon*, cu titlul *Somația documentului* Ovidiu Pecican abordează volumul coordonat de Dan Octavian Cepraga și Sorin Șipoș, *Interpretazioni del documento storico. Valore documentario e dimensioni letterarie*, Editura Universității, Oradea, 2010, urmând Colocviului organizat de Departamentul de Romanistică al Universității de Studii din Padova și de Facultatea de Istorie, Geografie și Relații Internaționale a Universității din Oradea: „cele trei secțiuni ale volumului se ocupă de texte și izvoare (partea I), de metode și lecturi (partea a II-a) și de concepte (partea a III-a). [...] Chiar dacă se concentrează mai ales asupra acestor moșteniri documentare «clasice», volumul nu vine prea târziu pe un teren unde elucidările sunt, deja, definitive. Există numeroase aspecte menite să suscite interesul și să aducă accente hermeneutice noi și în acest domeniu, măcar pentru faptul că fiecare nou context istoric modifică și percepția, și uzul de care respectivele chestiuni se pot bucura. [...] Ce, de ce, cum, cu ce mijloace se reflectă realitățile în documentul istoric – înțeles, cum se vede, relaxat, prin includerea narațiunilor în această categorie nu este deloc simplu și nici univoc. Umberto Eco avea dreptate, textul (văzut ca operă) rămâne deschis interpretărilor, provocând istoricul să devină filolog, politolog, specialist în onomastică și câte altele... Important este că, spre deosebire de alte generații, istoricii actuali își asumă datoria de a colabora cu filologii – unii dintre semnatarii studiilor din volum chiar asta și sunt –, reafirmând alianța firească și indispensabilă dintre disciplinele umaniste de extracție socială și lingvistică. ■ Farkas Jenő publică un *Interviu* cu Marta Petreu despre romanul *Acasă, pe Câmpia Armaghedonului*: - *Să urmezi logica crudă a vieții, să nu înfrumusețești și să nu urâtești nimic*. Reținem: „Este sigur că n-am încăput în poezie și în eseu. Există în mine ceva ce nu putea fi spus decât în limbajul prozei, există în mine ceva care nu putea fi spus decât așa, în acest roman, nu în altul. În interiorul conturului acestei lumi, am avut, într-adevăr, o libertate mai mare ca oriunde altundeva – și, în același timp, a existat tot timpul o marjă de determinare, de fatalitate. Mi s-a întâmplat, din când în când, să fiu mulțumită de câte-o frază sau de câte-un pasaj, pentru că am găsit soluția să exprim exact nuanța sufletească pe care o aveam în mine. [...] Să vă spun drept, nu mă recunosc, de fapt, în postmodernism... curent care, de altfel, se pare că și-a trăit traiul... Eu l-am înțeles întotdeauna drept manierismul contemporan, așa cum l-a definit Eco și, în acest sens, mi s-a părut că nu-i aparțin. Pentru mine, scrisul are o semnificație la fel de serioasă – de gravă, îmi vine să spun – ca rugăciunea pentru un credincios.” Despre noțiunea de „urât” autoarea afirmă: „cuvântul descrie inima ce se

chircește în fața hăului vieții, ce poate aduce orice, și-n fața beznelor morții. În literatura filozofică, se vorbește despre angoasă. În satul meu, în Jucu, se vorbește despre urât. [...] în satul meu s-a vorbit, cam până prin 1965, limba din Țiganiada. Era o limbă vie și perfectă, deoarece conținea, în straturile ei, istoria însăși a locurilor.” În opinia Martei Petreu „Lumea țărănească este o lume magică – iar acolo unde există credință, așteptare și acceptare a unor situații miraculoase, ele apar, se materializează și devin vizibile. Eu presupun că ele vin și pentru restul oamenilor, dar că ei nu le văd. [...] Nu-i mai grea viața decât moartea? Nu viața este aceea pe care o putem rata, în timp ce moartea, în sens absolut, n-o putem rata niciodată [...] Suntem o cultură a morții, noi, cei din cultura românească – poate de-aia ne place așa de mult filozofia germană a vieții...” □ *Avanpremieră*: Claudiu Turcuș publică *Estetica lui Norman Manea* (Fragment din volumul în curs de apariție la Editura Cartea Românească): „Veritabil antiroman al «obsedantului deceniu», *Anii de ucenicie ai lui August Prostul* și-a pierdut, cum bine intuiește autorul, *actualitatea*, asemenea scrierilor receptate, la un moment dat, printr-o grilă de lectură politică. Nu și-a pierdut, în schimb, *valoarea*. Dacă redimensionarea perspectivei asupra anilor '50 menține cartea în sfera dezbaterilor de istorie/ideologie literară, *Schița biografiei imaginare* conturează o memorabilă variantă arhetipală a condiției artistului, transgresând, tocmai prin investigarea lor nuanțată, contextualizările epocii.” ■ La rubrica *Intersecții*, în *Belphegor (I)* Michael Finkenthal scrie: „în mai 1939, apărea un volum al revistei marseilleze «Cahiers du Sud» în care Fondane publica un articol intitulat *L'homme devant l'histoire ou le bruit et la fureur*. Mă gândeam că «zgomotul», fiind efectul exterior al evenimentelor, ar putea fi analizat în termeni fenomenologici, în timp ce furia ce rezultă în urma unei interpretări a acestora ar fi de domeniul hermeneuticii. Voiam să propun o interpretare a textului fondanian într-o cheie pe care nu am abordat-o în cartea mea. În esență, Fondane susținea că orice confruntare în sfera politicului este de domeniul raționalului, și asta fiindcă preopinienții se bazează întotdeauna pe o anumită interpretare a evenimentelor, făcută, în ultimă instanță, în termeni ideo-logici. Hitler era, după părerea lui Fondane, la fel de rațional ca oricare dintre oponenții săi, fie din lumea totalitară (Stalin), fie din sfera democrației liberale, precum prim-miniștrii Franței sau Angliei. Contrar sentimentului general că afectivul învăluit în coaja sa irațională creează problemele cu care se confruntă lumea în acel moment de mare tensiune, Fondane susținea că tocmai înlăturarea afectivului, separarea lui de gândirea filozofică-rațională și marginalizarea sa reprezintă natura profundă a răului. [...] Fondane nu promova afectivul la o poziție superioară celei pe care o ocupă raționalul în filozofie. El voia doar să le integreze pe cele două”. ■ *Actualitate*: □ Corina Bernic publică După 40 de ani. Aktionsgruppe Banat, articol însoțit de fotografii. □ Mihaela Alecu consimnează Scriitori și dezbateri despre literatură. Colocviul Național Universitar de Literatură Română Contemporană de la Brașov: „în perioada 5-6 aprilie 2012 s-a desfășurat la Brașov a VIII-a ediție a Colocviului Național Universitar de

Literatură Română Contemporană.” Invitați: Augustin Buzura și Ilie Constantin. „La secțiunea «Ilie Constantin – poet», au primit premiul I – Teodora Dancău de la Universitatea de Vest din Timișoara și Mara Semenescu de la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj. La secțiunea «Augustin Buzura – prozator», câștigătoarele premiului I au fost Andreea Coroian de la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj și Oana Purice de la Universitatea din București. [...] La dezbateră *Cercetarea literaturii în mediul universitar*, al cărei moderator a fost Andrei Bodi, au participat: Alexandru Mușina, Caius Dobrescu, Vasile Spiridon, Andrei Terian, Ion Simuț, Gheorghe Ardelean, Dragoș Varga și Rodica Ilie.[...] Dezbateră moderată de Adrian Lăcătuș, *Literatura română 2000-2012. Evoluții* i-a avut ca participanți pe: Andrei Terian, Alex Goldiș, Rodica Ilie, Georgeta Moarcăs, George Neagoe, Marius Miheț, Alexandru Mușina și Vasile Spiridon. Printre ipotezele avansate a fost aceea că literatura română de după 2000 nu mai poate fi clasificată după criteriul generaționist decât, cel mult, într-un mod artificial, prin etichete impuse de critici unor grupări care nu se identifică ele însele ca atare.” □ La rubrica *Bifurcații*, Liviu Ornea scrie *Modernitatea ca țință*: „într-un articol recent din Social Science Information, I. Schifirneț vorbește despre o modernitate tendențială (tendential modernity, în original) care ar caracteriza România și alte societăți aflate în faze asemănătoare de dezvoltare. E vorba, foarte pe scurt, despre o continuă tânjire către modernitate, din varii motive nicicând satisfăcută. Oricât importăm forme și instituții occidentale, mecanisme, la ei, verificate – nu reușim să ducem nimic la capăt, tot ce dincolo funcționează ceas, la noi eșuează lamentabil. Aceleași cuvinte (democrație, descentralizare, competiție, evaluare etc.) ascund realități mult diferite. O tot perfecționăm de la 1848 încoace, opintindu-ne din greu, reluând periodic încercările, schimbând, poate, modelele – dar cu același, mai mult decât îndoielnic, succes. Modernitatea e, pentru noi, o țință himerică înspre care tindem asimptotic”. □ La rubrica *Focus*, Tereza-Brândușa Palade semnează articolul *Când tăcerea înseamnă căutare a lui Dumnezeu*. ■ La Biblioteca „Observator Cultural”, Alexandru Mușina oferă *Nepotul lui Dracula* (XII), Fragment din romanul cu același titlu, în curs de apariție la Editura AULA. ■ La categoria *Internațional*, Andreea Răsuceanu publică un Interviu cu Michel Collot: „Peisajul este un ținut care călătorește prin imagini”. ■ *La zi: A fost: – unu și unu*. Sâmbătă, 7 aprilie, la cea de a 40-a ediție a programului unu și unu din Club A, au fost invitate Doina Ioanid și Ana Pușcașu. Cele două poete au susținut recitaluri și au discutat pe tema vizibilității poeziei azi. □ *Clubul de Lectură „Institutul Blecher”*. Duminică, 8 aprilie, în clubul El Comandante Primer a avut loc o nouă ediție a Clubului de Lectură „Institutul Blecher”. Invitați: scriitorii Constantin Abăluță, Octavian Soviany și Valeriu Mircea Popa. Moderator: Claudiu Komartin. *Va fi*: □ *Atelier de traducere*. În perioada 10-20 aprilie, pe insula suedeză Biskops Arnö, va avea loc cea de-a cincea ediție a atelierului de traducere de poezie organizat anual de Institutul Cultural Român de la Stockholm. Invitații din acest an sunt Ecaterina Bărgan,

Svetlana Cârstean, Marius Chivu, Mihai Duțescu, Helena Boberg, Daniel Boyacioglu, Athena Farrokhzad și Hanna Nordenhök. Începând din 2011, la atelier au fost invitați să participe și poeți din Republica Moldova. Cei opt participanți își vor traduce reciproc versurile în limbile română și suedeză, poemele lor urmând a fi prezentate publicului, în original și în traducere, pe 21 aprilie, cu ocazia Noptii Culturale a orașului Stockholm. Proiectul este o colaborare între ICR Stockholm și Colegiul de creație Nordens Folkhögskola Biskops-Arnö” □ *Rezidențe de creație la ICR Paris*. „Institutul Cultural Român de la Paris anunță lansarea unei noi sesiuni de înscrieri la concursul de rezidențe de creație, organizat de ICR în Capitala franceză. Termenul-limită pentru trimiterea fișei de candidatură este 1 mai 2012. Programul este realizat cu sprijinul Ambasadei României în Franța și se adresează artiștilor și profesioniștilor din România și Republica Moldova, domeniile pentru care se organizează evaluarea și selecția fiind: arte vizuale, curatoriat și critică de artă, muzeologie/ muzeografie, muzică și muzicologie; jurnalism; traduceri; cercetare și documentare; arhitectură, urbanism și design, literatură și critică literară, dans, artele spectacolului, film și critică de specialitate, patrimoniu cultural, management cultural, științe sociale (economie, psihologie, relații internaționale, drept, științe politice, sociologie, filozofie, istorie și istoria ideilor etc.)” □ *Festivalul Internațional Shakespeare*: „Cea de-a VIII-a ediție a prestigiosului Festival Internațional Shakespeare (președinte de onoare, Radu Beligan) va debuta în acest an la Craiova, pe 23 aprilie, cu *Shakespeare's Sonnets*, Prezentat de Berliner Ensemble din Berlin, Spectacol realizat de Robert Wilson și Rufus Wainwright.” □ *Programul de carte „citești și dăruiești”!*: Ziua Internațională a Cărții și a Drepturilor de autor va avea loc luni, 23 aprilie 2012, după următorul program: esplanada Muzeului Național al Literaturii Române din București, mitingul de carte. Graficianul Mircia Dumitrescu va expune o carte-obiect inspirată din cele 33 de poeme pe care i le-a dăruit Nichita Stănescu. Invitați: Silviu Angelescu, Ioan Groșan, Luiza Palanciuc, Mihai Șora. Amfitrioni: Lucian Chișu și Ioan Cristescu; *Circuitul de Carte* – pe traseul Muzeul Național al Literaturii Române, Uniunea Scriitorilor din România, Oficiul Român pentru Drepturile de Autor, Biblioteca Centrală Universitară „Carol I”; Aula Bibliotecii Centrale Universitare „Carol I”, *Dezbaterea de carte – Cultura scrisă națională, biblioteca viitorului, drepturile de autor și noile media*. Invitați: Robert Bucur, Dan Mircea Cipariu, Daniel Cristea-Enache, general Teodor Frunzeti, Bogdan Ghiu, Florin Iaru, acad. Eugen Simion, Andreea Stoiciu. Moderator: Mireille Rădoi; Galatea – Biblioteca Centrală Universitară „Carol I”, *Recital A la carte*, cu poezii: Ana Blandiana, Ioana Crăciunescu, Andra Rotaru, Gabriel Chifu, Horia Gârbea, Teodor Dună, Cosmin Perța, Bogdan O. Popescu, precum și Mike Godoroja & Blue Spirit. Amfitrioni: Dan Mircea Cipariu și Ioan Cristescu. Organizatori: Asociațiile Open Art, Opera Scrisă.Ro, Biblioteca Centrală Universitară „Carol I”, IMDD – Institutul de Management și Dezvoltare Durabilă. Coorganizatori: Uniunea Scriitorilor din România, Muzeul Național al Literaturii

Române, Oficiul Român pentru Drepturile de Autor. Cu sprijinul financiar al Administrației Fondului Cultural Național.

● **[„România literară”, nr. 15]** Nicolae Manolescu își intitulează editorialul *Cui i-e frică de Pleșu și de Patapievici?* Reținem: „Ceea ce se întâmplă, în momentul de față, în mica noastră lume intelectuală nu mai poate fi caracterizat, vai, nu!, în termenii opoziției lovinesciene (între polemică și pamflet), care era consacrată de convenții și maniere între timp devenite caduce. Cel mai virulent pamflet, nu neapărat al lui Arghezi, și nu numai datorită geniului acestuia, dar al lui Pamfil Șeicaru, care nici nu era scriitor, ci jurnalist, presupunea o confruntare între adversari care aparțineau deopotrivă unei elite.” Explicația pe care o găsește N.M.: „Bănuiesc că în ură intră o mulțime de alte sentimente, avuabile sau nu, precum frustrarea, invidia, gelozia sau rivalitatea. Doar că acestea pot avea, unul câte unul, o anumită îndreptățire, în vreme ce ura nu are nici una. Sau poate că are una: frica. De celălalt, mai bun decât mine, căruia natura sau societatea i-au dat o șansă mie refuzată.” ■ *Invitatul săptămânii* Emil Nicolae semnează *Victor Brauner în istoria literaturii*: „datorită lui G. Călinescu, Victor Brauner a intrat în istoria literaturii chiar înainte de a-și fi găsit locul cuvenit în istoria artei [...] includerea lui Victor Brauner în paginile ei [*Istoria...*] nu a fost nici formală, nici conjuncturală, ci de-a dreptul... vizionară!” Emil Nicolae argumentează împotriva ideii „că G. Călinescu nu ar fi avut «organ» pentru experimentul modernist” și menționează argumentele pe care le oferă Călinescu atunci când îl include pe Ilarie Voronca în capitolul *Tradiționaliști* prin care criticul „dă de înțeles că știe foarte bine ce așteptări contrazice”. ■ La rubrica sa săptămânală *Cronica Ideilor*, în *Docimazia filologică*, Sorin Lavric comentează studiul lui Robert Flacelière, *Viața de toate zilele în Grecia secolului lui Pericle* (ediția a treia revăzută și adăugită, trad. de Liliana Lupaș, Editura Humanitas). Sorin Lavric afirmă că: „Etimologic vorbind, democrația nu a existat și nu va exista niciodată, puterea poporului fiind nu doar o crasă scorneală, dar totodată o mare nenorocire: a da puterea plebei înseamnă anarhie totală, iar grecii nu îngăduiau dezordinea decât în zile de sărbătoare. În rest, desființarea sclaviei li s-ar fi părut o aberație, la fel cum tratarea străinilor drept altceva decât niște barbari (non-greci) ar fi categorisită drept toleranță sinucigașă[...] Logosul dă sensul, dar mitul dă carnea alegorică prin care viața capătă gust.” Sorin Lavric observă în acest context: „În descrierea etosului grec, Robert Flacelière procedează ca un strateg care are de cercetat un tărâm străin, dar de care se apropie încetul cu încetul, din afară spre interior: mai întâi cadrul geografic, clima, vegetația, populația epocii, apoi agricultura și meșteșugurile, pentru a continua cu arhitectura și trăsăturile edilitare, terminând cu moravurile (educația, toaleta, sporturile) și organizarea socială (religie, justiție, războaie).[...] De altfel, Robert Flacelière își arată stofa de filolog, reușind să evoce atmosfera Atenei tocmai prin cuvintele de care făceau uz cetățenii liberi, metecii sau sclavii. [...] cititorul e trecut printr-o lecție de cizelare verbală la capătul căreia interesul pentru limba română crește proporțional, căci intuiești

că, dacă spiritual ruptura de greci e patentă, afinitățile etimologice rămân latente.” Lavric citează întrebarea autorului: „o democrație plină de prejudecăți față de munca manuală și mercantilă, o democrație în care drepturile politice nu se bucură decât o slabă minoritate din totalul populației, o astfel de democrație nu seamănă îngrijorător de mult cu o aristocrație?” (p. 61) și concluzionează că „Numai un francez ar fi putut pune o întrebare atât de obtuză.” ■ La rubrica sa săptămânală *Cronică Literară*, Cosmin Ciotloș corelează *Filosofie și conștiință artistică* și pornește în această cronică la volumul Martei Petreu *Filosofia lui Caragiale* (Editura Polirom), despre care afirmă el însuși că „nu-i tocmai o cronică”, prin a vorbi despre editorialul în care Nicolae Manolescu pune problema conștiinței critice a lui Caragiale. Cosmin Ciotloș identifică posibilitatea ca „la originea acestui joc intelectual să stea o relectură a volumului Martei Petreu, *Filosofia lui Caragiale*, de curând reeditată cu adăugiri în seria de autor de la Polirom (prima ediție apărând în 2003, la Albatros). O carte care, aceluiași Nicolae Manolescu i se păruse, în *Istoria critică*, «adorabilă» și pe care, acolo, o rezumase cu vădită plăcere.” Cosmin Ciotloș vede o legătură între filosofie și conștiință critică în cazul lui Caragiale: „Iubitor de filozofie, dramaturgul n-a putut, totuși, studia sistematic domeniul. Nu la fel vor fi stat lucrurile și în chestiunea conștiinței artistice?” □ La *scripta manent*, în articolul *Soartă de critic literar..* Alex. Ștefănescu scrie despre criticul basarabean Vitalie Ciobanu și replicile „insultătoare din partea autorilor evaluați de el.” (Alexandru și Mihai Vakulovski). Verdictul lui Alex. Ștefănescu: „Citind articolele de critică literară ale lui Vitalie Ciobanu ai impresia că România și Basarabia n-au fost despărțite vreodată.” ■ În cadrul rubricii *Semn de Carte*, Gheorghe Grigurcu comentează volumul *Din câte adevăruri?* de Ilie Constantin (Editura Paralela 45) văzând în acesta *O natură clasică*: „Înzestrat cu un spirit critic ce reverberează asupra-i, Ilie Constantin vedește o fibră clasică. [...] are loc o «depersonalizare» a poetului, o discretă glisare spre figura Celuilalt, din imboldul unei obiectivități.” □ La *Actualitatea*: Iulian Boldea comentează sub titlul *Melancoliei în palimpsest* volumul lui Eugeniu Nistor, *Prolegomenele inimii* (Editura Dacia XXI): „Melancoliile lui Eugeniu Nistor nu au alura unor stări fruste, de elan direct, nemediat, ci, mai curând, stau sub semnul unei intelectualizări a trăirilor și impresiilor; un vag filtru livresc se interpune între percepția lumii și conștiința lirică, deprinsă a conferi un timbru elegiac, o rezonanță acut-reflexivă răsfrângerii lucrurilor și fapturilor în vers [...] mirarea fiind starea esențială ce-i structurează viziunile și afectele.” ■ În *Aisbergul (post)comunismului românesc* Alex Goldiș abordează studiul Sandei Cordoș *Lumi din cuvinte. Reprezentări și identități în literatura română postbelică* apărut la Editura Cartea Românească, considerându-l „una dintre primele analize de imaginar ale prozei din ultimii 20 de ani. O analiză cu atât mai valoroasă cu cât nu ține deloc cont de criteriul generaționist, încă viabil în multe dintre comentariile criticilor actuali.” ■ La *Cartea de poezie*, Gabriela Gheorghisor recenzează în *The Impossible Return to Innocence* volumul lui Cosmin Perța, *Fără titlu* (Editura

Paralela 45): „Deși lamento-ul pare uneori prea retoric, exagerat și supărător, *Fără titlu* este un ghem de contraste, cu fire de tristețe tumefiată și de strigăt vitalist, cu viziuni de putreziciune și cu stropi de prospețime erotică adunați din Cântarea Cântărilor.” ■ La *Cartea de memorialistică*: în *Călugărul paradoxal* Raluca Dună abordează volumul *N. Steinhardt în evocări*, ediție îngrijită de Florian Roatiș apărut la Editura Polirom: „Conaționalii săi îl văd în general într-o lumină proastă, datorită convertirii la un soi de anti-evreitate (creștinism, naționalism român, simpatii legionare). «Ateii» au poziții sensibil diferite, așa alege două: invecțiva lui Marino la adresa *Jurnalului*, respectiv elogiul lui Cioran, cel care îl percepe pe Steinhardt ca pe un «aproape sfânt», un «miracol», lângă care te simți «mai bun» și de dragul căruia, pentru o perioadă, îl «cruță» pe Hristos!” Raluca Dună remarcă : „volumul găzduiește un al treilea mod de percepție, dinafara «taberelor» pro sau contra. Lectura pe care Alexandru George o întreprinde pentru biografia și opera lui Nicu Steinhardt se plasează sub semnul paradoxului, în sensul că se admite un tertium al personajului portretizat pe care portretistul nu îl poate interpreta. [...] scrierile lui Steinhardt trebuie puse într-un context, pe un raft, alături de alte cărți. Cărțile lui Steinhardt pot fi puse lângă cele ale prietenului său Al. Paleologu, dar *Jurnalul*, unde?” Concluzia Ralucăi Dună : „textul lui Alexandru George mi se pare o piesă esențială în economia acestei cărți, pentru că deschide o a treia cale de acces, integrând latura spirituală, religioasă, trăirea autentică și latura culturală, livrescă, evasi-mondenă, care i s-a reproșat lui Steinhardt.” □ În cadrul secțiunii *Meridiane*: Marina Vazaca semnează articolul *Cine ne sunt traducătorii?*: „Mariano Martín Rodríguez (Spania), Laure Hinckel (Franța), Anita Bernacchia (Italia), Marina Gessner (Croatia), Jan Willem Bos (Olanda) s-au reunit la Bruxelles în luna martie în jurul scriitorilor Dan Lungu și Nicoleta Esinencu pentru o discuție pe marginea unor creații recente ale celor doi: *În iad toate becurile sunt arse*, ultimul roman al lui Dan Lungu, apărut anul trecut la Polirom, și *7 km. De la Chișinău la km 7*, poem în proză de Nicoleta Esinencu”. Marina Vazaca adresează celor cinci traducători de literatură română mai multe întrebări privind motivația alegerii limbii române, primul contact cu literatura română, receptarea clasicilor în traducere, dar și cuvântul lor preferat din limba română. □ Grete Tartler prezintă *Un roman medieval despre reforma creștinătății*: Ramon Llull, *Blaquerna*, traducere din catalană de Jana Balacciu Matei, cuvânt înainte de Joan Santanach i Suñol, București, Editura Meronia: „Continuându-și seria de traduceri din filozoful Ramon Llull (1232-1316), Jana Balacciu Matei publică un nou «roman religios» al acestuia, *Roman d'Evast e Blaquerna*, care face din evoluția Bisericii un personaj cu avataruri prezentate narativ. Asemenea amestecuri de literatură, teologie și filozofie fuseseră adesea adoptate în epocă, pentru a da viață doctrinelor – sub influența «romanelor filozofice» și a celor cavalești arabe.[...] o extrem de actuală interculturalitate. Dar mai presus de aceasta, stilul îmbinând – după moda vremii – poezia, dialogul, proza rimată și ritmată face din romanșul lui Ramon Llull o operă literară cu

sclipiri mai presus de orice perisabilitate a ideologiilor.” □ *Galii, geto-dacii Franței*: „Jean-Paul Demoule este arheolog și autor al unei cărți, nu demult apărute, al cărei titlu spune multe: *Istoria Franței regăsită. Cum arheologia ne povestește trecutul*. Tema cărții constă în încercarea de a modifica tradiția, îndeosebi școlară și universitară, care constă în subestimarea și chiar falsificarea rolului galilor în istoria Franței”. □ Filosoful francez Alain Badiou a fost menționat în filmul consacrat khmerilor roșii de Rithy Panh „cu un articol din ziarul «Le Monde» din 17 ianuarie 1979, intitulat *Cambodgia va învinge!* și în care, acolo unde o lume întreagă luase act de ororile și de crimele khmerilor roșii, Badiou vedea ororile și crimele imperialiștilor americani și ale slugilor lor vietnameze. [...] Aflat luna trecută pe platoul televiziunii France2, Badiou declara că regretă articolul.” □ „Jean-Claude Berchet a publicat recent o nouă biografie a lui Chateaubriand” □ „După Egipt, iată-i și în Tunisia pe salafiști protestând într-o manieră violentă contra culturii.” ■ Versuri de Ion Cristofor. □ La categoria *tineri prozatori*: publică fragmente de proză Andrei Mocuța și Camil Moisa. ■ La *Ochiul magic*: □ „Amuzant și inteligent comentariul lui Ciprian Vălcău din ultimul număr la revistei timișorene «Orizont» (în articolul *Teoria amantelor*) în marginea cărții scriitorului argentinian Julio Alfonso Coreto, *Manual pentru buna întrebuințare a amantelor*, publicat în 1958. Aflăm că argentinianul distinge trei categorii de amante: amante-bibelou (capricioase precum copiii și egoiste ca pisicile persane), amante-matrioșka (nu știi niciodată ce gîndesc cu adevărat) și amante-balonzaid (singurele pe care te poți baza pe orice vreme și în orice împrejurare)”. □ În revista „Istorie și civilizație”, nr 30, din luna martie - asasinatul lui Barbu Catargiu: „autorii articolului din *Istorie și civilizație*, Constantin Bălăceanu-Stolnici și Octavian Buda, pun accentul pe raportul comisiei medico-legale care a efectuat necropsia lui Barbu Catargiu. Potrivit acestuia, traiectoria glonțului ucigaș demonstrează că s-a tras de aproape, din stînga și de jos în sus: ceea ce indică drept posibil asasin al prim-ministrului chiar pe prefectul capitalei, Nicolae Bibescu. Astfel, fapta este așezată în altă lumină: adică, avem de-a face cu un asasinat politic, venind dinspre aripa reformistă, în fruntea căreia se afla însuși domnitorul Cuza.” □ *Conflict de interese în critica literară?*: „În «Observator Cultural», nr. 361, sunt puse în discuție «independența, spiritul critic și conflictul de interese în critica literară». În intervenția sa, Paul Cernat face referiri la revista noastră: «La «România literară» se consideră (se mai consideră?) că ar fi aberant să nu scrii despre cărțile redactorilor sau să nu le premiezi, pentru că ar însemna să ratezi astfel un număr semnificativ al aparițiilor importante». Cronicarul răspunde: „Dacă un critic literar înlocuiește criteriul valorii literare a textului comentat cu un criteriu străin ce ajunge să fie determinant în «sentința» literară, atunci criticul și-a trădat profesia și se descalifică. Dacă nu, nu. El are dreptul să scrie, de ce nu?, și despre cartea colegului, a fratelui, a șefului, a editurii unde este angajat etc. Totul e să fie drept în judecățile sale. Mai mult, am spune că abia aceasta reprezintă proba unei adevărate vocații

critice: când criticul e capabil să scrie despre cei apropiați fără ca privirea și judecata critică să-i fie tulburate.”

19 aprilie

● [„Cultura”, nr. 15] La categoria *Comentarii*: □ Ștefan Baghiu comentează volumul lui Răzvan Gheorghe, *Metastazele luminii*, Editura Charmides Bistrița, 2011 sub titlul *Manierism „new-age”*: „Până la finalul volumului, însă, devine tot mai clar faptul ca singura coerență internă a acestuia este setată artificial de un «du-te-vino» tematic.” Ștefan Baghiu consideră că autorul practică un „fals suprarealism” și contrazice o parte dintre părerile deja emise despre volum: „După Ioan Es. Pop, vocea lui Răzvan Gheorghe este „natural diafană, necontaminată de frisoanele și contorsiunile generației douămii, căreia R.G. îi aparține prin vârstă, dar mai puțin prin retorică”. E adevărat că inconsecvența discursului și aparenta lipsă de control asupra propriei poezii îl transformă pe autorul *Metastazelor luminii* într-un poet greu de încadrat (după cum se poartă, fiecare deceniu cu generația literară proprie), însă desprinderea de douămiiști nu este altceva decât un handicap în procesarea motivelor recente, iar Răzvan Gheorghe se folosește mereu de mizerabilism și de un imaginar radical, fără să obțină însă atmosfera poetică autentică dată de cei din generația sa [...] De cealaltă parte a baricadei, Ion Mureșan îl propune pe Răzvan Gheorghe drept un poet care recondiționează cumva imaginea poeziei tinere: „unui univers citadin oficializat literar ca superficial și vulgar, Răzvan Gheorghe reușește să îi impună în poezia sa o subtilă transfuzie de transcendent, o subtilă transfuzie de mitologie”. Deci, să înțelegem că Manasia, Doboș, Sociu, Leac, sau Ianus nu fac altceva decât sa duca poezia înspre profan, nemaținând cont de vreo cauză mistică sau mitologică și că *Metastazele luminii* se arată ca un proiect de remaniere stilistică și tematică. De fapt, s-ar putea ca Răzvan Gheorghe să fie exact invers, un poet care nu știe să controleze bine dozele de misticism, construindu-și artificial, într-un soi de manierism „new-age”, efectul de poezie.” În opinia criticului „Tehnicile de revitalizare atmosferică par în volum măsuri disperate și forțări ale naturalului. Apropierea tematică de o literatură riscantă, a mitologicului și fantasticului (după modelul lui Michel Tournier sau Adolfo Bioy Casares) poate fi la un moment dat o găselniță bună, însă reduce radical șansele de receptare serioasă în contextul poeziei actuale”. □ sub titlul *The Neverending Letter*, Laurențiu Malomfălean comentează volumul lui Alex. Leo Șerban, *Litera din scrisoarea misterioasă (o novella)*, traducere din limba engleză, cuvânt înainte și note de Antoaneta Ralian, remarcând că „fantasmagoria „flamboaiant de extravagantă” devine tot mai demnă de fantezia lui Tim Burton, al cărui comic oniric aduce teribil cu fastuosul – însă deloc fastidiosul – fantast leșerbanist.” Criticul intitulează unul dintre subtitlurile articolului *A.L. Șerban, autor al lui Jorge Borges*. Reținem: „Cu alte cuvinte, chiar vă invit să citiți o poveste în care imaginația combinatorică pulsează și proliferază la infinit, urmărind specificul „joc al tuturor posibilităților, de parcă

ar fi încercat toate cele șase fațete ale unui cub“ – rubic, as completa eu. Textul ajunge să fie uneori criptic, aproape indescifrabil, există numeroase puncte moarte, voit sau nu lăsate în suspensie, dând impresia fie de realizare conform unui plan poesc, fie de redactare la voia întâmplării, cu schimbări de situație și noi detalii ce dau peste cap cursul evenimentelor. O scriitură deloc decisă, deloc decidabilă, până la urmă. Totuși, lectura se poate numi de plăcere, deși nu de consum, ce-i drept. Alex. Leo Șerban îmbină perfect ermetismul și misterul cu tot felul de joculețe subtile, numerologice sau livrești”. Criticul conchide „În fond, și autorul nostru experimentează. Chiar dacă nu s-ar putea crede că o face à la manière de, iată ce-i declara la un moment dat Borges lui Osberg: «Metoda dumitale de a te ascunde, dragă domnule Franz, e destul de ingenioasă – până-ntr-atât încât aproape am crezut că ai citit unele dintre povestirile mele...» Mai mult, în descrierile Buenos Airesului pulsează nu doar bucuria, ci și un soi de recunoaștere; deja vu contaminat cu iubire, déjà lu pentru lectorul împătimit la rândul sau de Borges. Încât inclusiv Alex. Leo Șerban ar putea fi considerat un dublu pentru confratele sau argentinian. Un hiper-Borges. Pe de alta parte, cei doi scriitori deveniți personaje par convinși că sunt fantezmele unui demiurg auctorial: «cine scria toate astea – fiindcă era un lucru evident că nu era ceva «gata scris». Cineva (un pământean din carne și din oase) își bătea joc și de Interpol, și de Istoria Literaturii, iar el, Pessoa, ar fi vrut să cunoască cine este persoana aceea». Șase pagini mai încolo, Borges: «cursul ridicol pe care l-au luat evenimentele în ultimele două ore este rodul unei minți excentrice care se amuză să ne facă fel de fel de șotii tuturor celor aici de față. Așadar, întrebarea [...] este: cui aparține această minte diabolică și perversă care ne-a adunat pe toți aici?» Firește, am putea chicoti, se consumă eterna poveste cu abisul artificiu hipermodernist al personajului conștient de condiția lui, pe care Borges a cam epuizat-o în *Ruinurile circulare*. Însă cert e că nu vorbim despre un hipertext în acest caz. Vocea naratorială ne lămurește abia la final, într-o stingheră notă de subsol: «Am scris aceasta novella care mi-a fost dictată de domnul Aleister Crowley», celebrul ocultist englez. Iar acest eu care vine să rescrie textul magicianului nu este nimeni altul decât Alexander Search (heteronim de tinerețe al aceluiași Pessoa, dar în același timp un posibil pseudonim pentru cel care semnează cartea pe care tocmai am terminat-o).” Criticul remarcă totuși „Căutând un absurd ce se vrea până la un punct logic, până la un altul prețios, lui Șerban îi lipsește puțin exercițiul.” □ Gianina Druță comentează romanul Ioanei Baetica Morpurgo, *Imigranții*, Editura Polirom, Iași, 2011 în *Autobiografia înstrăinării*. Criticul remarcă „Trecerea narațiunii prin toate persoanele ei, alternanța planului personajului cu planul auctorial, tehnica jurnalului, insertiile de texte-accesorii, interviul asimilat unui contract de vânzare-cumpărare – toate dezvăluie o subtilă și ironică *history together*, din care răzbate durerea incongruenței, și nu o simplă afacere textuală [...] la ultimul capitol, deja întrebările se fac ghem și cititorul înghite în sec. Nu e oare și el un imigrant în text? În episodul acordat lui Gruia, un țigan lăutar, care se agață de

toate fotografiile existențiale ca o «scamă», atât personajul, cât și «autorul» caută un «adăpost provizoriu al istoriei», care se dovedește a fi Textul. Tratatul negociat la intrarea în ficțiune explicitează, așadar, aplicarea unui drept/transfer de proprietate cvasi-ilicit, după cum o demonstrează și interviurile luate lui Gruia în schimbul mitei: «G.: [...] Pretini-pretini, da' tu îți scrii cartea aia și mă folosești pă mine și la urmă ți-o cumpăra fraierii ăia și tu faci bani. [...] U: OK. Te plătesc. Cu condiția să-mi spui adevărul. G: Dacă vrei adevărul, te costă extra», pentru că personajul și autorul discută însuși Pactul, sub spectrul tensiunii continue și al sublimărilor de perspectivă.” În opinia Gianinei Druță „Post-scriptum-ul e, de fapt, un pactum-scriptum mascat, în care „Autorul“ însuși lucrează fără mânuși, redactând o dare de seamă cu scopul de a rupe cortina și de a revela culisele.” ■

La secțiunea *literatură universală*: □ în *Traducere, trădare, interpretare*, Rodica Grigore abordează romanul Ludmilei Ulițkaia, *Daniel Stein, traducător*, traducere de Gabriela Russo, București Editura Humanitas Fiction, 2011: „Pericolul cel mai mare la care s-au expus numeroase romane istorice mai vechi sau mai noi a fost încercarea autorilor de a susține viabilitatea estetică a textului pornind de la premisa că este suficient ca întâmplările povestite să se fi petrecut în realitate. Romanul Ludmilei Ulițkaia întuiește această capcană și reușește să o evite uneori – din păcate, însă, nu întotdeauna – prin accentuarea unor elemente care îl individualizează pe Daniel Stein și îl îndepărtează de modelul real. Numai că adesea acestea sunt imperfecte sau de natură a da naștere unor controverse și mai mari decât aceea legată de realitatea faptelor ca atare (așa cum e, de pildă, înțelegerea pe care o manifestă personajul romanului – e adevărat că doar la vârsta senectuții – fata de foștii călăi ai nazismului). Astfel că, deși menit a convinge cititorii tocmai pentru că modelul său real a convins o lume întreagă, Daniel Stein ca personaj rămâne insuficient conturat”. □ Sub titlul *O cușcă plină de dragoste*, Dana Pârvan-Jenaru analizează romanul lui Boris Vian *Smulgătorul de inimi*, apărut în traducerea Diane Crupenschi la Editura Univers în 2012: „Boris Vian este genul de scriitor care nu se mulțumește să te fascineze, ci te obsedează de-a dreptul. Ultimul său roman (de altfel primul volum al unei trilogii pe care n-a mai apucat să o termine), *Smulgătorul de inimi*, zugrăvește tăios, cu umor negru și sec, universul absurd și în același timp poetic al unei lumi de o cruzime inimaginabilă, în care nu sunt de găsit nici rușine, nici remușcare [...] Încă din primul paragraf al romanului, asociațiile trezite de imaginile descrise spulberă logica realului sau pe cea a posibilului cu care ar putea fi amăgit inițial cititorul, căci imediat după impresia familiarității, imaginația aprigă, cu tot simbolismul implicit, frapează”. Criticul atrage atenția asupra faptului că „inovația lingvistică la care recurge Vian lasă omenirea și fără binecunoscuta trecere a timpului, astfel că însemnările medicului au drept date «135 apriaugust», «374 iulsembrie»“. În opinia Danei Pârvan-Jenaru „Negativitatea haioasă a parodiei – transpusă într-o intrigă fluentă, cu dialoguri voluptoase, jocuri de cuvinte, imagini șocante și ironie acidă – stăruie în ființa cititorului prin amestecul insidios de atroce și tărâm

de basm fascinant.” ■ Nicoleta Neagoe publică *Înțelesuri și subînțelesuri ale veșmintelor în memoriile Reginei Maria*. Reținem: „Privit din perspectiva unei lecturi a socialului, veșmântul îndeplinește o funcție dublă: uniformizează și individualizează, masifică și autonomizează, absoarbe diferențele sau dimpotrivă le marchează apăsător. Această bipolaritate a fost abordată de-a lungul timpului sub unghiurile cele mai diverse și mai surprinzătoare. Stau mărturie în acest sens o bibliografie abundentă (cel puțin în lumea occidentală), precum și permanenta strădanie de rescriere a istoriei prin prisma acestui marginal și (aparent) frivol element. La noi, studiile care să plonjeze în mentalul unei epoci și care să îi scoată la suprafață structura profundă luând ca pretext domeniul aparențelor vestimentare sunt foarte puține. Faptul se datorează, pe de o parte, hiatului produs de regimul comunist, iar pe de alta unei atitudini oarecum disprețuitoare față de subiecte situate cumva la periferia Istoriei (cu majuscula). Eseul de față își propune analiza câtorva funcții metonimice ale veșmântului, alegând drept călăuză memoriile Reginei Maria”. ■ Cristina Bogdan semnează *Care dintre noi l-a născocit pe Celălalt? Variațiuni pe tema întâlnirii*: „întâlnirea este o echilibristică între fragilitatea întâmplătorului și densitatea rânduitalui, un proces activ și pasiv simultan, căci ne îndreptăm către ea, o căutăm (chiar și numai pregătindu-ne orizontul așteptării), dar ni se și întâmplă, o «îndurăm» și ne lăsăm modelați de ea. O întâlnire autentică presupune o modificare a interiorității, o răsucire, o convertire. Dacă rămânem egali cu noi înșine înseamnă că nu ne-am întâlnit, căci procesul acesta miraculos are funcția taumaturgică de a metamorfoza, de a face să înflorească toiagul lui Aaron sau al Sfântului Hristofor – arhetipuri ale ideii de călăuzire. Ieșirea din sine pentru a merge în întâmpinarea celui alt abolește pentru o clipă senzația de ruptură, de separare dintre ființe, introdusă, simbolic vorbind, de Turnul Babel și dusă la extrem în «societatea transparentă» (G. Vattimo) în care trăim astăzi”. Autoarea scrie: „Lumea actuală, în care relațiile s-au depersonalizat atât de mult încât interacționăm mai degrabă cu măști sociale, cu roluri pe scena vieții decât cu oameni în carne și oase [...] ne induce din ce în ce mai acut sentimentul rarității întâlnirii memorabile [...] Poate pentru că nu mai conturăm în noi acel spațiu alb al unei *praeparatio* care premerge și prevestește întâlnirea sau nu mai respectăm «ritualurile» care făceau altădată posibilă interacțiunea și cunoașterea. «Lecția» pe care i-o oferă vulpea Micului Prinț în cartea-parabolă a lui Antoine de Saint-Exupéry devine de neînțeles în societatea postmodernă.” Despre întâlnirea cu sinele, Cristina Bogdan afirmă: „Întâlnirea cu sinele se petrece mereu pe axa temporalității; suntem populați de toate straturile de ființă prin care am trecut, de toate pieile pe care le-am abandonat parțial sau total, de toate veșmintele după care tânjim și în care ne-am vedea costumați în viitor. Suntem o comunitate de euri succesive, care se continuă sau se contrazic, după cum nuanțează poetic ideea Simona Popescu, în romanul *Exuvii*”. Discursul revine însă la întâlnirea cu Celălalt pentru că „omul este ființă în relație, iar identitatea se construiește în fața și cu ajutorul alterității, prin nesfârșitele jocuri

ale dragostei și ale întâmplării pe care le presupune întâlnirea cu celălalt. Încă de la nivel lingvistic, după cum observa Martin Buber, în eseu *Eu și Tu*, «cuvintele fundamentale nu sunt cuvinte izolate, ci cuvinte perechi. Căci Eu din cuvântul fundamental Eu-Tu este altul decât cel din cuvântul fundamental Eu-Acela.» Astfel”, afirmă autoarea „apropierea sau depărtarea, intuiția unui acolo sau aici au mereu nevoie și de un al doilea termen, de o instanță a relaționării. Limbile «rudimentare» păstrează ceva din această vorbire înspre un altul: «Noi spunem: «în depărtare», zulușii au pentru această expresie un cuvânt-frază, care înseamnă: «acolo unde un om strigă: o, mamă, sunt pierdut», iar băștinașii din Țara de Foc depășesc înțelepciunea noastră analitică folosind un cuvânt din șapte silabe, al cărui sens precis este: «Se privesc amândoi, fiecare așteptând ca celălalt să facă ceea ce amândoi doresc, dar nici unul nu vrea să facă».» (Martin Buber, *Eu și Tu*). [...] Simțurile noastre captează lumea și ne-o restituie apropiindu-ne sau îndepărtându-ne de ceilalți: îi privim, îi auzim, îi atingem, ne lăsăm pătrunși de mirosul sau de gustul lor, ne jucăm de-a obiectul și subiectul, inversându-ne adesea rolurile. Devenim noi înșine sub privirea uimită, indiferentă, îndrăgostită, admirativă sau respingătoare a celorlalți, reacțiile lor sunt cioburi ale oglinzii în care ne reflectăm contururile, tremurat sau ferm, în diverse momente ale trecerii. Atenția sau indiferența celui alt par a ne oferi sau a ne retrage dreptul la existență, scoțându-ne din invizibil sau determinându-ne să plonjăm în el. Privirea care mă transformă în obiect pentru un altul adâncește în mine subiectul [...] Mă descopăr și mă depășesc în măsura în care îl întâlnesc și mă «las» întâlnit”. ■ În cadrul secțiunii dedicate Colocviului Național Universitar de Literatură Română Contemporană, organizat de Facultatea de Litere a Universității „Transilvania” din Brașov (5-6 aprilie 2012), ediția a VIII-a (invitați Ilie Constantin și Augustin Buzura): □ sub titlul *Fără orgolii, despre Colocviul Universitar de la Brașov*: „Ca în fiecare an, manifestarea poate fi socotită cea mai reușită din spațiul academic românesc. Ideea organizatorilor este singulară. Scriitorii-temă, propuși spre dezbatere, audiază intervențiile celor înscriși la cuvânt. Astfel, au ocazia să răspundă întrebărilor, comentariilor adecvate sau suprainterpretărilor. Nu oricine are răbdare, bunăvoință și diplomatie în asemenea circumstanțe. [...] La secțiunea consacrată lui Ilie Constantin, laureații au fost Mara Semenescu (Universitatea «Babeș-Bolyai» din Cluj), cu lucrarea *Ilie Constantin – o lectură a poeziei* și Vlad Sibechi (Universitatea «Ștefan cel Mare» din Suceava), pentru teza *Ilie Constantin, geometria sentimentelor. Între materie și vid*. La secțiunea dedicată lui Augustin Buzura, câștigătoarele premiului întâi au fost Oana Purice (Universitatea din București), pentru tema «Proza lui Augustin Buzura: est-etica și estetica» și Andreea Coroian (Universitatea «Babeș-Bolyai»), cu o contribuție despre «*Vocile nopții* – construcția vieții ficționale prin recursul la realitatea socială». După-amiază a avut loc o întâlnire legată de «Cercetarea literaturii în mediul universitar», la care au participat Alexandru Mușina, Caius Dobrescu, Vasile Spiridon, Andrei Terian, Ion Simuț, Gheorghe Ardelean, Dragoș Varga,

Adrian Lăcătuș, Rodica Ilie și Marius Miheț. Gheorghe Ardeleanu a semnalat învechirea instrumentelor de teorie literară, punctând nevoia imediată a finalizării «Dicționarului de termeni culturali» coordonat de Mircea Martin. În asentimentul preopinentului, Alexandru Mușina și-a exprimat regretul că limbajul criticii literare actuale a rămas la stadiul anilor '60. Dragoș Varga s-a referit la situația revistelor filologice, la dificultățile întâmpinate pentru atingerea standardelor impuse de Consiliul National al Cercetării Științifice”. □ sub titlul *Cronica unei întâlniri livrești*: „Este, cu siguranță, o provocare inedită să citești și să analizezi opere ale unor scriitori importanți, dar este cu atât mai interesant să ai ocazia să-i cunoști și să-ți verifici interpretarea la aceeași masă cu ei și cu colegi de generație din toată țara [...] Într-un exercițiu de autointerviu, caci asta-și propusese atunci când, la deschiderea festivă, a ales să vorbească despre sine pe un schelet al întrebărilor pe care și le-ar adresa, prozatorul Augustin Buzura s-a conturat ca o schiță în creion care se proiecta undeva pe retina interioară a fiecărui participant. Nimic mai interesant decât să auzi murmurele studenților care-și vedeau atinse punctele-cheie ale lucrărilor în confesiunile autorului – o senzație de validare a lecturii [...] cititorii tineri ce, recurgând mai puțin la context, într-o manieră care l-a surprins plăcut pe însuși Buzura, au reușit să citească fără background-ul istoric al comunismului, percepend fiecare opera în universul ei propriu. [...] Ca urmare a exprimării unor păreri contrare, intervenția prozatorului pentru a-și lămuri modalitatea documentaristă de lucru nu a distrus teze, ci le-a forțat la exemplificare argumentativă.” Autorii semnalează „Cu tema «Literatura română 2000-2012. Evoluții», cea de-a doua dezbatere s-a axat, poate paradoxal, nu pe decelarea unui spirit de generație, ci, din contra, pe evidențierea caracterelor singulare care au debutat și au scris în această perioadă.” Concluzia: „Fără doar și poate, un asemenea colocviu vine tocmai în întâmpinarea acestor problematice ale situației literaturii actuale în contemporaneitate, fie că e vorba despre o perspectivă instituțională, de clădire a unui canon, fie de verificare a lecturii celor mai tineri dintre actanții vieții culturale românești. Iar faptul că în cercul celor care citesc, judecă și transmit mai departe întră înșiși autorii nu numai că sparge bariere, ci, mai ales, construiește un spațiu cultural fertil pentru promovarea unor individualități și/sau conturarea unei noi generații.”

● **[„Dilema veche”. nr. 15]** Marius Chivu scrie despre cartea Laviniei Braniște, *Cinci minute pe zi*, proză scurtă, Casa de pariuri literare, 2011. Susține că este o carte ușor de citit: „o autoare foarte atentă la detalii, cu un stil lipsit de orice complex estetizant, curat și alert, dexter și fluent până la oralitate, dezvoltând multe episoade secundare și cu un bun simț al autoironiei și al ridicolului.” □ Dan C. Mihăilescu scrie despre culegerea gastronomică, *Intelectuali la cratiță*, a Ioanei Pârvolescu care avea să apară la Humanitas. Culegerea cuprinde preferințele culinare din copilărie ale mai multor scriitori cunoscuți. Mihăilescu afirmă despre aceasta că este o idee foarte bună: „m-am dat pe spate de fericire fără să mai întreb ce și cum. Să se dea voie la un text retrospectiv-confesiv [...] în care să

spui cine, cât și cum te-a învățat (sau nu) că educația gastronomică e soră bună cu educația estetică [...] istorică, religioasă, financiară [...] este o generozitate [...] de nerefuzat.”

20 aprilie

● **[„Adevărul weekend”, nr. 40]** Nicolae Manolescu publică articolul *La ce poate fi bun un film cu Stan și Bran*.

● **[„România literară”, nr. 16]** În *Editorial* Nicolae Manolescu publică *Recitindu-l pe Stendhal*: „Nicăieri nu e Stendhal mai apropiat de spiritul romantismului (nici chiar când, ca și Nicolae Filimon al nostru, studiază psihologia personajelor prin intermediul fiziognomiei elvețianului Lavater), decât când face din fatalitate motorul comportamentului oamenilor și societăților.[...] Romanele reprezintă în acea vreme un mod de instruire într-ale vieții. Emanciparea moravurilor se face cu ajutorul lor. În această privință, Madame de Rênal și Madame Bovary se deosebesc tocmai prin faptul că prima, spre deosebire de a doua, nu citește romane. Să nu uităm următoarea remarcă a autorului: „La Paris, relația dintre Julien și Madame de Rênal ar fi fost repede simplificată; dar la Paris, amorul este fiul romanelor. Tânărul preceptor și timida lui amantă ar fi descoperit în două sau trei romane clarificarea relației lor. Romanele le-ar fi arătat rolul pe care trebuie să-l joace și modelul pe care trebuie să-l imite...” ■ La rubrica sa *Contrafort*: Mircea Mihăieș scrie despre *Cum se scrântesc intelectualii*: „Oare de ce oamenii care înțeleg cel mai bine lumea în care trăiesc – intelectualii – își pierd, în momente de criză, tulburare socială și economică, cei dintâi rațiunea? Recentul «poem» – o ofensă adusă însuși conceptului de poezie – al lui Günter Grass ridică, din nou și din nou, problema rolului, importanței și oportunității amestecului în viața publică a omului de cultură.” În volumul din 2007 a lui Nicolae Gheran, *Cu Liviu Rebreanu și nu numai* (Editura Academiei Române) Mihăieș găsește „un exemplu din care se pot trage învățăminte privind implicarea intelectualului în politică”: Sebastian Bornemisa. □ La *Cronica Ideilor*, în *Noema și noesis*, Sorin Lavric comentează volumul lui Husserl *Idei privitoare la o fenomenologie pură și la o filozofie fenomenologică* apărut la Editura Humanitas în traducerea lui Christian Ferencz-Flatz: „Traducătorul Christian Ferencz-Flatz, eminent cunoscător al germanei, a făcut tot ce se putea omenește face pentru a reda, în formă inteligibilă, faldurile baroce ale prozei lui Husserl. [...] Husserl nu are talent, scriind placid, monoton și fără nerv sintactic, de unde și înaintarea de melc a frazelor sale. La mijloc e o lentoare cronică, care golește textul de savoarea unor asociații care să surprindă imaginația, incitând-o la meditație. Tot efortul cititorului se îndreaptă spre parcurgerea unor paragrafe inerte, a căror tehnicitate, în loc să fie profundă, e confuză. Neputința lui Husserl de a pune în text o stridentă vie de cuvinte alerte dă volumului alura unei ceremonii prolixе, de curgere diluată. Lipsește concentrarea gândului în fraze precise, în schimb dăm peste un abuz de bucle sintactice a căror lungime dă impresia de edulcorare.” Sorin

Lavric remarcă importanța limbajului și în filosofie: „e o prejudecată să vezi în talent o calitate pe care nu ai dreptul s-o pretinzi decât literaților, în vreme ce filosofii ar fi scutiți de condiția expresiei reușite. Cum s-ar spune, ei excelează în gândire, nu în expresia ei, atâta doar că tactul gândirii unui om e același ca cel a scrierii, și un autor care nu poate să creeze acea aparență de mister care e tipică pentru filosofia de calitate nu are șansa de a fi memorabil.[...] Aici e și marea deosebire față de Heidegger, a cărui artă de a întreține vraja cuvintelor îi asigură o posteritate la care Husserl nu poate emite pretenții. Vorba lui Husserl n-are virtute incisivă, după cum gândirea lui nu are mister.”

□ La rubrica sa săptămânală *Cronică Literară*, în *Magistratură și spirit* Cosmin Ciotloș analizează volumul *La foc mărunt* al lui Livius Ciocârlie apărut la Editura Cartea Românească: „Se știe doar, eseistul timișorean trăiește din deziluzii, din decepții, din depresii. Le cultivă și le întreține cu fervoare. Le notează cu plăcere masochistă[...] nu atât despre o anchetă interioară s-ar cuveni să vorbim, cât despre exercitarea unui stil.[...] Dintre sutele de fragmente (unele de doar câteva rânduri) care compun volumele acestea, nici unul, absolut nici unul, nu pune în pagină o reflecție măcar susceptibilă de optimism. Nu e, acesta, mai degrabă decât un semn de depresie, un indiciu legat de (cu un termen aflat cândva la mare preț) scriitură.[...] aș zice că *La foc mărunt* e o declarație de dragoste adresată spiritului critic.” □ Aura Christi publică eseul *Tăcerea care ne umple de dangătul tuturor clopotelor* (Fragment din volumul în lucru Dostoievski – Nietzsche. *Elogiul suferinței*) din care reținem : „viul rămânând condiția transgresiunii spre acest privilegiu; nu atât vigoarea, nu vitalitatea înainte de toate, ci viul care este, în esență, altceva: «materialul viu» [...] în acest birt duhnind a pierzanie și mizerie, ca în cele mai fastuoase carnavaluri din miezul Evului Mediu, birt ce cuprinde atâta lumină, încât se transformă subit într-un templu, dominat de viul atotputer-nic”. ■ Vladimir Tismăneanu semnează eseul intitulat *Marele Pontif al religiei politice ceaușiste* care abordează „seria de volume *Cronos autodevorându-se*, amintirile, apărute la Editura Curtea Veche, ale fostului secretar al CC al PCR, rector al Academiei *Ștefan Gheorghiu* și membru al Comitetului Executiv până la prăbușirea regimului, Dumitru Popescu, zis și Dumnezeu. Titluri bombastice, metafore baroce, frazeologie adeseori vidă de orice conținut: *Angoasa putrefacției*, *Reducția celulară*, *Panorama răsturnată a mirajului*.” □ La *Comentarii Critice*: în *Noua soteriologie* Marius Miheț abordează *Dezordinea preventivă* de Matei Vișniec (Editura Cartea Românească), concluzionând că: „*Dezordinea preventivă* este un breviar despre manipularea media în democrație. Ideea e că informațiile transformă individul într-un parazit condamnat la încremenire.[...] Sistemul lui Matei Vișniec din roman aduce cu militantismul sociologic propus de Bourdieu. Din agresiunea câmpurilor jurnalistice, spune scriitorul francez, îți vine să te retragi, nu să te implicii.” ■ La *Cartea de eseistică*, în *Crize cu rezolvări estetice*, Gabriel Coșoveanu prezintă studiul lui Angelo Mitchievici *Decadență și decadentism în contextul modernității românești și europene*, apărut la Editura Curtea

Veche: „Fără a produce, în ochii celor mai mulți, opere «eminente», spiritele decadente au configurat, în timp, un soi de forma mentis imposibil de ignorat, ba chiar simptomatică pentru ilustrarea unor idei precum *Zeitgeist* sau vicoliana corsesi e ricorsi. [...] Câtă vreme putem face o distincție între decadență, definibilă mentalitar, istoric și filosofic, pe de o parte, și decadentism, inscriptibil printre curentele estetice de la sfârșit de secol XIX, pe de altă parte, nu este la fel de clar că s-ar putea imagina cele două altfel decât indiscriminabil legate.[...] vizând raportul dintre postmodernism și postmodernitate se dovedește relevantă în context. [...] La noi intervine și complexul periferiei, de aceea cioburile bizantinismului se cer analizate atent (așa cum face un Mircea Muthu, de exemplu), ca figurări ale balcanismului, amestec de pervertire, exotism și nebănuite biografii aspirând la demnitatea esteticului, din moment ce la alt fel de demnitate nu au șansă.” Concluzia lui Gabriel Coșoveanu: „Un merit indenegabil al lui Angelo Mitchievici consistă în alcătuirea și explorarea unui corpus de texte convingător, pe un ton măsurat și plauzibil. Îi regăsim, aici, cu decupaje semnificative, pe Eminescu, Macedonski, Bacovia și Minulescu, dar și pe Mateiu Caragiale, Hortensia Papadat-Bengescu, Mircea Eliade sau Ion Vinea.” ■ *La Cartea de memorii* Iulia Iarca își intitulează recenzia la *Memoria frunzelor moarte* de Marie-Hélène Fabra Brătianu (traducere din franceză de Emanoil Marcu, Editura Humanitas) *Tonul onestității*, concluzionând însă că: „Memoriile nepoatei lui Gheorghe Brătianu au, în primul rând, o valoare literară, apoi una documentară. Este adevărat că autoarea declară în postfață cum această carte a pornit ca expresie a unei restituiri datorate românilor, urmând sfatul unei tinere scriitoare. Însă rezultatul este o carte mult prea personală, un decupaj inspirat din memoriile romanțate ale bunicii, Elena Brătianu, și din propriile trăiri. [...] Ca volum de memorii, principalele calități sunt tonul plăcut al onestității, o scriitură expresivă (care devine vocea unui adevărat prozator) și prezentarea unei imagini originale ale românilor, văzute dinafară, așa cum noi înșine nu am putea niciodată să privim. [...] Povestea bunicii, Elena Brătianu, inserată pe tot parcursul cărții dă culoare și noblețe, prin tonul moale, hipnotizant. Marie-Hélène Fabra Brătianu a găsit, după moartea mamei sale, niște povestiri, fragmente de roman, scrise de bunica sa și a hotărât să le transcrie. [...] Uneori, întâmplările de la începutul secolului XX sună supărător de neverosimil. Și nu din cauza distanței în timp. Ci dintr-un gust al Elenei Brătianu, poate împins prea departe, pentru literar, ficțional, livresc.” ■ *La Cronica edițiilor*: Răzvan Voncu prezintă volumul lui Traian Chelariu *Zilele și umbra mea, II* (ediție îngrijită și prefață de Mircea A. Diaconu, Editura Ideea Europeană): „chiar dacă azi ne este limpede că Traian Chelariu nu-i un scriitor de raftul întâi – dar are o biografie de raftul întâi, ca să zic așa –, însemnările sale zilnice, întinse pe o perioadă de 7 ani (1929-1936), sunt foarte interesante, în primul rând pentru informațiile pe care ni le oferă [...] ediția îngrijită de Mircea A. Diaconu, deși utilă, este inegală. Volumul al doilea este mai bine îngrijit și, cu mici scăpări, este foarte aproape de ceea ce trebuie să

fie o ediție a unui text confesiv. Din păcate, nu același lucru se poate spune despre primul (apărut, la aceeași editură, în 2007).” ■ La *Lecturi libere*, în *Identitate recuperată*, Gabriel Dimisianu prezintă volumul Mioarei Apolzan, *O vară cu Maia* apărut la Editura Cartea Românească și concluzionează: „Este și critic literar eminent Mioara Apolzan și prozatoare în sensul deplin al cuvântului.” ■ *Meridiane*: □ Rodica Binder semnează articolul *Günter Grass: Literatura ca vestă antiglonț*: „poezia intitulată *Ceea ce trebuie spus*, publicată în miercură de dinaintea Sărbătorii Paștelui, în «Süddeutsche Zeitung». [...] Se întreabă de ce tace, de ce a tăcut atâta vreme, alertat fiind de conflictul israeliano-iranian, generat de programul nuclear al Teheranului.[...] Întrebarea firească pe care cititorii acestui text și-au pus-o instantaneu este mai întâi una de bun-simț: de ce nu a scris Günter Grass un articol, un eseu despre conflictul din Orientul Apropiat, ca și despre litigiul israeliano-iranian? [...] Fiindcă germanii împovărați de vină ar putea deveni furnizorii unei crime previzibile, din care cauză complicitatea lor nu va putea fi răscumpărată de nici una din uzualele dezvinovățiri. [...] Acreditându-și «strigătul» drept poezie, Grass s-a slujit de literatură ca de o vestă anti-glonț. Nefiind decât o proză ritmată, textul nu l-a mai putut apăra deplin pe autor de ploaia de proiectile mai mult decât retorice. □ *Le Monde des livres – Invasion marxienne*: „zeci de titluri consacrate lui Karl Marx” □ Simon Leys despre universitate: „Universitatea este un turn de fildeș [...] reprezentând o elită, căreia normele democrației politice nu i se aplică.” Îl citează pe Flaubert care mărturisea că a încercat toată viața să trăiască într-un astfel de turn pe care „o maree de rahat îl izbește neconținut ca să-l doboare”. Scrie Leys: „În afara domeniului care îi este propriu, democrația este sinonimă cu moartea: căci adevărul nu este democratic, nici inteligența, nici frumosul, nici iubirea – și nici grația divină”. Primejdia cea mai mare care pândeste universitatea este utilitarismul. □ „Claude Hagège este un lingvist cunoscut, și nu numai în Franța, care cunoaște regulile câtorva sute de idiomuri și stăpânește zece limbi. Poliglot, pledează pentru menținerea în comunicare a câtor mai multe limbi și, firește, contra folosirii exclusive a englezei în comunitatea politică și științifică internațională.” □ Este publicat în Franța primul din cele 15 volume ale jurnalului lui David Henry Thoreau, considerat părintele ecologiei. ■ Versuri de Mircea Cipariu și Miruna Vlada. ■ *Ochiul magic*: □ „Sever Voinescu face recurs în «Dilema Veche» din 5-11 aprilie la severa acuzație de colaboraționism adusă lui George Enescu de către Lucian Boia în *Capcanele istoriei*.” □ „Marți, 17 aprilie, în Sala Oglinzilor de la Uniunea Scriitorilor, a avut loc cea de-a treia ediție a Galei anuale ARIEL. Cu acest prilej, juriul compus din Nicolae Manolescu (președinte), Mircea Mihăieș și Marta Petreu a decernat premiile pentru anul 2011: Cartea Anului: *Însemnări din ținutul misterios* de Gabriel Chifu (Editura Cartea Românească); Revista Anului: «Viața Românească» (redactor șef – Nicolae Prelipceanu); Cartea de Debut a Anului: *Critica în tranșee* (De la realismul socialist la autonomia esteticului) de Alex Goldiș (Editura Cartea Românească)”. ■ *In memoriam* Maya Belciu ■ *In memoriam* Gabriel Țepelea.

26 aprilie

• [„Cultura”, nr. 16] *Revista revistelor*: în *Renașterea unei specii literare*, C. Stănescu scrie „De o îngrijorare cam patetică suferă dl N. Manolescu într-un editorial din «România literară»: *Cui i-e frica de Pleșu și de Patapievici?*.” În opinia sa „Comparată cu motivația prea metafizică a dlui N. Manolescu, aceea ideologică invocată de dl M. Mihăieș pare mai plauzibilă și este cu mult mai realistă. Oricum inadmisibilă, fapta huliganilor de pe blog sau a celor din piață poate fi ideologic explicabilă. O explicație în care «dragostea» pentru Eminescu e un simplu pretext și, ca oricare altul, trebuie eliminat dintr-o discuție despre elită, literatură și valori sau mituri literare. Confuzia de planuri e vădită. Nu despre literatură, elită, confruntare literară ori «legătura de sânge intelectual» și «plebea intelectuală» ar putea fi vorba. Ci despre altceva. Inadmisibilul huliganism e forma extremă și irațională a reflexului ideologic, mârâiala sau reacția «gloatei» ori, mă rog, «plebei intelectuale» la anumite comportamente și mentalități ale elitei, vădite atunci când figuri de vârf ale acesteia ies cu naivitate din sfera propriei abilitări și competențe. Și a valorilor care o consacră secular drept ceea ce este: elita.” Autorul dă drept exemplu efectul pe care l-a avut asupra publicului implicarea lui H.R. Patapievici într-un scandal legat de „Politicianul B.” în care acesta îi lua apărarea argumentând că „oricât de bizare, ofensatoare sau inacceptabile din punct de vedere public ar fi lucrurile spuse în spațiul privat, judecata publică nu are a se pronunța asupra lor.” ■ Cosmin Borza publică *Anti-canoanele lui Marin Sorescu*: „Marin Sorescu se implică în majoritatea dezbaterilor literare marcante de după 1960. E vorba în special despre cele patru problematici descrise de Florin Mihăilescu în studiul «De la proletcultism la postmodernism» (subminarea «realismului socialist», polemicile stârnite de raportul tradiție-modernitate, dar și de cel ce opune protocronismul sincronismului, precum și dezbaterile din jurul noii «paradigme postmoderne»), căroră Sorescu le subsumează cele mai substanțiale concepții estetice personale, veritabile obsesii creatoare care compun scheletul ideatic al poeticii sale. Numai că tocmai contextele cultural-politice atât de diverse pot determina distorsiuni grave ale sensurilor publicisticii soresciene.” Cosmin Borza observă că „în mod paradoxal, plasarea artistică ex-centrică din intervențiile teoretice cadrează suficient de bine cu unele dintre cele mai maligne direcții ale comunismului autohton: protocronismul și naționalismul ceaușist. Pe de altă parte, unele dintre principiile creatoare soresciene par a se conforma șabloanelor critico-estetice ale epocii, simptomatică în acest sens fiind cea mai cunoscută confesiune autolegitimatoare a poetului: *Postfața* la volumul din 1968, *Tinerețea lui Don Quijote*.” Astfel, afirmă Cosmin Borza, „Preferând «jocul prim» al poeziei, Sorescu recunoaște valoarea și revoluția artistică produsă de autorul *Jocului secund*, însă – fie și învăluită în metafore – atitudinea soresciană iconoclastă nu poate fi camuflată. Din perspectiva scriitorului «saizecist», poetica barbiană îndreaptă demersul artistic spre un vid ideatic și existențial, nicidecum spre esențe metafizice. Barbu s-ar afla mereu implicat în «vânătoarea Ideii. Și a

ideii ideii. Și a ideii ideii ideii – până la sublimul Nimic. Între Anton Pann și Matei Caragiale, și în urma cucoanelor de pe bulevard, versul său mustăcios dă s-o ia spre nadir și se răzgândește». În schimb, Arghezi e plasat în fruntea cano-nului poetic interbelic deoarece avea «structură de filosof», a reușit să sintetizeze toate direcțiile artistice ale vremii sale («finul simbolistului Macedonski și nașul absurdului Urmuz»), a revoluționat neostentativ limbajul poetic, a dat dovadă de o autentică empatie față de sensibilitatea omului «real» și rămâne un model de urmat pentru postbelici mai ales că, la autorul *Cuvintelor potrivite*, «luciditatea exacerbată, ca o pupilă dilatată, într-o mare veghe, ține loc de exaltare»⁷. Cosmin Borza conchide că „După cum sugerează și titlurile celor două volume, dar și modul în care își precizează pozițiile teoretice (descriș anterior), Sorescu nu e preocupat în principal de latura formală a literaturii, ci de substanța ei. Pe poet îl obsedează fondul ideatic-afectiv, *cum*-ul comunicării lirice intrând în sfera sa de interes doar atunci când el consideră că periclitează manifestarea deplină a *ce*-ului artistic. Relativistul, nonconformistul și anticanonicul «în formă» se dovedește esențialist «în fond». Modelul literar occidental ales de Sorescu pentru legitimarea acestei poziționări estetice este poetul și criticul americano-englez T. S. Eliot. Pornind de la poemul lui din 1922, *Țara pustie*, autorul *Teoriei sferelor de influență* propune două tipologii lirice ce ar fundamenta modernitatea artistică: «poezia de unghiuri ascuțite, *strâmbe*» (reprezentată de Saint-John Perse) ce «are nevoie de obscuritate, umezeală și căldură», e «bântuită de un vag aproape abso-lut» și cea «de unghiuri drepte» (caracteristică lui Eliot) care «cu eroism nu se teme de lumină», mizează pe luciditate și, adesea, pe ironie.” Concluzia lui Cosmin Borza: „Neo-modernismul din publicistica lui Marin Sorescu rămâne, prin urmare, creația unui antimodern influențat de constrângerile ideologice ale vremii, dar mai ales format de contextele literar-culturale naționale și occidentale contemporane.” ■ Sub titlul *Antologicul Radu Stanca*, George Neagoe abordează volumul lui Radu Stanca, *Doti*, ediție îngrijită și prefăcută de Ioana Lipovanu, București, Editura Cartea Românească, 2011: „Apariția ediției *Doti*, sub îngrijirea Ioanei Lipovanu, poate constitui prilejul unor considerații mai aplicate asupra tehnicilor utilizate și a viziunilor implicate. În afară de Nicolae Manolescu, exegeții (inclusiv prefăcătoarea) au stăruit asupra diferențelor între Radu Stanca și Ștefan Aug. Doinaș. Există însă o interferență între cei doi, fundamentată în perioada cât au locuit amândoi în Sibiu (1940-1945). Trăsăturile comune ar fi: acumularea detaliilor în jurul obiectului, binomul climax-anticlimax, tensiunile nerezolvate, comparațiile care marchează (ne)respectarea unor tipologii consacrate. Comuniunea nu se explică prin existența unei presupuse afinități de fond.” George Neagoe scrie: „De necontestat, trăsătura care îl face antologic pe Radu Stanca este abilitatea de a rosti, cu aceeași măiestrie, partiturile feminine și masculine din lirica erotică. Dragostea se subsumează unor ritualuri păgâne, în care primează codurile și recuzita, nu sentimentul. Mimând afecțiunea, poetul intră în registrul moderniştilor, interesați de suprapunerea sensurilor, nicidecum

de trăirea imediată. Relația partenerilor este caracterizată de narcisism. Gesturile sunt ample. Corporalitatea echivalează cu statuarul și senzualul provocator. Pe amănți îi interesează arta de a fi curtenitori. Afluxul de atitudini, de comportamente și de obiecte încadrează versurile în barocul asiatic, unde travestiurile sunt obligatorii. Finalitatea ceremonialului înseamnă posesiune sau crimă.” Criticul observă de asemenea că „Există la Radu Stanca și o aplecare către imagini apropiate de onirism, cu mențiunea că poetul este interesat de tragic, nu de grotesc, așa cum va fi atras Leonid Dimov. Scriitorul nu-și închipuiește tablouri statice, scene iluminate după fiecare vers. Concepe o serie de fresce, urmând cursul unei narațiuni. Aici identificăm o nouă similitudine cu Doinaș. De același coleg îl mai leagă preferința pentru o construcție metrică recognoscibilă în *Trandafirul negru* sau *Nunta*, introducerea punctului culminant printr-o structură adversativă, imposibilitatea de a se opune fatumului și relația indisolubilă a personajului cu dublul său”. George Neagoe afirmă: „Fără a fi integrală, ediția «Doti» ilustrează dificultățile reconstituirii textelor după manuscrise, eforturile de găsire a coerenței în organizarea ciclurilor și problemele în stabilirea titlurilor unor compoziții postume, publicate în presă cu denumiri improvizate. Operațiunile de normare sunt extrem de migăloase, iar Ioana Lipovanu se achită meritoriu de obligații. Cartea devine încă o mărturie a faptului că pregătirea unei lucrări după criterii filologice riguroase poate consuma câteva decenii. Dar truda este pe deplin răsplătită, prin restituirea unuia dintre cei mai de seamă reprezentanți ai liricii erotice românești.” ■ *Literatură universală*: □ în *Cutia cu prăbușiri lăuntrice* Dana Pârvan-Jenaru comentează romanul lui Amos Oz, *Cutia neagră*, Traducere din ebraică și note de Marlena Braester, Seria de autor „Amos Oz“, Humanitas Fiction, 2012: „Ca de obicei, în proza lui Oz asistăm la o luptă între dreptate și dreptate, autorul reușind să creeze oameni complecși, alcătuiți din trup și suflet, din virtuți și păcate. Însă, pentru înțelegerea optimă a motivațiilor fiecărui personaj, Amos Oz se vede nevoit să reconstituie în detaliu traseul existențial al acestora, ceea ce provoacă o încărcare narativă exagerată a unora dintre scrisori, cărora li se răpește din naturalețe.” □ În *Cărți, amintiri, istorii* Rodica Grigore analizează *Pacientul englez* de Michael Ondaatje, traducere și note de Monica Wolfe-Murray, Editura Polirom, 2011: „digresiv și ambiguu, populat cu personaje care nu sunt niciodată ceea ce par a fi la prima vedere și care sunt surprinse într-o adevărată rețea de relații complicate și, nu o dată, greu de definit.” Criticul consideră că „romanul *Pacientul englez* dă senzația că rezistă la tot pasul – și prin fiecare pagină – tentației ori modelului narațiunii lineare, nerespectând nici o regulă consacrată a prozei contemporane, dezvăluind câte ceva cu privire la esența personajelor sau întâmplărilor, doar pentru ca, imediat, să revină asupra lor, reinterpretând și nuanțând, determinându-și cititorul să pună sub semnul întrebării totul și, în primul rând, ceea ce în mod tradițional poartă numele de adevăr. Pentru cei obișnuiți cu maniera de a scrie a lui Michael Ondaatje (născut în Sri Lanka, fiind de origine olandeză și stabilit, ulterior, în Canada), nu e nici

o surpriză că autorul preferă să ignore cu bună știință granița – întotdeauna fragilă, din punctul lui de vedere – ce desparte poezia de proză și adevărul de ficțiune. În plus, preferința marcată a scriitorului pentru muzica de jazz, evidentă și în creațiile sale anterioare, este transformată, aici, în adevărat principiu menit să configureze un discurs literar ce revine, iar și iarăși, asupra acelorași întâmplări, doar pentru a le privi din perspective diferite și a le evalua, astfel, consecintele în funcție de evoluția protagoniștilor. Oarecum asemănător – deși mizând pe efecte sensibil diferite – procedase Robbe-Grillet în *La Jalousie*, însă Michael Ondaatje, în *Pacientul englez*, își continuă și demersul din romanul de debut, *Coming Through Slaughter*, centrat în jurul existenței muzicianului Buddy Bolden, din New Orleans.” Rodica Grigore concluzionează: „un text romanesc pus sub semnul surprizei, al improvizatiei muzicale și al unui lirism de substanță”.

■ Constantin Coroiu publică *Arta de a supraviețui sau oamenii-oameni sub vremi*: „Pentru cine va scrie o istorie a culturii și a instituțiilor ei, *Arta de a fi păgubaș* e o sursă inestimabilă de informații. Se vede, se simte că Niculae Gheran a avut în vedere și această perspectivă. Nu întâmplător, pentru ca tânărul de azi sau istoricul de mâine să cunoască modul cum se dezbăteau problemele și se luau deciziile, a intitulat un capitol pur și simplu: «Proces-verbal»“. (Va urma) ■ cu titlul *Erevan, capitala mondială a cărții*, Madeleine Karacasian publică *500 de ani de tipar armean. Un interviu cu Hasmik Poghosyan, ministrul Culturii din Armenia*.

● **[„Dilema veche”, nr. 16]** Marius Chivu scrie despre cartea lui Dan Coman, *Parohia*, Editura Cartea Românească, 2012. Acesta spune că opera nu poate fi clasificată într-un gen literar și susține că este o carte admirabilă: „*Parohia* este una dintre cele mai bune cărți ale lui Dan Coman, acum, preferata mea.” ■ Dan C. Mihăilescu analizează volumul Ioanei Diaconescu, *Scriitori în arhivele C.N.S.A.S. (Intelctuali urmăriți informativ, arestați, condamnați, uciși în detenție - 1946 - 1989)*, 2012. Mihăilescu susține că singurul reproș care îi poate fi adus scriitoarei este faptul că nu a spus mai mult: „Dacă am a-i reproșa ceva Ioanei Diaconescu este tăcerea pe care înțelege s-o păstreze - din discreție? de rușine și stupoare față de anvergura turnătorilor? de teama proceselor de calomnie? din compasiune față de vinovați? - atunci când dosarele îi etalează surse lesne recunosibile.”

27 aprilie

● **[„Observator cultural”, nr. 363]** Carmen Mușat semnează *Editorialul* intitulat *Un proiect iluminist*: „într-o lume avidă de divertisment și mondenități, care pune mare preț pe superficialitate și spectacol de prost-gust, existența unui canal de televiziune precum ARTE – acronimul pentru Association Relative à la Télévision Européenne – demonstrează că se poate face performanță în audio-vizual mizând pe cultură. [...] Dacă prințul Mășkin era convins că «frumusețea va salva lumea», fondatorii și promotorii ARTE au dovedit, de-a lungul celor douăzeci de ani de existență a acestui canal TV, că lumea poate fi salvată prin cultură.

E un mod de a spune că, mizând pe *calitate*, pe *varietate*, pe *deschidere față de Celălalt și față de nouitate* și, nu în ultimul rând, pe *respect* pentru publicul său, ARTE a reușit să-și construiască un profil unic în lume. [...] E un prilej de bucurie faptul că ARTE își aniversează *majoratul* la București, printr-un festival de film (între 24 și 26 aprilie, la Cinema Studio) și o dezbatere ce abordează două teme de mare actualitate: «Rolul culturii în televiziune» și «Noile provocări ale digitalizării».” ■ în cadrul dezbaterii *Independență, spirit critic și conflict de interese în critica literară (III)* Adina Dinițoiu scrie *Despre critica de întâmpinare*: „E vorba de o ținută în raport cu propria imagine de sine și în raport cu cititorul, pe care trebuie să-l convingi – în timp, firește –, că trebuie să-ți acorde credit, să meargă pe mâna ta, pe gustul tău, pe priceperea ta în materie de literatură. Dar e vorba și de o disponibilitate empatică, afectivă, de o «privire îndrăgostită» și în fond umană față de cărțile despre care scrii (cum bine zicea Antonio Patraș, în prima parte a acestei dezbateri). Cred că un cronicar literar trebuie să scrie și pentru el, și pentru cititor, și despre autorul cronicat, dar și despre el însuși (în mod implicit, desigur). Modul în care faci critică este, în ultimă instanță, așa cum a spus-o demult Oscar Wilde, o formă de autobiografie. Și critica este, tot Oscar Wilde a spus-o, o modalitate de a face accesibil frumosul, în formele lui literare, publicului (în alte forme decât cele ale scriitorului propriu-zis). Criticul trebuie să scrie și creativ, și tehnic, și empatic, și uman, pentru a contribui – în fața cititorului (și împreună cu el) – la amplul discurs cultural, social, antropologic etc.” □ În *Despre porțile închise ale cronicii literare* Sanda Cordoș numește printre problemele criticii de întâmpinare: „monotonia selecției critice sau, poate, o formă de mimetism. Desigur, există anumite cărți foarte bune care reclamă atenția întregii suflări critice; unele, în schimb, deși modeste, ajung în atenția unui cronicar și trec apoi din cronică în cronică, în vreme ce altele, mai substanțiale, rămân necercetate. Aș spune că le lipsesc (cu excepțiile de rigoare) cronicarilor de azi voința și plăcerea de a descoperi literatura pe cont propriu;” o altă problemă este cea audienței și eficienței cronicii: „Exercitată cu precădere în spațiul revuisticii literare, cronica ar putea aduce adevărate servicii literaturii abia odată ajunsă în paginile cotidienelelor”. Sanda Cordoș semnalează de asemenea că, în ciuda faptului că mulți universitari se ocupă de critica de întâmpinare, autorii contemporani nu pătrund în canon și în programele școlare decât cu decalaj foarte mare. □ Șerban Axinte afirmă în „*Demonul îndoielii*” și *acțiunea critică*: „este destul de greu pentru cineva să facă piruete prea dezinvolve fără a risca sancțiuni entuziaste din partea confrăților. Iată, așadar, o presiune utilă ce favorizează autoreglarea discursului critic.” În opinia sa „un critic literar trebuie să participe la negocierea dintre mai multe perspective, dintre mai multe «adevăruri» posibile. Cu alte cuvinte, să lase loc în propriul discurs și perspectivei opuse până să ajungă la o cristalizare fără echivoc a opiniei proprii. [...] în privința «conflictelor de interese», sunt de părere că un critic, atâta timp cât nu recurge la unități de măsură diferite în judecarea volumelor și nu favorizează cărțile editurilor la care

colaborează supralicitându-le valoarea, nu poate intra în conflict de interese.” ■ La secțiunea *Literatură*: □ Cezar Gheorghe comentează în *Imagini despre autor „la foc mărunt“* volumul lui Livius Ciocârlie *La foc mărunt*, apărut recent la Editura Cartea Românească: „Pe teritoriul paginii, cuvintele traversează domeniul viului, se agață de realitatea exterioară și dezvăluie neliniștitoarea interioritate. Împletim în scris persoane, cărți, oameni, lucruri. *Gândim* cu simțurile și *simțim* cu gândurile. Confiscăm din jurul nostru teme și fapte. [...] Trăim într-o țară cu granițe mereu schimbătoare. Ne exersăm interumanitatea. Devenim. Aruncăm o plasă de cuvinte peste haosul lumii. Despre acest tip de existență, Livius Ciocârlie nu putea scrie decât într-o formă la fel de schimbătoare și de hibridă precum *viața* scrisă. *La foc mărunt* îmbină însemnările din specia jurnalului cu fragmente eseistice, pentru a realiza un fel de «autocosmos» urmuzian, un «sistem» propriu de oameni, idei, întâmplări, lucruri și cărți – «sistemul» care nu a pierdut elanul vital – lipsit de «coerență» și liniaritatea proprie organismului, dar păstrând din prospețimea, eterogenitatea și fragmentarismul devenirii.” Cezar Gheorghe observă că „Din categoria înșilor care ne compun, regăsim în carte un autor care intră în dialog cu Pascal, Proust, Gombrowicz, Cioran, Susan Sontag. Există la Livius Ciocârlie un sens profund dat fragmentarismului. Eficiența fragmentului nu stă într-o asumare experimentală teribilistă (adică experimentul de dragul experimentului), ci într-o adevărată stilistică la dinamismul devenirii. Cel care scrie *La foc mărunt* este întotdeauna un altul de fiecare dată când intră în dialog cu autorii pomeniți, fie și prin diferențele pe care și le ia față de aceștia.” □ Doina Ioanid abordează în *Mierea pe care o căutăm* romanul *Intriga matrimonială* al lui Jeffrey Eugenides, apărut în traducerea Danei Crăciun la Editura Polirom, Colecția „Biblioteca Polirom. Proza XXI“, Iași, 2011: „Personajele citesc, îngurgitează, asimilează fantasme, le combină cu altele, sedimentate mai demult, le combină după o rețetă proprie, apoi se folosesc de acest cocktail de fantasme și sunt, la rândul lor, folosite de ele. Jeffrey Eugenides deconstruiește în *Intriga matrimonială* dorința mediatică, ca să folosească un termen preluat din admirabila carte a lui René Girard *Mensonge romantique et vérité romanesque*. [...] Zâmbetul, uneori ușor ironic, al naratorului nu devine niciodată cinic, omnisciența reduce, paradoxal, distanța, fără ca intimitatea cu personajele să devină incomodă, fără să alunece în comentarii de prisos.” ■ La categoria *Istorie literară*, cu titlul *Împotriva biografiei*, Bogdan Crețu analizează studiul lui Doris Mironescu *Viața lui M. Blecher. Împotriva biografiei*, Editura Timpul, Iași, 2012: „Deși e clar că, în ultimii douăzeci-treizeci de ani, cota lui M. Blecher este în vizibilă creștere (formula romanelor sale convenind noii sensibilități „autenticiste“ a literaturii de după 1980), autorul întâmplărilor în irealitatea imediată nu a beneficiat, până de curând, de o tratare critică pe măsura entuziasmului «redescoperirii» sale (datorată unor critici precum Nicolae Manolescu, Nicolae Balotă, Mihai Zamfir, Ion Pop ș.a.). Cărțile semnate de Radu G. Țeposu, Iulian Băicuș, Gheorghe Glodeanu și Sergiu Ailenei nu au reușit să capete „greutatea“ exegetică pe care

opera unui scriitor important o merită. Nu trebuie însă să disperăm. Doar anul trecut au apărut două lucrări consacrate scriitorului, semnate de Ada Brăvescu (*M. Blecher – un caz de receptare problematic și spectaculos*, Editura Tracus Arte) și, mai ales, de Doris Mironescu (*Viața lui M. Blecher. Împotriva biografiei*, Editura Timpul). Aceasta din urmă mi se pare de departe cea mai bună carte despre Blecher de până acum.” Bogdan Crețu afirmă „metoda oportună este aceea de a privi în permanență biografia prin operă și opera prin biografie; ceea ce nu înseamnă confundarea planurilor, explicarea operei prin viață, dar nici acceptarea morții structuraliste a autorului. Criticul descoperă în mediul copilăriei lui Blecher, în lucrurile care definesc acest spațiu în care modernizarea este incompletă, dând naștere kitschului, nu doar recuzita întâmplărilor din irealitatea imediată, ci și un anumit tip de sensibilitate. [...] în anumite momente ale cărții, strategia lui Doris Mironescu îmi amintește de metoda pe care Ilina Gregori o numea, în *Știm noi cine a fost Eminescu?*, «parabiografie». Adică, reconstituirea faptelor așa cum ele trebuie să se fi petrecut, în logica unei exigente cunoașteri a epocii, a mediului, a ideilor, a concepțiilor etc. Puse în dialog cu opera, aceste decupaje dintr-un trecut provincial capătă sens; [...] Criticul surprinde admirabil această osmoză între viață și operă, remarcând cu finețe: „literatura era un răspuns adresat bolii, semnificând rezistența individului la «degringolada» organismului prin opera imaginației și a inteligenței.” Concluzia: „Doris Mironescu știe tot despre autorul său, îi comentează nu doar corespondența, umplând amplele spații albe, ci de-prinde «logica» existenței personajului, modul său de a se raporta la lume. [...] Cartea lui Doris Mironescu, *Viața lui M. Blecher. Împotriva biografiei*, este unul dintre cele mai bune debuturi din critica ultimilor 20 de ani, lăsând și promisiunea unei replici exegetice care să se ocupe de opera autorului.” ■ *Eseu*: Doina Condrea publică *Literatura italiană în paginile revistei Secolul 20*: „După mai bine de un deceniu de când ne-am luat rămas bun de la Secolul 20 și de la revista care îi inspirase numele, reparcurgerea materialelor publicate în paginile acesteia (ianuarie 1961 – decembrie 2000) duce de la sine la compararea impresiilor trecute cu cele pe care același referent ni le produce acum. La decantarea judecăților contribuie, dincolo de distanța temporală, imaginea de ansamblu, nu fragmentată, din mers.” Autoarea descrie relațiile culturale româno-italiene dinainte de 1989, consemnând implicarea cenzurii și a autocenzurii în decalajul apărut între evenimente sau apariții editoriale și menționarea lor în revistă. Doina Condrea inventariază contribuitorii regulați ai revistei care se ocupau de literatura italiană, remarcând faptul că „întreaga secțiune italiană a revistei poartă amprenta lui F. Potra. Avantajul a fost plaja asigurată cu regularitate (excepție doar anul 1978) propriului domeniu, mustind de informații ce priveau, alături de celelalte genuri, și teatrul, altunde vitregit, sau cinematografia. Dezavantajul: stângismul subiacent sau ostentativ. Foarte bun cunoscător al italienei moderne, dar implicat în prea multe activități politico-administrative și domenii, F. Potra nu a ajuns la profunzimea unui autentic cercetător”. ■ La rubrica sa *Lecturi în vremuri de austeritate*,

sub titlul *Povești despre oameni*, Cristina Manole prezintă volumele recent apărute în traducere românească: Katherine Mansfield, *Garden party* (Editura Humanitas, 2011, în colecția „Cartea de pe noptieră“, coordonată de Mona Antohi, „traducerea și elegantul cuvânt înainte aparținându-i neobositei și iscusitei Antoaneta Ralian, care merită toate gratulările noastre). Volumul este o selecție din mai multe volume de proză scurtă, care sunt, fiecare, mostre de mare proză. Clasică povestire *The Fly* (tradusă acum prin *Musca*) ar putea intra în *Top Tenul* povestirilor All Times. Altfel, toate, dar toate povestirile din acest volum sunt excelente” și Henry Miller, *Înțelepciunea inimii* (Editura Polirom, 2011, traducerea și note de Viorica Bucur): „După *Coșmarul climatizat* și *Colosul din Maroussi* – splendide radiografii ale lumii contemporane lui Miller – în seria de autor „Henry Miller“ apare un volum de eseuri, sub titlul *Înțelepciunea inimii* (Editura Polirom, 2011, traducerea și note de Viorica Bucur). Sunt adunate laolaltă impresii de lectură, opinii de cinefil, portrete dedicate unor prieteni. Lumea e săracă fără prieteni, crede și simte mereu autorul. Henry Miller a fost unul dintre cei care au pus prietenia mult peste orice. Chiar și peste iubire. În acest punct se întâlnește cu G. Ibrăileanu, care are și el splendide pagini despre prietenie. Corespondența lui Miller cu Durrel este un mic poem închinat amicitiei. În fine, avem acum și câteva glose despre arta scrisului, altele despre mari artiști (Raimu, Brassai) sau despre orașe (Paris, spre exemplu, care i-a fost mai mult decât o simplă iubire).” Alte volume discutate sunt: Julian Barnes, *Sentimentul unui sfârșit* (Editura Nemira, 2012, traducere de Radu Paraschivescu); Lionel Shriver, *Trebuie să vorbim despre Kevin* (Editura Vellant, 2009, traducerea de Ioana Predoiu și Ioana Vâlcu). ■ *Lecturi în cenaclu*: „s-au reluat ședințele Cenaclului Universitas, condus de teoreticianul și profesorul Mircea Martin. Așa cum am anunțat deja în numărul nostru din 30 martie a.c., revista «Observator cultural» va publica, în fiecare lună, o selecție din textele citite în Cenaclu. În ediția de față, vă oferim poezii de Bogdan Coșa și Radu Sergiu Ruba, reprezentanții a două generații de creație, care s-au întâlnit în cadrul Cenaclului”. ■ În *Sfada cu literatura. Astrologie, erotism și ironie la Voicu Bugariu, Cărțile Vulturului (III)* Cătălin Badea-Gheracostea comentează volumul lui Voicu Bugariu *Curtezana onestă și astrologul*, considerându-l „un roman autobiografic, dacă autobiografie înseamnă să îți transpui în scris nu doar ce ai trăit, ci și ce ți-ai închipuit că ai trăit. [...] este autobiografic fiindcă are sinceritatea fantasmării, dublată de o ironie mult mai fină decât scrierile dinainte ale lui Voicu Bugariu ar fi lăsat să se spere.” În opinia lui Cătălin Badea-Gheracostea, „Faptul că, pentru a fantasma despre salvarea lumii, despre o poveste de dragoste imposibilă și despre nemurire, Voicu Bugariu a avut nevoie de un cadru speculativ de erudit și de jocul cu ideile al unui manierist, înseamnă că se poate scrie o autobiografie SF.” ■ *Dosar: Jorge Edwards la București*: „Pentru a doua oară în România, după ce prima dată a participat la lansarea primei traduceri în românește a unui roman al său, *Casa lui Dostoievski*, la Editura Art, remarcabilul scriitor chilian s-a întors pentru o altă lansare, a *Originii lumii*. Publicăm în continuare

prezentarea romanului făcută de jurnalista radio Ema Stere, alături de cuvântul traducătoarei, Luminița Marcu, precum și un interviu extrem de interesant cu Jorge Edwards.” □ Ema Stere prezintă *Originea lumii* de Jorge Edwards: proiect de marketing: „Originea lumii este un: 1. Roman de dragoste și gelozie [...] 2. Roman al Parisului, văzut totodată ca centru al lumii, ca loc supus degradării și ca destinație finală (și în sensul bun, și în cel nebun). [...] 3. Roman al exilului, al înstrăinării: intelectuali sud-americani, din diverse țări, sunt orfani într-un Paris care-i confundă sau îi ignoră. Însă ei se știu între ei. Îi unesc: «obiceiul sacru al siestei», prietenii comuni, fascinația pentru Paris (vezi punctul 2), împotrivirea față de dictatura din Chile și «căderea totală a zidului și a tot ce se lega de asta». [...] 4. Roman despre soarta stângii occidentale. [...] 5. Roman al pierderii: pierderea identității, a crezurilor politice, a încrederii în celălalt și a încrederii în viitor. [...] 6. Roman psihanalitic, care se folosește de o poveste simplă pentru a vorbi despre subconștient. Edwards evocă și celebrul nud pictat de Courbet care dă titlul romanului, și istoria fizică a tabloului (i-a aparținut lui Lacan, care era ginerele lui Bataille etc.), și «spectatorii» nevăzuți ai scenelor amoroase, trecând prin repetiții ale unor cuvinte care l-ar fi interesat pe Freud: «prieten», de pildă, ori «doctor». [...] 7. Roman despre realitate și reprezentare, despre cunoaștere și secret. [...] 8. Roman despre timp: despre frica de bătrânețe și eterna reîntoarcere în trecut. 9. Nu în ultimul rând, un omagiu adus lui Seneca.” □ Luminița Marcu comentează același roman în *Micul roman ca mare literatură*. În opinia sa „Toate scenele, povestite aproape dramatic, cu dialoguri bine asezonate gestual, sunt completate de o permanentă și ironică paralelă culturală, numele unui personaj trimite la Hugo, citate din Seneca anunță cele mai comice întâmplări, străzile din centrul Parisului sunt atât de marcate cultural încât capătă un fel de identitate proprie. Rafinamentul și apusul tuturor iluziilor ideologice, vârsta și înțelepciunea, frumusețea unui oraș în care încap toate contrariile, viciile sau, dimpotrivă, viața cea mai cumpătată, nimic din toate acestea nu vindecă însă cele mai vechi și mai bazale dintre pasiuni. La capătul tuturor experiențelor, personajele lui Jorge Edwards se întâlnesc, cu prospețimea și uimirea unor adolescenți, cu propriile obsesii, neîmblânzite de nici una dintre variantele de existență posibile. Iar adevărul, cel atât de căutat (adevărul despre o aventură amoroasă sau, poate, adevărul artistic sau adevărul politic în căutarea cărora s-au aflat toată viața exilații de toate rasele din Paris), există, poate fi descoperit, poate fi mărturisit, doar că nu rezolvă nimic.” □ Silvia Dumitrache publică un interviu cu Jorge Edwards *Un scriitor se află permanent în exil, chiar în propria lui țară*. Autoarea consemnează: „Jorge Edwards, cel mai cunoscut scriitor chilian contemporan, a fost prezent în România, pe 5 aprilie, pentru lansarea celui de-al doilea roman al său tradus în română, *Originea lumii*, la Editura Art (în traducerea Luminiței Marcu). Evenimentul, organizat de Institutul Cervantes și de Ambasada Republicii Chile în România, a avut loc la Librăria Bastilia, în prezența ambasadoarei Republicii Chile în România, Maria Eliana Cuevas, a lui Juan Carlos Vidal și a criticilor

Julia Popovici și Ema Stere, iar discuția a fost moderată de Laura Albulescu. ” ■ *La zi: A fost: Ce poți face cu două cuvinte.* „Miercuri, 25 aprilie, la Librăria Bastilia, Editura ART a lansat antologia *Ce poți face cu două cuvinte*. Au participat Liviu Papadima, coordonatorul volumului, Florentina Sâmhăian, coordonatoarea colecției «Cărțile mele», Irina Dobrescu, ilustratoarea volumului, și Adina Popescu, Simona Popescu, Dan Socu, Dan Stanciu, Grete Tartler, Florin Bican, Florin Dumitrescu, Matei Florian, Laura Grünberg, Ioana Nicolaie, Robert Șerban, Vlad Zografi, George Ardeleanu, Fanny Chartres, Adela Greceanu, Călin-Andrei Mihăilescu, Radu Paraschivescu, Doina Ruști, autorii care semnează în antologie.” *Va fi: Cenaclul Universitas.* „Joi, 26 aprilie, ora 18.00, Cenaclul *Universitas* propune o nouă ediție în Sala de Consiliu a Facultății de Litere a Universității din București, în care vor citi: Lucian Vasilescu – poezie și Adrian Diniș – poezie. Moderatorul acestei ședințe va fi Livius Ciocârlie.” □ *Biblioteca Națională a României – un nou început:* „Începând din data de 23 aprilie, Biblioteca Națională a României, instituție patrimonială fundamentală a țării, își deschide treptat, în noul său sediu, situat în B-dul Unirii nr. 22 din București, activitățile destinate publicului. Timp de cinci zile, din 23 și până în 27 aprilie, sub deviza «O perspectivă asupra culturii – Biblioteca Națională a României», se propune un program inaugural care va încerca să prezinte publicului larg activitățile și misiunea unei biblioteci naționale”. □ *Bun de Tipar – Gala Industriei de Carte din România:* „Peste 70 de instituții și aproximativ 500 de titluri concurează la cele 10 premii de excelență care vor fi înmânate pe 11 mai, la prima ediție a *Bun de Tipar – Gala Industriei de Carte din România*. Lista candidaților include atât instituții cu tradiție – cele mai importante edituri și cele mai puternice lanțuri de librării”.

27 aprilie

● **[„România literară”, nr. 17]** În *Editorial* Nicolae Manolescu semnalează prezența lui Victor Hugo printre personalitățile incluse în colecția editorială intitulată *Ei au făcut Franța* coordonată de istoricul francez Max Gallo și afirmă că „Spre deosebire de Hugo, Eminescu a fost un mare poet: nici mai mult, nici mai puțin decât atât. Tradiția la noi a rolului istoric al scriitorului e scurtă. Inaugurată de pașoptiști, se cam încheie cu ei. Astăzi, un astfel de rol e privit cu suspiciune.” ■ *Cronica Ideilor:* cu titlul *Erezia cuantică* Sorin Lavric analizează volumul lui Keith Ward *Marile întrebări din știință și religie* apărut la Editura Curtea Veche în traducerea Dinei Litzica: „Keith Ward e un vulpoi de preot anglican, uns cu toate alifiile retoricii moderne, și care, suficient de abil pentru a nu da impresia că se bucură de debusolarea fizicienilor, își scrie cartea sub acoperământul a zece întrebări-cadru, care servesc drept pretext în desfășurarea unei pledoarii creștine. Întrebările sunt vechi de când lumea și alcătuiesc zestrea de nedumerire planetară: există suflet? Există miracole? Universul are un sfârșit? Credința în Dumnezeu e contra spiritului științific? Și tot așa. Acestor interogații eterne autorul caută să

le dea un răspuns de pe o poziție neutră. «Neutră» însemnând aici acea stare de mijloc în care un intelectual ține într-o mână știința, iar în cealaltă învățătura revelată”. Lavric semnalează de asemenea „interesul pe care îl arată pentru gândirea celor care au reprezentat expresia ei laică în Germania: Kant, Herder, Hegel, Schelling. Nota comună a acestor spirite e surprinsă de o vorbă a filosofului Johann Gottfried Herder (el însuși pastor): «Evoluția lumii e autorevelarea progresivă, gradată, a Absolutului»” ■ La rubrica sa *Cronică Literară*, în *O seară la operă*, Cosmin Ciotloș abordează *Motanul* lui Eugen Suci. (trad. în germană de Gerhardt Csejka; trad. în franceză de Dinu Flămând; trad. în engleză de Florin Bican, București, Editura Cartea Românească). Ciotloș remarcă: „Motanul lui Suci este, cred, aici, ceea ce, la Mircea Cărtărescu, reprezintă Maimuțoiul din renumitul *O seară la operă*. Spiritul artistului la tinerețe, căruia i se pretinde să ia, direct, în posesie lumea.[...] Pleiada pe care Eugen Suci o actualizează în fiecare moment de inspirație e formată dintr-un singur nume. Al lui Eugen Suci însuși. Critica a văzut de la-nceput în el un manierist (în sens tipologic, desigur). Fantezia lui e predispusă la concetti. [...] pentru a putea scrie poezia lui cel de-acum, Eugen Suci traversează, asumându-și-o anevoios, poezia lui cel de-acum trei decenii. Remarcabilă, aceea, remarcabilă, aceasta. Nu e autopastișă. E doar distilare.” ■ Alex. Ștefănescu își intitulează articolul de la *scripta manent*: *Noi și americanii* și enumeră primejdiile vieții de zi cu zi în România unde „dezordinea este atât de mare, încât, practic, se poate întâmpla oricând, orice”: „Poți să mori cu coloana vertebrală fracturată, din cauza unui porc care, plictisit de captivitatea într-un balcon, sare peste balustradă.[...] această imagine a unei țări scăpate, în multe privințe, de sub control generează frică. Ca să supraviețuiască, oamenii se sălbătesc. Ceremonialurile politeții, ale discuțiilor dintre persoane aflate în conflict, ale sesizărilor adresate autorităților nu mai funcționează.” Frica, atrage atenția A.S., „are și consecințe politice. Dezordinea din România este confundabilă cu competiția nemiloasă pe care o promovează capitalismul. Și pe care o favorizează democrația. Drept urmare milioane de oameni au încă nostalgia comunismului.” ■ *Actualitatea*: În articolul *O conversație încântătoare*, A. Gh. Olteanu scrie despre *Conversația cu Nora Iuga* a Gabrielei Gîrmacea (București, Editura Tracus Arte): „Citind acum cartea Gabrielei Gîrmacea, inspirat numită *Conversația cu Nora Iuga*, am senzația că pătrund în alt chip în intimitatea poetei. E o carte ingenios decupată de autoare, doamna Gîrmacea având un mare merit: înainte de a începe discuțiile cu Nora, îi citește/ recitește întreaga creație și alege întrebări deștepte, provocând-o continuu pe autoarea care răspunde sincer, nesfiindu-se să facă mărturisiri incomode cu aceeași plăcere și voluptate cu care scrie, citește, vorbește dar mai ales trăiește. [...] În cele 9 capitole, Nora Iuga se lasă descoperită cu tandrețe, parcă.” ■ Raluca Dună consideră volumul *Viciile lumii postmoderne* al lui Gh. Crăciun (Editura Tracus Arte) un *Testament anti-postmodern* argumentând: „Ceea ce surprinde este critica tăioasă, denunțul pasional pe care un teoretician al postmodernismului și un scriitor de factură postmodernă îl

practică la adresa lumii postmoderne. [...] Statutul de «ultime» texte și o anume angajare existențială, pe care o observă și Carmen Mușat, în prefața volumului, și pe care o resimțim în ton, în stil, în tăietura frazei, ne pot îndritui să le considerăm un testament ideatic asumat ca atare. Jurnal intim, jurnal de idei, jurnal de concepte trăite, șantier teoretic, poietică, filosofie, «un gen de poezie teoretică», toate acestea se amestecă indisolubil în aceste texte, ele însele rizomatice, împletite și despletite pletoric. Limbajul care să descrie, să numească «viciile» lumii postmoderne poate fi aparent postmodern, deleuzian în desfășurarea sa, dar conținutul său e profund anti-deleuzian. (De altfel și recunoaște undeva că nu în forma, ci în «fondul» lumii postmoderne se află viciul.)" □ *La Semn De Carte* Gheorghe Grigurcu își intitulează articolul despre C.D. Zeletin *Sub scutul moralistului* și afirmă că „Nu îmbinarea activităților ar putea intriga, ci amploarea lor pe ambele laturi. Niciuna nu pare secundă în raport cu cealaltă. Am impresia că e vorba de un fond efervescent, frenetic, de un eu de artist năvalnic care se străduiește a se autodisciplina. Activitatea științifică nu reprezintă decât o refrigerare a materiei primare, oprite de la înflăcăările jubilate ale libertății. Are loc un joc între comprimare și decomprimare, cu predominarea primului termen, întrucât și în versurile proprii ca și în cele selectate în vederea tălmăcirii putem constata o preferință pentru expresia rodată, pentru tiparele «clasice»." Articolul marchează de asemenea apariția noului volum al lui Zeletin *Rămânerea trecerii*, Editura Spandugino. □ *La Cartea de proză* Luminița Corneanu recenzează în *Povești cu savoare* antologia *Intellectualii la cratiță. Amintiri culinare și 50 de rețete* (Prefață, schițe de portret, concepție și coordonare editorială de Ioana Pârvolescu, Ilustrații de Mihail Coșulețu, Editura Humanitas): „poveștile a douăzeci de scriitori și artiști cu rețete culinare variate, într-un mod care confirmă încă o dată apartenența gastronomiei la cultură. [...] Citind despre mâncăruri, aflăm indirect cum se trăia în interbelic în case de intelectuali sau de boieri, cum se descurcau, apoi, aceleași categorii sociale în anii '50, în plină raționalizare, cum se trăia în mahalaua bucureșteană Pieptănari sau ce delicii culinare puteau oferi pădurile din jurul Brașovului. *Intellectualii la cratiță* este un fel de istorie domestică a secolului XX în România". ■ În *Întâlnire de gradul trei*: Ramona Hârșan scrie despre Ediția a VII-a a Colocviului Național Universitar de Literatură Română Contemporană organizat de Facultatea de Litere a Universității „Transilvania” din Brașov care i-a avut ca invitați pe prozatorul Augustin Buzura și pe poetul Ilie Constantin. ■ *Comentarii Critice*: Alex Goldiș vorbește despre romanul *Superhero* al lui Ciprian Măceșaru (Editura Cartea Românească) pe care îl vede drept *Metaromanul unui eșec*. Alex Goldiș îi reproșează lui Ciprian Măceșaru un „deficit de focalizare” și un „burlesc involuntar”. Concluzia sa: „ratat ca roman cu problematici grave, *Superhero* nu poate fi valorizat nici la capitolul «proză de consum». Din el rămâne, împotriva voinței autorului, doar o tristă punere în abis a propriului eșec ca prozator.” ■ *Meridiane*: □ Grete Tartler scrie despre traducerea lui Marian Papahagi la *Divina Comedie* și prezintă

dezbateră din cadrul Serii italiene de la Librăria Humanitas Kretzulescu cu tema: „Traducerea, artă sau meșteșug?” : „Accentuând ideea că «meșteșugul» e un termen valoros, Rodica Zafiu constată că destinatarul traducerii determină esențial păstrarea sau pierderea unor elemente, și că Marian Papahagi, adresându-se în primul rând specialiștilor, a păstrat, pe lângă monumentalitatea operei dantești, aspecte stilistice și registre ale limbii care trădează reacția teoreticianului[...] Tot Rodica Zafiu spunea că deosebită atenție acordată de traducător prozodiei vine dintr-un mare respect pe care cultura română îl acordă prozodiei – ceea ce, din punctul meu de vedere, este tot o moștenire orientală (în poezia arabă, persană, turcă, forma primează). Acest respect pentru prozodie, preluat și de cultura italiană, i-a impus lui Marian Papahagi o hermeneutică în slujba artei, meșteșugul intervenind pentru păstrarea unei medii între «arhaizare» și «familiarizarea» textului. Italienistul a găsit în mod ideal o cale de mijloc, neutră, în care sunt conciliate cuvinte vechi și împrumuturi moderne, fără a da senzația de exces. De acord cu ideea de palimpsest, prin care să fie redată, subiacent, dinamica și culoarea limbii din care se face traducerea, C.D. Zeletin sublinia cât de necesară este, pentru traducător, o vastă și complexă cultură”. □ În *O realitate paralelă: lectores și receptori* Geo Vasile prezintă romanul de debut al lui Mikkel Birkegaard, *Biblioteca umbrelor* (traducere din limba daneză de Gabriela Sauciuc, Editura Polirom): „citind cu voce tare, unii indivizi speciali pot înrâuri gândurile celor din apropierea lor. Evenimentele depănate trepidant ca într-un *policier* nu constituie altceva decât o metaforă a puterii pe care cărțile o pot exercita, codificând uneori, sau de-a dreptul revoluționând opiniile și opțiunile cititorilor [...] Înrâurirea cărților se materializează prin intermediul unor persoane speciale numite «Lectores»: aceștia, citind orice fel de text cu voce tare, sunt în măsură să modifice nu doar voința persoanelor de față, ci și felul lor de a gândi. «Lectorii» posedă capacități inductive ce derivă din felul de a citi și din identificarea ce poate apărea în imaginarul lor cu textul. Corelativ «lectorilor» există «receptorii», meniți să sporească până la paroxism sau, dimpotrivă, să diminueze sau să nuanțeze efectele induse de primii.” Concluzia lui Geo Vasile: „chiar dacă îndeamnă la reflecție, rămâne totuși un roman «de acțiune», cu clișeele și ingredientele binecunoscute”. □ *Trăiesc, fiindcă mi-a poruncit Hessel*: este semnalat pamfletul lui Patrick Besso la adresa lui Stéphane Hessel (autor al *Indignați-vă!*, *Angajați-vă!* și *Trăiți!*) apărut la rubrica sa din „Le Point” în 5 aprilie. □ Pasaje din *Jurnalul particular* al lui Paul Léautaud reproduse de „Le Nouvel Observateur”: „Léautaud se dovedește un obsedat sexual, notele lui zilnice având o valoare biografică și prea puțin una literară. După cărți precum cele ale unor Daniel Pennac sau Marie Darieussec, foarte bine vândute, despre care am relatat la rubrica noastră de meridiane, ne dăm seama că interesul aproape exclusiv al presei literare franceze pare a se îndrepta de ani buni înapoi spre scrieri «decolate», în care experiența sexuală a autorilor este singura care contează.” □ Biografia lui Osip Mandelstam de Ralph Dutli a fost tradusă în franceză și comentată în „L’Express” din 11-17

aprilie. □ „În revista «London Review of Books» din 26 aprilie 2012, Eric Hobsbawm publică un articol amplu în memoria colegului său istoric Tony Judt”. □ „Jurnalul online «Eurozine» semnalează, în luna aprilie, printr-o recenzie, cea mai nouă apariție de senzație din literatura sârbească: romanul *Mein Kampf*, de Svetislav Basara (Laguna, Belgrad, 2011). Cartea își propune să expună resorturile puterii neo-fasciste instalate, în opinia autorului, în Serbia” ■ Versuri de Traian T. Coșovei și Adrian Popescu. ■ „Comitetul Director al Uniunii Scriitorilor s-a reunit în ședință de lucru la data de 19 aprilie 2012 în Municipiul Petroșani” ■ La rubrica *Ochiul magic*: □ „În numărul 3 al revistei „Mozaic”, Luiza Mitu și Petrișor Militaru coordonează un dosar dedicat academicianului Basarab Nicolescu, cu prilejul împlinirii vârstei de 70 de ani. Articolele sunt semnate de: Andrei Șerban, Solomon Marcus, George Banu, Simona Modreanu, Magda Stavinschi, Luiza Mitu, Petrișor Militaru, Gabriel Nedelea.” Cronicarul citează din evocarea lui Andrei Șerban pe care o consideră „un nimerit exemplu de cum un intelectual venit din universul umanist poate scrie cu har despre un prieten venit din lumea științelor exacte.” □ „În numărul din 29 martie 2012 al «Jurnalului de Chișinău», Irina Nechit ia un concis și concentrat interviu lui Horia-Roman Patapievici în marginea înființării ICR din Moldova.”

[APRILIE]

● [„Apostrof”, Nr. 4] *Comunicat*: „Secția de critică a Asociației Scriitorilor din București a organizat colocviul său anual în ziua de 30 martie 2012, între orele 9.30 și 15.00. Tema pentru această a doua ediție a fost *1989-2011. Mutații ale valorilor estetice*. [...] Manifestarea, coordonată de Horia Gârbea, președintele Asociației Scriitorilor din București, și de Radu Voinescu, director al revistei *Diagonale*, s-a desfășurat la Clubul Calderon (Centrul pentru Activități Recreative al Primăriei Sectorului 2, București, primar Neculai Onțanu) și a fost sprijinită de Uniunea Scriitorilor și de Primăria Sectorului 2. Conducerea dezbaterilor a fost asigurată de Gabriel Dimisianu, președintele Secției de critică a ASB. Lucrările colocviului au fost deschise de criticul Nicolae Manolescu, președintele Uniunii Scriitorilor. În cadrul dezbaterilor au luat cuvântul sau au prezentat referate: acad. Eugen Simion, Florin Mihăilescu, Răzvan Voncu, Paul Aretzu, Dan Cristea, Ana Dobre, Lucian Chișu, Vasile Spiridon, Alex Goldiș, Paul Cernat, Daniel Cristea-Enache, Nicolae Georgescu, Marius Chelaru, Gabriel Dimisianu, Radu Voinescu, Horia Gârbea. Au participat și scriitorii Lucia Verona, Dan Mircea Cipariu, Emil Mladin, Bianca Burța-Cernat, Ana Chirițoiu. ■ *Literatură*: □ Ion Pop scrie *În tonuri clare: Ana Blandiana*: „Ana Blandiana este un om și un poet prin excelență al gravității trăirii, care-ți dă întotdeauna sentimentul când poți să te joci cu cuvintele, că spusa poetică obligă la răspunderi aparte. Am simțit de la început în scrisul său această seriozitate a gândului, trăită cu un fel de orgoliu de

a se afla în posesia unor adevăruri intime care merită și se cer comunicate.” □ Irina Petraș publică *Ștefan Borbély și melancolia competiției*. În opinia sa „simpla apartenență la «Echinox» promite, deja, seriozitate, stil, echilibru”. Criticul remarcă: „Adesea, titlurile comentariilor sale vorbesc singure, marcând din capul locului valoarea: *Superba sinteză continuă...* (Dan C. Mihăilescu), *Patru mici bijuterii* (Mihai Dragolea), *Laudatio pentru Matei Călinescu*, *O regăsire fericită* (Paul Aretzu)”. Autoarea afirmă despre abordarea lui Borbély „Știe să facă deosebirea dintre valoarea estetică și cea conjunctural-contextuală, iar plasa hermeneutic-reflexivă pe care o țese are ochiuri dense, nuanțe atent cântărite și bătaie lungă.” Irina Petraș explică faptul că a redat citate ample afirmând că în cazul lui Ștefan Borbély „nu doar ce spune contează, ci și felul elegant și subtil în care o face.” □ Ștefan Borbély scrie în *Înnoirea de sine* : „O simplitate Impresionantă răzbate din *Însemnări din ținutul misterios*, volumul de poeme posttraumatice pe care Gabriel Chifu îl publică la Editura Cartea Românească (2011) [...] Nimic strident, nimic ostentativ nu îi traversează planul, suportul ei scriptic fiind o foarte directă poezie de notație, în care imaginile apar netrucate și nesublimite literar sau simbolic, în nuditatea lor limpidă, dată de cotidian.” Ștefan Borbély afirmă: „Ca pondere, acestei serenități regăsite i se asociază o superbă poezie de iubire, lipsită de mari voluptăți sexualizate, cu excepția fervorii iminente pe care o stârnește contemplația. Poeții generațiilor mai tinere posedă femeia, fac din ea o victimă voce, supusă violent, disprețuită; dimpotrivă, optzeciștii știau încă să admire, să amușine vibrația cu care aerul se încarcă la trecerea unei femei frumoase, și ceva din acest inefabil aproape divin trece și în versurile de dragoste ale lui Gabriel Chifu”. ■ *Rilke – Rodin, Amor intellectualis magistri*: Ion Vianu citează din scrisoarea adresată de Rilke lui Rodin după prima vizită în atelierul său și consideră că tonul elogios și entuziasmul poetului sunt oneste argumentând prin faptul că „există în această scrisoare accente inimitabile care corespund unor nevoi de alt ordin și pe care nu le putem trece cu vederea. Mai întâi, mărturisește că învățătura pe care o caută nu privește doar creația artistică, ci și Trăitul. Iar *Truda*, care trebuie să fie permanentă și exclusivă, îndârjită, rezolvă o problemă existențială: căci a munci înseamnă «a trăi fără a muri» . Munca nu doar lasă o urmă, ea înlocuiește zborul în gol al Timpului, plenitudinea sa se opune morții.” Ion Vianu scrie „Veșnic hărțuit între impulsul creator și cel de a se face iubit, dorește o consolidare a elanului său creator. Iar descoperirea marii vigori a lui Rodin, a ancorării sale în operă i se pare o cale de salvare. Firește, n-a reușit niciodată o delimitare la fel de netă ca aceea a sculptorului, dar nu e nicio îndoială că lecția primită în acel an 1902 l-a ajutat să înainteze spre maturitatea sa de om. Un mare om a întâlnit Rilke și a extras de aici toate beneficiile [...] Rilke se afla mereu în căutare de «mari oameni». Însoțit de Lou, l-a vizitat, în două rânduri, pe Lev Tolstoi. [...] Întâlnirea cu Rodin ținea de același demers: căutarea Marelui Om. [...] Se poate spune că Rilke nu doar a căutat la Paris Marele Om, ci, spre deosebire de experiența trăită cu Tolstoi, l-a și găsit: în imaginea pe care i-o oferă

Auguste Rodin. Parisul însuși îi pare, după întâlnirea cu Rodin, mai puțin monstruos, mai puțin primejdios.” Despre cartea lui Rilke despre Rodin Ion Vianu afirmă: „Portretul omului nu se conturează nicidecum din realitate, ci din crearea, pornind de la real, a unei întâlniri autentice și puternice, a unui arhetip. Rodin e Marele Om încarnat, fantasmă făcând de-acum parte din lumea reală, din lumea umanilor. Ca și cum ar fi fost vorba de un vis care se năștea deja curgând în forma verbală.” Autorul citează: „, Viața sa e dintre cele care nu pot fi povestite. A început și continuă, continuă până la o vârstă înaintată, iar noi avem senzația că se împlinește deja de secole. Nu putem ști. Fără îndoială, a fost și o copilărie, oarecare, trăită în sărăcie, o copilărie obscură, amestec de neliniște și nesiguranță. “i poate că această copilărie mai este încă, fiindcă, o spune undeva Sfântul Augustin, unde ați vrea să se fi dus? Poate că viața conține toate orele trecute, orele de speranță și de abandon, orele de îndoială și lungile ore de restriște, e o viață care n-a pierdut nimic și nici n-a uitat, o viață care s-a acumulat curgând. Poate, dar noi n-o știm. Însă e nevoie de o asemenea viață pentru a produce abundența și profuziunea unei astfel de activități; doar o viață în care totul există în același timp, în veghe și permanență, poate rămâne tânără și puternică, înălțându-se neîncetat, din nou, până la marile opere.” În opinia sa „Există o parte de imaginar, de teorie în portretul lui Rodin făcut de Rilke. Această parte e puternic influențată de inconștient, de unde și asemănarea Marelui Om cu arhetipul.” Ion Vianu afirmă „Ceea ce caută poetul lângă Marele Om nu sunt tehnicile (căci practică arte diferite). El caută un exemplu de viață pe care o reconstituie din purtări, din cadrul material, din decorul care-l înconjoară pe sculptor, de el însuși construit.” Ion Vianu ajunge la concluzia că „poetul e îndrăgostit de Rodin. Tonul celor spuse e exaltat într-o manieră care nu poate înșela. Nu e vorba de „Afrodita vulgară” definită de Platon în Banchetul. Nu e nici dragoste filială ceea ce simte tânărul. Căci ceea ce construiește în Rodin nu seamănă deloc cu un tată ideal. Iubirea lui Rilke este o iubire intelectuală. [...] Pornind de la expresia *Amor Dei intellectualis* s-a format expresia *Amor intellectualis magistri*. - expresie care apare într-o scrisoare adresată de Ion Frunzetti «maestrului său în umanioare Tudor Vianu» [...] Substituirea pare să fi avut motivația următoare: neputând să-l atingă prin iubire pe Dumnezeu, discipolul îl înlocuiește cu o persoană mai apropiată, Maestrul. Să pătrunzi în spiritul maestrului, să-i absorbi cunoștințele, să te pătrunzi de metoda sa se lasă comparat cu iubirea intelectuală de Dumnezeu. [...] Ființa Umană întreprinde multe demersuri pentru a se vindeca. Vederea la lucru a unui «mare om» este unul dintre mijloacele terapeutice. Toată viața, Rilke a ezitat între vocația sa creatoare, care cerea imperios singurătatea, și nevoia obsesivă de iubire. N-a găsit, precum Rodin, un echilibru între viața cotidiană și creație.” ■ La rubrica *Sub lupa memoriei* Vladimir Tismăneanu publică articolele *Cinismul ludic* și *Horia Patapievic*. Vladimir Tismăneanu consemnează „Sâmbătă, 17 martie 2012, H.-R. Patapievic primește titlul de doctor honoris causa al Universității de Vest din Timișoara” și afirmă: „Pentru mine și pentru mulți alții, gândirea lui H.-R.

Patapievici este emblematică pentru patriotismul luminat, acel patriotism civic, cinstit și curat pe care l-a susținut, de pildă, Corneliu Coposu.” Autorul precizează: „Acest titlu vine la propunerea Facultății de Litere, Istorie și Filosofie. Din comisia de Laudatio fac parte prof. dr. Nicolae Manolescu (Universitatea București), doctor honoris causa al Universității de Vest, prof. dr. Solomon Marcus (Universitatea București), doctor honoris causa al Universității de Vest, prof. dr. Mircea Dumitru (Universitatea București), prof. dr. Marta Petreu (Universitatea „Babeș Bolyai“ Cluj-Napoca) și profesorii de la Universitatea de Vest, Adriana Babeți, Otilia Hedeșan, Mircea Mihăieș, Ioan Talpoș și Cornel Ungureanu.” Despre volumele lui H.R. Patapievici, Tismăneanu scrie „*Omul recent* este una dintre cărțile cele mai profunde despre paradoxurile, câștigurile, costurile și riscurile modernității pe care am citit-o vreodată. Nu mai vorbesc de *Zbor în bătaia săgeții*, o carte de o frumusețe stilistică și morală ce-ți taie respirația. Ceea ce prețuiesc la Horia, dincolo de cultura sa fenomenală, dincolo de intuițiile scăpărătoare, este o verticalitate invincibilă, un devotament rar întâlnit pentru principii.” ■ *Cărți primite la redacție:* □ Ilie Moise, *O lume în imagini*, Alba Iulia: Editura Altip, 2011. □ „*Intimitatea amfiteatrelor: Ipoteze din viața privată a universitarilor «literari»* se intitulează cartea lui Lucian Nastasă (Cluj: Ed. Limes, 2010), o cercetare de tip academic asupra «academicilor». Extrăgându-și informația mai ales din literatura memorialistică, autorul prezintă cazurile de obicei dintr-o sursă unică, astfel încât, pe situațiile concrete, nu lipsește o marjă de relativitate sau chiar de inexactitate în situațiile înfățișate. [...] Nu chiar precum o biografie credibilă a acestora, pentru că de multe ori biografia reală a unora dintre universitarii prezentați în carte a fost totuși diferită, fiind necesare resorturi explicative mai complexe decât cele folosite de autorul acestui tom.” Recenzia este semnată M.P. ■ „*Ploile amare* trebuie comparat cu romanul lui Gabriel García Márquez. Cartea utilizează ingrediente din realismul magic, iar trimiterea la fabulosul Macondo este transparentă[...] Ca și în realismul magic, locurile și acțiunile din *Ploile amare* sunt hiperbole sociale, ca și Macondo, satul ardelenesc este izolat de modernitate și civilizație, fiind fondat pe o ruptură între lumea «de afară» și lumea «dinăuntru».” Criticul afirmă însă: „Din fericire, scrisul lui Vlad nu este mimetic și evoluează natural între realismul magic și realismul de cea mai bună extracție. Pentru că un alt prozator de care este apropiat scrisul lui Al. Vlad este Faulkner, cu al său Yoknapatawpha. Ca și în *Absalom! Absalom!*, romancierul român reconstruiește o lume ficțională cu puternice rădăcini într-o lume adevărată. Influența faulkneriană se vede și din trasarea unor limite înguste între fantastic (ba chiar fantasmagoric) și autenticitatea istorică. [...] Cu toate acestea, spre deosebire de Márquez sau Faulkner, Vlad nu are nici apetență, nici predispoziție pentru construcție pe timp extins. Totul are loc în prezent și doar prezentul explică trecutul. De fapt, modul cum «lumea se micșorează» în proza lui Al. Vlad are, în continuare, reminiscențe din ceea ce se numea «microrealism social» “. Criticul conchide: „cu *Ploile amare*, Alexandru Vlad ar

fi avut șansa să se despartă definitiv de generația de prozatori din care face parte. Cu toate acestea, Vlad rămâne un optzecist. A rămas mult prea atent la mecanismele interne ale narațiunii și uită autenticitatea”. ■ Dosar Natură și artă: *Limbajul naturii și limbajul artei* Anul XXIII, Antoine Berman în traducerea lui Dumitru Țepeneag. Autorul scrie despre felul în care romanticii abordează problema limbajului: „Pentru a concepe «adevăratul» limbaj, așa cum apare în operă, trebuie să se plece de la «limbajele» matematicii și ale muzicii, adică de la forme pure care, datorită absenței lor totale de conținut, sunt «alegorice», cu alte cuvinte «mimează» structura lumii și a spiritului. Aceste forme, eliberate de sub «tirania» conținutului, scapă și de jugul imitației. Proprie limbajului natural îi este referențialitatea pură, axată pe un conținut. Iar această întâietate a conținutului, pentru romantici, e tocmai contrarul artei. [...] Ilizibilitate. Obscuritatea unui Heraclit, a unui Góngora, câteodată a unui Shakespeare, sau acel „trobar clus“, vorbirea obscură a trubadurilor, țin de un alt registru. E vorba fie de un cod descifrabil, fie de un conținut prezentat în mod voit obscur sau de-o oscilare deliberată între limbajul propriu-zis și ceea ce urmărește el să spună. Ilizibilitatea pare profund legată de nonreferențial. Când Novalis afirmă că «misterul» e «starea de demnitate», ne aflăm deja la începutul unui proces care va culmina odată cu Mallarmé sau Rilke. Îndepărtarea asta fără sfârșit de limbajul natural e însoțită de dorința de-a se ajunge la o operă enciclopedică, totală, cuprinzând toate operele și reflectându-se pe ea însăși; operă care, într-un fel sau altul, să se poată dezvolta în orice limbă existentă, fiindcă e (aparent) «dincolo» de limbaj.” Antoine Berman îl citează pe Novalis: „Povestiri, fără conexiune, în care să existe totuși asocieri, ca niște vise. Poeme – doar armonioase și pline de cuvinte frumoase – dar tot lipsite de sens și de legătură între ele – cel mult câteva strofe izolate care să aibă înțeles [...] Adevărata poezie poate cel mult avea un sens global alegoric și un efect indirect ca și muzica.” Autorul articolului conchide: „compoziție matematică și muzicală, cântarea cuvintelor abolindu-le sensul limitat și oferindu-le un înțeles infinit. Aceasta e «poezia infinitului» a lui Novalis, «poezia universal progresivă» a lui Fr. Schlegel când le judeci, nu la nivelul formelor textuale, ci al țesutului lor verbal. Fragmentul lui Novalis, citat mai sus, despre povestirile private de «conexiune», definește cel mai bine esența acestui limbaj poetic muzicalizat într-un sens abstract. Romanticii din Iena vor fi fost probabil primii care au formulat asemenea exigențe ce vor reapărea aproape un secol mai târziu la Mallarmé, la simboiști și la Valéry (în Franța). Se cade totuși să adăugăm că în această relație de anxietate pe care poezia o va întreține cu modelul și rivala sa, muzica monologică, ea deține un avantaj esențial: poate deveni limbaj al limbajului, poezie a poeziei”. Cităm din note: „În căutarea timpului pierdut a lui Proust și Moartea lui Virgilius de Broch sunt ilustrațiile cele mai frapante de fecunditate literară a principiilor lui Novalis și Schlegel.”. Autorul îl citează pe Novalis: „Arta de-a face [...] un obiect străin și totuși cunoscut și atrăgător, iată poezia romantică. A înălța la starea de mister. Necunoscutul e stimulul facultății de

cunoaștere. Ce e cunoscut nu mai stimulează. Mistificare. Misterul e starea de demnitate. Spiritul se străduie să absoarbă stimulul. Ceea ce e străin îl atrage. Metamorfoza e ceea ce e străin în ceea ce e propriu. Spiritul e, așadar, într-o permanentă acțiune de apropiere. În ziua când vor lipsi și stimulul și ceea ce e străin – spiritul e silit să devină pentru el însuși stimul și străin” și afirmă: „La fel și teoria romantică a îndepărtării, al cărui ecou l-am putea găsi la Walter Benjamin, când spune, în eseul despre Baudelaire, că numai frumusețea „face să apară ceea ce e îndepărtat“”. ■ *Micro lecturi*: □ Sub titlul *Mici „texte de escortă“* (II) Ion Bogdan Lefter redă o suită de prezentări scurte care au apărut pe coperta finală a volumelor: Florin Iaru, *Fraier de București*, Iași: Editura Polirom, colecția „Ego. Publicistică“ [încadrare greșită: deși au fost publicate în prealabil într-o revistă, textele din sumar sunt proze, nu articole!], 2011; Elena Ștefoi, *Întrebări pentru doamna ambasador*, Cluj-Napoca: Editura Dacia XXI, colecția „Personalități românești în interviuri“, 2011. ■ În *Ciclopedice* Gelu Ionescu analizează *Dicționarul subiectiv al personajelor lui I. L. Caragiale* (2009) de Gelu Negrea: „ce înseamnă a fi subiectiv într-un dicționar. Înseamnă multe – dar mai ales libertatea de a inventa personaje care poartă nume date de I. L. Caragiale, dar care nu prea mai au nimic de a face cu „originalul“. Aflăm, în acest subiectiv dicționar, așezat de autor sub zodia eseului (o așezare care poate fi legitimă – numai că sîntem informați că eseul are „o istorie de trei ori milenară“ – care, chiar dacă începe cu Cicero, *De amicitia*, anul 44 î.H., și se termină la Gelu Negrea, 2009 d.H., tot nu iese la numărătoare), multe lucruri interesante despre personaje pe care le credeam a fi altfel – ne înșelam. De pildă: Domnul Goe are „manifestări iconoclaste [care sunt] semnele distinctive ale unei personalități de excepție în devenire“, are „dorița de instruire individualizată, vocația de abordare opțională a arealului gnoseologic“ sau face „tentative repetate de penetrare a enigmelor lumii, a misterelor vieții“ (p. 143-144); căci: „Când decelează în comportamentul lui Goe dominante faustice, G. Călinescu nu greșește, exagerează, doar. Însă foarte puțin – vorba poetului...“ (poetul e Șt. Aug. Doinaș și poemul care sfârșește cu versul: «însă foarte puțin» este *Mistrețul* cu colți de argint, 1945; nu prea vād legătura mistrețului muribund nici cu Călinescu, nici cu «gesturile inițiatice» ale domnului Goe)”. Criticul consideră că „Făcând exces de psihologie, multe schițe sau personaje din întreaga operă ajung a fi contrarul a ceea ce intenționa, în chipul cel mai clar, indubitabil chiar, Caragiale însuși”. Autorul articolului reproșează „O familiaritate împinsă la vulgaritate de stilul redactării Dicționarului, prin adresări «complice» către cititor, prin pastişarea stilului caragialesc” și prin folosirea apelativului „Nenea Iancu”. Un al reproș este atribuirea defectuoasă a unor referințe culturale, pe care de această dată, caracterul *subiectiv* al dicționarului nu le mai scuză: „la p. 135 îl aruncă pe bietul Iov în gura chitului, în locul lui Iona; la p. 24 confundă soții uciși ai Lady-ei Anne din Richard al III-lea – adică locul lui Eduard, prinț de Wales, e luat de un misterios King Henry.” Concluzia sa: „Lecturi în răspărul textului și intențiilor evidente ale unui autor am mai citit,

destule. În cazul de față, ezit între a crede că Gelu Negrea a vrut să-și bată joc de cititorii lui, atât inocenții, cât și... «inițiații», sau că a vrut să stârnească fantoma ploieșteanului ca să-l urmărească noaptea, cu gândul răzbunării”. Criticul îi dă însă dreptate autorului *Dicționarului* „când spune că Ion Luca Caragiale era «un provocator»...” □ sub titlul *Jurnal de criză*, Iulian Boldea scrie „În *Zen: Jurnal. 2004-2010* (Editura Humanitas, 2011), Mircea Cărtărescu notează consubstanțialitatea trăire-scriitură în termenii unei ecuații a expresiei autobiografice care exprimă fisurile unei identități convulsive, marcate de fracturi ontologice, de blocaje sau de aporii, o identitate cu contururi incerte, ce glisează mereu înspre o zonă a nedeterminatului și a retransării nostalgice spre trecut”. În opinia sa „Titlul (*Zen*) e mai curând un deziderat, pentru că pagina de jurnal, convulsivă, tensionată, refractară la orice model de trăire, e departe de a sugera ataraxia implicată în practicile și meditațiile zen.” Criticul remarcă de asemenea o schimbare de tonalitate „de la expresia triumfalistă (din primele jurnale) la mesajul deceptiv, crispat, convulsiv de acum”. În opinia sa volumul practică o „dialectică a camuflării și a expunerii, existând o distanță semnificativă între aparențele viețuirii cotidiene și «esența» personajului care se «arată» pe sine în oglinda unei scriituri abundente, fragmentate și descentrate. De altfel, Cărtărescu însuși pune sub semnul întrebării legitimitatea unei cunoașteri a adevărului fapturii care se dezgolește pe sine în pagina diaristică, care se expune cu ostentație, lăsând însă, în egală măsură, un amplu spațiu al nevăzutului, al nearătatului, al abia bănuțului”. Criticul citează: „el care-mi citește jurnalul nu intră în viața mea, și nu (doar) pentru că orice text mistifică viața. Dar pentru că sensul jurnalului meu nu e de a-mi dezbrăca inima-n fundul gol, ca la doctor. Adevărata mea viață nu e accesibilă cuvintelor.” Iulian Boldea le consideră „notații cu relief agonic, din care orice voință de putere pare a fi fost evacuată[...] „pagini ce fac din problematica crizei creatoare punctul de pornire și finalitatea ideatică a mecanismului textual”, astfel „cantitatea de moloz din *Jurnal* fiind deloc de neglijat.” Iulian Boldea observă că *Marea răfuială* a lui Cărtărescu este, în jurnal, cu critica literară și cu criticii literari” și citează „De douăzeci de ani mă hărțuiți. Am scris tot timpul pe un fundal de rânjete ironice și disprețuitoare [...] paginile astea, proaste și inutile, pe care le veți cita în cronicile voastre ca noi dovezi de imoralitate și paranoia adunate la dosar, n-au decât un sens: să las aici încărcătura de suferință, să pot merge mai departe eliberat de ura voastră și de frica mea de voi.” □ Virgil Leon scrie *Despre Blaga, normaliști și (a)normalitate* abordând interviul acordat de Valer Popa lui Zenovie Cărlugea în *Lucian Blaga între amintire și actualitate: Interviu & reportaje* (Craiova, Editura Scrisul Românesc, 2011, 264 p.) „Mai sunt intervievați aici Ovidiu Drimba, Gheorghe Pavelescu, Dimitrie Vatamaniuc, Al. Husar, Toma George Maiorescu (ultimul student examinat de Profesorul Blaga, în 24 iunie 1948), Gheorghe Grigurcu și Coriolan Brad”. □ Ovidiu Pecican publică *Medelenism fără Eliade*: „Nu o dată, literatura s-a substituit filosofiei, lansând pe piață conceptualizări pe care, abia într-o etapă ulterioară, teoreticienii

și gânditorii au ajuns să le studieze, teoretizeze mai riguros, să le acopere cu fapte desprinse din experiență și să le legitimeze teoretico-metodologic (prin urmare, științific). Cervantes a dat donquijotismul, Rabelais pantagruelismul, Goncharov oblomovismul, iar Flaubert, evident, bovarismul. Literatura română nu a lipsit nici ea din această panoplie, oferind – celor care s-ar interesa de așa ceva – miticismul (Caragiale) și... medelenismul (Ionel Teodoreanu).” Criticul comentează monografia lui Angelo Mitchievici și a lui Ioan Stanomir *Teodoreanu reloaded* (București: Editura Art, 2011), obiectând la alegerea titlului și remarcă în secțiunea semnată de Angelo Mitchievici „Carnavalul umbrelor”: „Primul capitol se intitulează *Medelenism și antimedelenism* (p. 7-40), lectura exegetului aducând în centrul atenției, din prima clipă, cheiunea cheie legată de universul literar al autorului analizat. Și totuși, mirare, referințele cele mai mici la articolele pe care tânărul Mircea Eliade – cel care a și lansat, se pare, ideea de medelenism, prin 1927 – le-a scris la temă lipsesc.” Pecican scrie despre „medelenism” și despre raportarea lui Eliade la acest concept: „Era, în orice caz, ceva legat cu tihna romantică, vibrantă, a aceluia timp magic al înserării – nu foarte departe de timpul sacru petrecut în pădure de protagoniștii din *Șarpele* –, și tocmai acest fapt îi producea revelația felului de «loc sfânt» al Iașiului, capitala unui alt mod de a fi și de a simți, pe care Ionel Teodoreanu, în *La Medeleni* – dar și în *Ulița copilăriei* –, ca și prozatorul Eminescu (în *Cezara*) ori romancierul G. Ibrăileanu (în *Adela*) îl cartografiaseră, rând pe rând, cu o intuiție artistică mereu exemplară”. Pecican inventariază textele în care Eliade se referă la „medelenism” și concluzionează: „când o întregă tendință culturală definește, încă de la sfârșitul anilor '20 ai secolului trecut, prin vocea liderului ei de generație, *medelenismul*, dându-i întâi consistență conceptuală, relevantă pentru filosofia culturii românești, doar pentru ca, mai apoi, să se răfuiească cu el, cred că orice lectură nouă s-ar cuveni să menționeze, măcar în treacăt, acest fapt, fie și pentru a-l ignora mai apoi.” ■ *Dosar I.D. Sîrbu*: Mihai Barbu publică *Scrisori (strict secrete) către sora sa, IRINA (II)* (urmare din numărul trecut). ■ Interviu: Secretele Orașului-Comoară: *Alverna* - Lukács József intervievat de Amalia Lumei ■ Poeme de Ruxandra Cesereanu.

● **[„Bucureștiul cultural”, nr. 113] Literatură:** □ Stelian Tănase semnează *Cum începe o poveste* (Fragment de roman, în curs de apariție la Editura Trei.) □ Daniel Cristea Enache analizează volumul lui Stelian Tănase, *Moartea unui dansator de tango. Un dosar, roman*, Editura Trei, București, 2011 sub titlul *Bestseller?*: „*Moartea unui dansator de tango*, romanul de format comercial și de factură senzationalistă al «optzecistului» Stelian Tănase. De la titlu la anunțurile promoționale de pe coperta a IV-a și de la frazarea alertă, cu nerv, la intriga ticsită cu întâmplări: totul e gândit în logica unui bestseller scris, în primul rând, pentru publicul larg. Epicul trepidant este dublat printr-un melodramatic bine dozat, împărțit între unele personaje (un îndrăgostit fără speranță, un pilot brav, de os nobil, un tată răzbunând siluirea fiicelor sale) și o masă cititoare destul

de receptivă la un asemenea registru. O structură de mare profunzime simbolică și o (de)codificare a ei prin parcursul narativ lipsesc [...] Mitrăliera epică are un tir susținut și precis: fiindcă Stelian Tănase vrea să creeze senzația de plin a lumii acesteia pestriț-bucureștene ce va muri sufocată de cenușul proletar. [...] *Moartea unui dansator de tango*: cititorii vor parcurge pe nerăsuflăte acest roman deopotrivă „serios“ și „facil“, mai întâi intuind, apoi fiind încredințați că au fost manipulați. Stelian Tănase le-a oferit o carte doar aparent accesibilă, un bestseller sofisticat.” ■ Bianca Burța-Cernat scrie *Omul Nou. Două fabule canine* (Mihail Bulgakov și B.P. Hasdeu) ■ *Cronică literară*: □ Andreea Răsuceanu comentează studiul lui Alex Goldiș *Critica în tranșee. De la realismul socialist la autonomia esteticului*, Editura Cartea Românească, 2011 în *Războaiele criticii*: „Două sunt senzațiile care îl urmăresc în permanență pe cititor: prima, că se adâncește într-un roman de suspans, narat cu forță și dezvăluind mereu un palier absurd, întunecat, aproape neverosimil, a doua, că are de-a face cu o veritabilă expertiză, o sinteză amplă, elaborată, dar căreia nu îi lipsesc argumentul critic, «la rece», și ipotezele curajoase.” □ În *Bungee-jumping cu poezia optzecistă* Paul Cernat analizează volumul lui Mihail Vakulovski, *Portret de grup cu „generația optzeci”* (*Poezia*), Editura Tracus Arte, București, 2010: „Deși cartea este practic neredactată (abundă numele scrise greșit, titlurile citate aiurea ș.a.m.d.), iar discursul critic, doldora de colocvialisme debutonate și pigmentat cu autoreferințe autentice, e grevat de scăpări dezagreabile (ex. «fiecare și-a săpat grădina, vorba lui Voltaire») ce s-ar fi convenit, de asemenea, «plivite», paginile se citesc cu aceeași plăcere cu care, aflăm, au fost scrise. [...] *Portret...* face diferența prin libertatea «eseistică» totală a unui critic în răspăr cu clișeele și poncifele generaționiste. Probabil cel mai percutant și cu siguranță cel mai consecvent comentator de poezie al noii generații, Mihail Vakulovski nu are rigoarea închisă la toți nasturii a lui Andrei Terian sau Alex. Goldiș, însă critica sa «pop», ostentativ «postmodernă», cu un *bungee jumping* continuu între registrul cult și cel popular, arată vervă, talent portretistic, mobilitate asociativă, priză la text cu close up-uri sclipitoare de analiză stilistică sau tematică și survoluri stimulative [...] Felul plin de prospețime în care acest critic «rock baroc» decortichează poezia optzecistă și intră în intimitatea texturii ei, recuperând pieziș gândirea, atitudinea, sensibilitatea și poetica autorilor în speță, face din analize adevărate show-uri”. □ Doris Mironescu abordează volumul *Sebastian în vis*, Editura Tracus Arte, București, 2011 în articolul *Radu Vancu: o poemkiniaadă viscerală*: „poemul va fi scris cu rimă, dar rimele vor fi camuflate într-o proză lirică, ce obligă cititorul la o lectură incantatorie. [...] Deși înțesat de trimiteri literare erudite, Sebastian în vis nu este un poem al jocului literar, autoreferențial și metapoetic ad infinitum. [...] «viața», în loc de a proclama caducitatea «cărților», le infuzează acestora o nouă valoare. [...] Cu acest poem cuceritor, Radu Vancu ridică miza poeziei proprii.” □ Sub titlul *Emil Cioran, E.M. Cioran*, Cioran Paul Cernat prezintă studiul lui Nicolas Cavaillès, *Cioran malgré lui. Écrire à l'encontre de soi*, CNRS Editions, Paris, 2011.

• **[„Caiete critice”, nr. 4]** *Fragmente critice*: Eugen Simion scrie *Despre Franța. Îndreptar pătimăș* (III): „Lui Cioran îi place și nu-i place lumea franceză, deplânge rigiditatea, raționalismul limbii franceze, dar o adoptă. Ce aflăm despre Franța: «Că nu are filozofie, dar are stil, nu are un sentiment al sublimului, dar îi place să se vorbească despre el.» Franța este un punct important de reper în utopia lui neagră, pentru că Franța a avut întotdeauna ambiții universaliste și-a cultivat ideea că între cultura ei și universalitate este semnul egalității și al identității.” Reținem: „Limba textului original este bogată, frumoasă, modernă, cu metafore uluitoare, comparabile în epocă cu acelea din eseurile lui G. Călinescu. [...] Puse la un loc (religia bunului gust, muzica grației accesibile și a ritmului cumpănit, pictura de interior și peisajul fără sugestia neatinsele depărtări) dau o idee (o idee nu tocmai favorabilă) despre artă și, în genere, despre cultura franceză. Nu-i o cultură tragică, nu cultivă monologul și deci meditația, moralistii ei «bârfesc» omul, nu meditează la condiția lui. Chiar cel mai serios dintre filosofi ei (Pascal), oscilează «între mănăstire și salon» – scrie Cioran – în mare vervă demonică.” Criticul citează: „De la stână la salon, din cioban spre Alcibiade! Ce salt peste istorie și ce mândrie primejdioasă! Strămoșii tăi se țârlăiau în cazne și ție până și disprețul îți pare acțiune, iar ironia, fără parfumul unei tristeți abstracte, o întreprindere vulgară. A nu putea trăi decât în țara în care fiecare e atins de inteligență. Un univers compus din agore și din saloane, o intersecție de Eladă și Paris, iată spațiul absolut al exercițiului minții. Devenirea umană se desfășoară între cei doi poli: păstoritul și paradoxul. Cultură înseamnă o sumă de inutilități: cultul nuanței, complicitatea delicată cu eroarea, jocul subtil și fatal cu abstracția, urâtul, vraja destrămării. Restul e agricultură.” Eugen Simion scrie: „Prea agitat, prea pătimăș, prea radical negaționist (neagă chiar și negația), prea neîncrezător în orice fel de iluzie, pentru a se instala într-un confortabil cinism. E, spiritualicește, prea tânăr pentru a deprinde, acum, cruzimile reci ale cinismului. Rămâne un sceptic disponibil care-și toarce decepțiile dinamitarde. Cioran face în așa fel încât discursul lui demitizant, în esență, despre Franța să se transforme, la lectură, într-un veritabil elogiul. Încă o dată: nu-i dai dreptate lui Cioran, în ordinea adevărului, dar îți place enorm, savurezi, pur și simplu, subtilitățile acestui spirit bântuit de fantasme și inspirat, parcă, de un diavol care ia lumea ideilor în răspăr.”

■ *Dezbatare*: Colocviul tinerilor critici - ediția a VI-a: *Literatura document și literatura nonficțiunii*: „Pe 24 martie 2012 a avut loc la București ediția a VI-a a Colocviului Național al Tinerilor Critici «G. Călinescu față cu noua critică literară», eveniment organizat de Fundația Națională pentru Știință și Artă (FNSA) și de Muzeul Național al Literaturii Române din București (MNLR), cu sprijinul Asociației Scriitorilor București. În urma dezbaterilor de anul acesta – moderate, ca și la edițiile precedente, de acad. Eugen Simion – revista «Caiete critice» a adresat participanților la colocviu câteva întrebări. Cuvinte-cheie: judecată de valoare, biografie, literatura nonficțiunii, literatura de ficțiune, mișcarea critică.” Tinerii critici sunt invitați să răspundă la următoarele întrebări: „1. Au apărut în

ultimii ani mai multe volume (dosare CNSAS) cu date importante despre biografia scriitorilor postbelici (Ion Caraion, Dorin Tudoran, I.D. Sîrbu, Bujor Nedelcovici etc.). Ce impact credeți că au aceste dosare de existență în viața literară și în ce măsură ele pot influența judecata de valoare asupra operei scriitorului? Puteți da exemple? 2. Cât de important este să cunoaștem biografia politică și morală a unui scriitor după ce noua critică și noua nouă critică au dovedit, prin Barthes, Foucault ș.a., că între omul biografic și omul creator („eul profund”) nu este nicio legătură? 3. În ce măsură literatura nonficțiunii domină literatura de ficțiune și, dacă acest proces este real, cu ce consecințe asupra literaturii propriu-zise? 4. Asistăm, după 1989, la o mutație a valorilor estetice și la schimbarea codurilor de lectură? 5. Cât de mult influențează valorile pieței literare valorile estetice? 6. Cum vedeți mișcarea critică după două decenii de la căderea comunismului? Credeți că instituția criticii literare funcționează cum trebuie în literatura română de azi? 7. Ne-ar interesa opinia dvs. despre colocviul *tinerilor critici* care, iată, a ajuns la a VI-a ediție. Merită să-l continuăm? Și, dacă da, ce-ar trebui să schimbăm?” Repondenții cad de acord asupra faptului că merită continuat Colocviul „tinerilor critici”. Cităm din răspunsurile acestora: □ Șerban Axinte: „Suntem interesați, după cum se vede, dacă judecata de valoare asupra operei unui scriitor este sau nu influențată de o serie de date pe care le situăm de la început la periferia fenomenului artistic. Problema este următoarea: nimic din ceea ce face un scriitor nu rămâne complet în afara operei sale [...] Da, istoria ne-a demonstrat că se pot scrie cu o mână capodopere și cu alta delațiuni. Tot ce putem face este să vedem în ce măsură reușitele de natură estetică datorează ceva derapajelor de natură morală. «Datorează» poate nu e un cuvânt prea fericit. Nu aș vrea să se înțeleagă cumva că aș propune scuzarea delatorilor pe motiv că au avut condei bun sau că aș identifica acum avantajele infernului lor moral. Doar că scriitorilor de valoare merită să le fie «promovate» și examinate critic toate scrierile, inclusiv pe cele semnate cu nume conspirativ. [...] Așadar, literatura nonficțiunii poate domina literatura de ficțiune atât timp cât aceasta din urmă nu reușește să-și integreze cele mai noi tehnici de inducere a impresiei de autenticitate. Setea de autenticitate a publicului poate fi astâmpărată prin ficțiune.” □ Bianca Burța-Cernat: 2. „Răspunsul trebuie nuanțat de la caz la caz. Biografia (eventual politică a) unui scriitor poate revela accente semnificative ale literaturii sale. (Spunând aceasta, nu am în vedere, desigur, perspectiva unui biografism miop, prea puțin relevant.) Psiho-critica ori, pe un alt palier, diferitele direcții sociocritice ne-au oferit suficiente sugestii în acest sens. Nu sunt deloc convinsă că noua critică ar fi dovedit cu adevărat neconvergența celor două trasee existențiale: al omului biografic și al omului creator. [...] Presupusa schizoidie (eu biografic vs. eu profund) nu este, până la urmă, altceva decât un seducător sofism (liniștitor pentru discreția/pudoarea unor Proust, Barthes & co.). Iar azi, mi se pare, Autorul – deși a dat, într-un anumit moment, semne de oboseală, de vulnerabilitate – e mai viu, mai puternic (și poate mai obsedat de sine) decât oricând. Mai multe fapte îi semnalează

prezența.” □ Paul Cernat: „1. Ar fi descalificant pentru breasla criticii dacă dosarele de Securitate ar influența în vreun fel sau altul (în bine sau în rău) judecata de valoare asupra operei scriitorilor. Îmi place să cred că nu vom mai cădea în capcanele eticiste ale anilor '90 [...] Mi se pare fraudulos să judeci „estetic” comportamentul moral și politic al unui scriitor, dar e la fel de fraudulos să-i judeci operele valide literar după criterii extraliterare. La limită, nu e numai fraudulos din punct de vedere logic, ci și stupid. Ar fi ca și cum, respingând antisemitismul doctorului Nicolae Paulescu, ai refuza, diabetic fiind, să faci injecții cu insulină, pe motiv că a fost descoperită de un antisemit militant. 3. Nu cred că putem vorbi cu adevărat despre o dominație a «literaturii non ficțiunii». Dacă totuși a existat la noi așa ceva, asta s-a întâmplat în primul deceniu post-comunist, când *refulatul* intimității cenzurate de totalitarism s-a întors prin explozia jurnalelor intime și a scrierilor memorialistice, pe trendul în creștere al biografismului postmodern.” Criticul afirmă: „Piața liberă este marea provocare (și, totodată, marea capcană) a scriitorului de azi, așa cum era politicul înainte de 1989, în condițiile în care multe dintre gloriile pieței noastre de carte s-au construit ca atare prin intermediul politicului și al media. Nu mai e, s-ar zice, suficient să construiești imagini în cărți, trebuie să fii capabil să-ți impui, cumva, și propria imagine, pe toate căile disponibile... Important e ca succesul de piață să nu devină un criteriu prioritar de evaluare și în interiorul breslei „cunoscătorilor” [...] Consider că s-a ieșit, în bună măsură, de sub zodia vicierii judecății critice prin considerente *est-etice* și de apartenență politico-ideologică, un adevărat flagel în primii 10-15 ani de după 1990. Cel puțin la nivelul noilor promoții, lucrurile tind să se normalizeze, deși situația nu e ireversibilă. Deocamdată, în urma schimbului de generații început în urmă cu aproape un deceniu, noua *instituție a criticii* e abia pe cale de a-și cuceri autoritatea necesară, în cercul ei din ce în ce mai strâmt. Totuși, dacă optzeciștii au ratat, pe ansamblu, în critică, nou-veniții „douămiiști” au o șansă reală de a reînoda, pe altă spirală a istoriei, excelența criticii șaizeciste și tradiția criticii precomuniste, beneficiind în plus și de conectivitatea erei globale. Mai mult, spre deosebire de șaizeciști, care au mizat masiv pe critica eseistică, și spre deosebire de optzeciștii blocați în teoretizări, noua generație de critici are avantajul că încearcă să armonizeze, într-o nouă sinteză, eseul critic și teoria”. □ Alexandra Ciocârlie: „1. Firesc ar fi să n-o influențeze deloc, ci să se întâmple ca în Franța cu Céline: nimeni nu-i iartă atitudinile și scrierile antisemite din vremea Ocupației, dar nimeni nu-i contestă valoarea de mare scriitor. E drept însă că lucrurile s-au așezat așa abia după ce el a trecut printr-un purgatoriu de câțiva ani, când a fost ostracizat. Deocamdată, la noi lucrurile se amestecă: unii încearcă să-i micșoreze pe artiștii care au fost prea obedienți regimului comunist sau au fost informatori, alții ar vrea ca totul să se șteargă, să rămână numai opera. Cu trecerea vremii, probabil că ceea ce va conta va fi opera. [...] 3. După părerea mea, literatura nonfictivă a dominat numai perioada anilor nouăzeci când s-a manifestat dorința de a se afla cât mai multe

despre dedesubturile epocii abia încheiate. S-a spus că la noi n-a existat literatură de sertar, deși, în realitate, numai samizdat n-a existat. În anii nouăzeci au apărut texte esențiale pentru satisfacerea acelei nevoi, texte dintre care unele au și o certă valoare literară, cum ar fi cele ale lui I.D. Sârbu, N. Steinhardt sau Nicolae Balotă [...] 5. Nu cred că piața poate influența valoarea, ci numai factura literaturii. Dacă televiziunile își formează publicul, piața îi formează întrucâtva nu numai pe cititori, ci și pe scriitori. Aceștia tind adesea să dea ce se cere, iar problema lor ar fi să nu cadă în facilitate, să-și păstreze valoarea. Este, de pildă, problema care i s-a pus lui Mircea Cărtărescu, autor al unei trilogii deloc facile, atunci când a scris *De ce iubim femeile* și *Frumoasele străine*. Un adjuvant ingrat al scriitorilor contemporani de valoare, ca să nu devină facili, constă în faptul că piața nu li se prea deschide. Cum, în general, ei nu acceptă să se declaseze, prea puțini au succes de piață. Când îl au, este uneori pentru că sunt mediatici, cunoscuți de la televizor, iar atunci își pot permite să scrie așa cum înțeleg ei s-o facă, fiind totuși citiți. 6. În primii ani de după revoluție, s-a dezvoltat mult, mai ales cantitativ, critica de întâmpinare. Era nevoie de ea fiindcă și principalele ziare, nu numai revistele de specialitate, aveau pagină culturală. Au scris atunci mulți neaveniți, dar s-au și format destui cronicari buni și foarte buni [...] În schimb, era în suferință exegeza. Editurile nu acceptau și încă nu acceptă ușor să publice studii critice. Totuși, treptat, asemenea cărți au început să apară, favorizate de sistemul doctoral, căci unii autori de teze au reușit să și le publice. Au apărut astfel, și continuă să apară, lucrări remarcabile. Mă gândesc, deloc exhaustiv, la unele semnate de Al. Cistelean, Mircea Cărtărescu, Simona Sora, Iulian Costache, Andrei Terian, Alex. Goldiș. Există apoi criticii dinainte consacrați, care scriu istorii ale literaturii sau cărți cu caracter istorico-literar: Nicolae Manolescu, Alex Ștefănescu, Mihai Zamfir, din prima categorie, Eugen Simion, Eugen Negrici, Ion Pop, Cornel Ungureanu, din cealaltă. Mai sunt și criticii de felul Ioanei Pârvulescu, pricepuți în a găsi și a scrie bine despre teme de mare interes. Dintre aceștia sunt și Nicolae Mecu, George Ardeleanu sau Gelu Negrea. Mai sunt apoi esești, uneori de mare nivel, ca Ion Vartic, sau criticii care scriu atrăgător, ca Dan C. Mihăilescu [...] Revenind la critica de întâmpinare, din rândurile căreia se remarcă Daniel Cristea-Enache, Paul Cernat sau Nicoleta Sălcudeanu, ce nu mă atrage este faptul că, în general, știi dinainte cine unde va fi laudat și cine unde va fi criticat.” În ce privește desfășurarea colocviului criticul sugerează: „discuțiile ar putea porni de la un referat, eventual comunicat dinainte participanților. Mă gândesc însă că, răspunzând la anchetă, criticii tineri vor ști să spună ce și-ar dori.” □ Bogdan Crețu: „1. Dacă cititorul obișnuit își poate permite să se arate indiferent, sastisit, scârbit, mă tem că un critic literar este obligat să ia act de valoarea acestor opere. Să lupte cu dezamăgirea, să treacă peste biografia omului și să se socotească doar cu opera. [...] 2. Eu unul nu cred că între omul biografic și omul creator nu există nicio legătură. Am încercat, nu o dată, să mă conving de adevărul acestor teorii, dar nu reușesc. Personalitatea scriitorului nu este decât rareori schizoidă, prin urmare

cele două paliere ale sale nu au cum să nu comunice. Mi-a luat mult până să mă conving că un mare creator nu este obligatoriu și un mare caracter, ba uneori nu e nici măcar un om pasabil. Păstrez și azi reminiscențe ale acestei încrederi în puterea literaturii, a culturii, în general, de a cizela omul, de a tempera pornirea sa către rău. Constat, dar nu înțeleg cum se poate ca un mare creator să fie un ticălos, de vreme ce opera sa cultiva valori contrare. În plus, sunt multe cazuri când biografia nu are cum să fie ruptă categoric de operă, iar eu cred că literatura își extrage sevele mai ales din experiențele autentice, că ea presupune un obligatoriu angajament existențial. Prin urmare, sigur că mă interesează și biografia politică, morală, spirituală, erotică și de orice alt soi a marilor scriitori. Citesc cu nesaț oricând o bună biografie a lui Proust sau a lui Dostoievski, punând-o automat în dialog cu lumea operei lor. Măcar pentru a încerca să surprind această nebuloasă care face ca un ins cu tarele și viciile sale comune să fie un mare scriitor. Mi-ar plăcea să citesc o sinteză care să se intituleze *Viața privată a scriitorilor*. Uneori, aceștia sunt în perfectă concordanță cu personajele lor.” În ce privește dominația nonficțiunii a supra ficțiunii criticul afirmă: „3. Nu cred că o mai domină. În ultimii zece ani, să spunem, marile succese, cu excepțiile notabile, sunt ale romanului. [...] 4. Eu unul cred că asistăm la o schimbare a codurilor de lectură, dar aceasta se datorează, cum este și firesc, noii generații de critici. În rest, unii dintre criticii din vechea gardă, precum Nicolae Manolescu, Alex Ștefănescu, nu fac decât să demonstreze că au rămas blocați în tipul foiletonistic sau gazetăresc de a practica critica literară, că nu pot depăși valorile propriei generații. Or, am impresia că noii critici au înțeles faptul că, deși prioritar, esteticul nu este unicul criteriu după care trebuie evaluat un text și nici unica valoare care merită cultivată.” Despre influența pieței asupra opiniei criticului Bogdan Crețu scrie: „5. Răspund simplu: deloc. Un critic care ține la meseria sa nu cântă în struna unei receptări neprofesioniste. Ideal ar fi să o poată influența, dar nu se întâmplă asta de regulă. Scriitorii cel mai bine promovați, care se vând cel mai bine, sunt rareori și cei mai valoroși, deși nu este exclus ca acest lucru să se mai și întâmple.” „7. Sugestii? Probabil ar merita ca temele propuse dezbaterii să fie rezolvate de fiecare dintre participanți (sau de unii dintre aceștia) sub forma unei comunicări serioase, pregătite pe îndelete, astfel încât discuțiile să pornească de la ceva consistent.” □ Bogdan Mihai Dascălu: „1. Fiecare dintre noi își are propriul timp, cel fizic, dar mai este și un altul, acela al recunoașterii, care este, la urma urmei, unul etern. Cu alte cuvinte, dacă scriitorii citați mai sus vor rămâne sau nu în istoria literară nu are nici cea mai mică legătură cu CNSAS-ul. [...] 2. O viață personală discutabilă sau chiar oribilă nu poate contesta frumusețea unui roman sau a unei poezii. Că s-ar putea ca, pentru o vreme, cel în cauză să fie pus la index, asta este cu totul altceva, dar ceva ce nu afectează nicidecum opera în perspectivă istorică. Cred că a sosit vremea să încetăm a mai judeca prin micimea timpului nostru și să încercăm să privim lucrurile în macrostructura lor. 3. Nu cred că se poate vorbi despre dominația literaturii de nonficțiune asupra celei de ficțiune și nici viceversa.

Ele există, coexistă, și asta este tot. La fel ca și cu romanul și poezia sau teatrul, un gen nu îl domină pe celălalt, chiar dacă există perioade (mai mari sau mai mici) în care publicul (căci el este destinatarul operei, nu criticii, a nu se confunda!) gustă un anumit gen mai mult decât altul. [...] cred că publicul este atras de nonficțiune fiindcă cea de ficțiune nu reușește să acopere gustul epocii. În paranteză fie spus, vorbeam de curând cu o tânără cititoare, care a dat răspunsul nimerit, fără să i se fi pus însă respectiva întrebare: citesc, spunea ea, autori contemporani pentru că îmi place că sunt în viață și că, poate, îi întâlnesc, dar, pe de altă parte, sunt fascinată de Hemingway. Cu alte cuvinte, o operă mare își are mereu cititori. Altminteri, contează doar viața...” Despre schimbarea codului de lectură criticul afirmă: 4. Primul impuls e acela de a răspunde cu o contra-întrebare: de ce să ne raportăm la anul 1989? Au trecut, la urma urmei, mai bine de 22 de ani de atunci, aproape un sfert de veac. Eu cred că literatura este, totuși, ceva mai viu, ceva ce nu poate sta pe rafturi prăfuite atâta vreme. A te raporta la 1989 este la fel de arbitrar și de aleatoriu ca și cum ne-am raporta la anii '60 sau la literatura interbelică. Că nu s-a întâmplat nimic notabil de atunci în literatură e o cu totul altă problemă. Dar, fie și așa, răspunsul este, evident, unul afirmativ. Orice nouă epocă își are propriile ei coduri de lectură; e firesc ca valorile estetice de astăzi să fie altele decât cele de ieri.” Despre situația criticii Bogdan Mihai Dascălu scrie: „6. Mai întâi, nu cred că există o mișcare critică. Și nici o instituție a criticii literare. Cred că situația anilor '60 nu se va mai putea repeta vreodată. Atunci erau alte premise, atunci critica avea o altă menire. Prima, aceea de a-i salva pe scriitorii puși la index, aceea de a readuce o anumită normalitate în viața literară. Scriitori mai vechi au fost recuperați datorită criticii, alții au existat și s-au născut datorită aceleiași critici. Dar să nu uităm, era momentul în care o dictatură sovietică era înlocuită de una autohtonă, era un moment de deschidere în plan politic, un moment în care, tineri critici, nepătați, luau apărarea unei literaturi, la vremea respectivă, indezirabile, sau, să-i spunem, greu digerabile”. Sugestia sa pentru organizarea colocviului: 7. „fiecare critic ar trebui să participe cu un comentariu asupra temei generale, altminteri există riscul unor divagații inutile, al unor repetiții și al unor discuții desfășurate în cerc.” □ Teodora Dumitru: „Gestul cel mai adecvat al criticii literare este, în acest punct, abținerea de la a lua poziție. Un individ nu poate spera la tratament special în pura lui calitate de scriitor: ar fi o vanitate care nu face onoare profesiei. Descinderea în scenă a criticii are să se producă abia în momentul deciziei exclusiv estetice asupra operei scriitorului intrat în discuție; purismul estetic trebuie să emane și să se exercite însă strict în interiorul profesiei, i.e., a sferei literarului. A preconiza, via unei superiorități estetic-literare, obținerea unei poziții privilegiate pentru scriitor (artist) în cadrul societății, respectiv a clama superioritatea esteticului (literarului) asupra eticului în afara jurisdicției stricte a artei/literaturii și a instituțiilor sale (scriitor, critic, istoric literar), îmi pare o barbarie comparabilă cu a judeca, astăzi, valoarea operei în funcție de biografia autorului. [...] 2-3. Mai nou, s-a „dovedit” că lectura pur

estetică (acel canon occidental apărut de H. Bloom) ar fi, în context global, doar o școală a europocentrismului, un dictat colonial asupra unor literaturi și limbaje cărora presupune că le este superior, fără a le cunoaște în fapt. Poeticile politic corecte, gender studies, cultural studies ș.a., nu trăiesc în sistemul guvernat de legile lui Barthes și Foucault. Acum, studierea unei literaturi/opere literare poate fi legitimată de simplul fapt că autorul e femeie/de culoare/cu un trecut colonial/exponent al unui grup sau al unei anume identități sexuale; și dacă fertilitatea estetică a producțiilor în cauză e discutabilă, fertilitatea lor teoretică este neîndoiebnică. Instituția autorului a revenit deci, însă pe cu totul alte coordonate decât cele care provocaseră disocierile lui Foucault & co. (altminteri ele însele intens datează unei discipline – psihanaliza – care cobora adânc în biografia autorului, speculând chiar și ce n-au făcut scriitorii în viața reală, ce au ascuns ori au refutat, aproape până la faza anulării relevanței publice/comunitare a respectivei narațiuni de existență). Autorul nu mai este perceput deci ca o instanță individuală generatoare de text, ci ca ins înscris într-o colectivitate pe care – substanțial, identitar – o exemplifică (apropierea de instituția romantică a poetului-bard nu se justifică: autorul de astăzi exprimă preponderent o comunitate sau o cultură ale cărei legi de agregare sunt mai diverse decât ethosul național). În această calitate, decât ca producător de ficțiune, autorul devine mai relevant ca emițător de mărturii (caz în care biografia lui e inconvertibilă). Apoi, chiar în epoca și în cadrul cultural care făcuseră posibilă decantarea eurilor pornind de la poziția lui Proust contre Sainte-Beuve și până la barthesiana „moarte a autorului”, găselnița autoficțiunii coopta imperios biografia în operă, nou-creata entitate generică (nu roman, nu memorii etc., ci autoficțiune) obținând pe piața literară o identitate și o valoare pe care altminteri probabil nu le-ar fi întrunit”. Criticul se întreabă: „4. Ce înseamnă valoare estetică într-o cultură în care disciplina numită estetică nu se studiază sistematic ori nu se studiază deloc? În momentul de față, nu mai avem valori estetice, avem valori literare, plastice, muzicale ș.cl., adică parohii concentrate în jurul unui autopostulat miez ireductibil. Criticul literar nu știe care sunt principiile unei sonate, muzicologul primește cu opacitate inovațiile artei cinematografice ș.a.m.d., într-o defilare a esențelor impenetrabile. Grandoarea universalistă a Artei, esteticul, ca fluid comun, s-a dizolvat undeva în interstițiile limbajelor. Valoarea literară s-a emancipat și ea de sub imperialismul esteticii care, oferindu-i niște principii generale, îi recuza dreptul la autodeterminare.” În opinia Teodorei Dumitru „5. între criticul care face operă de întâmpinare și cercetătorul care studiază fabula în deceniile doi și trei ale secolului al cincisprezecelea aproape că nu există, profesional vorbind, canal de comunicare. De altfel, criticul de întâmpinare pare singurul care nu a aflat că literatura nu mai stă sub dominion estetic; în hangarul producțiilor lăsate de el deoparte, robacii specialităților literare ciugulesc însă din toate părțile electronii literarității. [...] 6. Calitatea de critic literar nu se obține la finalul unei specializări universitare și nu e autentică, la drept vorbind, de nicio instanță. Prin urmare, nu poate fi remunerată

precum specializările autentificate prin diplomă. Criticul literar nu este, în România cel puțin, un specialist care se dedică perfecționării instrumentarului său, ci un «vocaționist» care face treabă în timpul rămas liber după exercitarea celorlalte ocupații aducătoare de profit. Moralitatea actului critic – în sensul autonomiei actului de justiție – a fost de altfel un aspect discutat și răsdiscutat. Insuficient sau aproape deloc nu s-a vorbit despre tendințele nombriliste ale criticii noastre, aflate sau nu în directă relație cu pulsiunea vocațională: exigența prezervării autonomiei esteticului s-a transformat, de la o vreme, în suficiență; nu mai citim filosofie, lingvistică, sociologie, istorie etc. – nici măcar estetică! – din grija de a nu depăși relevanța frumosului literar (ce va fi însemnând el). În schimb, o lucrare ca *A cincea esență* a lui Andrei Terian – din sfera criticii literare, dar solicitând inițieri în mai multe domenii adiacente – s-a ales doar cu răsfoiri perplexe.” □ Alex Goldiș: „1. Dacă imediat după 1990 astfel de dezvăluiri erau privite cu mai multă încruntare, astăzi lucrurile s-au normalizat. Critica românească și-a redobândit recent facultatea de a separa faptele autorului de valoarea estetică a operei. Imediat după Revoluție s-a crezut că această separație n-ar trebui să mai funcționeze de vreme ce, prin postulatul «autonomiei esteticului», șaizeciștii o practicau cu consecvență – și cu o anumită complicitate cu sistemul, conform celor mai radicali revizioniști. E clar însă că, dacă vrem să avem de-a face cu un câmp literar profesionist, nu ne permitem să eliminăm din canon „Groapa” lui Eugen Barbu pentru că autorul ei e imoral. Avem și-așa o literatură tânără și firavă din multe puncte de vedere. Dacă mai practicăm și astfel de lustrații literare, riscăm să nu mai rămânem cu nimic.” Criticul afirmă: „2. Aportul teoreticienilor „Noii Critici” la declișezarea limbajelor și a grilelor de interpretare a fost considerabil, însă el n-a reușit să răstoarne decisiv câteva deprinderi de lectură mai vechi. Ba, mai mult, după ce deconstrucțiile de tot soiul s-au consumat, câțiva critici și teoreticieni importanți (Harold Bloom, Antoine Compagnon) au încercat să reabiliteze «bunul simț» în interpretare. Cred că o separație clară, profesionistă, a domeniilor (cum s-a întâmplat de puține ori în cultura română, dacă stăm să ne gândim că, în afară de perioada interbelică, această separație n-a prea funcționat) va ghida și spre o bună utilizare a cunoștințelor despre om și operă. În critica literară, biografia e mai puțin relevantă, însă în materie de istorie, politică, ideologie, biografiile scriitorilor importanți contează.” Criticul consideră că „4. S-a schimbat, desigur, odată cu întreaga societate românească, după 1989, și modul de a scrie, și modul de a citi. Pe de o parte, scriitorii au devenit mai sensibili la mecanismele de piață, încercând să-și câștige cititorii printr-o promovare tot mai insistentă. Ultimele generații reflectează cel puțin la fel de mult asupra posibilității de comunicare cu publicul ca și asupra modalității de a scrie. Pe de altă parte, publicul de literatură a scăzut considerabil (din variate motive, imposibil de inventariat aici), însă nu se poate spune că el a scăzut și calitativ. Blogurile literare și rețelele de socializare dezvăluie încă un număr ridicat de cititori competenți și interesați de fenomen. Ei nu mai citesc însă literatura ca pe

un surogat de viață socială sau politică, așa cum se întâmpla adesea în timpul comunismului. Cititorii de azi sunt mai puțini, ce-i drept, însă au rămas doar cei cu adevărat devotați. De aceea, nici n-aș acredita o viziune absolut catastrofică asupra relației public-literatură.” Despre Colocviu, Alex Goldiș afirmă: „7. Colocviul „tinerilor critici”, la care am participat an de an încă de la înființare, a fost un excelent prilej nu doar de dezbateri, ci și (mai ales) de întâlnire propriu-zisă cu colegii din alte orașe. Interesant e că, pe măsură ce a început să câștige puțină „vechime”, colocviul condus de profesorul Eugen Simion a asimilat cam toate numele de critici noi, indiferent de publicațiile și de orientările ideologice-culturale ilustrate. Critici de la «Cultura», «Observator cultural», «România literară», «Convorbiri literare» etc au participat, an de an, la aceste întâlniri și au pus nu de multe ori întrebări incomode cu privire la starea și statutul criticii actuale. Fapt important, cu atât mai mult cu cât, dacă despre proză sau poezie se mai vorbește în eseuri sau în cronici extinse, despre critica în ansamblul ei s-au spus prea puține. În afară de menținerea atenției la nume tinere și la tematici de actualitate, nu văd alt „program” mai coerent și mai liber în același timp. Poate cândva, aceste întâlniri vor alcătui nucleul unei asociații de breaslă – după modelul cluburilor jurnaliștilor –menite, să vegheze și să reflecteze la deontologia și la drepturile membrilor săi.” □ Adrian Jicu: „3. Dacă întrebarea se referă la situația literaturii române, atunci cred că, în ciuda unui ușor reviriment al ficțiunii, persistă un interes sporit pentru literatura nonficțiunii, în diferitele-i forme. Consecințele sunt duble. Pe de o parte, este vorba despre o concurență incontestabilă, în urma căreia ficțiunea pierde cititori. Și nu mă refer aici la cititorii de jurnale sau memorii, care oricum aleg aceste genuri, ci la indecși, la cei care ar încerca să citească ceva. Pe de altă parte, există și o acțiune benefică, manifestată într-o stimulare a autorului de ficțiune, care se vede silit să-și adapteze scrisul pentru a putea face față unei asemenea concurențe și pentru a răspunde așteptărilor cititorului. 4. O mutație a valorilor estetice există, însă schimbările se produc greu din cauza unei inerții a sistemului critic. Să nu uităm și faptul că este vorba despre o schimbare a modului de a recepta literatura și nu despre o schimbare a valorilor propriu-zise. Mai rapid este al doilea fenomen, cel al schimbării codurilor de lectură. El este mai vizibil la nivelul cititorului nespecializat decât la nivelul criticii, unde există o anume reticență”. Criticul semnalează: 6. Pe de altă parte, putem sesiza un paradox: între funcționarea corectă a criticii și prestigiul de care se (mai) bucură, relația a devenit de inversă proporționalitate. Altfel spus, impactul criticii va fi tot mai scăzut, chiar dacă ea și-a găsit un echilibru și chiar dacă există o generație (30-40 de ani) extrem de promițătoare. S-ar putea să asistăm, într-un viitor nu foarte îndepărtat, la izolarea criticii și, într-un scenariu pesimist/ apocaliptic, la transformarea ei într-o nobilă inutilitate”. Criticul afirmă: „7. cred că ar trebui ca acest colocviu să devină un adevărat colocviu, la care toți participanții să aibă alocate câteva minute pentru o intervenție în legătură cu tema propusă. [...] Altfel, riscăm ca, de la an la an, numărul vorbitorilor să fie tot mai redus și

să se producă o ruptură între activi și pasivi, unii devenind participanți, alții spectatori.” □ Marius Miheț își intitulează răspunsul Inutilități și paradoxuri: „anumiți scriitori colaboraționiști, recunoscuți ori discreți, și-au păstrat o anumită prestanță după 1989, chiar un respect și o cotă literară în creștere, prin prezențele lor publice. Mai ales media. E cazul unor Al. Paleologu și Octavian Paler. Fără implicațiile lor în spațiul public și fără, mă rog, spovedaniile aproximative, cei doi nu ar fi astăzi parte dintr-un canon literar revizuit. În schimb, ceilalți colaboraționiști – inventați, naivi ori recunoscuți – au rămas în același provizorat al culpabilității, riscând chiar condamnarea morală definitivă din partea societății. Evident, ei nu au avut de partea lor charisma și seducția oratoriei. Prin urmare, acest aspect al promovării media ca igienizare etică mi se pare simptomatic pentru felul în care am receptat scriitorii și relațiile lor ideologice de dinainte de 1989.” Miheț sesizează un paradox: „scriitorii dovediți colaboratori sau informatori, alături de cei care au recunoscut deja adeziunile rușinoase, și-au păstrat, în cea mai mare parte, cota axiologică. În schimb, disidenții consacrați, scriitorii nepătați și cu o atitudine etică indiscutabilă, au rămas într-o zonă absconsă a recunoașterii. Încă o dovadă că suntem mai atrași de mitologia răului, o fascinație fără leac în cultura românească.” Criticul consideră că „seducția nonfictivului în literatura română postbelică are la bază o foame de viață. Cred că întotdeauna literatura nonfictivă a funcționat ca un medicament pentru cititori și mai puțin ca emoție artistică. În literatura noastră s-a schimbat însă codul de lectură. Dacă înainte de 1989 cititorul decodifica mesajele dintr-un text literar colecționând șopârle și pactizând inteligent cu autorul, după Revoluție acest cod a dispărut. Spațiul acesta gol lăsat între vechiul cititor și cel nou l-a luat, din păcate, spectacolul media. Între cititorii de astăzi și literatură nu există niciun cod, ci doar o senzație de normalitate, din fericire. De stranie sațietate. Deși, din cauza dispariției acestui cod subversiv, au cam dispărut și cititorii educați cu un anumit tip de lectură. Ei formează astăzi elita cititorilor profesioniști. Marea masă a cititorilor promovează un tip de literatură fără nicio influență de fond a valorilor estetice.” □ Antonio Patraș: „I.Nu-i greu de sesizat că, de cele mai multe ori, dosarele de la CNSAS au fost instrumentate politic, cu scopul evident de a intimida și de a compromite pe intelectualii care au deranjat într-un fel sau altul puterea, dar care, din slăbiciune în cea mai mare măsură, au acceptat să semneze, înainte de 1989, un angajament de colaborare cu Securitatea. Înființată la peste un deceniu de la «revoluție», [...] dacă în primul deceniu postceaușist publicul românesc era foarte receptiv la atitudinea etică, sancționând fără cruțare derapajele morale ale unor scriitori altminteri foarte talentați (gen Eugen Barbu, Petru Dumitriu ș.a.), în ultimii ani lucrurile s-au schimbat semnificativ, criteriul cel mai important de validare în spațiul public fiind performanța estetică, indiferent de «moralitatea» scriitorului. Ca atare, contextul în care a avut loc condamnarea oficială a comunismului și în care s-a dat drum liber la dosare a încurajat nu atât puseul justițiar (trecuse momentul fierbinte), cât scepticismul și suspiciunea și, nu mai puțin, spiritul critic.”

Criticul răspunde: „2. da, între biografia (nu doar morală și politică) și opera unui scriitor există conexiuni multiple, pe care criticul literar trebuie să le sesizeze atent, cu grijă la nuanțe. [...] 6. într-o societate «deschisă», literatura devine și ea o «marfă» ca oricare alta și trebuie să țină cont de cerințele pieței. Dar un scriitor inteligent va ști întotdeauna să găsească rețeta perfectă, care să-i asigure și succesul imediat și gloria durabilă în posteritate.” Criticul consideră că „6. Instituția criticii literare suferă astăzi de un deficit de autoritate fără precedent, semn că și rolul literaturii și al scriitorului în societate a scăzut simțitor. Un Lovinescu, azi, n-ar mai fi posibil. Cu atât mai puțin un Eugen Simion sau un Manolescu. Și asta deoarece umanioarele sunt în declin, [...] criticul nu mai scrie, sincer vorbind, decât pentru un public restrâns, electiv, la a cărui opinie e sensibil.” □ Ioana Revnic: „1-2. până și unii (cei drept, extrem de puțini) dintre sumbrii servitori ai fostei Securități păreau capabili de empatie și de judecare obiectivă a operei unui scriitor - atitudini care le-au lipsit unor comentatori literari actuali, în momentul în care au fost proliferate public acuzații de colaborare a scriitorilor cu securitatea. 3. chiar dacă are succes de/la critică, aceasta nu ajunge la cititori. Fie pentru că îi lipsește potențialul de seducție literară, fie pentru că este mai puțin profitabilă (pentru o editură) decât literatura motivațională, literatura practică sau de divertisment. În consecință, investiția în promovarea unei cărți românești de beletristică este, în general, minimă. Sau nulă. Dar publicul românesc este puțin receptiv la ficțiune și pentru că educația umanistă a acestuia a ajuns, eufemistic vorbind, extrem de firavă.” □ Oana Anca Safta: „Totodată, precauția se impune și din cauza faptului că aceste «dosare de existență» ajung în fața cititorului prin mijlocirea celui care cercetează arhiva, deci o subiectivitate a cărei onestitate poate fi ușor pusă la îndoială. Mai ales atunci când acesta nu se limitează la documentul nud, ci inserează aprecieri personale (mă gândesc la „cazul Artur”, prezentat într-o carte voluminoasă, în paginile căreia autorul Mihai Pelin insistă asupra excesului de zel de care Caraion ar fi dat dovadă în declarații chiar în momentele în care Securitatea nu i-ar mai fi cerut acest lucru). [...] 6. Deși există voci care contestă valabilitatea actuală a criticii estetice și care reclamă o suficiență a analizei cu caracter impresionist, susținând că o judecată viabilă trebuie să fie un studiu complex, o abordare pluralistă, consider critica de tip impresionist câștigătoare, atât timp cât nu alunecă în ambiguitate, cât coloratura nu induce artificialul. Literatura se adresează afectului, iar criticul trebuie să vibreze în fața cărții. Chiar dacă judecă, apreciază, ierarhizează, critica este, în primul rând, datoare să stârnească apetitul pentru lectură.” □ Nicoleta Sălcudeanu: „«Instituția» criticii literare” funcționează cum a funcționat și până acum și, când spun până acum, mă refer și la cea interbelică. Nici mai bine, dar nici mai prost. S-a produs o ștafetă, aceasta ajungând pe mâini bune, cu nimic mai prejos decât ale înaintașilor. Se scriu cărți valoroase de critică, se face foileton, se face critică universitară. Avem deja o mână de critici străluciți din ultimele generații. «Mișcarea critică» merge, așadar, ca pe roate. Singura sminteală ce pare să deturneze onestitatea și

adecvarea actului critic sunt purismele și fundamentalismele de orice fel. În cazul criticii se poate vorbi de trei pericole: fundamentalismul estetic, cel etic și cel universitar.” □ Andrei Terian: „Un critic contează doar în măsura în care se dovedește capabil să ofere un alt sistem de valori decât acela stabilit de piață”: „1. În principiu, nu văd cum «dosarul de existență» al unui scriitor ar putea influența judecata de valoare asupra operei sale. [...] se prea poate ca, după ritualica isterie jurnalistică, un autor să devină nu neapărat mai puțin valoros, dar, în orice caz, mai puțin frecventabil. Nefiind contestată, opera lui nu mai e nici comentată (dovadă cazurile lui Ion Caraion sau Ștefan Aug. Doinaș). Dar cred că acest efect se amortizează în timp, pe măsură ce contextul istoric se lărgeste [...] 2. N-aș spune că între «omul biografic» și «omul creator» nu există chiar «nicio legătură». [...] 3. Ascensiunea non-fiction-ului din ultimele decenii are, în opinia mea, două cauze: (a) una generală – sentimentul de alienare & izolare al individului (post) modern, răătăcit și înșingurat într-un «sistem al obiectelor»; de unde o nevoie tot mai mare de autenticitate & «sinceritate»; (b) și alta particulară – cenzurarea/reprimarea intimității în perioada comunistă; de unde nevoia de «adevăr» subiectiv, plăcerea de a descoperi persoana de dincolo de persona.” Despre mutația valorilor literare criticul afirmă: „Da. Au dispărut sau sunt pe ducă poezia gongorică și oraculară, literatura «cu Dumnezeu» și «cu țărani», livrescul gratuit, proza cu «drame de conștiință», existențialismul trivial de tip Octavian Paler (deși Dan Puric vine tare din urmă...). [...] Schimbare a codurilor de lectură? Da, dar mai puțin. Din păcate, critica noastră a rămas în bună măsură în siajul unui mod de gândire șaizecist, care se manifestă astăzi printr-o dublă inadecvare: atât la noua literatură (care e citită și judecată adeseori prin niște grile desuete), cât și la noul context cultural (care impune o «specializare» fie ca jurnalist cultural, fie ca scholar). 5. Deloc. Prin definiție, critica e independentă față de «valorile pieței». 6.Circuitul academic al criticii noastre e ca și inexistent, majoritatea covârșitoare a cercetărilor literare românești au o relevanță strict provincială (adică națională).” În ce privește coloeviul criticul consideră că „7.Dacă i se schimbă formatul, i se schimbă fatalmente și specificul.” ■ *Comentarii:* □ Doina Cosman și Bogdan C.S. Pîrvu semnează *Creativitate și psihopatologie. Noaptea Poeților*: „Psihopatologia este identificata de literatură ca fiind mai frecventă în lumea scriitorilor/artiștilor decât în populația generală. O diagnosticare timpurie ar preveni, în multe cazuri, sfârșitul tragic. Alcoolismul, psihoza și tulburările bipolare pot fi închipuite ca îndiguiri ale energiei care, odată blocată, ar putea să se îndrepte spre o direcție benefică. Nu trebuie să ne surprindă că poeții și prozatorii au o mai mare probabilitate de risc decât populația generală și alte profesii creatoare, asta pentru că ei se bazează pe viziunea generală, iar ea solicită o trăire subiectivă, câtă vreme savantul are nevoie de stabilitate.” Reținem: „Psihopatologia este identificată de literatură ca fiind mai frecventă (cu procente variind între 4% și 12%) în lumea scriitorilor/artiștilor decât în populația generală. Dar, din disreție, orgoliu exacerbat sau din diverse alte motive, acești scriitori/artiști apelează

(mult prea) târziu la psihiatru. O diagnosticare timpurie ar preveni, în multe cazuri, sfârșitul tragic; ea ar fi posibilă pe baza unui corpus de imagini, adesea recurente până la obsesie, în creația subiecților respectivi. Scopul nostru este de a identifica un asemenea corpus, pe baza unei cercetări clinice, dar și paraclinice. [...] Teza implicită a ipotezei noastre o oferă filosofii idealști germani, cu precădere Schopenhauer, care susținea că durerea (boala) ar fi benefică pentru creație, logica fiind următoarea: «Fericirea are drept corespondent, în planul acțiunii, stasis-ul; ce interes ar avea omul să iasă din fericire și să riște a se deplasa într-un alt plan, incert afectiv? » Nefericirea (durerea), pe de altă parte, este esențialmente dinamică; omul, decât doar dacă nu este masochist, aspiră să iasă din nefericire pentru ca, eventual, să intre într-un destin mai bun. Antiteza este furnizată de intuiționismul bergsonian, care tinde să vadă în psihopatologie un fel de deficiență a «elanului vital», determinată de pierderea contactului cu realitatea. În aceiași termeni hegelieni, sinteza, în sensul valorificării pozitive a psihopatologiei («psihopatologia poate fi creatoare! »), o aflăm în psihanaliza jungiană, care trimite psihopatologia nu atât la relațiile de obiect, adică la pierderea obiectului sau la separarea de obiect, cât la energia psihică, similară într-un punct cu libidoul freudian, dar diferită de acesta din urmă prin aceea că pune sub semnul întrebării accepția sa freudiană, pe o dimensiune exclusiv sexuală. Energia jungiană este mai degrabă o energie vitală, în faza preoedipiană a dezvoltării, luând diverse forme”. Autorii explică: „blocarea fluxului pe un canal trimite energia pe canalul contrar (enantiodromie), [...] Alcoolismul, psihoza și tulburările bipolare vor fi în consecință închipuite ca îndiguiri ale energiei care, odată blocată, ar putea să se îndrepte într-o direcție benefică; ba chiar, o scufundare cât mai adâncă în alcoolism și consumul de substanțe, de exemplu, produce o conversiune (circumambulație) a trăirilor vagi în imagini limpezi, cu care artistul respectiv poate intra într-o relație productivă, creatoare. [...] Personalitatea creatoare, ipostaziată în Antichitate și Evul Mediu sub denuminația de *auctor* și văzută în zilele noastre în termenii celor patru P (persoana creatoare, presiunea mediului care favorizează creativitatea, procesul creator, produsul creator) , este înțeleasă ca o structură ale cărei componente (intuiția, imaginația, fantezia, invenția, inspirația, spontaneitatea, emoția, intenția, jocul) conlucrează pentru a facilita creația ca proces, dar și creația ca produs.” Autorii concluzionează „*Clipa binecuvântată*, când pogoară *darul divin* al creației, cei vechi o puneau pe seama muzelor sau a nebuniei, căci altfel nu puteau explica vocile care apar și dictează mesaje. S-ar putea ca fenomenul acesta să nu fie totuși o fantasmă, iar nebunia sau, mai bine zis, nonnormalitatea să joace aici un rol – căci, la urma urmelor, poate fi vorba de o disfuncționalitate a celor două emisfere (stânga dominantă, responsabilă de logică, matematică, acte decizionale, vorbire; dreapta nondominantă, responsabilă de sentimente și limbaj, dând sens și *corpus callosum* întârzie să le conecteze, iar emisfera nondominantă și-a impus deja limbajul, care rămâne acolo și după alipirea emisferelor, reactivându-se periodic. Cercetările cu accent pe psihopatologia

creatorilor sugerează, în plus, că scriitorii eminenți înregistrează scoruri înalte pe scalele ce măsoară tendințele schizoide, depresive, isterice și psihopate, de asemenea în ceea ce privește feminitatea modelelor de interes. [...] Dar, cumva în compensație, acești scriitori au scoruri mai mari în ceea ce privește «forța eului», ceea ce înseamnă că și-au format un sistem de apărare și că au resurse să-și depășească tulburările psihice cu «o anumită distincție și grație».” □ Caius Traian Dragomir publică *Libertatea – o perspectivă dublă, istorică și epistemologică*: „Filosofia lumii clasice nu a considerat în primul rând libertatea drept o necesară și inalienabilă aspirație umană. Această poziție, în definirea de sine a umanului, o dețineau adevărul, frumosul și binele. Libertatea revenea, asemenea unui produs al efortului realizat de spirit, spre atingerea și împlinirea acestor valori. În plan politic însă, așa cum rezultă din relatări istorice evenimentțiale, concrete, libertatea era motivația ultimă a popoarelor, indivizilor și statelor. Lumea modernă asociază ideea de libertate cu aceea de societate democratică, dar, în mare măsură, ajunge a le falsifica pe amândouă.” □ Ramona Nedea scrie despre „*Vocile*” autorului și formele discursului literar în romanele lui Sorin Titel (I): „Acest studiu analizează modalitățile discursive ca un semn de modernitate al romanelor lui Sorin Titel. Modalitățile discursive discutate sunt simptomatice pentru intrarea literaturii române într-o nouă etapă, care readuce creativitatea din perioada interbelică, fiind și inovatoare, în același timp. Acestea sunt tehnici, cum ar fi: proliferarea narativă, trecerea de la un moment la altul, amestec de voci, contrapunct, paralelism, lipsa de intrigă și personaje principale ca un semn textului de modernitate. În romanele lui Titel, polifonia de voci prezintă un narator în pozițiile cele mai neașteptate, de la naratorul omnipotent la naratorul ce încercă să deschidă un dialog vorbind la persoana a doua sau de intervenție directă. Uneori, acesta devine un martor narator-comentator, alteori, un comentator-moralist, în timp ce în alte circumstanțe, se comportă ca un judecător al evenimentelor din roman. Interesul în tehnicile contemporane noi, inovatoare a permis autorului să evite capcanele micului realism pentru a contribui decisiv la modernizarea prozei românești de ficțiune din a doua jumătate a secolului al XX-lea.” Reținem: „S-a spus despre Sorin Titel că nu este fascinat de un scriitor sau altul care i-a servit drept model, ci de modernitate ca atare. El este un promotor dintre cei mai activi ai formulelor românești noi din dorința deconvenționalizării prozei. Orice nouă scriere a sa aduce și o schimbare de tehnici narative, Sorin Titel fiind preocupat de latura tehnică a scrisului său. Modernitatea romanelor sale nu trebuie astfel căutată neapărat în tematică, ci, mai ales, în tehnicile narative folosite în spiritul sincronizării prozei sale cu cea occidentală. În textele sale, relatarea cronologică este abandonată în favoarea simultaneității percepției, o consecință a acestui fapt fiind fragmentarea acesteia, ca și schimbarea repetată a unghiurilor de vedere. Proliferarea la infinit a vocilor auctoriale, înmulțirea celulelor epice, clivajele în cronologia narațiunii, permanentele alternanțe ale relatării la persoana întâi, la a doua sau chiar la a treia au ca rezultat transformarea naratorului, de la

un moment dat, în subiect al relatării sau identificarea cititorului cu personajul. Acestea se constituie în trăsături care individualizează stilul lui Sorin Titel. [...] Paradoxul acestei tehnici moderne este că păstrează intactă accesibilitatea narațiunii. Faptele, petrecându-se în alt timp, așa se explică imaginea lor aburoasă, pauzele memoriei. Lângă acest plan epic există altele desfășurate în fața și cu complicitatea cititorului. La un moment dat, autorul se adresează lectorului său”.

□ Corina Chelaru publică *Personajul definit prin exterioritate*: „Romanul *Cartea nunții* al lui George Călinescu trebuie privit ca expresia unei vocații teatrale, a unei plăceri de a experimenta în permanentă noi chipuri, noi identități, noi «măști». Ceea ce este absolut nou și original în operă este puterea fascinantă a costumului și decorului. Paradoxul acestei opere este că este accesibilă oricui la nivelul epic, dar savuroasă se dovedește a fi doar celor ce depășesc acest nivel și sondează mai adânc intențiile artistice ale autorului.” Reținem: „Printre operele masive de critică literară, romanele lui George Călinescu par străfulgerări fațetate ale unui joc de lumini, ce încearcă haine diverse: curgerea mătăsoasă și înflorată a unei rochii feciorelnice, ca în *Cartea nunții*, eleganța stilată a unui *deux-pièces*, condimentat cu accesorii ușor frivole, în *Enigma Otiliei* sau mantoul solid din stofă de lână, sobru, al *Bietului Ioanide*. Toate aceste creații nu sunt decât un mod de a experimenta creația, ca o «autobiografie a posibilului», în care scriitorul se proiectează în nenumărate măști prin semnul literar al personajului, construit progresiv, evolutiv și relațional.” Autoarea argumentează: „socialul înseamnă relație, înseamnă vizibilitate a individualului în fața celorlalți. Vestimentația este poate, cea mai pură expresie a socialului și de aceea e privilegiată în romanele călinesciene, căci esența lor realistă cere insistent accentul pe semnificația socială. Nu întâmplător primul capitol al romanului apelează la un spațiu restrâns – compartimentul de tren – aflat totuși în mișcare, surprinsă și ea cu un ochi teatral (vezi defilarea peisajelor de câmpie, variațiile de lumină etc.) - în care personajele se percep exclusiv vizual, îmbrăcăminte aflându-se în prim plan, urmându-i apoi gesturile, postura, mimica etc.” Autoarea afirmă: „Nucleul romanului este constituit de fapt din multitudinea de percepții materiale ale personajelor, ca un imens mozaic ce capătă sens doar privit dintr-un anumit unghi, acela al socialului, ca și constelație relațională. De ce simte însă Călinescu atât de acută nevoia de variație la nivelul costumului și al decorului? Pe alocuri pare chiar o intruziune în magazia unui teatru, în care, în oglinzi mari, probăm, rând pe rând, identități vestimentare, când vechi, când moderne, când romantice, când agresiv-sportive, toate într-un carusel amețitor, alternând trecut și prezent.” Corina Chelaru remarcă: „Pare a fi o obsesie a materialității care definește latura psihologică a personajelor, caracteristică ce se regăsește și în critica lui Călinescu, originală tocmai prin reconstrucția elementelor materiale din jurul unei personalități, ca elemente definitorii ale locului său în societate, ce influențează sensibil, la rândul lor, creația.” ■ *Document*: sunt publicate fragmente din *Jurnalul lui Ion Călugăru* cu o introducere de Gabriela Gîrmacea. ■ La secțiunea *Cultură și economie*

Dorin-Mircea Dobra semnează textul *Români la originile Europei Unite*: „Perioada interbelică se evidențiază la nivel european prin câteva proiecte concurate de unificare continentală, în principal ca răspuns la războiul mondial, prin inițiatori precum Kalergi, Briand sau Tardieu. În zona centrală și est europeană aceste idei reverberază și își găsesc răspuns în inițiative ca Mica Înțelegere sau Înțelegerea Balcanică. România joacă rol catalizator în toate aceste inițiative, și mai mult, propune prin voci ca ale miniștrilor Maniu, Madgearu sau Mironescu proiecte de unificare continentală ce-și găsesc loc în dezbaterea europeană a vremii”.

● **[„Contemporanul. Ideea europeană”, nr. 4]** Ștefan Borbély publică articolul *Moscova – București – Ierusalim* în care discută despre apariția noului volum al lui Mirel Brateș, *Alibi cu Rebecca*, roman în care se „propune un personaj fascinant, de o frumusețe tulburătoare și o inteligență ieșită din comun, precum și o structură narativă de ansamblu calchiată arhetipal după Exodul Vechiului Testament. Prinsă în vicisitudinile unei istorii nu întotdeauna previzibile, eroina își găsește în cele din urmă liniștea în serenitatea Țării Sfinte, moment care-i oferă și autorului prilejul de a rosti mulțumirile care se cuvin, în care nu e greu să depistăm o abia disimulată nuanță autobiografică.” În plus, „Strict reconstitutiv, traseul existențial al protagonistei e unul atipic, fascinant atât în privința construcției interioare, cât și al opțiunii profesionale prin care aceasta este exteriorizată. Modelul - spuneam... - e unul veterotestamentar, ceea ce înseamnă că din *Rebecca* lui Daphne de Maurier (1938) protagonista nu păstrează decât frumusețea, extrapolările psihanalitice sau gotice fiind lăsate la o parte de către prozator. Tipologic, el creează un personaj preponderent plat - nu e o depreciere... - fără dimensiuni inhibitive, pentru a sugera că exteriorizarea chiar exacerbată e mai importantă în economia de viață a unui agent secret decât interiorizarea, care ar putea deveni păguboasă, inhibând disponibilitatea de a acționa.” ■ Răzvan Voncea discută în *Decupaj în istoria underground-ului românesc*: „o remarcabilă cercetare asupra celei mai importante instituții a culturii underground din România, și anume celebrul Club A, ne oferă realizatorul TV și animatorul muzical Doru Ionescu. Sub titlul *Club A - 42 de ani*. [...] Cartea lui Doru Ionescu este remarcabilă nu numai pentru că ne oferă o istorie vie a marilor noastre formații rock, de la Sfinx și Phoenix, la Roșu și Negru sau Metropol. Ea se deschide la fel de incitant și către alte genuri muzicale, ca folkul și jazzul, îngemănate în atmosfera anilor '70, ca și către alte arte, ca teatrul sau literatura. Mișcarea underground a fost conectată, de pildă, prin Florian Pittiș, Anda Călugăreanu și formația Sfinx, la perioada strălucită a marii trupe de teatru de la «Bulandra», condusă de Liviu Ciulei. Pe de altă parte, prin Dorin Liviu Zaharia - de la care au rămas și unsprezece volume de poezie inedite! - și Daniel Turcea, subsolul din Blănari a pătruns în retortele onirismului literar. [...] *Club A - 42 de ani. Muzica tinereții tale* este mai mult decât o sinteză a muzicii sau a tinereții noastre. Este o fereastră deschisă către partea cea mai creativă a culturii române din ultimele două decenii ale

regimului trecut.” □ Constantina Raveca Buleu semnează articolul *Nevoia de Nietzsche* în care discută despre *Nietzsche și Marea Amiază*, volumul Aurei Christi apărut în 2011 la Editura Contemporanul, subliniind faptul că acesta „își desfășoară exercițiile hermeneutice interdisciplinare într-un intens regim liric personalizat, puternic impregnat de admirația pentru fenomenul Nietzsche și structurat de configurarea propriei identități a autoarei în spirala unei «nevoi cvasimaniacale» de gândirea sihastrului de la Sils-Maria, asociază instinctului creator definitoriu pentru nietzscheenii (Rilke, Iris Murdoch, Hesse, Thomas Mann, Breban etc.) care populează harta fascinațiilor culturale ale autoarei.” □ În articolul *Cum îl citim pe N. Breban ?* Marian Victor Buciu semnalează apariția noului volum al lui N. Breban, *Singura cale*: „Personajul care narează, memorialist, va recunoaște că scrie în niște caiete, referindu-se doar la o mică parte din întregul cărții. Nu e scriitor, e doar cititor, unul aparent obișnuit, dar face și experiența scrisului, descoperă că narațiunea este esențial diegeză și nu povestire, ficțiune și nu document. [...] Scrierea e memorialistică. Memorialistul românesc e glisant, proleptic uneori, analeptic aproape mereu, felicitându-se că a avut curaj să trăiască în acel «cuib cu șerpi». Naratorul își reexpune metoda de a nara, de a rememora, atârând întâmplări - extensiv, intensiv, hiperbolic reflectate de fapt - prin personaje. [...] Chiar dacă nu și realist, *Singura cale* e un roman critic. Cu istoria, cu existența în «totalitatea» sa, cu literatura însăși,” remarcă autorul articolului. Pentru a răspunde la întrebarea din titlu, Marian Victor Buciu spune că „ideal, el trebuie citit aproape fără întrerupere. E necesară, dar greu de obținut, această posibilitate, în fapt această disponibilitate. Ce se petrece cu cititorul său? Ce scrie el e, în mod stăruitor și stăpânitor, greu de suportat. Dar nu reproșabil scriitorului, cât cititorului nepregătit, lipsit de organ pentru a-l întâmpina și însoți. Știm bine că marii scriitori sunt «ilizibili» și impun limite înalte de competențe. Iar cei mici sunt ușor de citit, dar numai pentru o categorie de cititori, e adevărat că foarte largă și cu acces limitat la actul de a citi și de aceea generând, învinși și nemulțumiți, defecte în loc de efecte de lectură.” □ Ioan Buduca abordează în *Piatra de poticnire a destinului* volumul *Singura cale* de N. Breban, subliniind faptul că „naratorul din *Singura cale* relatează din prezentul actual și lasă urme clare în text că este instalat în prezentul de azi, dar o face la persoana întâi, ceea ce este o noutate în epicul românesc brebanian. Sarcina pe care și-o dă este aceea de a se reconstitui pe sine cel din primii ani ai deceniului șase al secolului trecut, când era un adolescent abia ieșit din liceu [...] istorie cu o iute înșurubare în sistemul stalinist al puterii.” ■ Constantin Cubleşan semnează articolul *Eugen Uricaru și mecanismul obscur al terorii* în care discută despre nou apărutul volum *Plan de rezervă*, un roman „vizionar în felul său, ilustrând ideea continuității insinuate a virusului opresional, dintr-un sistem social în altul, hotărât a controla mereu pârgghiile de comandă existențiale. E romanul pregătirii extinderii caracatiței regimului politic fetid într-un alt organism social, vital, previzibil. Eugen Uricaru se dovedește a fi un abil și fin analist al mecanismului obscur al exercitării teroarei,

atent la detaliile vieții particulare ale eroilor săi, în haloul unor implicații politice subiacente. Scris într-o manieră și cu o structură deplin realistă, romanul are în subtextualitatea sa ideatică înțelesuri ce-l fixează parabolic într-un context problematic universal al condiției umane actuale, desigur demonstrativ pentru realitățile autohtone ale momentului prezenței noastre istorice.” ■ Sub titlul *Despre iubirea care vindecă dezgustul*, Irina Ciobotaru abordează *Dezordinea preventivă*: „romanul lui Matei Vișniec surprinde viitorul proxim [...] dintr-un prezent al cărui rău (deghizat în divertisment, consumism, falsă libertate de gândire) își augmentează și își extinde inexorabil spectrul. Ideile exprimate în roman sunt menite a identifica și a evidenția răul ca rău și a-l scoate de sub masca binelui (confundat cu plăcerea) și a divertismentului. Dacă este să își asume și o riscantă poziție [...], Matei Vișniec o face pentru că recunoaște dezgustul ca stare profundă.” Mai mult, „ideile exprimate de personajele lui Matei Vișniec apropie romanul mai mult de existențialismul umanist al lui Jean Paul Sartre decât de satira amară a lui Jonathan Swift. Dincolo de paginile dedicate pactului om-șobolan, încărcate de satiră inteligentă și suprapunerii alegorice, în acest roman este urmărită evoluția către sine a lui Mathieu, personajul principal, despovărarea sa de identitățile aparente, create în timp, în umbra mamei, de exemplu, care i-a impus un anume chip, ori în mijlocul lumii în care trăiește și care îl înghesuie în postura de piesă mărunță în mecanismul consumului delirant de [...] știri”, iar „romanului nu i se putea da decât un final deschis. Din Gare de Lyon (unde ajunge pentru că o însoțește pe Leily), Mathieu poate pleca oriunde și, intuim, chiar va pleca. S-a vindecat de povara dezgustului (căci recită pe aglomeratul peron al gării) și întrevade sensul următorului său pas”. □ Ștefania Mincu semnează articolul *Poezie de weekend?* în care discută despre volumul Cristinei Ispas, *Rezervația*, „un documentar de weekend care face efect mai întâi pe ansamblu și numai apoi pe fragmente. El începe aparent anodin, cu febra unei excursii oarecare, cu «grupul de suport» (!) surprins într-un moment de degingoladă fericită, înaintea plecării: [...] Moartea e prezentă în decor permanent, la scenă deschisă, în această realitate-cimitir [...] Reacțiile interumane se reduc la simple apariții, competiții mute de priviri, de examinări reciproce și de dispariții liniștitoare. Toate obiectele din cadru sunt de fapt cuvinte și ne pare și rău că devoalăm această izbutită trăsătură a [...] Cristinei Ispas. [...] Sunt lucruri pe care nu orice poet le poate sugera atât de plauzibil.”

● **[„Contrafort”, Anul XVIII nr. 3-4 (209-210), martie – aprilie]** *Actualitate*: □ *Primăvara Europeană a Poeților, Chișinău 2012*: „Evenimentul s-a desfășurat la Chișinău între 25-27 aprilie 2012. A fost a doua ediție a acestei manifestații prin care scriitorii din Basarabia și publicul iubitor de literatură s-au sincronizat cu acțiuni similare derulate în același interval de timp în mai multe țări europene. Organizatori și sponsori ai Festivalului: Uniunea Scriitorilor din Moldova, Institutul Cultural Român «Mihai Eminescu» și Departamentul pentru Românii de Pretutindeni. Iată câteva din acțiunile mai importante, care au captat atenția publicului și mass-media: - Simpozionul *Nichita Stănescu – Ordinea cuvintelor*;

- Colocviul Internațional *Dialoguri europene: poeți și traducători*. Invitați speciali: Aurel Maria Baros, Alistar Jan Blyth (București), Ioan Radu Văcărescu, Dumitru Chioaru (Sibiu), Mircea Petean (Cluj), Ilie T. Zegrea (Cernăuți) ș.a. Au fost prezentate antologiile: Arhipelag (autorul versiunii engleze, Alistar Jan Blyth), ediție apărută sub egida PEN Club Moldova; Avangarda rusă (în traducerea poetului Leo Butnaru); Zâmbete pentru export (Sorrisi da esportare) de Efi m Tarlapan, în traducere italiană. - Inaugurarea atelierelor de creație în cadrul Proiectului Național de lecturi publice: : Iulian Ciocan (Sângerei) Ion Găină (Căușeni), Anatol Moraru (Bălți), Titus Știrbu (Anenii-Noi). - Lansarea colecției de poezie contemporană Opera Omnia, Editura Tipo Moldova, Iași, cu participarea lui Valeriu Stancu, poet și editor, și a autorilor apăruiți în colecție: N. Esinencu, V. Romanciuc, A. Suceveanu, L. Butnaru, T. Chiriac, N. Leahu, A. Țurcanu ș.a. - Lansarea volumului de poezie *unelte de dormit* de Ioan Es. Pop (București), care a susținut și un recital și a dialogat cu publicul și confrății de condei. - Lansarea volumului „Cartea Poeziei 2012” (Editura ARC), cu participarea coordonatorilor proiectului și a autorilor antologați. - Premii și distincții acordate: Dumitru Matcovschi – Ordinul *Meritul Cultural* în grad de Mare Ofițer, din partea Președintelui României; Ioan Es. Pop – Marele premiu al Zilelor Primăvara Europeană a Poeților. Chiar dacă nu toți dintre oaspeții anunțați de organizatori au făcut deplasarea la Chișinău, intensitatea și pasiunea dezbaterilor, calitatea textelor poetice citite, interesul publicului basarabean pentru poezie, privită nu doar ca instrument de mobilizare în jurul unor obiective naționale (cum se mai întâmplă în Basarabia), ci mai ales ca prilej de exultare artistică și îndemn la reflecție intelectuală, au conferit manifestățiilor din cadrul Primăverii Europene a Poeților ținuta unui eveniment cultural de înaltă clasă. «Trăim un timp când setea de cultură trebuie provocată, suntem obligați să găsim noi mijloace, noi pârghii pe care să le acționăm pentru a veni în fața cititorilor ispitiți astăzi de Internet, de televiziune ș.a.m.d. Cartea este ușor marginalizată și noi facem eforturi de a fi cât mai prezenți în fața cititorilor», spunea Arcadie Suceveanu, președintele Uniunii Scriitorilor din Moldova, într-un interviu apărut la finalul Festivalului. Preocuparea noii conduceri a instituției scriitoricești de a promova literatura de calitate a fost confirmată de succesul ediției din acest an a Primăverii Europene a Poeților. Să sperăm că pe viitor va fi elaborat și un proiect de promovare a scriitorilor basarabeni în străinătate, adică pe marea scenă a competiției literare europene, acolo unde, mai degrabă, strălucim prin absență.” ■ *Cronica literară*: în *Călătorie la capătul literaturii* Grigore Chiper abordează volumul lui Anatol Moraru *Nu mă tentează* (povestiri), Editura Cartier, 2011: „După roman, Anatol Moraru revine la proză scurtă cu volumul *Nu mă tentează* (2011), fără a institui un hotar insurmontabil între felul de a scrie roman și cel de a scrie proză scurtă. Volumul debutează cu o povestire concepută după formula introductivă, consacrată în romanele curriculare: *Ion, Moromeții* ș.a. [...] unda de șoc a intelectualismului iradiant contaminează viața simplă cu care intră în contact, obținându-se

un simulacru. În A treia odisee, protagonistul, un universitar, are cele mai obișnuite puseuri. [...] Celelalte personaje: fi e intelectuali decăzuți (Sorinel), fi e oameni de profesii non-intelectuale (Valeriu), tind să acceadă, într-un fel, la resorturile mai elevate ale expresiei [...] Proza e invadată de livresc, reflectat mai ales în amestecul de universuri literare eterogene, [...] A treia odisee, adică o entitate/identitate lipsită de orice ingenuitate, reprezintă un drum fără miză, cu întâlniri și evenimente alandala, încât a treia odisee devine o parabolă a Republicii Moldova înseși. Simțul umorului și cel al autoironiei sunt singurele repere capabile să te ajute într-o cursă lipsită de reguli.” Criticul remarcă: „intelectualii se evidențiază printr-o trăsătură pe care o regăsim în proza rusă: bizazaria. [...] Majoritatea prozelor sunt lipsite de psihologie și de detalii revelatorii, care ar converge spre adevărate studii de caz. După lectura acestor schițe rămâi cu proiecția unor scheme, simple, nepretențioase, puse în aplicare cu o anume ostentație. Autorul urmărește clișeul cel mai comun pentru a-și râde de ceea ce cunoaștem cu toții. El exploatează reflexul automat până la saturație. Uneori teza de bază a textului este anunțată cu aplomb undeva pe la începutul povestirii.” Grigore Chiper afirmă: „îndrăzneț, dezinvolt, uneori scilipitor ca în scrierile lui Aureliu Busuioc, Anatol Moraru își condimentează scrisul cu întorsături bruște de situație pentru a da impresia aceleiași autenticități. Mai constatăm un model: *Hanu Ancuței*, detectabil în *Tehnica mariajului*. Nuvela reprezintă însăilarea unor povești pasionale, reproduse de câțiva naratori, chiar dacă se detașează în fond una. Există și aici, ca la Sadoveanu, o derulare la limita verosimilității, o grămadă de amănunte pentru a menține neadormită atenția lectorului. [...] în final urmează deconstrucția, demonstrarea ițelor din covor în spiritul postmodernist, deja antologic”. În opinia criticului „Autorul etalează în proză un portret tipizat al rusoacei, Natașa-Natalia. Greșeala ar fi să luăm în serios această șarjă, interpretabilă mai degrabă ca un dialog parodico-literar cu un roman de epocă, *Rusoica* (1933) lui Gib Mihăescu. Și la Anatol Moraru imaginea rusoacei reprezintă rodul unei imaginații, peste care s-au suprapus mai mult de jumătate de secol de conviețuire rusească accentuată și tot atâția ani de evoluție literară.” Grigore Chiper concluzionează: „Titlul *Nu mă tentează trebuie înțeles* într-un sens parabolic, echivoc, jucăuș: arta scrisului înseamnă câtă atracție tot atâta repulsie. E atractiv jocul ineputabil al literelor și repulsive sunt unele consecințe imprevizibile, pe care ți le poate aduce activitatea de scriitor. Anatol Moraru nu pare a fi interesat de poveste, ci de bruierul ei, apelând la trucuri știute: schematismul, clișeul, șarja, ludicul, parodia etc. El îmi amintește de acea pleiadă de scriitori ruși din anii '20 (Zoșcenko, Harms, Ilf și Petrov)”. □ *Lecturi*: în *Cadrul, banda, filmul* Alexandru Tabac comentează volumul lui T.O. Bobe *Contorsionista*, Editura Humanitas, 2011: „în textul postmodernist distincția dintre genurile literare cade în plan secund, se vorbește tot mai mult de hibridizare textuală ca trăsătură defitorie a acestuia și de autenticitatea discursului. într-un interviu găzduit de site-ul Editurii Humanitas T. O. Bobe răspunde la câteva întrebări ce vizează epiderma și

substanța volumului *Contorsionista*. [...] Autorul vorbește onest despre propria carte și ne sugerează posibile piste de lectură, piste care în urma lecturii își demonstrează valabilitatea. Contorsionista se regăsește în topul preferințelor revistei Contrafort, o recomandare care vine să confirme pofta cititorilor pentru această carte. Literatura pe care o scrie T. O. Bobe poartă o grefă minimalistă, în accepția cinematografică a termenului”. Alexandru Tabac afirmă: „nu subiectele sunt cele care să conteze cu adevărat în povestirile ce urmează, ci țesutul de imagini incandescente, apropierea/depărtarea ochiului microscopic, cadrul, poziția, ritmul respirației, cromatică stărilor sufletești, fluiditatea și eleganța mișcărilor. [...] Ineditul, miraculosul sunt privite prin anodul situațiilor, prin banalitatea existenței cotidiene, aici e și meritul major al acestei scrieri. Exploatate literar, scânteierea unei secunde, detaliile unei ore, pulsațiile unei zile adună chintesența unui destin uman.” Criticul atrage atenția asupra faptului că „povestirile dezvoltă o structură circulară și comunică între ele, în fiecare se regăsește cel puțin o sintagmă, o formulare, un indiciu care ar aminti-o pe cea premergătoare.” În opinia criticului în volumul lui Bobe „Relația narator/cititor e bine conturată”. În opinia lui Alexandru Tabac „chiar dacă singurătatea, trecerea timpului, nostalgia iubirii, dedublarea par a se impune (de la suprafață) ca teme ale cărții, tema literaturii despre literatură este cea care transpare (din abis) până la urmă.” Criticul conchide: „volumul *Contorsionista* e extrem de unitar la nivelul registrelor stilistice, poate de aceea l-am citit ca pe un roman și mai puțin ca pe o carte ce conține opt povestiri distincte”. ■ La rubrica sa *Etica memoriei* Tamara Căraș abordează romanul *Țesut viu. 10x10* de Emilian Galaicu-Păun ■ *Interviu:* □ *Lucian Dan Teodorovici:* „M-am bucurat de fiecare dată când a fost subliniat planul simbolic al romanului meu” (Aprilie 2012, Chișinău - Iași). Reținem: „Nu scriu pentru critica literară (însă țin cont de ea) [...] La romanul despre care vorbim am început să mă gândesc, o spun oricât de greu de crezut ar putea părea, cu mai bine de zece ani în urmă, după ce-am citit închisoarea noastră cea de toate zilele a lui Ion Ioanid. Acolo e amintită în treacăt povestea lui Sviatoslav Tăbăcaru, un deținut care, după ce primește o lovitură de piolet în cap din partea unui gardian, își pierde memoria. E un mic amănunt de la care am pornit și am început să gândesc această poveste. Sigur, nimic altceva nu-l mai leagă pe Bruno Matei de Sviatoslav Tăbăcaru, în afara detaliului amintit [...] Trebuie să recunosc însă că multe dintre opiniile critice la adresa mea și a colegilor mei de generație biologică m-au afectat și, într-un fel, m-au ambiționat. Pentru că mi s-a părut ușor nedrept să aud atâtea discuții despre minimalism, mizerabilism, teme marginale cu referire la lucrările unor scriitori care au puțin sub sau puțin peste 30 de ani. Catalogările generalizatoare și, uneori, definitive mi s-au părut nedrepte și superficiale [...] *Matei Brunul* ar putea fi o carte care să arate (alături de destule altele deja existente ale unor scriitori de o vârstă apropiată) că și noi, *douămiștii* (o scriu deși îmi repugnă asemenea încadrări generaționiste și în special asta), sântem preocupați de teme grave, de subiecte complexe șamd. însă n-a fost ceva revanșard – a fost

vorba mai mult de speranța că atributul *minor*, cu sens vădit peiorativ, nu va mai fi folosit așa ușor de mulți critici.” Scriitorul numește printre sursele sale de documentare ziarele vremii („în special «Flacăra Iașului» și «Drapelul Roșu» din Timișoara”) și *Memorialul durerii*. Despre problemele pe care le pune romanul autorul afirmă: „Noi avem tendința de a ne închipui acum, privind în urmă, că securiștii erau toți niște odioși, eventual niște brute care-și băteau seara nevestele și copiii acasă, iar ziua torturau deținuți. Problema, și mai tristă în fondul ei, e că, de fapt, lucrurile nu stăteau deloc așa în cele mai multe cazuri. Și-atunci, mă întreb permanent: cum e posibil? M-am întrebat același lucru și în cartea asta.” Lucian Dan Teodorovici destăinuie: „Mi-am asumat, în cele din urmă, un realism total, cel puțin asta vreau să cred. De fapt, de fi ecare dată povestea îmi impune felul în care o abordez la nivelul scriiturii.” Despre dubla sa condiție de scriitor și totodată de editor autorul afirmă: „Dedublarea asta, pe care repet că mi-o permit doar pentru că-mi place enorm și munca de editor, îmi creează câteodată și-un anume disconfort. Mai întâi, pentru că uneori mi-e pusă sub semnul întrebării, fără a-mi fi citite cărțile de multe ori, calitatea de scriitor: de vreme ce publică *la editura lui*, spun unii, avem o problemă” [...] Și eu ce-aș putea face ca scriitor și editor în același timp? Să-mi public cărțile la altă editură mare ar fi ciudat. Să le public la o editură mică ar fi păcat. Așa că mi-aș dori, de multe ori, să se înțeleagă doar simplul fapt că editura e un vehicul, că valoarea nu ți-o oferă publicarea la Polirom. Și-apoi, e ridicolă povestea cu „editura lui”, nu? Sânt doar un angajat. [...] O alta e că, dacă la multe târguri internaționale la care particip recomand unor editori străini cărțile altor autori, mi-e imposibil să-mi recomand propriile cărți. [...] nu sânt înfluențat de ceea ce citesc. Dedublarea pe care am pomenit-o îmi permite să disociez foarte strict cele două activități, din fericire. Așa încât n-am simțit vreodată vreo problemă în a-mi *regăsi* stilul.” ■ În *Jurnalul unei Țestoase* Mariana Codruț scrie *Cu poezia...* ■ *Cartea de istorie: Un om, o epocă* Alexandru-Florin Platon prezintă volumul Jean Michel Cantacuzène, *Une vie en Roumanie. De la Belle Époque à la République populaire, 1899-1960*, Paris, L’Harmattan, 2011. ■ Versuri de Călina Trifan ■ Leo Butnaru semnează *Călăuza* ■ *Druță și căruța națiunii – un eseu de Alex Burlacu* ■ *Literatură universală*: □ *Praga literară - scriitori cehi contemporani: Ivan Klíma* □ Marcel Gherman publică *Marshall McLuhan: „Medium is the Message”* □ *Cronica traducerilor*: Răzvan Mihai Năstase analizează volumul lui Emil Andreev *Râul de sticlă*, traducere din bulgară de Mariana Manguileu, Editura Humanitas, București, 2011 sub titlul *Dan Brown în Balcani*.

● **[„Convorbiri literare”, nr. 4] Comunicat al Asociației Scriitorilor din București** (semnat de Horia Gârbea): colocviul anual al secției de critică (ediția a II-a) în data de 30 martie, tema: „1989 - 2011. Mutații ale valorilor estetice”. ■ În *Metafore și simboluri pitagoreice* Solomon Marcus scrie despre viziunea pitagoreică asupra numerelor: „Arta și miturile își dau mâna aici, simbolurile și metaforele transformă domeniul aparent arid al numerelor într-o lume feerică,

deschisă celor mai îndrăznețe conexiuni cu cosmosul, cu muzica și cu universul spațial și vizual. Numerele devin ființe dotate cu sex, cele impare fiind masculine, iar cele pare, feminine. [...] A-l înțelege pe Pitagora înseamnă tocmai a nu ne mulțumi doar să-l reproducem, ci a-l recunoaște în evoluțiile ulterioare”. ■ *Literatură*: Irina Mavrodin publică „*Poezie tipăt*” vs. „*poezie construită*”: „Poezia trebuie să fie un tipăt, un vaiet un oftat [...] nu pot să fac și nu pot să gust decât poezie scurtă, curățată de orice minereu impur.” Irina Mavrodin propune o opoziție între *science* și *savoir*, mai cu seamă *savoir faire*, „opoziție care se rostogolește pe panta dublă a unei *poetici* și a unei *poietici*.” Autoarea vorbește despre o „spontaneitate învățată și controlată” și afirmă: „Se înșeală amarnic cine crede că aceste poeme *tipăt, vaiet*, nu sunt *construite* și nu cer o muncă, o răbdare uneori fără de sfârșit.” □ În „*Moldova, singura mea iubire*” Maria Carpov prezintă albumul *Moldavie...totut ce que j'aime* (George Matei Cantacuzino, editat de Dan S. Stoica, 2006). □ Ioan Holban scrie „Volumul *Leul albastru* constituie un bilanț al nuvelistului Dumitru Radu Popescu, și, în aceeași măsură, un autoportret al romancierului [...] întrucât multe din narațiunile de aici trasează liniile de forță ale romanelor de mai târziu [...] ponderea faptului irațional - esența destinului protagonistului” ■ *Cronică literară*: □ În articolul intitulat *Poeții au întotdeauna dreptate: pe marginea unui studiu de imagologie literară* Cristian Livescu se referă la topul celor mai influenți scriitori autohtoni apărut în nr. 3 (28) / 2011 al revistei „Antiteze”: „panoramicul revistei «Antiteze» are meritul că oferă un unghi inedit de analiză asupra anului literar precedent [...] Criteriul imagologic se concentrează [...] asupra autorilor [...] a imaginii acestora în epocă, în calitate de beneficiari ai receptării operei, dar și a felului în care se profită de acest suport al vizibilității”. Cristian Livescu remarcă faptul că cinci dintre autorii din acest top colaborează cu Editura Humanitas. □ Constantin Dram afirmă în *Facere, pre-facere, des-facere*: „Florin Irimia, tânăr universitar ieșean, intră pe piața romanului cu o carte (*Defekt*, [Editura] Brumar, 2011) ce îl anunță drept un competitor remarcabil într-o zonă ce simțea nevoia unei schimbări, sau, măcar a redimensionării [...] e un roman despre lume, cuvinte și sensurile denominative; acestea se nasc și se pierd mereu, într-un vârtej post-derridian, până la un punct. [...] un roman și/sau mai multe texte, care se nasc în și pentru aventura scrierii romanului [...] cu apetență pentru povestire, cu știința inovației și cu păstrarea elementelor firesc conservate, cu eleganță în limbaj chiar și atunci când vocabularul se rostogolește peste tot, cu verb caustic și cu multe tone de teorii ale romanului bine asimilate, cu plăcerea *nevinovată* de a-l provoca mereu pe cititor, Florin Irimia e un nume ce va conta tot mai mult în discuțiile despre noua proză românească.” □ Dan Mănuca abordează volumul *Întâlniri cu (meetings with) Solomon Marcus* (coord. Lavinia Spandonide și Gheorghe Păun, Editura Spandugino, 2011). □ Adrian Dinu Rachieru publică *Turnirul candidaților: timișorenii. Poetul Ilie, „călimara cu vin” și „vocea umbrei”*. Reținem: „da, *Poetul Ilie* [Chelariu] este o certitudine [...] Traian Abruda evadează de sub tutela

melancoliei; răsfrânge , fulgurant, cu vibrație descriptivă, deloc invectivantă, episoade încețoșate; *inocentează* lumea cu o adorație castă, fără elaborație, alungând timbrul euforic. [...] Cultivând obstinat discreția, Gilda Vălcan, recent prezentă în librării cu o nouă plachetă (*Cu ușile întredeschise*, Editura Marineasa, 2011) fără ecou (deocamdată) [...] urmează [...] ca Gilda Vălcan să fie descoperită”. □ În *Descălecarea lumilor* Vasile Spiridon scrie: „Radu Aldulescu dovedește încă o dată, cu această ediție revăzută și adăugită a romanului *Îngerul încălecat*, că are vigoare compozițională și că știe să se folosească cu dezinvoltură de un limbaj frust și chiar licențios, dozat cu umor de cea mai bună calitate. Limbaj care captivează prin cursivitatea oralității”. □ Antonio Patraș comentează studiul lui Șerban Axinte *Definițiile romanului. De la Dimitre Cantemir la G. Călinescu în Bătălie pentru roman. Un dosar deschis (II)* afirmând că acesta „devine un reper bibliografic de neocolit [...] Îndelung pregătit, cu o răbdare de înger, volumul aduce autorului binemeritata consacrare academică, reclamând totodată, nu fără îndreptățire, nominalizarea la cele mai prestigioase și râvnite premii”. □ În articolul *Jucați-vă mai des cu focul ...poetic* Emanuela Ilie comentează volumul *Jucați-vă mai des cu focul. 153 de poeme vechi și noi* (antologie alcătuită și prefătată de Alex. Ștefănescu, Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2012): „un rol esențial în definirea ființei poetice Cristian Bădiliță îl are seria de raporturi, mai puțin vizibile, însă mai trainice, ale autorului cu transcendența”. Emanuela Ilie concluzionează că „eruditul patrolog Cristian Bădiliță este, înainte de orice altceva, un poet autentic.” □ Sub titlul *M. Eminescu și mitul personal al autorului* Șerban Axinte abordează studiul semnat de Gisèle Vanhese *Luceafărul de Mihai Eminescu. Portrait d'un dieu obscur* (Editions Universitaires de Dijon, 2011): „Marele beneficiu pe care îl poate aduce un cercetător din afara spațiului cultural românesc receptării unei anumite opere este [...] propunerea unei perspective deloc tributară acelor ticuri de interpretare ce reduc simțitor vitalitatea și capacitatea de semnificare a respectivei opere.” Despre alegerea autoarei pentru o abordare din perspectiva antropologiei imaginarului, Șerban Axinte afirmă: „metoda la care recurge Gisèle Vanhese în realizarea studiului se dovedește cât se poate de eficientă. Rezultatul este surprinzător prin multiplele posibilități interpretative pe care le deschide. Asta pentru că Gisèle Vanhese a reușit să-l citească pe Eminescu din perspectiva lui însuși.” □ În *Jurnalul unui poet* Adrian G. Romila scrie despre *Carnetele maro* de Aurel Dumitrașcu, noua ediție apărută la Editura Conta în 2011 în două volume îngrijite și prefăcute de Adrian Alui Gheorghe. □ Constantin Trandafir îl numește pe Gheorghe Grigurcu *Un poet de cotă superioară* și afirmă: „Mai reputat e criticul (....) Dar nici poetul nu e mai prejos”. □ În articolul „*Ferapont*” de Nichita Danilov Vlad Zbârciog scrie: „Liric, dar și metafizic, de o viziune și un limbaj cu totul aparte în contextul generației sale, Nichita Danilov cultivă așadar o poezie de o «sintaxă simplă», în esență postmodernistă, o poezie «comunicativă, biografică, realistă», o poezie care «desolemnizează» discursul și refuză stilul abstract, ermetizat, impersonal.” □ Ion Beldeanu

analizează volumul lui Valeriu Matei *Elegiile fiului risipitor* sub titlul *Chișinău: forța lirismului românesc* și apreciază „bifurcarea tonalităților expresive”. În opinia sa „influența barbiană [...] ar fi o șansă de ieșire din starea în care se află, astăzi poezia” iar „la Chișinău se edifică pregnant forța lirismului românesc”. □ În articolul *...Bănuindu-mă, tremurând mă îndrept către mine...* Livia Cotorcea afirmă: „Dimensiunea morală este o realitate fermă ce conferă direcție parcursului poetic al lui Dorin Popa (*Povestea mea: alia avatar*; Editura Dacia XXI, Cluj, 2011)”. □ Gellu Dorian scrie *Laurențiu Belizan - Pareidolia*: „care a fost scopul Editurii Humanitas când a publicat această carte? [...] sec, searbăd [...] Monocord până la saturație, manierist fără manieră [...] fără un limbaj specific poeziei, în afara esteticii acesteia”. ■ La secțiunea *Eseu* Anton Adămuț scrie despre Camil Petrescu în *Note 9 și despre moartea unui filosof* □ Carmelia Leonte semnează *Omul fără parabolă*. ■ La categoria *Istorie literară*: □ Sub titlul *Înapoi la Dante (I)* Theodor Codreanu scrie despre volumul lui Edgar Papu *Estetica lui Dante*, prezentând întâi parcursul dificil al publicării și receptării acestui studiu al lui Papu: „Estetica lui Dante este o operă complexă, chiar în izbitoarea ei neîmplinire, încât nu a putut fi receptată nici după ce a fost editată în 2005. Din păcate, ediția de la Iași este realizată neglijent, cu lecțiuni greșite, cu citatele în limbi străine netraduse, încât o ediție critică, profesionistă s-ar cuveni făcută.” Theodor Codreanu analizează abordarea lui Edgar Papu, remarcând faptul că „pentru Edgar Papu, Dante este primul și poate cel mai remarcabil poet *ermetic* din literatura lumii, geniu care a ridicat poezia la rang de *ermetism canonic*, alternativa laică a *ermetismului canonic biblic*. Iată punctul de purcedere excepțional cutezat de Edgar Papu, prin care și-a propus să se *încerce* pe sine ca hermeneut de înaltă clasă” □ În articolul *Eminescianismul. Câteva aproximații* Leonida Maniu evidențiază „câteva dintre cele mai fecunde *nuclee* în jurul cărora s-a dezvoltat discursul critic”. □ Iordan Datcu scrie *Gheorghe V. Madan* într-o ediție reprezentativă, considerând că *Scrieri* (Editura Știința, 2011, ediție îngrijită de Ioan Papuc, Tamara Apostol-Macovei și Grigore Botezatu, studiu introductiv de Iordan Datcu: „Prin atenta îngrijire a textului, prin bogatul aparat de note și comentarii, prin multele noutăți aduse, [...] este o certă realizare.” □ Lucian Vasiliu publică articolul *A.D. Xenopol și proprietatea intelectuală* □ Elena Vulcănescu o evocă pe Veronica Micle în *Melancolia liliacului*. □ Constantin Parascan scrie *Istoria Muzeului Literaturii Române Iași sau o viață de muzeografaș cum a fost (XXIII)* □ Liviu Papuc publică *Prezidenta Otilia Cazimir* ■ La *Critica Ideilor* Adrian Tudorachi abordează volumul lui Jean-Marie Schaeffer *Petite écologie des études littéraires. Pourquoi et comment étudier la littérature?* în articolul *După moartea literaturii* ■ *Literatură universală*: □ Elvira Sorohan analizează volumul *Scene de viață campestră* (traducere de Ioana Petridean, Editura Humanitas 2011) în *Amos Oz și arta poveștilor fără sfârșit*. □ *Texte de Rebecca Cook* în traducerea Olimpiiei Iacob ■ Gheorghe Grigurcu semnează *A simpatiza cu cei învinși* (aforisme) ■ Niculae Stroescu Stînișoară publică *Pagini de jurnal* ■ Cornel Ungureanu scrie

Casa Culianu și oaspeții ei (I) ■ Clara Mărgineanu publică *Reprezentăția perpetuă și exilul voluntar* (despre I.L. Caragiale) ■ Versuri de Miron Kiropol, Ioana Diaconescu, Christian W. Schenk, Florentin Palaghia, Adi Cristi, Sterian Vicol ■ Proză de D.R. Popescu și Gheorghe Schwartz ■ *In memorim* Gabriel Țepelea, Maya Belciu.

● **[„Dilemateca”, nr. 71]** Mircea Vasilescu publică editorialul *Din link în link*. ■ **Literatură:** □ La rubrica sa *Cărți de plastic*, sub titlul *Revelația în tranziție*, Ioana Bot comentează *Punctul zero. Prima dimineață a lumii* (Editura Limes, 2011) al Emiliei Luca. □ Michael Haulică abordează antologia *Venus* de Antuza Genescu (Eagle Publishing House 2011) sub titlul *Erotic, erotic, dar să știm și noi!*: „volumul în care nu veți găsi nimic erotic [...] Poate ar fi bine ca atunci când cineva stabilește o temă să știe exact ce înseamnă, ca să știe ce să le ceară autorilor. [...] Antologia este salvată totuși de calitatea prozelor.” □ Adriana Stan abordează volumul lui Alexandru Matei *Mormântul comunismului românesc. „Romantismul revoluționar” înainte și după 1989*, Editura IBU Publishing, 2011 în *Educația nesentimentală*. □ Virgil Borcan analizează *Zeitgeist: tipare culturale și conflicte ideologice* (Editura curtea Veche, 2010) sub titlul *Spiritul vremii între civilizație și barbarie* ■ **Literatură universală:** □ În articolul intitulat *In Dublin's fair city...* Gabriela Glăvan analizează volumul James Joyce, *Oameni din Dublin* apărut la Editura Humanitas Fiction în 2012, în traducerea lui Radu Paraschivescu. □ *Poezie românească postbelică în America*: Cristina Manuk recenzează volumul *International Poetry Review. Special Issue. Contemporary Voices from Romania nr. 2/2011* □ Petre Răileanu scrie *Victor Hugo, omul apocaliptic* ■ Interviu cu Amos Oz : „Nu sunt un Soljenițîn evreu!” ■ Interviu cu Luisa Etxenike realizat de Simona Sora: „*Limba literară e o limbă străină.*” ■ *Profil: Vlad Zografi* ■ *Dosar: Reclama în belle époque* ■ Poem de Bogdan-Alexandru Stănescu ■ Ancheta *Ce cauți pe Facebook?* Răspund Emil Brumaru, Sorin Gherguț, Diana Iepure, Florin Lăzărescu, Dan Lungu, Cezar Paul-Bădescu, Adina Rosetti, Lucian Dan Teodorovici, Răzvan Țupa. ■ *Avanpremieră: Marius Chivu, Trei săptămâni în Himalaya.*

● **[„Luceafărul de dimineață”, nr. 4]** *Viața culturală/ Actualitate:* □ Colocviul de critică al A.S.B. Ediția a II-a Tema: 1989-2011. *Mutații ale valorilor estetice*. Manifestare coordonată de Horia Gârbea și Radu Voinescu. „Lucrările colocviului au fost deschise de criticul Nicolae Manolescu [...] În cadrul dezbaterilor au luat cuvântul sau au prezentat referate: acad. Eugen Simion, Florin Mihăilescu, Răzvan Voncu, Paul Aretzu, Dan Cristea, Ana Dobre, Lucian Chișu, Vasile Spiridon, Alex Goldiș, Paul Cernat, Daniel Cristea-Enache, Nicolae Georgescu, Marius Chelaru, Gabriel Dimisianu, Radu Voinescu, Horia Gârbea. Au participat și scriitorii Lucia Verona, Dan Mircea Cipariu, Emil Mladin, Bianca Burța-Cernat, Ana Chirițoiu.” □ *Poezia față cu noile media, O felie de poezie și Maratonul de Poezie, Blues și Jazz*, în cadrul *Zilei Mondiale a Poeziei* □ 3 aprilie va fi Ziua Internațională a Cărții și a Drepturilor de autor ■ *Cronică literară:* Dan Cristea comentează

Manuscrisul din Insula Elefantina (Editura Asa, 2012) al lui Ion Mircea în articolul *Sub semnul misterului*: „dincolo de *enigma* pe care o propune, poemul despre *manuscrisul din insula Elefantina* poate fi citit și prin prisma unei arte poetice personale, care are de-a face, deopotrivă, cu exprimabilul și cu inexprimabilul, cu semnificația tăcerii ori cu expresivitatea paradoxului. [...] poemele lui Ion Mircea îndeamnă la o altă percepție a lucrurilor”. Dan Cristea afirmă însă că „autorul e inegal, de multe ori chiar în cuprinsul aceluiași poem”. În opinia sa „poemele cu adevărat memorabile ale cărții, cele în care Ion Mircea atinge un prag superior al reușitelor în poezia sa, sunt poemele de dragoste.” ■ *Caiet critic*: □ În *Ex-centrisme pluriforme* Felix Nicolau analizează *Dicționarul critic al poeziei ieșene contemporane* (Editura Fundației Culturale Poezia, Iași, 2011) al Emanuelei Ilie: „În continuarea volumului *Scriitori și publiciști ieșeni contemporani. Dicționar 1945-2008* al lui Nicolae Busuioc și Florentin Busuioc autoarea analizează cu perspicacitate și acribie operele poeților. [...] Limbajul criticului este un instrument de lucru academizat, deloc destinat popularizării poeziei ieșene. Publicul-țintă este cel informat în domeniu.” □ Sub titlul *Culisele spectacolului mediatic* Adela Vlad abordează volumul lui Matei Vișniec *Dezordinea preventivă*, Editura Cartea Românească: „Ar fi inutil să încercăm o decantare a procentajului de *autobiografic* dintr-un roman în care suntem avertizați că *informația* își află o sursă nepuizabilă în ficțiune. [...] Jurnalul de știri se construiește exact ca un show, accentul cade nu asupra informării publicului ci asupra sensibilizării lui prin strategii de seducție”. □ Andrea Hedeș comentează *Rezervația* (Editura Casa de Pariuri literare) de Cristina Ispas sub titlul *Speriată și defectă*: „Efectul este studiat, lucrat, căutat cu meticulozitate lucidă, rece. Lirismul este supus unui meticulos trimaj, înscriindu-se într-un registru de *cantus planus*, care este, în sine, personaj și instrument al volumului.” □ Emil Mladin scrie *Ploaie de cuvinte* □ Nicolae Coande analizează volumul *Depresie* (Editura Limes) sub titlul *Vasile Baghiu - Ecuția secretă*: „arhitectul Manifestelor Himerismului refondează constant poezia printr-un act de specularitate, în sensul acelei oglindiri în arhitectura visului care se întrepătrunde cu realul, în formele lui proteic comunicante.” □ Daniela Firescu abordează *Cinematograful gol* (Editura Polirom) al lui Daniel Cristea-Enache în *Jucător, actor, spectator, scriitor*: „Acest volum hibrid, depozitar nu numai de confesiuni, cât mai ales de trăiri, oameni și întâmplări, pasiuni și antipatii, surprinde un personaj [...], o persoană cumva diferită și totuși nu, spontană, însă dezvăluindu-se moderat, pragmatic și contemplativ deopotrivă. [...] Din osatura clasică a intelectualului monologic, criticul menține și susține mai ales vocația sa de agent al transformării, orientării corpului cultural, consecvent unei est-etici personale”. □ Ana Dobre publică *Poezia - „cota zero a viitorului”* în care abordează două volume recent apărut în colecția Opera Omnia a Editurii TipoMoldova: Victoria Milescu, *Fenomenele fără cauză* și Dionisie Duma, *Exerciții de primenire*. Autoarea articolului afirmă: „Sunt selecții de autor, însoțite de ample referințe critice menite a pune în context literar destinul operei

de la apariție până în prezent. O istorie personală a poeziei, la două mâini: creația ca atare și receptarea ei care-l fixează pe creator în contemporaneitate.” □ Adrian G. Romila abordează *Îngerul încălecat* (Editura Cartea Românească) al lui Radu Aldulescu în *Oameni și îngeri* concluzionând „De la *Groapa* lui Eugen Barbu nu s-a mai scris un atât de viu și de spectaculos roman al periferiei”. □ în *Versetele scribului* Monica Grosu comentează *Scribul* de Ion Horea (Editura Ardealul, Târgu-Mureș, 2011). În opinia sa un „sentiment al târziului presează neconținut, devenind povara grea și nevăzută a poetului”. □ Radu Voinescu analizează studiul lui Alex Goldiș, *Critica în tranșee. De la realismul socialist la autonomia esteticului*, Editura Cartea Românească în *Cronica „anilor de jar” ai criticii românești*: „Metoda lui Marian Popa iese în evidență de la primele pagini. Pusă în aplicare cu multe nuanțe, cu un spirit care este al timpului de azi. Și cu un stil uneori poate cam ostentativ *up-to-date*, dacă mă gândesc la barbarismele cu care își împănăză din când în când discursul *close-up*, *close-reading* [...] Alex Goldiș are o scriitură densă și fluentă, conduce cu aplomb o ideatică beneficiind de lecturi bine asimilate, este de o subtilitate și de o perspicacitate dialectică a argumentației și a interpretării mai rară la vârsta lui”. Radu Voinescu semnalează însă că autorul este „mai puțin familiarizat cu sensurile conceptelor estetice [...] ceea ce-l face să aibă și păreri ce intră în conflict cu ceea ce s-a patentat demult în filozofia artei și în teoria literaturii. [...] Cartea lui Alex Goldiș este importantă pentru că demistifică raporturile vinovate cu puterea atribuite criticii în bloc”. □ Cristina Ștefan semnează *Ultima inegalitate, de la Rousseau la Uniunea Europeană* ■ *Eseu*: □ Cu ocazia apariției traducerii chineze a volumului lui Gabriel Chifu *Cartograful puterii* Horia Gârbea scrie *Diavolul, cartograful și chinezii*. Criticul remarcă: „Avem categoria de suspans numită în cinema *noi nu știm și personajul nu știe*, invers decât, de pildă, *Cei șapte regi...*” ■ *La Repere canonice*: □ Ioan Holban analizează romanul *Fanar* al lui Horia Stancu reeditat de Editura Niculescu în 2011 sub titlul „*Scriu vieți, nu istorie!*”: „prozatorul învață că sângele și carnea istoriei sunt în *poveste*; acolo sunt întâmplarea, locurile și oamenii, iar cititorul de azi - o spunea, altădată, Mircea Eliade - are nevoie de *poveste*. [...] O sarabandă halucinantă de chipuri și întâmplări, de azi înspre ieri, orchestrată foarte subtil de un prozator cu harul povestirii și patima cercetării trecutului descoperim în *Fanar*, un roman imposibil de rezumat, care se citește pe nerăsuflăte”. Concluzia: „un roman care rezistă timpului și schimbărilor de paradigme literare”. □ Sub titlul *Temeinicie* Ioan Groșan comentează volumul lui Eugen Simion, *Mircea Eliade. Nodurile și semnele prozei* (Editura Univers Enciclopedic Gold, 2011): „Deși ca structură sunt un *ludic*, nu pot să nu admir stilul lui Eugen Simion: l-aș numi de o sobră vivacitate. [...] Conclusiv: o carte despre proza lui Mircea Eliade care nu cred că va putea fi depășită de o alta prea curând.” ■ *Opinii*: □ Radu Aldulescu publică *Povestea unei povești - „Îngerul încălecat” (II)* □ Sub titlul *Mesaje Nostradamice* Geo Vasile analizează volumul Mariei Calciu *Golul din ciob* (Fundăția Scrisul Românesc, 2012) considerându-l „un recital dramatic,

misterios, tragic în sensul verbalizării solitudinii dialogice, dacă putem spune așa, căci protagonistă sugerează un parteneriat, un *tu*, oferind cititorului un evantai de interpretări [...] amintind de orfismul necuvintelor lui Nichita, de reprezentanți ai generației șaizeciste italiene”. Geo Vasile afirmă: „Personal aş fi preferat alt titlu în același spirit al visului diurn”. ■ La rubrica sa *Cărțile lunii* Horia Gârbea abordează volumele: un cristian, *morții mă-tii*; Călin Stănculescu, *Cartea și filmul*; Florica Bod, *Mi-e dor de o pohtă bună*; Mihai Mălaimare, *Commedia dell'Arte, clipa astrală a teatrului universal*; Cecilia Moldovan, *Înger din oficiu*; Caterina Scarlet, *Grădinile lui Augustin*; Doina Postolachi, *Poeme cu molii*. ■ *Invitatul lunii*: Alexandru Mușina, *Nepotul lui Dracula* ■ Proză de Nicolae Stănescu ■ Versuri de Anca Mizumschi, Liviu Capșa ■ Avangardism editoriale: Maria Postu, Valentin Iacob ■ Adrian Pârnu publică o parodie la un poem de Lucian Vasilescu ■ *Literatură universală*: □ Simona-Grazia Dima analizează ediția bilingvă César Vallejo, *Poemas Humanos, Poemas En Prosa / Poeme Umane, Poeme in Prosa* (traducere de Constantin Abăluță, Editura Paralela 45, București, 2011) sub titlul *Consolarea metafizică* □ Poezie contemporană din Estonia ■ Continuă Ancheta *Marea dictatură și micile tiranii*. În acest număr răspund: Nicolae Coande, Șerban Tomșa, Paul Aretzu.

● **[„Steaua”, nr. 4]** În prezentul număr al revistei este publicat un dosar despre atelierele și cursurile de scriere creatoare (sau creativă), reunind articole de Alexandru Mușina, Caius Dobrescu, Simona Popescu. □ *Cei doi români din Toledo* de Ana Blandiana (fragment din *Fals tratat de manipulare*) □ Răzvan Câmpeanu, în articolul *Romanian Writers on Writing*, menționează antologia cu același nume editată de Norman Manea și Sanda Cordoș (Trinity University Press, San Antonio, Texas, 2011), spunând că „*Romanian Writers on Writing* e o lectură obligatorie nu doar pentru cititorii americani, cărora li se și adresează, dar, cu atât mai mult, pentru cei români.” □ Sunt publicate scrieri aparținând Hannei Bota, intitulate *Poeme avortate*, precum și poeme de Ovia Herbert. □ În articolul *Călare pe Motocicleta de lemn*, Ioan Pop-Curșeu analizează poeme care îi aparțin lui Ștefan Manasia, din volumul *Motocicleta de Lemn* (Editura Charmides, 2011). Opinia critică este aceea că „Manasia știe să surprindă viața în instantanee dintre cele mai pregnante, dar și s-o transfigureze în vinete de un caligrafism metaforic extrem[...]” □ Sub titlul *Autor și răsucire între lumi*, Ovidiu Pecican analizează monografia *Eu, autorul* de Raluca Dună (Editura Tracus Arte, 2010): „Raluca Dună se înscrie în seria tinerilor doctori în arte și științe pe care mult-hulita universitate românească îi produce, în pofida zarvei, dând autoritate academică îndrăzelii lor de a se posta în puncte de răscruce și intersecție ale mai multor discipline.” □ În articolul *The Inside Job?*, Victor Cubleşan are în vedere volumul lui Tudor Călin Zarojanu, *Mass media insider* (Editura Polirom, 2012). Concluzia criticului este aceea că „textul este foarte liniar și poate fi abandonat cu ușurință în orice punct, sau reluat din orice punct. Pesemne că singura reacție notabilă la încheierea lecturii va fi consultarea unui dicționar de presă, sau a unui volum de

memorii autentic. Un volum ratat din partea unui autor de la care toată lumea se aștepta la mai mult.” □ Apar fragmente din romanul *Cei o sută – bastonul contelui* de Gheorghe Schwartz. □ În articolul *Sub semnul lui Caragiale*, Petru Poantă menționează textul *Curat murdar* (Editura Casa Cărții de Știință, 2012) de Viorel Cacoveanu: „Cacoveanu scrie, așadar, cu sentimentul că îl confirmă pe Caragiale și că opera acestuia îi cauționează realismul său critic.” □ Sub titlul *Psalmidierile solitudinii*, Adrian Țion analizează volumul *Lebăda Neagră* (Editura Scriptor, Cluj-Napoca, 2011) al lui Teofil Răchițeanu. După Adrian Țion, „extrase parcă din mitologii ancestrale autohtone, cu suflu pronunțat elegiac, poemele sunt scurte străluminări pe cerul înstrăinat al eului solitar, retras din vacarmul insolent al lumii.” □ Cu *Îmbrățișarea lui Orfeu*, Anamaria Ciobotariu recenzează volumul de versuri *Petrecere la Montrouge* (Editura Cartea Românească, București, 2012): „dincolo de accentele supraréaliste ale poeticii imaginii care acaparează, *Petrecere la Montrouge* provoacă intelectual prin topirea distanței ontologice dintre poet și cititor și îngemănarea realităților specifice fiecăruia; nu există punctuație și o sintaxă bine determinată, ceea ce oferă lectorului ocazia de a participa indirect la actul de creație, alegând cum să citească și cum să-și contureze propria viziune.”

● **[„Viața Românească”, nr. 3-4] Eveniment:** □ Hans-Joachim Skupsch scrie *Norman Manea - Premiul Nelly Sachs* □ Ina Hartwig publică *Elogiu lui Norman Manea la acordarea premiului Nelly Sachs pe anul 2011* (datat 4 decembrie 2011, traducere de Andrei Corbea). Reținem: „destinul său lingvistic și de exilat, subliniază mereu Manea, nu poate fi comparat cu cel al unui Nabokov. Vladimir Nabokov a vorbit deja din copilărie mai multe limbi, dată fiind educația primită, corespunzătoare păturii înalte rusești, și chiar și numai din acest motiv, crede Manea, ar fi reușit acesta să-și schimbe limba de expresie literară. Manea, în schimb, rămâne pironit în română, dependent de traducere, ca scriitor român în exil.” Autoarea mai afirmă, abordând articolul controversat al lui Norman Manea despre Mircea Eliade: „Cu Garda de Fier a simpatizat și cinicul filozof Emil Cioran, care a trăit 30 de ani în exil la Paris, dar spre deosebire de Mircea Eliade el s-a simțit stânjenit, după război, de «tinerețea sa păcătoasă» (Manea). Cioran nu s-a transformat într-un democrat, era prea elitist ca s-o facă, dar antisemitismul său timpuriu nu se putea compara cu cel al unui Mircea Eliade, și venea, poate, cum explică Manea, chiar dintr-un asumat complex de inferioritate față de bogăția culturii iudaice. [...] Pe Proust, autorul care, ca nimeni altul înaintea sa, a cercetat sensibilitatea Franței din «la belle époque», l-a descoperit de timpuriu și a învățat să-l îndrăgească, se confesează Norman Manea. Dar, «datorită sensibilității est-europene», pe Kafka l-a simțit finalmente mai aproape. Aș spune că Norman Manea descrie sensibilitatea kafkiană est-europeană pe urmele unei sensibilități proustiene, pe care împrejurările au sufocat-o.” Ina Hartwig citează din *Întoarcerea huliganului*: „Vocea unui oracol ancestral exilat, smulgând eternității un mesaj când morbid, îndârjit, când blând, iertător, ciudățeniile unei fonetici barbare, sectare, electrizând întunericul. Dialect german sau olandez, s-ar zice, îmbătrânit

și îndulcit de o patetică langoare, inflexiuni slave sau spaniole și sonorități biblice, un sediment lingvistic care a adunat și cărat cu el afluenți de tot soiul.” și remarcă: „S-a mai putut oare citi vreodată o atât de mișcătoare descriere a idișului? Traducătorul Georg Aeschel merită toată lauda pentru a fi transpus într-o germană frumoasă și adecvată această tainică melodie originară, eruptivă, a inconștientului iudaic, această maternă „memorie involuntară”. ■ *Istorie și literatură*: □ sub titlul *Scriitori români din exil. Crossreading* Florin Manolescu abordează problema includerii în literatura română a operelor scrise într-o altă limbă în contextul literaturii exilului afirmând: „Voi pleda și de data aceasta pentru o perspectivă transigentă, integratoare și mai ales productivă, care să nu ne oblige să transformăm o convenție metodologică oarecare, într-un instrument procustian. Mai întâi, pentru simplul motiv că nu putem rupe în două (sau chiar în mai multe bucăți) opera unor scriitori care au folosit două sau mai multe limbi de expresie, fără ca prin aceasta să nu sărăcim înțelegerea fiecărui fragment și să nu pierdem din vedere semnificația întregului. Apoi, pentru că mai ales în cazul acelor scriitori exilați care au reușit să pătrundă în zona celebrității, opera de maturitate trage după sine dintr-o cultură, și le reintegrează într-alta, debutul și cărțile perioadei de început. Un exemplu la îndemâna tuturor îl oferă chiar Emil Cioran și Eugen Ionescu, autori ai căror cărți apărute în România înainte de 1945 au fost traduse (și comentate) în Franța, pentru ca imaginea de ansamblu pe care o produce opera acestor doi autori să fie mai clară și mai completă. Invers, literatura română de după 1989 i-a recuperat aproape integral pe acești doi scriitori, cărora li s-a tradus în românește aproape întreaga operă literară franceză. Iar circulația aceasta în ambele direcții sfârșește prin a configura un spațiu literar specific și coerent.” În plus, adaugă criticul, „nu-i putem rupe în mai multe segmente pe scriitorii exilului și dintr-un alt motiv relevant. Când nu e de-a dreptul transnațional (ca în cazul Marthei Bibescu sau al lui Matila Ghyka), specificul scriitorilor din exil este dat tocmai de multietnietatea și de multilingvismul lor, de această circulație permanentă între două sau mai multe țări și culturi, cu toate implicațiile care decurg de aici. Aproape toată literatura lui Cioran, Ionescu, Vintilă Horia sau Mircea Eliade nici n-ar putea fi înțeleasă în afara acestei obsedante probleme a identității lor pluriculturale”. În opinia lui Florin Manolescu se pune de asemenea problema textelor apărute prima dată în limba țării gazdă dar care au fost inițial scrise în limba română și apoi traduse. Criticul argumentează: „Jocul acesta dramatic al reîncarnărilor literare, dependent adesea de loteria simbiozei cu un traducător, a fost tematizat de prozatorul Dumitru Țepeneag în volumul intitulat *Le mot sablier* (Paris, 1984 ; în românește, *Cuvântul nisiparniță*, București 1992) sau într-un articol din «Nouvelles littéraires» (24 noiembrie–1 decembrie 1977), care a escortat apariția romanului *Les Noces nécessaires* (traducere în limba franceză de Alain Paruit, Paris, 1977 ; în românește, *Nunțile necesare*, București, 1992): «Le livre n'est pas tout à fait le mien. Comme tous les livres que j'ai publiés en France. Ils sont les livres de mon traducteur. C'est lui qui leur a offert un corps, chair et

os. Ce que l'on appelle, dans une certaine critique moderne, la matérialité du texte.» Florin Manolescu afirmă: „referindu-ne la proza, la memorialistica și nu de puține ori chiar la teatrul celor mai mulți scriitori multilingvi, ne-am putea gândi la un mod special de lectură pe care să-l numim, din perspectiva istoricului literar (alta decât cea proprie cititorului obișnuit), crossreading. În fond, ceea ce s-a întâmplat între 1946 și 1950 cu piesa lui Eugen Ionescu, *Englezește fără profesor*, devenită prin Eugène Ionescu *La Cantatrice chauve*, seamănă în chip izbitor cu experiența auctorială descrisă de Dumitru Țepeneag sau cu cea trăită de Mircea Eliade. Cu singura deosebire că Ionescu, autorul unei piese de teatru în limba română, rămasă și ea un timp în sertar, este (aproape) identic cu Ionescu, autorul versiunii franceze care l-a consacrat ca dramaturg. Dar și într-un caz și în celălalt, pentru a înțelege măcar câteva din subtilitățile de expresie și de sens ale versiunii la care s-a ajuns, ar trebui să cunoaștem și versiunea de la care s-a pornit.” Criticul citează afirmația lui George Steiner din volumul *Extraterritorial. Papers on Literature and the Language Revolution* (New York, 1971): „To study Beckett's genius seriously, one must lay side by side the French and English versions of *Waiting for Godot* or *Malone Dies*, in which the French version most probably has preceded the English, then do the same with *All That Fall* or *Happy Days*, in which Beckett reverses himself and recasts his English text into French. After which, quite in the vein of a Borges fable, one ought to rotate the eight texts around a common center to follow the permutations of Beckett's wit and sensibility within the matrix of two great tongues. Only in this way can one make out to what degree Beckett's idiom – the laconic, arch, delicately paced inflections of his style – is a pas de deux of French and English, with a strong dose of Irish tomfoolery and arcane sadness added.” Florin Manolescu descrie metoda de lectură pe care o consideră potrivită acestui tip de texte: „mișcarea aceasta a ochiului, care, pentru a descifra, pendulează mental sau concret între diferitele coloane textuale ale câte unui întreg (în cazul lui Ionescu / Ionescu, de la stânga la dreapta, „coloana în limba română” – *Englezește fără profesor*, alături de «coloana în limba franceză» – *La Cantatrice chauve*), reprezintă o activitate de crossreading. Cu alte cuvinte, o lectură care avansează de la un rând de text la celălalt și de la o limbă la alta pe orizontală, nu pe verticală, dar nu pentru a produce (prin rupturi de sens și prin contraste) un efect intenționat umoristic, cum se întâmplă cu poemele pe două coloane compuse de Christian Morgenstern de exemplu (sensul vechi al noțiunii de crossreading), ci un text de sinteză și de amplificare cognitivă (sensul nou al aceleiași noțiuni). În toate aceste cazuri, materialitatea textului, despre care vorbește și Dumitru Țepeneag, nu e reprezentată nici de versiunea inițială și nici de versiunea produsă de un traducător (care poate fi chiar autorul), ci de țesătura ideală care va rezulta din suprapunerea mentală a cel puțin două texte. Iar spațiul adecvat în care urmează să plasăm acest tip mai puțin obișnuit de literatură (și de comentariu al ei) aparține unui compartiment special al istoriei / teoriei literare, pe care l-am putea numi hermeneutică

transtextuală”. Florin Manolescu menționează faptul că „George Steiner a folosit noțiunea de extrateritorialitate pentru condiția specială de *Hotelmensch* a acestuia, și a mai oferit și alte câteva exemple (din Heine, Oscar Wilde sau Borges) de glissando lingvistic sau, cu altă expresie folosită de el, de *cross-linguistic situation*, pentru a preciza specificul unei anumite literaturi. Între aceste exemple, foarte aproape de ceea ce s-a întâmplat în cazul lui Diderot se plasează re-traducerea pe care a realizat-o Nabokov în limba engleză, pornind de la traducerea rusească a *Clopotelor* lui Edgar Allan Poe, propusă de poetul Konstantin Balmont”. Un alt exemplu pe care Florin Manolescu îl amintește: „Constantin Virgil Gheorghiu scrie spre sfârșitul anilor '40, în limba română, *Ora 25*, iar Monica Lovinescu prelucrează și traduce romanul în limba franceză pentru Editura Seuil, care îl publică în 1948. După 1989, un nou traducător / editor, Mihai Vornicu, realizează o nouă versiune în limba română, pornind de la versiunea inițială a lui C.V. Gheorghiu (niciodată tipărită ca atare), dar și de la traducerea franceză a Monicăi Lovinescu, și o publică în România. Rezultatul ? Un hipertext, un construct literar neobișnuit, un hibrid estetic obținut prin suprapunerea, contaminarea sau încrucișarea versiunilor de limbă română și franceză.” ■ La categoria *Comentarii critice*: □ Simona-Grazia Dima scrie *Între încrâncenarea efemerului și lejeritatea spiritului*: „Cu o admirabilă statornicie, criticul și eseistul Gheorghe Grigurcu nu conținește să se exprime, în chip fundamental, prin lirism, oferind, în volumul *Extemporale* (Cluj-Napoca, Ed. Dacia XXI, col. Poeti Contemporani, 2011), efigii ale unei trăiri tensionate și pline de rafinament. [...] aproape fiecare poem al cărții ascunde o artă poetică mereu reluată, vizând esența ascunsă a lucrurilor [...] Poemele lui Gheorghe Grigurcu sunt scrise cu o mare iubire concentrată, cu acea conștientizare deplină a prețului cuvântului, a forței acestuia. Impresionează miza asumată, uriașa încredere în trăirea poetică, una aristocratică, har rarism, aproape extins astăzi, prin care eul artistic înțelege să se insereze, în felul său special, în lumea contemporană. Este o viețuire discretă, esențială și esențializată, de unde senzația de epurare maximă, de folosire parcimonioasă a cuvântului, ca prin mijlocirea unei forțe centripete ce nu-l expune cu obstinație privirii publice, ci îl trage înăuntru, înspre tănuite și alese extaze [...] Pentru poet, totul, inclusiv preajma, este idealitate, întreaga natură stă înfiorată în așteptarea sensului pe care i-l va conferi logosul prelins din conștiința scribului cosmic”. ■ La secțiunea *Cronica literară*: □ Gheorghe Grigurcu analizează volumul lui Alex. Ștefănescu *Cum se fabrică o emoție*, Editura Ideea europeană, 2010 în articolul intitulat *Un limbaj personal*: „Sub un titlu picant, *Cum se fabrică o emoție*, Alex. Ștefănescu ne oferă o carte ce se dorește «un fel de abecedar (dialogat) pentru cei care vor să învețe limba literaturii», întrucât, la ceasul de față, o astfel de limbă ar tinde să devină «o limbă moartă, ca greaca veche sau latina». [...] Criticul se adresează de facto unor cititori interesați de creația literară, cărora le propune, sub pretextul unei «inițieri», un spectacol al conștiinței proprii. Dedublându-se, aparent, într-un «mai știutor», cum ar fi spus Mihai Șora, și un învățăcel, d-sa

regizează un dialog cu sine, ondulat în episoadele unei insciențe relative și ale unei profesii de credință împrăștiată grație provocărilor primei ipostaze. Nu avem a face cu o *simplificare*, cu o cădere în didacticism, ci cu o dezbatere vivace a unui critic cu imaginea sa din oglindă. Același Alex. Ștefănescu e și-ntr-o parte, și-n cealaltă. Atuul d-sale e naturalețea. Acum când *Noua critică*, adesea pedant metodologică, punând în paranteză emoția contactului cu textul și, implicit, valoarea estetică a acestuia, e, după toate probabilitățile, clasată, Alex. Ștefănescu se poate felicita pentru că a păstrat mereu un bun simț în relație cu domeniul d-sale. «Impresionist» precum interbelicii, precum criticii de seamă ce le-au urmat” Gheorghe Grigurcu scrie: „Străin de snobismul inovației cu orice preț, dezinvolt, sedus de plăcerea lecturii, aduce în considerațiile ce le pune în pagină un aer inaugural. Ceva de talent precoce stăruie în scrisul d-sale. Fremătător de curiozitate aidoma unui adolescent, are aerul a descoperi fascinanta fenomenologie a creației întru cuvânt odată cu prezumatul discipol.” Criticul îl citează pe Alex. Ștefănescu: „Teoretic plăcerea constă în a vedea că un semen de-al tău, o ființă omenească a depășit anumite limite. Orice creație artistică reușită îți confirmă superioritatea oamenilor asupra lumii înconjurătoare, constituie un triumf al speciei. Din acest punct de vedere se poate spune că o operă de artă de valoare, indiferent de ceea ce reprezintă, are un sens fundamental optimist, în timp ce o operă de artă eșuată, indiferent de ceea ce reprezintă, este întristătoare. Când citesc poemele lui Mihai Eminescu despre dorința de moarte, scrise cu atâta farmec, simt o mare dorință de a trăi pentru că mi se transmite o frenezie a creației și implicit o încredere în posibilitățile nelimitate ale omului. În schimb, versificările bărbătești și pline de vitalitate ale lui Cezar Bolliac, cu stângăciile lor flagrante, mă descurajează, mă fac să mă gândesc la precaritatea existenței”. În opinia lui Grigurcu „profilul exegetului se întregeste prin câteva însemnări de natură intimă, care dau în vileag modul psihofizic aparte în care preferă a lua contact cu poezia. E aici un caz de sinestezie, deoarece aceasta e transpusă într-un cod auditiv, melosul ambelor tipuri de plăsmuire artistică, cel liric și cel muzical, se contopește sub pavăza unei magice obscurități: «Îmi place nu să citesc, ci să ascult poezie, în interpretarea unui actor. Să ascult pe întuneric, pentru ca nu cumva chipul de o concretețe brutală al artistului să spulbere vraja. În absența oricărei determinări, cuvintele rostite cu voce tare reverberează vast în conștiința ascultătorului, generând un ropot de trăiri posibile (sau poate de posibilități de trăire), în felul risipitor în care degetele unui cântăreț iscă nenumărate sunete de câte o clipă pe corzile harpei».” Criticul conchide: „N-aș contrasemna chiar toate propozițiile criticului (în mod onest, ar fi cu neputință), dar un fapt mi se pare incontestabil. Alex. Ștefănescu e unul din criticii noștri, puțini, din ultima jumătate de veac care stăpânește un limbaj personal.” □ în *Rostirea genuină a istoriei* Vitalie Ciobanu abordează cartea Mariei-Paula Erizanu, *Aceasta e prima mea revoluție. Furați-mi-o / C'est ma première révolution, volez-la à moi / This is my first revolution. Steal it* (ediție în română, franceză și engleză). Editura Cartier,

2010. □ Al. Cistelean scrie *Sinteza „mureșeană”* în care abordează cartea *Alcool* de Ion Mureșan, Editura Charmides, Bistrița, 2010: „Poeții care vor neapărat să ia premii, și nu doar mențiuni, ar trebui să evite anii în care publică și Ion Mureșan. [...] Puțini au făcut exegeza *mureșeană* să înainteze cât de cât (iar cel mai bun – și mai aplicat – comentariu a fost cel al lui Mihai Iovănel, singurul care a intrat și în atelier).” Despre titlul volumului Al. Cistelean afirmă: „El nu e, cum zice Liviu Antonesei, o indicație tematică [...] ci un concept de poezie, de carte de poezie, mai bine zis: nu cartea rezumat al lumii (cartea esențelor), nu cartea ca final sublimat al lumii (cartea-apocalipsă), ci cartea care amețește, scriitura care îmbată, cuvintele de spirit (ca maximă concentrație de spirit) pur. Așadar, cartea-drog, cartea-turment, cartea care-ți ia mințile pe loc. O carte-atentat, cum ar veni, și care pretinde/impune nu o lectură ca beție, ci de-a dreptul o lectură-comă. Nu carte, de fapt, ci butelcă; [...] E drept că alcoolul lui Mureșan e mai degrabă o băutură profetică decât una de boemă [...] o băutură, așadar, care traduce spasmatice viziunii și vorbirii, regimul de incandescență și violență al creativității, profetismul său rămâne o strictă ceremonie a intensității (vizionare și discursive).” Criticul observă: „A doua măsură de emfază nu e cu nimic mai mică decât prima: dacă-ntr-adevăr cartea îți ia mințile, cu ce să mai scrii despre ea? Chiar dacă nu pe față, Ion Mureșan refuză altfel de critică decât cea de identificare totală, critica de beatitudine. [...] Amândouă pretențiile acestui titlu-manifest (titlu-poetică) mi se par exagerate, măcar că efectul jocului din titlu și-a atins eficiența. [...] acestea e, de fapt, materia cu care lucrează Ion Mureșan: nu alcoolul halucinației, ci acela al compasiunii tragice.” Al. Cistelean atrage atenția asupra felului în care „Ion Mureșan se joacă mereu cu identitățile *naratorilor* și *personajelor*). Din martor, poetul devine victimă, iar această identificare/asumare e cel mai spontan indiciu al fondului compasional pe care evoluează lirismul lui Ion Mureșan (sunt și indicii mai retorice, mai programatice). Jocul de perspective, realistă și halucinatorie (cărui i-a dat o atenție aparte Mihai Iovănel, relevând procedeul filmic al suprapunerii imaginilor), e dublat de o alternanță și mai dramatică (asta fiind mai degrabă spectaculară), cea dintre terifiantă și candoare, dintre atrocitate și suavitate.” ■ La categoria *Eseu*: □ în *Dialogul literatură - pictură în intertext* Sonia Elvireanu scrie: „Norman Manea și Dumitru Țepeneag fac aluzie în intertext la o astfel de realitate onirică, însă în mod diferit. La Norman Manea, există visul-coșmar ca modalitate de a reflecta obsesii din totalitarismul românesc, deci realitatea proiectată și deformată de vis. La Țepeneag, oniricul înseamnă construirea rațională a unei lumi imaginare, după legile visului, nu vis nocturn, o lume paralelă cu realitatea, între care nu există bariere, deci se poate imperceptibil glisa dintr-una în alta. Nu e doar o formă de evadare din real, dar și o alternativă estetică la realismul-socialist impus în România totalitară, care creează senzația de suprarealitate ca în pictura suprealistă de care se apropie prin imagine. La Dumitru Țepeneag, onirismul e punctul de interferență cu pictura suprealistă. La Norman Manea, intertextul trimite la pictura suprealistă a lui Marc Chagall

(*Martiriul, Răstignirea*), la Salvador Dali (*Elefanții, Ispitirea Sfântului Anton*)”. Sonia Elvireanu afirmă: „Recursul la imaginea picturală pentru ilustrarea unei metafore literare constituie pe de o parte modalitatea de a crea senzația de simultaneitate a perspectivelor artistice, cu mijloacele specifice fiecărei arte, literatura, pictura, care nu se concurează, ci creează paradigma. Este un alt fel de a introduce cititorul într-o realitate paralelă, nu cu mijloace literare, cum face Țepeneag, care creează două realități simultane, ci prin trimitere la o altă artă, ca o variațiune pe același motiv regăsit în pictură, de exemplu. Efectul pentru ambii scriitori e complicarea textului și a lecturii, care se poate opera în planuri paralele.” Astfel, argumentează criticul, „aluzia din intertextul romanului *Întoarcerea huliganului* la tabloul lui Marc Chagall *Le Martyr*, descris succint, implică lectorul virtual într-un joc permanent al inițierii, pentru a descoperi pe de o parte intenția scriitorului, pe de altă parte imaginea picturală. Introducerea tabloului în intertext nu e întâmplătoare. Tabloul lui Chagall, pe care îl descrie Norman Manea, „o variantă iudaică a Răstignirii”, apare pe o ilustrată primită de dublul fictiv al autorului din *Întoarcerea huliganului*, de la un anonim din Canada. Semnificația gestului e ambiguă, semn de solidaritate cu evreul persecutat sau amenințare cu moartea, aluzie la culpabilitatea biblică a poporului evreu, sancționat prin pogromuri sângeroase.” Criticul analizează de asemenea felul ambiguu în care Norman Manea folosește simbolul elefantului (motiv pe care îl preia din pictura lui Salvador Dali).” criticul concluzionează că „intertextul lui Manea, la fel ca la Dumitru Țepeneag, introduce lectorul într-o lume pluridisciplinară în care coexistă multiple percepții ale realității.” ■ La categoria *Eseu*: □ Liviu G. Stan scrie *Copilăria permanentă din Victoria sau eșecul unui act creator* în care abordează volumul *O sută de scrisori din Paris* de Lucian Raicu, apărut în 2010 la Editura Cartea Românească: „Selecția scrisorilor – excelentă, unitară, fiecare scrisoare păstrând cu următoarea un subtil raport de subordonare ideatică – îi aparține lui Livius Ciocârlie. [...] *O sută de scrisori din Paris* pare genul de carte care nu trebuie citită sau recenzată cât timp filele îi sunt încă fierbinți, cât timp ochiul e încă pătruns de foamea lecturii: există în aceste scrisori o vitalitate amețitoare, o demnitate a distincțiilor, o năucitoare pasiune a formulării și afirmării lucrurilor cu adevărat importante, care îți cer să-ți contramandezi imediatul avânt critic, să-ți pui în cui imediata poftă de-a *cotrobăi* analitic.” Liviu G. Stan afirmă: „De la prima scrisoare, înțelegi: da, el este, e același Lucian Raicu, mare, cu adevărat mare, fără adaosuri, fără minusuri, pur și simplu mare critic! [...] Lucian Raicu nu se abate pentru nicio clipă de la ceea ce-l face să fie o conștiință critică atât de specială: faptul că nu face un «material de anchetă» din scriitorul pe care îl comentează – și asta e un lucru cu adevărat rar [...] Și totuși, ceva a intervenit, se simte prezența unei diferențe – tăcută, alunecoasă, greu de prins în cuvinte, de o mutare aproape cameleonică a intenționalității – între aceste scrisori pariziene și restul operei critice.” Criticul observă: „în intervalul dintre Gând și Cuvânt, se deschide un abis în care orice discurs teoretic sau conceptual despre literatură își

pierde într-atât de mult sensul, încât nu se mai poate preschimba nici măcar într-o perorație autistă. Și, încet, încet, remarci că ardentă admirație a criticului față de Marcel Proust nu se rezuma doar la scriitorul Marcel Proust, ci viza și modul în care (exprimat în scriitura proustiană) lăuntricul, spre a folosi o expresie pave-seiană, «a fărâmițat schemele experienței». Și, încet, încet, aceste scrisori îți relevă (limpede, tulburător de limpede) că la baza viziunii critice a lui Lucian Raicu nu a stat niciodată, nici măcar pentru o secundă!, vreun obscur «fluid» metodologic bine camuflat stilistic, ci o dimensiune cu vocație de realitate secretă a cuvântului, o dimensiune proustiană pur-sânge. [...] Admirabil om, colosale cărți! P.S.: Pe 22 noiembrie 2011, s-au împlinit cinci ani de la moartea lui Lucian Raicu. Eforturile de recuperare a marelui critic întreprinse din 2006 și până în prezent? Deprimante...” ■ *Eveniment editorial*: □ Marian Drăghici publică un interviu cu Solomon Marcus *Nu mă joc cu cuvintele*. Reținem: „riscăm să nu mai fim luați în serios. Mediatizarea lor cvasi-inexistentă nu-i decât o parte dintr-un fenomen mai amplu: mediatizarea foarte slabă de care beneficiază, în general, știința și slujitorii ei. În mass-media sunt la putere persoane care, dacă au o anumită cultură, ea provine aproape exclusiv din domeniul socio-uman [...] Noțiunile, ideile și rezultatele științifice comportă o anumită tehnicitate care greu poate fi depășită într-o discuție cu cei din afara domeniului. Mai este și faptul că diferitele discipline predate în școală nu prea comunică între ele, astfel încât tinerii sunt antrenați în ideea că fiecare disciplină se dezvoltă pe cont propriu. Această mentalitate se transmite și în învățământul universitar și livrăm absolvenți cu diplome înalte care sunt incapabili să poarte un dialog cu cei din alte discipline, alte profesii.” Solomon Marcus consideră că „viața nu este împărțită în discipline, problemele importante care se află în fața societății contemporane nu-s nici ele într-o disciplină sau alta, ci reclamă idei și rezultate care vin din toate direcțiile, ele sfidează opoziții de tipul uman-științific, științe sociale-științe ale naturii, știință-artă [...] Dacă nu am descoperit nici plăcerea de a practica o anumită profesie, nici pe aceea de a frecventa știința, arta, cultura în genere, sub orice formă ar fi ea, atunci ajungem ușor să ne plictisim, iar ieșirea din plictiseală este divertismentul rămas la remorca unor instincte primare, a unor nevoi vulgare (să țopăim, să ne îmbătăm, să fim violenți, să urmărim filme care mizează pe toate acestea etc.) și observați că prestația multor canale de televiziune rămâne mai tot timpul la acest nivel. Sloganul cel mai frecvent, chiar dacă nu este afișat explicit, spune că remediul plictiselii este distracția, dar ambii termeni sunt de cele mai multe ori plasați în afara culturii. [...] Foamea de cultură nu vine totdeauna de la sine, ea trebuie educată.” □ Marian Drăghici scrie în *Spectacolul Marcus (I)*: „Tot ceea ce ține de *joie de vivre et de connaissance* a reputatului magistru [...] Fascinantă, în toate paginile sale, printr-o elevație intelectuală de mare forță și rafinament. Un seducător, domnul Profesor. Pentru care matematica este spectacol. [...] Matematica din greacă se traduce cunoaștere, teorema – spectacol. Cunoașterea ca/prin spectacol. Idee-forțe în literatura profesorului. Nu întâmplător una dintre

cărțile domniei sale poartă titlul *Educația în spectacol*. [...] Spirala sa explicativă crește de fiecare dată dintr-un sâmbure istoric. Un precedent, mai mult sau mai puțin ilustru. Ca ungurul Alfred Rényi, care în cartea *Dialoguri despre matematică*, tradusă și în românește, „a pus pe două coloane Elementele lui Euclid și tragediile lui Eschil, arătând cum corespund perfect, element cu element, în sensul că și într-un caz și în altul e vorba de scenarii ale unor universuri de ficțiune.” Marcus explică acest paralelism fabulos: „O construcție deductivă este pentru un matematician, ceea ce sunt scenariul și regia pentru cel care trebuie să construiască un film. Se introduce de la început un număr de personaje, de roluri, și exact acest lucru îl avem și în tragediile lui Eschil, și în *Elementele* lui Euclid. Așadar, ficțiunea are un rol primordial. Asta nu înseamnă că i se răpește matematicii accesul la realitate. Înseamnă doar că accesul la realitate al matematicii are nevoie de o acțiune de mediere și acest mediator este ficțiunea.” ■ *Cărți paralele*: sub titlul *Poză și mască* Elisabeta Lăsconi stabilește o paralelă între volumul lui Negoîtescu *Straja dragonilor* și romanul autobiografic al lui Yukio Mishima, *Confesiunile unei măști* (Editura Humanitas, 2003, traducere din limba japoneză de Emil Eugen Pop) : „cartea (*Straja dragonilor*) a apărut întâi în foileton în revista Apostrof (1993-1994), apoi în volum, Editura Biblioteca Apostrof (Cluj, 1994, 224 pag.), prin implicarea Martei Petreu ca editor, a lui Ion Vartic care îngrijește ediția și scrie prefața substanțială – *Trei schițe de portret*, și Ana Mureșanu care semnează emoționantul *Epilog*. [...] Scriitorul român pare să aibă câteva modele pentru autobiografia proiectată: Benvenuto Cellini și Giacomo Casanova, *Confesiunile* lui Jean-Jacques Rousseau și *Poezie și adevăr* de J.W. Goethe. Dar sinceritatea dezarmantă a mărturisirii și îndrăzneala de a se dezvălui altora intră în rezonanță cu o operă care a șocat la apariție, atât prin subiectivitatea narării, cât și prin dramatismul interiorității: *Confesiunile unei măști* de Yukio Mishima, apărută în 1949, l-a impus spectaculos pe tânărul scriitor. [...] Abia peste zece ani de la dispariția lui I. Negoîtescu apare și în limba română romanul autobiografic al lui Yukio Mishima, *Confesiunile unei măști* (Editura Humanitas, 2003, traducere din limba japoneză de Emil Eugen Pop, 176 pag.). Autorul român îl citise, face și o referire în finalul capitoului al doilea, de unde reiese că regăsise în cartea scriitorului japonez o fascinație comună, cea față de Sfântul Sebastian.” Elisabeta Lăsconi citează cum „I. Negoîtescu revine în ultima pagină a cărții la Sfântul Sebastian, făcând alte conexiuni semnificative: «Adolescența mea, fascinată de imaginea frumosului martir, al cărui trup nud l-am contemplat în viziunea pictorilor Renașterii, între care cel mai viu s-a întipărit în mine cel inventat de Sodoma (după cum Mishima s-a lăsat sedus de Sfântul Sebastian al lui Guido Reni).» (pag. 211). Se întretaie acum alte asocieri: imaginea sfântului primind cu voluptate săgețile ce-i maculează corpul însângărându-l (așa cum l-a văzut D’Annunzio), conștiința propriei apartenențe la «rasa perversă» descrisă de Oscar Wilde în Teleny – «romanul său de taină și scandal». Același Oscar Wilde însă este atras și el de Sfântul Sebastian pictat de Guido Reni... Așa că se-nchide cercul, cu

revenire la Yukio Mishima, care a descoperit tabloul lui Guido Reni într-un album adus de tatăl său din străinătate, în pragul adolescenței. Descrierea picturii concurează pictura însăși, ca sugestie [...] la I. Negoîtescu se poate vedea poza: pozează și în relațiile cu membrii familiei, pozează în clasă și construiește prin lecturi fațada intelectuală ce se impune și profesorilor. Nu este disperare în pozele arborate, ca masca la Mishima, ci amestec de joc și inocență cu o anume plăcere perfidă a înșelătoriei, rămâne astfel mereu într-o zonă de penumbră.” În opinia Elisabetei Lăsconi „lectura succesivă a celor două cărți însă aduce și alte elemente comune neașteptate [...] Între ele, se disting trei, configurând stratul subteran al inconștientului: absența afecțiunii materne, multiple figuri feminine compensatorii, iubirea ca obsesie. [...] La prima vedere, cele două cărți se deosebesc radical: primul roman al unuia dintre marii scriitori japonezi din secolul XX și ultima operă a unui autor român original, cu ambiții multiple – poezie și proză, critică și istorie literară, toate purtând pecetea unei originalități cumva sfidătoare, operă din care n-a rămas decât un volum mic. Totuși, scriitura apropie, căci autobiografismul romanului japonez are ca pendant simțul detaliului pitoresc, arta de a portretiza din autobiografia autorului român.” □ *Diagonalele exilului*: Liliana Bălan scrie *Dumitru Radu Popa sau dezinvoltura americană*: „Cât de consistentă este realitatea, cât de fragilă granița cu imaginarul, unde anume își mai găsește locul literatura pe aceste nisipuri mișcătoare, iată câteva dintre ipotezele propuse de romanul lui Dumitru Radu Popa, *Sabrina și alte suspiciuni*, apărut la Polirom, în 2004. Singular în peisajul literaturii noastre postdecembriste, nu atât prin problematică sau tehnică literară, cât printr-un stil aparte – lejer, neîncrâncenat, de un firesc ce uimește la primele pagini, dar în care, odată intrat, te simți nespus de confortabil, romanul *Sabrina și alte suspiciuni* este cu atât mai incitant, cu cât autorul său aparține unei categorii aparte, aceea a scriitorilor de limbă română care nu mai trăiesc în România. Termenul prea des și adesea nejustificat folosit pentru orice scriitor român care nu mai locuiește în țară este cel de exilat, literatura sa făcând parte, în consecință, din literatura exilului.” Criticul semnalează faptul că Dumitru Radu Popa „nu se consideră un exilat, un alungat de acasă, ci, cu luciditate și normalitate, își asumă alegerea făcută, aceea de a părăsi țara, și mai mult, de a nu se întoarce definitiv acasă după '89. Această asumare și împăcarea cu alegerea făcută se resimt și în subteranele *Sabrinei*, dând la suprafață un text în care pretextul este dat de povești ce trimit la două lumi geografic și cultural diferite, spațiul românesc antedecembrist și cel american. Există în roman puternice aluzii sociale și politice, există trimiteri evidente la anumite realități și epoci, însă substanța textului e dată tocmai de depășirea acestor conjuncturi spre zona întrebărilor fără țară sau ideologie politică [...] Devoalând mecanismele interne ale scrisului, angajând cititorul în procesul de «întregire» a cărții, Dumitru Radu Popa distruge iluzii de lectură și exclude naivitatea. [...] Nu ni se spune, cum eram obișnuiți să auzim, că suntem victimele unor împrejurări, sau ale destinului, ci că am fi victimele unui text. Când lumea se golește de sens, ca în principiul

vaselor comunicante, textul se încarcă.” Liliana Bălan citează afirmația autorului „Eu în vremea aceea consideram literatura mai mult drept un cum decât un ce, abia acum îmi dau seama că eram probabil frivol...” și scrie: „Superficiali am fi și noi, cititorii, dacă ne-am opri doar la metatextualitatea, ironia, arhitectura, păienjenișul narativ, personajele sau locurile din lumi geografic diferite, planurile ce se întrepătrund, se derulează paralel sau se aranjează concentric. Nu în tehnica narativă și nici în narațiunea în sine se află miza acestui roman, ci tocmai în citirea lui sub semnul celui *Ce* despre care autorul însuși vorbea. [...] Autorul ne propune să citim o carte în care un personaj pornește într-o călătorie și citește o carte despre un personaj – care îi seamănă! – și care citește, la rândul lui o carte despre povestea Sabrinei. Asemeni unei păpuși Matrioșca, textul se deschide, din narațiune în narațiune. [...] o lume a manipulării și a iluziei. [...] Planuri, personaje, clișee de cotidian din România comunistă și libera Americă se înlanțuie într-o nouă realitate, aceea a unei ficțiuni ce desăvârșește ceea ce realul nu poate: împăcarea întru globalizare. Departate de a ne propune o teleologie a globalizării, Dumitru Radu Popa este o expresie a acesteia: cu o dezinvoltură specific americană, scrie pentru un public român, în limba română”. În opinia Liliane Bălan „*Sabrina* depășește și clasează experiența exilului personal, glisând spre condiția de exilat a individului în genere, a celui care trăiește în plin postmodernism în special. Fenomenul globalizării își pierde dimensiunea tragică. [...] Experiența exilului, modelele clasice ale culturii europene, ironia lui Caragiale, rănilor comunismului, postmodernismul, pragmatismul american, fuzionează firesc, fără încrâncenare, oferind cititorului român un exemplu reușit de hibridizare culturală”. Articolul este însoțit de nota: „Această lucrare a beneficiat de suport financiar prin proiectul: *Provocările cunoașterii și dezvoltare prin cercetare doctorală PRO-DOCT*. [...] proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013.” □ La categoria *Cronica literară*: Bogdan Crețu comentează studiul lui Tudor Dinu, *Dimitrie Cantemir și Nicolae Mavrocordat. Rivalități politice și literare la începutul secolului XVIII* (Editura Humanitas, 2011) în *Istoria pe înțelesul tuturor. Destine în oglindă: Dimitrie Cantemir și Nicolae Mavrocordat*: „o interesantă sinteză semnată de un tânăr istoric, cunoscător al limbii grecești, Tudor Dinu: *Dimitrie Cantemir și Nicolae Mavrocordat. Rivalități politice și literare la începutul secolului XVIII*. Autorul recidivează, după un alt consistent studiu dedicat lui Mihai Viteazul, ca erou al eposului grec (2008). Ideea de bază a recentului studiu este punerea în oglindă a destinelor a doi cărturari cu ambiții și importante cariere politice: pe de o parte, Dimitrie Cantemir, care s-a bucurat foarte puțin de statutul de domnitor al Moldovei, pe de alta Nicolae Mavrocordat, care a ocupat, în repetate rânduri, tronurile Moldovei și al Țării Românești. De regulă, primului i se exagerează activitatea politică, în baza operei cărturărești de mare diversitate și acoperire, celui de al doilea i se minimizează contribuțiile ca domnitor, fiind el primul domn fanariot și i se ignoră opera, scrisă în limba greacă. La o primă

vedere, am putea spune că Dimitrie Cantemir reușește ca scriitor, istoric, filosof, dar eșuează ca domnitor (ceea ce îl frustrează permanent), pe când Nicolae Mavrocordat reușește ca domnitor, dar eșuează ca autor, scriind mai puțin decât cultura și calitățile sale i-ar fi permis. [...] Tudor Dinu alege să scrie un eseu biografic relaxat, vioi, eliminând aparatul de note și folosind o bogată bibliografie ale cărei urme sunt de căutat în subtext. Este o soluție potrivită pentru o carte care vrea să se adreseze nu atât specialistului, cât unui public cât mai larg, transformând ceea ce putea fi un studiu riguros, încheiat la toți nasturii, într-un discurs accesibil, nu lipsit de vino-ncoa'. Eu unul regret că autorul nu a ales calea mai aspră, mai «antipatică», chiar cu riscul de a-l îndepărta pe cititorul neinițiat. Cantemir are nevoie de studii chiar aride, care să defrișeze un domeniu încă necercetat până la capăt.” În opinia lui Bogdan Crețu „sinteza [...] lui Tudor Dinu se apropie de tradiția biografiilor nu romanțate, cât de popularizare (cum ar fi lucrarea mai veche a lui Constantin Măciucă, pe care însă o depășește net în ceea ce privește interpretările operelor). Ceea ce nu înseamnă că ea nu se citește cu profit și de către cei bine orientați în domeniu. [...] unul dintre meritele cărții constă în faptul că nu își trădează niciodată subiectul, că respectă mentalitățile și valorile epocii, fără a aplica *personajelor* o sită etică actuală, care nu le era specifică. [...] Uneori însă devine limpede că ne aflăm pe terenul *parabiografiei*”. Bogdan Crețu conchide „Dimitrie Cantemir și Nicolae Mavrocordat, ambii crescuți și formați pentru a conduce, au parte de educații similare. Ei reprezintă, de fapt, același tip de intelectual, specific spațiului sud-est european [...] Ei aparțin, de fapt, aceleiași culturi. Ceea ce ne permite să formulăm o ipoteză doar aparent teribilistă: prin acoperirea sa, prin dimensiunile operei sale, prin modelele de la care pornește, Cantemir nu este un produs al culturii române. Cel puțin nu exclusiv. Au mai sugerat-o, timid, un G. Ibrăileanu sau, în termeni mai apăsați, Pompiliu Eliade ori Petru Caraman. Dar un lucru nu a scăpat nimănui: faptul că, atunci când scria Istoria ieroglifică, de pildă, Cantemir nu avea o tradiție în cultura română, la care să se raporteze, cu care să intre în dialog. Sursele sale sunt dintre cele mai diverse, orientale, est-europene și occidentale deopotrivă. Antice, medievale, dogmatice și raționaliste. Creștine, eretice sau pur și simplu pre-creștine.” În opinia sa „publicul privilegiat al acestei sinteze are posibilitatea de a descoperi o lume fascinantă, cu totul diferită de ceea ce credem noi despre ea; și, dacă domnitorul autohton îi este mai familiar, se poate convinge că fanariotismul, blamat cu patimă atâta timp, nu reprezintă chiar cel mai rău lucru care ni s-a întâmplat. Cultural cel puțin, el a fost o șansă pentru Țările Române.” □ *Sub zodia lui Mircea Nedelciu*: Andreea Răsuceanu analizează volumul Adinei Dinițoiu, *Proza lui Mircea Nedelciu. Puterile literaturii în fața politicului și a morții*, Editura Tracus Arte, București, 2011: „Fără îndoială, un prim atu al cărții Adinei Dinițoiu îl constituie un aparat conceptual solid, la zi, dar și o vădită capacitate de a glisa între diverse metode (critică și istorie literară, sociologie, comparatistică) în scopul unei abordări și contextualizări a operei lui Mircea Nedelciu de o

complexitate fără precedent în critica românească. Așa cum o remarcă și Adriana Babeți, într-un citat de pe coperta a IV-a a cărții, studiul de față impresionează prin minuție, prin complexitatea documentării și capacitatea de analiză și sinteză a concluziilor acesteia.” Andreea Răsuceanu remarcă: „Datorită asumării unei abordări «cuminți», nu tematice, ci cronologice, care ar fi putut constitui un potențial dezavantaj al cărții, imaginea universului literar nedelcian (ca și a contextului în care se nasc atât opera nedelciană, cât și fenomenul textualismului optzecist) se construiește treptat, autoarea devoalând pe rând informații ce pornesc de la constituirea generației «revoltate», care avea să schimbe spectaculos direcția literaturii, cotind dinspre «cumințenia» generației ’70 spre experimentalism și tehnici textuale tributare teoriei literare la zi, pe care o parte dintre optzeciști o devorează pentru a o discuta și aplica ulterior în propriile opere. [...] Punând în legătură, cu empatie și multă finețe, opera și omul, vorbind despre instalarea treptată a unei boli care a declanșat o chinuitoare eroziune fizică, dublată de cea a forței creatoare, Adina Dinițoiu reușește o analiză atașantă, fascinantă deopotrivă pentru pasionații de proză nedelciană, dar și pentru cei care vor să se inițieze în acest «caz al unui destin fracturat, care ne lasă melancolici», capacitatea de a inocula cititorului, dacă nu sentimente de simpatie, cu siguranță un interes crescut față de scrierile lui Mircea Nedelciu, constituind încă una dintre calitățile de neignorat ale autoarei.” □ Simona Vasilache abordează *Timpul ce ni s-a dat. Memorii, 1944-1947, și 1947-1959* de Annie Bentoiiu (ediția a treia, Editura Humanitas, 2011) sub titlul *Tentative de a trăi*: „«Le vent se lève... il faut tenter de vivre!», versul, straniu întrucâtva, al lui Valéry, însoțește, poate, cel mai bine, cartea de amintiri a doamnei Annie Bentoiiu. [...] Dincolo de celebrul *din mine însumi nu pot ieși*, asumat, pentru întregul modernism, de prietenul Camil, e prezența, atestatepânitoare în memorii, a firescului. Ochiul vede fără să-și impună și, de cele mai multe ori, nu poate minți. Un astfel de obiectiv, care nu clipește și nu lăcrimează, deși i s-ar ierta, e privirea lui Annie Bentoiiu. Alunecând, fără să franjureze imaginea, de pe cadre familiare pe perspective ample, exersând, subtil, psihologia mulțimilor și înțelegând, cu asupră de măsură, rațiunile tuturor. [...] O vână care vine din secolul XIX, cu oameni care au crezut fără măsură în viitor”. ■ *Note clasice*: Liviu Franga scrie *Memorial pentru autorul memorialelor*: Vasile Pârvan (28 septembrie 1882 – 26 iunie 1927). ■ *Miscellanea*: □ Florin Toma publică *Două zile cu Amos Oz la București*: „Două zile cu Amos Oz la București. La invitația Editurii Humanitas Fiction și a Ambasadei Israelului, celebrul scriitor Amos Oz a fost oaspetele României, în perioada 27-28 februarie. [...] N-a citit prea mulți autori, pentru că i se pare că traducерile din scriitori români sunt încă într-un număr insuficient. Cum tot la fel, a fandat cu eleganță în fața opiniei privind imposibilitatea accesului la marile distincții literare internaționale a scriitorilor aparținând unei culturi de mână a treia, cum este percepută cea română, de pildă. Răspunsul lui Oz a fost pe cât de sec, pe atât de sugestiv: «Lumea este ca un oraș. Unii locuiesc pe o stradă din centru, alții undeva, la

periferie...». Adăugând că menirea, țelul, misiunea celor situați la margine este nu să aspire să se mute în centru, ci să-și facă treaba exemplar acolo, la nivelul său ex-centric. O lecție! În general, după apariția meteorică într-un spațiu a unui mare spirit, rămân în memoria locului urmele gândirii sale.” Florin Toma concluzionează: „Deși fulgurantă, vizita lui Amos Oz la București a fost nu doar un eveniment editorial de excepție al Editurii Humanitas Fiction (în fond, foarte rar ne este dat să-i vedem în carne, oase și idei pe autorii străini celebri ale căror cărți le citim pe nerăsuflete!), ci și o lecție de măsură, echilibru și civism în abordarea realității. Fără complexe de niciun fel: nici de inferioritate, dar nici de superioritate!” □ Nicolae Prelipceanu consemnează sub titlul *Lecturi la „Caiete Silvane”*: „Revista din Zalău organizează, cu sprijinul scriitorului și pictorului clujean Flavius Lucăcel, de mai mult timp, o serie de lecturi, în care este invitat un poet sau un prozator, prezentat publicului de criticii locului. Printre ultimii invitați se numără Mircea Dinescu, Adrian Popescu, Ioan Es Pop, Gabriel Chifu, Ion Moldovan, Alexandru Vlad, Ioan Pavel Azap, Vasile Leac și, cu voia dumneavoastră, subsemnatul.” □ Horia Gârbea consideră *Chestionar pentru doamne care au fost secretele unor bărbați cumsecade* (Editura Vremea, 2011) al lui Liviu Radu *Un roman para-istoric excelent*: „Liviu Radu este fără îndoială unul dintre «seniorii imaginației», cum se numește competiția organizată de Eagle Publishing House și Societatea Română de SF și Fantasy și care s-a soldat anul trecut cu premiera și editarea romanelor lui Liviu Radu, Liviu Goga și Mircea Oprea. Totuși, romanul său *Chestionar pentru doamne care au fost secretele unor bărbați foarte cumsecade* nu este un SF. El se înscrie în seria fanteziilor care explorează realități «alternative» ipotetice, fiind aproape de romanul lui Philip Roth *Complotul împotriva Americii* din 2005. Trebuie spus că fantezia lui Liviu Radu nu e mai prejos decât a marelui laureat al premiului Societății Istoricilor Americani care și-a imaginat o Americă guvernată de naziști din 1940 încoace și nici mai puțin riguroasă în detaliile exploatării premisei. Diferența de mediatizare și percepția eronată a criticii noastre care-l situează pe Liviu Radu în zona SF-ului și consideră *Fantasy* un gen marginal îl privează pe autorul român de recunoașterea meritată măcar pe plan național. [...] romanul lui Liviu Radu este o meditație pe tema istoriei secolului XX (cea care a fost, cea care ar fi putut fi) și una dintre cele mai bune cărți de proză de la noi din anul 2011.” □ În *Generozitate amicală și admirație reală*, Horia Gârbea consemnează: „Liviu Grăsoiu și-a adunat unele dintre tabletele critice într-un volum intitulat *Poeți și poezie* (Editura Bibliotheca). Cu câteva excepții, textele sunt scrise și publicate după 1990 în periodice diferite, iar câteva au fost prezentate la radio, unde autorul a lucrat multă vreme. Concluzia autorului este că «poezia [românească a] ultimelor șase decenii se situează la un nivel excepțional»” și regretul său e că ea și-a pierdut spațiul la posturile de radio și TV. În numele părerii sale bune despre ce s-a scris la noi în genul liric, Liviu Grăsoiu găsește îndreptățiri și are cuvinte bune și pentru poeți situați pe alte rafturi decât cel dintâi.” □ Sub titlul *O revenire la scris*, Horia

Gârbea scrie: „În volumul său *Filozofia chiraşului grăbit* (Editura Aius), Lorena Păvălan Stuparu cuprinde o serie dintre eseurile sale a căror unitate se află în ideea de locuire plurală şi culturală a lumii.” În opinia sa, subiectele „sunt tratate cu seriozitate, cu citarea unei bibliografii la temă care cuprinde şi contribuţii recente. Textele Lorenei Stuparu adună şi ordonează referinţe în jurul subiectului propus, pe care autoarea le completează cu reflecţii proprii reuşind să-l lumineze din unghiuri variate. Eseurile nu au pretenţia unei mari originalităţi care să defrişeze domenii, ci se înscriu în aria meditaţiilor atente asupra acestora.” □ Viorel Tăutan publică *Jurnalul versus „homo silagensis”*: Daniel Săuca □ Florin Toma scrie *Deutsche welle nu mai vorbeşte româneşte*: „De la 1 ianuarie 2012, programul de radio în limba română al binecunoscutului post de radio german îşi încetează emisiia, după aproape o jumătate de secol, prima emisiune fiind realizată pe 19 august 1963.” □ Florin Toma consideră recentul volum al lui Corneliu Ostahie un *Manual de descântat privirea*: „Intitulat cam modest *Artişti, ateliere, galerii*, el mai prinde ceva roşeaţă în obraji interesului, prin subtitlul aparent pedagogic: *Ghid facultativ de încântat privirea* (deşi, stilistic vorbind, alăturarea dintre «ghid» şi «delectare» este cel puţin insolită...cât priveşte «facultativă»..., dar nu mai insistăm!). Dincolo însă de toate aceste inconveniente terminologice, cartea apărută nu demult într-o editură particulară reprezintă – prin însumarea a peste 450 de pagini – o veritabilă ispravă editorială, peste care, din păcate, critica de specialitate a cam trecut cu ochii închişi(!). De ce? Pentru că acest volum nu este un «tratată» ultra-scribit şi academizant.” □ Marian Drăghici abordează *Un poem „rătăcit” de Ioan Flora*: „L-am descoperit întâmplător într-un volum bilingv, al poetului italian Giuseppe Bonaviri apărut la Editura MLR, cum încă se numea pe-atunci, în anul morţii prietenului nostru, 2005. Este probabil unul dintre ultimele poeme scrise şi publicate de Ioan Flora” □ Eugenia Țăralungă publică *Breviar editorial* □ Liviu Ioan Stoiciu semnează *Revista Revistelor* ■ *La cronica traducerilor*, în *Amintirile din cimitirul de plane*, Rodica Grigore analizează *Cimitirul de plane* al lui José Luís Peixoto, traducere de Clarisa Lima, Editura Polirom, 2010: „numeroasele fragmente ce compun această carte dobândesc, privite din acest unghi de vedere, o muzicalitate şi un lirism cu adevărat unice, fiecare pagină şi fiecare frază fiind îmbogăţite cu noi înţelesuri, prin sugestiile ritmice sau contrapunctice pe care le implică [...] un text profund original şi, în egală măsură, profund experimental [...] ca să-l cităm pe José Luís Peixoto însuşi, «uneori, adevărul prozei contemporane trebuie căutat nu atât în subiectul în sine al unui roman, ci în modul în care autorul reuşeşte să-l transmită cititorului.»” ■ La rubrica *Exerciţii de luciditate* Ovidiu Ivancu consemnează sub titlul *Ficţiunea şi ruda ei mai săracă, realitatea*: „Din 2010, în fiecare an, sfârşitul lunii ianuarie mă găseşte în Jaipur (India), acolo unde se desfăşoară unul dintre cele mai importante Festivaluri de Literatură din Asia. Timp de mai multe zile, laureaţi ai Premiului Nobel pentru literatură, autori de succes din diverse zone ale mapamondului sau, pur şi simplu, copiii teribili ai literaturii universale de azi

discută despre cărțile lor sau dezbat subiecte culturale dintre cele mai diverse. Anul acesta, anunțarea sosirii lui Salman Rushdie a stârnit valuri în India. Cartea sa, *Versetele satanice*, este încă interzisă în acest colț al lumii. Din cauza refuzului Guvernului de la Delhi de a asigura suficiente măsuri de securitate, finalmente, Salman Rushdie nu a mai venit.” ■ Proză de Varujan Vosganian, Gheorghe Schwartz, Alexandru Mușina, Iulian Caragea, Ioan Florin Stanciu ■ Versuri de Eugenia Țarălungă și Valentin Dolfi ■ La *Cronica ideilor* Nicoleta Dabija este autorul articolului intitulat *Cei care nu cred tot cred. Opt mărturii* ■ La rubrica *Note din lăuntru* G. Pienescu semnează *Corvoada gingașă (IV)* ■ *Comunicate comitet și consiliu* din partea Consiliului UR ■ Versuri de Eugenia Țarălungă, Valentin Dolfi, Ioan Barb, Sorin Lucaci, Emilian Mirea, Victor Munteanu, Daniel Pișcu ■ Proză de Varujan Vosganian, Gheorghe Schwartz, Alexandru Mușina, Iulian Caragea, Ioan Florin Stanciu.

MAI

4 mai

- [„**Adevărul weekend**”, nr. 42] Nicolae Manolescu scrie despre *Nepotul lui Rameau* la împlinirea a 250 de ani de la prima versiune a manuscrisului lui Diderot: „Diderot concepe literatura într-un mod foarte apropiat de al nostru, anticipând ambiguitatea baudelaireană a mesajului”. Criticul asociază *Nepotul lui Rameau* cu volumul lui Matei Călinescu, *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter*.

- [„**Observator cultural**”, nr. 364] În *dezbatere*: Bianca Burța-Cernat publică *Înapoi la argumente (II)*. Reținem: „Nu mă împac cu ideea, vehiculată (la noi) cu o oarecare frecvență în discursul intelectual actual, conform căreia, în critica literară, e firesc ca judecata de valoare să fie influențată de o eventuală relație afectivă existentă între comentatorul unei cărți și autorul acesteia. În fine, accept că poate e în firea lucrurilor să se întâmple uneori așa – și nu cred că ar avea vreun sens procesele de intenție (să ridice piatra cine nu a greșit niciodată!) –, însă nu accept și că s-ar cuveni să facem din omenеștile-prea-omenеștile partizanate un titlu de glorie, dacă nu chiar mai mult decât atât: o normă de conduită. Mai cu seamă atunci când atari considerații sunt formulate în contextul unei discuții despre moralitatea actului critic. [...] Nu mă împac, apoi, nici cu antagonizarea forțată – printr-un sofism ambalat în metafore ademenitoare din recuzita barthesiană a «discursului îndrăgostit» –, cu antagonizarea, deci, a unor *roluri* care, în fond, țin de planuri diferite: *prietenul versus criticul* (și mai ales criticul care nu practică – sau, după caz, *nu pretinde* a practica – lectura îndrăgostită)”. Bianca Burța-Cernat face referire la rivalitatea dintre Ibrăileanu și Lovinescu:

„S-au *confruntat*, în acest caz, nu doi oameni, ci două moduri de a vedea construcția culturală. De o parte, o viziune prea tributară adeziunilor de grup, micilor partizanate; de cealaltă parte, perspectiva infinit mai largă a unui critic care a reușit să-și depășească măcar anumite prejudecăți și, fapt esențial, a înțeles că nu se poate construi durabil în cultură fără un efort considerabil de *obiectivare*.” Autoarea afirmă: „S-a formulat, de asemenea, opinia că în critică judecata de valoare nici măcar nu e indispensabilă (și că ar fi, de altfel, un simplu reflex al unei culturi cu tendințe retardare) – ceea ce contează e plăcerea de a împărtăși o experiență de lectură și de a interpreta, din varii unghiuri relevante, un text. Mi se pare însă amuzant că nici măcar partizanii (declarați ori nu) ai acestei teze nu-i sunt, în practică, fideli până la capăt. Din fericire, așa zice. Impulsul de a valoriza, de a ierarhiza se manifestă cât se poate de firesc, e cât se poate de... *omenesc*”.

■ La categoria *Publicistică*, Daniel Cristea-Enache (*Texte datate*) analizează *Simulacrele normalității* (Editura Paralela 45, 2011) de Eugen Negrici: „Eugen Negrici crede așadar că volumul lui nu unifică, într-o viziune sistematizatoare, seria de subiecte și aspecte abordate inițial în paginile revistei; dar *Simulacrele normalității* ar putea – completăm noi – să scape acestei intenții de programare auctorială. Ar fi în spiritul convingerilor criticului. Căci autonomizarea unui text în raport cu producătorul lui, printr-o implicare variabilă și impredictibilă a destinatarului, este centrul de greutate al acestui volum atât de *liber* tematic și problematic, să-i spunem, compozit. Fie că recitește texte de cultură română veche (pentru că de o literatură română veche, în sensul *tare* al termenului literatură, nu poate fi vorba), fie că se amuză comparând anunțuri matrimoniale autohtone și nord-americane, fie că analizează un poem ca *Luceafărul*, detectându-i resurse *populiste* (adevărat act de bravură critică, având în vedere că textul e din 1981, de la începutul deceniului delirului național-ceaușist), fie că amendează *plictisitoarele* considerațiuni metaliterare ale *optzeciștilor*, Eugen Negrici este consecvent cu modul său de a înțelege critica și istoria literară”. Daniel Cristea-Enache face referire la teoria lui Negrici din *Eternitatea frumosului etern*: „O operă, o anumită, rarisimă operă, este, doar pentru o clipă, inovatoare și vie numai atunci când neagă – cum considera cu dreptate Adorno – toate normele artistice și sociale. Când contrariază, în chip absolut, atât la nivel formal, cât și la nivelul conștiinței sociale. Imediat, însă, chiar și ea cade din pura contestare în comunicativitate și socialitate, devenind creația normativă bine cunoscută, a cărei viață o prelungim prin vicleana noastră sforțare de reconvertire expresivă. Artisticește, opera moare. Îmi este greu să scriu aici această constatare, dar, asta este, moare. Rămâne doar ecoul sentimental, din ce în ce mai îndepărtat, al senzației dintâi. Și mai rămân, evident, școala, universitatea, tradiția literară și scleroza care să ne vorbească neîncetat despre eternitatea frumosului etern”. Daniel Cristea-Enache afirmă: „Ca și în *Iluziile literaturii române*, discursul eseistic al lui Eugen Negrici, scripitor, compensează lipsa de fundament a teoriei sale, una mai degrabă speculativă decât validată prin adecvarea la obiectul literar. Și încep prin a remarca

anume această disparitate. Un fragment critic, cum e cel de mai sus, mă poate încânta prin felul cum este scris, fără a mă convinge prin justetea sa. Să pun în altă ordine termenii aceluiași efect. Un fragment critic precum cel al lui Eugen Negrici nu mă convinge prin justetea sa, dar mă poate încânta prin felul cum este scris. Alți critici, dimpotrivă, sunt pertinenti, exacți și au dreptate, în opinia mea, dar discursul lor e tern, fără relief, fără scriitura care face diferența. O vorbă de duh din altă epocă: prefer să mă înșel cu Sartre, decât să am dreptate cu Raymond Aron. Păstrând proporțiile și translând în specificul discuției noastre, eu prefer discursul seducător, în care nu cred, al lui Negrici discursurilor pe aceeași temă în care cred, dar care mi se par moralizatoare și plicticoase, ale altor comentatori”. În opinia sa, „*Fierberea istoriei și istoriografiei literare, în înțelegerea și practica lui Eugen Negrici*, nici n-ar avea sens în condițiile în care valorile artistice de ieri oricum au murit, iar cele de azi oricum vor muri mâine. Disputele și tensiunile *intra muros* sunt însă firești odată ce acceptăm că o operă rezistă mai bine în timp decât alta și, prin urmare, ea va intra la un moment dat într-un raport nou cu o operă ulterioară, o *nenăscută* capodoperă”. Daniel Cristea-Enache conchide: „Chiar dacă vom susține, de dragul demonstrației lui Eugen Negrici, că «artisticește, opera moare», vom dubla această teză atât de pesimistă prin adevărul, ceva mai întremător, că o capodoperă moare ultima, iar operele de serie, primele. [...] Scrise în primul deceniu postrevoluționar, textele din *Simulacrele normalității* sunt datate. Și s-au văzut, de altfel, depășite chiar prin evoluția autorului lor. În *Literatura română sub comunism*, una dintre cele mai bune sinteze ale noastre, Eugen Negrici pariază pe valorile literaturii române dintr-un regim sociopolitic ce părea veșnic”. ■ La secțiunea *Literatură, Însemnări poetice din „ținutul misterios”*, Adina Dinițoiu comentează volumul lui Gabriel Chifu, *Însemnări din ținutul misterios* (C.R., 2011): „Gabriel Chifu scrie o poezie modernistă, centrată pe imaginea poetului care mănuieste cuvintele și în același timp e traversat de ele [...] E interesant cum poezia evoluează – și la Gabriel Chifu, ca și la Nicolae Prelipceanu (în volumul său *La pierderea speranței*, Editura Casa de pariuri literare, 2011) – odată cu curgerea timpului, cu înaintarea în vârstă, înregistrând temele îmbătrânirii și morții. La Gabriel Chifu, însă, nu se poate vorbi de același pesimism ca la Nicolae Prelipceanu, tocmai pentru că există un anumit sentiment religios difuz. De altfel, tot de zona aceasta religioasă (creștină) cred că ține cumva și disocierea netă trup/suflet; în multe poeme, există o astfel de dedublare, o mișcare ascendentă a sufletului, așa-zicând, care lasă în urmă carcassele multiple, schimbătoare, perisabile ale trupului supus devenirii”. ■ La *Memorialistică*, Alina Purcaru analizează *Memoria frunzelor moarte* (Traducere de Emanoil Marcu, Humanitas, 2012) de Marie-Hélène Fabra Brătianu în *Caietele unei moștenitoare*: „Faptul că nimic nu e edulcorat în nuanțele nostalgiilor care impregnează de multe ori confesiunile de familie dă acestei cărți cu multe muchii o coloratură aparte, care se impune de la primele rânduri.” Alina Purcaru remarcă „modul în care femeile de condiția celor din familia lor se raportau la cunoaștere

– un pasaj care poate șoca, dar care e esențial și pentru vremea lor, și pentru timpul nostru, și de aceea merită reluat integral: «E cert că nici bunica și nici mama nu se voiau intelectuale. Această condiție asociată unei femei li se părea chiar de prost-gust. Prin urmare, intelectualii erau bărbații pe care-i iubeau, îi admirau, dar care erau de o natură diferită de a lor. Dacă ar fi fost acuzată de o simpatie pentru fascism, bunica ar fi fost surprinsă. Considera, pur și simplu, că uneori cravașa era mai eficientă decât cuvintele și nu mai dureroasă decât ele.» [...] Astfel de mărturii nu vin chiar în fiecare volum de memorii, și discutarea lor, cu trimitere și la trecut, și la ce trăim astăzi e, am convingerea, vitală. Distanța autoarei, care polemizează și problematizează fără a lăsa resentimentul să bruieze discursul, are un rol greu de subestimat în acest volum”. ■ *Portret: Anamaria Pop 60: La intersecția a două culturi*, Carmen Mușat scrie în *Cultul prieteniei*: „Între 1988 și 2011 (timp de mai bine de două decenii), Anamaria Pop a recreat în limba română opere literare de o mare complexitate, reprezentative nu doar pentru cultura maghiară, ci și pentru literatura europeană contemporană. De la Péter Esterházy la Péter Nádas, de la Sándor Márai la András Forgách și Szöcs Géza, de la Gizella Hervay la Endre Kukorelly, de la Árpád Göncz la László Bitó și Magda Szabó, Anamaria Pop a traversat diferite tipuri de scriituri și viziuni, a descompus și a recompus opere literare pe cât de diverse din punct de vedere stilistic, pe atât de complexe. Dacă e adevărat că traducătorul este un creator, la fel de important ca autorul însuși, nu e mai puțin adevărat că el trebuie să fie și un hermeneut subtil și rafinat. [...] Dreaptă și loială, cu un acut cult al prieteniei, Anamaria Pop este un prieten pe care poți conta oricând, la bine și, cel mai adesea, la greu, și un intelectual de mare ținută, în vremuri în care eticul și esteticul s-au aflat adeseori în conflict.” □ József P. Körössi publică *Încerc să fiu în pielea ei*, traducere de Péter Demény: „Anamaria Pop (Papp Annamária), este scriitoare și poetă, fostă directoare ICR Budapesta și distinsă, printre altele, cu Premiul Déry și cu Premiul *Füst Milán*, premiată de mai multe ori de Uniunea Scriitorilor din România, împlinește 60 de ani. [...] Nu poate traduce decât dacă își asimilează textul de la prima până la ultima literă. «Încerc să fiu în pielea autorului. Când îl traduc pe Esterházy, atunci vorbesc acasă à la Esterházy. Dacă îl traduc pe Nádas, atunci vorbesc pe limba lui.» «Care e limba pe care o știi mai bine, limba română sau cea maghiară?», am întrebat-o odată. «Când sunt în România, atunci româna, când sunt aici, maghiara. Habar n-am. Păi nu sunt frumoase ambele? Cum să nu. Pe cuvântul meu.» □ În textul *Dragă Anamaria*, Iulia Popovici afirmă: „A fi traducător nu e un fapt aducător de glorie în cultura română (cel puțin, nu financiar), înseamnă a fi un *tradittore* care, printr-un misterios gest de acrobație, face un scriitor străin să grăiască în limba cititorului. [...] Când povestește despre o carte, înainte s-o traducă, Anamaria Pop e o Șeherezadă care te face să visezi la ținuturi minunate de pe altă lume. Așa am aflat despre ceea ce avea să devină, în românește, *Apocalipsa memoriilor*, poate cea mai importantă, ca semnificație autobiografică și stilistică, în același timp, dintre scrierile lui Péter Nádas. La

traducerea ei, Anamaria a lucrat în ritmul unei pasiuni bune, posedate de text, de meandrele lui, de vocile care se concurează, de scrâșneala dureroasă a unor pasaje și poezia tandră a altora. Ca scriitoare și traducătoare, Anamaria Pop e într-o călătorie fără sfârșit pe mările și oceanele limbii, navigând în apele, pentru unii atât de înșelătoare, ale maghiarei și românei. Și nu e ușor lucru să te scufunzi în jocurile lingvistice ale lui Esterházy (pentru care limba maternă e o infinită combinație matematică, de tratat cu delicatețea și insolența unei iubite pe cale de a fi cucerită), și nici în iadul personal din *Ediție revăzută*, al fiului ce citește dosarele de colaborator ale tatălui iubit, la fel îți trebuie tăria de a înfrânge inevitabila empatie care-l cuprinde pe cititorul *Tihnei* lui Attila Bartis, acest roman al mamei castrându-și în efigie băiatul”. □ József P. Kőrössi publică *Am intrat în creierii românilor* (Grupaj realizat de József P. Kőrössi în revista „Várad”, Oradea, aprilie 2012, Traducere de Péter Demény), reunind *Trei fraze despre Anamaria Pop* aparținând scriitorilor Péter Esterházy, Endre Kukorelly și Péter Nádas. Reținem: „Cine ne iubește ne iubește prin ea. Cine nu ne iubește măcar ne cunoaște. Exprimându-mă ca un orădean: nici asta nu-i de colo”. ■ La categoria *Istorie literară*, Geo Șerban semnează *Meandrele Memoriei*. Victor Eftimiu, senior de salon: „Dacă asupra literatului părerile au fost și rămân împărțite, personajul Victor Eftimiu avea harul de a declanșa simpatii spontane, consistente. Izbutea, oricât de controversat era statutul său literar, să se plaseze în centrul atenției. Academia Română a avut inițiativa să valorifice tocmai acest aspect printr-o expoziție ocazionată de împlinirea a 120 de ani de la nașterea fostului ei membru (venit pe lume în prima lună din anul 1889)”. Geo Șerban remarcă, „Avea o mare putere de seducere a publicului. [...] împreună cu el, auditoriul, mai ales cel feminin, se lăsa atras în matca reconstituirii scenelor impregnate de patina unică a vestitelor cafenele cutreierate de maestru în periplurile sale europene. Nimeni nu se mai uita la ceas, oricât ar fi durat acel flux verbal infatigabil de o inegalabilă vibrație senzuală. Probabil, din această încântată alunecare în captivitatea propriilor cuvinte se trăgea păcatul anumitor secvențe ale operei sale, acuzate de butaforie, atinse de un fast căzut în dizgrație. Păstra intactă din tinerețe plăcerea elocinței de cafea. Despre altcineva se spusese că ar fi «un gurmand al conversației», dar sintagma se potrivea prea bine lui Victor Eftimiu”. ■ La rubrica sa *Scrisori către Osip Mandelștam*, sub titlul *De la Iasnaia Poliana la Ostapovo (I)*, Bogdan-Alexandru Stănescu reflectează asupra ponderii pe care o are ideea de viciu (sau de păcat) în relația dintre Tolstoi și soția sa: „Tânărul Tolstoi se lupta cu propria «lipsă de caracter», iar Sofia Tolstaia, cu trecutul lui murdar. Acum, în lumina a ceea ce știm, și anume că Sofia a fost întruchiparea Răului pentru Tolstoi, de-a lungul întregii lui vieți ulterioare, intrarea aceasta de jurnal mi se pare de-a dreptul amuzantă. Pentru că Sofia a fost ghimpele din carnea lui Tolstoi: ea a reprezentat cupiditatea, micimea și... unealta Diavolului – sexul. Nu faptul că ea și-ar fi dorit relațiile sexuale cu el, ci simpla ei existență, *disponibilitatea ei*”. Autorul remarcă: „în ceea ce privește banii, biata femeie nici nu

avea cum să nu lupte pentru ei, dat fiind că moșiile lui Tolstoi conțineau mai multe păduri decât terenuri agricole, că marele romancier i-a făcut, de-a lungul timpului, nu mai puțin de 13 copii și, spre finalul vieții, în perioada religioasă, se înhăita cu tot felul de sectanți care mai de care mai dispuși să-l vadă risipindu-și averea. Pe lângă toate astea, *dușmanul* Sofia i-a transcris întreaga operă (*Război și pace* de vreo șase ori) și s-a îngrijit de distribuția și drepturile sale de autor. Ce mă intrigă însă, dragul meu Osea, este că această gelozie retroactivă a Sofiei are origini livrești: tot ce știe tânăra de 18 ani vine din jurnalul de tinerețe al scriitorului. Un schimb reciproc de jurnale care va fi combustibilul inepuizabil al unei relații de iubire/ură ce a durat 48 de ani. Și nu numai jurnalele: Sofia va fi teribil de geloasă pe femeile descrise de Lev în *Război și pace* și, mai ales, pe Anna Karenina. Poate mai geloasă pe aceste spectre de hârtie decât pe țărancă Axinia (care-i cedase contelui în tinerețe), pe care o tot întâlnea pe moșie. Da, dar Axinia devenise o babă..., pe când Anna Karenina rămâne frumoasă și în moarte”. Bogdan-Alexandru Stănescu încheie: „Mă întreb cum putem cădea, cu atâta ușurință, pradă unei legende de presă care a transformat femeia asta minunată într-o *Xantipa modernă*, cum o numește Dominique Fernandez...? în fond, și aici stă întreaga ironie a poveștii, Sofia Tolstoi a fost chiar imaginea mucenicului spre care a tins soțul ei după vârsta de 50 de ani. A avut modelul chiar acolo, lângă el, și l-a urât cu pasiune...”. ■ În cadrul rubricii *Intersecții*, Michael Finkenthal publică *Belphegor (II)*: „Menționez, în *Intersecția* trecută, numele lui Julien Benda, campion al raționalismului, adversar înverșunat al filozofiei bergsoniene și, în general, al tuturor *derapajelor* iraționaliste ale secolului trecut. Numele și scrierile autorului nu i-au scăpat nici lui Benjamin Fondane: aparent, cei doi se aflau la poluri filozofice opuse [...] Și totuși, remarcam, în încheierea lui *Belphegor (I)*, că se pot găsi puncte de convergență între cei doi. Unul dintre ele este definit de faptul că originile gândirii existențiale și raporturile acestea cu mișcările romantice, precum și poziționarea unor autori moderni față de o anumită definiție a «clasicismului» i-au preocupat intens atât pe unul, cât și pe celălalt”. Finkenthal menționează volumul lui Julien Benda, *Trois idôles romantiques: le dynamisme, l'existentialisme et la dialectique matérialiste*. Despre preocuparea lui Fondane pentru clasicism Finkenthal scrie: „Influențat de Gide, Fondane ajungea la concluzia că orice clasicism reprezintă o victorie a raționalului asupra afectivului. În fapt, ceea ce-l preocupa atunci pe tânărul poet era posibilitatea situării simbolismului românesc, așa cum apărea acesta după Primul Război Mondial, într-un modernism aflat într-un flux permanent. După Fundoianu, acest *neosimbolism* nu renunța la afectiv, nu-l înlocuia cu o substanță compatibilă cu raționalul, ci îl depășea pur și simplu. În felul acesta, noul simbolism românesc, asociat în primul articol filozofiei idealiste, își găsește acum locul într-un clasicism redefinit și el în manieră gidiană: acest nou clasicism (vezi articolul lui Fondane din noiembrie 1922, intitulat *Spre un nou clasicism*), va face posibilă o nouă revoluție estetică și o va ocroti și promova în același timp. Vechiul clasicism se

stinsese în urma unui exces de ordine, romantismul murise din cauza unui exces de libertate; simbolismul este acum amenințat de excesul de anarhie, va scrie poetul. Excesul creator de valori trebuie înlocuit, scria tânărul Fundoianu cu puțin timp înainte de plecarea sa la Paris, cu o stare de echilibru instabil. [...] autorul va reveni la aceste idei și, în prima sa tentativă de a scrie un *Fals tratat de estetică* (în jurul anului 1925), Fondane va include în volumul proiectat un articol intitulat *Faux concepts de l'art classique* (vezi «Cahiers Benjamin Fondane», nr. 5, 2001-2002, p. 56). Argumentația devine acum mai sofisticată, autorul făcând distincția între o regulă generală (*la règle*), care asigură, într-un anumit context cultural-artistic, stabilitate operei de artă, și reguli (*les règles*), care au validitate locală și temporară în contexte cât se poate de diferite unele de altele. Această dialectică a relațiilor dintre o structură fixă și o alta, suprapusă, care se poate schimba în spațiu și în timp, va descrie noul clasicism”. Finkenthal observă: „Echilibrul stabilit între idee (rațional) și sensibilitate (afectiv), dezideratul lui Fondane, a fost distrus, spune Benda, de către Barrès la sfârșitul secolului al XIX-lea. Adevăratul romantism, care se prelungește în secolul al XX-lea, începe în momentul în care subiectivismul afectiv devine o valoare în sine”. ■ La rubrica sa, *Lecturi în vremuri de austeritate*, Cristina Manole semnează articolul *Istoria ca o lungă poveste*: „O lucrare de excepție – și care umple cumva un gol – este studiul monografic dedicat de Simon Sebag Montefiore, profesor la Cambridge, orașului Ierusalim: *Ierusalim. Biografia unui oraș* (Editura Trei, traducerea Luminița Gavrilă Cioroianu, Smaranda Nistor și Constantin Dumitru Palcus, consultant de specialitate, Adrian Cioroianu; ediția princeps este din 2011, ceea ce denotă o mobilitate editorială demnă de toată lauda) este și o frumoasă realizare tipografică, o carte și elegantă, pe lângă numeroasele informații istorico-religioase ce sunt livrate natural și cursiv. Fără crispări partizane sau speculații emoționale. [...] Nu s-ar zice că și în comunism ne-am regăsit cu toții. Unii l-au trăit pe viu, alții nu au avut această fericire. Unii și-au păstrat coloana vertebrală intactă, alții au mers în patru labe. Ca să nu mai pomenim de alimentația în comunism. Sau cum au murit milioane, de foame, frig și frică. Anii trec, perspectiva asupra evenimentelor se modifică. Procesul și condamnarea, de facto și de jure, a acestei utopii transformate într-o grozăvie a secolului al XX-lea nu au mers prea departe, totuși, există suficiente documente și cărți temeinic elaborate ca să ne facem o idee despre ce au trăit părinții și bunicii noștri. Un masiv op, intitulat sugestiv *Steagul Roșu. O istorie a comunismului* (Editura Litera, 2011, traducerea Corina Hădăreanu), semnat de istoricul britanic David Priestland – profesor de istorie modernă la Oxford –, ne poate fi un serios îndreptar și ne poate ajuta să pătrundem în mecanismele de funcționare a acestui sistem.”; „Un volum la fel de incitant și plin de învățăminte este și *Ascensiunea și prăbușirea lui Adolf Hitler. Nazismul. O istorie ilustrată* (Editura Corint, 2012, traducerea de Lavinia Boja). O carte bine tehnoredactată și bogat ilustrată, care ne oferă iar prilejul să medităm la nașterea, ascensiunea și prăbușirea celui de-Al Treilea Reich și a lui Adolf Hitler

însuși. Nu este o monografie dedicată liderului nazist, ci o încercare, reușită, cred, de a demonstra cum un simplu om, unul singur, cu totul mediocru – dar nu lipsit de calități – poate schimba cursul istoriei unei țări și poate manipula milioane de oameni”; „Kenneth Pomerantz (n. 1958, licențiat la Cornell University, cu doctorat la Yale, ca să ne facem o idee despre autor), semnează un dens și bine articulat studiu istorico-politologic ce a apărut recent în librăriile românești. Este vorba despre *Marea Divergență. China, Europa și nașterea economiei moderne* (Editura Polirom, 2012, traducere de Gabriela Petrilă și Paul Aneci), din colecția «Historia», coordonată de Mihai Răzvan Ungureanu”. ■ La rubrica sa *SFada cu literatura* Cătălin Badea-Gheracostea scrie *Ce au dus românii la Eurocon 2012*: „Participarea României la Euroconul de la Zagreb a fost una luată în seamă și prețuită ca fiind una dintre cele mai substanțiale. Deși cu o delegație formată din doar opt persoane, România a avut participări la cinci paneluri cu subiect literar, după cum se va vedea, însă ce a singularizat contribuția noastră au fost cele trei tipărituri în engleză, două cărți și un număr special de revistă, aduse și distribuite participanților la Eurocon. Scriitorul Cristian-Mihail Teodorescu și traducătoarea Antuza Genescu au susținut singuri sau cu parteneri europeni panelurile *Schimburi interculturale*, *Colțul de lectură*, *Traducând SF*, *Hard SF-ul european*, *Antologia trilingvă Bella Proxima*, ultimele două fiind idei și realizări exclusiv românești. Antologia trilingvă *Bella Proxima*, în ediție tipărită și electronică, cuprinde SF croat recent în limbile croată, engleză și română. A fost o inițiativă a Societății Române pentru Science Fiction și Fantastic, realizată de editura Eagle, avându-i ca editori pe Antuza Genescu, Cristian Corneliu Tamaș și Aleksandar Ziljak [...] Numărul 8 din «Biblioteca Nova – Journal of Science Fiction Literary Theory, Critique and History» –, editat de Asociația Culturală *Helion* din Timișoara, sub directoratul lui Cornel Secu și coordonarea lui Lucian-Vasile Szabo, conține 14 traduceri de Mirona Aftanache ale unor articole despre SF-ul românesc apărute sub semnăturile lui Ion Hobana, Mircea Opriță, Lucian-Vasile Szabo, Lucian Ionică, Marcel Luca, Constantin Cozmiuc, Alexandru Maniu și Laura Ceica. [...] Editura Media-Tech din Iași, sub directoratul lui Dan Doboș, m-a ajutat să aduc la Zagreb câteva zeci de exemplare din *Short (Hi)Story of Romanian Speculative Fiction*, în care am creionat dinspre prezent spre începuturi o poveste a SF-ului românesc”. ■ *Actualitate*: □ Corina Bernic semnează *Aktionsgruppe Banat: reîntoarcerea la Timișoara*: „Între 26 și 28 aprilie 2012 a avut loc, la Universitatea de Vest din Timișoara, conferința intitulată *40 Jahre Aktionsgruppe Banat Akteure und Texte – Mitstreiter und Begleiter (40 de ani. Grupul de Acțiune Banat; actori și texte – combatanți și însoțitori)*. [...] Revenirea membrilor *Grupului de Acțiune Banat la Timișoara*, precum și discuțiile susținute cu această ocazie au fost organizate și coordonate de Catedra de germanistică a Universității de Vest – prin profesor dr. Roxana Nubert – și de Institutul pentru Cultură Germană și Istoria Europei de Sud-Est de pe lângă Universitatea *Ludwig Maximilian* din München, prin profesor dr. Stefan Sienerth. Cristina Anisescu (CNSAS) și William Totok

au inaugurat expoziția *Aktionsgruppe Banat în vizorul Securității* cu fragmente și copii inedite din dosarele de urmărire informativă a membrilor Grupului de Acțiune Banat. În numărul următor, le vom oferi cititorilor noștri interviuri cu William Totok, Anton Sterbling, Ernest Wichner, Gerhardt Csejka, realizate la Timișoara”. Articolul este însoțit de poezii de Richard Wagner, Rolf Bossert, William Totok, Ernest Wichner „publicate prima dată în limba română; inițial, acestea au apărut, în anii '70-'80, în publicații de limba germană din România, excepție făcând poezia *Casă din prefabricate* de Richard Wagner, care este scrisă după anul 2000”. Textele vor apărea în antologia dedicată membrilor Grupului de Acțiune Banat, în pregătire la Editura Polirom, și coordonată de Corina Bernic și Ernest Wichner. ■ *Scrisoare deschisă referitoare la procedura Abilitării. Asociația Ad Astra se adresează Ministerului Educației și CNATDCU*: „Asociația Ad Astra consideră ca fiind abuzivă taxa de înscriere pentru procedura de abilitare, instituită prin Ordinul nr. 3658/2012, și vă solicită prin prezenta eliminarea oricărei taxe impuse candidaților la procedura de abilitare, sau reducerea taxei la o sumă nu mai mare de 200 lei.” ■ *La Biblioteca „Observator Cultural”*, Alexandru Mușina publică *Nepotul lui Dracula (XIII)*, fragment din romanul cu același titlu, în curs de apariție, la Editura AULA.

●[„România literară”, nr. 18] În *Editorialul* intitulat *Cum se scrie un roman*, cu ocazia *Colocviului romanului* organizat de USR, Nicolae Manolescu remarcă lipsa unui răspuns la această întrebare din partea scriitorilor români interbelici sau postbelici și identifică două opțiuni ale romancierilor: a ascunde sau nu rețeta, vorbind și despre meta-roman. ■ În cadrul rubricii *Contrafort*, în *Domnii noștri și domnii lor*, Mircea Mihăieș scrie despre epoca lui Caragiale și contrazice „prejudecata că despre autorii mari s-a spus totul” susținând că „orice autor, inclusiv unul cocârjat de greutatea exegezelor, poate fi abordat cu succes – cu condiția să fii capabil să-i adresezi întrebări inteligente”. ■ La rubrica sa săptămânală *Cronica Ideilor* în articolul *Vultus importunus*, Sorin Lavric analizează în paralel parcursul și stilul lui Ion Papuc, referindu-se la volumul *Sub zidurile tradiției* (Editura Palimpsest): „Sclipirea spiritului Ion Papuc și-o ascunde sub o încetineală mocăită, marca lipsei vitezei de reacție, firea domoală a ardeleanului arătând o înșelătoare dificultate de comunicare cu semenii, care însă se risipește de îndată ce, trecând peste reticența cuvenită grosolăniei regățene, miezul ardorii i se deschide nestânjenit [...] A fi intelectual modern înseamnă să-ți pui măști și să treci în eschive iuți, numai că la Papuc asemenea tertipuri de duplicitate nu sunt de găsit. De aceea, dacă nu l-aș fi întâlnit, nu aș fi priceput gradul de distorsiune istorică sub care stă azi Europa.[...] Adept al entelehiilor organice, greco-catolicul se simte printre ai săi în biserica ortodoxă, ritualul romano-catolic părăndu-i-se de un formalism igienic și steril, fără virtuți mistice. Iubitor al lui Wagner, și-ar dori ca după moarte, în cele trei zile cuvenite priveghiului, în camera mortuară să răsunе acordurile *Inelului Nibelungilor*.” Concluzia: „Scrisul lui Papuc are faldurile

baroce al unei perorații făcute parcă pentru sine, în afara oricărei preocupări pentru un ecou imediat, de aici fraza lungă, cu intercalări multiple, în deplin dezacord cu uzul modern al expresiei scurte. Papuc se adresează parcă îngerului păzitor după regulile unei prozodii de pe vremea lui Bossuet și Renan, ceea ce înseamnă că își scrie cărțile fără să aștepte reacții în plan lumesc [...] Cartea *Sub zidurile tradiției* e precum autorul: te dispune la ruminatii în marginea etosului contemporan”. ■ La secțiunea *Cronică Literară*, în *Completări facultative*, Cosmin Ciotloș prezintă volumul Sandei Cordoș, *Lumi din cuvinte. Reprezentări și identități în literatura română postbelică*, (C.R.) și remarcă în capitolul *Postmodernismul lui Mircea Cărtărescu între teorie și practică* lipsa unei puneri în context a replicii citate. El ține să precizeze că *Postmodernismul românesc* „este nu doar o teză de doctorat strălucit susținută, dar și un eseu-manifest”, iar „autoarea *Lumilor din cuvinte* se lasă, preț de câteva rânduri, furată de un miraj în fond la fel de înșelător ca și acela care l-a atras pe Mircea Cărtărescu preț de câteva paragrafe”. ■ La *Comentarii Critice*: Paul Cernat semnează articolul *Trăiriștii bucovineni* în care abordează volumul *Studii bucovinene* de Mircea A. Diaconu apărut la Editura Tipo Moldova, Colecția „Opera Omnia”: „Reeditarea în cadrul unui proiect susținut de Universitatea Petre Andrei din Iași – a lucrărilor despre iconari în volumul *Studii bucovinene*. E vorba de *Mișcarea «Iconar»*. *Literatură și politică în Bucovina anilor '30* (la origine, teza de doctorat a lui Mircea A. Diaconu), de monografia *Mircea Streinul. Viața și opera* (apărută la o editură regională obscură, Institutul Bucovina-Basarabia din Rădăuți, 1998) și, pe post de bonus, de un capitol cuprinzând studiile însoțitoare la edițiile din Traian Chelariu, Mircea Streinul și Iulian Vesper [...] Rețin îndeosebi lectura *stranietății* de sursă dostoevskiană a personalității lui Mircea Streinul și a romanelor acestuia printr-o grilă cvasi-psihianalitică, apelul la Jacques LeRider (cu ale sale analogii între antimodernism, antisemitism și misoginism) fiind aproape obligatoriu în discutarea *masculinității în criză* a scriitorului”. Concluzia lui Paul Cernat cu privire la volum: „Că Mircea A. Diaconu are vocație de *pionier* în studiile literare autohtone o dovedește și modul echilibrat, depasionalizat, larg comprehensiv (dar nu necritic) în care abordează o moștenire istorico-ideologică gingașă, într-o perioadă în care angajamentele ortodoxiste, pro-legionare ale intelectualilor români interbelici provocau, de regulă”. ■ La *Cartea de critică*, Iulia Iarca semnalează „reeditarea volumului Eminescu. *Visul chimeric*. Ediția de față păstrează *Cuvântul înapoi* (o scurtă postfață) din 1991 și textul integral. Acum adaugă un *Cuvânt înainte* care aruncă o lumină nouă întregii interpretări. O însuflețește cu descrierea omului Eminescu, printr-un portret când imaginat, când evocat în notele contemporanilor poetului junimist, totul cu vocea prozatorului Mircea Cărtărescu, nu a criticului pe care îl întâlnim în restul studiului”. ■ La *Cartea de proză*, cu titlul *Un nume uitat* Irina Petraș prezintă *Jurnalele* lui Constantin Fântâneru (Ediție critică de Aurel Sasu, Liliana Burlacu și Doru George Burlacu. Prefață de Aurel Sasu, Editurile Comunicare.ro, București, și Eikon, Cluj-Napoca):

„Remarcabil efortul editării *Jurnalelor* lui Constantin Fântâneru, parte a unui proiect vizând readucerea în actualitate a întregii opere a autorului celebrului, la apariție, *Interior* (reeditat în 1981, de Ștefan Borbély, colecția *Restituiri*), dar și al unui studiu, și el reeditat acum, despre Lucian Blaga. Aurel Sasu, Liliana Burlacu și Doru George Burlacu pun la dispoziția cititorului de azi o ediție critică acurată și inteligent alcătuită. O selecție din *Caietele* acoperind perioada 1969-1973 este organizată sub titlurile *Halucinația ideatică*, *Semenul uitat*, *Jurnal de vise*, *Filosofia unică*. [...] Nu e sigur că lui Constantin Fântâneru i-ar fi convenit neapărat comentarea sa ca precursor al postmodernismului, cum prea grăbit, cred eu, s-a spus la reeditări. [...] poate fi citit ca tulburător roman al infernului (cuvântul cu cea mai mare frecvență în *Jurnale*) unei inteligențe fisurate și al unei hipersensibilități vulnerate”. ■ În cadrul secțiunii *Meridiane*: □ Grete Tartler vorbește despre conceptul de epifanie în opera lui James Joyce și despre dificultățile și subtilitățile pe care le prezintă traducerea scrierilor sale, analizând opțiunile făcute de Antoaneta Ralian în James Joyce, *Portret al artistului la tinerețe* (prefață de Dana Crăciun, Editura Humanitas Fiction, Seria de autor „James Joyce”). Grete Tartler consemnează de asemenea apariția volumului *Oameni din Dublin* în traducerea lui Radu Paraschivescu (Editura Humanitas Fiction, Seria de autor „James Joyce”), arătându-și aprecierea pentru lectura lui Gabriel Liiceanu din audiobook și găsind totodată justificarea popularității acestui volum tocmai în faptul că e cel mai traductibil. □ *O nouă formă de protest*: Antonio Manfredi – „cu încuviințarea artiștilor, desigur, el a început să le dea foc, unuia după altul, exponatelor din muzeu”. □ *Viață de lingvist*: e consemnată apariția culegerii *Ultimelor lecții de la Collège de France* ale lui Emile Benveniste și este rezumat parcursul neobișnuit al marelui lingvist francez. □ *Polemică în jurul romanului*: „Interlocutorii sunt Michel Crépu și Charles Dantzig. Cel din urmă acuzase romanul francez contemporan de a fi *aservit reportajului*, în loc să-și vadă de *realitatea* lui, care nu este aceea de toată ziua. Ehe, de când disputa asta a avut loc la noi! Întrebați-l pe Radu Cosașu ce e cu *viziunea reportericească* pe care un critic i-o reproșă, lui și lui Nicolae Țic, în vara lui 1962!”. □ *Mărturia unui supraviețuitor*: „Sub acest titlu, ziarul «Le Monde» din 19 aprilie publică un amplu comentariu la cartea unui nordcoreean scăpat ca prin minune dintr-un lagăr de concentrare de pe râul Daedong. (Evadat din lagărul de concentrare nr.14) [...] Shin Dong-hyuk este cel dintâi nord-coreean care povestește într-o carte despre existența celor aproape 200 000 de concetățeni ai săi aflați în lagăre mai întinse decât Los Angelesul și care durează de mai bine de o jumătate de secol, având o viață mult mai lungă decât lagărele naziste și gulagul sovietic la un loc”. □ *Manuscrise necunoscute ale lui Saint-Exupéry*: „o ciornă conținând variante ale capitolelor XVII și XIX, precum și câteva pagini inexistente în versiunea tipărită a *Micului Prinț*. Manuscrisul pare a data din 1941, fiind așadar anterior celui de la Biblioteca Națională a Franței, acelaia considerat definitiv și aflat la Pierpont Morgan Library din New York. [...] Ambele manuscrise vor fi scoase la licitație

pe 16 mai la Paris. [...] *Micul Prinț* este opera franceză cea mai tradusă și mai bine vândută” ■ Poezie de Șerban Foarță, Ion Cristofor și Ruxandra Niculescu. ■ *Avanpremieră editorială: Marea casă* de Nicole Krauss, Traducere din engleză de Carmen Toader (Fragment din romanul *Marea casă*, în curs de apariție la Editura Humanitas Fiction, Colecția „Raftul Denisei” coordonată de Denisa Comănescu) ■ La rubrica *Ochiul magic*: □ Proiecte culturale: la Alba Iulia cea de-a șaptea ediție a Colocviului tinerilor scriitori. Premii: Marius Ianuș (poezie), Filip Florian (proză), Alex Goldiș (critică). „Tot la Alba Iulia, dar și la Călimănești, vor avea loc lucrările Colocviului romanului românesc. »vor căuta răspunsuri prozatorii Radu Aldulescu, George Bălăiță, Nicolae Breban, Gabriel Chifu, Petru Cimpoeșu, un cristian, Nichita Danilov, Horia Gârbea, Radu Pavel Gheo, Ioan Groșan, Radu Mareș, Marta Petreu, D.R. Popescu, Doina Ruști, Dan Stanca, Alexandru Vlad, Varujan Vosganian, cărora li se vor alătura și câțiva critici literari: Cosmin Ciotloș, Gabriel Dimisianu, Gabriela Gheorghisor, Alex Goldiș, Aurel Pantea, Irina Petraș, Virgil Podoabă.” □ „S-ar cuveni deschisă o listă a persoanelor publice care, prin atitudinea lor față de cultură, merită gratitudinea noastră. Și aici ar trebui, bineînțeles, să înscrîm, în primul rând, numele prietenului vechi și încercat al scriitorilor, Neculai Onțanu, Primarul Sectorului 2 din București, ca și pe cel al Președintelui Consiliului Județean Alba, Ion Dumitrel. Îmbucurător, lor li se adaugă alți nouveniți în acest club select, de onoare: Costel Avram, vicepreședintele Consiliului Județean Hunedoara, și Ilie Amuzan, primarul orașului Călimănești”. □ „Site-ul *Critic Atac* publică, în traducerea lui Alexandru Macovei, un text scurt și categoric, semnat de Paul Krugman, probabil cel mai celebru analist economic al vremurilor noastre”. Textul a apărut cu două săptămâni în urmă în „New York Times”.

● **[„România literară”, supliment la nr. 18]** La întrebarea *Cum îl citiți astăzi pe Caragiale?* răspund: □ În articolul *Citind realitatea românească în „cheie” Caragiale*, Adrian Alui Gheorghe se întreabă „De ce dacă îl iubim atâta pe Eminescu, îl urmăm în tot ce facem pe Caragiale?”. □ Emil Brumaru publică *Vreau să visez cu Eminescu, nu să mor de gât cu Caragiale!*: „De fapt, sunt fascinat de kitsch! E totuși anul lui Ion Luca Caragiale, nu? Dar vreau să visez cu Eminescu, nu să mor de gât cu Caragiale!” □ Gabriel Chifu: *Venim la vorbele sale*: „Cu un farmec neasemuit, cu umor și relaxare, el ne-a pre-scris existența. A fost un atât de bun cunoscător al naturii umane, încât suntem «captivi» în textele lui”. □ Mircea A. Diaconu își intitulează răspunsul *Fascinația nimicului* argumentând că la Caragiale „în spatele materiei nu se află o transcendență. În spatele materiei se află Nimicul. Caragiale construiește, în fond, o ontologie a Nimicului. Eroii săi interpretează semne, indicii, descifrează adesea în labirintul din jur un traseu care să-i lumineze, dar rămân orbi. Nu văd ceea ce li se arată (cazul lui Jupân Dumitrache), dar inventează cele mai aiuritoare interpretări. [...] Taie [...] felii din real, descoperind la sfârșit cu umor Nimicul. Pentru un modern, faptul

acesta ar fi generat panică, ar fi creat frisoane, ar fi produs angoase. La Caragiale, Nimicul nu înspăimântă, ci fascinează. El intuiește, în fapt, că, dacă transcendența din spatele lumii e goală, nu-i rămâne ochiului care privește decât să continue explorarea, fără să spere că va identifica Sensul, doar de dragul în sine al explorării.[...] Un hedonist, așadar, Caragiale. Unul care contemplă golul. Și care descoperă că, substituit al unui demiurg absent, se poate juca cu eroii săi, cu lumea pe care o construiește, ba chiar cu cititorul care trebuie provocat să interpreteze sau să se înșele, la rându-i”. □ Horia Gârbea semnează articolul *Prezența demonului* în care afirmă: „Ca orice scriitor marcant, I.L. Caragiale, astăzi, nu mai poate fi citit decât prin prisma comentatorilor și urmașilor săi literari. [...] Lectura lui Caragiale azi nu mai poate fi una inocentă, măcar dacă ai citit și ai reflectat mai mult decât o clipă la felul cum îi vede opera propriul său fiu mai mare: cam ca pe aceea pe care ar fi scris-o Gore Pirgu dacă l-ar fi pișcat talentul”. □ Viorel Mureșan susține că *Literatura se naște din indignare*: „În cazul prozei beletristice, mai apăsător decât la oricare alt scriitor român, la Caragiale am sentimentul că niciun cuvânt nu poate fi clintit de la locul lui decât cu riscul de a mutila pagina ori chiar întregul. [...] I.L. Caragiale nu excelează ca povestitor de tip clasic. Dacă povestirea se scrie, cum observa Borges, cu gândul la ultima propoziție, Caragiale este un maestru al începuturilor[...] ironia sau vocația parodică îl transformă chiar într-un precursor al poeziei de azi, cea în care se recuperează epicul sau se reinventează mitologia unor eșantioane de cotidian”. □ Ioana Pârvulescu propune mai multe răspunsuri la *De ce ne place I.L. Caragiale. Câteva idei primite de-a gata*: „Era oare eu și nenea Iancu o proiecție la scară literară a autorului? Caragiale pictează în trompe l’oeil sau, cu un termen mai actual, în 3D, măsluiește perspectiva cu o artă inegalabilă. De aceea e greu să spui ce e real și ce nu în lumea lui. [...] Ne place pentru personajele lui [...] Dar uităm că marele lui personaj, atotputernic, ubicuu și proteic, umbra peste care nici unul din cei care ne plac nu poate sări este Limbajul. Acesta leagă și dezleagă intriga, acesta asigură momentele culminante, acesta e insistent, pompos, umflat, sclifosit, cuceritor de caraghios, și în iatac, și în locurile publice, acesta e divinitatea tutelară a *lumii lui Caragiale*.” □ În *Semnul genericului*, Vasile Spiridon citează o afirmație a lui Caragiale: „Sunt fiul operelor mele, al căror tată sunt”. □ Radu Aldulescu răspunde întrebării din „Romania literară” în articolul *O lume și iluzia ei*: „Eflorescența argotică și oralitatea țin de modă, așa încât au un grad înalt de perisabilitate în curgerea prin vremuri. [...] Au însă și o esență care se insinuează și se înveșnicește în limbaj de la sine, dar și prin susținerea marii literaturi. Aceasta e una din zonele în care se manifestă geniul lui Caragiale. Autenticitatea și prospețimea personajelor sale își trag seva din culoare locală, argou, oralitate, care fac corp comun cu intriga și determină marca stilistică atât de familiară literaților, sociologilor și intelectualilor de diverse formații și orientări foarte dispuși să cedeze ispitei de a spune că azi trăim în vremea lui Caragiale [...] *Conu Leonida față cu reacțiunea* vărsându-se și continuând în *D’ale carnavalului*, care se deschide spre *O noapte*

furtunoasă și O scrisoare pierdută – o lume care descinde din marea literatură a tuturor timpurilor și care ne induce iluzia că i-am aparține”. □ Paul Cernat îl consideră pe marele dramaturg *Un maestru al ridiculizării*: „Văd în *autodidactul* Caragiale un spirit afîn celui al eruditului ardelean Ion Budai Deleanu, trecut prin comedioagraful moldav Alecsandri. Ne place sau nu, ne regăsim mai mult în *carnavalul* lor antierioic decât în sublimul eroismelor romantice sau în metafizicul eminescian. Văd, apoi, în acest maestru al ridiculizării un mare scriitor critic al modernității esteuropene, intim înrudit cu Gogol, dar și o rudă orientală îndepărtată a lui Flaubert din Bouvard et Pécuchet”. □ Gabriela Gheorghisor prezintă pe *Cititorul lui Caragiale*: „Inteligența artistică a dramaturgului constă, poate mai mult decât în capacitatea de a fi creat aceste tipuri realist-clasice de umanitate, în intuiția psihologică a cititorului prezumat. Sigur, putem explica actualitatea lui Caragiale prin faptul că societatea românească de azi este un avatar al societății în tranziție de la sfârșitul secolului al XIX-lea sau prin dimensiunea arhetipală a personajelor. Dar ce-ar fi dacă am vedea în cititorul implicit al scrierilor caragialiene, acel Aghiuță ascuns în colțul paginii, un pattern cvasi-peren al românității? [...] cititorul lui Caragiale este apropiat mai ales de paradigma lui Mitică [...] Pe Caragiale îl citesc, precum orice român, cu delicii, dar și cu o veșnică întrebare în minte: unde ne sunt tragediile? Iar răspunsul mi-l dă, firește, tot Caragiale: „Ei, aș!... Ce ș copil?”. Și atunci îmi vine să-i închid cartea.” □ Angelo Mitchievici își intitulează articolul „*Simț enorm și văd monstruos*” și argumentează că: „Filmul lui Pintilie nu redă figura operei lui Caragiale, ci, prin dispozitivul lui «simț enorm și văd monstruos», un reflex meduzant care nu aparține doar timpului său. Era acolo spectral chipul unei lumi în descompunere vertiginosă, de o urâtenie fascinantă, lumea ultimului deceniu de comunism, dar și mai departe de atât o secvență ontologică obținută prin supraimpresionarea lumii caragialiene”. □ Irina Petraș semnează textul *Un ochi pe față, două pe dos*: „Lectura mea din Caragiale e una în mișcare statornică, o bogată aventură pe loc. Îl citesc și recitesc de vreo șase decenii încântată să regăsesc ochiurile pe față ale textului neschimbate, dar și gata să accepte, oricând, neașteptate, surprinzătoare ochiuri pe dos. [...] Caragialismul nostru nu e incurabil, el nu există. Limba lui Caragiale continuă să depășească puterile și voința noastră de a-l citi atent. De a ieși din circularitatea amețitoare a răului diurn, din «forfota» volubilității goale”. □ Varujan Vosganian alege să privească *Nuvelistul* și se întreabă: „Ce calități trebuie să aibă un creator, altele decât forța talentului său, pentru a intra în galeria făuritorilor de dicționare ale condiției umane? Cred că două care par, aparent, contradictorii. Să poată simți, în același timp, cinism și compasiune”. □ Răzvan Voncu publică *Un moralist al „Comediei române”*: „Dintr-o natură, care scrie instinctiv, impulsionat doar de dorința de a critica societatea, Caragiale ni se înfățișează astăzi ca un autor complex, în bună măsură livresc, stăpân pe strategiile narrative, scriind în cheie palimpsestică și parodiind nu lumea în care trăia, ci imaginea ei în presă și literatură”. □ În *Lovitura de maestru*, Eugen Uricaru scrie: „I.L. Caragiale mi se pare

a fi un geniu literar risipit în genuri minore, un conservator de-a dreptul revoluționar, un însingurat care și-a dorit viața socială, un sceptic care voia succes și un aspru critic al vieții politice românești dar care a făcut politică [...] Dualitatea sa ca persoană și mai cu seamă dualitatea operei sale, în care coexistă sublimul cu ridicolul, minorul cu majorul, totul integrat sub semnul naturalului dominat de absurd, poate lămuri cât de cât de ce suntem cum suntem. [...] Probabil triumful spiritului lui Caragiale se manifestă în acceptarea de către cititorul său a faptului că lichelele sunt simpatice”. □ Simona Vasilache face o paralelă între personajele lui Caragiale și *Republica de la Ploiești*: „Oamenii lui Caragiale fug de răspundere, așa cum revoluționarii de la Ploiești intrau, poate, în impas mare dacă planul lor dura. Își doresc și nu-și doresc să reușească”. ■ La categoria *dosar critic* Livius Ciocârlie oferă *Însemnări despre corespondență*. ■ În articolul intitulat *Cum anume, nene Iancule?*, Cosmin Ciotloș propune un răspuns la întrebarea neelucidată asupra motivației sinuciderii personajului Anghelache din *Inspețiune*: „Nu există în literatura română altă proză care să fi dat criticilor de furcă mai mult decât *Inspețiune*. [...] Cine n-ar cunoaște bine pe d. Anghelache și-ar explica tonul și manierele acestea violente prin numărul paharelor de bere consumate; însă camarazii îl cunosc destul ca să caute o altă explicație... [...] atâta vreme cât apropiații lui Anghelache au eșuat (și au eșuat en fanfare), rezultă, destul de clar, cine are dreptate. «Cine nu l-ar cunoaște bine pe d. Anghelache». Tragicul deznodământ e de pus pe seama berii”. Ciotloș argumentează: „Caragiale e de două ori subtil. O dată pentru că oferă, negru pe alb, soluția. Apoi fiindcă își asumă, el însuși, această soluție. Naratorul e obiectiv. E distant. Relatează și-atât. Nu e, categoric, unul dintre prietenii lui Anghelache. Nu-l știe. Și, mai cu seamă, nu-l știe bine. Locul lui e printre mandatarii scenariului latent [...] Suicidul a fost, deci, un gest spontan, lipsit de orice justificare. Iresponsabil. [...] Zarifopol consemnează amuzamentul cu care scriitorul își comenta singur capodopera: «De ce s-o fi omorât Anghelache? Nici eu nu știu.» *Repausul dominical* ar putea fi citită ca o reconstituire, după aproape un deceniu, a faptelor din *Inspețiune*. [...] Parigoridi nu-i mai mult decât o replică a acestuia (Anghelache). Una care se salvează prin discurs de ceea ce modelul său pune în act”. ■ *Dosar critic*: Ioana Pârvolescu scrie despre *Caragiale la Stockholm*: „Caragiale a apărut, pentru prima dată, în fața publicului suedez. Cu o strategie care ar trebui brevetată, Institutul Cultural Român din Stockholm a legat numele lui Caragiale de cel al unui cunoscut autor suedez, Strindberg, pentru ca publicul invitat să poată avea o cale de acces și un reper familiare”. ■ *Dosar critic*: Gelu Negrea semnează articolul *Caragiale și „Academia Cațavencu”*: „Caragiale a făcut presă, dar nu presa l-a făcut pe I.L. Caragiale scriitor. [...] Ele mai degrabă se subminează reciproc, decât se explică și se servesc una pe cealaltă. Așezarea literaturii în prelungirea și sub influența jurnalisticii sale mi se pare cu totul inadecvată [...] Dacă ar fi trăit în zilele noastre, Caragiale ar fi scris la «Academia Cațavencu», iar Eminescu la «Idei în dialog» sau la «22»”. ■ *Dosar critic*: *Gazda lui Caragiale*

la Blaj - O mențiune de istorie literară, Ion Buzași redă istorisirea lui Ștefan Pop care l-a găzduit pe Caragiale cu ocazia „sărbătorilor prilejuite de Semicentenarul «Astrei» în 1911”. ■ *Dosar critic*: Florin Manolescu publică o *Notiță explicativă (la Noaptea Învierii, Novelă)*. ■ *Dosar critic*: Mihai Zamfir își intitulează articolul *Molière versus Flaubert*: „Un Molière amoral și apologet al scrisului ca valoare în sine e de neconceput. Și totuși, în cazul lui Caragiale, Molière a deviat tranșant spre Flaubert. Ceea ce credea despre oameni auto-izolatul de la Croisset, exact același lucru l-a crezut toată viața și Caragiale. Mizantropia structurală a găsit în cei doi uriași scriitori din a doua jumătate a secolului al XIX-lea personificări perfecte. [...] Schimbându-și complet pielea în cadență de un deceniu și începând cu fiecare nou deceniu, în mod riscant, un nou ciclu creator... [...] Că nu toate ciclurile operei caragialiene au aceeași valoare – asta pare azi evident. [...] La centenarul intrării scriitorului în istoria literară, fără îndoială că «ciclul Molière» (deceniul excepțional al dramaturgiei) și «ciclul Flaubert» (ultimul ciclu al prozei) rămân și cele mai reușite”.

5 mai

• [„Cultura”, nr. 17] Sub titlul *Caragiale despre neamul românesc* C. Stănescu semnalează: „În numărul din aprilie 2012 «Magazin istoric» redescoperă și publică fragmente dintr-o cunoscută scrisoare a lui Caragiale către depresivul eminescian Alexandru Vlahuță”. În opinia lui Caragiale forța „neamului românesc” stă în „puterea nebiruită de asimilare”: „Să se piarză neamul românesc! Auzi dumneata... Dar întoarce-se Oltul și Mureșul de-a-ndaratele către obârșia lor în creierii Munților Ciucului, neamul românesc, tot el, neam românesc va fi. Nu, hotărât; neamul acesta nu e un neam stricat; e numai nefăcut încă; nu e pân-acum dospit cumsecade...”. ■ *Comentarii*: □ Alex Goldiș (*Scriitoarele, între ele*) comentează studiul Biancăi Burța-Cernat, *Fotografie de grup cu scriitoare uitate. Proza feminină interbelică* (C.R., 2011): „*Fotografie de grup cu scriitoare uitate* nu urmărește să înfiereze, de pe poziții militante, erorile criticilor de ieri și de azi, cât să dea seama de evoluția unui fenomen marginalizat. Și, din acest punct de vedere, subtitlul *Proza feminină interbelică*, prea modest, nu acoperă mizele și importanța volumului. Căci avem de a face aici, trebuie spus din start, cu cea mai consistentă contribuție critică de la noi despre literatura feminină. Fără a-și propune s-o gheitoizeze – s-o înțeleagă, adică, și s-o evalueze separat în canonul cultural românesc –, Bianca Burța-Cernat îi stabilește originile instituționale, modalitățile de evoluție și dilemele centrale. De notat neapărat dialectica subtilă a autoarei, care și-ar fi putut oricând frânge discursul în fața unei problematice tabu și – mai complicat – intens detabuizate în ultimii ani la noi și aiurea: insularizarea literaturii feminine în studiul de acum nu reflectă credința în insularitatea ei, ci un exercițiu de privire în vederea unei (re)integrări viitoare. [...] prin Doamna T., *Patul lui Procust* afirmă firescul prezenței feminine în Cetatea Literelor”. [...] Anișoara Odeanu sau Cella Serghi, urmează să aflăm câteva zeci

de pagini mai târziu, își raportează cât se poate de conștient destinul existențial și literar la modelul *doamnei T*. În această confuzie între viață și literatură – subtil întreținută de Bianca Burța-Cernat de-a lungul întregii cărți – e de regăsit și succesul în consacrarea unui adevărat mit al Scriitoarei române, cu atât mai impresionant cu cât el exclude exagerarea valorică a prozatoarelor analizate. Literatura feminină interbelică nu se impune prin vârfuri valorice (cu veșnica excepție a Hortensiei Papadat-Bengescu), o spune la tot pasul tânăra comentatoare, ci printr-un portret de ansamblu nuanțat”. În opinia lui Goldiș „expertiza interpretului face în acest caz cel puțin la fel de mult ca *materialul* avut în vedere. Bianca Burța-Cernat e, de câțiva ani, unul dintre cele mai autorizate nume ale criticii de întâmpinare românești – nu îndeajuns de constante, din păcate. A recomandat-o, încă de la început, un amestec cu totul particular de *pudoare* (nu zic feminină) și de tranșanță, ceea ce i-a și făcut faima de critic *rău*, dar în același timp extrem de serios. Cronicile sale demolatoare erau cu atât mai credibile cu cât observațiile contondente par să-și aibă originea, mai mereu, într-o *pudoare* înfrântă. Abia în *Fotografie de grup cu scriitoare uitate* cele două aspecte aproape antagonice ale criticii sale se resorb într-o sinteză superioară, ireductibilă la calitățile cronicarului”. Goldiș remarcă: „Discutabilă, mai ales dacă proiectul autoarei vizează o continuare postbelică, mi se pare doar afirmația că sistemul comunist echivalează cu o ruptură în începutul de afirmare individuală a Scriitoarei. Dacă a avut de suferit în timpul comunismului, Scriitoarea a suferit alături de companionul ei de viață literară. [...] O fi comunismul responsabil de multe rele, însă nu cred ca mecanismele excluderii pe criterii de gen par să funcționeze cu infinit mai multă precizie decât în câmpul literar interbelic. [...] Observația nu știrbește însă cu nimic valoarea cărții de față, unul dintre cele mai solide volume ale tinerei critici de azi, de plasat în raft alături de *G. Călinescu. A cincea esență* al lui Andrei Terian și de *Avangarda română și complexul periferiei* al lui Paul Cernat”. □ Ștefan Baghiu analizează volumul lui un cristian, *Morții Mă-tii*, Editura Casa de Pariuri Literare, București, 2012, intitulându-și articolul „Un” *„nihilist simpatic*: „Experimentul literar pe care îl propune romanul *Morții Mă-tii* de un cristian (pseudonimul lui Cristian Cosma, născut în 1977 la Buzău), acela de renunțare la orice fel de cenzură (ideatică sau lingvistică) în cadrul discursului, ar putea fi luat (pornind chiar de la titlul-bombă) drept un *manifest* ieftin, fără valoare literară. Ceea ce îl face însă pe Cristian Cosma un personaj remarcabil al literaturii ultimilor ani este exact capacitatea de a-și pune cititorii în fața unei mărturisiri autentice și a unui exercițiu de memorialistică fără perdea, după spusele autorului, indispensabil «pentru a înțelege generația MM». [...] Dincolo de eventualele slăbiciuni scriitoricești, pe care autorul le și pomenește pe coperta a patra într-o provocare cel puțin interesantă («Sunt un cristian și literatura română scrie pe mine... Chiar dacă, păcatele mele, nu sunt scriitor. Dacă nu înțelegi, citește (*n) *Morții Mă-tii*»), Cristian Cosma reușește să creeze tensiuni și să le tempereze în același timp, fără a patina spre vreun maniheism ridicol. Fără perdea

și plin de entuziasm (deși pare mereu mai mult un nihilist sarcastic), un cristian își provoacă cititorii prin *Morții Mă-tii* la o discuție fără ocolișuri despre transformările sociale din ultimii treizeci de ani”. ■ În *Destăinuirile Istoriei*, Gianina Druță abordează romanul Mioarei Apolzan, *O vară cu Maia* (C.R., 2012): „Despre durerile umanității și tandrețea unei suferințe continue scrie Mioara Apolzan, în romanul *O vară cu Maia*, într-un stil desculț ce angajează exorcizarea dureros-romanțioasă a amintirilor. Parantezele istoriei și ale individului, permanent rescrise, divulgă aici o întretăiere de drumuri, dacă nu chiar o indecizie, în sensul în care tot acest *dosar* textual trece deopotrivă prin filtrul memorialisticii, al mărturiei în sensul veritabil al document(ar)ului și al dezideratului ficționalității. De altfel, *coloana vertebrală* ce susține tot acest mecanism descrie, de facto, o traiectorie sinuoasă și furtunoasă a realității devenite ficțiune, mizând pe strategia identităților/poveștilor suprapuse. Mai precis, pe fundalul socialismului anilor '80, Maia și Dinu, colegi într-un institut de proiectare din București, se zbat într-un marasm sentimental aparent fără soluție, peste care planează aproape fantomatic, amintirea iubirii dintre Tea, o vecina pensionară, și Nick, fost soldat în război, după cum și aceea dintre unchiul Ghe și mătușa Elena, aceștia din urmă protagoniștii unui scenariu paralel, despre independență și incertitudine în regimul comunist.” Criticul afirmă: „*Jurnalul de roman*, strategic sau nu plasat chiar în introducerea volumului, deconspiră flagrant nu doar sforile care leagă personajele sau temele între ele, ci construiește un avânt al acestuia, fără a pierde din vedere conexiunea cu operele anterioare [...] Cu acest mod al decodificării anticipate avem în fața o bătălie în câmp (sau la scenă) deschis(ă), cu armele la vedere, încât, *in extenso*, apreciem că romanul nu propune un joc detectivist al procedeelelor, al subterfugiilor textualiste, și nici măcar un exercițiu de stilistică a încâlcirilor în sensul experimentului postmodernist. Dimpotrivă, spațialitatea discursului epic valorifică, mai degrabă, tehnici cvasi-redundante asamblate într-un echilibru fragil, alternanța persoanei a III-a cu persoana I sau citarea unor fragmente de jurnal nefiind nici pe departe punctul forte al romanului”. În opinia Gianinei Druță „Povestea e diluată, ascunsă sub un vâl de aburi, temporar și frivol (cum altfel, dacă și numele protagonistei trimite la patternul iluziei?), în care nimic nu e marcant, nimic nu e șocant, ci doar emoționant. Singura bucată cu adevărat reușită a textului e cea dedicată unchiului Ghe, al cărei ton, deși interpretat în gama minoră a Istoriei majore, induce fascinația acelei *connaissance de foi* capabilă să refuze înregimentarea în litania de voci supuse sistemului”. ■ Sub titlul „*Jurnalul cu fața ascunsă*“ al lui Fănuș Neagu, Iordan Datcu scrie: „Un jurnal valoros în multe privințe, care cuprinde multe și importante repere pentru cunoașterea biografiei și a gândirii scriitorului până în ultimii săi ani de viață. Ani în care era extrem de preocupat să-și termine romanul *Asfințit de Europa, răsărit de Asia*, pe care voia să-l subintituleze *Fumătorii de pipă stinsă*. Valoros, de asemenea, pentru că reconfirmă convingerea ca era un cititor împătimit [...] Nu ezita să-și spună răspicat opțiunea pentru scriitorul preferat, ca atunci când afirma

ca n-ar schimba cărți ale lui M. Sadoveanu, precum *Hanu-Ancuței*, *Poveștile de la Bradu Strâmb*, *Țara de dincolo de negură* sau *Creanga de aur pe Craii de Curtea Veche*. [...] Încearcă să se sustragă bolii evocând momente din viața petrecută la Brăila, pe Bărăgan, în satul în care s-a născut. Sunt pagini de mare poezie”. □ George Neagoe (*Delicatese*) comentează volumul lui Matei Hutopila, *Copci*, Casa de Editura Max Blecher, 2011: „La prima lectură, e o carte prolixă. După a doua, devine comună. A treia scoate la iveală un poet cu vocație. Deocamdată, nu știu cât de mult talent are Matei Hutopila. Rămâne totuși vizibilă buna cunoaștere a câtorva tradiții ale poeziei române. Interesul pe care îl emană *Copci*le provine din absența fricii de influențe. Scriitorul se individualizează prelucrând. Păstrează recipientele, modificând numai compozițiile. Are scripuri imagistice. Bricolează cu lejeritate diverse registre stilistice. Se comporta ca un ventriloc. Întocmește caricaturi. Așază expresivitatea în fruntea calităților poeziei. [...] Trei sunt direcțiile de la care se revendică volumul de față. Prima se concretizează în filonul apocaliptic-neoexpresionist rural, pe linia lui Ion Alexandru (*Infernul discutabil*) și a lui Ioan Es. Pop (*Ieudul fără ieseire*). [...] Poezia lui Matei Hutopila câștigă prin opacitate sentimentală. Versurile se derulează molcom, parcă dezinteresate de comunicare, însă cu atenție pentru detaliile nesemnificative. [...] Umorel, grotescul și elogiul-invectivă derivă din asociațiile terminologice sugubețe și din repetarea emfatică, antilirică a unor clișee”. [...] Ingeniozitatea lui Matei Hutopila atinge maxima altitudine când recuperează clișeele realismului socialist”. □ Oana Purice (*Cine mizează pe Oameni?*) analizează volumul lui Mihai Mateiu, *Oameni*, Casa de Pariuri Literare, 2011: „Întrebat de un cristian ce teamă are în legătură cu apariția culegerii de proze scurte *Oameni*, Mihai Mateiu a indicat posibilitatea ca volumul de debut să rateze confruntarea cu alte cărți pe motivul publicării la o editură mică, nou înființată: Casa de Pariuri Literare. Deși justificată, această idee nu ar trebui să fie întemeiată, dacă se ia în considerare valoarea literară a volumului. Mai mult, volumul deține resursele necesare pentru a satisface cel puțin două orizonturi divergente: pe de o parte, este o epopee a omului în treisprezece medalioane, marcând momentele importante ale vieții, ascunse de autor sub forma derizoriului, ca să respecte, pe de alta parte, achiziția postmodernă a refuzului temelor mari”. Concluzia: „Violența, crearea și demontarea iluziilor, monotonia și singurătatea în cuplu, omul-creator, suferința, alienarea sunt toate constante ale «oamenilor» pe care Mihai Mateiu le transpune unor coduri și comportamente postmoderne. El găsește astfel soluția optimă de a rămâne în interiorul mizelor mari ale literaturii, apelând la o compoziție care să consune cu noile dezvoltări literare. Succesul lui Mihai Mateiu este dublu. Întâi, el reușește să creeze o plachetă unitară și consistentă, prin calibrarea fructuoasă a textelor. Apoi, are meritul ca majoritatea povestirilor sale să fie rezistente pe cont propriu, ceea ce indică un profesionist capabil să își concentreze discursul într-un spațiu limitat, fără a dăuna coerenței și forței narative a conținutului”. ■ Constantin Coroiu scrie în *Arta de a supraviețui a unui păgubaș*:

„Ca editor, Nicolae Gheran știe să vadă și să descifreze în fizionomia și în gesturile autorului cu care intră în relație și ceea ce nu se vede poate în ființa «de hârtie» a acestuia, iar ca prozator și portretist să exprime apoi ce a descoperit”. ■ *Document: Mircea Eliade: o scrisoare inedită către prozatoarea Maya Belciu* cu o introducere semnată Ct. S. din care reținem: „După moartea mătușii mele, Maya Belciu, pe 11 aprilie 2012, am descoperit în apartamentul ei de lângă Piața Amzei, pe lângă carnetele cu însemnări și fragmente de manuscris, unele încă nepublicate, o corespondență destul de bogată, aflată însă în dezordine. Printre documentele cele mai interesante se numără o scrisoare primită de la Mircea Eliade, datată 9 iunie 1969. Este anul în care Maya Belciu publica cel de-al doilea roman al său, *A unsprezecea poruncă*, după ce debutase, editorial, cu romanul *Blana de focă*, în 1966.[...] Scrisoarea lui Mircea Eliade este interesantă din două motive. Întâi, ea arată interesul savantului român aflat în exil, la Chicago, pentru literatura nouă din România. După spusele sale, nu mai luase contact cu ceea ce se publica în țară de mai bine de două decenii; perioada „dezghețului” de la sfârșitul anilor ’60 îi aduce, la Chicago, cărți românești noi, iar unele dintre acestea îi stârnesc entuziasmul. În al doilea rând, Eliade operează, deja, o selecție a celor mai buni autori ai generației ’60 (cum o va numi mai târziu critica literară), iar Maya Belciu este așezată alături de Bănulescu, Sorescu, Ion Alexandru și Ivasiuc”. □ *Literatură universală: în Secretele trecutului și rănilor istoriei*, Rodica Grigore abordează volumul *Linii de falie* de Nancy Huston, traducere și note de Laura-Georgiana Fratu, (Editura Leda, 2010): „Publicat inițial în franceză, sub titlul *Lignes de faille*, în anul 2005, cel de-al unsprezecelea roman al scriitoarei de origine canadiană Nancy Huston a reușit ca, în foarte scurt timp, să se impună la nivelul premiilor literare (adjudecându-și Premiul Fémina pe 2006, și ajungând să fie nominalizat și pentru Premiile Goncourt și Orange din același an), dar și să devină un best-seller, numai în Franța fiind vândute peste patru sute de mii de exemplare. În plus, chiar autoarea a contribuit la succesul cărții, traducându-și singură romanul în limba engleză (cu un talent remarcabil!), astfel că, în scurta vreme, *Fault Lines* va ajunge să fie lectura preferată a numeroși cititori din spațiul anglofon și, deopotrivă, obiectul de studiu al unor analize aparținând criticilor de cele mai diverse orientări”. Criticul afirmă: „Dacă îi lipsește ceva, e vorba doar despre amănuntul că Nancy Huston nu reușește întotdeauna să îmbine ironia auctorială cu inocența vârstei protagoniștilor săi, tinzând, în anumite momente, să prezinte totul cu un sarcasm care face, pe alocuri, ca tonul cărții să nu mai fie autentic. Dar, chiar dacă nu emoționează în absolut fiecare paragraf, *Linii de falie* impresionează per ansamblu”. ■ *Eveniment: „Conexiuni” – conferința despre promovarea dialogului intercultural*, Nicolae Constantinescu scrie: „Scopul principal al întâlnirii, care a reunit specialiști din Albania, Bulgaria, Bosnia-Herzegovina, Croația, Grecia, România, Turcia, Muntenegru, Slovenia, Fosta Republică Jugoslavă a Macedoniei (singura denumire oficială în care se mai păstrează numele acum dispărutului stat sud-est european, cum comentau cu

umor trist – mi s-a părut – unii dintre participanți!) și, evident, Kosovo. Scopul conferinței, enunțat cu claritate încă din perioada pregătitoare a întâlnirii, l-a constituit «promovarea dialogului inter-cultural și explorarea posibilităților de păstrare a patrimoniului cultural imaterial (în engleză, care a fost limba de lucru a reuniunii, s-a folosit exclusiv formula «intangible cultural heritage», așa cum apare în documentele UNESCO redactate în această limbă) precum și oferirea de recomandări pentru găsirea unor căi eficiente de a transmite acest patrimoniu către generațiile viitoare». Toate acestea în cadrul unui proiect comun CE – UE pentru sprijinirea Promovării Diversității Culturale în Kosovo / Promotion of Cultural Diversity in Kosovo (PCDK)”. Autorul semnalează: „Repertoriu I, CIMEC, București, 2009, cuprinzând secțiunile: «Forme de artă a cuvântului și expresii verbale tradiționale» (Nicolae Constantinescu și Ioana Frunțelată), «Folclor muzical» (Marian Lupașcu), «Folclor coregrafic» (Zamfir Dejeu), «Jocuri de copii și tineret» (Sabina Ispas și Nicolae Constantinescu), «Sărbători, obiceiuri și ritualuri» (Otilia Hedeșan și Doina Isfanoni), «Practici tradiționale de prevenire, combatere și vindecare a bolilor» (Ilie Moise), «Meșteșuguri artistice» (Corina Mihăescu și Steluța Pârâu), «Alimentația tradițională» (Narcisa Alexandra Știucă), plus un scurt excurs despre «Limba română» (Nicolae Saramandu), este redactat în limbile română și franceză, termenilor de bază ai fiecărei secțiuni dându-li-se și echivalentul în dialectul aromân”. ■ Serviciul Presă al ICR către revista „Cultura”: replică la articolul „Încă un umilit de lux“, apărut pe 19 aprilie 2012, semnat de Ionuț Vulpescu.

● **[„Dilema veche”, nr. 17]** Marius Chivu consemnează faptul că Nura El-Sayed ilustrează *Făt-Frumos din Lacrimă* de Mihai Eminescu, Mădălina Andronic ilustrează *Zâna Zorilor* de Ioan Slavici, Cristiana Radu ilustrează *Povestea lui Harap-Alb* de Ion Creangă (Editura Vellant, 2012). ■ Andreea Avram traduce din limba japoneză cartea lui Ryu Murakami, *Hituri celebre din epoca Showa*, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 2012.

8 mai

● **[„Revista 22”, nr. 19]** În *Dimineți cu ferestre deschise*, Paul Cernat comentează romanul lui Dan Coman *Parohia*, Editura Cartea Românească, București, 2012: „Figura predilectă rămâne, mereu, insolitarea, punerea în scenă a anormalității și aberației privity cu o naivitate ea însăși anormală. [...] Textul este dens, excelent controlat, cu un ritm interior conectat la psihismul naratorului [...] Aflată la jumătatea distanței dintre poem și roman, proza psihedelică din *Parohia* îl reprezintă la cel mai acut nivel pe poetul Dan Coman”. ■ *Eveniment*: „Seria de autor «Andrei Oișteanu» va fi lansată în cadrul *Salonului Internațional de Carte Bookfest* de la București, sâmbătă, 2 iunie, de la ora 12.00. Participă: Lucian Boia, Paul Cernat și autorul”.

10 mai

• [„Cultura”, nr. 18] Vasile Sebastian Dâncu scrie în *Nevoia de ziare (Pledoarie pentru un proiect personal)*: „Echipa Transilvania Reporter s-a obligat sa duca mai departe un proiect început odată cu apariția celor două cunoscute publicații, «Mesagerul de Cluj» si apoi «Servus Cluj», publicații în care colegii mei și-au propus atunci să restituie comunității noastre poveștile, să reconstruiască normalitatea unei tradiții, au vrut să fie povestitorii unor lucruri frumoase, dar fără a recurge la elogi gratuite. Nu vom face un elogiu gratuit comunității noastre nici de acum încolo, vrem doar a o transforma într-o comunitate care se mișcă spre înaintele istoriei, care este vie, care trăiește și are o publicație ce apare într-o dimineață marcând astfel timpul social, așa cum ceasul din turn bate din oră în oră, așa cum lăptarul sau poștaşul trec zilnic, chiar dacă se opresc doar pe la unele porți. [...] «Mesagerul de Cluj» și «Servus Cluj» au fost două proiecte care trebuie continuate, adaptate la noul context economic și social. Proiectul «Mesagerul de Cluj» a fost visul unor tineri de a reînvia o publicație care se înecase în mlaștina șmecheriilor și iluziilor unei societăți care descoperea primele forme ale libertății ... supravegheate”. ■ *Eveniment*: sub titlul *Rătăciți în digital*, Ion Lazu scrie despre *Simpozionul Limba și Literatura pe Internet*: „Joi, 29 aprilie, la 12:00 mă prezint la Rotonda Muzeului Național al Literaturii Române, invitat de poeta Eugenia Țărălungă la un simpozion despre literatură pe Internet. [...] Fiind în chestiune o temă fierbinte pentru de-alde noi, nu zăresc totuși decât prea puțini scriitori: Ioana Sandu, Lucian Gruia, Genoveva Logan, Mariana Sipoș, poate și vreun scriitor necunoscut mie. [...] La pupitrul de comandă al dezbatelor, Eugenia Țărălungă, Rodica Zafiu si Radu Voinescu. [...] Și, din aproape în aproape s-a ajuns la subpunctul «scriitorii și hățișul Internet». Invitat să-mi spun opinia, am afirmat că scriitorul are o misiune, o menire, aceeași dintotdeauna, de la descoperirea scrisului. Lucrurile în ce-l privește nu se pot schimba decât în aspectele secundare. Iar în fapt misiunea scriitorului ar trebui să înceteze la capătul muncii de redactare a textului prin care el se adresează cititorilor. Scriitorul n-ar trebui sa fie nici editor, nici impresar, nici distribuitor al propriei opere. Dar ne adaptăm, de nevoie, constrânși de împrejurări. A trebuit să învățăm digitalizarea textelor noastre (pe care le-am migălit de mână, pe care le-am bătut apoi la mașina de scris, ca în a treia fază să le digitalizăm..., caci de-o vreme editurile nu mai primesc texte decât sub această formă”. ■ *Comentarii*: *Diaristica profesionistă* Ștefan Baghiu abordează volumul lui Livius Ciocârlie, *La foc mărunt*: „Folosindu-se de un ton liniștit, fiind permanent dispus să recurgă la autoironie pentru a construi o atmosferă cât mai relaxată, autorul unora din cele mai celebre «suite» diaristice (*Paradisului derizoriu*, *Cu dinții de lână* sau *Cartea cu fleacuri*), reia prin *La foc mărunt* sondarea propriilor resurse umane și intelectuale [...] Dacă odată cu lansarea *Cărții cu fleacuri*, una din principalele trăsături pe care Alex Goldiș le observa în scriitura lui Ciocârlie este faptul că bătrânețea nu mai e un «prilej de teoretizare», ci devine «experiența propriu-zisă», iată că *La foc mărunt*

este practic maturizarea pe căi empirice a acestui discurs despre bătrânețe. [...] Eterogenitatea referințelor literare se trage din transcrierea notelor în direct, lecturile și călătoria rămânând mai singurele mijloace de desfătare, într-un joc al alegerilor spontane. ■ În *Convorbiri „pe acoperișul vârstei“*, Constantin Coroiu scrie: „Citesc cu oarecare întârziere cartea de convorbiri a scriitorului și jurnalistului Radu Paraschivescu – *Toamna decanei*, apărută la Humanitas, fermecătoare sa interlocutoare fiind marea traducătoare Antoaneta Ralian. O lectură literalmente convocată și încântătoare. Un spectacol spiritual cu protagoniști ce mi s-au părut atât de – cum să zic? – compatibili, încât nu m-am mirat de lumina puternică pe care fiecare dintre ei, într-o dublă postură, de amfitrion și invitat, o proiectează asupra celuilalt. Ca vechi «băiat de interviuri» mă grăbesc să remarc lecția de dialog pe care ne-o oferă Radu Paraschivescu și Antoaneta Ralian. [...] Era de așteptat ca un scriitor și un jurnalist ca Radu Paraschivescu să se refere în convorbirile cu traducătoarea lui Henry Miller, D.H. Lawrence și Lawrence Durrell – o, și câte probleme, diverse, nu ușoare, i-au pus munca de tâlmăcire a operelor celor amintiți în limba română! – ideea, conceptul de puritanism. Nu m-am mirat să aflu că doamna Ralian privește puritanismul chiar prin ochii acestor scriitori, însă am reținut mai ales punctul sau de vedere conform căruia «puritanismul e o formă de blocaj, o formă periculoasă. Cred, de altfel, același lucru și despre *political correctness* atât de în vogă. Puritanismul este ghiuleaua legată de piciorul omenescului. Și nimic din ce e omenesc nu trebuie să ne fie străin». [...] De luat în seamă sunt observațiile, concluziile și previziunile profesioniștilor cărții, precum Radu Paraschivescu și Antoaneta Ralian. Primul este interesat, de pildă, să cunoască părerea mării noastre traducătoare «despre condiția acestei meserii subevaluate, semianonime și în general urgisite», care este meseria de traducător. Impresia Antoanetei Ralian e că la noi se traduce mult și nu totdeauna bine, că «există un exces, un preaplin de carte tradusă în raport de puterea de absorbție a pieței»". ■ Sub titlul *Subversiunea echilibrului*, Nicoleta Sălcudeanu scrie: „Aproape că nu există subiect mai politizat în cultura noastră decât viața și opera lui Mircea Eliade. Iar politizabilele sunt din cei mai vicleni vectori ai maleficiului și răfuiei camuflate. *Mircea Eliade, nodurile și semnele prozei* (ediție nouă, Univers Enciclopedic Gold, București, 2011) – poate că un titlu arondat strict unei zodii semiologice eliadești ar fi fost mai adecvat – este una dintre cele mai pașnice și constructive incursiuni critice posibile. Reprezintă o asumare solitară și consecventă a unei obsesii bântuitoare, imună la mode și parțialități tipice grupurilor de interese culturale. Repudiind butaforica incandescență a senzaționalului, profesorul Eugen Simion augmentează, în cercuri concentrice, un demers hermeneutic ce nici acum, cu aceasta ediție, nu pare a fi fost epuizat, măcar dacă luăm în seamă mențiunea de pe pagina de gardă a volumului ce refuză ghilotina finalității: „ediție nouă“. Așadar o ediție nouă a volumului inițial intitulat «Mircea Eliade. Un spirit al amplitudinii» (Edit. Demiurg, 1995), publicat ulterior în Statele Unite («Mircea Eliade. A Spirit of Amplitude», East

European Monographs, Boulder Distributed by Columbia University Press, New York, 2001) și în Franța («Mircea Eliade. Romancier», Editions Oxus, Paris, 2004)”. Nicoleta Sălcudeanu afirmă: „E drept, activitatea de istoric al religiilor s-a plasat undeva la vârful acestei discipline, dar nicidecum, cum de altfel sugerează și Eugen Simion, în avangarda sa. Tipul de cercetare întreprins de Mircea Eliade apare, pentru cercetătorii străini, mai degrabă ca o modalitate vetust atotcuprinzătoare, paseist enciclopedică, decât ca o abordare pragmatică a disciplinei. Așadar vorbim de o omologare parțială. Cât despre receptarea românească (ținându-se cont de faptul că aceasta nu se limitează strict la fruntariile fizice ale țării), nici ea nu s-a rezumat doar la literatura sa și nici nu s-a cantonat exclusiv în «mitizarea retrospectivă a tinerei generații». [...] Pe de altă parte, e drept, literatura lui Mircea Eliade nu s-a bucurat de o audiență externă grozavă, ci mai degrabă de politicoase aprecieri. Dar trebuie să ne întrebăm, în sfârșit, dacă o și merită, iar profesorul Simion încearcă să răspundă cu maximum de buna credință, ocolind cu probitate critică deopotrivă clișeul notorietății externe a savantului, dar și pe acela al ostracizării literatului. Iar răspunsul său este nuanțat, dubitativ, precaut, echilibrat, ferit atât de orice demitizare programatică, cât și de o supraapreciere adulativă, aducându-l pe Mircea Eliade mai aproape decât oricând de reala sa statură. Hermeneutul prozei acestuia nu se lasă copleșit de vedetismul primitiv ce aureolează personalitățile culturale la noi, halou pios ce intimidează și asmută în aceeași măsură. Se apropie cu respect de obiectul studiului său, dar, deopotrivă, cu justă măsură. [...] O lectură atentă, prudentă, fin speculativă, iar din punct de vedere metodologic de un eclecticism rafinat și selectiv căruia nu i se văd cusăturile. Recitind așadar proza lui Mircea Eliade pe mâna lui Eugen Simion, farmecul, sugestiile, filigranele mitice ale operei nu doar că rămân nealterate, dar câștigă un plus de relief printr-un fel de ascundere. Înțelesurile multiple nu sunt strivite sub tăvălugul epuizării totale. Judecățile critice, mai mult sugerate decât răspicate, potențează valențele interpretării lăsând însă operei ilimitările neatinse. Intuițiile bune se încrucișează uneori cu suave protocronii, acestea din urmă însă deloc riscate, câtă vreme țin mai degrabă de o țâșnire spontană, zveltă, a noutății. [...] De altfel protocronia este în mod fals asociată protocronismului ideologic, ea nu este nicidecum o metodă de lectură de disprețuit, ci o sursă foarte fertilă de sugestii polifonice”. Nicoleta Sălcudeanu concluzionează: „Să optezi, refuzându-ți strălucirea și emfaza, pentru alcătuirea cumpătată, preț de vreo două decenii, imperturbabil, consecvent, revenind neobosit asupra aceluiași obiect al hermeneuticii, a unei sinteze ferită de senzațional asupra operei unui autor a cărui biografie a căzut prada vendetelor senzaționaliste ale mediilor literare și politice e negreșit un act de subversiune”. ■ George Neagoe (*Poet de vineri*) analizează volumul lui Aleksandar Stoicovici, *Vineri* (Editura Herg Benet, 2011): „A trebuit să renunț la creion. Citatele fișate nu se alipeau într-o lectură coerentă. Înțelesesem că poetul recurge la echivoc și că efectul se datora densității și contorsionării imaginilor. Corpurile hibride

suspendate, viscerele țâșnind, mixajul între imanent și transcendent, aglomerația de zgomote, lichefierea materiei, transfigurarea naturalului în artefact m-au ajutat să observ că scriitorul seamănă cu un pictor suprarealist, așa cum primele volume ale lui Gellu Naum (de la *Drumețul incendiar* la *Culoarul somnului*) intră în conexiune cu tablourile lui Victor Brauner. De altfel, către final, tânărul autor își deconspiră modelul de la care împrumută strategiile de compoziție – Frida Kahlo – umbra seducătoare în câteva poeme de excepție, cu ample dezvoltări livești”. ■ Flori Bălănescu (*Omul-legendă Paul Goma*) abordează volumul lui Petru Ursache, *Omul din Calidor* (Editura Eikon, 2012): „Bogăția detaliilor invocate riscă uneori să întoarcă demersul lui Petru Ursache împotriva propriului proiect metodologic și interpretativ, în sensul că delimitarea prea abruptă a câmpului grotesc-represiv se impune analizei strict literare [...] Petru Ursache reacționează corect punând într-o ordine logică editările precare de care au avut parte romanele și publicistica lui Paul Goma. Poate ar fi trebuit să menționeze mai subliniat și cu detalii volumul *Scrisuri. I. 1971-1989*, apărut la Curtea Veche în 2010, în cadrul seriei de autor. În acest prim volum găsim texte care n-au fost publicate niciodată în limba română, până în 2010, așa cum este mult-invocatul *Cenzura, autocenzura, para-literatura*, care în volumul de *Scrisuri* de la Nemira, 1999, este redat parțial într-o fotocopie a paginii din publicația «Die Zeit», unde a apărut în traducere germană, în septembrie 1972”. Flori Bălănescu afirmă: „Oricât ar încerca scriitorimea literară și critica de la noi să ne convingă că esteticul primează, dincolo de bine și de rău, de conștiință etc., răspunsul la incomoda problemă formulată de Petru Ursache poate fi scurt sau foarte amplu, însemnând același lucru: Paul Goma nu avea cum să fie *recuperat* de aceiași oameni (structuri) care nu doar că l-au lăsat singur (să moară cu principiile de gât, nu?), dar au contribuit la minimalizarea lui – «Goma nu are talent», la discreditarea ca scriitor – mergând până la a-i nega această calitate, la compromiterea ca membru al comunității scriitoricești și românești. [...] Punându-l în corelație, inevitabil, pe Goma cu Soljenițan, Petru Ursache ajunge la câteva concluzii demne de reținut. [...] . Dacă celelalte capitole au «șansa» de a trece neobservate, capitolul V, mai ales ultimul titlu – *Nürnberg II*, riscă să-l mai arunce o dată pe Goma în groapa cu lei ce păzesc câmpiile curate ale realism-correctitudinii-politice. [...] După cum deja anunță titlul, *Omul din Calidor* nu este o carte de analiză literară. Este o carte despre omul-legendă Paul Goma, exilat în singura patrie posibilă pentru el: limba română”. ■ Dumitru Mateescu publică *Filosofia, logica și teoria categoriilor la E.J. Lowe*.

● **[„Dilema veche”. nr. 18]** Simona Sora scrie despre volumul de eseuri critice al Sandei Cordoș, *Lumi de cuvinte*: „Analiza la rece a unor colaborări imaginare, forțate sau reale fac din finele analize de aici lecturi obligatorii”.

11 mai

• [„Adevărul weekend”, nr. 43] Nicolae Manolescu scrie *Cum citim un roman?*: „*Lato sensu*, ține de cultură. Însă nu în mod direct”. Criticul atrage atenția asupra diferenței dintre lectura unui roman scris la persoana întâi și a unui roman scris la persoana a treia, punând problema relativității pe care o aduce unghiul subiectiv, care nu mai furnizează cititorului de cele mai multe ori informații creditabile despre personaje și lume.

• [„Observator cultural”, nr. 365] *Eveniment*: Daniel Cristea-Enache (*Trei generații*) scrie despre receptarea critică a lui Norman Manea: „Articolul de față încearcă să răspundă la întrebarea dacă un scriitor destul de complicat precum Norman Manea a fost bine citit de critica noastră; și, apoi, dacă în terenul acestei critici apar diferențe structurale de abordare. Iată de ce am selectat trei critici din trei generații: *șaiszecistul* Lucian Raicu, *optzecistul* Ion Simuț și colegul meu Claudiu Turcuș, care și-au construit analizele în momente și contexte complet diferite (începutul anilor '80, la Raicu, finele deceniului următor, la Simuț, sfârșitul anilor 2000, la Turcuș)”. Daniel Cristea-Enache citează un pasaj aparținând fiecăruia (Lucian Raicu, „Modernitatea viziunii”, în *Fragmente de timp* (C.R., 1984), pp. 364, 367-368, Ion Simuț, „Norman Manea. Un scriitor evreu, român și american, deopotrivă”, în *Reabilitarea ficțiunii*, Editura Institutului Cultural Român, 2004, p. 218; Claudiu Turcuș, *Estetica lui Norman Manea*, Editura Cartea Românească, 2012, p. 234), plasându-le în contextul epocii de care aparțin. Despre abordarea scrierilor lui Norman Manea de către Lucian Raicu, Daniel Cristea-Enache scrie: „Această atmosferă devenită irespirabilă, din care vor evada prin exil, în curând, și Manea, și Raicu, este topită cu discreție de marele critic în desenul sobru și elegant al frazelor sale: ele spun tot ceea ce au de spus și exprimă ceea ce au de exprimat, trecând mesajul de filtrul cenzurii și ridicând, totodată, faptele literare la puterea unei semnificații mai înalte. E chiar traseul prozastic al lui Norman Manea, reprojecțat critic: de la investigarea atentă a realului istoric, biografic, interior la implicarea într-o «condiție mai amplă, mult mai amplă, a eternului-uman». D.C.E. citează: „[...] Indeterminările, oscilațiile primejdioase ale acului indicator, obscuritățile se ivesc în proza lui Norman Manea ca *firească* expresie a investigației realului, dispensându-se de cunoscutul accent al căutării, al provocării efectului. [...] Al doilea extras, din Ion Simuț, va fi ilustrativ pentru libertatea de opinie, expresie, tipărire câștigată după Decembrie 1989. [...] Dacă Raicu nota efortul prozatorului spre generalizarea unei experiențe, spre adâncirea unei problematice care să depășească stricta *situare în epocă*, criticul *optzecist* consemnează tocmai concretizarea progresivă a mesajului antitotalitar [...] al treilea extras, din monografia tânărului Claudiu Turcuș, beneficiază atât de distanța istorică, în cazul de față constituind o perspectivă (la alți critici, distanțarea nu garantează nimic), cât și de amplitudinea structurii de critică și istorie literară. Și Raicu, și Simuț reconstituie lumea prozei lui Norman Manea pornind de la fragmente ale ei, explorate analitic și proiectate sintetic asupra întregului vizat.

Turcuș, făcând un demers monografic, glisează remarcabil între *coborârile* și actualizările de la întreg la parte și, respectiv, *urcările* și verificările fragmentelor prin sistemul prozastic în care ele se integrează. [...] În pofida tuturor injoncțiilor, a presiunilor, a cenzurii dinaintea de Decembrie 1989 și a indiferenței crescânde față de literatură din anii '90, critica noastră literară a funcționat – și a funcționat bine. Să folosesc și prezentul: scrisul problematizant al lui Norman Manea e un revelator și pentru acuitatea criticilor, din mai multe generații, care s-au aplecat și se apleacă asupra lui”. ■ Carmen Mușat (*Un diptic stereofonic*) comentează *Plânsul bătrânului tenor dramatic sovietic. Memorator pentru tanchiști (stereoproze)* (Editura Diacritic, 2011), „scris la patru mâini”, de Viorel Marineasa și Daniel Vighi: „Calitățile majore ale scriiturii celor doi autori: imaginație lingvistică debordantă, ironie și autoironie, un ritm alert al fluxului gândirii, al cărui efect imediat este amplificarea impresiei de autenticitate”. Volumul se situează alături de „cele două volume publicate în tandem cu Daniel Vighi, *Rusalii '51: Fragmente din deportarea în Bărăgan* (1994) și *Deportarea în Bărăgan: Destine, documente, reportaje* (1996), într-o specie „aparte, pe care am putea s-o numim *ficțiune documentară* (Oțoiu sugerează termenul de *docufiction*). [...] Se poate spune că textele din *Plânsul bătrânului tenor dramatic sovietic. Memorator pentru tanchiști* sunt ilustrări ale «micului trafic» de frontieră practicat de cei doi prozatori, ce transgresează sistematic granițele văzute și nevăzute dintre ficțiune și realitate, literatură și eseistică, dintre literatură, muzică și artele vizuale, precum și pe cele dintre diferitele specii din interiorul genului epic, introducând, totodată, în spațiul paginii alte frontiere, aleatorii, dar vizibile, între *sus* și *jos* sau între *pagina de stânga* și *pagina de dreapta*. Teritoriile pe care și le împart cei doi nu sunt fixe, locurile se schimbă, ca și ritmurile prozelor, viața și literatura se potentează reciproc, ca două oglinzi puse față în față, ale căror imagini se reflectă la nesfârșit. De la *mimesis* la *poiesis* și retur, verva aglutinantă postmodernistă pune în mișcare mecanismul textual, afirmând imperativ întoarcerea la faptul de viață și la document”. ■ Bianca Burța-Cernat semnează textul *Daniel Vighi mai-mult-ca-textualistul*: „Daniel Vighi este un autor cu un proiect coerent; și, mai mult decât atât, cu *operă*. Voce distinctă în ansamblul generației '80, Daniel Vighi lansează, cu discreție și cu percutanță în același timp, multiple provocări. Estetice, firește, dar și – într-o perspectivă mai largă – intelectuale ori etice. Aceste din urmă aspecte dau, de altfel, o reală pondere volumelor sale. [...] De la volumul de debut, *Povestiri cu strada depozitului* (1985), și până la *Aventuri cu Jimi Hendrix* (2005) și *Cometa Hale-Bopp* (2007), un autor ca Daniel Vighi păstrează, neexorcizată, obsesia Istoriei – cu traumele, (dis)continuitățile, meandrele, incertitudinile acesteia. [...] Proza cotidianistă a optzeciștilor – a autorului mai înainte amintit ca și a unor Mircea Nedelciu, Cristian Teodorescu, Ioan Groșan ori Bedros Horasangian (spre a-i numi doar pe câțiva – foarte diferiți) – este impregnată de politic, de istorie, de întrebările majore ale secolului al XX-lea. Și vrem, nu vrem, organizată pe același sistem de coduri *subversive* pe care

optzeciștii îl denunță când vine vorba de literatura *șaițecistă*. (Sigur, afirmația rămâne de argumentat; e o restanță pe care mi-o asum...) Un central-european în descendența lui Sorin Titel (acela din *Lunga călătorie a prizonierului, Țara îndepărtată* sau *Pasărea și umbra*), Daniel Vighi scrie nu orice fel de proză a cotidianului, ci – mai precis – o proză livrescă a cotidianului, aducând laolaltă lumi paralele, spații și experiențe liminale, într-un melanj de ironie și de nostalgie, gestul parodic și gestul recuperării grave, nedistorsionante concurându-se nu o dată în paginile aceleiași cărți polifonice”. Bianca Burța-Cernat conchide: „Daniel Vighi este și un textualist. Dar asta doar la un prim, poate chiar neglijabil nivel. Daniel Vighi este, fără dubiu, mai mult decât atât”. ■ Ovidiu Șimonca semnează *Domnul acesta cu purtări minunate*, Prefață la volumul *Istoria din cutia de pantofi* de Daniel Vighi, în curs de apariție la Casa de Pariuri Literare. Reținem: „Există cărți care umplu un loc viran în mintea ta, sunt volume pe care, după ce le parcurgi, ai în fața ochilor întregul arsenal de frumusețe și de căldură emanată de locurile descrise. Acum, paradoxul acestei cărți este că nici Daniel Vighi n-a fost niciodată în acea Timișoară pe care o prezintă în paginile acestei cărți. Și el face o călătorie închipuită, o călătorie care se susține printr-o istorie aflată într-un cufăr inestimabil, de la Biblioteca Academiei din oraș, de unde sustrage semne recuperatoare”. ■ Un cristian publică un *Interviu cu Daniel Vighi*: „Dincolo de indiferența mută a documentului, doar proza poate scoate ceva”. Autorul volumului *Istoria din cutia de pantofi* mărturisește: „Am avut tot timpul sentimentul unui eliberator și protector anonim timișorean. O absență identitară. O istorie pe care o adulecam în amețală, un vertij, o pierdere a reperului ca atunci când, pe vreme de caniculă, ai căderi de tensiune și te dizolvi în miresmele de mușcală năvălitate prin ferestrele înguste ale pivnițelor în care locatarii aruncă toamna butucii de lemn pentru iarnă. Am încercat să scormonesc dincolo de pereții jupuiți de mortar, dincolo de balustradele de fier forjat ale balcoanelor din Kakania pe care flutură izmenele proletare ale noilor veniți din împrejurimile Bârladului. Timișoara are o identitate atât de fluidă încât nu aparține nimănui [...] Un oraș care curge, se duce, se rostogolește anapoda, anarhic și kitschos”. Despre alcătuirea volumului Vighi relatează: „Livrescul și omenescul epic stau laolaltă cu faptul cultural și cu cel acultural. Idee și simțire laolaltă într-un amestec care se naște din ritmul scrisului. Să vorbești despre lucruri știute ca să pipăi istoria. [...] Să răsfoiești documentul care vorbește despre altcineva cu gândul că te povestește (și) pe tine”. ■ *Focus: Inedit*: Gheorghe Crăciun semnează *Creație literară și postmodernism*: „În mod paradoxal, acesta e un creator mult mai puțin liber decât scriitorul modern. Libertatea sa de a investiga realul înconjurător sau de a-și exprima afectele personale e supusă cenzurii limbajelor literare preexistente. Noutatea promovată de acest scriitor nu mai poate fi nici una a temelor, nici una a scriiturii. Creatorul postmodern se manifestă într-o lume literară în care totul pare să fi fost deja spus. Nu mai poate inventa noi forme de discurs, pentru că ontologic vorbind aceste forme nu mai sunt cu puțință. [...] Originalitatea sa nu mai este apanajul

unei naturi care explorează realitatea și descoperă forme noi de comunicare posibile în ordinea acestei realități. Scriitorul postmodern reface, reconstruiește, reassemblează stiluri și viziuni date. Lumea sa e una artificială, mecanică, lipsită de palpitul nemediat al vieții. Această lume îi aparține dar ea nu mai are un referent exterior. E, de fapt, o metalume proprie unui discurs”. ■ *La zi: A fost: Colocviul romanului românesc 2012*: „A V-a ediție a proiectului Uniunii Scriitorilor din România a avut loc în perioada 3-6 mai la Călimănești și Alba Iulia. Au participat: D.R. Popescu, Nicolae Breban, Marta Petreu, Petru Cimpoeșu, Radu Aldulescu, Gabriel Chifu, Nichita Danilov, Horia Gârbea, Radu Pavel Gheo, Radu Mareș, Dan Stanca, Alexandru Vlad, Varujan Vosganian. Juriul, format din Nicolae Manolescu, Gabriel Dimisianu, Alex Goldiș, Irina Petraș și Cosmin Ciotloș, a acordat următoarele premii: D.R. Popescu (Premiul pentru întreaga operă), Marta Petreu (Premiul pentru Cea mai bună intervenție pe tema colocviului, «Cum se scrie un roman?»), Gabriela Gheorghisor (Premiul pentru exegeza romanului) și un cristian (Premiul pentru debut în roman). Tot la Alba Iulia, s-a derulat proiectul «Vârstele poeziei», la ediția din luna mai, Gabriel Chifu fiind prezentat de Nicolae Manolescu”. □ *Ziua Limbii Portugheze*. „Marți, 8 mai, a fost sărbătorită, în mansarda Librăriei Bastilia, Ziua Limbii Portugheze. Întâlnirea s-a concentrat asupra scriitorului brazilian Jorge Amado, de la a cărui naștere se împlinesc anul acesta 100 de ani. Ambasadorii Braziliei și Portugaliei au vorbit despre Comunitatea Țărilor de Limbă Portugheză, instituția care unește cele opt națiuni de limbă oficială portugheză”. □ *Va fi: Trei săptămâni în Himalaya*. Joi, 10 mai, la Librăria Bastilia, lansarea volumului *Trei săptămâni în Himalaya* (Editura Humanitas) □ *Mircea Cărtărescu, nominalizat la Premiul Internațional pentru Literatură*: „Institutul Cultural Român Berlin anunță nominalizarea lui Mircea Cărtărescu la Premiul Internațional pentru Literatură – Haus der Kulturen der Welt, 2012. Titlul în limba română *Orbitor II. Corpul* de Mircea Cărtărescu, tradus în limba germană de către Gerhart Csejka și Ferdinand Leopold (*Der Körper*, Editura Paul Zsolnay, 2011), este nominalizat la Premiul Internațional de Literatură 2012 găzduit de Casa Culturilor Lumii (Haus der Kulturen der Welt), Berlin. Premiul Internațional de Literatură răsplătește anual, începând din 2009, cea mai bună traducere în germană a unei opere beletristice internaționale contemporane, premiind atât autorul, cât și pe traducătorul cărții. Juriul din 2012, format din șapte personalități literare, a selectat, dintre 141 de opere participante, șase titluri. Câștigătorii vor fi anunțați pe 23 mai 2012, iar festivitatea de decernare a premiilor va avea loc miercuri, 6 iunie 2012. [...] Juriul este format din Egon Ammann, publicist, Hans Christoph Buch, scriitor, Kersten Knipp, jurnalist, critic literar, Marie Luise Knott, critic literar, traducătoare, Claudia Kramatschek, critic literar, jurnalistă, Ricarda Otte, redactor, Deutsche Welle Berlin, Ilma Rakusa, scriitoare, traducătoare, publicistă”. □ *România – țară invitată la Salonul Internațional de Carte de la Torino*: „România va fi, pentru prima oară, țară invitată de onoare la Salonul Internațional de Carte de la Torino, cea mai

importantă manifestare de profil din Italia. Cea de-a XXV-a ediție, desfășurată în perioada 10-14 mai 2012, va fi celebrată, tot în premieră, prin prezența a două țări invitate de onoare, România și Spania [...] Printre cei peste 120 de invitați – români și italieni – vor fi și 23 de scriitori: Norman Manea, Ana Blandiana, Mircea Cărtărescu, Gabriela Adameșteanu, Dumitru Țepeneag, Matei Vișniec, Ileana Mălăncioiu, Mircea Dinescu, Ion Mureșan, Dan Lungu, Nichita Danilov, Lucian Dan Teodorovici, Doina Ruști, Răsvan Popescu, Florina Ilis, Vasile Ernu, Floarea Țuțuianu, Ruxandra Cesereanu, Ana Maria Sandu, cărora li se vor alătura patru scriitori originari din România, care scriu sau au fost publicați în limba italiană: Eugenia Bulat, Mihai Mircea Butcovan, Ingrid Beatrice Coman, Liliana Lazăr. O premieră o reprezintă și numărul record de traduceri apărute în Italia în decurs de un an, de la ediția din 2011 a Salonului: 22 de volume individuale, majoritatea cu sprijinul programului TPS – Translation and Publication Support Programme, derulat de Institutul Cultural Român”. □ *România la Târgul Internațional „Lumea Cărții” de la Praga:* „Publicul ceh și internațional este invitat, între 17 și 20 mai, să descopere literatura și cultura română la cele peste 50 de evenimente organizate de Ministerul Culturii și Patrimoniului Național din România și Institutul Cultural Român de la Praga, în cadrul celei de-a XVIII-a ediții a Târgului Internațional de Carte „Lumea Cărții” – Praga” [...] Pentru prima dată invitată de onoare a Târgului de Carte de la Praga, România va fi reprezentată de peste 80 de invitați. La stand vor avea loc, de asemenea, lecturi din operele scriitorilor invitați din România: Gabriela Adameșteanu, Ștefan Caraman, Gabriel Chifu, Petru Cimpoeșu, Mircea Dinescu, Florin Lăzărescu, Ovidiu Nimigean, Simona Popescu, Nicolae Prelipceanu, Răzvan Rădulescu, Adina Rosetti, lecturi scenice [...] lansări și prezentări de carte”. ■ *Supliment: Un.Education. Reflecții despre viitorul educației artistice:* „Un.Education este o analiză teoretică și practică a modelelor posibile create de domeniul specific al studiilor superioare în arta. Proiectul reunește mai mulți teoreticieni și artiști din România (București, Cluj, Iași, Timișoara) și din străinătate, care au predat, au scris sau au ridicat problema educației artistice în proiectele lor”.

● **[„România literară”, nr. 19]** În *Editorial*, Nicolae Manolescu abordează problema reeditării scriitorilor asociați cu mișcarea fascistă și subliniază necesitatea diferențierii între autori în a căror operă nu apar referiri directe la politică și cei care prin scrierile lor promovează o doctrină extremistă, citând pentru a ilustra această diferență un pasaj vehement al lui Drieu la Rochelle. ■ „Juriul Uniunii Scriitorilor din România pentru nominalizări, alcătuit din: Mircea A. Diaconu (Președinte), Lucian Alexiu, Iulian Boldea, Dan Mircea Cipariu, Sanda Cordoș, întrunit în data de 2 mai 2012, a decis nominalizarea următoarelor cărți pentru Premiile Uniunii Scriitorilor din România, pentru anul 2011: I. *Poezie:* Gabriel Chifu, *Însemnări din ținutul misterios*, Cartea Românească, Nichita Danilov, *Imagini de pe strada Kanta*, Tracus Arte, Ștefan Manasia, *Motocicleta de lemn*, Charmides, Ion Pop, *În fața mării*, Limes, Ioan Es. Pop, *Unelte de dormit*,

Cartea Românească; II. *Proză*: Nicolae Breban, *Singura cale*, Contemporanul, Magda Cârneci, *FEM*, Cartea Românească Emilian Galaicu – Păun, *Țesut viu, 10x10*, Cartier, Marta Petreu, *Acasă, pe Câmpia Armaghedonului*, Polirom, Octavian Soviany, *Viața lui Kostas Venetis*, Cartea Românească, Lucian Dan Teodorovici, *Matei Brunul*, Polirom, Alexandru Vlad, *Ploile amare*, Charmides III. *Critică*: Corin Braga, *Psihobiografii*, Polirom, Constantina Raveca Buleu, *Paradigma puterii în secolul al XIX-lea*, Ideea Europeană, Nicolae Mecu, *George Călinescu față cu totalitarismul*, Dacia XXI, Angelo Mitchievici, *Decadență și decadentism*, Curtea Veche, Mihai Zamfir, *Scurtă istorie. Panorama alternativă a literaturii române*, Cartea Românească / Polirom. IV. *Teatru*: George Banu, *Reformele teatrului în secolul reînnoirii*, Nemira, Gellu Dorian, *Confort Freud*, Timpul, Vlad Zografi, *Toate mințile tale*, Humanitas. V. *Premii Speciale*: Mircea Cărtărescu, *Zen*, Humanitas, Bogdan Ghiu, *Contracriza*, Cartea Românească, Gheorghe Mocuța, *Cea mai bună dintre lumi*, Tracus Arte, Ioana Pârvulescu, *Lumea ca ziar*, Humanitas, Eugen Simion, Andrei Grigor, *Cronologia vieții literare românești*, vol. IV-VII, Muzeul Literaturii Române Cassian Maria Spiridon, *Despre barbari sau Invazia omului plat*, Litera, Dorina Uricariu, *Scara leilor*, Polirom. VI. *Debut*: Bianca Burța – Cernat, *Fotografie de grup cu scriitoare uitate*, Cartea Românească, Adina Dinițoiu, *Proza lui Mircea Nedelciu*, Tracus Arte, Andrei Dósa, *Când va veni ceea ce este desăvârșit*, Tracus Arte, Gabriela Gheorghisor, *Mircea Horia Simionescu. Dezvrăjirea și fetișizarea literaturii*, Muzeul Literaturii Române, Alex Goldiș, *Critica în tranșee*, Cartea Românească, Daniela Matei, *Mașina de întors timpul*, Art, Aura Țeudan, *Coji de nuci verzi sub unghii*, Limes. VII. *Traduceri*: Leo Butnaru, *Avangarda rusă*, Cheinon, Livia Cotorcea, *F. M. Dostoievski, Adolescentul*, Polirom, Dinu Flămând, *F. Pessoa, Opera poetică*, Humanitas, George Volceanov, Violeta Popa, Horia Gârbea, *W. Shakespeare, Opere, IV*, (Regele Ioan, Îmblânzirea scorpiei, Vis de-o noapte-n miezul verii), Paralela 45, Alexandru Al. Șahighian, Herta Müller, *Mereu aceeași nea și mereu același neică*, Humanitas. VIII. *Literatură pentru copii și tineret*: Nu s-au făcut nominalizări. ■ La rubrica *Cronica Ideilor*, Sorin Lavric analizează studiul Constantinei Raveca Buleu, *Paradigma puterii în secolul al XIX-lea* (Editura Ideea Europeană, 2011): „Potrivit autoarei, spiritul secolului al XIX-lea depășește în întindere strictul interval al celor o sută de ani, mai pertinent fiind să considerăm că el începe cu Revoluția Franceză (1789) și se încheie cu declanșarea Primul Război Mondial (1914). Ce se întâmplă în acest răstimp e formarea unei paradigme din a cărei pepinieră va descinde secolul XX, ceea ce e totuna cu a spune că «suntem, chiar fără să o vrem, copiii secolului al XIX-lea.» (p. 604) Prin urmare, făcând portretul spiritual al secolului ne descriem de fapt pe noi, urmașii prin moștenire legitimă a epocii, iar cheia prin care putem intra în esența perioadei e noțiunea de putere. Mai mult, nici un alt veac nu are atâta pregnanță europeană ca acesta, căci secolul al XIX-lea e de fapt perioada în care Europa își atinge apogeul, pentru ca apoi să intre în declin [...] Crescând în

proporții, volumul aduce cu un Leviathan înghițind treptat totul, fără un criteriu de selecție care să elimine temele secundare. [...] citit ca un eseu cu pretenții de coerență, cartea dezamăgește, căci intuiești că ai de-a face cu o babilonie erudită, căreia îi lipsește punctul de sprijin într-un gând inițial. Autoarea nu vrea să dovedească o teză, ci vrea să etaleze o erudiție, lucru de care de altfel se achită fără cusur. [...] Un caleidoscop impresionant prin amănunțime și deprimant prin carența unui fir logic”. ■ În *Context inclus*, Cosmin Ciotloș prezintă antologia de proză scurtă, *Ce poți face cu două cuvinte*, coordonată de Liviu Papadima (Editura Artur): „Nu m-aș grăbi să aduc în discuție numaidecât o intenție didactică. (Doar, cel mult, o finalitate didactică). Am mai spus-o, aceste texte îndeplinesc un rol formator implicit. Atrag spre lectură tocmai fiindcă nu se vor a fi texte etalon [...] Celor optsprezece autori (nu toți scriitori de meserie) li se distribuie câte un dublet (aleatoriu) pe care trebuie să-l utilizeze în micile lor povești improvizate. Aripă și lacrimă de pildă (scriu, prevalându-se de el, Adina Popescu, Simona Popescu, Dan Sociu, Dan Stanciu și Grete Tartler). Sau cocoloș și explorator (Florin Bican, Florin Dumitrescu, Matei Florian, Laura Grünberg, Ioana Nicolaie, Robert Șerban și Vlad Zografi). Sau, în sfârșit, tatuaj și pelerină (George Ardeleanu, Fanny Chartres, Adela Greceanu, Călin-Andrei Mihăilescu, Radu Paraschivescu și Doina Ruști). E un joc de societate, până la urmă. De ce-ar funcționa ca proză? Am două explicații. Prima are în vedere statutul cumva hipertextual. Textele dialoghează între ele”. ■ La *Actualitatea: în Hegemonia informației*, Sorin Arhie recenzează studiul lui George Cristian Maior, *Incertitudine. Gândire strategică și relații internaționale în secolul XXI* (Editura RAO International Publishing Company, 2009) la care apreciază abordarea echilibrată, critică absența unei bibliografii care să reunească operele la care se face referire și a trimiterii exacte la sursa citatelor. Concluzia: „fără doar și poate o contribuție valoroasă, care merită a fi recomandată specialiștilor și publicului larg deopotrivă”. ■ La rubrica *scripta manent*, Alex. Ștefănescu (*Cauza răului*) răspunde la întrebarea despre doctrinele extremiste, lansată de Lidia Bodea - „De ce apare răul în lume”. Momentul este prilejuit de lansarea volumului de memorii a lui Radu Mărculescu, *Mărturie pentru Judecata de Apoi*, (Editura Humanitas): „Comunismul este un complot al învinșilor – din marea competiție a vieții – împotriva învingătorilor. [...] Mulți intelectuali subțiri se arată oripilați de ideea de competiție. Li se pare vulgară. [...] La naștere orice om este învingătorul a milioane de posibili alți oameni. Cât timp societatea funcționează, oamenii care constituie majoritatea (middle class, o numesc sociologii) stau cu fața îndreptată spre elită, ca floarea soarelui spre soare. Nu este vorba de o admirație extatică sau de o resemnare, ci de un ideal, care le orientează eforturile. Mulți oameni obișnuiți încearcă să devină oameni excepționali, iar dacă reușesc li se recunoaște succesul. Competiția este de un mare dinamism și produce o bunăstare care se revarsă asupra tuturor, chiar și a celor care nu sunt în stare să facă nimic. [...] Comunismul dă rădăcină ireponsabil și cu consecințe dezastruoase această armonie. Inițiatorii actului distructiv sunt,

bineînțele, oamenii de nimic (elita inversă), care se consideră nedreptățiți. Lor li se asociază, din cauza unui regretabil malentendu, tinerii (nu toți, dar aproape toți), pentru că temporar, până la dobândirea unui loc în societate, se află într-o situație asemănătoare cu aceea a învinșilor. Li se mai adaugă reprezentanții unor minorități (etnice, sexuale, religioase etc.) pentru că și ei se simt marginalizați. Istoria lumii este plină de răzvrătiri ale oamenilor defavorizați împotriva celor cu o poziție bună și sigură în societate. Dar toți răzvrătiții, din fiecare țară și din fiecare epocă, au pierdut, în mod îndreptățit, spre binele umanității, bătălia”. Apariția comunismului însă răstoarnă acest mecanism: „În secolul douăzeci, pentru prima dată în istoria lumii, complotul celor incapabili și a acoliților lor reușește. De ce? Pentru că instigatori de profesie, ca Marx sau Lenin, folosindu-se de mijloacele de comunicare în masă, inexistente în trecut, conving o mulțime uriașă de oameni obișnuiți să li se alăture looser-ilor”. ■ Gabriel Chifu publică eseul *Singurătatea autorului de romane*: „Fie că își maschează prezența, fie că și-o afirmă răspicat, autorul este totdeauna prezent în orice roman și, în orice roman, povestea la vedere, povestea principală este dublată de o altă poveste, îngropată în prima, și anume, povestea autorului care-și scrie cartea. [...] adevăratul realism nu are cum să ocolească zona aceasta a «imposibilului», calificată așa după regulile unei minți limitate, restrictive”. Gabriel Chifu vede însă un posibil pericol în libertatea absolută a autorului: pierderea oricărui reper, și afirmă că „o regulă de aur a romanului bun este verosimilitatea, în orice împrejurare, cu orice preț. Kafka este verosimil când descrie ce simte un ins ce se preschimbă în gândac și Márquez – la fel, când ne povestește atâtea întâmplări supranaturale din Macondo”. ■ La *Comentarii Critice: în Orbire și cunoaștere*, Alexandra Ciocârlie abordează piesa *Oedip* de Nicolae Ionel – „datată de autor 1980, dar publicată în volum în 1997”: „... În piesa sa mitologică, Nicolae Ionel urmează strâns tragedia lui Sofocle, nu fără a deplasa unele accente ale originalului pentru a accentua o trăsătură a eroului doar sugerată de autorul antic sau pentru a căuta noi semnificații gesturilor consacrate. [...] Această lucrare a fost realizată în cadrul proiectului *Valorificarea identităților culturale în procesele globale*, cofinanțat de Uniunea Europeană și Guvernul României din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013”. ■ În articolul *Într-o interfață*, Gheorghe Grigurcu comentează volumul lui Remus Valeriu Giorgioni, *Pe aleea cu incunabule* (Editura Marineasa): „Verbul liric luxos, e merit a răscumpăra renunțările insului claustrat între rafturile încărcate de tomuri (e amintită biblioteca lui Borges), ca într-o mânăstire profană, care uneori i se năzare a fi o veritabilă anticameră a Domnului. Bardul „se strecoară se furișează/ păduche de aur/ între penele Îngerului ascuns/ și adăpostit/ la umbra aripilor Lui!” (relativ la Real). Ajuns la interfața dintre Carte și Real, se dedă unui devergondaj de asociații meșteșugite, în care se amestecă severitatea șirurilor nesfârșite de cotoare de cărți și semnalele delicate ori trufașe ale splendorilor naturale”. ■ Alex Goldiș (*Turism literar*) analizează volumul lui Liviu

Antonesei, *Victimele inocente și colaterale ale unui sângeros război cu Rusia* (Editura Polirom): „... acest spirit frivol prin tabieturi și program se extinde și la nivelul concepției despre literatură. Fapt vizibil numaidecât în permanenta alternare a genurilor literare, precum și în căutarea insistentă, la suprafața textului, a subiectelor. Multe fragmente din *Victimele inocente și colaterale ale unui sângeros război cu Rusia*, cel mai recent volum de proză scurtă a scriitorului, par niște ciorne puse la păstrare pentru o construcție mai amplă. Începuturi șovăitoare, intrigi deturnate, finaluri lăsate în coadă de pește sau de-a dreptul pripite alcătuiesc recuzita prozei lui Liviu Antonesei [...] Ceea ce nu înseamnă că scriitorul ieșean, un intelectual rasat, alunecă vreo clipă în clișeele literaturii de consum, ci că tot farmecul prozelor din *Victimele inocente și colaterale ale unui sângeros război cu Rusia* e de regăsit în libertatea absolută a tematicilor, a registrelor și, de ce nu, a decorurilor”. ■ La categoria *Lecturi*, în articolul *Radu Mareș – topografiile de ieri și de azi*, Cornel Ungureanu abordează romanele *Când ne vom întoarce* și *Deplasarea spre roșu*. ■ La *Cartea de poezie*, cu titlul *Umbrele poruncesc stihuitorului*, Gabriel Coșoveanu recenzează volumul lui Arcadie Suceveanu, *Ființe, umbre, epifanii* (Editura Arc): „Un spirit clivat, oscilator între o premodernitate aromitoare și petulanța postmodernistă [...] Arcadie Suceveanu (alegând, pentru copertă, un Cadran solar interogator, de la Musée de Cluny) se dovedește un poet de recuzită vădit romantică, admirator de Rilke și costumat, de voie, de nevoie, în straie care, de fapt, n-ar supăra atât de tare vreun douămiist”. ■ Nicolae Scurtu publică *Un biograf de sorginte lansoniană – Ion Bârsan*. ■ Marina Constantinescu semnează articolul *Atitudine impardonabilă*: „Faptul că suntem în ceea ce se numește «Anul Caragiale» ar trebui să ne provoace spiritual. Cred. [...] *O noapte furtunoasă* de la «Nottara» (regia Alexandru Măzgăreanu) este o demonstrație tristă a inculturii. A atitudinii impardonabile față de text”. ■ La secțiunea *Meridiane: Reflecții asupra romanului „Lisboa para sempre” de Mihai Zamfir*, despre Fernando Couto e Santos: „La Editura Thesaurus din Brasília a apărut de curând cel de al doilea roman al lui Mihai Zamfir, tradus în portugheză (după *Acasă - Uma casa, dois mundos*, editat în urmă cu doi ani). Romanul *Se înnoptează. Se lasă ceață* (Polirom, 2006) a căpătat, în varianta sa portugheză, titlul *Lisboa para sempre* (Lisabona pentru totdeauna). Traducătoarea este Carolina Martins Ferreira”. Fernando Couto e Santos (Institutul Cultural Român de la Lisabona, 23 martie 2012)(Traducere din lb. portugheză de Anca Milu-Vaidesegan): „Mihai Zamfir [...] este moștenitorul unei tradiții nobile a culturii române, aceea care îmbină literatura cu filozofia. [...] în ceea ce privește Portugalia, diferențele față de România nu sunt atât de stridente. [...] Din punct de vedere cultural și înnebunite de pasiune, nu s-au abandonat ambele țări, la un moment dat, în brațele Franței, așa cum se abandonează un bărbat în brațele unei femei? [...] Oare nu ar putea nostalgia și memoria să îndeplinească și ele funcția de patrie pentru un scriitor sau poate doar pentru un simplu personaj ca Petru? Până la sfârșitul romanului (care se încheie simptomatic cu o frază în franceză, parcă

pentru a accentua rolul Franței, cel puțin altădată, ca verigă de legătură între Portugalia și România), personajele se dezgolesc, precum niște naufragiați ai propriului destin, expunându-și interioritatea. Scriu scrisori ca și cum ar juca o partidă de cărți. Dar nu este viața, la urma urmelor, un etern joc de cărți? Nu sunt scrisorile, în felul lor, asemenea unor piese de puzzle, unor cărți de joc?”. □ *Maurice Maeterlinck și „oaspetele necunoscut”* de Sonia Cuciureanu: „Chinuit de gândul că teatrul nu poate transmite fidel intențiile autorului, că între el și public se interpun numeroși intermediari, actorii, regizorul, scenograful, Maeterlinck, ca și alți teoreticieni ai teatrului simbolist, recomandă, în special, lectura. Ideea nu este deloc nouă, dacă ne gândim la acel «spectacle dans un fauteuil» al lui Alfred de Musset sau la cunoscutul «théâtre en liberté» la care visa Victor Hugo, sigur, din rațiuni diferite, cum ar fi neîncrederea în marele public. Tot acum se impune și izolarea spectatorului, cufundarea sălii de spectacol în întuneric.” □ Este semnalată „dezbaterea de la universitatea Paris-Diderot de la începutul lui aprilie având ca temă violența criticii literare. Nu aceea ocazională ori temperamentală, ci aceea care ar decurge din însăși natura disciplinei.” □ E menționat „articolul lui Thomas Assheuer din numărul 5 mai 2012 al hebdomadarului «Die Zeit»: Potrivit autorului, internetul anulează categoria de unicitate și exclusivitate în materie de creații artistice.” □ *Virginia Woolf în „Pleiade”*: „Singurul lucru cu care nu ne împăcăm în multele comentarii consacrate scriitoarei, inclusiv două biografii, datorate lui Quentin Bell din anii 1970 și Vivianei Forrester din 2009, este ideea că la originea operei scriitoarei engleze, ca, de altfel, la originea tuturor marilor opere se află neapărat o patologie. [...] De ce ar trebui ca artistul să fie un anormal? De ce numai suferința ar produce artă? Am auzit și noi vorba că popoarele (dar și indivizii) fericite nu au literatură. Doar că neexistând nici un popor care să se considere fericit, înseamnă că toate popoarele au literatură”. □ *Pământuri însângerate* (Bloodlands) – studiu consacrat de istoricul american Timothy Snyder „Europei dintre Hitler și Stalin”. ■ În cadrul rubricii *Ochiul magic*: □ Colocviul romanului românesc: „au formulat răspunsuri convingătoare la întrebarea Colocviului, «Cum se scrie un roman? », Gabriel Chifu, Marta Petreu, Nichita Danilov, Radu Pavel Gheo, Radu Mareș, Alexandru Vlad. Ambele sesiuni de comunicări au fost moderate de Nicolae Manolescu. Un juriu alcătuit din Nicolae Manolescu, Gabriel Dimisianu, Irina Petraș, Alex Goldiș și Cosmin Ciotloș a acordat premiile Colocviului: Premiul de debut în roman – un cristian (pentru volumul *Morții mă-tii*), Premiul pentru exegeza romanului – Gabriela Gheorghisor (pentru volumul *Mircea Horia Simionescu. Dezvrăjirea și fetișizarea literaturii*), Premiul pentru cea mai bună intervenție în colocviu – Marta Petreu, Premiul pentru întreaga operă - D.R. Popescu. Tot la Alba Iulia Lectură Gabriel Chifu în cadrul proiectului *Vârstele poeziei*”.

15 mai

• [„Revista 22”, nr. 20] *Eveniment*: „Freedom House Romania, alături de Ringier și Vodafone Romania - sponsor fondator, anunță lansarea celei de-a XIV-a ediții a concursului Tânărul Jurnalist al Anului”. ■ Andrei Oișteanu anunță Colocviul Internațional *Evreii Mediteranei*: „Ca în fiecare an, Centrul de Studii Ebraice «Goldstein-Goren» al Facultății de Litere din cadrul Universității din București organizează în perioada 24-25 mai un colocviu cu participare internațională”. ■ *Literatură*: *Religia ca instrument de putere și mijloc de eliberare în mediul noncreștin (I)* de Ioan Petru Culianu în traducerea lui Dan Petrescu (*La religione come strumento del potere e mezzo di liberazione in ambito non-cristiano*) a fost publicat în „Verifiche”. ■ Norman Manea semnează *România în secolul XXI. Scurtă privire de ansamblu asupra unei incertitudini*: „Noul secol a debutat sub auspiciile unor sloganuri foarte atrăgătoare și, deopotrivă, naive: «sfârșitul ideologiei!», «sfârșitul istoriei!». Evident, atâta timp cât vor trăi, oamenii vor avea idei, idealuri, ideologii”.

17 mai

• [„Cultura”, nr. 19] Angela Martin (*Sacrilegii și căzături*) scrie despre rebuturi literare, cărți recuperate din gunoi și volume abandonate pe rafturi. ■ Sub titlul *Pasii p(r)o(f)etului* Laurențiu Malomfălean comentează volumul lui Andrei Dósa, *Când va veni ceea ce este desăvârșit* (Editura Tracus Arte, 2011): „Câștigător al cu adevărat prestigiosului Premiu «Mihai Eminescu» – Opera Prima și aruncând astfel încă o binemeritată palmă peste obrazul incredibil de gros al Concursului Editurii «Cartea Românească», volumul *Când va veni ceea ce este desăvârșit* semnat Andrei Dósa poate fi considerat fără dubiu și pe reală dreptate cel mai reușit, bun și frumos debut în poezie din 2011. Însă, ca nu cumva să i se urce beția succesului prea sus, dizolvându-l într-un amor propriu de care cu siguranță s-ar debarasa mai devreme sau mai târziu, trebuie spus că, din fericire, poetul nu s-a desăvârșit încă, titlul cărții fiind perfect adecvat unei prime ieșiri în scenă, dacă nu în decor. [...] Cele trei cicluri pot fi citite ca niște filme documentare, pe care le-am putea minimalist numi «familia», «firma» și «femeia», cu două pauze de publicitate (secvențele din «Exerciții de respirație»), poemul de final devenind un soi de generic derulat în fața ochilor exoftalmici pe un fundal de rock psihedelic. Astfel, «într-un sul de linoleum» deschide în forță volumul pentru a rămâne până la capăt extrem de unitar în perspectiva sa dominantă”. Laurențiu Malomfălean afirmă: „Stilistic vorbind, pentru că poetul nostru cam are stil, oricât am vrea noi să nu vedem asta, făcându-l minimalist ori mai știu eu cum, aproape fiecare poem al cărții conține cel puțin o comparație metaforizantă, mai mult sau mai puțin valoroasă. [...] Apare un poem aluvionar, un poem fluviu de final, un poem cascădă ce poate crea dependență, fiind conceput ca un drog pentru lectorul neavizat. Un poem stupefiant. O senzație de stupeoare, cum doar vizionarii de la Rimbaud la Cărtărescu puteau să-ți ofere, și tu mai să gemi

de plăcere. «Când va veni ceea ce este desăvârșit, ceea ce este în parte va dispărea» se prezintă ca o sumă de tripuri înfipite cu forța într-un delir mai amețitor decât viața. Mai sus am spus masochist pentru că poetul imaginează căsătoria și căsnicia ferice: «vom ajunge la MȚR // și vom îmbrăca toate costumele populare pe rând și vom face câte o nuntă în fiecare așa vom întări legătura așa vom simți ceea ce a simțit brâncuși când a turnat coloana infinitului // și când se vor termina toate nunțile / ne vom muta cu mare fast în casa țărănească de la primul etaj al muzeului». Sufocând în plus, vortexul imaginației nu exclude livrescul și referințele, care abundă la maximum, de la Radu Cosașu la Pavel din Tars, cu a sa epistolă profetic-îndrăgostită”. În opinia lui Laurențiu Malomfălean „Prin hiperpunctarea mai multor efuziuni ecstatice, dacă nu chiar viziuni ecstasy-ce, se naște un poem orgasmic, însă, trebuie s-o spun, textul sună pe undeva fals, contrafăcut, ilizibil. Ca orice produs imaginativ în care drogul e vizat (ayahuasca se contopește cu heroina, chiar dacă doar «citată», și reprodus pe coperta IV), bătaia rămâne de scurtă durată – nu din considerente morale sau mai știu eu de care, ci din credințe ce țin de sănătatea poeziei: să faci poezia dependentă de o substanță rămâne o crimă. Dacă desăvârșirea vine din drog și nu din sinceritate, prefer să nu mai vină deloc și să rămână deoparte.” Criticul concluzionează: „Oricum ar fi, dar sigur, nu poate, cum a ghicit și Paul Cernat, avem în *Când va veni ceea ce este desăvârșit* un volum autoprofecic, un prim pas dintr-o carieră de scriitor ce se anunță deja fulminantă”. ■ Ștefan Baghiu (*A mărturisi tot*) abordează volumul lui T.S. Khasis *Pe datorie* (Casa de Pariuri Literare, prefață de Oana Cătălina Ninu, 2011): „Mai rar în peisajul literar actual un personaj atât de discret ca T.S. Khasis. Doar reeditarea în 2012 a *Artei scalpării*, în volumul *Pe datorie*, alături de câteva alte poeme, reușesc să îl aducă mai mult în atenție pe poetul arădean, însă ca pe unul din puținii poeți români care refuză să își asume vreun statut privilegiat în ierarhiile literare. Aspirațiile lui în lumea literară (după cum declara într-un interviu luat de un cristian în 2010) ar fi fost mai degrabă de ordinea unui pahar cu Mircea Ivănescu decât toată tevatura obositoare a succesului: «Eu pretind ceea ce pretinde și Mircea Ivănescu, cu care as vrea să pot bea măcar o dată și sa-i spun cât de tare mi-a plăcut poemul cu sconși al lui Lowell: poezia înseamnă memorie. Prin asta cred că rămâne poezia. Și dacă nu e așa, are vreo importanță? [...] Avem de a face cu un poet al memoriei, așadar, însă cu un poet care dispune și de resurse stilistice impresionante. Fără să devină monoton (dovadă că o poezie a memoriilor funcționează atâta timp cât subiectele sunt exploatate corect, căci nu orice memorie devine ușor poezie de înaltă calitate), T.S. Khasis își dezvăluie dorința încă din start: să scrie o poezie a adevărului, pentru că, spune el, un poet mincinos poate fi simțit imediat și poate fi, prin urmare, ostracizat. Obsesia pentru veridicitate devine în acest context marca personală a lui Tudor Sergiu Casis (pe numele sau real), care vede legătura între cititor și poezie ca pe un pact al fidelității”. Ștefan Baghiu conchide: „Talentul lui Khasis de a povesti și de a-l trage cu el pe cititor, după cum intuiește în prefață Oana Cătălina Ninu, se coagulează într-o

poezie «de flash-uri, de fărâme de imagini», acestea devenind piesele unui puzzle care «nu se va întregi niciodată» (pretinde textul de prezentare). Însă nu îi vom putea cere poetului o coerență mai mare decât aceea a dicteului «semi-automat» personal, ca un fel de triere a celor mai importante secvențe din viața de zi cu zi, tocmai aceasta făcând ca presupusul *puzzle* (deși ar putea fi o comparație destul de nereușită) să devină unitar. [...] Felul degajat de a scrie al poetului arădean îl transformă într-unul din puținii exponenți ai generației sale care aleg să construiască simplu, fără stridente ideatice și reușesc să scrie poezie cât se poate de bună (asemenea lui Vlad Moldovan, ambii folosindu-se cam de aceleași tehnici literare)”. □ Gianina Druță (*Incantațiile simplității*) analizează *Parohia* lui Dan Coman (C.R., 2012): „În *Parohia* lui Dan Coman creuzetul în care fierb împreună proza și poezia a dat în foc. Și din această fascinație a preaplinului de lirism precipitat cu notele obiectivului/obiectualului, marcat pe firul de bățatură cu un misticism luat peste picior și permanent înlocuit cu încăpățânata culoare a realului, se naște o «epopee» a notației frugale și a universurilor (doar aparent) simbolice, descrise ca amăgiri continue. [...] Nu întâmplător, structura volumului pare o jonglerie fină, ironică în simplitatea ei ludică. Evocarea hipnotică, în cadențe rememorative, în care titlurile sunt mai degrabă false traiectorii cronologice (sau nu), ascunde în spatele acestei aparențe de temporalitate spartă cu arome de pseudo-jurnal, imprevizibila și cruda metamorfoză a unei lumi dominate (la suprafață) de senzația stagnării. [...] Pe de altă parte, stilul fascinant prin nehotărârea opțiunii definitive pentru proză sau poezie conferă o libertate nețârmurită de a face totul și nimic cu formele, cu spațiile, cu timpurile, cu oamenii și cu cititorii, ceea ce determină, implicit, angrenarea într-un joc ale cărui consecințe funcționează aproape abisal, ca un mecanism răsucit. Poeticitatea imagistică, gestuală, de criză existențială, imaginile lumii satului care plutesc/plutește într-o derivă atenuată de un ritm sacadat în fluiditatea lui, marchează anumite momente scenice”. În opinia Gianinei Druță: „Autorul alege cu rafinament estetic modul de dispunere a «planurilor» palimpsestului, ce nuanțe umane să folosească, din ce unghi să se aple(i)ce lumina asupra personajelor, încât, la prima vedere, n-ar părea că ființele care se tot plimbă prin «parohie» dintr-un colț într-altul, într-o relație mai mult sau mai puțin implicată cu Celălalt, sunt de fapt, propriile lor oglindiri, deformări pictate cu o mână exersată tocmai în a lăsa aparența stângăciei verbale”. ■ Nicolae Bârna publică *Eliberarea criticii* și observă „o revigorare a istoriei literare. Datorată, parcă, mai ales generației tinere de autori, celei «douămiieste», care, iată, în mod poate surprinzător, dacă în proză și mai ales în poezie a dat opere nu o dată interesante și valoroase, nu a uimit totuși receptarea cu texte care să impună peremptoriu calificativul excelenței, dacă nu al «capodoperei», în istoria literară e pe cale să facă acest lucru”. Autorul scrie despre volumul lui Alex Goldiș, *Critica în tranșee. De la realismul socialist la autonomia esteticului* (editat de Cartea Românească, la sfârșitul anului 2011): „Lucrarea e atât de bună încât îl descumpănește pe eventualul comentator. Într-adevăr, dacă îi consemnezi

însușirile așa cum sunt, pare suspect, necreditabil (măi, chiar așa de bună să fie? unde s-a mai văzut?), iar dacă te străduiești cu tot dinadinsul să-i găsești pete și «scăderi», atunci... nu e fair. Și nici nu e ușor! Prin pertinenta extremă a cercetării și excelența execuției, a livrării sau comunicării rezultatelor acesteia, dezarmează orice eventuală dispoziție spre cârcoteală. Enumerarea însușirilor constatate poate deveni jenantă prin monotonia caracterului lor implicit elogios, dar... asta e situația, un minim scrupul de onestitate îndeamnă la consemnarea lor ca atare. Transparența, claritatea, limpiditatea, precizia, obiectivitatea, rigoarea, abținerea de la lansarea în susținerea unor ipoteze hazardate ori a unor polemici fără susținere solidă, lipsa oricărui histrionism, dar și, totodată, expresivitatea binevenită a unui text critic deloc plat, deloc lipsit de relief, niciodată plictisitor, dimpotrivă, deseori pur și simplu captivant, în sensul cel mai deplin, agreabil la modul superior, colorat, după cum a remarcat Al. Cistelean, de «ironie controlată»». ■ Sub titlul *Perna și cămașa*, George Neagoe comentează volumul Dianei Iepure, *O sută cincizeci de mii la peluze*, prefată de Nora Iuga, (Casa de pariuri literare, 2011): „Nu insinuez că volumul ar fi de milioane. Însă valoarea lui depășește media începutului de secol. O stilistică elaborată i-ar fi asigurat o cotă mai ridicată. Totuși, majoritatea debutanților iviți după 2000 au căutat să se impună prin viața denudată, prin unicitatea și autenticitatea experiențelor, ignorând tehnica. [...] O chestiune extrem de fructuoasă ar fi stabilirea, în cadrul generației de creație, a raportului între scriitori și cititori. Fiindcă se detașează, din câte îmi dau seama, două tendințe. Una caută empatia publicului, prin stărnirea dezgustului, a disprețului sau a milei. Cealaltă se individualizează prin refuzul dialogului și prin încercarea de a clarifica niște probleme de conștiință”. Despre volumul Dianei Iepure criticul afirmă: „Lăsând impresia că redactează texte sprintene, glumețe și afacile, Diana Iepure este o autoare gravă, interogându-și permanent trecutul. [...] În *O sută cincizeci de mii la peluze*, autismul impune interpretări trunchiate ale biografiei. Un sac peticit, plin cu jucării stricate, este imaginea caracteristică a copilăriei. Responsabilă pentru sechelă nu este fetița șturlubatică și neglijentă, ci o entitate exterioară, abuzivă, ținând sub supraveghere toate organismele bipede. Traumele dictaturii din URSS (scriitoarea provine din Republica Moldova) se observă din infiltrarea unei instanțe draconice, impersonale, care, la fel ca iedera, pare că protejează, când, de fapt, sugrumă. Poeta sesizează perversitatea sistemului. Forța invizibilă, dar omnipotentă, stând continuu la pândă, confiscă morala și tabuurile comunității, identificându-se cu autoritatea parentală”. În opinia criticului „Diana Iepure nu scrie o poezie programatică, angajată. În consecință, se conturează posibilitatea de a citi *O sută cincizeci de mii la peluză* fără cârja contextuală”. ■ Iuliana Alexa publică un interviu cu Augustin Cambosie, intitulat *Freud și geografia inconștientului*.

• **[„Dilema veche”. nr. 19]** Marius Chivu scrie despre *O antologie de povestiri mystery & thriller, Romania Noir*, editori: George Arion și Bogdan Hrib (Crime Scene Publishing, 2011). Marius Chivu susține că este banală, lipsită de

originalitate, dar amuzantă: „Explicită, plină de clișee și scrisă stângaci, antologia de povestiri mystery & thriller *Romania Noir* este cea mai amuzantă carte pe care-am citit-o anul acesta”. ■ Valentina Chiriță traduce din limba franceză Amelie Nothomb, *O formă de viață*, Colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 2012.

18 mai

● [„**Adevărul weekend**”, nr. 44] Nicolae Manolescu scrie despre *Lumea de mâine*, volum de interviuri publicat de Ion Biberi în 1946, la Editura Forum: „Din păcate, Ion Biberi nu s-a putut baza pe un eșantion cu adevărat reprezentativ. A intervievat scriitori, pictori, oameni de știință, artiști cu vederi de stânga sau apolitici. Așadar nu indiferent de atitudinea lor politică.” Cu toate acestea, criticul consideră volumul reprezentativ pentru libertatea opiniilor exprimate și identifică drept caracteristică generală a acestora optimismul. Articolul continuă în numărul următor. ■ Diana Crupenschi publică un *Interviu* cu scriitorul K. Schippers: „*De la un iluzionist am învățat cum să jonglez cu cuvintele*”.

● [„**Observator cultural**”, nr. 366] *Actualitate*: □ Silvia Dumitrache publică *Norman Manea, între Proust și Kafka*: „Pe 14 mai 2012, la invitația revistei «Observator cultural» și a Editurii Polirom, Norman Manea a revenit în țară, pentru un dialog cu publicul, care a avut loc la Librăria Bastilia. Discuția a fost moderată de Carmen Mușat, alături de care au participat Ovidiu Șimonca, Paul Cernat, Bianca Burța-Cernat, Daniel Cristea-Enache și Claudiu Turcuș. Discuțiile au abordat subiecte precum raportarea scriitorului la România, condiția de exilat, receptarea lui Norman Manea în anii '90 în țară, în comparație cu dialogul moderat și lucid pe care a reușit să-l stârnească în străinătate, sistemul de acordare a premiilor în România, factorii care au dus, în cele din urmă, la «dezghețul» receptării lui Norman Manea în țară. Scriitorul consideră că acești factori sunt: Editura Polirom, prin demersul constant de editare și reeditare a cărților sale, revista «Observator cultural» și presiunea străinătății, unde avea un anume ecou”. Silvia Dumitrache citează afirmația Biancăi Burța-Cernat în legătură cu receptarea lui Norman Manea în țară: „Anii '90 au oferit doar o aparentă libertate iar victima acelor ani a fost și Norman Manea, într-o perioadă în care se făcea simțit un *complot al tăcerii*”. Silvia Dumitrache consemnează: „Claudiu Turcuș, care a semnat prima monografie din România despre Norman Manea, *Estetica lui Norman Manea*, la Editura Cartea Românească, a vorbit despre raportul dintre etică și morală la scriitor. Etica lui Norman Manea nu pretinde că rezolvă problemele, etica este, la el, un fel de conștiință care potențează actul scrierii [...] Dimensiunea simplificatoare a eticii e total absentă. Și Carmen Mușat a abordat discuția despre etică, vorbind despre o proză în care miza nu cade pe eticul propriu-zis, ci mai curând pe o diluare a eticului prin intermediul descriptivului, care conține un potențial etic. „Aș apropia proza lui Norman Manea de unii dintre reprezentanții generației '80, cum ar fi Gheorghe Crăciun, pentru care eticul nu

era punctul forte al prozei. [...] Paul Cernat consideră că punctul de cotitură în ceea ce privește receptarea pozitivă a lui Norman Manea a fost *Întoarcerea hulișanului* [...] «sunt puțini scriitori care sunt subtili față de limbajul cu care lucrează și, în același timp, să se remarce ca intelectuali publici», a susținut Paul Cernat. [...] Glumind că ar face orice ca să îngreuneze viața criticilor, Norman Manea, care consideră că prin temperament este mai aproape de Proust, dar destinul l-a împins înspre Kafka, a explicat aceste inovări prin faptul că au fost cărți apărute în perioada de cenzură și că, astfel, a simțit nevoia unor mici clarificări. Cititorul occidental înțelege destul de greu absurdul acelei realități, a afirmat Norman Manea, dar a recunoscut că revizuirile sunt destinate în principal cititorului român, cu speranța că acesta își va întâlni cititorul ideal, că ele vor ajunge la acel cititor care să-și poată întâlni autorul ce îi este destinat”. □ Iulia Popovici consemnează în *Trei scriitori ai generației '80 la „Formula 3”*: „Joi, 10 mai 2012, la Librăria Cărturești de la Muzeul Țăranului Român a avut loc o nouă întâlnire din seria «Formula 3», invitați fiind trei prozatori de marcă ai generației '80 – Adriana Bittel, Bedros Horasangian și Viorel Marineasa. Dialogul – moderat de Carmen Mușat – a fost precedat de două lecturi, a Adrianei Bittel (*Vizită în casa unui bărbat în absența soției sale*, din volumul *Întâlnire la Paris*) și a lui Viorel Marineasa (din de curând apărutul *Plânsul bătrânului tenor dramatic sovietic/ Memorator pentru tanchiști*, scris împreună cu Daniel Vighi), printre cei care au intrat în dezbatere numărându-se Gabriela Adameșteanu, Daniel Cristea-Enache, Cezar Gheorghe, Doina Ioanid, Ovidiu Șimonca”. □ Carmen Mușat scrie despre textele publicate de autori în antologia *Generația '80 în proza scurtă* din 1998, afirmând: „Mutarea accentului pe frunze era proza Adrianei Bittel (recent, pe atunci, apărută în volumul *Iulia în iulie*), Bedros Horasangian publica *Zece delicatețe foarte pe scurt*, un montaj de micronarațiuni, în care titlurile proveneau din sfera meniurilor, iar Viorel Marineasa avea un text intitulat *Correspondențe, propuneri, tăcere*, un puzzle în care diferite voci relateau posibile dezvoltări, posibile evoluții ale relațiilor dintre personaje. Dacă accentul, la Adriana Bittel, cădea pe descrierea unor stări interioare și pe conturarea unor personaje din câteva trăsături de condei, la Bedros Horasangian, mișcarea foarte rapidă și detaliul semnificativ recompuneau o atmosferă și lăsau cititorul să-și imagineze povești, iar la Viorel Marineasa era foarte evidentă îmbinarea între, pe de o parte, tendința de a construi epic și, pe de altă parte, tentația experimentului. Am făcut recurs la aceste trei proze pentru că mi se pare că ele surprind ceva esențial din profilul fiecărui autor în parte.” În opinia lui Bedros Horasangian „Adriana Bittel are talentul de a prinde esențialul în spații mici – e marea ei vocație. Adriana Bittel declară „Trebuie să ai ureche muzicală pentru tipul ăsta de proză, fiindcă, cel puțin pentru generația noastră, contau foarte mult autenticitatea limbajului, a dialogului, caracterizarea personajelor prin felul în care vorbeau. Pentru mine e deosebit de important cum vorbește un om, ascult, înregistrez și judec o persoană după cum vorbește”. □ Și la Iulia Popovici – că „Modelul colaborării de lungă

durată dintre Viorel Marineasa și Daniel Vighi a fost intens discutat, ca practică singulară, în felul ei, dar infuzată de spiritul unui loc – Banatul central-european”. Despre felul în care cei doi autori au colaborat la scrierea romanelor, Viorel Marineasa precizează „primul volum pe care l-am scris în tandem cu Daniel Vighi a fost *Rusalii* ’51. E o carte cu adevărat scrisă împreună, eu o frază, Daniel o frază. Scriam la mașina lui, Erika, trecea de ora 3-4 dimineața, iar la un moment dat, eu spuneam ceva și lui îi cădea capul peste tastatură. Sigur că schimbam mereu, din mers, eu propuneam un segment, el altul, pe urmă negociam. Am mai lucrat apoi la un volum cu deportarea în Bărăgan, dar acolo fiecare și-a scris propriile bucăți. Și așa am colaborat pe mai departe”. Scriitorul conchide „într-un fel, am vrut și să le dăm o replică celor care ziceau că optzeciștii sunt textualiști, Daniel Vighi n-a fost niciodată (la mine se mai pune problema), și ne-am jucat cu mințile cititorilor, ca-ntr-un cântec de lebedă, și ale criticilor“. □ Bedros Horasangian afirmă: „Experimentul, în literatură, poate exista fără să fie explicit. [...] Textualismul era, în anii de afirmare a generației ’80, contra curentului oficial și de aceea se miza pe o «luptă» în contra a ceea ce nu era experiment. Aș găsi totuși la Vighi și Marineasa, ca o marcă distinctă față de generația noastră în general, o apetență pentru istorie, pentru nostalgia trecutului disipată în personaje. Sunt prozatori central-europeni, ritmul lor e aparte, mai lent, au ureche pentru muzica ruinelor”. ■ În *Picătura de rouă* Geo Șerban scrie despre narațiunea citită de Adriana Bittel la „Formula 3”: „Comprimată la maximum, povestirea mizează pe nuanțe comportamentale și psihologice minuțios armonizate, ca într-o oglindă, asemenea suprafeței convexe a proaspetei picături matinale de rouă în care se răsfrânge, suveran, cerul de deasupra noastră. Nu găsesc pe moment altă metaforă în stare să rezume cât mai natural meritul micii proze, efectele ei de simetrie structurală, de poezie, de grație, etalate neostentativ. Austeritatea în sine face casă bună cu diagnosticul estetic al paginii liliputane. De altminteri, rafinamentul instrumentelor naratologice puse la contribuție de Adriana Bittel e de mult omologat. [...] Stilul tușelor fine practicate de Adriana Bittel venea să refacă, treptat, legături cu o tradiție din perioada interbelică, pusă arbitrar la index. Este o boare de Cehov în relațiile dintre personajele ei, totuși, mai pregnante parcă sunt amănuntele prioritar absorbite în câmpul de observație al autoarei. Captivat de lectura ei nocturnă la «Formula 3», poate că am pierdut unele vibrații ale fibrei artistice, dar sigur nu mi-a scăpat înregistrarea de gesturi cu amprenta delicatului Anton Holban. Halatul zărit în dosul ușii de la baie de către femeia aflată în pragul posibilului pas greșit și care o salvează de la păcat este un echivalent al pantofilor de damă uitați în mijlocul camerei, ca să aducă aminte bărbatului de iubirea irosită prin pierderea definitivă a partenerei, din canavaua epică a componentelor grupajului *Halucinații*. Aproape aceeași întrunire de acorduri comunicative, muzical interferate. Va fi intrat în ecuație și Proust?”. ■ Ovidiu Șimonca publică un *Interviu cu Viorel Marineasa*, „*Sunt bolnav de ne semnificativ*”: „Despre teza sa de doctorat *Sensul tradiției în publicistica lui Nichifor Crainic și a lui Nae Ionescu* publicată

în 2004 sub titlul *Tradiție supralicitată, modernitate diortosită*, Viorel Marineasa afirmă: «Cei doi, Nae Ionescu și Nichifor Crainic, mi s-au părut doi ipocriți desăvârșiți. Pe de o parte, erau cu crucea în mână, pe de altă parte, oameni răi, meschini, care incitau la lichidarea dușmanului ideologic. Dacă îi citești de la un capăt la altul, ipocrizia lor iese în evidență cu toată claritatea. Luați pe sărite, pot fi cuceritori, dar în ansamblu, mi se par detestabili. Nae Ionescu, cu charisma lui, a reușit să-i fascineze pe atâția...» - Ce fascina la Nae Ionescu? «- Știa să joace un teatru de clasă. Intervențiile lui, la curs, erau foarte bine puse în scenă. Aveai tot timpul impresia că improvizează, numai că Nae Ionescu își calcula fiecare cuvânt, era un cabotin superior. După ce am susținut teza, am simțit, în unele grupuri, o atracție față de Nae Ionescu. După publicarea tezei, au fost unele persoane care m-au dezaprobat. Eu nu pot să neg rolul lui de pedagog. Problema era: ce susținea, care îi erau convingerile? Pe de altă parte, mă descumpănește relația dintre Nae Ionescu și Mihail Sebastian. Nae Ionescu l-a supus unui martiriu pe Mihail Sebastian, iar Sebastian l-a îndurat cu perseverență. Mihail Sebastian, în perioadele cele mai negre ale lui Nae Ionescu, a căutat să-l scuze, i-a fost aproape. Cred că Nae Ionescu avea o fascinație aproape hipnotică. Marta Petreu a scris excelent despre această relație dintre Nae Ionescu și Mihail Sebastian, despre cum Sebastian era subjugat de Nae Ionescu»". ■ La secțiunea *Literatură*, Paul Cernat (*Pe viață și pe morți*) comentează volumul *Morții Mă-tii* semnat de un cristian: „sub acest titlu-șoc, al unei înjurături ce-l lovește-n plină figură pe ipocritul cititor, un cristian, alias Cristian Cosma, ne întinde o capcană. Anunțat prin publicarea fragmentară în câteva antologii și reviste literare, romanul său de debut, publicat la editura pe care o conduce, este, înainte de orice, cartea unei revolte genuine în fața vieții (și a morții), definitorie pentru psihologia unei generații literare. De vreo 15 ani încoace, de când, ca student bibliolog, împărțea pe holurile Facultății de Litere din București revista-experiment *Radical din cap pătrat*, urmată de edituri în regie proprie (fără ISBN) unde a scos numeroase microvolume ale noilor poeți, un cristian s-a ilustrat ca un bun manager cultural pe speze proprii, dedicat trup și suflet literaturii vii. A fost, totodată, *sufletul* organizatoric al fracturismului și al predouămiismului poetic din faza lui underground, alături de Marius Ianuș sau Ionuț Chiva, pe care i-a însoțit în tot felul de proteste antiestablishment". Despre „virtuozitatea” lui un cristian în manevrarea limbajului argotic, Paul Cernat afirmă: „Talentul în materie al lui un cristian e stimulat prin eliberarea în limbaj a unei furii autentice și, în felul ei, foarte pure, o puritate ce se apără de mizeria lumii prin licențiozitate, preluându-i, ca-n artele marțiale, forța și întorcând-o împotriva ei. [...] capitolul *Puștisme din alte vremi* conține (și) o pledoarie solidară cu cauza propriei generații literare, văzute ca ultimă redută a celor ce se încăpățânează să creadă până la capăt, împotriva tuturor, în poezie (sunt convocați Marius Ianuș, Zvera Ion, Ionuț Chiva, Ruxandra Novac...). E adevărat că atât capitolul *studentesc-literar*, cât și ultimul, cel de *angajat* în comerțul semiinterlop cu cărți, sunt puțin legate de primele trei, mult

mai omogene și mai solidare, despre copilăria la Buzău și despre morții ei. Maturizarea aduce cu sine *fracturi* compoziționale în textul biografic și o doză de ficționalizare în plus: tot mai multe personaje iau cuvântul, perspectivele se multiplică, în același carusel tragi-comic și grotesc... [...] Avangardist în atitudine, romanul-înjurătură al lui un cristian pune în scenă sensibilitatea unui luptător nostalgic pentru cauza pierdută a inocenței. Un fel de Poil-de-Carotte al lui Jules Renard (pentru conformitate, Morcoveață), martor privilegiat al unei lumi în descompunere, prezentat undeva drept «Cristi, favoritul bătrânilor». Cu același curaj de a privi moartea-n față, el asistă la dispariția celor dragi [...] el smulge măștile și dă jos fardurile de pe obrazul insuportabil al realului, lăsând atât realul, cât și limbajul în *pielea goală*, în cele mai scabroase și mai penibile fiziologic ipostaze. Foarte bine scris, romanul trece în joacă prin cele mai *trimbulinde* registre, de la jurnalul intim la colajul poetic, inserturi dramatizate, secvențe de compuneri școlare și versuri ilustrând teratologia ultimilor ani de cEAUȘISM, citate din CEAUȘESCU, ba chiar și ilustrații ale unor partide de fotbal cu nasturi și jucători cu nume de epocă, totul – într-un fel de montagne russe al relației”. Criticul plasează romanul *Morții Mă-tii* „pe coada de cometă a unui trend, care începe în România cu Ovidiu Verdeș (*Muzici și faze*), având un precursor îndepărtat în *Supraviețuirile* lui Radu Cosașu [...] [Romanul] are densitate și ritm, e acaparator și captivant. Nu e, probabil, o mare carte, dar e o carte-reper de care te atașezi, scrisă de un spirit liber, foarte talentat, de un personaj cu totul neobișnuit. [...] Elegie pentru fracturism, carte de identitate și carte de vizită, revanșă prin literatură împotriva unei existențe asumate cu dragoste și abjecție, manifest al unui rebel sufletist, *Morții Mă-tii* este un debut remarcabil, și n-ar fi exclus să fie privit, cândva, ca o *Amintiri din copilărie* a generației 2000. Pe un cristian scrie, într-adevăr, literatura română și, păcatele mele, e scriitor!”. ■ În textul *Fără epic (I)*, Daniel Cristea-Enache analizează volumul lui Claudiu Turcuș, *Estetica lui Norman Manea* (C.R., 2012): „E un risc în această apropiere de obiectul cercetării pe care o faci. Pe de o parte, conturul obiectului nu este istoricizat; pe de alta, verdictul rapid și tranșant din sfera criticii de întâmpinare nu poate funcționa într-un spațiu al analizei extinse și aprofundate, mai interesată de structura de adâncime a unei creații înțelese în integralitatea sa. Tânăra istorie literară se apleacă, așadar, asupra unui scriitor câtuși de puțin *clasat*; și oferă – înaintea altora – o structură personal-integratoare asupra unei creații desfășurate până mai ieri. Șansa criticii tinere de azi este că lichidarea epocii CEAUȘESCU și schimbarea de regim din Decembrie 1989 au accelerat foarte mult acest proces al istoricizării, făcând dintr-odată extrem de vizibile și traiectoriile scriitorilor noștri, și culoarele lor de evoluție. Ceea ce un autor român consacrat a scris și a publicat după 1990, fie reinventându-se complet (cazuri rarissime), fie mergând pe vectorul său artistic (situația frecventă), a fost și este mai ușor de raportat la centrul de greutate și la particularitățile literaturii sale deja observate și cântărite critic. Ruptura de sistem socio-politic a pus în evidență tocmai specificitățile literare”. Despre abordarea

pe care o propune Turcuș, Daniel Cristea-Enache afirmă: „[Estetica și Etica] Ele se topesc în titlul cărții printr-un artificiu grafic, Estetica fiind dată acum cu bolduirea celui de-al doilea element component, astfel recunoscut ca atare, ca *tare* (să fac și eu un joc de cuvinte). Polemica implicită este cu termenul *est-etică*, foarte vehiculat în primul deceniu postrevoluționar, pentru a desemna, de regulă, nu doar o anumită viziune asupra literaturii, ci și numeroasele exemple autohtone care o infirmau. Căci marii noștri scriitori postbelici au fost, în majoritatea lor, mai degrabă *estetici* decât *est-etici*... [...] Având perspectiva de istoric literar a întregului, Claudiu Turcuș semnaleză precedente și filiații în considerațiile critice făcute pe marginea unei proze complicate, «hipercodificate», observând și notând premierele exegetice (de pildă, Liviu Petrescu este cel ce remarcă primul «dimensiunea nonnativă» a prozei lui Manea), ca și completările și nuanțările ulterioare. Rezultatul e o clarificare în oglindă a obiectului literar investigat, confruntat cu interpretările fiecărui analist considerat relevant. [...] Prin structura spartă, fărâmițată și pulverizată a ficțiunilor sale, prin «intransitivitatea» și, la limită, ilizibilitatea lor, Manea își protejează cărțile de recuperarea lor simbolică de către Sistem. Ele se adresează unui cititor nu doar solidar, ci și sofisticat, ce caută dincolo de epic [...] sau în locul lui problematicul și traumaticul”. ■ La rubrica sa *Avalon*, Ovidiu Pecican prezintă *Biografia unei universități*: „Ghitta, actualul decan al Facultății de Istorie a Universității clujene, a girat și coordonat publicarea monografiei colective *Istoria Universității «Babeș-Bolyai»* (Cluj-Napoca, Editura Mega, 2012, 394 p.). La realizarea acesteia au contribuit aproape exclusiv universitari din cadrul facultății de specialitate a *almei mater* de pe Someș: Ioan-Aurel Pop, Doru Radosav, Ionuț Virgil Costea, Judit Pál, István Csucsua, Cornel Sigmirean (profesor la Universitatea târgu-mureșeană), Marcela Sălăgean, Emilia Cismaș, Szilárd Tóth, Attila Gábor Hunyadi, Mihai Teodor Nicoară, Tamás Lőnhart, Vasile Vese și Ana-Maria Stan. [...] o echipă formată atât din specialiști români, cât și maghiari, armonizând discursurile celor două tradiții istoriografice. [...] stilistic, dar și ca abordare, crizele istorice și instituționale prin care a trecut universitatea survin în text fără accente emoționale prea profilate, poate și pentru că se socotește că «Rupturile n-au făcut imposibile continuitățile, supraviețuirea unor elemente de legătură ce capătă astfel o pregnantă valoare simbolică»”. ■ În cadrul rubricii *Lecturi în vremuri de austeritate*, Cristina Manole semnează textul *Scriitori români. De ieri și de azi*, în care analizează cartea lui Radu Rosetti, *Ce am auzit de la alții* (Humanitas, 2011): „Ne plasează într-un timp al tuturor reveriilor. Vajnicul memorialist ne povestește ce a mai tras cu urechea la alții, pe când era copilăndru, și apoi deapănă toate aceste istorii, aparent anodine, dar pline de farmec, pe o canava stilistică ce i-a adus faima. Avem îngemănate arta prozei lui Ion Ghica cu căldura și talentul de story-teller ale lui Calistrat Hogaș. Publicate prima oară în 1922, la Iași, unde G. Ibrăileanu era mare și *Viața Românească*, onor revista sa, destul de tare, ediția de față reia prima parte a textului și apelează la serviciile onorabilului istoric

Neagu Djuvara pentru a ne călăuzi în lumea cărții. Cel care a scris minunatele flănări prin *Anii de pribegie* cu o nonșalanță și un firesc demne de marile spirite ale boierimii autohtone se întâlnește fastidios cu eleganța frazării și întorsăturile de limbă utilizate de un alt boier al minții autohton.” □ „...ediția a II-a din *Captivi* (Editura Polirom, 2011, cu un prețios «Cuvânt înainte» al autorului) ce adaugă elemente suplimentare la deja bine conturata bibliografie a autorului român. Dincolo de toate speculațiile făcute, amicale sau mai puțin, legate de destinul scriitoricesc al lui Norman Manea, un lucru rămâne de necontestat. Manea a fost, rămâne și aparține literaturii române. [...] Monografia dedicată acestuia de Claudiu Turcuș este exemplară. *Est-etica prozei și publicisticii lui Norman Manea* definește nu doar un scriitor, ci și o conștiință. Dubla identitate, de evreu prin obârșie și român prin cultură, reprezintă fundamentul unui om care nu vrea doar să trăiască, ci să și înțeleagă ce i se întâmplă.” În opinia Cristinei Manole „Manea nu este chiar kafkian – cumva un stereotip de interpretare –, ci mai apropiat de Kusniewicz, Danilo Kiș și Claudio Magris. Bucovina lui Manea este una imaginară și integrată organic într-o anume sensibilitate de uz propriu. *Captivi* este un roman american trăit în România deceniilor de național-socialism, scris fără crispări psihologice, frustrări sau revolte înăbușite”. □ „O carte care iese cumva din norma curentă este și volumul semnat de Viorel Marineasa și Daniel Vighi. [...] Unul scrie exploziv și spontan, celălalt, mai răbduriu, pe îndelete. Dar amândoi sunt furați de poveștile trecutului, pe care fiecare îl suferă apoi după inspirația de moment. Găsim umor, absurd și ironie, portretistică fină, gazetăreală cu inflexiuni etice. [...] O lecție de proză fără excese, dar foarte orgolioasă în țesătura ei textuală. Nu râdeți, aici se scrie proză de foarte bună calitate”. □ „*Morții Mă-tii* (Editura Casa de pariuri literare, fără an, probabil în 2012) O antiproză voită, dar foarte vie și ancorată în percepția imediată a unei generații.” ■ La rubrica *Sfada cu literatura*, Cătălin Badea-Gheracostea scrie Michael Haulică „ia o hucă în minunata avangardă”: „Premiile revistei *Galileo*, a căror decernare a fost unul dintre evenimentele de la memorabilul târg de carte *Final Frontier*, din martie 2012, au avut la această a doua ediție un mare învins și un mare câștigător, în aceeași persoană – Michael Haulică. Cu *Povestea lui Calistrat Hadâmbu, ucis mișelește de nenicul Raul Colentina, într-un han de la marginea Bucureștilor*, apărută în antologia *Steampunk. A doua revoluție* (Millenium Books, Satu Mare, 2011), Michael Haulică ia premiul pentru proză scurtă. Cu *O hucă pentru minunatul Inand*, apărută în numărul 3 al revistei *Galileo*, același scriitor ajunge doar până în runda a treia. [...] Și ce nu le-a plăcut tuturor, de fapt? În primul rând, diluarea acțiunii, în al doilea rând, excesiva atenție pentru limbaj, dusă până la manierism, cu tot cu autoreferențialitate, în al treilea rând, reluarea aceleiași secvențe de narațiune, care, în imediatul descriptiv, înseamnă sex și moarte, și epuizarea ei în alt context, cu alte expresii-ghid, în alte configurații ale relațiilor actanților. Ca să rezum, *O hucă în minunatul Inand* e prea lungă, prea lentă, prea zgomotoasă când nu e prea poetică, are prea mult sex și, culmea!, are

prea mult sex! «A lua o hucă» este ideea centrală din controversata proză a lui Michael Haulică. Reprezintă transferul de conștiință al unei persoane în corpul alteia («huca») și folosirea corpului acesteia din urmă în interesul primeia. Simplu și nici măcar original. O variantă a «posesiei demonice», acum mijlocită de niște gadgeturi nici măcar foarte SF”. [...] Chiar dacă în mod cert Michael Haulică îl pierde pe cititorul zis tradiționalist, el pregătește pe un altul, un cititor cu o atenție mai puțin liniară, apt să deceleze simultan mai multe coduri, în stare să treacă peste tablourile repetitive ale erotismului și să studieze subiectivitățile angajate în dialog. Din acest unghi de vedere, fără a inova nimic, *O hucă în minunatul Inand* este o scriere avangardistă, într-o înnoirea cititorului de ficțiune speculativă. Michael Haulică, marele învins la votarea de către cititori a premiului pentru proză scurtă al revistei *Galileo*, l-a luat ca *hucă* pe Michael Haulică, modestul câștigător”. ■ *In memoriam Irina Mavrodin*: e reluat interviul cu Irina Mavrodin (realizat de Doina Ioanid din „*Observator cultural*”, nr. 594, septembrie 2011). Reținem: „Activitatea cea mai dragă nu mi-a fost traducerea. Trei lucruri îmi sunt mai dragi: poezia, eseu și studiul critic. Abia apoi vine traducerea. Pot să spun că ele au fost pentru mine atât de consubstanțiale, atât de împreună, încât s-au alimentat unul pe celălalt. Mi-am alimentat propria creativitate din traducere, care-i o exegeză foarte importantă, de fapt. Când ești foarte aplicat, textul te obligă la un fel de teoretizare a lui. [...] La noi, numele traducătorului a dispărut, chiar din reviste, după cum spuneam, nu știu dacă neapărat la cele literare, dar din celelalte reviste cu siguranță, ca și cum traducerea ar fi coborât din cer, făcută de o mână nevăzută. Nu are chiar nici o importanță cine l-a tradus pe Proust sau pe Heidegger?” Despre datarea traducerilor autoarea afirmă: „în ultima vreme, mi-am dat tot mai mult seama de acest praf care face ca anumite traduceri să pară ușor desuete. [...] Dacă-l lași pe Baudelaire în secolul al XIX-lea românesc, l-ai distrus.” În opinia Irinei Mavrodin, „Cioran ne spune ceea ce ne spune prin mijlocirea unei scriituri inventate de el. Inventând o scriitură (a ambiguității, a discontinuității, a fragmentului, sub «acoperirea» scriiturii franceze celei mai clasice, paradox-capcană pe care mulți cititori nu știu să-l descifreze și să-l asume), el este, înainte de orice, un *scriitor*, am putea chiar spune, dacă vreți, într-un sens mai tehnic al termenului, care pune mai bine în evidență poeticitatea, structura *puternic poetică* a operei lui Cioran: un poet”. Autoarea vorbește și despre tinerii traducători de limbă franceză: „Deja există un nucleu de tineri traducători pentru spațiul francez. Dintre ei, voi cita doar câteva nume: Alina Ioniță, Elena Ciocoiu, Mădălin Roșioru, Bogdan Sfichi, Alina Țenescu”. ■ La *Eseistică*, Oana Purice (*Un volum naiv și sentimental*) comentează volumul lui Orhan Pamuk, *Romancierul naiv și sentimental* (Polirom, 2012): „*Romancierul naiv și sentimental* este o dare de seamă a unei work in progress care, de data aceasta, la fel ca textele lui Milan Kundera, aduce în fața publicului o dublă imagine: a lui Orhan Pamuk cititorul și a lui Pamuk romancierul. Folosindu-se de ambele criterii de organizare a discursului pe care spațiul de la Harvard i le

impunea – construcția academică a conținutului și adaptarea stilului la o audiență largă –, autorul lui *Mă numesc Roșu* reușește să contureze, în cele șase capitole ale volumului, perspectiva personală asupra receptării și scrierii romanului, aducând totodată în atenția publicului occidental condiția pe care această specie literară o are în Orientul Apropiat”.

● **[„România literară”, nr. 20]** În cadrul rubricii sale *Puzzle*, Gabriel Chifu scrie despre *Lumea simulacrelor*: „Ce altceva înseamnă o lucrare publicată cu numele tău pe care însă n-ai scris-o niciodată și care, eventual, îți aduce și un titlu de doctor, dacă nu fals grosolan, minciună, înșelătorie ordinară, precum acel bumbac sută la sută anunțat de eticheta unei cămăși de plastic?”. ■ La *Actualitatea* Marta Petreu propune un *Decalog* - 24 ianuarie 2012 (text premiat la categoria *Cea mai bună intervenție în cadrul Colocviului romanului*). Reținem regula nr. 4. „Dacă n-ai ce spune, trebuie să taci. (Ceea ce dovedește că filosofi sunt și ei buni la ceva: Wittgenstein, de pildă.) Platon avea dreptate, există un *daimon* care dictează, așa că stai cu auzul la pândă și-ascultă vocea care e-n tine. Dacă vocea tace, taci dracului și tu”. ■ La *Contrafort*, Mircea Mihăieș pornește de la lucrarea de doctorat a lui Dan-Anton Dăncescu, *Un scriitor contestatar. Alexandru Monciu-Sudinski*, și analizează scrierile dar și receptarea acestuia: „Tipologic, Monciu-Sudinski aparține unei tradiții inaugurate, în regimul notației calme, dublată de identificarea nodurilor de expresivitate nevrotică, de Cehov, și dusă la apogeu, prin intensificare stilistică, de prozele comic-absurd-sardonice-cinice ale lui Daniil Harms. Există în aproape fiecare din scrierile lui Monciu-Sudinski un aer de Nep, de îndrăcire jucăușă, primejdioasă și fascinantă, atât de bine cunoscută din prozele lui Ilf și Petrov.[...] Studiile de care am cunoștință au speculat îndeosebi partea de insolit, de absurd, de grotesc a situațiilor descrise în prozele lui. A sosit vremea ca o altă perspectivă, aceea a protestului antitotalitar, să ocupe prim-planul analizelor critice. Este tocmai ceea ce dl. Dăncescu întreprinde – poate prea în fugă, în opinia mea”. ■ La *Cronica Ideilor*, Sorin Lavric face referire la volumul *Cercetări filosofice asupra esenței libertății umane*: „Schelling e mai blând: îl disculpă pe Dumnezeu și pune răul în seama unui proces impersonal care a luat naștere odată cu creația universului. Prin urmare, nici omul și nici numenul divin nu sunt răspunzători de existența răului, ci o falie care s-a creat la începuturi în ființa divină. Falia aceasta nu e rodul voinței divine, ci un accident de parcurs a cărui cauză stă în natura contradictorie a lui Dumnezeu (aici se simte contagiunea hegeliană a contradicției preschimbată în fel de a fi al fiecărui lucru: tot ce există e contradictoriu în sine). [...] toată discuția e purtată în termeni tehnici, de sorginte scolastică, noutatea față de optica medievală stând în procedeul dialecticii, adică în optica unei gândiri care încalcă regulile lui Aristotel (de aici spiritul calcitrant, încălcător de norme, al idealismului german). Totul în lume e paradoxal, inclusiv ființa divină, prin urmare Domnul e act și contra-act, e gest creator și reful al lui”. ■ În articolul *Diferențe specifice*, Cosmin Ciotloș compară Mioarei Apolzan, *O vară cu Maia* (C.R.) cu *Provizorat* al Gabrielei Adameșteanu: „*O vară cu Maia*,

de Mioara Apolzan, reprezintă ceea ce-ar fi putut fi *Provizoratul* Gabrielei Adameșteanu dacă aceasta din urmă ar fi avut, în elaborare, mai mult tact.” Cosmin Ciotloș reproșează romanului Gabrielei Adameșteanu: „La Gabriela Adameșteanu, vocea conștiinței etice a avut câștig de cauză. (În dauna celeilalte voci, a conștiinței artistice). Urmare, fără îndoială, a reflexelor căpătate de autoare după revoluție, când a devenit, aproape în exclusivitate, unul dintre liderii proeminenți ai societății civile. La Mioara Apolzan, literatura rămâne literatură. [...] Mioara Apolzan este, în primul rând, istoric [...]. Așa încât instinctul, la ea, e aproape automat mediat de spirit critic. De greșit grav, n-are cum greși deci”. ■ La *Comentarii Critice* Marius Miheț publică articolul *Impostura maturității* în care analizează volumul recent apărut al lui Dan Lungu, *În iad toate becurile sunt arse* (Editura Polirom) ■ În articolul intitulat *Noi teritorii*, Gabriel Dimisianu afirmă: „Limba în care cineva își scrie cărțile îi stabilește cetățenia literară și scriitorii la care m-am referit, scriind românește, sunt scriitori români. Trăiesc de la o vreme în Israel sau în alte țări dar, literar vorbind, sunt scriitori români și realizează pentru literatura română, cum deja am spus, o extindere de teritoriu.” Dimisianu abordează în continuare romanul lui Virgil Duda *Un cetățean al lumii*, apărut în 2011 la Editura Polirom: „Ce izbește în noul roman al lui Virgil Duda este diversitatea și mobilitatea, aptitudinea de a sări ușor peste timp și spații, cu vervă evocatoare și cu deschideri către probleme acute ale actualității: emigrația, terorismul, naționalismele, exportul de democrație”. ■ La *Cronica edițiilor* Răzvan Voncu publică *Invitație la un recurs: Fundoianu – Fondane* cu ocazia apariției ediției B. Fundoianu – *Opere I. Poezia antumă*, Seria Fundoianu – Fondane, ediție critică de Paul Daniel, George Zarafu și Mircea Martin, cuvânt înainte și prefață de Mircea Martin, postfață de Ion Pop, cronologia vieții și a operei și sinopsis al receptării de Roxana Sorescu, București, Editura Art. Răzvan Voncu se întreabă în ce fel poate o astfel de ediție să influențeze receptarea operei autorului și plasarea sa în canon: „Poate o ediție critică să influențeze valutarea unui scriitor și să reconfigureze canonul istoric cu care operăm? Teoretic, nu. [...] Practic, după lectura ediției de poezii antume B. Fundoianu, cred că aserțiunea poate și chiar trebuie să fie amendată. [...] opera scriitorului și filosofului, în bună măsură necunoscută, are o amplitudine care redimensionează părțile din care este alcătuită. [...] Ediția B. Fundoianu – *Opere I. Poezia antumă*, apărută în cadrul Seriei «Fundoianu – Fondane», ne îndeamnă, așadar, la o revizuire a diagnosticului pus de critica interbelică”. ■ La *Cartea de poezie*, în *Mama și micul prinț bolnav*, Raluca Dună prezintă volumul *Polipi* al lui Daniel Sur (Editura Tracus Arte): „După ce ai terminat de citit cartea, parcă ai vrea să îi cunoști autorul, și te surprinzi întrebându-te dacă omul din spatele rândurilor seamănă sau a semănat cu acel «eu» din carte. Este acesta un «efect» de autenticitate? Cred că dincolo de orice subiectivitate sau tipologie emoțională, *Polipi*, de Daniel Sur e o carte care te atinge în profunzime, o carte foarte palpabilă – ilustrațiile care o însoțesc, de Lucian Muntean, îi potențază caracterul tactil – și care activează zone mai

rar accesate ale memoriei afective a cititorului. [...] Sunt emoții cvasi pierdute pe care le căutăm în memorie sau în suflet și pe care uneori literatura ni le reamintește sau reactivează. Aici ar trebui căutată performanța acestei cărți. În orice caz, zona pe care ea o acoperă este destul de inedită în literatura română contemporană, iar miza și reușita ei estetică provin din inventarea unui stil copilăresc. Nu atât «universul» copilăriei este cel care garantează ingenuitatea, ci limbajul, natura percepției». ■ La categoria *Cartea de proză*, Luminița Corneanu recenzează volumul lui Radu Mareș, *Deplasarea spre roșu* (Polirom): „Nu mult îi lipsește noului roman al lui Radu Mareș pentru a fi o carte foarte bună. Defectul ei principal, ca s-o spunem de la început, este construcția: [...] Legătura dintre «ramă» și tablou este însă una slabă; preambulul, prea lung și insuficient încheiat [...] *Deplasarea spre roșu* e un roman profund, cu implicații adânci, la care cititorul va trebui să ajungă dând la o parte coaja tare a unui început nu foarte inspirat. Pe ansamblu însă, o carte de luat în seamă”. ■ Irina Nechit publică un interviu cu Alex. Ștefănescu, „Eu nu scriu pentru scriitori, ci pentru cititori: „Câtă vreme oamenii vor folosi cuvintele ca să comunice între ei, va apărea și va reapărea mereu tentația de a le folosi și neconvențional, pentru a-i amuza pe cei din jur, pentru a-i emoționa, pentru a-i angaja într-un joc etc[...] Despre cărțile slabe îmi dau seama foarte repede că sunt slabe. Chiar și despre un roman din această categorie îmi fac o idee de la primele pagini, chiar dacă are cinci sute de pagini. De ce? Pentru că textele scrise convențional, fără forță de creație, sunt previzibile. [...] Despre cărțile bune îmi dau seama mai greu, după ce înaintez mult cu lectura, că sunt bune. Poate că presimt ceva, de la început, dar confirmarea vine pe parcurs”. ■ La categoria *Polemici*, cu titlul *Doar neofit sau....?*, Dumitru Popescu răspunde articolului publicat de Vladimir Tismăneanu, *Marele Pontif al religiei politice ceaușiste* (România literară, nr. 16/ 2012), acuzându-l de calomnie și dezmințind afirmația acestuia că ar fi îndeplinit vreodată rolul de șef al propagandei în România. ■ *Premiile revistei „Convorbiri literare”*, 26-28 aprilie 2012. Premii pentru reviste: Revista „Hyperion – Caiete botoșănene”, Redactor-șef Gellu Dorian. Revista „Conta”, Redactor-șef Adrian Alui Gheorghe. Premii: Premiul pentru debut în critica literară: Șerban Axinte. Premiul pentru poezie: Paulina Popa, Ioana Diaconescu. Premiul pentru critică și istorie literară: Nicolae Mecu. Premiul pentru eseu: Theodor Codreanu. Premiul pentru promovarea culturii române în alte spații culturale: Gisèle Vanhese. Premiul de Excelență: Dumitru Radu Popescu. Opera Omnia: Solomon Marcus. Premii speciale: Aurel Ștefanachi pentru activitatea editorială și Lucian Perța pentru parodie. ■ *Actualitatea: Erevan, capitala mondială a cărții* de Madeleine Karacașian: „Proclamarea de către UNESCO a Erevanului drept Capitală Mondială a Cărții în 2012 a prilejuit, în ultima decadă a lunii aprilie, o serie de manifestări care au avut în centrul atenției lor sărbătorirea a 500 de ani de tipar armean, cea de-a VI-a Conferință Panarmeană a Scriitorilor, vernisajul «ArmBookExpo», numeroase lansări de cărți, lecturi și dezbateri literare, spectacole, concerte etc. Cartea,

una dintre cele mai mari valori create de către poporul armean, a prilejuit la Erevan, orașul în vârstă de 2794 de ani, întâlnirea a 60 de scriitori armeni din peste 20 de țări. Delegația din România: Varujan Vosganian, Madeleine Karacașian și Vartan Arachelian. „Apariția în limba armeană a romanului de succes *Cartea șoaptelor* de Varujan Vosganian a stârnit interesul presei din capitala armeană”.

■ La secțiunea *Meridiane*: □ *Un islam al Luminilor*: „În „Le Point” din 2 mai, antropologul francez de origine algeriană, Malek Chebel, acordă un interviu prilejuit de apariția cărții lui, *Dicționar îndrăgostit de Algeria*. Specializat în islam, Chebel pledează cauza unui islam inspirat de Luminile secolului XVIII. [...] Chabel e convins că salafistii vor fi înlăturați de cei care doresc o reformă democratică a țărilor lor și o separare a statului de religie ca în Franța secolului Revoluției”. □ „Cu ocazia reeditării tuturor romanelor sale de dragoste, șase la număr, în volumul intitulat *Ceea ce iubim este iubirea* de la Robert Laffont, 1296 de pagini, laureatul Marelui Premiu Ovidius de la Neptun, Jean d’Ormesson, a acordat hebdomadărului «Le Point» din 10 mai un amplu și spiritual interviu. «Alerg și astăzi după fete, doar că nu mai știu de ce...»”. □ „În același număr al hebdomadărului francez, Jean d’Ormesson comentează ediția de *Opere erotice* a uitatului astăzi, Pierre Louÿs (1870-1925)”. □ E consemnată apariția romanului lui William Boyd, *În așteptarea zorilor*, care „se petrece în Viena anului 1913 și în Londra celui următor. E o combinație de roman pseudoistoric în stil Joseph Roth și de roman polițist în stil Graham Greene.” ■ Versuri de Ioan Moldovan și Dana Ranga în traducerea Norei Iuga. ■ La rubrica *Ochiul magic*: □ Aniversare: „Canalul TVR Cultural împlinește zece ani de existență, prilej să-i urăm, cu sinceritate, viață lungă și izbânzi profesionale. Ne dorim cu atât mai mult să se îplinească urările noastre cu cât colaboratorul revistei noastre și al canalului TVR Cultural, Alex Ștefănescu, îi mărturisea Cronicarului îngrijorarea sa privind viitorul acestui canal tv: din rațiuni economice și dată fiind audiența sa redusă, s-ar putea pune problema desființării sale. Un asemenea gest ar fi o uriașă eroare și ar produce pierderi incalculabile, pe termen lung, pentru ceea ce înseamnă dimensiunea noastră culturală”. □ Cronicarul consideră eseuul lui Erwin Kessler, intitulat *Gorzo, Gorduz și publicul mofluz*, din revista „22” (nr. 19, 8-14 mai), o „lectură” inteligentă, competentă a operei lui Gorduz (autorul statuii lui Traian amplasate pe treptele Muzeului Național de Istorie care „a produs ceva agitație”).

24 mai

● [„Cultura”, nr. 20] C. Stănescu scrie *Viața și opera*: „Exista pe vremuri o colecție la nu mai știu care editură: Scriitorul X. Viața și opera. În general colecția respectivă era călăuzită de ideea că viața trebuie să-și merite opera și viceversa, opera încununează cu merele de aur ale Paradisului imaculata biografie a respectivului scriitor: concordanța dintre fond și formă era perfectă, potrivit normei estetice a lui Nedosivin și a ucenicului său autohton Băleanu («Conținut și formă

în artă», 1959) conform căreia opera e forma, iar biografia – conținutul. Respectiva estetică uitase după Marea revoluție socialistă din octombrie 1917 că un client al pușcăriilor ca François Villon sau un «aurolac» notoriu ca veșnic drogatul Baudelaire contraziceau vehement norma concordanței realist-socialiste dintre formă și fond, dintre operă și biografie. O puzderie de scriitori români contrastau și ei cu strălucire contrarevoluționară inacceptabilă cu noua direcție estetică după pravila leninistă. Cum erau morți, mulți au scăpat de pușcărie”. ■ Augustin Buzura publică articolul *Se numea Sever*: „În anii premergători debutului, cu creionul în mână și cu seriozitatea și îndârjirea omului de formație științifică, studiasem modul în care au rezolvat câțiva dintre mai marii literaturii descrierile de natură, scenele de dragoste, diversele stări de tensiune și, desigur, cum au început aceștia cărțile. *Ana Karenina*, *Moby Dick*, *Moartea lui Ivan Ilici* îmi păreau atunci, fără să știu prea bine de ce, modelele care trebuiau urmate. Mai târziu, aveam să urmăresc toate experiențele psihanalitice, de la povestea marelui Proust la «analiza istorică» a înclinației spre tutun a lui Svevo. M-au fascinat simplitatea «începuturilor» lui Carl Gustav Jung și firescul cu care și-a descris drumul ocolit și primejdios spre Sabine Spielrein, iar după ce rupeam sau ștergeam furios zeci de hârtii, apărea, în fine, și fraza cu pricina, care n-avea nici o legătură cu vreuna dintre cărți, ci cu toate la un loc. Și, mai ales, cu presiunea istoriei sau cu brutalitatea ei din acel moment. Așadar, niciodată nu mă simțeam singur la masa de scris, ci împreună cu acel cineva care-mi dicta drumul și îmi modifica accentele după cum se cuvenea să fie. Prin urmare, oricât de mari ar fi fost maeștrii de la care am învățat, tot singur am fost nevoit să-mi găsesc drumul, să descopăr ceea ce avea să fie mai târziu pulsul romanului sau partitura fiecărui personaj. Dar, dacă, în cele din urmă, primele fraze ale cărților reușeau să mă mulțumească, nu același lucru se întâmpla cu oamenii despre care îmi propuneam să scriu”. ■ George Corbu scrie *Portret de cărturar – Gabriel Țepelea*: „De curând, la 12 aprilie 2012, la peste 96 de ani, ne-a părăsit un om de o probitate morală recunoscută, un savant care s-a format luptând cu adversități de tot felul, cu piedici ce păreau insurmontabile, suferind prigonirea și detenția politică, trebuind să treacă multe vâmi prin care nu se putea strecura uneori decât incognito. Până la urmă a învins, grație excepționalelor sale calități umane și intelectuale, a tenacității și credinței în victoria rațiunii și a adevărului. A fost și a rămas membru al unuia și aceluiași partid politic: Partidul Național Țărănesc (după 1990, PNȚCD), din 1933 până la sfârșitul vieții”. ■ Alex Goldiș vede în Mihaelei Ursa *Eroticon. Tratat despre ficțiunea amoroasă* apărut la Editura Cartea Românească în 2012 *A Book Come True*: „Una dintre cele mai frumoase cărți de critică nu doar din 2012, ci, poate, din ultimii ani”. Alex Goldiș scrie „După '90, când n-a virat direct spre jurnalistică, critica românească s-a încruntat întru refacerea canonului literar, angajându-se în programul general de «revizuirii» și reconsiderări. Nu zic ca acestea din urmă nu sunt necesare, nici că ele sunt complete la ora actuală. Cu atât mai puțin că volumele unor critici precum Eugen

Negrici, Sanda Cordoș, Iulian Costache, Andrei Terian, Paul și Bianca Cernat (pentru a enumera câțiva dintre autorii cei mai de seamă din ultimii ani) nu sunt utile în clarificarea unor problematici cruciale în istoria literară românească. Constat doar că a dispărut aproape fără urme acea critică gratuită – speriată probabil și de inflația obligațiilor CNCSIS și ISI – care făcea casă bună cu eseul și cu reflecția morală. Ubi sunt, așadar, Ibrăileanu sau Zarifopol, Paleologu și Manolescu din «Teme», autori care și-au scris măcar o parte din textele critice cu plăcerea de cititor ingenuu la vedere?”. În opinia criticului „Cartea Mihaelei Ursa e cu atât mai surprinzătoare cu cât aproape nimic n-o recomanda să scrie un eseu hedonist despre ficțiunea erotică occidentală. Bine crescută la școala clujeană de critică și istorie literară, autoarea a arătat până acum preocupări constante pentru abordarea teoretică a literaturii. [...] Încă din primele rânduri, *Eroticon* capătă aspectul de utopie personală a interpretului”. Departe de a degenera însă în „stereotipia trăiristă și în exhibarea kitsch a propriilor experiențe biografice”, „Mihaela Ursa aderă mai degrabă la modelul cercetătorului participativ – în vogă în disciplinele umaniste americane –, capabil să gireze cu propria personalitate autenticitatea descoperirilor științifice. [...] Cuprinsă de ciclomiile iubirii-pasiune pentru propria tematică, autoarea se deghizează pe rând în istoric al ideilor, în comparatist, în critic literar și, pentru a pune stăpânire pe obiectul dorinței odată pentru totdeauna, în ...teoretician menit să așeze totul în concepte”. În opinia criticului, „miza majoră a cărții” este „redescoperirea, în spatele tratatului de poetică amoroasă, a lecturii de plăcere și a relației nemediate dintre critic și operă”. □ în *Ocheane întoarse*, Cosmin Borza afirmă: „Livius Ciocârlie scrie – cum afirmă cu destulă îndreptățire mulți dintre comentatorii săi din ultimul deceniu – la o singură carte. Fiecare nou volum al său se sedimentează în ceea ce Gabriela Gheorghisor numea inspirat o «virtuală «carte de nisip» autobiografică». Deși experimentează constant la nivel formal, încât *De la Sancho Panza la Cavalerul Tristei Figuri* (2001), *Bătrânețe și moarte în mileniul trei* (2005), *Cu dinții de lână* (2008), *Cu fața la perete* (2010) ori *Cartea cu fleacuri* (2010) puteau beneficia de subtitluri imposibil de anticipat până și de cei mai nonconformiști teoreticieni ai genului diaristic (de la «jurnalul pe trei voci», la «jurnalul jurnalului», la «jurnal de vise și de idei critico-filosofice», la «jurnal de aforisme și de stări de spirit», până la «jurnal-eseu», la «egoficțiune» ori la autoironicul «ce-i trece omului prin cap»), Livius Ciocârlie rămâne fidel unei amprente stilistice și tematice degrabă recognoscibile.” Criticul observă că „problematicile abordate sunt cele binecunoscute (identitatea echivocă și eteroclită, bătrânețea, moartea, singurătatea, trecutul traumatizant recent, condiția artistului), după cum familiară se dovedește și configurarea însemnărilor diaristice (coloratura aforistică, dublată de ironii și autoironii expresive, completate de paradoxuri căutate, totuși niciodată ostentative). Jurnalul nu oferă, însă, aproape deloc senzația de déjà-lu. Aceasta, pentru că, oricâte nuanțe ar fi de adăugat, Livius Ciocârlie înscenează unul dintre cele mai complexe și mai autentice dialoguri cu sine din

literatura autobiografică autohtonă”. ■ În articolul intitulat *Cu spatele la soare*, Ștefan Baghiu scrie: „Andrei Doboș se distanțează discret de noile curente literare printr-o poezie a «naturii moarte» în care viața își face loc pe vârfuri.[...] debutul în forță (desprins parcă direct din stările lui Aram Stefanian) printr-un poem în proză care mută cadrul cinematic de la trezirea din somn la șocul intim al celei mai teribile angoase pregătește «terenul» pe care Doboș împrăștie și rearanjează ulterior elementele unora dintre cele mai statice (în sensul cel mai bun al cuvântului) cadre din poezia ultimilor ani.” Criticul observă: „Climaxul la Doboș (când apare) este de fapt trecerea de la o poezie descriptivă la o procesare a momentelor intime. După ce setează în prima parte a volumului meticolos decorul, alegând cele mai sugestive imagini într-un joc al „diversiunii prin props-uri“, discursul poetic ajunge până la a face confesiuni dintre cele mai bizare”. În opinia sa „încep să se concretizeze în «Inevitabil» mărcile personale ale lui Andrei Doboș. Pornind încă de la volumul de debut cu mania de a fixa permanent în cadru poziția soarelui ca element decisiv în eficiența imagistică, poetul clujean pare să nu se poată dezlipi de efectele de clar-obscur ale jocului de lumină”. ■ În articolul *Limitele subversivității prozei lui Mircea Nedelciu*, Dana Pârvan-Jenaru comentează studiul Adinei Dinițoiu, *Proza lui Mircea Nedelciu. Puterile literaturii în fața politicului și a morții*, Prefață de Paul Cornea (Editura Tracus Arte, 2011): „Volumul cu care a debutat în 2011 Adina Dinițoiu – *Proza lui Mircea Nedelciu. Puterile literaturii în fața politicului și a morții* – oferă cititorilor o amănunțită analiză a manierei și a măsurii în care textele scriitorului optzecist au constituit un demers subversiv, o formă de rezistență și de revoltă – chit că din interiorul turnului de fildeș! –, în fața agresiunii și a anulării libertății individuale impuse de regimul dictatorial comunist. Pe fondul unei ample prezentări teoretice a Generației ’80 și a fundalului cultural-politic, Adina Dinițoiu urmărește cu acribie procedeele subversive ascunse în textele semnate de Mircea Nedelciu, printr-o continuă raportare la «mesajul» estetic ori general uman al acestora”. Dana Pârvan-Jenaru observă: „Deși parte a unei «generații», Nedelciu a constituit, așa cum bine subliniază autoarea în repetate rânduri, o figură singulară, pe de o parte prin dorința intensă de a interveni constructiv în lume prin literatura văzută ca act angajant cu acțiune socială, iar pe de altă parte prin preocupările teoretice care, luate ca atare, impresionează prin vastitate, dar care, în amestecul brut cu ficțiunea, formează un «corset» din care literatura să iese datată, iar cititorul (nefamiliarizat cu codurile culturale implicate) – plictisit și confuz. [...] Nedelciu își vedea textele deschise atât către cititor, cât și către social, ambele implicând o luptă subtilă, textuală cu cenzura și un refuz al politicii de stat. El caută o nouă autenticitate a literaturii care să devină «autentificare» pe plan social. Demersul interpretativ relevă însă și limitele acestor idei și așteptări, puterile iluzorii ale «textului»: «Lupta cu cenzura, diseminată în text, aluziva, ironia esențială, subtextul, toate aceste atenționări textuale nu-și găsesc întotdeauna cititorul-țintă (cititorul inteligent, avertizat, «liber» de presiuni comuniste); ba chiar se întâmplă

sa fie citite exact cu măsura inversă și să fie taxate de complicitate cu regimul/cenzura». Că textul singur nu poate câștiga o bătălie doar cu armele implicitului, ale spusului pe jumătate, o dovedește și receptarea controversatei *Prefete* a romanului *Tratament fabulatoriu*, scrisă de autorul însuși și discutată pe larg în volumul de față. Mizând mai mult decât era cazul pe omologia dintre structurile literare și cele sociale (idee a sociologului Goldmann), Nedelciu a riscat enorm, o altă urmare nedorită a radicalismului estetic implicat de textualismul nedelcian fiind, pe lângă imposibilitatea transformării curajului estetic în contestare reală a socialului și politicului, elitismul textelor sale care i-a redus numărul de cititori”. Criticul reproșează volumului Adinei Dinițoiu faptul că „din dorința de a fi convingătoare și de a-și cuprinde subiectul din toate unghiurile de vedere posibile, autoarea își complică firul discursului interpretativ din cauza recurenței, a repetabilității și, uneori, a lipsei de relevanță a citatelor ample”. ■ Constantin Coroiu semnează *Cinci ani fără Octavian Paler*: „Mari oameni care au fost, fără de opera și chiar sacrificiul cărora am fi astăzi mult mai troglodiți decât suntem, dar și contemporani ai noștri cărora le repugnă marea trăncăneală și impostura, muncind onest și asumându-și un cvasianonimat fecund, sunt dați uitării fie din ignoranță, fie din răutate neputincioasă, fie că pur și simplu... nu fac audiență. În *Viața unui om singur*, Adrian Marino își exprima indignarea față de o asemenea mentalitate subculturală și imorală. Unul din exemplele date de el este Mihail Ralea. Cert e că și din această cauză s-a ajuns la «imbecilizarea» României, cum zicea atât de memorabil Octavian Paler, de la moartea căruia au trecut deja, iată, cinci ani. El însuși, deși opera i-a fost și îi este impecabil editată de o mare doamnă a Literelor, Georgeta Dimisianu, nu e scutit de împingerea în conul de umbră, cu atât mai mult cu cât Octavian Paler, un mare spirit, un scriitor polivalent și un gânditor în linie cioraniană, a avut și o prestație civică excepțională care i-a incomodat și i-a înfuriat pe numeroșii năpârliți după decembrie '89”. [...] ne simțim mai săraci și mult mai vulnerabili de când Octavian Paler nu mai este printre noi și cu noi. Ne mulțumim, firește, cu opera sa. Una cu totul remarcabilă. Traduse și publicate la edituri importante europene, nu puține cărți ale lui Paler ar fi însemnat și ar însemna un real câștig pentru imaginea culturii noastre. Am în vedere *Mitologiile subiective*, *Scrisorile imaginare*, *Apărarea lui Galilei*, *Don Quijote în Est* și nu numai. [...] Două cărți ale lui Octavian Paler – *Viața ca o coridă* și *Autoportret într-o oglindă spartă* – tratează, cum am mai avut prilejul să observ, una dintre temele sale obsedante: cea a ieșirii din biografie, a «transformării unei biografii în destin»“. În opinia criticului „rezistența la melancolie de care Paler a vorbit nu o dată, pare a fi, în cele din urmă, contrar poate voinței sale, insignifiantă, aproape inexistentă”. ■ *Literatură universală*, Rodica Grigore scrie despre volumul James Joyce, *Portret al artistului la tinerețe*, traducere de Antoaneta Ralian, prefată de Dana Crăciun, (Humanitas Fiction, 2012): „Joyce oferă astfel cititorului una dintre putinele opere în proză în cuprinsul căreia mecanismele autobiografiei sunt transformate în forme (și formule) de expresie ale ficțiunii. Citit ca exemplu

de text autobiografic, *Portretul* demonstrează, în unele fragmente, o sinceritate deconcertantă, păstrând, însă, ca ficțiune, o extraordinară unitate și o profunzime a mesajului și a expresiei care sunt apanajul prozei de cea mai bună calitate. [...] Joyce a folosit ca punct de plecare chiar anii copilăriei și adolescenței sale și, implicit, amintirea ca principiu de natură să opereze selecția, însă a depășit acest nivel implicând în text un accentuat sentiment estetic în conformitate cu care se organizează materialul narativ. Însă realitatea nu este identică perfect cu opera de artă astfel rezultată căci, în paranteză fie spus, gradul în care autorul a modificat sau a nuanțat elementele propriei biografii poate fi evaluat dacă încercăm să comparăm forma finală a *Portretului* cu extinsul fragment al primei versiuni a textului, publicat postum, cu titlul de *Stephen Hero*. Rodica Grigore observă că „în mai multe momente din *Portret al artistului la tinerețe* (text republicat recent în limba română, în noua traducere – excelentă! – a Antoanetei Ralian), Stephen insistă pe nevoia profundă de a se elibera de toate constrângerile care îl sufocau în lumea Irlandei, acesta fiind și elementul care l-a făcut să perceapă chiar și la nivel fizic necesitatea imperioasă a exilului, înțeles drept condiție esențială pentru ca ulterior să poată privi Dublinul și oamenii săi cu acea detașare și obiectivitate care sunt apanajul adevăratei arte a ficțiunii și a cărei expresie deplină se va regăsi în *Ulise*, marele roman publicat în 1922. Experiența exilului devine, astfel, parte integrantă a esteticii lui Joyce [...] Joyce își numește protagonistul Stephen Dedalus și plasează, la începutul textului său un vers din *Metamorfozele* lui Ovidiu, menit a-l defini cât mai exact – dar și cât mai simbolic – pe creatorul care construise labirintul din Creta iar apoi își descoperise noi capacități creatoare: «Et ignotas animum dimittit in artes.» («Și a început să se gândească la unele meșteșuguri necunoscute».) Căci, închis fiind de regele Minos în interiorul propriei sale creații, Dedal evadează construindu-și aripile care-l ridică deasupra mitologicului edificiu”. ■ La secțiunea *Antropologie*, Nicoleta Neagoe scrie „*Bătaia cu flori*“ de la Șosea – o formă de transfer cultural: „Circulație, împrumut, asimilare, apropiere – sunt concepte care definesc problematica transferurilor culturale și care oferă grile de lectură interesante unor fenomene aparent frivole din istoria noastră culturală. «Bătaia cu flori» de la Șosea se pretează unei abordări de acest tip, întrucât implică pe de o parte raportul dintre memorie și obiect al memoriei, iar pe de altă parte discriminează între un *înainte* și un *după*. Un *înainte* marcat simbolic prin evoluție, progres, prosperitate, regalitate și un «*după*» definit prin distrugere, masificare, teroare, comunism. Jocul dintre cele două structuri temporale despărțite printr-o falie aruncă o altă lumină asupra valorizării de care s-a bucurat după 1990 un fenomen desfășurat în România de dinaintea celui de-al Doilea Război Mondial”. Autoarea observă cum „suprapunerea mai multor tipuri de texte – memorialistic, ficțional, literar în sens larg, dar și vizual sau jurnalistic – ne permite să pătrundem în interiorul unui fenomen monden, aparent frivol, dar cu valoare de efigie. La fel, structurarea demonstrației pe două paliere – un eveniment și un spațiu – pornește de la premisa necesității unei duble analize:

sincronică și diacronică, pe orizontală și pe verticală. Sincronie cu lumea occidentală și diacronie în interiorul aceluiași spațiu”.

● **[„Dilema veche”, nr. 20]** Marius Chivu scrie despre cartea lui Liviu Antonesei, *Victimele inocente și colaterale ale unui sângeros război cu Rusia. Unsprezece povestiri* (Polirom, 2012). Acesta susține că povestirile sunt lipsite de ficționalitate, ceea ce reprezintă un defect: „Neajunsul acestor povestiri vine însă tocmai din lipsa de implicare ficțională”. ■ Ioana Filat traduce din limba engleză Stephen Kelman, *Și porumbeii vorbesc englezește*, colecția „Literary Fiction” (Editura Pandora M, 2012). ■ Simona Sora scrie despre cartea lui Vasile Dem. Zamfirescu, *Nevroză balcanică* (Editura Trei, 2012): „Volumul de eseuri lansat zilele trecute la Cărturești. Nevroză balcanică - o schiță de etno-psihanaliză românească și balcanică”.

25 mai

● **[„Adevărul weekend”, nr. 45]** Monica Andronescu publică articolul intitulat *Cine are nevoie de Bookfest* (cu ocazia celei de a VII-a ediții). Sunt anunțate lansările de la standul „Adevărul”. ■ Nicolae Manolescu scrie *Lumea de mâine (II)* în care analizează atitudinea intelectualilor față de comunismul în curs de instaurare așa cum reiese din interviurile publicate de Ion Biberi în volumul său din 1946.

● **[„Observator cultural”, nr. 367]** La *Actualitate*: Norman Manea – Doctor Honoris Causa: „Universitatea «Alexandru Ioan Cuza» din Iași i-a conferit joi, 17 mai, cea mai înaltă distincție academică – titlul de Doctor Honoris Causa – romancierului, eseistului și profesorului Norman Manea. Comisia de decernare a prestigiosului titlu a fost formată din Andrei Hoișie (președinte), Codrin Liviu Cuțitaru, Lăcrămioara Petrescu, Ion Bogdan Lefter, Corin Braga, Antonio Patraș, Bogdan Crețu. În aceste pagini, publicăm *Laudatio* în onoarea profesorului Norman Manea, de Lăcrămioara Petrescu (Facultatea de Litere, Iași), răspunsul de mulțumire al scriitorului Norman Manea, un articol al criticului Claudio Magris, publicat în «Corriere della Sera» și un interviu cu Norman Manea, la încheierea vizitei sale în România (13-20 mai 2012)”. □ *Norman Manea: durerea exilului care hrănește viața. A face din tragedia dezrădăcinării o sursă inepuizabilă de creativitate* de Claudio Magris, articol apărut în „Corriere della Sera” din 10 mai 2012, traducere din limba italiană de Cristian Cercel: „Se scrie, ba chiar se ajunge să se trăiască într-un stil cifrat, care se naște pentru a evada din lanțurile tiraniei politice și devine un mod de a fi, o mistificare în vederea sustragerii din lanțurile oricărei puteri, chiar și ale puterii gelatinoase din societățile în care, în chip dostoevskian, «totul este permis» [...] Mircea Eliade, cel mai mare reprezentant al acestei culturi adorând Minotaurul, e, în fapt, prezent într-un personaj în mare parte calchiat după el, în *Vizuina* și în *Cuvinte din exil*, ca un monstru sacru, obiect al unui cult care nu tolerează critica, după cum a resimțit-o, în trecut, însuși Manea, cu ocazia reacțiilor la un articol despre acesta, departe

de a fi lipsit de admirație pentru marea operă a mitologului, dar fără vreo urmă de supusă devoțiune liturgică. [...] Adevărul exilului este și demascarea Minotaurului, descoperirea care poate fi un truc de circ; aliniată în secțiile adecvate ale supermagazinului universal și oferite la un preț bun, acele amulete magice le dezvăluie componenta kitsch; antisemitismul, de altfel, este prin excelență un cocktail de oroare și kitsch, o hârtie de turnesol care revelează cât de ușor este să declasezi Misterele din Eleusis, făcând din ele tunelul groazei dintr-un parc de distracții. [...] Exilul se identifică cu viața, pentru că – scria Manea într-un roman – «începe cu ieșirea din placentă». Dar Norman e un expert mult prea ironic în circ și în piața universală pentru a nu ști că și exilul – ca și mitul – poate deveni slogan politic sau spot publicitar”. ■ Ovidiu Șimonca publică un *Interviu cu Norman Manea* „Melcul de la Casa Pogor din Iași va fi cu noi la New York”. ■ La categoria *Istorie literară*, Daniel Cristea-Enache își continuă articolul *Fără epic (II)*, despre studiul lui Claudiu Turcuș, *Estetica lui Norman Manea* (C.R., 2012): „Față de alte întreprinderi similare, *Estetica lui Norman Manea* marchează o diferență prin includerea, în discuția asupra unui caz scriitoricesc, a acestui deja consistent interval postrevoluționar, studiat de alți cercetători mai degrabă sub raportul receptării operelor publicate în regimul trecut. De data aceasta, analiza se face și pe cărți apărute după 1990; dar chiar mai important, în discuția de față, este că documentarea acoperă și produse culturale ale libertății de opinie și expresie, nu doar pe cele, cu care ne-am obișnuit, din timpul socialismului real. Sigur că tânărul istoric literar are atuul vârstei sale, precum și pe cel al longevității creative de care dă dovadă obiectul său de studiu. Indiferent însă de aceste elemente favorizante, Claudiu Turcuș a riscat și a câștigat. El se numără printre primii noștri cercetători ai unui interval istoric de *după* decembrie 1989, conexând analiza de sistem etatizat și monocromatic cu cea a unui câmp cultural multifățetat și pluriconflictual, în anii '90 și 2000. [...] Daniel Cristea-Enache vede în „oficializarea Esteticului, în ultimul deceniu ceaușist, ca valoare complet epurată de socio-politic și de etic” o „politică inteligentă de manipulare a autonomiei esteticului. [...] Interesant: codificarea maximă din terenul prozei se completează astfel, la Manea, prin succesive decodificări ale spațiului public și intelectual românesc”, și conchide: „Un istoric literar de reală perspectivă precum Claudiu Turcuș merita întâlnirea cu un asemenea subiect (un adevărat și pasionant caz); după cum Norman Manea merita, nu mai puțin, o monografie ca aceasta documentată și scrisă de tânărul său exeget”. ■ La secțiunea *Literatură*, Bianca Burța-Cernat (*Proza inocenței ultragiante*) abordează volumul Tatianeii Niculescu-Bran, *În Țara lui Dumnezeu* (Polirom, 2012): „Trama este – am mai spus-o – simplă: familia unui diplomat francez (Laurent Beauregard) aflat în misiune în Cornul Africii și, în particular, pornit pe urmele lui Arthur Rimbaud, intră în contact cu familia unui oficial afar (Humed), iar între băiețelul european (André) și mica prințesă afară (Hani) se țese istoria unei afecțiuni inocente, înfrânte însă *la timp* de rigorile puritane ale familiei afare. Hani se apropie de vârsta puberă

și are a trece printr-o experiență obligatorie pentru toate tinerele afare care vor să-și păstreze, conform tradiției, onorabilitatea: excizia genitală, *solota*, mutilare monstruoasă din perspectiva europeanului. Romanul urmează, de fapt, firul așteptării și al pregătirilor micuței Hani pentru ritualul solotei. [...] Autoarea stăpânește foarte bine anumite strategii ale aluziei și ambiguității. Una dintre aceste strategii consistă în suprapunerea – nu imediat aparentă – a unor secvențe (cu potențial simbolic) din planuri diferite. [...] Roman al alterității misterioase, în *Țara lui Dumnezeu* este și nu este ceea ce se cheamă un roman exotic. După cum nu este cartea unui autor *estet*, ci aceea a unei atitudini etice (cum ziceam, ne-transformată în teză)”. ■ Rodica Grigore (*Singurătate și exil*) comentează *Convorbiri telefonice* de Roberto Bolaño, traducere și note de Dan Munteanu Colân, Editura Leda, 2011. ■ La *SFada cu literatura*. Cătălin Badea-Gheracostea publică *Bogdan Bocșa: debutul ca „Sturm und Drang”*. Mai ales *Drang*: „Editura Brumar din Timișoara aruncă pe piața românească, la sfârșitul lui 2011, un foarte temerar roman SF – după sigla de pe pagina de gardă –, *Proiectul INRI*, de Bogdan Bocșa. [...] cu un titlu care se va dovedi o cheie de lectură falsă, ori măcar știrbă, o construcție care dă seamă de capacitățile de povestitor ale unui autor curajos, doritor să se arunce direct în roman, fără «antrenamentul» nuvelei măcar, *Proiectul INRI* este o carte care ia emoția estetică prin aceeași pagină cu care i-o dă cititorului de ficțiune speculativă”. Criticul semnalează că în volum există scăpări de limbaj și scrie „...și e păcat. Pentru că acolo unde Bogdan Bocșa este original, *Proiectul INRI* este o carte care merită să fie citită, măcar ca divertisment. Imaginile onirice, secvențele de luptă au nerv și vână. Sper ca următoarele scrieri, care nu mai au voie să fie «sălbaticе», să îi dea adevărata valoare lui Bogdan Bocșa, un autor pe care aș miza dacă reușește să treacă de debutul său.” ■ La *Intersecții*, Michael Finkenthal semnează textul *Dilemele lui Belphegor*, pornind de la cartea lui Julien Benda *Belphegor*, Paris: Emile – Paul Frères, 1947: „Cine joacă rolul lui Belphegor aici? Autorul, care încearcă să-și convingă cititorii să abandoneze *doxa* (opinia) în favoarea unei *episteme* (adevărul bazat pe cunoașterea rațională). Sau cititorul care, rămânând neconvins, îl face pe autor ridicol de inactual chiar și în anul de grație 1918. Belphegor, ne spun enciclopediile, este un demon al tentației: el invită la o cercetare aplicată care poate aduce glorie, dar mai cu seamă îmbogățire, pentru a ne abandona apoi pradă lăcomiei, corupției și concupiscentei. Cartea lui Julien Benda descrie confruntarea intelectualului public cu publicul său. În context postmodern e dificil să decidem cine joacă rolul lui Belphegor: autorul conturează personajele dramei, însă filozofii secolului trecut ne spun că drama este una a personajelor în căutarea unui autor”. ■ La *Filozofie*, Alina Purcaru (*India lui Zimmer*) scrie despre *Filozofile Indiei* de Heinrich Zimmer, traducere de Sorin Mărculescu, ediția a 2-a (Humanitas, 2012): „Apropiat al lui C.G. Jung, Zimmer are meritul de a-l fi atras pe «preotul psihanalizei» către bogăția miturilor și a credințelor orientale, zonă care a adăugat o dimensiune esențială în studiul acestuia asupra religiei, a tiparelor arhetipale și

în structurarea teoriei privitoare la procesul de individuație. [...] *Regele și cadavrul*, publicată la Editura Humanitas, care are drept dublet și completare un alt volum, la fel de generos în informații, interpretări și comentarii, *Mituri și simboluri în arta și civilizația indiană*, apărut la aceeași editură. Cu darul său de a face nefamiliarul captivant și relevant pentru cel care-l descoperă, citind, Zimmer se dezvăluie, în aceste cărți, ca un gânditor (și un foarte talentat povestitor) pasionat de tot ceea ce înseamnă cunoaștere venită dintr-un spațiu cultural care multă vreme a fost scrutat de universitarii occidentali mai degrabă cu condescendență și cel mai adesea prin ochelari de factură raționalistă, refractari inclusiv la sintagma «filozofie indiană». Acestea fiind spuse, volumul *Filozofile Indiei*, ajuns acum la cea de a doua ediție, este o apariție care merită salută nu doar de mâna de cunoscători, indianiști în special, ori specialiști în istoria comparată a religiilor, ci grație stilului apropiat, iscoditor și pasionant al cercetătorului, de fiecare cititor care s-a surprins măcar o dată nesatisfăcut de modelele de cunoaștere care i-au ordonat viața și valorile, în propriul ambient cultural”. ■ În cadrul rubricii sale *Avalon*, în articolul „*Foștii*“, la ei acasă, Ovidiu Pecican comentează volumul Laviniei Betea, *Povești din Cartierul Primăverii* (Editura Curtea Veche, 2010): „Modelul cărții este bine cunoscut, chiar dacă nu și declarat. Mă refer la ziarista și scriitoarea poloneză Teresa Toranska, exploratoare a acelorași medii în Polonia, cu merite reale pentru cunoașterea lor, dar fără nimic din factura militantă incomodă a Annei Politkovskaia, lichidată pentru cutezanța ei în dezvăluirea ororilor tranziției postcomuniste din Rusia. Acest model se aplică și altor piese din producția autoarei, mai exact tuturor celor care, în fapt, reprezintă transcrieri și prelucrări de interviuri cu diverși divergenți sau apropiați ai divergenților din vremea dominației roșii asupra țării noastre”. Criticul menționează *Maurer și lumea de ieri. Mărturii despre stalinizarea României* (1995), *Alexandru Bârlădeanu despre Dej, Ceaușescu și Iliescu* (1997), *Convorbiri neterminate. Corneliu Mănescu în dialog cu Lavinia Betea* (2001), *Partea lor de adevăr* (2008) sau „*I se spunea Machiavelli*”. *Ștefan Andrei în dialog cu Lavinia Betea* (2011). Pecican remarcă: „în lumea puternicilor din vremea lui Gh. Gheorghiu-Dej și Ceaușescu, nu toți au simțit nevoia sau au avut puterea de a-și așterne singuri propriile pagini de memorii. Silviu Brucan, Sorin Toma sau Dumitru Popescu și le-au publicat pe ale lor. Alții însă nici nu s-au simțit chemați să se confeseze. [...] A existat, ce e drept, și o altă categorie de *foști*. Cei care, confrunțați cu noua lume amestecată de *după* [...] s-au văzut aduși în situația de a se justifica într-un fel pentru trecutul lor și de a se poziționa în raport cu noul context. [...] Pentru asemenea personaje, odinioară sus-puse, un reporter calificat, nu prea intruziv și care era recomandat de antecedentele sale nu putea fi decât interlocutorul rezonabil dorit. [...] Una peste alta, fără a fi o revelație, *Povești din Cartierul Primăverii* mărturisește un efort reconstituitiv tenace, un proiect în curs de dezvoltare de două decenii încoace”. ■ La rubrica *Lecturi în vremuri de austeritate*, Cristina Manole scrie despre *Colecții de proză* „*Strada Ficțiunii*“, „*Art Clasic*“, „*Babel*“,

„Premium“, comentând noile apariții: □ D.H. Lawrence. *Fata pierdută* (Editura ART, 2012, traducere de Antoaneta Ralian, colecția „Art Clasic”): „Peste ani, prin tânjelile și revolta eroilor lui Lawrence ajungem la tinerii furioși britanici ai anilor ’50, plonjăm direct printre personajele lui Osborne și Sillitoe”. □ A.S. Byatt, *Cartea copiilor* (Editura Nemira, 2012, „traducerea din limba engleză aparținându-i distinsului profesor și tălmăcitor clujean Virgil Stanciu”, colecția „Babel”): Cristina Manole afirmă: „Se dovedește încă o dată faptul că, fără o poveste – cum este cea din *Doamna Bovary* sau *Străinul* – sau mai multe – cum sunt cele din *Război și pace* sau din *Frații Karamazov* –, nu poate exista marea literatură. Urmuz s-a jucat. Nimic de spus, incitant, spumos, interesant, dar atât. Marea literatură începe acolo unde joaca și experimentul se încheie. A.S. Byatt scrie curat și limpede. *Cartea copiilor* este o carte pentru oameni mari”. □ *Regina Sudului* (Editura Litera, 2012, traducere de Dragoș Cojocaru, colecția „Premium”) a scriitorului spaniol Arturo Pérez-Reverte, „un bestseller autentic”. ■ La *Focus*: Horia Barna scrie *Carlos Fuentes – sursa mexicană* (in memoriam) ■ La *Actualitate*: „Formula 3” la *Bookfest*: „Literatură și film”; Invitate: Corina Sabău, Cecilia Ștefănescu și Ada Solomon. „Joi, 31 mai [...] la Bookfest, revista «Observator cultural» organizează o nouă ediție din «Formula 3», cu invitați din domeniul literaturii și al filmului: scriitoarele Corina Sabău și Cecilia Ștefănescu și producătoarea Ada Solomon. Titlul întâlnirii cu cititorii este «Literatură și film» [...] Evenimentul va avea loc la Romexpo, în cadrul Salonului Internațional al Cărții Bookfest, [...] și va fi moderat de Carmen Mușat și Ovidiu Șimonca”. ■ La zi: *Va fi*: □ „«Divanul călător» în România. Artistul plastic austriac Josef Trattner, membru al uniunii artistice Wiener Secession, întâlnește în nouă orașe din România nouă scriitori români și îi îndeamnă la taifas, reflecție și reverii literare despre fiecare din orașele vizitate. La capătul a două drumuri prin România (în intervalul mai-iulie), proiectul va aduce în capitala Austriei, sub forma unui volum colectiv editat la Viena, portretele literare a nouă orașe, semnate de nouă scriitori români contemporani din orașele respective. Textele însoțite de documentarea fotografică a călătoriei vor fi publicate într-un volum (bilingv) editat și lansat la Viena în noiembrie 2012. Traseul trece prin Timișoara, Cluj, Sibiu, Brașov, Târgu-Mureș, Iași, București, Craiova și Portul Cetate, iar autorii invitați sunt: Daniel Vighi, Ruxandra Cesereanu, Radu Vancu, Carmen Puchianu, Szabo Robert Csaba, Florin Lăzărescu, Filip Florian, Varujan Vosganian, Mircea Dinescu. [...] Călătoria va fi documentată fotografic de Mircea Struțeanu, autorul unui amplu proiect de portretizare a scriitorilor români contemporani”. □ *BOOKFEST 2012 – Franța, țară invitată de onoare*: „La deschidere vor participa, alături de Excelența Sa Philippe Gustin, ambasadorul Franței, Mircea Diaconu, ministrul Culturii și al Patrimoniului Național, Laurence Auer, secretar general al Institutului Francez (Paris), Dominique Fernandez, membru al Academiei franceze, și Bernard Pivot, jurnalist și reputat om de televiziune. Pe durata târgului, vor avea loc: întâlniri cu autorii, discuții profesionale între editorii francezi

și români, lecturi, lansări de carte, proiecții de film, ateliere de cartografie și proiecții de adaptări cinematografice după carte. Printre invitații francezi la Bookfest 2012, se numără: scriitorii Dominique Fernandez (Academia Franceză), Sylvie Germain, Nedim Gürsel, Yasmina Khadra, Yann Apperry, Jean Mattern, Nina Yargekov și Michel Houellebecq, editorii Teresa Crimisi (PDG Flammarion), Marielle Kalamoussis (Stock), Jean Paul Hirsch (POL), Catherine Farin (Mercure de France/ Les Arenes) și sociologii Laurent Weil (președinte EHESS) și Pierre Clément. Standul francez va găzdui și expoziția «Les mains d'écrivains» a fotografiei Hannah Assouline, o serie de 33 de fotografii ale unor scriitori francofoni precum Claude Lévy Strauss, Jacques Derrida, Françoise Sagan, Edgar Morin și alții. Conceptul standului francez a fost realizat de Șerban Sturdza și Pierre Bortnowski de la biroul de arhitectură PRODID. Institutul Francez din România va organiza marți, 29 mai, ora 15.30, o conferință de presă prilejuită de deschiderea Salonului de Carte Bookfest 2012. Conferința va avea loc la Institutul Francez, în prezența invitaților: Stanislas Pierret, director al Institutului Francez din România, Dominique Fernandez, scriitor, membru al Academiei Franceze, Laurence Auer, secretar general al Institutului Francez (Paris), Grigore Arsene, președinte al Asociației Editorilor din România, Paul de Sinety, responsabil al Departamentului de Carte al Institutului Francez (Paris)”. □ *Noaptea Literaturii Europene la București:* „Miercuri, 30 mai, [...] la Fundația Löwendal (Piața Gh. Cantacuzino, nr. 1), va avea loc Noaptea Literaturii Europene. [...] scriitori, traducători, actori, studenți și jurnaliști vor citi fragmente traduse în limba română din cărțile a peste 50 de autori din Cehia, Franța, Marea Britanie, Polonia, Portugalia, România, Spania, Turcia, Ungaria și Valonia-Bruxelles[...] Julian Barnes în lectura scriitorului, traducătorului și publicistului Radu Paraschivescu; Fernando Pessoa, dar și poetul spaniol Antonio Gamoneda, citiți de traducătorul său în limba română, poetul Dinu Flămând; polonezii Sławomir Mrożek, Olga Tokarczuk și Andrzej Stasiuk, Ryszard Kapuściński; poeme de Wisława Szymborska, laureată a Premiului Nobel în 1996, în lectura jurnalistului și poetului Emil Hurezeanu; fragmente din opera scriitorului și omului politic Václav Havel, interpretate de cineastul Hanno Höfer; proza lui Roberto Bolano, cu vocea poetului Ciprian Măceșaru; Dominique Fernandez citind, alături de actorul Marius Manole, fragmente din Rapsodia Română; Nedim Gürsel prezentând pasaje din romanul său *Fiicele lui Allah* (alături de Iulia Badea-Guerité); Matei Florian, Adina Rosetti, Petre Barbu în lectura lui Filip Florian; Dan Lungu citind din Ovidiu Nimigean, Ciprian Măceșaru și Octavian Soviany.” □ *România, pentru prima dată la Retiro:* „Cel mai important târg de carte dedicat publicului cititor, cu sute de standuri ale librăriilor și firmelor distribuitoare de cărți din spațiul de limbă spaniolă, Târgul din Retiro (Madrid) este cu totul atipic, impresionant prin dimensiuni și durată (ține aproape trei săptămâni). Nu este organizat de editori, nici de profesioniști ai industriei de carte, nu se vând drepturi de autor, ci doar cărți, iar scriitorii stau de vorbă cu cititorii pe aleile parcului sau la standuri, unde

sesiunile de autografe se desfășoară continuu. [...] Pe 26, Norman Manea va participa, în spațiul de lansare al târgului, faimosul Pabellon, la o discuție cu Guillermo Altares, jurnalist la «El País», fostul director al suplimentului «Babelia», în prezent, director al «El País on-line». Mircea Cărtărescu va participa, pe 3 iunie, la o discuție cu Manuel de la Fuente, jurnalist la cotidianul ABC, cu editorul său, Enrique Redel, și cu traducătoarea Marian Ochoa. De asemenea, pe 2 iunie, toți scriitorii invitați – Mircea Cărtărescu, Dan Lungu, Florin Lăzărescu, Sorin Gherguț – se vor afla la o masă rotundă condusă de Ignacio Vidal-Folch”.

● **[„România literară”, nr. 21]** În *Editorial* Nicolae Manolescu scrie despre *Generația 2000: Sorin Stoica*. ■ La rubrica sa *Cronica Ideilor*, cu titlul *La grande peur*, Sorin Lavric comentează volumul lui Petre Pandrea *Memoriile mandarinului valah. Jurnal 1954 - 1956* (ediție revăzută și adnotată de Nadia Marcu-Pandrea, București, Editura Vremea). Lavric începe prin a sublinia faptul că „Debutul unui autor nu se face cu prima carte pe care o publică, ci cu prima stupoare pe care o provoacă. E fără însemnătate dacă stupoarea aduce a înlemnire admirativă sau a consternare furioasă”. Lavric remarcă limbajul caracteristic al autorului: „cultura dobândită în cei șapte ani de studiu în Germania trece în drojdia unei limbi mustoase. [...] Artașul care îl împinge la căutarea expresiei vârtoase îi împrumută avocatului un aer brutal, cu accente tari și nedelicate, stilul său fiind contondent în expresie și caustic în tentă psihică. [...] Pe un autor atât de năruș îl guști sub unghi estetic și nu cauți să-l judeci sub unghi istoric. A-i cere să fie distant e o condiție absurdă, un Pandrea nepărtinitor fiind o contradicție în termeni. De aceea carența simțului critic îi este acută, compensația venind de la timbrul egolatur, de histrion debordând de admirație de sine. Pandrea e un deliciu în latura mânuirii verbului și o stupoare în latura mărturiei directe. E un cârtitor fierbând în suc propriu și ridicând limba la pragul unui carnaval cult.” Concluzia: „Un amestec de Argetoianu și de I.D. Sârbu – acesta e stilul lui Pandrea, dar mai cult decât al primului și mai subtil decât al celui de-al doilea”. ■ La *Cronică Literară* în *Studii introductive (I)* Cosmin Ciotloș scrie despre volumul lui Mircea Ivănescu, *Cele mai frumoase poezii*. Selecție și prefață de Gabriel Liiceanu (Editura Humanitas): „Cu antologiile din poezia lui Mircea Ivănescu s-a întâmplat un lucru curios. Toți prefațatorii lor (cărora, de regulă, li se datorează și selecția) au simțit nevoia de a le scuza inerentele deficiențe de metodă”. ■ În cadrul rubricii sale săptămânale *scripta manent* cu titlul *Dacă ar fi să te mai naști o dată...* Alex. Ștefănescu publică un fragment din cartea sa dialog cu poeta Lia Faur *Cum e să fii femeie?*: „În lipsa bărbaților, fiecare femeie afișează o (falsă) independență, din dorința de a părea stăpână pe propriul destin, și vrea să pară satisfăcută de viața ei, deoarece, dincolo de prietenie, între noi există o rivalitate nebănuită. Solidaritatea masculină e mai puternică decât cea feminină și pentru că bărbații au alte preocupări, pe când ei câștigă, povestindu-și aventurile, un aliat în celălalt, femeia stârnește invidia sau gelozia. [...] Ne dorim libertatea, dar când suntem singure vorbim ca și cum am fi ascultate, ne raportăm la voi și vă includem în discuțiile noastre,

libertatea o percepem ca singurătate și vulnerabilitate”. ■ La categoria *Cartea de corespondență*, în articolul *Alte „întâlniri” cu Mircea Eliade*, Irina Petraș prezintă volumul *Mircea Eliade – Henry Pernet, Corespondență 1961-1986. Dragul meu prieten*. Ediție îngrijită și postfață de Mihaela Gligor; traducere de Mihaela Gligor și Călin Cristian Pop. Prefață de Mac Linscott Ricketts, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință. Concluzia sa: „Deși se deschide cu o însemnare a lui Eliade din Jurnal, deloc încurajatoare: « Cât de aproximativă, dacă nu chiar înșelătoare sursă de informație este corespondența unui autor!» [...] iar scrisorile lui Eliade sunt puține și scurte, aproape telegrafice [...] cartea își păstrează interesul grație privirii prin gaura cheii pe care o intermediază”. ■ La rubrica *Eseu* apare *Mircea Eliade la 70 de ani* de Ioan Petru Culianu: „În esența sa, Mircea Eliade este un Maestru: un Mare Maestru al unui zen românesc, al unei forme de iluminare care îngăduie salvarea de istoricitatea existenței.” Și imaginea emblematică prin care Culianu condensează rolul de maestru: „Maestrul este, prin urmare, cel care aruncă bucăți de lemn găurite pe apă pentru ca țestoasele cu un singur ochi să poată ieși la suprafață”. ■ Liviu Bordaș publică eseu *Inima înțeleptului și statuia lui – Contribuții la exegeza lui Eliade*: „Correspondența lui Ioan Petru Culianu cu Mircea Eliade debutează în anul 1972, la câteva luni după ce acesta împlinise 65 de ani. Pe lângă monografia tipărită în 1978, bibliografia discipolului cuprinde multe recenzii, articole, studii și manuscrise nepublicate, dedicate maestrului său. Printre acestea se numără și câteva texte omagiale scrise cu ocazia aniversării a 70, 75 și (postum) a 80 de ani de la nașterea lui Eliade, care nu au fost nici reeditate, nici discutate până acum”. Liviu Bordaș remarcă relația în care se plasează Culianu cu maestrul său Eliade prin tonul studiilor pe care i le dedică: „Privilegiatul discipol se prezintă drept unul dintre puținii care îl cunosc pe maestru ca om, dincolo de imaginea sa mitică. Însă, ne asigură el, omul este pe de-a-ntregul asemenea mitului. Trăind dincolo de timp, el își transportă interlocutorul «într-o sferă magică unde acesta se simte cuprins de infantilă fericire”. Myst-ul «regresează, pătrunzând în inima atotcuprinzătoare a Înțeleptului.» Regresia este deopotrivă o ascensiune cosmică, căci inima maestrului se află printre stele. Sic itur ad astra. Astfel înălțat, Culianu nu se mai îndoiește că intelectualul român în genere, fie el mai tânăr sau mai bătrân, trebuie să trăiască, precum el însuși, o experiență autentic religioasă în raport cu Mircea Eliade.[...] un Mare Maestru al unui zen românesc, adică al unei forme de iluminare care permite salvarea de istoricitatea existenței. Esențializarea lui este, așadar, strâns legată de dialectica relației maestru-discipol. Prin inițiere, în virtutea unui *ritual al destinului* (formulă preluată de la psihanalistul jungian Erich Neumann), discipolul trăiește o *revelație fulgurantă*, al cărei conținut poate să întruchipeze însăși statuia Maestrului”. ■ La *Comentarii Critice*, în *Resurecția biografiei*, Alex Goldiș analizează volumul *Viața lui M. Blecher. Împotriva biografiei* publicat de Doris Mironescu la Editura Timpul și consideră că acesta „umple un gol atât în istoria receptării prozatorului, cât și în istoria genului

biografic în sine. [...] Aștept însă cu nerăbdare și analiza detaliată a literaturii lui Blecher. Debutantul Doris Mironescu este cel mai în măsură s-o pună pe masă”.

■ La rubrica *Semn De Carte*, cu titlul *Un spectru amplu*, Gheorghe Grigurcu abordează antologia lui Radu Ulmeanu *Ospețele iubirii. Antologie* (Editura Tipo Moldova) concluzionând că aceasta: „Nu se oprește la o singură atitudine, nu e monocord, trecând pasional printr-o gamă largă de reacții, printr-o diversitate de tonalități, de la invocația sau imprecizia patetică la dantelăria unor declarații galante [...] neconținută combinatorie a extremelor îl ferește de fixarea factice într-unul din ele”.

■ La categoria *Restituiri*, Nicolae Scurtu oferă *Noi contribuții la biografia lui G. Călinescu* redând scrisori inedite către Mihai Beniuc (din ,53, ,56, ,62 și ,64).

■ La secțiunea *Meridiane*: □ Petru Vaida semnează *Adorno despre puterea fără de putere a artei*: „Adorno visa o lume eliberată de muncă, un *praxis* dincolo de blestemul muncii, al cărei model ar fi arta. (Putem aminti și aici de *utopia estetică* a lui Tudor Vianu, care credea că *eliberarea muncii* se va realiza, într-un viitor îndepărtat, prin transformarea muncii în artă). [...] Pe de altă parte un moment negativ al artei nu este ignorat de Adorno: arta este vinovată pentru că îmblânzește suferința prin transferarea ei în imaginație, permițând astfel dominarea ei și lăsând-o neschimbată în realitate”.

□ Dana Diaconu consemnează în *Premiul Cervantes pentru un antipoet*, Premiul Cervantes pentru anul 2011: „Nicanor Parra practică un experimentalism poetic bazat pe hibridarea genurilor și sincretism estetic. Combinate cu alte arte precum grafica, pictura, muzica și spectacolul teatral, experimentele sale poetice au recurs, dincolo de forma clasică a cărții tipărite, la suporturi, forme și spații neconvenționale. Astfel s-au născut poezia murală sau poezia artefact, pe cărți poștale, în lăzi de carton, din volumul *Artefactos* din 1972. [...] Prioritatea comunicării cu cititorul-om-de-rând este ideea centrală a esteticii lui Nicanor Parra, care refuză solemnitatea și exaltarea, limbajul alegorizant și tonul grandilocvent. Poetul chilian propune o lirică a cotidianului, narativizată într-un limbaj colocvial și pe un ton familiar”. Dana Diaconu afirmă că: „Definitiv pentru întreaga creație a lui Nicanor Parra este volumul *Poeme și antipoeme*, care marchează trecerea de la poem la antipoem. Autorul parodiază versuri ale Gabrielei Mistral și ale lui Pablo Neruda, pentru ca în cele din urmă să se parodieze pe sine. E o scindare a eului poetic: poetul liric și contrariul său, anti-poetul. Discursul dual, unul al afirmării și celălalt al negării, proclamă o estetică antipoetică, [...] Anti-poezia este o poezie angajată care iese din «spațiul literar», ignoră canoanele poetice și se deschide experimentelor îndrăznețe, pentru a deveni o expresie a vieții înseși, o poezie-viață”.

■ *Actualitatea*: Alexandru Matei publică articolul *Nu vă supărați, caut Franța. Mai locuiește aici?*: „Cele două vedete pe care Franța a ales să le invite la Bookfest-ul bucureștean mi se par semnificative pentru ceea ce crede Franța despre noi, și mai ales pentru ceea ce ea crede că noi credem despre ea: Bernard Pivot și Michel Houellebecq, adică o legendă vie a unei ere revoluate, și antieroul prin excelență al literaturii franceze de astăzi. Pivot vine să ne reamintească de Franța literară

pe care o știm, de limba pe care o învățăm, de eleganța pe care o mai vrem de la gesturile publice; să ne confirme că ceea ce știm noi rămâne în picioare, chiar dacă picioarele respective au mai îmbătrânit un pic. Houellebecq vine (dacă vine!) să ne reamintească altceva: că *trouble-fête* e o expresie franceză; că anti-eroul este, în Franța, adevăratul erou; că excesul face parte din spiritul francez modern”.

■ *Actualitatea*: Gabriel Coșoveanu consemnează în Valea Jiului: „dialogul purtat de Comitetul director al Uniunii Scriitorilor din România și elita Văii”: „A fost o întâlnire în premieră, la asemenea nivel și la o astfel de anvergură, dorită de entuziastul și infatigabilul Costel Avram, vicepreședinte al Consiliului Județean Hunedoara, culminând cu decernarea titlului de *Cetățean de onoare al municipiului Petroșani* lui Nicolae Manolescu”.

29 mai

● [„*Revista 22*”, nr. 22] În *Realitatea nu-i ce pare-a fi* Paul Cernat comentează volumul lui Liviu Antonesei *Victimele inocente și colaterale ale unui sângeros război cu Rusia. Unsprezece povestiri*, Editura Polirom, 2012: „Foarte diverse, intercomunicante, cele 11 *short stories* ale polivalentului autor ieșean, scrise între 2007 și 2011, par să proclame – judecând după o însemnare de pe manșeta cărții - un refuz al mistificării în favoarea experienței directe [...] un volum eterogen, ce promite mai mult decât oferă”.

31 mai

● [„*Cultura*”, nr. 21] *Revista revistelor*: C. Stănescu comentează articolul lui Radu Cosașu: „[Radu Cosașu]Caută și azi «adevărul integral». Când pare încredințat că l-a găsit, mai scrie o capodoperă. «Codul unui agent acoperit» din «Dilema» nr. 431 (17-23 mai 2012) este o asemenea capodoperă a publicisticii actuale. Autorul ei citește cu sufletul la gură o carte, un dialog în care Filozoful întreabă și Poetul răspunde. [...]Cariera lui relativ ascendentă și fără hârtoape, îl asigură el pe Filozof, nu se poate justifica din afară decât dacă a fost ofițer sub acoperire: «Aceasta e formularea clară – notează Radu Cosașu – la care dl Liiceanu nu mai poate replica nici că e o glumă savuroasă, nici că e amuzant, ci, pe șleau, ca e o enormitate: «nu poate nimeni să fie ofițer sub acoperire fără să știe». «Ba poate», ripostează calm Poetul și enunță concis cum: pe cai deductive care întăresc revelația indusă de ipoteza sa». [...]«Vai! Vai! – exclamă Filozoful – Cum diminueați totul, ce deriziune socratică practicați! », iar Poetul, luminat ca de o revelație, murmură: «acum începe să se vadă că am fost o gogoneată». «O ce? – ne cutremurăm odată cu Gabriel Liiceanu. O ce? O gogo...» E clipa – se dumirește și Radu Cosașu în capodopera lui eseistică și interpretativă – când m-am iluminat într-o contra-revelație codificată ca o parolă de trecere între spioni bătrâni. Mircea Ivănescu e un gogo-lian, un agent acoperit al serviciilor gogoliene, care lucrează pe granița cea mai vulnerabilă, aceea dintre ridicolul (acceptat) și sublimul (inaparent)”. ■ *Comentarii*: □ Sub titlul *Cinism sau „romance”*?, Ștefan

Baghiu abordează volumul Dorei Deniforescu, *Cercuri de frig* (Editura Tracus Arte, 2011): „Destul de alunecos terenul pe care se aventurează Dora Deniforescu cu romanul de debut *Cercuri de frig*. Între «romance», literatură erotică și jurnal intim, discursurile intercalate și redistribuite ale personajelor construiesc una din cele mai eterogene bucăți de literatură a ultimilor ani. Pe filonul unui stil literar deja brevetat la noi de Ioana Bradea cu *Băgău* (care, de altfel, a luat și premiul Uniunii Scriitorilor pentru debut în 2004) era destul de greu în 2010 să se fi recompus același scenariu norocos și în cazul *Cercurilor de frig* – și spun «norocos» nu pentru ca *Băgău*-ul nu ar fi meritat, ci pentru că mai rar se oferă premii, mai ales la debut, unor volume atât de îndrăznețe. Asta însă nu numai pentru ca scrisul Dorei Deniforescu nu se ridică la nivelul așteptărilor unui public, îmi permit să spun, deja «educat» (în limitele impuse de peisajul literar românesc actual) la mai toate formele noi de literatură (de la erotism dur la junky), ci și din cauza receptărilor critice aproape inexistente”. În opinia criticului „Povestea romanului se arată destul de promițătoare încă din primele capitole, descrierile hiperrealiste fiind domeniul în care autoarea se mișcă cel mai bine. [...] Întâmplările cernute cu atenție pentru economia finală a subiectului, frazarea tăioasă și capacitatea de a construi personaje credibile. [...] Pe cât îi reușește tentativa de a fi un grefier atent al proceselor mentale (romanul *Cercuri de frig* devenind un simulacru al frustrărilor și nevrozelor), pe atât de greu îi este Dorei Deniforescu să găsească formulele cele mai fericite pentru a reda aceste mecanisme. Pe lângă stângăciile stilistice menționate deja, apar mereu sintagme forțate și încercări de a «filosofa», care nu pot decât să distrugă eficiența narațiunii fără perdea. [...] Un debut cât se poate de greu de luat în vizor, din moment ce literatura română feminină (sau «feministă») a produs deja marea surpriză în 2004. Romanul Dorei Deniforescu *Cercuri de frig* nu reușește să rămână în memoria cititorilor ca o reușită a ultimilor ani, ci mai degrabă ca un experiment literar eterogen și tipător”. ■ Sub titlul *Despre necesitatea glontelui*, Laurențiu Malomfălean analizează volumul Anei Pușcașu *te aștept ca pe un glonț* (Editura Casa de pariuri literare, 2012): „Nu vom ști niciodată cum ar fi arătat parcursul poetic al Ancăi Pușcașu dacă poeta nu și-ar fi trădat visele de copil, adică tocmai cele mai valoroase, și n-ar fi avut fantezia, respectabilă de altfel, să dea testele pentru Liceul Militar. Se prea poate să nici nu fi existat un atare debut cum e *te aștept ca pe un glonte*. Cert e că, dincolo de ipoteze fictive, inclusiv numele ne poate conține, ca-ntr-un caliciu, destinul. Ana Pușcașu nu putea să-și boteze mai bine – feminin, spectaculos, comercial – întâia carte, chiar dacă, vorba veni, cele 39 de poeme, scurte și lapidare, nu fac un volum, cărțulia fiind în fond o plachetă, ușor de perforat. [...] Într-adevăr, editura lui un cristian a pariat încă o dată bine, și pe termen lung. Volumul semnat Ana Pușcașu se desfășoară și se închide coerent, unitar, ca un tot. Chiar dacă unele texte sunt prost tăiate, chiar dacă poemele se dovedesc uneori seci, aride și fără gust”. □ Constantin Coroiu publică articolul *Irina Mavrodin, vremea amintirilor*, care: „rememorează și se confesează pe parcursul

a 210 pagini cu o cuceritoare naturalețe și cu o sinceritate nelipsită totuși de discreție „Nu-mi dau seama prea bine dacă critica literară, pentru care Irina Mavrodin are o stimă deosebită, a identificat aceasta cheie de pătrundere în universul liricii sale. Intuiesc însă că experiența, de fapt acea criza suportată și depășită din chiar ziua aniversării unei vârste a marilor frenezii i-a marcat în cele din urmă profitabil nu numai scrisul, ci și viața. Sper că acum, după marea trecere, moartea sa i se înfățișează ca un alt «chip al vieții». [...] Fascinantă mi s-a părut și povestea relației ambigue cu Mircea Ivănescu, una care, inexplicabil, nu a putut fi trecută de protagoniști din zona pur spirituală în cea pasională. Chiar și la vremea amintirilor, după mulți ani, când cei doi, care colindau altădată cârciumile, întâlnirile din acele spații fiind „tot atâtea exerciții de a tăcea, de a exploata virtuțile tăcerii, de a comunica prin tăcere“, acum scriitori de prim plan și profesori universitari la o vârstă respectabilă (au fost și colegi «de bancă» la facultate), enigma – cum o numește Irina Mavrodin, a continuat. Rar nu vrea să o mai dezlege ca atunci. Se complace în ea, întrucât a devenit «o parte importantă din mitologia mea personală»”. □ În articolul intitulat „*Legionarul*“ Ștefan Aug. Doinaș, George Neagoe pune problema „artistului asasinat de propria operă”, abordând influența poemului *Mistrețul cu colți de argint* asupra receptării operei lui Doinaș: „Pornise de la debutul din 1964 (*Cartea mareelor*) cu ideea că trebuie să-i depășească atât pe poeții încă oficiali (Mihai Beniuc), cât și pe cei tineri impuși în fruntea ierarhiei estetice (Nichita Stănescu). După ce cursa se cam încheiase în 1978, odată cu asumarea lui de către publicul larg (antologia *Alfabet poetic*, Editura Minerva, Colecția B.P.T., nr. 931, în 22.150 de exemplare) și de putere (colecția *Locuiesc într-o inimă*, Editura Militară, incluzând și balade patriotice de factură pașoptistă sau texte cu nuanțe vag apropiate de triumfalismul epocii, preluate din culegerea *Papirus*, 1974), Doinaș s-a impus și ca referință morală [...] În general eu reproșez criticii literare faptul că, după ce a pus odată eticheta asupra unui scriitor, nu mai urmărește evoluția lui ulterioară, și îl consideră, întotdeauna, punctul de vedere inițial. Nici eu nu am scăpat acestui procedeu care mi se pare unilateral, păgubos și până la urmă lipsit de obiectivitate. Eu sunt în clipa de față victima propriei mele tinereți. Toata lumea mă cunoaște ca poet baladesc al «Cercului Literar» din Sibiu și toată lumea știe că poezia mea cea mai cunoscută este *Mistrețul cu colți de argint*, care dă pecetea activității mele literare!“ (*Templul memoriei. Ștefan Aug. Doinaș în dialog cu Emil Simandan*, Arad, Fundația Culturală «Ioan Slavici», 1998, p. 69)”. [...] Există poeme care sigilează personalități creatoare. Tot ele dezvăluie și resurse afective nebănuite. Nu e prea târziu să-l privim pe Doinaș ca expert al glumelor. Chiar și în relația cu Securitatea a comis destule scamatorii zimțate”. ■ *Literatură universală*: În *Literatură, joc, nostalgie (I)*, Rodica Grigore abordează volumul lui Guillermo Cabrera Infante, *Trei tigri triști*, traducere de Dan Munteanu Colán, București, Curtea Veche Publishing, 2010: „Romanul latino-american al epocii contemporane reprezintă nu doar o uluitoare înnoire a formelor și formulelor narative, ci

și, după cum demonstrează, printre alții, Carlos Fuentes, un veritabil experiment la nivelul limbajului. Desigur, tendința aceasta nu e specifică doar literaturii continentului sud-american, ea putând fi identificată și în scrierile unor autori extrem de diferiți, cum sunt Witold Gombrowicz, Italo Calvino, William Burroughs sau Maurice Roche, însă proza reprezentanților *Boom*-ului e, poate, cel mai radical exemplu în acest sens, căta vreme ea, privită în ansamblu, neagă ordinea anterioară a planului lexical și propune, în locul acesteia, inovația totală, dezordinea formală și umorul, utilizat în toate implicațiile sale. Limbajul românesc devine, astfel, el însuși, semn al ambiguității, fiind marcă a pluralității semnificațiilor, dar și rețea complicată de aluzii și trimiteri livrești, expresie predilectă a unui model de operă mereu deschisă pentru acel cititor (ideal!) atent la detaliile aparent neînsemnate”. Despre volumul de față criticul scrie: „Cartea aceasta, pe care adesea critica a numit-o, în ciuda opoziției autorului, «roman», este o opera unică și halucinantă, adevărată (și borgesiană!) carte de nisip, capabilă să provoace în fiecare pagină clișeele de gândire și de interpretare [...] Nimic altceva, în fond, decât valorizarea unei estetici și practice a rupturii, atât de bine documentată de Octavio Paz în studiile sale asupra modernității literare. În *Trei tigri triști*, aceste strategii ale rupturii sunt identificabile în utilizarea numeroaselor puncte de vedere ce apar pe parcursul cărții, în configurarea nivelului logic-cronologic, în tehnica montajului cinematografic foarte bine înșușită de scriitor, toate ducând la concluzia că proza devine, pentru Cabrera Infante, ficțiune, în sensul pe care Borges îl dădea termenului, astfel încât maniera în care cititorul trebuie să decodifice sensurile textului variază de la o secțiune la alta. Însuși titlul cărții e menit a consacra jocul lingvistic practicat cu atâta plăcere de autor, Cabrera Infante afirmând că «*trei tigri triști* nu înseamnă, practic, nimic», ci doar o punere alături a unor cuvinte care l-au atras prin sonoritatea lor. (În paranteză fie spus, versiunea în engleză a acestei mari cărți a literaturii latino-americane este intitulată *Three Trapped Tigers*, tocmai pentru a se păstra, pe cât posibil, sonoritatea specifică din limba spaniolă.) Prin urmare, titlul nu mai trimite la nici o realitate (textuală) tematică, ci are doar rolul de a semnală, de la bun început, limbajul ca materie privilegiată a unui demers estetic de o anvergură nemaiîntâlnită până atunci. În plus, încercând să «capteze din zbor glasul omenesc», *Trei tigri triști* pune în prim plan procedeele oralității, dar nu în sensul unei verosimilități realiste, ci ca semn al deconstrucției – și reconstrucției – sensurilor tradiționale”. ■ *Document: Eugen Ionescu în postura de critic de artă*, Zoe Stoicescu Apostolache prezintă: „Era 25 decembrie 1927, o zi care pentru elevii Liceului «Sf. Sava» din București, însemna împlinirea unui vis: revista literară plănuită de elevi era, din acel moment, o realitate. Pe coperta revistei se putea citi ca aceasta era condusă de un comitet de elevi, iar redactorul se numea Mircea Grigorescu. La baza aceleiași coperti se preciza că revista cuprinde versuri, proză, critică. De asemenea erau prezentați și autorii articolelor: St. Pop, Raul Teodorescu, Al. Popescu, Al. Stănescu, C. I. Vâlceanu, Gr. Melidoneanu și, surpriză, Eugen Ionescu. Se mai informa cititorul

că publicația avea 16 pagini și costa 5 lei”. Reținem: „Schweitzer-Cumpăna nu are ceea ce se înțelege prin sensibilitate. Nu-i un artist; e un poet. Nu-i rafinat, ci primitiv. Nu este un intelectual – e un senzual, o pasiune. Înțelege «huma» nu prin cercetări abstracte, ci printr-un senzualism concret, prin afinități sufletești înăscute. Desenul frânt completează desăvârșit expresia culorii”. ■ Cristina Rusiecki semnează *Ciocolată și exil: Timișoara în linii mari* (2).

● **[„Dilema veche”. nr. 21]** Marius Chivu scrie despre cartea Tatianeii Niculescu Bran, *În țara lui Dumnezeu*, Editura Polirom, 2012, că este un roman care aduce o importantă contribuție în literatura română temei conflictului rasial și cultural: „Venind din partea unei prozatoare românce, romanul aduce o contribuție surprinzătoare temelor atât de actuale și de universale ale conflictului dintre rase și culturi, a intoleranței religioase, a condiției femeii în societățile tradiționale”. ■ Laura Sandu traduce din limba engleză Jennifer Egan, *Pe aici au trecut cuțitarii*, colecția „Library Fiction”, Editura Pandora M, 2012.

[MAI]

● **[„Apostrof, nr. 5]** *Eveniment: Colocviul de proză al Uniunii Scriitorilor:* „colocviu despre romanul românesc contemporan. Întrebarea, anunțată cu luni de zile înainte, a fost: *Cum se scrie un roman*. La acest colocviu care are deja o anumită tradiție au participat președintele Uniunii Scriitorilor, Nicolae Manolescu, Radu Aldulescu, George Bălăiță, Nicolae Breban, Gabriel Chifu, Petru Cimpoeșu, un cristian, Nichita Danilov, Horia Gârbea, Radu Pavel Gheo, Radu Mareș, Marta Petreu, Dumitru Radu Popescu, Dan Stanca, Cristian Teodorescu, Alexandru Vlad, Varujan Vosganian. Erau prezenți scriitori importanți ai culturii românești, și anume Irina Horea, Gabriel Dimisianu, Irina Petraș, Gabriela Gheorghîșor, Aurel Pantea (ca gazdă), Alex Goldiș, Cosmin Ciotloș, Virgil Podoabă, Petre Tănăsoaică, Dumitru Hurubă, Radu Igna, Cornel Nistea”. ■ *Editorial:* Marta Petreu semnalează în *CNCS contra culturii românești*: „Am auzit următorul comentariu: «Din păcate, Cartea Românească nu este recunoscută CNCS». Din păcate deci, această splendidă editură, căreia cultura română îi datorează atât de mult, nu este recunoscută de către sistemul universitar românesc. Cele două excelente autoare [Sanda Cordoș cu *Lumi din cuvinte: Reprezentări și identități în literatura română postbelică* și Mihaela Ursa cu *Erotikon: Tratat despre ficțiunea amoroasă*] nu vor putea deci să raporteze la Universitatea „Babeș-Bolyai” că ar fi făcut o muncă științifică în ultimii ani și este ca și cum nu ar fi făcut nimic. [...] CNCS ar trebui să recunoască toate editurile care au publicat chiar și numai o singură carte serioasă pe an. Actualele criterii ale CNCSIS-ului obligă universitățile la o flagrantă inadecvare față de realitatea culturii românești de astăzi”. ■ Constantin Cubleşan publică *Eugène Ionesco: Sub semnul întrebării*: „Suita eseurilor ce alcătuiesc volumul *Un homme en question – Sub semnul*

întrebării, aşezată sub imperiul depresiei, de care vorbeşte mereu şi de care se lasă copleşit Eugène Ionesco, se dovedeşte a fi extrem de importantă ca mărturisire de sine a scriitorului – asupra propriei vieţi [...] ca şi asupra propriei creaţii. Explicaţiile pe care le dă, referitoare la ceea ce a dorit să facă, să spună, să proiecteze ca lumină în lume prin piesele sale, sunt de tot interesul şi atestă cu prisosinţă un sistem de gândire extrem de bine structurat în ceea ce priveşte susţinerea ideatică a edificiului său literar [...] O şansă de a-şi depăşi starea depresivă e totuşi scrisul: «Literatura e un joc. Şi dacă continui să joc – fiindcă, ce să vezi, joaca de-a literatura e o profesie – particip la joc fără să cred în el, este o iluzie în Iluzie» (31 august 1978)”. ■ Irina Petraş semnează articolul *Nicolae Prelipceanu şi moartea la purtător*: „Moartea la purtător – acesta e titlul cărţii la care tocmai lucrez. Mi se pare potrivit şi pentru tristeţea verticală a lui Nicolae Prelipceanu din toată poezia sa [...] Şi, poate, mai ales pentru cea mai nouă dintre cărţile sale, *La pierderea speranţei: Poezii*. [...] În poeme, situarea e deopotrivă sfătoasă şi nă râvaşă, privirea înţeleaptă, severă şi inconfortabilă a deja-bătrânului se însoţeşte cu volubilitatea şi cheful de joc, măcar cu vorbele şi împerecherile lor buclucaşe, aşa încât senectutea decrepită nu încap e în vers, dar nici tinereţea iresponsabilă nu are căutare. Ironic şi ludic, poetul îşi probează sieşi cantitatea de viu pe care o (mai) poartă, metaforal (deplasarea cu tâlc e aproape un leitmotiv al operei sale; vezi, acum, mersul poemelor [...] Dincolo de negarea repetată, scrâşnit-melodică, dorinţa de a afirma răzbate la suprafaţa paginii, sentinţa inflexibilă speră să fie infirmată, nesiguranţa aşteaptă înfiorată certitudini, gustul de cenuşă tânjeşte după îndulciri. Faţa este numită prin reversul ei cu spaima că acesta s-ar putea dovedi a fi chiar adevărul”. ■ Sub titlul *În roşu, la Athos*, Ştefan Borbély comentează volumul lui Dan C. Mihăilescu, *Oare chiar m-am întors de la Athos* (Humanitas, 2011): „Îndrăcit-senzual în stilistica sa de fiecare zi – probabil cea mai spectaculoasă din întreaga noastră literatură actuală –, demonic în multe idei, spectacular nevoie-mare şi ahtiat după arome lexicale zemoase, pe care numai gastronomia culturală levantin-caragialiană le poate satisface pe deplin, Dan C. Mihăilescu nu prea pare dus cotidian la cele sfinte, şi atunci când un emisar al grupului de artişti plastici din grupul Prolog îi propune să li se alăture pentru un periplu de zece zile la mânăstirile inaccesibile femeilor de pe muntele Athos, invitaţia, deşi surâzătoare, i se pare scriitorului «o nepotrivire strigătoare la cer», pe motiv de umilit-orgolioasă inadecvare. [...] Ereticul mustos, iubitor de Caragiale, care citeşte corespondenţa lui Cioran în refectoriul athonit şi admiră porumbeii în loc să se lase pătruns de iradierea spiritualizată a icoanelor în jurul cărora se îngămădesc toţi vizitatorii, simte o linişte transumană la schitul Lacu şi un extaz domolit la Vatopedi, semn – pentru el – că anistoricitatea locului poate fi savurată chiar şi fără participare mistică şi că eşti altul atunci când te întorci de la Athos, decât cel care ai fost la plecare, drumul însemnând iniţiare, transformare lăuntrică, redefinire. Să nu creadă cumva bunul cititor, văzând toate acestea, că Dan C. Mihăilescu se converteşte întru totul la cele trăite sau că-şi schimbă brusc şi

decisiv setul de valori, trecând abrupt și pe nepusă-masă din exuberanță în asceză. Nimic din toate acestea. [...] Așadar, ceea ce mi-a plăcut mai presus de toate la cartea lui Dan C. Mihăilescu a fost sinceritatea lui, atitudinală și expresivă, adică faptul că te lasă complet liber după ce o citești, îți lasă integral libertatea de opinie, ba mai mult, ți-o și încurajează. Nu e puțin lucru într-o țară împărțită între o democrație debilă și un ortodoxism impetuos, în care bisericile-s mai multe decât firmele capabile să te ducă la liman în mileniul III. Însă mi-a plăcut și altceva: lumina pe care Dan C. Mihăilescu o aruncă peste fața unora dintre tovarășii de drum sau cei întâlniți în cale”. ■ Irina Georgescu publică eseu *Sub lupa biografiei*: „Dacă literatura ne face mai frumoși, mai îndrăzneți sau doar mai curioși, nu e decât un efect al faptului că suntem ființe culturale, că trăim sub amenințarea propriei evanescențe. Cum altfel ne-am demonstra utilitatea dacă nu am încerca să învingem timpul și, astfel, moartea: „utopia tinereții veșnice, dacă se va realiza, va fi monotonă”. ■ Ion Pop recenzează monografia lui Claudiu Turcuș, *Estetica lui Norman Manea* (C.R.): „Monografia lui Claudiu Turcuș a fost realizată, așadar, într-un moment dificil și delicat al întâmpinării publice a operei, în care susținători și adversari și-au încrucișat argumentele adesea la modul pătimaș polemic, instalând, în orice caz, o atmosferă de suspiciune și de scepticism în privința valorii ei, cu atât mai mult cu cât discuția se purta și în perspectiva accesului la un premiu Nobel mult râvnit de români, dar agitând cam steril spiritele de la noi de o bună bucată de vreme.” Ion Pop consideră că volumul „propune foarte incitante perspective de lectură, într-un stil ce nu trădează, cum se întâmplă adesea, stângăcii de începător într-ale lecturii critice. [...] O cercetare de excelentă calitate, cu meritul pionieratului, dar impunându-se mai ales prin nivelul demersului analitic și reușita cuprinderii sintetice a acestei opere citite cu un particular spirit de pătrundere și comentate într-un limbaj critic de cea mai bună ținută”. ■ Iulian Boldea scrie în *Focul mărunt al confesiunii*: „Însemnările lui Livius Ciocârlie din recentul volum *La foc mărunt* (București: Editura Cartea Românească, 2012) au, dincolo de timbrul ludic, o amprentă reflexivă de necontestat. Ironia și autoironia, stupoarea – calculată – în fața spectacolului mundan, luciditatea cu care sunt observate avatarurile propriului eu, sinceritatea netrucată și decriptarea atentă a semnelor și sensurilor lumii, înregistrarea fără patetism a imaginii propriei senectuți, înscenările rafinate ale impresiilor de lectură – acestea ar fi dominantele acestei cărți în care protocolul autobiografic se vede convertit într-o scriitură ce reunește senzația trăitului și fulguranța livrescului [...] o partitură autobiografică dialogică, dotată cu un registru tematic amplu și divers”. ■ La *Dosar I.L. Caragiale*, Mircea Tomuș semnează *Structuri antropologice ale imaginarului în opera lui I.L. Caragiale*, fragment dintr-un studiu monografic : „Fața actuală a teoriei mimesisului este însă criza reprezentării; în mimesis, ca relație extrem de complexă între arta poetică și realitate, se deplasează centrul de greutate de la ideea de imitație la aceea de reprezentare, iar, prin aceasta, se instituie noi categorii de gândire, precum actele de ficționalitate [...] O monografie a nopții, în

imaginarul caragialian, ar putea alege cel puțin trei trasee principale ale regimului nocturn, în acest imaginar: nopțile de coșmar, începute în gamă comico-dramatică, odată cu *O noapte furtunoasă*, și culminând cu cele din *Păcat*, *În vreme de război*, *O făclie de Paște*, *Năpasta*, cele de descătușare dionisiacă, inaugurate, bineînțeles, de noaptea lui Nae Ipingsescu, desfășurată în afara scenei, din *Conul Leonida față cu reacțiunea*, care este, evident, o cu totul altă noapte decât aceea a titularului comediei, noaptea de băutură din *Amici*, *C.F.R.*, dar mai ales din *Repausul dominical*, ca și nopțile magice din *La hanul lui Mânjoală* și *Calul dracului*. [...] Fenomenologia nopții caragialiene ar rămâne un simplu exercițiu statistic dacă nu s-ar sonda perspectiva și sensurile în care fluviul de întuneric al nopții se varsă în cel de lumină al zilei. [...] Acest procedeu, pe care l-am putea numi de manipulare a regimurilor nocturn/ diurn, în care simplul raport oximoronic este convertit în substituție totală, se transmite, dinspre capodopera comedilogică a lui Caragiale spre textele sale în proză; în *Petițiune...*, ziua timpului textual urmează după o noapte de chef continuu, deci după o noapte transformată în zi, după zicerea comună, ca să ne fie și mai clar că ceea ce «se joacă» în prim-planul textului nu este altceva decât o zi transformată în noapte, noapte a înțelegerii și, mai cu seamă, a comunicării. [...] Un comentator mai recent (Mircea Braga) pune această dominantă în relație directă cu tema «umbrei» a lui C. G. Jung, ceea ce ar da altă față și semnificație regimului nocturn din ontologia imaginarului caragialesc”. În opinia sa „la Caragiale, cel din *Păcat*, *O făclie de Paște*, *În vreme de război* și *Năpasta*, putem identifica gustul pentru morbid, violent și satanic al unei întregi epoci, care nu este decât reversul necesar și real de umbră al acelei belle époque în care lumina și frumusețea formelor ambiționau să țină prim planul”. ■ În *Despre scris, scriitori, viața cărților și istoria lor secretă, câteodată...*, Constantina Raveca Buleu comentează volumul lui Adrian Grănescu apărut în 2011 la Editura Limes – *Deasupra și dedesubtul cărților – fețe nevăzute (publicistică– amintiri – eseuri)* ■ Cristian Vasile (*O istorie personalizată a sociologiei postbelice*) abordează volumul lui Cătălin Zamfir, *O istorie subiectivă în sociologia românească din 1944 până în prezent* (Polirom, 2009): „Chiar dacă istoria personală nu înseamnă întotdeauna o limpezire a imaginii de ansamblu, cartea profesorului Cătălin Zamfir îl ajută pe istoric să reconstituie atât structurile instituționale din sistemul educațional, cât și parcursul unei discipline”. ■ În *Piscuri dialogale*, Ovidiu Pecican analizează volumul lui Ion Pop, *Interviuri: Între biografie și bibliografie* (Editura Limes, 2011): „În pofida expunerilor cu aspect, uneori, didactic, remarcabile prin strădania de a lumina direcția către care îl conduce întrebarea, stilul este unul marcat de prezența metaforei și de calități literare neîndoielnice”. ■ La rubrica *Micro lecturi*, Ion Bogdan Lefter publică *Vântul potrivit bate tot mai tare... Despre „poezia germană din România:* „Într-o atmosferă dintr-o dată schimbată, cu considerabile libertăți acordate populației și deci și elitelor intelectuale, cultura autohtonă se reface, reluând firul modernității întrerupte de proletcultism. Poezia de limbă română redevine intens metaforică

și simbolică, «neomodernistă», mai întâi în forme ingenue și excesiv de patetice, avansând apoi grăbit către hipersofisticarea manieristă a finalului de mare ciclu creativ. Între timp, la periferia experimentală a sistemului se consumă primele tatonări pre-postmoderne (dacă le putem spune așa): literatura grupului «oniric», cea a «Școlii de la Târgoviște», alte experiențe. Domină– însă– metaforismele «generației Nicolae Labiș». Cu o conștiință politică aparte, intelectual-civică înainte de a avea consecințe literare, încep să apară și autori noi de limbă germană, în special în principalele centre academice”. ■ Document: ■ Mihai Beniuc inedit (din arhiva prof. univ. dr. V. Fanache) cu o prezentare de Ilie Rad. ■ Ștefan Bolea publică *Bazarov: Momentul zero al nihilismului rus*.

● [„**Bucureștiul Cultural**”, nr. 114] *Eveniment: Un moment fast pentru cultura românească. Salonul Internațional de Carte de la Torino* (10 - 14 mai). România beneficiază de statutul de țară invitată. Articolul reproduce fragmente din presa italiană despre prezența și standul României din cadrul evenimentului. ■ În *Fotografii de familie*, Bianca Burța Cernat scrie: „Poezia lui Tudor Vianu este, într-o mult mai mare măsură decât aceea a unor G. Călinescu, Perpessicius sau Vladimir Streinu, o poezie *de duminică*, practică ocazional [...] Aceasta nu-i scade nimic din valoarea de document uman și literar. Fără să atragă atenția în chip special prin viziune ori prin scriitură, poezia lui Vianu interesează prin faptul că este parte – fie și marginală – din opera unui mare creator de cultură. Însă, oricât de elaborată, oricât de impregnată de livresc, oricât de bogată lexical ori de meșteșugită ca sintaxă, această poezie nu are șanse considerabile să iasă din umbra în care însăși opera esteticianului și a filosofului Tudor Vianu a așezat-o”. ■ Sub titlul *Aduceți-vă aminte*, Daniel Cristea Enache analizează romanul *Exuvii* al Simonei Popescu, ediția a V-a (*Polirom*, 2011): „În *Exuvii* vedem [...] cum senzorialitatea și hiperluciditatea trasează în materia amintirilor și în corporalitatea lor culoare adânci pe care cartea avansează și eul se devoalează. [...] Dacă în *Lucrări în verde sau Pledoaria mea pentru poezie* (2006) va fi stridentă artificialitatea, *Exuvii* impresionează puternic prin autenticitate. [...] E o simultaneitate a vârstelor, dar și una a percepțiilor care «apucă» obiectul (ce poate fi orice), îl înfășoară în starea de transă a copilului și îl oferă, pentru a-l disocia analitic, scriitorului matur. [...] *Exuvii* e astfel un repertor de episoade extraordinare nu altfel decât prin senzațiile și emoțiile pe care le suscită”. ■ Doris Mironescu (*Modernitatea interbelică, o epocă feminină*) analizează studiul Biancăi Burța-Cernat, *Fotografie de grup cu scriitoare uitate. Proza feminină interbelică*, (C.R., 2011): „Critic sagace, cu analiza reglată fin și cu știința contextualizării, perseverând cu o răbdare admirabilă asupra unui subiect nu întotdeauna îmbietor, Bianca Burța-Cernat dă în volumul de față o probă certă de maturitate”. ■ În *Itinerariile demonismului eminescian*, Paul Cernat abordează „*Luceafărul*” de Mihai Eminescu. *Portrait d'un dieu obscur* (Editions Universitaires de Dijon, Collection Écritures, Dijon, 2011) de Gisèle Vanhese: „Nu avem de-a face cu un academism steril, ci cu deschideri estetice dintre cele mai stimulative.[...] Că rigoarea filologică nu exclude creativitatea

interpretativă, ci o fundamentează se vede foarte bine inclusiv din aceste studii eminesciene, care «urcă» până la originile romantismului și «coboară» până la proza fantastică a lui Mircea Eliade (*Șarpele*, *Domnișoara Christina*) sau până la, surpriză, enigmaticul roman *Malina* al lui Ingeborg Bachmann, unde Vanhese identifică, în premieră, o corespondență ocultă între Eminescu și Paul Celan. [...] Excelent critic de text, Vanhese vădește o predilecție pentru subtextele, arhitextele, intertextele, avant-textele și après-textele *Luceafărului* într-o lectură «spectrală». Eminescu devine, astfel, nod privilegiat al unei «rețele» universale prin care circulă un demonism specific.” Paul Cernat conchide: „*Portrait d'un dieu obscur* e o contribuție de referință a unei eminescologii novatoare, plasate în orizontul unei comparatistici deschise către toate azimuturile”. ■ *Interviu cu E.S. Philippe Gustin, ambasadorul Franței în România, realizat de Gabriela Adameșteanu: „De 40 de ani, literatura pentru copii și tineret s-a dezvoltat”*.

• [„Caiete critice”, nr. 5] Eugen Simion scrie *Îndreptar pătimas (IV) O mitologie a nedesăvârșirilor*: „Emil Cioran nu pune niciun preț pe filosofie și se întreabă, încă de la debutul său, la ce servește filosofia și ce rost au în lume filosofii. Cât despre existență, în genere, filosoful are ferma convingere că ea nu reprezintă decât «singurătatea agoniei» și inutilitatea absolută. Țelul lui în cultură este să dovedească faptul că tot ce există nu există și tot ce se vede cu ochiul liber este înșelător. Omul, în genere, i se pare a fi o sumă de eșecuri, iar omul care scrie nu are altă justificare decât aceea de a comunica această tragedie lipsită de măreție. Am impresia că scopul lui Cioran nu este să înțelegem, ci doar să reflectăm la neînțeleșurile pe care în chip conștient (și răutăcios) le construiește și le introduce în frazele lui altminteri uluitor de frumoase. Scrie, de pildă, într-un rând: «într-o lume fără melancolie, privighetorile ar începe să scuipe și crinii ar deschide un bordel». S-a scris, mă întreb, ceva mai surprinzător despre melancolie în limba română? Mai șocant de frumos? A scris, probabil, tot Cioran atunci când, într-o scrisoare către amicul Arșavir Acterian, își amintește de o definiție pe care o dă Shakespeare melancoliei: «Melancolia, această rană a frumuseții». Reținem: În Franța, învață să mănânce și să scrie. Descoperă stilul. Dar nu-l avea și în limba română? Îl are încă de la 18 ani, se vede limpede din paginile ce urmează. Un stil, încă de pe acum, al fragmentului, la întâlnirea dintre micul eseu impresionistic (jurnalistic) și metafizică, așa cum confirmă, de altfel, într-o notă. O notă, ca toate celelalte, voit descalificantă, căci ce moralist (filosof) este acela care umilește metafizica într-un fragment jurnalistic? Să nu uităm: modelul lui Cioran se ridică pe ruina tuturor modelelor, stilul lui se hrănește din negarea tuturor stilurilor acreditate de filosofia și estetica de școală. Criticul argumentează că „Subiectele (motivele, lucrurile, cauzalitățile existențiale și metafizice) sunt pretexte pentru a prinde în scriitura cioraniană lumina lor crepusculară. [...] Ce-i curios este că, având aceste idei și folosind aceste antimodele în toate domeniile – de la existență la artă – Cioran a creat o operă majoră în sferă moralistică și

literară. Ideea că tot ce a scris el are o stridentă notă falsă este, la rândul ei, remarcabil falsă, surprinzătoare pentru cine operează cu criterii estetice sau ar trebui să opereze chiar și atunci când opera are o ideologie principial inacceptabilă. Ceea ce este, în mod evident, cazul operei lui Cioran. [...] Arta lui poetică – în sens larg – este construită din refuzuri, din antimodele și aproape numai din aceste surâsuri ale ilogicului care sunt paradoxurile. O artă a paradoxului care, în plus, se contrazice tot timpul, în măsura în care paradoxul în sine este un nod de contradicții care șochează logica normală. Când pui două paradoxuri în succesiunea frazei, poți bănuî la ce te poți aștepta. Cioran a deprins bine meșteșugul, așa încât putem spune, parafrazându-l, că atunci când scrie nu face, de dimineața până seara, decât să se îmbete cu elixirul nedesăvârșirilor bine ticluite”. Eugen Simion mai scrie despre „retorica lui Cioran urzită din respingerea retoricilor în funcțiune: prin originalitatea limbajului ei negaționist și puterea imaginației intelectuale ce o animă, retorica-antiretorică reinventează în cele din urmă obiectul asupra căruia se năpustește și, în cele din urmă, îl reabilitează estetic. [...] Literar, această mitologie intelectuală se sprijină pe o scriitură de tip baroc. Un baroc care valorifică, încă o dată, virtuțile răului, obscuritățile gândului, impertinențele și jocurile unei imaginații demonice. Dacă este adevărat ce spune Jean Rousset, și anume că barocul are două simboluri fundamentale – metamorfoza și ostentația decorativului (reprezentate de Circe și Păun), atunci putem încheia că Cioran este un poet al ostentativului, un spirit barochist a cărui artă poetică este construită din negativitățile provocatoare și expresive. Instigațiile lui împotriva convențiilor estetice și filosofice anunță poetica postmodernității. [...] Îndoiala este metoda lui de a cunoaște. O îndoială rodnică, creatoare. Cu ea începe, în fond, mitologia intelectuală a lui Cioran”. ■ *Cronici literare*: Mircea Dinutz comentează volumul lui Constantin Cubleșan, *Escală în croazieră. Constantin Virgil Gheorghiu* intitulându-și articolul *Constantin Virgil Gheorghiu, mărturisitorul*: „Nu știu dacă această carte a lui Constantin Cubleșan se află între cele mai bune cărți ale sale, dar – în orice caz – este una meritorie, instructivă, admirabilă prin finețea unor comentarii și, în unele locuri, atrăgătoare, convingătoare, în măsura în care autorul ne ajută să înțelegem rostul și sensul ființării unei lumi în care imaginarul se hrănește din biografia nemăsluită a lui C.V. Gheorghiu, mărturisitorul a toate câte i s-au întâmplat, victimă, martor și călăuză pe drumul grelelor încercări prin care a trecut, căutând a descifra, la fiecare pas, înțelesurile adânci și răscolitoare ale ființei umane aflate în perpetuă stare de revoltă și confruntare cu o istorie irațională, nu mai puțin cu sine însuși”. ■ La secțiunea *Comentarii*, Caius Traian Dragomir semnează *Omul – un cuvânt fără sens? (omul explicat în cărți)*: „Omul este o entitate existențială aptă să își determine liber, autonom, esența sa, ori, mai exact, condiția ontologică. Poate fi, de exemplu, materie sau spirit, în funcție de ceea ce alege să fie. Se poate observa fără dificultate că omul actual reprezintă o realitate ontologică tot mai dispersă, ca mod al apariției în lume. [...] Iluziile lui Freud, Erich Fromm, Erich Berne ale asociaționiștilor, behavioriștilor de la

Wilhelm Wundt, la Levy Strauss și Jacques Lacan, rămân în ansamblu, imagini parțiale, piese ale unui puzzle pe care nu îl poate recompune, suprateoretic, decât fenomenologia. A privi oamenii din avion, din magazine, din universitate, restaurant, a observa, a avea o imagine precum aceea de artist asupra spectacolului uman, în care termenul «om» se raportează la o mulțime indefinisabilă, iată o cale a cunoașterii. Probabil că mai mult chiar decât fenomenologia husserliană, antropologia care trece dincolo de anatomic ar trebui să lucreze cu trăirismul lui Nae Ionescu. Critica lui Nae Ionescu o avem, dar ne lipsește o «Introducere în metoda lui Nae Ionescu», asemenea «introducerii» lui Paul Valéry». ■ Alunița Cofan publică *Eugen Ionescu sau grotescul absurd*: „Următoarele pagini sunt o încercare de a defini grotescul de-a lungul transformărilor filosofice din secolul XX. Examinăm cu atenție ideile culturale care au generat pe scena literară prezența dezgustătoare, ilogice și violentei estetice a grotescului. Logica și rațiunea nu mai sunt instrumentele adevăratei cunoașteri a naturii și a realității; în schimb, anxietatea, îndoilele puternice și existențialismul absurd ocupă locul din conștiința scriitorilor. Caracteristicile grotești se dezvoltă datorită acestei identități distorsionate a logicii. [...] Între omul creator al lui Blaga, omul strivit de istorie al lui Cioran, omul nou marxist și omul liber al lui Eliade, intervine omul-păpușă sau omul-marionetă al lui Eugen Ionescu. [...] Complexul culturii minore (în opoziție cu cea majoră), destinul cultural al omului creator de valori, exilul ca ieșire spre universalitate dintr-un spațiu limitat și sufocant, libertatea și independența spiritului, neaměstecul în politică și ideologiile politice, angoasa existențială față de realitatea social-politică tulbure, schimbarea identității omului (un om nou construit pe alte coordonate mentale), opoziția cultură-natură sau cultură-viață. Această din urmă antinomie aduce în prim-plan și cea mai mare contradicție în acest clocot de idei definitive și deloc definitive. Majoritatea vocilor care au pus la îndoială importanța valorilor culturale, a geniului și a rațiunii umane (Barbu Fundoianu, *Conștiința nefericită*; Eugen Ionescu, *Viața grotescă și tragică a lui Victor Hugo*; Mircea Eliade, *Huliganii*) sub spectrul terifiant al instabilității sociale și politice și, mai ales, sub amenințarea războiului, au ales să trăiască tot un destin cultural, deși omul descris/recreat de ei în operă este omul trăirii emoțiilor autentice primare, al acțiunii directe asupra istoriei sau omul devitalizat, mecanizat, sărăcit spiritual și sufletește, diminuat și apăsător de atâtea determinisme, privat de libertate, sufocat de situații absurde, din care rațiunea (marele fanion al minții) s-a evaporat cu totul”. ■ Monica Alexandra Toma semnează *Realitatea „virtuală” și postmodernitatea*: „Această lucrare își asumă capitularea în fața imensei și neordonatei lumi virtuale, dar nu și capitularea în fața provocării pe care o implică. Cu alte cuvinte, acceptăm senin lumea virtuală așa cum este ea, cu lumini și umbre, fără nostalgii absurde legate de talmeș-balmeșul pe care îl implică, îi gustăm calm misterul și disperarea disipată. În același timp, cu ochiul unui om născut în mijlocul unui univers sezonat cu transfer de biți, refuzăm să fim intimidați de această realitate paralelă și încercăm să-i conturăm legitimitatea

disputată pe tărâm literar. Cuvinte-cheie: real, virtual, postmodernitate, Mieke, Baudrillard, Deleuze, Eco. [...] Realitatea virtuală pune în discuție ceea ce este recunoscut ca real, înlocuindu-l pe acesta cu o serie de lumi posibile, parțial actualizate, în care regulile sunt scrise doar de limitele sistemului [...] Cum se poate accepta un univers unde registrele se întrepătrund până în punctul în care trivialitatea se așază lângă eleganță, iar kitsch-ul lângă bunul gust? Și, mai ales, cum mai pot exista disocieri între concepte, când ele se întrepătrund mareic?”. Autoarea prezintă mai multe luări de poziții, îl citează pe „Mieke, care, în căutarea logicii sociale, descoperă, deși mai puțin declarat, și o logică virtuală. În contextul ideilor sale, mentalitatea cyberutilizatorului se înscrie în așa numita «gândire comunicațională», cu un statut suspendat în mister și dezlegat de gândirea științifică. Detectarea ambivalenței acestui tip de gândire dezvăluie o caracteristică importantă a comunicării virtuale: ea contribuie la exercitarea libertății, dar se constituie, în același timp, și într-un instrument de manipulare. [...] Baudrillard vorbește despre traseul involutiv al imaginii, care parcurge drumul de la a se constitui ca reflex al realității la etapa de mascare a realității, apoi de mascare a absenței aceleiași realități, ajungând în etapa divorțului total între realitate și imagine. În concepția lui Baudrillard, simulacrul este tipic erei hiperrealității în care simulările transformă realul în hiperreal, iar virtualitatea substituie realitatea. Atât realul, cât și simulacrul rezultă în urma unor simulări succesive”. ■ Ramona Nedeia publică „*Vocile*” autorului și formele discursului literar în romanele lui Sorin Titel (II): „Acest studiu analizează modalitățile discursive ca un semn de modernitate al romanelor lui Sorin Titel. Modalitățile discursive discutate sunt simptomatice pentru intrarea literaturii române într-o nouă etapă, care readuce creativitatea din perioada interbelică, fiind și inovatoare, în același timp. Acestea sunt tehnici, cum ar fi: proliferarea narativă, trecerea de la un moment la altul, amestec de voci, contrapunct, paralelism, lipsa de intrigă și personaje principale ca un semn textual de modernitate. În romanele lui Titel, polifonia de voci prezintă un narator în pozițiile cele mai neașteptate, de la naratorul omnipotent la naratorul ce încearcă să deschidă un dialog vorbind la persoana a doua sau de intervenție directă. Uneori, acesta devine un martor narator-comentator, alteori, un comentator-moralist, în timp ce, în alte circumstanțe, se comportă ca un judecător al evenimentelor din roman. Interesul în tehnicile contemporane noi, inovatoare, a permis autorului să evite capcanele micului realism pentru a contribui decisiv la modernizarea prozei românești de ficțiune din a doua jumătate a secolului al XX-lea”. Criticul scrie despre romanul *Păsărea și umbra* (1977): „Aici principiul mimetic, punctul de vedere al scriitorului omniscient sunt refuzate în favoarea unei prezentări fragmentare a realității, în care particularul preia locul generalului. Structura cărții este mozaicală, atât datorită lipsei voite de coerență, proliferării vocilor narative, cât și absenței unui personaj în jurul căruia să graviteze firul epic. [...] Este mai evidentă aici reflectarea aceluiași fapt în mai multe oglinzi subiective, ceea ce constituie un mod de a tulbura mișcarea epică normală și de

a da realismului o deschidere spre fantastic. În acest roman se constată o atenție deosebită acordată ordinii din interiorul construcției”. Mergând pe urmele Noului Roman Francez, până la un punct, Sorin Titel se detașează de tehnicile impuse de teoreticienii săi, cu numeroase note de originalitate, atingând maturitatea și perfecțiunea în ultimul său roman publicat antum, *Femeie, iată fiul tău*, căutând și găsiind eliberarea din canonul modernității, ca formă și drum spre originalitatea proprie”. ■ *Literatură universală*: Marian BARBU scrie *Din nou Dovlatov*: „Autorului îi e greu să-i înțeleagă pe unii scriitori ai emigrației, indiferent de naționalitate, care cum ajung în SUA. ori în altă țară occidentală privesc înapoi cu mânie. Literatura lui Serghei Dovlatov se circumscrie realismului de tip constatativ. Mai toată proza lui aparține biografismului, reînviat și remodelat teoretic de francezi. În încheiere, autorul se întreabă în ce măsură experiența de gazetar sau propria viață merită să fie transpuse în literatură”. ■ Napoleon Pop semnează *O viziune pentru Români*: „Pornind de la nevoia unui proiect intelectual eliberat de frustrările individuale, de conjunctură, de ego-uri, de obsesia față de persoane, transformată chiar în ură personală, autorul privește problemele cu care se confruntă România, acceptând faptul că, dacă ele sunt criticabile, responsabilitatea este a tuturor și pentru că s-au produs și pentru că au nevoie de a fi soluționate de societate în ansamblul ei”.

● [**„Contemporanul. Ideea europeană”, nr. 5**] În articolul *Sevraj*, Ștefan Borbély recenzează cartea *Zen* de Mircea Cărtărescu: „L-am cunoscut pe Mircea Cărtărescu acum vreo cincisprezece ani, cu prilejul unui sejur petrecut într-un institut academic de înalte studii, și mi s-a părut o revelație. Era deja celebru, textele îi intraseră în manualele școlare, dar avea o gravitate umană care impunea, și un patetism stilat de a se raporta la universul ideilor, pe care oricine îl putea admira, fiindcă iradia din interiorul unei ființe de o calitate impresionantă, care știa, pe de altă parte, să se și poarte modest printre noi, drapat în căldură și-ntr-o gentilețe care-l făceau imediat abordabil, abolind toate distanțele. Am fost surprins să nu găsesc nimic din toate acestea în *Zen*, ca și cum Cărtărescu ar fi suferit o involuție în mai puțin de douăzeci de ani; mult verbiaj, mult zgomot, egocentrisme ucigașe și egolatrii aproape insuportabile, închise în haina zdrențuroasă a unei crize de creație inutil extrovertite, urlate puternic în urechile tuturor, fie că vor, fie că nu vor să o audă. Criza prin care trece Mircea Cărtărescu nu e patrimoniu public neselectiv, sau, altfel spus, nu toți pot fi făcuți părtași la ea; e o chestiune de singurătate, de introspecție adesea tăcută, uneori dureroasă, și-n consecință voința autorului de a deveni victimă publică, de a-și striga amarul în piața de toate zilele, în timp ce alții și-o consumă suferind acasă, la adăpostul privirilor indiscrete, mi s-a părut a fi defectul principal al jurnalului și al motivației care l-a generat. [...] Cărtărescu este genial, dar vulnerabil, foarte vulnerabil la înstrăinarea de sine: ce facem cu el este chiar mai important decât ce face el cu el însuși...”. ■ Răzvan Voncu publică un editorial cu titlul *Discreta metamorfoză a lui Gabriel*

Chifu în care comentează volumul *Întâmplări din ținutul misterios*: „Acum, poetul a înlocuit filosofia cu înțelepciunea, plinul cu golul și înaltul cu adâncul. Nu obiectul contemplat s-a schimbat, ci sensul contemplației. De la privirea aruncată dinspre sine înspre înălțimile transcendentului (în volume ca *O interpretare a Purgatoriului*, din 1982, sau *Lamura*, din 1983), se trece acum la privirea coborâtă dinspre acest transcendent înspre sine. Rezultatul este o redimensionare a ființei și a lumii, în care universul concret și obiectele mărunte, ca și existența de fiecare zi, capătă dimensiuni uriașe. [...] Metamorfoza spirituală este dublată și de una stilistică. Poezia lui Gabriel Chifu s-a sublimat, și-a purificat recuzita și a adoptat o convingătoare retorică a simplității, care rezonază fin cu naturaletă gîndului poetic. Rezultatul este copleșitor tocmai prin simplitatea - nu simplismul! - mijloacelor”. ■ Aura Christi publică *Sinteza supremă a vieții*, un fragment din volumul *Dostoievski - Nietzsche, Elogiul suferinței*. ■ Constantina Raveca Buleu analizează *Femeile insomniacului* de Radu Țuculescu: „Dedicat memoriei lui Tiberiu Iancu, romanul lui Radu Țuculescu se joacă rafinat, urzind povestirile unei legende local-contemporane, jurnalistul Septimius Ilarie, reflexie infinit mai blândă și aparent comună a lui Șahryar, cu care, de altfel, împărtășește insomnia, fascinația pentru misterul feminin și plăcerea senzuală oferită deopotrivă de arta erotică și de cea culinară. [...] Într-un roman infuzat ritualic de jazz și blues, Radu Țuculescu extinde virtuțile creator-armonizatoare ale muzicii la fiecare palier existențial, rafinat în istoriile unui personaj paradoxal, pentru care atenta cultivare a anonimatului la nivel de detaliu existențial sfârșește prin a ricoșa în imaginea de ansamblu a unui personaj memorabil, într-un roman clujean cu multe chei, care se cer descifrate”. ■ Liviu Ioan Stoiciu semnează necrologul poetului și istoricului Ioan Țepelea, *Totul e o pacoste enormă - Ioan Țepelea*: „Sunt tare amărât, Ioan Țepelea îmi dădea în ultimii ani telefon din când în când și-l auzeam plângând în hohote, bărbătește, făcându-mi efectiv rău. Era îngrozitor de nefericit că l-au părăsit prietenii optzeciști (nu le dau numele; culmea e că sunt prieteni comuni, și știu pe propria piele comportamentul lor, norocul meu că m-am desprins, am ieșit din capcana acestui gen de prietenie în care nu există respectul reciproc), nu reușea nicidecum să-i înțeleagă”.

● [„Convorbiri literare”, nr. 5] Cassian Maria Spiridon publică *Între cultura înaltă și împărăția omului surogat*: „Dacă orice activitate este un mijloc pentru un scop, atunci nici o activitate nu are valoare intrinsecă. Lumea este atunci lipsită de sens. Dacă totuși există activități în care ne implicăm pentru ele însele, atunci lumea ne este restituită, iar noi îi suntem restituiți ei. Deoarece cu privire la aceste activități nu întrebăm *ce țel* au; ele își sunt autosuficiente. Jocul este una dintre ele [...] Conversația de plăcere, dansul sunt scopuri în sine însele [...] Prin contemplarea estetică evadăm din lumea lucrurilor perisabile către *obiectul neconsumabil*, care are o valoare în sine. [...] Dorințele fanteziei nu sunt preocupate de o descriere literară, de o privire în care să lucreze imaginația, ele vor un simulacru - cea mai apropiată alternativă de la lucrul însuși. Ea ocolește stilul și convenția,

întrucât acestea ar împiedica-o să-și fabrice surogatul și ar învălui-o în gândire. [...] (R. S.[Roger Scruton] [...]) Cum aflăm, inclusiv din *Poetica* lui Aristotel, emoțiile provocate de arta adevărată, prin care accedem la *catharsis*, țin de imaginație și nu de fantezie”. ■ Elvira Sorohan comentează *Dezordinea preventivă* (2011) în articolul *Matei Vișniec și romanul său despre era mediatică*: „Miza nu este în primul rând estetică, prioritatea fiind a ideilor[...] Plăcerea lecturii e autumat estompată de interesul pentru analiza fenomenului [...] lectura nu e prea atractivă dacă nu e făcută cu interes profesional”. ■ Gheorghe Grigurcu publică „*Perfecțiunea nu poate fi judecată*”. ■ Basarab Nicolescu scrie *Mircea Eliade - Sacrul, între artă și știință (I)*: „Eliade înțelege sacrul ca prezență a ceva *irreductibil real* în lume. Există deci, la Eliade, un fel de ecuație postulând identitatea dintre sacru și real, ceea ce îi asigură sacralității universalitatea sa [...] pentru Eliade sacrul este elementul esențial în structura conștiinței [...] Știința, arta și sacrul formează triunghiul magic al cunoașterii. [...] Logica terțului inclus, atât de apropiată de faimoasa *coincidentia oppositorum*, fundamentală în opera lui Eliade [...] Operatorul holistic șterge contradictoriile și este deci legat de acțiunea terțului inclus de conciliere a contrariilor. [...] Este sacrul rațional sau irațional ? Dar unde se termină raționalul și unde începe iraționalul ?”. ■ Nicolae Stroescu Stănișoară semnează articolul *Pavel Chihaia la 90 de ani*: „Arta narativă a lui Pavel Chihaia, densă și încărcată de un realism necruțător, se împletește cu omniprezența unui lirism nepatetic dar mereu învăluitoare și metaforic revelator”. ■ Cornel Ungureanu publică *Casa Culiianu și oaspeții ei (II)*: „Primele articole publicate de Horia Roman Patapievici în anul de grație 1990, erudite, tensionate, de un remarcabil patos al inteligenței, lăsau cititorul presei literare sau ferventul știrilor media să creadă că sub numele Patapievici s-ar ascunde un tânăr ilustru, confirmat de publicistica antedecembristă [...] Lămuritor, Dan C. Mihăilescu i-a luat un lung interviu [...] Jurnalul lui Horia Roman Patapievici, fascinant ca lucrare memorialistică, evocă nu atât un personaj uluitor, cât o generație literară de tranziție. [...] [În] *Autoportret cu Noica* raportarea la un model devine una dintre temele cărții – de o deosebită expresivitate [...] Gabriel Liiceanu îl numea Kierkegaard al nostru, noi putem să punem totul sub semnul unei sincerități exemplare, a unei autenticități prezente în jurnalele *clasice* [...] *Zbor în bătaia săgeții* e cartea luptelor fără maestru spiritual”. ■ Ioan Holban comentează *La pierderea speranței* de Nicolae Prelipceanu, în articolul *În turnul înclinat pe partea neagră a existenței*: „Tema alterității structurează cartea lui Nicolae Prelipceanu, aproape fiecare poem adunându-se în jurul figurilor celor mai diverse care marchează prezența stăruitoare în absență a Celuilalt; cel din oglindă sau din spatele ei”. ■ Cristian Livescu scrie *Gellu Dorian sau poezia ca însoțitoare a existenței*: „Un salt spectaculos face poezia lui Gellu Dorian odată cu *Elegiile după Rilke* [...] orfismul nu intră în conflict cu revolta postmodernistă [...] lui Gellu Dorian nu-i vine greu să schimbe registrul monologal de la o carte la alta [...] Cel mai recent volum de poezie al lui Gellu Dorian, *Zece poeme exemplare din Târgul în care, cică, nu*

se întâmplă nimic (Tracus Arte, 2011) e o răsturnare de perspectivă a imaginarului poetic față de direcția de până acum [...] Poezia de față este un reflex al romanului *Casa Gorgias*". ■ Constantin Dram comentează volumul *Memoria lui Femios*, editura Timpul, 2011, în *Memoria Insidioasă și Sterian Vicol*: „romanul e un text bine scris [...] un interesant și convingător prozator (fie el și de extracție cu adevărat poetică)". În *Lucifer și Acrivița*, Dan Mănuță abordează volumul *Literatura luciferică. O istorie ocultă a literaturii române* (Editura Cartea Românească, 2010): „Am căutat zadarnic în volumul semnat de Radu Cernătescu vreo cât de mărunță referire la relațiile junimiștilor cu masoneria [...] Că Radu Cernătescu lămurește unele aspecte ale relației dintre biografia câtorva scriitori și masonerie este o contribuție meritorie, umbrită însă de absențe impardonabile pentru ambiția de a face istorie literară". ■ *Comentarii Critice*: □ Adrian Dinu Rachieru publică *Turneul Candidaților : Timișoreni (II)*. □ În articolul *Nu numai cu Rebreanu*, Vasile Spiridon comentează volumul al treilea intitulat *Îndărătul cortinei din Arta de a fi păgubaș* de Niculae Gheran (Biblioteca Bucureștilor, 2012). □ Antonio Patraș analizează studiul lui Angelo Mitchievici, *Decadență și decadentism în contextul modernității românești și europene* (Editura Curtea Veche, 2011). □ Sub titlul *Avataruri angelice în poezia română*, Emanuela Ilie comentează studiul lui Petrișor Militaru *Prezențe angelice în poezia română*, Editura Aius PrintEd, Craiova, 2012: „Un op meticulos și bine documentat în excursul teoretic, empatic și suplu în parcursul analitic, sobru și elegant în ansamblu". □ Șerban Axinte scrie despre *Cronologia vieții literare românești. Perioada postbelică* pe care o consideră „o cercetare în care se poate avea încredere. Principiile care stau la baza realizării acestei *Cronologii* fac dovada obiectivității ei intrinseci. [...] Observând vulturile de suprafață sau de adâncime ale fenomenului în ansamblul său, vom înțelege motivația unor gesturi, a unor inerții sau a unor abdicări regretabile". □ Adrian G. Romila comentează volumul Ioanei Diaconescu *Scriitori în arhivele CNSAS* (Fundatia Academia Civică, 2012) în articolul *Prin pădurea împietrită*. □ În *Literatura și „formele de viață"*, Adrian Tudurachi abordează volumul lui Marielle Macé *Façons de lire, manières d'être*: „Cum transportăm un roman în practica noastră cotidiană? Cum să facem din el o valoare a unei acțiuni în afara ficțiunii? [...] Centrând demonstrația pe trei autori - Proust, Sartre și Barthes -, Marielle Macé va introduce în câmpul *formelor de viață* un efect de diferențiere. [...] Celor trei autori le vor corespunde așadar trei vectori ai angajării literaturii în viață. Există, mai întâi, o *formă de viață* care organizează percepția, un stil al privirii: cititorul (Proust) găsește în lectură o dispoziție determinată a simțirii, un fel de a vedea, o manieră de a primi lumea. Există apoi posibilitatea de a modela lumea prin lectură, introspecția, raportul cu durată interioară și cu cea exterioară, biografică: este cititorul (Sartre) care caută în cărți o logică a revenirii, un ritm care să transforme existența amorfă în destin. În sfârșit, pe cel de-al treilea etaj, stă cititorul (Barthes) care prin lectură se pune în scenă, reinventându-se, îmbrățișând o schemă de gesturi care nu îi aparține. E

un sens al avansării, care trece gradual de la un subiect pasiv la unul activ, de la o mobilizare interioară a lecturii, la una exterioară și de la o dimensiune fenomenologică a manierei, la una pragmatică. [...] formele literaturii continuă să transfere în viață doar impulsuri primare: un elan, o direcție, o viteză determinată, o frecvență un, ritm etc. [...] Marielle Macé conchide la capătul demonstrației că pentru a vehicula *forme de viață* literatura nu are nevoie decât de frază”. Adrian Tudurachi afirmă: „îmi mărturisesc entuziasmul. [...] În fond, momentul când «ochii se ridică de pe pagină», când o formă a literaturii e percepută ca *formă a vieții*, e un moment estetic”. □ În *Vitraliile memoriei*, Iulian Boldea scrie: „Cartea lui Lazăr Lădăriu *Vecerniile memoriei* (Editura Nico, 2011) renconfirmă toposurile privilegiate al creației autorului, ca mărturie a unei continuități de expresie, stil și substanță. Între acestea demn de atenție mi se pare recursul la tradiție”. □ Sub titlul *Goldiș. Alex Goldiș*, Adrian Jicu analizează *Critica în tranșee. De la realismul socialist la autonomia esteticului*, (C.R., 2011): „Debutul său editorial, atipic prin siguranța de sine, dezvăluie un autor cu o formulă proprie, care îi asigură un culoar vizibil în peisajul criticii contemporane. [...] Goldiș amestecă ambiția orgolioasă cu seriozitatea așezată, într-o critică bine articulată, rod al unei armături teoretice solide, pe care se grefează calități interpretative incontestabile. [...] el devine [...] cel mai bun critic al criticii din epoca (post)proletcultistă. [...] dacă e ceva ce îi lipsește cărții lui Goldiș, acel ceva e spectacolul. Volumul dă senzația unei încordări îndârjite, coroborată cu teama de a nu greși, care duce la o anume crispă, la o rigiditate ce nu anulează buna ochire critică”. ■ Leonid Dragomir comentează volumul lui Dan Ciachir, *Și noaptea asta va trece* (Editura Timpul, 2011) în articolul *A trăi pentru a deveni scriitor*: „Într-un mod misterios ce ține de esența talentului, rememorările scrise evident la persoana întâi ajung să intereseze cu adevărat și pe alții”. ■ În *Poezia exasperării sau blestemul lucidității*, Mircea Dinutz abordează antologia lui Ion Tudor Iovian, *Îți voi injecta poezia în sânge*, Colecția Opera Omnia (Editura Tipo Moldova, 2011): „Cu o sensibilitate educată la școala expresioniștilor și a suprarealiștilor, trecută prin infernul kafkian și bacovian, suportând, în mod fast, seducția lui Charles Baudelaire, Ion Tudor Iovian este autorul unei poezii substanțiale și energice, personale și viguroase”. ■ În *Poeme în grația anluminurei* Toma Grigore analizează volumul lui Paul Aretzu *Psalmi cu anluminură* (Editura Dacia XXI, 2011). ■ Comentând volumul *Soarele mecanic* (Editura Herg Benet, 2011), Gellu Dorian conchide că George Serediuc este „Un poet mai mult decât remarcabil”. ■ Theodor Codreanu publică *Înapoi la Dante! (II)*: „Pe urmele poeziei antice și a lui Dante, Edgar Papu găsește sprijin chiar pentru viitoarea ontologie a stilurilor, pe care el o fondează în cultura noastră. [...] Dante face pasul decisiv către *terțul ascuns* (bineînțeles fără a-l numi ca atare), neraționalizabil, impunând *misterul afectivității* ca fundament al cunoașterii artistice. Edgar Papu leagă această mutație nu numai de impactul franciscan, dar și de *Retorica* enigmaticului filosof spaniol Raimundus Lullus [...] Lullus emite cu mult timp înainte ideea rimbaldiană că

arta poeziei este *alchimie a cuvintelor* [...] Oare nu ne aflăm în anticamera *metaforei revelatorii* a lui Lucian Blaga și a *metaforei vii* a lui Paul Ricoeur?”. ■ Constantin Cubleșan scrie *Vintilă Horia în dosarele securității*. ■ Mircea Tomuș semnează *Structura dramatică din „O noapte furtunoasă” prin prisma ipotezei mai multor nivele de realitate* (fragment dintr-un studiu monografic), precizând că „Ansamblul nivelurilor de percepție, împreună cu zona de non-rezistență, constituie subiectul transdisciplinar”. ■ Lucian Vasiliu publică *Otilia Cazimir de la S.S.R. la U.S.R.*, articol însoțit de fragmente din corespondența autoarei. ■ *Literatură universală*: □ Constantin Coroiu scrie *Aniversarea unui scriitor „global”: Gabriel Garcia Márquez*. □ Christian W. Schenk semnează *Un stadiu istoric? Paradox și realitate - cosmopoliți și patrioți*: „Limba se află într-o permanentă metamorfoză oglindind un punct bine definit în societate caracterizând-o. Schimbările politice aduc cu sine schimbări de limbă iar limba reflectă societatea”. ■ Ognean Stamboliev scrie despre arta traducerii în *Rudenie prin alegere*, explicând și de ce a ales să devină traducător de limba română: „Atunci când citești un autor într-o limbă străină și îți place, resimți dorința, aproape irezistibilă, să-l traduci. Este de înțeles, pentru că una din plăcerile lecturii, precum și a muzicii, este să o împărtășești cu prietenii și cu cei care au felul tău de gândire. [...] Prin intermediul unei mici cărți cu traduceri în limba rusă, am intrat în lumea poeziei române, considerată una dintre cele mai bune din Europa, între altele, puțin cunoscută la noi”. ■ La secțiunea *Interviu*: ■ Grigore Ilisei publică un *Dialog cu Ștefan Oprea*: „Am încercat să păstrez o anume verticalitate și sinceritate în actul critic pe care l-am făcut”. Reținem afirmația acestuia în legătură cu apariția revistei „Cronica”: „Au început să se afirme talente, au debutat mulți scriitori, au crescut tineri critici literari, prozatori, poeți. Revista «Cronica» a fost un spațiu al efervescenței”.

● **[„Dilemateca”, nr. 5] Portrete interioare**: Ion Vianu scrie despre *Însemnările zilnice* ale Reginei Maria în *Jurnalul intim ca formă de viață*. ■ **Dosar**: Răzvan Țupa pune problema obligativității „existenței unui text scris” în cazul poeziei în articolul *Prezența poeziei - dincoace de text și de literatură*, amintind de „poezia sonoră și urmașele ei audio-vizuale”. ■ **Literatură: Recenzii**: □ Cezar Gheorghe abordează studiul Adinei Dinițoiu *Proza lui Mircea Nedelciu. Puterile literaturii în fața politicului și a morții*, Editura Tracus Arte, 2011 în *Gândirea literară a complexității*, afirmând că acesta „impune o regândire a literaturii, care nu se complace în situația comodă (și reducăționistă) a criticului literar dispus să impună ierarhii, ci preferă atitudinea curajoasă, optând în critică pentru o gândire a complexității”. □ În articolul *Viața redescoperită după un periplu cultural*, Alexander Baumgarten abordează volumul semnat de Gabriel Liiceanu și Gabriel Cercel, *Întâlnire în jurul unei palme Zen* (Humanitas, 2011). □ *O istorie culturală a Scufitei Roșii*: Alexandru Ofrim comentează studiul lui Daniel Gicu, *Fetiță inocentă sau seducătoare fatală? O istorie a Scufitei Roșii*, Editura Universității din București, 201: „Deocamdată, el este un lup singuratic

în peisajul istoriografic românesc”. ■ La categoria *Literatură universală*: □ Sub titlul *O insurecție comunistă (californiană)*, Codrin Liviu Cuțitaru comentează *Nehotărâții sorți al băătăiei* de John Steinbeck (Polirom, 2012). □ Dragoș Zetu recenzează *Povestiri. Integrala prozei scurte* de John Cheever, traducere și note de Ciprian Șiulea (Polirom, 2011), considerându-l pe autor *Un maestru al prozei scurte*. □ În *Povestirile unei doamne* Michael Haulică abordează volumul lui Connie Eillis *Vânturile de la Marble Arch*, traducere de Antuza Genescu și Ana-Veronica Mircea, Editura Nemira, 2011. □ În *Urzelile din Westeros, în sezonul doi* (încadrat la categoria *Carte de copii*) Adina Popescu recenzează romanul lui George R.R. Martin, *Cântec de gheață și foc. Încleștarea regilor*, Editura Nemira 2011, ediția a II-a, traducere de Laura Bocanicios. ■ *Altfel despre altceva*: Ioana Bot scrie *Pepeni struguri și alte zarzavaturi* în care analizează romanul lui George Radu *Funia de nisip* - „un roman subversiv (căci cenzurat anterior)”. Autoarea afirmă: „Așa cum a fi indexat de Dicționarul Simion al Literaturii Române nu e o probă de valoare literară (ci o dovadă de existență a cărților), nici presupusele tăieturi din carte, operate în editură, nu erau neapărat efectul cenzurii - ci al tentativei, poate, de a ameliora textul, din partea unui redactor înțelept?” ■ *Altfel despre altceva*: Constantin Vică semnează articolul *Biblioteci digitale*. ■ *Profil*: Florentina Sâmihiăian (editoare, coordonatoarea Colecției de carte pentru copii a editurii Art) afirmă: „*Copiii citesc!*” (articol și dialog realizat de Matei Martin). ■ *Anchetă*: *Ce vă lipsește din România/ în Republica Moldova?* (pornind de la un articol semnat de Anatol Moraru în „Dilema veche” nr. 421/2012). Răspund Liliana Armașu, Vladimir Beșleagă, Aureliu Busuioc, Grigore Chiper, Dumitru Crudu, Maria-Paula Erizanu, Emilian Galaicu-Păun, Diana Iepure, Eugen Lungu, Ana Rapcea, Maria Șlehtițchi, Mihail Vakulovski. (anchetă realizată de Marius Chivu). ■ Andreea Molocea publică un *Interviu* cu Sofi Oksanen: „*A scrie este întotdeauna un act politic*”.

● [„*Steaua*”, nr. 5] Este continuat dosarul despre atelierele și cursurile de scriere creatoare (sau creativă), în care publică articole scriitori precum Florin Balotescu, Adriana Bărbat, Dumitru Crudu, Dan Țăranu, Gruia Dragomir. ■ În articolul *O lume bokiotă*, Dorin Mureșan amintește scrierea *Bokia* (Editura Tracus Arte, București, 2011) de Ovidiu Pecican. Concluzia critică este aceea că nu rămâne „nimic de reproșat acestei cărți, poate doar fireasca greutate în urmărirea bruștelor schimbări de macaz, asumate cum spuneam, lipsă compensată însă de comicul de răzbate din mai toate paginile acestei alegorii satirice, pe care o recomand fără pic de fățarnicie”. ■ În articolul *Microistoriile supraviețuirii prin literatură*, Andrei Simuț analizează lucrarea Sandei Cordoș, *Lumi din cuvinte. Reprezentări și identități în literatura română postbelică* (C.R., 2012): „*Lumi din cuvinte* face din cronologia cunoscută a istoriei literaturii postbelice o narațiune palpitană despre supraviețuirea literaturii, fiecare capitol având ca reper un moment al macroistoriei pe care îl plasează în umbra istoriilor și istorisirilor conturate de trăirile martorilor epocii (de obicei literații înșiși), construindu-se

ca o singulară și originală pledoarie pentru creația literară ca fapt existențial și pentru lectură ca mod de a fi în lume, ambele constituindu-se într-o marcă aparte (tematică și stilistică) a cărților Sandei Cordoș”. ■ Alex Goldiș (*Minimalismul de anvergură*) analizează volumul *Pe datorie* al lui T. S. Khasis: „Volumul rămâne reprezentativ pentru metoda «realistă» a poeziei românești din ultimii ani, impunând, cred, și un cod diferit de lectură”. ■ Ovidiu Pecican (*În arhive*) recenzează volumul *Scriitor în arhivele CNSAS* (București, Fundația Academia Civică, 2012) de Ioana Diaconescu în articolul și expune pericolele la care se supune autoarea adâncindu-se în acest domeniu: „Este, dimpotrivă, vorba despre o realitate a cercetării urmelor de odinioară: boala, rinita alergică, felurile tipuri de alergii (la propriu, pe lângă cele înregistrabile la figurat); astmul, sufocarea...”. ■ Victor Cubleşan (*Portret de claun, portret de huligan*) analizează volumul lui Claudiu Turcuș, *Estetica lui Norman Manea* (C.R., 2012) în care se remarcă: „portretul unui autor care își caută un drum singular într-un moment al regroupărilor. Un scriitor în care se petrece nu atât un conflict între realismul dictatorial al canonului zilei și ideile grupului oniric sau ale școlii de la Târgoviște, cât o forjare a unui aliaj nou, în care ideologia noului roman francez și tehnicile de scriitură ale acestuia, precum și puternice influențe din Faulkner [...] sunt chemate să conviețuiască [...]”. ■ În articolul *Despre trupul poeziei*, Petru Poantă analizează volumul de versuri *Peștera din pom* (Editura Casa Cărții de Știință, 2012) de Dumitru Cerna: „Dincolo de intenția autorului, în realitate avem de-a face cu niște poeme foarte concentrate, câteodată de intensitatea și tensiunea aforismului”. ■ În articolul *Nicolae Breban – analistul împătimit*, Mircea Popa are în vedere romanul *Singura cale* (Editura Contemporanul, 2011) de Nicolae Breban: „La o primă privire, romanul «Singura cale» (Editura Contemporanul, București, 2011) nu este altceva decât o continuare cu mijloace epice specifice a cărților lui Nicolae Breban despre traversarea deșertului comunist, cum ar fi «Spiritul românesc în fața unei dictaturi», «Riscul în cultură», «O istorie dramatică a prezentului», cărți care disecă cu binecunoscuta-i ferocitate vremurile tulburi și anapoda trăite în timpul dictaturii comuniste”.

IUNIE

1 iunie

● [**„Adevărul weekend”, nr. 46**] În cadrul secțiunii *Bookfest 2012*: □ Dan Boicea scrie *Ceaușescu, reales ca subiect de carte*: „Editura Adevărul organizează la Târgul Bookfest mai multe evenimente în jurul unor volume care vorbesc despre viața lui Nicolae Ceaușescu (*Viața lui Nicolae Ceaușescu: Ucenicul partidului* de Lavinia Betea, Cristina Diac, Florin-Răzvan Mihai și Ilarion Țiu; *Crimele revoluției; Sfârșitul Ceaușeștilor și Cartea Revoluției* etc.). □ Monica Andronescu publică articolul *Mari scriitori la Bookfest*. ■ Nicolae Manolescu semnează *Fenomenul plagiatului*.

● [**„Observator cultural”, nr. 368**] *Memorialistică*: □ În *Și nu știi ce*, Daniel Cristea-Enache analizează volumul *Măștile lui M.I. – Gabriel Liiceanu în dialog cu Mircea Ivănescu* (Cuvânt înainte și Notă asupra ediției de Gabriel Liiceanu, Editura Humanitas, București, 2012). În opinia sa „*Măștile lui M.I.* înseamnă o dublă reușită: cea a intervievatorului de a-l atrage în dialog pe scriitor, obligându-l să vorbească despre sine; dar și a celui intervievat care, scanat cu o mare curiozitate intelectuală, se ascunde pe măsură ce se «dezvăluie». [...] Dacă figura preferată a lui Gabriel Liiceanu este cea a fandării, cu toate formele sale și cu o energie interogativă demnă de această cauză bună, figura predilectă a lui M. Ivănescu este cea a eschivei. [...] Termenii întrebării înseși capătă, în răspunsul poetului, culori și nuanțe noi, alte perspective decât cele pe care le deschideau. Se poate vorbi de un cod complet diferit, care schimbă întrebările pe măsură ce se răspunde la ele. Dialogul celor doi, imposibil în ordinea lui filozofică, devine posibil și, pe alocuri, încântător în ordinea lui poetică.” Criticul observă: „declasificarea ca clasare a «vedetelor» literare e dublată, la M. Ivănescu, de o consecvență și jubilarie autoderiziune. Poetul preia cele mai jalnice etichetări ale unor confrăți în legătură cu el și le utilizează cu un aer serios, contând pe protestările interlocutorului și pe efectul de contrast, în lectura cititorului avizat.” □ același volum e abordat de Bianca Burța-Cernat în *Morala unui sceptic „sub acoperire”*. Criticul citează „Ce ar avea de discutat [...] traducătorul lui Joyce cu cel al lui Heidegger?” și scrie: „Ei bine, lecția pe care trebuie să o fi trăit (ar fi inexact spus «primit») profesorul de filozofie, discipolul lui Noica, odată cu această întâlnire aparent nemotivată de vreo afinitate anterior instituită, lecția este rezumabilă, cred, astfel: e o prejudecată convingerea conform căreia un dialog fructuos (*edificator*, în termeni păltinișeni) poate avea loc numai între... *afini* (cultural, ideologic, temperamental etc.), că doi oameni atât de diferiți încât par de pe «continente culturale extrem de îndepărtate» nu ar avea ce să-și spună sau că o discuție în contradictoriu – bine intenționată (adică neexcluzând, de plano, un posibil acord, cât de îndepărtat) – nu ar fi o experiență dezirabilă. Tocmai o asemenea prejudecată se vede infirmată la lectura acestei cărți (splendide – simt nevoia să adaug) despre «măștile» «celui mai mare poet român în viață, dar [...]»

mult mai mult mort decât viu» (cum hâtru se prezintă însuși Mircea Ivănescu) și poate, indirect, despre «măștile» intelectualului care îl interviează. [...] Discret, reticent când e provocat să facă anumite mărturisiri, poetul plusează, histrionic, făcând false destăinuiri – spre amuzamentul, intrigarea ori chiar enervarea uneori a intervievatorului.” ■ *Literatură* □ în *Beckett și niște ființe de cuvinte* Dana Pârvan-Jenaru abordează volumul Samuel Beckett, *Opere IV. Cum e. Mercier și Camier*; Traducere din limba franceză de Gabriela și Constantin Abăluță, Polirom, 2012: „Ca și în teatrul lui Beckett, în cele două romane – *Cum e* și *Mercier și Camier* –, cuprinse în volumul *Opere IV* (din excelenta serie de autor de la Polirom), apar incitante sale cupluri de personaje, care, alcătuind o structură duală, deseori redublată, își asigură astfel condiția esențială a schimbului de cuvinte cu care umplu timpul imens, în lipsa altor forme de manifestare a omeneșului.” În opinia criticului „Straniul roman *Cum e* constituie una dintre cele mai puternice dovezi pentru capacitatea lui Beckett de a inova ficțiunea, de a desființa orice reguli și convenții ale prozei, împingându-și cititorii dincolo de limite. Limite ale timpului, ale spațiului, ale imaginației, ale gramaticii, ale topicii, ale (non)sensului... Ceea ce șochează în primul rând este felul în care cuvintele se prind unele de altele, alcătuind un așa-zis limbaj care face din acest roman poate cea mai dificilă operă beckettiană, culme a conciziei și a încifrării metaforice. Beckett scrie aici într-o limbă nemaiauzită, nemaivorbită, iar reducerea drastică a acțiunii și a personajelor intimidează.” Dana Pârvan-Jenaru precizează „Romanul este împărțit în paragrafe inegale, alcătuite din frânturi de fraze – unele se repetă ca un refren, devenind nuclee de semnificație –, din cuvinte îmbinate aparent fără strop de logică, lipsite total de punctuație, delimitarea enunțurilor – grea sarcină! – revenindu-i astfel cititorului. Vrând-nevrând, acesta e nevoit să încerce diverse tăieri, permutări ale topicii, cu intonații variate, dacă vrea ca, în spatele unor cadențe poetic-muzicale, să lege o poveste și să găsească și un sens. De fapt, ca și în alte proze ale sale, Beckett recurge la un proces deliberat al descompunerii, al dezintegrării, semnificația născându-se tocmai ca efect al acestei deconstrucții”. Dana Pârvan-Jenaru afirmă: „Deseori, este sugerată ideea fundamentală a prozei beckettienne că realitățile acestui univers uman aparțin exclusiv cuvântului, sunt în întregime mentale, ființele însele fiind alcătuite doar din cuvinte [...] Un principiu al lui Beckett, identificabil și aici, a fost crearea unor personaje în prelungirea altora. În esența eternă a personajului din romanul *Cum e*, pulsează răzvrătirile celebrului personaj de sorginte dantescă Belacqua, din ciclul de zece povestiri *Mai mult ciupituri decât lovituri*.” □ Elisabeta Lăsconi scrie *Călătorie planetară la Bookfest*: „Scriitorul care merită văzut și descoperit la târg este Yasmina Khadra, autor atipic: a ales un pseudonim feminin, are origine algeriană și în urmă o carieră militară: *Ceea ce ziua datorează nopții* (Editura Spandugino) [...] O noutate sulfuroasă aduce Jean-Baptiste Del Amo: în romanul de debut, *O educație libertină* (Editura Vellant), interferează ecouri din Sade și Proust, rezonanțe din Flaubert și Süskind. Sylvie Germain, Nedim Gürsel și Yann Apperry,

Jean Mattern și Dominique Fernandez sunt autori traduși de ani buni în România, iar promovarea lor este benefică, au relevanță atât pentru diversitatea prozei actuale franceze, cât și pentru legăturile cu România (să nu uităm Rapsodia română a lui Dominique Fernandez!).” În opinia autoarei „Interesul pe care-l suscită «Raftul Denisei» vine dintr-un zigzag insolit pe glob propus de colecție, din diversitatea formulelor literare găzduite. Editura Polirom pune în valoare, prin lansări, punctele puternice ale colecției. Mai întâi, autorii nobelizați:” José Saramago, *Cain*; al doilea volum din seria de autor „Samuel Beckett“ cuprinde trei romane scrise în limba engleză, *Murphy* (1938), *Watt* (1953) și *Vis cu femei frumoase și nu prea* (1992); David Grossman, *Până la capătul pământului* [...] A doua miză o dau debutanții ori autorii pentru prima oară traduși la noi, cu intenția de a modela gustul cititorilor prin formule insolite: revizitarea westernului în *Frații Sisters* de Patrick de Witt, confesiunea salvatoare a bărbatului care și-a pierdut soția, în *Rostește-i numele* de Francisco Goldmann, ori suferința soției părăsite, în *O vară fără bărbați* de Siri Hustvedt. Și, ca debut curios, romanul britanic relatând sfârșitul dictaturii lui Ceaușescu: *Ultimele o sută de zile* de Patrick McGuiness. [...] Aceleași principii susțin și colecția amplă «Strada Ficțiunii» a Editurii All, care a aniversat recent un an. Seria «Clasic» etalează autori consacrați și opere traduse pentru prima oară precum *Cărarea cuiburilor de păianjen* de Italo Calvino sau *Abel Sánchez și Sfântul Manuel cel Bun* de Miguel de Unamuno, nuvele saturate de scenarii mitice. [...] În seria «Contemporan» și «Bestseller», debuturi promițătoare confirmă aceeași formulă a zigzagului: Chloe Aridjis s-a format în trei culturi și descrie, în *Cartea norilor*, Berlinul și istoria lui recentă, iar Michael David Lucas narează, în *Oracolul din Stambul*, viața unei tinere erudite, născute în familia unui negustor evreu din Constanța, chiar în 1877, și devenită apoi sfătuitor de taină al sultanului. Editura Vellant promite un roman ce reunește atmosfera dickensiană și frumusețea plină de cruzime a lui Dostoievski: *Self Help* de Edward Docx”. ■ La rubrica *Fântâna Barthesiană*, în *Tânărul Barthes și Istoria*, Alexandru Matei scrie: „Primul text publicat de Barthes, în 1942, e un comentariu despre Nietzsche. [...] Barthes e nietzschean înainte de a fi structuralist (dacă am ști măcar ce înseamnă *să fi structuralist!*), în prima lui vârstă, cea în care influențele marcante sunt, după opinia lui Eric Marty, Sartre, Marx și Brecht. Eric Marty vede în aplecarea lui Barthes înspre Gide o «dorință de a scrie» pe care o sting primele opere (dorința de a scrie este considerată aici fantasma care, odată realitatea operei instalată, dispare; da, dar tocmai că îi urmează «dorința de neutru», atunci când Barthes realizează că opera unui autor aparține *oricui*, numai *lui* nu). E vorba, de fapt, despre dorința de «a publica», una care-l leagă pe Barthes de Proust și, în felul acesta, de ideea atât de franceză de «scriitor».” În opinia lui Alexandru MATEI „stânga la care aderă Barthes e mai degrabă nietzscheană decât marxistă. [...] Așa se explică de ce Barthes n-a fost anticomunist în mod explicit: pentru că explicitul ratează mereu exact ceea ce îl interesa pe Barthes: raportul dintre

ideologie și liberul arbitru, manifestat în câmpul scriiturii. A fi în mod clar într-o tabără revine la a te subjugă unui mit. Mitul clarității, de pildă. [...] Se poate, e de altfel foarte probabil, ca teoreticienii francezi să fi găsit în recursul la roman-tismul german calea eliberării de «claritate» și s-o fi purtat mai departe. Să fi pretins că nu doar poezia poate și trebuie să se împotrivescă limpezimii, ci și limbajul reflexiv și, în cele din urmă, teoria. Se poate ca în felul acesta gânditori care se declară de stânga să apară mai elitiști decât conservatorii (nu e Allan Bloom mai clar decât Derrida?).” Criticul semnaleză „Interesul lui pentru lingvistică, însă, pare să vină tot din frecventarea culturii germane, probabil și a lui Nietzsche. [...] Iată ce citea Barthes în a doua parte a anilor 1940, [...] : René Char, Jean Cocteau, Jean Giraudoux, Ernest Curtius, Sainte-Beuve, Albert Béguin, Sartre (mai multe: *Baudelaire*, primele numere din *Temps modernes*, după 1945, *Ființa și Neantul*), Lanson, Paul Valéry (*Introducerea la cursul de Poetică, Tel Quel*), Roger Caillois (de aici ia ideea de mit pe care o va redefini în prima lucrare de succes din 1954), Merleau-Ponty (*Problèmes actuels de la phénoménologie*, și mai ales despre fenomenologia limbajului)”. Concluzia: „nici filozof, nici literat, nici om de știință, Barthes putea fi orice și citea ca și cum ar fi putut să devină toate laolaltă. Nu greșea. Valéry, Sartre, ca să nu mai vorbim de Voltaire, Hugo înainte, voiseră să fie tot.” ■ La *Anul Caragiale*, Roxana Sorescu semnează *Poveștile poveștii*: „E scris adânc”: „Dacă omul poate crea metafore doar prin limbaj, Marele Creator este singurul care poate instaura o realitate, singurul care poate face ca o metaforă să devină realitate. Numai El transformă conotativul în denotativ. *Povestea poveștilor* istorisește transformarea organului (pro)creator dintr-o metaforă într-o realitate. Este un mit întors pe dos despre instrumentul creației. [...] Săvârșește astfel gestul contrar denumirii prin metaforă a obiectului tabuizat. [...] Altfel spus, cuvântul-cheie are dublu sens: interzis de Dumnezeu și plească, darul lui Dumnezeu. Misterios ca și voința acelui Hristos care instaurează o metaforă de batjocură, dar care, bine folosită, îl îmbogățește pe țăranul care îl batjocorește pe Domnul.” Astfel, afirmă autoarea, „*Povestea poveștilor* nu este o istorie licențioasă. Este o fabulă despre creația prin limbaj. Și poate fi, ducând interpretarea până la blasfemie, o poveste despre natura incertă a puterii instauratoare: Dumnezeu sau Diavolul? Țăranul amestecă întotdeauna personajele, atunci când vorbește despre Necunoscutul care l-a blestemat sau l-a îmbogățit.” Roxana Sorescu scrie „Spre deosebire de Creangă, care numește când e necesar, Caragiale nu încalcă în scris tabuul lingvistic. Aluzia însă e transparentă, așa încât plăcerea de a o înțelege egalează plăcerea de a numi interzisul. [...] Sugestia poate fi multiplu decodabilă, precum în *Calul dracului*, replică feminină la *Povestea porcului* (ziua porc, noaptea prinț, cu condiția fermă de a nu fi privit), răspunere în registru balcanic a mitului lui Amor și Psyché, cu încheierea, frecventă în concepția despre viață a autorului, că o babă cerșetoare ziua/ zână fermecată noaptea îl poate slei de puteri chiar și pe un drac foarte tânăr. La fel în *Istoria mutului* [...] Alteori, aluzia e aproape licențioasă, precum în „basmul” Olga și

Spiriduș, avându-l ca protagonist pe bătrânul (și vestitul crai) Hasdeu, spiritist (după ce, în 1891, acesta respinsese de la premiere academică volumul de Teatru al lui Caragiale): «A fost odată ca niciodată, dacă n-ar fi nu s-ar povesti; a fost odată un unchiaș și unchiașul acela avea două patimi – știința limbilor și învățătura lui Spiriduș [...] și era mare pehlivan și drăcos, că avea lefuri de la împărăție să înceapă cărți, care ar fi ieșit cât tratavangelul [sic!] de mari dacă le-ar fi isprăvit.»” Depre parodia lui Caragiale *Dă-dămult... mai dă-dămult* autoarea afirmă „Atât povestea arhetipală a lui Creangă, mama tuturor poveștilor, cât și basmul lui Caragiale vorbesc concomitent despre locul omului în lume și despre așezarea Creatorului, a celui dintâi și a celui secund – creatorul prin limbaj –, față de creație. Creangă adoptă, cu precădere, perspectiva ontologică, Caragiale, pe cea socială. [...] Așadar, la același banchet, pe 12 noiembrie 1878, Caragiale a citit, înainte de masă, *O noapte furtunoasă*, Creangă, după masă, *Povestea poveștilor* (*O, tempora!*). Caragiale avea o natură foarte emotivă. (Și nevricoașă.) Emoțiile și succesul din acea seară au făcut probabil ca impresiile să se imprime puternic și amintirile să rămână vii. Printre ele, și textul lui Creangă, care foarte probabil s-a bucurat de un egal succes. Cred că nu e o ipoteză prea hazardată aceea că *Dă-dămult... mai dă-dămult* este replica lui Caragiale la *Povestea poveștilor* lui Creangă.” ■ La rubrica sa *Lecturi în vremuri de austeritate*, Cristina Manole prezintă *Noutăți de la Bookfest*: □ Louis-Ferdinand Celine, *Feerie pentru altă dată I* și *Feerie pentru altă dată II (Normance)* – Editura Paralela 45, 2012, „traducerea, de mare complexitate, fiind dusă exemplar și cu finețe la bun sfârșit de Irina Negrea, o mai veche frecventatoare a unui autor nu lesne de frecventat, din varii motive. [...] Cele două romane apărute acum în românește sunt deja altceva decât ce știam. Povestirea se sparge, narațiunea devine o vastă țesătură, în care elemente autobiografice se întrepătrund cu detalii social-istorice ce se consumă într-un Paris aflat sub ocupație germană. [...] Interesantă disoluția cvasitotală a epicului și marea inventivitate lexicală, ce ne poate duce la varii asocieri și comentarii legate de Joyce (*Finnegan's Wake*) sau, mai aproape de noi, Paul Goma (*Adameva*), care, la rândul lui, ar merita o (re)lectură mai atentă.” □ Samuel Huntington, *Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale* (Editura Litera, 2012, o ediție nouă, traducerea din engleză de Liana Stan. □ Guy Walters, *Vânătoare de naziști. Cum au scăpat și cum au fost urmăriți criminalii de război naziști* (Editura Meteor Press, 2012, traducerea din limba engleză de Mihai Dan Pavelescu; titlul original: *Hunting Evil*). □ Bogdan Murgescu, *Țările Române între Imperiul Otoman și Europa creștină* (Editura Polirom, colecția „Historia“ 2012). ■ La categoria *OPINII* Doru POP scrie *De ce cred oamenii tot felul de prostii?*: „Recent, revenirea apologetilor [sic!] dacismului și popularizarea ideilor propagate de decenii de către figuri precum Napoleon Săvescu demonstrează rezistența la rațiune a unuia dintre cele mai puternice false mituri mioritice: românii sunt buricul pământului! [...] Această bazaconie, infiltrată sub cloplul ciobanului mioritic, colcăie de foarte mult timp. După ce Iosif Constantin

Drăgan a regurgitat, în Noi, tricii, o mare parte dintre tezele traciste ale lui Nicolae Densușianu din Dacia preistorică, grupurile de daciști protocroniști s-au reactivat după 1989 atât în plan editorial sau publicistic, cât mai ales în spațiul virtual. La început au fost «succesele de piață» ale cărților lui Pavel Coruț, în care bântuie bubulii, Octogoeane și alte parascovenii. Apoi a urmat avalanșa de paraliteratură pe această temă și așa se face că există astăzi o duzină de edituri (precum Miracol, Obiectiv, Orfeu 2000, Saeculum IO, Cuget Românesc sau Fundația Artelor Dor), care proliferază idei din adâncurile fundamentalismului protocronist. Mai nou, cotloanele Internetului sunt bântuite de către grupuri și grupușcule aiuritoare, cum este Asociația «Dacia Renăscută», din Statele Unite, care publică revista «Dacia Magazin», sau figuri precum Andrei Vartic din Republica Moldova, care publică revista «Dava Internațional». Lor li s-a adăugat tânărul Daniel Roxin, care a introdus pe blogul personal o serie de materiale legate de fenomenele din pădurea Baci, nisipul inteligent, dedublarea astrală sau reîncarnarea, elemente din Edgar Cayce, profețiile lui Gupta Swami despre România și care a scris romane similare cu cele ale lui Pavel Coruț, în care «servitorii Noii Ordini Mondiale» se luptă cu vajnicii traco-daco-mioritici în războaie parapsihologice globale.” În opinia autorului „dacismul se îmbină cu fundamentalismul religios. Această împreunare devine un fenomen social primejdios. Încă din 1991, gruparea Noul Ierusalim, constituită în jurul artiștilor din familia Zidaru, lansa ideea că Noul Ierusalim se situează undeva pe la Glodeni, Pucioasa.” ■ La secțiunea *Psihologie*: □ în *Poporul român, pe divan*, Horia Pătrașcu analizează studiul lui Vasile Dem. Zamfirescu *Nevroză balcanică*. Reținem: „«Rușinea de a fi român» este «desacralizată» ca rușine de bătaile încasate în decursul istoriei, începând cu bătaia fondatoare încasată de către daci de la romani și până la bătaile primite de la turci sau de la ruși. [...]Privită cu ochii psihianalistului, învinovățirea celui alt se arată a fi reacția de apărare față de sentimentul propriei vinovății, de sub a cărui dominație încercăm să ne sustragem, proiectând-o asupra altora.” □ Lavinia Bârlogeanu scrie despre *Cartea Roșie, autobiografia spirituală a lui Jung (I)* (Editată de Sonu Shamdasani, Traducere de Viorica Nișcov și Simona Reghintovschi, Editura Trei, 2011) considerând-o *O gnoză pentru omul timpului nostru* (Fragment din lucrarea *O istorie de viață excepțională: Carl Gustav Jung*): „Jung face din *Cartea Roșie* și, mai târziu, din *Răspuns lui Iov* un veritabil laborator de transformare a simbolurilor gnostice.” în opinia Laviniei Bârlogeanu, volumul poate furniza „instrumente pentru analiza operelor culturale, absolut indispensabile în activitatea criticului și a teoreticianului culturii, sau proceduri de identificare a structurilor inconștiente pe fundamentul cărora se înalță ariile culturale, ori de discriminare – pe fondul diferențelor culturale – a arhetipurilor comune ce ne îndreptătesc să vorbim despre producții cu valoare universală, toate acestea fiind indispensabile în activitatea antropologului.” Lavinia Bârlogeanu concluzionează: „*Cartea Roșie* poate fi, deci, un model în ceea ce privește tehnica intervievării fragmentelor de suflet, a personajelor noastre interioare. [...]

Dumnezeu și omul coincid în arhetipul Sinelui, iar această idee susținută în conferințe și publicată este bazată pe calea asumată de Jung: «Căutați drumul prin exteriorități, citiți cărți și ascultați păreri: la ce bun? Există o singură cale și asta e calea voastră... Să meargă fiecare pe calea lui» (*Cartea Roșie*, p. 231). ■

Doina Ioanid publică un *Interviu cu Constantin Geambașu* : „Trebuie să fii deschis, să-l primești pe scriitor în casa ta”: „-Spuneți că traducătorul trebuie să prindă vocea unui poet. Teoretic, știm că trebuie să surprinzi structura, mecanismele de funcționare ale unui text, dar practic, lucrurile sunt mai complicate, pentru că există ceva mult mai subtil, greu de sesizat, care plutește cumva printre rânduri. Un ritm, o pulsație proprie. - Pe scurt, pot să vă spun din experiență că, atunci când traduci poezie, latura practică este foarte importantă, iar din acest punct de vedere, am ajuns la concluzia, după ce am tradus Kochanowski și alte poezii, că dacă nu cunoști poetica autorului, dacă nu încerci să pătrunzi în universul poetului, nu reușești să fii un bun traducător. De fiecare dată, citesc câte două-trei studii critice. În momentul în care ai măcar intuiția că te-ai apropiat și ai deslușit intimitatea, particularitatea acestei lumi, abia atunci începi să faci traducerea filologică. De multe ori, traducătorii se centrează asupra lexicului, asupra ideilor, când, de fapt, ar trebui să încerci să afli dacă există o structurare proprie. [...] Pe de o parte, trebuie să-ți apropii textul literar: e ca și cum ai pătrunde în casa cuiva și nu trebuie să vezi cu ochi ostili că el și-a aranjat-o altfel decât e casa ta. Pe de altă parte, trebuie să fii deschis, să-l primești pe scriitor în casa ta, oferindu-i toate condițiile pentru ca el să se simtă bine. Să găsești toate ingredientele care să satisfacă această poezie când o transpui, ca să sune cât mai bine românește, să nu se simtă mâna străin. [...] E important să prinzi ideea, dar trebuie să ții aproape și de ritm. De aceea și colaborez cu poeta Pasionaria Stoicescu. Pornesc de la ideea că ai nevoie de un poet, care are un simț al limbii mult mai dezvoltat. În domeniul sinonimiei, al imagisticii, un poet te poate ajuta foarte mult. ■ Silvia Dumitrache publică un *Interviu cu David Crystal*: „*Textingul nu atentează la puritatea limbajului*”: „Faptul că engleza a căpătat un statut dominant nu presupune că celelalte limbi vor pieri. [...] Cred că există o sferă suficientă pentru diversitate, iar motivul e dat de două forțe care pun în mișcare limba: nevoia de inteligibilitate și nevoia de identitate (..) O limbă de succes devine internațională, așa că începe să se adapteze imediat circumstanțelor în care se regăsește. Aceasta a fost situația de la început: când a ajuns în America, a devenit engleza-americană, când a ajuns în Australia, a devenit engleza-australiană etc. Acum, ca limbă universală, a ajuns peste tot, așa că pretutindeni în lume există variante ale englezei, inclusiv engleza-română [...] Mulți cred că Internetul favorizează forme scurte de comunicare, că atenția oamenilor devine tot mai scăzută, asta pentru că suntem restricționați la un număr de caractere. Dar aceasta e situația valabilă pentru telefoane – în cazul bloggingului, e chiar la polul opus. Pe un blog, care e un fel de jurnal, nu ai nici un fel de constrângere, iar marea diferență între un blog și lumea ta, ca jurnalist, și lumea mea, ca scriitor, este că nu există

un editor care verifică tot ceea ce se scrie. Așa că pe blog vezi limba scrisă în forma ei originală, fără nici un fel de intervenții. Stilul este mult mai conversațional, colocvial, oamenii scriu ca și cum ar vorbi. E un stil care mie îmi place, pentru că e foarte viu.” ■ La categoria *Polemici*, Nicolas Trifon publică *Răspuns lui Neagu Djuvara*. Autorul citează din *Răspuns criticilor mei și neprietenilor lui Negru Vodă* replica lui Neagu Djuvara la comentariul său în care atribuie lui Djuvara origine aromână, obiectând la revendicarea de sa de a fi „român neaș”. Cei doi argumentază două poziții diferite asupra apartenenței aromânilor. Nicolas Trifon precizează că, spre deosebire de majoritatea celor care îi consideră români pe aromâni, Djuvara limitează această apartenență la aromânii din România și nu și la cei din Pind. Trifon scrie : „insistența cu care afirmă și argumentează profilul său de «român neaș» confirmă intuiția mea inițială: chiar și pentru o persoană atât de deschisă și cosmopolită în sensul cel mai bun al cuvântului, cum este Neagu Djuvara, cu contribuții erudite de o mare finețe în materie de istorie și cu intervenții remarcabile și salutare în dezbaterile publice din 1989 încoace, ideea de a trece sub o formă sau alta drept străin în ochii semenilor săi rămâne o sursă serioasă de îngrijorare.” Reținem: „P.S. Ceea ce m-a determinat să scriu acest răspuns tardiv și poate șocant pentru unii este studiul lui Radu Portocală despre *Originea familiei și numelui Giuvvara*, publicat în *Analele Brăilei* (2012). El avansează o serie de argumente care pledează mai degrabă în favoarea originii albaneze decât aromâne a acestei familii. Citindu-l, m-am întrebat dacă, în cazul în care ipoteza originii albaneze a familiei Djuvara s-ar dovedi mai credibilă decât aceea a originii aromâne, deci române, afirmațiile și argumentele lui Neagu Djuvara privind originile cumane ale dinastiei Basarabilor sau contribuțiile alogenilor în istoria română ar avea aceeași pondere într-o țară ca România. Eu cred mai repede că da, lucrurile au evoluat mult în ultimii ani în România, în bună parte și grație rolului jucat de Neagu Djuvara, fapt pentru care nu pot să-i fiu decât recunoscător, independent de rezervele pe care le-am exprimat în rândurile precedente.” ■ La *Focus* Ovidiu Șimonca publică un *Interviu cu Marius Oprea* : „Există o deosebire fundamentală între mine și Vladimir Tismăneanu” ■ Apare *SUPLIMENTUL Bookfest 2012* (realizat cu sprijinul editurilor Art, Cartea Românească, Curtea Veche, Litera, Meteor Press, Polirom, Vinea, Vreimea, Tracus Arte).

● **[„România literară”, nr. 22]** În *Editorial* Nicolae Manolescu scrie despre *Bustul poetului*: „Sâmbăta trecută, în cadrul unei ceremonii, un bust al poetului Adrian Păunescu a fost instalat în Grădina Icoanei din București. La inițiativa primarului sectorului doi, Neculai Onțanu [...] mi se pare că Celine și Păunescu trebuie tratați la fel: recunoscuți ca artiști valoroși, dar stânjenitori, spre a nu spune mai mult, când vine vorba de onoruri naționale. [...] Dezvelirea bustului lui Adrian Păunescu în Grădina Icoanei nu face bine nimănui și, nu în ultimul rând, poetului însuși.” ■ În cadrul rubricii sale *Puzzle* Gabriel Chifu revine asupra imaginii optimiste pe care o prezentase în numărul precedent, semnalând „Cheia

problemei și cauza eșecului se găsesc în contractul cu firma care administrează Casa Vernescu. Este un contract care funcționează de optsprezece ani și pe care, în săptămânile dinaintea redactării aceluși text, echipa de conducere operativă a USR (cu eforturi considerabile, cu inteligență și cu flexibilitate, pentru care ar fi meritat laudele colegilor!) îl renegociase și-l semnase cu aceiași parteneri, în condiții foarte avantajoase pentru Uniunea Scriitorilor. Ei bine, după ce am văzut parafat contractul de asociere, abia atunci am respirat ușurat și am scris acel *Bilanț de etapă*. N-am fost în stare să prevăd că nu niște necunoscuți asupra cărora poți avea dubii, ci aceiași oameni, cu care colaborasem corect atâta vreme, de data aceasta încalcă, din prima lună, un contract pe care și l-au asumat prin semnătură, cu seninătate, pentru 35 de ani! [...] Nefuncționarea acestui contract, care aducea USR lunar o sumă fixă, atrage după sine compromiterea întregii activități a USR [...] Teoretic, există încă o sursă de venituri, taxa de timbru literar aplicată cărților vândute, dar în practică aceasta nu-și produce efectele: editorii, cu unele excepții, cum ar fi Editura Humanitas, nu respectă această lege în vigoare, adică nu plătesc taxa de timbru.” ■ *Actualitatea*: □ Magda Cârneci publică o *Scrisoare deschisă Domnului Gérard Pfister, Editions Arfuyen, Paris*. □ Iulian Boldea vorbește despre Ion Horea în *Caligrafiile memoriei*. ■ La *Contrafort* Mircea Mihăieș publică *O seară la operă*. ■ La rubrica sa *Cronica Ideilor*, în articolul intitulat *În logica lui Camil*, Sorin Lavric prezintă volumul *Munci și zile în Bărăgan* de Elena Spijavca (editor: Romulus Rusan, București, Fundația Academia Civică). Reținem: „Într-un cuvânt, cartea e ternă sub unghi literar, dar judecată pe fundalul tragediei în care a fost scrisă, e înfiorătoare. Încă o dată se confirmă ideea că sunt cărți a căror valoare nu poate încăpea în tipar estetic, detaliu ce nu le micșorează cu nimic calitatea umană [...] adevărul are virtuți mai adânci decât talentul. Veritas are câștig de cauză în fața lui eloquentia.” ■ La rubrica sa săptămânală *Cronică Literară*, Cosmin Ciotloș își continuă articolul din numărul precedent, intitulat *Studii introductive (II)* în care comentează alcătuirea antologiei Mircea Ivănescu, *Cele mai frumoase poezii*, Selecție și prefață de Gabriel Liiceanu, București, Editura Humanitas. Concluzia lui Cosmin Ciotloș: „Învățând pe cont propriu lecția acestei poezii acut contemporane, Gabriel Liiceanu a fost nevoit să-i descopere și să-i internalizeze codul. Fără accesorii metodologice, fără exemple adiacente și fără a apela disperat la jargonul profesional. Este motivul pentru care, descrisă în primele pagini ale *Celor mai frumoase poezii*, aventura lui spirituală sună atât de convingător. [...] Spre deosebire de celelalte studii introductive despre care am vorbit, cu merite exegetice mai mari sau mai mici, aceasta are darul de a populariza (adică de a face accesibil) în sens înalt. Le-am reluat pe toate pentru episodul precedent al cronicii mele ca să fiu sigur că nu greșesc. Dacă vreunul dintre ele îl portretiza pe Mircea Ivănescu, în cele mai fine tușe ale scrisului său, mai pe-nțeleș decât (sau tot atât de pe-nțeleș ca) acesta, care însoțește volumul de la Humanitas? Am văzut deja că nu se-ntâmplă asta. [...] Pentru cititorii de bună calitate intelectuală, dar care, întâmplător, n-au prea multe

cunoștințe de poezie, Gabriel Liiceanu e cel mai bun deschizător de drumuri.” Ciotloș îl citează pe Liiceanu: „Fiecare poet important cucerește încă o bucată dintr-un teritoriu care până atunci fusese al de-nespusului”. În încheiere cronicarul afirmă: „Marea performanță a lui Liiceanu, sub raport interpretativ, mi se pare aceea de a demonstra, practic, că o selecție drastică din poezia lui Ivănescu e posibilă.” ■ La categoria *Interviurile României Literare* Nicolae Manolescu publică un interviu cu J.M. Coetzee (în traducerea Irinei Horea) „Când mă uit la cărțile pe care le-am scris cu mult timp în urmă, mi se pare că au fost scrise de un străin“. Reținem: „Prin urmare, pentru al doilea gen de scriitor, creația este compusă într-o anumită Stimmung, sau se află sub influența acesteia. S-ar putea chiar spune că puterea de pătrundere a acelei Stimmung este cea care conferă unitate creației la cel mai profund nivel emoțional al ei. [...] Se întâmplă uneori să începi o operă pentru a depăși o anumită stare de spirit, să scapi de o anumită obsesie emoțională. Într-un asemenea caz, dacă opera este reușită, acea Stimmung este învinsă, sortită trecutului. Devine ceva străin pentru artist; iar opera în sine, care a înflorit din acea Stimmung, îi devine și ea străină, ca și când ar fi fost produsă de un străin. [...] n-am nici un acces privilegiat la ele. Și mai ales, am o rețineră să mă prezint lumii drept un comentator al lor, de teamă să nu le interpretez greșit și astfel să le trădez.” Autorul consideră nepotrivit să se vorbească despre adevăr sau autenticitate în contextul autobiografiei: „Cu alte cuvinte, o scriere poate fi veridică atâta vreme cât nu face afirmații ce pot fi demonstrate ca fiind false, dar poate să nu fie veridică prin ceea ce omite. Ce a fost omis dintr-o autobiografie, oricare ar fi ea? Cum pot eu, cititorul, să știu? Dar oare autorul, poate, el, să știe?” Coetzee mai afirmă că: „există cititori care citesc prea repede. Dacă citești prea repede, nu ești în stare să auzi muzica sintaxei.” ■ La *Cronica edițiilor*, în *Diptic optzecist*, Răzvan Voncu scrie despre apariția a doua volume: Romulus Bucur, Bogdan Ghiu, Ion Bogdan Lefter, Mariana Marin, Alexandru Mușina – *Cinci*, cu o prefață de Nicolae Manolescu; și Ioan Groșan – *Școala ludică. Eseu scenic în două acte*, ambele publicate la Editura Tracus Arte: „volumul *Cinci* a beneficiat de atenția contondentă a falangei protocroniste. El venea la puțină vreme după *Aer cu diamante*, celălalt manifest poetic al generației '80, și a fost urmat, după mai puțin de un an, de *Desant*, manifestul prozatorilor optzeciști.” „Refuzând explicit ancorarea în realitate, autorul [Ioan Groșan] recupera condiția de spațiu al imaginației, pe care teatrul oficial, populat cu planuri cincinale, uzine și scene de producție, o pierduse. [...] Potențialul dinamitar al textului a fost atât de mare, încât piesa a trăit, în perioada comunistă, exclusiv în memoria celor care au asistat la reprezentația din primăvara anului 1976. *Școala ludică* avea să vadă lumina tiparului de-abia în 1990, după căderea fostului regim. Prezenta reeditare este, așadar, și un discret act de dreptate, căci, în contextul turbulențelor politice din primul an de democrație, ediția din 1990 a trecut, în afara mediului literar optzecist, neobservată.” R.Voncu vede în cele două volume o dovadă care respinge acuzațiile de „de risipire și de ratare” aduse generației

'80. ■ La *Comentarii Critice* Paul Cernat publică *Subteranele identității lui Cioran* în care analizează volumul lui Ion Vartic *Cioran naiv și sentimental*, (ediția a III-a revăzută și adăugită, Iași, Editura Polirom, Colecția „Plural M”): „Preluând de la Schiller distincția dintre poetul *naiv* (asimilat organic naturii primitive, spontane, iraționale) și cel *sentimental* (bolnav de luciditate și de nostalgie față de Paradisul pierdut), autorul clujean se lansează în slalomuri comparatiste și psihanalitice amănunțite, ce au drept țintă identitatea cioraniană cea mai profundă (onirică, obsesională), într-o carte infuzată ea însăși de spiritul liber, fragmentarist și detabuizant al obiectului ei.” ■ La rubrica sa *Lecturi libere* Gabriel Dimisianu scrie despre *Un roman postum*: „A apărut, la Editura Institutul European din Iași, la sfârșitul lui 2011, romanul postum al Georgetei Horodincă, *Visătoare*. L-a scris în franceză și a fost tradus de Magdalena Popescu Bedrosian. E însoțit de postfața lui Geo Șerban” ■ La categoria *Cartea de poezie* Gabriela Gheorghisior prezintă volumul lui Horia Gârbea *Trecutul e o sărbătoare* (Editura Tracus Arte) în articolul intitulat *Amor fati*. ■ La *Cartea de proză*, cu titlul *Persecutor și victime*, Gabriel Coșoveanu recenzează volumul lui Mirel Brateș *Alibi cu Rebecca* apărut la Editura Limes. ■ *Meridiane*: □ articolul *Norman Manea în România* semnat *Redacția* consemnează: „În perioada 13-20 mai 2012, pentru o serie de evenimente: luni, 14 mai, la ora 19.00, la Librăria Bastilia din București, scriitorul a susținut un dialog cu cititorii; marți, 15 mai, Norman Manea a avut o întâlnire cu studenții Facultății de Limbi și Literaturi Străine din cadrul Universității București și în aceeași zi, după-amiaza, la Librăria Cărturești Verona a fost lansată prima monografie despre Norman Manea, *Estetica lui Norman Manea*, semnată de Claudiu Turcuș și apărută recent la Editura Cartea Românească; în fine, joi, 17 mai, lui Norman Manea i s-a decernat titlul de Doctor Honoris Causa al Universității «Alexandru Ioan Cuza» din Iași. [...] Discuția de luni după-amiază, de la Librăria Bastilia, a fost neîndoios una dintre cele mai animate susținute în ultimii ani în România”. Evenimentul a fost moderat de Carmen Mușat. „Reluându-și formula celebră, Paul Cernat a vorbit în deschiderea serii despre Norman Manea drept *un intelectual pentru neliniștea noastră*, subliniind etica responsabilității pe care o practică scriitorul.” Bianca Burța-Cernat a reluat ideea lansată de Daniel Cristea-Enache, privind libertatea post-decembristă: „numai aparent am avut libertatea respectivă [...] amintind de un adevărat *complot al tăcerii* cultivat în perioada respectivă în jurul scriitorului.” O posibilă explicație a decalajului în receptarea lui Norman Manea în România „este faptul că aici spiritul critic e îndeobște urgisit” afirmă Bianca Burța-Cernat. Concluzia discuției a fost remarca lui Ion Vianu „Norman Manea îi spune lui Eliade ceea ce Sebastian n-a îndrăznit să-i spună”. □ în *Hermeneutică postmodernă* Simona-Grazia Dima comentează volumul lui Victor Ivanovici *Un caftan pentru Don Quijote. Spre o poetică a traducerii și alte repere* (București, Editura Ideea Europeană): „Apelând deci la teorii privind mitanaliza, polisistemul, revendicarea secundarului, cultura populară a răsului, de-canonizarea genurilor înalte, concomitent cu canonizarea

celor umile, proces urmat de o recanonizare a genurilor de-canonizate anterior etc., analizele formează un corpus fascinant: în *Legendele* lui Gustavo Adolfo Bécquer se identifică fantasticul romantic, care umple locul lăsat de transcendența izgonită; în proza lui Márquez, vechile mitologii mexicane nahuatl potențază elementele *angoasei fantastice*; după cum o lectură în cheie gnostică a unui roman de Seferis duce la uimitoare concluzii sau o analiză comparată a prozelor lui Carlos Fuentes și Mircea Eliade descoperă că *spațiotemporalitatea alternativă* se lărgeste printr-o *nouă dedublare a misterului*; sunt descifrate semnele lăsate de Kavafis în palimpsestul lui Lawrence Durrell ori convergența, până la o intertextualitate amoroasă, a poemelor lui Odysseas Elytis și a predecesorului (și mentorului său) Andreas Calvos; *Sem Tob* de Carrión, rabin și poet sefard, ilustrează un pluralism cultural autentic în Spania sec. 14.” □ „O statistică recentă arată că în Franța ultimului an au apărut mai multe librării decât au dispărut ca urmare, zice-se, a crizei. Sindicatul librarilor dă alte cifre, conform obiceiului tuturor sindicatelor de pe mapamond.” □ „Nu e nici o îndoială că americanul Louis Wolfson e nebun cu acte. După ce s-a bucurat de succes în anii 1970 în Franța (detestând engleza, scrie într-o franceză extrem de personală!), admirat de Sartre și de Beauvoir, comentat savant de Foucault și Deleuze, citit cu delicii mărturisite public de Le Clézio și amuzându-l teribil pe Queneau, se vede din nou în atenția presei literare franceze cu un al doilea roman”. □ *Jules Verne în „Pleiade”*: Ediția cuprinde romanele: *Copiii căpitanului Grant*, *Douăzeci de mii de leghe sub mări*, *Insula misterioasă* și *Sfinxul ghețurilor*. „Mai puțin cunoscut este cel de al patrulea roman, o continuare personală a Aventurilor lui Gordon Pym, romanul lui Edgar Poe (1809- 1849), americanul atât de admirat de Jules Verne. [...] Comentând în «Le Monde des Livres» ediția, Philippe Sollers remarcă faptul că Jules Verne este, dintre toți contemporanii săi postromantici, singurul pentru care Răul nu există decât în măsura în care e nevoie de el pentru ca Binele să învingă: „Jules Verne e Poe fără perversitate, Baudelaire fără florile răului, Lautréamont fără Maldoror, Melville fără diavolul Achab, Rimbaud fără anotimpul în infern.”” □ *Recidivă inofensivă*: „La două luni de la publicarea poeziei *Wass gesagt werden muss* (Ceea ce trebuia spus), despre al cărei ecou Rodica Binder a scris la timpul convenit în România literară, Günter Grass revine în atenția publică cu o nouă poezie, *Europas Schande* (Rușinea Europei) publicată vineri, 25 mai, în ziarul «Süddeutsche Zeitung». De data aceasta, tema nu mai e reprezentată de submarinele germane cu care Israelul va ataca Iranul, ci de starea Greciei în urma decăderii financiare. Scriitorul german ia apărarea grecilor, încheindu-și poemul cu o profeție sumbră: fără Grecia, Europa *se va pipernici din lipsă de spirit* (*geistlos verkümmern*)”. □ „Istoricul Timothy Garton Ash a lansat, cu câteva luni în urmă, în colaborare cu Universitatea Oxford, platforma online <http://freespeechdebate.com/en/>, dedicată, cum îi spune și denumirea, dezbaterei despre provocările libertății de comunicare în epoca globalizării.” □ „În revista «London Review of Books» din 24 mai a.c., Layla Al-Zubaidi, directoarea

biroului din Beirut al Fundației «Heinrich Böll», publică un jurnal la cald al unei călătorii în Siria la începutul acestei luni.” ■ Poezii de Aura Christi ■ *Ochiul magic*: □ din numărul din 15-21 mai al revistei „22”: „Andrei Cornea comentează, în stilul lui limpede și exact, situația de la MECT ca urmare a plagiatelor celor doi miniștri numiți de USL, unul retras, altul, demisionar, Corina Dumitrescu și, respectiv, Ioan Mang. [...] În celălalt articol, Nicoleta M. Dumitrașcu trece în revistă cazurile de plagiat din ultimii ani, de la noi sau din alte părți [...] Două lucruri sunt demne de a fi semnalate: nu în toate cazurile plagiatorii au fost dați afară sau și-au văzut titlul de doctor retras, ca să nu mai vorbim de pedepsirea faptei în justiție (în singurul caz în care plagiatorul a fost condamnat de colegii de breaslă, justiția a făcut dreptatea ei obișnuită, repunându-l în funcție!); unele universități, între care aceea din București, s-au remarcat prin solidarizarea cu plagiatorii.” □ este semnalat „articolul *Campania electorală pentru alegerile din 1946*, pe care-l putem citi în revista «Istorie și Civilizație», nr. 32, din mai a.c., sub semnătura Oanei Ilie.” □ „Profund și plin de sugestii e articolul *Cunoașterea și valorile umane*, semnat de domnul Dan D. Farcaș în numărul din mai 2012 al revistei «Curtea de Argeș». Potrivit autorului, cunoașterea are ca obiect nu doar adevăruri și teorii, dar și valori. Și cum orice valoare se sprijină pe o motivație umană, cunoașterea nu poate fi neutră [...] Concluzia? E o pudibonderie intelectuală să susții că adevărul există în afara valorilor și că e posibilă creația spirituală fără ghidajul unor valori inițiale.”

4 iunie

• [„Adevărul”, nr. 6730] Monica Andronescu prezintă *Cele mai vândute cărți de la Bookfest*: „Majoritastea cititorilor români au preferat volume mai noi și mai vechi de Michel Houellebecq, Neagu Djuvara, Mircea Cărtărescu și George R.R. Martin.” □ Dan Boicea scrie *Lansările de impact ale „Adevărului”*.

7 iunie

• [„Cultura”, nr. 22] *Literatură*: □ Cosmin Borza semnează articolul *Contracultura lui Marin Sorescu*: „Adeseori invocat doar datorită faimoasei sale postfețe, volumul «Tinerețea lui Don Quijote» merită recitit atât pentru relevarea mutațiilor pe care le instituie în evoluția poeziei soresciene, cât și pentru a înțelege mai aplicat tipologia subversivității estetice autohtone de la finalul deceniului șapte. Cele mai valoroase poeme din cartea publicată în 1968 reactualizează deja clasicele componente fanteziste, ludice, ironice, parodice, narrative și «prozaice» ale poeziei soresciene, însă aduc nuanțe consistente în ceea ce privește universul imaginar, fundamentat pe incomunicabilitate, vulnerabilitate a principiilor de legitimare a realului, volatilizare a interiorității și identității umane, destabilizare, chiar anulare, a valorilor tari ale existenței.” Criticul afirmă: „În lumea lui Sorescu din *Tinerețea lui Don Quijote*, marile gesturi eroice (dacă astfel de adjective pot fi cât de cât justificate) țin exclusiv de tentativele de a apropria elementele

disparate ale existenței ori de a conferi semnificații fie și mediocre derizoriului cotidian. Or, aceasta e o modificare substanțială de viziune, de vreme ce puseurile vizionare și proiecțiile utopice punctează decisiv orizontul ideatic al primelor volume. Personajele centrale ale cărților din 1965 (*Poeme*) și 1966 (*Moartea ceasului*) refăceau – fie și incomplet – traseele existențiale burlești ale unui Don Quijote demitizat, blazat ori dezabuzat. Caricaturizarea era ridicată la pătrat, însă se justifica printr-o nostalgie plină de dramatism a unei realități transcendente. Acum, singurul donquijotism accesibil e unul complet paradoxal, căci definitiv întors.” În opinia criticului *Tinerețea lui Don Quijote* impune cât se poate de marcat un clivaj semnificativ atât față de paradigma de gândire avangardistă din primele decenii ale secolului al XX-lea, cât și în raport cu atmosfera revoluționară ce irupe în primăvara lui 1968.” □ Ștefan Baghiu comentează volumul lui Horia Gârbea, *Trecutul e o sărbătoare*, Editura Tracus Arte, București, 2012 sub titlul *Cum se anunță un eșec*. Criticul afirmă: „Horia Gârbea este categoric unul din cei mai neinspirati poeți ai ultimelor generații. Sigur, poate părea suspectă o astfel de afirmație, din moment ce Nicolae Manolescu anunță pe coperta a patra a volumului *Trecutul e o sărbătoare* intrarea în scenă (din nou) a unui «scriitor multilateral», însă diferitele domenii literare în care Horia Gârbea își face simțită prezența din 1982, anul debutului în poezie, și până astăzi par tot mai mult, odată cu lansarea ultimului volum la Tracus Arte (fără însă a-i minimaliza total meritele publicistice sau de traducător), doar niște mici exerciții de literatură și în niciun caz o profesie nimerită.” În opinia lui Ștefan Baghiu „poemele din volumul *Trecutul e o sărbătoare* fac deliciul oricărui cititor dornic de lecturi lipsite de provocări intelectuale sau sentimentale.” □ în *Exproprii identitare* Gianina Druță comentează romanul lui Radu Jorgensen *Se respinge*, Editura Cartea Românească, București, 2011: „Panoplia de «personaje», căutate, adulate, dezmembrate, hărțuite, violate și apoi uitate într-un colț, numai bune de înfipt într-un spațiu-insectar al prostituției identitare, deconspiră un veritabil «mecanism dostoevskian», în spiritul «demonilor» sau al «idiotului» inadapdat, sau respiră, pur și simplu, atmosfera unei «case cu păpuși» [...] ibseniene.” Criticul scrie: „Pentru acest Samson al cărților, marcat aproape obsesiv și dependent ontologic de drogul lecturii și al scrisului, pierderea în narațiuni și existențe tentaculare se desfășoară după o dinamică twisted, astfel încât se poate lesne decela conduita de (trans)scriptor de existențe deforma(n)te și cunoscutul brand al dosarelor (prea) fluturate prin fața Autorității (dar și a cititorului). Nu o dată scrisul apare ca panaceu, ca mod de eliberare, ca stare ontologică, astfel că materia epică pare să fie doar un pretext pentru desfășurarea unor lungi analize condimentate cu tensiuni dintre cele mai plastice.” Gianina Druță afirmă: „Arborând principiul paradoxalului dus la extrem, romanul pendulează între zonele abisale – (homo)sexualitatea, drogurile, societatea suedeză perimată, statutul femeii și al bărbatului –, și cele ale intelectualității – lecturi din Dostoievski, Tolstoi, Steinbeck etc. -, care deschid un hău imens, imposibil de suprimat. Glisând în jurul unor formule de tipul

intelectualul din Est, amintind de Cioran, Eliade, Ionesco, Țuțea, a căror prezență-absență e resimțită explicit în tehnica citării interviurilor.” Gianina Druță conchide: „un roman *cu greutate*, al cărui cititor cu siguranță se va lăsa hărțuit, târât și autoju(de)cat pentru a găsi drumul acasă.” □ Sub titlul *Medalie de argint: B. Fundoianu* George Neagoe analizează volumul B. Fundoianu, *Opere I. Poezia antumă*, ediție critică de Paul Daniel, George Zarafu și Mircea Martin, Cuvânt înainte și Prefață de Mircea Martin, Postfață de Ion Pop, cronologia vieții și a operei și sinopsis al receptării de Roxana Sorescu, București, Editura Art, Seria Fundoianu – Fondane, 2011. În opinia criticului „Volumul care deschide Seria Fundoianu – Fondane la Editura Art (coordonator Mircea Martin) ne edifică, în mare măsură, asupra deficiențelor istoriei literare românești. Bibliografia critică, sintetizată de Roxana Sorescu, stigmatizează doua procedee recurente în spațiul nostru intelectual. Pe de o parte, este vorba despre lipsa aptitudinii spre cercetarea aplicată a textului, pe de alta despre incorectitudinea filologică a majorității comentatorilor. Primește penalizări severe întreaga școală care a asimilat exclusiv deficiențele călinescianismului, uitând că maestrul avea obiceiul să se documenteze cu acuratețe”. Criticul se afirmă în asentimentul lui Răzvan Voncu citând (din „România literară”, nr. 20, p. 15) „Cei aproximativ cincisprezece ani de realism socialist au perimat aproape ireversibil înțelesurile și varietățile conceptului de „modernism“. De aceea, încadrarea operei fondaniene necesită precauții și apropiere microscopică de înrâurirea franceză de la sfârșitul secolului al XIX-lea asupra stilisticii poeziei românești.” George Neagoe citează versurile: „«Ca un paing, Urâtul se rupe dintre ațe, / în beznă, iată, răsul cu sângele îl scuipi / și nimeni nu-i furtuna de gât să mi-o agațe / si din privire ochii să mi-i desprindă, bumbi» (Parada, p. 111). Dacă nu am ști cine este autorul, am bănuî că, la nivelul frazării, fragmentul îi aparține lui Ion Barbu. Diferența între cei doi constă în efectul urmărit. Autorul «Jocului secund» caută să distragă atenția, în vreme ce Fundoianu dorește să atragă privirea asupra savantlăcurilor. Ultimele trei versuri se bazează pe hiperbat, al cărui potențial imagistic este augmentat de cezura extrem de riguros construită în funcție de rima încrucișată. Ca atare, după schema echivalențelor între versuri (1 și 3; 2 și 4), pauzele se instalează după silaba a patra, respectiv a cincea. Astăzi, tiparul de compoziție rămâne imperceptibil. Grijă pentru aspectul exterior este specifică și moderniștilor. [...] Cred că lucrul izbitor la recitirea «Priveliștilor» este considerarea lui Fundoianu drept unicul nostru simbolist genuin. Ne îndreptățesc imaginarul târgului (prea lejer confundat cu satul) și sinesteziile. Totodată, trebuie adus în discuție detaliul ca recuzita tematica deviază înspre expresionism. Foarte multe poezii sunt asamblate din înlănțuirea simțurilor. Mirosul, văzul, auzul se supun aceluiași regim. Realul apare confuz, indefinit. Mugetul cirezilor nu are nimic idilic, ci anunță descompunere”. Concluzia criticului: „După editarea antumelor într-o colecție admirabilă prin abnegație, devotament, răbdare și rigoare, B. Fundoianu își recapătă locul meritat. Imediat după Arghezi. Ceea ce este o performanță.” ■ Constantin Coroiu scrie *Eminescu*,

gazetarul intolerabil: „Eminescu a scris însă o biografie tot atât de zguduitoare și în proza de ziar, rodul, de altfel, al singurei sale profesii și al unei vocații paralele, cum observa Șerban Cioculescu într-un articol apărut în «Revista Fundațiilor Regale», din 1939, când trecuse o jumătate de secol de la moartea Poetului. Cele două biografii și vocații se întrepătrund și se contopesc într-o personalitate complexă și unitară. «Istoricii literari» – prevedea Perpessicius – «vor stabili într-o bună zi cât de unitară a fost existența materială și sufletească a poetului, câtă prezență artistică și ideologică este în articolul său de ziar ca și în poema cea mai hieratică...»“ Coroiu afirmă: „E limpede, în orice caz, că sintagma «elaborație intelectuală» este cum nu se poate mai definitorie în ceea ce-l privește.” Constantin Coroiu amintește: „Criticul Mihai Ungheanu scria în volumul său *Fiii risipitori* că «Un om ca Eminescu devine intolerabil pentru că trebuie ascultat.» Și nu doar de contemporanii săi, între care erau totuși câțiva scriitori și ziariști de vază, de ar fi să-l pomenim doar pe C.A. Rosetti. El este intolerabil și pentru unii dintre contemporanii noștri. Un play-boy aproape centenar, purtat, precum moaștele sfinților, pe la toate televiziunile și radiourile, cu pretenții de mare boier al spiritului, istoric nu o dată penibil de aberant, după ce până în 1990 și-a petrecut viața prin Africa, a venit să ne dea nu numai lecții de istorie imaginată de el, ci și de eminescologie. Printre altele, ne-a spus că opera jurnalistică a lui Eminescu nu ar fi trebuit să fie editată, pentru că e *reaționară* și neeuropeană. Unde și când am mai auzit noi că Eminescu e *reaționar*, iar ziaristica sa, dar și o bună parte din cea poetică erau ținute sub obroc?”. ■ *Literatură universală* □ Rodica Grigore continuă articolul din numărul precedent *Guillermo Cabrera Infante. Literatură, joc, nostalgie (II)* care abordează volumul *Trei tigri triști*, traducere de Dan Munteanu Colán, București, Curtea Veche Publishing, 2010. Criticul scrie despre traducerea volumului: „E momentul, aici, să menționăm și extraordinara reușită a traducerii românești, realizate de Dan Munteanu Colán, convins, după cum el însuși afirma, într-un binevenit cuvânt al traducătorului, ca „orice opera literară poate fi tradusă în altă limbă, condiția fiind, desigur, aceea ca traducătorul să reușească să reconstruiască în altă structură lingvistică textul original“. Prin urmare, prezenta versiune românească este prin excelență «echivalentă» – de un nivel remarcabil.” Rodica Grigore afirmă: „Este vorba, sigur, despre o adevărată poetică a discontinuității, cu care lectorul trebuie să se obișnuiască, completată cu o tehnică de-a dreptul polifonică, în buna descendență a lui Juan Rulfo, din «Pedro Páramo», și cu o viziune a ambiguității structurale, excelent deprinsă de Cabrera Infante de la Juan Carlos Onetti. Următoarele capitole, «Seserbió» (relatând ritualuri și practici magice de origine africană), «Casa oglinzilor», «Vizitatorii» și «Bătaie de cap», sunt intersectate permanent de o secțiune recurentă, *Ea cânta bolerouri*, iar metamorfoza lumii naturale în secvențe de-a dreptul onirice dă textului o aură de irealitate combinată cu parodia atotprezentă, în fața căreia cititorul mai puțin pregătit pentru astfel de experimente rămâne buimăcit.” Astfel, în opinia criticului, „rezultă o «deregulare a tuturor simțurilor

/ sensurilor», dar într-un alt mod decât în cazul lui Rimbaud, cartea devenind un carusel verbal, semn caracteristic al procesului continuu de creație – geneză și autogeneză în același timp – a literaturii. Mai cu seamă în *Bătaie de cap*, permanentele interogații și parodia ce afectează nivelul lingvistic structurează o realitate verbală atotstăpânitoare și de natură a modifica până și cele mai profunde convingeri ale cititorului. [...] Cartea lui Cabrera Infante intră, astfel, și într-un dialog – nu o dată tensionat – cu *Alice în Țara Minunilor*, de Lewis Carroll”. Rodica Grigore consideră carte și un „efort de căutare a unui lector ideal, noul tip de lector ideal, ale cărui coordonate sunt sugerate de Cabrera Infante de la începutul textului. Se instituie, treptat, și un nou cod de lectură, cu noi reguli – mai precis, aflat sub unica regulă a totalei lipse de reguli! – iar realitatea este reinventată, prin cuvânt, de fiecare nou cititor, altfel ea e menită a înceta să existe. Literatura nu mai e, așadar, doar semn scriptural, ci se adresează deopotrivă ochiului și urechii, devenind o «arta totală»“, a cărei finalitate este, deloc în ultimul rând, aceea de a medita cu seriozitate, dincolo de permanenta parodie sau de pastașa ce pare a domina, pe alocuri, asupra sensului sensurilor literaturii într-o lume a permanentelor provocări extraestetice. [...] Scriitorul a vorbit, pentru a-și clarifica perspectiva, despre «tehnica posibilităților realizabile», utilizată în literatura de autori extrem de diferiți, cum ar fi Sterne, Poe, Cortázar și, în primul rând, Cervantes însuși.” Criticul mai semnalează un aspect: „lumea pe care o descrie, fie și tangențial, cartea lui Cabrera Infante, este a Havanei anilor de dinainte de instaurarea regimului lui Fidel Castro, dar toate elementele care ar fi putut sugera tensiunile politice ale lumii cubaneze a acelei epoci, sunt omise cu grijă, *Trei tigri triști* fiind, din acest punct de vedere, «cel mai apolitic roman cubanez», după cum nu puține voci ale criticii au afirmat. Însă, dacă ținem seamă de amănuntul că această carte a fost mai întâi censurată drastic, iar apoi interzisă în Cuba, înțelegem că nostalgia niciodată direct exprimată a autorului față de o lume aflată în pragul dispariției a transformat textul într-un soi de manifest cu efecte extrem de puternice, *Trei tigri triști* devenind, privită astfel, cea mai politică scriere a acelor ani – și, deopotrivă, cea mai subversivă”.

● **[„Dilema veche”. nr. 22]** Marius Chivu scrie despre cartea lui Mircea Cărtărescu, *Ochiul căprui al dragostei noastre*, Editura Humanitas, 2012, că este un volum de texte nostalgice: „frumusețea lor e una interioară, ține de logica admirației, a dragostei și a credinței, totul în cheia nostalgiei. De altfel, cele mai multe texte din acest volum, care se deschide cu revelația scriitorului că i-a mai rămas doar o treime din viață, sânt evocările prietenilor dispăruți”. ■ Carmen Toader traduce din limba engleză Nicole Krauss, *Marea casă*, Colecția „Raftul Denisei”, Editura Humanitas Fiction, 2012.

8 iunie

• [„Adevărul weekend”, nr.47] Nicolae Manolescu scrie *Cultura face diferența?*: „În opinia mea, cultura presupune spirit critic și capacitate formatoare [...] Internetul ne întoarce la folclor, la anonim și la o oralitate de tip nou”.

• [„Observator cultural”, nr. 369] Șerban Axinte comentează, cu titlul împotriva canonului, câteva volume apărute recent, reprezentative, în opinia sa, pentru poziționarea tinerei generații de critici: □ studiul Biancăi Burța-Cernat *Fotografie de grup cu scriitoare uitate. Proza feminină interbelică* (Editura Cartea Românească, 2011): „Ceea ce e realmente important în volumul *Fotografie de grup cu scriitoare uitate. Proza feminină interbelică* (Cartea Românească, 2011) derivă din înțelegerea corectă a unei chestiuni destul de controversate, ce predis-pune uneori la aprecieri eronate sau exagerate: *marginalitatea*.” □ *Critica în tranșee. De la realismul socialist la autonomia esteticului* (Editura Cartea Românească, 2011) de Alex Goldiș: „Dar autorul și-a dat seama că analiza discursului critic românesc doar din perspectiva «paradigmelor exterioare» acestuia ar constitui o eroare. Mai adecvată i s-a părut urmărirea modului în care respectivele modele teoretice au fost interpretate, preluate, adaptate și deformate în orizontul criticii românești. A rezultat, astfel, o istorie a formelor criticii românești postbelice. Metoda la care a recurs Alex Goldiș se dovedește a fi una eficientă, mai ales pentru că migrația ideilor literare reprezintă în cel mai înalt grad verificarea potențialității lor, a capacității lor de virtualizare.” □ „Deși cartea Adinei Dinițoiu, *Proza lui Mircea Nedelciu. Puterile literaturii în fața politicului și a morții* (Editura Tracus Arte, 2011), reprezintă o monografie «cuminte», construită după toate rigorile și pretențiile unei astfel de abordări, lucrarea are și o miză polemică pe care cititorul o resimte astfel abia la finalul lecturii. Opinia «definitivă» a lui Nicolae Manolescu din *Istoria critică a literaturii române* conform căreia Mircea Nedelciu nu ar fi fost în spațiul literaturii optzeciste mai mult decât o mare promisiune neonorată este contrazisă cu numeroase argumente credibile, bazate pe o cercetare aproape exhaustivă a tuturor elementelor ce compun literatura și gândirea despre literatură a lui Mircea Nedelciu. [...] în ceea ce privește interpretarea scrierilor lui Nedelciu, s-ar fi simțit nevoia unei componente hermeneutice mai accentuate. Adinei Dinițoiu nu i-ar fi fost greu să-și ducă mai departe unele intuiții de interpretare de-a dreptul remarcabile. Minusurile sunt compensate de seriozitatea documentării, de bogăția de date din dosarul generației '80, amănunte riguros organizate, făcute să recompună destinul uman și literar al unui scriitor care și-a asumat poate mai mult decât alții ideea de schimbare.” □ *Decadență și decadentism* (Editura Curtea Veche, 2011) de Angelo Mitchievici: Șerban Axinte citează „un fragment din subcapitolul final tocmai pentru a face mai vizibilă modalitatea prin care moștenirea culturală și filozofică a decadenței diversifică posibilitățile hermeneutice: «Mateiu I. Caragiale [...] realizează o extraordinară sinteză între filonul caragialesc, clasicizant, histrionic și cel eminescian, romantic, dezamăgit, luciferic, grandilocvent. Un Mitică împins la extrem

este Pirgu, așa cum lucifericul Pașadia oglindește întreaga demonie romantică supralicitată decadent. Osmoza are loc în personajul degeminat Pașadia-Pirgu; apariția lor împreună și înscrierea lor în efigie nu este un simplu artificiu românesc, ci reprezintă o mutație estetică tipic decadentă, prin care contrastele sunt actualizate simultan cu reflex estetic».” □ *Introducere în fantasticul de interpretare* (Editura Tracus Arte, 2011) de Cosmin Perța: „Fantasticul modernist ar fi împlinit și fără contribuția receptorului, povestea propusă fiind finită, completă: „dacă fantasticul modernist îți prezintă o lume stranie, finalizată, care la un moment dat te șochează, devine distinctă de realitate și te obligă să o respingi, fantasticul de interpretare te provoacă să descoperi o lume fascinantă, miraculoasă, înșelătoare, la a cărei formare contribui activ și care, treptat-treptat, te acaparează și te încântă, contopindu-se cu realitatea”. Cosmin Perța comite uneori generalizări riscante. Din dorința de a fi cât mai clar creează categorii, operează distincții și acolo unde nu ar fi neapărat necesar. Și asta deoarece operele literare sunt cele care impun particularizările cele mai viabile. Teoria doar generează principiile de combinație a unor nuanțe și variații aproape inepuizabile. În afară de toate acestea, cartea are aspectul unui eseu scris cu nerv, fără prea mare atenție la tipicurile academice pe care autorul lasă impresia că le dezavuează.” □ Șerban Axinte consideră *Viața lui M. Blecher. Împotriva biografiei* (Editura Timpul, 2011) de Doris Mironescu „unul dintre cele mai convingătoare debuturi din ultimii ani din critica literară românească. *Viața lui M. Blecher. Împotriva biografiei* (Timpul, 2011) de Doris Mironescu este cartea pe care celebrul autor al *Întâmplărilor în irealitatea imediată* nu a reușit niciodată să o scrie. Asta ca să fac trimiteri, de la bun început, la una dintre ideile lui Doris Mironescu referitoare la raportul dintre realitatea biografică și ficțiune. Se știe, opera atât de restrânsă cantitativ a lui M. Blecher pare, din unele puncte de vedere, o sumă de încercări de literaturizare a existenței concrete. Faptul că scriitorul românesc «ratează» de fiecare dată proiectul unei narațiuni (auto)biografice reprezintă la modul superior unul dintre principiile de generare a unei literaturi ce pare a se opune ideii de autenticitate doar pentru a o contura mai convingător. Și asta nu doar în baza principiului că ficțiunea intensifică realitatea prin posibilitățile ei combinatorii și prin libertățile pe care și le poate asuma. Ceva mult mai subtil transformă «ratările» lui Blecher din planul confesiunii în marile sale izbânzi din planul unei literaturi ce propune, cu ajutorul ficțiunii, o autenticitate de tip nou.” Șerban Axinte concluzionează: „Critica literară a început, de mai mulți ani, să fie atentă la fenomenele marginale. Gustul pentru secundar, pentru periferic a provocat, dacă nu o alternativă, cel puțin o amplificare a lungimii de undă a literaturii. A devenit din ce în ce mai vizibil un anumit fenomen de împotrivire față de canon. În ceea ce privește critica recentă, se poate observa că această împotrivire se realizează prin asumarea, pe alocuri, a unei maniere conservatoare de tratare a diferitelor subiecte propuse. Dar critica recentă se dovedește – aparent paradoxal – adversara remodelărilor canonice tendențioase. Totodată, e interesată de distingerea cât mai

clară a modelelor sale pentru stabilirea propriilor criterii de performanță.” ■ La categoria *Istorie literară*, în articolul intitulat *În epura secolului al XIX-lea (I)* Paul Cernat analizează *Scurtă istorie. Panorama alternativă a literaturii române. Volumul I* (Editura Cartea Românească, Colecția „Critică. Istorie literară“, București, 2011) de Mihai Zamfir. În opinia sa „Cartea de față este, în ultimă instanță, una de critică literară, fie ea și în perspectivă istorică și stilistică. Altfel spus, ultimul cuvânt nu îl are stilisticianul, și cu atât mai puțin istoricul literar, ci criticul modern de tip «lovinesciano-călinescian» (y compris manolescian) care iese, astfel echipat, la rampă.” Cernat afirmă: „împărtășesc întru totul împingerea saeculum-ului – a «spiritului» secolului al XIX-lea – până în pragul Primului Război Mondial, avându-și, așadar, crepusculul în La Belle Époque. [...] Refuzând să facă din lucrarea sa «un tratat semi-lingvistic, destinat doar cărturarilor», Mihai Zamfir sare, dezinvolt, în extrema cealaltă, descriindu-și întreprinderea ca pe o «galerie de portrete», «un fel de roman (postmodern, fi-rește!)» și «o vastă ficțiune». Nu știu dacă e un roman; mai degrabă un eseu...” Cernat argumentează posibilitatea ca selecția „elitistă” a perioadelor pe care le include în istoria literaturii române (excluzând Școala Ardeleană) să fie „un alibi teoretic menit să-l dispenseze pe autor de abordarea unui segment pe care nu l-a frecventat sistematic și, probabil, nu-l simte aproape. Căci Mihai Zamfir se simte, cu adevărat, acasă pe «traseele de creastă» ale secolului al XIX-lea.” ■ La secțiunea *Psihologie* Lavinia Bârlogeanu continuă *Cartea Roșie, autobiografia spirituală a lui Jung (II) O gnoză pentru omul timpului nostru* (Fragment din lucrarea *O istorie de viață excepțională: Carl Gustav Jung*), pe baza volumului C.G. Jung, *Cartea Roșie* (Editată de Sonu Shamdasani, Traducere de Viorica Nișcov și Simona Reghintovschi, Editura Trei, 2011): „C.G. Jung a sesizat că în el sunt două persoane diferite, trăind în epoci diferite: copilul fragil și temător al prezentului său (Unul) și bărbatul autoritar, puternic, influent (Altul). Primul era «suma emoțiilor trăite», Altul era figura atemporală, nepieritoare; Unul era fiul familiei Jung, mai puțin inteligent, atent, cuminte, silitor și curat decât alți copii, Altul era bătrânul sceptic, neîncrezător, departe de lumea omenească, dar apropiat de natură, de soare, de lună, de creaturile pline de viață ale nopții și viselor și de toate evocările nemijlocite ale lui Dumnezeu. În viața lui Jung, Altul – figura interioară, sau Numărul 2, cum obișnuia să-l numească – este subiectul autenticei sale autobiografii, este specificul vieții lui, *Cartea Roșie* fiind rezultatul explorării cu multă seriozitate a «Marii întâlniri» cu acest Altul, cu Sufletul în diversele lui ipostaze.” Lavinia Bârlogeanu citează în argumentația sa asupra modului în care a fost întocmită această autobiografie spirituală: „Deosebesc de aceea între Eu și Sine, în măsura în care Eul nu este decât subiectul conștiinței mele, iar Sinele, subiectul întregului meu psihic, deci și al celui inconștient. În acest sens, Sinele ar fi o mărime ideală care conține Eul în el însuși. Sinele apare în fantasma inconștientă ca personalitate supraordonată sau ideală, precum Faust în cazul lui Goethe sau Zarathustra în cel al lui Nietzsche” (*Tipuri psihologice*, C.G. Jung,

Opere complete, vol. 6, Editura Trei, București, 2004, p. 448). Autoarea concluzionează astfel „prin tehnica *imaginației active* cu ajutorul căreia se eliberau, spontan, din inconștient structuri arhetipale, ce alcătuiesc conținutul Cărții Roșii, darul cel mai mare, făcut la maturitate copilului divin.” Lavinia Bârlogeanu semnalează în continuare: „mi se pare foarte interesantă declarația lui Jung că zeul apare în experiența directă a celui care ia calea Sinelui, într-o anumită stare a Sufletului. Stările în care Sufletul este foarte activ, fie ele de deznădejde (de exemplu, teama în fața morții), fie cele de euforie (atunci când formațiunea Anima-Animus este activă, după cum mi-au declarat, în interviuri, câțiva subiecți), pot genera experiența directă a zeului.” Concluzia: „Prezența activă a Altuia, sub forma diverselor personaje interioare, ne îndreptățește să spunem că autobiografia spirituală a lui Jung este nu o construcție strict personală, ci o construcție multiplă. Acest lucru se întâmplă pentru că există – în subteran – un pact autobiografic între eroul ce purcede pe calea Sinelui și figurile pregnante ale inconștientului care-l ghidează: ei ridică, dimpreună, o punte pe care să se întâlnească cele două voințe (divină și omenească), părinții chemați să nască și să crească copilul divin.”

■ La rubrica *Sfada cu literatura* în *Dragoste, metamfetamină și explozii „terminale”* Cătălin Badea-Gheracostea comentează cartea lui Florin Pâtea, *Anul terminal*. Criticul consideră că „Este un semn de normalitate a vieții literare, indiferent de nișă, dacă o apariție de carte românească naște controverse, departe deci de snobismul 100% al refuzului total al semnificației producției interne de text, cât și de adulația bleg-patriotardă a acceptării totale a indiferent ce au mai scris «ai noștri».” Badea-Gheracostea scrie „în *Anul terminal*, Florin Pâtea ia de la sine înțeleasă, și bine face, zic eu, «cultura cyber», «ideologia post-», cuprinse în enciclopedia fiecărui cititor al său, iar rezultatul este un roman de dragoste care este simultan un roman de personaj și unul experimental, toate cuprinse într-un pulp cu mare potențial de piață. [...] Romanul de dragoste din *Anul terminal* are simplitatea generică a marilor povești de dragoste.” În opinia sa „Romanul experimental din *Anul terminal* este unul al explorării limbajului. Probabil toate celelalte dimensiuni ale acestei cărți sunt ecranate pentru un cititor care nu are disponibilitatea să rezoneze cu argoul adolescenților români din mediul urban de azi. Excelentă munca de documentare a lui Florin Pâtea, turnată și modelată apoi în text printr-un efort stilistic, după spusele autorului la lansare, epuizant. Susțin fără rezerve rezultatul final al zisului efort, în pofida observațiilor pre-editare cum că un limbaj atât de românesc trebuia pus în gura unor personaje românești, deoarece nu văd nici o contradicție între o lume a cărei coeziune are nevoie de America post-cyberpunk la care Pâtea a lucrat în cele trei cărți dinainte, și personaje –adolescenți de Bronx – care apar în cea de-a patra carte a aceluiași folosind expresii de București, pentru simplul motiv că romanul este scris în românește. Nu văd nici o contradicție pentru că Pâtea înțelege să maximizeze prin argoul românesc ceea ce este literar în limba română.” Criticul concluzionează: „în fine, *Anul terminal* este un veritabil pulp fiction. Atmosfera din liceul

Burroughs este apropiată de Battle Royale, gadgeturile introduse în uzul zilnic au fost hard SF acum 20 de ani (spre exemplu, ochelarii cu realitate amplificată, pentru care William Gibson scrisese un întreg roman, *Lumină virtuală*), conflictele se rezolvă violent în pofida tuturor încercărilor raționale, o combinație de tragedie greacă și roman de guerillă urbană, poezia există în scurtele secvențe de normalitate, în gesturile și trăirile simple (a uda o plantă, a căuta muzică în rețele, a face dragoste).[...] Florin Pâtea își dă cu *Anul terminal* măsura adevăratului său talent de scriitor român – nimeni nu îl va mai putea clasa de acum acolo ca pe un epigon al Gibson&co”. ■ Avanspremieră: „Nu mă răzgândesc”, Fragment din volumul în curs de apariție *Octavian Paler. Convorbiri cu Daniel Cristea-Enache*, din seria de autor „Octavian Paler“, de la Editura Polirom ■ Caius Dobrescu semnează *Marco Cugno într-un Torino magic* (In memoriam) ■ *Actualitatea: Bookfest 2012*: „Franța a fost țara invitată de onoare la ediția de anul acesta a Salonului Internațional de Carte Bookfest (30 mai-2 iunie 2012, desfășurat la complexul expozițional Romexpo din București). Revista noastră vă propune trei interviuri, în exclusivitate, cu invitați la Bookfest: jurnalistul Bernard Pivot și scriitorii Michel Houellebecq și Yasmina Khadra. De asemenea, grupajul revistei Observator cultural cuprinde pagina de recomandări din autori români lansați la târg și câteva «lecturi în vremuri de austeritate» din «numele grele» de la Bookfest.” ■ Adina Dinițoiu publică un *Interviu* cu: □ Bernard PIVOT, „Nu am făcut universitatea, dar în fiecare vineri, televiziunea era universitatea mea”. Reținem: „-Există, așadar, raporturi între literatură, jocurile de cuvinte și vin? -Evident, mai întâi de toate savoarea («la gourmandise»), savoarea cuvintelor, a vinului, a mâncării, savoarea literaturii.-sunt lucruri tipic franțuzești. -Da, și – pentru că vorbești despre o rețetă de succes – unul dintre motivele acestui succes e că publicul se recunoștea în mine pentru că iubeam vinul, bucătăria și fotbalul, și nu eram un intelectual pur, pierdut în cărțile sale. Această imagine despre mine îi asigura pe telespectatori. Cartea despre vinuri (*Dictionnaire amoureux du vin*) am scris-o într-o epocă în care aveam impresia că vinul era disprețuit, nu mai era respectat pentru ambele lui valențe culturale în istoria umanității. Ea a fost ca un fel de apărare și ilustrare («défense et illustration») culturală a vinului.” □ Michel Houellebecq „Mă descurc cu celebritatea” □ Doina Ioanid publică un *Interviu cu Yasmina Khadra* „Nu poți să treci prin viață ca și când ai traversa o curte”. Autorul algerian afirmă: „Scrișul este un exil, mă pune în fața unui univers pe care-l creez. Lumea este banală sau atroce, dar eu vreau să-i dau un sens, iar sensul acela, când este acolo, i-l propun cititorului. Este simplu.” ■ *La zi: A fost: Festivalul Primului Roman*. „În perioada 31 mai – 3 iunie, în orașul Chambéry din Franța a avut loc Festivalul Primului Roman, ediția a 25-a. Invitații români din 2012 au fost Marta Petreu (care a publicat, în 2011, în seria de autor de la Polirom, romanul *Acasă, pe câmpia Armagedonului*) și Daniel Cristea-Enache (care a prezentat situația romanului de debut pe piața românească de carte).” □ *Svetlana Cârstea la Berlin*. „În perioada 1-9 iunie, la Berlin, la Akademie der

Künste și Literaturwerkstatt, a avut loc cea de-a treisprezecea ediție a Festivalului Internațional de Poezie.” □ „*Scriitori români la Bilbao*. România a participat pentru prima dată la Târgul de Carte din Bilbao, la invitația organizatorilor basci, în urma unui lobby susținut de ICR Madrid, care a dorit astfel să ducă literatura română pentru prima dată în nordul Spaniei. Pe 4 iunie, Dan Lungu, Florin Lăzărescu, Sorin Gherguț și traducătoarea Marian Ochoa au discutat cu publicul în cadrul unei întâlniri despre literatura română contemporană” *Va fi*: □ *PEN Club-ul francez la Cafeneaua critică*. „Joi, 7 iunie, în Club A, Cafeneaua critică propune, în colaborare cu PEN Club România, o dezbatere despre „Rolul poezilor într-o lume de tensiuni și contraste”. Invitat special va fi poetul Sylvestre Clancier, președintele PEN Club Franța, iar din partea PEN Club România vor participa scriitorii Magda Cârneci, Constantin Abăluță, Simona-Grazia Dima, Gabriela Adameșteanu, Ioana Ieronim, precum și alți membri ai organizației. Amfitrion: Ion Bogdan Lefter.” □ *Scriitori români la Festivalul Internațional de Poezie de la Genova*: „în perioada 7-17 iunie va avea loc cea de-a XVIII-a ediție a Festivalului Internațional de Poezie de la Genova, cea mai importantă manifestare de gen din Italia, beneficiind de sprijinul Programului «Cultura» al Uniunii Europene” □ *Lectura cărților clasice vs. e-books*: „Facultatea de Litere și ANPRO (Asociația Națională a Profesorilor de Limba și Literatură Română), în parteneriat cu revista Observator Cultural, a organizat miercuri, 6 iunie, la Sala de Lectură a Facultății de Litere, dezbaterea *Lectura cărților clasice vs. e-books*. Invitați: Mircea Anghelescu, George Ardeleanu, Ion Bogdan Lefter, Carmen Mușat, Oana Chelaru-Murăruș, Simona Popescu, Florentina Sâmișăian, Elena Târziman, Mihai Zamfir. Moderatorul discuției: Mircea Vasilescu.” □ *Simpozionul Național I. L. Caragiale*: „în perioada 5-6 iunie, la Târgoviște și în fosta localitate Haimanale, actualmente comuna I.L. Caragiale, pe locurile de origine ale lui Caragiale, s-au reunit universitari din șase centre academice din țară (București, Iași, Timișoara, Constanța, Brașov, Târgoviște) în cadrul Simpozionului Național «I.L. Caragiale – 100 de ani de la trecerea în Panteonul culturii europene». În cadrul sesiunilor științifice care s-au desfășurat în data de 5 iunie, la Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” din Târgoviște, au fost invitați să participe universitari de prestigiu din țară: Nicolae Manolescu, Mihai Zamfir, Rodica Zafiu, Adrian Titieni, Lăcrămioara Petrescu, Pompiliu Crăciunescu, Paul Cernat, precum și academicienii Mihai Cimpoi și Vasile Bahnaru, din Republica Moldova.”

● **[„România literară”, nr. 23]** În *Editorial*, Nicolae Manolescu inventariază *Suferințele criticii*. Acestea ar fi „lipsa de claritate, exprimarea pretențioasă și confuză”; „inadecvarea. Ea provine din mofturi stilistice precum acelea remarcate mai sus și constă în a pipăi textul literar folosind o mânășă cu un singur deget. Mânășa pare de rigoare, mai ales când nu vrei să păcătuiești prin empirism: critica înțeleasă ca o chirurgie nu se poate dispensa de mânăși. Doar că mânășa cu un singur deget nu permite finețea palpării operei. Între observațiile critice și opere nu e adesea, din cauza degetului unic, nici un raport. Inadecvarea sare în ochi

mai cu seamă în critica de poezie.” Și „compararea operelor analizate cu opere din patrimoniul național și universal. Tot școala, bat-o vina!”. ■ La rubrica sa săptămânală *Cronica Ideilor*, în *Umorele adevărului*, Sorin Lavric abordează volumul lui Simon Blackburn *Adevărul. Călăuza rătăciților* (trad. din engleză de Gabriel Nagâț, Iași, Editura Polirom): „vom găsi în volum descrierea unui conflict care separă două poziții adverse și deocamdată ireconciliabile: tabăra absolutiștilor și cea a relativiştilor. Cea dintâi remarcă e că adepții lor nu-și pot argumenta logic opțiunea, preferința pentru una din poziții fiind dictată de o afinitate căreia Blackburn îi spune *temperament* [...] Ce e adevărul și cum alegem să-l concepem nu prea depinde de raționamente și dovezi, ci de apetențe de ordin instinctual. E totuna cu a spune că sub luciul oricărei discuții speculative se ascunde o pânză de tenebre tăcute, care ne ghidează în ascuns gândurile. Încă un motiv care arată că esența gândirii nu e silogismul, ci flegma lăuntrică.” Concluzia: „Un volum care face din epistemologie o disciplină suficient de atrăgătoare ca să fie gustată de literați.” ■ În articolul *Poeme vechi, nouă*, Cosmin Ciotloș semnează cronică literară la *Levantul* lui Mircea Cărtărescu (București, Editura Humanitas) și, observând multitudinea de surse și nume identificate de cronicile precedente, se întreabă: „Cine lipsește, în mod frapant, nu s-a întrebat nimeni. Lipsește, de pildă, la o primă strigare, Mircea Ivănescu. Un poet pe care, așa cum rezultă și din *Postmodernismul românesc*, autorul *Levantului* l-a prețuit enorm. Scăpare? Mai degrabă acte manqué.” Ciotloș citează începutul *Levantului* și remarcă: „sunt exact paisprezece versuri. Structură de sonet. Minus, desigur, câteva detalii formale. Simpatia pentru genul acesta, Cărtărescu și-a arătat-o încă de timpuriu. (Stau mărturie cele douăzeci din *Poeme de amor*.) Simpatie, cred, mediată și de afinitatea pentru poezia lui Mircea Ivănescu. Căruia, poate fără să-și dea seama, i se face, aici, o splendidă reverență.” Cosmin Ciotloș enumeră printre sursele nenumite ale *Levantului*: „poemul de debut al lui Duiliu Zamfirescu, *Levante și Calavryta*; că frumoasa Zenaïda ar putea descinde din *Povestirile moldovenești* (1920) ale lui Radu Rosetti; că verosul căzuș Iancu Aricescu e rezultatul unei stranii împletiri între Ioan Catina (un tânăr poet pașoptist înzestrat, dar ocolit de șansă) și C.D. Aricescu (un grafoman, tot pașoptist, fără talent dar destul de bine orientat social)”. ■ Alex. Ștefănescu își întitulează articolul de la rubrica *Scripta manent: Ce surpriză!*: „Nu mă așteptam ca la TVR Craiova să existe o realizatoare de emisiuni culturale comparabilă ca valoare cu Iosif Sava. Există. Se numește Mirela Giodea și face, din 2009, pentru TVR Craiova, emisiunea *Artportret*, preluată din 2010 de TVR 3, iar din 2011 și de TVR Cultural.” ■ La categoria *Cartea de proză*, în articolul *În labirint*, Luminița Corneanu recenzează *Arhivele de la Monte Negro* de Octavian Soviany (București, Editura Cartea Românească). Reținem: „Ceea ce este sigur e că acest melanj de coșmaruri și aventuri este, în fond, o călătorie la capătul sinelui a personajelor, în sens baudelairian [...] Venind dinspre poezie, Soviany a știut ca, povestind, să taie fraza de așa manieră, încât pauza să dea aspect de vers alb textului, astfel că

senzația de poem în proză va persista pe tot parcursul lecturii: « Demonul concupiscentei trage zăvoarele și oblonește ferestrele. // Aici e foarte ușor să te prefaci într-un animal, poate chiar într-un demon. » Onirismul construcției nu face decât să adauge acestei senzații, astfel încât, până în final, *Arhivele de la Monte Negro* rămân un text la granița dintre liric și epic, așa cum bine îi șade unei distopii.” ■ La secțiunea *Critici invitați* Ion Pop semnează *De la cuvinte către Cuvânt* în care abordează poezia lui Paul Aretzu: „Într-o *Notă* a autorului la antologia *Ștergerea completă a feței* (Editura TipoMoldova, 2012), Paul Aretzu ne spune că își propusese să renege ceea ce scrisese înainte de *Cartea psalmilor* (apărută în 2003), dar că a renunțat pentru a «pune în evidență evoluția gândirii (sale) ». Bine a făcut, fiindcă lepădarea de grija mai luminează a poeziei ante-psaltice ar fi deformat destul de serios perspectiva asupra unei creații deloc neglijabile”. Ion Pop consideră că „Toate versurile de dinaintea *Cărții psalmilor* sunt, de fapt, excelente «glose» lirice pe această temă a, totuși, paradoxalei incompatibilități dintre performanța estetică și cea pur spirituală. E o situație (o situație) a poetului îndejuns de insolită în contextul românesc al poeziei căutătoare de iluminări și revelații ale supramundului, date fiind diversitatea și prospețimea celorlalte transfigurări, pe care le-am numit mai sus punctuale, ale unei priviri poetice ce identifică «minunatul» în plină desfășurare browniană a faptelor cotidiene. Fiindcă e de spus încă o dată că Paul Aretzu are imaginația evident educată la școala amintitului «merveilleux» supraréalist, recurge inspirat la învecinări surprinzătoare de obiecte și stări, balansează între percepția frustă și urma cea mai șlefuită a datului cultural într-o fantezie care știe s-o exploateze cu o generoasă libertate. [...] Paul Aretzu scrie, de fapt, în palimpsest: dacă zgârii puțin «anluminurile» care aproximează caligrafic Cuvântul, dai mereu de stratul de cuvinte rămase în tensiune și întrebătoare.” ■ La *Comentarii Critice*, în *Critica supracalificată*, Alex Goldiș comentează studiul lui Mircea A. Diaconu *I.L. Caragiale. Fatalitatea ironică* (București, Editura Cartea Românească): „Dacă nu prin originalitatea stridentă a ideii sau printr-o expresivitate ieșită din comun, Mircea A. Diaconu s-a impus în ultimii ani printr-un stil problematizant egalat de puțini comentatori de azi. Un spirit timid, retractil, însă mereu avid de ipoteze mai degrabă decât de răspunsuri definitive, face ca interogația să devină vizibilă la suprafața textului. Critica lui Mircea A. Diaconu avansează lent, prudent, prin reluări și reformulări succesive, menite să salveze ce se mai poate din ambiguitatea ireductibilă a literarului.” Alex Goldiș afirmă că „Dintre comentatorii români, cel mai apropiat ca spirit îi este Mircea Martin, iar dintre cei occidentali, membrii Școlii de la Geneva. De la Poulet, Starobinski sau Jean Rousset preia, de altfel, Mircea A. Diaconu ticul de a nu se pierde în detalii, mergând până la «esențe» în definirea unei personalități creatoare.[...] Ceea ce înseamnă că opera lui Caragiale e privită întotdeauna ca întreg și în impulsurile ei fundamentale, oricât de variate ar fi exemplele puse în joc. [...] Puțini critici români au fost mai convinși de existența unui Caragiale egal cu sine dincolo de toate manifestările particulare. Fără a

părăsi decât rareori «esențele» (comentariile propriu-zise de text sunt superficiale, iar exemplele aproape întotdeauna rău alese), Mircea A. Diaconu reușește să reînnoade laturi ale operei caragialiene considerate izolat de comentatorii anteriori.” Alex Goldiș semnalează afirmația lui Mircea A. Diaconu că „Dacă avem de a face cu un realism la dramaturgul român, ar fi vorba mai degrabă de un *realism himeric*, menit să-l scoată pe Caragiale din zona scriiturii sociale și a criticii de moravuri. Ce-i drept, această ecuație destul de ambiguă a realismului caragialian îi și permite lui Mircea A. Diaconu să-l apropie, cu nuanțe diferite, de o serie întreagă de scriitori români (culmea: mulți poeți), de la Urmuz, Arghezi, Ion Barbu sau Camil Petrescu, până la Nichita Stănescu, Leonid Dimov, Emil Brumaru sau Șerban Foarță.” Concluzia lui Alex Goldiș : „un critic care-l vede pe Caragiale ca pe un filozof al neantului, sensibil la *frisonul ființei* și la *marea digestie a hazardului*, poate fi suspectat ușor, mă tem, de supracalificare”, în opinia sa acesta fiind „rezultatul deformației profesionale a fostului cioranolog”. ■ Bujor Nedelcovici publică un *Eseu despre Cenzura și Autocenzura* datat Paris – 18.04.2012: „Mă străduiesc de 20 de ani să conving Uniunea Scriitorilor să construiască un monument închinat scriitorilor arestați, condamnați sau care au murit în închisorile comuniste de după '45. Sunt 250 de scriitori. Da! Știu, au fost diverse piedici... Poate ar fi bine o simplă placă comemorativă așezată într-un parc. Dar să rămână ceva... Dacă nu o realizăm noi acum, generația viitoare va uita sau va avea alte preocupări. [...] În 2001 am făcut imprudența să-mi citesc dosarul de Securitate (800 de pagini) și să scriu o carte intitulată: *Un tigru de hârtie, Eu, Nica și Securitatea*. Am fost urmărit 18 ani și am avut 27 de informatori. M-am întrebat: unde și când s-a născut Securitatea? Am început studiul de la Inchiziție, Revoluția Franceză și Revoluția Bolșevică. Am analizat cenzura din edituri, cinematografie, informatorii (nu le-am dat numele, ci numai inițialele), ofițerii de Securitate etc. Un critic literar a considerat că este «un bla-bla-bla împănăt cu citate și referințe pretențioase».” Autorul relatează: „Anul trecut la Festivalul de la Neptun, un critic a afirmat că «dacă Vasile Voiculescu a suferit, tot Arghezi a fost mai mare poet». Două erori în aceeași frază. Poate Arghezi a suferit și el, chiar dacă a scris *Cântare omului*, dar între doi poeți nu se poate stabili un clasament al valorii. Este posibil doar în domeniul sportului... Ce ar fi să afirm că Proust a fost mai mare decât Balzac sau invers?!” Bujor Nedelcovici vorbește și despre „Cenzura după '89. Am vrut să public un articol prin care nu ceream judecarea sau condamnarea scriitorilor care au făcut cultul personalității, ci «dezavuarea» lor. Atât și nimic mai mult! O revistă ce se bucură de multă stimă a refuzat să-l publice... Fără comentarii. Revista «22» mi-a refuzat mai multe articole. Fără comentarii.” Autorul condensează raportul scriitorului cu cenzura și cu autocenzura în formula „Dumnezeu vede, iar scriitorul își imaginează ce vede El... și scrie... Dar trage cu ochiul peste umăr spre Satana.” ■ La categoria *Critici invitați* Ștefan Borbély publică *O sinteză academică* în care polemizează cu articolul lui Sorin Lavric din Romania literară nr. 19/2012 (*Cronica Ideilor*: „A

cădea sub incidența”) care se pronunța cu privire la studiul Constantinei Raveca Buleu *Paradigma puterii în secolul al XIX-lea*. Ștefan Borbély afirmă: „Etalonul valoric și referențial al acestor lucrări este dat de norme unanim acceptate și promovate oriunde pe mapamond, care exclud, pe cât posibil, «eseismul», speculația «cu duh» și subiectivizarea, dând credit impersonalității obiective ca atitudine intelectuală și competenței, împinse în direcția cercetărilor de amănunt, pe cât posibil exhaustive. Ștefan Borbély semnaleză „un caz flagrant de lectură eronată, scrisă de pe poziții net antiacademice, prin care un articol improvizat denaturează, în nr. 19/2012 al revistei care găzduiește și rândurile de față, sinteza de 642 de pagini a Constantinei Raveca Buleu, *Paradigma puterii în secolul al XIX-lea*, apărută la Editura Ideea Europeană.” Borbély afirmă în continuare „Nimeni, în Occident, nu vrea «suflete» sau «duhuri» într-o lucrare academică (cum cere articolul nostru), ci intensitate intelectuală obiectivă, competență, exhaustivitate, afirmarea unei competitivități reale în contextul exegezei internaționale a temei și personalitate. În ultimă instanță, dilema depășește cadrul specific al cazului de față, extrapolând-o la nivelul întregii cercetări intelectuale majore care se desfășoară în universitățile noastre umaniste”. ■ Mircea Moș publică eseu *Ilie Moromete și dublul său* din care reținem: „Roman realist, marcat de amprenta structurilor specifice acestuia, *Moromeții* nu-și refuză un anumit orizont metafizic.[...] Deosebit de semnificativă rămâne în roman relația dintre două secvențe, mult comentate de altfel, în aparență fără legătură între ele: prima, în ordine cronologică, este cea a tăierii salcâmului, cea de-a doua are în atenție întâlnirea din poiana fierăriei lui Iocan. Ambele repropun statutul personajului din perspectiva dublului acestuia”. ■ La rubrica sa *Semn De Carte* Gheorghe Grigurcu publică *Un manifest* în care abordează volumul lui Adrian Alui Gheorghe *Cucuta*, Postfață de Mircea A. Diaconu, Editura TipoMoldova: „Versurile lui Adrian Alui Gheorghe ilustrează un fenomen interesant al poeziei noastre de azi, care s-ar putea amplifica. Obosită de povara neagră a angoaselor, de goana după originalități cu orice preț, ajunsă la o saturație a rafinamentelor, aceasta s-ar putea întoarce înapoi, către energiile primordialității. [...] Așa-zisul postmodernism, față de machiată a modernismului pentru a nu i se vedea pe scenă ridurile, s-ar putea să facă loc unor viziuni regeneratoare”. ■ La categoria *Cartea de poezie* Raluca Dună recenzază volumul lui Marius Chivu *Vântureasa de plastic* apărut la Timișoara la Editura Brumar: „tipul de poezie practicat de Marius Chivu în *Vântureasa de plastic* și jurnalul său de călătorie au ceva în comun: sunt forme de explorare a sinelui, de cunoaștere și de autorevelare, mai mult sau mai puțin conștiente. Poezia sa nu este un produs al imaginației, nu e joc, nu mizează pe formă (deși pare destul de lucrată stilistic). Este un fel de autobiografie sau de jurnal, jurnalul unei coborâri (în infern, în sine?) așa cum Trei săptămâni în Himalaya este jurnalul unei ascensiuni.[...] Cred că figura copilului joacă un rol esențial în procesul de autodescoperire și auto-revelație pe care aceste două cărți îl descriu, în moduri și momente atât de diferite. Lumea pe care Marius Chivu o

alege pentru a o explora, fizic și literar, în jurnalul său, este o lume cumva mitică, după cum și rolul de mamă-fiu, adoptat în *Vântureasa*, are o dimensiune mitică.”

■ La categoria *Tineri poeți* apar poezii de Radu Nițescu cu o introducere de Cosmin Ciotloș care afirmă : „Dintre cei născuți după 1990, Radu Nițescu este primul care face pasul în față, debutând editorial. Cel dintâi lucru care atrage atenția în *Gringo* e acela că pune în scenă o poezie incomparabil de carismatică.”

■ *Meridiane*: □ Geo Vasile publică *Repere critice în poezia italiană contemporană*. Reținem: „Saba este una dintre puținele excepții de erezie în panorama poetică a primei jumătăți a veacului XX, când modelul estetic predominant este mai ales Ermetismul [...] Tot pe direcția opusă dominantei veacului XX, numită «antinovecentistă», pot fi plasați poeți precum Sandro Penna, Attilio Bertolucci și Giorgio Caproni (de la a cărui naștere s-au împlinit în 2012 o sută de ani). Prin denunțarea, ca să nu zicem negarea ermetismului, ei și-au impus propria originalitate, alăturându-se din acest punct de vedere lui Umberto Saba.” Geo Vasile vede la „I Novissimi” o *abolire a funcției comunicative a limbii* : „oferind poeziei acel statut de autonomie pe care formalistii și structuraliștii îl evidențiaseră deja, chiar dacă prin mijloace diferite, «I Novissimi» (E. Sanguineti, Nanni Balestrini, Antonio Porta, Elio Pagliarini, Alfredo Giuliani etc.) propuseseră o poezie care să se opună cu tărie sistemului lingvistic și literar dominant. În același timp, adesea contrazicându-și propriile principii, scrierile lor încearcă să se folosească (sau se lasă folosite) de noile resurse massmedia ale sistemului amintit. Conotațiile apăsate ideologice, mai precis marxiste, ale întregii acțiuni (semnalate și de regretatul profesor și comparatist Cornel Mihai Ionescu în cartea sa *Generația lui Neptun*, 1967, EPLU) îl fac pe Zanzotto să nu se recunoască în respectiva Neoavangardă, și chiar să se dezică de ea, conștient că experimentalismul lui are profunzime și calitate sensibil superioare acelei mișcări numite și Gruppo 63. Dacă totuși e să le găsim retrospectiv vreun merit acestor Novissimi (cam toți devenind ulterior universitari), amintim descoperirea și redescoperirea prin textele lor a unor autori italieni și străini, preluați drept modele: Dante, Ezra Pound, James Joyce etc.” □ În *Neputința de a zugrăvi orizontul* Răzvan Mihai Năstase prezintă *O scenă din viața unui pictor călător* de César Aira (traducere din limba spaniolă și note de Ileana Scipione, Iași, Editura Polirom): „Aira a experimentat în permanență, creând o literatură la limita dintre reportaj, ficțiune, scriere biografică și eseu. Stilul său cu totul aparte este cunoscut publicului român încă de la Varamo, titlu apărut în colecția «Cartea de pe noptieră» a Editurii Humanitas, iar volumul recent publicat de Editura Polirom, *O scenă din viața unui pictor călător*, în traducerea exemplară semnată de Ileana Scipione, vine să confirme ceea ce știam deja – că prozatorul César Aira se pricepe de minune să șteargă granițe și să estompeze contururi.[...] *O scenă din viața unui pictor călător* este genul de carte-experiment în care autorul nu sacrifică substanța ficțiunii de dragul artificilor tehnice ci dimpotrivă, pune inovația în slujba scriiturii.” □ „Pe 2 iunie, Zadie Smith publică, în „New York Review of Books”, o convingătoare și superbă

pledoarie pentru acele clădiri care nu aduc venituri nici statului, nici investitorilor, dar care produc un incomensurabil bine public – pe numele lor tot mai uitat, bibliotecile și librăriile. Ocazia o reprezintă închiderea iminentă a unei librării dintr-un cartier londonez ce funcționa în parteneriat public-privat, pe care administrația dorește s-o ofere unui dezvoltator.” □ *Gutenberg versus Apple*: „În ciuda previziunilor, afacerea cu e-book-uri (cărți în format electronic) e dezamăgitoare pentru investitori.[...] 0,5% din suma de 9,6 miliarde de euro câte au circulat în branșa cărților [...] ambianța cititului e hotărâtoare pentru efectul lui asupra spiritului. Când contextul dispare odată cu suprimarea suportului tradițional, ceva se schimbă ireversibil”. □ Este semnalată apariția volumului controversat *Deutschland braucht den Euro nicht* (*Germania nu are nevoie de euro*) al lui Thilo Sarrazin. □ Se consemnează proiectul de construcție a unui muzeu al literaturii în Azerbaidjan. □ „La polul opus lui Sarrazin, site-ul *Eurozine* publică un lung și bine articulat eseu semnat de scriitorul slovac Martin M. Simecka pe tema *divorțului de catifea* dintre Cehia și Slovacia în contextul crizei Uniunii Europene. « Finalul vesel al poveștii dezintegrării Cehoslovaciei, care ar putea folosi euroscepticilor drept manual pentru destrămarea pașnică a Uniunii Europene, este pur iluzorie. Oamenii tind să uite că singurul motiv pentru care aceste două națiuni s-au despărțit atât de liniștit este faptul că aveau în comun dorința de-a se reuni în cadrul Uniunii Europene. [...] Dezintegrarea europeană nu e un experiment și nici o curiozitate de copii țâfnoși, care aruncă vina de la unul la altul, ci o chestiune ale cărei efecte ar fi mai neplăcute decât ne place să ne imaginăm »” ■ Poezie de Radu Cârneli și George Drăghescu ■ *In memoriam Marco Cugno* ■ *Ochiul magic*: □ *Exerciții de concizie expresivă*: Cronicarul semnalează interviul acordat de David Crystal unde acesta vorbește despre concursul de poezie prin texting «Scrie o poezie de 160 de caractere» organizat de The Guardian în 2002 și recomandă concizia și autorilor români: „Acest exercițiu de concizie expresivă s-ar cuveni impus și unora dintre romancierii noștri. N-ar avea de pierdut nici ei, nici cititorii.” □ „«Revista 22» (nr. 22, din 29 mai - 4 iunie) publică o adaptare după un text scris de Francis Fukuyama la 8 mai anul acesta” care denunță clientelismul politic drept cauza decalajului dintre nordul și sudul Europei.

12 iunie

● [**„Revista 22”, nr. 24**] Zeci de manageri de multinaționale și oameni de cultura îi scriu premierului Victor Ponta: „Câteva zeci de oameni de cultură și manageri de multinaționale au semnat o scrisoare deschisă prin care îi cer premierului Victor Ponta să retragă ordonanța de urgență care prevede trecerea ICR din subordinea Președinției în cea a Parlamentului. În scrisoarea remisă redacției „22” de Asociația Erudio, semnatarii arată că «sub conducerea domnului Patapievici, ICR-ul a salvat viața culturală românească de la moartea prin uitarea și indiferența la care politizarea anterioară o condamnaseră pentru străinătate... E trist și dezamăgitor că inițiativa repolitizării ICR-ului aparține unor fruntași

liberali, un partid în ideologia căruia ar trebui ca la loc de frunte să stea un rol minimal, nu maximal al statului și al instituțiilor sale politice»". ■ *Literatură*: □ Sub titlul *În căutarea Revoluției pierdute*, Paul Cernat abordează volumul semnat de Zoltán Rostás și Florentina Țone *Tânăr student, caut revoluționar*, volumul al II-lea, „Voiam altceva, dar nu aveam în gând ceva anume“, Editura Curtea Veche, București, 2012: „O carte vie și pasionantă, echivalentă cu o scufundare în apele tulburi ale istoriei noastre recente”. □ În articolul *Despre gnoză* Octavian Manea analizează *Iter in silvis*. Volumul I. *Eseuri despre gnoză și alte studii* de Ioan Petru Culianu, traduceri de Dan Petrescu, Corina Popescu și Hans Neumann, introducere de Eduard Iricinschi, Editura Polirom, 2012.

14 iunie

● [„Cultura”, nr. 23] La secțiunea *Literatură*: □ sub titlul *În căutarea poeziei* Stefan Baghiu comentează *Gringo*, volumul de debut al lui Radu Nițescu: „Editura Casa de pariuri literare își face tot mai puternic simțită prezența în peisajul literar românesc. După ce a pornit practic o campanie de promovare a literaturii tinere care încă își duce luptele prin autori *proaspeți* (val chimic, Ana Pușcașu, Mihai Mateiu, un cristian, Lavinia Braniște), dar a menținut și filonul autorilor deja «consacrați», într-o selecție cât se poate de *colorată* (Nora Iuga, Constantin Abălută, Ionuț Chiva, Andrei Doboș, T. S. Khasis), editura publică în 2012 «Gringo», volumul de poezie al unuia din cei mai cunoscuți (deja) foarte tineri poeți bucureșteni. Spun *deja*, pentru ca este interesant modul în care lansarea editorială a volumului de debut a avut o aparență a normalității demnă de un autor deja publicat. [...] De asemenea, alături de *Nepotu 'lui Thoreau* clujean, cenaclul Institutului Blecher prezidat de Claudiu Komartin este una din puținele nișe prin care poezia tânără își mai poate face simțită prezența în cadrul unui club de lectură, iar Radu Nițescu, alături de alți congeneraționiști au fost deja invitați și *prelucrați*.” Criticul afirmă: „Asemenea lui Marius Ianuș în volumul de debut *Hârtie igienică* (emblematic pentru generația 2000), Nițescu nu poate scăpa de tentația de a rămâne fidel până la pastişare poemelor *Beat* și atmosferei mizerabiliste tipice Americii anilor '60. Însă, în cazul lui Ianuș, preluările țineau pur și simplu de o transmutare a logicii discursive de tip *Howl* sau *America* (dacă o putem numi așa) în peisajul românesc care abia testa la sfârșitul anilor '90, întârziat, problemele sociale pe care le acuza Ginsberg cu aproape jumătate de secol înainte.” În opinia lui Ștefan Baghiu „Utilizarea excesivă a tehnicilor de «poetizare» forțată (epifore, anadiploze meșteșugite) transformă la un moment dat momentele de ataraxie într-o manieristică preluată de la Ion Mureșan, fără a dispune însă de fantezia acestuia [...] De discutat rămâne însă dacă debutul lui Radu Nițescu nu este cumva puțin cam grăbit, atât de eterogen și strident, unde încercarea de a-și regla tonul și de a-și păstra unitatea proprie este permanent subminată de încercări de poetizare ostentativă”. Baghiu este de părere că „Hiper-textualismul, tentativele eşuate de a se situa «deasupra lucrurilor» (prin experimente ieftine specifice

«avangardei» textuale recente) încheie orice fel de înțelegere cu cititorul (atâta timp cât acesta nu este un amator al ostentației gratuite).” Concluzia criticului este că „Radu Nițescu rămâne un poet aproape «masochist», care își subminează programatic talentul poetic prin «vânătoarea» tematică derizorie și experimente artificiale.” □ Alex Goldiș semnează *Note despre poetica lui Max Blecher*. Reținem: „Scriitura lui Max Blecher a suscitât o serie întreagă de discuții în critica românească. De la lectura existențialistă, la cea suprarealistă sau chiar postmodernă, toate sunt grile aplicate de-a lungul timpului scriiturii blecheriene. Pentru o interpretare de tip existențialist, simptomatic e studiul lui Ion Negoieșcu din «Engrame». Se insistă, cam programatic, prin prisma unei viziuni teoretice care ocultează specificul prozatorului, că, «existențialist prin structură», «Blecher s-a născut sub semnul suferinței și a trăit-o încă din copilărie, ca situație-limită, adică în mod existențial». Tot o grila existențialistă, irizată, totuși, de o hermeneutică structuralistă oferă studiul lui Mihai Zamfir din «Cealaltă față a prozei». Principalii partizani ai unei poetici suprarealiste sunt, în schimb, Ion Pop și Simona Popescu. Ce-i drept, criticul clujean e puțin circumspect cu privire la înregimentarea lui Blecher în rândul suprarealiștilor, în măsura în care pledează pentru o formulă relativizatoare ca «o ars poetica întemeiată pe date suprarealiste» (*Avangarda în literatura română*). *Salvarea speciei*, volumul Simonei Popescu, discută imaginarul blecherian în raport direct cu cel al mișcării suprarealiste franceze. Studiul e o cercetare tematică cu privire la suprarealism și temele scriitorului român par să se integreze firesc, *ab initio*, unui imaginar consacrat de Breton și colaboratorii săi. Atât tema copilăriei, cât și cea a corporalității, de pildă, sunt argumente pentru a-l discuta pe Blecher în spațiul avangardei europene”. Goldiș discută abordarea lui Mircea Cărtărescu din *Postmodernismul românesc*: „comentariile lui Cărtărescu pot fi suspectate de *parti pris*, în încercarea de a-și configura, retrospectiv, o genealogie literară”. Despre studiul lui Iulian Băicuș, Goldiș afirmă: „Deși beneficiază de o sumă de observații interesante și inovatoare, studiul lui Băicuș se scaldă adesea într-o imprecizie teoretică dublată de prețiozitatea lingvistică și de un entuziasm neacademic”. Alex. Goldiș conchide: Așadar, la o privire panoramică se poate observa, fără pericolul unei suprainterpretări, dificultatea de a configura o poetică blecheriană și de a o integra într-o tipologie fixă. Ceea ce a fost cu precădere lăsat la o parte în discuțiile despre scriitura prozatorului român e corpusul de texte extraliterare, care conțin câteva sugestii interesante despre poetica explicită a lui Blecher. Publicarea, sub îngrijirea lui Sașa Pană în 1970 și apoi sub cea a Mădălinei Lascu, în 2000, a unei serii de scrisori, articole, proze inedite, are un rol important în reconstruirea unei imagini complete a scriitorului (și, de ce nu, a omului) Max Blecher. Interesante sunt, în mărturisirile lui Blecher, mai ales expresiile care țintesc, în mod clar, spre o poetică a romanului.” Alex. Goldiș argumentează că „deși converg spre puncte de semnificație proprii unei viziuni suprarealiste, mărturisirile lui Blecher par să opereze o subtilă disociere în cadrul curentului susținut de André Breton. Pentru

prozatorul român, suprarealismul, cu *irealitatea și ilogismul* său reprezintă mai degrabă o problemă de *speculație intelectuală* decât de trăire i-mediată.” Criticul conchide: „corespondența blecheriană joacă un rol important în figurarea unui spațiu estetic propriu. Fără a specula prea mult – derogând, astfel, natura scrisorii ca mesaj tranzitiv –, Blecher aruncă, totuși, câteva indicii majore asupra modului său de a scrie și de a se raporta la literatură. Relația cu suprarealismul e, după cum s-a putut observa, destul de contradictorie – prozatorul însuși evită termenul, chiar în momentul în care vorbește de procedee specifice grupării avangardiste. Mai prudent ar fi să spunem că Blecher adoptă, adeseori, o perspectivă suprarealistă, fără a se lăsa furat total de mirajul mișcării lui Breton”. □ în *Portret Mircea Ivănescu. Un eșec ireparabil*, Felicia Antip scrie: „Mircea Ivănescu a murit la 21 iulie 2011. Nu mai scria din anul 2000. De vreo zece ani aproape că nu mai părăsise patul. De multă vreme era aproape orb. Singur, sărac, avea să moară așa cum trăise: neobservat [...] În aceste condiții, ar putea să pară salutară, într-un fel reparatoare, inițiativa lui Gabriel Liiceanu de a-l include în proiectul Editurii Humanitas *Portrete in dialog*. Motivația explicată în Cuvântul înainte al cărții *Măștile lui M. I.* (Humanitas, 2012) l-ar fi amuzat, probabil, pe Mircea Ivănescu: folosirea lui, *om-monument*, ca *oglinză a istoriei*. ” Autoarea se întreabă: „Să fie oare *Măștile lui M.I.* stenograma brută a unui dialog, fără nicio intervenție corectoare din partea autorului? Nu s-ar zice, odată ce o observație neadevărată a lui Mircea Ivănescu («Bănulescu era alcoolic. ») este amendată pe loc printr-o notă de subsol: «Mircea Ivănescu face aici o inducție lipsită de acoperire. » Urmează o lungă explicație menită să restabilească adevărul, iar numele autorului unui limerick este, de asemenea, corectat printr-o notă de subsol. [...] Paginile despre Agerpres și «Lumea» conțin însă mult prea multe enormități flagrante, nume și date greșite, îngrămădite aleatoriu. În loc de o oglindă a istoriei, avem în față cioburi în care se reflectă fragmente de imagini distorsionate. Știu, pentru că eram pe atunci acolo și am și povestit despre oamenii și întâmplările vremii în capitolele «Preludiu, lung preludiu» și «Facerea Lumii», din cartea mea, *Lumea din ziare* (Cartea Românească, 1991). Prin analogie, este posibil ca și informațiile privind alte epoci din viața poetului să fie dubioase, dar nu am căderea să mă pronunț asupra lor”. Felicia Antip afirmă: „Interogatoriul în timpul căruia abia apucă să răspundă câte ceva pentru că este mereu întrerupt și pus la punct i-a demonstrat cu vârf și îndesat că n-a avut tăria de a refuza *pactul cu diavolul*.” Autoarea concluzionează „Inadmisibilele inadvertențe de mai sus arată că discuția a avut loc prea târziu. Mircea Ivănescu a fost întrebat despre lucruri pe care nu le mai știa, iar răspunsurile lui au fost luate de bune chiar și atunci când contraziceau date și fapte ușor controlabile”. □ sub titlul *Un jurnal de călătorie non-conformist* Toma Grigorie abordează volumul lui Constantin M. Popa *Sextant. Jurnal de călătorie* (Editura Aius, Craiova, 2011) afirmând: „Este un jurnal de drumeție nonconformist, pentru că autorul nu se limitează la a consemna întâmplările cotidiene ale călătoriei în stil jurnalistic, așa cum le cunoaștem încă de la

Nicolae Milescu-Cârnău sau Dinicu Golescu, ci își exprimă în același timp respirațiile lui existențiale apelând și la principalele registre literare: poeme, proze scurte, eseuri inspirate și trăite în lunile și anii călătoriei sale, transferând astfel jurnalul, prin aceste ingrediente, din sfera literaturii de frontieră în cea a literaturii propriu-zise. Adoptă deci un fel original de «Stil al călătoriei», așa cum ne anunță în argumentul din partea liminară a volumului. Constantin M. Popa se dovedește nu numai un scriitor cu aptitudini literare care frizează totalitatea, ci și un teoretician literar care se exprimă doct asupra noțiunilor uzitate în demersul său literar, mozaical”. □ Mihai Iovănel scrie *Despre critica polițistă*: „Cine a scris primul roman polițist? Majoritatea ar răspunde că Wilkie Collins, prin *The Moonstone* (*Piatra lunii*), publicat în 1868. Răspunsul corect – cel puțin deocamdată – e însă *The Notting Hill Mystery* de Charles Felix, publicat în foileton în 1862 și în volum în 1865. Descoperit de criticul Julian Symons în 1975, romanul lui Felix – recent reeditat de către British Library – a constituit el însuși subiectul unui mister: Felix fiind doar un pseudonim, identitatea reală a autorului a rămas multă vreme necunoscută. Dar nu pentru totdeauna: după cum arată un articol din «The New York Times» (Paul Collins, *The Case of the First Mystery Novelist*, 7 ianuarie 2011), părintele primului roman polițist se numea în realitate Charles Warren Adams (1833-1903), de meserie editor – el a tipărit *The Notting Hill Mystery*, carte – notează cei care au citit-o – de o modernitate cel puțin surprinzătoare: toate schemele literaturii de gen sunt deja acolo [...] Altfel, literatura polițistă se bucură în ultimii ani nu doar de atenția marelui public, ci și de cea a criticii.” Astfel, scrie Iovănel, „prin aportul lui Pierre Bayard, care și-a aliat psihanaliza și teorii literare relativiste, a înflorit sub-genul «critica polițistă». În trilogia formată din *Qui a tué Roger Ackroyd?* (1998; traducere românească la Editura Bastion, 2008), *Enquête sur Hamlet. Le Dialogue de sourds* (2002), *L’Affaire du chien des Baskerville* (2008), Bayard a refacut anchetele din romanul Agathe Christie, din piesa lui Shakespeare și din nuvela lui Arthur Conan Doyle, demonstrând – acord acestui cuvânt o rigoare deloc ironică sau laterală – că adevărații vinovați sunt alții decât cei indicați de Hercule Poirot, Hamlet și Sherlock Holmes. Exercițiul a prins, dovadă că au început să curgă titluri precum «Contre-enquête sur la mort d’Emma Bovary» (2011, autor Philippe Doumenc).” Criticul afirmă: „Așa că, pentru a nu rămâne și anul acesta repetenți, criticii români nu au altceva de făcut decât să prindă din mers acest tren al «criticii polițiste». Îmi permit să sugerez câteva teme care ar putea fi atacate cu succes în patria noastră. Ion Simuț ar putea produce bunăoară o contraanchetă privitoare la circumstanțele morții lui Ion în romanul lui Rebreanu. Cosmin Ciotloș va reciti *Baltagul* lui Sadoveanu, arătând că ipotezele emise de Nicolae Manolescu rămân neatinse de curgerea timpului. Andrei Terian ne va lămuri definitiv că, după cum esteticul nu există și a cincea esență este doar o vorbă, literatura și critica polițistă nu există nici ele – totul într-un volum de 2 000 de pagini, prevăzut cu o manivelă pentru întoarcerea paginilor. C. Rogozanu ar putea reciti *Jurnalul de la Păltiniș*, căutând semnele

unui plan pus la cale de Gabriel Liiceanu de a-i face vânt pe scări lui Constantin Noica. Paul Cernat va căuta desenul din covor în poezia dadaistă, Alex Goldiș va lua urma *Violenței în poezia lui Ion Pop*. Dan C. Mihăilescu va revela că toate cronicile favorabile avându-l ca obiect pe Norman Manea au în spate burse oferite cu generozitate de *evreimea mondială*. Daniel Cristea-Enache va comenta dintr-o perspectivă etică poezia *Zdreanță* de Tudor Arghezi (capodoperă în curs de apariție într-o colecție pe care o coordonează la Polirom), analizând conflictul de interese dintre apetitul pentru ouă al lui Zdreanță și funcția sa de paznic al curții. Într-un eseu concis, Ovidiu Pecican va condamna în vorbe aspre grafomania și, recunoscând că acest subiect nu are nici cea mai mică legătură cu *critica polițistă*, va încheia atrăgând atenția asupra meritelor lui Andrei Marga și în acest domeniu.”

• **[„Dilema veche”, nr. 23]** Marius Chivu scrie despre cartea lui Andrei Dosa, *Când va veni ceea ce este desăvârșit*, Editura Tracus Arte, 2011, că este un volum slab al poetului: „Cartea face, deocamdată, o nedreptate talentului lui Andrei Dosa. Ce va mai scrie va avea însă toate șansele să fie desăvârșit.” ■ Ioana Filat traduce din limba engleză Patrick de Witt, *Frații Sisters*, Colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 2012.

15 iunie

• **[„Adevărul weekend”, nr.48]** Nicolae Manolescu publică articolul *Două culturi*. ■ Doinel Tronaru scrie *Ray Bradbury, ultimul marțian*.

• **[„Observator cultural”, nr. 370]** La secțiunea *Istorie recentă*, Corina Bernic publică *Grupul de Acțiune Banat în atenția Securității*: Interviu cu Gerhard Csejka, Sabina Kienlechner, William Totok; cu o intervenție a lui Ernest Wichner. „Pe data de 11 octombrie 1975, Gerhard Ortinau, William Totok, Richard Wagner și redactorul revistei «Neue Literatur», Gerhard Csejka, aflat pe atunci în vizită la Timișoara, se deplasau cu mașina înspre Komlosch, pentru o întâlnire în casa părinților lui William Totok. Au fost opriți și arestați sub pretextul de încercare de trecere frauduloasă a frontierei înspre Iugoslavia, au fost duși apoi în închisoare la Timișoara, unde au fost supuși unor lungi interogatorii de către ofițeri de Securitate. [...] Securitatea a continuat însă să-i urmărească pe membrii Aktionsgruppe Banat. În arhivele CNSAS, se găsesc sute de pagini cu note informative referitoare la ei, planuri de măsuri, filaje și corespondență particulară sau discuții private înregistrate. Aceste pagini se regăsesc fie în dosarele lor personale de urmărire informativă, fie în volumele aparținând fondului documentar dedicat minorității germane din România și intitulat: «Naționaliști germani». Reconstituim o parte din acțiunile Securității asupra Grupului de Acțiune Banat împreună cu Sabina Kienlechner, care a studiat dosarele soțului ei și ale altor membri ai grupului, cu William Totok și cu Ernest Wichner; Gerhard Csejka, unul dintre cei care au promovat și sprijinit grupul publicându-i încă de la bun început în revista Neue Literatur, povestește despre cenzura împotriva scriitorilor

și arestarea din 1975.” □ *Interviu cu Gerhardt Csejka* intitulat *Sub cenzură, în redacția Neue Literatur*. Reținem: „-Care este cea mai puternică amintire a ta privind acele întâlniri de la Timișoara? -A fost acea discuție de dinainte de a stabili numărul special din 1974. A fost o discuție superbă. Și a mai fost o întâlnire, la Gutenbrunn, acasă la Ernest Wichner. Părinții mei trăiau pe atunci și ei la Gutenbrunn, am participat și eu. Dialogurile erau teribile, tot grupul participa, 8-9 oameni care vorbeau șocant de deschis. Era minunat cum se criticau unii pe alții fără să-și riște prietenia, ba dimpotrivă. Era o dovadă de încredere, fiecare aparținea de celălalt.” Csejka povestește cum, ridicat de securitate împreună cu poeții din Grupul de Acțiune Banat, sub pretextul că ar fi încercat să treacă granița în Iugoslavia, i s-a cerut să interpreteze niște poeme: „am și sperat că se va regăsi în actele din dosarul meu de urmărire... Cum stăteam eu acolo, ei mi-au adus niște poezii. Una era scrisă de Totok, era o poezie foarte lungă, nu îmi mai amintesc exact care, am fost întrebat cum o interpretez? Cum în cazul câtorva versuri mi-am dat seama că era vorba de chestiuni anti-Ceaușescu, le-am spus: «Știți ce cred eu? Eu cred că aici este vorba de Dumnezeu. Aici este Dumnezeu criticat». Mi-au luat acea poezie și mi-au băgat alta în față, una scurtă, despre stadioane și despre situația din Chile. Era însă clar că nu de Chile era vorba, ci de problemele de la noi. Mi-au zis atunci: «Dar de asta ce spuneți?». Le-am răspuns: «Ei, a fost prost dispus băiatul, ce să vă zic eu. Vedeți și dumneavoastră, nu-i nimic de interpretat. Eu vă spun altceva. Să știți că băieții ăștia sunt singurii de stânga, singurii marxiști pe care eu i-am cunoscut până acum în viața mea, și cred că mai mulți nici nu există. Dacă dumneavoastră îi urmăriți și îi băgați la închisoare, ce credeți? Că o să sporească apropierea lor de regim sau dimpotrivă?». Mi-au mulțumit și m-au lăsat să plec înapoi în celulă.” □ Poezii de Rolf Bossert și Gerhard Ortinau. ■ La categoria *Istorie literară* Paul Cernat continuă analiza volumului lui Mihai Zamfir – *Scurtă istorie. Panorama alternativă a literaturii române, Volumul I* (Editura Cartea Românească, Colecția „Critică. Istorie literară”, București, 2011) sub titlul *În epura secolului al XIX-lea (II)*. În opinia lui Cernat „*Alternativa* sugerată este însă iluzorie; *lista* nu face decât să urmeze linia de creastă a canonului critic și didactic în vigoare, iar inovațiile propuse sunt minimale, ca și micile gesturi de frondă (relativa ostilitate cu care sunt abordați Odobescu, Hasdeu sau Duiliu Zamfirescu). Autorul nu *mută din loc* adevăruri consacrate prin tradiție, *îndrăznelile* sale operând aproape exclusiv la nivelul detaliilor sau al excluderilor. Nu înseamnă că propunerile teoretice de substanță lipsesc – din contra. Considerațiile despre primatul *memoriei* documentare asupra *imaginației* antirealiste în proza romanticilor noștri (cu excepția lui Eminescu) constituie o *marcă înregistrată* încă dinainte de *Din secolul romantic*” Despre *îmblânzirea Romanticismului* -, „concept în care „Mihai Zamfir pare a-l urma, ca și Nicolae Manolescu, pe Virgil Nemoianu”- Paul Cernat scrie: „Adevărul e că în cazul românesc, unde romantismul s-a constituit sub influența dominantă a celui francez, asistăm – dimpotrivă – la o *sălbăticită* a acestuia, marcată de

vizionarismul metafizic al ultimului Heliade din *Anatolida* și *Santa cetate* sau de evoluția lui Eminescu de la romantismul pașoptist spre un High Romanticism târziu, infuzat de morbul Decadenței.” Paul Cernat consideră, de asemenea, că „e inexact să plasăm Romanticismul european în umbra nostalgiei *apolinismului* clasic greco-latin. În fapt, romanticii metafizici (și nu numai ei) au fost în egală măsură obsedați de substratul orfico-dionisiac, *originar*.” Criticul remarcă „paralelismele la distanță (Mihai Zamfir are un gust special pentru simetrii intertextuale!) – vezi, de pildă, în comparațiile «destinale» dintre Caragiale și Flaubert sau, mai ales, dintre Eminescu («ultimul romantic») și Rimbaud («primul modernist»), ambii, «genii tinere» în epoca Decadenței europene”. Cernat conchide „Oricâte obiecții de metodă sau dezacorduri i-am putea aduce acestei cărți esențializate și deliberat prea frugale, concepute mai degrabă ca un soi de aisberg estetic al literaturii române din «secolul romantic», nu mă pot împiedica să observ că multe dintre judecățile literare lui Mihai Zamfir sunt nu doar preferabile celor formulate în Istoria critică... de către N. Manolescu, ci și reconsiderări demne de toată atenția.” Paul Cernat consideră *Scurta Istorie* a lui Mihai Zamfir „O sinteză elegantă, dar frustrantă, o panoramă a secolului al XIX-lea indecisă între opțiuni. Scrisă, parcă, *din amintiri*, cumva recreativ și pentru a însuma judecățile autorului despre un secol literar familiar, excelentă în detalii și ușor dezamăgitoare pe ansamblu, această carte recapitulativă e, probabil, cea mai cuprinzătoare, dar nici pe departe cea mai bună a autorului, iar frugalitatea dimensiunii sale istorice nu face din ea o sinteză majoră, ci *doar* o fermecătoare *coda* crepusculară.” ■

La Critică Literară, Bianca Burța-Cernat comentează studiul lui *Gisèle Vanhese*, *Luceafărul de Mihai Eminescu. Portrait d'un dieu obscur* considerând că acesta arată *Un Eminescu diferit*: „în critica românească recentă, nota caracteristică a celor mai semnificative studii consacrate lui Eminescu [...] este dată de preferința pentru interogarea contextelor – literare și extraliterare –, privilegiate fiind abordările socio-estetice, analiza receptării sau a conexiunilor dintre estetic și ideologic, studiile culturale. [...] De notat însă că, odată cu această largire a perspectivei, se observă și o mefiență a criticilor/cercetătorilor din generațiile mai noi față de exegeza propriu-zisă a textului eminescian – reacție la originea căreia se află, cred, deși neformulată ca atare, judecata conform căreia despre textul eminescian (mai cu seamă despre poezie) s-a spus deja totul. E vorba, poate, și de manifestarea unui complex de inferioritate neexorcizat – în ciuda unui context global favorabil culturilor considerate «marginale» –, complex tradus, între altele, printr-un snobism al sincronizării și al achizițiilor metodologice presupuse a fi «de ultimă oră»; și aceasta în condițiile în care, în culturile de tradiție, instrumente și metode critice socotite la noi «desuete» (înainte chiar de a le fi pus cu adevărat la lucru...) sunt, de fapt, folosite cu maximum de profit. [...] Un tip de abordare pe care, din motivul arătat mai înainte, criticii români îl ocolesc cu superbie este studiul genetic al textului”. Despre studiul lui *Gisèle Vanhese*, Bianca Burța-Cernat afirmă „Exemplară și prin metoda de lucru – e vorba despre un demers

comparatist în care studiul genetic se întrepătrunde cu un scenariu exegetic specific criticii profunzimilor (unde Gilbert Durand, Gaston Bachelard și Jean-Pierre Richard sunt referințe constante) –, dar și prin ipotezele interpretative pe care le propune, cartea cercetătoarei italiene nu a beneficiat, din păcate, de prea multe comentarii în mediile culturale/literare românești.” Criticul explică „Demersul lui Gisèle Vanhese trasează liniile de forță ale unei mitologii personale a poetului pornind de la analiza unor miteme identificate în *Luceafărul* și – cu un termen bine-cunoscut al lui Petru Creția – într-o «constelație» de poeme (precum *Înger și demon*, *Strigoii* ori *Călin – file din poveste*) ce valorifică, odată cu opoziția angelic-demonic, scenariul ispitirii și al căderii. [...] Autoarea procedează la o secționare pe verticală, operație menită să evidențieze o structură identitară și, totodată, să situeze cu precizie poezia eminesciană în paradigma extrem de cuprinzătoare a Romantismului – împreună cu sugestia, strecurată printre rânduri, a unei discrete afinități cu spiritul decadent, postromantic.” În opinia Biancăi Burța-Cernat „Atrag atenția, între multe altele, considerațiile privitoare la autoportretul descifrabil în subtextul unor poeme eminesciene (la, altfel spus, «portretul ca autoportret», ascunderea eului sub masca persoanei a treia, «încarnarea» acestuia în personaje ca Hyperion ori Călin) sau, legat de asta, speculațiile în marginea permanentei oscilații/alternanțe/schimbări de planuri între imagini ale corpului (*y compris*, mituri ale corporalizării) și figurări ale spiritului (*y compris*, scenarii soteriologice ale spiritualizării). Esențială este, în aceeași ordine de idei, mutarea accentului de pe iconurile feminității pe ipostazierea masculinității – a unei masculinități cvasinarcisiace. O idee-liant a scenariului interpretativ propus de Gisèle Vanhese este, ca atare, «la jonction [...] entre la fiction et la biographie, entre l’idéal et le réel, entre le portrait et l’autoportrait» – opoziția portret-autoportret intrând în același sistem de dihotomii cu angelic-demonic, feminin-masculin, corporal-spiritual, unde termenii sau rolurile sunt infinit intersanjabile. [...] Sugestia unei ambiguizări a identității corporale/de gen se infiltrează astfel insidios (și productiv, mi se pare) în miezul analizei – trimițând, dacă nu cumva suprainterpretez, la acea trăsătură a modernității europene pe care o aprofundează și un Jacques Le Rider, anume criza semnificativă a Identității survenită în a doua jumătate a unui secol ce anunță, deja, prin variate semne, revenirea în forță a refulatului. *Refulatul* e figurat, la Eminescu, în diferitele ipostaze ale *demonului* – cu valențele sociale și/sau metafizice ale revoltei acestuia.” Bianca Burța Cernat semnalează accepția diferită pe care o acordă Gisèle Vanhese noțiunii de demon în opera lui Eminescu: „Delimitându-se de accepțiunea mitologică dată «demonului» eminescian de Călinescu sau de Ioana Em. Petrescu, autoarea cărții de față identifică aici altceva decât deseori invocatul *daimon* grec. De aici, o – încă și mai importantă delimitare: demonismul lui Eminescu nu are o semnificație neutrală, ci trimite la scenariul mitico-religios al păcatului și al căderii.” Interpretarea pe care o dă Gisèle Vanhese poemului *Luceafărul* se îndepărtează, astfel de „clișeizata interpretare alegorică formulată cândva de

Eminescu însuși – interpretare ce așază semnificațiile poemului sub specia anti-tezei schopenhaueriene între geniu și omul comun”: „Emancipată astfel din condiția «omului comun», Cătălina e investită cu forța unui personaj romantic atipic întrucât nu doar că rezistă ispitirii demonice (situație inversă scenariului catabasic din poemul *Eloa* al lui Vigny sau din *Demonul* lui Lermontov), dar prezintă și anumite trăsături ale *femeii fatale* – figură a decadentismului în curs de afirmare la acea dată în cultura europeană – «comme l’Hérodiade de Mallarmé, la Cléopâtre d’Heredia ou la Salomé de tant d’autres poètes»”. ■ La secțiunea *Literatură*, sub titlul *Un om al legii descoperă legea mirajului*, Alina Purcaru prezintă romanul lui Yukio Mishima *Templul zorilor*, apărut la Editura Humanitas Fiction în Traducerea din japoneză și note de Mihaela Merlan: „Citindu-l pe Mishima, nu intri doar într-un tip specific de convenție literară – chiar dacă ce scrie el e literatură de cea mai înaltă intensitate –, ci, cum se întâmplă cu autorii frământați de chestiuni care transcend îndeletnicirile scrisului, într-un dialog solicitant și provocator cu o minte și cu o conștiință pe cât de stranii, pe atât de iscoditoare. *Templul zorilor*, cel de-al treilea roman din tetralogia *Marea fertilității*, este, în lumina celor spuse mai sus, un caz amplu și complicat de carte a inițierii, de text în care se problematizează experiențele spirituale ale unei conștiințe, mai mult, ale unei conștiințe care s-a sprijinit aproape în exclusivitate pe legi și pe rigori proprii raționalului.” Criticul citează: „Doar prin existența lumii, ca *lume a mirajului*, omului îi este oferită șansa iluminării”. ■ Andreea Răsuceanu publică un *Interviu cu Douglas Allen*: „*Eliade era foarte cald, generos, cu o curiozitate intelectuală uriașă*”. Reținem: „îmi amintesc că am rămas uimit când mi-a zis că întruparea lui Hristos este suprema manifestare a sacralului – iar acest lucru nu era spus din perspectiva creștinului, ci din cea a cercetătorului – pentru că aceasta reușește nu să transcendă istoria, ci să o sacralizeze.” Douglas Allen precizează că „Eliade și-a scris o parte dintre cele mai importante cărți științifice după război, bucurându-se de un succes enorm până în anii ‘70, când cercetătorii, fără să-l atace propriu-zis, încep să-l ignore, să nu mai vorbească, să mai predea sau să mai scrie despre cărțile lui. Și asta pentru că cercetarea lor e de acum diferită, începe să se schimbe. [...] E vorba despre o tendință generală, de a denunța un tip de abordare considerat învechit, care ține de universalism, în toate disciplinele: filozofie, studiul literaturii, sociologie, antropologie etc., iar Eliade e un caz universalist. Lui Eliade îi plăcea să sintetizeze lucrurile în mari teorii, într-un spirit universalist, iar metoda aceasta nu mai era considerată acceptabilă în noile tendințe din cercetare. Era considerată prea subiectivă, pentru că „citea” în fapte interpretări neverificabile [...] Din punctul meu de vedere, balanța înclinase mult prea mult într-o direcție opusă metodei lui Eliade: acum cercetarea devenise mai riguroasă, e adevărat, dar și mult mai îngustă, mai trivială chiar, din cauza unei specializări excesive, a unei restrângeri a domeniului de cercetare care reduce grupul căruia i se adresează la doar câțiva specialiști în domeniul respectiv; de asemenea, nu se mai pun acele mari întrebări, generale, pe care Eliade le pune.

Întrebarea pe care ne-o punem noi astăzi este cum să conservăm toate aceste idei ale lui Eliade, abordând totodată o atitudine mai critică față de aceste probleme metodologice.” Douglas ALLEN explică: „Eliade nu spune că omul modern *trăiește* mitul așa cum o face membrul unei societăți tradiționale, ci că mitul îi afectează, îi influențează imperceptibil existența, la nivelul subconștientului sau al inconștientului. Atunci problema se pune în termenii următori: noi trăim într-o lume demitologizată, desacralizată, care este lumea postmodernității, iar Eliade atrage atenția asupra fragmentării, a alienării din lumea contemporană, în care am ajuns să ne întrebăm care este sensul vieții, al existenței noastre. [...] Eliade spunea că ceea ce fac mitul și simbolismul este să îți unifice viața, să aducă împreună aceste aspecte disparate, înstrăinate ale propriei vieți, într-un tot. El susține că avem resursele unei reînnoiri culturale și spirituale, pentru că ele există în noi, sunt parte din condiția noastră umană. Dar ele se cer reactivate în noi moduri creative.” ■ *Note de călătorie: George Banu scrie Columbia 2012: Patimile lui Hristos și grașii lui Botero* ■ *La Actualitatea Internațională* Daniel Cristea-Enache semnează *România pe hartă*: „ceea ce mi-a plăcut mult la Festival du Premier Roman din Chambéry, aflat la o ediție jubiliară (a douăzeci și cincea!), a fost tocmai modul relaxat în care scriitori, traducători, editori, critici și jurnaliști din atâtea țări au comunicat nu numai cu publicul, ci și între ei. Căci aceleași teme și probleme pot fi identificate în spații culturale și lingvistice diferite. Ce strategii trebuie dezvoltate pentru ca debutul unui autor să fie cu adevărat relevant, să însemne realmente ceva? Cum poate fi susținută traducerea și circulația unei cărți de debut în proză? Care este rolul traducătorilor în acest proces și care sunt instituțiile chemate să sprijine munca lor? Au fost întrebările de la care a pornit, la Chambéry, o dezbatere substanțială, cu nume precum Jörn Cambreleng (director al Collège International des Traducteurs Littéraires), Steve Dearden (director la National Association for Literature Development), Ana Estevan de Hériz (editoare la Tusquets Editores, care i-a publicat pe Cioran și Norman Manea), Chantal Moiroud (traducătoare) și Marco Peano (implicat în proiectul „Roland“). Li s-au adăugat, din sala dezbaterii, doi traducători de calibru, Florica Courriol (neobosită în a susține scriitori români reprezentativi) și Roberto Merlo (care vorbește o delicioasă românească ardelenască). Interesant cum, la Chambéry, opiniile cititorilor și cele ale criticilor s-au întâlnit.” Daniel Cristea-Enache concluzionează: „Fără complexe de superioritate dâmbovițeană, dar și fără complexe de inferioritate estică, se poate spune că România respiră tot mai firesc, pe harta culturală europeană.” □ Dan Daia scrie *O adevărată comunitate de lectură*: „Promovarea autorilor aflați la debut este un demers riscant, care rareori întoarce beneficiile efortului depus. A organiza un festival în jurul romanului de debut se poate transforma uneori de-a dreptul într-un fiasco. A-l organiza însă de 25 de ani s-ar spune că este curată nebunie. Nebunia aceasta frumoasă se întâmplă însă de un sfert de veac în regiunea Ron-Alpi din Franța, într-un mic și fermecător orașel, Chambéry. A luat ființă din dorința unui profesor de a promova lectura în rândul

tinierilor (activitate aflată încă de pe atunci în cădere liberă), iar alegerea romanului de debut a fost tot atât de naturală precum s-a dovedit a fi și demersul său: profesorul și elevul au putut porni în lectura romanelor de pe poziții oarecum similare, fără a se raporta la o operă deja existentă a autorului citit [...] Gratuitatea demersului a făcut ca o simplă inițiativă pedagogică să ia amploare odată cu trecerea anilor: limita de vârstă a membrilor grupului de lectură a început să varieze, grupul s-a transformat într-o adevărată comunitate de lectură, iar cititorii au dorit să-și întâlnească autorii preferați. Așa a luat naștere Festival du Premier Roman (www.festivalpremierroman.com) din Chambéry-Savoie, un eveniment în care lectura, descoperirea de noi talente și promovarea acestora se împletesc în mod firesc [...] Datorită parteneriatului cu Institutul Francez din Iași, a implicării ICR Paris și a grupurilor de lectură în limba română create deocamdată în Franța (Chambéry, Paris și Lyon) și Italia (Torino) de către Festival du Premier Roman, printre invitații Festivalului s-au numărat, de doi ani încoace, și debutanți români. Trebuie precizat că festivalul francez nu vizează debuturile absolute, ci pe acelea în roman. În 2011, prima autoare română care și-a întâlnit publicul la Chambéry a fost Corina Sabău, cu al său roman de debut *Blocul 29, apartamentul 1*. Preferata publicului francez și italian de anul acesta a fost Marta Petreu, căreia i s-a publicat în seria de autor de la Editura Polirom romanul *Acasă, pe Câmpia Armaghedonului*.”

■ *In memoriam Marco Cugno*: texte de evocare semnate de Doina Condrea Derer, Rodica Ilie și Rodica Zafiu ■ *La zi: Premiile USR pentru 2011*: Miercuri, 6 iunie, în Sala Oglinzilor a avut loc decernarea premiilor Uniunii Scriitorilor din România pentru anul 2011. Iată lista premianților: Premiul Național de Literatură: Norman Manea; Premiul pentru Proză: Alexandru Vlad, pentru romanul *Ploile amare* (Editura Charmides); Premiul pentru Poezie: Gabriel Chifu pentru volumul *Însemnări din ținutul misterios* (Editura Cartea Românească); Premiul pentru Debut: Alex Goldiș, pentru *Critica în tranșee* (Editura Cartea Românească) și Gabriela Gheorghisor, pentru *Mircea Horia Simionescu. Dezvrăjirea și fetișizarea literaturii* (Editura Muzeul Literaturii Române); Premiul pentru Teatru: Gellu Dorian pentru *Confort Freud* (Editura Timpul); Premiile pentru traduceri: Dinu Flămând, pentru volumul *Opera poetică* de F. Pessoa (Editura Humanitas); Premiul pentru Traduceri „Andrei Bantaș” – traducătorilor volumului *Opere. IV (Regele Ioan, Îmblânzirea scorpiei, Vis de-o noapte-n miezul verii)* de W. Shakespeare, Editura Paralela 45: Horia Gârbea, Violeta Popa și George Volceanov; Premiul pentru Critică și Istorie literară: Mihai Zamfir, *Scurtă istorie. Panorama alternativă a literaturii române* (Editura Cartea Românească); Premiul Special: Cassian Maria Spiridon pentru volumul *Despre barbari sau Invazia omului plat* (Editura Litera); Premiul pentru volume scrise în limbile minorităților naționale: Egyed Emese, pentru romanul *Briszéisiz* (Erdélyi Híradó Kiadó).

● **[„România literară”, nr. 24]** În *Editorial* Nicolae Manolescu se întreabă dacă *Poți învăța să scrii literatură?* și conchide că „ceea ce creative writing te poate învăța este, mai ales, cum să citești, nu cum să scrii.” ■ *Premiile USR pentru*

anul 2011: „Din juriul de nominalizări au mai făcut parte Lucian Alexiu, Iulian Boldea, Dan Mircea Cipariu și Sanda Cordoș. [...] Din juriul de premiere au mai făcut parte Paul Aretzu, Gabriel Coșoveanu, Nicolae Oprea și Vasile Spiridon.” Premiul pentru debut: Gabrielei Gheorghiușor, pentru volumul *Mircea Horia Simionescu. Dezvrăjirea și fetișizarea literaturii* (apărut la Muzeul Literaturii Române) și Alex Goldiș, pentru *Critica în tranșee* (Editura Cartea Românească); Premiul pentru literatură în limbile minorităților naționale: Egyed Emese, *Briszéiszt*; Premiul pentru traduceri: Dinu Flămând pentru *Opera poetică* a lui Fernando Pessoa (Editura Humanitas Fiction); Premiul Fundației Andrei Bântaș: volumului *Opere IV* de Shakespeare, în noua traducere semnată de Violeta Popa, George Volceanov și Horia Gârbea; Premiul pentru dramaturgie: Gellu Dorian, pentru volumul *Confort Freud* (Editura Timpul); Premiul pentru critică: Mihai Zamfir, pentru volumul *Scurtă istorie. Panorama alternativă a literaturii române* (Editura Cartea Românească); Premii speciale: Cassian Maria Spiridon; Premiul pentru poezie: Gabriel Chifu, *Însemnări din ținutul misterios* (Editura Cartea Românească); Premiul pentru proză: Alexandru Vlad, pentru romanul *Ploile amare* (apărut la Editura Charmides); Premiul național pentru literatură: Norman Manea. Ediția Premiilor USR „a fost susținută financiar de Ministerul Culturii și Patrimoniului Național și de Primăria Sectorului 2 București.” ■ La *Actualitatea* Ioan Holban comentează în *Sufletul mărunțit pe un tocător* volumul lui Nicolae Prelipceanu *La pierderea speranței* (Casa de Pariuri Literare, 2012): „prima metaforă obsedantă a liricii lui Nicolae Prelipceanu, prezența cel mai adesea neliniștitoare, agresivă, a Celuilalt, dușman, dar și camarad, co-autorul poemelor din *La pierderea speranței* [...] Tema alterității structurează cartea lui Nicolae Prelipceanu, aproape fiecare poem adunându-se în jurul figurilor celor mai diverse care marchează prezența stăruitoare în absență a Celuilalt; cel din oglindă sau din spatele ei”. ■ Corespondență din Germania: Rodica Binder consemnează cu titlul *Mircea Cărtărescu – Premiul Internațional de Literatură*: „Premiul Internațional de Literatură – Haus der Kulturen der Welt –, atribuit lui Mircea Cărtărescu și traducătorilor săi, Gerhard Csejka și Ferdinand Leopold [...] Pînă și în oficialul cuvânt de salut, adresat de filozoful și profesorul universitar Bernd M. Scherer, directorul Haus der Kulturen der Welt, la inaugurarea festivității decernării Premiului, se resimte efectul de șoc produs de scrierile lui Cărtărescu, în ocurență, de romanul *Corpul*, asupra cititorilor avizați și a experților literari: Cascade de cuvinte, noi creații lexicale, un foc de artificii verbale, al cărui ritm îl absoarbe pe cititor în text, a cărui melodie îl face să vibreze. Literatura se autocelerează dar în același timp, îl celebrează (...) și pe individ. Un subiect care nu cunoaște o linie de demarcație între înăuntru și înafară. Un limbaj care depășește orice linie de frontieră.” ■ La rubrica sa *Contrafort* Mircea Mihăieș dedică un articol operei, intitulat *Seara târziu, după spectacol* din care reținem: „Cred că arta interpretativă muzicală seamănă cel mai mult cu formula în care m-am exersat eu însumi multă vreme – critica literară”. ■ La *Cronica Ideilor*, în *Mănușa*

întoarsă pe dos, abordând volumul Ioanei Diaconescu *Scriitori în arhivele CNSAS, Intelectuali urmăriți informativ, arestați, condamnați, uciși în detenție 1946-1989* (Fundăția Academia Civică), Sorin Lavric remarcă „buclele unui exasperant limbaj de lemn. Oricine a fost la CNSAS a simțit asta: că sub jargonul livid al sintagmelor operative se ascund tragedii reale.” ■ La rubrica sa săptămânală *Cronică Literară*, Cosmin Ciotloș analizează, în articolul *Pe vremea când nu mă gândeam la moarte*, volumul lui Marius Chivu *vîntureasa de plastic* (Ilustrații de Dan Stanciu, Timișoara, Editura Brumar) contrazicând interpretarea Ralucăi Duna din numărul precedent al „Romaniei literare”: „vîntureasa de plastic fiind, într-adevăr, o carte acut tematizată, cu atât mai acut cu cât are o tensiune epică, dificultatea era aceea de a o face să se reverse peste propria temă. De a transforma o poveste despre boală și despre covârșitoarea aventură a recuperării postoperatorii într-una despre viață și atît. După părerea, implicit formulată, a Ralucăi Dună, încercarea se soldează cu un eșec. Aceasta nu vede aici decît un jurnal de convalescență. (În genul pașoptistului C.A. Rosetti, în definitiv.) Pe care-l supraevaluează tale quale. Ar fi, totuși, mult prea puțin.[...] Minimalist nu e fiindcă nu-l lasă tema. Neoexpresionist nu e fiindcă nu-i permite conștiința artistică. (Ca să rezum grosier, în termeni indigești, cele două direcții consacrate ale poeziei actuale.) De la proză la poezie drumul n-are nici o denivelare. [...] În centrul acestei cărți cu titlu straniu pentru că spontan (așa se recomandă, abia revenită la viață, mama convalescentă), se află de fapt limbajul”. ■ La rubrica *Lecturi libere* Gabriel Dimisianu publică *Înapoi la Caragiale!* în care abordează studiul *Filosofia lui Caragiale*, publicat în 2003 la Editura Albatros și republicat de Polirom (ediția a II-a, revăzută și adăugită), în seria de autor „Marta Petreu”. Verdictul lui Gabriel Dimisianu: „O carte doctă plină de farmec”. ■ La *Comentarii Critice*, Marius Miheș scrie despre romanul *Parohia* de Dan Coman (Editura Cartea Românească) în articolul intitulat *Literatura loser-ilor*: „Una e să prezinți istoria printr-un narator lucid și bine decorat conceptual, și alta e să ai drept martor și narator un individ deficitar din mai toate punctele de vedere. Narativitatea câștigă paliere de semnificații frapante, iar limbajul, indiferent de construcția interioară și de relația imagistică, creează un univers atipic, din care cititorul prelua un evantai de excentricități naive, sfârșind, de cele mai multe ori, prin a simpatiza cu personaje (naratoare) ineluctabile. [...] Dan Coman propune în *Parohia* un narator din această stirpe, greu de acceptat ca verosimilitate. [...] *Parohia* este povestea unui Quasimodo ce dezertează de la condiția de sucit simpatic, cucerind brutal o normalitate, fără a-și păstra starea de inocență generică, ci imitând un model autoritar. [...] naratorul sucit reprezintă corporalizarea omului «nou», din toate punctele de vedere.” ■ La *Cronica edițiilor*: Răzvan Voncu vorbește despre *George Bălăiță, publicist și povestitor* în contextul apariției ediției George Bălăiță – *Opere II-III, Marocco (I), Marocco (II)*, prefată de Nicoleta Sălcudeanu, cronologie de Marilena Donea, Editura Polirom. R. Voncu remarcă: „Au fost lăsate în afara ediției, pe de-o parte, texte conjuncturale, datate (căci este o ediție de

autor, nu una critică), iar pe de alta, prozele care nu au reverberat în creația de mai târziu a lui George Bălăiță. Nu este, însă, vorba de un autoportret cosmetizat, ci de un original «Bălăiță par lui-même»". ■ La *Cartea de proză* Iulia Iarca recenzează romanul *Despărțiri*, al Georgianeii Sârbu (Editura Casa de Pariuri Literare) încadrându-l în categoria *Poveste glossy*: „După excelenta cercetare *Istoriile periferiei. Mahalaua în romanul românesc de la G.M. Zamfirescu la Radu Aldulescu*, Georgiana Sârbu debutează în proză. Romanul *Despărțiri* are un impact asupra cititorului așa cum papilele gustative percep gustul piersicii după ciocolată: fad.” ■ La categoria *Cartea de poezie* Irina Petraș prezintă volumul Aurei Christi *Sfera frigului. Poeme*, apărut la Editura Contemporanul. ■ La secțiunea *interviurile României literare*: □ *Michel Houellebecq: Cred că chestia cea mai comercială într-o carte sînt pasajele amuzante* de Alexandru Matei. Reținem afirmația că „Într-un regim de cenzură declarată, e mai puțină autocenzură.” □ Alexandru Matei îl intervieuează pe Bernard Pivot care mărturisește *Nu fac distincții între literatura înaltă și cea populară* argumentând „preferințele mele se îndreaptă către toți scriitorii care mă ating. Mi-a plăcut mult Robbe-Grillet, dar și Simenon și Françoise Sagan. O sensibilitate n-o împiedică pe cealaltă” Întrebat despre evoluția relației literaturii cu televiziunea acesta remarcă: „*Magazine littéraire* s-a înscris în programul TV, nu putea exista program de televiziune fără emisiunea literară. Știu că multe alte televiziuni din lume nu au acest obicei, dar la noi acest lucru s-a întâmplat de la bun început. Eu am avut predecesori și succesori, iar emisiunile literare – sau culturale, în sfârșit – n-au dispărut niciodată din programul televiziunii franceze. Diferența e că, pe vremea mea, emisiunile începeau la o oră foarte convenabilă, la 9 și jumătate pentru *Apostrophes*, apoi 10, apoi pe la 11 seara, iar acum ele încep după miezul nopții. Meritul televiziunii există, ele n-au dispărut, dar ele nu mai au o adresabilitate atât de mare cum aveau emisiunile mele.” Bernard Pivot mai afirmă „Eu cred că literatura nu aparține națiunilor, ci limbilor. Literatura franceză aparține belgienilor, elvețienilor, marocanilor, vouă etc. De aceea, am făcut un reproș, într-un alt interviu, Academiei Nobel, pentru că recompensează mai ales scriitori care scriu în limbi de circulație – cum s-a întâmplat cu Herta Müller, născută în România, dar recompensată abia când publică în germană – și lasă pe dinafară limbile mici. Mă gândesc și la Kadare, pe care cred că l-a dezavantajat limba și de aceea nu a luat Premiul Nobel.” □ În cadrul *Meridiane*: □ Interviul cu scriitorul ceh Martin Vopenka cu ocazia vizitei sale în România „România a fost importantă pe drumul inspirației mele”: „Cred că în civilizația occidentală omul nu se simte atât de liber, pentru că acolo totul funcționează perfect. Pe când în Est e mai mult loc pentru libertatea interioară. Care nu corespunde neapărat cu cea exterioară. [...] Ocazional scriu și poezie; consider poezia forma superioară a genurilor literare. Dar după părerea mea nu se poate scrie poezie tot timpul, trebuie să aștepți momentul acela special de inspirație.” (Ana Chirițoiu, Helliana Ianculescu). □ „*Națiunile favorite*”: „Sintagma de mai sus dă titlul unui articol semnat de

Tim Parks în ultimul „New York Review of Books” și se referă la Anglia și America, a căror limbă, vorbită de un mare număr de europeni, face loc unor vânzări consistente de romane provenite din aceste spații, dar comercializate în traducere. Autorul susține că a citi literatura anglofonă răspunde simultan la două dorințe aparent opuse: „dorința de-a citi serios despre lucruri reale [...] și, simultan, dorința de-a evada din datele imediate ale propriei comunități”. □ *Philip Roth, Premiul Prinților de Asturia*: „Cei doi succesori ai coroanei spaniole, Prințul Felipe al Spaniei și Prințesa Letizia Ortiz, au oferit anul acesta cel de-al 32-lea premiu care poartă numele casei regale a Spaniei romancierului american Philip Roth.” Premiul include o sculptură de Joan Miró. □ „În California a murit, în vîrstă de 91 de ani, scenograful și scriitorul Ray Bradbury, autorul romanului *Fahrenheit 451*”. □ „În cadrul festivalului „Zilele teatrului la Mülheim”, găzduit în Westfalia de cochetul burg aflat pe malul Ruhr-ului, scriitorul austriac Peter Handke a primit premiul „Piesa anului 2012”, pentru *Immer noch Sturm* (*Furtuna nu trece*)” □ „În prima jumătate a lunii septembrie a acestui an, romanul *Cartea șoaptelor* de Varujan Vosganian va fi prezentat la Bogotá, în cadrul Festivalului de Literatură „Gabriel García Márquez”. *Cartea șoaptelor* este una dintre cele mai apreciate și mai premiate cărți din anul editorial 2009.” Sunt menționate traduceri în spaniolă, italiană și armeană și traduceri în curs în bulgară și maghiară. □ Poezii de Ruxandra Cesereanu □ Proză de Dora Pavel.

19 iunie

● [„Revista 22”, nr. 25] Despre ICR: □ Sub titlul *Câteva lucruri inutile* Florin Iaru scrie: „printre puținele instituții care merg în țara asta, ICR e *primus inter pares*. (Sper să-l amuz pe d-l Patapievici: Πρῶτος μεταξύ ἴσων.) E inutil să adaug că, deși domnia sa are simpatii politice accentuate și dușmăni ireconciliabile, nu a lăsat niciodată umorile să-i altereze deciziile. E inutil să spun că (aproape) toate centrele ICR deschise în lume dau dovadă de profesionalism, au rezultate concrete și vizibilitate.” □ Magda Cârneci semnează *Lupta pentru binele comun*: „[trecerea] ICR de sub autoritatea, de fapt simbolică, a Președinției sub cea, mult mai accentuat politică, a Senatului României. Ceea ce a provocat agitația neobișnuită și mobilizarea excepțională a clasei creative culturale, dincolo de diversele ei culori politice de stînga, de centru sau de dreapta, a fost nu atât schimbarea - previzibilă sau inevitabilă - a actualei conduceri a ICR, cât teama de a pierde un bine comun, un bun instituțional recent câștigat. Dacă afilierea politică a actualei conduceri ICR a fost destul de evidentă, cei care au colaborat cu structurile sale, adică mii de artiști și intelectuali culturali de toate vârstele și orientările estetice, știu bine că această conducere a reușit să creeze o nouă imagine culturală, mai degrabă depolitizată, a României în străinătate.” □ Mircea Cărtărescu publică articolul *Propagandiștii de doi lei*: „De ce președintele și vicepreședinții ICR au fost *cocoțați*, și nu *numiți* în posturile lor? De ce sunt ei *«propagandiști de doi lei»*? A citit oare d-l Antonescu, despre care nu știu să

fi scris ceva sau să fi făcut ceva pe această lume (dacă mă-nșel, îi cer scuze), cărțile lui Patapievici, Mircea Mihăieș sau cronicile literare ale Taniei Radu?”

□ Gabriel Liiceanu scrie în *Începutul răfuieiilor*: „Nu binele comun dictează comportamentul politic. Iar dacă veninul acumulat cere o răfuială simbolică, «prada» poate fi chiar și cea mai performantă instituție publică a țării. [...] Dar s-a amestecat vreodată cât de puțin crezul politic al staff-ului *ICR* cu strategiile Institutului? Poate cineva din țara asta să spună că Patapievici, Tania Radu sau Mihăieș au privilegiat pe cineva prin vreunul dintre programele *ICR*?”

□ Dan Perjovschi afirmă *Dacă ceva merge, trebuie schimbat. Un Smurd cultural: ICR*: „De mai mult de 10 ani sunt invitat de muzee de artă din toată lumea și fac anual cam 20-25 de expoziții în străinătate. Din 2005, măcar 5 din aceste expoziții sunt în parteneriat cu Institutul Cultural Român. *ICR* și *CNDB* sunt singurele instituții ale statului cu care colaborez. Le sunt recunoscător pentru tot sprijinul pe care l-am primit până acum. [...] Dacă actuala conducere *ICR* va fi demisă și politica schimbată (după șmecheria cu trecerea în subordinea Senatului), nu voi mai colabora cu această instituție. [...] Dacă toți artiștii, regizorii, scriitorii și actorii ar refuza să colaboreze, ceva s-ar schimba. Dacă Patapievici a apărat Poneiul Roz (adică libertatea de creație chiar împotriva gusturilor personale), să vedem, Poneiul (artiștii) îl va apăra pe Patapievici?”.

21 iunie

• [Cultura, nr. 24] *Revista Revistelor: Debutul lui Mircea Iorgulescu*: C. Stănescu abordează articolul din „România Literară” nr. 23 despre „Revista nouă” („plănuțită la Câmpina și născută la Ploiești în secolul trecut, la 1 decembrie 1966”) în care debutează Mircea Iorgulescu. Criticul afirmă despre acest articol de debut al lui Mircea Iorgulescu - o recenzie la cartea recent apărută a lui Ion Vițner *Literatura în publicațiile socialiste și muncitorești (1880-1900). Reviste literare. Formarea conceptului de literatură socialistă*: „Scriș dinadins pe un ton cenușiu expozitiv, dar cu o logică impecabilă, articolul de debut al lui Mircea Iorgulescu este, în realitate, exploziv, de la prima și până la ultima frază.” C. Stănescu afirmă: „Criticul debutant juca în acel moment rolul copilului inocent care strigă în gura mare că «Împăratul e gol!» » A pune literatura română sub mantaua lui Ion Păun-Pincio, oricât de «presocialist» și «prebacovian» ar fi acesta, reprezintă mai mult decât o «crimă» – o eroare. Pe care ultimul mohican al «realismului socialist» o comite. Mai târziu, nici vorbă, eruditul I. Vițner va face figura unui modernist și modernizator... Dar, în acel moment, cu o abilitate și o logică peste vârsta culturală a celui recenzat, «debutantul» descoperă nu fără un soi de viclenie, chiar în materialul «clientului» său, argumente irefutabile prin care, de fapt, îl combate.” În opinia lui C. Stănescu există o legătură directă între «radicalitatea verdictului criticului debutant» la adresa volumului lui Vițner și desființarea revistei, «ucisă înainte de a se naște»”. ■ *Societate*: □ Vasile Sebastian Dâncu scrie *Dan Diaconescu și lumea lui. Îi respingem sau îi integrăm?*. Autorul

citează: „Există, scrie Andrei Pleșu, referindu-se la «România lui Dan Diaconescu», în fiecare dintre noi, o zonă inavuabilă de cruzime, curiozitate vicioasă, perversiune morală. A valorifica însă tocmai această zonă, a întărâta ce e mai rău în om, a face spectacol din mizerie, a convoca «publicul larg» la o extatică bălăcire în lături e cinic, e iresponsabil, e ucigător“. Vasile Sebastian Dâncu afirmă: „Este adevărat, televiziunile lui Dan Diaconescu sunt vulgare, poluează bunul-gust și stimulează poate «prost-gust, trivialitate, sub-nutriție intelectuală, hârjoana calomnioasă, jegul», cum spune intelectualul Pleșu, dar lumea lui Dan Diaconescu există, se manifestă. Lumea lui Dan Diaconescu nu este doar o lume virtuală pe care o naștem prin stimularea unor instincte ignobile. Lumea lui Dan Diaconescu este dureros de reală și nu avem dreptul s-o ignorăm, să ne ferim de ea, mai ales dacă suntem politicieni sau intelectuali. Este lumea pe care comunismul a lăsat-o moștenire unei perioade de capitalism sălbatic care s-a preocupat doar de reciclarea moștenirii materiale a comunismului. Cartierele sărace, mahalalele și comunele uitate de Dumnezeu și de Guvern există și fără Dan Diaconescu și televiziunea lui. Datorită lui Dan Diaconescu vedem mai bine această lume, ce invadează lumea noastră, ne-o poluează. Când Dan Diaconescu a spus odată profetic, ca un fel de amenințare pentru esteți, voi oteviză toată țara, a făcut un gest comparabil cu al unor copii de romi pe care i-am văzut prin cafenele londoneze. Sclipau pe prăjiturile unor localnici pe care aceștia le abandonau, apoi ei se așezau liniștiți și le mâncau, era saliva lor și de ea nu le era greață.” □ „În 2011, Henry Kissinger, fost secretar de stat și secretar cu problemele securității naționale sub președinții Nixon și Ford, a publicat volumul *On China*, o exhaustivă confesiune despre negocierile pe care le-au dus în anii ‘70 cu conducătorii chinezi pentru normalizarea relațiilor dintre Statele Unite și China comunistă. Cu o grabă ce trebuie salutată, prof. Paul Dobrescu a inițiat traducerea și publicarea acestei cărți în limba română.” În opinia lui Kissinger „relația chino-americană este mai degrabă de «co-evoluție» decât de parteneriat [...] Cele două state sunt prea mari pentru a cuteza să se domine unul pe celălalt”. □ Monica Săvulescu Voudouri scrie *Nu trageți nici o nădejde*: „Bunica mea era rău de tot. Seara se așeza în fața televizorului și-l pune la maximum. Era vremea când se programau multe piese istorice. Cel mai mult bunicii îi plăcea «Apus de soare» de Delavrancea. N-o puteai clinti din fața ecranului. „Mama-mare, ne rugam de dânsa, fă sonorul ceva mai încet, deranjăm vecinii“. Nu era chip. «Lăsați-mă să văd sfârșitul, spunea, c-apoi vă spun eu vouă despre ce e vorba!» Își ridica basmaua de pe-o ureche, colțul ei și-l așeza pe creștet. Și așa revenea la sfârșitul piesei printre noi, în bucătărie. «Am înțeles, conchidea. Ne-au arătat piesa asta ca să ne spună să nu tragem nici o nădejde. Că dacă moare el, îl pune pe fie-su.» «El» era Ceaușescu.” Autoarea abordează relația omului contemporan cu televizorul: „Și uite astfel trăim într-un fals deplin. Ecranul ne aduce lumea aproape. Noi vedem lumea și avem senzația că ne vede și ea pe noi, în salon. Adică, ne face impresia că informația este biunivocă. Până acolo, încât personajele de pe ecran se insinuează pe

nesimțite în viața noastră, co-echipieri, chipurile, în trecerea noastră prin lume. [...] Aceasta iluzie aberantă, de reciprocitate, ți-o induce în anii noștri televizorul.” Astfel, afirmă Monica Săvulescu Voudouri „Televizorul introduce în relația dintre omul politic și electorat o falsă familiaritate.” ■ *Literatură*: □ Cu titlul *Scriitor și profesor* George Neagoe afirmă: „Ne-am obișnuit ca apariția unei cărți de Marta Petreu să reprezinte un eveniment. Nu contează că opiniile vehiculate de eseistă sunt discutabile uneori. Curajul de a detabuiza, de a ațâța spiritele moleșite și de a reinterpretă original (chiar abuziv) trecutul românesc deocheat este suficient ca să stârnească interesul publicului larg. Îmi place teribil cum eseista își apără (pre)judecățile. Și le asumă ca pe niște caracteristici inerente. De aceea, studiile de istorie literară și filozofie de până acum au amplitudinea să se impună ca puncte de referință. Poeta, am menționat în urmă cu un an, se individualizează prin faptul că fiecare nou volum a însemnat un salt calitativ. Iar prozatoarea constituie o revelație. Acasă, pe Câmpia Armaghedonului ne dă speranțe că își va încerca și altă dată talentul în genul romanesc. Noua culegere de articole – în parte inedite, în parte incluse în *Teze neterminate* (1991), dar toate revizuite cu adaosuri – vine să confirme că Marta Petreu este o scriitoare totală. Poate singura în spațiul cultural românesc actual.” În opinia criticului „în fiecare pagină, impresionează lejeritatea conexiunilor”. □ În *Caragiale și fatalitatea eseistică*, Cosmin Borza comentează studiul lui Mircea A. Diaconu, *I. L. Caragiale. Fatalitatea ironică*, Colecția „Critică și istorie literară”, București, Editura Cartea Românească, 2012. Criticul scrie: „I. L. Caragiale ajunge subiectul (sunt tentat să spun «obiectul») unor relecturi foarte personale, autiste în raport cu analizele precedente ori cu orizontul de așteptare al cititorului obișnuit, menite să-i exprime mai degrabă pe interpreți [...] De aceea, nu puțini trebuie să fie cititorii care îi simt lipsa lui Caragiale «de altă dată», acela din studiile lui Șerban Cioculescu, Ștefan Cazimir, Al. Călinescu, Florin Manolescu ori Vasile Fanache. Tocmai o asemenea reactivare fericită a criticii considerate de modă veche pare a promite cartea lui Mircea A. Diaconu, *I. L. Caragiale. Fatalitatea ironică*. Aceasta pentru că exegetul este recunoscut drept unul dintre cei mai echilibrați și lucizi interpreți contemporani, un istoric literar conservator, preocupat adeseori de problematici destul de nișate, un profesor universitar susținător al valorilor clasice, reticent atât față de răsturnările analitice clamoroase, cât și în raport cu trendurile metodologice. Mai mult, chiar teza volumului se fundamentează pe respingerea idiosincraziilor analitice și pe inițierea unui dialog calm (oarecum «tacit») cu cele mai influente direcții interpretative. Caragiale pare a se fi întors printre critici.” Cosmin Borza descrie abordarea lui Mircea A. Diaconu „în viziunea lui Diaconu, autorul «Noptii furtunoase» produce veritabile desfătări ale lecturii prin mecanismele textuale la care apelează, procedee de construcție artistică ce intrigă încă pe fiecare cititor profesionist interesat și de «cum»-ul literaturii, nu doar de «ce»-ul ei. Sub ochii acestuia și în complicitate cu el («cititorul e obligat să vadă textul, nu realitatea»), se configurează «nu o lume, ci un mecanism, un cod, prin care ia naștere o țesătură

sofisticată de relații“, căci, în prozele și comediiile lui Caragiale (mai mult «constructor de semne» decât scriitor realist), «adevărata lume (...) pare să fie tocmai aceea a enunțării». [...] Convins că «lumea e numai formă» și iluzie, că orice cunoaștere empirică degenerază în farsă, că încrederea oamenilor în propria identitate ori capacitate de a conferi sens existenței constituie calea cea mai sigură către fenomenalizări burlești, dar și că trăirile profunde și grave, disperarea, înstrăinarea ori insolitarea rămân simple măști comportamental-psihologice, accesul la sentimentele autentice fiind blocat, Caragiale – ca un demn contemporan al lui Nietzsche – înscenează (pe jumătate narcisic-histrionic, pe jumătate angoasat, oricum mereu deziluzionat) «enorme» și «monstruoase» reprezentări ale fragilității sau inconsistenței vieții, dar și literaturii. De aici, spectacolul baroc al convențiilor epico-dramatice oferit de creațiile sale”. Cosmin Borza afirmă: „criticul propune o serie de close-reading-uri substanțiale. Scipitoare pe alocuri (prin *La Paști*, *Lache* și *Mache*, *Inspecțiune* ori *Grand-Hotel* «Victoria Română» Caragiale ar putea fi considerat un predecesor al lui Urmuz, Ionescu și Cioran, fără a duce la capăt demersul acestora deoarece rămâne un «ironist hedonic, nu un tragic. Golul nu-l angoasează, ci îl fascinează – ca și nimicul»), relecturile lui Mircea A. Diaconu nu se dovedesc, din păcate, convingătoare pe de-a-ntregul. Două sunt marile neajunsuri ale volumului *I. L. Caragiale. Fatalitatea ironică*. În primul rând, în loc să implice o construcție analitică amplă și coerentă, cartea lui Diaconu se aseamănă cu o colecție de eseuri, un fel de variațiuni pe o temă dată. Aceleași idei se repetă obsedant și obositor ca într-un puzzle în care multe dintre piese sunt identice [...] În al doilea rând, cu toate că majoritatea ipotezelor analitice sunt formulate interogativ-dubitativ, printr-un stil al relativizării împrumutat parcă de la subiectul cercetării sale, Diaconu își repetă atât de des tezele, [...] În asemenea secvențe din *I. L. Caragiale. Fatalitatea ironică* nu se deschide o nouă etapă a receptării, ci doar apare un alt Caragiale foarte *personal*”. □ Iordan Datcu abordează volumul lui Eugen Simion *Mircea Eliade. Nodurile și semnele prozei* (Univers Enciclopedic Gold, București, 2011) apărut în edițiile anterioare, în 1995, 2005, 2006 care, afirmă Iordan Datcu, este, probabil, cea [cartea]care a avut cea mai lungă gestație, care a comportat cel mai lung timp de reflecție, ea îmbogățindu-se, de la o ediție la alta (textul ediției a doua dublându-l pe cel din prima), cu nuanțe noi. Iordan Datcu își intitulează astfel articolul *Un sfert de secol cu opera lui Mircea Eliade*. Reținem: „Criticul este interesat de reliefurile mereu altele ale prozei eliadești, de noutățile stilistice ale acesteia, de obsesiile, fantasmale, aventurile spirituale ale autorului, de toposurile acestei proze, de semnele, simbolurile, miturile, de tehnicile ei românești, de zonele tematice noi propuse, de noutățile tipologiei și problematicei epicii, autorul fiind «cel dintâi care introduce în literatura română o problemă de tip existențialist», de modelele acestei epici, nu doar Gide, ci și D.H. Lawrence, Huxley, Papini și Kipling, de tipurile de discurs, de noua formulă de fantastic, de măsura în care miturile, simbolurile studiate de omul de știință, de orientalist pătrund în opera sa literară,

«cu sau fără știința sa». Pentru a scruta esența operei literare eliadești, formulele eufemistice, suprapunerile de mituri, de discursuri și scenarii epice, criticul literar a optat pentru o lectură mitocritică, aptă să descopere codurile ascunse ale ei. Și trebuie spus că în acest demers critic vedește o excelentă mobilitate, și atunci când examinează palierele operei, când o citește cu un ochi textual și atunci când o citește cu un ochi mitocritic.” Iordan Datcu remarcă de asemenea: „Nu o singură dată, sunt surprinse contrazicerile autorului, una dintre ele fiind aceea că prozele sale fantastice nu sunt inspirate din opera sa de istoric al religiilor. Criticul recunoaște că, e drept, prozatorul nu-și scrie prozele cu fișele pe masă, dar „nu înseamnă că miturile, simbolurile pe care le studiază orientalistul nu pătrund în opera literară... să cădem de acord, atunci, că miturile sunt involuntare (dar sunt, există, sar în ochi!) în proza postbelică a lui Eliade“. Inclusiv în *Noaptea de Sânziene*: „O vastă compoziție în care se strecoară, desigur, și știința mitografului, oricât ar spune că el nu dorește să amestece lucrurile“. Iordan Datcu conchide că „admirația, vădită, pentru scriitor nu se transformă în prezentare encomiastică. Exprimarea măsurată, nuanțată este peste tot prezentă, ca în această fraza: „Eliade nu-i, în mod cert, un mare creator epic, dar este un scriitor care a contribuit enorm la înnoirea prozei românești și a creat, prin narațiunile sale fantastice și mitice, un model în literatura română“. Prudența, absența grabei de a da un verdict caracterizează opinia sa despre *Noaptea de Sânziene*, pe care n-o consideră o capodoperă, dar nu știe foarte decis de ce nu e”. □ Constantin Coroiu scrie „În 1972 apărea primul volum din seria *Personalități ieșene*. S-a ajuns acum, după patru decenii, la al XII-lea tom. O lucrare de cursă lungă, așa cum sunt și trebuie să fie dicționarele, enciclopediile, istoriile literare, da, istoriile literare, și altele de acest gen. Sunt lucrări care practic nu au cum să fie încheiate, ci continuate, preluate periodic și duse mai departe de cărturari din generațiile ce se succed. [...] Ionel Maftei a realizat și publicat primele opt volume. [...] a predat apoi ștafeta unui alt pasionat cercetător, Ioan Timofte, autorul următoarelor patru volume – IX-XII – apărute până în prezent! Criticul apreciază seriozitatea și consecvența volumelor dar remarcă: „formulat și impus astfel, titlul enciclopediei ce o datorăm lui Ionel Maftei și lui Ioan Timofte nu dă seama pe deplin de dimensiunile reale ale lucrării. Revenind la cartea care îmi prilejuiește însemnările de față, volumul al XII-lea, frapantă este acribia de care dă dovadă Ioan Timofte [...] Unele mici stângăcii și inevitabile repetiții ale unor termeni sau sintagme nu împieteză asupra conținutului și nu pot diminua interesul cu care se citesc cele peste 400 de pagini ale cărții. O lectură pasionantă ca a unui roman non-fiction, cu o mulțime de personaje.” □ în *Caricaturist sau poate scriitor?* Jean Askenasy recenzează *Rătăcirile*, volumul semnat de Horațiu Mălăele: „Înzestrat cu un bogat bagaj de cultură, care apără umorul de alunecarea în grotesc, cabotinaj sau bufonerie, Horațiu creează o caricatură cu ajutorul pensulei, corpului, vorbirii. Acum încearcă și condeiul. [...] Am descoperit că pe întregul parcurs al lecturii, aveam arborat pe buze un zâmbet pe care vi-l recomand cu toată căldura și

dumneavoastră.” ■ *Literatură universală*: □ Doru Mărgineanu semnează articolul *Plenitudinea benefică a culturii*. Reținem: „Pentru oricine conștientizează efemerul ființei, speranța din concluzia excelentului editorial *Cursa finală*, că salvarea de flagelul nemilos al îmbătrânirii o putem găsi în cultură, reprezintă o salutară încurajare. Acum, însă, când prin mass-media se propagă atâta pseudo-cultură și incultură, această afirmație poate surprinde în prima instanță, dar ea ne îndeamnă în același timp să revedem ce este de fapt speratul elixir. Avem astfel prilejul de a ilustra ideea – de mult exprimată, dar adesea ignorată – că a considera drept cultură doar literatura, artele și disciplinele umaniste reprezintă restrângerea unei realități mult mai bogate. Bagajul individual de cultură generală este exprimat sugestiv de nostimul și cunoscutul aforism «cultura este ceea ce rămâne după ce ai uitat tot ce ai învățat», numai că termenul «cultura» are peste o duzină de accepțiuni, atât generale cât și specializate. Comun tuturor sensurilor termenului este faptul că desemnează fenomene și activități umane de creație (literară, artistică, științifică, materială de felurite tipuri, sport) ce nu decurg exclusiv din genetica speciei noastre.” Autorul menționează faptul că „volumul de informație din toate domeniile a făcut ca după *uomo universale* al Renașterii să se producă o separare crescândă a disciplinelor literar-umaniste de cele științifice” și observă: „se poate constata că în general regimurile dictatoriale suportă sau chiar cultivă specialistul, de a cărui competență au nevoie și pe care contează să-l folosească (cel mai adesea în scopuri belicoase!), în timp ce intelectualul este a priori suspect, înainte de a fi eventual «domesticit» spre înhămare în alaiul propagandistic.” Doru Mărgineanu atrage atenția asupra unui „eseu din 1959 al fizico-chimistului și romancierului britanic Charles Percy Snow, intitulat *Două culturi* (*The Two Cultures and the Scientific Revolution*, Cambridge University Press, Londra). În acel eseu, Snow a dezvoltat ideea că viața intelectuală a societăților occidentale s-a divizat în două grupări tot mai polarizate: intelectualii literați și oamenii de știință. [...] În mod foarte semnificativ, tot în 1959, și tot în Anglia, a apărut o carte de o factură aparte, ce reprezintă exact excepția care confirmă (!) observațiile lui Snow: un amplu eseu care trasează epopeea imaginii despre Univers a omenirii din Antichitate în epoca modernă, scris nu de un istoric al științei sau filosof profesionist ci de un celebru reporter și romancier. Este vorba de *The Sleepwalkers: A History of Man's Changing Vision of the Universe* de Arthur Koestler, apărut în România sub titlul *Lunaticii. Evoluția concepției despre univers de la Pitagora la Newton* (Humanitas, 1995), într-o excelentă traducere și prezentare de Gheorghe Stratan. [...] cea mai convingătoare demonstrație că deplina cultură care să integreze firesc literatura și știința este posibilă și fascinantă.” Doru Mărgineanu scrie „Aldous Huxley a reluat în 1963 problema relațiilor dintre artă și știință într-un eseu intitulat «Literatură și știință», în care a analizat asemănările și diferențele dintre limbajul științific și cel literar și influența fiecăruia asupra celuilalt. [...] O ilustrare perfectă a plenitudinii culturale nesupusă uzurii timpului ne-o oferă un recent volum al lui Jean d'Ormesson, intitulat *Lumea e în fond ceva ciudat* (*C'est*

une chose étrange à la fin que le monde, Robert Laffont, Paris, 2010). [...] Membru în Academia Franceză încă din 1973, Jean d'Ormesson este considerat scriitorul în viață preferat al francezilor și probabil singurul «nemuritor» pe care lumea îl recunoaște pe stradă. Căci acest romancier prolific și cronicar asiduu, despre care s-a scris că „e citit cu plăcerea cu care bei șampania“, aristocrat prin naștere și *prince de l'esprit* prin calitățile proprii, este o adevărată personificare a spiritualității franceze în ipostaza ei elegantă și fericită. [...] El ne relevă cu superbă ușurință noi perspective iluminatoare, de genul aceleia că toată literatura europeană, de la Virgiliu la James Joyce, trecând prin Dante, Cervantes, Shakespeare și Goethe, este doar o nesfârșită continuare cu mijloace diferite a Iliadei și Odiseei, în care se găsesc deja toate temele (războiul, călătoriile, iubirea, fatalitatea, curajul, rivalitatea etc, etc) pe care literatura mileniilor de după legendarul Homer doar le-a reluat și extins.” □ În *Geneza după Cain*, Rodica Grigore comentează romanul lui José Saramago *Cain*, traducere de Simina Popa, Iași, Editura Polirom, 2012: „Spre deosebire de alte scrieri ale lui José Saramago, cum ar fi *Orbirea* (1995) sau *Pluta de piatră* (1986), romanul apărut în anul 2009 și intitulat, semnificativ, *Cain*, nu se remarcă printr-o originalitate debordantă din punct de vedere tematic, ci se înscrie în lunga și strălucită tradiție a textelor care repovestesc – și, fără îndoială, reconfigurează prin noi și, adesea, nebănuite semnificații – anumite episoade biblice. Iar dacă John Milton sau, mai recent, Thomas Mann reimaginasu contextul și detaliile unor întâmplări relatate în Biblie, José Saramago însuși, în romanul *Evanghelia după Isus Cristos* (1991), elaborează un discurs considerat de unii provocator, ironic, amar și inteligent, iar de alții o blasfemie, dar care strălucește (fapt recunoscut chiar de către detractori!) prin originalitate și vervă narativă. În aceeași linie se înscrie *Cain*, gândit, cel puțin la un anumit nivel, și ca o narațiune aflată în legătură, din punct de vedere tematic și stilistic, cu «evanghelia» publicată anterior. Lipsit de majoritatea semnelor de punctuație, cu excepția punctului și a virgulei, fără majuscule la începutul numelor proprii (majusculele sunt utilizate doar pentru a marca replicile personajelor), cu paragrafe și fraze lungi tinzând, uneori, să accentueze efectul de confuzie (altfel foarte bine controlată!) pe care cititorii mai puțin obișnuiți cu stilul scriitorului portughez l-ar putea resimți, *Cain* merge, așadar, pe linia impusă de cărțile anterioare ale lui Saramago. Doar ironia este, de la bun început, mai accentuată.” În opinia criticului „tonul romanului (ultimul pe care autorul l-a publicat) aduce, pe alocuri, cu cel al lui Mark Twain, iar simpatia pe care Saramago o arată lui Cain e dincolo de orice îndoială, accentele comice sau sarcastice nereușind să diminueze, însă, sensul profund pe care îl are romanul.”

● **[„Dilema veche”. nr. 24]** Marius Chivu scrie despre cartea Liliane Lăzar, *Pământul oamenilor liberi*, tradusă de Doru Mureș, Editura Trei, 2012, că este un roman lipsit de valoare: „scris pentru a satisface presupusul orizont de așteptare senzaționalist al cititorului occidental idiot [...] ritualurile păgâne și cele ortodoxe, superstițiile și spiritualitatea, ruralismul și comunismul, preoții și violatorii [...]

Problema însă nu e nici măcar acest rețetar kitschos [...] ci totala și definitivă lipsă de talent a autoarei.” ■ Oana Boșca-Mălin traduce din limba italiană Italo Calvino, *Cărarea cuiburilor de păianjen*, Colecția „Strada ficțiunii”, Editura ALLFA, 2012.

22 iunie

● [„Adevărul weekend”, nr. 49] Nicolae Manolescu scrie *Fragilă, arta?* pornind de la o idee enunțată de Eugen Lovinescu. Reținem: „Referința la literatură s-a redus la câteva clișee, fiindcă nu se mai citește cu adevărat. Limba română s-a degradat, fiindcă gramatica nu se mai studiază la liceu iar retorica, nicăieri.”

● [„Observator cultural”, nr. 371] La secțiunea *Literatură* Claudiu Turcuș comentează romanul *Matei Brunul* de Lucian Dan Teodorovici, *Matei Brunul*, Editura Polirom, Colecția „Fiction Ltd”, Iași, 2011 în *Amnezii din obsedantul deceniu*: „Dacă relația critică dintre poezii deceniilor șapte-opt și tinerii minimaliști / neoexpresioniști ai ultimei generații a fost relativ evidențiată, la capitolul proză se poate constata, cred, insuficiența unei asemenea raportări. Firește, argumentul care vine să justifice starea de fapt rămâne acela că prozatorii douămiiști s-au săturat să privească înapoi în ograda noastră literară postbelică, venindu-le mai la îndemână să tragă cu urechea la modele prozastice occidentale, de unde să fure niscaiva meserie. Există, însă, anumite cărți ce obligă la investigarea unor filiații artistice interne. Deși nu mă consider un adept al hazardului erudit comparatist, recentul roman semnat de Lucian Dan Teodorovici, *Matei Brunul*, reclamă o asemenea abordare contextuală. Cea mai frecventă observație a receptării este că scriitorul ieșean datorează mult romanului despre „obsedantul deceniu”, pe care oarecum îl reinventează.” Turcuș împarte romanul „obsedantul deceniu” în două categorii: „combatanți” (criticul îi numește pe Alexandru Ivasiuc, Marin Preda, D.R. Popescu, Constantin Țoiu) și „retractili” (categorie în care îi include pe Gabriela Adameșteanu, Norman Manea, Mihai Sin și Mircea Nedelciu). În opinia sa „mixează ingenios cele două perspective succint schițate. Pe de o parte, preia arhitectura narativă a «combatanților», al cărei epic arborescent, dar fin controlat îl epurează de excese tezist-eticiste, iar pe de altă parte, asumă unghiul de vedere al «retractililor», căci empatizează cu destinul mărunț al outsiderului de vocație. Fără artificii narrative inutile, ghidat de intuiția întregului, Teodorovici construiește cu minuțiozitate și fler o poveste fără rest epic al cărei protagonist înfrânt de valțurile istoriei se abandonează, fără să știe, în mâinile unui povestaș documentat și vag intelectualist, de toată isprava.” Turcuș concluzionează: „Că *Matei Brunul* este un roman *first class*, concurat eventual de *Cruciada copiilor* și *Degete mici* în rândul generației tinere de prozatori, o dovedesc inclusiv obiecțiile palide care i-au fost aduse. Dar oricâte noduri în papură i-am găsi – s-a vorbit despre schematism, despre simbolism facil, despre relevanța scăzută în raport cu mărturiile supraviețuitorilor Gulagului, despre anumite carențe de documentare –, mă declar cucerit de această carte. Lucian Dan Teodorovici a

reușit să construiască articulat o biografie romanească ce sintetizează remarcabil principiile ficțiunii maligne instaurate de socialismul nostru triumfător. O povestă tulburătoare, inedită, trepidantă, cum n-am mai găsit în perioada postbelică decât la marii prozatori șaizeciști.” ■ La *Critică literară*, Cezar Gheorghe scrie despre studiul lui Doris Mironescu *Viața lui M. Blecher. Împotriva biografiei* (Editura Timpul, Iași, 2011) considerându-l *O antibiografie*: „Având în vedere această relație complexă dintre viață și scris, o biografie a vieții lui Blecher devine o întreprindere problematică și plină de capcane. Cartea lui Doris Mironescu, *Viața lui M. Blecher. Împotriva biografiei*, își propune conturarea acestui raport complex dintre scrisul și viața lui M. Blecher. Nu mai are rost să spun cât de necesară era o asemenea inițiativă pentru toată literatura secundară care se ocupă de receptarea operei lui Blecher. Însă faptul că prima biografie – în realitate, o contrabiografie – este scrisă de un critic tânăr este cu atât mai important cu cât sunt de părere că ultima generație trebuie să realizeze o nouă configurație a literaturii interbelice în care scrierile lui Blecher trebuie să joace un rol central.” Cezar Gheorghe identifică drept o problemă importantă abordată în studiul lui Doris Mironescu reprezentarea provinciei și scrie „Un al doilea loc comun în receptarea scrisului lui Blecher pe care cartea îl deconstruiește este imaginea «marelui bolnav» prin care critica literară îl caracterizează adesea pe Blecher. Nu trebuie să uităm că proza din *Întâmplări*... pornește de la o perioadă care precedă îmbolnăvirea și că sensibilitatea sa se consolidează înainte ca primele simptome să apară. De asemenea, nu trebuie uitată aversiunea lui Blecher față de mitizarea suferinței. Sunt de acord în acest punct cu Doris Mironescu. Să dai întâietate acestui aspect biografic înseamnă să limitezi interpretarea. Chiar și în cazul *Viziunii luminate*, care poartă subtitlul *Jurnal de sanatoriu*, condiția bolnavului joacă un rol secundar. De altfel, este periculos să subsumăm proza lui Blecher unui set limitat de teme. Dincolo de afinitățile tematice, Blecher surprinde printr-o viziune și sensibilitate unice. Corporalitatea era o „figură” prezentă și la alți prozatori interbelici, însă la aceștia imaginea corpului era subordonată psihologicului. Diferența și inovația aduse de proza lui Blecher sunt tocmai autonomizarea trupului ca formă a interiorității literare.” În opinia lui Cezar Gheorghe „Ideea de antibiografie, lansată de Doris Mironescu în această carte, surprinde una dintre trăsăturile definitorii ale scrisului lui Blecher. La scriitorul din Roman există, așa cum ne arată și criticul ieșean, o imposibilitate de narativizare a sinelui, de definire unitară a acestuia, o lipsă de încredere în «capacitatea selectivă și totalizantă a memoriei», precum și «neputința senzației organice de continuitate în timp și în spațiu cu tine însuși.»” Criticul argumentează „Ricoeur a arătat rolul narativității în construcția sinelui și a identității. Identitatea psihologică este de ordinul narațiunii, se lasă povestită. Trupul, în schimb, este mult mai capricios, trăiește sub semnul fragmentului și al evenimentului.” Astfel, afirmă criticul, „Pentru Blecher, ceea ce se numește suprafață sau limită (învelișul nostru exterior) nu este decât atingerea unei texturi materiale (textul este textură materială, țesătură senzorială).

După ce interioritatea a determinat saltul în eterogen (eterogenitate a materiei și a corpului), după ce materia a apărut în plenitudinea ei, senzualitatea circulă liberă într-un mediu omogen. Fuziunea dintre interioritate și lume are ca efect o diminuare, o «nimicire» a integrității personale (a integrității semnificante și narative). Fuziunea materială este însoțită de o disoluție a sinelui. Personajul lui Blecher este lipsit de consistență interioară tocmai pentru că autorul manifestă un scepticism față de ideea de identitate «ca o *esență* unică și irepetabilă». Această idee, schițată și de Doris Mironescu spre finalul cărții sale, stă la baza viziunii despre lume formulate de autorul *Inimilor cicatrizate*. Aș împinge judecata mai departe afirmând că, în cazul lui Blecher, asistăm la o viziune intensivă asupra lumii tipică poeziei, nu prozei. *Prozele* lui Blecher conțin trăsături transgresive, realizează tendința modernistă a disoluției granițelor dintre genuri.” ■ *Anul Caragiale*: Roxana Sorescu publică „*Puțintică diplomatie*”. *Jocuri cu mai multe semnificații într-un regim curat constituțional*: „Ironia este pluristratificată. La privirea cea mai superficială, ea se desfășoară pe două planuri: în planul raportului textului cu realitatea, modelele istorice ale personajelor fiind imediat recunoscute de contemporani (de exemplu, discursul lui Cațavencu reia, caricaturizate prin excesivă participare afectivă, ideile fundamentale ale discursurilor parlamentare ale lui Kogălniceanu); și în planul raporturilor intratextuale, ca modalitate de a interacționa a personajelor. Dacă primul plan ironic a fost exploatat până la sațietate, de toate modelele sociale desfășurate de-a lungul istoriei, ironia intratextuală a reținut mai puțin atenția. În *O scrisoare pierdută* ea este folosită de toate personajele, cu excepția lui Farfuridi și Brânzovenescu.” Autoarea explică: „Ironia presupune capacitatea de a disocia aparența de esență, de a descoperi sensul opus ascuns sub o mască verbală sau de comportament. Ea presupune o anumită inteligență, atât din partea celui care își codifică ironic mesajul sau comportamentul, cât și din partea celui care îl descifrează. A-i spune unui bărbat: «Ca tine, bobocule, mai rar!» », când el e convins că așa este, reprezintă cel mult o ironie secretă din partea transmitătorului.[...] Ironia verbală, antifraza, este întotdeauna o armă, singura armă a celui aflat în poziție slabă din perspectiva puterii, fie că e subordonat celui puternic, fie că e învins într-o confruntare.” Astfel, afirmă criticul „Prima scenă a *Scrisorii*... se organizează în jurul mai multor formule ironice. Unele intratextuale, în relațiile dintre personaje, altele extratextuale, în relația dintre autor și cel la care se referă și, totodată, în relația dintre autor și receptor. [...] Caragiale a căutat toată viața două tipuri de cuvinte: cuvântul cel mai exact și cuvântul cel mai ambiguu. Cuvântul cel mai ambiguu e plasat întotdeauna într-o poziție-cheie, el asigură plurisemantismul întregului text. «Curat» este un astfel de cuvânt-cheie, plasat ca primă și ultimă replică și repetat în text, cu valoare de concluzie, în momentele de încheiere a unei acțiuni parțiale: «Curat violare de domiciliu! da' umflați-l!»; «Curat instrument!» ». «Curat» îndeplinește rolul proverbelor din narațiunile lui Creangă: generalizează sensul particularului oferit receptorului sub formă de întâmplare concretă. În această funcție, el participă la

pactul dintre autor și receptor, presupus a descifra sensul dublu al cuvântului”. În opinia Roxanei Sorescu „Pristanda joacă naivitatea, cum joacă și admirația, și prostia. Dar numai el știe că joacă. E condiția câștigării jocului. Exact aceeași strategie, a slugii perfecte nevoite să supraviețuiască sub mulți stăpâni, o va folosi personajul simetric, deținătorul puterii totale, Trahanache: va juca un rol, dar numai el va ști că joacă. Masca, rolul jucat conform așteptărilor spectatorului sunt procedee folosite ironic de personaje, atât în relația cu spectatorul – personaj în aceeași piesă, cât și în relația cu spectatorul întregii piese, aflat în stal.” R. Sorescu exemplifică: „Prima scenă, cea a lui «Curat caraghioz!», «Curat mișel!», «Curat murdar!», conține și mesajul autorului către receptor: atenție, limbajul e folosit cu semnificațiile sale ascunse, conotative, spune mai mult decât pare. Se poate extrapola: la fel, intriga și relațiile dintre personaje nu sunt chiar ceea ce par.” Despre întrebarea cetățeanului turmentat, Roxana Sorescu notează: „Ea nu semnifică decât în aparență: «Nu știu cu cine să votez, spuneți-mi voi», ci: «Deși n-aș vrea să votez cu nimeni, căci vă știu eu pe toți, ca proaspăt apropiat eu nu vreau să ies din cuvântul partidului care m-a făcut om, și nu votez de capul meu, votez cu cine-mi spuneți voi. M-ați ajutat, vă ajut.» Cetățeanul returnează nu numai scrisorile, ci și serviciile.” Autoarea atrage atenția: „Propoziția «Zoe e o damă bine» nu are nici un subtext; în schimb, propoziția «Coana Joița e damă bună» colcăie de trimiteri subtextuale. Joița e un diminutiv cu dublă dependență – față de Joe, zeul suprem, și față de Joiana/Joița, vaca generică. Mângâiați ambii cu respect și îngăduință familiară, diminutivați și tratați cu «coane». Expresia «damă bună» avea foarte probabil și atunci aceeași încărcătură ambiguă ca și astăzi, când nu se spune la ce e bună dama...”. În opinia Roxanei Sorescu „Există o modalitate de a anula ironia: anulând disjunctia dintre aparență și esență, aprobând-o ca și cum ar denumi o realitate. Trahanache acționează ca un tembel aprobându-l pe Cațavencu sau îl dezarmează? [...] Dacă Zoe, lucidă și inteligentă, nu ar folosi același procedeu ca Trahanache, acesta ar părea pur și simplu un tembel ramolit. Soția lui însă știe că e un strateg și îi validează procedeele. [...] Trahanache rămâne, alături de Anghelache, unul dintre cele mai enigmatice personaje din toată opera lui Caragiale. Pentru că nimeni nu va afla niciodată ce și cât știe el despre celelalte personaje. Interpretarea conform căreia Zaharia e un zaharisit care vede și nu crede este cea mai la îndemână și cea mai frecventă. Dar, ca în cazul tuturor personajelor lui Caragiale, se va dovedi și ea doar o aparență. [...] S-ar putea ca Trahanache să se afle, față de partenerii săi, într-o situație similară cu aceea a autorului piesei față de spectatori: îi manipulează pe toți fără ca ei să observe, prezentându-le o aparență care maschează o viclenie funciară. Nu și-l recunoaște egal în materie decât pe Agamiță: «Deștept... dar mi se pare că e cam șiret». Toate confuziile lui Agamiță sunt pentru Trahanache o șiretenie, o mască, un joc. Prin aceasta, se descrie pe sine. E viclenia de a o sugera spectatorului, sub aparența neînțelegerii absolute a situației, dominarea și manipularea ei?” Autoarea conchide: „Există câțiva autori în literatura română care

au construit situații ambigue, generatoare de mistere irezolvabile. Ion Luca a fost unul dintre ei, următorul va fi fiul său, Mateiu.” ■ *Actualitatea: Institutul Cultural Român, victimă colaterală într-un război politic:* „Pe 13 iunie 2012, guvernul Ponta a adoptat o Ordonanță de Urgență care trece Institutul Cultural Român din subordinea Președinției în cea a Senatului. În termen de 15 zile, stă scris în Ordonanță, «plenul Senatului va numi conducerea operativă a Institutului, precum și membrii Consiliului de conducere». Analiza Ordonanței, dar și afirmațiile făcute de lideri ai USL (Mircea Diaconu, Crin Antonescu) indicau o iminență schimbare din funcție a președintelui ICR, Horia-Roman Patapievici, și a vicepreședintelui ICR, Mircea Mihăieș. Protestele au început să ia amploare, reproșându-li-se actualilor guvernanți atât graba elaborării unei Ordonanțe de Urgență, cât și faptul că se încearcă anexarea politică a unei instituții cu certe rezultate, în plan extern, în susținerea culturii române. De ce a devenit Institutul Cultural Român o victimă colaterală într-un război politic? Există motive reale pentru care să fie înlocuită conducerea ICR? Știu reprezentanții actualei coaliții de la guvernare cum a funcționat și ce rezultate a avut ICR în ultimii șapte ani? Revista «Observator cultural» a adresat câtorva dintre actorii culturali invitația de a vorbi despre situația de azi a ICR. Opiniile exprimate în următoarele pagini au fost primite la redacție până marți, 19 iunie. Ele sunt încredințate tiparului (și variantei on-line a revistei noastre) cu convingerea că problema Institutului Cultural Român atinge puncte nevralgice ale societății noastre: politizarea instituțiilor, revanșa politică, amestecul planurilor între aderență politică și competență managerială, confuzia între persoana privată și funcționarul public, problema reprezentării culturale a României în plan internațional.” Participă la dezbaterea inițiată de „Observator cultural”: Gabriela Adameșteanu, Mihaela Anghelescu Irimia, Lavinia Bârlogeanu, Corina Bernic, Bianca Burța-Cernat, Paul Cernat, Paul Cornea, Daniel Cristea-Enache, Ioan Cristescu, Sorin Cucera, Caius Dobrescu, Vasile Ernu, Laure Hinckel, Florin Iaru, Doina Ioanid, Doina Jela, Silviu Lupescu, Alexandru Matei, Liviu Ornea, Bogdan Suceavă, Cătălin Sturza, Ovidiu Șimonca, Stelian Tănase, Claudiu Turcuș, Dumitru Țepeneag. ■ *La zi: A fost:* □ *Lansare După Sodoma.* „Marți, 19 iunie, la Librăria Cărturești Verona, a avut loc lansarea celui mai nou roman semnat de Alexandru Ecovoiu, *După Sodoma*, apărut recent și în ediție digitală în colecția „Fiction Ltd” a Editurii Polirom. Alături de autor, au prezentat volumul Radu Aldulescu, Georgeta Drăghici, Tudorel Urian și Daniel Cristea-Enache.” □ *Rusaliile Negre – deportarea în Bărăgan.* „Pe 19 iunie, Institutul Cultural Român din Berlin a deschis expoziția *Rusaliile Negre – deportarea în Bărăgan*. Realizată de Memorialul Sighet și tradusă acum de Gerhardt Csejka în limba germană, expoziția face parte din seria *Rezistența anticomunistă în România*. Au participat: Romulus Rusan, director al Centrului Internațional de Studii asupra Comunismului și realizator al expoziției, Ana Blandiana, fondatoarea Memorialului Sighet, scriitorul Hans Bergel, fost deținut politic și apoi cu domiciliu obligatoriu în Bărăgan, dr. Hubertus Knabe, directorul Memorialului

Berlin-Hohenschönhausen, Helmuth Frauendorfer, director adjunct al aceleiași instituții, și Georg Paul Hefty, directorul departamentului de actualități al ziarului *Frankfurter Allgemeine Zeitung*.” □ „*Îți place Gellu Naum?*” „Miercuri, 20 iunie, la Green Hours, cititorii lui Gellu Naum au participat la o lectură din opera acestuia. După lectura Simonei Popescu din poezia lui Gellu Naum, Ada Milea și Bobo Burlăcianu au interpretat un fragment din *Insula*. Evenimentul a avut loc cu prilejul apariției volumului *Opere II. Proză* de Gellu Naum, în colecția «Opere» a Editurii Polirom, la un an după apariția volumului *Opere I. Poezie*, ediții îngrijite și prefațate de Simona Popescu.” □ *Lansare Până la capătul liniei*. „Miercuri, 20 iunie, la Librăria Bastilia a avut loc lansarea volumului de proză scurtă *Până la capătul liniei* de Petre Barbu, apărută la Editura Cartea Românească. Au prezentat Carmen Mușat și Bianca Burța-Cernat.” □ *ICR Stockholm, la președinția rețelei EUNIC Suedia*: „Institutul Cultural Român de la Stockholm a fost ales, prin vot unanim, să preia președinția rețelei EUNIC Suedia pentru următorul an, prin intermediul directorului-adjunct al institutului, Eva Leonte. Organizația EUNIC (European Union of National Institutes of Culture) este un parteneriat european al institutelor naționale de cultură care investesc în proiecte culturale transnaționale”. ■ *Supliment*: □ *Festivalul Internațional de Folclor* Ediția a VI-a, 22-24 iunie 2012, Parcul Cișmigiu □ *El Dia E. Ziua Limbii Spaniole*. Supliment realizat cu sprijinul Institutului Cervantes București.

● **[„România literară”, nr. 25]** La *Cronica Ideilor* Sorin Lavric comentează *Conștiința de sine. Eseu despre rolurile multiple ale reflexivității* de Vlad-Ionuț Tătaru, acuzându-l pe autor de *Cabotinism lexical*: „Volumul *Conștiința de sine* e un exemplu de cum poate terminologia să schilodească un spirit imatur, înghițindu-l până la dispariția vreunei tresăriri de fibră personală. Tema cărții e anunțată chiar în titlu, iar spațiul de mișcare e dat de fenomenologie, un domeniu ales cu predilecție de tinerii care, arătând antipatie față de scorțoșenia filosofiei analitice, caută vraja de oracol a expresiilor lui Heidegger.” Lavric propune un „criteriu de apreciere a textelor filosofice”: „a privi orice text ca pe o îmbinare de patru elemente: tema, vocea, orizontul și timbrul [...] Generalizând, tema e motivul de bază al textului, vocea e coeficientul personal al autorului, orizontul e cadrul lui de gândire, iar timbrul e predestinarea de gene care răzbate involuntar în atmosfera cărții.” ■ În *Om cu noroc*, Cosmin Ciotloș comentează studiul lui Dan C. Mihăilescu *I.L. Caragiale și caligrafia plăcerii (Despre eul din scrisori)* apărut la Editura Humanitas: „Care ar fi, la urma urmelor, foloasele unei radiografii riguroase a naturelui caragialian? și, apoi, cum putem determina gradul de rigoare al acestei ipotetice radiografii? [...] Scrisorile lui Caragiale, autohtone sau berlineze, sunt inventariate sumar și comentate cu dichis. Mai degrabă decât *neobiografism*, aș numi această recentă etapă din cariera lui Dan C. Mihăilescu *impresionism istorico-literar*. Chiar sintagma din titlu ne oferă, în acest sens, un indiciu. Ce altceva este „caligrafia plăcerii” dacă nu, în primul rând, o caracterizare a eseismului lui Dan C. Mihăilescu însuși.” ■ La rubrica sa săptămânală *scripta*

manent Alex. Ștefănescu își intitulează articolul *Un actant iubea o actantă...* : „Am deschis o dată un manual de literatură pentru elevi și am nimerit la poezia *Floare albastră* a lui Eminescu. Admirabila poezie, simplă și fermecătoare, era reprodusă în întregime, după care autorii lucrării ofereau adolescenților un comentariu critic «interactiv.» [...] Era ca și cum cineva ar fi încercat să culeagă o floare cu un buldozer. [...] Un cuvânt ca «încalte», rudimentar-trainic, ca un piron bătut în lemn de o mână aspră de țaran, fixează versul în mintea cititorului”. ■ La categoria *Lecturi* Irina Petraș analizează volumul lui Eugen Șerbănescu *După-amiază cu o nimfomană pe vârful muntelui Parâng* (Editura Polirom) în *Despre ambivalență*. Reținem: „două romane imbricate. Femeia și România, vor fi radiografiate din perspectiva seducției și a eternului feminin, într-o tentativă de a identifica sâmburele eșecului, al «mortalității» care se ascunde în niște premise doldora de excelență. Recunosc, într-un aparteu, că demonstrația convine parțial ideii mele despre feminitatea limbii române, întemeiată pe extraordinarele infinitive lungi (amestec de așezare substantivală și neastâmpăr verbal) și secondată de ambigenul androgin, feminitate măcar în parte vinovată de felul nostru de a fi: rezistenți (nu doar durabili, ci și reticenți și recalcitranți), subtili, plini de intuiții, de idei, sentimentali și trădători, capricioși, alintați, inteligenți... Grație topicii uimitor de libere (locurile și situațiile nu sunt niciodată unice și definitive), vorbele românești își pot construi singure contextele, într-o dispoziție ludică în stare să explice bogata lor ambiguitate; nu de puține ori, aceasta, cu subînțelesuri senzuale/sexuale... [...] Adevărul «privirilor» e hermafrodit (grație ambigenului androgin!), când bărbat, când femeie, iar Șeherezada postmodernistă își vinde povestea scriitorului, bărbatul renunțând, pentru plăcerea ambiguă a textului, la plăcerea ambiguă a sexului.” ■ *Comentarii Critice*: Alex Goldiș publică *Cel mai iubit dintre morți*, articol în care abordează volumul lui Radu Vancu *Frânghia înflorită* (Casa de Editură Max Blecher), considerându-l un „aliaj cu totul specific între autenticitate și livresc” : „Din multe puncte de vedere, *Frânghia înflorită* face, de altfel, pandant cu *Sebastian în vis*, volumul anterior al poetului. [...] Ceea ce oprește totuși *Frânghia înflorită* să devină «o primă mare carte de poezie pe care o dă generația noastră», cum se exprimă Dan Coman pe coperta a patra, e o anumită prețiozitate a expresiei, de care poetul părea că se desprinsese de la *Biographia litteraria* încoace.” ■ La *Cartea de critică* sub titlul *Unde critica devine o sirenă*, Gabriela Gheorghisor prezintă studiul Mihaelei Ursa *Eroticon. Tratat despre ficțiunea amoroasă*, apărut la Editura Cartea Românească : „Pentru Mihaela Ursa, critic literar cu apetențe teoretizante, *Eroticonul* a reprezentat, se pare, o adevărată provocare. Metodologică și existențială, deopotrivă: cum să scrie o carte care să placă, în egală măsură, *demonului teoretico-științific* și *sufletului de femeie vie*. Altfel spus, cum să-și prezerve neîndurații ochi de gheață la flacăra literaturii de și despre dragoste, cum să păstreze detașarea privirii raționaliste într-o *imersiune hedonistă*, specifică lecturii de plăcere. Să înoți în corset și crinolină, cum ar veni... Întrebarea este dacă se poate. Da, se poate, dacă ești

sirenă. Concluzia: „Eroticon-ul este, în primul rând, un pariu cu sine însăși al autoarei, câștigat. Logosul critic reușește să se împace și cu discursul îndrăgostit, și cu stilistica seducției, a «cântării de curtezană» (iată doar câteva subtitluri atrăgătoare: *Temperatura seducătoarei, Unde se poate înțelege de ce au uraganele nume de femei, Unde se arată că pe Don Juan îl interesează bărbații [...]* ș.a.). Câștigul cititorului nu rămâne însă mai prejos: informare serioasă, reverie desfătătoare.” ■ Tot la categoria *Cartea de critică*: Gabriel Coșoveanu abordează volumul lui Claudiu Turcuș *Estetica lui Norman Manea*, apărut la Editura Cartea Românească. ■ În cadrul rubricii sale *Semn De Carte* Gheorghe Grigurcu scrie despre *Rolul imaginarului* în volumul lui Virgil Diaconu *Secol* (Editura Valman): „Ținut la distanța propusă de imaginație/imagie, realul constituie un simplu set de propuneri tematice. Funcția sa e preluată de «cîntec», entitate egotică, aidoma ființei căreia i se substituie reprezentându-i atributele. E ca o misiune diplomatică pe tărîmul expresiei.” ■ La categoria *Eseu* Dan Hăulică publică *O flacără, dincolo de proza reușitei pragmatice*: „Sesiunea organizată la inițiativa sa (profesorul T. Postolache), prin osârdia Secției de Științe Economice, Juridice și Sociologie, a grupului de reflecție ESEN și a Institutului Național de Cercetări «Costin C. Kirițescu», în Aula Academiei, la 14 aprilie 2009, suscita, pe marginea Crizei, care neliniștește orizontul contemporan, o pluralitate de înțeleșuri și puncte de vedere, chemate să creeze o emulație prielnică.” Dan Hăulică vorbește despre imaginea lui *homo oeconomicus*, opunând reprezentării „în acțiunea de a număra bani lucitori, tactilizînd cumva acumularea, precum bătrînul împovărat de avere, din cutare tablou de ambianță gotică, de Reymerwaele” pe cea pe care o oferă Jan van Eyck: „dubla efigie a unui cuplu italian, Arnolfini, care și-a condus afacerile negustorești la Bruges. Dar închipuie, această pereche din Toscana, un soi de paradigmă enigmatică. Frontala lor dualitate, de comanditari fascinanți, degajând parcă o paloare selenară, tentația, pentru Panofsky, de a-i citi sub incidență nupțială, – toată această putere visătoare, în cea mai riguroasă precizie, concentrează nebănuit contrariile, le înnoadă miraculos. Atîta vivace prezență de obiecte în jurul personajelor, pînă la papuci risipiți prin odaie, – în aparenta gratuitate a detaliilor se rostește însăși taina artei, chemată să înmănușieze triumfător disparitatea realului și coerența cugetului. Sub astfel de auspicii, să așezăm ispita unei superioare solidarități: experimentînd o dimensiune care să nu se lipească tîrător de nivelul plat al economicului, ci să ne proiecteze ager, mai departe.” ■ La categoria *Restituiri* Nicolae Scurtu publică *Întregiri la biografia lui Liviu Rusu*. ■ În *Avanpremieră editorială* apare un fragment din *Povestea Satului Nimica-Toată* de Andrés Barba, traducere și prezentare de Luminița Voină-Răuț (Volum în curs de apariție la Editura Vellant). ■ La secțiunea *Meridiane*: Grete Tartler scrie despre *Virginia Woolf în traducerea lui Petru Creția* (*Doamna Dalloway* și *Valurile*, ambele publicate la Editura Humanitas Fiction): „Strategia ceva mai recentă a Editurii Humanitas Fiction de a republica marii autori cu serii de capodopere mi se pare o idee extrem de fertilă. Astfel poate fi

urmărită fidelitatea traducătorului față de propria metodă, dar mai ales poate fi testată longevitatea unei traduceri. Faust-ul lui Nerval rămâne neegalat în franceză, mașmat-ele traduse de Rückert n-au mai fost abordate niciodată de altcineva în limba germană, căci la ce bun o variantă apteră, chiar dacă ținând, să spunem, de altă generație? Greu de crezut că își va mai încerca puterile cineva, multe decenii de acum înainte, cu performanțele lui Petru Creția”. ■ Poezii de Claudiu Komartin și Ion Stoica. ■ *Ochiul magic*: □ e semnalată apariția volumului colectiv *Promenada scriitorilor. Almanah ilustrat* la Editura Eikon: „Lista autorilor prezenți în almanah este impresionantă, peste 170 de nume de scriitori clujeni și din toată țara sunt prezente în acest volum, ilustrat cu fotografii din Clujul de altădată, dar și cu fotografii de grup ale scriitorilor. Diversitatea textelor ca și calitatea lor sunt și ele de remarcă. Intenția Irinei Petraș, care a făcut selecția, a fost aceea de a-i așeza împreună pe scriitori cu gândul «la plăcerea cititorului», într-o «sindrofie» petrecută pe «promenada» Clujului. Acest almanah se înscrie într-o bună tradiție deschisă în 2005 prin editarea unor astfel de volume colective” □ Din revista „Istorie și Civilizație” (nr. 33, din iunie 2012) e consemnat articolul lui Adrian Majuru: *Bucureștiul mileniului trei imaginat în 1930*.

26 iunie

● [„Revista 22”, nr. 26] Paul Cernat abordează *Istoriile mele*. Eugen Stancu în dialog cu Lucian Boia (Editura Humanitas, 2012) în articolul *Pentru diversitatea istoriei*: „E limpede, cărțile de convorbiri se poartă. Numai anul acesta, am avut ocazia să citesc două excepționale: *Măștile lui M.I.* – dialogul lui Gabriel Liiceanu cu regretatul M. Ivănescu, și *În ariergarda avangardei* – Andrei Grigor în dialog cu Eugen Simion. Chiar dacă nu se află la același nivel de expresivitate și spectaculozitate cu acestea, convorbirea lui Lucian Boia cu tânărul istoric Eugen Stancu (n. 1978) e, și ea, de neratat.” □ Sub titlul *Poeți și filosofi*. Mircea Ivănescu la ceasul mărturisirii Cristina Cioabă analizează volumele *Măștile lui M.I.*, Gabriel Liiceanu în dialog cu Mircea Ivănescu, Editura Humanitas, 2012 și Mircea Ivănescu, *Cele mai frumoase poezii*, Selecție și prefață de Gabriel Liiceanu, Editura Humanitas, 2012. ■ *România - temă de cugetare*. S.O.S. ICR!: Politizarea instituțiilor? Marți, 19 iunie, Grupul pentru Dialog Social (GDS), Asociația Ziariștilor Independenți din România (AZIR) și PEN Club România au organizat o dezbatere privind ordonanța de urgență prin care Institutul Cultural Român (ICR) trece în subordinea Senatului. Evenimentul face parte din proiectul intitulat România – temă de cugetare. Oameni și instituții, care își propune o analiză a principalelor instituții publice. Publicăm în continuare fragmente din această dezbatere. (Magda Cârneci (GDS), Teodora Stanciu (AZIR), Horia-Roman Patapievic (ICR), Vlad Alexandrescu (GDS), Teodor Paleologu (PDL), Tania Radu (ICR), Sorin Alexandrescu (GDS), Andrei Oișteanu (GDS), Sorin Ioniță (Expert Forum), Gabriel Liiceanu (GDS). (Pagini realizate de Răzvan Brăileanu). ■ Despre statutul plagiatului: □ Lect. dr. Dana Percec, decanul Facultății de Litere,

Istorie și Teologie, Universitatea de Vest, Timișoara: Lipsa de atitudine a societății românești față de plagiat. □ Conf. dr. ADRIAN LĂCĂTUȘ, decanul Facultății de Litere, Universitatea Transilvania din Brașov: Comunitatea academică trebuie să reacționeze □ Conf. dr. Oana Chelaru-Murăruș, decanul Facultății de Litere, Universitatea din București: Demisia, dacă plagiatul e dovedit □ Prof. Dr. Otilia Hedeșan, prorector al Universității de Vest, Timișoara: Schimbări de statute în sistemele noastre universitare □ Acad. prof. dr. Ioan Aurel Pop, rectorul Universității Babeș-Bolyai, Cluj: Dovedirea plagiatului trebuie să atragă consecințe grave □ Prof. dr. Mircea Dumitru, rectorul Universității București: Comisie de experți internaționali.

28 iunie

● [„Cultura”, nr. 25] La *Revista revistelor*: sub titlul *Un fluture din Antile*, C. Stănescu scrie: „Mircea Cărtărescu ar fi el un scriitor născut în România, dar «răpit» cu iuțeală patriei natale de un fulminant succes internațional pe aripile căruia se întoarce, în fine, glorios la patria străbună, în cartierul bucureștean de unde fu răpit. Cariera lui internațională e pusă de Marius Chivu («Dilema veche») aproape exclusiv în sarcina editorilor străini și nu, cum cred invidioșii ori cârtitorii, instituțiilor autohtone, respectiv, ICR și Editura Humanitas”. C. Stănescu se întreabă „În ce măsură această circulație internațională pe care doar miopii iremediabil n-o văd reflectă valoarea universală a literaturii în chestiune?” Criticul îl citează pe Peter Esterhazy „care, definind situația scriitorului, spune că el este cel care «ridică probleme limbajului și tratează limba maternă ca pe o limbă străină». În cuvântul de salut, filozoful și profesorul universitar Bernd M. Scherer, directorul Haus der Kulturen der Welt, spune și el că în creația lui Cărtărescu există «cascade de cuvinte, noi creații lexicale, un foc de artificii verbale, al cărui ritm îl absoarbe pe cititor în text, a cărui melodie îl face să vibreze. [...] Un limbaj care depășește orice linie de frontieră. Iar dacă, potrivit lui Wittgenstein, limitele limbajului sunt limitele lumii în care trăim, atunci această literatură tinde să anuleze frontierele limbajului și cele ale lumii.»” C. Stănescu citează și afirmația Sandei Cordoș care observă faptul că Mircea Cărtărescu „își ia modele postmoderniste (Pynchon, Doctorow) și devine «adept» al postmodernismului despre care scrie o carte, *Postmodernismul românesc*, fără a deveni, scrie Sanda Cordoș, și «propagandistul» obiectului despre care scrie: caută în continuare, pe cont propriu, ieșiri, chei pentru «porțile» peste care trebuie să treacă, interesul pentru postmodernism, dacă nu dispăre, se estompează, până ce modelul creativității, nesăbuit, devine altul, ca al personajului luciferic din proza lui Eminescu”. C. Stănescu citează afirmația autorului însuși : „Într-un fel, modul în care gestionez eu textul, mai ales în *Orbitor*, dar și în alte scrieri ale mele, este «catastrofic» în sensul lui René Thom: pornesc de la o stare de echilibru extrem de precar. O sferă așezată pe o lamă de cuțit cade inevitabil la dreapta sau la stânga lamei, pentru că o infinitate de condiții locale îi distruge echilibrul. Fiecare frază a mea se

comportă la fel, este total imprevizibilă pentru mine“. ■ La categoria *Societate*: □ Ionuț Vulpescu scrie în *Ei și ai lor, toți, oamenii președintelui*: „Când am deschis, încă înaintea instalării guvernului Ponta, subiectul numit Institutul Cultural Român, dintre toate reacțiile pe care le-am primit dinspre Aleea Alexandru, m-a surprins cea privind modesta mea sugestie ca, la predarea mandatului de către echipa dlui Horia-Roman Patapievici, să se procedeze la o examinare serioasă a modului în care instituția a cheltuit bugetul care i-a fost acordat.” □ Dan Berindei semnează articolul *Românii și francofonia*: „România este o țară francofonă, deoarece nu-mi pot închipui că adeziunea ei, ca și organizarea la București a unei mari întâlniri francofone n-au reprezentat decât acte formale. Nu mi-aș putea închipui acest lucru și cunoscând motivațiile istorice care au stat la temeiul unei atari adeziuni. Fosta lume colonială franceză, care a cunoscut bunele și relele colonizării, a rămas până astăzi sub impactul acestei limbi unice în felul ei. Este moștenirea pe care le-a lăsat-o Franța și pe care au integrat-o propriei lor deveniri. Noi n-am fost colonie franceză, dar limba franceză ne-a fost punte către civilizație și instrument de afirmare și nu doar limba, ci mai ales cultura și felul de a fi. Fără îndoială, nu toți francezii ne-au considerat rude apropiate, dar pentru noi, timp de mai bine de două veacuri, ei au fost frați mai mari, îndrumători și ocrotitori. Au fost multe iluzii în speranțele noastre, dar nu rareori nu a fost vorba de nădejdi în deșert, ci de sprijin și ajutor.” Autorul adaugă: „Rândurile acestea le scriu sub impresia unei ceremonii de conferire a unui titlu de doctor honoris causa desfășurată în limba engleză, deși cel în cauză era un învățat francez și evenimentul avea loc într-o țară francofonă! La încheierea ceremoniei, apropiindu-mă de cel onorat și adresându-mă în limba franceză am observat cum fața i s-a iluminat. Nu era vorba numai de limba lui, ci și de însemnătatea care i se conferea indirect acesteia. În gestul meu a stat însă și dorința de a-i arăta că suntem totuși... o țară francofonă. [...] n-ar trebui uitat nici faptul că francofonia a reprezentat o opțiune, pe care am făcut-o. Se cuvine să ne respectăm cuvântul și să nu ne manifestăm oportunist și cu ușurătate, măcar ținând seama de ceea ce a însemnat și probabil va însemna mai departe aceasta soră îndepărtată!” ■ *Literatură*: □ Sub titlul *De la „șazeciști” la „tinerii mânioși” și înapoi*, Alex Goldiș comentează volumul lui Constantin Abăluță *Bazooka Girl*, Casa de Editura Max Blecher, București, 2012: „Una dintre surprizele anului în materie de poezie va fi considerată, cu siguranță, cartea lui Constantin Abăluță, *Bazooka Girl*. Și asta nu în ordinea apariției propriu-zise (se știe că Abăluță e, de câteva decenii, unul dintre cei mai prolifici poeți contemporani), ci din unghiul reformării imaginarului. Dincolo de titlul în cea mai clară descendență... douămiistă, sunt semne că poetul a încercat să-și updateze universul cu câteva teme «la zi».” În opinia criticului „neutralitatea lui Abăluță se transformă, pe alocuri, într-un program poetic în toată regula. Originalitatea volumului e de regăsit în devierea acestei neutralități într-un soi de lipsă de neînțelegere superioară. Poetul pare că se plimbă pe suprafețele dinamicii protestatare, însă nu vrea sau nu poate sa-i

surprindă sensul mai general. Astfel încât întreaga mobilizare de forțe cetățenești devine o juxtapunere de gesturi disparate și absurde”. Alex Goldiș afirmă: „De remarcat că aglutinarea de revendicări și de lozinci urmează, în poemele lui Abăluță, o progresie înceată, dar sigură, spre ilogism. De aici derivă, în fond, și reîntoarcerea șaizecistului pierdut într-o poetică a cotidianului la mai vechile deprinderi congenere. Căci ciclurile *Bazooka Girl* și *Urme verzi*, deși par că-și joacă semnificațiile la nivelul de suprafață al realului, poetul nu-și poate reprima nevoia (cât se poate de autentică, de altfel) de simbol.” Concluzia criticului: „Cu toată infuzia de concretețe originală în interiorul generației, Constantin Abăluță rămâne, în fond, așa cum s-a spus, artizanul unui «cotidian metafizic» [...] Astfel încât nu-i greșit să spui că în *Bazooka Girl*, Constantin Abăluță parcurge întregul traseu de la *șaizeciști la tinerii mânioși*. Și înapoi.” □ În *Destinatar: Geo Bogza*, George Neagoe analizează *Epistolar avangardist: corespondența primită de Geo Bogza de la Stephan Roll, Sașa Pană, Mary-Ange Pană, Victor Brauner, Ilarie Voronca, Colomba Voronca, grupul „Alge”*, ediție întocmită și postfață de Mădălina Lascu, Cuvânt înainte de Ion Pop, București, Editura Tracus Arte, 2012: „Fără apelul la sursele primare se bruiază înțelegerea adecvată a contextelor specifice. Apariția unui număr însemnat de scrisori către Geo Bogza spulberă o prejudecată și instituie alta.” Astfel, afirmă criticul, „se ivește tot mai concludent ipoteza că liderul avangardismului românesc era Geo Bogza. Sau măcar liantul, garanția că, în ciuda fricțiunilor, lucrurile se vor îndrepta. [...] Dar autorul *Jurnalului de sex* nu participă la dialog. Structura volumului i-a impus absența. În plus, întreruperea dialogului la distanță era asimilat de (foștii) prieteni cu răcirea raporturilor. Reacțiile sale se conturează din rezumatele celorlalți epistolieri. Când are un conflict, se comportă diplomat. Îi oferă fiecăruia ceea ce i se cuvenea. Nu face reproșuri. Așteaptă. În spatele acestui excepțional poet, se ascundea o structură rațională, aspră, calculată. Răbdarea arătată reprezintă modul de a-și cultiva amicitiiile. Probabil, înțelesese că se învârtește într-un anturaj dominat de indivizi depresivi. Geo Bogza constituia reperul, salvatorul de la singurătate. Elogiile care îl vizau exprimau dorința de reciprocitate”. În opinia lui George Neagoe „Există multe zone pe care istoria literară are obligația să le valorizeze din acest material dens: durata elaborării unui număr de revistă, eforturile de lămurire (educare) a zețarilor, deciziile de suspendare a tipăririi, reproșurile adresate colaboratorilor, replicile opozanților, alergăturile după sprijin financiar, fanatismul și abandonul de sine în favoarea activității editoriale. [...] Dar există și detalii stilistice asupra cărora merită să stăruim. Beția de cuvinte și de imagini din poeziile avangardiste se răsfrânge și în proza lor epistolară. [...] Fiecare voia să fie simandicos, să forțeze asociațiile și sintaxa. Delirul lingvistic, efuziunea redactării, obsesia de a epata conduc la rezultate consacrate de Nichita Stănescu.” Criticul concluzionează: „«Epistolarul avangardist» reprezintă un instrument excepțional, o ediție de elită care restituie particularitățile grafice ale autorilor, înzestrați cu abilitatea de a discerne faptul că scrisul e doar o convenție. I s-ar

putea reproșa absența unui aparat amplu de note, menite să dezambiguizeze unele situații. Însoțite de facsimile și de o postfață excelentă a Mădălinei Lascu, scriitorii pun în evidență câteva personalități sfâșiate de contradicții. Singurul constant în comportament rămâne Geo Bogza, prietenul devotat și scriitorul teribil(ist).” □ În *Viața ca „rezistență la plăcere”* Ștefan Baghiu afirmă: „Destul de ciudată conformația poetică a Anei Dragu. Deja la al treilea volum, poeta intrigă printr-o lejeritate surprinzătoare a limbajului, chiar și atunci când își asumă poziții dintre cele mai incomode, la granița dintre suprarealism, expresionism și hiperrealism. Se simt puternic în volumul *Păzitoarea* atât influențele postmoderne și predilecția pentru o poezie a slalom-urilor atmosferice reușite la «mustață» între câteva căderi depresive de «toleranță zero», cât și formula douămiistă a tranșării discursului poetic. Însă nu atât reușita de a stăpâni stiluri literare extrem de riscante (formulele abstracționiste și construcțiile onirice sau metafizice sunt la ele acasă) o transformă pe Ana Dragu într-un personaj literar demn de luat în seamă, ci capacitatea uimitoare de a-și regla mereu tonul patetic și de a transforma depresia severă și obsesia în suportul perfect pentru o discuție despre autoconservare erotică, autoflagelare erotică și neajunsul de a nu putea trăi izolat sentimental.” Criticul conchide: „Avem, așadar, o poezie postmodernistă în plină eră douămiistă. Niciunul din planurile scrierilor (în afara trunchierii specifice) nu trădează vreo simpatie puternică pentru noile curente literare: nici motivele, nici discursul erotic, nici pseudo-nebunia nevrotică, nici absurdul secvențial. [...] Totuși, exagerările suprarealiste și dicteul automat, căruia i se alătură imagismul «gastronomic» asociat conceptelor abstracte, sunt punctele slabe ale poemelor înghesuite de artificii inconsistente.” ■ *Literatură universală*: în *Recviemul Visului* Rodica Grigore abordează *Recviem pentru un vis* al lui Hubert Selby Jr., traducere și note de Andra Matzal, București, Editura Humanitas Fiction, 2011: „Înrudit structural cu scrierile lui Charles Bukowski sau William S. Burroughs, *Recviem pentru un vis* dezvăluie cititorului care trece dincolo de șocul inițial al subiectului și al unor scene violente ori al limbajului uneori crud, o profunzime și o viziune comparabile, dintr-un anumit punct de vedere, cu acelea ale unui Kafka ajuns în Țara-Minunilor-Televizate-și-a-Paradisurilor-Amfetaminice-și-Artificiale... [...] personajele *Recviemului* demonstrează, dincolo de limbajul uneori dur, capacitatea de a manifesta compasiune și înțelegere pentru semenii, iar aspectul acesta atenuează prima impresie de «dirty realism» (despre care s-a discutat mult, mai ales pornindu-se de la exemplul prozei lui Raymond Carver) pe care textul acesta o poate da. Alegând să vorbească despre violență, droguri, sex, suferință și marginalizații societății, Hubert Selby Jr. reușește să șocheze chiar și acum, după ce furia anilor '60 ori '70 a trecut de mult.” ■ „*Mâncarea națională este cea făcută de bunica atunci când se adună familia la sărbători...*” Sergiu Singer în dialog cu Cătălin D. Constantin. Cităm din introducerea lui Cătălin D. Constantin: „L-am cunoscut pe Sergiu Singer în 2003, prin intermediul unei cărți. Volumul avea un titlu frumos, se chema «Lavandă și usturoi», un colaj foarte reușit de text și

imagine, de amintiri, rețete de bucătărie, fotografii ale caselor vechi din București. Am scris o cronică a cărții-obiect în «România literară» și, la scurtă vreme, am primit un telefon din partea autorului. Dorea să ne cunoaștem și m-a invitat la o cafea, convins, atunci, că sunt mult mai în vârstă și de aceea am înțeles anii despre care scria. A fost începutul unei prietenii speciale și al unei colaborări frumoase, pentru că, peste trei ani, am fost editorul celei de-a doua cărți pe care a scris-o, romanul *Pioneze și hârtie albastră*. □ Mihai Iovănel publică articolul intitulat *Bradbury*: „La începutul lui iunie a murit, la 91 de ani, Ray Bradbury. Din lunga lui viață de scriitor, începută devreme, sub influența – pe care nu a trădat-o niciodată – lui Edgar Allan Poe, și trairă până în ultimele zile, două cărți au avut șansa de a deveni legendare în mainstream, dincolo de granița genurilor horror, SF sau polițist în care Bradbury a publicat mai bine de 50 de volume: *Fahrenheit 451* și *Cronici marțiene*”. □ Cătălin Sturza scrie *La moartea lui Ray Bradbury. Autodidactul care a adus Science Fiction-ul în mainstream*. ■ *O experiență mărunță? Transilvăneanul Herman Axl își amintește despre război*. Articol semnat de Mihaela Grancea și Viktor Samartinean. Notă: „Intervievatul s-a născut în orașul Huedin la data de 10 octombrie 1925. Interviuul a fost realizat de studentul Viktor Samartinean în ianuarie 2012.” ■ Constantin Coroiu publică *Acasă la Cervantes* ■ Eveniment: Palmaresul Concursului „Porni Luceafărul...”: „În perioada 14-16 iunie s-a desfășurat la Botoșani cea de a XLIII-a ediție a *Zilelor Eminescu*. Un juriu format din Mircea A. Diaconu, Vasile Spiridon, Dragoș Cojocaru, Emanoil Marcu și Adrian Alui Gheorghe, președinte, a acordat Premiul pentru promovarea operei lui Eminescu în străinătate lui Geo Vasile. În urma selectării de către o comisie formată din Gellu Dorian, Lucian Alecsa, Dumitru Tiganiuc și Nicolae Corlat a lucrărilor sosite la cea de a XXXI-a ediție a Concursului Național de Poezie și Interpretare Critică a Operei Eminesciene «Porni Luceafărul...», juriul, format din: Cassian Maria Spiridon, redactor șef revista și editura «Convorbiri literare», Lucian Vasiliu, redactor șef revista «Dacia Literară», Liviu Apetroaie, redactor editura Junimea, Nicolae Tzone, redactor șef editura Vinea, Daniel Corbu, redactor șef Editura Princeps Edit și revista «Feed back», Nicolae Panaite, redactor șef editura Alfa, Adi Cristi redactor șef editura «24 de ore», Marius Chelaru, redactor șef revista «Poezia», George Vulturescu, redactor șef revista «Poesis», Ioan Radu Văcărescu, redactor șef revista «Euphorion», Carmen Veronica Steiciuc, redactor revista «Bucovina literară», Dumitru Augustin Doman, redactor șef revista «Argeș», Paul Aretzu, redactor șef revista «Ramuri», Adrian Alui Gheorghe, redactor șef, revista «Conta», Liviu Ioan Stoiciu, redactor revista «Viața Românească», Ioan Moldovan, redactor șef revista «Familia», Vasile Spiridon, redactor revista «Ateneu», Sterian Vicol, redactor șef revista «Porto Franco», Gellu Dorian, redactor șef, revista «Hyperion» și «Țara de Sus», secretar al juriului Nicolae Corat, având ca președinte pe criticul literar Nicolae Oprea, a decis acordarea următoarelor premii: I. Secțiunea Carte de debut: Premiul «Horațiu Ioan Lascu» al Filialei Iași a Uniunii Scriitorilor din

România – Răzvan Buzilă, pentru cartea «Respirații din reclame», Editura Vinea, 2011; Premiul «Grigore Vieru» al Uniunii Scriitorilor din R. Moldova – Ania Vilal, pentru cartea «eu, mama tare și tu», Editura Brumar, 2011. II. Secțiunea Manuscrise carte: Premiul Editurii Vinea și al revistei «Euphorion» – Ionela Mădălina Grosu, din Suceava; Premiul Editurii Junimea, Iași și al revistei «Viața Românească» – Florin Buzdugan, din Galați; Premiul Editurii revistei «Convorbiri literare» și al revistei «Convorbiri literare» – Anastasia Gavrilovici din Suceava; Premiul Editurii Princeps Edit și al revistei «Feed back» – Tatiana Scurtu Munteanu din Galați; Premiul Editurii «24 de ore» și al revistei «Conta» – Mara Diana Alexoaea din Suceava; Premiul Editurii Alfa, Iași – Nona tatiana Ciofu, din Galați; III. Secțiunea Grupaje: Premiul revistei «Familia»: Marian Dragomir, Premiul revistei «Dacia Literară»: Lucian Alexandru Izarda din Piatra Neamț; Premiul revistei «Poezia»: Vlad Galer din Botoșani; Premiul revistei «Poesis»: Andreea Goreac din Suceava; Premiul revistei «Euphorion»: Izabela Elena Drăghici din Constanța; Premiul revistei «Bucovina literară»: Camelia Ana Boiciuc din Sisești, Maramureș; Premiul revistei «Argeș»: Laura Danc din Hunedoara; Premiul revistei «Ramuri»: Paula Lavric din Tulcea; Premiul revistei «Porto Franco»: Irina Maria Stoleru din Botoșani; Premiul revistei «Ateneu»: Claudiu Ariton din Botoșani; Premiul revistei «Hyperion»: Otilia Iuliana Oniciuc din Botoșani; Premiul revistei «Țara de Sus»: Denisa Adelina Andrei, din Botoșani. IV. Secțiunea *Interpretare critică a operei eminesciene*: Premiul revistei «Convorbiri literare»: Geta Truică din com. Brebeni, jud. Olt; Premiul revistei «Dacia Literară»: Violeta Zamfirescu din Botoșani; Premiul revistei «Poesis»: Cristina Gabriela Nemeș din Harghita; Premiul revistei «Feed back»: Bianca Andreea Petraru din Botoșani; Premiul revistei «Hyperion»: Diana Spânu din Slatina, jud. Olt.”

• **[„Dilema veche”. nr. 25]** Marius Chivu scrie despre cartea *Vânt potrivit până la tare. Tineri poeți germani din România*, Antologie de Peter Motzan, traducerea Ioan Mușlea, ediția a doua, îngrijită și cu o prefață de Ioan Bogdan Lefter, Editura Tracus Arte, 2012 că este o antologie bună: „Multe au rămas nespuse despre această minunată antologie, mai ales despre cât de bune sînt în continuare grupajele de poeme, dar și despre diferențele și asemănările dintre textele germanilor și ale optzeciștilor.” ■ Mihai Moroiu traduce din limba germană Alexander von Schonburg, *Arta de a scăpa cu stil*, Editura Nemira, 2011.

29 iunie

• **[„Adevărul weekend”, nr. 50]** Nicolae Manolescu publică *Adevăratele probleme ale școlii*. ■ Dana G Ionescu scrie *Poveste siciliană cu Monyalbano și Camillieri*.

• **[„Observator cultural”, nr. 372]** Gabriela Adameșteanu publică o *Precizare*: „în articolul consacrat romanului lui Norman Manea, *Captivi*, din revista *Observator cultural* nr. 365, 10-16 mai 2012, Claudiu Turcuș face o

referință la cărțile mele: „Asemeni Gabrielei Adameșteanu – rescrierile succesive ale *Dimineții pierdute* sau amplificarea romanescă a nuvelei *Întâlnirea...* “. Edițiile din 2003 și 2007 ale *Întâlnirii*, ambele apărute la Editura Polirom, sunt, într-adevăr, „amplificarea romanescă a nuvelei *Întâlnirea...* “. Dar *Dimineața pierdută* nu a fost niciodată rescrisă. La republicările ulterioare, paginile în plus față de prima ediție, apărută în aprilie 1984 (pe a cărei pagină de gardă este scris 1983), sunt doar cele cenzurate, pe care le-am pus la loc. Am simplificat transcrierea prea fonetică a vorbirii personajelor, am dat titluri capitolelor etc., simple operațiuni de editare.” ■ La secțiunea *Eseistică*: □ Scriu despre volumul Mihaelei Ursa, *Eroticon. Tratat despre ficțiunea amoroasă* (Colecția „Critică și istorie literară“, Editura Cartea Românească, București, 2012): □ Doina Ioanid în *Desfătări de cititoare*: „Suntem pe teritoriul bizar, straniu al proiecțiilor mentale, care lucrează subtil, dar ferm asupra spiritului uman, modelându-l în chip definitoriu [...] Plăsmuirea care plăsmuiește, plăsmuindu-ne astfel – pe acest teritoriu al nisipurilor mișcătoare pășește o autoare curajoasă, care are ca singură armă certitudinea că pășește tocmai pe acest teritoriu mișcător. [...] Demersul Mihaelei Ursa este unul al căutării planului ingineresc ascuns. Dar este vorba de o inginerie barocă, un trompe-l’œil pe care îl luminează nu inginerește, ci cu un soi de desfătare a desfacerii care reface. Mihaela Ursa scrie un volum care nu este doar un tratat, ci și un mic roman. Este un roman despre desfătarea desfacerii și refacerii ficțiunii amoroase.” □ Péter Demeny în *Seducția și incitarea*: „Stilul in medias res al autoarei m-a sedus de la primul cuvânt, incitându-mă cu fiecare pagină tot mai mult, trăgându-mă cu ea într-un vârtej cu cât mai periculos, cu atât mai atrăgător și, aș zice, mai apetisant, lucru deloc ușor dacă ne gândim la galeria celor care au scris despre acest subiect, de la Platon la Denis de Rougemont și de la Laclos la Stendhal. [...] Dar totuși, cum încerci să ne duci de nas? ar putea să-mi replice mulți. Păi nu e cartea plină ochi de referințe? Eu am numărat 192 de note de subsol în 212 pagini. Tu nu ai stat să numeri sau nu știi să citești? [...] Unui cârcotaș ca acesta, închipuit, dar nu mai puțin verosimil, i-aș răspunde calm: ba da, într-adevăr, sunt atâtea note de subsol, n-a greșit cu nimic și-l admir pentru asta, dar stilul și respirația sunt lucruri sau, mai bine zis, fenomene curioase: nu sunt determinate de numărul oricât de mare al referințelor. Fraza alertă, vioaie, stilul oral, jovial, simpatic învăluie referințele, le trimit cumva înapoi în subsol. Sunt și nu sunt acolo – cartea se citește mai departe –, dar nu ne opresc mai mult decât trebuie și, mai ales, nu ne deranjează faptul că nu am înțeles nimic din ele sau n-am înțeles până la capăt ce vor să spună. În opinia lui Demeny volumul Mihaelei Ursa „vorbește indirect și deci erotic despre sine atunci când vorbește, de fapt, despre alții.” □ Adina Dinițoiu sub titlul *Un discurs îndrăgostit despre ficțiunea amoroasă*: „[un] aspect metodologic important pe care-l propune studiul de față este implicarea personală și chiar biografică a cercetătorului însuși în studiul pe care îl întreprinde. Demersul teoretic și analitic este, în postmodernitate, un demers asumat adesea personal, incluzând, în orice caz, poziția și

subiectivitatea cercetătorului, odată cu recunoașterea failibilității uneltelor de lucru și cu operarea cu concepte «slabe». Mihaela Ursa recunoaște că practică aici un «discurs îndrăgostit» sau, metaforic spus, «o cântare de curtezană» – spre delectarea cititorului, așa spune eu –, că a renunțat la austeritatea cerută de comunitatea științifică în favoarea «voluptății» de a scrie după placul inimii și de a deveni astfel un «actor al bibliotecii sale interioare». De aici și „puterea de seducție“ a cărții, de care vorbește Sanda Cordoș (pe coperta a patra a cărții)[...] Contemplația reciprocă a îndrăgostiților ajunge un eroticon arhetipal, canonic“ (vezi celebra scenă a balconului în Romeo și Julieta). Ea reprezintă o dublă metaforă, paradoxală, a contopirii amoroase și deopotrivă a punerii unei distanțe, unui obstacol, care să întrețină pasiunea.” Adina Dinițoiu conchide: „Având „respirația“ (Sanda Cordoș) și competența unui tratat de literatură comparată, *Eroticonul* Mihaelei Ursa este, în același timp, o carte frumoasă și delectabilă, scrisă de plăcere, deschizându-se astfel către publicul mai larg, iar nu exclusiv de specialitate.” ■ La categoria *Dialog* volumul lui Eugen Simion *În ariergarda avangardei*, Convorbiri cu Andrei Grigor, ediția a II-a, adăugită, Editura Curtea Veche, București, 2012 este abordat de Daniel Cristea Enache și Bianca Burța-Cernat □ Daniel Cristea-Enache scrie în *Punct și de la capăt*: „începute în ianuarie 2003 și publicate în anul următor, convorbirile lui Eugen Simion cu Andrei Grigor au acum un *sequel*: o a doua ediție, consistent adăugită, în care se regăsesc peste o sută cincizeci de pagini noi, scrise (dialogate) în 2011. Cu aceasta, nu doar biografia intelectuală și existențială a criticului «șazecist» capătă contur. E pus în perspectivă inclusiv decupajul anterior, oferit sub titlul *În ariergarda avangardei*. Formula, barthesiană, se păstrează, după cum rămân pe masa discuției multe dintre subiectele deja atinse – și care, departe de a fi epuizate, cunosc «reactivări» și actualizări foarte în spiritul lui Eugen Simion.” Criticul observă: „Cu toate că și-a făcut un model din E. Lovinescu și i-a dedicat teza de doctorat, autorul *Scepticului mântuit* este apropiat, structural, de G. Călinescu. [...] Criticul caută și își asumă din tinerețe câteva modele esențiale (Măiorescu, Lovinescu, Vianu, Călinescu), regăsindu-se în primii trei inclusiv pe acest vector al distincției public/privat. Omul Simion este o ecuație a intimității, cu necunoscute rămânând așa. Criticul are «viciul discreției» și conștiința pudorii. Cel dintâi este, într-un mod fundamental, creația celui de-al doilea; biografia operei modelează și finalmente echivalează biografia propriu-zisă.” În opinia lui Daniel Cristea-Enache „Andrei Grigor are meritul incontestabil de a-l fi provocat și «încolțit» intelectualmente pe Eugen Simion, un mare critic (are dreptate «rivalul» Nicolae Manolescu să-l considere cel mai important critic al literaturii noastre postbelice), dar atât de prudent, retractil, pudic, mefient în actul comunicării... «De ce mă persecuți? », «mă silești să-mi amintesc», «nu mă întreba, te rog», «să trecem», «mă cam plictisește tema», «de unde să știu? », «nu vreau să revin»... E o performanță în sine să faci o carte dialogată cu un astfel de interlocutor. «Ar trebui să pun punct», se gândește la un moment dat Eugen Simion; dar semnele de

întrebare ale discipolului amână oportun momentul, prelungind dialogul, continuându-l după câțiva ani; și așezându-l în formatul unei cărți excelente, de anvergură critică și substanță umană.” □ Bianca Burța-Cernat își intitulează articolul *Mistica literaturii* citând „o dificil de dislocat convingere că literatura este o experiență esențială: «în literatură (inclusiv în critica literară) trebuie să excelezi. Dacă nu, trebuie să abandonezi. Excelența înseamnă nu numai talent, ci și: continuitate, amplitudine, volum de muncă; a fi critic înseamnă a avea o răbdare de cămilă și anvergură. Plus ceva care este poate mai presus de orice: o încredere mistică în literatură.” Autoarea scrie: „Cu discreție – căci criticul, altminteri atât de preocupat de «ficțiunea jurnalului intim», socotește că «omul stă, discret, în umbra ideilor sale» –, se conturează de-a lungul acestui volum un fel de Bildungsroman *en miettes*, în care centrală este, împreună cu evocarea unor figuri tutelare (de la părinți la unchiul Andrei Rădulescu – președinte al Academiei prin anii '40, perceput în copilărie ca model de neatinș; de la profesorii Liceului *Petru și Pavel* din Ploiești la magistrul Tudor Vianu), o reflecție asupra ideii de vocație critică, reflecție turnată în fraza elegantă a unui moralist de școală franceză, frecventator al lui Montaigne și al lui Roland Barthes.” Bianca Burța-Cernat remarcă: „în 2004, volumul în discuție a fost primit, de nu mă înșel, cu o tăcere de gheață – cum au fost primite, de fapt, mai toate cărțile publicate în ultimii douăzeci de ani de Eugen Simion. Că, spre deosebire de alți critici (din generația sa și nu numai), Eugen Simion nu a abandonat după Revoluție literatura, rămânând consecvent în a nu o subordona unor mize îngust politice, asta nu a mai contat. Ba, mai mult, mi se pare că faptul acesta i-a procurat criticului o faimă nu tocmai bună printre acei literați care, măcar pentru o vreme, s-au lăsat confiscați de mirajul acțiunii civice/politice. [...] Profesiunea de credință a criticului este întreruptă, nu întâmplător, într-un loc prin inserarea, în miezul dialogului, a unui eseu despre trădare ce glosează pe tema sorții tragice a lui Iuda; și, în alte câteva locuri, de un număr de pagini confesive așternute pe hârtie într-un decor parizian, londonez ori pur și simplu bucureștean, construind – sub un pretext autobiografic sau altul – o remarcabilă proză de idei. De altfel, pentru Eugen Simion, critica literară însăși este o specie a prozei de idei; ea are un „fond epic“, iar *lecția Călinescu* arată că «Ideile trebuie puse în pagină într-o ficțiune de tip românesc. Așa procedează marii critici. Thibaudet, de pildă, sau Curtius sau chiar bizantinul Roland Barthes».” ■ Cătălin Badea-Gheracostea consemnează în *Flamboaian și fragil – goticul românesc la 2012*: „*Dincolo de noapte. 12 fețe ale goticului* este titlul antologiei Millenium Books lansată la BookFest, la începutul lui iunie. Sub atenta îngrijire a lui Oliviu Crâznic, proaspăt laureat al unui premiu de încurajare la convenția europeană de SF de la Zagreb, Kontakt 2012, cartea se prezintă publicului românesc cu ambiția de a egala succesul precedentei antologii dedicate unui sub-curent al ficțiunii speculative, Steampunk. A doua revoluție, apărute în 2011 la aceeași inimoasă editură.” ■ La *Focus*, sub titlul *Firescul omenesc în filigran* Geo Șerban publică *Scrisori de la Geo Bogza către Maria*

Banuș. ■ La zi: A fost: Dezbateri pornind de la Scurtă istorie. „Luni, 25 iunie, la Librăria Dalles, a avut loc o dezbatere pornind de la volumul lui Mihai Zamfir – *Scurtă istorie. Panorama alternativă a literaturii române* (Editura Cartea Românească, 2011). Au participat, alături de autor: Livius Ciocârlie, Paul Cornea, Ioan Stanomir și Cosmin Ciotloș.” □ *Lansare Arhivele de la Monte Negro.* Miercuri, 27 iunie, la Librăria Bastilia (Piața Romană, nr. 5) din București, a avut loc lansarea celui mai nou roman semnat de Octavian Soviany, *Arhivele de la Monte Negro*, apărut recent și în ediție digitală la Editura Cartea Românească. Au prezentat: Radu Aldulescu și Adina Dinițoiu, moderator fiind Bianca Burța-Cernat. *Va fi:* □ *Mihail Vakulovski la „Republica”.* „Vineri, 29 iunie, de la ora 16.00, Mihail Vakulovski va modera o sesiune de scriere creatoare în cadrul Atelierului de Scriere Creativă «Vlad Ioviță» la Biblioteca «Onisifor Ghibu» din Chișinău. În aceeași zi, la ora 18.00, în cadrul cenaclului «Republica» – cenaclul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova – Mihail Vakulovski va vorbi despre 10 ani de revistă «Tiuk!», cele mai noi volume publicate, cu cărțile pe masă și alături de scriitorii Emilian Galaicu-Păun, Iulian Ciocan, Dumitru Crudu, Alexandru Vakulovski și istoricul Octavian Țăcu. Moderator: Moni Stănilă. □ „*Descoperă Parcul Ioanid*”. „Fundăția Calea Victoriei organizează sâmbătă, 30 iunie, ora 18.00, expediția culturală *Descoperă Parcul Ioanid*, în care istoricul Anita Sterea va povesti despre monumentele din zona parcurilor Ioanid și Icoanei: Parcul Ioanid, Bulevardul Dacia (zona ambasadelor și vilelor somptuoase), Școala Centrală de Fete, Biserica Icoanei, Biserica Anglicană, Piața «Gogu Constantin Cantacuzino», Vila «Elena George Cantacuzino», Casa «Elisabeta Moscu», Vila «Constantin R. Geblescu», Vila «Elena Sturdza-Scheianu», str. Dumbrava Roșie, Parcul Icoanei.” □ *Centenar N. Steinhardt la Academia Română.* „Miercuri, 4 iulie, în Aula Academiei Române, va avea loc o sesiune de comunicări științifice, cu ocazia împlinirii a 100 de ani de la nașterea monahului Nicolae De la Rohia. În cadrul evenimentului organizat de Secția de Filozofie, Teologie, Psihologie și Pedagogie a Academiei Române, împreună cu Fundăția «N. Steinhardt», vor lua cuvântul: acad. Ionel Haiduc (Președintele Academiei Române), P.F. Părinte Daniel (Patriarhul României), Î.P.S. mitropolit Andrei al Clujului, Maramureșului și Sălajului, P.S. Justin Sigheteanul (președintele Fundăției «N. Steinhardt»), acad. Alexandru Surdu (președintele Secției de Filozofie, Teologie, Psihologie și Pedagogie), c.s. I dr. Nicolae Mecu (Institutul de Istorie și Teorie Literară «G. Călinescu»), pr. conf. univ. dr. Ștefan Iloaie (Universitatea „Babeș Bolyai”) și lect. univ. dr. George Ardeleanu (Universitatea din București).” □ *Romanul Dimineață pierdută va fi lansat la Lisabona:* „Ediția portugheză a romanului *Dimineață pierdută* de Gabriela Adameșteanu va fi lansată la Lisabona marți, 3 iulie, la ora 18.30, la Librăria Leya na Barata. *Una manha perdida* a apărut de curând la Editura Dom Quixote, în traducerea lui Corneliu Popa. Alături de autoare, la eveniment va participa scriitoarea portugheză Lidia Jorge. Evenimentul este organizat de Editura Dom Quixote, cu sprijinul Institutului

Cultural Român de la Lisabona.” □ *Academia Itinerantă „Andrei Șerban“*: „Institutul Cultural Român și ICR New York, în colaborare cu Centrul de Cercetare și Creație Teatrală «Ion Sava» al Teatrului Național din București și cu Centrul Cultural Palatele Brâncovenesti Mogoșoaia, organizează, în perioada 8-21 iulie, a patra ediție a Academiei Itinerante «Andrei Șerban», ce va avea loc la Centrul Mogoșoaia. Academia Itinerantă «Andrei Șerban», program-cadru al Institutului Cultural Român, inițiat de Corina Șuteu și coordonat de ICR New York, este concepută ca un laborator interdisciplinar de creație în jurul personalității artistice a regizorului Andrei Șerban, reunind tineri actori, alături de artiști din alte discipline.”

● [**„România literară”, nr. 26**] La *Cronica Ideilor*, în *Îngeri și tenebre*, Sorin Lavric abordează volumul lui Ioan Petru Culianu, *Iter in silvis. Eseuri despre gnoză și alte studii*, (trad. de Dan Petrescu, Corina Popescu și Hans Neumann, introducere de Eduard Iricinschi), văzând „o încrengătură de figuri insolite, culese din toate credințele: îngeri căzuți, zeite incestuoase, demiurgi răi, catalepsii care îi mută pe inițiați la stele, șamani cu rol de receptacule divine, infernuri terestre, arhonți rîvnind la femei siderale, libații și îmbăieri purificatoare, răpiri celeste și căderi în trup – în totul o lume de himere la care cititorul privește cu o curiozitate contrariată, din neputința de a-i intui deznodământul.” Lavric se întreabă însă: „Unde vrea să ajungă autorul? Răspunsul se impune la sfârșitul cărții: niciunde, volumul fiind o ostentație de erudiție ce nu culminează în vreo concluzie” S.L. semnalează în acest context: „scuza afirmării prin supunere la canonul universitar: erudit în sens nobil, Culianu nutrește ambiția de a fi remarcat în cercurile de specialitate, unde, fără trimiteri mustind de bibliografie ezoterică, notate cu migală în dosul fiecărei pagini, atenția eminențelor din branșă nu ar fi putut fi trezită. În fond, Culianu mergea pe drumul arătat de exaporitul căruia îi datora impulsul de a face istorie comparată a religiilor, Mircea Eliade fiind de altfel ținta monografiei pe care Culianu a publicat-o curând după plecarea din țară: maestrul trebuia celebrat și deopotrivă imitat în privința elanului enciclopedic, iar Culianu e acum, în anii '70, în etapa lăcomiei de factură savantă, scriind texte de analiză aspră în marginea celor mai insolite teme. Numai că sofisticăria volumului stă în amănunțimea surselor, nu în finețea interpretării.” Concluzia lui Lavric: „Într-un cuvânt, Culianu face teoria șamanilor fără a fi el însuși șaman. E limitarea inerentă de care e atins un cercetător care face din religie un obiect de analiză, și nu o sursă de mântuire.” ■ În cadrul rubricii sale săptămânale *Cronică Literară*, Cosmin Ciotloș conchide că studiul Ioanei Bot *Eminescu explicat fratelui meu* (București, Editura Art) prezintă *Un Eminescu plauzibil*. ■ Mircea Tomuș publică eseu *O noapte furtunoasă prin prisma mai multor niveluri de realitate*, oferind o interpretare care îl plasează pe Jupân Dumitrache în postura de pol al iraționalului, polul opus, al maximumului de realitate fiind reprezentat de Veta. Printre aspectele tratate în eseu se numără semnificația pe care o avea la vremea apariției piesei cuvântul «papugiu» folosit de Jupân Dumitrache în deschiderea piesei:

„Acum, la aproape un secol și jumătate de la epoca în care cuvântul era atât de frecvent, încât putea să figureze în deschiderea, programatică, desigur, ca orice deschidere, unei piese care miza enorm, chiar total, pe comunicarea cu publicul, ca să-i lămurim cât mai deplin adevărata semnificație, ar trebui să apelăm la serviciile arheologiei lexicale.” ■ *La Comentarii Critice*, sub titlul *Timpul mărturisirii*, Paul Cernat analizează volumul Eugen Simion *În ariergarda avangardei. Convorbiri cu Andrei Grigor*, ediția a II-a, adăugită, București, Editura Curtea-Veche: „dimensiunea cea mai substanțială a acestui volum este, de departe, aceea în care Eugen Simion ni se înfățișează în ipostaza de moralist al vieții publice și, mai ales, al celei literare, culminând cu speculațiile biblice despre confruntările apostolilor cu propriile limite morale.” Paul Cernat citează afirmația lui Eugen Simion: „Sunt un mare neliniștit, Andrei Grigor, nu te lăsa păcălit de atitudinea mea echilibrată, de reacțiile mele târzii și mai totdeauna temperate. Ele reprezintă fructul voinței mele de a fi astfel... Nu cred că trebuie să purtăm pe față, în public, toate complexele, spaimile, slăbiciunile noastre. Modelul meu uman este omul care se construiește, se face pe sine...”. În opinia lui Cernat: „sarea și piperul le asigură polemicile, în care își apără opțiunile și convingerile” volumul răspunzând la obiecțiile adversarilor „de la cele cu implicații civico-politice (acuzatul «apolitism», «a treia cale» între provincialismul autohtonist și cel cosmopolit de sens contrar) până la cele critico-literare («caietismul», «autonomia esteticului» și problema revizuirilor, opțiunea pentru «narațiunea critică», atitudinea față de șaizecism, optzecism, postmodernism, față de raporturile ruralitate-citadinism sau tradiționalism/avangardă).” Paul Cernat consideră că „avem de-a face cu o carte cu două viteze (i.e. tonuri, tipuri de atitudine): dacă Andrei Grigor e un spirit radical, provocator, critic vehement al «anticomunismului postcomunist», Eugen Simion își asumă poziția unui raisonneur prudent și nuanțat ce încearcă să privească lucrurile „de sus” chiar atunci când, vădit, îl irită.” Concluzia: „O carte nonficțională de vârf și o carte de vizită incomodă, dar exemplară a opțiunilor și reperelor acestui constructor de elită al criticii românești postbelice.” ■ *La Cronica edițiilor*, Răzvan Voncu numește volumul *Prezentări* de Sașa Pană, apărut la Editura Tracus Arte (ediție îngrijită de Vladimir Pană și Ion Pop, cuvânt înainte de Ion Pop) *O raritate bibliografică* considerând că: „Volumul de față schimbă în bună parte datele profilului literar al lui Sașa Pană, care se conturează acum ca un pregnant exeget al suprarealismului. Textele dedicate lui Tristan Tzara, Ilarie Voronca, M. Blecher, Claude Sernet, Jules Perahim sau Aurel Baranga merită să reintre în bibliografia de bază a exegezei avangardei românești. Ca și textele despre Apollinaire, Kafka, Nerval, pe care Sașa Pană îi interpretează ca precursori ai suprarealismului. Memorialistul avangardei este dublat, iată, de un critic aplicat și ingenios, capabil să găsească filiații și asociații neașteptate, în încercarea de a da un eșafodaj teoretic avangardei. Și de a o transforma, dintr-o superioară frondă, creatoare mai ales prin negație, în creație autentică.” Răzvan Voncu repropune însă ediției „perpetuarea scrierii generalizate cu *i* [...]

Mă tem că folosirea lui *î*, în aceste cuvinte, are o conotație politică pe care ar fi fost mai bine ca editorii să o evite.” ■ Luminița Corneanu prezintă Leonid Dimov, Opera poetică, Vol. III, Ediție îngrijită și prefată de Ion Bogdan Lefter, Pitești, Editura Paralela 45, semnalând: „Principalul merit al prefetei este acela de a pune capăt unui clișeu, anume că opera dimoviană ar fi un *bloc*, că nu a cunoscut evoluții, poetul fiind egal cu sine de la primul la ultimul volum.” ■ *Actualitatea*: Constantin M. Popa recenzează volumul *Cina cea de toamnă* al lui Toma Grigorie, apărut la Editura Dacia XXI în articolul intitulat *Alfabetul neantului*. În opinia sa: „Poemele lui Toma Grigorie se construiesc, în acord cu titlul cărții, (să notăm, în trecere, că autorul manifestă o vizibilă predilecție pentru onomatekstele „derivate”: *Cina cea de toamnă*, *Ce mai taci Gary?*), sub semnul crepuscularității.” ■ Irina Petraș recenzează volumul lui Ion Pop *Interviuri. Între biografie și bibliografie* (Cluj-Napoca, Editura Limes): „Debutând deodată ca poet și critic, în 1969, trăsătura definitorie a scrisului său va fi tocmai dubla privire pe care o acordă textelor comentate într-o lectură care îmbină finețea cutremurată a unei stări și tăietura neșovăielnică a unui concept. [...] Autoportretul din fărâme are volum și consistență.” ■ La *Actualitatea* Cătălin Davidescu face *O schiță de portret* lui Marcel Iancu. ■ *La secțiunea Meridiane*: □ Răzvan Mihai Năstase scrie despre volumul trei al romanului 1Q84 de Haruki Murakami, traducere din japoneză de Iuliana Oprina și Florin Oprina, Iași, Editura Polirom. În opinia sa „Strict din punct de vedere al stilului de construcție a frazelor, avem de-a face cu un eșec. Murakami mizează totul pe cartea relatării unor activități banale. [...] Din fericire însă apar și momente narative ceva mai interesante, în care Murakami se joacă și cu personajele, și cu cititorii, amestecând realități istorice, fragmente biografice, inversând roluri și glisând în permanență între două lumi – cea a anului 1984 și cea a fictivului 1Q84. Efectul este fascinant, asemănător cu acela izbutit de David Lynch în *Mulholland Drive*.” Concluzia: „Acest ultim volum al trilogiei 1Q84 păcătuiește doar prin faptul că este prea lung și conține nenumărate pasaje inutile. În schimb, el este exact ceea ce ar fi trebuit să fie – o încheiere care oferă un deznodământ (oarecum anticipat), dar care nu dă răspunsuri logice la niciuna dintre bizareriile istorisite în primele volume.” ■ Poezii de Liviu Georgescu, Ileana Roman și Florin Costinescu. ■ *Ochiul magic*: □ [În numărul 5 din 2012 al revistei „Acolada”] „Barbu Cioculescu cade în exces de înduioșare culturală, numai așa explicându-se hiperbola prin care pe același pedestal sunt chemați să stea Shakespeare și Caragiale. Oricât ne-am regăsi noi în personajele lui și oricât de reprezentativ ar fi pentru etosul de aici, comparația e eliptică de simț critic.” □ În „Suplimentul de cultură” (23 iunie 2012) articolul „datul în spectacol. Caragiale intraductibil?” oferă trei explicații pentru care Caragiale nu are succes internațional: lipsa unei promovări eficiente, intraductibilitatea și faptul că „în lumea marketingului destinat burselor de traducere” primează criteriul ideologic și nu cel literar. „La capătul bilanțului Oltița Cîntec se eschivează de la un răspuns tranșant. Îl va încerca Cronicarul: fiecare din cele trei cauze are partea ei de vină,

dar, literar vorbind, a doua are înfîietate: să acceptăm fatalitatea neputinței de a-l reda pe nenea Iancu în alte culturi. Cauza nu stă în limbă, ci în acel coeficient de spirit din cauza căruia la piesele lui Caragiale nu rezonază decât un anumit tip de sensibilitate.” □ în „Decât o revistă” eseul *Victima* semnat de Philip Ó Ceallaigh „al cărui subtitlu este Mihail Sebastian și cum reușește ficționalizarea istoriei să ne scape de responsabilități”: „pentru ca narațiunea națională a româniei să fie credibilă, e nevoie ca națiunea română să fie o victimă. Crimele Holocaustului în numele acestui mit nu au tulburat niciodată această narațiune, pentru că niciodată n-au fost confruntate.” Verdictul cronicarului: „eseul constituie un exercițiu util de confruntare cu mitologia național(ist)ă, făcut de un scriitor care beneficiază de libertatea de-a se afla deopotrivă înăuntrul și în afara culturii românești.” □ *Neliniștea... piețelor*: Cronicarul semnaleză personificarea „piețelor” în expresii de tipul: „piețele s-au neliniștit”, „piețele se arată sceptice” sau „calmarea piețelor”, ca, afirmă Cronicarul, „niște ființe sperioase, incredule și greu de calmat, ca o colonie de suricate.”

[IUNIE]

● **[Apostrof, Nr. 6]** *Premiile USR pentru anul 2011*: Juriul Uniunii Scriitorilor din România, alcătuit din Dan Cristea (președinte), Paul Aretzu, Gabriel Coșoveanu, Nicolae Oprea și Vasile Spiridon, întrunit în data de 16 iunie 2012, a decis premiarea următoarelor cărți și a următorilor autori, pe baza nominalizărilor juriului desemnat pentru acestea: I. Poezie: Gabriel Chifu, *Însemnări din ținutul misterios*, Cartea Românească. II. Proză: Alexandru Vlad, *Ploile amare*, Charmides. III. Critică: Mihai Zamfir, *Scurtă istorie: Panorama alternativă a literaturii române*, Cartea Românească/Polirom. IV. Teatru: Gellu Dorian, Confort Freud, Timpul. V. Premii speciale: Cassian Maria Spiridon, *Despre barbari sau Invazia omului plat*, Litera. VI. Debut: Gabriela Gheorghisor, *Mircea Horia Simionescu: Dezvrăjirea și fetișizarea literaturii*, Muzeul Literaturii Române; Alex Goldiș, *Critica în tranșee*, Cartea Românească. VII. Traduceri: Dinu Flămând: Fernando Pessoa, *Opera poetică*, Humanitas Fiction. Premiul Fundației Andrei Bantaș, acordat de juriul USR cu sprijinul financiar al Fundației Andrei Bantaș: George Volceanov, Violeta Popa și Horia Gârbea: W. Shakespeare, *Opere, IV (Regele Ioan, Îmblânzirea scorpiei, Vis de-o noapte-n miezul verii)*, Paralela 45. VIII. Literatură în limbile minorităților naționale: Egyed Emese, *Briszéisz* (roman), Erdélyi Híradó Kiadó. Premiul Național de Literatură: Norman Manea. ■ *România culturală* semnat M. P. Reșinem: „în ultimii ani, ceva a început să se miște. Tot mai multe produse culturale românești și tot mai mulți oameni au ieșit peste graniță; expoziții, concerte, spectacole de teatru, cărți publicate în diferite țări, artiști români participând la diverse evenimente culturale internaționale au început să fie o realitate firească. Acum se poate spune, fără exagerare, că ICR-ul

a reușit pînă la urmă să creeze o structură viabilă prin care să expună cultura română în străinătate. Și asta este bine. Cu mai mulți bani, ar fi făcut și mai mult. [...] S-a întâmplat că am participat eu însămi la o manifestare culturală, una organizată de Franța: Festivalul de la Chambéry, numit al «Primului Roman», ediția din acest an fiind sărbătorească, deoarece a douăzeci și cincea. Din România au mai participat, ca membru al grupului de organizare, Dan Daia, de la Institutul Francez din Iași, și Daniel Cristea-Enache, acesta ca invitat pentru o dezbatere despre literatura europeană”. Autorul semnalează problema financiară în ce privește traducerile: „Criza a lovit din plin în industria editorială, drept care editorii și-au restrâns activitatea și se orientează tot mai mult spre cărțile cât mai ușor vandabile. Din aceste motive, impunerea unei cărți românești este mai grea ca oricând. Jean-Louis Courriol, traducător al lui Rebreanu și Sorescu, un extraordinar cunoscător al literaturii române, și Florica Courriol, traducătoarea în franceză a Hortensiei Papadat-Bengescu, mi-au vorbit despre cât de greu poate fi găsită o editură interesată de cărți românești selectate pe criteriul estetic. Același lucru mi l-au confirmat editori francezi și spanioli. Pe deasupra, am auzit ceva ce îmi povestise Marco Cugno în mod repetat: că publicarea cărților la editurile mici din diferite țări europene poate fi și o capcană, în sensul că aceste edituri nu pun cărțile în circuit critic și comercial.” În opinia sa problema „ar putea fi rezolvată cu mai mulți bani investiți de România în acțiunea ei de a-și crea o față culturală în afara granițelor.” ■ La secțiunea *In memoriam Marco Cugno* scriu Ana Blandiana și Marta Petreu ■ La *Puncte de vedere* Ovidiu Pecican scrie *Educația care nu educă: Învățămint contra cultură* ■ *Puncte de reper*: □ în „*Micul eu*” în variantele *Luceafărului*, Rodica Marian privește în paralel prima versiune a poemului *Luceafărul* și cea de a doua - textul antum - și afirmă: „În această formă genuină a poemului, spațiul textual al așa-numitului discurs demiurgic (refuzul morții cerute de Luceafăr are în forma antumă a poemului 11 strofe) este o dezbatere amplă (peste 100 de strofe), de o bogată substanță ideatică și filosofică. Departate de a fi numai un bruion, o nebuloasă elucubrație poetică în jurul dezgustului de viață, cum credea A. Guillerrou, această primă variantă fundamentează o adevărată lecție inițiativă, menită să explicitizeze unitatea universului și legile acestuia.(...) Imaginea pe care-o consider emblematică pentru mentalitatea din versiunea A: «Viața e un șir de morți/ Și moartea muma vieții» are și alternativa: «Dar vis e tot și vis suntem/ Căci ce e pururi față/ E moartea din care vedem/ C-a răsărit viață». Prima imagine revine ca o metaforă-argument, opunând omului și «micului» său «eu» o lege a existenței universului întreg, pe care-o putem numi moartea-renaștere.” ■ În articolul *Caragiale în oglinda poeziei vremii*, Mircea Popa oferă o imagine a prezenței lui Caragiale în epigramele și versurile umoristice din presa vremii lui, cât și în poezia omagială: „Anul 1912 este cel care marchează înmulțirea considerabilă a stihurilor care i-au fost adresate. O dată, ele au consemnat evenimentul împlinirii vârstei de 60 de ani și, în al doilea rând, neașteptata sa moarte, survenită în iunie același an, a atras din nou atenția asupra

lui și a ingratitudinii societății în care a trăit, datorită căreia a fost silit să se exileze. Cele mai multe dintre ele deplâng numeroasele greutăți pe care le-a avut de înfruntat în țară, dezamăgirile și insatisfacțiile cu care a avut de luptat”. Mircea Popa se oprește la I.C. Aslan, *Nemuritorului Caragiale* (în ziarul Universul), *La moartea lui Caragiale* semnată de poetul Oreste în revista Rampa și Constantin Stoika, *Lui Caragiale*. Criticul încheie: „Rândurile de față sunt doar câteva crâmpie dintr-un periplu liric mult mai amplu și mai incitant, care ar trebui urmărit mai pe îndelete și în toate dimensiunile și reverberațiile sale din timpul vieții scriitorului, dar și după moartea sa, spre a avea o imagine mai exactă și mai aproape de adevăr a modului în care s-a produs cinstirea marelui dramaturg și a ecourilor lirice pe care le-a stârnit creația sa în timp și peste timp. De altfel, amator de picanterii și mărunțișuri literare, cum mă știu, intenționez să realizez la un moment dat o Istorie a literaturii române în/prin omagii poetice.” □ Viorel Cacoveanu istorisește în *Cum l-a plagiat Caragiale pe Eugene Ionesco*: „mă plimbam prin oraș, alături de Eugen Simion și Valentin Silvestru. Cei doi discutau, cu pasiune și încântare, despre genialul nenea Iancu. La un moment dat, Valentin Silvestru s-a oprit și m-a întrebat: – Dumneata n-ai nicio opinie? [...] Nu știu ce mi-a venit și, vrând să pun paie pe foc, cum se spune, am răspuns scurt: – Am rezerve mari față de Caragiale! [...] L-a plagiat serios, ca să nu zic grosolan, pe Eugen Ionesco.” ■ *Cronică literară*: □ Irina Petraș afirmă în *Scara lui Horia Gârbea*: „Poemele cele noi (*Trecutul e o sărbătoare*, ilustrații de Vlad Ciobanu, text-escortă de Nicolae Manolescu, București: Ed. Tracus Arte, 2012, 70 de pagini) ale lui Horia Gârbea acceptă și ele portretul pe care i l-am schițat în vreo două rânduri prozatorului: dezinvoltură, expresivitate, încălcare de reguli și canoane cu o delicatețe inteligentă a gesturilor iconoclaste, care le transformă în legitime și chiar elegante licențe. Se mai adaugă o privire atentă și prietenoasă asupra lumii, căci îngăduința ironică și usturătoare se lansează de pe poziția unui relativism de bună calitate, asumând slăbiciuni și îngustimi ale lumii cu sentimentul apartinătorului. Nu se amăgește nicio clipă, dar se joacă molipsitor de-a amăgirea. E un realist fantast.” Criticul observă însă „De o vreme, îmi pare mai obsedat de limite și limitări decât altădată. În textul scris pentru Colocviul romanului din acest an, acest lucru se vede cu ochiul liber. Jocul nu e altceva decât voioasă derogare de la real, dar se supune și el unor reguli, are limite și îngrădiri.” Irina Petraș scrie: „Volumul e alcătuit din două cicluri: *Cum se anunță o victorie* și *Amintiri din închisoare*. Tonul îl dau poemele în trepte, fie suitoare, fie coborâtore. O scară închipuită de mici scene care răsfoiesc tablouri domestice pentru a le proiecta apoi în (aproape) metafizic sau de scene de o rarefiată înălțime care conduc pe neașteptate în cel mai banal cotidian.” □ Ștefan Borbély comentează volumul lui Mircea Petean *Catedrala din auz: Poeme ligure* (Cluj-Napoca, Editura Limes, 2012) în *Poeme în oglindă*. Criticul începe prin a afirma „Sunt multe poeme convulsive în jurul nostru, și multă lume scrie o poezie atroce, provocatoare, unii reprezentanți ai generației ’80 excelând în neliniște nu numai pentru

a infirma o biografie în ultimă instanță rectilinie, lipsită de traume cu excepția acelor construite, ci și pentru a prelungi în fantasmă modernismul negativ care ne-a creat, dominat de absurdul lui Camus, de neantul lui Sartre și de existențialismul lui Jaspers, toate luate împreună în doctoratul cu funcție modelatoare al lui Nicolae Balotă. Când uită de sine, Mircea Petean scrie la fel, încrâncenat în grotesc, măcinat de durere și sfâșiat de coșmaruri pe care nu le poate exprima, simbolul generațional al sentimentului existențial negativ care-i încearcă pe mulți optzeciști fiind «fluturile cap-de-mort», despre a cărui ocurență se poate scrie o monografie, într-atât de pregnantă îi este prezența, asociată tuturor fatalismelor pe care ni le putem imagina”. În opinia criticului „*Catedrala din auz* are, în mod premeditat, o construcție simfonică, muzicală, pentru a sugera că la vârsta pe care a atins-o poetul, ritmul lăuntric este mai important decât contactul auditiv sau vizual cu exteriorul, imaginile din volum – câte sunt... – fiind fie onirice, fie preponderent statice, ca și cum cel care le consemnează e suspendat mereu în contemplație [...] Ciclul al doilea, intitulat *Seara bună*, reprezintă reflexul negru, spasmodic al primului ciclu, cronologia celor două nefiindu-mi cunoscută, deși este aproape sigur că marasmul de aici reprezintă un plan inițial, de pornire, pe care serenitatea primelor versuri îl surmontează. Oricum, de la pagina 39 încolo atmosfera volumului se schimbă radical: domină grotescul, terifianta, neliniștea, apar, foarte pregnant și aproape insuportabil dacă pornești de la liniștea aproape suprafirească a ciclului inaugural, accente acute de durere și de coșmar, imaginile fiind, pe alocuri, chiar mai șocante decât cele clasice din Hieronymus Bosch”. □

În *Scrisul ca recunoaștere de sine* Mihaela Ursa afirmă: „Rareori se poate constata, printre criticii noștri, o la fel de mare constanță a preocupărilor tematice precum o dovedesc cărțile Sandei Cordoș [...] – toate volumele autoarei se grupează în jurul a două teme principale: istoria literaturii române din ultimele decenii, pe de o parte, și actul lecturii, pe de alta. [...] Volumul pe care autoarea îl coordonează alături de Norman Manea, *Romanian Writers on Writing* nu reprezintă decât cea mai simplă dovadă în acest sens. În ce privește tema actului lecturii – ea nu trimite atât la preocupările teoretice ale autoarei (profesor de teorie și istorie literară), cât la principala cheie de înțelegere a abordării critice proprii. Mai precis, lectura constituie pentru Sanda Cordoș un act de construcție imaginară, dar și un instrument de proiecție și autoproiecție existențială – observația a fost deja formulată de criticii autoarei, de la Al. Cistelecan la Alex Goldiș.” □ Mihaela Ursa prezintă volumul *Lumi din cuvinte* (București, Editura Cartea Românească, 2012). □ Florina Moldovan Lircă semnează articolul „*Regman Time*”: „Deși s-a vorbit adesea despre lipsa de exteriorizare și de inapetență pentru confesiunea deschisă a lui Cornel Regman, aforismele sale, *Reflexii și reflexe: Aforisme vesele și triste*, contrazic această observație [...] Cele două ediții de aforisme însă «vorbesc» în numele său mai bine decât ar fi făcut-o el însuși în cunoștință de cauză: una antumă (publicată la Editura Jurnalul Literar, în 1997, cu o prefață de Alexandru Paleologu), cealaltă postumă, revăzută și adăugită, îngrijită de fiul său, Ștefăniță

Regman (Curtea Veche, noiembrie 2011, îmbogățită cu postfața lui Emil Hurezeanu). Căci ce altceva este o culegere de calambururi, reflecții ironice, cugetări și vorbe de spirit, a cărei etică se specifică la fiecare pas, dacă nu idealul său de credință, de înțelegere și de situație critică față de realitatea înconjurătoare, față de cultura și de societatea cărora le aparține”. Criticul consideră că: „Ediția recentă a *Reflexiilor și reflexelor* (lansată în cadrul Târgului de Carte Gaudeamus) aduce mici «corecturi» față de precedenta, cum ar fi încorporarea capitolului *Eroticești* în cel denumit de autor *Moftologicele*, excluderea unor aforisme care vizau «reflexe» facile, neinducând prea mare efort de reflecție, sau transferul unor aforisme dintr-un capitol în altul, precum și completarea cu noi apoftegme. Aceste revizuiuri nu afectează însă în niciun fel substanța și profilul culegerii, cel mult oferindu-i o mai vădită preocupare pentru coerență și unitate. Ceea ce aduce în plus această ediție a aforismelor este un aer proaspăt de atemporalitate, noi replici vivace și jucăușe ale autorului, o privire detașată și reconfortantă asupra unor vremuri dramatice și anevoioase.” □ în *Mărturisiri elective* Irina Georgescu scrie: „*Amor intellectualis* (Iași: Editura Polirom, 2010, 404 pagini) este, așa cum indică subtitlul, «romanul unei educații», amintind de *Educația sentimentală* a lui Flaubert, de *Afinitățile elective* de Goethe ori de *Scrisori către un tânăr poet* de Rainer Maria Rilke. [...] *Amor intellectualis: Romanul unei educații* de Ion Vianu deține, pe lângă aerul confesiv, și o mare putere de reprezentare, în care realitatea se țese din fragmente – de lecturi, de întâlniri memorabile, de accidente – pentru a sublima o lume care încearcă să se stabilizeze, dincolo de lozincării și de ideologie, scoțând la iveală valorile care ne structurează ca oameni.” □ Sub titlul *Pisici în literatură și mitologie* Constantina Raveca Buleu comentează volumul Irinei Petrovai *Mitul felinei*, apărut în 2011 la Editura Ideea Europeană: „Dedicat profesorului universitar Ștefan Borbély, volumul urmărește morfosintaxa complexului cultural felin, parcurgând domenii extrem de variate, aglutinând informații descoperite în manuscrise legislative și cronici, în bestiare și superstiții populare, în vis, astrologie și magie.” Concluzia criticului: „Rezultatul este un studiu scris cu plăcere, cu voluptatea cedării în fața traseelor misterioase ale unui subiect care își captivează cercetătorul, însă din care nu lipsesc nici spiritul sintetic, nici exigența academică.” □ Doru Pop afirmă în *Elogiul huliganului* „Cartea lui Claudiu Turcuș spre un „autor huligan“ (*Estetica lui Norman Manea*, Editura Cartea Românească, 2012)] este, într-un fel, o dublă restituire. Ea este o monografie și, simultan, o biografie a receptării critice a lui Norman Manea. Structurat pe două părți majore (*Estetica și Etica*), studiul lui Turcuș face atât o analiză critică a prozei autorului (fără menajamente sau false reverențe), cât și o punere în context social. Partea cea mai consistentă a studiului lui Claudiu Turcuș este aceea în care instrumentele de critică literară sunt aplicate «tehnic» pe toate textele lui Norman Manea, autorul restituind dezbaterei literare receptarea prozatorului în contextul istoric în care cărțile sale au apărut.” În ce privește raportul dintre Etică și Estetică (și Estetică) Doru Pop afirmă „Așadar, care este estetica

lui Norman Manea? Este ea doar recuperarea memoriei, ficționalizarea biografiei sau acceptarea propriei umanități, ori este mai mult decât atât? Ea este ceea ce Turcuș numește «estetica riscului», adică asumarea totală a consecințelor propriilor opțiuni. Claudiu Turcuș etichetează această opțiune drept o «antropoestetică», dar, dincolo de cuvântul pretențios, în spatele său se află un fapt simplu. Existența nu poate fi despărțită nici de etică, nici de estetică. Iar estetica lui Manea este, în fond, o „anti-Est-etică“, adică o reacție continuă, și viscerală aproape, față de etica așa cum se practică ea la periferia Bizanțului.” Criticul concluzionează: „După cum demonstrează Claudiu Turcuș în partea consacrată receptării negative a lui Manea, pentru huliganul cultural alegerea riscului este o obligație existențială. Pentru că acest «huligan etic», fiind un solitar, un marginal, niciodată acceptat, este implicat și conștientizează importanța implicării sale. Etica lui Manea este o etică a combatantului. Parcurgând o mare parte din afirmațiile denigratoare concoctate în laboratoarele pseudocriticii protocroniste ce înflorea în jurul revistelor «Săptămâna» și «Luceafărul», până la tratarea autorului drept personaj meschin, un provocator perfid care trăiește de pe urma atacurilor la adresa lui Eliade, observăm cum se conturează figura unui huligan liber, profilul unui scriitor, imaginea unei conștiințe critice, subversive, dar autentice, chipul unui important scriitor al literaturii române contemporane.” □ Cristian Vasile publică *Monica Lovinescu sau patru decenii sub urmărire*: „Recent, la salonul de carte Bookfest, s-a lansat un adevărat diptic: pe lângă *Scrisorile către Monica, 1947-1951* ale Ecaterinei Bălăcioiu-Lovinescu, a apărut volumul semnat de Iulia Vladimirov, tipărit cu sprijinul ICCMER, intitulat *Monica Lovinescu în documentele Securității, 1949-1989* (București: Editura Humanitas, 2012).” Criticul scrie „În fondul SIE aflat acum în custodia CNSAS. Din carte rezultă că urmăritorii Monicăi Lovinescu nu sunt doar ofițerii de securitate (între aceștia, chiar colonelul Nicolae Doicaru, viitorul șef al DIE), ci și (sau mai ales) agenții, sursele care se recrutează, dramatic, și din rândurile unor cunoscuți și chiar ale celor care avuseseră de suferit la începuturile comunismului, dar care din rațiuni de supraviețuire sau de reabilitare/parvenire aleg pactul cu diavolul. Iulia Vladimirov a avut delicatețea istoriografică de a nu da numele unor informatori, de a nu-i deconspira pe cei care au semnat note informative despre Ecaterina Bălăcioiu și Monica Lovinescu. Totuși, chiar și pentru un neinițiat în ale documentelor de arhivă, în câteva cazuri este evidentă identitatea surselor. I-am înțeles cumva opțiunea, pentru că este vorba inclusiv de reputați oameni de cultură, profesori de filosofie de dinainte de 1948 care mai întâi sunt aruncați în gulagul comunist românesc, apoi sunt scoși, poate chiar în schimbul unui angajament, al unor delațiuni; este încă o dovadă că tranziția de la statutul de persecutat politic la cel de agent al poliției secrete poate fi uneori foarte rapidă. Din acest punct de vedere, avem de-a face cu o carte care te umple de tristețe, pentru că, dincolo de personajele principale, cele două Lovinescu, Monica și mama sa, Ecaterina Bălăcioiu Lovinescu, mai sunt și agenții, colaboratorii poliției secrete. Iar între aceștia sunt și victime reale ale regimului

comunist”. Criticul conchide: „Formal, Iulia Vladimirov nu are calitatea de cercetător, dar prin acest volum își arată adevărata vocație. Și totuși, pare că nu este cartea unui istoric, ci a unui literat care nu își ascunde empatia nesfârșită față de personajele principale ale cărții. Poate că autoarea a procedat în mod adecvat – chiar dacă riscant – atunci când a recurs la un calm și cuminte ecumenism istoriografic în selectarea literaturii secundare și memorialistice. Într-o cultură care se dovedește în mai multe privințe sectară, poate că își avea locul și acest exercițiu de naivitate și de includere bibliografică, dincolo de polemicele necruțătoare în jurul moștenirii spirituale a Monicăi Lovinescu.” ■ *Dosar I. Negoïtescu și Gelu Ionescu*: □ Iulian Boldea scrie *Gelu Ionescu – portret la 75 de ani*: „Impersonalitatea textelor critice ale lui Gelu Ionescu nu e rodul unei uscăciuni conceptuale sau al unei scriituri ostentativ detașate; e vorba, mai degrabă, de o impersonalitate de viziune și de temperament, născută, nu construită din artificii de metodă [...] Despre a doua carte a lui Gelu Ionescu, *Orizontul traducerii* (1981, ed. a doua, 2004) Iulian Boldea scrie: „Ideea fundamentală a criticului e că «nicio istorie a literaturii române contemporane [...] nu va putea ignora locul și rolul traducerilor», care determină chiar «modul cum literatura română[...] se concepe pe sine atât în acest dialog, cât și în structurile cele mai adânci ale originalității sale». Gelu Ionescu realizează, în fapt, conexiunea între «istoria operelor și curentelor» și «istoria lecturii», subliniind rolul traducerilor (alături de operele originale) în configurarea *orizontului de așteptare*.” Despre volumul *Anatomia unei negații* (1991) criticul afirmă: „Ipoteza lui Gelu Ionescu, aceea că «scrierile românești» nu sunt decât «dilatări ale unui jurnal», este ferm și minuțios demonstrată.” Iulian Boldea concluzionează: „Gelu Ionescu e un critic literar care fascinează prin subtilitatea notațiilor și prin performanțele speculative, prin sistematica unei gândiri care, fără a abuza de taxonomii, de încadrări categoriale, reușește să construiască o viziune sistematică, unitară, coerentă cu privire la operele sau autorii comentați”. □ *Epistolar I. Negoïtescu – Gelu Ionescu*. Cităm din introducerea lui Gelu Ionescu: „Dacă în acest mic epistolar intervine atât de des tema singurătății este pentru că acesta era sentimentul nostru dominant, căci – deși eu aveam familia care venea către Germania – singurătatea intelectuală, izolarea și lipsa prietenilor, a dialogului și ambianței lumii literare bucureștene ne erau comune. Și foarte apăsătoare. Textele sunt concludente – recitindu-le pentru această publicare (ele țin de «arhiva deștărării» scriitorilor, atât de bogată în mărturii aproape identice ca «stare», neliniște – chiar desperare, din când în când), recitindu-le deci, îmi dau seama că ele au o încărcătură de document și nu sunt simple comunicări, chiar grave, între buni prieteni. [...] Româna lui „î din a“ nu ne atrăgea: nu despre gramatică era vorba, ci despre numărul mare de veleitari și nechemați care credeau că numai literatura (sau pseudoliteratura) exilului e cea reprezentativă, cea «adevărată»; în consecință, erau destui care credeau că Nego, eu, Matei Călinescu și toți ceilalți eram «pseudocomuniști» și deci nepublicabili în puținele și slăbănoagele reviste mai mult-sau-mai-puțin literare din

emigrație – excepțiile sunt cu atât mai onorabile; ele sunt bine consemnate și analizate de Florin Manolescu în *Enciclopedia* sa.” ■ La rubrica sa *Sub lupa memoriei* Vladimir Tismăneanu publică *Liturghii bolșevice: Stalin, Cursul scurt și gramatica totalitarismului*.

● [„*Caiete critice*”, nr. 6] *Fragmente critice*: Eugen Simion scrie *Thierry de Montbrial sau despre finețea spiritului geometric*: „Profesorul Thierry de Montbrial este, la origine, matematician. Azi el este cunoscut ca un specialist în domeniul economiei și politologiei. Călătorește mult și îi cunoaște pe toți oamenii puternici ai planetei. El ține un jurnal intim, în care amintește și despre experiențele trăite în România. Nu îi privește cu superioritate pe români, iar descrierea lumii politice este în general corectă. El este un european care nu gândește viitorul comunității europene fără ideea de identitate națională și fără ideea de identitate culturală. El apără ideea că Europa va fi o Europă a culturilor naționale sau nu va fi deloc. Cuvinte-cheie: matematician, economie, politologie, experiență, jurnal, european, identitate culturală”. Criticul afirmă: „Când mă gândesc acum, după ce citesc acest jurnal, la atâtea dovezi de toleranță și la puternica lui vocație pentru prietenie, îmi vine să cred că spiritul omului care vrea să determine legile acțiunii și ale sistemului în lumea haotică a postmodernității are, cu adevărat, o dimensiune religioasă bine educată la școala lui Montaigne și Pascal. Acesta din urmă era, se știe, un geniu în domeniul matematicilor încât a putut inventa, la un moment dat, o mașină de socotit. Mistica poate dar conviețui cu știința cea mai riguroasă și mai abstractă. Revenind la Thierry de Montbrial, om totuși de lume (în sensul lui Pascal), bine adaptat în civilizația cunoașterii, mă întreb dacă nu-i și el un «incroyant croyant», cum zicea Pascal despre Montaigne?! Sau, cum se spune în Evanghelia lui Marcu: «Cred, Doamne, ajută necredinței mele». Condiția intelectualului credincios”. Eugen Simion scrie despre „însemnările diaristului parizian care vine anual, după 2002, în România pentru a participa la Seminarul «Penser l’Europe» pe care - cum am precizat mai înainte - l-am urzit și îl coordonăm împreună. «A gândi Europa», a reflecta din unghiul literelor, artei și științei la virtuțile și bolile civilizației europene - iată o idee care vine în întâmpinarea filosofiei politice a lui Thierry de Montbrial, un european lucid. Un european care nu gândește viitorul comunității europene fără ideea de identitate națională și fără ideea de identitate culturală („tema fundamentală a dimensiunii culturale a construcției europene”) (...) Îmi place enorm această idee și, nu mă sfiesc să spun, admir convingerea acestui francez european care gândește că Europa comună nu trebuie să unifice culturile naționale, ci doar să le armonizeze și să le dea o legislație comună.” ■ *Anul Caragiale*: □ Eugen Simion: *Caragiale și lumea românească*, Ploiești, 22 iunie 2012: „Autorul susține că, la 100 de ani după moartea sa, Caragiale rămâne scriitorul român cel mai citit. Acesta ne-a marcat, prin talentul său, nu doar literatura, ci și comportamentul, viața politică, stilul de existență. Un mare critic spunea că opera lui va dispărea din atenția publicului odată cu lumea personajelor sale. Cu toate acestea, momentele, schițele și piesele

sale sunt citite cu plăcere și ironia lor nu dă semne de oboseală. Caragiale a fixat un stil în care, ne place sau nu ne place, ne regăsim în multe aspecte ale vieții noastre sociale. Unul dintre urmașii săi, Eugen Ionescu, scrie că I.L. Caragiale este, probabil, cel mai mare scriitor comic necunoscut și că originalitatea lui constă în faptul că toate personajele sale sunt niște cretini.” Reținem: „Caragiale a fixat, desigur, un stil în care, ne place sau nu ne place, ne regăsim în anumite împrejurări ale vieții noastre sociale. Ei, și? Ce-i cu asta? Comicul spală, comedia provoacă o reacție, spiritul profund iese întărit din această formidabilă epopee a ironiei, cea mai importantă pe care a produs-o cultura românească. Spre deosebire de filosoful care se arată disperat de viciul cârtirii, aş zice că un popor care are forța de a se supune autoironiei este un popor spiritualicește puternic. Nu-mi dau seama cum ar putea ironia să împiedice manifestarea creației și de ce un dascăl de comedie, cum este I.L. Caragiale, limitează accesul nostru la metafizică?! Aş zice că, dimpotrivă, o mare operă artistică este totdeauna morală și antimodelul ei stimulează, prin negativitatea lui, un model.” □ Mircea Ionescu Quintus publică *Ploieșteanul Caragiale*: „Autorul descrie copilăria și adolescența lui Caragiale, întâi în satul natal, Haimanale, apoi în orașul Ploiești, amintind de absolvirea școlii «Sfinții Petru și Pavel» cu media «Prea bene». În mișcarea anticarlistă din 1870 a fost printre răzvrățiți, dar a fost oprit de mama sa să participe mai departe. Opera sa a fost influențată cu siguranță de originea sa ploieșteană.” □ Ioan-Aurel POP semnează *Caragiale și Transilvania sau mesajul patriotic al unui scriitor clasic*: „Iuliu Maniu, un important politician român, președinte de partid și ulterior prim-ministru, îi mulțumea lui Caragiale într-o scrisoare pentru prezența la sărbătorirea Astei în 1911, cea mai importantă organizație culturală a românilor din Transilvania. Asta deși mulți scriitori și intelectuali îl considerau un dușman al poporului român. Autorul citează mai multe fragmente din opera lui Caragiale, pentru a demonstra că acesta nu a fost un dușman al poporului român, ci l-a iubit cu sinceritate”. Ioan-Aurel POP citează din discursul lui Maniu și se întreabă: „Cum a ajuns unul dintre cei mai autentici patrioți români, artizan al Marii Uniri, lider de partid politic important și apoi prim-ministru, să scrie astfel de cuvinte calde despre marele dramaturg? Răspunsul la această întrebare se lasă încă așteptat, mai ales din cauza clișeelelor care însoțesc personalitatea lui Ion Luca Caragiale, în condițiile etichetărilor grăbite care s-au făcut și se mai fac, adesea în necunoștință de cauză, dacă nu din reavoință. Totuși, judecata de valoare a transilvăneanului Iuliu Maniu apare destul de insolită chiar și în epocă, în contextul criticilor acerbe care i se aduceau scriitorului. Dimitrie A. Sturdza (om politic și mare cărturar, președinte și apoi secretar general al Academiei Române) considera opera lui Caragiale o permanentă defăimare a instituțiilor publice și a virtuților naționale, iar Nicolae Davidescu (poet simbolist și critic literar) îl numea pe autorul *Scrisorii pierdute* - cu sarcasm - «ultimul ocupant fanariot», vorbind despre «inaderența lui la spiritualitatea românească».” Ioan-Aurel Pop observă că „Mult mai puțini critici au fost dispuși să-i analizeze în profunzime opera, să-i

cunoască bine viața și gândurile, să-i înțeleagă realist atitudinile. Cei mai mulți, în ciuda declarațiilor de intenții, i-au interpretat literal butadele și i-au generalizat fără justificare satirele, vădind semne de minimă inteligență sau de răstălmăcire cu voință. Adevărații cunoscători însă au relevat mereu un om sensibil, plin de dragoste pentru limba română, un suflet cald, care pândește vești despre România la Berlin, unde era întotdeauna bucuros de oaspeți din țară și unde și-a refăcut o adevărată ambianță românească” Ioan-Aurel POP scrie despre interesul lui Caragiale pentru țară „Era mereu atent nu numai la ceea ce se petrecea în țară, ci și la frământările românilor din Austro-Ungaria, angajați în lupta de emancipare națională. A ținut legătura cu studenții români din Berlin, Leipzig și Budapesta. Cei din urmă l-au invitat și l-au primit sărbătorește la sediul lor. Primul exeget al său, Horia Petra-Petrescu - tot un ardelean - scria în 1907: «E de lipsă să adaug despre dragostea cea mare pe care o are pentru noi, transilvănenii, cari avem caractere și convingeri». Concluzia sa este că «I.L. Caragiale a iubit poporul român mai mult decât pe oricare popor din lume, fiindcă era poporul său. I-a prețuit în primul rând pe țărani, pe care i-a apărut la 1907 prin cuvinte profunde, «de un patriotism mai luminat» (Tudor Vianu), destinate să reformeze viața publică. Respectându-i sincer pe țărani, Caragiale a respectat națiunea română tăcută, cea care forma peste 90% din populație și care muncea cu brațele. S-a emoționat sincer la marile evenimente patriotice la care a participat, a prețuit trecutul și a oferit exemple de înălțare sufletească, în vederea construirii unui viitor demn. Umorul său a fost și un mijloc de îndreptare a relelor, după principiul *ridendo castigat mores*. Iar când acest umor a fost pur și simplu numai un prilej de a face lumea să râdă, Caragiale și-a îndeplinit menirea de mare creator, deoarece râsul este profund omenesc, el umanizează și înfrumusețează. Scriitorul nu a ironizat niciodată țara, poporul în întregul său și, cu atât mai puțin, Transilvania”.

□ Ioan Robu scrie despre *Ion Luca Caragiale și credința creștină*: „Autorul amintește de întâlnirea cu opera lui Caragiale, datorită unui profesor de la Iași, în timpul școlii. Apoi își pune întrebarea dacă scriitorul avea o fire religioasă sau nu. Citându-l pe Șerban Cioculescu, consideră că acesta avea o credință sinceră, neatingându-se niciodată de cele sfinte. În continuare, autorul citează din articolul «Noi și biserica», în care Caragiale deplânge pierderea credinței și înlocuirea ei cu educația laică, ce-i îndeamnă spre răutate și viclenie. De asemenea, acesta îl invocă pe Dumnezeu și în scrisorile trimise rudelor sau prietenilor apropiați. În încheiere se spune că marele scriitor asociază credința cu puritatea copilăriei.”

□ Caius Traian Dragomir publică *Aristotel, Caragiale și condiția tragediei*: „Aristotel definește tragedia ca fiind drama în care personajele reprezintă nobili – în fapt eroi, semizeii, zei; comedia este, în schimb, piesa de teatru ale cărei personaje aparțin populației de condiție joasă, fiind oameni simpli. În Romanticism, precum și în literatura dramatică a ultimului secol și jumătate condiția tragică este atribuită și ființelor umane modeste, eventual umile. Caragiale, scriind «Năpasta», o tragedie țărănească, realizează o investigație esențială și necesară

asupra condiției umane, în totală independență față de starea socială a acestora.”

Reținem: „În evoluția imaginii de sine a omului, genul tragic amprentează puternic, definitoriu și concludiv, viziunea sa ontologică, modul în care ființa omenească se definește pe sine, se proiectează pe sine, pentru a se insera în timp, în relația cu semenii, pentru a-și afla deschiderea către orizontul metafizic, dacă una sau alta dintre miliardele de persoane în care se întrupează potențialul ontologic uman, dorește să pătrundă și să își afle adevăratul loc în transcendență. [...] În lista ierarhică a marilor valori umane, cu cincisprezece trepte, propusă de Platon pe locul cel mai înalt se află monarhul înțelept și bun (pe ultimul loc în zona negativității stă tiranul); cea de a doua poziție aparține filozofului (penultimul ca dispunere în spațiul condamnat, fiind sofistul); cea de a treia poziție înaltă este aceea a poetului, simetric, purtând semnul minus, fiind cel care, pur și simplu înșiră cuvinte, fie și cu o abilitate constatabilă. Poetul, evident, pentru a beneficia de o atât de înaltă poziție în ordinea respectului poate fi doar un poet tragic. Bufonul nu este clar unde ar putea fi plasat ca ordine în spiritual platonice, dar, oricum, el tot bufon rămâne timp de secole, până când Renașterea va reda comediei o demnitate care, trecând mai puțin prin teatru dătează ceva lui Shakespeare, dar foarte mult prozei lui Rabelais, Cervantes și, bineînțeles, lui Boccaccio. Tragedia este însă, aristotelică și oarecum permanent, cel puțin până în postiluminism drama condiției nobile. În opinia lui Caius Traian Dragomir *Năpasta* „reprezintă, pentru România, ca spațiu al civilizației, o deschidere de o enormă semnificație. Separarea între inserția în destin a nobilului, în raport cu ființa umană umilă, dispare în spiritul, conștiința și convingerea unui om de geniu care se identifică prin creația sa cu potențialul umanității în nivelul său de maximă împlinire. Caragiale este pentru românism ceea ce a fost Rabelais pentru Occidentul renescentist al Europei [...] Fiind o tragedie țărănească, tematic absolut inovativă, ia publicul prin surprindere datorită caracterului ei frust - personajele suferă altfel decât Cavalerii Mesei Rotunde, altfel decât Oedip, Antigona, Electra sau Hamlet și altfel chiar și decât biata Nora. Corelarea însă, dramatică, a demenței, morții și intrării în orizontul cel mai elementar omenesc este perfectă prin simplitatea și autenticitatea ei.” ■ În cadrul secțiunii dedicate lui Eminescu: □ Tudor Nedelcea scrie *Eminescu despre Tudor Vladimirescu*. Cităm din prezentarea articolului „Cunoscut eminescolog, autorul scrie un pertinent studiu despre conducătorul Revoluției de la 1821 din țările române, demonstrând că Eminescu nu era numai poetul național al românilor, ci și un autentic (adevărat) istoric. Bazat pe documente istorice, mărturiile contemporanilor și pe geniala sa intuiție, Eminescu demonstrează că la 1821 a avut loc o revoluție cu caracter național și nu o simplă răscoală populară.” □ Valentin Coșereanu publică *Tudor Arghezi – Un mod poetic de a percepe geniul eminescian*: „Un mare poet ca Tudor Arghezi a simțit în mod diferit genialitatea lui Eminescu. Arghezi a perceput cu unele «antene» speciale felul lui de a trăi viața poetică. Geniul unei persoane ca Eminescu nu se măsoară pe scale obișnuite. Pentru că el a schimbat fundamental arhitectura limbii române,

geniul lui se măsoară numai prin sine. Geniul este un dar, nu putem trăi fără el - dar mai ales nu putem evolua fără el - și mai mult decât atât, nu îl putem compara sau defini. Ne putem folosi de el doar.” Valentin Coșoreanu scrie „În sfârșit, o judecată argheziană esențială: Eminescu nu poate fi tradus nici în românește... Prin ea, Arghezi se apropie de misterul ascuns în versul pomenit mai sus: Ca o spaimă împietrită, ca un vis încremenit. Despre poezia lui Eminescu, Arghezi exprimă o judecată axiomatică: cuvântul bate odată cu ideea [...] Presărate de-a lungul întregii opere, există contexte care au neîndoiește, dincolo de ecourile trăirii concrete, o rafinată tentă inițiatică – unul dintre atributele geniului. Exemplu ilustrativ: De treci codri de aramă, de departe vezi albind / Și-auzi mândra glăsuire a pădurii de argint. Furați de frumusețea imaginilor, dar și de muzicalitatea versurilor, se iau îndeobște imaginile ca atare, fără să se pună problema că în spatele lor se ascunde un adânc înțeles inițiatic, care s-ar putea traduce în felul următor: numai dacă îți este dat să treci prin codrii de aramă – întocmai ca-n poveste! – vei avea privilegiul să-i vezi, în sfârșit, pe cei de argint. Mai mult, chiar dacă răzbați prin hățișul pădurii de aramă (ajutat de mai mult sau mai puțin noroc), vei avea parte nu să întâlnești (de-a dreptul) pădurea de argint, ci doar șansa de a o vedea de departe, căci nu-ți este îngăduit s-o treci așa cum o trec pe cealaltă (pe cea de aramă) muritorii de rând. Prin urmare, ea poate fi văzută albind, doar de la depărtare. Chiar și celui căruia i se oferă acest privilegiu îi aude numai mândra glăsuire. Este vorba de dihotomia termenilor (în cazul nostru concret-sublim), o sugestie subtilă despre un adevăr surprins cu admirabilă simplitate de Goethe: nu este întotdeauna necesar ca adevărul să se întruchipeze; este de ajuns ca el să plutească în jurul nostru ca un duh și să ne facă să simțim la fel; să unduiască în văzduhuri, grav-prietenos, asemenea unui glas de clopot. Este dovada cea mai bună că poezia adevărată este una și aceeași, în flux continuu, de la Enkidu și până în zilele noastre. Prin urmare, dezideratul lui Mallarmé că poezia este, în ultimă instanță, sugestie își află aici un embrion credibil. ■ La categoria *Arte, spectacole, mass-media*: □ Lucian Chișu scrie *Un experiment transcultural*: „Proiectul constituirii unor arhive de grafică și caricatură (portrete ale marilor scriitori români din varii epoci literare), realizat cu sprijinul unor artiști de pe mapamond, a dobândit, ca urmare a interesului enorm de care s-a bucurat, dimensiuni, istorico-literare și ...monografice. În urma unei selecții, atât valorice cât și geografice, au fost publicate pe suport de hârtie (în volum), în urmă cu doi ani, două ediții, una în română, cealaltă în engleză, fiecare conținând 3600 de imagini aparținând unor artiști de pe toate continentele (112 țări). Acestei insolite cărți, intitulată *O istorie a literaturii române în viziunea marilor graficieni ai lumii* (Editura Muzeul Literaturii Române, 2011) i se adaugă cele trei volume intitulate *Caragiale – un omagiu planetar* și, recentissim, *M. Eminescu*. Ele evidențiază aspecte inter- și transculturale, demne de atenția specialiștilor în studii culturale (antropologie, semiotică, mentalități etc.) precum și în fața istoricilor literari, a biografilor, artiștilor cuvântului (scriitori) și imaginii (graficieni,

caricaturiști), datorită formulei inedite a dialogului deschis.” Reținem: „Articolul de față se referă la șansele oferite culturilor mici ca întindere geografică (în cazul nostru, literatura română) de a se face cunoscute (vizibile) în dialogul contemporan multicultural. Semnalăm de la bun început dezavantajul limbii române, anume acela de a fi activă pe o arie lingvistică de mici dimensiuni, comparativ cu idiomurile de mare răspândire ori de circulație internațională [...] De aceea, am apelat la un experiment în care legile «independente» ale multiculturalismului, dirijate de factorii sociali ori de tendințele naturale de impact și evoluție economică, au fost reconfigurate conjunctural. [...] Experimentul s-a concretizat în realizarea unei antologii și a constat în cerința adresată «comunității» graficienilor de pretutindeni (din lume) de a-și exprima, în maniera specifică profesiei lor, un punct de vedere sintetic și cultural asupra celor mai importanți dintre scriitorii români din toate timpurile. Aceștia (repondenții) trebuiau să se adapteze la noul context, inter- și multicultural, sub următoarele incidențe: (a) invitarea la dialog prin intermediul unui subiect necunoscut (străin); (b) obținerea de informații și, ulterior, (c) realizarea, grație acumulărilor de cunoaștere/ informare, a ceea ce am numit dialogul transcultural, cu (d) variile sale forme de interpretare.”

Concluziile: „a) Unele dintre imagini sunt rezultatul remarcabilei capacități intuitive și sintetizatoare a desenatorilor (pălărie/ ochelari/mustață), aspect sub care I. L. Caragiale este recompus din numai câteva detalii/linii care dezvăluie valențe semiotice. [...] b) Iconografia devansează toate celelalte tipuri de informație, fapt explicabil prin (profesia) autorilor, a căror modalitate de abordare, în absența textului literar – la care, se presupune, accesul a diferit de la caz la caz – s-a concretizat în reproducerea cu mijloace caricaturale, uneori ținând aproape de fotografie, a unui portret. Dincolo de imaginea rezultată, datele culturale sunt adăugate prin serii de simboluri ale uneltelor scrisului (pană de scris, carte, toc cu peniță, mașină de scris, manuscris, coagulând prin efigie apartenența lui I.L. Caragiale la breasla scriitorilor. Toate exemplificările ni se par concludente: tocul/ stiloul sau chiar mașina de scris, însoțesc ori «compun» elemente care îl recompun fizionomic pe Caragiale. La fel, portretul stilizat în cele trei elemente inseparabile (pălărie, ochelari, mustață) poziționat pe fundalul unei scene de teatru, cu cortina larg deschisă. Ironistul este întruchipat în seria imaginilor de față și în postura e «vânător» care, în loc de pușcă are un toc cu peniță, iar în cartușieră ține cărți în loc de gloanțe. Nu în ultimul rând, un alt autor îi redă dramaturgului coerența simbolică apelând la călimara de cerneală pe care sunt postate ochelarii și mustața, călimară pe care se sprijină nelipsita pălărie din fotografiile transmise posterității. Alături de ele, tocul și foaia de hârtie se adaugă ca elemente de sens ale portretului realizat într-un grad înalt de abstractizare. Pe de altă parte, alte serii de imagini cumulează informații referitoare la biografia scriitorului, la opera și personajele sale sau chiar referitor la activități ori preocupări ale dramaturgului, cum a fost și aceea de de conducător de reviste. Recunoaștem în imaginile de mai jos trimiteri la *Scrisoarea pierdută* (cu străvezii aluzii la adrisantul necunoscut). În aceeași

serie apare unul dintre personajele emblematice ale lumii lui Caragiale, regăţeanul Mitică, tipul ironic stălp de cârciumă, consumator de mici şi bere, uneori fanfaron, colocvial, simpatic, mai totdeauna şi pus pe glume ori gata să râdă de ceilalţi. Un moment extrem de sugestiv se regăseşte în maniera contopirii publicaţiei «Ghimpele» cu biografia scriitorului. Nu lipsite de interes sunt imaginile în care I.L. Caragiale apare înconjurat de personajele sale, ori în calitatea de director al Teatrului Naţional [...] c) Foarte multe dintre desene, prezenţe grafice ori caricaturi, dispun subiacent de informaţie istorico-literară, uneori de amănunt, fapt care dovedeşte că dialogul a suscitat investigaţii mai ample, interpretate şi redată ca atare, prin subtilităţi” □ Narcis Zărnescu publică *Lecturi virtuale: Caragiale:* „Tot timpul va exista un Caragiale «virtual». Chiar dacă atât critica europeană cât şi cea românească au explorat într-un mod exhaustiv opera sa, chit că opera sa rămâne totuşi identică cu ea însăşi, alteritatea critică, produsă de alte câmpuri cognitive, descoperă alte ipoteze – Caragiale, sau alţi Caragiale ipotetici, datorită cărora anumite dimensiuni de genul Zona Crepusculară ale operei sale devin (trans)lucide sau poate iluzorii. Încercând să evite capcanele Fetei Morgana, prezente în tot universul ficţional, studiul de faţă schiţează câteva repere ale unei posibile hărţi a virtualităţilor caragialiene. Narcis Zărnescu se întreabă „Mai este Caragiale contemporanul nostru? Dar oare este chiar atât de important pentru un scriitor să fie contemporanul cuiva? Al nostru? Suntem chiar atât de importanţi, noi? Şi, odată cu această întrebare retorică se naşte paradoxul: de ce un geniu absolut şi etern – precum Shakespeare sau Goethe, Eminescu sau Caragiale – are nevoie de un contemporan relativ, anonim şi efemer, pe care îl şi înlocuieşte periodic, la fiecare sfert sau jumătate de veac? Aici rezidă misterul pactului «democratic» dintre creator şi cititor sau spectator; «clauza» confidenţială. S-ar părea că eternitatea are nevoie de provizoriu şi efemer, de ridicol şi nesemnificativ ca să se justifice în faţa unei posterităţi utopice, numite neant. Pentru Caragiale, care – mărturisea el, «simt enorm şi văz monstruos» (*Grand Hotel «Victoria Română»*) – orice text, fie el dramatic sau liric, «oglindeşte» nu numai realitatea socială, ci şi realitatea textuală: textele anterioare sau colaterale, dar, la fel de bine, se poate reflecta pe sine, în jocuri de oglinzi lexicale, sintactice, semantice sau simbolice. Spre exemplu *O făclie de Paşti* (1889) va fi reluată în «novela» *Noaptea Învierii* (1897), precedată de un pre-text («Notiţă explicativă») şi urmată de un post-text («Notă»), care au rolul, ambele, să dezactiveze «vraja» lecturii, iluzia, şi să saboteze dramatismul spaimei.” Criticul scrie „Iată un fragment din pre-text, a cărui funcţie este de a desacraliza, a destructura sau chiar de a de-construi, înainte de Derrida, convenţiile actului creator, ca şi regulile unui gen, nuvela: „Literatura este o artă care nu trebuie învăţată; cine ştie cum din litere se fac silabe şi din acestea cuvinte, este destul de preparat pentru a face literatură. [...] Ştii să scrii? Eşti literat. Ştii să citeşti? Eşti critic. [...] Şi iată, numaidecât am să dau aici o nuvelă. Eu n-am făcut până acum literatură serioasă, şi mă jur că n-am vreo prealabilă pregătire pentru aşa ceva; de astă dată însă m-am hotărât. Trebuie,

pe lângă teoria de mai sus, și un exemplu, și mi-am ales novela, un gen la modă. Iată opera mea...” Și urmează proza cunoscută, *O făclie de Paști*, ușor modificată. Pentru ca efectul de distanțare ironică să fie garantat, iar iluzia ficțiunii să fie demontată iremediabil, autorul adaugă un post-text, care precizează valoarea secundară a nuvelei în cauză, dat fiind că este vorba de o parodie sau un plagiat, a(l) textului, pe care cititorul tocmai îl terminase de lectură: „În momentul când cronica mea este deja culeasă la tipografie, un amic îmi spune ca i se cam pare a fi citit odată o novelă ceva cam așa. Acum e prea târziu ca să mai schimb subiectul. Nu voi putea fi acuzat de plagiat, căci mai la urmă subiectul nu e atât important în artă cât este de importantă tratarea.” Narcis Zărnescu afirmă: „pentru a asigura comunicarea între un autor clasic și un cititor contemporan se cere o «update» continuă a comentariului, a contextelor și reperelor literare, a corespondențelor și grilelor de comparație, în funcție de tendințele pieții culturale europene, euro-atlantice sau euro-asiatice, altfel spus, de cursul valorilor tematico-stilistice la bursa macrovalorilor economico-spirituale, aflate în expansiune globală. La fel ca toate personajele sale, pândite de umbra carnavalescului tragic, scriitorul testează o identitate alternativă: «Se petrecu atunci în această ființă un fenomen ciudat, o completă răsturnare... (s.n.) » (O făclie de Paște). Spaima, ca și nebunia, este o alterare a lucidității, dar și o alternare de identități. Discontinuitatea creează rupturi, falii în care personajul se prăbușește. Rezultatul este o lume «de-a-ndoa-selea», al cărei prototip este Cănuță, om sucit. Stările de conștiință devin fluide, glisând între real și imaginar. Pentru critica «veche» românească: de la Titu Maiorescu (1885) și Nicolae Iorga (1892) sau Mihail Dragomirescu (1912) până la Paul Zarifopol (1930), Cioculescu (1935, 1967) sau George Călinescu (1941); de la Tudor Vianu (1941) și Pompiliu Constantinescu (1946) până la Perpessicius (1962); ca și pentru «noua» critică, ilustrată de Al. Călinescu (1976) și Liviu Papadima (1999) sau Vasile Fanache (1997), de Florin Manolescu (2000) și Mircea Iorgulescu (ed. II, 2002), Caragiale este un comediograf de geniu, un satiric uriaș, un mare ironist, care «biciuiește» și «batjocorește» moravurile, mentalitățile, limbajul și jargoanele societății românești, aflată într-o permanentă tranziție de la mahala la „high-life” și viceversa. Este cel puțin amuzant să observi cum de la o generație la alta, criticii importă cam aceleași clișee și, după modelul lui Dandanache, Farfuridi, Brânzovenescu & comp., cultivă cu superioritate în-erțiile tradiției naționale. Cu toate acestea, ceilalți Caragiale așteaptă să fie descoperiți în «ochiurile» sau în «nodurile» operei. Există un Caragiale tragic. Dostoievskian? Mai degrabă, cehovian. Nu vorbim aici de influențe, de sincronisme sau mimetisme, ci căutăm acele constante anacronice sau paradigme transversale, ipostaziate, la un moment dat, de Spengler și Blaga. De aceea mai există un Caragiale fantast, fără agresivități, de tip Brentano sau Hoffmansthal. Un Caragiale «proustian», fascinat de semnele trecerii timpului (ceasornice, clopote, vecernii, răsărituri și apusuri, soare, lună și stele, reflexe condiționate etc.); un Caragiale «faulknerian», care înregistrează textura monologului incoerent

și intruziunea verbozității sociale, percepută deformat. Un Caragiale «freudian», care, amintindu-și de lecturile sale din Zola sau Maupassant, încearcă să descifreze ieroglifele spaimei sau ale incestului, misterele eredității și ale libidoului. Un Caragiale «cioranian», a-mioritic, înspăimântat de abisurile și kierkegaardianul «cutremur» al morții”. Criticul observă că în *Momente și schițe* „Discursul ac-tanțial, direct sau indirect liber, devine o «beție de cuvinte», care urmărește acel stream of consciousness, schizoid. Pronumele relativ care girează logica propo-ziției”. În nuvele în schimb „Efectul de lectură – stilistic, retoric, poetic etc. – este generat de multiplele fisuri care, la diverse niveluri (lexical, sintactic, logic etc.), inaugurează adevărate spații potențiale de jocuri interpretative.” □ Matei Damian scrie *Personajul-ziarist în opera lui I.L. Caragiale. Remarcabilii*: „Textul de față încearcă să creeze o hartă a personajelor-ziarist ale lui Caragiale și astfel să refacă primar ruta presei acelor vremuri. De fapt, se va vedea, jaloanele ce ghidează presa caragialiană se rezumă la ilustrarea câtorva principii modern-concise; personajul însă se sustrage oricărei apropiieri a condiției și evoluează spre o beție a vitezei și abundenței ce îi desfiind constant profesia. Dacă presa cultivă peren conflictul, gazetarii lui Caragiale distrag și distrează violența, activând noua tehnologie a certeii-joc. Un cert joc? Fără îndoială: singura nișă a violenței stă în bruscheta și luxurianța detensionării.” ■ La secțiunea *Comentarii*: □ Cristina Deutsch publică *William Faulkner: perspective narative în Zgomotul și furia*: „Haosul sufletesc și material al prăbușirii familiei Compson din Yoknapatawpha este surprins la persoana întâi din perspectiva a trei membri ai ultimei generații de aristocrați (Benjy, Quentin, Jason) și, în sfârșit, din punctul de vedere al au-torului - la persoana a treia. Potrivit Cristinei Deutsch și criticilor literari citați, se distinge cu ușurință că toți frații Compson sunt limitați ca naratori la un anumit punct de vedere, iar cititorul, evident, nu ar trebui să aibă încredere completă în nici una dintre versiunile lor asupra evenimentelor, nici măcar în cea auctorială. Cel de-al patrulea capitol folosește un punct de vedere omniscient asupra a două fire narative, aici punctul de interes mutându-se în întregime asupra prezentului.” Autoarea scrie „Atunci când se vorbește, în teoria literaturii, despre «perspectiva narativă», se iau în considerare în primul rând două aspecte de bază: vocea na-rativă («cine vorbește») și focalizarea («cine vede»), aceste două elemente la un loc dând naștere la ceea ce poate fi definit «situație narativă». În momentul în care se încearcă o examinare a discursului prin intermediul acestor «voci nara-tive», la nivel primar se urmărește în primul rând identificarea celui care vorbește sau, mai clar, determinarea subiectului «care povestește acțiunea» [...] În *Zgomotul și furia* vom descoperi că prezentul și trecutul sunt atât de amestecate încât adesea cititorul nu poate face diferența între ele mai bine decât personajele. Din cauză că primul capitol, cel al lui Benjy, se concentrează asupra a ceea ce s-a întâmplat când membrii familiei Compson erau copii, putem risca să afirmăm că romanul chiar începe cu începutul deși, dacă luăm mai întâi în considerare Appendix-ul, care, sugera Faulkner, ar trebui plasat la începutul cărții, vom observa că acesta

începe, nici mai mult, nici mai puțin decât cu povestea șefului de trib indian care i-a vândut unui Compson prima bucată de pământ și duce povestirea, în practică, până la sfârșit. De multe ori, cititorul însuși a fost cel care a obiectat împotriva felului în care sunt aranjate capitolele. În particular, un motiv de îndoială a fost opțiunea lui Faulkner de a plasa capitolul lui Benjy primul, mai ales din cauză că este extrem de dificil și nu poate fi înțeles pe deplin până când nu este terminat romanul. Alți cititori au sugerat că ar fi trebuit să înceapă cu capitolele lui Jason sau al lui Dilsey, fiecare dintre ele fiind mai ușor de înțeles. De altfel, misterul așezării „capitolului lui Benjy” la început nu este greu de descifrat: Benjy este în realitate cheia înțelegerii titlului romanului, deoarece, la prima vedere, se poate afirma că *Zgomotul și furia* reprezintă în sensul literal al cuvântului «povestirea unui nebun». Și totuși nu putem spune, continuând fraza lui Shakespeare, că opera aceasta «nu are sens» (titlul cărții este luat din *Macbeth*: «...a tale told by an idiot / Full of sound and fury, signifying nothing.»). La fel ca și în *Macbeth*, și aici personajele sunt profund preocupate de trecerea timpului, fiecare având o relație absolut specială cu acesta. Dar Benjy, fiind o imagine a idiotului (simbol care poate fi interpretat și ca reprezentare modernă a lui *The Fool*, acel bufon sau măscărici nebun și înțelept în același timp pe care îl întâlnim nu numai în drama elizabethană, ci și într-un personaj de tipul lui Huckleberry Finn al lui Mark Twain sau unul precum Holden Caulfield al lui Salinger) nu are nici un fel de concept de timp sau loc – stimulii senzoriali ai prezentului îl poartă înapoi în timp și într-un alt loc situat în trecut, în mod imediat și fără să fie avertizat (o excepție făcând faptul că autorul folosește, în acest caz, caractere cursive în locul celor normale.” Criticul observă „Adesea, Benjy, într-o manieră foarte subtilă, îl va face pe cititor să intuiască lucruri pe care el, în aparență, nu are capacitatea să le perceapă și să le catalogheze. Dar Faulkner nu se poate mulțumi să înregistreze procesele confuze care se petrec în mintea unui nebun. De aceea el introduce diferiți povestitori, datorită cărora cititorul vede crâmpie de evenimente răsfrânte în mintea unor oameni diferiți, care au participat în chip diferit la ele. Acest procedeu de deplasare a povestirii constituie una din trăsăturile caracteristice ale manierei artistice a lui Faulkner. Pe prozator îl preocupă în primul rând prezentul, pentru el trecutul reprezintă o parte inseparabilă și invariabilă a prezentului iar mersul înapoi al timpului constituie nu atât o incursiune în trecut, cât o necesitate vitală, cheia pentru înțelegerea prezentului.” Cristina Deutsch remarcă faptul că „În *Zgomotul și furia* întâlnim pretutindeni ca model recurent imaginea oglinzii. Amintindu-și-o pe Caddy, Quentin re trăiește momentul în care aceasta, repezindu-se să-l liniștească pe Benjy, «fuge din oglindă» în care privea Quentin: «Fugi afară din oglindă, afară din acel parfum concentrat. Roze, roze... ea aleargă afară din oglindă ca un nor, alungând din oglindă parfumurile rozele rozele rozele vocea care adia peste Eden.» În aceeași oglindă, Benjy urmărește reflexele flăcărilor din cămin, fără a sesiza însă că flăcările nu sunt propriu-zis în oglindă. Mai târziu, cu puțin înainte de a se sinucide, Quentin privește apele fluviului,

«fragmente dintr-o oglindă spartă». S-a spus pe bună dreptate că Quentin transformă cu bună știință lucrurile în umbrele lor, prin intermediul oglinzii, în timp ce Benjy acordă realitate tocmai acestor umbre din oglindă. Quentin nu și-o amintește concret pe Caddy, ci numai reflexele ei în apă ori în oglindă, pentru că numai acestea, proiecțiile ei sunt reale, reflexele nu atât în oglinzi exterioare cât în oglinda lăuntrică deformatoare a conștiinței lui torturate. Drama lui Quentin se referea nu la lumea reală, ci la reflexele închipuite ale lumii și din acest motiv moartea îi apare lui Quentin ca o «sfârșimare a oglinzii», o distrugere a capacității lui de a evalua propriile reflecții ale lumii.” În opinia Cristinei Deutsch „Romanul *Zgomotul și furia* reprezintă de fapt un lanț de evenimente a căror ordine cronologică a fost deranjată. În legătură cu aceasta, Sartre face o comparație destul de neașteptată între Faulkner și Marcel Proust. Analizând *Zgomotul și furia*, Sartre observă că în acest roman trecutul se împletește atât de strâns cu prezentul încât timpul parcă a încremenit: «Astfel se prezintă timpul la Faulkner. Nu regăsim oare aici ceva cunoscut? Prezentul neverosimil, incursiunile neașteptate în trecut, condiționarea emoțională care se opune condiționării conștiente sub raport cronologic, dar nereale, amintirile, monstruoasa obsesie neconținută, schimbările sentimentelor – oare toate acestea nu ne reamintesc timpul pierdut și regăsit al lui Marcel Proust?».”

● **[„Contemporanul. Ideea europeană”, nr. 6]** În *Avancronică*, Bogdan Crețu discută despre activitatea literară a Laurei Dan care își anunță debutul proximal cu volumul *Începe să doară puțin*: „Laura Dan are și răbdarea, și știința de a construi poeme mai elaborate, fără a se sforța în vreun fel să amestece registrele, să imite ironic, să pastişeze, să parodieze sau să creeze contraste îndelung chibzuite, așa cum procedea de regulă poezia anilor 2000. Două ar fi marile tensiuni care sunt împlânzite prin poezie: trădarea tatălui, devenit o figură obsedantă, ca și în cazul altor autori (Radu Vancu, Claudiu Komartin, Teodor Dună, T.S. Khasis) și nesiguranța (pornind tot de aici) în dragoste. Pe de o parte, părintele este cel care rupe brutal un spațiu amniotic, protector, sacru, al familiei, iar acest gest este resimțit ca un șoc permanent: el înseamnă nu doar ieșirea din adolescență, dar și o neîncredere bolnăvicioasă în șansele iubirii de a recupera normalitatea astfel pierdută.” □ Ștefan Borbély recenzează volumul lui Mircea Opriță, *Călătorie în Capricia*. Cu adevărat ultima aventură a lui Gulliver, în articolul *Gulliver în Capricia*: „realizarea literară. Opriță e un maestru, al socioperspectivelor utopice sau utopizante, al ironiei, al detaliilor mucalite, vesele și nu în ultimă instanță al echivalențelor lexicale și al onomasticii. Din păcate, nu mulți știu de roman, într-o cultură literară mai bine așezată decât a noastră, el ar fi fost de mult un bestseller, pentru a cărui achiziție cititorii s-ar fi îmbulzit în librării sau ar fi înroșit Internetul... La noi, mizele sunt mai mici. Capriciene...” □ În *Liniștea maturității artistice*, Răzvan Voncu comentează volumul *Liniștea de dinaintea liniștei* de Paul Vinicius: „În primul rând, n-ar fi pentru prima dată când Paul Vinicius, sub cunoscuta-i amenitate din viața cotidiană, recurge la o provocare. Nici în *Eclipsa*,

ilustrația, semnată de același Tudor Jebeleanu care a realizat și coperta *Liniștii...*, nu reprezintă un complement logic și cuminte al textului. [...] în al doilea rând, orice poet adevărat - iar Paul Vinicius este, indiscutabil, un asemenea poet - are, mai devreme sau mai târziu, în carieră, o cumpănă, în urma căreia poezia sa, dacă este clară și luminoasă, se tulbură (cazul Ana Blandiana), iar dacă este tulbure și violentă, se limpezește (cazul Ion Pillat). Tulburarea sau limpezirea nu au neapărat de-a face cu valoarea, dar este evident că, după o asemenea *pipăire* a limitelor, poezia câștigă în profunzime, dobândind o dimensiune care îi lipsea. [...] Și ideea că poezia este o zgură a limbajului, care reține tot ceea ce memoria noastră aruncă din curgerea zilelor, se așează altfel în prezența sentimentului morții. [...] Căci o prezență mult mai pregnantă ca de obicei, între *personajele* volumului, este Moartea. Ea redimensionează, de fapt, arta poetică a lui Paul Vinicius, care în volumele anterioare se configura între nebunie și amor, între cărciumă și bibliotecă. Acum, ars moriendi domină ars amandi și transformă ars vivendi într-o ars scribendi. [...] Important este însă că poetul pare a fi ieșit din logica volumelor (menite *gloriei*, publicității și, dacă se poate, premierii) și a intrat în cea, mai complexă și mai durabilă, a operei.” □ Adrian Dinu Rachieru discută în articolul *Radu Mareș „pe cont propriu”* activitatea literară, receptarea scriitorului eponim și aduce în discuție ultimul său roman publicat: „Cum scriitorul clujean a fost încununat cu Premiul pentru proză al Uniunii Scriitorilor (2010) pentru un masiv roman (*Când ne vom întoarce*), scos la editura Limes, s-a ivit, iată, prilejul fericit de a propune o scurtă recapitulare, cercetându-i palmaresul. Însă cultivat, elaborat, cu mână sigură, de rafinament intelectual și răsfăț calofil, neînregimentat, pozând într-un «bătrân ursuz», pisălog, cârcotaș etc. Radu Mareș acuză, precum puțini, drogul scrisului, încât, la aproape patru decenii de la debutul editorial (*Anna sau Pasărea paradisului*, 1972, distins cu Premiul U.S.) avem prilejul de a saluta o nouă izbândă de proporții, un roman *exceptional*, cum n-au ezitat a afirma unii critici (Alex Goldiș, de pildă). Curios, romanul din urmă, *Deplasarea spre roșu* (Polirom, 2012) n-a trezit - încă reacții. Anterior, ca timp al redactării, marelui succes bifat prin *Când ne vom întoarce*, el respectă rețeta: un titlu echivoc, o mână sigură, abilitate compozițională, grija scriiturii, finalul imprevizibil, oniric, în plină mineriadă. [...] Radu Mareș - spirit fin, trăind cultural - ne propune, dincolo de «adevărul textual», imaginea unui scriitor pentru care confesia țâșnește nu eliberând prea-plinul sufletesc ori propunând o experiență exemplară, ci descoperind (pentru a câta oară?) soluția de a fi în literatură, pe cont propriu.” □ Aura Christi publică un fragment din volumul în lucru *Dostoievski - Nietzsche. Elogiul suferinței, Magul*. □ Liviu Ioan Stoiciu semnează *O trecere în revistă a vieții literare vrâncene de azi*, concluzionând că „la o evaluare mai strictă a vieții literare vrâncene, pot observa că - la nivelul scriitorilor care locuiesc și scriu azi în Vrancea - contează redactorii-șefi ai revistelor, pomeniți la început (activi, cu operă în curs de definitivare). De neînțeles pentru mine e de ce liderul Luca Pițu, care locuiește în Vrancea, refuză să intre în lumea literară vrânceană

(motiv pentru care observatorii vieții literare nu-l includ între scriitorii vrânceni). Curios, apoi, că nu există o mișcare literară «douămiistă» în Vrancea.” □ Albert Kovács comentează în articolul *Adolescentul lui Dostoievski* în traducerea Liviei Cotorcea această nouă decodificare a textului dostoievskian: „Cei mai mulți critici cad alături de poetica în curs, deși sunt fascinați de poezie și îl admiră pe creatorul acesteia. Într-o vreme când poetica noului onirism fusese larg și pregnant articulată teoretic, criticii comentau în neștire despre visul real, pur, suigeneris, terapeutic, înainte de a fi estetic, dacă nu chiar cu totul în afara literaturii ca artă.” ■ Constantin Abăluță publică grupajul de poeme *Eu sunt toți oamenii pe care i-am văzut*. ■ Grupaj de traduceri de Olimpia Iacob din Rabindranath Tagore.

● [„Contrafort”, nr. 5-6] *Actualitatea*: □ Premiile USM pe anul 2011: „Vineri, 15 iunie, a avut loc Gala decernării premiilor Uniunii Scriitorilor din Moldova pe anul 2011. Juriul, compus din Ana Bantoș (președinte), Alexandru Burlacu, Nicolae Rusu, Dumitru Apetri, Lucia Țurcanu, Vlad Pohilă și Tudor Palladi, a decis în ultima sa ședință, ținută în aceeași zi, lista câștigătorilor. Premiile Juriului USM Poezie: Nicolae Leahu, Alungarea muzelor din cetate. Editura Cartier; Proză: Emilian Galaicu-Păun, Țesut viu. 10X10. Editura Cartier; Critică literară, Eseu: Vitalie Răileanu, Cerc în labirint. Editura Profesional Service; Literatură pentru Copii: Nicolae Popa, Balcoane cu elefanți. Editura Prut Internațional; Publicistică: Efim Tarlapan, Scriitorul întrebat, Editura Labirint; Traduceri: Leo Butnaru, Avangarda. Jertfa gulagului (Editura Fundației Culturale Poezia, Iași) și Avangarda rusă. Dramaturgie, Fundația „Camil Peterescu”/ „Cheiron”, București; Jurnal, Memorii, Scrisori: Aureliu Busuioc, în căutarea pierderii de timp. Editura Prut Internațional; Debut: Marcel Gherman, Cartea viselor. Editura ARC; Premii speciale: Dumitru Matcovschi, Amarele confesiuni; Oleg Serebrian, Cântecul mării; Nicolae Fabian, Din Eternitate întru Eternitate. * * * Premiile Consiliului USM: Ion Ciocanu - Opera Omnia; Anatol Ciocanu - Premiul de Excelență; Lucreția Bărlădeanu, Andrei Burac – Relații culturale. Premiu special: Editura Silvius-Libris (director scriitoarea Silvia Ursachi). USM a acordat, de asemenea, burse de creație anuale pentru Haralambie Moraru, Iulian Ciocan, Călina Trifan și Boris Schițco. Valoarea unei burse: 24 000 mii de lei. Din Comisia ad-hoc a Uniunii Scriitorilor au făcut parte: Nicolae Spătaru, Grigore Chiper, Dumitru Apetri, Nicolae Rusu, Vladimir Beșleagă.” □ Premiile USR pe anul 2011: Pe 6 iunie 2012, la Uniunea Scriitorilor din România, Sala Oglinzilor, a avut loc ceremonia de decernare a Premiilor USR pe anul 2011. Două jurii, unul de nominalizări (format din Mircea A. Diaconu – președinte, Lucian Alexiu, Iulian Boldea, Dan Mircea Cipariu, Sanda Cordoș) și unul de decernare (alcătuit din Dan Cristea – președinte, Paul Aretu, Gabriel Coșoveanu, Nicolae Oprea și Vasile Spiridon), au triat cu exigență cărțile de literatură ale anului 2011. Câștigători au fost declarați: Poezie – Gabriel Chifu, însemnări din ținutul misterios, Editura Cartea Românească; Proză – Alexandru Vlad, Ploile amare, Editura Charmides; Critică – Mihai Zamfir, Scurtă istorie. Panorama alternativă a

literaturii române, Editurile Cartea Românească/ Polirom. Teatru – Gellu Dorian, Confort Freud, Editura Timpul; Premiu special – Cassian Maria Spiridon, Despre barbari sau Invazia omului plat, Editura Litera; Debut – Gabriela Gheorghîșor, Mircea Horia Simionescu. Dezvrăjirea și fetișizarea literaturii, Editura Muzeul Literaturii Române; Alex Goldiș, Critica în tranșee, Editura Cartea Românească; Traduceri – Dinu Flămând, Fernando Pessoa, Opera poetică, Editura Humanitas Fiction; Premiul Fundației Andrei Bantaș – George Volceanov, Violeta Popa, Horia Gârbea, W. Shakespeare, Opere, IV (Regele Ioan, împlânzirea scorpiei, Vis de-o noapte-n miezul verii), Editura Paralela 45; Literatură în limbile minorităților naționale (nominalizările au fost făcute de Comitetul pentru Minorități al URSS) – Egyed Emese, Briszéisz (roman), Editura Erdélyi Híradó Kiadó; Premiul Național – Norman Manea. Printre cei nominalizați la Premiile URSS s-au numărat și doi scriitori din Republica Moldova: Emilian Galaicu-Păun (proză), Leo Butnaru (traduceri). Până în prezent doar 6 scriitori din Basarabia au luat Premiul Uniunii Scriitorilor din România: Vasile Gârneț, Mihai Cimpoi, Leo Butnaru, Vitalie Ciobanu, Nicolae Popa, Arcadie Suceveanu. Distins cu Premiul URSS a fost și Vasile Ernu, dar el e român-român născut în URSS și stabilit de mai mulți ani în România. (v. g.)”. □ Recuperarea memoriei: Despre scriitori, rezistență și complicitate în „epoca de aur” (întâlnire la Chișinău cu Ana Blandiana și Romulus Rusan). ■ 200 de ani de la răpirea Basarabiei: □ Eugenia Bojoga publică Mihail Sadoveanu despre Basarabia la 1919 ■ Fragmente critice: Vitalie Ciobanu comentează volumul lui Liviu Antonesei Victimele inocente și colaterale ale unui sângeros război cu Rusia. Unsprezece povestiri Editura Polirom în Viața și tabieturile lui L.A. povestite de el însuși: „Liviu Antonesei mi-a dat mereu senzația unui scriitor veritabil, a unui profesionist care abordează cu aceeași siguranță, dezinvoltură și neștirbită vocație mai multe genuri literare: poezia, proza, critica literară, eseu filozofic. Este și un foarte pătrunzător publicist, [...] în primăvara lui 2012 scriitorul nostru de la Iași a dat o dublă lovitură: o carte de poezie și alta de proză scurtă – Povești filosofi ce cretane și alte poezii din insule, poeme inedite. Herg Benet Publishers, și Victimele inocente și colaterale ale unui sângeros război cu Rusia. Unsprezece povestiri. Ed. Polirom. Apariția lor, cvasi-simultană, cred că trădează nu doar o schemă iscusită de management editorial, ci și un fel de sinergie a spiritului, o sumă de stări sufletești și experiențe de viață, care s-au materializat în genuri literare diferite, și poate că cea mai potrivită recomandare de lectură este ca cele două volume să fi citite împreună.” Despre povestirile din volum criticul afirmă: „Marca lor distinctivă este prezența explicită, declarată a autorului, care prin comentarii subiacente, digresiuni și pasaje auto-referențiale (din postura omului care scrie și meditează asupra mecanismelor scrisului) devine motorul principal al acțiunii. Lumea în aceste povestiri împrumută culorile unui pictor impresionist”. Criticul observă: „apar fragmente din eseurile de scriitor începător ale lui L.A., atacând neapărat teme capitale – cum este rostul finitudinii existențiale –, scrise pentru a-l convinge pe tata că are talent

de scriitor... Un text ca acesta, cu valoare testimonială, nu mai este, s-ar părea, proză propriu-zisă. Dar are calitățile unei mari nuvele, pentru că fi ul, care mărturisește, a vrut să-i dea demnitatea unei opere literare. Viața și profilul autorului se compun din mai multe secvențe și amintiri presărate în nuvele. Subiectul se declanșează spontan, susținut de niște cârje ale memoriei, cum le numește el: cărți, agende, carnete, ilustrate cu felicitări scrise de zile onomastice. Scotocind așa prin sertarele din casa mamei, autorul are ideea povestirii care dă titlul cărții: Victimele inocente și colaterale ale unui sângeros război cu Rusia care până la urmă nu a mai avut loc.” în opinia criticului „Nuvelele lui Liviu Antonesei emană o bucurie și o plăcere a vieții contagioase: el își recompune ritualul mișcărilor zilnice, se joacă, schimbă măști, atrage cititorul în tot felul de scenarii ficționale (tehnici postmoderne), făcute să seducă și să aprindă imaginația.” ■ *Cronica literară*: □ Grigore Chiper abordează: □ volumul Doinei Postolache Poeme cu molii, Chișinău, Editura Prometeu, 2011 în Invazia moliilor. în opinia sa „Doina Postolache alege molia în calitate de liant între exterior și interior. Motivul e la suprafață: larvele moliilor „rod lucrurile de origine vegetală și animală” (DEX), de unde posibilitatea de a realiza saltul din contingent în ideatic și metafizic. Poezia Doinei Postolache însumează colaborarea și jocul acestor două tipuri semnificative, direct și figurat, iar molia poate căpăta cu ușurință dimensiunea unui simbol cu reverberații escatologice. în chiar textul liminal, sensul metaforic îl continuă, într-o dezvoltare aproape firească, pe cel direct, literal.” □ în Literatură și autenticitate Mircea V. Ciobanu analizează în căutarea pierderii de timp (Jurnal cubanez ș.a.), Editura RAO – Prut Internațional, 2011 și romanul Și a fost noapte, Editura Cartier, 2012 ale lui Aureliu Busuioc. în opinia criticului „cărțile din genul literaturii de frontieră îmbogățesc peisajul literar basarabean.” Mircea V. Ciobanu afirmă: „Pe parcursul tipăririi în fascicule a Jurnalului cubanez, lumea cititoare comenta, mai ales, un aspect al scriiturii: este oare un jurnal adevărat sau este trucat; e vechi autentic ori evenimentele sunt privite de pe olimpul deștept al zilei de azi etc.? Ei bine, eu mă numărăm printre cei care căutam noduri anacronice în papirusul cubanez. După ce autorul s-a autodemască («l-am născocit – Jurnalul – în anul de grație '97, cu intenția transparentă de a epata»), înțeleg că astea contau prea puțin. Scriitorul spune întotdeauna adevărul.” Criticul conchide: „Niște memorii clasice Busuioc nu le-ar fi scris și nu le va scrie vreodată. Prea multe posibilități de a (se) juca ludic-literar îi oferă amintirile.” Despre romanul Și a fost noapte criticul scrie: „Limbajul, simplificat la maximum (iată că Busuioc poate fi bănuit și de cochetare cu minimalismul), permite proiectarea-developarea narațiunii pure. Un anume schematism și chiar tezism se între-zărește după canavaua povestirii, dar cartea e salvată de fiecare dată de încheierea fiecărui capitol înainte de a plictisi și înainte de a veni verdictul autorului.” Criticul afirmă: „Până la acest roman Busuioc putea fi încadrat perfect în tagma postmoderniștilor [...] Cu Și a fost noapte însă, Aureliu Busuioc provoacă un divorț, o trădare a postmodernismului cu minimalismul, cu romantismul

melodramatic-sentimental, cu (post)realismul.” □ volumul Victoriei Mărgineanu, Ora H, Chișinău, Editura Clipa, 2011 în Timpul fără ceas...: „o formulă minimalistă, cu trăsături spre abstractizare și diluare a universului poetic [...] Victoria Mărgineanu a scris un volum onorabil. Ce va urma?” ■ La *Lecturi* Alexandru Tabac comentează Medgidia, orașul de apoi (Editura Cartea Românească, 2009) de Cristian Teodorescu sub titlul Medgidia în literatură: „Cartea nu lasă deloc impresia că e scrisă la peste șaptezeci de ani distanță, din contra, parcă ar fi fost concepută chiar atunci, în plin tumult social, și păstrată ca prin minune în nu știu ce sertar al literaturii. În spatele orașului Medgidia se află destinul întregii țări, căci nimeni nu a fost pășuit și nimeni nu a fost cruțat. Romanul își croiește o structură inedită, cele 103 povestiri care îl formează au fiecare propria tramă, pot fi citite separat cu un grad similar de interes, dar în același timp sudează firul narativ și conturează o imagine de ansamblu. Pe lângă istoriile particulare consemnate în carte se întrezărește și portretul psihologic al românului, un portret colectiv de care, uneori, nestatornicia, lașitatea și trădarea nu sunt străine. [...] Ultima povestire, Orașul de atunci și cel de apoi, rescrie rezumativ povestea încheiată pe parcursul cărții, dar ce anume generează acest demers? O conștiință a fragmentării textului, de unde și nevoia de a relua schematic destinele protagoniștilor sau (și înclin spre această variantă) tentația de a demonstra cum se construiesc două tipuri de text. Pentru că povestea de final este de fapt story-ul inițial (hipotextul), de la care se pleacă și din care s-a scris întreaga carte.” □ Șase poeți români traduși în engleză O antologie marca ICR Londra și „Poet in the City” ■ La rubrica sa Jurnalul unei țestoase Mariana Codruț își continuă articolul din numărul precedent: Cu poezia... (II) ■ *Interviu*: Alistair Ian Blyth: „Prestigiul literar se răsfrânge asupra imaginii generale a unei țări” (iunie 2012, Chișinău-București) ■ Literatura basarabească în Cehia: „Revista «Plav» Revista lunară de literatură universală Plav, care apare la Praga, a consacrat un număr integral (nr. 2/2012) literaturii române din Basarabia. Sunt prezenți 10 scriitori de la Chișinău. Sumarul are în deschidere un interviu cu Vitalie Ciobanu, realizat de Libuše Valentová – profesor universitar, cunoscută și apreciată traducătoare și promotoare a literaturii române în Cehia. Numărul mai cuprinde o nuvelă de Vlad Ioviță (o recuperare postumă), pagini de proză de Nicolae Rusu, Vlad Zbârciog, Alexandru Vakulovski, Iulian Ciocan, Andrei Burac, Nicolae Dabija, Dumitru Crudu. Poeme de Paula Erizanu. Sumarul este completat de o recenzie la piesele Stop the tempo și Kebab, de Gianina Cărbunariu, regizoare de la București, piese jucate cu succes pe scenele europene. Traducerile din autorii basarabeni sunt realizate de Libuše Valentová, Jarmila Horáková, Jiří Našinec, Kryštof Míka, Tomáš Vašut, Elisabeta Fiedlerová și Ludvík Pospíšil.” ■ Marcel Gherman scrie Jean Baudrillard și „Deșertul realității”. ■ Versuri de Vasile Romanciuc ■ Leo Butnaru semnează Faust din Sibiu ■ La rubrica *Blocnotes* Gheorghe Calamanciuc publică *Rodul*.

● [„Convorbiri literare”, nr. 6] *Literatură*: □ La *Atitudini* Cassian Maria Spiridon scrie *Uimirea creatoare a Irinei Mavrodin*. Reținem: „Irina Mavrodin

pune în conexiune uimirea și ambiguitatea. Pentru definirea ultimei apelează la Roman Jakobson: «Ambiguitatea este o proprietate intrinsecă, inalienabilă, a oricărui mesaj centrat asupra lui însuși, pe scurt, este un corolar obligatoriu al poeziei. Nu numai mesajul însuși, dar și destinatorul și destinatarul devin *ambigui*. Supremația funcției poetice asupra funcției referențiale nu obliterează referința, dar o face ambiguă». Și la Umberto Eco: «Ambiguitate(sic!) este un artificiu foarte important, pentru că ea funcționează ca anticameră a experienței estetice când, în loc să producă o simplă dezordine, trezește atenția destinatarului și îl pune în situația de orgasm interpretativ; destinatarul este stimulat să scruteze flexibilitatea și resursele latente ale textului pe care-l interpretează cât și pe ale textului la care se referă [...] Definiția operațională cea mai utilă formulată în legătură cu textul estetic este cea oferită de Roman Jakobson care, sprijinindu-se pe foarte cunoscuta subdiviziune a funcțiilor lingvistice, a definit mesajul cu funcție poetică în calitatea lui de mesaj ambiguu și auto-reflexiv».” Cassian Maria Spiridon menționează în acest context teoria lui William Empson care consideră că există *șapte tipuri de ambiguitate* și afirmă că „*un cuvânt sau o structură gramaticală acționează în mai multe direcții deodată*”. Autorul articolului citează o observație a Irinei Mavrodin cu privire la „eul auctorial” al lui Samuel Beckett, care „obscurizează până la dispariție” eul biografic: „Creația lui Beckett [...] este menită la eternă recitare/recitare într-o învierea ei ca VOCE”. Cassian Maria Spiridon citează și afirmația Irinei Mavrodin despre Bachelard: „pentru Bachelard – câteva texte o spun explicit, întreaga sa operă o spune implicit - [...] uimirea declanșează creația, face parte din însuși actul creator și, integrată în operă, se comunică receptorului, suscitând în acesta, prin actul uimirii, dorința, bucuria creativității”. Cassian Maria Spiridon conchide că „Întregul volum [*Uimire și Poiesis*] dă seama asupra uimirii creatoare a Irinei Mavrodin.” □ George Popa publică *Luceafărul și Faust*: „Abstracție făcând de partea sa celestă, de încheiere, între capodopera lui Goethe și Luceafărul se poate vedea același raport simbolic ca între opera centrală a lui Auguste Rodin, *Poarta Infernului*, unde o multitudine de personaje trăiesc viața pradă unor paroxisme ale senzualității celei mai necenzurate, și creația lui Brâncuși - o grădină a principiilor, a esențelor purificatoare.” □ Sub titlul *Eu nu sunt din lume* Ioan Holban scrie despre Cezar Baltag, remarcând faptul că printre diferențele cele mai vizibile care îl separă de Nichita Stănescu se numără „modalitatea de abordare a categoriei departelui”. Astfel, la Cezar Baltag „departele e sursa tuturor spaimelor pentru că, iată, toată poezia sa stă sub semnul căutării aproapelui, în ambele sensuri ale cuvântului: aproapele, opusul departelui și aproapele – Celălalt.” □ În articolul intitulat „*Năzdrăvanul Nicolae Țone și proza post-avangardei*” Cristian Livescu afirmă: „Nicolae Țone-Tzone scrie interesant, cu scânteieri asociative absolut virtuozice estetice”. □ Constantin Dram comentează volumul lui Boris Crăciun *Prințesa de la Iași sau Văpaia ochilor violeți* în *Scriitura pragmatică. Un „roman vizual și un personaj de legendă.”* □ Sub titlul *Recuperări utile* Dan Mănucă abordează volumul Petru

Th. Messir, *Scriseri literare și politice* (Iași, Editura Convorbiri literare, 2010, ediție îngrijită și cu un studiu introductiv de Liviu Papuc. □ Adrian Dinu Rachieru afirmă în articolul *Arcadie Suceveanu și existențialismul vibratil*: „Dincolo de teatralitate [...] repudiind hiperintellectualismul unor autori care împing poezia în pragul ilizibilului (și omoară, astfel, bucuria lecturii), Arcadie Suceveanu protejează taina, haloul *nepătrunsului mister*. Rămâne însă un mister de ce poetul de la Chișinău întârzie să fie recuperat pentru literatura română, acolo unde, indiscutabil, intră în prima linie valorică.” ■ În *Călcătura timpului* Vasile Spiridon scrie: „Ștefan Mitroi reeditează tripticul romanesc cu suflul epopeic *Dulce ca pelinul* (București, Editura Detectiv, 2010), despre care se poate spune încă din start că se distinge prin impecabil echilibru compozițional [...], punere în scenă remarcabilă, știința discursului suplă și veridicitate[...] Citim, în fond, o amplă scriere compozită, aflată în zona de interferență a genurilor, unde romanul fluviu (a)duce cu sine subiectivitatea poemului în proză dispus după regulile artei dramatice și ale stilului indirect liber presărat cu vorbe pitorești.” □ Antonio Patraș analizează studiul lui Angelo Mitchievici *Decadență și decadentism în contextul modernității românești și europene* în articolul *Pentru reabilitarea unui concept: Decadența (II)*: „deși împrumută o serie de elemente caracteristice altor curente, decadentismul le metabolizează diferit, de la caz la caz, astfel că tentativele de a descrie fenomenul pe baza unor teme comune și a unui *stil* artificial-estetizant, oricât de ingenioase, nu reușesc să caracterizeze exhaustiv întregul corpus de opere pretins *decadente*. Mai mult decât *stil*, Angelo Mitchievici consideră decadența «o formă de sensibilitate» rețutabilă și în texte compuse după alt *canon* decât cel decadent [...] În opinia inteligentului exeget, literatura română și-ar releva o puternică și originală componentă *decadentă* în acele creații tributare *bizantinismului*, *balcanismului*, considerat un «operator cultural important», ce scoate în evidență o latură «tipic decadentă, estetizantă, de rafinament cultural și civilizațional». O altă constantă culturală a sensibilității decadente, identificabilă și în literatura noastră, ar fi nostalgia după secolul al XVIII-lea”. Antonio Patraș menționează și conceptul de „decadentism *soft*”, de „*crepuscularism moldovenesc*”, „categorie remarcabil ilustrată de Mihail Sadoveanu sau de Ionel Teodoreanu, scriitori cărora Mitchievici le consacră câte un capitol aparte”. Antonio Patraș afirmă: „pagini de excepțională acuitate hermeneutică închină universitarul constănțean unor prozatori canonici (Eliade, Blecher, Mateiu Caragiale, Hortensia, Sadoveanu), priviți acum prin grila «crepuscularismului»”. □ Emanuela Ilie comentează volumul lui Marius Ianuș *O noapte și o dimineață* (Editura Garafina, 2011) sub titlul *Chiar nu mai dansează Ianuș...* □ Șerban Axinte scrie despre Sorin Stoica în articolul „*Orice înjurătură condensează o poveste*”. □ În *Neînsemnatele nimicuri* Adrian Romila comentează *Cinematograful gol* (Editura Polirom, 2011) al lui Daniel Cristea-Enache: „Fără morgă, epatare sau pretenții ultimative, dimpotrivă, cu umor, inteligență, har narativ și trimiteri potrivite, autorul comentează, își amintește, face analogii și trasează ideograme.”

□ Adrian Tudorachi scrie în *Naționalizarea teoriei literare (I)* Pentru generația lui Mircea Martin, Mihai Zamfir sau Sorin Alexandrescu era posibil ca la București să judeci ideile de la Paris. Să fi fost numai o fereastră de câteva decenii care acum s-a închis? [...] Generația noastră trebuie să acționeze într-un mediu încărcat de memorie culturală, ceea ce poate fi salutar din punct de vedere patrimonial dar sufocant din punctul de vedere al ideilor generale. Nu putem să nu fim conștienți de disimetria orizontului de referințe, de inegalitatea etnică în fața temelor teoretice, de toate filiațiile care ne depășesc și umilesc inteligența noastră teoretică. Și totuși, chiar și în aceste condiții, trebuie să ne punem problema apropierei ideilor generale. Pentru că, altminteri, vom fi condamnați să ne hrănim numai din producția locală de idei, cea atât de săracă...” □ Nicolae Crețu abordează volumul al treilea al *Artei de a fi păgubaș*, apărut la Editura Biblioteca Bucureștilor în 2012, în articolul *Cu Niculae Gheran, „Îndărătul cortinei”* □ Magda Ciopraga scrie despre Sergiu-Pavel Dan sub titlul *De la ficțiune către istoria adevărată - un eseu despre diversiune*. □ În *Note la poezia lui Gabriel Chifu*, Mircea Moț afirmă despre *Însemnări din ținutul misterios*: „Prin noul volum, poezia lui Gabriel Chifu își redimensionează echilibrul dintre ceea ce ar fi extazul și caligrafia creației sale, sentimentul însuși este reconsiderat, devenind acum o atitudine esențială în fața realului.” □ În articolul intitulat Aleksandar Stoicovici - Vineri Gellu Dorian îl numește pe autor „un poet adevărat”. ■ La categoria *Istorie literară*: □ Leonida Maniu publică *Strigoii de Mihai Eminescu - o posibilă întâlnire cu prima iubire* □ Constantin Coroiu scrie *Eminescu și contemporanii săi* ■ Theodor Codreanu semnează eseu *Înapoi la Dante (III)* ■ Basarab Nicolescu semnează articolul *Mircea Eliade - sacrul, între artă și știință*: „Realul este, prin definiție, mereu voalat în vreme ce realitatea este accesibilă cunoașterii noastre. [...] Un flux de informație se transmite în mod coerent de la un nivel de Realitate la un alt nivel de Realitate al Obiectului și Subiectului. [...] De fapt, sacrul este legat de problema raportului dintre Subiect și Obiect.” Basarab Nicolescu scrie despre Terțul Ascuns. ■ *In memoriam* Irina Mavrodin □ Muguraș Constantinescu scrie *Irina Mavrodin - Jurământul de răbdare, statornicie și credință* □ Elena-Brândușa Steiciuc publică *Despărțirea de Irina* □ Mircea A. Diaconu semnează articolul *Irina Mavorodin. Rostirea Tăcerii* ■ În articolul *Împotriva unei preconcepții (I)* Maria Carpov abordează tema plurilingvismului. ■ *Literatură universală*: □ Virgil Nemoianu scrie despre Jean d’Ormesson - *Un mare rapsod al nostalgiei*. □ Elvira Sorohan publică *Amos Oz, un scriitor contra intoleranței*. ■ Revista publică epistola adresată lui Fănuș Neagu, pe care Dumitru Radu Popescu a citit-o la Zilele Revistei „Convorbiri literare” („Sâmbătă înainte de Duminica Floriilor, aprilie 2012”). ■ Gheorghe Grigurcu semnează *O filosofie de doi bani*. ■ Marius Chelaru publică un interviu cu Elisabeta Isanos „*Noul trebuie să se ivească pe terenul tradiției, nu în gol, alături de drumul*. Scriitoarea vorbește despre părinții săi, Magda Isanos și Eusebiu Camilar și despre raportarea sa la ei în meserie. ■ Versuri de Radu Florescu, Marcel Mureșeanu, Andrei Fischhof, Bianca Marcovici,

Petre Popa, Theodor Damian, Dan Moisii, Ionela Mădălina Grosu, Andreea Codiță
 □ Proză de Ilie Danilov ■ Sunt anunțate: □ Concursul național de proză „Mihail Sadoveanu”, ediția a III-a, Iași, 3-5 noiembrie 2012 □ Concursul național de dramaturgie Galați, 2012.

● **[„Dilemateca”, nr. 6]** *Literatură*: □ Paul Cernat recenzează volumul coordonat de Dumitru Chioaru, *Noua poezie nouă. O antologie de poezie română postmodernă alcătuită*, Editura Limes, 2012, încadrare în care vede „simple clișee generaționiste, fără fundamentare teoretică reală”. □ Alexandru Ofrim abordează studiul lui Mihai Mihailide *Eul altora. Jurnale intime, autobiografii, memorii*, Editura Viața Medicală Românească, 2012. □ Michael Haulică recenzează volumul Cameliei Pantazi Tudor, *New Beijing*, Editura Virtuală, 2012 sub titlul *Amintirile unei fete cuminți, cam naive și fără noroc*. ■ *Literatură universală*: □ În *Labirintul Joyce* Gabriela Glăvan analizează volumul lui James Joyce *Portret al artistului în tinerețe*, traducere de Antoaneta Ralian, prefată de Dana Crăciun, Editura Humanitas Fiction, 2012: „noua traducere [...] este în primul rând o aclimatizare în cultura română a unuiu dintre cele mai dificile idiomuri literare ale modernității. [...] Aderența placentară a narațiunii la limbaj se găsește, în *Portret al artistului în tinerețe*, într-o fază incipientă, astfel încât subtilitatea ironiei, arderea intensă a dilemelor spirituale sau introspecțiile permanente ale protagonistului Stephen Dedalus rămân intacte, dincolo de travaliul inerent al traducerii.” □ Codrin Liviu Cuțitaru abordează volumul lui David Grossman *Până la capătul pământului*, traducere de Ioana Petridean, Editura Polirom, 2012 sub titlul *Dincolo de teroarea istoriei*. □ Dragoș Zetu comentează romanul lui Kate Williams, *Plăcerile bărbaților*, traducere de Miruna Voiculescu, Editura Polirom, 2012, numindu-l *Un triller victorian captivant*. □ Alexander Baumgarten scrie despre *Colierul porumbiței. Tratat despre dragoste și îndrăgostiți* al lui Ibn Hazam al-Andalusi (traducere, studiu introductiv și note etc. de Grete Tartler, Editura Humanitas 2012. □ Fragmente de Tom Stoppard. ■ La rubrica sa *Portrete interioare* Ion Vianu abordează volumul Liudmilei Ulițkaia *Daniel Stein, traducător*. ■ *Dosar Franța*: □ Semnează un articol Alexandru Matei (*Unde greșesc ei, unde greșim noi*); □ recenzie a volumului lui Sylvie Germain *Rendez-vous nomades* □ Luiza Vasiliu publică un interviu cu Bernard Pivot. ■ *Interviu cu Michel Houellebecq realizat de Matei Martin* ■ *Locuri de citit*: Jan Cornelius scrie *Buenos Aires în mai 2012* ■ La rubrica sa *Cărți de plastic* Ioana Bot comentează romanul Sabine de Rochefort *Domnișoara Bovary în New York* numindu-l *Doamna Bovary -varianta chick-lit* ■ Scriitorii răspund la o *Anchetă* despre *Primul aparat de radio* ■ La *Meridiane* Cristina Hermeziu publică *Vagabonzii spiritului - note (rătăcite) la o dezbatere literară franco-română organizată de ICR la Salonul cărții de la Paris*. Sunt atinse următoarele subiecte: Matei Vișniec, vagabondul fericit; Ioana Bot și poetica supraviețuirii la Radu Cosașu; Bertrand Badiou și nomadismul lui Paul Celan; Gabriela Adameșteanu și poetica orizontului închis; Răzvan Rădulescu și poetica

fugii; Michel le Bris și poetica dezmarginirii; Letiția Ilea și poetica stranieții.
■ Poem de Sebastian Reichmann.

● [„**Luceafărul de dimineață**”, nr. 5-6] *Viața culturală*: □ *Colocviul romanului românesc 2012* □ *Concurs de creație dramatică destinat presei scurte* □ *Nominalizări la premiile USR pe 2011* □ *in memoriam Irina Mavrodin* ■ *Cronică literară*: Dan Cristea analizează romanul *Ploile amare* (Editura Charmides, 2011) al lui Alexandru Vlad sub titlul *Despre măscărici și supraviețuire*: „romanul lui Alexandru Vlad datorează destul de multe prozei lui D.R. Popescu, și în special narațiunilor acestuia din ciclul *F*. [...] Prozator optzecist, Alexandru Vlad nu poate ignora perspectiva autoreflexivă a scriiturii românești [...] chiar dacă acesta ne apare în *Ploile amare* ca fiind obsedat de crime și de evenimente misterioase, autorul se afirmă, în esență, ca un romancier al atmosferei evocative, al gesturilor mărunte [...] Alexandru Vlad este, totodată, cel puțin în romanul de față, un poet deosebit de atent la nuanțele iubirii”. ■ *Caiet critic*: □ Felix Nicolau comentează volumul semnat de Ruxandra Cesereanu și Marius Conkan *Ținutul celălalt* (Editura Cartea Românească, 2011) în *Vivat orfelinele politically incorrect!*: „Unul dintre meritele cărții este că nu revarsă noțiuni, sintagme și concepte asupra cititorului. Abia spre sfârșit ele izbucnesc ca niște gheizere revelatoare. Așa că ne putem bucura de ingenuitatea și fantezia jocului [...] Unele imagini sunt autentice copilărești, lucru greu de fabricat.” Concluzia sa: „Un experiment curajos, poate cel mai frumos omagiu adus copiilor cu sindrom Down.” □ Sub titlul *Atenție, fragil!* Marius Andrei Aldea abordează antologia de poezie douămiistă *Compania poezilor tineri în 100 de titluri*, apărută în 2011 la Editura Compania și „primenită cu minuție de Dan Coman și Petru Romoșan”. □ Andrea Hedeș analizează volumul Floricăi Bud *Mi-e dor de-o pohtă bună* (Editura Mașina de scris, 2011) în *Lada de zestre*, considerând că „spațiul poveștilor este organizat de limbajul încărcat de savoare locală”. □ În *Delete-forward* Emil Mladin istorisește cum a ignorat invitația de a citi *Atitudinea primului om față de coastele sale* de Mihai Pascaru (Editura EIKON, 2011) și comentează în schimb volumul *A șaptea necunoscută* de Tudor Negoită. În opinia sa autorul „beneficiază de un start lansat [...] Pentru un volum cu text bogat, inteligent pe alocuri, cu dialoguri excelente, dar și cu rateuri de piese scurte, Tudor Negoită are toate motivele să-și continue cariera de dramaturg.” □ Ioan Groșan comentează *la pierderea speranței* (Editura Casa de pariuri literare, 2012) de Nicolae Prelipeanu în „*Constanța obsesiilor*”. În ciuda avertismentului autorului de pe coperta VI, criticul consideră că „întreg volumul, aproape fără nicio excepție, are o unitate de ton, de atmosferă, de situație față de existență și lume absolut inconfundabile. E pecetea, e marca poeziei lui Prelipeanu [...] o marcă ce vine - cum singur poetul o recunoaște - din «constanța obsesiilor» sale. [...] Un scepticism, o îndoială perpetuă care nu se pot mântui (dacă se pot mântui!) decât prin poezie.” În opinia criticului valoarea volumului vine din radicalizarea viziunii. Concluzia sa: „o carte de mare poezie”. □ Adela Vlad comentează *La foc mărunt* (Editura Cartea Românească) al lui Livius

Ciocârlie sub titlul *Jurnalul unui culegător de fraze*: „este limpede că pentru Livius Ciocârlie jurnalul nu este o specie *de rangul doi*, o anticameră a operei propriu-zise, este însăși opera. [...] Un voyeur ar fi nemulțumit de literatura confesivă a lui Livius Ciocârlie care scrie un jurnal *prelucrat*, destinat unor cititori, un jurnal de idei, nu un jurnal intim. Nu știm cât e chip și cât e mască [...] Una dintre dihotomiile pe care le găsește absolut nefondate este viață - scris [...] La sine însuși autorul ajunge prin intermediul cărților” □ Daniela Firescu abordează volumul lui Vlad Zografi *Toate mințile tale* (Editura Humanitas, 2011) în *Sfârșitul Spectacolului* □ În articolul *Literatura de călătorie este un măr mereu verde* Nicolae Coande analizează *Sextant. Jurnal de călătorie* (Editura Aius) de Constantin M. Popa: „Odată ajuns în Camargue, Franța, diaristul își reproșează literaturizarea și se dorește adeptul freamătului străzii, căreia îi ia neîncetat pulsul și-i atinge țeșuturile. Dar o face discontinuu, căci structura de filolog și pasionat al cărții îl fac să revină la palpitul textului filtrat de o neobosită memorie culturală. [...] pagini puternice de proză diaristică de excelent nivel.” □ Sub titlul *Un poet contemporan: Dumitru Vasile Delceanu* Ana Dobre abordează volumele *Trubadur în pustie* și *Privighetori bolnave*, ambele apărute în 2011 și remarcă o „componentă eseniană [...] evidentă în imaginile oximoronice al (sic!) zăpezilor care ard, în intersectarea apolinicului cu dionisiacul.” □ În articolul intitulat *În pielea, inegalabilă & inconfundabilă, a unui poet nouăzecist*, în care abordează volumul *Ce bine e să fii Daniel Bănuțescu* (Editura Cartea Românească), Mihail Gălățanu descrie poezia lui Daniel Bănuțescu drept „impregnată de un fals cinism *a rebours* [...] ca formulă lirică a obârșiiilor, se trage dintr-un îndepărtat și târziu Virgil Mazilescu [...] este un *tip... baroc*. Printre puținii autori «*baroc*» din literatura română - de nu chiar oleacă - *olecuță - rococo*.” În opinia lui Mihail Gălățanu „Daniel Bănuțescu [...] pare să vină dintr-un filon *pre-nouăzecist*, dar, în *egală măsură, și pre-optzecist*.” □ Sub titlul *Un poet „depresiv”* Adrian G. Romila analizează volumul lui Vasile Baghiu *Depresie* (Editura Limes, 2012): „rătăcirea geografică din cărțile precedente a devenit, dintr-un decor exotic, o căutare a sensului [...] un refuz al ludicului postmodern, al formulărilor defini-tive (sic!), spectaculoase. [...] Vasile Baghiu s-a întors acum în spațiul poeziei grave, autentice.” □ Gabriel Rusu comentează *Sfinții* (Editura Deliana, 2011) de Ștefan Dorgoșan în *Zarva sau despre viața cancan*: „Atât cei patru protagoniști, cât și figuranții de coloratură [...] sunt animați de suflete deplin bicisnice și minți dedate exclusiv la ticăloșii. Scena pe care se mișcă este România de după 1989, însă firele ce-i manipulează, ca pe niște marionete, sunt țeșute adânc în istorie, în acea aproape jumătate de secol vinovată de violarea respectului nostru de sine, un sine moral. Agitația lor de pe o zi pe alta frizează mișcare browniană. Nu este configurat sensul de spirală al evoluției, ci numai rotirea în cerc, încrâncenată și, prin aceasta, tragică. În loc să fie prezentate în dinamica dezvăluirii treptate, destinele lor sunt expuse cu bună știință ca într-un insectar, deja consumate. [...] Epica de-abia mai murmură [...] lucrătura simbolică a textului este pusă în evidență

programatic”. În opinia lui Gabriel Rusu romanul „Merită [...] citit cu atenție detectivistică pentru a-i percepe întreaga structură narativă învârtită cu mîgală.”

■ *Colocviul de critică al ASB*: □ Răzvan Voncu scrie *Mutația valorilor estetice sau schimbarea codurilor de lectură?*: „schimbarea care ni se înfățișează este mai amplă și mai profundă decât o nouă mutație a valorilor estetice”. În opinia lui Răzvan Voncu nevoia de ficțiune a marelui public este satisfăcută prin alte mijloace, ceea ce rezultă în lipsa sa de apetență pentru literatură: „prima modificare pe care o putem constata la nivelul codurilor de lectură este de ordin cantitativ: ponderea lecturii a scăzut considerabil în societatea românească din ultimul deceniu. [...] lectură de plăcere, lectura gratuită, *estetică*, dacă vrei, este încă și mai rară”. Criticul observă o „atracție psihologică, mai degrabă, către cartea *utilă*, în detrimentul cărții *frumoase*. Ca profesor de literatură la universitate, pot spune că, pe cât de lesne este să-l faci pe tânărul cititor profesionist să apeleze la o sinteză, pe atât de greu este să-l faci să citească opera literară propriu-zisă [...] Se citește [...] în intervale mai scurte, discontinue, cu o frecvență generată de necesități exterioare lecturii în sine. Textul, la rândul său, nu mai interesează ca întreg, fapt care face ca arhitectura sa să devină indiferentă pentru cititor. [...] Lectura utilă este adversarul declarat al interpretării estetice a literaturii, pentru că tocmai palierul ei estetic îl întârzie sau chiar îl împiedică pe cititor să ajungă la informație. La nivelul cititorului profesionist, aceasta se traduce prin restrângerea evidentă a interpretării estetice a literaturii. Chiar dacă, la noi, critica estetică are o lungă tradiție și un blazon pe care nu-l are în alte literaturi - [...] constituirea ei în instrument de rezistență împotriva literaturii partinice, în special în ultimul deceniu al dictaturii comuniste -, ea este în regres și în literatura română. [...] când e vorba de cărțile de critică și de critica universitară, critica estetică (adesea sinonimă cu mult-hulitul impresionism) este într-o evidentă defensivă, în fața interpretărilor sociologice, psihanalitice, mentaliste, imagologice sau antropologice ale literaturii. Trei sferturi din doctoratele în literatură nici nu mai iau în considerație latura estetică a acesteia.” Răzvan Voncu afirmă de asemenea: „astăzi se poate vorbi nu de o diminuare a interesului pentru literatura mai veche, ci de *dispariția completă, din biblioteca la purtător a cititorului, a oricărui text care nu este contemporan*. [...] Nu are dreptate, prin urmare, Mihail Dragomirescu, care credea în imuabilitatea capodoperelor [...] ci Roland Barthes, care arăta că până și capodoperele au istoricitatea lor și sunt supuse eroziunii timpului.” Voncu semnalează de asemenea faptul că „a reapărut, surprinzător (pentru că noi credeam, până nu demult, că reprezintă o preistorie a lecturii), *lectura de identificare*. Criticul observă astfel „exploatarea lecturii aspiraționale, a dorinței inconștiente de identificare cu persoanele *de succes*” și pătrunderea „în câmpul lecturii, a unei întregi categorii de texte neliterare, care își găsesc mase substanțiale de cititori.” Răzvan Voncu concluzionează că „lipsește din schimbarea codurilor de lectură [...] exact justificarea estetică a mutației valorilor estetice. Nu gustul public, ci factori exteriori literaturii și lecturii generează această schimbare, iar efectele nu

se limitează la ierarhii și reputații, ci afectează însăși condiția literaturii ca artă.”

□ Paul Aretzu semnează *Literatura, între imanență și iminență*: „Nu cred că suntem încadrabili într-o geografie poetică mitteleuropeană, așa cum ni se pare. Literatura noastră de azi este prea atentă la ceea ce se întâmplă în afară și prea puțin la o dezvoltare din ea însăși. Scriitorii importanți care au apărut în literaturi relativ mici au făcut această întoarcere spre sine: Amos Oz, Orhan Pamuk, Danilo Kiș, Milorad Pavić. [...] Omul de rând nu mai are timp și nici chef de cultură. Îi place să consume numai viitor. Scriitorul, și el, aleargă după aceleași năluci. Cultura înseamnă să ne întoarcem. [...] [Literatura] nu mai este fenomenologică, reducăționistă, urmărește, în schimb, cu mare atenție, fenomenalitatea. Este mai puțin sintactică, acumulând forme, adică nu mai are transcendență. În aceste condiții, se pare, totuși, că literaturile foste comuniste au căpătat, o dată cu libertatea, o dimensiune religioasă. [...] Ea reface legătura cu o direcție interbelică, reprezentată de nume de primă valoare. Ar fi, aceasta, o modalitate de a tempera fuga după forme din afară și de recuperare a unui fond care ne aparține. [...] Lipsesc, azi, direcțiile literare clare. Nu există mentori credibili, care să creeze convingeri estetice. Scriitorimea trece și printr-o fază de atomizare. Libertatea nu este o condiție suficientă a valorii. [...] Mutația care s-a petrecut realmente este aceea a altei percepții a literaturii. Termenul de valoare a fost înlocuit cu cel de utilitate.” Paul Aretzu conchide: „literatura este, în primul rând, un permanent efort, o încordare de repliere.” □ Paul Cernat afirmă în *Revizionisme vechi și noi*: „Orice formă de *lustrare* a operelor valide produse de scriitori *colaboraționiști* (cu sau fără ghilimele) este, în opinia mea, inacceptabilă deontologic.” □ Radu Voinescu publică 1989-2011. *Mutații ale valorilor estetice* (variantă prescurtată): „Optzecismul s-a consumat și sub imperiul propriei dinamici, dar și sub acela al schimbării de paradigmă socială și estetică. De asemenea, sfârșitul i-a fost grăbit și de supralicitarea pe care unii dintre autorii săi sau dintre directorii săi de opinie au practicat-o, creând o barieră exclusivistă în favoarea a ceea ce se încadra în *canon* (sau ce credeau acești lideri că se încadrează) și respingerea a ceea ce îmbrățișa alte stiluri sau modele de creație. În coada de cometă a postmodernismului apare generația care se revendică, în principiu, de la Cristian Popescu, numită Generația '90. [...] Abia douămiismul [...] a demarcat o îndepărtare efectivă de mitologiile postmoderniste. [...] Simptomatic este romanul *Orbitor* de Mircea Cărtărescu. Cele trei volume au apărut la distanță de câțiva ani unul de altul și caută fiecare să țină cont de nivelul de gust și de instruire ale publicului din perioada în care a fost scris. Așa se face că se poate vedea o scădere a nivelului artistic al cărții cu fiecare volum”. În opinia lui Radu Voinescu „ultimii ani par să aducă în poezie, după *răceala* postmodernistă și post-postmodernistă, o apropiere de om [...] Nu este de neglijat mediul virtual. Se publică multă poezie *online*. [...] Proza a fost defavorizată din start [...] Critica de sistem are încă să recupereze terenul - nu înregistrăm decât foarte multe repere la acest capitol și estimez că acest lucru se va putea întâmpla în următorii zece-cincisprezece ani.” □ Florin

Mihăilescu semnează *Critica și științele umane*: „Enorma proliferare și diversificare a metodologiilor de abordare” este în opinia criticului un fenomen „încă foarte activ” și rezultă în „înmulțirea fără precedent și fără nicio limită a tipurilor și formelor de critică literară”. În opinia sa „perspectivele cele mai adecvate vin din direcția hermeneuticii, cu toate varietățile sale filozofice, de la fenomenologie până la existențialism ori marxism, ca și a semioticii, a retoricii și a stilisticii, întrucât în opera literară nu numai imaginea realului suferă modificări esențiale prin acțiunea fanteziei reconfiguratoare, ci și mijlocul însuși ce comunicare materială, limba comună, care - rămânând, bineînțeles, recognoscibilă pentru orice vorbitor al ei - poartă totuși amprenta indelebilă a utilizatorului ei literar, mai precis a energiei sale modelatoare.” Florin Mihăilescu explică termenul de *corelare operațională* și afirmă: „orice operă de artă [...] este [...] o structură [...] dar o structură dinamică, nu una imobilă și instantanee. [...] toate elementele constitutive ale structurii se corelează, în vederea realizării efectelor estetice ale operei. [...] Corelarea operațională ridică într-un plan de importanță decisivă problema relevanței estetice”. Florin Mihăilescu susține „nu numai legitimitatea dar și necesitatea imperioasă a singurei critici autentice: critica estetică”. Concluzia sa: „o conștiință de sine mai temeinică, într-o ambianță de colaborare constructivă, atârnă mai mult în balanța cunoașterii, a înțelegerii și a evaluării estetice, cu care orice critic literar este îndatorat, decât tendința spre o oarecare excentricitate prin care se remarcă uneori, dar nu se recomandă, anume metodologii de dată mai recentă.” ■ *Colocviul romanului românesc*: □ Alexandru Vlad semnează *Didactica romanului*: „dacă se face simțit, nu vă neglijați instinctul, acesta conține amprenta noastră, originalitatea ideea inițială poate fi narativă (povestea *in nuce*), alteori avem doar elemente ale ei plus altceva. O percepere a mizei. Ceea ce numim miză este marele secret al romanului. Sufletul conținutului. [...] E foarte important să păstrăm fertilitatea acestui miez inițial, indiferent din ce-i format el. Și primele personaje apar odată cu sămburele narativ. [...] Povestea, chiar premeditată de autor, merge înainte prin voința lor. E bine uneori să avem modele, să le putem vizualiza.” Despre cititor: „un lucru foarte important este interesul acestuia, care trebuie obținut cât mai de la început. Și apoi trebuie să-i provocăm empatia, de care vom avea nevoie pe tot parcursul. Nu trebuie să-i demonstrezi ceva, trebuie doar să-l convingi. Nu-i spune cititorului ce să simtă, provoacă-i sentimentul, nu-i relata - arată-i. [...] Întreg romanul se realizează spre final, când viziunea cititorului întregeste cercul. [...] Artificiile formale nu trebuie să aibă alt rol decât acela de a multiplica planurile narrative, de a înclina oglinzile. [...] Toate cele cinci simțuri trebuie să fie prezente. Prin ele personajele sunt mai vii, cititorul câtă vreme este în mreaja noastră, trebuie să trăiască tot atât de complex ca în propria lui viață.” □ Varujan Vosganian scrie *Personajele Cărții șoaptelor*: „Arta este un omagiu adus celor învinși. [...] Neverosimilul nu este o îndepărtare de la realitate. Dimpotrivă, este partea cea mai îndrăzneată, mai provocatoare și mai cutremurătoare a realității [...] O carte este puternică în măsura în care îmblânzește

neverosimilul [...] Personajul central al *Cărții șoaptelor* este [...] secolul al douăzecilea, care se compune, ca un ochi de albină, din secvențe parțiale. [...] Chipurile lor priveau grave sau zâmbitoare din portrete, noi înșine îi așezam la vedere. Morții cei vechi ne îndepărtau frica de moarte. [...] Despre morții cei noi nici nu se poate vorbi fără a vorbi despre cei rămași vii. Ceva ce s-a petrecut sub ochii noștri nu poate fi agățat pe perete ca un tablou. [...] *Cartea șoaptelor* este cartea morților celor noi [...] Romanul este o carte în care nimic nu este spus până la capăt. Romanul nu pune concluziile. Concluziile omoară arta.” □ Horia Gârbea își intitulează răspunsul *Șamanul și jocurile*: „Construcția unui roman nu poate scăpa, indiferent că autorul e sau nu conștient, de ideile de strategie și joc. [...] strategiile sunt, în principiu, finite. [...] o simplă fixare de cadru ucide dintr-o dată milioane de posibilități [...] voit sau nu, titlul colocviului și întrebarea «Cum se scrie un roman?» introduce corect reflexivul, romanul *se scrie*, nu *este scris*. Prin fixarea careului acțiunii, a personajelor și a unor fire epice, autorul este prizonierul [...] unui păienjenis complex din care nu poate scăpa.” ■ *Aniversare*: Geo Vasile publică *Virgil Mazilescu - 70*: „*Câtă atroce seninătate pe marile căi metropolitane*” ■ Proză de Dan Iancu ■ Versuri de Constantin Abăluță, Adrian Pârvu, Florea Miu ■ Avangardism editorial: Anton Jurebie, Ion Maria, Ion Panaite ■ La rubrica *Dintre sute de catarge*: texte de Marina Ilie ■ Invitatul lunii: □ prof. Mihai Dinu □ Gabriel Chifu este intervievat de Andra Rotaru („interviul e preluat de pe AgențiadeCarte.ro (sic!)”: „Am dorit ca poemul să se nască liber fără să-i pese de norme prestabilite”. Despre *Însemnări din ținutul misterios* (Editura Cartea Românească, 2011) autorul afirmă: „Am fost interesat de un anumit *cameleonism* stilistic și, evident, am urmărit să realizez o sinteză, să împac diversele atitudini expresive aparent incompatibile, să le împac sub semnul unui dramatism al asumării propriei existențe, sub semnul unui elan mărturisitor necontrafăcut.” ■ *Literatură universală*: □ *Faima de după-amiază, Partea a III-a. Către Austria și în altă parte* de Karl Marcus Gauß, în traducerea lui Vasile V. Poenaru □ Simona-Grazia Dima analizează *Odihnă desăvârșită* de Amos Oz sub titlul *În mrejele iubirii* ■ *Educație*: Adrian Costache scrie *Cartea ca surogat*: „Un ziarist de la «Adevărul» a avut cu câțiva ani în urmă ideea de a face un sondaj [...] Majoritatea absolută nu citise niciodată integral romanul (*Ion*), mai mult de jumătate dintre ei parcurgând în schimb rezumate, considerații *critice*, comentarii gata făcute despre roman. Cu alte cuvinte, preferaseră *texte despre roman*, și nu romanul în sine, textul original. [...] Vechea cultură, cu trimitere aici la *carte* nu doar ca obiect cultural, ci și ca *aventură unică a spiritului*, a fost/ este treptat înlocuită de *cultura-surogat*. [...] școala a contribuit voluntar, dar și involuntar la instituționalizarea culturii-surogat.” Adrian Costache vede aici și influență a „multiplicării la infinit a fenomenului apariției cărților” care face „nevoia de sinteză [...] tot mai presantă”. ■ *Opinii*: Radu Aldulescu publică *Povestea unei povești*: „*Îngerul încălecat*” ■ *Palmaresul Festivalului Internațional Tudor Arghezi*, Ediția 2012, Târgu-Jiu – Târgu Cărbunești, 18-20 mai.

• [„Steaua”, nr. 6] Sunt publicate poeme de Gavril Moldovan și Jesica Baci. □ Andrei Simuț analizează în *Iubirea de ficțiune și ficțiunile iubirii*, lucrarea Mihaelei Ursa, *Eroticon. Tratat despre ficțiunea amoroasă* (Editura Cartea Românească, 2012). Concluzia critică este aceea că „*Eroticon* are deopotrivă calitățile eseului comparatist (ușurința cu care glisează de la o operă la alta, analiza decomplexată din unghi inedit al unor mari opere, formularea unor întrebări incitante și ale unor ipoteze ofertante de lectură), rigoarea studiului academic, libertatea și deschiderile unui jurnal de lectură, harul conceptelor memorabile și funcționale, dar și talentul de a capta publicul cititor [...]”. □ În *Proza colectivă de nivel înalt*, Ovidiu Pecican abordează opera *Poveștile Duniazadei, ale sclavei sale Rașazada și ale regelui Șahmazan* (Editura Tracus Arte, 2012) de Ruxandra Cesereanu, având în vedere și volumele colective pe care autoarea le-a publicat în urma atelierelor universitare din anii trecuți: „Mult mai eficace se dovedește însă abordarea pragmatică. Iată de ce privesc cu o anume încântare experimentele literare de grup ale Ruxandrei Cesereanu cu studenții ei, datând de mai mult de un deceniu. Cel mai bun mod de a demonstra accesul la scris al (aproape) oricui, ca și bucuria și rolul terapeutic al creației literare este să practice scriitura creatoare (*creative writing*) colectivă.” □ Victor Cubleşan analizează romanul lui Adrian Chivu, *Strada* (Editura Polirom, 2012) sub titlul *Printre blocurile gri*: „Romanul lui Adrian Chivu este o demonstrație. O demonstrație de forță stilistică, de idee care susține până la capăt construcția unui proiect, lăsând puțin loc de manevră inspirației și impulsului. Un produs cerebral, dar care își dorește înainte de toate o legătură puternică cu cititorul său.” □ În *Un debut prematur*, Alex Goldiș analizează volumul de poezii al lui Radu Nițescu, *Gringo* (Editura Casa de Pariuri Literare, 2012), considerând că „dacă Radu Nițescu ar mai fi așteptat un an-doi, e posibil ca asemenea pasaje să fi rămas în afara copertelor, iar debutul cu *Gringo* să convingă în realitate.” □ Fragmente din scrierea *Ascunzătoarea* de Aurel Rău. □ Marius Pușcaș analizează romanul lui Eugen Uricaru, *Plan de rezervă* (Editura Cartea Românească, 2012): „La o primă lectură, romanul nu se dezvăluie întru totul, dar stârnește controverse și instigă cititorul la relectură.” □ Sub titlul *Ioan R. Nicola, între etnomuzicologie și fantasmă*, Ioan Pop-Curșeu analizează cartea lui Marin Marian-Bălașa, *Omenesc și știință. Pagini din subteranul folcloristicii și muzicologiei românești (medalioane, precizări și dezvăluiri pe marginea Arhivei Ioan R. Nicola)*, Editura Tradiții Clujene, 2011: „Volumul de față pledează pentru o astfel de valorificare și o face inteligent, prin explorarea relațiilor epistolare ale lui Nicola cu contemporanii săi, de la cei mai celebri la cei mai obscuri, prin asamblajul captivant de documente (fotografii, desene, transcrieri muzicale), sau prin punerea în evidență a dimensiunii «omenesci», adică fragile și subiective, a științei.” □ Maria Cristina Goje, în articolul *O fință a frământărilor*, abordează romanul de debut al lui Ștefan Melancu, *Ultima femeie* (Editura Eikon, 2012). Opinia critică este aceea că „romanul lui Ștefan Melancu reprezintă o adevărată provocare, deoarece lectura lui nu poate fi decât plurală: planurile discursive

fiind multiple, noi nu suntem doar în fața unei povești de dragoste, ci și a unei anamneze expiatoare, a unui portret al feminității și a unei viziuni filosofice și, în aceeași măsură, creatoare asupra lumii.” □ Sunt publicate poeme de Lucia Cuciureanu și Mircea Pascariu.

IULIE

3 iulie

● [„Revista 22”, nr. 27] Valentin Cioveie comentează volumul lui Ioan Petru Culianu, *Iter in silvis. Eseuri despre gnoză și alte studii*, Editura Polirom, Iași, 2012, sub titlul *Culianu și drumul în pădure*: „Diferitele eseuri mi se par importante și pentru metoda comparativă în istoria religiilor. Există nu numai teme, ci fenomene concrete ce instanțiază aceste teme, care țin de arii culturale, geografice și temporale diferite (într-o serie mare de cazuri influențele istorice sunt excluse) și care prezintă anumiți invarianți. Acest lucru va conduce treptat spre ideea unității minții și a mecanismelor ei de generare a faptelor religioase și culturale din ultima parte a creației lui Culianu”. ■ *Literatură universală*: Ioana Moldovan abordează volumul *Memoriile unui bătrân crocodil* de Tennessee Williams, Editura ART, 2011.

5 iulie

● [„Cultura”, nr. 26] C. Stănescu scrie *În umbra lui Nichita Stănescu...*: „Nu prea par adevărate, în cazul poetului Nichita Stănescu, vorbele optimiste ale lui G. Călinescu după care adevărata viață a scriitorului începe după moartea lui! Dar este sentința marelui critic una chiar așa de optimistă? În realitate, odată cu moartea marelui scriitor începe lupta de supraviețuire și dificila, nesigura lui posteritate. Aceasta, posteritatea lui Nichita Stănescu, este cu mult mai puțin impunătoare decât uriașa autoritate profesională cu care și-a dominat jumătatea de secol în care a trăit (1933–1983). Are și posteritatea groparii ei [...]. Spectacolul apocaliptic al pălmuirii mortului și al celei de-a doua îngropări a lui l-a suferit după '89 și viața și opera lui Nichita Stănescu. Nu-i singur, spre consolarea nostalgicilor, e în bună, ilustră companie: Marin Preda, Adrian Păunescu, Adrian Marino, Edgar Papu și destui alți scriitori, morți sau «expirați» încă în viață fiind. «Revoluția» de după revoluție și-a făcut din plin datoria. I-au rămas statornici lui Nichita Stănescu, fideli cititori și prețuitori ai operei lui câțiva critici, cititori de elită, precum Eugen Simion, Alexandru Condeescu, într-o ediție fundamentală, Alex Ștefănescu, Daniel Cristea-Enache, într-o carte admirabilă, și, probabil, alți câțiva din noile promoții, dar care nu s-au pronunțat decisiv și definitiv. N-au

avut timpul să o facă”. C. Stănescu remarcă: „După '89 poetului i s-a «umblat» la dosar: poetul, s-a descoperit, are o biografie «pătată», un dosar «încărcat» și, judecat cu noile criterii, plin de compromisuri. Ar fi consimțit până și să-și urce aripile de albatros pe scena agitatorică a Cenaclului Flacăra al lui Adrian Păunescu, punându-și vocea mozartiană în serviciul cultului personalității! N-a fost un opozant, disidență n-a făcut. Soiul de candoare infinită cu care a trăit îl face vulnerabil, frate de sânge spiritual cu un Edgar Papu, alt mare creator și intelectual tras la răspundere pentru declanșarea inocentă a unui proces ce i-a scăpat din mâini ca ucenicului vrăjitor captiv și înghițit de propria vrajă. Și-a umbrat contemporanii și contemporanii nu l-au iertat”. ■ La secțiunea *Literatură*: □ sub titlul *Arta Vancu*, George Neagoe analizează volumul lui Radu Vancu, *Frânghia înflorită*, Bistrița, Casa de Editură Max Blecher, Colecția „Plantații”, 2012: „S-ar putea insista totuși asupra marelui intertext care guvernează opera (termenul este îndreptățit!) lui Radu Vancu. Această caracteristică reiese imediat din culegerea *Amintiri pentru tatăl meu* (Ed. Vineia, 2010), lipsită de ecouri semnificative, din pricina difuzării precare. Din câte știu, doar Marius Chivu (în «Dilema veche»), Naomi Ionică (în «Corpul T») și semnatarul acestei cronici (în «Caiete critice») au comentat-o. Acolo se observă, și nu doar din titlu, că secțiunile, trei la număr, comunică. Textele funcționau ca reacții în lanț. Secțiunile întâi și a doua relau poeme din *Biographia litteraria* (2006), respectiv din *Monstrul fericit* (2009). Iar finalul conținea inedite. Regăseam traseul unui program. De la adâncirea traumelor se ajungea la expierea lor. Și nu ar fi reușit fără delicata, mântuitoarea și cizelata experiență a lui *Sebastian în vis*. Cu ajutorul blogopoemului, scriitorul a atins echilibrul interior. De asemenea, exercițiul manierist (în sensul de sigiliu retoric, nu de modalitate sâcâitoare de a redacta) l-a ajutat să se desprindă de tripticul sextinelor întrebuițat de John Berryman în *Dream Songs*. Astfel, deși abordează tot tema tatălui defunct, *Frânghia înflorită* recurge la alte mecanisme de generare a literaturii. Asistăm la încă o reinventare. Iar lucrul merită aprecieri nedisimulate”. Criticul atrage atenția asupra folosirii terținei, afirmând: „Ezit să cred că provine din adoptarea structurii profetice utilizate de Nostradamus, chiar dacă s-ar susține și precedentă ipoteză”. George Neagoe semnalează de asemenea „texte-pendant, așezate între paranteze drepte, ca și cum ar fi niște interpolări. De fapt, joacă rolul unor exegeze, similare cu *Filozofia compoziției*, în care Edgar A. Poe explică obținerea efectelor din *Corbul*”. George Neagoe se întreabă, de asemenea, „cât datorează declanșatorul poetic romanului *Cel mai iubit dintre pământeni*, în special propozițiilor din incipit: «Moartea este un fenomen simplu în natură. Doar oamenii îl fac înspăimântător».” Criticul observă faptul că „nicio piesă nu poartă titlu. S-ar deduce de aici intenția de a scrie o macropoezie, după un scenariu predefinit. Iar paradigmele sunt Berryman și Leonid Dimov [...]. Chiar dacă nedecarate ori ascunse temeinic, întâlnim și alte surse. De pildă, jocurile de cuvinte practicate de Șerban Foarță. Sau critica poematică a lui Lucian Raicu. Și, nu în ultimul rând, titlurile a trei volume de Mircea Cărtărescu”. George

Neagoe afirmă: „Poate cel mai interesant, eficient și bulversant intertext provine din raportările la volumele anterioare. Citind cu răbdare tot ce a publicat până acum autorul, întrezărim, prin intermediul poeziei «Vis cu tine», inclus în «Biographia litteraria», deschiderea spre configurarea cărții recent editate. Înainte, conversația cu tatăl rămânea defectivă de replică. Acum, arhitectura conține ambele voci”. Concluzia criticului este că „deja consacratul scriitor deține abilitatea să transforme adevăratele amintiri în cele mai bune dintre textele posibile”.

□ Ștefan Baghiu comentează volumul lui Gabriel Liiceanu, *Măștile lui M.I.*, Editura Humanitas, București, 2012, în *Citește și arde! : „Măștile lui M.I. – Gabriel Liiceanu în dialog cu Mircea Ivănescu* este unul din marile eșecuri editoriale ale ultimilor ani”. Criticul semnalează „caracterul (de fapt) dihotomic al discuției, unde, de o parte avem până la capăt sinceritatea mărturisirii și, în antinomie, dorința de a autoconstrui imaginea unui intelectual responsabil, angajat și cum-pătat de partea filosofului, lucru care nu poate decât să distrugă charisma-panaceu a poetului”. Criticul conchide: „Adăugând neapărat la aceasta permanenta autopromovare specifică lui Gabriel Liiceanu, corecturile halucinante făcute de Felicia Antip în cronica literară care anunță, sugestiv, verdictul încă din titlu, prin cuvintele simptomatice «un eșec ireparabil», cu accentele grave pe «ireparabil», *Măștile lui M.I. – Gabriel Liiceanu în dialog cu Mircea Ivănescu* (și ordinea numelor în subtitlu se arată până la capăt perfect justificată, unde cartea pare mai mult o impunere a personalității filosofului peste autobiografia poetului) este unul din noile exemple de exercițiu intelectual costeliv marca Gabriel Liiceanu, căruia, evident, îi resimte efectele și imaginea poetului Mircea Ivănescu”. □ Constantin Coroiu semnează *Linii la un „portret interior”*: *Ion Vianu*: „Spirit rafinat și supercultivat, Ion Vianu mânuiește, cum se vede și din ceea ce am citat, inspirat și eficient, atât oximoronul revelator (Cella Delavrancea, scrie undeva domnia-sa, îi trata pe adoratorii ei cu *grațioasă cruzime*), cât și paradoxul, stăpânind de minune și valorificând ceea ce un critic numea «puterea germinativă» a acestora”. Constantin Coroiu scrie: „corespondența este tot literatură subiectivă, ca și jurnalul, practic un alt fel de memorialistică, produs al unei memorii în act, o memorie la timpul prezent. După cum memorie la timpul prezent este și reportajul, relatarea unui eveniment de către jurnalist. Acesta este *primul istoric*, afirmă Ion Vianu, argumentând cu un fapt trăit, cu mai mulți ani în urmă, în calitate de trimis al unui mare ziar la un congres de psihiatrie, unde se punea problema reprimirii Uniunii Sovietice în Asociația Mondială de Psihiatrie. Era epoca gorbaciovistă. «Redactând noaptea reportajul meu – rememorează domnia-sa – după o zi epuizantă petrecută în ședința congresului, am avut cvasirevelația că eu, ziaristul, eram prima verigă a unui lanț care se va termina cu sinteza istoricului acestei perioade peste cine știe câți ani. Pentru a scrie o pagină de istorie antică, citești inscripții în piatră. Dar istoricul modern citește în primul rând ziarele. Citește și jurnalele intime, și denunțurile, și scrisorile sau curierul electronic. Articolul de ziar însă introduce o anumită ordine în haosul faptic». Așa ar trebui să fie articolul

de ziar. Realitatea este însă cu totul alta. L-aș provoca pe Ion Vianu să-mi dea un singur exemplu de ziar românesc din vremea noastră, și mă tem că nu numai românesc, în paginile căruia să citesc fie și numai un singur articol care să pună ordine în haosul faptic. Întâmplător, am publicat în anii din urmă un comentariu despre presa noastră de după '90, care se intitula... *Panorama haosului*. Vai de istoricul care se va baza pe ceea ce va găsi în ziarele din această epocă!". Criticul afirmă: „Magistral nuanțată mi s-a părut ideea că nimeni nu scrie decât cu gândul de a fi citit, mai devreme sau mai târziu, ba chiar de un lector ideal, fie el și unul singur «real sau imaginar, individual sau colectiv». Pentru acest cititor, face memorialistul sacrificiul, unul enorm, de a-și cheltui, de a-și pierde timpul existențial și nu numai". Constantin Coroiu citează afirmația lui Ion Vianu: „investim – dar și cheltuim – ceva din timpul nostru actual pentru a regăsi o iluzie: Timpul care nu se va mai întoarce niciodată. Și cu toate că este pierdut, iluzoriu, timpul trecut este și nesfârșit de prețios. Fiindcă numai amintindu-ne de trecutul nostru, avem un temei să credem că nu suntem niște ființe efemere și fără destin, ci personalități umane în sensul deplin". □ Sub titlul „*Poeme în căutarea speranței*” Toma Grigorie comentează volumul lui Nicolae Prelipeanu *la pierderea speranței* (Casa de Pariuri Literare, 2012): „Nicolae Prelipeanu are o abilitate deosebită să șocheze prin simplitate și discursivitate bine temperate, coborâte până la pragul de jos al antipoeziei, dar în același timp să incite interesul cititorului prin nonșalanța, degajarea cu care abordează temele cotidianului, banalului, ale nimicului din realitate «transmutându-le în spațiile idealității» (Paul Aretzu). [...] „Cartea *la pierderea speranței* se poate defini, dimpotrivă, ca o carte a căutării speranței, cum o prezintă, de altfel poetul, pe coperta a patra [...] însușirile de bază ale cărții sunt: sinceritatea confesiunii eidetice și simplitatea exprimării poetice în stil narativ-liric, de sorginte colocvială”. ■ În articolul *Despre critică* Mihai Iovănel abordează deficiențele semnalate de Nicolae Manolescu într-un editorial publicat în „România literară”, nr. 23 unde acesta inventariază „Suferințele criticii literare”: 1. „lipsa de claritate, exprimarea pretențioasă și confuză”; 2. inadecvarea; 3. comparațiile exagerate. Iovănel analizează, din acest punct de vedere, cronicile de poezie din același număr al revistei „România literară” și argumentează „inadecvarea” cronicii pe care Cosmin Ciotloș o face volumului *Gringo* al lui Radu Nițescu: „Nu se înțelege (exprimarea confuză) care este legătura între eventualitatea unei explozii de erotism în anul 2012 și șansele ca «2012 să devină anul lui Radu Nițescu». De asemenea, («inadecvarea»), legătura dintre calitățile notate de Ciotloș și poezia lui Nițescu este un pic invizibilă”. Mihai Iovănel scrie în continuare: „am citit cu interes articolul (publicat tot în nr. 23 din «România literară») în care Ștefan Borbely sare în apărarea „sintezei de 642 de pagini a Constantinei Raveca Buleu, «Paradigma puterii în secolul al XIX-lea»”; «sinteza de 642 de pagini» fusese nedreptățită într-o cronică publicată anterior tot în «România literară» – «caz flagrant de lectură eronată, scrisă de pe poziții net antiacademice». Ștefan Borbély este un vechi admirator al Constantinei Raveca

Buleu; încă din 2007 (v. Ștefan Borbély, *Eleganță și erudiție*, în «Apostrof», nr. 12, 2007), îi întocmea un frumos portret [...] Fără a vrea să tulbur prin nici o sugestie puritatea relației profesor – student întrupată în relația Ștefan Borbély – Constantina Raveca Buleu, îmi permit să observ erotismul care impregnează textele citate ale profesorului clujean”. ■ Constantin Stoiciu scrie despre *Mahmureala culturală*. ■ La categoria *Literatură universală*: □ sub titlul *Despre scris și alți demoni*, Rodica Grigore abordează romanul lui Nicole Krauss *Marea casă*, traducere de Carmen Toader, București, Editura Humanitas Fiction, 2012, și remarcă: „vocile narative se multiplică, la fel și punctele de vedere, iar cititorul este martorul maturizării mijloacelor de expresie utilizate de autoare [...] intensitatea emoțională și nivelul de-a dreptul senzorial pe care îl dobândește, în cele mai bune pagini”.

● [„**Dilema veche**”, nr. 26] Vlad Pojoca traduce din limba engleză Chuck Palahniuk, *Blestemați*, Colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 2012. ■ Mircea Vasilescu prezintă opera lui Victor Brauner, *Cuvântul scris și opera plastică 1934-1965*, Editura Humanitas, 2012. Aceasta îmbină pictura cu scrisul: „Nici album, nici carte, ci amândouă la un loc și ceva pe deasupra [...] volumul găsește corespondențe subtile între pictura și scrisul lui Victor Brauner”. ■ Simona Sora scrie despre volumul lui Radu Vancu, *Frânghia înflorită*.

6 iulie

● [„**Observator cultural**”, nr. 373] La secțiunea *Literatură*: □ Claudiu Turcuș comentează *Frânghia înflorită* (Casa de Editură Max Blecher, București, 2012) de Radu Vancu în articolul intitulat *Cumplita speranță de viață*: „Radu Vancu se situează incontestabil printre vârfurile poeziei contemporane – alături de Komartin, Coman, Khasis –, confirmându-se, totodată, drept cel mai valoros critic-poet al generației douămiiste, deși ofertantul volum din 2011, *Eminescu. Trei eseuri*, n-are anvergura exegetică a cărții precedente. Însă, parcă sub forma unei compensări organice, prin *Frânghia înflorită* (2012), poetul revine în forță”. În opinia lui Turcuș, Radu Vancu se situează „încă mai aproape de jurnalele lui Kierkegaard ca de «scenografia colorată ca-n Walt Disney», cum crede”. Claudiu Turcuș conchide: „Deopotrivă cerebral și sentimental, coerent prin fidelitate, dar consacrat prin proteismul său inedit, conștient că «aici [...] nu-i de fapt nimeni», însă deschizându-se empatic, până la vulnerabilitate către alteritatea salvatoare, Radu Vancu încheie, cred, prin *Frânghia înflorită*, ciclul început prin *Epistole pentru Camelia* (2002).” □ În *Despre Egipt, dragoste și alți demoni*, Rodica Grigore prezintă romanul lui Naghib Mahfuz, *Rhadopis din Nubia*, apărut în traducerea Irinei Vainovski-Mihai la Editura Humanitas Fiction în 2011: „Tema istoriei îl apropie oarecum pe scriitorul egiptean de viziunea romantică a lui Walter Scott, dar și de realismul cu accente sociale al lui Balzac, Galsworthy sau Dostoievski – comparația susținându-se pentru că, pe de o parte, în toate romanele lui Mahfuz avem creionat, în notele sale esențiale, un întreg univers uman, adesea umil, care

evidențiază o dată în plus atmosfera fastului faraonic [...] în egală măsură, asemenea precursorilor săi Taha Husayn și Tawfiq al-Hakim, Naghib Mahfuz și-a asumat pe deplin rolul de povestitor, rădăcinile acestei ipostaze vădindu-se în strategiile perfect cunoscute și bine însușite de scriitor ale celor *O mie și una de nopți*". □ Horia Pătrașcu scrie despre *Hüzün – sentimentul turcesc al melancoliei* în romanul lui Orhan Pamuk *Istanbul* (Traducere din limba turcă și note de Luminița Munteanu, Editura Polirom, 2011): „*Istanbul. Amintirile și orașul* (Polirom 2011), cartea lui Orhan Pamuk, laureat Nobel în 2006, încearcă să facă din melancolie un adevărat brand al orașului Istanbul și, prin contagiune, al întregii Turcii". □ În *Frumusețea personajelor lui Beckett* Dana Pârvan-Jenaru abordează volumul Samuel Beckett, *Opere II, Murphy, Watt, Vis cu femei frumoase și nu prea*, afirmând: „Lipsiți de ideal, străini de lumea faptelor fertile sau eroice, antieroi beckettieni îi devin dragi cititorului în primul rând pentru că își apără singularitatea și singurătatea într-un mod absolut surprinzător. Cuprinși într-o intrigă fragmentată și incompletă, eroii lui Beckett, ființe condamnate la izolare și la neînțelegere, rămân într-o notă a comicului din care par a se hrăni tragicul și absurdul, oferind reflecției un amestec care fascinează și incită. [...] În ciuda absurdului și a tragicului, personajele beckettienne nu renunță niciodată și asta le face frumoase. În toată această comedie neagră care pare a fi opera beckettiană, ființele sale aduc cu ele un puternic mesaj optimist, prin spiritul de aventură, prin goana lor neostenită către libertate și prin încrederea în puterea sinelui". ■ La categoria *Eseistică*, Paul Cernat publică *Dinu Pillat la ceasul de apoi*, în care abordează volumul Dinu Pillat *Spectacolul rezonanței. Eseuri, cronici, sinteze*. Criticul scrie: „dacă în cazul poezilor sau prozatorilor cenzurați sub regimurile totalitare există șansa ca literatura lor reprimată oficial să iasă la lumină ca «literatură de sertar», în cazul criticilor literari lucrurile stau fundamental diferit. Critica e, prin excelență, o activitate publică exercitată în arena actualității, în timp ce beletristica sau literatura moralistă pot vegeta mult timp, fără mari pierderi, în subteranele vieții private [...]. Ca și în cazul lui N. Steinhardt, bunul său prieten și tovarăș de suferință carcerală, la Dinu Pillat a devenit, practic, imposibil să separi omul de operă, atitudinea etică de calitatea literară. Nu sunt, cel puțin la acest nivel, prea multe astfel de situații în cultura română din anii comunismului. Iar viața celor două personalități – ambele, victime exemplare prin rectitudinea lor morală și noblețea intelectuală autentică – face o «concurență loială» propriei opere. Cu precizarea că monahul de la Rohia a lăsat în urmă o capodoperă de sertar (*Jurnalul fericirii*) și o strălucitoare activitate de eseist, în vreme ce critica și istoriografia literară a lui Dinu Pillat au rămas – după vorba lui Șerban Cioculescu – la *altitudini moderate* și, parțial, în șantier: virtualități retezate...” Criticul citează dintr-un „excellent studiu introductiv, George Ardeleanu (monograf prob și editor benedictin al lui Steinhardt, iar acum – iată – și al lui Dinu Pillat) observă venit că «Dintre cei doi prieteni, Eseistul este, cred eu, N. Steinhardt, iar Istoricul și Criticul literar – Dinu Pillat... Mi-l imaginez pe Steinhardt în chilia

sa urbană de la București ori în cea monahală de la Rohia, bătând din palme în fața unui text. Mi-l imaginez pe Dinu Pillat – chiar și atunci când se bucură – zâmbind cu mai multe straturi de subînțelesuri...».” În opinia lui Cernat „în spiritul *extravagant* al lui G. Călinescu, inițiator, între altele, al unui roman colectiv de tip senzațional (*Misterele castelului Tristenberg*), poate fi privită și alegerea celeilalte lucrări doctorale – cu caracter de pionierat autohton – despre *Romanul de senzație în literatura română din a doua jumătate a secolului al XIX-lea* (prezenta ediție le plasează în secțiuni diferite, spre deosebire de cea din 1978). [...] Pasiunea constantă a lui Dinu Pillat pentru romanele *populare*, de mistere și senzație, este binecunoscută, ca și cea față de literatura lui Dostoievski, cu efecte inclusiv în plan ficțional (v. *Așteptând ceasul de apoi*). Avem de-a face, în această privință, cu un aspect revelator al unui interes mai amplu pentru valorificarea marginalului și pentru reabilitarea *minorului* literar. În acest punct, Dinu Pillat se întâlnește (din nou) cu N. Steinhardt. Evident, autorul *Morții cotidiene* nu e un *călinescian* ca temperament, structură și metodă. Predilecția sa pentru concentrarea ideilor și economia textului, pentru austeritate stilistică și – cum s-a spus – *avarție* comunicativă îl apropie mai curând de un Pompiliu Constantinescu decât de E. Lovinescu. Nu s-a observat suficient că Dinu Pillat se apropie, cu precădere, de scriitorii «*Vieții românești*», de simbolism, modernism și avangardă (în descendența unor critici ai poeziei moderne precum O. Densusianu sau Vladimir Streinu) și de zone *lăaturalnice* precum așa-numitul balcanism literar. [...] Fișa de dicționar despre Al. A. Philippide, paginile despre Ionel Teodoreanu, comentariile despre proza lui G. Călinescu și cele despre «epoca de formațiune a lui Mircea Eliade», despre «debuturile moderniste ale lui Geo Bogza» sau despre romanul românesc și influența rusească mărturisesc înrudiri/filiații spirituale și indică o modernitate alternativă în raport cu cea susținută de către E. Lovinescu”. În opinia lui Paul Cernat „Există cel puțin două mari *linii de forță* ale criticii lui Dinu Pillat: una privește reabilitarea *liniei minore* a tradiției noastre literare; cealaltă – filtrarea și susținerea subtilă a simbolismului, modernismului, avangardei artistice. În alt plan, preocupările de estetică a romanului, cu deschideri comparatiste (preponderent franceze și ruse, dar și engleze), merg în paralel cu cele de estetică a poeziei lirice”. Paul Cernat concluzionează: „Multe dintre textele sale au caracter de bruion, însă mărturisesc un apetit pentru sinteze panoramice, pentru proiecte cu bătaie lungă. Aride stilistic (într-adevăr...), austere (desigur...), fără densități analitice și bogății expresive, impecabil informate, dar fără paradă, comprehensive și mereu vegheate de măsura *clasică* a spiritului critic, comentariile inspiră încredere și intră direct în miezul problemelor abordate. Multe intuiții s-au vădit a fi productive în perspectiva timpului. Prezenta serie de autor are meritul de a reconstitui, într-un *mozaic* sui generis, nu doar coordonatele unei opere, din nefericire, nedesăvârșite, ci și – mai ales! – profilul unui model intelectual fecund și prețios”. ■ *La zi: A fost:* □ *Congresul Societății de Studii Românești*. „În perioada 2-4 iulie, a avut loc la Sibiu cel de-al șaselea Congres

al Societății de Studii Românești, eveniment organizat de Societatea de Studii Românești (Society for Romanian Studies) și Universitatea «Lucian Blaga» din Sibiu în parteneriat cu Institutul Cultural Român. Tema acestei ediții a fost *Europeanization and Globalization: Romanians in Their Region and the World.*”
Va fi: □ Ioan Es. Pop la Universitas. „Joi, 5 iulie [...] Cenaclul Universitas (moderator Mircea Martin) va avea o nouă ediție, găzduită de Sala de Consiliu a Facultății de Litere a Universității din București. Vor citi: Ioan Es. Pop și Cătălina Matei. În cadrul întâlnirii va fi difuzat un fragment din spectacolul radiofonic *Cei din urmă vor fi cei din urmă*, în regia lui Gavriil Pinte”. □ „*Poezia e la Bistrița*”. „În perioada 12-15 iulie, la Bistrița se va desfășura a IV-a ediție a Festivalului de poezie și muzică de cameră *Poezia e la Bistrița*. Printre participanți: Ruxandra Cesereanu, Nichita Danilov, Andrei Dósa, Domnica Drumea, Andrei Gamarț, Sorin Gherguț, Doina Ioanid, Ion Mureșan, Radu Nițescu, Aurel Pantea, Marta Petreu, Robert Șerban, Olga Ștefan, Alex Văsieș, Elena Vlădăreanu. Invitat special: Alexandru Vlad”. □ *Trei dintre romanele lui Radu Aldulescu vor apărea în străinătate, în anul 2013:* „Romanele *Amantul colivăresei* și *Istoria eroilor unui ținut de verdeață și răcoare* vor fi traduse în Franța, iar *Mirii nemuririi* va apărea în traducere în Italia. *Amantul Colivăresei* (ediția I, Editura Nemira, 1996; ediția a II-a, Editura Cartea Românească, 2006) va fi publicat de Editura Syrtis, în traducerea Domnicăi Ilea, ediția franceză a romanului *Istoria eroilor unui ținut de verdeață și răcoare* (ediția I, Editura Nemira, 1998; ediția a II-a, Editura Cartea Românească, 2007) va apărea la Editura Quidam, traducere de Nicolas Cavailles, iar versiunea în limba italiană a romanului *Mirii nemuririi*, realizată de Anita Bernacchia, va apărea la Editura Hacca, cu sprijinul Institutului Cultural Român (Translation and Publication Support Programme)”.

● [„**România literară**”, nr. 27] În *Editorialul* intitulat *Rondelul dopului isteț* Nicolae Manolescu istorisește momentul decisiv când a început cariera sa de critic: examenul de literatură română contemporană, unde a fost descoperit de profesorul George Ivașcu, care a fost impresionat de lucrarea sa despre poezia postbelică (cea a anilor '50, expunere reproducă mai târziu în *Literatura română de azi*) într-atât, încât a ales să discute lucrarea la examenul oral și nu subiectele din bilet. N.M. mărturisește: „Imaginați-vă o clipă, cum am făcut eu însumi, o jumătate de secol după examen, că Ivașcu îmi cerea să analizez poeziile de pe biletul de la oral. [...] Și ar fi constatat că n-am citit niciuna din cele trei poezii, mai mult, că de *Rondelul dopului isteț* nici măcar nu auzisem”. Criticul adaugă în încheiere că nu a citit niciodată *Rondelul dopului isteț* de Cicerone Teodorescu, „iar pe poet l-am expediat la *Autori de dicționar*”. ■ În *Cronică Literară*, cu titlul *Gentlemen's agreement*, Cosmin Ciotloș comentează romanul *Nepotul lui Dracula* al lui Alexandru Mușina (Brașov, Editura Aula) argumentând că: „nu e o alegorie sadică. Nici, până la capăt, un roman parodic. Codurile de care acesta se folosește, răstălmăcindu-le, sunt atât de diverse încât exclud automat raportarea la un model unic. [...] Umorul nebun nu face din *Nepotul lui Dracula*, mai puțin decât e: un

roman admirabil”. ■ La categoria *Atitudini*, în *Sărbătoarea de cenușă*, Aurel Sasu semnaleză inadvertențe în atribuirea publicațiilor în *Dicționarul general al scriitorilor români*. ■ La rubrica *Scripta manent* Alex. Ștefănescu afirmă în *Romanele nepublicate ale lui Cornel George Popa*: „Romanele lui Cornel George Popa captivează și provoacă emoții puternice. Citindu-le ai senzația că faci o baie de viață. Recomand editorilor dornici să creeze evenimente literare aceste romane”. ■ În cadrul rubricii sale săptămânale *Semn de carte*, Gheorghe Grigurcu publică articolul *Un absolut al ființei* din care reținem: „Poezia șaizecistă înfățișă fie un pitoresc lătit pe un ecran cosmic, fie o abstractizare emfatică din ce în ce mai absconsă, fie o înclinație șugubeață cu îmbelșugate și nu totdeauna suficient de exigente prestații. [...] Optzeciștii au impus o dispoziție stradală, o familiaritate de «oraș mare» ce întrerupea tăios ruralismul încă prezent la predecesorii lor (îi avem în vedere pe barzii așazicănd consacrați din ambele serii). Douămiiștii au dus mai departe fanionul poeziei de urbe, până unde tupeul se întâlnește cu licențiosul, socotind de a lor datorie a face uz și de dulceața termenilor porno. Nicolae Coande pe care ne propunem a-l adnota acum e un poet precumpănitor al trupului omenesc. Ipostază ce cam lipsea la liricii amintiți. Sub pana d-sale corpul capătă o gravitate de nud antic, de statuă înlănțuită de blestemul crizei omului modern”. ■ La *Comentarii Critice* Alex Goldiș analizează volumul lui Eugen Negrici *Simulacrele normalității*, numindu-și articolul *Un critic în vacanță*. Goldiș remarcă: „Asocierile libere, exemplele ingenioase, încercarea de reabilitare cu orice preț a marginalului, spiritul polemic, fac din studiile lui opera unui publicist refutat. *Simulacrele normalității* e o carte unică, însă deloc lipsită de reprezentativitate în ce privește stilul criticului. [...] Din unghiul capacității de a decupa subiecte, micile eseuri sunt comparabile cu *Temele* manolesciene. [...] Analogia dintre «expresivitatea involuntară» și retorica avangardei («Căci, privită retrospectiv, avangarda se arată a fi – în cvasitotalitatea manifestărilor ei cu adevărat interesante – o mișcare antiintențională care a orbecăit, a băjbăit după virtutea eliberatoare a nonintenționalității»), pledoaria pentru «universalitatea narațiunii» în defavoarea lirismului pur sau încercarea de a inova receptarea eminesciană prin chestionarea pasajelor autoreflexive”. Concluzia sa este că „în spatele poeticianului și a istoricului literar extrem de serios se ascunde un *bon-viveur*, gata să-și ridice, ce-i drept, opțiunea existențială la rang de principiu cultural”. Goldiș încheie afirmând că, „deși pare scrisă în vacanță, *Simulacrele normalității* rămâne anticamera cât se poate de serioasă a uneia dintre cele mai provocatoare cărți românești din ultimele decenii: *Iluziile literaturii române*”. ■ La categoria *Cartea de proză*, Iulia Iarca vede în *Parohia* lui Dan Coman (Editura Cartea Românească) *Un pact de lectură pe dos*: „Limbajul se păstrează, în mare parte, în sfera prozei. Organizarea internă însă, rupturile fluxului logic și, mai ales, locurile intenționat goale, acolo este vizibilă carnea poetică pe scheletul românesc. [...] La intrarea în lumea *Parohiei* trebuie să abandonezi la ușă reperele teoretice, pentru că orizontul de așteptare este, foarte curând, contrazis. De-a

lungul celor 160 de pagini, cititorul își formează ochiul pentru a se putea raporta corect la textul pe care îl are în față. Și abia la final se poate spune că semnează pactul de lectură, cumva răsturnat față de obișnuitele deprinderi”. ■ La rubrica *Lecturi*, Petru Vaida semnează *Petru Creția – interpret al Bibliei*. ■ *Aniversări literare: 200 de ani de la nașterea lui George Barițiu* de Ion Buzași. ■ La secțiunea *Meridiane*: Simona-Grazia Dima semnează articolul *Yorgos Seferis și romanul unei resurecții în spirit* dedicat romanului *Șase nopți pe Acropole* (traducere, note suplimentare, tabel cronologic și bibliografie de Claudiu Sfirschi-Lăudat, postfață de Victor Ivanovici, București, Editura Omonia, 2007, Biblioteca de literatură neoelenă). În opinia sa, „Romanul invită la o lectură inepuizabilă, grație multitudinii unghiurilor de lectură posibile, ceea ce creează un efect meandric, o senzație de mister permanent, imposibil sau chiar inutil de elucidat”. ■ La secțiunea *Meridiane*: Horațiu Stamatina publică *Centenar Lawrence Durrell*: „Se împlinește, anul acesta, un veac de la nașterea scriitorului britanic Lawrence Durrell (1912-1991). Între 13/16 iunie a.c., Londra a comemorat evenimentul organizând conferințe cu participare internațională. Din partea României, aflăm de pe situl manifestărilor, au ținut comunicări: Aba-Carina Pârlog (Universitatea de Vest, din Timișoara), cu *Lawrence Durrell's Elusive Narratives: The Alexandrian Universe*, precum și Dan Popescu (Universitatea Creștină Partium, din Oradea), cu *In Clashing Hues': Images of the Gypsies in Patrick Leigh Fermor's Between the Woods & the Water*. [...] Tehnica viziunii prismatice impusă și teoretic de Lawrence Durrell desfășoară o multidimensionalitate prin descrieri repetate ale acelorași probleme din unghiuri proprii de vedere”. ■ Poezii de Aurel Pantea, Ovidiu Genaru și Vlad Văidean. ■ La rubrica *Ochiul magic*: □ „Ziarul «România liberă», sub semnătura lui Dan Gheorghe, semnalează un eveniment care va avea loc între 23 și 27 iulie, la Pitești. Cinci dintre supraviețuitorii «experimentului Pitești» vor povesti studenților de astăzi despre ororile la care au fost supuși opt sute de deținuți, toți studenți, în perioada decembrie 1949 - august 1951, în penitenciarul de la Pitești. Acest proiect este o inițiativă a unui grup de tineri care au înființat recent Centrul de Studii în Istorie Contemporană. □ Tot din „România liberă” este semnalat „un interviu al Gabrielei Lupu cu scriitorul american Jim Madison Davis, un *clasic în viață* al literaturii polițiste”, cu ocazia participării sale la festivalul de literatură „mystery & thriller” de la Râșnov. □ A doua ediție a programului „Vară de jazz și poezie la Mogoșoia”: Gabriel Chifu a citit versuri din volumul său *Însemnări din ținutul misterios*. În următoarele nouă săptămâni vor participa poeții: Robert Șerban, Bogdan O. Popescu, Sorin Gherguț, Ioan Es. Pop, Ioana Crăciunescu, Dan Coman, Cosmin Perța și Florin Iaru. „Moderatorul acestor recitaluri este poetul Dan Mircea Cipariu”. □ Este semnalat dosarul corespondenței *I. Negoițescu – Gelu Ionescu* prezentat de revista „Apostrof”, alături de *Portretul critic* semnat de Iulian Boldea ca omagiu adus lui Gelu Ionescu la aniversarea a 75 de ani. „Gelu Ionescu se referă la faptul că scrisorile «au o încărcătură de document» ținând de «arhiva destăvăririi scriitorilor»”.

12 iulie

• [„Cultura”, nr. 27] La *Revista revistelor*, sub titlul *Memorialiștii fără memorie*, C. Stănescu semnalează: „Încordată, nervoasă, plină de săgeți care mai de care mai usturătoare dar păstrându-se, cu eforturi, în limite rezonabile, revista «Contemporanul», extrem de vie chiar și în toiul caniculei, pare special croită pentru tipul de scriitor și publicist întruchipat de dna Magda Ursache: un polemist devastator, lipsit de simțul precauției și aruncând cât colo scutul de apărare ori plasa de protecție. Un polemist provocator la culme, pe care nu-l poți citi fără crize de nervi: o citești, te enervezi și citești mai departe! E, într-un peisaj adormit ori conformist, singura voce care te ține treaz chiar și ori mai ales atunci când nu-i poți da dreptate sau nu toată dreptatea. [...] În două numere la rând din «Contemporanul», ocazia desfășurării polemice a dnei Magda Ursache este oferită pe tavă de prețiosul volum al cercetătoarei Ana Selejan *Adevăr și mistificare în jurnale și memorii apărute după 1989* (Cartea Românească, 2011)”. ■ La secțiunea *Literatură*: □ Cosmin Borza abordează volumul lui Marius Chivu *Vântureasa de plastic* (Editura Brumar, Timișoara, 2012) în *Hermeneutica durerii*: „În cadrul noii generații de critici, Marius Chivu reprezintă cea mai imprevizibilă (să nu spun intrigantă) figură. Adaptabil cu egala dexteritate la diverse medii intelectuale ori discursive, el nu adera la niciunul. [...] Ubicuitatea preocupărilor culturale nu a diminuat credibilitatea evaluărilor sale exegetice, ba chiar a sporit-o, de vreme ce Marius Chivu a ajuns să fie perceput drept un critic ce înțelege *din interior* mecanismele de funcționare a literaturii contemporane. Iar volumul său de debut, *Vântureasa de plastic*, confirmă respectiva încadrare. Căci, dacă poemele din aceasta carte (scrise cu șase ani în urmă) nu dau seama de un poet *în toată puterea cuvântului*, ele dezvăluie unul dintre cei mai subtili tineri interpreți români ai metamorfozelor umanului/literarului”. Cosmin Borza afirmă: „La început, poemele înscenează o ezitare a subiectului poetic, incapabil să interiorizeze impactul experienței dramatice prin care trece mama. [...] Perspectiva îi aparține parcă unui martor distant al bolii, fascinat de spectacolul dezintegrării umanului. [...] Previzibil, în astfel de secvențe, poezia lui Chivu cunoaște scăderi stilistice semnificative”. Criticul conchide însă: „*Vântureasa de plastic* dovedește că, indiferent de genul în care se exprimă, el rămâne una dintre cele mai substanțiale voci ale contemporaneității literare autohtone”. □ În *Grâul și porumbul*, George Neagoe comentează volumul lui Liviu Antonesei, *Victimele inocente și colaterale ale unui sângeros război cu Rusia: unsprezece povestiri*, Iași, Editura Polirom, 2012: „O mulțime de stiluri se încrucișează în această culegere. Constantă rămâne măiestria așezării în pagină. Citești și te minunezi. Un principiu de compoziție, o referință, un pasaj care necesită dezambiguizări, o parabolă, un mărunțiș filologic sau o tehnică de seducere sare imediat în ochi. Totul redactat cu dexteritate. Totul pus în slujba sensurilor”. Criticul afirmă: „Titlul este o mistificare. Preia două treimi din denumirea uneia dintre cele mai simpatice și tragice, aparent simple, dar extrem de atent elaborate relatări despre comunism: *Victimele inocente*

și colaterale ale unui sângeros război cu Rusia care până la urmă nu a mai avut loc. [...] Liviu Antonesei recurge la anticlimax. Încenează lucruri grave. [...] Le supralicitează. Le îmbarcă pe ruta parabolico-ontologică. La urmă, atrage atenția că mecanismele ficționale nu trebuie luate în serios. Refuză totuși să apeleze la comentarii auctoriale stridente”. Criticul conchide: „Cu măiestrie incontestabilă, cu persuasiuni mentaliste, cu limbaj cameleonic, Liviu Antonesei scrie o carte superbă, adunând într-un sertar majoritatea registrelor necesare prozei de calitate”.

□ Ion Crețu publică articolul *Cum l-am cunoscut pe Mircea Ivănescu (sau există un bine în tot răul)*. Cităm din P.S.-ul referitor la volumul *Măștile lui Mircea Ivănescu*, prilejul rememorării: „Nu mă voi adânci într-o analiză de fond asupra dialogului dintre Gabriel Liiceanu și Mircea Ivănescu. Felicia Antip a făcut-o într-o amplă intervenție, cu știuta-i competență și... eleganță, în chiar paginile revistei «Cultura». Concluzia care se desprinde este că avem de-a face, pur și simplu, cu un imens... rateu. Motivul principal, ești tentat să conchizi, se datorează (mai ales) unei crase lipse de competență din partea autorului (informații false, inexacte, dezinformări, bazaconii etc.) Dincolo de acest aspect, deloc lipsit de însemnătate, se cuvine amintită însă prezența manifestă a unei hibe, de caracter, aș spune, tipice autorului: nevoia sa de a se situa deasupra meleului, de a privi lucrurile de sus, cu binecunoscuta-i superioritate [...]. Ar trebui precizat faptul că scopul unui interviu este să expună opiniile celui întrebă și nu ale celui care pune întrebările. Din păcate, lucrurile se petrec, mai tot timpul, pe dos în dialogul lui Gabriel Liiceanu cu Mircea Ivănescu”. Ion Crețu adaugă: „*Mirabile visu*, niciunul dintre cronicarii, numeroși, toți cu ștaif, care s-au oprit asupra celor două volume nu le-au găsit, culmea, nici cea mai mică slăbiciune. *Amicus Plato?* Or fi fost ghidați cu adevărat, ne întrebăm, de lectura cărților sau doar de presupusul prestigiu al autorului?” □ În *Vizionarismul eminescian într-o nouă exegeză*, Dumitru Micu analizează studiul Carminei Mimi Cojocaru *Antropogonia eminesciană* (Editura Junimea, Iași, 2012): „Expunerea suscită interes, în primul rând, prin vastul colaj de citate, colaj ce învederează unitatea vizionarismului eminescian în diversitatea expresiilor sale. Relevarea acestui fapt pe cale analitică constituie meritul principal necontestabil al cărții. [...] Consolidând, augmentând, relativizând, amendând puncte de vedere ale altora (inclusiv ale unor savanți de cel mai înalt prestigiu), noua eminescoloagă emite și observații perfect inedite sau cu notă personală accentuată”. Criticul remarcă „inteligența speculativă”, eseista operând, „mai ales în paragrafele analitice, disocieri subtile, unele exagerate, discutabile, dar interesante, atribuind, bunăoară, sensuri mult diferite diatezelor activă și reflexivă a verbului *a fi* (*simt* și *mă simt*), în ultima strofă a *Luceafărului*”. Concluzia criticului: „prima carte a Carminei Mimi Cojocaru revelă o vocație exegetică și teoretizantă vrednică de un critic și istoric literar cu învedereate posibilități”. □ În *Linii la un „portret interior”: Ion Vianu (II)*, Constantin Coroiu abordează capitolul *Portrete interioare* din volumul *Apropieri* (Editura Polirom, 2011). În opinia sa, „Ion Vianu își proiectează discret, dar nu mai puțin expresiv,

propriul portret, încât galeria sa de *portrete interioare* se convertește în cele din urmă într-un autoportret interior [...]. Un text precum cel despre G.M. Cantacuzino este printre cele mai ilustrative în această privință”. □ Sub titlul *Cartea, prilej de aprofundare/linșaj?*, Valentin Protopopescu comentează volumul Cristina Rusiecki, *Radu Afrim. Țesuturile fragilității*, Editura Tracus Arte, București, 2012: „O carte despre Radu Afrim, așa cum este cea scrisă de Cristina Rusiecki, intitulată *Țesuturile fragilității*, nu reprezintă o lectură comodă.” ■ La categoria *Literatură universală*: □ Dana Pârvan-Jenaru scrie *O tinerețe de artist* în care analizează volumul lui James Joyce, *Portret al artistului la tinerețe*, traducere din engleză și note de Antoaneta Ralian, prefată de Dana Crăciun, Humanitas Fiction, Seria de autor James Joyce, 2012. Criticul afirmă: „Una dintre cele mai importante inițiative ale Editurii Humanitas Fiction de la începutul anului 2012 o reprezintă inaugurarea seriei de autor James Joyce, prin care li se oferă cititorilor români o nouă tălmăcire (și implicit o nouă interpretare!) a operei joyciene, numele traducătorilor – Antoaneta Ralian și Radu Paraschivescu – reprezentând o garanție în plus a valorii. *Portret al artistului la tinerețe* (1916), romanul semi-autobiografic al lui James Joyce (în care autorul experimentează tehnici inovative, străduindu-se să-și găsească un stil autentic), a avut de trecut mai multe hopuri până la publicare (i-au trebuit zece ani de prefaceri succesive) decât până la a deveni o capodoperă”. □ Sub titlul *Drumurile Generației Beat*, Rodica Grigore abordează romanul lui Jack Kerouac, *Pe drum*, traducere de Cristina Felea, Iași, Editura Polirom, 2012: „Sensul cel mai evident al esteticii Generației Beat este, desigur, acela de a se opune și de a da o replică modelelor dominante ale vremii, constând în canonizarea universitară – mai ales prin eforturile Noii Critici – a operei lui T.S. Eliot sau Ezra Pound. Astfel că *beatnicii* vor face tot posibilul pentru a se afirma drept *proiectivi* (după cum spun ei înșiși) la nivelul esteticii, și doritori de a configura un nou tip de spațiu al receptării operei literare, axat pe cititor, un cititor diferit și el, care trebuia mereu provocat să răspundă, să relaționeze cu textul, iar nu să aștepte vreo *aprobare* din partea autorităților critice consacrate”.

● [„**Dilema veche**”, nr. 27] Marius Chivu menționează reeditarea cărților lui Iacob Negruzzi, *Amintiri din Junimea*, ediție îngrijită de Ioana Pârvulescu, editura Humanitas, 2011 și G. Călinescu, *Eminescu, poet național*, audiobook, prezentare de Bogdan Alexandru-Stănescu, Editura Casa Radio, 2012.

13 iulie

● [„**Adevărul weekend**”, nr. 52] Nicolae Manolescu semnează *Amintiri*: „Numai ce se repetă are semnificație, pretind semioticienii. Să fie oare adevărat și pentru ceea ce se repetă în viața unora dintre noi?”

● [„**Observator cultural**”, nr. 374] Daniel Cristea-Enache analizează volumul lui Andrei Dósa, *Când va veni ceea ce este desăvârșit* (Editura Tracus Arte, București, 2011): „Translând din sfera personajului în cea a autorului, să spun că

tânărul Andrei Dósa nu reușește să fie *conectat*, pe toată întinderea cărții sale, la acest nivel de consistență și excelență poetică. Din a doua secțiune, jucând inabil drama alienării în lumea corporatistă, se profilează numai *Cu mâinile legate* [...] în rest, versuri neconvingătoare, ca și cum autorul, epuizat de discursul pe tema dinainte și de adaptarea vocii poetice la el, nu mai are forță (sau răbdare) pentru un parcurs creativ nou. De-a dreptul naive vor fi, apoi, poeziile «erotice» din ultima secțiune, ce se încheie, salutar, printr-un text onorabil de mai largă respirație, o combinată poetică Mircea Cărtărescu-Ștefan Manasia”. Concluzia sa: „Poet atât de original, dar, curios, inegal încă de la debut (când, de regulă, autorii au și omogenitate, și un palier valoric vizibil), Andrei Dósa se va confrunta suplimentar, în volumele următoare, cu propria ștachetă”. ■ La secțiunea *Anul Caragiale*: □ Roxana Sorescu scrie *Mică antologie culinară (II)*, □ iar Florin Colonaș publică *Un „adrisant” inedit în corespondența Caragiale*. ■ Tereza-Brândașa Palade semnează *Libertatea interioară și eliberarea reciprocă*.

● [„România literară”, nr. 28] În *Editorialul Steinhardt 100*, Nicolae Manolescu semnalează o „autobiografie a scriitorului monah, aflată la Mănăstirea Rohia, unde a și fost scrisă, în 1987, publicată de Gabriela Lupu în «România liberă» din 5 iulie”. Criticul se oprește la o notă în care *Steinhardt* consemnează surpriza sa când, imediat după eliberarea din închisoare, a nimerit la o conferință cu subiect aparent greu tolerabil în acea perioadă: „În ochii fostului deținut politic, subiectul conferinței părea atât de extraordinar, ne aflam totuși în 1964, încât l-a determinat să se întrebe asupra sensului lipirii lui de libertate într-un regim în care se puteau ține conferințe publice despre nereeditatul după război Ion Barbu, poet ermetic și simpatizant legionar, despre pictorul abstracționist Paul Klee și despre creatorul dodecafonismului muzical, Arnold Schoenberg, acela care i-l inspirase lui Thomas Mann pe eroul romanului Doktor Faustus. Întrebare, nu fără temei. Și plină de învățăminte, mai ales pentru cei care astăzi ignoră marile contradicții caracteristice regimului trecut, care au permis ca, în pofida cenzurii, să fi putut exista o literatură și o artă adevărată și o comunicare cu modernitatea mult mai bogată decât se consideră acum, nu fără o anume aroganță”. ■ La rubrica sa *Contrafort*, în *Joyce și alți clasici*, Mircea Mihăieș semnalează publicarea de către Editura Humanitas a unor noi traduceri a volumelor *Oamenii din Dublin* (în traducerea lui Radu Paraschivescu) și *Portret al artistului la tinerețe* (în traducerea Antoanetei Ralian) într-o serie de autor cu ocazia celebrării a 130 de ani de la nașterea lui James Joyce: „Proiectul inițial al Editurii Humanitas trebuia să fie încoronat de republicarea traducerii capodoperei *Ulise*. Spre surpriza editorilor, a cititorilor și a librarilor, în primăvara timpurie a acestui an, editura Univers a scos pe piață o ediție ne-varietur a versiunii din 1984, în două volume, în traducerea și cu notele lui Mircea Ivănescu, apărută la vechea Editură Univers. În 1996, sub dubla siglă Editura Univers/Editura Fundației Culturale Române, cartea a fost repusă în circulație într-un volum masiv, cu o prefață de Ștefan Stoenescu, prin simpla reluare a textului din 1984. Iar acum, în 2012, cititorul poate

achiziționa ediția cu coperte negre de la noua-vechea editură Univers. Nu cunosc împrejurările în care a fost posibilă tipărirea unei cărți de asemenea amploare fără necesarele aduceri la zi. Dar e limpede că la mijloc e ceva tulbure. Există, așadar, temeiuri să credem că Editura Univers a pus în circulație o ediție oarecum depășită, fără a opera necesarele aduceri la zi și corecturi. În opinia mea, e imposibil să faci o traducere corectă a lui *Ulysses* dacă nu ai la dispoziție un instrument precum *Ulysses Annotated. Notes for James Joyce's Ulysses*, al lui Don Gifford și Robert J. Seidman. Or, e limpede că Mircea Ivănescu n-a putut folosi acest ghid indispensabil”. Mihăieș încheie: „Iată câte probleme sunt ridicate de publicarea unei mici serii de autor! Și asta în condițiile în care despre opera lui James Joyce există tone de cărți care au elucidat și ultima silabă ambiguă din scrierile sale. În tratatul cvasiarheologic al lui Bruce Arnold, *The Scandal of Ulysses. The Sensational Life of a Twentieth-Century Masterpiece* (St. Martin's Press, 1991), găsim o detaliată istorie a editării și reeditării capodoperei lui Joyce, de la ediția din 1922, tipărită de Shakespeare and Company, librăria-editură din Paris a Sylviei Beach, la ediția «sinoptică», din 1984, a profesorului Hans Walter Gabler, și intrată în circulație în 1986 sub titlul *Ulysses: The Corrected Text*. Aceasta din urmă a dus la atacul vehement al lui John Kidd, publicat în 1988, în «The New York Review of Books», în care ediția lui Gabler este pur și simplu dărâmată”. ■ La rubrica *Actualitatea*, Mihaela Mudure recenzează volumul lui Octavian Soviany *Viața lui Kostas Venetis* (București, Editura Cartea Românească) numindu-l *Un roman saturnian*: „Ficțiunea lui Soviany este, în același timp, o erotică saturniană, o fiziologie a mai tuturor acuplărilor imaginabile evocate cu un material lingvistic care șochează prima dată dar sfârșește prin monotonie din cauza repetitivității, o narațiune care își dezgolește, postmodern, propriile resorturi, încercând să rivalizeze cu celebra Halima arabă. Mai multe fire narative se întretaie, sunt întrerupte, reluate, cu dexteritate de autor. [...] Din păcate, vâna prozatorului nu e suficientă pentru a susține această construcție ontologică. Desfășurarea spațială a romanului – din Grecia până la Stambul, Viena și Paris – nu e dublată de suficientă fervoare a acțiunii. Romanul misterelor sfârșește prin a obosi. Erotică saturniană, istoria lui Kostas Venetis, este o apologie indirectă a amorului socratic în care intimitatea fizică dublează un exercițiu pedagogic, o paidee. Din păcate, în aceste pasaje autorul se complăce în utilizarea repetată a aceluiași segment de limbă românească – exercițiu șocant la început – descrierea acestor scene erotice, ajungând să creeze o anume senzație de sațietate în cititor. [...] Fascinantă este, însă, descrierea societății pe care societatea secretă a Beizadelei Mihalache intenționează să o construiască, după războiul cel mare: un fel de societate postmodernă, globalizantă, o societate a consumului descrisă cu premoniția viitorului descris din trecut. ■ La rubrica sa *Cronica ideilor*, în articolul *Paternitatea numerelor*, Sorin Lavric comentează lucrarea lui Mario Livio, *Este Dumnezeu matematician?* (traducere din engleză de Anca Florescu-Mitchell, București, Editura Humanitas). ■ La rubrica de *Cronică literară*, în

articolul intitulat *Vechi chip de a face critică*, Cosmin Ciotloș scrie despre *Târziu, de departe* al lui Gelu Ionescu, apărut la Editura Cartea Românească. Faptul că Gelu Ionescu își mărturisește vechea prietenie care îl leagă de Radu Cosașu în medalionul dedicat acestuia și conștiința că iese astfel din zona obișnuită a obiectivității, deși „prietenia presupune (dincolo de afinități, complicități etc.), mult mai mult decât o cronică literară favorabilă: o obligație a sincerității, chiar și în elogiu”, constituie, în opinia lui Ciotloș un „Act de prudență care exonerează de orice suspiciune nu numai capitolul cu pricina, dar cartea în ansamblu”. Cosmin Ciotloș salută decizia criticului de a nu aborda poezie: „din textura acestei cărți (în care analizele coboară adânc, până la nivelul frazei) se vede limpede că, de fapt, Gelu Ionescu ar fi un critic de poezie cel puțin onorabil. (Adică, oricum, binișor peste media actualilor critici de poezie.) Dacă însă refuză acest statut intermediar este tocmai pentru că îl consideră intermediar”. Autorul articolului conchide: „Din exces de prudență a autorului, cronicile de aici nu reușesc să se coaguleze într-o panoramă. Nici măcar într-una parțială. Ele alcătuiesc numai (e un *numai* admirativ) o carte de critică literară făcută cum se făcea acum câteva decenii. Bine”. ■ La *Comentarii Critice*, Marius Miheț publică *Literatura basarabeană. Tainele rațiunii*, în care abordează volumul *Fuga spre câmpul cu ciori: amintiri dintr-o copilărie ateistă* de Savatie Baștovoi (București, Editura Cathisma). În introducerea despre scriitorii basarabeni contemporani, Miheț afirmă că „Euforia patriotică s-a stins și a fost repede înlocuită cu o problematizare extrem-interiorizată. Între Rusia aparent sfârșită și o Românie indiferent-anemică, tinerii basarabeni și-au creat o identitate de nișă. Principalele coordonate ale prozei tinere basarabene de astăzi se alimentează din această interiorizare hibridă. Patriotismul afișat odinioară s-a convertit în scepticisme paneuropene și neclarități rusofobe”. Miheț descrie proza părintelui Savatie Baștovoi drept „un amestec de autobiografism, demistificare, autoironie și parabolic”. Referindu-se la romanul recent apărut, criticul punctează: „Valentin Stepanovici, tatăl, este un sensibil care are nostalgia călăului. Un tată castrator fără nimic grotesc. Afară de aversiunea – în fond, împrumutată ideologic – pentru creștinism. Un tip de personaj pe care literatura contemporană nu l-a explorat, nici măcar la suprafață. Proza românească postdecembristă ce tratează comunismul aduce deseori cu un asalt eșuat. Prea multe înșurubări nefertile în jurul unor tipologii previzibile, blindate în discursuri comune. [...] Baștovoi nu face nicio clipă propagandă creștină. Discută pe înțelesul cititorului actual, pe care, se vede treaba, îl cunoaște foarte bine în subteranele spirituale. Psihologismul integrat acaparează un nivel al receptării bine calculat la nivelul expresivității. [...] Directețea limbajului, simplitatea savantă și dispoziția pentru metaforă alcătuiesc un discurs despre o posibilă metafizică a liniștii. Cu alte cuvinte, o carte despre leacuri și boli, altfel”. ■ La *Cronica edițiilor* Răzvan Voncu scrie despre Leonid Dimov, *Opera poetică*, volumul III (ediție îngrijită și prefată de Ion Bogdan Lefter, Pitești, Editura Paralela 45) în recenzia intitulată *Ultimul Dimov*: „Chiar dacă, într-o ediție

științifică, e de egală importanță orice text literar lăsat de un scriitor – ba chiar, potrivit școlii editologice franceze, orice petec de hârtie mângălit de acesta –, în cazul particular al lui Dimov cred că nu ne mai putem aștepta la cine știe ce revelații din recuperarea poeziilor necuprinse în volum ori a corespondenței [...]; o ediție excelentă, de-o incontestabilă utilitate critică și istorico-literară”. Răzvan Voncu semnalează dificultățile în elaborarea ediției: datarea volumului *Litanii pentru Horia*, din 1975, „cu care și începe prezentul volum III din *Opera poetică*. După cum remarcă Ion Bogdan Lefter în prefața sa, *Capodoperele târzii ale lui Leonid Dimov*, avem de-a face cu o carte scrisă într-o formulă mai veche decât cea a cărților anterioare și chiar decât onirismul incipient al volumului de debut *Versuri*, din 1966. [...] După cum ne lămurește editorul, însă, volumul *Litanii pentru Horia* datează de mai demult, probabil dinainte de 1954 [...]. *Dimov avant Dimov*, după inspirata formulă a lui Ion Bogdan Lefter, volumul *Litanii pentru Horia* nu conține nici cea mai mărunță nuanță propagandistică sau concesie față de instrumentalizarea comunistă a istoriei. [...] Aș mai adăuga, la observațiile editorului, și o alta. Revenit în literatură în 1966, poetul nu s-a grăbit să recupereze *Litanii pentru Horia*. A fost mai importantă, pentru el, afirmarea onirismului estetic, șocul programatic produs în poezia română a anilor '60. De-abia după ce afirmarea onirismului s-a încheiat, poetul a recuperat această ipostază anterioară a poeziei sale”. ■ La rubrica *Lecturi*, Gheorghe Mocuț publică articolul *Gheorghe Schwartz: martor rătăcitor prin Istorie*, în care abordează *Cei O Sută. Bastonul contelui*, apărut la Editura Curtea Veche. Articolul începe cu afirmația că „Trăim și citim într-o zodie a romanului – mă refer la literatura română – după ce în ultima decadă a secolului XX poezia și-a luat revanșa, postfațând revoluția și iluziile ei”. În opinia lui Mocuț „*Povestea Celor O Sută* e în fond o suită de povestiri care se pliază perfect pe o viață de om, privită ca destin. Întreg edificiul e constituit dintr-o suită de verigi mai slabe sau mai tari, al căror mobil este de mii de ani «aceeași speranță de nemurire». Prin amplexare și prin aspirație, proiectul *Celor O Sută* are o latură romantică. Multe din tezele Scribului care contemplant misterul trecerii și al împlinirii destinelor sau al morții sunt în esență, tot romantice. Cum ar fi legătura intrinsecă dintre adevărul istoric care, în fond, s-ar influența reciproc [...]. Epopeea lui Gheorghe Schwartz își are originea în romanul german care a traversat mai ușor crizele și a devenit un gen proteic, izvorât din romanul popular. [...] *Jurnalul scribului* ne relevă limitele cunoașterii, incertitudinea și eșecul așa-zisei viziuni obiective. Istoria lui Gheorghe Schwartz este instinctiv abisală pentru că ea se află atât în noi cât și în afara noastră. Așa cum un individ poate moșteni gena eroilor din preistoria existenței sale, tot așa autorul alege din memorie nu neapărat faptele, cât trăirile omenești”. ■ În *Cartea de critică*, Gabriela Gheorghisor comentează studiul lui Gelu Negrea, *Caragiale. Marele paradox* (Editura Cartea Românească), în articolul intitulat *Caragiale, romantic?*: „Caragiale. Marele paradox propune o perspectivă interpretativă inedită, necanonică, dar cred că fără mari sorți de impunere. Provocarea merită

însă tot interesul, măcar pentru exercițiul gândirii în răspăr. Există, totuși, numeroase ipoteze punctuale plauzibile (dacă ar fi să ne referim doar la relectura navelor *Inspecțiune* și *Două loturi*), analize pertinente, idei și concluzii seducătoare care vin să nuanțeze/îmbogățească imaginea operei lui Caragiale. Dincolo de umor, de retorica sprintar-caragialescă, adevărata figură romantică a spiritului creator îmi pare a fi aceea a lui Gelu Negrea”. ■ La *Cartea de teatru*, Gabriel Coșoveanu prezintă *Atitudinea primului om față de coastele sale* de Mihai Pascaru (Cluj-Napoca, Editura Eikon) în recenzie intitulată *Posibilități ale cuplului*: „Validat ca prozator ingenios, găsitor de perspective insolite (*Grămadă ordonată*, *Piramida*. *Satul și copilăria lui Andrei Dumitriu*, *Cuțitul de vânătoare*. *Întâmplări din Munții Apuseni*), se recomandă acum și ca om ce poate gândi reprezentarea dramatică a unor nuclee tensionate, cel dintâi vizând episodul Genezei, următorul captând instantanee de pe un un șantier ceaușist. Aflăm, oricum, din paratext, că respectivele creații s-au născut prin anii '80 și își cunosc, revăzute, publicul abia astăzi. Ceea ce contează e replica retenibilă, buna distanțare de orizontul plictisului prin simțul oralității și umorul grav”. ■ La secțiunea *Interviurile României literare*, Iulian Boldea publică un interviu cu Marta Petreu, intitulat „*Există destule forțe intelectuale în România pentru a putea fi făcută o evaluare corectă și a ideologiei totalitare de dreapta, și a celei de stânga*.” Reținem: „În *Teze neterminate* (1991) și *Jocurile manierismului logic* (1995) se regăsesc interpretări ale unor texte literare (Preda, Eliade, Canetti) din unghiul reflecției filosofice sau psihanalitice, dar și unele studii despre ecourile gândirii sofistice în literatură (la I.L. Caragiale, Ionesco, Lewis Carroll etc.). La întrebarea despre relația dintre filosofie și literatură autoarea răspunde: „Am crezut întotdeauna că omul este – și trebuie să tindă să fie – o ființă unitară și că produsele imaginarului lui sunt unitare. Nu e o diferență așa de mare între filosofie și literatură... amândouă sunt discursuri, produse ale creativității umane și ale imaginarului. Unii comentatori descifrează literatura folosindu-se de lingvistică, de teoria literaturii, de stilistică... Eu mă folosesc de instrumentul care îmi este familiar: filosofia și logica. Nu e ceva neobișnuit – ca să dau un exemplu de autoritate, Heidegger a făcut analize pe Trakl. Nu este nici ceva mai sofisticat sau mai dificil decât utilizarea altor instrumente interpretative. Filosofia și literatura comunică bine una cu alta, iar filosofia, global vorbind, poate fi un fel de cheie universală, cu care deschizi orice ușă, orice carte, orice text”. Despre Cioran, Marta Petreu afirmă: „Cinstit vorbind, eu i-am făcut lui Cioran un enorm serviciu: am pus problema frontal, l-am acuzat cât de mult mi-au permis textele, l-am scuzat cât de mult mi-au permis textele. Și mi-am pus mâna în foc pentru restul operei lui, că nu este contaminată de legionarism, hitlerism, sau, generic vorbind, de totalitarism. Discuția amănunțită asupra lui era inevitabilă în Occident – așa că mi s-a părut frumos să pregătesc din vreme contribuția românească la dezbateră”. În ceea ce privește metoda de interpretare, autoarea susține că „în esență, lectura estetică și aceea ideologică sunt complementare. Cred că prima lectură și interpretare a unui text sau a unui

autor trebuie să meargă pe dominantă a cărții/autorului și să fie adecvată unicității cărții/operei. În același timp, cred că în epoci de reîntemeiere – iar noi suntem într-o asemenea epocă de reinventare – avem dreptul și obligația să facem și lecturi ideologice la acele texte care au o dimensiune ideologică”. ■ La rubrica sa *Tropice surâzătoare*, Mihai Zamfir scrie despre *Adevărata Brazilie*: „Iată o problemă într-adevăr crucială: ce este realmente important într-o țară? [...] De fapt există tot atâtea Brazilii (sau Franțe sau Japonii) câți străini le vizitează cu dorința de a le cunoaște. [...] Fiecare țară și-a fabricat, voluntar sau nu, o imagine pentru uzul străinătății, în esență falsă, profitabilă eventual sub raport turistic. România posedă la rândul ei o asemenea imagine, alcătuită pe tipar similar, compusă din legende despre Dracula, rețete culinare hiper-colesterolice și artă populară cu pretenții de autenticitate; sunt de fapt tot atâtea obstacole în calea receptării unei Români profunde”. ■ La secțiunea *Lecturi libere*, Gabriel Dimisianu consemnează reeditarea în versiune adăugită a volumului *Teritoriile* de Mircea Zăciu: „noua ediție a *Teritoriilor* este una îmbogățită, dar să adaug că față de ediția princeps, din 1976, este una îmbogățită substanțial. Au fost preluate din dosarele autorului, menționează Ion Pop, alcătuitorul și prefațatorul noii ediții, un mare număr de pasaje altfel formulate, precum și texte nepublicate vreodată, considerând, scrie Ion Pop, că „acestea se cuvin recuperate în Addenda ediției noastre, pentru a întregi imaginea unui moment semnificativ din biografia autorului”. ■ *Vara poeziei la teatru*: „În sala Ion D. Sârbu a Teatrului Național din Craiova, în cadrul întâlnirilor revistei SpectActor, a avut loc un spectacol-lectură în care unsprezece poeți cu citit versuri”: Paul Aretzu, Cristian-Liviu Burada, Gabriel Chifu, Ionel Ciupureanu, Nicolae Coande, Bucur Demetrian, Ioana Dinulescu, Mihai Ene, Horia Gârbea, George Popescu și Nicolae Prelipceanu. „Moderator a fost criticul literar Gabriel Coșoveanu, iar amfitrion, Mircea Cornișteanu, directorul TNC.” ■ În rubrica *Meridiane*: □ Grete Tartler vorbește despre *Filozofia orientală în traduceri recente* semnalând apariția volumelor Ibn Sina (Avicenna), *Cartea definițiilor*, ediție trilingvă. Biblioteca medievală. (Traducere din limba arabă, studiu și bibliografie de George Grigore. Note și comentarii de George Grigore, Alexander Baumgarten, Paula Tomi și Mădălina Pantea. Tabel cronologic de Gabriel Bițună. Transcriere critică a versiunii latine a tratatului și a comentariilor lui Andrea Alpago (1546) împreună cu traducerea comentariilor în limba română de Alexander Baumgarten. Editura Polirom) și Heinrich Zimmer, *Filozofiile Indiei* (traducere din engleză de Sorin Mărculescu, Editura Humanitas); □ Despre *Fifty Shades of Grey* de E.L. James: „Un hebdomadar extrage câteva fragmente din roman care sunt, ce mai vorbă, dezgustătoare. Așa că vă cruț de literatura doamnei între două vârste. Alt interes decât acela de a-i excita pe soții mămicilor ca să-i determine să se culce din când în când cu acestea, după cum afirmă chiar Erika, ea însăși o *mommy* perfectă, romanul nu are”. □ *A murit Robert Sabatier*: „Lumea literară franceză îl regretă pe o singură voce pe autorul romanului *Chibriturile suedeze*, una din capodoperele prozei

contemporane [...] Autor, între altele, al unei monumentale *Istorie a poeziei franceze* în 9 volume, Sabatier era un personaj pitoresc al cafenelelor și bibliotecilor pariziene din deceniile din urmă. Era mare amator de farse, ca poetul Nicolae Tăutu, pe vremuri la noi, [...] dacă voiai să-l întâlnești, trebuia să te duci în cartierele populare ale Parisului. Ca membru al juriului Goncourt, era temut pentru vorbele lui de spirit și recunoscut pentru votul favorabil acordat autorilor temerari artistic”. □ *O biografie a lui Flaubert*: „Recent, Bernard Fauconnier, autor și al unei remarcabile biografii a lui Cézanne, a publicat una extrem de vie și de diferită, atât ca abordare, cât și ca stil, de aceea sartriană”. □ *O practică milenară, interzisă*: „Tribunalul din Köln a pronunțat o sentință care interzice circumcizia, în numele apărării integrității fizice a copilului și a dreptului acestuia de a-și decide singur apartenența religioasă”. ■ *Avanpremieră editorială*: Parinoush Saniee - *Cel care mă așteaptă*, traducere din italiană de Cerasela Barbone, roman în curs de apariție la Editura Polirom, seria „Proză” XXI, colecția „Biblioteca Polirom”. ■ *Poezie de Gheorghe Grigurcu*. ■ *Proză de Ovidiu Moceanu*. ■ La rubrica *Ochiul magic*: □ Cronicarul salută consecvența și tenacitatea editorilor de la Editura Casa de pariuri literare, un cristian și Victor Jalbă-Șoimaru, care „propun cititorilor, săptămână de săptămână, noi și noi titluri. Dintre aparițiile recente, amintim volumul de debut în poezie al lui Radu Nițescu, *Gringo*, ca și reeditarea unei cărți semnate de Constantin Acosmei, *Jucăria mortului*. Este demn de a fi remarcat felul în care Casa de Pariuri literare „se bate pentru drepturile și pentru vizibilitatea scriitorilor ei” (Daniel Cristea-Enache). Casa de Pariuri literare și-a lărgit benefic sfera de interes, publicând și volume ale scriitorilor din alte generații: [...] *La pierderea speranței* de Nicolae Prelipceanu”. □ „Am reținut din «Mișcarea literară» (nr. 1, 2012), revista care apare la Bistrița, amplul grupaj de texte consacrat scriitoarei Ana Blandiana. Despre literatura sa semnează articole Cristian Vieru, Viorel Mureșan, Cezar Boghici, Elena Vieru, Viorel Chirilă, Aurora Comșa, Aurel Podaru, Cornel Cotuțiu. Opiniile tuturor acestor comentatori sunt convergente, personalitatea Anei Blandiana fiind percepută ca un dublu reper, literar și, deopotrivă, moral. E publicat și un interviu acordat de Ana Blandiana lui Olimpiu Nușfelean”.

17 iulie

• [„**Revista 22**”, nr. 1166] În *Subpământa lui Urmuz*, Paul Cernat scrie: „Meritorie, dar (până în prezent) puțin comentată e recenta inițiativă a Editurii Tracus Arte de a scoate pe piață o nouă colecție – *Biblioteca avangardei* –, coordonată de principalul nostru specialist în materie, profesorul Ion Pop”.

19 iulie

• [„**Cultura**”, nr. 28] La *Revista revistelor*, în articolul intitulat *Strămoșul domnului Paleologu*, C. Stănescu scrie: „O carte editată și răseditată este *Bunul simț ca paradox* a celui mai dezinvolt, sigur și aristocratic eseist român: Alexandru

Paleologu. N-am idee a câta ediție este aceasta de la Polirom din 2011, în cei 39 de ani de la prima ei apariție (1972). Primele două însușiri din prima propoziție, «dezinvolt și sigur», îi sunt atribuite «Conului Alecu», chiar din titlu, de către Sorin Lavric, probabil cel mai subtil lector și analist al cărților atipice din literatura contemporană: al celor cu o *filozofie* implicită ori la vedere. «Aristocrat» care «nu-și supraveghează gesturile, păstrându-și decența chiar în situații care trădează o crasă dovadă de bădăranie», «nobil», căruia «îi stă bine oricum, chiar în posturi care, pentru alții, ar fi apăsător de stânjenitoare, de pildă scărpînându-se în nas sau purtând nodul cravatei desfăcut», Alexandru Paleologu este în viziunea cititorului său din «România literară» un spectaculos cumul de paradoxuri și însușiri oximoronice: *un boier* cu vederi *liberale*”. C. Stănescu reține din articolul lui Lavric: „Creatoare de *aporii* menite să contrarieze, retorica eseistică a lui Alexandru Paleologu s-ar întemeia pe câteva procedee, în total patru, pe care le și trece rapid în revistă. Primul uzează de diferențierea, sub sugestia limbii franceze, dintre «simțul comun ca variantă proastă a gândirii obișnuite» (idei primite) și «bunul simț, considerat drept apoteoza puterii de discriminare». Al doilea procedeu «vine din încălcarea orizontului de așteptare, Paleologu fiind în răspăr cu ideile consacrate»: al doilea procedeu se confundă cu primul, ambele discreditând în același fel gândirea obișnuită cu *idei primite*. Al treilea procedeu constă în «susținerea unor idei aparent perimate», iar al patrulea, și el din sfera celui de al treilea procedeu, ar fi «apărarea cauzelor pierdute». În analitica și eseistica română de prim rang *genul proxim* al acestei retorici aparent paradoxale și contrariante poartă un nume ilustru, numele lui Paul Zarifopol, autorul aceluia formidabil *Registru al ideilor gingașe. Pagini alese pentru a ține la curent pe tinerii cultivați și serioși*: prietenul mai tânăr din Leipzig al berlinezului I.L. Caragiale, acesta, la rândul-i, binecunoscut iubitor al *moftangiei* de Kant. Alexandru Paleologu face parte din aceasta ilustră familie spirituală: a marilor moralisti realiști, raționaliști și relativisti din literatura română în care, chiar din această pricină, ar trebui menținut și menționat un Mihail Ralea”. C. Stănescu încheie: „Sângele lui, albastru, e un sânge intelectual pur și simplu”. □ În articolul intitulat *Ultimul fracturist*, Alex Goldiș comentează volumul lui un cristian *Morții mă-tii*, Editura Casa de Pariuri Literare, București, 2012: „Un cristian are în comun cu Ianus et comp. o anumită tranșanță de idee și de stil. De altfel, *Morții mă-tii* respinge cu consecvență toate clișeele sentimentaliste ale genului autobiografic. În primul rând, pentru că, deși urmărește un întreg traseu existențial, de la primele amintiri până în pragul maturizării totale, numai de coerență și de încercare de rotunjire a unui destin nu poate fi bănuită cartea lui un cristian. Romanul e compus dintr-o serie de *scene* – multe, cu valoare autonomă – menite să probeze, aproape involuntar, caracterul accidentat al devenirii eroului. [...] Mai nimic trivial în romanul lui un cristian. [...] Toate aceste calități fac din *Morții mă-tii* unul dintre romanele memorabile ale tinerei generații și-l recomandă pe un cristian drept un prozator original, cu nimic mai prejos decât numele pe care le-a sprijinit editorial

în ultimii ani. Ieșirea lui din culisele bibliotecii-edituri merită salutăată ca un mic eveniment al literaturii actuale”. □ George Neagoe comentează volumul Dorin Tudoran, *Eu, ful lor: dosar de Securitate*, ediție îngrijită și prefată de Radu Ioanid, postfață de Nicolae Manolescu, Iași, Editura Polirom, Colecția „Document”, 2010 în articolul *Vitregii. Dorin Tudoran și unchiul Secu*: „Dorin Tudoran nu a fost disident. [...] Dorin Tudoran nu a crezut în comunism. Calitatea de membru al P.C.R. nu l-a contaminat. Nu și-a pus întrebări despre disjuncțiile între teoria și practica sistemului, blamând conducerea statului doar pentru abaterile de la buchea tezelor lui Marx. Dorin Tudoran a fost un rezistent. S-a luptat pentru o literatură neinfluențată de comenzile oficiale”. În opinia criticului, „impresionează, înainte de toate, abilitatea lui Dorin Tudoran de a înțelege modurile de întrebuințare ale dosarelor din custodia C.N.S.A.S. Nu le absolutizează importanța biografică. Nu le minimizează aportul la cunoașterea contextelor comunismului românesc. [...] Mulți dintre cei care au consultat materiale din arhiva Securității au punctat dificultățile în discernerea informațiilor: Gabriel Andreescu, George Ardeleanu, Ioana Diaconescu, Clara Mares, subsemnatul. Prudența nu prisosește. În ciuda inventarelor incomplete, a mistificărilor, a dezinformării practice de obiective, de surse, dar și de ofițeri, fondurile C.N.S.A.S. sunt fragmente indispensabile în reconfigurarea istoriilor personale...” Criticul conchide: „În *Eu, ful lor*, umanitatea lui Dorin Tudoran resimte o criză încă nedepășită. Scriitorul se raportează la o familie. Necunoscându-și toate rudele, ci mai degrabă un generic unchi Secu’, scriitorul se vede iar vitregit, ca în urmă cu trei decenii”. □ Sub titlul *Viețile cărțarilor de ieri și de azi*, Constantin Coroiu analizează volumul intitulat *Viețile cărțarilor contemporani, după Magda U.*: „Magda Ursache exprimă foarte simplu ceea ce simțim probabil toți cei care comentăm periodic ori sporadic apariții editoriale: «Sunt cărți care te îndoblesc să scrii despre ele». O asemenea carte este și cea pe care ea însăși a publicat-o recent la Editura EIKON din Cluj-Napoca – *Viețile cărțarilor contemporani, după Magda U.*, parafrază inspirată a unui alt titlu, memorabil, care repovestește o lume. Este, în fapt, un volum de eseuri literare și de istoria culturii, scrise cu o vervă molipsitoare și cu un enorm apetit polemic, pe care, din generația noastră, poate doar Mircea Iorgulescu îl mai avea. În pagina de revistă sau între copertile unei cărți, textele Magdei Ursache nu te lasă indiferent, te trezesc dacă picotești, te incită și te implică; îți merg la suflet sau te trăsesc în moalele capului. [...] Magda Ursache e printre puținii oameni ai scrisului care nu abdică, nu se lasă nici intimidată, nici ademniți de vreo gașcă literară, politică sau de altă natură”. Despre volumul de față criticul afirmă: „Există în volumul ce îmi prilejuiește aceste însemnări o anumită monotonie tematică, nu și stilistică. Vreau să spun că sunt câteva teme obsedante în eseistica și critica Magdei Ursache. Unele puncte de vedere ale sale privind o temă sau alta, un autor sau altul, nu le împărtășesc. Nu cred, de pildă, că scrierile de sertar, atâtea câte au fost, au făcut vreo gaură în cerul literaturii române. Dacă tragem linie și socotim, putem lesne constata că operele importante ale literaturii

noastre din a doua jumătate a secolului trecut sunt cele apărute, unele cu foarte mari dificultăți, chiar în timpul regimului totalitar”. Continuarea în numărul următor. □ În *Exercițiu și urgență*, Oana Purice comentează volumul Laviniei Braniște, *Cinci minute pe zi*, București, Casa de Pariuri Literare, 2011: „Cu toate ca nu este la debutul editorial (a publicat volumul de poezii *Povești cu mine*, 2006), Lavinia Braniște își începe activitatea ca prozatoare printr-o colecție de proză scurtă, *Cinci minute pe zi*. Deși nu anunță pregătirea unui roman, volumul de față are fizionomia unui antrenament, efortul concentrat al unor exerciții fiind însoțit de pauze de recuperare a suflului și de simulate combinații tehnice. Titlul avertizează asupra necesității unei finalități imediate, povestirile ce-l subîntind reflectând, cel puțin o parte dintre acestea, puțină răbdare în construirea unui întreg”. În opinia criticului, „livrarea intenționată spre superficialitate (cum apare în textul de escortă al ultimei coperte) și tentația minimalismului afișat de titlu (și pe larg discutat de Alina Purcaru în articolul din «Observator cultural») sunt premise ale lecturii și situarea într-un orizont de receptare străin acestor coordonate sau proiectarea unor termeni comparatori incompatibili devin factori devianți ai interpretării. Însă nu folosirea unei lentile incorecte este cea care determină impresiile de grabă și impaciență a povestitoareii. Cauzele sunt nepotrivirile dintre stilul anunțat (nu numai de titlu, ci și de incipiturile textelor) și dezvoltările ulterioare. Scriitoarea fie uită convenția detaliului esențializat și se pierde în franjurări narative sau descriptive, fie începe construirea unei povești puternic legate de tradiționalul tipar al momentelor subiectului, fără a duce firul până la capăt sau fără a reuși să dea coerență sincopelor sau rupturilor”. Criticul observă însă: „Chiar dacă aceasta este imaginea de ansamblu a volumului, la nivel individual există și piese foarte bine construite, dovedind o prozatoare a cărei nerăbdare actuală ar putea fi transformată într-o încordare romanescă fructuoasă”. Dintre prozele din volum pe care le consideră reușite, Oana Purice numește *Păianjen pe tavan* și *Zoo* și conchide: „Cele douăzeci și șase de texte sunt inegale nu numai ca valoare, dar și ca modalitate de construcție. Tabletele, cele mai multe conținând omonimia autoficțională a naratoarei-personaj cu numele înscris pe copertă, sunt însoțite, relativ regulat, de fragmente asemănătoare unor poeme în proză, în care epicul este abandonat sau sublimat în favoarea unor expresivități lirice, nu întotdeauna reușite. Deși nu este marcant la nivel global, volumul Laviniei Braniște rămâne viabil prin realizările stilistice și narative ale textelor considerate la nivel individual, dezvoltându-se astfel o prozatoare care poate trece de la exercițiul și urgența prozei de cinci minute pe zi la construcții mai ample și mai susținute”. ■ La categoria *Literatură universală*: în *Călătorii dincolo de hartă*, Rodica Grigore abordează romanul lui Tash Aw *Harta lumii nevăzute*, traducere de Florica Șincu, Editura Humanitas Fiction, București, 2012. □ Sub titlul *I.P. Culianu – prin pădurea gnozelor dualiste*, Dana Pârvan-Jenaru comentează volumul *Iter in sivilis. I. Eseuri despre gnoză și alte studii*. Traduceri de Dan Petrescu, Corina Popescu și Hans Neumann, introducere de Eduard Iricinschi, Polirom, 2012: „Pasionat de

dimensiunea religio-simbolică a existenței (deși în viața de zi cu zi a fost mai degrabă un sceptic decât un credincios), I.P. Culianu a aspirat mereu să găsească punctele în care istoria religiilor, mitologia, istoria, filozofia și literatura converg, probând acea unitate a culturii în care savantul român credea cu tărie. Ca și Lévy-Strauss, Culianu a fost însuflețit de ideea că magia nu reprezintă o formă de cunoaștere inferioară, primitivă, ci o cunoaștere alternativă, având puncte comune nu doar cu religia, ci și cu știința. Îi era evidentă, de asemenea, legătura acesteia cu structurile înconștientului, posibilitatea de a fi o prezență ocultă în spiritul fiecăruia dintre noi, prin care se pot (re)face legăturile întrerupte dintre conștient și subconștient”. În opinia criticului, *Iter in silvis I. Eseuri despre gnoză și alte studii* este un volum compozit, care cuprinde zece eseuri scrise în italiană, franceză și germană, între 1974 și 1979, reflectând începuturile eforturilor făcute de Culianu pentru a repune în drepturi spiritualitatea, în încercarea de a lumina fantasticul din interiorul nostru. Vorbim de o perioadă a încercărilor, când cultura deja vastă a lui Culianu, voința, intuiția și inteligența sa impresionantă nu erau dublate de rigoarea științifică și precizia filologică pe care le-a căpătat în urma apropierei de profesorul Ugo Bianchi care l-a ajutat, printre altele, să iasă de sub vraja mitului Eliade și să-și reducă acele carențe metodologice care îi fracturau meditațiile asupra gândirii mitico-simbolice. De aceea, studiile de față sunt importante în special ca ilustrare a evoluției gândirii și cercetării sale, neimpresionând prin rigoare sau prin forța incluzivă și comparativă. □ A. Gh. Olteanu abordează *Trei cărți ale lui Iordan Datcu: Miscellanea ethnologica*, Editura Saeculum I.O., București, 2010; *Pagini de istorie literară*, RCR Editorial, București, 2011; *Pagini de istorie literară și etnologie*, Editura Bibliotheca, Târgoviște. Criticul afirmă: „Cunoscutul cărturar (editor, folclorist, etnolog, istoric literar) Iordan Datcu a publicat în fiecare dintre ultimii trei ani câte o carte. În aceste trei volume, dintre care primul, foarte mare, iar ultimul adunând colaborările dintre 2009-2012 la o singură revistă, «Litere», care apare la Târgoviște, se oglindește activitatea publicistică a lui Iordan Datcu, profesată cu tenacitate și atent conectată la mișcarea culturală românească între 1956 (anul debutului) și 2012. Dacă la aceste 1 400 de pagini de astfel de publicistică științifică adăugăm lucrările proprii, în număr de cel puțin 15, dintre care, de departe, cea mai reprezentativă rămâne *Dicționarul etnologilor români*, ajunsă la ediția a III-a și numărând aproape 1000 de pagini, se conturează clar profilul uneia dintre cele mai de seamă personalități ale culturii românești actuale”. □ Sub titlul *Cartea clișeeilor bine ciufulite*, Cornelia Maria Savu comentează volumul Cristinei Rusiecki, *Radu Afrim. Țesuturile fragilității*, Editura Tracus Arte, București, 2012: „Într-o vreme în care se poartă dezvrăjirea și evaluarea la baionetă, Cristina Rusiecki debutează editorial cu o «carte îndrăgostită». [...] O carte «îndrăgostită», care însă nu e un encomion. Ci un mare risc asumat, atâta vreme cât autoarea e contemporană cu subiectul și, după propria-i afirmație, «s-ar putea ca volumul de față să nu fi câștigat totdeauna necesară distanța critică pe care ar fi îngăduit-o trecerea timpului»”.

● **[„Dilema veche”, nr. 28 (440)]** Marius Chivu scrie despre antologia gotică *Dincolo de noapte, 12 fețe ale goticului*, editor Oliviu Crâznic, Editura Milenium Books, 2012, că nu este o carte care merită să fie citită: „antologia gotică nu oferă mai nimic demn de citit”. ■ Simona Sora scrie despre cartea lui Petre Barbu, *Până la capătul liniei*, Editura Cartea Românească, 2012, că este un volum de schițe și nuvele foarte bun pentru tipul lecturii subiective: „sunt texte exemplare pentru acest tip de lectură personal și implicat. Nu înțelegi nimic dacă le citești altfel”.

● **[„Observator cultural”, nr. 375]** La secțiunea *Literatură*: □ Daniel Cristea-Enache analizează volumul lui Petre Barbu *Până la capătul liniei*, schițe și nuvele, Editura Cartea Românească, București, în articolul *Un nod în gât*. Criticul semnalează „o denivelare artistică vizibilă. Nuvelele (una scrisă în 1988) sunt, cu o excepție, nereușite: încearcă să fie ironice și absurde în maniera lui Răzvan Petrescu, dar sunt lipsite de fantezia neagră și de inventivitatea sadică din textele colegului de generație '90. [...] *Raport confidențial despre scufundarea piramidelor* joacă destul de bine pe muchia dintre realismul și fantasticul reprezentărilor locative, făcând să iasă din pământ un bloc perfect funcțional sub ochii măriți de groază ai unui personaj a cărui existență rațională se scufundă. Însă prozatorul, nerenunțând la registrul ironic, va diminua componenta fantastică: Petre Barbu o *taie* neavenit, stricând atmosfera”. În opinia lui Daniel Cristea-Enache, „La un maximum de potențial epic se află Petre Barbu în regimul realist și «minimalist» al schițelor sale – ce fac din *Până la capătul liniei* o apariție de prim ordin. Dacă nuvelele sunt vădit construite, lucrate și prelucrate, cu efecte de surpriză nu întotdeauna surprinzătoare și cu o ironie stabilind distanța între autor și lumea pe care o traversează ficțional, schițele par *rupte din viață*. Autenticitatea lor e remarcabilă. [...] Tema timpului care trece își pierde caracterul *didactic* de temă și se impregnează în chiar structura schițelor și în tonalitatea lor. Cele mai puternice părți ale volumului (alături de *La prima oră a dimineții*, din care am citat, trebuie menționate *La o crâsmă din Fundeni*, *Gerul iubirii*, *Dragostea și cancerul*, *Până la capătul liniei* și *Roșu-aprins*) se dezvoltă pe nucleul acestei drame obiective”. Concluzia sa: „Denivelat, cum spuneam, prin includerea unor nuvele de alt registru și cu sensibil mai puțină relevanță, *Până la capătul liniei* face din Petre Barbu un maestru al schiței; și va (re)suscita, probabil, și interesul altor scriitori autohtoni pentru provocările genului scurt”. □ În *Marius Chivu, poet*, Claudiu Turcuș comentează volumul *Vântureasa de plastic* (Brumar, 2012), considerând că „este o carte emoționantă, fără a fi melodramatică. Mai degrabă dă frisoane decât stoarce lacrimi. Miza versurilor derivă din orchestrarea tensiunii dintre distanțarea subiectului poetic – un fel de înstrăinare terapeutică – și apropierea empatică, până la identificarea cu alteritatea maternă. [...] Spre deosebire de biografismul fantasmatic cărtărescian ori de cel livresc-reflexiv specific lui Radu Vancu, biografismul lui Marius Chivu, deloc minimalist, vizează ieșirea din simulacrele sociale/culturale confortabile, din luxul absurd al rutinei. Declicul nenorocirii scoate individul din firescul cotidianului, redimensionându-i existența.

■ La rubrica *Actualitate*, Bianca Burța-Cernat semnează *Întâlnire cu Gheorghe Crăciun*: „Pe 12 iulie 2012 a avut loc la Universitatea Transilvania din Brașov a doua ediție a Conferinței Naționale „Gheorghe Crăciun. Viața și opera”. [...] O dominantă a colocviului tocmai încheiat a fost preferința participanților pentru abordarea literaturii lui Gheorghe Crăciun prin prisma obsesiei corpului/corporalității și, în directă legătură cu această opțiune (nu doar tematică, ci și – implicit – metodologică), privilegierea – în cadrul respectivelor analize – a romanului *Pupa russa*. Cum se explică acest lucru? Ar fi, cu siguranță, de discutat. Al. Cistelean prezumă, cu o ironie benignă, exprimarea unor particularități de gen, întrucât lucrările ce interogau obsesia corpului/trupului ori a feminității (considerată *centrală* în proza lui Gheorghe Crăciun) ar fi aparținut, în cele mai multe cazuri, unor autoare. Ipoteza aceasta este amendabilă. Nu și o alta, însă, formulată de același Al. Cistelean, ipoteză conform căreia obstinată insistență exegetică/hermeneutică asupra temei *trupului care știe mai mult* ar putea conduce, la un moment dat, pe un drum închis. N-am putea interpreta proza lui Crăciun și – invers – din perspectiva unei (disimulate printre rânduri) obsesii a spiritualității?!... întrebare binevenită. O altă dominantă a abordărilor de la recentul colocviu s-a vădit și urmărirea izomorfiei corp-literă/ corporalitate-scripturalitate – interpretată cu ajutorul unor «chei» oferite de autorul însuși în eseurile sale”. Autoarea oferă o listă de titluri ale comunicărilor prezentate în cadrul evenimentului: Laura Cornea (asistent drd. la Universitatea Tehnică din Cluj, Centrul Baia-Mare), *Corp și corpus. Dublări și dedublări în proza lui Gheorghe Crăciun*; Ramona Hărșan (doctorand la Universitatea Transilvania din Brașov), *Gheorghe Crăciun și formula lui Orlando. Fotograme cu Mircea Nedelciu*; Florica Teodoriuc (doctorandă a aceleiași universități), *Femeia fără destin*; Cristina Popescu (doctorandă a Universității sucevene), *Gheorghe Crăciun. Scripta (i)manent*; Dan Botezatu (preparator drd. la Universitatea brașoveană), *Gheorghe Crăciun și limitele literaturii*; Naomi Ionică (doctorandă la Universitatea din Brașov), *Despre ce fel de corp vorbim atunci când ne referim la opera lui Gheorghe Crăciun?*; Adina Dinițoiu (doctor – Universitatea din București), *«Limbajul nu este totul»: scriitura confruntată cu biograful în Pupa russa și Fals jurnal la «Pupa russa»*; Rodica Ilie (conferențiar la Universitatea din Brașov), *Dincolo de ficțiune: corpul și materialitatea scrisului*. „Alte comunicări au vizat: biografia scriitorului (criticul Ion Bogdan Lefter a disertat în marginea *tenacității* scriitorului, iar prozatorul Ovidiu Brânză a evocat, cu umor și autoironie, prima sa întâlnire cu Gheorghe Crăciun); încercarea de ecranizare a romanului *Pupa russa* (o foarte utilă punere în temă, în acest sens, fiind realizată de Mihai Ignat – Universitatea din Brașov –, ale cărui mărturisiri despre experiența, din păcate nedusă până la capăt, a scrierii unui scenariu după romanul lui Crăciun interesează implicit ca documente de istorie literară); dimensiunea experimentală a scrisului autorului omagiat (într-o excelentă comunicare a lui Adrian Lăcătuș – conferențiar și decan al Facultății de Litere din Brașov – *Sensul experimentului în proza lui Gheorghe Crăciun*);

intertextul flaubertian în proza autorului romanului *Pupa russa* (chestiune subtil și riguros examinată de Georgeta Moarcăș – lector dr. la Universitatea din Brașov – *Provocări ale poeziei mimetice. Gustave Flaubert și Gheorghe Crăciun*); un posibil subtext romantic-utopist al literaturii lui Gheorghe Crăciun (incitant relevat de lucrarea Ruxandrei Ivăncescu – conferențiar la Universitatea brașoveană – *Utopie și ficțiune*); intersecția literatură-filosofie (atent devoalată de Cezar Gheorghe – doctorand al Universității din București – *Intersecțiile literaturii cu filozofia în opera lui Gheorghe Crăciun*); întâlnirea livrescă dintre Gheorghe Crăciun și Cioran (semnalată de Paul Cernat – lector la Universitatea din București – în *Autenticism modern, autenticism postmodern. Emil Cioran și Gheorghe Crăciun*); valențele și, eventual, surprizele eseisticii autorului în discuție (într-o lucrare plină de sugestii prezentată de Romulus Bucur, dar și într-o eboșă aparținându-i semnatarei rândurilor de față). (... excepționala comunicare a lui Alexandru Mușina, *Șase cuvinte-cheie pentru proza lui Gheorghe Crăciun*, o încercare de a-l citi pe Crăciun dincolo de litera (corpul imediat perceptibil) a (al) textului, dezvăluirile din Arhiva Crăciun întreprinse cu multă finețe și cu exemplară rigoare de Carmen Mușat, discursul speculativ (ca de obicei) spectaculos al lui Virgil Podoabă (*Gheorghe Crăciun și intuiția erosului total în „Epură pentru Longos”*), demonstrația impecabilă conținută de comunicarea lui Al. Cistelean, *Poezia între tranzitivitate și intranzitivitate*, ca și exegeza de mare precizie realizată de Andrei Bodiu, pornind de la Acte originale, copii legalizate, în *Văz, fotografie, pictură*). ■ Sărbătorind *Anul Caragiale*, Roxana Sorescu publică *Mică antologie culinară (III)*. ■ *La zi: A fost*: □ Dorian Branea a fost ales președintele filialei londoneze EUNIC. □ *Chris Simion la Brașov*. „Miercuri, 11 iulie, la Librăria «St. O. Iosif» din Brașov a avut loc o întâlnire a publicului cu volumul *Ce ne spunem când nu ne vorbim* (Editura Trei) și cu autoarea lui, Chris Simion. Au vorbit despre volum Chris Simion, Magdalena Mărculescu, director editorial Editura Trei, și Ana Oniță, director general Libris Brașov”. □ Clubul Filantropia. Muzeul Național al Țăranului Român a organizat luni, 16 iulie, o nouă întâlnire a Clubului Filantropia, unde s-a dezbătut volumul *Români care s-au stins. Valahii din Carpații Nordici și românii din Ungaria* de Gheorghe Șișeștean. Cartea a apărut la Editura Academiei Române – Centrul de Studii Transilvane. Moderator – Șerban Angheliescu. □ *Noica – 103 ani de la naștere*. „Luni, 16 iulie, la Cercul Militar Sibiu a avut loc evenimentul *Noica – 103 ani de la naștere*, organizat de Cenaclul de la Păltiniș și Cercul Militar Sibiu. Cu acest prilej, a fost prezentat al 25-lea număr al revistei «Cenaclul de la Păltiniș»”. *Va fi*: □ *Atelier de scris terapeutic la Bastilia*. „*Psycheografie – Atelier de scris terapeutic* este susținut de Iulia Stoian, psiholog și psihoterapeut”. □ *Școală de creative writing la Orheiul Vechi*. „Institutul Cultural Român «Mihai Eminescu» de la Chișinău susține prima Școală de creative writing (ediția I) din Republica Moldova, ce se desfășoară la Orheiul Vechi în perioada 20-26 iulie. Scriitorii și universitarii Simona Popescu și Radu Vancu din România, alături de colegii lor

din Republica Moldova, lectorul universitar și prozatorul Anatol Moraru din Bălți și scriitorii basarabeni Moni Stănilă, Alexandru Vakulovski și Dumitru Crudu, vor ține cursuri și ateliere de *creative writing* pe poezie și proză. Școala de *Creative Writing* este inițiată de către Asociația «Noii barbari» și de către Biblioteca «Ștefan cel Mare», filiala Bibliotecii Municipale «B.P. Hasdeu», cu sprijinul Departamentului de Cultură al Primăriei Municipiului Chișinău». □

Foarță 70: „Librăria Cartea de Nisip din Timișoara a găzduit marți, 17 iulie, o dublă lansare de carte: *Foarță 70*, volum coordonat de Simona Popescu și apărut la Editura Paralela 45, și *Foarță-n față. Omagiu lumii la XIV luștri* de Șerban Foarță, volum publicat de Editura Brumar. Au vorbit Simona Popescu, Ion Bogdan Lefter, Cornel Ungureanu, Marcel Tolcea, Călin Vlasie, Gabriel Timocanu, Adrian Bodnaru, Tudor Crețu, Alexandru Budac, Robert Șerban. [...] Printre semnatari se numără: Livius Ciocârlie, Al. Cistelean, Ruxandra Cesereanu, Emil Brumaru, William Totok, Dorin Tudoran, Dan Gulea, Cosmin Ciotloș și mulți alții”. □

„*Cartea șoptelor*” a fost publicat în ebraică: „Romanul *Cartea șoptelor* de Varujan Vosganian a fost publicat de curând în Israel, la Editura Hakibbutz Hameuchad, în traducerea de Any Shilon. Lansarea ediției ebraice va fi organizată de Institutul Cultural Român din Tel Aviv în luna octombrie a acestui an. La numai trei luni de la apariția romanului în colecția «Fiction Ltd.» a Editurii Polirom, Editura Pre-Textos din Valencia a achiziționat drepturile de publicare a *Cărții șoptelor* în limba spaniolă, în traducerea lui Joaquin Garrigos, volumul apărând în ianuarie 2011. Alături de versiunea spaniolă, a fost publicată în septembrie 2011 traducerea în limba italiană, sub semnătura Anitei Bernacchia, la Keller Editore; iar în aprilie 2012, traducerea în limba armeană, realizată de Sergiu Selian pentru Editura Uniunii Scriitorilor din Armenia. *Cartea șoptelor* va mai apărea în 2013 la prestigioasa editură austriacă Paul Zsolnay, în traducerea lui Ernest Wichner; în suedeză, la 2244, editură lansată de grupul editorial Bonnier în mai 2011 și specializată în literaturile din zona Mării Negre; în bulgară, la Editura Avangard Print, în traducerea Vaninei Bozhikova, și în franceză la Editions de Syrtès, în traducerea lui Laure Hinckel și a lui Marilyn le Nir”.

20 iulie

- [„**Adevărul weekend**”, nr. 53] Alexandru Catalan îl interviuează pe Cristian Bădiliță care afirmă că „*Apocalipsa e cartea speranței, nu a sfârșitului lumii*”.

- [„**România literară**”, nr. 29] Editorialul lui Nicolae Manolescu se intitulează *Despre (auto)cenzura necesară*, acestea fiind „profund degradate în ochii majorității comentatorilor actuali din cauza confuziei dintre cenzura ideologică și instituțională din anii de comunism și accepția banală a termenului, sinonim, până la un punct, cu spiritul critic, ca o formă intelectuală de discernământ. [...] Cenzura ca atare este inevitabilă și necesară într-o democrație și orice intelectual care își asumă o răspundere publică e obligat să vegheze la menținerea unor

interdicții, fără de care viața socială ar deveni insuportabilă. [...] M-am simțit obligat să fac aceste constatări de ordin general ca urmare a unei întâmplări. Am scos recent din paginile «României literare» un text pe care l-am socotit neconform cu linia nepolitică a revistei [...]. Fac, cu alte cuvinte, la revistă, o cenzură rațională. Îmi asum gestul și cuvântul”. ■ În rubrica *Actualitatea*, în articolul intitulat *Cam ce poate păți scriitorul român*, Dan Stanca pune problema decontextualizării citatelor și a judecatei morale asupra persoanei autorului prin prisma personajelor sale, povestind cum a fost respins la un interviu de angajare pentru că angajatorul citise articolul „*Dan Stanca, maestru al pornografiei*”: „Este publicat într-o revistă online «Spiritul critic» întemeiată în 2003 de un tovarăș actualmente octogenar, Leonard Gavrilu. Articolul poartă semnătura unui misterios Nichifor Huțupan, dar ceva îmi spune că acesta este un pseudonim și în spate se ascunde fondatorul revistei, inchiizitorul sever Gavrilu”. ■ La rubrica sa *Cronica ideilor*, în *Secundum non datur*, Sorin Lavric abordează volumul lui Peter Sloterdijk, *Zelul față de Dumnezeu. Despre lupta celor trei monoteisme*, traducere din germană de Andreea Diana Gierling, București, Editura Curtea Veche: „Un volum care impresionează prin sagacitatea analizei la care e supusă gândirea monoteistă, care în fond e forma incipientă a oricărei gândiri totalitare. În schimb, sub unghiul soluției propuse pentru defanatizarea monoteiștilor, volumul se încheie *in piscem*”. ■ În cadrul rubricii sale săptămânale de *Cronică literară*, în *Jocuri, vitrine, strategii*, Cosmin Ciotloș scrie despre *Ochiul căprui al dragostei noastre* al lui Mircea Cărtărescu, apărut la Editura Humanitas, demontând ipoteza că ar exista discrepanțe de valoare între volumele autorului și împărțirea acestora într-o parte „valoroasă, rezistentă, literară (în sens tare) din bibliografie” și o alta care „ar naufragia într-un registru prea accesibil, facil, umoristic, comercial”: „Renunță el, în cărțile de reacție rapidă, la ceva substanțial, la ceva definitoriu pentru scrisul său, fără de care devine de nerecunoscut? Nu cred. Personajul din spatele foi e același pe care-l puteam aproxima încă din primele poeme publicate, din *Căderea* și din *Georgice*”. Ciotloș citează afirmația lui Cărtărescu despre scriitorii târgovișteni: „Ei aproape că nici nu au produs opere propriu-zise, ci un continuum textual, din care, pentru necesități editoriale, au decupat uneori zone mai coerente pe care le-au numit «romane», «nuvele» etc.” (pp. 110–111). Sigur, nu până la capăt, dar ultima frază s-ar putea aplica și scrisului lui Mircea Cărtărescu însuși. Și atunci nu numai că, așa cum spuneam mai sus, nimic din personalitatea de adâncime a scriitorului nu se diluează în trecerea dintre registre, dar, dată fiind o astfel de structură, nici nu s-ar putea dilua”. Concluzia lui Cosmin Ciotloș este, prin urmare, că: „*Ochiul căprui al dragostei noastre* reprezintă cartea unui profesionist al literaturii care se decide să vorbească, de plăcere, despre literatură”. ■ La *Comentarii critice*: Paul Cernat abordează volumul Tatianeii Niculescu Bran, *Spovedanie la Tanacu*, ediția a II-a, revăzută, Iași, Editura Polirom, Colecția „Ego.Proză”: „Prozatoarei îi reușește ceva care numai romancierilor adevărați le iese: perfectă obiectivare. Ea găsește, întâi, tonul potrivit al unei relatări

omnisciente într-un stil alb, transparent și dinamic. Intră, apoi, firesc «în pielea personajelor» cărora le înregistrează cu neostentativă acuitate *vocile*. Este stilul rece, precis al prozei anglo-americane, dar care se mulează, complice, pe potriva mediilor mănăstirești moldovene. [...] Tatiana Niculescu Bran a surprins, prin acest caz-limită, imaginea unei Românie schizofrenice, aflate în derivă *psihoidentitară*. *Spovedanie la Tanacu* are șanse să se impună ca un reper al romanului nonfiction într-o literatură care, încă, se ferește să atace frontal dramele actualității autohtone”. ■ În cadrul secțiunii *Focus: Nicolae Breban*: □ Bogdan Crețu publică *Scrisul care instituie normalitatea* afirmând: „Pe Nicolae Breban l-am citit, din primul an de facultate, așa cum i-am citit pe marii scriitori: de la primul la ultimul titlu. În cazul său, mai mult poate decât în al oricărui alt romancier postbelic, acest exercițiu de fidelitate este obligatoriu. Romanele sale nu sunt indiferente unul față de altul, ci comunică, toate, între ele, alcătuind un sistem omogen, în care fiecare piesă este necesară și contribuie la armonia întregului. De altfel, Breban a avut încă de la primele cărți ambiția operei monumentale, displăcându-i fragmentarismul. [...] Un mare scriitor, care și-a inventat o lume doar a lui, cu relații specifice, cu personaje recognoscibile, cu tensiuni imposibil de epuizat nu are cum, nu are de ce să se inventeze de fiecare dată; ar fi semn de inconsecvență față de propriul univers ficțional, ar reprezenta o evadare din propriul registru, din propriul teritoriu obsesiv”. Bogdan Crețu consideră că „prozatorii mari cu adevărat sunt, după cum nu obosește să o repete Nicolae Breban, nu cei care scriu bine, capabili de rafinament, de virtuozitate pe spații mici, ci doar cei care îndrăznesc și au forța să atace temele mari, teritoriile profunde, abisale (cuvânt inevitabil) ale acestui fascinant univers interminabil care este omul. De aceea, îmi imaginez literatura română fără prețiosul, ultratalentatul Mateiu I. Caragiale, dar nu mi-o pot imagina fără Rebreanu, Sadoveanu, Hortensia Papadat-Bengescu. Sau fără Marin Preda. Sau, desigur, fără Nicolae Breban. [...] A acorda mai vechilor romane brebaniene mize subversive față de regimul comunist înseamnă a le coborî miza [...]. Da, Breban este un scriitor care nu își mai pune problema cititorului sau care, cel puțin, impune o relație abrazivă, exigentă cu acesta. Nu îl lingusește, nu îi iese în întâmpinare. Dimpotrivă, îl pune permanent la încercare, îl obligă să se ridice la nivelul său”. Despre personajul romanului nou apărut al lui Breban criticul afirmă: „Calistrat face abstracție de tot ce se petrece în jurul său și își trăiește viața ca pe un continuu experiment, ca pe o probă [...] El se caută pe sine dincolo de convenții, dincolo de regulile sociale sau de impedimentele politice. E un fel de Raskolnikov, lipsit poate de fervoarea sufletului rus și plasat într-o istorie mai dură. Trece de la un maestru la altul, eșuează el însuși atunci când testează această ipostază, dar, în cele din urmă, reușește să străbătă toate cercurile infernului comunist”. Concluzia lui Bogdan Crețu este aceea că: „Asemenea păpușilor rusești, fiecare personaj al lui Breban îl conține în el și pe altul mai vechi, care, la rândul său, e greu cu un altul și tot așa”. □ Ștefan Borbély semnează *Cinismul experimental ca supraviețuire politică*. În opinia sa, drept

ipoteză de lucru, Breban „introduce, în ierarhiile de putere ale stalinismului, un *jucător* decomplexat, amoral și extrem de inteligent, care n-are convingeri ideologice, suferințe resentimentare sau uri coroziv diseminate, n-are nici voința oarbă, irațională de a urca pe scările ierarhice sau teama de a-și pierde funcția atunci când o deține, ci dispune doar de arta, extrem de nuanțat rafinată, viciată până la anihilare de sine sau paradox, de a se *juca* de-a sistemul din interiorul participativ al acestuia, punându-i proptele la început, pentru a-i încerca apoi, într-un mod cu totul cinic și dezinteresat, rezistențele, contestându-i vesel soliditatea, cauționând în aparență cu convingere sistemul, întreținându-i slăbiciunile sau gâdilându-i orgoliul, pentru a-l dizloca apoi cu larghețe, ca și cum i-ai da cu tifla și ca și cum toată *șandramaua* – pe care unii o promovează ca *eternă*, sau ca teleologie istorică de nimeni realizată până acum – n-ar fi altceva decât o plasă cu găuri prea mari pentru a reține vreun pește, o inconsistență fragilă, ridicolă. Ironic prin educație și cinic cerebral ca reprezentare de sine, ancorat, încă din adolescență, în fantasma de a «se strecura în mit», adică de a fi cu tot dinadinsul un învingător al vieții și nu doar un actant victimar al ei, Calistrat B. Dumitrescu, protagonistul romanului, e un trickster prin excelență (sau un «om fără însușiri», în sensul lui Musil), care știe foarte bine – ca un bun *activist* ce este – că o societate, pentru a fi controlată, trebuie să fie atent dezorganizată: scoasă din habitudinile ei firești, din structurile sale axiologice verificate sau din modul uzual de a percepe istoria și timpul, violentată, în sens manierist, prin exerciții de stupoare, pentru care ea nu este pregătită”. Borbély argumentează că „Schema, așa cum e aproape *normal* la Breban, e una de sorginte nietzscheană, vizând caricaturalul cinic asumat, histrionismul expansiv, dispersia carnavalescă, ale cărei origini evidente se găsesc în formula omului ca *măimuță* a Supraomului, din *Așa grăit-a Zarathustra*”. Astfel „Calistrat e, tot în sens nietzscheean, barbarul imund al palatului de cleștar invocat de Cernășevski în *Ce-i de făcut?*, trăind în mod premeditat – așa cum spune romancierul – într-o realitate a improvizațiilor malefice perpetue, «care desfid cauzalitatea firii, într-o existență în care cauzele nu se structurau în *efecte* benefice, umanitare, ci într-un demonism cerebral foarte atent calculat, prelungit în paradoxuri, inclusiv erotice, matrimoniale”. ■ La rubrica săptămânală *scripta manent*, în *Poet și om de atitudine*, abordând volumul lui Valeriu Matei, *Cruciada balcanică*, Alex. Ștefănescu afirmă că: „Este o mare deosebire între un poet din Republica Socialistă România care glorifica limba română în timpul comunismului și unul din Republica Sovietică Socialistă Moldovenească (Moldavskaia Sovetskaia Soțialisticeskaia Respublika) care glorifica aceeași limbă în aceeași perioadă. [...] [În] Basarabia aflată sub ocupație sovietică limba română era, în diverse forme, scoasă în afara legii. [...] Valeriu Matei se numără printre scriitorii care s-au opus cu hotărâre și curaj măsurilor represive. [...] În timp a devenit unul dintre liderii *Mișcării de renaștere națională*. Poet și om de atitudine – aceasta este formula existenței sale. Volumul *Cruciada balcanică* (ca și volumul anterior, *Elegiile fiului risipitor*, de peste 600 de pagini

format mare) este o ediție retrospectivă a operei sale poetice. Versurile sunt toate de un patetism calm, făcându-te să te gândești la un fluviu maestuos, dar de o forță uriașă [...]; în poemele lui Valeriu Matei pot fi identificate influențe din Nichita Stănescu, dar și din Adrian Păunescu. Poetul are vocație pentru *jocul cu mărgelile de sticlă* și, în același timp, dintr-un sentiment de responsabilitate, se străduiește să scrie și pentru mari mulțimi. Totuși, totuși natura lui primă este contemplativă și visătoare. În mod evident, dacă ar fi trăit într-o țară liberă, n-ar fi făcut decât să se îmbete de frumusețe, nu s-ar fi interesat de prozaica viață politică”. ■ La *Cartea de proză*, Luminița Corneanu recenzează *Cartușe* al lui Andrei Pogorilowski apărut la Editura Cartea Românească: „Educația sa muzicală se resimte în fraza impecabilă, capabilă să redea tot așa de bine vorbirea unor copii în plină joacă («Și acum mă ascundeam între liane iar tu nu știai că stau la pândă și treceai cu pistolul în mână pe lângă mine iar eu – paaa! – îți dădeam peste mână...»), conversațiile pe mess dintre doi tineri contemporani ori gândurile unui bărbat care se străduise inutil să impresioneze o femeie. Romanul întreg, de altminteri, e alcătuit (sau, mai bine zis: compus) muzical. Amintirile din copilăria lui Vlad petrecută într-un București eliadesc cărtărescian sunt contrapunctate de aventurile vârstei adulte...” Concluzia: „*Cartușe* e un roman ușurel (vă rog să notați ghilimelele) doar pentru că Andrei Pogorilowski așa l-a vrut. Lui îi reușește – din prima! – un lucru la care alții doar visează: să scrie un roman delectabil, fără urmă de pedanterie, dar care conține în țesătura sa invizibilă o filosofie ca atare. [...] După așa un debut, avem toate motivele să ne așteptăm la o carieră redutabilă în literatură pentru Andrei Pogorilowski”. ■ La categoria *Cartea de proză*, Ana Chirițoiu își intitulează recenzia la volumul *Până la capătul liniei* al lui Petre Barbu (Editura Cartea Românească) *Nu chiar până la capăt*, afirmând: „N-am regăsit în ele mai nimic din umorul inteligent, caustic și resemnat totodată, pe care-l apreciasem la cele două cărți pomenite; am senzația, de fapt, că Petre Barbu se află, cu acest volum, în căutarea unei noi formule de proză, pe care însă n-a reușit s-o găsească și cu atât mai puțin s-o stăpânească”. Ana Chirițoiu reproșează volumului „inconsistența formulei” și conchide că o „scriere mai la rece ar fi făcut bine cărții”. ■ În cadrul rubricii sale *Semn de carte*, Gheorghe Grigurcu recenzează volumul lui Ion Cristofor, *Orchestra de jazz* apărut la Editura Napoca Star. ■ La secțiunea *Meridiane*: □ Mihai Zamfir publică *De partea lui Nemoianu*: „Ultima sinteză impresionantă a profesorului româno-american a apărut în urmă cu aproximativ doi ani: *Postmodernism and Cultural Identities. Conflicts and Coexistence* (The Catholic University of America Press, 2010). Cu o lăudabilă celeritate ea vede acum lumina tiparului pe românește datorită Laurei Carmen Cuțitaru (Editura Universității Al. I. Cuza din Iași, 2011). O oportună prefață a lui Codrin Liviu Cuțitaru întovărășește traducerea. [...] Din fericire a fost aleasă tocmai această privire de ansamblu asupra postmodernismului cultural, social și politic; existau încă cel puțin două scrieri recente ale profesorului de la Washington care ar fi meritat o variantă românească (*Imperfection and Defeat* din 2006 și

mai ales *The Triumph of Imperfection* din același an), dar caracterul lor filozofic și abordarea stringent conceptuală a materiei l-ar fi putut îndepărta pe cititorul obișnuit. Pe când cartea de față, reluând argumentări și exemple din cele două monografii precedente, urmează un proiect scriptic accesibil, ușor de urmărit chiar și de nespecialiști. [...] Lucrările sale scrise și publicate în Statele Unite se adresează unui public cosmopolit extrem de larg; dar faptul că, în ele, lumea est-europeană și mai ales cea românească apar direct vizate face ca exemplele din literatura română să se ivească sub pana savantului în mod spontan și fără ostentație”; □ este amintit „atacul lui Bertrand Russel, care, în monumentală lui *Istorie a filosofiei occidentale*, scrie: «Bergson nu dă nici o explicație rațională opiniilor sale; contează pe atracția lor inerentă și pe farmecul unui stil excelent». Este obiecția adusă de filosofia logică filosofiei vieții, tocmai aceea, se pare, pe care generațiile de azi o redescoperă ca foarte actuală. Cât privește calitatea stilului lui Bergson, ei i se datorează Premiul Nobel pentru Literatură atribuit filosofului în 1927”. ■ Poezii de Gellu Dorian, Carmen Focșa, Gheorghe Vidican și Florica Bud. ■ În articolul *Camerele de tortură ale traducătorului*, Paul-Gabriel Sandu afirmă despre traducerea lui Dan Sociu din E.E. Cummings, *Poeme erotice*: „Singurul adevărat merit al volumului este acela că oferă o ediție bilingvă, o idee excelentă care poate salva cititorul cunoscător al limbii engleze de la chinul lecturii unei traduceri ce strălucește de erori grave, de omisiuni majore, de echivalări de o superficialitate cinică ce emană plictiseala autosuficientă a traducătorului”.

24 iulie

● [„**Revista 22**”, nr. 1167] În *Spectacolul unei cărți*, Doina Papp comentează volumul Cristinei Rusiecki, *Radu Afrim. Țesuturile fragilității* (Editura Tracus Arte, 2012): „alături de portretul pe care i-l face în termeni... elegiaci («în privirea lui albastră se ghicesc straturi succesive de fragilitate. Apoi, inocență, melancolie și o sensibilitate adâncă. Ochii scormonesc leneș-atent în interiorul celui din fața sa»), criticul produce o analiză minuțioasă a operei scenice a regizorului, pas cu pas, spectacol cu spectacol. Avantajul de a scrie la cald, văzând și trăind fenomenul Afrim, poate părea o capcană, lipsind distanțarea brechtiană”.

26 iulie

● [„**Dilema veche**”, nr. 29] Marius Chivu scrie despre cartea lui Alexandru Mușina, *Nepotul lui Dracula* (Editura Aula, 2012): „Romanul lui Alexandru Mușina este construit în jurul unui (anti)erou”. ■ Constantin Popescu traduce, din limba engleză, Truman Capote, *Integrala prozei scurte*, Colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 2012.

● [„**Observator cultural**”, nr. 376] La rubrica de *Actualitate*, Mona Momescu publică *Studiile culturale românești. Cum le definim, în ce dicționar le găsim?*: „în zilele de 16-18 iulie 2012, Facultatea de Litere a Universității Ovidius din

Constanța a găzduit conferința ALGCR, eveniment de importanță specială pentru toți cei care lucrează în domeniul comparatismului literar, dar și al cercetării fundamentale în literatură”. Tema ediției: „Studiile culturale – ce e «viu» și ce e «mort», ce se aplică și ce nu în spațiul cultural românesc”. Autoarea citează din comunicarea lui Mircea Martin despre proiectul elaborării unui *Dicționar de termeni culturali*: „autorii unui dicționar de termeni culturali trebuie să își asume ospitalitatea în accepție derrideană și să o aplice fără orgolii auctoriale”. Mona Momescu mai scrie: „Ce se întâmplă cu termenii noi, s-a întrebat pe bună dreptate autorul acestei reflecții, dat fiind că avem de a face cu un dicționar cultural, care, prin natura sa, ar trebui «să spună lucrurilor pe nume», «să închidă o discuție sau alta»? Problema apare în cazul termenilor «poststructuraliști care sunt nefixați, fluctuanți, depinzând de presiunea noilor contexte. Orice dicționar este prin natura lui static, trebuind să rezolve dinamismul termenilor contemporani. Efortul celui ce se angajează în definirea unui concept este acela de a da seamă de toate sensurile, pariu ambițios și aproape imposibil”. Autoarea articolului consemnează în continuare: „Comunicările au abordat o serie de probleme din cele mai diverse; de la analiza teoretică pură (Adriana Stan despre amprenta foucauldiană în studiile culturale, Alina Buzatu reflectând asupra relației dintre cognitivism și studiile culturale, Ioana Zirra despre narativitatea în studiile culturale, Mihaela Fulea propunând o analiză a variației culturale prin prisma lingvistului, Dorica Boltașu – despre avantajele filozofiei lui Jean Baudrillard ca instrument pedagogic actual) până la aplicații și analize de caz sau reflecții asupra ideologiei studiilor culturale și a crizei acesteia: Mona Momescu despre „insurecția care va veni”, noul manifest al stângii revoltate de ideologia marxistă, Letiția Guran despre traumele și temerile studiilor culturale în spațiul academic american, Lăcrămioara Berechet despre creația literară între utopie și paratopie, integrare și marginalitate, Alexandru Matei despre istoria literaturii franceze dislocată și globalizată (antologia French Global), Gabriela Chirilă a așezat studiile de frontieră și acelea asupra regionalismului din spațiul românesc la locul meritat, din perspectiva *turnurii spațiale* (*spatial turn*). [...] Chiar dacă nu există încă un domeniu clar definit drept studii culturale românești, numărul de lucrări care au *recitit* cultura română (nu numai literatura) printr-o grilă adecvată a studiilor culturale a fost ridicat. Menționez câteva teme, care au readus în atenția publicului opere și autori precum Sorin Titel (Vasile Spiridon), Dana Dumitriu și istoriile multiple în Prințul Ghica (Adriana Bărbat), contemporaneitatea lui I.L. Caragiale dată de inserțiile discursive parodice (A. Mitchievici), identitățile tinerei generații interbelice (P. Cernat) sau relațiile acesteia cu avangarda florentină (Ștefan Fircă). [...] Paul Cornea a atras atenția asupra unei posibile diferențe între natura studiilor culturale, opuse structuralismului, hermeneuticii și elitismului cultural, și tradiția culturii române, atașate acestor valori sau abordări metodologice”. ■ La secțiunea *Literatură*: □ Daniel Cristea-Enache abordează *Bunavestire* de Nicolae Breban în articolul *Pe verticală (I)*. În contextul discuției despre „statutul privilegiat al criticii estetice

în timpul socialismului de stat”, criticul e de părere că „merită reamintit un episod semnificativ din confruntarea permanentă a scriitorilor și criticilor noștri nealiniați cu forurile. Suntem în vara lui 1977 și asupra romanului *Bunavestire* de Nicolae Breban (scris între 1972 și 1974, respins la Cartea Românească și la Eminescu, apărut în mai 1977, la Junimea din Iași) se aplică două tipuri de critică și se formulează două verdicte, diametral opuse. Primul este exprimat în cronica din *România literară* (16 iunie 1977) a lui Nicolae Manolescu: „Un roman excepțional este *Bunavestire* a lui Nicolae Breban: dens, de mari viziuni satirice, scris cu vervă, sarcastic, grotesc, stilistic inepuizabil și original. Se precizează în el și o ruptură de tradiția prozei noastre psihologice sau naturaliste...”. Al doilea, în cuvântul lui Titus Popovici la Plenara din 28-29 iunie a CC al PCR: „*Bunavestire* este romanul unui autor pe lângă care viața de luptă, de sacrificii, de muncă, de dăruire, chiar și de erori a acestor decenii a trecut ca apa pe penele raței. Cartea unui autor al cărui ochi (nu lipsit de o anume acuitate) reține cu precădere urâtul, trivialul, obscurul și josnicul. [...] O carte în care limba română este maltrată până la suferință, în care abundă scene de un erotism ieftin...” Criticul observă că, „în mai multe rânduri, ni se oferă mai întâi urmarea unei scene; și abia apoi derularea ei *au ralenti*. Aceasta și fiindcă romancierul alege să dilate enorm fiecare scenă, să insiste asupra ei extrăgând-o dintr-un curs epic al romanului și convertind-o analitic. Se iese astfel din terenul necesității românești, al cauzalității și determinismului (considerate) constrângătoare. Ca și personajele lui, romanul evadează din cadrul pe care îl schițează, se rupe de sine însuși, renunțând la efectele de compoziție, construcție, atmosferă, veridicitate și sacrificând câteva figuri excepționale”. Astfel, afirmă Daniel Cristea-Enache, „Pentru Nicolae Breban, realismul tradițional este prea strâmt și prea coerent: strânge la final toate firele și centralizează secundarul aparent, adunând detaliile într-o semnificație unitară, *obiectivă*. Realismului acestuia centripet i se va lua centrul; și nici măcar evoluția lui Grobei nu va da o axă tare romanului. O mare carte nu poate fi explicată de autorul ei, scăpând intenției de programare imprimate de acesta. *Lămuririle* aduse de Nicolae Breban, în anii '90, în legătură cu *Bunavestire* («Politicul este văzut ca abisalitate, ca ultimul vis posibil al omului») nu lămuresc, de fapt, nimic”. Criticul observă: „Că ar fi «stilistic inepuizabil» – iată ceva ce nu prea se potrivește romanului de față. Toate personajele lui Breban vorbesc la fel, într-o unitate stilistică pe care o conferă însăși formula prozastică ilustrată de autor. În frazele eroilor săi nu se observă diferențe dictate de educație și mediul de viață, experiențele anterioare ori baremi zona geografică de extracție. Bănățeanul Grobei este încăpățânat ca un bănățean, dar se exprimă exact ca toate celelalte personaje de pe cuprinsul României pe care o bate la pas, ca merceolog principal. Tânăra Lelia nu are un alt vocabular, o altă semantică și o altă «intonație» în raport cu părinții ei sau cu vreun alt reprezentant al generației precedente. Marcajele biologice, decupajele generaționiste, treptele de instrucție și varietățile psihologic-temperamentale nu sunt (re)marcate prin limbaj. Nimic

realist-naturalist în această abordare romanescă, prin care autorul îi livrează naratorului teoriile sale, iar acesta din urmă le regăsește în discursurile personajelor lăsate să se dezvolte. Pe de o parte, eroii lui Breban vorbesc și gândesc «la vedere» foarte mult. Pe de alta, în cuvintele și-n gândurile lor se regăsesc, întregi, teoriile romancierului. Diferențierea de cod realist și chiar pluralitatea perspectivelor individuale sunt acoperite de o magmă teoretico-poetică, prin care conturul dat al personajului *particularizat* abia se mai distinge”. □ Adina Dinițoiu comentează romanul lui Octavian Soviany, *Arhivele de la Monte Negro*, Editura Cartea Românească, 2012: „Scriitura lui O. Soviany este, într-adevăr, una de forță, o scriitură tensionată, inițiatică – liniară în primul roman, fragmentară, dar în cercuri succesive, în cel de-al doilea. Romanul de acest tip, inițiatic și hipnotic, un roman al traversării de bolgii până în pragul revelației transcendentei – aici întâlnirea finală cu «căutătura cercetătoare a tatălui meu» (divinitatea) – e mai degrabă rar în peisajul literar actual, asigurându-i autorului o poziție aparte. Cele două cărți se plasează, în același timp, și în descendența decadentismului matein, ai cărui crai de Curtea Veche par, la final, să iasă din scenă învăluți ei înșiși într-o aură de transcendență”. Astfel, afirmă Adina Dinițoiu, „Intertextual și livresc (și ofițerul austriac, rănit în război, ciung de o mână, ține un soi de jurnal, căci la un moment dat medicul lui, care-i diagnostichează schizofrenia, îi citește și apoi îi arde manuscrisele), *Arhivele de la Monte Negro* e un nesfârșit patchwork postmodern – nucleele poematice-narative tratează multiple identități ale personajului (la limită naratori distincți) și multiple situații, dar toate înfățișate într-un spațiu concentraționar [...] – un roman care preia, însă, convenții mai vechi, de secol XIX chiar: aceea a mărturisirii, a confesiunii, a jurnalului și mai ales cea a textului de ficțiune prezentat drept document, drept traducere a unei arhive [...]. Amestec de istorie și ficțiune, uzând de un limbaj succulent și de o frază nervoasă, sigură pe ea, poematică și încărcată de tensiune, *Arhivele de la Monte Negro* îl prind pe cititor în mrejele secvențelor concentrice și ambigue, ducându-l pe nesimțite cu ele către marea întâlnire finală (doar sugerată), și reușesc această performanță fără un epic cursiv și linear”. În opinia Adinei Dinițoiu, „romanele lui Soviany sunt cărți de forță – și de tensiune acumulată progresiv, de la o secvență la alta, condusă către o culminație finală – aici iluminare și revelație”. Criticul conchide: „Narațiune alegorică și inițiatică (traversări ale infernului, succesive probe ale ieșirii din labirint), roman decadent – personajul-narator se visează, matein, vlăstarul unor familii aristocrate – și poem oniric, *Arhivele de la Monte Negro* amestecă visul, ficțiunea și istoria într-o scriitură intertextuală de mare virtuozitate și rafinament lingvistic. Sper ca, în scurtă vreme, *Nemțoaica*, cel de-al treilea vreau al trilogiei anunțate, să încheie o excelentă serie romanescă, a unui poet convertit, cu succes (în ciuda propriilor rezerve), la proză”. □ Dana Pârvan-Jenaru semnează *Oceanul lui Kerouac*, în care abordează volumul lui Jack Kerouac, *Oceanul e fratele meu*: „Volumul, tradus la Editura Polirom de către Ciprian Șiulea, conține alături de romanul propriu-zis mai multe texte literare și dramatice

(încercări de tinerețe), desene, fotografii, partea cea mai consistentă fiind reprezentată de corespondența lui Kerouac cu Sebastian Sampas, prietenul său din adolescență, alături de care a trăit intens ideile febricitante ale grupării Prometeicii, căutând să dea formă idealului de fraternitate omenească. Antologia a fost editată de Dawn M. Ward după o intensă muncă de cercetare, textele sunt însoțite de comentarii care îi permit cititorului să recompună contextul social-cultural al perioadei de început a Generației Beat și pașii care au premers apariția marilor opere ale lui Kerouac. Valoarea documentară o lasă în urmă pe cea strict literară”. În opinia criticului, deși „estetic, romanul nu este o realizare comparabilă cu operele publicate în timpul vieții lui Kerouac (poate tocmai de aceea nici nu l-a publicat!), cititorii vor găsi aici mai toate temele și motivele valorificate mai târziu, precum și dovezi ale preocupării autorului pentru scrierea spontană”. ■ *Supliment: Poezia e la Bistrița. Festival de poezie și muzică de cameră, 12-15 iulie 2012, ediția a IV-a*; □ *Povestea unui festival cu multe povești*. Dialog cu Gavril Țărmure, Dan Coman și Marin Mălaicu-Hondrari; ■ *Supliment: Poezie 4×4: Suedia – România*: „în 2008, Institutul Cultural Român de la Stockholm a înființat un atelier de poezie, ajuns anul acesta la cea de-a V-a ediție. În fiecare primăvară, opt poeți din România, Republica Moldova și Suedia sunt invitați să-și petreacă împreună zece zile, pentru a-și traduce reciproc versurile în limbile română și suedeză, prin intermediul limbilor străine cunoscute și prin discuții detaliate asupra nuanțelor textelor. Proiectul a fost înființat cu scopul de a crea un fond de traduceri din poezia românească tânără, în contextul în care traducătorii specializați sunt puțini la număr, iar editurile străine își concentrează atenția asupra scriitorilor consacrați. Traducerile realizate de-a lungul timpului în cadrul atelierului au fost publicate în diverse reviste din România și Suedia, precum și în trei volume – două antologii publicate în Suedia, în 2008 și 2011, și una apărută în România, în 2011. [...] Proiectul a fost prezentat la Stockholm, Uppsala, Göteborg și București și a dat naștere unor colaborări între institut și Târgul de Carte Bok&Bibliotek (2008-2011), Centrul pentru scriitori și traducători de la Visby (2009), Ambasada Suediei la București (2010&2011), Swedish Arts Council (2011), Festivalul Internațional de Poezie de la Göteborg (2012), Festivalul de Poezie Bagdad Café (2012), Casa de Creație Mircea Dinescu (2008), editura suedeză Tranan (2011) și Casa de editură „Max Blecher” (2011)”. Au participat la ediție poeții: Ecaterina Bargan, Svetlana Cârsteian, Marius Chivu, M. Duțescu, Daniel Boyacioglu, Helena Boberg, Hanna Nordenhök și Athena Farrokhzad.

27 iulie

• [„Adevărul weekend”, nr. 54] Articolul *Mogoșoaia, planeta lui Shakespeare*, semnat de Monica Andronesco, prezintă cea de a patra ediție a Academiei Itinerante Andrei Șerban. ■ Sub titlul *Frumoasa din bibliotecă adormită*, Nicolae Manolescu relatează, indicând drept sursă un articol din ziarul

francez „Le Nouvel Observeur”, scandalul declanșat de descoperirea unei fraude prin care directorul Bibliotecii din Napoli înstrăina volume de colecție.

● **[„România literară”, nr. 30]** La rubrica *Primim*, este tipărită o *Precizare* semnată de George Ardeleanu: „în numărul din 5 iulie a.c. al ziarului «România liberă», doamna Gabriela Lupu publică o *Autobiografie* a lui N. Steinhardt, scrisă în 1987 „din porunca ÎPS Sale Arhiepiscopului Teofil Herineanu și după îndemnul Părintelui Arhimandrit Serafim Man, duhovnicul meu” (text la care se referă și dl Nicolae Manolescu în editorialul din nr. 28 al României literare). Țin să precizez că această autobiografie care «se păstrează și astăzi la Mănăstirea Rohia» (după cum afirmă dna Gabriela Lupu), n-a rămas doar în arhivele mănăstirii, ci a fost publicată până acum de nenumărate ori (unii dintre cei care au publicat-o având pretenția că oferă cititorilor un text inedit). George Ardeleanu oferă și „cronologia primelor publicări: «Familia», nr. 2, februarie 1997; «Ziua», nr. 913, 21-22 iunie, 1997; «Europa liberă» (emisiunile din 12 și 15 iulie, 1997); «România literară», nr. 46, 19-25 noiembrie 1997, și în volumele N. Steinhardt, *Ispita lecturii*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2000, George Ardeleanu, Nicolae Steinhardt (micromonografie), Brașov, Editura Aula, 2000 etc.” ■ În cadrul rubricii sale săptămânale, *Contrafort*, Mircea Mihăieș scrie „*De ce m-am abonat la «Vanity Fair»*”: „Mi-am dat seama foarte repede că această revistă, cu nimic deosebită în aparență de celelalte patruzeci-cincizeci gășibile în orice chioșc occidental, e cu totul altceva decât surorile ei întru strălucire tipografică, dezvăluiri senzaționale și calitate a reclamelor. Fiecare număr din «Vanity Fair» propune cel puțin două-trei studii ori articole pe teme culturale sau de interes general de excepțională relevanță a informației, temei și scriiturii. Nu vă lăsați induși în eroare (dimpotrivă, lăsați-vă seduși) de faptul că pe coperta numărului din iulie 2012 se află Kristen Stewart, vedeta din *Twilight*”. Concluzia sa e că „Există un bun gust al mondenității care nu trebuie disprețuit”. ■ La *Cronica ideilor*, Sorin Lavric analizează volumul Søren Kierkegaard, *Opere III (Discursuri edificatoare, 1843-1844. Trei discursuri la ocazii imparate)*, Humanitas, București, 2011, subliniind faptul că, spre deosebire de cele anterioare, aceste texte au purtat de la bun început numele autorului. Lavric își intitulează articolul *Predici blânde*, afirmând că: „Tematica lor, precumpănitor etică, are o tentă apăsătoare religioasă: iubirea, moartea, suferința, viața ca dar divin, rugăciunea, răbdarea, curajul sau îngrijorarea în toate, Kierkegaard arată o elocvență patetică, de orator adresându-se credincioșilor creștini, numai că armele sale sunt cu precădere literare, mai puțin teologice și deloc mistice”. Un aspect semnificativ pe care Sorin Lavric îl remarcă e faptul că aici autorul „Mereu se adresează *ascultătorului* pe care îl numește *refugiul meu*, într-o intenție de elogiul căruia nu i se poate tăgădui subtilitatea. Kierkegaard fuge de lume și se refugiază în sufletul cititorului, fiecare predică fiind de fapt o evadare în intimitatea celui alt”. Lavric observă: „cumințenia neașteptată a tonului general, Kierkegaard părănd mai puțin îndrăzneț atunci când scrie în nume propriu. [...] E multă perorație ca scop în sine, cauza stând în

marele defect pe care scrisul danezului l-a avut dintotdeauna: un imbold grafoman care îl împinge la avalanșe retorice, miezul mistic fiind inexistent, dar carcasa literară fiind impecabilă”. Criticul evidențiază particularitățile de stil care disting volumul: „în genere, stilul lui Kierkegaard are o natură hibridă: tonul de suprafață e galant, dar timbrul din fundal e belicos, eleganța expresiei fiind hrănită de o vână agresivă. Aici însă timbrul e împăciuitor și mansuet, și din cauza aceasta efectul de edificare prin îngrijorare nu e obținut. Danezul scrie din rutină, dar nu din urgența unor sensuri pe care simte că trebuie să le transmită imediat”. ■ La secțiunea de *Cronică literară*, în articolul *Principii și practici*, cu ocazia apariției volumului *Dinu Pillat, Spectacolul rezonanței*, prefață de George Ardeleanu, București, Editura Humanitas, Cosmin Ciotloș analizează influența lui Călinescu asupra lui Dinu Pillat. Ciotloș găsește o explicație faptului că această influență a fost ocolită de critici în chiar imaginea generalizată a metodei lui Călinescu, aceasta oprindu-se la suprafața spectaculoasă fără a cerceta nivelul profund, unde se vede de fapt influența sa asupra lui Pillat. ■ La *Cronica edițiilor*, Răzvan Voncu scrie despre *Integrala N. Steinhardt, aproape de final*: „începută în 2008, ediția critică N. Steinhardt se apropie de final, iar ceea ce la început era doar o bănuială se confirmă: avem de-a face cu una dintre cele mai însemnate opere din cultura română modernă, acoperind un vast teritoriu al gândirii, artelor și literelor. [...] Volum important pentru înțelegerea gândirii lui N. Steinhardt. Este vorba de *Incertitudini literare*, apărut în prima ediție în colecția «Discobolul», a Editurii Dacia din Cluj-Napoca, în 1980. A doua sa carte de după revenirea în literatură, primul premiu literar (Premiul pentru critică al Asociației Scriitorilor din București) și, mai ales, cea care lansează un concept fundamental în gândirea sa, inclusiv în cea teologică, și anume conceptul de incertitudine”. Criticul apreciază alcătuirea ediției: „N. Steinhardt, deși n-a făcut parte din grupul lui Mircea Eliade, a împărtășit repulsia acestuia față de filosofia de sistem și de gândirea *de catedră*. Modul său de a reflecta rămâne programatic eseistic (vorba lui Eugen Negrici, în sensul bun al termenului), iar aparatele sale critice sunt reduse la minimum. Ediția critică trebuia, însă, să dezambiguizeze neclaritățile și trimiterile sumare din textele cărturarului, ceea ce George Ardeleanu a făcut cu multă acribie, introducând, pe lângă notele privind versiunile, o a doua serie de note. Acestea au un caracter explicativ, oferind referințe complete la autorii despre care vorbește Steinhardt”. ■ La rubrica sa, *Lecturi libere*, Gabriel Dimisianu prezintă *Arta de a fi păgubaș* de Niculae Gheran în articolul intitulat *Despre o lume apusă*. ■ În cadrul rubricii *Tropice surâzătoare*, cu titlul *Mircea Eliade la tropice*, Mihai Zamfir consemnează apariția traducerii în portugheza braziliană a nuvelei lui Mircea Eliade *Domnișoara Christina* (sub titlul *Senhorita Christina*, Tordsilhas, traducere de Fernando Klabin, postfață de Sorin Alexandrescu): „E posibil ca eticheta «vampirică» lipită pe imaginea României să fi jucat un rol în alegerea pentru traducere a acestei nuvele. Mai mult ca oricare alt public, publicul brazilian rămâne însetat de senzational; vrăjile, vampirismul, supranaturalul de

orice sursă se află intim amestecate în cotidianul brazilian”. ■ Poezii de Daniel Pișcu și Constantin Abăluță. ■ Nicolae Manolescu publică poezii inedite de Matei Călinescu, dateate 1960: „Am primit de la o doamnă, care trăiește în străinătate și care nu dorește să-i fie făcut cunoscut numele, câteva poezii pe care Matei Călinescu i le-a dedicat în 1960. Criticul, eseistul și profesorul Matei Călinescu s-a dat uneori și la literatură, scriind, cum se știe, proză, memorialistică și poezii. Rar, e drept, ca un fel de *violon d'Ingres*”.

31 iulie

● [„Revista 22”, nr. 1168] Horia-Roman Patapievică publică *Reacție la declarații calomnioase*: „Într-o scrisoare remisă redacției revistei «22», H.-R. Patapievică, președintele Institutului Cultural Român, îi răspunde istoricului Zoe Petre, care, în opinia sa, a făcut declarații *calomnioase* la adresa sa pe 23 iulie, într-o emisiune de pe postul România TV. El se declară «calomniat în sens juridic» și afirmă că Zoe Petre «va suferi consecințele de rigoare»”.

[IULIE]

● [„Apostrof”, nr. 7] *Revista revistelor*: □ Este semnalat din nr. 3/2012 al revistei „Nagyvilág” [Lumea largă] din Ungaria „interviul acordat de Marta Petreu profesorului de romanistică al Universității ELTE, Jenő Farkas, interviu care gravitează în jurul romanului *Acasă, pe Câmpia Armagedonului*, oferind unele indicii pentru înțelegerea simbolurilor cifrate în acest roman al Câmpiei Transilvaniei”. □ „Conta”: „Masiv – căci de 288 de pagini – și interesant, deși inegal, numărul 10 pe 2012 al revistei «Conta». Adrian Alui Gheorghe scrie despre generația '80, la al cărei colocviu din mai, de la Muzeul Literaturii Române, a participat și el. Autorul celebrat în acest număr este Nicolae Coandă, prezent cu un interviu interesant – realizat de Adrian Alui Gheorghe – și cu un grupaj de poeme. Am mai citit cu plăcere *Dimitrie Cantemir, povestitorul, prezentare și recitare de Elvira Sorohan*. Comentarii atente și empatice de carte – de exemplu, Răzvan Voncu despre Aurel Dumitrașcu – poeme de Gellu Dorian, două poeme de Ion Zubașcu, publicate drept parastas de un an, teatru de Flavius Lucăcel, cu alte cuvinte, multe texte bune, interesante, dar și multe bizarerii, cum se întâmplă de altfel în toate revistele noastre literare sau de cultură.” □ „Numărul 9 al revistei «Poesis internațional», pe coperta căruia Alexandru Mușina se joacă de-a pistolul la tâmplă, *învață să dansezi sau du-te la culcare!*, îndeamnă duios poetul, într-un eseu în care depune mărturie că poezia «e o femeie sensibilă, sufletistă chiar, dar atât de pretențioasă»; apoi ne aduce dovada, citând câteva nume, toate de... domni, ce încarnează pentru el «Marea Doamnă, Poezia» și la care se întoarce mereu, spre a le reciti «nu doar teoriile, ci și, în primul rând, minunatele poeme»: Baudelaire, Rimbaud, Mallarmé, Ezra Pound, T.S. Eliot, Apollinaire, Fernando

Pessoa, cu toții «magiștrii mei». Lăsând orice glumă (adică teorie) la o parte, microantologia selectată de Claudiu Komartin dovedește că Mușina a dansat bine. Două comentarii critice interesante, Dan-Liviu Boeriu despre Vișniec și Cătălina Matei despre Maria Banuș. O *Lecție de poezie* cu Andrei Codrescu, multă poezie străină în traducere, imagini, pictopoeme, fotografii, totul în excelente condiții grafice.” □ „Numărul 6 a.c. al revistei «Steaua» marchează *Anul Caragiale* prin textul lui Ioan Pop-Curșeu. Acesta încearcă să își convingă cititorii că prestigiul de care se bucură Caragiale este nelegitim. Afirmările sunt făcute de pe poziția judecății de gust – la care, recunoaștem, este nelegitim să dai un răspuns, o judecată de gust putând fi consemnată, nu contrazisă. Amuzantă, dacă nu ar fi și foarte tristă, cu atât mai mult cu cât șchioapătă gramatical, este concluzia junelui autor: «E timpul acum să-l reevaluăm la rece [pe Caragiale], alături de Eminescu, și să înțelegem că – dacă literatura e ceva mai mult decât un joc al autorului și o delectare solitară a cititorului – secolul XIX le [sic!] trebuie redat lui Alecsandri și Hasdeu, ca figuri de prim plan!». Sărind peste problema gramaticală pe care fraza aceasta ne-o ridică imperativ, ne întrebăm de ce reevaluarea lui Hasdeu și a lui Alecsandri ar trebui să-i dea la o parte «ca figuri de prim plan» pe Caragiale și Eminescu simultan.” □ Din interviul lui Xavier Montoliu, intitulat *Conversații cu Ileana Mălăncioiu*, reținem următoarele afirmații ale poetei: „Ceea ce ne-a legat pe șazizecștii din al doilea val au fost Poezia, prietenia, hotărârea fermă de a nu ne lăsa înregimentați și apropierea treptată de Lucian Raicu, care avea deschiderea necesară pentru a putea comunica de la egal și cu ultimul debutant, dacă îi spunea lui ceva. Cred deci că, în ce ne privește, nu se poate vorbi nici măcar de o generație, necum de una disidentă. [...] Nu-mi doresc să fiu tratată ca poetă a rezistenței, ci să reziste poezia mea. Dar atunci când afirm că eu nu am fost disidentă, disident a fost Paul Goma, o fac cu un respect deosebit pentru el, având în vedere că nu s-a mărginit să-și scrie cărțile, ci și-a pus viața în joc, luptând cu un regim care transformase toată România într-o închisoare ori într-un domiciliu forțat. Oricât ne-a contrariat uneori prin reproșurile dure pe care ni le-a făcut, după 20 de ani de la noua noastră eliberare trebuie să admitem că timpul i-a dat încă o dată dreptate lui Paul Goma. [...] Tinerii care în 1989 au stat în fața tancurilor și au strigat: Vom muri și vom fi liberi nu și-au imaginat că vor cădea comuniștii, dar în locul lor vor veni securiștii, iar libertatea se va reduce la libertatea de a pleca oriunde, fiindcă în țara ta nu mai e de trăit”. Ileana Mălăncioiu reproșează poezilor tinerei generații concentrarea aproape exclusivă pe sexualitate, un subiect deja epuizat în alte țări, dar ține să precizeze că generalizările ar fi o greșeală: „la Festivalul de la Barcelona, am ascultat-o pe Svetlana Cârsteian citindu-și versurile nu doar cu cel mai viu interes, ci și cu un sentiment de vinovăție că aș fi putut s-o asimilez categoriei la care m-am referit, fără s-o fi citit. Pentru că ea merge pe un drum al ei, mai greu de străbătut, dar cu șanse reale de a duce undeva”. Despre cărțile care ar putea fi reprezentative pentru imaginea literaturii române în străinătate autoarea afirmă: „înțelegerea superioară a Creației și simțul

concretului au făcut ca eroii din *Jurnalul fericirii* să fie vii, iar scenele în care sunt surprinși să devină revelatoare pentru drumul parcurs de autor împreună cu ei în căutarea sensului pierdut. Prin această carte unică am fi avut șansa de a intra în dialogul de idei purtat la nivel european. [...] La Târgul de Carte de la Torino, am auzit de nenumărate ori numele distinsului nostru coleg Norman Manea și nici măcar o dată pe al lui N. Steinhardt. Lucru care m-a surprins cu atât mai mult cu cât știam că *Jurnalul fericirii* a fost tradus în limba italiană de Gabriella Bertini Carageani și a apărut, în 1995, la il Mulino, în Bologna, într-o ediție foarte bună, îngrijită și prefătată de profesorul Gheorghe Carageani. Exprimându-mi public nedumerirea, mi s-a spus că, din păcate, ediția italiană a *Jurnalului fericirii* nu poate fi găsită nicăieri. M-aș fi oferit să donez eu unei biblioteci exemplarul meu, dar de teamă că ar putea să dispară și el fără urmă, m-am răzgândit. Și bine am făcut. Pentru că ulterior am aflat – pe surse – că și alte ediții în limbi străine ale acestei cărți sunt de negăsit, iar explicația ar sta în faptul că autorului i se reproșează postmortem convertirea. Nu în Israel, ci în țări de religie creștină”. Xavier Montoliu întreabă: „Cu experiența traducerii unei părți din opera dumneavoastră în engleză și cea a excelenței primiri de care v-ați bucurat în Marea Britanie, mai exact în Irlanda, considerați că orice spațiu european v-ar putea primi în același fel? Există locuri care răspund mai bine la poezie? În momentul selectării poeziilor pentru un festival, care sunt criteriile care primează? Care au fost cele care au primat pentru Festivalul de la Barcelona?”. Reținem din răspunsul autoarei: „Prima carte tradusă într-o țară occidentală mi-a apărut în 1995, la Stockholm, sub titlul *Muntele-purgatoriu*, în versiunea suedeză semnată de Gabriela Melinescu, Agneta Pleijel și Dan Shafran. În Irlanda am fost publicată mai întâi în 1996, în cadrul unui schimb cultural care a dus la realizarea unei antologii cu zece poeți români traduși în engleză de zece poeți irlandezi și a uneia cu cei zece poeți irlandezi traduși în română de poeții români cu care au făcut pereche în cealaltă antologie. Cum eu nu știu limba engleză, am vrut să refuz colaborarea, dar mi s-a comunicat că Michael Longley, care este perechea mea, m-a tradus deja și nu vrea să mă schimbe cu altcineva. Lansarea celor două cărți urma să aibă loc în Irlanda, cu participarea lui Marin Sorescu, a Anei Blandiana și a lui Mircea Cărtărescu. Dat fiind că Sorescu era grav bolnav, mi s-a propus să merg eu în locul lui”. □ Irina Petraș scrie *Mihaela Ursa și capriciile ei erudite*: „Savuroasa carte a Mihaelei Ursa (*Eroticon: Tratat despre ficțiunea amoroasă*, București: Cartea Românească, 2012, 216 p.) vine pe fondul unei prea lungi *încruntări* (cum bine o numește Alex Goldiș) a criticii românești, fixată de o bună bucată de vreme pe subiecte negre și datate”. Irina Petraș remarcă, în lucrările Mihaelei Ursa, „solida armătură a demonstrațiilor teoretice, punând în joc, cu dezinvoltură, dar și cu o acuratețe a enunțului remarcabilă, bibliografii impresionante, dar și prin mlădieri ale tonului critic pe care teoreticianul nu le acceptă îndeobște cu ușurință. [...] În *Scritopia*, noutatea, nu atât de idee, cât de atitudine și expresie, o identificam în descrierea actului critic ca ficționalizare a subiectului

auctorial [...] Din întâlnirea scrutătoare cu textul celuilalt se naște inevitabil un text ficțional de rang secund, dar și, în parte, autoficțional”. Despre *Eroticon* criticul afirmă „Capitolele tratatului vorbesc despre interacțiunea dintre carte și cititor («fără saltul meu în ficțiune, cartea pe care o citesc nu se trezește la viață; fără ridicarea personajului dintre pagini până îi simt răsuflarea, lectura nu reușește să mă răpească pentru a trece dincolo. Or, interacțiunea aceasta vitală nu poate rămâne fără consecințe: eu modelez cartea, care mă modelează la rândul ei»); despre „literatura «de dragoste» ca favorită a «lecturii de plăcere»”. ■ La rubrica *Puncte de reper*, Ovidiu Pecican publică *Mircea Petean: Palimpsest aniversar*: „În cazul lui, poeticitatea este rezultatul unui filtru, al unui reflex intelectual pus continuu la treabă, nedescurajat de nicio realitate, discursul liric fiind ceea ce se încheagă ca răspuns la provocările cele mai felurite. Ceea ce a atras însă atenția din prima clipă asupra prezenței auctoriale a lui Petean a fost o creativitate pro-teică”. În opinia sa poemele lui Petean sunt „marcate de o atitudine lirică pe care aș defini-o hedonism *bine temperat*”. □ Poezii de Mircea Petean și Sonia Elvireanu. ■ Răspund la *Ancheta Elementele*: „Pământ, apă, aer, foc, acestea sunt elementele primordiale din care este făcută lumea, spuneau anticii. Vă invităm să ne trimiteți o reverie, ca să folosim un termen al lui Gaston Bachelard, despre elemente – sau numai despre unul singur, care înseamnă ceva pentru dumneavoastră”: □ Leo Butnaru publică *Răutul, huma și lăstunii* (extrase din narațiunea „Copil la ruși”); □ Vasile Dan semnează *Reverie*; □ Irina Petraș scrie *Despre pietre și alte ape curgătoare*, □ Minerva Chira își intitulează răspunsul *Destin*; □ Gheorghe Schwartz scrie *Viață/moarte vs. pământ/aer*; □ Maria Pal publică *un aer timid*; □ Ruxandra Cesereanu răspunde la anchetă prin *Deșertul Sonora*; □ Iulian Boldea în *Subversiunile acvaticului*; □ Elisabeta Pop în *Focul care mistuie...*; □ Olimpiu Nușfelean scrie despre *Focul de dimineață*; □ Cristina Onofre răspunde printr-o serie de poeme dedicate elementelor; □ Despina Drăgulinescu semnează *Cvartetul elementelor*. ■ Alexander Baumgarten ține o prelegere *Despre viață*, lecție festivă de închidere a anului universitar 2011-2012, la Filosofie, la Universitatea din Cluj, în care semnaleză generalizarea unei concepții greșite a raportului dintre viață și teorie. Reținem: „când Friedrich Nietzsche face elogiul vieții împotriva *invenției* socratice a conceptului, el face implicit o critică a falsei vieți născute din ignorarea instinctului nestăvilat al acesteia, dar niciodată nu privește viața ca un scop în sine, dincolo de care nu ar exista un scop inerent al ei, fie și în auto-depășirea acesteia. Al doilea: când Martin Heidegger enunță principiile constituirii impersonalului în cotidian, el indică drept sursă sistemul relațiilor unei comunități care funcționează tacit și necritic, dar niciodată nu neagă faptul că întreaga cultură occidentală înseamnă o organizare a vieții în funcție de logos, organizare provenită din strălucitul pariu eleat al identității dintre ființă și gândire. Al treilea: când Hannah Arendt arată că mitul modern al muncii înseamnă plasarea vieții noastre într-un orizont fals, din cauza faptului că vieții îi sunt fixate mereu scopuri din afara ei, pentru care ea este mereu sacrificată, este adevărat că ea indică revenirea

la modul grec al înțelegerii vieții repliate asupra ei înseși, dar nu este adevărat că ea vede în viață un simplu scop, de vreme ce apelează tocmai la celebra distincție aristotelică dintre viață și *viața cea bună*”. Baumgarten propune „un elogiu al teoriei, preluând cunoscuta sintagmă gadameriană. Îmi vin în minte două ipostaze opuse: vă amintiți, nu-i așa, splendidul pasaj din Iliada în care sunt enumerate corăbiile aheilor, înaintea faptelor lor de vitejie. Pasajul poartă numele de „catalog al corăbiilor”, iar aici enumerarea este făcută în virtutea unui destin, care depășește simpla viață a corăbierilor și care o înnobilează. La fel, după încheierea raționamentului meu, se va citi și aici un catalog, al numelor dumneavoastră. Să comparăm acum această trimitere spre destin făcută de Homer cu o piesă muzicală a lumii contemporane, emblematică pentru cultura noastră prezentă: când 4 Non Blondes cântă *Bigger, Better, Faster, More*, frumosul cântec exprimă potențarea infinită a trăirii repliate peste sine, fără un obiect care să depășească prin natura lui această trăire. Ne aflăm la antipodul logic al catalogului corăbiilor. Dacă în primul caz ne aflăm într-o deplină posesie a sensului, atunci cântecul evocat ascunde în mesajul lui exact ceea ce voia mai puțin să spună: că viața repliată peste sine duce la suprimarea sensului”. ■ La *Arhiva A*: sunt publicate texte ale lui Ioan Mică însoțite de introducerea lui Mircea Popa.

● [„**Bucureștiul cultural**”, nr. 115] Daniel Cristea Enache publică o serie de *Convorbiri cu Paul Cornea* (fragment din volumul în lucru *Convorbiri cu Paul Cornea*). ■ În *Materia din care viața e făcută... Despre așteptare*, Carmen Mușat citează afirmația lui Emmanuel Levinas „timpul nu e produsul unui subiect izolat, ci produsul relației subiectului cu celălalt” (*Le Temps et l'Autre*, 1979) și scrie: „Fie că așteptăm să se întâmple ceva anume în viața noastră – de la cele mai banale situații la cele mai importante evenimente –, fie că așteptăm pe cineva, o persoană cunoscută sau, dimpotrivă, întâlnirea cu un necunoscut/o necunoscută, existența noastră se măsoară, zilnic, în ritmul când trepidant, când extrem de lent al așteptării. De la nerăbdarea înfrigurată a celui care așteaptă întâlnirea cu ființa iubită la neliniștea apăsătoare a bolnavului aflat în așteptarea diagnosticului, de la monotona repetiție a unui scenariu unic ce marchează destinul Penelopei la disperarea sumbră a lui Ivan Ilici, de la inaderența la real a Emmei Bovary, cea care se așteaptă ca ficțiunea să prindă chip și formă concretă, la spaima paralizantă pe care revelația vidului o generează în cazul personajelor cehoviene, iată o multitudine de ipostaze reprezentative pentru diversitatea inepuizabilă a așteptării. Articulată în orizontul morții, ca o narațiune constituită pe fundamentul unei *intrigi* (ce presupune acțiune, personaje, temporalitate), condiția umană se definește prin așteptare, căci aceasta încorporează în sine *temporalitatea, prezența și absența* și instituie nu doar relația cu Celălalt, situat în afara sinelui, ci și cu diversele ipostaze ale propriei persoane, desfășurate în timp. ■ Andreea Răsuceanu analizează *Angelus* (Editura Humanitas, 2010) al Ruxandrei Cesereanu, în articolul intitulat *Roman cu îngeri în blugi*: „autoarea reușește o impresionantă echilibristică cu referințele – teme majore ale literaturii,

simboluri, structuri se îmbină într-un roman spectaculos și neobișnuit, care dă măsura întreagă a inteligenței și imaginației efervescente, inepuizabile a autoarei. Întrebarea care rămâne totuși după parcurgerea romanului Ruxandrei Cesereanu e dacă nu cumva reciclarea, resemnificarea unor structuri, simboluri, motive, precum și suprasaturarea textului cu acestea, lasă prea puțin loc originalității, vocii proprii a autorului, care, poate numai la o primă lectură a romanului, se simte prea puțin”. ■ În articolul *Azi băieți aproape buni, mâine băieți aproape răi*, Gabriela Adameșteanu comentează volumul lui Bogdan Teodorescu, *Băieți aproape buni*, Editura Tritonic, București, 2010: „La prima vedere un thriller, *Băieți aproape buni* este, mai degrabă, dacă ținem să-l includem într-o categorie, un roman politic: fără îndoială, cel mai bun din perioada postdecembristă”. ■ Mădălina Șchiopu analizează volumul lui Tudor Călin Zarojanu, *Mass Media Insider*, Editura Polirom, 2012 în articolul *Uimitoarele aventuri ale presei românești*. ■ În *Atemporal și tranzitoriu: România, Bucureștiul văzute prin ochiul străinului*, Ioana Ieronim abordează volumul *Timeless and transitory. 20th Century Relations Between Romania and the English-Speaking World* de Ernest H. Latham Jr., Editura Vremea, 2012.

● **[„Caiete critice”, nr. 7] *Fragmente critice*:** Eugen Simion abordează *Teatrul lui Blaga (I)*: „Cele zece piese scrise de Lucian Blaga nu au avut succesul pe care l-au avut poemele și eseurile filosofice. George Călinescu se îndoiește că ele pot fi reprezentate pe o scenă pentru că, justifică el, publicul nu poate fi interesat de intriga ideologică. În schimb, Damian Silvestru, alias Ion Negoitescu, e de părere că în teatrul lui Blaga «S-au turnat toate virtuțile creatoare ale poetului și ale filosofului». Importanța pieselor lui Blaga este acela de a construi un alt tip de personaj în teatrul românesc și anume personajul demonic, cu puteri oculte și instincte sălbatice”. Reținem: „Ca dramaturg, recunoașterea i-a venit mai greu, iar când i-a venit, i-a venit în exces, fără o justificare estetică solidă, nedreptățind astfel poezia care este esențială în creația sa. Cel care a făcut o bună descripție și o corectă clasificare a spațiului artistic blagian este autorul ediției de față, regretatul George Gană. El a notat atent oscilațiile spiritului critic în raport cu aceste piese care acoperă o vastă arie de teme, trecând fără dificultate de la misterele păgâne la temele freudiene. Temele din urmă, prezente în *Daria* și *Ivanca* (*Fapta*), au stârnit cele mai mari împotriviri.” Criticul consideră piesa *Daria* slabă din punct de vedere estetic, dar consemnează că „G. Călinescu îi găsește totuși un farmec în explozia pasiunilor sălbatice ale Dariei. Ceea ce mi se pare notabil în *Daria* este altceva, și anume drama personajului secundar, Vlaicu, bătrânul profesor de greacă, obsedat de ideea de a vizita groapa în care a fost întemnițat Socrate, de a pipăi, altfel zis, cu degetele miturile pe care le predă, de o viață, în școală. El are un *demonion* cu care se sfătuiește”. Despre *Ivanca*, Eugen Simion afirmă: „Piesa se susține la lectură și, bine pusă în scenă de un regizor inteligent, poate avea succes ca o dramă ibseniană. [...] Blaga introduce, în fine, în drama românească personajul demonic, cu puteri oculte și instincte sălbatice...”. În

opinia criticului, „Modelul tragediei eline, invocat de Al. Paleologu și de alți comentatori, poate fi real, dar numai până la un punct, pentru că Blaga coboară mai adânc în istoria miturilor și leagă de evocarea miturilor fundamentale teme noi, cum sunt acelea privitoare la condiția artistului (creatorului) în lume sau, din perspectivă modernă, manifestările stihiale ale omului, simbolurile cosmice și, cazul cel mai interesant, modul în care omul modern trăiește miturile, eresurile vechi... El se întâlnește, aici, în plan strict intelectual, cu Pârvan și Mircea Eliade”.

□ A.C. Cofan semnează *Tânărul critic „mis à nu”*: „Este o recenzie a cărții lui Daniel Cristea-Enache, *Cinematograful gol*. Acest volum e o carte ce reprezintă o selecție făcută de autor a celor mai bune articole ale sale publicate de-a lungul diverselor colaborări cu săptămânalele literare de mare tiraj, precum «Adevărul literar și artistic» și «România literară», pe parcursul câtorva ani buni (2003-2011). Umorel, ironia, jocurile de cuvinte, suplețea stilului, notabilele definiții ale fenomenului literar, critic și cultural, fac din această carte o delectare”. Autoarea observă că: „eul personal al autorului nu este dramatic scindat de eul social. Există o armonie între cele două laturi ale personalității sale sau, cel puțin, există efortul meritoriu și temerar al lui D.C. Enache de a le armoniza în acest volum al unei personalități ca un carusel amețitor în care spațiul public pare că se îngemănează cu cel privat, iar, estetic vorbind, sunetele grave răzbat din tonuri joase la urechea cititorului, pus să ia cunoștință de ele într-o formă comică și umoristică”. □ Marian Barbu semnează textul intitulat *Prin oceanel vieții, dintr-o ambasadă românească*: „Constantin Lupeanu are o activitate editorială prolifică, scriind poezie, proză, eseistică și traduceri. Eseul este dedicat romanului *O lume de sfincși*. Romanul tratează lumea diplomatică, în care *sfincșii* ar fi funcționarii comuniști ai ambasadelor românești care au rămas împietriți la vestea căderii regimului comunist de la București. Acțiunea se petrece în interiorul ambasadei românești din Beijing, care este văzută ca o fortăreață înconjurată de mai multe rânduri de ziduri, precum o păpușă rusească”. Criticul afirmă: „Arma lui, în majoritatea cazurilor, este ironia, dar și satira ori grotescul, caricaturalul. În public, prin exprimări neaoșe și mai cu seamă prin fapte. Și uite-așa, ridicolul se află în largul lui! Citească-se următoarea răbufnire împotriva celor care trag cu urechea: «Urechi pline de balele sufletului lor pervers, urechi încărcate de catran, negre ca iadul, urechi clăpăuge, aplecate hidos deasupra (ori dedesubtul?) dreptului omenesc la o oază proprie» (stil de pamflet à la cronicarii munteni, Macedonski, N.D. Cocea, Tudor Arghezi ș.a.)”. Marian Barbu remarcă rolul pe care îl are în volum estetica urâtului: „Vârful de lance al acestuia îl reprezintă invenția de stare civilă, atribuirea de nume: Pipicuță, Pițigoi, Captare, Troscot, Gât, Pupăză, Țuț, Zilă, Bărduț, Paru, Freamăt, Întuneric, Untaru, Udrea, Javrilă. (în privința derizoriului, văzut cu ochiul liber, numai G. Călinescu, în romanul *Bietul Ioanide*, a folosit același procedeu, investigând mediul universitar bucureștean.) O zăbavă de interpretare se impune în suita diminutivelor din numele diplomaților: luare în derâdere, alint zgomotos, subevaluare, imprecății, demagogie, slugărnicie etc.

Obiecții: Finalul romanului își subțiază țevăria semnificațiilor. Devin neverosimile schimbările diplomatice de după 1990, dacă demagogia, slugărnicia de dinainte, declarațiile de adeziune la noua cauză s-au reînstatat și la ambasadă; adică, la vremuri noi, tot noi!” ■ *Document*: □ Ion Călugăru, *Jurnal (III)*. Cităm din introducerea Gabrielei Gârmacea: „Cele 46 de caiete-jurnal împreună cu toate volumele antume ale lui Ion Călugăru i-au fost date doamnei Cornelia Ștefănescu de graficiana Titina Căpitănescu-Călugăru, soția scriitorului, cu puțin timp înainte de a se stinge. Le însoțea cu rugămintea de a găsi o cale de a fi publicate, evitându-se astfel uitarea numelui soțului său. Cu seriozitatea binecunoscută a întocmirii unei ediții critice, doamna Cornelia Ștefănescu a început publicarea operei lui Ion Călugăru cu volumul de povestiri *Caii lui Cibicioc*. Dar, ulterior, vremurile au împiedicat-o pe doamna Cornelia Ștefănescu să-și ducă la capăt proiectele, editorii nemaifiind interesați de cărțile necomerciale. Despre Ion Călugăru s-a scris puțin în ultima perioadă. Publicul tânăr este la curent cu un singur titlu din opera acestuia – *Copilăria unui netrebnic*. Celelalte cărți sunt aproape uitate, însă este posibil ca jurnalul dăruit mie cu multă încredere și generozitate de doamna Cornelia Ștefănescu, în scopul de a-l publica, ar putea capta atenția celor interesați să reconstituie o perioadă de aproape trei decenii (1928-1956). Ion Călugăru ținuse jurnal încă din 1928. O parte din caietele originale s-au pierdut, altele se află la Arhivele Naționale. Caietul pe care îl prezentăm aici începe pe 31 mai 1949. De abia la 1 septembrie 1943 Călugăru s-a hotărât să țină un jurnal zilnic și, de aceea, a revenit asupra notațiilor făcute anterior cu scopul de a realiza un jurnal complet, probabil cu intenția de a-l publica, de a-și pune ordine în idei, în gânduri. Primele notații asupra cărora intervine sunt din 1936. Relațiile scriitorului cu cei din jur par influențate de schimbările din viața politică, dar și de boala care evoluează treptat și care-l va determina să se izoleze sau să intre în conflict cu diverse persoane. În jurnal sunt notate impresii cu privire la viața cotidiană de familie, la încercările de a-și găsi locul în diferite redacții sau de a se impune pe piața editorială, la diferite compromisuri pe care trebuie să le facă din dorința de a se afla pe una din baricade fără să mai simtă că societatea își pierde cursul normalității. Nu lipsesc din jurnal proiectele literare. În 1937 își propunea un program care i-ar fi putut asigura o prezență constantă în viața literară, însă Ion Călugăru este marcat de frustrări. Unele dintre acestea au apărut în primii ani de viață: era mezinul familiei și nu a fost luat în serios nici mai târziu când s-a simțit marginalizat. Poate acesta ar fi unul dintre motivele care l-au determinat să se orienteze spre ideologia de stânga, care pătrunde în preocupările literare ale scriitorului, astfel încât ajunge să facă documentări ample la Hunedoara pentru a scrie *Oțel și pâine*. Jurnalul lui Ion Călugăru poate fi o surpriză pentru cititorul pasionat de acest tip de lectură, care are posibilitatea de a descoperi schimbările care au loc de-a lungul timpului și modul în care ele influențează destinul uman”. □ Tudor Nedelcea publică *Marin Sorescu despre... scriitorul Tudor Vladimirescu*: „Pornind de la afirmația celebrului critic G. Călinescu privind valențele artistice ale

scriitorilor și proclamațiilor conducătorului Revoluției de la 1821, autorul dezvăluie împrejurările în care scriitorul Marin Sorescu a scris o excelentă prefață despre *scriitorul* Tudor Vladimirescu la o ediție de *Scrieri* din opera acestui revoluționar, o ediție alcătuită de Tudor Nedelcea”. Reținem afirmația lui Marin Sorescu. „Ca și toată fapta sa, limba lui Tudor este acțiune, mișcare, rezeșire năvalnică de apă de munte, cu obârșia pe piscuri. Directă, de la suflet, dezvăluind un năduf, o durere mocnită, ea cere participare imediată [...]. Tudor din proclamații este biblic, aforitic, în același timp limpede și ambiguu, ca profeții”, iar concluzia lui Tudor Nedelcea este că „Marin Sorescu a dovedit, și prin aceste insolite prefețe, că este scriitorul total atât de necesar oricărei istorii literare, dar mai cu seamă literaturii române”. ■ La secțiunea *Comentarii*: □ Caius Traian Dragomir publică *Omul – un cuvânt fără sens? (omul explicat în cărți)*: „Omul este o entitate existențială aptă să își determine liber, autonom, esența sa ori, mai exact, condiția ontologică. Poate fi, de exemplu, materie sau spirit, în funcție de ceea ce alege să fie. Se poate observa fără dificultate că omul actual reprezintă o realitate ontologică tot mai dispersă, ca mod al apariției în lume”. □ Matei Damian își continuă articolul din numărul precedent, intitulat *Personajul-ziarist în opera lui I.L. Caragiale - Remarcabilii (II)*: „Textul de față încearcă să creeze o hartă a personajelor-ziarist ale lui Caragiale și astfel să refacă primar ruta presei acelor vremuri. De fapt, se va vedea, jaloanele ce ghidează presa caragialiană se rezumă la ilustrarea câtorva principii modern-concise; personajul însă se sustrage oricărei apropiieri a condiției și evoluează spre o beție a velocității și abundenței ce îi desfiide constant profesia. Dacă presa cultivă peren conflictul, gazetarii lui Caragiale distrag și distrează violența, activând noua tehnologie a certei-joc. Un cert joc? Fără îndoială: singura nișă a violenței stă în bruschețea și luxurianța detensionării”. În opinia lui Matei Damian, „Caragiale se raportează magnetic la ziar (deci la ziarist): el atrage alegătorii, alege catindații, prăbușește de uimire apropiarii și negustorii, seduce sau oripilează damele, orientează mușteriii, eliberează cetățenii. Apoi: e implicat în scandaluri de stradă sau bătaie de cafeana, inițiază și sfârșește conflicte, căsătorește, dezvorțează, organizează petreceri și se naște neconținut în orice cămin, circumstanță ori ceas. Gazetarul este, indubitabil, inima acestui uriaș și sănătos organism care este opera lui I.L. Caragiale, astfel că orice intervenție de extragere a publicistului caragialian din contextul de creație al autorului, fie și pentru încadrarea sa în vreun arc de modele, este echivalentă cu cea mai frivolă dislocare”. □ Simona Galațchi descoperă *Cheia feministă a scriiturii Hortensiei Papadat-Bengescu*: „Studiul își propune să fie o încercare de critică literară feministă aplicată romanului *Fecioarele despletite* de Hortensia Papadat-Bengescu. Chiar dacă se știu puține în legătură cu informația pe care Hortensia Papadat-Bengescu a avut-o despre feminism, asemenea altor scriitoare (multe la număr) care nu adoptă în mod explicit o poziție feministă, ea este serios centrată pe o problematică a experiențelor femeilor. Identitatea personajelor sale atrage atenția asupra unor importante puncte de dezbatere feministă

și constituie parte a unui context literar european de portretizare ficțională a femeilor”. Simona Galațchi precizează, expunând abordarea metodologică: „În critica literară, termenul *feminism* este folosit pentru a descrie o serie de poziții critice care arată că distincția dintre *masculin* și *feminin* modelează generarea tuturor practicilor discursive. În preocuparea sa de a aduce în centrul atenției specificul situației femeilor în societate, feminismul, ca centru de transformare a modului de a înțelege viața și relațiile dintre sexe, are o istorie îndelungată și se regăsește, de-a lungul timpului, în toate formele de scriitură având ca autori femei”. Considerând că „întreaga literatură are, fără doar și poate, atribute de gen”, criticul interpretează în această cheie romanul *Fecioarele despletite* al Hortensiei Papadat-Bengescu. □ Oana Anca Safta publică *Speciile biograficului – ieșirea din clandestinitate, transferul din sfera privată în spațiul public*: „Urmărind mărturiile celor ce-și aduc suferința în sfera publică, se constată impulsuri comune: necesitatea reconstituirii adevărilor, dorința de recuperare și reafirmare a valorilor umane desființate de totalitarism, evitarea repetării dramelor printr-o consemnare cât mai fidelă a experiențelor. Prin urmare, dimensiunea etică a scrierilor – care le conferă importanța unui act social – este prioritară în ochii acestor memorialiști, dintre care mulți se declară reticenți în privința dimensiunii artistice a propriei confesiuni. Este și aspectul asupra căruia critica literară a atras atenția, căci multitudinea confesiunilor implică și dificultatea alegerii celor cu o reală valoare estetică”. Criticul remarcă: „deși aspectele documentare au fost esențiale în receptarea memorialisticii postdecembriste, latura artistică a expunerii a avut prioritate, cu toate că scrierile respective nu intrau programatic în sfera literaturii. Memorialele care s-au impus în conștiința cititorilor au fost cele care au câștigat *pariul* cu literatura, prin talentul transpunerii evenimentului în narațiune, tonul just și verosimilitatea de ansamblu”. Autoarea consideră că „Latura însemnată a mimesisului nu exclude ficționalul (episoade narative palpitate, descrieri și portretizări) și procedeele artistice de expunere (arsenalul retoric, figurile de stil, expresia căutată, interpretările, comentariile adiacente faptei, digresiunile). Anticipările, omisiunile voite sunt la rândul lor expresii ale preeminenței sinelui asupra oricărei dorințe de înregistrare seacă, în sensul obiectivității istorice. Formele de divagație temporală sunt de altfel specifice literaturii prin rolul lor de a înviora povestirea, de a rupe monotonia unei relatări. Vorbind despre ordinea povestire-istorie, Lintvelt considera că narația ulterioară, specifică tipului narativ auctorial, permite vederea de ansamblu asupra trecutului și o durată lungă a istoriei, care favorizează digresiunile temporale, anticipările și revenirile”. ■ *Arte, spectacole, mass-media*: sub titlul *Prietenii lui Nichita Stănescu* (datat 5 iulie 2012), Eugen Simion scrie despre un album în curs de pregătire care propune un dialog între poeme ale lui Nichita Stănescu și picturi ale lui Vladimir Zamfirescu. Cităm din sumarul articolului: „Pictorul Vladimir Zamfirescu, ploieștean ca și Nichita Stănescu, pregătește un album în care tablourile sale să stea alături de poemele *zănaticului* Nichita. Autorul i-a

recitit poemele erotice și le-a adunat într-un volum, considerându-l, după Eminescu, drept cel mai substanțial poet erotic din literatura noastră. Despre pictorul Vladimir Zamfirescu îi este mai greu să vorbească. Acesta s-a specializat, la un moment dat, în pictura bisericească, autorul lăudând un *Christ* văzut în casa unui prieten. De asemenea, remarcă portretele lui Don Quijote, care îl arată ca pe un Iisus în armură”. Concluzia criticului: „Vladimir Zamfirescu este, în felul său, un creator nichitian, adică un artist care vânează marile simboluri și încearcă să împace pe Don Quijote cu Iisus”.

● [„**Contemporanul. Ideea europeană**”, nr. 7] La rubrica *Polemice*, Nicolae Breban publică un fragment intitulat *Prezentul*. ■ Maria-Ana Tupan recenzează, în *Degeaba Sodome, degeaba Gomore!*, volumul lui Alexandru Ecovoiu, *După Sodoma*: „Despre postumanism, mai curând decât despre eticul suspendat, este vorba și în recentul roman al lui Alexandru Ecovoiu. *După Sodoma* (Polirom 2012), Thomas, protagonistul, e un necredincios și un hedonist coborât din *Grădina deliciilor* de Bosch, reproducă pe copertă, ceea ce nu-l împiedică să devină profesor universitar de... etică. E drept că nu predică virtuțile teologice ci pe cele pragmatice, tradiționala hartă axiologică reconfigurându-se ca într-o fotografie mișcată. Cum este etica posibilă în epoca post-Kant-Schopenhauer-Nietzsche-Kierkegaard-Tolstoi? Cu tăfnă și bigotism burhez, Thomas respinge pe rând acești corifei ai antidogmatismului modern, pe apostolii puterii, dar, mai ales, ai libertății de judecată și opțiune. Conceput ca o fabulă filosofică, romanul lui Ecovoiu pune decăderea Vestului pe seama unui hedonism amoral și ateu, plutind liber de gravitația responsabilității sociale. În absența raportării la alții, orgoliosul eu se autoproclamă, fără probe, reper unic. Liantul relațiilor interpersonale se desface din rețeaua atomilor sociali, risipiți pe planetă, precum copiii lui Thomas născuți din materialul genetic donat de el lui Cryos International”. ■ În articolul *Doi poeți (cinism, negreală, dezabuzare)*, Ștefan Borbély abordează două volume nou apărute, *Vorbalago* de Nicolae Coande și 3 de Virgil Leon: „Sună formidabil, lectura e chiar de reținut, ca pe un viitor pol critic de referință, însă am unele îndoieli că ea corespunde întru totul adevărului de profunzime al versurilor lui Nicolae Coande, al căror izvor l-aș situa în psihologia acută și atroce a unei lumi ruinate, descărnate în cărămizi și molozuri, postapocaliptice, apocalipsa însemnând, de data aceasta, atât rătăcirea într-o geografie urbană absurdă și lipsită de sens, cât și apocalipsa inteligenței ca atare, pe care o vom găsi și în al doilea volum care constituie subiectul acestei cronici, și anume acela al lui Virgil Leon. [...] Virgil Leon e un retractil cum puțini sunt în literatura noastră actuală, undeva la marginea indecisă dintre însingurare extremă și ermitism, sau chiar o foarte serenă mizantropie, însă e, în mod incontestabil, unul dintre cei mai esențializați poeți de care dispunem. Antinarcisismul lui Coande se regăsește și la Virgil Leon, care nu participă la viața literară, refuză îndatoritor premii sau onoruri, dar este un om de o civilitate și o corectitudine umană aproape suprafirești, pe ajutorul căruia poți conta în situațiile cele mai extreme, putând ști dinainte că nu te va lăsa

de izbeliște. [...] Atât Coande, cât și Leon sunt reprezentativi pentru timpul pe care le trăim, dar nu atât pentru sensibilitatea lui, cât pentru dreptul foarte lucid de a-i sancționa inferioritatea și ororile. Adevărul e de partea lor, dar nu-i ascultă nimeni. Rămâne, însă, o întrebare cu deschidere structurantă: după ce am avut un postmodernism pripit, nedus până la capăt, ne întoarcem din nou la realism, la unul negru, dezabuzat, eschatologie? Ne așteaptă o fază de literatură sardonică, atașată unui intelectualism de asemenea sardonice?” ■ Aura Christi publică un fragment, intitulat *Orfanii lui Dostoievski*, din volumul în lucru *Dostoievski - Nietzsche. Elogiul suferinței*. ■ Poeme de Radu Cange.

● **[„Convorbiri literare”, nr. 7]** La secțiunea *Literatură*: □ Elvira Sorohan abordează *Acasă, pe Câmpia Armaghedonului* în articolul *Marta Petreu și romanul despre „dragosteură”*: „Originalitatea dură a romanului [...] tinde să întrecă asprimile operei lui Rebreanu. [...] Maria este o replică feminină a lui Ion, într-o formulă mult îmbogățită. [...] Blestemul exteriorizează stilistic neputința, configurând o estetică a urii, efectul anulându-se prin exces de frecvență și exaltarea trăirii în momentul *pronunțării*.” □ Sub titlul *Cartierul și biblioteca*, Ioan Holban scrie despre poezia lui Radu Sergiu Ruba: „Cartierul (lumea) și biblioteca (iluzia) reprezintă spațiile lirice ale căror limbaje unesc și despart ceea ce se vede cu/de ceea ce e dincolo de pragul vizibilului; poemele lui Radu Sergiu Ruba urmează firul acestei confruntări și comuniuni, realizând o poetică tensională în care esențială rămâne ceea ce aş numi agresiunea codurilor culturale: în sincronia lovirii limbajelor în circulație [...] cu acelea fixate [...] ținta rămâne și în poezia lui Radu Sergiu Ruba edificarea ființei prin limbaj, *optimizarea* ei prin curentul vorbirii”. □ În articolul *Gheorghe Iova sau textualismul inițial*, Cristian Livescu analizează antologia *Călare pe mușcătură*, apărută în 2012, în seria de ediții definitive a Editurii Vinea: „antologia (întocmită de Nicolae Tzone) are meritul de a fi făcut ordine în creația lui Gheorghe Iova, dându-i coerența de care aceasta ducea lipsă, chiar dacă lasă la o parte unele pagini ce meritau să fie integrate. [...] Surprinde neinclusiunea în sumar tocmai a articolului *Acțiunea textuală*”. Ioan Holban conchide însă că „antologia este una de referință”. □ În *Literatură și/sau sentiment*, Constantin Dram abordează volumul Elenei Stredie, *Ningea cu lacrimi, de Crăciun (Editura Lumen)*: „E o narațiune fără multe pretenții aparente, cu o scriitură deliberat cursivă, descriind o poveste care se salvează prin intensitatea trăirii [...] calitatea vizibilă a narațiunii ține de fireshul ei evident. Nu e nimic strident”. □ Dan Mănuță analizează studiul Biancăi Burța-Cernat, *Fotografie de grup cu scriitoare uitate* (Editura Cartea Românească, 2011), în articolul *Literatură marginală?*: „o analiză coerentă și unitară a unor chestiuni epice *de gen*. Un *gen* de care aş fi fost încă mai interesat să aflu cum s-a integrat unui ansamblu lipsit de *gen*, în care Sanda, Henriette, Sorana, Ticu și Lucia să stea alături de Camil, George, Mihail, Max, Cezar într-un dagherotip care să nu fie doar *de familie*. Pentru ca nu cumva, altfel, să ne întoarcem la ghetoul minimalizărilor”. □ Sub titlul *Gheorghe Grigurcu, poetul critic*, Adrian Dinu Rachieru

abordează „un impozant diptic”: *Nimic n-ar trebui să cadă* (Editura Limes, 2011). Concluzia sa este că „și poetul Gh. Grigurcu are dreptul la urgente reevaluări”.

□ Vasile Spiridon comentează volumul coordonat de Horia Gârbea, *Domnul deputat se prăbușește. Nouă nuvele politice inedite* (Editura Tritonic, 2009), reunind prozele a nouă scriitori: „Horia Gârbea [...] reușește să regizeze și să acomodeze între paginile aceleiași culegeri proze de întinderi și chiar valori diferite, scrise de autori care practică, în mod firesc, structuri narative deosebitoare”.

□ Sub titlul *Mircea Simionescu, „vrăjitorul”*, Antonio Patraș analizează studiul Gabrielei Gheorghisor, *Mircea Horia Simionescu. Dezvrăjirea și fetișizarea literaturii*, Editura Muzeul Literaturii Române, București, 2011: „Cred că ar fi trebuit avute în vedere și alte documente în afară de mărturiile autorului, niciodată pe deplin creditabile. [...] Cu adevărat relevant e că, atentă îndeosebi la procedeele recurente, tânăra interpretă a izbutit să definească exact trăsăturile estetice dominante ale unei opere interpretate până acum numai fragmentar, după mode și timp, în funcție de intențiile de moment ale comentatorilor. Cu volumul de față Gabriela Gheorghisor a dovedit că posedă un *background* cultural, o inteligență vie și mobilă și niște aptitudini moral-intelectuale tot mai rar întâlnite la noile generații de critici”.

□ În articolul intitulat *O mărturie polifonică despre supliciu și mântuire*, Emanuela Ilie abordează volumul *Și cerul s-a umplut de sfinți... Martiriul în antichitatea creștină și în secolul XX. Actele colocviului internațional, Sighet, 2-5 iunie, 2011*, editori Cristian Bădiliță și Emanuel Conțac, Editura Curtea veche, 2012: „Calitatea *maîtresse* a acestei cărți (amestecul de luciditate critică și perspectivă empatică, atașantă, comprehensivă) o transformă într-un document viu”.

□ Șerban Axinte scrie „*D Great Coman, D Great Coman*”: „În *Parohia* (2012) tehnicile prozastice și cele poetice fuzionează. Deși epicul este segmentat și cronologia fluctuantă, însumarea secvențelor – echivalente cu mici povestiri cvasiautonomie – conturează o lume particulară în care semnele ei distincte depind în exclusivitate de modalitățile prismatice ale personajului narator”.

□ Sub titlul *În spatele zidului de sticlă*, Adrian Romilă analizează studiul Clarei Mareș, *Zidul de sticlă. Ion D. Sârbu în arhivele Securității* (Editura Curtea Veche, 2011): „Ceea ce rămâne după parcurgerea masivului și consistentului volum documentar-hermeneutic al Clarei Mareș [...] e senzația zdrobitoare de blocaj admirativ. [...] Plină de informații inedite, de deschideri intrabiografice și bibliografice, comentate edificator și integrate perfect tezei că Ion D. Sârbu a avut vocația eroică a disidenței, cartea Clarei Mareș transformă dosarele Securității în oglinda destinului unui mare scriitor al secolului XX”.

□ Același volum este abordat de Livia Ciupercă în articolul *Ion D. Sârbu - un „atlet al lucidității”*.

□ *O experiență ca și inițiativă*: Florin Faifer comentează volumul lui Grigore Ilisei *La gurile Africii* (Editura Ideea Europeană).

■ *La Critica ideilor*, Adrian Tudorachi publică *Naționalizarea Teoriei Literare (II)*.

□ Radu Voinescu scrie despre *Viața lui Kostas Venetis dau Soviany versus Cărtărescu*: „Literatura română nu avea un roman de o asemenea îndrăzneală și de o asemenea factură cum este *Viața lui Kostas Venetis*

(Cartea Românească, 2011) de Octavian Soviany. Am recuperat repede pașii pierduți dar, arzând etapele, s-au pierdut câteva capitole importante în raport cu literatura europeană, printre care barocul și romanul picaresc”. Radu Voinescu identifică printre influențele și sursele de inspirație ale romanului lui Soviany: „toate regulile celui ce va fi scris *Lazarillo de Tormes*, apoi ale lui Mateo Alemán, Francisco Quevedo, Lesage, Defoe, Fielding, Tobias Smollett”, Panait Istrati, V. Voiculescu, Eugen Barbu, J.-K. Huysmans, Jean Genet și „nu se poate să trecem cu vederea imensul izvor de inspirație pe care l-a constituit, cu certitudine, Marchizul de Sade, scene întregi fiind parcă scrise de pana [...] autorului celor *120 de zile în Sodoma*”. Radu Voinescu mai afirmă: „Soviany creează un joc sofisticat, în care se dovedește dificil de stabilit cine este personajul-narator, și cred că acest merit de ordin tehnic este unul important în ordinea unei discuții despre valoarea cărții. [...] *Viața lui Kostas Venetis* este o carte a viciului rafinat și terifiant. [...] Sade și Huysmans ar găsi în Soviani un demn discipol și un rival de temut, care cultivă kakofilia cu rafinamentul și cu virtuozitatea unui calofil”. În opinia lui Radu Voinescu, „deliberat sau nu, *Viața lui Kostas Venetis* este un pandant la *Orbitor* [...] de Mircea Cărtărescu”. Concluzia sa, în cazul romanului lui Soviany, este că „Postmodernismul este, în sfârșit, depășit tocmai printr-o tehnică făcând parte din arsenalul lui, dar în realitate fiind pusă în slujba literaturii *mainstream*. [...] Nu este un roman care inovează, forța îi vine tocmai din capacitatea autorului ei de a topi într-o sinteză inspirată o întreagă tradiție romanească. Ne aflăm în fața uneia dintre acele cărți care apar rar și constituie puncte de reper într-o literatură”. □ Adrian Jicu analizează studiul lui Doris Mironescu, *Viața lui M. Blecher. Împotriva Biografiei* (Iași, Editura Timpul, 2011) în articolul *Doris Mironescu și resurecția biografiei. Cazul Max Blecher*: „Întrebarea cheie este dacă un critic are dreptul să recurgă la alcătuirea biografiei unui scriitor atât de pornit împotriva (auto)biografismului, iar răspunsul, apăsător afirmativ, constituie miza acestei splendide cărți. Îmbinând superior acribia omului de bibliotecă și talentul interpretativ, acest volum marchează o strălucită revanșă a criticii biografice”. □ Gellu Dorian afirmă că „Noutatea pe care o aduce Matei Hutoș în cartea sa de debut, *Copci*, ed. Max Blecher, 2011 - vine dintr-o evadare din poezia ultimului val prin *ulița* Marin Sorescu, reinventat într-o altă localizare, prin tonuri și izuri de grai nord-moldovan, împănate cu niscaiva ruteană. Nici vorbă de vreo nouă paradigmă, așa cum invocă Claudiu Komartin pe coperta a patra”. ■ La categoria *Istorie literară*, Constantin Coroiu scrie *Literatura ca o Pradă*. În opinia sa „*Delirul* fusese menit să fie nu doar «cel mai greu roman al vieții mele», ci, poate, și cel mai mare al lui Marin Preda și al literaturii române postbelice”. □ Liviu Papuc publică eseu intitulat *Francezul Caragiale*. ■ La secțiunea *Literatură universală*, apare un fragment de Octavio Paz, traducere și prezentare de Rodica Grigore. ■ La categoria *Eseu*: □ Theodor Codreanu semnează *Înapoi la Dante (IV)*, abordând opera lui Edgar Papu. □ Ioan Buduca scrie despre *Nihilism și înviere (II)*. □ Aura Christi publică *Spovedania*. □ Marius Liviu Ciuraru semnează

Apocatastaza la Origen, □ iar Carmelia Leonte scrie despre *Inima văzătoare*. ■ La *Atitudini*, Cassian Maria Spiridon publică articolul *Eminescu și România de Est*. ■ Masa rotundă din programul „Lumea creștină”, Radio Europa Liberă din 1984: „Iisus Hristo – imaginea și mesajul lui pentru omul actual”. ■ Virgil Nemoianu semnează *Victime și vinovați*. ■ Sub titlul *Împotriva unei preconcepții (II)*, Maria Carpov abordează cercetarea asupra bilingvismului întreprinsă de Andrée Tabouret-Keller. ■ Gheorghe Grigurcu publică aforisme (*În camera japoneză*). ■ Versuri de Liviu Georgescu, Valeria Manta Tăicuțu, Paul Bacosca, Virgil Custiuc, Alexandru Cazacu, Anastasia Gavrilovici. ■ Proză de Ioan Țicalo, Cornelia Petrescu și Andrei Mocuța.

● **[„Dilemateca”, nr. 7]** La secțiunea *Literatură*: □ La rubrica *Portrete interioare*, sub titlul *Bernardo Soares, în doi*, Ion Vianu scrie: „Se cuvin mari mulțumiri lui Dinu Flămând pentru neprețuitul dar făcut literelor române prin *Cartea neliniștirii* a lui Fernando Pessoa”. □ La rubrica sa *Cărți de plastic*, Ioana Bot comentează *Dicționarul de neologisme* semnat de Aurelia Nedelcu, considerându-l inactual. □ În *Interpretarea cu rest*, Alexander Baumgarten recenzează volumul Ioanei Bot, *Eminescu explicat fratelui meu*, Editura Art, 2012. □ *Un (viitor) scriitor important*: Michael Haulică abordează romanul *În sângele tatălui* de Ciprian Mitoceanu (Editura Millennium Books, 2012). ■ La categoria *Literatură universală*: □ Petre Răileanu analizează volumul lui André Comte-Sponville, *Le sexe ni la mort*. □ *Avanpremieră*: *Soția din Paris* de Paula McLain (traducere de Iulia Gorzo, în curs de apariție în Colecția „Raftul Denisei”, Editura Humanitas). ■ Marius Chivu publică un *Interviu cu Tatiana Niculescu Bran*. ■ *Dosar*: Alexandru Ofrim publică *Andrei Oișteanu. Dintr-o grădină într-alta*. ■ Un poem de Radu Vancu. ■ *Proză de vară* de Claudiu Constantinescu. ■ *Ancheta* (realizată de Marius Chivu) se intitulează *Ce plăceri așa-zis vinovate aveți?* Răspund Liviu Antonesei, un cristian, Nora Iuga, Maria Manolescu, Răzvan Petrescu, Antoaneta Ralian, Mihnea Rudoiu, Mihaela Ursa, Radu Vancu. ■ *Profil*: Vanessa Zigmund (realizat de Matei Martin).

● **[„Luceafărul de dimineață”, nr. 7]** *Viața culturală*: □ „ASB și SRSFF au organizat Colocviul de literatură SF și Fantasy „Ion Hobana” (Tema *Utopie, distopie, anomie*). Eserile prezentate vor fi publicate în revista „Luceafărul de dimineață”. □ Sunt anunțate *Premiile Uniunii Scriitorilor din România*. ■ La *Cronică literară*, în *Exprimare și exprimat*, Dan Cristea abordează: □ *Motanul* lui Eugen Suci, semnalând calitatea „remarcabilă a metaforei”, „îmbinarea imagistică dintre elementul, auditiv, sonor și cel tactil” și „faptul că poetul alternează de-a lungul poemului lumea obiectivă cu lumea sa interioară. Eustache, motanul care vorbește la persoana întâi, devine astfel din obiect subiect, un alter-ego, un purtător de cuvânt în ce privește opțiunile retorice [...] dorința de a renunța la excesul emotiv, precum și la limbajul ori prea facil, ori prea ornat. Amuzant pe alocuri, poemul e, în esență, unul grav”; □ volumul lui Horia Gârbea *Trecutul e o sărbătoare*: „Tehnica expresiei, aparent fără mari secrete, mizând

pe construcție și nu pe metaforă, contrazice într-un fel exprimatul, căci acesta ține, în genere, de natura misteriosului, a paradoxului, a ambiguității ori a problematicului”. În opinia sa, poemele lui Horia Gârbea constituie „o frumoasă îmbinare de conceptual și evocativ”. ■ La secțiunea *Caiet critic*: □ Felix Nicolau comentează *La două zile distanță* (Editura Charmides) de Marin Mălaicu-Hondrari sub titlul *Torpoare spaniolă*: „un ton horațian și o multiplicare perspectivală gen Pessoa. Ritmul este cel mai adesea selenar, languros, iar intelectualismul camuflat sub cuvinte nepretențioase. Trăirea culturală primează însă permanent. [...] Știind că poetica lui este una teatrală sau artificială, poetul, în mod inteligent, încearcă diverse strategii de relaxare. Momentele de grație ale teatralului, acceptabile deci, sunt cele intense, cutremurătoare. Ele fac contrapunct în tonalitatea nostalgic-devitalizată a textelor [...] înamorarea de poeticitate vine din repulsia față de o lume cloacală. [...] Periculoasă însă pentru un scriitor. Este foarte greu să faci literatură autentică doar din pură substanță intelectuală”. □ Adrian G. Romilă analizează *Dicționarul critic al poeziei ieșene contemporane. Autori, cărți, teme* (Iași, Editura Timpul, 2011) al Emanuelei Ilie, și remarcă faptul că „apetențele docte-profesionale nu le-au blocat pe cele de hermeneut aplicat, inteligent și mobil”. În opinia sa volumul dispune din plin de instrumentarul critic necesar. □ Sub titlul *Locus Perennis*, Andrea Hedeș comentează volumul *Bucolicele* (Reșița, Editura TIM, 2012) a lui Constantin Rupa, considerând că acesta reunește „poeme lucrate cu meșteșug”. □ În articolul intitulat *Familia SF*, Radu Voinescu abordează *Cronici de familie. SF-ul românesc după anul 2000* de Mircea Oprîță: „Ca istoric literar, Mircea Oprîță se integrează perfect într-un tipar călinescian [...] istoricul este secondat permanent de un critic redutabil, îndrăgostit de teorie și subordonat ideii de estetic mai largi decât cea aferentă domeniului și de un stilist ce poate face lesne trecerea de la un concept arid la materia sensibilă a unei cărți. [...] Aceste cronici de familie [...] se dovedesc, în realitate, mai mult decât simple comentarii de carte. Ele pun în temă cu dinamica genului, cu tectonica lui, cu mediul, cadrul general, științific și literar, cu profilul unui autor sau al altuia, cu repere naționale și internaționale în materie, cu mode, perspective comparatiste și așa mai departe”. Concluzia este că „Mircea Oprîță se dovedește, încă o dată, un critic exemplar”. □ Lucian Gruia comentează volumul Simonei Grazia Dima, *Interiorul lucrurilor*, afirmând că autoarea „a găsit titlul cel mai potrivit pentru poezia pe care o scrie”. Aceasta „pendulează între aparență și esență într-un fel aparte. [...] O poezie deloc feminină, rece, intelectuală ne solicită din plin”. □ În articolul intitulat *Mahalaua unei intelectuale*, Adela Vlad abordează *Despărțiri* (Editura Casa de Pariuri Literare, 2012) al Georgianeii Sârbu: „Georgiana Sârbu are o predilecție spre zona marginalului, a kitsch-ului pitoresc. [...] Scriitoarea nu-și lasă personajele să evolueze, le încorsetează în plasa judecății ei aspre, definitive. [...] Când alte personaje vorbesc în locul Norei (naratorul), nu prea conving”. □ Ana Dobre analizează *Îndărătul cortinei* (2012), al treilea volum din *Arta de a fi păgubaș* de Niculae Gheran, sub titlul *Rememorări dindărătul cortinei*: „Autorul nu dă

sentințe, ci depune, în calitate de martor, mărturii pentru necesara evaluare critică a epocii”. □ Sub titlul *Adrian Voicu și templierii săi își continuă aventurile*, Valeria Popescu abordează *Nepovestitele trăiri ale templierilor români. Cartea a II-a* (Editura ALLFA, 2012) de Adrian Voicu: „Proza lui Adrian Voicu are, prin valențele evident radiofonice, o forță dramatică a dialogului pe mai multe voci, chiar dacă ele aparțin aceluiași personaj. [...] Onomastica este un alert joc în doi, scriitor-cititor”. □ Nicolae Coande analizează volumul lui Paul Vinicius, *Liniștea de dinaintea liniștei* (Editura Tracus Arte, 2011), sub titlul *Un pumn de cenușă - adică o renaștere*: „Un volum cu titlu aparent cuminte, înțelept, cuprinzând însă poeme nu mai puțin șocante, uneori, în latura exprimării verbioase, cu acel aer supraréalist al legării cuvintelor într-un *song* melodios, melancolic, plin de o accentuată tristețe virilă”. □ În *Săgeata și paradoxurile timpului*, Horia Gârbea scrie despre *Cronosophia* lui Mihai Dinu (reeditată într-o „ediție aniversară, la împlinirea a 70 de ani ai autorului”): „Cartea lui Mihai Dinu este un breviar complet al problemei timpului, dar și a abordărilor lui prin diferite științe, prin filozofie, teologie și prin artă”. □ Geo Vasile abordează volumul Ioanei Greceanu, *Fragment dintr-un viu* (Editura Tracus Arte), în *Clarviziune în clarobscur*: „un spor de tragism, de clarobscur și de dramatism. [...] Protagonista multiplă a acestui corpus de texte epico-dramatice nu pregetă să profeseze un soi de extremism al imaginarului, al nălucirilor de tip oniric și psihanalitic, fără a evita absurdul, expresia încifrată și polisemică. [...] Ioana Greceanu își îngăduie puține abateri de la unitatea celor 40 de texte, una dintre acestea, după părerea noastră, fiind poezia *Sotto-voce* [...] în fine un text mai *uman*, plin de grație muzicală dar tot atât de *feroce*”. □ Volumul Victoriei Milescu, *Steaua Căinelui* (Editura Tracus Arte, 2012), este comentat în articolul *Poetul care nu ajunge la sonerie* (semnat Horia Gârbea). Reținem: „poezia Victoriei Milescu [...] în chip subtil [...] este mai ofensivă decât pare, mai bătaioasă și mai colțuroasă decât lasă să se întrevadă unele imagini fine, devitalizate aproape, care apar, dar nu o definesc neapărat”. ■ La rubrica *Opinii*: □ Radu Aldulescu publică *Lacrimi pentru romanul românesc*: „Soarta romanului arată în momentul actual gri spre negru și asta în împrejurarea în care la noi se scriu romane bune și foarte bune, iar uneori ajung să se publice și să fie bine receptate de critică. Publicul cititor însă, cel reflectat în tiraje, e ca și inexistent și nici nu se dorește formarea lui”. Aldulescu povestește cum a intervenit, fără succes, pentru publicarea lui Cristi Lavin, precizând: „personal pun mâna în foc pentru trei din cele șapte romane, pe care le-am citit”. Despre romanul *Cele o sută de crime* sau *Vikingul roz*, Radu Aldulescu scrie: „l-am propus Editurilor Cartea Românească și Curtea Veche, dar n-a fost să fie. [...] De curând totuși, acest roman, refuzat, repet, de mai multe edituri importante din România, a fost publicat de Editura *Le Present Litteraire*, printr-un gest care a presupus un efort suplimentar din partea editorului Raoul Weiss. Acesta a tradus romanul în franceză, el însuși fiind scriitor de limbă franceză. [...] Cineva spunea că pentru anularea identității unui popor, este necesar, în primul rând, să i se anuleze cultura

scrisă”. □ Valeria Popescu îndeamnă: *La virgule, mon amour, la virgule!*: „Bookfestul din acest an a stat sub un mare semn... lipsa. A lipsit un semn de punctuație de pe marele afiș pus pe toți pereții, Virgula. [...] «Franța invitat de onoare»”. Autoarea semnaleză noile apariții. ■ *Darts: Plagiatorii și originalii* (semnat Hipo) pune problema lipsei de originalitate sau de relevanță a unor lucrări în care nu se plagiază. □ Invitații lunii sunt Bengt Berg (traducerea poemelor aparține Elenei Nistor) și Lidija Dimkovska (poemele sunt traduse de Ioana Ieronim și de autoare). ■ O secțiune dedicată *Colocviului SF* reunește articolele: □ Gheorghe Săsărman, *Religia ca utopie*, □ Cătălin Badea-Gheracostea, *Topologia utopiei și distopiei*, □ Liviu Radu, *Câteva considerații socio-economice în legătură cu conceptul de fericire într-un mediu utopic sau distopic*, □ Eugen Lenghel, *Utopia, Distopia, România (Pamflet)*, □ Dănuț Ungureanu, *Marele prag dintre nicăieri și pretutindeni. Distopia veselă la Alexandru Ungureanu*: „Romanul *Marele Prag*, publicat la Editura Albatros, în 1984, prin eforturile redactorului Constandina Paligora, este – în ciuda simplității pe care o etalează la nivel structural și a unei aparente slăbiciuni a epicului – una dintre cele mai remarcabile distopii românești scrise înainte de 1990”. □ Cristian Mihail Teodorescu, *Sfârșitul cauzalității (fragmente)*, □ Cosmin Perța, *Utopie și distopie în „În zahăr de pepene” de Richard Brautigan*. Criticul conchide: „Nici utopie, nici distopie. Hybrid [...] în scrierile utopice de acum, granițele dintre utopie și distopie se estompează”. ■ În cadrul secțiunii *Educație/ Istorie*, Daniela Firescu publică *Modelul ieroglific al principelui ideal*, în care abordează studiul lui Tudor Dinu, *Dimitrie Cantemir și Nicolae Mavrocordat: rivalități politice și literare la începutul secolului XVIII* (Editura Humanitas, 2011): „Calea de acces aleasă în descoperirea celor două personaje istorice vizează un comparatism ce transgresează frontiere, aproprie prin cercetarea raporturilor de analogie, înrudire și influență”. ■ Proză de Dan Stanca. □ Versuri de Viorica Răduță și Virgil Todeasă.

● **[„Astra”, literatură, artă și idei, supliment editat de Biblioteca județeană „George Barițiu” - Brașov, apare sub egida Consiliului Județean Brașov, director: Daniel Nazare, președinte: Aristotel Căncescu, redacție: Dina Hrenciuc Pișcu, Bianca Osnaga, Rodica Ilie, Rubrici: Al. Cistelecan, Mircea Tomuș, Matei Vișniec, Daniel Pișcu, Alexandru Matei, Sorin Cucera, Cătălin Badea-Gheracostea, nr. 1-2/2012, ianuarie-iulie, trimestrial, aprox 100 pp.]**
Literatură: □ La rubrica sa *Tendresse oblige* Al. Cistelecan scrie *Complexul „Daddy”*. □ În *Fervoarea imaginilor* Evelina Cârciu abordează volumul lui Nichita Danilov *Imagini de pe strada Kanta* (Editura Tracus Arte, 2011): „Cu un talent care nu e străin de contextul (optzecist) în care s-a manifestat scriitorul, dar și cu acea sensibilitate expresionistă particulară, Nichita Danilov conturează în volumul *Imagini de pe strada Kanta* o lume crepusculară, pulsând încă viu, tragic între fruntariile unui discurs de o iradiantă sugestivitate. Având o conștiință simbolică debordantă, autorul imaginează un univers al cărui dramatism acut este frânat din loc în loc de ironie. În cele trei secvențe ale cărții (Nunta de câini, Uși

în asfințit, Mulțimea vidă), spațiul mundan caligrafiat resoarbe imagini ale agoniei, elemente de extracție biblică sau religioasă, o neliniște și o tensiune ce rezultă din simțire și cultură, concurând instinctele vitale. [...] Un anumit instrumentar poetic expresionist asigură unitatea volumului.” Evelina Cârciu conchide: „un volum liric viabil, unitar, convingător și care, dincolo de orice convenții retorice, dovedește că poezia nu este – în sensul gândit de Northrop Frye – numai „un angrenaj de cuvinte” și „o ordine a cuvintelor”, ci și un angrenaj de imagini, o ordine a imaginilor.” □ Dan Țăranu comentează *O zi. Ultima*, Editura Casa de pariuri literare, 2011 de Călin Torsan, sub titlul *Un roman. Așa-și-așa*: „Exploratul compulsiv în urechi, plăcerea amânării defecării [...] se vor, din păcate, ingrediente ale insolitării, dar publicul căruia i se adresează nu e publicul formației sale. Adică unul cât de cât informat, care a citit și trăit suficient încât să nu mai rezoneze la satisfacția autorului de a scrie porcărioare, cu mai mult sau mai puțin talent. Criticii literari, sastisiți de mizerabilism, deprimism, dejecționism, tomberonism și alte concepte pe care le descoperă unde nici cu gândul nu gândești, pot găsi aici material pentru a deplânge starea literaturii aproximativ tinere. Tratarea neinspirată, fără pretenții, în afară de șocarea burghezului (un burghez fictiv cu care nu știu de ce ar vrea cineva să dialogheze în 2011, într-un roman, de altfel nici Torsan nu e prea convins, o face mai mult din inerție), fără să se detașeze, să problematizeze prea mult sau să exploreze. [...] Rezultatul final al acestei „rememomări” e o scriitură care pare a pune greșit accentele, cu rateuri, prost structurată, mai slabă decât Recycle BUN, cu care, de altfel, comunică. În ciuda inteligenței și onestității sale, autorul nu a găsit combinația care să-l scoată din masa generică a celor care se exprimă în scris. Speranțe există, însă.” □ Sînziana-Maria Stoie publică eseu *Gheorghe Crăciun. Regândirea postmodernității. Cultură și schizoidism*: „Mai mult însă decât o incursiune în atmosfera rarefiată a conceptelor care definesc postmodernitatea, cele unsprezece corpusuri narative ale cărții – reprezentând seria articolelor publicate de autor în „Observator cultural” în 2006, sub genericul al cărui titlu îl poartă, de altfel, volumul – articulează o veritabilă „fenomenologie» de valori și antivalori”, „o colecție de reflexe și reflecții”, de „intermitențe, eșantioane, definiții, derute interne și externe”, dar și „rute mentale și ruturi ale sensibilității”. Viciile lumii postmoderne reprezintă, în primul rând, expresia acutei interiorizări de către autor a realităților actuale – sociale, culturale, lingvistice, cu paradoxurile, contradicțiile și excesele lor. O carte vie, așa cum însuși autorul o dorea [...] Textul Viciilor... seduce prin forța gândirii aplicate a teoreticianului de a pătrunde dincolo de modul clișeistic, redundant, în care percepem anumite formule și formulări. Autorul forează adânc în coaja noțiunilor, sfidează sterilitatea conceptuală a postmodernității. Opul său poate fi considerat, mai degrabă, un pseudorechizitoriu. [...] Semnificativă mi se pare premisa excluderii, cel puțin în parte, a reperelor bibliografice”. □ Sub titlul *Femeile marginale ale literaturii române. Și câțiva bărbați* Felix Nicolau scrie: „La târgul de carte din iarnă au fost lansate două cărți înrudite. Aproape două

volume ale aceluiași tratat. Una (Bianca Burța-Cernat, *Fotografie de grup cu scriitoare uitate. Proza feminină interbelică*, la „Cartea Românească”, 2011) tratează proza autoarelor „minore” din perioada interbelică; cealaltă (Carmen Duțu, *Masculin-feminin în romanul postpașoptist: o abordare de gen*, „Brumar”, 2011) discută feminismul și, avant la lettre, studiile de gen în literatura „secundară” din a doua jumătate a secolului 19.” Felix Nicolau observă că în studiul Biancăi Burța-Cernat „Dezavuarea schemelor binare duce la contrazicerea afirmației Virginiei Woolf, după care organismul feminin nu face față la încordarea intelectuală îndelungată, ceea ce ar avea ca efect scrierea unor romane mai scurte și mai concentrate”. □ În *Tchukudu for sale* Andrei Dósa comentează volumul lui Ștefan Manasia *Motocicleta de lemn*, Bistrița, Editura „Charmides”, 2011: „Printre puținele aspecte ale vieții în care persistă ceva omenesc este prietenia. Manasia cultivă prietenia generaționistă, vorbește despre experiențe de viață comune (poezii dedicate lui Radu Vancu și lui Claudiu Komartin), dar și pe cea transgeneraționistă, aducând un omagiu unor măști precum Șerban Foarță”. □ volumul *Dolor* al lui Vladimir Udrescu (Editura „Brumar”, 2010), un dialog (pe alocuri, un solilocviu): „încifrat în simboluri [...] Asemenea ceremonial, în concretețea lui compozită, în mozaicul său „epic” expresionist-suprarealist, ca o pictură de Michael Lassell, asociază extreme și reînvie forme uitate, spre a le arunca în spațiu. [...] Vladimir Udrescu are acces la un univers a cărui lege fundamentală e misterul. Fabuloasă, dinamica acestuia captează toate energiile Centrului, pozițiile centrifuge, extremele și coincidențele – uimitoare, desigur – într-o mitologie ale cărei imagini proliferază prin cuvânt. Căci una dintre cele mai intense impresii o lasă limbajul, registrul lexical surprinzător în fiecare secțiune a sa.” □ La *Note De Lectură* Lăcrămioara Stoie abordează: □ volumul Steluței Pestrea Suci *Străzi, case, oameni din Brașov*, Brașov, Editura „Foton”, 2011: „Oralitatea, lejeritatea frazelor (uneori contaminate parcă de misterul acelor povești cu zâne și cu zmei) reprezintă mai mult un artificiu de suprafață. Căci țesătura textului – ingenioasă interferare a celor trei tipuri de memorie (afectivă, culturală și colectivă) –, fotografiile (unele inedite) reproduse insinuează nenumăratele zile petrecute de cercetătoarea Steluța Pestrea Suci prin arhive sau consultând presa vremii, pentru a da girul autenticității multitudinii de informații oferite cititorului, pentru a spori valoarea documentară a cărții”. □ *Memoriile unui preot* de Ioan Comșulea, Brașov, Editura „Dealul Melcilor”, 2010. □ *Literatura română contemporană*: Eugen Negrici și Cornel Ungureanu, coord. Andrei Bodiu, Brașov, Editura Universității „Transilvania”, col. „Symposium”, 2011: „o carte vie, la fel de vie și imprevizibilă ca literatura însăși”. □ Nicolae Stoie, *Biblioteca de unică folosință*, Alba Iulia, Editura „Gens Latina”, 2012 □ Sonia Elvireanu, *În umbra cuvintelor*, Sibiu, Editura „Imago”, 2011: „Sonia Elvireanu practică o eseistică cu caracter de „blog literar”, animată nu atât de tentația judecăților de valoare, cât de dorința de a se regăsi pe sine în impresiile fugare ale lecturii (op.cit., p. 5), opiniilor tranșante sau hazardului polemic

preferându-le situarea, cu insinuată admirație, în umbra cuvintelor celorlalți, de unde, însă, comunică observații capabile să stârnească interesul pentru autorii și cărțile comentate, să atragă atenția asupra unor destine literare fascinante (Anna de Noailles, pp.13-25) sau să nuanțeze, prin continuă relaționare cu alte informații sau surse bibliografice, „conceptele” în vogă.” ■ *Anul Caragiale*: □ Mircea Tomuș publică *Fiul de la facultate (I)*: Dintre toate personajele care mnu apar din teatrul lui Caragiale, și cărora unul din cei mai fideli interpreți ai lui le-a dedicat chiar un studiu, fiul de la facultate al conului Zaharia Trahanache pare cel mai enigmatic. Poate pentru că prezența absenței sale este consemnată doar prin câteva cuvinte; de fapt, o singură formulă, cea prin care neuitatul personaj își face, de altfel, și intrarea, pe scenă și în piesă. [...] În piesă mai sunt, însă, cel puțin două astfel de „personaje care nu apar”: este doctorul, care îi spusese coanei Joița de arestarea lui Cațavencu, fiind „construit” prin procedeul stilului indirect liber, și mai este pitoreasca, deși nu apare, figură a consoartei lui Ghiță, polițaiul, pe care soțul ei o folosește ca argument (verbal) de câte ori are nevoie de o întărire a susținerilor sale”. Mircea Tomuș conchide că „fiecare sprijinindu-se, dacă nu pe una sau mai multe astfel de formule, atunci pe întorsături de fraze mai speciale, care se întipăresc în auz și mai ales în memorie. Ceea ce ar putea însemna că, sacrificându-le prezența direct fizică pe scenă, comediantul demiurg le-a conferit personajelor sale lipsă distincția unor formulări speciale, care să-i rezume și să-i exprime cât se poate de pregnant, în absența acestei prezențe. Da, cam asta pare a fi condiția dramaturgică particulară a personajelor lipsă; cazul lui Rică Venturiano, însă, cu statutul său ambiguu, de personaj mai întâi lipsă, iar apoi cât se poate de prezent, ne poate arăta că această enclavă dramaturgică, respectiv aceea a personajelor absente, comunică direct și fertil cu întregul comedialogiei caragialene.” □ Mircea Tomuș recenzează volumul lui Ion Onuc NEMEȘ *Ace de urzici* (Cuvânt înainte : Mircea Tomuș. Coperta și ideogramele: Ikuyo Watanabe (Japonia). Sibiu, Editura IMAGO, 2006) sub titlul *Ut pictura poesis*: „Că a ales terțina magică, practică și celebrată în îndepărtatul Răsărit de câteva sute de ani, este firesc și ar fi fost previzibil. Mai mult decât oricare formă prozodică, haiku-ul este pictura în cuvinte; [...] Exercițiul de iconar al lui Ion Onuc Nemeș se prelungește și se completează în vers, întregind un sentiment congener cu adorația și rugăciunea.” □ Mircea Doreanu abordează *Tărâmul fragil* (Editura „Kron-Art”, 2011) de Claudiu Mită: „Cei care au scris despre Claudiu Mită sau doar l-au citit îl văd ca pe un poet bacovian, non-evolutiv, dar ca poetul prin excelență al acestui peisaj fost industrial, actualmente vag turistic. Bacovian, da, dar nu structural, doar pe alocuri, ca în *Finis*, poem care parcă vrea să fie bacovian, punctând descriptivmetafizic, cu o metafizică străină lui Bacovia, o stare pe care o numim, inertial, bacoviană”. □ În *Alternative critice sau vocea cui se aude?* Bogdan Coșa comentează volumul lui Cătălin Badea-Gheracostea, *Alternative critice* (ed. rev. și adăug.), Satu Mare, Editura „Millenium Books”, 2010. ■ *Anchetă* realizată de Bogdan Coșa: *Unde e artă, e protest? Scriitorul, pictorul,*

au ei datoria să se implice? Ar mai putea contribui astăzi semnificativ la dimensiunea etică sau estetică a mișcărilor? Răspund: Radu Vancu, Luiza Vasiliu, Vasile Ernu, M. Duțescu, Dan Sociu, Andrei Dósa, Constantin Vică, Răzvan Țupa, Svetlana Cârstean, Mugur Grosu. ■ La rubrica *Nava & soarele* Cătălin Badea Gheracostea scrie *Capcanele distopiei* ■ *Eveniment*: Iulian Cătălui publică *O oră cu Matei Vișniec* □ Virgil Borcan scrie *Lansări de carte în Brașov* ■ La *Dicționarul avangardelor* Rodica Ilie scrie despre *dicteul automat* ■ *Scrisori din cafenele*: Matei Vișniec – Negustorul de începuturi de roman (I) ■ *Semnal*: Edituri brașovene Natalia Perianu scrie *Carte brașoveană* ■ Versuri de Liviu Ioan Stoiciu; Marius Ianuș; Carmen Puchianu (în traducerea Deliei Cotârlea); Daniel Pișcu. ■ Proză de Alexandru Mușina, Ovidiu Moceanu, Dina Hrenciuc ■ *Debut*: Carmen Gheorghe, *Tatuaj pe glezna stângă* (fragment de roman) XI. *Spaima. Holograf* ■ *Literatură universală*: □ Ramona Hărșan scrie *Pascal Bruckner și deconstrucția erosului contemporan*. □ *Traduceri*: Mihai Vakulovski publică *Pioniera goală (fragment)* de Mihail Kononov.

AUGUST

2 august

• [„**Dilema veche**”, nr. 30] Marius Chivu scrie despre cartea Anei Dragu, *Păzitoarea*, Editura Charmides, 2012: „este mai mult o carte a dragostei și-a absenței. O atmosferă mai degrabă sumbră și tensionată, punctată de flash-uri coșmarești, însoțește imaginea iubirii dorite și/sau distorsionate, viciate”. ■ Ion Doru Brana traduce din limba franceză Beatrice Fontanel, Daniel Wolfrohm, *Mică istorie a prezervativului*, Editura Nemira, 2012.

3 august

• [„**Observator cultural**”, nr. 377] La secțiunea *Literatură*: □ În opinia lui Claudiu Turcuș *Păzitoarea* Anei Dragu se găsește *La un pas de marea poezie*: „Singurătatea în două etape – ca nostalgie incantatorie și ca suavă convalescență – dizolvată în acel *tropism erotic* ivănescian, depistat pertinent de Radu Vancu, domină gama de frământări existențiale. Traseul pornește de la mânia inefficientă («ce poți să-i spui cuiva care a plecat când/ l-ai lovit cu pumnii să rămână» – limbaj), trece prin tristețea zadarnică («acum lipsești din toate/ și facem din orice/ o sărbătoare/ tristă// o prelungire inutilă a propriilor mele cearcăne» – două bucăți de carne sleită), apoi, gradat, ajunge la distanțarea sofistă, dar neliniștitoare («e noaptea în care ești/ îndeajuns de nimeni încât să poți părea oricine» – departe)”. Claudiu Turcuș remarcă: „Se petrece un fenomen straniu: adesea, începuturile promițătoare își pierd pe parcurs intensitatea vizionară. De pildă, o educație debutează cärtărescian – «până la tine n-aveam draperii» – dar ulterior candoarea

ironică dispare, aflăm pe ocolite despre «o probă de rezistență la plăcere», iar, la final, audiem o prelegere lirică modestă. De asemenea, formulările standardizate («e și pielea un creier extins»; «mintea mea se goleşte de tine»), imagini anacronice («zăpada neatinsă/ ștergând marginea soarelui/ cărarea unde înainte de noi n-a fost cărare»), simbolismul facil («am venit să întemeiem o religie/ și vom muri odată cu religia noastră/ coborâtă din toate paturile/ umblând pe picioarele ei») atârnă greu în defavoarea volumului. Dar poate că toate acestea ar rămâne neînsemnate dacă în *Păzitoarea* n-ar exista asocieri excesive. Firește, corespondențe bizare pot fi stabilite oricând. Numai că, deși nu trebuie să asculte de normele pudibonzilor, originalitatea se supune criteriului motivării. [...] O altă carență, aproape conceptuală, ține de transferul registrelor poetice. Când renunță la perspectiva *orizontală*, desprinzându-se de contingent, sub semnul unei negări tacite a realului, Ana Dragu reușește să impună un univers imaginar autonom, dar își cam pierde abilitatea de a-l articula coerent. Simptomatic este chiar poemul-nucleu, *Păzitoarea*". □ Daniel Cristea-Enache își continuă articolul din numărul precedent *Pe verticală (II)* despre *Bunavestire* (Vol. I-II, ediția a V-a, Editura Curtea Veche, 2011) de Nicolae Breban: „Naratorul, [...] nu este impersonal. Autorul îl *locuiește*, cu tot cu teoriile sale, și îi suspendă pe mari porțiuni funcția de investigare și livrare a noutăților romanului. Dacă într-o ficțiune de cod realist, unele întâmplări se află mai greu dintr-un calcul auctorial de necesitate epică, într-o strategie a dezvăluirii bine puse la punct, în *Bunavestire*, autor, narator și personaje figurează frecvent ca elemente coplanare. Toți procesează, din același unghi, o aceeași lume, o subrealitate descoperită sub coaja întâmplărilor și a gesturilor de toată ziua. Semnificativ, și Grobei, și Lelia, și celelalte personaje ale romanului participă la propriile acțiuni cu gândurile aiurea ori chiar într-o stare de somnolență. Pe de altă parte, ritmul în care se petrec, totuși, faptele va fi încetinit prin dialogurile inițializate din nimic și dezvoltate pe zeci de pagini. [...] Abulicul, haoticul și illogicul din planul realist se convertesc tot mai mult într-o coerență de adâncime. Altfel spus, romanul devine cu atât mai coagulat și mai puternic cu cât ia distanță de *atmosfera*, *socialul*, *realismul* de pornire. Breban are curajul artistic de a ignora nu doar cerințele oficiale de reprezentare ficțională a realității (*Bunavestire* e încheiat la câțiva ani după Tezele din Iulie 1971), ci și așteptările tradiționale ale cititorului interesat de conflict, culoare tipologică și rotunjire a întâmplărilor într-o semnificație. Frecvent, autorul își *agresează* și violentează lectorul, obligându-l să ia act de ceea ce nu se întâmplă în cotidianul existenței, ci în conștiința personajelor (masculine și feminine) instalate în el. [...] *Conștiință* nu înseamnă, ca în romanele lui Preda ori ale lui Buzura, o reflecție etică, torturantă, dureroasă asupra realității sociale deformate ideologic. Proza lui Breban perforează inclusiv acest plan, trecând dincolo de problematica morală și de cea a angajării unui protagonist de partea bună a unei lumi infestate. Cinic vorbind, o realitate existențială *închisă*, o societate constrânsă, o lume cu granițele cusute (*acțiunea* din *Bunavestire* se petrece la un deceniu de la instalarea

comunismului în România) servesc mai mult formulei de abisalitate a romancierului decât un sistem deschis și plural”. ■ La categoria *Eseu*, Rodica Grigore semnează *Virginia Woolf. Tradiție și modernitate* în care analizează romanele *Valurile* și *Doamna Dalloway* (Humanitas Fiction, 2012): „«Orice este potrivit pentru a face parte din literatură». Cu toate acestea, o asemenea concepție are pericolele sale, nu puține, pe unele dintre acestea nici chiar Virginia Woolf nefiind în stare să le ocolească până la capăt. Între ele, desigur, acela de a reproduce, la nivelul romanului, chiar lipsa (mai mult sau mai puțin aparentă) de formă a existenței din lumea exterioară, altfel spus, haosul de care ar trebui să fim salvați, la nivel artistic, tocmai de capacitatea de selecție a scriitorului și de abilitatea sa de a alege, din multitudinea de subiecte posibile aflate mereu la îndemână, doar ceea ce este cu adevărat relevant în plan estetic. [...] Dar dincolo de aceste luări de poziție teoretice, proza Virginiei Woolf se dovedește a fi, la o lectură atentă, mult mai tradițională decât ne-am putea aștepta.” Criticul semnalează „utilizarea unor imagini care transformă romanele deplinei sale maturități în adevărate metafore extinse, funcționând la nivelul întregului text, așa cum se întâmplă cu farul din *To the Lighthouse* (1927) sau cu valurile din *The Waves*, textul apărut în anul 1931. Se vede, abia acum, cum a evoluat arta autoarei, ea îndreptându-se, treptat, dar în mod din ce în ce mai evident, către o practică a simbolurilor, reușind, pe acest teritoriu, să-și depășească până și propriile teorii”. Despre *Valurile* Rodica Grigore afirmă: „acest roman, ritmul depășește cu mult semnificația fiecărui personaj sau a fiecărei voci ori punct de vedere narativ luate separat, fiind necesară o interpretare globală, care să integreze, într-un tot unitar, această experiență ce se dorește capabilă a depăși nivelul prozei vremii, marcate de accentul pus pe disciplina formală și experimentul narativ dus, nu o dată, până la limite sau chiar dincolo de ele. [...] Fără să tindă să destructureze complet narațiunea sau să experimenteze la nivelul limbajului, așa cum procedase Joyce în *Ulise*, *Valurile* explorează (și atinge, trebuie să recunoaștem, un nivel nebănuit de profunzime!) nu doar tema timpului, ci și pe cele ale naturii individualității umane, îndoielii, anxietății și raportului mereu fluctuant între conștiința personală și valorile comunității, într-un mod în care acestea nu mai fuseseră tratate până atunci. Astfel, discursul fiecărui personaj este construit în funcție de obsesiile și preocupările proprii, de temerile și problemele pe care fiecare le expune pe larg, chiar dacă, uneori, doar aluziv. [...] Definit de Virginia Woolf însăși drept *a playpoem*, romanul *Valurile* ignoră de-a dreptul programatic diferențele consacrate ca atare dintre proză și poezie, la fel cum, la nivelul subiectului, le anulasă pe cele dintre ființele umane, integrate, în momentele nodale ale scrierii, într-un soi de continuum al conștiinței menit să oglindească mișcarea valurilor și realitatea autosuficientă creată de lumea atât de cuprinzătoare a fiecărui suflet omenesc”. În opinia Rodicăi Grigore „Virginia Woolf a ilustrat, prin creația sa de maturitate, importanța estetică a personajelor aparent ne semnificative, în sensul tradițional al termenului (această lipsă a vechii, consacratei și tradiționalei *relevanțe* fiind, în paranteză

fie spus, reproșul pe care unii critici sau contemporani n-au ezitat să i-l facă). [...] Romanciera este întotdeauna atentă la modul în care redă formele temporalității și ipostazele spațiului, elementul care dă coeziune celor două dimensiuni fiind, desigur, conștiința umană. Discursul narativ se organizează, așadar, în principiu, urmând două posibilități: fie că timpul pare fluid și lax, iar personalitatea umană perfect stabilă și coerentă, fie că aceasta din urmă dă senzația că stă sub semnul permanentei transformări, în vreme ce timpul rămâne punctul de reper nemodificat, greu modificabil sau, uneori, previzibil”. Despre *Doamna Dalloway* criticul remarcă: „Personajele, pe parcursul întregii acțiuni – dacă putem să mai dăm numele tradițional de «acțiune» unei asemenea înșiruiți a momentelor care compun romanul – meditează chiar ele în permanență și ezită între mai multe posibilități pentru clarificarea unor interogații cum ar fi: Care este – care mai poate fi – natura realității și care e noul raport pe care realitatea exterioară îl stabilește cu realitatea, nicidecum mai puțin importantă, a conștiinței umane? Ce înseamnă *personalitate umană coerentă* și în ce măsură mai este ea influențată de universul înconjurător?”. ■ Nadine Vlad publică un *Interviu* cu Andrew Cowan: *Scrisul nu vindecă, este magazin de desfacere pentru emoții întunecate și adesea reprimite*“. Despre Masterul de Creative Writing de la UEA acesta afirmă : „Primim în jur de trei sute de dosare pe an pentru douăzeci și patru de locuri la masterul de proză și, în general, alegem în jur de șaizeci de candidați pe care îi selectăm pentru interviu și, adesea, când îi chemăm la interviu, suntem deja convinși că au potențialul necesar pentru a deveni cândva autori publicați. Dar lucrul pe care îl căutăm în cadrul interviului, după cum bine știi, este dovada că vor fi receptivi la comentariile celorlalți și că vor lua parte în mod activ și constructiv la conversațiile din cadrul atelierului, ceea ce o să le dea posibilitatea colegilor lor, egalilor lor, să se dezvolte mai rapid. Malcolm Bradbury, cel care a înființat programul nostru acum patruzeci de ani, mărturisea, după douăzeci și cinci de ani de predat Scrierea Creativă, că încă nu se lămurise dacă scrisul este ceva ce se poate preda. Dar ceea ce știa este că poți grăbi dezvoltarea unui tânăr scriitor promițător prin procesul atelierului, prin aducerea împreună a mai multor tineri scriitori, cărora li se oferă posibilitatea de a face schimb de idei, sub Aegisul unui program ce angajează scriitori publicați și premiați care le pot oferi avantajul experienței proprii. Și cred că sunt de acord cu el. Ceea ce poate face un curs bun este să accelereze dezvoltarea cuiva care este deja un scriitor promițător. [...] - *Cel mai adesea, când se vorbește despre povești, se vorbește despre voce. Cum auzi o voce narativă bună?* - În termeni simpli, cred că există două tipuri de voci. Prima este una de ventriloc. Ceea ce face autorul, prin surogatul său narativ din pagină, este să dea voce personajului sau personajelor și, de la carte la carte, acel autor va modifica vocea personajelor sale. [...] Cealaltă variantă a vocii este într-un fel cea inerentă, expresia eului tău autentic. În versiunea asta, ceea ce faci tu ca scriitor, în special ca scriitor începător, este să încerci să dobândești sunetul-semnătură al persoanei tale în pagină. Când lucrul ăsta se întâmplă, când începi să

sunî autentic, spunem că ți-ai găsit vocea. Și aceea voce înseamnă multe lucruri, înseamnă o anumită viziune morală asupra lumii, care va influența temele de care ești atras. Acesta este un aspect, dar vocea mai are și conotații muzicale, care se leagă de cadență, de felul tău particular de a-ți formula frazele, care au un ritm anume, și toate acestea pot fi consecvente și recognoscibile de la o carte la alta. [...]

Unul dintre scriitorii mei preferați este Richard Ford. El are felul acesta minunat de melifluu, de curgător, de a construi o frază, care se poate lungi pe o pagină întreagă sau chiar și mai bine, cu toate legăturile din acea frază, cu punctuația, cu toate conjuncțiile lui și toate cele, care vor fi folosite într-un mod foarte deștept și foarte subtil. Așa că ceea ce ar fi putut fi scris de un alt scriitor în câteva zeci de propoziții va deveni, în mâinile lui, și mai ales în cărțile lui cele mai noi, o singură frază în care el va afișa sau va face referire la ecouri ale multor registre din discursul american. Așa că vei găsi la el limbajul reclamelor la hot-dog, al catalogului de arme de foc, al comentatorului sportiv. Va țese toate acestea într-o singură voce, aceea a naratorului său, Frank Bascombe. La el vei găsi romanul polifonic care va cuprinde toate vocile Americii. E ceva extraordinar cum reușește să sune întotdeauna ca el însuși, ca Ford cel autentic, în timp ce vorbește cu vocea lui Bascombe și mai încorporează în roman și toate celelalte registre”. Andrew Cowan atrage atenția asupra faptului că „Punctul de vedere în ficțiune este adesea oblic, ne prezintă lumea pieziș; ceea ce era de fapt și imperativul adresat de Emily Dickinson poetilor. De-aici și sfatul meu, preluat de la ea: «Spune tot adevărul, dar spune-l pieziș». În ficțiune, sensul se găsește adesea în ceea ce e lăsat neexprimat, printre rânduri, în spațiile albe. Dacă lași nespus la fel de mult pe cât descoperi, vei atrage cititorul în text. El va fi atras în spațiile acelea albe. Pe acolo intră cititorii în mod imaginativ în lumea cărții, acolo se întâlnesc cuvintele scriitorului și imaginația cititorului, acolo este locul unde ia naștere un roman. Ceea ce lași nespus va fi adus de către cititor, astfel încât lectura nu va fi o activitate pasivă, ci o formă de angajare activă. Vorbim adesea despre «a intra în spațiul unei cărți» și cred că asta are de-a face cu felul acesta misterios de a intra într-o lume prin spațiul alb, ceea ce-ți oferă sentimentul că ai avut o experiență aproape reală. Ți amintești cele mai bune cărți ca pe niște locuri fizice în care ai călătorit”. ■ *La zi:* □ *A fost:* □ „*Vară de Poezie și Jazz la Mogoșoaia* “. „Duminică, 29 iulie, Ioan Es. Pop a susținut o lectură de poezie la Centrul Cultural Palatele Brâncovenesti Mogoșoaia, într-un acompaniament de jazz susținut de Pedro Negrescu & Friends.” □ *Antologie de nuvele românești în Franța:* „Revista franceză Brèves, ce publică constant proză scurtă contemporană, a dedicat cel mai recent număr al ei literaturii române, prin publicarea antologiei Nouvelles de Roumanie, care cuprinde zece nuvele semnate de Gabriela Adameșteanu, Lucian Dan Teodorovici, Radu Cosașu, Laurențiu Brătan, T.O. Bobe, Ana Maria Sandu, Răzvan Petrescu, Filip Florian, Florin Lăzărescu, Mircea Nedelciu. Cele zece texte reunite în antologia Nouvelles de Roumanie au fost traduse în limba franceză de Fanny Chartres”. ■ *Va fi:* □ *Târgul Gaudeamus Mamaia:* „Între 11

și 15 august, Radio România organizează Târgul Gaudeamus Mamaia, ediția a IV-a. Din program: expoziția de fotografie *Istoria imaginară a cărții și a scrisului*, cuprinzând 30 de fotografii semnate de Jean Marc Godès, campania de donație de carte în proiectul *Cărțile se întorc acasă*, o campanie de sensibilizare a opiniei publice cu privire la insuficiența fondului de carte din multe biblioteci rurale din România”. □ „*Trofeul Arthur*“. Editura Arthur lansează concursul „Trofeul Arthur“ pentru literatură pentru copii și tineret, care se adresează atât scriitorilor consacrați, cât și debutanților, pe trei secțiuni. Un concurent se poate înscrie la fiecare dintre secțiuni cu un singur text, condiția fiind ca respectiva creație să nu mai fi fost publicată în volum sau să nu se afle sub incidența unui contract de publicare aflat în desfășurare. Înscrierea la concurs se face trimițând, până pe 1 octombrie, la adresa concurs@editura-art.ro, creațiile pentru una sau mai multe din următoarele secțiuni: proză scurtă, poezie, roman. Marele premiu: 2.000 de euro și publicarea la Editura Arthur”. □ *Conducerea ICR va demisiona*: „Curtea Constituțională a decis marți, 31 iulie, că Ordonanța de Urgență a Guvernului privind trecerea Institutului Cultural Român (ICR) din subordinea Președinției în cea a Senatului este constituțională. Președintele ICR, Horia-Roman Patapievici, a declarat pentru Mediafax, după anunțarea deciziei Curții Constituționale, că întreaga conducere ICR va demisiona”. □ Institutul Cultural Român a anunțat pentru joi, 2 august, de la ora 11.00, la sediul său din Aleea Alexandru nr. 38, o conferință de presă pe tema trecerii instituției în subordinea Senatului României. □ *Centenarul „N. Steinhardt”*: „Pe 29 iulie s-au împlinit 100 de ani de la nașterea monahului Nicolae Delarohia (sic!). Cu prilejul acestui moment aniversar, Fundația N. Steinhardt și Mănăstirea Sfânta Ana Rohia au organizat o serie de evenimente, care au inclus școala de pictură a grupului Sfântul Ioan Damaschin, coordonată de către pictorul Sorin Albu, două cursuri masterclass de muzică bizantină, susținute de către profesorul Gregorios Stathis din Grecia, ședința colectivului editorial al Integralei N. Steinhardt și a Fundației N. Steinhardt și masa rotundă Centenar N. Steinhardt, urmată de lansarea volumului N. Steinhardt cu timp și fără timp. Luni, 30 iulie, la Biblioteca Județeană Petre Dulfu din Baia Mare, s-a desfășurat Simpozionul Național Centenar N. Steinhardt. Au susținut comunicări despre opera și personalitatea lui N. Steinhardt: George Ardeleanu, Teodor Paleologu, Florian Roatiș, Ștefan Iloaie, Pr. Ioan Pinte, Mircea Oliv, pr. Cristian Ștefan, Adrian Mureșan, Valeria Bîlt, Diana Șimonca, Stelian Gomboș, Florin Caragiu, Nicolae Băciuț, Emanuela Ilie ș.a.”.

● **[„România literară”, nr. 31]** La *Cronica Ideilor*, Sorin Lavric (*Homo insipiens*) comentează *Dragoste și pedagogie* de Miguel de Unamuno (Editura Institutul European): „Volumul de față e atât de slab sub unghi literar și atât de frivol din perspectiva filosofică încât autorului nu i se poate concede nici măcar scuza de a fi fost lipsit de nerv creator. Căci slăbiciunea unui moment de proastă inspirație are sens numai dacă mediocritatea rezultatului se păstrează în niște limite de suportabilitate estetică, dar aici caricatura finală e atât de rudimentară

și autorul e atât de minuțios în latura scâlbâmbăielii verbale încât nu te poți împiedica să pui sub semnul întrebării valoarea în genere a lui Unamuno. Cine poate decădea până într-atât încât să scrie o catastrofă ca *Dragoste și pedagogie* nu poate spera la o sentință care să-l includă în rândul postumilor cu valabilitate târzie”. ■ În articolul *Mitologii*, Cosmin Ciotloș analizează volumul lui Ovid S. Crohmălniceanu *Amintiri deghizate* (Humanitas): „Dacă Ovid S. Crohmălniceanu a transcris riguros întâmplările din propria tinerețe angajată, se mai poate discuta. Abaterile de la realitate, câte or fi fiind, nu le-au dăunat, postum, nici lui Călinescu, nici lui Barbu. (Mai ales că eventualele daune factologice au fost cu asupra de măsură compensate interpretativ). Că în schimb, față de foștii lui studenți deveniți scriitori s-a purtat înduioșător de corect, nu mai încapă vorbă. Pentru a se impune, acestora le trebuia o mitologie. Le-a construit-o”. ■ La *Lecturi critice*, Elena-Brândușa Steiciuc (*O carte îndoliată*) prezintă volumul Irinei Mavrodin, *7 zile cu Alexandru Vona* (Editura Timpul): „Caleidoscopic, fragmentar, volumul acesta de convorbiri înregistrate, transcrise, păstrate într-un sertar, salvate și publicate cu câteva luni înainte de dispariția ultimului participant la conversație, are ceva tulburător. Îl putem citi, fără îndoială, ca pe o bogată și densă completare a arhivelor literare, iar o mare parte din conținut poate constitui un mic manual de poietică/poetică, prin pregnanța problematicei abordate. Un manual în curs de a se face, având ca suport reflecția unui teoretician, alternând și mergând în același sens cu aceea a unui autor”. ■ Sub titlul *Plumbul transformat în aur*, Alex. Ștefănescu prezintă doua cărți apărute recent. Despre *Secol* al lui Virgil Diaconu (Editura „Valman”, 2011) criticul afirmă: „Amatorismul autorului mai este trădat – dar aceasta reprezintă deja o laudă – doar de o ardoare a ideilor sau, cel puțin, de o ne-blazare care nu mai sunt de găsit (din nefericire) la profesioniștii scrisului. [...] Este o carte care ne trezește [...] Toate poemele (aproape toate) se remarcă prin intensitatea emoției. Nimic neutru în cuprinsul lor, nimic doar numit ca în poezia minimalistă (mizerabilistă) la modă azi”. Despre *Un coșar la Paris* de Liviu Capșa (Editura Tracus Arte, 2012) Alex. Ștefănescu notează: „Acest subtil critic al poeziei (pentru că un autor de parodii, ca și un traducător, face implicit o critică a textului), capabil să demonteze și să reconstituie cele mai delicate mecanisme de producere a emoției, este el însuși un poet cuceritor”. ■ În *Ancheta unui destin învins*, Marius Miheș analizează volumul lui Virgil Duda, *Un cetățean al lumii* (Editura Polirom): „Reflexive și analitice prin excelență, cărțile lui Virgil Duda sondează complicate adeziuni individuale, totdeauna alimentate de o paletă variată de indecizii și ambiguități. [...] O întreagă anatomie a oportunismului este refăcută în acest roman al metamorfozelor. Campania de reedificare etică și identitară a celorlalți se va răsfrânge într-o formă de cunoaștere personală. Virgil Duda privilegiază expunerile sociale, deseori labirintice, care duc ireversibil spre o interioritate înstrăinată. Senzația că romanul e confecționat dintr-o oglindă spartă o întâlnim adesea în cărțile din a doua perioadă de creație”. ■ La rubrica sa *Semn de Carte*, Gheorghe Grigurcu comentează *În fața mării* (Ed. Limes,

2011) de Ion Pop considerându-l pe autor *Poet pur și simplu*: „S-ar mai putea susține azi o incompatibilitate între poet și critic, întruniți în aceeași persoană? [...] Dacă se întâmplă ca unul dintre aceștia să scrie și poezie și comentariu, e secționat în două, astfel că ajunge să figureze doar într-una din ipostaze. Cealaltă e fără menajamente dată la o parte, împinsă în subsolul activității celui în cauză. Nu alta e situația lui Ion Pop. E critic sau poet? [...] Important exeget al poeziei, Ion Pop e totodată una din vocile emoționante ale poeziei noastre actuale”. ■ În cadrul secțiunii *Meridiane*: □ Iulian Boldea publică un interviu cu Philippe Lejeune, „Neliniștea pe care cititorul o încearcă față de istoria sa personală...”: „- Care considerați că este cauza unei astfel de proliferări a autobiograficului, în perioada contemporană? - Ceea ce este frapant în istoria romanului din secolul al XVII-lea până astăzi este aptitudinea lui de a se metamorfoza. Ce e un roman, dacă nu o istorie inventată? Restul este ad libitum, variabil și infinit. Autobiografia cunoaște astăzi aceeași capacitate de metamorfoză. Ea are drept nucleu minim angajarea adevărului despre viața autorului. În rest, ea poate să-și atribuie toate formele și funcțiile pe care le dorește, ea poate să asimileze și să utilizeze toate celelalte genuri literare, așa cum a făcut și romanul. Ea poate să dea naștere la unele forme hibride, uzurpând teritorii ale romanului, precum ceea ce numim astăzi autoficțiune. - Cărui fapt i se datorează această extraordinară eflorescență? Democratizării scriiturii? Interiorizării psihologiei, așa cum o demonstrează succesul cărților despre *dezvoltarea personală*? Violenței nemaiauzite a celor două războaie mondiale, care i-au transformat pe oameni în *martori*? Dezvoltării noilor modalități mediatice (radio, televiziune, internet)? Accelerării prodigioase a ritmului schimbărilor tehnice de două generații? E, fără îndoială, un amestec din toate acestea, care a modelat subiectul *post-modern*. Întrebat despre impactul nevoii autorului de a capta bunăvoința publicului asupra pactului autobiografic, Lejeune afirmă: „Un cititor e întotdeauna flătă că autorul vrea să-i capteze bunăvoința și știe foarte bine că nimeni nu poate să prezinte despre sine o imagine cu adevărat negativă. *Vârsta omului*, de Michel Leiris, debutează cu un autoportret sistematic depreciativ, depreciere care apare dintr-o dată ca o precauție față de cititor («nu trebuie să vă temeți de mine, sunt un nimeni») și ca un ocol pentru a suscita, în ciuda a orice, admirația («Câtă luciditate!»). Pactul autobiografic stabilește între autorul unui text și cititorul său o relație interpersonală, similară aceleia pe care o au două persoane în viața reală. Cineva ți se confesează: ești curios de a surmonta zidul aparențelor, dar știi foarte bine că mai există o aparență pe care o vei vedea: aceea pe care celălalt o păstrează pentru el însuși.” Mai mult, Lejeune vede sursa neîncrederii și a disconfortului pe care cititorul îl poate resimți în fața unui text autobiografic în virtualitatea reciprocității pe care confesiunea o înfățișează: „Dacă asta te stânjenește, nu e pentru că îl bănuiești pe celălalt de rea-credință sau de artificiu. E pentru că mărturisirea celui alt te trimite la propria ta interioritate, la propria ta istorie: ce-ai putea spune dacă ai lăsa garda jos, dacă te-ai pune în aceeași postură încrezătoare? Citim viața altora pentru a ne lărgi

experiența proprie, ceea ce nu se poate realiza în absența unei comparații. În străfundul pactului autobiografic, există ipoteza, poate înspăimântătoare, a reciprocității. La limită, cineva care se confesează, te sfidează să-l imiți: este postura lui Rousseau din finalul preambulului *Confesiunilor*, când îi interzice cititorului să îl judece înainte de a-și fi dezvăluit în public confesiunea! Suspiciunea care înconjoară pactul autobiografic are, în parte, drept cauză neliniștea pe care cititorul o încearcă față de istoria sa personală”. Un alt subiect atins în discuție este posibilitatea unui pact mixt (care să îmbine autobiograficul și ficționalul). Lejeune răspunde: „Un pact poate să fie mixt? [...] Problema, după mine, e că aceste amestecuri nu se prezintă în același fel pentru autor (care păstrează conștiința unui dozaj pe care îl stăpânește) și pentru cititor (incapabil – în afara unor cazuri extreme, ca acela al autobiografiei viitorului – de a distinge ceea ce provine din veridicitate de ceea ce provine din invenție)”. ■ La rubrica *Ochiul magic*: □ *Dispoziția și vocea*: „În «Euphorion» nr. 5-6, Nora Iuga este prezentă cu o pagină de poeme, dar și cu un interviu din care cităm: «Mi-am creat și o teorie cu care mă mândresc. Autorul, pe parcursul unei cărți, traversează dispoziții (în germană Stimmungen). Dispozițiile își cheamă vocea (die Stimme), nu le-o impune autorul. Granițele sunt artificiale. De aceea pledez eu pentru cartea totală»”. □ *Un poet în exil, însetat de identitate* « *paroles d'un poète qui s'est trompé de siècle* » de Alexandru Niculescu.

7 august

• [„*Revista 22*”, nr. 1169] Livius Ciocârlie scrie *La un capăt de drum*: „Nu știu cine va fi noul director al ICR. Știu numai că nu-l invidiez. Va trebui să fie cineva foarte greu de inventat”. ■ Mădălina Șchiopu publică *ICR – povestea unui succes pedepsit*.

9 august

• [„*Cultura*”, nr. 29] Ana Petrache scrie în *Nevoia de apocalipsă*: „Despre această structură apocaliptică a istoriei sau a modului în care noi suntem capabili să înțelegem istoria s-a discutat pe parcursul a trei zile, în Norvegia, la conferința *Modernitate, creștinism și apocalipsă*, organizată de Universitatea din Bergen [...] O bună parte dintre cei prezenți la conferință veneau din domeniul literaturii și urmăreau folosirea metaforelor creștine în opere anglofone, la Joyce, T.S. Eliot, Yeats, Thomas Merton, Beckett, Lowry, Chesterton, Ezra Pound. Prima temă privilegiată a fost cea a apocalipsei, dar la concurență cu ea apăreau și tema sacrificiului sau vechea temă a teodiceei sau a nevoii de a căuta un mântuitor. [...] Discursul care mi-a atras cel mai tare atenția a fost cel al lui John Milbank, autorul cărții *Teologie și teorie socială*, care critică existența unui spațiu secular independent, unde teologia nu ar avea nici un motiv să intervină. El a readus în discuție tendințele comunismului și nazismului de a se prezenta ca promisiuni ale unui viitor în care materia va fi într-un fel spiritualizată, așa cum este promis în *Cartea*

Apocalipsei și cum a fost subliniat de Joachim de Flore prin viziunea împărăției Spiritului. Această speranță într-un viitor în care materia este transfigurată spiritual e regăsită peste tot, de la grupările New Age la comunism sau ecologism. Materialismul pur și dur nu mai este la modă, el a fost înlocuit de un idealism al materiei”. ■ La secțiunea *Literatură*: □ Gianina Druță (*Șah-mat!*) comentează volumul semnat de Șerban Foarță și Lia Faur, *Eșichier* (Editura Brumar, 2012): „Lia: Șerban, tu în lumea cui ai vrut să intri? Eu am vrut să intru în lumea ta și să-ți descopăr viața. Tu ce-ai vrut să faci cu această carte? Șerban: Eu am vrut să te bat la șah...!” și scrie: „Așa își anunță Șerban Foarță și Lia Faur, în cadrul recentei lansări de la Arad, *Eșichierul* pe care dispută, într-o ambuscadă studiată de întrebări și răspunsuri, rolurile de Rege și Regină. Însă pretextul acesta cvasi-teatral, regizat cu o pasiune de aristocrat sucit, este mult mai periculos, căci autorii așază între faldurile unui hazard declarat cele mai ticluite puseuri de realitate și cele mai încâlcite tâlcuri. Și tocmai dintr-o ispită savuroasă a urzelilor pe care o cultivă dialogul propus, nu m-aș încrede nici în intențiile declarate și nici în strategiile confirmate. [...] nici vorbă de asemenea mișcări anticipate într-o carte care e stringent preocupată, se pare, de cum să *divagheze* cu stil, cuceritor ca terțipurile unui Don Juan, și organizat ca Napoleon în vremile-i de glorie, cu un farmec al evocărilor, à la Proust, ca și al zăbovirilor cu rost. Poticnelile nu își au locul în această fluiditate ondulată a discursurilor, în care secretul e jongleria fină a palierelor textual-umane, totul cu o (supra)doză de cultură, care însă nu are nimic ostentativ, ci e consecința firească a dialogului”. Gianinei Druță observă că: „Șerban Foarță și Lia Faur, cei care simulează ca ar trage la sorți piesele pentru un joc de șah, împărțind, *echitabil* piesele albe și cele negre, creează de la bun început un spațiu al șarjei, al căutărilor, al călătoriilor, al amintirilor, ca într-un prelungit *stream-of-consciousness*, în care *tu* trădează, în fond, și o teamă de a nu rămâne singur în fața propriilor obsesii poetic-ontologice. Confesiunea textului către un alt text imprimă o tușă abia perceptibilă, în care Seherazadei (când Lia Faur, când Șerban Foarță) nu-i mai poate fi teamă de cititor, ci de însuși textul capabil să se întoarcă împotriva celui care l-a creat. Cartea glisează pe mai multe planuri, într-un palimpsest în care trecerile sunt insesizabile, de unde și ironia tăioasă, dar subtilă, detectabila numai de un ochi fin, exersat, tăcut – de șahist într-ale dialogurilor/lecturilor/scriiturilor etc. De altfel, în această metaliteratură ușchită, lectorului ingenuu i se dă șah-mat de la prima mutare”. □ Sub titlul *Miniaturistul morții*, Cosmin Borza analizează volumul lui Petre Barbu, *Până la capătul liniei* (C. R., 2012): „Douăzeci și una de schițe și patru nuvele compun cea mai recentă carte de proză a lui Petre Barbu. Narațiunile de maximum trei pagini (destul de unitare tematic și stilistic) au fost publicate, pe parcursul ultimilor doi ani, în edițiile de vineri ale cotidianului «Adevărul», construindu-și un public fidel, care, foarte probabil, aștepta antologarea lor. În schimb, nuvelele (care ocupă aproape doua treimi din volum) răspund mai degrabă orizontului de așteptare al autorului însuși, ele evidențiind etape importante ale devenirii sale

identitare și literare.” În opinia criticului „incluse oarecum forțat în *Până la capătul liniei*, aceste nuvele au meritul de a devoala (tezist, uneori, cu irizări textualiste sau în maniera realismului magic, alteori) mecanismele creatoare ale prozelor marca Petre Barbu: captivi într-un infern cotidian în care proliferază parcă neconținut formele de însingurare și de mortificare spirituală, oamenii caută soluții dintre cele mai insolite pentru depășirea unei crize existențiale generalizate. [...] Pe de altă parte, nuvelele amintite dau seama și de scăderile sale estetice (unele sancționate, de altfel, în câteva cronici dedicate romanului din 2005, «Blazare»): prozele suspendă derizoriul și banalul existențial în proiecții parabolice/ fantasmatică artificiale; din aceeași apetență pentru conferirea exemplarității situațiilor epice, personajele sunt forțate să cadreze cu niște tipologii sau devin neverosimile din cauza reflecțiilor existențiale ori literare pe care le rostesc; mai mult, tumultul carnavalesc al vieții cotidiene este configurat prin intermediul alternărilor amănunțite ale planurilor narative și prin răsturnări epice cvasi-senzaționaliste, inhibante pentru cititori. Însă niciuna dintre aceste imperfecțiuni nu afectează cele douăzeci și una de schițe din *Până la capătul liniei*. Păstrând imaginarul și strategiile literare care l-au consacrat, autorul înscenează o asumare biografică mai accentuată/ explicită ca oricând. [...] Creații ale unui artizan miniaturist, iar nu ale unui *bijutier* calofil, schițele din *Până la capătul liniei* aduc în literatura română actuală cea mai substanțială radiografiere a impactului morții (fizice/ spirituale) asupra confortului artificial și ipocrit ce ghidează existența cotidiană. Cum demonstrează prozele lui Petre Barbu, lumea nu poate fi salvată de frumusețe, dragoste și speranță, atâta timp cât ele se manifestă clișeistic și autist”. □ În articolul intitulat *Când te lasă inima să visezi*, Ștefan Baghiu recenzează volumul lui Radu Vancu, *Frânghia înflorită* (Casa de Editură Max Blecher, 2012): „Radu Vancu pare să spună permanent că, deși liniștea poate fi găsită categoric în lucrurile normale, există câteva momente în viață cu impact pe termen lung. Pentru că, de fapt, Vancu nu se desparte deloc de poezia mizerabilistă și neoexpresionistă și nici de *plutonul douămiist* (cum pretinde Alexandru Mușina pe coperta a patra), melancolia generală (sau *terorismul*, cum o numește aforistic volumul *Frânghia înflorită*) este suportul sentimental pe care se așază, deloc discret, atacul de panică. [...] Nu știu însă care poate fi rostul (în afară de acela al scindării volumului) momentelor de discurs încărcat cu referințe literare. Amintirile legate de Mircea Ivănescu, explicarea selecției poemelor din volumele trecute făcută fără poeticitate (nu că ar fi posibil altfel) chiar în interiorul discuției poetice și referirile la Novalis, Vargas Llosa, Thomas Mann creează senzația unei dihotomii neneceare, evident intenționale, însă fără efecte prea puternice. [...] Volumul lui Radu Vancu poate fi receptat în mai multe feluri. Fanaticii pseudo-revoluției textualiste vor fi entuziasmați de inserțiile de autoreferențialitate (deși, simpla alternare a fiecărui poem cu un astfel de moment nu impune neapărat includerea acestora în discursul poetic, ci poate, cel mult, perceperea lor ca anexe biografice – repet, deloc necesare poeziei *breathless*), însă punctele forte ale lui

Vancu sunt de fapt celelalte, *elegiile* terifiante ale mortului («dragule, mi-e rușine să intru în visul mamei-tai, / mi-o aduc aminte cum tremura / pe scaunul din bucătărie / când eu zăceam în brațele tale / în camera mică, cu rafia pe gât / și cu zâmbetul ala tâmp pe față») care urmează leitmotivului indispensabil și revenirea la o realitate consolatoare. Brutalul, macabru, traumaticul, dar în același timp și delicatețea, inocența și fanatismul familial, toate se întâlnesc în *melting pot*-ul *Frângerii înflorite* căreia, deși personal nu îi pot atribui meritul de a concretiza maturitatea poetică totală a lui Radu Vancu (din moment ce experimentează încă amalgamul de tehnici și ipostaze ușor întârziate și, pe deasupra, trădează nesiguranța prin câteva lamentări auctoriale), suntem dator să îi recunoaștem caracterul simptomatic pentru transmutările sentimentale brutale și regăsirea liniștii vitale. Vancu rămâne astfel unul din poezii de marcă ai ultimelor generații poetice”. □

În *Acțiunea prin cultură*, George Neagoe scrie despre *Vânt potrivit până la tare: tineri poeți germani din România* (Anemone Latzina, Franz Hodjak, Rolf Frieder Marmont, Johann Lippert, William Totok, Richard Wagner, Rolf Bossert, Hellmut Seiler, Horst Samson, Helmut Britz & Klaus Hensel, Werner Söllner), antologie de Peter Motzan (Editura Tracus Arte, 2012): „Este nevoie să menționez convingerea personală că „*Vânt potrivit până la tare*” a beneficiat și de intervenția lui Rolf Frieder Marmont (prezent la rândul lui cu unele poeme), lector pe atunci la Editura Kriterion. Detaliul mi se pare semnificativ. Antologii similare se mai iviseră. Dar cea la care mă raportează se bazează pe conceptul de grup. De grupare, mai bine spus, deoarece, și cu ajutorul traducerilor realizate de Ioan Mușlea, se încearcă reasamblarea, în linii mari, a *Aktionsgruppe Banat*, activ între 1972 și 1975. [...] Există o diferență majoră. Între rezistența prin cultură practică în București, care apela uneori la aluzii severe (Florin Iaru, Ion Stratan, Mariana Marin, Alexandru Mușina), și acțiunea prin cultură a bănașenilor, care dubla literatura cu o implicare civică mai vizibilă și mai eficientă”. □

Dumitru Micu (*Confesiune vibrantă*) prezintă volumul Mariei Octavian Pavnotescu, *Viața ca reprezentare* (Editura Junimea, 2012): „Cartea s-ar putea subintitula, asemenea *Șantierului* lui Mircea Eliade, *roman indirect*. Autoarea îl consideră *jurnal*. Și chiar este, prin subiectivitate, prin stil, prin *autenticism*, prin directitatea comunicării, nu însă și prin compoziție. În sensul riguros al termenului, *jurnalul* conține însemnări zilnice. Scrierea Mariei Octavian Pavnotescu montează însă fragmente autobiografice, destăinui, autoanalize, notații de tot felul, desfășurate nu cronologic, ci în funcție de fluctuațiile memoriei afective. Memoria afectivă simultaneizează situații, date ale conștiinței aflate pe secvențe temporale din perioade diferite, de la cele mai vechi amintiri la incidente sincrone redactării textelor rememorative. Căci, formal, sunt mai multe texte. [...] O însușire definitorie a volumului *Viața ca reprezentare* este elevația intelectuală. [...] Mergând la inimă, ele stimulează, în același timp, intelectual”. □

Constantin Coroiu semnează *Exerciții de denigrare*: „În această a doua parte a comentariului meu la volumul *Viețile cârțarilor contemporani, după Magda U.*, mă las condus de Magda Ursache

prin *certoteca* literaturii române, intrând încă o dată, împreună cu ea, și în «hăul de orgoliu și de răutate» care este *Viața unui om singur* a lui Adrian Marino. [...] Cât privește spaima lui Marino de a fi considerat călinescian, de fapt spaima și neputința multora în fața geniului, Magda Ursache îi liniștește: «Pe vârstnici și pe junii literari pare a-i uni, în fine, ceva: denigrarea vieții și operei lui G. Călinescu. Pentru toți aceștia, cea mai gravă maladie literară este «călinescita». Numai că maladia asta e foarte rară și foarte greu de luat. Călinescu rămâne irepetabil!». [...] Da, și mă gândesc că nu-l paște vreun pericol de a se molipsi de aceasta boală nici măcar pe Gh. Grigurcu, care, de aproape 23 de ani încoace, *grigurcuie* neobosit, cum scria cineva într-un articol cu accente de pamflet, la aproape toți marii scriitori ai literaturii române, chemându-i la bară, inclusiv pe Călinescu, și aspirând probabil să impună un nou canon, al său. Numai că noi, deși știm că nici un critic, fie el și genial, ca G. Călinescu, nu poate săvârși o asemenea ispravă, rămânem totuși la... canonul Călinescu. Sa mă mir că Magda Ursache, apărătoare aprigă și de temut a fondului principal de valori al culturii românești, scrie – cum să zic? – atât de festiv despre criticul-procuror sub titlul *In honorem Gheorghe Grigurcu?! De ce m-aș mira?! Toți avem câte o slăbiciune, dacă nu chiar mai multe...*». □ Mihai Iovănel scrie *Despre rescieri*: „În ultimii ani bântuie prin librăriile occidentale moda clasicilor clonați conform codurilor unor genuri în vogă. Victima cea mai notorie rămâne deocamdată Jane Austen, ale cărei romane au fost adaptate sub titluri precum *Mandrie și prejudecată... și zombi* sau *Rațiune și simțire... și monștri marini*. [...] Mulți văd aici semne rele. Am o altă părere. Recenzând acum câțiva ani *Mistificațiuni*, cartea lui Mircea Anghelescu despre hoax-urile pe care le-a cunoscut literatura română, am enunțat în treacăt următorul principiu: o literatură este cu atât mai valoroasă cu cât este mai falsificată. Or, spre deosebire de culturile franceză, engleză, italiană, germană ș.a., în care abundă falsuri de toate mâinile (de la *inedite* de Rimbaud până la jurnalele *autentice* ale lui Mussolini), în România nu se agită nimeni nici măcar să tipărească ineditale lui M. Eminescu aflate încă, foarte probabil, printre manuscrise – căci o ediție cu adevărat completă și definitivă deocamdată nu avem. (Desigur, *valoarea* la care mă refeream era în primul rând una de piață; să acceptăm că există o astfel de corelație, spre oroarea autonomiștilor moderniști.) Principiul tocmai enunțat s-ar putea aplica foarte bine și cazurilor rescierii – ea însăși o formă de *mistificare*. Faptul că romanele lui Jane Austen au fost *masacrate* de atâtea ori le demonstrează valoarea. [...] *Răscoala* dacă vreun scriitor roman contemporan ar crede cătuși de puțin ca romanul lui Rebreanu încă mai poate. [...] *Luceafărul* lui Eminescu și-ar întâlni în sfârșit adevărații cititori dacă plicticoasa variantă originală ar fi recroită ca soft porn cu voyeuri finalizat printr-un gangbang interracial în timpul căruia toată lumea ajunge să vadă stele verzi. Povestirea *Fefelega* ar fi pusă într-o lumina pe care neîndemânatecul Agârbiceanu nu s-a priceput să i-o dea dacă ar fi rescris ca roman sportiv, culminând printr-o cursă câștigată de calul Bator spre bunăstarea Fefelegăi, care a pariat din timp pe el”.

● **[„Dilema veche”, nr. 31]** Marius Chivu scrie despre cartea lui Radu Vancu, *Frânghia înflorită* (Casa de Editură Max Blecher, 2012): „De data aceasta poezia apare ca formă sofisticată a visării [...] ca efectul unei visări controlate, concertate, astfel încât figura tatălui să prindă viață și să-și continue rolul pe scena minții”. ■ Liliana Urian traduce din limba franceză Michel Rostain, Fiul, Colecția „Strada ficțiunii”, Editura ALLFA, 2012.

10 august

● **[„Adevărul weekend”, nr. 56]** Nicolae Manolescu scrie *Revizuirea lui Marin Preda*: „În vreme ce Stancu pare cu desăvârșire uitat astăzi, Preda a avut șansa unei revizuii serioase și care n-a vizat, ca în multe cazuri, doar comportarea publică a omului, ci și opera. [...] Declanșată de Ion Negoitescu și Gheorghe Grigurcu în 1990, urmată mai ales de S. Damian, dar și de alții, ea poate fi considerată încheiată în 2004 cu micul studiu al lui George Geacăr intitulat *Marin Preda și mitul omului nou*”. N.M. relatează discuțiile din jurul revizuirii lui Preda, menționând argumentul lui Eugen Simion: „Obiecția sa principală a fost că nu publicistica e aceea care contează, ci romanele și nuvelele”. Manolescu pune însă problema articolelor lui Marin Preda „dintr-o epocă în care nu mai era obligat la astfel de concesii”.

● **[„Observator cultural”, nr. 378]** La *Eseistică*, în *Eroticoane și erotologii. Adevărurile ficționale ale iubirii*, Dana Pârvan-Jenaru comentează studiul Mihaelei Ursa, *Eroticon. Tratat despre ficțiunea amoroasă* (C.R., 2012), considerându-l „un gest de încredere stenică în acea forță inepuizabilă a literaturii de a rămâne vie și de a-și recrea la infinit cititorul, prin jocul liber – nu și gratuit! – al imaginației, sensibilității și cunoașterii. Numai dintr-o astfel de *împătımire* cred că s-a putut naște volumul *Eroticon. Tratat despre ficțiunea amoroasă* al Mihaelei Ursa. Practicând o critică comparativă de interpretare și de identificare, autoarea reușește să atingă unitatea dintre concept și sensibilitate, dintre cultură literară și experiență personală, pentru a delimita și a compara ipostaze ale iubirii din marea literatură și mai ales pentru a intui motivele ce stau la baza empatiei fără seamăn a cititorului de ficțiune amoroasă”. ■ La secțiunea *Literatură*, Daniel Cristea-Enache (*Desfășurarea*) recenzează volumul lui Nichita Danilov, *Imagini de pe strada Kanta*: „Se poate observa, în ultimii ani, o revenire a generației '80 (dar nu ca generație, ci ca sumă de individualități) în sfera creativității literare. Poeți și prozatori care nu mai publicaseră de mult ceva nou sau o făcuseră rar, cu mari spații de tăcere editorială, au dat cărți remarcabile; și, de la Ion Mureșan la Cristian Teodorescu, *optzeciștii* și-au făcut revenirea printr-o reinventare. În proză, ea a constat în diminuarea până la eliminare a intertextualismului ludic și în accentuarea unei dimensiuni socio-istorice, fie și sub formă de puzzle, ca în *Medgidia, orașul de apoi*. În poezie, traseul schimbării a fost altul: de la biogra-fismul (auto)ironic la o absorbție tot mai vizibilă – fiindcă un *optzecist* tipic îți și arată cum procedează – a oniricului, fantasticului și metafizicului. S-a produs

astfel o reaşezare a reperelor generaţioniste. Autori care, acum trei decenii, erau consideraţi nereprezentativi pentru poetica *optzecistă* (pentru a marca diferenţa, i-am numit *disidenţi*) au devenit centrali; şi este de aşteptat ca, alături de Ion Mureşan, Liviu Ioan Stoiciu şi Nichita Danilov, regretata Mariana Marin să urmeze, în posteritate, aceeaşi traiectorie. Dacă Ion Mureşan a ales strategia tăcerii îndelungate, spartă printr-o întoarcere mult aşteptată, Nichita Danilov, ca şi Liviu Ioan Stoiciu, se remarcă printr-o tenace prolificitate. Disputat între poezie, roman, eseistică şi exegeză literară, practicate concomitent, Danilov este mereu prezent în prim-planul actualităţii editoriale; şi e notabil că volumele lui, oricât de multe, nu coboară sub o anumită ştachetă. *Imagini de pe strada Kanta* nu este un volum-eveniment, precum cartea *Alcool*; dar el constituie un punct al unui traseu poetic de bun nivel. [...] Conştient de propriile atuuri, autorul îşi deschide cartea printr-un ciclu, *Nunta de câini*, net superior celorlalte două. [...] Fantasticul lui Nichita Danilov este minuţios pregătit şi preparat, cu un dozaj pe care alţi poeţi îl obţin extrem de greu. Ca în tablourile lui Chagall, personajul şi peisajul intră în relaţii libere de forţa de atracţie gravitaţională şi de logica figurativă. [...] Strada Kanta e o *stradă mobilă* ce pare că-l urmăreşte pe protagonist, ţinându-se după el încă din prima strofă”. □ Cristina Ispas (*Despre intenţia reinventării*) comentează *Pavor nocturn* (C.R., 2011) al lui Dan Sociu: „Chiar dacă însă i se poate imputa lui Dan Sociu vanitatea de a fi publicat o nouă carte cu prea puţin material la dispoziţie, retribuirea *Pavor nocturn*-ului cu eticheta de *subţirel* de către unii recenzenţi implicând, pe lângă aspectul cantitativ, mai ales pe cel calitativ al poemelor inedite din volum, mi se pare totuşi nedreaptă. [...] prin pastişarea formulei iniţiale şi prin impunerea forţată a unor orizonturi noi de sensibilitate, insuficient asimilate, Dan Sociu cel din *Pavor nocturn* devenind un fel de doppelgänger, un devorator al identităţii celuiilalt Dan Sociu). [...] Oricum, proiectul noului Sociu pare să plece de la ideea celor din cercul *Language poetry*, care, polemizând cu confesionalişti, au contestat însăşi noţiunea de *sine*, în viziunea lui Charles Bernstein poemul existând ca o matrice de relaţii sociale şi istorice, mult mai semnificative decât calităţile personale sau vocea unui autor, viziune care se apropie, de fapt, destul de mult de paradigma postumanului invocată mai sus, în care omul comun devine din reprezentativ (cum şi-l propunea Whitman) aproape abstract. O idee cu care mai toată lumea a fost de acord, dar care s-a dovedit imposibil de pus în practică. Fixându-şi ca reper o societate postumană în care experienţa personală nu mai există (în afară de aceea reziduală, din vis), vocea pierzându-şi astfel relevanţa, e posibil ca Dan Sociu să fi constatat că proiectul e imposibil, ceea ce explică şi cele câteva rateuri din volum, care ţin, aproape întotdeauna, de pastişarea, de urgenţă, a vocii din primele două volume, care voce, de fapt, nu mai există. Cum la fel de posibil este ca Dan Sociu să fi intenţionat cu totul altceva.” Cristina Ispas concluzionează: „Indiferent însă de intenţiile angrenate de autor în procesul de reinventare, nu voi ezita (în aşteptarea unui nou volum semnat Dan Sociu) să înlocuiesc eticheta de «subţirel» aplicată

Pavor nocturn-ului cu aceea de «fragil», asumându-mi astfel toate sensurile termenului, inclusiv, sau mai ales, pe cel bun”. ■ La categoria *Filozofie*, Luminița Bălan (*Prelegeri de confucianism la Universitatea din București*) semnalează apariția la a volumului II din *Prelegeri de confucianism* (Editura Universității din București) de Florentina Vișan: „Seria acestor prelegeri pornește de la premisa existenței unei arii culturale a Asiei de Est, în care confucianismul joacă rolul de element structurant, un adevărat model cultural cu influențe incontestabile, generator al unui amplu proces de aculturație în zonă. Prin metoda de cercetare adoptată și caracterul comprehensiv, *Prelegerile de confucianism* depășesc cu mult nivelul unui material didactic, întrucât printr-un remarcabil efort de sinteză este recompus tabloul întregii paradigme confucianiste, pentru ca mai apoi să fie dezbătute pe larg reperele tematice și conceptuale ale acestui curent de gândire”.

■ Mona Momescu publică *Harta identității noastre colective, schiță de portret cu nostalgii*, pornind de a romanul lui Michel Houellebecq *Harta și teritoriul*: „Am putea spune că romanul acesta este bun de citit și ca o parabolă a diferenței dintre studiile culturale de orientare anglo-americană și ridicarea din sprânceană venită din Franța la un asemenea *bouillon* teoretic și năucitor democratic în ceea ce privește producția culturală; așa cum poate fi citit ca o hartă a lumii noastre globalizate sau în curs de a se globaliza. [...] Ca să depășim, pe cât se poate, separarea teritoriilor după o hartă care, asemenea hărților lui Jed Martin, se proiectează pe un teritoriu mental «de vis, feeric și inviolabil», care arată într-un prim-plan deformat stereotipiile României profunde (căruțe, câini comunitari, minoritari și majoritari etnic în pragul disperării și al decrepitudinii, clădiri din sticlă și metal, cluburi mondene, pro-Europa, anti-Europa, educație și sănătate deficitare, performanță intelectuală, artistică și sportivă), totul proiectat pe *dorința* de a avea în prim-plan autostrăzi bine trasate. [...] Indiferent de preferințele politice ale mai multor sociologi, jurnaliști, analiști care au comentat evenimentele curente din România, constatăm că aceștia deplâng reîntoarcerea la maniheismul anilor 1990-’92, în care societatea era scindată în criptocomuniști/securiști și democrați, promotori ai valorilor occidentale, definite astfel: democrație (imprecis, acoperind tot ceea ce nu se regăsea în societatea dinainte, precum și în relațiile dintre indivizi), libertate (uneori înțeleasă ca individualism feroce, vag distructiv, nu neapărat ca libertatea de a alege comportamente, moduri de viață, persoane), societate civilă, opțiuni monarhice pentru unii dintre subiecți. Pericolul scindării acesteia este semnalat deopotrivă de Andrei Pleșu, Ciprian Șiulea, Iulia Popovici, jurnaliști precum Dan Tapalagă sau Vlad Mixich. Cum se observă, diferența de vizibilitate publică a celor ale căror opinii concordă este evidentă, precum diferite sunt și opțiunile politice/ideologice ale acestora. [...] Ștergerea granițelor mentale dintre *noi/ceilalți*, în țară/afară nu este neapărat semnul unei maturizări istorice, ci poate fi semnul unei mari și disperate singurătăți a omului modern. Nu aș spune ca măcar prin asta să intrăm în modernitate, ar fi cinic și nedrept. Aș spune că maniheismul provocat și ținut în viață de cele două tipuri de nostalgie structurală

pomenite mai sus, lipsa dorinței de a dialoga cu celălalt și de a nu-l eticheta tot maniheic, precum și refuzul de a face gesturi mici, dar semnificative, care ne pot face viața mai confortabilă, vor adânci această dezorientare identitară”.

● [„**România literară**”, nr. 32] La *Editorial*, Nicolae Manolescu publică *Veșnic tânăr și ferice*: „Vineri 10 august, Ion Negoitescu ar fi împlinit 91 de ani. [...] Nego a îmbrățișat din prima clipă cea mai radicală poziție modernistă, întrecându-l până și pe maestrul său, E. Lovinescu, atât în privința «simbolismului» critic, cât și în aceea a reducerii poeticului la lirismul pur, neîntinat de anecdotă, de retorism sau de vreun corelat obiectiv. În perioada în care a fost sufletul Cercului și al Revistei, Nego era un veritabil dandy, estetic și gay ireductibil, îmbrăcat extravagant, cu o pelerină mov care atrăgea atenția, surâzător și anxios, de o veselie nepăsătoare la mediul tot mai tulbure al epocii. Critica tinereții lui e deopotrivă puristă și estetică. Cel dintâi studiu este *Poezia lui Eminescu*, scris la începutul anilor 1950, dar publicat abia în 1968. Este, probabil, interpretarea cea mai originală și discutabilă a poeziei eminesciene. Sunt, firește, preferate antumelor, postumele, sporindu-se diferența dintre ele până la opoziție. Antumele ar fi rodul influenței lui Maiorescu, editorul lor în 1883, și a clasicistei lui concepții despre poezie, creând pentru decenii bune imaginea unui Eminescu neptunic, în spiritul romantismului Biedermeier (termenul este al lui Virgil Nemoianu din 1984) al unor minori germani precum Lenau, Heine sau Mörike, și care ar fi întârziat cu jumătate de secol ieșirea la suprafață a adevăratului Eminescu, plutonic și vizionar, afin al unor Novalis și Hölderlin. [...] Limitele purismului concepției lui Nego despre poezie se observă cel mai bine în aplicarea la poezia tuturor epocilor a standardelor moderniste”. ■ La *Cronica Ideilor*, cu titlul *Însemnări de piază-rea*, Sorin Lavric comentează jurnalul *între Germania și Germania* al lui Günter Grass: „În totul, o listă de poncife pe care orice scriitor german trebuie să le arate lumii dacă vrea să ia Nobelul. Și Grass l-a luat, în 1999, plătind prețul implicit. Ce a urmat după aceea ține de nervul beligerant pe care foca cu mină decrepită l-a ținut ascuns decenii la rând. Paladinul a intrat în arenă și a început să lovească, uitând și de corectitudinea politică și de tentele stângiste fără de care nu ar fi intrat în atenția juriului Nobel. Rezultatul a fost că Grass și-a mărturisit aderența în tinerețe la SS Waffen, a învinuit Turcia de genocid asupra poporului armean și a denunțat pactul secret prin care Israelul, primind submarine nucleare de la guvernul german, pune în pericol pacea planetară. Pe scurt, în câțiva ani Grass a ajuns un vrăc cu damf reacționar, adică exact opusul a ceea ce fusese la vremea scrierii jurnalului de față”. ■ La *Cronică Literară*, în *Pact de neagresiune*, Cosmin Ciotloș semnalează reeditarea volumului colectiv, *Vânt potrivit până la tare* (cu subtitlul *Zece tineri poeți germani din România*) și prezintă raportul acestora cu poezia optzeciștilor citând opoziția în care îi pune Mircea Cărtărescu. ■ Alex Goldiș (*Singurul Norman Manea*) recenzează studiul lui Claudiu Turcuș, *Estetica lui Norman Manea*: „Nu-i exagerat să se spună, de aceea, că o monografie Norman Manea reprezintă o încercare chiar pentru un

critic cu oarecare vechime în meserie, darmite pentru un debutant. Cu *Estetica lui Norman Manea* (grafia în culori diferite, transcrisă aici în italice, întreține ambiguitatea dintre etică și estetică, refuzând în același timp conceptul acreditat de Monica Lovinescu), Claudiu Turcuș se achită însă convingător de sarcină. Două sunt calitățile care impresionează de la început în demersul său: e vorba, în primul rând, de o perspectivă integratoare, menită să pună cap la cap, cu luciditate, toate aspectele operei lui Manea, pe verticală și pe orizontală. Cele două secțiuni ale cărții (*Estetica* și *Etica*) discută atât beletristica propriu-zisă, cât și articolele de critică literară, eseurile ideologice sau portretele memorialistice. Iar când e vorba de opera unui scriitor atât de tributar, chiar în scrierile literare, discursului eseistic-memorialistic, o asemenea reasamblare trebuie privită – mai mult decât probă de pedanterie ardelenescă – drept modalitate de adecvare la obiect. Aceleași teme și obsesii ordonează opera lui Norman Manea dincolo de particularitățile ei de expresie. [...] Dacă se poate spune că s-a scris mult despre autorul *Plicului negru*, la fel de adevărat este și că s-a scris fragmentar. [...] Un Norman Manea organic și de sine stătător, dincolo de călătoriile geografice și imaginare, e, de acum înainte, și contribuția lui Claudiu Turcuș.” Alex Goldiș consideră că studiul lui Claudiu Turcuș construiește „o interesantă tipologie a subversiunii pornind de la opera lui Norman Manea, însă de extins numaidecât la ficțiunile Gabrielei Adameșteanu sau Mircea Nedelciu. *Subversiunii combatante* Preda-Țoiu-Buzura, menite să atace mai mult sau mai puțin direct problemele majore ale zilei, i se opune *subversiunea pasivă*, estetă, a Școlii de la Târgoviște, dar mai ales „subversiunea retractilă” de tip Manea-Adameșteanu. *Estetica lui Norman Manea* consacră un critic și redeschide, de data aceasta pe baze cât se poate de serioase, discuția cu privire la locul scriitorului în canonul românesc postbelic”. ■ La rubrica sa săptămânală *Lecturi libere*, în *Melancolia echilibrului*, Gabriel Dimisianu notează: „Ion Pop a avut buna idee de a-și aduna într-o carte interviurile pe care le-a acordat în răstimp de patru decenii (*Interviuri. Între biografie și bibliografie*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2011). Dimisianu numește printre temele de interes atinse în cadrul discuțiilor din volum: „universitatea, revista «Echinoc», relația cu Franța culturală”. ■ La *Cronica edițiilor*, Răzvan Voncu scrie despre *Proza lui Gellu Naum* și felul în care se prezintă aceasta în ediția Gellu Naum, îngrijită de Simona Popescu la Polirom: „Astfel, o primă certitudine este aceea că proza lui Gellu Naum nu este nici «suprarealistă», nici un violon d’Ingres al poetului. Mai devreme decât poezia lui Naum (volumul *Athanor*, din 1968), proza este cea care face trecerea de la avangarda contestatară, care submina temeliile artei tradiționale, la avangarda creatoare, care întemeia o nouă artă. Scriitorul intuiește, încă din 1945-1946, ceea ce în 1985, când va publica *Zenobia*, va fi deja o evidență: și anume, eroziunea clasicei împărțiri a artei pe genuri. [...] Se cuvine făcută precizarea că nu vorbim de poezie epică sau de proză (ori dramaturgie) poetică. Gellu Naum nu este un Dimitrie Anghel ori un George Bacovia, iar proza sa nu e un discurs liric travestit ori insuficient

sublimat. De aceea, exegeta vorbește, în studiul introductiv, de interferențe și, respectiv, de o rețea de recurențe, prin intermediul cărora convenția genului este, concomitent, exploatată și depășită”. Răzvan Voncu concluzionează: „sint nevoia să insist asupra meritelor ediției și asupra modificării grilei de receptare a scriitorului, pe care aceasta o operează în chip evident. Cu atât mai mult cu cât, datorită ei, se schimbă chiar modul în care receptăm avangarda, la scară istorică”. ■ La *Cartea de poezie*, Gabriela Gheorghisor (*Chipul poeziei ieșene contemporane*) recenzează *Dicționarul critic al poeziei ieșene contemporane* scris de Emanuelei Ilie: „Cele mai multe dintre articole sunt descriptiv-interpretative, urmărind poetica și tematica unui autor, dar și liniile de evoluție sau figura de stalagmită a unei opere. Un indiciu de valoare literară ar fi spațiul acordat fiecăruia, observațiile critice fiind destul de rare. Există însă și situații în care Emanuela Ilie sparge carcasa de protecție a neutralității, încumetându-se să formuleze direct un verdict critic. Astfel, aflăm că Dan Laurențiu și Petru Aruștei sunt *mari poeți*, că Cezar Ivănescu își conservă *o strălucire până acum neegalată* sau că vocea Carmeliei Leonte este a unei *poete de prim raft*. Deși uneori se arată mai prudentă, eliminând etichetele superlative («Adi Cristi dovedește însă că poate textualiza erosul într-o poezie cel puțin onorabilă»), o suspectez pe Emanuela Ilie de oarecare indulgență critică (datorată, poate, și unui soi de *patriotism local*)”. ■ La categoria *Cartea de proză*, Irina Petraș semnează *Scrisul, cu bucuria lui intrinsecă*: „Stăpânit de la început întreg, cu toate valențele în alertă. Spumos, stufos, gâlgâitor, doldora de ambiguități și niciodată definitiv, scrisul lui Pecican s-a instalat la răscrucea cuvintelor despre om și despre text, deschis la zvonuri istorice, (auto)biografice ori livrești cu egală disponibilitate. Orice corp străin răsare în fața minții sale neastâmpărate e degrabă înconjurat de spuma celulelor albe ale imaginației, imobilizat, distorsionat și deviat, modelat ca o plastilină, asumat, în cele din urmă, și inclus în inventarul propriu [...] Până și peisajul hanseatic pe care se sprijină panoplia temporală sugerează reuniuni neașteptate, din lumi felurite. Dar mai sugerează și lipsa de măsură a unui gurmand dedat la tot soiul de bucate, cu spiritul critic pus, câteodată, între paranteze de imaginația poftind nesfârșite sindrofii verbale”. ■ Gheorghe Grigurcu realizează un interviu cu Barbu Cioculescu „*Ce putea oferi statul comunist unui dușman de clasă dezarmat...*”. Înainte de a sacraliza trecutul și de a investiga viitorul, ficțiunea joacă un rol capital în însăși plămădirea prezentului – nu spun o noutate. Jocurile imaginației, cu recunoscuta lor calitate halucinogenică nasc, câtuși de puțin întâmplător în intențiile naturii, stilul, cel de care mai întâi se pomenește, când vine vorba de produsele mele. Stilul, cu delicia sale. Generez metafore, comparații neașteptate în simple discuții pasagere, și dintr-un zăcământ de profunzime, despre care, din modestie, nu aduc vorba. Ci ea se împlinește. Și când vorbesc de unul singur, lucrurile stau la fel. [...] Ideea că visătorul trăiește mai cu seamă în trecut este, evident, calpă. El trăiește în prezentul intangibil al ficțiunii. Literatorul, cel puțin consumă ficțiuni întocmai cum culegătorul de pe țarm consumă scoici și fructe

de mare, excesul fiind starea sa normală, bulimia, semnalul sănătății, dopajul, al celei înfloritoare. Cu toatele într-un raport în care realitatea și ficțiunea schimbă cu fiecare rundă terenul. Insului fără imaginație această partidă, cu reguli pe care nu le poate înțelege, îi pare o farsă. De unde extrema lui dificultate de a percepe istoria. Iar aici trebuie să-ți fac o confidență: menirea mea era să fiu istoric. Ceva mi-a lipsit sau mi-a prisosit [...] Scepticul pe toată linia pe care-l bănuiesc de puțină inteligență, va puncta pentru strânsa nelegătură (expresia i-a aparținut lui Vladimir Streinu, se referea la raportul dintre dragoste și fidelitate) dintre realitate și ficțiune, pierzând din vedere legea atracției dintre contrarii. Și necesitatea existenței ficțiunii, pentru ca realitatea să ia naștere. Dar ce a existat mai întâi, ficțiune sau realitate, nu vom ști niciodată [...] Ea îl salvează pe om de urâtul ficțiunii, pe ea o caută lectorul, privitorul, în opera de artă”. ■ Adrian Popescu dedică un articol aniversar lui Nicolae Prelipceanu intitulat *Don Nae*.

14 august

● [„Revista 22”, nr. 1170] În articolul *Steinhardt - critică, insurgență și patriotism*, Ioan Stanomir analizează volumele *Critică la persoana întâi* (Polirom, 2011) și *Prin alții spre sine* (Polirom, 2012): „Criticul căruia îi place să se descrie pe sine ca pe un „diletant” în ale literaturii duce mai departe filonul de libertate al pledoariilor articulate înainte de 1947. [...] Marginalitatea lui Steinhardt îi permite să exploreze teritorii ignorate de contemporanii săi. Entuziasmul care i-a fost reproșat este reflexul bucuriei regăsite de a fi în mijlocul unei culturi de care tăcerea interdicției de publicare și detenția îl despărțiseră. Doar o asemenea experiență limită poate explica pasiunea cu care N. Steinhardt se dăruiește foi-letonului critic, reinventând, în comunism, o specie prin excelență interbelică.” Ioan Stanomir afirmă: „Asemenea lui Alexandru George, Steinhardt nu este un «critic» în accepțiunea pe care epoca o dă instituției. El nu ambiționează să fie nici judecător, nici legislator. Miza nu este stabilirea unei ordini, ci etalarea investigației intelectuale, de esență borgesiană. Fiecare dintre aceste texte este purtătorul unui mesaj secret, accesibil doar cititorului, ce recunoaște în Steinhardt purtătorul de voce al unei lumi inaccesibile privirii leneșe. [...] Excentricitatea lui îl plasează în avangardă. Notațiile lui sunt, în ceea ce au mai adânc și vizionar, dovada capacității de a uni farmecul scriiturii cu erudiția. Comentând pe Tolkien în *Critică la persoana întâi*, Steinhardt este unul dintre primii comentatori români ce sesizează întregul nivel de semnificații care se află sub oglinda înșelătoare a poveștilor”. ■ Alexandru Gabor scrie *Diplomația culturală. Cu papion și fără*: „Tăvălugul instituțional din ultimele două luni a măturat, pe lângă instituțiile-veto aflate în calea demiterii președintelui, și instituții secundare ca miză politică, precum ICR. Cazul diplomației culturale arată că drumul de la o agenție culturală fadă la o instituție autonomă este spectacular de scurt și, probabil, reversibil. [...] Diplomația culturală și programele Institutului Cultural Român au fost printre primele victime colaterale ale guvernării din ultimele două luni. [...] cu precădere

după 1945, diplomația culturală s-a preschimbat sub ascendentul tot mai influent al conceptului-cheie *putere soft* (soft-power), spre deosebire de puterea clasică, în sens tare, militară sau economică.”

16 august

• [„Cultura”, nr. 30] La secțiunea *Literatură*: □ În *Întrebare cu miză schimbată*, Andreea Coroian comentează volumul lui Alex Ștefănescu *Cum e sa fii femeie? Dialog cu Lia Faur* (Editura Mașina de scris, 2012): „Cartea de dialoguri *Cum e sa fii femeie?* propune astfel mai degrabă o denudare a celor doi literați în pielea lor de bărbat, respectiv femeie, având la îndemână abilitatea mânuirii limbajului și referințele culturale specifice domeniului, dar propunându-și să intre în cele mai cotidiene aspecte ale vieții.” În opinia Andreei Coroian „Alex Ștefănescu pare a căuta proprietatea generală de a fi femeie în interlocutoarea sa. Dar generalul nu face decât să ducă la o idealizare. Era imposibil să nu fie așa. Pentru că e cert, și devine și pentru cei doi la finalul cărții, că un răspuns la întrebarea «Cum e sa fii femeie?» e greu de formulat fără a cădea în particular. Or, tocmai de asta pare a se teme Alex Ștefănescu: ca nu cumva să fie la final față în față cu oglinda Liei Faur și nu cu cea a femeii în general. Pentru că, în definitiv, cel mult aceasta ar putea fi miza unui asemenea dialog – să afli cum e sa fii Lia Faur.” Andreea Coroian scrie „în ce măsură dorinței acerbe a lui Alex Ștefănescu de a cunoaște tenebrele femininului i se răspunde cu adevărat punându-i dinainte oglinda unei femei care nu este o femeie ca toate femeile, ci care ar fi, așa cum ar spune Camil Petrescu (ca tot îi place autoarei și îl aduce în discuție de câteva ori), femeia superioară? Una foarte conștientă de feminitatea sa, care a avut timpul și resursele intelectuale de a analiza ceea ce simte, gândește sau exprimă, dar și ceea ce feminitatea socială, literară și chiar politică a creat în ea. Adică exact ce caută Alex Ștefănescu. Privită din această perspectivă și cu aceasta așteptare, cartea este o reușită”. □ Al. Cistelean scrie în articolul despre *Soril Miavoe*, care: „[...] e un caz aproape straniu (de nu straniu grav): după un volum de bun ton și nivel optzecist, integrabil în comunitatea poetică a generației, dar nu fără rest, nu fără o perceptibilă cotă de originalitate, s-a oprit brusc și a tăcut mîlc și desăvârșit, ca și cum și-ar fi văzut deja toți sacii în căruță. «Cum să nu» (1985), zice Țeposu în *Istoria...* lui, ține de «comedia literaturii», de «cinismul teatral și histrionic», și ar avea de nota proprie «amestecul de tandrețe și sarcasm, de candoare și extravagantă», amestec pe care poetul îl mai și greșește din cauza unor elanuri de grandilocvență. [...] *Teatralizarea* sentimentului e o metodă de a-i prezerva autenticitatea și intensitatea, o metodă de pur postmodernism, firește, căci la postmoderni declarațiile nu pot fi inocente. Neputând fi astfel, poezii – și Soril Miavoe în orice caz – le caricaturizează și le ironizează, dar tocmai – și numai – spre a le putea livra cui de drept. E o terapie de inteligență la care e supus fondul sentimental (căci Miavoe rămâne, totuși, un bun sentimental), o terapie ce vrea să transpună patetismul și caricaturizarea lui simultană într-o rețetă de eficiență;

nu atât să-l elimine, cât să-l reîmprospăteze”. □ Ștefan Baghiu (*Kitsch Express*) comentează romanul *Nepotul lui Dracula* (Editura Aula, 2012) al lui Alexandru Mușina, care: „[...] alege însă să construiască o poveste la granița dintre cele două forme. El acceptă că o revitalizare a mitului lui Dracula nu poate fi făcută decât prin intermediul comicului, dar în același timp își propune să păstreze o oarecare distanță solemnă în fața unor probleme istorice (deși până și acestea sunt luate uneori *la mișto*). *Nepotul lui Dracula* este, de fapt, o poveste ușor de îngurgitat și o remodelare kitsch (a se citi *burlesc*) a celui mai secătuit arhetip literar. [...] Chiar dacă formulele kitsch și carnavalescul se împletesc uneori în cele mai nefericite formule posibile, poetul, deja cunoscut pentru capacitatea de a se dubla permanent între ironie și *stoicism*, lasă impresia unui autor care se joacă cerebral, lucid, dar totodată (conștient) riscant *de-a povestea*. Asta nu numai pentru că fiecare acțiune e gândită să funcționeze stereotipic, după modelele hollywoodiene neflexibile, ci și pentru că povestea în sine nu este decât o permanentă reinventare a propriilor personaje. Deși autorul le oferă o structură solidă (atât de solidă că uneori rămân rigide și evident fabricate), autonomia fiecăruia vine din permanenta forțare a poveștii în lipsa unui plan narativ. Comedia se va naște inevitabil din acțiuni prostești, diferențieri intelectuale catastrofale și personaje schimonosite, însă nu din vreo ironie subtilă. Faptul dezamăgește, în fond”. Ștefan Baghiu consideră că „într-adevăr, cartea în sine e savuroasă, însă savoarea nu este întotdeauna un câștig literar. [...] Povestea, deși savuroasă, rămâne una facilă și puțin pierdută în carnavalesc. Categorie, acestea pot fi intențiile autorului, însă, chiar și așa, dincolo de o poveste ușor de citit, ridicolă ca epopee și ușor *pop* ca atitudine, nu prea mai rămâne nimic din romanul *Nepotul lui Dracula*. Este evident însă că Alexandru Mușina s-a distrat scriindu-și romanul și ne-a servit conștient și prietenos (departe de un sepuku literar *involuntar*) rezultatele unui exercițiu cu ecouri înspre literatura de consum”. □ Alex Goldiș (*Dialog între surzi*) analizează *Măștile lui M.I. Gabriel Liiceanu în dialog cu Mircea Ivănescu*, (Humanitas, 2012): „Îl interesează pe intervievator nu atât opera poetului – e remarcabilă performanța de a nu cita nici măcar un vers în peste 200 de pagini –, cât mai degrabă «codul hermeneutic sub care stă viața lui Mircea Ivănescu» (...era de așteptat ca Gabriel Liiceanu să purceadă la spargerea codului hermeneutic Mircea Ivănescu nu printr-o serie de întrebări punctuale, individualizate, menite să identifice paralele între viață și literatură, ci forțând teme și problematice de-a gata, precum *destinul uman*, rolul individului în societate, *cutremurul istoriei* etc. Și cred că nu există scriitor contemporan mai potrivit decât Mircea Ivănescu în a deconstrui toată această gonflare metafizică. Ba, surprinzător e să vezi că poetul aflat pe patul de moarte își trage o plăcere nemaipomenită din a înșela pas cu pas așteptările înalte ale filozofului. *Măștile lui M. I.* se citește, de aceea, ca o înfruntare savuroasă între două personalități cu totul opuse. [...] O mare parte din farmecul cărții rezidă, de altfel, în înscenarea și inventarea celor mai năstrușnice modalități de ocolire a chestionarului încruntat marca Liiceanu. Multe

fragmente pot fi citite independent, ca sketch-uri – mostre de dialog între surzi”. Criticul afirmă: „Nu cred că Mircea Ivănescu legitimează compromisurile sau conformismul, așa cum insistă la un moment dat interviewerul, ci că el condamnă mai degrabă aceste procese de intenție post factum. Unei etici alarmiste și disidente, a înfruntării cu sistemul (pe care, ca mulți alții, Gabriel Liiceanu a dezvoltat-o doar după căderea comunismului!), Mircea Ivănescu i-a preferat o existența *au fur et à mesure*, nuanțată și înțelegătoare față de slăbiciunile omenești. De aceea, în spatele modestiei și a *je m'en fiche*-ismului mai mult sau mai puțin jucat al poetului se ascunde o subtilă lecție de etică, ratată complet de filozof”.

□ Sub titlul *Caragiale, contemporanul lor*, George Neagoe abordează studiul Martei Petreu, *Filosofia lui Caragiale*, ediția a II-a (Polirom, 2012): „Primul lucru demn de semnalat în cazul *Filozofiei lui Caragiale* constă în seriozitatea abordării. Trăsătura iese la iveală din detaliul că nu avem în față o reeditare obișnuită, ci una «revăzută și adăugită». În ciuda subiectului, asistăm la o lecție de filologie. Corijări, îndreptări și completări considerate necesare își fac locul pentru a consolida o lucrare exhaustivă. Trebuie spus că demersul nu însumează o colecție de articole. Rezultatul reprezintă o monografie tematică, bazată exclusiv pe cercetare. Textele și contextele sunt fixate cu precizie. Analizele detaliate ale scrierilor și discutarea amplă și adecvată a diverselor mutații politice, sociale și economice încadrează cartea într-o serie de anvergură a caragialeologiei de după 1965. [...] Pe de o parte, prin raportarea la vremurile în care a scris Caragiale (principii canonice, idei asupra dezvoltării societății, literatura romanțioasă, dominația ziarului asupra vieții publice), Marta Petreu se apropie de Al. Călinescu, Florin Manolescu și Alexandru George. Pe de altă parte, prin acuratețea observațiilor realizate la densitatea și greutatea covârșitoare a virgulei, autoarea se situează în linia lui Nicolae Bârna, Constantin Hârlav și Stancu Ilin, îngrijitorii ediției academice în 4 volume. [...] meritul universitarei clujene în a demonstra setea caragialiană de a cunoaște. Apoi, în a demonta strategia falsei modestii a prozatorului, pe care avem dovezi solide să o încadrăm în retorica *pișicheră*, menționată de Mircea Iorgulescu în *Marea trăncăneală: eseu despre lumea lui Caragiale*. [...] *Filosofia lui Caragiale* este o carte care, deși ar suscita controverse, impune respect”. □ Iulian Boldea scrie despre *Generația 2000. Trei ipostaze poetice* „Postmodernismul românesc e, așadar, pe o latură a sa, ironic și parodic, e fantezist și cinic, e subiectiv cu măsură și lipsit de prejudecăți, iar pe o altă latură, e profund, autentic, atent nu la jocul combinatoriu al cuvintelor, ci la tragicul existențial, cu vocație etică și cu amploare ideatică. [...] Literatura de acest tip reia tema autenticității, tinzând să devină o oglindă extrem de mobilă, *activă*, nu una inertă, a realității, oglinda ce se manifestă prin prezența unor scriituri de o deconcertantă diversitate și mobilitate, ce valorifică tipuri de discurs diferite, demitizează cu nonșalanță și-și trăiesc la modul parodic propria aventură textuală. [...] Ostentația e modul natural de a fi al scriitorului postmodern, o ostentație însă temperată de ironie și prelungită în spațiul intertextualității. Firescul

și elaborarea, cotidianul și elevația spre transcendent, gravitatea – trucață la rândul-i – și neseriozitatea, apelul la tradiție și tentația experimentului, instinctul ludicului și exprimarea neconcesivă la adresa poncifelor de orice fel – toate aceste trăsături sunt ingrediente ce alcătuiesc individualitatea postmodernismului românesc. Experimentul ca formă de viață e opțiunea fundamentală a postmodernilor români. Între viață și text, cu alte cuvinte, nu există separație. Textul e trăit cu nedisimulată ferveare, după cum viața e ficționalizată, rescrisă de conștiința postmodernă, o conștiință de o luciditate extrem de disponibilă, dar relativizată, în același timp, de ironie și impuls parodic. Pe de altă parte, se mențin, firește, vizibile distincții între scriitorii optzeciști, cei nouăzeciști și cei douămiiști, atât în privința opțiunilor estetice adoptate, cât și în ceea ce privește scriitura asumată. [...] Nicolae Manolescu distinge, în poezia postcomunistă, două orientări, măcar aparent opuse, *optzecismul întârziat* și *generația 2000*, în care regăsește nu puține elemente tributare avangardei și experimentalismului. [...] Postmodernismul generației 2000 a împrumutat câteva fețe identitare distincte, oarecum contradictorii: experimentalismul și postexpresionismul, orientarea mizerabilistă și cea minimalistă, lirica biografistă, cea calofilă sau aceea milenaristă, toate având o tentă agonică sau o nuanță apocaliptică, mai mult sau mai puțin bine precizate. Pentru a reda cât mai pregnant relieful acestei generații poetice, am considerat că e util să interpretăm textele a trei poeți semnificativi pentru geografia acestui spațiu încă prea puțin explorat de critica literară: Marius Ianuș, Dan Coman și Livia Roșca”. Despre Marius Ianuș criticul scrie: „Cu toate impulsurile sale iconoclaste, cu toată verva lui desacralizantă, dedesubtul căreia ghicim poetica optzecistă ori pe cea a generației beat, în ciuda tuturor gesturilor sale de inclemență și de frondă, Marius Ianuș are capacitatea – rară – de a-și doza ferveurile și de a-și calcula efectele poetice. [...] La el, spontaneitatea și luciditatea intră cu egală îndreptățire în procesul facerii textului liric. La limita dintre experiment și postavangardă, [...] Fervearea dicțiunii, spasmul senzorial, fractura ontică sunt note definitorii ale acestor texte situate la confluența dintre iluminarea senzorială și refuzul cerebralității.” Boldea îi apreciază lui Ianuș *mobilitatea discursivă*. Despre Dan Coman criticul afirmă: „Discursivitatea e însușirea de căpătâi a poemelor lui Dan Coman. Versurile sale au, dincolo de o anume retractilitate a imaginarului, o arhitectură sinuoasă, indiscutabile mărci ale oralității și însemne ale narativității. [...] Senzația de uscăciune, de monotonie ce le-a fost reproșată poemelor lui Dan Coman e, mai degrabă, metodică decât congenitală. Ține de o tehnică asumată lăuntric, și nu de un defect de fabricație a poemului”. Despre Livia Roșca Iulian Boldea afirmă: „Livia Roșca e o poetă ce se complăce într-un dualism al trăirii și rostirii: e și poetă a visceralității, de o cruzime acută, dar și poetă a trăirilor delicate, extrăgând din detaliile unui real imund reverii desuete și recrudescențe caligrafice. Chiar tragicul e, în versurile acestea grațioase și agresive, eufemizat, prin doza de teatralitate ce i se inoculează. Ajunsă la scadența imaginarului, reveria thanatică capătă un efect de recul neîndoielnic, prin apelul la detaliul precis, în

care corporalitatea se străvede, prin grila anamnezei, ca prin pâcla unei amintiri depozitate de adevărul trăirii. [...] Marile izbânzi ale acestei poezii sunt acelea legate de captarea sensurilor și senzațiilor intimității; poezia de atmosferă, de iatac, îi reușește cel mai bine Liviei Roșca. Revelarea celor mai fine cute ale sentimentelor, trasarea, cu penel delicat, a senzației celei mai imperceptibile, sondarea unei trăiri camuflată în gestul nedus până la capăt, redarea în relieful inconstant al unui vers retractil, a capcanelor și ispitelor epidermei, acestea sunt, de fapt, atuurile poeziei sale. [...] Nu toate poemele Liviei Roșca au, însă, aceeași intensitate și același firesc al notației; uneori, desenul senzației e trasat cu oarecare stângăcie. Alteori, sentimentul e dezamorsat mult prea repede ori nervul poetic se transformă într-o poantă fără suficientă expresivitate lirică, ca în *Știu fiecare linie din*. [...] Livia Roșca are forță, talent și autenticitate a verbului”. □ Theodor Codreanu semnează articolul „*Polen eretic*”, *poezia*: „Am în față cartea de poeme *Sfera frigului* (Editura Contemporanul, București, 2011), în care descopăr o scriitură impecabilă, o limbă română fără cusur, la antipodul unor colegi de generație. [...] Mi se pare necesară o asemenea clarificare hermeneutică pentru a accede spre simbolismul sferei frigului Aurei Christi, despre care s-a spus că ne propune o poezie *intelectualistă*, sugerându-se, astfel, o anume primejdie a *sterilității* imaginarului poetic, din cauza predominanței principiului yang. O surpriză, desigur, pentru o lirică *feminină*. Probabil însă că de aici vine și originalitatea autoarei, căreia nu-i lipsește *căldura sufletească*, deși apare ca fundal, ca radiație remanentă. Ceea ce o deosebește de *frigul palustru* bacovian este tocmai acest efort intelectual de absorbire a *plumbului* în sfera foamei de ființă. Frigul solstițial e numit în numeroase poeme, poeta vorbind de «zodia de fier a frigului», din care se naște categoria existențială a târziului bacovian (*Marea amiază*).” Criticul afirmă: „simbolismul sferei stă în inima imaginarului său poetic. Originalitatea poetei vine de acolo că nu-și recuză trupul, ca în asceza de tip cataric, ci se luptă cu el, încât și prin el atinge sfericul ființei [...] Sintagma «polen eretic» este una dintre cele mai frumoase definiții care se pot da poeziei, fiindcă include, prin cuvântul *eretic*, și sugestia prezenței gnozei. În definitiv, în orice poet adevărat se ascunde un *eretic* dublu: față de tradiția spirituală și față de moda poetică dominantă. Le-am subliniat, cred, pe ambele, în cazul Aurei Christi. [...] Ca și în cazul unor înaintași precum Eminescu și Blaga, din care descinde nu atât prin structura și aderența programatică, cât prin reflexivitate esoterică, intelectualismul textelor poetei nu sufocă, în cele mai multe cazuri, autentică trăire lirică”. □ Ion Crețu publică „*Adela*” – o *stranie poveste despre iubire*, considerând romanul lui Ibrăileanu „un roman de mare actualitate, de o actualitate infinit superioară atenției care i se acordă”. În opinia lui Ion Crețu „Diferența apreciabilă de vârstă dintre parteneri este, în romanul *Adela*, o piedică de netrecut în calea fericirii lor, am mai spus-o. Trebuie să judecăm însă și contextul filosofic pe care este altoit acest argument, respectiv perspectiva mai amplă a viziunii lui Codrescu despre dragoste. Să ne amintim că personajul nostru este un om instruit, cu lecturi bogate

și cu o profesie care-l apropie de natura umană. Este limpede, din tot comportamentul său, că nu este, în nici un caz, înclinat spre o aventură – de o noapte, de scurtă durată etc. Pentru el, iubirea este o temă dintre cele mai serioase, care impune să fie tratată ca atare. «Iubirea nu glumește, este gravă», decretează Codrescu. El refuză de plano credința filosofilor idealiști, în frunte cu Platon, în materie de iubire. «Dacă amorul», considera el, «ar fi provocat de frumusețea femeii, de inteligența ei, cum profesează filosofil idealiști, mai mult sau mai puțin castrați din natură; ori de «comuniunea dintre suflete», cum susurează androginii și ginandrii [...] salvarea ar fi posibilă.» Pentru ca, puțin mai jos, să continue pe un ton solemn: «El este cu totul altceva. Este faptul fundamental al existenței, voința de a trăi sau, mai bine, de a nu muri». «Sintagma voința de a trai», folosită de Ibrăileanu, trimite fără echivoc la formula schopenhaueriană «Der Wille zum Leben», formulă pe marginea căreia se poate glosa copios”. □ Constantin Coroiu semnează articolul *Marin Preda și cărțile care creștează inimile*: „S-au împlinit în acest august ‘90 de ani de la nașterea lui Marin Preda. Născut în plină zodie a Leului, marele prozator s-a stins la nici 58. Revăd masivul volum *Timpul n-a mai avut răbdare* – parafrază ce evoca acea deschidere și, totodată, acea intrare de neuit în universul moromețian – pe care criticul Eugen Simion îl publica la un an de la moartea lui Marin Preda la Editura Cartea Românească”. ■ La categoria *Literatură universală*: □ Sub titlul *Bahtin... demascat* Teodora Dumitru analizează volumul semnat de Jean-Paul Bronckart și Cristian Bota, *Bakhtine démasqué. Histoire d'un menteur, d'une escroquerie et d'un délire collectif*, Librairie Droz, Genève, 2011: „Autorii nu se limitează [...] la refutarea paternității asupra operelor disputate de Bahtin cu Volosinov și Medvedev, ținând în fapt «o retrasare a receptării operei lui Bahtin», o «reconstituire a vieții și operei lui Bahtin», condimentate cu indicații privind o mai bună practică a cercetării și mai multă prudență în manipularea unor date cu potențial fantasmagoric. O arheologie a bahtinismului din interbelic și până astăzi, așadar, în paralel cu o foarte utilă încercare de analiză comparată a operelor și a stilurilor intelectuale ale celor trei ruși citați în acest scenariu de vampirism intelectual postum. [...] Rămâne oare Bahtin, după această demascare, chiar fără pic de operă? Verdictul lui Bronckart și Bota e fără echivoc: autorii compun, în închiderea procesului, o tripartiție a scrierilor lui Bahtin în funcție de probabilitatea originalității lor și ajung la concluzia că numai segmentul lucrărilor plagiate «inspiră respect și admirație»(!) – adică *Dostoievski* principe și textele disputate cu Volosinov și Medvedev (nu și *Rabelais*-ul, inspirat doar de Cassirer). Faptul că R. Wellek nu vede [...] lucrurile în aceeași ordine nu coabază totuși calitatea investigațiilor lui Bronckart și Bota, care fac aici în primul rând muncă de factologie. Singura stridentă vizibilă a acestui volum este, în schimb, tendința spre hiperbolizarea efectelor bahtinismului și tentația delirului de interpretare în sens invers”. □ Sub titlul *Un răsărit posibil*, Dana Pârvan-Jenaru comentează romanul lui Paul Auster, *Sunset Park* (Polirom 2012): „Experiența de scenarist a scriitorului se face simțită într-o măsură mai mare decât în cele

anterioare, cititorii având în față o gândire în imagini, o poveste fără abisuri psihologice sau filosofice explicite, lipsită de comentarii ori de lirism. Puternic influențat de ideile lui Lacan, Paul Auster a ilustrat și aici convingerea că pătrunderea omului în lume se face prin cuvinte, dar dincolo de acestea intervine transcendența, căci mereu rămâne ceva de nespus, de neînțeles, de necontrolat. [...] Cititorul nu are de ales, obligat să se strecoare printre rânduri, să-și pună întrebări și să găsească răspunsuri pentru a umple golurile dintre așa-zisa intrigă și pasajele încărcate cu metaficțiune și intertextualitate” . □ Rodica Grigore (*Despre haine și ceva pe deasupra*) abordează volumul Lindei Grant, *Rochia cea nouă*, traducere de Alexandra Mușat (Editura Leda, 2010). ■ *In memoriam*: Cătălin Sturza scrie *Gore Vidal, pe cât de elegant, pe atât de incomod*.

● **[„Dilema veche”. nr. 32]** Horia Barna traduce din limba spaniolă Juan Pablo Villalobos, *Fiesta în bârlog*, Colecția „Byblos” (Editura Curtea Veche, 2012).

17 august

● **[„Adevărul weekend”, nr. 57]** Sub titlul *O revizuire fără obiect*, Nicolae Manolescu analizează revizuirea din 1972 „a procesului din 1902 intentat de Caragiale lui C.A. Ionescu (Caion)”.

● **[„Observator cultural”, nr. 379]** La secțiunea *Literatură*, Daniel Cristea-Enache (*Lamă de cuțit*) analizează volumul Angelei Marinescu, *Sânge albastru*, ediția a II-a (Editura Casa de pariuri literare, 2012): „E greu de susținut că, aici, debutanta „răsturna abstractismul panteist și livresc à la Nichita Stănescu sau Ana Blandiana într-un imaginar dens și grav“ (Alex. Goldiș, pe coperta a IV-a). Supralicitățile critice nu fac bine artiștilor adevărați. Imaginarul dens și grav se va coagula ulterior, iar răsturnarea e mai degrabă o intrare în recuzita și gesticulația inițiată a *șaițecismului* de primă oră decât o disidență reală, de felul celor asumate de Dimov și M. Ivănescu, Mălăncioiu și Mazilescu. Înainte de a fi ea însăși, Angela Marinescu este destul de stănesciană. [...] Versurile nu sunt rele; dar nici caracterizante pentru poeticitatea marca Angela Marinescu, încă neforțată. Prea îndatorate modelului, ele nu reușesc să genereze, dintr-un alt unghi, efecte poetice comparabile. Aș spune că problema tinerei poete tocmai aceasta este: că preia ca artefacte ceea ce la un mare poet, deja manifestat ca atare, se află în interiorul viziunii personale. Postmodernismul va face asta constant, prin *optzeciștii* care-l vor descoperi un deceniu mai târziu; dar, la ei, preluarea va fi nostalgic-ironică și metatextuală. Vizionarismul unei moderniste ca Angela Marinescu e, deocamdată, unul de împrumut, poeta încercând să avanseze pe mai multe culoare deodată. Dacă partea rea din *Sânge albastru*, *albastru* ține de sfera declamativismului, partea bună o văd în chiar această tatonare pluridirecționată, în căutarea unui centru de greutate propriu”. □ Claudiu Turcuș (*Un potop de parodii*) comentează *Nepotul lui Dracula* (Editura Aula, 2012) al lui Alexandru Mușina: „De-a lungul celor peste patru sute de pagini, parodia este aliatul de nădejde al lui Alexandru Mușina. De la cutumele mediului universitar autohton, la

discursurile teoretice prăfuite, la tehnicile literare sofisticate, până la miturile corectitudinii politice, tarele sociale postdecembriste sau retorica valorilor europene, nimic nu scapă devastatoarei sale scrutări. Dar toată această satiră, exersată uneori pe subiecte facile, chiar derizorii, conduce la o gravitate înveșmântată burlesc ce conferă verosimilitate reprezentării. Umorul constituie, în *Nepotul lui Dracula*, un mecanism indispensabil în reglajul perspectivei narative: el codifică epicul, nu-i doar o supapă a lui. [...] Anchetele universitare nocturne sau încoronarea semioticianului-vampir drept rege, toate petrecute în cotloanele minții lui Dragolea, nu compun, în economia romanului, mai mult decât o grandioasă butaforie kitsch. De vreme ce nu aflăm nimic suplimentar despre interioritatea personajului de-a lungul acestor periplusuri cvasicoșmarești, nu le văd rostul. Drept care, nu pot pricepe raționamentul conform căruia Cosmin Ciotloș consideră veritabil parodice abia aceste fragmente. Se prea poate ca Alexandru Mușina să fi mizat pe orizontul de așteptare al cititorilor de consum, care gustă încă nestingeriți oscilația brutală, pretins ambiguă, realitate-vis. Păcat. Mușterii acestui roman sunt în altă parte. Prozator de anvergură, cu viziune, imaginar și arsenal tehnic brevetat, lui Alexandru Mușina îi lipsește un singur lucru: temperarea originalității”. □ În *Cât comunism, atâta dramă?*, Oana Cătălina Ninu abordează volumul Veronicăi D. Niculescu, *Roșu, roșu, catifea* (Editura Casa de pariuri literare, 2012): „Autobiografiile despre viața în comunism sau romanele care pornesc de la experiențe personale ale existenței de dinainte de 1989 par să-și fi epuizat resursele. În ultimii ani, eforturile de «recuperare» a trecutului recent și-au diminuat amploarea, în sensul că realitatea comunistă, cu toate imaginile-clișeu, cu grandomania, cu *șopârlele* și cu limba ei de lemn, s-a fixat, aparent, undeva la nivelul imaginarului colectiv. Comunismul ține, fără doar și poate, de trecut, chiar dacă de unul recent, iar literatura și memorialistica par să fi trecut peste acest prag. Așa se face că tot mai puțini autori abordează tematica existenței în comunism. Și, paradoxal sau nu, odată cu instalarea acestei distanțe față de momentul evenimentelor narate, scriitura se decantează și se limpezește. Din ce în ce mai puțină patimă, frustrare, apăsare sau victimizare. [...] Este și cazul volumului de proză scurtă publicat de Veronica D. Niculescu, *Roșu, roșu, catifea. Povestiri cu î din i*, un volum de scrieri imbricate, în care anumite personaje reapar, de obicei sub o cu totul altă lumină, într-o povestire ulterioară, ca într-un roman fragmentat, aparent fără un fir narativ. Și totuși, acesta aproape că există și se confundă cu firul amintirii, cu firul roșu al comunismului anilor '80 și, mai ales, cu firul vârstei „de aur”. Și oare de ce ne este frică să uităm anii comunismului? Oare de ce să ne amintim? Nu din nostalgie, nu din convingere ideologică, nu din disperare, nu pentru că alternativa postdecembristă ar fi cu mult mai bună. Vrem să ne amintim comunismul pentru că, la nivel individual, suprapunerea istorică este pur întâmplătoare; pentru că anii copilăriei sau ai tinereții sunt cei pe care nu vrem să îi uităm”. ■ La categoria *Eseu*, Șerban Anghelescu scrie *Oglinda și masca*: „În ficțiunea lui Borges, regele Irlandei știe că victoria în

război nu devine cu adevărat glorie decât prin cuvântul poetic nemuritor. Vom spune că lucrarea sângeroasă a brațelor Regele îl cheamă pe poetul de curte și îi lasă un an între două cântări ale privighetorii pentru desăvârșirea operei encomiastice grație verbului. [...] Regele laudă poezia care respectă toate regulile clasice. Cuprinde întreg canonul. Toată literatura Irlandei ar putea fi refăcută, dacă s-ar pierde, numai prin studierea odei înfățișate curții. Tradiția, cu alte cuvinte, se află deplină și fără cusur în curgerea lentă a declamării, dar, observă regele, desăvârșirea versurilor clasice nu produce furia războinică. Nici sângele nu și-a întetit drumul, nici mâinile nu s-au crispat, nu s-a auzit răcnetul de luptă. Perfecțiunea poetică nu a provocat emoția. Carnea ascultătorilor nu s-a mișcat spre luptă. Poezia, ordonă regele, va fi transcrisă de 60 de ori. [...] Darul poetului va fi o oglindă de argint. Multiplicarea este soarta primei opere care nu produce nici emoția, nici actul, închisă în sine ca un chip static al tradiției, obligat la repetiție identică. Regele cere o nouă laudă. Poetul atinsese desăvârșirea canonică și, se părea, pragul ultim al inițierii. Perfecțiunea primei ode nu putea fi întrecută, dar putea fi minată și distrusă. Inițierea poetului continuă dincolo de tiparele tradiției. O gramatică nouă călcând peste norme, mai exact o nongramatică, metafore noi, aparent arbitrare, coexistența Dumnezeuului unic cu zeii păgâni într-un poem care nu descrie un obiect, bătlălia, ci este dezordinea cruntă a bătlăliei înseși, vuietul ei. Este o artă poetică a ambiguității, a contrastului violent”. ■ La *SFada cu literatura*, în *Cheia politică pentru nișa noastră, acum*, Cătălin Badea-Gheracostea afirmă: „Știința în literatură, politica în literatură sunt doar elemente materiale, nu au valoare în sine, nu abundența și coerența ideologică, ci verosimilitatea și coeziunea în formă produc efectul estetic. În ficțiunea speculativă, cu accent pe cea politică, acolo unde apare utopia și distopia, efectul asupra cititorului are nevoie de acceptarea de către acesta a structurii lumii și a conflictelor propuse de autor, mai mult decât în literatura de pe alte nișe [...] Sebastian A. Corn, parțial Ana-Veronica Mircea, Bogdan Bocșa, cu mai multă voință decât puțință, scriu ficțiune speculativă care, datorită științificului, tehnologicului prezent în ea, ar fi putut fi scrisă oriunde. Sebastian A. Corn [...] se salvează prin puterea de sinteză, prin expresia în românește de o mare concizie. Ana-Veronica Mircea [...] are nevoie să își aducă aminte de basmele românești acolo unde scrie în cheie fantastică. Bogdan Bocșa eșuează tocmai pentru că nu are încă o voce proprie. Nici unul dintre acești autori nu pune preț în scrierile literare pe imediatul politic, cele trei exemple acoperind tot evantaiul valoric, din punct de vedere literar. [...] Să ieșim din nou din paranteză, permițând politicului să aibă un cuvânt de spus în conținut – utopia lui Michael Haulică [...] și distopia lui Florin Pâtea [...] *O hucă pentru minunatul Inand*, a primului, *Anul terminal* a celui de-al doilea nu le-am analizat dinspre implicațiile politice ale construcției lor de lume. Că Inandul lui Haulică e un Brașov al Orașului Vechi supraestetizat și suprasexaulizat poate fi utopie, că New Yorkul lui Florin Pâtea e un București postindustrial, postcyberpunk, viu încă prin argoul liceenilor, poate fi o distopie,

mi s-a părut mai puțin important decât virtuțile exploratorii ale ambelor texte, nu „ce“, ci „cum“ fiind mai importante în ambele”. ■ Alexandru Matei semnează textul *Literatura ca ideal apostat*: „Barthes n-a scris niciodată literatură. Practica literaturii ca atare vădește o încredere enormă în limbaj, chiar și în cazul unor mari sceptici, ca Beckett. Literatura este o scriitură eminamente pozitivă. (Gilles Philippe, *Sujet, complément, verbe. Le moment grammatical de la littérature française, 1890-1940* Gallimard, 2002)”. ■ La *Lecturi în vremuri de austeritate*, sub titlul *De prin lume adunate*, Cristina Manole prezintă: □ „O frumoasă lecție despre arta prozei ne dă Isaac Babel, scriitor cu mare faimă prin lume, dar iubit doar de câțiva dintre cei care scriu și citesc în limba română. Lui Isaac Babel i se retipărește faimosul volum *Armata de cavalerie. Povestiri din Odesa* (traducerea și notele de Victor Kernbach, Editura Polirom, colecția Biblioteca Polirom. Proza XX, 2012)”. □ *În numele prințesei moarte* (traducerea din limba franceză de Mihaela Stan, Editura Nemira, 2012) de Kenizé Mourad: „Ce avem sub ochi? în primul rând, o carte care se ține greu în mână. Nu înțeleg și pace de ce editorii nu se gândesc și la acest aspect. Nu toți avem conformație fizică de halterofili. În fine, cartea se citește ușor pentru că tot ce se povestește este fascinant.” □ „Edward Docx. Un scriitor necunoscut la noi, autorul romanului *Self Help* (traducerea din limba engleză de Mihaela Ghiță, Editura Vellant, 2012)”. □ *Despre educație. Artă învățării și valoarea vieții* (traducerea din limba engleză de dr. S. Diamant-Petrescu, Editura Herald, 2012), „volum semnat de Jiddu Krishnamurti. Nume de mare rezonanță din perioada interbelică, atât pe plan mondial, cât și des pomenit și frecventat de generația lui Cioran și Mircea Eliade. Și mai ales de Sorana Țopa, care i-a zăpăcit pe toți băieții din preajma ei cu teozofia de care era atașată”. ■ La *Opinii*, în *Criza politică: între pericol și oportunitate*, Cătălin Mamali scrie: „Dezumanizarea, psihiatrizarea, demonizarea adversarului, a departelui (nu doar a aproapelui) prin limbaj, pe scurt, violența limbajului se înrădăcinează în furie și generează furie, apoi ură. La limită, ea cere distrugerea, eliminarea – cel puțin politică și simbolică – a adversarului [...] în lucrarea sa, *Zorn und Zeit. Politisch-psychologischer Versuch (Timp și furie. O cercetare de psihologie politică*, 2006), Peter Sloterdijk analizează originile și funcțiile furiei, oprindu-se cu precădere asupra «furiei revoluționare» pe care, după Revoluția Franceză, a perfecționat-o până la ultimele consecințe revoluția comunistă începută sub conducerea lui Lenin și a Partidului Bolșevic, în consonanță cu furia lui Marx, numit de Troțki «scrib al partidului», față de capitalism și cu ura sa față de societatea civilă. Fie la nivel individual, fie la nivel colectiv, oricând sunt puse în pericol sentimentele de respect, de demnitate, furia poate fi acumulată și poate deveni, după Sloterdijk, o «rezervă într-o bancă nonmonetară». Această rezervă este manipulată de puterea centralizată. Concepția crucială a lui Sloterdijk asupra furiei este semnificativă pentru întreaga istorie a omenirii și nu doar a Europei care, după autor, a fost influențată de greci («poporul paradigmatic pentru civilizația vest-europeană»)). ■ La *Actualitate: TVR Cultural se desființează*: „Vineri,

10 august, Consiliul de Administrație al TVR, la propunerea președintelui-director general Claudiu Săftoiu, a luat decizia să desființeze TVR Cultural. Revista *Observator cultural* prezintă această situație și cum s-a ajuns aici. Publicăm două reacții în exclusivitate, de la Lucia Hossu Longin, membră în Consiliul de Administrație al TVR, și de la Daniela Zeca Buzura, directoarea TVR Cultural. Adăugăm un fragment dintr-un interviu acordat de Claudiu Săftoiu Agenției Mediafax [...], după decizia de desființare a TVR Cultural. Despre situația din TVR, publicăm și două opinii semnate Iulia Popovici și Alexandru Matei”. ■ *La zi: Va fi*: □ *Poeme de Marta Petreu în franceză*. „46 de poeme ale Martei Petreu, extrase din volumul *Apocalipsa după Marta*, apărut la Polirom în anul 2010, în seria de autor pe care editura i-a dedicat-o, vor fi publicate în limba franceză, în traducerea Lindei Maria Baros. Antologia va cuprinde și un poem inedit și va apărea la Editura Caractères. Marta Petreu le este cunoscută deja cititorilor francezi. Autoarea a mai publicat în Franța culegerea lirică *Poèmes sans vergogne*, la Éditions Le Temps qu’il Fait. *Apocalipsa după Marta* reunește toate poeziile publicate în volum de Marta Petreu între anii 1981 și 2006”. □ *Orbitor: Corpul, în neerlandeză*: „*Corpul*, partea secundă a trilogiei *Orbitor* a lui Mircea Cărtărescu, a apărut în traducerea olandeză a lui Jan Willem Bos la Editura De Bezige Bij, cu sprijinul ICR. Primul volum din *Orbitor* a apărut la aceeași editură în 2010, iar al treilea se află în lucru. Importantul ziar olandez NRC Handelsblad a publicat, sub titlul «Frânturi strălucite», o amplă recenzie, în care Margot Dijkgraaf a adăugat fragmente din discuția pe care a purtat-o cu Mircea Cărtărescu în luna mai, când scriitorul a făcut un turneu de conferințe la Bruxelles și la Amsterdam, la invitația ICR Bruxelles. Scriitorul român încearcă, potrivit cotidianului olandez, «să scrie un roman care să depășească granițele timpului, logicii și percepției. [...]»”. □ *Au început filmările la Sunt o babă comunistă!*: „Regizorul Stere Gulea, cel care semnează și scenariul, a început de luni filmările pentru lungmetrajul *Sunt o babă comunistă!*, după romanul omonim al lui Dan Lungu, publicat la Editura Polirom. Lungmetrajul îi va avea ca protagoniști pe Luminița Gheorghiu, Marian Râlea și Ana Ularu. Printre bestsellerurile Editurii Polirom, *Sunt o babă comunistă!* este una dintre cele mai traduse cărți ale anului 2009. În toamna acestui an, romanul va apărea în traducere la Editura Filmat Naklada din Croația. Editura Aisara a lansat de curând ediția a II-a a versiunii italiene a romanului, *Sono una vecchia comunista!*, în traducerea Ilenei M. Pop. Romanul a mai fost tradus în: Franța (Actes Sud), Austria (Residenz), Spania (Pre-textos), Ungaria (Jelenkor), Bulgaria (Faber Print Ltd.), Polonia (Czarne), Turcia (Apollon Yayincilik), Grecia (Kastaniotis). *Sunt o babă comunistă!* a apărut la Polirom în trei ediții (2007 – Colecția Ego. Proză“, 2010 – Colecția Fiction Ltd., 2011 – Colecția Top 10+) și în ediție digitală”.

● **[„România literară”, nr. 33]** La *Editorial*, Nicolae Manolescu (*Ravelstein și bietul Ioanide*) face referire, printre altele, și la *Prefața* lui Sorin Antohi de la *Ravelstein* al lui Saul Bellow, tradus de Antoaneta Ralian: „Cum să-i reproșezi

(auzi vorbă!) unui romancier că pune în circulație afirmații nefondate și calomnioase pe seama unui personaj al său? Faptul că *Ravelstein* sau *Bietul Ioanide* pot fi interpretate și ca romane cu cheie nu-l scutește pe comentator de respectarea statutului fictiv al evenimentelor și personajelor. [...] E lectura obișnuită a cititorilor interesați de „subiectul” așa-zicând exterior al romanelor, pe care o întrețin jurnaliștii, când vor să scoată de la scriitor ceea ce acesta datorează unor împrejurări reale sau biografice. O astfel de curiozitate îi este interzisă însă, ori măcar limitată, cititorului profesionist care este criticul. Sorin Antohi cade prea lesne în capcana unei lecturi inadecvate”. ■ La rubrica *Cronică Literară*, Cosmin Ciotloș (*Biografii contemporane*) scrie despre activitatea lui un cristian și romanul său *Morții mă-tii*: „Deși a fost, în tot acest timp, unul din cei mai energici lideri ai undergroundului literar românesc, gândirea lui a rămas în continuu orientată spre *mainstream*. În chestiunile editoriale, el s-a comportat, neabătut, ca un profesionist. Și o face în continuare, atât în redacția «Observatorului Cultural», cât și în cadrul Casei de Pariuri Literare, pe care o conduce alături de Victor Jalbă-Șoimaru. Romanul *Morții mă-tii*. [...] titlul, citit în sensul lui propriu, care, în chip firesc, îl precedă pe acela injurios. Fără a forța explicații prea savante pentru necesitățile unei cronici, trebuie să spun, totuși, că de la această cezură de sens începe aventura de limbaj a romanului”. ■ La *Lecturi critice*, Marian Victor Buciu scrie despre *Leonid Dimov: poeme onirico-politice*. ■ În cadrul rubricii sale săptămânale *scripta manent*, Alex. Ștefănescu oferă *Noi definiții critice*: „Zoe Dumitrescu-Bușulenga. Era înainte de toate o vorbitoare excepțională (în fața studenților, a publicului din sălile de conferințe, la radio sau televizor); contribuția ei s-a dizolvat în atmosfera culturală a epocii, a devenit un bun public, necuantificabil. De scris a scris mai puțin, poate și dintr-o teamă de singurătate, dintr-o arzătoare dorință de comunicare imediată. [...] Nora Iuga face să se miște un carusel de euri derizorii și tragice, care își deplâng nefericirile ignorate de toată lumea. [...] Despre Dumitru Micu s-ar putea spune *el vorbește, el aude*. Opera sa nu modifică în nici un fel literatura română sau înțelegerea literaturii române, nu provoacă dezbateri, nu animă viața literară”. Alți autori despre care Alex. Ștefănescu alege să scrie sunt: Petru Dumitriu, Alexandru George, Paul Goma, Gheorghe Grigurcu, Ioan Groșan, Mircea Handoca, Virgil Ierunca, Ion Ioanid și Gabriela Melinescu. ■ La *Cartea de proză*, Iulia Iarca plasează noul volum al Martei Petreu *Între critică, filosofie și însemnări personale*: „Autoarea se arată când prin vocea specialistului care despică, precis, idei și concepte, când prin confesiuni la limita insolită dintre stilul poetic și cel diaristic. Pe scurt: totul respiră stilul puternic individualizat al Martei Petreu [...] Marta Petreu explică o scriere printr-o alta, creând pânze interpretative între epoci, autori, lumi diferite. [...] Cu *O zi din viața mea fără durere*, Marta Petreu dovedește, o dată în plus, ce scriitor extraordinar este”. ■ La *Comentarii Critice*, în *Resemnări profesionale*, Marius Miheț vorbește despre *himerismul* lui Vasile Baghiu și despre romanul său *Planuri de viață*: „Între atitudinile alergice la postmodernismul autohton se

numără și himerismul. Curiozitatea, căci există una, vine de la faptul că noțiunea nu este teoretizată și susținută de o grupare anume, ci de un singur scriitor” [...] *Planuri de viață* nu este un roman cu lipici. Mai întâi pentru că vocea narativă este atât de melancolică, încât impresia e că citim un Musset la bătrânețe. Nu există intrigi, nici turbulențe narative. [...] *Planuri de viață* se ambiționează să răspundă la una dintre întrebările neliniștitoare ale literaturii: de unde acel ceva care îndeamnă la călătorii fără scop?”. ■ La rubrica *Semn De Carte*, Gheorghe Grigurcu analizează volumul lui Victor Știr, *Adulter cu moartea* (Editura TipoMoldova): „Victor Știr cultivă o poezie a contrariilor. Fapt ce denotă o libertate morală propice captării unui dramatism care se ferește a capota în luminiscenta extazului ori a se supralicita în tenebrele compacte ale deznădejdiei. E un soi de echilibru în dezechilibru ce îngăduie discursului a se nutri cu propriile-i tensiuni, a-și cultiva expresivitățile așa cum îi vin. Niciun artificiu programatic, nicio aderență la o manieră de școală ori generaționistă nu-l impietează. Textul decurge nestânjenit, mulându-se pe accidentele stărilor de suflet, ficționalizând în contul varietății lor. Amestecul de lirism și „proză” e curent. [...] Puțin cunoscut din pricina izolării d-sale bistrițene, Victor Știr e neîndoios unul dintre cei mai înzestrați poeți ai generației ‘80”. ■ La *Cartea de poezie*, Luminița Corneanu prezintă volumul *Perioada translucidă. Poeme 1965-2012* de Sebastien Reichmann în *Întoarcerea acasă*. ■ Alexandra Ciocârlie semnează textul *Un călător „anacronic”* și face referire la Prefața ediției din 1912 a volumului *Pe drumuri de munte* de Calistrat Hogaș unde: „Un pasaj eliminat de autor la stabilirea variantei finale a textului oferă o sugestie privitoare la felul cum înțelege el să reformeze scrierile de călătorie prin preluarea caracteristicilor genurilor literare înalte.[...] Ca și Odobescu în falsul său tratat de vânătoare, Calistrat Hogaș înalță un gen umil prin trimeri clasice și, totodată, își persiflează elanul erudit. Admirația pentru Antichitate este dublată de zâmbetul senin al celui conștient de distanța care separă lumea veche de cea modernă”. ■ La secțiunea *Meridiane*: □ Horațiu Stamatin semnalează *O traducere a lui Eminescu din Mark Twain*: „Recent, în 2011, Theodor Codreanu a publicat a patra ediție a unei cărți pe acest subiect, de astă dată sub titlul *Eminescu în captivitatea «nebuniei»*, Editura Universul, Chișinău, [...] este o schiță care se intitulează *Clanț cu toții, frați iubii* și a fost tipărit în «Fântâna Blanduziei», (I) nr. 3 din 18 dec. 1888, cu șase luni înainte de moartea sa. Th. Codreanu ne aduce în față și o «posibilă» traducere a lui Eminescu din prozatorul american Mark Twain. Originalul a fost inițial publicat de Mark Twain în 1876 cu titlul *Literary Nightmare* (Un coșmar literar). «Mai târziu, a publicat-o sub titlul de *Punch, Brothers, Punch!*» Horațiu Stamatin observa fidelitatea neașteptată a traducerii și se întreabă „Să fi fost traducerea germană, pe care totuși bănuim că Eminescu a avut-o în față, atât de fidelă originalului, ca tradusă în românește să nu ne mai putem da seama dacă poetul a tălmăcit schița din germană sau din engleză? E un fapt uimitor! Poate să fie o farsă a cuiva care a semnat traducerea cu numele poetului? Dar Eminescu a mai

încredințat tiparului încă două articole în următoarele numere ale aceleiași reviste și există și o mărturie de paternitate în epocă”. ■ *La Ochiul magic*: □ „*Generația pierdută*”: „În «Ex Ponto» (numărul triplu din aprilie-iunie a.c.) descoperim un text prețios datorat lui Pavel Chihaia, în care acesta evocă doi poeți aparținând «generației războiului», Dimitrie Stelaru și Constant Tonegaru, poeți care, probabil, astăzi, spun foarte puțin celor tineri. Sunt reînviați anii de după război, cu episoade memorabile din existența celor doi poeți, dar și a lui Pavel Chihaia însuși, episoade care explică evoluția lor ulterioară și explică poate chiar de ce această generație literară e considerată «generația pierdută». Decis să nu facă nici un compromis artistic sau ideologic, Stelaru alege să se angajeze hamal în portul Constanța”. □ „*Ioana Matei c'est moi !*”: în ediția de week-end a ziarului „Evenimentul zilei” (din 11 august), în „Călăuză în lumea cărților” Alex Ștefănescu „istorisește o savuroasă întâmplare în care personaj principal este Geo Dumitrescu. Acesta a primit versuri de la o tânără poetă, Ioana Matei, a publicat-o la *Poșta redacției* și, când a întâlnit-o la redacție, a avut surpriza să constate că sub promițătorul pseudonim feminin se ascundea nimeni altul decât însuși Alex Ștefănescu”.

23 august

● [„*Cultura*”, nr. 31] În *Tigri, lei și alți plagiatori*, C. Stănescu scrie: „Puternic influențat de ideea cardinală a lui Mircea Eliade potrivit căreia în modernitate sacralul se camuflează în profan, dl Sorin Alexandrescu crede a găsi analogii sau chiar continuități între personaje, situații și scheme mitologice și realități politice ori indivizi din societatea românească de azi. [...] Patetică, lectura absurdului din viața politică românească în cheie mitologică e o speculație neavenită și cu efecte involuntar parodice”. ■ La secțiunea *Literatură*: □ Sub titlul *Douămiismul n-a murit*, Cosmin Borza comentează volumul Liviei Ștefan, *re.volver* (Editura Casa de Pariuri Literare, 2012): „Firește, o doză consistentă de epigonism marchează destule dintre poemele imediatei contemporaneități, însă, atunci când stilul creator al antecesorilor este asimilat într-o viziune inedită, douămiismul pare a fi atins etapa revigorării. De reținut sunt mai ales debuturile Ralucăi Ciochină (*greva tăcerii*, 2011) și al Anei Pușcașu (*te aștept ca pe un glonte*, 2012). Ambele poete reușesc – pornind de la experiențe biografice pe cât de personale, pe atât de traumatizante (copilăria afectată de tatăl tiran, respectiv adolescența petrecută într-un liceu militar) – sa reconfigureze incitant marile tematici ale liricii de după 2000: singurătatea, captivitatea, generalizarea alienării și nevrozei, anularea identității feminine, dedublarea sau chiar schizoidia cauzate de perpetuarea ipocrită a unei ordini sociale ce camuflează morbul destrucției, fascinația morții etc. Excepție făcând secvențele (v. ciclul *dăre de benzină* din *te aștept ca pe un glonte*) în care promovează mimetic – în maniera Domnicăi Drumea ori a Diane Geacar – registre retorice hardcore, și Raluca Ciochină și Ana Pușcașu se feresc să învâluie exasperarea existențială în tonalități isterice și promit afirmarea unor

voci poetice tot mai particulare. [...] Din păcate, lectura volumului *re.volver*, semnat de Livia Ștefan, nu mai provoacă același efect de regenerare a registrelor literare douămiiste. [...] interioritatea ultragiată, imposibilitatea comunicării cu alteritatea ori agresiunea intimității amoroase nu au cum să cunoască autentice configurări poetice de vreme ce versurile Liviei Ștefan par remixuri haotice, cvasi-demonstrative, din Elena Vladăreanu și Miruna Vlada”. □ Sub titlul *Cine a inventat motanul?*, Cornelia Maria Savu analizează *Motanul* lui Eugen Suciu, (C.R., 2011): „La întrebarea din titlu – dacă mi-ar fi pus-o cineva sau dacă mi-aș fi pus-o chiar eu –, răspunsul ar fi fost, până acum oarece vreme, Mihail Afanasievici Bulgakov. Pentru că îmi plac motanii (literari, firește) cu opinii și principii și asemenea personaje sunt de găsit în proza. [...] volum ilustrat cu imaginile unei sculpturi în lemn purtând semnătura lui Mircia Dumitrescu, geamăna textului, într-o simbioză artistică de mare rafinament. Așa cum versiunile în cele trei limbi străine, datorate unui critic literar, Gerhardt Csejka (limba germană) și poezilor Florin Bican (limba engleza) și Dinu Flămând (limba franceză), reputați traducători din și în limba română ale unor opere literare importante, sunt tot atâtea probe de tălmăcire *high level*. [...] *Motanul* lui Eugen Suciu [...] mi-a întors pe dos lista preferințelor literar-pisicești”. □ Ștefan Baghiu publică *Poezie și hip-hop*: „Lucrând însă mai mereu cu mijloace auto coercitive, mișcările românești rămân între experimentalism tematic și conformism tehnic. [...] poezia lui frateleNORD trebuie luată în calcul ca unul dintre cele mai interesante proiecte ale ultimilor ani. [...] fenomen greu de egalat. Desigur, slăbiciunile literare sunt la ele acasă, iar despărțirea versurilor de muzica specifică îl pot dezavantaja total pe autorul lor, însă rap-ul, la fel ca slang-ul, sunt determinate valoric tocmai de această îmbinare fericită și de performance-ul nimerit. Iar la frateleNORD, spre deosebire de majoritatea artiștilor români din categoria sa, nu se fac simțite forțarea tehnică și manierismul discursului”. □ Sub titlul *Poemul-ciorap*, Oana Purice analizează volumul Cristei Bilciu, *Poema desnuda* (C.R., 2011): „Volumul de debut al Cristei Bilciu este o producție ce transpune în epură recuperările postmoderne ale culturii române din ultimii douăzeci de ani. Operând intens la nivel intertextual, mizând pe paratext pentru creditarea originalității, resuscitând specii vetuste, jucându-se cu referințele și manevrând profesionist semnificațiile, *Poema desnuda* este o reușită punere alături a sensibilității poetice cu travaliul textual, ostentativ lăsat la vedere. [...] Se alătură și se contaminează regnuri, genuri, specii, registre, limbaje, timpuri, locuri, într-un veritabil tandem postmodernist al indeterminării. Dar, cel mai important, *Poema desnuda* este un volum cu multiple niveluri de existență și reprezentare, care se intercalează și se suprapun aleatoriu. [...] Cel mai ușor de observat este raportul dintre text și metatext pe care autoarea îl pune în discuție încă din motto („*Eco, Gadamer, Ricoeur/ Toate textele mă dor*“, p. 5) și care capătă consistență în *Introducere*. [...] Volumul de față probează re poziționarea în etapa postmodernistă, printr-o valorizare optimă a acumulărilor literare intermediare”. □ În *Doda mizerabilismului*, George Neagoe

abordează volumul lui Constantin Acosmei, *jucăria mortului* (Casa de Pariuri Literare, 2012): „Retipărirea *jucăriei mortului* era indispensabilă. În ciuda slabei distribuiri, cartea crease deja un mit, la nici două decenii de la apariție (Iași, Editura Pan, 1995). Necesitatea repunerii în circuit provine și dintr-un scrupul filologic. Dacă urmărim precizările de pe foile de titlu ale tuturor reeditărilor, observăm niște inconsecvențe: de la o republicare *revăzută și adăugită* (2002) se ajunge la una fără indicații, încheind cu cea actuală, numai *revăzută*. Înțeleg ca revizia ar însemna fie modificarea unor versiuni, fie scoaterea din sumar a unor poezii. Nu insist asupra informațiilor bibliografice. Ele sunt prezente în culegerea îngrijită de CDPL. Ar fi util dacă s-ar afla cineva care să compare cele patru table de materii”. Criticul semnalează „dificultatea de a discerne între tehnică și stare, între forjare și trăire nemediată. Bacovia, Nichita Stănescu, Mircea Ivănescu, Cristian Popescu sunt cele mai la îndemână exemple din spațiul românesc. Greu încadrabili, ei dețin autoritate tocmai prin lejeritatea schimbării etichetelor. Imposibil să fie (sur)prinși într-o formulă, toți îndeamnă în permanență la noi exegeze. Neîndoielnic, lecturile publice i-au adus lui Constantin Acosmei prilejul să-și exerseze strategiile de seducere a publicului. Vocea lui pare întotdeauna stupefiată la auzul propriilor texte. Timiditatea (căutată) a la Emil Brumaru îi inhibă pe ascultători. Poetul își domină auditoriul, lăsând impresia că prezența pe scenă îl timorează. Cuvintele ies blazate, fără să anunțe vreodată sfârșitul vreunei piese. De altfel, există o concordanță între modalitatea de încadrare a rândurilor pe pagină și rostirea lor. Marea parte a versurilor sunt încadrate de paranteze rotunde. Or, acest indiciu echivalează cu autominimizarea.” Criticul argumentează: „un artizan, a cărui virtuozitate se manifestă plenar în cele două *Sonete*, cunoscute în jargonul cunoscătorilor drept *Sonetele în x*. Probabil, poetul a contribuit semnificativ la răspândirea acestei mistificații. După știința mea, nimeni nu a sesizat până acum că poeziile siameze îi aduc un tribut lui Mallarmé. Francezul a inclus în volumul *Poésies* (1899) varianta ultimă, fără titlu, a *Sonnet allégorique de lui-même*. Lipsite de o denominație [...] cuplurile de catrene și de terține semnate de Mallarmé au primit apelativul de *Sonet în x*. Deținem suficiente argumente factologice pentru filiația menționată anterior. În primul rând, Constantin Acosmei a absolvit Facultatea de Litere a Universității *Al. I. Cuza*, specializarea română-franceză. În al doilea rând, ne ajută următorul citat (din *Sonet*, p. 9): «Mă întâmpină pe mal abrupt de Styx/ Cel ce învârte-al cerurilor ax:/ *Religia-i* (citează El pe Marx/ Dintr-un manual de socialism prolix)». Numele fluviului care făcea trecerea înspre Hades preia forma întrebuintată de simbolistul din Hexagon. În plus, termenul se găsește, la ambii, în strofa secundă. Mai mult, Acosmei recurge la alternanța grafică *yx/ ix*, așa cum procedează ilustrul lui precursor, dar în strofa întâi (*onyx/ Phénix*). Dar detaliile scoase la iveală nu reduc performanța la o paștișă. Aș încadra efortul depus în categoria textualismului extrem de eficient și descurajant, alături de paginile lui Mircea Nedelciu din *DEX 305*, în care prozatorul propunea o replică la *Disparația* (Georges Perec)”. Criticul

încheie: „Cartea lui Constantin Acosmei s-a afirmat datorită poeziilor douămiiști, care au întrezărit în ea doda mizerabilismului. Ca orice relație familială, recuperată din nevoia de legitimare a unei tradiții, întâlnim și în cazul *jucăriei mortului* o interpretare abuzivă. Poezia aceasta este caracterizată de histrionism, nu de cerșirea milei. De aici provine, probabil, și consistența multora dintre versuri”.

□ În articolul intitulat *Viața (sic!) literară în provincii*, Constantin Coroiu abordează volumul de interviuri *Scriitori contemporani din Vrancea* semnat de Culiță Ioan și apărut, cu sprijinul Primăriei orașului Panciu, la Editura Ateneul Scriitorilor din Bacău, care „cuprinde 60 de convorbiri cu tot atâția oameni ai scrisului care trăiesc în Vrancea sau își au obârșia în tărâmul Mioriței”. Criticul susține că: „Detest obiceiul de a împărți literatura română și, până la un punct, chiar viața literară pe zone, județe și provincii. Literatura română este una și indivizibilă. [...] Făcând această precizare, nu înseamnă că nu vad în demersul scriitorului și profesorului de limba și literatura română Culiță Ioan Ușurelu unul demn de toată atenția și de toată lauda. [...] E de apreciat în mod deosebit spiritul polemic care guvernează această voluminoasă carte de interviuri cu scriitori vrânceni contemporani. Este ceea ce o face cu atât mai vie și mai captivantă. Interlocutorii polemizează, nu o dată, inclusiv cu cel ce întreabă și lansează sămânța de discuție și de polemică [...] Un exemplu ilustrativ (și) în această privință este interviul de douăzeci de pagini, cu Liviu Ioan Stoiciu”.

□ Ion Crețu își continuă articolul din numărul precedent „*Adela*” – *o stranie poveste despre iubire* (2): „Ibrăileanu însuși nu ridică nici un obstacol (în plus, față de discrepanța de vârstă) în calea fericirii personajelor sale [...] În realitate, cazuri de bărbați mai în vârstă îndrăgostiți de femei (mult mai) tinere sunt puzderie, de-a lungul vremurilor. Atâta doar că, în trecut, până spre epoca romantismului, cel puțin, o asemenea relație nu doar că era văzută cu ochi răi de societate și, ca atare, descurajată; literar vorbind, ea a constituit îndeobște o generoasă temă satirică, vezi Molière, Caragiale etc. Dar, pentru a nu lăsa lucrurile la stadiul de afirmație, să amintim, în beneficiul lui Ibrăileanu, dacă nu altfel, că Goethe, căruia nu i se pot pune sub semnul întrebării nici inteligența, nici rafinamentul, a avut mai multe relații sentimentale cu femei incomparabil mai tinere decât el. [...] De altfel, pentru Goethe, vârsta, când era vorba despre relațiile sale sentimentale, nu însemna mare lucru, unele dintre iubitele lui fiind nu numai mult mai tinere, ci și cu mai mulți ani mai în vârstă decât el – vezi, de pildă, Charlotte von Stein. [...] Ibrăileanu nu-și propune să ne arate cum se produce procesul de îndrăgostire. În cazul de față, el este un dat, simplu, natural. De aici se pornește excursul psihologic și analitic. S-ar putea spune că doctorul Codrescu a avut dintotdeauna o slăbiciune pentru Adela – și reciproc. Pe măsură ce ea a crescut, sentimentele lui pentru Adela și, suntem convinși, ale ei pentru Codrescu s-au maturizat, «jocul dragostei și al întâmplării», marivaudajul, au devenit un lucru cât se poate de serios. Există chiar un moment, îndrăznim să spunem, atunci când Adela are doar 15 ani, în care Ibrăileanu, cu un plus de sofisticare estetică, ar fi putut să-l anticipeze pe

Nabokov, respectiv doctorul Codrescu putea să devină pentru Adela ce este profesorul cuadragenar Humper Humbert (sic!) pentru Lolita. Nu credem însă că Ibrăileanu era pregătit pentru acest pas”. □ În *Celula de deasupra mării*, Toma Grigorie analizează volumul lui Horia Gârbea, *Trecutul e o sărbătoare* (Editura Tracus Arte, 2012): „Cotat ca reprezentant vizibil al promoției nouăzeci, Horia Gârbea nu ignoră definitiv latura textualistă a înaintașilor optzeciști, chiar dacă o definește ironic ca pe o infirmitate [...] Asumându-și-o însă ludic, aceasta îi procură însinuarea imaginară în proximitatea unor nume sonore ale literaturii române și universale: Nichita Stănescu, Franz Kafka, Virgil Mazilescu, Cristian Popescu, pe care-i introduce în textura sa poetică prin câteva trăsături esențiale aparținătoare [...] Tonul facetios, poznaș, preferat de proza și teatrul lui Horia Gârbea, transpare și în poeme. [...] *Trecutul e o sărbătoare* este cea mai bună carte de versuri a lui Horia Gârbea, constatare a criticii literare, cea care a primit-o cu sensibilă amabilitate”. ■ Mihai Iovănel scrie *Despre fanfiecțiuni*: „Pornind de la succesul recent, de mari proporții, al romanului *Cele 50 de vicii ale Domnului Grey* de E.L. James, publicat inițial pe un site al admiratorilor seriei *Amurg* a Stephaniei Meyer și, de fapt, clona fidelă a acelei serii, Ewan Morrison face în «Guardian» istoricul genului numit *fanfiction*, traducibil prin *fanfiecțiuni* – ficțiuni produse de fanii unui anumit obiect cultural care simt nevoia să prelungească sau să dezvolte lumea imaginară a obiectului-sursă, respectând sau distorsionând parametrii originari.” Iovănel afirmă „întrucât implică semnificativ conceptele de autor și de proprietate intelectuală, ambele relativ recente (secolul al XVII-lea – începutul secolului al XVIII-lea), fanfiecțiunile reprezintă un fenomen modern. Deși Morrison nu-l amintește pe Cervantes, volumul al II-lea din *Don Quijote*, în care spaniolul își apără romanul de continuarea ilegală produsă de un pirat editorial, poate fi considerat momentul auroral al fanfiecțiunilor. [...] Cu cât o operă este mai puternică sau mai adictivă, cu atât fanfiecțiunile sunt mai numeroase. Bunăoară, bestsellerul *Contele de Monte Cristo* a avut parte de mai multe continuări neautorizate. [...] Literatura română s-a întâlnit și ea cu fenomenul fanfiecțiunilor, deocamdată nu în variante XXX. Imediat după 1990, Ion Cristoiu a lansat în «Expres Magazin» un concurs de continuare a romanului *Delirul*, din care Marin Preda nu apucase să scrie decât primul volum; câștigătorului i s-a publicat în volum tentativă de *Delirul II*, dar azi nimeni nu-și mai amintește numele lui. Pot fi numite și cazuri ceva mai memorabile. *Sub pecetea tainei* a lui Mateiu I. Caragiale, proză considerată neterminată de unii, a fost dusă la capăt în două rânduri: de Radu Albala și de Alexandru George. Alexandru George, de altfel, a mai semnat *fanfictions* în care i-a reanimat, printre alții, pe Sherlock Holmes. Tot Mateiu, de data aceasta prin jurnalele lui pierdute în preajma războiului, a fost prelucrat de Ion Iovan; rezultatul, *Ultimele însemnări ale lui Mateiu Caragiale însoțite de un inedit epistolar precum și indexul ființelor, lucrurilor și întâmplărilor în prezentarea lui Ion Iovan*” (2008), este o capodoperă; după cum și *Ultimele sonete închipuite ale lui Shakespeare în traducere imaginară* au fost

văzute capodopere, măcar în sensul de capodopere ale lui Vasile Voiculescu. [...] Și critica literară a cunoscut cazuri de fanficțiuni. Alex Ștefănescu a aspirat să ducă mai departe *Istoria* lui G. Călinescu, reluând firul din 1941, de unde o lăsase acesta”.

● **[„Dilema veche”. nr. 33]** Marius Chivu scrie despre revista de literatură *Corpul T*, nr. 2, condusă de Alexandru Mușina și Andrei Bodiș și editată de Facultatea de Litere a Universității „Transilvania” din Brașov împreună cu Tracus Arte, menționând că aceasta își propune să realizeze un top al primelor cinci romane apărute după 1990: „a avut ideea unei anchete prin care să stabilească un posibil top 5 al romanelor românești apărute din 1990 până astăzi”. ■ Veronica D. Niculescu traduce din limba engleză Siri Hustvedt, *O vară fără bărbați* (Polirom, 2012). ■ Simona Sora consideră cartea lui Cosmin Bumbuș și a Elenei Stancu, *Cuba continuă* (Editura Art, 2012) un jurnal de călătorie atipic, care îmbină fotografia cu descrierea: „Acest insolit nostalgic este, de altfel, principalul efect al fotoreportajului cu totul special din această carte-album. O lume exotică, mult prea vie pentru încremenirea ei semicentenară, este descrisă/fotografiată de pe pozițiile unor vechi cunosători ai ei, unii care, în altă viață, sau poate prin gene recesive, au mai fost acolo”.

24 august

● **[„Adevărul weekend”, nr. 58]** Nicolae Manolescu scrie despre presa anilor 1990 sub titlul *Ubi sunt...* Criticul observă: „Cu 20 de ani în urmă un jurnalist era un om care scrie, în prezent, el e tot mai des un om care vorbește”.

● **[„Observator cultural”, nr. 380]** La *Editorial: De Recitit. Murti-Bing de Czesław Miłosz*, Fragment din Czesław Miłosz, *Gândirea captivă* (1953), traducere din polonă de Constantin Geambașu, Editura Humanitas, București, 1999, din care reținem: „în anul 1932, la Varșovia apăruse o carte bizară. Era un roman în două volume intitulat *Nesățul*. Autorul lui era St.I. Witkiewicz, filosof, pictor și scriitor. Această carte, probabil ca și romanul anterior, *Adio toamnă!*, nu putea să se bizuie pe un număr mare de cititori. Limbajul folosit de autor era dificil, plin de cuvinte noi, pe care Witkiewicz singur le crease; descrierile de scene erotice șocante se învecinau cu pagini întregi de discuții despre Husserl, Carnap și alți teoreticieni contemporani ai cunoașterii. Mai mult, nu totdeauna se putea delimita seriozitatea de clovnerie, iar tema părea a fi o pură fantezie. [...] Eroii lui Witkiewicz sunt nefericiți, căci nu au nici o credință și nici sentimentul rostului activității lor. Această atmosferă de inerție și de sterilitate se așterne peste toată țara. Atunci apar în orașe o mulțime de negustori care vând pe ascuns tablete Murti-Bing. Murti-bing era un filozof mongol care reușise să prepare un mijloc de transmitere a *concepției despre lume* pe cale organică. Această «concepție» a lui Murti-Bing, care de altfel constituia forța armatei mongolo-chineze, era cuprinsă în niște pilule sub formă condensată. Cel care lua pilule Murti-Bing se schimba complet, devenind senin și fericit. Problemele cu care se confruntase

până atunci i se prezentau brusc drept iluzorii și ne semnificative. Pe oamenii care continuau să le acorde atenție îi privea cu un zâmbet de bunăvoință. În primul rând era vorba de dificultățile insolubile ale ontologiei (de care era pasionat autorul însuși). Omul care înghițea pilulele Murti-Bing înceta să mai fie sensibil la elementele metafizice; considera anumite manifestări, cum ar fi excesele sălbatice ale artei care trăia *nesațul formeii*, drept prostii ale trecutului; [...] Epilogul în câteva cuvinte: izbucnește războiul și se ajunge la confruntarea dintre armata occidentală și cea răsăriteană. În momentul decisiv însă, înainte de marea bătălie, comandantul armatei occidentale în care toți aveau încredere nețarmurită se prezintă la locuința principală a adversarului său și se predă, drept pentru care este decapitat cu mari onoruri. Armata răsăriteană ocupă țara și începe noua viață a murti-bingismului. Frământați anterior de «nesațul» filozofic, eroii romanului pornesc în slujba noului regim, scriind marșuri și ode în loc de muzică disonantă, pictând tablouri utile din punct de vedere social în locul vechilor abstracțiuni. Dar pentru că nu se putuseră dezbată complet de vechea lor personalitate, deveniseră remarcabile exemplare de schizofrenie”. ■ Bianca Burța-Cernat (*Din dosarul romanului românesc*) recenzează studiul lui Șerban Axinte, *Definițiile romanului. De la Dimitrie Cantemir la G. Călinescu* (Editura Timpul, 2011): „Tânărlul cercetător urmărește, pe un traseu de creastă, aventura acestei *deveniri* românești a speciei – cu metamorfoze care corespund unor etape de creștere, ca într-un scenariu structurat de viziunea unei evoluții organice (o ficțiune teoretică, în fond!) – prin prisma unor *teorii* despre roman formulate de-a lungul timpului de critici sau de romancierii înșiși și așază în oglindă proiectul de creație inițial și realizarea propriu-zisă a acestuia”. În opinia Biancăi Burța, autorul „insistă, aparent (doar aparent!) mai mult decât ar fi fost necesar, asupra respectivului decalaj pentru că acesta denunță, în cazul dat, simptomul unui bovarism (poate benign) al unei întregi literaturi ce suferă de complexul marginalității. Euforia adoptării unor mode și/sau modele de la Centru astfel se explică – și mă gândesc, de exemplu, la discrepanța dintre declarațiile de intenție ale unor *proustieni* interbelici (între ei, cel mai ilustru, Camil Petrescu) și romanele lor, care se încăpățânează să rămână, ca formulă, preproustiene. Este o formă de bovarism estetic – îndubitabil, necesară în anumite doze –, manifestată în etapa modernismului interbelic, a sincronismului lovinescian. O altă formă de bovarism (anterioară), diagnosticată, în subtext, de Șerban Axinte și ținând de perioada primelor realizări notabile ale romanului românesc (de la Nicolae Filimon la Ioan Slavici și la Duiliu Zamfirescu), este aceea a unui bovarism etic ce imprimă ficțiunii romanești un plus de tendențiozitate moralizantă. [...] Simplificând un pic discuția, între aceste două forme de bovarism – etic și estetic – se poartă la noi *bătălia pentru roman*, în prima jumătate a secolului al XX-lea. [...] Cu un calm și cu un simț al echilibrului absolut indispensabile unui istoric literar prob, Șerban Axinte expune, metodic, punctele de articulație ale concepțiilor teoretice formulate de cei mai importanți participanți la dezbateră privind romanul românesc: Dimitrie Gusti

și Ion Heliade Rădulescu, Radu Ionescu, Titu Maiorescu și C. Dobrogeanu-Gherea, Duiliu Zamfirescu, N. Iorga, G. Ibrăileanu și E. Lovinescu, F. Aderca, Mihai Ralea, Camil Petrescu, Mihail Sebastian, Eugen Ionescu, Mircea Eliade, G. Călinescu. (Se adaugă un capitol despre paratextele *Istoriei ieroglifice*, care ar conține germenii ai unei incipiente *teorii* asupra romanului în spațiul românesc. Presupoziția mi se pare atacabilă din mai multe puncte de vedere, între care și acela că inclasabila carte a lui Cantemir nu prea are ce căuta într-o discuție despre roman în accepțiunea modernă a termenului...)”. ■ La categoria *Jurnal*, în *Dincolo de hotarul interzis*, Andreea Răsuceanu comentează *Trei săptămâni în Himalaya* (Humanitas) al lui Marius Chivu: „Cu o sinceritate debordantă și o ineputabilă capacitate de autopersiflare, care îi garantează imediat simpatia cititorului, plin de un umor, cu siguranță, uneori terapeutic (reflectat și în titlurile amuzante ale unora dintre capitole), fără fandoseli și cu aceeași seriozitate și aceeași aplicare dovedite până acum în cronicile sale, autorul celor *Trei săptămâni în Himalaya* își conduce abil cititorul prin peisajul grandios, însă plin de capcane al Himalayei. [...] stilul cărții e și atuul său principal; unele pasaje dovedesc stoffa de prozator a lui Marius Chivu, sunt intense, de o ironie tândră, dulce-amară, precum cel despre alergătorul Bebiță, care are ceva din Mendebilul cărtărescian”.

■ La secțiunea *Literatură*: □ Sub titlul *Debuturi magice*, Elisabeta Lăsconi prezintă romanele *Annabel* de Kathleen Winter, traducere din limba engleză și note de Ada Tănașă (Polirom, 2012) și *Copila de zăpadă* de Eowyn Ivey, traducere din limba engleză de Veronica D. Niculescu (Polirom, 2012): „Să debutezi astăzi ca romancier de limbă engleză pe o piață de carte imensă presupune un talent indiscutabil și ceva în plus oferit cititorilor, ceva ce nu au mai găsit sau au găsit rar într-o operă de ficțiune, fie ca subiect, ca personaje, ca univers ori semnificații. Au avut parte de asemenea debuturi magice două scriitoare neobișnuite, propulsate rapid printr-un număr impresionant de traduceri: Kathleen Winter, cu *Annabel*, apărut în 2010, și Eowyn Ivey, cu romanul *Copila de zăpadă*, apărut în 2012, publicate recent de Editura Polirom. Dincolo de coincidența traducerii în limba română în același timp, atât autoarele, cât și romanele ce le-au impus au multe în comun. [...] în miezul fiecărui roman se află o poveste. *Annabel* are în substrat vechea narațiune mitică a hermafroditului, rescrisă în cheie modernă și reflectată și în cercetările științifice și în practica medicală, iar romanul lui Eowyn Ivey folosește basmele despre copila de zăpadă, mai ales povestea rusească *Snegurocika*. Romanele merg de la realismul psihologic și poetic spre granițele prozei mitice și chiar fantastice”. □ Volumul lui Eowyn Ivey, *Copila de zăpadă* este comentat și de Dana Pârvan-Jenaru (*Trăind povești*): „Roman ce nu va avea, probabil, șansa de a intra în galeria capodoperelor, dar care, fără a coborî treptele comercialului, își va număra foarte mulți cititori, căci ascunde o frumusețe plină de tristețe care pătrunde pe nesimțite în cele mai vulnerabile unghere ale ființei, aducând cu fiecare pagină magia unor peisaje de poveste, dar mai ales fascinația basmului și a dorințelor care prind viață ca prin minune. [...] Romanul este scris în stilul

realismului magic, mizând pe acea pendulare incertă între mirajul logicii iraționale a basmului și realismul crud care întreține suspansul. Irealitatea este una cu substrat livresc, căci alunecările din logica realului au la bază aventurile dintr-un basm rusesc. [...] Explicațiile legate de originea fetei oscilează între miraculos (o făptură născută din zăpadă și dor) și existența rațională a acesteia ca fiică a unui bărbat retras în păduri. Rând pe rând, până în finalul romanului, când Faina se îndrăgostește și dă naștere unui copil, după care dispare, explicațiile alternează, întreținând o continuă atmosferă de suspans, de sfâșiere între real și ireal. Ca și personajul basmului *Snegurocika*, Faina este topită de dragoste”. ■ Cezar Gheorghe publică eseul „*Fii plural ca universul!*” (I): „Fernando Pessoa nu a fost și nu va fi vreodată un simplu poet modernist. Cele peste douăzeci de mii de pagini găsite în cușorul său nu au fost descifrate încă. Amploarea proiectului poetic depășește planul literaturii, fiind un model al modernității. Nu se mai vorbește demult despre poetul Pessoa, ci despre un adevărat *arhetip* al proteismului. Numele său este sinonim cu soluția literaturii pentru complexitate. Aceeași judecată poate fi aplicată lui Proust. Proustianismul este un mod de a gândi timpul și memoria, dar și un ateism în care singura transcendență care supraviețuiește este literatura. Despre Pessoa se poate spune că ilustrează un tip de gândire, o gândire sinonimă cu pluralitatea, cu trecerea de la înțelegerea ființei la înțelegerea devenirii continue a acesteia.” Autorul afirmă: „Ființa este devenire. Într-un univers pessoan, ființa se actualizează în nenumărate deveniri. Căci ce pot fi heteronimii decât deveniri succesive? Actul de creație nu este altceva decât o devenire continuă, niciodată terminată, întotdeauna pe cale de a se face, întotdeauna altundeva, întotdeauna în căutarea unei alte imagini a gândirii care să o submineze pe cea existentă. *A crea* înseamnă să cauți în gândire mișcare, să trasezi modele dinamice ale ființei. [...] Ceea ce ne arată traducătorul acestuia, Dinu Flămând, în ediția românească a *Operei poetice*, este că marea miză a literaturii lui Pessoa ține de un tip de gândire a complexității realizată prin *permanente transmutări* (un alt cuvânt pentru deveniri). *Ficțiunea somatizată* descrie foarte exact acest proces al devenirii. [...] Într-un anumit sens, Pessoa este discipolul lui Heraclit, nu al lui Parmenide. [...] Devenirea (heteronimia) este mărturisirea tendinței organice spre depersonalizare și simulare. Ființa este simulată. Omul nu mai este de ajuns. Individul nu mai poate fi forma dominantă de expresie care impune formă asupra materiei. El se lasă locuit de senzație, acceptă prin devenire o componentă de evadare, o linie de fugă menită să reziste formalizării. [...] Heteronimii sunt un stadiu intermediar *între* om și limbaj. În limbă, heteronimii sunt echivalentul articolului nehotărât. Vom vorbi întotdeauna despre un heteronim între alți heteronimi, o devenire între alte deveniri. Limbajul atinge zone imposibil de exprimat în condițiile unei identități unitare. [...] Literatura lui Pessoa este o manieră de a construi persoane care lipsesc. [...] Heteronimia nu este decât manifestarea unei funcții de fabulație a literaturii. Pentru Deleuze, «scopul artei este acela de a smulge percepul din percepțiile obiectului și din stările subiectului

care percepe, de a smulge afectul din afecțiunile considerate ca trecere de la o stare la alta; de a smulge un bloc de senzații, o pură entitate senzorială» (Deleuze, Guattari, 1999). Deleuze continuă să spună că această metodă variază de la un autor la altul. De pildă, la Proust și la Pessoa. Cei doi inventează procedee diferite în căutarea ființei pure a senzației. Pessoa inventează fenomenul heteronimiei și ficțiunile interludiului. Senzația este punctul de legătură între activitatea scriitorului, activitatea pictorului, muzicianului. Materialul este singurul care diferă”.

■ Corina Ciocârlie semnează eseu *Nimic nu se dă pe gratis. Breviar pentru autori în vilegiatură*: „*Il n’y a pas de dîner gratuit. Petit abécédaire de la rencontre en littérature* a apărut în 2011, la editura luxemburgheză Ultimomondo (cu desene de Dan Perjovschi). O versiune românească a cărții – revăzută, adăugită și ilustrată cu peripeții din spațiul carpato-danubiano-pontic – urmează să apară în toamnă, la Editura Art. Primele fragmente au fost publicate în «Observator cultural», în martie 2012. [...] Într-o discuție purtată la Târgul de Carte de la Frankfurt cu un editor german care pretinde că ar fi interesat de scriitorii din Europa de Est, Mircea Cărtărescu se enervează și-i răspunde că el, personal, nu se consideră unul dintre ei. «Aveți dreptate», admite editorul conciliant, «dumneavoastră, ca român, sunteți din Europa de Sud-Est...». Minunată precizare, continuă Cărtărescu, superbă subîmpărțire a unei subîmpărțiri, pe cât de nedreaptă, pe atât de inevitabilă: «Rămâi la locul tău, îmi spunea de fapt, prin aceasta, afabil, editorul. Rămâi în ghetoul tău. Exprimă-ți bucățița ta de istorie (sud-)est-europeană. Scrie despre Securitatea ta, despre Ceaușescu al tău, despre Casa ta a Poporului. Despre câinii tăi, copiii tăi de pe străzi, ȣiganii tăi. Mândrește-te cu disidența ta din perioada comunistă. Lasă-ne pe noi să scriem despre dragoste, moarte, fericire, agonie și extaz». [...] Ecuția succesului e cât se poate de simplă și Mircea Cărtărescu o formulează limpede încă din primele pagini ale unui volum de Jurnal intitulat, cu umor dâmbovițean, *Zen*: «Un scriitor de mână întâi dintr-o țară de mână a șaptea nu poate aspira la o notorietate mai mare decât a unui scriitor de mână a șaptea dintr-o țară de mână întâi»”. ■ Geo Șerban semnează eseu intitulat *Ascensiuni*: „Imaginea muntelui ar putea fi pentru mulți una de împrumut, constituită dintr-un amestec de curiozitate și uimire față de experiențe temerare relatate prin cărți. La rândul lor, măcar o parte din relatări perpetua atitudini preluate din panoplia unui romantism legitimat de impactul popularității”. ■ *La zi: Va fi:* □ *23 August – Eroii și victime*: „Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc organizează joi, 23 august, la Bibliotecă Bastilia, începând cu ora 15.00, dezbaterile 23 August – Eroii și victime. Vor lua cuvântul Neagu Djuvara, istoric, Adrian Cioroianu, istoric, Adelina Țânțariu, IICCMER, și Ștefan Bosomitu, IICCMER. În 2011, Parlamentul României a aprobat un proiect de lege prin care ziua de 23 August a fost declarată «Ziua Comemorării Victimelor Fascismului și Comunismului»”. □ *Amintiri din pribegie* de Neagu Djuvara, ediție aniversară: „La Editura Humanitas a apărut, în preajma zilei de naștere a reputatului istoric Neagu Djuvara, a zecea ediție a bestsellerului *Amintiri*

din pribegie, un volum aniversar publicat într-o formă grafică deosebită și cuprinzând de două ori mai multe fotografii din albumul de familie al autorului”.

● **[„România literară”, nr. 34]** La *Cronică Literară*, în *Specificul național*, Cosmin Ciotloș abordează volumul lui Alexandru Ecovoiu, *După Sodoma*: „Lipsite de aproape orice urmă de specific național (o marotă conceptuală a primei jumătăți a secolului trecut), acestea nu au, dincolo de granițe, aerul exotismului estic de care beneficiază, de cele mai multe ori, proza românească *de export*. [...] Ecovoiu este, ca scriitor, exclusiv produsul lecturilor sale din, să zicem, Joyce, Nabokov sau Philip Roth. Premisă a profesionalismului, aceasta nu e numaidecât și o premisă a excelenței [...] în loc să rămână, așa cum se anunța, un roman senzațional, acesta e doar un roman de senzație. Excelent scris, ceea ce aproape că nu mai contează”. ■ Ioan Holban (*Omul-mlaștină*) recenzează cartea lui Matei Vișniec *În Dezordinea preventivă* (C.R., 2011): „Construit pe două etaje – unul informațional, dezvăluind strategiile de manipulare care se structurează în jocul faptelor diverse în redacția de știri a unui post de radio din Paris și celălalt, metafizic, al explorării ființei interioare cu cele patru componente ale sale –, romanul vorbește despre o vastă operațiune de spălare a creierelor, dar și despre speranța care ne rămâne, totuși, într-o lume a manipulării și a omului suprainformat, paralizat, în fond, de fluxul neîntrerupt, agresiv, al *știrilor rele*. [...] Aceasta e șansa de salvare a omului-mlaștină, mutantul de azi: să citească poezie, eventual, aceea din *La noapte va ninge, Orașul cu un singur locuitor, înțeleptul de la ora de ceai. Poeme ulterioare, La masă cu Marx* de Matei Vișniec”. ■ Mircea Mihăieș scrie despre *Detectivul Marlowe*: „Când teoreticienii S.F.-ul vor ajunge să analizeze și implicațiile de acest tip ale creațiilor favorite, probabil că nu va mai fi decât o chestiune de timp până la recunoașterea ficțiunii speculative/ anticipative drept una din formele relevante ale creației contemporane”. ■ În *Granița tot mai permeabilă dintre Est și Vest*, Ana Chirițoiu analizează volumul lui Vasile Ernu, *Inteligenția rusă azi*: „Ernu urmărește, printre altele, cum rezzonează mai la Est niște teme atribuite tradițional Vestului, ca și când doar acesta ar avea monopol asupra doxei universale. Cele 20 de dialoguri cuprinse în acest volum, realizate în decurs de șapte ani, reușesc să ilustreze faptul elementar că și dincoace de Viena se produc idei, discursuri, paradigme. [...] O bună parte din reușita cărții stă, de fapt, chiar în explorarea acestei granițe permeabile dintre Est și Vest, iar mulți dintre interlocutorii lui Ernu o folosesc ei înșiși drept cadru de referință, fie pentru că e unul comun cu publicul căruia i se adresează, fie pentru că e internalizat. În tot cazul, pentru cei interesați de tot felul de liminalități, aici se găsește un focus major al volumului. [...] Ernu deține și capacitatea de-a se adapta logicii interlocutorului, pe care, indiferent cine ar fi el, îl pune în lumină cu generozitate”. ■ Cornel Ungureanu publică eseu *Noica și careul M al Sibiului* din care reținem: „Viitorul văzut de Cioran stă sub steaua Apocalipsei, cel interpretat de Noica sub steaua marilor speranțe. Noica va încerca, la Păltiniș, să reconstituie structura Utopiei, ruinată de regimurile totalitare”. ■ În cadrul rubricii *Comentarii*

Critice: □ Alex Goldiș (*O frescă autobiografică*) scrie despre volumul lui Ion Ianoși, *Internaționala mea*, intitulându-și articolul: „cine va căuta în cartea lui vreo profesiune de credință intimă sau expunerea vreunui conflict interior – am impresia că ele nici nu stau în firea marxistului relativist – va fi dezamăgit. [...] E surprinzător de puțină filozofie în autobiografia unuia dintre cei mai dedicați profesori de estetică din ultima jumătate de secol”. □ În articolul *Pagini trăite de istorie literară*, Adina Dinițoiu recenzează volumul *Amintiri deghezate* al lui Ovid S. Crohmălniceanu (Humanitas, 2012): „E o carte scrisă cu talent literar, cu portrete extraordinare, cu secvențe umoristice irezistibile, arătând o finețe a observației și o fixare în scris a vorbei de duh demne de un prozator. Dar, mai mult decât atât, e o carte de o mare eleganță – cum rar se întâlnește în cărțile de memorialistică de la noi –, în care Crohmălniceanu ține să vorbească numai despre autorii deja dispăruți, și își cere în prealabil iertare dacă cineva în viață iese, totuși, *nedreptățit* din paginile sale [...] umorul și melancolia se contrabalansează în această carte extraordinară: un autor elegant și empatic, un mare critic și istoric literar, învie o întreagă epocă postbelică, în portrete vii și replici savuroase.” Adina Dinițoiu redă câteva din notele lui Crohmălniceanu despre scriitorii pe care i-a cunoscut (Pe Camil Petrescu) „Memorialistul îl situează între cei «trei intelectuali români» pe care i-a cunoscut personal, capabili să-și câștige discipolii prin «limpiditatea tăioasă în gândire», alături de G. Călinescu și Miron Radu Paraschivescu”. ■ La rubrica sa *Lecturi libere*, Gabriel Dimisianu scrie despre *Deja uitatul S. Damian*, criticând lipsa de căldură și de relevanță a panegiricului publicat chiar în paginile „României literare” cu câteva numere în urmă (nr. 32): „Critic mai mult al ideilor în anii de început, S. Damian evoluează totuși către o abordare complexă a literarului, atent la structuri și la procedee, la tehnici, la aspecte stilistice, dar nu mai puțin, în continuare, la încadrarea istorico-socială. [...] E prea adesea pledant și polemic, adversar inflexibil, înverșunat al mentalităților obscurantiste, al naționalismelor și al reflexelor totalitariste, în special de dreapta, respinge «malversațiile ivite în cultură» și ia totdeauna apărarea valorilor democrației, a deschiderilor europene, pro-Occident, în fine. Eseurile din *Duelul invizibil* (1977), *Fals tratat de psihologia succesului* (1995), *Replici din burta lupului* (1997), *Aruncând mănusa* (1999) aduc mărturia capacităților polemice ale lui S. Damian. Cine a vorbit despre blândețea lui fără limite se vede că nu le-a citit [...] Anii liberalizării ideologice relative de la mijlocul deceniului șapte al veacului trecut fac să se manifeste în voie o dispoziție oarecum tănuțită până atunci a lui S. Damian: aceea de a încuraja experimentele, inovările, revoltele față de clișee, față de normele neclintite. Oniricii îi dobândesc girul (D. Țepeneag, Vintilă Ivănceanu, Iulian Neacșu, Florin Gabrea) și în general tinerii care inovează”. ■ La *Cronica edițiilor*, cu titlul *Al doilea Pillat*, Răzvan Voncu prezintă seria de autor Dinu Pillat de la Humanitas: „Dacă *Așteptând ceasul de apoi* (2010), primul ei volum, a fost o revelație, cel de-al doilea, *Tinerețe ciudată și alte scrieri* (2011) și, mai ales, cel de-al treilea, *Spectacolul rezonanței*, au întărit convingerea

că nu ne aflăm în fața unei recuperări sentimentale, nici a unei ediții de serviciu. Imaginea critică a lui Dinu Pillat s-a modificat, cred, substanțial, în urma ei. În locul unui *marginal interesant*, chinuit, mai întâi, de supliciu de a purta un nume ilustru, într-o epocă troglodită, apoi de o sănătate care i-a retezat prea devreme zborul, ediția îngrijită de Monica Pillat și George Ardeleanu ne-a oferit un Dinu Pillat – creator major. Nu numai statutul scriitorului s-a schimbat, de la o speranță frântă de destin la o certitudine. Însăși valutarea lui s-a schimbat, opera sa – critică, prozastică și confesivă – revenind postum în prim-plan. E limpede că avem, din fericire, doi Pillat în literatura română: pe Ion Pillat, cel mai important poet tradiționalist modern, și pe Dinu Pillat, critic și prozator, personalitate aparte a frământatei literaturi postbelice. [...] Textul este foarte bine îngrijit, iar prefața lui George Ardeleanu e temeinică, inteligentă și minuțioasă”. ■ În textul *Case, constructuri și, în special, subterane*, Gabriel Coșoveanu recenzează volumul *Casa Gorgias* al lui Gellu Dorian: „Lângă fragmentele masive, convingător decupate spațial și factual, căci verificabile în *terfeloage*, descoperim un duh al memoriei generice, atent să avertizeze că orice inițiativă narativă de o anvergură consistentă poate propulsa în istoria vie ceea ce ar rămâne, fără speranța vreunui spirit suficient de curios și aplicat, în hrisoave pe cale de descompunere. Meritul lui Gellu Dorian, deloc neglijabil, este de a face elogiul lecturii palimpsestice, solicitantă și incomod-lacunară, într-o epocă dedată apropierei succesului prin formule pline de secrete ale umanității care nu vrea decât transparență”. ■

Interviurile României literare: Iulian Boldea publică un interviu cu Ana Blandiana - *Scrisul este forma mea de existență, singura posibilă*: „Primul volum, *Persoana întâia plural*, nu face parte din devenirea mea poetică. El era expresia unei vârste, nu a unui destin, o vârstă care era pradă tuturor manipulărilor, de la ceea ce ți se băga în cap până la ceea ce ți se băga în pagină. Toate acele volume de debut în colecția *Luceafărul* (care reprezintă totuși atât de mult în desprinderea de prolet-cultism) au fost în mare măsură rezultatul amestecului redactorului și cenzorului în textele unor tineri care nu aveau nici un mijloc să se apere. [...] Scrisul este forma mea de existență, singura posibilă (mi-e imposibil să-mi imaginez o situație sau o forță care să mă împiedice să scriu și căreia să-i supraviețuiesc), dar libertatea de expresie nu are nici o legătură cu această predestinare, care este un metabolism mai mult decât o vocație. Libertatea de expresie este ceva exterior, are legătură nu cu scrisul, ci cu publicatul, nu cu esența, ci cu imaginea ei. Poate fi interzisă transmiterea cuvântului, dar nu nașterea lui”. Despre statutul poeziei după 1989 poeta afirmă: „Nimic nu mi-a fost mai greu să înțeleg și să admit după 1989 decât evidența că libertatea cuvântului a diminuat importanța cuvântului. Și asta nu numai pentru că dezvoltarea societății de consum a crescut interesul pentru materialitate în dauna celui pentru orice formă de spiritualitate, ci și pentru că orice lucru are prețul pe care îl plătești pentru el, și un poem pentru care poetul risca să aibă probleme era perceput mai acut de cititor decât un poem rostit în condițiile în care oricare poate să spună orice”. ■ ■ *Avanpremieră editorială*:

Taichi Yamada, *N-am mai visat de mult că zbor*, traducere din japoneză de Mihaela Butnariu, în curs de apariție la Editura Humanitas în colecția „Raftul Denisei”, coordonată de Denisa Comănescu.

30 august

● [„Cultura”, nr. 32] În articolul *Spiritul critic și nodul în papură*, C. Stănescu scrie: „O revistă foarte combativă, animată de o anume nostalgie a militantismului de odinioară este «Spiritul critic» de la Pașcani, publicație ce-și datorează apariția și longevitatea lui Leonard Gavrilu, [...] Cal năvălaș, mișcarea literară în sine se abate mereu de la drumurile proiectanților și legislatorilor săi, luând-o mereu alături cu drumul. Ceea ce nu scade meritul unor idealști tobă de carte de a promova un program și o direcție literară. Așa și cu *Manifestul...* revistei din Pașcani care, dincolo de ambiții utopice, practică un polemism erudit și salubru și duce de un deceniu o veritabilă campanie iluministă și pașoptistă împotriva analfabetismului, semidoctismului și misticismului literar”. Criticul atrage atenția asupra comentariului lui Leonard Gavrilu la romanul *Provizorat* al Gabrielei Adameșteanu: „Dăruit până la jertfă *realismului documentar*, Leonard Gavrilu devenit un veritabil căutător de *noduri în papură*, crede a le descoperi într-un excelent roman, *Provizorat* al Gabrielei Adameșteanu. [...] «autoarei romanului îi lipsește în chip flagrant simțul istoric, iar rezultatul este așternerea pe hârtie a unui roman cronologicește defazat, falsificator». În ultimul cuvânt din această frază critică adie vizibil și sensibil o rămășiță realist-socialistă din *curentul* ce a bântuit literatura și critica română prin deceniul șase din secolul trecut, când «falsificarea realității noastre» era nu doar cenzurată, dar și pedepsită penal. În numele realismului documentar și nonfictiv, Leonard Gavrilu o acuză pe roman-cieră de falsificarea realității și *jongleria* cu timpul istoric. În privința *jongleriei* cu timpul, Leonard Gavrilu, ce-i drept, o nimerește bine, chiar dacă fără să vrea: ce să facă altceva prozatorul de ficțiuni decât să *jongleze* cu timpul, cu personajele, cu ideile și cu epocile?!”. În opinia lui C. Stănescu „diferendul (!) dintre critic și cartea pe care o citește e provocat de o lectură total inadecvată, o lectură orientată exclusiv de obsesia *documentaristă* a unui critic care caută într-o cetate imaginară, a purei ficțiuni străzile, sectoarele și sediile de partid din orașul în care el viețuiește zi de zi. Și se mira ca nu le găsește... Inadecvarea lecturii provine din nerespectarea statutului fictiv al evenimentelor, locurilor și eroilor din romanul citit cu harta de geografie și cartea de telefoane sub ochi. Desigur, confuzia și neînțelegerea raportului dintre cele două spații, real și fictiv, naște monștri de interpretare critică. [...] Dincolo de asemenea *noduri în papura*, inadvertențe și inadecvări – mai sunt și altele –, citim revista de la Pașcani cu mare interes și cu un cert profit intelectual și științific”. ■ Despre *Plagiatul – delict academic, armă politică cinstită* scrie Ion Crețu: „La ora când scriu aceste rânduri, «Dilema veche», gazetă cu lavalieră, nu a scos încă pe tarabă numărul, anunțat din vreme, însoțit de un supliment dedicat plagiatului. [...] PS. Aceași revistă, pomenită mai sus, a anunțat

că unul dintre titularii ei de rubrică – Radu Cosașu – se *autosuspendă* pe motive de vârstă. Să fim serioși, scriitorii n-au vârstă. Atunci? Ce înțeleg eu este că redacția a optat, în marea ei înțelepciune, între un mare scriitor («extremist de centru»), și un oarecare purtător de cuvânt al unui derbedeu politic». ■ Monica Săvulescu Voudouri descoperă *Un val de neîncredere*: „Eu cred că vreo câțiva neizbutiți s-au întors în țară din diaspora după 1990 și-au început să-i snobeze pe cei rămași acasă. Ei trebuie căutați printre cei de felul lui Nilă din *Moromeții*. Despre care taică-său, întrebat la fierăria lui Iocan ce-i mai face fiul fugit în Capitala, a rostit memorabila frază: «A împărțit Bucureștiul cu o funie pe din două, și jumătate e-al lui». Tagma celor puși pe snobism nu este greu de detectat». ■ La categoria *Literatură*: □ În *Revenirea la revoltă*, Ștefan Baghiu analizează volumul lui Constantin Abăluță, *Bazooka girl* (Casa de Editura Max Blecher, 2012): „De fapt, ceea ce miră cel mai mult la Abăluță este lipsa unei rigidități specifice generației poetice din care face parte. Nu atât schimbarea motivelor și a formelor poetice deranjează, se pare, pe saizeciști, cât credința oarba în securitatea limbajului și a formulelor de construcție. Este adevărat și că Abăluță a lucrat mai mereu cu experimentul – ceea ce îi și reproșa Marin Mincu, considerând-i poezia drept «confecționarea unor conglomerate de materiale verbale, abandonate liber în conformitate cu metoda *delle parole in libertad* a lui Marinetti», metodă care nu mai poate funcționa eficient – însă tocmai datorită acestei libertăți pe care și-o arogă poetul, poezia lui este mai mereu lipsită de canoane obositoare [...] La fel de adevărat este și faptul că, dincolo de ușurința de a-l recunoaște din prima pe Constantin Abăluță prin stilul propriu, este foarte grea, dacă nu imposibilă o eventuală încadrare generaționistă. Deși debutează în anii '60, el aparține ca structură mai mult de saptezeciști, însă nu îi sunt străine formulele nouăzecismului românesc – pe care și-l însușește manifest și deschis prin filonul himerist – și, iată, în ultima vreme, cele ale douămiismului.” În opinia criticului „debutul volumului *Bazooka Girl* este o încercare de umanizare brutală a revoluției, prezentând elementele cele mai anti-eroice ale ei, un fel de manifest Soutine supraréalist. Ceea ce deranjează încă este lipsa de poeticitate a celor câtorva momente de tensiune a aglomerării”. □ În *Forward to ...*, Gianina Druță comentează studiul lui Cosmin Perța, *Radu G. Țeposu, rafinament și intuiție* (Editura Muzeul Literaturii Române, 2012): „Spre deosebire de studiile critice voluminoase, care reclamă de la cititor timp și o atenție încordată, cel pe care îl propune Cosmin Perța are avantajul unei lecturi lămuritoare, esențializate, într-un stil fluid, care atrage tocmai prin capacitatea de a surprinde pertinent un dialog polemic între generații. Și, chiar dacă prefața lui Horea Poenar pendulează patetic între exaltarea unui limbaj prețios și o apreciere pertinentă a cărții, cu exprimări preponderent pedante, discursul abordat de Perța se menține pe linia echilibrului critic, fără asemenea efuziuni. [...] *Istoria...* lui Țeposu nu e (doar) un monument de critică literară, ci mai degrabă un mecanism viu, care trăiește tocmai prin viziunea racordată la *cald*, la realități contemporane, nu decantate. Cu atât mai

importantă devine intuiția lui Țeposu, cu cât ea e făcută în miezul unor asemenea contexte tulburi, cartea fiind nu o simplă dare de seamă, ci o oglindire veritabilă a unui cadru relațional, conceptual, teoretic etc. De aceea, postmodernismul tratat de Țeposu nu e înțeles ca un concept definitiv, ci ca un stagiul de trecere de la o etapă la alta – un postmodernism ca lepădare de piele, nu ca ființă matură. Dar, deși o apreciază ca o analiză pertinentă și bine fundamentată, care nu poate fi acuzată de frivolitate academică, Perța nu pierde din vedere nici faptul, explicabil de altfel, că multe dintre numele tratate de Țeposu nu au confirmat. Însă nu în asta constă valoarea acestei mostre exemplare de cazuistică literară, ci în faptul că, în ansamblu, panorama propusă de critic e una a pariurilor coinstigatoare. Structural vorbind, studiul lui Perța reflecta organizarea aleasă de Țeposu în *Istoria...*, funcționând ca un conglomerat de puncte de referință pentru potențialul lector pasionat de cercetări detaliate. [...] Ultimul volum publicat de Radu G. Țeposu, în ordinea cronologică a publicării, *Suferințele tânărului Blecher* (1996). [...] volumul e atât un studiu exegetic, cât și un mod de exorcizare a unor traume care fac din trup un indicator sau un generator de stări existențiale aflate la limită. Și, nu întâmplător, discursul îmbina confesiunea cu exegeza, tulburând cititorul, care devine martor la un proces bizar de re-construcție a unui topos care nu mai e doar al autorului interpretat, ci și al criticului. Stilul baroc și argumentația tehnică, realizate după un sistem ramificat, definesc însăși opera lui Blecher, ca expresie a unei proliferări canceroase, ce tinde să înlocuiască realul cu o interioritate cangrenată, tulburătoare”. □ Sub titlul *Bolintineanu și misterele poeziei*, Teodora Dumitru analizează volumul lui Mihai Dinu *Un alt Bolintineanu – gânduri despre natura poeziei*, prefată de Mihai Zamfir (Spandugino, 2010): „Acum doi ani, profesorul Mihai Dinu, poetician specializat în versificație (*Ritm și rimă în poezia românească, E ușor a scrie versuri...*) și autor preocupat de aspecte dintre cele mai provocatoare ale fenomenului literar și artistic (vezi originala *Chronosophia*, 2001), a publicat un volum intrigant din mai multe motive: sub o falsă identitate monografică, *Un alt Bolintineanu* dezvăluie de fapt un alt Mihai Dinu, și nu în felul în care orice volum nou oferă o fațetă inedită a autorului său, ci la modul tehnic, obiectiv: un Mihai Dinu poet, un Mihai Dinu traducător, un Mihai Dinu teoretician al poeziei. Iar modul în care coabitează și se subminează voluntar sau nu aceste ipostaze creează tensiuni dintre cele mai neexperimentate în critica și teoria literară românească. [...] Miza întregului demers este identificarea gradului de rezistență a *esenței* poeticului supus unor acte succesive de traducere și retroversiune, adică de atac asupra *formei* poetice – concluziile obținute grație acestui inedit experiment (*recodificarea poeziei lui Bolintineanu*) servind drept bază de inducție pentru eventuale generalizări privind statutul și specificitatea mai largă a poeziei. [...] Chiar sub aceste rezerve, experimentul rămâne totuși spectaculos – un specimen *decadent* al cercetării literare românești, care trece de complexul acoperirii spațiilor albe și îndrăznește suprapuneri de niveluri în regim exclusiv virtual, lucrând cu cobai inexistenți în natură. chiar

natura poeziei lui Bolintineanu n-a fost, se pare, prea darnică cu progenitura sa, inferioară în bună parte variantelor din retroversiunea semnată de Mihai Dinu și chiar din traducerea franceză”. □ George Neagoe (*Mutilări*) comentează studiul Iuliei Vladimirov, *Monica Lovinescu în documentele Securității: 1949-1989* (Humanitas, 2012): „Iulia Vladimirov se străduiește să compenseze deficitul de rigoare din arhivele consultate cu apelul la memoriile Monicăi Lovinescu din *La apa Vavilonului* și la cronicile radiofonice adunate în *Unde scurte*. Numai că, procedând așa, autoarea nu face decât să povestească unele fragmente din respectivele volume. Ca atare, lucrarea tinde să devină o compilație neconvingătoare. Trimiterile bibliografice ar fi fost suficiente și destul de concludente.” În opinia criticului „Lucrarea câștigă prin inedite pe care le conține în cele 18 anexe. [...] Prezentate ca într-un fișier din care oricine este invitat să aleagă binele de rău, hârtiile nu aduc mari beneficii personalității Monicăi Lovinescu. Totuși, după cum excelent sesizează însăși Iulia Vladimirov într-un pasaj consistent, dihotomiile sunt inoperante în catalogarea relațiilor cu Securitatea [...] Aș fi înțeles reticența Iuliei Vladimir în a se pronunța asupra chestiunii, dacă ar fi reprodus în totalitate fondurile studiate. Atunci, *Monica Lovinescu în documentele Securității: 1949-1989* ar fi devenit un instrument care să faciliteze viitoarele studii. Rezultatul obținut acum cuprinde rare momente de interes. Ori de câte ori întrezărim vreo explicație ne lovim de formulări împiedicate, de reluarea aproape mot à mot a ceea ce fusese transcris din arhiva C.N.S.A.S. [...] în special partea a doua a cărții – *Europa Liberă și rapoartele Securității române* – trădează gâfâiala de a strânge un număr rezonabil de pagini. Finalul este lamentabil. O exegeză lipsită de concluzii certifică fușureala. [...] Proiectul Iuliei Vladimirov este binevenit, însă conține pretenții nefondate. S-ar cuveni revizuirea drastică a lucrării”. □ Cătălin Sturza publică *Ghid practic de călătorit la Sulina*.

● **[„Dilema veche”, nr. 34]** Marius Chivu scrie despre cartea lui un cristian (Cristian Cosma), *Morții Mă-tii* (Editura Casa de Pariuri literare, 2012) că este un roman plin de contrarii, care urmărește parcursul unui tânăr pasionat de carte: „Romanul *Morții Mă-tii* vine, așadar, să contureze portretul acestui personaj din umbra literaturii punându-i în scenă propriile umbre. Cum s-a remarcat deja, romanul este o carte a contrariilor: tristă, dramatică și cu umor [...] un Bildungsroman al tânărului pasionat [...] de ideea de carte”. ■ Tudora Șandru Mehedinți traduce din limba spaniolă Ernesto Sabato, *Tunelul*, Editura Humanitas Fiction, 2012.

31 august

● **[„Adevărul weekend”, nr. 59]** Nicolae Manolescu publică „*Afacerile*” lui Arghezi în care abordează articolul lui Pamfil Șeicaru din 1958 *Tejgheaua cuvintelor*: „Nu avem deocamdată o biografie a marelui poet și nu putem băga mâna în foc că Șeicaru nu inventează, fie și într-o mică măsură, poveștile care ilustrează arghirofilia lui Arghezi. Mai ales că arghirofilia lui Șeicaru însuși este binecunoscută”.

• [„**Observator cultural**”, nr. 381] La *Ediții*, Paul Cernat (*Către un Cioran in integrum*) analizează Emil Cioran, *Opere I-II, Volume. Publicistică. Manuscrise. Corespondență*, (Fundatia Națională pentru Știință și Artă, 2012): „Punând cap la cap cele două mari întreprinderi editoriale, suntem încă departe de o ediție critică integrală. Lipsesc scrisorile în alte limbi decât cea română, unele rămase și azi nepublicate în fondul de la Jacques Doucet. Lipsește, apoi, *Despre Franța*, lipsește *Mon pays*, lipsesc *Caietele*, fără a vorbi despre cele complet inedite, pe care Cioran le-a ținut până la începutul anilor '80. Dar travaliul recuperator e deja în curs: avem, în sfârșit, un Cioran fără croșete (mă gândesc înainte de orice la autocenzurarea din *Schimbarea la față a României*) și – foarte important! – integralitatea publicisticii sale românești, inclusiv articole rămase în manuscris, rapoarte diplomatice și academice ș.a., alături de o bogată corespondență în limba română cu, din nou, numeroase inedite, pe lângă epistolele deja publicate de Gabriel Liiceanu, Ion Dur sau Constantin Barbu. Am mai spus-o: a venit timpul să renunțăm la pioasele selectivități de tip *opere alese* și la retușările retrospective ale imaginilor publice, în favoarea unor ediții critice cu toate textele disponibile pe masă. [...] ca premisă pentru o virtuală *restitutio in integrum* a textelor lui Cioran, excelenta ediție a lui Marin Diaconu va trebui, neapărat, cuplată cu demersul complementar al lui Cavaillès & Demars. Asemenea întreprinderi obligă nu doar la revizitări complexe ale personalității cioraniene, ci și la *complexificarea* perspectivei critice asupra istoriei noastre intelectuale, publice și private”. ■ La categoria *Literatură*: □ Daniel Cristea-Enache publică *Urcarea muntelui și cenzura (I)*, Comunicare susținută la Colocviul *Muntele – metaforă fundamentală. Relief concret și ascensiune spirituală*, Putna, 22-26 august 2012. Această lucrare a fost realizată în cadrul proiectului „Valorificarea identităților culturale în procesele globale”, cofinanțat de Uniunea Europeană și Guvernul României din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013: „În sumarul volumului *Urcarea muntelui*, așa cum a apărut el în 1985, sunt 77 de poezii. Cenzura a eliminat zece: *Îngropați în picioare*, *Astăzi a nins*, *Coșmar*, *Marea speranță*, *Ninsoare așezată*, *Scrisoare*, *Pastel (E iarnă, e frig, nu mai vine odată vara)*, *Joc*, *O, mai rămâi și Pastel (încep zăpezile să se topească)*. Poeta le va recupera după 1990, în *Addenda I* a ediției de la Editura Litera (1992). Poemul din deschidere, *Îngropați în picioare*, este transparent anticeaușist”. □ Miruna Bulumete scrie *Să o (re)descoperim pe Floarea Țuțuianu*, cu ocazia apariției ediției bilingve *Non voglio invecchiare nel sonno* (îngrijită și tradusă de Angela Tarantino Editura Mobydick, Faenza, 2012): „Erosul, căutarea religioasă și cea a cuvântului poetic se desfășoară în același registru senzualist și carnal. Același tumult ori spasm voluptuos își pune amprenta asupra acestor aspecte existențiale fundamentale care adesea se amestecă, sporindu-și semnificațiile. Trăirile sunt viscereale și, în consecință, trupul se impune ca protagonist. El este principalul catalizator metaforic al imaginilor prin care poeta își reprezintă vocația [...] în spirit feminin, profund empatic, mai multe

compoziții ne prezintă poeta identificându-se cu alte femei reale sau imaginare. În sarabanda identităților alternative sunt, rând pe rând, atrase: poeta faimoasă Emily Dickinson, pe care și-o revendică drept maestră; Pelaghia, actrița și curtezana celebră din Antiohia, care renunță la viața sa luxurioasă și duce o viață de sfântă; sirena, ca simbol prin excelență al seducătoarei; Leda, cea pentru care Zeus se transformă în lebedă; Lilith, femeia-demon care îi ispitește pe bărbații femeilor căsătorite. Acestora li se adaugă o serie de figuri feminine inventate”.

■ Un Cristian ia un interviu lui Andrei Dósa, *Ai publicul pe care îl meriți*: „Când vine vorba despre debut, puține sunt cărțile care rămân în memoria criticii, dincolo de topurile anuale. În cazul ultimilor ani, marcați pe de o parte de o acută marкетizare a literaturii și de o dispersie editorială fără limite, poezia a părut că rămâne miza exclusivă a micilor întreprinzători sau o anexă simbolică a editurilor de cursă lungă. În fața necesităților pieței și a limitelor editurilor care i-au publicat, debutanții în poezie au suferit poate cea mai mare nedreptate: în timp ce premiile acordate păreau să le crească vizibilitatea volumului, acesta nu exista practic pentru marele public. Pe lista scurtă a celor mai importante debuturi în poezie din acești ani nefaști pentru circuitul cărților, nu multe sunt numele care s-au impus fără jocuri de culise și asistență de brand. Andrei Dósa este unul dintre aceste puține excepții”. Andrei Dósa afirmă: „Determinarea mea avea de-a face cu povestirile și romanele lui Salinger. După ce am citit *De veghe în lanul de secară*, am încercat să scriu un roman autobiografic care să conțină totul, erau acolo prima baie în cădiță, prima țigară, prima fată etc. Boring. După ce am citit *Seymour: o prezentare*, mi-am dat seama că vreau să fiu ca Seymour, poetul ideal. Dar cred că am inversat ordinea: în loc să învăț mai întâi cum să văd lucrurile, din ce perspectivă, am început să scrijelesc poeme. [...] Mușina are un dar extraordinar. Îi sunt suficiente câteva zeci de secunde pentru a-ți spune ce nu e ok, ce e în plus la un poem și cum ar putea fi îmbunătățit. Cred că este cel mai bun editor de carte de poezie din România – Ce sfaturi ai ignorat? – Mușina nu era de acord ca volumul să aibă acele minicicluri (exercițiile de respirație) care fac trecerea între cele trei părți ale volumului. Voia să le integrez cumva în cele trei secțiuni. Apoi titlul i se părea prea lung, spunea că volumul nu va vinde cu un astfel de titlu. Totuși, ce vânzări putea să aibă la un tiraj de 300 de exemplare? Cu un astfel de prag e absurd să-ți faci griji în privința asta, puteam să-i pun un titlu care să umple toată pagina”. Scriitorul consideră că „Ai publicul pe care îl meriți. Lumea nu prea vine la lecturi de poezie din două motive. Primul, poeții nu stau prea bine la capitolul colaborări. Sunt foarte puțini poeți care au încercat să combine poezia cu muzica sau cu alte forme de artă. Automat, dacă aduni doi artiști la o lansare, publicul se va dubla, pentru că poetul vine cu publicul lui, muzicianul cu al lui. Celălalt motiv este că poeții nu știu să-și citească textele. Eu unul nu prea știu, dar încerc să învăț cum să fac. Dacă am reuși să „ne jucăm“ textele, să le dăm viață așa cum o fac slammerii în Statele Unite, sunt sigur că, treptat, s-ar duce vestea și publicul lecturilor de poezie n-ar mai fi pe undeva la 20-30 de oameni

în medie, ci probabil că s-ar dubla -Ești printre cei care ar propune renunțarea la generații și trecerea la școli de creație. Chiar crezi că sunt atâtea școli de creație în România cât să merite efortul? – Nu știu dacă să le numesc școli. Sunt câteva centre universitare în jurul cărora s-au strâns oamenii de litere. S-ar putea ca o astfel de împărțire să cadă și ea, din moment ce vedem cum apar noi și noi grupuri literare și cenacluri, cum ar fi Zona Nouă din Sibiu, Vlad Ioviță și Republica în Chișinău, iar acestea cu greu mai pot fi subordonate în mod clar unor școli literare. Poate că unele dintre ele vor face școală peste câțiva ani. Totul depinde de oamenii pe care un astfel de atelier/cenaclu reușește să-i atragă și să-i implice pe o perioadă lungă de timp. Cea mai mare problemă a cenaclurilor sunt oamenii care tot vin și pleacă.” Despre proiectele sale în lucru Andrei Dósa afirmă: „*Angrenaje* este un alt proiect la care lucrez, sunt texte foarte scurte care încearcă să surprindă mecanismele lumii în care trăim. Cele mai multe sunt scrise dimineața la prima oră, când membrana dintre conștient și subconștient este încă permeabilă”. ■ La rubrica sa *Lecturi în vremuri de austeritate*, Cristina Manole scrie despre *Cărți cu greutate. La propriu și la figurat*: □ „Profesorul Ion Ianoși semnează un masiv op de amintiri-memorii-povești adevărate-glose-paranteze-comentarii, sub titlul, vag provocator, dar și liber asumat, *Internaționala mea. Cronica unei vieți* (Editura Polirom, 2012). Figură marcantă a lumii culturale românești preț de multe decenii, Ion Ianoși (născut pe 1 mai 1928, de unde și povestea cu Internaționala, numele real al viitorului cărturar român fiind Ioan Maximilian Steinberger) întreprinde o lungă călătorie în timp și realizează, la senectute – cartea este scrisă între 2008 și 2012, după precizările autorului, altfel un mare expert în exactități și detalii, care dau și o notă de proces-verbal unui secol de istorie românească, nu doar personală –, sub semnul unei seninătăți rabinice, o vastă panoramă”. □ „*Jurnal* al lui Lev Tolstoi (Editura Ideea Europeană, 2011, traducere din limba rusă de Janina Ianoși; studiu introductiv, note, tabel cronologic și indice de nume de – cine altul? – Ion Ianoși). Din motive pe care nu le mai amintesc acum, există, la nivelul percepției și al mentalului colectiv românesc, un soi de antirusism greu de acceptat”. □ Stephen King, *JFK 11.22.63* (Editura Nemira, 2012, traducerea din limba engleză de Ruxandra Toma) □ *Lumea homerică. Eșeu de protofilosofie greacă* (Editura Herald, 2012, cuvânt înainte de Gheorghe Vlăduțescu, traducere din franceză de Nicolae Baltă) de Aram M. Frenkian. ■ Cezar Gheorghe publică partea a doua a eseului „*Fii plural ca universul!*” (II). Reținem: „Rolul jucat de senzații, de trup și de imanență este subliniat de Dinu Flămând în prefața la ediția română a *Operei poetice*. Acesta observă în poezia primului dintre heteronimii intens folosiți de Pessoa, Alberto Caeiro, o recuperare sistematică a senzorialității [...] Și în cazul bizantinului Ricardo Reis există această nevoie de a reveni la o epocă primitivă, prelingvistică, în care nu exista o scindare între *soma* și *sema*, între corp și ceea ce poate fi exprimat. Proiectul acestui heteronim este să somatizeze semnele, să confere sensului o dimensiune materială. Corpul cuvântului originar se sprijină direct pe corpul uman, deoarece posibilitatea limbajului este garantată

de posibilitățile combinatorii ale simțurilor, de o revenire la o interioritate somatică imanentă. Poezia trebuie să dea un corp spiritului. Pessoa este interesat de valoarea estetic formativă a trupului, de consistența senzorială. Senzația, percepția, imaginea permit o noțiune a sensului plenar: realitatea este resimțită în calitatea ei de simț și sens. [...] Delirul simțurilor căutat de Pessoa se aseamănă cu delirul descris de Flaubert în *Ispitirea sfântului Anton*: «am văzut născându-se viața, am văzut începutul mișcării. Sângele se zbate atât de puternic în mine încât o să-mi spargă venele. Am poftă să zbor, să înot, să latru, să rag, să urlu. Aș vrea să am aripi, să am o carapace, o scoarță, să scot fum pe nări, să am o trompă, să-mi răsucesc trupul, să mă risipesc peste tot, să fiu în toate, să mă volatilizez ca mirosurile, să mă dezvolt ca plantele, să curg ca apa, să vibrez ca sunetele, să scânteiez ca lumina, să mă acuiuesc în toate formele, să pătrund în fiecare atom, să cobor până în străfundul materiei – să fiu materia!». [...] într-un remarcabil eseu recent, *Fernando Pessoa – poetică și autenticitate*, Rodica Ilie arată că întreaga concepție despre artă a poetului portughez, construită «pe baza unei gândiri dialectice despre senzație – gândire, între existență – nonexistență, instituie o adevărată estetică a senzațiilor». ■ *La zi: va fi:* □ *Veronica Solomon la Festivalul Internațional de Literatură de la Berlin*. „Între 4 și 16 septembrie se desfășoară, la Berlin, cea de-a 12-a ediție a Festivalului Internațional de Literatură, anul acesta sub titlul *Europe Now*. În cadrul secțiunii *Literatură și Artă* este organizată pentru a doua oară o zi destinată nuvelei grafice, la care invitată este și artista română Veronica Solomon – participare susținută de Institutul Cultural Român din Berlin. Vernisajul expoziției *Lumea suprareală – Nuvele grafice din Europa* are loc pe data de 8 septembrie, la ora 19.00, la Institutul Francez din Berlin”.

● **[„România literară”, nr. 35]** În *Editorialul* intitulat *Omisiunea de denunț* Nicolae Manolescu scrie: „Sunt două decenii de când, în jurul datei de 15 august, citesc memorialistică referitoare la închisorile politice din România lui Dej. Nu întâmplător: după cum am scris de mai multe ori, în noaptea de Sfânta Maria din 1952 – iată, cu exact 60 de ani în urmă – au fost arestați amândoi părinții mei. Data reprezintă o fractură în viața mea: un sfârșit, pe cât de brusc, pe atât de neașteptat, al copilăriei și începutul unei maturizări precoce. Atunci am aflat de existența pușcăriei politice. Anul acesta am recitat cele două cărți ale Lenei Constante (1909-2007), *Evadarea tăcută* și *Evadarea imposibilă*, pe care le-am comentat în Istoria critică, dar pe care am simțit nevoia de a le relua ca să-mi verific o impresie”. ■ La rubrica săptămânală *Cronica Ideilor*, Sorin Lavric (*Părul din parohie*) analizează *Proximități și mărturisiri*. Jurnal de Ioan Pinte (C.R., 2012): „Despățimirea exclude talentul. Nu e vorba aici de respectarea dogmei, ci de o educație morală care, stârpind ciupercăria și nămolul sufletesc, își pierde sursa dătătoare de nerv verbal. Sfinții sunt inexpressivi până la platitudine, și cu cât mai mare e puritatea unui om cu atât șansa de a cădea pe expresii fericite e mai mică.” Prin urmare, afirmă acesta „Jurnalul are moliciunea galantă a spiritelor împăcate cu sine, ideal de netăgăduit sub unghi hristic, dar nefertil sub unghi

literar.” Sorin Lavric concluzionează că „privilegiul de a fi stat în preajma lui Steinhardt tinde să devină pentru Pinte a povară. [...] La mijloc e neputința de a se rupe de umbra maestrului spre a căpăta un chip propriu, de aceea Pinte pare un ucenic întârziat, a cărui gândire, neputând sta pe propriile-i speze, se legitimează din invocarea unui părinte spiritual la nivelul căruia nu se poate ridica”.

■ Cosmin Ciotloș (*Pa vu ga di*) comentează volumul lui Liviu Ioan Stoiciu, *Lanțul*, apărut la Editura Tipo Moldova: „O referință precisă, de natură emoțională, lipsește. Ceea ce dovedește nu lipsa poeticității (așa cum concluzionează sus pomeniții adversari ai lui Stoiciu), ci lipsa lirismului. Poetul nu ține să mărturisească explicit nimic. Nu e nostalgic (sau, oricum, n-o afirmă în gura mare), nu e melancolic (sau nu se laudă cu melancolia lui). Nu are, cum se spune, sentimente. Criza și revelația sunt continue, acte cotidiene, și sincrone cu actul scrisului. Greu de definit, literatura lui Stoiciu poate fi, totuși, aproximată și altfel decât prin negație. S-au încercat paralele cu *Lilieci* lui Sorescu sau cu *Cavalerul trac* al lui Ion Gheorghe. Filiații care pot fi demonstrate și contracarate cu egală îndreptățire. De fapt, idealul e mai degrabă supraréalist. [...] O originalitate care e inclusiv a redactării (abuz de interjecții, de paranteze, de puncte de suspensie, virgule lăsate la voia întâmplării). Comentatorii imediați au semnalat-o la fiecare nou volum, insinuând și o undă de reproș. Astăzi, cu *Lanțul* pe masă, toate aceste devieri își luminează adevărata natură de (în termenii lui Hocke) manierisme formale. [...] E de-a dreptul perplexant să constăți câtă preocupare pentru combinatorica de suprafață manifestă acest poet. Dacă tematic el a fost arondat de obicei unei filiere substanțialiste (expresionism, existențialism, supraréalism chiar, toate într-acolo converg), ca layout el își merită locul printre cei mai tehnici optzeciști (și e interesant că Radu G. Țeposu acolo îl și plasează, lângă Cărtărescu și Coșovei)”. ■ Alex. Ștefănescu își intitulează articolul de la *scripta manent*, *Femei nesupravegheate* și afirmă: „În ultimii douăzeci și doi de ani, în atmosfera de frenezie (dar și de spaimă) creată de libertate, femeile au rămas nesupravegheate, una dintre consecințe fiind apariția unor autoare de eseuri și de cronici literare de o valoare excepțională. Noi, bărbații, trebuie să fim mai atenți, fiindcă dacă le lăsăm să se manifeste fără nicio inhibiție riscăm să pierdem monopolul asupra criticii literare. Iar dacă totuși nu le putem opri ascensiunea, măcar să fim noi aceia care le așezăm pe cap coroana de premiantă, ca să ne țină minte toată viața ca pe niște zei tutelari”. Criticul menționează volumele *Cele două Mântulese* al Andreei Răsuceanu și *Noaptea lui Emil Cioran* de Nicoleta Dabija. ■ La *Comentarii Critice*, Marius Miheș scrie despre *Comunismul light*: „Panorama copilăriei în comunism este completă în proza actuală. Și datorită lui Adrian Chivu, care a scris un roman despre copilăria urbană în comunism, *Strada*”. ■ La rubrica *Lecturi critice*, Ion Buzași prezintă *O nouă antologie de poezie carcerală românească*: „Poeta Paula Romanescu a realizat, în 1999, o antologie în limba franceză *Poésie enchaînée*, apărută la Editura Spicon din Târgu-Jiu și lansată în Franța la Angers cu ocazia Salonului de Arte și Carte *Artistes pour la*

liberté, care înmănunchează 36 de autori. De data aceasta, alcătuiește o ediție bilingvă română-franceză. În afară de selecția poeziilor lui Radu Gyr, – făcută de fiica poetului, doamna Simona Popa – și traducerea de Luc Verly – la ceilalți poeți, 88 de autori și crestomația și versiunea franceză îi aparține. [...] Poezia carcerală este inițial o poezie folclorică și prin felul cum a fost creată și prin modul ei de circulație. Așa se explică variantele unor poezii, căci învățate pe de rost, de buni memoratori, au fost reținute cu aproximație sau cu omisiuni de către cei care le ascultau și pentru care au constituit un mijloc de supraviețuire, un sprijin moral asemenea cu rugăciunea. Nu numai că ea prezintă interferențe cu poezia religioasă, dar multe poezii din acest volum ar putea figura tot așa de bine și într-o antologie de poezie creștină românească”. ■ Irina Petraș (*Un poet la suta de locuitori*) recenzează volumul lui Daniel Moșoiu *Poeme din mers* (Editura Caiete silvane, Zalău&Editura Eikon, 2012): „O poezie greu de prins în formule: are destulă vioiciune nonconformistă, chiar iconoclastă, pentru a-și onora vârsta (s-a născut în 1969), dar păstrează și o anume cuminenie melancolică, sub presiunea lecturilor din moderni. [...] Poemul de acest fel nu vindecă de angoase și de micșorări, ci le ține temporar la distanța unui hohot, pentru a le da drumul apoi în forță. Mersul poemului, sprintar, alunecos, ambiguu, de o simplitate înșelătoare a enunțurilor, se poticnește în ecuația implacabilă a vieții și morții, îndreptându-se una spre cealaltă”. ■ La *Cartea de proză*, Gabriela Gheorghisor (*Privind înapoi, pentru înainte*) recenzează volumul *Din câte adevăruri?* de Ilie Constantin: „Scriitorul caută nu atât să-și facă ordine axiologică în *biblioteca* personală (acțiune de care s-a ocupat și se va ocupa, oricum, critica literară), cât, mai ales, să-și explice parcursul creator. Volumele de versuri din «întâia viață de până la 35 de ani» și, în special, «angoasanta plachetă de debut», sunt trecute printr-o dură examinare critică. Ilie Constantin identifică *tumorile* poetice, le extirpă acum printr-o sângeroasă operație chirurgicală și le dezvăluie etiologia. Dar atitudinea rămâne, totuși, subiectiv-înțelegătoare, în ciuda zgârieturilor autoironice, fiindcă medicul lucrează pe corpul său și, probabil, îi vine destul de greu să-și toarne și o găleată cu cenușă în cap. Prin urmare, autorul vorbește despre «strungul proletcultist», «fondul rigid al canonului ideologic», însă compromisiunile estetice devin, ca și în cazul altor colegi de generație, un *tribut* plătit Puterii politice, necesar, chiar *obligatoriu*. Sigur, dacă voiai să fii publicat (și nu e de neglijat nici faptul că două *poezii* realist-socialiste valorau, pecuniar, cât salariul lunar al unei încasatoare de tramvai, cum era mama poetului). E greu să condamni dorința firească de afirmare a tinerilor care au avut nenorocul să trăiască sub comunism, dar nici nu te poți opri să visezi, utopic, la o *conspirație* generală a tăcerii”. ■ Adina Dinițoiu (*Punerea în paranteză a poeziei*) semnalează că s-a reeditat „la Editura Casa de Pariuri Literare, volumul de poeme jucăria mortului de Constantin Acosmei, apărut inițial în 1995 și aflat acum la a patra reeditare – o ediție frumoasă, revăzută de autor (cu o prefață de Daniel Cristea- Enache). [...] E un volum foarte bun – îndeosebi primele trei secțiuni, *maledicat, sic cogito*

și *texte poetice*, care-i dau și nota aparte, un bacovianism singular, combinat cu reducerea la *zero*, la reflexe, a corpului, dar și – pe același calapod – a sentimentelor (vezi iubirea în poemele intitulate *ars amandi*), a gândirii, a spațiului de manevră, în care *activează* acest *corp poetic*”. ■ În cadrul secțiunii *Interviurile României literare*, Iulian Boldea publică un interviu cu Marcel Corniș-Pop - *Întotdeauna am crezut că teoria critică are relevanță pedagogică*: „Continuu să percep rolul meu ca fiind acela al unui creator de punți între critică și pedagogie literară, dar și între literatură și alte forme mediatice (electronice, audio-vizuale, cinetice. [...]) Ați fost preocupat, în studiile și în cărțile pe care le-ați publicat de-a lungul timpului, de problematica, pedagogia și mecanismele lecturii. Este lectura o rescriere a textului, este ea o hermeneutică implicită, incipientă, este ea un prag spre reinventarea cititorului? Toate lucrările mele s-au străduit să abordeze literatura dintr-o perspectivă comparată și interdisciplinară, scoțând în evidență convergențele între studiul literar, analiza culturală și pedagogia critică. Spre exemplu, secțiunea finală a cărții *Hermeneutic Desire and Critical Rewriting: Narative Interpretation in the Wake of Poststructuralism* (1992) discută rezultatele unor experimente în sala de curs, în care studenții au fost îndrumați să combine metode tradiționale de interpretare (hermeneutica textului) cu metode poststructuraliste ce accentuează rolul transformator al rescrierii în procesul critic. [...] confruntarea dialogică și complementaritatea diferitelor forme de discurs. Titlurile cărților pe care le-am publicat de ambele părți ale Atlanticului scot în evidență această pendulare mai mult sau mai puțin dialectică între modele: *The Unfinished Battles/Bătălii neterminate*, *Hermeneutic Desire and Critical Rewriting* (tradusă în românește de Cristina Chevereșan sub titlul *Tentația hermeneutică și rescrierea critică*, 2000), *Narative Innovation and Cultural Rewriting* (Inovație narativă și rescriere culturală).[...] Secțiuni întregi din ampla *Istorie a Culturilor literare din Europa Centrală și de Est* s-au ocupat de teatru, film și o serie de arte hibride. Volumul pe care îl editez în prezent continuă aceste preocupări, adăugând la ele o nouă pasiune pentru textualitatea digitală și vizuală. Parte din proiectul de Istorie comparată a literaturilor în limbi europene, girat de Asociația Internațională de Literatură Comparată, acest volum pleacă de la recunoașterea importanței tranziției la nivel global spre textul vizual și virtual. El își propune să scoată în evidență forme noi de producție și expresie literară”. ■ La *Meridiane*: □ Ana Chirițoiu publică *Acolo unde viața cotidiană se încorporează să meargă mai departe*: „Și te trezești răsând, cea de-a treia carte publicată de scriitorul irlandez Philip Ó Ceallaigh, care trăiește de 12 ani în București, este cea mai românească dintre scrierile sale. Trebuie spus de la bun început că la această impresie contribuie din plin și traducerea foarte abilă semnată de Dan Sociu. Dacă în prima carte, *Însemnări dintr-un bordel turcesc*, pitorescul și exotismul din prozele cu setting est european erau destul de căutate și făceau deliciul cititorului local, amator de heteroidentificare, în cea de-a doua, *Și dulce e lumina, deși estompată*, «culoarea locală» era încă prezentă. În această a treia carte – primul roman al

autorului, fie el și un microroman –, privirea nu-și mai ia nicio distanță față de obiectul său”. ■ În cadrul rubricii *Ochiul magic*: □ *Despre Creangă la Putna*: „În fiecare an, la sfârșitul lui august, Mănăstirea Putna găzduiește colocviul dedicat memoriei academicienei Zoe Dumitrescu-Bușulenga (maica Benedicta pe numele monahal), publicând în revista «Caietele de la Putna» luările de cuvânt ale fiecărei mese rotunde. Colocviul este patronat de Dan Hăulică, Președintele de Onoare al Asociației Internaționale a Criticilor de Artă, și adună intelectuali din țară, Basarabia și Bucovina ucrainiană”. Cronicarul enumeră autorii prezenți cu intervenții în cea mai recentă ediție intitulată „Geniu și memorie colectivă: Creangă + Creangă”: Eugen Simion (*Creangă: cruzime și jovialitate*), Ion Pop (*Poetul, de la geniu, la clovnul farsor*), Cornel Ungureanu (*Amintirile după 130 de ani*), Gheorghiță Geană (*Ipostaze ale genialității freactice*), Ilie Luceac (*Familia Hurmuzaki, un model și un exercițiu de memorie colectivă în Bucovina*), Lucia Cifor (*Implicațiile problematicei geniului în dezvoltarea hermeneuticii romantice*), Adrian G. Romila (*Preeminența biografiei sau despre geniu în memoria recentă*), Lucia Afloroaei (*Memorie arhaică și ritual*), Dan D. Iacob (*Opera lui Ion Creangă, privită din așezarea studiilor tradiționale*), Ioana Revnic (*Cât de cunoscută este literatura română în Basarabia, în România și Europa?*) Ștefan Afloroaei (*Despre uitarea de sine: Heidegger și străinul din codrii Pașcanilor*), Oliv Mircea (*Creangă dinspre arhetipuri transilvane*) etc. □ *O apariție de urmărit*: „Publicația trimestrială «Decât o revistă» devine o apariție tot mai bună pe piața din păcate destul de săracă a publicațiilor autohtone de profil. Execuția grafică excelentă”. □ *Literatura în exil*: „Informați și atrăgători articolul lui Florin Manolescu din numărul 7-8 al revistei «Viața Românească» despre scriitori români în exil. Cercetătorul român stabilit în Germania face o tipologie a scriitorilor care au părăsit România în urma invaziei sovietice: expulzați prin decrete de stat, rezidenți, azilanți, fugari și defectori. Cu o privire de ansamblu ce denotă siguranță și cunoașterea în profunzime a temei, Florin Manolescu nu uită activitatea rețelelor clandestine de trecere a frontierelor și nici intervenția autorităților germane sau, după caz, sovietice, care au înlesnit salvarea unuia sau altuia dintre scriitori”.

[AUGUST]

● [„Apostrof”, Nr. 8] Ionel Popa scrie *Caragiale în anul 2012*: „Suplimentul «României literare», nr. 18/4 mai 2012, cuprinde răspunsurile la întrebarea «Cum citim pe Caragiale astăzi?» Răspunsurile au fost de toate felurile și de toate calibrele. Pornind de la respectivele răspunsuri, îmi permit câteva glose. Toate citatele și trimiterele trimit la răspunsurile inserate în acest supliment. * Parcurgând răspunsurile, am constatat că predomină interpretarea sociologică (chiar ideologică), sub umbrela ideii, destul de labilă, la îndemâna oricui (!): «Caragiale contemporanul nostru». Citirea doar *realistă* covârșește și deviază substanța și

sensul operei lui Ion Luca Caragiale. Altfel spus, predomină lectura extraestetică. [...] Cum se face că ardelenii, față de care I. L. Caragiale a avut câteva ieșiri mai mult decât polemice, îl percep mult mai aproape de esența lui literar-estetică decât *sudiștii*. [...] Întrebare, retorică acum, către ministrul culturii (!), către ICR, către edituri și traducători: câte traduceri s-au făcut și tipărit în limbi de circulație cu ocazia aniversării (160 de ani) și a comemorării (100 de ani) lui I.L. Caragiale? Spectacolele, seminariile, simpozioanele, conferințele, chiar înregistrate pe suport ultramodern și arhivate, nu pot ține locul contactului direct cu textul tipărit”. ■ Irina Petraș (*Vasile Gogea între iritare și expresivitate*) prezintă volumul *OfialMOFTologia sau ochelarii lui Nenea Iancu*, ediția a II-a, revăzută și adăugită; cu o prefață de Gheorghe Grigurcu și o galerie de portrete propusă de Nicolae Ioniță (Editura Grinta, 2012). ■ Sub titlul *Geometriei incendiate*, Ștefan Borbély comentează volumul lui Geo Șerban, *Întâlniri cu Marcel Iancu* și remarcă „o sumedenie de detalii și intuiții remarcabile, esențiale, unele fiind în stare să răstoarne percepții comune și prejudecăți”. ■ Carmen-Elena Andrei publică *O poetică a romanului românesc modern*: „Ne propunem, în cele ce urmează, să readucem în atenție ideile exprimate de Nicolae Balotă în legătură cu factorii ce puteau să influențeze, în perioada șazecistă, starea romanului românesc. Într-o epocă în care căutarea unor formule ce doreau să faciliteze metamorfoza necesară a romanului era atât de evidentă, Nicolae Balotă construiește un demers teoretic inedit și incitant, având ca punct de plecare relația romanului cu miturile. Nu credem că există critic preocupat de evoluția romanului care să nu-și fi pus problema cauzelor proteismului acestei specii, calitate pe deplin demonstrată de-a lungul istoriei sale. [...] cea mai interesantă considerație ni se pare cea referitoare la apartenența romanului contemporan la un alt soi de realitate românească, cea a cuvântului (eternul laitmotiv al ideății lui Nicolae Balotă), diferită de cea epică, a lumii fenomenologice. [...] Epic și nonepic. Deși consideră că romanul nonepic a fost încercat încă de romantici, Nicolae Balotă acordă totuși creditul instaurării acestei formule romancierilor secolului al XX-lea. Beneficiul renunțării la prerogativele epicului (anecdoticul, intriga etc.) este acela că «O arhitectură non-epică poate utiliza tehnici diverse: a juxtapunerii, a contiguităților, a asociațiilor, tehnica serială și altele», ceea ce, în opinia criticului, nu atrage după sine pieirea romanului, ci, dimpotrivă, revigorarea sa. [...] deși partizanii imaginarului erau mai aproape de condiția însăși a romanului ca operă de ficțiune, în mod paradoxal, salvarea imaginarului vine de la marii săi opozanți, precum senzualiștii, neorealiștii sau obiectiviștii, a căror ancorare excesivă în real a condus la demonetizarea acestuia, și deci a deschis noi căi de afirmare imaginației creatoare. «Văzul dus la granițele sale poate fi născător de viziune», conchide criticul metaforic. [...] Tendința spre reflexivitate a autorului noului roman este considerată responsabilă oarecum pentru mutarea accentului de pe expresie pe construcție”. ■ În *Rădăcinile ploilor sunt amare*, Ovidiu Pecican comentează romanul *Ploile amare*: „Cel care l-a readus însă pe Alexandru Vlad înapoi în prim-planul

receptării, părăsit pe nesimțite, din discreție și autoexigență, cândva pe la sfârșitul anilor '80, în împrejurările dificile ale schimbării de paradigmă socială și politică, pentru a fi regăsit abia după două decade, a fost/este romanul *Ploile amare* (Bistrița: Ed. Charmides, 2011 [...] în modul cum se așază Vlad în fața paginii redescoperi una dintre distanțele – bine marcate de măsură – pe care marii ardeleni (Rebreanu, Agârbiceanu, Pavel Dan) le așezau între ei și foaia pe care scriau, dar mai e și o inefabilă, foarte subțire dâră poetică, pe care aș vedea-o mai curând provenind dinspre o sensibilitate de tip nipon, dinspre un Kawabata sau un Kurosawa. [...] Ezitarea cititorului și câștigul lui maxim vin și din această dinamică a du-te-vinoului între planul simbolic și cel realist, ca și înspre al treilea pol posibil, lectura livrescă, răsfirarea printre cărțile scoase din rafturi cărora Vlad le răspunde sau le continuă, într-un fel sau altul, ideea ori/și modalitățile”. ■ În *Ludicul și livrescul*, Iulian Boldea scrie: „Poezia lui Foarță se naște dintr-o totală libertate a imaginarului: sunetele, cuvintele, imaginile se înlănțuie într-un miraj al voluptății semantice, în care avatarurile și nuanțele verbului sunt etalate cu dexteritate manieristă. Poemele lui Foarță reunes, în substanța lor fluidă, adevărate labirinturi de oglinzi în care realul și imaginarul [...] Iubitor de ceremonialuri cu ușor aer desuet, amator de prețiozități nostalgice, recurgând la jocurile, rafinamentele gratuite și ornamentele limbajului poetic, Șerban Foarță e, nu mai puțin, un poet al încifrării mesajului, al camuflării esențelor dedesubtul arhitecturii labirintice a textului, în alcătuirii lexicale ce unesc puritatea și gratuitatea, grațiozitatea imagistică și calofilia. [...] Decantate în retortele livrescului și ale ludicului, versurile lui Șerban Foarță fascinează prin ecourile cultural-rafinat pe care le declanșează, prin suavitatea de tonalitate și precizia de ritm, dar, deopotrivă, și prin cultivarea abundentă a paradoxului, a deturului logic, a incantațiilor și vutelor imagistice din care nu e absent un vag aer ritualic, o atmosferă de ezoterism. [...] Recursul la meandrele amăgitoare ale textului este, pentru Șerban Foarță, o asumare a mirajului cuvintelor ce se caută înfrigate unele pe celelalte, printr-o halucinantă și proteică tentativă de a restaura legitimitatea ființei și rostirii poetice, într-o lume postmodernă relativizantă și ironică, în care iluzia are o postură clandestină și gratuitatea ficționalului pare perpetuu sabotată de radicalitatea lucidității”. ■ Constantina Raveca Buleu (*Priviri (meta)critice*) comentează volumul Nicoletei Sălcudeanu, *Asupra criticei de astăzi* (Editura Limes, 2011): „Deși nu ignoră conținutul discursului critic, Nicoleta Sălcudeanu se concentrează asupra pârghiilor ideologice sau de mentalitate din spatele actului critic, amendând erorile și coreografiile prudente, locurile comune și reverențele interesate, convinsă de imperativitatea etică a actului critic, dar conștientă de inerentele compromisuri la care ajunge orice critic. [...] discursul critic disociat, echilibrat și străin unidimensionalizărilor stigmatizante sau, dimpotrivă, apologetice, traversează întregul volum al Nicoletei Sălcudeanu”. ■ Sub titlul *Voluptatea curcubeului*, Cezar Boghici comentează romanul lui Radu Mareș, *Deplasarea spre roșu* (Iași, Polirom, 2012): „Cartea e admirabil compusă, cu scene semnificative, atent elaborate, cu

un ansamblu de revelații succesiv înaintate și sistematic abandonate, de stări normale de conștiință și de manifestări perceptiv-halucinatorii, de reflecții lucide și de rătăcirii prin pădurea de semne delirante ale conștiinței, totul fără a eluda canonul acceptat al genului. [...] Chiar dacă cele douăzeci și opt de capitole sunt expuse prin înălțuire liniară, există o structură implicită a romanului, dată de derularea temporală și de modificările discursive. [...] Dar Grete nu este singurul personaj revocat al cărții, cu toate că dispariția ei e, de departe, cea mai spectaculoasă. Existența Dianei se literalizează în sensul propriu al termenului; ea nu subzistă decât ca o funcție a povestirii, iar odată realizată aceasta, personajul va fi retras din scenă”. ■ Letiția Ilea analizează *Cartea surâsului* (Editura Grinta, 2011) a lui Andrei Zanca: „Avem în fața ochilor meditația unui erudit din stirpea marilor învățați umaniști. Opțiunea sa pentru fragment se datorează, credem, antipatiei pentru dogme și sisteme. De la un alt maestru al fragmentului, l-am numit pe Cioran, Andrei Zanca a deprins curiozitatea fără margini, preocuparea pentru contingenta ființei umane, pentru suferința acesteia. Îl separă de Cioran absența scepticismului și încrederea în posibilitatea unei salvări/mântuirii pentru om. [...] Cartea surâsului se poate constitui într-un viaticum pentru omul zilelor noastre, măcinat de neliniști și contradicții, fiindcă Andrei Zanca nu se mulțumește să pună problemele, el oferă și soluții, prilejuind cititorului revelații majore”. ■ În *Portrete de scriitori maghiari din România*, Györfy Gábor abordează volumul lui Cseke Péter *Védjegyek: Íróportrék – ellenfényben* (*Personalități marcante: Portrete scriitoricești – în lumină difuză*), Cluj: Kriterion, 2011. ■ Alexandra Columban scrie *Cantemiriada: „În Hieroglifă și animale: Descifrări cantemiriene*, carte apărută la Editura Grinta în luna iunie a anului curent, rolul de cititor avizat a fost adoptat de studenții programului masteral al Catedrei de literatură comparată din cadrul Facultății de Litere a Universității Babeș-Bolyai din Cluj Napoca, sub coordonarea scriitorului și istoricului Ovidiu Pecican. Aceștia au fost protagoniștii unui exercițiu hermeneutic care s-a concretizat în 24 de studii despre romanul baroc al umanistului moldovean. Provocarea principală a autorilor acestor studii critice nu a fost atât caracterul echivoc al Istoriei ieroglifice, generat de încifrările simbolico-alegorice, cât mai ales stilul lui Cantemir, cu frază (prea) amplă, cu topică latină și invenții lingvistice, dificultate care a dus la crearea unei ultime secțiuni a cărții, intitulată *Atelier*, care oferă o variantă de traducere a unui fragment din roman în limba franceză, dar și în româna contemporană. [...] *Hieroglifă și animale: Descifrări cantemiriene* nu se dorește a fi o carte cu pretenții majore în ceea ce privește aspectele ei teoretice sau stilistice, ci este, mai degrabă, rezultatul unui elan de cunoaștere și recunoaștere a operei cantemiriene într-o epocă ce pare a-l fi dat uitării pe acest *uomo universale* al culturii române. Se consideră scuzate, așadar, scăpările de limbă, frazările pe alocuri stângace sau ipotezele nedezvoltate îndeajuns, deoarece contribuția principală a cărții constă în pluri-perspectivismul abordărilor: 24 de priviri l-au citit și descifrat pe Cantemir, readucându-l în discuție”. ■ La categoria *Dosar*, Ion Bogdan Lefter scrie *Cum se*

întâmpină o antologie de poezie (germană), Fragmente din prefața la *Vânt potrivit până la tare: Tineri poeți germani din România*, ediția a II-a, 2012, Antologie de Peter Motzan. Traducerea poemelor: Ioan Mușlea, București: Editura Tracus Arte, 2012. Reținem: „Apariția *Vântului potrivit până la tare* (1982) furnizează transpunerea în românește a «nemților tineri» și favorizează joncțiunea. Membrii Cenaclului de Luni (care avea să fie interzis un an mai târziu, în toamna lui 1983) întâmpină antologia cu mare simpatie. [...] Similitudinile de atitudine sunt vizibile pe toată gama. Încât, dacă până la *Vântul potrivit...* lecturile merseseră mai ales într-un sens, tinerii germani fiind la curent cu noutățile literare românești, rareori invers, acum autorii de ambe părți se citesc reciproc, fac cunoștință directă, își identifică o bază comună de opțiuni literare, morale, politice. [...] Dincolo de toate, în ceea ce privește întregul fenomen al «literaturii germane din România», continuă să fie necesară traducerea și publicarea extensivă a autorilor în cauză. Avem – de fapt – la dispoziție prea puțin din operele lor și de dinainte, și de după stabilirea în «patria lingvistică» [...] traducerea tuturor e un proiect pe care cultura română ar trebui să și-l asume”. ■ La *Arhiva A*: □ fragmente aparținând lui Ioan Miclea (Urmare din nr. Trecut). □ Este semnalată apariția volumului *Eminescu, Poezii – Poésies*, prezentare și traducere de Jean-Louis Courriol, ediție bilingvă, română/franceză, Editura Paralela 45, Éditions Jacqueline Chambon, 2000: „Într-o incitantă prefață – alta la fel de polemică n-am mai văzut: atât la adresa traducerilor minuțios-cryptice, cât și la adresa mediului francez de receptare, care, spune profesorul Courriol, refuză poezia, refuză autorii români care nu au fost *disidenți* și, pe deasupra, îi socotește drept *depășiți* pe autorii din alt secol decât cel strict în derulare –, traducătorul își argumentează felul cum l-a transplatat pe autorul Luceafărului în limba franceză. Și anume, observând că traducerile anterioare din Eminescu au ermetizat poemele și le-au făcut, adesea, să pară producțiunile unui agramat, profesorul J.-L. Courriol propune o traducere, cu ritm și rimă, traducere ce are drept unică ambiție de-a fi lizibilă și coerentă. [...] Și poemele eminesciene, și acelea soresciene și-au păstrat, în versiunea lui J.-L. Courriol, frumusețea și misterul. (P.)”. □ *Poezia e la Bistrița... și în 2012* consemnează cea de a IV-a ediție a festivalului de *Poezie și Muzică de Cameră de la Bistrița* (12 - 15 iulie 2012): „Festivalul a fost deschis cu lansarea romanului lui Alexandru Vlad, *Ploile amare* (Bistrița: Ed. Charmides, 2011), prozatorul invitat în acest an. Lansările de carte au continuat și zilele următoare cu volumele de poezie *Păzitoarea* de Ana Dragu (Bistrița: Ed. Charmides, 2012), *Frânghia înflorită* de Radu Vancu (București: Casa de Editură Max Blecher, 2012), *Gringo* de Radu Nițescu (București: Casa de Pariuri Literare, 2012). Un alt moment l-a constituit recitalul liric al Martei Petreu, prefațat de lansarea integralei poetice *Apocalipsa după Marta* (Iași: Ed. Polirom, 2011) și a eseurilor din *O zi din viața mea fără durere* (Iași: Ed. Polirom, 2012), ambele din seria de autor dedicată scriitoarei. S-au aflat împreună, la Bistrița, Irina Bruma, Ruxandra Cesereanu (via DVD!), Nichita Danilov, Andrei Dósa, Ana Dragu, Domnica Drumea, Andrei Gamarț,

Sorin Gherguț, Doina Ioanid, Claudiu Komartin, Ioan Moldovan, Ion Mureșan, Radu Nițescu, Aurel Pantea, Ovidiu Pecican, Marta Petreu, Olga Ștefan, Radu Vancu, Alex Văsieș, Elena Vlădăreanu, Robert Șerban, Olga Ștefan și, cu voia dumneavoastră, subsemnata. Scriitorii bistrițeni participanți au fost David Dorian, Alexandru Cristian Milș, Gavril Moldovan, Olimpiu Nușfelean, Ioan Pinte, Victor Știr, George Țâra ș.a.”.

● **[„Caiete critice”, nr. 8]** *Fragmente critice*: Eugen Simion abordează *Teatrul lui Blaga (II)*: „Cele zece piese scrise de Lucian Blaga nu au avut succesul pe care l-au avut poemele și eseurile filosofice. George Călinescu se îndoiește că ele pot fi reprezentate pe o scenă pentru că, justifică el, publicul nu poate fi interesat de intriga ideologică. În schimb, Damian Silvestru, alias Ion Negoitescu, e de părere că în teatrul lui Blaga „s-au turnat toate virtuțile creatoare ale poetului și ale filosofului. [...] Zamolxe reconstituie momentul vag, pierdut în timp, în care zeii se confruntă cu religia unui profet nou, izgonit din cetate. Religia lui prinde însă rădăcini în credința oamenilor și, pentru a o compromite, Magul și Vrajitorul, reprezentanții vechii credințe, îl trec pe Zamolxe printre zei, pregătindu-i statuia pentru a o instala în Templu. Ideea este că, divinizându-l, credincioșii îi vor uita profețiile și, astfel, credința veche va dăinui. Revenind printre oameni și înțelegând sensul aceste mistificări, Zamolxe sfarmă chipul său de lut (statuia pregătită să intre în Templu) și, revoltați, neînțelegând substituirea, adepții lui îlucid, lovindu-l cu fragmente din statuia spartă. Un omor ritualic, o dispariție simbolică. Moartea creatorului salvează și eternizează creația sa. Blaga amestecă miturile și face dintr-un act sacrificial un simbol multiplu. Inclusiv simbolul artei care cere sacrificiul existențialului, idee reluată de el, în mod programatic, în Meșterul Manole. Abia acum când omul profet este sacrificat, pricepem învățătura lui. [...] Piesa se încheie cu revelația și biruința noii religii aduse de Zamolxe care, după Pârvan, are o semnificație chtonică și uraniană, iar după Eliade ar reprezenta, în plan mitic, pe Dionisos și pe Orfeu, adică vitalitatea liberă, dezlănțuită, și cântecul. [...] Zamora, fiica Magului, personaj emblematic, se va vedea, în teatrul lui Blaga. O regăsim, sub alte întrupări, în mai multe piese (*Ivanca*, *Tulburarea apelor*, chiar în *Anton Pann* și *Avram Iancu*), simbolizând vitalitatea liberă, regenerativă, duhul bun, ispititor și creator al pământului. Zamora crede în profețiile lui Zamolxe («El m-a-nvelit cu ochii lui ca niște peșteri / încărcate de surâs, și trist și dulce»)). ■ *Cronici literare*: □ Mihai Cimpoi scrie *Eminescu văzut de marii pictori ai lumii*: „Lui Nicolae Ioniță îi aparține ideea inspirată de a ne arăta un Eminescu insolit, în viziunea unor mari pictori ai lumii, de pe diferite continente, din țări și zone culturale care nu seamănă deloc cu altele. Chipul lui Eminescu este „citit” de fiecare în funcție de naționalitatea desenatorilor și de modul lor de a gândi și a simți. Astfel, Nicolae Ioniță ne oferă o carte unică în literatura noastră”. ■ *Document*: Ion Călugăru, *Jurnal (IV)*. Mihai Cimpoi '70, Eugen Simion scrie: „Intellectualul român lucrează, de regulă, cu fragmente, se pregătește cu mare agitație pentru cursa de o sută de metri și, de multe ori, se plictisește înainte

de a începe... Rareori se aventurează în cursele lungi, de fond, acelea care cer tărie de caracter, răbdare, antrenament feroce și, evident, vocația marilor construcții. Mie, unuia, îmi plac și fragmentariștii, de genul strălucitorului existențialist Cioran (un spirit al sintezei), îmi plac, totodată, și marii arhitecți în critica și istoria literară, marii vizionari, spirite ale amplitudinii în ale totalității, oamenii care gândesc întregul, nu numai fragmentul, ca Mircea Eliade. Ei au devenit indezirabili în epoca structuralismului, dar au revenit în forță după ce dictatura structuralistă (cum i-a zis Roland Barthes, unul dintre fondatorii ei în literatură) s-a încheiat. Mihai Cimpoi, autor al unei *Istории a literaturii române basarabene*, publică acum acest dicționar enciclopedic eminescian, pornind de la biografia poetului și ajungând la mitul poetului”. □ Ion Hadârcă publică *Întâistătătorul Mihai Cimpoi sau omul deplin al culturii românești din Basarabia*: „Discursul ce urmează reprezintă un elogiu cald adresat întregii activități de istoric, critic literar și reputat eminescolog a dlui academician Mihai Cimpoi, va fi ținut la Primul Congres al eminescologilor, de la Chișinău, pe data de 3 septembrie 2012. Opera sa este prezentată detaliat și i se relevă valoarea și importanța în contextul culturii românești, dar sunt accentuate și conexiunile lucrărilor lui M. Cimpoi cu cele mai noi concepte ale criticii și filosofiei de peste hotare. *Esența ființei* (2003) – (Mi)teme și simboluri existențiale eminesciene, poate cel mai profund eseu semnat de Mihai Cimpoi. Registrul tematic al cărții cuprinde o instrumentare ciclică – deschidere (închidere)/ captare a Dasein-ului heideggerian – tot mai larg și mai aprofundat străbătând ciclic materiile compacte spre nucleul esențial. Fiecare dintre cele douăzeci și cinci de compartimente-eseuri (Limitele, Angoasa (dorul), Singurătatea, Melancolia, Abisul, Cercul etc.) este elaborat metodic, într-o logică perfectă a demonstrației. Studiul modern/postmodern, liber în cugetare și riguros în urmărirea ideii, aflat la interferența disciplinară dintre filosofie, ontologie, psihanaliză, știință literară, istorie, lingvistică, termodinamică etc., oferă un adevărat regal spiritual, singularizându-l definitiv pe Mihai Cimpoi în peisajul literelor noastre”. ■ Tudor Nedelcea: „*Mihai Cimpoi sau vasta panoramă a literaturii basarabene*. Fenomenul basarabean are similitudini istorice, ideologice și de mentalitate cu teritoriul românesc de peste Carpați. În Transilvania, străvechi pământ românesc, aflat multă vreme sub stăpânirea unui imperiu, mișcarea de eliberare națională a fost precedată de o mișcare cultural-literară. În zbaterea lor istorică, Basarabia și Transilvania au multe puncte comune. Ambele au fost supuse și maltratate de câte un imperiu. Singura deosebire este că Transilvania s-a unit deja cu Țara, în timp ce Basarabia este foarte aproape de a încheia acest ciclu istoric”. ■ George Sârbu abordează *Particularități ale prozei basarabene din a doua jumătate a secolului al XX-lea*: „Acest articol este o prezentare a evoluției prozei din Republica Moldova, din a doua jumătate a secolului al XX-lea. Născuți în intervalul 1924-1950, autorii sunt membri ai generației care, trecând peste obstacolul realismului socialist și peste stalinismul cultural, au dobândit, în timp, conștiința de sine a unor creatori de idealuri

naționale. Însăși viața și opera autorilor Ion Druță, Nicolai Costenco, Vasile Vasilache, Vladimir Beșleagă, Serafim Saka, Lidia Istrati, Larisa Turea, Nicolae Dabija ș.a. reprezintă etape de clarificare ale societății și culturii din perioada amintită. [...] Literatura din Basarabia a suferit decenii în șir din cauza lipsei unei critici literare obiective, motiv pentru care formularea propriilor aprecieri critice s-a bazat în consecință pe textul operelor scriitorilor importanți, printre pionierii acestei acțiuni numărându-se Vasile Coroban, Mihai Cimpoi și Ion Ciocanu. Un adevărat val al prozei cvasisămănătoriste, filosofico-moralizatoare sau poetico-mitologizante, s-a născut și dezvoltat în primele decenii postbelice, grație unor scriitori de real talent: Ion Druță, Vasile Vasilache, Aureliu Busuioc, Serafim Saka, Vladimir Beșleagă, Nicolae Esinencu, Vlad Ioviță, Lidia Istrati și alții. Anul 1989 a declanșat în Basarabia un amplu proces de renaștere națională și integrare spirituală care presupun un ansamblu complex de revizuire, reconsiderare, valorificare, reevaluare sau, mai bine zis, punere în valoare a literaturii postbelice atât de mult controversată. [...] Anii '60 reprezintă o perioadă a influenței masive a folclorului asupra literaturii ca tendință de conservare, de păstrare a elementului național, așa încât marele poet și patriot Grigore Vieru a numit-o o generație folclorică [...] Personajele centrale ale literaturii basarabene corespund în general revitalizării esteticului, a remioritizării, împotrivindu-se cu succes factorilor potrivnici care l-au sancționat, desconsiderat, marginalizat. Se constată conservarea, supraviețuirea esteticului prin etic, etnic, crearea unei existențe baladești ce au indus o dramatizare a evenimentelor, ce s-au opus fătîș aceluia optimism exacerbat oficial, acelei liniarități monotone, care nu ieșea din schemele impuse. Meritul literaturii basarabene este acela că a reușit să se eschiveze, cel puțin parțial, controlului instituționalizat, cenzurii politice și ideologice și a refuzat să ilustreze, în opere, teoria oficială, impusă, privitoare la viziunea asupra războiului și urmărilor acestuia, a foametei organizate, a colectivizării forțate, a industrializării, a modificării structurii etnice și demografice, rusificării administrației și a învățământului etc. Toate acestea s-au făcut prin tonalitatea baladescă, elegiacă, prin folosirea unui discurs esopic sau prin metafore-simbol". ■ Caius Traian Dragomir publică *Au mers după nimicuri*: „Articolul propune o meditație în termeni teologici, filosofici, culturali, științifici, economici, politici pornind de la versetul biblic «au mers după nimicuri și au ajuns ei înșiși de nimic» (Ieremia 2,5). Pornind de la sfera religiosului, autorul sondează modurile în care omul se poate îndrepta, pe toate planurile existenței, spre nimic. Glose filosofice la problema credinței în Antichitate, punctarea transformării perspectivei în Renaștere și structurarea pe trei perioade a evoluției științelor dau coerență demonstrației și conduc la concluzia articolului: cea mai gravă dintre primejdii ce amenință omul o reprezintă deriva cunoașterii". ■ Oana Anca Safta (*Un Don Quijote principial, cu vocația sacrificiului*) scrie despre *Memoriile mandarinului valah* de Petre Pandrea: „Puteam găsi multe alternanțe de structură și de intenție evidențiate și de critica literară, atunci când s-a încercat definirea *Memoriilor*

mandarinului valah.” Criticul observă că „Sunt numeroase episoadele în care figura diaristului se estompează, spațiul acordat intimismului se restrânge, lăsând o maximă deschidere către social”. Oana Anca Safta scrie „intențiile autorului sunt însoțite de contradicții, dorința de a scrie un memorial util pentru receptarea epocii alternând cu afirmațiile conform cărora nu scrie pentru public, ci pentru propria plăcere și pentru clarificare, pentru a-și pune în ordine gândurile și sentimentele. [...] Încercările de a pune o etichetă au reliefat o diversitate care ar permite catalogarea scrierii drept roman confesional, roman carceral, roman de moravuri, cu multiple influențe dinspre jurnalul intim și memorialistica propriu-zisă. De altfel, datarea tipică jurnalului intim este doar o strategie organizatorică, căci digresiunile temporale sunt practicate cu regularitate de diarist. Deși vede în obiceiul de a ține un jurnal un exercițiu terapeutic, deflator, al cărui rezultat nu ar fi decât un ajutor cu rol de aducere-aminte, Pandrea își pune problema destinatarului”. Criticul afirmă că „Deși valoarea literară a confesiunii lui Pandrea este indiscutabilă, scrierea nu este una a interiorității, expresie a conținutului sufletească, căci ochiul autorului este atras de social. [...] Impresionează în scrierile lui Pandrea dimensiunea artistică a scrisului, paragrafele cu o proporție lirică însemnată”. ■ Ruxandra Coman semnează *Pamfletarul Hasdeu sau fața ludică a savantului*: „Cercetarea de față pune în lumină contribuția lui Hasdeu pe tărâmul prozei beletristice și al ziaristicii satirice, printr-o analiză de conținut a nuvelor, dar și a textelor apărute în două dintre cele mai influente publicații de gen ale epocii: «Aghiuță» și «Satyrul». În privința pamfletelor din periodice, sunt evidențiate titlurile unor proze care suscită interesul din punctul de vedere al utilizării modalităților ironiei, cu sublinierea particularităților de construcție narativă”. Despre *Duduca Mamuca* Ruxandra Coman scrie: „Intriga amoroasă este tipic romantică. [...] Textul este o proză în care femeia se află la cheremul capriciilor masculine, ca simplu trofeu ce încununează reușita unor dueluri fictive sau a unor mașinațiuni demonice. Dar este și o proză a satirizării imposturii, îngâmfării, exagerărilor de orice fel, inclusiv exagerarea modei lingvistice. E ridiculizată și acea critică literară radicală, cea care demolează un întreg curent literar, dar nu pe baza unor principii valorizatoare corecte”. ■ Narcis Zărnescu publică *Pour un projet de herméneutique transitionnelle. Hypothèses et modèles de la transfictionnalité*: „Conceptul de *hermeneutică tranzițională*, precum și conceptul de *transfictionalitate* nu sunt decât semnul și efectul *dramelor* jucate pe scenele teoriilor metacritice, a postideologiilor sau a transmondializărilor. Ceea ce s-ar putea numi *trans-eitate* sau *meta-itate* (capacitatea de a fi tranzitiv și tranzitoriu, transcendent) constituie constanta dinamică a oricărui obiect sau instrument tranzițional. Acoperind o diversitate de probleme teoretice legate de noțiunile de text, autor, ficțiune și raporturi intertextuale, practica politextuală este animată în mod fundamental de niște serii dialectice, precum: autonomie vs integrare; rupătură vs continuitate etc. În acest pluricontext, transfictionalitatea se definește drept construirea unui univers imaginar complex prin intermediul

unei rețele de opere a căror organizare nu este lineară. Dat fiind faptul că proiecte anterioare similare confirmă ipotezele noastre despre transfuncționalitate, ele prezintă astfel, metaforic, istoria metodei noastre tranziționale, asigurând prin aceasta, coerența discursului nostru modular și fiabilitatea sa euristică.” Reținem: „La frontière entre la fiction et le discours référentiel, deux pôles d’une opposition binaire, était «autrefois» imperméable, absolue, immuable. Mais la frontière se déplace, et des techniques considérées à une époque comme limitées à la fiction deviennent à une autre époque tolérables en histoire. Ce déplacement peut aussi signifier qu’un texte qui fait partie du discours scientifique d’une époque peut être considéré comme mythe ou comme roman par une autre époque. La frontière est «poreuse», d’où la littérature «transfrontalière» et, surtout, la transfuncționalité”.

• **[„Contemporanul. Ideea europeană”, nr. 8]** Mircea A. Diaconu publică la Editura Cartea Românească studiul *I. L. Caragiale. Fatalitatea ironică*: „Caragiale se animă brusc, adică începe să trăiască acolo unde realitatea se rupe”. ■ Radu Voncu (*Dubla disimulare trubadurescă*), anunță apariția noului volum de poezie al lui Adrian Pârnu, *Amor cortese. Ritmuri și rime trubadurice* (Editura Tracus Arte, 2012). ■ În articolul *Svetlana Paleologu-Matta: întâlnirea ca „dar ceresc”*, Adrian Dinu Rachieru vorbește despre apariția noului volum al autoarei, *George Popa - in extatis mentis* (Editura Panfilius, Iași, 2012).

• **[„Contrafort”, nr. 7-8]** *Literatură*: □ în *Vederi din Cernăuți, orașul-fantomă*, Vitalie Ciobanu analizează romanul *Cântecul mării* (Editura Cartier, 2011) de Oleg Serebrian: „Cartea sa este mai degrabă un tribut de memorie, o datorie de conștiință decât rodul unei ambiții literare. Ficțiunea artistică trebuie că-i va fi părut lui Oleg Serebrian o modalitate mai potrivită de a reda mișcările tectonice ale istoriei. [...] O nostalgie acută străbate romanul *Cântecul mării*. Oamenii din Cernăuți – români, austro-germani, evrei, ucraineni, polonezi ș. a. – trăiesc sub teroarea așteptării venirii rușilor, în privința cărora nu au niciun fel de iluzii. În martie 1944 Cernăuțiul devine un orașfantomă. Totul e contaminat de această tristețe tulburătoare, de certitudinea sfârșitului. [...] Romanul lui Serebrian își poate contabiliza două mari reușite. Prima este autenticitatea și savoarea reconstituirilor; o atentă și minuțioasă documentare asupra epocii, structurii demografice, etnice și sociale a provinciei, administrative și culturale [...] A doua realizare notabilă a autorului, despre care spuneam, este psihologia personajelor, angoasele, conflictele, rivalitățile lor, ispitele vinovate. [...] Inspirată alegerea lui Oleg Serebrian: un titlu de roman ce emană melancolie, dar și refuzul de a te declara victimă a destinului, orice ar fi. Putem să ne imaginăm ce ingredient prețios ar fi însemnat pentru România *melting-potul* cultural și etnic din Nordul Bucovinei, cât de benefic ne-ar fi influențat metabolismul național, dacă nu pierdeam aceste teritorii. Reconstituirea acestui *Königsberg* al României, care este Cernăuțiul (paralela dintre cele două orașe se impune cu necesitate), reprezintă meritul incontestabil al cărții, susținut de o realizare artistică demnă de respect (în ciuda

unor imperfecțiuni stilistice)”. □ La *Lecturi*, Alexandru Tabac analizează *Viața lui Kostas Venetis* de Octavian Soviany (C.R., 2011): „Printre titlurile care au dominat anul literar românesc 2011 se regăsește și romanul lui Octavian Soviany, *Viața lui Kostas Venetis*. E poate cea mai neobișnuită apariție, sfidătoare și inteligentă, ironică și incitantă; garnisită cu picanterii și delicii literare, ar putea fi supusă atât unei grile de receptare estetice (mai ales), cât și uneia istorico-sociale (de ce nu?). Sunt mai multe povești cu duble sau triple semnificații (intenții), fapt ce face din *Viața lui Kostas Venetis* un roman la care se poate ajunge relativ ușor, fiecare cititor accesând cel puțin una dintre interpretări, astfel încât lectura să devină valabilă. [...] autorul apelează la diverse tehnici narative, specifice atât modernității (a se vedea jocul intertextual, cu recitiri și reinterpretări ale preceptelor religioase), cât și unor formule clasice, cum ar fi recuzarea discursului, atenționându-ne chiar din preambulul romanului («Strădania mea a fost să traduc cât mai exact, lăsând necorectate atât erorile de stil cele mai grosolane, cât și repetițiile cele mai evidente»), sau crearea unui continuu orizont de așteptare – despre asta am să-ți povestesc mai târziu. Ni se sugerează printr-un subterfugiu literar o pseudopaternitate asupra textului și ideea că orice scriitor e în esență un traducător al propriei experiențe culturale [...] Asistăm, așadar, la un lung proces de mistificare și ficționalizare («Unele din lucrurile pe care ți le povestesc s-au petrecut poate cu adevărat, altele doar în vis și în închipuire. Fiecare dintre noi are o viață visată și o viață trăită, între care nu trebuie însă să facem nici o deosebire, [...]»), din care va rezulta o istorie de-a dreptul halucinantă, culminând cu momentul în care muribundul Kostas sare din pat și își continuă singur povestea, scriind. Avem, până la urmă, o carte scrisă de autori colectivi! [...] Dacă i se poate reproșa ceva autorului, lucru aproape imposibil din cauza refuzului paternității textului, aceasta ține de aplicarea aceleiași structuri relaționale între mai multe personaje, un tipic reluat întocmai – aproape cu toții sunt inverșiți, narcisiști, cu apucături de supraom dostoievskian («[...] mă socoteam mai presus de toți ceilalți oameni»), de fiecare dată existând un dominator și un dominat, un maestru și un emul. Similarități de compoziție ce pot fi remarcate cu ușurință.” în opinia lui Alexandru Tabac „Kostas Venetis ar putea fi un pretext narativ pentru un autor îndrăgostit de limba în care scrie, iar adevăratul personaj să fi e chiar limba română, neaoșă și mustoasă, scoasă la suprafață prin expresii populare, argotice sau prin vocabule arhaice [...] Păstrând proporțiile, am putea afirma că romanul *Viața lui Kostas Venetis* este *Lolita* lui Octavian Soviany”. □ Iulian Boldea scrie *Mircea Dinescu sau gravitatea ludicului*: „Cert este că multe dintre versurile lui Mircea Dinescu se înscriu în tipologia *discursului îndrăgostit*. Lumea figurată în cadrele atât de mobile ale poemului este străbătută de fluxul insinuant al iubirii, obiectele și ființele stau sub fascinația neostoită a erosului, ca într-o transă a simțurilor [...] Gravitatea și ludicul coexistă, în aceste poeme de un incontestabil rafinament structural, în care gestul autoreflexiv e relativizat de accente dubitative”. Criticul conchide: „între exultanța senzorială și afectivă a debutului

și scepticismul abulic ori radicalismul de mai târziu, Mircea Dinescu și-a configurat, în lirica românească de azi, un profil distinct, de incontestabilă complexitate. Apropierea lui Mircea Dinescu de poetica optzecismului, considerarea sa ca un precursor al acesteia nu este deloc hazardată. [...] Resimțim, și la Dinescu, și la optzeciști, aceeași teroare a locului comun, același interes față de cotidian, aceeași focalizare a detaliului în aparență insignifiant, dar întâlnim și fervoarea implicării în propriul text, alături de detașarea ironică și autoironică”. □ Mircea V. Ciobanu (*Scriitura egocentristă*) comentează *Cartea așteptării* de Igor Isac (Editura Eikon, 2011): „Un volum din registrul literaturii de frontieră. Eseul, memoriile, reflecțiile și narațiunea fac un soi de melanj indicibil, inclusiv în interiorul fiecărui text. [...] Lacuna evidentă a cărții e lipsa totală a unui concept. Parantezele explicative și colaterale sunt îngrozitoare. Ele înghit toată răbdarea, tot timpul cititorului care vrea să vadă încotro va merge *narațiunea*. Dorința aceasta de a spune totul este nocivă. Ca să nu mai vorbesc de redundanța scriiturii, unele paranteze fiind reluate în diverse texte ori chiar în același text. Nu există eseu ori narațiune în care autorul să n-o ia razna, oricând a dorit, pentru a spune ceva despre ce și-a mai amintit. Dar care nu are legătură cu subiectul textului respectiv, decât chiar acest, eventual, «mi-am amintit». Astfel, scriitura devine laxă, lăbărțată, nestructurată”. Criticul afirmă: „Autorul apare mereu în prim-planul peisajelor și al evenimentelor. Toate portretele sunt în esență autoportrete: (Auto)- portret cu soția; ... cu tata, ... cu Doamna Ploaie, ...cu Tarkovski, ...cu Druță, ... cu nebunii din Chișinău, ... cu iubitele mele etc... Fenomenul nu e penalizabil în sine, dar, extins, aduce a ceea ce Stanislavski numea «a se iubi pe sine, în artă. [...] La limita genurilor (ficțiune versus document), autorul le cam ratează pe ambele. O bună nuvelă ar fi fost istoria Doamnei Ploaie, cu condiția ca autorul să eludeze 2/3 din text (mari și inutile paranteze despre persoanele pe care le-a cunoscut) și să se concentreze pe narațiune, nu pe propria persoană. Păcat ca un artist (pictor, cineast) care știe ce e compoziția să eșueze tocmai la acest capitol. Oricât de scumpe i-ar fi amintirile, ele pot fi exploatate doar în două feluri, la alegere. Fie că le scrii în formă de memorii, care vin, cumiți, în succesiunea lor cronologică, eventual, cu anumite flach-back-uri interpuse. Fie că le eludezi pe toate metodic și construiești o nuvelă după regulile genului. Pentru că, altfel, cititorul se va plictisi înainte de a purcede la lectura istoriei pe care ai vrut să i-o spui”. ■ În cadrul secțiunii intitulată *Portret literar: Andrei Țurcanu*, Grigore Chiper (*Dezacorduri*) consideră că antologia *Interior în roșu aprins* (2012), care „însumează aproape toate poeziile din cele cinci plachete”, oferă o imagine de ansamblu asupra parcursului autorului și a constantelor sale poetice. [...] în primul rând, poetul este ferm convins că metafora constituie esența dintotdeauna a poeziei. De aceea o slujește cu dăruire și o cultivă neîntrerupt, variat, spectacular. Cultivată abundant sau discret, în funcție de faza de creație, metafora rămâne piatra unghiulară a poeziei lui. [...] în al doilea rând, poezia sa este traversată, de la prima până la ultima pagină, de o permanentă insatisfacție [...] Andrei Țurcanu este un poet orfic, tragic. [...] În

spatele poeziei lui Andrei Țurcanu, compusă de-a lungul vremii fi e în vers liber, fi e în vers clasic, trebuie căutate mereu febrilitatea, atitudinea, sentimentul exploziv introvertit, lăuntricul ars pe rugul lui Giordano”. ■ Alexandru Burlacu semnează articolul *Andrei Țurcanu: cu bisturiul la proba adevărului*: „Literatura, inclusiv poezia pe care o scrie, ca și politica ori ca alte genuri de activitate umană, socială, toate converg în scrisul lui Andrei Țurcanu spre un sens adânc de destin istoric comun, de adevăr care ne privește pe toți, pe cei de ieri și de azi, dar mai ales pe cei de mâine. [...] patosul publicistic se ridică, prin ardența sentimentului și tragismul viziunii, la înălțimea unei atitudini de viață fundamentale”. ■ *Literatură universală*: □ La *Cronica traducerilor*, Răzvan Mihai Năstase (*Curcubeul entropiei*) abordează *Curcubeul gravitației* de Thomas Pynchon, traducere din limba engleză și note de Rareș Moldovan (Polirom, 2010): „Pe lângă tema centrală a entropiei, Pynchon aduce în permanență în discuție altele secundare, romanul părănd adeseori un fel de însăilare de eseuri care aparent nu ar avea legătură: liberul arbitru, teorii ale conspirației, sexualitate, paranoia, misticism nazist, matematică. Subiectele sunt integrate în text prin procedee extrem de diverse. Când avem de-a face cu o scriitură rece, gazetărească, în încercarea de a mima o perfectă echidistanță, când cu șuvoaie năvalnice de flux al conștiinței. Pynchon dă impresia că poate scrie la fel de credibil în orice registru, când grav, când satiric, când vag confesiv, când intens declamativ. O astfel de abordare însă, indiferent de talent, nu poate ocoli un efect secundar previzibil – năucirea cititorului. Acesta se va simți nu de puține ori descurajat de țesătura densă de referințe, bancuri, calambururi, poezii, proverbe, întorsături ciudate de frază imposibil de redat perfect în altă limbă decât engleza, simboluri grafice, acronime atent căutate sau vorbe născocite.” Criticul descrie *Curcubeul gravitației* drept „un text postmodern extrem, în care inflația de procedee și tehnici este atenuată când și când de pasaje în care autorul uită (sau se face că uită) de dorința constantă de a *construi text*. [...] genul de text fascinant, în care înaintezi cu greu, dar cu nespuse satisfacții.” în opinia criticului „cartea lui Thomas Pynchon se numără printre volumele cele mai complexe care s-au tradus în română în ultimii ani”. ■ *Meridian*: □ Iulia Badea-Guérítée scrie *Presseurop... streseurop, losteurop, y love Europ* ■ *Interviu: Destinul cărții și starea limbii române în Basarabia, Interviu cu Alexandru Solcan, director, reprezentanța Polirom de la Chișinău* (4 septembrie 2012, Chișinău, a consemnat Vitalie Ciobanu).

● **[„Convorbiri literare”, nr. 8] Ediție aniversară**: □ Cassian Maria Spiridon scrie „*Convorbiri literare*” ediția 200. □ «*Moș Jac*», fragment despre Iacob Negruzzi din volumul *Nimic* al lui Mihai Negruzzi, însoțit de o scrisoare a Danei Petrișor cu ocazia aniversării revistei: „Dragă Domnule Casian, [...] Pentru mine e o mare bucurie să văd că *pruncul* moșului meu, Jac (Iacob Negruzzi) și al Junimii a renăscut, crește mereu și își păstrează locul în sânul literaturii române datorită matală și oamenilor de suflet care te înconjoară”. ■ Texte omagiale semnează: Gheorghe Grigurcu, Virgil Nemoianu, Eugen Uricaru, Eugen Simion,

Basarab Nicolescu, Ana Blandiana, Solomon Marcus, Cornel Ungureanu, Marcel Petrișor, Pr. Theodor Damian, Mircea A. Diaconu, Mircea Platon, Gellu Dorian, Miron Kioropol, Theodor Codreanu, Ognean Stamboliev (Bulgaria), Nicolae Leahu, Constantin Coroiu, Dan Ceachir, Maria Carpov, Ștefan Oprea, Dumitru Augustin Doman, Nicolae Oprea, Leo Butnaru, Virgil Diaconu, Ovidiu Hurduzeu, Nicolae Stroescu Stânișoară, Aura Christi, Carmen Mihalache, Marius Vasileanu, Florentin Palaghia, Iulian Boldea, Christian W. Schenk, Ioan Papul, Alina Ledeanu. □ Este reprodus un fragment din volumul în curs de apariție *Cezar Ivănescu și Lucian Vasiliu - dialoguri televizate. Despre cărți și nu numai...* ■ *Literatură*: □ În articolul *Gheorghe Iova sau textualismul inițial (II)*, Cristian Livescu scrie: „Gheorghe Iova - cel care voia să atingă neapărat gradul zero al scriiturii și, implicit, al poeziei - are nostalgia scrierilor sale misterioase de la începutul anilor 70. *Textuările* acelea pe care nu le-a dat la iveală decât târziu, după 1990. Nu va mai putea scrie ca atunci și nici nu găsește continuări ale acelui moment de grație, de maximă plenitudine. Cât despre textele sale de dată recentă, proze caleidoscopice de almanah umoristic, prefer să mă abțin de la a le comenta: nu cred că prezintă interes. Opera sa adevărată s-a încheiat”. □ În *Comedia supraviețuirii, tranziție aranjamente, histrionism, ratare*, Constantin Dram comentează romanul lui Paul Eugen Baci, *Piranha* (Editura Anthropos, 2012) considerând că „reușește să se detașeze prin intermediul narațiunii, prin insolitul figurilor umane, ca și prin modalitățile de construcție epică adoptate”. □ Dan Mănuță abordează studiul lui Ilie Luceac, *Familia Hurmuzaki: între ideal și realizare* (Cernăuți, Editura Alexandru cel Bun - Timișoara, Editura Augusta, 2000): „Informațiile pe care se sprijină cercetarea lui Ilie Luceac sun extrem de bogate, folosite cu maximă rigurozitate și controlate cu ajutorul mai multor surse. Ne aflăm în fața reconstituirii cu adevărat profesioniste a unui segment important al trecutului culturii și al literaturii noastre”. □ În articolul *Plimbat de inger pe la praznice de himere* Ioan Holban afirmă: „Ioan Moldovan scrie un capitol important al prozei noastre contemporane”. □ Adrian Dinu Rachieru semnează articolul *Moare poezia? (I)*, în care se întreabă „cui îi mai trebuie poezia?”, pornind de la afirmațiile mai multor poeți care „cochetează cu ideea abandonului”. Concluzia sa este că „de ea, se pare, avem mereu nevoie, un public restrâns o va căuta”. Adrian Dinu Rachieru abordează în acest context opera lui Dionisie Duma și pe cea a lui Adrian Frățilă. □ În *Punți de trecere pentru sufletul nostru*, Vasile Spiridon comentează volumul *Moartea e bine mersi* (Editura Paralela 45, 2012) al lui Lucian Alecsa: „Romanul *Moartea e bine mersi*, scris net, fără mari eforturi stilistice, este o strălucită recuperare estetică a unei experiențe existențiale”. □ Antonio Patraș (*Cum trebuie scrisă biografia unui autor fără biografie*) abordează studiul lui Doris Mironescu, *Viața lui M. Blecher. Împotriva Biografiei* (Editura Timpul, 2011): „Mai mult decât o simplă biografie, oricât de meritorie, eu cred [...] că *Viața lui M. Blecher. Împotriva Biografiei* este confesiunea indirectă a unui critic salvat, cu suflet de artist”. □ *Cel mai bun roman din ultimii 22 de ani*:

Pornind de la topul realizat de revista „Corpul T” (nr. 4, 2011) în care *Orbitor* de Mircea Cărtărescu a ocupat primul loc, Șerban Axinte remarcă faptul că „Mai mulți dintre criticii care au votat au specificat faptul că prin *Orbitor* ei înțeleg doar primul volum al trilogiei”. Șerban Axinte afirmă: „Mi se pare complet lipsită de acoperire reținerea pe care mulți o manifestă față de *Corpul* și *Aripa dreaptă*. Asta pentru că opera lui Mircea Cărtărescu a evoluat organic. [...] Uneori frazele sunt reluate în formă aproape identică, dar ceea ce le deosebește dezvăluie esența, în dinamica ei *festina lente*. Din acest motiv, romanul ne apare ca o spirală infinită. În orice punct ne plasăm avem perspectiva întregului edificiu”. Concluzia sa este că „*Aripa stângă*, *Corpul* și *Aripa dreaptă* alcătuiesc un roman lipsit de predecesori autohtoni și, cu siguranță, lipsit de viitoare alte opere care să-l continue. [...] *Orbitor* e un roman complet suspendat în istoria literaturii noastre”. □ Sub titlul *Strada cu puștani*, Adrian Romila comentează romanul *Strada* (Editura Polirom, 2012) al lui Adrian Chivu, considerându-l „o excelentă partitură a copilăriei în comunism”. □ Vasile Andru analizează volumul *Exerciții de înviere* (Editura Univesalia, 2009) al lui Theodor Damian. □ În articolul *Avangarda în corespondență: prietenie literară*, Doris Mironescu semnalează sincronizarea dintre recuperarea avangardei interbelice și „explozia pe scena literară a unei generații din nou iconoclaste proclamând biograful împotriva esteticului și reprezentată de Marius Ianuș, Dan Sociu, Ruxandra Novac. T.S. Khasis. [...] Este, de aceea, un eveniment publicarea, în anul 2012, a volumului *Epistolar avangardist* [...] Descoperirea acestor prețioase documente îi aparține Mădălinei Lascu [...] efortul cercetătoarei [...] merită toate laudele. [...] Scrisorile tipărite acum [...] oferă deslușiri pentru momente neclare ale istoriei destul de frământate a grupului *radical modernist*”. □ *Plagiatul la români (I)*: Constantin Coroiu abordează volumul lui Alexandru Dobrescu *Corsarii minții. Istoria ilustrată a plagiatului la români*. □ În *Bătălia pentru neuitare* Mircea Dinutz analizează volumul lui Petru Ursache despre Paul Goma *Omul din Calidor*. Reținem: „Foarte convingătoare pentru a demonstra valoarea și disponibilitățile scriitoricești ale aceluia despre care atât de des s-a spus că *nu are talent*, mi s-au părut paginile (excelentă analiză!) dedicate romanului *Din Calidor*. Personal, aș evita să mă pronunț asupra valorii de ansamblu a operei lui Paul Goma”. □ Gellu Dorian comentează volumul lui Constantin Iftimie, *Vreau altă realitate. Artă, merg pe mâna ta* (Editura Tracus Arte, 2012): „Fiecare text este unul extrem de supravegheat. Chiar și atunci când dă impresia de dicteu automat [...] El poate fi orice altceva, numai poet, nu. [...] Constantin Iftimie din toate acumulările sale n-a topit nimic. Textele lui sunt ca niște palimpseste în care este mult mai interesant ceea ce nu se vede decât ceea ce se poate citi la suprafață”. ■ La *Actualitatea literară*, Emanuela Ilie scrie *Centenarul N. Steinhardt*: „Lansarea entuziastă a variantei inedite din *Jurnalul fericirii. Manuscrisul de la Rohia* (îngrijirea ediției, compararea variantelor, notele, addenda și indicele de George Ardeleanu, Polirom și Mănăstirea Sfânta Ana, 2012) a fost cu siguranță evenimentul cel mai aplaudat al centenarului N.

Steinhardt”. ■ La categoria *Istorie literară*: □ Constantin Trandafir scrie *Cu Caragiale, la jocurile politice* □ Constantin Parascan continuă *Istoria muzeului literaturii române Iași sau o viață de muzeograf așa cum a fost (XXVII)* □ Liviu Papuc publică *Hortense Pasquier și „năpasta”ei*. □ Marius Vasileanu semnează articolul *Pe calea lui N. Steinhardt* ■ Maria Carpov scrie *Despre intelectuali și istoria lor recentă (I)*. ■ Elvira Sorohan semnează articolul *Laurențiu Faifer sau cum se cheltuie un talent dramatic*. ■ Marius Chelaru publică un interviu cu Geo Vasile „*Sunt un filolog «jucător», degustător al voluptăților oferite de belșugul de sinonime al limbii române, și implicit al limbii italiene*”. ■ Basarab Nicolescu scrie *Ce este viitorul?* ■ Aforisme de Gheorghe Grigurcu ■ Versuri de Dorin Ploscaru, Aurel Ștefanachi, Maria Mănucă, Ion Maria, Lorian Carsochie, Mihaela Grădinariu ■ Proză de Varujan Vosganian, Hristu Cândroveanu, Ioan Florin Stanciu ■ *Inedit*: □ *Magnificul* de Pan M. Vizirescu □ *Propunere* de Gheorghe Ivănescu (*Către Editura Științifică București*).

● **[„Dilemateca”, nr. 8]** *Literatură*: □ În cadrul rubricii sale *Portrete interioare*, Ion Vianu publică *Realism psihologic*, abordând trilogia lui Lev Tolstoi *Copilăria, adolescența, tinerețea*. □ Adriana Stan recenzează volumul lui Mihai Mateiu *Oameni*, apărut la Editura Casa de Pariuri Literare în 2011 sub titlul *Proză en détail* □ Doris Mironescu (*Cum înflorește un poem*) recenzează *Frânghia înflorită* (Casa de Editură Max Blecher, 2012) de Radu Vancu. ■ *Literatură universală*: □ *Un Salinger hollywoodian*: Codrin Liviu Cuțitaru scrie despre romanul *Hollywood* al lui Charles Bukowski, apărut în traducerea Cristinei Ilie (Polirom, 2012). □ Irina Grigorescu Pană scrie despre *Necunoscuta de la Palazzo d'Oro* (Editura Leda, 2012) de Paul Theroux și semnalează calitățile traducerii: „Textul lui Theroux este admirabil pus în valoare de traducerea Monicăi Botez, fluentă și nuanțată, aceasta reușește să acopere registre variate de limbaj, să exprime luciditatea distantă a naratorului, confuzia și exasperarea personajelor captive în jocul erotic, diferențele de clasă și vârstă, vibrațiile autentice și ezităările dialogului spontan”. □ Silviu Mihăilă (*O „răscruce” în eminescologie*) comentează studiul Ioanei Bot, *Eminescu explicat fratelui meu* (Editura Art, 2012). ■ La *Meridiane*, Petre Răileanu scrie despre Panait Istrati și Jack Kerouac în *Vagabondaje estivale*. ■ *Dosar N. Steinhardt* întocmit de George Ardeleanu. ■ *Interviu* cu George Ardeleanu realizat de Simona Sora: *Paradoxurile libertății*. ■ Anchetă *Ce cărți să citim toamna asta?* (realizată de Marius Chivu): Răspund Denisa Comănescu, Oana Dumitru, Claudia Fitcoschi, Miruna Meiroșu, Dana Moroiu, Tiberiu Stamate, Bogdan-Alexandru Stănescu, Robert Șerban. Dintre volumele de autori români: Oana Dumitru recomandă *Frânghia înflorită* de Radu Vancu (Casa de Editură Max Blecher), Tiberiu Stamate numește volumul dialog Gabriel Liiceanu- Mircea Ivănescu *Măștile lui M.I* (Editura Humanitas) și Leonid Dimov, *Opera poetică vol 3* (Editura Paralela 45, ediție alcătuită și prefătată de Ion Bogdan Lefter, Robert Șerban alege *Vântureasa de plastic* (Editura Brumar) de Marius Chivu și *Estul naivităților*

noastre (Editura Humanitas), volum ce reunește mai multe interviuri acordate de Gabriel Liiceanu.

● **[„Luceafărul de dimineață”, nr. 8]** *Cronică literară*: Dan Cristea (*Nicolae Prelipceanu la 70 de ani*) analizează volumul *La pierderea speranței*: „poemul sirena din bibliotecă: pune în evidență unul dintre procedeele favorite din discursul poetic al lui Nicolae Prelipceanu, și anume avansarea succesivă de *ipoteze multiple* [...] una din temele de bază din imaginarul poetului, tema lumii nefirești, întoarse pe dos. [...] multe dintre poemele noi [...] comparate cu altele, mai vechi, se arată nu doar mai lungi, dar și mai permissive pentru jocurile fanteziei și ale imaginației [...] acuitatea și persistența de-a lungul timpului, a temei morții [...] *La pierderea speranței* [...] Dezabuzarea care ar reieși din acest titlu de carte [...] e contrazisă, în primul rând, de vitalitatea, de forța expresivă a poemelor din cuprinsul cărții”. ■ La secțiunea *Caiet critic*: □ În articolul *Realitatea culturală - pre-texte și opinii* Radu Voinescu scrie: „Publicistica lui Florin Dochia este adunată într-un prim volum ce grupează editorialele, însemnările, tabletele apărute după anul 2000 în «Axioma», «Cafeneaua literară», «Revista nouă», «Spații culturale» și, desigur, «Diagonale»: *Prins în lumea cuvintelor*, cu subtitlul *Cărți, opinii, întâmplări* (1, Editura Premier, Ploiești, 2012). [...] eseuri doldora de erudiție și mustind de reflexivitate vie, adesea surprinzătoare, dar de o neîndoielnică relevanță”. Radu Voinescu apreciază „densitatea ideilor” și „acribia documentației”. □ Daniela Firescu comentează studiul lui Dan C. Mihăilescu, *I.L. Caragiale și caligrafia plăcerii. Despre eul din scrisori* (Humanitas, 2012) în *Cultul colațiunii și demonul relativismului*, considerându-l „un minitratat consacrat logophiliei. [...] În mare parte observația e exactă totuși în revelarea eului epistolar se punctează și invocă repetitiv câteva scrisori cu rezonanțe nostalgice-revanșarde. Epistolele lămuritoare poartă trei *ingrediente esențiale*: complexul *umilității extracțiunii*, orgoliul de *comediante* și *tainicul elan răzbunător* al eternului umilit, refuzat, minimalizat. [...] transferarea și transformarea materialului extraliterar în literatură propus de Dan C. Mihăilescu continuă *canonizarea genurilor minore*”. □ În *Fragmentul sau „rucodelia” lui Ioan Pinte*, Adrian G. Romila recenzează volumul *Proximități și mărturisiri* (C.R., 2012): „Creștinismul părintelui Ioan Pinte l-a moștenit direct pe cel al maestrului său absolut, monahul Nicolae Steinhardt”. Adrian G. Romila îl consideră pe Ioan Pinte „autentic în ambele ipostaze ale existenței sale, de scriitor și de preot”. □ În articolul intitulat *Să cobori din lumea de sus...*, Andrea Hedeș analizează *Douăsprezece cântece înaintea nașterii* (C.R., 2012) de Mihail Gălățanu: „Douăsprezece cântece funere [...] un Hyperion în haină postmodernă și care alege nașterea, respectiv lumea și viața, vremeirea, de dragul, de dorul de durerea Mamei. De aceea cele *Douăsprezece cântece înaintea nașterii* sunt și niște cântece doinite, doinite de dragoste de mamă. [...] conjugarea cântecului de leagăn cu bocetul, nu doar la nivelul manierismului, al tehnicii, dar și la cel al melodiei interioare a versului și mai ales a ideii și a lirismului, căci este vorba de poezie aici și Mihail Gălățanu

face nu doar un exercițiu stilistic aici”. □ Felix Nicolau (*Inteligența și sucursalele sale*) abordează volumul lui Mihnea Urs, *Cu capul în Non* (Editura Renaissance): „O formulă ce vizează inteligența, enunțurile spectaculoase, metanarațiunea și un ton impertinent-sceptic [...] Deși sensibilitatea lui este demnă de ultimul volum din *La Medeleni* povestea este relatată pe ritmuri de *Sarmalele reci* [...] romanțul deviază într-un roman al consumismului și snobismelor de tip balcanic.” Felix Nicolau consideră că „fantezia, totuși, [...] plasează romanul la un nivel superior, mai ales că literatura noastră suferă cumplit la acest capitol. Avem fantastic, dar foarte puțină fantezie. Or, fantezia înseamnă o răsturnare-dereglare jucăușă a realității [...] Punerea în abis și fisurarea convențiilor narative pot fi obositoare dacă sunt lungite extrem. Însă, uneori, sunt de un haz nebun. [...] puțin comprimat și difuzat cu pricepere, ar putea ajunge un *best-seller* printre cititorii cultivați”.

□ Ana Dobre comentează *Filosofia lui Caragiale* (Polirom, 2012) și descrie lucrările Martei Petreu drept „scrise cu nerv, cu pasiune, logic în demonstrații perfect articulate”, iar *Filosofia lui Caragiale* este: „o carte antrenantă pe care o citești dintr-o răsuflare, ca pe o ficțiune [...] o demonstrație persuasivă în care urmărești, deopotrivă, talentul și cultura [...] Marta Petreu identifică în opera lui toate cel șase paralogisme lingvistice analizate de Aristotel în Respingerile sofistice - stilul prolix, compoziția și eroarea complementară, diviziunea, eroarea formei de vorbire etc., devenite mărci inconfundabile ale comicalului de limbaj [...] Marta Petreu subliniază o intuiție a lui George Călinescu referitoare la caracterul inefabil al caragialismului, asemănat cu inefabilul eminescian, și crede că «explicarea firii lui Caragiale e legată de *verva lui sofistică* [...]» ideea se prelungește în propriul discurs despre «natura sofistică a discursului și a personajelor». Deoarece cantitatea de sofisme din opera lui Caragiale este «impresionantă», Marta Petreu își pune problema cunoștințelor de logică ale scriitorului. [...] Caragiale «așteaptă și provoacă» replica interlocutorului, comportamentul, reacțiile. [...] Așa cum marii sofisti - incluzându-l aici și pe Socrate, înverșunatul lor adversar, care însă nu s-a sfiit să le utilizeze adesea tehnicile demonstrative - își ademeneau și își constrâneau respondenții să comită sofisme, și Caragiale, prin tehnicile sale, își ispitește, își *momește* atât interlocutorii, cât și personajele către replici laitmotiv, către etalarea precarității argumentației, așadar îi ademenește în universul lunecos și înșelător al sofisticii”.

□ Gheorghe Istrate (*Neodihna cuvintelor*) analizează volumul Honorinei Ina Chitic, *Fără tihnă* (Editura Cheiron, 2012): „Deși depărtată de câteva decenii de graiul nostru, lirica sa păstrează încă proprietatea limbii române cu întreaga ei suculență nativă și intelectuală”.

□ În *Poezia ca reinventare a lumii și sinelui*, Ioan Holban scrie despre cele două volume ale lui Matei Vișniec apărute în 2011: „Volumul de versuri *La masă cu Marx* (Editura Cartea Românească, 2011) și romanul *Dezordinea preventivă* au apărut împreună pe piața cărții din România, în 2011, și sunt suficiente motive pentru ca faptul să nu fie considerat o întâmplare sau poate un efect al grabei [...] aceste două cărți comunică pe multiple canale, se explică una pe cealaltă [...] materia

lor pivotează în jurul temei obsedante a *reinventării* sinelui și lumii prin cuvinte, prin limbajul secund al poemului”. □ Ioan Groșan (*Revanșa teoreticianului*) comentează *Simbolica artelor non-verbale* (Editura Ethnologica, 2011) de Ioan Marchiș *Simbolica artelor non-verbale* (Editura Ethnologica, 2011) în: „Primele două secțiuni sunt definiții și limpeziri sobre (cu Marta Petreu nu te joci!) ale conceptelor utilizate. ca să fiu sincer, mărturisesc că pe mine m-au interesat mai mult aplicațiile lor și se vede că aici Ioan Marchiș se simte mai în largul său, că-și *dă drumul* cum se zice, originalitatea și expresivitatea interpretărilor cucerindu-l pe cititor”. ■ Andra Rotaru publică un *Interviu* cu Mihai Hutopila: „*Apusurile nu duc nimic bun*”, în care scriitorul vorbește despre volumul său *Copci* apărut la Editura Max Blecher (interviul este preluat de pe AgențiadeCarte.ro): „Orașul este un agregator și un inhibitor fără de care viața omului între oameni ar fi mult mai grea [...] în pustie, departe de văzul celorlalți nu e de stat mai mult decât pentru o recreere scurtă și înviorătoare, când nu suntem condiționați de poziția celorlalți, lucruri nebanuite se pot întâmpla. Mai toți țin lucrurile astea acolo, dincolo, înăuntru - unii le pun și pe hârtie, pe pânză, în scenă. Le domesticim și învățăm din ele și împărtășim lucrurile astea, e foarte fain când descoperi într-un spectacol, în niște pagini, pe un ecran, că nu ești singur într-o îmblânzire și reflecție”. ■ La *Opinii*: □ Radu Aldulescu scrie *Fracturi biografice*: „N-am frecventat cenacluri și n-am lucrat în redacții de reviste literare. [...] Când se întâmpla să mă-nfierbânt în discuție cu vreunul [scriitor] despre un autor și o carte venerată de amândoi, de la un punct încolo mă vedeam nevoit să constat că vorbeam despre autori și cărți diferite. Vreau să spun că, mai ales în cazul unor cititori avizați în materie de literatură, fiecare filtrează una și aceeași carte prin propriul simț și văz [...] Cochetam la un moment dat cu ideea de a deveni un cititor perfect, dedicându-mă în exclusivitate marii literaturi, nemascriind deloc, nici măcar comentarii de câteva fraze la fiecare autor citit. Cad uneori în acest soi de stare-transă”. □ Ioan Buduca semnează articolul *Românismul național-cultural*. ■ La secțiunea *Cărțile lunii*, Horia Gârbea (*Liric e drumul Jiului...*) abordează volumele: □ Tudor Gheorghe Calotescu, *Îmbrățișat cu cerul* (Editura Contrafort) și *Într-o lume oglindă* (Editura IfoRapArt): „Tudor Gheorghe Calotescu este un poet delicat, nesofisticat, dedicat fragilității lumi și textului”.; □ Nicolae Petre Vrâncănu, *Flori de cerneală* (Editura Autograf MJM): „Există indiscutabil o axă comună a liricii sale, care îl recomandă ca pe un poet vizual, de descripție, cu metafore rafinate”.; □ Ion Maria, *După cutremur* (Editura Rafet): „Ion Maria s-a impus în ultima vreme ca un autor de indiscutabilă valoare, posesor al unei tehnici precise și al unui univers poetic în continuă expansiune [...] volumul [...] este indiscutabil cel mai reușit al lui Ion Maria”. □ Ana Drăgoianu, *Dumnezeu este singurul meu prieten* (Editura Sitech): Horia Gârbea consideră prefața lui Ion Păchian Tatomirescu „o beție de cuvinte de care poeta nu are nevoie”. Despre versurile Anei Drăgoianu acesta afirmă: „O poezie modernistă, reușită când nu e pretențioasă și când nu eșuează în locuri comune, atașată tradiției șaizeciste [...] Textele Anei Drăgoianu

câștigă foarte mult atunci când poeta se lasă purtată de intuiție și nu încearcă să construiască niște metafore sofisticate și care nu duc nicăieri [...] Anei Drăgoianu are, e clar, nevoie de o drastică autocenzură și de buni sfătuitori pentru a se lepăda definitiv de ceea ce, în chip greșit, i s-a indus că ar însemna poezia. [...] Un alt lucru la care poeta trebuie să renunțe este alinierea *centered* a versurilor, procedeu kitsch deplorabil”. □ Liviu Antonesei, *Povești filosofice cretane și alte poezii din insule* (Editura Herg Benet): „Rafinat, ușor dezabuzat, mimând neglijența stilistică, hedonist și deseori inspirat”; □ Iuliana Paloda-Popescu, *Lumină pentru Manuel* (Editura RawexComs): „Gingășie lirică și reală fervoare mistică [...] epistolele sunt uneori atinse de inspirație, elegant eterice, alteori rămân într-o simplitate care frizează banalitatea [...] un volum cu destule momente izbutite”; □ Nicolae Popescu-Galicea, *Permanentul creț* (Editura Ex-Ponto): „Editura Ex-Ponto, alături de serioasă [...] putea să renunțe să-și pună sigla pe asemenea făcătură. Autorul a insistat foarte mult să scriu ceva despre volumul lui cu hotărârea cu care un copil trage de coadă un câine până când obține rezultatul de a fi mușcat. [...] o adunătură regretabilă de texte fără niciun har [...] Steaua i-o fi provizorie, dar uitarea îi va fi definitivă”. ■ La categoria *Literatură universală*: □ Sub titlul *Isabel Allende 70. Religia libertății*, Geo Vasile abordează *Insula de sub mare* (Humanitas, 2012): „[...] tradus din spaniolă cu dăruire și cu o perfectă cunoaștere a celor două limbi, în primul rând a limbii române, de Cornelia Rădulescu”. □ Gerardo Piña-Rosales semnează *Franz Kafka văzând cum plouă în Macondo*, prezentare și traducere de Tudora Șandru Mehedinți. □ Sub titlul *Un regal Kavafis*, Simona-Grazia Dima comentează *Alfabetul poetic*, selecție și studiu introductiv de Liviu Franga (Editura Omonia, 2011), concluzionând: „un volum de excepție”. □ Corneliu Vasile scrie *Lumea între decadență și aspirație: Michel Houellebecq. Particulele elementare* (traducere de Emanoil Marcu, Editura Polirom, 2012): „Pentru cititorul român acest roman este o surpriză, poate nu întotdeauna privită cu înțelegere, din cauza scenelor cu caracter libertin, exceselor care nu apar în literatura română”.

● **[„Steaua”, nr. 7-8]** Sunt publicate eseuri de: Adrian Popescu, Adrian Costache, Ciprian Bogdan, Dan Pătroc, Oana Pughineau, Vlad Moldovan, Șerban Foarță, Ștefan Manasia, Ion Pop, Ovidiu Pecican, Mihai Barbu, Stelian Mândruț, Adela Dinu, Constantin Cubleşan, Silviu Mihăilă, Nicolae Liviu Gheran, Livius George Ilea, Ioan Pop-Curșeu, Ioan-Pavel Azap, Adrian Țion, Andreea Cerbu. ■ Sub titlul *Un bufon Shakespearian în literatura română*, Constantin Cubleşan abordează mai multe volume aparținând lui Luca Pițu, precum *Naveta esențială*, *Sentimentul românesc al urii de sine* și *Descinderi patafizice în dumbrava narativă a Cinexegeticului Povestea din Humulești* (Editura Opera Magna, 2012): „Între eseistii români de azi, Luca Pițu se particularizează mai ales printr-o atitudine boemă, să-i zicem așa, în felul său nonconformistă [...]. Îi place, în chip deosebit, să se joace prin cuvinte, inventând expresii în decalcuri arhaice sau ostentativ neologisme, înțelegând să practice discursul postmodernist după propria-i cenzură

«pițuliană» [...] Rezultă astfel un comentariu amuzant cel mai adesea, picant și pitoresc în totul [...]. Tot acest excurs prolix, calamburesc, urmat printre vorbe de duh, practicat de Luca Pițu, are strălucire, e fascinant, uluitor în primă instanță, dar cultivat în exces devine obositor și greu de urmărit”. ■ Titu Popescu scrie despre poezia lui Horia Bădescu din volumul *E o toamnă nebun de frumoasă la Cluj*, publicat în anul 2011: „Toate sunt poeme care mărturisesc o «nestinsă iubire» pentru oraș și pentru trecutul pe care poetul și l-a încrustat în zidurile lui, pentru a conserva «fabuloase întâmplări goliardice», rememorate în carte cu avânt contaminant. Pentru poetul Horia Bădescu, după cum mărturisește (v. «Steaua», nr. 5/2012) și cartea de față o dovedește, poezia conservă memoria esențială a omului”. ■ Florin Mihăilescu (*Cultura sub dictatură*) analizează volumul *G. Călinescu față cu totalitarismul* (Editura Dacia XXI, 2011): „O substanțială serie de texte consacrate marelui critic și relațiilor sale cu puterea comunistă. Cele mai relevante și revelatoare pagini reconstituie avatarurile receptării principalelor opere călinesciene, romanele și «Istoria...», precum și ingerințele abuzive și nu o dată ridicole ale cenzurii instituționalizate, dar și - cu totul semnificativ - ale celei mai binevoitoare autocenzuri”. ■ Ovidiu Pecican (*Curteni, rebeli, lachei*) analizează volumul lui Nicolae Coandă, *Intellectualii români și curtea regelui* (Editura Tracus Arte, 2011): „Nicolae Coandă se distinge printr-o anumită sonoritate a vocii sale ideatice. [...] Sub titlul *Intellectualii români și curtea regelui* se derulează trei secțiuni discursive: «Înscrisuri periculoase», «Praful de Românie» și «Țapii ispășitori». Din toate cele trei se poate încropi o impresie puternică: intelectualii sunt cei care împing limita, situându-se într-o zonă de eternă frontieră socială, profesională și politică (și deci de pericol în fața unui anume fel de necunoscut), ei rămân mereu marginali în raport cu establishment-ul și, desigur, unul dintre tipurile victimare preferate de orice putere”. ■ Victor Cubleșan (*Mitomanie, intertextualitate, istorie și alte ingrediente*) recenzează volumul de proză scurtă, *999 de minciuni* (Editura Tribuna, 2012), scris de Ovidiu Pecican: „*999 de minciuni* este un volum de proză scurtă. Un volum ciudat, spumos, plăcut, un volum care trece dincolo de o simplă «adunătură» de texte disparate [...]. Textele din *999 de minciuni* sunt, în integralitate, un omagiu adus altor texte, o materializare a unei declarații de dragoste pe care autorul o face marii literaturi și în același timp o demonstrație de virtuozitate a peniței”. ■ Alex Goldiș (*Fără finisaje*) analizează volumul *Deplasarea spre roșu* (Editura Polirom, 2012) al lui Radu Mareș: „Cartea se citește cu foarte mult interes. Prozatorul renunță la ritmul oarecum lent, ușor nostalgic [...]. *Deplasarea spre roșu* e povestea unui tânăr profesor de franceză ce trece simultan prin două tranziții: una strict personală - despărțirea de soție și de copil în niște condiții extraordinare -și una istorică: dispariția în 1990, a regimului comunist. [...] Nu cred că-i greșit să se spună că, dacă nu s-ar fi grăbit la finisaje, Radu Mareș ar fi putut da, în *Deplasarea spre roșu*, cel mai îndrăzneț roman al Revoluției românești, cu toate fantasmalele contradictorii”. ■ În cadrul articolului *Seninătatea se apropie, poate...*, Rodica Marian

realizează o analiză a cărții *Animale domestice* (Editura Limes, 2011) de Vasile Igna: „Polarizatul univers poetic al lui Vasile Igna se confirmă, în esență și în cel mai recent volum *Animale domestice*, și chiar are un discret reflex semantic în metafora moartă a titlului, fiindcă conține o ancestrală dihotomie, devenită în limbajul comun o noțiune banală, dar în simbolistica substanței poetice conține încă profunzimea atributului sălbăticiei și al îndelungii răbdări a domesticirii. [...] natura elegiacă și extrem interiorizată a poetului Vasile Igna reia, cu grade diferite de seninătate, temele grave ale neîmplinirii lăuntrice, apăsarea întrebărilor privind rostul vieții ori al jertfirii de sine”. ■ Constantin Cubleşan (*Romanul credinței*) analizează romanul lui Ovidiu Moceanu, *Spovedania. Roman cu 30 de ferestre* (Editura Casa Cărții de Știință, 2012): „Ovidiu Moceanu face prin *Spovedania*, o demonstrație de care epica noastră de azi (de ce nu?, literatura actuală) avea nevoie, în contrabalans cu atâtea povești umane surprinse și descripționate cu apetitul evidențierii urâtului, a mizeriei morale și sociale, a rătăcirilor pe căi obscure, ale depravării spirituale, în consecință etice. [...] Romanul lui Ovidiu Moceanu, *Spovedania*, demonstrează cu prisosință că linia epicii misionare ardelenescă poate continua azi, cu folos, la cote de altitudine artistică în totul semnificative”. ■ În cadrul secțiunii *Cărți Soniei Wincetowicz (Clujul scriitorilor)* recenzează volumul *Promenada scriitorilor. Almanah ilustrat* (Editura Eikon, 2012) scris de Irina Petras: „*Promenada scriitorilor* este un volum deosebit de interesant prin diversitatea textelor pe care le oferă, dar mai ales prin calitatea acestora, căci adună nu doar autori maturi, consacrați, ci și autori tineri, ce au arătat un veritabil potențial literar, putând fi considerat, în cuvintele lui Mircea Măluț «o radiografie a ceea ce înseamnă valoarea scriitorilor din această parte a țării»”. ■ În articolul *Cu și despre poezie și desfătare* este recenzat volumul de poezii al Anei Dragu, *Păzitoarea* (Editura Charmides, 2012): „Volumul propune o poezie vitalistă, organică, afectivă. Poezia este simțită și invită la simțire, ea nu mai face parte din sfera elitistă, intelectuală. În fapt, la un nivel secund, poezia Anei Dragu din acest volum este un metatext subtil, discret. [...] Discursul organic, visceral este lipsit de patetism întrucât poezia inaugurează o zonă a mirabilului și a uimirii. Lectorul este convocat la o sesiune de pură desfătare nongregară prin *Păzitoarea*”. ■ Anamaria Lupan (*Prizonier în limbaj. Caut re.volver*) analizează volumul de poeme *Re.Volver* (Casa de pariuri literare, 2012) al Liviei Ștefan: „Tematica, tonul utilizat, modalitatea de articulare a discursului acționează ferm, precis, agresiv, fără finețuri și delicatese. Poezia e înțeleasă și propusă ca o modalitate de supraviețuire într-o lume carcerală, într-un univers finit [...] poezia Liviei Ștefan nu se încadrează în seria poeziilor ce propun victimizarea, ironia cu efect martirizant, etc; această poezie este, mai degrabă, un remediu (homeopatic) pentru starea dramatico-tragică trăită și expusă. Prin expresie, cadrul real se purifică și devine demn de viațuire. Lectorul este invitat să ia re.volver-ul și să înceapă selectarea spațiilor de locuit de cele infernale”. ■ Liviu Georgescu (*Între infernul astral și fiirecul nostru*) recenzează volumul *Sau dincoace de Stix*

(Editura Paralela 45, 2011), care: „[...] împletește mai multe surse sacre într-un corpus comun, bine încheiat. [...] Poezia lui Liviu Georgescu stabilește o balanță bine calibrată între natural și artificial/uman. Acestea se întrepătrund, construind cotidianul pe care îl cunoaștem, anunțând o apologie tristă a tot ce există. [...] Acesta este, prin urmare, firescul nostru, de aici sau, altfel spus, *de dincoace de Stix*”. ■ Andrei Dullo comentează volumul lui Gellu Dorian, *Zece poeme exemplare* (Editura Tracus Arte, 2011): „Se prezintă ca un decameron destructurat și atemporal, în care, încă din titlu ne e prezentat târgul, loc comun întregului volum, spațiu urban care creează o comuniune pluri-etnică de o coloratură est-europeană [...]. Întregul volum este, așadar, o plutire care, la nivel de lectură, îți ridică anumite întrebări cu privire la societatea din zilele noastre, la desacralizarea omului, la timpurile în care trăim, în care, cică, nu se mai întâmplă nimic”. ■ În *Regatul tot pentru-un poem*, Cătălina Bora analizează volumul de poezii al Floarei Țuțuianu, *Sappho*, despre care afirmă: „Cu toate că volumul Floarei Țuțuianu se dorește a fi poezie erotică, poezie care, după cum însăși poeta afirmă, propune erotismul anilor ‘90 - într-un melanj senzorial de cinism, provocare și livresc - nu înseamnă că poezia sa chiar poate fi catalogată, pe drept cuvânt, erotică. Acesteia îi lipsește, dacă este să ne folosim de mărturia poetei, tocmai melanjul senzorial dus până la capăt. Din această cauză volumul său nu este decât o structură din care seducția - chiar cheia erotismului - lipsește”.

● **[„Viața Românească”, nr. 7-8]** La secțiunea *Comentarii critice*: □ Bogdan Crețu publică *Pactul faustic al Camilopardalului*: „Deși nu este privit cu simpatie, personajul lui Cantemir nici nu este strivit de pornirea pamfletară a autorului, nu este caricaturizat prin îngroșarea metehnelor sale, așa cum se întâmplă în destule alte cazuri [...] De ce s-o fi hotărât Cantemir să atribuie unui asemenea personaj, maestru al jocurilor de culise, diplomat erudit, cu știința deschiderii ușilor celor mai inaccesibile, dar și lacom peste măsură, chiar masca girafei? [...] Cert este că, de la primele sale atestări, girafa a părut un hibrid. [...] Are o grație fermecătoare [...] Când își dă seama că i se admiră forma neobișnuită, se întoarce de pe o parte pe alta pentru a oferi cel mai bun profil cu putință. [...] Animalului nu i-ar fi lipsit o anumită cochetărie pe care o putem numi, fără să greșim, odată cu Dimitrie Cantemir, «iubire de glorie». [...] animalul acesta nu a încetat să stârnească uimiri: oricât de familiar ar deveni, el rămâne unic, irepetabil, detașându-se categoric de toate celelalte creaturi. E un hibrid, de nu chiar un monstru. [...] un detaliat portret al camilopardalului apare chiar la finalul romanului lui Heliodor, *Etiopicele*, pe care cărturarul îl indica drept model al construcției alegoriei sale. Și la scriitorul grec apariția animalului are darul de a stârni uimirea celor care îl contemplă, ba chiar și pe a naratorului, de vreme ce îi dedică o descriere atât de amănunțită”. □ Sonia Elvireanu semnează textul *Dumitru Țepeneag între realism și onirism*: „Dumitru Țepeneag își structurează romanele din tetralogia exilului (*Hotel Europa, Pont des Arts, Au pays de Maramures, La belle roumaine*) pe două axe, a realului și a imaginarului de tip oniric. [...] Pentru a crea impresia de

roman realist și iluzia de autenticitate, Dumitru Țepeneag înserează în romanele sale, în exces, cu riscul de a irita cititorul, decupaje din presa românească sau franceză despre fapte diverse din România postcomunistă sau din Franța, pe care nu le-a trăit. Reface astfel fundalul istoric contemporan, ca pe un ecran de cinema, pe care își proiectează personajele. [...] Romanele lui Țepeneag readuc permanent în text autorul, pot fi considerate autoficțiune speculară, definită astfel de Alain Rhatée: «Ea constă într-o reflectare a autorului sau a cărții în carte, fără ca totuși autorul să fie în centrul cărții, ca în ficțiunea autobiografică». De altfel, Laura Pavel remarcă autospecularitatea romanelor lui Țepeneag în studiul său despre scriitor. Unul dintre motivele recurente în tetralogia exilului e motivul oglinzii, oglinda ca obiect care reflectă identitatea personajului-narator, fizionomia romancierului francez modificată de vârstă, dar și opera ca modalitate de introducere a autorului în ficțiune. Printr-o punere în abis, autorul-narator-actor se reflectă în titlurile romanelor sale inserate în diegeză și comentate de personaje ca în *Pont de Arts*, unde romanul *Hotel Europa* este receptat critic de Marianne, soția scriitorului. E un prim procedeu al metalepsei prin metonimie, numele autorului e înlocuit cu titlul unui roman al său. În plus, recurența elementelor metaliterare în romanele sale aduce mereu în atenția cititorului stilul narativ tipic lui Țepeneag. Figura auctorială ca instanță narativă emite metadiscursul asupra propriului roman, care se scrie sub ochii cititorului, comentând actul scriptic și deconspirând tehnici narrative românești”. [...] La Țepeneag există trei universuri paralele care nu se separă, ci se amestecă: 1.universul diegetic, povestea personajelor situate în universul real, cu toposuri și indici temporali care situează acțiunea în România postdecembristă și în Parisul contemporan; 2. universul scriitorului și anturajul său care mimează realul; 3. universul metadiegetic al creației românești, care consemnează mereu actul scrierii propriului roman, deconspiră tehnici narrative specifice onirismului, introduce definiții ale conceptului, face aluzii la grupul oniric real sau la un univers cultural mai larg în intertext. Chiar personajele trec granița dintre real și ireal, în căutarea autorului ca la Pirandello, ori invers, autorul pleacă în căutarea personajelor sale. Personajele intră și ies după voie din diegeză și intervin în real, dar și în universul metadiegetic al autorului, prin acte și comentarii despre romanele în care ele sunt pure invenții ale naratorului. La nivel de tehnică narativă, Dumitru Țepeneag complică cu o extraordinară abilitate narațiunea, prin procedee comentate de dublul său fictiv în care cititorul îl recunoaște pe autorul real al textului. Autorul creează un permanent efect de oglindă, de prezență în text”. □ Grațiela Benga publică articolul intitulat *Anișoara Odeanu și generația '27*: „Nu numai anul nașterii o plasează pe Anișoara Odeanu în preajma criterioniștilor. [...] *Într-un cămin de domnișoare* (1934), cartea de debut a Anișoarei Odeanu, oglindește un mod paradoxal de a fi în lume, îmbinând fermentația existențială și lehamitea. Dar cartea răspundea și așteptărilor vremii – atât ale criticii, cât și ale publicului. „Marea parte dintre principiile de construcție narativă ale «tinerei generații» autenticiste se potrivesc ca o mânășă romanului

Anișoarei Odeanu [...] Generația '27 căuta experiența, aventura, autenticitatea. Obișnuia să forțeze triumful subiectivității, victoria eului în expansiune. Fragil, cuminte, pudic, retractil (până la un punct), *Într-un cămin de domnișoare* mizează pe autenticitate și experiența cotidianului, însă nu și pe vitalitatea eului. Pentru a fi, în scris, fidelă sieși, prozatoarea nu ia în calcul energia (de multe ori) narcisică a colegilor ei de generație. Solidaritatea este, totuși, limitată. În cazul ei, vitalismul ar fi fost o mască. [...] În proză, opțiunea ofensivei îi este străină. Între provocatoarea, dezinvolta Anișoara Odeanu, răsfățata literaților bucureșteni, și autoarea cu același nume, pare să existe o ruptură. [...] în numărul 458 al «Vieții», se pot citi rânduri care schițează atât profilul lui Eliade, cât și matricea intelectuală a Anișoarei Odeanu: «– Mai am lume sus. Doi tineri scriitori. Tocmai te așteptam. Urcând: este extraordinar cum nu te-ai schimbat.. Spune-mi: cum faci să rămâi pe loc? – Poate pentru că nu prind rădăcini nicăieri, răspund. [...] Mircea Eliade nu poate fi depășit cum nu poate fi depășită viața. Are aceeași forță, aceeași diversitate și aceeași armonie. Este unul dintre oamenii cei mai dinamici, dintre oamenii cei mai vii pe care i-am cunoscut». Purtând în ea o irepresibilă fascinație a morții, Anișoara Odeanu nu se putea raporta decât la intensitatea superlativă a viului». □ Sub titlul *Martori apropiați sau între lumi*, Liliana Bălan analizează volumul lui Constantin Virgil Negoită, *Martori apropiați* (Editura Paralela 45, 2010) și arată că autorul: „Începe să publice și literatură, inițial în limba engleză, continuând cu autotraduceri deoarece nu se regăsea în textul tradus, pentru ca într-un final să revină la limba română. Literatura sa este o provocare, o surpriză [...] Asemeni lui Dumitru Radu Popa, nu resimte experiența exilului ca pe o traumă majoră. Se raportează la exil firesc, văzându-l parte integrantă a propriului destin, moment cheie al devenirii sale, semn al *cotirii* pe un alt drum. Mulțimi, funcții, logica vagului, teoria pullback-ului, experimentul literar, autobiograficul și în mod obligatoriu o lectură ce invită la *recitare*, proza lui Constantin Virgil Negoită deschide ușile unor veritabile dezbateri despre însăși condiția literaturii, propunând o regândire a acesteia. Ilustrând și teoretizând postmodernismul, autorul realizează prin romanele sale *algebrice* o demonstrație estetică-științifică a ceea ce înseamnă opusul logicii clasice, bivalente. Cum cărțile lui Constantin Virgil Negoită *se înghit* una pe cealaltă, vom porni în demersul nostru de la ultimul său roman, *Martori apropiați*, pentru a descoperi felul în care se articulează literatura sa [...] Faptul că miezul volumului este alcătuit din scrisorile de dragoste primite de autor de la o fostă iubită, faptul că acestea au fost publicate, după spusele autoarei lor, întocmai, fără nici o modificare, că sunt făcute publice, peste ani, sentimente, mărturisiri și intimități care nu erau destinate tiparului, ridică o serie de întrebări: în ce măsură a avut dreptul autorul să facă publice scrisorile de dragoste ale Anei Mureșanu? Este vorba aici de o încălcare a dreptului la viața intimă? De un plagiat?”. Volumul lui Constantin Virgil Negoită depășește prin problemele pe care le aduce în discuție atât direcția proustiană, cât și pe cea a lui Saint-Beuve. Romanul epistolar, folosind ca tehnică literară convenția scrisorii,

ce ne dă, mai mult decât alte artificii narative, iluzia realității, hrănește micul voyeur ce se află în fiecare din noi. [...] Despre scrisorile Anei Mureșanu se poate afirma, fără riscul de a cădea în capcana cuvintelor mari, că sunt unele dintre cele mai frumoase texte de iubire scrise în literatura română”. ■ Ovidiu Ivancu semnează articolul *Autonomia esteticului, această fata morgana*: „În epoca noastră, Mircea Cărtărescu e acuzat de... pornografie, citându-se abundant din *Orbitor* iar lui Ioan Es. Pop i se neagă dreptul de a fi un poet valoros pentru motivul de a fi fost informator al fostei Securități ceaușiste (cazurile nu sunt singulare). [...] unde e problema cu autonomia esteticului?! De ce o idee de un bun-simț zdrobitor, atunci când e enunțată, pare a fi inatacabilă, în vreme ce aplicarea ei întâlnește atâta rezistență?! Nimeni nu îndrăznește a ridica vocea împotriva autonomiei esteticului, pentru că simpla ei negare l-ar arunca pe negaționist în ridicol. Cu toate acestea, nu mulți par a lua acest principiu în serios [...] principiul autonomiei esteticului e inaplicabil deoarece presupune o detașare, o obiectivare în gradul cel mai înalt, o intelectualizare profundă, toate incompatibile cu starea de azi a culturii române și, la rigoare, incompatibile cu statutul de ființă vie al omului de cultură de la noi sau de aiurea. A detașa autorul de biografia lui, a fi capabil să accepți că un caracter mic poate fi autorul unei opere mari, a judeca un text literar, o operă de artă, fără a face apel la mijloace exterioare artei analizate, sunt fie simptomele unei lucidități și onestități intelectuale utopice, fie urmarea unei sofisticări extreme, inaccesibilă la scară largă. [...] Așadar, din punct de vedere pragmatic, singura soluție de salvare a literaturii române, în integralitatea ei, este aplicarea principiului autonomiei esteticului. Abolirea lui dinamitează întregul peisaj literar românesc, pulverizează canonul literar [...] A constata imperioasa necesitate a principiului autonomiei esteticului nu e deloc suficient. Pasul înainte îl facem doar odată ce vom fi identificat metode de a transforma principiul dintr-unul dezirabil într-unul funcțional. [...] Cum? în primul rând prin modificarea radicală a modului în care se predă literatura română în școli și universități”. ■ Mariano Martín Rodríguez semnează articolul *Cine dictează canonul? Spirit conservator și inovație în istoriografia literară românească din primul deceniu al secolului al XXI-lea. Cazul literaturii științifico-fantastice* (traducere din limba spaniolă de Oana Presecan). Autorul pune problema poziționării genului SF în raport cu canonul și analizează felul în care istoricii literari români l-au tratat în opera lor: „Abordarea călinesciană era în pas cu vremurile, în timp ce Manolescu ne oferă un instrument de lucru învechit în raport cu secolul XXI. [...] Privit din acest unghi, demersul lui Manolescu pare mai izbutit atunci când se apropie de modelul călinescian și mai puțin atunci când aplică o concepție specifică Modernității târzii în interpretarea genurilor denumite paraliterare. [...] Problema lui Manolescu constă mai degrabă în aplicarea deficitară a metodologiei de lucru decât în metodologia în sine, fapt pe care îl putem deduce din comparația cu o altă mare istorie a literaturii române redactată în stil călinescian, și care a văzut de curând lumina tiparului, în speță, cea semnată de Marian Popa. În ciuda faptului

că Popa preia deosebirea dintre literatura *tout court* și literatura *de consum*, iar spațiul dedicat acestuia din urmă este neînsemnat, proporțiile uriașe ale lucrării, precum și grija cu care explică diversele demarcații generice fac ca abordarea genului științifico-fantastic să atingă un grad de rafinament inedit în cazul unui autor din afara cercurilor de cunoscători ai acestuia”. Autorul apreciază capitolul pe care Alex Ștefănescu îl dedică lui Ov. S. Crohmălniceanu afirmând: „Acest critic dă dovadă, în manualul său, de un profesionalism filologic care se distinge izbitor de călinescianismul epigonic sau de subiectivismul exagerat al anumitor istorici menționați în aceste pagini. [...] Nu regretăm decât faptul că s-a aplecat asupra exegezei genului științifico-fantastic doar cu ocazia capitolului dedicat lui Crohmălniceanu (Ștefănescu 2005: 296-304), unde nu trece cu vederea, spre deosebire de Marian Popa, faptul că el a fost și «autor de SF» [...] Contribuția lui Ștefănescu și, într-o măsură mai mică, cea a lui Popa, echilibrează, așadar, o încremenire a canonului într-un subiectivism exacerbat, cum considerăm că este cazul celorlalți istorici”. ■ Mircea Doreanu (*Daniel Pișcu - întâlnire neîntâmplătoare*) comentează *Cel mai mare roman al tuturor timpurilor* (Editura Aula, Brașov) în articolul: „Marele merit al scrierii rezidă în primul rând în derularea capacităților de oracol ale autorului. Cine ar fi avut într-o așa măsură încredere în propria intuiție și propriul instinct al valorii, încât să se îndârjească să consemneze discuțiile cu/ între niște copii mai mari care se numesc Ion Stratan, Alexandru Mușina, Romulus Bucur, Florin Iaru, Radu Călin Cristea etc.? [...] încrederea în forțele proprii și solidaritate au făcut din generația 80 ceea ce este astăzi: o mulțime de valori, eteroclitice, ca orice mulțime; valori certe, omologate, consacrate, antologate, traduse (textele, firește) în limbi de mare circulație.” În opinia sa „semnele de junețe se fac văzute în stil și atitudine: abundă jocurile de cuvinte, iar personajele, cu deosebire centrala persoană întâi singular, trăiesc identificându-se cu personaje literare și, desigur, în secret cu personalitățile literare modelatoare: Don Quijote își împrumută trăsăturile autorului de jurnal. El este invocat: «un Don Quijote care a găsit-o pe Dulcineea». Studenții filologi trăiesc literatura și trăiesc literaturizant”. ■ La rubrica *Lecturi fidele*, Lucia Negoită scrie *Ospețele Iubirii, Ospețele Cuvântului*: „Antologia *Ospețele iubirii* urmează cronologia momentelor importante care marchează poezia lui Ulmeanu, de la secțiunea *Centaurii* (1968), până la *Prăpastia numelui* (2009). Formula aleasă de autor e în avantajul poeziei. [...] Tema ordonatoare este Erosul. [...] Ulmeanu se încadrează într-o tipologie aparte. Poezia lui merge la esență și această trăsătură pare a fi partea de rezistență a creației sale. Modele literare nu l-au sedus pe autor, deși, o știu, el este la curent cu aproape tot ce apare la noi. Nu putem vorbi despre o evoluție la modul formal, cu orice preț, și nici autorul nu și-a propus o asemenea țintă. Uneltele poeziei au căpătat însă spirit interogativ, suplete, dramatism, date mai puțin vizibile în poemele de factură biografică și anecdotică, prin forța lucrurilor mai austere și îndepărtate de lirism. Poetul Barbu Cioculescu vorbește în deschiderea acestei antologii despre «o adeziune organică la modernism»

susținută de o abordare plurivalentă a diverselor forme poetice”. ■ La secțiunea *Cronica literară*: □ Gheorghe Grigurcu publică *Blaga în conștiința cerchiștilor* în care abordează volumul „alcătuit cu acribie și devoțiune de Dan Damaschin și Ioan Milea” care, în opinia sa, „ne dă prilejul de-a ne îndrepta privirea asupra raporturilor dintre cerchiști și marele poet-filosof care a fost dascălul universitar al celor mai mulți dintre ei. Ce fel de relație a fost aceasta?”. Criticul citează afirmația lui Dan Damaschin din *Prefață*: „Dacă ne imaginăm «Cercul Literar» (cel puțin pentru perioada sibiană și deceniul ce i-a urmat) ca pe o confrerie de spirite, aflată sub tutela lui Blaga, ar rezulta că influența lui s-ar fi manifestat cu o autoritate paternă” și conchide „Deci e o *influență* pusă în problemă, tocmai pentru că ar putea fi receptată ca având un caracter paternal. Dacă am apela la o perspectivă psihanalitică, am fi în măsură a vorbi despre rivalitatea dintre tată și fiu, [...] ceea ce ar explica jocul de atracție-respingere pe care l-au practicat cerchiștii față de Blaga. [...] Un episod mult grăitor în această privință l-a constituit *Manifestul*, id est scrisoarea către E. Lovinescu, publicată la 13 mai 1943, în rândurile căreia membrii grupării dădeau glas adeziunii la poziția critică și estetică a patronului Sburătorului”. □ Viorica Răduță comentează *Noi, o jumătate de zeu* (Editura Agol, 2011) al lui Dan Iancu în *Poetică mix(a)tă*: „Formula po(i)etică a lui Dan Iancu mix(a)tă, vizibilă și la nivelul volumelor, de la *aproape haiku*-uri la narativele sale acut lirice, este releva(n)tă cu *Noi, o jumătate de zeu*, Editura Agol, 2011. Mixajul e și de artă poetică, de la modernism la postmodernism, de la suprarealism la minimalism, etc. Noua textură vine după alte volume lirice, dintre care aş menționa ca excelent, bine alcătuit și strunit, în fine, cu viziune și scriitură incandescente, ușor experimental, confesiv și fantasmatic, totodată, *Tata doar fotografii*, Editura Agol, 2009. În acest epic dezlănțuit, rupt prin punctuație și săgeți metaforice distincte, viscerală și prozastică până și în limbaj, aflăm asocieri suprarealiste, multiple micropovestiri realiste, naturaliste și minimaliste segmentate de maxime și concentrate lirice din statura *haiku* a lui Dan Iancu. Mixajul de formule poetice este prins, paradoxal, într-o aluviune de text, torent epic asumat în poetică autenticistă. Se impune o (auto)referențialitate netrucată, nestilizată, nedorit ficționalizată, cu asediul notelor de subsol, incandescent și spasmatic. Scenariul trece din pagină în josul paginii pe tema suferinței erotice, axială, instituind adevăratul cronotop, spațiu și timp constant trăitoare, cel memorialistic, afectiv. Pe această osatură se mișcă la capete versete ioviene de latură profană, însă, elogii persiene cu iz nichitastănescian, neo-modernisme de viziune într-un text complicat. Asocieri de tip Lautréamont se învecinează cu parabole ascunse ori narații explicite pe un memorial plin de capcane textuale, vizionare”. □ Andreea Răuceanu abordează volumul lui Dan C. Mihăilescu *Oare chiar m-am întors de la Athos?* (Editura Humanitas, 2011) în *Ascensiunea pe Muntele Athos sau despre natura duhovnicească*: „Fie că e vorba despre simplă contemplație estetică sau despre o stare cu mult mai complicată, de abandonare de sine totală ori, dimpotrivă, de coborâre în cele mai adânci straturi ale conștiinței și

confruntare cu propriii demoni lăuntrici, ascensiunea pe munte – Athos, în cazul nostru – rămâne o experiență capitală, cu urmări profunde asupra celui ce o întreprinde. Chiar de la bun început, Dan C. Mihăilescu se deconspiră drept un «neînchinat la icoane», denunțând totodată inutilitatea unui asemenea demers de așezare în vorbe a «de-negrăitului și a de-nescrisului», dar și sentimentul permanent al intruziunii [...] fiorul mistic se confundă cu euforia inoculată de admirarea naturii, iar detașarea de propriul sine și deschiderea către Dumnezeu cu exacerbarea senzitivității, cu o lăcomie a percepției evidentă de-a lungul întregului jurnal athonit ». În opinia Andreei Răsuceanu *Oare chiar m-am întors de la Athos?* al lui Dan C. Mihăilescu, „fără a ține un discurs despre necesitatea credinței și traiul în buna rânduială creștină, obligă totuși cititorul la un amănunțit examen de conștiință”. ■ La categoria *Istorie și literatură*, Florin Manolescu publică *Scritori români în exil, rămași în străinătate, expulzați prin decrete ale autorității de stat, rezidenți, azilanți, fugari, defectori (I)* ■ *Remember*: Marian Drăghici scrie „Ultimul” Zubașcu. *Încercare de portret (I)* ■ La *Restituiri*, Nicolae Mareș publică *Correspondența Lucian Blaga - Ion Petrovici*. ■ La secțiunea *Miscellanea*: □ Florin Toma afirmă în articolul *Aurel Pantea și Nimicitorul*: „Să nu lăsăm a trece nesemnalat un poem excepțional din România literară din 7 iulie, semnat Aurel Pantea. La câtă delirică se comite astăzi, de o mediocritate uneori spre înaltă, febrice inductoare de confuzie și tulburi ierarhii, resimțirea vibrației unui poem cu adevărat majestuos, profund și autentic, răvășitor prin tematică și stilistic ca și fără cusur, este – pentru minte, inimă și literatură – curată sărbătoare. Evident, avem în față o secvență-vortex, poate însăși inima viitorului, anunțat ca atare, volum Nimicitorul, din care «Viața Românească» nr. 3-4 a publicat un copios eșantion. Impresionează, în cele 12 versuri mari și late, violența perfect cumpănită, sferică aș zice, a viziunii, determinarea atroce și irepresibila forță a suflului, aerul spășit dar încă neînving de sacralitate demonică – și, dincolo de atari *abilități* deloc la mâna oricui, caracterul imperios necesar al discursului, rostul său existențial absolut indiscutabil”. □ Sub titlul *Surprise, surprize poetice...* Ioan Groșan scrie despre *Amor corteze* (Editura Tracus Arte), semnat de Adrian Pârveu: „Procedeu [...] întoarcerii pe dos al unui sentiment sau al unei imagini căreia i se suprapune negativul ei e des folosit și cu folos în *Amor corteze* [...] versurile din sonetele sale mi-au adus de multe ori aminte de Mircea Dinescu cel Tânăr, încă necorupt de elanuri gastronomice, iar jocul cu rimele de sticlă – de calambururile inubliabile ale lui Șerban Foarță. Și, ca să închei, având în vedere aceste surprinzătoare schimbări de ton, de manieră și de construcție poetică ale autorului, n-ar trebui să ne mire că în viitor Adrian Pârveu s-ar putea să facă incursiuni în gazel, în rondel sau, cunoscându-i statura, în – de ce nu? – K1. Până atunci însă, recomand cu toată sinceritatea această carte”. ■ *Ex oriente lux*: Grete Tartler publică *Viața lui Ibn Sina (Avicenna), dictată de filozof discipolului său Abu Ubayd al-Guzgani și continuată de acest*: „Filozoful Ibn Sina [Avicenna] [...] este una dintre personalitățile complexe care nu pot fi privite doar din unghi

științific. Dincolo de operele medicale și de cele filozofice, prin care îi continuă pe Aristotel și pe alți greci [...] scrierile sale *inițiatice* [...] vădesc și influența gândirii persane (sferă mai degrabă metafizică; în timp ce sfera lingvistică arabă e logică, exactă). De asemenea, Avicenna este autorul unor scrieri filologice *fără pereche*, cum spune discipolul său chiar în această biografie, și al unor poeme în arabă și în persană. *Viața lui Ibn Sina* (pe care și-l revendică deopotrivă arabii, persanii și turcii) a intrat în legendă, datorită celor 1001 de nopți, circulând chiar și în limba română: una din poveștile incluse în Halima (Aravikon Mythologikon) de către Rafail, egumenul Hurezului, și anume *Istoriia filosofului Avichena*, rezumă sub formă de basm elemente din biografia sa, precum și din capitoul *despre minuni* cuprins în *Cartea îndrumărilor și remarcilor* (*Kitabu-l ișarat wa-l-tanbihat*)". ■ *La Cronica traducerilor*, Rodica Grigore analizează romanul lui Amos Oz, *Cutia neagră*, traducere și note de Marlena Braester (Humanitas Fiction, 2012), în articolul intitulat *Țara făgăduinței și cutia neagră*. ■ *La Cronica ideilor*, Nicoleta Dabija scrie *Un filozof în pas egal cu occidentul* (Aurel Codoban) ■ Liviu Franga publică *O lume în caleidoscop cu melos de basm* la rubrica *Note clasice* ■ *Breviar editorial* de Eugenia Țărălungă: *Europa centrală de peste ocean. Exil și construcție identitară* de Monica Spiridon, Editura Scrisul Românesc, 2011; *Etica politică* de Mihail Manoilescu, colecția Mentor, Editura Spandugino, 2012, 330 pagini, traducere din lb. franceză de Elena Manoilescu, prefață de Vasile Morar, repere biografice, note și postfață de Mihai Dinu; *Singurătatea luminii. (Călăuza)* de Paul Eugen Banciu, colecția Planetarium, seria Prozatori contemporani, Editura Anthropos, 2012; *Roluri de compoziție* de Geo Vasile, Editura Rafet, 2011; *Agartha fălțiceneană* de Roxana Cristian, Editura Rosmarin, 2012; *eu, mama tare și tu* de Ania Vilal, Editura Brumar, 2011; *Din secolul marilor clasici. Studii și articole de istorie literară* de Sara Iercoșan, Casa Cărții de Știință, 2010; *Voioasa expunere a ordinii mondiale* de Alexandru Bălășescu, Editura Curtea Veche, 2010; *Morții mă-tii* de un cristian, Casa de pariuri literare, 2012 ■ Liviu Ioan Stoiciu scrie *Revista revistelor*. ■ Florin Buzdugan publică *Premiile VR: Premiul revistei Viața Românească*, „Porni Luceafărul...”, Botoșani, 2012.

SEPTEMBRIE

4 septembrie

● [„Revista 22”, nr. 1173] Sub titlul *Salvați elita!* Ioana Moldovan scrie: „O conferință a lui D.V. Barnoschi, susținută în 1935, mi-a demonstrat că problemele societății românești de azi sunt aceleași cu cele de acum 80 de ani. [...] Am descoperit o asemenea conferință în Biblioteca Academiei Române. Rostită într-o zi de decembrie 1935, în aula Fundației Carol I, conferința avea titlul *Salvați elita!* și fusese rostită de D.V. Barnoschi, la invitația studenților care îi ceruseră nobilului interlocutor o alocuțiune în legătură cu „problemele sociale de valoare esențială azi”. ■ În articolul *Neagu Djuvara și mitul românismului* Lucian Țion comentează volumul *Thocomerius – Negru Vodă, un voivod de origine cumână la începuturile Țării Românești* (Editura Humanitas, 2011, ediția a III-a).

6 septembrie

● [„Cultura”, nr. 33] La *Revista revistelor* C. Stănescu observă: „Cu cât mai uitați sunt cei uitați, cu atât mai mult par să crească șansele lor de a fi redescoperiți și reînviați. Și încă: „reînviați într-o formă ori haină cu totul nouă, de care nici contemporanii lor, *șazeciștii* ieșiți din mantaua lui Călinescu, n-au fost deplin conștienți. Este cazul unui critic și istoric literar precum Dinu Pillat prezentat în «România literară» de Răzvan Voncu, în lumina volumului restitativ *Dinu Pillat, Spectacolul rezonanței. Eseuri, evocări, sinteze*, ediție îngrijită de Monica Pillat și George Ardeleanu (Editura Humanitas, 2012). Titlul cronicii lui Răzvan Voncu spune totul: *Al doilea Pillat*. La fel s-ar putea intitula și articolul Adinei Dinițoiu despre *Amintirile deghezate* ale lui Ovid S. Crohmălniceanu din ediția îngrijită și prefațată de Ioana Pârvulescu tot la Humanitas.” C. Stănescu numește de asemenea articolul lui Gabriel Dimisianu *Deja uitatul S. Damian*. În continuare C. Stănescu scrie: „De un comentariu drept și comprehensiv al lui Alex Goldiș se bucură în paginile revistei «România literară» masiva depoziție memorialistică a unuia dintre marii intelectuali din stânga elitei românești: Ion Ianoși, cu volumul *Internaționala mea. Cronica unei vieți* (Iași, Editura Polirom, 858 pag.). Prima tentativă a cititorului acestei cărți excepționale e aceea de a o citi în oglindă cu volumul, și el masiv, al altui mare intelectual român, acesta *de dreapta*, din elita noastră: Adrian Marino, cu *Viața unui om singur*, apărut la aceeași mare editură Polirom. De la *Viața unui om singur* la *Internaționala mea* e distanța, uriașă, dintre două feluri de a trăi în lume, pentru sau în contra lumii: chestiunea dublei gândiri și a comportamentului *deghezat* se pune de la sine. O expertiză asupra acestor moduri dramatice de a supraviețui sau de a încerca să supraviețuiești ar fi mai mult decât binevenită: doi mari intelectuali, cu opțiuni diferite și *suferind* diferit epoca în care au trăit. Pe unul dintre ei epoca a lăsat urme de neșters, sentimente și resentimente pe care nicidecum nu și le poate reprima, necum înfrânge: amărăciunea se revarsă în valuri contra tuturor și împotriva a toate.” ■ La

secțiunea *Literatură*, sub titlul *Un sângeros război cu autorul, care, până la urmă, n-a mai avut loc*, Laurențiu Malomfălean comentează volumul lui Liviu Antonesei *Victimele inocente și colaterale ale unui sângeros război cu Rusia. Unsprezece povestiri*, Editura Polirom (Ego. Proza), Iași, 2012: „Fie că sunt rezultatele unui joc textualist cu realitatea, fie că fac drumul invers, închipuind ludic un de-a v-ați ascunselea realist cu textul, fiecare dintre piesele cărții pare un mic eseu despre te miri unde și ce. Registrele sar de la socioreportaj la confesiune tragicomică sau cvasiparabolă, generând un puzzle de întors pe toate fețele, numai bun ca lectură de hiperconsum. Încât ultimul volum semnat Liviu Antonesei se citește – pentru că e scris la fel – dintr-o suflare. Lejer, indecis, indecidabil, dar de «o indecizie reală, nu [...] jucată», ce vine să traseze niște finaluri deschise pe care titlurile povestirilor, mai degrabă de capitole dintr-un roman lacunar, le anunță cumva de fiecare dată.” În opinia criticului volumul aduce „puțin cu stilul și atmosfera din *Mendibilul* cărtărescian”. □ Ștefania Mincu analizează volumul lui Nicolae Coande *Vorba Iago*, Târgu-Jiu, Editura Măiastră, 2012 în *Condiția poetului*: „eliminând *Fincler* și *Folfa*, adică tocmai plachetele în care abundă realul *prozaic* [...] are în vedere un cu totul alt *proiect* mult esențializat și cu conotații mult mai profunde. [...] el ne apare acum, mult mai limpede, într-o ipostază sensibil radicalizată.” Criticul remarcă: „Antologia lui Nicolae Coande elimină mai ales poemele lungi, cu simbolism fumegos, și păstrează poeme scurte, apodictice, însă prin aceasta nu mai puțin hermetice, la prima lectură.” În opinia criticului „acest filon, încărcat cum trebuie cu mai multă *carne* poetică, l-ar fi putut duce pe Coande la o mare poezie, mai mult decât ne dă prilejul să vedem actualmente.” Reținem de asemenea: „Dragostea sa față de divinitate este epidermică, oarbă, concretă și, în felul ei, troglodită – iată în ce constă, de fapt, concret-senzorialul lui Nicolae Coande, lucru prin care el este nouăzecist, repetăm, deoarece are mereu în vedere o *metafizică* concretă, și nu concretul în sine, un *orb*, un homerid care nu prizează lumea prin vizual sau vizionar, ci prin simțurile rămase: unul dintre *cei de jos*, un *capaneu* care iese numai noaptea și înaintează penibil, pe pipăite”. Criticul încheie afirmând: „Ultimul poem (*Vorba Iago*), ce dă și titlul cărții, îi este dedicat lui Paul Goma și e din nou convulsionat și obscur, apocaliptic, plin de profeții încâlcite. Dar, în ansamblu, problema «poezie și adevăr», pe care și Nichita Stănescu o repudia, este adusă din nou în față, Nicolae Coande având o conștiință a ei de o acuitate foarte convingătoare.” □ Sub titlul *Eugen Simion, într-o carte de confesiuni* Iordan Datcu analizează volumul *În ariergarda avangardei. Convorbiri cu Andrei Grigor* (Editura Univers Enciclopedic, 2004): „Eugen Simion este un fermecător om de dialog. A dialoga, a convorbi pe o gamă largă de chestiuni este pentru el un vechi exercițiu, cap de serie în acest sens fiind, probabil, interviul pe care i l-a luat, în 1968, lui Marin Preda, pe tema posibilităților romanului. Aflat la Paris, între 1970 și 1973, ca lector la Sorbona IV, a dialogat pe tema criticii moderne cu Jean-Pierre Richard, Jean Rousset și Georges Poulet, texte incluse în „*Timpul trăirii, timpul*

mărturisirii. Jurnal parizian“ (1977). Alte ample dialoguri au făcut obiectul unor cărți, precum *Convorbiri cu Petru Dumitriu* (1994), dialogul cu Aurora Cornu despre Marin Preda, apărut inițial în «Caiete critice» și apoi în volumul *Portretul scriitorului îndrăgostit. Marin Preda* (2010). A mai dialogat cu Ștefan Aug. Doinaș, D. Țepeneag, Mihai Cimpoi, Adrian Păunescu, Daniel Cristea-Enache, Lucian Chișu. Și-a ales bine, cum se vede, convorbitorii. Lui Andrei Grigor i se confesează pentru că îi apreciază opera de critic literar, despre care a scris, îl apreciază ca profesor universitar de literatură.” Iordan Datcu remarcă „o serie de memorabile, lapidare, expresive portrete ale unor scriitori pe care i-a cunoscut bine: Marin Preda, Nichita Stănescu, Fănuș Neagu, Lucian Raicu, Valeriu Cristea.” Criticul adaugă: „Confesiunile celui care s-a dorit mereu «un comentator lucid al fenomenului românesc» mai au, pe lângă calitățile pe care am încercat să le subliniem, una la fel de esențială, aceea că cel ce se confesează recunoaște, cu franchețe și eleganță, că unele pagini din carte, cum sunt cele despre biografia sa, despre generația '60, au, în mod fatal, o tentă subiectivă.” □ Sub titlul *Sașa Pană: multiplicarea unei cărți* George Neagoe abordează volumul Sașa Pană, *Prezentări*, ediție îngrijită de Vladimir Pană și Ion Pop, cuvânt înainte de Ion Pop, București, Editura Tracus Arte, 2012: „O ediție are impact dacă îndeplinește două condiții. Una este intrinsecă. Ține de calitățile scrierilor incluse. Cealaltă este auxiliară. Se referă la dibăcia filologică a îngrijitorilor. În proporție covârșitoare, valoarea unei munci de acest gen provine din iscusința aparatului care gestionează textul. Astfel, păzirea amănuntelor (corectitudinea informațiilor), trecută la periferia cercetărilor de G. Călinescu în *Tehnica criticii și istoriei literare*, se dovedește indispensabilă. Altminteri, opera nu beneficiază de toate atuurile necesare congruenței între literă și spirit. Editarea presupune, înainte de orice, disputa asupra mărunțișurilor. Absența lor diminuează eleganța și autoritatea. [...] Din păcate, recenta restituire a primei lucrări de sinteză a fenomenului avangardist românesc se remarcă exclusiv prin însemnătatea eseurilor.” Criticul observă: „Ne confruntăm cu o situație aproape excepțională, de vreme ce, după 65 de ani de la predarea dactilogramei, suntem puși în fața volumului, completat cu șase *Anexe* și cu o *Addenda*. S-ar fi putut pierde în arhiva Editurii de Stat pentru Literatură și Artă. Alte lucrări programate concomitent au rămas îngropate în maldăre de hârtii. Prin urmare, bucuria recuperării este pe deplin întemeiată.” George Neagoe semnalează anumite „deficiențe editoriale” ale volumului: „Calitatea ediției scade din pricina deficiențelor editoriale. Senzația este de abrambureală general(izată).” În opinia criticului „Principala problemă a textului constă în împăcarea normei lingvistice dintre 1938 și 1946, cu norma academică de azi și cu norma deprinsă de poet, cea din urmă devenind factor stilistic obligatoriu”. George Neagoe afirmă: „Sunt de acord cu menținerea voinței grafice a autorului. Ea face parte din coloratura caracteristică operei. Ne-am obișnuit cu această constrângere din scrisorile expediate lui Geo Bogza, cuprinse în *Epistolar avangardist* (Editura Tracus Arte, 2012). Apelul la *î* ar denatura. În schimb, nu

înțeleg de ce în Cuvântul înainte și în *Nota asupra ediției*, Ion Pop și respectiv Vladimir Pană îmbrățișează două unități divergente. Îl conservă pe *î* în toate cuvintele, mai puțin, așa cum am sesizat, în termenii care țin de numele poporului și al țării (Ion Pop: «poetul român», p. 9; «Ilarie Voronca, protagonist al mișcării românești de avangardă», p. 11). 9 [...]. Încă nu s-au terminat gafele! Fiindcă asistăm și la cenzurarea unor fraze din articolul *Vladimir Maiacovschi* (p. 47, 48, 49), socotite de Vladimir Pană «formulări parazitare» (p. 15). O ediție credibilă nu trunchiază, nu omite. S-ar fi cuvenit ca autocenzura prin adaos a scriitorului să fie semnalată printr-o notă a editorilor.” □ Al. Cistelean scrie despre *Mircea Muthu poet*: „Mircea Muthu nu produce atâta confuzie între calificările sale de exeget și de poet pe cât produc, bunăoară, Gheorghe Grigurcu sau Ion Pop. Nu e vorba, în cazul său, de vocații egale și concurente ori măcar de pus în cumpănă. Precum la Vianu sau Streinu, poezia e pentru el doar un violon d’Ingres, deși, cu palpații rare, i-a însoțit tot drumul hermeneutic. Reflex discret al reveriilor sau melancoliilor de cărturar, poezia lui Mircea Muthu e din cea de rafinament intelectual, cu subtil și încărcat substrat livresc ce o leagă, aluziv sau direct, de o concentrată serie de poeți de elecțiune. Petru Poantă o considera, pe drept, «intelectualistă și livrescă» (poezie de critic), «congenera manierismului alexandrin» și având ca «model poetic agreeat» pe Ion Barbu, model investit în profesarea unor «rafinaste pasteluri intelectualizate». Blaga și Kavafis au fost alte două nume invocate ca empatii de formulă”. În opinia criticului „Deși cultivă un stil intelectual acut, cu multă bravadă de abstracții și cu permutări de calități ce vizează mai totdeauna un salt al lucrului în idee (măcar în ideea lui), Mircea Muthu e un extatic reprimat: căci o extază sublimată a contopirii în mitice cânta el. Aceasta e, de fapt, afinitatea structurală, substanțială cu Ion Barbu: topirea în extaza mythos-ului, în mirajul substratelor”. □ Sub titlul *Secundarul indefinibil și cameleonice*, Marian Victor Buciu scrie: „în *O teorie a secundarului. Literatură, progres și reacțiune*, V. Nemoianu urmează ideea, recunoscută ca fiind larg împărtășită, că există cam aceeași organizare în istorie, teorie, literatură. O organizare contemplată și taxată omologic, mai mult decât analogic. Mai mult substitutivă decât determinativă, în perspectivă relațională. [...] Modelul teoretic de bază recunoscut e Max Weber, dar fundalul rămâne hegelian. [...] Autorul teoretizează, dar și celebrează secundarul, într-un demers dialectic învăluitor și oblic: «unicul nostru acces la esențial și principal se poate realiza doar prin zona secundarului și cu ajutorul strategiilor indirecte». Retorica, stilistica, în general comunicarea lingvistică există sub imperiul iluminant al secundarului care moderează și ponderează umanul. «Limbaajul secundarului (sau, poate, limbaajul în general?) mediază și temperează instinctele de cucerire și de centralizare ale speciei noastre istorice.» Într-o perspectivă de tip onto-retoric, aș spune că retoricul relativizează («Relativismul este important, dar tot secundar...») onticul absolutizant. Supusul deține controlul nesupusului, modestul face modul. Secundarul, cum se observă, apare ca fiind modest.” Criticul observă: „Această lucrare notează dintru început:

cultura și literatura «modelează sau influențează centralul sau principalul în istorie». Periferice, dar incontestabile, vii, «arta și literatura sunt, în mare măsură, produse ale regretului», expresie a secundarului. [...] Personajul emblematic este, în acest studiu, Coriolan, din piesa cu același titlu a lui W. Shakespeare. (De constatat faptul că, în analiza unor opere, Nemoianu face trimiteri abundente și foarte exacte.) Ființă retorică, personajul Coriolan exprimă, trăind, violența verbală. [...] Nemoianu își amintește în studiul acesta că, pentru Sklovski, opera e totalitatea stilurilor. Și tot aici reia preocuparea obsedantă pentru ceea ce numește eseul conversațional. Teoreticianul pare, numai, că este confiscat de retoric, dar nu se îndepărtează de existențial. Dincolo sau dincoace de limbaj, în relație cu realitatea, literatura rămâne permanent activă, din oricare perspectivă s-ar manifesta. Literatura absoarbe și se îndepărtează de realitate. Literatura nu e mimesis, nu imită ori reproduce realitatea, nici dacă i se admite acesteia funcția de paradigmă.” Marian Victor Buciu scrie: „Rostul literaturii este cumințenia tolerantă exercitată în orice mediere, în, prin sau între realitate și limbaj. «Așadar, literatura ademeneste principalul către secundar și, în interiorul acestuia, îl îmblânzește».”

□ În articolul intitulat *Duiliu Zamfirescu și Basarabia* Constantin Coroiu afirmă: „În Ioan Adam, istoric literar întotdeauna riguros documentat, critic și eseist cu o remarcabilă imaginație a ideilor, Duiliu Zamfirescu și-a găsit, nu ezit să afirm, editorul, biograful, exegetul ideal, dar și un spirit afin privind fluentă, expresivitatea și eleganța stilului. Istoria literară sau, de pildă, cea a cuvintelor vechi, memorabile, pe care Ioan Adam le-a repovestit într-o carte încălzit de suflul epico-liric antonpannesc, dar și istoria mare, inclusiv cea politică (vezi *Panteon regăsit. O galerie ilustrată a oamenilor politici români*, Editura Gramar, 2000) devin sub condeiul său narațiuni pasionante. [...] O dovedește, o dată în plus, recent apărutul volum la Editura Biblioteca Bucureștilor intitulat *În Basarabia*, ediție îngrijită și prefată de Ioan Adam, care semnează și amplele comentarii și note explicative.” Este anunțată continuare în numărul următor. □ În *De gustibus... Bucate și bucăți literare* Nicolae Constantinescu abordează studiul lui Petru Ursache *Bucătăria vie. File de antropologie alimentară* (Junimea, 2011). Reținem: „cartea confratelui Petru Ursache nu este, cum lasă să se înțeleagă subtitlul, un studiu de *antropologia alimentației* [...] Originală în sine, în felul de a pune problemele și de a le rezolva, scrierea universitarului ieșean aduce încă un spor de noutate prin antologia de texte pe teme gastronomice selectate”. □ În *Minimalismul la sat* Alex Goldiș comentează romanul lui Dan Coman *Parohia*, Cartea Românească, București, 2012: „Probabil că cea mai frapantă *tehnică* a volumului este, însă, o voită lipsă de perspectivă. (...) debil e însuși naratorul întâmplărilor, în măsură în care, mai degrabă decât să le expună motivațiile și resorturile interne, nu face decât să le înregistreze la firul ierbii. Această sub-perspectivă, mai degrabă decât spectaculosul evenimentelor, dă cheia atmosferei burlești a cărții.” Criticul remarcă: „Paradoxul e că, fără a depăși vreodată limitele realismului, o asemenea modalitate stilistică încurajează ambiguitățile de tot

soiul, făcând ca relațiile dintre personaje să devină imposibil de precizat. [...] Văzute prea de aproape, sentimentele de dragoste/ adversitate, disputele politice sau doar ritualurile de zi cu zi ale vieții de la sat se scufundă în zona pulsionalului. Dimensiunea informă a presimțirilor, a presentimentelor, a instinctelor și a umorilor îl interesează cel mai mult pe Dan Coman în această falsă monografie a satului românesc. [...] Dacă pe Dan Coman nu-l interesează – sau n-are talent pentru – construcția epică pe spații vaste, în schimb, el e deja un maestru al genului miniatural.” Criticul concluzionează: „Rămâne doar riscul ca acest hedonism senzorial, niciodată motivat epic – ba chiar amplificat de stilul eliptic al prozatorului –, oricât de savuros la o lectură lentă, să nu plictisească cititorul ceva mai grăbit, mai ales într-o tradiție literară obișnuită cu subiecte virile. Chiar și așa, *Parohia* îl consacră pe Dan Coman drept un prozator experimental demn de luat în seamă, capabil oricând să insufle o gură de aer proaspăt prozei noastre de azi.”

■ La categoria *Literatură universală*: □ În *Irlanda. Între violență și melancolie* Rodica Grigore prezintă romanul lui Jennifer Johnston *Bărbatul de la gară*, traducere și note de Antoaneta Ralian, București, Editura Humanitas Fiction, 2010. □ *Conflict și utopie în literatura peruană. O istorie despre îngeri și demoni (II)* de Alonso Cueto, în traducerea Rodică Grigore □ Mihai Iovănel scrie *Despre viitorul romanului*: „Moartea romanului a fost anunțată de nenumărate ori. În cea mai recentă versiune, moartea e doar un pretext pentru imaginarea unui viitor. Îi aparține lui China Miéville, scriitor englez de science-fiction plasat de regulă în subgenul urban fantasy și politician radical de stânga, care a vorbit despre *The future of the novel* la Congresul Internațional al Scriitorilor desfășurat în luna august la Edinburgh (*The Edinburgh World Writers' Conference*).”

● [„**Dilema veche**”. nr. 35] Marius Chivu menționează reeditarea cărții lui Ovid. S. Crohmălniceanu, *Amintiri deghizate*, ediție îngrijită și prefăcută de Ioana Pârvulescu, Editura Humanitas, 2012. ■ Veronica D. Niculescu traduce din limba engleză Eowyn Ivey, *Copila de zăpadă*, Colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 2012.

7 septembrie

● [„**Adevărul weekend**”, nr. 61] Nicolae Manolescu semnează articolul *O lume fără cărți*. ■ Ana-Maria Onisei publică un interviu cu Neagu Djuvara. Istoricul amintește de pictorul Eugene Fromentin care a fost ținut minte pentru romanul său *Dominique* și afirmă: „Așa că și eu, care am o paletă destul largă de scrieri, stau și mă gândesc: te pomenești că peste o sută de ani n-o să se mai citească decât *Amitiri și povestiri mai deocheate...*” Reținem de asemenea: „Pe Emil Cioran l-am iubit, ce mai tura-vura! [...] Cioran era mult mai autentic, în timp ce Eliade era, în primul rând, un egocentric.”

● [„**Observator cultural**”, nr. 382] La secțiunea *Literatură*: □ Claudiu Turcuș comentează *Ploile amare* (Editura Charmides, Bistrița, 2011) al lui Alexandru Vlad sub titlul *O lume de corectat*: „lumea ce părea să se nască după

retragerea apelor «din mirosul fetid, din noroiul greșos» nu devine automat nouă, ci una care va trebui corectată. Naratorul scapă această observație către finalul romanului, urmărindu-l pe Pompiliu ieșind din sat, lăsând în urmă un posibil fluu în pântecul Martei. Lui îi va reveni sarcina de-a fi un altfel de om nou, după prăbușirea politică a tatălui său oficial, mesianicul socialist Alexandru. Marea lecție – deloc moralistă, însă cu o puternică încărcătură etică – a *Ploilor amare* ar fi că viața continuă diminuat sub calamitatea oricărui totalitarism. Nimic n-o poate anula, oricât ar deforma-o. Alexandru Vlad desăvârșește epic această intuiție capitală, imprimându-i prin tonalitatea lui de mare prozator o tușă identitară desprinsă parcă din Curcubeul dublu, cartea sa favorită: „în România, nimic nu durează, nimic nu dispare definitiv“. □ Același roman este abordat de Adina Dinițoiu în *Lucruri oglindite în ape tulburi*: „Trebuie să spun, din capul locului, că, pentru mine, romanul *Ploile amare* al prozatorului clujean Alexandru Vlad este romanul anului 2011.” În opinia Adinei Dinițoiu „diversele pasaje auctoriale – sunt printre cele mai vibrante ale cărții, dacă putem să alegem cumva între ele.” Criticul citează: „Eram prizonierul, victima acelei priviri. La început a fost cuvântul, acesta era un adevăr de care nu mă îndoiesem până acum. Dar acum nu mai eram sigur – poate c-a fost privirea”. Adina Dinițoiu afirmă „*Ploile amare* (chiar și titlul e un indiciu) poartă marca unui extraordinar stil personal, elaborat, plin de rafinament și de precizie lingvistică. Fraza e amplă, mângâietoare – deși nu lipsesc secvențele de violență, de descriere crudă, de întreținere a tensiunii de la un capitol la altul –, bogată în registre lingvistice (în funcție de tipul de personaj care se exprimă, preot, țaran, activist ș.a.m.d.), iar atunci când se aplică descripțiilor de peisaj – satului inundat, cerului, atmosferei și tuturor variațiilor legate de apa abundentă –, atinge apogeul expresivității. [...] Prozatorul este un flaubertian, fraza lui savantă și muzicală, intelectuală și adesea neologică îmbracă somptuos un întreg univers rural, îl dublează printr-un soi de pliu livresc, cerând de la cititor o dublă atenție: la scriitura în sine și la universul de conținut al cărții. Cred că și observația lui Tudorel Urian, de pe coperta a patra, e foarte justă, anume că stilul autorului e unul «foarte intim», care-i dă impresia cititorului că «este singurul interlocutor privilegiat.» Concluzia: „E, probabil, și marele roman al autorului și unul dintre cel mai bune romane din ultimii ani.” □ Daniel Cristea-Enache își continuă articolul din numărul precedent *Urcarea muntelui și cenzura (II)*: „*Urcarea muntelui* stă, ca și volumul anterior al Ilenei Mălăncioiu, *Linia vieții*, între două cerințe maximaliste. Prima vizează estetizarea literaturii contemporane și expurgarea ei de orice referință la realitatea sociopolitică înconjurătoare. Dacă, în anii '50, scriitorii noștri erau obligați să proslăvească realizările noului regim (condiția pentru a fi publicați), în ultimul deceniu al socialismului de stat, ei se văd îngrădiți într-un fel de cerc de cretă al literarului «pur», cu secționarea raportului – direct ori problematizant – cu societatea românească. Radicalizarea, în anii '80, a unor poeți atât de diferiți precum Ileana Mălăncioiu, Dorin Tudoran și Mircea Dinescu va însemna, prin urmare, și o dezabstractizare

a limbajului artistic, la fel de neconvenabilă oficialității pe cât fuseseră, în anii de glorie ai realismului socialist, abstracțiunile poetice. Comanda dejistă, în tinerețea „șazeciștilor“, era o poezie „că din viață“, pe care să o poată înțelege toți oamenii muncii de la orașe și sate. Presiunea, în ultimul deceniu al ceaușismului, va fi pusă invers. Se vrea, acum, o artă care să nu aibă nici o legătură cu viața reală – și pe care să n-o mai înțeleagă nimeni. [...] A doua cerință maximalistă este de ordin etic, nu estetic; și ea va fi proiectată în spațiul public autohton după căderea comunismului. Scriitorilor noștri li se reproșează fie «evazionismul», fie «colaboraționismul», taxându-li-se, unora, îndepărtarea de planul realității, iar altora, plierea pe comandamentele ideologice. Literaturii i se cer (retrospectiv) un mesaj antitotalitar și o directețea a articulării lui.” Daniel Cristea-Enache conchide: „Din această perspectivă, modul în care *Urcarea muntelui* satisface ambele exigențe, evitând extrema de exclusivitate a fiecăreia, face din volum un reper, deși nu un indicator al deceniului. Muntele, munții nu mai constituie un reper vertical-ascensional. Ci unul mai complex și mai expresiv poetic, de aderență la o lume românească tot mai amenințată de cel ce vorbește, în lozinci, în numele ei.” □ În *Bazar de scriitor. Un weekend cu Momo* Doina Ioanid comentează volumul *Momo sau Strania povestire despre hoții de timp și fetița care le-a înapoiat oamenilor timpul furat*, traducere de Yvette Davidescu, Editura Polirom, Iași, 2012: „este un basm despre lumea de azi în care economisim timp ca să ne bucurăm de el, iar efectul este exact invers: viața își pierde savoarea și curgerea firească. Am spus un basm și nu o parabolă, pentru că Michael Ende știe cum să creeze o poveste care nu are pretenția de a educa, după cum știe să inventeze personaje care nu sunt simple simboluri. [...] Povestea lui Michael Ende este, în fond, o poveste pentru adulți. O poveste despre oamenii care se înregimentează timpului util. [...] Marginalitatea ca salvare de robia utilitară a timpului nu este o temă nouă, dar Michael Ende o reia într-un basm-roman scris simplu, alert, cu personaje credibile, dându-i suspans și fantezie.” ■ La rubrica *Sfada cu literatura* Cătălin Badea-Gheracostea scrie despre *Alexandru Mușina și Noul Divertisment*: „Dacă *Nepotul lui Dracula* este, după cum cred eu, o carte ce poate aduce schimbări în literatura română, o lectură dezbrăcată de prejudecățile academice este necesară. [...] Alexandru Mușina a terminat după orice schemă diegetică și în cea mai bună tradiție picarescă *Nepotul lui Dracula* la pagina 284; narațiunea și discursul mai țin până la BIG-BANG!-ul de la pagina finală, 426. De ce? Pentru că autorul se distrează, a spus tot ce trebuia cititorului, și acum se joacă „de-adevăratelea“. Arta poetului, de a nu folosi decât exact atâtea cuvinte câte sunt necesare pentru imaginea artistică dorită, este în aparență părăsită de romancier. Ultimele aproape 150 de pagini din *Nepotul lui Dracula* îl lasă pe Alexandru Mușina să se dezlanțuie – ceea ce s-a interpretat până acum ca vârful parodic al cărții, în cronicile pozitive, sau ca o „burtă“ în cele negative – el are către final cele mai accentuate tablouri onirice, cele mai apropiate de absurd secvențe evenimentțiale, cel mai grotesc umor. Trebuie să se observe, însă, că dezlanțuirea

autorului este controlată de scopul epuizării mitului, clișeele și motivelor cu care și-a scris cartea. Chiar dacă tonul este unitar de la început până la sfârșit, *Nepotul lui Dracula*, dacă s-ar fi încheiat la pagina 284 ar fi avut, cu toate cheile postmoderniste potrivindu-i-se, un vecin cumsecade în *Jurnalul lui Dracula* al regretatului Marin Mincu. Însă *excesul*, de care nu poate fi acuzat în nici un caz *Jurnalul lui Dracula* – cu toate paginile ironice, blasfematoare chiar, la adresa acelorași mituri „fundamentale” românești – face diferența în *Nepotul lui Dracula*. Cu alte cuvinte, pentru a înțelege ce a vrut Mușina să transmită cititorului, analizele de conținut, cele de tehnică literară și cele de model cultural de până acum nu sunt suficiente. Umbrela postmodernismului nu mai ajunge, nu mai acoperă întregul.” Criticul scrie: „Ce rămâne atunci, către ce ar duce lectura *Nepotului lui Dracula*? Amintindu-ne de scrierile teoretice ale lui Alexandru Mușina, reluând intervențiile sale de la toate colocviile și discuțiile despre tendințele din literatura română a ultimelor decenii, se vede că una dintre constantele sale ar fi dorința poetului-universitarului-polemistului-romancier ca literatura română să dețină «de-adevăratelea», cantitativ și calitativ, și dimensiunea divertismentului. O literatură care s-ar cere consumată prin însăși felul ei de-a fi scrisă și citită, o literatură de masă, iată ce ne lipsește, în vederea lui Alexandru Mușina. Să fie *Nepotul lui Dracula* modelul pentru ce ar putea fi un *Nou Divertisment*? Să fie excesul, oximoronul, halucinația, râsul în hohote soluția recuperatoare lecturii, la 2012?”

● [„România literară”, nr. 36] în *Editorialul* intitulat *Un lustru de tranziție* Nicolae Manolescu scrie: „O vreme am socotit ignoranța mea un handicap. Lecturile și comentariile mele erau lipsite de cutia de rezonanță pe care era normal să le-o dea o mai profundă cunoaștere a vieții literare. În anii de după 1989, mai ales, mi-am schimbat părerea. Nu cred că tinerii cronicari de astăzi ar vrea să știe de ce. Dar fiindcă le datorez schimbarea părerii, le-o voi spune: mi-am dat seama cât de rău le face sistemul de relații, literare și extraliterare, în care au intrat prin forța lucrurilor, în condițiile transparenței culiselor unei lumi care nu mai păstrează nici o umbră de secret, pradă tuturor zvonurilor și cancelorilor. Citindu-i și observându-le interesul, cum să zic, neprecupețit, pentru futilitățile unei lumi, nici mai bună, nici mai rea, în definitiv, decât aceea literară de odinioară, chiar dacă nu mai avem parte de ideologi și de cenzură, mă încercă o teribilă nostalgie față de naivitatea criticului tânăr care eram cu o jumătate de secol în urmă.” Manolescu recomandă tinerilor critici *Jurnalul unui poet leneș* al lui Victor Felea: „Nici un scriitor îndoielnic nu se bucură de favorul autorului *Jurnalului*, nici unul cu adevărat valoros nu e tratat fără respect. Am reluat de curând lectura *Jurnalului* și m-am gândit că n-ar fi rău să-l recomand tinerilor critici ca leac împotriva prejudecăților legate de lustrul de tranziție în care mi-am trăit studenția. Și nu numai de el.” ■ La *Contrafort* Mircea Mihăieș se întreabă *Ești mulțumit de tine?*: „răspunsul meu la întrebarea din titlu e negativ: nu, nu sunt mulțumit de mine. Și nu pentru că nu *performez* la înălțimea unor proiecte ori planuri pe care mi le-aș fi făcut, ci pentru că, pur și simplu, nu-mi fac iluzii. Ceea ce ar putea duce

la concluzia că sunt un om dezorganizat. Ei bine, nu: sunt cât se poate de organizat, dar din necesități pragmatice, nu din porniri idealiste. Tot ce fac stă sub spectrul meșteșugismului. Nu visez cu ochii deschiși, dar resping cu un fel de îndârjire irațională ideea eșecului. Nu renunț la luptă, deși nu pornesc aproape niciodată războaie. Dar odată implicat, mi se pare rușinos să abandonez. Viața nu are pentru mine nimic metafizic. Nu am și nu am avut experiențe mistice, iluminări și viziuni. Trăiesc mai degrabă într-un joc de puzzle, pe care îl construiesc tenace, conștient că, în cele din urmă, voi fi eu însumi construit de el.” Criticul își afirmă preferința pentru „mecanicitate” în procesul de creație: „mă simt minunat când așa-zisa *creativitate* implică și o doză de mecanicitate, de repetitivitate. Îmi scriu articolele la aceleași ore și în aceleași zile ale săptămânii, *nimerind* fără efort numărul de cuvinte și semne. Pentru a explora necunoscutul am nevoie de instrumente pe care să le cunosc foarte bine. Nu pot scrie o carte dacă nu-i știu cu precizie structura, ce pondere are un capitol în cadrul întregului și cât de întins e fiecare subcapitol.” ■ La *Actualitatea*, în *Livrescul în stare pură*, Iulian Boldea analizează poezia lui Șerban Foarță. Reținem: „Un volum de real interes, *Spectacol cu Dimov* (2002), transpune secvențe retrospective ale unor episoade avându-i drept protagoniști pe cei doi corifei ai onirismului românesc (D. Țepeneag și Leonid Dimov), în imagini ce fascinează prin concretețea halucinatorie a tectonicii unui vis construit cu vervă minuțioasă și printr-o scenografie halucinantă, ce deplasează detaliile în avanscena poemului [...] Manierist în explorarea până la epuizare sonoră și semantică a potențialităților verbului, Foarță concepe, cu premeditare, un spectacol al virtualităților și ipoteticului, în care sunt convocate forme ale lumii și ale poeziei, convenții și dezlănțuiri, artificii ale gândului și răsuciri spontane ale imaginației. Dilatând detaliile la scara enormului, travestind grotescul în forme ale iluziei și rafinementului nedisimulat, poetul imprimă cuvintelor inconsistența și dinamismul unei logici utopice. Artificiu, ornament, feerie, spectacol și iluzie, cuvântul e, pentru Șerban Foarță, mai ales o formă de trăire poetică, extaz al simțurilor și celebrare a virtualității lucrurilor ce nu sunt încă, dar adastă să fie, diafane, neîntrupate, dar cu atât mai prezente. Devorator, poemul nu e altceva decât însumare a unor fragmente, asamblare a disparităților într-o unitate iluzorie și inutilă.” ■ La *Comentarii critice* Alex Goldiș abordează *După Sodoma* de Alexandru Ecovoiu considerându-l *Un roman neterminat*: „Mai mult decât senzaționalismul, cel mai mare păcat al prozei lui Ecovoiu îl constituie eseismul. Nu-i greu de observat că, fascinat de propria idee centrală (un părinte pe urma *urmașilor* săi virtuali), prozatorul o întoarce pe toate părțile, fără prea multe consecințe narative. Distincții filozofice, lecții de etică ținute de Thomas nu atât studenților, cât sie însuși, ample trimiteri livrești, împânzesc textul până la saturație. Romanul mustește de referințe mitologice sau biblice atât de transparente, încât pot fi doar cu greu luate în serios. [...] Mai degrabă decât să surprindă, însă, distopia lui Alexandru Ecovoiu nu face decât să plictisească. Atât contextul, cât și epica romanului sunt deficitare. Specificul Danemarcei e precizat

prin câteva clișee, de la Hamlet până la Kierkegaard, în timp ce acțiunea lânzește sub apăsarea diatribelor la adresa decadentei vieții moderne. Sunt luați la refec nu doar din perspectiva diferitelor personaje, ci, ai zice, din perspectiva naratorului însuși, scăpat nesupravegheat la suprafața textului, homosexualii, femeile de moravuri ușoare, violența de la TV – bref, orice tip de exces. Ceea ce n-ar constitui neapărat o problemă, dacă acest discurs n-ar reveni obsedant de-a lungul întregului roman și dacă i s-ar putea identifica o minimă motivație naratologică. Reduse la niște scheme, personajele n-au culoare și nu se reține nici un caracter. Majoritatea par într-adevăr niște umbre ale discursului auctorial”. ■ La *Cronica edițiilor*, sub titlul „*Caietul roșu*“ al lui Urmuz, Răzvan Voncu comentează nouă apărută ediție Urmuz, *Schițe și nuvele aproape... futuriste* alcătuită de Ion Pop (Editura Tracus Arte): „Cercetătorul și traducătorul austriac Domenico Jacono, aflat în România într-un stadiu de perfecționare și doritor să dea o nouă traducere germană a lui Urmuz (după cea de referință a lui Oskar Pastior), a găsit din întâmplare, într-un anticariat, revista «Manuscriptum», nr. 3/ 1975, în care George Muntean consemna existența, la Biblioteca Academiei Române, a unui caiet manuscris, achiziționat prin intermediul lui Dinu Pillat. Verificarea întreprinsă de Jacono a dat imediat rezultate: înregistrat sub numele lui Dinu Pillat, și-a făcut apariția caietul urmuzian. Este vorba de un caiet olograf, intitulat *Schițe și nuvele aproape... futuriste*, în care se află, aparent pregătite pentru tipar, cele opt texte cunoscute, într-o ordine fixată chiar de Urmuz, dar aflate într-o variantă de redactare diferită (anterioară, mai exact) celei în care vor apărea în reviste. (Re)descoperirea, de către Domenico Jacono, a «caietului roșu», îi permite lui Ion Pop să argumenteze cu mai multă greutate afirmația că, în ciuda mărturiilor prietenilor, Urmuz a fost, totuși, un scriitor autentic, nu un amator. Căci calitatea de scriitor nu ți-o conferă dorința de a scrie, ci conștiința artistică [...] Tot ediția pe care o comentez aici mai aduce o jumătate de lămurire (fiind vorba de Urmuz, nu putem spera la mai mult) cu privire la legăturile scriitorului cu avangarda, care l-a revendicat drept precursor. Ion Pop arată că prozatorul avea un sistem de referințe culturale complex, în care muzica juca un rol central, iar referenții livrești din zona avangardei sunt preluați, uneori, la modul ironic. E puțin probabil ca Urmuz, dacă ar fi trăit, să fi devenit un supraréalist.” ■ În cadrul rubricii sale *Lecturi libere*, în *Istorie vie*, Gabriel Dimisianu analizează studiul Domniței Ștefănescu *Unsprezece ani din istoria României* (Editura Mașina de scris, 2011). Concluzia sa: „Este de la sine înțeles că una este să scrii istoria unei epoci lipsite de evenimente, de răsturnări, monotonă, ternă, repetitivă, ca aceea a ceaușismului târziu, și altceva pe a uneia de semn contrar, cum a fost a noastră în era postdecembristă, de convulsii sociale, de mișcări abrupte, de răsuciri nescontate, schimbând mereu ceea ce părea să fi fost convenit. Dar astfel s-au petrecut lucrurile la noi începând cu decembrie 1989 și Domnița Ștefănescu a izbutit să ofere cea mai concludentă imagine a lor de până acum. Rânduirea lor strict cronologică este acel element care înlătură impresia de totală lipsă de sens care s-ar fi putut instala, izbutind să facă vizibile

legăturile dintre fapte, felul în care unele le-au determinat pe cele survenite ulterior”. ■ La *Cartea de poezie* Iulia Iarca recenzează volumul de debut al Lievei Ștefan *Re-volver* în *Poezie fără tropi*: „Despre ce scrie Livia Ștefan? Despre biografia cu spaime, despre multă iubire, despre amintirile infantile sau despre amintirile celor mai bătrâni pe care le simte ca și cum ar fi ale ei. Cele patru secțiuni ale cărții nu separă tematici cu mult diferite, însă dovedesc – în schimb – prin titluri, gustul pentru o ușoară revenire la figurile de stil [...] Deși încearcă o distilare, o expresie pe spații mici, nu pot să nu observ o preferință pentru formă. Pentru Livia Ștefan, poezia pornește încă de la rândurile scrise ale poemelor, cu cochetări aproape calofile. Desigur, temele nu menajează imaginile violente, cum sunt copiii morți în tomberoane sau șobolanii morți. Dar dincolo de structura cu care poezia douămiistă ne-a obișnuit: imaginea stranie de la început care agresează sensibilitatea mult accentuată a celui care se confesează, o ușoară împăcare cu acea stare pentru că devine constantă, pentru ca mai apoi să distrugă totul într-o răsturnare într-o direcție neașteptată; așadar, dincolo de formula standard, Livia Ștefan simpatizează cu poezia de expresie clasică.” Concluzia: „Re-volver este o carte de debut cu funcții cathartice și cu preferințe calofile, chiar dacă acestea nu sunt mereu la vedere.” ■ La *Cartea de istorie* Luminița Corneanu vorbește despre „*Grotescul mașinăriei*” prezentând studiul Iuliei Vladimirov *Monica Lovinescu în documentele Securității, 1949-1989* apărut la Editura Humanitas: „Iulia Vladimirov debutează în forță cu un documentar despre Monica Lovinescu, bine scris și bazat pe un material judicios selectat. Expert la IICCMER, Iulia Vladimirov nu și-a propus o tratare exhaustivă a subiectului, așa cum mijloacele cu siguranță i-ar fi permis. În schimb, a optat pentru o variantă mult mai convenabilă cititorului și cu siguranță mai incomodă autorului – aceea de a scrie scurt și cuprinzător. Autoarea are marele merit de a fi reușit să pună în ordine un material informativ imens, extrăgând esențialul și contextualizând la fiecare pas, astfel încât subiectul să fie adecvat prezentat chiar și celor nefamiliarizați cu el.” ■ La categoria *Document* apar *Fragmente* din volumul în curs de apariție *Cezar Ivănescu și Lucian Vasiliu în dialoguri televizate - despre cărți și nu numai...* (Emisiune TVR Iași din 14 noiembrie 2006), transcrieri de Alfredina Iacobitz. Cezar Ivănescu menționează volumele de și despre Mircea Eliade: „această ediție scoasă la Editura Humanitas în două volume *Jurnalul portughez și alte scrieri* [...] *Salazar și revoluția în Portugalia*, o lucrare multă vreme suspicionată din multe puncte de vedere. Aceste două volume consistente sunt îngrijite de eruditul nepot al lui Mircea Eliade, și anume Sorin Alexandrescu. Lor li se adaugă *Mircea Eliade, dinspre Portugalia*, apărută tot la Editura Humanitas, un eseu de mare clasă [...]”. Despre proza lui Eliade, Cezar Ivănescu afirmă: „Eliade a fost citit pe bucăți. Ba romanele lui interbelice, ba prozele lui fantastice... Dar nimeni nu a avut până acum o privire sintetizatoare, cum face Eugen Simion în această carte, împărțind proza lui Eliade pe marile lui teme simbolice și arătându-ne un alt Eliade, de o mărime universală, unul dintre marii prozatori ai veacului XX.”

Despre volumele pe care le-a tradus acesta afirmă: „în ceea ce privește experiența mea personală și a soției mele à propos de opera lui Mircea Eliade, noi am tradus patru titluri. Așa au fost vremurile. Este vorba de cartea *De la Zamolxe la Genghis Han*, pe care Eliade a publicat-o prima oară în limba franceză și a trebuit tradusă în limba română, apoi de cartea *Maitreyi* apărută la Gallimard, apoi *Sacru și profan* apărută tot în limba franceză și, în sfârșit, *Făurari și alchimiști* tradusă, de asemeni din limba franceză”. ■ *In memoriam Constanța Buzea*: □ Cosmin Ciotloș publică *O amintire*: „Într-o zi, mi-a adus la redacție numărul României literare în care scrisese despre noi [Ciotloș și Stoian G. Bogdan]. Îl căutase în arhivă. „Să-ți aduci aminte, când îți va fi greu”, mi-a zis, întinzându-mi-l. Abia acum, când chiar mi-e greu, i-am urmat sfatul. L-am scos din raft, mi-am amintit. Aș fi preferat să nu fi fost nevoie.” □ Simona Vasilache scrie *Caldă ca lâna, palidă ca mierea...* □ G. Dimisianu publică o scrisoare inedită primită de la Constanța Buzea în 1970, când poeta și Adrian Păunescu erau „în Statele Unite, la Iowa City, bursieri ai unui program internațional dedicat scriitorilor tineri.” □ Marina Constantinescu semnează *Despărțiri*. ■ Poezii de Constanța Buzea și Emil Brumaru ■ *Avanpremieră editorială*: Julien Green *America mea*, traducere din franceză de Luminița Brăileanu (Volum în curs de apariție la Editura ART, colecția „Oceanul întors”). Apar fragmentele intitulate *în amintirea lui Edgar Poe, Nathaniel Hawthorne și Gertrude Stein* ■ *Ochiul magic*: □ „În interviul pe care Alina Mungiu-Pippidi i-l acordă lui George Onofrei în *Suplimentul de Cultură* din 1 septembrie 2012, socioloaga ieșeancă nu-și dezmente tonul tăios cu care ne-a obișnuit în materie de judecăți privitoare la mentalul românesc. Prilejuit de volumul de publicistică de curând apărut la Polirom (*De ce nu iau românii Premiul Nobel*) interviul atinge tema intelectualului român care se hotărăște să se afirme în altă cultură, așa cum Alina Mungiu-Pippidi a ales să predea în prezent în Germania. [...] Cronicarul [...] e rezervat în privința statutului de calitate reprezentat de revistele ISI atunci când e vorba de discipline umaniste. Când în discuție sunt științele exacte, nimic de zis. Dar în lumea fluctuantă a filosofiei, sociologiei sau istoriei, revistele ISI nu reprezintă o grilă a valorii, ci o cenzură a ei. De exemplu, împrejurarea că Alina Mungiu-Pippidi publică articole ISI nu aruncă nici un indiciu asupra talentului ei literar, și e bine că e așa, ca nu cumva autoarea să se simtă jignită de verdictul dur pe care l-ar primi.” □ E semnalat *Un interviu online cu Liviu Papadima* pe site-ul BOOKAHOLIC.RO.

11 septembrie

● [„**Revista 22**”, nr. 1174] în articolul intitulat *Despre lucrurile cu adevărat importante* Daniel Cristea-Enache abordează volumul lui Andrei Pleșu *Note, stări, zile. 1968-2009*, Editura Humanitas, București, 2010: „Película jurnalelor reținând absolut orice, de la teoriile diaristului la banalitățile pe care le debitează la masă, transcrise cu grijă pe hârtie și încredințate posterității, devine pentru Andrei Pleșu o platformă de traversare existențială și continuă

decantare interioară. Autorul își lucrează la sânge aceste *note, stări, zile* atât de muzicale; le scutură de banal și inesențial, de întâmplător, de episodicul ce nu poate fi utilizat și convertit într-o semnificație.” Daniel Cristea-Enache remarcă: „De altfel, modul în care Andrei Pleșu își organizează și structurează paginile este la antipodul celui practicat, în cărțile atât de personale din ultimii ani, de prietenul de-o viață Gabriel Liiceanu. Liiceanu pare că descoperă realitatea de proximitate, „căzând” din sfera conceptuală, dar aplicând întâlnirilor cu viața proprie același principiu al construcției sistematice. El sistematizează inclusiv afectele, amintirile, nostalgiile și tinde să epuizeze, printr-o aplicație uimitoare, și cel mai mărunț subiect. Parcursul cognitiv și creativ al lui Liiceanu e unul de extensie, până la înfășurarea deplină a obiectului (ori a subiectului) aflat în joc. În schimb, Andrei Pleșu își revizitează numeroasele subiecte și cele câteva teme la diferite vârste și din modificate unghiuri de atac”. ■ în *Istoria verișorilor uitați* Codruț Constantinescu abordează volumul *Aromânii. Istorie, limbă, destin* (Editura Humanitas, 2012), coordonat de Neagu Djuvara.

13 septembrie

● [„Cultura”, nr. 34] *La secțiunea Literatură*: □ Sub titlul *Colocvial* George Neagoe prezintă *Colocviile de critică ale Revistei „Transilvania” (1977-1986)*, în loc de prefață de Mircea Tomuș, ediție îngrijită de Mircea Braga, postfață de Dragoș Varga, Sibiu, 2011. Reținem: „orice retrospectivă [...] reprezintă un prilej de verificare a dependențelor literaturii de totalitarismul de stânga. [...] Adunarea în volum a zece din cele treisprezece sesiuni derulate sub genericul *Colocviile de critică ale Revistei «Transilvania»* dezvăluie amănunte din culise. De la ținuta oficială, determinată de includerea în cadrul Festivalului Național «Cântarea României», ședințele au dobândit libertate de lucru, mulțumită și neconectării la bugetul Uniunii Scriitorilor. Astfel, periodicul a ajuns, cu sprijinul lui Ștefan Tancu, «singura publicație de acest profil din acea vreme care se autofinanța» (în loc de prefață, p. 6).” George Neagoe scrie: „comunismul nu a îngăduit libertatea de expresie pe durata lucrărilor, cum ne asigura Mircea Braga [...] defavorizând totuși răspândirea largă a discuțiilor, oferindu-i evenimentului un caracter periferic, incapabil să lanseze bunuri de circulație națională. Iar postcomunismul a dat lovitură de grație, distrugând coeziunea obținută până la Revoluție. [...] Alegând, sub comunism, stindardul autonomiei esteticului, s-au mulat pe o atitudine vădit militantă, antisistemică. Așa că 1990 a fost pretextul, iar nu cauza coborârii în arenă. Chiar și cei rămași pe baricade presupus dezinteresate de polemicele civice au îmbrățișat tot un comportament politic. Nu îi despart pe combatanți în buni și răi. Indic numai că unii au rămas consecvenți cu ei înșiși și ca alții au modificat înțelesul programului pe care l-au apărât între 1965 și 1989.” Criticul semnalează faptul că după 1990 „unii au rămas consecvenți cu ei înșiși”, iar „alții au modificat înțelesul programului pe care l-au apărât între 1965 și 1989.” Concluzia sa: „Comunicările din volumul de față alcătuiesc un

îndrumar indispensabil, care, în suficiente rânduri, probează calitatea produselor obținute sub impulsul rezistenței prin cultură.” □ În articolul intitulat *Structură și ruptură* Gabriela Dăianu comentează studiul lui Liviu Petrescu *Poetica postmodernismului*, ediția a II-a, Pitești, Editura Paralela 45, 2011: „*Poetica postmodernismului*, volum publicat prima dată în 1998, reprezintă o versiune adăugită a *Vârstelor romanului* (Editura Eminescu, 1992). Intențiile ar consta în alcătuirea unei cărți menite să sistematizeze evoluția genului românesc, din secolul al XVII-lea până în contemporaneitate. Dintr-o istorie teoretizată a unui gen literar, exegeza devine un îndreptar poetic al postmodernismului și se abate mai degrabă pe urmele poststructuralismului.” Criticul scrie: „Relatări subiective, bergsonianul video, autoscopia, pluriperspectivismul, descinderea în sertarele memoriei vor panorama întocmai complexitatea vieții sufletești. Resurrecția psihanalizei va orienta atenția romancierilor asupra acelor «conținuturi sufletești care nu ajung să capete expresie, rămânând într-un stadiu inform și haotic» (p. 89); în plan stilistic, tehnica monologului interior ori fluxul conștiinței vor deveni dominante. Fragmentarea identitară a actanților și fragmentarea narativă merg mână în mână în paradigma românească a modernismului târziu. În plus, criza limbajului (acut dezbătută, printre alții, de Proust și Nietzsche), dezgustul față de filistinismul burghez și față de credința lor că arta e un fenomen de producție îi va determina pe autori să construiască personaje capabile de restabilirea relațiilor omului și a literaturii cu Viața. În această parte a studiului, Liviu Petrescu face bogate referințe la romane românești sau din alte literaturi, tocmai pentru a-și consolida ipotezele. Exemplele din Gide, Proust, Woolf, Camil Petrescu, Eliade, Octav Șuluțiu, Fântâneru, Titus Popovici, Ivăsiuc sunt reprezentative și edificatoare.” Gabriela Dăianu afirmă: „În capitolul al treilea, *Lira lui Orfeu*, prinde contur motivația ce se ascunde în spatele studiului. Criticul va problematiza (în sfârșit!) postmodernismul, va evidenția relația acestuia cu poststructuralismul, [...] poststructuralismul (și deconstructivismul) anunță abolirea centrului ce făcuse obiectul structuralismului și proclamă, prin Jacques Derrida, «jocul liber al semnificanțelor». Articolul profetic al acestuia, *La structure, le signe et le jeu dans le discours des sciences humaines* instaurează supremația rupturii în dauna structurii. Roland Barthes va proclama moartea scriitorului (*écrivain*) și înlocuirea lui cu scriptorul (*écrivain*). Totodată, opera îi va lăsa locul textualității, tocmai datorită pluralității pe care o instituie.” Astfel, scrie criticul, „Fragmentarismul, antimimetismul, polimorfismul, «apariția unei poetici a tranzitivității și a auto-reflexivității discursului literar» (p. 152) fundamentează romanul postmodern. «Punerea în abis a enunțării» (în terminologia lui Lucien Dällenbach) – implicând punerea în evidență a procesului de creație în interiorul creației înseși – este intens exploatată de creatorii postmodernității. Poate cea mai importantă inovație adusă de teoreticienii poststructuraliști este acea *metafizică a absenței* din care se întrupează semiologia lui Derrida. [...] Mircea Nedelciu, prin *Tratament fabulatoriu*, Norman Manea, prin *Plicul*, sau Paul Georgescu, prin *Mai mult ca perfectul*, sunt autori

români care, potrivit lui Liviu Petrescu, trădează afinități cu modelul deconstructivist. La baza tăcerii poate sta, deopotrivă, criza sensului pe care o denunțaseră inițiatorii ontologiei neantului (Max Stirner, Nietzsche, Feuerbach) și pe care postmodernii o găsesc extrem de actuală. [...] După cum semnaleză un alt teoretician, Jean-Louis Baudry, relația de paternitate autor-text se inversează; textul nu mai este proprietatea unui subiect, ci își creează singur autorul. Toate mișcările de ieșire de sub suzeranitatea unui centru trimit la diseminarea lui Derrida: în setea de mișcare a lucrurilor către un altul, se produce o dispersie, «un proces ce se refuză totalizării». Pe lângă câțiva autori menționați anterior, reprezentanții Școlii de la Târgoviște și optzeciști (mai ales pentru proza scurtă) sunt cei care întemeiază un postmodernism românesc. Descoperirea unei noi autenticități (Ion Bogdan Lefter, Alexandru Mușina, Gheorghe Crăciun), a unui nou umanism (ceea ce Călin Vlasie a numit *psiheism*) și atitudinea nonmimetică sunt prerogativele creațiilor acestora.” Concluzia criticului: „*Poetica postmodernismului* nu este un studiu recomandat celor interesați exclusiv de cel mai recent curent cultural de amploare la nivel global. Primele două capitole ale cărții, deși au ideile bine sintetizate, pot plictisi și supăra prin faptul că mai mult amăgesc cititorul. Intrarea în postmodernitate – prilejuită de capitolul al treilea – va construi mai curând o poetică a poststructuralismului (dacă există așa ceva) decât una a postmodernismului. Paradoxal, cel mai bine articulate și la subiect secvențe sunt prefața și concluziile. Totodată, situarea postmodernismului în raport de ruptură ireconciliabilă cu modernismul nu este tocmai un punct forte al volumului. Plasându-le în paradigme radical distincte, Liviu Petrescu se folosește de opozițiile binare, adică exact de acel lucru pe care poststructuraliștii îl detestau la predecesorii lor, structuraliștii.” □ În *Recapitulare* Ștefan Baghiu analizează volumul lui Constantin Acosmei *Jucăria mortului*, ediția a IV-a, București, Editura Casa de Pariuri Literare, 2012: „Acosmei are talentul de a se servi foarte bine de banal, transformându-l permanent în sursa optimă pentru o poezie la granița (sau de ce nu, la coliziunea) dintre comic și dramatic. [...] *Jucăria mortului* pare mai mult o terapie prin eliberare decât un proiect calculat meticulos. [...] Acosmei a avut capacitatea de a transforma o întreagă generație poetică și de a crea precedentul pentru ceea ce se va întâmpla mai departe cu poezia douămiiștilor neexpansivi. Însă operația la care trebuie supusă cartea la a patra reeditare este una a decantării. Mitizarea volumului în decursul timpului, dar și faptul că în marea ei parte critica literară nu a știut pur și simplu (lucru perfect explicabil) cum să facă față unui astfel de fenomen literar straniu și inedit, au scăpat din vedere punctele slabe ale poeziei lui Constantin Acosmei și exercițiile poetice care nu depășesc stadiul de antrenament lingvistic.” În opinia lui Ștefan Baghiu „caracterul revoluționar al *textelor poetice*, al *relatărilor* dar și al celorlalte poeme care stabilesc în mod evident tonul specific al lui Constantin Acosmei acoperă micile abateri pe filoanele strident optzeciste. Este, totuși, un volum cu o misiune importantă în transformarea receptărilor estetice românești și în stabilirea tonusului unei generații întregi. Umor

negru, sărăcie lucie transformată în religie poetică dar și mulțumirea de a trăi viața la limită. Și manifestul se înserează subtil, fără ostentație, deși poate nu aceasta ar fi miza principală.” Criticul conchide: „deși cititorii pot fi tentați să se mire de caracterul aparent facil al scrierilor lui Acosmei, acestea rămân, printr-un fel de mecanism secret, câteva din cele mai bune momente ale poeziei române recente.” □ Sub titlul *Libertatea înseamnă iubire* Ovidiu Pecican abordează volumul lui Flaviu George Predescu *Chezășie pentru libertate*, Cluj-Napoca, Editura Dacia XXI, 2012. În opinia sa „Textele pun în lumină un mod de a simți și de a gândi specific celui care scrie. Amintirile sunt evocate ca pretext al unei reactivități neresemnate, iar gândurile antrenează imagini desprinse din experiența imediată. Raportarea la București, amintiri din Cugirul copilăriei, ținuturile albaiulienale ale lui *acasă*, prietenia și lecturile destăinuie, descoperirea Bucureștiului și savorele acestui spațiu urban privilegiat, toate acestea – și multe altele – jalonează spațiul unei interiorități vii și disponibile. Stilul alert și direct, scurtimea textelor mijlocesc întâlnirea promptă cu cititorul în termeni amiabili și amicali.” Criticul concluzionează că „pe Flaviu George Predescu nu îl interesează mărturia memorialistică, ci mai degrabă surprinderea unor stări de spirit și comunicarea lor. Ceea ce la alții – scriitori sau nu – face obiectul unui travaliu interior, aici este împărtășit celorlalți, potențiali prieteni, constituindu-se într-un alt soi de bucurie: aceea de a fi împreună prin intermediul paginii. [...] În Flaviu George Predescu cititorul poate descoperi, deci, un iubitor de viață și de acțiune, un pătimăș al libertății cotidiene; cum s-ar zice, un posibil prieten.” □ Constantin Coroiu scrie *Duiliu Zamfirescu, Basarabia și Bucovina*: „Alături de studiul – cum ar fi spus prim-redactorul ziarului «Timpul», M. Eminescu – «în Basarabia», în cinci părți, și de Prefața la ediția a cincea a *Vieții la țară*, la care m-am referit în comentariul de săptămână trecută, Ioan Adam publică alte cinci texte ale lui Duiliu Zamfirescu despre Basarabia și Bucovina. Unul dintre ele, ceva mai tehnicist, căci privește situația financiară din Basarabia momentului, este *Scrisoare deschisă către d. Ministru de Finanțe M. Săulescu*.” ■ La categoria *Literatură universală*: □ În *Adevăr & ficțiune, iluzie vs realitate* Rodica Grigore analizează *Cimitirul din Praga* al lui *Umberto Eco*, traducere de Ștefania Mincu, Iași, Editura Polirom, 2011: „Cel mai recent roman al lui Eco, apărut în anul 2010, *Cimitirul din Praga*, așteptat cu un interes uriaș de cititorii și criticii din lumea întreagă, urmează, cel puțin parțial, aceeași direcție, însă se situează, iar asta se vede de la bun început, la un nivel estetic pe care unele dintre cărțile de ficțiune publicate de autor (*Insula din ziua de ieri* – 1994, *Baudolino* – 2000, sau *Misterioasa flacăra a reginei Loana* – 2004) nu reușiseră să-l mai atingă. Teoria conspirației este, aici, elementul central, iar povestea complicată a *Protocolurilor Înțelepților Sionului*, în jurul căreia se învârt arborescenta istorie l-a preocupat pe scriitor, dacă avem în vedere că a abordat-o atât în *Pendulul lui Foucault* (acolo, e adevărat, cu note gnostice), cât și în câteva eseuri. Așa cum era de așteptat în cazul unui autor ca Eco, *Cimitirul din Praga* abundă în detalii savante și polițiste, ținând

cititorul cu sufletul la gură sau dimpotrivă, exasperându-l prin multitudinea amănuntelor istorice ori a conflictelor secundare și prin complicațiile nu o dată artificiale ale intrigii, combinând pedanteria unui istoric cu apetența pentru picanerie și senzațional a unui autor de foiletoane.” Rodica Grigore concluzionează: „Palpitant, în multe momente, serios în altele (căci romanul, dincolo de nivelul istoric, vorbește convingător și profund despre aspecte extrem de actuale: provocări și dezinformări, proliferarea falsurilor și confuzia valorilor, prejudecăți rasiale și religioase), *Cimitirul din Praga* este, însă, pe alocuri, și obositor pentru cititorul de-a dreptul bombardat cu atâtea detalii și copleșit de strategiile livresești ale lui Eco, [...] Romancierul îi este și aici, ca și în *Numele trandafirului*, profund îndatorat lui Jorge Luis Borges.” ■ Ioan Pop-Curșeu abordează volumul lui Marin Marian-Bălașa, *Muzicologii, etnologii, subiectivități, politici*, București, Editura Muzicală, 2011 sub titlul *Despre subiectivitate și constrângeri politice în folcloristică și etnologie* ■ Mihai Iovănel scrie *Despre librari*: „În cartea lor despre Statele Unite, Ilf și Petrov râdeau de farmaciile americane, în care medicamentele reprezintă doar o marfă dintr-o mie, alături de băuturi alcoolice, șuruburi, anvelope, șosete. Cine intră astăzi într-o librărie trăiește aceeași perplexitate. [...] Dar asta este. Alternativa e falimentul. Librăriile se luptă să reziste concurenței făcute de megalibrăriile digitale – a căror ofertă e semnificativ mai generoasă –, dar și de milioanele de cărți digitale care pot fi descărcate gratuit din rețelele-pirat numite *torente*. Deschizător de drumuri în România a fost lanțul de librării «Cărturești», imitat apoi de «Diverta». Librăriile Humanitas s-au adaptat și ele, începând să comercializeze ceaiuri și, mai nou, cafea espresso preparată chiar în librărie”.

● **[„Dilema veche”, nr. 36]** Marius Chivu scrie despre antologia de proză scurtă *Alertă de grad zero în proza scurtă românească actuală*, coordonată de Igor Ursenco, Editura Herg Benet, 2011, că este lipsită de simț al valorii la fel ca alte antologii românești: „Aceeași impresie de lipsă de criterii și de simț al valorii, din partea antologatorului, și de conștiință precară a genului scurt din partea majorității antologaților, am avut-o din plin citind, cu ceva întârziere, și *Alertă de grad zero...* (pretențios titlu, apropo!).” ■ Ioana Pricop traduce din limba engleză Chloe Aridjis, *Cartea norilor*, Colecția „Strada ficțiunii”, editura ALLFA, 2012.

14 septembrie

● **[„Adevărul weekend”, nr. 62]** Nicolae Manolescu scrie „*Glasul patriei*” sună fals (I), abordând studiul Anei Selejan „*Glasul patriei*”, un cimitir al elefanților în comunism.

● **[„Observator cultural”, nr. 383]** La secțiunea *Literatură* Cristina Ispas comentează volumul lui Andrei Dósa *Când va veni ceea ce este desăvârșit* (Editura Tracus Arte, 2011) în *Le paradigme perdu: la nature humaine*: „în ciuda unui aer degajat, nonșalant, pe care Andrei Dósa pare să îl comporte în poezia

lui față de condiționările unei paradigme (evident multifățate) valabile în poezia care se scrie acum la noi, acesta nu numai că nu reușește încă să schimbe nimic, dar nici nu pare să se fi hotărât sută la sută asupra partituri pe care își dorește până la urmă s-o interpreteze, astfel încât s-o poată face fără greșală. [...] Lucrând în realitatea imediată (impresia de sofisticare hiperreală vine de obicei din simpla oglindire a lumii hipertehnificate în care trăim), continuând astfel o linie deschisă de optzeciști, dintre care în acest context l-aș aminti pe Alexandru Mușina, și folosită în anii din urmă cu succes deplin de Dan Sociu sau T.S. Khasis, Andrei Dósa își permite totuși anumite libertăți, anumite volute prin care complică fațada realității, conferindu-i un ușor aer de altceva.” Criticul concluzionează: „faptul că Andrei Dósa pare să fi preferat să nu riște nimic cu *Când va veni ceea ce este desăvârșit* este, cel puțin din punctul meu de vedere, destul de dezamăgitor.” □ Andreea Răsuceanu abordează *Poveștile Duniazadei, ale sclavei sale Rașazada și ale regelui Șahzaman* (Editura Tracus Arte, București, 2012) volum colectiv coordonat de Ruxandra Cesereanu în *Salvarea lumii prin povești*: „o provocare – lansată de Centrul de Cercetare a Imaginarului – la capătul căreia cei nouăsprezece membri ai grupului au ajuns la un număr de nouăzeci și patru de povești (câteva colective, majoritatea individuale), dar care, dincolo de rezultatele imediate, vizibile în volumul apărut la Editura Tracus Arte, a însemnat deopotrivă o confruntare cu propriile limite, o provocare a acestora. Miza atelierului a fost, cum tot coordonatoarea lui o afirmă, în prefața volumului, redactarea unor povești înrudite și similare (tehnice, stilistice) cu cele din *O mie și una de nopți*, dezvoltând însă personaje «paralizate» epic, deja existente în textul consacrat al suitei de povești, dar cu o partitură foarte redusă, minimală, care permitea dezvoltarea epică într-o nouă suită de povești. [...] Rezultatul este un volum substanțial (nu doar valoric, ci și din punct de vedere al dimensiunilor), cu inevitabile inegalități sau discrepanțe, de ordin stilistic sau narativ [...] încă de la cele dintâi pagini ale cărții cititorul plonjează într-o lume a tuturor desfătărilor senzoriale, condimentate din plin cu umor molipsitor, scrise cu vervă, inteligență și talent.” Andreea Răsuceanu îl consideră pe Marius Conkan „probabil cel mai promițător dintre participanții la atelier”. Criticul scrie „Odată intrat în labirintul narativ, cititorul va urmări cu siguranță fascinat cum acesta se articulează și se ramifică într-un construct bine ticluit de povestași, ghidați cu mână sigură de Ruxandra Cesereanu, iar pentru cei pasionați de poveștile arabe va fi o adevărată delectare să identifice cum se camuflează anumite personaje sau cum se prelungesc anumite episoade din *O mie și una de nopți* în 1001 de zile și nopți (acesta fiind titlul experimentului clujean).” Andreea Răsuceanu observă: „Riscul unui astfel de proiect rămâne însă de a face ca vocile participanților să rămână mai greu discernabile, în ciuda unora care se detașează net atât din pricina ambiguităților enumerate mai sus, cât și a dificultății unei astfel de sarcini pentru un debutant căruia, aflat încă în căutarea propriei voci, i se cere adaptarea la un anumit tipar narativ, precum cel al poveștilor arabe, adoptarea unui anumit tip de limbaj,

impunându-i-se de fapt un tip de gândire narativă nu neapărat familiar (de altfel, experimentul se dovedește epuizant pentru unii dintre *povești*, există și momente de criză în evoluția grupului, depășite însă toate datorită pasiunii nestăvilite, energiei creative contaminatoare a coordonatoarei Ruxandra Cesereanu).” Concluzia: „Un experiment inedit, bine-venit pentru tinerii debutanți, cum nu sunt foarte multe în spațiul universitar românesc (sunt de amintit aici cursul de scriere creativă ale Simonei Popescu, al cărui rezultat a fost volumul Rubik, sau cel al lui Alexandru Mușina, de la Universitatea Transilvania din Brașov), care a oferit participanților o importantă ocazie de a se afirma, dar și prilejul unor întâlniri și discuții – cum nu o dată menționează coordonatoarea proiectului – cu adevărat magice.” □ Bogdan Suceavă scrie despre volumul lui Adrian Chivu *Strada* (Editura Polirom, colecția „Ego. Proză“, 2012) în *București plin de spirite*: „Acest mixaj de eresuri copilăresc-precreștine și realitate mi se pare a fi extrem de reușit și găsesc a fi partea originală a romanului lui Adrian Chivu: nu e vorba de un București în chip de Mic Paris, așa cum ne-a rămas reprezentat de Marin Preda, nici lumea unui univers clădit pe temeliile unui imaginar de proveniență personală, ca în *Nostalgia* lui Mircea Cărtărescu, ci de un oraș care preia o bună parte din imaginarul societății tradiționale românești. Pentru Adrian Chivu, o asemenea suprapunere de credințe păgâne e un bun prilej de umor subtil, care funcționează foarte bine pe fiecare pagină a cărții și justifică până la un punct comparația cu *Amintirile din copilărie*, propusă de editor pe coperta a IV-a. Și acum, surpriza: tocmai acest imaginar de la întretăierea a două lumi e terenul de receptare al unei tragedii. Pentru că *Strada* e o tragedie bine calculată. Cred că am o oarecare idee despre cum a lucrat autorul, cum și-a făcut un plan și a stabilit când introduce personajul a cărui stingere va fi istorisită, cum a calculat atent dezvăluirile și pregătirea paginilor finale, cum ne-a indus, vreme de mai bine de două sute de pagini, sentimentul că într-o lume reflectată de mintea unui puști de unsprezece ani nu s-ar putea petrece nimic grav. Pentru ca tocmai finalul să ofere o ieșire abruptă din imaginarul copilăriei într-o realitate severă.” Criticul afirmă: „Remarcabile și potrivite mi s-au părut și tehnica narativă folosită de Adrian Chivu, fluxul frazelor lipsite de punctuație, așa cum mulți dintre copiii zilelor noastre preferă să scrie (azi, cu precădere, în mediul virtual). Această tehnică îi permite lui Adrian Chivu să gestioneze foarte bine spațiile goale ale narațiunii (firește că așa ceva există și e important cum treci dintr-un tablou spre altul), dar și momentele interesante de tensiune, iar *Strada* are un ritm lăuntric judicios care pregătește bine momentele dramatice.” □ Anca Giura analizează *Tunelul* de Ernesto Sabato, apărut în traducerea Tudorei Șandru Mehedinți la Editura Humanitas Fiction, seria de autor „Ernesto Sabato“, 2012, sub titlul *Sabato, povești fatale*. Criticul începe prin a observa „n-am avut autori existențialiști, dar am avut pătimiști cititori de literatură existențialistă.” Anca Giura scrie: „Semănând cu Pessoa și chiar cu Kazantzakis la nivelul profunzimii tristeții, al refuzului carnalității explicate, apoi cu Gabriel Garcia Márquez cel din *Cronica*

unei morți anunțate la nivelul construcției epice, cu Nabokov legat de interesul pentru psihanaliză, Ernesto Sabato rămâne o conștiință lucidă până la nevroză. Cu un stil direct, dezbrăcat de artificii, tăios, *Tunelul* este una dintre cele mai „înapoi în utero” creații literare ale secolului al XX-lea. Fidel existențialismului care bântuia arta deceniilor cinci și șase ale secolului al XX-lea, romanul poartă un titlu negru, predestinat auctorial, simbolizând gaura neagră a inconștientului, dar și vaginul ca loc al „pierderii” masculine. [...] Pascal Quignard, în eseu *Noaptea sexuală*, face un excurs în pictura și în literatura lumii ilustrând relația bipolară moarte-eros, printr-un metaforic filtru psihiatric. Ne-am obișnuit să conștientizăm că prin sex ne eliberăm puțin de moarte, acesta devenind un loc comun al hermeneuticii, dar cu certitudine pulsuniile criminale prilejuite de eros rămân și pe mai departe o terra incognita. Pe de altă parte, romanul *Tunelul* ajunge un caz literar memorabil al literaturii secolului al XX-lea, căci se concentrează pe inconștientul erosului masculin și pe pericolul absenței satisfacției.” Autoarea conchide că: „textul lui Sabato își multiplică receptările în cititorii de azi, cei care după atâta literatură mizerabilistă întrevăd în literatura existențialistă o căutare a purității, un ideal niciodată mărturisit. Cu siguranță, iubim literatura existențialistă pentru că ea și-ar dori un progres spiritual al omului, o eliberare de instinctele negre, un avânt al raționalității, o puritate a sentimentelor.” ■ La categoria *Istorie literară*, în „Apocalypse Now”, Daniel Cristea-Enache comentează volumul lui Radu Vancu *Eminescu. Trei eseuri*, Editura InfoArt Media, Sibiu, și Ed. Argonaut, Cluj-Napoca, 2011: „într-un *Cuvânt înainte*, autorul face un adevărat discurs asupra metodei și stilului, pornind de la o frază despre Eminescu a lui Lucian Raicu („Singurul critic literar pe care-l recitesc cu aceeași frecvență și intensitate ca pe marii poeți”) și mărturisindu-și dificultatea de a scrie despre poet în modul empatic al criticului *șaițecist*. Acțiunea critică, așa-zicând curentă a lui Vancu e atât de marcată de modelul Raicu încât, în cazul de față, dificultatea demersului său este dublă. O dată că pare extrem de dificil să scrii astăzi despre poezia lui Eminescu. Și apoi, e în mod particular complicat să scrii despre Eminescu evitând un discurs îndrăgostit. Inflația epitetelor omagiale și frecventarea bianuală a superlativului fac, într-adevăr, riscantă aplicarea unei critici de identificare pe un obiect estetic *confiscat* (prin ce are mai patriotic și mai romanțios) de mentalul colectiv. Dar soluția de lucru nu este neapărat, cum crede Radu Vancu, refugiul în *academism arid* (fie el și aparent), având ca rezultat niște *eseuri scorțoase*. Căci orice critic important, de la Maiorescu la Călinescu și de la I. Negoieșcu la Eugen Simion, își conține și – la limită – își inventează un Eminescu al său, văzut, analizat și interpretat dintr-un anumit unghi, proiectat într-o configurație critică originală, înnoitoare.” Autorul articolului semnalează: „Cele trei eseuri (mai degrabă niște studii) vor fi, la criticul și universitarul sibian, introduse în rama unui propriu ce se manifestă exclusiv în *Cuvântul introductiv* și în *Încheiere*, cenzurându-se în cuprinsul *academic*. [...] Expresii colocviale și asumat-subiective, la început și la sfârșit [...] Și o sută cincizeci de pagini cu

totul altfel redactate, într-un mod uscat-impersonal ce substituie scriitura voluptuoasă a unui critic estetic ca Radu Vancu [...] Nu recunosc în el personalitatea distinctă a lui Radu Vancu, după cum nu-i văd indiciile de originalitate critică.” În opinia sa „*Desfășurătorul* critic este deprimant de cuminte [...] *Eseurile* lui Vancu au meritele și în același timp limitele studiilor *academice*”. ■ Apare eseu *Romanele lui Mario Vargas Llosa. O teologie a puterii* de Alonso Cueto în traducerea Rodicăi Grigore: „Opera lui Mario Vargas Llosa reprezintă o vastă explorare, la nivel narativ, a mecanismelor puterii. [...] Pentru Vargas Llosa, chiar istoria puterii e povestită din perspectiva reacțiilor celor oprimați. Confruntat cu puterea, cel mai adesea exercitată de un conducător, dar, uneori, și de un întreg sistem social sau impusă ca atare de realitatea însăși, ființa umană are două alternative. Una dintre ele este de natură socială și poate fi definită drept rebeliune, cel mai frecvent marcată de o aspirație utopică colectivă. Cea de-a doua este privată și e concretizată în utopiile personale reprezentate de artă, religie sau iubire.” ■ *La zi: A fost: □ Yov'n'Yona Inc. & poetry session.* „Sâmbătă, 8 septembrie, la Centrul Cultural, a avut loc vernisajul expoziției de pictură Yov'n'Yona Inc., al artistului vizual Andreea Cornelia Stancu. În cadrul evenimentului, Marin Mălaicu-Hondrari, Andra Rotaru și Răzvan Țupa au susținut un performance poetic.” □ *Lansare singurătatea vine pe facebook.* „Marți, 11 septembrie, la Librăria „Mihail Sadoveanu“, a avut loc lansarea volumului *singurătatea vine pe facebook* de Dan Mircea Cipariu, cu 12 desene de Mihai Zgondoiu, Editura Tracus Arte. Volumul a fost prezentat de Cornelia Maria Savu și Bogdan O. Popescu.” □ *Primul concurs național de design de carte:* Asociația pentru Performanță și Cultură, în parteneriat cu Uniunea Editorilor din România și Headsome Communication, lansează primul concurs național de design de carte din România. Competiția este parte a proiectului „Cele mai frumoase cărți din România“, un eveniment menit să inițieze o dezbatere profesionistă pe tema designului de carte și să ajute la profesionalizarea acestui domeniu. Proiectul își propune să promoveze cele mai valoroase realizări autohtone în domeniul designului de carte, atât la nivel național, cât și la nivel european. [...] Concurusul de design de carte, de interes atât pentru profesioniștii din industria cărții, cât și pentru artiștii vizuali și publicul larg, își propune să evalueze cărțile ultimilor doi ani, apărute în România sau în Republica Moldova [...] Cele două expoziții planuite să aibă loc în cadrul proiectului se vor desfășura la Frankfurt, în cadrul ediției de anul acesta a Târgului Internațional de Carte (10-14 octombrie), la standul României, apoi la București, la finalul lunii octombrie.” □ Proiectul „Cele mai frumoase cărți din România” este realizat cu sprijinul Administrației Fondului Cultural Național (AFCN). □ *Noi traduceri din Norman Manea:* „Prestigioasa editură Hanser din München a publicat recent romanul *Vizuina (Die Höhle)* de Norman Manea. Romanul apăruse în primăvară, în engleză (*The Lair*), la Yale University Press (New York & Londra), împreună cu volumul de eseuri *A cincea imposibilitate (The Fifth Impossibility)* și cu reeditarea volumelor *Plicul negru*

(*The Black Envelope*) și *Fericirea obligatorie* (*Compulsory Happiness*). Tot în primăvară, a apărut *Vizuina* în spaniolă (*La quarida*), la Barcelona și Buenos Aires, la Editura Tusquets, excelent primită în presa spaniolă și latino-americană. La Târgul de Carte de la Torino au fost prezentate două traduceri în italiană din autorul român: *Dincolo de munți – Paul Celan și Benjamin Fondane: dialog postum* (*Al di là della montagna – Paul Celan e Benjamin Fondane, Dialoghi postumi*) și *Conversații în exil* (*Conversazioni in esilio*) la Editura Il Saggiatore. [...] Apariția în Suedia a volumului *Întoarcerea huliganului* a suscitat o unanimă elogiare în presa suedeză, cu frecvente menționări ale Premiului Nobel. Cartea a apărut și în Brazilia, *O retorno do hooligan*, la Editura Amarilys. În Estonia, a apărut volumul *Despre clovni: dictatorul și artistul* (*Klounidest: diktaator ja kunstnik*), la Loomingu Raamatukogu din Talinn. [...] Norman Manea este prezent în această toamnă la Berlin, la lansarea *Vizuinei* la Akademie der Künste, Liberal Arts University și Literaturwerkstadt. În Polonia a apărut romanul *Vizuina* (*Kryjowka*), la Editura Czytelnik. [...] Ulterior, scriitorul participă la Târgul de carte de la Göteborg, din Suedia, și la unele prezentări literare la Stockholm”. □ *Radu Varia – ales membru de onoare al Academiei Regale a Scoției*: „Istoricul și criticul de artă Radu Varia a fost ales cu unanimitate de voturi membru de onoare al prestigioasei Academii Regale a Scoției. [...] Medalia de Argint a Academiei Regale, [...] Radu Varia este singurul român care accede la această înaltă demnitate și în același timp primul istoric de artă străin, alături de britanicii Sir David Talbot Rice și Lord Kenneth Clark. Printre artiștii universal cunoscuți care au fost onorați cu acest titlu se numără pictorii Edgar Degas, Georges Braque și Marc Chagall, sculptorii Auguste Rodin și Henry Moore sau arhitectul Alvar Aalto. [...] Personalitate proeminentă în lumea internațională a artei de mai multe decenii, Radu Varia este doctor în Istoria Artei și Civilizației al Universității din Paris și a primit nu mai puțin de 11 nominalizări pentru Premiul Mondial «Leonardo da Vinci». [...] Volumul său *Brâncuși*, publicat în numeroase ediții din 1986 încoace, la New York, Paris și Tokio, este considerat drept opera fundamentală dedicată marelui sculptor.”

● **[„România literară”, nr. 37]** La *Editorial* Nicolae Manolescu scrie despre *Cronica literară și dăunătorii ei*: „neclaritatea mesajului. Artă a fineții mai curând decât a geometriei, critica, în general, nu poate ocoli nuanțele sau chiar ambiguitățile. Cronica trebuie să fie însă mult mai circumspectă în această privință [...] excesul. în laudă sau în contestare [...] partizanatul, politichia literară. Este și cel mai ticălos din toți. Un cronicar tendențios cade lesne în patima unei subiectivități care îi ruinează creditul [...] Mai în glumă, mai în serios, aş spune că astăzi cronicarii literari au urmat exemplul cronicarilor (primii noștri istorici) munteni din secolele XVII-XVIII, fiecare cu domnitorul lui și combătându-l pe al celuilalt, și nu exemplul cronicarilor moldoveni care s-au completat unul pe altul într-o ștafetă istorică ■ La *Cronica Ideilor* în *Onomatopoe și holomer* Sorin Lavric abordează *Despre demnitatea Europei* de Constantin Noica (Editura Humanitas).

Lavric găsește că „Precum deschiderea unui evantai ale cărui palete, oricât de pestrițe, își primesc armonia din faptul că provin din același „cotor“, cărțile lui Noica din anii '70-'80 se desprind toate din același tipar de gândire. [...] De aceea tonul polemic nu-l face pe Noica să renunțe la filosofie, postura beligerantă pe care o arată la început nefiind decât preambulul unei intenții ontologice care, de la al doilea capitol încolo, își intră în matcă și curge firesc, în ritmul unei gândiri dialectice, golită de imprecății retorice.” Noica îl contrazice pe Spengler care „vestește decăderea unui *modus vivendi* pe care pălănișeanul îl consideră unic în lume [...] Dogma trinitară e un exemplu de cum un mit poate inspira un mod de gândire care ulterior se va propaga în teologie, artă, științe și filosofie. Europa stă pe trepiedul celor trei persoane ivite din aceeași ființă, iar cine renunță la trepied abdică de la modelul european.” Lavric semnalează însă că: „în ciuda repudierii lui Spengler și Frobenius, Noica le preia termenul consacrat (*morfologia culturii*) și îl folosește cu o radicală modificare de accent: există o morfologie care e mult mai profundă decât tiparele descoperite de Spengler, și anume morfologia gramaticală a părților de vorbire. Limba înseamnă gândire, și părțile de vorbire ale unei limbi sunt forme de condensare prin care spiritul, concentrându-se în câteva precipitate lexicale (substantiv, adverb, adjectiv etc.), le impregnează cu matricea lui. Mai mult, bizareria Europei este că în fiecare epocă a dominat spiritul unei anumite părți de vorbire, și atunci merită a vedea corespondența care leagă o perioadă de o parte flexibilă sau neflexibilă a limbii. [...] În plus, categoriile lui Aristotel sunt în număr de zece, cum și părțile de vorbire ale unei limbi sunt zece. Ce Aristotel descrie ca esență a gândirii sub unghi categorial, Noica descrie ca esență a spiritului sub unghi gramatical. Demersul e bizar prin raritatea unei asemenea optici, și de fapt însăși inspirația de a privi Europa prin grila unor părți de vorbire e rară. Probabil că în chip similar s-ar putea face o lectură a culturii continentale după figurile de stil care i-au dominat etapele. De pildă, epoca litotei, a hiperbolei, a metonimiei etc.” Lavric concluzionează, sintetizând viziunea lui Noica asupra statutului filosofiei europene: „un concept nu e decât o ficțiune utilă a cărei intenție de a organiza experiența și-a găsit confirmarea. Când însă intenția e atinsă de vlăguire, conceptul devine carcasa inertă a unui entuziasm mort, și acesta e cazul dogmei trinității, o sintagmă sleită pe cale de a deveni vorbă goală. Dacă occidentalii nu-și vor recăpăta imboldul din al cărui entuziasm învățații de la Niceea au formulat tiparul trinității, atunci destinul Europei va da câștig de cauză previziunilor lui Spengler.” ■ La rubrica sa *Cronică literară*, în articolul intitulat *O generație pierdută*, Cosmin Ciotloș comentează volumul lui Radu Rosetti *Din copilărie. Amintiri*, apărut la Editura Humanitas. Comparându-l cu precedentul volum, Ciotloș observă: „Dezinvolt când relata zvonurile generației precedente, Rosetti devine, când e să consemneze anecdotică vremii sale, foarte reținut”. C.C. precizează cu privire la titlu „în prima ediție, din 1925, era exact acesta, identic cu cel al capodoperei lui Creangă. Între timp, probabil, tocmai sub presiunea crescândă a unei asemenea zdrobitoare coincidențe, Editura Humanitas

a preferat să disloce sintagma printr-un chiasm. De aceea nu trebuie să contrarieze prezența, în articolul meu, a ambelor variante. [...] *Din copilărie. Amintiri și Amintiri din copilărie* sunt una și aceeași carte.” Unul dintre aspectele pe care le remarcă Ciotloș este faptul că „Dintre numeroșii oaspeți înșirați în *Amintirile* acestea, lipsește tocmai Ghica [...] E de-ajuns ca să vedem, precizându-se de la general la conturul particular, portretul de tinerețe al beifului de Samos. Față de acesta, mai vârstnic cu aproape patru decenii și menținându-se mereu pe creasta valului, autorul *Amintirilor* mai are un motiv de invidie. Cele mai bune pagini de aici sunt cele care îndreptățesc comparația cu Ghica. Restul se pierde în interstiții.” Concluzia: „Copilărie propriu-zisă, Radu Rosetti nu reiese să fi avut. S-a născut responsabil. E principalul defect al cărții. Cel puțin de la un punct încolo, primii săi ani se confundă cu preparativele Unirii Principatelor, pe care le supralicitează”. ■ La rubrica *scripta manent*, Alex. Ștefănescu consemnează: „Cu prilejul împlinirii a 80 de ani, lui Marius Sala i s-a dedicat și un volum omagial: *De ce am devenit lingvist? Omagiu academicianului Marius Sala*. Volum îngrijit de Emanuela Timotin și Ștefan Colceriu. București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2012. În cuprinsul lui răspund la întrebarea „De ce am devenit lingvist?” foarte mulți cercetători în domeniul limbii, români: Gheorghe Chivu, Crișu Dascălu, Florica Dimitrescu, Sanda Golopenția, Valeria Guțu Romalo, Solomon Marcus, Mariana Neț, Gabriela Pană Dindelegan, Marina Rădulescu Sala, Dorin Urițescu, Lucia Wald, Rodica Zafiu și mulți alții și străini, ca Petar Atanasov, Klaus Bochmann, Jiri Felix, Georg Kremnitz, Emili Ridruejo, David Trotter, Joan Veny. La întrebarea „De ce nu am devenit lingvist?” răspund, cu umor, Iulia Sala și Radu Călin Cristea (fica și nepotul celui sărbătorit!). Ideea de a construi astfel un volum omagial este de un bun-gust desăvârșit”. ■ La *Comentarii critice*, în *Portretul din portrete*, Marius Miheț analizează volumul lui Andrei Pleșu, *Față către față* (Editura Humanitas, 2011): „Ce anume ne unește și ce ne desparte cu adevărat? Răspunsurile memorialistice ale lui Andrei Pleșu din *Față către față*, indiferent de context, gravitează în jurul a trei noțiuni. Frivolitatea, candoarea și voluptatea. Prinse în sintagme năstrușnice, ele justifică sau denunță sensurile amplasamentelor spirituale. Cartea este o galerie de portrete inegale. Sunt prinși laolaltă înțelepții și ucenicii, ghinionistii și norocoșii, oportuniștii și cei care au ales calea lungă a sincerității publice. Îi leagă frivolitățile culturii înalte, dar îi despart voluptățile puterii și candoarea aservirii. Se poate jongla mult și bine cu aceste cuvinte cheie. Aprecierile lui Andrei Pleșu vin dintr-o nedisimulată pledoarie pentru literatură. E printre puținii care reamintesc faptul că literatura, prin cronicarii literari din anii '70 și '80, a salvat intelectualitatea, conservând o etică agresată sistematic.” În opinia lui Miheț „Aici e meritul lui Pleșu, în zona așteptărilor cititorilor, unde dizlocă evidențele. Un virtuoz al persuasiunilor subtile, el știe când să sfârșească anecdotica spumoasă și când să introducă sensuri proaspete, ce nedumeresc. Exagerând ușor, așa spune că dumnealui are ceea ce s-ar numi un simț al ecorșeului; îți vine să lași totul baltă și să citești învătătorii

revelați ai măștrilor de azi. Textele lui Andrei Pleșu, la fel ca editorialele lui Nicolae Manolescu sau ca pastilele publicistice ale lui Radu Cosașu, transmit sentimentul trezirii dintr-o lentoare înșelătoare – o moarte ingenioasă, specifică prezentului. [...] Spre deosebire de G. Liiceanu, așezat în fotoliul singurătății confortabile, Pleșu are nevoie de energiile celorlalți; el trebuie să socializeze. Altminteri, satisfacția replicii, confecționarea rafinamentului hipnotic, exaltarea stilată, toate acestea nu dau roade.” Marius Miheț conchide: „imaginea acestei istorii este desenată ca un portret alcătuit din zeci de alte portrete. Andrei Pleșu nu se teme de trădarea memoriei, pentru că din curenții portretelor derivă istoria propriei biografii intelectuale. Citim 63 de confesiuni expresive și deosebit de plastice, acide și vibrante, ce compun o fereastră interioară prin care se întrevide un portret din portrete.” ■ în cadrul rubricii sale *Semn de carte*, sub titlul *Creangă, un autor „epuizat”*, Gheorghe Grigurcu analizează studiul lui Adrian Dinu Rachieru *Ion Creangă. Spectacolul disimulării* (Editura David Press Print, 2012): „Cu o justă intuiție, Adrian Dinu Rachieru își propune a desluși în fenomenul Creangă cu precădere „spectacolul disimulării”: «Creangă devine un spectacol: intră în rol, se prostește, se plânge că ar fi «greu de cap», își exhibă țărânia (deși, sesizase Călinescu, Creangă era țaran «doar la fire»)”. *Măscăricios, coțcar, popă tuns*, supralicitându-și țărânia pentru amuzamentul intelectualilor subțiri de la Junimea, *povestașul* care introducea frecvent în meniul reuniunilor acesteia gluma groasă, făcea pe bufonul, tot așa cum autorul *Scrisorii pierdute* intra în pielea câte unuia din personajele sale, în localuri sau la târg. Sub aspectul unei deriziuni de sine se petrecea un joc cu lumea.» [...] La antipodul *țărâniilor* nepretențioase care-l marcau inițial, autorul lui Harap Alb se vede atras acum în ceea ce un critic a numit, nu departe de adevăr, un *delir hermeneutic*. „întrebarea, scrie exegetul de care ne ocupăm, e dacă ne putem apropia de această operă, mereu ispititoare, printr-o critică «de sistem», pretențioasă, negreșit constrângătoare, livrând savantlâcuri sau dacă o putem savura și descifra printr-o lectură strict «de plăcere», gustând fervoarea spunerii și acel Creangă al aparențelor, expedit sub eticheta de scriitor popular”. ■ La *Lecturi* Daniel Dragomirescu comentează volumul lui Mihai Cantuniari *Ocarina de lut* (București, Editura Humanitas, 2011) în articolul *În stilul Șeherezadei*: „Alex Ștefănescu vestea în *Istoria literaturii române contemporane* (2005), la finalul capitolului pe care îl consacra poetului și traducătorului Mihai Cantuniari, apariția unei cărți «în stilul Șeherezadei». Într-o formă expresivă, observația criticului surprinde esențialul. Nu întâmplător, când vine vorba despre scriitorii noștri cei mai importanți, preferința autorului se oprește asupra lui Mihail Sadoveanu. Vocația narativă și plăcerea actului narativ (declarată reiterativ) reprezintă o linie de forță a prozei lui Mihai Cantuniari. [...] *Ocarina de lut* (Ed. Humanitas, București, 2011) este al doilea volum dintr-o trilogie de o certă amploare epică – *Omul ca iarba* – inaugurată prin *Bărbatul cu cele trei morți ale sale* (Ed. Humanitas, 2007). Primul volum acoperă perioada 2001–2005, iar cel de acum duce mai departe, într-un mod simetric, cronologia inițiată,

consemnând faptele petrecute (atât în lumea exterioară, cât și în lumea lăuntrică a autorului) pe parcursul următorilor cinci ani (2006–2010).” În opinia lui Daniel Dragomirescu „Vocația de povestitor pe care o reconfirmă Mihai Cantuniari odată cu apariția celui de al doilea volum al trilogiei sale românești este dublată de un rafinament cultural special și de o savantă punere în scenă a actului narativ. Un text ilustrativ în acest sens este cel intitulat *Vrăjitoarea*, plasat spre finalul cărții. Textul este un fel de Matrioșka narativă și se constituie dintr-o succesiune de mici istorii pe tema iubirii și a tribulațiilor sale, relatate de mai mulți naratori, care joacă pe rând mai multe roluri, precum în *Decameronul* lui Boccaccio, la care, de altfel, un personaj face referire în mod explicit. Savoarea narațiunii îi aparține însă poetului convertit în prozator, dar trecut în prealabil prin experiența traducerilor din Mario Vargas Llosa”. La *Cartea de eseistică* Adina Dinițoiu prezintă Radu G. Țeposu – *Rafinament și intuiție* de Cosmin Perța (prefață de Horea Poenar, Editura Muzeul Literaturii Române) în articolul *Radu G. Țeposu, un portret empatic*: „Micul studiu publicat de Cosmin Perța anul acesta la Editura Muzeul Literaturii Române, *Radu G. Țeposu – Rafinament și intuiție*, are, înainte de toate, meritul de a readuce în prim-plan un critic talentat al generației ’80, dispărut prematur în 1999, și căzut astfel în conul de umbră al posterității. [...] Eseistul – care e și poet, și prozator – redă, în multe locuri, cu plasticitate, această dublă calitate a criticului optzecist: pe de o parte, acuratețea metodologică, *tehnicismul*, iar pe de alta *jovialitatea* lui stilistică, marca stilistică inconfundabilă (și mască, ne spune Cosmin Perța, a unei melancolii de profunzime) [...] Cosmin Perța face din intuiție o (altă) calitate esențială a criticului optzecist. Intuiție confirmată de validitatea verdictelor sale critice, și – o dată în plus, într-un plan personal – de anticipările pe care Țeposu le-a făcut în privința propriei biografii a exegetului său (vezi *Cuvânt înapoi*).” În încheiere Adina Dinițoiu afirmă: „Deși un studiu succint, cu unele neglijențe și stângăcii de exprimare care ar fi trebuit eliminate din forma inițială a lucrării de licență, micul volum al lui Cosmin Perța repune în discuție cazul unuia dintre „cei mai inteligenți și maturi critici români din ultimele decenii”, realizându-i un evocator și empatic portret intelectual, moral și uman, ca de la discipol la maestru. Poate că, în anii următori, eseistul va reuși să transforme studiul într-o veritabilă monografie de autor.” ■ La *Cartea de poezie* Gabriel Coșoveanu semnează *Îngrijorarea drapată ironic* abordând volumul lui Calistrat Costin *Ironia moderată* (Editura Tipo Moldova, Iași, 2012). Reținem: „Câtă (auto)ironie, atâta spirit – pare să fie deviza unui poet incomod, nedeitor vreunui curent sau -ism, fidel unei formule care, în unicitatea ei, celebrează, prin acest volum, și șaptezeci de ani ai unui creator pe cât de ghiduş în asocieri lingvistice, pe atât de grav în tematica liricii sale, preponderent interogative asupra failibilității/ finitudinii ființei.” ■ La categoria *Evocări* Ion Buzași semnează *75 de ani de la moartea lui Pavel Dan - In amintirea contemporanilor*. ■ Poezii de Paul Aretzu și Mircea Bârsilă ■ Teatru de Ion Corlan ■ *Avanpremieră editorială*: *Femei albastre* de Gheorghe Crăciun ■ *La Ochiul magic*: □ În „Revista

22”, numărul 36 (4-10 septembrie) „Cronicarul a remarcat un amplu și extrem de interesant interviu pe care Andrei Pleșu i l-a acordat Rodicăi Palade.” Cronicarul citează afirmația lui Pleșu despre degradarea presei: „Nu se poate ca, în numele libertății de exprimare, să lăsăm orice tăcănit și orice țoapă să ne spargă geamurile. Libertatea trebuie onorată cum se cuvine, nu folosită pentru cafturi de cartier. E nevoie și de o recalibrare a meseriei de gazetar, o meserie esențială în orice stat de drept, dar o meserie care are rigorile ei. După părerea mea, la noi e o meserie pe cale de dispariție. Gazetarul, așa cum îl văd eu manifestându-se, e, de cele mai multe ori, și de o parte, și de alta a *baricadei*, un simplu activist.” [...] „Din același număr al revistei semnalăm articolul lui Ion Vianu, *Opțiunea europeană, în cumpănă?*, ca și perspectivele pe care Lucian Țion le fixează asupra cărților lui Neagu Djuvara, istoricul care realizează prin opera sa o îndrăzneată operațiune de demistificare, de curățare a istoriei noastre de acele locuri comune, de acele adaosuri care erau menite să ne *înfrumusețeze* trecutul și care, în realitate, nu făceau decât să-l falsifice inacceptabil.” □ Sub titlul *Strategii de supraviețuire a memoriei istorice*, în „Dilemateca” (august 2012), găsim un excelent Dosar N. Steinhardt, datorat lui George Ardeleanu.” Cronicarul reproduce un fragment dintr-o scrisoare trimisă de N. Steinhardt lui Virgil Ierunca în octombrie 1979: „Iubite Virgil, dacă cumva, prin vrerea Domnului, nu-mi va fi dat să ajung la Paris, îndrăznesc să te rog a încerca să-mi publici lucrarea [*Jurnalul fericirii*]. Dorința mea ar fi ca versiunea I să apară tradusă în franțuzește, iar versiunea a II-a în românește. [...] Cartea nu o văd ca pe o lucrare «modernistă» ori de senzație, ci numai ca o profesiune de credință a unui ovrei care – în anumite biete împrejurări – a iubit pe Domnul Hristos și neamul românesc...”

18 septembrie

• [„Revista 22”, nr. 1175] Andrei Cornea publică *Intelectualii lui Ponta & Antonescu. Întrebări pentru doamna Bianca Burța-Cernat*. ■ Sub titlul *Andrei Marga, societatea înțelepciunii și Iisus din Nazaret* Mădălina Șchiopu comentează „Manifestul care trasează noua orientare se intitulează «Sincronizarea Institutului Cultural Român»”.

20 septembrie

• [Cultura, nr. 35] La revista revistelor, sub titlul *Cronicari de azi*, C. Stănescu se oprește la *După Sodoma* de Alexandru Ecovoiu (Editura Polirom, 2012) comentat de Cosmin Ciotloș în articolul *Specificul național* din «Romania literară»: „Lipsit de precursori locali, opinează cronicarul, Alexandru Ecovoiu este, ca scriitor, «exclusiv produsul lecturilor sale din, să zicem, Joyce, Nabokov sau Philip Roth». Extrem de interesant, atractiv, un motiv în plus sa-l citim pe produsul unor asemenea lecturi, chiar dacă ori tocmai pentru că același cronicar adaugă imediat că această formă de *epigonism*, premisă a profesionalismului, nu-i și o *premisă a excelenței*. Ca să fie ceva mai sigur, dar și ca să aibă mai multa

autoritate, cronicarul apelează și la *eticheta* pusă, în *Istoria critică ...*, de fostul cronicar literar: o carte a lui Ecovoiu e, în ochii acestuia, *pentru adolescenți*, alta este chiar *neserioasă*. Eticheta înaintașului său, crede Cosmin Ciotloș, nu-l încapă însă de tot pe prozator.” C. Stănescu citează: „«Cât de cutremurător, în schimb, cât de abisal ar fi fost» – regretă vocea prozatorului ratat, cum trebuie să fie orice critic literar – «dacă profesorul danez de etică ar fi dat peste o familie oarecare, peste un el și o ea, contabili cumiști și mediocri»: dacă, în loc de lesbiene, cuplul de adopție ales de personajul prozatorului ar fi fost acești contabili mediocri și cumiști propuși de cronicar, romanul ar fi devenit numaimedea unul *senzațional* și *cât de abisal*. Așa, cu lesbienele, avem doar un *roman de senzație*: «Excelent scris, ceea ce aproape că nu mai contează»! Cum adică, «nu mai contează»?! Din toată cronică lui Cosmin Ciotloș, singurul cuvânt ce rămâne misterios ca un Sfinx, indescifrabil și cu desăvârșire intraductibil e tocmai acesta: cuvântul *Excelent*. În rest, e o cronică sclipitoare, ce vedește o mulțime de cunoștințe de specialitate, neîndoelnic folositoare. Care însă, din păcate pentru mine, nu mă ajută nicicum: să iau ori să nu iau cartea în mână, s-o citesc sau să nu o citesc? Am noroc cu *comentariile critice* ale lui Alex Goldiș, din care aflu de ce romanul lui Alexandru Ecovoiu este, de fapt, o carte neterminată și care suferă de o boală mai veche a prozei românești moderne, eseismul.” □ „Altă carte pe care vreau s-o citesc este *Federeii* de Nicolae Avram. În «Caiete Silvane» de la Zalău citesc o excelentă cronică literară (poreclită de autor *eseu*), semnată de poetul Viorel Mureșan, despre *Federeii* lui Nicolae Avram (Casa de Editură Max Blecher, Bistrița, 2010). Excelența cronicii lui Viorel Mureșan vine din perfecta sincronizare a judecății de valoare cu citatul probator: nu se afirmă aici nimic sub aspect critic fără ca fiecare afirmație să treacă testul verității pe care citatul îl reprezintă.” ■ La categoria *Literatură universală*: □ În *Literatura: fișa postului* Teodora Dumitru abordează volumul lui Terry Eagleton, *The Event of Literature*, Yale University Press, 2012: „Publicată de curând, *The Event of Literature* de Terry Eagleton (considerat cel mai important critic englez contemporan) este imaginea actuală a teoriei literare în viziunea unui gânditor de stânga, pe fondul unui declin evident al acelei *high theory* stângiste ce și-a trăit perioada de glorie în anii '60-'70. Dar este și imaginea unui fost hard-antiesențialist, discipol al marxistului Ray William, care caută astăzi motive pentru sentimente mai echilibrate. Reflecția lui Terry Eagleton (din a cărui operă s-a tradus în românește doar *Teoria literară. O introducere*, Polirom, 2008) merge însă aici mai degrabă spre o filosofie a literaturii (moștenire anglo-saxonă) decât spre o teorie a literaturii (moștenire continentală); și nici nu e greu de ghicit de ce, la un autor convins deja ca trăim timpul de *după teorie* (v. *After Theory*, 2003). Tip al universitarului dezirabil – relaxat, colocvial, fără morgă (poate chiar prea *open-neck shirted*) –, Eagleton este un *element* substanțial al stângii academice, și unul suficient de elegant pentru a nu se lăsa deprimat de (a câta?) moarte a teoriei și a continua să-i caute condiții de resuscitare”. Criticul sintetizează: „Obiectivul principal al volumului este tatonarea

unei posibile *definiții a literaturii*, mai precis spus anatomia scepticismului major prin care se răspunde, astăzi, acestei provocări. Cine întreabă «ce este literatura?» primește, în volumul de față, nu o definiție metafizică, universalistă, ci mai degrabă una funcționalistă – un *job description* al literaturii/ literarului. [...] Pentru Eagleton întreaga teorie literară (ca și filosofia, antropologia, psihiatria etc.) vede în subiectul său o sumă de strategii, conform cărora literatura, ca și mitul, jocul, actele simbolice etc., lucrează ca un *problem-solving device*”. □ Mihai Iovănel scrie *Despre sfârșituri și începuturi*: „seria se numește *A Song of Ice and Fire* și, deși încă incompletă, este, alături de *Stăpânul inelelor* a lui Tolkien, capodopera supremă a genului fantasy (dar Martin a început să fie receptat ca autor important și în afara fandomului). În plus, creează adicție în procente care fac insuportabil sevrul. Ca atare, George R.R. Martin a început de ani buni, în special în perioada scursă între publicarea volumelor 4 și 5, să fie supus unei adevărate agresiuni psihologice din partea fanilor care-și pierduseră răbdarea și care își exprimau în forme verbale adesea violente frustrarea că Martin, în loc să scrie la foc continuu pentru a-și încheia cartea, pierde timpul cu fleacuri precum meciurile echipelor preferate de fotbal american și baseball, despre care mai și relatează intolerabil de frecvent pe blogul sau! Fanii furioși nu au omis să-i reamintească periodic lui Martin, născut în 1948, că are o vârstă, că e gras și că poate oricând să le tragă clapa, făcând infarct și lăsând seria neterminată. [...] O astfel de atitudine l-a făcut pe Neil Gaiman (și el, cândva, autorul unei serii cult fantasy: benzile desenate *Sandman*) să scrie o memorabilă postare pe blogul sau, care începea prin cuvintele «George R.R. Martin is not your bitch» («G.R.R.M. nu este femeia voastră»)” Iovănel scrie „Dar există și un revers al situației de mai sus. Câteodată, e mai bine ca autorii să nu-și termine cărțile. Nu mă refer doar la exemple ilustre, precum volumul al doilea din *Suflete moarte* al lui Gogol. Sau, din literatura română, la *Orbitor. Aripa stângă*, roman stricat atât de ultima-i treime, cât și de continuări. [...] În rest, să ne rugăm pentru sănătatea lui George R. R. Martin.” □ În articolul *Pe urmele trecutului* Gianina Druță comentează volumul lui Vasile Baghiu, *Planuri de viață*, Editura Polirom, Iași, 2012: „Obsesia de a da înapoi timpul, de a trăi în trecut, transformă romanul într-un veritabil melanj ontologic, pe care Vili e incapabil să-l ascundă și să-l suprimă. Ca urmare, amintirea însăși devine un alter ego, cu o existență autonomă, care-și hăituieste sau își mângâie victimele, conform unui mecanism imaginativ amețitor. Nu întâmplător, ideea *liftului temporal*, în ciuda artificialității ei, creează o puternică sugestie cinematografică, făcând posibilă întrepătrunderea secvențelor [...] Structural, romanul creează sentimentul artificialității, de unde și atenuarea calității discursului epic, pe alocuri construit din exprimări nenaturale sau inadecvate. Aceste disproporții flagrante rup brusc ritmul și atmosfera narațiunii, astfel că cititorul poate fi înșelat de un text a cărui atmosferizare la nivel de tehnică și compoziție tinde să își ocolească permanent subiectul central. Focalizarea pe aspecte marginale, de interes episodic ori, eventual, de figurație, are ca efect

pierderea din vedere, de cele mai multe ori, a ceea ce e declarat ca fiind, tematic, filonul principal, mai ales că aceste întreruperi nu au rolul șocant al dezvăluirilor interioare, ci mai degrabă al unor fracturi în text, care se pot dovedi fatale prin inaderență. [...] carențele romanului rezidă în sicitatea limbajului și în descrierea unor momente sau efectuarea unor aprecieri fără semnificație pentru context, cu inserția, pe alocuri, a unor fraze voit sentențioase care destramă firul și echilibrul narativ exact în punctele-cheie ale povestii. [...] Fără îndoială, romanul își testează limitele pe muchia proustianismului, într-o dezlănare de tipul stream-of-consciousness, însă finețea trecerilor și legăturile naturale suferă acolo unde un plan cade inevitabil într-un altul.” □ Sub titlul *Cimpo(i)etica: Mihai Cimpoi – 70* Adrian Dinu Rachieru scrie: „Cum literatura română, după spusa călinesciană, «este una și indivizibilă», Cimpoi refuză basarabenismului condiția de mediu diasporic. Cine a răfoit densa *Istorie deschisă*, consacrată tocmai literaturii basarabene, s-a putut convinge că doar o reconstituire *pompeiană*, dând seama de *succesiunea de reînvieri*, îngăduie priza la *fenomenul basarabean*, aflat la ceasul fericit al regăsirii de sine. Provincia nu e «stearpă pe ogorul literaturii» (cum se încăpățâna a crede, chiar în 1992, un St. Ciobanu). E drept, condiția tragică, teroarea Istoriei, mișcarea circulară ca forma mentis ar explica sacrificiul esteticului și puseele mesianice. Cercul, potrivit demonstrației lui M. Cimpoi, rămâne figura emblematică a spiritului basarabean. Doctrina basarabenismului a fost și este necesară având în vedere circumstanțele istorice și culturale, opunându-se tăvălugului rusificării și opacității centriste. Dar ea se varsă în albia largă a romanității, recuperarea culturală excluzând derogările valorice. Chiar *friabilă* fiind, literatura s-a dezvoltat rizomic și a dovedit, în timp, o rezistență subterană, salvatoare, oferind un eticism ardent și o esteticitate, uneori, rudimentară. Dar speranța regăsirii în interiorul aceleași culturi, fără a folosi două cântare critice, rămâne întreagă. Liantul invincibil al reîntregirii este, indiscutabil, cel cultural. Desfășurările sale exegetice, deloc îndatorate unui regionalism țâfnos vizează întreaga cuprindere a spiritului românesc.” Adrian Dinu Rachieru consideră că „înainte de orice, Mihai Cimpoi este un insașiabil cititor. Istoria sa, fatalmente, este o istorie culturală și dă seama despre o tragedie colectivă, încercând să înlăture fragmentarismul, mistificările și manipularile, pecetea proletcultismului sovietizant, violentând *caracterul fințial*. Examenul supraistoric ar fi totalmente nepotrivit pentru un neam disperat, aflat *la răspântie*; iar rezistența basarabeană, pendulând *de la un exil la altul*, cu inevitabile compromisuri, și-a aflat reazemul în limbă și tradiție, renăscând spectaculos și miraculos. Sedus de limbajul noician, criticul nu vrea să fie prea sever și judecă faptele și oamenii (estompând, totuși, biografiile) contextual, cu vădită înțelegere pentru unda tradiționalist-mesianică. Vocea lui Mihai Cimpoi nu poate fi ignorată chiar dacă nu încapă în *Istoria* manolesciană. El este Ambasadorul unei Provincii, pe care – harnic și inspirat – o cercetează la scara întregului fenomen românesc.” Criticul scrie despre volumul recent apărut: „Sărbătorit recent, cu fast, la Chișinău, în

cadru al unui prim Congres al eminescologilor, academicianul Mihai Cimpoi a lansat un impozant *Dicționar enciclopedic Eminescu* (Editura Gunivas, 2012), o inițiativă «primejdios de vastă», cum sublinia, în *Cuvântul înainte*, acad. Eugen Simion. Dar despre acest h(op) și, îndeosebi, despre volumul lui Theodor Codreanu, tot acolo lansat (*Mihai Cimpoi: de la mitopo(i)etică la critică ontologică*), într-un număr viitor al revistei. Precizăm doar că titlul propus aici aparține neastâmpăratului Ion Filipciuc, un împătimit scotocitor de arhive.” □ în *Asalt frontal, la mitralieră* Cătălin Sturza comentează *Defekt* al lui Florin Irimia, apărut la Editura Brumar în 2011: „Două lucruri m-au făcut să nu las din mână romanul de debut al lui Florin Irimia [...]: ritmul ideilor, care se succed într-un soi de thriller eseistic, și corul personajelor care transmit aceste idei, la care te uiți cu interes, ca la gradina zoologică, dar care rămân mereu în spatele unui perete despărțitor de sticlă. Să le luăm pe rând. Când spui thriller eseistic, și vorbești despre un debutant român (cu atât mai mult literat, angrenat în sistemul universitar al literelor ieșene), acesta ar trebui să fie, din start, un semn de rău augur. Ceea ce li se reproșează, iar și iar, prozatorilor români, și în special celor tineri, e că nu sunt în stare să scrie o poveste ca lumea. Cu atât mai puțin un thriller onest. Stare de fapt care își are originea într-un soi de elitism provincial românesc, noi nu scriem prostioare *de consum* – noi scriem literatură. Confuzia e, evident, între *consum* și *story*, și mi se pare foarte evidentă atunci când îmi cade în mână câte o tentativă de *thriller* a unui român. Povestea nu-i meșteșug simplu, și, până să-l deprindă, proza românească se simte, deocamdată, bine în spațiul safe al eseului.” În opinia criticului, „E o limitare valabilă și pentru romanul lui Florin Irimia. Ceea ce nu-i un defect, în sine, atâta timp cât desfășurarea eseistică reușește, cumva, să te prindă – și nu cum te prinde Alexandru Paleologu, ci cum te prinde un roman de Stephen King. Tânărul literat găsește o soluție originală contra plictiselii și căscatului din paginile onorabilului/tradiționalului roman de idei.” Criticul scrie „Tânărul prozator luptă fără să se menajeze, și atacă, înverșunat, toate țintele mari. Iar această țintă, de a domestici și pixeliza realitatea însăși, cu mentalul colectiv românesc cu tot, Florin Irimia o atinge, cel puțin în parte. Și, mai mult, o atinge în unele pagini foarte bune nu de eseu, ci de literatură. Materialul romanului e un flux eseistic continuu, intens, însă destul de inegal – nu ca realizare stilistică, ci ca literaritate. Câteva voci narrative se mișcă de-a lungul unei serii de situații care, parțial, se suprapun – dar unele voci, și unele situații sunt mai autentice decât altele. Printre cele mai autentice pagini sunt cele ale jurnalului unei badante române, o profesoară plecată în Italia pentru a îngriji o bătrână. Aceste pagini rămân în minte nu atât prin detaliile vieții de căpșunar, binecunoscute, altfel, din poveștile publicate mereu în presă, ci prin experiența psihologică a femeii, cu ale cărei suferințe și coborâșuri emoționale ajungi să empatizezi. La polul opus, printre paginile cele mai slab realizate se numără cele de închisoare.” Criticul conchide că „La capitolul poveste, Florin Irimia se descurcă, deocamdată, onorabil doar pe distanțe scurte.” □ Constantin Coroiu publică *Mitul cărții în*

epoca „găinușelor“ □ Sub titlul *Critica sil(u)itoare* George Neagoe comentează studiul Ioanei Bot *Eminescu explicat fratelui meu*, București, Grupul Editorial Art, Colecția „Revizitări”, 2012: „Reputata cunoscătoare a operei și a avaturilor cultului scriitorului propune o pedagogie menită să înlăture anumite stereotipii de percepție, venite din partea cititorului fără pregătire filologică și a *criticii lenineze*. [...] Cu toate că nu o declară, Ioana Bot recurge la strategii semiotice, axate pe descrierea mecanismelor de producere a sensurilor. În schimb, se conturează pretenția că întreg demersul are în subsidiar o idee deconstructivistă, emisă de Paul de Man în *Allégories de la lecture. Le langage figuré chez Rousseau, Nietzsche, Rilke et Proust* (Éditions Galilée, Paris, 1989).” Criticul afirmă: „motive empirice, desprinse din contactul cu textul, legitimează întreprinderea Ioanei Bot. Trecând peste argumentele necesității elaborării unui îndrumar pentru naivi și îndărătnici, reiese și o intenție polemică față de G. Călinescu, socotit responsabil pentru împrăștierea unei prejudecăți, asumate de *toți* criticii și istoricii literari care l-au urmat [...] Peste tot, discursul Ioanei Bot se hrănește din satisfacția primatului. Dar cam majoritatea locurilor vizitate au deja rutele stabilite. De pildă, e doar o senzație a cercetătoarei că, prin intermediul sugestiei lui Paul de Man, a stabilit că, în *Gemenii*, asistăm la căutarea *limbii perfecte* (p. 173), motiv care, în asociere cu neîncrederea în capacitatea de fixare a universului prin cuvânt, ar reprezenta «o foarte modernă conștiință a condamnării poetului la repetiție» (p. 174). Analizele ispititoare abuzează totuși de pe urma decontextualizărilor.” George Neagoe semnalează „Nicăieri, exegeta nu ia în calcul varianta că ironia constituie un indiciu al influenței de tip Biedermeier. De altminteri, nicăieri nu figurează raportarea în dezacord cu portretul realizat de Caius Dobrescu în *Mihai Eminescu: imaginarul spațiului privat, imaginarul spațiului public* (2004), unde poetul este așezat în zona romantismului domesticit.” Concluzia sa: „Ar fi cazul ca *fratele* să nu asculte decât puține explicații despre Eminescu oferite în aceasta carte, fiindcă nu este nici atât de fățarnic, nici atât de neinițiat precum îl bănuiește Ioana Bot.” □ în *Momente, situații, profiluri* Dumitru Micu analizează volumul Ileanei Ioanid *Fata cu pistrui*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 2012: „[Volumul] reunește douăzeci și cinci de schițe, urmate de patru eseuri politico-morale. Ceea ce abilitează literar schițele ține de scriitură. E o scriitură de mod caligrafic. Naratoarea caligrafiază subtil secvențe rememorative, momente intens colorate afectiv, situații mai cu seamă dramatice, unele îngemănând oribilul și lugubru cu grotescul, dar și idilice, câteva penetrate de poezie.” ■ La categoria *Literatură universală*: □ Cătălin Sturza scrie *De la grimoar la literatura motivațională*. □ Sub titlul *Naghīb Mahfuz. Alegorie și realism* Rodica Grigore abordează volumul *Băieții de pe strada noastră, traducere, prefață și note de Nicolae Dobrișan*, Editura Polirom, 2010: „Mahfuz explorează, așadar, tocmai acele zone ale gândirii filosofice și religioase pe care scriitorii egipteni dinaintea sa au ezitat întotdeauna să le abordeze, oferind propria sa interpretare, în cheie alegorico-simbolică, a esenței celor trei mari religii înrudite, situându-se extrem

de departe de orice dogmatism. Lipsiți de majoritatea laturilor sacre, întemeietorii religioși sunt percepuți de cititor (astfel sunt și structurate relațiile pe care aceștia le au cu celelalte personaje ale romanului!) mai cu seama la nivel uman, integrați pe deplin în atmosfera lumii egiptene. Ficțiunea aparent bine determinată la nivel temporal devine, în acest fel, modalitatea prin care cititorul percepe realitatea eternă pe care o întruchiează personajele incluse, la rândul lor, în alegoria de substanță creată de autor. Mahfuz se desprinde, așadar, de consacrată tehnică a realismului social pe care o practicasă în creațiile anterioare și care determinase exegeza să-l apropie de Balzac, *Băieții de pe strada noastră* convingând însă – iar acesta este încă unul dintre paradoxurile romanului – și la nivel strict descriptiv: orașul Cairo, așa cum este el prezentat aici poate sta oricând alături de Parisul lui Zola sau de Londra lui Dickens.”

• **[„Dilema veche”, nr. 37]** Marius Chivu scrie despre cartea scriitoarei canadiene de origine română, Nina Munteanu, *Manual de scriere creativă. Scriitorul de ficțiune. Fă-te publicat! Apucă-te de scris!*, traducere de Costi Gurgu, Editura Paralela 45, 2011, că este o carte lipsită de originalitate: „Dacă ar fi să aduc un reproș consistent acestei cărți este tocmai lipsa de originalitate”. ■ Constantin Abăluță traduce din limba franceză Patrick Modiano, *În cafeneaua tinereții pierdute*, Editura ART, 2012.

21 septembrie

• **[„Adevărul weekend”, nr. 63]** Nicolae Manolescu publică „*Glasul patriei*” *sună fals (II)*.

• **[„Observator cultural”, nr. 384]** La *Actualitate* Iulia Popovici publică un interviu cu Félix Palma sub titlul *O invazie marțiană în plină epocă a lui Sherlock Holmes și Jack Spintecătorul*: „Cum ar fi dac-am trăi în secolul al XIX-lea și am putea călători în timp ca acum de la Paris la Londra? Sau dacă am trăi pe viu o invazie a unor marțieni dotați cu mașinării complicate? Pe 25 și 26 septembrie, scriitorul spaniol Félix Palma vine la București – la Librăria Cărturești și la sediul Instituto Cervantes din bulevardul Regina Elisabeta 38 – pentru a se întâlni cu cititorii români ai celor două romane ale sale, cu tramă fantastică, apărute deja sau în curs de apariție la noi: *Harta timpului* și *Harta cerului* (ambele la Editura Trei, în traducerea Anei-Maria Tamaș). În avanpremieră acestui eveniment, Félix Palma vorbește în acest interviu despre cărțile sale, cititorii lor și o îndelungată fascinație pentru părintele fantastului, H.G. Wells.” Mai reținem: „Fiecare roman pornește de la o scriere a lui Wells, a cărei tramă se transformă, dintr-un motiv sau altul, în realitate. Romanul care face substanța celei de-a treia părți este *Omul invizibil*. [...] Cortázar este scriitorul de la care am învățat cel mai mult, dar H.G. Wells e unul dintre preferații mei, deși nu asta a fost motivul care m-a făcut să-i aduc acest amplu omagiu.” Scriitorul afirmă: „întotdeauna mă gândesc la cititor atunci când scriu. Cred că a scrie, la fel ca orice alt domeniu artistic, e un act de comunicare. Nu mă interesează scriitorul impenetrabil, care

nu reușește sau nu vrea să-și transmită cititorilor obsesiile proprii. Cred că marea izbândă al unui scriitor este să-l poată face pe cititor să simtă și să înțeleagă ceva ce, aparent, aparține lumii lui interioare.” ■ La rubrica *Avalon* Ovidiu Pecican scrie articolul *Ilie Dăianu. Lectură peste timp*: „Ilie Moise a alcătuit o colecție de *Scrieri* (Editura Renașterea, Alba Iulia, 2010, 360 p.) [...] Surpriza recuperării acestui eseist uitat, pe care manualele îl pomenesc – atunci când o fac – exclusiv pe terenul militantismului național, este interesul literar al scrisului său.” ■ La secțiunea *Literatură*: □ În *Povești, insomnii, aventuri amoroase* Adina Dinițoiu comentează volumul lui Radu Țuculescu *Femeile insomniacului*, Editura Cartea Românească, 2012, considerându-l „un roman inegal (la care s-ar mai fi putut lucra), în care autorul nu reușește să strunească bine registrele – multiple – cu care jonglează, iar dialogurile sunt destul de artificiale. Personajele, în schimb, sunt pitorești, iar Timi, în special, câștigă simpatia cititorului.” Criticul afirmă: „Partea a doua – cea mai amplă – a romanului mi se pare mai bună și mai încheșată față de prima.” ■ La *Istorie recentă* Daniel Cristea-Enache scrie despre volumul Ioanei Diaconescu *Scriitori în arhiva CNSAS*. Intelectuali urmăriți informativ, arestați, condamnați, uciși în detenție: 1946-1989, Studii însoțite de anexe selectate din arhivele CNSAS, Editura Fundației Academia Civică, București, 2012, intitulându-și articolul *în plasă (I)*. Daniel Cristea-Enache reia o afirmație dintr-un articol precedent din „Observator cultural” cu privire la felul în care sunt abordate deconspirările unor scriitori „Imaginea generică a scriitorului pătat se obține prin felierea informației din dosarul său și, pe de altă parte, prin blocarea accesului la conținutul altor dosare, care ne-ar fi putut edifica. Unii sunt deconspirați deși, poate, n-au făcut niciodată jocurile Securității sau, dacă le-au făcut, au fost «pasivi». Alții sunt conspirați și băgați în funcții înalte tocmai pentru că sunt în continuare activi. Se ajunge astfel la o aberație etică. E mai vinovat – ar trebui noi să credem – cel care a vrut să iasă din jocul murdar decât cel care, bine protejat, joacă jocul în continuare. «Adevărul factual este făcut bucățele și oferit distorsionat, într-un sos gros de confuzii, plătiri de polițe, resentimente scriitoricești și analfabetism cultural.» La antipod – și în abordarea pe care o prefer – se plasează laborioasa activitate de investigare a arhivelor CNSAS, derulată fie de cercetători profesioniști, fie chiar de obiectul și subiectul-cobai al unui voluminos Dosar de Securitate.” ■ *Actualitate: A fost schimbată conducerea la ICR Paris*: Katia Dănilă despre înlocuirea sa; participarea României la Salon du Livre, 22-25 martie 2013 ■ *La zi: A fost*: □ *Norman Manea la Berlin*. „Marți, 18 septembrie, a avut loc la Reprezentanța Comisiei Uniunii Europene a doua lectură a scriitorului român Norman Manea la Berlin, organizată cu sprijinul ICR. Aflată în pericolul de a fi anulată, ca urmare a tăierii bugetului ICR, desfășurarea lecturii a fost posibilă numai datorită intervenției și sprijinului financiar acordat de partenerii proiectului: Academia de Arte, Reprezentanța Comisiei Uniunii Europene, Literaturwerkstatt, European Bard College, Editura Hanser. Scriitorul și-a lansat, pe 16 septembrie, la Academia de Arte (ADK), academie din care face parte ca singur reprezentant

al României, traducerea în germană a romanului Vizuina (Die Höhle). Marți, 18 septembrie, Norman Manea va dialoga cu dr. Thomas Wohlfahrt, directorul Literaturwerkstatt, despre întoarcerea huliganului, în cadrul seriei de lecturi „Europa Literară“, important proiect al rețelei institutelor culturale din Berlin (EUNIC).” □ *Valorile românilor azi*. „Un recensământ al valorilor românești a fost realizat de către CCSB în cadrul campaniei *E timpul românilor*, inițiată de Intact Media Group și Muzeul Național al Țăranului Român, sub forma unui amplu studiu sociologic. După cum notează realizatorul său, sociologul Mirel Palada, miza cercetării *Valorile românilor azi* a fost de a „identifica elementele distincte din imaginarul colectiv în privința valorilor împărtășite de români“. Rezultatele studiului au fost prezentate în cadrul conferinței Valorile românilor azi, organizată de The Industry – revistă de media –, marți, 18 septembrie, la Clubul Țăranului. Au conferențiat autorul Mirel Palada și îndrumătorul științific al lucrării Vintilă Mihăilescu.” ■ *Va fi*: □ Zilele Culturii Armene la Muzeul Satului. □ *Strada de C’Arte*: „Strada de C’Arte, cel mai mare festival cultural în aer liber, organizat de Biblioteca Centrală Universitară Carol I, care aduce pe străzile din centrul orașului literatura, arhitectura, cinematografia, pictura, poezia, muzica, teatrul și atelierele de creație pentru copii, într-o formulă interactivă, își începe a doua ediție pe 21 septembrie, la ora 17.00, și se încheie pe 29 septembrie, la ora 22.00, în perimetrul descris de strada C.A. Rossetti și străzile limitrofe, Boteanu și Goleșcu. Programul va include un târg de carte, cu 14 expozanți – pe strada Boteanu, Foaierul de lectură –, lansări de carte și dezbateri, corp Dacia; expoziții și târg de carte (Curtea de Arhitectură); Mari centre tipografice europene, expoziție de carte veche, corpul Boema; tururi ghidate în bibliotecă (20.00-22.00); Case vechi, design și ceva în plus, expoziție realizată de Zeppelin, hol Aulă; „Fiecare copil merită să citească – Donează o carte!“, campanie organizată de IMDD pe Strada copiilor; Rampa de jazz și poezie, pe esplanada BCU din strada Dem I. Dobrescu.” Edituri participante: Editura Tracus Arte, Editura Brumar, Editura Humanitas Fiction, Editura Humanitas Multimedia, Editura Aius, Editura Casa Radio, Editura FNSA, Editura Vinea, Editura Casa de pariuri literare, Editura Contact International (Iași), Editura Mirador (Arad), Editura Timpul (Iași), Editura Cartea Românească, Editura Polirom. Reviste participante: „Observator cultural”, „România literară”, „Cultura”, „Poezia”, „Convorbiri literare”, „Luceafărul de dimineată”, „Viața Românească”, „Arca”, „Mozaicul”, „Drama”, „Manuscriptum”, „Cafeneaua literară”, „Contact internațional”.

● **[„România literară”, nr. 38]** Nicolae Manolescu își intitulează editorialul *Cui i-e frică de Slavici?* și concluzionează: „Considerat de români filo-maghiar și de unguri filo-român, fără să fi fost nici una, nici alta, învinuit de colaboraționism fără să i se fi citit publicistica din «Foaia Bucureștilor», socotit adversar al reîntregirii, deși n-a scris nimic în acest sens, bănuț de trădare de neam de către patrioții ardeleni care nu se înțelegeau nici măcar între ei, și de antisemitism de cei care nu văzuseră broșura la care m-am referit, Slavici s-a aflat mereu în

mijlocul unui conflict de atitudini și de interese care l-a marginalizat și l-a scos țap ispășitor. Că nedreptatea aceasta durează și astăzi, iată un lucru greu de acceptat, pe care nu-l pot atribui decât comodității”. ■ La *Contrafort* Mircea Mihăieș publică *Iubitele lui Corto Maltese (I)*. ■ La rubrica sa *Cronica ideilor*, cu titlul *Vederea apostrofică*, Sorin Lavric analizează volumul *Oracolele științei. Oameni de știință celebri despre Dumnezeu și religie* de Karl Gibertson, Mariano Artigas (Editura Curtea Veche, București, 2011): „Karl Gibertson și Mariano Artigas, primul fizician american și al doilea filosof fiind spaniol, și-au pus în gând să adune în volum opiniile a șase somități științifice care nu se dau în lături de a vorbi despre Dumnezeu. Trei sunt biologi (Richard Dawkins, Stephen Jay Gould și Edward Wilson) și trei sunt fizicieni (Stephen Hawking, Carl Sagan și Steven Weinberg), criteriile după care au fost aleși fiind două: să aibă o notorietate grație căreia să fie ușor de depistat în peisajul contemporan și, în al doilea rând, să fi publicat măcar o carte de popularizare a disciplinei în care respiră zi de zi. Antologia nu are accent elogios și nu a fost întocmită spre a ridica statuie celor șase protagoniști. Dimpotrivă, de la titlu și până la concluzia cărții, intenția autorilor a fost una: de a-l face pe cititor să priceapă că, în numele morgii științifice, se pot spune nonsensuri flagrante, și nu oricum, ci pe un ton tranșant, sigur de sine, adică exact pe tonul oracular la care intelectualii sfârșesc atunci când își uită jurisdicția limitată a specialității și încep să emită judecăți largi, cuprinzătoare cât universul. Atunci cad în culpa scientismului și fac figura unor diletanți pufăind apoftegme prețioase într-un domeniu pe care nu-l cunosc: filosofia.” ■ La *Cronica literară*, în *Măștile lui L.D.*, Cosmin Ciotloș comentează volumul Leonid Dimov *Opera poetică III*, ediție și studiu introductiv de Ion Bogdan Lefter, Pitești, Editura Paralela 45, 2012. Ciotloș observă că Dimov nu este „frecventat de tinerii scriitori” și găsește două explicații: „Cea dintâi ține strict de formă. Așa-numita poezie cu rimă (nu neapărat și cu ritm) începe să aibă o tot mai vagă trecere. Străluciți practicanți ai acesteia, ca Brumaru sau Foarță, au parte cel mult de un respect distant. Despre emuli, abia dacă poate fi vorba, poezia fiind îndeobște înțeleasă în sens tare, substanțialist [...] Nicăieri poetica lui Dimov n-a fost citită cu mai multă acribie. (Precedentul record deținându-l, de altfel, tot Ion Bogdan Lefter, cu o serie de studii apărute inițial în «Contrapunct» și «Familia» și reluate mai târziu în *5 poeți*).” A doua ar fi lipsa reeditărilor. Despre *Litanii printru Horea* Cosmin Ciotloș afirmă: „Mai puțin clar e în schimb de ce a simțit Dimov nevoia de a și publica, în 1975, aceste producții vechi, care, chiar dacă anunță poetul de peste ani, rămân, în bibliografia lui, inferioare. Ion Bogdan Lefter induce o ipoteză interesantă, de natură politică, aceasta. Lupta pentru libertate a lui Horea ar constitui un subtil contrapunct prin raport cu restricțiile regimului ceaușist. O atare schemă antifrastică e fără îndoială plauzibilă. Numai că, după părerea mea, ea nu poate rezista în absența celui alt versant, care, rezumat în trei cuvinte, s-a numit marea epopee națională. Dacă Dimov a vizat în Litanii subversiunea, a făcut-o dinăuntru, acceptând, fie și numai de conveniență, pactul cu ideologia

oficială. Apoi, fragmente ca acesta seamănă suficient de mult Dimov cel matur ca să îndreptățească suspiciunea că ar fi fost, măcar un pic, lucrate și prelucrate după 1954”. Ciotloș conchide: „Necesar în ansamblul său, proiectul devine, prin medierea prefațatorului, un memorabil dialog editorial și interpretativ cu opera poetică a lui Leonid Dimov.” ■ La *Lecturi critice* Ioan Holban comentează *Paznicul ploii* de Adrian Alui Gheorghe (Editura Limes, 2010) în articolul *Am atins „cu un deget inexprimabilul”*. Concluzia sa: „între cele patru moduri de relaționare a limbajului poetic modern cu realul – a exprima exprimabilul, a exprima inexprimabilul, a inexprima exprimabilul și a inexprima inexprimabilul –, poezia lui Adrian Alui Gheorghe îl alege pe cel de-al doilea” ■ La *Cronica edițiilor* Răzvan Voncu prezintă *O versiune inedită a Jurnalului fericirii: N. Steinhardt – Jurnalul fericirii*. Manuscrisul de la Rohia, îngrijirea ediției, compararea variantelor, note, addenda și indice de George Ardeleanu, Mănăstirea Rohia/ Editura Polirom, Iași, 2012. Voncu precizează: „în 1989 și 1990, postul de radio Europa liberă a transmis în serial *Jurnalul fericirii*, însă, deocamdată, în absența transcrierii înregistrărilor, cercetătorului îi este imposibil să precizeze care din cele două redactări a fost difuzată. Singurele certitudini sunt că 1) toate edițiile pe care le-a cunoscut textul, din 1991 încoace, s-au făcut pe baza primei versiuni, și 2) între timp, versiunea a doua, de 750 de pagini, s-a „evaporat” în mod misterios. [...] Iată, însă, că, înainte de a fi elucidată enigma acestei dispariții, George Ardeleanu ne oferă o surpriză de proporții: cea a unui manuscris descoperit de el, în anul 2002, în arhivele Mănăstirii Rohia, și editat acum științific, în cadrul ediției integrale N. Steinhardt (despre care am mai scris în această rubrică). Un manuscris al cărui text diferă de cel cunoscut, fără ca, în același timp, să prezinte indicii suficiente că ar fi vorba de versiunea pierdută. Prudent, editorul îl denumește *Manuscrisul de la Rohia* și îl înconjoară cu numeroase dubii și precauții filologice, deși, în fond, din nota asupra ediției și din anexele pe care le întocmește, transpare convingerea că ne aflăm în fața celei de-a treia versiuni a *Jurnalului*... Ipoteză, desigur, susceptibilă să deschidă o nouă pistă de cercetare cu privire la geneza și la intenționalitatea textului.” Despre ediție Voncu afirmă: „Ediția în sine este prevăzută cu toate instrumentele filologice necesare analizei textului și, ca întreaga serie de autor Steinhardt, e impecabil realizată”. ■ La rubrica sa *Lecturi libere*, cu titlul *Cheia textuală*, Gabriel Dimisianu aborează studiul lui Mircea A. Diaconu *I. L. Caragiale. Fatalitatea ironică*, apărut la Editura Cartea Românească în 2012: „noului exeget i se pare impropriu să vorbească despre faptul că I. L. Caragiale *înfățișează*, că *răsfrânge* lumi, când el în fond *aruncă în aer mimesisul, sabotează figurativul*, articulând ceea ce criticul numește *mari arhitecturi ale nimicului*. Esențial la Caragiale ar fi astfel mecanismul de construire textuală, al *producerii* și nu al *reproducerii*. Atenția ar fi să fie îndreptată către faptul elaborării și nu spre ce a rezultat, acea imagine a lumii lui Caragiale astfel cum mecanismul producerii textului ne-o propune. [...] Viziunea lui Mircea A. Diaconu este nouă, îndrăzneată, mergând până la a pune în cauză apartenența

la realism a lui Caragiale. [...] Ar fi deci să luăm act de un Caragiale care nu *oglindește*, nu *reflectă* ci, acționat de *fatalitatea ironică*, produce texte pentru care modelul viceversa e un *principiu ontologic al lumii*. Proiectele sale sunt jocuri, produse ale raționamentelor logice și eseistul crede potrivit a vedea în Caragiale un neobosit «regizor de ipoteze». [...] nu apare în ipostaza de creator de lume, ci de constructor de semne». Se poate accepta. Cât privește realismul sau nonrealismul lui Caragiale eu unul rămân, nu am ce face, la *prejudecata* realismului.” Concluzia lui Dimisianu: „marii scriitori admit să fie tratați în felurite chipuri, legitimează orice metodă. Cu atât mai mult atunci când noii exegeți își construiesc viziunea proprie, ca în cazul de față, cu inteligență, erudiție și talent.” ■ La *Actualitatea*, în *Schimb de experiență*, Alex Goldiș comentează *Lovitura de cap* de Alex Văsieș, apărut la Editura Casa de Pariuri Literare în 2012. Alex Goldiș începe cu o remarcă asupra întregii generații în care îl înca-drează pe autor: „E interesant de observat la mai bine de un deceniu că douămiis-mul, oricât de contestatar la adresa establishment-ului social-cultural și oricât de supărat pe literatură în general, rezerva încă un loc privilegiat poeziei, de vreme ce ea reprezenta canalul privilegiat de comunicare a tuturor nemulțumirilor [...]. Multe s-au schimbat în literatura română după Revoluție, însă predilecția pentru poezie continuă să supraviețuiască aproape inexplicabil. Și mai interesant e că mediile virtuale vinovate în Occident de scăderea interesului pentru poezie la noi pun încă umărul – nu se știe pentru câtă vreme – la proliferarea ei. [...] Fără a fi „evazionist”, noul val – dacă se va cristaliza, într-adevăr, într-un curent de sine stătător – va fi mult mai individualist.” Despre volumul lui Văsieș Goldiș afirmă: „Titlul volumului, destul de nefericit din unghiul expresivității, nu trebuie luat foarte în serios: *Lovitura de cap* ocolește programatic toate stridențele de limbaj sau de imaginar la care ne-am așteptat, poate, de la un debutant. Una dintre cali-tățile de remarcat la Alex Văsieș încă de la început e, de altfel, inteligența de a evita gesturile bruște [...]. Văsieș practică o poezie economică și eliptică – lasă impresia că tânărul bistrițean a debutat ca poet matur [...]. Niciodată imaginarul lui Văsieș nu se aventurează în zboruri abstracte sau fantasmatic. Astfel încât, în ciuda vârstei și a experienței, autorul *Loviturii de cap* poate aspira deja să devină, dintre tinerii poeți, cel mai cotidian dintre ermetici și cel mai ermetic dintre cotideni. O experiență nu lipsită, ce-i drept, de riscul raționalizării excesive. Căci preocuparea permanentă de a nu greși sau de a nu sfârși în kitsch poate aluneca oricând în ceea ce s-ar putea numi exces de maturitate. Într-un fel, cali-tățile și defectele poeziei lui Alex Văsieș pot fi privite în oglindă cu cele ale lui Radu Nițescu”. ■ La *Cartea de poezie*, în *La răscruce*, Gabriela Gheorghisor recenzează *Nimicitorul* lui Aurel Pantea (Editura Limes, 2012): „O criză a poeziei, izvorâtă dintr-o criză a ființei. Toată poezia lui Aurel Pantea reprezintă, în esență, o ars moriendi, o artă de a învăța moartea și de a se învăța cu moartea. O luptă a cerebralității cu urlatul visceralității, o dominare poetică, impersonală, a slăbi-ciunii ontice a Ființei, o sublimare rece a angoasei în fața neantului („cu flacăra

rece ard./ strângând în brațe ceea ce mă neagă“, spunea poetul undeva). Pentru că trebuia să poarte un nume, unul singur, timpul, moartea, boala, nimicul, tot ceea ce conține morbul eroziunii și al extincției s-a întrupat metaforic în Nimicitorul, un *personaj* care vine, de fapt, din volumele precedente.” ■ Iulian Boldea publică un *Interviu* cu Toma Pavel: „*Ființa umană nu trăiește numai și numai exact unde și când se află*”: „în 1965, într-un moment în care atmosfera culturală se destinsese, l-am cunoscut pe Mihai Șora, cu care am avut lungi, neuitate, convorbiri filosofice. Acestea m-au convins că metodologia strict științifică, pe cât de bine se aplică naturii, pe atât de nepotrivită este în domeniul umanistic, inclusiv în studiul sensului cuvintelor”. Despre volumul de debut *Fragmente despre cuvinte* Toma Pavel afirmă: „această temă conduce la o meditație asupra ființei umane care nu poate ieși din cuvinte pentru că nu poate exista fără un ideal nesfârșit de atrăgător și tot atât de greu de îndeplinit.” Mai reținem: „Arta și literatura ne transportă dincolo de aici și de acum, îngăduindu-ne astfel să asistăm și să reflectăm detașat la spectacolul uman. [...] Mi se părea că Henry Fielding, în *Tom Jones* – un roman pe care îl citeam în copilărie în traducerea din colecția „Clasicii literaturii universale”, ascuns sub plapumă, cu o lanternă, ca să nu vadă mama că nu m-am culcat – mi se părea că Fielding îmi vorbește mie, direct, ca unui prieten.” La întrebarea „Este lumea ficțiunii alcătuită ca un demers eliberator?” Toma Pavel răspunde: „Eliberator în măsura în care ne permite să sesizăm de sus și de departe – și într-un mod detașat, ca un joc – cine suntem și pe ce lume trăim”. ■ Horia Gârbea publică eseu *Personajele – etnii și naționalități. Țigani*. ■ Poezii de Ioana Dinulescu și Toma Grigorie ■ Proză de Adrian Buzdugan ■ *Avanpremieră editorială*: Anuradha Roy - *Valurile pământului*, traducere și note de Irina Bojin, Colecția „Raftul Denisei”, coordonată de Denisa Comănescu, Editura Humanitas Fiction, 2012. ■ La rubrica *Ochiul magic*: □ „A prins contur și la noi o inițiativă prezentă de mult în unele țări europene: în vagoanele de metrou au fost puse diverse volume de beletristică, menite să fie citite, rând pe rând, de călătorii care circulă cu acest mijloc de transport. Proiectul cultural, numit Booksland, este demn de interes. Numai că, aflăm, el este pe cale să eșueze, într-un mod, am zice, tipic românesc. Inițiatorii proiectului nu știu dacă volumele respective se citeau sau nu, dar știu, fără tăgadă, că ele au început să dispară. Sunt luate (sau, spus direct, furate) de cei cărora le erau destinate doar pentru lectură, sunt luate cu lănișoare cu tot (preventiv, cărțile erau legate de scaunele metroului prin acele lănișoare!) [...] În opinia noastră, la rădăcina răului stă, din păcate, școala românească, din ce în ce mai proastă. Dacă nu se vor schimba lucrurile în acest domeniu, vom avea tot mai multe semne că dintr-o lume devenim o sub-lume.” □ *Tehnici de manipulare*: „în «Revista 22» (nr. 37, 11-17 septembrie), Cosmin Alexandru constată «un fenomen îngrijorător: ascensiunea considerabilă în audiențe a Antenei 3. A mai existat un pericol similar acum câțiva ani, odată cu ascensiune de atunci a OTV.» [...] în schimb, ascensiunea Antenei 3 are, în opinia sa, cauze și modalități de realizare mai sofisticate. în

primul rând ar fi vorba despre «nevoia de a privi în jos»: «Antena 3 satisface și exploatează această nevoie. Umple zilnic ore întregi cu moderatori și invitați care exhibă comportamente, păreri și limbaj suburbane, caractere îndoielnice, duplicități și imposturi flagrante.» □ *O revistă de citit*: Cronicarul semnalează nr. 8 din revista „Ramuri”. □ *Între național și supranațional*: „în «Dilema» (nr. 448, 13-19 septembrie), ne-a atras atenția textul lui Andrei Pleșu care comentează o conferință ținută la Potsdam de scriitorul austriac Robert Menasse, intitulată «Europa: numărătoarea inversă». Este pus în discuție un subiect pe care Andrei Pleșu îl consideră o dilemă europeană și anume, raportul dintre național și supranațional în Europa de astăzi.”

27 septembrie

● **[„Dilema veche”, nr. 38]** Marius Chivu scrie despre cartea lui Radu Mareș, *Deplasarea spre roșu*, Editura Polirom, 2012, că este un roman bun, scris în cheie confesivă, catalogându-l drept cel romanul din an care ridică cele mai multe intrigi: „Scris foarte bine – limpede, fluent, îngrijit [...] convenția confesiunii eterogene [...] rămâne probabil cel mai intrigant roman al anului.” ■ Doru Mareș traduce din limba franceză Jean-Marie Blas de Robles, *Muntele de la miezul nopții*, Colecția „Fiction Connection”, Editura Trei, 2012.

28 septembrie

● **[„Adevărul weekend”, nr. 64]** Nicolae Manolescu publică articolul *Cine acordă premiile literare?*, semnalând condițiile necesare pentru ca un premiu să se impună și să aibă o valoare, argumentând că „nu puține instituții sau persoane particulare din afara ariei literare au dorit să acorde premii, dar, fără excepție, ele au apelat la instituții de profil, cum se spune, pentru a furniza jurii independente și competente.” În opina lui Manolescu, *Premiul literar Augustin Frățilă*, lansat de Mario DeMezzzo nu respectă criteriul relevanței, în definirea demersului cât și în alegerea juriului.

● **[„Observator cultural”, nr. 385]** La *Istorie recentă* Daniel Cristea-Enache publică partea a doua a articolului *În plasă (II)* în care analizează *Scriitori în arhivele CNSAS. Intelectuali urmăriți informativ, arestați, condamnați, uciși în detenție: 1946-1989*, Studii însoțite de anexe selectate din arhivele CNSAS, Editura Fundației Academia Civică, București, 2012 de Ioana Diaconescu: „Documentarea minuțioasă făcută de Ioana Diaconescu oferă nu numai fondul volumului *Scriitori în arhivele CNSAS*, ci și perspectiva din care acesta e alcătuit. Cercetătoarea vine spre unul sau altul dintre cazuri din interiorul unor arhive, iar nu din „exterioritatea” combativă a justițiarilor discursuri *post festum*, de după căderea comunismului. [...] Ioana Diaconescu face efortul să integreze documentele de arhivă în structuri clasificatoare și în cercuri contextuale tot mai largi, intrând astfel în logica de funcționare a oricărui regim totalitar. Ceea ce se întâmplă „jos”, în cutare secvență ce pare halucinant-absurdă, reprezintă consecința

controlată a unei politici de stat care este aplicată și impusă în întreg sistemul. De aceea – ca să dau un exemplu edificator –, a pune pe același plan „colaboraționismul” unor critici ca Lucian Raicu, Matei Călinescu, Eugen Simion, Nicolae Manolescu (semnatari, în anii '50, ai unor comentarii critice îndatorate realismului socialist) cu colaboraționismul unui „poet” precum Corneliu Vadim Tudor (autor, în anii '80, al unor texte de cult al personalității Marelui Cărmaci) denotă nu numai ignoranță culturală, ci și lipsă de onestitate științifică.” Daniel Cristea-Enache semnalează faptul că „în anii '50, cenzura este atotputernică, iar controlul Partidului, absolut. Intelectualii care vor să scrie în reviste și să publice cărți nu pot evita să se lase cenzurați și dirijați. Este prețul pe care trebuie să-l plătească, pentru a exista ca scriitori și critici. Câmpul nu are nici o nișă. În anii '80, în schimb, culoarul de literatură *pură* este deschis și un intelectual autohton are alternativă la omagiile aduse familiei Ceaușescu. [...] Din această perspectivă, între comportamentul unui scriitor urmărit, arestat și condamnat după instalarea comunismului în România și, respectiv, comportamentul unui scriitor după căderea comunismului la noi nu poate exista comparație. [...] Prin urmare, „lipsa de caracter” a intelectualului român care a ales (cum spunea regretatul Virgil Ierunca) Academia în locul Temniței trebuie măsurată cu infinite precauții metodologice în contextul anilor de procese politice.” □ Demény Péter comentează volumul Laurei Dan *începe să doară puțin* (Editura Tracus Arte, București 2012) sub titlul *Doare bine de tot: „începe să doară puțin* este un volum care mizează pe austeritatea durerii, pe *austeritatea poetică*, desigur. De aceea, poeziile sunt și nu sunt epice. Toate au un fir epic, dar nici una dintre ele nu pare a fi o anecdotă.” □ Dana Pârvan-Jenaru analizează volumul lui Dumitru Radu Popa *Sfinți, vânturi și alte întâmplări*, Editura Curtea Veche Publishing, București, 2012 intitulându-și articolul *Nu-ți cer decât mirtul simplu să mi-l cauți*. În opinia sa, „Ironia și umorul din eseistică se pot găsi și în proza căreia îi conferă o subtilitate specială și care nu-i permite cititorului să moșăie cu cartea în mână, cu atât mai mult cu cât este mereu purtat prin labirintul lumilor paralele, al planurilor multiple, deschise prin pendularea între real și fantastic. Fluența narațiunii și simțul limbii (autorul chiar vorbește românește, putându-ne da lecții celor rămași locului) sunt alte trăsături ale prozei lui Radu Popa, care se întâlnesc și în cel mai recent roman al său, *Sfinți, vânturi și alte întâmplări*. Ca și în alte proze, dimensiunea fantastică vine să adâncească rădăcinile realității. [...] Autorul amestecă fundalul realist al începuturilor comunismului românesc cu elemente autobiografice și reveria de basm cu ludicul uneori absurd, conferind romanului o structură multistratificată.” □ În „*Scene din viața literaturii*. De Emil Brumaru” Bogdan Crețu comentează volumul *Opere III. Cerșetorul de cafea*, prefată de Livius Ciocârlie, Editura Polirom, Iași, 2012: „Correspondența sa, din care o parte este adunată în volumul III de Opere, intitulat *Cerșetorul de cafea*, este chiar sindromul unei crize. Când poezia nu îl mai vizitează, autorul se consolează redactând scrisori lirice ori sarcastice, jucăușe sau triste, toate purtând, de fapt, marca inconfundabilă a poeziei sale.

[...] Înregistrându-și cu frecvență cotidiană dezamăgirile, disperările, tristețile, dar și bucuriile (ale simțurilor, în special), poetul se menține, și o știe foarte bine, în jurul poeziei. O tatonează, îi dă târcoale, o adulmecă. [...] Intuițiile autorului privitoare la literatura care se scrie sub ochii săi sunt cel mai adesea nu doar corecte, ci chiar subtile. Emil Brumaru are stofă de critic literar [...] nu doar un mare poet, ci și un mare cititor. [...] Emil Brumaru trăiește literatura cu un patos care nu are cum să nu cucerească orice cititor.” ■ În cadrul rubricii sale *Avalon* Ovidiu Pecican publică *Omul care a vrut să spulbere regatul*: „Comentat prea puțin – deloc vizibil de către istorici – mănunchiul de documente scoase la iveală de Stelian Tănase pe seama lui Racovski, dosarul alcătuit din rapoarte secrete ale diversilor slujbași discreți ai statului român reconstituie un traseu de viață non-conformist și plin de întorsături de situație, care fac din protagonist ba un proprietar român (de origine bulgară) din zona Mangaliei, ba un complotist periculos, ba un lider apropiat lui Lenin, ba un dizgrațiat al lui Stalin. Personajul merită atenție din plin, fiind parcă predestinat unei tratări beletristice. El este unul dintre răsturnătorii lumii vechi, prieten al lui Gherea și al lui Troțki, pomenit de Caragiale prin corespondența lui în contexte amicale [...] împreună cu Troțki, care i-a vizitat pe el și pe Dobrogeanu-Gherea, în calitate de publicist rus, în timpul războaielor balcanice – despre care a și scris prin 1913 reportaje traduse și publicate în română –, a dorit să răstoarne ordinea socială burgheză, dar și... să desființeze Regatul Român. [...] Racovski trebuie să fi fost, ca om de stânga, atât amicul pasabil al lui Caragiale, cât și comunistul venerat de Istrati.” ■ La rubrica sa săptămânală *Lecturi în vremuri de susteritate*, în *Memoria timpului și memoriile oamenilor* Cristina Manole prezintă: □ Nikos Kazantzakis, *Raport către El Greco*: „Multe ar fi de comentat dacă ar fi să extragem numeroasele afirmații cu iz filozofic-teologic-existențial, dar ar merita ca acest volum să fie citit atent și cu răgaz pentru divagații. *Raport către El Greco* (Editura Humanitas Fiction, 2012), apare în limba română în traducerea din neogreacă a Alexandrei Medrea-Danciu și cred că este un eveniment ce ar trebui să nu treacă neobservat.” □ Stefan Zweig, *Lumea de ieri. Amintirile unui european* (Editura Humanitas/ Vintage, 2012, traducere din germană de Ion Nastasia): „un volum extrem de tonic. Tonul narațiunii este calm și liniștit, sunt (sur)prinse multe întâmplări fericite care au marcat viața autorului, analizele istorico-politice sunt dintre cele mai pertinente. Fără umori sau resentimente, cu un bun simț al observației și analizei psihologice. Europa de dinainte de Primul Război Mondial era un mic paradis, unde își găseau locul cu toții, bogați și săraci, aristocrați sau muncitori, germani sau cehi, unguri sau evrei – nu puțini – Europa lui Hitler anunță coșmarul care va urma.” □ Peter Gay, *Freud. O viață pentru timpul nostru* (Editura Trei, 2012, traducere din engleză de Florin Vlădoi): un model de cercetare riguroasă. Documentare și interpretare, nimic nu este lăsat la voia întâmplării. Chiar și acolo unde Freud nu vrea să lase urme – mai ales în ultimii ani, distrugând documente sau corespondență –, Peter Gay reface tot ce lipsește.” □ Salman Rushdie, în *Joseph Anton. Memorii*

(Editura Polirom, 2012, traducere din limba engleză și note de Dana Crăciun): „Tonul narațiunii este foarte anglo-saxon – un Kazantzakis ar fi înjurat și blestemat la fiecare pas [...] O carte simpatcă, ce cucerește prin autenticitate și autoironie.”

■ Un Cristian publică un Interviu cu Liviu Georgescu „*Mă interesează publicul larg, dar mai ales cel profesionist*“. Un Cristian își prezintă interlocutorul: „Poet atipic și diferit cu fiecare volum de după debutul ca ultim optzecist în mijlocul generației 2000, Liviu Georgescu a revenit în România pentru lansarea celor mai recente două volume de versuri. Acest dialog reface, pe scurt, traseul literar al poetului, aducând în discuție încrederea pe care acesta o are astăzi în rolul criticii literare, singura în măsură să valorizeze opera literară.” Liviu Georgescu afirmă: „Scrișul era o lume paralelă, deschidea uși secrete, din sala de disecție și reactanți direct pe tărâmurile fantastice, mă catapultam în aurore înflorite, din murire în nemurire. [...] Scriitorul poate avea și un rol activ în medierea între omul de rând, propria conștiință și societate. Deși nu trebuie să fie neapărat așa, literatura poate împleti foarte bine funcția estetică cu cea existențială și cu cea morală. Nu cred că îndepărtarea de problemele general umane, de marile teme ale umanității, fuga de cultură și refugiarea în micile grote minimaliste vor da vreodată rod. [...] Mă interesează publicul larg, dar mai ales cel profesionist. La urma urmei, cine-i mai în măsură să guste și să deguste cu-adevărat literatura? Nu exclud și nu ignor publicul larg, e mare nevoie de el, dar cred că avem mare nevoie de critici. Cineva trebuie să pună cărțile într-un raft valoric. E normal să vrei să știi opinia celor specializați. Contactul cu părerile critice avizate, și-aici mă refer la oameni care nu doar respectă literatura, ci o și înțeleg în profunzime, îți dă, în timp, o mai mare încredere în propriul text.” ■ *Actualitate: Drept la replică primit de la ICR Varșovia: ICR Varșovia consideră că o posibilă schimbare a directorului său ar fi înjustă* ■ *La zi: A fost:* □ „Lansare Joseph Anton. Memorii. Marți, 25 septembrie, la Librăria Adevărul, a avut loc lansarea celui mai recent titlu semnat de Salman Rushdie, Joseph Anton. Memorii, volum apărut în colecția „Biblioteca Polirom“ (coordonator Bogdan-Alexandru Stănescu) – traducere din limba engleză și note de Dana Crăciun. Au participat: Radu Paraschivescu, Marius Constantinescu și Bogdan-Alexandru Stănescu. Moderator: Cezar Paul-Bădescu. □ Lansare *Între uitare și memorie*. Marți, 25 septembrie, la Librăria Humanitas Kretzulescu a avut loc lansarea volumului între uitare și memorie de Micaela Ghițescu. Volumul a fost prezentat, în prezența autoarei, de Andrei Ionescu, Dan C. Mihăilescu, Alex Ștefănescu și Lidia Bodea. □ Felix J. Palma în România. Editura Trei, cu sprijinul Ambasadei Spaniei în România, a organizat lansarea volumului Harta cerului, de Felix J. Palma. Autorul spaniol, laureat al Premiului Tiflos în 2001 și al Premiului Iberoamericano în 2003, s-a întâlnit cu cititorii din România, miercuri, 26 septembrie, în Librăria Cărturești Verona. Alături de scriitor au fost prezenți Excelența Sa Domnul Estanislao de Grandes Pascual, Ambasadorul Spaniei în România, directorul Institutului Cervantes, Juan Carlos Vidal García, criticul literar Dan C. Mihăilescu, traducătoarea Ana Maria Tamaș și directorul editorial

al Editurii Trei, Magdalena Mărculescu.” *Va fi:* □ „Lansare *Aventurile lui Cepelică*. Sâmbătă, 29 septembrie, de la ora 12.30, Editura Humanitas va lansa, la Librăria Kretzulescu, *Aventurile lui Cepelică* de Gianni Rodari. Povestitor: Marian Râlea. Invitați: Ioana Nicolaie și Iustina Croitoru. Înainte de lansare, copiii vor avea ocazia să-l deseneze pe celbrul Cepelică”. □ *Master-class Uta Schneider*. Proiectul Cele mai frumoase cărți din România, aflat anul la prima ediție, prezintă master-class-ul pe teme de design de carte, susținut la București de Uta Schneider, una dintre cele mai cunoscute profesioniste ale momentului. Evenimentul, intitulat *O carte nu cade din cer*, va avea loc joi, 4 octombrie, la UNA Galeria. Pe parcursul celor trei ore ale întâlnirii, vor fi abordate teme de interes pentru designerii de carte, dar și pentru orice profesionist al breslei editoriale: noi tendințe în designul de carte internațional, criterii de evaluare a designului unei cărți (ce înseamnă o carte frumoasă?), Cele mai frumoase cărți din Germania – istoria unuia dintre cele mai longevive concursuri de acest gen din Europa.” □ *Norman Manea la Göteborg și Stockholm*: Norman Manea, al cărui roman *Întoarcerea huliganului* (apărut recent în limba suedeză la Editura 2244, în traducerea lui Lars-Inge Nilsson & Dan Shafran) a primit numeroase aprecieri din partea criticii suedeze, se va afla în turneu în Suedia în perioada 27 septembrie-2 octombrie.” □ *Ziua Europeană a Limbilor, sărbătorită și de România pentru a treia oară la Varșovia*: „Institutul Cultural Român de la Varșovia participă, pentru al treilea an consecutiv, la celebrarea Zilei Europene a Limbilor, eveniment anual organizat de EUNIC Varșovia în colaborare cu Reprezentanța Comisiei Europene în Polonia, Departamentul de Educație al Primăriei Varșoviei, Universitatea din Varșovia și Fundația pentru Dezvoltarea Sistemului de Educație. Ediția de anul acesta se desfășoară în perioada 24-29 septembrie”.

● **[„România literară”, nr. 39]** La *Actualitatea* Nicolae Manolescu publică o *Scrisoare deschisă domnului academician E. Simion* în care somează „Recitiți-vă cărțile, domnule președinte, și aduceți-vă aminte ce ați scris în ele, cu deplin temei, despre scriitorii – poeții, romancierii, criticii sau dramaturgii români – deceniilor din urmă cărora le refuzați astăzi intrarea în Academie. [...] După cum știți, la rugămintea domniei-voastre, am jucat un rol la elaborarea Statutului Academiei. Îmi pare rău că am lăsat la exclusivă latitudine a Secțiilor decizia de a dispune de propunerile care ajung în plen. Ați folosit scăparea mea din vedere ca să blocați propunerile care, dintr-un motiv sau altul, spre a nu vorbi de capricii, nu vă erau pe plac. Vi se pare normal ca Secția să aibă ca membri în acest moment aproape numai lingviști? O majoritate care, dispusă să vă voteze propunerile, va conduce la dispariția, nu peste mulți ani, a scriitorilor din Academie. După știința mea, niciodată un scriitor n-a votat contra alegerii unui lingvist. Situația inversă s-a produs însă de câte ori ați sugerat-o cu finețea care vă caracterizează. Nu am nimic cu lingviștii, membri ai Academiei, unii, mari personalități. Dezechilibrul creat e însă absolut nefiresc și nu vă face onoare. Unde ni sunt scriitorii, domnule președinte?” ■ La *Cronica Ideilor*, cu titlul *Curiații din Cernăuți*, Sorin Lavric

coentează volumul lui Mircea A. Diaconu *Studii bucovinene*. În opinia lui Lavric „Ce face ca o grupare literară să fie defunctă nu e împrejurarea că ea se încheie, fatalitate de care nimeni nu scapă sub unghi cronologic, ci detaliul drastic că autorii care au reprezentat-o își pierd atracția.” Despre gruparea „Iconar“ (ai carei principali reprezentanți îi recunoaște ca fiind Mircea Streinul, Traian Chelariu, Iulian Vesper) Lavric remarcă: „protagoniștii grupului nu doar că se deosebeau flagrant sub unghiul înclinațiilor, dar nici măcar nu se înțelegeau sub aspectul principiilor. [...] Ce-i unește pe toți e legământul scrisului și folosirea artei ca mijloc de metamorfoză lăuntrică. E o hotărâre în toți de a-și declina mintea de la preocupări minore și de a-și trăi viața pe înălțimi, adică într-un registru strict spiritual. Niște posedați care fac din artă o cale de sacrificiu și totodată un prilej de întâlnire cu moartea. În această privință, istoria le-a dat ce și-au dorit, opera lor interbelică sunând azi ca o stranie premoniție a experiențelor de care doi dintre ei vor avea parte în anii postbelici.” În ce privește aborarea lui Mircea A. Diaconu din volumul *Studii bucovinene* Sorin Lavric afirmă: „Mircea A. Diaconu e un lucid tăios și fără timorări disciplinare, de aceea privirea cu care își urmărește personajele e necompletă, de o neutralitate seacă, autorul având aerul că nici un cutremur nu-i poate clătina morgia impasibilă. Dar umoarea lui Mircea A. Diaconu e cea a unui scriitor care are voce de cap, nu una de piept, frazele curgându-i cuminti, fără sacadări patetice, și de aceea tonul general e detașat, de observator sobru, care nu se lasă molipsit de lava paroxistică ce curge din opera cercetată. [...] Fraza lui Mircea A. Diaconu nu te prinde, dar nici nu plictisește, cauza stând în stofa de comentator cu virtuți dialectice: știe să scoată toate nuanțele din analiza unei teme și dă cititorului satisfacție prin prefirarea unor distincții speculative, caz rar la o categorie intelectuală precum cea a criticilor literari, cărora deformarea impusă de oficiul judecății estetice le micșorează pofta discriminărilor abstracte.”

■ În cadrul rubricii sale săptămânale *Cronică literară, cu ocazia reeditării volumului de debut al lui Andrei Oișteanu*, Cosmin Ciotloș publică *Doi esești, la începuturile lor*. Reținem: „Dacă astăzi *Grădina de dincolo. Zoosophia* dă o ușoară impresie de datare, e și din cauze de metodă. Foarte à la page cândva, comentariile mitologice pe care le practică aici Oișteanu nu-i mai atrag pe criticii generațiilor mai noi. [...] De fapt, la o inspecție sumară, ultimul atlet al acestei școli de interpretare este Dan C. Mihăilescu, al cărui debut, cu *Perspective eminesciene* (1982), e practic leat cu *Grădina de dincolo* (1980). Lectura alchimică a Sărmanului Dionis face casă bună cu aceea inițiativă a lui Harap Alb. [...] Prima observație pe care mă simt dator s-o fac se referă la o necesară delimitare în cadrul amplului fenomen optzecist. (O delimitare extrem de fragilă în fond, și de aceea mai niciodată adusă în discuție). Într-un fel sau altul, prin debut și prin formație, și Andrei Oișteanu, și Dan C. Mihăilescu aparțin generației optzeci. Diferențele, totuși, dintre ei și colegii cu doar câțiva ani mai mici (ca Mușina, Lefter, Iaru, Coșovei sau, din nou, Cărtărescu) sunt evidente. Chiar împărțășind uneori valori similare, ei nu au aceleași lecturi de căpătâi. Unii explorează precumpănitor un

fond autohton, jurând pe Eliade și pe Noica, alții se orientează rapid către Occident, mai ales către acela anglo-saxon, preferându-i dintr-odată pe Pound și pe Eliot.” Pe Dan C. Mihăilescu Ciotloș îl descrie ca „practicant al unei specii de comentariu deopotrivă spectaculos (prin feeria balcanică a adjectivelor) și egotist (prin centrarea discursului asupra propriilor patimi eseistice)” adăugând „Cam asta am încercat să fac și eu aici. Să palpez relația dintre doi importanți și autoritari scriitori de azi care s-au întâlnit prin cărți, iată, într-un moment al începuturilor, în care nici unul nu era sigur nici de sine, nici de celălalt.” ■ *La scripta manent* Alex. Ștefănescu consemnează a 44-a ediție a „Zilelor G. Călinescu” de la Onești, afirmând *Constantin Th. Ciobanu a învins încă o dată* și subliniind meritele poetului – „Omul care i-a asigurat continuitatea neverosimilă”: „Ediția din acest an (21–23 septembrie), organizată ca de obicei de Fundația Națională „G. Călinescu”, cu concursul Primăriei Municipiului Onești și a Clubului Rotary Onești, a avut, conform tradiției, un program bogat și atrăgător (o dovadă constituind-o printre altele prezența a numeroși tineri la fiecare manifestare).” Printre evenimentele care au avut loc în cadrul „Zilelor G. Călinescu” s-au numărat: „Vernisajul expoziției de pictură a regretatului Constantin Berdila (la care au vorbit Vlad Ciobanu și Felix Lupu), prezentarea mai multor reviste și edituri (o atenție deosebită acordându-se, ca de obicei, «României literare»), lansarea unor cărți în prezența autorilor (*Boala și moartea lui Eminescu* de Nicolae Georgescu, *11 ani din istoria României. 1989–2000* de Domnița Ștefănescu etc.)”, conferința „G. Călinescu și muzica” ținută de Șerban Lupu, urmată de un recital de vioară. „Un juriu (format din criticii literari Tudorel Urian, Al. Cistelean, Ioan Holban, Vasile Spiridon, Alex. Ștefănescu) a decernat premiile de excelență ale „Zilelor G. Călinescu”, laureați fiind muzicianul Șerban Lupu, prozatorul Petru Cimpoeșu și realizatoarea de emisiuni radiofonice Teodora Stanciu, „recitalul de poezie «Poetul în Cetate» (participanți: Constantin Th. Ciobanu, Daniel Cruștin, Gheorghe Drăgan, Al. Dumitru. Dan Bogdan Hanu, Felix Lupu, Candiano Priceputu, Vasile George Puiu, Dan Sandu). „Atenția publicului a fost captată în mod special de o dezbatere (organizată în a doua zi a manifestării) în aula Bibliotecii «Radu Rosetti» cu tema *G. Călinescu la Onești*. La discuții au participat (vorbind cu entuziasm, dar și cu umor, cu dorința de comunicare, dar și cu spirit polemic) Constantin Th. Ciobanu, Petru Cimpoeșu, Tudorel Urian, Al. Cistelean, Vasile Spiridon, Nicolae Georgescu, Dan Bogdan Hanu, Alex. Ștefănescu și alții” ■ La categoria *Eseu* Adrian Alui Gheorghe publică *Întoarcerea la literatură*, proclamând „Moartea literaturii se amână. Moartea literaturii e deja un truism.” Autorul mai afirmă: „analfabeții nu mai sunt cei care nu știu să citească, ci acei care nu știu ce să citească.” Despre statutul scriitorului român Adrian Alui Gheorghe se întreabă: „Mă întreb, însă, de ce nu (mai) există tendința între tinerii scriitori din România de a pleca în lume? Scriitorul misionar, al unei culturi și al unui destin, ar trebui să ia fața scriitorului care se pregătește să se confrunte o viață cu aceleași repere, într-o cultură care bălțește din lipsa unui

orizont mai generos. Mă gândesc la niște nume de tineri scriitori, care, dacă nu iau exemplul meșterului român, care e demult în Europa, nu o să fie decât niște scriitori români îmbătrâniți înainte de vreme de frustrări și uzură cotidiană. Claudiu Komartin, Dan Coman, Răzvan Țupa, Bogdan G. Stoian, Rita Chirian, Marius Chivu, Mihai și Alexandru Vakulovski, Rareș Moldovan, Dan Socu, Vlad Moldovan, Mihai Curtean, Daniel Cristea Enache, Cosmin Ciotloș, Adrian G. Romila, Andrei Terian, Andra Rotaru, Aida Hancer etc.” Autorul argumentează: „Trăind în spațiul (prea) îngust al culturii naționale, disputând aceiași receptori (cititori), care sunt tot mai puțini de la un an la altul, scriitorii români par, uneori, o societate plină de păcate, cărcotașă, lipsită de generozitate la schimbul de promoții și generații, infatuată pe spațiul îngust de pe un ipotetic soclu, bârfitoare, lipsită de miză, sărăcită ca efect al unei mentalități de oameni săraci...! [...] Nu risc nimic spunând că universitățile românești sunt niște bastioane care nu apără cultura națională, ci apără pe studenți de influența culturii în general.” ■ La *Semn de carte* Gheorghe Grigurcu scrie despre *Un poet basarabean*: „A apărut recent, într-o a doua ediție, volumul de versuri *Miresme din stepă* al unui poet uitat, Ion Buzdugan (1887-1967), sub îngrijirea devotată a lui C.D. Zeletin, care l-a însoțit cu o prefață și cu o prezentare semnate de N. Iorga.” ■ La *Cartea de proză* Iulia Iarca recenzează *Soni* de Andrei Ruse (Iași, Editura Polirom, ediția a treia, 2012) cu titlul *În sfârșit, un roman*: „Subiectul și evoluția lui sunt previzibile, chiar intenționat astfel, metoda a tragediilor grecești unde povestea era spusă încă din prolog, pentru că miza era întotdeauna forma.” ■ La categoria *Istorie literară* Mihai Zamfir publică un articol despre *Apariția poeziei românești culte: Dosoftei (1623-1692)*. ■ La *Restituiri* Nicolae Scurtu prezintă fragmente din corespondența lui Remus Niculescu sub titlul *Remus Niculescu și contemporanii săi*. ■ La secțiunea *Meridiane*: □ Roger-Pol Droit, autorul cărții *Mici experiențe filosofice între prieteni*, „consideră că filosofia poate fi un excelent remediu contra plictiselii” și ne reamintește că, „de la Platon încoace, numeroși filosofi au văzut în uimire originea filosofiei.” □ „Nu numai Van Gogh a profitat de soarele sudului (Franței) pentru a-și descoperi geniul adevărat, după primii ani petrecuți în umeda și întunecată Olandă, dar și Nietzsche, pentru care însoritul Sorrente a constituit o revelație a sudului (Italiei). Cel puțin așa pretinde Paolo D'Iorio, autorul unei cărți intitulate *Călătoria lui Nietzsche la Sorrente. Geneza filosofiei spiritului liber*”. ■ Versuri de Daniel Bănuțescu ■ Avangardă editorială: Olga Tokarczuk – *Rătăcitorii*, traducere din limba polonă de Cristina Sârbu. ■ La rubrica *Ochiul magic: Parisul văzut de un parizian*: „În revista «Secolul 21» (nr. 1-6), Cronicarul a descoperit o mică bijuterie: un text de Michel Deguy intitulat *Distrugerea Parisului*. Ochiul poetului și filosofului francez vede ceea ce ochiul turistului obișnuit nu poate să distingă: «Tot măbind Parisul prin anexarea periferiei, Parisul a devenit o periferie.»” □ Cronicarul semnalează „un interviu despre București și bucureșteni” acordat de Andrei Oișteanu Cătălinei Iancu și publicat în în «Revista 22», nr. 38. Cronicarul citează „Bucureștiul este sau, mai exact, a fost

policentrat, a avut mai multe centre, o sumedenie de centre. [...] Bucureștiul era format din – să le zicem – mahalale (fără sensul peiorativ pe care termenul îl are astăzi), care erau constituite în jurul unei biserici. [...] Biserica și cârciuma erau cele două mari «instituții» ale mahalalei, fiind principalele elemente de identificare a unei adrese.” □ „În remarcabila revistă «Istorie și civilizație», un tânăr istoric, Alexandru Armă, scrie un articol interesant în care consemnează impresiile prizonierilor americani despre felul cum au fost tratați ei de armata română și de localnicii civili. [...] Este reconfortant pentru Cronicar să constate că acea bunătate și acea bunăcuviință care, actualmente, par să se afle într-o eclipsă, altădată erau, totuși, prezente în firea poporului român.” □ *O revistă de citit*: „cronicarul recomandă în această săptămână «Dilema veche» (nr. 449)”.

[SEPTEMBRIE]

● **[Apostrof, nr. 9]** *Revista revistelor*: „Frumos interviul acordat de Ana Blandiana lui Iulian Boldea (în «România literară», numărul 34), în care marea scriitoare, povestindu-și întâmplările vieții. [...] Am mai citit cu plăcere, tot în «România literară», nr. 34, cronica foarte exactă și deșteaptă a lui Alex Goldiș la memoriile lui Ion Ianoși; apoi, o cronică scrisă de C. Rogozanu, în «Suplimentul de cultură» (nr. 364, 2012), tot despre volumul monumental *Internaționala mea: Istoria unei vieți*, recent apărut la Polirom, al profesorului Ion Ianoși. Am citit și ce răspunde, tăios, Alina Mungiu, intervievată de George Onofrei în «Suplimentul...» ieșean, cu ocazia apariției volumului ei *De ce românii nu iau premiul Nobel* (Polirom, Colecția «Ego. Publicistică»); jumătate dintre declarații m-au convins, jumătate m-au mirat. Într-adevăr, solidaritatea în jurul unor cauze lipsește la noi, inclusiv în mediile culturale și intelectuale. În ce privește publicațiile ISI, pe care le elogiază autoarea, cred că relevanța lor, reală pentru științele exacte, pentru domeniile umaniste este nulă, cum nulă este și pentru creația strict artistică. Iar Nobelul, dacă o să vină cândva și pentru România, e de așteptat să vină pentru literatură, care nu are de-a face nimic cu punctajele ISI și CNCISIS.” □ „Numărul pe august, 200, al «Convorbirilor literare» marchează cifra rotundă printr-un grupaj sărbătoresc de elogioase „saluturi” și prin transcrierea sumarelor publicației începând cu anul 2004, instrument filologic prelucrat apoi într-un indice de nume. Cronici, eseuri, poeme, proză, toate de bună calitate.” ■ La rubrica *Puncte de reper* George Banu scrie *Călătorie și mărturie* (traducere din limba franceză de Liana Lăpădatu): „nevoia de a pleca! – e în strânsă legătură cu un al doilea termen – nevoia de a mă întoarce! Plecarea se explică prin dorința de a accede la o altă realitate, întoarcerea prin plăcerea de a o savura, plecarea printr-o desprindere de origini, întoarcerea prin nevoia de a le reînvesti, dar altfel: și una, și cealaltă sunt însă hrănite de o nemulțumire față de prezent. Plecăm dintr-o dorință de altundeva, ce devine apoi argument în dezbateră angajată odată întorși.

[...] Acest exercițiu de călătorie se află la originea uneia dintre publicațiile decisive pentru scena franceză: teatrul modern a lui Jacques Rouché. El se afirmă ca un prim martor, al cărui impact a fost cu totul deosebit în epoca turneele teatrale sporadice și a călătoriilor mai degrabă turistice. Rouché pleacă în căutarea teatrelor rusești, germane, și, odată întors, încearcă să le surprindă ineditul. El este martorul ce a văzut, dar dacă a văzut este pentru că nu e deloc un martor inocent sau dezarmat: formația sa, *pregătirea* sa îi permit să sesizeze mutațiile operate și să le evalueze prin raportare la scena franceză.” ■ La categoria *Cronică literară*: □ Sub titlul *Marius Chivu și moartea umăr la umăr* Irina Petraș afirmă: „Cartea lui Marius Chivu înscrie o dublă performanță – de trăit și de scris. În amândouă, găsește tonul potrivit și formulele/ gesturile cele mai profund echilibrate. Cartea emoționează fără greș, ea pune degetul pe chiar orfanitatea noastră la pândă și stârnește spaime și înfiorări legate de murititudine, dar se lasă citită și ca scriitură, ca izbândă verbală asupra emoției”. □ Ștefan Borbély scrie în *Antiutopiile clasice*: „Prin a patra sa lucrare științifică publicată în Franța (*Les Antiutopies classiques*, Paris: Classiques Garnier, 2012), Corin Braga confirmă o formulă intelectuală și existențială specială [...] La un prim nivel, se află decizia de a se confrunța cu somitățile unui gen foarte cultivat direct în spațiul lor de acțiune, într-un centru de cultură major și la o editură cu o reputație bine stabilită, ceea ce conferă imediat prestigiu și generează interes, comparatistul clujean fiind – și prin Centrul de Cercetare a Imaginarului *Phantasma*, pe care l-a creat și îl conduce, sau prin editarea revistei *Caietele Echinox* – unul dintre partenerii de dialog științific cei mai credibili pe care îi are în momentul de față cultura română”. La al doilea nivel, Ștefan Borbély așează opțiunea tematică: „hotărârea de a «lua de coarne» o temă majoră, cum este evoluția diacronică a utopiilor și distopiilor, și de a încerca să propună contribuții originale și metodologii inedite fără prezumția minoratului cultural organic presupune nu numai valoare, ci și siguranță, cu atât mai mult cu cât – poate nu este superfluu să menționăm acest detaliu pentru cei care nu îl cunosc – Corin Braga își redactează cărțile direct în franceză, o versiune românească a lor fiind, pe moment, inaccesibilă. La al treilea nivel, mai important chiar decât celelalte două menționate mai sus, se află aspectul pragmatic, de utopie intelectuală personală, prin care Corin Braga îi continuă pe Mircea Eliade și Ioan Petru Culianu, autori pe care, de altfel, îi și citează destul de des. E vorba de a transforma subiectul care te fascinează în formulă existențială: nu numai de a scrie despre ceva, ci și de a-l trăi aievea, transsubstanțindu-l, făcându-l mod de viață. În cazul particular al autorului clujean, matricea e imaginarul, așa cum pentru Eliade fusese mitul și pentru Culianu magia: puțini știu că în afara volumelor științifice pe care le-a publicat, Corin Braga este și autorul unei opere „secrete“, secunde, de imaginație generativă, din corpul căreia mai cunoscut pentru publicul larg este reeditatul *Jurnal de vise*. [...] Braga propune, în contrapartidă, sintagma „naratorului în poziție distopică“, prin care sugerează mefiența morală față de sistemul prezentat: spre deosebire de naratorul dual al utopiilor,

care fie devine admirator al sistemului perfect pe care îl prezintă, fie se menține în poziția „străinului“ participativ, naratorul distopic afirmă o distanțare, atât a moralei, cât și a imaginației.” Borbély încheie afirmând că dacă autorul își va continua și extinde acest demers abordând și „marele joc al puterii din secolul al XIX-lea, imaginarul terifiant al muncii de după Marx, politicul fixat în totalitarisme antiumane și cinice, adică un traseu exegetic complet, care, odată dus până la capăt, va face din autorul său cea mai împlinită reușită științifică internațională pe care cultura română a generat-o după Revoluția din decembrie 1989.” □ Cristian Vasile publică *Schiță pentru o autobiografie intelectuală*: „Câteodată distanța dintre percepție și realitate este neașteptat de mare. [...] Pasiunea comună pentru explorarea imaginarii a înlesnit apropierea între cei doi interlocutori; de altfel, Eugen Stancu reușește în mod exemplar să stimuleze dispoziția confesivă bine drămuțată a unui istoric mai degrabă reticent, nesociabil și rezervat cu aparițiile publice” □ Marta Petreu scrie despre romanul Georgetei Horodincă *Visătoare: O afecțiune de lungă durată* (traducere din limba franceză de Magdalena Popescu Bedrosian, postfață de Geo șerban, Iași: Institutul European, 2011) în „*Nu mori bine decât la tine acasă*” considerându-l „un roman care are în miezul lui ceva suav și misterios, o finețe și un palpit viu și tandru precum Adela lui Ibrăileanu.” □ În *Viziunea autosurpării zăgazurilor* Ovidiu Pecican afirmă „O problemă pe care o pun îndată prozele lui Gellu Naum la prima lor retrospectivă integrală – *Proză*, ed. de Simona Popescu, Iași: Ed. Polirom, 2012, 470 p. – este cea a codului de lectură potrivit.” Criticul scrie: „Cum citim proza avangardistă, în ce fel procedăm cu antiliteratura? Nimeni nu poate spune cu exactitate decât cum să nu o citim, ce fel de lectură să ocolim. Iar dacă e vorba de evitat, atunci ceea ce nu trebuie să se întâmple, pentru că ar fi un exemplu de o rea practică (*malpractică*), este lectura liniară, în succesiunea operațiunilor uzuale de decor-ticare a sensurilor. Pornind de la aspectul de labirint-rețea al textului, criticul Simona Popescu propune mai multe metode ludice, dar care dau rezultat: lectura de la un detaliu la alt detaliu, din racord în racord, și procedura «din atol în atol», prin familii de simboluri, concepte; ori cea centrată pe personaj.” Ovidiu Pecican descrie abordarea Simonei Popescu: „Poetă ea însăși, nu doar exegetă cu expertiză fermă în moștenirea lui Gellu Naum, Simona Popescu nici nu absolutizează, căci ar fi greu să se recurgă la așa ceva în fața prozei lui Naum, care se metamorfozează continuu, când în aforistică, când în poem, când în excurs bibliografic, când în proză prozaică (dar nu și banală, monotonă). Domnia Sa dă numai întâlnire cititorului într-una dintre încăperile de lectură ale gellunaumisticii, întinzând o mână amicală celor dezorientați de originalitatea și forța de seducție a universului autorului.” □ Constantina Raveca Buleu publică *Fatalitatea ironică: O incitantă mărturisire (auto)critică*: „«Am preferat să locuiesc în Caragiale și nu într-o ideologie» sugerează o atitudine exegetică inedită, în care fascinația hermeneutului pentru subiectul său reverberează într-un exercițiu autoreflexiv genuin, lipsit de poza criticului a priori infailibil, ceea ce face ca *I. L. Caragiale: Fatalitatea*

ironică, volumul lui Mircea A. Diaconu, apărut în acest an la Editura Cartea Românească, să devină nu numai o impecabilă și curajoasă analiză a poezicii caragialiene, ci și o cuceritoare incursiune în sinuozitățile profund umane ale unei aventuri critice construite în siajul unei obsesii.” ■ La rubrica *Microlecturi* Ion Bogdan Lefter scrie articolul *Colecție cu poeți*, comentând Colecția „Poeți laureați ai Premiului național de poezie «Mihai Eminescu»“, coordonator Gellu Dorian, Editura Paralela 45, 2010 (numerele 1-16 și 18-20). Criticul semnalează motivul absenței din colecție a numărului 17: „Mircea Dinescu [premiantul din 2008], inițial de acord cu publicarea, [...] s-a răzgândit și a refuzat să mai cedeze copyrightul, păstrând „monopolul“ creațiunilor sale pentru editura proprie”. Ion Bogdan Lefter scrie despre colecție: „Masive, elegante în austeritatea lor grafică, culegerile premianților oferă o imagine consistentă – chiar dacă parțială – a evoluției postbelice a genului, ba chiar și cu un rapel și mai în urmă, în cazul începuturilor de la mijlocul anilor 1930 ale lui Gellu Naum” Text publicat inițial on-line, în revista virtuală ArtActMagazine/www.artactmagazine.ro, nr. 117, 31 martie 2011; versiune revizuită, la care se adaugă „încă două paragrafe critice, unul despre Premiul Eminescu, celălalt privitor la colecția de cărți”, din care reținem: „Cu totul nefericită e ideea ca înaintea fiecărei ediții organizatorii să anunțe public numele a cinci poeți *nominalizați*, ceea ce, după decizie, îi pune pe cei patru necâștigători într-o situație jenantă. Dacă selecția ar depinde de cărți apărute recent, alcătuirea unei *liste scurte* ar mai avea oarecare justificare. Așa, în cazul unei distincții – spuneam – tip *opera omnia*, e absolut inutilă menționarea a patru *perdanți*, unii dintre ei nemaiapărând în următorul set de *catindați*, peste un an, de unde o întrebare legitimă privitoare la criteriile avute în vedere”. Ion Bogdan Lefter scrie: „Iată câteva nume de *nominalizați* nelaureați: Nora Iuga, Ovidiu Genaru, Nicolae Prelipceanu sau Vasile Vlad – poeți care ar fi meritat și ei, categoric, premiul (și nu am la îndemână o listă completă). Din raza de selecție par să lipsească și alți poeți: oare vor fi fost *nominalizați* cândva Nina Cassian, Gheorghe Grigurcu, Constantin Abăluță, Grete Tartler, Andrei Codrescu și alții la fel de îndreptățiți?; ori, atâta timp cât s-au aflat printre noi, o Maria Banuș (m. 1999), un Geo Dumitrescu (m. 2004)?; ori cei mai valoroși poeți români de expresie germană sau maghiară?” ■ La rubrica *Sub lupa memoriei* Vladimir Tismăneanu scrie *Cioran despre diavol, păcatul originar și istoria universală* ■ *Dosar Nicolae Balotă: Cazul Meyerhofer (Fragment din Abisul luminat – Cartea a doua)* ■ *Proza: Luiza Textoris călătorește în trecut* de Corin Braga (fragment din romanul *Luiza Textoris*, în curs de apariție la Editura Polirom.) ■ La categoria *Eveniment* Eugenia Șarvari scrie despre *Academia itinerantă „Andrei Șerban”*: „inițiată de Corina Șuteu, directoare a ICR New York, și sprijinită de Centrul de Cercetări Teatrale „Octavian Sava” din București, condus de criticul de teatru Alice Georgescu – a ajuns în acest an la a patra ediție. Inițiat în 2007, proiectul s-a materializat, precum antica „academie”, mai întâi într-un cătun cățarat pe înălțimile împădurite ale Apusenilor, la Plopi. A continuat la Horezu și Ipotești,

pentru ca în această vară să se desfășoare lângă București, la Palatele Brâncovenești de la Mogoșoaia, în două etape: 8-14 iulie și 15-21 iulie”. □ *In memoriam*: S. Damian, Constanța Buzea: *Rânduri triste* (semnat de Letiția Ilea), Romulus Vulpescu □ Versuri de George Vulturescu, Ovidiu Vintilă, Radu Nițescu, Olga Ștefan și Ana Dragu.

• [„Bucureștiul cultural”, nr. 117] În *Stereotipiile înnoirii radicale. Triumful anticilor*, Șerban Axinte remarcă faptul că, în literatura și în presa culturală din anii '60 din România „Noul Roman e privit ca o curiozitate, ca un joc inteligent, superior, dar care nu pare să întrunească toate calitățile pentru a deveni un model demn de urmat. [...] Noul Roman Francez pare o extensie teoretică ce poate fi integrată într-un circuit al ideilor ce propun și conturează totuși o cu totul altă viziune de manifestare potențială în zona practicii scrisului.” Șerban Axinte citează întrebarea pe care și-o pune Ov. S. Crohmălniceanu „autenticitatea e oare o problemă formală?” și scrie: „Răspunsul e conținut în însăși concepția lui Crohmălniceanu conform căreia romancierii preocupați excesiv și unilateral de tehnica artelor ajung să eludeze însăși specificul literaturii”. Șerban Axinte afirmă însă: „negația radicală nu e decât cealaltă față a realității tangibile, nu o anulare a ei, pentru că prezența ei se ghicește în însăși efortul de a o respinge. [...] Deși cititorul acceptă în mod natural pactul ficțional, Noul Roman își arată minciuna cu degetul, o transformă în realitate în sine. Studiind ficțiunile și teoriile Noului Roman, Nicolae Balotă observă o dublă tendință. Prima vizează realismul radical, a doua trimite spre imaginarul care se propune pe sine în absența relației cu realul.” Șerban Axinte conchide: „în acest fel este demonstrat convingător un anumit comportament disident al genului romanesc, cel care, pentru a rămâne viabil, are nevoie să-și suspende toate regulile generale. Cel puțin în intenție. Pentru că, așa cum s-a văzut, atunci când se neagă, el automat se afirmă cu o putere de convingere sporită. Cu mijloace noi.” În opinia sa există astfel un impact al noului roman asupra literaturii române: „indiferent de gradul de acceptare sau de respingere a acestor teorii, important s-a dovedit a fi efectul simulativ, atât la nivel teoretic, cât și din punctul de vedere al creației românești propriu-zise.” Articolul este însoțit de precizarea: „Această lucrare a fost realizată în cadrul proiectului Valorificarea identităților culturale în procesele globale, cofinanțat de Uniunea Europeană și Guvernul României din Fondul Social European, prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane”. ■ *Literatură universală*: □ În *Fantasticul sub forma unui ideal* Andreea Chebac analizează romanul lui Haruki Murakami *În căutarea oii fantastice*, Editura Polirom, ediția 2011. □ Mădălina Schiopu comentează *Cinematograful gol* (Editura Polirom, 2011) de Daniel Cristea-Enache în *Seriozitatea efemerului și seninătatea unui învingător*: „E imposibil pentru cititor [...] să nu fie surprins în flagrant delict de entuziasm

urmărindu-l pe olimpianul critic literar”. □ Andreea Răsuceanu analizează *Ochiul căprui al dragostei noastre* (Editura Humanitas, 2012) de Mircea Cărtărescu în *Insulele trecutului*, considerând că volumul înfățișează „dinamica vieții interioare a scriitorului, de procesul complicat care definește etapele scrisului acestuia și, mai cu seamă, pe cele de gestație literară, dintre perioadele de redactare propriu-zisă a cărților importante. Cele mai de interes texte ale volumului sunt, fără îndoială, *Ada-Kaleh, Ada-Kaleh...* și *Ochiul căprui al dragostei noastre*, primul de un lirism aproape barbian pe alocuri, cel de-al doilea cu ecouri din *Orbitor*, la granița dintre elementul autobiografic și ficțiune.” □ Daniel Cristea-Enache abordează romanul lui Lucian Dan Teodorovici *Matei Brunul* (Editura Polirom, Iași, 2011) sub titlul *Omul nou*: „Pentru a da *Matei Brunul*, autorul nostru și-a schimbat în bună măsură formula și chiar optica asupra scrisului său. S-a îndepărtat de subiectele proprii și de remarcabila forță de sugestie a prozelor anterioare, pentru a scrie un roman fără mărcile stilistice deja acreditate și în care se mizează, deopotrivă, pe complicarea structurii epice și pe explicitarea ei. [...] Spre deosebire de romanele care debutează „cuminte“ și se complică pe parcurs, *Matei Brunul* este aproape ininteligibil în prima fază – după care următoarele aduc nu inserturi explicative (la modul artificial), ci noi planuri epice din a căror suită va rezulta o tot mai cuprinzătoare înțelegere. E un proces condus de romancier cu o maturitate vădită. Teodorovici își joacă romanul fără să forțeze nota, nici temporizând prea mult, nici precipitând lucrurile, în complicitate cu cititorul atent și răbdător, pe deplin răsplătit la final.” Daniel Cristea-Enache consideră *Matei Brunul* (2011) „unul dintre cele mai puternice romane ale generației sale”. □ În articolul *Destinul marionetei sunt sforile* Doris Mironescu scrie despre *Matei Brunul*: „E uimitoare creșterea continuă de formă a lui Lucian Dan Teodorovici [...] scriitorul nu s-a mulțumit cu fructele timpurii ale îndemânării sale stilistice, ci a căutat să le valorifice cât mai larg, schimbându-și formula înainte ca aceasta să devină manieră. Lucrurile se văd bine abia acum, după ce această evoluție a dus la certitudinea literară care e romanul *Matei Brunul* [...] a avut loc o nouă metamorfoză, mai spectaculoasă decât cele anterioare, amenințând să fie mai durabilă, dată fiind cristalizarea impecabilă a obsesiilor vechi și a talentului, atât de versatil totuși, al autorului. [...] Teodorovici e mai mult un poet, aplecat obsesiv peste propriile adâncuri, în care vrea să se oglindească unic și definitiv, decât un prozator realist în înțelesul trivial și folcloric”. ■ Fragmente din două interviuri luate de Mihaela Șchiopu Irinei Nicolau, publicate sub titlul *Port un fel de povară a lucrului primit, pe care trebuie să-l dau mai departe* ■ Nora Iuga publică poeme din volumul *Câinele ud e o salcie*, în pregătire la Editura Cartea Românească.

● [„**Caiete critice**”, nr. 9] *Fragmente critice*: Eugen Simion abordează *Teatrul lui Blaga (III)*: „*Cruciada copiilor* se prezintă, la o nouă lectură, o piesă solidă, originală, realizată estetic, punând în scenă o dezbatere religioasă și morală. Călugărul Theodul, misionar catolic în spațiul medieval românesc, ar fi putut deveni un personaj memorabil în această piesă, cu extraordinara lui capacitate

dialectică și forță de a provoca mișcările mulțimii. *Arca lui Noe*, fără a fi o capodoperă de dialectică faustiană și fără a putea fi comparată cu tragedia greacă, intră, notabil, în seria dramelor de natură magică, imaginate de un mare poet obsedat să dovedească în tot ceea ce scrie că miturile nu mor și că ele pot fi oricând resuscitate într-o realitate profană. O fabulă, așadar, mitic-creștină în circumstanțe țărănești moderne.” Despre *Cruciada copiilor* criticul scrie: „Accentul cade în piesă pe confruntarea dintre mamă și fiu, dar nici celălalt plan (moral și religios) nu este de ignorat. La amândouă participă, repet, această femeie autoritară și nefericită (Doamna cetății) care, trebuie să aleagă între Ghenadie – exponentul ortodoxiei sedentare, organice, obediente față de mentalitățile răsaritene – și demonicul Teodul care a inițiat și coordonează această imensă aventură colectivă plină de ardoare mistică, dar și de superstiții, de orgolii și de închipuiri. Este, după impresia mea, personajul central al tragediei pentru că el trebuie să apere ceva ce nu se mai supune ordinei și cumpătului, firescului. [...] Notabilă, în piesă, este sugestia de isterie colectivă, sub presiunea unei erezii. Mi se pare partea cea mai valabilă, estetic, a acestei parabole medievale. O boală fără nume intră în suflute. [...] fice ale pământului și *proorocițe* ca Nona, de o vitalitate debordantă ca Ivanca, Ioana Zănatica, de aici, reprezintă ramura păduroasă a feminității ofensate și răzbunătoare...” Despre *Arca lui Noe* Eugen Simion afirmă: „Ideea, mai limpede, ar fi că Nefărtate reprezintă factorul distrugător, este dușmanul creației și al armoniei divine. E *umbra Moșului*, îl urmărește peste tot pentru a-i zădărnici planurile. [...] Ana reprezintă, până la un punct, satul sceptic, tradiția neîncrezătoare în astfel de drăcovenii: să construiești o Arcă în pădure și să plutești apoi cu ea prin munți? [...] „Să nu te dai niciodată prea mult Visului! Visul e marele vrăjmaș omului” – își sfătuiește ea fiul. [...] . Ana e vocea comunității, ca și Slujnica din Tulburarea apelor. Un personaj, să mai spun o dată, care trece de la o scriere la alta în teatrul blagian.” Spre deosebire de Ion Negoitescu pe care îl citează, Eugen Simion consideră că „tocmai limbajul este susceptibil de neautenticitate în piesa lui Blaga”, replicile personajelor fiind „mai degrabă nefirești, lovite de o prețiozitate cărturărească, departe de a impune sarcina mitică. Importanța piesei trebuie căutată în altă parte, și anume în capacitatea de a sugera revelația miracolului într-un timp desacralizat”. ■ *Cronici literare*: □ Alunița Cofan publică *Nepotul lui Pastenague, Tsepeneag*: „Apariția în volum a câtorva din scrierile publicistice ale lui Dumitru Țepeneag constituie materia prezentării din recenzie ce urmează. Între marea Istorie a exilului, presărată de renunțări și vitregii, și mica istorie personală, se profilează destinul unui scriitor de excepție, care, după trei romane scrise în franceză, a revenit la limba română, limba creației și a ființei sale literare. Vivacitatea spiritului, polemica, umorul, ironia și calambururile formează un stil învăluitoare, care captivează și ține treaz cititorul față de judecățile emise. Oniristul Țepeneag se dezvăluie și face dezvăluiri interesante despre viața literară românească de dinainte și de după 89.” Autoarea scrie: „trebuie să recunosc: cu cât e mai suspect, mai misterios și mai

spectacular titlul, cu atât simți mai puternic vraja invitației. [...] Fac o trecere în revistă a variației de titluri ce precede o opțiune e o semnalizare ecumenică asupra procesului semnificării stârnite de obiectul articolului, de cum și spre ce se orientează analiza sau demonstrația hermeneutică : «Pastenague între istorii literare și marea Istorie a exilului».... «Mica și marea istorie în viziunea lui Pastenague».... «Acesta nu este un supraréalist»... «Frumoasa grăire subțire a lui Pastenague».... «Brevilocvența elocventă din publicistica lui Pastenague».... «Intoarcerea din exil și republicarea»...» Alunița Cofan observă: „Pamfletarul Țepeneag nu-și varsă umorile negre precum o face Arghezi virulentele și scatologicul său limbaj ultracoroziv, el înțepă ușurel și lasă să scapere din plin umorul (de bună calitate), jocurile de cuvinte și calambururile, pentru care M. Cărtărescu mărturisește în publicistica sa că (alături de colegii de generație optzecistă) ar fi dat tot regatul cucerit. [...] E interesant de observat că atunci când discută serios despre critică, literatură, scriitori și arta scrisului, Țepeneag renunță la forma dialogală a tabletelor sale (discuțiile contradictorii, bășcălioase și malițioase cu alter-ego-ul său), eul fictiv Pastenague este înghițit de eul social”. Despre atitudinea lui Țepeneag față de critică Alunița Cofan scrie: „deși “modelul” negativ de critică manolesciană e un cal de bătaie favorit, spre care-și trimite constant săgețile, aluziile malițioase, ironiile și comentariile polemice, acesta nu-i ocupă întreaga atenție. Țepeneag e preocupat și de a lămuri pentru sine (și cititori) ce reprezintă critica și criticul literar. O tabletă edificatoare se intitulează *Ce înseamnă să fii critic literar* (p. 76). Dacă criticul este un scriitor, el are un statut aparte care trebuie acceptat atât de cititori, cât și de scriitorii la a căror impunere pe scena literară contribuie. În calitate de judecător al literaturii el trebuie să facă proba competenței prin cunoașterea canonului literar în profunzime (sau a *legii*), canon pe care trebuie să-l aplice în mod echitabil și consecvent. Ceea ce atrage o a doua condiție esențială pentru un bun critic, cea a moralității. [...] În această concepție asupra criticii, Țepeneag se identifică cu viziunea critică a lui Eugen Simion și a lui Valeriu Cristea, critici pe care-i apreciază tocmai pentru onestitate, etica profesiei și respectul față de criteriul estetic.” Criticul citează afirmația lui Țepeneag cu privire la limba în care scrie: „limba română, este plin de învățăminte: “Mie orice s-ar spune, mi se pare româna mai puțin uzată decât franceza și, deși nu sunt ceea ce se cheamă un stilist, mă simt mai bine când scriu românește. În ciuda faptului că de vorbit vorbesc aproape numai în franceză, doar când mă duc în România vorbesc românește. Pentru mine, româna e limba literaturii, nu e limba de toate zilele, cum e franceza...” Alunița Cofan menționează și convingerea lui Țepeneag că intraductibilitatea constituie o probă a valorii (opinie împărtășită și de Leonid Dimov, pe care îl citează). Autoarea scrie: „Marii poeți, ca și marii prozatori, rămân intraductibili, ceea ce le dovedește chiar valoarea, căci limba în care scrii nu e doar mijloc de comunicare, ci o supradeterminare internă, viscerală și psihică [...] În atitudinea lui față de cultură, când el însuși e unul din făuritorii ei, Țepeneag se declară împotriva cenzurii economice, exercitată de piața capitalistă. El

consideră că statul trebuie să se implice și să subvenționeze cultura, valorile culturale autentice. Nu-i place ideea cărtăresciană a operei literare privită ca marfă, ce trebuie să-și creeze singură piața, o consideră o gogomănie. Relația dintre arta literară și economia de piață trece prin cenzura economică și e mult mai complicată, decât așa zisa selecție operată de gustul publicului”. □ Irina Georgescu scrie *Sub lupa biografiei*: „Volumul *Apropieri* de Ion Vianu prezintă un puzzle de referințe culturale, înfățișând exercițiul continuu de „a căuta proximități acolo unde nu există decât depărtări”. Regăsim scurte meditații despre bătrânețe, iluzii, dezamăgiri, regrete, despre binomul Est-Vest și despre neputința de a citi toate cărțile lumii, de a cunoaște deplin ceea ce ni se dă mereu prin procură. *Eseurile în libertate* conțin doze mici din tribulațiile unui spirit critic extrem de ascuțit. Abia în *Portrete interioare* se dă o bătălie între gânduri, atitudini, prejudecăți și amintiri despre ființe remarcabile.” Reținem: „Dacă literatura ne face mai frumoși, mai îndrăzneți, sau doar mai curioși, nu e decât un efect al faptului că suntem ființe culturale, că trăim sub amenințarea propriei evanescențe. [...] Însemnările din *Memorialistica văzută de un memorialist* au în vedere o posibilă definire a genului memorialistic, confruntat cu caracterul efemer al consemnărilor dintr-un articol de ziar sau chiar cu fragmentarismul dintr-un jurnal intim: «dacă denunțul, jurnalul intim sau corespondența transcriu vocea din miezul acțiunii, articolul de ziar prezintă, în mod tipic, vecinătatea cu fapta. Deja el nu mai este în miezul faptei, dar este lipit de faptă sau, pentru a folosi un cuvânt mai savant, se găsește cu aceasta într-o relație de contiguitate» (p. 62). Aspirația mai *lumească* a memoriilor derivă din perpetuarea unei stări ostile față de propria persoană și conectarea deplină la un timp și spațiu foarte precise, mai cu seamă pentru că memoriile «se vor capitole de istorie. Autorul se concepe ca un martor privilegiat»” (p. 64). Ion Vianu pledează pentru o regândire a literaturii, unde «adevărată literatură pură ar trebui să fie memorialistica»”. În opinia criticului volumul lui Ion Vianu prezintă „o lume ce forfotește, al cărei glas hialin se aude secundă de secundă de la un capăt la celălalt al lumii; recuperăm epoci diverse privite în oglindă, mentalități țesute cu migală de scriitori, regizori sau chiar de personaje, fără cronologie, fără alt criteriu în afara selecției personale a eseistului: Sanda Stolojan, Samuel Beckett, Constantin Noica, Cella Delavrancea, E. M. Cioran, Marcel Proust, J. M. Coetzee, Mihai Mănușiu, Dominique Fernandez, Dostoievski, *Memoriile unui antisemit* de Gregori von Rezzori, Grigore Gafencu, Orhan Pamuk, Cehov, 22 Irina Georgescu Mateiu Caragiale, Mineko Iwasaki, cea mai cunoscută gheișă, Martin Heidegger, Hannah Arendt, Lena Constante, *Antichristul* lui Lars von Trier, Vladimir Nabokov, arhiepiscopul catolic al Bucureștilor, între 1905 și 1925, Raymund Netzhammer, Friedrich Nietzsche și Rainer Maria Rilke, Henry Miller, Cornelia Pillat, Elias Canetti, Șerban Foarță, Soljenițan.” Concluzia: „Prin aceste eseuri, microanalize și studii în nuce, Ion Vianu ilustrează diverse manifestări ale eseului – filosofic, politic, istoric, literar – completând cu mare abilitate spațiile lipsă din harta propriei subiectivități. Din

lectura acestor pagini, aflăm angoasele eseistului, temele predilecte, scriitorii preferați, lecturile recente, impetuoșitatea și temperanța unui spirit care își sondează, la fiecare pas, propriile repere.” □ Sofia Speranța Milancovici publică *Benjamin Fondane notebooks – Baudelaire and the abyss experience*: „Ultimul număr al elitistei reviste «Caietele Benjamin Fondane» a apărut ca urmare a întâlnirii științifice anuale a Societății de Studii Benjamin Fondane, care reunește cercetători științifici din toată lumea, al căror patron spiritual este scriitorul, filosoful, realizatorul cinematografic și eseistul evreu, de origine română Benjamin Wechsler – Fundoianu – Fondane. Numărul 15 al revistei este dedicat amintirii unuia dintre fondatorii revistei și colocviilor anuale, Leon Volovici, care are și el origini românești.”. Reținem: „The covered topics are exciting for the specialized researcher and suggest different perspectives: from issues regarding how the work is perceived (presented by Monique Jutrin), to the press dossier on critical reception (Eric de Lussy was concerned with identifying articles that have appeared as a consequence of the publication, in 1947, of the volume *Baudelaire et l'expérience du gouffre*. Moreover, the author of the critical dossier selected, from each chronicle, the paragraphs most pertinent to the sketching of the overall image) or from the inherent challenges of a critical edition, presented by Ion Pop, by going through the volume, we arrive at cross readings of Baudelaire and Nietzsche, at incursions into Baudelaire's religious experience (Margaret Teboul) or at the metaphor's analysis (Maria Villela- Petit, honored researcher at the Phenomenology and Hermeneutics Center – Paris Husserl Archives) and that of the abysmal experience's. (Annafrancesca Naccarato) In the volume we can notice the signatures of some Romanian researchers, who attack either the subject of Baudelaire's theatricality (Ioan Pop-Curseu), or aspects regarding the Romanian creation period of Benjamin Fundoianu. Carmen Oszi is dealing with the translation and the bringing into the spotlight of a unique manuscript, entitled *The Jews from Romania* and dated 1913.” ■ *Document*: Ion Călugăru, *Jurnal (V)* ■ Comentarii: □ Caius Traian Dragomir semnează *Naționalism și antiimperialism*: „Imperialismul este un produs cel al voinței de utilizare a unui extrem naționalism ca mijloc de dominație și război, sub falsul pretext al substituirii naționalismului prin globalizare. Reacția la imperialismul statelor mari este dezvoltarea naționalismului în statele medii și mici. Cercul vicios astfel generat conduce la degenerescența condiției umane. Alternativa este respectul pentru universalitatea și implicit, unitatea naturii și substanței umane.” □ Lucian Chișu publică *Ion Băieșu – profil de romancier*: „Acest studiu consemnează împlinirea a două decenii de la dispariția prematură a prozatorului și dramaturgului Ion Băieșu (1933-1992), reprezentant al generației 60 din literatura noastră. Autorul prezintă succint cariera literară a regretatului scriitor, insitând asupra importanței romanului *Balanța* (1985), care a fost un succes editorial și a marcat un moment important al luptei scriitorilor cu cenzura comunistă, disimulată prin mijloace artistice noi și penetrante.” Reținem: „Simțul ascuțit al observației, dublat de o ironie pătrunzătoare,

îi permit să distingă nuanțe acolo unde cei mai mulți de abia întrevăd locurile comune ale literaturii și vieții. Având ceea ce unii numesc fantezie comică, profilul lui literar se delimitează ușor din masa colegilor, scriitori și ziariști. Spre deosebire de eroii de hârtie ai acelor timpuri, majoritatea bravi exponenți ai proletcultismului, protagoniștii lui Ion Băieșu apar cu defectele și calitățile umane la vedere. Idealurile lor nu sunt politice și nici alterate de năzuința patriotică de mai bine. Ei acționează motivați de alte scopuri. Iubesc contradicțiile, iar pentru a le scoate în evidență, fac pasiune și pentru elocință, în spatele căreia se află, perfect camuflat, un enorm chef de vorbă. [...] Reprezentând un fel de alternativă la cenușii literaturii oficiale, textele sale, de un umor succulent, câștigaseră foarte mulți adepți și, în plus, rezervau celor care știau să citească printre rânduri o reală complicitate, fenomen subversiv despre care s-a vorbit mai puțin, dar la fel de împământenit ca și credința generală că adevărul oficial era o marfă perisabilă. [...] Începând cu deceniul al nouălea, confruntarea scriitorilor cu cenzura intră într-o nouă etapă, aceea a diversunii. Utilizând procedee inedite, cei mai talentați dintre scriitori reușiseră să-i adoarmă vigilența. [...] Romanul este scris în fraze scurte, cu nerv, fără prisos de comentarii și fără implicarea autorului în acțiune, ca agent moral, dar cu enormă insistență însă asupra imaginii, fie ea de ansamblu, fie secvențială. Funcția de document evidențiază suma adevărilor crude prezente în narațiune. Diferențele dintre imaginea oficială și realitate sunt extreme. Scenariului fals, al vieții plină de fericire și realizări, din imaginarul bolnav al conducătorilor comuniști îi ia locul o vastă panoramă a dezastrului în care fusese târâtă, cu inconștientă, România. [...] Dacă, totuși, în pofida efectul exploziv al cărții, *Balanța* a trecut de cenzură, faptul se datorează iscusinței scriitorului de a-și fi făcut pierdute *urmele* în hățișul epic”. □ Ilie Zanfir analizează *Contextul postdecembrist și efectele sale culturale*: „Obiectul acestui polemic articol îl constituie problema demolărilor valorilor naționale, într-o furibundă campanie de presă («România literară», «Dilema», «22»), începută în perioada postdecembristă cu atacarea reputației lui Mihai Eminescu, “omul deplin al culturii române”. După el, urmează, din partea detractorilor, și alte poziții de vârf sau de primă mână din literatura, critica și cultura română, precum Nichita Stănescu, Marin Preda, Nicolae Breban, Dumitru Țepeneag, Eugen Simion, indiferent că aceștia au trăit sub regimul comunist sau au luat calea exilului.” Reținem: „Confruntările furibunde pe diverse teme din societatea românească postdecembristă sunt deseori hărțuiri degradante, în cursul cărora adevărurile și calomniile se întretes în conotații sociale, politice, economice, financiare, științifice, culturale și, evident, morale. În urma lor rămân cicatrice urâte, tatuaje descalificante, porecle, greșeli jenante de exprimare, gafe memorabile, polițe de plătit etc. *Actorii* epuizează repede bagajul decent de idei și pe cel al documentării în cauza respectivă și trec la răfuiele grosolane, cu multe amănunte și detalii biografice, cu termeni argotici inacceptabili”. În legătură cu detractorii lui Eminescu Ilie Zanfir amintește: „Din sutana canonicului Al. Grama de la Blaj, se ȋtesc mulți indivizi preocupați de

combaterea și demitizarea poetului instalat în conștiința publicului de un spirit critic paralizat, conformist. Printre acești revoltați se numără Aron Densusianu («Literatura bolnavă»), B.P. Hașdeu, Anghel Demetrescu, Panait Istrati, activiștii canonului proletcultist, până la Petru Culianu și la practicanții canonului post-modernist din actualitate». Autorul consemnează: „în preajma aniversării a 150 de ani de la nașterea poetului, după un preludiu pe tema salvării de la asfințirea de idei în privința abordării operei și a unei nevoi imperioase pentru despărțirea de Eminescu (în «România Literară», nr. 1, din 14-20 ianuarie 1998), revista «Dilema» confiscă subiectul pentru discuții, reconsiderări, redefiniri. Semnează Nicolae Manolescu, Zigu Ornea, Ion Bogdan Lefter, Răzvan Rădulescu, Șerban Foarță, Cezar Paul-Brădescu (sic!), Pavel Gheo Radu, Mircea Cărtărescu, T.O. Bobe, Cristian Preda, Alexandru Paleologu. [...] După primul moment de stupefacție la violența primitivă a felului cum a fost tratată problema (ideea, întrebarea, cazul, dosarul, fenomenul, cestiunea, scandalul...) Eminescu, reacțiile nu au întârziat să vină din toate părțile: vehemente (Adrian Păunescu, George Pruteanu), ferme, elegante, documentate, decent muștrătoare (Eugen Simion, Alex Ștefănescu), ori corozive, în tonul polemic al «Dilemei» (Corneliu Vadim Tudor) etc. [...] La oarecare distanță, se adaugă celor ce fac alergie la opera poetului Horia Roman Patapievici care constată că «steaua lui Eminescu a apus», iar moștenirea lui este «cadavrul din debara», fiindcă spiritul pragmatic modern elimină pe cel al profunzimii.» În opinia lui Ilie Zanfir, „a-l păstra pe Eminescu numai ca poet înseamnă o gravă mutilare a contribuției sale în cultura română.” Criticul scrie: „După Revoluția decembristă s-a polemizat asiduu pe marginea crizei literaturii, a crizei poeziei, a romanului etc., crize false, în vreme ce de o criză puternică era afectată receptarea, realitate de care s-a profitat, fiind încurajată pe terenul valorii, confuzia cea mai rapace. Tentativele de revizuire a valorilor semănau uneori-adeșori cu un soi de răfuială. Literatura română, creația propriu-zisă au cunoscut în plină libertate o înflorire formidabilă, fiind umbrite oarecum de cultivarea lipsită de măsură, de nuanțe, de perspicacitate a traducerilor evident necesare, cu precizarea că în mod obligatoriu trebuie păstrată o dreaptă cumpănă, o proporție justă, deliberat echilibrată între creația originală națională vie și traduceri.” □ Florin Toma scrie despre *Strategiile de rezistență*: „Spre sfârșitul anului 1947, România este puternic implicată în procesul de *comunizare*. Apoi, libertatea presei este eliminată, cinematografele devin instrumente de propagandă, iar teatrele joacă piese sovietice. Fenomenul de rezistență este unul izolat, deseori sortit eșecului, iar critica împotriva regimului atrage după ea arestarea sau izolarea. Cu toate acestea, artiștii și scriitorii manifestă, încă, forme de insubordonare. Cea mai îngrijorătoare formă de rezistență este, pentru conducerea partidului, atitudinea duplicitară a directorilor de teatre. Deși aceștia sunt funcționari supuși controlului politic, în realitate aceștia devin combativi, mai ales în problema repertoriului”. Florin Toma menționează câteva dintre reacțiile scriitorilor la implicarea ideologiei în literatură: Nina Cassian semnalează că

„Obligat să răspundă fără ezitări comenzilor date de forurile de conducere comuniste, considerând că lipsa libertății de exprimare și persecutarea artistului creează un complex de inferioritate capabil să paralizeze orice potențial creativ. Scriitoarea propune o cooperare productivă între creatori și organele superioare care să elimine teama de critică. Dând dovadă de curaj, romancierul Cezar Petrescu răspunde 10 faimosului articol al Scânteii, exprimându-și lipsa de convingere în ce privește *ajutorul tovarășesc* oferit oamenilor artei, fapt ce stârnește indignarea lui Paul Georgescu. [...] Cezar Petrescu invocă argumentul firesc al necesității de a face deosebirea între un ziarist și un scriitor. *Ajustările și revizuirile* îi pot fi pretinse celui dintâi, deoarece lucrează cu ideile și «de la 1914 încoace, ideile au încetat să mai fie inofensive», dar scriitorul trebuie «lăsat în pace». În absența libertății, rolul său devine inutil pentru societate. Politica de dădăcire ideologică și imixtiunea oficială în creație este ironizată de prozator care își încheie articolul cu recomandarea ca cel care scrie să fie lăsat să o facă în pace: Ce este important de reținut aici, este faptul că în anul 1948 se puteau încă exprima în presă dezaprobări legate de sentințele și comenzile pe care le primeau artiștii, lucru care se va schimba radical în anii ce vor urma. Mai târziu, în perioada dezghețului, din astfel de discuții va putea rezulta orice: fie opera era interzisă sau modificată, fie scriitorul își păstra poziția lui, afirmată sau nu, fie accepta sincer sau formal opinia oficialilor”. ■ *Arte, spectacole, mass-media*: □ Maria Cernat semnează *Comercializarea cercetării academice și parvenirii ei*: „Acest articol cercetează felul în care cercetarea academică s-a transformat într-o afacere controversată în învățământul superior românesc. După o cercetare amănunțită a felului în care criteriile de promovare s-au schimbat în ultimii ani, credem că actualele criterii nu sunt relevante și suficient de puternice, având în vedere scopul lor. Există multe feluri prin care le folosesc anumiți universitari români pentru a ocoli regulile de cercetare. Există unele așa zise publicații *academice* care folosesc banii pentru a mima cercetarea științifică și acest lucru merită cu prisosință să se scrie despre el.” □ Narcis Zărnescu publică *Lecturi virtuale: Grigore Alexandrescu*: „Eseul dezvoltă câteva ipoteze ca, de exemplu, în ce măsură cuvinte sau fraze ca «gânduri sfânte», «cugetările regine», «palida înțelepciune», «drum de roze semănat», «sufletul vostru: un înger», etc. mai sunt încă reprezentative pentru mentalul contemporan, dacă au dobândit conotații noi sau dacă aceste sintagme mai transmit un mesaj coerent sau deschid doar un vid semantic. Concepte și grile de evaluare, propuse de-a lungul timpului de Popper și Stiegler, Heidegger, Roman Jakobson, Foucault sau Walter Benjamin sunt puse în funcțiune pentru a extrage esența modernismului *grigorian*, axat în special pe mecanismele ironiei poetice”. În opinia criticului, „A evalua un text, conceput fie de Ureche, fie de Cioran, înseamnă a repune problema adevărului, neuitând că adevărul lui Homer nu va fi mai autentic sau mai puțin autentic decât adevărul lui Dante sau al lui Eminescu. Neuitând că adevărul literarității (literaturnost, Roman Jakobson), spre deosebire de cel al științei, este multiplu (senzitiv, sentimental, instinctual,

intelectual, afectiv, intuitiv, social, etc.) și unic, chiar dacă de la Heidegger și Walter Benjamin până la Foucault și Barbara Stiegler se vorbește de dispariția operei. Deși, Gr. Alexandrescu este, alături de Alecsandri și Eminescu, Macedonski și Coșbuc, unul din «clasicii noștri, adică unul din poeții care pornind de la experiențele fundamentale ale sufletului omenesc, a atins în cântecul lui armonia și plenitudinea, făurind modele durabile pentru întreaga creație ulterioară», ni se pare legitim să ne întrebăm dacă mai «avem nevoie» de Grigore Alexandrescu, de marii și micii clasici? Dacă mai există «comunicare» între trecut și prezent.” Criticul menționează că „Maiorescu avea să afirme că poeziile lui Gr. Alexandrescu și Bolintineanu, «relevante atunci (1882, n.n.) ca singure posibile, nu mai au aceeași valoare astăzi», iar Paul Zarifopol va contesta actualitatea estetică a poeziei lui Conachi.” În opinia lui Narcis Zărnescu „Lipsit de conștiința originii și a tradiției sale, care îl autentifică, îi asigură feed-back-ul și autoreglarea, insul, fie el elev sau student, «căpșunar» sau softist de geniu, va deveni ireversibil o marionetă programată”. Narcis Zărnescu propune un portret mai puțin cunoscut al lui Grigore Alexandrescu „schitat de Tudor Vianu, într-o scrisoare către George Călinescu: «Privindu-i portretul, mi s-a părut totdeauna că Gr. Alexandrescu trebuie să fi semănat cu Macedonski: aceeași sculptură a figurii, aceeași puținătate a trunchiului cu sistem muscular destins și consumat în lungi vegheri, cu tutun și cafea, cum practica intelectualii bucureșteni în veacul trecut...»” Criticul remarcă: „Retorica oblicității, cum o numește Catherine Kerbrat-Orecchioni, funcționează atât în spațiul fabulei, cât și în cel al satirei, ambele nefind altceva decât acte de limbaj derivate sau indirecte (J. Searle, *Speech Acts*, 1969; *Intentionality*, 1983). [...] Traducerea, ca și fabula sau satira, genuri subversive, vor asigura pe parcursul secolelor XIX-XX complicitatea autor-cititor, formă de comunicare subtilă, complexă, generatoare de «efecte perverse», în regimurile totalitare.” Criticul îl citează pe G. Călinescu „Grigore Alexandrescu este înainte de Al. Macedonski, dintre aceia care au contribuit considerabil la apropierea poeziei de muzică.” Concluzia: „Alături de Vasile Alecsandri și Anton Pann, de Negruzzi și Donici, Bolintineanu, Sihleanu sau Mumuleanu, Grigore Alexandrescu este unul dintre poeții care, prin practica scriiturii, l-au făcut posibil pe Eminescu. Ei fac parte nu numai din intertextualitatea eminesciană, ci și din structura profundă a orizontului nostru cultural de așteptare a provocărilor viitoare. Comportamentul nostru cultural modern, defensiv sau militant, de a ne raporta și, eventual, integra, la/în alte ierarhii, specifice civilizației occidentale sau orientale, a fost «programat», pe canale instituționale și strategii didactico-pedagogice, și de acești pre-clasici sau pre-romantici”.

• [„**Contemporanul. Ideea europeană**”, nr. 9] Maria-Ana Tupan, în articolul *Ce-ți rămâne de făcut când s-a făcut totul?*, abordează studiul *Caragiale. Marele paradox*, semnat de Gelu Negrea: „Gelu Negrea este, pe de o parte, adept al criticii metodice, care-și justifică demersul și concluziile, iar, pe de alta, un practician al unui discurs seducător prin tropi și aluzivitate”. ■ Adrian Dinu Rachieru publică

Ion Creangă. Spectacolul disimulării la Editura David Press Print, în 2012. Autorul evidențiază caracterul (auto)distructiv al autorului care contrastează cu esența scriitoricească a acestuia – „Voința de autodestrucție sau autonimicire, pe care Creangă cu siguranță că o are, bulversând toate rezervele de certitudine pe care i le oferă viața”. ■ La secțiunea *Lecturi*: □ Bogdan Crețu scrie *Călinescu sub vremi* □ Constantina Raveca Buleu recenzează volumul lui Geo Șerban *Întâlniri cu Marcel Iancu* (Editura Hasefer, 2011), sub titlul *O reverie culturală*. ■ Cătălin Ghiță semnează *Configurarea spațiului oriental în poezia romantică românească (III). Elemente ale spațiului artificial* ■ Irina Ciobotaru scrie *Despre timp, timpuri și culpabilitate istorică*. ■ La categoria *Cronică literară*: □ Sub titlul *Popas în boj-deucă* Ștefan Borbely comentează studiul lui Adrian Dinu Rachieru, *Ion Creangă. Spectacolul disimulării* (Editura David Press Print, Timișoara, 2012), numindu-l un „eseu de critică a receptării impecabil făcut”. ■ Iulian Boldea publică eseul intitulat *Nichita* ■ *Profil*: Adrian Dinu Rachieru scrie *Mihai Beniuc - o „piticanie morală”*. ■ *Pe cont propriu*: Liviu Ioan Stoiciu publică articolul *Demisia criticului Daniel Cristea-Enache din Uniunea Scriitorilor în semn de protest* ■ *Polemici*: □ Magda Ursache scrie *Păcate și confesori*. □ Constantin Cubleşan, în *Lumea într-o hologramă*, abordează volumul *Ochiul câprui al dragostei noastre* (Editura Humanitas, București, 2012) de Mircea Cărtărescu: „aceste *cioburi* biografice, selectate semnificativ, joacă rolul unor veritabile holograme în care crâmpeii mișcării individuale dă seama asupra modului de ansamblu al mișcării unui întreg angrenaj, al sistemului social dat.” □ În articolul *Idila conceptistică* Marian Victor Buciu analizează scrierile lui Virgil Nemoianu despre idilă pornind de la teza sa de doctorat *Micro-Armonia. Dezvoltarea și utilizarea modelului idilic în literatură*. ■ George Motroc în dialog cu Adrian-Christian Kuciuk: *Despre cărți și ani în Balcani* ■ *Portret*: Anastasia Dumitru, *Un document ridicat din apartamentul lui Alex. Ștefănescu* ■ La secțiunea *Vizor*: *Mihai Cimpoi* scriu Alex. Ștefănescu, Eugen Simion, Theodor Codreanu, George Vulturescu, Cassian Maria Spiridon, Lucian Vasiliu, Adrian Dinu Rachieru, Daniel Corbu ■ *Poeme de Rodica Marian*.

● [„Convorbiri literare”, nr. 9] La *Atitudini* Cassian Maria Spiridon scrie *Ion Barbu – poezie și geometrie*. Reținem: „Are, cum încă o dată recunoaște, o singură evlavie: Edgar Poe și trei admirații: Mallarmé, Rilke, Rimbaud. Iar printre români, crede îndreptățit că, prin Matei Caragiale intrăm în literatura majoră. [...] îi refuză lui Arghezi, nu cu totul fără temei, epitetul de poet modernist, cu o aglomerare de argumente care-i motivează, de fapt, propria poezie: «[...] El nu poate înțelege că teoria are și ea o valoare pragmatică. O unealtă extrem de subțiată ce se intercalează între noi și creațiunea noastră.» [...] *Legenda și somnul în poezia lui Blaga (Ultima oră, 24 februarie 1929)*, luminează confraternitatea lirică dintre cei doi mari poeți”. ■ *Convorbiri literare ediția 200*: texte de Alexandru Zub, Maria Șlehtițchi, Adrian Alui Gheorghe, Adrian Dinu Rachieru ■ La secțiunea *Literatură*: □ Elvira Sorohan semnează *Muntele, un sadovenian „locus amoenus”*. Autoarea abordează *Creanga de aur și Poveștile de la Bradu*

Strâmb: „Ele sunt înrudite pe tema tăcerii și singurătății revelatorii pentru ceea ce este taina și maiestatea seducătoare a muntelui sacralizat prin apropierea de cer.” Concluzia Elvirei Sorohan este că „Filosofia lui Sadoveanu nu trece dincolo de marginile unei hipersensibilități din care se naște înțelepciunea de a se emoționa în fața veșniciei muntelui, fără a-i râvni veșnicia. Metafizica lui nu trece dincolo de punctul unde piscul muntelui se întâlnește cu azurul cerului. Dincolo e misterul ce nu mai poate fi decât invocat.” □ În *Casa de iarbă, unde Lethe nu e, acum*, Yahoo Ioan Holban scrie despre poezia lui Nicolae Sava: „în *Insolența nopților* (2004) și în antologiile *în aripi de gală* (2011) și *Privighetoarea arsă* (2011), poetul călătorește *cu barca pe Yahoo - Lethe* a (post)modernității”. □ Cristian Livescu publică articolul *Poeți din Roman: Florin Vasile Bratu și Eugen Stețcu*: „O carte neobișnuită de poeme dialogate ne propune spre lectură Florin Vasile Bratu *Durerea veșnică a neîmplinirii* (Medialux, 2011) [...] la granița dintre poezie și teatru dintre istorie și ficțiune, dintre memoria relicvală și cea afectivă.” Despre Eugen Stețcu Cristian Livescu scrie: „Scotocind prin abisul dintre rostiri, Eugen Stețcu [...] scrie o poezie discretă, cu un pigment bacovian, de notație hieratică, închisă în idealitatea sa orgolioasă. [...] Poezia lui Eugen Stețcu ezită între sugestie și plăcerea de atelier liric, de modelat imagini. □ În *Amintiri fără copilărie! Cât adevăr, atât și ficțiune* Constantin Dram îl numește pe Valeriu Stancu „un autor orgolios, poet și prozator deopotrivă, mânat de patima destăinuirii, a relatării, a comunicării” și analizează volumul *Respirația umbrei*. □ Dan Mănuță abordează volumul lui Alexandru Ruja *Lecturi – cărți – zile* (Timișoara, Editura Universității de Vest, 2012) în *Nostalgia cărților*. □ Adrian Dinu Rachieru scrie *Dorin Popa sau gâlceava sinelui*, abordând volumul *Povestea mea: alias avatar* (Editura Dacia XXI, 2011): „Expansiv, dar și retractil, dilematic, etern neliniștit, afișând (rareori) un ludism care, sub aparența calmității, maschează fondul grav, Dorin popa se zbate (liric vorbind) între surpare, patimă, cădere, respectiv culpă, smerenie, nevoia de puritate, despovărare (cum constatăm în volumele mai noi).” Adrian Dinu Rachieru conchide: „E cel puțin curios că un poet de calibrul lui Dorin Popa (consecvent sinelui gâlcevit), un nume de vârf al generației, lipsește, de regulă, din clasamentele optzecismului relansat, trădându-și, în fracvente cazuri, din fericire, premisele.” □ Vasile Spiridon comentează *Șercan* (Editura Dacia XXI, 2012) al lui Andrei Mocuța sub titlul *Șercan sau calea netulburată*: „O linie majoră trasată de aceste povestiri o constituie paradigma puterii căpătate prin forța tăcerii. În general, oamenii de rând concep cunoașterea și comunicarea ca pe o funcție prin excelență a cuvântului, dată mai ales oratorilor, retorilor, limbușilor. Dar, dacă înșiruirea sintagmatică a cuvintelor încheie prin precizare și limitare, tăcerea deschide și dezmargină prin semnificațiile ei profunde. Tăcerea nu este un simplu gol, ci este golul care sună foarte cristalin a plin, este *golul* plin de sens.” Concluzia sa: „Andrei Mocuța se descurcă foarte bine pe autoimpusele și dificilele spații înguste ale prozei scurte. Și nu în ultimul rând respectă pactul cu cititorul, proclamat încă din motto-ul cărții: «[...]

Te așezi și, cu neobrăzare, scrii chiar lucrul pe care ai dori cel mai mult să-l citești» (Seymour Glass). *Șercan* este un mic îndreptar ficțional de înțelepciune despre putere și legi ne/scrise, fapte din inimă și spirit; figură imperfectă și sferă; asceză și tăcere.” □ Antonio Patraș scrie *Din istoria unui concept deschis: parodia*: „de n-ar fi făcut cercetare temeinică și s-ar fi mulțumit doar cu satisfacția mediocră de a fi câștigat admirația studenților și a colegilor de catedră, Livia Iacob n-ar fi reușit să iasă din anonimat și să devină ceea ce este azi, un comparatist respectat în breaslă. Un pas decisiv în vederea recunoașterii valorii acestei meritorii cercetătoare de la Iași [...] îl constituie publicarea volumului *Parodia literară. Șapte rescrieri românești* (Editura Institutul European, Iași, 2006)”. În opinia Lui Antonio Patraș, cu acest volum „Livia Iacob trece fără emoții proba maturității critice, afirmându-se deja ca un critic și istoric literar de toată lauda.” □ Emanuela Ilie comentează *La Bărăciuni* (Ediția a II-a, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2011) de Traian Parva Săsărman: „imaginea unei proze în care predispoziția pentru facondă nu diluează fluxul de viață autentică, întoparsă decis înspre timparele originare.” □ În *Peripateia, particula romanului Șerban Axinte* analizează studiul Mirelei Roznoveanu *Civilizația romanului. O istorie a romanului de la Ramayana la Don Quijote* (Editura Cartex, 2008): „Mirela Roznoveanu rescrie devenirea romanului nu doar în manieră diacronică. Fiecare segment al cărții este conectat la întreg [...] cercetătoarea mărturisește și ceva despre prezent”. □ Adrian Romilă comentează volumul Ioanei Bot *Eminescu, explicat fratelui meu* în articolul *Eminescu, din nou*: „După evenimentul publicistic din 2008, generat de cartea lui Iulian Costache (*Eminescu. Negocierea unei imagini*), splendidul eseu critic al autoarei clujene tinde să rămână unul la fel, prelungind, astfel, eminescologia contemporană în neașteptate și generoase direcții. [...] Punctată de referințe bibliografice relevante și de surprinzătoare inferențe deconstructiviste (punctul de porinire e Paul de Man cu analitica figurativului și a alegoriilor lecturii), eseu Ioanei Bot ne oferă un Eminescu slăbit de legătura cu un limbaj exegetic înghețat [...] o lectură lucidă și onestă cu scopul unei restituiri empatice”. □ Pornind de la volumul lui Gérard Dessons *La manière folle. Essai sur la manie littéraire et artistique*, Adrian Tudurachi scrie *Despre nebunia literaturii, azi*: „Dispozitivele care asigură singularitatea și reproductibilitatea unui text literar, precum frazarea, ritmul sau versura, sunt și cele care destabilizează structurile raționale ale limbajului. Adică *maniera* unei opere și *nebunia* ei sunt produse de aceleași mecanisme. [...] rima este și un operator absurd, care compune împotriva bunului simț, a locului comun și a logicii limbajului. Altfel spus, e un agent al înnebunirii.. Să ne amintim de capetele argheziene de vers, cu toate sugestiile lor subversive: *clește, citește, carte/moarte*. numai în împerecherea *vite/potrivite*, câtă ironie și ireverență.” □ Sub titlul *Un homo barocus* Octavian Soviany afirmă despre volumul *nicolae magnificul* (Editura Vinea, 2000, ediția a doua, 2011): „poemele lui Nicolae Tzone [...] se nutresc dintr-un spirit barochist și fantast, căci poetul este, în esența lui, un *homo barocus*, care își compensează sentimentul precarității

ontologice prin excesul de lumină și de culoare, prin gesticulația truculentă, prin gustul pentru spectacular. Mirobolantele tornade de fantasmagorii pe care actul poetizării le aduce la viață nu întârzie însă să declanșeze o anumită dispoziție narcisică: actor și spectator totodată în marele teatru al imaginarului, eul poetic devine fascinat în cele din urmă de propriul său ingenium, seducția se dovedește autoseducție” Octavian Soviany remarcă: „idealul autorului pare să fie poemul fără început și fără sfârșit, singurul care i-ar putea potoli uriașa vervă scripturală (ce se nutrește din ea însăși și este fascinată de ea însăși) și care s-ar putea numi, fără doar și poate, *capodopera maximă*. Acesta este de altfel și titlul celui de-al doilea volum al poetului (Ed. Vinea, București, 2010; ediția a doua a apărut acum câteva luni, fiind prezentată la Bookfest, 2012), care păstrând multe dintre liniile de forță ale liricii sale anterioare, aduce totuși și remarcabile deplasări de accent. Căci cartea se constituie, în fond, după principiile unei utopii care vizează poemul total, poemul absolut. [...] Cruzimea care se face prezentă în poemele lui Niculae Tzone îi confirmă de altfel încă o dată personalitatea de *homo barocus*, căci ea nu vizează autenticitatea în scriitura a textualiștilor, ci ține mai curând de acea preferință a barochiștilor (analizată de Edgar Papu) «pentru armele cel mai cumplit sfâșietoare [...] ascunse sub cele mai moi și mai voluptoase înfățișări»” [...]. Poemele sale nu sunt dicteuri, ci discursuri construite după metoda barocă a amplificării, în care imaginile se revarsă într-o torențialitate de nestăpânit, iar versurile îți dau senzația că vor să iasă din pagină, în timp ce poetul are adesea aerul unui iluzionist de geniu, care jonglează cu metaforele urmărind efectul de meraviglia”. „În opinia lui Soviany, faptul că volumul a fost prefătat de Șerban Foarță sugerează „recunoașterea unor afinități electice”. □ *Critica anilor 70-80: portret în mișcare*: Doris Mironescu analizează volumul *Colocviile de critică ale Revistei Transilvania (1977-1986)*, prefată de Mircea Tomuș, ediție de Mircea Braga, prefată de Dragoș Varga, Sibiu, InfoArt Media, 2012: „Contribuțiile din cele zece ediții antologate în volumul de față sunt numeroase și de consistențe diferite.” În opinia sa „Generația tânără, reprezentată de Dragoș Varga și Radu Vancu [...] onorează cu succes blazonul acestei veritabile instituții a colocviilor *Transilvaniei*”. □ Constantin Coroiu își continuă articolul din numărul precedent despre volumul lui Alexandru Dobrescu *Corsarii minții. Istoria ilustrată a plagiatului la români*. □ În *Tensiunea conceptului* Iulian Boldea analizează volumule lui Silviu Angelescu *Portretul literar* (1985), *Legenda* (1995) și *Mitul și literatura* (1999), concluzionând că: „Principalele însușiri ale demersului lui Silviu Angelescu sunt mobilitatea spiritului critic, disponibilitatea conceptuală, receptivitatea la ou și dispoziția analitică exersată cu suplețe și rigoare.” □ Sub titlul *Spre țara de dincolo de valuri* Andrea Hedeș comentează volumul lui Horia Gârbea *Trecutul e o sărbătoare*: „De la *Lettres orientales*, ciclul de poeme din volumul Pantera sus pe clavecin, publicat în 2011, până la *Trecutul e o sărbătoare*, apărut în acest an la aceeași Editură Tracus Arte, la distanță, iată, de doar un an, aceste mărturisiri orientale au fost fin decantate, au fost interiorizate, asimilate,

integrate organic”. □ În *Tainele unui jurnal* Livia Ciupercă abordează *La foc mărunt* al lui Livius Ciocârlie: „Profesorul Livius Ciocârlie ne conduce spre acea stare de vibrație, de care avem atâta nevoie”. ■ *Colocviile „Garabet Ibrăileanu”*, prima ediție, Târgu Frumos, mai 2012: □ Antonio Patraș scrie *Ibrăileanu, cititorul*: „Ibrăileanu a fost, de fapt, unul dintre cei mai subțili și pasionați cititori dintre criticii noștri. Când afirm asta vreau să spun că există o artă a lecturii (așa cum există și o artă a conversației) la care numai puțini intelectuali au avut și au cu adevărat acces. După cum se știe, cititorii pur sânge sunt înși contemplativi, cu imaginație bogată, predispuși mai curând la visare”. □ Lucian Vasiliu semnează *Garabet Ibrăileanu și Școala Bârlădeană*. □ Adrian Tudurachi publică *G. Ibrăileanu și literatura numerelor mari*. □ Roxana Patraș scrie *G. Ibrăileanu. În căutarea formei perfecte*: „S-ar putea spune, parafrazându-l pe Ibrăileanu, că soluția de deslușire a întregului gândirii sale nu stă în adâncirea analizei, ci în revelarea felului în care el «a privit viața».” □ Ligia Tudurachi scrie *Adela. Urmele corpului feminin*: „O distanță e aici introdusă, în mod cert, în raport cu trupul iubit. Ea nu alterează însă contactul fizic. Formele de *de-materializare a Adelei* pe care le ilustrează romanul merg în sensul tocmai contrar idealizării și abstractizării erosului. [...] Ibrăileanu a urmărit să o construiască pe Adela ca pe o prezență pe care să o poată trata în regim de absență. Amprenta i-a oferit într-un mod simplu această posibilitate. Contactul în amprentă e *direct*, cu un corp extrem de material, dar absent.” ■ *Istorie literară*: □ Sub titlul „*Nu prea târziu*”: *secvență cu N. Steinhardt* Alexandru Zub publică „o misivă pe care N. Steinhardt mi-a trimis-o, de la Rohia, pe 19 ianuarie 1989”. □ Ada Popovici scrie *Un deus ex machina greu de crezut* (despre *O scrisoare pierdută*) □ Dan D. Iacob publică *articolul Petru Creția. 85 de ani de la naștere* □ Constanța Niță semnează *Avatarurile baroce ale unui mit tragic: Oedip salvat de Radu Stanca*: „Convertirea tragicului în titanism pe drumul inițiat de la Theba la Kolonos adică dinspre crimă spre flacăra prometeică întregeste repertoriul procedeelelor dihotomice de sorginte barocă.” Tot Constanța Niță scrie despre simetria remarcată de Ion Negoitescu în teatrul stancian afirmând că „Aceeși *simetrie* transpare și stilistic accentuând dramatismul piesei.” □ Ioana Costa semnează *Ademeneli pentru cititori*. ■ La categoria *Interviu*: □ Marius Chelaru publică un *Dialog cu Halil Ibrahim Özdemir*: „Cine nu cunoaște prezentul nu va ști nici viitorul – cercetarea trecutului azi necesită o cercetare a prezentului mâine, așa înțeleg opera literară” (traducere de Güner Akmolla). □ Adina Dinițoiu și Mihai Tudor realizează un interviu cu poetul Spiridon Popescu: „Nu mă așez la masa de scris decât atunci când simt că sunt vizitat de înger”. ■ Maria Carpov scrie *Despre intelectuali și istoria lor recentă (II)*. ■ Aforisme de Gheorghe Grigurcu ■ Versuri de Spiridon Popescu, Daniel D. Marin, Leonard Ciureanu ■ Proză de Ioan Țiclaio ■ *Inedit*: □ *Magnificul* de Pan M. Vizirescu □ Poem de Virgil Carianopol propus revistei de Christian W. Schenk ■ *Concursuri anunțate*: □ Regulamentul Concursului Național de Proză „Mihail Sadoveanu”, ediția a III-a, Iași, 3-5 noiembrie 2012

□ Concursul Internațional de Poezie „Grigore Vieru”, Ediția a IV-a □ Concursul Național de Proză Scurtă „Radu Rosetti”, ediția a XIV-a 2012.

● **[„Dilemateca”, nr. 76]** *Literatură*: □ Michael Haulică abordează volumul Anei-Veronca Mircea *Floarea de Iordania* (Editura Nemira, 2012) □ În articolul *Marsilio și Dante, sub pătura lumii moderne* Alexander Baumgarten comentează *Filosofia politică a lui Marsilio din Padova* (Editura Eikon, 2012) de Mihai Marga. ■ *Avanpremieră*: Simona Sora publică *Pregătire pentru a face o alegere* (fragment din romanul *Hotel Universal*, în curs de apariție la Editura Polirom) ■ *Meridiane*: □ Petre Răileanu scrie *Un caz de patologie „literară”. Richard Millet - Elogiul literar al lui Anders Breivik* ■ *Interviu* cu Radu Vancu realizat de Marius Chivu: „Poezia, draga de ea, e de o cruzime feroce!” ■ *Interviu* cu Félix J. Palma (realizat de Claudiu Constantinescu): „Îl cunosc pe H.G. Wells ca pe-un frate” ■ *Dosar* (realizat de Catrinel Popa): *Lectura în fabricile și uzinele comuniste - programul impus* ■ Matei Martin publică un *Profil Paul Balogh*.

● **[„Luceafărul de dimineață”, nr. 9]** La secțiunea *Viața culturală*: □ *In memoriam Constanța Buzea* □ *Caravana Hașdeu* □ *Concursul „Parodii originale”* ■ *Cartea lunii*: Horia Gârbea comentează volumul lui Gelu Negrea, *Caragiale. Marele paradox* (Editura Cartea Românească, 2012) în *Caragiale - marele romantic*: „Romantismul lui Caragiale stă în formula «simț enorm și văz monstruos» care poate fi caracterizantă și pentru Gelu Negrea însuși. Această enormitate monstruoasă poate fi pusă în relație cu expresionismul, cu absurdul, cu comicul irezistibil, sau chiar cu stilul gazetelor de senzație utilizat din plin de Caragiale, fie pentru că «nu avea altul» cum crede Al. George – contrazis în aceasta vehement de Gelu Negrea –, fie pentru că era consubstanțial naturii lui romantice. Nu doar Zița citise repetat *Dramele Parisului*, ci și autorul ei. Cu consecințe, se pare.” Horia Gârbea scrie despre Gelu Negrea: „El nu construiește ipoteze seducătoare clădite la mari înălțimi pe situații ipotetice (Florin Manolescu, Mircea Iorgulescu), ci se supune, cu riscul de a fi mai puțin spectaculos – deși adesea este –, căutând cu atenție detaliul care să-i ofere o interpretare irefutabilă. [...] Ceea ce țin să semnalez ca pe un punct în favoarea criticului este stilul acestuia, la fel de liber, de dezinhibat, de încărcat cu umor și ironie directă ori subînțeleasă [...] lipsit de pedanterie, aluziv, ușor superior, serios fără a fi grav sau solemn. Îndrăznesc să cred că autorului *Momentelor* i-ar fi plăcut o asemenea modalitate de a se scrie despre el.” ■ În cadrul secțiunii *Caiet critic*: □ Adela Vlad analizează *Băiatul fără sprâncene* (Editura Nemira, 2012) al lui Mircea Daneliuc în *Povestiri cu final neașteptat*: „o culegere de proze scurte scrise în cel mai realist stil cu putință. Prozele lui Mircea Daneliuc cresc din monologurile interioare ale personajelor [...] chiar cele foarte scurte au o poantă, un tâlc, fără să se simtă nici măcar umbre vreunei intenții teoretizante”. □ Sub titlul *Poezie și politică* Radu Voinescu abordează volumul lui Grigore Șoitu *Poeme de stânga* (Editura Casa de Pariuri literare, București, 2011), preconizând o creștere a „interesului pentru poezia protestatară”. Acesta semnalează însă că „este important

[...] ca diatribele să nu vizeze direct persoane concrete, pentru că atunci forța i se va topi odată cu părăsirea de către aceste persoane a scenei istoriei. [...] Astfel de compoziții, care trimit la nume din arena publică de azi [...] mi-e teamă că nu vor rămâne ca poezie. Cum nici poemele unde inserează fotografii, ca pe un blog personal, efectul fiind, în aceste cazuri, de un kitsch manifest.” Radu Voinescu face o paralelă între volumul lui Șoitu și documentarul lui Michel Moore *Capitalismul*: o poveste de dragoste afirmând „*Poeme de stânga* are ceva din bărbăția cu care cineastul american înfruntă opinii gata formate și situații complicate și aparent intratabile.” Criticul asociază de asemenea poezia lui Grigore Șoitu cu cea a poetului mexican Miguel Maldonado. □ Ioan Buduca analizează *Bucuria anonimatului* de Eugen Suciu, volum reeditat în 2011 la Editura Semne, în articolul intitulat *Sintaxa fulgerului*: „Dintre poeți, Eugen Suciu este fericit-nefericitul posesor al celui mai sever-exact simț critic. [...] Acest defect de socializare în mica noastră lume literară devine calitate supremă în și mai mica societate care sunt cuvintele atunci când le chemi să întrupeze fulgerul unui gând poetic. [...] cele mai apropiate expresii care i se oferă îi sunt, certamente, cele mai suspecte, sunt deja balastul”. Ioan Buduca numește *Bucuria anonimatului* (volumul de debut al lui Eugen Suciu) „cel mai frumos titlu de carte al generației noastre optzeciste” și afirmă că în ciuda celor treizeci de ani care separă debutul de reeditarea volumului, cuvintele sale sunt „proaspete ca la debut, ba chiar mai proaspete, având în vedere că poezia bună a mers în direcția acestei sintaxe a fulgerului pe care o găsim în *Bucuria anonimatului*.” Ioan Buduca scrie de asemenea despre poemul *Motanul*, apărut tot în 2011 (Editura Cartea Românească). □ Lucian Gruia comentează *Cumpăna*, Editura Tipo Moldova, 2011) de Casian Maria Spiridon: „o poezie modernă, ardentă, deschisă asupra marilor întrebări existențiale [...] limbajul alb, dur, aspru, rece, apropiat uneori de urlet, sunt caracteristicile specifice.” □ Sub titlul *Viața fără plasă de siguranță* Nicolae Coande analizează volumul Letiției Ilea *Despre câștiguri și pierderi*, Editura Grinta, 2011: „O poezie de implozie, cu lente descuamări ale sensului și imprevizibile asocieri sintactice”. Nicolae Coande remarcă „felul în care sunt rostogolite cuvintele în poeziile sale, un anumit mod de aglutinare și susținere prin juxtapuneri repetate [...] anticalofilă, deși atent elaborată.” Nicolae Coande o numește pe Letiția Ilea o poetă „de o tonalitate a rostirii cum rar vedem în poezia noastră actuală”. □ Ana Dobre comentează *Memoria lui Femios* (Editura Timpul, Iasi, 2011) de Sterian Vicol în *Moartea lui Femios – retrăire și recuperare a timpului pierdut*: „o proză originală dată de alternarea perspectivelor [...] ritmuri tulburătoare în care proza și poezia își dăruiesc virtualitățile pentru a transmite tensiunea momentului [...] încărcătura sacră a experienței erotice, probă inițiativă importantă, face ca viziunea epică să se contamineze de un anume erotism, un fel de panerotism cosmic care cuprinde tot ce este viu. [...] Stilul indirect liber abordat de autor întreține ambiguitatea perspectivei ironice. Instanțele narațiunii fuzionează, vocea personajului suprapunându-se, uneori, vocii naratorului într-o ironie caldă”.

□ În *Toposurile evadării* Valeria Popescu scrie despre volumul Veronicăi Balaj *Podul Soarelui* (Editura Fundației pentru Cultură și învățământ „Ioan Slavici”, Timișoara, 2012). □ Ioan Holban comentează *Viața pe tabla de șah* (Editura Timpul, 2012) de Petru Frăsilă în *Tabla de șah ca metaforă a ființei interioare*, afirmând că „în cazul personajului narator din *Viața pe tabla de șah*, textul descrie o mișcare centripetă, de restructurare”. □ Simona-Grazia Dima analizează studiul lui Adrian Dinu Rachieru *Ion Creangă, spectacolul disimulării* (Timișoara, Editura David Print, 2012) sub titlul *Ion Creangă – un etern paradox?*: „Criticul posedă știința și harul citării, prin introducerea unor sintagme expresive și definitorii în propriul discurs, ce devine astfel o proză de cea mai bună calitate. [...] Ceea ce aduce a scriere senină se revelează, la un examen atent, a fi o *lungă lamentație* și o autoficțiune, iar nu o reconstituire”. În opinia Simonei-Grazia Dima, comentariul lui Adrian Dinu Rachieru „câștigă în densitate și datorită viziunii sociologice și psihologice asupra contextului, carnalității cu care se configurează un climat literar: epoca în care a creat Ion Creangă, anturajul său, junimist ori eminescian, sunt (re)desenate în tușe sigure, din vocabule bine alese, dovedind o cuprindere clară și vivace a ansamblului.” Concluzia: „Adrian Dinu Rachieru reușește, în această carte captivantă, să schițeze cu prospețime profilul unui clasic de multă vreme clasat, în toată urieșenia sa – rabelaisiană nu doar la nivel tematic, ci și în dimensiunea, mai subtilă, a unui imaginar literar cameleonice uneori, apt a se dilata nestăvilit, în funcție și de mentalul auditoriului ori al cititorilor săi.” □ Adrian G. Romilă analizează *Definițiile romanului de la Dimitrie Cantemir la G. Călinescu* (Editura Timpul, Iași, 2011) de Șerban Axinte în *Romanul, traseu românesc* și conchide: „Doct, fără a fi obositor, studiul lui Șerban Axinte îi confirmă vâna sintetică, acribia conceptuală și efortul documentar.” ■ *Ancheta revistei: Ce nu vă place la I.L. Caragiale?* (ancheta va continua în numerele urătoare). În acest număr răspund: □ Tudor Călin Zarojanu □ Dinu Grigorescu □ Adrian Buzdugan □ Adrian Voicu ■ *Dintre sute de catarge*: versuri de Oana Tirpan cu o prezentare de Ion Cocora ■ *Interviul lunii*: Adrian Voicu - „*Scrisul a fost în mine, nu aștepta decât momentul prielnic să se manifeste*”. ■ *La Opinii* Radu Aldulescu publică *Schiță de portret al romancierului în epoca post-Sodoma*: „Alexandru Ecovoiu este unul dintre scriitorii extrem de rari în mediul literar autohton – îi numeri pe degetele de la o mână – care țin trează în mine nădejdea că exist prin ceea ce fac. De mai bine de douăzeci de ani și eu, și el tragem și ținem cu dinții [...] de statutul de scriitori liber-profesioniști. [...] Pentru genul de scriitor pe care-l întruchipăm, e o ofensă să spui că-n România nu se trăiește din scris și că, de fapt, nici în străinătate [...] sugerând la o adică neseriozitatea acestei îndeletniciri... [...] Trăim în țara cu un singur scriitor [...] Horia Ursu, Alexandru Ecovoiu și subsemnatul figurăm, de altfel, ca personaje în jurnalul celui singur scriitor care contează în România, sub titulatura de scriitori ratați.” □ Ioan Andrei Egli semnează *Nostalgia: The Future's Not What It Used To Be* (sic!): „nostalgia se instaurează atunci când viitorul sună tulbure. Perioadele de construcție, de

proiecte prospective mărețe sunt perioadele care au un viitor discernabil, descifrabil, cu un orizont de timp desenat în linii cât de cât limpezi.” □ Felix Nicolau publică articolul intitulat *Lumina vine de la Apus* în care abordează antologia cenaclului „Pavel Dan” *Prietenii despre care nu mai ști nimic* (Timișoara: Editura Brumar, 2012): „Meritul prim îi revine antologatorului Aleksandăr Stocicovici, care a acționat cu minte rece și mână sigură. Nu am descoperit nicio stângăcie majoră în tot volumul. A rezultat o carte interesantă și ciudat de omogenă. Nici vorbă însă de manieră sau de obediență de grup. Salut cu bucurie atâtea condeie-tastaturi talentate și la fel de bucurosi nu anunț o nouă promoție literară. Pot fi anunțați, totuși, câțiva foarte buni scriitori ai viitorului, cu gust sigur și mesaj puternic.” ■ *Invitatul lunii*: Ion Cocora scrie *Caragiale iarăși e cu noi* ■ Versuri de Florea Burtan și patru poezii nesemnate dar însoțite de fotografia autoarei ■ Autoparodie *Starea matol* de Adrian Pârvu ■ Parodie semnată Hipo Potamus ■ Proză de Gheorghe Schwartz ■ *Avanpremiere editoriale*: Geo Vasile, Cristian Liviu Burada, Emilian Mirea ■ *Literatură universală*: □ Versuri de Richard Brautigan în traducerea lui Andrei Mocuța □ *La contra-puncte* Corneliu Vasile scrie *O utopie medievală: Francis Bacon, Noua Atlantidă* ■ La secțiunea *Educație* Daniela Firescu semnează *De la Kalos Kagathos la New Circus*: „Formă de artă emergentă, *new circus* sau *contemporary circus* își propune mai puțin să distreze masele, cât să le angajeze, să le implice. Aflat într-o intersecție artistică, revendicându-se din manifestul lui Artaud – *Theatre of cruel* și fizicul mut, influențat de Peter Brook sau Ariane Mnouchkine, oscilând între teatru de stradă, comedia dell’arte, dans contemporan, *new circus* are o singură constantă: e viu, e în mișcare, lăsând provocări, uimind și exasperând, riscând cu sau fără motiv, însă, cu aceeași finalitate – de a captiva/ fermeca/ convinge spectatorii și mai ales de a provoca reacții imediate sau de durată. Cu cât senzațiile/ nedumeririle/ impresiile persistă mai mult, cu cât *agasează* mentalul, cu atât spectacolul e mai reușit. [...] Kobenhavns Internationale Teater în cadrul NY Circus Festival a selectat cele mai reprezentative companii și spectacolele lor”. ■ La *Cronica plastică* Iolanda Malamen scrie despre volumul lui Gyuri Kazar *Rolul și semnificația prim-planului în „Meyscho Edo Hayakkei”* (traducere de Roxana Râbu și Simona Vasilache, Editura Charmides, 2007, ediție îngrijită de Tatiana Segal, cu o prefață de Cornel Ivanciuc).

OCTOMBRIE

4 octombrie

• [„Cultura”, nr. 37] La *Revista revistelor* C. Stănescu scrie *Cronicari de azi (II)*: „O revista plină de cronică și cronicari este «Luceafărul de dimineață». Conduasă de un excelent cronicar de poezie, Dan Cristea, lucrul pare explicabil. [...] E cam singurul cronicar de poezie dintre cei *vechi* care se mai ține zdravăn pe picioare exceptându-l doar pe Gheorghe Grigurcu”. Mai reținem: „Cititor fin și rafinat de poezie modernă și postmodernă, cu larg acces la varietatea modalităților ei de expresie adesea prea sofisticate pentru cititorul de rând, criticul nu ignoră, din contră, restabilește dialogul cu acesta. Lectura lui nu este una elitistă și autistă, dar instructivă, participativă, colocvială. Critic învățat și instruit, Dan Cristea nu-și uită cititorii, ci le *traduce* și le comunică acestora mesajul secret al poeziei, [...] Dan Cristea nu se apucă să caute și să definească *diferența specifică*, sunetul propriu care distinge un poet de altul mai înainte de a percepe și numi nu ce-l deosebește, ci exact ceea ce acela are, dacă are, în comun cu marea familie din care cel puțin formal face parte. Dând la o parte *tehnologia*, permutabilă, criticul stabilește mai întâi dacă mijloacele poetice susțin o vocație autentică sau ascund o impostură.” C. Stănescu menționează cronică la Dan Cristea la *Motanul* lui Eugen Suciu „într-un număr (iulie) din «Luceafărul»” și pe cea a volumului lui Horia Gârbea, *Trecutul e o sărbătoare*, despre care afirmă: „Profitând însă de ocazie, criticul ne oferă în aceasta cronică erudită – care de la un punct încolo transforma cartea în pretext – o admirabilă și instructivă lecție de polisemantism estetic”; și pe cea a volumului lui Nicolae Prelipceanu, *La pierderea speranței*.

■ La secțiunea *Literatură*: □ Cosmin Borza consideră romanul lui Alexandru Mușina *Nepotul lui Dracula*, Editura Aula, Colecția „Frontiera”, Brașov, 2012 *Un Satyricon universitar*. Criticul începe prin a observa: „Cu cât debutează în proză mai mulți optzeciști, cu atât devine mai clar că hainele scorțoase de universitari nu-i prind deloc pe scriitorii deceniului nouă. Fie și înregimentați instituțional, substituindu-i în cele mai oficiale funcții tocmai pe saizeciștii odinioară contestați și pentru monopolul deținut asupra majorității pârgghiilor de decizie literar-culturală, *postmoderniștii* autohtoni nu pregetă să înceneze un joc dublu față: din fruntea sistemului, ei se ipostaziază în principalii critici ai acestuia. Dacă, în ceea ce privește activitatea științifică, aderența lor la rigorile academice poate suscita dezbatere [...], în spațiul ficțiunii [...] Universitatea are parte exclusiv de abordări parodico-satirice, de nu burlești ori chiar bufe. Merită pomenite în acest sens mai ales proiectele românești parțial reușite ale lui Andrei Bodiu, *Bulevardul Eroilor* (2004), și Caius Dobrescu, *Teza de doctorat* (2007), care pregătesc parcă apariția celei mai valoroase satire universitare postdecembriste, proza lui Alexandru Mușina din 2012, *Nepotul lui Dracula*. [...] Nu-i vorba, romanul lui Mușina este departe de a aspira la statutul de capodoperă”. În opinia criticului „poetul, eseistul, teoreticianul și profesorul brașovean refuză să se

limiteze la o unică formulă compozițională, tematică ori stilistică, [...] pastișe, travestiuri burlești, înregistrări la firul ierbii ale argoului studenților, calchieri ori transcrieri șarjate ale noii limbi de lemn impuse de structuralism/semiotică, fragmente de caracterologie realistă, fantazări onirice, intrigi senzaționalist-de-tectiviste, dialoguri polemice despre feminism, vegetarianism și vampirism, scrisori parcă extrase din cronicile vechi, slogane, versuri și cântece patriotice. Mușina se joacă – exact ca în vremurile bune ale *optzecismului* – cu registrele și convențiile literare [...] Indiferent de grila de lectură preferată, nimeni nu poate trece cu vederea supra-personajul prozei mușiniene – Universitatea.” Criticul conchide: „un veritabil satyricon pentru, cu și despre universitari, care – datorită (auto)reflectării revelatoare garantate – ar cam trebui să devină bibliografie obligatorie în facultățile românești.” □ Silviu Mihăilă consideră că studiul Ioanei Bot *Eminescu explicat fratelui meu*, București, Editura Art, 2012 constituie *O răscruce în eminescologie*: „Ioana Bot (pe care o consider unul dintre cei mai prestigioși eminescologi contemporani [...]) readuce în discuție opera eminesciană dintr-o perspectivă insolită atât din punct de vedere al istoriei ideilor noastre literare, cât și al modelelor hermeneutice propuse.” Criticul afirmă: „studiul autoarei continuă, cred, direcțiile majore de esență semantică ontologică ale volumului de referință semnat de Ioana Em. Petrescu (*Eminescu. Modele cosmologice și viziune poetică*, Minerva, 1989, publicat postum cu titlul original *Eminescu, poet tragic*, Junimea, 1994), insistând asupra categoriei *existenței tragice* a filosofiei transindividualului și transcategorialului în lupta poetului cu limbajul și propunând o grilă de analiză dezvoltată pe o poetică hermeneutică particulară: «nebulia cuvintelor» (*apud* Paul de Man) – lectura retorică – ambiguitate vs. indecidabilitate – *blocaj* interpretativ – despărțirea (lui Eminescu) de romantism.” În opinia lui Silviu Mihăilă, „La o lectură atentă a volumelor semnate de Ioana Bot, se remarcă cu ușurință trei puncte de fugă pe care autoarea își centrează întotdeauna discursul critic și care, totodată, îi completează și perfecționează profilul critic: 1. Orientarea studiilor *către concept* (*concept-oriented*) în detrimentul celor orientate *către autor* (*author-oriented*). [...] Miza polemică a discursului critic: Ioana Bot preferă mereu spectaculosul, ineditul, caută *inexprimabilul* și promovează lectura retorică – ce trădează opțiuni pasiona(n)te, dar, adesea, incomode – realizată cu *ochi străini*, de unde ruptura ideologică, în calitate de critic literar, de ideile (aproape) oricărui predecesor. Autoarea pornește de la locurile comune și lecturile cuminți ale textelor eminesciene pentru a ajunge pe tărâmurile hermeneutice *virgine*, unde libertatea de mișcare critică îi permite, în egală măsură, să se avânte în perimetrul producerii de text subversiv și alegoric, ironic și conceptualiza(n)t, *deschis* și *indecidabil* (în termenii folosiți de critica poststructuralistă și deconstructivistă).” Criticul scrie: „Mizând pe o neîncredere în limbaj și în stabilitatea semnului/ sensului lingvistic, Ioana Bot aplică concepte și grile de lectură teoretizate de Paul de Man și Jacques Derrida pentru a deschide opera eminesciană spre zorii modernității. Este interesant de urmărit cum poeme sau

variante de manuscris (multe dintre ele rămase în celebra ladă predată lui Maiorescu, considerate de critica de specialitate drept ilizibile, incoerente, ininteligibile și plasate de ediția Perpessicius la categoria *moloz*) sunt înființate într-o lumină hermeneutică captivantă prin forța de persuasiune și prin aplicarea unor mecanisme critice postmoderniste (nu din rațiuni de modă trendy, ci din afinitate intelectuală) care conduc spre *un alt Eminescu*: «atitudinea ironică a lui Eminescu față de modelele «instrumentalizate» (modelul popular, ca și modelul romanticismului înalt) pune sub semnul întrebării imaginea de tânăr poet obedient față de ilustrii săi înaintași. Nici obedient și cu atât mai puțin ezitant sau lipsit de originalitate, poetul își scrie, cu mâna sigură, despărțirea de romantism» (p. 92). [...] Ioanei Bot îi revine meritul de a urmări în critica literară românească problematicile alunecoase ale *practicilor de lectură* și ale *criticii genetice*. Concluzia criticului: „am certitudinea că volumul Ioanei Bot marchează o răscruce în eminescologie”. □ Sub titlul *Portretul artistului înaintea nașterii* Gianina Druță comentează volumul lui Mihail Gălățanu *Douăsprezece cântece înaintea nașterii*, Editura Cartea Românească, București, 2012: „în aceasta pseudo-Biblie, care își reinventează și reconfigurează permanent poveștile, după bunul plac, nașterea, melanj de trecut și viitor, pare guvernată de o Maria (Magdalena), ca izvor deopotrivă al iubirii materne și al erosului, fiind valorificate, astfel, ipostazieri matriarhale aflate sub semnul unui mister arhaic interpretat în cheie modernă. [...] măștile printre care eul se învâрте în căutarea sonului ideal se configurează mai ales la nivel de limbaj, astfel că pendulările armonioase între stilistica neomodernistă a *viziunii sentimentelor* (care *trage cu ochiul* spre Nichita Stănescu, după cum afirma însuși autorul) și elementele de postmodernism fac aici casă bună cu o poetică a dreptului la (ne) timp și la (non) identitate.” În opinia sa „textele marchează obsesia retrăirilor și a neputinței conservării unicității. [...] Mecanismele *reluării*, ale *filmării* nu fac decât să falsifice o existență circulară, agasantă, un nedorit ecou în Celălalt, care nu mai potentează comuniunea și alteritatea generatoare de (re)cunoașteri ontologice, ci pur și simplu e însemnul stagnării și al uniformizării, al recuperării unui timp golit în mod voit de semnificație. [...] Naturalețea frazei poetice e completată de acuratețea simplă a revoltei, fără întortocheri sofisticate și fără pretenții megalomane, în ciuda cadrului poetic.” Gianina Druță concluzionează: „Mihail Gălățanu face dovada unei poetici bine conduse, a cărei forță derivă din tonul ritualic, incantatoriu, de descântec îngânat chiar pe hotarele universului. ”. □ În *Cadouri nedorite* George Neagoe analizează volumul Veronicăi D. Niculescu *Roșu, roșu, catifea: povestiri cu î din i*, București, Casa de Pariuri Literare, 2012: „Bine pentru Liviu Antonesei și Veronica D. Niculescu – ca au ales proza scurtă în detrimentul romanului, care, după 1990, și-a onorat puține dintre pretenții. Căutarea *totalității* și intrarea în competiție cu Marin Preda (*Cel mai iubit dintre pământeni*) s-au dovedit opțiuni eronate pentru noua vârstă politică și culturală a țării.” În opinia criticului „Senzația de autenticitate nu provine doar din conturarea situațiilor-standard, transformate în produse

de serie. Infiltrarea în sechelele epocii începe cu planul lingvistic. Decizia îi asigură un ascendent. [...] Reintegrarea în trecut pornește cu revenirea la grafia cu *î*, [...] Modul cum Veronica D. Niculescu descrie imaturitatea, iraționalitatea și ireverența populației din regimul totalitar reliefează încă un atu al cărții. [...] La finalul volumului, Veronica D. Niculescu revine la tema cadourilor nedorite, primite cu forța, prelucrând lozincă din *Roșu, roșu, catifea*. Renunță la exclamație, la certitudine adică, și propune o interogație: «Ce ni s-a dat și nu ni se mai ia?». Întrebarea concentrează valoarea tuturor prozelor. Și presupune un răspuns, nefiind o simplă acrobație stilistică. Relatările depun mărturie pentru incertitudinea unei generații. Cei născuți între 1966 și 1989 vor trăi cu dubiul dacă au apărut sau nu dintr-o greșală.» Textul este însoțit de „*Nota redacției: în citate, î din i a fost înlocuit cu î din a.*” □ Ștefan Baghiu publică *Sunetul timpurilor noi?* Reținem: „în câteva puncte concrete, versurile lui Kazi Ploae pot fi confundate ușor cu poemele generației *douămii* pentru tematica inspirată din noile tehnologizări la scară mondială [...] Marele avantaj al unei astfel de poetici este frazarea hip-hop. Prin intermediul tonului potrivit, toată agresivitatea imperceptibilă textual și atitudinea fie superioară, fie blazată lovesc la cote înalte. Însa acesta este totodată pericolul principal. Pentru că pe cât de greu ar putea fi pentru poezie să funcționeze dincolo de rigiditatea textului care cenzurează automat inutilul, pe atât de ușor îi este muzicii să creeze diversiunea valorii”. Ștefan Baghiu scrie: „E unul din singurii MC care se revendică dintr-un curent cultural de impact și care chiar respectă forța combinatoriciei suprarrealiste. [...] O poetică sinceră a schimbărilor și câteva dintre cele mai interesante momente ale muzicii românești, la intersectarea directă cu literatura. Colaborările artiștilor au fost atât expresii brutale ale existențelor suburbane, cât și acte estetice ale literaturii *junky*. Nu știu încă dacă vor conta vreodată pentru istoria literară numele băieților din Specii sau al lui Kazi Ploae, însă pare ca ei au pornit cu adevărat o revoluție conceptuală.” □ În articolul intitulat *Eminescu: arhetipuri, complexe...* Gheorghe Doca scrie: „O apariție relativ recentă în câmpul exegezei eminesciene – *Eminescu. Visul chimeric* (Editura Humanitas, 2011) – atrage atenția prin singularitatea demersului critic-interpretativ pe care îl propune. Cartea are ca premisă *convingerea* autorului ei – Mircea Cărtărescu – potrivit căreia «un singur fapt psihic a determinat boala poetului și misterul operei sale – scindarea eului» (p.158) *Faptul psihic* avut în vedere este, în bună tradiție psihanalitică, urmarea unei întâmplări presupuse a fi avut loc în copilăria viitorului poet: «Umblând prin pădure, el ajunge lângă apă, noaptea, la lumina stelelor. Privindu-se în apă, își vede imaginea reflectată și are experiența scindării personalității sale» (p.142). Impresia generală care se impune la lectura cărții este aceea de concizie și de rigoare, atât la nivel conceptual, cât și la nivel formal, a construcției critice pe care ne-o propune. În spatele acestor caracteristici, ca și în limpezimea sintaxei frazei sau în tonul expunerii, adesea, autoritar, nedeschis replicii, necum, contrazicerii, îl aflăm, fără greș, pe Mircea Cărtărescu, «poet, prozator etc.», dar, nu mai puțin, «conferențiar dr. în

cadrul Facultății de Litere a Universității din București», după cum se precizează în aceeași contrapagina de titlu. Avem, așadar, a face cu o expunere adresată unui public, mai degrabă, ascultător. [...] Cuvântul înainte dă expresie reacțiilor unui poet al zilelor noastre puternic atras, în toate înțelesurile de dicționar ale cuvântului, de genialitatea unui înaintaș din alt veac.” În opinia criticului, „Din căutarea eminesciană a adevărului, Mircea Cărtărescu nu reține decât ceea ce corespunde tezei sale prestabilite”. Criticul afirmă despre „familiarizarea lui Eminescu cu teoria romantică a inconștientului” așa cum este ea argumentată de Cărtărescu: „Nu avem dovezi că Eminescu și-ar fi însușit aceste idei, făcându-și-le crez poetic și aplicându-le tale quale, fie conștient, fie inconștient, în propria-i creație.” Gheorghe Doca scrie însă „Există, în schimb, un text la care Mircea Cărtărescu nu face nicio trimitere, unde găsim dovada clară că Eminescu își asumase în nume propriu («mie-mi pare») punerea în relație a *fantaziei* cu *reflecțiunea*. Este vorba de scrisoarea adresată lui Iacob Negruzzi, scrisoare care însoțea poemul *Epigonii* trimis de la Viena, în 1870, spre publicare în «Convorbiri literare». Citim aici: „Numai, drept vorbind, mama imaginilor – fantazia – mie-mi pare a fi o condițiune esențială a poeziei, pe când reflecțiunea nu e decât scheletul, care-n opere de artă nici nu se vede; deși palidele figuri ale unor tragediani își arată mai mult oasele și dinții decât formele frumoase. La unii predomină una, la alții, alta; unirea amândurora e perfecțiunea, purtătorul ei – geniul“. Nici vorba în aceste rânduri de *pulsioni obscure*. Unită, așadar, cu *reflecțiunea*, nu cu «straturile inferioare ale psihicului poetului» (cf. p. 30), *fantazia* asigură *perfecțiunea* al cărei purtător este *geniul*.” În opinia lui Gheorghe Doca „mai aproape de realitatea conștiinței poetice eminesciene *fantazia* reprezintă însăși activitatea creatoare, cea care îmbină forma și conținutul oricărui obiect produs de psihicul uman, de la vis la opera de artă. Ea este factorul care face posibilă *sublimarea* puterilor obscure ale inconștientului uman, filtrându-l prin arhetipuri și aducându-le astfel în conștiința, modificate, formalizate [...] *Modelul psihanalitic de lucru* – obiectul principal al *Părții I* – reprezintă o construcție pur teoretică, adică fără referiri directe la creația eminesciană.” Criticul concluzionează: „Din cauza densității expunerii, nu este tocmai la îndemână de urmărit structurarea în cercuri concentrice, cu niveluri și sub-niveluri, a acestei *schite de topologie abisală*”. □ Constantin Coroiu scrie *Toamna Copacului din câmpie*: „Criticul, eseistul, jurnalistul Gelu Ionescu a împlinit în luna iunie 75 de ani. [...] Gelu Ionescu, ca și alți intelectuali români aflați în aceeași situație, a trăit o trauma care – așa cum o atestă cele două admirabile cărți de *scrieri și fragmente memorialistice* ale sale – *Copacul din câmpie* și *Covorul cu scorpioni* – i-a modificat, așa-zicând, metabolismul, nu doar cel biologic, de vreme ce «experiența exilului se poate compara cu aceea a agoniei sau a morții», o experiență greu, chiar imposibil de definit în toată complexitatea ei.” ■ La categoria *Literatură universală*: □ Sub titlul *Luigi Pirandello. Realitate și iluzie teatrală* Rodica Grigore abordează volumul Luigi Pirandello, *Șase personaje în căutarea unui autor și alte piese*,

traducere și note de Alice Georgescu, București, Editura Art, 2012: „Luigi Pirandello s-a apropiat de domeniul dramaturgiei la o vârstă la care alți autori se ocupau mai mult cu administrarea gloriei literare decât cu experimentarea unor formule artistice noi. Și, oricât de paradoxal a părut acest lucru la vremea respectivă, mai cu seama în spațiul cultural italian, autorul a reușit, în foarte scurtă vreme, să exprime în piesele sale de teatru toate frământările unei epoci prea puțin dispuse să mai accepte doar iluzia, smulgând toate măștile ce ascundeau realitatea – și, din nou paradoxal, făcând acest lucru tocmai prin privilegierea câtorva motive ce accentuează în mod esențial deghizarea: lumea privită ca teatru, parada măștilor, plăcerea (sau blestemul!) permanentelor travestiuri. În consecință, până și limbajul personajelor pirandelliene va marca dezvăluirea unor pasiuni trăite cu intensitate, pline de aprinse argumentații filosofice, adesea textele pieselor sale dând senzația că sunt analize făcute cu răceala unui spectator pe deplin detașat.” Criticul observă: „Există [...] la Pirandello ceea ce exegeza a numit «o dublă continuitate de trăire și raționare» între personaj și actor. Această continuitate este cea care, împinsă la extrem, face posibil cazul paradoxal al eroilor din piesa *Șase personaje în căutarea unui autor*; avem, aici, personaje dramatice prin excelență, primele de acest gen din dramaturgia universală, care refuză funcția de până atunci a actorului, integrându-o organic în sine, printr-o întrupare apriorică.” Rodica Grigore scrie „S-a spus nu o dată că pentru Luigi Pirandello «poezia a fost o îndelungă și dificilă căutare de sine, nuvela – o descoperire, romanul – un prilej de verificare», iar teatrul – unica modalitate a autorului de a atinge desăvârșirea. De aici imaginea care îi domină dramaturgia, și anume aceea a omului care se vede trăind, obsedat fiind de senzația jocului, a măștii purtate în fața celorlalți, a existenței care nu-și poate găsi adevărata împlinire decât pe scenă. Voluptatea jocului ajunge la apogeu în *Henric al IV-lea* [...] fiecare cuvânt are un dublu (sau triplu) sens și este rostit de oameni incapabili să-și dea seama ce vor cu adevărat, care joaca roluri în fața unei ființe care, de asemenea, poartă o mască.” Criticul remarcă: „Spre deosebire de *Șase personaje*, unde personajele sunt cele care au consistență, putere și convingere, iar actorii par niște simple fantoșe, păpuși mecanice, fără gânduri și sentimente, în *Astă seară se improvizează* personajele sunt idei, cuvinte goale, sortite să rămână ca atare dacă actorii nu le-ar da viață; se afirmă aici, așadar, superioritatea artei, singura prin intermediul căreia se poate realiza depășirea oricăror cadre sociale rigide. Iar dacă rolul măștii e acela de a ascunde sau de a reprezenta altceva, pe altcineva, decât ce sau cine este cu adevărat, trebuie să observăm că același efect de deghizare îl exprimă, în ansamblu, și piesa menționată.[...] chiar dacă viața e paradoxală sau contradictorie, ea trebuie reprezentată în opera de artă ca atare, rolul măștii – mereu smulse, la final – fiind acela de a scoate la iveală chipul cel adevărat. În acest sens, autorul însuși spunea că esența întregii sale opere este aceea de a dezbate raporturile dintre Viață și Artă, așa cum se prezintă ele în teatru, câtă vreme «nu mai există de multă vreme un adevăr autonom în lumea în care trăim».

titlul *Noaptea e o lumină care visează* Andrei Zanca analizează volumul lui Carlos Drummond de Andrade *Mașina lumii și alte poeme*, traducere din portugheză de Dinu Flămând, Editura Humanitas, 2012: „Trebuie să remarcăm de la început calitățile excelente ale acestei apariții editoriale – tehnoredactarea, grafica, erata (pe care de multa vreme nu am mai întâlnit-o într-o carte), formatul absolut profesional al acestei antologii apărute la Editura Humanitas în colecția de poezie coordonată de poeta Denisa Comănescu, căreia îi aducem pe această cale un omagiu (răsrânt, firește, asupra întregii echipe care a făcut posibilă apariția cărții), atât pentru calitățile enumerate mai sus, cât și pentru deschiderea inspirată a unei asemenea colecții în cadrul acestei edituri.” Criticul afirmă: „Drummond de Andrade este poetul conștient de faptul că la începutul fiecărei făptuiri, oricât de mărunte ar fi ea, se află emoția. Emoția care cuprinde în mare două compartimente: teama și iubirea, care par a se exclude reciproc: unde e teamă nu e iubire, unde e iubire dispare teama. Drummond are însă marea calitate de a uni emoția cu gândul, cu intelectul, logosul, ca din aceasta uniune, în retorta inimii, să rezulte vibrația unei sentiment. El pare să știe cu certitudine că orice poem mare, și implicit efectul trezit de el în cititor, are/ îi provoacă acestuia o anume vibrație lăuntrică pe măsură”. Andrei Zanca afirmă: „în consecință, Poetul este cel care vibrează și care încearcă să dea mai departe, să dăruiască această vibrație, să molipsească, să contamineze cu ea un posibil lector printr-un text adecvat; acest lucru fiind însă și travaliul cel mai greu. El deosebește versificatorul, poetul de duzină, de marele poet. Poemul, odată terminat... și tipărit, are o anume vibrație, o anume grafică a lui unica, aidoma piliturii de fier în jurul unui magnet. [...] Lumea noastră este o lume a semnelor, care în fiecare secvență individuală percepută încearcă a dialoga, a comunica – a intra în rezonanță – cu lăuntru nostru hibernând. Fiecare lucru are propria vibrație, așadar și fiecare om (și în același timp și senzorul de preluare a altor vibrații, ce diferă individual, firește). Fiecare cuvânt își are propria vibrație. Lumea vie, ca o uriașă carte ce-și așteaptă lectorul. Astfel, în fiecare poezie ce merită acest nume, transpare un ritm înscriind o grafică anume, decantând o anume geometrie arhetipală.” □ În articolul intitulat *Nobel & Bob* Mihai Iovănel abordează discuția cu privire la posibilitatea acordării premiului Nobel lui Bob Dylan: „în curând va fi anunțat câștigătorul Premiului Nobel pentru Literatură. Conform agenției britanice de pariuri Ladbrokes, cel mai bine cotate scriitor este japonezul Haruki Murakami, cu 5/1. Îi urmează Bob Dylan, cu o cota de 10/1. Dylan este văzut în primul rând ca un muzician, fie și unul care a făcut istorie, iar legitimitatea Nobelului pare discutabilă. [...] titlul unui articol publicat în ziarul «The Guardian»: «Bob Dylan's Nobel odds rise, but not his chances» («Lui Bob Dylan îi crește cota, dar nu și șansele»). Autoarea articolului îl citează pe bloggerul Michael Orthofer, care scria pe influența platformă «Complete Review»: «oh, get serious people: he is not in the running, never has been, never will be» («fiți serioși: Dylan nu este, nu a fost și nu va fi în cărți la Nobel»)." Mihai Iovănel răspunde: „Și totuși – de ce nu? Nu-i vorba

doar ca Bob Dylan a publicat și literatura nesubordonată muzicii – opacul volum exploratoriu, transgeneric numit *Tarantula* (1971), precum și primul volum din memoriile intitulate *Chronicles*, în 2004 (acesta a fost tradus și în română, la Editura Allfa, de Dan-Silviu Boerescu, sub titlul *Cronica vieții mele*). Ci e vorba chiar de versurile cântecelor sale, publicate și retipărite autonom, drept culegeri de versuri. În această calitate, el este cel mai interpretat poet în viață. Nimeni nu a generat atâta comentariu de text precum Dylan, despre care s-au scris sute de cărți și mii de articole, investigând pe larg fiecare colțișor și intrând în vaste polemici, pe care cei care ignoră vasta disciplină a bobbydylanologiei nici măcar nu le pot bănuî. Criticul adaugă: „Dar, desigur, orice se poate întâmpla, inclusiv ca Mircea Cărtărescu – aflat și el pe lista Ladbrokes, cu o cota de 25/1, egală cu a poetului belgian Leonard Nolens [...] – să primească mult râvnita consacrare planetară. Ar fi mai mult un triumf al valorii naționale decât al valorii propriu-zise, dat fiind că Thomas Pynchon și Don deLillo, cooptați și ei în socotelile Ladbrokes, sunt scriitori care nu joacă totuși în aceeași ligă cu M. Cărtărescu. Merită amintită, în acest context, menționarea lui Bob Dylan într-o poezie, *Lasă sa fie*, publicată de Cărtărescu în volumul *Nimic*: «Dom’ Zimmerman, l-am văzut la Iowa City/ în concert./ haios./ nu i-aș fi purtat pălăria/ nici pentru o mie de lei/ (de pomană, mamă soacră, de pomană...)// (cânta treaba aia cu asul de cupă)». Trei lucruri ar fi de observat aici. În primul rând, după toate măsurătorile, pălăria lui Bob i-ar cădea pe ochi lui Mircea.”

• **[„Dilema veche”, nr. 41]** La secțiunea *Tâlc-Show*, Dan C. Mihăilescu publică o *Dezmințire*. În numărul 373 din aprilie 2011 povestise cum a hotărât să adauge semnăturii sale inițiala „C.” pentru a evita confuzia dintre el și un profesor estetician din Brașov, Dan Mihăilescu, despre care Dan C. Mihăilescu își amintea că a scris versuri „ceaușiste”, ceea ce s-a dovedit a fi fals, Dan Mihăilescu a scris doar o relatare a unei dezbateri ceaușiste. În *Dezmințirea* din numărul de față Dan C. Mihăilescu își recunoscut greșeala și afirmă public că Dan Mihăilescu nu a scris versuri ceaușiste, pentru a pune capăt conflictului. ■ În cadrul dosarului *Dilema* „*Singur pe lume, singur acasă, cât de singur?*”: □ Petre Barbu publică un text cu titlul „Pe când aveam aripi”. □ Marius Chivu întocmește o listă cu romane care conțin cuvântul „singurătate” în titlu. ■ La secțiunea *Regimul artelor și munițiilor*, rubrica *Feedbook*, Marius Chivu face o cronică pentru cartea Anei Selejan *Glasul patriei, un cimitir al elefanților în comunism*, Editura Vreamea, 2012. El apreciază cercetarea de arhivă a Anei Selejan privind activitatea publicistică a mai multor scriitori interbelici în gazeta propagandistică „Glasul patriei”. ■ Matei Martin semnează un articol despre concursul literar organizat de Casa de Cultură, care oferă premiul Augustin Frătilă pentru cel mai bun roman al anului 2011. Valoarea premiului este de 10.000 de euro plus republicarea cărții la Editura All și promovarea ei. Matei Martin explică de ce acest tip de premiu literar este privit cu suspiciune, explicația fiind lipsa premiilor literare în spațiul cultural românesc.

5 octombrie

• [„Adevărul weekend”, nr. 65] Nicolae Manolescu publică articolul *Cum se scrie un roman*.

• [„Observator cultural”, nr. 386] La *Editorial: De recitit. Generozitate și privilegii* de Alexandru George, „Fragment dintr-un dialog cu Daniel Cristea-Enache, publicat pe litternet.ro, în 2003; scriitorul, eseistul și teoreticianul ideilor Alexandru George a murit săptămâna trecută, la 82 de ani”. Reținem: „Maiorescu a avut dreptate când a spus că la noi politica e o chestiune de idei, nu de interese. (E un fel de a contesta și explicația marxistă, dar și pe aceea a *stângii* occidentale.) Liberalismul a venit ca o consecință pe valul uriaș al voinței de europenizare, modernizare, civilizare – și avangarda lui au fost boierii (nu burghezii, în multe privințe mai conservatori decât se crede), căci marii privilegiați au fost cei care au avut puțința de a-și trimite odraslele în străinătate și a-și le educa în casă cu profesori.” Autorul conchide: „departe de idealul democratic, dar diferența față de comunism este uriașă. Ea afectează și ceea ce este esențial pentru un scriitor: libertatea cuvântului – o expresie a liberalismului de care se folosește toată lumea, nu doar liberalii.” ■ La *Actualitate* Radu Vancu scrie *Poezie în șapte limbi: Festivalul Internațional de Poezie – Ediția I, Sibiu, 28-30 septembrie 2012*. Autorul consemnează: „Între 28 și 30 septembrie, la cea de-a noua ediție a colocviilor revistei Transilvania au participat ca strănieri poeții Gökcenur C. (Turcia), Milan Dobricic, Dejan Matic (Serbia) și Ivan Hristov (Bulgaria). Alături de ei a fost și editoarea de poezie Zerrin Yilmaz Celebioglu (Turcia). Cum nu se cuvine să nu-i amintesc și pe poeții români participanți la festival, iată-i – în ordinea în care au citit: Ion Mureșan, Alexandru Mușina, V. Leac, Claudiu Komartin, Ruxandra Cesereanu, Constantin Acosmei, Ionel Ciupureanu, Rita Chirian, Nicolae Coande, Teodora Coman, Santha Attila, Michael Astner, Doina Ioanid, Dan Sociu, Andrei Dósa, O. Nimigean, Emil Brumaru. Plus Angelo Mitchievici și Bogdan Crețu, pe post de raisonneuri critici la cele derulate în sala de festivități a Bibliotecii Astra (unde a avut loc deschiderea festivalului și recitalul din prima zi) și la Librăria Humanitas (unde au avut loc celelalte recitaluri). Și, în fine, plus Ana Toma, unul dintre editorii de poezie cei mai activi de azi – ea alcătuind, după cum se știe, împreună cu Claudiu Komartin, trupul și sufletul Casei de Editură Max Blecher.” Autorul enumeră „lansări de carte – în ordinea cronologică în care s-au petrecut: *Cele mai frumoase poeme din 2011*, antologia lui Claudiu Komartin și a mea de la Tracus Arte; *Aspergerul* Ritei Chirian de la Cartea Românească; *Cârțița de mansardă*, debutul excelent al Teodorei Coman de la Max Blecher; *Combinația*, novella lui Dan Sociu de la Casa de pariuri literare; în fine, *Cerșetorul de cafea*. Opere, 3, senzaționalul epistolar al lui Emil Brumaru de la Polirom. Și, în fine, o ediție a Institutului Blecher, a 62-a, la care moderatorul Claudiu Komartin i-a avut ca invitați pe Nicolae Coande și pe Teodora Coman.” ■ La secțiunea *Literatură*, sub titlul *Poezia – artă de familie*, Adina Dinițoiu analizează volumul *Frângeră înflorită* (Casa de editură Max

Blecher, Colecția „Plantații“, 2012) al lui Radu Vancu. În opinia sa, „Fiecare poem e contrapunctat de un metatext pus între paranteze. În felul acesta, cartea își conține și efigia teoretică precum chihlimbarul – des evocat în carte – își conține insecta captivă. Cartea fascinează și apoi se explică singură, așa încât criticului nu-i rămâne decât să gloseze în marginea reflecțiilor pe care și le oferă ea însăși.” ■ La rubrica *Fântâna Barthesiană* Alexandru Matei scrie despre *Moartea autorului sau sacralizarea Lui*. Criticul atrage atenția asupra legăturii dintre „timpul scriiturii și timpul autorului”. Reținem: „Sigur că trecerea lui în minorat, ascunderea lui îndărătul textului ar însemna o revoluție, dar una la care natura umană din păcate nu poate aspira, pentru că fetișul autorului nu e ceva ce ține de conștiința individuală, ci de profunzimile inconștientului. Chiar Barthes se trădează când scrie că «orice text este scris etern acum și aici». E, cred, eternitatea vie la care visăm cu toții: acel timp care, deși viu, nu se termină, nu are trecut și viitor, dar nici nu bălțește în noi, e în permanentă curgere. Este, de fapt, dialectic modul prin care autorul poate fi în cel mai înalt grad elogiat. Moartea autorului care precedă operei este, de fapt, celebrarea autorului veșnic viu.” În opinia lui Alexandru Matei „Barthes din *Moartea autorului* e mai puțin francez, cât american. Mie mi se pare ilustrativ pentru una din perioadele în care scriitorul s-a lăsat luat de val – și au fost foarte puține. Luat de valul cuvintelor. El însuși, scriind acest text pentru o revistă obscură – «Manteia» –, și-a înlesnit moartea. Pentru cine nu-l știe pe Barthes decât din acest text, tipic post-1968 [...] în pofida dorinței lui, critica literară a rămas, burgheză, un gest care judecă – iar ce nu judecă, nu mai e critică, e teorie (de aceea, înțelegeți acum, prefer teoria criticii).” ■ La categoria *Inedit* Geo Șerban publică un fragment din romanul neterminat al Mariei Banuș sub titlul *Demonii iubirii sau rămas-bun adolescenței*, însoțit de introducerea *Maria Banuș: tentațiile romanului*. Reținem din acest fragment: „asta e existența care se duce de la mine, o pierd, rămâne Marioara, fată a cutăruia, nevastă a cutăruia, în rochia cutare, cu dispoziția cutare, și era o vreme când fiecare literă a numelui ăsta, Marioara, se topea ca o bășică de săpun, se risipea în viața lucrurilor dimprejur. Da, da, știți ce era «M»? Era un cârlig de prins rufele, într-o curte mare, într-o dimineață de primăvară, și vocalele numelui meu zăngăneau în inelele de alamă ale perdelelor, pe care mama le scotea de la ferestre (era scuturătură mare, de Paște) și «r»-urile se încolăceau în cărceii cruzi de iederă și viță sălbatecă, în cărceii acrișori și «Marioara» nu mai era de aflat nicăieri și... atunci existam”. ■ *Internațional*: Carmen Mușat consemnează în *Umbra lui D.H. Lawrence. La Lago di Garda*: „Pentru a rememora episodul italian al existenței lui D.H. Lawrence, la 100 de ani de la trecerea sa prin Riva, Gargnano, Villa, San Gaudenzio, Muslone – localități răsfirate de-a lungul Lacului Garda –, Gargnano a găzduit, între 19 și 23 septembrie a.c. conferința internațională *Lake Garda: Gateway to D.H. Lawrence's Voyage to the Sun* (Lacul Garda: Poartă către călătoria spre soare a lui D.H. Lawrence). Având ca organizator principal Universitatea din Trento, cu sprijinul valoros al Comitato per Gargnano storica,

conferința a adus laolaltă exegeți, biografi, editori, traducători, specialiști în literatură engleză modernă și, în special, în viața și opera controversatului scriitor britanic. [...] discuțiile s-au axat pe modul în care scriitorul a prelucrat, în romane ca și în poeme, în eseuri, ca și în cărțile de călătorie, un material biografic și bibliografic ale cărui *urme* sunt decisive în constituirea universului ficțional lawrencian. Ideea că viața și opera sunt intim legate – idee de neconceput cu câteva decenii în urmă, când, sub influența structuralismului criticii literari au ocultat sistematic tot ceea ce ținea de biografia autorului – și că există scriitori în cazul cărora legătura aceasta este esențială pentru înțelegerea articulațiilor operei a fost susținută, indirect, în cele mai multe intervenții. Paul Eggert, editorul volumului *Twilight in Italy and Other Essays*, apărut la Cambridge University Press, a punctat în lucrarea sa relevanța pentru studiul operei a unor aspecte aparent marginale, precum necesitatea de a scrie pentru a trăi sau modul în care industria cărții construiește așteptările cititorilor. Pentru un autor ca D.H. Lawrence, a cărui operă transfigurează constant elemente biografice și autobiografice, un demers hermeneutic de tip bio-bibliografic pune în lumină complicatul proces alchimic ce stă la baza literaturii sale.” ■ *La zi:* □ *Participarea României la Salon du Livre:* „Conducerea Institutului Cultural Român, recent instalată, consideră participarea României la Salon du Livre (martie 2013, Paris) drept prioritate. Un grup condus de vicepreședintele Horia Gârbea a preluat răspunderea pregătirii. Împreună cu Ambasada Franței și Institutul Francez, Institutului Cultural Român a constituit un grup comun de pregătire. În vederea pregătirii optime a participării prestigioase a României la Salon du Livre – târgul de carte și acțiunile conexe – au fost numiți comisari ai părții române pentru participare: Ramona Călin, director adjunct al Institutului Cultural Român de la Paris, și Horia Bădescu, fost atașat cultural al României la Paris. Institutul Cultural Român de la Paris le acordă întregul sprijin logistic și financiar pentru a acționa eficient, a realiza obiectivele la timp și a asigura reprezentarea optimă a României în Capitala Franței.” *A fost:* □ „*Cununa de lauri de la Efes*”. „În perioada 24-28 septembrie, la Kuşadasâ, în apropierea cetății Efes, a avut loc Turnirul poetic *Cununa de lauri de la Efes*, organizat de Uniunea Scriitorilor din România. Juriul a fost condus de Gabriel Chifu, laureat al primei ediții, din 2011. În competiție au participat scriitori români din trei filiale ale USR: din Iași, Craiova (câștigătoare a ediției precedente, la Olimp) și Arad-Timișoara. S-au acordat premii pentru *poetul turnirului* (Adrian Popescu), pentru *popularitate* (Lucian Vasiliu) și, prin cumularea voturilor, un premiu al celei mai bune echipe (Filiala USR Arad, formată, la această ediție, din Vasile Dan, Traian Ștef, Romulus Bucur, Gh. Mocuța, Andrei Bodiu și Ioan Moldovan).” □ *Anunț oficial privind participarea României la Bok&Bibliotek 2013.* În încheierea ediției din acest an a Târgului de Carte Bok&Bibliotek de la Göteborg, duminică, 30 septembrie, a fost anunțat oficial statutul de invitat de onoare al României la ediția din 2013.” *Va fi:* □ *Lansare Căderea Constantinopolului.* „Scriitorul și fostul deținut politic Dan Lucinescu

își lansează joi, 4 octombrie, la ora 17.00, ediția a II-a a cărții *Căderea Constantinopolului* (prima ediție fiind cunoscută sub numele de *Sfârșit întunecat de Ev*), la Uniunea Scriitorilor din România. La lansare vor fi prezenți criticul de teatru și film Rodica Smaranda Vulcănescu și scriitorul Radu Cârneli.” □ *Dan Lungu la Wrocław*. „Sâmbătă, 6 octombrie, la ora 18.00, la Teatrul Wspolczesny din Wrocław, Polonia, Dan Lungu va avea o întâlnire cu cititorii, în cadrul Festivalului de Proză Scurtă *Opoviadania*. Cu acest prilej, Dan Lungu va citi proză scurtă, dar și un fragment din romanul *Raiul găinilor*, în traducerea lui Szymon Wcislo. Vor mai citi scriitorii: Emil Hakl, Andrzej Stasiuk, Magdalena Tulli, Empar Moliner, Natasza Goerke. *Sunt o babă comunistă!* a apărut în polonă, la Editura Czarne, în traducerea Joannei Kornaś-Warwas, iar *Raiul găinilor* este în curs de apariție la aceeași editură. Festivalul, aflat la a VIII-a ediție, se desfășoară în perioada 2-6 octombrie.” □ *Biblioteca Academiei la 145 de ani*. „În noaptea de 6 spre 7 octombrie, odată cu sărbătorirea a 145 de ani, Biblioteca Academiei Române organizează, între 18.00 și 01.00, „Noaptea porților deschise”. Programul include dezbateri și mese rotunde, happening – atelier de tipar manual, turul ghidat al bibliotecii. Fiecare vizitator va primi un flyer care îi acordă acces gratuit în Biblioteca Academiei Române până la sfârșitul acestui an”. □ „*Săptămâna Caragiale*“ la Craiova. „Ion Luca Caragiale va fi sărbătorit la Teatrul Național „Marin Sorescu“, în cadrul *Săptămânii Caragiale*.”

● **[„România literară”, nr. 40]** „În perioada 24 - 29 septembrie, la Kusadasi – Efes (Turcia), s-a desfășurat a doua ediție a concursului *Turnirul de poezie*. Au participat 18 poeți, reprezentanți ai trei filiale ale USR”: Andrei Bodiu, Romulus Bucur, Vasile Dan, Gheorghe Mocuța, Ioan Mureșan, Traian Ștef (Arad), Paul Aretzu, Cristian Liviu Burada Ioana Dinulescu, Ioan Lascu, Adrian Popescu, Petre Tănăsoaica (Craiova), Adrian alui Gheorghe, Daniel Corbu, Adi Cristi, Gellu Dorian, Cassian Maria Spiridon și Lucian Vasiliu (Iași). Juriul: Gabriel Chifu, gabriel Coșoveanu, Mircea A. Diaconu, Marian Drăghici, Horia Gârbea, Adrian Iăcătuș și Nicolae Prelipceanu. Câștigătorii: echipa Filialei Arad, Adrian Popescu (*Cumuna de lauri de la Efes*) și Lucian Vasiliu (premiul publicului). ■ *La Cronica Ideilor*, în *Peripsema*, Sorin Lavric analizează studiul lui Alexandru Ovidiu Vintilă, *Traian Brăileanu. Întruchipările rațiunii. Fapte, idei, teritorii din interbelicul bucovinean* (Editura Paideia, București, 2012). Reținem: „E o regulă a biografiei ca viața să se desfășoare după ideea pe care ne-o facem despre ea. Cum ne sunt intuițiile asupra destinului, așa vor fi surprizele care vor veni din partea lui. Cine se frământă pe seama absurdității sorții va sfârși în decepție viageră, cine e confident în protecția zeilor își va găsi sprijinul în umbra lor, după cum cine are un ochi vigilent de umoare atee va gusta din disperarea lucidității. [...] Dincolo de detalii biografice, rămâne o chestiune de fond: cât din frângerea unei vieți depinde de capriciul istoriei și cât de coaptă este viața interioară? La Traian Brăileanu răspunsul înclină spre a doua soluție.” ■ La rubrica sa *Cronică literară* Cosmin Ciotloș publică *Note despre critica de poezie, rânduri despre o anume*

poezie în care abordează *Nimicitorul* lui Aurel Pantea (Florești-Cluj, Editura Limes, 2012): „*Nimicitorul* lui Aurel Pantea mi se pare o carte problematică. Depoziție neromanțată a unui colaps liminar (căci, în sens strict, asta este), aceasta e mai ușor de descris decât de citit. Se pot face, pe marginea ei, nenumărate glose, fără-ndoială inteligente și tot fără-ndoială pline de carismă stilistică. (S-au și făcut, de altfel, în puținele comentarii care i-au fost dedicate până acum.) Dificultatea apare însă în momentul în care, după ce-o vom fi rezumat, cum spuneam, cu farmec, vom supune acest rezumat unui elementar test al adecvării.” Cosmin Cioltoș vede în poezia lui Pantea din *Nimicitorul*, „O formă de dialog cu validitatea ideii de poezie. Ca și alții, mulți, Pantea a întreținut destulă vreme un soi de cult al acesteia (în spiritul unui modernism feroce, încă activ.) Nu doar în volumele sale, de la *Casa cu retori* la *Negru pe negru*, ci și în articole (mi-amințesc unul dedicat lui Ion Mureșan), acesta și-a susținut credința neabătută în dimensiunea orfică a scrisului. Acum, această convingere pare, așa-zicând, să nu-l mai convingă pe Pantea. Asistăm, în fapt, în *Nimicitorul*, la scindarea unei utopii individuale. [...] Carte pe deplin remarcabilă, *Nimicitorul* este, din punctul meu de vedere și mai presus de orice, o declarație de majoră conștiință a poeziei.” ■ Dan Stanca semnează *Confesiuni: Tată, soț și scriitor*. Reținem: „Fac parte din categoria autorilor care știu că, din cauza mutației valorilor estetice, afirmarea în literatură a unor stări sufletești pozitive nu produce efect estetic. Și atunci negativizez. Este o mișcare deliberată dictată de sufletul bolnav de saturniana melancolie. Prin aceasta în plan ficțional ajung să mă îndepărtez de familia mea. În ciuda a ceea ce simt ca om, creez tablouri înveninate. Par un monstru înconjurat de monștri. Imaginarul nu iartă și proiectează imagini de care, trezit din beția scrisului, mă rușinez. Am însă naivitatea să cred că cititorii îmi respectă narcoza, ceea ce, din nefericire, nu prea se întâmplă. Mulți nu pot face ecartul între ce înseamnă plan ficțional și ce este planul real din care ficțiunea se alimentează copios. Ei nu înțeleg cum funcționează alchimia scriitorului. Scriitorul nu este un om bun, au contrarie, ci rău. Răutatea lui este însă de natură estetică. [...] soția mea care se simte ultragiată în anumite pagini corosive ar trebui să fie detașată și să zâmbească în fața imaginarului dezlănțuit. Eu unul doresc din tot sufletul așa ceva. Doresc să mă înțeleagă și să mă iubească. Iubindu-mă, poate dezmiarda anomalia sufletului meu.” ■ La categoria *Eseu* Adrian Mureșan publică *Idiosincraziile unui pseudoânfrânt. N. Steinhardt văzut de Adrian Marino*. Despre memoriile lui Adrian Marino, grupate sub titlul Adrian Marino, *Viața unui om singur* (Editura Polirom, Iași, 2010) Adrian Mureșan afirmă: „Cu veninul strâns nu tocmai preschimbat în miere, autorul își revizitează locurile, oamenii și lecturile care i-au marcat viața. Cartea se citește cu pasiunea cu care citești un roman, cu mențiunea că, în partea a doua a ei, redundanțele devin supărătoare, întrucât, asemenea lui Steinhardt sau asemenea lui Manea, Marino se întoarce mereu și, uneori, obositor, asupra acelorași obsesii.” Adrian Mureșan remarcă: „în acest context, al figurilor atacate constant de către critic, N. Steinhardt se află la loc de

mare cinste. Și bineînțeles că acest fapt își are și el cauzele sale. [...] el are o aversiune, o fixație apriorică, lipsită de vreun temei, în primul rând, față de memorialistica închisorilor, apoi față de creștinism, față de eroism, românism, misticism, paradoxuri sau față de soluția iertării („Aș vrea să văd un singur intelectual care iartă”, p. 297), de asemenea, față de cultul fragmentarului și față de eseism (aici, se întâlnește, fără să vrea, cu Noica). Pe scurt, pentru Marino, toate categoriile înșirate mai sus intră într-un singur sac: Antiliteratura. Or, pentru cine cunoaște poziția estetică și ideologică a lui N. Steinhardt, e limpede că epistemele menționate mai sus îl conțin, îl reprezintă și îi compun... portretul.” Adrian Mureșan observă că „puși față în față, N. Steinhardt și Adrian Marino sunt emanamente diferiți. În plus, Steinhardt și tipul său de lectură critică nu ar putea să provoace decât derută unui intelectual «cu ambiția construcției și cu vocația seriosului» (Mircea Muthu). Aceasta și datorită ambiguității criticii profesate de Steinhardt: dintre cele două mari teorii antinomice asupra procesului lecturii (*descoperim* sensul sau îl *construim*), Steinhardt le alege pe... amândouă. Mai exact, el preia de la prima ideeă că «Autorul nu a murit» și că a depus el însuși sensul în structurile textuale, dar, în același timp, nu neagă nici diagnosticul diferențial al celeilalte teorii, și anume activitatea inventivă, de *producere*, nu aceea simplă de *reproducere* a sensului, de către cititor. Spectaculosul acestei din urmă eventualități, a *construirii* sensului, îl seduce în egală măsură.” În opinia lui Mureșan „pentru un demolator al mitului generației '27 (căreia Steinhardt îi aparține atât direct, cât și indirect), cât și pentru un intelectual deloc pasionat de *utopia* creștinismului, așa cum se prezintă pe sine Adrian Marino, aversiunea față de Steinhardt este explicabilă și pare a fi de bună-credință. Adică în afara unei determinări ideologice, religioase sau politice. Ceea ce nu anulează eroarea și prejudecata lui Marino cu privire la memorialistica de închisoare. Din care nu reține absolut nimic și, mai mult, ca să-i învețe minte pe potențialii contestatari, le oferă două modele «profund adevărate și exemplare» (p.80) ale acestui gen: Dostoievski (cu *Amintiri din casa morților*) și Soljenițîn (cu *O zi din viața lui Ivan Denisovici*). Or, sintetizează mai interesantă a spiritului acestor doi mari scriitori decât aceea din literatura română, ilustrată de N. Steinhardt, mărturisim a nu cunoaște încă...” Concluzia autorului în aceasta privință: „Considerăm că aceste erori, ca și celelalte ale lui Norman Manea sau ale lui Alexandru Sever, pe marginea chestiunii *Steinhardt*, se datorează într-o foarte mare măsură și dezinteresului pentru o lectură reală, atentă a Jurnalului fericirii [...] Adrian Marino este, însă, singurul dintre contestatari, care, voit sau nu, a recunoscut, tot în memoriile sale, că nu i-a prea citit nici pe Steinhardt, nici pe restul memorialiștilor postdecembriști ai închisorilor.” ■ La rubrica sa *Lecturi libere*, comentând cele două volume ale lui Andrei Pippidi, *Case și oameni din București* (Editura Humanitas, 2012) care reunesc textele publicate la rubrica sa din „Dilema veche” Gabriel Dimisianu se afirmă *Solidar cu Andrei Pippidi*: „Cronica lui Andrei Pippidi, pe lângă faptul că era (este) scrisă cu har, mă interesa mult prin obiectul ei, prin ceea ce își propunea

autorul să întreprindă: apărarea Bucureștilor de distrugere, a acelor părți din oraș care încă mai conferă capitalei noastre, cât de cât, o identitate istorică și culturală. [...] Am, ca și Andrei Pippidi, sentimentul că acest oraș atât de lovit a fost un frumos oraș, că încă ar mai putea fi dacă nu s-ar face atât de mult ca să nu mai fie. Am suferit pentru toate mutilările care i s-au adus în vremea lui Ceaușescu. Sufăr încă mai mult pentru tot ce i se întâmplă sub ochii noștri, în vremuri de pretinsă libertate. «A întârziat prea mult, cum spune Andrei Pippidi în introducerea cărții, o reacție la asaltul lăcomiei și prostului-gust.» La acest fapt mă refer: din diferite direcții orașul e atacat de redutabile forțe, cu sprijin tacit de la unele autorități, de la inși care au capacitatea de a emite decizii, atacat pentru a-i fi distruse clădirile vechi, acelea care ilustrau stilistic Bucureștii, și pentru a înălța în locul acestora monștri de sticlă și oțel, fără legătură cu spiritul orașului, cu identitatea lui. De ce? Cu scopuri lucrative în primul rând, dar și ca efect al convingerii că frumosul e în altă parte decât au crezut cei dinaintea noastră, că frumoase sunt *buildingurile* cu zeci de etaje”. Gabriel Dimisianu consemnează tonul de indingare al cronicilor însă precizează: „Să nu se creadă totuși, din ce am spus până acum, că numai dimensiunea indignării, a revoltei este de urmărit în textele lui Andrei Pippidi, niște manifeste. Atrăgătoare, ba aș spune captivantă, este verva lor epică. Andrei Pippidi este un narator plin de farmec, un portretist, reconstituind biografii ale unor oameni de odinioară și ale caselor în care au trăit.”

■ La *Actualitatea*: Alex Goldiș semnează *Licențiozități metafizice*, analizând volumul *Dispars* al lui Vlad Moldovan. Reținem: „poetul face dovada unei extraordinare libertăți de expresie, de nu chiar de viziune. Cum altfel ar putea fi măsurată dezinvoltura stilistică în sânul unei generații care a dat frâu liber sexualității și violenței decât prin reîntoarcerea, mai mult sau mai puțin polemică, la limbajul metafizic prigonit din toate părțile de la optzeciști încoace. Vlad Moldovan nu se sfiește să facă uz, în ultima lui carte, de cuvinte și expresii de care colegi de generație s-ar feri ca de... Dumnezeu: *ontic*, *Empireu*, *Bucuria Eternă*, *văzduh*, *noian*, *păsările Domnului* ș.a.m.d. sunt, azi, cuvinte de-a dreptul licențioase în poezie.” Doar că, susține Goldiș, „așa cum era de așteptat, nimic nu e ceea ce pare. Căci toată această reîntoarcere la esențe n-ar avea nicio noimă [...] dacă n-ar fi contrabalansată de un imaginar cotidian la fel de bine conturat și de o atitudine mucalită. Vlad Moldovan e singurul poet de azi care se poate întreba cu aceeași naturalețe despre viață, spirit sau materie și despre sensul unor întâmplări cât se poate de banale dintr-o noapte de chef. Și asta, pentru că într-adevăr pentru el nu mai există ierarhie în ordinea existentului. Ceea ce nu derivă deloc în nivelare postmodernă – unde toate lucrurile lumii se situează pe același plan tocmai pentru că nu există decât în cărți – ci, culmea, tocmai la o atenție sporită pentru individual.” ■ La *Cronica edițiilor*: Răzvan Voncu scrie *Revolta fondului nostru latin*, comentând reeditarea operei lui N.I. Herescu de către Liviu Franga: „Inspirată ideea profesorului Liviu Franga de a ne readuce în atenție, printr-o ediție comprehensivă, opera marelui latinist N.I. Herescu. [...]

Ea a fost edificată într-un context cultural-politic – deceniul 1930–1940 – dominat de teorii ultranaționaliste și etniciste, în care latinitatea spiritului românesc era atacată și contestată din cele mai diverse perspective. [...] opere ca aceasta a lui N.I. Herescu au jucat, în interbelic, și joacă și acum un rol esențial: acela de a intensifica acțiunea culturii clasice greco-latine (fundament al culturii europene) și de a combate, cu argumente științifice, aberațiile tracomane.” Razvan Voncu afirmă: „Pentru cei care cred că studiile clasice sunt un refugiu al unor prăfuiți *șoareci de bibliotecă*, lectura acestei ediții poate fi o revelație. N.I. Herescu nu abordează lumea greco-romană dintr-o perspectivă atemporală, ci din cea a prezentului. Este preocupat, de pildă, de *Actualitatea clasicismului* (după titlul unui ciclu de 5 articole, aflat la pp. 72-87) și de pericolul care pândeste orice cultură ce refuză reperele clasice, adică înseși bazele culturii și civilizației europene, deopotrivă în sens moral și morfologic. Îl îngrijorează contestația Occidentului, foarte populară, nu doar la noi, după Spengler și după revizitarea, de către Leo Frobenius, a mitului *bunului Sălbatic*. [...] N.I. Herescu a reușit să dea viață studiilor clasice, însușindu-le și transformându-le într-o problemă de actualitate a culturii române.” Voncu semnalează că „Titlul ales de editor, reluând o sintagmă aparținându-i lui N.I. Herescu, constituie o triplă metaforă. Mai întâi, a culturii și civilizației greco-romane, pe care se sprijină întreaga Europă. Apoi, a latinismului în cultura română, în care reprezintă patul germinativ din care aceasta își extrage sevele. În fine, a operei latinistului însuși: deși interzisă decenii de-a rândul, aceasta se întoarce acum, la fel de actuală și într-un context la fel de angajant. Studiul introductiv al profesorului Franga, reconfortant prin deplina cunoaștere a domeniului și a operei autorului, este înfuzat de un spirit afin gândirii lui N.I. Herescu, constituind, în același timp, o reeditare a îndemnului la militanțism științific al acestuia.” ■ La categoria *Cartea de proză*: □ Adina Dinițoiu recenzează Șercan de Andrei Mocuța, apărut la Editura Dacia XXI, Colecția „Prozatori contemporani”, Cluj-Napoca în 2012. Reținem: „De data aceasta, tânărul și talentatul prozator mută poveștile sale inepuizabile în spații exotice, asiatice și africane, povești inițiatice și, totodată, parodice, așa cum bine observă prefăcătorul cărții, Petru M. Haș – iar uneori de-a dreptul feerice și poetice, prin broderia imaginativă pură, așa adăuga eu. Am mai avut ocazia să spun și altădată că Andrei Mocuța dă dovadă de o maturitate precoce a percepției vieții, care – am senzația – e cu deosebire necesară în proza scurtă și foarte scurtă, așa cum sunt textele din *Șercan*; texte înțelepte, ironice și parodice”. □ Irina Petraș prezintă lui Leon-Iosif Grapini, *Capăt de linie* (Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2012) sub titlul *Proză pe teme date*: „Fiecare proză-pretext a fost mai întâi o preferință de cititor, o iubire. Intervine apoi scriitorul și o deturneză cu instrumentar propriu, ocolind abil parodia (ironia lipsește din peisaj), dar și pastașă, deși avem de-a face cu un exercițiu mărturisit de afecțiune. În cele din urmă, e o pledoarie pentru relativism și diversitate. Nicio întâmplare cu oameni nu are final unic și absolut, mai începe un rest, o nuanță, o prelungire. Literatura lumii e plină de remake-uri

și repovestiri. într-o paranteză fugară, așa zice că intertextualitatea nu e departe de o asemenea abordare: o secvență cu nume de proprietar cunoscut e pusă în alt context și ținută să spună mai departe sau altfel decât a spus deja în textul original. [...] Alege, așadar, să scrie continuări la proze semnate de Ioan Groșan, Liviu Rebreanu, Pavel Dan, Radu Țuculescu, Mircea Eliade, Marin Preda, Ioan-Pavel Azap, Ion Agârbiceanu, V. Voiculescu, Mircea Nedelciu. [...] Prozele pot fi citite în mai multe registre, cuceritoare fiind mai ales sintaxa.” ■ În *Correspondență din Germania: Un joc serios: noul volum de poeme colaj al Hertei Müller* Rodica Binder scrie despre „volumul de poeme colaj al Hertei Müller, proaspăt apărut la Editura Hanser, intitulat *Vater telefoniert mit den Fliegen / Tata vorbește la telefon cu muștele*”. În opinia Rodicăi Binder „Componenta ludică a colajelor nu exclude nuanțele subversive rezultate din asocierea cuvintelor și imaginilor decupate și lipite pe hârtie.” E menționată în acest context poziția autoarei față de aspectul politic al literaturii: „în dialogul publicat în deja citatul *Berliner Zeitung*, la întrebarea dacă în suprema distincție literară ce i-a fost acordată înțrevede nu numai onorarea activității ei literare, ci și un stimulent de a acționa politic, răspunsul este cât se poate de edificator: tema cărților sale este în mod primordial dictatura, ceea ce face sistemul cu semenii, de aceea, autoarea are impresia că tocmai prin Premiul Nobel, atât dictatura cât și impactul acesteia asupra oamenilor se impun mai pregnant atenției.” Rodica Binder observă: „Aceeși termeni, ca de altfel și laitmoivele (pe care cititorul avizat al scrierilor autoarei le identifică sau le recunoaște și în poemele colaj), în ludica lor detașare de real, stabilesc în structurile de adâncime legătura cu caracterul grav al textelor în proză.” Despre poemele colaj aceasta afirmă: „Herta Müller a dus la perfecțiune arta combinatorie prin care senzualitatea materială a cuvintelor și imaginilor decupate armonizează cu inefabila lor semantică. Poantele și anecdotele sunt perfect regizate, fără ostentație, susținute de o apariție a rimelor în interiorul a ceea ce poate trece drept un vers, în discursul ce se sustrage ordinii obișnuite a prozodiei [...] Traducerea poemelor colaj ale Hertei Müller este un demers aproape imposibil. El a fost dus la bun sfârșit doar o dată în română prin traducerea de către scriitoarea Nora Iuga a volumului în coc locuiește o damă, apărut în 2006 la Editura Vinea.” ■ La *Tropice Surâzătoare* Mihai Zamfir scrie despre *Armata braziliană*: „Reprezintă cea mai importantă și mai respectată instituție a țării: un respect deloc convențional, ci unul care face cvasi-unanimitatea societății, indiferent de vârstă ori clasă socială. Cariera armelor – iată unul dintre visele de aur ale tinerilor de ambe sexe din Brazilia. De ce tocmai armata? [...] Ea este singura structură demnă de încredere a statului brazilian. [...] Toate acestea au o explicație: armata a rămas, probabil, singurul segment al societății braziliene neatins de corupție. Mândria de a fi ofițer, de a fi militar îl împiedică fizic pe omul în uniformă să accepte vreo favoare nemeritată, să se umilească în fața unui *civil*, oricât de politician, de parlamentar ori de bogătaș ar fi el. Și cum toți brazilienii știu asta, armata continuă să rămână nepătată. Minunată armată braziliană! Nu este foarte

numeroasă și nici foarte bine echipată, nu are armament de ultimă generație; dar este întoarsă benefic spre interior, nu spre exterior. Fără ea, Brazilia ar fi pierdută: n-ar mai avea reper moral și nici simbol.” ■ Poezii de Gheorghe Grigurcu și Alexandru Mușina ■ Fernando Pessoa – *Ultimatum*, Presentare și traducere de Dinu Flămând ■ *Avanpremieră editorială*: Alessandro Baricco – *Emaus*, Traducere din italiană de Gabriela Lungu ■ *Actualitatea*: □ *In memoriam* Alexandru George □ *In memoriam* Romulus Vulpescu.

9 octombrie

• [„Revista 22”, nr. 1178] „ARTA” 6-7, 2012: „Acest număr dedicat fotografiei își propune să ofere o posibilă imagine sintetică asupra multiplelor modalități în care este înțeleasă și folosită în România această artă dominantă, *imperialistă* a actualității, în toate înțelesurile ei artistice, culturale, mediatice. ARTA i-a invitat pe cei mai cunoscuți artiști, critici și curatori care s-au ocupat cu precădere de zona fotograficului în mediul românesc să colaboreze la un număr dens din toate punctele de vedere. Cei doi coordonatori ai dosarului principal – Iosif Király și Simona Dumitriu – au propus o secțiune transversală printr-un arhipelag de modalități de utilizare a acestui mediu omniprezent”. ■ La categoria *Literatură*: □ Sub titlul *Puerilitate* Daniel Cristea-Enache analizează *Supraviețuirile. 1. Rămășițele mic-burgeze, în Opere, IV* (prefață de Paul Cernat, Editura Polirom, Iași, 2011) de Radu Cossașu: „Se poate vorbi de o disidență literară a lui Radu Cossașu nu numai față de ceaușism, ci și față de rescrierea trecutului postbelic după noile comandamente ideologice. [...] Supraviețuire este proza unui mare scriitor.” □ Tania Radu scrie despre volumul Ecaterina Bălăcioiu-Lovinescu, *Scrisori către Monica (1947-1951)*, Editura Humanitas, 2012 în articolul *O moștenire fără mântuire*: „Nu există, cred, în literatura română un text testamentar pe măsura celor 2.500 de scrisori trimise de Ecaterina Bălăcioiu fiicei sale, Monica Lovinescu. [...] Jurnal esențial, excelenta selecție realizată în 2010 de Cristina Cioabă din cele șase volume ale jurnalului Monicăi Lovinescu; mai nou, documentele relative la Ecaterina Bălăcioiu-Lovinescu selectate din arhiva CNSAS și adnotate de Iulia Vladimirov; dar mai ales primul volum din *Scrisorile către Monica (1947-1951)*. Toate adaugă straturi noi la portretul Monicăi Lovinescu”.

11 octombrie

• [„Cultura”, nr. 38] *Literatură*: □ Alex Goldiș afirmă în *Critica de lux*: „Critica lui Lucian Raicu e, din multe puncte de vedere, de o simplitate și de un *clasicism* surprinzător pentru un critic – nu doar român – din a doua jumătate a secolului XX. Criteriul principal după care judecă și comentează literatura e cel al apropierii de viață. Din acest punct de vedere, probabil că cel mai la îndemână precursor al lui Lucian Raicu e Garabet Ibrăileanu din scrierile de maturitate. Îl fascinează, pe autorul *Structurilor literare*, la înaintașul sau, capacitatea de a depăși, în cazul operelor mari, analizele pedante, pentru a intra în postura de

cititor ingenuu, eliberat, pe cât posibil de toate normele și prejudecățile meseriei. Afirmăția că «Ibrăileanu e mai puțin și în același timp mai mult decât un critic. Nevoia sa fundamentală este ca prin mijlocirea literaturii să *simtă* viața» s-ar putea aplica, la rigoare, lui Lucian Raicu însuși.” Alex Goldiș semnalează faptul că „ambii își ierarhizează implicit obiectul comentariului prin forma criticii practicate. Dacă până la un anumit nivel – de jos sau mediu – al literaturii comentariul cu instrumentele tradiționale ale criticii literare e permis (aici intră, la Garabet Ibrăileanu, explicațiile de sorginte marxistă sau comentariile stilistice, pe când la Lucian Raicu, raportarea la context, la temele actualității), în cazurile în care avem de a face cu autori de primă mână, se impune renunțarea completa la ele. Critica se destructurează pe măsură ce autorul e mai mare, devenind simpla notație. [...] deși Lucian Raicu scrie, de-a lungul carierei critice, despre toate calibrele de autori, modalitatea în care își concepe textele e destul de diferită. De altfel, unul dintre lucrurile care i s-au reproșat constant criticului e lipsa de măsură, când nu incapacitatea de a ierarhiza literatura contemporană de-a dreptul. Și, privind la bilanțurile lui de etapă, e adevărat ca, în culegerile de cronici, numele reținute nu sunt în măsură să construiască decât în mică măsură un tablou ilustrativ al epocii. În *Critica – formă de viață*, alături de Gellu Naum, Ștefan Aug. Doinaș, Nichita Stănescu, Mircea Ivănescu sau Ana Blandiana stau și Doina Sălăjan, Marius Robescu, Ovidiu Genaru, Florica Mitroi. În *Printre contemporani*, pe lângă Sorin Titel, George Bălăiță, Radu Cosașu, Gabriela Adameșteanu, își fac loc și Ion Bledea sau Mihai Popescu etc. E drept că cei din a doua categorie nu sunt nicio clipă supralicitați valoric, însă, pe de alta parte, generozitatea și empatia criticului pun frâne considerabile judecăților prea tranșante.” În opinia lui Goldiș însă „cine știe citi printre rânduri, având în același timp în minte sistemul critic al lui Raicu, îi poate ghici rezervele prin doua simptome, vizibile la suprafață discursului: pe de o parte, o frazare extrem de abstractă și de pretențioasă (pe alocuri, chiar bombastică), reticență în a intra în particularitățile textului. Probabil cel mai curat exemplu al acestei *strategii* mai mult sau mai puțin voluntare a criticului e un text despre reportajele lui Miron Radu Paraschivescu dintr-o perioadă care n-avea cum să provoace extaze criticului, militant el însuși în anii '50, pentru dezghețul literaturii. De un umor involuntar sunt considerațiile *înalte*, cu alonja filozofică, despre dările de seamă terre-à-terre semnate de Paraschivescu în epocă. [...] Pe de altă parte, sila învinsă a lui Lucian Raicu de a scrie despre un autor oarecare se transpune în frazeologie goală, când nu în eufemisme bine întoarse din condei.” Alex Goldiș conchide: „Capodoperele sunt singurele opere literare unde interpretul se simte acasă tocmai în măsură în care implică depășirea acestui imaginar.” □ George Neagoe publică *O bârfă despre Ștefan Aug. Doinaș: de la pâra la istorie literară*: „În 1982, ajuns la 60 de ani și la apogeul carierei, Ștefan Aug. Doinaș întruchipa una dintre vocile cele mai constante, autorizate, intransigente, chiar împăciuitoare din spațiul literar. Luările sale de poziție stărneau (in)amiciții și îl plasau într-o zonă incertă. Echilibristică retorică, dovedită

prin îmbinarea loviturilor în plex cu mângâierile, șarjele adresate cenzurii instituționalizate, pseudoliteraților și temelor nobile rumegate ca produse furajere îl transformaseră în interlocutor de neocolit. [...] Se descurcă atât de bine să-și spună punctele de vedere, încât fiecare cititor selecta ceea ce îi convenea. Atare diplomatie permitea atât afilierea (involuntară) la politicile comuniste din România, cât și crearea imaginii de opozant” prin „echivocul răspunsurilor, generat de sofisme”. Criticul consideră concludentă poziția lui Doinaș în cadrul dezbaterii legate de „Permanentă actualitate a poeziei patriotice”: poetul afirmă importanța crucială a calității estetice a poeziilor patriotice. Astfel, afirmă criticul, „Doinaș proteja ideologia. Ergo, Doinaș era confiscat de regim. Doinaș proteja poezia validă, manipulând limbajul ideologiei, insinuând importanța simțămintelor veritabile. Ergo, Doinaș accepta comandamentele politice, încercând să prevină asaltul asupra evazionismului și a esopismului. Doinaș îi blama pe impostori. Ergo, Doinaș era și un rezistent prin cultură, și un misionar al consubstanțialității între sentiment și exprimarea lui în text, ceea ce îl trimitea iar în tabăra adversă. Dacă politrucii socoteau ca producția patriotică nu poate fi eludată, atunci s-ar fi impus ca redacțiile revistelor să apeleze la poeții rasați, nu la nulități. Numai că, raționamentul cădea imediat, deoarece prea puțini din cei consacrați acceptau să se supună.” Prin urmare, observă criticul, „scriitorul nu făcea altceva decât să susțină că reclama favorabilă pentru comunism se confunda cu promovarea elitelor. Diatribele îi retrogradau pe servilii răsfățați ai familiei Ceaușescu în categoria *dușmanilor poporului*. Printr-o extraordinară capacitate de reinterpretare, Doinaș obliga ideologia să se autodevoreze. [...] Încă de la primul său volum de povestiri, printr-o afirmație corectă în esență, că «avem, deci, un Borges al nostru» (Marian Popa). [...] în critica, Alexandru George se situează în descendența lui E. Lovinescu și Șerban Cioculescu, în general a criticii interbelice, al cărei continuator el însuși se considera – în chip explicit – a fi. S-a ocupat de autori dintre cei mai diferiți, cu precădere din secolul al XX-lea, mai ales interbelici ori propriu-zis contemporani.” □ Gheorghe Doca își continuă articolul din numărul precedent *Eminescu: arhetipuri, complexe... (II)* despre studiul lui Mircea Cărtărescu *Eminescu. Visul chimeric*, Editura Humanitas, 2011: „Rigoarea discursului interpretativ al lui Mircea Cărtărescu – calitate indiscutabilă, nu prea frecventă în studiile critice – capătă o nuanță aproape matematică în partea a III-a a cărții, consacrată complexelor eminesciene.” Criticul observă: „Dacă în ceea ce privește abordarea operei lui Eminescu, Mircea Cărtărescu nu pare să admită existența unor înaintași – numai Perpessicius este menționat o singură oară cu două referiri: una la cartea lui G. Călinescu *Viața lui Eminescu*, cealaltă, la «munca sa imensă de ordonare, disciplinare și editare a manuscriselor eminesciene» (p. 125) –, în schimb, cu privire la complexe, el se revendică de la Gaston Bachelard, în ceea ce privește «complexul lui Hoffmann», de la Paolo Santarcangeli, în ceea ce privește «complexul mitic al labirintului», și de la psihanaliza clasică, în ceea ce privește *complexul narcisiac*. Aceste trei complexe sunt relaționate, logic, cu

seriile arhetipale care au constituit obiectul *Părții a II-a*”. Criticul consemnează: „Consecvent în căutarea străfundurilor psihice ale poetului și a perspectivei critice arhetipale, autorul postulează că «elementele prefabricate» din poezia eminesciană de dragoste «nu trebuie să concorde neapărat cu adevăratele pulsuni endogene ale artistului» (p. 130). [...] În sprijinul acestui postulat autorul aduce ceea ce el numește «fisurile» din poezia erotică eminesciană. Prima *fisură* este «identificarea mamei cu iubita, ceea ce trimite, în alt plan, la un complex oedipian nerezolvat» (p. 131). Cea de a doua este «confuzia de sexe»: vezi «portretul tatălui agățat pe un perete al casei lui Dionis», care este «portretul unui androgin», sau «ambiguizarea sexuală» care se produce la sfârșitul nuvelei *Sărmanul Dionis* (pp. 132-133). «A treia fisură în poezia erotică eminesciană trimite direct la o realitate profundă. Este vorba despre narcisismul eminescian» (p. 133). [...] Capitolul consacrat «imaginii interioare eminesciene» (p. 147 și următoarele) reprezintă un concentrat al întregii analize critic-interpretative pe care Mircea Cărtărescu o desfășoară în cartea sa *Eminescu. Visul chimeric*. Totul – arhetipurile și complexe – se dirijează, ca o maree, către imaginea interioară (imago) a cărei *schemă de esență* rezultă din «suprapunerea celor trei arhetipuri». Gheorghe Doca afirmă despre studiul lui Mircea Cărtărescu: „întreaga carte este structurată, narativ, pe suspans sau pe crearea așteptării. [...] De crearea stării de așteptare ține faptul că, în general, numeroase comentarii din primele două părți trimit la capitolul al treilea din partea a treia, capitol care are ca obiect *imaginea interioară*. [...] Fără îndoială, suspansul și crearea stării de așteptare sporesc interesul cititorului pentru lectura cărții. Ele sunt procedee pe care autorul le împrumută din cuprinzătoarea panoplie a talentului sau de prozator pentru a le aplica cu ingeniozitate și, desigur, cu folos în construcția unui demers critic singular – și sub aspectul punerii în scenă – în eminescologie.” Este anunțată continuarea în numărul următor. □ În *Jurnalul unui „spectator angajat”* Constantin Coroiu abordează volumul lui Constantin Călin *Provinciale. Fragmentarium 1975-1989*: „Un jurnal ținut în ultimii 14 ani ai epocii de dinaintea evenimentelor din decembrie 1989 a publicat recent, la Editura Babel din Bacău, criticul și istoricul literar Constantin Călin, care nu doar consemnează, ci și problematizează aproape tot ce se petrece în jurul și în timpul său, dar și ce se petrece cu sine însuși, uneori poate excesiv în raport cu importanța faptelor, evenimentelor consemnate și cu statura celor pe care îi surprinde în diverse ipostaze și circumstanțe.” □ Sub titlul *Amorurile unui junkie* Gabriela Dăianu comentează volumul lui George Vasilevici *Viseptol*, București, Editura Casa de Pariuri Literare, 2011: „*Viseptol*, proză fantezistă și iconoclastă, de un experimentalism dezinhibat, pe care nicio editură nu a îndrăznit să o tipărească. Dezamăgit de lipsa unui feedback pozitiv, autorul a ales, pe calea autoironiei, o soluție de compromis, imprimând *Viseptol* în 13 exemplare la o editură inventată, Editura Ta. Apariția postumă a romanului la Casa de Pariuri Literare (2011) repară și recuperează, pe cât se poate, portretul unui om pe care viața și literatura l-au înăbușit.” Criticul scrie despre scenele din roman: „vigoarea lor

(și chiar materialitatea) este aplatizată de ambiția masochistă a autorului de a șoca, ostenta, inova cu un subiect ofertant, ce-i drept, dar deja îndelung bătătorit. Deși bine scris, romanul nu este și bine încheiat. [...] Romanul își autoconține grila de lectură. Atât titlul, cât și intervențiile propriu-zise ale naratorului oferă prea mult.” Criticul concluzionează: „Pentru amatorii de senzații tari, *Viseptol* este un must read. Cititorii căliți cu proza americană sau rusă a unor William Burroughs, Hunter S. Thompson, Vladimir Sorokin, Viktor Pelevin ș.a., scriitori ai narcodependenței, vor înțelege ca scenariile bizare și actele scandaloase mai au nevoie și de ceva în plus, tocmai acel ceva care îi lipsește romanului lui Vasilievici.” ■ *La Literatură universală*: □ În *Orbire și bibliotecă* Rodica Grigore analizează romanul lui Elias Canetti *Orbirea*, traducere, note și postfața de Mihai Isbășescu, Iași, Editura Polirom, 2010: „în fond, deși făcând parte din aceeași stirpe a tradiției antirealiste care i-a animat pe Joyce, Kafka, Musil sau Broch, autorul *Orbirii* are un discurs sensibil diferit și mizează pe procedee menite a-l individualiza profund. Căci atât calitatea analitică a scriiturii lui Canetti, cât și umorul malițios, sarcasmul sau satira mereu prezente în acest text de largă respirație, ca și notele de absurd sui generis ori de reprezentare scenică pe care o demonstrează nu o dată romanul îl fac pe Canetti să para cu totul altfel decât majoritatea reprezentanților esteticii marelui modernism european interbelic. În fond, construind întregul ansamblu astfel încât să dea o replică mai degrabă decât să se integreze într-o structură literară deja constituită, Canetti a stabilit cu buna știință un contrast evident față de dimensiunea consacrată ca atare a modernismului literar, fără, însă, a-l nega vreodată, astfel încât pe buna dreptate a fost inclus în orientarea unui modernism de tip analitic. Criticul consemnează: „Hermann Broch va sublinia, în acest sens, grotescul ce marchează numeroase personaje, dar și latura deloc lipsită de duritate și chiar de brutalitate a romanului lui Canetti, o carte deloc comoda, deloc de delectare, combinație neașteptată de elemente ce trimit la absurdul kafkian cu altele, desprinse parcă din ficțiunile livești ale lui Borges.” ■ Mihai Iovănel scrie *Pentru 10.000 de euro în plus*: „Lumea literară, atât de adormită în restul timpului, s-a înviorat brusc în ultima vreme, odată cu lansarea unui premiu de 10.000 de euro oferit de o asociație până acum necunoscută (Asociația Casa de Cultură) celui mai bun roman românesc publicat în 2011.” Criticul citează desfășurarea anunțată de organizatori: „Juriul de specialitate, format din criticii literari Alex. Ștefănescu, Dan C. Mihăilescu și Daniel Cristea-Enache, va stabili finaliștii concursului (cinci autori). Numele acestora vor fi cunoscute în 8 octombrie. Între 10 octombrie și 2 noiembrie cei 20 de bloggeri vor alege câștigătorul premiului, acordând puncte de la 1 la 5 fiecărui roman finalist” și consemnează: „Reacțiile nu au întârziat să apară, atât cele promoționale (de pildă, un interviu în «Evenimentul zilei» cu Dan C. Mihăilescu, membru al juriului), cât și cele critice (criticul literar Adina Dinițoiu și scriitorul/ editorul / animatorul un cristian au criticat amândoi ambiguitățile premiului și amestecarea criteriilor), pentru a nu mai vorbi de emoțiile

romancierilor care au marcat în 2011 și care au început să exerseze fluxul conștiinței pornind de la input-ul «ce aş face cu 10.000 de euro». Dar reacția care a pus cireașa pe tort i-a aparținut lui Nicolae Manolescu. Acesta, într-un articol din «Adevărul» (*Cine acordă premiile literare?*), s-a arătat iritat de lipsa de autoritate profesională a premiului.” Iovănel citează replica lui C. Rogozanu: „Nicolae Manolescu are o problemă cu propriile premii, cu instituțiile pe care le conduce, ok, pot accepta asta. Dar are dreptate să-și pună în acest caz întrebarea: totuși, cum se judecă azi cărțile? Chestia mai nasoală e că chiar se putea face un juriu onorabil din blogări. Sunt oameni care scriu bine despre cărți, care știu ce e aia literatură. Deci ideea nu trebuie refuzată din start. Răspunsul blogărilor acuzați de Manolescu e lamentabil. Dacă ar fi venit din partea unor avangardiști aroganți, intoleranți cu vechiul, cu mecanismele ruginite de promovare literară, cu stilul obosit al recenziilor tradiționale, uf, aş fi fost primul să-i susțin. Se doarme la greu în tranșeele culturale. Comic e că acești blogări funcționează după credința că sunt mai vioi, mai șmecheri cu literatura decât învechiții. Numai că ei, săracii, citesc literatura mai mult decât rudimentar.” Criticul se întreabă „cine este Asociația Casa de Cultura?” și scrie „Lucrurile se mai lămuresc atunci când se află componenta consiliului director: Alex. Ștefănescu, Andrei Gheorghe, Mario De Mezzo și Mihail Penescu. Cu excepția primului (deși, cine știe?), toți fac parte din organigrama Editurii All. Aceeași editură unde a lucrat ca director Augustin Frățilă (1953–2010). Astfel se lămuresc și nelămuririle tuturor celor care se întreba cum de acest scriitor mai degrabă inexistent a ajuns să dea nume unui premiu de 10.000 de euro. Pe scurt, este vorba doar de o operațiune de marketing pe care o editură a pus-o la cale cu concursul a trei critici și a douăzeci de blogări. Motiv pentru care să vorbești, cum o face Nicolae Manolescu, despre eventuala «autoritate a premiului» e fastidios. Că atunci când McDonald’s decide să ofere 10.000 de aripioare prăjite cui scrie cel mai frumos haiku nu e treaba Uniunii Scriitorilor sau a lui Nicolae Manolescu.” ■ Cristina Bogdan publică *Pentru o antropologie a obiectelor*.

• [„Dilema veche”, nr. 42] La secțiunea *Regimul artelor și munițiilor*, rubrica *Feedbook*, Marius Chivu face o cronică despre corespondența lui Emil Brumaru, volumul *Opere III, Cerșetorul de cafea*, prefață de Livius Ciocârlie, Editura Polirom, 2012. „scrisorile lui Emil Brumaru sunt o capodoperă!” ■ La rubrica *Pe de altă carte*, Claudiu Constantinescu face o recenzie romanului lui Chuck Palahniuk, *Snuff*, traducere din limba engleză de Mihai Chirilov, Colecție „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 2012: „O carte cu deochi și nerv parodic, într-o excelentă traducere semnată de Mihai Chirilov”.

12 octombrie

• [„Adevărul weekend”, nr. 66] Nicolae Manolescu scrie *Considerații inactuale*. Reținem: „Orizontul criticului este cultural. Criticul nu raportează cărțile la viață, ci la cărți. Măsura valorii unei cărți nu se poate face dacă n-o raportezi la

alte cărți. [...] Nu cred că generația 2000 a dat deocamdată, în poezie sau în proză, opere de valoare a celor ale lui Nichita, Sorescu, Blandiana, Baltag, Păunescu...”

● [„**Observator cultural**”, nr. 387] La categoria *Portret*, cu titlul *Un mare scriitor al umbrelor*, Bogdan-Alexandru Stănescu scrie despre Alexandru George și volumele sale *Seara târziu* (Editura Cartea Românească, 1988) și *Oameni și umbre, glasuri, tăceri* (postfață de Matei Călinescu, Editura Polirom, 2003): „O lectură atentă și poate un pic mai binevoitoare (*i.e.* mai puțin pornită spre falsă revizuire) l-ar fi împiedicat pe Alex. Ștefănescu să-l înscrie pe Alexandru George unui balzacianism care, de altfel, îi și repugna autorului. [...] Eul asediat al lui Alexandru George, unica circumstanță ce poate deschide posibilitatea analizei și a rememorării, este unul proustian, cel puțin în *Oameni și umbre*... În *Seara târziu*, proustianismul este și el negat, sau cel puțin ratat cu bună știință. Traseul, complex, este acesta: naratorul ține un jurnal în timp ce scrie un roman la început proustian, însă proustianismul este ratat pe parcurs prin perceperea dimensiunii istorice a existenței și prin adevărul personal conform căruia numai arta poate naște artă.” ■ La *Eseistică* în *Ținutul lui Mihăieș* Claudiu Turcuș comentează studiul lui Mircea Mihăieș, *Ce rămâne. William Faulkner și misterele ținutului Yoknapatawpha*, Editura Polirom, 2012: „Oricine parcurge recentul interviu acordat lui Stelian Țurlea [...] descoperă un personaj histrionic, a cărui candoare livrescă merge până la mărturisirea vulnerabilităților. E un paradoxal plurivalent universitarul timișorean, iar calmul său deodată comprehensiv și acid camuflează strategic o solidă formație intelectuală.” Criticul remarcă faptul că Mircea Mihăieș: „Pornește de la debut (*Soldier's Pay*, 1926), dar nu sfârșește cu *The Reivers* (1962), ci prin comentariul celor două capodopere: *The Sound and The Fury* (1929) și *Absalom, Absalom* (1936). Faptul este determinant și informează asupra criteriului axiologic al construcției, căci o admirație exigentă irigă fiecare capitol al volumului.” În opinia lui Claudiu Turcuș „Printr-o asociere cu specia romanului, *Ce rămâne* are toate datele unei cărți-fluviu. Găsim în ea o istorie complexă a receptării, analiza minuțioasă a întregii proze faulkneriene, dar și un crochiu al unei personalități inconfundabile. Unul dintre meritele majore ale exegezei lui Mircea Mircea Mihăieș este că mută accentul de pe tehnicile complicate ale narațiunii pe construcția personajului.” Claudiu Turcuș afirmă: „de la incontestabilul studiu despre *Gogol sau fantasticul banalității*, semnat de Lucian Raicu, nimeni din cultura română n-a mai scris despre un autor străin, atât de complet, de pătrunzător și de expresiv ca Mircea Mihăieș. Prevăd acestei cărți o carieră internațională justă.” ■ La secțiunea *Literatură*: □ Dana Pârvan-Jenaru comentează *La foc mărunț*, Editura Cartea Românească, Colecția „Jurnal/Memorii/Correspondență/Eseistică”, București, 2012 intitulându-și articolul *Livius Ciocârlie – plăcerea lecturii care provoacă*: „Cea mai recentă carte semnată de Livius Ciocârlie – *La foc mărunț* – îi oferă cititorului (ca și celelalte volume ce compun *cartea fără sfârșit a contabilităților existențiale*) plăcerea de a rămâne captiv în meandrele unei gândiri care îi provoacă și îi surprinde

chiar și pe cei obișnuiți deja cu stilul inconfundabil al însemnărilor sale diaristice-eseistice.” În opinia criticului „Condiția scriitorului prins între viață și literatură este una dintre principalele linii deschise pe care se înscriu fragmentele în care Livius Ciocârlie pare a se juca trimițând către cititor „ceea ce-i trece prin cap“. [...] Sugestiile multiple și ironia critică țâșnesc puternic din reflecțiile supte, pline de miez, drapate deseori în straiele unor mirări juvenile sau ale unui ludic care funcționează ca suport al ambiguității. Relativitatea și subiectivitatea adevărilor lăuntrice par infinite. De asta poate ne și rătăcim prin noi înșine și mai ales prin lumea altora, că niciodată nu suntem siguri cine e la comandă și cine ne oprește la stopuri în timpul de neoprit – eul sau masca: „Nu avem un singur eu, iar eul este el însuși mască, deși e adevărat că unele euri sunt mai măști decât altele. Nu cele la care te-ai aștepta. Masca cea mai mască este aceea pe care eu însumi o cred eu“. □ Daniel Cristea-Enache analizează volumul lui Aurel Pantea, *Nimicitorul, Cu o versiune în limba latină de Marcela Ciorte, Editura Limes, 2012* sub titlul *Un concentrat poetic*. Criticul începe prin a afirma: „sunt două direcții ale unei generații poetice (a *optzeciștilor*) căreia unii comentatori s-au grăbit să-i cânte prohodul literar; și ele se suprapun destul de bine unor sfere cultural-geografice. Există un stil regățenesc, sudic, *bucureștean*, în care poetul (fie el Mircea Cărtărescu, Florin Iaru ori Traian T. Coșovei) are o jubilație lingvistică și o logoree figurativ-ironică, trase peste biografism, prozaism și familiaritate tranzitivă. Textul este amplu și parcă ar vrea să nu se mai sfârșească, pentru a explora posibilitățile combinatorii ale cuvintelor și straturile culturale ale fiecărei sintagme. La antipod e stilul expresionist-ardelenesc, contaminând și câte un reprezentant al direcției opuse (Ion Stratan) și coagulând poeme grave, tragice la modul dezesperant al Sensului absent. [...] *Nimicitorul* lui Aurel Pantea confirmă această încadrare”. În opinia sa, „Aurel Pantea își *sculptează* fiecare poem ca și cum ar fi primul – sau ultimul. Volumul său e, de aceea, un ansamblu reductibil la parte și un tot de regăsit în fiecare vers. [...] Secțiunea a doua apare ca un *rezumat* și un concentrat al celei dintâi, în care se manifesta o mai mare libertate compozițională și o deschidere a textului spre mai multe registre. Pantea doi e Pantea unu supus total propriei discipline de poetică și tradus în latinește. Îl prefer pe Pantea unu tocmai pentru diversitatea lui stilistică și pentru carnația dată unei poezii ce riscă să se dezintegreze. [...] Textul evită prozaismul (deși are unele cuvinte *tari*); iar biografismul este, așa-zicând, epurat de biografia concretă și abstractizat. Condiția omului ajuns la vârsta bătrâneții e mai importantă, în desenul abstract și generic al lui Pantea, decât trăsăturile individuale distincte și secvențele poetic-biografice din poemele congenerilor săi de la Cenaclul de Luni, prinși într-o tinerețe inalterabilă.” Daniel Cristea-Enache concluzionează: „Cu o singură sincopă (textul crispat stilistic de la pagina 88, în care se imaginează un «aliat cu clanul patimei»), *Nimicitorul* se impune ca unul dintre cele mai bune volume de poezie ale anului.” ■ În cadrul rubricii sale săptămânale *Softul român*, sub titlul *Habeas corpus*, Șerban Foarță

reflectează asupra impactului dictaturilor și al războaielor, respectiv al perioadei de libertate care le urmează, al climatului istoric asupra vieții private, a „omului erotic”: „Acestora (războaie, dictaturi) le urmează, prompt, devergondajul, ca și, în toate accepțiunile, corupția: lui Robespierre, incoruptibil și virtuos, prea-decoltata Notre-Dame de Thermidor și ușuraticile *merveilleuses*, ca și, pandant al lor, *les muscadins*, – tot astfel cum *les années folles*, războiului dintâi mondial. [...] Nu erotismul, existent și înainte (la modul, însă, oarecum catacombal), dar ostentația lui, acum, triumfă; ca și, de altfel, exhibarea avuției: luxul și luxuria merg de mână. Ipocrizia (ultimul omagiu adus, de către viciu, virtuții) inutilă, – nu-și prea mai pierde nimeni vremea cu arta prefăcătoriei.” ■ La rubrica sa *Avalon*, în *Secolul al XVII-lea în Maramureș* Ovidiu Pecican prezintă sinteza Liviei Ardelean, *Istoria economică și socială a Maramureșului între 1600-1700* (Baia Mare, Editura Etnologica, 2012: „Șocul este acela de a afla că abia vreo 10% din materialul păstrat, relevant pentru temă, a fost cercetat deocamdată. Iată că mitul inexistenței surselor scrise pentru trecutul nostru se clatină serios, cel puțin pentru secolul al XVII-lea maramureșean, chiar dacă materialul documentar se află în arhive interne, și nu în altele, străine, mai greu accesibile.” Ovidiu Pecican consideră că „în fața unei astfel de evidențe, opțiunea metodologică s-a impus de la sine. Cum stabilirea faptelor și a raporturilor între ele era principala prioritate, autoarea a ales calea reconstituirii ferme, pozitivistă, lăsând pentru alți autori sau pentru alte ocazii exploatarea materialului descoperit din perspective hermeneutice mai sofisticate. Și acesta este unul dintre modurile în care baza documentară a unei cercetări exercită presiuni asupra investigatorului, obligându-l la alegerea cea mai potrivită în raport cu agenda lui de lucru. Această împrejurare explică de ce încă, în istoriografia română, pozitivismul rămâne, pentru destule subiecte și sectoare de exploatare, opțiunea aproape obligatorie. [...] La Livia Ardelean, opțiunea trebuie înțeleasă ca frazare economică, sub raport stilistic, căutătoare de transparență, cu economie de mijloace retorice și expresive, într-un stil atic de bună factură. Nu o dată, chiar dacă stilistic diferit, demersul ei îl amintește pe cel al lui David Prodan, adeptul construcției istoriografice pornind de la bază, cu «munca de cărămidar», după cum obișnuia el să spună.” ■ La categoria *Societate* Paul Cernat recenzează volumul lui Boris Buden, *Zonă de trecere. Despre sfârșitul postcomunismului* sub titlul *Înapoi, în viitor?* ■ *Focus*: Doina Ioanid publică un *Interviu cu Laure Hinckel* „*Scena literară românească contemporană în toată diversitatea ei*”. Reținem: „Dacă este vorba despre lista traducerilor din limba română publicate anul acesta și în curs de publicare până în martie 2013 (data ținerii Salonului fiind 22-25 martie), atunci sintagma «listă de autori discutabilă și nereprezentativă» este oarecum ciudată. Piața de carte din Franța se arată anul acesta extrem de dinamică în privința literaturii române: se traduce și se publică într-un an aproape de 5 ori mai mult decât media ultimilor 22 de ani! Cărțile publicate de editorii francezi reflectă gustul lor și al pieței de carte din Franța. Nu prea cred ca ar putea cineva

sa aibă fie și numai ideea de a critica alegerea lor...” ■ *Actualitate*: □ *Adam Michnik susține actuala echipă a ICR Varșovia*: Petiție inițiată de oameni de cultură polonezi, împotriva înlocuirii directorului ICR Varșovia, Sabra Daici □ *Scrisoare deschisă trimisă autorităților române*: Sabra Daici se adresează, în mod public, ministrului de Externe, ministrului Culturii și președintelui ICR, cerând reanalizarea situației de la ICR Varșovia □ Cezar Gheorghe scrie *Scrisoare deschisă către Domnul Andrei Marga, Președintele Institutului Cultural Român* □ *Mo Yan – Premiul Nobel pentru Literatură 2012*: „Observator cultural” publică un fragment din romanul *Sorgul roșu*, tradus în românește la Editura Humanitas Fiction, Colecția „Raftul Denisei”. ■ *Avanpremieră*: Stelian Tănase publică *Bicisnicul secol XX*, Fragment din romanul *Skepsis*, în curs de apariție la Editura Trei. ■ La rubrica *sa Lecturi în vremuri de austeritate* Cristina Manole scrie despre *Patru autori americani*: □ Don DeLillo: *Zgomotul alb* (Editura Leda), *Cosmopolis* (Editura Polirom, 2012, traducerea Veronica D. Niculescu) și *Punctul Omega* (Editura Polirom). Criticul scrie „un fel de Ulise (Homer + Joyce) modern, plin de nostalgii și neliniști. Dincolo de bani, femei, iubiri neîmplinite, violența lumii de azi ascunsă în marea metropolă. Evident că toate sfârșesc prost. Multă tensiune acumulată și dintr-o scriitură detașată, care este marca acestui autor. Evident, postmodern.” □ Jennifer Egan, *Pe aici au trecut cuțitarii* (Editura Pandora M, 2012, traducerea de Laura Sandu) □ Deirdre Bair, *Jung. O biografie* (Editura Trei, 2011, traducerea din engleză de Mihaela Negrilă): „O carte masivă, la propriu și la figurat, care te atrage magnetic prin bucuria cu care se povestește tot ce a adunat autoarea despre subiectul ales.” □ Jeanne Kalogridis (pseudonimul lui J.M. Dillard) cu romanul *Eu, Mona Lisa* (Editura Humanitas Fiction, 2012, traducerea de Carmen Săndulescu și Marian Brătescu) ■ *La zi*: □ *Turneul lui Norman Manea în Germania și Suedia*. „Turneul lui Norman Manea în Suedia a fost organizat de ICR Stockholm în colaborare cu Editura 2244, Târgul de Carte de la Göteborg și Catedra de Istoria Doctrinelor Literare de la Universitatea din Stockholm.” □ *Festivalul Internațional de Literatură de la Timișoara*: în perioada 24-26 octombrie 2012, la Muzeul de Artă (Palatul Baroc), va avea loc prima ediție a Festivalului Internațional de Literatură de la Timișoara (FILTM), desfășurat sub motto-ul „La Vest de Est / La Est de Vest”. Vor participa: Slavenka Drakulić, cea mai tradusă și apreciată scriitoare și publicistă croată a momentului, publicată în limba română la Editura Curtea Veche; Richard Swartz, scriitor suedez și unul dintre cei mai importanți jurnaliști din Europa Centrală și de Est, cu două volume traduse în limba română, la Editura Univers; Attila Bartis, unul dintre cei mai traduși prozatori contemporani din Ungaria, un nume de referință atât în lumea literelor, cât și în arta fotografică, publicat cu succes în limba română de editurile Paralela 45 și Polirom; Jan Koneffke (Germania) – autor prolific, prozator, poet și jurnalist, tradus în limba română la Editura Humanitas Fiction; Vladimir Arsenijević – scriitor, traducător, editor, muzician și publicist, unul dintre cei mai cunoscuți reprezentanți ai scenei literare tinere, alternative și progresiste din Serbia;

Philip O Ceallaigh, scriitor irlandez descoperit de prestigioasa Editură Penguin, stabilit în România și publicat de Editura Polirom, și Vasile Ernu. Lor li se alătură, cu lecturi în avanpremieră, cinci scriitori timișoreni cunoscuți: Adriana Babeți, Cornel Ungureanu, Viorel Marineasa, Daniela Rațiu și Tudor Crețu. Amfitrionii celor trei seri de Festival sunt Mircea Mihăieș, Denisa Comănescu și Robert Șerban. Inițiatorii Festivalului Internațional de Literatură de la Timișoara sunt Oana Boca și Ioana Gruenwald (fondatoarele agenției Headsome Communication și coorganizatoarele Festivalului Internațional de Literatură de la București), alături de cunoscutul poet, editor și jurnalist timișorean Robert Șerban.” □ *Romanele finaliste ale premiului „Augustin Frățilă”* romanul anului 2011: *FEM*, de Magda Cârneci, Editura Cartea Românească, București, 2011, *Viața lui Kostas Venetis* de Octavian Soviany, Editura Cartea Românească, București, 2011, *Emoția* de Mirela Stănciulescu, Editura Humanitas, București, 2011, *Matei Brunul* de Lucian Dan Teodorovici, Editura Polirom, Iași, 2011, *Ploile amare* de Alexandru Vlad, Editura Charmides, Bistrița, 2011. Acestea au fost selectate de juriul format din criticii literari Alex Ștefănescu, Dan C. Mihăilescu și Daniel Cristea-Enache, dintre cele 59 de romane înscrise în competiția pentru 10.000 de euro. Romanele finaliste vor intra în etapa a doua de jurizare, ce va avea loc între 10 octombrie și 2 noiembrie. 20 de bloggeri vor alege câștigătorul premiului, acordând puncte de la 1 la 5 fiecărui roman finalist.” *A fost: Ziua Internațională a Traducătorilor*. „Anul acesta, Ziua Internațională a Traducătorilor a fost celebrată atât la Cracovia, pe data de 1 octombrie, cât și la Varșovia, pe 2 octombrie. Formatul acestei ediții a proiectului a constat în prelegeri susținute de traducători în liceele poloneze, având ca temă propria experiență în domeniu, urmate de proiecții de filme și discuții purtate sub titlul *Can one teach how to translate?*. Traducătorii invitați de ICR Varșovia pentru a lua parte la evenimente și a-și împărtăși *experiența românească* au fost Kazimierz Jurczak – în traducerea căruia a apărut recent volumul lui Norman Manea, *Vizuina* – și Joanna Kornaś-Warwas – traducătoare a mai multor volume semnate de Mircea Cărtărescu și Dan Lungu.” □ *Lansare Nepotul lui Dracula*. „Marți, 9 octombrie, în cadrul serilor Facultății de Litere din Mansarda Casei Baiulescu, a avut loc lansarea romanului *Nepotul lui Dracula* (Editura Aula, 2012) de Alexandru Mușina. Au prezentat: Dina Pișcu, Andrei Bodiu și Romulus Bucur.” □ *Colocviul Internațional „Ștefan Aug. Doinaș”*. „pe 9 octombrie Fundația Culturală Secolul 21 a organizat, în Aula Bibliotecii Academiei Române, *Colocviul Internațional Ștefan Aug. Doinaș* – o dublă comemorare ’90 de ani de la naștere, 10 ani de la trecerea în neființă (1922-2002). Au participat: Gabriel Băbuș, Ana Cărdu, Carmen Mușat, Gabriel Dimisianu, Eugen Negrici, Aurel Pantea, Ion Pop, Eugen Simion, Mihai Șora, Ion Vianu. Președintele colocviului a fost Virgil Nemoianu.” *Va fi*: □ *Bob Dylan Revisited*. „Joi, 11 octombrie, de la ora 19.00, la Librăria Café Kretzulescu, Mircea Cărtărescu și invitatul său, Alexandru Andrieș vor sta la povești despre muzică și literatură, într-o seară *Bob Dylan Revisited*.”

• [„România literară”, nr. 41] La Reuniunea Comitetului Director al USR din 5 octombrie „au fost evocați scriitorii recent dispăruți: Irina Mavrodin, Constanța Buzea, Romulus Vulpescu, Alexandru George, Constantin Țoiu și Cedomir Milenovici.”, s-a dezbătut situația financiară a USR și au fost atribuite șase indemnizații de merit: Corneliu Antoniu, Al. Călinescu, Nichita Danilov, Paul Goma, Aurel Pantea și Mihai Zamfir. „Informațiile referitoare la reuniunea Comitetului Director al USR, apărute pe diverse site-uri și bloguri, trebuie luate cum grano salis.” ■ Nicolae Manolescu își intitulează editorialul *Morții noștri* și consemnează: „Au dispărut zilele trecute dintre noi marele romancier și memorialist Constantin Țoiu (1923–2012) și strălucitul eseist, prozator și traducător Alexandru George (1930–2012). Întâmplarea face ca între cei doi să existe mai multe puncte comune. În primul rând, amândoi au fost niște bucureșteni ireducibili. De la Mateiu Caragiale, pe care amândoi l-au admirat și despre care au scris, nimeni n-a evocat Bucureștiul istoric dintre Cișmigiu, Calea Victoriei și Lipscani mai bine decât ei.” Manolescu istorisește circumstanțele în care i-a cunoscut pe fiecare și care au fost raporturile sale cu cei doi scriitori de-a lungul timpului și încheie: „Ultimele luni au fost oribile pentru lumea literară. Constantin Țoiu și Alexandru George se adăugă unui lung șir de scriitori care ne-au părăsit: Irina Mavrodin, Constanța Buzea, Romulus Vulpescu, Cedomir Milenovici. Dumnezeu să-i odihnească!” ■ La categoria *Eveniment*: Gabriela Gheorghisor prezintă *Turnirul de Poezie de la Efes*: „Aș vrea să mai subliniez două coordonate esențiale ale Turnirului poezilor: în primul rând, comuniunea într-o poezie, care se înfiripă spontan, în ciuda spiritului competițional și a orgoliilor creatorilor (mai mult sau mai puțin camuflate), dublată de euforia unui răgaz de dialog, de cunoaștere literară și inter-umană, de explorare cultural-turistică împreună cu prietenii și colegii de breaslă; și, în al doilea rând, punerea în act a unui proiect de anvergură al U.S.R. (inițiat de Gabriel Chifu), cu buget exclusiv din sponsorizări. Uniunea Scriitorilor din România mulțumește artistului plastic Marcel Voinea, care a realizat, și anul acesta, trofee pentru laureați, și tuturor celor care, cu mărinimie și gând deschis către cultură, au sprijinit financiar a doua ediție a Turnirului de Poezie de la Efes: Primăria Sectorului 2 – București, Consiliul Județean Iași, S.A. Antibiotice Iași, Primăria Botoșani, Primăria Piatra Neamț, Primăria Oradea, Primăria Municipiului Craiova, Consiliul Județean Dolj, Compania EL PRECO, Craiova.” Comparând ediția cu cea precedentă Gabriela Gheorghisor afirmă: „balanța mea valorică ar înclina înspre prima, deși nu se poate spune că a doua n-a fost o reușită. Poate pentru că nivelul general al poeziei citite la Leptokaria a fost mai bun, poate pentru că în juriul anterior s-au aflat criticii literari Nicolae Manolescu și Dan Cristea, poate pentru că armonizarea unui număr mai mare de participanți este mai dificultuoasă, poate pentru că n-am mai trecut printr-o *probă a labirintului*, cum a fost rătăcirea prin Bulgaria, poate pentru că nimeni nu scapă de nostalgia originilor, nici măcar reporterul.” ■ Vasile Dan scrie despre *Turnirul de poezie de la Efes* în *Sealight*: „Singura șansă e asta:

să fii tu însuși, cel de acum, de după greci, la peste douăzeci de veacuri de ei. Ei, grecii, s-au și insinuat în tine, în sângele tău, în creierul tău, forma mentis, în cuvintele tale noi, în limba ta nouă. Privește doar adânc, la nuanță și vei vedea cum au supraviețuit ei acolo. Un banchet liric, un festin, asta a fost, în primul rând, Turnirul de poezie de la Efes, din spațiul discret, dar generos al Hotelului Sealight. 18 voci distincte ale unor poeți distincți ai literaturii române de astăzi. 18 feluri de a scrie poezie. De a trăi în ea sau a arde în ea. Polifonia întregului e tot ce-mi amintesc”. ■ La rubrica sa *scripta manent* Alex. Ștefănescu scrie *Mi-e dor de Mira Lupeanu*, evocând amintirea poetei: „îi plăcea, într-o discuție, să se joace (inclusiv cu focul), atingând, în treacăt, subiecte politice interzise sau făcând aluzii erotice îndrăznețe, din plăcerea, nu lipsită de o anumită cruzime, de a-i vedea pe cei din jur roșind. A murit, prematur (la 11 octombrie 2006, la vârsta de 62 de ani).” În opinia lui Alex. Ștefănescu „în istoria poeziei românești, această operă poetică relativ întinsă (distribuită în șapte volume, publicate pe parcursul a douăzeci și ceva de ani: *Ipostaze*, 1977, *Zăpezi în toiul inimii*, 1982, *Călăuza luminii*, 1984, *Recoltă de zbor*, 1986, *Sub zodia Cărții*, 1996, *Poeme din flori*, *Acreditate de scrisori*, 1997, *Autobiografia timpului ce mi-a fost scris*, 1998) încă n-are un loc stabilit. Dacă ar fi fixată undeva anume, ar produce perturbații în ierarhia de valori existentă, astfel încât operația se amână sine die! Versurile Mirei Lupeanu sunt în egală măsură document existențial și operă livrescă, ilustrând o asimilare integrală a culturii, o transformare a culturii în fapt de viață. Identificăm, în cuprinsul lor, irizații ale folclorului, ale basmelor lui Ion Creangă, ale poveștilor din *O mie și una de nopți*. Mitologia greacă se amestecă, în aceste versuri, cu mitologiile orientale. Identificăm, de asemenea, un eminescianism filtrat, o trăire a eminescianismului ca amintire.” Criticul remarcă: „Versurile înregistrează frecvent dorința de viață, frenezia, răzvrătirea împotriva existenței livrești [...] totuși, ceea ce învinge de obicei este preferința pentru jocurile de transparențe și abstracții [...] Mira Lupeanu ajunsese, în anii dinaintea morții, la o maturitate intelectuală care îi permitea să facă experimente artistice riscante, adevărată echilibristică pe sârma subțire a poeziei, fără să cadă totuși în gol.” ■ La *Comentarii critice* Marius Miheț abordează volumul lui A.R. Deleanu *Îmblânzitorul apelor* (Editura Casa de pariuri literare, postfață de Mihail Vakulovski) considerându-l *Un poem apocaliptic*. Reținem: „Splendidă, ultima parte a cărții este un amplu monolog poetic despre utopiile paradisiace și apocalipsa sufletească. Sunt pagini încântătoare, numai bune de pus în ramă. În schimb, debutul cărții este călcâiul lui Ahile: deși are sensul lui în dispunerea narativă, el nu reușește să demonteze credibil ceea ce se sugerează foarte bine la nivelul poetic.” Miheț concluzionează: „*Îmblânzitorul apelor* este o carte despre ramificațiile așteptării, despre cum amânările devoră teritoriile speranței. [...] A.R. Deleanu este un artist al stărilor depresive, un poet al elegiilor apocaliptice. Cu toate scăpările, nepotrivirile, uneori trecerile grăbite de planuri ori cu scufundările psihedelice nereușite. Toate acestea pălesc în fața întregului. [...] Fin analist al ambiguităților și un specialist al

morbideții, A.R. Deleanu este un scriitor în toată puterea cuvântului.” ■ *La Cartea de proză*, sub titlul *Lumea narcolepticilor*, Gabriel Coșoveanu recenzează romanul Luiza Textoris (Iași, Editura Polirom, 2012) al lui Corin Braga considerându-l „unul dintre cele mai tulburătoare romane din ultima vreme”. Coșoveanu remarcă faptul că „Scriindu-l, Corin Braga a exploatat intens acumulările sale din studiile din domeniul psihanalizei”. Astfel „O modalitate de trage măcar cu ochiul în curtea virtualmente infinită a insondabilului ființei ar fi visul, iar eroinei i se pot atașa mai toate diagnosticele și alarmele la îndemâna psihiatrilor: stări alterate de conștiință, personalitate multiplă, somnambulism, fixație morbidă asupra unor lumi imaginare, catatonie, narcolepsie. Ca să mai vorbim de *clasicul* delirium tremens, vizitator frecvent al adolescenței care, până la urmă, nu va avea cum să reziste provocărilor dublului ei oniric și va ajunge la colaps.” Concluzia: „Corin Braga reușește un roman plin de chipuri și spectre memorabile, arătând, în siajul metodei unui Culianu, că un cuier științific suportă bine și hainele ficțiunii celei mai libere.” ■ *La Cartea de poezie*, sub titlul *Misionarismul Marelui Intellect*, Raluca Dună recenzează volumul lui Constantin Ifimie *Vreau altă realitate. Artă, merg pe mâna ta*, apărut la Editura Tracus Arte în 2012. Reținem: „Deschizând pentru prima oară volumul (pentru un volum de poezie contemporan, o „cărămidă” de 239 de pagini), poți să ai două reacții: 1. omul (autorul) e genial, 2. e nebun. Fără să excludem varianta unei combinații dintre cele două, cu asigurarea că, în oricare caz, este vorba despre un nebun cu metodă. Nebun după poezie, după Frumusețea pe care odinioară Rimbaud o așezase pe genunchii săi. O nebunie cvasimistică, răsăriteană, irațională, în același timp foarte lucidă, carteziană, autoreflexivă și (auto)ironică. Postpostmodernă?”. Însă, afirmă Raluca Dună, „De fapt, Constantin Ifimie nu e nici genial, nici nebun, ci doar mimează ambele ipostaze. El este un explorator al limbajului poetic, un explorator à rebours, care reface traseul istoriei poeziei, începând cu poezia clasicismului antichității greco-latine, trecând prin romantism, prin poezia română minoră, prin vizi-onarism, romantism, expresionism, prin senzualism, primitivism, minimalism, suprarealism, hiperrealism etc. etc. El mimează însă spiritul unor limbaje poetice, încercând să reinventeze forme noi. Aceasta ar fi miza și reușita de excepție a volumului. Luată la bani mărunți, poeziei sale îi putem găsi multe defecte tehnice, versuri proaste, cuvinte nepotrivite, balast; apoi, este un pic prea stufoasă, prea reflexivă, prea abstractă, într-un cuvânt, prea făcută. Acesta din urmă ar fi defectul de căpetenie. Defectul însă decurge din chiar calitatea esențială a acestei poezii.” ■ La rubrica sa săptămânală *Semn de carte* Gheorghe Grigurcu vede în poezia lui Ion Cristofor *O partitură a solitudinii*. ■ La categoria *Restituiri Nicolae Scurtu* aduce în atenția publicului *O epistolă necunoscută a Otiliei Cazimir* din 16 mai 1937. ■ *In memoriam* Constantin Țoiu ■ *In memoriam* Alexandru George: □ Gelu Ionescu publică ...seara târziu – umbre, tăceri... □ Mihai Zamfir scrie *Modelul Alexandru George* □ Barbu Cioculescu publică *Un luptător* ■ *Poezii de Ioan Moldovan și Adrian Popescu* ■ *Avanpremieră editorială*: Don DeLillo,

Punctul Omega în traducerea Veronicăi D. Niculescu ■ La rubrica *Ochiul magic*: □ „în «Apostrof» nr. 8 descoperim un text prețios: un poem-scrisoare, datat 10 septembrie 1987, pe care Florin Mugur l-a scris și i l-a trimis lui Livius Ciocârlie. Versurile celor 7 fragmente care compun poemul surprind prin prospețime și expresivitate, par scrise acum [...] «La ce bun? Nu mai am nici un cititor. Și totuși.» Din fericire, iată, poetul are cititori și astăzi, la treizeci și cinci de ani de la acele amare însemnări. Cât despre sentimentul că scriitorul vorbește în deșert: lucrurile stau incomparabil mai prost astăzi decât atunci și se pare că nu am ajuns încă la capătul pantei descendente.” □ *Termenul de viabilitate*: „«Dilema veche» pregătește, pentru sfârșitul lui octombrie, un dosar intitulat *Ce îi învățăm pe copii despre Dumnezeu?*. Iar ca introducere, publică în numărul 451 (din 4-10 octombrie) un editorial al lui Andrei Pleșu intitulat *Educația religioasă* [...] este o reluare (el fiind scris și publicat inițial în 2008), dar își păstrează intactă actualitatea. Astfel încât, privind și spre paginile semnate de Florin Mugur și spre cele ale lui Andrei Pleșu, am putea decupa una dintre însușirile care diferențiază textele literare valoroase de celelalte: cele dintâi au un termen de viabilitate – o viabilitate de conținut, de expresivitate – foarte mare.”

16 octombrie

● [„*Revista 22*”, nr. 1179] Scriu despre ICR: Dragoș Mateescu și Rodica Palade. ■ Mihaela Miroiu publică *Etica mioritică. Episodul Cărtărescu*

18 octombrie

● [„*Cultura*”, nr. 39] *Revista revistelor*: □ Sub titlul *La „Convorbiri... “ C. Stănescu scrie: „Cu numărul 8 din august 2012 revista «Convorbiri literare» ajunge în noua serie la numărul 200, împlinind 17 ani noi, fără întrerupere”. ■ La secțiunea *Literatură*: □ Sub titlul *O mărturisire morală, un model intelectual: Ion Ianoși* Ionuț Vulpescu abordează volumul de memorii al lui Ion Ianoși *Internaționala mea. Cronica unei vieți*, Editura Polirom, Iași, 2012 afirmând: „nu despre virtuțile literare ale cărții mă voi pronunța aici. Ci despre modelul moral și intelectual, ba chiar și despre un model de angajament politic lucid, pe care îl putem decupa din paginile ei.” □ Același volum este comentat de Constantin Coroiu în articolul *O viață, un destin*: „Am citit *cronica* de peste 850 de pagini a lui Ion Ianoși având în minte, între altele, un comentariu dintr-o revistă literară. Se sublinia acolo ca ar fi vorba de o cronică rece, eminent documentară. E drept că *Internaționala mea* este o carte ce documentează riguros, adeseori până la amănunt, prin date, fapte, evenimente, pe care cărturarul de anvergură le-a cunoscut, le-a trăit, ca martor sau actant. Dar farmecul discret al documentului, al mărturiei la prima mână este potențat de farmecul povestirii. Ion Ianoși este, ca și în alte scrieri ale sale, într-adevăr, un povestitor captivant, care stăpânește, aș spune cu grație, firul în spirală al narațiunii, cu reveniri și proiecții, cu surprinzătoare «salturi în viitor sau în trecut», conferindu-i astfel acesteia ritm și*

dramatism.” □ Sub titlul *Ferice de el!* Ștefan Baghiu analizează volumul lui Ioan Pinteă *Proximități și mărturisiri*, București, Editura Cartea Românească, 2011: „Cine se gândește la noul jurnal al lui Ioan Pinteă ca la o carte de cateheză ortodoxă se poate înșela ușor. Poetul bistrițean este fără doar și poate una dintre prezențele nonconformiste ale spațiului cultural creștin-ortodox roman. Deși catalogarea poate părea inițial puțin ciudată, mai ales dacă ne gândim la vocația profund religioasă a poetului și eseistului Ioan Pinteă și la etichetele *cuminți* care i-au fost aplicate până acum, nonconformismul său ține mai mult de o permanentă evitare a canonicității excesive și de umanizarea discursului bisericesc. [...] *Proximități și mărturisiri* devine în astfel de momente o metodă de combinare a normelor creștine cu discursivitatea *eretică* (am putea exagera) a dragostei pentru cultură.” În opinia lui Ștefan Baghiu, „unele dintre cele mai interesante momente ale jurnalului sunt date de amintirile cu N. Steinhardt, alături de care Ioan Pinteă și-a construit de fapt bazele culturale și conceptuale. [...] Ioan Pinteă nu suferă, deci, de complexul ucenicului care vrea mai mereu să își depășească maestrul și nici nu caută să îl submineze pe Steinhardt pentru a se pune el însuși în lumină. [...] Luând mereu apărarea lui Steinhardt, încercând mai mult să promoveze *liberalizarea* ortodoxiei și întoarcerea către valorile principiale ale credinței, Ioan Pinteă nu face altceva decât să capteze mult mai ușor atenția și simpatia cititorilor. În aceste zone riscurile de a deveni un propovăduitor, un învățător dogmatic sau un judecător al valorilor se reduc drastic. Asta pentru că autorul decide să împărtășească învățătura creștina fără a deveni intruziv și își recunoaște permanent slăbiciunile lumești. Cele mai bune exemple pentru această stare permanentă de destăinuire sunt notele sale de lectură. El nu numai că discută literatura *necanonică*, dar o face într-un mod vădit reacționar, pledând mereu pentru discernământ autentic și depășirea preconcepțiilor – ne spune simpatic – «popești»”. Criticul consideră „volumul unul dintre cele mai bune momente ale diaristicii recente.” □ În *Comment-uri și like-uri* George Neagoe abordează volumul lui Dan Mircea Cipariu *Singurătatea vine pe facebook*, București, Editura Tracus Arte, 2012: „cartea lui Dan Mircea Cipariu – *Singurătatea vine pe facebook* – este primejduită de restricționarea opțiunilor de inovare. [...] *Singurătatea vine pe facebook* rezistă printr-un experiment de limbaj, străduindu-se a înțelege și a captă mutațiile de ordin psihic provocate în creierele navigatorilor. Asistăm la un formalism căutându-și codurile inteligibile. Protejată de parole, cartea mărturisește dificultățile privind asimilarea jargonului din domeniu și evitarea calcurilor semantice, a lozincilor, a ticurilor specifice rețelei și componentilor acestora. [...] Se dovedește aproape imposibil să aducem în dezbatere valoarea estetică, în condițiile în care Dan Mircea Cipariu se raportează, în tradiția modernistă a discursului suficient sieși, la epuizarea indivizilor de către clișee.” Criticul concluzionează că „*Singurătatea vine pe facebook* ajunge la poezie prin intermediul unor instrumente oarecum străine acesteia.” □ Sub titlul *Cine e Păzitoarea?* Andreea Coroian comentează volumul Anei Dragu *Păzitoarea*, Bistrița, Editura Charmides, 2012:

„Modalitatea de a structura universul poetic este, de altfel, surprinsă în particularitatea ei de Radu Vancu într-o cronică din «Euphorion». Pusă de Vancu pe seama mai multor profesori (Gellu Naum, Mircea Ivănescu, Cristian Popescu) care, provenind din sfere diferite, ar prinde-o pe Ana Dragu de mână pentru a o așeza pe un drum sau altul, construcția uneori confuza din poezia bistrițencei devine dintr-o dată, în sfera pozitivului, o supracalificare livrescă. Ceea ce e adevărat. Căci de o prea multă *calificare* e de acuzat în unele puncte Ana Dragu. Dar nu de una anterioară procesului creației, ci, vai, de una concomitentă cu momentul scrierii. Dincolo de faptul ca referințele apar suficient de evident încât demersul lui Vancu să nu surprindă cititorul cât de cât avizat, trimiterea la alți poeți se face pe alocuri atât de programatic la nivelul stilului și a recuzitei, încât adevărata vibrație a universului, pe care sunt convinsă încă o dată că Ana Dragu o resimte suprauman, se pierde printre jocuri de imagini și cuvinte.” Criticul concluzionează: „Din fericire, nu stângăciile de construcție menite să dea impresia de artificialitate rămân după lectură plachetei, ci tocmai aceasta deosebită inclinație spre aspecte ieșite din comun ale unei lumi pline de nuanțe.” □ Gheorghe Doca publică *Eminescu: arhetipuri, complexe (III)*: „autorul abordării lui Eminescu din perspectiva *visului chimeric* își fondează demersul numai pe analiza «conținuturilor de profunzime», excluzând ab initio «conținuturile de suprafață». «Conținuturile de profunzime» țin în totalitate de inconștient: „inconștientul colectiv (sinele)“, cu cele două niveluri ale sale, cel *bazal* și cel *intermediar*, și «inconștientul personal (sau individual)». Acestea, sub impulsul «experienței esențiale pe care copilul Eminescu a trăit-o“, dau naștere «imaginii interioare eminesciene», clădite pe arhetipuri (al spațiului, al nopții, al femeii) și complexe (al lui Hoffmann, al labirintului, al lui Narcis), – care transpar în structurile de suprafață ale operei.” Gheorghe Doca observă: „Optând în mod tranșant pentru o construcție critic-interpretativă bazată pe câteva categorii psihanalitice cărora li se adaugă elemente aparținând *arhetipologiei antropologice*, Mircea Cărtărescu se descotorosește scurt de conținuturile de suprafață, pe care, după cum am văzut, le definește foarte bine. De ele, susține el, «se ocupa critica tradițională». Aceasta, cu toate că, după cum am menționat deja, nu este anulată de *critica modernă*, nu prezintă, totuși, niciun interes pentru autorul analizei arhetipale a operei lui Eminescu. Așa se face că, pe întreg parcursul cărții sale, nu întâlnim nici cea mai mică referire la ceea ce imensa bibliografie eminesciană a revelat sau numai a relevat în analiza poeziei sau prozei eminesciene, ca și cum *spațiul eminescian* – cu coborârea, spațiul concentric și labirintul –, apoi, noaptea, somnul, visul, femeia, doma, răceala, oglinda, apa etc. ar fi analizate și comentate pentru întâia oară aici și acum, niciodată de către altcineva în alt moment al receptării critice a lui Eminescu. Or, e suficient să parcurgem fie și numai cuprinsul cărții lui G. Călinescu despre opera lui Mihai Eminescu pentru a ne da seama că Mircea Cărtărescu are cel puțin un înaintaș.” În opina lui Gheorghe Doca *Eminescu. Visul chimeric* oferă *O imagine unilaterală*: „problema nu constă în lăsarea deoparte

– voită, programatică – a tuturor contribuțiilor critice anterioare. La urma urmelor, în ciuda vechiului adagiu, trebuie să admitem că, sub soare, apar și lucruri noi. Problema cărții *Eminescu. Visul chimeric* constă, pe de o parte, în absolutizarea – am putea spune extremă, dacă am admite că absolutul are limite – a *scindării eului* ca singur – din nou (!) – absolut principiu explicativ. Pe de altă parte, problema constă în construirea unei imagini unilaterale – fragmentară și parțială – asupra nu numai a operei, ci și a vieții lui Eminescu.” Gheorghe Doca scrie: „Abordarea din acest punct de vedere, atât a poeziei, cât și a prozei eminesciene, este, fără îndoială, susceptibilă să explice nu puținele versuri sau fragmente de proză care, nu numai din perspectiva cititorului obișnuit, anonim, indiferent de vârstă sau de pregătire intelectuală, ci și din perspectiva *criticii tradiționale* rămân greu de pătruns sau chiar obscure în înțelesul care li se poate atribui.” Criticul consideră necesară o paranteză în care abordează rolul „explicației în receptarea textului poetic. Concludent, în acest sens, este punctul de vedere exprimat de Solomon Marcus în *Poetica matematică* (București, Editura Academiei R.S.R., 1978). Îl preluăm, reproducându-l *in extenso*, pentru că demersul critic-interpretativ al lui Mircea Cărtărescu este, prin excelență, explicativ. Activitatea de explicare a unor versuri «poate să pară sterilă sau, cel puțin, minoră, deoarece, cum de atâtea ori s-a mai spus, vraja poeziei nu poate fi convertită în elemente raționale. Explicațiile țin de funcția noțională a limbajului, în timp ce inefabilul poetic este un rezultat al funcției sale de sugestie. Aici ajungem însă la punctul-cheie al situației poetice, la adevărul atât de paradoxal care-l caracterizează: nu se poate sugera decât prin cuvinte precise. Mai mult, exigențele în materie de precizie sunt mai mari în limbajul de sugestie decât în cel noțional, deoarece funcția de sugestie porcede din cea noțională, derivă din ea și nu se poate dezvolta registrul de mistere și ambiguități decât în măsura în care structura noțională care-i stă la bază este elucidată și precizată.»” Criticul scrie: „Și, totuși, investirea «scindării eului» cu o capacitate atotexplicativă poate fi pusă sub semnul îndoielii în anumite privințe. Este cazul, de exemplu, al asimilării – absolute (iarăși!) – a dublului cu iubită”. ■ *Lungul drum spre nicăieri (I). Germanii din România deportați în URSS* (Lavinia Betea, Cristina Diac, Florin-Răzvan Mihai, Ilarion Tiu).

● **[„Dilema veche”, nr. 43]** La secțiunea *Regimul artelor și munițiilor*, rubrica *Feedbook*, Marius Chivu scrie un articol împotriva intruziunii politicului în literatură, pornind de la campania mediatică în care mai mulți scriitori au fost puși sub umbrela promovării și traducerii în străinătate pe considerente politice, fiind selectați pe aceste criterii de ICR, condus de H.-R. Patapievici. Marius Chivu le ia apărarea scriitorilor, printre numele apărute de acesta se află Mircea Cărtărescu, Gabriela Adameșteanu, Lucian Dan Teodorovici. ■ La rubrica *Pe de altă carte*, Claudiu Constantinescu face o recenzie volumului Zeruyei Shalev, *Fărăme de viață*, traducere din limba ebraică de Ioana Petridean, Colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 2012. „Zeruya Shalev înseamnă două lucruri clare: o teamă neabătut domestică [...] și o scriitură invariabil hipnotizantă”. ■ Simona

Sora îi ia apărarea lui Mircea Cărtărescu, atacat într-o emisiune Realitatea TV. Ea îi recunoaște lui Mircea Cărtărescu meritul pentru literatura românească, mondială, dar și pentru formarea tinerilor și deschiderea lui față de tinerii scriitori. Simona Sora menționează că a tradus cronica spaniolă despre Mircea Cărtărescu, care a fost integrată în volumul *Don Quijote din Carpați*. ■ Cezar Paul-Bădescu semnează articolul intitulat *Când literatura intră de mână ticăloșilor* în care vorbește despre erorile de receptare din literatura românească, amintind de cazul lui Arghezi, apoi de cazul lui Ovidiu Verdeș. Acesta ajunge la receptarea problematică și injurioasă a lui Mircea Cărtărescu și reproduce un text din „Evenimentul zilei” în care Mircea Cărtărescu se apără, explicând că personajul nu trebuie confundat cu autorul. Cezar Paul Bădescu se declară îndurerat că un scriitor de calibrul lui Cărtărescu e nevoit să explice evidentul și că este folosit într-o bătălie politică.

19 octombrie

- [„Adevărul weekend”, nr. 67] Nicolae Manolescu publică articolul *CC al PCR și Uniunea Scriitorilor*.

- [„Observator cultural”, nr. 388] La secțiunea *Literatură*: □ Daniel Cristea-Enache abordează *Douăsprezece cântece înaintea nașterii* de Mihail Gălățanu (Editura Cartea Românească, București, 2012) în „*Final de ciclu*”: „Pe două direcții și din două perspective sensibil diferite își proiectează Gălățanu *cântecele* sale *à rebours*. Prima este una a distanței față de (viitoarea) viață, cu o telescopare a increatului care, tot mai vertiginos, va căpăta corp și formă. Imaginile predilecte sunt din sfera căderii și a vertijului, a alunecării tot mai rapide, a unui curent ca un *aspirator uriaș* (comparație nu prea fericită) prin care nașterea nu mai poate fi amânată. Nenăscuții oameni lătrați de nenăscuții câini ai lui Nichita Stănescu primesc aici contraponderea unuia care, la persoana I singular, vede Pământul de foarte departe și de foarte sus. Perspectiva aceasta de cosmonaut biologic produce versuri, din păcate, de tot prozaice.” Criticul afirmă: „Mai onorabile, artistic, sunt secvențele inițiate și dezvoltate din cealaltă perspectivă, a unei intimități corporale organice și a unui eu în curs de constituire.” Daniel Cristea-Enache remarcă „senzația de familiaritate stranie și de stranietate familiară pe care o creează versurile lui Gălățanu. Trebuie spus că autorul *nouăzecist* e unul dintre puținii noștri poeți actuali (în linia Cezar Ivănescu-Grigore Vieru-Mircea Dinescu) ce explorează această zonă a melodicității populare și a limbajului, aparent, foarte simplu care vibrează prin ea. [...] Dacă versurile anterioare erau alterate de o stridentă artificialitate și printr-o inabilă convertire imagistică a abstracțiunilor stănesciene din *II elegii*, aici avem un Mihail Gălățanu care se simte, la propriu și la figurat, mai în elementul său. Simptomatic, cel mai bun fragment din volumul de față este unul (din *Al zecelea cântec*...) în care poetul lasă teoretizările și replicile lirice deoparte, ignorând increatul, metafizicul problematic și biocosmologia pentru a face un elogiu câinelui.” □ *Scriitori despre scriitori*: Bogdan Coșa comentează *Nevoi speciale* al lui Dan Sociu în *București: gradul*

zero între Orient și Occident: „În cazul de față, Orient versus Occident înseamnă, în prima fază, România versus Germania, 2008, apoi, mai în profunzime, Iași versus București sau, ducând paralela până la capăt, chiar Botoșani versus Iași și copilarie versus vârsta adultă.” În opinia lui Bogdan Coșa, „*Nevoi speciale* este acel gen de carte scrisă și construită fără răbdare, pe care criticii o demontează foarte ușor, dovedindu-și măiestria stilistică și, din păcate, retorica goală, cel mai adesea uitând să se sustragă pactului ficțional pentru a putea dobândi mult căutata imagine de ansamblu, dar, cel mai important, este acel gen de carte la care se va reveni ca la un document sau, în cazul fanilor, ca la un text-cult, peste 20-30 de ani, și asta tocmai datorită faptului că *Nevoi speciale* nu este un roman, ci istoria presărată cu judecăți absolute a celor câteva luni petrecute de către poetul Dan Sociu la castelul Schloss Solitude, în Germania, acolo unde, înaintea lui, fuseseră bursieri Mircea Cărtărescu, T. O. Bobe sau Michel Houellebecq.” ■ La *Publicistică* Lavinia Bârlogeanu comentează volumul lui Valentin Nicolau *Dumnezeu e în sens invers*, Editura Nemira, Colecția „Epoca“, 2012, sub titlul *Viitorul ne-a ajuns din urmă*: „textele publicate au, în stratul lor de adâncime, realismul unei teorii despre care e greu de spus dacă Valentin Nicolau a introdus-o acolo în mod voit sau dacă ea s-a insinuat și a impus propria grilă de lectură a cotidianului: teoria mimetică. Subiectele tratate, departe de a da cuprinsului o alură impresionistă, sunt unitare și stau sub semnul uneia și acelaiași zodii: *a măscăriciului*. Pentru cine nu cunoaște semnificația Măscăriciului din Tarot, mă văd nevoită să spun doar că acestei arcanе i se asociază asumarea unei libertăți totale, dincolo de orice restricție, normă, valoare, o libertate a dezordinii, a haosului, a nebuliei. Sub *zodia măscăriciului* plasează Valentin Nicolau întreaga noastră clasă politică.”

■ La rubrica sa *Lecturi în vremuri de austeritate*, în *Călătoria către Ficțiune*, Cristina Manole prezintă volumele: □ *Călătorie către ficțiune. Lumea lui Juan Carlos Onetti* (Editura Humanitas, 2012, traducere de Marin Mălaicu-Hondrari) „este titlul unei frumoase, generoase și extrem de inteligente (da, există și lucrări de-a dreptul idioate!) cărți semnate de Mario Vargas Llosa. Pe care laureatul Nobel pentru Literatură din 2010 i-o consacră în 2008 marelui – dar mult mai puțin cunoscutului – scriitor uruguaian. Nu sună frumos El viaje a la ficción. El mundo de Juan Carlos Onetti? Ce face Llosa? Citește toate cărțile confratelui mai vârstnic (n. 1909), trece cu atenție peste cât se poate de multe referințe biobibliografice și nu face o monografie, ci un studiu extrem de bine articulat despre arta narativă a lui Onetti. Prima parte a cărții, în care Onetti nu apare, are și ea tâlcul ei. Ni se prezintă sub forma unui eseu, o poveste despre simplul/complicatul/misteriosul drum al realului către ficțiune. Este o frumoasă lecție de literatură și teorie literară, dincolo de experiențele personale ale lui Vargas Llosa în jungla amazoniană.” □ „Editura Polirom îi publică lui Steinbeck, în colecția *Clasicii Modernității*, două volume. *Nehotărâții sorți ai bătăliei* și *Cupa de aur*, ambele traduse de Ioana Oprica.” □ Dara Horn, *Lumea ce va să vină* (Editura Litera, 2012, colecția „Premium“, traducerea din engleză de Mariana Piroteală): „O proză cu accente lirice, evocând

trecutul cu mijloace literare de ultimă oră. Intertextualitate, schimbarea registrelor narrative și a vocilor auctoriale, o bună știință a organizării materialului epic.”

□ Catherine O’Flynn, *Ce s-a pierdut* (Editura Vellant, 2012, traducerea din engleză și note de Ciprian Șiualea): „o aventură stranie, vag suprarealistă, pe alocuri hiperrealistă”. ■ Ovidiu Șimonca publică un *Interviu cu Andrei Marga*:

„Ca președinte al ICR, trebuie să te bucore succesul oricărui cetățean român“ ■

La zi: A fost: □ *Drumul egal al fiecărei zile a apărut în limba italiană*: „Romanul *Drumul egal al fiecărei zile* de Gabriela Adameșteanu a fost publicat în Italia, la Editura Cavallo di Ferro, în traducerea Celestinei Fanella. *Drumul egal al fiecărei zile* a primit Premiul pentru debut al Uniunii Scriitorilor din România și Premiul Academiei Române. Versiunea franceză a romanului, *Vienne le jour*, a fost publicată în 2009 de prestigioasa Editură Gallimard, în traducerea lui Marily Le Nir, și nominalizată la Premiul „Jean Monnet” pentru literatură europeană.”

□ *Radu Pavel Gheo citește în MQ Viena*: „Aflat la Viena cu o bursă de rezidență oferită de Museumsquartier Viena (cu sprijinul Ministerului Afacerilor Europene și Internaționale din Austria), Radu Pavel Gheo va susține o lectură publică în Raum D din Museumsquartier Viena. Lectura versiunii germane a fragmentelor de text din ultimul roman al autorului, *Noapte bună, copii!*, este asigurată de actorul Till Firit. Evenimentul din 24 octombrie este cea de a patra lectură din seria *Lecturi în rezidență*, inaugurată în 2011, organizată de ICR Viena în cooperare cu quartier21, instituție care găzduiește autorii în cadrul rezidenței creative vieneze.”

□ Acasă, pe Câmpia Armaghedonului *va fi publicat în Franța*: Romanul *Acasă*, pe Câmpia Armaghedonului, apărut în anul 2011 la Editura Polirom, în seria de autor dedicată poetei și eseistei Marta Petreu, va fi publicat în limba franceză de Éditions L’Âge d’Homme, în traducerea Floricăi Ciodaru-Courriol.” *A fost*: □ Conferință Keith Hitchins despre Ion I.C. Brătianu. Istoricul și profesorul american Keith Hitchins, una dintre cele mai mari autorități ale istoriografiei românești, a susținut pe 11 octombrie, la Institutul Cultural Român din Londra, conferința cu titlul *Ion I.C. Brătianu și construcția României moderne*, însoțită de lansarea volumului cu același titlu, publicat recent de prestigioasa editură Haus Publishing din Londra. Conferința și lansarea de carte au fost organizate de ICR Londra în parteneriat cu Institutul Cantemir de la Universitatea Oxford. Volumul „Ion I.C. Brătianu și construcția României moderne” reprezintă prima monografie în limba engleză despre fondatorul României Mari, apărută în colecția „Arhitectii lumii moderne” a Editurii Haus Publishing”. □ *Centenar Steinhardt la Frankfurt*. „în perioada 10-14 octombrie, în cadrul Târgului Internațional de Carte de la Frankfurt, considerat cel mai important eveniment dedicat industriei de carte din întreaga lume, la standul României organizat de Ministerul Culturii și Patrimoniului Național s-a lansat vineri, 12 octombrie [...] volumul *Proximități și mărturisiri*, semnat de Ioan Pinteă și apărut recent la Editura Cartea Românească. Sâmbătă, 13 octombrie, a avut loc o masă rotundă dedicată Centenarului „Nicolae Steinhardt”. Au participat: George Ardeleanu, Ioan Pinteă și Nicolae Băciuț.” □ *Va fi*: □ Un nou roman de

Daniela Zeca-Buzura. *Omar cel orb*, noul roman al Danielei Zeca-Buzura, va fi lansat joi, 18 octombrie, [...] în Aula Bibliotecii Centrale Universitare „Carol I” din București. Prezintă: Alex Ștefănescu, Alexandru Bălășescu. Moderator: Daniel Cristea-Enache. Cu acest prilej, va fi proiectat și filmul documentar de televiziune *Focul lui Zarathustra*, realizat de autoare. Evenimentul se va încheia cu trei piese muzicale în primă audiție ale maestrului Grigore Leșe. Intrarea este liberă. *Omar cel orb* a apărut de curând în colecția „Ego. Proză” (coordonator Lucian Dan Teodorovici; și în ediție digitală) a Editurii Polirom.” □ *Politica pronatalistă a regimului Ceaușescu*. „Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc (IICCMER), în parteneriat cu Muzeul Național al Țăranului Român (MNȚR), organizează vineri, 19 octombrie, [...] vernisajul expoziției Cei din lume fără nume. Politica pronatalistă a regimului Ceaușescu. [...] coordonată de Corina Doboș, expert în cadrul IICCMER, asistată de istoricul Florin Soare. Curatorii expoziției sunt Lila Passima și Cosmin Manolache din cadrul MNȚR.” □ *Evenimente dedicate Centenarului „N. Steinhardt” 1912-2012 la Bistrița*. Vineri, 19 octombrie, la Bistrița, va avea loc o serie de evenimente cu ocazia împlinirii a 100 de ani de la nașterea monahului Nicolae Delarohia, în prezența IPS Andrei, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălășului, și a academicianul Eugen Simion, invitați de onoare. [...] se va desfășura simpozionul între viață și cărți, dedicat operei și personalității lui Nicolae Steinhardt, urmat apoi de decernarea premiilor *Centenar N. Steinhardt*. în cadrul simpozionului, vor conferenția: George Ardeleanu, Luigi Bambulea, Nicolae Băciuț, Florin Caragiu, Ioan Chirilă, Cornel Cotuțiu, Ion Filipciuc, Dan Iacob, Emanuela Ilie, Ștefan Iloaie, Dumitru Marius Linte, Andrei Moldovan, Adrian Mureșan, Olimpiu Nușfelean, Ovidiu Pecican, Irina Petraș, Ioan Pinte, Adrian Popescu, Adrian G. Romila și Alexandru Vlad. Vor modera: Ioan Chirilă și Ioan Pinte. Pe 29 iulie 2012, s-au împlinit 100 de ani de la nașterea monahului Nicolae Delarohia, prilej cu care Editura Polirom a editat o variantă inedită a Jurnalului fericirii, după manuscrisul aflat la Mănăstirea Sfânta Ana, Rohia. îngrijirea ediției, compararea variantelor, notele, addenda și indicele au fost realizate de George Ardeleanu.”

23 octombrie

• [„**Revista 22**”, nr. 1180] *Literatură*: □ În *Scurtcircuitul benign* Tania Radu comentează *Măștile lui M. I. Gabriel Liiceanu în dialog cu Mircea Ivănescu*, Editura Humanitas, 2012: „un prețios autoportret schițat cu mâna altuia, în mare grabă, când mosorul vieții se învârtea deja tot mai repede pentru poet. (...) Unul bănuiește nevoia de mărturisire, celălalt n-o neagă, dar o fentează în fel și chip. Unul îi pune celuilalt propriile întrebări, în căutarea dintotdeauna a clarificării morale, acela îl atrage pe teritoriul alunecos al relativizării moralului prin estetic, al vieții ca act literar, cu valoare în sine. Cât de obtuz poți fi să reproșezi că Liiceanu este aici el însuși, că rămâne vizibil în carte (am citit asemenea reacții), când nimeni n-ar fi putut prinde mai bine metamorfotica intimitate, biografică

și spirituală, a bizarului scriitor?”. ■ Despre ICR: □ Dragoș Mateescu publică *Laure Hinckel: Se spun enormități incredibile despre traducerile ICR* □ Madalina Schiopu scrie *Andrei Marga, un alt om deplin al culturii românești*.

25 octombrie

● [„Cultura”, nr. 40] *Literatură*: Cosmin Borza publică *Preliminarii la sorescianism*: „Precedând cu aproximativ un deceniu debutul editorial, un Sorescu deloc «singur printre poeți» își fundamentează primele proiecte literare. Prea puțin cunoscute, mai deloc analizate, poemele scrise în anii '50 de tânărul elev al Școlii Militare din Predeal ori de studentul Facultății de Litere din Iași sunt intrigante prin configurația lor paradoxală (măcar din perspectiva contextului politic și cultural): pe de o parte, textele nu sunt afectate de presiunea realismului socialist; pe de altă parte, în paralel sau chiar în interiorul unor poeme hiperconformiste artistic se insinuează impulsuri parodice ori doar ludico-burlești menite să submineze – uneori chiar cu o anume gesticulație persiflantă – modelele poetice imitate.” Cosmin Borza scrie: „rondelurile scrise în jurul vârstei de 18 ani (după cum specifică George Sorescu) constituie repere de neocolit pentru înțelegerea fundamentelor perspectivei demitizante soresciene. Cu toate că sunt imposibil de stabilit temeiurile certe care l-au determinat pe licean să asume aceasta poezie cu formă fixă, se prea poate ca tocmai *constrângerile* speciei poetice să-l fi atras. Mai precis, compoziția sa modestă și aparent sărăcăcioasă tehnico-retoric (trei strofe, două rime, un refren în triplă ipostază, circularitatea tematică), prin care se rostește ceea ce poeticienii numesc *densitatea semantică*.” Criticul conchide: „Nici *cronicile fanteziste*, nici rondelurile polemice nu se definesc prin sferele *preaînalte* ale poeziei, dimpotrivă, ele constituie tentative de eliberare de sub presiunea clișeelelor sale retorice ori de imaginar. Totodată, aceste poeme implică, în subsidiar, o pledoarie salutară (nu doar strict contextual) pentru relativizarea mitizărilor de orice fel, încât inclusiv relevantă lor pentru evoluția poeziei soresciene trebuie evaluată printr-un filtru interpretativ echilibrat.” □ Ștefan Baghiu comentează *Ayla* (Editura Cartea Românească, București, 2011) de Gelu Vlașin în articolul *Simt enorm și scriu monstruos*: „Dacă evitarea unei enumerări a slăbiciunilor literare devine automat justificarea talentului, atunci, după chapeau-urile de pe coperta a patra, putem spune ca *Ayla* lui Gelu Vlașin este o carte reușită. Pentru că, deși volumul pare după lectură mai mult un exercițiu [...] am putea fi ușor păcăliți de eschivările șirete ale lui Nicolae Manolescu, Paul Cernat și Claudiu Komartin. Din construcții ca «cea mai mare calitate a acestei poezii, care nu pare a unui începător, este egalitatea cu sine» (Nicolae Manolescu), «Gelu Vlașin e un poet deja format, cu o voce distinctă și, subliniez, cu o poetică evoluată» (Paul Cernat), sau «Gelu Vlașin este un autor care și-a menținut un statut și o reputație pe care în alte cazuri depărtarea de țară le erodează cu totul» (Claudiu Komartin), cititorii noului volum al inventatorului *deprimismului* nu prea au șansa să înțeleagă mare lucru despre nivelul calitativ al poeziei lui Vlașin.

Și explicația pentru aceste construcții sterile vine imediat după lectură. Poezia acestuia rămâne la nivelul exercițiilor minore de *scriere artistică* [...] Nehotărât între expansiune liricoidă, mimetism minimalist și filosofie înaltă, Gelu Vlasin are cu adevărat o voce proprie: melodramatismul.” □ În *Alchimiile autismului* Gianina Druță analizează *Asperger* al Ritei Chirian (Editura Cartea Românească, București, 2012): „Poezia e expulzată, atât organic, cât și simbolic, din textele autoarei, lipsa de articulație logică făcând proba unui – cred că poate fi numit – futurism douămiist, care-și face din (dez)asamblarea constantă, agasantă și sacadată a ritmului poetic un stil de a scrie. Negarea permanentă a oricăror principii, elogiul (a)normalității, indiferența abisală cu care înțelege poeta să-și condimenteze înșiruirea întreruptă de stări și senzații transformă volumul într-un mecanism de sfidare ce se împiedică la alegerea fiecărui cuvânt în parte, cuvânt ce ar trebui(!) sa fie providențial. Un asemenea deziderat megaloman, pretenția egoistă a eului poetic de a fi singurul martor al unei realități pe care niciun altul nu are dreptul să o înțeleagă, macină, treptat, o materie poetică altminteri fecundă, inserțiile de nuanță empatică fiind compromise de o prea intensă aerisire a sintagmelor. Pe de altă parte, ritualul de seducție al poeziei Ritei Chirian e tocmai violența, spațierea permanentă ca expresie a vidului care răsuflă în text. Pauzele de receptare, în care eul *recitator* ia o gură de aer, simulează o resuscitare artificială, redundantă, fără de care textele ar fi, fără îndoială, mult mai fluide. Păcat că nu aceasta pare să fie intenția autoarei, care se cramponează, de cele mai multe ori, într-un experiment fâstâcit”. În opinia criticului, „un asemenea formalism e efemer, din nefericire, fărâmițând și mai mult un corpus și-așa descompus, ce nu are nimic în comun cu trăirea estetică.” Criticul consideră ultima parte a volumului „mult mai încheată ca imaginar și ca maniera de exprimare [...] în discursul spart cu care autoarea își începe volumul e inserată acum o clauza de coerență, determinată, în mod evident, de angajarea subiectivă în scenariul (a)normalității. Exploatarea fecundă a acestei încercări de dialog [...] conferă naturalețe discursului experimentalist, facilitând implicit accesul la însuși procesul dezintegrării unei lumi.” □ Constantin Coroiu publică partea a doua a articolului său *O viață, un destin (II)* în care abordează volumul lui Ion Ianoși *Internaționala mea. Cronica unei vieți*. □ Gheorghe Doca publică *Eminescu: arhetipuri, complexe... (IV)*: „cititorii cărții *Eminescu. Visul chimeric* – o carte de eminescologie, chiar dacă neasumată ca atare de autorul ei –, rămân cu insatisfacția că Mircea Cărtărescu, lăsându-se închis într-o construcție teoretică cu orizont, totuși, limitat, nu ne-a dat posibilitatea să ne bucurăm de un Eminescu trecut prin filtrul sensibilității sale. Păcat !” În opinia criticului „absolutizarea *scindării eului* ca unic principiu explicativ se asociază cu fragmentarea – dusă și ea la extrem – a imaginii poeziilor lui Eminescu. De-a lungul întregii cărți a lui Mircea Cărtărescu nu întâlnim nimic altceva decât comentarii asamblate sub semnul arhetipurilor sau al complexelor cu privire la versuri fie izolate, fie grupate câte două-trei și, rareori, vizând strofe sau grupaje mai mari. Toate, fără nicio excepție, sunt scoase din

contextul poeziei, adică al întregului, în care apar. [...] Ar mai fi de semnalat că în analizele și comentariile – oricât de succinte – construite pe pilonii arhetipurilor, respectiv ai complexelor nu-și găsesc nici cel mai mic loc poeme precum *Memento mori*, *Povestea magului călător în stele* (*Feciorul de împărat fără de stea*), *Împărat și prolețar*, *Epigonii*, *Demonism*, *Icoană și privaz*, *Codru și salon*, *Ca o făclie*, *Scrisorile* etc. Își poate, oare, cineva imagina opera lui Eminescu în absența acestor titluri?” Gheorghe Doca afirmă în încheiere: „Totuși, după lectura unei cărți [...] căreia nu i se pot nega meritele reale în explicarea coerentă și unitară a unor versuri, strofe, pasaje de proză, al căror înțeles se lasă mai greu prins în afara schemelor arhetipale și complexuale, o întrebare se impune: Eminescu, văzut, atât în viața, cât și în opera sa, ca dominat obsesiv, chiar patologic, de o implacabilă *scindare a eului* [...] mai este, oare, Eminescu?” □ În *Knock-out* Ștefan Baghiu comentează volumul lui Dan Sociu, *Poezii naive și sentimentale*, Editura Cartea Românească, București: „Dacă în legătură cu ultimul său volum de poezie, *Pavor Nocturn*, părerile criticii de întâmpinare au fost împărțite, în 2012, *Poezii naive și sentimentale* îi oferă lui Sociu șansa de a fi receptat într-un singur fel: cel mai credibil poet al generației sale. [...] Este clar că pentru Sociu reținerea nu mai e de mult o ustensilă. Și este clar, în același timp, că are suficientă *educație poetică* (deși termenul poate părea ușor forțat) încât să-și permită luxul oricărui subiect. E halucinant cum un poet reușește să-și mențină aceeași vitalitate pe întreg parcursul său literar. Mai impresionant e că momentele banale capătă mereu substanță aparent inaccesibilă. Și, dacă se poate, mai impresionant e faptul că poezia lui Sociu poate fi analizată atât secvențial cât și din avion, căci rezultatele vor fi aceleași. Pentru că înlănțuirile fericite îi stau la îndemână și pentru că știe mereu să-și tempereze atmosfera poetică. Excesul de dramă e pe domenii proprii, limbajul colocvial e, la fel, impropriu, însă niciunul din aceste puncte nu devine un handicap în *Poezii naive și sentimentale*.” Concluzia lui Ștefan Baghiu: „Dan Sociu este unul din cei mai importanți poeți români.” ■ *Lungul drum spre nicăieri* (II). *Germanii din România deportați în URSS* (Lavinia Betea, Cristina Diac, Florin-Răzvan Mihai, Ilarion Tiu) ■ *Literatură universală*: □ Sub titlul *Rabbit. Sfârșit de capitol* Rodica Grigore analizează romanul lui John Updike, *Rabbit se odihnește*, traducere și note de Viorica Boitor și George Volceanov, București, Editura Humanitas Fiction, 2011: „După lectura acestei tetralogii se vede clar că cel din urmă volum este cel mai bine realizat și mai plin de semnificații. [...] Updike știe cum să stăpânească un material narativ extrem de vast, care, altui scriitor ar fi amenințat la tot pasul sa-i scape de sub control, dar și să utilizeze vocile narrative și subtilele efecte polifonice în așa fel încât textul să pară simplu și limpede, rămânând, însă, extrem de elaborat, veritabil exemplu de virtuozitate stilistică pentru proza americană (și nu numai!) a prezentului.”

● [„Dilema veche”. nr. 44] La secțiunea *Regimul artelor și munițiilor*, rubrica *Feedbook*, Marius Chivu face o recenzie romanului care a câștigat concursul de

debut din 2011 al Editurii Cartea Românească, *Cartușe* de Andrei Pogorilowski, apărut în 2012. Marius Chivu menționează că romanul nu este terminat și că „ar fi fost de preferat să fie publicat integral [...] Andrei Pogorilowski își pune singur cartea în *standby*“. ■ La rubrica *Pe de altă carte*, Claudiu Constantinescu face o recenzie a romanului *Cosmopolis* de Don DeLillo, apărut în traducerea Veronicăi D. Niculescu la Editura Polirom în 2012. Acesta menționează: „ceea ce șochează în *Cosmopolis* este mai ales bizareria dialogurilor, fluxul nevrotic, cu sucneli fulgerătoare și spasme aforistice, însoțind adeseori gesturi perfect neașteptate”.

26 octombrie

● [„**Adevărul weekend**”, nr. 68] Nicolae Manolescu publică articolul *Tezele din iulie 1971*.

● [„**Observator cultural**”, nr. 389] În *Dezbateri: Cine și cum promovează literatura română?* „în acest număr al revistei «Observator cultural», traducători și editori, majoritatea străini – și, deci, *vinovați* de promovarea scriitorilor români în străinătate –, vor vorbi despre criteriile care au stat și stau la baza opțiunilor lor pentru anumiți autori români. Așadar, de ce sunt traduși unii autori și alții nu? Cum se face că autori care, în România, au o anumită cotă nu par să-i intereseze nici pe traducători și nici pe editori? De ce, dintre autorii traduși deja, unii au un ecou considerabil în presa culturală străină, în vreme ce alții nu beneficiază de atenția publicului? Care este, de fapt, misiunea unui Institut Cultural în relația sa cu editorii și traducătorii străini?” □ Bogdan-Alexandru Stănescu afirmă în *Alba-neagra*: „ICR nu traduce autori români. ICR sprijină traducerea autorilor români în limbi străine. Pentru ca un autor român să ajungă în acel stadiu, destul de avansat, în care ICR poate interveni, au fost deja făcuți câțiva pași extrem de importanți care, în cazul țării noastre, unde instituția agentului literar funcționează doar într-o direcție (a importului de copyright), țin exclusiv de edituri. [...] înainte să existe o listă ICR, există o listă a editurilor. înainte să existe o listă a editurilor, există o listă nescrisă de cerințe care vin din însăși piața de carte. Și, în legătură cu autorii, acele legi nescrise spun că autorul interesant pentru Occident ar trebui să fie o persoană mobilă, dispusă să depună eforturi pentru promovarea traducerilor sale. Știu, este nedrept pentru scriitorii în vârstă, însă acum se caută tinerețea trufașă, domnule Marga! [...] Cred că ICR a fost însă singurul proiect cultural național care a funcționat la standarde occidentale. Eu l-am văzut crescând – nu a fost perfect de la început, nu era perfect nici la sfârșit, însă era foarte bun și promitea să devină și mai bun. în orice țară unde erau reprezentate, programele ICR erau familiare editorilor străini, programul de sprijinire a traducerilor era utilizat, în ciuda hârțogăriei cumplite prin care trebuia trecut bietul străin. ICR și literatura sau filmul românesc s-au ajutat reciproc în anii trecuți, iar asta înseamnă normalitate. Nu mi-e teamă s-o spun: ICR a murit, iar noi am simțit-o deja pe pielea noastră la acest Frankfurt, când n-am mai putut aduce argumentul final.” □ Jan Cornelius consideră că e vorba de *Aberații la care-ți stă părul*

maciucă: „Există două criterii de bază pe piața germană și de vest în funcție de care se publică o carte: calitatea textului și măsura în care autorul poate interesa tematic pe cititorul de aici, deci întrebarea dacă există perspective realiste de a vinde cartea sau nu. Și cu asta basta! Cine afirmă altceva ori habar nu are despre ce vorbește și despre cum funcționează piața cărții, ori minte și nu vrea să facă altceva decât exact ceea ce-i reproșează ICR-ului: o politizare deplorabilă și, implicit, distrugerea literaturii naționale. Ce coșmar: undeva, în zările care devin tot mai roșii, îl văd pe Ceaușescu făcând cu mâna!” □ Laure Hinckel vede *O problemă complexă*: „Cum se face că autori care în România au o anumită cotă nu par să-i intereseze nici pe traducători, nici pe editori? O parte din răspunsul la această întrebare complexă ține, poate, de decalajul dintre piețele de carte. Fiecare piață își are specificul și istoria ei.” □ Jan Willem Bos scrie *Traducătorul propune, editorul hotărâște*: „Experiența arată că, în spațiul neerlandofon, Olanda și Flandra, mai toate titlurile traduse din română au intrat în atenția editurilor în urma unor propuneri făcute de traducători, pe baza preferințelor lor personale. [...] probabil, s-ar fi publicat *Orbitor* în Olanda și fără subvenție, dar, desigur, De Bezige Bij va fi mai tentată să publice în continuare literatură română – sau, de ce nu?, chiar pe Cărtărescu –, știind că există posibilități de finanțare. Am experiența cu Editura Atlas, din Amsterdam, unde mi-a apărut o antologie de proză scurtă românească în 2008. Această editură se aștepta la o subvenție din partea ICR-ului, pe care n-a mai primit-o din pricina unei încurcături birocratice. Deși vorbisem cu directorul editurii despre o serie de traduceri din română, s-a renunțat la acest proiect, nerealizându-se finanțarea antologiei.” □ Jan H. Mysjkin semnalează *Câteva neliniști legate de traducerea literaturii române*. Reținem: „ajutoarele acordate în prima sesiune din 2012 nu sunt onorate; a doua sesiune din 2012 este anulată. Deci nu a existat, de fapt, nici un ajutor acordat anul acesta.” □ Steinar Lone aborează *Literatura română în Norvegia*: „Au vrut literatură contemporană, și dacă era vorba despre Europa de Est, mai bine un scriitor subversiv, poate și exilat. Tip Soljenițan. Piața decide și este vorba de o piață de consum: cam două treimi dintre traduceri din Norvegia sunt din limba engleză. [...] Ideea ICR-ului de a avea o listă de cărți care merită traduse și care pot fi subvenționate e bună, pentru început, până când editurile devin mai profesionale cu agenți proprii (cum s-a întâmplat cu Polirom și Contemporary Romanian Writers – (www.romanianwriters.com)). Lista nu este exclusivă: și cărți din afara listei pot fi subvenționate. □ Răzvan Purdel scrie *Se mai aud doar bătăile limbii de lemn*: „NOI i-am ales, nu ICR-ul, Patapievici sau (Doamne ferește!) Bănescu. I-am ales pentru că ne-au plăcut. Am ignorat voit canoane, i-am ignorat pe Buzura, pe Breban și pe D.R. Popescu, un scriitor de care, sincer, nu am auzit.” □ Jaroslav Godun consideră că există *Criterii multiple obiective și subiective*: „Ca traducător, aș fi tentat să-i propun unei edituri și să promovez pe piața românească scriitori și opere care sunt importante pentru mine, care m-au marcat într-un fel sau altul, chiar dacă au avut și recenzii mai puțin entuziaste. [...] Ca filolog care

popularizează o anumită literatură în România, m-aș lăsa ghidat, în alegerea mea, de canonul literar, propunând scriitori și opere care constituie pilonii de rezistență ai literaturii din care traduc. [...] Nu este un secret pentru nimeni faptul că editurile se ghidează după criteriul profitului, fără să-și vândă cărțile nu ar rezista pe piață, însă, atunci când primesc din partea altor instituții partenerie susținere în promovarea unui autor mai puțin „comercial” sau deloc cunoscut în România, de pe urma acestei colaborări profită atât editurile, cât și cititorii.” □ Iulia Dondorici scrie despre *Traducerile românești în Germania*: „Având în vedere că, în general, traducătorii sunt și cei care propun titluri și autori editurilor, este evidentă importanța lor și din punct de vedere al opțiunilor și intereselor de gust, de gen și de grup pe care le promovează. Există foarte puțini traducători tineri din română, iar dintre ei, și mai puțini și-au făcut cât de cât un nume în lumea editorială – o excepție ar fi, poate, tânăra traducătoare a Norei Iuga, Eva Wemme. [...] Cred că nu mai e nevoie să precizez că ICR nu poate influența decât minimal aceste opțiuni, rolul lui nu poate fi decât acela de partener și, în parte, finanțator al traducerilor pentru care optează editorii germani și traducătorii lor. ICR poate și trebuie să investească, în continuare, cât mai mult în promovarea scriitorilor români în străinătate, mărinind astfel vizibilitatea și deci șansa lor de a fi traduși. Dacă ne uităm cu atenție, este exact ceea ce fac și celelalte institute culturale (polonez, ceh, maghiar etc.) în Germania, doar cu mai mult succes.” ■ *Opinii*: □ Mona Momescu semnează *Un scriitor, un calorifer și o carte vinovată*: „M-am mirat, recunosc, relația cauzală pe care profesorul Andrei Cornea o găsește între situația creată la ICR și rolul pe care l-ar fi avut volumul *Idolii* forului în „demolarea” instituției. La o primă lectură, am crezut că profesorul Andrei Cornea face un exercițiu retoric, știindu-l un rafinat clasicist. Mai apoi, am constatat că, după părerea sa, volumul *Idolii*, dar și «Observator cultural» și-au avut rolul lor nefast în deciziile luate la nivel guvernamental referitoare la soarta acestei instituții. Prin deducție, înțeleg de aici că și deciziile personale sau de echipă de a nu continua colaborarea cu instituția sub noua ei administrație au fost cauzate, într-o anume măsură, tot de volum și de revistă! [...] Privind retrospectiv, îmi pare că lectura cărții a fost mai puțin eficientă în ceea ce privește mesajul său esențial, pe care nu voi înceta a-l repeta: acela de atenuare a extremelor dintre elite și vulg (căci aceasta face eseul lui Caius Dobrescu din volum), acela de educare și revitalizare a unei clase de mijloc a spiritului. Dacă lectura a ratat aceasta, eu consider că noi toți, cei care am contribuit la acest volum, am ratat transmiterea acestui mesaj clar și că ar trebui să ne revizităm, pentru acest moment istoric, nu convingerile, ci modul de a le transmite cititorilor.” În opinia Monei Momescu „perpetuarea și alimentarea indignării generale cu privire la sumele fabuloase de bani pe care le-ar fi consumat ICR exclusiv pentru M. Cărtărescu sunt de aceeași factură cu perpetuarea și alimentarea indignării elitiste la adresa „promovării caloriferului”. Aceeași gândire grosieră, dar cu sens schimbat.” □ Paul Cernat scrie *De cine trebuie apărât Mircea Cărtărescu?*: „Cred că Mircea Cărtărescu

merită apărat, în primul rând, de ceea ce a devenit în ultimii ani. Cred, de asemenea, că volume precum *Poeme de amor*, *Levantul*, *Nostalgia* și celelalte, merită apărate de articolele propagandistice publicate în Evenimentul zilei. [...] Simt, în schimb, nevoia să mă solidarizez public cu acei scriitori și intelectuali critici independenți care, formulând opinii rezervate față de atitudinile autorului *Levantului*, tind să devină victimele războiului politic dintre zelatorii lui Cărtărescu și televiziunile de știri ostile lui Traian Băsescu. E vorba, între alții, de Alina Mungiu-Pippidi, Dorin Tudoran, Liviu Antonesei, Ciprian Șiualea, Costi Rogozanu și, nu în ultimul rând, Dan Sociu, al cărui articol „Nu mai exagerați, Mircea Cărtărescu o să fie bine“ [...] m-a impresionat. Nu pot decât să salut și intervenția echilibrată, de bun-simț a lui Cristian Teodorescu de pe Vox Publica [...] Câtă vreme cultura română în ansamblu nu va deveni competitivă și neparohială, excepționalismul Nobelului pentru literatură nu va fi decât o tichie de mărgăritar a subdezvoltării.” ■ *Internațional*: La *Focus* Doina Ioanid consemnează sub titlul *Proces-verbal liégeois*: „A XXVII-a ediție a Bienalei de Poezie de la Liège, organizată de Maison Internationale de la Poésie – Arthur Haulot, s-a desfășurat între 10-13 octombrie [...] Atelierul central cu tema „La poésie doit-elle être absolument moderne?“ a adus în dezbatere toate preocupările contemporane despre poezie: tradiție și modernitate, transgresare a genurilor și a formelor, performance, ritm interior, slam, tehnici video, improvizație, interioritate și expresivitate. Mesele rotunde – o mulțime, chiar nu știai ce să alegi – au preluat uneori o parte din aceste preocupări, le-au aprofundat și le-au dat o notă de discuție amical-serioasă. Cele douăsprezece mese rotunde au permis abordări variate ale poeziei în contemporaneitate, de la lectura de poezie, la poezia dialectală, la poezie și oralitate, poezie și media, poezie și multiculturalism, traducerea de poezie, până la modurile în care poate fi transmisă poezia, libertatea de expresie, editarea de poezie” Autoarea descrie: „Dintre ateliere, cel mai mult mi-a plăcut cel de Slam Poetry, organizat de Luc Baba. Mai văzusem eu filmulețe cu Slam Poetry pe YouTube, dar pe viu, nu, ca să nu mai vorbim de participarea directă la așa ceva. M-am dus și eu, oarecum ca Persanul. Dar m-a prins din prima, pentru că mi-a cam răsturnat ideea despre Slam ca poezie apropiată de spectacol. Am învățat cum trebuie să spui un text poetic, cum trebuie să-ți lucrezi vocea, să-ți controlezi emoțiile, în așa fel încât textul să poată ajunge cât mai bine la public. Nu e vorba neapărat de un spectacol, ci de trecerea unui text de la o persoană la alta, de felul în care reușești să împarți un text cu ceilalți. [...] Exercițiul a pornit de la un mic joc sonor: am avut de ales cinci cuvinte care ne plac și alte cinci cuvinte care ne displac întru totul.” ■ *Societate*: *Televiziunea Română, între concedieri și debusolare*: „Găzduim, în acest număr, articole scrise de două realizatoare din TVR, Cristina Andrei și Luiza Barcan, despre situația din Televiziunea Română, înaintea unui proces lung și complicat de selecție (ce va duce și la concedieri masive). Se mai poate lucra în Televiziunea Română? De ce Televiziunea Română a ajuns în impas, de ce oamenii sunt debusolați și

derutați? De ce se vorbește, în interiorul instituției, dar și în exterior, despre sfârșitul TVR? Cele două realizatoare TVR, Cristina Andrei și Luiza Barcan, prezintă evoluția lor în TVR și fac o radiografie a situației prezente. La textele lor, adăugăm și un articol al istoricului Marius Oprea. Vă invităm să citiți articolele scrise de Cristina Andrei, Luiza Barcan și Marius Oprea.” ■ *La zi:* □ *Școala Română din Roma / Accademia di Romania la 90 de ani:* „Cea mai veche instituție românească de cultură din străinătate, Școala Română din Roma / Accademia di Romania in Roma, aniversează, în această toamnă, 90 de ani de la deschidere și 130 de ani de la nașterea arheologului român Vasile Pârvan. Aniversarea va fi marcată în zilele de 26 și 27 octombrie, la sediul instituției, de organizarea unui colocviu, de prezentări de carte (volumul Mihai Bărbulescu, Veronica Turcuș, Iulian M. Damian, *Accademia di Romania din Roma. 1922-2012*) [...] Colocviul Vasile Pârvan și Școala Română din Roma reunește specialiști italieni, români și francezi, propunându-și să evoce figura savantului Vasile Pârvan și activitatea depusă pentru fondarea și organizarea Școlii Române din Roma între anii 1921-1927.” □ *Ilinca Tomoroveanu, Cavaler al Ordinului Artelor și Literaturii din Franța:* „Ilinca Tomoroveanu, directorul artistic al Teatrului Național „I.L. Caragiale“ din București, va primi una dintre cele mai înalte distincții acordate de Ministerul Culturii și Comunicării din Franța – titlul de Cavaler al Ordinului Artelor și Literaturii. Recepția și decernarea oficială a titlului de Cavaler al Ordinului Artelor și Literaturii vor avea loc vineri, 26 octombrie 2012, la Institutul Francez din București”. □ *Lansarea ediției franceze a romanului Venea din timpul diez:* „Versiunea franceză a romanului *Venea din timpul diez* de Bogdan Suceavă a apărut în colecția „Lettres d’ailleurs“ a Editurii Ginkgo din Paris. Traducerea, realizată de Dominique Ilea, a beneficiat de sprijinul programului TPS al Institutului Cultural Român. *Venu du Temps Dièse* a fost lansat pe 23 octombrie, la sediul ICR Paris, în prezența autorului, a editorului Reynald Mongne, a lui Michel Crépu, director al *Revue des Deux Mondes*, a criticului Nicolae Manolescu și a traducătoarei. *Venea din timpul diez* a apărut în 2004, la Editura Polirom. A doua ediție a fost publicată în vara anului 2010, în colecția „Fiction. Ltd.“” □ *A fost:* □ *Lansare Nepotul lui Dracula.* „Miercuri, 24 octombrie, la Librăria Bastilia, Livius Ciocârlie, Simona Sora și Cristian Teodorescu au lansat, în prezența autorului, romanul lui Alexandru Mușina – *Nepotul lui Dracula* (Editura Aula, 2012).” □ *VA FI:* □ *Ioan Es. Pop la „Scriitori la Tradem“.* „Joi, 25 octombrie, [...] la Casa de Cultură Traian Demetrescu a Municipiului Craiova, va avea loc o nouă ediție *Scriitori la Tradem*. Invitat: poetul Ioan Es. Pop. Acesta va susține conferința *Lumi fără ieșire și unelte de dormit* și va recita din poezia sa. Moderator: Nicolae Coande.” □ *Cenaclul Universitas.* Joi, 25 octombrie, [...] în Sala de Consiliu a Facultății de Litere din București, Mircea Martin va modera o nouă ședință a Cenaclului Universitas. Vor citi din poemele lor Paul Vinicius și Adrian Pârvu. □ *Cafeneaua critică.* Joi, 25 octombrie, de [...] în Club A, la Cafeneaua critică a lui Ion Bogdan Lefter va avea loc o ediție *Despre aromâni*,

meglenoromâni, istroromâni. Invitați: Adina Berciu-Drăghicescu, Cristian Dumitru, Iulia Wișoșenschi, Georgiana Vlahbei, Daniel Nancu. □ *România la Salonul de Carte Francofonă de la Beirut*. „România va fi reprezentată pentru a doua oară la Salonul de Carte Francofonă de la Beirut, printr-un stand și o serie de evenimente organizate de Ambasada României în Liban și Institutul Cultural Român, cu sprijinul Asociației România-Levant. Ajunsă la cea de-a XX-a ediție, manifestarea va avea loc în perioada 26 octombrie-4 noiembrie. La Salon – al treilea ca amploare între manifestările dedicate, pe plan mondial, cărții francofone – sunt așteptați aproximativ 100.000 de vizitatori. Invitatul de onoare al acestei ediții este Academia Goncourt. Șase dintre membrii săi vor fi prezenți în cadrul salonului: Edmonde Charles-Roux (președinte), Tahar Ben Jelloun, Didier Decoin, Pierre Assouline, Bernard Pivot et Régis Debray.” □ *Orașul plural*. „Institutul Cultural Român de la Budapesta, în parteneriat cu organizația neguvernamentală Grupul pentru Inițiativă Locală (GIL) Corona din Brașov, organizează marți, 30 octombrie, începând cu ora 19.00, la sediul ICR Budapesta, evenimentul Orașul plural. Spații urbane și spații imagine în istoria Brașovului (Orașul memorabil, curator Ovidiu Talos; Brașovul în literatură. Orașe paralele la 1900, prelegere de Adrian Lăcătuș, și expoziția Brașovul istoric în cărți poștale și filme de epocă). Proiectul, care se desfășoară în cadrul Festivalului Luna Arhitecturii 2012, festival inițiat de consacrată revistă maghiară de arhitectură Octogon, nu va beneficia de contribuția financiară a ICR.”

26 octombrie

• [„România literară”, nr. 43] Nicolae Manolescu publică editorialul intitulat *Fractura*: „Sofisticarea tehnologiei n-a egalizat în sus nivelul cultural al oamenilor, ci, din contră, a polarizat societatea, provocând o veritabilă fractură în sânul ei. [...] Populismul are în net un aliat de nădejde, unic în istorie. [...] fractura de care vorbeam: între o majoritate manipulată și o minoritate cu spirit critic. Marx prevăzuse o alta, urmare a gândirii lui economice, și anume aceea dintre bogații tot mai bogați și săracii tot mai săraci. Previziune neconfirmată: sub raport economic, polarizarea nu s-a produs [...] Polarizarea politică și culturală este însă evidentă. Și ea este reversul democrației și rodul informaticii. Societatea informatică nu mai este una democratică și liberală, ci una în care decide majoritatea manipulată. Numărul celor care își dau cu părerea este din ce în ce mai mare decât al celor care au o părere.” ■ La *Cronica Ideilor* Sorin Lavric scrie *Conștiința ultragiată – Conferințe freiburgheze și alte scrieri*: „față de elevația de spirit a germanilor, un intelectual român nu are la îndemână decât sporirea conștiinței ultragiata. E vorba de ultragiul resimțit de cel care intuiește că la superioritatea atavică a nemților nu poți răspunde decât printr-o înșurubare dureroasă în propriul tipar cultural. Stai printre ei, dar nu ești cu ei, lipsindu-ți afinitatea menită a te apropia de etosul lor. [...] Un intelectual atipic atras de extravagante și mistere, căruia trecerea anilor nu i-a adus blazare. Așa se face că Mihai Neagu este

încredințat de înrâurirea poziției planetelor asupra destinului uman, la fel cum nu se îndoiește că în inspirația care l-a făcut pe Hahnemann să descopere homeopatia s-a strecurat ceva din grația divină [...] Sfătoșenia mucalită te izbește cam la fiecare conferință, de aici senzația că ai de-a face cu un spirit rasat, la care poanta e un debușeu menit a scădea tensiunea pe care teascul nemțesc o imprimă românilor profunzi [...] Germania nu l-a anesteziat cu bunăstarea ei. Dimpotrivă, i-a ascuțit sentimentul inadaptării funciare la spiritul locului, de aici impresia că doctorul s-a încapsulat în nostalgia unui ideal românesc, trăsătură care definește de altminteri orice om de dreapta. Patria e în fond o idealitate, un spectru din care jumătate e tânjire și jumătate mândrie, [...] două volume de conferințe vorbesc tocmai despre oamenii de excepție care alcătuiesc idealitatea lui Mihai Neagu.” Lavric reproșează însă: „Ce dăunează însă cărții stricând impresia estetică trei parametri ce țin de dozajul retoric. Mai întâi, cititorul e iritat de ritualul autoreferențial care face ca, indiferent despre cine vorbește, Neagu să vorbească până la urmă despre sine”, excesul de umor și de laude advise personalitatilor placute autorului. ■ *Critică literară*: în *Necuvintele* Cosmin Ciotloș analizează *Cabaretul cuvintelor* de Matei Vișniec: „Numai admiratorii cei mai fervenți ai lui Matei Vișniec ar putea vedea în Cabaretul cuvintelor altceva decât un exercițiu agreabil de stil. [...] Amalgamat cum poate părea, Cabaretul cuvintelor edifică un paradox structural pe care critica, de la Nicolae Manolescu la Bogdan Crețu, nu l-a observat până acum: acela că, deși Matei Vișniec e, ca scriitor, intens preocupat de problema limbajului (și asta în absolut tot ce face, inclusiv în publicistică), el e departe de fi cu adevărat un autor de limbaj.” ■ *La Comentarii critice*, în articolul *Îngerul lecturii și scrisului*, Ioan Holban comentează volumul *Proximități și mărturisiri* de Ioan Pinte (Editura Cartea Românească, 2012): „*Proximități și mărturisiri* este, în primul rând, un jurnal de lectură. Ioan Pinte citește enorm – cărți de cult, texte de Novalis, Andrei Pleșu, Kafka, Rilke, jurnalul lui Alexandru Băci, Radu Petrescu, Ștefan Câlția, teologi, filosofi, istorici ai mentalităților –, pare a rătăci printr-o bibliotecă borgesiană, fără strategii de lectură și fără a căuta ceva anume: în pofida diversității deconcertante a cărților și autorilor, însă, autorul jurnalului de lectură din *Proximități și mărturisiri*, asemeni monahilor care s-au nevoit în pustia bogată a bibliotecilor, caută ceea ce el însuși numește meșteșugul riguros al gândirii și ceea ce monahii, de felul lui Gavril Uric de la Neamț, numeau tehnica misterioasă a cititului. [...] Există, ne învață Ioan Pinte, un înger al lecturii, care ne ocrotește, ne arată calea mântuirii, poate reazeza viața tulburată în rosturile ei adânci. „Dacă citești cărți bune și folositoare, lumea e nebun de frumoasă. Fascinația pe care ți-o dă lectura pasionantă este de foarte multe ori mai terifiantă decât viața.” ■ La rubrica *scripta manent* Alex. Ștefănescu scrie *Farmecul antologiilor de altădată*: „Daniel Ioniță este unul dintre ultimii romantici ai îndeletnicirii de antologator. [...] Daniel Ioniță nu doar a selectat, ci – după cum reiese din confesiunea din care am citat – a și tradus poeziile, lucrând la traduceri cu o seriozitate demnă de dat ca exemplu. Totodată, a avut parte de

consilieri de elită: Ana Munteanu, de la Editura Minerva, și Eva Foster și prof. dr. Daniel Reynaud de la Avondale College of Higher Education. Prima remarcă pe care o putem face parcurgând sumarul antologiei este ignorarea inocentă a obligațiilor pe care le are (sau crede că le are) un specialist. Daniel Ioniță nu vrea să illustreze curente literare și nici să includă în cartea sa poezii cu valoare de documente de epoca. [...] Poeziile alese sunt, în general, dintre acelea care plac încă de la prima lectură. Drept urmare, pot fi citite pe scenă, pot fi puse pe muzică și, mai ales, pot fi folosite pentru înduplecarea unui vorbitor de engleză, care poate nici n-a auzit de România, să citească literatură română. [...] niciun poet român important nu lipsește din sumar. După Vasile Alecsandri și Eminescu urmează Alexandru Macedonski, George Coșbuc, Tudor Arghezi, Octavian Goga, Ion Minulescu, George Bacovia, Vasile Voiculescu, Ion Pillat, Ion Barbu, Lucian Blaga, Radu Gyr, Magda Isanos, Miha Dragomir, Ștefan Augustin Doinaș, Ion Caraion, Irina Mavrodin, Nora Iuga, Mircea Ivănescu, Petre Stoica, Nichita Stănescu, Nicolae Labiș, Grigore Vieru, Marin Sorescu, Ileana Mălăncioiu, Cezar Ivănescu, Ana Blandiana, Virgil Mazilescu, Adrian Păunescu, George Țârnea, Nicolae Dabija, Leo Butnaru, Leonida Lari, Liliana Ursu, Mircea Dinescu, Daniela Crăsnaru, Mircea Cărtărescu, Ioan Es. Pop, Lucian Vasilescu, Daniel Bănuțescu”. ■ *La Semn de carte*, sub titlul *O criză a transcendenței*, Gheorghe Grigurcu afirmă: „Aurel Pantea poate fi declarat în liniște drept unul dintre numele cele mai reprezentative ale poeziei noastre de azi”. ■ *Cartea de poezie*: „*cine e maia*”: Adina Dinițoiu abordează volumul Silvia T., *L'enfant terrible*, ilustrații de Wisez și Monica Minea, Editura Tracus Arte, București, 2012: „Poeziile Silviei T. – discursive, cu titluri complicate, intertextuale, adesea în engleză sau în franceză – se revendică tot de la beatnici, ca și multe dintre cele ale poezilor douămiiști, dar se îndepărtează de cotidianismul mizerabilist al acestora din urmă”. ■ *Dosar Premiul Nobel pentru Literatură*: □ Dinu Luca publică articolul *MoYan Obosit de viață, obosit de moarte*: „în 2012 Premiul Nobel pentru Literatură i-a fost atribuit scriitorului chinez MoYan [...] *Obosit de viață, obosit de moarte*, devenit bestseller în Suedia în primăvara acestui an, din care vă oferim fragmentul următor, este în curs de apariție la Humanitas Fiction, în colecția *Raftul Denisei*, în versiunea excepțională a lui Dinu Luca și va fi lansat în luna noiembrie la Târgul de Carte Gaudeamus. □ Tatiana Segal scrie *Călătorii*: „Mo Yan, folosind tehnica pe care predecesorul său, Wu Cheng'en, o folosisese în secolul al XVI-lea în minunatul basm-roman-fantasticoreal (căci baza cărții sale *Călătorie spre soare-apune* – BPT, 1971 – este cât se poate de reală – călătoria întreprinsă de călugărul Xuan Zang între anii 629- 646 e.n. în India, pentru a studia buddhismul la izvoare și a aduce în China sutrele), ne invită să-l urmărim pe omul-spirit Ximen Nao în istoria reîncarnărilor sale succesive. Pe acest drum, particularitățile culturale încep să iasă la lumină, nu doar în Lumea Subpământeană, ci și în cea reală. Astfel, dracii din regatul lui Yama nu au trupuri alcătuite ca cele omenești, ba parcă mai bine făcute, și nu sunt negri ca smoala sau ca tăciunii, ci albaștri,

de un albastru minunat, cum nu se poate vedea pe pământ.” □ *Ecouri după decernare* de Roxana Răbu: „Pe paginile de internet chineze, sunt comentatori care spun că Mo Yan este scriitorul chinez cel mai apropiat de standardele literare occidentale, creînd, așadar, cu metodele occidentale. Cu alte cuvinte, Mo Yan a câștigat Nobelul deoarece operele sale corespund viziunii occidentalilor referitoare la chinezi. Mulți, însă, consideră că succesul a venit fiindcă opera lui Mo Yan îmbină cultura tradițională cu o largă viziune internațională.” ■ La rubrica *Ochiul magic*: „În «Bucureștiul Cultural» (nr. 118, octombrie) am remarcat grupajul de articole dedicate lui Marius Robescu. Daniel Cristea-Enache scrie despre romanul postum *Trunchiul și așchia*, publicat în 2005-2006 la Editura Muzeul Literaturii Române [...] Tot în «Bucureștiul Cultural» am citit o cronică a lui Alexandru Matei la volumul Corinei Ciocârlie *Il n'y a pas de dîner gratuit*. Petit abécédaire de la rencontre en littérature (tipărit de editura luxemburgheză Ultimomondo). Ne-au surprins câteva scăpări în acest text, cu atât mai supărătoare cu cât cronica este bine scrisă”. □ *O revistă craioveană și nu numai*: „Un frumos și substanțial eseu publică Virgil Nemoianu în revista «Scrisul Românesc» despre Cercul literar de la Sibiu, în care autorul vede un «model cultural și etic».”

[OCTOMBRIE]

● [Apostrof, Nr. 10] La categoria *Cronică literară*: □ Sub titlul *Ioanichie Olteanu, în volum* Iulian Boldea comentează *Turnul și alte poeme* (Cluj, Editura Eikon, 2012) apărut postum „sub îngrijirea competentă a lui Ioan Milea”: „De o intensă frumusețe lăuntrică sunt poeme precum *Pumn de pământ*, *Când vine toamna*, *Desen pe bancă*, *Nocturnă*, *Idilă*, *Balada înecaților*, *Poveste de Crăciun*, *Vânt de primăvară*, *Descântec la o moară de apă* [...] Ioan Milea observă că există, alături de cărțile apărute la timpul și locul lor, și așa-numitele *cărți posibile*, «neapărute la timpul lor, rămase în manuscrise sau risipite în publicații periodice și niciodată culese de acolo pentru a fi așezate, protector, sub pavăza unor coperte». Aprecierile poeziei lui Ioanichie Olteanu de către unii critici precum I. Negoșescu, Cornel Regman sau Nicolae Balotă sunt bine decupate de autorul ediției, care constată, la rândul lui, că sursa profundă a acestor versuri e tocmai vitalismul î”. Iulian Boldea consideră că „în ansamblul poeziei promovate de reprezentanții Cercului Literar de la Sibiu, Ioanichie Olteanu ocupă un loc aparte, distinct, chiar dacă poetul a fost, în general, mai degrabă ignorat de critica literară. Baladele lui Ioanichie Olteanu (cele mai cunoscute sunt *Balada înecaților*, *Balada soșului înșelat* și *Pățania teologului cu arborele*) se disting de cele ale lui Ștefan Aug. Doinaș, Radu Stanca sau Dominic Stanca. Poetul valorifică resursele umorului negru, ale unei fantezii controlate de rațiune, în care grotescul și carnavalescul se întretaie cu unele accente ale poeziei cotidianului de mai târziu.” □ Irina Petraș scrie *Petreștii sau despre intimitate*: „Mai întâi, e de spus că, grație Ioanei

Bot și colaboratorilor săi apropiați, arhiva Ioana Em. Petrescu-Liviu Petrescu (dar și D. Popovici), aflată în patrimoniul Bibliotecii Județene «Octavian Goga» Cluj, este gestionată cu acribie și dăruire, din ea ivindu-se deocamdată seria de autor Ioana Em. Petrescu (*Modernism/postmodernism: O ipoteză*, 2002; *Studii de literatură română și comparată*, 2005; *Ion Barbu și poetica postmodernismului*, 2007; *Studii eminesciene*, 2008; *Studii despre Ion Budai-Deleanu*, 2011). E reconfortant să știi că astfel de bune atitudini față de moștenirea culturală există încă pe lume. Apare acum *Corespondența intimă Ioana Em. Petrescu – Liviu Petrescu* (1961-1978), ediție îngrijită și studiu introductiv de Mirela Tomoiagă, prefată de Ioana Bot (Cluj-Napoca, Casa Cărții de știință, 2012)”. Irina Petraș începe prin a afirma „nu mă număr printre cei înfiorați, de pildă, de apariția corespondenței Eminescu-Veronica Micle. Cred într-o măcar minimă privacy, chiar și în cazul celor mai mari vedete ale culturii universale. Cu atât mai mult în cazul corespondenței intime (numele ei mărturisește deja intenția ascunderii de ochii lumii!). Ea se scrie, cel mai adesea, sub imperiul îndrăgostirii, efect temporal și temporar, ținând de discursul îndrăgostit și mincinos fără voie”. Criticul citează din *Jurnalul* Ioanei Em. Petrescu: „Așadar, această viață care e pentru mine totul, chiar dacă e pentru ceilalți nimic, trebuie să mi-o fac cât mai comodă. Deci: atâta cât e, să fie! E treaba mea s-o utilizez la maximum, să storc din ea tot ce se poate storce. și înainte ca actuala-mi formă să devină nimic, să-i smulg vieții, trăirii, tot ce-mi poate da. A te face util altora, a-ți da o întrebuințare e singurul mod de a-ți uita inutilitatea pe planul universalului“. Irina Petraș argumentează „Dacă Jurnalul – spuneam la apariția lui – va fi citit după lectura cărților ei și știind câte ceva despre destinul deloc trandafiriu al Ioanei, cititorul va afla amănunte menite să umple personalizat mici spații goale. Altminteri, răsfoit grăbit și cu perspectivă de paparazzo dâmbovițean, va părea încă o privire picantă în dormitorul unor „obiecte“ de cult ardelean. Volumul de corespondență, publicat acum (prea curând, cred eu) din rațiuni de istorie și, mai ales, arheologie literară, cere aceeași circumspecție.” □ Sub titlul *O autobiografie mascată* Ștefan Borbély îl descrie pe Dan C. Mihăilescu drept un „om dispus să fie altruist și să dea sfaturi bogate comilitonilor din jur, exprimată nu numai de texte, ci și de neliniștea calculat-levantină a aparițiilor sale publice. Ele fac din Dan C. Mihăilescu un histriion de substanță și de mare calibru, pentru care *îndrăcirea* zemoasă, senzorializarea savuroasă a scrisului constituie în mod vizibil o exorcizare spectaculară a anxietății care-l macină, pâlpâind amenințător în fundal. Cum poți lupta împotriva spaimei de a-ți pierde viața decât dându-i mereu ghes, sporindu-i versatil virtuțile, energetizând-o la nesfârșit, elogiindu-i miresmele concrete și savoarea, îngrămădind senzații una peste alta, și imagini așijderea, pentru a amâna extincția? N-am întâlnit la niciun critic român recent – oameni de birou, de regulă – o atât de apetisantă iubire de viață ca aceea pe care o diseminează contaminant *Omul care aduce cartea*”. În opinia criticului „*Campania de neobiografism*, la care s-a angajat Dan C. Mihăilescu, prin cărți succesive despre Eminescu, Cioran și I. L.

Caragiale, are toate atributele exorcismului reconvertit în orgoliu: criticul pândește peste tot excesul, se bucură când cineva nesocotește limitele și jubilează la orice nemăsură”. Ștefan Borbély scrie „încercând să reconstituie epistema timpului în care a scris autorul *Scrisorii pierdute* (în *I. L. Caragiale și caligrafia plăcerii: Despre eul din scrisori*, București: Ed. Humanitas, 2012), o identifică la nivelul energiei debordante de sfârșit de secol XIX, de care vorbește și dionisiacul lui Nietzsche. [...] Poate greșesc, dar văd în textura discretă, de adâncime a cărții lui Dan C. Mihăilescu și o întoarcere la ferverile intelectuale ale tinereții noastre, decantate în mare măsură din tematism. Pentru Dan C., măsura unei vieți e dată de plăcerea pe care ea o poate genera, în care se *îmersează*”. Criticul citează: „Pentru mine – scrie el la finalul eseului introductiv al volumului –, scrisorile lui Caragiale, mai ales cele din epoca berlineză, constituie cea mai strălucitoare și mai captivantă caligrafie a plăcerii din literatura română. Nicăieri în corespondența autorilor noștri nu mai există atâta epicureism fervent alintat, atâta sfântă vitalitate a senescenței, așa o poftă de boierie senzorială, de tihnă, colportaj și taclale, de cuminenție și drăcărie, de înțelepciune și ghidușie totodată. Pe scurt: atâta spectacol de sine!” și concluzionează „Putem întoarce textul și pentru a-l descoperi pe Dan C. Mihăilescu, într-un răsfăț de ingenuă oglindire? E aproape obligatoriu...” Ștefan Borbély încheie: „în realitate, exilul berlinez al lui Caragiale reprezintă serenitatea finală, punctul de ajungere al unui stoic, adică – sugerează foarte subtil Dan C. Mihăilescu –, nu un hedonism civilizat spontan, acceptat ca atare, savurat cu suspiciune – întrucât ea contravenea imaginii de sine pe care o întreținea Caragiale –, ci o plăcere calculată, creată precis, matematic, ca-ntr-un joc farmaceutic complet, în care esențele sunt în așa fel combinate, încât să cauzeze plăcerea cea mai adâncă [...] Sarcasmul lui vine din exactitate, este o formă a acesteia.” ■ *O carte în dezbatere:* □ În *Arta memorialistului. Despre curaj, amintire și bucuria de a povesti* Irina Georgescu analizează volumul al doilea din *Arta de a fi păgubaș: Oameni și javre*, București: Editura Biblioteca Bucureștilor, 2010, al lui Niculae Gheran. Criticul remarcă faptul că „Unele capitole, în schimb – „*Din jurnalul fiului risipitor*“, *Remember*, *Destine* și *La porțile Orientului* – sunt marcate de concurența dintre realitate și tendința de a ficționaliza.” Criticul concluzionează: „*Păgubașul* memorialist câștigă în simpatie, derivată dintr-o efervescență a narării, a deliciilor verbale, a stilului personal de reprezentare a situațiilor diverse, fără să se teamă de potențiale repercusiuni sau de polemici. De aceea, îndărătul cortinei se dovedește, asemenea celorlalte două volume care compun trilogia *Arta de a fi păgubaș – Târgul Moșilor și Oameni și javre* –, o lectură personală, extrem de necesară, a unei epoci devenite deja istorie.” □ Al. Săndulescu abordează *Îndărătul cortinei*, al treilea tom din seria *Arta de a fi păgubaș* de Niculae Gheran: „Ceea ce pune în relief înzestrarea de memorialist a lui Niculae Gheran sunt mai ales portretele [...] Pagini savuroase consacră memorialistul boemei literare și artistice, care frecventa cârciumile Grădinița, Podgoria, Katanga, Casa Scriitorilor.” ■ *Dosar Cercul Literar de la*

Sibiu – I. Negoîtescu: „Publicăm câteva scrisori inedite ale lui I. Negoîtescu către Farkas Jenø, din volumul Farkas Jenø, Cvadatura Cercului Literar: în dialog cu patru cerchiști: I. Negoîtescu, ștefan Aug. Doinaș, Nicolae Balotă, Cornel Regman, cu o prefață de Marta Petreu, volum în curs de apariție la Editura Palamart din Budapesta. Scrisorile prezintă interes nu numai pentru biografia lui I. Negoîtescu, ci și pentru problemele de filiație ideologică ale Cercului Literar de la Sibiu. Revista Apostrof îi mulțumește lui Farkas Jenø pentru aceste documente”. Dosarul cuprinde: □ Argument semnat de Farkas Jenø □ Epistolar I. Negoîtescu, „Toate scrisorile lui I. Negoîtescu se află în arhiva personală a lui Farkas Jenø” □ *Maghiarii* de I. Negoîtescu, însoțit de precizarea „Textul este de o semnificație majoră pentru înțelegerea poziției lui I. Negoîtescu față de unguri, de mult contestată de compatrioți (vezi scrisoarea din 20 mai 1991). Inițial textul a făcut parte dintr-un interviu dat de I. Negoîtescu, din care a fost omisă partea în chestiune. Autorul a citit-o la Radio Europa Liberă în emisiunea din 24 august 1991. (F. J.)” □ Marta Petreu semnează *Cerchiștii sau profesorii pe care i-am ratat*. Reținem: „Ce-au vrut cerchiștii? Cu o rădăcină în Lovinescu și Maiorescu și cu alta în Blaga, ei au încercat să răspundă la aceeași întrebare, Noi pe ce cale evoluăm?, care a torturat intelectualitatea românească din secolul al XVIII-lea și până astăzi. [...] Ca proclamație estetică antisămănătoristă și antitraditionalistă, Manifestul Cercului se situează pe linia Maiorescu și Lovinescu, a autonomiei esteticului. în Manifest, autoritatea lui Maiorescu și Lovinescu este asumată direct și orgolios. Numele lui Blaga lipsește însă – iar prin diatriba contra inspirării din literatura populară, Manifestul pare îndreptat de-a dreptul contra acestuia. Nu este, totuși, scris de I. Negoîtescu, dar cu știința și la îndemnul lui Radu Stanca, Manifestul folosește argumente ce pot fi ușor recunoscute drept blagiene.” Marta Petreu precizează însă „Nu au avut totuși o estetică puristă. Radu Stanca, un teoretician pe cât de precoce pe atâta de strălucit, a formulat memorabil crezul său estetic, ce va deveni al întregului Cerc: „Exclusivitatea estetică nu duce la capodoperă“, scrie el în Resurecția baladei, pledând pentru o operă care poartă în ea o complexitate axiologică cât mai bogată.” ■ *Comentarii:* Constantina Raveca Buleu comentează volumul lui Cristian Bădiliță *Jucați-vă mai des cu focul* sub titlul *Hybris liric*: „Evanghelia după Ioan (21, 11) istorisește arătarea lui Iisus la marea Tiberiadei, a treia în fața ucenicilor săi după ce înviase din morți, când Simon Petru „s-a suit în barcă și a tras năvodul la mal, plin cu pești mari, o sută cincizeci și trei“. Cu o reverență ludică față de acest verset ales drept motto al versurilor sale, Cristian Bădiliță adună 153 poeme vechi și noi în *Jucați-vă mai des cu focul*, antologie alcătuită și prefăcută de Alex. ștefănescu și cu un studiu introductiv semnat de Emanuela Ilie, apărută în 2012 la Editura Grinta din Cluj-Napoca, fascinant periplu prin palimpsestul unui eu deopotrivă senin și decomplexat, grav și pios, ironic și acid, exuberant și rafinat.” □ Ovidiu Pecican scrie în *Tema singurătății*: „Cu *Femeile insomniacului* (București: Ed. Cartea Românească, 2012, 190 p.), Radu Țuculescu trece la un nou exercițiu de

virtuozitate. [...] în câmpul teoriei literare, chestiunea *muzicalității* prozastice a pus-o și a tratat-o magistral (în legătură cu F. M. Dostoievski) Mihail Bahtin, vorbind despre *romanul polifonic*. Radu Țuculescu nu face însă polifonie aici. El nu alternează vocile și nu le împletește simfonic. Cu toate acestea, *Femeile insomniacului* se cuvine înțeles ca o creație romanescă de o muzicalitate indiscutabilă.” Criticul remarcă „Există mereu un surâs în colțul gurii de Cheshire Cat a naratorului, și el se referă la abordarea polemică a poveștii în raport cu așteptările cititorului la exemplaritate. Nimic înalt semnificativ, simbolic, nimic eroic, tragic ori comic în chip hotărât în mica odisee a ratării lui Septimius. [...] Senzația este că autorul a decis să cedeze, în fine, legăturilor secrete create prin lectură și, desigur, prin experiențe de viață compatibile, cu Jaroslav Hašek și, mai ales, cu Bohumil Hrabal. Mica trâncăneală mai mult sau mai puțin periferică, ce face din temele mari teme mici și din cele mici tot teme mici”. Ovidiu Pecican consideră că „De fapt, Țuculescu reia, într-un stil propriu de mare virtuozitate tocmai pentru că este... transparent, de mare simplitate, tematica ratării pe care în cultura noastră a lansat-o și a reprezentat-o la o mare cotă Emil Cioran.” În opinia lui Ovidiu Pecican însă cel mai important este „faptul că istoria din *Femeile insomniacului* se spune muzical. Criticul conchide: „Nu cred că am citit un roman mai rafinat în zvelțețea și simplitatea lui decât acesta din producția – deloc sporadică ori timidă – a lui Radu Țuculescu.” ■ La *Arhiva „A”*: fragmente din corespondența Constanței Buzea (2010). ■ *Revista revistelor*: □ „Frumoasă lecția lui Nicolae Manolescu, intitulată *Cronica literară și dăunătorii ei* (din numărul 37 al «României literare»), despre ce anume este și cum anume trebuie să fie scrisă o cronică literară. Vorba aceea: criticul și-a spus păsul și și-a salvat sufletul. Nu există însă pericolul să fie și ascultat. La fel de frumoasă sau și mai frumoasă scrisoarea sa publică, adresată lui Eugen Simion («România literară», numărul 39)”. □ „Secolul 21» a realizat o ediție compactă, numerele 1-6 din 2012, despre școala sociologică a lui Dimitrie Gusti. Iar următoarea apariție a revistei va fi, suntem anunțați, pe aceeași temă. Numărul este și frumos, și important. Se deschide cu un splendid studiu al Sandei Golopenția despre școala sociologică a lui Gusti, pe care o caracterizează, iar apoi îi face istoricul pe generații de sociologi. M-am întrebat, citind învățatul studiu, unde ar intra anchetele profesorului Ion Aluș, făcute cu studenții, în anii 1980, în diferite sate transilvănene – dar la întrebarea asta pot răspunde sociologii clujeni. Un foarte interesant studiu al Theodoriei-Eliza Văcărescu arată rolul intelectualelor în cercetările monografice, mai precis, felul cum femeile, într-o epocă misogină, au fost ținute departe de rolurile centrale în echipele de sociologi; studiul *Femeile înlăturate...* ar merita continuat până la situația din zilele noastre. L-am citit și pe Rostás Zoltán, căruia cultura românească îi datorează volumele dialogale despre școala lui Gusti. În sfârșit, un eseu nervos al lui Michel Deguy, *Distrugerea Parisului* (traducere de Alina Ledeanu), ne-a dat ideea de-a-l adopta pentru a semnala distrugerea Clujului: nu trebuie să schimbăm decât numele orașului, în rest totul, dar totul, este exact. Un «Secol

21» care merită felicitările noastre. (S. B.)” □ Revista Nagyvilág: „Numărul 6 pe anul 2012 al revistei este dedicat în întregime lui Emil Cioran. Numărul tematic a fost alcătuit de reputatul românist al Universității ELTE, profesorul Farkas Jenő, cu colaborarea traducătorilor Horváth Andor, Fázsy Anikó, Ádám Péter, Balázs Imre József, Jeney Éva și Némethi Rudolf. În paginile revistei, alături de două texte ale lui Cioran, sunt prezenți, prin texte scrise sau traduse în limba maghiară, iluștri cercetători ai vieții și operei marelui scriitor și filosof: Patrice Bollon, Livius Ciocârlie, Michel Deguy, Farkas Jenő, Fejtő Ferenc, Illyés Gyula, Sorin Lavric, Jacques Le Rider, Dan C. Mihăilescu, Horia-Roman Patapievici, Marta Petreu, Stelian Tănase, Nicolae Turcan, Cornel Ungureanu, Ciprian Vâlcă, Ion Vartic, Zolán Tibor. (E. F.)” ■ Poeme de Alexandru Petria ■ *In Memoriam* Alexandru George și Constantin Țoiu ■ La rubrica *Secretele Orașului-Comoară* Lukács József scrie *Despre mâncăruri și oșpețe la curtea regelui Matia* ■ *Ospățul Filosofilor*: Ștefan Bolea publică articolul intitulat *Paranoia*.

● [„**Bucureștiul cultural**”, nr. 118] Stelian Tănase publică articolul *Oglinda*. ■ *Literatură*: □ Sub titlul *Changing places - en français dans le texte* Alexandru Matei abordează volumul Corinei Ciocârlie, *Il n'y a pas de dîner gratuit. Petit abécédaire de la rencontre en littérature*, UltimoMondo, Luxemburg, 2010, Desene de Dan Perjovschi. ■ Evocare Marius Robescu: □ Versuri □ Constantin Abaluță scrie *Marius Robescu – 27 de ani de absență* □ Nicolae Prelipeanu semnează *Urmele poetului* □ În articolul *Trei surori* Daniel Cristea-Enache analizează romanul lui Marius Robescu, *Trunchiul și așchia*, I-II, cu un *Cuvânt introductiv* de Iolanda Malamen și o *Notă de ediție* de Aurelia Dumitrașcu, Editura Muzeul Literaturii Române, București, 2005-2006: „O veritabilă surpriză poate fi considerat romanul postum al lui Marius Robescu, editat în condiții modeste și cu foarte multe erori de tipar (la volumul I), la Muzeul Literaturii Române, care are totuși meritul de a fi publicat cele 665 de pagini ale manuscrisului. [...] *Trunchiul și așchia*, exprimă destul de stângaci problematica unei cărți ce filtrează mai multe epoci istorice prin prisma unor generații diferite, exprimate, la rândul lor, de *subiecți* ai aceleiași familii. [...] în *Trunchiul și așchia*, topirea Istoriei mari în cea aflată la îndemâna personajelor – și invers – nu este controlată perfect. Se simte că romanul nu a apucat să fie revăzut” ■ *In memoriam* Constantin Țoiu ■ *Literatură*: □ Sub titlul *Caragiale, ironistul fatal* Doris Mironescu abordează studiul lui Mircea A. Diaconu, *I.L. Caragiale. Fatalitatea ironică*, București, Cartea Românească, 2012 „Miza cărții lui Mircea A. Diaconu fiind una de poetică a operei caragialiene, micile erori de atribuire sunt neglijabile [...] Scriitorul clasic e interpretat mai mereu în vecinătatea lui Dimov, Șerban Foarță, Brumar, Cărtărescu, Ion Barbu, (desigur) Urmuz și Eugen Ionescu. Cu toate precauțiile, el este pus constant în lumina avantajoasă pe care acești scriitori au proiectat-o asupra lui în momentul când și-au compus genealogiile. „*Ai senzația că lumea lui Caragiale nu e o lume pentru sine, ci una pentru receptare*”, spune criticul la un moment dat. E un mod de a reconstitui niște descendențe literare pe tipic

borgesian, operație legitimă în modernismul târziu. Iar pentru Mircea A. Diaconu este și un mod de a fi fidel sieși, *actualizându-l* pe Caragiale și făcându-l al său prin intermediul asociațiilor intertextuale făcute involuntar de memoria unui cititor al secolului XXI.” □ În *Privirea piezișă a lui M.H.S.* Andreea Răsuceanu comentează volumul Gabrielei Gheorghîșor *Mircea Horia Simionescu. Dezvrăjirea și defetișizarea literaturii*, Editura Muzeul Literaturii Române, 2011: „Cartea Gabrielei Gheorghîșor se remarcă printr-o metodică abordare și punere în context a operei lui M.H.S., precedată de câteva precizări legate de personalitatea acestuia, de biografia timpurie și perioada studenției, și de ceea ce autoarea numește «intrarea în sistem», stilul pentru care optează aceasta în prima parte a demersului său fiind unul atașant, ce îi dezvăluie întreaga empatie și un interes autentic față de opera prozatorului Școlii de la Târgoviște. De altfel, eleganța și sinuozitatea frazei, cursivitatea fără cusur, firescul cu care abordează deopotrivă teritoriul biografic, dar și subiecte *spinoase*, ce presupun clasificări, analize și interpretări, implicând elemente de teorie și istorie literară, sunt *marca* discursului Gabrielei Gheorghîșor. Așa încât amatorii sau detractorii scrisului lui M.H.S. vor sfârși, cu siguranță, prin a-i aprecia demersul și a se lăsa cucerțiți, fie și numai pe parcursul citirii acestei cărți”.

●[„**Caiete critice**”, nr. 10] La *Fragmente critice*: □ Eugen Simion publică '300 (datat 30 nov. 2012): „Revista Institutului de Istorie și Critică Literară, «Caiete critice», împlinește zilele acestea 300 (trei sute) de numere de când este publicată, în ciuda lipsurilor financiare. Publicarea ei se bazează, de câțiva ani, pe activitatea redacțională, neobosită a coordonatorului revistei, dl Lucian Chișu, și a dlui economist Valeriu Franc. Dar, de-a lungul timpului, viața revistei a depins însă constant și de pasionații colaboratori, scriitori și cercetători, români și străini, interesați de *omnibus re litterae*. «Caiete critice» este o revistă de cultură, de istorie și critică literară care, sub regimul comunist, s-a plasat pe poziția rezistenței prin cultură față de imixtiunea ideologicului și politicului totalitar în cultură și creația literară, iar în privința criticii profesate, ea se încadrează în marea tradiție critică românească începută de Maiorescu, continuată de Lovinescu și Călinescu, cei care au pus mai presus de orice autonomia esteticului. În lumea de azi, a mondializării, «Caiete critice» promovează un clasicism format din cultivarea spiritului național (atât de necesar pentru a nu dispărea din istorie), din sincronizarea cu literaturile lumii și din pluralitatea stilurilor și atitudinilor critice.” Mai reținem : „Cu ce ne putem lăuda? Cu încercarea, cred, de a fi apărut, înainte de decembrie 1989, criteriul estetic în literatură și de a face în acest fel rezistență prin literatură față de un regim în care ideologicul este un factor esențial și inevitabil în cultură, iar ideologicul nu-i decât expresia politicului. Ideea că românii au vrut și, în parte, au reușit să se opună totalitarismului prin cultură și să-și apere spiritul printr-o rezistență estetică [...] Regretații Monica Lovinescu și Virgil Ierunca, dar și alți intelectuali din diaspora au respins categoric acest punct de vedere, zicând că rezistența prin cultură este o iluzie

și, când ea devine un program, iluzia este o formă de detestabil conformism moral și intelectual. Îmi propun ca, într-o zi, să discut pe larg această idee care a despărțit, în fapt, lumea intelectuală românească la începutul anilor '90 [...] Indiferent de aceste reacții subiective, ideea că o literatură poate rezista, într-o dictatură, ocolind, înșelând, deturnând programul ideologic oficial a funcționat totuși în literatura și în critica literară românească după 1960 și cei mai buni scriitori au avut inteligența și abilitatea să-și construiască opera în așa fel încât n-au dat cezarului decât foarte puțin din talentul lor. Dovadă că, în decembrie 1989, când a început procesul de revizuire morală și estetică a literaturii din ultima jumătate de secol, spiritele lucide au putut constata că există o literatură autentică [...] «Caietele» noastre au gândit în acest fel misiile lor într-o literatură controlată de cenzura ideologică, iar după căderea comunismului, a apărut autonomia esteticului într-un moment în care judecata morală (revizuirea valorilor) voia s-o elimine, introducând, astfel, o nouă confuzie a valorilor. O poziție, după mine, justă, normală, necesară în momente de efervescență politică sau, dimpotrivă, în momente în care ideologia controlează cultura.» Eugen Simion enunță liniile directoare ale echipei editoriale : „1. Fără o critică estetică, literatura devine confuză și orice scară de valori este întâmplătoare. 2. Acceptă ideea de pluralitate a opiniilor critice și a stilurilor literare. 3. Un critic literar trebuie să se resemneze în fața valorii estetice, de oriunde ar veni ea. 4. Mondializarea (fenomen inevitabil și ireversibil!) nu trebuie și, sperăm, nu poate să suprimă Spiritul național, altfel spus: diferența care îmbogățește cultura lumii. *Globalismul* nu trebuie să repete erorile (catastrofele) *internaționalismului* proletar (bolșevic). O națiune care nu este o națiune culturală își pregătește dispariția din istorie... 5. Moare literatura în epoca incertitudinilor, epoca internetului, epoca postistorică, postreligioasă, postpostmodernă etc.? De trei sute de ani, spun unii, literatura își celebrează cu mare fast funerariile... Eu, unul, nu cred. Cred doar că literatura este, ca orice fenomen intelectual, în căutare de noi criterii și de motivații noi. Oricare ar fi ele, incomodul, iritantul concept numit autonomia esteticului nu poate fi evitat. [...] 8. Ce intenționează să facă revista «Caiete critice» de acum înainte? Nu cred că trebuie să ne schimbăm radical programul. Trebuie doar să ne sincronizăm cu spiritul veacului, adică să încercăm să fim, în continuare, atenți și drepi față de cei care sunt în literatură și receptivi față de cei care vin. *Caietismul*, cum l-au numit colaboratorii mei mai tineri, reprezintă spiritul de toleranță activă în cultură într-o vreme în care intoleranța este la putere și spiritul de stabilitate în cultura națională într-o vreme agitată [...] 9. Deviza Caietelor critice rămâne cea pe care a formulat-o Maiorescu într-o propoziție de prin anii '80 ai secolului al XIX-lea și pe care am citat-o de mai multe ori: «să fim naționali cu fața spre universalitate». I-aș adăuga o altă propoziție, tot din el: «un vis al inteligenței libere». » □ Valeriu Ioan-Franc semnează *Cultură cu economie*: „Încă din anii de început ai «Caietelor critice», m-am simțit atras de argumentațiile, atitudinile și acțiunile sale, pentru ca, în septembrie 2001, să devin parte

a comunității truditelor pentru ca tribuna argumentației, atitudinii și acțiunii care este «Caiete critice», să trăiască, dincolo de tot mai grelele condiții financiare la care a fost, și este supusă apariția neîntreruptă de mai bine de trei decenii. Obiectivul imediat și pe termen lung al «Caietelor critice» este de a pătrunde în mediile universitare și de cercetare, printre studenți și chiar dascăli de-ai lor». Autorul observă că impactul revistei „este mai degrabă simțit în alt spațiu decât în cel național”. □ Andrei Grigor scrie *Caiet critic (biografii interferente)*: „Revista «Caiete critice» s-a impus în lumea literară românească încă dinainte de 1989, când, grație criticului Eugen Simion, și-a construit o identitate distinctă, abordând, în numere tematice de o mare densitate, problematici stringente ale literaturii române postbelice. Dezbaterile asupra romanului românesc, a poeziei tinere, a criticii literare și a fenomenului postmodernist au avut o largă reverberație în conștiința publicului și au beneficiat de colaborarea celor mai importante personalități ale vieții literare românești, contribuind, în același timp, la impunerea optzecismului ca o nouă generație de creație.” Andrei Grigor afirmă: „Alexandru Mușina spune undeva că «respinsă din viața literară curentă, care era ocupată de către *bătrânii elefanți*, generația respinge la rândul ei literatura *bătrânilor*» (apud Corin Braga, *Postmodernismul literar românesc – bătălia dintre generații*). În termeni civilizați, afirmația lui și a altora este un neadevăr asupra căruia numărul 1-2/1986 al «Caietelor critice» nu lasă loc de îndoială și arată că *bătrânii elefanți* nu i-au luat în colți, iar celor tineri le-a crescut suspect de mult trompa. După 1990, le-au ieșit la iveală și colții, pe care până atunci îi-au ținut bine ascunși sub buze pupătoare. În colectivul redacțional al numărului s-au aflat, alături de Eugen Simion (inițiatorul dezbaterii) și de Mircea Iorgulescu, Ion Bogdan Lefter și Monica Spiridon, cărora li s-au adăugat *ostracizații* Magda Cârneci, Mircea Mihăieș, Ioan Buduca, Radu G. Țeposu, Mircea Cărtărescu, Călin Vlasie. Mai înainte, la dezbaterile despre „Poezia tânără” (nr. 3-4/1983), au participat Nichita Danilov, Lucian Vasiliu, Matei Vișniec, Florin Iaru, Traian T. Coșovei, Ioan T. Mo - rar, Dumitru Radu Popa și însuși Alexandru Mușina. Dacă mai adăugăm nr. 1-3/1983 („Romanul românesc de azi”), cu Mircea Nedelciu, Adriana Babeți, Vasile Popovici, Ion Simuț, și cel despre „Momentul actual al criticii literare” (nr. 3-4/1984), cu Cristian Moraru, Virgil Podoabă și Radu Călin Cristea, obținem o imagine limpede a cantității de adevăr cuprins în teoria *ostracizării*”. Autorul precizează: „Pentru cei care cred, ca și autorul următoarelor rânduri: «Știu că i-a obligat [Eugen Simion – n.m.] pe colaboratorii săi – unii critici de talent – să nu mai scrie despre cărțile mele decât în mod negativ, ceea ce nu este nici etic, nici pedagogic». Nici atunci, nici altcândva, Eugen Simion nu mi-a sugerat măcar despre cine și cum să scriu la «Caiete critice» sau în altă revistă. Am scris despre cine și cum am vrut și m-am priceput, inclusiv despre cărțile unor scriitori sau critici literari presupuși incomozi pentru directorul revistei.” □ Călin Căliman își intitulează articolul aniversar *13 ani dintr-o viață* : „«Caiete critice» reprezintă pentru criticul de film Călin Căliman

o bună parte din viața sa. Pe parcursul articolului, el rememorează cei treisprezece ani de-a lungul cărora a muncit din greu, în calitate de redactor-șef, din 1993, anul angajării sale, și până la pensionarea sa în 2006, pentru a face să apară aproximativ 150 de numere de revistă. Redacția și subredacția au constituit pentru el un spațiu efervescent în care s-au întâlnit un mare număr de oameni, precum scriitorii consacrați sau scriitori debutanți, tineri universitari alături de universitari veterani și actuali, cercetători ai Institutului «G. Călinescu» alături de colaboratori pasageri, care au renunțat la orice câștig din dragostea de a face să supraviețuiască o revistă culturală care promova și promovează criteriul estetic în arta literară, pluralitatea stilurilor critice și distanțarea de implicarea politicii.” Autorul amintește „câteva din *numerele tematice* realizate peste ani, dedicate fie unor pregnante personalități culturale – precum Nichita Stănescu, I.D. Sârbu, Tristan Tzara, Vladimir Streinu, Șerban Cioculescu, Petre Pandrea –, fie consacrate romanului românesc, poeziei tinere, criticii literare, jurnalului intim ca literatură, postmodernismului etc.” ■ La *Cronici literare* □ Dumitru Micu recenzează studiul lui Mihai Iovănel despre Mihail Sebastian (*Evreul improbabil. O monografie ideologică*), intitulându-și articolul *O „monografie ideologică”*. Dumitru Micu remarcă faptul că : „Spre distincția de majoritatea precedentelor demersuri critice și istorico-literare privitoare la Sebastian (excepții: M. Sebastian. între viață și ficțiune de C. Trandafir și mai ales Diavolul și ucenicul său: Nae Ionescu – Mihail Sebastian de Marta Petreu), profilate precumpănitor pe operă, pe cea strict literară, monografia lui Iovănel reconstituie mai cu seamă viața scriitorului, cea publică îndeosebi (fără, desigur, a face abstracție de cea particulară, inclusiv de cea foarte intimă), finalitatea acestei opțiuni fiind luminarea „ideologiei” „evreului improbabil” și, prin aceasta, definirea poziției sale paradoxale în contextul ideologic al perioadei interbelice, cu deosebire în deceniul al patrulea, explicarea evoluției conștiinței sale în timpul războiului și în primii ani postbelici. Debutând cu stabilirea primelor repere biografice, monografia punctează două din- tre acestea: „*alegerea numelui*” și *alegerea maestrului*. ” în opinia criticului „*Chestiunea evreiască*, cel mai amplu capitol al monografiei și prin care ea capătă caracter „ideologic”, nu excelează prin coerență. Capitolul cuprinde un expo- zeu de puncte de vedere formulate, în cursul istoriei, la noi și în tot spațiul european, în chestiunea menționată, extins prin introducerea (ca și în alte capitole) de multe excursuri și semnalarea de „cazuri” autohtone, mai mult sau mai puțin relevan- te, colaterale acestei chestiuni, neurmat de concluzii explicite, nestrăbătut de o cât mai precisă idee structurantă.” Dumitru Micu scrie: „în înțelegerea exegetului, „prefața lui Nae Ionescu la *De două mii de ani* (1934) are toate datele pentru a nu fi înțeleasă. Este ambiguă, divagantă, sofisticată, nesistematică, rău construită, emfatică”. Ea nu e o scriere filosofi- că, ci una care „colpoartază tacit numeroase clișee identificabile în tradiția filosofică a secolelor XIX-XX”, „o înjghebare filosofardă a unui ins care mănuieste con- cepte, dar nu riguros, înscenându-le în caricatura plină de sofisme a unui text

filosofic”. [...] *Ideologică* fiind, monografia examinează meticulos sensurile actelor existențiale, ale publicisticii, ale notațiilor de jurnal și ale corespondenței lui Sebastian, fără a trece cu vederea literatura sa de imaginație. Dacă piesele de teatru și unele dintre eseuri sunt doar menționate, creația prozastică beneficiază de câteva paragrafe, în unul dintre capitolele volumului, cel de al doilea. Paragrafele respective prezintă nu doar cărțile editate, ci și cele nefinalizate și chiar nescrise, dar ale căror proiecte sunt destăinuite în jurnal.” În opinia criticului, „în judecățile de valoare asupra romanelor, e vădit efortul de obiectivitate, caracteristic de altfel tuturor judecăților, de orice fel, din monografie, dar n-aș spune că toate aceste judecăți sunt de necontestat. Cea privitoare la Orașul cu salcâmi, mai ales, îmi pare excesiv de aspră, prin estimarea acestui roman ca «scriere imatură», «cea mai slabă a lui Mihail Sebastian», «înecată» de lirism, devitalizată prin intervenții auctoriale, prin «suprainterpretare». Ceea ce califică superior prima carte a lui Mihai Iovănel este, în primul rând, în afară de învederarea talentului său de scriitor și a vocației de critic, vastitatea informației. Spre a se achita corespunzător de obligația asumată prin abordarea unei teme de istorie literară cu largi și adânci implicații în istoria politică a țării și a continentului [...] Remarcabil funcționează, în monografie, principiul probității științifice, al acribiei. În toate considerațiile și aprecierile, autorul acesteia urmează exigența supunerii la obiect, a imparțialității, interzicându-și orice partizanat”. Dumitru Micu concluzionează: „Prezență distinctă, de mai bine de un deceniu, în rândul criticilor literari eminenți nu doar din promoția și generația sa, ci din întreaga breaslă, Mihai Iovănel se afirmă, cu *Evreul improbabil*, și ca un eminent istoric literar.” ■ *Centenar G. Ivănescu*: Lucian Chișu publică *Un elogiu al modestiei*. Cităm din sumarul articolului: „Articolul evocă figura savantului G. Ivănescu, membru corespondent al Academiei Române, de la a cărui naștere a trecut un secol. [...] Concepția lingvistică a lui G. Ivănescu a surprins lumea specialiștilor prin originalitate și rigoare, iar celelalte studii prin vastitatea preocupărilor interdisciplinare. G. Ivănescu a fost considerat ultimul mare continuator al *școlii lingvistice ieșene* și, în același timp, întemeietor al disciplinelor consacrate studiului limbii în centrele universitare din Timișoara și Craiova, unde a activat pentru un timp, formând serii de discipoli, azi nume importante în lingvistică. Portretul moral al savantului este redat din textul unei alocuțiuni în care G. Ivănescu, adept al modestiei în privința propriei activități, face un emoționant elogiu înaintașilor săi A. Philippide și G. Ibrăileanu, profesori ai universității ieșene și reprezentanți de frunte ai culturii române.” Mai reținem: „Anul 1980 a rămas o dată importantă în istoria lingvisticii românești, prin apariția celei dintâi *Istorie a limbii române*, singura sinteză concepută să prezinte istoria limbii române de la origini până la momentul apariției ei editoriale. Deși nu se intitulează «de la origini până azi», gestul temerar al savantului amintește, prin similitudine, de vasta întreprindere călinesciană (în acest context, nu este lipsit de interes nici amănuntul că G. Ivănescu a fost unul dintre apropiații lui

G. Călinescu, încă din perioada ieșeană a criticului și de mai târziu). [...] Din rândul numeroaselor opinii formulate cu privire la *Istoria limbii române*, desprind două idei importante. Prima se referă la imensa cantitate de material informațional intrat în discuție, care dă studiului o pronunțată turnură originală și, totodată, aspectul de operă originală. Cea de a doua conturează poziția, într-un anume sens, singulară a cercetătorului ieșean în lingvistica românească. Metoda sa de lucru a părut multora ...de specie inusitată (expresia latinească aparține lui Cezar și se referă la «uimire» ori la «ceva puțin obișnuit») față cu teoretizările din știința limbajului.” Lucian Chișu evidențiază ca particularitate a abordării lui G. Ivănescu faptul că „acorda o importanță capitală factorilor materiali (baza de articulație teoretizată de mentorul său din timpul studenției, lingvistul A. Philippide) și psihici manifestați în actul vorbirii” și consideră că „Această istorie, elaborată după câteva decenii de meditație și studiu, avea să fie a treia în cultura română, ca ordine de apariție, după *Istoriile* scrise de Ov. Densusianu și Al. Rosetti. Este însă cea dintâi *Istorie* a limbii și a poporului român care se referă la întregul teritoriu locuit de vorbitorii limbii noastre, incluzând Basarabia și teritoriile din sudul Dunării. Este totodată prima istorie care supune unei analize ample, cu cele mai noi informații, teritoriul de formare și dialectele limbii române, limba poetică românească, formarea și evoluția stilurilor limbii române literare și a celei literar-artistice.” ■ La categoria *Document* Bogdan Mihai Dascălu semnează *Gândirea estetică a lui Titu Maiorescu și cheștiunea surselor ei* : „Gândirea estetică a lui Titu Maiorescu a fost discutată exclusiv din perspectiva surselor ei filosofice, identificate de unii în sistemul lui Hegel, de alții în acela al lui Herbart. Autorul se raliază părerii celor care consideră că nu poate fi vorba de o sursă unică, ci de una multiplă, căci ideile respective au constituit un bun comun al esteticii germane din secolul al XIX-lea și afirmă că, la criticul român, ele funcționează ca suport teoretic al comentariilor sale.” Reținem: „spre deosebire de filosofii, îndeosebi germani, care și-au ilustrat sistemele estetice cu exemple luate din literatura lor națională, dar și din cea universală, criticul nostru procedează invers, în sensul că el subordonează perspectiva teoretică unui scop practic: comentarea, fie în bine, fie în rău, a unor texte literare ori exprimarea unor atitudini polemice. La cei dintâi, literarul este subordonat esteticului, la Titu Maiorescu, esteticul servește literarului.” În problema influențelor filozofiei germane vizibile la Maiorescu autorul articolului citează afirmația lui Tudor Vianu conform căreia „Apreciată în raport cu mișcarea de idei a timpului său, contribuția estetică a lui Maiorescu ne apare idealist-hegeliană în epoca dintre 1860 și 1870 și idealist-schopenhaueriană în răstimpul de la 1880 la 1890”, concluzionând: „Dinamica adevărilor și a repudiilor, fie și tacite, referitoare la orientările estetice ale criticului reprezintă un motiv serios pentru acceptarea ideii că aceste atitudini pornesc din surse multiple, adeseori greu de identificat [...] elementele de estetică din gândirea lui Titu Maiorescu nu pot fi raportate la un izvor unic, ci la o viziune ce constituia un bun comun al

spiritualității germane din epoca sa. [...] ne raliem tezei deja menționate, enunțate de Tudor Vianu și de Liviu Rusu, potrivit căreia a căuta surse sigure pentru gândirea estetică a lui Titu Maiorescu ar fi o întreprindere pe cât de riscantă, pe atât de inutilă. Căci, adăugăm noi, importantă nu este cunoașterea originii ideilor sale estetice, ci felul în care au fost ele utilizate în textele lui critice, adică măsura în care le-a fost imprimată productivitatea pe acest tărâm. Concepte filosofice la început, ele devin în paginile sale instrumente critice”. ■ La secțiunea *Comentarii* : □ Caius Traian Dragomir scrie *De la „Orestia” și „Electra” la „Rața Sălbatică” și „Moartea unui Comis Voiajor”* : „Teatrul antic este istoria condiției tragice, dar niciodată umiltoare, a omului, a eroului. Tragedia face, astfel parte din destinul eroic al ființei umane. Tragedia modernă, în teatru și în viață, este constatarea umilirii infinite a omului incapabil a aduce în jocul existenței mijloacele materiale de susținere a demnității sale.” □ Andrei Milca publică *Eugen Barbu – jurnalistul* : „*Eugen Barbu-jurnalistul* este un fragment din monografia *Fețele lui Janus și masca scriitorului*, volum care va apărea în viitor la editura Niculescu. Aceste secvențe se referă la activitatea de redactor-șef, pe care Eugen Barbu a desfășurat-o, începând cu 1968, la revista «Luceafărul», urmată de importante conflicte cu exilul reprezentat de postul de radio Europa Liberă (în cadrul serialului susținut de Jacob Popper/Câmpeanu), dar și cu unele publicații bucureștene, în special «România literară». Anul 1968 este unul de cotitură în cariera lui Eugen Barbu, schimbat de la conducerea «Luceafărului», dar va reveni la dispute de aceeași natură în anii '70 și '80 ai secolului trecut, pe când se afla în fruntea revistei «Săptămâna». Răspunsul scriitorului la eliminarea de la «Luceafărul» a venit prin capodopera *Princepele*, însă anul 1968 rămâne unul de referință pentru revanșa și războiul lui cu toată lumea, dus în interior și în exterior până la moartea sa, din 1993”. Andrei Milca scrie „Anul 1968 reprezintă cumva unul de cotitură și la nivel politic național, și din punct de vedere individual, al autorului. [...] se desfășoară acum cele două mai mari polemici ale istoriei, «Luceafărului» din perioada Barbu: una cu *Europa Liberă*, recte Jacob Popper, unul dintre angajații postului de la Munchen, cealaltă cu redacțiile revistelor bucureștene concurente.” □ Alunița Cofan semnează articolul *Scriitori români de limbă franceză din exil: Alexandru Ciorănescu și Petru Dumitriu* : „Expunerea noastră își propune să pună în discuție, prin intermediul conceptului de exil, două biografii a doi intelectuali români care s-au afirmat în străinătate, această străinătate a spațiului francfon, un alt spațiu sociocultural decât cel al locului de naștere. Există două culturi care-i revendică și trebuie să recunoaștem că destinul lor literar est tributar limbii în care s-au exprimat și s-au făcut cunoscuți. În ciuda negărilor, exilul reprezintă pentru ei o piatră de încercare și o dramă identitară. Apartenența lor culturală este o problemă a relației cumulative (și..., și...) sau a relației de exclusivitate (nici..., nici...)”. Reținem : „, exilul, surghiunul sau expatrierea – cum îi spun alții – a constituit (și mai constituie încă) o piatră de încercare asupra propriei valori creatoare, dar și o

dramă a identității culturale. Privitor la el, putem detecta două atitudini extreme printre scriitori. Prima atitudine e formată din păreri care susțin că exilul este doar o chestiune pur exterioară creației literar-artistice și că un mare creator se va manifesta și confirma oriunde, în oricare spațiu social, cultural și geografic; indiferent de vitregiile Istoriei [...] Cea de-a doua atitudine este mai puțin categorică în privința absenței de legătură dintre exil (ca eveniment traumatizant al biografiei autorilor) și operă, dezvăluind, prin vocea scriitorului Bujor Nedelcovici, mai multe aspecte ale exilului, care par să formeze o diversitate categorială, printre care el însuși enumeră: exilul exterior, exilul interior, exilul voluntar și pe cel involuntar. Primul tip se face simțit atunci când scriitorul trăiește într-o societate restrictivă, ostilă, constrângătoare, privativă de libertate, când *acasă* înseamnă *hăituire, îngrădire, nedreptate, minciună, persecuție, intoleranță*, când *acasă* nu te simți bine, te simți străin și nelalocul tău. [...] Exilul interior, a doua categorie, este resimțit când scriitorul începe să-și pună întrebări asupra propriei sale identități, a sufletului, spiritului și intelectului său, asupra valorii pe care o reprezintă acestea și el însuși; schimbând spațiul geografic și contextul sociocultural, treci printr-o metamorfoză, trebuie să te schimbi pentru a te adapta, dar, mai ales, schimbi instrumentul gândirii și exprimării tale ca scriitor: limba.” Autoarea subliniază și faptul că „în lingvistică, Alexandru Ciorănescu face parte din familia curentului idealist, reprezentat de Wilhelm von Humboldt, Benedetto Croce sau Karl Vossler, filologi pentru care limba este forma cea mai directă de exprimare a spiritului omenesc. Cele mai importante calități ale sale în domeniul etimologic (deoarece a muncit în condiții destul de dificile, chiar nepotrivite unei atari întreprinderi, departe de orice sursă documentară directă sau bibliotecă românească) ar fi: simțul limbii, intuiția și relația afectivă cu fenomenele studiate.” Despre Petru Dumitriu Alunița Cofan afirmă „Dincolo de aprecieri sau dezavuări, un lucru rămâne cert: cartea a trecut granițele țării chiar la puțină vreme după publicarea ei în țară (ultimul volum apăruse deja în 1957) și este tradusă în franceză și tipărită la Editura Seuil”. ■ *Internațional* : □ Erna Hennicot Schoepges scrie *La Roumanie - espace culturel européen*: „Textul care urmează este o sinteză a discursului de recepție rostit de dna Erna Hennicot Schoepges cu prilejul primirii titlului de doctor honoris causa al Universității Lucian Blaga din Sibiu – România, în data de 3 mai 2011. Autoarea relevă inițiative culturale comunitare europene – Proiectul Capitale culturale europene, Anul dialogului intercultural, dialogul interreligios, de exemplu – în care cultura română este parte integrantă, în deplină valoare și cu incontestabil prestigiu.” Cuvinte-cheie: politici culturale, proiecte culturale europene, Capitala europeană a culturii, dialog intercultural, dialog interreligios, Luxemburg, România. □ Narcis Zărnescu publică *Un Noica francez: Pierre Hadot* : „Studiul este focalizat pe opera filosofului francez Pierre Hadot. Dar itinerariile sale spirituale (neoplatonism, Nietzsche etc.), viziunea sa asupra filosofiei ca mod de a trăi fac posibilă atât comparația Hadot - Noica, cât și analiza textuală,

întemeiată pe influențele formative de tip Kant, Hegel, Heidegger și pe presiunile politice și sociale europene, specifice secolului XX. De altfel, autorul consideră că *fenomenul Noica* este un efect al istoriei sociale și intelectuale, europene și naționale.” Cuvinte-cheie: „fenomenul Noica”, „mod de a trăi”, Plotin, Thaeteetus, Seelenführung. Autorul afirmă: „*Fenomenul Noica*, explicabil, parțial, prin contextul istoric european și românesc (criză economică, fascism, legionarism, comunism etc.), prin modelele ex cathedra (socratic la Nae Ionescu, riguros și intangibil la Heidegger) sau cele livrești (presocraticii, Platon, Kant, Goethe, Hegel), și-ar putea găsi, chiar dacă nu este necesar, un corespondent francez, Pierre Hadot. Deși a parcurs itinerarii spirituale similare (neoplatonism, Plotin, Porfir, Nietzsche etc.) și, mai ales, a conceput filosofia ca un mod de a fi și a concepe viața, Hadot pare a fi total necunoscut *noica-logilor*.” ■ *La Cultură și economie* Maria Moldoveanu scrie *Evaluarea politicilor culturale. Respectarea drepturilor culturale (I)*: „Este o parte dintr-o lucrare mai amplă care tratează despre evaluarea politicilor culturale și respectarea drepturilor culturale în contextul globalizării și al descoperirii potențialului economic al bunurilor simbolice și celui al industriilor culturale și creative, și anume: „sunt rentabile, aduc o importantă valoare adăugată, generează locuri de muncă, reprezintă un factor de creștere esențial și contribuie la echilibrarea balanței comerciale”.

● **[„Contemporanul. Ideea europeană”, nr. 10]** Apare cartea *Breviar pentru păstrarea clipelor*, Alexandru Paleologu în dialog cu Filip-Lucian Iorga. Are în vedere capturarea unei vremi de mult pierdute; este un elogiu adus societății interbelice, de la nelipsitele *franțuzisme*, până la frumusețea regăsită în frivolitate. Bogdan Crețu, în articolul *Frivolitatea ca virtute*, numește opera „o rafinată laudă adusă inteligenței, care se confundă uneori cu bunul simț”. ■ *Canonul periferiei* de Augustin Buzura, în anul 2012 la Editura Limes. Volumul conține o serie de articole publicate inițial în revista *Cultura*, articole care privesc temporalitatea și, deopotrivă, atemporalitatea societății românești. ■ *Cronică literară*: □ Bogdan Crețu comentează *Ploile Amare* de Alexandru Vlad în *Capcana apelor*. □ Sub titlul *Munci și zile, la periferia istoriei...* Răzvan Voncu analizează volumul lui Augustin Buzura *Canonul periferiei* (Editura Limes, Cluj-Napoca, 2012). □ Maria-Ana Tupan scrie despre volumul lui Petre Țuțea *Filosofia nuanțelor* (2012, Editura Diana Press, prefată de Mircea Coloșenco). ■ La secțiunea *Polemice*: □ Magda Ursache, în *Ochi de Švejk*, abordează *Zece povestiri multilateral dezvoltate* (Editura Cartea Românească, 2010) de Cătălin Mihuleac. □ Marian Victor Buciu scrie *Confuziile lui Marin Mincu*. □ Aura Christi publică *Scena învierii lui Lazăr* ■ *Eseu*: □ Constantina Raveca Buleu semnează *Ezoterism și moarte. Mitul monarhului ascuns*. □ Bedros Horasangian scrie *O poveste din Odessa (II)* ■ *Lecturi*: □ Constantin Ghiță publică *Un triumf al mișcării* □ Oana Safta scrie despre Alice Voinescu în articolul intitulat *Un jurnal sub semnul evenimentului* ■ La rubrica *Pe cont propriu* Liviu Ioan Stoiciu abordează *Cinematograful gol* sub titlul *Am mutat literatura în viață, a mărturisit DCE*. ■ La secțiunea *În*

vizor: Dumitru Radu Popescu semnează texte: Adrian Dinu Rachieru, *Demonul relativismului*; Constantin Cubleşan, *În labirintul mitologiei contemporane*. ■ *Antologiile Conte*: Poeme de Wisława Szymborska traduse şi cu o introducere de Alexandru G. Şerban ■ Poeme de Ion Cocora ■ Proză de Victoria Comnea ■ Emil Raţiu publică eseu *Aristofan şi triumful sofismului*.

● **[„Contrafort”, nr. 9-10] Actualitatea:** □ Vasile Gârneţ scrie despre Premiul Nobel 2012 pentru Literatură – Mo Yan □ Gheorghe Calamanciuc semnează *Armia limbii ruse, la Bălţi*: „în jumătate de veac de când sunt bălţean, după sosirea democraţiilor la putere, am auzit o singură taxatoare de troleibuz anunţând staţiile în limba română. Şi aceea, o doamnă cu un chip frumos şi nobil, era mama scriitorului Ştefan Baştovoi (ieromonah Savatie).” ■ În editorialul intitulat *Pagini triste dintr-o cronică a Uniunii Scriitorilor*, Vasile Gârneţ scrie: „Adunarea Generală extraordinară a Uniunii Scriitorilor din Moldova, din 5 octombrie 2012 [...] A fost o decizie onestă şi curajoasă a lui Arcadie Suceveanu şi a Consiliului USM de a scoate la judecata publicului, adică a scriitorilor, acest conflict ruşinos şi dezonorant. O soluţie care îi oferea şi părţii adverse – grupul disident şi *nedreptăţit* al lui Mihai Cimpoi – posibilitatea să-şi pledeze cauza, să prezinte un program alternativ de gestiune a Uniunii Scriitorilor.” Autorul afirmă: „E aproape de necrezut această obsesie a lui Mihai Cimpoi pentru postul de preşedinte al USM, o funcţie cronofagă, ingrată şi extrem de solicitantă pentru un om de creaţie, în situaţia în care, în mandatele anterioare, domnia sa nu a strălucit ca un manager efi cient, ba din contră: a lăsat în urmă o serie de mici/ mari dezastre.” Vasile Gârneţ consemnează: „Prezenţa lui Aureliu Busuioc la Adunarea Generală din 5 octombrie a însemnat, de fapt, şi ultima sa apariţie publică. Trei zile mai târziu, chinuit de suferinţă, scriitorul s-a stins din viaţă. [...] Am avut şansa unei colaborări fructuoase cu Aureliu Busuioc. A publicat în «Contrafort» versuri, proză, interviuri, publicistică şi pagini de jurnal, care s-au regăsit ulterior în cărţile sale. Ne trimitea texte, pe care uneori ţinea să ni le citească şi la telefon, oferindu-ne privilegiul primei audiţii. Era preocupat să-şi vadă traduse cărţile în alte limbi, şi în ultima discuţie pe care a avut-o cu redacţia noastră s-a arătat interesat de o eventuală traducere în spaţiul german şi austriac a romanului său *Şi a fost noapte...*, pe temeiul unor afi nităţi tematice, capabile să suscite sensibilitatea cititorului germanofon. Avea această încredere, poate uşor exagerată, în efi cienţa recomandărilor noastre către traducătorii şi editorii străini”. □ *Fragmente critice*: Vitalie Ciobanu comentează *Românul imparţial*. Editura Dacia XXI, 2011 sub titlul *Mariana Codruţ şi cuvintele adevărate*: „Cine cunoaşte poezia Mariane Codruţ, cu fibra ei existenţială acută, va recunoaşte uşor aceeaşi vibraţie intelectuală şi sensibilitate nobilă în publicistica pe care o practică de mai mulţi ani [...] E poate uşor neobişnuită decizia autoarei de a reuni între aceleaşi coperte articole de atitudine civică şi pagini de proză sau jurnal, chiar şi deghizate sub forma unor tablete de ziar. Însă dincolo de aparenta incongruenţă tematică şi de tonalitate, ele vorbesc despre integritatea fi inţei gânditoare şi sugerează fi rescul,

spontaneitatea succesiunii, în economia scrisului, a unor impulsuri și reacții la provocările lumii, la fel cum se rânduiesc bucuriile și tristețea, fericirea și necazul.” □ La *Cronica literară*: sub titlul *Poemul care te va supraviețui se numește comedia umană* Grigore Chiper comentează volumul lui Igor Ursenco *Monstrul spaghetelor zburătoare*, București, Tracus Arte, 2012: „Ceea ce scrie el nu mai poate fi identificat și defi nit într-o literatură care a abandonat deja genurile și speciile, adoptând textul. Numai că Igor Ursenco nu este mulțumit de textul fără față, neutru, rece, calm, de aceea îi pune, de fi ecare dată, câte una, așa, ca să completeze divertismentul livresc și să sfi deze comprehensiunea ajunsă la o margine, dacă nu cumva a și trecut-o (am ales acest stil jucăuș pentru a arăta cât de molipsitoare poate fi scriitura sa și cât de departe te poate duce”. Criticul remarcă: „Dacă postmodernismul dintr-o primă generație mai face o delimitare subțire între text și paratext, text și metatext, postmodernismul târziu nu se mai obosește să tragă linii demarcatoare. Nu mai există poeți și prozatori, scriitori și critici. Există textul care îi înglobează pe toți în unul. Rămân nedespărțite și straturile textuale. Nu mai sesizezi unde seriozitatea autorului se desparte de parodie și ironie. În trecut se putea vorbi despre inserturi de ironie și parodie în textul *normal* sau viceversa. Acum totul e mai complicat sau mai simplu, depinde cum o iei. În *Femeia în roșu*, de exemplu, autorii mai despică materia romanului indicând capitole precum Animus narrandi sau Animus jocandi. În opera ultimilor postmoderniști nu vom dibui niciun fel de repere.” Grigore Chiper consideră că „textul poetic al lui Igor Ursenco înseamnă obligatoriu intertextualitate, comentariu, joc de cuvinte, expresie inteligentă, istorie, politică, filosofie, zonă esoterică, termen ultra-savant, kitsch etc. – toate având drept numitor comun râsul, persiflarea, umorul, inclusiv umorul negru. Mecanismul poemelor lui Igor Ursenco constă în trecerile line, armonioase, insesizabile între blocuri (poetice) incompatibile.” În opinia criticului, „marea problemă e că poemele lui Igor Ursenco nu pot fi citate pe fragmente: părțile sunt atât de concrescute, încât, citând fragmentar, riști să deteriorezi întreaga construcție. E ca în comparația lui Saussure, care vedea în semnifi cat și semnifi - cant paginile aceleiași foi: nu poți decupa unul fără să îl distrugi pe celălalt. Poetul este atent la forme. Bunăoară, începutul a ceea ce ar reprezenta echivalentul unei strofe clasice se află în precedentul alineat (vezi poemul supra). [...] Există suficientă expresie a suferinței în acest limbaj sofisticat, arborescent și abscons.” Criticul concluzionează: „Majoritatea poemelor conțin două planuri: unul de suprafață și altul de adâncime. Cel exterior ține de entertainment – în general neglijat de poezia modernă –, de angajarea scriitorului într-un proces de amuzare a cititorului, [...] Dar trebuie invocată și cealaltă dimensiune textuală, livrată căutătorilor de sensuri submersibile. [...] Cărțile sale din trecut erau adresate snobilor literari (dacă o fi supraviețuit această specie). Monstrul spaghetelor zburătoare constituie o carte de maturitate, în care poetul face o serie de concesii – ermetismul savant, de multe ori aglomerat, trece cumva în back-ground – fără să renunțe la poetica proprie, anunțat anti-mimetică.” □ La

Lecturi Alexandru Tabac abordează analizează volumul lui Gheorghe Florescu *Confesiunile unui cafegiu*, Editura Humanitas, 2008. Reținem: „Unele voci consacrate (Eugen Simion) vorbesc de fi cțiunea jurnalului intim, de genurile biografi cului dintr-o perspectivă inedită, estetizantă, contrazicând ideea lovinesciană care nu credita jurnalul intim cu valoare estetică. Oare diaristul e cu adevărat sincer în demersul său? Nu are cumva impresia că (deși singur la masa de scris) e privit de peste umăr de un personaj invizibil, dar care se interpune astuțios între conștiința acestuia și pagina albă, modifi - când astfel gradul de sinceritate? Când dispar certitudinile, apare literatura.” Criticul observă că volumul lui Gheorghe Florescu reprezintă o apariție atipică în peisajul genului memorialistic. Confesiunile sunt scrise postfactum, pe parcursul a 4 ani, 2003-2007 [...] Gheorghe Florescu scrie o istorie neoficială, deloc scorțoasă, en détail, bine documentată, trăită pe propria piele (cei trei ani de pușcărie), dar impregnată cu substanța autenticității și a datoriei morale.” ■ Vitalie Ciobanu publică un *Interviu cu Steinar Lone*: „Noi, traducătorii, suntem agenții literaturii române în lume” (Chișinău–Fredrikstad–Torino, octombrie 2012) ■ La *Cronica traducerilor* sub titlul *O gubernie viscolită* Răzvan Mihai Năstase analizează volumul lui *Vladimir Sorokin Viscolul. Traducere din limba rusă și note de Antoaneta Olteanu*, Editura Curtea Veche Publishing, București, 2012 ■ Versuri de Liliana Armașu ■ Proză de Bogdan Suceavă: *Dansul cu sfera* (fragment de roman) ■ La *Cosmograme* Leo Butnaru publică *O dată la zece băți în poartă* ■ La rubrica sa *Jurnalul unei festoase* Mariana Codruț scrie *Papornița lui Goethe* ■ *Supliment „Contrafort”* – *Anul Janusz Korczak*.

● **[„Convorbiri literare”, nr. 10]** *Convorbiri literare - ediția 200*: □ Dumitru Radu Popescu publică *Fericirea lui Homer*. ■ La secțiunea *Literatură*: □ Virgil Nemoianu scrie despre *Chateaubriand*. □ Elvira Sorohan comentează volumul Ioanei Diaconescu *Scriitori în arhivele C.N.S.A.S.*, considerând că acesta se distinge „prin acuratețea cercetării și a organizării documentelor extrase, prin curajul unor interpretări cu trimitere la actualitate și, nu în cele din urmă, prin adecvarea stilului în care și-a redactat comentariile.” □ În *Creierul și umbra sa, trupul* Ioan Holban scrie despre poezia Martei Petreu

□ În articolul *La despărțirea de o mare Poetă: Constanța Buzea* Cristian Livescu scrie despre cuplul de poeți Constanța Buzea - Adrian Păunescu, pe care îl aseamănă cu perechea formată de Ted Hughes și Sylvia Plath. Cristian Livescu remarcă: „Primele cărți semnate de Constanța Buzea sunt intens marcate de comanda epocii - absolut lamentabile ca structură, cu multe reportaje versificate și conformiste, de patos propagandistic. Surprinzător, ale lui, primele volume [...] sunt mult mai *curate*, mai ferite de dicteuri stridente, ba chiar denotă luptă cu clișeele oficiale.” Criticul consideră că anumite mențiuni din jurnalul Constanței Buzea oferă un „cifru” care permite identificarea unor trimiteri la Ana Blandiana în poemele sale, însă ține să sublinieze că „eul poetic are un destin al său, separat față de cel biografic”. □ În *Cuvintele zidirii din suflet* Constantin Dram abordează

volumul lui Grigore Ilisei *Pisanii de azi și de demult* (Doxologia, 2012). □ În articolul *De ce avem roman?* Dan Mănuță analizează studiul lui Șerban Axinte *Definițiile romanului* (Iași, Editura Timpul, 2011): „autorul a renunțat la procedeele eseului și ale foiletonului [...] înlocuindu-le cu o sistematizare riguroasă și cu excursul istoric capabil să susțină argumentările. [...] Revelatoare pentru noutățile în materie aduse de Șerban Axinte este investigarea a ceea ce s-ar putea numi discursul metaromanesc autohton.” □ Adrian Dinu Rachieru comentează volumul lui Ioan Hadârcă *Noimele după Ioan*: „exuberanța acelor ani s-a topit. Rafinamentul livresc, în schimb, s-a adâncit, poetul fiind apt de reînnoire, conjugând meditația amară cu ludismul sprințar. [...] Prin jocul imagistic, câteodată criptic, pulsând în *matrița* sonetului [...] Ioan Hadârcă, contemplând lumea ca spectacol (absurd), oferă sonetului o haină postmodernă.” □ în *Sincretismul deloc temperat* Vasile Spiridon analizează romanul lui Emilian Marcu *Suburbii municipale* (Editura PIM, 2011): „Oglinzile realului și imaginarului din acest roman se văluresc, se răstoarnă unele peste altele, se reflectă unele într-altele pe suprafața atemporalității și a aspațialității, unde oamenii încearcă să scape de soarta alunecătoare și de ireversibilitatea timpului. Pentru a fi în spiritul și în atmosfera cărții, aș spune că principiul alchimic *solve et coagula* dizolvă și încheagă scurte povestiri care pregătesc cu meticulozitate terenul pentru înțelegerea treptată a semnificațiilor întregului roman. Fragmentarismul și discontinuitatea sunt garantate de pânza freatică a poetului [...] Emilian Marcu are disponibilitatea de a interpreta mai multe partituri livrești amalgamate într-un exercițiu narativ cu mult descriptivism, de-a lungul căruia prozatorul și poetul se acomodează și se complinesc reciproc. Tot ce ține de imageria poetică (metafore, comparații, analogii etc.) este imbricat cu o generoasă paradă/ părăduială manierist-barochizantă în calapoadele eșafodajului epic voit instabil [...] *Suburbii municipale* este un roman pe cât de insolit, pe tot atât de valoros în peisajul nostru prozastic al ultimilor ani.” □ În *Amor și literatură. Preliminarii la o posibilă „teorie” a lecturii îndrăgostite* Antonio Patraș scrie: „noul volum al autoarei *Eroticon. Tratat despre ficțiunea amoroasă* ([Editura] Cartea Românească, 2012) e poate cel mai reprezentativ din cele publicate până acum pentru personalitatea sa polivalentă, de critic-creator, cu temperament de artist. Și asta pentru că, dincolo de lăudabila ambiție a teoretizării, de care toți clujenii fac mare caz, Mihaela Ursa și-a propus să surprindă aici, după propria-i mărturie, și «armoniile lichide», «culorile extravagante», într-un discurs hedonist-eseistic ritmat metaforic după melodia seducătoare a unei «cântări de curtezană». Rezultă un *tratat* în toată regula, articulat dialogic, în maniera unui divan făcut să atingă și coarda sensibilă a sufletului [...] dar și să satisfacă exigențele intelectuale ale unui studiu serios [...] Rezultatul e uimitor, fiindcă agera exegetă izbutește să comenteze capodoperele literaturii universale având ca temă iubirea nu doar în grila naratologică sau comparatistă, ci mult mai nuanțat, fiindcă raportează mereu amănuntul textual la un cadru mai larg de idei și concepte, cu deschidere către psihologie, teologie și antropologie, către

studiul imaginarului și al mentalităților.” □ Emanuela Ilie comentează volumul Ioanei Greceanu *Fragment dintr-un viu* (Editura Tracus Arte, 2012), „volum prin care Ioana Greceanu pare să își fasoneze până la perfecțiune această poetică a *nervilor*; a lucidității supradimensionate”. □ în *Argumentele criticului* Șerban Axinte abordează două studii apărute în 2011: *Fotografie de grup cu scriitoare uitate. Proza feminină interbelică* (Editura Cartea românească) de Bianca Burța-Cernat și *Critica în tranșee. De la realismul socialist la autonomia esteticului*, (Editura Cartea Românească) de Alex Goldiș. □ *Despre „morții mamei” și alte chestiuni de generație*: Adrian G. Romilă comentează romanul lui Un Cristian *Morții mă-tii* (Editura Casa de pariuri literare, 2012): „Ceea ce contează sunt expresivitatea și autenticitatea perspectivei, deloc construcția, deloc unitatea, deloc miza tematică, deloc menajarea cititorului. [...] de la un capăt la altul un strigăt de revoltă”. În opinia lui Adrian G. Romilă „«Morții mă-tii» ar putea fi bornele cunoscute ale literaturii contemporane, prea des invocate ca să mai trezească atenția cititorilor”. □ Sub titlul *Ciopliți din coapsa unei blândeți uriașe* Livia Cotorcea analizează volumul Aurei Christi *Dostoievski - Nietzsche. Elogiul suferinței*: „Este rar întâlnit astăzi spectacolul respectului și pioșeniei cu care autoarea se apropie de autori și de temele lor [...] discurs magmatic, în care fraza curge precum o lavă”. □ Gellu Dorian comentează *Eu, mama tare și tu* (Editura Brumar, 2011) al Aniei Vilal, o „primă carte de un dramatism aparte care o diferențiază de toți ceilalți debutanți ai ultimului lustru poetic românesc.” ■ *Istorie Literară*: □ Versuri de Darie Magheru □ Ada Popovici publică articolul *Mitică, Rică, Fănică* □ Constantin Coroiu semnează *Proust și romanul românesc modern (I)* □ Liviu Papuc scrie *Creangă forever*. ■ Sub titlul *Actualizări?* Maria Carpov scrie despre enunțare □ *Omagial George Popa*: semnează texte Acad. Valeriu D. Popa, Gavril Istrate, Liviu Leonte, Leonida Maniu, Mandache Leucov și Vasile Diacon. ■ Versuri de Irina Lucia Mihalca, Olimpia Iacob, Andrei Novac, Vlad A. Gheorghiu, Dionisie Vitcu, Mihaela Mocanu Gâlcă ■ Proză de Violeta Lăcătușu, Mircea Filip și Cezara Mucenic ■ *Inedit: Atitudini și simbol* de Ilie Danilov □ Emil Iordache - *Eminescu și Dostoievski - jurnaliști la 1877 (I)* ■ *In memoriam* Ilie Danilov ■ *Anunțuri*: □ *Premiile Uniunii Scriitorilor din România- Filiala Iași: nominalizări* ■ „*Tot ce este esențial nu se produce în permanență*”: Interviu cu filosoful grec Christos Yannaras realizat de Sorin Dumitrescu, traducere din franceză de Monica Dumitrescu.

● **[Dilemateca, nr. 77]** *Literatură*: La rubrica sa *Cărți de plastic* Ioana Bot afirmă: „o carte precum această *Poezia barbiană. Ermetism și spiritualitate* (Editura Emia, Deva, 2010) e simptomatică pentru un gen prolix și dăunător: la limita [...] dintre explicația didactică și prozelitismul religios”. ■ *Avanpremieră*. Radu Paraschivescu publică *Astăzi este mâinele de care te temeai ieri* (roman în curs de apariție la Editura Humanitas) ■ În cadrul rubricii sale *Portrete interioare* Ion Vianu publică *Nașterea eticii din spiritul muzicii*. ■ *Literatură universală*: □ Interviu cu Enrique Vila-Matas (realizat de Luiza Vasiliu și Simona Sora, cu

mulțumiri lui Alexandru Gurău) □ Alexandrina Panaite scrie „*Autenticitatea subiectivă*” a Christei Wolf ■ Dosar: Cui îi e frică de cărțile electronice? – dialog între Matei Martin, Constantin Vică și Paul Balogh ■ Profil (de Matei Martin): Oana Boca & Ioana Gruenwald ■ Anchetă (realizată de Marius Chivu): *Tabieturile criticilor literari*. Răspund Bogdan Crețu, Marius Chivu, Cosmin Ciotloș, Al. Cistelean, Sanda Cordoș, Dan C. Mihăilescu, Dorin Mironescu, Antonio Patraș, Irina Petraș, Mihaela Ursa ■ Sub titlul *Spre noua cultură* Constantin Vică afirmă: „încercarea lui Andrei Marga de a da o nouă direcție culturii române va fi sortită eșecului [...] pentru că viziunea sa nu are legătură nici cu realitatea (socială) românească, nici cu felul în care funcționează institutele culturale ale lumii occidentale”. ■ Poem de Emil Brumaru ■ Supliment pentru copii.

● [Luceafărul de dimineată, nr. 10] *Viața culturală*: □ *Turnirul Poetic „Cununa de lauri de la Efes”*: premii: echipa Filialei Arad și Adrian Popescu (*Cununa de lauri de la Efes*), Lucian Vasiliu (premiul publicului). ■ *La Cronică literară* Dan Cristea abordează studiul lui Gelu Negrea *Caragiale: marele paradox* (Editura Cartea Românească, 2012) în articolul intitulat *în jurul lui Caragiale*: „una dintre specialitățile lui Gelu Negrea în materie de lectură de text e legată de ceea ce exegetul lui Caragiale singur denumeste ca fiind «exerciții de detectivistică ludică», un tip de lecturi [...] în slujba dezlegării așa-numitelor *enigme* existente în ficțiunile lui Caragiale. [...] Deși documentată, bine argumentată și interesantă pe multe porțiuni ale ei, cartea nu e deloc ușor de citit.. Pledoaria ei, pentru un Caragiale fundamental romantic (capitolul II), față de care, oricum, am puține aderente, țintește, de fapt, mai departe de «chestiunile de istorie literară»”. ■ În cadrul secțiunii *Caiet critic*: □ Adrian G. Romilă afirmă în *Corporatism, amor și muzică clasică*: „*Cartușe* ([Editura] Cartea Românească, 2012), micul roman de debut al lui Andrei Pogorilowski, e numai aparent unul simplist”, remarcând „savoarea nebună a comicului dialogic și situațional”. □ Geo Vasile analizează volumul Mariei Calciu *Dincolo de nimeni* (Editura Semne, București, 2012) sub titlul *Fenomenologia umbrei* și enumeră printre „mijloacele sintactice și lexicale recurente”: „constructul antitetic, metamorfozele straniei, prezentul continuu, fracturarea versului în funcție de o secretă știință a respirației, cuvintele-binom”, remarcând totodată „conștiința și estetica intenționalității”. Geo Vasile consideră că „Toate tehnicile poetice ale mileniului trei sunt prezente în cărțile Mariei Calciu, care a debutat în 1992, cu excepția celor caduce sau comerciale.” □ în *Balul uimirilor* Andrea Hedeș abordează 7, volum de sonete al lui Adrian Munteanu, apărut la Editura Arania în 2011. □ Ioan Groșan comentează *Nu vă temeți* (Editura Transilvania, 2011) al lui Vasile Morar: „poezia lui Vasile Morar se trage, aici, din veșmântul sacerdotal al lui Ioan Alexandru. Dar nu rămâne aici. [...] E tulburător felul cum Vasile Morar preia motive biblice și le regăsește, cu semn schimbat, în spațiul natal, în istoria de azi. [...] sensibilă schimbare de ton și de registru liric se simte în volumul al doilea [...] Este, de fapt, [...] o splendidă poezie ca religie a trupului, cu puține echivalențe în lirica românească”.

□ În *Lumea unei vârste, vârsta unei lumi*, Ana Dobre abordează volumul *Vieți greșite* al lui Ștefan Mitroi: „Pare, de multe ori, povestea omului Ștefan Mitroi; dar este, de fapt, despre transcenderea faptului banal de existență care accede spre sens, spre semnificație [...] Cu fiecare roman pe care îl scrie, Ștefan Mitroi (re)descoperă teritorii noi ale personalității sale creatoare. Adoptând perspectiva eseistică, meditativă și interogativă, el nu a abandonat sau uitat funcția mitică a povestirii. Acum el nu mai descrie povestind lumea exterioară ființei sale, ci scrie narând poveștile trupului. Este un mod de depăși clipa și de a accede în durata ființei”. □ *Locuri, oameni, cărți*: sub titlul *Iedul primordial al lui Mihai Georgia Ioan Es*. Pop prezintă volumul *Înspre obârșii (Limpeziri)*, Editura Filarmonica din Cluj, 2012. □ În articolul intitulat *Critica de vocație... asesorală*, Radu Voinescu analizează studiul lui Ștefan Ion Ghilimescu *Citind rescriind. Lecturi și interpretări critice* (Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2012): „Pentru cine poate să treacă peste excesele de exprimare prețioasă ale criticului, cartea lui Ștefan Ion Ghilimescu [...] poate fi deosebit de utilă istoricului literar sau celor care caută să se informeze asupra literaturii noastre din ultimii șase-șapte ani.” □ Simona-Grazia Dima comentează volumul bilingv al lui Dumitru Chioaru *Scene din orașul-vitraliu/ Scenes of the Stained-Glass City*, trad. de Heathrow O’Hare, prefată de Ștefan Stoenescu, Editura Vinea, 2010: „Deși modernismul predomină, după cum relevă prefațatorul, imaginea formelor ce se topesc unele-ntr-altele sugerează, în egală măsură, o meditație postmoderă pe seama iluzoriului și a schimbătorului”. Simona-Grazia Dima remarcă de asemenea „irizațiile, specific românești, ale unei spiritualități discrete, bizantine, o melancolie iluminată, fie și în decor gotic.” Autoarea articolului afirmă: „Un cuvânt aparte merită Heathrow O’Hare, un tălmăcitor care posedă harul de a reda la perfecțiune înțelesul cel mai intim, intrinsec, al unui text poetic, dimpreună cu strălucirea sa exterioară, indispensabilă percepției”. □ În articolul intitulat *Pe străzile interioare nu este niciun Superhero* Marius Ștefan Aldea analizează două volume ale lui Ciprian Măceșaru: romanul *Superhero* (Editura Cartea Românească) și volumul de poezie *Străzi interioare* (Editura Brumar, 2011): „Deși construiește textul poetic ca pe un puzzle he haiku-uri, uneori Măceșaru tinde să fie prea explicit. Alteori, folosește formulări de-a dreptul nefericite: «anusul pereților» sau rima, dorită sau nu, care banalizează poemul [...] Dar, dacă poezia lui Ciprian Măceșaru se prezintă cu mici probleme tehnice, romanul de debut *Superhero* o duce mult mai bine din acest punct de vedere. [...] Iată un poet devenit prozator și ce bine îi stă așa, pentru că poezia lui Ciprian Măceșaru își spune cu adevărat cuvântul când este folosită cu pipeta în proza pe care orice pasionat de literatură contemporană ar trebui să o citească”. ■ *Ancheta revistei: ce NU vă place la I.L. Caragiale?* În acest număr răspund: Felix Nicolau, Doina Papp, Șerban Tomșa, Răzvan Voncu, Camelia Săpoi, Irina Pertraș, Bogdan-Cristian Drăgan ■ *Avangpremiere editoriale*: Gabriela Adameșteanu, *Despre snobi și snobism*; Shakespeare, *Troilus și Cresida*, traducere de Lucia Verona; Florin Logreșteanu, *Sigilii*. ■ Lucia Negoită

publică un *Interviu* cu Doina Uricariu: „*Am rămas liberă*” ■ Parodie de Adrian Pârnu ■ Versuri de Traian T. Coșovei, Dan Ioan Marta, Eugenia Țarălungă ■ *Proză ritmată* de Ștefan Drogoșan ■ *Proză* de Viorel Dianu ■ *In memoriam* Alexandru George, Romulus Vulpescu, Constantin Țoiu, Ricarda Maria Terschak.

● [Steaua, nr. 9-10] Adrian Popescu publică eseu *Ficțiunea și critica*, unde dezbate problematica ficțiunii și a criticii literare: „Critica ne învață și un lucru elementar, să ne știm locul, adică valoarea, să ne contextualizăm originalitatea, sau lipsa ei, altfel spus conștiința că nu suntem decât o clipă, dacă suntem, din eternitatea sau, dacă vrem, istoria literaturii.” ■ În cadrul secțiunii „*Cui nu-i e frică de criticii literari*”: □ Lucian Dan Teodorovici scrie *Alb, negru și mult gri*: „revin la ideea că avem o critică literară pe măsura literaturii noastre. Cu alb, negru, cu mult gri. Dar până la urmă ține de libertatea și de posibilitățile fiecăruia dintre noi de a ne raporta la una dintre aceste (permițeți-mi vă rog o anume larghețe în exprimare) culori critice [...]. cred eu, ar fi un pic prea îndrăzneț să vorbesc despre critica literară din România ca despre o instituție unitară. Pot doar să spun cu sinceritate, revenind la final la propriile-mi așteptări, că după publicarea unei cărți mă interesează în mod special, uneori cu emoții, cronicile a cinci (poate spre zece) critici literari din România.” □ Angela Marcovici semnează eseu *Eu cred că nu*, în care abordează relația dintre scriitori și critici: „în consecință, personal, cred că noi,ăștia, expulzații neamului, exilații și rătăcitorii păduchioși și nespălați, nu mai putem face nimic pentru noi și pentru nimeni. Eu cred că nu.” □ Radu Aldulescu publică *Spiritul critic și caracterul*, unde aduce în discuție situația criticii literare românești în context european și mondial: „în momentul de față, scriitorul român e ca și inexistent în Europa și, fără să cobesc, după cum se prezintă situația, nu mai are mult până să nu mai existe nici în România. E lucrarea clasei politice – s-a văzut la cutremurul de la ICR. Clasa politică însă, nu-și poate intrumenta dezastrul fără acordul și sprijinul personalităților culturale care se lasă mânăjite, făcând risipă de jovialitate, șarm intelectual, nonșalanță și, bineînțeles, simț al umorului. O, țară tristă.” □ Stoian C. Bogdan semnează articolul *Criza criticii literare românești /Etic-estetismul* în care abordează subiectul criticii literare și al ideilor estetice pe care aceasta le vehiculează ori ar trebui să le vehiculeze: „ideea estetică după care critica literară românească trebuie să orienteze fenomenul literar artistic contemporan este exprimată prin cuvântul: Etic-estetism. Etic-estetismul este o idee estetică și curentul literar artistic-social-politic aferent acesteia, care se naște în virtutea dreptului universal al ființei umane de proprietate asupra ființei sale umane sacră inviolabilă suverană. Etic-estetismul pledează prin mijloace artistice diplomatice politice și acționează pentru edificarea unei lumi bazată pe o înaltă conștiință a ființelor umane, fraternitate libertate, iubire, în care fiecare ființă umană are garantat și asigurat de către un sistem tehnologic global și funcțional gratuit toate nevoile primare.” □ T.O. Bobe scrie *O extorsiune al unui degajament*, o radiografie a criticii românești actuale, aducând în vedere lacunele și modalitățile de optimizare ale acesteia: „1.

Plicticoșenia. Oricât de straniu ar putea să pară, chiar și un critic s-ar cuveni să scrie fluent și să-i stârnească interesul eventualului cititor. Dicțiunea argumentelor nu e opțională, dacă vrei să citească ceva mai mult decât cele trei rânduri în care indici cu degetul mare în sus sau în jos. 2. Previzibilitatea a) narativă [...] b) axiologică. 3. Inadecvarea tonului. De la entuziasm la flegmă, de la cronici glandulare la sfătoșenii, de la condescență la acreală și câteodată chiar la injurie, întâlnești un spectru mult prea larg de accente, menit mai degrabă să pună în valoare umorile criticului decât cartea pe care o comentează. 4. Impotența interpretării [...]. □ Claudiu Komartin publică eseu *Apusul criticii universitare*, unde aduce în discuție primăria criticii și istoriei literare românești în contextul modernizării lumii și implicat a literaturii: „critica și istoria literară au devenit niște discipline puse în fața unei alegeri decisive: să se adapteze șah să-și păstreze orgolioase prestigiul cultural și să funcționeze exclusiv pe o piață a valorilor simbolice, să se retragă în universități și conclave academice academizante ajungând, din punctul de vedere al receptării și al însemnătății publice, un lucru la fel de străin pro-familie ca studiile cele mai recente din matematică, fizică, biologie, economie sau medicină.” □ în articolul intitulat *Binefăcătoria uitare*, Andrei Rotaru abordează relația ce se stabilește între scriitor, cititor și critica literară: „critica literară este schimbătoare. La fel cum moda se schimbă, la fel fum tabloidele valorizează astăzi un personaj, iar mâine îl uită, la fel cum ceea ce se vinde azi, mâine este istorie. Nu este trist, nu este just, este nicicum. Pe măsură ce dispar revistele sau ziarele, rubricile de cultură, televiziunile, se micșorează și șansele ca receptorul (cititorul) să-și mai dorească sau să aibă acces la amintirile sale. Uitarea este un fapt normal, la îndemână. Sunt uitați încă în viață, marii noștri seniori, iar la moartea lor nu se scrie nici un rând. Nu este un caz, este binefăcătoria uitare, ironic vorbind.” □ Elena Vlădăreanu analizează relația dintre scriitor și criticul literar, sub titlul *Trăiască eroul liric și eul poetic*: „mi se pare de un prost gust desăvârșit ca un scriitor/poet să reacționeze la o cronică literară. Sigur, nu ne place când suntem criticați, dar buna educație și decența ar trebui să ne împiedice să ripostăm sau să fim ranchiunoși. Până la urmă, dacă nu ești în stare să privești detașat cum cartea ta își vede de viață, pur și simplu nu mai publici.” □ Adrian Șchiop scrie în articolul *Bietul Terian*: „Cu excepția celor care-mi sunt prieteni sau scriu de bine de cărțile mele, criticii literari mi se par foarte proști. Îmi place Costi Rogozanu, deși mi-a luat ceva timp să uit că în prefața pe care mi-a scris-o la prima carte zice că Șchiop n-are gusturi rele [...] mi-a mai plăcut Andrei Terian pe care Ruxandra îl considera un fel de critic al fracturiștilor [...]. Apoi, în 2009, s-a întâmplat dezastrul, a scris de rău de a doua mea carte, a dat cu ea de pământ, și nici că am mai putut să îl înghit.” □ V. Leac realizează o scurtă clasificare a criticilor literari consacrați: „Toți analizează, încadrează și iar încadrează. Asta o să fac și eu: o să ncadrez. 1. Categoria tocilarilor veșnic afectați și ambițioși. Din această categorie fac parte Dan C. Mihăilescu, Paul Cernat [...]. Atunci când îi citești ai senzația că iar i-a pus «

domn profesor » să facă analiza unui autor. Și, ca orice tocilar conștiincios, se apucă de analiză și analizează și analizează și analizează toți într-un stil gen referate.ro. Nimic scriitor, doar limbaj arid și prețios pentru snobi. [...] 2. Categoria smart: Mircea Mihăieș, Marius Chivu, Cornel Ungureanu, Bogdan Crețu. Alexandru Laszlo, Doris Mironescu. Sunt singurii critici pe care îi citesc cu plăcere și mare plăcere. Simți că nu totul e pierdut. 3. Categoria băieți simpatici: Cosmin Ciotloș, Șerban Axinte [...]. Băieți de treabă, simpatici.” □ Bogdan Coșa publică articolul intitulat *Să taie în carne vie*: „Dacă aș fi critic literar, aș intra în marea grădină de scriitori români contemporani cu coasa; începând cu optzeciști și nouăzeciști, unde, să zicem, n-ar trebui decât să tai câțiva copaci uscați, inestetici - care au rodit sărăcuț și numai altoiți pe spinările unor instituții-, după care m-aș apuca în liniște de văruit la cei care au confirmat, să fie mai vizibili, recuperând eventual ce e de recuperat și din urmă. Aș curăța, unde e cazul, de rămurile unor volume pripite, aș pregăti terenul [...]” □ sub titlul „*Poezii vor să fie corcoliți, cer criticului să fie prietenul lor ideal*” Andrei Dósa discută problematica relației dintre critici și scriitori: „Sunt perfect conștient că prietenul meu, criticul, are o familie de hrănit, că este nevoit să aibă tot feluri de joburi care nu neapărat au de-a face cu menirea lui, că articolele și cronicile lui sunt foarte prost plătite, dar, cu toate astea, ca un poet corcolit ce sunt (vorba lui Radu Vancu) îi cer criticului să se implice și mai mult în viața literară, îi cer să pornească cenacluri celebre, îi cer să-și facă timp să dea feed-back tinerilor care scriu pe site-urile literare. Nu știu de ce, dar am impresia că nu cer prea mult și că poate tot discursul ăsta al meu nu e chiar așa de idealist.” □ Mugur Grosu publică eseu *Șuturi și goluri*: „Chiar mai contează ce bombăne criticii? Sigur, trebuie și ei să existe, cine-a mai văzut meci, cât de prost, fără comentatori și chibiți. Dar, că te-mbracă în vorbe de aur sau plumb, cui îi pasă? Ce se schimbă dintre cele-nșirate mai sus? Ați văzut vreun simbriaș răsplătit cu o zi în plus de concediu pentru că a fost lăudat de Simion sau de Manolescu? N-ați văzut. Atunci scutiți-mă cu rolul criticii, nu-l pricep. Nu îmi pasă. Singurul lucru care contează, care se consemnează e meciul pe care-l pot juca între ei: cine poate striga cel mai lung goool din istoria locului?” □ Mihai Duțescu pune problema rolului criticii în *Lasagna*: „jur că n-am cumpărat în viața mea o carte în urma vreunei cronici. Și nu cunosc pe nimeni care să fi mers în librărie să cumpere o carte pentru că a citit despre ea cronică în revistele literare.” □ Vlad Moldovan publică *Nesiguri în noapte*: „De cele mai multe ori era vorba despre istorii literare, despre influențe, direcții, teme comune (ce oroare), simbolistici, tehnici, generații etc... aceste bizare elemente cu care se populează discursul critic și care mi se par a fi ustensilele ideale de a rata ireductibilitatea autentică a unui volum de poezie sau a unui roman. în acest caz, prin ochii autorului, criticul mai mult bângăie prin întuneric, caută și se precipită stingher în lumea descrisă ca operă. Ca un mână abia născut care își încearcă picioarele nesigure pe o câmpie traversată de ochii sticloși ai șacalilor autori.” □ Nicolae Prelipceanu notează în articolul *Criticul ca și*

politicianul perspectiva personală în ceea ce privește critica românească în contextul politic actual: „O să spuneți că sunt nostalgic. Da, sunt nostalgic după E. Lovinescu, chiar Titu Maiorescu, după G. Călinescu și Pompiliu Constantinescu, dar și după Lucian Raicu. Nu e de mirare, simt tot mai mult că fac parte, mental, dintr-o altă lume și nu mi-e deloc rușine să o spun.” ■ Versuri de Angela Marcovici și Mariana Codruț ■ Radu Aldulescu publică eseu *Dacă mă lăsați la pușcărie, e bine*. ■ Sunt publicate versuri *in memoriam* Romulus Vulpescu sub titlul *Purpura Asfințitului*. ■ Sonia Wincentowicz scrie eseu critic intitulat *Cu stimă și cafea* ce analizează volumul *Cerșetorul de cafea* (Editura Polirom, 2012) de Emil Brumaru, despre care notează astfel: „Cartea, prefăcută de Livius Ciorcârlie, conține peste șase sute de pagini din corespondența poetului, disponibile ochilor noștri lacomi de fraze ludice, suferinde ori senzuale, zvâcnind de talent, care ne permit să-l pândim pe Emil Brumaru prin cotloanele intimității sale. [...] pentru noi, lectura acestuia, dar și a celorlalte scrisori are puteri mângâietoare, alinătoare de dureri, câteodată chiar provocate de undele fragmente chinuitoare, răscolitoare de suferințe vechi, de mult îngropate. Cerșetorul de cafea se citește cu pupilele dilatate, cu genunchii adunați la piept, într-o minunată înfiorare că două cuvinte (« Sunt fericit. », p. 188) pot genera o căldură venită din oase ori de undeva din adâncuri odată întunecate.” ■ Florin Balotescu semnează *Formulele respațializării poetice*, unde aduce în vedere problematica spațiului în literatură, menționând o serie de opere printre care *Doamna Dalloway*, *Craii de Curtea-Veche* ori poeme macedonskiene. În ceea ce privește „respațializarea poetică”, Florin Balotescu notează: „Această criză a societății moderne își găsește una dintre sursele și în preluarea oarecum artificială din perioadele mai vechi a structurilor de tip piramidal, care nu permite transferul firesc între niveluri și nici migrații ca într-o cunoaștere de tip arheologic. Devine astfel explicabilă, dacă nu imperativă, încercarea de regândire spațializantă a realităților, fapt care nu este o premieră.” ■ Este publicat un fragment din eseu *Valea Străzii* de Aurel Rău. ■ Florin Mihăilescu scrie *În căutarea omului întreg* ■ În cadrul secțiunii *Cronica literară*: □ Apare eseu critic semnat de Andrei Simuț, ce analizează volumul *Existența diafană* (Editura Ideea Europeană, 2011) de Ștefan Borbély. Reținem: „Deși Existența diafană pare să fie doar o culegere de cronici, afirmația reductivă nu este valabilă în cazul lui Ștefan Borbély care adaptează cronica unui format nou, care i se potrivește mult mai bine, forma fiind cea a unui eseu, în care, deși nu lipsesc considerațiile subiective, se analizează la rece fenomenele care ne înconjoară, cu idei, analogii, descoperiri, concepte inedite, cu formule stilistice și interpretări memorabile. Aceste articole dezvăluie o perspectivă originală, exactă, unică și omogenă asupra culturii române contemporane.” □ În articolul *Prozatorul printre oglinzi și scripeți* Ovidiu Pecican comentează volumul monografic de debut al Gabrielei Gheorghisor, *Mircea Horia Simionescu. Dezvrăjirea și fetișizarea literaturii* (Editura Muzeul Literaturii Române, 2011): „Elaborată în cadrul unui program de pregătire doctorală, teza ce urma să devină carte s-a transformat în

prima abordare sistematică și comprehensivă a operei unui prozator important al ultimei jumătăți de veac [...]. Pariul evident al cărții a fost acela de a umple un gol, dându-se la iveală o carte în care să se expună și să se argumenteze — doct însă și accesibil — modelul poetic al creației prozatorului ales și, până la urmă, secretele generatoare de ficțiune literară valoroasă la M.H. Simionescu. Nu în ultimul rând, miza unei asemenea abordări trebuia să fie și explicarea firii autorului”. □ În *Media Corectă* Victor Cubleşan analizează volumul de proză scurtă *Prețul corect* de Constanța Roșoiu (Editura Cartea românească, 2012): „Prețul corect propune într-un fel o portretizare a viciului contemporan. Avem povestiri despre decăderea în alcoolismul cel mai abject, despre prostituție, despre avarie, despre coruperea prin bani, despre familii disfuncționale cu părinți tiranici, soți adulteri sau copii risipiți, avem scene de viol, accident violent sau sinucidere [...]. Dincolo de scăderi și câteva alegeri greșite, Constanța Roșoiu, prin *Prețul corect*, produce un volum care merită toată atenția întrucât aduce în prim-plan o manieră compozițională care pare să prindă tot mai mult teren în proza românească, una minimalistă, ca un ecou al noului val cinematografic. Este un volum ușor de parcurs și care nu va avea probleme în a-și găsi cititorii, chiar dacă autoarea, pentru a convinge, va trebui să dovedească, în primul rând, un mai bun critic al propriilor taxe.” □ Ruxandra Cesereanu publică un fragment din eseu *Jurnal londonez: Beautiful Inside My Head Forever*. □ Ioana Popa scrie zarticolul *Patru în unu* despre volumul *Vorbalago*, ce conține o selecție de poeme semnate de Nicolae Coande: „Volumul poate fi citit și ca o axă temporală a creației lui Nicolae Coande. Cele șapte poeme finale se remarcă printre celelalte ca fiind produsul unui autor matur, pentru care tainele scrisului au fost demult descifrate. Autorul nu se teme să își construiască opera pe teme literalmente întâlnire de-a lungul timpului până la saturație: divinitate absentă, societate comunistă și femeie indispensabilă. Versurile lui nu problematizează neapărat un aspect sau altul al subiectelor pe care le aduce în discuție, ci mai degrabă le atacă fără a le lăsa dreptul să se apere.” ■ În cadrul secțiunii *Cărți*: □ Călina Pârău semnează articolul *Poezia și mama ei vitregă ce abordează* volumul de poezie al lui Lucian Scurtu *Mâna siameză* (Editura Biblioteca Revistei Familia, 2012): „În această carte Lucian Scurtu își deconspiră acea parte din el care, biologic vorbind, este unită cu el, dar care are independența nenaturală a unei mâini siameze. De aici, poezia lui capătă un soi de conștiință de sine mergând până la gradul unei înfruntări cu realitatea, din care tot ceea ce rămâne este semnalul de început al bătăliei, strigăt de eul liric a cărei voce se confundă cu celălalt eu [...]. Volumul *Mâna Siameză* este ideal pentru acele momente în care rugăciunile de tipul «îmbracă Tu, Doamne, în fum efemerul/ La care nu vreau să mă mai închin » nu ne sunt ascultate. Poezia reușește să transforme în artă acest efer, făcându-ne să ne simțim artiștii, nu posesorii propriilor noastre sentimente.” □ Alexandru Cormoș analizează volumul de poezie *aleksandar doarme* (Uniunea Sârbilor din România, 2012) de Aleksandar Stoicovici, sub titlul *Aleksandar adoarme* : „, *aleksandar doarme* propune un

mod inedit și personal de a aborda amintirile și psihicul uman, făcând asta printr-o construcție atentă a poeziilor și a momentelor în care fiecare dintre ele trebuie să apară.” □ În *Cartea fetelor cu nume citrice* Olivia Putyer analizează *Cititorul de vise* (Editura Casa Cărții de Știință, 2011), volum de debut al Irinei Prisăcariu: „În ciuda dimensiunilor reduse, *Cititorul de vise* este o carte curioasă, o colecție intrigantă. Deși anumite descrieri au tendința de a sparge ritmul narativ datorită nepotrivirii de registru stilistic, fragmentele sunt interconectate relativ armonios, iar ansamblul creează efectul scontat: de a sugera subtil prezența unei profunzimi mai dificil de explorat sub învelișul aparent convențional din punct de vedere narativ. Atenție, însă! Senzația cu care cititorul ar trebui să rămână după lectură e cea a omului proaspăt trezit, pe genele căruia încă stăruie confuzia unui vis proaspăt.” □ Sub titlul *Eul liric «în blugi»* Adrian Țion comentează volumul de poeme al scriitorului Dan Petrușcă *Și toate celelalte cuvinte* (Editura Universitas, 2011): „Poetul dispune de un adevărat arsenal al seducției, pus în evidență mai întâi prin cantabilitatea câtuși de puțin a versurilor, apoi prin dinamica personalizată a unui discurs exploziv, resimțit ca nesățioasă dorință de comunicare [...]. Are dreptate Mircea Dinutz în postfața volumului când vorbește despre « o imagistică plină de vitalitate, cu accente distribuite pe culoare și pitoresc, o continuă mișcare a semnelor și a contururilor abia ghicite, totul gândit ca un spectacol de sunet și lumină ». Sunt semnele unei poezii dinamice, atractive, elocvente.” □ În articolul *Nu-i capăt de lume* Răzvan Câmpean analizează volumul de proză scurtă *Capăt de linie* (Editura Eikon, 2012) semnat Leon-Iosif Grapini: „e o colecție de zece texte aflate mai mult sau mai puțin sub semnul supranaturalului, fantasticului, care pun răbdarea cititorului la o serioasă încercare [...]. Proza scurtă a lui Leon-Iosif Grapini are pe atât de mult de-a face cu istoria și critica literară pe cât are cu postmodernismul, adică deloc. Tot ce face autorul aici e să preia subiecte din texte mai vechi, cărora le impune propriul stil, despre care ar fi multe de discutat și, până la urmă, nu-i capăt de lume faptul că nu reușește să-l atragă pe cititor, ci doar să-l irite cu o proză care sună amatoricesc, căreia îi lipsește orice formă de control.”

• **[„Viața Românească”, nr. 9-10] Poeți în timpul intermediar:** Sebastian Reichmann scrie *Poetul și misticul în fața catastrofei*: „Pentru Jouve descoperirea inconștientului de către Freud (sau mai bine zis redescoperirea lui, pentru că «... noi suntem grămezi de inconștient ușor limpezite la suprafață de lumina soarelui; și aceasta poezii au spus-o înaintea lui Freud : Lautréamont, Rimbaud, Mallarmé, Baudelaire chiar...) a transformat în mod definitiv imaginea omului, a umanității, aceea care însemna pentru Jouve lumea Culpabilității (*le monde de la Faute*). [...] în consecință, nimeni nu mai poate ignora după Freud relația între culpabilitate, ca sentiment universal al sufletului omenesc, și întrepătrunderea celor două « instincte capitale » (cum le numește Jouve prin analogie cu « păcatele capitale »), erosul și moartea. [...] Metapsihologia freudiană a adus, scrie Jouve în *Inconștient, spiritualitate și catastrofă*, o creștere incalculabilă a sentimentului

tragic, dar și intuiția unor posibilități originale de depășire a conflictului între rațiune și inconștient”. Sebastian Reichmann observă: „relația dintre psihanaliză și mistică este inextricabilă («Acum se știe că orice lucru trebuie să se conformeze psihicului uman, dar cum suntem departe de a ști ce diferențiază tendințele cele mai universale ale inconștientului de formele spirituale pe care le considerăm ca fiind cele mai înalte – cum, de exemplu, un anume erotism, acest lucru a fost remarcat de numeroase ori, impregnează actele sublime ale sfinților –, putem aproape conchide că seria fenomenelor este circulară și că ceea ce este cel mai jos, la aceste naturi privilegiate, se înscrie instantaneu în ceea ce este cel mai sus»), dar ea exista grație mediației poeziei”. ■ La *Exerciții de luciditate* Ovidiu Ivancu semnează *Canonul literar ca ideologie*: „Când Harold Bloom a publicat, în 1994, *The Western Canon*, pozițiile sale teoretice, reafirmarea esteticii ca principiu ordonator, păreau a fi contribuții decisive la limpezirea unuia dintre cele mai problematice concepte ale literaturii: canonul. Demonstrația de inteligență și erudiție pe care o oferă textul, lupta împotriva politizării literaturii, a ideologizării ei, a multiculturalismului care devine criteriu de validare literară în dauna valorii estetice, toate acestea asigură cărții relevanță. Ceea ce, însă, trezește și probabil că va trezi multă vreme de aici înainte suspiciuni, este lista scurtă a autorilor canonici pe care autorul o propune. [...] lista lui Bloom, chiar și cea extinsă, e susceptibilă de a fi irelevantă. Or, un rezultat irelevant afectează, orice s-ar spune, și principiile teoretice în baza cărora s-a ajuns la el. Demersul de a vorbi despre canon la o scară atât de largă, transnațională, trebuie, în definitiv, să răspundă primordial unei întrebări: există un set de principii estetice care, aplicat literaturii, să ne spună cu exactitate care sunt acele nume cu adevărat reprezentative pentru o imaginară bibliotecă a capodoperelor universale? Demersul în sine nu e mult prea ambițios?! Când vorbim de estetică, nu cumva ne referim strict la estetica europeană și americană, care nu au multe puncte de tangență cu cea asiatică sau africană? Literaturile naționale au specificități și nuanțe care transcend generalitatea oricărui principiu teoretic imaginabil.” ■ La secțiunea *Comentarii critice*: □ Ion Bogdan Lefter scrie *Dimov și „Dialectica Vârstelor”*: „De vreme ce e vorba despre un cal și un spân, ne putem gândi că totul se trage din basm. Harap Alb? Alb e patrupelele, *ca de zăpadă* (p. 9) – unde s-ar putea ascunde aluzia la ivirea zorilor, când, după noaptea neagră, se *albește* a ziuă. [...] Totul se reia continuu, turbionar, la Dimov, inclusiv cele 7 poeme: acum urmează 7 poeme nostalgice. sunt mici texte cu variații de formulă prozodică, dând impresia unui șir de secvențe autonome. Pe parcurs, le întrevădem legăturile, laxe, de narațiune cu contururi vagi”. Ion Bogdan Lefter consideră că „*O dimineață în curte* revine la maniera excelenței dimoviene *oniric*-narative, pitorești și săltărețe. E istoria burlescă a inventarierii unei aglomerări de locatari cât o întreagă lume. Oficial, se fac doar măsurători ale spațiului, de către un trio de *lănțari*, cum aflăm că li spune topometrilor respectivi (să fie vreo legătură și cu sensul de argou de închisoare al cuvântului, atribuit deținuților legați cu lanțuri la picioare?!...)

[...] de o savoare indescriptibilă, mediul fiind al unui mahalagism colosal de pitoresc, surprins cu acuratețe caragialiană și absorbit în mecanismul versificator dimovian. Îți vine să citezi totul! Doar o singură siluetă, cu ambele tratamente, relatare și consemnare [...] Desfășurarea carnavalească a *Dimineții în curte* încremenește astfel în tragismul unei morți grotești, pe linia tematică dominantă a cărții, din nou la nivel de capodoperă. [...] Pe marginea acestui poem excepțional ar mai merita adăugat ceva: că e și un joc livresc, pornit de la un enunț al lui Baudelaire, așezat în motto-ul poemului, în franceză, netradus. Iată-l pre românește: «...O sectă timidă și dizidentă vrea ca obiectele respingătoare din natură să fie lepădate, de pildă o oală de noapte sau un schelet». Fraza, preluată din *Curiozitățile estetice*, va fi fost pretext generator.” Concluzia sa: „O vastă alegorie a morții fiind toată această *Dialectică a vârstelor*, titlu care – știm acum – maschează discret tema funebă, invocând parcurgerea etapelor vieții, când de fapt focalizează asupra punctului final. O carte tulburătoare, cu două capodopere majestuoase, *Baia* sau *O eternitate iterativă* și *O dimineață în curte*, apoi cu *Memoria acrobatului*, cu toate piesele *vitraliului* consacrat de poet marii teme, *marii treceri*.” □ Dan Laurențiu Pătrașcu publică *Radu Petrescu. Jurnalul sau Aducerea în prezent a operei*: „Apariția volumului *Prezent* și în același timp străin (Editura Paralela 45, Pitești, 2011), ultima parte din jurnalul lui Radu Petrescu, cuprinzând perioada 1977-1982, reprezintă fără îndoială unul dintre marile evenimente culturale ale anului 2011. Radu Petrescu intră astfel în rândul scriitorilor cărora li se repară o nedreptate, jurnalul său fiind unul dintre cele mai importante (dacă nu cel mai important al literaturii române) prin consistență, tematică și idei. Nu doar laborator al creației, ci creație în sine, jurnalul lui Radu Petrescu acoperă toate zonele mai mult sau mai puțin frecventate ale literaturii și raportării prin literatură la existență.” ■ *Centenar Steinhardt*: □ Marian Drăghici publică un interviu cu George Ardeleanu: „*Jurnalul Fericirii desemnifică întreaga operă a lui Steinhardt, o luminează altfel...*”. Reținem: „O surpriză (și o bucurie) și mai mare ar fi descoperirea celei de-a doua variante, rescrisă din memorie după confiscarea primeia, și pierdută în condiții obscure după 1990. Deocamdată, eu am considerat – ca ipoteză de lucru, nu ca o certitudine absolută – că varianta care a văzut acum lumina tiparului este o a treia variantă, realizată prin unificarea primelor două variante. Ideea dorinței autorului de a unifica cele două variante reiese din corespondența sa cu Virgil Ierunca, publicată în volumul *Dumnezeu în care spui că nu crezi...* (Editura Humanitas, 2000). Descoperirea acelei variante ar lămuri multe lucruri și ar clarifica și problema variantei despre care discutăm acum. După cum se știe, între 1989 și 1990 Jurnalul fericirii a fost transmis la Europa liberă. Dacă am intra în posesia acelor înregistrări ar fi, de asemenea, minunat și poate s-ar mai clarifica unele lucruri...” George Ardeleanu afirmă: „Ei bine, cred că ceea ce-l individualizează, printre altele, în interiorul generației sale ar fi tocmai faptul că este un intelectual critic angrenat în bătăliile cu toate utopiile secolului 20. Iar prin convertirea sa el internalizează în mod exemplar

drumul de la Vechiul Testament la Noul Testament. Este un gânditor creștin care refuză – ideologic – orice formă de totalitarism și – religios – orice formă de fundamentism și de fanatism.” □ Ioan Pinteza scrie *N. Steinhardt, Marcel Proust și alți câțiva. (A Patra Soluție)*: „Fericirea dobândită și proclamată de N. Steinhardt are fundamente creștine chiar și atunci când devine o anamneză a copilăriei, de pildă, și e întreținută de iluminări livresce. Nu e un surrogat de fericire. E ceas de totală absorbție interioară, clipă de deplină cufundare. *Raiul pe pământ*, pomenit de atâtea ori, e o stare sinceră și concretă. [...] într-un text din 1936, N. Steinhardt, precizează: «Proust urăște curgerea heracliteană a vremii și proclamă dorința unei statici pure», se întreabă și răspunde: «Când atinge (ori zărește) Marcel, fericirea? Când e în afara timpului» și trage o concluzie care îi va fi de mare folos în pușcărie: «Câteva clipe ființa e în afara timpului și cunoaște fericirea». «Atâta timp cât nu ieșim din posibil, din contabilitate, nu putem nici concepe nici pretinde paradisul», va scrie mai târziu în *Jurnalul Fericirii*. Prin urmare, există o modalitate de a schimba mecanismele timpului, de a te sustrage acestuia, de a te plasa în afara lui și de a fi fericit.” Ioan Pinteza observă: „Copilăria rămâne pentru N. Steinhardt, ca pentru mai toți cei din generația lui, Emil Cioran, Eugen Ionesco, Mircea Eliade etc., timpul necontaminat, privilegiat, la care se poate face apel în momente grele, de disperare, în clipe de primejdie. Pantelimon, Chapelle-Anthenaise, Rășinari, *încăperea-boabă-de-strugure* din casa Eliade, sunt lumi care dând timpul-agresiune la o parte creează stări de beatitudine în orice loc și spațiu te-ai afla.” Autorul articolului conchide: „Putem spune că prin tehnica rememorării și prin „exercițiile spirituale” practicate în regim strict concentraționar, Marcel Proust devine pentru N. Steinhardt, în condițiile date, nici mai mult nici mai puțin, decât a patra soluție? Putem. Cred. în ce constă «soluția proustiană» ne spune Samuel Beckett: «soluția proustiană constă în negarea Timpului și a Morții, negarea Morții ca urmare a negării Timpului. Moartea a murit fiindcă Timpul a murit.»” □ Florin Caragiu semnează articolul *În căutarea sacralului ascuns*: „referindu-se la cunoașterea complicată, antinomică, contradictorie, tainică, surprinzătoare, adesea șocantă, pe care Lucian Blaga a încercat s-o cuprindă cu binecunoscuta formulă *cunoaștere luciferică*, Nicolae Steinhardt a atras atenția că sintagma nu este un context tocmai potrivit cu conținutul sugestiv pe care îl vehiculează. Vicleniile limbajului sunt cu puțință numai întrucât vorbele promit adesea altceva decât realitatea la care par că se referă de facto. Pentru câteva clipe, răul ia chipul binelui, se prezintă drept paradis, cu adâncimi de mister substanțial” Florin Caragiu scrie: „A gândi în termeni de sfârșit și început înseamnă a ne situa deja în orizont metafizic. în privința raportului lor cu timpul, sfârșitul și începutul nu există în timp finit. Dar, deși nu poate fi concepută ca o stare fizică propriu-zisă, existența eshatologică poate fi descrisă și ca o stare fizică ideală, cea a fiindului penetrat de Har. Această fizică pe măsura spiritului e o imagine provocatoare, credea Steinhardt, ea fiind responsabilă de sentimentul puterii inefabile a expresiei, în cuprinsul căreia obiectul și subiectul fuzionează,

în câmpul creativității poetice și mistice. Ne căutăm ideile așa cum ne căutăm expresiile. Omul se definește mai degrabă prin ceea ce caută decât prin ceea ce crede că a găsit deja la modul definitiv.” în opinia lui Florin Caragiu „Analizele literare întreprinse de părintele Steinhardt intenționează cu prioritate un fel de descarcerare, prin care se are în vedere descoperirea și salvarea supraviețuitorilor prinși în dărâmături (în cazul de față, este vorba de trupul adevărilor creștine). Fie că e vorba de Proust, de Sartre, de Roland Barthes, de Blaga, de Dickens, de Mateiu Caragiale, de Mircea Eliade, de Eugen Ionescu ș.a.m.d., scopul vizat și realizat constă în recuperarea sacrului ocultat. Văzută astfel, creația de artă în speță se lasă descifrată ca un act creștinesc: «De aceea, poate, se și spune că artistul pătimește pentru toți în operele sale» (Ibid., p. 269).” Florin Caragiu citează: „prezența vieții organizate prefăce neantul, haosul ori moartea în stări secundare și inferioare. Dar dacă viața predomină astfel, ca o minune, ni se mai dezvăluie că viața înghite moartea” (Ibid., p. 231). ■ În cadrul secțiunii *Anul Caragiale*: □ Dan Gulea scrie *Imagini utopice ale capitalei Daco-României*. Reținem: „Fascinația pentru originea dacică începe așadar cu puțin timp înainte de Marea Unire, care va statua, mai târziu, naționalismul de extremă dreaptă și, evident, național-comunismul. Sesizând această schimbare de perspectivă în determinarea rolului originilor, Caragiale, contemporan al epocii în care repolarizarea începe să se producă, înregistrează în textele sale (fie că e vorba de opera literară, cea publicistică ori de cea *intimă*, din scrisori) excesele pe care spiritul public le produce. În opera sa se poate distinge o etapă a eroilor *latiniști*, concurată de una a eroilor *naționaliști*. Personajul latinistului este reprezentat mai cu seamă de Mariu(s) Chicoș Rostoganu (pedagog ardelean, deci eminentamente... latinist), dar și prin referirile din discursurile lui Farfuridi («de ginte latină însă!»), prin fraternitatea neolatină pe care o simte conu’ Leonida cu *Garibaldi*, revoluționarul italian de la ’48, prin erudițiunea lui Rică Venturiano, autor al unor articole scrise latinist”. [...] În ultima parte a vieții sale, Caragiale fixează apelativul Daco-România (cu mai multe variante: Dacoromania, Dacoromânia, unde se vede concurarea elementului originar de cel național), pe care îl ironizează în acronimul S.P.M.D.R., „Societatea protectoare a Muzelor Daco-Romane”, dintr-*O conferință* (1909), societate condusă de doamnele Parigoridi și Trahanache... în scrisorile către Paul Zarifopol referințele se înmulțesc, în cele mai variate combinații lingvistice: «bella Dacoromania»; «nepotul divului Traian»; «șezătoare dacoromană»; «practicant daco-român»; «perlă daco-romană»; «dejun dacoromân»; «tinerime daco-romană»; «publicistica daco-romană» ș.a., cu variații precum «impresiuni dacomoldoromâne», calificative de tipul «muzele dacoromane, drăguțele!» ori superlative: «cele mai dacoromane salutațiuni»”. □ Emil Ionescu semnează articolul *Inspecțiune: despre Incomunicabilitate*: „Cercetările (mai ales cele recente) asupra operelor lui Caragiale au pus în lumină un aspect semnificativ: faptul că textele sale sunt adesea un spațiu al „capcanelor”, al ambiguității sistematice, al plăcerii autorului de a-și conduce lectorul pe piste false. De

multe ori, textele sunt o provocare adresată atenției cititorului. În această privință, schița Inspecțiune este exemplară: textul este un pariu incitant, fapt dovedit de situația că, în timp, numărul interpretărilor a crescut. [...] Impersonalitatea naratorului-martor are o consecință importantă, asupra cititorului. Consecința e că, neaflând mai mult decât îi spune (și știe) naratorul, cititorul resimte un vid de interpretare a faptelor, și în virtutea acestui lucru, el își însușește treptat convingerile celor trei camarazi; astfel, explicația pe care și-o dau aceștia despre comportamentul aberant al colegului lor devine încet și explicația cititorului însuși. Se poate spune, prin urmare, că astfel lectorul e ajutat (în mod perfid) să se asimileze ficțiunii. Efectul acestui *ajutor* e însă stupefacția: uimiți sunt camarazii, uimit este și cititorul, când se dovedește că toți au avut o credință falsă: credința că Anghelache ar fi furat. Dar frustrarea cititorului e mult mai mare; ieșit acum din universul ficțiunii, el se poate gândi că autorul (nu naratorul: autorul) nu vrea să îi spună de ce s-a sinucis funcționarul.” Autorul articolului argumentează: „Convenția povestitorului-martor, impersonalitatea acestuia, incapacitatea lui de a-i oferi cititorului o explicație pentru comportamentul ieșit din comun al lui Anghelache (ca și pentru decizia acestuia de a se sinucide) sunt părți componente ale strategiei narative vizibile. Efectul conjugat al acestora asupra cititorului este crearea unei stări de descumpănire. Dacă dorește să găsească o explicație, acesta va fi obligat, la o eventuală a doua lectură, să se descurce pe cont propriu. Iată pariul, iată provocarea.” „Șansa unei explicații se află în text”, afirmă Emil Ionescu: „Ea se conturează, pornind de la aducerea la suprafață a unei strategii narative paralele. În mod interesant, această a doua strategie îi e oferită de către autor cititorului chiar prin intermediul cuvintelor povestitorului. [...] Strategia ascunsă înseamnă un sistem de simboluri (ce devine vizibil datorită repetițiilor) cu o semnificație unitară: simbolul culorii, al tăcerii și al absenței, simbolul autorității și cel al sacrului. [...] dacă e adevărat că, luate separat, elementele setului își dizolvă conținutul simbolic în contextul fabulei și al strategiei narative vizibile, nu e mai puțin adevărat că, privite în grup, ele converg spre o semnificație tulburător de unitară: albul e în mod tradițional simbolul imaculării sacre (imaculata concepțiune, de exemplu), autoritatea este și o relație a transcendenței cu imanentul, iar absența și tăcerea sunt moduri recunoscute de manifestare mundană a sacrului.” Interpretarea pe care o propune Emil Ionescu: „Fabula ascunsă se articulează astfel pe modelul istoriei evanghelice, după cum urmează: (i) Anghelache este, ca și mesagerul din istoria sacră, un trimis al transcendenței (persoanele și locurile ce-i sunt apropiate poartă amprenta sacrului: Eliza, Mitică și... lăptăria). (ii) Anghelache este și el posesorul unui adevăr salvator, pe care trebuie să-l aducă la cunoștință pământenilor. (iii) Asemenea grupului apostolilor, camarazii lui Anghelache se străduiesc să priceapă adevărul pe care vrea să îl comunice Anghelache. (iv) Ca și în cazul mesagerului din evanghelii, apar, la un moment dat, îndoieli despre infailibilitatea de comportament al lui Anghelache. [...] (v) Singurul personaj care se pătrunde de adevărul lui Anghelache devine

incapabil să mai comunice: Mitică. (vi) Neputând să îi lumineze pe camarazi cu adevărul pe care trebuie să îl comunice, Anghelache se sinucide. [...] în fabula ascunsă din textul lui Caragiale, iluminarea devine echivalentă cu ieșirea celui iluminat din circuitul comunicării. [...] Fabula ascunsă a textului reconstruiește, așadar, istoria evanghelică: Anghelache se străduiește să îi lumineze prin adevărul pe care trebuie să îl comunice pe cei din jurul său. Adevărul lui este un adevăr esențial pentru oameni, și tocmai aceasta este miza comunicării cu camarazii. Fiind un adevăr din categoria celor relevante, el nu poate fi exprimat într-un mod mai clar (și mai puțin paradoxal) decât îl exprimă Anghelache. [...] Eșuând în misiunea sa și devenind inutil celor pe care voia să îi mântuiască (camarazii), Anghelache nu mai are altceva de făcut decât să se sinucidă. [...] responsabil pentru misiunea eșuată a lui Anghelache este ceea ce se interpune între el și camarazi: limbajul însuși.” Concluzia lui Emil Ionescu: „Pandantul acestei semnificații atât de laborios construite în *Inspecțiune* este în *Căldură mare*: acolo, comunicarea prin limbaj (de această dată, doar comunicare mundană) se topește într-o imensă comedie a neînțelegerii. Și acolo neînțelegerea se dovedește, în cele din urmă, inevitabilă. Astfel, ambele schițe ne apar drept reperele unei mari viziuni a lui Caragiale, asupra căreia ar trebui probabil să se stăruiască mai mult: metafizica incomunicabilității.” □ Traian D. Lazăr scrie *Paul Gusty despre Caragiale*. ■ La categoria *Eseu*: □ Nicolae Coande publică *Ion D. Sîrbu și teroarea istoriei un Robinson pe Insula Umbrelor*: „Ion D. Sîrbu ilustrează cu viața și cu opera sa felul în care un outsider poate avansa în centrul culturii române printr-o neconținută luptă cu poncifele gândirii dominante, dar și prin atitudinea cea mai curajoasă pe care o poate avea un om în vremuri tulburi, când majoritatea face pactul – nu cu Mefisto, ci cu un drac mărunț, nu mai puțin omnipotent însă [...] Nu ne putem însă închipui un Ion D. Sîrbu semnând contractul cu acest drac balcanic care este Securitatea sau duhul perfid al locului, în ciuda unor insinuări pe care le putem detecta citind dosarul său aflat în arhiva CNSAS, amănunțit expus, în comentarii pertinente, bine structurate de tânăra cercetătoare Clara Mareș într-o carte care a fost un eveniment editorial al anului trecut: *Zidul de sticlă. Ion D. Sîrbu în arhivele Securității* (Ed. Curtea Veche, 2011, cu o prefață de Antonio Patraș).” □ Ioan Buduca semnează *Temeiul Ultim*. Reținem: „Heidegger înțelegea că, la pândă, în curtea fenomenologiei, stă ascuns, undeva, esențialismul teologic, iar gândirea care vrea să dispună de indisponibilul ființei produce, chiar fără să-și propună, o violență hermeneutică de natură teologică: a vrea să fii stăpân peste un gând infinit gândibil. Wittgenstein trecuse și el prin porțile acestei erori. După ce a crezut că toate falsele probleme ale filosofiei ar fi date prin limbaj, a revenit și și-a recunoscut greșeala. În aceeași perioadă, cu doar câțiva ani înaintea lui Heidegger, un filosof convertit întru teosofie, Rudolf Steiner, a recunoscut că eroarea dorinței de a te înstăpâni asupra infinitudinii din interiorul finitudinii umane și a finitudinii filosofiei poate fi depășită, dar nu venind din direcția metafizicii, cum venea gândul filosofiei, ci venind din direcția unei cosmologii

spirituale. [...] Ultimul temei, aşadar, acela pe care îl căuta ontologia? Eul macrocosmic. Logosul.” ■ *Cărţi paralele*: □ *Elisabeta Lăsconi: Pasărea Albastră, Pasărea Măiastră*: „anul Maeterlinck. Şi, simptomatic, omagierea autorului implică procesul de conjugare a artelor: expoziţii de pictură şi sculptură, spectacole de teatru muzical, şi chiar un experiment cinematografic ca filmul *Blue Bird*, în care regizorul Gust Van der Berghe a filmat toate scenele printr-un filtru albastru, inspirat de *Pasărea albastră*. Maurice Maeterlinck a inovat radical dramaturgia şi teatrul, dar a declanşat fenomene ale artei ce abia retrospectiv, după un secol, îşi arată efectul. Drama *Pelléas şi Mélisande* l-a propulsat în avangarda teatrului simbolist, i-a inspirat lui Claude Debussy o capodoperă muzicală, i-a inspirat mai târziu pe Schönberg şi Gabriel Fauré. Dar feeria *L'Oiseau bleu* i-a adus celebritatea, datorită montării extraordinare realizate de Stanislavski în 1909, pe scena Teatrului Art Moscova. [...] Atmosfera are tenta unui vis copilăresc, ţesut din fire fabuloase: pasărea albastră deţine secretul lumii, adică fericirea însăşi. [...] Pasărea albastră este feerie, poem filosofic şi fabulă iniţiativă.” Autoarea face o paralelă între *Pasărea albastră* şi *Sânziana şi Pepelea* a lui Vasile Alecsandri, observând. „Eroii care se aventurează în lumea de dincolo sunt o pereche: iubit şi iubită la Alecsandri, frate şi soră la Maeterlinck. Ei reprezintă o singură fiinţă, unitatea o dă puterea iubirii sau puterea aceleiaşi naturi semnificată aici prin legătura de sânge.” Dar, afirmă Elisabeta Lăsconi, „apropierea celor două feerii o face mai ales pasărea albastră: simbol ambiguu al fericirii la Maurice Maeterlinck, simbol ambiguu şi mai greu de interpretat la Vasile Alecsandri. [...] Este aceeaşi pasăre sau un stol de păsări desprinse din imaginarul colectiv, păstrat bine ascuns în poveşti şi legende?” ■ *La Note din lăuntru* G. Pienescu scrie *Corvoada gingaşă* (VII): „În biobibliografia Tudor Arghezi, dl. D. Vatamaniuc notează, în volumul întâi, la pagina XXX din Cronologie, sub anul 1954, luna noiembrie: „îşi începe colaborarea la *Viaţa Românească* cu evocarea personalităţii lui Anton Pann”. Pentru că am ajuns cu amintirile despre corvoada gingaşă în anul 1954 şi pentru că am fost implicat şi în acest început – de fapt reînceput – de colaborare a lui Tudor Arghezi la *Viaţa Românească*, mi se pare că nu greşesc agăţând câteva informaţii bibliografice de menţiunea domnului Vatamaniuc, câteva informaţii care poate că-l va sau îi vor interesa cândva pe cel ce se va sau pe cei ce se vor încumeta să abordeze pregătirea ?i îngrijirea ediţiei academice de opere complete ale lui Tudor Arghezi.” ■ *La Note clasice* Liviu Franga publică *O lume în caleidoscop, cu melos de basm* (II) în care abordează volumul Ioanei Costa *Nec merguntur. O sută de povesti filologice*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2012, „(a se vedea cronică din numărul precedent, 7-8 / 2012)”: „Efortul Ioanei Costa de a spune povestea mare a Lumii Vechi, fărâmiţată în sute, în mii şi milioane de poveşti ale ei, adică despre ea, despre acea Lume, puse laolaltă ca frânturile strălucitor luminoase ale unui ocean întors, se vede abia acum, după ce zece ani de lunară apariţie (2002-2012) au adunat, cu pasiune şi consecvenţă, în paginile «Convorbirilor», subiecte cât pentru tot atâtea cărţi. La

vremea primei lor apariții în revistă, cronicile autoarei – parcimonios grupate fiecare doar în câteva zeci (primele) de rânduri și în doar câteva (2-3, maximum 3-4) alineate – glosau, ocazional sau nu, pe marginea mai ales a cărților-eveniment, (tocmai) apărute, fie la noi, fie, în special, în afara pieței de carte românești; [...] Față de riguros, aş spune sever parcimonioasa rubrică de revistă, cartea deține indiscutabilul avantaj al cuprinderii totului într-o singură privire [...] numai cartea aşază fragmentul şi fragmentarul într-o construcție: şi logică, şi grea de sensuri, simbolic semnificată.” ■ La categoria *Cronică literară*: □ Sub titlul *Scriitorii în Infern* Gheorghe Grigurcu abordează studiul Anei Selejan *Glasul Patriei – Un cimitir al elefanților în comunism*, Editura Vremea, 2012: „Una din publicațiile cele mai infame ale regimului comunist din țara noastră a fost cu certitudine ziarul Glasul Patriei, apărut între 1955 și 1972, când i-a succedat, într-un duh similar, Tribuna României. Cercetarea pe care i-o închină Ana Selejan scoate la iveală o față încă prea puțin cunoscută a relațiilor oficialității totalitare cu intelectualitatea, deoarece periodicul (din perfidie? din lașitate?, mai probabil din amândouă) nu era difuzat decât peste hotare. [...] Un capitol special ni-l oferă Ion Vinea, împreună cu fosta sa soție, Henriette Yvonne Stahl. Dedicat și el ditirambilor socialiști, asociați cu satiriconul interbelicului, autorul Orei fântânilor a avut o partitură consistentă în *demascarea* lui Petru Dumitriu, fugar, la un moment dat, în lumea capitalistă.” Gheorghe Grigurcu concluzionează: „parcurem scrierea Anei Selejan cu interesul cuvenit unui roman senzațional, dedicat celei, cu siguranță, mai triste perioade pe care a străbătut-o vreodată literatura română.” □ Grațela Benga afirmă în articolul intitulat *Tristețe*: „Între *Divina tragedie* a Medeei Iancu (Brumar, 2011) și *Vântureasa de plastic* (Brumar, 2012) a lui Marius Chivu nu doar editura constituie un liant. Ambele cărți reprezintă un debut poetic, ambele pleacă de la biografia personală și de la experiența unei boli teribile pentru a glisa spre un sens supraindividual. Ambele cărți rescriu (prin modalități proprii) poezia trupului și redefinesc poezia sufletului. Repun în discuție (pe paliere diferite) memoria și recuperarea ei. Sau problema morții și a salvării. Dar, cu toată rădăcina comună, cele două cărți sunt profund deosebite, ceea ce arată, o dată în plus, frumusețea răscolitoare a literaturii.” Grațela Benga descrie volumul Medeei Iancu drept „un document poetic despre vulnerabilitate și eliberare, într-un crescendo muzical al cărui ritm e condus cu dezinvoltură. O cronică existențială surprinzător ramificată, cu nervuri fragile și sinapse neașteptat scurtcircuitate. E un poem arhitectural, muzical și revelator, deopotrivă. [...] De la trama principală, discursul Divinei tragedii deviază, alunecă, se rostogolește și se repliază frenetic, într-un soi de mișcare continuă, febrilă, aflată la limita raționalului. Medeea Iancu recuperează admirabil frenezia primei copilării, cu fervoarea neostenită a cunoașterii senzoriale.” □ Sub titlul *Acel stil de viață...* Simona Vasilache scrie: „Cartea de memorii a Corneliiei Pillat, *Ofrande*, reeditată la Humanitas (2011) prin grija ficei, Monica Pillat, care-i scrie și emoționanta prefață, și i-o dedică, e mărturisirea unui stil de viață. Conceput, el însuși, ca o ofrandă [...] Capitolele, inegale,

tăiate acolo unde firul memoriei se abate spre altceva, au titluri narative ce, rezumând, ispitesc. Detalii revelatoare, care pot rechema un personaj din câteva cuvinte, sau gesturi, sunt păstrate pentru aceste titluri lin curgătoare.” □ Viorica Răduță publică *Picarescul îndrăcirilor*: „Personajele lui Radu Aldulescu din *Îngerul încălecat* (Cartea Românească, 2011), rescriere a textului apărut în 1997 și îmbogățit cu 80 de pagini, carte de vârf, aproape de Amantul Colivăresei, sunt purtate într-un timp, și spațiu, al îndrăcirii, *încălecării*. [...] Romanul păstrează tradiția realistă și prin descrierile de locuri, prin portrete și biografii, plasate la locul și în scopul convenit fixării personajelor în textura narativă, tocmai de aceea limpede, în ciuda multor retrospective decupate și răsucite ingenios, biografiilor contorsionate (a Roberțelului crescut de mătușele parce, a Doiniței făcute din duh sau a mamei sale din viol boieresc-zoomorf, etc.). Și descrierile și momentele epice își conțin, fiecare, o linie de fugă uimitoare. [...] O linie folclorică se strecoară abil în carte, cum ar fi interpretarea îngerului demonic de la *claca* bețivanelor de cântec-descântec, sau în momentele deviat ritualice [...] Baladescul e unul contorsionat, cum stoarse și uscate pe firul narativ adițional sunt toate micropovestirile din volum. Idiomul însuși face lumea aceasta șerpuitoare, frivolă, contamina(n)tă de plăceri și vorbire în foamea ei de supraviețuire, asumându-și viața așa cum este, cu o inocență a viciului naturală, parcă.” □ În *Paradoxurile lui Horia Gârbea sau poezia e o sărbătoare* Radu Voinescu analizează *Trecutul e o sărbătoare* (ilustrații de Vlad Ciobanu, Editura Tracus Arte, 2012): „Trecutul e o sărbătoare mi se pare că face parte, stilistic și ideatic, din aceeași paradigmă cu mai sus amintitul Pantera sus pe clavecin și cu volumul de proze scurte, din 2010, Fratele mai mic al lui Kalașnikov. Un gust al ironiei și al paradoxului îi este propriu scrisului lui Horia Gârbea și probabil că poate fi socotit ca una dintre mărcile sale scripturale, numai că de data aceasta consider că avem de-a face cu o etapă în care aceste trăsături s-au șlefuit și s-au maturizat atât de mult, încât adesea cititorul simte că peste scriitură plutește un duh ce scoate aceste texte din cadrul mai restrâns al literaturii noastre, aliniindu-le – cum am mai spus deja în altă parte – lângă creații atinse de o respirație europeană sau chiar mai mult.” Radu Voinescu precizează: „nu vorbesc de marea literatură – nici nu știu, de altfel, cât mai este ea posibilă azi –, dar am în vedere acea literatură care poate fi tradusă cu succes în orice limbă a pământului, pentru că subteranele ei au acces pe deplin la universalitate.” Criticul consideră remarcabilă în *Trecutul e o sărbătoare* „modalitatea în care poetul manevrează paradoxurile.” Concluzia sa: „în fond, Horia Gârbea, deși încadrat din obișnuință în ceea ce se cheamă *Generația 90*, rămâne un scriitor cu o pronunțată bosă livrescă, un postmodern al nostru, mai apropiat de optzeciști.” Volumul constituie, în opinia sa „un adevărat regal pentru iubitorul de poezie”. ■ La *Cronica traducerilor*, în *Artă și „țărănă îndrăgostită”*. *Poezia Lui Michelangelo Buonarroti*, Rodica Grigore comentează volumul Michelangelo, *Rime./ Poezii* (Opera omnia), Traducere și postfață de C.D. Zeletin, prefată de Adelin Charles Fiorato, cronologie și comentarii de C.D.

Zeletin și Smaranda Bratu Elian, București, Editura Humanitas, 2011: „Spre deosebire de lirica modernă, care impune o structură diferită și uzează de procedee specifice, înțelegerea și judecarea adecvată a operei lui Michelangelo Buonarroti (1475 – 1564) implică pătrunderea până la fondul ireductibil al personalității creatorului, adică până la acele elemente care configurează modul său particular de a *simți* lumea. Iar opera sa poetică nu este nicidecum, așa cum s-a afirmat uneori, o simplă alăturare de texte eterogene, de sonete sau madrigale ori de poeme ocazionale, ci un tot organic, a cărui unitate substanțială derivă din permanența elementelor în jurul cărora se structurează personalitatea creatoare și care alcătuiesc substratul sau nucleul creației.” Rodica Grigore scrie: „Poezia lui Michelangelo nu a încetat să surprindă critica și să pună în dificultate mecanismele interpretării, căci pentru el erotica nu este nici simpla dorință și nici doar o etapă a mântuirii omului într-o altă lume prin confundarea cu Dumnezeu, ci o viziune poetică întreținută de miturile iubirii, ca act de tensiune între om și Dumnezeu, care, înainte de a fi răspunsul metafizic la refuzul revelației creștine, este soluționarea mitică a unui paradox, ivit în istoria umanității odată cu doctrina păcatului originar, paradox nerezolvat de nici o filosofie religioasă în afara revelației. Ia naștere de aici o altă posibilă (cale de) interpretare, și anume legătura dintre dragoste, erotism și poezie, despre care vorbea Octavio Paz: «Legătura dintre erotism și poezie este în așa fel încât se poate spune, fără prețiozitate, că primul este o poetică trupească iar cea de-a doua este o erotică verbală. Ambele se constituie printr-o opoziție complementară. Poezia erotizează limbajul și lumea, pentru că ea însăși, prin felul ei propriu de acțiune, este deja erotism.»” ■ *La Cronica ideilor* Nicoleta Dabija publică *Bertrand Russell, în căutarea fericirii noastre*. ■ *La Meridian*: □ *Confesiunea unui cititor, penitența unui scriitor de Alonso Cueto*, prezentare și traducere de Rodica Grigore ■ *La categoria Miscellanea*: □ Nicolae Prelipceanu publică articolul *Sebastian Reichmann se întoarce*: „Deși a mai publicat cărți în țara sa de origine, din 1990 încoace, anul acesta pare a fi cel în care Sebastian Reichmann se fixează din nou în poezia românească, prin apariția unui cuprinzător volum-antologie din creația sa, Perioada translucidă. Poeme 1965-2012, apărut la Editura Paralela 45, cu o prefață evocatoare a lui Ion Bogdan Lefter. Antologia cuprinde poeme din volumele *Geraldine* (1969), *Acceptarea inițială* (1971), *Umbletul șopârlei* (1992), *Mocheta lui Klimt* (2008), precum și noile *Tavane franțuzești extensibile*, din care câteva au apărut în «Viața Românească, nr. 1-2 pe 2012, plus o Addenda. Poeme franceze, care cuprinde: Un complot mistic (1988/1999), Audiență captivă (1988/1999), Podul Charles al Apocalipsei (2000/2003). Tot anul acesta, Sebastian Reichmann a publicat la Editura Vinea volumul în franceză *le livre-varappe*, pentru a-și afirma dubla apartenență, la poezia română, dar și la cea franceză, zonă în care, de altfel, i-a mai apărut și în Franța, recent, volumul *La Moquette de Klimt*, cu subtitlul *Poèmes traduits du roumain*, în colecția Poésie Non Lieu, cu o prefață de poetul ceh Petr Král. Ceea ce se observă încă de la prima lectură a textelor lui Sebastain

Reichmann este nonconformismul său funciar, refuzul poeziei care conservă legătura cu un trecut literar străin. Dedat experimentului, Reichmann a și scris, de altfel, un volum de poeme în proză în colaborare cu Dan Stanciu, carte intitulată *Dimensiunea «Umbrella»*, apărută în 2009 la Editura Art.” Nicolae Prelipceanu scrie: „Membru al unei liste de altădată, care-i cuprindea și pe Virgil Mazilescu și Vintilă Ivănceanu, Sebastian Reichmann și-a păstrat vie dorința de a evada din poezia năclăită în înțelesuri care nu-l interesează și nu o interesează, dorința de a se elibera, precum suprarealiștii, cărora, într-un fel, le este afin, prin Gellu Naum, marele său prieten dispărut, dorința de a da curs unor noi înțelesuri, șocante și sceptic-aleatorii. în aparență, o poezie a faptului divers, a sfidării *frumosului poetic* consacrat, poezia lui Sebastian Reichmann caută alte căi, decât cele bătute, spre ceea ce este dincolo de cuvinte.” □ Horia Gârbea semnează *Trei recenzii*: □ Mihai Dinu, *Cronosophia*: „La editura Spandugino a apărut o ediție aniversară, la împlinirea a 70 de ani ai autorului, a unuia dintre cele mai interesante volume ale lui Mihai Dinu: *Cronosophia*. [...] Subiectul *Cronosophiei* este fascinant și dificil: timpul. Autorul combină cu eleganță stilistică și ingeniozitate argumente din fizică, demonstrații matematice, însoțindu-le cu relații de calcul și grafice, uneori paradoxale, dar și, inevitabil, expuneri legate de biologie și psihologie pentru că durata e măsurabilă prin intermediul subiecților vii. Nu e vorba de o *istorie* a timpului pe urmele lui Haw-king ci, am spune, de o *geografie* a temei, de o hartă a timpului întinsă peste toate domeniile științelor exacte și disciplinelor umanistice.” □ *Capăt de Linie*, cel mai recent volum al lui Leon-Iosif Grapini (Editura Eikon): „Volumul de față nu este doar literatură postmodernă, el este, implicit, și o carte de istorie și critică literară.” □ Noi poeme simple (Editura Tracus Arte) de Adrian Costache: „o colecție de versuri de tip raționalist, apoftegmatice, o serie de meditații aforistice în care cugetarea, în forma sensibilă a liricii, se luptă cu metafora și iese adesea învingătoare. [...] Simplitatea invocată a poemelor lui Adrian Costache este cea formală, expresia este programatic lapidară pentru a cuprinde o multitudine de sensuri în numărul minim de cuvinte. [...] Adrian Costache este un călinescian care oscilează între *lauda lucrurilor* și o funciară și elegantă mizantropie.” □ Ioan Groșan publică *Triada lui Ion Cocora*: „la Ion Cocora e și o situație mai specială: ani la rând, începând din 1983 și până mai deunăzi, poetul a cedat întâietatea cronicarului de teatru; *inventatorul de numere* din 1976 a fost înlocuit cu un sagace *privitor ca la teatru*. De aceea m-am apropiat cu mare curiozitate de relativ recentul său volum de poezii, într-o elegie cu obloanele trase (Editura Palimpsest, 2011): își va lua sau nu poetul o – cum să-i zic? – *revanșă* în fața criticului dramatic? La sfârșitul lecturii, certific: și-a luat-o! De ce? Nu mulți poeți din literatura românească de azi știu să stăpânească atât de tulburător relația, raportul eros-thanatos, precum Ion Cocora. [...] se însinuează treptat și un alt motiv de căpătâi al volumului: ce rol, ce importanță au scrisul, poezia în proximitatea morții [...] Triada scris-eros-moarte este semnul distinctiv sub care Ion Cocora și-a alcătuit această carte de excepție.” □ Florin

Toma scrie *Pierre Bourdieu și Industria Artei*: „Regulile artei, de Pierre Bourdieu (Editura Art, în traducerea Laurei Albuлесcu și a lui Bogdan Ghiu) este, de fapt, mult mai mult decât o carte de viață dulce. Este – mai ales, pe vremurile astea oropsitocratice! – un manual de practică.” ■ *La Istorie și literatură* Florin Manolescu semnează *Scriitori români în exil (II) N. I. Herescu – Un „Paysan du Danube”* ■ Proză de Corneliu Barborică, Ioana Șerban, Daniela Rațiu ■ Versuri de Mircea Petean, Daniel D. Marin, Ioan F. Pop ■ Marian Drăghici scrie *Remember: „Ultimul” Zubașcu. Încercare de Portret (II)* ■ Eugenia Țarălungă publică *Breviar editorial* ■ Liviu Ioan Stoiciu scrie *Revista revistelor* ■ Consiliul UR publică *In memoriam* Constanța Buzea, Romulus Vulpescu, Alexandru George.

NOIEMBRIE

1 noiembrie

• [„Cultura”, nr. 41] În latul gândirii „politic corecte: Din revista „Pro Saeculum” C. Stănescu reține câteva afirmații ale lui Eminescu din „Timpul”, „ieri 5 aprilie 1879” citate de Dumitru Radu Popescu; □ Felix Colson, diplomat francez în Țările Române înainte de Unirea Principatelor, „e primul autor care vorbește de originea nelatină a poporului și a limbii române. Provocator, amplul interviu din «Pro Saeculum» vrea să spargă zidul de tăcere, să oprească boicotul din jurul *rebelului* româno-american, ignorat de comunitatea academică lingvistică din România. Până la un punct, *cazul* e probabil similar cu al bătrânului *rebel* Neagu Djuvara cu ai săi cumani de la originea poporului român...”; □ „Foarte interesante sunt eseurile recuperatoare ale lui Octavian Soviany dedicate uitaților poeți Dimitrie Nanu (1873-1943) și George Murnu (1868-1957), recitiți printr-o *grilă* neoclasică și sprijiniți, în reabilitare, de nume precum Moréas, Marcel Raymond, Gilbert Durand și, pentru cel de-al doilea, de apropiieri de Macedonski, *Corpus hermeticum* și René Ghil, teoreticianul instrumentalismului. [...] am compara demersul critic plin de farmec al lui Octavian Soviany cu incursiunea memorabilă a lui Eugen Simion în splendida *Dimineață a poezilor* dintâi ai liricii românești de acum două secole”. ■ *Literatură*: □ Sub titlul *Beware! Coolness!* Ștefan Baghiu comentează volumul Laviniei Braniște, *Cinci minute pe zi*, Ed. Casa de pariuri literare, București, 2011: „nu am reușit să întâlnesc un volum în ultimii ani în care vocea naturală a prozei să bată permanenta senzație de livresc [...] Cazul Laviniei Braniște părea inițial că anulează observația asta. Când am început să citesc *Cinci minute pe zi* (dar, din nou, am picat și la Mihai Mateiu în aceleași capcane de lectură) aveam senzația că va fi o carte foarte savuroasă și deșteaptă, că va modifica, în fapt, scepticismul meu în legătură cu proza scurtă

românească. Asta pentru că prima dintre proze, *Păianjen pe tavan*, este una din cele mai reușite ale cărții [...] după mai multe ture în jurul prozelor scurte, devine aproape agresivă senzația incomodă de autoritate. [...] dacă minimalismul (adică proza asta mimetic-minimalistă românească) vrea să taie elanul mistic și conceptual, îl accentuează anevoios pe cel compulsiv. Cred că acesta este termenul cel mai bun pentru proza scurtă a Laviniei Braniște: compulsivă; [...] logica discursivă rămâne suspendată în încercarea de a arăta *cool*, în neajunsul comunicării și în exagerări de atitudine”. □ Alex Goldiș scrie despre *Valeriu Cristea și „critica arhisubtilă”*: „Destinul receptării lui Valeriu Cristea confirmă, din păcate, scepticismul lui Lucian Raicu cu privire la posteritatea criticului. Dacă literatura beneficiază de o viață mereu înnoită prin interpretare, scrie ultimul în «Structuri literare», în schimb, critica e prin excelență o disciplină caducă, menită să-și epuizeze toate posibilitățile în prezent. [...] se poate spune că Valeriu Cristea practică în același timp o critică don juanescă – prin excelență infidelă, *frivolă* prin metodă și stil – și o *critică a loialității* (după simbolul lui Tristan), înțelegând ca «satelizare a criticului în jurul unei mari opere». Tocmai pentru ca e cea mai apropiată din unghiul dublei specializări, critica lui Lucian Raicu poate servi drept cel mai bun termen de comparație. Prin altitudinea tonului, prin pasiunea și dexteritatea analitică, prin capacitatea de a spori la infinit înțelesurile operei, autorul *Caii de acces* practică o *critică a capodoperei* chiar în absența ei. De aceea, oricât de inteligent, comentariul lui Lucian Raicu poate fi bănuț de supracalificare. Nu rare sunt, din păcate, cazurile în care autori de mâna a doua se răsfață în faldurile complexelor interpretări ale criticului”. □ *Un binecunoscut din secolul trecut*: Cornelia Maria Savu afirmă despre volumul lui Nicolae Prelipceanu, *la pierderea speranței* (Casa de pariuri literare, 2012): „Cu volumul *la pierderea speranței*, Nicolae Prelipceanu, un binecunoscut din secolul trecut, devine un deschizător de drum în poezia românească a acestui secol”. □ Constantin Coroiu propune *Un erou intelectual: Gr. T. Popa*. □ În *Pleiada de îngeri din poezia română* Toma Grigorie analizează studiul lui Petrișor Militaru *Prezențe angelice în poezia română* (Ed. Aius, Craiova, 2012) remarcând „valoarea deosebită a cărții lui Petrișor Militaru, scrisă într-un limbaj critic format, clar, elevat. Este o carte densă, bine documentată, cu o atractivitate inexpugnabilă pentru cercetătorii domeniului, și nu numai”. □ În articolul *Angelus Novus. Spre o hermeneutică biblico-istorică de stânga* Bogdan Duca numește „echivalentul unei revelații întâlnirea cu esența teologică a culturii occidentale contemporane. Iar coordonatorii colecției *Angelus Novus*, de la Ed. Tact din Cluj (Alex Cistelean și Andrei State), deloc teologi, se încapățânează să propună și să impună în biblioteci această descoperire. [...] Această colecție pune cititorul român în fața a două evidențe: pe de o parte cea a potențialului greu de epuizat al textului biblic de a genera și fundamenta diverse tipuri de reflecție: teologică, filozofică, politică, juridică, literară, dar și evidenta lipsă de repere intelectuale de care se lovește inevitabil cel care nu frecventează, cu asceza culturală de rigoare, Biblia”. ■

Dosar: Scriu despre *Dicționarul literaturii române*, coordonat de Eugen Simion (vol. I, A-L; II, M-Z; București, Ed. Univers Enciclopedic Gold, 2012): □ Al. Cistelecan, în *Dicționarul literar ca instituție*: „Ideea (și mai cu seamă fapta) de a scoate un concentrat de două tomuri din cele șapte ale *Dicționarului general al literaturii române* e, fără îndoială, dintre cele mai inspirate și mai utile. [...] nedumeriri (deși nu grave).[...] Numai că undeva tot trebuie trasă o linie, fie și cu conștiința arbitrarității ei; sau, mai rău, cu conștiința vinovăției. Nu trebuie sa-i prevină nimeni cât de delicată e operația de departajare și discriminare. Cu toate astea, nu pot să nu mă întreb, bunăoară, cum s-a putut decide că între Octavian Soviany, Lucian Vasiliu și Cassian Maria Spiridon, pe de o parte, și – să zicem – Ioan Moldovan, Viorel Mureșan sau Dumitru Chioaru, pe partea victimelor, există o treaptă atât de vizibilă încât ultimii rămân jos, iar primii urcă în *Dicționar*? Cât de relevantă e distanța de valoare dintre, să zicem, Cristian Teodorescu și Daniel Vighi? Ori cea dintre Dan C. Mihăilescu și Mircea Mihăieș? Sau – ca să nu dau peste vreun supărăcios – cum s-a optat pentru mine și a fost lăsat afară Petru Poantă?! Nu știu dacă eu însumi aș fi făcut așa ceva... Din cealaltă categorie, privitoare la repartizarea în clase de spațiu-valoare: Nicolae Manolescu și Dumitru Micu sunt chiar la egalitate? Mircea Martin și Dan Mănuță au aceeași importanță/ relevanță? [...] Cred, de altfel, că i-a fost mai greu lui Eugen Simion să-și coordoneze echipa decât lui N. Manolescu să-și scrie singur *Istoria* (ca să pun în oarece paralelă cele mai importante construcții literar-exegetice din postcomunism). Nu toți colaboratorii au înțeles că un dicționar pretinde un fel de neutralizare a personalității – ori măcar a părții sale mai accentuate. Nu toți și-au făcut treaba cu scrupul (sunt destule articole în care e transparent faptul că autorul lor va fi citit cel mult sumarul cărților), nu toți au reușit să găsească o soluție de echilibrare a cărților care ar fi trebuit comentate”; □ Paul Cernat, în *Nucleul valoric al unui proiect major*: „trebuie spus că acuzele privind maximalismul proiectului au fost, eufemistic vorbind, aberante. [...] Oricum am privi înșa lucrurile, nu avem de-a face cu nedreptăți majore, ci cu o selecție canonică exigentă, decentă și echilibrată, care oferă o imagine coerentă și reprezentativă asupra culturii române atât pentru uz didactic intern cât și pentru exterior. Inevitabil, un asemenea instrument de lucru are o structură deschisă, procesuală, obligată să se up-dateze din mers, dar e fatalmente mai stabilă decât o istorie literară de autor sau chiar decât o istorie literară colectivă, asumată ca atare”; □ George Neagoe, în *Convingeri academice*: „nimeni nu va avea curiozitatea să răsfoiască tomurile. S-ar impune o campanie de promovare, prin trimiterea DLR la toate centrele universitare din țară. [...] îmi permit să atrag atenția asupra inconsecvențelor din prescurtarea bibliografiei critice. [...] Pierderea firului conducător în unele articole de dicționar provine din neglijarea incompatibilității între portretistică și istoria literară rece, ponderată, neînclinată spre anecdote, sosuri și cancanuri. Din păcate, cea mai frecventă abatere de la sobrietate se concretizează în intruziunile în viața amoroasă. Comentariile se complac în

voyeurism. [...] Trebuie sa le fim recunoscători autorilor. O singură nelămurire persistă. Ce înseamnă *scriitori esențiali*. În raport cu ce? În raport cu cine? Implicit, canonul se face. Îl discută cineva? Chiar și în absența discuțiilor între participanții la proiect, *D(G)LR* impune clasificări”. Este anunțată continuarea dosarului în numărul următor. ■ *Literatură universală*: □ în *Saramago – ultima pledoarie pentru umanitate*, Dana Pârvan-Jenaru analizează volumul lui Jose Saramago *Cain*, traducere din limba portugheză de Simina Popa, Polirom, 2012. ■ Sub titlul *Tabieturi*, Mihai Iovănel comentează: „În «Dilemateca» din octombrie, Marius Chivu întocmește un dosar pe tema *Tabieturile criticii literare*. [...] După câte se vede, tabieturi obișnuite, reduse la asimilarea de excitante moderate. Singurul mai îndrăzneț este Cosmin Ciotloș [...] Deși, din moment ce oricum sfârșește, invariabil, prin a-l pastișa pe Nicolae Manolescu, mă întreb de ce se mai necăjește cu Blake.”

● **[„Dilema veche”, nr. 45]** Mircea Vasilescu semnează un articol în care condamnă discuțiile politice despre Mircea Cărtărescu, discuții care îl acuză că susține regimul Băsescu și care îl critică pentru că „a eșuat”, deoarece nu a luat premiul Nobel și că a profitat de banii publici pentru traducerea în străinătate a romanelor sale. Totuși, *Orbitor* a fost declarată cartea anului în Suedia. Mircea Vasilescu menționează și că Mircea Cărtărescu, Gabriel Liiceanu și Andrei Pleșu „fac audiență”, deoarece se adresează oamenilor din clasa de mijloc și sunt lipsiți de elitism. □ Marius Ciobotă, doctor în Filologie al Universității din București, scrie un articol despre răbdare. ■ La secțiunea *Regimul artelor și munițiilor*, rubrica *Feedbook*, Marius Chivu recenzează romanul *Cuba continuă* de Cosmin Bumbuș și Elena Stancu, apărut în 2012 la Ed. ART: „O carte splendidă și profund umană care vorbește despre Cuba și cubanezi în cel mai onest și adevărat mod”. De asemenea, el menționează că anul 2012 nu a fost un an bun pentru proza românească, dar „proza de călătorie a cunoscut un *revival* neașteptat”. ■ La rubrica *Pe de altă carte*, Claudiu Constantinescu scrie o recenzie pentru romanul *În livadă, rândunicile* de Peter Hobbs, tradus din engleză de Mihaela Negrilă și apărut în 2012 la Polirom: „romanul te scoate pe furiș de sub vreme, cântându-ți în ureche o muzică ce ar urca până și un capăt de frânghie la cer”.

2 noiembrie

● **[„Adevărul de weekend”, nr. 69]** În *Scrisori către Monica Lovinescu* Nicolae Manolescu abordează volumul de corespondență al Ecaterinei Bălăcioiu-Lovinescu, apărut la Humanitas, *Scrisori către Monica*.

● **[„Observator cultural”, nr. 390]** La rubrica *Actualitate* Iulia Popovici consemnează *De la Est spre Vest, versiunea scriitori la Timișoara*: „Pe scurt, Festivalul Internațional de Literatură București (FILB), inițiat de Bogdan Stănescu, Oana Boca Stănescu și Vasile Ernu, și-a pus la cale un frate mai mic, la Timișoara (evident, FILTM), păstorit de Headsome Communication (Oana Boca și Ioana Grünenwald) și de poetul și jurnalistul timișorean Robert Șerban. Tema

evenimentului a fost: *La Vest de Est/ La Est de Vest*, iar invitații care au citit din cărțile lor și au dialogat despre veșnic nebuloasele legături ale *Orientului* cu *Occidentul* au fost: Slavenka Drakulić, o foarte tradusă și apreciată scriitoare și publicistă croată, stabilită în Suedia, căreia Ed. Curtea Veche i-a publicat în românește, în 2008, cartea *N-ar face rău nici unei muște*, un amplu eseu despre responsabilii războiului iugoslav judecați la Haga; Attila Bartis, unul dintre cei mai traduși prozatori contemporani din Ungaria (și un fotograf remarcabil), căruia i-au apărut în limba română romanele *Tihna* (la Ed. Paralela 45) și *Plimbarea* (la Polirom); Richard Swartz, scriitor suedez și unul dintre cei mai importanți jurnaliști specializați în Europa Centrală și de Est (despre care a scris în presă încă dinainte – cu mult – de căderea Zidului Berlinului), cu două volume traduse în limba română, la Ed. Univers (*Room Service: Povestiri din Europa de Est* și *O casă în Istria*); Jan Koneffke (Germania) – scriitor și jurnalist, locuind la București și Viena, cu o traducere în română la Humanitas Fiction (*O iubire pe Tibru*) și cu alta în curs de apariție (*Cele șapte vieți ale lui Felix Kannmacher*), ambele semnate de Ana Popa; Vladimir Arsenijević – scriitor, traducător, editor, muzician și publicist, [...] tatăl Festivalului literar Krokodil; Philip Ó Ceallaigh, scriitor irlandez stabilit în România și publicat de Polirom (ultima lui carte, *Și te trezești răsând*, a apărut în românește anul acesta); Vasile Ernu, ce nu mai are nevoie de prezentare... și ale cărui cărți, de la *Născut în URSS* și *Ultimii eretici ai Imperiului* la volumul de interviuri *Inteligența rusă*, sunt constante provocări ale identității estice, văzute din perspectiva și-mai-estului. Cei cinci scriitori timișoreni care au participat, cu lecturi în premieră sau din cărți deja apărute, au fost Adriana Babeți, Cornel Ungureanu, Viorel Marineasa, Daniela Rațiu și Tudor Crețu. Amfitrioni-moderatori ai celor trei seri au fost Mircea Mihăieș, subsemnata și Robert Șerban”. ■ La categoria *Istorie literară*: □ sub titlul *În serviciul nostru (II)* Daniel Cristea-Enache publică a doua parte a analizei volumului *Zidul de sticlă. Ion D. Sârbu în arhivele Securității* al Clarei Mareș: „Efortul Clarei Mareș de a fi urmărit, în arhivele Securității, arborescența cazului Ion D. Sârbu este întru totul admirabil. Rezultatul e un volum blindat documentar, cu exact acea dimensiune ce lipsea din abordările anterioare ale subiectului: notele informative, rapoartele și adresele clasificate *strict secret*, înregistrările telefonice și interceptările numeroaselor scrisori trimise ori primite de Sârbu”. În ce privește tonul expunerii, în opinia lui Daniel Cristea-Enache „Uneori, stilul cercetătoarei devine prea participativ”. Criticul remarcă utilitatea informațiilor pe care le dezvăluie volumul în raport cu evenimentele consemnate de Ion D. Sârbu în jurnal, asupra cărora existau anumite îndoieli: „Faptele și gesturile sale, evocate în scrisori și în *Jurnalul unui jurnalist fără jurnal*, au fost uneori plasate de terți în regimul ficțiunii autoeroizante și al fantasmaticului hiperbolizant. În scara de valori preconstituită a Cercului Literar de la Sibiu, era aproape inacceptabil ca un outsider precum Sârbu să treacă *altfel* prin teribilele experiențe de lagăr socialist decât a făcut-o intelectualul autohton adaptabil. Or, documentele din Arhivele

Securității procesate de Clara Mareș confirmă întru totul referințele lui Sârbu”.

□ Carmen Mușat comentează studiul Deliei Ungureanu *Poetica Apocalipsei: războiul cultural în revistele culturale românești (1944-1947)*, Editura Universității din București, 2012, în articolul intitulat *Scotocind în arhive și în colecțiile revistelor literare*. În opinia sa, autoarea dă dovadă de „calități indispensabile unui autentic cercetător: capacitate de sistematizare a materialului investigat, sobrietate stilistică, voință de exhaustivitate, știința decupajului semnificativ, răbdare metodică în examenul problemelor aduse în discuție, precum și subtilitate analitică, evidentă în modul în care comentează și interpretează, în oglindă, faptele literare și faptele istorice. [...] Pentru a oferi o imagine cât mai cuprinzătoare a spectaculoaselor schimbări petrecute în intervalul 23 august 1944 - 30 decembrie 1947 în spațiul literaturii, Delia Ungureanu a investigat cu seriozitate și cu extraordinară acribie științifică arhivele literare și istorice ale epocii. Preluând de la Pierre Bourdieu ideea conform căreia există o relație de omologie structurală între câmpul puterii politice și cel literar, autoarea a citit în paralel documentele istorice, presa cotidiană procomunistă și colecțiile a patru reviste literare cu un impact deosebit în istoria literaturii române: «Revista Fundațiilor Regale», «Orizont», «Revista literară» și «Revista Cercului literar de la Sibiu», care corespund, în viziunea sa, celor mai importante forțe din câmpul politic: Regele (*RFR*), extrema stângă comunistă («Orizont», «Revista literară») și partidele de opoziție – PNT, PNL și PSDI (*Revista Cercului Literar*). Deși recurge constant la terminologia propusă de Bourdieu, Delia Ungureanu nu preia mecanic metoda sociologului francez, ci o nuanțează, pentru a o adapta realităților politice și literare ale României din anii '44-'47”. Carmen Mușat concluzionează: „Argumentată și convingătoare, cercetarea Deliei Ungureanu este unul dintre cele mai bune studii românești pe care le-am citit în ultima vreme”.

□ Zorina Regman, prin *A fost Negoîtescu „veșnic tânăr și ferice”?*, contrazice ideea editorialului lui N. Manolescu: „În numărul 32 al «României literare», domnul Nicolae Manolescu, în editorialul său intitulat «Veșnic tânăr și ferice», comemorează 90 de ani de la nașterea lui Ion Negoîtescu. M-a nedumerit titlul, căci aceia care îl cunoscuseră mai bine pe Negoîtescu, contemporanii lui, puteau să știe că a avut un destin tragic, că nu l-au ocolit cele mai insuportabile privațiuni în comunism. Cum să fie asemănări între Alecsandri și Negoîtescu? [...] Cum să fie Negoîtescu fericit? E adevărat că nu s-a plâns niciodată, arăta veșnic o față surâzătoare, glumea mereu, dar în spatele acestei măști erau suferința, frustrarea, orgoliul și ura teribil de puternică împotriva comunismului, vrăjmaș al adevăratei arte și al creatorilor de valoare”.

□ Silvia Dumitrache semnalează un *Mic istoric al Cercului Literar de la Sibiu*: „Revista «Manuscriptum», revistă trimestrială editată de Muzeul Literaturii Române, dedică numărul 1-4 2012 (163-166), anul XLII, Cercului Literar de la Sibiu (și Cluj), în dorința de a readuce în atenția cititorilor «o grupare literară angajată în apărarea unor valori culturale europene care, în alte condiții istorice și politice, ar fi ajuns ea însăși la o dimensiune europeană». În editorialul

semnat de Ion Vartic, se trasează un mic istoric al grupării”. ■ *Literatura română în lume*: □ „Observator cultural” publică fragmente din intervenția lui Ingo Schulze, șeful secției de Literatură a Academiei din Germania, la lansarea romanului lui Norman Manea - *Vizuina*, în limba germană (*Die Höhle*, Hanser Verlag, 2012, traducere de Georg Aesch). Reținem: „Orice scriitor demn de acest nume plăsmuiește o lume întru totul proprie, cărțile sale devenind una dintre multele porți de acces către literatură”. Despre opera lui Norman Manea Ingo Schulze afirmă: „Povestirile sale, din care au apărut în germană mai multe volume (vezi *Training fürs Paradies – Fericirea obligatorie* sau *Oktober, 8 Uhr – Octombrie, ora 8*) produc un soi de dans în cerc. Acesta începe în Ucraina în perioada lagărului și se sfârșește în România în anii '80. Norman Manea ar fi putut să nu mai scrie nimic altceva în afară de aceste povestiri și tot s-ar fi dovedit un mare scriitor”.

□ Gerhardt Csejka semnează *Traducând România culturală: problema competenței comunicative*: „pentru a face o traducere bună a unui text literar nu e suficient, de fapt, să cunoști pur semantic (adică la nivel de dicționar) limba în care a fost compus respectivul text, dacă nu ești capabil să raportezi limbajul întâlnit în text la tiparele specifice ale convingerilor/credințelor, valorilor și uzanțelor din zona culturală de reprodus în altă limbă”. Gerhardt Csejka trasează o scurtă istorie a parcursului german al lui Mircea Cărtărescu, relatând „Când am început să-mi prezint traducerea *Nostalgiei* cărtăresciene pe la diverse edituri germane, una dintre ele, care se lăuda cu o secție creată special pentru promovarea traducerilor din literaturile Estului european (asta după 1989, firește), m-a ținut doi ani de zile în suspensie cu promisiunea unui contract”. După care editura a renunțat. „Noroc că după căderea Zidului nimerise în Vest și una dintre marile edituri până atunci RDG-iste, la care mai publicasem (într-o antologie de proză românească din 1985) o serie de povestiri traduse. Acolo *Nostalgia* a fost primită cu brațele deschise (a apărut în 1997), dar, din păcate, a fost prost lansată pe piață – cei de la editură nu se familiarizaseră încă, se pare, cu subtilitățile economiei de piață (liberă), interpretând prea optimist efectul cronicilor (numeroase și pozitive) pe care le obținuse volumul în presă. Iar când au fost nevoiți să constate că nu s-au pus, totuși, în mișcare «masele de cititori-cumpărători» luând *Nostalgia* cu asalt, n-au mai reacționat în nici un fel, n-au mai scos un al doilea tiraj, așa încât, după puțin timp, volumul dispăruse complet de pe piață, cum de altfel nici editura (neadaptată la sistem) n-a mai rezistat mult”. În continuare „câțiva ani mai târziu, am reușit să conving o editură vieneză – afiliată importantei Edituri Hanser din München – să includă în programul ei trilogia *Orbitor* a lui Cărtărescu. [...] Una dintre picanteriile secundare ale acestei povești a fost, din punctul meu de vedere, că abia în urma acestui succes într-adevăr considerabil al concurenței, brusc i s-a trezit și marii edituri Suhrkamp pofta de a participa la gloria tânărului autor din România – și de a-l include în programul ei, cu tot ce mai era încă de tradus. *Orbitorul* fiind definitiv stabilit la editura din Viena, le-a venit rândul scrierilor mai mici precum *Travesti* și *De ce iubim femeile*, dar a profitat și

Nostalgia de-o nouă ediție”. Gerhardt Csejka concluzionează: „Toate aceste mișcări mai mult sau mai puțin logice sau surprinzătoare decurgeau firesc, conform schemelor de funcționare editorială și mediatică ale timpului și locului și fără nici o atingere cu ICR și cu faimoasa Listă de promovare a traducerilor. [...] interesul editurilor din Occident de a se aventura în lansarea unui autor necunoscut din România sunt în mod firesc, foarte reduse: situația dată n-are cum să-i tenteze, riscul de a nu-și recupera nici măcar cheltuielile de producție fiind perspectiva cea mai probabilă. Așa că simpla idee de a reduce acest risc oferindu-le editurilor occidentale o contribuție la cheltuielile de producție a fost o inițiativă foarte eficace în sensul îmbunătățirii șanselor pentru autorii români pe piața străină de carte – păcat că ICR-ul a pus-o în practică abia în vremea lui Patapievici, și oricum târziu în epocă”. □ Christel Wollmann-Fiedler consemnează, în articolul *Cu Nora Iuga la Viena* (traducere de dr. Anke Pfeifer), lectura Norei Iuga la Institutul de Romanistică „la invitația Dr. Anke Pfeifer, cunoscută romanistă și promotoare ferventă a literaturii române la Berlin [...] care predă un curs de limbă și literatură română la Universitatea din Viena”. Autoarea citează din discursul Norei Iuga din cadrul evenimentului: „Pentru scriitorii germani limba e importantă; forma modelează fondul. Conținutul ia forma vasului în care-l torni. [...] Literatura română mai păstrează un anumit patetism, un aer balcanic, e foarte senzuală, tinerii poeți germani ne acuză chiar de o prea apăsată visceralitate. Experimentele lingvistice ale tinerilor poeți români se lasă încă așteptate, fiindcă forma continuă să fie privită la noi ca suprafață, poate și de aceea preferințele scriitorilor români se îndreaptă în continuare mai mult spre emoțional, către fața accentuat dramatică a mesajului”. □ Riri Sylvia Manor prezintă *Cartea șoaptelor în Țara Cărții: un succes previzibil*: „În seara zilei de joi, 11 octombrie 2012, a avut loc la Tel Aviv, în frumoasa librărie și Sală de lectură *Tzomet Sfarim* de la Centrul Dizengof, lansarea *Cărții șoaptelor*, în prezența autorului Varujan Vosganian. Lansarea cărții, în traducerea sa în ebraică, a fost impecabil organizată de către ICR Tel Aviv și Editura Hakibbutz Hameuchad-Sifriat Poalim. Un public mult mai numeros decât cel prezent de obicei la astfel de evenimente”. Riri Sylvia Manor încredințează revistei discursul de la lansare al traducătoarei volumului în ebraică, Any Shilon: *Cum am tradus Cartea șoaptelor; Fragment din intervenția susținută de traducătoarea Cărții șoaptelor, Any Shilon, la lansarea de la Tel Aviv*. Reținem: „Presupun că traducerea acestei cărți a fost într-un fel mai grea pentru mine decât pentru traducătorii ei în alte limbi – excepție făcând, desigur, cei care au tradus-o în limba armeană. Nu mă îndoiesc: lectura ei va fi mai grea sufletește pentru cititorul israelian decât pentru alți cititori. Aparținând celei de-a doua generații a supraviețuitorilor următorului genocid, al aceluia care a urmat genocidului armenilor, nu am putut evita ca gândurile mele să creeze o suprapunere de imagini și situații”. Any Shilon consideră limba folosită de autor „extraordinară, de o «puritate de cristal». Adevărul este că am văzut în website că cineva a mai folosit expresia aceasta – dar o păstrez, faptul dovedește doar cât este de adevărată e

comparația. Limbajul este perfect adaptat fiecărui personaj, făcându-l să revină la viață sub ochii uluiți ai cititorului, este o limbă minunată, plină de arhaisme slavone și otomane, cu aroma lor inconfundabilă și aproape pierdută – din păcate, pentru prea multe dintre ele nu există echivalente ebraice”. ■ În cadrul rubricii sale *Avalon*, sub titlul *Pluralism în cunoaștere*, Ovidiu Pecican analizează critica pe care o aduce istoricul Constantin Rezachevici sistemului școlilor doctorale (într-un interviu în două părți, publicat de „Ziarul de duminică”, 19, și, respectiv, 26 octombrie 2012): „în istorie au apărut «școli doctorale», cam ca școlile de scriitori sau ziariști din anii stalinismului”. Pecican afirmă: „întreg învățământul vocațional, până astăzi, în România și în alte locuri, se întemeiază pe un tip de emulație care face din *școlile de gândire* sau din cele estetice un tip de context care, măcar în principiu, ajută, nu împiedică buna practică în domeniu, contribuind la *moșirea* creativității. În știință, în principiu, cu cât avansezi pe scara specializării și a cunoașterii, cu atât mai benefice ar trebui să fie grupările de experți compatibili, unii cu alții, prin tipul de formație și preocupări, prin nivelul de pregătire, prin apartenența la aceeași direcție de explorare și, când se poate, prin absența adversității între membrii echipei. Din acest punct de vedere, ideea școlilor doctorale merita, fără îndoială, testată, fiind susceptibilă să aducă rezultate superioare cercetării solitare și izolate a indivizilor angajați în asemenea eforturi. Împărtășesc critica lui Constantin Rezachevici acolo unde rămâne de răspuns la întrebarea dacă actuala concepție asupra acestor grupuri de lucru este cea mai potrivită. Să îi supui pe absolvenții de masterate la noi runde de audieri de cursuri deși, odată acceptați în programe doctorale, sunt deja în posesia unui program propriu mi se pare contraproductiv. Mult mai oportună mi s-ar părea convocarea lor în ateliere ritmic desfășurate, pe teme de teorie, metodologie sau chiar elemente conexe temelor proprii, dar cu o relevanță mai mare, astfel încât să antreneze în discuții și oameni din echipă care abordează alte chestiuni decât pe strict cea prezentată”. ■ un Cristian publică un *Interviu* cu Dumitru Crudu. Ajuns în postura de director de filială de bibliotecă, scriitorul atrage atenția asupra faptului că *Manipularea se poate face și prin bibliotecă*, explicând situația volumului *Istoria Comunismului povestită pentru bolnavii mintali* de Matei Vișniec: „O avem din 2001, dar, timp de 11 ani, nu a cerut-o nimeni”. Atunci când cartea a fost în sfârșit solicitată „ce surpriză! – am descoperit-o dosită printre cărțile din rândul doi. Era așa de bine ascunsă în spatele cărților din primul rând că nu aveai cum s-o vezi. Doar dacă scoteai cărțile din fața ei. Numai atunci o puteai zări. Acum stau și mă întreb oare pe cine a putut deranja această carte? Nu este exclus că a deranjat pe cineva, fiindcă nu cred că e vorba despre o întâmplare nefericită [...] Probabil că printre bibliotecarele care au lucrat până la noi, o fi fost și vreo simpatizantă comunistă, care a hotărât în acest mod să-și manifeste simpatiile politice. Manipularea se poate face și prin bibliotecă. În funcție de cum aranjezi cărțile pe rafturi. După ce am venit la bibliotecă, primul lucru pe care l-am făcut a fost să rearanjăm cărțile pe stelaje și am scos la lumină foarte multe romane exilate

de către fostele bibliotecare, pe motive politice sau de moralitate (toate cărțile unde apărea cuvântul sex sau denumiri mai îndrăznețe fuseseră trimise în spate, chiar dacă erau foarte bune)”. □ *Avanpremieră*: Lavinia Bârlogeanu publică *Arrhetonul*, fragment din romanul în curs de apariție la Nemira.

● **[„România literară”, nr. 44]** Iulian Boldea publică un interviu cu Mihai Zamfir. Reținem: „Filologia, Literale (înțelegând prin asta literatura, istoria limbii, artele plastice, filozofia, reflecția istorică etc.) posedă față de toate celelalte ramuri ale științei un specific magnific și uluitor: nu servesc unui scop concret, nu ne fac viața materială mai ușoară, nu ameliorează organizarea socială. Literale servesc doar Fericirii. Reprezintă o școală de fericire, de intrare în contact cu ceea ce mințile luminate care neau precedat au produs de-a lungul istoriei. Iar fericirea are ideea de gratuitate înscrisă în codul ei. [...] Literale sunt specializate în producerea fericirii [...] Nu-i de mirare că sub orice dictatură, dar mai ales sub dictatura comunistă, Literale vor fi anihilate cu prioritate, devenind cele dintâi victime. [...] Compun literatură (inclusiv teatru și poezie) și dintr-un scrupul de onestitate profesională: mi se pare prezumțios să scrii despre sute și sute de scriitori, să formulezi și să împarți verdicte, atunci când tu însuși n-ai încercat niciodată să vezi ce înseamnă asta, adică să scrii literatură. [...] Relația de ură-iubire pe care o întrețin cu Bucureștii, orașul în care am văzut lumina zilei, reprezintă una dintre axele existenței mele”. ■ *Cartea de memorialistică*: Simona Vasilache analizează volumul lui Ovid S. Crohmălniceanu *Amintiri deghizate* (prefață de Ioana Pârvulescu, Humanitas, București, 2012) în textul *Și scriitorii sunt oameni*: „Emoționante sunt și amintirile despre Călinescu, mai puțin cele care-l au în centru pe profesorul desfășurându-se în fața amfiteatrelor pline, și mai mult pe omul depășit de vremuri și învins de boală. Frenezia cu care se agață de viață, în toate formele ei, arta cu care transformă o casă modestă într-un mic palat, bucuria tinerească a petrecerilor, departe de a-l face ridicol, îl arată, cu atât mai mult, ca un model dintr-o lume care știa să trăiască. Și care, vai, învață să moară. [...] Ce este, însă, surprinzător la lectură e diferența de ecou a amintirilor din tinerețea lui Crohmălniceanu și sfârșitul ultimelor prelungiri ale interbelicului și a celor de la bătrânețe, cu optzeciști tineri. Deși ultimele ne sunt mai accesibile, și au atingere cu alte amintiri, ale contemporanilor transformați în personaje, parca aș zice că mai mult tentează tablourile sepie cu clasicii umanizați. Și e firesc să fie așa. Ne întoarcem, cu delicii, la secvențele cu Ion Barbu, omenesc, prea omenesc, în aventurile lui, în emfaze, în disponibilitatea de a greși și de a trece mai departe. Crohmălniceanu merge până într-acolo încât să spună că ce a lăsat Barbu pus pe hârtie nu poate fi cu totul înțeles fără această parcurgere a ciudățeniilor omului. Capricios și seducător. [...] Lecții de frivolitate uneori, de mândrie întotdeauna. Copilăroși, disponibili, selectivi, suciți și inubliabili, scriitorii sunt oameni”. ■ *Lecturi libere: O viață și o epocă (I)*: Gabriel Dimisianu comentează *Cronica unei vieți* de Ion Ianoși (Polirom, 2012), „cu supratitlul, din capul locului problematizant, *Internaționala mea*”: „Cine a lucrat, ca mine, la

revistele vremii, la edituri sau oriunde în sistemul cultural, știe că erau deosebiri între activiștii chemați să dirijeze cultura, să aprobe publicarea cărților, punerea în scenă a spectacolelor, turnarea filmelor, să avizeze deschiderea unei expoziții și atâtea altele. Cu instructori ca Ianoși sau ca Al. Simion, ca Dumitru Ghișe chiar, se ajungea până la urmă la soluții favorabile valorilor, funcționau între ei și oamenii din presă sau de la edituri, sau de la uniunile de creație, înțelegeri mutuale, o cointerensare (ca să nu-i spunem complicitate) al cărei țel, de amândouă părțile urmărit, era salvarea culturii autentice, atât cât se putea. Cum altfel ar fi putut apărea în acel interval atâtea cărți cu mesaj critic indiscutabil, antitotalitar în înțelesul său ultim? Cineva le-a dat cale liberă acestor cărți, măcar prefăcându-se că nu le-a perceput *nocivitatea*”. ■ *La Comentarii Critice*: Sub titlul *Ce rămâne?* Raluca Dună analizează monografia *Faulkner* a lui Mircea Mihăieș. Ceea ce remarcă în primul rând este stilul textului lui Mihăieș: „Mircea Mihăieș știe să te țină în priză, să facă promisiuni, să întoarcă frazele din condei, să arcuiască metafore și mai ales să întrețină o așteptare, folosindu-se adesea de paradox, de fraze tip focuri de artificii, unele ambigue, altele precise, definitive. Problema este însă cumva ca la fotbal: degeaba joci bine, dacă nu marchezi. Textele lui M. Mihăieș se propun ca texte cu miză ideatică, nu sunt jucăușe texte *de plăcere*, și totuși, *Ideea* pe care o presimți născându-se se disipează, iar finalul, fie că e vorba de capitolele luate separat sau de cartea în ansamblu - și mă refer atât la *Cărțile crude*, cât și la monografia dedicată lui Faulkner – au ceva neterminat, spus în grabă sau nespus până la capăt”. Despre abordarea critică a lui Mircea Mihăieș, Raluca Dună afirmă: „Ca și cum intuițiile, ideile originale ale lui M. Mihăieș, sufocate de vasta bibliografie și de ideile *tari* ale celorlalți critici, ar trece în zona inefabilului, a metaforicului, într-o zonă ne-demarcată ferm, teoretic, ideologic, ci doar stilistic. [...] Mircea Mihăieș contestă critica atât ideologică, *tezistă*, cât și critica hagiografică (în care ni se sugerează că s-ar încadra și monografia lui Sorin Alexandrescu, din 1969, ceea ce este fals) ca *subiective* și sterile pentru *plăcerea lecturii*, optând pentru o poziție declarat *contra-pozitivistă*, pentru interpretarea imprecisă, aproximativă, pentru *remurmurarea* și *gândirea participativă*. Cu alte cuvinte, ca și în cazul lui Faulkner, asistăm la o contradicție între un demers aparent științific, între un conținut *tradițional* (cartea de față ar aparține *criticii universitare*, în fond) și o formă care alunecă spre inefabil, visare teoretică și rescriere critică a operei”. În opinia Ralucăi Dună „să scrii o monografie Faulkner este ca și cum te-ai apuca să comentezi Biblia sau *Ulise*, de Joyce. Nici inocența desăvârșită, nici cunoașterea deplină nu ar folosi, ci o posibilă combinație între cele două”. Raluca Dună conchide: „privirea sa e retrospectivă, interogativă, de-structurantă într-o anume măsură, efortul său nu merge spre construcția unui sistem critic original ori sintetic, ci spre cufundarea în text, ghidată în fond doar de întrebarea *post* (modernă), melancolică, imposibilă: *Ce rămâne?*”. ■ *La Cronica Edițiilor*, sub titlul *Caragiale reinventat*, Răzvan Voncu comentează volumul *I. L. Caragiale, Cele mai frumoase scrisori alese de Dan C. Mihăilescu*, Editura

Humanitas, 2012: „această *ediție artistică* este la fel de importantă pentru recepțarea de azi a lui Caragiale cum a fost cea de *Opere alese*, îngrijită și prefăcută de Marin Preda în 1972. [...] mai presus de toate, ediția lui Dan C. Mihăilescu contrazice imaginea, larg răspândită și azi, a unui Caragiale plasat ironic, asemeni unui cinic păpușar, în afara lumii sale. Prejudecată atât de frecventă, încât domină chiar cel mai recent monument dedicat scriitorului, cel amplasat în fața Teatrului Național din București. În realitate, Caragiale se bălăcește printre personajele sale – și în limbajul personajelor sale – ca într-un lichid amniotic, trecând de la unul la celălalt (cum se întâmplă și în epistole) cu ușurința unui Ariel, care ia, la momentul potrivit, chipul textual al interlocutorului, mimându-i genial, până la completa identificare, dicțiunea ideilor, lexicul și stereotipurile de gândire”.

6 noiembrie

• [„**Bucureștiul Cultural**”, nr. 119] Adrian G. Romila descrie *Cazul Tanacu: filmul și cartea*. ■ Nicolae Prelipeanu semnează articolul *Reformarea limbii române*. ■ Silviu Lupescu publică *Pentru orice editură, un echilibru just între componenta de business și misiunea sa culturală este esențial*. ■ *Evenimente: Scriitorii la ei acasă/ Scriitori pe Calea Victoriei*: „*Scriitorii la ei acasă/ Scriitori pe Calea Victoriei* este un program prin care se oferă o scenă publică de promovare a unor voci importante ale literaturii române contemporane, din geografii și generații literare diferite. Selecția scriitorilor invitați este asumată de criticul literar Nicolae Manolescu, directorul revistei «România literară» și președintele Uniunii Scriitorilor din România. Întâlnirile cu acești scriitori se vor constitui într-un document de patrimoniu cultural național prin înregistrarea lor în Arhiva de Aur a Societății Române de Radiodifuziune (prin Radio România Cultural), prin fotografiile, reportajele și interviurile realizate cu acest prilej. Partenerii media ai programului: «România literară», Radio România Cultural, AgențiadeCarte.ro, «Observator cultural», «Luceafărul de dimineață», «Viața Românească». Selecționer: Nicolae Manolescu; moderator: Dan Mircea Cipariu; art director: Mihai Zgondoiu; coordonator PR: Andra Rotaru”. ■ *Literatură*: □ în *Avatarurile individului & drama românească postbelică* Șerban Axinte abordează *Internaționala mea. Cronica unei vieți* (Polirom, 2012) de Ion Ianoși: „Avatarurile individuale mărturisesc mai mult despre viața istoriei decât Istoria însăși.” □ *O carte-experiment*: Andreea Răsuceanu comentează volumul lui Un Cristian *Morții Mă-tii*, Ed. Casa de pariuri literare, 2012: „O carte incomodă, ca o oglindă așezată în fața fiecărui membru al generației, activ literar sau nu în perioada descrisă de Un Cristian, care obligă la o reacție, fie ea de empatie sau revoltă, oricum, nu lasă indiferent cititorul. [...] carte-experiment, a cărei lectură rămâne de neocolit”. □ Sub titlul *Un poet complet (I)* Daniel Cristea-Enache scrie despre poezia lui Marius Robescu: „O bună poartă de acces către poezia lui Marius Robescu este antologia publicată în 1996, la Vitruviu, într-o colecție îngrijită de un editor expert și empatic: regretatul Mircea Ciobanu. [...] Nefind un

mare poet, Robescu nu are imaginarul și limbajul care să impună orice atentului cititor, inclusiv ermetismul unor structuri și opacitatea vizionară. Poezia lui este de o transparentă meticulozitate”. □ Irina Petraș analizează *Nimicitorul* (Ed. Limes, Florești/Cluj, 2012) sub titlul *Aurel Pantea și bezna luminoasă*.

8 noiembrie

● [„Cultura”, nr. 42] *Un mare poet „de care am scăpat”* îi prilejuiește lui C. Stănescu o întoarcere la poezia lui Mihai Beniuc : „Mici de stat – tari de virtute, am putea zice despre două publicații liliputane din revuistica actuală: «Spiritul critic» de la Pașcani și «Litere» de la Găești. Format mic, dar spirit critic proeminent și ascuțit.” C. Stănescu afirmă, comentând articolul despre Beniuc: „într-un singur punct mă despart de opinia lui Ignat Florin Bociort: acolo unde susține că Beniuc a cunoscut, ca și alții, «o asemenea evoluție negativă», de la promisiunile și împlinirile inițiale la punctul final al carierei lui poetice ruinate. Nu, talentul lui Beniuc n-a sfârșit ruinat de etapa – prea lungă! – a poeziei lui decăzute sub lozincile comuniste. Egotist la culme ca și la început, ultimul Mihai Beniuc, cel din *Rugul poeziei*, e un mare poet, dezamăgit, a cărui liră nu s-a dezacordat: același egotism, patologic, îi scoate din coarde la sfârșitul carierei sunete – gemete! – de o mare intensitate lirică.” ■ *Literatură*: □ Sub titlul *O nouă generație* Iuliana Cristea analizează *Lovitura de cap* de Alex Văsieș (Ed. Casa de Pariuri Literare, București, 2012): „Alex Văsieș este mult mai *periculos* decât o poate arăta critica structurală. [...] Atât ritmuri ivănesciene, elegii specifice lui Ion Mureșan și rețeta noutății împrumutată cu iscusință de la Vlad Moldovan și personalizată. Aceasta este formula pe care o propune Alex Văsieș, acesta este pactul său cu cititorul: el nu va ascunde nimic, dar va lăsa loc misterului prin frazarea reversibilităților. Îmi pun toate speranțele în acest poet tânăr și cred că va fi unul dintre exponenții real valoroși ai generației sale”. □ Alex Ciorgar comentează, în *Biografia ideii de monografie*, studiul lui Claudiu Turcuș, *Estetica lui Norman Manea* (Cartea Românească, București, 2012) : „Pe alocuri, naturalitatea și organicitatea discursului argumentativ par a fi o transmitere critică a însăși vocii lui Norman Manea și o transpunere (re)contextualizată în chiar miezul problemelor, mai ales că tânărul cronicar nu absolutizează rezultatele și calitatea investigațiilor sale, deși le justifică și legitimează. [...] Odată cu acest volum, Turcuș își leagă, în mod definitiv, numele de cel al prozatorului și vice-versa”. ■ Scriu despre *Dicționarul literaturii române*: □ Ion Simuț, în *Dicționarul esențial Simion 2012 (scurt elogiu, cu lungi divagații)*: „Diferența apare la comparația dintre un dicționar esențial al scriitorilor români, cum este *Dicționarul Zăciu*, și un dicționar esențial al literaturii române, cum este *Dicționarul Simion*. Cuprinderea și aplicația sunt semnificativ diferite ca orizont cultural. Dacă unul include numai scriitori, cel de-al doilea cuprinde curenți literare și concepte [...] în strânsă legătură cu acest aspect (capacitatea de cuprindere a fenomenului literar), e de relevat o alta dimensiune și anume includerea literaturii române din toate zonele locuite

de români, în principal din Basarabia, Serbia (Banatul sârbesc sau Voivodina), Ucraina (Bucovina de Nord) și din exil (exilul românesc din întreaga lume). [...] Deși păstrează viziunea culturală asupra secolelor de început ale literaturii noastre, totuși *Dicționarul Simion 2012* triază mai sever contribuțiile din secolele XVII și XVIII. Deplasarea de accent înspre contemporaneitate e nota particularizatoare cea mai frapantă pentru «Dicționarul Simion». În opinia criticului „«Dicționarul Simion» este străbătut de la un capăt la altul de o democrație a punctelor de vedere, de o diversitate a atitudinilor critice, care face din el un interesant spectacol de idei. [...] Contribuții substanțiale au, din colectivul bucureștean, Laurențiu Hanganu, Gabriela Omăt (ambii și cu rol de coordonatori), Nicolae Mecu, Roxana Sorescu, Stancu Ilin, Marcel Duță și, mai prezent și implicat în rescrieri, Nicolae Bârna»; □ Teodora Dumitru, în *DGLR – doza concentrată*: „dicționarul e mai puțin susceptibil de a oferi o imagine statică/ înghețată a literarului/ literaturii, o imagine de tip canonic («lista lui X» sau a lui Y), și mult mai interesat de actualizarea listei și de ameliorarea materialului de la o ediție la alta. [...] o tradiție ilustrată prin unicul precedent al *Dicționarului scriitorilor români* și al *Dicționarului esențial* –, apariția acestui compendiu, după cele șapte volume ale *DGLR*, este indiscutabil un succes al cercetării literare românești, după cum merită cântărit la justa proporție și efortul optimizării primului *DGLR* printr-o nouă ediție, aflată acum în lucru.” ■ Constantin Coroiu publică *Un erou intelectual: Gr. T. Popa (II)*. ■ Nicoleta Sălcudeanu descoperă „*Identitatea oficială*” a lui Paul Goma (lucrare realizată în cadrul proiectului *Valorificarea identităților culturale în procesele globale*, cofinanțat de Uniunea Europeană și Guvernul României din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013). □ Continuă publicarea în foileton a lucrării *Lungul drum spre nicăieri. Germanii din România deportați în URSS (IV): Reșița – miezul memoriei. Anton Ferenschutz*, semnată de Lavinia Betea, Cristina Diac, Florin-Răzvan Mihai, Ilarion Țiu.

● [„**Dilema veche**”, nr. 46] La secțiunea *Regimul artelor și munițiilor*, rubrica *Feedbook*, Marius Chivu face o recenzie pentru romanul *Prețul corect* de Constanța Roșoiu, apărut în 2012 la Cartea Românească. Volumul de proză scurtă al Constanței Roșoiu a fost premiat la concursul de manuscrise USR, iar Marius Chivu nu este mulțumit de situație, deoarece consideră volumul mediocru. Acesta spune despre cele 10 texte din volum că sunt „stilistic și narativ, niște compuneri primitive pe tema nenorocului și a nenorocirii în viață, texte lipsite de orice finețe, mai ales [...] psihologică”. Înainte de a discuta volumul, Marius Chivu face un tablou al evoluției editurilor românești din 2005 până în 2012. ■ La rubrica *Pe de altă carte*, Claudiu Constantinescu analizează *Scriitorar* de Mihail Șişkin, apărut în 2012 la Polirom în traducerea din limba rusă a Antoanetei Olteanu. „Mai rar așa magie postmodernă cu lucruri ce te provoacă să le pui cap la cap și pe care te trezești punându-le direct la suflet”.

9 noiembrie

• [„Adevărul de weekend”, nr. 70] Nicolae Manolescu publică *Scrisori către Monica Lovinescu (II)*.

• [„Observator cultural”, nr. 391] La rubrica *Actualitate*, Bianca Burța-Cernat scrie *Despre vechiul și noul ICR, fără ură, părtinire și vehemență*: „S-a presupus din start că noul ICR nu avea cum să evolueze altfel decât într-o direcție antieuropeană, închistat-naționalistă. Și suspiciunea s-a propagat în lumea noastră culturală fără a fi pusă în mod serios în discuție. [...] De o parte, așadar, un credit cvasinelimitat acordat echipei Patapievici. De cealaltă parte, o întreagă campanie de demonizare la adresa echipei Marga. De o parte, zeci de interviuri și declarații ale celor plecați din fruntea ICR. De cealaltă parte, prea puține invitații la dialog adresate noii echipe. (Una dintre rarele excepții: interviul *de catifea* – cum spunea cineva – luat de Ovidiu Șimonca noului director al ICR, pentru «Observator cultural», urmat de un altul, săptămâna trecută, publicat de Agenția Mediafax, tot cu Andrei Marga.)” Bianca Burța-Cernat consideră că o evaluare a activității echipei ICR poate avea loc numai la final și propune o evaluare a activității conducerii din perioada 2005-2012. Autoarea își exprimă rezervele față de politica ICR din perioada 2005-2012 care viza să prezinte „în străinătate o imagine emancipată și modernă a României” criticând demersul „prea apăsător de a nega identificarea cu tradiția (exagerată în perioada naționalismului ceaușist)”. Bianca Burța-Cernat remarcă primejdia „de a subordona acțiunile unei instituții publice (ICR) unui monopol soft instituit de o anumită direcție culturală. E vorba de o direcție în esență neoconservatoare, dar care, luându-și ca aliat strategic, ca *tovarăș de drum*, o parte a intelighenției *progresiste*, ultrafavorabile experimentelor artistice neoavangardiste, a putut crea impresia că încurajează fără reticențe pluralismul, eterogenitatea, ecumenismul”. Autoarea încheie: „De *filozofia* echipei Patapievici ține și un anume prezenteism asumat ca program de succes, sub pretextul «exportului culturii române vii». Că *viu*, în cultură, nu este doar ceea ce se realizează într-o strictă contemporaneitate – e, altfel, un lucru pe care îl știe prea bine autorul *Omului recent*. Îl știe dar, din anumite pricini, a preferat să îl pună între paranteze. Că a miza cvasiexclusiv pe contemporaneitate, experiment, avangardă, *tinerețe* e la fel de absurd și de primejdios ca a face, sistematic, abstracție de ele – o știm, de altfel, prea bine cu toții. Dar, din felurite motive, bagatelizăm pericolul presupus de menținerea în logica reduționistă a lui «ori... ori...»”. □ *On-Line – Actualitate* reia un *Mesaj de solidarizare cu Mircea Cărtărescu* de la Facultatea de Litere – Universitatea din București. ■ La secțiunea *Literatură* Doina Ioanid comentează *Singurătatea alergătorului de cursă lungă* de Alan Sillitoe (traducere din limba engleză de Ciprian Șiulea, Polirom, Iași, 2012) în *Bazar De Scriitor. Despre „îmblânzirea suportabilă” și simplitatea exemplară*. ■ În rubrica proprie, *Intersecții*, Michael Finkenthal publică *Note de lectură pe malul Mediteranei*. ■ La categoria *Eseu*: □ Caius Dobrescu semnează *Amurgul ortodoxiei*. □ George Banu scrie despre

Québec, Basarabia francezilor. ■ *Internațional*: □ George Banu a lansat „*Les Voyages du comédien*“ la Paris: „Pe rafturile librăriilor din Franța, a ajuns, începând cu 25 octombrie, un nou studiu semnat de George Banu și publicat de Editura Gallimard. *Les Voyages du comédien* face parte din colecția *Pratique du Théâtre* și se axează asupra unui fenomen observabil în ultimii anii, denumit adesea întoarcerea actorului. Apariția volumului este prilejul unei serii de dialoguri ce vor fi găzduite de Théâtre de la Ville și coordonate de George Banu, serie deschisă pe 25 octombrie prin dialogul dintre autor și actrița Angela Winkler. Următorii actori invitați sunt Yoshi Oida (15 noiembrie), Hugues Quester (13 decembrie) și Laurent Pointreud (10 ianuarie 2013)”. ■ *Focus*: Alexandru Matei semnează *Poveste cu arhive (nu doar de ziua lor)*: „La 31 octombrie a fost Ziua Arhivelor. Nici ele nu știu de ea, cine să le felicite? [...] Se va spune că arhivele nu-s o prioritate. Iar eu voi răspunde, la fel de banal, că problema nu se poate pune în felul acesta. Arhivele sunt memoria acestei țări. Ea există și trebuie, să spun așa, consultată, pentru a nu repeta impenitent toate gesturile care fac din cultura română un loc în care nimic nu durează, în care conținutul e indiferent, iar formele se schimbă în funcție de direcția bății unui anume vânt. De aceea, nu doar cu ocazia Zilei Arhivelor, nu fac decât să le atrag atenția conducătorilor de instituții din România asupra importanței păstrării în condiții bune, mai bune, pe suporturi noi, a urmelor propriului nostru trecut. Mă tem însă de două reacții: fie ne izbim de stângăciile stridente ale noii guvernări, care nu dă dovadă, deocamdată, de nici o vocație în materie de instituții culturale, fie de aroganța cu fundiță a unor oameni care știu doar ei ce e rău și ce e bine. Și-n acest din urmă ceas, în loc să te bucuri de bunul mers al instituțiilor, îți rămâne doar să le mulțumești unor oameni care au făcut posibil ceea ce, de obicei, nu e (Irina Negraru, Andrei Dimitriu, Victorița Todea, de la TVR, Gilda Rădulescu, Andra Mitia și colegile de la Arhiva SRR, Alina Pavelescu, și mulți alții cărora le voi mulțumi cu alte ocazii)”. ■ *On-Line – Actualitate*: 15 noiembrie: *Ziua scriitorilor în închisori*. Este tipărit un comunicat de la PEN România: „În fiecare 15 noiembrie, PEN International marchează *Ziua scriitorilor în închisori* – o manifestare internațională gândită să atragă atenția și să susțină pe scriitorii, jurnaliștii, reporterii care se opun represiunii dreptului capital la liberă exprimare al oamenilor și care se revoltă împotriva atacurilor asupra dreptului lor de a difuza informații. Pentru 2012, Comitetul *Scriitori în închisori* din cadrul PEN International, comitet condus de o remarcabilă luptătoare, Sara Whyatt, a selectat, ca în fiecare an, 5 cazuri reprezentative, câte unul pentru fiecare regiune mai mare a lumii și pentru tipurile de represiune pe care le îndură scriitorii, precum închisoare, procese în justiție, amenințări și chiar ucidere. Cazurile-focus din 2012 sunt: Shiva Nazar Ahari (Iran): jurnalistă, scriitoare și activistă pentru drepturile omului condamnată la închisoare timp de 4 ani pentru scrierile și acțiunile ei. Ericson Acosta (Filipine): poet, cantautor și activist, aruncat în închisoare fără judecată din februarie 2011 pentru textele sale despre drepturile omului și despre

chestiuni ecologice. Regina Martinez (Mexic): corespondentă a unei publicații de investigații, ea a fost ucisă în Xalapa, statul Veracruz, în aprilie 2012, cel mai probabil din cauza reportajelor sale despre crima organizată și corupție. Muharrem Erbey (Turcia): avocat pentru drepturile omului, scriitor și vicepreședinte al Asociației pentru Drepturile Omului (IHD), închis sub incidența legii anti-terorism încă din decembrie 2009, sub acuzația de «membru al unei organizații ilegale», acuze care sunt legate de acțiunile lui de apărător al drepturilor omului. Eskinder Nega (Etiopia): *jurnalist and blogger* condamnat la 18 ani de închisoare pentru acuzații dubioase de terorism, acuzații în mod clar legate de articolele sale despre abuzurile guvernului în ce privește drepturile omului”.

● **[„România literară”, nr. 45] Scriitorii și Academia:** continuă schimbul de replici dintre Nicolae Manolescu și Eugen Simion pe tema scriitorilor admiși la Academie. ■ La *Actualitatea*, Marian Victor Buciu publică *Virgil Nemoianu și implicările religiei*, comentând volumul *Jocurile divinității. Gândire, libertate și religie la sfârșit de mileniu* (ediție îngrijită de Ioan I. Ică Jr., Ed. Fundației Culturale Române, București, 1997). Reținem: „Și-n filosofie deschide la maximum compasul doctinar și, ca-n orice creație, începând de la aceea literară, agreează elanul combinativ, unificator, aproape *baroc* și ambiguu. Mihai Șora, apreciat și aprop(r)iat, face «sinteză între existențialism, marxism și neotomism». [...] Literatura și religia dețin pentru Nemoianu o relație majoră, mereu prezentă, dar mai cu seamă cu vechime de neignorată. Pentru literatură. Dar istoriile literaturii române nu acordă importanța trebuitoare relației literatură-religie. [...] Constată, deloc neutru, disputa de azi, între creștinism și naționalism. Nu există și un amestec al lor? Nemoianu înaintează spre un vădit ecumenism. Spiritualizează cu sârg sau osârdie hotarele între religie, filosofie și chiar politică”. ■ În *Cronica Ideilor*, Sorin Lavric rezumă volumul *Lumea homerică* de Aram Frenkian în *Dublul aerian*: „cititorul află aici o carte de nuanțe fine, și abia apoi un catastif de cuvinte vechi. Lapidar descris, efortul lui Frenkian e de a extrage din litera epopeelor homerice viziunea despre lume care i-a însuflețit pe greci în jurul secolului VIII înainte de Hristos. Chiar dacă livresc cultura greacă începe cu Homer, textele lui nu au apărut din neant, Homer fiind de fapt produsul unei epoci al cărei spirit a pătruns în Iliada și Odiseea, și de aceea cine are acribie poate depista spiritul epocii din cercetarea literei homerice. Pentru a nu-și îngreuna efortul cu capcane în care alți cercetători s-au îngropat definitiv, Frenkian își impune câteva restricții de metodă. Mai întâi, clasicistul privește cele două poeme epice ca pe un întreg lexical, ocolind orice controversă privind paternitatea lor, la fel ca inadvertențele de limbă din cuprinsul lor”. ■ Cosmin Ciotloș receptează elogios la rubrica sa săptămânală *Cronică Literară* volumul lui Emil Brumaru *Cerșetorul de cafea. Opere III*, Polirom și îl consideră pe autor *Un mare scriitor*: „Poet prin excelență al intimității (gastronomice sau erotice, totuna), Emil Brumaru părea să-și ascundă, cu ingeniozitate, tocmai intimitatea. Ticurile, hachițele, curiozitățile, cotidianul. Cu mare greutate se poate reconstitui, din volume ca *Detectivul*

Arthur (1970) sau Julien Ospitalierul (1974) catalogul întâmplărilor de zi cu zi sau măcar al detaliilor banale, atât de necesare unui portret cu alură mitologică. Omul din spatele paginilor rămânea inform și greu de identificat. De aceea, sunt convins, această masivă ediție de scrisori își merită, în primul rând, laudele. Redactate furibund, adeseori zilnic, după un ceremonial care nu admite abateri (trezitul dis-de-dimineață, la ora cinci, cafeaua, alegerea coloritului hârtiei), misivele lui Brumaru funcționează aproape ca un jurnal. Spun aproape, fiindcă diferențele de substanță sunt totuși cruciale, iar autorul insistă asupra lor. De pildă, argumentează el într-un rând, cutare întâlnire neplăcută cu un poet ieșean ar fi fost, într-un ipotetic jurnal, consemnată abia în treacăt, într-o propoziție chinută și acră, de vreme ce, rămas singur cu sine, scriitorul nu ținea cu tot dinadinsul să și-o mai amintească. Așa însă, de dragul împărtășirii, de dragul colocviului anecdotic, parcă și cuvintele îi sunt înlesnite. Și totuși, senzația de jurnal persistă. Mai ales dacă ținem seama că expeditorul nu pare să aștepte, niciodată, răspuns”. Ciotloș menționează cu regret „cele șapte sute de scrisori trimise Tamarei, între 1973 și 1975, confiscate de Securitate și, într-un târziu, înapoiate acesteia” despre care „Brumaru pomeneste în cronologia *Operelelor*” dar care nu sunt incluse în volum. ■ Gabriela Gheorghisor comentează studiul *Evreul improabil. Mihail Sebastian: o monografie ideologică* (Cartea Românească, București, 2012) de Mihai Iovănel, numindu-l pe acesta un *Monograf în armură de gheață*: „O scrupulozitate a cartografierii exhaustive a contextelor, astfel încât ai impresia, pe multe pagini, că Sebastian constituie doar pretextul unui studiu istoriografic. [...] Luându-și precauția de a nu specula pe seama psihologiei lui Sebastian, de a nu căuta excesiv în zona riscantă, de nisipuri mișcătoare, a inefabilelor suflătești, Iovănel îl transformă pe autorul *Jocului de-a vacanța* într-o figură relativ ștearsă (chiar dacă preponderent negativ, în *Diavolul și ucenicul său...*, Sebastian era un *personaj viu*)”. ■ *Semnul de Carte* al lui Gheorghe Grigurcu se oprește *Între real și ireal* : „Realul apare figurat prin acest contact nemijlocit al senzoriului cu aparența, astfel încât ceea ce se ascunde în spatele său să aibă credibilitatea unei *funcționări* a ființei care se pune în stare de experiență lirică. [...] în chip simptomatic, litera devine pulpă «dulce zemoasă» în care îți poți înfige dinții, lăsând să ți se prelingă sucul pe buze, iar cuvântul ajunge să tresară «ca o inimă adevărată», ca «un trup articulat». Așadar, realul refuză să iasă din scenă, fie și în favoarea irea-lului proxim pe care-l ia sub protecția sa”. ■ La *Cartea de critică*, în *Cel diferit: aproapele, fratele nostru* Gabriel Coșoveanu abordează volumul Cristinei Chevereșan, *Book Alerts* (prefață de Mircea Mihăieș, Ed. Orizonturi Universitare, Timișoara, 2012). Reținem: „Prea mulți își permit, astăzi, să se pronunțe asupra unor autori ale căror culturi nu le cunosc, după cum nu le cunosc nici afluenții, nefăcând decât oficiul de a descrie o carte de evident succes. Aici, dimpotrivă, preocuparea merge spre asociativitate, luând în considerare și anxietatea descendenței, deși verdictele, măsurate și credibile, sunt comprimate, supuse disciplinei rubricii de revistă unde au apărut inițial”. ■ În

categoria *Evocări*, Alexandru Niculescu îl prezintă pe *V. Ierunca – în amintire, în actualitate*. În opinia sa, ce îl distige pe Ierunca este „absența oricărui orgoliu de afirmare personală [...] între Cioran, Eliade, Ionesco, Lupașcu, Enescu, pe de o parte, și exilatul Virgil Ierunca, pe de altă parte, exista o deosebire fundamentală: dăruirea de sine pentru un ideal. Eroismul sacrificării pentru cauza României oprimată”. ■ *Correspondență din Germania*: Rodica Binder relatează de la Târgul de Carte de la Frankfurt în *Criză, ritualuri, inovații*: „Târgul de Carte de la Frankfurt pe Main este un ritual, are toate valențele unei sărbători, carnavalești pe alocuri, elitiste, intens mediatizate, prizate până și de cei care nu se prea dedau folositoare înțelețniciri a cititului.” La standul României autoarea semnalează „Cartea consacrată elitelor intelectuale germanofile din România, dar mai cu seamă cea care analizează *Tragedia Germaniei, 1914 -1945*, ambele apărute la Humanitas, au toate motivele de a atrage interesul gazdelor și al vizitatorilor. Am avut șansa de a sta de vorbă cu Lucian Boia cu o zi înaintea expunerii programate în ultima zi a salonului, dar cu o zi după ce Uniunii Europene i-a fost acordat Nobelul pentru Pace”. Rodica Binder menționează masa rotundă „consacrată centenarului Steinhardt, cu participarea scriitorilor Ioan Pinte, Nicolae Băciut și George Ardeleanu” și reeditarea volumului doi din trilogia *Orbitor. Corpul*, „publicat în excelentă traducere germană, a fost din nou elogios recenzat”. ■ Versuri de Ion Pop. ■ Proză de Marian Ilea. ■ Lansare de carte: „Miercuri, 14 noiembrie, va apărea cel de-al 21-lea volum din noua colecție Nobel, editată de Jurnalul Național, *Cele mai frumoase povestiri*. Vol II de Rabindranath Tagore (India, Premiul Nobel pentru Literatură, 1913) [...] Traducere din limba engleză de Henriette Yvonne Stahl, Cronologie de Bianca Burța Cernat, Prefața de Liviu Bordaș, Coordonator colecție: Ana-Maria Vulpescu”. ■ *La Ochiul magic*: □ „în revista «Istorie și civilizație» (nr. 37, octombrie 2012), pe care o citim totdeauna cu folos intelectual, de data aceasta ne-a atras atenția articolul *Corneliu Zelea Codreanu – un rol de Oscar?* semnat de o tânără cercetătoare în științe politice, Andreea Chiru”; □ „Dosarul «Dilema veche» din nr. 454 (25-31 octombrie) are o temă inspirată: *Unde ni-s eroii?*. Dezbateră, care se deschide cu un argument semnat de Marius Chivu, cuprinde opinii ale unor intelectuali de diverse specializări: Șerban Anghelescu (etnolog), Mugur Ciumăgeanu (psihoterapeut), Radu Pavel Gheo (scriitor), Mircea Kivu (sociolog), Alexandru Matei (eseist), Cătălina Micu (blogger), Dodo Niță (eseist) și Florentina Sâmihiian (lector la Facultatea de Litere).” Cronicarul menționează selecția lui Radu Pavel Gheo: Nicolae Dobrin, „erou autentic, nedreptățit și totuși puternic” și Carol I, „cel care a devenit român făcând România”; □ în «Observator cultural» (nr. 390, 1-7 noiembrie), un Cristian stă de vorbă cu Dumitru Crudu, unul dintre fondatorii fracturismului, întors la poezie în 2012 și, actualmente, director al unei filiale a Bibliotecii Municipale din Chișinău. [...] O remarcă în legătură cu autorul interviului din «Observator Cultural», un Cristian: este considerabil și de lăudat efortul pe care îl depune acest tânăr scriitor pentru afirmarea colegilor săi de generație. Păcat că

este un efort singular, păcat că nu există reciprocitate, că nu-i urmează și alții exemplul: această generație literară ar arăta cu totul altfel!"; □ este semnalat numărul 371 al „Suplimentului de cultură”, săptămânal realizat de Polirom.

13 noiembrie

• [„Revista 22”, nr. 1183] În *Cartea nevrozelor* Cristian Vasile semnalează *Internaționala mea. Cronica unei vieți* (Polirom, Iași, 2012) de Ion Ianoși: „în cadrul memorialisticii monumentale inaugurate de *Editura Polirom* (Adrian Marino – *Viața unui om singur*; Bartolomeu Valeriu Anania – *Memorii* ș.a.), Ion Ianoși pare să se impună, datorită egocentrismului sublimat, a vervei polemice temperate și unei înclinații mai mari spre acuratețe și obiectivare”. □ Sub titlul *Scrisorile unei profesoare de franceză* Daniel Cristea-Enache consemnează volumul Ecaterina Bălăcioiu-Lovinescu, *Scrisori către Monica, I. 1947-1951* (traducerea scrisorilor din limba franceză de Gabriela Creția, selecția și îngrijirea textelor, prefață, tabel cronologic și note de Astrid Cambose, Humanitas, București, 2012): „*Scrisori către Monica*, primul volum, se impune ca una dintre cărțile anului editorial 2012; iar odată publicate cele trei volume anunțate în *Nota asupra ediției*, vom avea o corespondență de o excepțională valoare documentară și umană”.

15 noiembrie

• [„Cultura”, nr. 43] *Literatură*: □ Sub titlul *Autori de dicționar* Cosmin Borza comentează *Dicționarul literaturii române* (publicat în două volume la Univers Enciclopedic Gold): „are toate șansele, dar și legitimitatea, de a se identifica – de pe acum – cu evenimentul literar al anului 2012. [...] această ediție dedicată *scriitorilor esențiali* autohtoni, *de la începuturi până azi*, răspunde satisfăcător așteptărilor mai multor cititori – profesioniști sau nu – care consideră că o istorie colectivă, academică, *obiectivă*, a literaturii române este necesară pentru a o contrabalansa pe aceea *critică*, *idiosincratic-subiectivă*, finalizată de Nicolae Manolescu în 2008. În fond, majoritatea poezilor, prozatorilor și criticilor nedreptățiți – prin omisiune sau prin răstălmăciri interpretative – de autorul *Lecturilor infidele* află în paginile compendiului reechilibrări analitice binevenite. Pe de altă parte, inechitabil se dovedește, din păcate, tocmai articolul despre Manolescu, căruia i se oferă un spațiu destul de restrâns, în care concepțiile și comentariile sunt pertinent criticate, însă rolul său pentru evoluția exegezei românești este doar parțial relevant”. □ Șerban Axinte creionează *Harta integrală a literaturii române*. □ Theodor Codreanu conspicează *Singura cale*, (Ed. Contemporanul, 2011) de Nicolae Breban sub titlul *Un roman lucid*: „*Singura cale*”: „este unul dintre marile romane transmoderne, în varianta cinic/kynica”. □ În *All In* Ștefan Baghiu analizează volumul lui Bogdan Cosa *Poker* (Cartea Românească, București, 2011): „ne putem întreba cum de un roman care câștigase concursul de debut al editurii Cartea Românească în 2011, și care a deturnat total asupra sa atenția cronicii de întâmpinare, nu răspunde ulterior criteriilor de departajare valorică,

atât celor ale criticii literare, cât și celor ale diferitelor jurii de concurs. [...] De la început *Poker* arăta a roman de consum. Critica literară s-a ferit să scoată asta în evidență, deși s-a vorbit mai mereu de ușurința lecturii, povestea captivantă și stilul savuros al scriiturii [...] Chiar dacă vine din zona puternic-comercială a literaturii, *Poker* poate oricând concura cu aparițiile ultimilor ani. Pentru că, de fapt, comercialul este aici pretextul unui autor deja matur. [...] De fapt, mai toată proza tânără atacă zonele literaturii de consum. Și asta nu pentru că nu-și poate stabili o țintă clară în *marea literatură*, ci pentru că nimeni nu mai caută, de fapt, intrigi conceptuale”. □ Alex Goldiș se întreabă *De ce n-avem capodoperă?*: „Probabil că, dintre toate genurile proza a avut, după Revoluție, evoluția cea mai spectaculoasă. Mai apropiată, din multe puncte de vedere de public – deci mai dependentă de contextul social și chiar economic –, ea a reflectat mai fidel decât poezia sau critica seismele prin care a trecut instituția literaturii în sine. Atât poezia, cât și critica au rămas, orice s-ar spune, ca înainte de '90, niște genuri specializate, destinate unui public limitat, deci mai puțin dependente de fluctuațiile pieței sau de schimbările de mentalitate”. □ Prin *Epidemii onirice*, Gianina Druță recomandă romanul lui Corin Braga - *Luiza Textoris* (Polirom, Iași, 2012): „În țesătura imagistică a cărții autorul mizează nu doar pe structuri simbolice sau pe îmbinări tematice, ci și pe aspectul formal al discursului, densitatea stilistică fiind permanent echilibrată de fluiditatea tensionantă a narațiunii care devine fluiditatea inefabilă a visului. De altfel, un suav baroc sentimental și simbolic al descrierilor plasate într-un etern, cu o atenție focalizată aproape maladiv, și uneori excesiv, pe bogăția luxuriantă a detaliilor [...] în romanul lui Corin Braga, Celălalt devine expresia contratimpului ideal, astfel ca maladia sau drogul care o macină pe Luiza favorizează intruziunea într-o istorie onirică extrem de personală, anticipând disoluția granițelor, contopirea oglinzilor și anularea convențiilor”. □ Constantin Coroiu continuă cu *Un erou intelectual: Gr. T. Popa (III)*. ■ În serialul *Lungul drum spre nicăieri. Germanii din România deportați în URSS (V)* Lavinia Betea ajunge la *De la zvastica nazistă la crezul comunist. Interviu cu Anton Ferenschutz* (continuare în numărul următor). ■ *Literatură universală*: □ în articolul *A scrie, a citi, a iubi* Rodica Grigore notează volumul Mihail Siskin, *Scrisorari*; traducere și note de Antoaneta Olteanu (Curtea Veche Publishing, 2012). □ *Natura în Dumnezeu (I). Contribuția lui Schelling la o teologie filosofică* de Christian Danz □ Sub titlul *Cum am putut să nu știm?* Dana Pârvan-Jenaru semnalează volumul lui Alessandro Baricco *Emaus*, traducere din italiană de Gabriela Lungu (Colecția *Raftul Denisei*, Humanitas Fiction, 2012).

● **[„Dilema veche”, nr. 47]** La secțiunea *Regimul artelor și munițiilor*, rubrica *Feedbook*, Marius Chivu recenziază volumul de poezii *Trandafirul negru* de Șt. Aug. Doinaș, CD-carte, 55 de poeme rostite la Radio (1970-2002), apărut la Ed. Casa Radio în 2012. „Cele 55 de poeme astfel alese pot contura ascultătorului imaginea fidelă a ceea ce, cu clișeul de rigoare, numim universul unui scriitor”. Marius Chivu menționează că pe lângă poezii sunt înregistrate și o proză scurtă

și ultimul interviu acordat de poet în anul 2000, care era o confesiune despre scris. ■ La rubrica *Pe de altă carte*, Claudiu Constantinescu anunță bibliografia lui Alberto Manguel, *Jurnal de lectură. Un Don Juan al cărților*, apărută în 2012 la Editura Polirom în traducerea din limba engleză a Ioanei Ieronim. ■ La rubrica *Dilema veche vă recomandă* este amintit interviul cu Dumitru Crudu luat de Un Cristian pentru „Observator cultural” nr. 390, în care Crudu vorbește despre poezie și fracturism.

16 noiembrie

● [„Adevărul de weekend”, nr. 71] În *Istoria romanului românesc* Nicolae Manolescu confirmă: „în realitate, avem și roman, și o istorie a genului, chiar dacă aceasta din urmă n-a fost desprinsă niciodată din nebuloasa literară”. ■ *Cum va arăta romanul viitorului*: șase scriitori (Simona Popescu, Ana Maria Sandu, Cezar Paul-Bădescu, T.O. Bobe, Eugen Istodor și Dan Lungu) imaginează primul lor roman după model Twitter.

● [„Observator cultural”, nr. 392] La secțiunea *Literatură*: □ Daniel Cristea-Enache analizează *Dispars* (Cartea Românească, București, 2012) al lui Vlad Moldovan intitulându-și articolul *Pe muchie*: „autorul face de toate, cu aerul că se joacă și cu miza unei continue puneri sub observație a textului pe care îl scrie. Vlad Moldovan e genul de scriitor post-postmodern, care știe că totul s-a spus, care știe că inclusiv replica aceasta a fost reluată, citată și recontextualizată până la saturație; și care, din sofisticarea la maximum a aparatului poetic, încearcă să treacă în partea cealaltă și să scoată percepții proaspete și raporturi noi. [...] Ironia controlează și cenzurează întregul *Dispars*, autorul având o vizibilă mefiență față de pateticul nefiltrat. Dar dacă această ironie de blocare ori mixare a efuziunilor lirice reprezintă un instrument de lucru pentru majoritatea poezilor mai puțin semnificativi din ultima generație, Vlad Moldovan îi simte limitele artistice și o întoarce împotriva ei înseși. Ironizarea ironizării *viziunilor* și destructurarea destructurării structurilor *poetice* reabilitează, într-un mod pe care cititorul atent îl poate anticipa, *viziunile* și *poeticul* procesate astfel, în doi timpi. Pe întâiul segment, ghilimelele acestea relativizante apar. Pe al doilea, în *Dispars*, dispar”. ■ În cadrul rubricii sale săptămânale *Softul Român* Șerban Foarță se referă la *Centenarul Caragiale: Conțina și Tarotul (I)*: „Oricât de dizgrațioși, infami sau cinici, eroii comicului Caragiale au, paradoxalmente, rezerve de candoare, unele ingenuități, *prostia* lor, care ne și forțează indulgența, făcându-ni-i, la limită, simpatici. [...] Să fie consecința însăși a *estetismului* caragialesc, i. e. a lipsei de accent moral decis? [...] un Conu Zaharia, un Titircă, un Cetățeanul turmentat sau Catindatul sunt, după G. Călinescu, niște *mistici*. [...] O *mistică* (în una, baremi, dintre situațiile ce o implică) ar fi, nu mai puțin, Mița Baston. Ancheta ei în legătură cu prezumtiva-i concurentă la inima galantului frizer nu-i una logică, detectivistic-deductivă, necum *ca la poliție*, *ca la intrigatoriu*, ci inefabilă, căci ocultistic-inspirată. Republicana noastră crede în revelațiile

cartomanției; și, în confruntarea-i cu Pampon, nu face alta decât tocmai să urmeze, verificându-l, un funest oracol”. ■ La categoria *Eseu*, cu Mihail Sebastian, *alte conexiuni. Preliminarii la „De două mii de ani”*, Geo Șerban repune în circuit *Pe marginea unei anchete* („Cuvântul nostru”, IV, 36, martie 1929) și *Evreii în literatura română* („Cuvântul nostru”, V, 42, 31 ian. 1930) – „texte până acum lăsate uitării în publicații destinate de la început unei audiențe greu de anticipat. Locul lor este în suita altor intervenții publicistice, de asemenea încărcate de sugestii pentru etapele pregătitoare ale romanului [*De două mii de ani*] texte cum ar fi acela prin care Sebastian își exprima solidaritatea cu mărturia emigrantului evreu Ludwig Lewisohn («Cuvântul», 30 noiembrie 1931), sau reflecțiile amare despre soarta lui Ion Trivale («Cuvântul», 23 nov. 1933)”. Geo Șerban afirmă: „Departe de a cădea pradă oportunismului laș, Sebastian găsește tonul cumpănit al încrederii lucide în capacitatea neamului de a depăși restriști, oricât l-ar crede alții condamnat la disoluție. Poate altul ar fi fost orizontul prefeței lui Nae Ionescu, dacă ar fi cunoscut «pledoariile» tânărului scriitor pe când abia se năștea proiectul romanului discreditat de profesor”. ■ *Literatură universală*: □ sub titlul *O călătorie prin dezumanizare*, Dana Pârvan-Jenaru comentează *Cosmopolis* al lui Don DeLillo (traducere din limba engleză și note de Veronica D. Niculescu, Polirom, 2012): „Romanul *Cosmopolis* (2003) nu a fost întâmpinat cu mult entuziasm de critici, însă receptarea lui critică s-a schimbat radical în timp, pe măsură ce dimensiunea alegorică a fost descifrată, ajungând să fie considerat unul dintre cele mai subtile creații ale lui DeLillo. [...] tradus excelent în românește de Veronica D. Niculescu”. Criticul remarcă faptul că „Problematica limbajului este ridicată pe tot parcursul romanului. În lumea dependentă de actualitatea fulgurantă, chiar și cuvintele îmbătrânesc”. În opinia Danei Pârvan-Jenaru preocuparea personajului „pentru propriul trup căruia i se pune diagnosticul de prostată asimetrică nu-i spune mare lucru despre problema sa medicală. În schimb, ideea de asimetrie ar putea sta la baza dezlegării tainelor universului, odată cu sugestia dată de *asimetria* cuvântului: «[...] era ceva legat de ideea de asimetrie. Contrariantă în lumea exterioară a trupului, o forță opusă echilibrului și calmului, acea mică sucitură enigmatică, subatomică, ce făcuse posibilă creația. Era și cuvântul sinuos în sine, ușor deraiat, cu acea unică literă în plus care schimba totul”. ■ Cu ocazia datei de 7 noiembrie Cristina Manole aduce în atenția publicului volume care abordează „ideologiile care au transformat secolul al XX-lea într-un coșmar”: □ Martin McCauley, *Stalin și stalinismul* (Ed. Meteor Press, 2012, traducerea din engleză aparținându-i Ioanei Bârzeanu); □ Sofi Oksanen, *Vacile lui Stalin* (tot la Polirom, tot 2012, în traducerea din finlandeză și cu notele lui Sigrid Crasnean); □ Ana Selejan, *Glasul Patriei. Un cimitir al elefanților în comunism* (2012): „O publicație din anii ’50, lansată pentru a face propagandă externă României și pentru a prezenta, evident edulcorat, realitățile mult mai cenușii și dure ale regimului comunist. Sigur că textele nu puteau fi decât niște banale potemkiniade propagandistice. Dar la lista autorilor angajați oficial de către

autoritățile comuniste s-au adăugat, iată, și multe nume de răsunet ale literaturii române interbelice. Unii care au colaborat strâns cu ușa (D. Stăniloae, Șerban Cioculescu, Păstorel Teodoreanu sau C. Noica), alții, prevăzători sau temători, precum Călinescu și Arghezi, din oportunism. Un caz aparte îl formează literații trecuți prin calvarul pușcăriilor comuniste. De la Nichifor Crainic la Radu Gyr, cunoscutul poet legionar, revenit azi în actualitatea de ultimă oră prin repunerea în circulație a unor mai vechi producții lirice din anii de detenție. Cercetătoarea încearcă să deceleze motivațiile care au stat la baza acestor opțiuni, fără să incrimineze abrupt și să judece nenuanțat ceea ce le-a fost dat acelor oameni în acele timpuri. De ce Ion Vinea a ajuns să scrie ce a scris, de ce un Nichifor Crainic, părintele gândirismului românesc, s-a dedat la reportaje pășuniste despre niște realități conturate în culori vii de propaganda comunistă. Apreciez tonul degajat al analizei Anei Selejan”; □ Hans Fallada, romanul *Singur în Berlin*, (Polirom, 2012, traducere din limba germană și note de Gabriela Eftimie). „Surpriză frumoasă. O carte care ne plimbă printr-un Berlin dominat de ideologia și de viața de zi cu zi din Germania nazistă, unde sunt aplicate aceleași metode barbare precum cele din Uniunea Sovietică stalinistă”. □ Dan Burcea consemnează în *Premiul Goncourt 2012*: „cronica unei competiții pline de suspans reacțiile din presa franceză la decernarea neașteptată a premiului romanului *Le sermon sur la chute de Rome* (*Predica despre căderea Romei*) al lui Jérôme Ferrari”. ■ *Avanpremieră*: Paul Tannacui este prezent cu fragmente din volumul *Trăind pe credit*, carte în curs de apariție la Editura Brumar, ce va fi lansată la Târgul de carte Gaudeamus, 21-25 noiembrie. ■ La *Focus*: □ Paul Cernat semnează *Trei luni în Calabria*; □ Oltița Cântec notează *Întâmplări în Maghreb*. ■ La *Dialog* Henry Mavrodin publică secvențe din corespondența sa cu Corneliu Baba.

● **[„România literară”, nr. 46]** În editorialul *Oul dogmatic*, Nicolae Manolescu reia istorisirea conferinței menționate de Steinhardt într-o scrisoare către Virgil Ierunca, pentru a oferi o altă explicație posibilă suprimării seriei de conferințe imediat după ediția respectivă: „mi-am dat seama că nu trecutul politic al lui Barbu, nici referirea mea inabilă la o sărbătoare religioasă, nici chiar modernismul în sine al artiștilor nu reprezintă cauza principală a iritării forurilor ideologice. Causa era mai profundă, deși nu neapărat conștientizată deplin de cei care dictaseră interzicerea seriei de conferințe. Subconștientul joacă în astfel de cazuri un rol important, chiar dacă nu sare în ochi. Mai ales, fiind vorba de subconștientul ideologic. Sunt convins acum că nu artiștii ca atare, cu toate belelele lor, s-au aflat la originea interdicției, ci mesajele implicite pe care conferințarii le-au transmis publicului. Mai exact, partea comună din cele trei mesaje. Iar aceasta a fost pledoaria pentru arta pură, fie muzică, fie pictură, fie poezie. Altfel spus, o artă, nu numai fără tendință ideologică, dar fără referent, care, adică, nu trimite la nici o realitate determinată. În miezul acestei caracteristici se află, atât Klee și Schönberg, cât mai ales Barbu, al cărui *Ou dogmatic* nu este altceva decât o pledoarie înalt poetică în favoarea abolirii realului și a instaurării

increatului, vorba lui Rimbaud”. ■ La *Atitudini* Iulian Boldea semnează *Livrescul în stare pură*. Reținem: „Virtuozitatea frazării lirice se pliază, în cazul lui Șerban Foarță, pe o irepresibilă exigență formală, dincolo de care imaginarul, bine strunit în mecanismele artificiiilor retorice, își expune reliefurile săi contorsionate și himerice: [...] Fascinat de holorime, din dorința „de a suprima (nepedepsit) aerul dintre cuvinte”, Foarță e un poet al stărilor funambulești, un poet ce se impune, așa cum notează Gheorghe Grigurcu, „printr-o calofilie fanatică, dusă până la o delirantă pedanterie” și „un hiperrealism (textualist, gramatical)”. ■ La *Contrafort* Mircea Mihăieș duce mai departe foiletonul *Iubitele lui Corto Maltese* (5). ■ La rubrica sa *Cronica Ideilor*, sub titlul *Domeniul nedefini*, Sorin Lavric impune volumul lui Vlad Zografi *Infinitul dinăuntru. Șase povestiri despre om, societate și istorie*: „Cultura unui om stă în țesătura de povești care îi structurează memoria, psihicul fiind pătruns de o aspirație irepresibilă de a găsi sensuri. E ca un progres fără capăt constând în adâncirea înlăuntru a unor zăcăminte pe care nici măcar subiectul nu și le bănuiește. Și chiar și atunci când sensurile dispar, nostalgia sensului rămâne vie, căutarea lui fiind o tendință infinită. [...] Avem nevoie de scăpări boeme la fel cum avem nevoie de perioade de disciplină drastică, în alternarea lor stând rețeta supraviețuirii. [...] Metoda lui Zografi stă în oglindirea teatrului în viață și a vieții în teatru. Ca să înțelegi o enigmă trebuie s-o pui în analogie cu alta, pentru ca oscilând între ele să afli nuanțe pe care, cercetându-le pe fiecare în parte, nu le-ai fi aflat nicicând. [...] Un volum de eseu inteligent, în care retorica de tip teatral e pusă în slujba unor intuiții personale”. ■ La *Cronica Literară*, în *O limbă comună*, Cosmin Ciotloș salută *Operele* lui Sorin Stoica în curs de apariție la Ed. Casa de Pariuri Literare, considerându-l pe autor „probabil cel mai înzestrat prozator realist al tinerei generații”. C.C. remarcă „prezența disertației de masterat, realizată sub îndrumarea profesorilor Șerban Angheliescu și Vintilă Mihăilescu. [...] se numește *Mitul poetului bețiv*, că e foarte bine informată și sub raport teoretic, și în ceea ce privește exemplele, și că ultimul capitol vizează nici mai mult, nici mai puțin decât «conflictul optzecistofractorist dintr-o perspectivă ritual simbolică»”. ■ La categoria *Eseu* Nicolae Breban publică *Atracția adâncurilor* în care analizează Dostoievski – Nietzsche. *Elogiul suferinței* al Aurei Christi. ■ La *Actualitatea*, în articolul intitulat *Post-sentimente*, Alex Goldiș comentează volumul lui Dan Sociu, *Poezii naive și sentimentale* apărut la Cartea Românească: „După o călătorie cam neconvingătoare în sfere abstracte (volumul anterior renunța aproape total la anecdotic sau la scenariile epice), *Poezii naive și sentimentale* e o revenire la sursele tranzitivității la Dan Sociu, care se recomandă drept cel mai direct și mai lipsit de (auto)iluzii poet contemporan. Impresiona, încă din *Borcan bine legate, bani pentru încă o săptămână* sau *Fratele păduche*, capacitatea extraordinară de a identifica, fără a ridica – artificial – la rang de simbol straniile coincidențe sau contradicțiile propriei biografii. [...] în *Poezii naive și sentimentale* – o spune și titlul – ingenuitatea e, poate, și mai la ea acasă, mai cu seamă pentru că poetul renunță la tonul protestatar

din primele volume. [...] cea mai recentă carte e cu atât mai autentică cu cât nu mai are nimic de demonstrat din punct de vedere stilistic.” Goldiș concluzionează: „Dacă măcar jumătate dintre scriitorii de azi ar adopta atitudinea tranșantă a lui Dan Sociu (în spatele poeziilor lui se întrevade un radicalism deopotrivă etic și estetic), literatura română s-ar scutura, dintr-odată, de toate floricele de stil care îi diminuează azi mesajul”. ■ La rubrica sa *Lecturi libere* Gabriel Dimisianu continuă articolul din numărul precedent *O viață și o epocă (II)*, consacrat lui Ion Ianoși. ■ În *Cronica edițiilor*, Răzvan Voncu prezintă volumul *Epistolar avangardist* cu titlul în actualitate, *avangarda interbelică*. În opinia sa, „Colecția Biblioteca avangardei, inaugurată anul acesta la Ed. Tracus Arte și coordonată de Ion Pop, a reușit în scurt timp să ne propună ediții și descoperiri istoric literare în măsură să modifice canonul istoric cu care operăm. [...] Primul merit al ediției – ca și al întregii colecții – este, paradoxal, acela că a apărut. Se știe că, fie din cauza comportamentului unor editori, fie din cauza moștenitorilor înșiși, multe documente literare, în special cele care privesc temele ce interesează astăzi (între care la loc de frunte stă avangarda), continuă să rămână în arhive și depozite private, în loc să fie puse la dispoziția publicului și a cercetătorilor. Publicarea unor inedite este câteodată blocată chiar în absența unor moștenitori vizibili ai drepturilor de autor, de teama unor eventuale pretenții”. Despre structura ediției Răzvan Voncu crede că „ediția este alcătuită pe criteriul cronologic utilizat atât pentru a ordona scrisorile, cât și pentru a clarifica ordinea în care Geo Bogza contractează prietenii din cercul revistei unu, iar mai târziu, printre tinerii de la «Alge». Precedat de un *Cuvânt înainte* aparținându-i lui Ion Pop și fiind însoțit de o postfață a Mădălinei Lascu, corpusul epistolarului este bine îngrijit, singurul reproș pe care i l-aș face referindu-se la parcimonia notelor care însoțesc textul. Prea rare și prea succinte, ele nu contribuie suficient la dezambiguizarea anumitor contexte sau aluzii conținute de scrisori. În rest, din punct de vedere filologic, avem de-a face cu o lucrare bine gândită și alcătuită, așezată pe un criteriu editologic transparent, ceea ce facilitează utilizarea ei dincolo de cercul îngust al specialiștilor în avangarda interbelică”. ■ În cadrul rubricii consacrate *Tropice Surâzătoare* Mihai Zamfir vine cu un *Adio la Tropice (I)*: „La despărțirea de o țară (de un oraș, de un anumit mediu) în care ai trăit, stricta geografie nu prea contează: e totuna dacă pleci dintr-o țară vecină cu România sau dintr-una aflată la antipodi, în cealaltă emisferă terestră. Contează doar sentimentul ruperii definitive. Revederea unei țări vecine pare infinit mai probabilă decât a țării de care te despart 13.000 de kilometri, însă intensitatea senzației de smulgere nu e condiționată spațial: o mie de kilometri echivalează aici zece mii! Încă o dovadă că despărțirea rămâne un eveniment interior, că ne despărțim doar de noi înșine, de eul nostru care s-a aflat pentru un timp limitat într-un anume loc”. ■ Versuri de Traian T. Coșovei, Ion Brad și Sabina Spineni. ■ Proză de Constantin Abăluță ■ Este semnalată *Gala Premiilor Asociației Scriitorilor București pe anul editorial 2011*: Juriul a fost format din Eugen Simion (președinte), Dan Mircea Cipariu,

Horia Gârbea, Lucia Verona și Radu Voinescu. Premiul „Opera Omnia”: Ion Horea. Premiul pentru Poezie: Ioan Es. Pop (*Unelte de dormit*, Cartea Românească); Premiul pentru Proză: Octavian Soviany (*Viața lui Kostas Venetis*, Cartea Românească) și Eugen Șerbănescu (*După-amiază cu o nimfomană pe vârful muntelui Parâng*, Polirom); Premiul pentru Critică și Istorie literară: Nicolae Mecu (*G. Călinescu față cu totalitarismul*, Ed. Dacia XXI); Premii speciale: Eugen Suciu (*Motanul*, Cartea Românească, viziunea grafică Mircea Dumitrescu) și Bogdan Hrib (*Ucideți generalul – Tritonic*); Teatru: Radu F. Alexandru (*Teatru – Labirint*, Ed. Unitext a UNITER); Debut: Ioan Cristescu (*Dramaturgia lui Radu Stanca*, Ed. Muzeului Național al Literaturii Române) și Bianca Burța-Cernat (*Fotografie de grup cu scriitoare uitate*, Cartea Românească). ■ 15 noiembrie a fost marcată drept Ziua scriitorilor din închisori. ■ Uniunea Scriitorilor din România lansează programele literare *Scriitorii la ei acasă / Scriitori pe Calea Victoriei* și *Serile literaturii străine pe Calea Victoriei*. Moderatorul evenimentelor: Dan Mircea Cipariu, președintele Secției Poezie a Asociației Scriitorilor București. □ *Scriitorii la ei acasă / Scriitori pe Calea Victoriei: Seara Poeziei* – invitați: Magda Cârneci, Gabriel Chifu, Ioan Mureșan, Ioan Es. Pop, Adrian Popescu, Nicolae Prelipceanu. *Introducere*: Dan Cristea. □ *Scriitori din țară la București*: Aurel Pantea – Alba Iulia, Nichita Danilov – Iași, Gabriel Coșoveanu – Craiova, Ion Pop – Cluj, Ioan Moldovan – Oradea, Vasile Dan – Arad, Nicolae Oprea – Pitești. *Introducere*: Mircea Mihăieș; □ *Seara Prozei* – invitați: Gabriela Adameșteanu, Marta Petreu, Petru Cimpoeșu, Varujan Vosganian, Alexandru Vlad. *Introducere*: Eugen Negrici; □ *Seara Toate artele cuvântului* – invitați: Gabriel Dimisianu (critică, memorialistică), Ioana Nicolaie (poezie), Irina Horea (traduceri), Horia Gârbea (dramaturgie), Marian Drăghici (poezie), Radu Aldulescu (proză). *Introducere*: Mihaï Zamfir; □ *Serile literaturii străine pe Calea Victoriei: Seara Herta Müller*. Invitați: Denisa Comănescu, director editorial Humanitas Fiction, și Alexandru Șahighian, care va citi o traducere din volumul de povestiri *Ținuturile joase* de Herta Müller, carte în curs de apariție la Humanitas Fiction, în seria de autor *Herta Müller*; □ *Seara Vladimir Nabokov*. Invitați: Bogdan-Alexandru Stănescu, director editorial Polirom, și traducătoarea Veronica D. Niculescu, care va citi o traducere din romanul *Disperare* de Vladimir Nabokov, colecția *Biblioteca Polirom*. Seria de autor *Vladimir Nabokov*, Polirom, 2009; □ *Seara revistei „Lettre Internationale”*. Invitat: Irina Horea, redactor-șef „Lettre Internationale”, și Simona Brânzaru, care va citi o traducere din Emmanuel Carrère, *Limonov*, apărut în „Lettre Internationale”, nr. 80-81. ■ La rubrica *Ochiul magic*: □ *Portret de editor*: „în «Bucureștiul cultural» citim un interviu cu Silviu Lupescu, directorul general al Editurii Polirom. În aproape orice capitol al discuției, Silviu Lupescu exprimă puncte de vedere consistente, de care trebuie să se țină cont. [...] Interviul acesta ni-l arată pe Silviu Lupescu așa cum ni-l arată, indirect, și cărțile scoase la editura pe care o conduce: un intelectual de remarcabilă deschidere care, în activitatea sa de director, păstrează «un just echilibru

între componenta de business și misiunea culturală»". □ „*Lunga pauză de gândire*“: „în «Dilema veche» nr. 456 (8-14 noiembrie), Andrei Pleșu ne prezintă «avantajele partizanatului»: «Avantajul numărul unu, atunci când ai optat definitiv pentru o tabără sau alta, este că poți lua o lungă pauză de gândire.» [...] Cu fină ironie și cu stil, eseistul ne demonstrează că «partizanatul rentează». De aceea, probabil, la noi, a devenit o ocupație națională”. □ „în formatul elegant cu care ne-a obișnuit, revista «Poesis» (numărul triplu 7-8-9) are în centrul său, evident, poezia. Sunt publicate numeroase grupaje de versuri ale autorilor consacrați și ale unora aflați la început de drum: Andrei Zanca, Eugen Dorcescu, Marcel Mureșeanu, Flore Pop, Ion Maria, Valeriu Marius Ciungan, Adela Naghiu, Gheorghe Cormoș, Zina Bivol, Ion Coriolan Anițaș și, în traducere, Wislawa Szymborska și Leons Briedis. Revista găzduiește și confesiuni ale poezilor (Daniel Corbu scrie despre «a supraviețui ca poet în România»), și un interviu cu poetul Christian W. Schenk, și eseuri despre poeți și poezie, avându-i autori pe Cornel Ungureanu, Constantin Cubleşan, Elvira Iliescu, și cronici la recente volume de poezie, cronici semnate de Viorel Mureșan, Gheorghe Mocuța, Lucian Gruia, Ladislau Daradici, Adrian Țion”.

20 noiembrie

● **[„Revista 22”, nr. 1184]** În *Endorfinele stilului* Tania Radu anunță volumul *Strada* (Polirom) al lui Adrian Chivu : „Camuflat inițial de calitatea literară a textului, eseul implicit de istorie recentă este discret-polemic față de celebrul volum *O lume dispărută* (2004, autori Paul Cernat, Ion Manolescu, Angelo Mitchevici și Ioan Stanomir). La Adrian Chivu, nota caracteristică pare să fie iertarea”. □ Victor Eugen Gelan publică *Unitate și diversitate. Aspecte ale filosofiei lui Mihai Șora*. ■ Rubrica *Eveniment* marchează lansarea unui roman de Andrei Oișteanu, *Cutia cu bătrâni*: „Sâmbătă, 24 noiembrie, ora 13:30, la standul Polirom din cadrul *Târgului de Carte Gaudeamus 2012 (Romexpo, București)*, va fi lansată cartea lui Andrei Oișteanu, *Cutia cu bătrâni*, prefăcută de Dan C. Mihăilescu. Alături de autor, vor prezenta cartea criticii literari Daniel Cristea-Enache și Cosmin Ciotloș”. □ Sub titlul *Ius primae noctis. Privilegiile sexuale ale boierilor asupra roabelor țigănci (I)*, sunt tipărite fragmente din același Andrei Oișteanu: „Publicăm, în două numere succesive ale revistei, un capitol inedit din noua carte a lui Andrei Oișteanu, *Sexualitate și societate. Istorie, religie și literatură* – un volum în pregătire pentru Polirom.”

● **[„Bucureștiul cultural”, nr. 120]** *Literatură*: □ Mircea Martin publică *B. Fondane despre Baudelaire* (fragment din studiul introductiv la volumul *Baudelaire și experiența abisului* de Benjamin Fondane, în curs de apariție la Ed. ART): „Alături de Nietzsche, Baudelaire este autorul cel mai citat de B. Fundoianu de-a lungul activității sale publicistice desfășurate în România, între 1919 și 1923. Alte nume la care tânărul, aflat în plină afirmare, face apel cu predilecție sunt (în ordinea frecvenței): Platon, André Gide, Mallarmé, Remy de

Gourmont, Goethe, Flaubert, Voltaire, Renan, Eminescu, Théophile Gautier, Jules de Gaultier, Henrik Ibsen. Dar Baudelaire reprezintă pentru Fundoianu mai mult decât o referință bibliografică obsesivă: un model recunoscut, asumat, singurul de altfel, pe care îl recunoaște în mod direct. [...] Poate să pară surprinzător, dar cartea lui Fondane despre Baudelaire se dovedește a fi revelatoare și pentru experiența sa poetică românească, mult anterioară. Această ultimă carte aruncă lumini retrospective asupra întregii sale opere, dar – surprinzător – mai cu seamă asupra poeziei scrise în românește.” Mircea Martin afirmă: „*Baudelaire și experiența abisului* e o carte extrem de densă, neobișnuit de densă și de intensă, lipsită de interstii și de banalități, scrisă cu o pasiune rece care își acumulează răbdător argumentele și le amână chiar uneori, pentru ca, pregătită îndelung fiind, lansarea lor să survină spectaculos și eficace. Autorul coboară nu la detalii, ci la nuanțe – de o asemenea subtilitate încât e nevoie nu numai de atenția cât se poate de strictă a cititorului, dar și de imaginația lui participativă”. □ Paul Cernat comentează studiul lui Mihai Iovănel, *Evreul improbabil. Mihail Sebastian. O monografie ideologică*, Cartea Românească, București, 2012 în *Spectacolul criticii complete*: „Cartea este foarte bine scrisă, plăcut narativizată și incisivă, cu rupturi de nivel și conflictualizări dinamice, cu note de subsol detaliate, la rândul lor atractive, lipsită de orice conformism „academic“, dar blindată la toate capitolele. Pasiunea sursologiei îl face uneori – e drept: rareori – pe Iovănel să supraliciteze influențele culturale sau filosofice asupra lui Sebastian, acolo unde am putea vorbi mai degrabă despre sensibilitatea comună a epocii. Iar plăcerea comparațiilor la distanță îl determină, în câteva rânduri, să facă unele analogii riscante (nu neapărat și hazardate)”. □ Sub titlul *Un poet complet (II)* Daniel Cristea-Enache punctează volumul lui Marius Robescu, *Poezii*, Ed. Vitruviu, colecție de poezie românească îngrijită de Mircea Ciobanu, București, 1996: „Robescu face alt tip de poezie de la o etapă la alta [...] Ceea ce se observă la primul Robescu este tocmai conturul intelectualizat, livresc și abstract al reflexivității ori meditației poetice. În *Ceea ce simt*, poezie care, pusă la persoana I singular, ar anunța devoalări de intimitate, parcurgem un desfășurător liric tipic blagian, precum la majoritatea poezilor din întâiul „val“ al generației '60 [...] Ceva profund diferit vedem în *Ploi de aur*, cu un titlu la fel de derutant ca și *Ceea ce simt*. Dacă întâiul promitea sincerități confesive pentru a oferi nu altceva decât abstracțiuni culturale, acesta vine cu o metaforă mitologizantă contrazisă ori risipită de la un vers la altul al poeziei”. ■ *Mă gândesc să recandidez: Interviu cu Nicolae Manolescu*, președintele Uniunii Scriitorilor, realizat de Mădălina Șchiopu. ■ *Invitați francezi la Târgul Gaudeamus*: Sunt anunțate două mese rotunde: □ *Traducerea literaturii franceze, mize și provocări, masă-rotundă* (23 noiembrie, Romexpo, sala Cupola), Moderator: Laure Hinckel, consilieră literară a CNL, Invitați: traducători francezi și români; □ *Premiile literare franceze, o garanție a succesului în străinătate?, masă-rotundă*, 23 noiembrie, Romexpo, Invitați: Dominique Viart, Hugo Pradelle, Pascal Bruckner, Magdalena Mărculescu, directoare editorială a Editurii Trei.

22 noiembrie

● **[„Cultura”, nr. 44 (399)] Literatură:** □ Sub titlul *Să se revizuiască, primesc, dar să nu se schimbe nimic!* Andreea Coroian receptează studiul lui Gelu Negrea *Caragiale. Marele paradox* (Cartea Românească, 2012): „Marele paradox al cărții pare să fie tocmai acesta, al autorului ei: încercând să-l scoată pe Caragiale din clișeele criticii de secol XX, îl aruncă alternativ ba în teorii literare de secol XVIII, precum aceasta a hazardului creației, ba, mizând pe teorii ale receptării dintre cele mai moderne [...] Cartea nu-și propune să facă lumină, să arate marile paradox, ci, tocmai, să deschidă multiple piste de problematizare, dintre cele mai șocante”. □ Antonia Bodea publică *Mircea Petean – „Poetul ales de Cuvânt”*. □ În articolul *Sunt magician, dispari!* este analizat *Dispars* al lui Vlad Moldovan (Cartea Românească, București, 2012): „Vlad Moldovan produce o surpriză extrem de plăcută cu publicarea volumului *Dispars*: în sfârșit unul din poezii foarte tineri (debutul său a avut loc abia în 2008) are alura și siguranța unui poet cu adevărat matur. [...] E atât de polifonic tonul lui Vlad Moldovan încât, de la psalm la rap, poezia glisează fără piedici. De asta e atât de greu să surprinzi în scriitura sa momentele specifice, tonul propriu. Asta poate însemna doar că această tonalitate proprie, acest registru specific este tocmai combinarea ingenioasă”. □ Constantin Coroiu continuă foiletonul *Un erou intelectual: Gr. T. Popa (IV)*: „Remarcăm într-unul din episoadele precedente ale acestui serial că discursul lui Gr.T. Popa este adeseori amar, dar nu sceptic, cum e, de pildă, cel al lui Octavian Paler.” □ În articolul intitulat *O minte...* Mihai Iovănel ironizează volumul Deliei Ungureanu, laudat anterior de Carmen Mușat: „Desigur, cine citește aceste frumoase elogii, izvorâte de sub pana chibzuită a dnei Carmen Mușat în numărul 648 al revistei «Observator cultural», se poate gândi că Delia Ungureanu va fi scris măcar o nouă istorie a literaturii române de la origini până în prezent. Dar nu, Delia Ungureanu a scris mult mai mult decât atât. Sub titlul prea modest *Poetica Apocalipsei: războiul cultural în revistele culturale românești (1944-1947)*, eminenta cercetătoare a cercetat nu mai puțin de 3 (trei) publicații, dintre care una numără nu mai puțin de 6 (șase) numere”. □ George Neagoe comentează volumul lui Apostol Stan *De veghe la scrierea istoriei (Securitatea)*, Curtea Veche Publishing, București, 2012 sub titlul *Eu, „Istoricul” și Securitatea*.

● **[„Dilema veche”, nr. 48]** La secțiunea *Regimul artelor și munițiilor*, rubrica *Feedbook*, Marius Chivu recenzează volumul lui Sorin Stoica, *Dincolo de frontiere. Opere*, (Ed.Casa de Pariuri Literare, 2012). Chivu menționează faptul că Sorin Stoica este cel mai tânăr scriitor contemporan căruia i se dedică un volum de opere și aseamănă destinul acestuia cu cel al lui Anton Holban, deoarece amândoi au murit tineri și au lăsat în urma lor o operă consistentă și omogenă. ■ La rubrica *Pe de altă carte* Claudiu Constantinescu semnalează *Luxomania* de Edwige Martin, apărut în 2012 la editura Baroque Books & Arts în traducerea din franceză a lui Ion Doru Brana. Claudiu Constantinescu face o scurtă descriere a cărții și remarcă în ea o tentă satirică foarte bine dozată. ■

Bruno Mazzoni se declară solidar cu Mircea Cărtărescu care a devenit victima unor acuzații și jigniri cu tentă politică. Bruno Mazzoni menționează că a citit comunicatul corpului profesoral a Facultății de Litere din București care s-a declarat solidar cu scriitorul Mircea Cărtărescu. În calitate de traducător al romanelor lui Cărtărescu în italiană, Mazzoni precizează că unele din operele acestuia au fost traduse înainte de lansarea proiectului TPS de către ICR, este vorba de *Travesti*, *Nostalgia*, *De ce iubim femeile*, și cartea de poezie *CD dublu*, care au apărut fără susținerea financiară a ICR-ului. ■ Simona Sora îl elogiază pe Dan C. Mihăilescu, numindu-l „un atlet al conjuncției”. Autoarea menționează și *Jurnal pieziș* cea mai recentă apariție a lui Dan C. Mihăilescu la Humanitas, carte care adună 44 de articole publicate de Dan C. Mihăilescu în „Dilema veche” în perioada septembrie 2010-septembrie 2012.

23 noiembrie

● [„**Observator cultural**”, nr. 393] *Actualitate*: în articolul intitulat *Dintr-un secol de viață* Carmen Mușat consemnează întâlnirea dintre scriitorul sloven Boris Pahor și Neagu Djuvara, pe care a fost invitată să o modereze, afirmând: „Era, de fapt, o întâlnire cu istoria vie, pe care nu puteam să o ratez”. Carmen Mușat precizează faptul că discuția dintre cei doi s-a derulat „în limba franceză, limbă pe care ambii centenari o vorbesc impecabil”. Reținem din spusele lui Boris Pahor: „[...] în 1927, a fost dat chiar un decret direct legat de această asimilare forțată, inclusiv prin italianizarea numelor cetățenilor sloveni și croați. Au fost și câțiva maghiari, dar majoritatea erau sloveni și croați. După ultimele cercetări, la care am avut acces de curând, cam vreo 2.400 de nume de familie slovene au fost italianizate și, prin acest decret emis peste noapte, Italia s-a trezit cu 50.000 de cetățeni italieni în plus. Ceea ce este cumplit e că această italianizare forțată nu s-a redus numai la cei vii, ci s-a extins și asupra morților din cimitire. Au schimbat numele de pe cruci ale celor morți, ca până și decedații să rămână în documente și în memoria oamenilor ca cetățeni italieni. – *Ați supraviețuit, așadar, unei tentative de ștergere completă a identității și, implicit, a memoriei*”. ■ *On-Line – Actualitate*: Bruno Mazzoni se declară *Solidar cu scriitorul și profesorul Mircea Cărtărescu*: „în cazul Italiei, mă simt dator să precizez că primele 4 volume ale lui Mircea Cărtărescu au apărut fără nici o susținere financiară din partea ICR: este vorba despre *Travesti*, *Nostalgia*, *De ce iubim femeile* (la Ed. Volland) și de cartea de poezie *CD dublu / Doppio CD* (Ed. Pagine). De altfel, 3 dintre acestea au apărut în limba italiană înainte de inițierea programului TPS (Translation and Publishing Support) de către ICR. Cronicile apărute în publicații italiene prestigioase, precum și invitarea autorului la evenimente culturale organizate în diverse orașe italiene sunt o consecință a notorietății sale tot mai mari în mediile culturale din Italia (ca și din alte țări). [...] Prin urmare, mă declar, la rândul meu, solidar cu scriitorul și profesorul Mircea Cărtărescu. Consider că valoarea literară a cărților sale și succesul său internațional nu pot

fi puse sub semnul nici unei conjuncturi politice”. ■ La secțiunea *Literatură*: □ în *Comedia umană a României profunde* Bianca Burța-Cernat analizează romanul lui Radu Aldulescu *Cronicile genocidului*, apărut la Cartea Românească în 2012: „Cele opt volume publicate până în prezent de Radu Aldulescu, de la debutul în forță cu *Sonata pentru acordeon* (1993) la actualele... *cronici ale genocidului*, configurează un ciclu românesc de anvergură, poate cel mai ambițios, mai coerent și mai bine reliefat proiect prozastic din literatura românească postdecembristă – în ciuda inegalității valorice a titlurilor ce îl compun”. În opinia Biancăi Burța-Cernat „Aldulescu identifică umanitatea profundă, camuflată de stratul gros de mizerie, desfigurată de cicatrici urâte”. Criticul remarcă: „Autorul procedează abil, relativizând mereu perspectiva, lăsând pasaje de eseu jurnalistic și de șarjă pamfletară strict în sarcina personajului-ziarist. Altfel, i s-ar fi putut imputa un anume tezism. [...] Remarcabilă, între altele, în *Cronicile genocidului* este maniera în care autorul izbuteste să varieze și să armonizeze mai multe registre discursive, unele – s-ar zice – incompatibile. De o parte șarja, preluarea ironică a unor clișee (de notat că mai multe dintre personaje acționează ca în filmele de serie pe care le urmăresc cu aviditate: Andreea, consoarta isterică, se comportă ca în telenovele, Brândușa «vorbește ca-n filmele de la televizor și ca-n reclamele cu care sunt împănate», Laurian Susanu acționează ca în filmele cu mafioți, Robert Diavolul e influențat de un imaginar cinematografic gotic etc.), grotescul și senzaționalismul asumate; de cealaltă parte, tragicul autentic. De o parte realismul brutal; de cealaltă, irupția unor imagini halucinatorii, de proză realist magică”. □ Același roman este disecat de Bogdan-Alexandru Stănescu în *După douăzeci de ani*: „Proza lui Radu Aldulescu este construită pe trei coordonate stilistice principale: prima este repetiția cu valoare retorică, a doua este *vorba* fondatoare a romanului (aflată mereu în relație cu prima coordonată), a treia este monotonia. Monotonia reiese aici dintr-un ritm constant, scandat, lipsit de strălucire, ca o litanie satanică menită să adoarmă simțurile și să conjure forțele întunericului. Naratorul lui Aldulescu este cel ce spune o poveste, în întuneric, însă povestea lui este doar un mijloc, nu-și conține scopul. Este o incantație șamanică, cu dublă funcție: magică și poetică. Forța romanelor lui Aldulescu stă în împlinirea acestor două funcții, așadar în limbaj. [...] Epopeea este întotdeauna construită în jurul unei imagini centrale, un pilon de susținere metaforic extras de Aldulescu mai mereu din cântecele de cartier, dintr-un folclor golănesc pentru care are o ureche neegalată de altcineva în literatura română. În cazul de față, aş spune că „vorba” fondatoare este fraza tânguitoare „și ce dragă mi-a fost viața și-uite pier cum piere ceața”. □ Sub titlul *Când scrisul e o „emoție”* Alina Purcaru critică romanul Mirelei Stănciulescu, *Emoția* (Humanitas, București, 2011). În opinia sa „faptul că o carte ajunge să se vadă și câștigă un dublu capital de încredere și de la critici, și de la cititori ar trebui să fie un motiv de entuziasm într-o lume în care cărțile, în special, și orice proiect constructiv, în general, cad, de regulă, într-un soi de gaură neagră din care nu se generează nici o reacție. Că aceste reușite, rare, cum

spuneam, le-a întrunit tocmai acest roman mi se pare însă un caz alarmant”. Alina Purcaru consideră romanul Mirelei Stănciulescu un „conglomerat de clișee” și afirmă: „nimic din comportamentul Clarei Martin nu trădează un parcurs de la stadiul în care ne e prezentată inițial: de la prima și până la ultima pagină rămâne același conglomerat de clișee despre ce înseamnă să fii feminină, specială, intelectuală și creativă. Dacă formal personajul e plat și plauzibil construit, valorile de care face paradă, fără să le problematizeze absolut deloc, merită totuși o discuție mai largă, pentru că, din păcate, fac parte din mainstreamul de astăzi. Iar faptul că romanul a câștigat votul publicului spune destul de clar că majoritatea se identifică cu ele [...] Romanul Mirelei Stănciulescu poate fi analizat pagină cu pagină din punct de vedere formal și stilistic: într-un noian de stângăcii, de simetrii previzibile și de fantoșe, excepție sunt pasajele, să le zicem, neutre”. ■ La rubrica *Bifurcații* Liviu Ornea remarcă *Eseurile lui Vlad Zografi* din volumul *Infinitul dinăuntru* (Humanitas, 2012): „Vlad Zografi pleacă de la câteva situații sau teme din literatură și, prin ele, făcând un fel de critică de text (și de spectacol virtual), ajunge să vorbească despre chestiuni foarte profunde, care ies din sfera literaturii. Sau nu ies? Aici e dificultatea și miza acestei cărți. Vorbim despre lume pornind de la sau trecând prin literatură, adică de la un construct secund, sau interpretăm literatura pe baza a ce știm despre obiectul ei? Zografi se amuză să nu răspundă explicit și împletește până la topire domeniile. [...] Asemenea lui Kundera, și Zografi crede că există o zonă a umanului la care omul nu poate ajunge decât prin intermediul literaturii.” Criticul atrage atenția asupra faptului că „Pentru Zografi, teatrul e o specie literară, așadar cuvântul e esențial în teatru – purtător și creator de sens. E un punct de vedere explicit polemic cu unele direcții din regia contemporană. Demonstrația lui Zografi din primul eseu, intitulat chiar *Cuvântul*, mi se pare extrem de convingătoare. [...] Omorârea clișeului se face, potrivit lui Zografi, prin contradicția dintre cuvânt și gest sau atitudine”. ■ La *Memorialistica*, în *Rezonanțe afective. Istoria unui om în lume: Ion Ianoși*, Lavinia Bârlogeanu apreciază *Internaționala mea. Cronica unei vieți*, (Polirom, 2012). Autoarea consideră că Ion Ianoși „se simte acasă în limba română. De altfel, Ion Ianoși nu ezită să contrazică judecata pripită – psihanalitică – a lui Mircea Zăciu care-l compară cu Mihail Sebastian în ceea ce privește poziționarea duală – din punct de vedere etnic – a acestuia din urmă în fenomenul cultural românesc. Volumele pe care Ion Ianoși le consideră cele mai reprezentative, cel puțin prin tema care l-a incitat cu precădere și care a generat ulterior alte cărți (dedicate romantismului și unor autori preferați precum: Hegel, Tolstoi, Dostoievski, Thomas Mann) sunt cele dedicate sublimului, implicit artei care este mai mult decât artă, prin aceea că valoarea estetică este metisată cu alte modalități axiologice, mai ales cu sacrul. Intuiesc în opțiunea pentru sublim a profesorului Ianoși trăirea interioară a unei absențe și propensiunea spre înalt, pentru a o compensa, poate tocmai din cauză că nu aducea – în viața de toate zilele și nici în discurs – dimensiunea iudaică din ființa lui, ba chiar – spune

autorul la un moment dat – a ignorat-o în mod firesc. Este foarte posibil ca sentimentul sublimului să contrabalanseze trăirea interioară a absenței și să plaseze opera lui Ion Ianoși în continuitate cu orizontul sacru spre care tinde omul Ion Ianoși. [...] Cred că istoria de viață pe care ne-o împărtășește Ion Ianoși va fi una dintre cele mai citite scrieri ale sale, pentru că prezentând modul în care se construiește o identitate într-un context social și cultural, cartea este destinată tuturor celor interesați de istoria recentă și chiar cititorilor obișnuiți la care autorul nu cred că sperase să ajungă”. Despre relația dintre Ianoși și studentul său Liiceanu autoarea afirmă: „diferența semnificativă dintre două strategii culturale: *eleatul inflexibil* Gabriel distonează cu profesorul obișnuit «să se exerseze în modulații heraclitiene», poziția măsurată în problema tragicului a profesorului Ianoși (în aceeași cheie cu Tudor Vianu și cu Mircea Florian) nu se potrivește cu excesul dominator exercitat «asupra mai tuturor marilor filosofi» al mai tânărului Gabriel”.

□ Cristian Cercel publică *Note despre „Internaționala mea”*: „Desigur, într-un atare context, obiectivitatea absolută nu are cum să fie decât un deziderat imposibil de atins, însă Ianoși se străduie să privească trecutul și propriul său parcurs cu o cât mai mare detașare, ceea ce contribuie la sporirea valorii documentare a volumului *Internaționala mea*. [...] dincolo de dihotomia *comunist vs anticomunist*, abuziv folosită astăzi, parcursul intelectual al lui Ion Ianoși și nedebarasarea oportunistă de marxism arată cum este cu puțință să fii și să rămâi un gânditor de stânga într-o cultură sufocată de limbaj de lemn și de formule standard îngurgitate pe nemestecate între 1945 și 1989 și apoi, după 1989, într-o cultură al cărei *mainstream* se apleacă tot mai mult către dreapta și spre neoliberalism. Întrebarea care i se poate pune lui Ianoși, tocmai de pe poziții de stânga, privește nu faptul că a rămas fidel egalitarismului și internaționalismului marxismului secolului trecut, ci absența criticii față de Putere. Această absență nu trebuie însă confundată cu lauda Puterii sau cu întărirea eșafodajului acesteia”. ■ *Avanpremieră* aduce în prim plan un portret complet de autor - Sorin Stoica: □ Cosmin Ciotloș propune un fragment din prefața sa la volumul *Dincolo de frontiere. Opere de Sorin Stoica*. Reținem: „E aproape incredibil ce senzație de unitate degajă, luat în întregul său, scrisul lui Sorin Stoica. Nu numai în povestiri și în romane, ceea ce e la urma urmelor firesc, dar chiar și în notele așa-zicând de atelier, există o cadență comună. Articolele destinate presei centrale sau locale, lucrările de absolvire, corespondența electronică, rapoartele de activitate, comentariile microbiste, toate poartă o marcă imposibil de confundat. Le caracterizează dezinvoltura, o dezinvoltură practică însă cu program teoretic. La vârsta când în general prozatorii își caută o tonalitate personală (asta în cazul fericit în care și-au descoperit vocația), Sorin Stoica era deja pe deplin format. Lipsit, cu alte cuvinte, de ezitări conceptuale sau stilistice. Critica avea s-o constate încă de la debut, pentru ca apoi, cu fiecare nouă carte, s-o reafirme energic. De altfel, până și în ceea ce privește receptarea se poate vorbi despre o anume unitate. Despre Sorin Stoica s-au pronunțat, entuziast, toți tinerii cronicari ai momentului, oameni cu opțiuni adeseori extrem

de diferite. Consensusul lor spontan trebuie înțeles mai presus de eventuala solidaritate de generație. (Dovadă stă dosarul de presă, în paginile căruia figurează și Radu Cosașu, și Dan C. Mihăilescu, și, mai de curând, Nicolae Manolescu). [...] Așa încât publicarea unei ediții de *Opere* de tip *Pléiade*, cum e cea de față, nu reprezintă nicidecum un gest exagerat, ci dimpotrivă, unul care ține de normalitate. Și care vine, pe deasupra, să redreseze o situație destul de ingrată. Aceea că, în chip ciudat, numele lui Sorin Stoica a rămas, până astăzi, mai degrabă necunoscut publicului”; □ Sub titlul *expeditor Sorin Stoica* este publicat un e-mail din 28.10.2004; □ Un Cristian analizează *Dincolo de alte frontiere*; □ Marius Chivu semnează *La închiderea ediției*; □ Sunt reproduse fragmente din *Agendele* lui Sorin Stoica. ■ La categoria *Eseu* Alexandru Mușina dezbate *Sintaxa singurătății în proza lui Gheorghe Crăciun*. În opinia sa „în generația '80 există doar trei scriitori care au regândit proza la nivel european, dintr-o perspectivă nouă, radicală, atât structura ei, cât și funcțiile și mecanismele ei de producere, relația cu cititorii etc.: Gheorghe Iova, Mircea Nedelciu și Gheorghe Crăciun, din gruparea autointitulată *Noii*, de la începutul anilor '70”. Alexandru Mușina crede că „Pentru a putea înțelege atât esența, cât și evoluția gândirii și creației lui Gheorghe Crăciun, voi apela la șase cuvinte-cheie: *sintaxă, fotografie, rescriere (resemantizare), corp, autor, singurătate*. Ele sunt, o putem sesiza imediat, și unele dintre cuvintele-cheie pentru înțelegerea postmodernității. De aici, dintr-o margine a civilizației occidentale, dintr-un lagăr, în fond, cel comunist, Gheorghe Crăciun a avut, dintru început – apoi a dezvoltat și teoretizat pe parcurs –, intuiția unei mutații majore în societate, în modul de comunicare, în sensibilitate și în literatură – încă în curs, pe care scriitorul adevărat trebuie să o exploreze. Aceste concepte-cheie marchează etapele evoluției gândirii teoretice și ale creației lui Gheorghe Crăciun. Ele nu au fost separate decât din rațiuni de demonstrație. Toate se regăsesc într-un metabolism ideatic-creativ specific lui Gheorghe Crăciun, în ceea ce este liantul, placenta, totodată cea mai valoroasă, în opinia mea, operă a sa, Jurnalul, din care prea puțin a apărut. Publicarea lui în întregime ar fi, poate, singura cale pentru ca să i se recunoască – în literatura noastră, la început – atât adevărată anvergură de scriitor, cât și complexitatea și profunzimea operei sale”. Mușina consideră semnificativă tema lucrării de licență a lui Gheorghe Crăciun: „Premisa junelui Crăciun a fost una realmente originală (cel puțin în spațiul nostru cultural): la fel cum există o rădăcină, o sintaxă a limbii, există o sintaxă similară – dacă nu identică – a lumii vizibile, fenomenale, de care numai prima poate da seama cu adevărat. [...] Avem de-a face cu o transgresare a limitelor admise ale gramaticalității, pe care nici aparent radicalii *tel-quelști* nu au făcut-o. [...] Modul de existență, de expresie și de comunicare al fotografiei (de artă) sunt cele mai apropiate de Poezie așa cum o definea Mallarmé, în opoziție cu omniprezentul Reportaj. Proza, pentru Gheorghe Crăciun, trebuie să aibă aceeași relație cu Reportajul ca fotografia de artă cu fotografia din ziar”. Mușina argumentează că „aparenta lipsă de legătură între imagini, între *fotografii*, golul din interiorul

discursului/textului țin loc de *story* și, simultan, nasc un spațiu al misterului. Figurile retorice din literatura pe care Crăciun o va numi reflexivă sau codurile culturale și simbolurile din cea ludico-ironică sunt, în proza și în poezia zisă tranzitivă (albă, strict denotativă), suplinite prin utilizarea unor, le-aș numi, *figuri sintactico-morfologice* ale percepțiilor, ale simțurilor”. Despre *Epură pentru Longos* Alexandru Mușina adaugă: „textul lui Crăciun, da, este o epură. Este, în același timp, altceva: o rescriere a senzațiilor trăite de protagoniști. Care, în final, face să apară – pentru prima dată – cel pus între paranteze atât în poeziile din anii ’70, cât și în *Acte originale, copii legalizate*, dar și în *Dafnis și Chloe*: autorul.” În opinia sa în opera lui Gheorghe Crăciun „nu mai avem moderna impersonalitate, teoretizată de T.S. Eliot, ci ceva dincolo de ea. Ceva echivalent cu, deși diferit de metempsihoză, avatar etc. Nu spirite, suflete, ci trupuri care trec din unul în celălalt, trecere intermediată, în ultimă instanță, de rescriere (resemantizare) și făcută posibilă de singurele lucruri pe care oamenii le mai au în comun, în (post)modernitate: propriul corp și singurătatea. [...] Limita și revelatorul singurătății ontologice a omului (post)modern e chiar dragostea”. Mușina vede singurătatea drept tema centrală din *Pupa russa*, care depășește temele analizate în articolele și studiile care i-au fost consacrate. În opinia sa, Leontina este izolată de ceilalți prin propriul corp. Astfel, *Pupa Russa* nu este doar o rescriere contemporană a Doamnei Bovary cum și-a propus autorul, ci chiar „o *monografie* a femeii postmoderne”. Mușina admite că „două lucruri i-au derutat, i-au dus pe căi, zic eu, greșite pe comentatori, care nu doar fac greu sesizabilă anvergura reală a romanului *Pupa Russa*, ci și impactul acestuia în rândul cititorilor: finalul și cele trei *Notae auctoris*”, despre care afirmă că ar sta mai bine separate de corpul textului. Alexandru Mușina încheie : „Doar publicarea integrală a *Jurnalului* lui Gheorghe Crăciun (oricât i-ar leza pe cei din jur) ne va putea cu adevărat ajuta să înțelegem cum se cuvine demersul său creator. Pentru că, repet, *Jurnalul* nu e doar *placenta* pentru toate scrierile sale, ci și o admirabilă, fascinantă operă de metaficțiune”. ■ Un Cristian îl interviează pe Marius Chivu - *Prima mea carte adevărată era și trebuia să fie Vântureasa*, Chivu explicând succesul vol. *Trei săptămâni în Himalaya*: „având un subiect și un aspect grafic spectaculoase, a stârnit interes și a avut parte de o mediatizare foarte bună, care a ținut în umbră poemul vreme de câteva luni. De altfel, am știut de la bun început că așa va fi și, poate în subconștient, am și sperat că voi ascunde *Vântureasa* după *Himalaya*”. Marius Chivu declară: „Mă interesează mai mult literatura decât critica. Nu-mi doresc să-mi petrec toată viața recenzând cărțile altora, vreau să le scriu și pe ale mele. [...] Nu mai fac lansări de carte de doi ani (excepțiile sunt mai puține decât degetele unei mâini) și pentru că m-am plictisit de acest tip de eveniment, dar și pentru că lumea credea că sunt plătit de către edituri și, prin urmare, privea toată afacerea cu suspiciune, fie ca un compromis, fie ca un servilism. [...] Termenul capodoperă este privit cu o curioasă reticență, cu ironie chiar, ca și cum vremea capodoperelor a trecut, cu toții ne dorim să citim numai

cărți mediocre. În fiecare an, undeva se scrie o carte mare salută de critici, promovată de editori, tradusă, premiată etc. – capodopera este, în fond, idealul artei. Apoi, orice generație are nevoie de cărți mari care să o legitimeze, iar ultimele romane scrise de Radu Pavel Gheo sau Lucian Dan Teodorovici, spre exemplu, arată că au trecut la un alt nivel de a gândi și a face literatură, că pretențiile lor de scriitori au crescut. Da, azi nu mai înseamnă mare lucru să publici o carte sau să fie tradusă, dar cu atât mai mult e nevoie ca jocul să fie împins cât mai sus”. Marius Chivu enumeră criteriile după care alege despre ce carte să scrie: „multe lucruri cântăresc greu: numele autorului – dacă e vorba despre un scriitor important, firește că vei vrea să-l recenzi; dacă e un debutant necunoscut de nimeni, dar care e bun, vei vrea cu atât mai mult să fii printre primii care-l descoperă; apoi genul cărții – eu, de pildă, sunt un mare fan al prozei scurte și cred că am citit toată proza scurtă scrisă la noi în ultimul deceniu și care merita citită; în schimb, deși le citesc, scriu foarte rar despre eseistică sau critică literară... Dar există și alte criterii: uneori, ai o cu totul altă părere decât un coleg și scrii ca reacție la cronică lui (valoarea unei cărți rezidă, în fond, din suma recepțiilor critice); alteori, consideri că un autor a fost supraevaluat sau nedreptățit sau trecut cu vederea și încerci să echilibrezi lucrurile. Două lucruri însă nu se văd niciodată: faptul că pentru a ajunge să scriu despre o carte testez mai multe să văd care merită (pentru fiecare carte de poezie recenzată citesc zece și, probabil încep să citesc de trei ori mai multe cărți de proză decât ajung să și recenz); dar și un anume calcul conform căruia încerc să păstrez un echilibru între edituri și genuri”. ■ *Literatură universală*: Florentina Vișan scrie despre *Mo Yan și realismul magic*, considerându-l pe autorul chinez recent laureat cu premiul Nobel un „maestru al umorului negru, cu invenții stilistice care îl recomandă ca o voce inconfundabilă”. Criticul menționează faptul că „Dincolo de aprecierea meritelor sale – forța imaginației, umorul, remarcabila artă a povestirii –, recentul câștigător al Premiului Nobel pentru Literatură a primit din partea unor colegi de breaslă și o serie de reacții critice. Unii dintre aceștia îi impută lipsa de priză la realitățile imediate și refugiarea în vis sau alegorie, alții îi reproșează, dimpotrivă, surprinderea unor aspecte concrete ale istoriei, care ar trăda, se zice, afilierea la direcția oficială a partidului, conformismul. Cei care îi reproșează că, înfățișând în opera sa aceste aspecte, a aderat la realitățile societății socialiste nu vor să vadă și că, deși nu propune subiecte interzise, scrisul său are și o latură subversivă, că avertizează asupra traumelor istoriei, asupra abuzurilor politice, că romanele sale sunt, până la urmă, o cronică a Partidului Comunist deloc lipsită de accente critice. Constatăm că astfel de obiecții nu țin seama de principala caracteristică a scrisului său, remarcată și în motivația juriului Nobel: realismul magic amintind de Faulkner și de Márquez, pe care Mo Yan îi recunoaște, de altfel, ca modele. Drept pentru care criticul He Jianfei îl acuză că nu are curajul de a fi un scriitor chinez al vieții actuale, că se complăce în atitudinea de servitute a Chinei față de Occident”. Florentina Vișan vede mai curând „o victorie a povestirii tradiționale

chineze” și argumentează că „dincolo de universalitatea care caracterizează capodoperele, de acel general uman pe care îl surprind, romanele lui Mo Yan sunt extrem de chinezești, nu doar prin tematica lor – parte a destinului Chinei –, prin înrădăcinarea în pământul natal. Arta acestui autor revalorizează într-un grad înalt tehnicile tradiționale ale povestirii clasice, astfel încât s-a spus, cu îndreptățire, că premiarea nu este atât victoria romanului modern, cât a povestirii tradiționale în limba chineză. De acolo a învățat Mo Yan măiestria montajului truculent, a deraierii fine din real, a extensiei alegorice, a manipulării cu eficiență etică a parabolei”. □ Elisabeta Lăsconi publică un *Interviu* cu Dinu Luca, laureatul Premiului pentru Traducere „Antoaneta Ralian” pentru *Obosit de viață, obosit de moarte* de Mo Yan: *În traducere se amestecă iubire și aventură*. Criticul precizează: „La încheierea Târgului Gaudeamus, pe 25 noiembrie, Dinu Luca a primit Premiul pentru Traducere «Antoaneta Ralian», acordat pe baza votului publicului, pentru traducerea romanului *Obosit de viață, obosit de moarte* de Mo Yan, Humanitas Fiction, 2012”. Reținem: „În *Sorgul*, în schimb, m-a izbit de la început bogăția lexicală absolut nestăpânită, un delir al spunerii multiple care te cuprinde pe măsură ce intri în text și nu te mai lasă până la sfârșit. Regionalisme, limbă literară, aluzii, arhaisme, directete brutală, sonorități de toate felurile, aproape pe fiecare pagină, fără oprire. Am crezut că mă înec în acest șuvoi, mărturisesc, și am avut intens senzația că nu stăpânesc nici pe departe atât de bine cum cred limba română. La a doua mână, am refăcut complet traducerea, uniformizând și nuanțând, căutând corespondențe și explorând tot felul de variante, timp de câteva luni bune. Mi-am dorit mult să înfățișez cititorilor un Mo Yan care să le vorbească, pe cât cu putință, la fel de bogat, de spectaculos sau de neașteptat ca în chineză. Am avut și șansa unei colaborări excelente cu redactorul de la Humanitas, doamna Iustina Croitoru”. Despre *Obosit de viață, obosit de moarte* Dinu Luca dezvăluie: „Titlul ar fi trebuit, probabil, să fie *Viața, moartea, osteneala*, în relație cu pasajul budist sub călăuzirea căruia, ca motto, se așază textul. La sugestia doamnei Denisa Comănescu, am optat pentru varianta care se găsește acum pe copertă”. Traducătorul mărturisește că „pentru mine în traducere se amestecă iubire și aventură; amândouă sunt mereu prezente, chiar dacă în grade diferite. Iubirea are obiecte variabile — poate fi vorba de un scriitor (oricare dintre cei menționați mai sus, de pildă), de o viziune (deconstrucția, de exemplu, drept care am tradus Hillis Miller și așa mai traduce orice din el) sau de o cultură (cea chineză, dar nu numai); tot aceeași iubire are și un obiect care rămâne constant: este, evident, vorba de limba română. Este probabil banal ce spun, dar în ce mă privește această ultimă iubire este adesea motivația ultimă pentru a continua, în contextul legat de poziția traducătorului despre care vorbeam înainte. Aventura se petrece și ea în fiecare dintre limbile implicate în traducere și-și găsește mereu forme noi”. □ Rodica Grigore comentează *Țara lui Dumnezeu* de Ross Raisin (traducere și note de Ondine-Cristina Dascălița, Ed. Leda, București, 2011), în *Unde fugim de-acasă*: „romanul dă, într-adevăr, cel puțin în unele pagini,

fiori cititorului, asemenea unei narațiuni de aventuri (părând chiar un soi de *thriller* cu excelente puncte de suspans și cu false rezolvări ale conflictelor), dar rămâne extrem de convingător în ceea ce privește realizarea artistică și mai cu seamă analiza psihologică. [...] Oarecum paradoxal e faptul că, deși reprezintă elementul ce declanșează totul, obsesia lui Sam pentru fata pe care o împiedică să-l părăsească nu e nicidecum punctul-cheie al acestei narațiuni – care, în paranteză fie spus, are, de la un moment dat, numeroase accente de ficțiune polițistă, nelipsită, însă, de o serie de note scrise în cheie jurnalistică. Căci romanul lui Raisin rezistă prin descrierile bucuriilor simple ale oamenilor din Yorkshire (primele zile ale primăverii, serile liniștite de vară, un miel sau un vițel pe care copiii îl privesc crescând pe lângă casă)”. ■ *On-Line – Actualitate: Premiile Gaudeamus 2012*: „Duminică, 25 noiembrie, în cadrul unei festivități desfășurate la Romexpo, au fost decernate *Premiile Gaudeamus 2012. Trofeele Gaudeamus pentru edituri*, prin Votul Publicului: locul I: Editura Humanitas, locul II: Editura Rao, locul III: Editura Nemira; cea mai râvnită carte a Târgului, prin Votul Publicului: *Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste* de Andrei Pleșu, Humanitas; *Trofeele presei*, prin Votul Publicului: *Presă scrisă*: cotidianul Jurnalul Național; *TV*: TVR1; *radio*: radio Europa FM; *Agenții de presă*: Agerpress (pe baza monitorizării realizate de Agenția de Presă RADOR); *On-line*: nu se acordă; *Premiul Educația*: Academia de Studii Economice din București; *Premiul de Excelență*: Ed. Cartier Codex; nominalizări editurile: Eikon, Tracus Arte, Noi Media Print, Editura Trei, Cartier Codex; *Premiul pentru traducere*: pentru traducere din literatura română: Bruno Mazzoni, pentru traducerea în limba italiană a romanului *Orbitor* de Mircea Cărtărescu și «pentru contribuția de excepție la cunoașterea literaturii române în spațiul european și pentru traducerea în limba italiană a unor scriitori români de primă importanță»; pentru traducere din literaturi străine în limba română: Dinu Luca, pentru traducerea în limba română a romanului *Obosit de viață, obosit de moarte*, de Mo Yan, Humanitas Fiction”. Republica Moldova a fost Invitat de Onoare la Gaudeamus 2012 iar la evenimente au participat: Arcadie Suceveanu, Președinte de Onoare al Târgului, Nicolae Dabija, Mihai Cimpoi, Leo Butnaru, Lucreția Bârlădeanu, Em. Galaicu Păun, Vitalie Ciobanu. Cartea din Republica Moldova a fost prezentă la Gaudeamus 2012 de 15 edituri basarabene: ARC, Baștina Radog, Cartea Moldovei, Cartier, Draghiște, Epigraf, Litera, Lumina, Silvius Libris, Tehnica-Info, Princeps, Prut Internațional, Știința, Ulise. Participarea Moldovei ca Invitat de Onoare a fost organizată de Ministerul Culturii din Republica Moldova, în parteneriat cu Ambasada Republicii Moldova la București. ■ *Supliment Gaudeamus 2012*.

● [**„România literară”, nr. 47**] Andrei Vieru este autorul eseului *André Gide și portarul lui: un dialog social*. Pornind de la afirmația lui Gide „Cunoașterea nu-i fortifică decât pe cei puternici”, Andrei Vieru argumentează: „Agresivi sunt doar cei slabi – cei care, asemenea șobolanilor și oamenilor, nu reușesc să se ucidă unii pe alții cu una cu două. [...] Un plus de cunoaștere nu ne zdruncină, și

nici nu ne fortifică, decât în măsura în care tulbură sau restabilește – la un nivel mai înalt – echilibrul nostru lăuntric dintre cunoaștere și ignoranță [...] Adevărul este că, dincolo de un anumit punct, cunoașterea diminuează pe oricine. Cu cât înaintezi pe calea cunoașterii, cu atât îți risipești resursele credinței. Or, tocmai de ele atârână de fapt puterile noastre [...] forța noastră nu crește decât pe măsura rezistențelor lăuntrice pe care le-am învins. [...] Cel puternic, dacă vrea să rămână puternic, are tot interesul să-și facă mâna. Este el oare în stare să rezolve conflictele interioare de care suferă semenul lui? Cel slab, prin simpla sa prezență, îl poate ajuta. Iar cel puternic îi va rămâne îndatorat: în general, nu ești recunoscător celor care ți-au făcut un serviciu, ci mai degrabă celor pe care i-ai ajutat tu” (versiunea în limba franceză a acestui eseu a apărut în volumul *Le gai Ecclésiaste*, Seuil, Paris, 2007). ■ *La Cronica Ideilor*, sub titlul *Cauda pavonis*, Sorin Lavric analizează *Breviarul sceptic* al lui Valeriu Gherghel. Reținem: „când lectura e fadă, e îndeajuns să treci la filosofia din spatele ei, ca marasmul buchiselii să dispară. Cu o înclinație vădită spre textele exotice, de-a dreptul rare, ale scolasticii medievale, Valeriu Gherghel e un împătimit livresc la care postura de cititor i-a insuflat o serie de întrebări înrudite: cât din lectura unui volum e interpretare lui? Există un criteriu prin care să decidem care interpretare e mai bună? Există o singură interpretarea adevărată a unui text literar? [...] Ce e bizar la Valeriu Gherghel e că pledoaria pentru simplitate e însoțită de o neîncredere statornică în putința ca un cititor să intuiască intenția cu care autorul și-a scris textul. [...] Gherghel e un sceptic pe care mefiența față de interpretare nu i-a alungat pasiunea livrescă, dovadă pleiada de scriitori ale căror texte le comentează aici, de la William Blake la Origen, de la Hemingway la Scottus Eriugena, de la Bonaventura și Hugo de Saint-Victor la Roman Ingarden și Cervantes. Sub unghiul afinităților teoretice, sunt trei teoreticieni la care Valeriu Gherghel face trimiteri repetate: Erich Auerbach (*Mimesis. Reprezentarea realității în literatura occidentală*), Ernst Robert Curtius (*Literatura europeană și Evul Mediu Latin*) și Umberto Eco (*Opera deschisă și Limitele interpretării*), considerați drept pontifi doctrinei privitoare la interpretare. Nu lipsesc exemplele de exces exegetic, scolastica medievală fiind terenul predilect, de unde Gherghel își alege cazuistica abuzurilor explicative. [...] Sub sugestia unei lecturi din Roman Ingarden, Valeriu Gherghel atribuie lecturii două virtuți gemene: completarea și interpretarea. [...] Potrivit lui Gherghel e o greșeală a topi cele două virtuți într-una singură.” Concluzia: „un volum de eseistică erudită și de rafinament calofil, menit cititorilor cu apetit speculativ”. ■ *Cronica Literară* săptămânală a lui Cosmin Ciotloș, prin *Muzică de război*, recomandă *Apoi, după bătălie, ne-am tras sufletul* de Bogdan-Alexandru Stănescu (București, Cartea Românească, 2012): „De o extremă straniețate li se va părea cititorilor de poezie română contemporană această primă carte a lui Bogdan-Alexandru Stănescu. Cerebrală într-o perioadă monopolizată de regiile denudării emoționale, mitologică în plină apatie a sacrului, uzând de metafore și metonimii în timpuri foarte grele pentru tropii de orice fel, Apoi, după bătălie,

ne-am tras sufletul reprezintă, din punctul meu de vedere, inclusiv un superb (în înțeles etimologic) gest provocator. Pe care nu pot decât să îl salut. Critic la origine (la fel ca Marius Chivu, celălalt debutant de anvergură de anul acesta), Bogdan-Alexandru Stănescu s-a văzut nevoit să asiste, în poezia ultimilor ani, la ascensiunea inexplicabilă a unor formule literare de un primitivism de-a dreptul crient. [...] Stranie găsesc și eu această carte. Numai că mie, ca și autorului ei, tocmai stranietatea mi se pare a fi calitatea de căpătâi a poeziei veritabile. Începând cu titlul, de o consistență aproape epică, Apoi, după bătălie, ne-am tras sufletul electrizează inspirat câteva din cele mai statornice (și mai inerte) obișnuințe de lectură”. Ciotloș observă: imaginația culturală a autorului (populată de hobbiți, de hopliți, de satyri, de mirmidoni, de scrisul lui Emil Botta și al lui Dimitrie Stelaru) intră în *stand by* pentru a face loc unor iluzorii confesiuni. În realitate, oroarea lui Bogdan-Alexandru Stănescu față de genul acesta (adică față de exploatarea lui interesată în poezie) e transparentă”. Ciotloș punctează și anumite scăderi ale cărții: „Mai puțin lăudabile găsesc imaginile de modă veche, dar, ca să zic așa, nu destul de veche («frumoasa coadă a interesantului tău ochi», citim la un moment dat, într-un tribute to, sau, în altă parte, «hieroglife pictate în aburii nopții»). Aici, Bogdan-Alexandru Stănescu se lasă purtat de val și își miniaturizează prea repede metaforele de largă respirație. Regimul de funcționare al poeziei lui nefiind însă acela discret confortabil, al schimbului de amabilități, alunecările de stil devin evidente. Uneori, din aceste exerciții de umilitate rezultă versuri de o reală delicatețe («Undeva, în colțul ochiului, se zbate/ umbra colorată a unui pițigoi scăpat din cușcă»). Dar ele se cuvin tratate ca simple accidente. Fiindcă esențială, între însușirile lui Bogdan-Alexandru Stănescu, rămâne mai degrabă forța”. ■ La rubrica *Iscușințele și uricele limbii* Andrei Ionescu descrie *Traiul vieții* prin Motto-ul: „Mulțumit de-a sale gusturi și de a sa iscusire, se ferește-nvățatul în chilii întunecoase” (C. Conachi). Reținem: „Am subliniat, în versurile lui Conachi, cuvintele *gust* și *iscusire* pentru a aminti încă o dată înrudierea pe plan indoeuropean a verbului latin gustare cu meoso-goticul uskuisan. Conștiința vagă a acestei înrudiri, altfel spus memoria limbii, îl învață pe poet să asocieze cumulativ cele două cuvinte”. ■ Rareș Moldovan semnează, în *Lecturi critice, Rămânerei: arheologie și interpretare*, comentând *Ce rămâne* al lui Mircea Mihăieș: „deși nu ușoară, e o lectură captivantă. [...] una dintre marile plăceri ale acestei (false) monografii este lentoarea îngăduită a acreției ei, epurată apoi în constelații motivice scilpitoare. Un dublu proces de acumulare, și apoi de eliminare minuțioasă a surplusurilor, pentru a ajunge la esența remanentă și suplă [...] în titlu, întrebarea e privată de semnul ei, e deturnată apodictic în afirmație: ce rămâne îl ascunde aici pe asta rămâne. Titlul indică răspunsurile de o soliditate și de un orgoliu pe care cartea va trebui (și va reuși, v-o spun de pe acum) să le justifice. [...] într-un sens foarte practic, Yoknapatawpha e un câmp de bătălie cu modernitatea (aspect ubicuu în Faulkner), dar și al modernității, o dualitate tensionată pe care Mircea Mihăieș o surprinde cu mare finețe. [...] E, în același

timp, și o problemă de «stilistică», nu doar una de conținut: fascinația lui Faulkner față de libertățile expresive ale modernismului avangardist câștigă în mare lupta cu ceea ce Mihăieș numește «conținutul de ariergardă al povestirilor», dând naștere unui «hibrid șocant» care-i «asigură perenitatea». Moldovan vorbește despre o „intimitate cu rol hermeneutic”, „alunecarea continuă din biografie în operă și înapoi. Firește, biografia e doar un alt text, însă Mircea Mihăieș mizează pe această bandă Möbius nu atât pentru a oferi «indirect, portretul psihologic, moral și estetic al scriitorului» – scopul său modest, explicit –, ci pentru a face să apară continuitatea dintre om și operă ca rezultat al acestei ligaturi hermeneutice imperceptibile”. Despre structura volumului Rareș Moldovan afirmă: „sensul dinamicii valorice e ascensional: Mircea Mihăieș se antrenează pe sute și sute de pagini pentru întâlnirea cu *capodoperele* lui Faulkner, discutate în ultimele părți, [...] Ba chiar, aș spune, el rămâne aproape fără suflu pe ultima etapă a ascensiunii: pasaje din analizele romanelor *As I lay dying*, *The sound and the fury* sau *Absalom, Absalom!* par lipsite de verva anterioară, de intensitățile ideilor care explodau în capitole precedente. Paradoxal, confruntarea cu vârfurile operei faulkneriene îi oferă criticului un material mai sărac, sau poate el se va fi simțit oarecum sărăcit după vârful cărții sale, pe care îl atinge, în ce mă privește, în partea a IV-a, care discută trilogia *Snopes*-ilor, *The Hamlet*, *The Town*, și *The Mansion*”. ■ La *Comentarii Critice* Marius Miheț remarcă volumul lui Mircea Cărtărescu *Ochiul căprui al dragostei noastre* în *Insule pentru un imperiu*: „Cărtărescu deplânge moartea cărții, fiind convins «că utopia lecturii va rămâne undeva pe o colină îndepărtată, ca un mare labirint ruinat». Tema ruinelor, efervescentă în romantism, absoarbe la Cărtărescu, în toate genurile prezente în volum, o poetică a apocalipticului. Rând pe rând, moartea exotismului, a cărții, a trupului, a geamănului, a intelectualului și a poeziei vor definitiva portretul unui Cărtărescu dezvrăjit, ce îmbrățișează mai mult ca oricând un pesimism devenit funciar. Este limpede că scrie despre renunțarea la starea narcisică de înzeire, altădată constitutivă. Și gestul nu se datorează neîncrederii în critica literară, cu care se războiește prin false voluptăți, ci unui proces ireversibil de detașare. [...] Chiar dacă, la prima vedere textele din *Ochiul căprui al dragostei noastre* sunt simple appendice la jurnale și volumele de proză, ele trec dincolo de detaliile «micii mele mitologii personale», cum spune în *Epoca nesului*. Detașare înseamnă să privești întregul sustrăgându- i-te. Ceea ce părea imposibil pentru Cărtărescu, iată că se întâmplă”. Concluzia: „Mircea Cărtărescu și-a construit imperiul interior accesând abisali-tățile poeziei, pe care le-a prelungit în proză. N-a uitat, deși a descoperit, în maturitatea resemnată, structuri fractale sau, cum aminteam mai devreme, un cortex insular, de asemenea cu acțiune verticală: niște insule-portal spre noi in-teriorități”. ■ În *Schimb de dame* Irina Petraș prezintă *întâlnirile mele cu Orlando* de Cornel Nistea, Ed. Unirea, Alba Iulia, 2012: „Ca și alte dăți, Cornel Nistea delegă un narator la persoana întâi (martor pedant, moralist când acid – toate femeile pictorului sunt dame schimbate după umori ori pipițe –, când

vast-înțelegător, cu o privire mucalită asupra mișcărilor de pe tabla de șah, viciile fiind atunci «formă mascată a virtuților», sau chiar participant activ, dar mereu poticnit, la derularea epică) să traverseze secvențele premergătoare crizei, criza însăși și, uneori, efectele sale, maniera fiind a unei confesiuni tatonante, reflexive, oscilând între locuri comune și stereotipii, pe de-o parte, cu băltiri abulice și abandonuri, și, pe de altă parte, concomitent și nu de puține ori contradictoriu, încercări ritmate de a descoperi o nuanță personală, un rost personalizat, un desen salvator în încurcatele ițe ale social-politicului”. ■ La *Cartea de proză* Iulia Iarca recenzează *Cronicile genocidului* de Radu Aldulescu (Cartea Românească, București) în *Povestea continuă*, numindu-l pe autor „unul dintre cei mai puternici prozatori contemporani”. Autoarea consideră titlul „poate prea politizat pentru substanța romanului, care este de o natură strict umană, redusă la existența ei de bază”. Reținem: „Nu pot să nu observ că, scriind despre Cronicile genocidului, discursul critic are tendința să se molipsească pe alocuri de atmosfera cărții. Semn că e, pesemne, un volum cu suficientă forță încât să tragă totul după el, în forța propriului torent”. ■ La rubrica sa, *Semn De Carte*, sub titlul *într-o nouă variantă*, Gheorghe Grigurcu scrie: „Poezia lui Vasile Muste e ca o troiță iscusit lucrată, la marginea unui sat, pe o șosea pe care trec mereu vehicule moderne”. ■ În cadrul rubricii *Prin anticariate* Simona Vasilache dezvăluie *Secrete mari și mici*, analizând statutul secretului la Caragiale. Reținem: „în ciuda aparenței de casă deschisă, la Caragiale totul stă sub cheie sau, mai bine zis, sub cheiță. Secretul e public, dar asta nu-l face mai puțin periculos. Ca o halebardă mânăuită, chipurile, stângaci, lovește întotdeauna cu muchia cealaltă. [...] Ceea ce este deconcertant, în privința secretelor celor mici (și ale maturilor, nu mai puțin) e lipsa complicității. Când se pregătesc să facă vreo boacănă, nici Ionel, nici dl Goe nu caută sprijin în jur. Sunt izbucniri de independență, cel puțin suspecte, într-un sistem care se ocupă cu lanțul slăbiciunilor. Pesemne că toleranța cu care este tratat secretul, sau isprava plănuită în secret, face inutilă complicitatea”. ■ La categoria *Restituiri* Nicolae Scurtu aduce în atenția publicului *Însemnări despre tânărul Nichifor Crainic*. ■ Secțiunea *Interviurile României literare*, prin Iulian Boldea, susține un dialog cu Șerban Foarță: „Involuntar sau nu, toți scriitorii intră-n rezonanță unii cu alții, își dau replica, re-scriu”. Reținem: „Niciun scriitor nu mi-a fost mentor, ci doar model: Caragiale (tatăl, ca și fiul), Arghezi, Bacovia, Macedonski și Ion Barbu. [...] Ce e jocul pentru dvs., în viață și în literatură? - Un antidot al veritabilei naturi ce-mi este proprie (și zodiacal vorbind: sunt Rac), melancolia. [...] Ce e eternul feminin? Un odor di femina, o boare, un filtru magic, un climat (tulburător), o (auto)iluzie, o aură aparte, o apariție care schimbă, îndeobște, ceea ce este cotidian, banal și mult prea monoton ca să nu pară imuabil?... [...] Acum, ce e traducerea, -n viziunea mea? O uzurpare, dacă vreți, a operei traduse în folosul propriei tălmăcirii: traducerea încearcă să te facă să uiți originalul (care, în cazul unor autori foarte exotici, este, în fond, complet inaccesibil). Pentru a fi, însă, un bun traducător trebuie să iei culoarea locului, cum cameleonul, – care,

după bestiariile din evul mediu, s-ar fi hrănit cu aer – cu, așadar, cuvinte (precum traducătorul). Trebuie, apoi, să fii empatic până la uitarea de sine-n celălalt. Numai așa poți fi un bun uzurpator, cam ca impostorii ce, n-aveau numele precedat de câte-un pseudo sau încheiat printr-un *cel fals*. O traducere este o... apocrifă!”. ■ Versuri de Leo Butnaru și Ion Horea ■ *Scriitori în Sala Oglinzilor*: „Joi, 8 noiembrie, și sâmbătă, 17 noiembrie, s-au consumat primele evenimente în cadrul programului *Scriitori în Sala Oglinzilor*. Deschiderea *Cinematecii literare* (proiect Un Cristian cu sprijinul Mediatecii URSS) a coincis cu lansarea proiectului *Scriitori la ei acasă. Scriitori pe Calea Victoriei*.” Dintre invitați articolul menționează: „Angela Marinescu (prezentă la proiecția propriului documentar, *Sânge albastru*) și Livius Ciocârlie (invitat la proiecția documentarului *Nichita Stănescu*)”. ■ *Ochiul magic*: □ apare o notă semnată N.M.: „am citit în «Dilema Veche» de săptămâna trecută un articol al domnului Alex Ștefănescu [...] Recunoaștem cu sficiune că l-am destinat *Coșului de deșeuri* fiindcă n-am dorit să contribuim la campania electorală a (fostului nostru, până deunăzi) colaborator, aflat pe listele unui partid pe care nu-l numim ca să nu fim suspectați că-i facem reclamă. [...] Citind articolul în «Dilema veche», o publicație pe care o prețuim, dovadă repetată ei recenzare la *Ochiul magic*, din păcate, fără reciprocitate, ne-am pus firească întrebare: cine să ne fi cotrobăit prin *Coșul computerului*? Cin’ să fie, cin’ să fie? promitem să nu cotrobăim, la rândul nostru, prin *Coșul de deșeuri* al «Dilemei vechi» nici când, Dumnezeu să ne ferească, ne vom afla la ananghie, în lipsă, adică, de colaboratori. Riscul de a da peste un articol al dlui Ștefănescu ne va ține departe de o asemenea ispită”; □ *O revistă de citit*: „«Lettre internationale» (nr. 83, ediția română/ toamna 2012) este o revistă care captează atenția oricărui cititor interesat de fenomenul cultural. [...] de la eseul lui Mircea Malița despre *criza rachetelor* și considerațiile Hertei Spuhn despre romanul *Noapte* de Edgar Hilsenrath și până la fragmentele epice (cuprinse în cadrul Bibliotecii *Lettre Internationale*) de J.M. Coetzee, Ion Vianu, Alan Brownjohn și Edgar Hilsenrath însuși; de la însemnările lui Geo Șerban despre Balciul ca spațiu mitologic pentru artiștii români și până la grupajele tematice despre limbi vechi, limbaje noi (unde semnează Victor Ivanovici, Măriuca Stanciu, Ana- Cristina Halichias, Constantin Vică) și despre diletantism (unde exprimă puncte de vedere Adrian Mihalache și Gheorghe M. Ștefan și sunt reproduse, în traducere, fragmente din Henry Adams și Simon Leys); de la interviul Lidiei Vianu cu C.G. Săndulescu, cel care afirmă încă din titlu că nu a părăsit România, ci România l-a părăsit, și până la bogatul capitol de comentarii și corespondențe”; □ E consemnat evenimentul *Scriitorii la ei acasă*. Cronicarul notează: „Dacă prezența publicului la aceste evenimente ar fi fost direct proporțională cu calitatea literaturii citite, atunci, în cele două seri, Sala Oglinzilor ar fi trebuit să geamă de lume. Din păcate, n-a fost așa”.

29 noiembrie

• [„Cultura”, nr. 45] La secțiunea de *Literatură*: □ Ștefan Bolea notează volumul lui Petrișor Militaru *Prezențe angelice în poezia română*, cuvânt înainte de Cătălin Ghiță, Ed. Aius Printed, Craiova, 2012 sub titlul „*Between Angels and Insects*”: „Să remarcăm spiritul renascentist al cercetătorului craiovean: el trece cu ușurință de la fenomenologie la antropologie, de la istoria religiilor la filologie, de la istoria artei la teologie. Această abilitate de a investiga domenii (uneori) divergente ne amintește că Militaru este un specialist în transdisciplinaritate, fiind unul dintre cei mai străluciți discipoli români ai lui Basarab Nicolescu”. □ In *Romanele deceniului postdecembrist* Ion Simuț comentează *Dicționarul cronologic al romanului românesc 1990-2000* (Academia Română. Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu” Cluj-Napoca, București, Ed. Academiei Române, 2011): „De astă dată, obiectivele sunt mai greu de îndeplinit, pentru că dicționarul are de acoperit o perioadă de tranziție, 1990-2000, cu foarte multe instabilități și turbulențe, reflectate și în posibilitatea celor mai serioase biblioteci de a acumula fondul de carte necesar și fondul de publicații periodice”. Autorul articolului remarcă „mari lacune în privința articolelor din presa străină la Norman Manea, Dumitru Țepeneag” și „o problemă mai generală, de fragmentare a bibliografiei receptării unui roman: în primul volum al *DCRR* înregistrările se opresc la 1989, în al doilea volum, acestea se opresc la anul 2000 – astfel încât receptarea unui roman este trunchiată, mai grav și cu mai mari prejudicii oprită în cazul romanelor apărute la limita superioară; astfel că nu vom ști din *DCRR* dacă și ce s-a mai scris în 1990 despre un roman apărut în 1989”. □ Prin „*Incălzire*” întru *revelație* Alex Goldiș se referă la Lucian Raicu: „Abordările cele mai moderne ale lui Lucian Raicu sunt de regăsit, paradoxal sau nu, în cărțile sau eseurile despre clasici. Pe de o parte, renunțarea la postulatele totalizatoare în favoarea fragmentarismului trebuie citită drept o formă decisivă de detașare de pozitivism. Nicăieri nu e interesat Raicu de punerea meticuloasă, cap la cap, a detaliilor unei opere, nici de excursul analitic amănunțit sau argumentat după normele discursului logic. Dimpotrivă. Critica lui – și mai ales așa-zisă critică a capodoperelor – ia forma unui jurnal de lectură. [...] Raicu citează abundent și (la prima vedere) aleator, părând să pipăie suprafețele textului sub privirea nedumerită a cititorului. În fond, el urăște speculația ca demers critic favorizând revelația. De aceea, critica de acest tip presupune tatonarea atentă: acumularea de citate și rotirea în cerc, din diverse perspective, în jurul lor, ca și cum interpretul s-ar încărca de tema respectivă. Această *încălzire* întru *revelație* presupune și uitarea cunoștințelor anterioare, un exercițiu de golire de prejudecăți pentru a fi «prezent în imediatul operei». Și aici se dovedește a fi, cu sau fără acte în toată regula, Lucian Raicu ca reprezentant al criticii de identificare. [...] Pentru a ilustra delicatul proces, Raicu citează dintr-o sursă centrală a Noii Critici franceze, Gaston Bachelard, cu *La Poétique de l'espace*: «Trebuie să fii prezent, prezent în imagine în chiar clipa imaginii.» [...] Printr-un tipic demers răsturnat, criticul caută misterul Operei în

slăbiciune: «Orele slabe ale geniului creator, fazele sale de rușinată neputință, de înfrângere și deriziune, ar trebui observate cu mai multă atenție». Toate definițiile lui Raicu sunt, însă, existențiale [...] Și mai mult decât alții, Raicu – un spirit de-a dreptul înspăimântat de simțul comun – practică o critică a subtextului. Cei mai mari autori sunt citați, de aceea, în spirit, dar împotriva literei de la suprafața textelor. [...] Miezul viu al operei lui Urmuz l-ar constitui, de pildă, rușinea – înțeleasă ambiguu, dar cât se poate de coerent în gândirea lui Raicu, drept categorie estetic-existențială: «Lui Urmuz i-a fost rușine să fie scriitor»». Alex Goldiș conchide: „era oarecum normal ca un critic interesat de «neliniștea generată de propria condiție insuficientă» a literaturii să se aplece în mod deosebit asupra jurnalelor. În interesul pentru *conștiința artistică*, în toată procesualitatea ei, nu în opera finită, stă și ruptura decisivă de tradiționalism a acestui antimodern veritabil”. □ Sub titlul *Ultimul superstar* Ștefan Baghiu laudă *Ochiul căprui al dragostei noastre* de Mircea Cărtărescu (Humanitas, București, 2012), semnalând dificultatea pe care o reprezintă celebritatea autorului pentru analiza structurală a volumelor sale. Reținem: „În *Ochiul căprui al dragostei noastre*, unde jurnalul se îmbină cu literatura și eseu în maniera testamentară a unui foarte cunoscut volum, *Înainte de tacere* al lui Sábato. [...] E foarte ingenioasă maniera în care, dincolo de sprijinul media, el reușește să rămână nu doar un împătimit, ci un profesionist al autoconsacrării. Și, deși pare ciudat, nu e nimic rău în asta! Pentru că România are nevoie de astfel de personaje care să știe să-și gestioneze imaginea și să-și valideze literar celebritatea. Lamentări care vor fi fost citite în *Ruletistul* și care apar și acum, în 2012 în *Ochiul căprui al dragostei noastre* (o antologie de eseistică, memorialistică și mici povești de viață) sunt strategia prin care autorul rămâne fidel unui funambulism literar, între a plăcea publicului larg (aici mă refer la stilistica *glam* și discursul dramatic) și a-și menține statutul de *profesionist al literaturii* (Nicolae Manolescu)” [...] Atât poezia cât și proza sa au încercat mereu să sensibilizeze cititorul prin aceste metode extrem de eficiente: discursul patetic (a nu se înțelege penibil, melodramatic), biografia plină de mister și siguranța în interiorul unui imaginar alunecos. Cărtărescu (după disputa amicală Terian – Cernat cu privire la *experimentalismul* cărtărescian) este un autor care știe să-și gestioneze propria literatură sub aparentul experiment. Și e cu atât mai mare reușita cu cât literatura sa este una care poate cădea foarte ușor în kitsch, în supralicitarea oniricului și a fanteziei”. □ *Onoarea nereperată a literaturii române*: Cosmin Borza abordează volumul Simonei Vasilache *Cinstite obraze, moftangii și domni*, Cartea Românească, Colecția *Critica & istorie literară*, București, 2012: „De aici se naște o întrebare firească: este onoarea un motiv literar suficient de bine profilat artistic pentru a susține o incursiune interpretativă (fie și camuflată eseistic) în istoria literaturii române? Din nefericire pentru debutul editorial al Simonei Vasilache, cel puțin secvențele finale ale volumului conduc spre un răspuns negativ. Căci, dincolo de analizele pertinente din capitolele despre (pre) romantism și Caragiale, din *Cinstite obraze, moftangii și domni*, literatura română

iese cu onoarea *nereperată*”. ■ *Istorie literară*: □ Constantin Coroiu publică *O viață în scrisori: Liviu și Fanny Rebreanu*. □ *Grenade neexplodate. I.D. Sîrbu despre olteni și nu numai*: „Cel mai recent număr din «Manuscriptum» restituie un text până cum inedit al lui I.D. Sîrbu: o scrisoare din 1983, dar expediată abia în 1985, către Cornel Regman. Reproducem în continuare câteva pasaje selectate din acest document – lăsând în seama cititorilor contextualizarea bibliografică, psihologică, socio-politică și, nu în ultimul rând, literară”. Sunt reproduse citate selectate de Mihai Iovănel. ■ Flori Bălănescu publică *Romani în exil, străini acasă: Herta Müller și Paul Goma (I)*.

● **[„Dilema veche”. Săptămânal de tranziție, nr. 49 (459)]** Andrei Pippidi scrie un articol despre prezența unor vânzători ambulanți de cărți de pe treptele Universității din București. Acesta a observat că tinerii nu mai cumpără literatură clasică și universală și este îngrijorat de direcțiile de lectură pe care le iau studenții. El încurajează cumpărarea cărților de la vânzătorii ambulanți și de la anticariate. „Cumpărătorii de la *Diverta* nu sunt cititori adevărați”. ■ La secțiunea *Regimul artelor și munițiilor*, rubrica *Feedbook*, Marius Chivu face o recenzie romanului *Toate bufnițele* de Filip Florian, apărut în 2012 la Polirom, în care arată punctele forte ale romanului și discută despre structura acestuia. Raportând romanul la ansamblul creației lui Filip Florian, Chivu ajunge la următoarea concluzie: „Agreabil și cu momente bune *Toate bufnițele* este însă, pentru standardele ridicate de Filip Florian însuși, un roman prea cuminte, cumva monoton, convențional chiar”. ■ La rubrica *Pe de altă carte*, Claudiu Constantinescu abordează romanul *Emasus* de Alessandro Baricco, apărut în 2012 la Humanitas Fiction, tradus din italiană de Gabriela Lungu: „Misterul romanului vine mai ales din scriitură. Febrilă, abstractă, senzuală, proza aceasta păstrează în fiecare paragraf o taină surdă, întreține o incertitudine încordată”.

30 noiembrie

● **[„Observator cultural”, nr. 394 (652)]** Secțiunea *Eveniment* este dedicată târgului Gaudeamus. ■ Adina Dinițoiu publică un *Interviu* cu Hugo Pradelle, jurnalist la revista „La Quinzaine littéraire”: *Nu suntem sclavi ai actualității literare*. Autoarea precizează: „Am avut ocazia, la Gaudeamus, să stau de vorbă cu tânărul jurnalist Hugo Pradelle, de la prestigioasa revistă «La Quinzaine littéraire», fondată în 1966 de Maurice Nadeau (care crease inițial, în 1953, o altă revistă importantă, «Les Lettres nouvelles») și a cărui personalitate (și longevitate) continuă să marcheze, după o jumătate de secol, profilul revistei în care au semnat, încă de la început, nume celebre, precum Roland Barthes sau Jacques Derrida. «La Quinzaine littéraire» e o revistă complet independentă de lumea editorială, care apare în 10.000 de exemplare pe număr, care trăiește din abonamente și nu-și plătește redactorii și colaboratorii.” Pradelle are „une *maîtrise* și un DEA” sub îndrumarea lui Tiphaine Samoyault. Despre teza sa autorul afirmă că urmărește „texte centrate pe imaginea sanatoriului. Un corpus de texte: Paul Gadenne, care

nu e cunoscut în România, un scriitor din anii '30-'40, mort în anii '50, apoi Bruno Schultz, Blecher; și alături de aceștia am lucrat mult pe texte de Thomas Mann, Thomas Bernhard. Ulterior, am început să mă interesez în mod special de Blecher și de chestiunile legate de „irealitate“. Am strâns firele teoretice plecând de la noțiunea de *irealitate* de la Blecher și am reconstruit corpusul de texte: Pessoa, Artaud, dar păstrând o parte din textele de la început, texte din Kafka sau Bruno Schultz”. Despre specificul revistei „La Quinzaine littéraire” Pradelle explică „noi nu vorbim întotdeauna despre ceea ce interesează pe toată lumea (de pildă cărțile lui Sylvie Germain, un autor de altfel respectabil). În schimb, preferăm să vorbim despre cărți mai puțin discutate în reviste, în orice caz avem această libertate și flexibilitate de a reveni asupra unor apariții și cărți mai puțin discutate. Putem reveni asupra unei cărți apărute cu câteva luni în urmă, dar evident nu scriem despre cărți apărute cu cinci ani în urmă. Când vine vorba despre cărți de Echenoz, Carrère, Modiano, Le Clézio, oamenii așteaptă punctul de vedere de la *Quinzaine*, noi îl dăm, desigur, dar cu un anumit timp de reflecție, nu neapărat în actualitatea strict imediată. [...] «La Quinzaine littéraire», alături de Le Matricule des Anges (a doua revistă interesantă și exigentă, după mine, inspirată de modelul *Quinzaine*), e printre puținele reviste complet independente de lumea editorială, în paginile ei nu există, de pildă, publicitate de carte etc. Ținuta aceasta nu derivă dintr-un principiu savant, ci pentru că așa simțim nevoia să scriem: inteligent și avizat, însă clar, lizibil, accesibil la lectură. Maurice spune întotdeauna: «nu public un articol dacă nu înțeleg despre ce e vorba în el, altfel nu vor înțelege nici cititorii». Textul trebuie, întâi de toate, să fie clar, apoi poate fi îndrăzneț, inovator, poate oferi ce punct de vedere dorește (cu care Maurice poate să nici nu fie de acord)”. ■ Eric Freedman semnează articolul *Benjamin Fondane și teatrul: un strigăt în text* (tradus de Manuela Leahu, adaptare și o dezvoltare a introducerii la *Teatrul complet* al lui Benjamin Fondane, care a apărut la Paris, la Editura Non Lieu, în 2012, și a fost lansat la Târgul de Carte Gaudeamus de la București, în luna noiembrie): „Am descoperit teatrul lui Benjamin Fondane la Biblioteca literară «Jacques Doucet» din Paris în 1968, când doamna Hélène Sernet, văduva poetului Claude Sernet (1902-1968), prieten cu Fondane, a depus manuscrisele acestuia. Dar a trebuit să aștept întâlnirea cu editorul Michel Carassou ca să pot publica *Le Festin de Balthazar* (*Ospățul lui Balthazar*) în 1985 [...] Benjamin Fondane a scris trei piese de teatru importante: *Le Festin de Balthazar*, *Philoctète* și *Le Puits de Maule* (*Puțul din Maule*), needitate și care nu s-au jucat în timpul vieții lui. Ne rămâne și ciorna unui *Œdipe*. [...] A scris dramaturgie poetică, numindu-și piesele *poeme dramatique*, *mystère*”. Eric Freedman relatează că „Fondane l-a întâlnit pe Antonin Artaud în 1928, la cafe-neaua Select din Montparnasse, și a luat repede apărarea Teatrului «Alfred Jarry», încurajându-l să meargă, cât se poate, spre un *teatru fără cuvinte*. Raporturile, cel puțin pe plan dramaturgic, sunt puternice între Artaud și Fondane. Două dintre piesele sale, începute în română, continuate în franceză în mai multe variante,

nu au fost jucate și nici editate în timpul vieții. Fondane le numește *poeme dramatice* sau *mistere*. Este vorba despre *Le Festin de Balthazar* (*Ospățul lui Balthazar*), după Calderon, și Philoctète, după Sofocle și Gide. La aceste două piese, se adaugă un *Œdipe*, în stadiu de proiect, precum și o adaptare teatrală, *Le Puits de Maule* (*Puțul din Maule*), după Hawthorne, scrisă în 1943”. În opinia lui Freedman, „Teatrul este locul unde se întâlnesc și se joacă poezia sa viscerală și filozofia sa existențială, strigătele și rugăciunile sale, magia și suferința sa”. ■ Doina Ioanid publică un *Interviu cu Michel Carassou*: „*Sunt mulți oameni interesați de operele lui Fondane*”. ■ Sub titlul *Câteva impresii disparate* Bianca Burța-Cernat semnalează „oferta nesperat de bogată pe care editurile au putut-o etala cu prilejul recent încheiatei ediții a Târgului Internațional de Carte Gaudeamus” și propune o listă de titluri „succintă și inevitabil subiectivă”: „Încep cu poezia, generos promovată de mai multe edituri: Tracus Arte, Brumar, Vinea, Herg Benet sau Cartea Românească (aceasta din urmă revificându-și, s-ar zice, colecția de poezie, după o agonie de câțiva ani) au propus, la acest târg, numeroase titluri de neignorat, dintre care amintesc, iată, într-o ordine întâmplătoare – la Ed. Vinea: *Cocoloșul bis* de Șerban Foarță; la Tracus Arte: *Substanțe interzise* de Liviu Ioan Stoiciu, *Căderea-n sus a corpurilor grele* de Ioan Es. Pop, *Sigurătatea vine pe facebook* de Dan Mircea Cipariu, *Poeme trans* de Magda Cârneci; la Cartea Românească: *Poezii naive și sentimentale* de Dan Sociu, *Lemur* de Andra Rotaru, *Apoi, după bătălie, ne-am tras sufletul* de Bogdan-Alexandru Stănescu, *Asperger* de Rita Chirian, *Dispars* de Vlad Moldovan, *Călăuza* de Ofelia Prodan; la Brumar: *În moalele cerului* de Anca Mizumschi, *Vântureasa de plastic* de Marius Chivu, *Dimineața sărută genunchiul Atenei* de Peter Sragher. De la Herg Benet am reținut volumul lui Octavian Soviany, *Pulberea, praful și revoluția*, dar și *Malul celălalt*, o antologie de poezie sârbă coordonată de Aleksandar Stoicovici”. În opinia Biancăi Burța-Cernat „Cele mai semnificative propuneri în materie de proză românească au venit dinspre Polirom (incluzând aici și Cartea Românească): am în vedere noul roman al lui Radu Aldulescu, *Cronicile genocidului*, debutul romanesc al Simonei Sora, *Hotel Universal*, cartea Corinei Sabău, *Dragostea, chiar ea*, finalul trilogiei exotice a Danielei Zeca, *Omar cel orb*, *Toate bufnițele* estetizantului Filip Florian, volumul lui Corin Braga, *Luiza Textoris*, sau *Viețile paralele*, biografia romanescă a lui Eminescu scrisă de Florina Ilis”. La critică și istorie literară: „două volume ale Martei Petreu, apărute la Editura Polirom, unul de eseuri, *O zi din viața mea fără durere*, celălalt, *Ionescu în țara tatălui* într-o variantă revizuită; un volum al Ilinei Gregori, *Cioran. Sugestii pentru o biografie imposibilă*; exegeza faulkneriană întreprinsă de Mircea Mihăieș în *Ce rămâne. William Faulkner și misterele ținutului Yoknapatawpha*; debutul lui Mihai Iovănel, cu *Evreul improbabil. Mihail Sebastian: o monografie ideologică*, la Cartea Românească; consistentul volum de articole semnat de Ion Simuț, *Vămile posterității. Secvențe de istorie literară*; volumul lui Dan Gulea, *Plurigrafii. O istorie a culturii române de la Ploiești*,

publicat la Paralela 45; eseul de la Cartea Românească al lui Gelu Negrea, *Caragiale. Marele paradox*”. ■ Silvia Dumitrache se află în *Dialog cu Peter Burke: Mă interesează modul în care ne raportăm la cunoaștere, la ceea ce credem că este un dat*. Autoarea consemnează: „Un nume de referință în domeniul istoriei culturale, profesorul Peter Burke a fost prezent în România, în perioada 22-24 noiembrie, în cadrul seriei de conferințe organizate de New Europe College, care au avut ca temă *Literatura și memoria culturală*. Invitații speciali au fost Peter Burke (Cambridge) și Herbert Grabes (Universitățile Giessen), cărora li s-a decernat titlul de *doctor honoris causa*, ceremonia desfășurându-se la Facultatea de Limbi Străine, București” ■ În *Țara noastră de benzi desenate* Iulia Popovici observă absența de pe piața de carte a studiilor aparținând altor domenii decât literaturii și se întreabă: „Departate de mine intenția să nu mă bucur de revirimentul din ce în ce mai notabil al ficțiunii românești, dar să ne gândim puțin: dacă de acum în 50 de ani, cineva ar vrea să facă o analiză a societății românești din vremea noastră, ce-ar avea acel cineva la dispoziție drept reflecție *la cold* în afară de literatură? Ce fac sociologii, unde sunt economiștii, chiar și antropologii – unde sunt ei”. În opinia sa problema „nu e o criză editorială și nici măcar una (post) colonială – motivul central nu e lipsa de interes a editorilor și nici faptul că n-ar exista astfel de preocupări și cercetări. Însă cele mai multe se găsesc în zona academică. Poți să citești lucruri foarte interesante în reviste cotate ISI (sau rudele lui pe socio-umane), în lucrări de doctorat la CEU sau pe oriunde altundeva. Pur și simplu, publicarea în România și în românește nu contează – impactul public n-are nici o importanță, dezbateră (tot publică) e ca și inexistentă, iar presiunea pe acumularea de puncte academice e uriașă. Ca să nu mai spunem că dezbateră profesională e mai stimulantă decât cea locală difuz-generală. Și așa se face că singura formă de negociere socială a lumii noastre și singura formă de raportare la ea a rămas literatura”. ■ La secțiunea *Literatură* Daniel Cristea-Enache vede în romanul lui Andrei Oișteanu, *Cutia cu bătrâni* (Ediția a III-a, prefată de Dan C. Mihăilescu, Polirom, Iași, 2012) *Două proze*. Criticul argumentează: „*Comisionarul* e o proză remarcabilă și (după finalul ce răstoarnă lucrurile ori lasă deschisă această perspectivă) scrisă în două cerneluri. Criticii le-au identificat, Dan C. Mihăilescu vorbind despre o *revelație a Dublului*, iar Vitalie Ciobanu, despre «frământările aceleiași conștiințe dedublate». Într-adevăr, frecvența ghilimelelor, tot mai mare pe arcul fiecărei pledoarii, și trecerea unor date de la un personaj la altul cu obscurizarea momentului în care *transferul* a fost făcut pregătesc această surpriză finală. *Comisionarul* și Carol pot fi una și aceeași persoană, tăiată, ca și țigările, «cu briciul în jumătate». [...] Un microroman de altă factură este *Arhivarul*, cu o scriitură diferită (cum era și firească) de articulare retorice din *Comisionarul*: una artistă, cu parfum și miros arhaic ori cu un mix neologic. Atmosfera va fi creată din elemente de Ev Mediu generic și românesc. Structura prozei e astfel concepută încât pe un fir subțire să poată fi adăugate cât mai multe scene de culoare neliniștitoare. Andrei Oișteanu utilizează orice pretext și plu

narativ pentru a desfășura câte un episod de tortură, bestialitate, agonie descrisă minuțios, într-o colecție *sui-generis* de orori. Legenda este scoasă din terenul ei de reprezentare simbolică și adusă în sfera unui realism dur, greu de suportat. «Spun oamenii», «se spune că» sunt forme tradiționale de comutare, însă Oișteanu urmărește, dimpotrivă, materializarea și densificarea secvențelor”. Concluzia sa: „Ambele proze rezistă foarte bine celor trei decenii scurse între momentul scrierii și cel al ediției de față. Andrei Oișteanu este un scriitor rafinat, cu un debut complicat, amânat și rămas, deocamdată, fără o continuare și o continuitate pe culoarul epic”. ■ La categoria *Istorie literară* Geo Șerban restituie sub titlul *Hechterii, poză de familie* texte aparținând lui P.H. Pralea: „Textele ticluite aproape ca niște corespondențe din Paris mustesc de impresii vii, suculente, au o informație la zi și se citesc chiar și azi cu plăcere. Mai ales când descoperi multiplele atitudini ce-l anticipează pe Mihail Sebastian și subliniază, încă o dată, melancolicile lui reverii într-o lume de care s-a lăsat cucerit până la religiozitate, ca în împrejurarea când nimerise, grație hazardului, să urmeze cortegiul funerar al coreligionarului său, nefericitul Pascin. Toate textele lui P.H. Pralea merită examinate, comentate, dar pentru asta s-ar cuveni să fie editate. Două mostre – în cele ce urmează – poate vor constitui un argument convingător”. □ P.H. Pralea: *Foujita* (18 august 1929): „dintr-un muzeu cunoscut, dacă ni-e dat, prin surpriză, să privim grația unui chimonou, din care iese desenul subțire al unui chip de femeie. Cum nu tremură linia sub povara senzualității ei! Și ce aproape e peisajul convențional din fund [...] Pisicile lui sunt prostite de lenea și parfumul stăpânelor; de abia izbutesc să-și ridice pântecul ghiftuit cu dulciuri. Au uitat să se mai spele și nu se mai zbârlesc de plăcere sub mângâiere. Suplețea lor s-a anchilozat în somn și gută. [...] Amintirea stampelor e tare departe. [...] Din sângele încrucișat al gheșelor au ieșit odrasle cu fiziologia leneșă de artritic. Corpurile lui Foujita nu știu ce-i aia contracție mușchulară, încordarea tendoanelor”. □ P.H. Pralea: *Elstir* („Cuvântul”, 19 septembrie 1929). ■ Nicoleta Neagoe semnează eseu *Un roman revizitat: La garçonne – de Victor Margueritte*. Autoarea consideră aventurile eroinei, mult mai puțin șocante pentru cititorul contemporan, reprezentative însă pentru trăirea și atitudinea proprie *anilor nebuni*: personajul „trece din brațele unei femei în acelea ale unui bărbat cu aceeași lejeritate cu care schimbă cocaina cu opiul. Totul se defășoară ca în transă, pentru că – oricât de sfidătoare ar fi alegerile și aventurile ei – în fundal pândesc mereu suferința, sfâșietorul sentiment al dezagregării, pulsiunea morții.” ■ La rubrica sa *Softul Român* Șerban Foarță explorează *Centenarul Caragiale: Conțina și Tarotul (II)*. Reținem: „întreagă *D-ale Carnavalului*, de altfel, pare a fi, în subsidiar, un joc de cărți rapid și palpitant... Pe cât de palpitant, cam ca un thriller (erotic, bineînțeles), tot pe atâta de rapid, – tempo-ul piesei fiind, după Iordache, *goana, goana turbată*”. Autorul anunță continuarea în numărul de peste două săptămâni.

● [„România literară”, nr. 48] *Eveniment*: □ *Gala poeziei*: „Luni seara, la Ateneul Român, poezia contemporană s-a sărbătorit pentru al doilea an la rând.

Amfitrionul Galei, și selecționerul poezilor invitați a fost, ca și în 2011, Nicolae Manolescu. Motiv pentru care Gala a purtat, și acum, subtitlul cu rezonanță de *Lista lui Manolescu*. Pe listă s-au regăsit 15 poeți, din cei mai reprezentativi, valorici, dar și geografici, ai literaturii noastre de azi. Îi enumăr, în ordinea lecturii pe scena Ateneului, pe cei din *echipa națională de poezie*, cum și-a numit Nicolae Manolescu selecționata: Emil Brumaru, Angela Marinescu, Liviu Ioan Stoiciu, Magda Cârneci, Andrei Dosa, Ioan Es. Pop, Adrian Alui Gheorghe, Ioan Moldovan, Nicolae Prelipceanu, Ion Mureșan, Aurel Pantea, Gabriel Chifu, Marta Petreu, Adrian Popescu, Mircea Cărtărescu [...] Momentele poetice s-au legat parcă mai bine decât la prima Gală, fără ezitări, fără nevoia de a umple spațiile, dovadă că poezia scoasă la rampă începe să se rodeze cu aceste necesare întâlniri cu publicul”. □ *Cartea anului*: „Lume multă și figuri distinse în Sala Oglinzilor din Casa Monteoru, în seara zilei de vineri, 23 noiembrie, la decernarea Premiului Cartea Anului de către juriul revistei «România literară» (nu este vorba de un premiu al USR, așa cum, în mod eronat, au anunțat anumite agenții de presă și televiziuni)”. Premiul Cartea Anului 2012 a fost decernat lui Andrei Pleșu pentru *Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste*, Humanitas, 2012. ■ În cadrul rubricii sale *Contrafort*, Mircea Mihăieș publică *Încă o seară la Operă*, în care abordează Târgul de carte Gaudeamus: „Pe lângă bucuria de a-mi fi întâlnit vechi prieteni și pe lângă jena de a-i fi ocolit pe alții, am aflat și despre starea înfricoșătoare a librăriilor. Dacă într-un oraș precum Ploieștiul e aproape imposibil să mai găsești una, ori într-o capitală de județ, precum Zalăul, tocmai s-a închis ultimul spațiu unde se vindeau exclusiv cărți, înseamnă că toată agitația de la Târg e doar o expresie a disperării [...] în clipa când peste cincizeci la sută din producția de carte se va vinde prin internet, nici măcar zecile de mii de fanatici ai Târgului nu vor mai ieși din casă”. ■ *Reportaj: De-ale târgului* semnat S.V.: „Foarte vizibilă Editura Tracus Arte, cu lansări multe și destule nume cunoscute. Lansări - cu greutate: la Humanitas – Andrei Pleșu, *Parabolele lui Iisus*, Herta Müller, *Ținuturile joase*, Mo Yan, *Obosit de viață, obosit de moarte*, Bob Dylan tradus de Cărtărescu, un triptic Caragiale și câteva cărți serioase de filosofie. La Polirom și Cartea Românească: *Ce rămâne*, cartea despre Faulkner a lui Mircea Mihăieș, *Viețile paralele*, de Florina Ilis, Seria de autor de Gabriela Adameșteanu, *Hotel Universal*, de Simona Sora, și noi traduceri ispitoare, în Biblioteca Polirom. La Paralela 45 domină, de la distanță, tomul lui Solomon Marcus, *Paradigme universale*. Ediție integrală. Estimp, autorul caută câte ceva la Litera, în compania unei vrăjitoare (care face reclamă la *Cartea pierdută a vrăjitoarelor*). Tot la Paralela 45, colaboratoarea noastră, Grete Tartler, și-a lansat cartea *Islam, repere culturale. Proba Orientului*. [...] evenimentul dedicat Centenarului Steinhardt, unde s-a refăcut, prin participarea lui George Ardeleanu, Ioan Pinteș și Nicolae Băciuș, Masa rotundă de la Frankfurt până la lansarea cărții colective *Căutătorii de povești. O călătorie prin bibliotecile de astăzi*, ambele girate de Ministerul Culturii. Două vorbe despre cartea Irinei Păcurariu, a lui Vlad Petreanu, Cătălin

Ștefănescu și Radu Paraschivescu: este o sumă de povești/ reportaje din 60 de biblioteci publice din toată țara, modernizate prin programul Biblionet, cu banii lui Bill Gates. Adică o poveste de succes. Despre mai frecventul insucces, și motivele lui, s-a vorbit la dezbaterea în jurul volumului Alinei Mungiu-Pippidi, *De ce nu iau românii Premiul Nobel* (Editura Polirom). Mulți invitați (Daniel Dăianu, Emil Hurezeanu, Vasile Ernu, Daniel Cristea-Enache, Liviu Voinea, Claude Karnoouh), public numeros. A moderat Ovidiu Șimonca. [...] Institutul Francez a organizat o dezbatere pe tema traducerilor literare, și o masă rotundă cu titlul *Premiile literare franceze*, o garanție a succesului în străinătate? Au participat, la această din urmă întâlnire, Dominique Viart, critic literar (care acordă, în acest număr, un interviu «României literare»), Hugo Pradelle, de la revista «La Quinzaine littéraire» și Pascal Bruckner”. ■ La rubrica sa *Cronica ideilor*, în *Invalidul inclasabil* Sorin Lavric abordează *Un procuror incomod* de Florea Olteanu, Ed. Fundatia academia civică și conchide: „Fiind gândită ca o secvență de două dialoguri în cursul cărora eroul își povestește golgota, cartea are directetea brutală a cuvintelor spuse fără perdea, așa cum îi veneau pe limbă fostului procuror. Simplitatea aceasta necăutată mărește și mai mult verosimilitatea cazului, cititorul parcurgând paginile cu sentimentul că asistă la o epifanie a groazei. Pe măsură ce citești, uimirea dată de singularitatea personajului e însoțită de stupearea atrocităților la care asști. În final, renunți să mai înțelegi cazul, cu atât mai puțin să tragi o concluzie”. ■ La *Cronica Literară*: Cosmin Ciotloș își intutulează articolul despre *Cutia cu bătrâni* de Andrei Oișteanu (Polirom, Seria de Autor *Andrei Oișteanu*, Iași, 2012, Prefață de Dan C. Mihăilescu) *Outside the box*. Reținem: „Oricât de surprinzătoare ar putea apărea apropierea lor, *Comisionarul* și *Arhivarul* nu sunt altceva decât două capitole ale aceluiași roman. (Și paralelismul titlurilor e, o dată în plus, semnificativ). Andrei Oișteanu propune, prin ele și prin protagoniștii lor, două ipostaze de adeziune la fabulos. Prima, centrifugă, mobilă, altruistă, coregrafică, neguătorească (în sensul comerțului intelectual), a doua, mai degrabă centripetă, orientată către sine, muzeală, făcându-și din retractilitate și solitudine un țel. Dacă Filip (din *Comisionarul*) își asumă cu devotament misiunea de a face, altora, servicii (în speranța unor infime chilipiruri), celălalt personaj, numit generic Bătrânul (din *Arhivarul*) e mai degrabă un spirit ursuz, acaparator și, la drept vorbind, ipsatoriu. N-ar fi greșit să- l plasăm în vecinătatea lui Des Essaintes al lui Huysmans. [...] Lada din *Comisionarul*, care emană senzații de bestiar medieval și cutia Bătrânului par să aibă, de fapt, același conținut, privit însă din unghiuri diferite. Fantasticul, la Andrei Oișteanu, e altceva decât o însușire ornamentală.” Ciotloș concluzionează: „Straniu în compoziția lui bipartită, fascinant în epicul pe care-l derulează, acest experiment prozastic de tinerețe al lui Andrei Oișteanu promitea un romancier adevărat, hrănindu- se din temele investigațiilor sale științifice (pe care le regăsim în *Grădina de dincolo. Zoosophia*). De atunci, Oișteanu a mai publicat câteva studii exhaustive extrem de serioase (*Imaginea evreului în cultura română, Narcotice*

în cultura română) și are în pregătire încă vreo câteva (dintre care *Sexualitate și societate* e primul). Cu așa detentă, după atâtea acumulări, ce frumusețe de roman ar putea ieși! Numai să vrea și autorul să-l scrie”. ■ La rubrica sa *Lecturi libere*: Gabriel Dimisianu comentează volumul lui Teodor Vârgolici *Dialog cu mine însumi* (Ed. Muzeul Literaturii Române, 2012) în *De neamul brăilenilor*: „Cititorii mai vechi ai lui Vârgolici, printre care mă număr, obișnuiți cu stilul mai degrabă alb al cercetătorului literar, voit impersonal prea adesea, preocupat, înainte de toate, să nu trădeze spiritul exactității, acei cititori vechi, așadar, vor observa deosebirea: cel care vorbește acum despre sine și despre întâmplări și oameni care l-au marcat este volubil și expansiv, dispus să transmită textului o emoție pe care altădată o jugula”. ■ La *Comentarii Critice*, în *Calofilia suferinței*, Alex Goldiș observă tendința generală a *douămiiștilor* de a score deja antologii care regroupează „producția veche”: „Complex precoce de automuzeificare sau încercare de testare a valabilității lor în timp”. Astfel „Pe lângă câteva (puține) poeme noi, în *ERG*, Dan Coman își preia, practic, piesele de rezistență care i-au adus succesul cu *Anul cârțiței galbene*. [...] Și n-aș zice că relectura la care ne îndeamnă cei mai buni debutanți ai începutului de mileniu nu e instructivă, deopotrivă pentru revalorizarea scriitorului în cauză și pentru înțelegerea contextului. Recitită azi, poezia lui Dan Coman – extrem de puțin predispusă la evoluții interioare în cele trei volume de până acum – își pierde în mare măsură credibilitatea. Ce-i drept, supralicitarea valorică a poetului se poate explica prin mai mulți factori, dintre care nu sunt de neglijat: nevoia refundamentării poeziei ca instituție într-o perioadă când tot mai multe voci – rezumate de Ion Simuț – îi proclamau dispariția; urgența conceperii unei generații noi de poeți, în oglindă cu valul de *ego.proză* ieșit la suprafață în aceiași ani; refundamentarea unei poezii existențiale, grave și înalte, în opoziție cu minimalismul/ mizerabilismul tot mai agresiv al fracturiștilor. În acest context, *neoexpresionismul* lansat și girat de Al. Cistelean însoși (critic optzecist lipsit de parti-prisuri generaționiste), cu cele două vârfuri de lance Claudiu Komartin și Dan Coman, a devenit o marcă demnă de luat în serios”. ■ La *Cronica edițiilor* Răzvan Voncu prezintă antologia lui Konstantinos P. Kavafis, *Alfabetul poetic*, (Ed. Omonia, ediție îngrijită de Elena Lazăr și Liviu Franga, studiu introductiv de Liviu Franga, 2011), considerând-o „o ediție cu totul excepțională din poezia lui Konstantinos P. Kavafis, cel mai important poet grec modern, care a apărut la București într-un format cu-adevărat european (cum, pe bună dreptate, afirmă editorii). Fără să fie prima ediție Kavafis în românește – căci alexandrinul a fost întâiul poet străin care s-a bucurat de o serie de Opere complete în limba noastră (datorată Elenei Lazăr și apărută în 1993-1995) –, volumul de față este remarcabil printr-o serie întreagă de trăsături care îl fac unic în peisajul editorial autohton.[...] o antologie de poeme fundamentale, menite să ofere cititorului român o panoramă a spațiului poetic kavafian și o introducere în poetica sa. Din acest punct de vedere, selecția este impecabilă, reunind, alături de poeme celebre ca *Așteptând-i pe barbari*, *Voluptății*, *în fața statuii lui Endymion*, *Eu am*

adus în Artă sau Zile din 1903 și creații mai puțin frecventate de exegeți, ca *Ferestrele*, *Voci* sau *într-o cetate din Osroëne*. Antologia oglindește, pe rând, un Kavafis clasic, demult fixat pe retina cititorului, și un altul *baroc*, neliniștit, înflorat de adierea tragicului, fruct al unei lecturi mai proaspete. Editorii nu se lasă dominați de opinia comună cu privire la interpretarea simbolisticii kavafiene și bine fac, căci ne oferă o antologie originală, dar în același timp reprezentativă”. Despre alegerea de a include în volumul plurilingv traduceri ale poemelor în neerlandeză, engleză, germană, franceză, italiană, spaniolă, catalană, portugheză, română și rusă, Răzvan Voncea afirmă: „Distribuția limbilor alese pentru a fi reprezentate în *Alfabetul poetic* spune și mai multe despre intenționalitatea antologiei. Sunt reprezentate toate cele trei mari grupuri lingvistice europene: romanic, germanic și slav. Încercarea editorilor vizează, o proiecție europeană a lui Kavafis, poet care, deși a trăit relativ puțin timp pe Bătrânul Continent, a exercitat o reală fascinație asupra unui număr apreciabil de literați europeni, ca să nu mai vorbim de popularitatea sa în rândul cititorilor. O proiecție reușită, datorită calității selecției poemelor și, deloc în ultimul rând, a traducătorilor. Cel puțin pentru grupul limbilor romanice, ediția face posibilă și o comparație care e mereu tulburătoare. Traducerea latină realizată de Liviu Franga ne permite să efectuăm observații pertinente asupra evoluțiilor paralele ale idiomurilor romanice, chiar și în condițiile în care, în chip evident, personalitatea traducătorilor și-a pus amprenta asupra înfățișării lingvistice a poemului. Totuși, rezistă încă suficient de multe elemente care fac posibilă o comparație între precizia franceză și somptuozitatea spaniolă, între alegrețea italiană și profunzimile românești. Toate, însă, revendicându-se vizibil, de la fonetică la sintaxă, de la prototipul latin. Un exercițiu de traducere comparativă realmente fascinant. Însă virtuțile antologiei nu se opresc aici. Aparatul ei critic este remarcabil, întrucât furnizează cititorului obișnuit un summum bio-bibliografic în măsură să-i faciliteze înțelegerea operei kavafiene, iar specialistului, tot ce îi este necesar pentru lucrul pe text.” ■ La *Cartea de proză*, în *Drame bufe*, Gabriela Gheorghisor recenzează volumul lui Cristian Meleșteu *Radiografia unei zile de mai*, Cartea Românească, București, 2012, „premiat la Concursul de manuscrise al Uniunii Scriitorilor din România, ediția 2012. Autorul (n. 1977) nu se află la debut (a mai publicat versuri și proză), dar abia acum are șansa, prin numele unei edituri prestigioase, să devină cunoscut în lumea literelor. [...] cam ca în *Bunavestire* a lui Nicolae Breban, narațiunile acestea, cu protagoniști ce par unul și același, scot la vedere schelete culturale, mitice ori de basm (*Epopoea lui Ghilgameș*, *Odiseea*, romanul cavaleresc, *Tinerețe fără bătrânețe* și *viață fără de moarte*, Noul Testament etc.). Măreția hipotextelor basculează, și aici, în ridicol și șarjă [...] O carte cu un soi de drame bufe, care reține atenția prin dexteritatea literară a prozatorului”. ■ La *Cartea de critică și istorie literară* Irina Petraș apreciază studiul lui Constantin Cubleşan *Nuvelistul Rebreanu*, Ed. Academiei Române, București, 2012: „Introducerea (*Căutarea de sine*) completează meticolos o fișă de istorie literară, cu detalii biografice, inventar

de lecturi, jurnal de creație, un portret al debutantului și o secțiune în starea prozei românești, dar și universale premergătoare și contemporane lui Rebreanu. Toată proza scurtă a acestuia e apoi împărțită pe capitole: *Dramele universului rural*, *Cei de la marginea societății*, *Iluzii, decepții, blazări*, *Marile provocări ale războaielor*, *Oamenii umili ai orașelor*, *Parabole și fantezii*; *diverse*. Comentariul fiecărei nuvele oferă mai întâi date de identificare editorială, cu loc și dată de apariție, dar și cu precizări legate de laboratorul de creație, rezumă subiectul foarte aproape de text, urmărește teme, obsesii, motive, procedee de compoziție, fără a intra, însă, în prea multe detalii asupra stilului. C.C. utilizează masiv bibliografia tradițională, cu înregistrarea și a contribuțiilor mai noi, totul în aceeași manieră descriptivă și analitică, dezacordurile fiind rare și delicat formulate”. ■ La categoria *Istorie* Carmen Brăgaru descoperă *O altă față a lui Ion Pillat*. ■ *Istoria critica a literaturii române*: Adrian Cioroianu scrie despre 1918 în *Un an miraculos – și foarte multe probleme*. ■ La *Tropice Surâzătoare*: Mihai Zamfir publică finalul fragmentelor *Adio la Tropice*. ■ Versuri de Ovidiu Genaru și Romulus Bucur. ■ *Lansare de carte*: „Miercuri, 4 decembrie, va apărea cel de-al 24-lea volum din noua colecție Nobel, editată de Jurnalul Național, *Moștenirea familiei Kurt* de Bjørnstjerne Bjørnson (Premiul Nobel pentru Literatură, 1913), traducere din limba germană de Corneliu Papadopol, prefată de Andreea Răsuceanu, coordonator colecție: Ana-Maria Vulpescu”. ■ La *Ochiul magic*: □ „în «Luceafărul de dimineață» (nr. 11, noiembrie), *Cronicarul* a remarcat și interviul inedit, datând din anul 2000, pe care Ștefan Ion Ghilimescu i l-a luat cărturarului Alexandru George”; □ *Tinerii scriitori își fixează reperele*: „La Casa de pariuri literare apare volumul *Dincolo de frontiere. Opere*, care adună tot ce a scris Sorin Stoica, unul dintre vârfulurile generației 2000, dispărut, din păcate, mult prea devreme”. *Cronicarul* menționează prefata de Cosmin Ciotloș, postfața de Marius Chivu și paginile dedicate lui Sorin Stoica în „Observatorul cultural” (nr. 393, 22-28 noiembrie); □ *O revistă de citit*: „«Bucureștiul cultural» (nr. 120, 20 noiembrie) are un sumar interesant. Gabriel Chifu semnează textul de deschidere (*Viață de literator*). Doina Papp face un bilanț al festivalului Național de Teatru, cu titlul *De toate pentru toți la FNT*. Daniel Cristea-Enache continuă analiza operei lui Marius Robescu, «un poet complet», iar cronica literară a lui Paul Cernat este dedicată volumului de debut al lui Mihai Iovănel, *Mihail Sebastian. O monografie ideologică*, apărut la Cartea Românească. Mircea Martin publică un eseu foarte bun despre B. Fondane pus în oglindă cu Baudelaire, cel care a constituit pentru tânărul Fundoianu «un model asumat», singurul pe care acesta l-a recunoscut. Punctul central al acestui număr din «Bucureștiul Cultural» îl reprezintă interviul pe care directorul revistei noastre, Nicolae Manolescu, îl acordă (Mădălinei Șchiopu), în calitate de președinte al Uniunii Scriitorilor.” Nicolae Manolescu vorbește despre dificultățile financiare întâmpinate de USR și „anunță și intenția sa de a candida din nou la președinția USR”.

• **[„Apostrof”, nr. 11]** În dialog cu Marta Petreu Dumitru Țepeneag admite: „Nu e ușor de publicat literatură română în Franța, dar e mai puțin dificil decât în alte părți, decât în SUA, de pildă. Literatura română e considerată ca fiind o literatură marginală, venită târziu, mult mai târziu, la ospățul literar european. N-am înțeles niciodată de ce, în perioada dintre *cele două războaie*, când nu exista nicio restricție de circulație a scriitorilor și a operelor, nu a încercat niciunul dintre marii noștri poeți să se facă tradus și publicat în țările pe care le frecventa fără nicio opreliște. Un Lucian Blaga, de pildă, care a studiat în Germania și nu avea nicio dificultate de contact, sau Ion Barbu, Arghezi etc. În disputa dintre E. Lovinescu, apărător al sincronismului în literatură, și G. Călinescu, predecesor al protocronismului izolaționist, cel de al doilea a avut din păcate câștig de cauză.” În opinia lui Țepeneag „faimoasa listă a celor 20 n-a stârnit numai gelozie în rândul celorlalți scriitori, dar a demonstrat că nu s-a înțeles că editorii occidentali vor să aleagă ei autorii și nu acceptă să li se impună.” Autorul conchide „în pofida greșelilor care i se pot imputa, ICR-ul condus de Patapievicu a reușit să publice zeci și zeci de scriitori români. Niciodată literatura română n-a fost atât de prezentă în vitrinele librăriilor europene. Sper ca noua conducere a Institutului Cultural Român să corecteze greșelile și abuzurile, dar să păstreze aceeași linie de promovare a literaturii române”. ■ *Ancheta Apostrof* este realizată de Marta Petreu: *Salonul Cărții de la Paris*, martie 2013. Răspund: Linda Maria Baros, Fanny Chartres, Florica Ciodaru-Courriol, Laure Hinckel, Marily Le Nir, Monica Salvan.

■ La secțiunea *Cronică literară*: □ Irina Petraș este autoarea recenziei *N. Steinhardt și farmecul incertitudinii*: „Cartea (numărul 8 în seria de *Opere* editată de Polirom: *Incertitudini literare*, ediție de George Ardeleanu, repere biobibliografice de Virgil Bulat, Iași: Polirom, 2012, 340 de pagini) reproduce volumul cu același titlu apărut la Ed. Dacia (Cluj-Napoca, 1980). [...] Situându-se împotriva oricăror tendințe de «dogmatism și trufie», N. Steinhardt utilizează cu grație incertitudinea. [...] Privirea amănunțită și scrupuloasă, dispusă să primească și să proceseze oricâte atingeri și intersecții, motivează și pledoaria sa în favoarea impresionismului”. □ Ștefan Borbély analizează *Două cărți de Andrei Pleșu*: „Cele două cărți din 2011 ale lui Andrei Pleșu, *Despre frumusețea uitată a vieții*, respectiv *Față către față: întâlniri și portrete*, publicate de Humanitas, răspund, în ultimă instanță, unei întrebări esențiale: cum pot rezista, într-un asemenea climat împovăraător, intelectualii?” În opinia criticului „Paradoxul textelor din cele două cărți de publicistică semnate de către Andrei Pleșu – multe dintre ele au apărut anterior în «Adevărul» sau «Dilema veche» – este că, prin forța lucrurilor, ele se nasc din chiar zgomotul pe care ar trebui să-l nege”. Reținem: „Putem, spune Andrei Pleșu în *Despre frumusețea uitată a vieții*, prin esențializare. Cartea propune câteva «încercări de a ieși din vârtejul actualității», asimilabile contemporativismului și terapiei realizate prin *bucurie*. Existăm trepidant, spune cartea,

ne *administrăm* satisfacții, împliniri frugale, dar nu mai suntem în stare să trăim bucuria ca atare, s-o decantăm din valori sustrate contingentului, cum ar fi meditația despre sensul vieții, despre sensul vieții, despre moarte, iubire sau suferință, despre Dumnezeu, căutarea Lui fiind «singurul lucru cu adevărat important» în existența cuiva. O ramă de ansamblu de sorginte stoică (serenitatea) și o superioară etică de esență creștină (iubirea) aduc textele din carte sub aceeași umbrelă, modelul propus fiind acela al *saltului* de la ordinea imediată, politică a lumii la cea elevată, subtilă a ei.” Ștefan Borbély scrie: „În completarea acestui program, Andrei Pleșu pornește, în *Față către față...*, de la două „bucurii”: aceea de a fi cunoscut câțiva oameni esențiali în biografia sa (Noica, Al. Dragomir, Andrei Scrima, Al. Paleologu, Marin Tarangul, Theodor Enescu, M. șora, G. Liiceanu) și de a nu-i fi cunoscut pe alții, care l-ar fi putut tulbura. În centrul tuturor stă Noica, prin combinația dintre sublim filosofic și capacitatea de a-l exprima estetic. O povață: «să nu te înconjori cu uși închise». Reconfortantă e recunoașterea histrionismului ca ingredient existențial esențial, complexul de rol îngăduindu-ți nu numai să te desprinzi flexibil de ceilalți, dar să te și detașezi de tine însuși, a nu fi sclavul eului propriu fiind precondiția unei vieți fericite”. În opinia sa „*Față către față...* privește în sufletul lui Andrei Pleșu mai adânc decât au făcut-o volumele sale anterioare”. Ștefan Borbély remarcă „privilegierea, firește, a luxului manierist în competiția cu austeritatea clasică. Nu se pune problema ca Andrei Pleșu să aleagă altfel, întreaga lui viață stând mărturie în acest sens; esențial e – o spun și celelalte cărți, dar mai pregnant, poate, aceasta din urmă – cât de vinovat te poți simți alegând arabescul, atunci când la originile tale maieutice se află Constantin Noica... În ultimă instanță, întreaga operă de până acum a lui Andrei Pleșu nu reprezintă altceva decât raționalizarea eufemizantă a unei asemenea interogații...” ■ *Dosar Ion Vinea*: □ Sanda Cordoș semnează *În câte revoluții a crezut Ion Vinea?*: „Există câteva date ale biografiei sale intelectuale care particularizează concepția lui Vinea despre revoluție. Pe lângă o reflecție artistică (care angajează, pe calea revoluției, arta propriu-zisă), avem, în cazul de față, un amplu și constant demers analitic de factură politică, prilejuit de activitatea sa de gazetar, ca director al unor publicații social-politice. Vinea este (sigur în lumea românească) scriitorul de avangardă cu cea mai longevivă activitate în jurnalismul noncultural, social și politic. Aceasta îl obligă la o informare curentă și complexă asupra revoluției, în manifestările sale diverse, la o observare atentă a unor fenomene care n-au legătură directă cu arta, la o raționalizare a opiniei care este, de cele mai multe ori, împărtășită unui cititor nefamiliarizat cu problemele artei. Firește, publicistica culturală și cea social-politică funcționează pe principiul vaselor comunicante, condiționându-se și chiar alimentându-se reciproc.” Criticul argumentează că „Deși trimite în mai multe rânduri la doctrina marxistă, subliniindu-i valabilitatea [...] nu cred că Vinea a fost un cititor asiduu al lui Marx” cu nota: „E interesant de semnalat, cred, că într-un excelent poem din 1938, *Adam. Încercare de autobiografie*, există versul «pot spune pe de rost

Capitalul» («Facla», anul XXVIII, nr. 2175, 20 iunie 1938). În varianta publicată în *Ora fântânilor* (București, Editura pentru Literatură, 1964), versul este exclus. Textele pot fi consultate în Ion Vinea, *Opere, I, Poezii*, ediție critică și prefață de Elena Zaharia-Filipaș, București, Minerva, 1984, pp. 114-117 și pp. 486-489.” În opinia Sandei Cordoș „Devine transparent faptul că, pentru Vinea, modelul revoluției în artă este de altă factură decât cel sovietic”. Criticul remarcă: „în ceea ce privește spațiul românesc, deși Vinea este un apărător al comuniștilor și pledează inclusiv pentru intrarea în legalitate a Partidului Comunist («Suntem pe culmile absurdului. Avem în țară între o sută și două sute de mii de comuniști. Alegerile ar fi fost un prilej binevenit de încadrare, în plină lumină, a acestei acțiuni calificată drept clandestină și subversivă. [...] Cinci-șase comuniști în Parlament ar fi fost și o mărturie de alegeri libere»), el nu crede în implementarea unui asemenea proiect social în lumea autohtonă: Comunismul și românismul sunt două noțiuni opuse. țăranul nostru e individualist și parcelar. Vom corija parcelarismul prin cooperative de producție, dar nu vom deveni comuniști. E o chestiune de temperament care desfide materialismul istoric. [...] Teama de comunism e o ipocrizie sau o absurditate””. Sanda Cordoș conchide: „în ultimele decenii ale vieții sale, Vinea avea să afle (dacă a avut cândva vreo îndoială) că partidul clasei muncitoare nu primește, ci doar dă directivele oricărei revoluții, fie ea politice sau estetice. Acum, când textele sale nu mai puteau să fie publicate în Republica Populară Română, putea doar să afirme, echivoc, într-un interviu publicat el însuși postum: «este bine că a fost așa». Că a existat, așadar, un timp în care revoluția își putea păstra, printre scriitori, caracterul utopic, adică ambiguitatea, combustia, internaționalismul și promisiunea intactă a unei libertăți viitoare”. ■ *La Micro lecturi* Ion Bogdan Lefter abordează volumul lui Florentin Sorescu, *Arca lui Iona*, Timișoara, Ed. Brumar, 2010 sub titlul *Cum se naște un dramaturg*. În opinia sa *Arca lui Iona* „face figură mai mult decât promițătoare. În primul rând, încă din deschidere, etalează o remarcabilă siguranță a scriiturii, imposibilă fără alte exersări prealabile, dacă nu va fi fiind doar consecința rodajului oratoric despre care am vorbit. Pentru ca, pe măsură ce avansează și construiește structuri semnificante, să dezvăluie o complexitate neobișnuită la debutanții genului. [...] Finalmente, din toată deconstrucția de forme și formule a ieșit un adevăr de viață pro- fund, ascuns în banalitatea scurgerii timpului, în spatele perdelei de apă care nu se mai oprește”. ■ Comentarii: □ Sub titlul *Lumea ca baltă* Gelu Ionescu comentează romanul *Ploile amare* al lui Alexandru Vlad: „Senzația, fie agreabilă, fie provocând o oarecare plictiseală, este că am mai citit o dată, că am *consumat* cândva materia romanului; căci, deși adevărurile istorice sunt spuse răspicat și, cu siguranță, impresionând pe mai tinerii cititori potențiali care habar nu au cum a fost (și chiar ce a fost) colectivizarea și distrugerea (și azi *vie*) a agriculturii naționale, faptele și chipurile aduc (parcă) cu cele promovate de romanele *obsedantului deceniu*: dar o versiune veridic îmbunătățită datorită libertății față de *directive*; de unde și legitima necesitate – nu de mulți simțită – de

a repune tema în aria adevărului. Romanul răspunde acestei *sarcini* morale și – în bună parte – sociale. Relatările despre anchetele și închisorile comuniste – și ele prezente în roman – reiau clasicele, acum, cărți de memorii care ne-au turburat la apariția lor începând de prin 1990. Nouă (nu sunt sigur) este intrarea în literatură a temei interzicerii bisericii unite, greco-catolice”. Criticul adaugă: „Alexandru Vlad, în acest spirit, alături naratorului omniscient (care domină romanul, în chip absolut și în detaliat stil indirect-liber, folosit cu destule neglijențe și confuzii de *voci*) un personaj-narator, singurul, care nu este altul decât tânărul preot greco-catolic al satului, devenit victimă: personaj de simpatizat”. Despre titlu Gelu Ionescu afirmă: „titlul romanului reia o expresie din Apocalipsă – pe care autorul nu uită să ne-o precizeze (p. 224), odată cu asta și *ținta* esențială a literaturii din acest roman –, însă biblicele *ape amare* devin *ploi*. Nu știu dacă *apele* n-ar fi fost un titlu mai *eficace* – cu *ploile* cădem într-un epitet poate prea ornant”. În opinia sa „e foarte important și benefic pentru roman că nu găsim un abuz de aluzii politice și nici unul de pitoresc rural: Alexandru Vlad a avut buna idee de a rupe (aproape total) cu tradiția țăranilor înțelepți și semicriptic [...] o interesantă detașare de *specific* este și aceea că toate personajele vorbesc o limbă aproape... literară, fără graiuri, dialecte și alte mijloace de comunicare expresivă – și prin asta nu-și pierd din identitate.” Criticul remarcă: „Semne de slăbiciune ale operei se pot găsi: insistențe și repetări care blochează fantezia cititorului, lăsând-o să lăncezească, unele ezitări de construcție care dau impresia că textul de față nu e chiar ultima redactare, că autorul se hotărăște greu *să taie*. Semne de tărie sunt cel puțin tot atâtea: ceea ce ține de ploaie în peisaj și în răsfrângerea ei în viața oamenilor este prezentat cu o subtilitate viguroasă (aș spune); apoi *lumea ca baltă* – toposul stagnării –, lupta cu noroiul și apele, purtată de fiecare personaj, prezintă o virtuoasă varietate de tonuri: între negru și alb, Alexandru Vlad afișează o serie de nuanțe admirabile; balansul între realism și parabolă e bine dozat”. Gelu Ionescu încheie: „Continui însă, indiferent de valoarea *Ploilor amare*, să fiu absolut convins că tema literaturii române *de azi* este deschiderea spre lume – lumea *de azi*.” □ Letiția Ilea scrie *Din nou despre Ionesco*: „Pitoresc și absurd în *dramaturgia lui Eugène Ionesco* se intitulează volumul de debut al lui Ion M. Tomuș, publicat în 2011 la Casa Cărții de știință. Având la origine teza de doctorat a autorului (*Pitoresc, realist și naiv în dramaturgia și spectacologia lui Vasile Alecsandri, Ion Luca Caragiale și Eugène Ionesco*), studiul pornește de la premisa că dramaturgia lui Eugène Ionesco funcționează sub semnul naivului și că «spectacularul teatrului ionescian funcționează după principiile pitorescului de orientare și organizare a elementelor universului» (p. 5). În ceea ce privește teatrul absurdului, Ion M. Tomuș insistă asupra încetării considerării și folosirii limbajului ca act de comunicare [...] Primul text analizat este *Cântăreața cheală*, veritabilă ars poetica, prin care, afirmă autorul, Ionesco ne avertizează în legătură cu evoluția ulterioară a dramaturgiei sale. Ion M. Tomuș face un inventar al temelor și procedeeleor ionesciene care se revendică din această antipiesă: deraierea actului de

comunicare (*Lecția, Victimele datoriei, Delir în doi, Setea și foamea*), dezgolirea cuvântului de sens (*Lecția, Exerciții de conversație și pronunție franceză pentru studenții străini, Jacques sau supunerea, Viitorul e în ouă*), destinul omului simplu confruntat cu o problemă insurmontabilă (*Ucigaș fără simbrie, Rinocerii*). Analizele lui Ion M. Tomuș, din perspectiva conceptelor amintite, aruncă o lumină nouă, inedită asupra dramaturgiei ionesciene, îmbogățind cititorul cu o viziune proaspătă asupra unor texte devenite clasice. [...] Concluziile scot în evidență anumite constante ale teatrului lui Ionesco: căderea treptată în universul absurdului, pitorescul care indică un nivel de realitate al personajelor ce funcționează după principii pur estetice de configurare a spațiului, căutarea neîntreruptă a identității, inserarea în personaje a unor ecouri biografice etc.". Concluzia: „o carte deosebit de convingătoare”. □ Cu *Ontologii fragmentate* Constantina Raveca Buleu se oprește la *Povestea mea: alia avatar*, antologia lui Dorin Popa apărută în 2011 în colecția *Poeți contemporani* a Editurii clujene Dacia XXI. Reținem: „Amestec de dispoziție ascetică, arsenal retoric postmodern și imaginar debordant, autoportret cu filele tăiate accentuează această credință într-un vag scenariu resurecționar, în vreme ce luare în posesie transcrie cu o febrilitate controlată tentativa definirii de sine în termenii unei ontologii fragmentate, eșuând mai apoi într-o identitate negativă”. Criticul observă: „dragostea face parte din construcția identitară a eului liric, funcționând ca un accelerator în procesul – niciodată desăvârșit – de dizolvare a dualităților sale (*tu mă aduci/ atât de aproape de mine*). Rațiunea supremă a nedesăvârșirii acesteia pare a fi un straniu masochism creator în ordine lirică și mesianic în ordine metaforică”. Constantina Raveca Buleu scrie: „Arta poetică și magia ei erotică se suprapun în în fiecare zi, miracolul că ești îmi taie respirația din *Avatar alia* (2008-2011), amplu scenariu virtual cu scriitori și personalități cinematografice, cu Dostoievski drept referință supremă, elogiu reafirmat în Interviuul «Cronicii» realizat de Magda Alexiu în februarie 1995, unde Dorin Popa declara: *Fiindcă există Dostoievski, mi-e ușor să înțeleg existența lui Dumnezeu*. În aceeași curajoasă incursiune dialogală în biografia sa, autorul îl plasează în tabloul idolilor săi literari, alături de Dostoievski, pe Nicolae Breban”. Criticul vede în acest volum al lui Dorin Popa „un program existențial redus la triada magică *iubire – prietenie – literatură*”. □ Ovidiu Pecican abordează volumul lui Gelu Ionescu *Târziu, de departe...* (București: Cartea Românească, 2012) intitulându-și articolul *Scriitură critică*: „Depărtarea geografică, depărtarea de găștile literare curente, dar și – am spus-o – distanța de actualitatea efervescentă cultivată ca precauție critică sunt, cred, trei posibilități serioase de a îndreptăți socotirea acestei indicații cu trimitere aparent spațială ca punct atitudinal important. Ea aduce în avanscenă întrebarea – legitimă – dacă într-o situație critică față de o lucrare literară este preferabilă proximitatea sau distanța. Indiferent ce cred alții, Gelu Ionescu răspunde fără ezitări, pentru sine, că preferă depărtarea spațio-temporală. și de ce nu, la urma urmei? Cartea de față demonstrează, prin finețea scriiturii și eleganța ideatică, în mod convingător, că, măcar în cazul lui, Gelu

Ionescu nu s-a înșelat. [...] îl citim pentru frumusețea demonstrației, pentru ideile sale, pentru anume întorsături de frază, pentru expresivitatea și lumina iradiantă, fie și difuză, discretă, pe care o emană. N. Steinhardt se numără printre cei care nu doar practicau acest tip de concepție și de scriitură, ci au și formulat expres opinia respectivă.” În opinia lui Ovidiu Pecican „Cartea lui (re)aduce la dispoziția publicului o voce clar amprentată, cu un timbru personal, persuasiv, constituindu-se într-o nouă mărturie despre vocația comentariului în cultura română actuală.” □ Iulian Boldea consideră ediția critică *Scrieri de istorie literară* de Petre Grimm (îngrijită și prefată de Liana Muthu) *O restituire necesară*. Reținem: „Îngrijitoarea ediției, Liana Muthu, o înzestrată cercetătoare, cadru didactic la Universitatea Babeș-Bolyai, cu preocupări științifice care circumscriu lingvistica textului, analiza discursului sau teoria și practica traducerii, precizează, în prefața cărții, intitulată *Petre Grimm – profesor și traductolog*, principalele repere bibliografice ale profesorului clujean, al cărui merit esențial este acela «de a fi studiat modul în care literatura engleză a devenit cunoscută în România prin intermediul traducerilor, fapt concretizat în teza sa de doctorat». intitulată *Traduceri și imitații românești după literatura engleză: Studiu de literatură comparată*. De fapt, în această teză de doctorat se întâlnesc două domenii distincte, aflate însă în strânsă corespondență: literatura comparată și estetica literară”. Iulian Boldea observă: „Comentarea și evaluarea calității unor traduceri din secolul al XIX-lea și de la începutul secolului XX ale unor poeți englezi (Edward Young, Byron, Thomas Moore, John Milton, Shakespeare, Ossian), traduceri efectuate prin intermedierea limbilor franceză sau germană, e una extrem de exigentă, pentru că profesorul clujean urmărește cu strictețe fidelitatea față de original, dar și expresivitatea textului traducerii, de cele mai multe ori relativă, redusă. Existența unor astfel de traduceri imprecise sau chiar nereușite se datorează, în viziunea lui Petre Grimm, diferențelor notabile de dezvoltare dintre cele două culturi și literaturi (română și engleză), dar și stadiului incipient de expresivitate a limbii poetice românești”. □ *Secretele Orașului-Comoară*: Lukács József semnează „îmi dădu poruncă să gătesc, deci am gătit”: *Ospete chujene din secolul al XVI-lea*. □ Versuri de Gilda Vălcan și Flavia Teoc. □ *In memoriam* Ion Vădan. ■ Alexandru Singer recomandă volumul lui Ion Ianoși *Internaționala mea: Cronica unei vieți* (Iași: Polirom, 2012) sub titlul *O „internațională” a unei personalități europene*.

● **[„Caiete critice”, nr. 11]** La *Fragmente critice* Eugen Simion publică *Teatrul lui Blaga (IV)*. Cităm din prezentarea articolului: „*Meșterul Manole* (1927) pune mitul creației în termeni mai accentuat existențiali. Blaga răstoarnă într-o oarecare măsură scenariul baladei, făcând dintr-un mit răspândit aproape în toate culturile o dramă umană, în care este sugerată și ideea de destin românesc. Este cea mai aproape de stilul tragediei grecești dintre piesele sale de teatru. Dacă fapta noastră nu e bună, dreaptă, ea trebuie să fie cel puțin frumoasă, spune Manole zidarilor săi, justificând estetic locașul care i-a înghițit ființa cea mai iubită. Este

morala artei care poate sublima și justifica amoralitățile sau chiar imoralitățile îngropate la temelie ei.” Eugen Simion consideră că mitul creației e abordat în piesa lui Blaga *Meșterul Manole* în termeni „mai accentuat existențiali. Aceasta vrea să spună că accentul nu cade pe ideea estetică a sacrificiului necesar creației, ci pe ideea jertfei ca atare și a consecințelor ei în plan uman. Blaga răstoarnă întro oarecare măsură scenariul baladei, făcând dintrun mit răspândit aproape în toate culturile o dramă umană, în care este sugerată și ideea de destin românesc. Este cea mai aproape de stilul tragediei grecești dintre piesele sale de teatru. O notă de oracol și de fatalitate domină aceste discursuri, uneori ritmate, în care reflecția asupra soartei și a creatorului ca destin se unește cu vaietul și drama omenească. Un discurs dramatic mai bine ordonat decât altele, cu mai puține mistere și eresuri (acestea există, dar nu copleșesc spațiul piesei) și cu o mai mare notă de autenticitate.” Eugen Simion conchide: „Două, trei momente mi se par esențiale în scenariul acestei drame care stă la jumătatea drumului între idealismul mitic (în definiția autorului) și drama existențială propriu-zisă. Cu observația preliminară că remarcabilă estetic este cea din urmă. Un prim moment este acela, deja citat, al apărării Mirei, victima desemnată, jertfa ritualică. Ea vine, întâi, pentru a respinge ideea starețului Bogumil, bazată pe o mentalitate barbară, necreștină. În balada de la care pornește piesa lui Blaga, Ana nu-și apără, să ne amintim, drepturile. Puținele ei argumente de împotrivire sunt slabe și mioritice. Mai întâi nu înțelege ce-o așteaptă, iar când înțelege, este prea târziu și este deja resemnată. Se supune soartei crude a cărei unealtă devine Manole, soțul iubit, gata să sacrifice totul pentru frumusețea și desăvârșirea operei sale... Blaga schimbă ceva, esențial, în această determinare. Privește mitul, mai întâi, dinspre partea existențialului, cum am dovedit, reechilibrând accentele. În al doilea rând – și acest fapt mi se pare important – redefinesc natura intimă a personajelor-simbol. Mira nu-și primește, pasiv, soarta ce i-a fost hărăzită. Ea respinge cu vehemență ideea de a jertfi un om pentru a ridica o biserică”. ■ La secțiunea intitulată *Penser l'Europe* (cu ocazia Seminarului Internațional „Penser l'Europe” de la București, din octombrie 2012): □ Serge Fauchereau publică *Y a-t-il une culture européenne?* „Autorul propune o discuție în jurul definițiilor date de patru dintre marile dicționare ale culturii europene (dicționarul englez New Britannica Webster, cel spaniol Diccionario Vox, cel francez Dictionnaire Robert, cel german Wörterbuch Brockhaus) ideilor de civilizație și cultură (europeană). Fiecărei definiții îi găsește o scădere, arătând că astăzi nu se mai poate vorbi de cultură europeană, ci de cultură mondială. Deci, a fi european înseamnă, mai degrabă, o serioasă limitare în planul cunoașterii, atât timp cât influența culturii americane și a altor culturi orientale (indiană, chineză, japoneză, africană) se resimt din plin în zilele noastre.” □ E. Moutzopolous este autorul eseului *Être Européen*: „Dacă poate exista o abordare filosofică și, în același timp, istorică și socioeconomică a ideii de a deveni european, atunci această expunere încearcă să reunească toate aceste aspecte în conținutul său. Dar noua Europă este mult tributară civilizației grecești

și începuturilor sale. Iar ceea ce sa construit până acum suferă de prea multă grabă și diletantism. Trebuie ținut cont de nevoile tuturor națiunilor într-o Europă unită în mod armonios, și nu prin forța deciziilor politice.” □ Alexandru Zub semnează «*Bon Europeen*» et «*bon Roumain*»: *antinomie ou complémentarité*? „Eseul prezintă relația dintre ce înseamnă a fi *bun european* și *bun român*, urmând traseul preocupărilor istorice românești între secolul Luminilor și secolul XXI. Ca punct de plecare, sunt luate articolele dintr-un număr tematic dedicat europenismului în revista Secolul XX, aparținând unor intelectuali români de prim rang, precum E. Simion, Solomon Marcus, Șt. Augustin Doinaș, Irina Mavrodin, Grigore Gafencu. Concluziile autorului se îndreaptă spre ideea de complementaritate a celor două noțiuni: a fi *bun român* nu se opune lui a fi *bun european*.” □ Emil Constantinescu vorbește despre *Moștenirea culturală europeană și dialogul interreligios*, expunerea prezentată la Seminarul Internațional „Penser l’Europe” de la București, din octombrie 2012, pune în discuție moștenirea culturală a Europei de azi. Puțini știu că filosoful arab de origine persană, Avicenna, a avut o influență hotărâtoare asupra gândirii filosofice și teologice europene, chiar înainte de traducerea integrală a operei lui Aristotel. Dialogul între religii și culturile naționale ar trebui să țină seama azi de acest lucru. Întrebarea fundamentală este: dacă acum aproape o mie de ani, cele trei mari religii, reprezentate de creștini, evrei și musulmani, reușeau să se înțeleagă, de ce oare astăzi acest lucru nu este posibil? De ce acest dialog inter-religios este sortit să se desfășoare doar în spațiul unei enclave academice?” □ Eugen Simion aprofundează *Drepturile omului și valorile lumii europene. Democrația este, se spune, răul cel mai mic. Ea trebuie să devină binele cel mai temeinic*. „Cultura europeană este constituită din suma acestor valori naționale, o sumă a diferențelor. Epoca noastră este dominată, cultural, de ceea ce am putea numi preeminența marginalității. Centrele spirituale vechi au obosit, marginalitatea (geografică) preia inițiativa, produce modelele și oferă modele – nu numai în cultură, dar și în economie –, schimbă regula jocului în sfera ideilor. Europa de mâine nu mai poate fi Europa care a fost până acum. Va avea ea capacitatea de a asimila atâtea culturi și va putea armoniza atâtea mentalități, atâtea aspirații colective și individuale? Toleranța activă este și trebuie să fie morala noii Europe. Este valoarea pe care o recomandă creștinismul și toate umanismele europene. Imperios este, în același timp, ca individul să respecte și el valorile lumii în care trăiește, altminteri libertatea devine un factor de disoluție și, în cele din urmă, un dușman al democrației.” □ Jaime Gil-Aluja semnează *Les droits de l’homme et les valeurs du monde européen*: „Analizăm, întorcându-ne în urmă pe firul istoriei la epoca medievală, ce înseamnă solubilitatea islamului în Europa de azi. Accesul Europei la cunoștințele științifice cele mai avansate se face traducând lucrări din cultura arabă. Două centre domină: Sicilia și Spania. Secolul al XIII-lea este remarcabil pentru fluxul de știință musulmană spre lumea creștină. Acesta constituie, după părerea noastră, un prim exemplu semnificativ nu numai al capacității musulmane de adaptare la un mediu creștin, dar, de

asemenea, al întâlnirii dintre cele două culturi care poate să genereze noi lumini pentru cunoaștere și știință. Chiar și musulmanul cel mai puțin cultivat știe azi că poporul lui deține o civilizație extraordinară și nici cel mai bogat și nici cel mai puternic nu vor îndrăzni vreodată să revendice o poziție de hegemonie pe care o credeau a lor chiar și azi. Ei nu vor să admită că civilizația creștină a putut să depășească națiunea națiunilor, care este lumea musulmană. Pe măsură ce numărul musulmanilor care trăiesc în Occident crește, întrebarea noastră: «ce înseamnă să fi un musulman occidental?» ia un nou avânt pentru toți. Sharia înseamnă deci, pentru musulmanii europeni, doar și numai să respecte cadrul legal și constituțional al țării în care ei sunt cetățeni. Este tocmai ce înseamnă catehismul sau întreaga evanghelie pentru creștinii europeni moderni.” □ Jean Askenasy propune textul *Les droits de l'homme et les valeurs du monde européen vus à travers des lunettes neuroscientifiques*. „Această intervenție, prezentată la cel de-al XI-lea Colocviu Internațional «Penser l'Europe», pune două întrebări fundamentale: care este raportul între drepturile omului, coeziunea Uniunii Europene și problema dreptului minorităților și care este raportul între drepturile naționale și drepturile minorităților, pornind de la Declarația universală a drepturilor omului adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite în data de 10 decembrie 1984, la Paris.” ■ *La Comentarii:* Caius Traian Dragomir descrie *Omul care nu a fost prins cu niciun adevăr (Despre paradoxul minciinosului)*: „Diplomați celebri au afirmat, în aforisme subtile, că ascunderea adevărului este o obligație a profesiei lor și că însăși forma limbajului permite o astfel de utilizare a comunicării. Minciuna însă domină mai ales politica. Minciuna însă este, prin natura ei, un instrument, un instrument al intelectului deficitar. Personalitățile de înalt nivel dispun de capacitatea de a-și dovedi pragmatismul în sfera adevărului.” Autorul pornește de la aforismul lui Charles Maurice TalleyrandPerigord „limba este dată diplomatului pentru a-și ascunde gândurile” și își pune întrebarea „Oare numai diplomatului limba ia fost dată pentru o astfel de utilizare? Dar omul politic la ce o folosește?” □ Alunița Cofan este autoarea articolului *Pius Servien - un précurseur roumain dans l'esthétique scientifique*, „o prezentare succintă, o intrare de dicționar sau un medalion, privind personalitatea lui Pius Servien, un savant și estetician român, precursor în mai multe domenii, precum teoria probabilității, fundamentele matematicii, relația dintre acustică și estetică, dintre limbajul științific și cel estetic. A influențat ideile lui Paul Valéry, el însuși profesor de estetică, succedându-i la Catedra de estetică de la Collège de France. Solomon Marcus, un alt academician român pasionat de matematică și poezie, a scris în anii '60 *Poetica matematică*, lucrare care se revendică, într-o anumită măsură, din ideile precursorului său, Pius Servien.” □ Petru Mazilescu publică *Jurnal de Madrid. O zi la Secția Consulară a Ambasadei României la Madrid* : „Este dificil de zăgărit în cuvinte starea, mai bine spus stările pe care mi le-au dat prilejurile de a sta de vorbă cu mai mulți cetățeni români aflați la muncă în Spania. Economistul, cercetătorul avea săși întâlnească subiecții față către față, inimă către inimă, iar

ceva mai târziu avea să adauge termenului consacrat de *forță de muncă* sau *factorului de producție muncă* – urmare a acestor întâlniri tulburătoare – în încercarea de a „umaniza” aceste noțiuni, factorul de producție om. Acesta ieșise din anonimatul cantitativ, statistic, avea chip, dureri, bucurii. Pentru cercetătorul din spatele biroului această întâlnire a devenit un nou punct de reper pentru înțelegerea realităților – chiar așa subiective – pe care le trăiesc muncitorii români în Spania și nu numai.” ■ La categoria *Cultură și economie*: □ Maria Moldoveanu schițează *Evaluarea politicilor culturale. Respectarea drepturilor culturale (II)*: „Este o parte dintr-o lucrare mai amplă care tratează despre evaluarea politicilor culturale și respectarea drepturilor culturale în contextul globalizării și al descoperirii potențialului economic al bunurilor simbolice și a celui al industriilor culturale și creative, și anume: „sunt rentabile, aduc o importantă valoare adăugată, generează locuri de muncă, reprezintă un factor de creștere esențial și contribuie la echilibrarea balanței comerciale””. □ Napoleon POP și Valeriu Ioan-Franc semnează articolul intitulat *Se impune o nouă ordine economică internațională (I)*. „Autorii, în curs de a publica o carte având ca obiect un posibil drum spre o monedă universală (globală), propun o analiză a stării de azi a economiei, din perspectivă monetară și nu numai. Sunt aduse în discuție cele mai recente preocupări europene și de peste ocean referitoare la nevoia de credibilitate și încredere în spațiul monetar mondial.” ■ La secțiunea *Arte, spectacole, mass-media* Călin Căliman punctează *De șapte ori „Anim’Est”*.

● **[„Contemporanul. Ideea europeană”, nr. 11] Lecturi:** □ Sub titlul *Romanul, iată nostalgia oricărui povestitor* Bogdan Crețu analizează *O sută de ani de zile la porțile Orientului* de Ioan Groșan, cu ocazia reeditării și afirmă caracterul unic al scrierii: „un roman care lasă pe dinafară orice reguli ale romanescului; e o demonstrație de virtuozitate care își conține, e adevărat, propriul manierism.” □ Irina Ciobotariu comentează studiul lui Mircea A. Diaconu *I. L. Caragiale. Fatalitatea ironică* sub titlul *Cu eleganță, prin labirint*: „Eleganța este, îndrăznesc a crede, principala trăsătură a arhitecturii critice [...] Mircea A. Diaconu este preocupat nu doar de corectitudinea și de pertinenta tezelor care fundamentează exercițiul critic și interpretarea, ci și de povestea acestei interpretări. [...] Poate că Mircea A. Diaconu, stăpân desăvârșit și al rigorilor criticii academice, preferă aici [...] flexibilitatea unui discurs interogativ, care să atragă la rândul-i complicitatea și participarea cititorului.” ■ Cronică literară: Ștefan Borbély, în articolul *Volume de proză de la Cluj* propune spre analiză trei scrieri: *Operație pe caracter deschis. Povestiri.*, de Gheorghe Rotar, Prefață de Prof. univ. dr. Leonida Maniu, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2012; *La Bărăciuni*, de Traian Parva Săsărman, Limes, Cluj-Napoca, 2012 și *Șercan*, de Andrei Mocuța, Ed. Dacia XXI, Cluj-Napoca, 2012. ■ *Eseu*: □ Theodor Codreanu scrie, în *Romanul cinic*, despre *Singura cale* de Nicolae Breban, „una dintre marile cărți ale literaturii moderne și transmoderne, aproape o carte testament”. □ Constantina Raveca Buleru publică *Regele lumii*. ■ *Noaptea clasice*: Liviu Franga semnează

Actualitatea arhetipurilor ■ Liviu Ioan Stoiciu este prezent cu *Moldova, Bacău, „subconștientul profund al lui Bacovia”*. ■ Marian Victor Buciu publică *Poetica onirică* în cadrul secțiunii *Polemice* ■ *Clubul Ideea Europeană: În vizor: Augustin Buzura*: Adrian Dinu Rachieru vorbește despre *Augustin Buzura și consecvența esențială* ■ *Gala Premiilor Contemporanul* ■ *Scrisoare Deschisă*: Dumitru Radu Popescu tipărește o *Scrisoare Deschisă* intitulată *Sublimul cărții, adresată Aurei Christi*. ■ *Antologiile Conte*: poeme de Ioan Es. Pop, Aura Christi, Liviu Ioan Stoiciu.

● **[„Convorbiri literare”, nr. 11]** La *Atitudini* Cassian Maria Spiridon scrie *Tratat de înlănzit postmodernitatea (I)* în care abordează volumul lui Virgil Nemoianu, apărut în traducere românească, *Postmodernismul și identitățile culturale. Conflicte și coexistență* (traducere de Laura Carmen Cuțitaru, Ed. Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2011). În opinia sa „Soluțiile propuse de Virgil Nemoianu în înlănzirea postmodernității sunt nu numai dezirabile ci întru totul aplicabile”. ■ La secțiunea *Literatură*: □ Sub titlul *Un Caragiale pe o idee de elecție* Elvira Sorohan marchează studiul lui Mircea A. Diaconu *I.L. Caragiale - Fatalitatea ironică* (Cartea românească, 2012): „tânărul istoric literar își reconsideră nu numai ideile unui vechi proiect ci și stilul și atitudinea critică. [...] Corect se dezvoltă ideea că intuiția unor calități particulare ale unei opere literare nu poate funcționa singură, fără a fi argumentată și nu explorată, ea fiind o percepție fulgerătoare, a gândirii abstracte, rapide, cu valoare cognitivă încă nedemonstrată, ceea ce înseamnă că trebuie susținută rațional, ca s-o poți impune.” □ Același volum al Mircea A. Diaconu este comentat de Antonio Patraș în *Lumea lui Caragiale, sub semnul fatalității ironice*. În opinia sa acesta se distinge prin „rara performanță de a nu cădea în clișeu” și prin „exceleța stilistică a discursului critic, modulat aici interogativ-eseistic”. Antonio Patraș aprobă alegerea lui Mircea A. Diaconu de a vedea „în comic o formă de tragic camuflat”, înclinând balanța „înspre latura melancolic-fatalistă a personalității versatilului Caragiale”. □ Ioan Holban scrie despre poezia lui Mircea Cărtărescu în articolul *Stau aici, lângă aragaz, cu fericirea în suflet. O descindere în halucinaria*: „Toată poezia lui Mircea Cărtărescu e despre București și amorul cu frumosele străine de acolo; de la *Faruri*, *vitrine*, *fotografii* la *Nimic*, relația evoluează într-o mișcare internă spectaculoasă, pasionantă, a într-un roman de aventuri. [...] iubindu-se cu ființa vie a Orașului, Mircea Cărtărescu s-a petrecut în *Levant*. O capodoperă a literaturii contemporane.” □ în articolul *Optzeciști întârziați: Constantin Ifțimie, Vasile Cojocaru Filipciuc* Cristian Livescu abordează volumele *Vreau altă realitate. Artă, merg pe mâna ta* (Ed. Tracus Arte, 2012) și *Înțelepciunea din anotimpuri* (Ed. Alfa, 2012): „*Vreau altă realitate...* este un bun volum de poezie, poate printre cele mai interesante pe care le-am citit în ultima vreme. Scriitură nervoasă, aspră, șuvoi confesiv debordant, poftă de a-l zgâlțâi pe cititor din comoditatea lecturii” Despre *Înțelepciunea din anotimpuri* Cristian Livescu scrie: „Vasile Cojocaru Filipciuc se lasă în voia unui imagism suav, melancolic, adesea baroc,

încărcat de atribute și situații lexicale, printr-o tehnică proprie de rostogolire a metaforei până la sașietate. [...] Remarcabil acest efort combinativ de estetizare, de tremur crepuscular al lucidității, care ne face să trecem cu vederea anumite stângăcii de text.” □ Sub titlul *Omar, împăratul tăcerilor (Despre un fior al neopririi. Spre moarte)* Constantin Dram comentează volumul Danielei Zeca *Omar cel orb* (Polirom, 2012). În opinia sa autoarea „a probat, de la volum la volum, o creștere remarcabilă a valențelor unei scriituri ce o impun ca pe un autor de forță”. □ în *Memoria Sud-Estului European* Dan Mănuca analizează studiul lui Mircea Muthu *Europa de Sud-Est în memoria culturală românească*. □ în articolul *Moare poezia? (II)* Adrian Dinu Rachieru scrie despre Octavian Doclin „o prezență-spectacol, un sentimental, de fapt, împrumutând masca textualistă [...] Acest lirism concentrat, atras de lapidaritate, râvnește chiar pragul aforistic, dar se dorește, în deosebi, un discurs despre sine al poeziei”. În continuare Adrian Dinu Rachieru abordează poezia lui Lucian Scurtu din *Mâna siameză* - „un volum remarcabil (mai puțin coperta) adunând poeme ample, de respirație părelnic epopeică, aparținând unui optzecist întârziat și, pe nedrept, ignorat. [...] Un farmec straniu, o atmosferă ciudată cotropesc aceste texte de mare rafinament”. □ *O interioritate dinamică*: Vasile Spiridon consideră că Augustin Buzura se încadrează în categoria *scriitorilor statici* (raportându-se la definiția pe care o dă Anton Holban în *Testament literar*) și afirmă: „Între romancierii contemporani, Augustin Buzura se distinge prin realizarea unei sinteze între realismul de solidă constituție ardelenescă și tematica existențială-existențialistă a descoperirii esenței autentice a eului aflat în confruntarea și compararea cu semenii.” □ în articolul 3. *Fotograme scrâșnite din „negrul, orașul, valea plângerii”* Emanuela Ilie remarcă 3. al lui Virgil Leon, Biblioteca Apostrof, 2011: „Virgil Leon este preocupat de uzura formelor poetice intrate în jocul pe viață și pe moarte al poeziei. [...] Miza de adâncime, și cu adevărat gravă, a poeziei întunecate din 3 este una pur poetică”. □ Șerban Axinte scrie despre poezia lui Dan Sociu în *Nihilismul Zen*. □ Adrian Romila nuanțează *Spovedanie la Tanacu* (Polirom, 2012) în *Cazul Tanacu: un roman adevărat*: „Ceea ce e de remarcat în romanul Tatianeii Niculescu Bran e perfectă obiectivitate a abordării. Autoarea nu privilegiază nici una dintre variante [...] în ciuda faptului că ficționalizarea e inevitabilă, perspectiva e jurnalistică, de narator imparțial. □ în *Tragedia lui Eminescu văzută de Theodor Codreanu* Ion Beldeanu semnalează volumul *Eminescu în captivitatea nebuniei*. □ Sub titlul *O carte umedă* Maria Șlehtițchi conspectează *Eșarfe în cer* (Ed. Cartier, 2012) de Dumitru Crudu. □ Cornel Munteanu anunță volumul lui Ioan Nistor *Atlantidele văzduhului* (Ed. Limes, 2012) în *Aluviunile lirismului bruio-nar*. ■ Alexandru Zub publică *Discurs diaristic și istorie: Thierry de Montbrial* ■ Versuri de Adrian Alui Gheorghe, Adrian Munteanu, Dan Petrușcă, Vasile Tudor, Lucreția Andronic, Ștefan Amariței ■ Proză de Vasile Andru și Gheorghe Schwartz ■ *Inedit*: □ Emil Iordache, *Eminescu și Dostoievski - jurnaliști la 1877 (II)* ■ *Anunțuri*: □ *Regulamentul de organizare și acordare a Premiului Național*

de Poezie „Mihai Eminescu” pentru Opera Prima. □ în *Sacralitatea apocrifului* Dana Nicoleta Popescu notează volumul *Mare Nostum* (Ed. Hestia, Timișoara, 2012) al lui Mihai Murariu: „Vocea personală a scriitorului, care se pricepe de minune să evoce și să schițeze atmosfera, se recunoaște în volumul debutului”.

● **[„Dilemateca”, nr. 78]** *Literatură*: □ La *Portrete Interioare*, sub titlul *Trivial*, Ion Vianu remarcă: „Ați observat că termenul *erotic* este pe cale de dispariție? El este înlocuit cu *sexual*. Cele două cuvinte acoperă, în bună parte, același conținut; dar accentele sunt diferite. *Eroticul* presupune aluzie, mister [...] Artistic este numai ce posedă un cadru, ce este întrucâtva izolat de viață. [...] bilul artificiu estetic redă așa-zisei trivialități puritatea ei genuină. Un ilustru exemplu ni-l oferă *Boiernașul de țară* al lui Emil Brumaru care [...] înobilează vulgarul, desființează finalmente trivialul. [...] Dimpotrivă, un autor atât de complex, de profund cultivat ca Mircea Cărtărescu ne-a dezamăgit uneori prin erotismul de licean al u nor scene din *Orbitor*. Afară de Brumaru, Ion Barbu (*Largi șalvari, undeva*) și M. Blecher (*Am fi putut să facem*) rămân puternici, convingători.” □ Antonio Patraș comentează volumul lui Valeriu Gherghel *Breviarul sceptic. Și alte eseuri despre simplitate* (Polirom, 2012) sub titlu *Cu erudiție, despre simplitate* □ Michael Haulică abordează *Dacic Parc* (Ed. Tritonic, 2012) al lui Bogdan Teodorescu. ■ *Dosar*: Călin -Andrei Mihăilescu îl introduce pe *Matei Călinescu, cât de bine temperat*, relatând evenimentele și discuțiile din cadrul colocviului *Rereading Faces* (organizat de ICR New York) ■ *Literatuă universală*: □ Un *Interviu* cu Zeruya Shalev (realizat de Ana Maria Sandu și Simona Sora, traducere de Ines Simionescu): *Literatura trebuie să provoace o revoluție în universul emoțional al cititorului*. □ Marius Chivu scrie despre Orhan Pamuk în *Inocența Roman & muzeu* (articol ralizat cu sprijinul ICR Istanbul). ■ Matei Martin publică un *Interviu* cu Micaela Ghițescu. ■ Poem de Dan Stanciu. ■ La categoria *Document*: *George Topârceanu către B. Fundoianu*.

● **[„Luceafărul de dimineață”, nr. 11]** *Viața culturală*: □ *Gala Premiilor ASB pe anul editorial 2011*: Premiul „Opera Omnia”: Ion Horea; Premiul pentru poezie: Ioan Es. Pop (*Unelte de dormit*, Editura Cartea Românească); Premiul pentru proză: Octavian Soviany (*Viața lui Kostas Venetis*, Editura Cartea Românească) și Eugen Șerbănescu (*După-amiază cu o nimfomană pe vârful muntelui Parâng*, Editura Polirom); Premiul de critică și istorie literară: Nicolae Mecu (*George Călinescu față cu totalitarismul*, Editura Dacia XXI); Premii speciale: Eugen Suciu (*Motanul*, Editura Cartea Românească, viziunea grafică Mircia Dumitrescu) și Bogdan Hrib (*Ucideți generalul*, Editura tritonic); Teatru: Radu F. Alexandru (*Teatru-Labirint*, Editura Unitext a UNITER); Debut: Ioan Cristescu (*Dramaturgia lui Radu Stanca*, Editura Muzeului Național al Literaturii Române); Bianca Burța-Cernat (*Fotografie de grup cu scriitoare uitate*, Editura Cartea Românească). □ Festivalul Național de Literatură „Marin Preda”, ediția a XIII-a, Alexandria, 18 octombrie, 2012: Juriu: Florea Burtan, Stan V. Cristea, Mircea Dinutz, Dumitru Augustin Doman, Horia Gârbea, Gheorghe Andrei

Neagu, Florentin Popescu, Mihai Stan. Premii: □ Proză scurtă: Premiul „Marin Preda” și premiul „Luceafărul de dimineață”: Raluca Gorcea; Premiul I și premiul revistei „Argeș”: Diana Bădica; Premiul al II-lea și premiul revistei „Bucureștiul literar și artistic”: Isabella Elena Drăghici; Premiul al III-lea și premiul revistei „Caligraf”: Nicolae Cârstea. □ Receptare critică: Premiul I și premiul revistei „Litere”: Ioana Andreea Mircea; Premiul al II-lea și premiul revistei „Saeculum”: Sorin Marian Iagăru Dina; Premiul al III-lea și premiul revistei „Oglinda literară”: Iuliana Clima-Caraghin. ■ *Cronică literară*: Dan Cristea comentează volumele: □ *Noul manual de ascuns trecutul (poeme)*, Editura Tracus Arte, 2012 al lui Viorel Lică: „Dintr-o situație-limită, care ușor ar fi putut duce la sentimentalisme, mnaturalisme sau declamații patetice, Viorel Lică scoate poeme convingătoare”. □ *Vorbalago* (Editura Măiastra, 2012) al lui Nicolae Coande. Dan Cristea își confirmă afirmațiile anterioare despre poezia lui Nicolae Coande: „un poet original, care are ce să comunice” dar la care semnalează „stridențele pamfletare [...] multe incongruențe, versuri obscure, aglomerări enunțiative, pierderi de ritm”. ■ La secțiunea *Caiet Critic*: □ Ana Dobre abordează volumul *Paradis. Ieșirea din Paradis* sub titlul *Paradisurile lui Mihai Stan*: „Perspectiva obiectivă se încrucișează cu cea subiectivă, romanul fiind și un metaroman. Vocea auctorială se suprapune celei naratoriale, alternând nararea evenimentelor, întreținând permanent iluzia realității.” □ în *Chipuri ale sincronismului bucovinean* Adrian G. Romila analizează *Studii bucovinene* (Editura Mipo Moldova, Iași, 2011) de Mircea A. Diaconu: „Cartea lui Mircea A. Diaconu reface nu doar traseul unei mișcări poetice ignorate, ci completează salutar tabloul literaturii române moderne. Cu informații bine documentate, cu argumente și ipoteze pertinente, cu un discurs critic eclectic și atașant, *Studiile bucovinene* reprezintă un consistent demers revizionist - o excelentă carte de istorie literară, până la urmă”. □ Sub titlul *Cum să scriem despre literatura străină?* Radu Voinescu receptează *Aventura lecturii. Scriitori străini* de Mioara Bahna (Editura Valman, 2012): „cel care efectuează actul translării unui text artistic devine el însuși co-autor la textul asupra căruia talentul, cunoștințele și priceperea lui se exercită. Traducerea artistică se prezintă, prin urmare, ca o scriitură *la două mâini* și nu puține sunt cazurile în care o traducere poate suna mai bine, mai *plin* decât originalul, fiindcă, în calitatea lui de co-autor, traducătorul șlefuieste, vrând-nevrând, textul și ideile.” Astfel, afirmă Radu Voinescu, în analiza acestor texte „ar trebui câteodată mers la original pentru comparație. Cum nu întotdeauna se găsesc aceste cărți [...] comentatorul ar trebui să dețină în bagajul lui de cunoștințe mai multe chei de identificare a pasajelor problematice, a locurilor unde mărcile diferite lăsate în scriitură distonează cu întregul sau cu o referință ce se poate stabili prin inducție [...] Aspectele de practică a comentariului pe care le-am prezentat în debutul acestor rânduri lipsesc și tocmai pentru acest motiv le-am expus, gândindu-mă că poate le vor fi și altora de folos. Autoarei, în orice caz, pentru că, dincolo de observațiile mele, are talent, nu pare a-i lipsi nici deschiderea necesară pentru

abordarea unor astfel de chestiuni și am încredere că va depăși sincolpele începutului”. □ Andrea Hedeș consemnează volumul lui Leon-Iosif Grapini *Capăt de linie* (Editura Eikon, 2012) sub titlul *Un alt destin*: „cele zece povestiri matrice, declanșatoare ale celor zece continuări, sunt diferite ca stil, atmosferă, întindere, bineînțeles, datorită autorilor diferiți. cu atât mai complexă devine sarcina autorului care inițiază continuările, el necesitând, în cel mai nobil sens al lor, capacități de mimetism [...] o stăpânire perfectă a tehnicii scrisului, cunoașterea angrenajului ce pune în mișcare ceea ce numim literatură [...] Rămânând în chenarul celor zece tablouri empatic alese, păstrând penelul, tușa, culoarea, tonurile, nuanțele, stilul școala, compoziția, perspectiva, personajele, Leon Iosif Grapini construiește însă ritmul mai departe [...] el lărgeste cadrul, în mișcări bine calculate, respectând pașii dansului inițiat de autorii fiecăreia dintre cele zece povestiri [...] noile finaluri [...] nu păcătuiesc prin a sparge misterul, dimpotrivă, îl schimbă *În neînțeleșuri și mai mari*, de dragul, de frumusețea jocului, iar acest lucru este o mare calitate”. □ Ioan Groșan conspectează volumul *Singurătatea vine pe Facebook* (Ed. Tracus Arte, 2012) al lui Dan Mircea Cipariu în *Poetul ca „homo Facebook”*. În opinia sa „tema internetului” la Dan Mircea Cipariu „capătă o intensitate lirică deosebită”. Verdictul lui Ioan Groșan: „like, like!” □ în *Mesaj sub o parolă neagră* Ioan Holban prezintă *Nimicitorul* (Editura Limes) de Aurel Pantea: „un text de analizat, cu studenții buni, la orele de stilistică, dacă mai sunt, în universități [...] *Nimicitorul* e cartea unuia dintre marii poeți tragici din literatura noastră contemporană.” □ Dorin Mureșan privește volumul Ralucai Gorcea Șandor *Când ești obosit și vrei acasă* (Ed. Herg Benet, 2012) sub semnul unui „*Autobiografism poetic*”: „autoarea se înscrie în linia autobiografismului recuperator, susținut însă de un schelet fabulos, oniric, suprarealist [...] Volumul nu are o logică structurală interioară [...] în trecerea de la o etapă la alta nu par a exista elemente tensionante care să satisfacă, în vreun fel, așteptările cititorului (presupunând că acestea există) [...] Dincolo de aspectul ideatic, am remarcat sensibilitatea deosebită a poetei”. Dorin Mureșan critică „repetarea până la uzură a unor comparații” și „ruperea unor versificări/expresii, altminteri impecabile, prin introducerea unor termeni/ cuvinte care nu-și găsesc locul acolo.” Acesta conchide însă „Raluca Gorcea Șandor debutează totuși remarcabil, cu o carte bună, încheată, având o temă pe care, în cărțile pe care urmează să le scrie, va trebui să o uite.” □ *Sub titlul Un Kairos poetic* Nicolae Coande reține antologia lui Cristian Bădiliță *Jucați-vă mai des cu focul* (Ed. Grinta, 2012, prefață de Alex. Ștefănescu, postfață de Emanuela Ilie): „Constantin Bădiliță este un truver rătăcit în vremuri apocaliptice [...] pentru care lumea trebuie trecută prin lamura cuvântului purificator.” În opinia criticului fondul „său liric este la fel de puternic precum cel sapiențial, al hermeneutului de texte vechi”. □ George Stroe consideră *Moromeții - ultimul capitol*, Ed. Academiei, 2010) al lui Sorin Preda *O carte incontestabilă. □ Imaginarul unei străzi: Simona-Grazia Dima urmărește Cartea străzii Eugeniu de Savoya*, Timișoara Editura Brumar, 2009, în versiune română, maghiară și

sărbă, coordonator de proiect Daniel Vighi: „Demersul cuprins în acest volum, sub inspirata coordonare a lui Daniel Vighi, este unul ideal, reușind să configureze o veritabilă hologramă”. □ Felix Nicolau semnalează *Liniștea dinaintea liniștei* (Ed. Tracus Arte) de Paul Vinicius sub titlul *Adevărata muză e inteligența*: „întâmplările surprinse în versurile libere, deși redată sinecdotoc și metonimic, sunt încheiate constant cu o răsucire memorabilă, ironică ori parabolică. Cu alte cuvinte, poetului nu-i este rușine să-și etaleze inteligența, ba chiar să-și (sic!) admită limpede că le este superior la acest capitol multor confrăți. [...] Mini povestirile se încadrează perfect în corpul filiform al poemelor [...] Un alt ingredient al stilului spectaculos sunt titlurile, de multe ori mai poetice decât poemele în sine”. În opinia lui Felix Nicolau „cel mai unitar, concis și armonios text este *coup de foudre*”. ■ La categoria *Eseu* Horia Gârbea dezvoltă studiul *Personajele - etnii și naționalități. Țiganii*. ■ *Invitatul Lunii*: Adrian Popescu - *Nu sfâtuiesc pe nimeni...* ■ Un Interviu cu Alexandru George: *Vocația intelectualului nu e de a trăda* (dialog purtat de Ștefan Ion Ghilimescu, în anul 2000) □ Raluca Gorgea publică *O simplă poveste a lui Proorocu* la rubrica *Dintre sute de catarge*. ■ La *Opinii* Radu Aldulescu scrie despre *Fratele meu siamez: Anton Jurebie*. □ *Avanpremiere editoriale*: poeme de Andra Rotaru și Ciprian Măceșaru; Dan Stanca, *Craii și morții* (fragment din romanul cu același titlu). ■ Versuri de Ioana Diaconescu. □ *Caiet liric - Autori din diaspora*: Aleksandar Stoicovici, Teodora Coman, Diana Corcan, Mircea M. Pop.

● **[„Steaua”, nr. 11]** *Eseuri* de: Adrian Popescu, Ion Pop, Andreea Heler-Ivacenko, Titu Popescu, Eugenia Sarvari, Anca Hațiegan, Adrian Țion, Georgiana Fodor, Vasile Muscă, Ion Mureșan, Iioan-Pavel Azap, Virgil Mihaiu. ■ Sunt menționate mai multe festivaluri, cenacluri și cluburi de poezie, printre care: Festivalul Internațional „Lucian Blaga” Cluj-Napoca, „CenaKLUB TIUK!”, „Riscurile ironice sau fatidice pe care și le asumă scriitorii”, „Clubul de lectură Institutul Blecher”, „Cenaclul Republica”, „Poezie & tricouri”, Colocviul Național „Zilele Poeziei Iustin Panța”, „Poezia e la Bistrița”, „Cum au devenit scriitorii clujeni, unii fără voia lor, nepoți ai lui Henry David Thoreau”, „Locul în care scriitorul își întâlnește publicul său real.”, Premiul Național de Poezie „Mihai Eminescu”, „Poesis este cârja mea de aur prin pulberea Nordului”. ■ La secțiunea *Triptic Undergorund* sunt tipărite versuri de Cătălin Furtună, Florin Măduța, Ioan Biroaș. ■ În *Fascinația Casandrei* Florin Mihăilescu analizează volumul *Despre Franța* (Humanitas, 2011) de Emil Cioran: „Nu e greu de recunoscut aici punctul nevralgic al dramei personale ale lui Cioran însuși, care și-a părăsit limba maternă, de atâtea ori lăudată pentru frumusețea ei, în beneficiul unui idiom încărcat de valorile seculare ale unei mari culturi. [...] Dacă Cioran n-a fost nici oier acasă și nici *arbiter elegantiarum* la Paris, în schimb vocația lui de Casandă se vede cu ochiul liber. Viziunea sa existențială e marcată indelebil de pesimism și mizantropie, de cinism, de scepticism și de catastrofism istoric [...] Franța lui Cioran este Franța lui, unică și exclusivă, prezentă mai mult în

hermeneutica lui decât în realitatea ei istorică și culturală. Ea nu e o invenție, ci produsul unei relații subiective, individuale și mai cu seamă intelectuale.” ■ În cadrul secțiunii de *Cronică literară*, în *Realul redimensionat și realismul expandat* Ovidiu Pecican comentează volumul *Victimele inocente și colaterale ale unui sângeros război cu Rusia* (Iași, Polirom, 2012) de Liviu Antonesei. Autorul notează astfel: „se prea poate întâmpla ca victimele inocente și colaterale ale unui sângeros război cu Rusia să fie chiar unii critici prea grăbiți să expedieze «Un text scris fără prejudecăți de ordin canonic, într-o perfectă mișcare a libertăților simple, venite dintr-o naturalețe la vedere», cum zice în «Ramuri» Ioan Lascu. Fiindcă, până la urmă, suverană în materie de lectură rămâne... plăcerea.” ■ Apare eseu critic *Delirul bine temperat* de Victor Cubleşan în care se discută despre volumul de proză *Radiografia unei zile de mai* (Cartea Românească, 2012) de Cristian Meleșteu. „*Radiografia unei zile de mai* este un volum de proză care cuprinde trei texte (*Radiografia unei zile de mai*, *Colonia subterană* și *Ultimul pahar de vin*) ieșite din tiparul unei încadrări clasice. Simplificând, am putea vorbi de un micro-roman, o nuvelă și o povestire, dar însăși maniera de a concepe un text îi permite autorului o permanentă evadare din fața criteriului strict. În primul rând acest volum este o demonstrație a calităților «tehnice» pe care le stăpânește Meleșteu, o probă a unei scriituri foarte sigure, mature, factor care i-a și adus până acum aprecierea critică. [...] Dar nu știu în ce măsură poate să convingă cititorii, nu știu în ce măsură mai poate impresiona criticii. Cred că, după un debut atât de îndelung amânat, Cristian Meleșteu are nevoie și de un al doilea volum, unul al prozelor actuale”. ■ Este publicat un fragment din eseu *Valea Străjii* de Aurel Rău. ■ Radu Sergiu Ruba îi acordă un interviu lui Nichita Danilov, sub titlul *Întâlnire de gradul zero cu Radu Sergiu Ruba*.

DECEMBRIE

6 decembrie

• [„Cultura”, nr. 46] C. Stănescu comentează malițios scandalul Nicolae Manolescu - Alex Ștefănescu, în *Ceea ce este comunist în firea omenească...*: „Umblă vorba că d. Alex Ștefănescu și-ar fi suspendat colaborarea cu «România literară» sub cuvânt că a fost cenzurat: i s-a aruncat la coș un articol pentru că, spune într-o notă acidă N.M. de la R.L., «n-am dorit să contribuim la campania electorală a (fostului nostru, până deunăzi) colaborator, aflat pe listele unui partid pe care nu-l numim ca să nu fim suspectați că-i facem reclamă. „România literară” nu se implică în campanii electorale și, mai mult, apolitică și imparțială, nu face și n-a făcut politică: face doar politica literaturii. A avut surpriza revista U.S. de

a găsi articolul lepădat la coș în paginile „Dilemei vechi”, de unde bănuiala că o mână de la revista dlui Pleșu a cotrobăit pe furiș prin coșul „României literare” luând *deșeul* și publicându-l în paginile sale». Imaginea directorului cotrobăind prin tomberonul «României literare» este dizgrațioasă. Ne pare neverosimilă și improbabilă. Ca să nu mai spun că autorul articolului inconfortabil e, la urma urmei, liber să-l ofere cui vrea să-l publice. Dacă respectivul articol din coș e cel citit recent de noi în «Dilema veche» sub titlul *Comuniștii au simțul valorii*, trebuie să spunem că, departe de a fi un banal afiș de campanie electorală, e un violent manifest anticomunist, cum virulente verbal sunt multe dintre eseurile, comentariile și luările de atitudine inclemente care au umplut revistele culturale, inclusiv «România literară», în acești ani”. ■ *Literatură*: □ Ana-Maria Răducan analizează apropierea de idei dintre *Lucian Blaga și Evelyn Underhill*: „În ce măsură creativitatea poate rămâne un criteriu axiologic pentru o operă științifică, în condițiile în care rigoarea specifică acestui gen de lucrări nu este respectată? În ce măsură se poate numi științifică o operă în care nu sunt marcate riguros ideile preluate de la alte surse și cele personale? Iată întrebările pe care mi le-a inspirat postfața cărții E. Underhill, *Mistica. Studiu despre natură și dezvoltarea conștiinței spirituale a omului, I. Fenomenul mistic* (traducere de Laura Pavel, postfață de Marta Petreu, Cluj, Biblioteca Apostrof, 1995), o sursă necitată în cel puțin două lucrări științifice de referință ale lui Lucian Blaga, *Cursul de filosofia religiei și Trilogia valorilor*. [...] în această postfață, Marta Petreu își propune să dezvăluie «cariera secretă a ideilor, tipologiilor, problematicii și informațiilor» underhilliene în cultura română interbelică (*Postfața* în op. cit., p. 272). Aceasta realizează un scurt istoric al receptării acestui curs de mistică în opera lui Nae Ionescu și în *Cursul de filosofia religiei* a lui Lucian Blaga. Din multiplele exemple ale textelor puse în oglindă, cititorul este convins, în mod indubitabil, că atât Nae Ionescu, cât și Lucian Blaga au cunoscut cartea, au preluat și/sau prelucrat informațiile oferite de sursă, fără a o cita însă nicăieri. Cu alte cuvinte, că au comis ceea ce numește astăzi un plagiat”. Autoarea conchide că „dacă într-o operă de creație literară valoarea poate fi dată tocmai de modul de folosire și prelucrare poetică ale unor surse de inspirație anterioare, în ceea ce privește o operă științifică – nu doar că probitatea intelectuală dictează faptul că trebuie menționate toate sursele, dar tocmai citarea lor corectă și completă oferă o mai mare greutate lucrării”; □ în *Bibliografia suplimentară* Oana Purice recenzează romanul lui Alexandru Mușina, *Nepotul lui Dracula*, (Ed. Aula, Brașov, 2012): „Grija pentru confirmările succesive ale intuițiilor de lectură este [...] folosită și ca instrument al susținerii viziunii parodice. Repetiția determinantului *postmodern*, care însoțește atât comportamentul studentelor seducătoare, cât și practicile secretarei Enikő și, în general, întreaga societate din care Dragolea face parte, desemnând o normalitate indiscutabilă, creează de fapt o antifrază, mascând ironia auctorială; în condițiile în care sunt cunoscute rezervele autorului față de acest concept. La fel funcționează și dese preocupări pentru «iubiții mei

cititori din S.U.A., Olanda, Italia, Franța, din Egipt, Cehia, Suedia, Spania sau Bulgaria, poate chiar și (pentru cei) din Rusia, Japonia, China sau din îndepărtata și misterioasa Malaiezie» (p. 349), căror narator vrea să le facă bine înțelese aventurile lui Fifi”. Oana Purice observă: „în ciuda leitmotivelor facile, romanul are capacitatea de a provoca râsul, o sursă a comicului fiind contrastul stilistic frapant dintre registrele abordate. Dovedindu-și formarea ca poet, Mușina stăpânește bine limbajul și e capabil să construiască discursuri dintre cele mai diverse, dozându-le particularitățile astfel încât ele să își câștige veridicitatea”. Autoarea articolului conchide: „Probabil că șansa unei traduceri în limbile pomenite de autor încă din prolog ar putea clarifica poziția romanului. Ar putea verifica dacă *Nepotul lui Dracula* este o carte câștigătoare, ce se alătură, prin trecere în fabulos și carnavalesc, exotismelor exportate de cultură română actuală”. ■ *Literatură universală*: □ Rodica Grigore abordează volumul lui Nikos Kazantzakis, *Raport către El Greco*, traducere de Alexandra Medrea-Danciu (București, Humanitas Fiction, 2012). ■ *Istorie literară*: □ Constantin Coroiu publică *O viață în scrisori: Liviu și Fanny Rebreanu (II)*.

● **[„Dilema veche”, nr. 50]** Regizorul Alex Tocilescu semnează un articol despre agresiunile pe care le-a suferit regizorul iranian Jafar Panahi. ■ La secțiunea *Regimul artelor și munițiilor*, rubrica *Feedbook*, Marius Chivu face o recenzie romanului Florinei Ilis, *Viețile paralele* (apărut la Cartea Românească în 2012). Marius Chivu consideră romanul, care are la bază biografia lui Eminescu și modul în care ea a fost folosită pentru anumite interese politice și ideologice, un „s sofisticat scenariu de ficțiune arhivistică ce funcționează după regula palimpsestului”. Se anunță o continuare în următorul număr. ■ La rubrica *Pe de altă carte*, Claudiu Constantinescu analizează *Vacile lui Stalin* de Sofi Oksanen, (apărut în 2012 la Polirom, tradus din finlandeză de Sigrid Crasnean). Romanul de debut „adună mai multe romane la un loc: jurnalul alimentar al unei bulimice anorexice, biografia unei finlandeze de origine estoniană, radiografia tarelor aduse de emigrație, epopeea estoniană din epoca stalinistă, cronica relațiilor fino-estoniene din anii ,70 și până în prezent”. ■ Simona Sora descrie parcursul Hertei Müller și al romanului acesteia *Ținuturile joase*, apărut în traducerea lui Alexandru Al. Șahighian la Humanitas, în 2012.

7 decembrie

● **[„Observator cultural”, nr. 395]** La rubrica *Fântina Barthesiana* Alexandru Matei glosează pe eterna temă a consumerismului, în „*Omul sentimental*” și *publicitatea*: „Ideea omului nou nu e generată în comunism, ci în capitalism. [...] Comunismul *real* a fost un mediu toxic pentru omul nou. Regimul trebuia să atașeze omului nou trăsături retro, pentru a-l umaniza. Dincolo de profilul ideologic al conștiinței socialiste, parte a utopiei pe care o cunoaștem prea bine, omul socialist este închipuit de același Dumitru Popescu drept un «om sentimental» – romantic: un om de secol XIX, dar nu unul avântat, nu un poet, ci un Biedermeier,

un burghez iubitor de artă realistă, un adept naiv al distincției dintre formă și conținut, un om la locul lui, eroic la serviciu, dar mai degrabă simpluț pe-acasă și discret pe stradă”. În ce privește imaginarul societății de consum Alexandru Matei citează din *Mesajul publicitar* (1962) al lui Barthes: „prin dublul ei mesaj, limbajul conotat al publicității reintroduce visul în umanitatea cumpărătorilor: visul e fără îndoială o anumită alienare (a societății concurențiale), dar și un anume adevăr (al poeziei). [...] Altfel spus, criteriile limbajului publicitar sunt chiar cele ale poeziei: figuri retorice, metafore, jocuri de cuvinte, toate acele semne ancestrale care sunt niște semne duble, toate largesc limbajul către semnificații latente și dau astfel celui care le primește puterea unei experiențe a totalității. [...] Excelența semnificantului publicitar ține astfel de puterea, pe care trebuia să știi să i-o dai, de a lega cititorul de cea mai mare cantitate de «lume» posibilă”. În publicitate și în poezie, concluzionează Alexandru Matei „mecanismul e evident același, și el nu este scos la iveală, denunțat de Barthes, ci practicat totodată. Să scrii «a lega cititorul de cea mai mare cantitate de lume posibilă», sub aerul că denunți un mecanism, te readuce în miezul imaginarii: nu avem de-a face acum cu imaginarul consumist, ci cu hedonismul unei spuni totale, care ia lumea în posesie așa cum o posedă cel care o consumă material”. Alexandru Matei vede în discursul lui Barthes „o abordare pe care critica literară nu o practicasese pentru că nu percepușe niciodată poezia metadiscursului”. În opinia sa, „Barthes nu se lasă multă vreme păcălit de motivația propriului discurs. El cunoaște, tot mai mult, nu doar *de ce-ul* ideologic al analizelor lui *mitologice*, ci și *de ce-ul* afectiv, funciar al acestora. Și, mai târziu, decide să îl recunoască, renunțând, consecutiv, la *teorie*. El știe că analizează publicitatea nu doar ca un detectiv care se achită de o datorie – un fantasm –, ci și pentru că e fascinat de publicitate, pe care o practică în calitate de scriitor”. ■ La secțiunea *Literatură*:

□ Adina Dinițoiu semnalează volumul *Contorsionista* (Humanitas, București, 2011) al lui T.O. Bobe în *Comedia melancolică a ficțiunii*. În opinia sa, *T.O. Bobe* „e din categoria autorilor de proză estetizantă, arborescentă, cu accente poetice, o proză modulară, fantasmatică, ce virează în permanență spre imaginar. Cu fraze ample ca ale sud-americanilor – desfășurate adesea preț de o pagină de carte –, cu preponderența substantivelor și a adjectivelor (cum făcea, în anii '80, și Gheorghe Crăciun), lăsând în suspans narațiunea prin omisiuni și elipse verbale, povestirile lui T.O. Bobe se încheagă din atmosfera învăluitoare, hipnotică, din aglomerări de detalii și descriții infinitezimale, din glisări permanente între nivelurile temporale (într-un du-te-vino trecut-prezent-viitor), adică au, așa cum spunea titlul unei cărți a sa, forma unei bucle, în vreme ce tipul de percepție al celui care le construiește e mai degrabă acela al unui poet, dar și al unui regizor de film – accent pe detalii, pe secvențe, pe unghiuri, pe lumină”. În viziunea comentatoarei, „în volumul *Contorsionista*, dincolo de latura estetizantă și formalistă pe care deja i le cunoșteam, T.O. Bobe e un autor pe deplin postmodern, în modul ironic, metatextual în care abordează, reciclează, rescrie teme și stiluri

literare. Nimic nu e inocent, totul e dublu, totul se curbează în pliuri care trimit ironic la diverse motive și stiluri culturale. Pe de altă parte, riscul acestui tip de scriitură ține tocmai de virtuozitatea formală, care, la limită, poate ajunge un mecanism în sine, ce se învâрте în gol (și riscul acesta apare în proze precum aceea omonimă, *Contorsionista*, în *Nemuritorul* sau în *Tandrețea felinei mici*). Însă, dincolo de riscuri, există în carte pagini de mare splendoare, în care scriitura arborescentă, pluristratificată, hipnotică te cucerește. Ele sunt mai ales paginile din *Cum am întemeiat Montrealul* – pentru mine proza cea mai bună a cărții, o mică bijuterie”. Adina Dinițoiu consideră ca acest *Cum am întemeiat Montrealul*, împreună cu *Bună dimineața, cimpanzeo* „dau măsura valorică a *Contorsionistei*, o carte inegală”. Criticul remarcă: „Proza e construită ritmic – frazarea e muzicală, scriitura amestecă limbajul învechit, tip roman de aventuri, cu intruziunile de replici postmoderne –, secvențele narative sunt punctate de un pasaj-refren, pe care îl redau mai jos, și care poate fi citit ca un fel de *mise en abîme*, de artă poetică a autorului, a tehnicii sale de lucru și a viziunii pe care ea o face să iasă la suprafață”. □ *Viața dincolo de zidurile cetății* de Cristina Ispas receptează *Inevitabil* (Casa de pariuri literare, 2011) al lui Andrei Doboș, remarcând importanța pe care o are dimensiunea senzorială: „cu *Inevitabil* ne aflăm dincolo de zidurile cetății abia părăsite (cetate pe care am putea-o numi, după Joyce, *the centre of paralysis*), într-un univers postapocaliptic care nu are însă aproape nimic de a face cu imaginea puternic conotată negativ a apocalipsei cu care suntem bombardați constant în primul rând dinspre media. Dimpotrivă, apocalipsa are aici, la fel ca la William Blake în *The Marriage of Heaven and Hell*, de unde Andrei Doboș își extrage motto-ul cărții, efecte mai degrabă benefice – în concordanță cu sensul inițial, etimologic, al cuvântului, acela de *revelație, descoperire* –, focul apocaliptic având de fapt rolul de a curăța *porțile percepției*, de a potența percepția, printr-o recalibrare a *celor cinci simțuri*. Prin urmare, nu dimensiunea spirituală, ci cea senzorială, chiar dacă «la nivelurile subtile» cele două par să se suprapună, predomină în *Inevitabil*”. □ Daniel Cristea-Enache anunță *Instituția moartă a poștei* de Ionuț Chiva (Casa de pariuri literare, București, 2011), intitulându-și articolul *În contra direcției fake*. Cristea-Enache evidențiază „balansul criticii de întâmpinare între o receptare aproape entuziastă și una, dimpotrivă, penalizatoare. [...] aș vedea în chiar acest balans un merit al poeziei luate în discuție. Inadecvarea unui părți a criticii (vom vedea care) se datorează nu atât lipsei de gust, cât dificultății de încadrare și apreciere a poeticității din *Instituția moartă a poștei*. E o poezie prozastică și tranzitivă, aparent banală și dezlănătă, întinzându-se în toate părțile și vorbind despre lucruri puse laolaltă după un criteriu care unora le scapă. La a doua lectură – de care criticii mai grăbiți se dispensează – se vede cum materialul aparent haotic se organizează de-a lungul unor axe și cum aproape fiecare accent poetic are rolul său în ansamblu. În fine, la a treia lectură (ceea ce este deja o notă bună pentru orice carte), se va vedea dacă ansamblul acesta coerent și atent lucrat nu dă nota de artificialitate pe care

o regăsim în cazul altor ansambluri și configurații poetice, la fel de coerente și de bine lucrate. Abia *aici*, pe acest palier al autenticității rezistând după lecturi succesive, se poate vorbi despre un poet cu adevărat remarcabil – așa cum Ionuț Chiva este”. Criticul subliniază: „Una dintre obsesiile protagonistului (și axele cărții) fiind identificarea genului *fake*, constructul lui Ionuț Chiva va cenzura frecvent, în registru ironic, ipostazele, atitudinile, proiecțiile de autoflatăre și autocelebrare. Fixația pentru propria imagine, de largă răspândire în postcomunism, este controlată aici printr-o permanentă verificare și destructurare a pozelor de *macho*, de *cool*, de *rănit*, de *neînțeles*. La acest punct (unul important), Ionuț Chiva intră în corespondență cu *Fuck the cool. Spune-mi o poveste* (2007) a lui C. Rogozanu, astfel că prezența lui Rogozanu pe coperta a IV-a e destul de semnificativă”. În opinia lui Enache, „Dincolo de șocurile administrate limbajului poetic pentru ca acesta să devină autentic și integral asumat, e în *instituția moartă a poeziei* o dramă a comunicării”. ■ La categoria *Eseistică*: □ Dana Pârvan-Jenaru conspectează *Breviarul sceptic. Și alte eseuri despre simplitate* (Polirom, Iași, 2012) al lui Valeriu Gherghel sub titlul *Posibilitate și relativitate în simplitatea interpretărilor*: „Definind simplitatea (nu sărăcia, nu platitudinile simțului comun!) hermeneutică drept «calea cea mai concisă de la premise la concluzie», Valeriu Gherghel înclină mereu balanța către «a citi economic», atitudine mult mai rezonabilă decât aceea «de a interpreta în exces». [...] Principiul lui Umberto Eco – «Limitele interpretării coincid cu drepturile textului» – îmi pare a orienta maniera în care Valeriu Gherghel concepe interacțiunea dintre cititor și text, un cititor prins între *intentio auctoris*, *intentio operis* și... propria imaginație, care îl poate expune riscului unei lecturi deviate”. Criticul observă „Valeriu Gherghel optează permanent pentru prețuirea textului în special prin demonstrarea fidelității față de acesta, prin lectura controlată de text. Astfel, interpretarea este văzută nu ca exercițiu ludic, gratuit, ci ca o operațiune rațională, care impune de fiecare dată justificări și care nu trebuie să aibă niciodată drept scop *interesantul*. Simplitatea, da! Cu atât mai mult cu cât de bunul-simț este apropiată simplitatea și nu complicarea. «Paranteza scepticului» nu întârzie însă a se deschide: „nu sunt tocmai sigur de universalitatea principiului simplității. Uneori poate avea numai o relevanță locală. Există împrejurări unde risipa e inevitabilă, fiindcă universul nu e deloc simplu“. [...] Valeriu Gherghel analizează și *crucile interpretative* (a se citi indeterminarea interpretativă a unor cuvinte, enunțuri, formule) sau *nodurile gordiene* care devin tot atâtea prilejuri de a ni se confirma ideea că «dificultățile lirice sunt eterne ca și frumusețea lor». De aceea, bineînțeles, orice neînțeles trebuie să rămână de neînțeles și atunci când întâlnești ininteligibilul trebuie să te oprești”. Dana Pârvan-Jenaru concluzionează: „Nu e tocmai simplu să înțelegi *Breviarul sceptic* al lui Valeriu Gherghel, dar efortul hermeneutic e departe de a fi gratuit. [...] Interpretările subtile, coerente, inedite și în plus pigmentate cu plăcerea paradoxurilor polemic-jucăușe fac din *Breviarul sceptic. Și alte eseuri despre simplitate* un volum esențial în domeniul hermeneuticii”. □

Sub titlul „*Românii*“, și ei inventați Cristian Cercel notează volumul lui Claude Karnoouh *Inventarea poporului-națiune. Cronici din România și Europa Orientală 1973-2007* (traducere de Teodora Dumitru, prefată de Sorin Antohi, Idea Design & Print, Cluj, 2011): „*Inventarea poporului-națiune* reprezintă versiunea română a unui volum scris inițial în franceză, la începutul anilor '90 ai secolului trecut, întregit acum cu adăugiri răzlețe și cu o postfață care abordează perioada post-comunistă. Traducerea (excelentă!) îi aparține Teodorei Dumitru. Titlul este parțial înșelător, pentru că sugerează un dialog cu o întreagă serie de scrieri apărute în ultimii 30 de ani, care tratează caracterul construit al *identităților* și *națiunilor*. [...] Herder, Kant, Heidegger, Blaga, Noica, pe de-o parte, țărani din Breb, Maramureș, pe de altă parte: Karnoouh se mișcă cu dexteritate între cei doi poli ai cercetărilor sale, atingând nu doar *en passant* politicul comunist (și postcomunist, în postfață). Sunt totuși înclinat să spun că lipsește o analiză a modului în care *poporul-națiune* a fost produs și reprodus în mod concret, prin intermediul statului, în spațiul dintre ontologia autohtonistă discursivă (unirea etnicului cu filozoficul), pe de-o parte, și orizonturile ciclice și tentativele prezente în ruralul românesc de eschivare în raport cu modernitatea și modernizarea, pe de altă parte”. Criticul afirmă: „Scriind despre o carte în română a lui Claude Karnoouh, trebuie să remarc, pe de-o parte, stilul cu valențe literaturizante în care acesta își înregistrează experiențele și analizele și, pe de altă parte, admirabila redare în română a textului, meritul aparținându-i, desigur, traducătoarei Teodora Dumitru”.

■ La categoria *Istoriografie*, sub titlul *Cum învățăm să deconstruim trecutul învățat cândva?*, Dragoș Sdrobiș discută *Didactica apartenenței. Istorii de uz școlar în România secolului XX* (Ed. Institutul European, 2012) de Cătălina Mihalache, admitând că: „analiza Cătălinei Mihalache nu se oprește doar la o simplă analiză a avatarurilor istoriografice. Demersul urmărește să depisteze și filioanele prin intermediul cărora *memoria colectivă* se regăsește în maniera de rescriere a trecutului. Încadrarea istoriei și a memoriei în același registru epistemologic poate părea un act de transformare a celei dintâi într-un soi de demers cu resorturi mai degrabă psihanalitice sau patologice decât științifice. Și nu puține sunt vocile care fac din istorie un act de memorie, deci unul care se supune inevitabil dialecticii amintire-uitare, prin care se filtrează *ceea ce merită reținut*. Și cum ar putea *acționa eficient* trecutul asupra prezentului decât prin intermediul manualului școlar, al celebrărilor festive sau al invocării antecesorilor în momentele de criză identitară? Istoria ca discurs exhaustiv devine, până la urmă, o acțiune imposibilă. Tocmai de aceea, manipulând memoria, istoria provoacă uitarea. Prin acest mecanism al memoriei manipulate se pun între paranteze anumite perioade dificile pentru orice discurs identitar: iată cum «a povesti o dramă înseamnă a uita o alta» (P. Ricoeur, *Memoria, istoria, uitarea*, Timișoara, Ed. Amarcord, 2001)”. ■ La *Istorie literară* Geo Șerban publică *Intrigă și iubire în jurul „Stelei fără nume” (I)* (continuare în numărul următor). Criticul relatează dificultățile pe care le-a întâmpinat punerea în scenă a piesei *Steaua fără nume*, lui Sebastian

nefiindu-i permis să o semneze în baza unor legi care „impuneau un embargo sever oricărui scriitor evreu, prin interdicția de a-i circula liber numele”. Identitatea autorului este astfel ascunsă până un an mai târziu „după ce spectacolul fusese plebiscitat de public drept cel mai bun din întregul an 1944”. „Succesiunea etapelor de laborator se găsește expusă lapidar în capitolul comentariilor aferente *Stelei fără nume*, în volumul II al ediției *Opere*, lăsând cititorul, dacă dorește, să completeze tabloul cu amănunte din lectura *Jurnalului*. Pe larg, se reconstituie receptarea spectacolului”. □ Zoltán Rostás scrie despre *Istoria Orală în Bucureștiul paralel al anilor '80. Amintirile unui păstrător de amintiri*: „Septimiu Chelcea, coordonator al unui volum de metodologie sociologică și mare amator de biografii sociale, a apreciat entuziasmul meu și m-a cooptat pentru studiul *Documentele sociale și istoria orală* (Chelcea, 1985, 61-77), primul în România cu această temă. [...] Nu invocam nici o instituție, clarificând că sunt interesat *personal* de istoria lui. Când, la începutul anilor '80, am demarat primul proiect, pe care l-am denumit *Bucureștiul multicultural* (adică identificam subiecți aparținând unor culturi etnice și de grup), căutam nu «un german» sau «un aristocrat», ci un prieten sau o cunoștință apropiată dintre germani sau aristocrați. În cazul proiectului legat de Școala sociologică de la București (pe care nu am să-l detaliez aici), legătura mai veche cu profesorii Mihai Pop și H.H. Stahl mi-a facilitat intrarea la toți cei abordați”. ■ La rubrica sa săptămânală *Lecturi în Vremuri de Austeritate, din recolta de cărți de la Gaudeamus* Cristina Manole prezintă: □ *Acasă. O istorie a vieții private* (Polirom, 2012, traducere de Ciprian Șulea) al lui Bill Bryson: „un studiu foarte aplicat și scris la rece pe baza unei temeinice cercetări [...] în fond, este o carte de antropologie culturală, unde detaliul istoric se pliază pe mentalitățile și utilitățile unei epoci. Fiecare cu parfumul sau mirosurile ei. La propriu și la figurat. Poveștile – pentru că avem și numeroase povești, pe lângă toate acele multe informații erudite – sunt fermecătoare”; □ „Roger-Pol Droit semnează o frumoasă introducere în lumea filosofiei, despre mari gânditori care au alimentat lumea ideilor din ultimul secol și lucrările lor cele mai importante pe care ar trebui să le parcurgem. *O listă minimală. Maeștrii gândirii. Cei mai importanți filozofi din secolul XX* (Ed. Litera, 2012, traducerea din engleză de Adrian Cotoră, Colecția IQ 230) se dovedește o extrem de incisivă și elegantă panoramare a unui domeniu presupus arid”; □ Noam Chomsky, *Noi creăm viitorul. Ocupații. Intervenții. Imperialism. Rezistență* (Corint, 2012, traducere de Adriana Ciorbaru, cu un pertinent cuvânt înainte al lui Petre Otu); □ Ian Kershaw, *Hitler* (Ed. Meteor Press, traducere din limba engleză de Dan Criste. ■ La *Actualitate* Doina Ioanid publică un *Interviu* cu Kim Thúy și Pascal Janovjak sub titlul *O ușă deschisă*: „Kim Thúy și Pascal Janovjak s-au aflat de curând în România pentru a lansa volumul epistolar *Pentru tine*, apărut la Editura Spandugino, în traducerea Ligiei Soare. Autoarea canadiană de origine vietnameză Kim Thúy, cunoscută deja în România după publicarea romanului *Ru*, și autorul francez de origine slovac-elvețiană Pascal Janovjak și-au întâlnit cititorii la Librăria Bastilia

din București, la Iași, Chișinău și, firește, la Gaudeamus”. Reținem: „**Pascal Janovjak**: A fost o condiție în punctul de plecare. A fost efectul faptului de a vorbi cu cineva pe care nu-l vezi, dar de care te simți apropiat, ceea ce-ți permite să scrii lucruri foarte intime despre tine. Datorită vitezei corespondenței, pentru că ne scriam în fiecare zi, am putut da ceea ce era mai important celuilalt. Cred că asta explică interioritatea acestei cărți. [...] - *E dorința oricărui scriitor de a ieși din singurătatea scriiturii sale. Ați avut numeroase întâlniri cu cititorii. Ați simțit că i-ați inclus în acest univers despre care vorbeați?* P.J.: În tipul ăsta de carte construită în doi, cititorul simte că este în același timp în interior și în exterior. Privește o scenă, dar poate o privește prin gaura cheii. Am avut parte de multe comentarii de genul ăsta. Oamenii aveau impresia că este ceva autentic, dar care nu e făcut să fie expus”. ■ La rubrica sa *Avalon* Ovidiu Pecican se referă la *Istoria ca poezie și umor*: „Un nou prilej pentru reluarea discuției se ivește grație talentului impresionant al unui parodist care, exersând cu sistemă în perimetrul caracteristic darului său, a ajuns recent să alcătuiască prima istorie a poeziei noastre de la începuturi și până astăzi în parodii alăturate originalelor. Vorbesc aici despre Lucian Perța, autorul volumului *Vizita de dimineață. O panoramă a poeziei românești de la origini până în prezent* (București, Ed. Tracus Arte, 2011, 652 p.). Antrenat în atelierile grupării creatoare Ars Amatoria, la sfârșitul anilor '70, pe când studența prin Cluj, Lucian Perța s-a dovedit a fi poetul echipei în care Ioan Groșan a jucat rolul prozatorului și al dramaturgului, Radu G. Țeposu pe cel al criticului și istoricului literar, iar George Țâra pe cel al managerului cultural și al jurnalistului de vocație”. În opinia criticului volumul „oferă o panoramă lirică ce rămâne deplin poetică, dar care își vedește și versanții critic și istoric prin selecția operată, prin ordonarea cronologică și valorică, prin selectarea cutărei producții și nu a alteia de același. [...] Desigur, suntem pe un teren în care afinitățile își spun cuvântul. Metoda lui Lucian Perța este, din acest punct de vedere, impresionistă, el parodiind numai texte față de care are o anume afinitate”. Ovidiu Pecican conchide: „Una peste alta, delicioasa și cu totul uimitoarea aventură parodică a lui Lucian Perța se transfigurează, sub ochii cititorilor, într-o repertorizare literară de anvergură cantitativă și calitativă, dând prima istorie a poeziei românești prin parodie. [...] Pe de altă parte, să scrii o întreagă istorie literară, de sute de pagini, în... versuri – ritmate, rimate sau ordonate cât se poate de divers, după mode, școli, stiluri și epoci – este, iarăși, în sine, un proiect menit să azvârle într-o posteritate favorabilă numele cui îi vine o asemenea idee”. ■ *Educație*: Mona Momescu scrie despre *Refuzul limbii române și respingerea darului. Câteva speculații simbolice*. Autoarea precizează „În numărul din 14 noiembrie 2012 al «Gazetei românești» din Italia, a apărut articolul *Nu vrem nici gratis cursurile de limba română*, tradus după «Il Messaggero». Articolul ne-a fost semnalat, celor care predăm limba și cultura română în diverse colțuri ale lumii, de către colega mea, Camelia Dragomir, lector de limba și cultura română la Universitatea din Pisa. Pe bună dreptate, domnia sa își exprima tristețea cu

privire la respingerea brutală a unei oferte făcute comunităților românești de către Institutul Limbii Române prin programul LCCR sau de către guvernul României direct prin alte tipuri de programe ce vizează păstrarea identității lingvistice a românilor care trăiesc în afara granițelor”.

● **[„România literară”, nr. 49]** Nicolae Manolescu își intitulează editorialul „*Păunescu a făcut (rău) cât jumătate din Securitate*”, explicând: „Fraza din titlul editorialului a fost rostită de un participant la una din întâlnirile «României literare» și anume la aceea cu tema *Scriitorii și Securitatea. Ce ne spun dosarele CNSAS*, din noiembrie 2003. Remarca poate părea exagerată, dacă privim lucrurile din punct de vedere cantitativ”. Manolescu atrage atenția asupra calității și pertinentei interpretării care a făcut textele informative ale scriitorilor mai valoroase Securității decât multe altele. ■ La rubrica sa *Cronica Ideilor*, cu titlul *Receptivitatea pericopelor*, Sorin Lavric comentează volumul lui Andrei Pleșu *Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste* apărut la Humanitas. Reținem: „A vorbi în pilde e un mod de a le cruța fragilitatea. Mai mult, e o garanție că adevărul ajunge la urechile lor. Ca un om să fie receptiv la transcendență, trebuie îmbiat cu un șir de povești enigmatice. Lipsa poveștii nu numai că ar ține numenul departe de lume, dar l-ar condamna pe om la neînțelegere. În plus, în fața marilor întrebări ale existenței («întrebările rusești», cum le numește Andrei Pleșu, exemplu «care e sensul vieții?», «ce e iubirea?»), nu poți răspunde silogistic, prin argumente logice, ci doar pe ocolite, prin secvențe diegetice”. Lavric observă: „Ce intrigă la volum e că, vorbind despre înțelesul parabolelor, Andrei Pleșu se întoarce mereu la condiția receptării lor. Putința receptării (sau a nereceptării) devine laitmotivul cărții și deopotrivă criteriul de clasificare a pericopelor hristice. Unghiul bizar în care se așază autorul face ca parabolele să fie povești autoreferențiale: mesajul lor e despre riscul de a nu le înțelege mesajul. [...] Potrivit lui Andrei Pleșu, în spunerea pildelor Iisus arată o tactică retorică bine cumpănită: e vorba de dislocarea simțului comun, de înlăturarea clișeeilor, de repudierea formulelor fixe. Din acest motiv, vorbele sale nu pot fi prinse în tiparele vreunei ideologii”. În opinia lui Sorin Lavric „ce izbește la volum e maniera verbală a autorului, dansul cuvintelor în pagină. Pleșu se află în posesia unui aparat lexical ai cărui fermenți pot digera orice temă asupra căreia se apleacă. [...] La Pleșu există o cochetărie a adjectivelor care culminează într-o concizie tăioasă, de vocabule scurte și totuși simandicoase. [...] atenția cititorului e deseori absorbită de o virtuozitate expresivă care pune în umbră parabolele. Stilul cu care Pleșu atinge o temă duce la eclipsarea ei treptată [...] Maniera atică a pildelor e întrecută de stilul asianic al volumului”. Astfel, concluzionează criticul „rezerva față de accentele categorice, care trădează asumarea unor certitudini tari, menite a fi propovăduite cu nerv prozelitic, i-a dat lui Andrei Pleșu obișnuința afirmațiilor relative, și din acest motiv inteligența lui sclipitoare are un straniu efect dizolvant: pruncii nu sunt chiar inocenți, nerușinarea (*anaideia*) e uneori bună, iar săracii cu duhul nu sunt defel proști”. Întrebându-se cine va gusta volumul, Lavric conchide „volumul se adresează

degustătorilor de stil rafinat, melomanilor livrești care vor ritmul unei fraze de rasă, și filosofilor care vor să învețe cum poți mânui nuanțe contrare fără a te încurca în capcana lor. În contra filantropiei evanghelice, Andrei Pleșu nu scrie pentru toți și în nici un caz pentru oricine”. ■ La *Cronică Literară*, în *Visuri trecute, uscate flori (I)*, Cosmin Ciotloș analizează romanul Florinei Ilis *Viețile paralele* (Polirom): „Nu știu în ce măsură autoarea l-a citit pe Thomas Pynchon, nici dacă, citindu-l a rezonat cu structurile paranoide din *Gravity's Rainbow*, *Mason & Dixon* sau *Against the day*. Faptul că, în *Viețile paralele*, dăm peste o echipă specială a Securității Statului care trimite (Dumnezeu știe cum) agenți în trecut (secolul al nouăsprezecelea) și-n viitor (anii două mii), pentru a afla totul despre Eminescu (antumul și postumul) mă face să cred că da. Oricum, în această privință, Florina Ilis și-ar fi putut găsi o tradiție imediată și mai aproape de noi. Mircea Cărtărescu (cu cele trei volume ale *Orbitorului*), Ion Manolescu (cu al său *Derapaj*) sau Ioana Pârvulescu (cu *Viața începe vineri*, de curând continuat într-un nou roman, *Viitorul începe luni*) [...] Două dintre calitățile asianice ale acestei cărți s-au lămurit deja: inteligența compozițională și adaptabilitatea stilistică. Suficiente, cred eu, pentru ca *Viețile paralele* să fie un roman admirabil”. ■ La *Comentarii Critice*, în *Vitalitățile deșertăciunii*, Marius Miheț abordează *Cronicile genocidului* de Radu Aldulescu: „Radu Aldulescu execută incizii de mare finețe în lumi arhicunoscute, interesat fiind cum anume funcționează în omul animal ispita, viciul și curiozitatea degradării. Pentru că, indiferent de alteritățile unei lumi, cele ce oferă verosimilitate unui univers sunt strategiile sechestrării. Într-o anume măsură, cea care dă tonul în romanele lui e clasa politică, abia apoi puterea nevăzută a păcatului. [...] Patria lui Radu Aldulescu e o Românie toxică, un univers al sonatelor subterane, declarative, unde cicatricile se extind sub semnul unei exterminări tendențioase”. Despre romanul *Cronicile genocidului* Miheț afirmă: „trebuie citit laolaltă cu *Îngerul descălecat*, apărut într-o primă formă în 1997, și publicat mult îmbunătățit anul trecut. Totul pornește de la credința că «femeia l-a încălecat pe dracu’ și dracu’ a-ncălecat lumea și pământu’». [...] Nu s-a remarcat niciodată naturalețea cu care Aldulescu transcrie în romanele lui psihologia personajelor feminine. Îmi pare că mult mai expresiv decât a eroilor. *Cronicile genocidului* se remarcă, la scară mică, și prin excelenta instrumentare a poeziei disprețului din cuplu”. ■ În cadrul rubricii sale săptămânale *Semn De Carte* Gheorghe Grigurcu vorbește despre *Un nou mal du siècle* referitor la poezia lui Robert Șerban din *Moartea parafină* (Cartea Românească): „Robert Șerban pare a răsfrânge în versurile d-sale un nou mal du siècle. E o nepotrivire cu lumea, însă nu una grandios-rebelă ca-n romantism, ci apatică, jemanfișistă, o sfidare moale, o lehamite disprețuitoare. [...] Flegmatic, poetul fuge de abstracțiuni, de vorbele *mari*, de patetism, practicând un soi de *întoarcere la natură* (realitate) de rang secund, într-un mediu urban care apare deconvenționalizat, depreciat printr-un soi de golănie vag intelectualizată, persiflatoare. E o saturație de viață înfățișată fără ocol, ca o miză de căpetenie a lirismului. Drept care poezia nu e

imagine și senzație cum socotește un comentator, citat pe coperta a IV-a, ci mai curând tehnică și sens, fiind articulată *la rece* printr-o operație de reducere a sensibilității genuine prezumate”. ■ Simona Vasilache se oprește la Octavian Goga, cu *Despre omenie*: „Deși istoria literară îl păstrează ca scriitor de poezie patriotică, înclin să cred că nu proiectul de țară e acela care rămâne după Goga. Mai curând, un proiect de cetățean sau, dacă nu e mult spus, de om. [...] în spiritul idealurilor unei intelectualități pământene, la propriu și la figurat, care nu vrea mult și nu caută departe”. ■ La categoria *Lecturi*: □ Iulian Boldea revine la poezia lui Mircea Dinescu, intitulându-și articolul *Calitatea de martor*. În opinia sa „Isarlâk-ul lui Mircea Dinescu este un peisaj al contrastelor conciliante și al freneziei senzoriale, al mirajului de o clipă și al realului de o materialitate copleșitoare. *Martor la porțile Orientului* este tocmai o astfel de poezie în care se presimt aromele, formele și culorile îmbătătoare ale Orientului, cu prisosul lor extatic, cu lipsa de măsură în toate și, mai ales, cu amoralitatea atotprezentă. Viziunea lirică este configurată aici din aglomerări de forme și alcătuiri trupesti, din acumulări de senzații și imagini de o deconcertantă concretețe. Foamea de concret se întretaie, însă, cu o la fel de irepresibilă înclinație spre lumea fără contururi ferme a iluziei perpetue. Simțul gravității și instinctul ludic sunt cele două instanțe care prezidează arhitectura acestui poem dominat de aromele seducției și de reculul sceptic în fața unei lumi părelnice”. Iulian Boldea observă că „o temă privilegiată a acestei poezii este și cea a livrescului; poetul resimte cu feroare și supliciu presiunea literaturii. De fapt, mirajul acestei lumi balcanice, pitorești și policrome în desenul ei tragic și comic totodată este întreținut de iluziile literaturii, de umbra unui trecut filtrat prin retortele amăgitoare ale spiritului ludic și livresc”. Astfel „dacă în primele două strofe poetul transcrie, în cerneala abundentă și multiformă a fanteziei sale delicat-baroce, o lume cu contururi învălmășite, cu relief sinuos și părelnic, în următoarele două viziunea aceasta exotica a lumii balcanice afundată în mit, atemporală și utopică, se găsește amendată de un prezent ce o neagă, un prezent al istoriei, al desacralizării și concretitudinii lipsite de orice anvergură simbolică”. □ Geo Vasile semnalează *Casa Gorgias* de Gellu Dorian (Ed. Niculescu, 2011), în *Naturalețe și vocație epică*: „Este o scriere în dulcele stil clasic, dar agrementată cu achiziții estetice modernisime în plan epic, ca, de pildă, episoade autoreferențiale, știința dedublării și a monologului interior, flash-back-uri, transferul telepatic și fantasmatic (realizarea unui *tête à tête* peste veacuri cu eroul, trăitor în prima parte a veacului XIX), insertul documentului de arhivă, reprodus în carte cu parcimonie, mai ales pentru parfumul lingvistic de epocă”. ■ La *Cartea de proză*, în *Povestea unui succes*, Luminița Corneanu prezintă *Căutătorii de povești. O călătorie prin bibliotecile de astăzi* de Radu Paraschivescu, Cătălin Ștefănescu, Irina Păcurariu, Vlad Petreanu (Humanitas): „Oricât de incredibilă vi s-ar părea această poveste, ea este 100% reală și tocmai acest lucru și-au propus să-l demonstreze cei patru căutători de povești invitați de Biblionet să facă turul bibliotecilor publice (au

vizitat 60 din cele 1600 de biblioteci înscrise în program). Textele care alcătuiesc volumul sunt, dacă vreți, un fel de jurnal de călătorie colectiv, format din episoade petrecute în diverse biblioteci din țară. [...] *Căutătorii de povești* este, în esență, o carte despre cum arată România astăzi și, mai ales, despre cum poate ea arăta”.

■ La *Cartea de poezie, Spaime și narcisisme*, Adina Dinițoiu recenzează volumul lui Dan Coman *ERG* (Ed. Charmides, Bistrița, 2012) afirmând: „Acest narcisism (sarcastic) atinge un punct culminant, de pildă, într-un poem de dragoste, în care ceea ce Dan Coman numește «dragostea mea pentru mine» (vezi și poemul omonim) e figurată tot masculin-feminin, ca un act de dragoste al poetului asupra propriului său corp, asupra căruia se apleacă precum un bărbat asupra unei femei: «cu adevărat: niciodată n-am încetat să-/ mi vorbesc altfel decât unei femei/ dar astăzi nerușinarea a depășit orice închipuire./ astăzi când tocmai reușisem să-mi adorm trupul/ iar tensiunea dintre mine și el aproape că se risipise./ numai că nimic nu a fost mai puternic și nimic nu m-a putut opri:/ m-am ridicat în toată splendoarea mea deasupra trupului meu/ și l-am ținut între perne/ și întocmai ca unei femei i-au fost de-ajuns/ câteva mișcări puternice și pline de precizie/ pentru ca strigătele lui înfundate să-mi acopere strigătele». [...] toate poemele de dragoste din volum sunt autocentrate, în ciuda prezențelor feminine (precum Teodora sau *femeia înaltă*), prezențe dacă nu marginale, atunci asimilate cumva propriului trup auctorial”. Concluzia Adinei Dinițoiu e însă că „poemele cele mai bune sunt cele în care se păstrează o anume violență – (neo)expresionistă – a imaginilor viscereale, a dezintegrării corpului, în care se întreține acea spaimă cu chip feminin, iar nu cele în care intervin autoironia și narcisismul cu tentă sarcastică”. □ *Tineri prozatori*: apare *Eroi locali* de Răzvan-Ionuț Dobrică cu o introducere de Alexandru Mușina. ■ Mihai Sorin Rădulescu aduce în atenția publicului *O scrisoare de la Gheorghe Brătianu*. ■ La categoria *Restituiri* Nicolae Scurtu oferă *Note despre epistolograful Șerban Cioculescu*. □ Ioana Scoruș publică *Elevilor nu le mai place școala*. ■ Versuri de Adrian Alui Gheorghe. ■ La rubrica *Ochiul magic*: □ „*Cel mai eficient prim-ministru*”: „La 85 de ani de la moartea lui Ion I.C. Brătianu, revista «Istorie și civilizație» (numărul 38, noiembrie) îi consacră acestui mare om politic un substanțial capitol: personalitatea sa impresionantă este evidențiată prin articole semnate de istoricii Adrian Cioroianu, Dan Berindei, Ion Bulei, Ion Calafeteanu, Răzvan Theodorescu, Adrian Majuru, Mihaela-Cristina Verzea. Astfel, chiar în editorialul apreciatei publicații, Adrian Cioroianu îi fixează locul lui Ion I. C. Brătianu în istoria noastră. Opiniile sale sunt exprimate tranșant: acesta «nu este doar cel mai eficient prim-ministru pe care l-a avut România în secolul XX» «ci rămâne și un nume exponențial pentru ceea ce înseamnă modernizarea statului român». «Din punctul meu de vedere, continuă editorialistul, această perioadă de circa 50 de ani (1860-1910, să zicem) reprezintă cea mai bună epocă din istoria României. [...] Saltul pe care, în acest interval, îl face România – de la o provincie otomană, la statutul de regat cu ambiții, armată și prerogative recunoscute de majoritatea partenerilor

internațională – este fără precedent și fără egal în istoria noastră.» Evident, politicienii de astăzi ar trebui să-și însușească lecția lui Ion I. C. Brătianu: idealul său, ca și al celorlalți Brătienii, s-a numit România – așa cum observă Răzvan Theodorescu în evocarea sa”; □ „În «revista 22» (nr. 48, 27 noiembrie – 3 decembrie), descoperim, sub semnătura lui Codruț Constantinescu, o încercare de descriere, de definire a *mall*-ului ca prezență nouă și tiranică în spațiul autohton. Acestui «templu al consumismului valah postdecembrist», [...] Nu suntem convinși că această «cheie civilizațională» (ar fi vorba despre ciocnirea civilizațiilor, cea occidentală vs. cea orientală) este cea mai potrivită pentru a explica fascinația pe care mallul o exercită asupra noastră. Mai degrabă e vorba despre crearea și livrarea unui paradis accesibil: «fără să plătești bilet de intrare», ai acces pentru câteva ceasuri într-un univers unde sunt etalate bunăstarea, opulența, confortul și îți e asigurată o anumită securitate meteorologică (e lumină, nu te bate vântul, nu te udă ploaia, temperatura e reglată ideal etc.), cu alte cuvinte, pătrunzi într-o iluzie”; □ *Dezorganizarea literaților din Italia*: E menționată remarca jurnalistului italian Andrea Bajani, într-un interviu realizat de Gabriela Lungu și Ioan-Pavel Azap și publicat în „Tribuna” (din 16-30 noiembrie) că admiră solidaritatea scriitorilor din UR, situația fiind cu totul alta în Italia.

13 decembrie

• [„Cultura”, nr. 47] C. Stănescu certifică *Un „desant” pentru Ibrăileanu*: „Colocviile *Garabet Ibrăileanu* care au debutat la începutul verii în Târgu Frumos au fost ocazia unui veritabil desant critic de care luăm cunoștință din paginile «Convorbirilor literare», revista aflată în ultimii ani într-un spectaculos proces de întinerire. Desantul tineresc pomenit mai sus face parte din acest fericit proces și-l țintește, acum, pe *bătrânul* Ibrăileanu, sub a cărui haină roasă de vreme, ne spun acești desanțiști admirabili, bate o inimă surprinzător de tânără, poate la fel de tânără ca a lor. Cu o privire proaspătă, dezbărată de convențiile scrisului *frumos* și ale coafurii stilistice literaturizante, ei văd spiritul înalt și inteligența strălucită – comparabilă cu a celui mai inteligent român cunoscut până acum, I.L. Caragiale – a celui mai important critic de la începutul secolului trecut [...] acesta e mesajul lui G. Ibrăileanu, și din practicarea lui a ajuns să scrie acel superb manual de umanism și umanitate din *Privind viața*, de unde aflăm: «Nu te certa cu viața. Nu fi o ființă abstractă! Frecventează societatea, petrece, glumește, joacă cărți, bea, ia-ți o amică, ori, dacă nu se mai poate, fă ceea ce se zice că facea Sainte-Beuve prin coridoare cu personalul de serviciu de sex opus. Nu te certa cu viața, nu face pe cimpanzeul abstract!» Memorabile în conținut și în formă, opiniile *desantului* de la «Convorbiri literare» cinstesc așa cum se cuvine un mare om și critic literar: G. Ibrăileanu”. □ În articolul *Scriitor de viitor* Cătălin Partenie reliefează romanul lui Alfred Bulai *Scriitorii*, Ed. Paideia, 2012: „Romanul este scris cu vervă, cu mult umor și cu un bun dozaj al episoadelor enigmatice”. □ Sub titlul *Nimic despre Don Quijote* Constantin Coroiu notează volumul Cameliei Leonte. „Intitulat *La*

umbra lui Don Quijote și apărut la «Ideea europeană», jurnalul este un foarte interesant exercițiu de autoscopie, de confruntare spirituală într-un univers cu totul inedit pentru autoare, de inițiere, de meditație pe tema identității, dar și de scriere pur și simplu. Notățiile Carmeliei Leonte, așa-zicând, la cald sunt pline de reflecții, de sentințe, idei și propoziții incitante, nu puține memorabile”. □ Prin *Biografia unei moralități tranzacționale* Ion Simuț semnalează volumele *Viețile lui Alexandru Paleologu de Tudorel Urian* (Ed. Vreamea, București, 2010, 208 pagini, plus anexe cu fotografii și documente fotocopyate) și *Alexandru Paleologu mason de Horia Nestorescu Bălcești* (Centrul Național de Studii Francmasonice, București, 2009): „Biografiile agitate, chinuite sau aventuroase eclipsează opera. Imediata posteritate alege nedrept. Nu-i o întâmplare că, în locul marilor scriitori (Sadoveanu, Arghezi, Blaga), sunt mai atractive biografiile unor scriitori insolitiți prin experiențele lor de viață, nu prin operă (disociere discutabilă), cum sunt, de pildă, Alexandru Paleologu și N. Steinhardt, I. D. Sârbu și Petre Pandrea, biografii interesante nu prin impactul lor cu literatura, prin articularea unei noi concepții estetice, ci prin socul unor relații instituționale sau spirituale mai puțin obișnuite”. Ion Simuț consideră că „Volumul lui Tudorel Urian *Viețile lui Alexandru Paleologu* (Ed. Vreamea, 2010) este simptomatic pentru o întreaga tendință a noii istorii literare. [...] Meritele indubitabile ale biografiei se văd în concizie, claritatea demonstrației, aspectul inedit al datelor, structurarea clară a capitolelor într-un ritm narativ, dar și stilul critic al lui Tudorel Urian, care invită la lectură. Talentul publicistic al lui Tudorel Urian și valorificarea unui larg fond arhivistic contribuie la realizarea unei excelente biografii, cum nu prea avem multe”. □ George Neagoe comentează studiul lui Claudiu Turcuș, *Estetica lui Norman Manea* (Cartea Românească, 2012), în *Scepticul nemântuit*: „Poate a recurs la prea mult material pentru un profil deja consacrat în Occident. Sigur, trebuia contracarată inerția receptării în România. Și foarte bine a făcut comentatorul, urmărind ascensiunea autorului și demontând prejudecata că prestigiul sau nord-american datează dinainte de publicarea eseului *Felix culpa*”. George Neagoe critică structura cărții și afirmă: „Compoziția *Esteticii lui Norman Manea* are scăpări și sub aspectul încadrărilor istoriografice”. Concluzia sa: „Monografia lui Claudiu Turcuș surprinde tot ce are relevanță pentru personalitatea lui Norman Manea. Domolirea entuziasmului și corijările de ordin informațional ar spori credibilitatea cărții”. □ Sub titlul „*Polivalența necesară*“. *Reconversia dogmaticilor* Alex Goldiș afirmă: „Interesant e faptul că multiplicitatea punctelor de vedere sau lărgirea orizontului criticii – despre care am vorbit în *Critica în tranșee* – sunt susținute acum nu doar de critica tânără, afirmată la începutul deceniului șapte, ci și de veterani ai marxism-leninismului. Modificarea radicală de discurs a foștilor ideologi staliști vorbește cel mai elocvent despre faptul că, în ciuda ezitărilor de început de drum și cu toate fantezmele compensative care-i bântuiau teoretizările și instrumentele de lucru, concepția criticii românești traversase ani-lumină în mai puțin de un deceniu. Mai mult, o parte importantă

din foștii critici marxiști, de la Ov. S. Crohmălniceanu până la Silviu Iosifescu sau N. Tertulian, de la Mihail Petroveanu până la Savin Bratu fac concurența tinerilor cronicari în ce privește racordarea la fenomenul criticii actuale”. Alex Goldiș analizează cazul lui Paul Georgescu și conchide: „Dacă nu în întregime, așa cum sugerează tendențios Ileana Vrancea, care încearcă să minimalizeze aportul tinerei generații în evoluția ideilor critice românești, măcar la Paul Georgescu și la alți ideologi revizuiți se verifică teza dublei formații, imposibile și hibride: marxistă și călănesciană”. □ Alex Ciorgar apreciază volumul lui Dan Sociu, *Combinatia*, Casa de pariuri literare, București, 2012 sub titlul *Roman natural cu pulp*: „romanul publicat la Casa de pariuri literare (*Combinatia*) reprezintă, sub aproape toate aspectele sale, un risc, un pariu pe care Dan Sociu l-a făcut atât cu Un Cristian, cât și cu cititorii lui. [...] Textul pare a fi scris spre exemplificarea momentelor subiectului. În răspăr cu aceste aspecte registrul colocvial, argoul, limbajul obscen, tematica ușor tabuizabilă (narcotice, prostituție, crimă), împing romanul către o cu totul altă categorie de cititori, [...] textul reprezintă, pe de o parte, reacția literară a unui om de cultură la toate mizeriile și tertipurile clasei politice, iar, pe de altă parte, *nuvela* reprezintă și un experiment narativ, o încercare de a produce ceva lizibil, accesibil (dar în același timp, valabil din punct de vedere estetic) în vremuri precare în care «nimeni nu mai citește nimic». [...] cartea rezistă prin stil și prin înscrierea într-o tradiție (pe de o parte, realistă, iar pe de alta, americană, cinematografică – fiindcă *pulp*)”. □ În articolul *Viața nu e în altă parte* Gabriela Dăianu abordează volumul lui Gelu Ionescu *Târziu, de departe...*, Cartea Românească, 2012: „*Târziu, de departe...* nu este un punct de vedere efemer al profesionistului îndepărtat de contextul socio-literar din țară, ci un discurs al apartenenței la realitățile vii ale prezentului. Articolele adunate în volum cristalizează o viziune”. □ Rozalia Buttinger continuă foiletonul *Lungul drum spre nicăieri. Germanii din România deportați în URSS (IX)* ■ *Literatură universală*: □ în articolul *Anglia victoriană și scriitura feminină* Rodica Grigore cuprinde romanul lui George Eliot *Middlemarch*, traducere de Eugen B. Marian, București, Ed. All, 2010. ■ Interviu: *O parte din actuala noastră elită nu se manifestă ca elită a României* - Dan Berindei se află în dialog cu Angela Martin.

● **[„Dilema veche”. Săptămânal de tranziție, nr. 51]** Florin Lăzărescu publică o scurtă povestire intitulată *Opt biscuiți la un leu* pentru dosarul *Vârsta de mijloc*. □ Numărul conține suplimentul pentru copii „DILEMATIX”, care reunește creații originale ale elevilor. □ Cecilia Ștefănescu este prezentă cu o povestire scurtă despre înaintarea în vârstă pentru dosarul *Vârsta de mijloc*. ■ Matei Martin scrie un articol despre tendința literaturii de a aborda comunismul ca subiect și despre problema relației politică-literatură. Autorul afirmă că publicul dorește cărți despre memoria comunismului, iar scriitorii care abordează aceste subiecte nu fac decât să își faciliteze vânzarea. Sunt menționați scriitorii Filip Florian și Lucian Dan Teodorovici ca exemple ale alegerii tematicii memoriei comunismului în scrierile lor.

14 decembrie

• [„Adevărul de weekend”, nr. 75] Nicolae Manolescu problematizează *Ideologia ca incultură*. ■ Este publicat un *Interviu* cu Jonathan Coe.

• [„Observator cultural”, nr. 396] La *Eveniment* Cezar Gheorghe prezintă *FILB 5 – un spațiu în care doar literatura contează*: „În numai câteva zile, grație efortului organizatorilor Oana Boca, Vasile Ernu, Bogdan-Alexandru Stănescu și Ioana Gruenwald ne-am obișnuit cu un mod de comunicare între scriitori și cititor rar întâlnit în lumea literară românească. Și, așa cum se spune, cu binele te obișnuiești cel mai ușor. Nu trebuie să mă credeți pe cuvânt. Sălile pline-ochi din fiecare seară sunt de ajuns ca să vă convingeți. FILB a crescut de la an la an, intrând în competiție doar cu sine însuși. Ediția a V-a (5-8 decembrie) a fost cea mai complexă dintre cele de până acum, având un număr ridicat de invitați dintre cei mai cosmopoliți. În cadrul Festivalului au susținut lecturi publice Jonathan Coe și Will Self (ambii din Marea Britanie), Goce Smilevski (Macedonia) – lectură din romanul *Sora lui Freud*, Lucian Dan Teodorovici (lectură din Matei Brunul, despre care autorul a mărturisit că nu este un roman despre comunism, acesta având în centru tema memoriei), Filip Florian (a citit din minunatul roman *Toate bufnițele*), Andrew Cowan (Marea Britanie), cu romanul *Worthless Men*, scriitorul maghiar Papp Sándor Zsigmond (autor al romanului *Vieți mărunte*), Mátyás Dunajcsik (Ungaria), Mihai Mateiu (cu volumul *Oameni*), George Szirtes (Marea Britanie), Kei Miller (Jamaica), Daniel Boyacioglu (Suedia) și Mircea Dinescu. În bună tradiție FILB, fiecare seară a fost încheiată de discuții moderate de Luiza Vasiliu, Cosmin Ciotloș, Nadine Vlădescu și Marius Chivu, care, pe lângă faptul că a fost moderator, a citit din volumul *Vântureasa de plastic*”. Cezar Gheorghe redă destăinuirile lui Will Self despre metoda sa de lucru: „Primul draft al fiecărei cărți este scris de autor pe o mașină de scris care a aparținut lui J.G. Ballard. Reproduc *mot à mot* cuvintele lui Will Self, care vorbea despre liniștea pe care computerul nu ți-o oferă atunci când scrii: «Once broadband came along, you can flip a switch or click a button when you were meant to be writing and instead find yourself watching a man fist-fucking a cow or you can flick another button and buy a pair of pair of reindeer oven gloves that you really didn’t need, and that’s kind of disastrous. [...] Because actually, if you’re writing fiction, it’s not quicker to write on a computer than on a typewriter where you have the silence of the absence of men fist-fucking cows and all that bullshit. It just goes all so better». Mai este nevoie să traduc? Will Self nu este genul de scriitor care să se ia pe sine în serios (cel mai mare păcat al unui autor, spune Nabokov). Fiindcă, după ce este în stare să glumească despre scris fără nici o reținere, poate discuta cu erudiție neostentativă despre atonalitatea muzicală și despre echivalentul ei în roman. Este același om care a scris *Umbrella*, un roman-eveniment (prima replică consistentă la *Ulise*) scris într-un *stream of consciousness* necrușător”. Cezar Gheorghe citează afirmația lui Will Self „motivul pentru care am apelat la anumite tehnici narrative moderniste nu a fost un omagiu adus lui Joyce, nu a fost

un exercițiu de intertextualitate și nu am făcut acest lucru prin intermediul unei problematice literare, ci printr-o reacție pur emoțională. Am simțit că nu mai pot spune «se duse la București» cu o anumită convingere, nu mai credeam în naratorul impersonal care spunea acest lucru, nu mai credeam în trecutul simplu pe care acea propoziție îl descria. Simt forța fluxului conștiinței în scrisul la prezentul continuu numai dacă tehnicile moderniste sunt abordate într-un mod emoțional și senzorial și nu pur formal”. □ Silvia Dumitrache realizează un *Interviu* cu Jonathan Coe: *Orice scriitură bună este politică, în sensul că îi ajută pe oameni să gândească mai liber*. Reținem: „cred în importanța imaginației, consider că scrisul și cititul sunt esențiale pentru dezvoltarea imaginației, care, altfel, fără a fi exersată, se pierde. De altfel, o mare dezamăgire am trăit când, după *Casa somnului*, am constatat că intensitatea trăirilor mele onirice s-a diminuat.[...] Nu știu, poate că e ceva prin care trec toți oamenii, odată cu înaintarea în vârstă. Poate de când am copii, sunt mai tot timpul obosit și mă scufund mai adânc în somn, dar cred totuși că are de-a face cu înaintarea în vârstă, pentru că, din nefericire, cu trecerea anilor, devii tot mai rațional, mai puțin predispus la imaginație”. Autorul britanic afirmă: „viața privată este extrem de importantă pentru mine, ceea ce vreau să spun public o fac în cărțile mele, restul trebuie să rămână în sfera personală. Am observat, uitându-mă la traducerea în diferite limbi a cărții, că e foarte greu să se păstreze sensul cuvântului *privacy*, de obicei la traducere se pierde. Asta mă face să mă gândesc la obsesia britanicilor pentru viața privată și la propria mea *britanicitate*, de care am încercat să fug mulți ani, dar într-un final mi-am dat seama că trebuie să o accept”. Scriitorul mărturisește „Am scris, înainte de *Casa somnului*, o carte numită *Ce hăcuială!*, pe când aveam treizeci și ceva de ani, eram destul de naiv în ceea ce privește raportul dintre politică și literatură, credeam că literatura poate să schimbe ceva, să aibă un efect concret. Dar acum cred că rar poate o carte să obțină un astfel de efect. O carte bună îi ajută pe oameni să-și dezvolte imaginația, așa că orice scriitură bună este politică, în sensul că îi ajută pe oameni să gândească mai liber. [...] Mă pasionează muzica, dar am fost întotdeauna curios să văd ce se întâmplă cu cuvântul, recitat pe muzică. Asta mi se trage din copilărie, când eram pasionat de filme. Pe vremea aceea, nu le puteam înregistra video, ci doar audio și obișnuiam ca noaptea, când mergeam la culcare, să le ascult, iar urechea mea a devenit receptivă la relația dintre muzică și cuvânt, dialog, fără suportul vizual”. ■ La secțiunea *Literatură*: □ Daniel Cristea-Enache recomandă *Fetele tăcerii*, vol. I-II (prefață de Mircea Iorgulescu, ediție definitivă îngrijită de Angela Martin, cronologie și referințe critice de Angela Martin, Curtea Veche, 2011) de Augustin Buzura în articolul *Fetele tăcerii. Strategii epice (I)*: „Două moduri diferite de a înțelege și evalua romanele curajoase apărute în România, în timpul socialismului real, s-au confruntat critic ori publicistic după 1990. [...] Primul, în ordinea constituirii și a expunerii în sferă socioculturală, a apăsător pe acest termen, curaj, și a listat în dreptul lui aproape toate contribuțiile literare care au luat distanță față de modelul realismului

socialist, influent până la exclusivitate în anii '50. Au fost însă eliminate, din această categorie a curajului prozastic, cărțile cu o miză artistică diferită, a căror îndepărtare de formula realismului socialist era, poate, și mai subliniată”. Daniel Cristea-Enache observă că „Prestigiul unor romancieri ca Marin Preda și Augustin Buzura a fost uriaș exact în regimul politic despre care romanele lor, în fond și în literă, vorbeau. Autorii erau suficient de critici pentru a coagula o rezistență culturală și a circumscrie o atitudine de curaj real; dar și îndeajuns de elastici, de flexibili, pentru ca aceste cărți să poată fi, totuși, publicate. După 1990, în contextul dispariției cenzurii și al deplinei libertăți de opinie și expresie, tocmai această elasticitate a fost reproșată romancierilor canonici, indiferent de categoria în care intraseră și de formula pe care cărțile lor o ilustrau. În condițiile în care cenzura socialismului real (oficial *desființată* în 1977) a lăsat să treacă spre publicul larg manuscrise de proză curajoasă, antitotalitară, ipoteza asupra curajului respectiv poate fi mai greu susținută, contrazisă fiind prin cea a unei complicități de adâncime între Scriitor și Sistem. Scriitorul, cu majusculă, ar fi legitimat Sistemul. [...] Diferența dintre curajul real al unui autor și cel prin care un alt autor doar se legitimează retoric ar fi dată – în acest mod de înțelegere a lucrurilor – de distincția, fără rest, publicabil/nepublicabil. Sub un asemenea unghi de lectură, un roman realmente curajos, la modul antitotalitar, este unul nepublicabil (și nepublicat) în timpul regimului trecut”. Daniel Cristea-Enache contrazice afirmația lui Buzura că în anii '70 literatura publicată urmărea exclusiv experimentul formal invocând drept dovadă *Fețele tăcerii*, *Marele singuratic* de Marin Preda (1972), *Îngerul de gips* de Nicolae Breban (1973), *Apa* de Alexandru Ivasiuc (1973), *Vânătoarea regală* de D.R. Popescu (1973), *Drumul egal al fiecărei zile* de Gabriela Adameșteanu (1975), *Iluminări* de Alexandru Ivasiuc (1975), *Delirul* de Marin Preda (1975). Am lăsat deoparte *Atrium* de Norman Manea (1974) și *Lumea în două zile* (1974) de George Bălăiță, în care modernitatea structurii narrative și preocuparea pentru „formă” sunt, într-adevăr, esențiale, fapt care nu le-a scos totuși, în timp, de pe palierul lor valoric”. Daniel Cristea-Enache scrie „O ultimă afirmație a autorului care se vede infirmată, de această dată, nu de componenții și constituenții câmpului cultural, ci de cartea sa este aceea care conexează necesitatea interioară a scrierii și publicării romanului cu planul *imediat* și cu momentul «când era cea mai mare nevoie de el». [...] Este greu explicabil, însă, de ce ar fi fost imperios necesară – în ordine simbolică antitotalitară – apariția, în 1974, a unui roman care să vorbească despre colectivizarea forțată din anii '50”. □ În *Rezonanțe afective: teatrul și divanul lui Jung* Lavinia Bârlogeanu consemnează volumul lui Valentin Nicolau *Păstrează copia și nu uita originalul*, (Nemira, Colecția „Cuaternar”, București, 2012): „Nu cred că Valentin Nicolau este neapărat un cunoscător al modului în care psihanaliza tratează raportul dintre ființa conștientă și arhetipurile inconștientului, nu mi-l imaginez stând comod pe divanul psihanalistului și confesându-se, dar comerțul literar pe care-l face cu atributele psihicului dovedește o bogată și subtilă intuiție

a jocului în care Sufletul (inconștientul) este întotdeauna câștigător, atunci când Eul îl ignoră și – în mod voit – îl exilează. Când originalul se răzvrătește și vrea să se întoarcă acasă, în propriul corp, copia nu mai servește la nimic” Lavinia Bârlogeanu consideră volumul „o meditație tulburătoare”: „Tunelul semnifică ieșirea din timp, din viață, trecerea în eternitate a Sufletului. Din păcate, piesa este un destin ratat, dacă o privim din perspectivă jungiană: căsătoria dintre Eu și Suflet, *coniunctio oppositorum*, nu se produce, prin urmare, nici Sinele, copilul divin al celor doi genitori – atât de diferiți prin natura lor –, nu are nici o șansă de a ajunge în locul Nemuritorilor (stațiunea situată la înălțime). Finalul tragic al acestei piese indică moartea definitivă a omului și trecerea prin tunel a Sufletului, îndrumat de flacăra brichetei aprinse (o metaforă a scânteii divine), spre locul în care așteaptă să-i fie scris un alt destin, pentru că – de data asta – nemurirea i-a fost compromisă de un Eu identificat, din proprie voință, cu arhetipul Umbrei”.

■ Sub titlul *Dezghețul criticii*, Claudiu Turcuș remarcă studiul lui Alex Goldiș *Critica în tranșee. De la realismul socialist la autonomia esteticului* (Cartea Românească, Colecția *Noua critică & istorie literară*, București, 2011): „dincolo de orice argumente furnizate de istoria/teoria literară, această carte merită o atenție sporită, întrucât spune povestea solidarității intelectual-umane din primele două decenii ale socialismului real, solidaritate imposibil de coagulat după 1989. [...] Două tipuri de obiecții i-au fost aduse *Criticii în tranșee*: că se cantonează în literaturo-centrism (C. Rogozanu) și că nu-i suficient de incisivă (Iulia Iarca). Prima e onest asumată ideologic – prin faptul că o invocă pe Ioana Macrea Toma intuim tipul de cercetare reclamat –, a doua se dovedește marcată de o perspectivă justițiară asupra postbelicului. Privite însă mai îndeaproape, ele reprezintă veritabile complimente. Căci Alex Goldiș și-a propus să scrie o narațiune (meta) critică în măsură să dea seama de morfologia formelor critice în primele două decenii de comunism, cu deschideri indiscutabile spre social, politic, ideologic, achitându-se de această sarcină teribil de echilibrat”.

■ La *Istorie literară* Geo Șerban publică partea a doua a articolului *Intrigă și iubire în jurul „Stelei fără nume”(II)*: „Vine în sfârșit seara când cortina se ridică, iar spectatorii aud din culise vocea nevăzutului acar, pe cât de lapidară, pe atât de imperativă: «Feriți linia!». Cu o anumită toleranță de circumstanță, poate s-ar fi îngăduit extinderea înțelesului replicii: lăsați să circule liber adevărul! Cronicile de spectacol inserate a doua zi în presă sunt ostentativ circumspecte, concomitent cu atacuri directe pe temeiul confirmărilor că Victor Mincu fusese o mască temporară. Numele lui înceta să mai figureze pe afișe. Totuși, prea târziu pentru ca măsura să stopeze scandalul ajuns pe punctul de a exploda. Incitatorul este un jurnalist de la «Universul», Valeriu Mardare, persoană cu vederi agresiv naționaliste, profesate anterior în coloanele cotidianului «Gazeta», tolerantă cu ieșirile extremiste. De data aceasta, manifestă insistentă îngrijorare că în funcționarea mașinăriei de lansare a piesei s-a strecurat un element impur, de natură să păteze autenticitatea spiritualității românești. Deși nu formula deschis acuzația, divulga prin deducție

o manevră de ocultare evreiască. Punerea la punct a zelosului denunțator trebuia, conform cutumelor publicistice, să se producă în aceleași coloane ale conservatorului și îmbâcsitului de prejudecăți ziar «Universul»". ■ *Filosofie*: sub titlul *Noica neoclasic* Adrian Niță conspectează studiul lui Constantin Aslam *Constantin Noica. Spre un model neoclasic de gândire: perspective interpretative asupra scrierilor timpurii* (Ed. Academiei Române, București, 2010): „pentru a înțelege mai bine intenția secundă a autorului ar fi nimerit să notăm *precondițiile* lucrării ce se impun în ordine metodologică. Prima este condiția *compatibilistă*, aptă să producă cercul hermeneutic «în absența căruia nu se poate institui o interpretare în marginile adevărului» (p. 28), și anume ca o parte dintre supozițiile de bază ale gândirii filozofice nicasiene să fie împărtășite de autor. A doua condiție este abordarea gândirii lui Noica în termeni proprii (nu e clar dacă ai lui Noica sau ai interpretului), adică punerea accentului pe înțelegere, pe cunoașterea datelor de context și chiar pe o *coincidență de metodă*". Adrian Niță argumentează: „Noica susține că sufletul românesc a fost trezit la conștiința de sine grație descoperirii propriiei europenități. Făcând saltul spre spirit, sufletul românesc adoptă categoriile occidentale de gândire și simțire, pentru a se reîntoarce la sine, ca rațiune. Desigur că de aici nu trebuie trasă concluzia că Noica ar fi privilegiat rațiunea. Și în această lucrare, el subliniază primatul sensibilității în raport cu rațiunea. Probabil că dintre toate caracteristicile neoclasicismului, acest aspect este cel mai prezent în scrierile nicasiene de tinerețe și, totodată, cel mai bine punctat de Constantin Aslam". Adrian Niță consideră că, „dincolo de contribuția lucrării la o istorie a gândirii identitare, accentul mare pus de autor pe aspectul contradictoriu al ideilor și teoriilor nicasiene reprezintă un alt versant demn de semnalat. Gândirea lui Noica apare ca o variantă a gândirii dialetheiste, în sensul dat termenului de Graham Priest, adică acele teorii filozofice ce au asumat contradicția în structura internă a argumentării. Scurtcircuitarea principiului clasic al necontradicției (principiul *exploziei*) a condus la elaborarea logicilor paraconsistente, în care ambii termeni (sau ambele propoziții) ai unei contradicții pot fi acceptați ca adevărați. Autorul exemplifică dialetheismul nicasian prin importanța jucată de cuplul categorial unu și multiplu". Criticul observă: „Considerații ample privesc, în cartea de față, locul și rolul lui Nae Ionescu în raport cu generația lui Noica. Se știe că acesta a fost un adevărat *șef de școală*, că a accentuat trăirea în dauna rațiunii, elaborând un program de analiză filozofică similar fenomenologiei, variantă a gândirii noologice, și reușind să instituie o nouă tradiție de filozofare (p. 72). Elementele principale ale schimbării provocate de Nae Ionescu sunt sintetizate de autor în termenii următori: perspectiva vitalistă și funcționalistă asupra existenței și conștiinței, privilegierea individului și a trăirilor conștiinței individuale, alianța dintre filozofie și religia creștin-ortodoxă, ideea că metafizica produce cunoștințe absolute, respingerea relevanței istoriei filozofiei pentru gândirea filozofică, respingerea ideii de evoluție în sens darwinian în numele creației și al revelației etc. (p. 77)". Adrian Niță afirmă: „Două obiecții am de

adus aici. [...] vorbind strict filozofic, așa cum dorește Constantin Aslam, deci nu ideologic, politic sau teologic, Noica nu pare să fi acceptat vreun element al gândirii profesorului Nae Ionescu. [...] A doua observație este că pentru a fi produs o schimbare în practicarea filozofiei interbelice ar fi fost necesar ca vechea paradigmă (adică cea maioresciană) să fie înlocuită cu noua paradigmă (cea naeionesciană). Dar acest lucru nu s-a produs”. ■ La rubrica sa *Softul Român* Șerban Foarță continuă *Centenarul Caragiale: Conțina și Tarotul (III)*. ■ La *Focus* Dan Burcea publică *Texte inedite ale lui Marcel Proust reunite pentru prima oară într-un volum* (volumul-eveniment, *Le Mensuel retrouvé*, publicat recent la Paris, la Éditions des Busclats): „Le oferim cititorilor noștri, în premieră, traducerea în limba română a unui articol publicat, sub pseudonim, de Marcel Proust, în septembrie 1891, din volumul *Le Mensuel retrouvé* la Éditions des Busclats, 2012, p. 137-140”. ■ La categoria *Portret* Péter Demeny îl salută pe Ion Ianoși în *Bătrânul și catedra*: „Sankt Petersburgul lui Dostoievski, Lübeckul lui Thomas Mann, Viena lui Beethoven, Parisul lui Brâncuși, *Estetica* lui Hegel, peștera lui Platon, Renașterea și Michelangelo, tragedia și Shakespeare – toate acestea și multe, multe altele au intrat în sala de cursuri de la Filologie, printre colegii mei care, așa cred cel puțin, l-au iubit ca și mine, au intrat în mine, așa cum orice profesor ar trebui să facă materia să intre în tine, să te asimileze ca s-o poți asimila, s-o poți asimila fără măcar să observi. Liszt, Chopin, Bach, Delacroix, Van Gogh, Tolstoi, Kant, Lukács și ceilalți au fost, de-atunci, nu niște nume uscățive dintr-un catalog sec al culturii, ci parte din trupul nostru cultural, din mintea noastră însetată. La cursurile acelea, mi-am dat seama că în cultură nu există numai o cronologie diacronică, ci și una sincronică, nu sunt numai creatori care se succed, ci și mulți care au trăit în aceeași perioadă, s-au împrietenit ori s-au dușmănit și s-au influențat reciproc”.

● **[„România literară”, nr. 50-51]** La *Contrafort* Mircea Mihăieș publică *Detectivi în iarnă*. Reținem: „Marea problemă a tuturor autorilor *hard-boiled* – și a lui Chandler, în particular, – a fost să găsească limbajul potrivit pentru a transmite unui număr cât mai mare de oameni adevărurile știute doar de cei puțini. Tensiunea dintre elitismul creației și nivelul cultural inferior al destinatarului s-a diminuat, pe de o parte, prin simplificarea limbajului, pe de alta, prin intensificarea comunicării. Instinctiv, autorii *hard-boiled* au împrumutat strategiile de seducție ale epocii, alcătuind un halo expresiv în care se putea recunoaște oricare din beneficiarii modelului cultural dominant”. În opinia sa „e discutabil, așadar, că detectivul *hard-boiled* ar fi un agent al schimbării sociale. E indiscutabil însă faptul că evoluțiile sociale din Statele Unite au modificat raportul cititorului cu literatura *hard-boiled*. Prima lovitură a fost dată prin generalizarea *mass-market paperbacks*, la sfârșitul anilor '30 și începutul anilor '40. Acest lucru presupunea un altfel de abordare literară a subiectului, o altă organizare a relațiilor dintre personaje. Deoarece iubitorii literaturii pulp detestau descrierile, autorii s-au reorientat spre un stil care corespunde nevoilor imediate de comunicare”. Despre

imaginea devenită emblematică a acestui tip de de detectiv, Mihaieș afirmă: „figura detectivului singuratic, marginal, necorupt și seducător devine un *asset* la care n-a renunțat niciunul din cei care au continuat să scrie în tradiția Hammett-Chandler sau chiar împotriva acestei tradiții. [...] Chiar masculinitatea sa este una problematică, de vreme ce e doar oglinda în care se reflectă mai degrabă refuzul sexului, și nu o identitate propriu-zisă de seducător. Această *masculinitate fără sex* constituie bazele unei psihologii bazate pe ambiguitate în relația detectivului cu femeia, dar și cu o spaimă difuză, căreia Chandler nu i-a găsit niciodată soluția”. Mihaieș observă de asemenea efectul multelor ecranizări asupra lecturii: „dacă Philip Marlowe s-a născut din suprapunerea și contopirea mai multor identități imaginare (Carmady, Johnny Dalmás, Ted Malvern, John Evans), el s-a dizolvat sub presiunea distructivă a prea multor fețe celebre (Dick Powell, Humphrey Bogart, James Garner, Elliott Gould, Robert Mitchum, James Caan – ca să citez doar câțiva), care au distrus coerența vizuală presupusă de actul lecturii: sub presiunea imaginii cinematografice, imaginea mentală a detectivului și-a pierdut capacitatea de seducție. Încă o dovadă că supraexpunerea creează respingere, sau măcar indiferență”. ■ La rubrica sa săptămânală *Cronica Ideilor*, în *Alumnus portensis*, Sorin Lavric prezintă studiul lui Heiner Feldhoff, *Prietenul lui Nietzsche. Istoria vieții lui Paul Deussen*, tradus din germană de Corneliu Sterian (București, Ed. Herald, 2011): „Nu e un privilegiu să rămâi în conștiința posterității ca prieten al unui geniu, bucurându-te de o celebritate care vine peste tine fără s-o meriți. E ca un câmp de atracție care, acaparându-te, îți insuflă deopotrivă obligația de a-i fi recunoscător, căci fără el nu ai fi rămas în memoria nimănu. [...] Heiner Feldhoff (n. 1945), absolvent de germanistică și romanistică la Universitatea din Münster, și-a propus să-l achite pe Deussen de învinuirea de a fi căzut, plească la locul potrivit, în preajma unui creator cu a cărui înzestrare nu se putea măsura și de a cărui nebunie avea să ia act cu stupoare prietenească. într-un cuvânt, Feldhoff îi dă lui Paul Deussen profilul autonom al unui intelectual sadea, nesupus influențelor mimetice din partea lui Nietzsche, ba mai mult un intelectual ale cărui competențe în terenul sanscritologiei aveau să lase urme adânci în spiritul Germaniei, din vremea Kaiserului Wilhelm II”. În opinia lui Lavric „judecat sub unghi speculativ, Deussen e genul de umanist pentru care filosofia prezintă interes numai în măsura în care vine în întâmpinarea unui sentiment religios. E vorba de acea categorie de spirite care, neputându-se regăsi în viziunea creștină, își fac din filosofie un Ersatz al cărui rafinament îi scutește de sentimentul stânjenitor că au de-a face cu o credință grobiană. Cei cărora creștinismul li se pare o absurditate infantilă au la îndemână refugiul în abstracțiuni. în acest caz, conceptele devin căi de înnobilitare a unei viziuni de o simplitate grosolană. Acesta e motivul pentru care Deussen s-a simțit mai apropiat de budism și de gândirea lui Schopenhauer decât de duhul textelor creștine, a căror idee privind un Dumnezeu făcut om i s-a părut de o platitudine sfidătoare. în fond, detaliul acesta de viziune e singurul punct comun care îl leagă de gândirea

meteoricului prieten, Nietzsche, căruia i-a supraviețuit două decenii spre a apuca să-i vadă nu numai steaua răsărind, dar și orbita în a cărei dâră avea să fie el însuși atras, cu toată biografia și opera lui”. ■ La rubrica sa, *Cosmin* Ciotloș duce mai departe articolul din numărul precedent *Visuri trecute, uscate flori (II)* despre romanul *Viețile paralele* al Florinei Ilis (Cartea Românească, 2012). Ciotloș identifică un pasaj cheie al romanului: „Către finalul *Vieților paralele* (adică la p. 459), există o notă din mai multe puncte de vedere specială. Oricât de ingeni-oase vor fi părănd celelalte (toate celelalte) însemnări de subsol (cu semnături, am văzut, dintre cei mai diferiți), aceasta le întrece cu mult, și stilistic, și compozițional”. Criticul citează: „Uf, doamne, muză! Ce greu mi-e să intru în rolul unui asemenea personaj! Să-mi trag pe mine o piele alunecoasă de șarpe, să am o privire sașie și să mă apropiu lent și calculat de biata victimă, ca pentru a măsura mai bine gradul crescător al terorii la care o supun. Să mă lipsesc de nefericit și să mă încolăcesc în jurul lui, până-și pierde aproape răsuflarea de groază, să-i susur în ureche hipnotic și lasciv promisiuni de bucurii nemaivăzute și prin limba despicată să-i picur direct în ureche un venin pur, o esență de otrăvuri combinate. Cu o primă picătură bine dozată de venin, să-i adorm conștiința și să-i strecor idei pe care să-l determin să creadă că-i aparțin. Să-și piardă orice putere de voință și să facă exact ceea ce-i cer, ca un mielulel cuminte. Să-l pun să umble în patru labe în fața mea și cu coada de drac să-l pleznesc dulce peste fese. După ce l-am înngenuncheat astfel, ca pentru a-i reda o parte din demnitatea pierdută, să-i dezleg lesa, să-l invit să se așeze, să-i permit să-și aprindă o țigară și să stăm de vorbă ca doi amici. Să batem palma. Oh, muză! F.I”. Concluzia lui Ciotloș: „Nu caracterul insistent convențional mă pune pe gânduri (în fond, *Viețile paralele* nu e departe, ca proiect intertextual, de *Levantul* lui Mircea Cărtărescu), sinceritatea, atâta câtă e și atâta câtă se face simțită. Căci Florina Ilis se arată conștientă de dificultatea de a construi verosimilul, de a se insinua credibil în mintea personajelor sale. Aceasta e ambiția ei ascunsă (și aceasta ar trebui să fie ambiția ascunsă a oricărui prozator adevărat). Numai că mărturisirea e abil camuflată îndărătul unui joc, și el profund cultural, care, practic, îi dublează puterea. Avem nu o confesiune, ci două, într-un tandem eficace. „Să stăm de vorbă ca doi amici” (am subliniat special cuvântul din urmă), afirmă, nonșalant, sursa, disimulată sub inițialele **F.I.** Cine e, din cap până-n picioare, **F.I.**? Florina Ilis, desigur. Dar o Florina Ilis trecută printr-o stranie metamorfoză. Ea se identifică, în regim de urgență, cu un alt **F.I.** abreviat, cel din faimosul poem eminescian publicat în «Familia», pe când autorul avea doar 19 ani. Știm prea bine versurile: «Visuri trecute, uscate flori/ Ce-ați fost viața vieții mele,/ Când vă urmam eu, căzânde stele./ Cum ochiul urmă un meteor,// V-ați dus cu anii, ducu-vă dorul./ Precum cu toamna frunzele trec;/ Buza mi-e rece, sufletul sec,/ Viața mea curge uitând izvorul.// Candela ștersei d-argint icoane/ A lui Apolon, crezului meu,/ Mă topesc tainic, însă mereu/ De ale patimilor orcane» (*Amicului F.I.*). Aici stă explicația bipolarității romanului. Codificarea e o consecință, nu un accesoriu. Exercițiul

gigantesc al Florinei Ilis e un act empatic de mare intensitate, nu o șarjă. De altfel, însăși imaginea lui Eminescu, așa cum se detașează ea, e un indiciu categoric în acest sens. [...] Prin intenție, prin ambiție, prin viziune, prin tehnică, prin miză, *Viețile paralele* se impune drept unul din cele mai bune romane românești de după revoluție”. ■ La *Lecturi critice* Gelu Negrea semnează *Scrisoare după scrisoare* în care analizează *A doua scrisoare pierdută sau Trenul togolez nu oprește la Paris* (București, Ed. Palimpsest, Colecția *Clubul dramaturgilor*, 2012) de Eugen Șerbănescu: „Pendularea confuză între impulsul centripet și centrifug de raportare la capodopere nutrește dintotdeauna mecanica repetatelor poziționări și repositionări ale posterității față de aceste superlative produse ale spiritului. Sub specia creativității, ele reiterează, de cele mai multe ori, destinul paradoxal al femelelor din acea specie de feline blestemată să-și ucidă puii mângâindu-i cu tandrețe: nasc imitații pe care le zdrobesc apoi cu nepăsătoare cruzime a inimitabilității lor. Există, însă, și excepții de la regulă. [...] O scrisoare pierdută – capodopera indiscutabilă a teatrului caragialian și a dramaturgiei românești all time – funcționează de peste un secol în mentalul comunitar și cultural autohton cu atributele menționate mai sus, astfel încât gestul lui Eugen Șerbănescu de a da la iveală o continuare a comediei jucate în premieră în urmă cu 128 de ani poate surprinde prin cutezanță”. Gelu Negrea admite că „miza de profunzime a comediei lui Șerbănescu transcende și tentația remake-ului ingenios, și parafraza cu ștaif erudit, în pofida numeroaselor citate din întreaga creație a lui Caragiale care colorează discursul personajelor. A doua scrisoare pierdută este o piesă scrisă în zilele noastre, iar acest lucru se simte permanent. Ea dispune de modernitatea pe care o conferă acumulările inerente de tehnică dramatică, teatrul fiind, în general, un gen mai efervescent, mai dinamic și mai inovativ decât proza și poezia, metamorfozele sale în secolul trecut fiind mai pronunțate și mai spectaculoase. Post-caragialismul menționat de autor în subtitlul comediei nu reprezintă (doar) un reper cronologic, ci, cu deosebire, semnalul asumării unei alte viziuni, unui alt mod de a gândi textura dramaturgică. Plutește în aer duhul lui Pirandello, simultaneizarea unor acțiuni distincte (scenele din cafenea *Trei amanți cocoșafi* și cele din biroul lui Dandanache sau din budoarul Zoei) își găsește rezolvarea într-o varietate inedită de teatru în teatru, nu lipsește nici sugestia unui binevenit efect de distanțare obținut nu prin cunoscutele song-uri brechtiane, ci neortodox, dar perfect consonant cu spiritul vremii, prin apelul la o «cameră de fotografiat fixată pe un trepied de epocă», prin care acțiunea este fracturată cu schepsis și proiectată într-o altă dimensiune istorică. Toate aceste procedee (și altele) sunt metabolizate natural și coerent în textul lui Eugen Șerbănescu, deloc străin de paradigma canonului teatral postmodern”. ■ La *Cartea de proză*, cu titlul *Ceai și rom, praf de pușcă și pește. Levantul baroc*, Raluca Dună recenzează volumul Diane Adamek - *Vasco da Gama navighează* (ed. a 2-a, București, Ed. Tracus Arte, 2012): „Este adevărat, *Dulcea poveste a tristului elefant* este, în ansamblu, un roman superior, din punct de vedere narativ, stilistic, primului roman, *Vasco*

da Gama navighează. Acesta din urmă este construit mai artificial, mai convențional, toposurile literare sunt mai vizibile, trucurile narative mai evidente, structura este mai dezlănțată, mai fărâmițată, firele narative mai răsfirate și neadunate, finalul mai imprecis, psihologiile personajelor mai slab conturate, într-un cuvânt, rotițele mecanismului narativ se angrenează mai greu și funcționează mai defectuos. Dar ambele romane vorbesc despre același lucru: despre căutare, despre predestinare, despre scris și înscris (implacabil, malefic) în propriul trup, în propriul destin, despre călătorie și cerc, despre coincidența dintre dragoste și moarte a contrariilor”. ■ În cadrul rubricii *Lecturi critice*, Paul Aretzu analizează volumul lui Gheorghe Grigurcu *Nimic n-ar trebui să cadă, I, II*, prefată de Ion Pop, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2011, intitulându-și articolul *Nesfârșita poezie a ontologiei*: „Gheorghe Grigurcu și-a asumat rigoarea și a aplicat varietatea nelimitată în unitate. [...] Un trandafir pus să învețe rigoarea înseamnă, de fapt, un mod de a transcende materialitatea frumuseții, un exercițiu de disciplinare (asetică) a voluptății. Mulțimea nesfârșită a formelor, morfologia, se supune unui principiu ordonator, unui jug direcțional, contemplativitatea. Este vorba de o poezie, în egală măsură, ontologică și gnoseologică. [...] Artist livresc, premeditându-și efectele, cantonat într-o formă generativă, Gheorghe Grigurcu este un stilist desăvârșit. În anii șaptezeci, este autorul unei interesante cărți despre Bacovia – poet sentimental. Empatia este intensă. Nu pot fi ignorate, în poezia sa, discrete mărci bacoviene. Cum nu lipsește nici ceva din ochiul de o ironie scormonitoare și visătoare al lui I.L. Caragiale”. Paul Aretzu remarcă „Este totuși, o poezie firavă, nenumită direct, numai declanșată, sugerată. Forța ei constă în strădania ontologică uimitoare și în rafinament. [...] Dar, paradoxal, privite în ansamblu, aceste nemișcări creează o metamorfoză continuă. Scriitorul ilustrează modul de a gândi chiar prin forma poemelor. [...] Procedee precum o retorică a formei, acumulări enunțiative, câmpuri semantice inițiatorie de atmosferă, fragmentarism, adică refuzul construcției, îl apropie de Mircea Ivănescu”. ■ La *Cronica edițiilor*, Răzvan Voncu comentează volumul *Opere III. Cerșetorul de cafea*, (prefată de Livius Ciocârlie, Iași, Polirom, 2012), considerându-l pe Emil Brumaru *Un mărturisitor impenitent* „în a cărui ființă fragilă sălășluiesc, fratern ca doi siamezi (sic!), poetul și epistolograful, cel care alcătuiește poeme și cel care le desface și le reconstruiește apoi, pentru prietenii, într-o foarte specială proză subiectivă”. Voncu precizează „Volumul al III-lea al ediției de *Opere* de la Polirom, intitulat *Cerșetorul de cafea*, adună corespondența poetului cu prietenii scriitori: în ordine, Lucian Raicu, Leonid Dimov, Șerban Foarță, Radu Petrescu, Alex. Ștefănescu, Ilie Constantin și Florin Mugur. Titlul este împrumutat de la un mai vechi volum, datând din 2004, care conținea numai scrisorile către Lucian Raicu, volum ce împrumuta, la rândul lui, titlul rubricii pe care Emil Brumaru o ține în «mânia literară», începând din 1992. Cum tot ce se repetă se poate psihanaliza, am putea deduce, din insistența asupra acestui titlu – ediția este una de autor –, pe lângă pasiunea pentru orientala licoare, și una pentru taclalele și

comuniunea ce se leagă în jurul acesteia. Latura confesivă a poeziei lui Brumaru a fost demult semnalată de critică; volumul de față ne obligă, însă, să o extindem asupra personalității literare a lui Brumaru, care, și ca *eseist și jurnalist*, dar mai ales ca impenitent corespondent, este un irepresibil mărturisitor”. ■ La *Cartea de critică*, cu titlul *Triumful talentului de școală clasică*, de Gabriel Coșoveanu prezintă studiul lui Mircea Tomuș, *Pentru un alt Caragiale*, (Editura Academiei Române, București, 2012): „Ambiția totalizantă a criticului e vădită – pe de o parte, el reia, meticulos, pasajele *canonizate* pentru a efectua o relectură ce-și permite intervenția contrapunctică în cadrul unei replici dintr-o piesă (atât de intens e apetitul pentru marcarea vreunei infranuante), iar, pe de alta, gândește, pas cu pas, învâluitor, un ethos al controversatului scriitor”. Coșoveanu observă urmărind argumentația din volumul lui Mircea Tomuș: „A învins, așadar, aspirația spre așezarea textuală, știut fiind că gramatica și retorica erau unicele discipline al căror ucenic se recunoaște cel care se caracteriza prin expresia «sunt vechi». Un aliat al ipotezei este de găsit, spre pildă, în Gilbert Durand, care indica aspectul rolului crescând al retoricii în dialectica imaginarului. Astfel că, prin asemenea premise, se ajunge la rânduri care au darul să atenueze elanul disruptiv al scepticilor raliați de/sub sintagma totul s-a spus”. În opinia lui Gabriel Coșoveanu „Miza fundamentală se dovedește, în context, plasarea lui Caragiale dincolo de convențiile mimesis-ului. [...] Edificiul hermeneutic, în ansamblu, compară și balansează opinii translate inclusiv în manuale, intrate, prin urmare, în conștiința publică, având ca semnatori multe nume de marcă, de la Al. Călinescu, Florin Manolescu sau Mircea Iorgulescu la Șt. Cazimir, Al. George, Ion Vartic, Marta Petreu ori Liviu Papadima. Conștient de melancolia descendenței, informat în detaliu de contribuțiile confracților, Mircea Tomuș propune un Caragiale *viu*, demn să iasă din statuia sa, calificată ca *mohorâtă*, să treacă și «proba la modă a post-modernismului», pentru a deveni, dintr-un reper *vechi*, sau tocmai din acel motiv, unul egalmente nou și etern. Cartea insistă pe funcția modelatoare a unui geniu multifacțat, în stare să fie captat de viitoare abordări transdisciplinare”. ■ La *Comentarii Critice* Marius Miheș anunță volumul Corinei Sabău, *Dragostea, chiar ea*, București, Polirom 2012, în articolul *Copilăria adulterului*: „În romanul actual, iubirea, de cele mai multe ori, nu are prim-planul. Din teama alunecării în literatura *glossy*, de divertisment, sau pentru că e riscant să ajungi într-o zonă în care ce a fost de spus e știut de toată lumea. Astăzi, în cultura anglo-saxonă, de pildă, iubirea e reinvestită doar în proiectarea unor tabuuri, alteori excese: fie în literatura *gay*, fie în neogoticul consacrat de cinematografie. Cert e că scriitorii români cu priză la publicul occidental au înțeles că e mai simplu să reconfigureze mitul iubirii în producții cu specific autohton. Au cam dispărut, de dragul poveștii, inhibițiile din supralicitările modernismului și stridențele ludice ale postmoderniștilor. [...] Narațiunile Corinei Sabău ies din rosturile predictibile odată cu deciziile – nicideată cu adevărat valabile. Căutarea finalităților și materializarea lor reduc în cele din urmă discursul la problema inițierii. [...] Din acest punct de

vedere, cartea amintește de *Closer*, celebra piesă scrisă de Patrick Marber, la fel o poveste despre iluziile schimbării și voluptățile noului înregistrate erotic”. ■ La rubrica sa *iscusințele și uricele limbii*: Andrei Ionescu se întreabă *De unde vine dricul? Dar toiul? Dar altoiul?* ■ Versuri de Horia Gârbea și Ioan Lascu ■ Proză de Bedros Horasangian ■ *Avanpremieră editorială*: Ilf Și Petrov, *Douăsprezece scaune* (ediție necenzurată), traducere din limba rusă de Tudor Mușatescu, text revizuit, adăugit și note de Ana-Maria Brezuleanu ■ La secțiunea *interviurile României literare* Iulian Boldea publică un interviu cu Matei Vișniec: „Literatura era un baraj redutabil în fața ideologiei, a cultului personalității”. Reținem: „în 1986 am sosit la București, pentru a-mi începe studiile la Facultatea de Filozofie, și am început imediat să frecventez cenaclurile literare, eram extrem de curios să văd ce se citea și ce se întâmpla în aceste locuri care erau de fapt extraordinare spații de libertate și de schimburi de idei. [...] Manolescu conducea un cenaclu la Universitate și în acea clădire am citit prima dată. Am, de altfel, o amintire puternică în legătură cu acel moment. Cred că, în seara în care am citit eu pentru prima dată poezie, se aflau deja acolo toți cei care urmau să devină membrii proeminenți ai Cenaclului de luni: Florin Iaru, Ion Stratan, Traian T. Coșovei, Călin Vlasie, Magda Cârneci, Elena Ștefoi, Mircea Cărtărescu, Radu Călin Cristea [...] După ce am citit poemele, am resimțit însă un șoc, pentru că toți acei *lupi tineri* tocmai își făceau colții și au început să mă critice copios. Practic, cu fiecare luare de cuvânt eram făcut praf, iar inima mea devenise extrem de mică și, dacă aș fi putut, aș fi luat-o la fugă. După ce toți participanții la cenaclu au terminat de vorbit, s-a făcut un moment de tăcere, eu zăceam strivit pe scaunul meu, decis să nu mai vin niciodată la cenaclul lui Manolescu. Și atunci s-a întâmplat miracolul, Manolescu a întrebat: «mai vrea să spună cineva ceva?» [...] Și atunci a început deci să vorbească Manolescu și să mă laude. [...] Cu fiecare frază a sa eu reveneam de fapt la viață, distinsul critic mă reconstruia, mă făcea să renasc. Iar în momentul în care a terminat de vorbit eram un poet *omologat*, îndrăzneau din nou să-i privesc în ochi pe colegii mei”. Întrebat despre *modele*, Vișniec afirmă: „Am fost marcat foarte repede, încă din liceu, de Marin Sorescu și de Nichita Stănescu. Dacă ar fi să mă refer doar la literatura română, care m-a hrănit și m-a format, pot spune acum că le datorez mult unor autori precum Urmuz, Blecher, Anton Holban, Ștefan Bănuțescu... în sufletul meu sunt încă așezate, pe rafturi solide, cărți pe care le-am adorat, cum ar fi *Vânătoarea regală* de Dumitru Radu Popescu sau *Dulce ca mierea este glonțul patriei* de Petru Popescu. Eram intrigat de romanele lui Nicolae Breban, mai ales de *Animale bolnave*. *Groapa* și *Princepele* de Eugen Barbu au fost o delectare (la ora la care le citeam, ca elev de liceu, nu aveam habar de jocurile politice și nu știam mai nimic despre Eugen Barbu, mai târziu am avut revelația că era un personaj nefast al vieții literare) [...] oamenilor în acei ani, literatura era un baraj redutabil în fața ideologiei, a cultului personalității”. Despre felul în care vede teatrul Vișniec răspunde „În mod clar și definitiv consider teatrul meu înainte de toate ca fiind literatură. Din

această cauză încerc să și public mereu piesele pe care le scriu, ele sunt, înainte de toate, niște pagini care se adresează iubitorilor de literatură. Da, cred foarte sincer și intens în acest lucru, și anume că teatrul poate fi citit cu plăcere, cu sau fără nevoia de a crea în același timp o *regie* imaginară. Există texte de teatru atât de savuroase (să ne gândim doar la Eugen Ionescu și la Samuel Beckett), încât uneori nici nu mai resimțim nevoia de a le *vedea* montate pe o scenă”. În opinia sa „în România spiritul și talentul critic sau perpetuat în mod exemplar, peisajul exegezei și al criticii mi se pare chiar mai nuanțat și mai interesant decât în Franța, unde multe articole sunt scrise pentru marele public și atunci apare această obligație, de a fi mediocru în analiză”. Despre titlurile sale Vișniec afirmă: „Titlurile sunt, pentru mine, un fel de mici poeme, metafore în suspensie, ușor întredeschise care te incită să pătrunzi într-o lume plină de surprize. Un titlu bun nu este ușor de găsit. În ce mă privește, titlurile mele *fâșnesc* în general la sfârșit, când recitesc piesa. Atunci începe să se agite câte o replică sau câte o frază și să-mi strige «hei, eu sunt titlul tău, prostănacule, nu vezi că eu sunt titlul tău providențial?»” Despre vizibilitatea literaturii române în strainatate, Vișniec observă „Nu mi se pare că literatura română ar fi luată în serios în străinătate, mai precis în Occident. Vizibilitatea noastră rămâne restrânsă, în ciuda numeroaselor traduceri bune care s-au făcut în ultimii ani”. Explicația a fiind că „intrarea noastră pe piața mondială a literaturii s-a făcut și într-un moment când acest domeniu a explodat”. ■ La categoria *Istorie Literară* Mihai Zamfir publică *Barocul pe malul Bosforului: Dimitrie Cantemir*: „De la studiul limbilor la literatură: astfel se explică vastul dicționar de neologisme cu care se deschide Istoria ieroglică – uriașă aventură scriptică, pariu făcut de autor cu el însuși pentru a dovedi că și în limba română se poate scrie ficțiune, cu condiția de a ameliora această limbă, aflată deocamdată într-un stadiu de dezvoltare incipient. Vocația experimentului s-a profilat de la început în conștiința lui Cantemir. Testarea capacităților de exprimare ale idiomului natal începe cu o carte de filozofie, deoarece, în viziunea intelectualului format la Constantinopol, primul loc într-o ierarhie ideală îl ocupa discursul filozofic. Literatura se situa, probabil, pe un loc inferior, deși la frontiera secolelor XVII-XVIII nimeni nu făcea încă o distincție clară între cele două tipuri de discurs, unde argumentarea filozofică nu se putea lipsi de concursul literaturii. Care era până la urmă diferența dintre filozofie și literatură? Strălucitul capuchehaie, ce își cucerise deja o anumită celebritate în *lumea bună* a Constantinopolului, poseda un răspuns propriu la această întrebare: discursul literar era discursul bazat pe retorică, pe figurile fonetice și semantice chemate să ofere cititorului o plăcere estetică. Pentru Cantemir, ca și pentru mulți gânditori din secolul al XVIII-lea, literatura însemna punerea limbajului pe portativul retoricii, mariajul dintre regulile exprimării alese și instrumentul comun de comunicare”. Despre *Istoria ieroglică* Mihai Zamfir argumentează: „La o lectură fără prejudecăți, ipotezele cad pe rând. Sensul ultim al Istoriei ieroglice ne apare dacă citim cartea drept ceea ce este ea de fapt – un uriaș exercițiu retoric,

întins pe sute de pagini, prin care autorul a încercat să dovedească posibilitatea de a scrie literatură în limba română. Pretextul diegetic care pune în scenă eșafodajul retoric este autobiografic, dar e vorba de o autobiografie fără nici o urmă de obiectivitate și care nu poate fi luată drept izvor istoric: asistăm doar la o laudă de sine a autorului, dincolo de limitele rezonabile, la un fel de autoelogiu jenant și uneori involuntar comic. [...] *Istoria ieroglifică* beneficiază de toate atributele noutății, inclusiv de imprevizibil. Romanul prezintă o construcție dezechilibrată: primele patru părți, centrul de greutate al întregii fabule, se ridică deseori la nivelul capodoperei, înfățișând o lume viermuitoare și fantastică, de uimitoare bogăție, și lăsând cititorului impresia de haos magnific. Totul converge spre centrul acestui straniu univers, spre Cetatea Epithimia, o așezare de coplesitoare bogăție, dominată însă de reguli misterioase, veritabil ținut de basm, centru al lumii puse în scenă de Cantemir. În schimb, părțile V-XII, a doua secțiune a cărții, oferă un spectacol diferit. Varietatea din prima jumătate scade treptat, iar relatarea se transformă într-un fel de autobiografie simbolică a Inorogului. [...] întreaga secțiune a doua se transformă în lauda de sine a Inorogului, a autorului însuși, care întreține cu dușmanul său Hamleonul o relație ciudată, freudiană: Hamleonul vrea să-l ucidă pe Inorog, dar simte față de acesta o atracție irațională, aproape sexuală. Portretul pe care i-l face Inorogului este opera unui îndrăgostit; nu ne miră că îi oferă fascinantului dușman chiar pe frumoasa lui soție, pe Biruința, Victoria, cu speranța că ea va rămâne însărcinată și că sterilitatea de care suferea el, Hamleonul, va fi astfel corijată”. Despre stilul neobișnuit al romanului lui Cantemir Zamfir observă „Autorul asigură prozei sale un ritm de diverse proveniențe. La loc de cinste găsim repetițiile anaforice, epiforice, ca și îmbinarea cuvintelor după accentul lor natural, pentru a se crea un ritm fonetic. Dar Cantemir are la dispoziție și mijloace de ritmare mai subtile: este maestru în formarea lanțurilor de sinonime totale sau parțiale, creînd astfel și un ritm semantic («tunără, detunără, trăsniară, plesniară, răcniară...»). Pentru a se potența efectul cumulativ sunt utilizate intens rimele interioare provenite din așezarea verbelor la același timp și la aceeași persoană. Toate aceste procedee se află imbricate unele în altele și au drept rezultat o complexă structură prozodică”. Astfel „Autorul vizează îndepărtarea cât mai decisă a stilului său de vorbirea naturală. Conferindu-se un ritm savant paragrafului, acesta se aseamănă unei strofe de poezie. Prin anticiparea constantă a determinantului față de determinat, se instalează o ordine ciudată a cuvintelor, cu verbul așezat de obicei la finalul frazei. Aceste contraziceri conștiente ale sintaxei românești obișnuite nu se datorează vreunei influențe străine: îndepărtarea de vorbirea firească s-a aflat în centrul proiectului retoric cantemiresc”. ■ La categoria *Eveniment* e consemnată *Ziua scriitorilor români*: „Vineri, 7 decembrie a.c., a avut loc la Casa Scriitorilor din București, în Sala Oglinzilor, ceremonia de înmânare a unor diplome și premii pentru întreaga operă literară, unor scriitori care au împlinit anul acesta vârste rotunde, peste 70 de ani (inclusiv). În cadrul aceleiași ceremonii, au fost înmânate diplome și premii președinților

filialelor UR, pentru contribuția la bunul mers al uniunii”. Mihai Șora (96 de ani, decanul de vârstă al scriitorilor români), Dumitru Hâncu (90 de ani), Annie Bentoiu (85 de ani), Barbu Cioculescu (85 de ani), Mircea Malița (85 de ani), Dan Hăulică (80 de ani), Henri Zalis (80 de ani), Ștefan Oprea (80 de ani), Ștefan Cazimir (80 de ani), Ion Iovan (75 de ani), Florin Mihăilescu (75 de ani), Nicolae Iliescu (75 de ani), Constantin Novac (75 de ani), Sorin Alexandrescu (75 de ani), Petre Got (75 de ani), Kantor Lajos (75 de ani), Ovidiu Ghidirmic (70 de ani), Vasile Andru (70 de ani), Mihai Dinu (70 de ani), Ana Blandiana (70 de ani), Gabriela Adameșteanu (70 de ani), Gabriel Liiceanu (70 de ani), Geo Vasile (70 de ani), Șerban Foarță (70 de ani), Nicolae Prelipceanu (70 de ani), Mihai Sin (70 de ani), Dan Cristea (70 de ani), Doina Cetea (70 de ani), Gabriel Pleșea (70 de ani), scriitori din toată țara, ba chiar unul de la New York. Au fost premiați, cum anunțam la începutul acestor rânduri, și președinții filialelor UR, după cum urmează: Aurel Pantea (Filiala Alba-Hunedoara), Vasile Dan (Filiala Arad), Calistrat Costin (Filiala Bacău), Doru Munteanu (Filiala Brașov), Horia Gârbea (Filiala București), Arcadie Suceveanu (Filiala Chișinău), Irina Petraș (Filiala Cluj), Cristina Tamaș (Filiala Constanța), Gabriel Coșoveanu (Filiala Craiova), Cassian Maria Spiridon (Filiala Iași), Nicolae Oprea (Filiala Pitești), Ioan Radu Văcărescu (Filiala Sibiu), Corneliu Antoniu (Filiala Galați-Brăila), Cornel Ungureanu (Timișoara). De asemenea, au mai primit premii șefii de secție de la Asociația Scriitorilor București: Aurel Maria Baros (proză), Dan Mircea Cipariu (poezie), Gabriel Dimisianu (critică), Lucia Verona (dramaturgie) și Victor Gh. Stan (literatură pentru copii și tineret). ■ La *Ochiul magic*: □ cărți scoase anul acesta de Fundația Academia Civică: „*România sub regimul comunist* de Dennis Deletant, *Tortura pe înțelesul tuturor (memorii)* de Florin Constantin Pavlovici, *Prizonier în U.R.S.S.* de Vasile Gh. Baghiu, *Școala memoriei 2011 (volum colectiv)*, *O zi de toamnă, cândva...* de Romulus Rusan, Andreea Cârstea, Corina Cimpoiu, volum dedicat revoltei de la Brașov, din 15 noiembrie 1987. Aceste apariții editoriale ne fac să ne gândim cu firească grațitudine la Fundația Academia Civică, o instituție care depune eforturi deosebite pentru ca procesul de clarificare morală a societății românești să aibă loc. Totodată, nu trebuie să uităm meritele scriitorilor Ana Blandiana și Romulus Rusan, autorii nu doar ai unei opere literare, ci, fapt extraordinar, și ai unei opere civice atât de valoroase”; □ Cronicarul remarcă citind bilanțul publicat în „Luceafărul de dimineată” (nr. 12, decembrie), *Cărțile anului 2012*: „în primul rând, sfârșitul anului calendaristic nu coincide cu sfârșitul anului literar. Multe dintre aparițiile editoriale pe care criticii și editurile mizează apar foarte târziu (de ce?, pentru ca lansările să se petreacă în timpul Târgului Gaudeamus, programat în această perioadă?...). De aceea, referirile la aceste volume se fac, regretabil, nu pe citite, ci pe auzite. [...] observăm că încă nu a căzut *zidul Berlinului* generaționist. Sunt câțiva participanți la dezbateri (Felix Nicolau, Șerban Axinte, Adina Rosetti) care nu rețin și nu citează decât volume semnate de colegii lor de generație, celelalte nu intră în vederile

lor”; □ „Scăpată, vrând-nevrând, de povara muncii de la ICR (unde, în paranteză fie spus, aportul său la bunul mers al instituției era considerabil), Tania Radu s-a întors la cronica literară: în revista 22, unde rubrica sa stă (nu numai la figurat, ci și la propriu?) sub semnul chenzinei literare. în numărul 49, din 4-10 decembrie, ea scrie despre *Acasă, pe Câmpia Armaghedonului* de Marta Petreu, carte care s-a bucurat de recunoaștere, atât prin elogiile criticii cât și prin acordarea unor premii importante. Ne-a atras atenția lectura critică a Taniei Radu, care descoperă cusururi acestei cărți unanim lăudate [...] Această lectură piezișă a romanului nu-i face rău acestuia, cum s-ar putea crede, ci, dimpotrivă, îi face bine, căci păstrează viu interesul pentru această carte puternică și tulburătoare scrisă de Marta Petreu”.

18 decembrie

• [„Revista 22”, nr. 1188-1189] Tania Radu comentează *Ploile amare* (Ed. Charmides, 2011) de Alexandru Vlad în *Libertatea vintage*: „Una dintre marile surprize din ultima vreme este prozatorul Alexandru Vlad. [...] Ploile amare respiră confortul cărții care *ți-a ieșit*, care s-a salvat cumva singură din manejul ambițiilor și concurenței, căreia nu-i mai pasă de așteptări, mode și succes. [...] Cu adevărat frapante sunt însă opțiunile de stil ale autorului: fără amprentă temporală și culoare locală, fără limbaje diferențiate, fără artificii de construcție, altfel spus, fără găselnițe. [...] Seamănă și nu seamănă cu romanele *obsedantului deceniu* această lectură istorică a lui Alexandru Vlad. Preia de acolo canavaua de polițier politic (s-a făcut deja trimiterea la D.R. Popescu și nu numai), dar o răstoarnă ca mesaj”. În opinia Taniei Radu „Alexandru Vlad forțează, cu această carte, învelișul propriei receptări. I-a fost de ajutor amestecul de oboseală manieristă și disponibilitate *retro* al pieței, într-un moment în care romanul românesc prinde viteză și își alege ingredientele de unde nu te aștepți”. ■ În *Apropierea de N. Steinhardt* Daniel Cristea-Enache analizează studiul lui George Ardeleanu *N. Steinhardt și paradoxurile libertății. O perspectivă monografică*, Humanitas, București, 2009: „În pofida subtitlului ei modest, cartea de referință a lui George Ardeleanu este, fără dubiu, monografia pe care N. Steinhardt o merita. [...] Din această perspectivă, construită pe baza documentării minuțioase a unui cercetător prob ca George Ardeleanu, convertirea lui Steinhardt poate fi interpretată și ca o forțare a verticalei, în cuprinsul unei orizontale sufocante, fără orizont. Pentru a rămâne în spațiul românesc (de care e îndrăgostit cu febra lucidă a unui Mihail Sebastian, dar care este remodelat de un socialism real ce-i provoacă oroare), Steinhardt evadează, simbolic, pe o verticală spirituală, lăsând formele parlamentarismului britanic și constituționalismul altor societăți pentru momente și epoci mai fericite [...] Tema fundamentală a vieții și creației lui este libertatea, arată cu dreptate monograful”. Daniel Cristea-Enache observă de asemenea: „Ardeleanu ezită între un ton serios, rece-doctoral al expunerii și analizei – și unul marcat de libertatea și libertățile personajului analizat”.

20 decembrie

• [„Cultura”, nr. 48] *Literatură*: □ în *Literatura sau onoarea?* Gianina Druță apreciază volumul Simonei Vasilache *Cinstite obaze, moftangii și domni* (Cartea Românească, București, 2012): „Tratarea autoarei întărește ideea că onoarea nu e decât o temă-consecință a unui scenariu care evoluează de la o epocă la alta. Modificarea cadrului, a mentalității, invenția de noi recuzite scenice (ieșirea din față e compensată și chiar înlocuită cu ieșirea de serviciu), modificarea toleranței asupra spectrului de trăiri, angrenează modelări de perspectivă. [...] Simbolurile tipice acestei epoci sunt, fără îndoială, cei doi Caragiale, ale căror mutații de perspectivă fac mărturia a două tipuri de onoare. Prima, de gamă majoră, explicitează contextul social în raport cu mobilul personajelor, punând în evidență o burlescă jonglerie de scenarii ale onoarei, mai toate lovind în individualism, în ciuda faptului că tocmai acesta le guvernează. E un bizar egoism al grupului, un *mixtum compositum* care explodează, în cele din urmă, eșuând în absurdul crizei omului modern. Pe de altă parte, universul matein valorifică onoarea ca spectacol și ca apanaj al trăirii estetizante, însă principalul neajuns al acestui pasaj e tocmai caracterul deviat al tratării autoarei, care se mărginește la o trecere în revistă a personajelor și a încadrării lor în tipologiile consacrate de capitol, considerațiile putând fi, la fel de bine, parte a oricărui alt studiu despre cei doi Caragiale”; □ sub titlul *Să mai purtam garouri?* Ștefan Baghiu semnalează *Cârțița de mansardă* de Teodora Coman (Casa de Editura Max Blecher, București, 2012): „Teodora Coman lasă impresia în *Cârțița de mansardă* că poezia ar fi cumva o forțare a limbajului și o permanentă încercare a acestuia de a se cosmetiza poetic. [...] obsesia maternității, obsesia carnalității și, în același timp, o anume obsesie a mântuirii. Toate construiesc, în fond, personajul cu o atitudine tipică poeziei feminine românești. [...] majoritatea debuturilor feminine din 2012 sunt mai toate la fel: Ana Pușcașu, Livia Ștefan, Teodora Coman, toate sunt replici (sau rezultante) ale discursului feminin post-2000, adică ale exagerărilor în visceralitate și autoflagelare poetică”. ■ În articolul *Țesut necicatrizat* George Neagoe comentează volumele: □ *Fragment dintr-un viu* de Ioana Greceanu (Ed. Tracus Arte, 2012): „între surprizele editoriale din acest an poate fi inclus al cincilea volum semnat de Ioana Greceanu – *Fragment dintr-un viu*. Înscriindu-se în școala simulării ca boală însușită, poeta se prezintă într-un spectacol sadomasochist, de autoflagelare, cu elemente neoexpresioniste și înclinații spre morbid”. □ Dan Sociu, *Poezii naive și sentimentale*, (Cartea Românească, 2012) - „Lăudabile sunt la Dan Sociu tăria acceptării, scotocirea după alterități asimilabile, trucarea raționalismului. Poemele lui simulează logica prin simetrii, analogii, paralelisme, explicații. Observațiile simple despre viață devin poetice prin plasarea în contexte științifice”. □ În *Afinități și rezonanțe* Constantin Coroiu punctează: „Textele din *Afinități selective*, deși scrise la diferite vârste ale lecturii și în momente diferite ale vieții culturale și social-politice românești vădesc o remarcabilă unitate de stil, de atitudine și, într-un sens larg, de metodă. E de observat că Ioan Adam se

numără printre criticii din generația afirmată în anii '60 și '70 ai secolului trecut care nu au nimic important de retractat. Mi se pare simptomatic din acest punct de vedere faptul că el tipărește acum într-o carte texte publicate cu zeci de ani în urmă inclusiv în ziare ca «Scânteia», oficiosul Partidului Comunist Român, sau «Scânteia tineretului», oficiosul UTC, la care a și lucrat ca redactor. Și bine face. Sunt texte de o ținută profesională și morală ireproșabilă”. Este anunțată continuarea în numărul următor.

● **[„Dilema veche”, nr. 52]** La secțiunea *Regimul artelor și munițiilor*, rubrica *Feedbook*, Marius Chivu semnează articolul *Cel mai rapid roman din lume*, în care dezvăluie mecanismele de scriere din spatele unui roman colectiv semnat de 53 de scriitori, apărut în 2012 la Ed. Art, *Moș Crăciun & Co.* Romanul a avut patru naratori principali: Gabriel H. Decuble, Florin Iaru, Răzvan Țupa și Marius Chivu, naratorii principali fiind și coordonatorii unei grupe. „Scriș și tipărit sâmbătă, intrat în librării marți, lansat miercuri, textul de față, apărut azi, joi, deși nu este o recenzie, poate fi considerat, totuși, primul semnal de consistent dedicat celui mai rapid roman din lume”. ■ La rubrica *Pe de altă carte*, Claudiu Constantinescu scrie o cronică pentru romanul *Toți oamenii sunt mincinoși* de Alberto Miguel (apărut în 2012 la Editura Baroque Books & Arts, tradus de Bogdan-Alexandru Stănescu): „Romanul lui Manguel minte frumos, minte bogat. Minte adevărat, așa cum numai literatura bună știe să mintă. Vorbește despre minciunile subiectivității, minciunile de serviciu, minciunile de supraviețuire sub dictatură, minciunile de dragul coerenței, dar mai ales - vocea lui Llosa - despre adevărul minciunilor”.

21 decembrie

● **[„Observator cultural”, nr. 397]** La secțiunea *Literatură* Daniel Cristea-Enache este autorul cronicii *Fețele tăcerii. Strategii epice (II)*, în care analizează *Fețele tăcerii*, Vol. I-II (prefață de Mircea Iorgulescu, ediție definitivă îngrijită de Angela Martin, cronologie și referințe critice de Angela Martin, Curtea Veche, 2011) de Augustin Buzura. Criticul afirmă: „*Fețele tăcerii* nu ar fi putut să apară nici măcar cu un deceniu mai devreme, chiar dacă Augustin Buzura (care a debutat editorial în 1963) l-ar fi scris atunci [...] Apariția romanului *Fețele tăcerii* se explică în acest context sensibil diferit de cel al liberalizării clamate (1966-1968), pe care îl speculase Preda, prin al doilea volum din *Moromeții*; ca și de cel pur dejist-stalinist al anilor '50. Autorii de romane ale „obsedantului deceniu” scrise și publicate după Tezele din Iulie se întâlnesc, în accentele mai realiste – și deci mai dure – ale colectivizării desfășurate epic cu noua politică oficială, de distanțare critică față de *greșelile* unei epoci deja încheiate. [...] în interpretarea mea, vârsta lui Toma nu trimite către o ipotetică schimbare la față a comunismului autohton. Augustin Buzura este un romancier prea profund pentru a opera cu asemenea clișee de reprezentare din rețetarul maculaturii ideologice. Dan Toma e tânăr pentru a nu mai înțelege ceea ce s-a întâmplat, ceea ce a fost în anii '50; și pentru a căuta, cu mari eforturi, să înțeleagă. Structura romanului se bazează pe acest

element extrem de important: un personaj mai tânăr care, nefiind de față la întâmplările din Arini, vrea să le reconstituie din confesiunile celor angrenați în ele”. Daniel Cristea-Enache argumentează: „numeroase fragmente de monolog confesiv din roman întăresc ideea că între cele două generații există un bloc de neînțelegere. Această neînțelegere obiectivă între cei care au luat parte la niște întâmplări tragice și cei cărora doar le sunt povestite aceste întâmplări va constitui motorul funcționării romanului”. □ Sub titlul *Despre bufnițe, nici un cuvânt* Oana Purice notează romanul lui Filip Florian *Toate bufnițele* (Polirom, Iași, 2012): „Ritmul desfășurării epicii, construcția frazei și (mult comentata) viziune despre lume asigură individualizarea autorului [...] Ceea ce părea a fi povestea unui Luca (protagonistul lui T.O. Bobe din *Cum mi-am petrecut vacanța de vară*) născut și crescut la munte – de altfel, în povestirea maturului Lucian se găsesc inflexiuni ale vocii și un tipar al vocabularului copilăresc ce seamănă cu discursul construit de Bobe – se dovedește a fi contextul aducerii în scenă a unei alte povești și a unui alt personaj, urmând ca romanul să juxtapună cele”. Criticul observă „Extrem de preocupat de cele mai mărunte combinații lexicale, Filip Florian nu putea să nu acorde atenția cuvenită schimbărilor de ton în trecerea de la un personaj la altul. Astfel, există o diferență stilistică semnificativă între cele două povestiri. Dacă narațiunea lui Lucian este mai alertă, recurgând deseori la ironie și auto-ironie, Emil este mai meditativ, înclinat fie spre concluzii aforistice [...] Ambele discursuri trădează nostalgia memorării, doar că, în timp ce sentimentul lui Emil pare mai autentic (poate pentru că a pierdut orice legătură cu trecutul reactualizat prin cuvânt), impresia degajată de povestea lui Lucian este a unei nostalgii construite, mimate sau recuperate livresc”. □ În articolul *Dar vie dezghețul* Bogdan-Alexandru Stănescu recomandă *Regele Dimineții* de Alexandru Mușina, Ed. Tracus Arte, 2009: „Poemul *Fiul iernii* se înscrie, într-adevăr, în tradiția modernismului umanist, care nu ține să schimbe, ci, cu armele schimbării, deplânge vremuri idealizate, prin ceața unei memorii afective. [...] Poemele ample (în marea lor majoritate), retorice au o forță și o intensitate poetică pe care doar autenticitatea sentimentului le poate oferi. Asta pentru că predicile nu sunt ale unui profet care anticipează, ci ale unui observator *în direct*, un martor supus, la rândul său, plângerii materiei”. Criticul încheie: „Nu e ușor să scrii despre un asemenea volum, tocmai pentru că vine cu o latură existențială pe care eu încă nu o cunosc intim și tocmai pentru că, în fond, unul dintre izvoarele pesimismului de aici este chiar lipsa fundamentală a empatiei, imposibilitatea de a comunica acea frică de moarte pe care o trăim doar în solitudine”. ■ La categoria *Literatură universală*: □ în *Malul celălalt: de 38 de ori poezie sârbă pe românește* Corina Bernic prezintă *Malul celălalt. Antologie de poezie sârbă sec. XX-XXI* (Coordonator: Aleksandar Stoicovici, traducători: Liubinka Perinaț Stancov, Slavomir Gvozdenovici, Aleksandar Stoicovici, Editura Herg Benet, 2012): „Strict pe poezie, toți aleși unul și unul, de la autori canonizați precum Vasko Popa, Danilo Kiš, Adam Puslojic, Jovan Zivlak până la nume cu totul necunoscute până

acum în România, precum Aleksandar Ristović, Dusko Novaković sau Dragan Jovanović Danilov, antologia de poezie sârbă contemporană intitulată *Malul celălalt* și apărută în această toamnă la Editura Herg Bent, sub coordonarea tânărului poet și traducător Aleksandar Stoicovici, este clar o carte-eveniment a anului 2012. După antologia poeziei sârbe a lui Ioan Flora, apărută la sfârșitul anilor '90 și care oferea o panoramă a liricii de peste Dunăre dintre secolele XIII și XX, în afară de unele traduceri răzlețe apărute prin reviste literare, despre poezia contemporană de acolo se poate spune că, în România, nu se știa mai nimic. Minunata selecție a textelor și diversitatea vocilor prezentate în această antologie de către traducătorii Liubinka Perinaț Stancov, Slavomir Gvozdenovici și Aleksandar Stoicovici chiar oferă o imagine de mult necesară și panoramică a poeziei sârbe contemporane”. □ Dana Pârvan-Jenaru comentează *Ținuturile joase* (traducere de Alexandru Al. Șahighian, Humanitas Fiction, 2012) de Herta Müller sub titlul *Flori albe, hărtănite*: „La Herta Müller, profunzimea prozei înseamnă mai ales poezie. O poezie întunecată, încordată, *anormalitatea* celor rememorate și resuscitate căpătând accente suprarealiste, deschise subtil în crâmpieie metaforice menite să dezvăluie înțelesurile și neînțelesurile lumii. [...] Forța prozei scrise de Herta Müller derivă în special din maniera în care inefabilul scriiturii ajunge să cuprindă expresiv contururile nestatornice ale vieții fruste ori intensitatea surdă a interiorității, capacitatea de a pune în evidență drama prin aspecte banale”. □ În *Balena din împărăția chineză* Elisabeta Lăsconi abordează romanul lui Mo Yan, *Obosit de viață, obosit de moarte* (traducere din limba chineză de Dinu Luca Humanitas Fiction, 2012): „Mo Yan era deja cunoscut la noi, Denisa Comănescu a ales pentru a-l lansa în spațiul nostru romanul lui cel mai cunoscut, *Sorgul roșu*. I-am semnalat apariția în 2008, în «Raftul Denisei» de la Humanitas Fiction, și traducerea excepțională a lui Dinu Luca. Și am pariat pe Mo Yan ca laureat în 2012, jocul de-a ghicitoarea de Nobel într-o revistă on-line era, în fond, o analiză lucidă a șanselor și combinațiilor posibile, [...] Câte romane se suprapun, se combină și se amestecă în *Obosit de viață, obosit de moarte*? Saga unei familii și roman al istoriei recente, mit și parabolă a destinului asumat de China, arhitectură postmodernă și metaficțiune fabuloasă. Romanul pretinde – pentru a-l caracteriza – adjective cu valoare superlativă în sine: magnific și copleșitor, halucinant și devastator. Mo Yan însuși a lansat formula roman-balenă, chiar în anul când a apărut *Obosit de viață, obosit de moarte*, definit prin lungime și gravitate, prin densitate și dificultate, conform voinței autorului, chiar cu riscul să aibă un singur cititor”. Elisabeta Lăsconi afirmă „Mo Yan nu este doar un scriitor uriaș (fără hiperbole și entuziasm, ci diagnosticat lucid), ci și un mare-mare norocos. Și la noi, și mai ales prin alte locuri care contează (spațiul cultural englez și cel suedez), Mo Yan a avut șansa unor traducători mai mult decât talentați, care l-au reinventat păstrându-i originalitatea. Iar în limba română, Dinu Luca i-a etalat prin traducere bogăția scriiturii cu registre stilistice variate, cu alternanța vocilor narrative, cu jocuri intertextuale, reale sau amăgitoare”. Criticul consideră

că „*Obosit de viață, obosit de moarte* are o arhitectură cu două intrări: una deschisă pentru cititorul oriental, alta pentru ceilalți cititori din spațiul occidental. [...] Cititorul european se va gândi la epopeile homerice, la romanul-fluviu tolstoian, la savoarea lui Rabelais și la tragismul faulknerian. Și, nu în ultimul rând, la singurătatea marqueziană, căreia i se opune aici o solidaritate instinctivă. [...] Mo Yan recurge și la jocurile dragi postmodernilor: referințe culturale occidentale (de la Tostoi la Bergman), autorul – ca personaj prezent în ficțiune, căci s-a născut în ținutul Gaomi – este martor și părtaș la dramele eroilor și cronicarul lor în opere fictive”. ■ La *Critică Literară* Iulia Dondorici laudă volumul Adinei Dinițoiu *Proza lui Mircea Nedelciu. Puterile literaturii în fața politicului și a morții*, (Ed. Tracus Arte, București, 2011): „Dacă diversitatea este chiar semnul distinctiv al tinerei generații de critici literari, mai problematică este originalitatea și deschiderea spre actualitate a metodelor și instrumentelor de lucru. Acestea din urmă rămân mai degrabă trăsături singulare, dominantă în câmpul nostru critic rămâne valoarea estetică, chiar atunci când inadecvarea la obiectul studiat este vizibilă cu ochiul liber (un exemplu este, aici, studiul Biancăi Burța-Cernat despre proza feminină interbelică) sau când se străbat drumuri critice deja bătute de nenumărate ori de-a lungul ultimelor decenii decembriste (Alex Goldiș, cu volumul de debut *Critica în tranșee. De la realismul socialist la autonomia esteticului*). [...] O excepție bine-venită de la această tendință este volumul de debut al Adinei Dinițoiu – la origine, teza de doctorat a autoarei –, apărut anul acesta la Editura Tracus Arte și intitulat *Proza lui Mircea Nedelciu. Puterile literaturii în fața politicului și a morții*. Respingând absolutizarea grilei estetice – fără a o ignora însă, în capitolele cu analize pe text ale prozei nedelciene – Adina Dinițoiu reușește să prezinte, în ansamblul studiului ei, o imagine nuanțată și actuală a scriitorului optzecist, realizată cu ajutorul unui montaj inteligent de metode și strategii critice”. Criticul consideră studiul Adinei Dinițoiu unul exhaustiv și observă de asemenea: „O temă importantă, în cadrul problemei receptării și a teoriilor lecturii, este relația cu cititorul – se știe că miza optzeciștilor a fost ceea ce ea numește *educarea cititorului*, și cercetătoarea ține seama de această pretenție a scriitorului în propriile analize de text din capitolele următoare. Teza ei este formulată astfel: „Ceea ce frapează, dincolo de atenția specială acordată cititorului («ideal» sau «implicit») în textul său literar, respectiv teoretic, este racordarea acestui profil de cititor la realitatea socială contemporană: cu alte cuvinte, Nedelciu nu vrea să renoveze proza în abstract, realizabil în timpul ideal al lecturii, ci, din contră, cu mijloacele literaturii, el vrea să intervină în real, să remodeleze, prin intermediul habitudinilor de lectură, un om nou (care este, înainte de toate, un alt fel de cititor)”. Iulia Dondorici scrie: „Atât în contextul regimului comunist, cât și în cel postdecembrist, chiar dacă în moduri diferite, Mircea Nedelciu a susținut implicarea activă a scriitorului în viața publică, dorind să transforme cititorul naiv într-unul avizat, transformare care ar fi trebuit să se efectueze prin intermediul tehnicilor de lectură. Astfel, Nedelciu a optat pentru o proză care să

răpească falsul confort al cititorului, l-a condus permanent spre *lectura-ântrebare*, superioară *lecturii-torpoare*". ■ La categoria *Psihologie*, în *Fascinația Sufletului, astăzi*, Lavinia Bârlogeanu propune volumul *Sinele de două milioane de ani* de Anthony Stevens (traducere de Gabriela Deniz, Ed. Herald, București, 2012) : „faptul că Stevens își plasează discursul într-un context antropologic și operează în text cu categoriile principale ale acestei discipline, de exemplu, vorbește despre vindecare ca ritual, compară ipostaza medicului din cultura occidentală cu aceea a vraciului sau a vrăjitorului din culturile exotice, evocă dimensiunea arhetipală a reglementărilor referitoare la căsătorie și a tabuurilor cu privire la incest etc. [...] în perioada în care Jung era preocupat de elaborarea modelului Sinelui, «această lumină divină din suflet», el a făcut constant apel la doctrinele gnostice, încercând să identifice un fond comun tuturor religiilor, și nu mă tem că exagerez spunând că Jung vedea în gnosticism emergența unei noi religii universale. Scrierile sale, din acest punct de vedere, au generat – ca să mă exprim în termenii lui Wittgenstein – un fel de «asemănare de familie» cu producțiile culturale ale celor mai însemnați contemporani ai lui Jung, unii dintre ei pacienți și prieteni foarte apropiați: Hermann Hesse, Gustav Meyrink, Thomas Mann, Hermann Broch, J.-K. Huysmans, Proust, dar și Martin Heidegger sau scriitori ezoterici ca Rudolf Steiner și René Guénon (autor foarte prezent în zestrea publicațiilor Editurii Herald)". În opinia Laviniei Bârlogeanu „Dimensiunea religioasă care secondează opera psihologică a lui Carl Gustav Jung este, de fapt, elementul cel mai interesant pentru cititorul contemporan obișnuit și cred că ea poate constitui cheia reușitei proiectului *Jungiana*, coordonat de Gabriela Deniz la Editura Herald". Criticul consideră volumul „profund consonant cu profilul editurii". ■ La categoria *Istoria Ideilor*, sub titlul *Suferințele bătrânului intelectual* Ioana Paverman remarcă volumul lui Wolf Lepenies, *Ce este un intelectual european? Intelectualii și politica spiritului în istoria europeană* (traducere de Gabriela Sandu, prefată de Vladimir Tismăneanu, Curtea Veche, Colecția *Constelații*, București, 2012): „Rezumând, ceea ce încearcă Lepenies pe parcursul celor cincisprezece prelegeri ce constituie volumul *Ce este un intelectual european?* e reconstituirea relației dintre melancolie și utopie în tradiția europeană. O oprire esențială are loc la granița dintre secolele al XVIII-lea și al XIX-lea, unde autorul zăbovește pentru a marca impactul semnificativ pe care l-a avut asupra tradiției intelectuale europene mutația conceptuală care a produs trecerea de la istoria naturală la o istorie a naturii. O diferențiere pe cât de fină, pe atât de importantă, ce-și găsește sursa de inspirație în cercetările lui Georges Louis Leclerc, Comte de Buffon (1707-1788) și care și-ar putea găsi corolarul în trecerea de la o simplă istorie a ființelor vii către o știință a vieții. [...] Pentru început, Lepenies își schematizează raționamentul clasificând, simplu, intelectualul european în două specii; prima este «specia care se plânge», în timp ce a doua este reprezentată de către «oamenii cu conștiință pozitivă». Misiunea celei dintâi specii este reflecția; riscul, mai mult sau mai puțin asumat, este căderea în melancolie, iar reprezentarea

emblematică este gândirea utopică. Misiunea celei de-a doua categorii este știința, mai precis progresul științific, iar reprezentarea sa se situează dincolo de melancolie și în afara oricărei utopii”. Ioana Paverman scrie „intelectualul european se prăbușește în melancolie atunci când își constată neputința de a organiza haosul lumii în care trăiește. Unica evadare rămâne utopia, adică guvernarea printr-un sistem de ordine radicală. «Toate melancolii sunt proiecte de ordine, de aceea exclud melancolia.» Dar, atenție, «interdicția vizând melancolia nu e o exclusivitate a utopiilor; o regăsim în programele utopice ale mișcărilor artistice și politice». Ajungem, astfel, aproape de prezent. [...] unul dintre spațiile de manifestare a melancoliei este identificat de către Lepenies în saloanele nobilimii franceze de secol XVIII. [...] Plictisul nu e un produs al trândăvelii, ci al imposibilității de a acționa”. Autoarea concluzionează: „Volumul *Ce este un intelectual european* poate fi comparat cu un interior în stil roccoco. Dantelăriile și ornamentele argumentative folosite de Lepenies te pot îndepărta de prezent relativ ușor, riscând astfel să uiți că, de fapt, întrebarea de pornire avea legătură cu prezenta condiție a intelectualului și cu *elucidarea situației Europei*. Tot ce trebuie să facem este să lărgim cadrul minuțiosului tablou ce înfățișează starea sufletească a anumitor clase sociale, în anumite momente ale istoriei. Vom observa, astfel, că această problematică a *spațiilor de manifestare* este extrem de actuală”. ■ Un Cristian publică un *Interviu* cu Paul Mihalache „*Nu se poate trăi din literatură*”. Reținem: „Chestia cu generaționismele și generaționalizarea și raționalizarea generațiilor mi se pare acceptabilă până la un punct. Există fronturi comune, antologii. Dar cei mai buni sunt întotdeauna greu de încadrat. Vezi romanele apărute anul trecut ale Martei Petreu, Octavian Soviany și Alexandru Vlad, de pildă, scriitori cam de aceeași generație. Mai nou se vorbește de douămiizeciști. Sunt câțiva puști talentați, care s-ar putea să ajungă poeți foarte buni, cum ar fi Radu Nițescu, de exemplu. [...] Romanele într-adevăr mari scrise înainte de 40 sunt destul de rare. E alt gen de efort. Romanul presupune consecvență, implicare... O proză scurtă o poți scrie într-o noapte. Când începi un roman, dacă faci o pauză mai lungă pierzi coerența, personajele se duc dracului... Chiar e nevoie și de pasiune, și de maturitate. Și o anumită viziune. Nu ierarhizez, dar în poezie poți fi o idee mai necopt și totuși să-ți iasă bine. [...] În *Târg de arlechini*, chiar am fost tentat să încerc să renunț și mai mult la poveste în favoarea introspecției, dar am simțit că nu e cazul. Că pierd din cursivitate și din naturalețe”. În ce privește editurile Paul Mihalache afirmă „Poliromul a fost prima opțiune pentru *Târg de arlechini*. Un al doilea roman – mi s-a spus – după ce la primul vor fi apărut (și au apărut) niscaiva cronici, va fi mult mai ușor să intre la ei. Cum a venit oferta lui Cosmin Perța pentru Tracus Arte, n-am ezitat foarte mult. Cu volumul de proză scurtă, pe care îl am în pregătire, nu pot fi sigur. Dar următorul roman, dacă nu va apărea la Bloomsbury, probabil că va fi la Polirom”. ■ La *Restituiri*, Geo Șerban redă un fragment al lui Mihail Sebastian însoțit de studiul introductiv *Nocturnă inițiatică și sentimentală* din care reținem: „Ca să descopere

pe cont propriu Parisul, avea nevoie să se descopere pe sine, să-și mobilizeze resorturile curiozității față de contacte umane inedite, să-și rafineze antenele de observator capabil a formula judecăți la fața locului și a le comunica mai departe. Complicatul lui proces lăuntric de adaptare și asimilare rezultă din confesiunile epistolare către Camil Petrescu sau Camil Baltazar, mai înainte de a le deduce din *corespondențele* trimise conștiincios ziarului condus de Nae Ionescu, susținătorul lui Sebastian în demersurile pentru a obține bursa care i-a permis să respire luni de zile în ambianța Cartierului Latin și pe malurile Senei. A fost un stagiul al maturizării intelectuale, realizată prin acumularea celor mai diverse experiențe cotidiene: în bibliotecă, la Luvru sau în galerii de artă, contemplând strada de la o masă de cafea, apoi în sălile de teatru, de cinema, atent la partenerii de călătorie cu metroul, urmărindu-i cum discută, cum se îmbracă și cum se distrează, în parcuri, în baruri ori, la sfârșit de săptămână, dând o fugă la Nogent sur Marne. [...] ar fi vrut să-i dedice o carte, însoțită de comentarii grafice ale Margaretei Sterian. N-a ajuns să-și înfăptuiască proiectul. Totuși, traducătorul operei lui Sebastian în franceză, harnicul Alain Paruit, a găsit normal să-i omagieze memoria prin adunarea între coperti de carte a unora dintre paginile revelatoare pentru afinități indestructibile: *Promenades parisiennes* (L'Herne, 2007)". □ *Crăciun parizian* a fost publicat de Mihail Sebastian în „Cuvântul”, vineri, 25 decembrie 1931: „Dacă vrei să-l petreci cu mine, cititorule, fii la 8 seara în Place de la Convention. Am acolo întâlnire cu Damien Laurique. Nu-l cunoști. E un băiat de 24 de ani, înalt, urât, vânjos și prost îmbrăcat. În al patrulea an de medicină, mi se pare. Ziua e șofer, noaptea face amor. Când învață pentru examene nu știu. Știu numai că le trece. [...] Acesta e Damien Laurique. Cititorule, nu vei spune că nu te-am prevenit. Dacă nu te sperie tovărășia lui, suntem înțeleși. Astă-seară la 8. [...] barurile autentice sunt ca florile autentice: mor. [...] Pe mesele scunde din jur, paharele cu cocktail au lumini interioare de piatră scumpă. Dacă în primele cinci minute de la intrare, nu-ți amintești că dumneata ești un domn inteligent și cu spirit critic, riști să ieși vrea în serios. Mai târziu, va fi prea târziu”.

■ Tereza-Brândușa Palade semnează eseu *Adventul în lumina Cântării Cântărilor*

■ George Banu marchează, prin *Artistul și Puterea*, expoziția *Artistul și Puterea. Ipostaze ale picturii românești în perioada 1950-1990*: „În fața încercării, fiecare își adaptează reacțiile. A se îndepărta de real e un mod de a se salva. E ceea ce a făcut Mandelștam în Rusia. Și alții... cum să nu-l amintesc pe celebrul istoric Ernst Robert Curtius, care, la ceasul *ciumei* naziste, s-a închis într-o bibliotecă și a scris o carte stranie prin refuzul exacerbat al actualității: *Literatura europeană și Evul Mediu latin*. Sau, în Franța, sub ocupația germană, Hélène Leclercq, care a scris cea mai cunoscută carte consacrată scenografiei renaștentiste. Mai târziu, Roland Barthes, rezervat față de agitația lui Mai '68, s-a dedicat unui subiect *neangajat* și a preparat Sistemul modei. Retragerea, în fantastic sau vis, în gratuit sau în dezinvolt, e un mod propriu de a se desolidariza de exigențele politice sau oficiale ale timpului. Când totul reclamă *eficacitatea*, a o evita capătă sensul unui

refuz polemic. *Artistul și Puterea* confirmă constant valoarea disidentă a acestei îndepărtări de norma dogmatică oficială”.

● [„**România literară**”, nr. 52] La *Editorial* Nicolae Manolescu delimitează *Când începe literatura română?*, pornind de la condiția formulată de Mihai Zamfir în *Scurta istorie. Panorama alternativa a literaturii romane* că „pentru a însemna literatură opera ar trebui să fie expresia unei individualități marcate, a unei subiectivități afișate și asumate în mod conștient”. Nicolae Manolescu citează din cronicarii Miron Costin, Grigore Ureche și Ion Neculce și afirmă: „M-aș mulțumi cu mai puțin decât Mihai Zamfir în calificarea drept literare a textelor vechi și anume în funcție de savoarea lor”. ■ La rubrica sa *Puzzle* Gabriel Chifu trage concluziile unui 2012, *cu bune și rele* „N-aș spune, așadar, ce rămâne, ci aș alege dintre titurile din 2012 pe cele câteva care, în opinia mea, s-ar cuveni să-și împartă titlul de carte a anului, pe genuri: *Ce rămâne. William Faulkner și misterele ținutului Yoknapatawpha* de Mircea Mihăieș (critică și teorie literară), *Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste* de Andrei Pleșu (eseu filosofic și mai mult decât atât), *Viețile paralele de Florina Ilis* (roman), *La pierderea speranței* de Nicolae Prelipceanu și *Manuscrisul din insula Elefantina* de Ion Mircea (poezie). Aceste apariții sunt însoțite de altele care au atras/ vor atrage atenția cititorilor și a criticii literare. În proză: *Nepotul lui Dracula* de Al. Mușina, *Cronicile genocidului* de Radu Aldulescu, *Toate bufnițele* de Filip Florian, *Viitorul începe luni* de Ioana Pârvulescu, *Omar cel orb* de Daniela Zeca, *Deplasarea spre roșu* de Radu Mareș, *Bastonul contelui* de Gheorghe Schwartz, *Singura cale* de Nicolae Breban. În poezie: *Petrecere la Montrouge* de Nora Iuga, *Substanțe interzise* de Liviu Ioan Stoiciu, *Nimicitorul* de Aurel Pantea, *Trecutul e o sărbătoare* de Horia Gârbea, *Frângeria înflorită* de Radu Vancu, *Douăsprezece cântece înaintea nașterii* de Mihail Gălățanu. În critică și eseu: *Târziu, departe...* de Gelu Ionescu, *O zi din viața mea fără durere* de Marta Petreu, *Caragiale, marele paradox* de Gelu Negrea, *I.L. Caragiale și filosofia plăcerii* de Dan C. Mihăilescu, *I. L. Caragiale. Fatalitatea ironică* de Mircea A. Diaconu, *Moartea la purtător* de Irina Petraș, *Portrete fără rame* de Nichita Danilov. Sunt de reținut și câteva debuturi: Marius Chivu (*Vântureasa de plastic*), în poezie; Un Cristian (*Morții mă-tii*), în proză; Simona Vasilache (*Cinstite obraze, moftangii și domni*) și Mihai Iovănel (*Evreul improbabil. Mihail Sebastian: o monografie ideologică*), în critică literară și eseu”. ■ La rubrica sa *Cronica Ideilor*, cu titlul *Pia frau*, Sorin Lavric abordează *Marele plan*, de Stephen Hawking și Leonard Mlodinow, traducere din engleză de Anca Vișinescu și Mihai Vișinescu, București, Editura Humanitas: „Volumul lui Hawking adevărește intuiția că fizicienii, atunci când se consacră cosmologiei, reiau istoria ideilor fără s-o știe. Ei refac istoria filosofiei pe cont propriu, ca și cum cu ei începe totul. Drumul lui Hawking din această carte trece prin ideile lui Kuhn (paradigma ca model de interpretare a realității), Vaihinger (conceptele ca ficțiuni utile) și Kant (intelectul prescrie realității legi și apoi e tentat să le considere ca fiind reale, așa cum se întâmplă cu principiul antropocentric din cosmologie),

fără ca numele lor să fie pomenit vreodată. Iată o pia fraudă, dovedind că filosofia trăiește acolo unde te-ai fi așteptat mai puțin: în inima celei mai matematice științe a prezentului”. ■ La *Cronică Literară*, în 1898. *Street view*, Cosmin Ciotloș analizează romanul Ioanei Pârvulescu, *Viitorul începe luni* (Humanitas). Ciotloș începe prin a afirma că „în critica literară (și cu atât mai mult în disciplina perisabilă a cronicii), e crucial să-ți păstrezi vii reflexele. Să nu te mortifici înainte de vreme, să nu-ți pierzi, prin specializare, entuziasmul de la început. Experiența (care, vrând-nevrând se capătă odată cu trecerea timpului) nu trebuie să alunece în suficiență. După doi sau trei ani de articlerie săptămânală, oricine poate evalua o carte cu destulă precizie și destul de repede (mai ales dacă ține cont de mode și se adecvează acestora). Dar, atunci, unde mai e farmecul receptării? Unde mai e fascinația întâlnirii aceleia miraculoase? Sunt lecții pe care, mai direct sau mai subtil, le-am primit la începutul magistraturii mele critice chiar de la autoarea romanului despre care scriu acum. [...] Constat că, de obicei, am greșit tocmai în momentele în care am încercat să-mi temperez instinctul inițial, să-mi raționalizez fervoarea sau, după caz, antipatia. Când am căutat, pentru cărți care-mi plăcuseră sau îmi displicuseră în mod intim, argumente așa zicând publice, accesibile, generaliste. [...] Despre primul roman al Ioanei Pârvulescu, *Viața începe vineri*, am scris imediat după apariție. îl găsisem remarcabil și îmi construisem interpretarea în jurul unor excelente găselnițe prozastice (legate de destinul ulterior al personajelor principale, de ingenioasa datare calendaristică a acțiunii ș.a.m.d.). Prins între asemenea calcule seci, lăsasem deoparte tocmai esențialul. Aveam să-mi dau seama de asta ceva mai târziu, când, rezumându-le apropiatilor cartea, le-am vorbit despre cu totul alte lucruri decât cele din articol”. Despre volumul nou apărut Cosmin Ciotloș scrie: „în noul roman (care se petrece numai câteva luni mai târziu, la finele lui februarie 1898), viața a avut timp să se reazeze în matcă. Dan Crețu s-a integrat deja și el, civic și emoțional, în peisaj. Nu mai distonează. Are o slujbă confortabilă, întreține flirturi cu frumusețile capitalei, a câștigat în bună măsură încrederea tuturor acelor care, în primă instanță, îl priveau cu suspiciune. Viitorul începe luni creează, așadar, o mult mai tenace impresie de acalmie. (în perfect acord cu propriul univers.) în întregul său, romanul pare dotat cu o opțiune de tip street view. Nimic nefiresc, nici o undă de artificial în paginile lui. Sfârșitul secolului al nouăsprezecelea dobândește un excepțional aer de familiaritate”. Ciotloș remarcă „un ceremonial al gesturilor lente. Inclusiv în materie de stil. Aici, Ioana Pârvulescu pune la cale un spectacol pedagogic de mare frumusețe. Ca și în precedentul roman, fiecare subcapitol adoptă o altă perspectivă narativă sau focalizează asupra unui alt personaj (Iulia, Pavel Mirto, doctorul Gerota, comisarul Costache Boerescu, micuțul Nicu). Doar că, adeseori, primul paragraf e în așa fel conceput încât să poată induce în eroare un cititor neatent sau grăbit. (Probabil și fiindcă romanul, în întregul său, e foarte unitar, foarte omogen). Crezi, de pildă, că urmează să pătrunzi în casa familiei Margulis, ai și indicii suficiente în acest sens, și dintr-o dată, te vezi proiectat

altundeva, într-un interior elegant, lângă un câine credincios și un detectiv plin de imaginație, care analizează în tăcere mesaje conspirative codate”. Criticul încheie: „Am comentat aici, numai anul acesta, peste cincizeci de cărți recente. *Viitorul începe luni* mi-a plăcut mai mult ca oricare alta”. ■ La categoria *Lecturi* Ioan Pinteza publică *Gânduri despre poezia creștină*: „Cu bune intenții și evlavie de fațadă nu se poate scrie poezie creștină. Pot să spun, în cunoștință de cauză, că o poezie bună, scrisă după toate rigorile și tehnicile poeziei moderne, poate fi o mare poezie creștină. [...] Ca să înțelegem poezia creștină autentică – Rilke, Voiculescu, Paul Claudel, Daniel Turcea, T.S.Eliot, trebuie să pornim în primul rând de la poezia *Vechiului Testament: Psalmii, Cântarea Cântărilor, Iov, Plângerile lui Ieremia, Profeții mari și Profeții mici, Cartea înțelepciunii lui Solomon, Cartea înțelepciunii lui Iisus, fiul lui Sirah*, să trecem prin poezia marilor imnografi și alcătuitori de canoane: Andrei Criteanu, Ioan Damaschin, Roman Melodul, Efrem Sirul, Sfântul Ioan Noul Teolog, să-i avem în atenție pe Ioan al Crucii, Tereza de Lisieux și să ne oprim la: Kavafis, Ezra Pound, Georg Trakl, Boris Pasternak, Umberto Saba, Emily Dickinson, Sylvia Plath, Seamus Heaney, Paul Celan. Tensiunile, disperările, suferințele, patimile, dragostea și, desigur, slăvirea, preamărirea, din textele vechi testamentare și din imnele Părinților Sfinți, cu adevărat sacre, izbucnesc, renasc cu aceeași putere în poezia acestor mari poeți moderni”. Ioan Pinteza respinge ideea de „liste de poeți creștini”: „Mi-a plăcut întotdeauna să aflăm în operele poezilor creștini secvențe mai apropiate de realitatea lumii, de terestru, cu alte cuvinte mai omenești și mi-a plăcut să descopăr în poeziile autorilor scoși de pe lista canonică, locuri absolut dumnezeiești, extaze, stări și trăiri, e drept, de o clipă, dar de o intensitate harică de necontestat. Sunt câțiva autori care, recitați recent, mi-au rezervat mari surprize. Acest procedeu de lectură nu e însă original. Există un înaintemergător, un interpret, de care nu se va îndoi, sunt sigur, nimeni. E vorba de Sfântul Apostol Pavel. Pentru a întări credința grecilor în Dumnezeu necunoscut, Pavel recită câteva versuri: Căci în El trăim și ne mișcăm și suntem, precum au zis și unii dintre poezii voștri: căci al Lui neam și suntem. (*Faptele Apostolilor* 17-28) Pavel nu face altceva decât să aleagă un fragment cât se poate de creștin din poemul păgân scris de poetul cretan Epimenide (avem în acest sens și susținerea Sfântului Ioan Gură de Aur). Strofa cu pricina are toate virtuțile poemului modern. Aduce a Seferis și Kavafis. «Ți-au zidit un mormânt, ție, Sfinte și Prea înalt! / Cretanii, mincinoși, fiare rele, pânțele trândave. / Dar tu n-ai murit; tu ești în viață și trăiești mereu. / Căci în tine trăim și ne mișcăm și suntem.» Prin urmare, în orice poezie, scrisă cu credință, talent și sinceritate, modernă sau postmodernă, putem afla iluminări divine. Chiar și printre poezii damnați. E cazul lui Baudelaire și Rimbaud”. Ioan Pinteza citează din *Florile răului*: „Blagoslovit fii, Doamne, că este cu puțință / Un leac de curățire adânc, prin suferință, și că această dulce, curată doctorie / Ne dă învrednicirea la sfânta bucurie”. Și din *Un anotimp în infern*: „Am primit în piept lovitură harului. / Ah, n-o prevăzusem!”. În continuare Ioan Pinteza scrie „pagini întregi ar trebui

scrise despre un singur vers din paul celan: să vină un om din mormânt. Vers emblematic, așezat ca o punte între iudaism și creștinism, între Vechiul Testament și Noul Testament. [...] Dincolo, în partea autorilor canonici, constat și descopăr mari fervori pentru terestru; *abateri și erezii* care dau poemului, de data aceasta strict religios, aripi, revelații laice notabile și arierplanuri poetice îndrăznețe și vădit moderne. *Cântarea Cântărilor* excelează în acest sens”. Autorul citează în acest context din Sfântul Ioan al Crucii. „«Totul este să preamărești», zice Rilke. și are dreptate. Eu, unul, însă, întreb: Cum?! în ce fel?! în ce mod?! Să cădem în dulcегării? Să alunecăm în versificații suficiente? Nu! în nici un caz. Sfatul meu: să ne întoarcem la textele vechi și la cele moderne, care între timp și ele au devenit vechi. Vorba lui Osip Mandelștam: clasicii sunt revoluționarii. Să ne întoarcem la ei. Și, mai ales, să-l căutăm pe Dumnezeu acolo unde ni se spune cu insistență că el nu locuiește, în spațiile în care ni se spune cu obstinație că El nu există. Să-L preamărim cu înțelepciune, cu credință, cu iubire, cu pricepere. Asemenea lui Rilke, dacă se poate”. Ioan Pinteа recomandă în acest sens „un text esențial, scris de N.Steinhardt, intitulat *Realul ca prezență poetică*”. ■ La rubrica sa *Lecturi libere* Gabriel Dimisianu concluzionează în *Însemnări despre anul cultural*: „În totul, un an cultural bogat, în ciuda dezinteresării de cultură a televiziunilor, în ciuda penuriei materiale pe care toată lumea a invocat-o și a climatului agitat din viața politică”. ■ La *Cartea de proză* Iulia Iarca recenzează *Toate bufnițele* de Filip Florian (Polirom, Iași). Reținem: „Ciclicitatea în care finalul trimite la început și la titlu ține deja de o tradiție în proză. Însă miza autorului nu pare să fie o revoluție în sfera prozei, ci autenticitatea faptelor pe care textul le descrie. Personaje banale devin extraordinare, locurile obișnuite – reprezentative, iar activitățile de zi cu zi – ritualuri mistice, pline de un sens și o atmosferă care numai între copertele *Tuturor bufnițelor* pot exista”. ■ La *Cartea de poezie*, în *Exerciții de murit*, Gabriela Gheorghisor comentează volumul lui Liviu Ioan Stoiciu *Substanțe interzise*, (Ed. Tracus Arte, București): „De la un volum de versuri la altul, poezia lui Liviu Ioan Stoiciu se distilează, se rafinează, dar nu se desparte de ea însăși. Se poate observa, în timp, cumințirea sintaxei și fluidizarea discursului poetic. [...] Omogenă, fără rupturi stridente de nivel valoric, Substanțe interzise este o carte bună, dar nu cea mai bună a poetului”. ■ La *Ancheta României literare Anul 2012 – Ce rămâne?* răspund: □ Gabriela Adameșteanu în *Cărți care rămân*: „Dacă timpul ar curge în toate direcțiile, că în romanul Skepsis al lui Stelian Tănase ori ca în *Viețile paralele*, romanul Florinei Ilis, ambele construcții culturale postmoderne, cu un sens ascuns sub imensă documentare, care vor incita și deruta cititorii, și dacă aș fi putut consilia juriul pentru Cartea Anului 2013, aș fi adăugat (cel puțin pe lista nominalizărilor), romanul lui Radu Aldulescu, *Croniclele genocidului*, memoriile lui Ion Ianoși. *Internaționala mea*. *Cronica unei vieți* și cartea de critică literară a Sandei Cordoș, *Lumi din cuvinte*. Reprezentări și identități în literatura română postbelică. Sper că ele vor apărea pe următoarele liste de premii. Mai mult ca altădată, romancierii par să fi

trimis editurilor foarte târziu manuscrisele, astfel încât, abia după Gaudeamus s-a putut vedea cât de diversificată este, totuși, ficțiunea în 2012. Mă grăbesc să menționez romanul lui Filip Florian, *Toate bufnițele* pe care l-am citit cu o mare plăcere, la fel ca Hotel Universal, debutul ca romancieră al Simonei Sora cu o carte de atmosferă, bine articulată, și, firește, cele amintite mai sus: *Viețile paralele* și *Skepsis* (poate cea mai bună carte a lui Stelian Tănase, un romancier, după părerea mea, insuficient citit, nedrept clasat)”. *Gabriela Adameșteanu* mai menționează printre cărțile remarcabile ale anului 2012: „savurosul *Nepot al lui Dracula*, semnat de Alexandru Mușina, scos la Ed. Aula, *Morții mă-tii* al lui un cristian, Mihai Iovănel, *Evreul improbabil*. *Mihail Sebastian: o monografie ideologică*, și Dorin Liviu Bățoi, *Așa s-a născut omul nou*”. Poezie: Dan Sociu *Poezii naive și sentimentale*, N. Prelipceanu *La pierderea speranței*, Marius Chivu *Vântureasa de plastic*, Ioan Es. Pop *Căderea în sus a corpurilor grele*, Liviu Ioan Stoiciu *Substanțe interzise*, Dan Mircea Cipariu *Singurătatea vine pe Facebook*, Andra Rotaru, *Lemur*, Bogdan Alex. Stănescu *Apoi, după bătălie, ne-am tras sufletul*. □ Adrian Alui Gheorghe □ Alex Goldiș □ Elisabeta Lăsconi □ Marius Miheș în *Puțin și bun. Anul poeziei* □ Irina Petraș în *Prestanța maturității*: „Cred că, an de an, rămân, mai întâi, lucrurile care se repetă (în pofida obstacolelor) și care se transformă treptat în tradiție: festivaluri, colocvii (de critică, al tinerilor etc.), gale, zile, târguri de carte; unele foarte tinere, cum e Gala poeziei românești, altele având deja zeci de ani și prestanța maturității (căci de îmbătrânit – cu un pic de trudă – nu îmbătrânesc niciodată!) – vezi, de pildă, Zilele Eminescu (Botoșani), Zilele Liviu Rebreanu (Bistrița), Zilele Poesis (Satu Mare) sau Festivalul Internațional Lucian Blaga (de la Cluj, dar și de la Sebeș-Alba). Cele de mai mică anvergură, puzderie, asigură zumzetul de fundal și întrețin focul mornit al interesului pentru literatură. Cât despre Literatura română vie – e un proiect care a început bine și nu pot decât să sper că se va repeta, fiindcă Cetatea își va fi dat seama cât din prestigiul ei se datorează culturii vii”. □ Adrian Popescu □ Cornel Ungureanu □ Mihai Zamfir □ Radu Aldulescu: în așteptarea unor vremuri mai bune: „Trăim vremuri în care scriitorul, izgonit din turnul său de fildeș, este adus în mijlocul cetății ca să-și ceară iertare pentru că există. Cerându-și iertare, scriitorul adevărat este pus în situația de a-și negocia soarta, statutul social și material, prin intermediul unor confrăți care fac legea din postura de activiști culturali, specializați în jocuri ale politicilor culturale. Inevitabil, în respectivele jocuri intră și evenimentele culturale – festivitățile, festivalurile, colocviile, simpozioanele, târgurile de carte etc. Personal nu rețin și socot că nu rămâne nimic din evenimentele culturale ale anului care se încheie,” □ Vasile Dan □ Micaela Ghițescu □ Ion Bogdan Lefter în *Memoriile marelui cărturar*: „Din bilanțul unui an editorial cu destule cărți meritorii, ca-n oricare altul, dar fără volume de poezie epocale, fără romane de mare vârf, fără vreo capodoperă dramaturgică, fără studii critice care să se anunțe ca viitoare repere exegetice de răscruce și fără eseuri, la rândul lor, incontestabile (dacă nu cumva mi-au

scăpat...), se detașează de departe impresionantele memorii ale lui Ion Ianoși din *Internaționala mea. Cronica unei vieți* (Polirom, 2012)”. □ Ioana Pârvulescu □ Monica Pillat □ Adrian G. Romila □ Răzvan Voncu: „închei anul 2012 cu sentimentul reconfortant că, pentru cronicarul literar, a fost încă un an normal, deci... plin”. ■ La rubrica sa *Semn De Carte* Gheorghe Grigurcu îl consideră pe *Blaga, totuși în actualitate*: „Aparent, Lucian Blaga nu se află la ora actuală sub o zodie favorabilă. Aplicat factorului etnic, unui localism pe care-l integra însă într-o geografie mitologică, reflectând relații cu cosmicul, marele poet și gânditor pare defazat în raport cu globalizarea care se arată dispusă a neglija particularitățile naturale ale popoarelor”. ■ La rubrica *Restituiri* Nicolae Scurtu publică *Însemnări despre scriitorul* Romulus Cioflec ■ La *Meridiane* Grete Tartler îi compară pe Mircea Cărtărescu și Bob Dylan cu ocazia apariției volumului *Bob Dylan, Suflare în vânt. 100 de poeme* traduse de Mircea Cărtărescu. Prefață de Mircea Cărtărescu. Humanitas Fiction 2012. „Ascultându-i pe youtube cântecele și urmărind în paralel traduceri ale lui Mircea Cărtărescu, trebuie să spun totuși că până și cele mai populare lyrics, dintre cele alese pentru afișaj în metrou, îmi par cu mult mai bune în varianta poetului român. [...] Cititorul va observa că tocmai *imperfecțiunile* îndeobște reproșate traducătorilor, precum adăugarea unor epitete sau a unor lămuriri metaforice (de obicei e preferabil să *tai*, în loc să adaugi) dau un farmec deosebit variantei românești. Rochia oranj devine la Cărtărescu strălucitoare, cornul e de argint, pământul trece ca o arcă. Schimbarea de timpuri (gerunziul din *ziua de Crăciun venind* – care conferă întregului text atmosferă de colind românesc) sau chiar de sens, în cazul câte unui cuvânt (*badge* devine stea, continuând aceeași atmosferă de colind) susține înariparea poemului. E limpede că Mircea Cărtărescu, inspirat, nu se îndepărtează totuși de original, dar când o face, se simte acel *plan luminos* care ne ridică deasupra orizontului (îmi vine în minte horatianul *lucidus ordo*). Vocabularul ajută și el la imitația vieții, punând în circulație o atmosferă adecvată fiecărui personaj, transpunând, de exemplu, dialogul din *Highway 61/ Autostrada 61 pe marginea șoselelor românești*: «Domnul i-a zis lui Abraham: Ucide- mi un fiu./ Abe zise: Doamne, mă crezi chiar diliu?/ Domnul zise: Nu. Abe zise: Ce?/ Domnul zise: Poți să faci cum vrei, bre/ Dar când mă vezi de-acum să fugi ca nebunul.»”. ■ *Avanpremieră editorială: Valsul florilor povestiri* de Yasunari Kawabata, Traducere din japoneză de Cornelia Daniela Lupșă. ■ Versuri de Emil Brumaru. ■ *Comunicat*: „Întrunirea Comitetului Director și Consiliului UR din 14-15 decembrie 2012: Comitetul Director al UR s-a întrunit în sesiunea din decembrie, la Alba Iulia, în seara zilei de 14 decembrie. Cele mai importante probleme discutate au fost situația Casei Vernescu, respectiv noul contract de închiriere și întârzierea fructificării acestuia, situația revistelor UR și prevederile pentru funcționarea acestora. [...] Dl Mihai Zamfir a propus eliminarea din Statutul UR a prevederii ca un membru al UR să poată candida numai pentru două mandate de președinte, propunere care a fost aprobată de către toți cei prezenți”. ■ La *Ochiul magic*: □ *Ce părere au tinerii scriitori*

despre critici: „«Cui nu-i e frică de criticii literari!» este titlul anchetei din «Steaua», 9-10, 2012. Răspund mai ales tineri scriitori. Am început prin a citi răspunsurile cu mare curiozitate și am sfârșit prin a o face cu mare tristețe”. Cronicarul citează răspunsurile date de Stoian G. Bogdan, T.O.Bobe, Claudiu Komartin și scrie „Adrian Schiop e, ca de obicei, un puști insolent și vulgar. Răspunsul lui e ireproductibil în paginile unei publicații civilizate, cu excepția, vai, a «Stelei», după cum s-ar spune. Cât despre Mugur Grosu, îi prevedem o frumoasă carieră în publicistica sportivă. Literatura e lucru greu, prietene! Andrei Dosa e naivul de rigoare într-o anchetă dominată de cinici. «De ce trebuie săracul poet să aștepte înfrigurat cronică la cartea sa sau textul de pe coperta IV? Nu ar fi frumos ca poetul și criticul să fie cei mai buni prieteni?» Ce frumos ar fi! Și să stea, eventual, de povești la o bere! Noroc cu cei câțiva scriitori maturi care răspund interesant și cuviincios. Ehe, tinerețe...”; □ „în «Poesis» (nr. 10-11-12, 2012) am descoperit un text intitulat *De ce ne place să primim scrisori?*, semnat de Alexandru Vlad”; □ „La Universitatea «Petru Maior» din Târgu Mureș a avut loc, pe 13 decembrie, festivitatea de decernare a distincției Fibula de la Suseni criticului literar Nicolae Manolescu și scriitorului Gabriel Chifu. Cu același prilej, traducătoarea Irina Horea a primit o diplomă de excelență din partea Universității. Textele de *laudatio* au fost citite de Al. Cistelean, Iulian Boldea și, respectiv, Eugeniu Nistor, iar scriitorii invitați au răspuns printr-un cuvânt despre literatura lor. În cadrul reuniunii literare a fost lansat și volumul de poezie *Rondeluri* de Ion Horea, cu o prezentare a criticului literar Cornel Moraru”.

27 decembrie

• [„Cultura”, nr. 49] *Literatură:* □ Sub titlul *O „apocalipsă” perpetuă* Nicolae Bârna comentează *Arca* de Dan Perșa, Editura Tipo Moldova, colecția „Opera omnia. Romanul de azi”, Iași, 2012: „o carte *discretă*, așa-zis *blândă*, dar, de fapt, puternică și bogată în alese oferte. [...] e un roman *total* sub aparențe de poveste burlesc-fantastică, cu afectată, glumeț *manipulată* ancorare așa-zis istorică. [...] Fără îndoială că, în arena prozei noastre actuale, printr-un roman ca acesta, Dan Perșa își vedește din nou capacitatea de a juca în prima divizie”. □ În *Securitatea – arhiva de istorie literară* Ion Simuț abordează volumul Ioanei Diaconescu *Scriitori în arhivele CNSAS. Intelectuali urmăriți informativ, arestați, condamnați, uciși în detenție, 1946-1989. Studii însoțite de anexe selectate din arhivele CNSAS*, Fundația Academia Civică, București, 2012: „nu sunt noi cazurile aduse în discuție, dar argumentația, detaliile, filele din dosarele Securității aduc concretețe acestor drame, aduc fiorul vieții, relevă flama dureroasă a conflictului ideologic și moral, freamătul luptei de rezistență psihologică [...] Dosarele de detenție și dosarele de urmărire informativă analizate de Ioana Diaconescu sunt veritabile dosare de istorie literară, care necesită o lectură de specialist, un comentariu adecvat, o selecție atentă a detaliului semnificativ, însoțite de explicații concise relaționate cu informații din alte surse: politica oficială, biografia morală a

scriitorului, alte elemente de context. Ioana Diaconescu este un astfel de cercetător experimentat, aplicat cu râvnă, sensibilitate și devotament”. □ Ștefan Baghiu receptează moderat *Re.volver* al Liviei Ștefan (Casa de pariuri literare, București, 2012) sub titlul *Așa și-așa*: „aceste mici șocuri electrice nu sunt decât disonanțe inutile, ostentație gratuită în lipsa oricărui talent de a surprinde poezia cu adevărat puternică. [...] Care este, de fapt, pericolul care o pândește permanent pe Livia Ștefan? Excesul de bricolaj expresiv și lipsa autenticității [...] Adică, soluția pe care o alege este aceea de a construi portretul unei maniace, când isterice, când sedate, personaj cu totul necredibil în toată debandada expresionistă”. În opinia lui Ștefan Baghiu „poeme precum *să treci prin giurgiu, poem de dragoste, the chills in your spine are, oh, so sweet* poartă atmosfera debutului reușit. Pe astfel de poeme, cred, ar fi trebuit să mizeze Livia Ștefan [...] care e specificul poeziei ei? Duritatea, excesul de ostentație și figurativul carnal? Sau eleganța unor versuri de genul «acum că frumusețea noastră a îmbătrânit/ și nu mai există decât sfârșit/ legănăm pe picioare tot trupul gol/ al micuței dureri/ născute de noi/ cândva împreună/ acest copil handicapat/ cu care ne descurcăm din ce în ce mai greu/ dar gata/ acum ne-am liniștit»? □ Adriana Stan semnalează *Contorsionista* (Humanitas, 2011) de T.O. Bobe în *Libertinaj*: „Volumul recent, *Contorsionista*, îl lasă pe T. O. Bobe descoperit în pornirea sa spre experiment, întrucât îi lipsește acum alibiul naratorului unic, care să umanizeze textul”. Criticul remarcă „urmele unui candid epigonism cărtărescian” însă afirmă totodată: „T.O. Bobe știe, fără îndoială, o grămadă despre mecanica ficțiunii și convențiile reprezentării, care au format tema atâtor cărți de teorie *postmo*, totuși el sublimează această hiperconștiință într-o adevărată degringoladă imaginativă, nu o dată euforică și contagioasă. [...] *compunerile* lui T.O. Bobe au, totuși, unitate de ton și perspectivă. Tempo-ul poematic se simte pretutindeni”. Concluzia sa: „T.O. Bobe poate transpune aceleași puține melodii în mai multe game și din acest motiv mi se pare un savuros poet-prozator pe spații medii care nu va fi niciodată un la fel de bun romancier (fără ca asta sa-i scadă meritele)”. □ *Un traseu biografic (de la Habsburgi la comunism)*: Al. Cistelean notează volumul Petre Nemoianu, *Amintiri*, Editura Artpress, Timișoara, 2012. □ în articolul *Viața și moartea, în registru liric și parapsihologic* Toma Grigorie scrie: „Emilian Mirea publică două cărți de facturi diferite în acest an: una de versuri, *Poemele morții* (Editura Ramuri, Craiova, 2012), și alta de interviuri, «Despre lumea în care trăim. Carte-dialog cu regretatul scriitor și parapsiholog Ion Țugui» (Editura MJM, Craiova 2012). [...] Cu ingenuitate înăscută, trecută prin filtrul lecturilor diverse, Emilian Mirea își propune programatic să cocheteze în registru liric cu moartea ca s-o conștientizeze, s-o îmblânzească și s-o dea de partea lui. în *Poemele morții*, invocă această mare întâmplare a omului, dar nu o poate rupe de sora ei siameză, viața”. Despre volumul dialog cu Ion Țugui Toma Grigore afirmă: „Avem de a face, iată, cu o carte-dialog problematică, controversată pe alocuri, demnă de interes nu numai din partea specialiștilor și a inițiaților”. □ Sub titlul *Domnul T.*

George Neagoe prezintă *Jurnalul morilor de vânt* (București, Ed. Tracus Arte, 2012) al lui Traian T. Coșovei: „Traian T. Coșovei s-a întors la marea poezie. Și e decis să rămână la ea. Cu *Jurnalul morilor de vânt* și-a amintit nivelul de excelență atins în *Ninsoarea electrică*, 1, 2, 3 sau..., *Aer cu diamante* și chiar în *Cruciada întreruptă*. Cartea îl readuce în coasta lui Mircea Cărtărescu și a lui Alexandru Mușina. [...] rezultatele sunt senzaționale. Am întâlnit o opera, nu o scriere. [...] principala tehnică de seducție din *Jurnalul morilor de vânt* privește oferta intertextuală generoasă”. George Neagoe descoperă influența lui Arghezi, dar și pe cea a lui Caragiale: „Printre efectele ingenioase realizate de Traian T. Coșovei se numără incertitudinea între comic și liric”. □ Constantin Coroiu publică a doua parte din articolul său despre volumul *Afinități selective* al lui Ioan Adam, intitulat *Afinități și rezonanțe (II)*. □ Sub titlul *Cum să nu te doară capul* Alex Ciorogar analizează volumul lui Alex Văsieș *Lovitura de cap*, Casa de pariuri literare, București, 2012: „o poezie a *anti-manifestului*. [...] o înlocuire paradoxală absolut superbă a imaginii cu acțiunea, cu mișcarea statică, însoțită de scurte incizii verbale [...] Nu știm când, dar știm, încă de pe acum, că Alex Văsieș va ajunge *acolo* și va fi primul, fiindcă, nu-i așa, el este deja *Căpitanul America al generației* lui Radu Nițescu”. ■ *Literatură universală*: □ Dana Pîrvan-Jenaru recomandă *Muntele sfatului rău* de Amos Oz (traducere din ebraică și note de Any Shilon, Humanitas Fiction, 2012) în articolul *O nesfârșită așteptare*. ■ Alexandra Șandru anunță continuarea publicării în foileton a lucrării *Lungul drum spre nicăieri. Germanii din România deportați în URSS (XI)*, semnată de Lavinia Betea, Cristina Diac, Florin-Răzvan Mihai, Ilarion Țiu.

● **[„Dilema veche”, nr. 53]** La secțiunea *Regimul artelor și munițiilor*, rubrica *Feedbook*, Marius Chivu semnează articolul intitulat *Bilanț 2012*, în care face o radiografie a literaturii contemporane din anul 2012. Acesta se plânge de situația prozei, deoarece numărul de romane publicat este mic. Poezia, însă, a avut succes în 2012, chiar dacă publicată de editurile mici. Acesta menționează revitalizarea prozei de călătorie. Marius Chivu anunță și dezvoltarea a două festivaluri literare care au cunoscut o dezvoltare evidentă în ultimii doi ani: Festivalul de poezie de la Bistrița și Festivalul Internațional de Literatură din București. Marius Chivu punctează și că „dezamăgirea anului vine dinspre situația ICR-ului [...] schimbarea conducerii și, implicit, a viziunii (de fapt, pierderea oricărei viziuni), demisiile și înlocuirea unor oameni care își făceau treaba într-un mod strălucit, reorganizarea cu filialele naționale, aroganța și nepriceperea de care a dat dovadă *so far* noul președinte, Andrei Marga, toate acestea par un dezastru cu efect pe termen lung”. ■ La rubrica *Pe de altă carte*, Claudiu Constantinescu face o recenzie pentru romanul *Punctul Omega* de Don DeLillo, apărut în 2012 la Polirom, tradus din limba engleză de Veronica D. Niculescu: „în *Punctul Omega*, gândirea poetică intră în raționamentul detectivistic precum ața în ac”. ■ Simona Sora scrie un articol despre întâlnirea cu romanciera Sylvie Germain și despre confesiunile pe care aceasta le-a făcut cu privire la ultimul ei roman, *Rendez-vous nomades*, apărut

în 2012. Romanciera povestește și despre latura mistică și divină a romanului ei și aduce câteva detalii despre statutul scriitorului, care ar fi un „explorator de existență”. Simona Sora menționează că „*Rendez-vous nomades* este una dintre acele rare cărți cu adevărat extraordinare, o mică revelație literară, atât de personală încât să nu poată fi transmisă. Traducerea ei în românește ar fi o dovadă de clarviziune editorială”.

28 decembrie

• [„**Adevărul de weekend**”, nr. 77] Nicolae Manolescu dezbate într-un articol *Ce înseamnă om cult*.

[DECEMBRIE]

• [„**Apostrof**”, nr. 12] Este anunțat *Proiectul „Susținerea Literaturii Române Vii”*, realizat de Uniunea Scriitorilor din România, cu sprijinul financiar al Guvernului României: „promovarea Scriitorilor români de astăzi, prin organizarea unor programe culturale la Casa Monteoru din București, spațiu de mare însemnătate pentru viața literară românească din ultima jumătate de secol. 1. *Programul de lecturi publice (Scriitorii la ei acasă/Scriitori pe Calea Victoriei)* [...] Voci importante ale literaturii române contemporane, din geografii și generații literare diferite, citesc din cărțile lor recente în fața unui public format din elevi, studenți, profesori și alte persoane interesate de literatură. Selecția scriitorilor invitați este asumată de criticul literar Nicolae Manolescu, președintele Uniunii Scriitorilor din România. Întâlnirile cu acești scriitori se vor constitui într-un document de patrimoniu cultural național, prin înregistrarea lor în Arhiva de Aur a Societății Române de Radiodifuziune (prin Radio România Cultural), prin fotografiile, reportajele și interviurile realizate cu acest prilej. Partenerii media ai programului: «România literară», Radio România Cultural, AgențiadeCarte.ro, «Cultura», «Observator cultural», «Luceafărul de dimineață», «Viața românească». Ideea acestor lecturi este dedicarea unei serii speciale pentru fiecare domeniu literar în parte: a) *Seara poeziei* – miercuri, 14 noiembrie, Casa Monteoru. Câțiva dintre poeții valoroși ai momentului citesc, prezentați de criticul literar Dan Cristea. Invitați: Magda Cârneci, Gabriel Chifu, Ion Mureșan, Ioan Es. Pop, Adrian Popescu, Nicolae Prelipceanu. b) *Scriitori din țară la București*: miercuri, 21 noiembrie, Casa Monteoru. Sunt invitați la Casa Monteoru să citească din creația lor câțiva scriitori reprezentativi din țară: Aurel Pantea – Alba Iulia, Nichita Danilov – Iași, Gabriel Coșoveanu – Craiova, Ion Pop – Cluj, Ioan Moldovan – Oradea, Vasile Dan – Arad, Nicolae Oprea – Pitești, prezentați de criticul Mircea Mihăieș. c) *Seara prozei* – vineri, 23 noiembrie, Casa Monteoru. Citesc prozatorii invitați: Gabriela Adameșteanu, Marta Petreu, Petru Cimpoeșu, Varujan Vosganian, Alexandru Vlad, prezentați de Eugen Negrici. Moderatorul acestor serii este poetul

Dan Mircea Cipariu. d) Seara *Toate artele cuvântului* – miercuri, 28 noiembrie, ora 18, Casa Monteoru. În cadrul acestei serii vor citi: Irina Horea (traduceri), Gabriel Dimisianu (critică-memorialistică), Ioana Nicolaie (poezie), Horia Gârbea (dramaturgie), Marian Drăghici (poezie), Radu Aldulescu (proză). Moderator: criticul Mihai Zamfir. 2. *Serile literaturii străine pe Calea Victoriei*: Un program prin care sunt prezentate voci importante ale literaturii străine contemporane în traducere românească și la case editoriale românești de prestigiu. Partenerii media ai programului: «România literară», Radio România Cultural, AgențiadeCarte.ro, «Cultura», «Observator cultural», «Luceafărul de dimineață», «Viața românească».. a) Seara I – joi, 15 noiembrie, Casa Monteoru. Invitați: Denisa Comănescu, director editorial Humanitas Fiction, și Alexandru Sahighian, cu o traducere dintr-o carte semnată de Herta Müller, în curs de apariție. b) Seara II – joi, 22 noiembrie, Casa Monteoru. Invitați: Bogdan Alexandru Stănescu, director editorial Polirom, și Veronica D. Niculescu, cu o traducere dintr-un roman al lui Vladimir Nabokov. c) Seara III, Seara revistei «Lettre Internationale» – joi, 29 noiembrie, Casa Monteoru. Invitat: Irina Horea, redactor-șef al revistei «Lettre Internationale». Lectură dintr-un text literar pregătit pentru apariția în revistă. Coordonator: Dan Mircea Cipariu. 3. *Ziua scriitorilor români*, 7 decembrie 2012, ora 12.00, Casa Monteoru Acordarea unor premii, într-o gală anuală, unor personalități marcante ale literaturii române care au împlinit vârste rotunde și care s-au afirmat literar în anul în curs. Amfitrion – Nicolae Manolescu. 4. Organizarea unor proiecții de filme și conferințe, în care personalități literare românești evocă momente decisive din cariera lor sau legate de viața literară de la noi. Cinemateca Uniunii Scriitorilor din România include un program de proiecte de filme documentare și conferințe ale scriitorilor invitați. Au fost aleși scriitori din mai multe generații pentru a prezenta liceenilor, relația lor cu Uniunea Scriitorilor din România. Ziua 1. Conferință Angela Marinescu, 10 noiembrie, ora 11,30, Casa Monteoru. Seria s-a deschis cu Angela Marinescu, «poeta șaptezecistă bine receptată, atât de critica literară, cât și de noile generații de scriitori». Este primul documentar produs cu ajutorul Uniunii Scriitorilor din România, documentar care reflectă traseul literar al poetei. Ziua 2. Conferință Mihai Zamfir, 10 noiembrie, ora 11,30, Casa Monteoru. Critic și teoretician literar, prozator și profesor universitar, profesorul Mihai Zamfir este proaspăt laureat al Uniunii Scriitorilor pe anul 2011 pentru critică, cu volumul *Scurtă istorie*. Întâlnirea cu un public tânăr îi facilitează acestuia rememorarea momentelor esențiale din traiectul său profesional legat de UR. Ziua 3. Conferință Răzvan Voncu, 24 noiembrie, ora 11,30, Casa Monteoru. Întâlnirea cu Răzvan Voncu propune o conferință despre opera lui Gellu Naum, ocazionată de proiecția documentarului *Orbirea voluntară*, singurul documentar despre opera lui Gellu Naum. Ziua 4. Conferință Ion Cucu, 8 decembrie, ora 11,30, Casa Monteroru. Cel mai important fotograf al literaturii române își prezintă expoziția *Cincizeci de ani de literatură*. Coordonatorul acestor conferințe: un Cristian. 5. Workshop – *Condiția tânărului scriitor și calitatea de*

membru al Uniunii Scriitorilor din România – 6 și 7 noiembrie a.c., orele 10,00-18,00, Casa Monteoru Scriitori din țară cu o experiență remarcabilă în activitatea Uniunii Scriitorilor din România se reunesc la sediul din București al Uniunii pentru a dezbate condiția tânărului scriitor și modalitățile prin care aceștia pot să devină membri ai USR. 6. Lansarea volumului colectiv *Cum se scrie un roman* – miercuri, 12 decembrie, [...] Casa Monteoru [...] 7. Scriitori la Alba Iulia, în cetatea Marii Uniri, în zilele de 10-11 decembrie 2012 Dezbatări și lecturi publice la Universitatea din Alba Iulia. Pelerinaj la Catedrala Marii Uniri și vizită la Muzeul Marii Uniri. 8. Expoziție de fotografii *Scriitori români de ieri și de azi*, 10 noiembrie – 15 decembrie 2012, Casa Monteoru. Autor: Ion Cucu 9. Premiul Cartea Anului – 23 noiembrie, ora 20, Casa Monteoru *Premiul Cartea Anului* este unul dintre cele mai prestigioase premii literare românești. El este acordat în fiecare an de revista «România literară». Lista nominalizărilor din 2012: Marius Chivu, pentru volumul de versuri *Vântureasa de plastic*; traducerea poemelor lui T. S. Eliot, realizată de Șerban Foarță, Mircea Ivănescu, Sorin Mărculescu, plus Șerban Foarță & Adriana-Carmen Racoviță; Mircea Mihăieș, *Ce rămâne: William Faulkner și misterele ținutului Yoknapatawpha*; Dan C. Mihăilescu, *I.L. Caragiale și caligrafia plăcerii*; Andrei Pleșu, *Parabolele lui Iisus: Adevărul ca poveste*; Nicolae Prelipceanu, *Pierderea speranței*; George Ardeleanu, pentru ediția cărții lui N. Steinhardt, *Jurnalul fericirii: Manuscrisul de la Rohia*; Vlad Zografi, *Infinitul dinăuntru: șase povestiri despre om, societate și istorie*. „Festivitatea de decernare va avea loc vineri, 23 noiembrie [...], la Casa Monteoru. 10. Organizarea unei *Gale anuale a Poeziei Române Contemporane*, Ateneul Român, 26 noiembrie 2012, ora 18,00 șaisprezece dintre cei mai valoroși poeți români de astăzi vor citi pe scena Ateneului Român, directorul Teatrului Național din București, actorul Ion Caramitru, urmând să deschidă și să închidă recitalurile de poezie. Moderatorul și selecționerul galei este criticul literar Nicolae Manolescu, președintele Uniunii Scriitorilor din România. Coordonarea generală a proiectelor: Gabriel Chifu”. ■ *Cronica literară*: □ Irina Petraș urmărește lirica lui Radu Vancu, în *Scrisoare tatei sau despre stringență*: „În serialul despre poezia tânără – *Poezia în văzul lumii* – publicat în «Tribuna (octombrie-noiembrie 2011), îl menționez pe Radu Vancu în secțiunea întoarcerea refulatului. Spuneam acolo că, în era omului micșorat și infantilizat, principiul realității fiind înlocuit (după Gilles Lipovetsky) de principiul transparenței, vedenia e un surrogat care împacă – iluzoriu – atât nevoia de constituire a unei referențialități securizante, ținând de vedere, cât și dorința de a înlocui un real nesatisfăcător cu o lume nouă prin mijlocirea unei viziuni. În aceste condiții, în ciuda exhibării senzuale și sexuale sau tocmai de aceea, una dintre marile teme tradiționale ale poeziei – dragostea – se vlăguiește, dispare, se invizibilizează. Iubirea ca în cărți sau ca în filme este un construct care își revelează, sub ochiul dezincântat al *sincerității obscene* (după Baudrillard), ridicolul. O poezie a iubirii, a îndrăgostirii, a fiorului nu mai e cu putință, dar intervine o ramificație oarecum domestică a ei. Nu o

re-sentimentalizare a discursului se petrece, ci o recuperare a emoției și a înfiorării, esența însăși a poeziei, prin raportare la progenituri. Copilul e utilizat ca breșă prin care se pot strecura în poem, din nou, legitime, iubirea, tandrețea, emoția. Poeții-tați se întrec în supuneri înduioșat-expresive la măreția inegalabilă a copilului lor, încărcat – pe bune, dar și artificial, ca o veritabilă creangă de Salzburg a discursului îndrăgostit – cu puteri deloc la îndemână maturilor și cu un acces la misterele simple ale biologicului, ale viului, ale visceralului uitate de adulți. Dimensiunea livrescă a vârstei de lapte și pampers, foarte abil controlată mai ales de Radu Vancu, situează acest gen de poezie în chiar centrul revoluției scripturale. Nu e o poezie marginală, minoră, nesemnificativă, ci una care forțează poarta pierdută a centralității, gravității, semnificației, oferindu-se ca una dintre căile prin care poezia va reabilita limbajul *înalt*”. Criticul observă că „Efectul insuportabil al morții celui drag este că retează gândul său la tine, nu mai ești fiul-gândit-de-tată. Poemul și visul pot ameliora ruptura, pot reface corespondența (în mai multe sale sensuri)”. În opinia Irinei Petraș, „*Frângeria înflorită* intră în balans, ritmând cu o excepțională știință a *tactului* și cu un umor galben de cea mai tulburătoare calitate, viața și moartea și ridicolul disperat care le străbate”.

□ Ștefan Borbély abordează *Dicționarul cronologic al romanului românesc*: „Volumul al doilea, dedicat segmentului de timp 1990-2000, apărut tot la Editura Academiei din București, în 2011, menține această calitate de excelență, deși unii dintre redactorii primului op (Doina Modola, Augustin Pop, Mircea Popa, Elena Stan, Valentin Tașcu, Mariana Vartic) s-au retras sau au dispărut, cei noi neputând suplini încă, intelectual vorbind, carențele pricinuite de schimbul de generații. Ion Istrate, coordonatorul științific al volumului de acum, s-a străduit să țină lucrurile în frâu, dar a fost depășit de detalii și, într-o oarecare măsură, de regie. De pildă, el precizează că „toate articolele [...] au fost semnate cu inițialele autorilor”; în consecință, nu vom afla niciodată cine este *D.G.B.*, unul dintre cei mai buni din tot volumul, alături de A.[drian] T.[udurachi], fiindcă un coautor cu trei nume nu figurează în lista furnizată la începutul cărții, decât dacă-l expandăm pe Doru Burlacu, cu un al doilea prenume ocultat de instituția pe care o deservește. Romanele inventariate au apărut în decada 1990- 2000, dar menținerea bibliografiei la segmentul de timp amintit reprezintă o restricționare a spiritului critic. Despre romanele dintre 1990 și 2000 s-a scris și după anul 2000, preferința acordată foiletonisticii și textelor *la cold* prejudiciind exegeze de referință foarte bine lucrate, cum ar fi, de pildă, cele semnate de către Dan C. Mihăilescu. S-a întâmplat, cu perioada respectivă, o bizarerie: legislația deficitară i-a făcut pe optzeciști să-și amâne doctoratul, multe sinteze academice apărând doar după anul 2000, când legislația a devenit mai permisivă. Unele sinteze pe roman au apărut tot atunci, dar se referă la deceniul anterior, ca să nu mai vorbim de efervescența critică de după 2005, când migrațiile din viața universitară se cam stabilizează. În consecință, bibliografia ar fi trebuit nuanțată, extinsă până la data apariției volumului. După o regie de bucătărie, evidentă la răsfoire, listele de cărți

au fost distribuite „la grămadă”, în regim de vrac, ceea ce face ca pagini succesive întregi să fie semnate de către una și aceeași persoană. Dau două exemple (dar ele se pot înmulți): între paginile 133 și 138 semnează doar L.[igia] T.[udurachi], pentru ca ștafeta să fie preluată, până la pag. 143, de L.[iliana] B.[urlacu], în mod evident cel mai neexperimentat nume din seria de coautori. I se datorează, de altfel, culpele cele mai mari, ca de pildă tratarea strepezită, improprie, a *Exuviilor* Simonei Popescu (unde autoarea copiază un pasaj substanțial din Mihaela Ursa), sau a romanului *Coaja lucrurilor sau Dansând cu jupuia* de Adrian Oțoiu, unde textul de prezentare e de trei ori mai scurt – și inadecvat! – decât aparatul critic. La pag. 215 (Răsvan Popescu: *Omul cu cioc și ghiare*), plăcerea de a copia totul din M. Ursa recidivează, culmea conciziei fiind atinsă la *Razzarul* lui Ovidiu & Alexandru Pecican (pag. 385), despre care nu ni se spune nimic (!), deși e beneficiarul unui premiu. La pag. 76, la cele două medalioane despre Tudor Octavian, A.[drian] T.[udurachi] se... autoplagiază, repetând același pasaj introductiv, în timp ce alte descrieri sunt discutabile, cum este, de pildă, aceea a lui I.[oan] M.[ilea] la *Un om fără importanță*, de Vasile Petre Fati (pag. 283) – deci, la un roman care pornește din Musil –, căruia i se atribuie un *iz kafkian*, fiind decretat «o parabolă a nimicniciei omenești»(!!!), când în realitate e vorba de complexul tipic postmodern al unei existențe pulverizate, prin deconstrucția unui eu unic în identități alternative, plurale, așa cum se întâmplă și în *Lupul de stepă* al lui Hermann Hesse”. Borbély consideră că „e limpede că structura psihică și disponibilitatea estetică a coautorilor ar fi trebuit mai atent scrutate, atunci când s-a făcut repartiția, fiindcă partitura tematică a timpului e de o diversitate flexibilă covârșitoare, marea noutate constituind-o intrarea masivă în scenă a literaturii experimentale și a epistemei postmoderne”. În opinia sa „*Dicționarul* abordează crispat experimentul, postmodernitatea...”. Articolul este însoțit de nota „*Despărțire*. Aceasta e ultima cronică literară pe care o public în mod regulat în «Apostrof». Mulțumesc frumos redacției și tuturor celor care m-au citit aici în ultimii 22 de ani, primul meu text din această revistă – o cronică la o carte semnată de Mihail Nasta – apărând în nr. 1-2/1991”. □ Sub titlul *Între la umăăăr, arm!! și pe-loc-repaus!!* Gelu Ionescu explorează studiul lui Alex Goldiș *Critica în tranșee – de la realismul socialist la autonomia esteticului* (Cartea Românească în 2011) afirmând „acest debut [...] mi se pare strălucit”. Gelu Ionescu recunoaște: „pe mine, și probabil pe alții de vârsta mea, lectura m-a făcut să observ lucruri pe care atunci nu le vedeam cu aceeași claritate”. Reținem: „Soluția eseului, la care combatanții au recurs în chip predominant, soluție despre care Alex Goldiș glosează îndelung, nu însemnează numai adoptarea unui *gen* mai liber, o strategie în a evita exhaustivitatea, deci puncte nevralgice ideologice sau politice (conjunctura sau permanența), dar și un fel... leneș de a se debarasa de o bibliografie laborioasă, nu numaidecât imposibil de citat. Formă de liberalizare a discursului, desigur – dar disprețul unora, remarcat de Alex Goldiș, față de monografiile (care încep cu biografia scriitorului etc.) nu era chiar atât de întemeiat”. Criticul

consideră „călinescianismul ca fiind un fel de placă turnantă în trecerea de la realismul socialist la autonomia esteticului. [...] *divinul critic* s-a arătat destul de reticent față de reabilitarea lui Maiorescu; apoi, când nu a încurajat, ci doar a amintit, în trecere și fără entuziasm, pe cei câțiva dintre scriitorii de valoare din tânăra generație; iar pe tema realismului sau a autonomiei esteticului a făcut o echilibristică destul de echivocă – cum observă chiar Alex Goldiș. Oricum, ofensiva repetată a dogmaticilor împotriva lui nu a reușit, din fericire, să-l doboare și, de la un timp, numele său a putut fi invocat de tineri, spre folosul cauzei lor. Nu persoana, ci «spiritul» călinescian era deci cel mai convenabil tinerilor combatanți – și pe bună dreptate. Analiza călinescianismului face unul dintre cele mai interesante capitole din cartea lui Goldiș”. ■ *Dosar Radu Stanca: 50 de ani de la moartea scriitorului - Scrisori către Doti*. □ Ion Vartic publică *Întâlnirea poetului cu Anima*: „Din aceste scrisori adresate lui Doti se vede clar că obsesia personajului episodic din *Cealaltă primăvară* este, de fapt, marea obsesie a lui Radu Stanca însuși. În primul rând, epistolierul vede întâlnirea lui cu Doti ca pe una dintre un poet și o actriță, dintre «un scriitor de teatru» care presimte că «și-a întâlnit interpreta care să dea viață adâncă și înfiorată personajelor sale imaginare» și care intuiește că literatura lui va primi «viața nouă pe care o așteaptă să se reverse asupra imaginilor ei moarte». În mod complementar, el proiectează această relație și din perspectiva actriței, transpunând-o, atât de premonitoriu!, în aceea dintre Eleonora Duse și D’Annunzio: «Marea rezolvare a destinului ei artistic a fost – incontestabil – întâlnirea ei cu D’Annunzio, dar mântuirea (s.n.) artistei a trebuit răscumpărată cu o suferință impresionantă a femeii». Cum se vede, relația erotică reprezintă la Radu Stanca plămada unei «sinteze de artă și spiritualitate», întrucât creația ar fi în mod obligatoriu o co-creație. Ca la Ibsen sau la J. L. Moreno, partenerii de viață devin co-creatori, impulsionând în egală măsură o creativitate deplină, feminin-masculină”. Criticul citează din Radu Stanca: „Am găsit în sfârșit făptura unică, incomparabilă, de atâta vreme căutată, care să reveleze sensul destinului meu; acea ființă minunată, din începuturi, a cărei prezență să mă umple de un alt eu, definitiv, adevărat, deplin – eul dorit, fremătător de viață, rod al miraculoasei prefaceri săvârșită de tine în mine. Plin de evlavie de care mă simt învăluit să rostesc rugăciunea de recunoștință pentru că visul meu a fost sortit să devină fapt adevărat: ești a mea. Tu, cea din primele mele visuri, tu, cea care ai trecut ca un semn prevestitor prin copilăria mea, tu, cea care – apoi – ai venit de câteva ori prin tinerețea mea, ca un augur al destinului, și acum ai sosit să desăvârșești maturitatea mea”, Vartic subliniind „că și la Jung acest contact conștient cu Anima are loc la vârsta matură a bărbatului”; □ *Scrisori către Doti*; □ *Mic tratat de estetică elementară*. ■ Este marcat *Centenarul N. Steinhardt*, Iulian Boldea referindu-se la un *N. Steinhardt – eseist*: „Stilul eseurilor lui N. Steinhardt din cărți precum *Incertitudini literare* (1980), *Critica la persoana întâi* (1983), *Escale în timp și spațiu* (1987), *Prin alții spre sine* (1988), *Monologul polifonic* (1991), *Dăruind vei dobândi: Cuvinte de credință* (1992), *Primejdia*

mărturisirii (1993) stă sub semnul unei dualități funciare, care pune în cumpănă, pe de o parte, aspirația spre frumos, cultul formelor apolinice, reveria livrescă și, pe de altă parte, sensibilitatea romantică, elementarismul, avânturile dionisiace spre cuprinderea vitalistă a culturii și a naturii deopotrivă”. În opinia criticului „atuul scriiturii eseistice a lui N. Steinhardt este, în fapt, și elementul său de vulnerabilitate: patosul, transformat uneori în retorism, conduce la o scriitură inflamată, în care jocul afectelor preface subiectul tratat în pretext pentru efuziuni exalte”. Iulian Boldea crede că „în concepția lui N. Steinhardt, între etic și estetic relația este de consubstanțialitate. În acest fel, denunțarea *pactului cu diavolul* la care s-au dedat unii scriitori ce au slujit regimul comunist are, pentru eseist, calitatea unei detente morale purificatoare, capabile să ofere un remediu eficient amneziei vinovate de care mai suferă mulți scriitori de ieri și de azi”. Criticul încheie afirmând „Eseistul apreciază valoarea culturii, în mod paradoxal oarecum, din perspectiva energiilor vitaliste pe care le adăpostește: «Cultura, când este adevărată și lipsită de farafastăcuri solemne, este un imn de laudă adus vieții. Nu este mai puțin caldă, vivace, puternică, decât viața însăși». De altfel, chiar conceptul de *trăirism* este, pentru N. Steinhardt depozitat de orice aură negativă, considerând că «prin trăirism nu s-a înțeles și nu trebuie să se înțeleagă decât afirmarea indisolubilității cuplului viață-cultură»”. ■ *Comentarii:* □ în articolul intitulat *Dincolo și dincoace de poezia religioasă* Ovidiu Pecican confirmă valoarea poeziei lui Aurel Pantea: „în *Nimicitorul*, viziunea este cât poate fi de sumbră în poezie, în artă. Întrucât, prin însăși natura ei, arta este speranță, construcție, alternativă, disperarea și adierea nimicniciei rămân stilizate. Dar forța discursului poetic ce le exprimă este indubitabilă. Sub somația temerilor existențiale sau ajuns la o vârstă când lucrurile se înfățișează, dintr-odată, într-o lumină tragică, Aurel Pantea scrie vers după vers mânat de o muză ce își trage inspirația atât din arealul scandinav, din tenebrosul nordic, cât și din sfera Apocalipsei biblice, unde rostirile, ca și faptele, sunt fără întoarcere, simbolice, dar în același timp de o cutremurătoare concretețe”. Criticul observă: „în a doua ei secțiune, cartea mai urcă o treaptă. Partea secundă, *Nimicitorul sub semnul timpului*, apare nu doar în română, ci, în oglindă, și în latină (*Internecans sub temporis signo...*, în traducerea Marcelei Ciorteia). Această opțiune ar putea apărea ca extravagantă, prețioasă. În fapt, tâlmăcind mesajul românesc și contemporan într-o limbă care nu este doar *lingua morta*, ci și, de nu cumva mai ales, *lingua sacra*, poetul pune, într-adevăr, sub *temporis signo* poemele, angajându-le, acum, și în dialogul direct cu transcendența, căreia, conform credinței dinaintea modernității, nu i te puteai adresa în orice limbă”. Ovidiu Pecican vede *Nimicitorul* drept „o carte a cărei importanță pentru poezia actuală are nevoie de ceva timp pentru a se revela în adevărata ei lumină”; □ Constantina Raveca Buleu semnează *Drumeț prin Australia*: „Fascinat în egală măsură de fiecare nuanță exotică și de fiecare notă familiară din peregrinările sale, Ilie Rad dezvoltă în *O călătorie în țara Kangurului*, volumul său apărut în 2012 la Editura Tribuna din Cluj-Napoca, un discurs fluid,

în care jurnalul propriu-zis se prelungește firesc în eseuri și pagini de istorie culturală, rafinate hermeneutic și îmblânzite de o sensibilitate aparte, activată când de reverii literare – precum ludica referință din titlu la nuvela sadoveniană regăsită într-o bibliotecă de la antipozi și minuțios comentată în paginile cărții, concentrat simbolic al melanjului de voiaj într-un spațiu accentuat diferit de cel autohton și de descoperire a unui suflu românesc aproape utopic –, când de întâlniri cu oameni «realmente împliniți și fericiți sub toate aspectele», care sfidează stereotipia comportamentală alocabilă, motivat de cele mai multe ori, Diasporei”.

□ Mirel Anghel publică *Tribulațiile unui ziarist de stânga*: „Operele lui Ion Vinea au ajuns în 2012 la cel de-al șaselea volum de publicistică, după apariția a cinci volume anterioare: IV (1913-1919), V (1920-1924), VI (1925-1926), VII (1927-1928) și VIII (1929- 1931). Alăturându-i-se editoarei Elena Zaharia-Filipaș pentru acest proiect, Opere IX: *Publicistica (1932-1934)*, Magdalena Răduță pune umărul la un temerar efort editorial sprijinit de Muzeul Național al Literaturii Române, Academia Română și Fundația Națională pentru știință și Artă”. Criticul observă examinând scrierile publicistice ale lui Ion Vinea: „Stilul i se schimbă, oscilând între parabole cu nuanțe biblice (*Uriașul din poveste*) care duc spre situația economică a țării și analize ale situației politice interne și externe (*Legea hoților, Aducerea Mântuitorului*), toate trădând un ziarist care nu uită că este scriitor și un scriitor care ține să fie și ziarist”. Concluzia: „Acest volum de publicistică antrenează un întreg aparat investigativ, născut din efortul celor două editoare, efort concretizat în notele de la finalul cărții, însemnări fără de care lectura nu ar fi una completă. Ele duc la imersiunea cititorului în atmosfera interbelicului și la o mai bună înțelegere a împrejurărilor care le-au dat naștere. Elena Zaharia-Filipaș și Magdalena Răduță ne oferă, prin acest volum, o privire în vintrele vieții politice românești din interbelic, înlăturând colbul de pe o pagină din uriașa zestre publicistică lăsată de Ion Vinea”. ■ *Aforisme: Stahanov și statuia* de Ciprian Vâlcă. ■ la *Arhiva „A”*: poeme de Victoria Ana Tăușan. ■ *In memoriam* Ion Moise.

• [„Caiete critice”, nr. 12] La rubrica *Fragmente critice* Eugen Simion ajunge la *Cultura gastronomică și literatura de ceremonial - de la stolnicul Cantacuzino la C. Negruzzi și M. Kogălniceanu (I)*. Cităm din sumarul aricolului: „Ce mănâncă românii și ce loc ocupă, în genere, gastronomia în spațiul lor de existență? O primă observație pe care ești nevoit s-o faci este că inteligența românească n-a avut și nu manifestă nici azi, când românii circulă mai mult prin lume, un interes special pentru gastronomie, ca dimensiune importantă în cultura lor. Doar scriitorii – și nici aceștia în număr prea mare – arată o oarecare sensibilitate pentru ceea ce se cheamă discursul gurmând. Altfel zis: introduc bucătăria în codul de existență a personajului, încearcă și, în câteva cazuri, reușesc să definească tipologia prin rafinamentul sau, dimpotrivă, inapetența lui pentru știința de a găti și arta de a gusta. Caragiale și, după el, Sadoveanu sunt numele care vin numaidecât în minte. Aceștia au introdus, într-un chip mai hotărât, prânzul, cheful, masa de

seară, banchetul, în fine, ceremoniile culinare însoțite de desfătările bahice în literatură, ca momente determinante în viața unui individ sau a unui grup social. Gastronomica poate defini spiritul unei epoci și psihologia unei clase sociale, așa cum se poate vedea în scrierea stolnicului Cantacuzino, a lui M. Kogălniceanu și Costache Negruzzi”. Reținem: „A consuma (în care intră mezilicul și băutura abundentă, consumată în ritmuri lungi, repetate) constituie un verb fundamental în discursul epic caragialian. Discursul gurmând se asociază – aici am dovedit în altă parte (în introducerea la *Opere*, 2012) – cu discursul politic – și el lung, fragmentat, delirant sub forma, mai cu seamă, a contestației *guvernului asasin*, indiferent de culoarea lui politică... Consumul este mai totdeauna frugal și repetitiv. Mitică nu are timp, se grăbește, dar nu părăsește cafeneaua ore și chiar zile în șir. În afară de bere (stimulentul prioritar), nu aflăm totdeauna ce consumă impacientul și locvacele Mitică, produsul noii lumi urbane. Aflăm mai multe detalii despre gusturile lui Caragiale și ale prietenilor săi din scrisorile lui. Epistola despre trecerea lui Delavrancea prin restaurantele din Berlin, de pildă, este memorabilă”. În schimb, afirmă Eugen Simion: „La Sadoveanu, masa este însă un ceremonial plin de filosofie și de fast. Aici nu se consumă (*consumul* presupune o bulimie precipitată, nervoasă, fragmentată), aici sunt, ca la o slujbă religioasă, rânduielei ce nu pot fi tulburate. Să ne amintim de cina din *Zodia cancerului* sau de banchetul în sens elin din *Hanul Ancuței* și de prânzurile lungi, tăcute, abundente, pline de rafina- mentele gastronomiei răsăritene, urmate de istorii fabuloase, relatate fără grabă. Eroii lui Sadoveanu lasă impresia totdeauna că au timp, ei se mișcă după un ceas cosmic, mănâncă, beau și comunică între ei, narând încet, fără grabă, istorii de demult, ca și când ar avea eternitatea în față. Reveria culinară este și ea în consonanță cu această percepție a timpului și cu acest mod de-a fi al omului. [...] Nu-i o exagerare a spune că în narațiunea lui Sadoveanu se ascunde o veritabilă retorică a discursului gurmând pe care cel care o comunică (autorul sau un personaj) nu-și îngăduie s-o încalce”. Criticul concluzionează: „Masa (ospățul rustic sau domnesc) deschide pofa reflecției morale și politice într-un mod care diferă total de acela valah, al eroilor lui I.L. Caragiale. Eroii lui Sadoveanu nu se grăbesc, timpul are răbdare cu ei și ei au răbdare să povestească despre minunile unei naturi paradisiace și despre brutalitățile istoriei”. ■ *La Cronici literare*: □ Vasile Spiridon scrie *O întâlnire de suflet și în spirit*: „Comentariul nostru este făcut pe marginea unui studiu care se referă la viața și opera unei personalități distinse a culturii române: Alice Voinescu. O monografie a sufletului și spiritului scrisă de Mariana Crăciun. În virtutea idealului său umanist, eseista Alice Voinescu era atrasă de mai multe câmpuri de interes: artă, filosofie, literatură, psihologie, sociologie. Efectuăm, pe urmele autorului, o abordare a contextului istoric, social și cultural traversat de Alice Voinescu, care a fost una dintre numeroasele victime ale regimului stalinist instaurat în România după cel de-al Doilea Război Mondial. Importanța acestui studiu se găsește în faptul că stimulează interesul pentru cunoașterea unui scriitor distins, dar puțin

citit azi”. Reținem: „După cum aflăm încă din titlul cărții, scopul vădit al Mariane Crăciun este acela de a realiza atât o *monografie a sufletului* lui Alice Voinescu (ca sumă a experiențelor personale ce au devenit trepte în calea spre împlinirea destinală), cât și o *monografie a spiritului* său (printr-o analiză a activității sale intelectuale, profesionale, culturale, sociale). Cercetarea va fi orientată pe mai multe paliere: sesizarea relaționării personalității scriitoarei cu atmosfera cultural-artistică și sociopolitică a epocii traversate, constatarea influenței comerțului de idei efectuat între Alice Voinescu și scriitori români și străini (observându-se existența unor afinități sociale, culturale, estetice), trecerea în revistă a receptării operei scriitoarei în perioada interbelică, postbelică și postdecembristă”; □ Alina Crihană publică *Memoriile unui romancier „de familie bună” sau despre o nouă (?) etică a esteticului: Virgil Tănase – Leapșa pe murite*: „Una dintre cele mai importante personalități ale elitei intelectuale din diaspora românească de la Paris și, totodată, unul dintre *seniorii* romanului postbelic, Virgil Tănase oferă, în memoriile publicate în 2011, nu doar o fascinantă povestire a vieții inserată în cronica unei jumătăți de veac, ci și o demonstrație deopotrivă etică și estetică având ca obiect angajamentul scriitorului în istorie și rezistența cărților. Structurată în conformitate cu *etică a esteticului* – configurată de pe poziții polemice în raport cu așa-numita *est-etică* promovată de o parte a compatrioților săi din exilul francez și, la noi, de adepții *revizionismului* posttotalitar – narațiunea identitară a lui Virgil Tănase este opera unui moralist *ispitit de farmecele literaturii*”. Reținem: „în finalul *Cuvântului lămuritor* care pecetluiește, printr-o invitație explicită, cooptarea lectorului în aventura *uimitoare* consemnată în paginile *documentului* său *polițist și literar*, Virgil Tănase își definește demersul înscriindu-l în limitele unui dublu pact – deopotrivă *ficțional*, mai exact *romanesc*, și referențial, cel de-al doilea orientat atât spre istoria personală, cât și, mai ales, spre marea istorie în care aceasta este *întrețesută*”. Criticul conchide că „*Leapșa pe murite* nu poate fi considerată [...] un roman decât la nivelul demonstrației estetice care vine să susțină o narațiune identitară plasată, în mod evident, sub semnul *rezistenței prin estetic* [...] E vorba despre libertatea artistului în viziunea căruia opera ar trebui să fie forma supremă de integrare în *timpul său* și, totodată, o modalitate de transcendere a acestuia. De altfel, exilatul *atipic* – cel puțin în raport cu o bună parte a compatrioților săi din diaspora – care este Virgil Tănase refuză «energetic noțiunea însăși de exil». Criticul citează: „Exilul nu este o valoare. Este o situație provizorie și administrativă. Am crezut întotdeauna că viața literară românească nu se poate petrece decât în România. Nu în exil. [...] Scriitorul trebuie să trăiască în mediul său natural, ca un animal sălbatic. El trebuie să poată să se bată, să sfâșie și să fie sfâșiat, să se hrănească și să se ascundă, să-și pândească publicul, să-l seducă, să-l agrezeze. Libertatea sa asta înseamnă! Exilul este o grădină zoologică, o formă de pierdere a libertății, dacă puteți accepta acest paradox”. Alina Crihană mai adaugă: „Moștenind principiul lovinescian al autonomiei esteticului, asumat de colegii săi de generație rămași în țară (scriitori și critici),

scenariul identitar legitimator care structurează *Leapșa pe murite* nu contrazice nicidecum preceptele unei *etici a neuitării*, în ciuda poziției polemice adoptate de autor în raport cu discursurile revizioniste ale adeptilor *est-eticii*. Numai că, spre deosebire de aceștia din urmă, Virgil Tănase afirmă răspicat dreptul la *neuitare* al cărților și, implicit, la validarea canonică, dincolo de compromisurile (mai mari sau mai mici) care le-au permis oamenilor supraviețuirea în istorie, înlesnind adesea – ceea ce e și mai important – supraviețuirea cărților înseși”. Ea observă: „Între *România* și *Franța* – cele două părți ale memoriilor consemnate în *Leapșa pe murite* – există, de altfel, un continuum al viziunii, deopotrivă etice și estetice, care își pune amprenta asupra reprezentării geografiilor reale și, totodată, simbolice în raport cu ceea ce am putea numi, pe urmele lui Georges Gusdorf, «mito-istoria» personală a autorului. Este motivul pentru care, probabil, lipsesc de aici toate acele imagini ale dezrădăcinării, pierderii, rupturii – reperabile în majoritatea narațiunilor identitare ale exilaților – avându-și originea în experiența traumatică a *înstrăinării* de sine care dublează, îndeobște în cazul scriitorilor confrunțați cu puterea totalitară, despărțirea de spațiul de origine”. Alina Crihană scrie în încheiere: „în timp, Roland Barthes a devenit un alt Roland Barthes, pe care l-am putut vedea, *par lui-même*, în celebra «autoficțiune avant la lettre» din 1975. Cam în aceeași perioadă, Virgil Tănase primea de la maestrul său o lecție de viață, anterioară lecției de structuralism pe care și-a însușit-o și care nu lipsește, nici ea, din *romanul* publicat în 2011: «Dragă Virgil Tănase, mi-a spus, aplecându-se peste balustradă. Mai ales să nu te simți singur la Paris». La mai bine de trei decenii distanță de momentul acestui prim dialog important cu îndrumă torul tezei sale de doctorat, Virgil Tănase demonstrează, în *Leapșa pe murite*, că și-a însușit și această lecție. Conștient, fără îndoială, de presiunea exercitată de câmpul social (unul al *puterii*) asupra câmpului literar – așa cum o atestă, de altfel, incipitul *Cuvântului lămuritor* – autorul jocului etic și estetic care transformă existența personală într-o aventură semnificativă deopotrivă în planul istoriei și al artei (înțeleasă ca *viață*) sfidează uitarea (o moarte, firește) și, singularinzându-se, rebel, pe scena socială a exilului, reușește să nu rămână niciodată *un om singur*”;

□ Același volum este comentat de Nicoleta Ifrim în *Memorie și istorie în narațiunea identitară: Leapșa pe murite - Virgil Tănase, o carte-destin*: „Publicată în 2012, cartea lui Virgil Tănase, *Leapșa pe murite*, propune un scenariu ficționalizat-autobiografic centrat pe dilemele eului *captiv* în istorie, rescrisă acum posttraumatic într-o dublă perspectivă : cea denudând urmele memoriei colective totalitare și cea valorificând memoria individuală prin elaborarea unei metaistorii identitare, în care rememorarea exilului și a postexilului, clivajul dintre Vestul imaginat și cel trăit sunt reparate într-o fascinantă carte-destin”. Reținem: „*Leapșa pe murite* construiește un demers autoconfesiv prin care «l’historicité des textes» se suprapune peste «la textualité de l’histoire», figura auctorială întreținând inițial un joc al *verosimilității* forjat prin reconstrucția identității exilatului Periferiei totalitare – intelectualul est-european devenit «en son texte, lui-même

et un autre, le lecteur et le scripteur de sa propre vie.» Proiectate reparaturiu într-o ficțiune în care autorul este perspectivat ca «objet d'un texte qu'il écrit» prin *contaminarea scriiturii vieții reale* cu cea suprapusă, metadiscursiv, a autobiografiei (o «écriture pour l'inconscient»), dilemele identitare ale lui Virgil Tănase generează o mitologie personală a „dezrădăcinatului est-european” [...] în viziunea lui Vincent Colonna, această punere în scenă a procesului «fictionalisation de soi» întreține «la démarche qui consiste à faire de soi un sujet imaginaire, à raconter une histoire en se mettant directement à contribution, en collaborant à la fable, en devenant un élément de son invention.»; ■ Corina Apostol realizează un *Interview with Romanian Novelist Dumitru Tsepeneag*: „Dumitru Țepeneag (cunoscut ca și Ed Pastenague) este unul dintre cei mai importanți și desăvârșiți autori români în viață. Lucrând între București și Paris, el este faimos ca unul dintre teoreticienii grupului literar oniric. Interviuul nostru, găzduit de Institutul Cultural Român din New York într-o după-amiază rece de noiembrie, a început cu o întoarcere în urmă la începuturile literare ale lui Țepeneag în mediul disident de la mijlocul anilor '60, până la exilul său forțat la Paris în anii '70 și la eventuala sa revenire în țara nativă, după Revoluția română din 1989. Țepeneag istorisește această tulburătoare perioadă așa cum a experimentat-o, alături de dezvoltarea propriilor scrieri și a nonconformistelor lui vederi politice. Cu fiecare dintre romanele sale traduse în engleză și franceză în ultimul deceniu, Țepeneag reflectă imaginea felului în care publicul diferit din Europa și Statele Unite s-a conectat la romanele sale și-și prezintă vederile legate de urgentele probleme ale literaturii și societății contemporane”. Reținem: „I would like to talk about the *Oniric group*, as it grew out of this turbulent period which you just described. The name stems from oneiros, or dream. I read that your source of inspiration was surrealist painting and that you drew on surrealism in a unique way... In the mid-1960s, we began to form as a real literary group and even proposed our own theories—which was not very well looked upon by the censors. And indeed—we began by analyzing surrealist painting. But actually, for me, most of what is considered surrealist painting is not properly surrealist—it does not conform to André Breton's automatic writing strategy. For me, a surrealist painter is Jackson Pollock. René Magritte, on the other hand, doesn't stray away from representation—his are fantastic images, but they are, at the level of representation, mimesis. With Salvador Dali it is a bit different—his works contradict representation. He is the link between surrealism (as practiced by René Magritte, Yves Tanguy, Giorgio de Chirico) and oniricism. [...] But the Oniric group was influenced by more than just painting. Although Horatio's *ut pictura poesis* (...) was very applicable to our poetry, when I began writing a novel in 1970, I realized that painting was no longer a sufficient model. As text grows larger, it needs something else. And I realized that Gotthold Lessing was right when he divided the arts into those that are simultaneously perceived and those successively perceived. [...] And it was time for *ut musica poesis* (as is music so is poetry). That's when I started writing

Vain Art of the Fugue, which in 2007 was also published in English thanks to John O'Brien and Dalkey Archive Press. That was when I changed the model for my writing. Yet my writing remained *visual*". Țepeneag afirmă: „Today, I am still not interested in drawing psychological portraits for my characters, or in having subject matter. I compose, and slowly a narrative is born with characters that are phantomatic, onirical. I am mostly interested in the movement inside the text”. Autorul vorbește despre volumul său *Arpièges* (1973), apărut în engleză în 2007 cu titlul *Vain Art of the Fugue*: „*Arpièges* is an invented word: *pièges* means trap in French and *art*—art—so it's *art with a trap*. This novel unfolds like a game, following a model that needs *returns*, and these *returns* need justifications. So in the novel there are certain words that, when the reader gets to them, return him or her to another moment. These are “trap-words,” which lead to returns, and which, in the end, amount to a certain immobility”. Despre volumul *Le mot sablier* autorul comunică: „I wrote the novel *Le mot sablier* (1994) (*The Hourglass Word*) in both Romanian and French. The novel is composed thus: it begins in Romanian, and then words in French begin to appear more and more, until the end—the last chapter is entirely in French. It is, as the title suggests, like an hourglass: words fall from Romanian into French. Unfortunately, I don't think this book can be translated into English. In France, they published it entirely in French, using different characters for Romanian and French. But it is not the same thing—only in Romania the edition came out as it was meant to be, in both languages”. Mai reținem: „Like in music, I repeat fragments from previous short stories or parts of the same novel”. În contextul discuțiilor despre politica Institutului Cultural Român Dumitru Țepeneag este de părere că „Our culture was beginning to flourish again in the 2000s, with the Romanian New Wave in cinema, as well as developments in the visual arts. It seems that the new leadership of the Cultural Institutes is expecting us to put out only folkloric dances. Let there be those, too, but you cannot reduce Romanian culture to national values”. ■ La categoria *Comentarii* Nastasia Savin semnează *Între libertate și compromis: onirismul*: „Grupul oniric românesc și-a făcut apariția într-un context literar și sociopolitic în care nu putea să aducă nimic impresionant. Astfel, «sistemul» oniric dezvoltat de Dumitru Țepeneag și Leonid Dimov a avut la bază și ideile europene, individualizând gruparea. Grupul oniric, afirmat pe scena literară românească în perioada 1964-1971, a avut dublă atitudine polemică: estetică și politică. Astfel, evadarea în vis reprezenta o formă mascată de protest contra unei societăți aflate în plină alienare, fiind, în același timp, o negare a artei oficiale, a «realismului socialist»”. Reținem: „în cea de-a doua jumătate a secolului al XX-lea, în cultura română, textul se întoarce spre sine, caută noi modalități de a comunica cu lumea. Astfel, este inventat un nou material poetic, iar accentul se transferă de pe problema individului pe problema limbajului. în aceste condiții, scriitorul evadează în limbaj, valorificându-i valențele. Tot în această categorie, a scriitorului neadaptat la regim, îi regăsim și pe reprezentanții onirismului.

Acesta, onirismul, reprezintă un curent care propune o mutație semnificativă în evoluția literară a ultimelor patru-cinci decenii. Onirismul ilustrează cea mai importantă mișcare literară, cu un program estetic bine conturat, opusă realismului-socialist, mișcare care refuză compromisul politic. În felul acesta, onirismul estetic reprezintă primul și singurul curent literar născut în era totalitarismului [...] Cu toate acestea, pentru criticii Marian Popa, Al. Philippide, demersurile oniricilor reprezentau doar niște manifestări neobișnuite prin care se urmărea ideea acreditării unui curent oniric în literatura contemporană comparabil cu alte curente literare. Ultimul vorbea despre o «paradă de bălci». De asemenea, Gheorghe Crăciun consideră că *Școala de la Târgoviște*, onirismul și post-modernismul epic al anilor '80 reprezintă elementele structural-definitorii ale aceleiași paradigme întemeiate la începutul celui de-al șaptelea deceniu". Criticul consemnează: „Leonid Dimov, într-un articol intitulat Preambul, publicat în anul 1968, adoptă o strategie duală, a defensivei prin ofensivă, față de acuzațiile de evazionism aduse oniricilor, afirmând faptul că oniricul, în opinia lui, reprezintă nu o modalitate de a fugi din realitate, ci, din contră una «de a o invada, de a pătrunde până în scheletul ei, acolo unde lumea sensibilă este înlocuită de ipostaza ei anterioară, de forță»". Nastasia Savin înțelege că „Onirismul estetic (structural) a reprezentat un curent literar autonom, singular în Estul totalitar. Scriitorii onirici au mizat pe estetic. Criticul Eugen Simion, având în vedere relația limbaj-real-vis, a apropiat onirismul de baroc și de manierism". □ Caius Traian Dragomir opinează *Despre ortodoxie și despre construirea Catedralei Mântuirii Neamului. O scurtă confesiune*: „Diferențele dintre principalele religii monoteiste depind de modul în care Revelarea lui Dumnezeu este concepută și acceptată. Cea mai largă extindere a Revelației oferită genului uman este, probabil, cea mai rațională concepție susținând credința și trăirea experienței religioase. Pentru Revelarea Sa, Domnul – Dumnezeu – trebuie lăudat de oameni; aceasta este rațiunea voinței de a se clădi în București o nouă și mai demnă Catedrală". ■ La secțiunea *Cultură și economie*: □ Maria Moldoveanu duce mai departe *Evaluarea politicilor culturale. Respectarea drepturilor culturale (III)*: „Este o parte dintr-o lucrare mai amplă care tratează despre evaluarea politicilor culturale și respectarea drepturilor culturale în contextul globalizării și al descoperirii potențialului economic al bunurilor simbolice și a celui al industriilor culturale și creative, și anume: «sunt rentabile, aduc o importantă valoare adăugată, generează locuri de muncă, reprezintă un factor de creștere esențial și contribuie la echilibrarea balanței comerciale»"; □ Napoleon Pop și Valeriu Ioan-Franc pun în dezbatere tema *Se impune o nouă ordine economică internațională (II)*: „Autorii, în curs de a publica o carte având ca obiect un posibil drum spre o monedă universală (globală), propun o analiză a stării de azi a economiei, din perspectivă monetară și nu numai. Sunt aduse în discuție cele mai recente preocupări europene și de peste ocean referitoare la nevoia de credibilitate și încredere în spațiul monetar mondial". ■ La *Arte, spectacole, mass-media* George Banu este prezent cu *Iubire și ne iubire de teatru*

(fragmente dintr-un eseu în pregătire): „Iubire și ne iubire de teatru este un eseu despre poetica teatrală, maniera de a se construi și de a se defini a spațiul teatral și a actorilor care evoluează atât ca ființe fictive, cât și ca ființe reale. Astfel, o suită de paradigme opuse iau naștere și marchează dezvoltarea ideilor din acest eseu: umanitatea actorului – nonumanitatea textului teatral, actorul între personalitatea sa omenească și personalizarea unui rol neomenesc, realitatea spectacolului – ficțiunea teatrală, actul incarnării și jocul teatral, actualizarea unui rol și spațiul virtual al textului. Există actori care reprezintă pe scenă personaje într-un mod aproape carnal, personaje care au trăsăturile fizice, carnale, ale actorului. Teatrul încetează, astfel, să întrețină iluzia de a fi un dublu al lumii reale, diferit de acesta din urmă printr-un grad de densitate, cu scopul asumării statutului său de zonă de trecere de la ficțiune spre realitate”. □ Cristian Tiberiu Popescu urmărește *Teatrul sub Napoleon și fenomenul templier*: „Piesa *Templierii* a lui Francois-Juste-Marie Raynouard, care a fost premiată la Teatrul Francez (în trecut Comedia Franceză) din Paris pe 14 mai 1805 și a avut un extraordinar succes, a fost o pledoarie pentru inocența Cavalerilor Templieri, un protest împotriva nedreptei sentințe date asupra lor. Templierii și impresionantul lor succes total pune o bornă în studiile despre templieri; o altă bornă este fondarea, doar cu câteva luni înainte, a celui mai important dintre toate ordinele neotempliere, numit Ordo Supremus Militaris Templi Hierosolimitani (O.S.M.T.H.). Francois-Juste-Marie Raynouard a fost un erudit, o figură de lider în zorii secolului al XIX-lea din Franța. Templierii i-au adus o recunoaștere imediată: a fost ales în amândouă, în Corpul Legislativ (în 1806) și la Academia Franceză (1807). Templierii este o piesă în cinci acte, în versuri, care pune în contrast grandoearea Ordinului Templului cu orbul și distrugătorul destin dezlănțuit de cel mai detestabil dintre dușmanii lor, conduși de regele Filip cel Frumos. Raynouard îl vede pe rege ca pe un «bărbat de bună credință», manipulat de sfătuitorii lui în a lua decizii fatale. Implicarea lui Napoleon în amândouă, în Ordinul templului (O.S.M.T.H., pe care i-a ținut sub strictă observație) și în piesa lui Raynouard, este stranie. Interesul puternic al lui Napoleon în piesele de teatru a fost pe larg discutată, așa cum scena teatrului este un potențial simbol al scenei lumii în care a dorit să aibă un rol conducător. Napoleon a monitorizat în mod constant teatrele franceze: el a centralizat rapoartele cenzorilor și, în multe piese, juca chiar cenzorul însuși; el a determinat numărul ideal al teatrelor din Paris; a stabilit atât de multe reguli și regulamente încât a juca pe scenă a devenit una dintre activitățile cele mai îndeaproape controlate; chiar și de la distanța campaniei sale din Rusia, când a ajuns la Moscova, el însuși a găsit încă timp să inițieze un decret de control al teatrelor la întoarcere. Excepțional de inteligent și dăruit pentru politică, Napoleon a înțeles puterea pieselor de teatru și impactul direct asupra publicului, făcând sute de oameni uniți într-o singură reacție”. □ Ion M. Tomuș prezintă *Antologia pieselor prezentate în secțiunea „spectacole-lectură”, 2012: de la dramaturg la regizor*: „Articolul tratează o tendință actuală în dramaturgie, cu impact puternic în arta

spectacolului contemporan: regizori importanți încep să fie din ce în ce mai interesați de scrierea dramatică și de exegeza scenică a propriilor piese de teatru. În acest sens, *Antologia* pieselor prezentate în secțiunea «spectacole-lectură», editată de către Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu în 2012, propune o serie de astfel de texte, în care se remarcă interesul acestor regizori/dramaturgi pentru actualizarea unor teme majore ale dramaturgiei universale, adaptându-le la orientarea actuală a publicului. Vizibilitatea proiectului este asigurată de către formula de spectacol-lectură, însoțită de editarea unui volum și de difuzarea înregistrării audio la postul public de radio”.

● **[„Contemporanul. Ideea europeană”, nr. 12]** În cadrul secțiunii *Lecturi*: □ Irina Ciobotaru, în articolul *Aura Christi și patosul dătător de viață* anunță publicarea volumului *Nietzsche și Marea Amiază* (Editura Contemporanul, 2011): „aspră și delicată deopotrivă, cinstită și tăioasă”, *Aura Christi* reușește să adune laolaltă în opera sa numeroase figuri emblematice ale literaturii universale, printre care Rainer Maria Rilke, F.M. Dostoievski, Lev Tolstoi, Thomas Mann, Hermann Hesse, Marcel Proust, Nicolae Breban și readuce în prim plan tema viului; □ sub titlul *La Sagrada Familia* Maria-Ana Tupan analizează antologia de poezie *Lațul* de Liviu Ioan Stoiciu, apărută în Colecția *Opera omnia* a Editurii Tipo Moldova, în anul 2012. Criticul remarcă tema morții, a degradării existențiale, cât și alienarea și imperfecțiunea asumată și afirmă: „Omul anti-vitruvian al lui Liviu Ioan Stoiciu răsare din pământ”; □ Marian Victor Buciu se oprește la *Matei Călinescu și tropisme de lectură*; □ Ioan Buduca publică articolul *N. Steinhardt, omul liber al culturii românești*. ■ *Cronică literară*: Ștefan Borbely abordează, sub titlul *Pisici în mitologie și literatură*, volumul *Mitul felinei* (Editura Ideea Europeană, 2011) al Irinei Petrovai. ■ *Polemice*: *O carte tristă, plină de umor*: Magda Ursache analizează *Captiv în Epoca de Aur* de Călin Ciobotari (Editura Ideea Europeană, 2010). ■ La categoria *Eseu*: □ Bogdan Crețu se referă la *Cantemir și tradiția creștină a simbolului zoomorf*; □ Theodor Codreanu semnează *Era cinismului*; □ Constantina Raveca Buleu publică articolul *Andrei Pleșu - Galeria de portrete*, în care semnalează volumul *Față către față. Întâlniri și portrete*. ■ Ovidiu Morar se întoarce la *Un scriitor uitat - Aurel Baranga*. ■ În cadrul rubricii *Pe cont propriu*, Liviu Ioan Stoiciu afirmă: *Rămân la Bacovia. De unde „sicrie de plumb”?* ■ *Clubul Ideea Europeană*: În vizor: *Eugen Uricaru*. □ Adrian Dinu Rachieru semnează *Istoria unei ficțiuni*. ■ *Eveniment*: □ *Contemporanul la Gaudeamus 2012*; □ *Rebreanu după Rebreanu*; ■ *Dialogurile Contemporanul*: *Laura Bândilă în dialog cu Andrei Marga*: *În România, din păcate, în ultimii patru ani, s-a marșat pe o antagonizare a generațiilor*.

● **[„Contrafort”, nr. 11-12]** *Actualitatea*: *Premii în lumea literară*: □ *Premiul Augustin Frățilă*: „Premiul propunea ca noutate absolută pe piața culturală românească un juriu al bloggerilor, care era chemat să aleagă cel mai bun roman al anului editorial 2011 dintr-o listă scurtă a nominalizărilor făcută de un juriu de critici profesioniști – Alex. Ștefănescu (președinte), Dan C. Mihăilescu și

Daniel Cristea-Enache. [...] lista scurtă a celor 5 romane finaliste (din 59 înscrise în competiție) – *FEM*, de Magda Cârneci (Cartea Românească), *Viața lui Kostas Venetis*, de Octavian Soviany (Cartea Românească), *Matei Brunul*, de Lucian Dan Teodorovici (Polirom), *Emoția*, de Mirela Stănciulescu (Humanitas), *Ploile amare*, de Alexandru Vlad (Charmides) [...] A fost, până la urmă, unul dintre cele mai deschise concursuri pentru un premiu. Bloggerii, prin punctajul pe care l-au acordat volumelor finaliste, au ales drept câștigător romanul lui Lucian Dan Teodorovici, *Matei Brunul*. Un roman pe care și revista «Contrafort» l-a desemnat drept Cartea Anului 2011”; □ *Premiul Cartea Anului 2012, acordat de publicația România literară*: „Juriul de la România literară (Nicolae Manolescu – președinte, Gabriel Chifu, Cosmin Ciotloș, Sorin Lavric, Simona Vasilache și Mihai Zamfir) a desemnat drept Cartea Anului 2012 un volum de Andrei Pleșu, *Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste*, apărut la Humanitas”. Celelalte volume nominalizate la premiul Cartea Anului 2012 au fost: *Vântureasa de plastic*, de Marius Chivu (Editura Brumar), *Opere poetice. 1909-1962*, de T. S. Eliot; traduceri de Șerban Foarță, Mircea Ivănescu, Sorin Mărculescu și Șerban Foarță & Adriana-Carmen Racoviță (Humanitas Fiction), *Ce rămâne. William Faulkner și misterele ținutului Yoknapatawpha*, de Mircea Mihăieș (Polirom), *I. L. Caragiale și caligrafia plăcerii*, de Dan C. Mihăilescu (Humanitas), *La pierderea speranței*, de Nicolae Prelipceanu (Casa de pariuri literare), *Jurnalul fericirii. Manuscrisul de la Rohia*, Nicolae Steinhardt, ediție critică de George Ardeleanu (Polirom), *Infinitul dinăuntru. Șase povestiri despre om, societate, istorie*, de Vlad Zografi (Humanitas).

■ *La Cronica literară*: □ în *Resurecția poeziei* Mircea V. Ciobanu comentează volumele lui Nicolae Leahu *Alungarea muzelor din cetate (poeme)* (Editura Cartier, 2011) și *Erotokritikon. Vol. I, Făt-Frumos, ful pixului*, (Cartier, 2011). *Alungarea muzelor din cetate (poeme)*: „Niciodată, în istoria literelor, epocile nu s-au suprapus într-un asemenea hal. [...] Epistola sextină e replica postmodernistă la un text postmodernist. E versiunea comprimată, o versiune în major, a *Levantului*. Tot așa după cum Irelevantul (aici nici nu trebuie să citești printre rânduri, e suficient să citești printre litere) este o replică în minor a epopeii lui Cărtărescu. Altfel spus, o versiune eminesciană, cu vers trohaic de 16 silabe (modelul *Scrisorilor*, bineînțeles), într-un caz, și unul intermitent deviat ori sin-copat, à la Arghezi, în alt caz. O replică în stil clasic și una în stil modern. întinsă pe nouă pagini de carte, *Epistola...* are nu mai puțin de 13 pagini de note și comentarii(!). Tot atât de poetice, tot atât de ludice. Impresionantă proporție și absolut relevante unele note, perfect încadrate în ceea ce s-ar numi textul cărții (și nu elemente ale unui paratext opțional). Dar am avut impresia că, într-un delir ludic, autorul s-a desfășat. S-a lățit nepermis de mult. Unele note nu mai impresionează și cititorul își dă seama că autorul a hotărât să se (!) joace până la capăt și să atingă niște performanțe statistice [...] Cine a spus că, după câteva decenii de joc, optzeciști s-au potolit, s-au maturizat?” Criticul îndeamnă: „citiți aceste comprimate istorii literare versifi cate și veți avea o plăcere aparte, chiar dacă

replica de serviciu va fi că «așa nu se mai scrie» [...] Sonurile vechi reânvie în textul lui N.L. nu numai parafrastic-ironic, ci și într-un soi de plecăciune evocatoare. [...] Uneori însă, jocul gratuit cade în gratuități. Versul (de tip cărtărescian), solicitând permanent explicații și paranteze, naște mereu (alte) explicații și paranteze și, uneori, scăpând de sub control poetic, se înșiră, sunător (perfect sunător, muzical chiar), proliferând amănunte (nu detalii!) literar irelevant”; □ despre *Erotokritikon*. Vol. I, *Făt-Frumos, fiul pixului*, (Cartier, 2011) Mircea V. Ciobanu scrie: „*Erotokritikon*-ul lui N. L. reprezintă un experiment postmodernist dintre cele mai radicale. În primul rând, autorul îi asigură o detașare și o depersonalizare mult mai mare decât se întâmplă într-o derivată postmodernistă obișnuită, care, de regulă, este un hipertext obținut dintr-o suită de hipotexte. Sau un text înglobând citate și parafraze ale mai multor autori”. Criticul scrie: „Am considerat întotdeauna – deși, se pare că încă mai sunt un extremist al scrisului – acest joc al lui Nicolae Leahu ca fiind unul de atelier, de sertar. Sau, ca să zic cumva optimist, unul pentru... edițiile postume. [...] *Erotokritikonul* este un fel de *Pseudokinegetikos* critic. Autorul îl definește: poem-lexicon. Structura amintește de dicționarele similare (ludice, în genul lui Mircea Horia Simionescu, d.e.), textele intitulându-se, în ordine alfabetică: *Alexandru Lăpușneanu*, *Aprodul Purice*, *Calul erotic*, *Chiuvea* sau... *Trei purceluși*”. În opinia criticului „volumul demonstrează cât de ușor se apropie postmodernismul radical de supraréalism. Or, textele poetice ale lui Cărtărescu (inclusiv *Levantul*), luând-o adesea pe urmele unor Dimov, Barbu, Voronca..., ajungeau până în hățișurile cu figuri lugubre și bizare ale supraréalismului (ori se apropiau mult de aceste păduri fantastice). La N. Leahu, privit cu ochi metafi zic, universul obținut (nu creat) este unul pe care l-ar invidia vreun Dali sau Brauner ai literaturii”. ■ Grigore Chiper, în *Scene basarabene în poezia română contemporană*, prezintă „două cărți de poezie apărute în Țară, dar care au tangențe cu Basarabia ca *spiritus loci*”: □ Vasile Iftime, *O frontieră cât toate iernile noastre*, Iași, Editura Zona Publishers, 2012: „Dacă optzeciștii anilor '70-'80 deconstruiau, în prim-plan ieșind poemul rizomic, acum trendul este invers: poemul lor e aidoma unui mini-roman. Dacă primii postmoderniști români (Traian T. Coșovei, Mircea Cărtărescu ș.a. reprezentanți ai Cenaclului de luni) sunt văzuți ca niște fabulatori raționaliști, care zăvorăsc sentimentul în interiorul poemului, postmoderniștii tardivi sunt mai apropiați de romanticii inventatori de povești”. Criticul afirmă: „Poetul are o relație cu Basarabia, fixată în mai multe texte: *Dragostea mea urlă la stele*, *O frontieră cât toate iernile noastre*, *Poem scris cu pixul tău roșu*, *Duminică, 12 februarie 2012* etc. Imprimarea unor filigrane de locuri și simboluri basarabene demonstrează importanța pe care o acordă temei basarabene. Peisajul dominant al poemelor este cel hibernal, siberian (*minus 28 de grade*), cufundat într-o imagistică opulentă. Basarabia e mereu personifi cată de femeie”. Criticul conchide: „Vasile Iftime reprezintă, pentru mine, plăcuta descoperire”; □ Despre volumul lui Florin Hălălău *Asigurări de viață*, Timișoara, Editura Brumar, 2011, G. Chiper scrie:

„Deja din poemul liminar, care poate fi considerat un soi de carte de vizită, produsă deseori volens-nolens, ni se deschide un univers al intimității și ocurenței selecte. *Berlin, Fasanenstrasse* ne oferă un cadru occidental. Eul liric este un spectator (*priveam*), iar lumea revelată reprezintă spectacolul imaginat sub forma unuiia dintre numeroasele recitaluri ale Norei Iuga. Și mai apare cineva (*vânzătoarea*) care creează contrastul necesar între scena de exultare («ea se plimba grațioasă printre rafturi») și rutina care strică totul («vânzătoarea aștepta plictisită comanda/ după ce a împachetat/ a întreat-o neutru/ altceva?») (*o întâlnire cu nora iuga*)”. Reținem: „înșiruirea obiectuală, executată în tușe discrete (nu în avalanșe, ca la tânărul Cărtărescu), amintește de poezia lui Vasile Gârneț din primele sale plachete [...] Florin Hălălău cultivă minimalismul. Intertextualitatea devine redundantă excesiv într-o lume ultra-informatizată, ținuturile mirifice sunt invadate de turiști, încât rămâne doar propriul perimetru în măsura în care ți-l poți ocroti. Minimalismul e reacția firească a poeziei douămiiste. Temele basarabene sunt stocate în *Chișinău cu sufletul la gură* (scriesem, din greșeală, mai întâi *la gară*). Este un portret de grup, în genul lui Ch-ău. Descriptiv, poemul se bazează pe enumerație și pe un (pseudo)contrast”. ■ *La Lecturi* Alexandru Tabac abordează volumul lui Alexandru Vlad *Ploile amare*, Editura Charmides, 2011 sub titlul *Vin ploile*: „Particularitatea pe care o identifică Tudorel Urian ca fiind o marcă definitorie a cărții – formidabila adecvare a stilului la conținut – e poate cea mai elocventă în acest caz [...] Ar trebui să începem prin a spune că *Ploile amare* e o carte scrisă impecabil, nimic din inerția sau orgoliul celui care ține neapărat să demonstreze ceva, textul literar se apără de fiecare dată singur, adaptându-și limbajul la realitățile pe care le consumă. Ca scriitură, romanul e unul tradiționalist, nu s-a lăsat prins în mreaja cutumei postmoderniste, dar nici nu și-a propus să o sfideze. Firescul exprimărilor, respirația molcomă a frazelor, descrierile poetice, observațiile ironice și uneori caustice îl situează pe autor mai aproape de experiența literară șaizecistă, alături de prozatorii consacrați”. Criticul observă că „unele personaje dobândesc o statură compozițională specifică literaturii sud-americane”. Alexandru Tabac *încheie*: „Perioada comunistă constituie un teren fertil pentru scriitorii români de azi, obsesia trecutului îi urmărește neconținut și ne face să ne punem următoarea întrebare – când va apărea un roman al rupturii, al despărțirii și al eliberării de greaua moștenire? Apariția *Ploilor amare*, ca și a celorlalte două romane invocate aici, demonstrează că scriitorii români (conștiința românească) încă nu și-au încheiat socotelile cu vechiul regim”. ■ *Atitudini*: Igor Ursenco publică „*Lista Schindler*” a culturii basarabene: „O reacție empatică la dosarul propus de revista bucureșteană «Dilema Veche»: «Moldializarea – Cultura basarabească în România!»” Igor Ursenco scrie „Cei care vor parcurge acest material nu se vor înșela prea mult dacă îl vor considera o continuare a temei basarabene din articolul *Cultura Basarabească Captivă* care vedește o abordare superficială și trunchiată a culturii de peste Prut văzută de la București!” ■ *Chestionar* „*Contrafort*”: *Republica Moldova la Gaudeamus 2012*: „La Târgul de Carte

Gaudeamus din acest an de la București, Republica Moldova a fost Invitat de Onoare. Despre evenimentele de la Târg cu participarea scriitorilor și editorilor basarabeni, dar și despre felul cum și-a onorat Republica Moldova (Ministerul Culturii de la Chișinău) această invitație, i-am rugat să ne vorbească, în cadrul unui Chestionar cu întrebări *personalizate*, pe câțiva fericiți participanți la această manifestare. Revista «Contrafort» nu a fost prezentă la *Gaudeamus*. Invitația din partea Ministerului Culturii (prin telefon, amabilă și încărcată de complimente și aprecieri...) a venit doar cu două zile înainte de deschiderea Târgului. E ușor de ghicit că am refuzat – politicos – să improvizăm o participare. Dincolo de faptul că împrejurări mai puțin favorabile ne-au împiedicat să ajungem la *Gaudeamus* pe cont propriu, am rămas totuși cu uimirea că Ministerul Culturii moldovean a avut, pentru prima dată în cei 18 ani de când există «Contrafortul», ideea să ne contacteze, să ne propună să ne alăturăm unui *demers de reprezentare* oficial la București. Să însemne oare că, după 3 ani de la răsturnarea regimului Voronin, statul moldovean încearcă să colaboreze cu intelectualii independenți de la Chișinău?... (v.g.)”. Răspund: Arcadie Suceveanu, Mircea V. Ciobanu, Lucia Țurcanu, Emilian Galaicu-Păun, Gheorghe Erizanu, Leo Butnaru, Igor Ursenco (în *Cultura basarabească captivă*) ■ *Recuperări: Leo Butnaru – Aureliu Busuioc: un dialog cu finalul amânat...* ■ La categoria *Eseu*: □ Victoria Fonari publică *Autumnala Aureliu Busuioc*. Reținem: „Autorul descompunea incultura, prostia, aroganța prin această ironie voltairiană, care oferea imediat o dublă-triplă interpretare. Această optică multidimensională asupra operei sale va atrage cititorii de diferite generații. [...] Un motiv obsedant în poezia lui Aureliu Busuioc, care ține de problema timpului, este cel al îmbătrânirii. Stare proprie nu doar omului, ci și întregii lumi exterioare, îmbătrânirea e o caracteristică ce se răsfrânge atât asupra spațiului, cât și asupra timpului. Poezia ar materializa în cuvinte blestemul lui Uranus adresat lui Cronos, care este blestemul Materiei întregi aruncat Timpului. Poetul devine un proprietar al *timpului divin*: stagnant, anihilat, dilatat... Timpul ar putea fi manevrat de către poet, datorită valorilor artistice pe care le creează. Ideea, gândul, creația – bogăția lumii interioare – nu sunt supuse fenomenului de trecere. Această energie creatoare acumulată acționează ca un bumerang, făcând timpul să îmbătrânească”. □ Iulian Băicuș îl prezintă pe *Cătălin Dorian Florescu, un romancier al exilului*. Reținem: „După ce am terminat lectura lui am descoperit un scriitor foarte interesant, cu un *sound* foarte special, exact ca vocea lui Leonard Cohen [...] O trăsătură a marilor scriitori este cheia în care scriu, îți poți da seama imediat dacă citești un roman prost după primele trei pagini, dar în cazul lui Cătălin Dorian Florescu lucrurile sunt mult mai simple, ai la dispoziție doar trei CD-uri. Poate că ar trebui și cei de la Polirom să se gândească să lanseze o colecție de *audiobooks* cu cărți citite chiar de autorii lor, și atunci am avea ocazia să-l ascultăm pe Florescu citindu-și propria carte, cum o face probabil deja în Elveția, unde există acele celebre conferințe în fața cititorilor. [...] Cred că am simțit în *soundul* cel nou al lui Cătălin Dorian Florescu

câte ceva din sunetul romanului german, sper să nu mă înșel, dar seamănă puțin și cu atmosfera din nuvelele lui Thomas Mann. Sunt reluate câteva dintre temele postcomuniste de tip *Goodbye, Lenin*. Cu explorarea amintirilor despre o patrie și o limbă abandonate din cărțile Hertei Müller sau cu magia lui Günther Grass, în mod clar cultura germană e un spațiu cultural comun, o matrice care și-a lăsat amprenta asupra modului și perspectivei din care sunt redată întâmplările”. Criticul consideră că „începând cu *Maseurul orb* – un text foarte grav –, roman-cierul își găsește tonul, nu mai ezită, știe care sunt marile teme ale literaturii sale viitoare și nu se va mai preocupa deloc de copilăria în comunism sau de moștenirea acestuia”. Despre *Zaira* Iulian Băicuș scrie: „Am întâlnit o narațiune similară doar la o scriitoare originară din Italia, Melania G. Mazzucco, cea care a dat un roman absolut admirabil, *Numele ei era Viață*, romanul emigrantului italian în America tuturor posibilităților și în Țara Făgăduinței. Melania Mazzucco este născută doar cu un an înaintea lui Cătălin Dorian Florescu, sunt sigur că cei doi s-ar aprecia dacă și-ar citi reciproc romanele, căci ambele au un fir comun: această epopee a exilului. Volumul Melaniei Mazzucco, alături de *Cărarea pierdută* a lui Alain Fournier sau de *Cartea de la San Michele* a psihiatrului suedez Axel Munthe, a fost una dintre cele mai adorate cărți ale perioadei interbelice, ele fiind și cărțile mele preferate din adolescență. Urmele acestei adorații pot fi descoperite și în paginile *Jurnalului lui Mihail Sebastian*, care își notează că nu a ieșit o zi întreagă din casă ca să poată încheia romanul. Cititorul *Zairei* are exact aceeași senzație, furat de povestire, nu poate lăsa cartea din mână până nu o termină de citit pe toată”. Criticul încheie afirmând: „Cătălin Dorian Florescu e un autor tânăr de ispravă, care merită întreaga noastră atenție, și pariez că ne va face pe viitor alte multe surprize plăcute!”. ■ *Eveniment: Despre Herta Müller, memorie și literatură în Germania și în spațiul românesc*, este tipărit un interviu cu Beate Köhler, director al Institutului Goethe din București. Reținem: „Întrebarea ar fi: cum își găsește cartea tocmai ieșită de sub tipar calea spre cititor? În Germania există – pe lângă premiile pentru literatură și traducere – un sistem consacrat de organizare a întâlnirilor cu autorii în incinta librăriilor, de critică literară în ziare și reviste, de campanii de publicitate în timpul târgurilor și festivalurilor de poezie. Acest lucru nu îl văd însă în România și Republica Moldova, așa că mi-aș dori ca editurile de aici să pună mai multă valoare pe *marketing*. Referitor la instituțiile statului și promovarea culturii de către autorități consider că faimosul concept al unor Case de Literatură este unul foarte util. În țările germanofone există în total 12 astfel de Case de Literatură, unite într-o rețea. Ele colaborează la organizarea de lecturi, expoziții, stagii ale autorilor, ateliere de discuții ș.a. Acestea sunt susținute financiar din mijloace publice, dar și de către fundații sau prin intermediul sponsorizărilor din economie. O Casă de Literatură la Chișinău – acesta ar fi un proiect extraordinar!”. Interviul realizat de Vitalie Ciobanu, traducere din germană: Corina Gârlă, Noiembrie 2012, Chișinău-București. ■ Versuri de Svetlana Corobceanu și Vasile Iftime ■

Proză de Lucreția Bârlădeanu și Iulian Ciocan ■ La *Jurnalul unei Țestoase* Mariana Codruț scrie *Cucuveaua*.

● [„Convorbiri literare”, nr. 12] Cassian Maria Spiridon publică *Tratat de îmblânzit postmodernitatea (II)* în care abordează dialogul purtat de Joasef Retzinger - viitorul Papă Benedict al XVI-lea - și filosoful german Jürgen Habermas, la care face referire Virgil Nemoianu în *Postmodernismul și identitățile culturale. Conflicte și coexistență* (Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza, Iași, 2011, traducere de Laura Carmen Cuțitaru): „În opinia filosofului german suntem pe punctul de a păși pragul într-o fază istorică *post-seculară*”. Cassian Maria Spiridon citează afirmația lui Virgil Nemoianu: „pentru Habermas, adevărata toleranță e aceea care e suficient de mare încât să includă aspectul religios”. Autorul articolului scrie: „Instruirea întru cunoașterea literaturii comparate este o cale binevenită și necesară prin care sunt cel puțin estompate dacă nu eliminate tendințele simplificatorii de nuanță globalistă [...] Viziunea lui Virgil Nemoianu asupra literaturii, inclusiv a literaturii comparate ca *resursă umană unică*, este și justificată și reconfigurată spiritual”. ■ *Literatură*: □ Virgil Nemoianu scrie despre Ioaniche Olteanu. □ Maria Carpov vorbește *Despre democratizarea culturală* □ în articolul *Ultimul Italo Calvino. O Paradigmă. De ce?* Elvira Sorohan remarcă: „Despre puțini scriitori s-a spus, dar s-a spus, că sunt paradigme [...] Paradoxurile, scriitura fragmentară, ființele fantastice, virtualitățile fără substanță materială, problematizarea literaturii din perspectiva scriitorului și totodată a cititorului, fantezia mult desprinsă de real și posibil, prin care se afirmă personalitatea lui Italo Calvino, l-a (sic!) determinat pe criticul Geno Pampaloni să facă afirmația capitală, ridicându-l la rangul de paradigmă”. Analizând opera autorului, Elvira Sorohan conchide. „Ultimul Cavino a scris, așadar, un roman al cititorilor, călătorul în noaptea de iarnă e proiectarea insolită a autorului în cititori”. □ Basarab Nicolescu publică *Horia Stamatu și imperiul liniștii*: „Într-o epocă în care lipsa de semnificație este considerată ca o virtute, cartea de poeme a lui Horia Stamatu *Imperiul* (editura Ethos - Ion Cușa, Paris, 1981) apare ca o speranță de regenerare. [...] *Imperiul* lui Horia Stamatu este o carte inițiativă [...] cu o putere de transformare a celui care pătrunde în universul său poetic. Această putere de transformare este semnul adevăratei arte”. □ Ioan Holban ne arată *Ce este un fulb?*: „Cărțile fulbului Nicolae Coandă închid seria optzeciștilor, cristalizează teme și motive lirice de regăsit în toată poezia acestora. [...] *un ins numai cap* e poetul din lirica lui Nicolae Coandă, un creier care *soarbe lumea*”. □ Cristian Livescu analizează cartea *Alcool* (Editura Charmides, Bistrița Năsăud, 2010) în articolul *Ion Mureșan sau poemul ca imagine fulgurantă a eului (I)*: „Miza lui Ion Mureșan nu este memoria sau transpunerea ființei în poem, textualizarea, cum s-a mai numit, tentații orice s-ar spune deschise oricărui experiment; pentru el, poezia este o permanentă *luptă cu imaginea*, cu distanța dintre real și imagine”. □ în „*Homo pixus*” în *audiență la Dumnezeu* Constantin Dram scrie: „Un nou roman semnat de Ion Fercu probează, într-un mod foarte convingător, atributele statornice ale

unui prozator de forță, textul fiind, de altfel, în descendența romanelor anterioare [...] cu un plus de idee și de consistență a susținerii retorice, în ceea ce noi considerăm cel mai bun text epic de până acum al prozatorului băcăuan”. □ Dan Mănuță semnează *Memoria Sud-Estului European (II)* □ Adrian Dinu Rachieru îi promovează pe despre Nicolae Sava, Nicolae Sârbu și Nicolae Panaite în *De trei ori Nicolae*. □ Vasile Spiridon comentează volumul Camelliei Leonte *La umbra lui Don Quijote* (Editura Ideea Europeană, 2011) sub titlul *Aspirată de mediu*: „nu avem a face cu o călătorie pretextuală sau livrescă, întrucât spiritualitatea spaniolă nu apare aici raportată la scara europeană, ci doar de aceea individuală, a turistului. [...] Camelia Leonte nu a realizat mai mult decât și-a propus - un scurt jurnal epistolar [...] însă [...] poeta a ajutat-o destul de mult pe diarista-epistolieră”. □ Antonio Patraș schițează portretul lui *Marius Chivu poet și călător*: „îmi place Marius Chivu pentru că e sincer și spontan, pentru că scrie așa cum vorbește, firesc, fără să se ascundă în stil, pentru că nu vrea să arate cu orice prilej ce deștept e și nici nu are pretenții nesuferite de critic canonizant, cu verdictul la purtător. Nu-i doar o întâmplare, zic eu, că după o perioadă relativ scurtă de ucenicie la «România literară», tânărul cronicar a migrat spre «Dilema», publicație în care se putea manifesta mai în voie, ca eseist și gazetar cu vocații multiple [...] De aceea m-a și cucerit, ori de câte ori l-am citit, prin simplitatea elegantă cu care tranșează problemele”. □ În articolul *Lumini din „candelabrele cerului”* Emanuela Ilie analizează „un op de-o deopotrivă substanțial și fluid, robust și sensibil”: „*Candelabrele cerului* (prefață de Ioan Holban, postfață de Emanuela Ilie, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2012) reprezintă, cu siguranță, cea mai bună dovadă a faptului că lirica părintelui Ioan Petraș se nutrește aproape exclusiv din rugăciunea pură, neisprăvită, și neîngrădită de nicio dogmă, deși atât de fundamental creștin-ortodoxă în esență și, uneori, în expresia ei”. □ Despre *Dicționarul literaturii române*, Șerban Axinte observă: „*DLR* nu este doar un rezumat, un compendiu al *DGLR* [...] *DLR* are, comparativ cu *DGLR*, un montaj mai complex de citate critice reprezentative despre autorii abordați. Au fost preferați, din câte se poate lesne observa, criticii postbelici. [...] Caracterul științific nu intră în contradicție cu unele elemente stilistice ce imprimă, în multe cazuri, literaritate unor texte ce ar fi putut fi mult mai aride. Mulți cercetători au reușit să dea o anumită tentă micro-monografiilor împrumutând ceva din stilul scriitorilor tratați. la acest capitol se cuvine să fie amintiți Florin Faifer, Victor Durnea, Laurențiu Hanganu sau Nicolae Bârna”. □ Adrian Romila comentează romanul *Cronicile genocidului* (Cartea românească, 2012) de Radu Aldulescu în *Robert Stan: odiseea continuă*: „Avem de-a face cu o descensiune infernală, cu o întoarcere la adevărata esență a umanității refuzate de morală și de sacralitate, un proiect tematic care, de altfel, l-a obsedat pe autor. Frăsineii nu-i altceva decât o Românie în miniatură, un loc al pierzaniei și al descompunerii”. Concluzia lui Adrian Romila: „un roman de calitate”. □ Constantin Trandafir semnează articolul *Ion Pop, recuperarea elegiei*: „Poet *lettré*, Ion Pop scrie poeme rafinate

și colocviale, care reușesc să împace formulele cele mai noi cu tonurile elegiei de altădată, într-o expresie personală de semne ale spiritului și ale principiului vital". □ Nicolae Crețu prezintă „*Din mers*” Constantin Stere editat de Victor Durnea, abordând volumul de *Publicistică (1905-1909)* al lui Constantin Stere apărut în 2012 la Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași: „Victor Durnea, cercetător științific ieșean, de o nedezmășită seriozitate și rigoare”. Nicolae Crețu remarcă „bogatul aparat de *Note și comentarii*” și consideră că ediția „înlesnește receptarea substanțială a operei”. □ Doris Mironescu abordează *Nepotul lui Dracula* (Editura Aula, 2012) de Alexandru Mușina în *Satira universitară, între pamflet și roman*: „O lectură ușoară, deci, în care autoironia în va împiedica pe autor să construiască un obiect estetic prea complicat. Profitând de lejeritatea asumată, fals *postmodernă*, Mușina scrie un roman fără pretenții despre lumea universitară. Autorul satiric are libertate totală, mai ales afișând încă de pe copertă un subiect vestit ca fiind de mână a doua, în cazul de față vampirismul. [...] dorința de exemplificare postmodernă a interferenței genurilor expresiei artistice și a irelevanței distincțiilor elitiste în cultură”. □ în *Poetica the best (iarului)* Maria Șleahțișchi analizează volumul *A-Zbest* al lui Emilian Galaicu-Păun: „Publicarea acestei antologii ne întărește convingerea că Emilian Galaicu-Păun își inventează o poetică. Cu alte cuvinte, creează în limbaj. [...] O poetică inconfundabilă - construind/ deconstruind/ re-construind -, livrescă, intertextuală, elaborată, profund lirică și emoționantă [...] Poemele intrate în antologia *A-Zbest* a lui Emilian Galaicu-Păun formează un tot întreg. Un tot rotitor - *poieinul* - gest arhetipal creator și erotic. [...] Pentru Emilian Galaicu-Păun scrisul pulsează între erotizare și thanatizare. [...] Plăcerea scrisului se consumă la cele mai înalte tensiuni, iar scriitura este trupul în act al acestei sinergii [...] instituie o poetică-spectacol. Atmosfera din poezia lui iluminează fundalul uni fascinant spectacol al limbajului. Cred că tot atât de spectaculoasă trebuie să fie și rostirea”. □ Sub titlul *Câtă poezie, atâta jurnalism* Emil Nicolae admite: „Avem aici una dintre sursele manierei optzeciste, pe lângă cele de natură culturală: folosirea convenției poetice în locul publicisticii de atitudine a dus la însușirea atributelor care o identifică - discursivitate, ironie, cinism etc. -, spre deosebire de șaptezeciști de pildă, care și-au disimulat subversivitatea mai degrabă într-un limbaj esopic. Dar, din 1990 încolo, Adrian Alui Gheorghe a devenit o prezență remarcată și remarcabilă în aria gazetăriei românești”. Emil Nicolae notează volumul de publicistică *Contribuții la estetica umbrei*, Editura Tracus Arte, 2012, afirmând: „E limpede că toate vocile aparțin aceluiași *emițător*, pentru că se leagă tematic, sentimental și stilistic”. □ Gellu Dorian anunță volumul *Întoarcerea în pivniță* (Editura Herg Bent, 2011) al lui Marius-Iulian Stancu: „Cartea în sine cere dese reluări și enervează prin abuzul hibrid al semnelui &, care ar fi putut fi foarte bine și. [...] Trecând peste acest aspect, la a o nu știu câta lectură, găsesc cartea lui Marius-Iulian Stancu parcă mai proaspătă, mai vie, dezvăluind în unele secțiuni poezie autentică [...] Noutatea la Marius-Iulian Stancu nu vine din textele experimentale

ci din cele în care răzbate talentul său de a scrie personal într-o manieră deja existentă (...) Privită în ansamblul ei, cartea lui Marius-Iulian Stancu este extrem de inegală, chiar dacă se poate spune că nimic de acolo nu este de eliminat, însă, chiar și sub această perfectibilitate, valabilitatea întregului, până la urmă, nu se susține”. ■ *Istorie literară*: □ Sub titlul *Conachiada* Lucian Vasiliu rezumă concursul de literatură organizat la Tecuci. □ Velenă Vulcănescu se referă la Caragiale, în *Poveștile de la urmă*: „Dincolo de fantezmele vremurilor de odinioară, care veneau nechemate și care conferă textelor caracter mărturisitor, cercetătorul adulmecă intenția disimulată de a spune de departe și de la urmă lucruri de taină de care trebuia să se despovăreze. *Kir Ianulea* este povestea vieții *celuilalt*, a geamănului infernal [...] O curgere narativă domoală, bucuria detaliului răsucit pe toate părțile, din hatârul clipei, spun lumii despre o desăvârșită liniște interioară pe care i-o dăruia Berlinul”. În opinia autoarei „Caragiale toarnă în tiparul mitului despre diavolul înșurat pentru a cunoaște adevărul despre soțiile mereu incriminate, povestea lui de viață, asemenea lui Eminescu în *Luceafărul*. Supranaturalul rămâne dantelăria de liane a unei împărății de inimă, favorabil transmiterii mesajelor [...] Genul *nou* a cărui motivație a fost îndelung căutată de critica literară [...] emană liniștea melancolică a unei libertăți absolute. Deși un cunoscut adept al *adevărului* în artă, la Caragiale, *transparențele* prozei berlineze sunt totuși amăgitoare, cum fabulosul folcloric, superstițios și diavolesc, de o arhaicitate vesel-meridională, cu aerul creației compensatorii, un soi de regăsire mitică a patriei strămoșești”. □ Constantin Coroiu îl definește pe *Mihai Beniuc*, sub semnul *Jurnalului unei deziluzii*: „Inegal și industriuos, Beniuc era, așa cum mi-am putut da seama și cu ocazia unui interviu pe care mi l-a acordat, în 1975, pentru revista «Convorbiri literare», conștient de excesele sale, chiar dacă le găsea o motivație”. □ Constanța Niță realizează *reconstituirea unui portret caleidoscopic Radu Stanca* □ Leonida Maniu scrie despre poezia lui Octavian Goga în articolul *Apoteoza unui Apostol al neamului* □ Constantin Parascan redă *Istoria Muzeului Literaturii Române Iași sau o viață de muzeograf așa cum a fost (XXXI)* □ Liviu Papuc improvizează *Pornind de la o carte poștală (I)* ■ La *Cronica ideilor* Adrian Tudurachi semnează *În căutarea formei (II)*. Reținem: „literatura este principalul martor al acestei însoțiri între om și animal. Începând chiar de la capacitatea de a identifica prin limbaj stilurile animale: literatura are puterea de a stabili o corespondență între formele de viață și numirea lor. Nu există tensiune, ruptură, indicibil. [...] în filologia barbiană [...] De la *Driada* la *Înecatul* asistăm la o epurare și o adâncire a metaforei”. ■ *Proză de Gellu Dorian* ■ *Inedit*: text de Pan M. Vizirescu și Emil Iordache ■ Aforisme de Gheorghe Grigurcu ■ Versuri de Valeriu Câmpăneanu, Eduard Filip Palaghia, Constantin Guzgă, Luminița Cojoacă, Boris Marian ■ *Proză de Gellu Dorian și Bianca Marcovici* ■ *Inedit*: □ Emil Iordache, *Eminescu și Dostoievski - jurnaliști la 1877 (III)* □ Pan M. Vizirescu, *Transilvania Atotcuprinzătoare* ■ *Anunțuri*: □ *Laureații Festivalului Național de Poezie „Costache Conachi” - ediția a XX-a.*

● **[„Dilemateca”, nr. 79]** *Literatură*: □ Antonio Patraș abordează *Spații seducătoare* (Editura Tracus Arte, 2011) de Adrian Mihalache în *Cărți din părți*; □ *Sub titlul Al doilea Truță* Michael Haulică analizează volumul lui Marian Truță *A doua venire* (Nemira, 2012); □ *La Portrete Interioare* Ion Vianu îl conturează pe *Ernst Jünger, un conservator* ■ *Literatură universală*: □ Un Dialog între Jonathan Coe și Will Self, moderat de Luiza Vasiliu, traducere de Ioana Vâlcu: *Fiecare autor are propria lui fabrică de cuvinte*. ■ Gabriela Glăvan publică Dosarul *Avangarda și literatura pentru copii*. ■ Un Profil: *Nora Iuga*, realizat de Matei Martin. ■ *Anchetă: Cărțile preferate de copiii scriitorilor* (realizată de Marius Chivu). Răspund Ana Dragu, Raluca Dună, Dan Lungu, Antonio Patraș, Răzvan Petrescu, Adina Rosetti, Simona Sora, Lucian Dan Teodorovici, Mihaela Ursa, Radu Vancu. Reținem: □ Simona Sora: „Acum, la 15 ani citește *Chimie perfectă*, *Harry Potter* și *Urzeala tronurilor* și, uneori, cu cartea sub ochi, o văd zâmbind extatic, aproape la fel de intens ca atunci când primește sau dă like-uri la vreo postare de pe Facebook”. □ Lucian Dan Teodorovici: Doamna Bovary („mi-a plăcut adulterul”) și *Adio, arme!* („are o poveste originală”). ■ *Document: Vasile Alecsandri către Titu Maiorescu*. ■ Poem de Liviu Ioan Stoiciu.

● **[„Luceafărul de dimineață”, nr. 12]** *Viața culturală*: „*Seara Prozei* a precedat decernarea Premiului *Cartea anului*: Pe 23 noiembrie, în cadrul programului *Scriitorii la ei acasă/ Scriitori pe Calea Victoriei* a avut loc, în Sala Oglinzilor, *Seara Prozei*. Invitați: Gabriela Adameșteanu, Marta Petreu, Petru Cimpoeșu, Varujan Vosganian, Alexandru Vlad. Introducere: Eugen Negrici. Selecția scriitorilor invitați: Nicolae Manolescu. Moderator: Dan Mircea Cipariu. □ Andra Rotaru descrie *Târgul Internațional Gaudeamus, ediția a XIX-a* ■ *Cronică literară*: Dan Cristea numește *Vântureasa de plastic* de Marius Chivu *Una dintre cele mai bune cărți de poezie ale anului*: „Cronica pe care o compun mi se pare [...] un mers pe sârmă, căci secvențele-poem conțin o sumedenie de nuanțe, de întoarceri și reveniri, de dispuneri subtile, de limbaj misterios, de-abia perceptibil, al detaliilor”. ■ La secțiunea *Caiet critic*: □ Adrian G. Romila scrie *Despre Eminescu și Caietul vienez* analizând volumul *Eminescu și enigmele caietului vienez* (Editura Crigarux, 2011): „studiul lui Cristian Livescu revelează cu argumente solide valențele «depozitului textual» pe care l-a constituit proiectul eminescian de debut”; □ în articolul intitulat *O autoare la debut*, Adela Vlad comentează volumul Constanței Roșoiu *Prețul corect* (Cartea Românească, 2012): „Poveștirilor reunite în această carte le lipsește migala detaliului, autoarea survolează teme dificile [...] pierzându-și personajele într-un demonstrativism păgubos. Poveștile sunt uneori de un comic involuntar. [...] Situațiile descrise de autoare sunt toate prea grave, conflictele prea nete, iar rezolvarea lor, brutală, se încheie în moarte”; □ Ana Dobre analizează *Steaua câinelui* de Victoria Milescu sub titlul *De veghe sub stelele poeziei*: „laimotivul suficienței se intersectează cu cel al incomunicării”; □ În *Rahan, biblioteca-bar și gagicile de la litere* Felix Nicolau abordează volumul *Moșii mă-tii* (Casa de Pariuri literare, 2012) al lui

Un Cristian: „Am dat în sfârșit peste un roman viu și bine scris în literatura română de după 2000. [...] Prima parte, referitoare la copilăria timpurie, este cea mai autentică și mai inteligent-hazoasă [...] de ce să nu-l propun pe Un Cristian la Premiul Nobel? De ce să tot concureze fără șansă Cărtărescu, care oricum povestește închircit despre copilărie? Sau, mai bine zis, în povestirile lui Cărtărescu se recunoșteau cititorii de acum 20 de ani. Atunci trebuia el să candideze la Nobel. Acum îl avem pe Un Cristian!"; □ Sub titlul *O „preschimbare” întru poezie* Ioan Groșan analizează volumul *Preschimbarea la față* de Eusebiu Ștefănescu, „apărut la Editura Tracus Arte, una din puținele edituri care promovează poezia autohtonă contemporană; în orice caz, cea mai consecventă în acest sens”. Ioan Groșan afirmă: „sunt în aceste alcătuirii lirice câteva versuri memorabile [...] Eusebiu Ștefănescu pășește cu dreptul. Îi așteptăm cu încredere și viitorii pași”; □ Monica Grosu semnalează romanul lui Cornel Nistea *Întâlnirile mele cu Orlando* (Editura Unirea, Alba Iulia, 2012) sub titlul *Captivi în atelierul cu nuduri*. În opinia sa autorul construiește „pe temeiul sobrietății stilistice și al unei simplități structurale [...] între ficțiune și realitate, granița nu e foarte tranșantă, iar cele două planuri referențiale se pierd într-o magmă epică uniformizatoare, mai precis, se fluidizează în experiențele, scriptice sau erotice, ale protagonistului. [...] *Întâlnirile mele cu Orlando* este cartea ce vorbește în subsidiar și despre întâlnirile cititorului cu ceilalți, cu cititorii și cu critica literară, o carte ce pune pe tapet frustrările creatorului, nefericirile sale legate de receptarea propriei opere [...] Cornel Nistea evoluează și în noul său roman pe un portativ al subtilității, scriitura sa, austeră din punct de vedere stilistic, dezvăluind virtuți reflexive și rafinament ideatic”; □ Sub titlul *Moartea în insectar* Andrea Hedeș citează *Poemele Morții* de Emilian Mirea, remarcând «o vigoare a versului» și «meticulozitatea» cu care abordează multiplele fațete ale temei morții; □ Ioan Holban notează volumul lui Valentin Talpalaru *Poemele Deltei. Rodion* (Editura Opera Magna, 2012) în articolul intitulat *Ați văzut vreodată cum doarme aerul?*: „o apariție singulară în poezia noastră de azi, o surpriză de nimic anunțată în cărțile anterioare, versuri și proză, ale lui Valentin Talpalaru [...] Dunărea e casa luminii și a dragostei, ea palpită, respiră și din viața ei crește viața lui Rodion”; □ Sub titlul *Ion Creangă: inventarul problemei* Radu Voinescu prezintă studiul lui Adrian Dinu Rachieru *Ion Creangă. Spectacolul disimulării* (Editura David Press Print, Timișoara, 2012): „Spectacolul ideilor este unul orchestrat cu minuție și cu admirabil meșteșug [...] Cartea lui Adrian Dinu Rachieru este o surpriză plăcută în peisajul critic al acestui an, o lectură provocatoare și va deveni un reper de neocolit”. □ Michael Cassir recomandă volumul Elei Iakab *Deșertăciune și asceză*, apărut în 2011 la Editura Eubeea în *Vedenie și mister*: „Mi-a plăcut îndeosebi poezia pelerinajelor, conturată în psalmi, interpretată cu mult curaj și cu surprinzătoare maturitate critică [...] *Deșertăciune și asceză* e cartea unui critic talentat, fascinat de vechi mituri, înclinat spre mistică. Multe dintre interpretările textelor argheziene par frumoase poeme” Criticul adaugă că nu a mai întâlnit de multă vreme, printre criticii tineri,

„o carte mai densă, mai plină, mai subtilă, mai excentrică, în sensul bun al cuvântului”. ■ La categoria *Eseu* G.G. Constandache semnează *Realitate și transdisciplinaritate (Destinul lui Basarab Nicolescu)*: „Basarab Nicolescu pledează convingător pentru o posibilă reîncântare a lumii asociind cercetarea închinată omului și cercetarea închinată universului. În concepția sa explorarea infinitului mic și a infinitului mare confruntă omul cu infinita complexitate a întâlnirii cu sine. Pledoaria sa vizează posibilitatea unei noi Renașteri, evidențiind trei repere tangibile (*Știința, sensul și evoluția*, 2000). ■ La *Opinii* Radu Aldulescu scrie *Păcat de sângele vărsat. O încercare de evaluare a prețului corect*. Autorul își motivează alegerea volumului Constanței Roșoiu *Prețul corect* în cadrul Concursului de manuscrise al USR: „Ce m-a făcut s-o aleg pe Constanța a fost, în primul rând, felul cum pune în pagină o proză realistă, într-o manieră narativă simplă, extrem de bine controlată și motivată estetic. [...] Toate povestirile volumului *Prețul corect* sunt impecabile stilistic” ■ *Invitatul lunii*: Nichita Danilov publică *Fobia doamnei Wanda* (fragment din nuvela *Băcănia*). ■ La *Ancheta revistei - Cărțile anului 2012*, răspund: Andreea Răsuceanu, Irina Petraș, Gellu Dorian, Ciprian Măceșaru, Felix Nicolau, Gabriela Gheorghisor, Luminița Corneanu, Radu Aldulescu, Șerban Axinte, Adina Rosetti. ■ *Avanpremiere editoriale*: Mircea Popa publică *Lucian Blaga - inedit. Spicuiri dintr-o arhivă sentimentală*. ■ *Literatură universală*: □ Dymitro Drozdovski (Ucraina) este autorul eseului *Meta-modernitatea și moartea postmodernismului*, prezentare și traducere din limba engleză de Horia Gârbea. Reținem: „Ihab Hassan [...] [în] *Dincolo de postmodernism: spre o estetică a încrederii* [...] se concentrează asupra temei încrederii și emoției reale în arta post-postmodernă”. Dymitro Drozdovski observă că „de fapt, postmodernismul a fost declarat mort de-a lungul întregului timp cât a fost în viață [...] Centrul identității post-postmoderne este umanitatea cu simțiri adevărate (ceea ce numim acum tranz-sensualitate) [...] Să privim, pentru un moment, scrierile lui Haruki Murakami, Roberto Bolaño ori David Lodge, care sunt caracterizate printr-o continuă pendulare, o constantă re poziționare între atitudini și mentalități care amintesc de modernism și de post modernism, dar până la urmă sunt sugestive pentru o altă sensibilitate care nu este nici una dintre cele două. Și anume una care negociază între o aspirație intensă către adevărul universal și relativism, între dorința de sens și dubiul asupra existenței oricărui sens, între speranță și melancolie, sinceritate și ironie, cunoaștere și ingenuitate, construcție și deconstrucție”. Dymitro Drozdovski menționează de asemenea volumul lui M. Epstein *Postmodernismul rus: noi perspective asupra culturii în lumea sovietică târzie și în post-sovietism* care argumentează „renașterea utopiei după moartea acesteia, după eliminarea ei de către scepticismul dur al postmodernismului, [...] dar nu ca proiect social care pretinde că va transforma lumea, ci ca o nouă intensitate a experienței de viață [...] Trans-utopismul, trans-patosul sunt proiecții ale aceleiași nevoi *lirice* care transcende propria ei negație din postmodernism”. ■ *Concursul de parodii: Premiul „G. Topârceanu”*:

Adrian Pârvu; *Premiul „Marin Sorescu”*: Radu Voinescu; *Premiul „Mircea Micu”*: Vasile Cârciuamaru. ■ Versuri de Octavian Soviany.

● [„*Steaua*”, nr. 12] *Eseuri* de: Adrian Popescu, Ovidiu Pecican, Tudor Sălăgean, Irina Petraș, Doris Mironescu, Adriana Stan, Daniel D. Marin, Iulian Boldea, Adrian Jicu, Laurențiu Malomfălean, Dan-Liviu Boeriu, Florin Mihăilescu, Adrian Matus, Ștefan Baghiu, Eugenia Sarvari, Ioan- Pavel Azap, Ioan Pop-Curșeu, Virgil Mihaiu. ■ La secțiunea „*Arca literară 2012*” sunt publicați mai mulți autori străini. ■ Ruxandra Cesereanu publică *Tați și fi* în cadrul secțiunii de *Cronică literară*, aducând în vedere volumul *Frânghia înflorită* (Casa de editură Max Belcher, 2012) de Radu Vancu. Se aduce în prim-plan relația dintre tată și fiu, caracterizată mai degrabă ca fiind una dintre un mentor și un discipol. Ruxandra Cesereanu afirmă: „Radu Vancu este un poet subtil, care și-a creat o manieră aparte de a scrie literatură, recognoscibilă pentru delicatețea sa brutală (un paradox asumat, firește!), pentru felul în care lucruri violente psihic, dar rostite/ scrise tihnit. [...] Mai exact, este vorba despre o carte în care relația depășește nuanța strict circumscrisă familial, inițiind o relație între un magistru (tatăl mort, sinucis, duhul lui) și ucenic (fiul lui). Iar lecția de anatomie mentală și sufletească a tatălui mort este aceea de a-i preda fiului viu faptul că moartea nu este în mod absolut înspăimântătoare și sumbră, ci este o formă de liniște, seninătate [...]. În tot, *Frânghia înflorită* este cartea de poeme a unui anatomist al visului și al morții, făcute pe înțelesul celor care cred în transubstanțierea acestora”. ■ Sub titlul *Sunt sistemele estetice încă actuale* Ioan Pop-Curșeu analizează volumul *Paradoxuri ale esteticii* de Liviu Malița (Editura Accent, 2011): „se concentrează pe natura paradoxală a discursului despre artă, a esteticii ca disciplină de bază în științele socio-umane. [...] Nici esențialist, nici relativist în discutarea proprietăților artei și a tentativelor de definire a esenței acesteia, Liviu Malița pare să ne îndemne la o prudență de bun augur în judecata de valoare, dar și la asumarea unei posturi voluptoasă în contactul cu opera de artă. [...] Cele două volume ale sale sunt părți ale unei structuri arhitecturale solide, care-l impune pe autor drept unul din cei mai interesanți teoreticieni ai artei de la noi și îl înscriu în prestigioasa serie a esteticienilor făuritori de sistem”. ■ În articolul *Vise, ițe și patiserie* Victor Cubleşan abordează volumul *Luiza Textoris* de Corin Braga, despre care afirmă: „Până la urmă *Luiza Textoris* este o prăjitură, o imensă *piece montée* în care arome și ingrediente exotice își dau mâna cu altele uzuale. Și cred că se consumă aïdoma unei prăjituri – poate că friptura aduce aportul de proteine, dar ce masă ar fi cu adevărat savuroasă fără un desert strașnic? Nu știu în ce măsură romanul va avea un impact în contextul actual, nu știu în ce măsură va convinge critica, dar este o delicatesă pentru cititori. Izolată, spectaculoasă, provocatoare, inteligentă. Un roman excelent pentru orice iubitor de literatură”. ■ Alex Ciorogar propune articolul *Rareori simplu: scepticismul lui Valeriu Gherghel*, unde aduce în vedere parcursul literar al scriitorului Valeriu Gherghel, menționând mai multe opere semnate de acesta, precum *Breviarul sceptic și alte*

eseuri despre simplitate (Polirom, 2012), *Porunca lui rabbi Akiba. Cereemonia lecturii de la sfântul Augustin la Samuel Pepys. Eseuri și autofricțiuni exegetice*. În ceea ce privește volumul *Breviarul sceptic și alte eseuri despre simplitate* și stilul eseistului, Alex Ciorogar notează: „e destul de greu să-l încadrez într-o anumită categorie, curent, fiindcă impunerea unei anumite taxonomii ar fi, pentru o astfel de personalitate, o insultă și o nedreptate [...] volumul e chiar un breviar, o antologie, o colecție a unor eseuri sceptice despre simplitatea în interpretare. Filosoful remarcă tot soiul de ciudățenii, le explică, le sistematizează, doar pentru a le arunca, din nou, în oceanul deschis al tuturor interpretărilor viitoare, infinite. Ipotezele sale sunt bazate pe alte ipoteze, trimit la alte idei, se învârt în jurul unor aspecte de mult determinate. Astfel, cititorul lui Valeriu Gherghel trebuie să se apropie cu cât mai mult de formația culturală a autorului, să aibă lecturile (extrem de vaste) ale acestuia și dispoziția lui”. ■ În *Jocul cu timpii* Anamaria Lupan apreciază *Vântureasa de plastic* (Editura Brumar, 2012) semnat de Marius Chivu: „Problematica pe care această carte o propune are o nuanță evanescentă, întrucât subiecte grave, precum moartea și absența sunt discutate într-o manieră detaliată, dar intenționat alunecoasă. Patetismul rămâne ca o dimensiune adiacentă, activabilă, a discursului poetic. *Vântureasa de plastic* poate fi citită ca un discurs despre absență, despre jocul cu moartea și despre implicațiile adiacente. [...] este o poezie organică ce invită cititorul la chestionarea unor sectoare de viață care se proiectau, într-un scenariu clasic, drept stabile și coerente. Cartea lui Marius Chivu reorganizează universurile umane prin inițierea unui joc cu timpii”. ■ Sunt publicate poeme semnate de Gellu Dorian, printre care *Acum, Când sunt fericit, Cămașa, Paradisul visat*. ■ Titu Popescu remarcă volumul lui Marcel Mureșeanu *Cu voia corbului*: „Cu voia corbului este cartea ipostazierilor lirice ale ființei, prinse într-o înlănțuire ludică doveditoare; sau, cum se exprimă în ultimul text al cărții («Un fluture/ nu/ este/ un munte!/ Voi dovedi»), angajarea că «voi dovedi» ține tot de patina generală a ipostazierilor insolite”. ■ Sunt publicate mai multe poeme câștigătoare ale Premiului revistei „Steaua” la Festivalul național de poezie „Nicolae Labiș”, ediția a XLIV-a, printre care amintim: *hortus deliciarum* de Lavinia Ieneceanu, *Călăuza* de Carmen Pallada și *HAIKU-uri* de Călin Sechelea. ■ Răzvan Câmpean tipărește articolul *În umbra subiectivității* despre volumul *Adevăr și mistificare în jurnale și memorii apărute după 1989* de Ana Selejean: „traectoria a zece scriitori activi sub stalinism, încercând să depisteze punctele lor comune și divergente, tocmai pentru ca, în felul acesta, să obțină o imagine de ansamblu a ceea ce reprezenta realismul socialist pentru viața literară românească. Un demers curajos, dificil, al cărei rezultat putea fi doar unul extrem, fie foarte bun, fie foarte prost, însă un demers dublat de muncă temeinică și un serios spirit critic fac din noua carte a Anei Selejean nu doar una interesantă, dar una esențială în înțelegerea literaturii anilor 1944-1960”. ■ În articolul *Cum vede Doho Quijote democrația participativă* Sonia Wincentowicz semnalează *Protestatarul. O istorie participativă* (Editura Tracus Arte, 2012) de Adi Dohotaru:

„descrie din interior probleme societății românești, din perspectivă personală, la persoana întâi, alături de considerații teoretice, analize și interpretări ale evenimentelor. Sinceritatea sa dezarmantă, când povestește despre eșecurile, temerile și emoțiile sale legate de activitățile din acea vreme, constituie ingredientul perfect al cărții, căci reușește să te prindă în mreje și poate chiar să-ți provoace acel declic necesar pentru mobilizare”. ■ Călina Pârău abordează, în *Orientul lăuntric*, volumul de poezie *Orient* (Editura Grinta, 2012), semnat Andrei Zanca. Sunt menționate viziunea existențialistă despre lume a scriitorului, prezentă în mai multe poeme, similară cu cea a cărui exponent este însuși Camus, precum și stilistica unică, ce conferă versului o profunzime aparte: „Poezia lui A. Zanca nu își propune, așa cum suntem obișnuiți, să ilustreze estetic sau afectiv diversitatea lumii, ci mai degrabă este o căutare a non-diversității, a esenței comune a lumii. [...] Poezia are de asemenea simplitatea și măreția unui templu în care odată cu ecoul fiecărei rugăciuni ți se schimbă raportul față de totalitate, fără să-ți pierzi vreo clipă coordonatele spirituale inițiale. Ceea ce rămâne la terminarea volumului este nevoie de a reveni ca să înțelegi mai bine, dar nu Ideea, ci Trăirea”. ■ Marius Popa recomandă volumul de debut *Părți juvenile, întinse*, de George Nechita (Editura Pandora M., 2012) în *Organicism și poezie*: „Poezia lui Nechita se individualizează, într-adevăr, în peisajul actualității, recuperând filoanele structurale și ideatice ale șaizeciștilor sau ale optzeceștilor [...]. Fără îndoială că e un bun început. Pe fundalul acestei formule recuperatoare a unor modele (neo)moderniste și întrucâtva postmoderniste, pulsează deja amprenta unei neîndoielnice originalități, menită să ocupe ea însăși poziția centrală în viitoarele volume”. ■ În *Combinația eșuată* Anamaria Ciubotariu receptează negativ *Combinația* de Dan Sociu (Casa de pariuri literare, 2012): „După momentul de *captatio* din incipitul romanului (prin situarea protagonistului în proximitatea unei crime la care este complice), discursul narativ devine anost, alcătuit din dialoguri interminabile despre amănuntele vieții cotidiene, piperat pe alocuri cu expresii licențioase. [...] Dincolo, însă, de anumite artificii narrative iscusite, romanul este împânzit de clișee, lăsând impresia de bruion. Prin expunerea excesiv detaliată a scenelor (fie de natură sexuală, fie momente insignifiante ale vieții), autorul cade în plasa autenticității exagerate și a unui minimalism tendențios, încercând să transpună în literatură orice”. ■ În articolul *Granița autoficțiunii* Dana Sala comentează *Întâlnirile mele cu Orlando* (Editura Unirea, 2012) de Cornel Nistea: „*Întâlnirile mele cu Orlando* este un experiment reușit al unui alt tip de scriitură. Asumarea proiectului etic ca proiect existențial, atât din partea autorului, cât și a personajelor, asigură coeziunea și veridicitatea acestui gen de graniță, puternic ancorat în autobiografie. Finalul romanului, elastic, deschis, transmutând dilemele personajelor din imposibilitatea discursivă în posibil, vine să confirme flexibilitatea experimentului”.

● [„*Viața Românească*”, nr. 11-12] Se consemnează Premiul Revistei „*Viața Românească*” la Festivalul Labiș: „La ediția de anul acesta a Festivalului-concurs

«Nicolae Labiş», juriul, compus din: Mircea Martin (președinte), Al. Cistelecan, Adrian Dinu Rachieru, Mircea A. Diaconu și Vasile Spiridon, a decis ca premiul întâi și premiul revistei «Viața Românească» să-i fie decernat tinerei poete Andra Iordache». ■ La rubrica *Poeți în timpul intermediar* Sebastian Reichmann scrie *De la imagini la imaginația creatoare. Originar și înapoi*: „Plecând aparent de la o viziune imediat-evenimentială, poezia lui Jouve se înscrie în tradiția poeziei mistice occidentale, așa cum comentase încă din 1940 Marcel Raymond în studiul său, *De la Baudelaire la suprarealism*. [...] Jouve însuși vorbește despre o progresie în timp a textelor sale care leagă, începând cu cuvântul introductiv la volumul *Sueur de sang*, catastrofa iminentă de noțiunea de «inconștient» pe de o parte, și de cea de «spiritualitate», pe de altă parte». ■ *Istorie și literatură*: Florin Manolescu publică *Scritori români în exil Matila Ghyka: În căutarea identității pierdute*. Reținem: „Ce-ar fi de corectat astăzi în explicația pe care ne-a propus-o cândva Mircea Eliade? Mai întâi, prejudecata că nu poți aparține unei culturi în limba căreia n-ai scris, chiar dacă *fenomenul* în discuție te-a «pasionat toată viața»”. În opinia sa „coordonatele *locului incontestabil* pe care îl ocupă Matila Ghyka sunt de căutat acolo unde ele se află cu adevărat. În cercul de mai mică suprafață al unei intelectualități transnaționale, multilingve și hiperinstruite, nu pe terenul vast al publicului larg, unde consacrarea se manifestă cu valoarea unui ecou. [...] Ca estetician, Matila Ghyka s-a lansat, ca altă dată alchimistii Evului Mediu, în căutarea unui cifru capabil să explice tainele frumosului realizat atât în viață, cât și în majoritatea domeniilor de activitate artistică, estetica însăși fiind pentru el *știința raporturilor armonioase*, iar frumosul, *perfectiunea exprimată*. [...] în esență, cele două volume pe care Matila Ghyka le-a scris în perioada interbelică, *Esthétique des proportions dans la nature et dans les arts* (1927) și *Le Nombre d'Or* (1931), sunt lucrări de matematizare a esteticii”. Florin Manolescu afirmă: „memoriile lui Matila Ghyka pot fi citite și ca un excelent breviar de imagologie, cu extrem de acute opinii sociologice, psihologice sau chiar gastronomice, formulate nu numai în legătură cu rușii, dar și cu japonezii, chinezii, francezii, englezii, americanii, spaniolii, suedezi (pentru care autorul mărturisește o admirație totală) și, bineînțeles, în legătură cu moldovenii, muntenii sau transilvănenii din România lui. La capitolul «imagologie românească», de exemplu, considerațiile despre mitul salvator al românilor, legat de domnia lui Carol II (cu meritele sale în general nerecunoscute, dar și cu perfecta confirmare a unei maxime a lordului Acton, potrivit căreia «puterea corupe, iar puterea absolută corupe absolut») sunt ingenioase, profunde și convingătoare”. Criticul observă: „Tot cu o călătorie în jurul lumii avem de a face și în delectabilul volum intitulat *Sortilèges du verbe* (Gallimard, Paris, 1947). Dar de data aceasta nu pe pământ sau pe mare, ci în lumea cuvintelor. Grecești, latinești, franțuzești, englezești, nemțești și chiar (câteva) românești, alese, grupate și comentate în funcție de expresivitatea și de forța lor sugestivă. Cuvinte onomatopeice, comice, argotice, inventate (de Rabelais, Anatole France, Mallarmé, Lewis Carroll, Joyce, Michaux,

Léon-Paul Fargue) sau doar rarissime (ca Zacodover, numele unei piețe publice din Toledo, înregistrat ca provocare a propriei fantezii și introdus apoi ca rimă bogată într-un poem compus cu gândul la un magician dintr-un tablou de El Greco). [...] într-o cu totul altă categorie sunt incluse cuvintele-valiză (*împachetate* sau *portemanteau*), inspirat comparate de autor cu făpturile hibride din tablourile lui Hyeronimus Bosch și explicate de Humpty-Dumpty, monstrul oviform din *Through the Looking Glass*, pe înțelesul micuței Alice: «Well, slithy means lithe and slimy. Lithe is the same as active. You see it's like a portmanteau – there are two meanings packed up into one word.» [...] în fine, la un alt nivel de generalitate, exploratorul examinează *compoziția simfonică* a poemelor lui Mallarmé, construcția *en rosace* a romanelor lui Proust sau câteva exemple de *acrobație prozodică* (palindromes, anagrammes, allitérations), între care și două *versuri pantorime* (adică integral omofone), compuse de Victor Hugo”. ■ La categoria *Comentarii critice*: Florina Moldovan Lircă semnează *Ioanichie Olteanu. Poetica ieșirii din turn*: „Considerat, pe bună dreptate, cel de-al treilea baladist al Cercului literar de la Sibiu, încă de la publicarea primelor balade, în 1945, Ioanichie Olteanu este, totodată, cel mai îndreptățit dintre cerchiști a fi considerat inițiatorul unei noi poetici, alături de Radu Stanca. Mai *modern* chiar decât colegii săi, poetul din Vaidei își devansează epoca, scriind o lirică ancorată în real, axată pe autenticitatea lumii, într-o vreme când la modă era încă poetul interbelic, instanță demiurgică, aspirantă la transcendent [...] În ciuda acestui fapt, primul volum de versuri, *Turnul și alte poeme* (Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2012) vede lumina tiparului abia anul acesta, sub îngrijirea lui Ioan Milea – semnatarul prefetei, tabelului cronologic, al notelor, bibliografiei și reperelor critice”. Autoarea articolului afirmă: „Inovator și original, atât prin atitudine poetică, cât și prin compoziție, autorul mizează pe dezinvoltura unor procedee expresive, precum reportajul, prozaismul, pastişa, discursivitatea narativă, ca să persifleze, să ironizeze ori să discrediteze toposuri literare excesiv valorizate, mituri și solemnități, intangibile încă în concepția multora”. Moldovan Lircă observă: „Concepția sa lirică evoluată, asemănătoare cu a lui Radu Stanca prin detașare, ironie și autoironie, luciditate, umor și joc verbal, intertextualitate și aluzii livrești, anticipează, astfel, declinul lirismului modern, depășirea celui neomodernist de mai târziu și apariția unei noi poetici, a postmodernismului”. În opinia comentatoarei, „evoluția liricii românești de la o artă fabricată în turnul de fildeș, ce va cunoaște în curând agonia, înspre una care coboară în real, este anunțată de poezia programatică, anticipată din titlu, și pusă în lumină prin ceea ce am denumit: poetica ieșirii din turn, emblematică pentru întreg volumul. Ca axă primordială, turnul simbolizează legătura dintre cer și pământ, de aceea, poezia, care accede exclusiv la înălțimi și se lasă vrăjită de capcanele lor, eșuează dacă nu transfigurează străfundurile și limitele vieții [...] Toată poezia lui Ioanichie Olteanu este un joc de interferențe între ideal și real, propus în cunoștință de cauză și pus în practică prin raportarea iluziilor fanteziste la real, în prima parte a creației, sau prin reinterpretarea

realității și traducerea ei în imaginar, în a doua parte [...] Caracterizat printr-un limbaj direct, pe alocuri popular, stilul poeziei lui Ioanichie Olteanu este, cum bine sintetizează aforismul lui Cornel Regman, cu totul ieșit din comună, prin tendința poetului de a conjuga oralitatea, registrul familiar, cu neologismele, deprinse de tânărul poet odată cu plecarea sa la oraș”. Articolul este însoțit de nota: „This paper is partly supported by the Sectorial Operational Programme Human Resources Development (SOP HRD), financed from the European Social Fund and by the Romanian Government”. □ Sonia Elvireanu remarcă volumul *Un mormânt în cer* (Editura Eminescu) sub titlul *Vintilă Horia, exilul ca destin*: „Exilații lui Vintilă Horia sunt scriitori, principii, filozofi, artiști, alter ego-uri ale scriitorului autoexilat din motive politice, care depășesc barierele timpului istoric și ale spațiului, devin arhetipuri, pentru că experiența lor reproduce una universală. Vintilă Horia se identifică cu fiecare dintre exilații săi asupra cărora transferă exilurile succesive pe care le-a trăit în Italia, Argentina, Spania, depășind cadrul experienței personale pentru a face din exil un simbol al condiției umane în spiritul lui Albert Camus. Un mormânt în cer este un roman despre exil și creație, despre exil ca destin. Eroul romanului este pictorul spaniol El Greco, de la finele secolului XVI. într-o narațiune de tip homodiegetic, în care naratorul se identifică cu personajul”. Sonia Elvireanu observă: „Intertextualitatea literară, filozofică, istorică, picturală, religioasă îi permite scriitorului să recreeze nu doar lumea lui El Greco și viața pictorului, dar să valorifice, de asemenea, experiența propriului său exil spaniol, să comenteze opera lui Platon, pe care se întemeiază concepția sa despre artă, dar mai ales tablouri cunoscute ale lui El Greco, care par a prinde viață sub ochii lectorului, care asistă la conceperea și pictarea lor. Vintilă Horia este nu doar un remarcabil romancier, *Un mormânt în cer* dezvăluie o nouă ipostază a acestuia, un comentator de artă cu o sensibilitate aparte pentru teme de inspirație religioasă”. ■ În cadrul rubricii *Exerciții de luciditate* Ovidiu Ivancu se oprește la *Problema inspirației. În apărarea poeziei*: „Când vine, însă, vorba de poezie, orice însăilare de cuvinte ce rimează sau par a rima este, musai, poezie. Nedrept, injust, frustrant... Totuși, există o explicație. În percepția publică, adesea poezia e privită drept urmarea exclusivă a unei stări de grație. Există această idee, perpetuată în școli și universități, că poezia e rodul, dacă nu exclusiv, atunci preponderent, al inspirației. [...] poezia veritabilă cochetează cu inspirația. Grecii o așteptau de la muze, de la Apollo sau Dionisos, nordicii de la Odin, iar modernii, ceva mai terestrați, o găseau în alcool, opiu sau diverse alte halucinogene”. Ovidiu Ivancu scrie: „Revenind, la întrebarea inițială, ce este, așadar, poezia? În primul rând, ca expresie, ea se ferește, pe cât e posibil, de sensurile proprii ale cuvintelor, de registrul cotidian al limbii. În vreme ce, în viața noastră de zi cu zi, tendința firească e de a simplifica limbajul, de a-l folosi în mod funcțional, în poezie se întâmplă tocmai invers: cuvântul nu mai e ceea ce pare și nu mai transmite ceea ce, în mod normal, ar trebui să transmită. În umbra sa, se pot descoperi mereu sensuri surprinzătoare. Poezia accesează nivele ale limbajului pe care acesta, în

mod curent, nu le folosește. Bunăoară, ambiguitatea, un procedeu care, în mod normal, parazitează limbajul nostru cotidian, în poezie devine o calitate. [...] Inspirația potențează o capacitate deja existentă, te ajută să faci conexiuni ceva mai repede, dar nu poate suplini un vid. [...] Poezia este un paradox. Pe de o parte, ea suprimă, căci poezia lirică veritabilă transmite multe cu o economie maximă de mijloace lingvistice, pe de cealaltă parte, ea propune a expansiune a spiritului, căci aceeași imagine are, simultan, multiple paliere de decodare. Poet este, deci, acela care stăpânește, deopotrivă, concizia expresiei și suplețea, flexibilitatea ideii”. Ovidiu Ivancu afirmă: „Nici cel mai capabil dintre criticii literari nu poate face întotdeauna, fără eșec, diferența între o capodoperă poetică și un poem oarecare (sunt destul exemple, nu mă mai opresc asupra lor). Îți pot scăpa, în analiză, elementele de manifestare ale geniului, ele pot fi, câteodată, prea subtile, prea înaintea timpului lor. Asta nu trebuie, însă, să ne facă să conchidem că nu se poate distinge între o poezie și o non-poezie”. ■ La categoria *Eseu*: □ în *Istoriei Mittel-Europene despre captivitate și trădare* Victor Ivanovici abordează două dintre volumele Hertei Müller, *Leagănul respirației* și *Vulpea era de pe atunci vânătorul*: „*Stil și traducere* - Așa cum spuneam, scenariul narativ – mai evident în *Vulpea...*, mai discret în *Leagănul respirației* – nu este latura «forte» a celor două cărți. Incomparabil mai importantă mi se pare dimensiunea lor poetică [...] La Herta Müller, poeticitatea scriiturii e prin excelență funcțională, în măsura în care creează atmosferă. Uneori de nuanță suprarealistă, alteori expresionistă, atmosfera cu pricina e în chip fundamental hipnagogică, respiră onirism. În primul roman, spre exemplu, «delirul» și stările halucinatorii provocate de foame trimit la «dereglarea sistematică a simțurilor» (*dérèglement systématique des sens*), teoretizată de proto-suprarealiști, precum Rimbaud. În celălalt roman, domnește coșmarul, cu imagini obsesive ce sugerează mai degrabă Expresionismul”. Victor Ivanovici observă: „O altă trăsătură stilistică o constituie background-ul menționat în treacăt mai sus, ținând de o dimensiune multi- și inter-culturală a literaturii Hertei Müller. într-adevăr, atât autoarea, cât și personajele ei vin din Europa Centrală plurilingvă și multiethnică, iar limbajul lor poartă urmele interacțiunii dintre germana banato-transilvană și română, atât la nivel expresiv propriu-zis, cât și la acela al realităților. Așa de pildă, toponimul *Erlenpark*, menționat în *Leagănul respirației*, nu e altul decât parcul sibian «La Arini»; tot astfel, în *Vulpea...*, mi s-a părut că recunosc, trecute prin dublu filtru – grecesc (perceput) și german (bănuieț) – ziceri românești precum «Moaș’ ta pe gheață», parodia studentească a cântecelului *Suflecată până la brâu*, ba chiar aluzii la *hit*-urile popularei formații rock timișorene Phoenix, din anii ‘70. Datele de soiul acesta nu sunt direct accesibile cititorului din Germania «metropolitană», iar când (și dacă) sunt descoperite, ele conferă textului un «farmec exotic», precum (să zicem) românismele în proza franceză a lui Panait Istrati”. În opinia sa „Asemenea caracteristici reprezintă provocări majore pentru traducător(i). De-a lungul veacurilor, ceea ce cu un termen tehnic se numește «practica traducătoare» (*la pratique*

traduisante), a cunoscut două mari (să le zicem) «școli». Prima, centrată pe ideea «înstrăinării» (*foreignizing*), aspiră ca textul-țintă să preia și să transmită alteritatea textului-sursă către spațiul lingvistic și cultural propriu. Cea de-a doua, «asimilatoare» (*domesticating*), urmărește să producă un text-țintă care să nu forțeze habitudinile lingvistice și să răspundă orizontului de așteptare al receptorului-țintă. Lăsând de o parte traducerea, mai puțin izbutită, a lui Costas Kosmās, autorii versiunilor consultate de mine ale *Leagămului respirației* mi se pare că ilustrează perfect cele două direcții dominante în «practica traducătoare». Despre cele două opțiuni în traducere Victor Ivanovici afirmă: „Al. A. Șahighian este un *foreignizer* consecvent, iar textul său însoțit de note și comentarii numeroase și judicioase – aproape o versiune filologică, nelipsită însă de har literar – izbutește să «înstrăineze» referenți familiari cititorului român, astfel încât el să-i perceapă cu ochii «minoritarului». Mai puțin «performantă» se dovedește o asemenea practică traducătoare față de contexte de tip poetic (adică centrate pe mesaj, nu pe referent) ale originalului”. □ Antonio Patraș publică, sub titlul *E. Lovinescu. Imperativul moral și capcanele obiectivității*, un fragment din studiul *E. Lovinescu. Scriitorul și umbra lui*, „în curs de apariție”. Criticul citează afirmația lui Lovinescu: „Am pornit cu convingerea că critica nu e o știință. O am și acum. Atunci mă bucuram; acum însă îmi pare rău. Mai mult decât atât: o privesc ca pe o nefericire. Mi se părea că unul din farmecele criticii e de a fi o artă: un minunat mijloc de a ne întipări personalitatea. Critica e o artă, și nu o știință. Ce nefericire!”. Antonio Patraș semnalează repulsia lui Lovinescu față de pamflet „ca expresie literară pur afectivă, nemediată de intelect, adică *subiectivă* în sensul cel mai vulgar” și remarcă: „Din păcate, devenind cu timpul o adevărată idiosincrazie etică, atitudinea negativă față de tot ceea ce înseamnă exces, lipsă de măsură, l-a împiedicat pe Lovinescu să aprecieze la dreapta valoare pe omul Caragiale, și de la om verdictul negativ s-a răsfrânt în mod nefericit asupra întregii opere (de vină va fi fost, desigur, și perspectiva psihologizantă, metoda ce leagă ombilical persoana artistului de propria creație)”. Antonio Patraș afirmă: „Lovinescu reactualizează în alte circumstanțe istorice și într-un limbaj de natură sensibil diferită distincția maioreșciană dintre *poeți* (*pamfletari* prin natura, *subiectivă*, a genului) și *critici* (reprezentanți ai spiritului polemic), deși, la un moment dat, sub vraja impresionismului, se arătase dispus să nu mai țină cont de constrângătorul hotar. Fusese o rătăcire trecătoare, amendată definitiv în cărțile despre Maiorescu și epoca sa, unde revine cu ample explicații asupra caracterului pamfletar-liric al culturii noastre. Conștient că ieșirea din primitivitate (i.e. din captivitatea trăirilor afective) se face cu aportul masiv al rațiunii și spiritului critic, Lovinescu fixase de la bun început calea de evoluție a literaturii române în sensul intelectualizării/urbanizării [...] Și totuși, în ciuda onestelor sale intenții, obsesia obiectivării l-a împins pe Lovinescu la multe erori, dintre care de pomină a rămas afirmația privind superioritatea lui Brăescu în raport cu autorul *Scrisorii pierdute*. Dar tot el spune undeva că greșelile definesc mai substanțial

personalitatea unui critic decât comentariile juste”. Articolul este însoțit de precizarea: „Lucrare realizată cu ajutorul Programului Sectorial Operational de Dezvoltare a Resurselor Umane (SOPHRD), finanțat de Fondul Social European și de Guvernul României”. □ Ion Bogdan Lefter evidențiază „*Veșnica reîntoarcere*” a lui Dimov: „Ultima carte a lui Leonid Dimov, *Veșnica reîntoarcere* (Cartea Românească, București, 1982), a apărut cu cinci ani înaintea sfârșitului. În texte uneori succesive, poetul se apropie sau atinge iarăși nivelul capodoperei, spre a nu mai coborî de-acolo niciodată. Altitudinea medie la care se aliniază cele paisprezece piese din sumar e impunătoare. O omogenitate similară avusese – poate – *Cartea de vise*, dar în *Veșnica reîntoarcere* ea e mai frapantă, grație formulei compacte: fără grupaje și cicluri diferite și fără nici o dispersie către alte tipare prozodice, decât cel eminent dimovian (cu unica excepție a unui final de poem, comutat pe catrene); cu câte un cuvânt-temă în jurul căruia se dezvoltă narațiunea *onirică* și cu sistematice reluări *iterative*; călătorii, inițieri, alternări de toposuri și de planuri temporale, după *modelul legislativ al visului*; enumerări peste enumerări de obiecte, decoruri, orice poate fi atras în amănunțurile vârtejelor lexicale care se pun în mișcare de îndată ce Dimov începe să scrie”. Ion Bogdan Lefter observă că „finalurile reiau începuturile sau anumite momente-cheie de la care s-a dezvoltat trama, ceea ce sugerează un rulaț fără oprire, *în buclă* (cum se lucra cândva cu secvențe de film pe celuloid sau de banda de magnetofon). Nu e un procedeu nou la Dimov, l-am mai văzut nu o dată, dar utilizarea lui sistematică produce notabile efecte de intensificare a semnificațiilor, proiectate la scara multiplicării infinite, a *iterației* nesfârșite”. □ Marian Victor Buciu descoperă *Un Poetician Relativizant – Matei Călinescu*: „O lărgire a înțelegerii parodicului există în cartea sa despre (re)lectură. Parodia nu este doar opusul rapsodiei, cântare falsă, îngânare, distanțare critică ori evidentă contestație, fie și cu superior dispreț: „parodia nu exclude admirația pentru anumite trăsături ale textului parodiat, ba chiar și emularea cu ele; uneori conține și un omagiu indirect adus textului-țintă”. Ea apare ca o *rescriere*, totuși, comică: „parodia rămâne exemplul cel mai clar de bitextualitate ludică”. O *defamiliarizare* sau *înstrăinare* (potrivit formalistilor ruși), dialogism, carnavalizare (prin M. Bahtin) sunt aspecte incontestabile, operaționale, pe care relativizantul poetician le include. [...] înțelegerea deopotrivă distructivă și encomiastică a parodicului îl însoțește și în analiza literaturii lui Ionesco (2006). «Parodia e simultan o luare în răs și un omagiu oblic.» Nu orice și nu oricine ajunge să fie parodiat. [...] în cercetarea despre proteismul modernității, kitsch-ul ajunge o resurrecție a idilicului. [...] Barocul este urmat cu asiduitate în Clasicismul european. El apare încă suspectat și peiorativ: complicații, artificialitate, sofistică, la fel ca în *Aspecte literare*”. Marian Victor Buciu afirmă: „Dacă V. Nemoianu se preocupă de romantismul împlânzit, M. Călinescu e atent la un baroc *împlânzit*. El observă că, la scriitorii *prețioși*, «impulsurile imaginației baroce sunt oarecum împlânzite». Decadența barocă apare înțeleasă prin J. Burckhardt. O «structuralizare tipologică

extremă a barocului» este dezvăluită la Eugenio d'Ors. Revărsarea barocă în expresionism apare admisă prin R. Wellek. O constatare mai personală ar fi aceea că baroca *tragedie sângeroasă* vestește *teatrul cruzimii*, al lui A. Artaud. Pe lângă religiozitate, strânsă lângă, dacă nu derivată din ea, în cazul barocului, și scepticismul ajunge o cauză a respectivului curent artistic, generat de marile (dez)iluzii. *Iluzionismul baroc* atrage marile teme și idei de felul lumea e teatru sau vis, dar și existența nebunească în imaginar. Barocul, înțeles, prin B. Croce, drept erezia de la sfârșitul secolului 16 și începutul secolului 17, îl întoarce la constanta percepție suspicioasă, în *Cinci fețe ale Modernității*". Criticul scrie: „în cartea despre proteismul modernității apare *Voința de iluzie* a lui Fr. Nietzsche. Și tot acolo sunt reflectate iluziile, *omeneasca amăgire*, a iubitorilor de kitsch. «Lumea kitsch-ului este esențialmente o lume a iluziei și a autoamăgirii estetice.» Iluzia, în chip de creație a jocului (Roger Caillois), este adoptată și adaptată în *Poetica (re)lecturii* (2003). În *Craii...* recitului Mateiu I. Caragiale (2003), iluzia pătrunde într-un joc infinit indecis între cele patru personaje, trei fiind considerate măști ale naratorului-autor. (Este locul să introduc și o paranteză naratologică. Mult prea frecvent, naratorul și autorul nu apar distinși. Ei sunt confundați, în context totalitar, pentru ca responsabilitatea să nu ajungă, în fapt, artistică, dar să rămână politică. Chiar și în *Scrinul negru*, «atitudinea autorului e netă, lipsită de orice menajamente». Ca să nu mai existe interpretare (în sens monoideologic, desigur), se specifică faptul că «Optica lui Ioanide fiind adoptată de autor...etc.» (*Aspecte literare*) Mai curios mi se pare faptul că această *comuniune* ideologică și identitară dintre narator și autor persistă în marea sa carte despre poetica (re) lecturii, unde sunt la căutare în text «secrete auctoriale personale». În cartea *De la Mateiu I. Caragiale recitare* (2003), naratorul *Craior...*, care îi apare drept *esențial*, rămâne legat insistent de autor. Cei trei crai sunt doar niște măști ale naratorului. Ideea nu e nici măcar nouă în exegeza operei. Identificarea autor-personaj o depășește pe aceea dintre narator și personaje". Marian Victor Buciu observă: „Există o certă afinitate între el și onirici, insuficient (re)cunoscută. În jurnal (2005) își surprinde mintea lucidă «ca într-un vis treaz» (25 apr. 1975). La «asociații semi-onirice» ajunge în insomnia sa rebelă. Citind în Kafka, descoperă o «halucinație lucidă pre-onirică sau post-onirică». [...] Kitsch-ul însoțește întreaga modernitate, de la avangardă la decadentă și postmodernism. Mai mult, teoreticianul discută și cazul în care kitsch-ul se opune sieși și probabil că în acest mod resuscită barocul". Despre felul în care Matei Călinescu receptează postmodernismul Marian Victor Buciu notează: „în 1977, la prima ediție a sintezei sale *terminologice*, M. Călinescu recunoaște că nu distingea – deși aflat în orizont literar american – postmodernismul, dezbătut în România comunistă la un deceniu distanță în timp, din 1987. Pe atunci, terminologistul român îl lua numai drept un ultim avatar al avangardei: ca neoavangardă. [...] în linie impresionistă, postmodernismul ajunge definit ca eclectism rafinat, extras din decadentism, kitsch, avangardă". ■ La *Cărți paralele*, sub titlul *Purcelușii salvați de Crăciun*, Elisabeta

Lăsconi conspectează două romane: Radu Tudoran, *Purcelul care-a ajuns boier* (Editura Pro-Pace, 192 pagini), și E.B. White *Pânza lui Charlotte* (*Charlotte's web*) (traducere din limba engleză de Hilda Estera Kevorkian, Editura Rao, 2006) și exclamă: „Și ce destine diferite au avut cele două cărți! Romanul american a devenit rapid bestseller, a fost tradusă în 23 de țări, a depășit 45 de milioane de exemplare [...] Prin comparație, romanele pentru copii ale lui Radu Tudoran n-au avut pic de noroc [...] Ambele romane aparțin literaturii pentru copii sau, judecând onest, literaturii pentru copii de toate vârstele [...] și tocmai de aceea sunt greu de încadrat într-un gen. S-ar putea citi ca inverso-fabule, fiindcă ele nu descriu lumea animalelor subînțelegând și din confruntări sau dispute vicii umane și aspecte sociale, cum susține definiția speciei, ci interferența celor două lumi, căci și Wilbur și domnul Costică ajung unul la târg, altul la oraș. Naratorul se situează în lumea animalelor, de unde observă fel de atent năravuri și moravuri. S-ar putea interpreta cele două romane și ca satire blânde, cu o ambiguă ironie-duioșie, ce atenuează tăișul critic și sarcasmul nemilos”. ■ La secțiunea *Cronică literară*: □ Gheorghe Grigurcu recomandă volumul lui Nicolae Coande, *Intellectualii români și Curtea regelui*, Editura Tractus Arte, 2011, considerându-l pe autor *Un militant*: „Nicolae Coande e unul din autorii noștri care nu ezită a se pune sub scutul, dacă nu hulit de-a dreptul, minimalizat, șicanat de-atâtea ori în actualitate, al eticului. [...] Musculatura temperamentală îl servește excelent pe analist, ca și vivacitatea expresiei, plastică în subordinea demonstrației și adesea având șarmul ironiei. Avem a face sub pana d-sale cu o pledoarie persuasivă în favoarea unor principii, cu atât mai binevenită cu cât d-sa o ia de la capăt, de la *Curtea Regelui* comunist, cu care a început pierzania atâtor literați ai contemporaneității. [...] A apărut, în 2008, un volum cu un titlu năstrușnic, *Ceaușescu, critic literar*, cuprinzând patru stenograme ale vorbirii dictatorului, într-o ediție realizată de Liviu Malița. [...] în postură de febril comentator al temelor actualității, Nicolae Coande face impresia unui luptător în ring, care, după ce obține victoria, coboară cu amabilitate în sala înțesată de lume, pentru a oferi flori câtorva persoane a căror prezență îl bucură”. □ Ion Pop publică articolul intitulat *Perioada „translucidă” a lui Sebastian Reichmann*: „Sub titlul *Perioada translucidă*, Editura Paralela 45 publică întregul operei poetice a lui Sebastian Reichmann, cu o documentată introducere semnată de Ion Bogdan Lefter. [...] parte din aceeași generație biologică cu grupul de poeți de final *neomodernist*, ilustrat superlativ de un Adrian Popescu, Ion Mircea ori Dinu Flămând, confratele lor născut la Galați și repede bucureștenizat nu are nimic în comun cu acest tip de poezie, ci a ales să urmeze căile trasate de avangarda istorică, în speță suprarealistă, după ce avusese revelația scrisului lui Gellu Naum, frecventat în anii săi de formare. Textele sale pot fi puse, totuși, într-un raport destul de relativ cu imaginarul suprarealist, așa cum a fost el construit de programul lui Breton, urmat cu o anume strictețe, într-un prim moment, și de Grupul Suprarealist Român întemeiat în anii '40; căci oniris-mul atât de caracteristic unor Naum, Luca sau Virgil Teodorescu nu trece tale

quale la urmașul de astăzi, cum nu trecuse nici la bunul său prieten, de asemenea un remarcabil poet, Dan Stanciu”. Criticul observă: „*Geraldine* [...] propune mai degrabă discursuri cu caracter fragmentar, de aparentă discontinuitate, trimițând doar în linii mari, la dicteul automat și la «automatismul psihic pur», generatoare, în principiu, de tensiuni semantice provocatoare deopotrivă pentru sensibilitate și veghea rațională, invitând la reconstruirea unor decoruri și stări de spirit insolite și solicitând un însemnat efort de descifrare-decriptare. Numai că fluența presupusă de alunecarea – vorba lui Ilarie Voronca – în «calea lactee de imagini» suportă un notabil grad de control al «treziei» negate programatic de suprarealiști, iar în sincopile sintaxei par a se alcătui noi concentrate verbale, ca relee ale fluxului întrerupt; fraza poemului are adesea un aer ermetizant, cezurile discursului sunt numeroase, sugestia rămâne nu o dată suspendată, cerând continuări în imaginația cititorului”. Ion Pop semnalează: „se aude în surdină vocea lui Gellu Naum. E un nume prezent și într-o dedicație de poem, cu totul justificată nu doar de admirația exterioară, ci și de – cum se poate vedea pe alocuri – ecouri dinspre asocieri și turnări ale frazei în care coabitează un fel de fior în fața misterului realității imediate cu o stare de detașare (auto)ironică. Uneori, automatismul asociativ din definiția clasică e ilustrat în secvențe unde curentul verbal se alcătuiește ca un bulgăre de zăpadă, atrăgând rapid învecinări noi și hazardate de cuvinte, cu inserții ludice, dar și cu deschideri vizionare de tonalitate gravă [...] Aproape că nu există poem în care să nu se strecoare gândul apăsător de amenințarea convenționalului, a «controlului rațional al gândirii» despre care vorbea încă Breton în definiția suprealismului, eliminându-l în chip programatic, în căutarea unei purități originare a ființei”. În opinia lui Ion Pop „revenind, peste mai bine de trei decenii la limba română, Sebastian Reichmann se înfățișează (în *Mocheta lui Klimt*, 2008) cu un chip substanțial schimbat. Practica sa scripturală de expresie franceză, cu exigențe de simplificare, în sensul unei radicale demetaforizări a discursului și a abordării unui limbaj *reportericesc*, în orice caz mai direct, colocvial, familiar, va fi avut rolul ei în evoluția scrisului său spre formule similare. În orice caz, modul de a scrie al poetului se schimbă mult, în sensul răsturnării raporturilor dintre ceea ce putea fi numit în regim cvasisuprealist *irealitate imediată* și o realitate dată, înregistrată pe viu la întoarcerea la București [...] Rezultatele sunt remarcabile, o emoție discretă însoțește mereu aceste lumini focalizate asupra a ceea ce, vorbind despre fotografie în a sa *Cameră obscură*, un Roland Barthes numea *punctum*, adică detaliul semnificativ, imediat revelator într-un ansamblu de semne convenționalizate”. □ În *Exigență și adevăr* Grațiela Benga recenzează volumul *De la Junimea la Noica. Studii de cultura românească* (Polirom, 2011): „Seria de autor pe care Marta Petreu a publicat-o la Editura Polirom, incluzând volumul *Cioran sau un trecut deocheat* (2011) a readus oarecum în atenție tăciunii polemicilor din urmă cu câțiva ani. Controversele, trezite de *Un trecut deocheat* sau „*Schimbarea la față a României*” (1999; ediția a doua 2004), dar mai ales de *Diavolul și ucenicul său: Nae Ionescu-Mihail Sebastian*

(2009; ediția a doua, 2010), fuseseră fulminante. [...] Dacă *De la Junimea la Noica...* nu are spectaculozitatea rebelului care se ia la trântă cu prejudecăți inatacabile, cartea propune, în schimb, un alt tip de spectacol. Se încheagă, în paginile Martei Petreu, un spectacol al ideii. Al flexibilității raționamentului și al atenției cu care își utilizează și dozează sursele și resursele. [...] Are unitate, are stil”. □ În articolul intitulat *A trăi poetic* Simona-Grazia Dima afirmă: „Un spațiu liric (și totodată filosofic) coerent închide Ioan Milea într-o carte cu format minuscul, sugestiv intitulată *Fulgurații* (Cluj-Napoca, Ed. Limes, 2010). Poetului îi reușește ceea ce prefața sa enunță ca pe un deziderat: să regăsească „accel profund și tainic echilibru între tăcere și cuvânt pe care poezia vremii noastre pare a-l fi pierdut”. Volumul reprezintă configurarea simbolică a unei căi, aceea a echilibrului fragil dintre bucuria pură și reprezentarea ei, dintre pacea sufletului și intelectualismul amenințător. [...] De o factură lapidară, organizate, fiecare, în trei minuscule versuri, poemele sunt pseudo-haiku-uri, deoarece nu strămută în peisaj românesc regulile jocului original. Poetul se consideră el însuși nu un *haijin*, ci un *haikofil*, ce păstrează în cuvânt misterul contemplației, știind să particularizeze momentul epifanic, prin sugestiile referitoare la anotimp, una din constantele genului”. □ Sub titlul *Străbătător durerii* Viorica Răduță scrie despre Paul Vinicius, cel care „revine, după o lungă nerostire, cu volumul masiv de poeme în durere, *Liniștea de dinaintea liniștii*, Editura Tracus Arte, 2011. [...] Construite, în genere, printr-o tehnică a contrastelor, poemele, dorit neutrale, au titluri, finaluri sau segmente în tușe lingvistice artificial minimalist, stridente. [...] Transparențele confesive sunt inserate unei poetici mai degrabă neomoderniste. Eroticele au subtilitățile nichitastănesciene, ale feminității difuze, dar și htoniene [...] Tăria volumului stă în aceste microscene rurale și în memorialul prieteniei, inserat peste tot”. ■ La *Meridian*: □ *Texte ezoterice de Fernando Pessoa* (traduceri din portugheză de Dinu Flămând, textele fac parte din volumul al 3-lea, seria Fernando Pessoa de la Humanitas Fiction, îngrijită de Dinu Flămând) □ Valery Oişteanu este autorul selecției *André Breton and Paul Eluard & Susanne Muzard: 33 de colaje* (în românește de Rodica Grigore) ■ La categoria *Miscellanea* Marian Drăghici reține *Caravela Poetului Supraviețuitor VI*: „În *Noul manual de ascuns trecutul* (Tracus Arte, 2012, coperta Vlad Ciobanu), ni se prezintă filmic emoția luptei unei conștiințe poetice în act, încleștată «pe viață și pe moarte» cu spectrul dispariției fizice anunțate ca iminentă. Laboratorului unui spital celebru în diagnoze sumbre, Viorel Lică îi opune reacția propriului laborator poetic, tenace, patetic asumată, iar, din această confruntare *la sânge*, totuși inegală, poetul iese – miraculos! –, de două ori învingător, și printr-o expresie lirică limpezită ca sens, și prin dobândirea, la propriu, a unei *a doua șanse* de viață. Am spus *filmic*, fiindcă sunt 69 de poeme în lanț, fără titlu, într-un continuum secvențial, de o cromatică marcat sobră și un decupaj textual ferm, intens spiritualizat, din versuri nu o dată memorabile, în linia volumelor anterioare ale autorului, cu un plus indicibil de expresivitate și profunzime”. ■ Marian Drăghici publică *Șase întrebări la 60 de ani*

– interviu cu poetul Mircea Bârsilă ■ *La Note din lăuntru* G. Pienescu semnează *Corvoada Gingașă* (VIII). ■ Liviu Franga publică, la rubrica *Note Clasice, Povestea greacă și romană a cărții și a învățăturii*: „Rândurile care urmează se întorc din nou la autoarea pentru care putem spune că filologia (scrisă mai degrabă cu majusculă, cum gândeau erudiții târzii ai Antichității) și-a epuizat de mult secretele: Ioana Costa. Cele «o sută de povești filologice», asupra cărora rubrica noastră a zăbovit și reținut atenția cititorilor ultimelor patru luni (în numerele duble 7-8 și 9-10), au fost precedate, cu un an înainte, de o carte cu o singură poveste: aceea a propriei povești, vreau să spun o carte despre cum s-a născut cartea însăși, pentru cine și cu ce folos în acea parte a lumii, căreia îi suntem azi și îi vom fi întotdeauna cel mai mult îndatorați”. ■ *La Cronica ideilor*, sub titlul *Puțin nomadism sexual sau... de la erotica nocturnă spre o erotică solară*, Nicoleta Dabija propune volumul lui Michel Onfray *Prigoana plăcerilor. Edificarea unei erotici solare* (traducere de Emanoil Marcu, Humanitas, București, 2012). □ Eugenia Țarălungă realizează un *Breviar editorial*. □ Liviu Ioan Stoiciu concepe *Revista revistelor*. □ Consiliul USR publică „*Scriitorii la ei acasă / Scriitori pe Calea Victoriei*”. ■ *Poeme de la Efes*: Marian Drăghici, Adrian Alui Gheorghe, Paul Aretzu, Andrei Bodiu, Romulus Bucur, Cristian Liviu Burada, Adi Cristi, Daniel Corbu, Vasile Dan, Ioana Dinulescu, Gellu Dorian, Ion Lascu, Gheorghe Mocuța, Ioan Moldovan, Adrian Popescu, Maria Cassian Spiridon, Traian Ștef, Lucian Vasiliu ■ Nicolae Prelipceanu este autorul textului *In Memoriam G. Pienescu*.

• [„Astra”, nr. 3-4/ iul.-sep./ oct.-dec.] *Literatură*: □ Sub titlul „*Primul roman umoristic*” românesc Anton Nicolae abordează *Nepotul lui Dracula* (Editura Aula, Brașov, 2012) de Alexandru Mușina și remarcă „apetența creatorului pentru inovație, pentru ludic, pentru utilizarea diverselor mijloace specifice postmodernismului (asupra cărora vom reveni) – toate, elemente structurale, credem, suficient de importante pentru a-l atrage spre lectură pe cititor. [...] Jocul cultural propus de Al. Mușina îmbină amănunte dintr-o multitudine de domenii care, împreună și ingenios combinate, oferă satisfacții estetice aceluia care îl citește. Credem că nu acțiunea, ci tocmai aceste amănunte situate cumva în afara firului epic îi conferă valoare și succes la public”. □ Sânziana Maria Stoei recenzează *Spovedania. Roman cu 30 de ferestre* de Ovidiu Moceanu (Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2012) sub titlul *Existențialismul și ferestrele biografiei*: „În economia concentrată a romanului, alternarea planurilor temporale, intersectarea vocilor auctoriale, predarea continuă a ștafetei între naratori care devoalează unghiuri de relatare diferite generează, de la un punct, senzația uzitării excesive de procedee. Ferestrele, această ingenioasă *găselniță* structurală, nu reprezintă altceva decât găurile din zid ale memoriei lui Valer Cărpinișan. Reîntregind din mers o serie de povestiri disparate, recuperate și de-formate, totodată, prin filtrul memoriei cu bătaie lungă a personajului, cititorul poate sorbi cu nesaț aerul tăios al ficțiunii. Romanul incită prin componenta inițiatică. [...]

Sentimentul final este al unei cărți riguros scrise, antrenante, capabile să provoace transformări vibrante”. □ Dan Țăranu subliniază meritele dar și scăderile volumului lui Alexandru Matei, *Mormântul comunismului românesc. “Romantismul revoluționar” înainte și după 1989* (IBU Publishing, București, 2011), în *Scepticul față cu reacțiunea*. Cartea „îi probează din plin stilul inconfundabil și greu de etichetat. Structura sa este una rizomatică (pentru a-mi adapta repertoriul la cel al autorului), ramificațiile sunt abundente, densitatea ideilor și ambițiile comprehensiv-demonstrative ale temelor propuse de Alex Matei depășesc (și uneori sunt paralele cu) ceea ce promite titlul. [...] Coerența există, dar este strict tematică, în ciuda eforturilor (nu foarte convinse) de organizare a materialului (bogat, fără îndoială). Relația cu tema comunismului este laxă și ambivalentă. [...] Comunismul funcționează ca o figură retorică și scopul major al acestei desubstanțializări este acela, imediat, de a evoca sentimente morale (în principiu negative). Această demonizare este un simptom al unui romantism neasumat, fantasmatic și determinist în egală măsură. Eseiul redefineste romantismul în termeni proprii, alegându-și o linie de argumentare trasată visător de Novalis, ignorând contribuțiile, disponibile și necesare, în opinia mea, ale lui Carl Schmitt, Georges Bataille și Isaiah Berlin, eventual cu un ocol prin François Furet și Alain de Besançon, pentru a acoperi întregul spectru de oferte”. Dan Țăranu afirmă: „demonstrațiile lui Alex Matei sunt, în esență și mai ales în concluzii, lucide și corecte, textele sale solicită mereu, din partea sa și a interlocutorilor, onestitate, proprietatea termenilor, conștiința permanentă a propriilor limite și a faptului că un discurs intelectual nu se lansează în vid, ci participă la un circuit al comunicării etc”.. Una dintre problemele pe care le semnalează însă este „asimetria tratamentului intelectual la care sunt supuse perspectivele aduse în discuție. Dacă interlocutorii sunt disecați cu luciditate și cu o permanentă susceptibilitate față de orice închidere a discursului, argumentele lui Matei se susțin prin apelul la câteva autorități absolute care nu sunt puse niciodată sub semnul întrebării: Foucault, Baudrillard, Badiou”. Dan Țăranu consideră că este vorba de o „carte construită pe un eșafodaj șubred, ținut deocamdată în echilibru doar de inteligența și (fatalitate) șarmul autorului”. □ Prin *Balkanismul și postmodernismul – frați de cruce* Felix Nicolau se ocupă de studiul Mariei Alexe *Ineditul prozei postmoderne în Balcani* (Ed. Brumar, Timișoara, 2012): „Observația interesantă a autoarei este că așa-zisul haos balcanic vine ca o mânășă descentralizării și pluricentralismului predicate de postmodernism. De unde afirmația că există nu numai un roman balcanic, dar chiar un roman balcanic postmodern mai autentic, în acest sens, decât romanul occidental european. [...] romanul balcanic ar putea fi subsumat categoriei corinticului, întrucât se bazează pe alegorie, mit, parodie, satiră, elemente fanteziste și livrești. Maria Alexe remarcă și că, în pofida faptului că nu respinge abordarea narativă clasică, romanul cu pricina „utilizează adeseori principiul simultaneității ca modalitate de construcție”. Specific acestei sub-specii literare ar fi „acel tragism de profunzime specific Balcanilor”, cum ar fi de găsit, bunăoară, în *Amantul*

colivăresei al lui Radu Aldulescu. La toate acestea se poate adăuga și componenta barocă, cu parodia și grotescul aferente, moștenire directă de la *Istoria ieroglică*. [...] Sondând cu cerbicie genetica romanului, autoarea ne aduce aminte de interesanta speculație a lui Roman Jakobson privitoare la relația dintre structura gramaticală a limbii literare și înclinația unor scriitori pentru un anumit gen literar. Astfel, engleza s-ar potrivi mai bine romanului decât româna, de exemplu, care favorizează expresia poetică. [...] Chiar și explozia de autoreferențialitate, venită în sprijinul autenticității operei, se integrează în literele românești în fascinația generală pentru poeticitatea limbajului”. Concluzia lui Felix Nicolau: „Un volum, așadar, curajos, plin de curiozități răspândite, vii, prea subțire însă pentru a reflecta spectaculos, prin citate, balcanismul romanelor discutate”. □ *La Lecturi fidele* Evelina Cârciu remarcă volumul Georgetei Moarcăs *Disonanțe. Studii asupra expresionismului în poezia română contemporană* (Editura Universității „Transilvania”, Brașov, 2011): „Marele merit al lucrării este determinat de faptul că autoarea explorează, mai aplecat și mai cu migală decât alți comentatori ai fenomenului, specificul expresionist al unor poeți de top și de vârf: Ion Caraion, Mariana Marin, Ion Mureșan, Ioan Es Pop. Echilibrul dintre metodologie și simțul acut al adecvării fenomenologice la text are astfel ca rezultat o lectură fidelă a acestor «expresioniști de după expresionism» care, deși atât de diferiți între ei, aparțin temperamental și structural aceleiași stirpe. [...] Lucrarea Georgetei Moarcăs impresionează, de aceea, în primul rând prin conlucrarea dintre jocul minții și afectivitate în surprinderea esențelor unei opere, căci, fără să negligeze elementele contextuale sau ideile celorlalți critici, autoarea are o relație nemijlocită cu opera literară”. □ Sub titlul *Tatuajul literelor* Adriana Bărbat demontează romanul *Tatuaj pe glezna stângă* (RAO, București, 2012) de Carmen Gheorghe: „Sunt fluturate o serie de stângăcii, scârțâie pe ici-colo și, aproape pe neașteptate, romanul devine spre final promițător prin siguranța frazării, prin ritm și scuturarea de podoabele inutile. [...] Prăpastia între stângăcii, scăpări, patetisme din primele aproximativ 200 de pagini și tonul echilibrat, scriitura cursivă, fără stridențe, din ultimele 100 de pagini scot la iveală un roman fracturat; această ruptură în două a romanului poate fi o strategie – la un moment dat scriitoarea oferind o justificare în acest sens [...] Romanul pare a fi conceput prin analogie cu iubirea (care a început pe nepusă masă), fiind reprodusă starea de dinainte și schimbarea de după, inclusiv la nivel stilistic. Ar fi de reproșat faptul că prologul este prea lung, ocupând cam trei sferturi din roman, iar metamorfoza, deși complexă, este prea bruscă”. □ În „*Lucid fără suferință*”: *Gabriel Dimisianu* Mircea Doreanu revine la *Oameni și cărți*, (Cartea Românească, București, 2008): „în jurnalul *Oameni și cărți*, foarte original subintitulat *Jurnal de Memorii*, Gabriel Dimisianu se dovedește un scriitor autentic, cu o sensibilitate nu doar nostalgică, de atribuit vârstei, dar și cu un umor ieșit din comun: o voce de optzecist tânăr se aude în schița memorialist-jurnalistică *O întâmplare cu Ștefan Bănuțescu* (1996), proză condusă cu meșteșug peste înregistrarea mecanică a faptelor”. □ „*Literatura este*

un act de seducție”: Alina Tiboacă notează pe marginea *Conversației cu Nora Iuga* de Gabriela Gîrmacea (Editura Tracus Arte, București, 2011): „Lectura colecției de interviuri cu artista Nora Iuga este o delectare atât pentru cei care vor să o descopere și să o înțeleagă pe scriitoare, cât și pentru cei care nu i-au citit nici un rând. Și asta deoarece aici nu avem de-a face cu unul dintre acele interviuri seci, care au o singura miză și un set de întrebări de la care nu se face rabat, ci este mai mult o destăinuire, o discuție de care ești, de multe ori, acaparat. Nora Iuga ne seduce și de această dată prin calitățile dânsiei de orator [...] Principala calitate a intervievatoarei este aceea că își cunoaște foarte bine partenerul de conversație și are un simț foarte bun în ceea ce privește opera acesteia. Ea nu numai că reușește de multe ori să coordoneze interviurile astfel încât acestea să curgă lin, ci își surprinde partenera prin selecția ei de citate [...] Plăcerea lecturii este dată de plăcerea de a povesti, iar fascinația Norei Iuga vine tocmai din această plăcere de a comunica sub orice formă cu publicul ei”. □ Gabriel Stan salută studiul lui Iulian Cătălui *Avangarda literară românească și visul*, Editura Universității „Transilvania” din Brașov, 2011: „trebuie să recunoaștem meritul cărții lui Iulian Cătălui de a oferi tipuri identitare noi și deosebite pentru fiecare scriitor, dramaturg și poet avangardist analizat de el. [...] Autorul dă dovada unei temeinice documentări bibliografice și a unei fine analize literare, cu valoare socială și istorică, prin adâncimea simțului observației, dar și prin eleganța cronocarului obiectiv”. □ Zoe-Larisa Bădoiu comentează volumul Aurei Sibișan, *Text and Context in the Work of Julian Barnes: Beyond Postmodernism*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2012): „O analiză elaborată și plină de profunzime”. □ în *Note de lectură* Lăcrămioara Stoei promovează volumele: Nicolae Prelipceanu, *la pierderea speranței*, București, „Casa de Pariuri Literare”, 2012; Octavian Soviany, *Cinci decenii de experimentalism. Compendiu de poezie românească actuală*, București, „Casa de Pariuri Literare”, 2011, Ioan Radu Văcărescu, *Anul din luna săptămânii de ieri*, Iași, Editura „TipoMoldova”, col. „Opera omnia”, 2012; Ioan Evu, *Elogiu furtunii*, Iași, Editura „TipoMoldova”, 2012; Sonia Elvireanu, *Gabriel Pleșa, O perspectivă asupra exilului românesc*, Sibiu, Editura „Imago”, 2012. ■ *Anul Caragiale*: Mircea Tomuș duce mai departe foiletonul *Fiul de la facultate (II)*. ■ *Literatură universală*: □ Ramona Hărșan se referă la Maus de Art Spiegelman (Editura „Art”, București, 2012) sub titlul *Art Spiegelman sau de la Mickey Mouse la Maus(schwitz)*. ■ Un *Poem* de Nicolae Prelipceanu. ■ *In memoriam Alexandru George*. ■ Gabriela Adameșteanu îi acordă un *Interviu* lui Iulian Cătălui. Reținem: „Prozatorii români care au rezonanță în cărțile mele sunt Camil Petrescu, George Călinescu, Anton Holban, Max Blecher. Autenticismul interbelic a fost singura direcție literară românească la care m-am raportat. Am început să scriu în plină modă onirică, suprarealistă, dar acest context mi-era total străin. Prozatorul cel mai apreciat de criticii timpului, mai ales de Nicolae Manolescu, era Alexandru Ivasiuc. Mie Ivasiuc îmi părea teoretic și fals, fără talent de prozator. Am scris cu sentimentul unei reacții față

de proza timpului care îmi suna fals. [...] Jurnalismul mi-a «dinamizat» într-o oarecare măsură scrisul”. ■ *Eveniment*: Ramona Hărșan rezumă *Conferința Națională „Gheorghe Crăciun – viața și opera”*: acte originale. Brașov, 12 iulie 2012. ■ Versuri de Alexandru Mușina, Moni Stănilă. ■ Proză de Romulus Bucur (*Frățiorul Trei Porți* - fragmente de roman), Constantin Arcu (*În căutarea slujbei* - fragment din romanul *Legiunea română*, în lucru). ■ *Debut*: Răzvan-Ionuț Dobrică, *Eroi locali* (fragment din romanul cu același titlu, în curs de apariție). ■ *Traduceri*: *Sâmbătă seara, duminică dimineața* de Alan Sillitoe, în traducerea lui Ciprian Șiulea. ■ La rubrica *Te(R)Orie* Alexandru Matei aprofundează *Ce nu credeam că este structuralismul*. ■ *Scrisori din cafenele*: Matei Vișniec continuă serialul *Negustorul de începuturi de roman (II)*. ■ La *Cvartal* Dina Hrenciuc semnează *Unde fugim...* ■ La rubrica *Nava & soarele* Cătălin Badea-Gheracostea discută *Topologia utopiei și distopiei*. ■ La *Dicționarul Avangardelor* Rodica Ilie analizează semnificațiile termenului *coterie*.

Indice de nume (selectiv):

A

Adameșteanu, Gabriela 49, 91, 109, 217,
254, 255, 408, 419, 426, 427, 453,
487, 516, 520, 530, 531, 534, 564,
616, 636, 649, 678, 808, 824, 827,
861, 905, 930, 969, 981, 994, 995,
1000, 1025, 1044
Alexandrescu, Sorin 124, 524, 563, 610,
665, 730, 889, 981
Arghezi, Tudor 22, 24, 29, 55, 101, 135,
149, 161, 234, 254, 266, 273, 299,
314, 479, 490, 498, 548, 549, 570,
617, 681, 774, 781, 825, 839, 874,
902, 921, 935, 965, 999, 1016
Axinte, Șerban 18, 83, 161, 178, 264,
265, 317, 336, 358, 428, 460, 482,
483, 562, 623, 671, 703, 771, 783,
788, 858, 859, 864, 890, 898, 946,
981, 1022, 1027

B

Balotă, Nicolae 72, 78, 143, 154, 192,
318, 338, 541, 690, 770, 771, 840,
843
Barbu, Ion 9, 37, 81, 91, 92, 169, 261,
262, 479, 490, 585, 722, 781, 839,
841, 845, 888, 921, 935, 947
Barthes, Roland 64, 169, 187, 236, 258,
293, 336, 341, 460, 467, 468, 533,
567, 661, 695, 733, 799, 871, 925,
954, 990, 1010, 1039
Bilciu, Crista 6, 44, 87, 143, 186
Blaga, Lucian 11, 55, 76, 111, 169, 223,
234, 248, 251, 258, 273, 332, 389,
455, 462, 552, 579, 616, 617, 656,
694, 716, 717, 722, 772, 773, 781,

839, 843, 853, 870, 871, 935, 940,
941, 950, 952, 957, 965, 995, 996,
1027

Blandiana, Ana 34, 73, 124, 150, 151,
154, 180, 188, 192, 216, 219, 233,
253, 254, 265, 298, 326, 363, 408,
520, 539, 556, 558, 591, 613, 658,
677, 702, 767, 808, 813, 839, 857,
981

Blecher, Max 6, 18, 21, 44, 115, 162,
183, 184, 198, 225, 256, 265, 318,
319, 442, 443, 483, 495, 496, 517,
518, 536, 562, 624, 680, 702, 799,
926, 947, 978, 1044

Bobe, T.O. 37, 45, 48, 121, 125, 138,
156, 189, 212, 269, 354, 355, 636,
778, 826, 862, 900, 954, 985, 997,
998

Boldea, Iulian 68, 72, 79, 140, 218, 253,
300, 332, 408, 450, 461, 473, 505,
544, 557, 581, 589, 614, 639, 654,
655, 677, 688, 691, 699, 702, 728,
758, 767, 781, 784, 840, 888, 903,
921, 940, 962, 978, 997, 1005,
1006, 1028

Borbély, Ștefan 66, 116, 139, 140, 141,
153, 262, 327, 350, 389, 449, 457,
490, 491, 540, 542, 555, 575, 576,
601, 602, 621, 690, 768, 769, 841,
842, 865, 935, 936, 944, 1003,
1004

Bot, Ioana 88, 145, 217, 360, 463, 564,
625, 751, 791, 841, 859

Braga, Corin 11, 24, 42, 92, 121, 409,
435, 768, 770, 820, 848, 899, 927,
1028

Breban, Nicolae 6, 16, 19, 21, 22, 25, 27,

28, 37, 72, 77, 110, 116, 117, 217,
228, 233, 242, 254, 262, 281, 351,
390, 407, 409, 448, 464, 601, 602,
605, 606, 607, 621, 633, 777, 833,
898, 903, 933, 939, 944, 969, 978,
991, 1015
Brumaru, Emil 102, 180, 196, 275, 281,
360, 390, 490, 599, 667, 731, 755,
760, 761, 798, 812, 845, 860, 865,
895, 896, 930, 947, 976, 977, 996
Burța-Cernat, Bianca 6, 18, 20, 21, 22,
23, 24, 26, 44, 46, 99, 119, 186,
187, 205, 252, 253, 255, 266, 326,
334, 336, 360, 379, 394, 395, 405,
406, 418, 436, 452, 465, 475, 482,
500, 501, 520, 521, 532, 533, 534,
597, 622, 630, 671, 746, 859, 893,
905, 910, 927, 947, 987

C

Călinescu, George 3, 18, 19, 24, 25, 27,
30, 51, 68, 70, 126, 161, 183, 195,
198, 205, 209, 210, 222, 225, 226,
232, 238, 247, 265, 299, 331, 335,
349, 358, 395, 409, 443, 452, 532,
552, 572, 578, 584, 616, 617, 618,
644, 670, 671, 672, 676, 694, 706,
709, 721, 751, 765, 780, 788, 809,
823, 851, 865, 900, 905, 935, 947,
1044
Călinescu, Matei 50, 229, 251, 255,
327, 379, 544, 611, 760, 813, 947,
1015, 1036, 1037
Caragiale, Ion Luca 58, 66, 98, 127, 131,
172, 183, 196, 277, 331, 332, 360,
390, 391, 392, 393, 450, 487, 511,
512, 521, 546, 547, 550, 551, 553,
589, 592, 605, 619, 690, 698, 705,
756, 769, 788, 801, 836, 841, 842,
845, 861, 889, 938, 944, 945, 964,
976, 991, 1008, 1016
Caragiale, Mateiu 37, 136, 171, 255,
268, 311, 562, 669, 775, 818, 871
Cârnci, Magda 9, 26, 31, 41, 198, 226,

280, 409, 473, 487, 493, 508, 524,
801, 817, 848, 905, 927, 930, 978,
1000, 1016

Cârstean, Svetlana 137, 246, 298, 486,
608, 612, 632

Cărtărescu, Mircea 6, 10, 18, 19, 20, 21,
22, 23, 24, 25, 31, 44, 47, 72, 85,
93, 94, 101, 110, 122, 128, 134,
154, 156, 157, 158, 165, 170, 192,
201, 223, 229, 234, 246, 255, 269,
273, 280, 287, 323, 332, 338, 388,
407, 408, 409, 414, 441, 457, 477,
481, 488, 495, 505, 508, 525, 568,
573, 585, 600, 613, 623, 624, 648,
662, 674, 686, 703, 714, 738, 764,
772, 774, 778, 781, 793, 794, 797,
809, 810, 814, 817, 821, 823, 824,
825, 826, 830, 833, 834, 835, 839,
845, 848, 882, 885, 893, 909, 917,
920, 924, 930, 945, 947, 961, 974,
978, 996, 999, 1016, 1017, 1018,
1026

Celan, Paul 131, 235, 243, 453, 564,
741, 993

Cernat, Paul 16, 19, 32, 40, 45, 52, 59,
69, 87, 115, 130, 133, 138, 145,
178, 196, 198, 203, 207, 211, 225,
226, 234, 236, 256, 257, 274, 282,
284, 285, 288, 302, 326, 334, 337,
338, 360, 388, 392, 395, 399, 415,
418, 419, 421, 444, 452, 453, 475,
484, 487, 494, 498, 499, 500, 520,
524, 536, 564, 568, 577, 578, 591,
598, 600, 682, 807, 815, 829, 834,
863, 881, 902, 906, 934

Cesereanu, Ruxandra 19, 92, 121, 133,
333, 408, 439, 508, 565, 571, 579,
599, 614, 615, 616, 693, 737, 738,
798, 866, 1028

Chifu, Gabriel 12, 22, 24, 25, 35, 50,
88, 90, 101, 180, 189, 204, 207,
251, 268, 282, 287, 298, 312, 327,
362, 377, 381, 390, 407, 408, 411,
413, 426, 448, 458, 472, 504, 505,

- 538, 557, 563, 570, 581, 590, 800,
801, 818, 905, 930, 934, 991, 997,
1000, 1002, 1016
- Chișu, Lucian 68, 80, 282, 298, 326,
360, 549, 721, 776, 846, 850, 851
- Chivu, Gheorghe 19, 20, 22, 211, 212,
743
- Chivu, Marius 6, 9, 10, 20, 29, 30, 44,
48, 57, 58, 87, 97, 98, 107, 117,
127, 128, 154, 156, 164, 184, 196,
197, 210, 224, 225, 236, 241, 246,
273, 274, 291, 298, 308, 316, 360,
399, 417, 435, 448, 463, 481, 491,
498, 506, 515, 525, 530, 573, 582,
584, 596, 604, 608, 625, 632, 645,
670, 672, 681, 704, 724, 736, 752,
759, 766, 768, 786, 797, 812, 824,
831, 832, 860, 864, 875, 882, 892,
897, 899, 908, 913, 914, 915, 919,
925, 927, 934, 947, 953, 967, 984,
991, 995, 999, 1002, 1016, 1022,
1025, 1029
- Christi, Aura 43, 72, 77, 80, 116, 117,
153, 263, 310, 351, 458, 477, 507,
556, 622, 624, 656, 702, 854, 859,
903, 945, 1015
- Ciocârlie, Livius 6, 13, 73, 88, 117, 154,
164, 167, 192, 213, 232, 251, 310,
318, 322, 370, 393, 400, 431, 450,
534, 565, 566, 599, 640, 760, 785,
812, 813, 814, 821, 836, 845, 922,
976
- Cioran, Emil 10, 15, 19, 20, 30, 33, 58,
69, 76, 80, 81, 113, 121, 145, 146,
154, 164, 180, 201, 205, 206, 223,
257, 258, 266, 289, 301, 318, 334,
335, 364, 365, 425, 449, 453, 454,
455, 475, 479, 503, 512, 589, 598,
661, 675, 682, 686, 692, 695, 724,
770, 775, 779, 841, 844, 845, 870,
897, 927, 950, 1039
- Ciotloș, Cosmin 12, 13, 35, 49, 63, 65,
101, 112, 122, 129, 171, 189, 201,
204, 207, 217, 232, 247, 284, 287,
300, 310, 323, 388, 390, 393, 407,
410, 413, 426, 427, 441, 448, 473,
474, 488, 492, 497, 506, 521, 534,
535, 575, 579, 587, 599, 600, 610,
638, 648, 659, 663, 675, 686, 731,
742, 743, 746, 747, 755, 756, 764,
765, 766, 801, 838, 860, 864, 882,
895, 896, 903, 906, 912, 918, 919,
931, 934, 961, 967, 974, 992, 1016
- Cofan, Alunița 71, 149, 258, 455, 617,
773, 774, 852, 853, 943
- Coman, Dan 6, 21, 26, 63, 74, 188, 316,
399, 416, 506, 522, 565, 580, 581,
608, 655, 723, 724, 766, 932, 963
- Cornea, Paul 39, 40, 58, 117, 124, 432,
520, 534, 605, 615
- Crăciun, Gheorghe 46, 93, 94, 99, 123,
189, 226, 239, 240, 255, 256, 257,
406, 418, 597, 598, 629, 734, 745,
913, 914, 954, 1013, 1045
- Creangă, Ion 18, 21, 22, 23, 36, 59, 122,
222, 266, 280, 399, 468, 469, 518,
689, 742, 744, 781, 788, 819, 859,
1026
- Cristea, Dan 35, 88, 89, 107, 123, 266,
282, 326, 360, 361, 538, 557, 565,
625, 705, 790, 818, 860, 905, 948,
981, 1000, 1025
- Cristea-Enache, Daniel 6, 18, 21, 24, 29,
31, 44, 45, 58, 73, 95, 99, 105,
108, 119, 132, 186, 199, 207, 213,
214, 227, 246, 256, 282, 292, 298,
326, 338, 360, 361, 380, 381, 404,
418, 419, 422, 423, 436, 465, 475,
486, 498, 503, 520, 532, 539, 562,
572, 584, 591, 596, 605, 606, 617,
633, 645, 658, 682, 721, 725, 726,
731, 732, 739, 753, 759, 760, 771,
772, 781, 798, 807, 811, 814, 817,
825, 828, 840, 845, 883, 890, 898,
900, 906, 907, 928, 931, 934, 955,
968, 969, 982, 984, 985, 1016
- Crohmălniceanu, Ovid S. 15, 37, 638,
676, 715, 719, 724, 771, 888, 966

D

- Danilov, Nichita 18, 22, 25, 31, 78, 123,
142, 180, 198, 225, 226, 284, 358,
390, 407, 408, 413, 448, 564, 579,
628, 645, 646, 693, 818, 848, 859,
905, 951, 986, 991, 1000, 1027
- Diaconescu, Ioana 6, 15, 167, 172, 206,
220, 223, 268, 360, 428, 464, 593,
759, 950, 997, 998
- Diaconu, Mircea A. 44, 143, 160, 164,
311, 388, 390, 408, 489, 490, 491,
511, 512, 529, 557, 563, 698, 702,
756, 764, 770, 845, 846, 944, 945,
948, 991, 1031
- Dimisianu, Gabriel 35, 108, 129, 205,
233, 281, 284, 312, 326, 360, 390,
407, 413, 427, 433, 448, 475, 506,
590, 610, 649, 676, 719, 729, 731,
756, 757, 803, 804, 817, 888, 904,
905, 932, 981, 994, 1001, 1043
- Dimov, Leonid 11, 28, 48, 63, 196, 238,
254, 285, 315, 490, 537, 573, 587,
588, 658, 663, 704, 728, 755, 756,
774, 845, 868, 976, 1012, 1013,
1017, 1036
- Dinescu, Mircea 38, 167, 179, 180, 226,
282, 377, 408, 439, 608, 699, 700,
717, 725, 770, 825, 839, 962, 967
- Dinițoiu, Adina 23, 32, 40, 41, 47, 99,
123, 133, 134, 178, 198, 227, 251,
293, 317, 375, 376, 381, 409, 432,
433, 462, 482, 486, 531, 532, 534,
597, 607, 676, 687, 719, 725, 745,
753, 785, 798, 805, 811, 839, 925,
954, 955, 963, 987
- Dósa, Andrei 23, 26, 44, 99, 143, 163,
166, 186, 188, 225, 250, 262, 271,
409, 414, 579, 584, 585, 630, 632,
683, 684, 693, 736, 737, 798, 864
- Dumitru, Teodora 17, 340, 657, 680,
747, 892, 957
- Dună, Raluca 14, 63, 121, 153, 191, 235,
301, 323, 363, 427, 491, 820, 889,

975, 1025

E

- Eco, Umberto 64, 90, 93, 106, 159, 203,
249, 265, 278, 295, 456, 561, 666,
735, 736, 918, 956
- Eliade, Mircea 6, 9, 30, 31, 39, 48, 66,
68, 119, 138, 152, 159, 169, 173,
220, 222, 223, 229, 238, 246, 256,
272, 273, 311, 332, 333, 362, 364,
365, 366, 375, 398, 401, 402, 435,
442, 453, 455, 459, 475, 476, 479,
502, 503, 512, 513, 535, 543, 562,
563, 578, 589, 595, 610, 617, 643,
661, 665, 672, 694, 695, 713, 724,
730, 731, 733, 765, 768, 806, 870,
871, 897, 1031
- Eminescu, Mihai 6, 11, 13, 16, 25, 27,
44, 50, 51, 62, 68, 70, 81, 82, 84,
85, 86, 87, 102, 143, 145, 147,
154, 158, 163, 165, 186, 203, 206,
246, 247, 251, 252, 254, 269, 279,
280, 311, 313, 319, 322, 333, 352,
358, 368, 388, 390, 393, 399, 414,
452, 453, 479, 480, 499, 500, 501,
502, 522, 525, 529, 535, 548, 549,
551, 563, 576, 584, 598, 606, 612,
621, 625, 644, 648, 656, 664, 693,
694, 704, 733, 735, 739, 750, 751,
765, 770, 777, 778, 779, 780, 783,
791, 792, 793, 794, 809, 810, 823,
824, 830, 831, 839, 841, 859, 879,
907, 927, 946, 947, 950, 953, 961,
975, 995, 1024, 1025, 1033

F

- Flămând, Dinu 24, 32, 180, 203, 236,
323, 409, 440, 504, 505, 538, 558,
625, 666, 673, 684, 796, 807,
1038, 1040
- Foarță, Șerban 23, 32, 33, 226, 242, 274,
291, 390, 490, 573, 599, 630, 641,
691, 708, 717, 728, 755, 775, 778,

784, 814, 845, 900, 903, 921, 927,
929, 972, 976, 981, 1002, 1016
Fondane, Benjamin 54, 137, 203, 230,
234, 296, 384, 385, 427, 479, 741,
776, 906, 907, 926, 927, 934

G

George, Alexandru 101, 123, 171, 301,
651, 654, 663, 669, 798, 807, 809,
813, 818, 820, 845, 862, 879, 934,
950, 1044
Gheorghişor, Gabriela 6, 21, 22, 24, 26,
50, 87, 89, 91, 102, 107, 165, 177,
219, 234, 300, 390, 392, 407, 409,
413, 431, 448, 475, 504, 505, 522,
538, 558, 588, 623, 650, 687, 757,
818, 846, 865, 896, 933, 994, 1027
Goldiş, Alex 6, 17, 18, 19, 22, 23, 24, 40,
41, 42, 92, 93, 96, 99, 102, 119,
122, 124, 130, 133, 141, 193, 194,
198, 199, 219, 225, 226, 236, 237,
269, 282, 292, 297, 300, 312, 324,
326, 334, 338, 342, 343, 360, 362,
390, 394, 395, 400, 407, 409, 411,
413, 416, 430, 442, 448, 461, 464,
482, 489, 490, 495, 498, 504, 505,
522, 526, 527, 538, 541, 556, 558,
571, 580, 592, 613, 648, 649, 653,
658, 676, 709, 719, 723, 728, 747,
757, 767, 804, 807, 808, 859, 880,
899, 903, 904, 923, 924, 932, 965,
966, 970, 987, 995, 1004, 1005
Grigore, Rodica 28, 33, 43, 56, 79, 99,
117, 126, 132, 173, 180, 183, 196,
210, 239, 273, 289, 290, 305, 315,
316, 378, 398, 433, 434, 437, 446,
480, 481, 515, 528, 576, 584, 594,
624, 634, 658, 718, 724, 735, 736,
751, 794, 795, 811, 831, 876, 877,
899, 916, 953, 966, 1040
Grigurcu, Gheorghe 14, 37, 42, 50, 107,
154, 176, 192, 204, 236, 247, 264,
265, 300, 324, 332, 358, 359, 367,
368, 411, 443, 459, 491, 523, 563,

580, 591, 603, 622, 623, 625, 638,
644, 645, 650, 663, 664, 690, 701,
704, 716, 722, 744, 766, 770, 785,
790, 807, 820, 839, 875, 896, 903,
921, 961, 976, 996, 1024, 1038

Groşan, Ioan 91, 123, 167, 229, 267,
298, 362, 390, 405, 474, 565, 663,
707, 717, 806, 860, 878, 944, 949,
959, 1026

H

Hutopila, Matei 44, 57, 58, 98, 105, 143,
250, 268, 271, 397, 624, 707

I

Ianoşi, Ion 123, 676, 684, 719, 767, 821,
830, 888, 889, 890, 898, 904, 911,
912, 940, 972, 994, 996
Iaru, Florin 25, 41, 44, 56, 85, 119, 180,
298, 331, 508, 520, 581, 643, 715,
764, 814, 848, 978, 984
Ibrăileanu, Garabet 19, 20, 27, 168, 183,
209, 222, 253, 266, 320, 333, 375,
379, 423, 431, 656, 657, 668, 669,
672, 769, 785, 807, 808, 850, 964
Ionescu, Cornel Mihai 136, 254, 268,
278, 492
Ionescu, Eugen 9, 71, 149, 150, 365,
366, 447, 455, 540, 546, 672, 845,
871, 979
Iuga, Nora 32, 35, 101, 117, 118, 180,
182, 203, 207, 227, 245, 246, 248,
286, 287, 323, 417, 429, 494, 625,
640, 663, 770, 772, 806, 834, 839,
886, 991, 1018, 1025, 1044
Ivănescu, Mircea 6, 23, 32, 33, 37, 133,
231, 232, 233, 241, 278, 280, 284,
285, 287, 415, 441, 444, 446, 465,
466, 473, 474, 488, 496, 524, 574,
583, 585, 586, 642, 650, 653, 654,
658, 667, 702, 704, 730, 808, 823,
825, 828, 839, 850, 851, 976,
1002, 1016

J

Joyce, James 37, 48, 95, 121, 174, 175,
210, 224, 274, 278, 285, 289, 290,
291, 360, 389, 433, 434, 465, 469,
492, 515, 564, 584, 585, 586, 634,
640, 675, 746, 811, 816, 889, 955,
967, 1031

L

Lavric, Sorin 12, 13, 31, 34, 49, 62, 88,
101, 112, 122, 129, 189, 204, 217,
232, 247, 283, 299, 300, 309, 310,
322, 323, 387, 409, 426, 441, 473,
488, 490, 506, 521, 530, 535, 586,
592, 600, 609, 637, 648, 685, 686,
741, 742, 755, 763, 764, 801, 837,
838, 845, 895, 903, 918, 931, 960,
973, 991, 1016

Lefter, Ion Bogdan 41, 63, 160, 178, 203,
216, 223, 252, 273, 280, 285, 331,
435, 451, 474, 487, 537, 587, 588,
597, 599, 692, 704, 734, 755, 770,
778, 836, 848, 868, 877, 937, 995,
1036, 1038

Liiceanu, Gabriel 6, 30, 31, 74, 75, 104,
111, 131, 138, 139, 141, 191, 193,
214, 218, 231, 232, 233, 241, 251,
280, 284, 285, 389, 441, 444, 459,
462, 465, 473, 474, 496, 498, 509,
524, 574, 583, 653, 654, 682, 704,
705, 732, 744, 828, 882, 912, 936,
981

Lovinescu, Eugen 209, 256, 516, 532,
578, 648, 672, 716, 809, 865, 935,
1035

Lungu, Dan 31, 48, 156, 158, 188, 280,
301, 360, 408, 427, 440, 441, 487,
662, 801, 817, 900, 1025

M

Mălăncioiu, Ileana 67, 72, 154, 164, 192,
408, 612, 658, 725, 839

Manea, Norman 6, 42, 53, 59, 83, 91,

111, 142, 145, 173, 174, 216, 243,
249, 253, 255, 280, 296, 363, 364,
369, 370, 404, 405, 408, 418, 419,
422, 424, 435, 436, 441, 450, 464,
475, 498, 503, 504, 505, 516, 523,
530, 538, 541, 542, 543, 558, 613,
648, 649, 733, 740, 741, 753, 754,
763, 803, 816, 817, 885, 891, 923,
965, 969

Manolescu, Nicolae 11, 12, 15, 26, 37,
44, 47, 48, 62, 97, 101, 116, 121,
129, 143, 149, 168, 180, 185, 203,
211, 212, 217, 219, 232, 238, 240,
242, 247, 251, 274, 281, 299, 300,
309, 312, 313, 314, 318, 322, 326,
329, 338, 339, 360, 379, 387, 404,
407, 408, 413, 418, 435, 441, 444,
448, 465, 472, 474, 478, 482, 487,
497, 498, 499, 500, 504, 516, 530,
532, 540, 575, 579, 584, 585, 593,
599, 606, 608, 609, 611, 645, 648,
655, 658, 662, 670, 681, 685, 724,
727, 736, 741, 744, 752, 754, 759,
760, 763, 778, 798, 812, 818, 825,
829, 832, 836, 837, 838, 844, 881,
882, 884, 890, 893, 895, 898, 900,
902, 907, 913, 924, 930, 934, 951,
960, 967, 991, 997, 1000, 1001,
1002, 1016, 1025, 1044

Marino, Adrian 124, 141, 195, 238, 251,
272, 433, 572, 644, 719, 802, 803,
898

Martin, Mircea 44, 54, 55, 73, 79, 137,
143, 154, 158, 192, 203, 234, 237,
245, 278, 308, 320, 427, 479, 489,
563, 579, 605, 836, 881, 907, 934,
1031

Mavrodin, Irina 6, 80, 109, 159, 263,
357, 425, 445, 446, 560, 561, 563,
565, 638, 818, 839, 902, 942

Mecu, Nicolae 18, 19, 24, 25, 68, 126,
161, 183, 195, 198, 209, 210, 222,
225, 226, 338, 409, 428, 534, 892,
905, 947

Mihăieș, Mircea 34, 62, 89, 111, 123,
134, 135, 204, 251, 283, 309, 312,
313, 329, 387, 426, 473, 505, 509,
520, 585, 586, 609, 675, 727, 755,
813, 817, 848, 864, 881, 883, 889,
896, 903, 905, 919, 920, 927, 930,
972, 973, 991, 1000, 1002, 1016
Mironescu, Doris 6, 18, 21, 44, 115, 162,
198, 225, 256, 265, 281, 318, 319,
334, 350, 442, 443, 452, 483, 517,
518, 624, 702, 703, 704, 772, 784,
845, 860, 864, 1023, 1028
Mitchievici, Angelo 6, 12, 21, 22, 23, 36,
48, 64, 124, 139, 198, 225, 251,
310, 311, 333, 392, 409, 460, 482,
562, 605, 798
Mușina, Alexandru 45, 93, 127, 128,
138, 160, 164, 223, 231, 279, 297,
307, 308, 363, 379, 387, 474, 579,
598, 604, 611, 612, 632, 642, 643,
653, 658, 659, 670, 683, 715, 726,
727, 734, 737, 738, 764, 790, 791,
798, 807, 817, 836, 848, 913, 914,
952, 953, 963, 985, 991, 995, 999,
1023, 1041, 1045

N

Nedelciu, Mircea 18, 23, 40, 48, 89, 123,
229, 273, 274, 375, 376, 405, 409,
432, 433, 462, 482, 516, 597, 636,
649, 667, 733, 806, 848, 913, 987
Negrici, Eugen 6, 13, 22, 24, 72, 89, 117,
126, 154, 177, 183, 192, 198, 217,
225, 289, 338, 380, 381, 431, 580,
610, 630, 817, 905, 1000, 1025
Nemoianu, Virgil 87, 159, 168, 251, 265,
499, 563, 603, 625, 648, 701, 722,
723, 781, 817, 840, 857, 895, 945,
998, 1021, 1036
Noica, Constantin 10, 11, 18, 19, 22, 23,
25, 30, 31, 69, 113, 122, 141, 165,
198, 226, 231, 246, 252, 256, 260,
272, 289, 459, 465, 498, 598, 675,
741, 742, 765, 775, 803, 853, 854,

902, 936, 957, 971, 972, 1039,
1040

O

Oz, Amos 6, 32, 104, 111, 126, 131, 132,
138, 139, 163, 185, 191, 193, 315,
359, 360, 376, 377, 563, 568, 570,
718, 999

P

Paraschivescu, Radu 6, 10, 18, 19, 21,
22, 24, 32, 48, 91, 125, 128, 198,
226, 273, 280, 289, 290, 320, 322,
360, 389, 401, 410, 440, 584, 585,
676, 762, 808, 859, 931, 962
Pârvulescu, Ioana 10, 19, 20, 22, 58, 92,
111, 131, 198, 226, 280, 289, 308,
324, 338, 391, 393, 409, 584, 719,
724, 888, 961, 991, 992, 996
Patapievici, Horia-Roman 154, 214, 236,
251, 271, 280, 299, 313, 326, 328,
329, 459, 493, 508, 509, 520, 524,
526, 611, 637, 778, 824, 833, 845,
886, 893, 935
Pecican, Ovidiu 41, 92, 94, 100, 134,
142, 143, 214, 229, 245, 246, 252,
269, 279, 295, 332, 333, 363, 423,
438, 451, 463, 464, 498, 539, 571,
614, 650, 690, 692, 694, 708, 709,
735, 753, 761, 769, 815, 828, 843,
844, 865, 887, 939, 940, 951, 959,
1004, 1006, 1028
Petraș, Irina 13, 66, 72, 93, 102, 123,
206, 233, 248, 250, 268, 269, 282,
285, 327, 388, 390, 392, 407, 413,
442, 448, 449, 507, 522, 524, 537,
540, 613, 614, 650, 687, 690, 710,
768, 805, 828, 840, 841, 860, 891,
920, 933, 935, 981, 991, 995,
1002, 1003, 1022, 1027, 1028
Petreu, Marta 6, 18, 19, 22, 23, 25, 26,
31, 32, 33, 65, 66, 113, 122, 144,
154, 156, 157, 158, 160, 161, 165,

- 175, 178, 179, 180, 198, 226, 236,
255, 263, 264, 272, 281, 295, 296,
300, 312, 329, 372, 390, 407, 409,
413, 421, 426, 448, 486, 504, 506,
511, 539, 579, 589, 611, 622, 654,
662, 663, 693, 694, 706, 707, 769,
827, 843, 845, 849, 857, 905, 927,
930, 935, 952, 977, 982, 989, 991,
1000, 1025, 1039, 1040
- Pleșu, Andrei 9, 21, 31, 62, 63, 87, 214,
218, 251, 299, 313, 510, 647, 731,
732, 743, 744, 746, 759, 821, 838,
882, 906, 917, 930, 935, 936, 952,
960, 961, 991, 1002, 1015, 1016
- Popescu, Dumitru Radu 72, 73, 88, 357,
360, 390, 407, 413, 428, 448, 516,
563, 565, 833, 855, 857, 879, 945,
969, 978, 982
- Popescu, Simona 35, 48, 121, 246, 280,
306, 322, 363, 408, 410, 487, 495,
521, 598, 599, 649, 769, 900
- Pop, Ioan Es. 22, 24, 25, 31, 44, 147,
156, 157, 180, 198, 199, 207, 225,
241, 247, 303, 353, 397, 408, 579,
581, 636, 714, 836, 839, 861, 905,
927, 930, 945, 947, 1000
- Pop, Ion 23, 42, 44, 72, 92, 137, 143,
154, 188, 192, 203, 204, 206, 234,
237, 289, 318, 326, 338, 408, 427,
450, 451, 479, 489, 495, 498, 527,
536, 537, 590, 591, 639, 649, 689,
708, 721, 722, 729, 776, 817, 897,
904, 905, 950, 976, 1000, 1022,
1038, 1039
- Prelipeanu, Nicolae 6, 42, 44, 92, 143,
168, 180, 181, 219, 247, 268, 293,
312, 377, 381, 408, 449, 459, 505,
565, 575, 590, 591, 651, 705, 770,
790, 801, 845, 864, 877, 878, 880,
890, 905, 930, 981, 991, 995,
1000, 1002, 1016, 1041, 1044
- Proust, Marcel 11, 37, 77, 109, 121, 175,
187, 192, 281, 318, 330, 336, 339,
341, 364, 371, 418, 419, 420, 425,
430, 460, 466, 467, 490, 555, 641,
673, 674, 733, 751, 775, 859, 870,
871, 972, 988, 1015, 1032
- ## R
- Rachieru, Adrian Dinu 77, 82, 153, 161,
264, 357, 460, 556, 562, 622, 698,
702, 744, 749, 780, 781, 782, 788,
855, 858, 945, 946, 1015, 1022,
1026, 1031
- Raicu, Lucian 27, 67, 256, 275, 370,
371, 404, 573, 612, 721, 739, 760,
807, 808, 813, 865, 880, 923, 924,
976
- Ralian, Antoaneta 6, 10, 18, 19, 21, 22,
24, 48, 87, 91, 164, 198, 226, 235,
292, 303, 320, 389, 401, 433, 434,
439, 564, 584, 585, 625, 662, 724,
916
- Răsuceanu, Andreea 32, 229, 297, 334,
375, 376, 502, 615, 672, 686, 716,
717, 737, 772, 846, 890, 934, 1027
- Romila, Adrian G.
83, 89, 162, 167, 265, 268, 358, 362,
460, 562, 566, 689, 703, 705, 766,
828, 890, 946, 948, 996, 1022,
1025
- ## S
- Sebastian, Mihail 23, 25, 122, 178, 272,
421, 538, 672, 849, 850, 896, 901,
907, 911, 927, 929, 934, 982, 989,
990, 991, 995, 1020, 1039
- Simionescu, Mircea Horia 21, 24, 26,
37, 48, 89, 90, 214, 255, 273, 274,
409, 413, 504, 505, 538, 558, 623,
846, 865, 866, 947, 1017
- Simion, Eugen 2, 6, 15, 18, 19, 21, 22,
23, 24, 31, 36, 44, 68, 77, 79, 124,
145, 146, 149, 150, 211, 222, 233,
236, 237, 238, 248, 256, 257, 282,
298, 326, 335, 338, 343, 345, 360,
362, 401, 402, 409, 453, 454, 512,

- 524, 532, 533, 536, 540, 545, 572,
616, 620, 645, 657, 689, 694, 701,
720, 730, 739, 750, 760, 763, 772,
773, 774, 777, 778, 781, 817, 828,
844, 846, 847, 848, 857, 879, 881,
895, 904, 940, 941, 942, 1007,
1008, 1013
- Sociu, Dan 18, 121, 137, 241, 246, 322,
410, 604, 632, 646, 688, 703, 737,
766, 798, 825, 826, 831, 835, 903,
904, 927, 946, 966, 983, 995, 1030
- Sora, Simona 9, 11, 26, 30, 58, 87, 98,
117, 128, 164, 292, 338, 360, 403,
435, 576, 596, 670, 704, 786, 824,
825, 836, 859, 909, 930, 947, 953,
999, 1000, 1025
- Sorescu, Marin 82, 83, 180, 313, 314,
477, 613, 618, 619, 624, 801, 839,
978, 1028
- Soviany, Octavian 6, 18, 19, 20, 21,
22, 23, 25, 31, 50, 102, 107, 112,
156, 157, 158, 198, 208, 209, 225,
226, 281, 297, 409, 440, 488, 534,
586, 607, 623, 624, 699, 783, 784,
817, 879, 881, 905, 927, 947, 989,
1016, 1028, 1044
- Spiridon, Cassian Maria 80, 87, 97, 174,
409, 458, 504, 505, 529, 538, 558,
560, 561, 625, 701, 781, 881, 945,
981, 1021
- Stănescu, Nichita 11, 75, 77, 79, 82, 150,
161, 180, 251, 287, 298, 352, 446,
490, 527, 561, 572, 603, 620, 658,
667, 669, 720, 721, 777, 792, 808,
825, 839, 849, 922, 978
- Steinhardt, Nicolae 7, 26, 63, 84, 101,
135, 223, 236, 301, 338, 534, 577,
578, 585, 609, 610, 613, 637, 651,
686, 703, 704, 705, 746, 756, 785,
802, 803, 822, 827, 828, 869, 870,
871, 897, 902, 930, 935, 940, 965,
982, 994, 1002, 1005, 1006, 1015,
1016
- Stoiciu, Liviu Ioan 25, 77, 153, 168,
180, 182, 203, 378, 458, 529, 556,
632, 646, 668, 686, 718, 781, 854,
879, 927, 930, 945, 991, 994, 995,
1015, 1025, 1041
- ## Ș
- Ștefănescu, Alex. 13, 49, 102, 123, 152,
190, 218, 247, 300, 323, 358, 367,
368, 410, 428, 441, 488, 522, 580,
602, 638, 663, 686, 743, 765, 781,
811, 812, 813, 819, 838, 949, 976,
1015
- ## T
- Teodorovici, Lucian Dan 6, 10, 18, 19,
20, 21, 22, 26, 31, 33, 48, 156,
157, 158, 161, 162, 177, 178, 198,
219, 226, 255, 280, 355, 356, 360,
408, 409, 516, 636, 772, 817, 824,
828, 862, 915, 966, 967, 1016,
1025
- Terian, Andrei 17, 40, 44, 143, 210, 237,
297, 307, 334, 338, 342, 346, 395,
431, 497, 766, 863, 924
- Turcuș, Claudiu 6, 46, 98, 119, 188, 211,
212, 214, 242, 274, 275, 296, 404,
405, 418, 422, 423, 424, 436, 450,
464, 475, 516, 520, 523, 530, 542,
543, 576, 596, 632, 648, 649, 658,
724, 813, 836, 891, 965, 970
- ## Ț
- Țepeneag, Dumitru 28, 196, 254, 330,
365, 366, 369, 370, 711, 712, 721,
774, 923, 935, 1012

U

- un cristian 6, 46, 204, 207, 279, 363,
390, 395, 396, 397, 407, 413, 415,
421, 422, 445, 448, 494, 591, 592,
625, 663, 681, 718, 811, 995
- Ungureanu, Cornel 36, 44, 88, 113, 143,
329, 338, 359, 412, 459, 599, 630,
675, 689, 702, 817, 845, 864, 883,
906, 981, 995
- Urmuz 244, 314, 439, 490, 512, 591,
729, 845, 924, 978
- Ursa, Mihaela 6, 100, 141, 252, 253,
431, 448, 522, 531, 532, 541, 613,
625, 858, 860, 1004, 1025

V

- Vancu, Radu 6, 24, 25, 88, 241, 246,
269, 334, 439, 522, 555, 573, 576,
596, 598, 625, 630, 632, 642, 643,
645, 693, 694, 704, 739, 740, 784,
786, 798, 799, 823, 864, 991,
1002, 1003, 1025, 1028
- Vianu, Ion 25, 88, 119, 164, 172, 173,
175, 252, 327, 328, 462, 475, 542,
564, 574, 575, 583, 625, 704, 746,
775, 817, 859, 922, 947, 1025
- Vianu, Tudor 30, 172, 222, 328, 443,
452, 533, 547, 552, 780, 851, 852,
912
- Vișniec, Matei 16, 23, 26, 31, 41, 51, 68,
80, 164, 217, 226, 264, 310, 352,
361, 408, 459, 564, 612, 628, 632,
675, 706, 838, 848, 887, 978, 979,
1045
- Vlad, Alexandru 6, 19, 23, 32, 33, 41,
93, 96, 101, 144, 145, 164, 198,

199, 226, 246, 255, 262, 281, 329,
377, 390, 407, 409, 413, 448, 504,
505, 538, 557, 565, 569, 579, 690,
693, 724, 725, 817, 828, 854, 905,
937, 938, 982, 989, 997, 1000,
1016, 1018, 1025

- Voinescu, Radu 80, 84, 89, 165, 265,
267, 281, 282, 326, 360, 362, 400,
568, 623, 624, 626, 705, 786, 787,
861, 876, 905, 948, 1026, 1028
- Voncu, Răzvan 35, 63, 72, 76, 113, 130,
153, 205, 234, 262, 281, 282, 285,
311, 326, 350, 360, 392, 427, 457,
474, 479, 506, 536, 555, 567, 587,
588, 610, 611, 649, 650, 676, 698,
719, 729, 756, 804, 805, 854, 861,
889, 904, 932, 933, 976, 996, 1001
- Vosganian, Varujan 180, 192, 255, 267,
281, 288, 379, 390, 392, 407, 429,
439, 448, 508, 569, 599, 704, 886,
905, 1000, 1025

Z

- Zamfir, Mihai
18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 31, 111,
130, 142, 143, 198, 225, 235, 286,
318, 338, 394, 399, 409, 412, 451,
484, 487, 495, 499, 500, 504, 505,
534, 538, 557, 563, 590, 603, 610,
680, 766, 806, 818, 820, 888, 904,
905, 934, 979, 980, 991, 995, 996,
1001, 1016
- Zografi, Vlad 322, 360, 409, 410, 566,
903, 911, 1002, 1016